84. B. 3
M. 25

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE ROMA
8
40 O
29
31 A

8.40.0.29
VIII 0 120

8.40.0.29

OPERVM
DIVI INNOCENTII
PONTIFICIS MAXIMI
EIVS NOMINIS III.

VIRI ERVDITISSIMI SIMVL ATQVE GRAVISSIMI,

Tomus Secundus.

Bibliothecæ Transpontinæ.

CONTINENS

Epiſtolarum cùm Decretalium tum aliarum Lib. II.
Conſtitutionum Decretalium, Lib. V.

VENETIIS M.D.LXXVIII.

INNOCENTII III. PONT. MAXIMI

DECRETALIVM, ATQVE ALIARVM EPISTOLARVM, TOMVS II.

DE LEGITIMA SVI ELECTIONE: QVAE VT FAVSTA, reipublicæq; ſalutaris exiſtat, omnes Deum orare iubet.

LIBER PRIMVS.

INEFFABILIS ſapientia conditoris ſic omnia, quę alto cõſilio ſimul ab æterno prętuidit, per labentiũ temporum vices mirabili quadã diſpoſitione diſpẽſat, vt nec error in ordine, nec in opere ſit defectus. cũ diuina ſcriptura teſtante cuncta fecerit in numero, pondere, & mẽſura, Licet ergo nihil in terra ſine certa cauſa, propriaq; ratione diſponat, imperfectũ tamen conditionis humanæ nõ ſolum in cauſis operum deficit perſcrutandis, verumetiam in ipſis cauſarum operibus vix ſufficit admirari. Quod vtique cõſiderans Apoſtolus exclamabat: O altitudo diuitiarum ſapientiæ, & ſcientiæ Dei, quam incomprehenſibilia ſunt iudicia eius, & inueſtigabiles viæ eius. Quamuis enim vniuerſæ viæ Domini miſericordia & veritas, & omnia opera eius iudicia ſunt, teſtante propheta: vſque adeò tamen ſucceſſus hominum humiliationẽ & exaltationem eorum dextera Domini, licet iuſta, occulta tamen ratione procurat, vt cauſa nobis non modici ſtuporis exiſtat, quod in regimine, poteſtatis, iuniores quandoque ſenioribus antepo nit. Vt iuxta Prophetam, filij naſcantur pro patribus, qui ſuper omnem terram principes conſtituti, dominici nominis recordentur: ſicut de nobis ipſis à Domino factum eſt, & eſt mirabile in oculis noſtris. Sanè felicis memoriæ Celeſtino patre, ac predeceſſore noſtro VI. Id. Ian. viã vniuerſæ carnis ingreſſo, & in Lateran. baſilica (ſicut moris eſt) honorificè tumulato, fratres noſtri, videlicet Epiſcopi, Presbyteri & Diaconi Cardinales, & nos ipſi cum eis ſimul in vnum ſeceſſimus, vt tanto licentius & tutius de ſubſtitutione Pontificis tractaremus, quanto tractatus ipſe maiorem deliberandi copiam, & amplioris circunſpectionis conſilium requirebat. Cumque Miſſarum ſolemnibus in honorem ſancti ſpiritus celebratis requiſitæ fuiſſent omniũ voluntates, ad inſufficientiam noſtram oculos extenderunt: humano forſan æſtimantes arbitrio, in ſacculo Beniamin ſcyphum argẽteum inuenire. Licet plures ex ipſis ætatis, ordinis, & meriti ratione potuiſſent ad tantæ dignitatis apicem dignius euocari. Cuius ſiquidem dignitatis onus cũ inſufficientia noſtra penitus recuſaret, vtpote noſtris debilibus humeris importabile, ſub illius tamen confidentia & exemplo, qui infirmitatem beati Petri trina prius negatione probatam, poſt trinæ confeſſionis vocẽ in gubernatione ſuarum ouium confirmauit. Quod perſonæ noſtræ multiplex imperfectio denegabat, in ipſius contulimus voluntatem, fratrum noſtrorum acquieſcentes inſtantiæ, ne reluctatio diuturna diſſidij pareret detrimentum, aut diſpoſitioni diuinæ videretur aliquatenus obuiare: ſperantes quod ille, qui dat omnibus affluenter, & non improperat: qui nouiſſimum fratrem virum vtique ſecundum

cor ſuum in regem de poſtfœtantes aſſumpſit, de lapidibus ſuſcitabit filium Abrahæ, vocans ea quæ non ſunt, tanquā ea quæ ſunt, vt infirma eligens fortia quæque confundat. Nos igitur eccleſiaſticæ prouiſionis ſolicitudinem aſſumentes, & non modicum cōfidentes de vobis, quos nobis Dominus ad tātæ difficultatis onus leuiùs perferēdum ſolicitudinis noſtræ voluit eſſe participes: Vniuerſitatem veſtram rogamus, monemus, & exhortamur in Domino, quatenus inſufficientiā noſtram veſtris orationibus apud Dominum adiuuetis: & circa commiſſam nobis dominici gregis cuſtodiam diligenter, & vtiliter vigilantes, defectum noſtrū humiliter ſupplere velitis: & iniunctam nobis eccleſiaſtici oneris grauitatem vigilanti ſtudio comportare. Nos enim vos tanquàm principalia mēbra eccleſiæ honorare intendimus, & in neceſsitatibus veſtris (quātum Dominus permiſerit) adiuuare. Datū Lateran. quintò Id. Ianuarij.

IN EUNDEM MODUM, ILLUSTRI Frācorum Regi vſque ad verbum illud, aſſumentes Vt in religione Catholica & Romana eccleſia obſeruantia permaneat.

AC conſiderantes quantum regnū Franciæ in eccleſiæ ſemper permāſerit vnitate, tibi tanquàm ſpeciali eccleſiæ Rom. filio Literarum noſtrarum primitias duximus deſtinādas: ſerenitatem regiam rogantes, monētes, & exhortantes in Domino, & in remiſsionē tibi peccaminum iniungentes, quatenus ſanctā Rom. eccleſiam matrem tuam taliter reuereri, & honorare procures, vt inclytæ recordationis L. patris tui veſtigia in ipſius deuotione ſequaris, & nobis ad apoſtolicæ ſedis gubernationem Domino diſponente aſſumptis humiliter & deuote (ſicut decet principem Chriſtianum) aſſiſtas. Nos enim in his, quæ ad honorem tuum ſpectant, quantum cum Domino poſſumus, libenter intendimus: & circa perſonam regiam paternæ gerimus charitatis affectum.

IN EUNDEM MODUM ABBATIBUS, prioribus, & alijs Religioſis in regno Franciæ conſtitutis, vſque ad verbum illud conſiderantes, Vt pro recens electo Pontifice Deum orent.

COnſiderantes nos ex propria infirmitate deficere, niſi ſuffragijs veſtris & pijs precibus apud Dominum adiuuemur, vniuerſitatem veſtram rogamus, monemus & exhortamur in Domino: quatenus apud eū, a quo ſperamus dirigi greſſus noſtros, aſsiduis orationibus veſtris inſtetis: vt nos ad laudē nominis ſui, & eccleſiæ incrementum, commiſſam nobis ſolicitudinem taliter implere concedat: vt & uos retributionis æternæ pmiū mereamur, & populus noſtræ gubernationi commiſſus in lege mandatorum eius, per nos verbo proficiat, & exemplo. Nos enim vos tanquam ſpeciales eccleſiæ filios, per quos nomen Dominī dignius, & excellentius prædicatur, tanto amplius intendimus in veſtris neceſsitatibus adiuuare, quanto in maiorem eccleſiæ redūdaret iniuriam, ſi iura veſtra quorumlibet pateremur occupari.

PARISIENSI EPISCOPO, UT ILLUſtrem Francorum Regem moneat, & inducat ad recipiendam Reginā vxorem ſuam, quam eiecerat.

CVm omnia orta occidant, & aucta ſeneſcant, ne operum Domini primitiæ penitus deperirēt, poſuit Deus ſementem iuxta ſpecies ſuas in aliquibus creatorum, vt quæ ſecundum curſum tēporis deficerent, in ſe ipſis in ſua ſemente proficerent, & in reparatione ſui generis vberius proſilirēt. Sic etiā, ne homo ad imaginem Dei factus, & tam volucribus cœli, quam piſcibus maris, & vniuerſis animātibus, quæ mouentur ſuper terram, munere diuino prælatus in ſterilem cinerem ſterilis ipſe rediret, formata muliere in auxiliū eius de latere dormientis audiuit: Creſcite & multiplicamini, & replete terram. Cum ergo ex tūc Adæ poſteritas ſibi inuicem iungi conſueuerit fœdere nuptiali, vſque adeo in hoc ipſi cooperata eſt, & poſt lapſum parentis dextera cōditoris, vt iuxta illud euāgelicum: Quod Deus coniunxit, homo non ſeparet: non humanæ adinuentioni, ſed diuinæ auctoritati potius aſcribatur matri-

monij

monii ſacramentum. Per quod (licet inter homines contrahatur) ſignificatur tamen in Chriſto coniunctio eccleſiæ, ac animæ fidelis ad ipſum, iuxta illud Apoſtoli, Hoc aũt dico, magnum ſacramentum in Chriſto, & in eccleſia. Vnde quantum in nobis eſt, eccleſiæ filii debemus ſummo ſtudio præcauere, ne ſi quis impiè agens in ſe ipſum partem ſui corporis, quia ſcindere omnino non poteſt, à ſe forſan auellere attentarit, animam ſuam à diuinæ bonitatis amplexibus efficiat alienam, & propter hoc totam eccleſiam tãto amplius ſibi reddat offenſam, quanto minus prouidè figura deſponſationis eius ad Chriſtum, quantum in ipſo fuerat, maculauit. Hæc aũt non ad inſtructionem tuam, quẽ diuinæ legis notitiam plenius nouimus obtinere, ſed, vt intentionis noſtræ vehementiam exprimamus, præſentibus literis duximus explicanda. Qui quãto chariſſimum in Chriſto filium noſtrum Philippum Francorum Regem Illuſtrẽ purius diligimus, & ſpeciali quodam priuilegio intendimus amplius honorare, tanto infra nos ipſos fortius contriſtamur, ꝙ chariſſimã in Chriſto filiam noſtram Francorum reginam illuſtrem, quanto in eo fuit, à ſe minus licite nixus eſt amouere. Ad cumulum præterea noſtri doloris accedit, ꝙ, cum vniuerſi progenitores eius veri fuerint religionis Chriſtianæ cultores, inter quos illuſtris memoriæ L. quondã Rex Franciæ pater eius præ cæteris ſui tẽporis præcipuus diuinæ fuit legis amator, regia ſerenitas quam ipſi vellemus non minus in obſeruantia mandatorum Domini, quam regni hæreditate ſuccedere, contra ſalutem & famam ſuam dictã reginam à conſortio thori remotam in remotis partibus regni Francorum (licet inter religioſas priuatas tamẽ perſonas) vitę ſuę curſum implere compellit. Licet autem felicis recordationis Celeſtinus Papa prædeceſſor noſter apud eum potuerit obtinere, vt reginam ipſam in gratiam & beneuolentiam ſuam receptam ad regni conſortium reuocaret, Nos tamen nõ de meritis noſtris, ſed diuina potius miſeratione ſperantes, & de puritatis tuæ ſolicitudine cõfidentes, quem literaturæ, honeſtatis, & conſanguinitatis intuitu eſſe credimus in eiuſdem regis oculis gratioſum, precum noſtrarum primitias, per te ipſi ex parte noſtra porrectas, ab ipſo confidimus tanto libentius admittendas, quanto amplius de ipſius ſumus ſalute ſoliciti, & per huius apoſtolicæ petitionis effectum nõ tam noſtris cõmodis, quàm integritati ſui nominis conſuletur. Rogamus igitur fraternitatẽ tuam, monemus, & exhortamur in Domino, ac per apoſtolica tibi ſcripta mandamus, quatenus eundem Regem ex parte noſtra diligẽtius moneas, & inducas, & in remiſſionem ei peccatorũ iniũgas, vt prædictam Reginam in plenitudinẽ gratiæ Regalis admiſſam, maritali ſtudeat affectione tractare, Vt ad mẽtem reuerſus, in laudem Domini cum Petro decantet, Nunc ſcio vere quia miſit Dominus Angelum ſuum, & tulit me de manu Herodis, illius ſcilicet, qui, ſicut olim animam pueri eius, hactenus ſanguinẽ ſitiebat. Verẽdum ſiquidem ei credimus, ne præter offenſam diuinam, & humanã infamiam, irreparabilem etiam iacturam incurrat. Cum enim ex ea, quam contra interdictum eccleſiæ ſuperduxit, legitimam nequeat ſobolẽ procreare, ſi fortè (quod abſit) vnicus eius filius rebus exĩmeretur humanis, regnum eius ad extraneos deueniret, Qui quoniam eidem reginę ſui negauit corporis poteſtatem, ipſius promerentibus culpis, multis anguſtiis irruentibus nũquam optata potuit felicitate gaudere, ſed præter alias afflictiones tota gallicana prouincia famis fuit ſterilitate percuſſa, & niſi quãtocius reſipiſcat, flagellum Dei contra ſe poteſt grauiꝰ formidare. Quòd ſi forſan (quod abſit) ſalubribus monitis tuis, quę ſæpius iterari volumus apud ipſum, acquieſcere non curarit, quantuncunq; nobis moleſtum exiſtat eum in aliquo moleſtare, id non poterimus, ſicut nec debemus ſub diſſimulatione tranſire. Huic aũt ſtudio tanto diligentius debes inſiſtere, & inſtẽtione omnimoda imminere, quãto creatori amplius tua in hac parte ſolicitudo placebit, & glorioſius etiã tibi erit, ſi per tuam inſtantiam fuerit Domino faciente completum, quod non potuit per ali-

quorum prudentiam,ſeu diligẽtiam hactenus adimpleri. Datum Lateran.

STRIGONIEN. ARCHIEPIſcopo de dilatione voti ſui pro negocio regni Vngariæ.

NOn eſt dicendus voti tranſgreſſor, qui,quod vouit,de auctoritate ſedis apoſt. iuſta tamen ex cauſa diſtulerit adimplere. Sane ſignificauit nobis chariſſ. in Chriſto filius noſter Henricus Vngariæ rex illuſtris,quod cum in regni turbatione conſilium & auxilium tuum ſibi ſenſerit hactenus profuiſſe, vtilitati eius non modicum derogaret, ſi Hieroſolymam (ſicut ex voto teneris) regno pergeres impacato. Cum igitur nobis immineat de honore ipſius Regis, & ſtatu regni Vngariæ ſolicite cogitare, fraternitati tuæ per apoſt. ſcripta mandamus, quatenus non prius iter arripias Hieruſalem adeundi, quàm regnum ipſum fuerit tranquillitati priſtinæ faciente Domino reſtitutum, vel ſuper hoc receperis ab apoſt. ſede mandatũ. Datũ Laterani.

EIDEM DE REFORMATIOne monaſterij de Telequi.

CIrca reformationem monaſteriorũ, & augmentum eorum tanto potius tenemur eſſe ſoliciti, & ipſorum grauaminibus præcauere, quãto ad nos ſpecialius pertinet, & plantare religionem in Dei eccleſiis, & fouere plantatam. Verũ ad audiẽtiam noſtram noueris perueniſſe, ꝙ monaſterium de Telequi ad tantã diſſolutionem ordinis, & temporaliũ rerum exinanitionem per prælatorũ eſt incuriam deuolutum, vt nec ſtatutus in eo regularis ordo ſeruetur, nec fratres ibidem ad Dei ſeruitium deputati, congrue poſſint de ipſius redditibus ſuſtẽtari. Volentes igitur vt idem monaſteriũ in ſtatum priſtinum tuo ſtudio reformetur, illud ſolicitudini tuæ quamdiu nobis,& ſucceſſoribus placuerit, duximus cõmittendum, per apoſtolica tibi ſcripta mandantes, quatenus taliter ipſius reparationi ſtudeas imminere, vt diuini nominis cultus in eo de die in diem potius augeatur,& fratrum neceſſitatibus vitæ neceſſaria cõgrue miniſtrẽtur. Datũ Lateran.

ABBATI S. MART. DE CONſpiratione facta contra Henricum regem Vngariæ.

EX literis, quas chariſſimus in Chriſto filius noſter Henricus Vngariæ rex illuſtris ad ſedem apoſtolicam deſtinauit, nobis innotuit, quòd contra ſerenitatem regiam cum nobili viro A duce fratre ipſius temere conſpiraſti, cui etiã adhuc diceris inhærere. Cum igitur felicis memoriæ Celeſtinus Papa prædeceſſor noſter ſub pœna excõmunicationis vniuerſis in Vngaria conſtitutis curauerit inhibere, ne dicto duci contra ſalutẽ regiam conſilium darent aliquod, vel iuuamen, nos tibi, quem publica fama contra ipſius prædeceſſoris noſtri prohibitionem (ſicut dicitur) veniſſe demonſtrat, ſalutationis alloquium denegantes, ad noſtram duximus præſentiam euocandũ, per apoſtolica tibi ſcripta mandantes, quatenus vſque ad feſtum exaltationis ſanctæ crucis proxime venturum noſtro te conſpectui repræſentes, ad obiecta ſufficienter, & rationabiliter reſponſurus. Datum Laterani.

FERRARIEN. EPISC. DE OBſeruatione conſtitutionum factarum ab ipſo in monaſterio de Nonantul.

CVm eccleſiæ per orbem vſquequaq; diffuſæ ab apoſtolica ſede tanquã à ſuo capite magiſterium recipiant,& doctrinam,& ſtabililatis debitæ munimine roborentur, expedit nobis, qui ad ipſius regimen ſumus (licet inſufficientes) Domino diſponente vocati, vt ſic ad vniuerſas eccleſias noſtræ conſiderationis aciẽ extendamus, earumq; commodis,& profectibus imminere curemus, quod, illo auxiliante, qui eſt omnium bonorũ largitor, debitus illarum ſtatus per aliquorum inſolentiam perturbari non poſſit, nec contrariis caſibus ſubiacere, ſed tam temporalibus, quàm ſpiritualibus ſemper proficiant inſtitutis. Audiẽtes ſane, ſicut tuarum nobis tenor aperuit literarum, ſtudium,& diligentiam, quam circa releuationem Nonantulanenſis monaſterii, quod multorum aſſeritur debitorum onere prægrauatum, & tam in temporalibus, quàm in ſpiritualibus nõ mo-

dicum

dicum imminutum, impendere procuraſti, multa fuimus exultatione repleti, ſolicitudinem tuã magnis in Domino laudibus commendantes, quam & ipſius abbatis nuncius in præſentia dilectorum filiorum P. tituli ſanctæ Ceciliæ presbyteri, & G. ſanctorum Coſmæ, & Damiani diaconi Cardinalium, quos ei conceſſimus auditores, laudabiliter commendabat, aſſerens tamen, ꝙ idem abbas contra ordinationem tuã in nulla venerat, aut venire volebat. Nos igitur ratum habentes, & firmum, quod circa quaſi deſperatam curationem ſupradicti monaſterii à te laudabiliter ſtatutum eſſe dignoſcitur præſentium tibi auctoritate mandamus, quatenus conſtitutionem in eodem monaſterio per tuam prudentiam factam irrefragabiliter facias obſeruari. Contradictores, ſicut expedire videris, eccleſiaſtica cenſura compeſcens. Verum quia præfatum monaſterium de negligentia, & gradi culpa præſidentis abbatis ad horribilem diminutionẽ, & inopiam aſſeritur deuolutum, vt omnis occaſio ſcandalorum tollatur de medio, & locus ille recepto peroptato reformationis ſolatio valeat aliquando reſpirare, volumus, atque mandamus, vt ſi prædictus abbas (ſicut tuis literis intimaſti) ordinationem tuã impediuit aliquatenus, vel turbauit, præſertim cum manifeſte ſis de dilapidatione ſuſpectus, ac etiam infamatus, eum vſque ad perſolutionem debiti a monaſterio ipſo localiter, & ab ipſius adminiſtratione amoueas, & in cella, quæ eſt Paduæ, facias in neceſſitatibs prouideri. Quod vtiq; ſi ipſe adimplere forte contempſerit, eum ad id omni contradictione, appellatione, & excuſatione ceſſante per cenſuram eccleſiaſticam auctoritate noſtra compellas. Dextrariis autem, & aliis equis, quos idem abbas habere dignoſcitur, in manibus tuis receptis, & venalitati ſuppoſitis, vt de illorum precio pars debiti (prout expedit) perſoluatur. Præterea noueris ad noſtram audientiã perueniſſe, quòd poſtquã N. monachus præſentium lator ad Romanam eccleſiam iter arripuit veniẽdi, prætaxatus abbas in contemptum apoſtolicæ ſedis, & noſtrum, cũ officio beneficioq; pro ſua voluntate ſuſpendit, & adminiſtratione, quam habebat in cælla, quę eſt apud Ferrariam, eundem ſua temeritate priuauit. Quod vtiq; graue admodũ, & moleſtũ ferentes, fraternitati tuæ per præſentia ſcripta mandamus, quatenus, ſi verũ eſt q̃d aſſeritur, officium, & beneficiũ, nec nõ & adminiſtrationẽ, quã idẽ monachus prius noſcitur habuiſſe, illi auctoritate noſtra reſtituas, & facias pacifica poſſeſſione gaudere. In expenſis etiam moderatis, quas veniendo ad Romanam eccleſiam feciſſe perpenditur, de bonis monaſterii eidem facias prouideri. Datum Lateran, III. nonas Februarii.

ILLVSTRI REGI VNGARIAE, de transferendo Monaſterio, quod B. quondã comes del Bichor ædificare incœpit ad loca tutiora.

EAm de ſerenitate regia fiduciam obtinemus, vt quæ à nobis poſtulat, iuſte poſſe credamus, & honeſte compleri. Ea propter chariſſime in Chriſto fili tuis precibus annuentes, monaſterium illud quod B. quondam comes de Bichor ædificare incœpit, & morte præuentus conſummare nõ potuit, in locum tutiorem, & magis idoneum transferendi, ſi de aſſenſu diœceſani epiſcopi fieri poterit, liberam tibi concedimus auctoritate apoſtolica facultatem. Nulli &c.

NOBILI VIRO A. DVCI, DE PROſecutione voti Regis Vngariæ patris ſui defuncti.

LIcet vniuerſis liberum ſit arbitrium in vouendo, nec neceſſitas in votis locum habeat, ſed voluntas, vſq; adeo tamen ſolutio neceſſaria eſt poſt votũ, vt ſine propriæ ſalutis diſpendio alicui reſilire non liceat ab his, quæ ſponte, ac ſolẽniter repromiſit. Accepimus ſiquidẽ, ꝙ cum inclitæ recordationis B. quondam rex Vngariæ pater tuus ageret in extremis, & de ſua penitus conualeſcentia deſperaret, votũ quo vouerat Domino, Hieroſolymitan prouinciam in forti manu, & brachio extento, corde tamen humili, & humiliato ſpiritu, viſitare, ſub interminatione maledictionis peternæ cõmiſſit tuæ fidei exequẽdum, & tu intellecta pia voluntate parentis, aſſumpto crucis ſignaculo, te id impleturũ ſine dilatione

qualibet promiſiſti. Verum eodem patre tuo ſublato de medio cum Hieroſolymitanum iter te accipere ſimulaſſes, aſſumptæ peregrinationis oblitus, quam cõtra inimicos crucis dirigere debueras, in fratrem tuum, & regnum Vngariæ conuertiſti aciem bellatorum, & multa contra ſerenitatem regiam malignorum vſus conſilio cõmiſiſti. Nos autem, quos diebus iſtis ad Pontificatus officium (licet immeritos) Dominus euocauit, tam paci regni Vngariæ, quàm tuæ volentes ſaluti conſulere, nobilitatem tuam rogamus, monemus, quatenus poſtpoſitis cæteris ſolicitudinibus vſque ad feſtũ exaltationis ſanctæ crucis proxime venturũ, debitum acceptæ crucis exoluens, propoſitum iter arripias, & humiliter proſequaris. Ne ſi onus tibi à patre iniunctum, & à te ſponte ſuſceptum occaſione qualibet detrectaris, paterna te reddas ſucceſſione indignum, & hæreditatis emolumento priueris, cuius recuſaueris ſupportare. Sciturus ex tunc anathematis te vinculo ſubiacere, & iure quod tibi, ſi dictus rex ſine prole decederet in regno Vngariæ, competebat ordine genituræ priuandum, & regnum ipſum ad minorem fratrem tuũ appellatione poſtpoſita deuoluendum. Datum Laterani, IIII. Calend. Februarii.

HIEROSOLIMITANO PATRIARchæ, & ſuffraganeis eius de promotione Domini noſtri Papæ, & negotio terræ ſanctæ.

REx regum, & Dominus dominantium, qui prodigia facit in cœlo ſurſum, & in terra deorſum, omnipotentiæ ſuæ iugiter operatur indicia, eccleſiam ſuam per varias ſubſtitutiones pontificum mirabiliter innouans, & noua ſemper prole fœcundans, & ſic ſenium eius ſua virtute conſumens, vt his, qui fideliter in ipſius regimine militauerant, ad æternæ felicitatis brachium euocatis, filios ſuſcitet in parentes, & in nouam infantiam rubiginem trãsferat vetuſtatis. Inter cætera ſiquidem incomprehenſibilia diuinæ diſpoſitionis iudicia, & inueſtigabiles vias eius magnæ miſerationis eſſe credimus argumentum, quod ſic à tædio ſolicitudinum, & curarum momẽtaneæ mortis compendio prædeceſſores pro meritis reſponſurus abſoluit, vt egenum de puluere ſuſcitatum, & pauperẽ erectum de ſtercore ſedere faciat cum principibus, & ſoliũ Petri, quo nihil eſt inter homines glorioſius, obtinere, vt poſt veſpertinos fletus lætitiã matutina ſuccedat, & eccleſia ſuper parentis obitu de ſubſtitutione filii conſoletur, ſicut diebus iſtis de nobis à Domino factum eſt, & eſt mirabile in oculis noſtris. Sane felicis memoriæ Celeſtino patre, ac p̄deceſſore noſtro VI. Idus Ianuarii viam vniuerſæ carnis ingreſſo, & in Lateran. baſilica honorifice tumulato, tanta fuit inter fratres noſtros ſuper pontificis ſubſtitutione concordia, vt eo cœlitus ipſorum deſideriis aſpirante, qui facit vtraq; vnum, & concurrentes parietes in ſe angulari lapide copulauit, omnes vniuerſaliter vnum ſaperent, & idem ſingulariter poſtularent, nos in ſummum pontificem in ipſo die depoſitionis eiuſdẽ prædeceſſoris noſtri vnanimiter aſſumentes. Nos autem in eo ponentes ſpem noſtram, qui beatum Petrum in gubernatione ſuarum ouium confirmauit, & apoſtolis repromiſit, dicens, Ecce ego vobiſcum ſum omnibus diebus vſque ad conſummationem ſeculi, eccleſiaſticæ ſolicitudinis onus (licet ſufficientes) aſſumpſimus, non de noſtris meritis, ſed diuina potius miſeratione ſperantes, quę vocat ea, quæ non ſunt tanquam ea, quę ſunt, & perficit laudem ex ore infantiũ, & lactentium. Attendentes igitur quàm alto diuinitatis conſilio Deus rex noſter ante ſecula ſalutem in medio terræ dignatus eſt operari, ſoluens in ea ſeptẽ libri ſignacula, quem nemo potuit aperire, niſi Leo de tribu Iuda, Vos qui terram ipſam ſuſcepiſtis ab eo ſpiritualiter gubernandam, ſpecialiter per literarum noſtrarum primitias duximus viſitandos, monentes attentius, & exhortantes in Domino, vt flagellum, quo vos, & in vobis totam eccleſiam Dominus viſitauit, patienter, & humiliter ſupportantes, id noſtris, & veſtris meritis imputetis, qui peccatorum noſtrorum clamoribus indignationem eius nunquam deſtitimus ꝓuocare. Certos enim nos pro

phetica

phetica reddit auctoritas, quòd ſi ambu laſſemus in lege Domini, & veram ſpei noſtræ fiduciam poſuiſſemus in eo, qui reſpicit terram, & facit eam tremere, tangit montes, & fumigabunt, vnus noſtrum mille, & duodena millia hoſtium effugaſſet. Vt igitur dolor noſter & veſter in lætitiam, & triſtitia in gaudium conuertatur, immolemus Domino ſuper aram cordis intentionem, & ſuper altare corporis opera noſtra, quæ ſua ſunt, non quæ noſtra quærentes. Niſi enim piis orationibus, & noſtris, & veſtris actibus indignatio fuerit diuina placata, nec reſiduum terræ natiuitatis eius tueri poterimus, nec inſultus hoſtium ſuſtinere, quinimmo reſiduum locuſtæ brucus aſſumet, & fient nouiſſima deteriora prioribus. In ieiunio igitur, & fletu, & planctu, in operibus pietatis, in charitate non ficta, in corde contrito, & humiliato ſpiritu reuertamur ad Dominũ Deum noſtrum, qui pius eſt, & miſericors, & præſtabilis ſuper malitia, commiſſos nobis populos verbo pariter, & exemplo ad pœnitentiam inuitantes, vt noſtris operibus, & intentione placatus, non det hæreditatem ſuam in opprobrium, & in dominium nationum, ne forte conſentiant aduerſarii noſtri, & dicant, Manus noſtra excelſa, & nõ Deus, fecit hæc omnia. Nos enim propoſitum gerimus, & habemus in votis quantum ille permiſerit, à quo ſperamus dirigi greſſus noſtros, ad ſubuentionem veſtrã efficacius laborare, & liberationi Hieroſolymitanæ prouinciæ (ſi datum fuerit deſuper) ſolicitius imminere. Datum Laterani.

IN EVNDEM FERE MODVM Maguntin. Archiepiſcopo, & epiſcopis de regno Alemaniæ in vltramarinis partibus conſtitutis vſque in finem.

Rogamus inſuper, & fraternitatem veſtram monemus, & exhortamur in Domino, ac per apoſtolica ſcripta mãdamus, & in remiſſionem vobis iniungimus peccatorum, quatenus ſcutum fidei, & ſalutis galeam aſſumentes, prælium Domini ſtudeatis viriliter, & efficaciter præliari, de cælo auxilium, & noſtrum etiam ſubſidium expectantes. Credimus etenim, & pro certo tenemus, quod ſi corda veſtra pœnitentiæ fuerint medicina purgata, & non in multitudine, ac fortitudine veſtra ſpem poſueritis, ſed in Deo, Philiſteos Iſraelitæ fugabunt, & in loricatum Goliam Dauid inermis in funda, & lapide præualebit. Datum Laterani.

DVCI LAVANNIAE LANTgrauio Duringiæ, & Aliis de regno Alemaniæ in vltramarinis partibus conſtitutis, vt ſint feruentes in ſeruitio IESV Chriſti.

QVanta ſit circa genus humanum benignitas conditoris, primæ creationis opera, & recreationis miracula, quæ in fine ſeculorum dextera Domini voluit operari, immo etiam vniuerſa, quæ in cœlo ſunt, & in terra teſtantur, cum hominem ad imaginem ſuam creatum, diuinitatis ſuæ voluerit eſſe participem, omnia ſubiiciens ſub pedibus eius, oues, & boues vniuerſas, inſuper & pecora campi, & tandem, vt ruinam noſtram repararet, poſt lapſum proprio filio ſuo non pepercerit, ſed pro nobis omnibus tradiderit illum in crucis altario immolandum, & cum iniquis eum permiſerit reputari. Vnigenitus ſiquidem Dei filius, vt hominem perditum ad regna cœleſtia reuocaret, à dextra patris in inferiores partes terræ deſcendẽs, exinaniuit ſemetipſum, formã ſerui accipiens, & ſe vſque ad mortem humilians, pro nobis crucis non dubitauit ſubire tormentum. Quid igitur retribuemus Domino, pro omnibus quæ retribuit nobis? Sanè nec tribulatio, nec anguſtia, nec fames, nec nuditas, aut gladius, ab ipſius nos debebit, aut poterit charitate diuellere, ſi exuberantiam beneficiorum eius circa nos miſericorditer habitam internæ conſiderationis oculis attendamus, quinimmo ſecundum prophetam, Calicem ſalutaris ſeruus accipiet, & nomen Domini inuocabit. Hoc vos diligentius attendentes, vt illud euangelicum impleretis, Qui vult venire poſt me, abneget ſemetipſum, & tollat crucem ſuam, & ſequatur me, aſſumpto crucis ſignaculo ad vindicandam iniuriam IESV Chriſti, Hieroſolymam

ſolymam petiuiſtis ad nationes illas in humanas, & barbaras in digito Dei fortius edomandas, quæ illorum etiam ſæuitiā (quod peccatis noſtris aſcribimus) ſunt in nos ſæuiendo trāſgreſſæ, quibus propheta imprecando declamat, Deus venerunt gentes in hæreditatem tuā &c. vſque, ſepeliret. Rogamus igitur diſcretionem veſtram, monemus attentius, & hortamur in domino, & in remiſſionem vobis iniungimus peccatorum, quatenus aſſumpti laboris grauitate ſtudeatis taliter adimplere, prælium Domini præliantes, vt veſtris exigentibus meritis, de cęlo vobis auxiliū miniſtretur. Cum enim abnegatis deſideriis carnis, Domino propoſueritis in puritate cordis & corporis militare, cauendum vobis exiſtit, ne contra votum à vobis in terra veſtrę natiuitatis emiſſum, in terra peregrinationis veſtræ, vbi ſteterunt pedes Domini, per immiſſionem malorū angelorum conſenſu parui operis venia tis. Et per hoc modicum fermenti totam maſſam corrumpens, eum vobis reddat offenſum, ſine quo nec reſiduum terræ natiuitatis Domini tueri poteritis, nec incurſus hoſtium ſuſtinere. In eo igitur, & non in veſtra multitudine confidentes, qui docet manus veſtras ad prælium, & digitos veſtros ad bellum, qui cōterię bella, qui currum, & exercitum Pharaonis proiecit in mare, ſtate in fide, viriliter agite, Philiſtinorum aciem expugnātes. Nos enim &c. vt ſuprà. Datum Laterani.

ELECTO, ET DECAN. ET MAG. N. de Leuennes Can. Cameracen ſuper cognitione cauſa, quæ inter Præmonſtratenſem, & Prumienſem eccleſias vertitur ſuper poſſeſſion bus de Hanapia.

IN noſtra preſentia conſtituti dilecti filii magiſtri Iac. & N. Atrebaten. procuratores Prunienſis eccleſiæ ex parte abbatis, & conuentus de iato literas exhibētes, contra Pręmonſtratenſem eccleſiam propoſuere querelam, aſſerentes, ꝙ cùm cauſa, quæ inter ipſas eccleſias ſuper poſſeſſionibus de Hanapia vertebatur, dilectis filiis G. præpoſito S. Gereonis, R. & S. magiſtri Colonienſen. ab apoſtolica ſede commiſſa fuiſſet, ipſi in poſſeſſionem rerum, de quibus vertebatur quæſtio, Prumienſem eccleſiam induxerūt. Præmonſtraten. verò appellatione interpoſita, recedentes ipſam non fuerunt infra biennium proſecuti, propter quod Prumienſen. circa finem biennii confirmationē poſſeſſionis ſuæ à ſede apoſtolica impetrarunt. Elapſo verò biennio ad I. quondam Cameracenſem Epiſcopum & dilectum filium abbatem ſancti Bartol. pro Præmonſtratenſi eccleſia fuit commiſſio impetrata. Sed memorato Epiſcopo viam vniuerſæ carnis ingreſſo per ipſos non fuit quæſtio terminata. Prædicti autem Prunienſem ſubſequenter a felicis recordationis Celeſtino prædeceſſore noſtro ad dilectum filium abbatem ſancti Victoris, & bonæ memorię P. cantorem Pariſien literas impetrarūt, in quibus cōtinebatur expreſſum, quòd ipſi factum Colonien. iudicum facerent obſeruari. Sed quia prædictus Cantor tunc temporis ſedem apoſtolicam perſonaliter viſitabat, in illius mandati non fuit executione proceſſum. Tandem vero Præmonſtraten. cauſam eandem venerabili fratri noſtro epiſcopo, & dilectis filiis cantori Atrebaten. & abbati ſancti Bartholomæi Nouiomen. obtinuere committi, qui poſt inhibitionem prædictorum abbatis ſancti Victoris, & cantoris Pariſien. & poſt appellationem à procuratore Prumien. eccleſiæ legitime interpoſitam, dictos Præmonſtraten. cauſa rei ſeruandæ in poſſeſſionem rerum, de quibus erat controuerſia, induxerunt. Cæterum dilecti filii abbas Calmoren Geruaſius, & Robertus canonici, & nuncii Præmonſtraten. eccleſiæ ex parte abbatis, & Conuentus Præmonſtraten. literis de ratihabitione exhibitis, econtra pro ſua eccleſia proponere curauerunt. Quod antequàm ſupradicti iudices Colonien. ſententiam pro eccleſia Prumien. proferrent, eo quòd propter quoſdam minas in præſentia iudicum factas, & eorum officio non repreſſas, aduocatum coram ipſis habere non poterant & quia extra prouinciales iudices trahebantur, ad ſedem apoſtolicam appellarunt. Cuius appellationis

tionis ſuffragio illam dictam dicunt ſententiam non tenere, tum quia ijdem iudices, lite nondum conteſtata coram eis abſente parte aducta de proprietate dederunt ſententiam, tum quia Præmonſtraten. ad proſecutionem appellationis infra biennium ſpecialem nuncium direxerunt. Præterea præfati Cameracenſis epiſcopus, & abbas ſancti Bartholomæi, quibus cauſa fuerat delegata partibus legitime citatis, præſentibusque earum procuratoribus legaliter ordinatis, ab eiſdem Præmonſtraten. teſtes ad infirmandam dictam ſententiam receperunt. Quorum atteſtationem epiſcopus, & cantor Atrebaten. & abbas ſancti Bartholomæi Nouiomen. auctoritate ſuffulti, de mandato apoſtolico ſententiam Colonien. iudicum reuocantes, iudicauerunt Præmonſtraten. poſſeſſionem rerum, de quibus fuerat litigatum, debere, ſicut ante litem poſſederant, quiete, & pacifice poſſidere. Nolentes igitur, vt eiuſdem cauſæ deciſio vlterius prorogetur, prædictorum omnium inquiſitionem, & deciſionem canonicam veſtræ duximus experientiæ committendam, per apoſtolica vobis ſcripta diſtricte præcipiendo mandantes, quatenus partibus ad veſtram præſentiam conuocatis, & inquiſita ſuper præmiſſis, & alijs omnibus, quæ inter ſe ſuper eodem negocio duxerint proponenda, diligentius veritate, tam principalem, quàm incidentes quæſtiones, ſublato appellationis obſtaculo, fine canonico terminetis, facientes quod exinde duxeritis ſtatuendum, per cenſuram eccleſiaſticam inuiolabiliter obſeruari. Si qua vero partium legitime citata præſentiam veſtram adire, vel iudicio parere contempſerit, vos nihilominus, quantum de iure poteritis, & probationes præſentis partis recipere, & in cauſæ cognitione, ac deciſione procedere non tardetis. Nullis literis obſtantibus, ſi quæ apparuerint præter aſſenſum partium à ſede apoſt. impetratæ. Quòd ſi omnes &cæt.

Datum Lateran. ij. nonas Febr.

P. BASILICAE XII. APOSTOlorum, & B. annibaldi ſancti Petri ad vincula presbyteris Card. ap. ſedis Legatis ſuper colligationibus factis cum epiſcopis, & conſulibus ciuitatum Thuſciæ.

CVM apoſtolica ſedes quaſi lucerna ſuper candelabrum ſit diſpoſita, nec ciuitas poſsit abſcondi, quæ ſupra montem eſt conſtituta: nos, qui ei (licet immeriti) præſidemus, diligēter debemus curã ſatagere, quatenus luceat lux noſtra coram hominibus, vt videntes opera noſtra bona, glorificent patrem luminum, à quo bona cuncta procedūt. Nos enim debemus eſſe ſal terræ, quod ſi ſal euanuerit, in quo ſalietur? Ad nihilum valet vltra, niſi vt foras emiſſum ab hominibus conculcetur. Abſit igitur à ſedis apoſtolicæ puritate, vt, cum Deus virgam peccatoris non dereliquerit, ſupra ſortem iuſtorum ad colligationes illicitas cum operantibus iniquitatem declinet, quin potius diſſoluat colligationes impietatis, & ſoluat faſciculos deprimentes. Sane cum dilectus filius prior ſancti Fridiani nobis, & fratribus noſtris tractatum illum, quem cum epiſcopis, & conſulibus ciuitatum Thuſciæ habuiſtis, & verbis expoſuiſſet, & oſtēdiſſet in ſcriptis nō modica ſumus admiratione commoti, cum forma colligationis huiuſmodi in pleriſq; cap. nec vtilitatem contineat, nec ſapiat honeſtatē. Immo cum ducatus Thuſciæ ad ius, & dominium eccleſiæ Rom. pertineat (ſicut in priuilegijs eccleſiæ Rom. oculata fide perſpeximus cōtineri) nullam inter ſe ſub nomine ſocietatis colligationem facere debuiſſent, niſi ſaluo per omnia iure, pariter & auctoritate ſacro ſanctæ Ro. ſedis, quæ (diſponente Domino) cūctorum fidelium mater eſt, & magiſtra. Cum & illud debuiſſent attendere, quod infirmum erit penitus ædificium, quod ſuper hoc fundamētū nōn fuerit ſtabilitū. Quocirca diſcretionem veſtram rogamus attētius, & exhortamur in domino, quatenus, ſicut viri prudentes, & prouidi, ad profectum, & honorem tã eccleſię Rom. quàm Thuſciæ ſolicitius intendatis, & vt vobis noſtræ voluntatis propoſitum eluceſcat, dilecto filio. N. latori præſentium ſuper his, quæ vobis ex parte noſtra duxerit proponenda,

ponenda, indubitata fide credatis. Nos enim firmum gerimus in voto propoſitum, à quo nec mors, nec vita nos poterit ſeparare, fideles & deuotos eccleſiæ de corde puro, conſcientia bona, & fide non ficta diligere, & contra malignas opprimentium inſolentias apoſtolicæ protectionis clypeo defenſare. Datum Lateran.

CAPITVLO SANCTAE ANAſtaſia, vt electus per potentiam laicalem intruſus caſſetur, & alius de licentia apoſtolica delegatur.

EX illo ſingularis excellentiæ priuilegio, quod vnigenitus Dei filius IESVS Chriſtus Apoſtolorum principi Petro conceſſit, ſanctorum patrum poſt modum inſtituta manarunt, vt maiores cauſæ ad ſedem apoſtolicam perferentur, quatenus quid ſuper eis deberet ſtatui, circumſpecta ipſius reſponſio declararet. Cum igitur in eccleſia veſtra, quæ ſub obedientia ſedis apoſtolicæ perueſeuerans græcorum hactenus, & ritum ſeruauit, & linguam, per laicalem potentiam præter noſtram auctoritatem, & electionem veſtram non tam latinus, quàm barbarus ſit intruſus, Nos de fratrum noſtrorum conſilio intruſionem ipſam irritam decernentes, ne diutius paſtoris ſolatio veſtra careret eccleſia, vobis humiliter poſtulantibus ſecundum ſtatuta canonum, & antiquam eiuſdem eccleſiæ conſuetudinem liberam concedimus licentiam eligendi, per Apoſtolica vobis ſcripta mandantes, quatenus talem vobis in paſtorem electione canonica præferatis, qui non minus prodeſſe deſideret, & nouerit, quàm præeſſe. Datum Lateran. VIII. Idus. Februarii.

CAPVAN. REGIN. ET PANormitan. Archiepiſcopis, vt dent operam ad remouendum intruſum, & aliũ eligendum. His ſcriptum eſt in eundem fere modum, vt ſupra, vſq; ad verbum illud, eligendi.

VNde fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus ad hoc diligenti ſolicitudine laboretis, vt dictus intruſus à memorata remoueatur eccleſia, & ab ipſius Capitulo electio poſſit ea canonica libere celebrari. Datũ Lateran. V. Idus. Februarii.

ILLVSTRI ROMANORVM IMperatrici ſemper auguſta, vt in ipſa electione impedimentum non praſtet.

SI ereditas tibi regendorum populorũ habenas laudabiliter moderari deſideras, & conceſſam tibi à Domino terrenæ iuriſdictionis potentiam benigniùs exercere, ei neceſſe habes, vt ſeruias, cui ſeruire regnare eſt, & per quem greſſus tui ſemper in melius dirigentur. Verum ſi eum tota intentione dilexeris, eam te oportet ſolicite venerari, & conſeruare in ſtatum debitæ libertatis, ſub cuius capite leua eius, & quam dextera eius (ſicut in canticis legitur) amplexatur, cuius zelus comedit eum, & iniuria non modicum prouocat ad vindictam. Cum autem ex illo ſingularis excellentiæ priuilegio, &c. fere in eundem modum, vt ſuprà vſque ad verbum eligendi. Ideoque ſerenitatem tuam rogamus, monemus, & exhortamur in Domino, ac in remiſſionem tibi iniungimus peccatorum, quatenus nullius impedimenti obſtaculum interponas, quo minus electionem poſſint canonicam celebrare, cum ad eum ſolùm haberi debeat in electione reſpectus, cuius miniſterio qui aſſumitur, alligatur. Datum Lateran. V. Idus Februarii.

PARISIEN. EPISCOPO, VT liceat presbytero Michaeli in ſacerdotij officio miniſtrare, non obſtan. quòd ad euitandum lepra periculum virilia ſibi fecit abſcidi

EX parte dilecti filii Michaelis preſbyteri fuit in audientia noſtra propoſitum, quòd cum ſibi ſentiret lepræ periculum imminere, de conſilio medici virilia ſibi abſcidi t, vt poſſet à tam grauis infirmitatis vitio liberari, & vt prouideremus ei ſuper executione ſui officij, à nobis humiliter poſtulauit. Quoniam igitur canones ſanctorum patrum huiuſmodi à ſacri altaris adminiſtratione non prohibent, fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus, ſi rei veritas ita ſe habet, & memoratus Michael

C. Ex parte, de corpore vitiatis.

Michael alias idoneus eſt, vt ſui officij miniſterium exequatur, nullius contradictione, vel appellatione obſtante, auctoritate fretus apoſtolica liberam ei tribuas facultatem. Datum Lateran. iiij. Idus Februarij.

EPISCOPO ET ABBATI SANCTI LVpi Trecen. vt recepta à G. præsbytero canonica purgatione de crimine homicidij ſibi obiecto ipſum abſoluat, ſi legitimus accuſator non comparuit, & crimen notorium non exiſtit.

ACcedens ad præſentiam noſtram G. presbyter lator præſentium tam relatione ſua, quàm literis quorundam abbatum, noſtro apoſtolatui demonſtrauit: quòd cum inter ipſum, & quendam alium clericum quæſtio verteretur, & idē clericus aduerſarius ſuus ad diem aſſignatam ſibi ad præſentiam iudicum properaret, & fuiſſet in itinere interemptus. Venerabilis frater noſter Senonen. Archiepiſcopus habens eundem presbyterum ſuſpectū ſuper occiſione clerici memorati, licet contra illum nullus apparuerit legitimus accuſator, & ipſe paratus eſſet canonice ſuam innocentiam demonſtrare, in eum tamen ſuſpenſionis offici j ſententiam promulgauit. Quoniam igitur (ſicut iuſtum non eſt, vt culpabiles abſoluantur, ſic eſſet a iuris tramite alienū, ſi puniret iudicij ſeueritas innocentes) diſcretioni veſtræ præſentium auctoritate mandamus: quatenus ſi contra prædictum præsbyterum ſuper homicidio legitimus non cōparuerit accuſator, & crimen notorium non exiſtit, vos ab eo canonica purgatione recepta, latam in eum ſuſpenſionis ſententiam de auctoritate ſedis apoſtolicæ relaxetis, nec permittatis eum ſuper prædicto homicidio vlterius indebite moleſtari. Si vero de homicidio confeſſus fuerit legitime vel conuictus, vos ei ſublato contradictionis, & appellationis obſtaculo, pœnam canonicam infligatis. Quod ſi ambo tu frater epiſcope, &c. Datum Lateran. iiij. Non. Februarij.

ARCHIEPISCOPO, ET ARCHIDIACOno Tranen, ſuper tranſactione habita inter epiſcopum, & canonicos Veſtanenſes de quadam epiſcopali capella, & rebus alijs.

SIgnificantibus dilectis filiis Veſtanen. canonicis, noſtris eſt auribus intimatum: quod cum Veſtanen. epiſcopus fuiſſet olim ab ipſis in præſentia Celeſtini bonæ memoriæ prædeceſſoris noſtri ſuper eccleſiaſtica dilapidatione conuentus, & de cauſa ipſa extitiſſet plurimum diſceptatum ad tranſactionē de vtriuſque partis aſſenſu poſtmodum venientes, promiſit dictus epiſcopus theſaurum eccleſiæ, videlicet capellam epiſcopalem quinquaginta vncias auri, & amplius ualentem, & pannos ſericos octo cum priuilegio eccleſiaſticæ libertatis reſtituere, & quædam alia adimplere: ſicut in authentico ſcripto in preſentia prædicti prædeceſſoris noſtri exinde confecto, & auctoritate ſedis apoſtolicæ confirmato plenius continetur. Quam tranſactionem non curauit prædictus epiſcopus poſtmodum obſeruare, nec præfatum theſaurum, ſicut promiſerat, reſtituere: immo deteriora prioribus agens, duas eccleſias ſancti Ioannis & ſancti Iacobi, quas dilectus filius Petrus Veſtanus archidiaconus diu in pace poſſederat, contra tenorem prædictæ tranſactionis monaſterio Trinitan. dicitur conceſsiſſe, & clericos ſuos officiis, & beneficiis, prætermiſſo iuris ordine, ſpoliaſſe, manibus in eos ſæpe violenter iniectis. Cumque hæc, & alia à prædicto archidiacono coram dilecto filio P. ſanctæ Mariæ in via lata diacono Cardinale, tunc apoſtolicæ ſedis Legato propoſita fuiſſent, contra epiſcopum memoratum, & in eius præſentia vtraque parte præſente cauſa diutius agitata, ad hanc tranſactionem voluntarie deuenerunt, vt Veſtan. epiſcopus ante omnia primam tranſactionem apud ſedem apoſtolicam factā ſtuderet modis omnibus obſeruare, & theſaurum memoratum eccleſiæ ſuæ reſtituere non differret, prædictasq; eccleſias Trinitan. iniuſte conceſſas, vel ipſe

ſe reuocaret, vel archidiacono prædicto ad eas daret conſilium, & auxilium reuocandas. Res etiam ſancti Nicolai idem epiſcopus B. Primicerio, & L. ſacerdoti dimitteret de cætero procurare, & quartā decimationum fabricis eccleſiæ deputatam ſuis vſibus decætero minime applicaret. Quæ ſi non faceret, foret dictus epiſcopus diuino officio alienus, prout in inſtrumento coram eodem Cardinale confecto apertius cōtinetur. Cum autem nec primam, nec ſecundam tranſactionem minime præfatum epiſcopum obſeruare memorato prædeceſſori noſtro ipſi canonici intimaſſent addentes etiam quod in cœna domini Eccleſia Veſtan. dimiſſa ad Sipotinenſem eccleſiam ſe ad conficiendum criſma tranſtulerat, & ibidem illud exiſtente ſecum in altari Lauellen. epiſcopo tunc excommunicato confecerat, eum antedictus prædeceſſor noſter pontificali officio, & eccleſiaſtica adminiſtratione ſuſpēdit, dans ei firmiter in mandatis, vt in feſto ſancti Lucæ præteriti anni ſe ſuſpenſum ſuo conſpectui præſentaret, ſuper prædictis criminibus plenarie reſponſurum. Quod ſi non faceret, ſciret in ſe perpetuæ depoſitionis ſententiam proculdubio proferendā. Epiſcopus ſiquidem mandatum apoſtolicū vilipendens, nec venit, nec pro ſe curauit mittere reſponſalem ſuſpenſionē apoſtolicam, & prædicti cardinalis interdictum contemnēs penitus obſeruare. Proponitur inſuper epiſcopus memoratus de clericis in curia imperiali depoſuiſſe querelas, & cōtra ſæpe dictum archidiaconum falſas literas confinxiſſe, occaſione quarum ipſum archidiaconatus beneficio, & loco nequiter multo tēpore ſpoliauit. Quoniam igitur hæc non ſunt à nobis clauſis oculis tranſeunda, prædictorum inquiſitionē veſtræ diſcretionis examini duximus committendam, per apoſtolica vobis ſcripta mandantes quatenus vocatis ad præſentiam veſtram qui fuerint euocandi, inquiratis de præmiſſis diligētius veritatem, & omnia in ſcriptis fideliter redigentes, nobis eadem veſtris ſignata ſigillis mittere non tardetis. Datum Laterani.

MEDIOLANENSI ARCHIEPISCOPO vt liceat ei illos in Eccleſia ſua ad diaconatum, & ſacerdotium promouere, qui à ſummo pontifice ordinem ſuſceperunt.

PAſtoralis officij debitum nos inuitat, & ipſe rationis ordo depoſcit, vt ea ſolicitudine vtilitatibus eccleſiarum intendere debeamus, quòd ipſis eccleſijs ordo debitus conſeruetur, & clerici eorū miniſterio deputati, ſicut ab eis ſtipendia militiæ clericalis accipiūt, ita eis obſequia militiæ clericalis impendāt. Inde eſt, quod ſicut ex tenore tuarum literarum accepimus, Mediolanenſis eccleſia tam in capite, quàm in mēbris occaſione clericorum illorum, qui ab ipſo Romano Pontifice ordinem receperūt, adeo eſt miniſtrorum ſolatio deſtituta, vt paucos clericos in eadem eccleſia valeas inuenire, quos ad diaconatus, & presbyteratus poſsis officium promouere. Verum quia fraternitas tua ſuppliciter à nobis expetijt, vt ipſius eccleſiæ neceſſitatem ſolicitudine paterna penſantes, tibi deberemus licentiam indulgere, manus poſſe illis ordinationis imponere, ſuper hoc tuæ fraternitati taliter duximus reſpondendum, quòd ipſius eccleſiæ neceſſitate penſata, ſi aliqui fuerint de ſupradictis clericis, qui ad hoc videntur idonei, & ſpontanea voluntate per tuū miniſterium voluerint ad ſacros ordines promoueri, eos auctoritate noſtra tibi liceat ordinare. Alioquin illos, quos ad officium illud magis idoneos, ac neceſſarios fore cognoueris, nobis per tuas literas ſignificare curabis. Nos enim deliberato conſilio reſpondebimus, quid tibi ſuper hoc fuerit faciendum. Datum Laterani XII. cal. Martij.

IVRAMENTVM FIDELITATIS exhibitum Domino Innocentio, ſucceſſoribus eius, & Romanæ eccleſiæ, à Petro præfecto vrbis, Oddone de Palumbaria, Oddone de Monticello.

ALtera die poſt cōſecrationem Domini Innocentij Papæ III. Petrus Vrbis præfectus in conſiſtorio lateranenſis palatij publice iurauit ei, & ſucceſſoribus ſuis, atque Romanæ eccleſiæ fidelitatem contra omnem hominem, & recepit ab eo inueſtituram præfecturæ per mantum, ac deinde fecit ei ligium homi num

num inter manus ipſius, qui donauit ei cuppam argenteam in ſignũ gratiæ. Conſecratus eſt autem idem Dominus Innocentius Papa III. eadem die ſolẽniter in apoſtolica ſede, qua beatus Petrus apoſtolus in epiſcopali fuit cathedra collocatus. Eadẽ die fecerunt ei fidelitatẽ Oddo de Palumbaria, & Oddo de Monticillo.

SPIREN. ARGENTIN. ET VVORMAcien. epiſcopis pro liberatione Salernitani archiepiſcopi.

QVantæ præſumptionis, & temeritatis exiſtat in rectores eccleſiæ manus iniicere violentas, in euangelio Dominus proteſtatur, qui ſe iu miniſtris ſuis affligi aſſeruit, & in apoſtolorum principe alibi ſe prohibuit iterũ crucifigi. Hoc etiam pœnæ qualitas manifeſte declarat, cum excommunicationis ſẽtentia in ipſo actu feriat delinquentes, ſi non ſolum in fratres, & coepiſcopos noſtros, ſed etiam in minoris ordinis clericos violentiam præſumpſerint operari. Ne autem ſolos violentiæ huius actores aliquorum præſumptio crederet eſſe punitos, facientes, & conſentientes pari pœna plectendos canonica cenſura condemnat: eos etiam delinquentibus fauere interpretans, qui cum poſsint, manifeſto facinori, deſinunt obuiare. Quod bonæ memoriæ C. Papa prædeceſſor noſter hactenus diligẽter attendens, auctores, & fautores captionis, & detentionis venerabilis fratris noſtri Salernitani archiepiſcopi excommunicationis nunciaſſet vinculo innodatos, niſi per imperiales nũcios ſæpe fuiſſet ei ac firmiter repromiſſum, quòd idem archiepiſcopus ſine dilatione qualibet libertati priſtinæ redderetur. Ne autem detentio eius nobis de cætero imputetur, ſi circa liberationem eius inuenti fuerimus negligentes, fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, & diſtricte præcipimus, quatenus nobilẽ virum Vuicel. de Berc. ex parte noſtra diligentius moneatis, vt eundem archiepiſcopum a detentionis ſuæ carcere abſolutum ad nos cum honore remittat, nobilitatem eius gratiarum actionibus proſequentes, quod circa eum ſpiritum compaſsionis exhibuit, & quantum licuit, ſolatium ei humanitatis impẽdit. Quòd ſi (quod non credimus) admonitionem veſtram, & venerabilis fratris noſtri Sutrini epiſcopi, & dilecti filij abbatis ſancti Anaſtaſij, quos ad hoc ſpecialiter deſtinamus, eum dimittere forte noluerit, excommunicatum ipſum publice nuncietis, & ſi qua forſan ab aliquibus eccleſijs beneficia poſsidet, ea ipſi per cenſurã eccleſiaſticam auferri mandantes, totam terram eius immo totam diœceſim, in qua idem archiepiſcopus detinetur, vel ad quam tranſlatus fuerit detinendus, ſupponatis ſentẽtiæ interdicti. Nos enim dilectis filijs Capitulo Maguntin. dedimus in mandatis, vt ſententiam veſtram faciant inuiolabiliter obſeruari. Volumus autem nihilominus, & mandamus, vt vniuerſis Alemaniæ principibus in remiſsionem ſuorum criminum iniungatis, vt ſolicitudinis ſuæ ſtudium efficaciter interponant, quod eis mediantibus archiepiſcopus ipſe libere ad nos quamtocius reuertatur, ſignificantes eis, quod ſi id (quod abſit) impletum non fuerit, in totam Alemaniã interdicti cogemur ſententiã promulgare. Q. ſi omnis &c.

SVTRINEN. EPISCOPO ET ABATI Sancti Anaſtaſij, pro reconciliatione Philippi Ducis Sueuiæ, & liberatione archiepiſcopi Salertinani.

CVm ei ſimus diuina prouidentia in eccleſiæ Romanæ regimine ſubſtituti, qui a Domino, vt delinquentibus, non ſolum ſepties, ſed & ſeptuagies ſepties indulgeret, audiuit, & maius gaudium eſſe nouerimus Angelis Dei ſuper conuerſione peccatoris vnius, quam ſupra nonaginta nouem iuſtos, qui nõ indigent pœnitentia, euãgelio proteſtãte eos, qui a ſe anathematis iugum excutere cupiunt, vt ad eccleſiaſticam redeant vnitatem ex paſtoralis officii, ad quod vocati ſumus, debito recipere benigne tenemur, & receptos miſericordiæ gremio cõfouere. Intelleximus ſiquidem tam per te frater epiſcope, quam per alios, quorũ relationibus fidem non modicam adhibemus, quod nobilis vir, Philippus dux Sueuiæ, qui propter inuaſionem, ac detẽtionem patrimonii beati Petri, & noſtri excommunicationis fuerat vinculo innodatus

datus, eccleſiæ reconciliari deſiderat, &
reſtitui ad eccleſiaſtica ſacramenta, ac
ſuper his pro quibus notatus fuerat, ſatiſ
factionem omnimodam exhibere. Licet
autem ſuperioris ſententiam minor rela
xare non poſsit, & propter hoc dux ipſe
ad ſedem eſſet apoſtolicam deſtinādus;
vt ab ea quæ ipſum vinculis excommuni
cationis inuoluit abſolutionis beneficiū
obtineret, ſperantes tamen, quod per ip
ſius ſtudium venerabilis frater noſter Sa
lernitan. archiepiſcopus de longeuæ de-
tentionis ergaſtulo liberetur, laborē iti-
neris ipſi ſub ea conditione duximus re-
mittendum, ſi noſtram ſuper hoc, ſicut
bonæ memoriæ. C. pp. prædeceſſori no-
ſtro per te frater epiſcope obtulit, imple-
uerit volontatem. Ideoq; diſcretioni ve-
ſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus;
quatenus eodem archiepiſcopo libertati
priſtinæ reſtituto, & recepto à duce iuxta
formam eccleſiæ iuramento, quod ſuper
omnibus, pro quibus ab eccleſiæ fuit cō
munione amotus, mandatis apoſtolicis;
omni dolo, & excuſatione poſtpoſitis, de-
beat obedire, munus abſolutionis ipſi
auctoritate freti apoſtolica impendatis.
Quod ſi forſitan eundem archiepiſcopū,
vel non potuerit, vel noluerit abſoluere,
ſeu etiam forte diſtulerit; ad eccleſiam
Romanam accedat, à nobis iuxta eccle-
ſiæ conſuetudinem abſoluendus.

*EISDEM PRO LIBERATIONE NOBI-
lis mulieris Sibiliæ. filij & filiarum eius, & aliorū
captiuorum regni Siciliæ detentorum in Teutonia.*

INter cætera, quæ Dominus in nobis
mirabiliter, & miſericorditer opera-
tur, magnæ reputādum eſt miſerationis
indicium, cum eis pœnam accelerat tem
poralē, quibus vltio debebatur æterna,
ſicut in regno Siciliæ diebus noſtris intel
ligimus accidiſſe. Cum enim Siciliæ po-
pulus, & cæteri de eodem regno effœmi-
nati, ocio, & pace nimia diſſoluti, de ſuis
diuitijs glorian̄tes ſeſe in voluptatibus
corporis laſciuius exercerent, aſcendit in
altum fœtor eorū, & traditi ſunt ob mul-
titudinē peccatorum ſuorum in mani-
bus perſequentium, vſque adeo autem in
eos, quod dolentes dicimus, furor exarſit
hoſtilis, vt quidam eorum turpi morte
damnati, in tribulatione cordis, & corpo
ris animas exhalarent, quidam membro
rum mutilatione deformes fierent abie-
ctio plebis, & ludibrium populorum: Ma
iores vero ipſorum compedibus, & nobi-
les manicis ferreis alligati captiui, & exu
les in Teutonia macerentur. Reliqui hæ-
reditates ſuas in extraneis transferri vi-
dentibus, & domos ſuas ſubiici alienis.
Verum ne compaſsionis noſtrę ſolatium
qui patientibus ex ſuſceptæ adminiſtra-
tionis debito compati volumus, & tene-
mur, penitus ſubtrahatur, quibus ipſe Dō
minus iam videtur ex parte placatus, ve-
nerabilibus fratribus noſtris, vniuerſis ar
chiepiſcopis, & dilectis filiis, nobilibus vi
ris, marchionibus, ducibus, baronibus, &
aliis Alemaniæ principibus dedimus in
mandatis, vt dilectā in Chriſto filiam no
ſtram nobilem mulierem Sibiliam, filiū,
ac filias eius, & cæteros de regno Siciliæ,
qui in Teutonia detinentur, à detentio-
nis ſuæ vinculis abſolutos ad nos liberos,
excuſatione & dilatione ceſſante, remit-
tant. Inde eſt quòd diſcretioni veſtræ per
apoſtolica ſcripta præcipiendo manda-
mus, quatenus ſi mandatum noſtrū forte
non fuerit adimpletum, vos in detento-
res eorum excommunicationis ſenten-
tiam proferatis, & terras eorum, imnio
totam diœceſim, in qua nobiles ipſi tenē-
tur, vel ad quam fuerint forte tranſlati,
interdicto ſubdatis, neutram relaxaturi
ſentētiam, donec ipſi libertati fue-
rint priſtinę reſtituti. Dilectis
etiam filiis Capitulo, Ma
gunt. per apoſtolica
ſcripta præcipiē
do manda-
mus, vt
ſentē
tiam, quam vos propter hoc contigē
rit promulgare ratam, habeāt,
& faciant inuiolabili
ter obſeruari.

RAVEN.

RAVENNATI ARCHIEPISCOpo, & ſuffraganeis eius, vt Carſendino ſubdiacono Domini Papæ, Legato in Exarchatu Rauen. & comitatu Brittinorij diligenter aſſiſtant.

NVſquam melius eccleſiaſticæ conſu
litur libertati, quàm ubi eccleſia Ro. tã
in temporalibus, quàm ſpiritualibus ple-
nam obtinet poteſtatẽ. Cum enim apo-
ſtolica ſedes mater ſit eccleſiarum om-
nium, & magiſtra, tãto fortius ſubiectos
ſuæ temporali iuriſdictioni populos ab
eccleſiarum, & eccleſiaſticorum iniuriis
cohiberet, quanto amplius in eius iniu-
riam, & eccleſiarum omniũ præiudiciũ
redundaret, ſi eccleſias in eius patrimo-
nio conſtitutas non ſeruaret in ſtatu de
bitæ libertatis. Cum igitur inter cætera,
quæ nos, & fratres noſtros inducunt, vt
Exarchatũ Rauenę, Marchiã, & Thuſciã
ad dominium noſtrũ, ad quod pertinẽt,
reuocemus, ſecuturam exinde immuni-
tatem eccleſiarum veſtrarum, non modi
cum attendamus, vos negociũ ipſum tã-
quam ſpeciale, ac honori veſtro plurimũ
profecturũ deberetis aſſumere, & ad im
plendum noſtræ beneplacitum volunta
tis efficaciter laborare. Cum ergo dilecto
filio Carſendino ſubdiac. noſtro ĩ Exar-
chatu Rauennę, & comitatu Brittinorii
huius ſpecialiter iniunxerimus legatio-
nis officiũ ſpectãtes, ꝙ ad illud vtiliter ad
implẽdum veſtro non modicum ſtudio
addiuuetur, fraternitati veſtræ apoſt. ſcri
pta mandamus, atque præcipimus, quate
nus ei taliter in his, quæ vobis ex parte
noſtra propoſuerit, adeſſe curetis, vt ho-
nori apoſt. ſedis, & noſtro deferre, & ec-
cleſiarum veſtrarum libertatem videa-
mini vtiliter procurare, ſcituri, ꝙ ſicut
gratum habebimus, & acceptũ, ſi ſtudiũ,
& diligentiam veſtram operis experien
tia in inſtanti articulo commendarit, ſic
moleſte feremus, ſi ſolicitudo ueſtra in
hac neceſſitate reperta fuerit defeciſſe.

REMEN. SANCTAE SABINæ Card. & Senonen. Archiepiſc. & Epiſcopo Molden. ſuper conſolatione Comitiſſa Campania. de morte filij ſui.

COmpati patientibus, & dolentibus
pium eſt condolere, ut qui ex diuer
ſis rerum euentibus ſolam habent dolen
di materiam, in fraterna compaſſione re
medium conſolationis inueniant, & ſal-
tem ex humanitatis ſolatio valeãt recrea
ri, dum in eorum reſtauratione, quæ do-
loris fomitem ſubminiſtrat, ſpes nulla
videtur eis penitus ſupereſſe. Illis verò
præcipue compaſſionis oportet ſpiritum
adhiberi, quæ pro ſexus muliebris fragili
tate in aduerſis facilius emerguntur, &
difficiles ad conſolationem præ ſpiritus
infirmitate reſurgere, maiori videtur in
his, & aliis auxilio, & conſilio indigere.
Cum igitur dilecta in Chriſto filia nobi
lis mulier M. Comitiſſa Cãpanię in mor
te filii ſui bonæ memoriæ Comitis Hen
rici dolorem, nec immerito, cum interna
ſpiritus commotione cõceperit, & vehe-
mentius affligatur, nos mentis afflictio
ne non ficta compatientes, eidem eum
mortis huius diſpendium non ſolum in
eius damnum conuerti debeat & dolo-
rem, uerũ etiam in multiplex totius chri
ſtianitatis incommodum ex præſenti pe
riculo imminenter redũdet, fraternitati
veſtræ per apoſt. ſcripta mãdamus, quate
nus dolorem ipſius piæ cõſolationis ver
bis, & commonitionibus leniẽtes ipſam,
& poſſeſſiones eius tãquam dati ei tuto-
res à nobis ab incurſu moleſtantium au
ctoritate apoſtolica defendatis, nullate
nus permittentes, vt in his, quæ ad dotẽ
eius noueritis pertinere, iniuria, ſeu vio
lẽtia ei ab aliquo inferatur, ſed poſſeſſio
nem eiuſdem dotis ipſius contra quoſli-
bet temerarios præſumptores pacificam
conſeruetis. Si qui vero iam dictæ Comi
tiſſæ aliquam ſuper his iniuriam inferre
præſumpſerint, vel grauamen, uos eos (ſi
neceſſe fuerit) vt à ſua pſumptione deſi-
ſtant, per cenſuram eccleſiaſticam appel
latione poſtpoſita compellatis. Quòd ſi
omnes &c. Datum Lateran. V. cal. Mar-
tii Pont. noſtri anno I.

FERENTINATI EPISCOPO conſultatio ſuper cauſa matrimonij L. virum, & P. mulierem, quã primo iurauerat, & alteram poſt modum deſponſauit.

SIcut ex literis tuæ fraternitatis accepi — *Ca. Sicut extra De ſponſal. & matrimonij.*
mus, cum L. parochianus tuus P. mu-
lierem ſe ducturum in coniugem, in ma
nu patris eius P. iurantis, ꝙ eam ipſi tra

 deret

deret in vxorem, proprio iuramento firmarit, nec per virum ſteterit, ſed per mulierem potius, quo minus matrimonialis inter eos ſolennitas ſit ſecuta. Quatuor poſtmodum, vel quinque annis elapſis, idem L. G. mulierem per verba de præſenti, vt eius conſanguinei aſſerunt, deſponſauit, propter quod frater prædictæ P. ſuā depoſuit in tua præſentia quæſtionem. Quia vero quid ſuper his agendum ſit, noſtro poſtulas reſponſo doceri, fraternitati tuæ taliter reſpondemus, quòd ſi tibi conſtiterit, quod idem L. P. mulierem per verba de futuro, G. verò per verba deſponſauerit de præſenti, impoſita ei pœnitentia competēti, quia primam fidem irritam fecit, niſi forſan in iuramento ſuo certum terminum, infra quem dictam P. duceret in vxorem, præfixerit, nec per eum ſteterit, quin ad ſtatutum terminum matrimonium conſumari, ſecundum contractum legitimum iudices, & ad aliud ſeruandum eum, ſi opus fuerit eccleſiaſtica diſtrictione, compellas, niſi forſan aliud quid obſtiterit, quod ipſum debeat impedire. Quod ſi forte per verba ſponſalitia de futuro cum vtraque contraxit, iuramentum primum (ſicut licite factum eſt) ipſum ſeruare compellas, de ſecundo ei pœnitentiam iniuncturus. Quod ſi de his tibi nō conſtat ad plenum, tam diu adhuc cognoſcas de cauſa, donec ſuper his ſufficientius inſtruaris. Quod enim in atteſtationibus, quas ad ſedem apoſtolicam deſtinaſti, de compaternitate habetur, non facit ad cauſam, cum neuter contrahentium ſit illa perſona, qua mediante inter parentes eorum compaternitas eſt contracta. Datum Lateran. V. cal. Martii, Pontificatus noſtri anno primo.

CANONICIS ARGENTINEN. ſuper quæſtione cuiuſdam præbendæ, quæ inter Arnoldo, & F. ſancti Thomæ præpoſitum vertitur.

CVm partes inter ſe ſuper mota quæſtione conueniunt, vel altera renūciat quæſtioni, ad hoc ſolum exigitur officium iudicis, vt quod à partibus fit, faciat inuiolabiliter obſeruari, ne cui contra compoſitionem, aut ceſſionem per ſe factā liceat vlterius proſilire. Sanè cùm dilecti filii Arnoldus nuntius, & concanonicus veſter, & F. præpoſitus ſancti Thomæ ad noſtrā præſentiam acceſſiſſent, ſuper præbenda, de qua per dilectum filium P. tt. ſanctæ Ceciliæ presbyterum Car tunc apoſtolicæ ſedis Legatū idem præpoſitus fuerat inueſtitus in noſtra, & fratrum noſtrorum audientia diſceptarunt. Cumq; nos auditis quæ hinc inde propoſita fuerant, de communi cōſilio fratrū noſtrorū ſententiam formare, ac ferre vellemus, dictus præpoſitus ad nos humiliter, & deuote acceſſit, & ius (ſi quod ſibi competeret) in eadē præbenda in manibus noſtris ſpōtaneus reſignauit. Nos igitur eccleſiæ veſtræ volētes in poſterum paci, & tranquillitati cōſulere, recepta reſignatione ipſius, ei ſuper eadē præbenda perpetuum ſilentium impoſuimus, & vos, & eccleſiam veſtrā ab impetitione ipſius ſuper eam præſentium auctoritate reddimus abſolutos. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ abſolutionis infringere, &c. Datum Lateran. VI. nonas. Martii, Pontificatus noſtri anno primo.

TERRACONEN. ARCHIEPIſcopo, & Sacriſtæ Vicen. de confirmatione R. electi ſancti Benedicti de Bages, & irritatione intruſi per potentiam laicalem.

AD vniuerſalis eccleſiæ ſolicitudinē (licet inſufficientes) Dn̄o diſponēte vocati, de grege nobis commiſſo ſolicitam curam debemus gerere, & tanquā paſtores ſeduli faciente Domino prouidere, ne ouis morbo infecta incurabili, oues cæteras ſuo cogat contagio morbo ſimili laborare. Noſtris ſiquidē auribus ex multorum relatione, ac plurium literis innotuit prælatorum, quòd bonæ memoriæ quondam abbate ſancti Benedicti de Bages de carnis ergaſtulo (ſicut Domino placuit) ad meliora vocato, cōuentus eiuſdem monaſterii pars maior, & ſanior, vota in dilectum filium R. nūc abbatem eiuſdem monaſterii tranſtulerunt. Verum ſuadente illo, cuius eſt proprium pacem turbare, duo eiuſdem loci monachi à cæterorum fratrum voluntate vnanimi ſecedentes, accerſitis ſibi ſe-

cularibus viris B. ipſius monaſterii, monachum in abbatem non ſunt veriti nominare, qui laicali & ipſorum potentia fretus, prædictum R. ad audientiam dilecti filii G. ſancti Angeli diacon. Card. qui tunc in partibus illis legationis fungebatur officio, appellauit, & cum idem Cardinalis, quæ vtraque pars coram ipſo propoſuit, diligentius audiuiſſet, & ſuper eiſdem inquiſiſſet diligentius veritatem, prædictam electionem ſæpe nominati R. ratam habuit, & eam auctoritate, qua fungebatur, apoſtolica confirmauit. Idem quoque Cardinalis tranquilitati eiuſdem monaſterii deſiderans prouidere, ac inter fratres materiam extinguere iurgiorum pro pacis bono, præpoſituram eiuſdem monaſterii ſupradicto intruſo contulit, & eam ab eodem abbate ipſi, quoad viueret, concedi præcepit, & iuramentum fecit impendi, ne ipſum ab eadem præpoſitura (vllo tempore, ſine cauſa rationabili amoueret. Dictus autem præpoſitus vnde humiliari debuerat, in elationem erectus, obedientiam, quam abbati ex præcepto Cardinalis debebat impendere, ipſi exhibere contemp ſit, immo domos, homines, & cętera bona eiuſdem monaſterii occupans, ea in vſus proprios, & illicitos transfundere non veretur, à monaſtica etiam profeſſione, ac fratrum conſortio ſe reddens penitus alienum, nullis quoque beati Benedicti obtemperans inſtitutis, non ſe tantum, verum etiam totum monaſterium diſſolutione, ac enormitate ſuæ vitæ graui compellit infamia laborare. Quia igitur timendum eſt, ne pars corrupta ſyncetam contaminet, niſi ſalce fuerit apoſtolica reſecata, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus ſi prædicta veritate nituntur, prædictum præpoſitum ab adminiſtratione præpoſituræ remotum, vt abbati ſuo exiſtat obediens, ſicut debet, per cenſuram eccleſiaſticam, appellatione poſtpoſita, compellatis. Nullis literis obſtantibus harum mentione non habita à ſede apoſtolica impetratis. Datum Lateran. VI. nonas Martii.

COLOCEN. ARCHIEPISCOPO. confirmatio ſuper quibuſdam eccleſijs præpoſituræ Colocen. eccleſiæ de Capituli conſenſu collatis.

IVſtis petentium &c. vſque ad verbum illud Aſſenſu. eccleſias ſanctæ Mariæ de Ioth, ſancti Mauritii de Both, & eccleſiam de Vnta, quas præpoſituræ Colocen. eccleſiæ de conſilio, & aſſenſu tui Capituli cõtuliſti, ſicut prouide factum eſt, & præpoſitus Colocen. eaſdem iuſte poſſidet, & quiete, auctoritate apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Decernimus ergo &c. Datum Lateran.

HVGONI COMITI, ET MARſucto Piſanis Canonicis ſuper quæſtione cuiuſdam pignoris, quæ inter R. & Gallicianum Piſanos vertitur.

SIgnificante dilecto filio Rubeo ciue Piſano, ad noſtram noueritis audientiam perueniſſe, ꝙ cum domũ ſuam, cũ horto Galliciano Piſano ciui pro ducentis quinquaginta duabus libris pignori obligaſſet, & promiſiſſet, cautione pręſtita iuramenti, ꝙ niſi domum ipſam ſtatuto inter eos termino recolligeret, eundẽ creditorẽ vlterius ſuper ea minime moleſtaret, & infra ſtatutũ tempus per certũ, & fidelẽ nũciũ, prout ei videbatur, creditori mutuatam pecuniam remiſit, quam idẽ nuncius infideliter agens, ſicut ei iniunctũ fuerat, nõ perſoluit. Cumq; poſtmodum prædictus R. ab Imperatore captus, pariter & detentus, multa pericula ſuſtinuerit, & labores, nec dicto G. ſatisfacere potuerit, vt debebat, nunc (per Dei gratiã) libertati priſtinæ reſtitutus, paratus eſt pecuniam reddere creditori, licet ipſe prorſus eam recuſaret recipere, quia ei nõ fuit ſtatuto termino perſoluta. Cũ igitur pactũ legis cõmiſſorię ſit in pignoribus improbatũ, & quantum in eo fuit prædictus Rubeus iuramẽti debitũ adimpleuerit, cũ per eum, quem certum, & fidelem nuncium ſperabat, pecuniã remiſerit termino conſtituto, & dum in imperiali fuit captione detentus, ſatisfacere non potuerit creditori, deuotioni veſtræ præſentium auctoritate mãdamus, quatenus (ſi præmiſſis veritas ſuffraga-

 tur)

tur) prædictum creditorem, ut ſorte ſua contentus exiſtat, penſionibus præfati pignoris computatis, in ſortem & domum ipſam, & hortum præfato Rubeo omni poſtpoſita dilatione reſignet per cenſuram eccleſiaſticam, pacto, vel tali iuramento nequaquam obſtante, admonitione præmiſſa, ſublato contradictionis, & appellationis obſtaculo, compellatis. Datum Lateranen.

POTESTATI, ET CONSILIARIIS Viterbien. quod in tractatu habito inter ipſos Peruſinos, & Rectores Thuſciæ ſine mandato apoſtolico non procedant.

Dilectis filiis Conſulibus Peruſin. quod nos ſuper tractatu illo conſuluerant, quem ipſi vobiſcum cũ rectoribus Thuſciæ habuerunt, literis noſtris dedimus in reſponſis, vt quia tractatus ille, quem rectores inter ſe inierant, minus debito ad honorẽ, vtilitatẽ, & profectum eccleſiæ pertinebat, & nos dilectis filiis B. baſilicæ duodecim apoſtolorum, & P. tituli ſancti Petri ad Vincula presbyteris Card. qui tractatũ illum nobis plenius expreſſerunt, noſtrum, & fratrum noſtrorũ ſignificaueramus beneplacitum voluntatis, tam diu ipſi Conſules Peruſini ſuperſederent his, quæ diſpoſita fuerant conſummandis, donec literas noſtras reciperent, mandatum ſuper hoc apoſtolicum plenius continentes. Ideoque ſicut Peruſinis ipſis per literas ſignificauimus, ita nunc diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, atq; præcipimus, quatenus ſuper tractatu illo nullatenus procedatis, prius quàm ſuper hoc literas receperitis ſpeciales noſtræ intentionis, & propoſiti expreſſiuas, cum & vos noſtrũ ſuper hoc debuiſſetis conſulere beneplacitum voluntatis. Datum Lateran.

P. BASILICAE XII. APOSTOLORUM, & B. Sancti Petri ad Vincula, presbyteris Cardinalibus apoſtolicæ ſedis Legatis ſuper eodem.

Svper negocio ſocietatis Thuſciæ per dilectum filium Priorẽ ſancti Fridiani noſtram, & fratrum noſtrorum vobis aperuimus voluntatem, ad cuius executionem negocii vos dare credimus operam efficacem. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus ſi rectores Thuſciæ ad id exequendum, quod per dictum Priorem vobis ſignificauimus, induxiſtis, vt Piſan. id ipſum pariter recipiant, & obſeruent, moneatis attentius, & niſi vobis paruerint, interdictum minime relaxetis. Si vero prædicti rectores adhuc non ſunt voluntatem noſtram, quã perſępe p̃fatum Priorem ſignificauimus, executi, quia ſatis videretur auſterum, ſi Piſan. ciuitas occaſione ſocietatis illius, quam nos (ſicut noſtris) conduximus totaliter approbandam, tam diu interdicto eccleſiaſtico ſubiaceret, volumus, & mandamus, vt ab eiuſdem ciuitatis ciuibus cautione recepta, quodque pro honore, & exaltatione eccleſiæ, & libertate eorum ordinauerimus, ſuſcipiant, & obſeruent, interdictũ ſine dilatione qualibet relaxetis. Si autẽ ſuper his debitam habere non poteritis cautionem, quia ciuitas ipſa (ſicut dicitur) nunc temporis quaſi videtur rectore carere, qui plenam in ea exercere valeat poteſtatem, ſpe bonę promiſſionis, quã nobis eiuſdem ciuitatis nuncii fecerunt, quod noſtro Piſani ciues debeant parere mandato, honeſta ſicut videritis occaſione concepta in eadem ciuitate diuina officia appellatione remota detis licentiã celebrandi. Ita tamen quod ſi poſtmodum rectores Thuſciæ mandatũ noſtrũ ſuſceperint, & ſeruauerint, ciuitas ipſa interdicto ſubiaceat, niſi & ipſam celeriter ſuſcipere curauerit, & ſeruare. Datum Lateran.

EPISCOPO, ET CAPITVLO Traguriens. quod B. presbyter non teneatur ad obſeruantiam habitus monachalis, ex eo quod cum graui ægritudine laboraret à quodam Monacho, indutus eſt habitu Monachali.

Sicut Tenor veſtrarum literarum nobis aperuit, cum P. lator præſentium in ſacerdotali eſſet officio conſtitutus, & tanta rerum temporalium indigẽtia laboraret, q̃ nec ſibi, nec ſuis progenitoribus, ſeu fratribus in neceſſitatibus propriis poſſet aliquatenus prouidere, proprii corporis laboribus, & maris periculis multis ſe non dubitauit exponere, vt de ſuo

de ſuo labore, & acquiſitione honeſta, ſuam, & ſuorum poſſet indigentiam releuare. Contigit autem poſt hæc, quod ipſe longe à veſtra ciuitate conſiſtens, tam graui cœpit ægritudine laborare, ꝗ extra ſe poſitus deſperaret de vita præſenti, & dum in tali eſſet articulo conſtitutus, à quodã ſimplici monacho indutus fuit habitu monachali, & ad monaſterium deportatus. Deinde paucis diebus elapſis, cum iam eſſet in principio ſuæ conualeſcentiæ, depoſuit habitum, & de licentia eiuſdem loci abbatis monaſterium deliquit, & cupiens progenitorum indigentiis ſubuenire, à vobis ſuppliciter poſtulauit, vt poſſet, ſicut prius, in ſacerdotalis officio miniſtrare, & vobiſcũ pariter conuerſari. Quid autem ſuper his vobis fuerit faciendum, ſacro apoſtolicæ ſedis oraculo humiliter petitis edoceri. Nos igitur veſtræ conſultationi taliter duximus reſpondendum, quod licet iſta duo inter ſe repugnantia videantur, vt ſcilicet quiſquam ſit extra ſe poſitus, & de præſenti vita deſperet, ſi tamen eo tempore, quo poſitus extra mentem aſſeritur, indutus fuit habitu monachali, cũ alienatus non ſentiat, ac per hoc non valeat conſentire, præfatum presbyterum denuncietis ab obſeruatione monaſtici ordinis abſolutum, niſi poſtquam mentis ſuæ factus eſt compos, voluntate ſpõtanea profeſſionem fecerit monachalẽ. Datum Laterani.

MEDIOLANENSI ARCHIEPISCOPO ſuper quæſtione, quæ inter ipſum, & monaſterium ſancti Donati de Scozula.

AD hoc vnxit nos Deus oleo lætitiæ præconſortibus noſtris, vt diligamus iuſtitiam, & odimus iniquitatem, quod tũc laudabiliter adimplemus, cum via regia incedentes, non declinamus ad dexteram, neque ad ſiniſtram aliquatenus deuiamus, ſed iuſte, quod iuſtum eſt perſequentes, nec pauperis perſonam attendimus, nec honoramus vultum potentis, quia non eſt perſonarum acceptio apud Dominum, dum etiam merita ſubtili examinatione diſcutimus, & precum attendimus qualitatem, vt cuilibet reddamus ius ſuum, & preces, quæ rationi nõ conſonant, rationabiliter repellamus. Veniens ſiquidem ad apoſtolicã ſedem dilectus filius abbas de Scozula, nobis & fratribus noſtris expoſuit, quòd cum M. quondã Mediolanenſis archiepiſcopus prædeceſſor tuus ſuper cauſa, quæ inter ipſum, & monaſterium ſãcti Donati de Scozula diutius fuerat agitata, poſt multas commiſſiones tandem obtinuiſſet, venerabili fratri noſtro Veronenſi epiſcopo Romanæ eccleſiæ Card. literas deſtinari, & ipſe iudex delegatus partibus in ſua præſentia conſtitutis ſuper iudicio poſſeſſorio, partim pro monaſterio partim pro archiepiſcopo ſententiã protuliſſet, procuratore ipſius monaſterij quæſtionẽ de proprietate poſtmodum intentare uolente, pars archiepiſcopi dilationes, & inducias ſæpius poſtulauit. Cumque ſæpe numero idẽ archiepiſcopus præfato Verõ per literas direxiſſet, quòd ipſius iudicium nullatenus declinaret, utraque parte apud Nouariam coram nuncio ipſius epiſcopi, qui ad hoc miſſus fuerat, exiſtente, archiepiſcopus iuriſdictionem delegati iudicis oppoſuit expiraſſe, aſſerens cauſam poſſeſſionis tantum, & non proprietatis fuiſſe cõmiſſam. Et quia ſuper poſſeſſione pronũciauerat ſemel functus ſuo officio, ſuper quæſtione proprietatis deinceps cognoſcere non uolebat, & his allegatis prædictus archiepiſcopus appellauit. Ad hæc pars monaſterii contra propoſuit, quòd eã, quæ inter archiepiſcopum, & monaſterium uertebatur, fuerat memorato epiſcopo abſolute, & indiſtinctè cõmiſſa, & ſic continentiam cauſæ diuidi non debere dicebat. Adiecit etiam, quòd cum archiepiſcopus toties poſtulauerit dilationem, & locum à iudice, in quo ante illum ſuper illa proprietatis quæſtione reſpondere deberet, cum poſtea recuſare nequiuit, uel aliquatenus appellare, præſertim quia abſente parte aduerſa (ſicut eſt prælibatum) ipſemet eundem iudicem poſtulauerat, & in reſcripto apoſtolico fecerat appellationis remedium adhiberi. Has nimirum rationes cum iudex plenius aduertiſſet, actorẽ legitima citatione præmiſſa, in poſſeſſionẽ, quæ fuerat per ipſum epiſcopum eidẽ archie

piſcopo adiudicata, vſus conſilio virorũ
prudentum mitti decreuit, à qua tamen
archiepiſcopus monaſterium poſtmodũ
violẽter eiecit. Cumq; dilectus filius G.
tũc prior, nunc vero abbas eiuſdẽ mona
ſterii, & G. nũcius aduerſę partis ſuꝑ hoc
ad ſedem apoſtolicam acceſſiſſent, bonę
memoriæ C. Papa prædeceſſor noſter ſu
pradictis oĩbus ꝑ dilectos filios noſtros
Hug tt. ſanctæ Martini, presbyterum, &
G. ſanctæ Mariæ in Aquiro diacon. Car.
quos eis auditores cõceſſerat, plenius in
tellectis per bonæ memoriæ Al Albanẽ.
epiſcopo, ſic ſuum interpretatus fuit re
ſcriptum, ꝙ iã cauſa poſſeſſionis, quàm
proprietatis fuerat iudici delegato com
miſſa, & ꝙ idẽ iudex ob dictas rationes
ab archiepiſcopo nõ potuiſſet etiam per
appellationis obſtaculum recuſari. Vo
lens igitur idem prędeceſſor archiepiſco
po, & abbati ſine iuſtitię lęſione deferre,
prælibatam poſſeſſionẽ apud venerabilẽ
fratrem noſtrum Vercellen. & bonæ me
moriæ Nouarien. epiſcopos pro ſuæ vo
luntatis arbitrio ſequeſtrari præcepit, ve
nerabili fratri noſtro Regin. & felicis re
cordationis tunc Mutinen. epiſcopis, per
apoſtolica ſcripta præcipiens, vt partes
ad ſuam præſentiam cõuocarent, & nul
lius contradictione, vel appellatione tã
ſuper principali, quàm ſuper incidẽti ob
ſtante de cauſa proprietatis, infra duos
menſes plenius cognoſcentes, eam debi
to fine deciderent, & poſſeſſionẽ ei parti
poſtmodũ reſignarent, quæ obtineret de
proprietate triumphũ. Cumq; literę ipſę
ad dictos Mutinẽ. & Regin. epiſcopos ꝑ
ueniſſent, partibus in ipſorum præſentia
cõſtitutis, procurator archiepiſcopi cau
tionem obtulit, vt contumaciam, ſi qua
præceſſerat, expurgaret, quã procurator
monaſterii recipere noluit, niſi poſſeſ
ſionis ſequeſtratione præmiſſa, & ſaluo
iure, quod ei ex cõmiſſione huiuſmo
di cõpetebat, vt à ſe tanquã à poſſeſſore
peteret in iudicio. Cumq; procurator ar
chiepiſcopi è cõtrario reſponderet, ꝙ ab
eo peti, velut à poſſeſſore, deberet, diſce
ptatione protracta in lõgũ terminus ex
pirauit, infra quẽ epiſcopi memorati de
proprietate cognoſcere debuiſſent. Cæte
rum nuncius monaſterii iterũ ad eccle-
ſiam Romanam accedẽs, per archiepiſco
pum ſteriſſe aſſeruit, ꝙ nec poſſeſſio
ſequeſtrata fuerat, nec ſuper proprietate
proceſſum in cauſa, propter quod dictus
prædeceſſor noſter venerabili fratri no
ſtro Bobien. epiſcopo per apoſtolica ſcri
pta mandauit, vt poſſeſſione cum fructi
bus perceptis, ex ipſa monaſterio reſtitu
ta, audirent poſtmodũ, ſi quid haberent
partes inter ſe inuicem quæſtionis. Qui
cum abbatem iuxta tenorẽ mandati apo
ſtolici in poſſeſſionem, quã Veronen.
adiudicauerat, per ſuũ nunciũ mãdaſſet
induci, Hugo de Camerario ipſum abba
tem ex ea violenter eiecit, qui cũ ſuis cõ
plicibus iã nũcium epiſcopi, ꝗ abbatem
& monachos armata manu fugauit, &
naui, cuius vehiculo illuc acceſſerãt, igne
cõbuſta, cęllas monaſterii deprædat⁹ eſt.
Cõuerſis pluribus verberatis, domos ex
tra clauſtri ambitum conſtitutas, cum
quibuſdam animalibus, & quodã homi
ne non erubuit concremare. Quod poſt
quam ad eiuſdem prædeceſſoris noſtri
audientiã nũcio ipſius abbatis referente
peruenit, venerabili fratri noſtro Ferra
rien. epiſcopo diſtricte præcipiendo mã
dauit, quatenus partibus conuocatis, &
poſſeſſione cum fructibus à tempore ſen
tentiæ prædicti Veronen. prolatæ perce
ptis, ex ipſa monaſterio reſtituta de pro
prietate cognoſcerent, & eo in adiudica
ta ſibi poſſeſſione indemni ſeruato, qđ
iuſtum eſſet, ſtatueret, & faceret aucto
ritate apoſtolica, ſublato appellationis
obſtaculo, firmiter obſeruari. Eos aũt, ꝗ
ſe apoſtolicis mandatis opponerent, vel
monaſterium ſuper poſſeſſione alterius
moleſtarent, per ſententiam excommu
nicationis appellatione remota cõpeſce
ret, & dictũ Hugonem, & eius compli
ces, donec monaſterio de ablatis omni
bus, & illatis iniuriis ſatisfacerent cõpe
tenter, & cum literis eius apoſtolico ſe
conſpectui præſentarent, nunciaret excõ
municatos, & faceret ab omnibus euita
ri, niſi tu frater archiepiſcope hanc in ip
ſos diſtrictionẽ (prout tibi mandatũ fue
rat) exerceres. Dictus vero Ferrariẽ. rece
ptis ſuꝑ hoc literis apoſtolicæ ſedis, ſicut
ex literis eius accepimus, admonitione
pręmiſſa, in Hugonem de Camerario, &

complices eius te infra ſtatutũ terminũ eum excommunicare nolente, excõmunicationis ſententiam promulgauit, & cũ tu legitime citat9 ab ipſo, nec accederes, nec ſufficientem mitteres reſponſalẽ, ſed abſentiam tuam verbis, & literis excuſares, ſalua quæſtione proprietatis, poſſeſſionem monaſterio reſtituendã pronunciauit, & cum abbatem in eam per nuncium ſuum feciſſet induci, idem abbas ab ea deiectus fuit, te frater archiepiſcope Hugo de Cametario, & dilectis filiis Cõſulibus Mediolanen. mandantibus per violentiam armatorũ, propter quod idẽ abbas poſtulabat à nobis, vt ſententiam reſtitutionis toties latam pro eo deberemus auctoritate apoſtolica confirmare, & poſſeſſione ſibi cum fructibus reſtituta, faceremus eum abſque moleſtatione gaudere. Verum dilectus filius Paſſaguera procurator tuus, & ſocii eius petitionem abbatis non eſſe admittendã, ea pręſertim ratione dicebant, quod abbas ipſe in literis, quas ad Bobien. & Ferrarien. epiſcopos à ſede apoſtolica impetrauit, veritatem ſuppreſſerat, & expreſſerat falſitatem. Suggeſſerat enim Veronenſem epiſcopum ſalua quæſtione proprietatis ſuper poſſeſſione promulgaſſe ſententiã, cum non niſi cauſa rei ſeruandæ abbatẽ decreuiſſet in poſſeſſionem induci. Tacuit etiam veritatem, cũ ſatiſdatione coram dictis Reginen. & Mutinen. epiſcopis oblata per archiepiſcopũ nullã fecit apud ſedem apoſtolicam mentionem. Nos igitur ſuper his, & aliis, quæcunq; fuerunt hinc inde propoſita, cum fratribus noſtris archiepiſcopis, & epiſcopis apud ſedẽ apoſtolicã cõſtitutis conſilio maturo intelligentes, quod dictus Veronen. abbatem in poſſeſſionem cauſæ rei ſeruandæ ſolummodo decreuiſſet induci, ſicut erat cõſentaneum rationi, vt pote coram quo ſuper proprietate lis non fuerat conteſtata, & quod per eundem M. quondã archiepiſcopũ nõ ſtetiſſet, quin ſatiſdationẽ infra annum oblatã pręſtitit, & cõtumaciam, ſi qua præceſſerat, expurgarit. Attendentes etiam abbatem ipſum per ſuppreſſionẽ veritatis, & falſitatis expreſſionẽ literas ad Bobien. & Ferrarien. epiſcopos impetraſſe, non ſententiantes, quia lis coram nobis conteſtata non fuit, ſed reſpondentes abbati petitionem eius iuxta formam præſcriptam nõ eſſe admittendam, reſpondemus, & ipſum ſcriptis carere mandauimus, quę per mendacium impetrauit, in eum ſtatum cauſæ continentiam reducentes, in quo fuerat, cum dictus prædeceſſor noſter cauſam proprietatis Mutinen. & Regin. commiſit, mandato ſequeſtrationis penitus reuocato, ſententiam tamen excõmunicationis in Hugonem de cametario, & complices eius prolatam volumus, & mandamus vſque ad ſatisfactionem condignam inuiolabiliter obſeruari, non tam quia fuit à delegato prolata, quàm quòd per delegatũ exiſtit poſtmodum confirmata. Ne autem monaſterio in ſuo videamur iure deeſſe, moderatas expenſas, ex quo Veronen. ipſum in poſſeſſionem induci decreuit vſq; ad tẽpus ſatisfactionis oblatæ propter hoc factas, ipſi reſtituendas eſſe cenſemus, & à re ſufficientẽ præberi ſtandi iudicio cautionem. Sententiam autem à dicto Veronen. ex maiori parte pro Mediolanẽ. Eccleſia, partim pro monaſterio promulgatam, quæ rationabiliter lata eſt, & ab vtraq; parte recepta, ratam habemus, & ſi quid ex his, quæ monaſterio adiudicata fuerunt, ipſi nõ ſunt hactenus raſignata, ipſi reſtitui cum perceptorũ fructuũ integritate mandamus. Nulli ergo omnino hominum liceat huius noſtræ diffinitionis paginam infringere &c. Datum Lateran. 6 nonas Martij.

VNIVERSIS EPISCOPIS PER Marchiã conſtitutis De confirmatione ſententia lata per legatos Ro. Curia cotra Marcoualdum.

ET zizania nõ auellere ante meſſem, euangelica doctrina præcipimur, & malos vſq; ad ſententiam tolerare, canonica inſtitutione monemur, verũ & zizania in manipulos colligata cõburere debemus poſt meſſem, & iniquos poſt ſententiã euitare. Hoc ſiquidẽ attẽdẽtes, licet Marcoualdus multa contra libertatẽ eccleſiaſticã, & eccleſiæ patrimonium præſumpſiſſet, eũ tamen excommunicare diſtulimus, ne ſi admonitio non præcederet ad proferendam ſententiam, non ze-

lo rectitudinis, ſed ex odio moueri potius videremur. Cæterum cum dilecti filii noſtri C. tituli ſancti Laurentii in Lucina, & I. tituli ſanctæ Priſcæ presbyteri Card. apoſt. ſedis Legati, de mandato noſtro Marchiam fuiſſent ingreſſi, & dictum Marcoualdum per ſuas literas attẽtius monuiſſent, vt ab eccleſiarum incendio, villarum, & caſtrorum deuaſtatione, quæ in eorum oculis perpetrabat, deſiſteret, & exercitum dimitteret, cuius occaſionem tota ferè Marchia vaſtabatur, nec ipſe eorundem Legatorum monitis paruiſſet, in eum propter contumaciam excommunicationis ſententiam protulerunt. Nos igitur, quod ab eiſdem Card. factum eſt, ratum habẽtes, ac volentes inuiolabiliter obſeruari, præſertim cum plura ſubſint, quare fuerit excommunicationis ſententia feriendus, vtpote qui fidem eccleſiæ multotiès pręſtitam violauit, qui patrimonium eccleſiæ inuadere, ac detinere præſumpſit, & illud ſæpe commonitus, reſtituere nõ curauit. fraternitati veſtrę per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus tam eum, quàm complices eius excommunicatos publice nuncietis, & faciatis per veſtras diœceſes nunciari. Nos enim prædeceſſorum noſtrorum ſtatuta ſequentes ac attendentes, quòd magis oporteat Deo ſeruire, quàm hominibus, omnes, qui ei Marcoualdo fidelitate ſunt, vel ſacramento aſtricti, apoſtolica auctoritate à ſacramento abſoluimus, & ne ipſi fidelitatem obſeruent, modis omnibus prohibemus, cum fidelitatem, quam aliqui Chriſtiano principi iurauerũt, Deo, eiuſque ſanctis aduerſanti, & eorum præcepta calcãti, nulla mandentur auctoritate ſeruare. Omnes autẽ, qui ei poſt denunciationem ipſam diuina præſumpſerunt officia celebrare, vſque ad mandatum noſtrum ſuſpenſionis præcipimus ſententiæ ſubiacere. Ideoque præſentium vobis auctoritate mandamus, quatenus omnes, qui ei iuramenti, vel fidei tenebantur religione aſtricti, denuncietis, & denunciari faciatis per ſedem apoſtolicam abſolutos.

LAVDEN. EPISCOPO SVPER quæſtione cuiuſdam præbendæ, quæ inter Nouarienſe Capitulum, & Iacobum clericum vertitur.

CVm eccleſiaſtæ prouiſionis officiũ, ad quod ſumus (licet immeriti) Domino diſponente vocati, nos iuxta verbum apoſtoli, Sapientibus, & inſipientibus conſtituerit debitores, ſic nos conuenit perlatas ad apoſtolatus noſtri notitiam quæſtiones ſubtili indagatione diſcutere, & eas iudicio, vel rationabili mediante concordia terminare, & quas per nos non poſſumus aliis de auctoritate noſtra committere diffiniendas, quòd nullus in conſpectu ſedis apoſtolicæ ſui iuris ſe conqueri valeat, ſuſtinuiſſe defectum, & nos ſicut ex cura tenemur, ſolicitudinis paſtoralis iuſta iudicare, & iuſtitiam diligere videamur. Pro quæſtione ſiquidem, quæ inter dilectos filios Nouarien. Capitulum, & Iacobum clericum ſuper præbenda Nouarienſis eccleſiæ vertebatur, tam nuncii Capituli, quàm idem Iacobus ad ſedem apoſtolicam acceſſerunt, & dum in noſtra, & fratrum præſentia foret vtraq; partium conſtituta, pro ipſo Iaco. taliter fuit in noſtro auditorio allegatum, quòd cum olim de mandato bonæ memoriæ F. tt. ſancti Marcelli presbyteri Card. tunc apoſtolicæ ſedis legati de primò tunc vacatura, in Nouarienſi eccleſia præbenda fuerit inueſtitus, eidem ſtallo chori, & loco Capituli aſſignatis, & ad eandem poſtmodum filius dilecti filii Saxonis Vulgamini nobilis ciuis Roman. de auctoritate apoſtolicæ ſedis admiſſus, qui ſuper poſſeſſione, & fructibus præbendæ ipſius à conſanguineis prædicti Iacobi moleſtias ſuſtinuit, & preſſuras, de quibus fructibus inter ipſum Iac. & præfatum nobilem amicabilis tandem compoſitio interuenit, quia ſuper præbenda ipſa eidem Iac. ſilentium fuerat impoſitum, vt de ea mouere non poſſet vlterius quæſtionem. Placuit tandem bonæ memoriæ C. prædeceſſori noſtro præfati Iacobi conſideratis laboribus, & expenſis, præbendam Nouarienſis eccleſiæ, quæ fuerat magiſtri B. de Suno, ad preces quorundam Cardinalium eidem

conferre,

conferre,& ipſum de eadẽ manu propria
per annullum inueſtire, Nouarien. Ca
pitulo diſtricte præcipiẽdo, quatenus ip
ſum Iac.elect one,quam de pluribus per
ſonis in Nouariẽſi eccleſia in canonicos
aſſumendis, & conſtitutione, quam de
fructibus fecerant præbẽdarum,quæ om
nia idem prædeceſſor noſter de fratrum
cõſilio irritauerat,alienatione etiã, obli
gatiõne, vel aſſignatione eiuſdẽ præben
dæ nequaquam obſtantibus,fratrem, &
canonicum nomine dictæ præbendæ ſi
ne qualibet difficultate,poſtpoſita appel
latione reciperent, & eundem in ipſius
præbendæ poſſeſſionem inducerent cor
poralem,ſtallum ei in choro, & locũ in
Capitulo aſſignantes. Alioquin ſcirẽt di
lecto præpoſito ſancti Gaudentii Noua
rienſis ſubdiacon.noſtro,& R.canonico
de Gorgozula ab ipſo prædeceſſore no
ſtro datũ firmiter in mandatis, vt ipſi ea
exequi per diſtrictionẽ canonicã appella
tione poſtpoſita nõ tardarent. Quæ om
nia in eiuſdẽ prædeceſſoris noſtri literis
manifeſte perſpeximus cõtineri. Cumq;
dicti canonici mãdata apoſtolica & præ
cepta ſurdis auribus pertranſirẽt,iprædicti
executores auditis quęcũq;ex parte cano
nicorum fuere propoſita,& in ſcriptis re
dacta,receptis poſt multas admonitiões,
& dilationes poſtulatas ab eis, habito
prudentiũ virorũ cõſilio,exceptiones ca
nonicorũ nõ eſſe admittẽdas decernẽtes,
iuxta tenorẽ mandati apoſtolici, ſtallũ
ipſi Iac.in choro, & locũ in Capitulo aſ
ſignarunt, & vnus executorũ,R. ſcilicet
de Gorgozula de mandato,& voluntate
alterius eum in corporalem præbendæ
poſſeſſionẽ induxit, & ſupradictos cano
nicos poſt admonitiones plurimas, niſi
mandato apoſtolico infra dies quinde
cim obedirent, vinculo excõmunicatio
nis aſtrinxit,ſicut in inſtrumentis, quæ
nobis exhibuit, continetur. Econtrario
vero Nouarien.canonici reſpondẽtes,ex
ceptiones quàmplurimas allegabãt, qui
bus ipſum Iac. à perceptione præbendæ
repellere omnimodis intendebant, dicẽ
tes quòd per literas,quas à prædicto Car
dinali F. impetrauerat ipſe Iac. pro præ
benda poſt appellationem legitime in
terpoſitam,fuerat inueſtitus,& præfatus
prædeceſſor noſter, quod de eo per Car
din.factum fuerat,irritauit,& ꝙ poſt caſ
ſationem factam contra prohibitionem
apoſtolicam fructus præbendæ auctori
tate propria inuadere non expauit. Inſu
per etiam inueſtituram præbẽdæ, & exe
cutionis literas à prædeceſſore noſtro ꝑ
falſam ſuggeſtionè obtinuit, quia ſe be
neficiatum in alia eccleſia non expoſuit
nec dixit,ꝙ ad illas duas prębendas, quæ
in Nouarien vacabãt eccleſia, quarũ vna
fuerat magiſtri R.& alia magiſtri P.nũc
Nouarienſis epiſcopi,tũc canonici, vnus
ſacerdos, & alius, qui proximo deberet
in presbyterum ordinari,cõceſſo duobus
arbitrio ante generalẽ illã ordinationẽ
factam, in Nouarienſi eccleſia electi fue
rãt cõcorditer,& admiſſi. Vtrinq; ꝑterea
multa alia fuere propoſita, quæ literis ꝑ
ſentibus non iuſſimus admiſceri. Volen
tes igitur cuiq; ſuam iuſtitiam conſerua
re illæſam, quia de pręmiſſis nobis certi
tudo dari non poterat (vt decebat) factũ
ipſum fraternitati tuæ de fratrũ noſtro
rum cõſilio duximus cõmittẽdũ,per apo
ſtolica tibi ſcripta mandantes, quatenus
partibus ad tuam præſentiam cõuocatis,
niſi infra duos menſes legitime tibi con
ſtiterit prædictos ſacerdotem, & alium,
qui proximo debebat in presbyterũ ordi
dinari, ante ordinationem illã generalẽ
de ſedis apoſtolicæ auctoritate caſſatã,
ad illas duas præbendas electos canoni
cè,& admiſſos auctoritate noſtra, ſubla
to cuiuſlibet contradictionis,& appella
tionis obſtaculo, cæteris exceptionibus
non obſtantibus, ipſum Iac. faciatis præ
bendæ illius,de qua per præfatum præde
ceſſorem noſtrum noſcitur inueſtitus,
pacifica poſſeſſione gaudere, prælertim
cum exceptionem illam, quòd præfatus
Iac. in alia eccleſia beneficium poſſide
ret,ei non poſſent opponere, qui varia
beneficia in diuerſis eccleſiis obtinebat.
Illos autem cenſura eccleſiaſtica,appella
tione poſtpoſita compeſcatis, qui man
datis noſtris in hac parte ſeduxerint,te
meritate qualibet opponendos. Quod ſi
legitime vobis conſtiterit, præbendam
illam,de qua proponitur inueſtitus, alii
prius ſicut dictum eſt canonicè collatam
fuiſſe, vos ei ſuper eadem præbenda
omni

omni cõtradictione,& appellatione ceſ-
ſante perpetuum ſilentium imponatis,
attentius prouiſuri,quòd taliter hac vice
mandatum apoſtolicum exequamini,
quòd ad nos vlterius querela eadem nõ
fatigetur. Teſtes autem, qui nominati fue
rint,ſi ſe gratia, odio, vel timore ſubtra
xerint, quo minus teſtimonium perhi
beant veritati, tum ad id per cenſuram
eccleſiaſticam appellatione remota com
pellas. Nullis literis obſtantibus,præter
aſſenſum partium à ſede apoſtolica im
petratis. Datum Lateran. V. Non.
Martij.

LAVDEN. EPISCOPO DE quæſtione cuiuſdam præbendæ, quæ inter Nouarienſi Cap & Albertum Siccum vertitur.

CVm illius vicem (licet non ſuffragã
tibus meritis) geramus in terris, de
cuius vultu procedit iudicium,& vident
oculi æquitatem, ſi delatas ad nos cõtro
uerſias iudicio iuſto dirimimus, vel me
diante concordia terminamus,officii no
ſtri debitam proſequimur actionem, &
gratum Deo exhibere dignoſcimur fa
mulatum. In præſentia ſi quidem noſtra
tam dilecti filii nuncii Nouarien Capi
tuli, quam Iacobus Siccus pro fratre
ſuo Alberto Sicco ſuper controuerſia,
quę inter ipſos vertebatur de præbenda
Nouarienſis eccleſiæ conſtituti, ſuas in
noſtro,& fratrum noſtrorum propoſue
runt auditorio quęſtiones,& primò fuit
pro ipſo Alberto Sicco taliter allega
tum, quòd cum olim præfatus Iacobus
pro fratre ſuo ad Romanam eccleſiam
acceſſiſſet, felicis recordationis Celeſti
no Papæ prædeceſſori noſtro humiliter
ſupplicauit, vt bonæ memoriæ tunc No
uarien.epiſcopo daret ſuis literis in man
datis, vt ſi maiorem partem canonicorũ
in Albertum fratrem ſuum cognoſce
ret conſentire, ipſum in fratrem, & ca
nonicum ab eis omni contradictione,
vel appellatione poſtpoſita recipi face
ret,& haberi,& præbendam ei,cum ſe of
ferret opportunitas, aſſignaret. Cuius
petitioni præfatus prædeceſſor noſter
annuit, & epiſcopo, iuxta quod poſtula
uerat,ſuas literas deſtinauit,qui viſis lite
ris, & conuocato populo, cognoſcens
maiorem partem canonicorum in præ
nominatum Albertum vnanimiter con
ſentire,eidem Alb. ſtallum in choro, &
locum in Capitulo aſſignauit, qui Alb.
in eadem eccleſia ſtetit,cantauit,& legit,
& cum aliis diuina officia celebrauit. Su
per electione & inſtitutione, cuius tali
ter facta dilectus filius Obizo de Caſtel
lo ſubdiaconus noſter Nouarien. cano
nicus ad curiam Romanam accedẽs,ab
eodem prædeceſſore noſtro confirma
tionẽ obtinuit, ſicut in literis eius mani
feſte perſpeximus contineri. Cũq; magi
ſter Hugo de Racaneto eiuſdem eccle
ſiæ tunc canonicus, in Calabria factus
fuiſſet epiſcopus tempore præcedenti,ip
ſo Iac. & fratre ſuo promotionem ſuam
penitus ignorantibus, dilectus filius Io.
Torniellus ſubdiaconus noſter fuit de
præbenda pręfati Hugonis per prædictũ
prædeceſſorem noſtrum ad preces impe
riales, & quorundam cardinalium inue
ſtitus. Poſtmodũ vero Nouariẽſi epiſco
po viam vniuerſę carnis ingreſſo, cum
venerabilis frater noſter P. Nouarienſis
epiſcopus tunc canonicus in eiuſdem ec
cleſię ponticem fuiſſet aſſumptus,poſſeſ
ſionẽ prębẽdę ipſius pręfatus Iacobus
credens fratri ſuo de iure competere, de
voluntate, & aſſenſu ipſius epiſcopi, &
quorundam canonicorum, cum quibuſ
dam aliis introiuit, & anſeres, & pullos
de prouẽtibus ipſius pręhendę acceptos
deportauit ad propria, & cũ amicis ſuis
ſine cuiuſlibet contradictione comedit.
Cum autem pręfatus Ioannes Torniel
lus reuerſus ad propria, ſuper inueſtitu
ra ſibi pręhendę iam dictæ à ſede apoſto
lica literas reportaſſet, idẽ Iacobus pro
fratre ſuo, quia præbenda ipſa primo va
cauerat,cum ipſo Io. litigare incœpit,&
ſic ambo pro facto ipſo ad ſedẽ apoſto
licam acceſſerunt. Cumq; poſtmodum
hæc omnia præfato prædeceſſori noſtro
per quoſdam Cardinales intimata fuiſ
ſent, ipſe deliberato conſilio ipſum Ia
cobum nomine fratris ſui de pręb[illegible]
quæ fuerat magiſtri P. nunc Nouarien.
epiſcopi,tũc canonici,ad maiorem eius,
quod factum fuerat, firmitatem per an
nulum inueſtiuit, & literas ſuper hoc
conceſſit eidem pręſentibus quibuſdam
Nouarien.

Nouarien. qui factum eius conabantur omnimodis impedire. Nouarienſi Capitulo diſtrictè præcipiens, vt quod ipſe fecerat, non præſumerent ratione qualibet im mutare. Præterea dilectis filiis Ricardo Hyporine. & magiſtro Mareſcotto canonicè Gualteri præpoſitis, Romanæ eccleſiæ ſubdiacon. dedit ipſe prædeceſſor noſter firmiter in mãdatis, vt Nouarien. canonicos ad executionem mandati noſtri ꝑ cenſurã eccleſiaſticã appellatione remota compellerẽt, Qui partibus cõuocatis, & rationibus hinc inde auditis, vt inueſtitura eiuſdem prædeceſſoris noſtri rata haberetur, & firma, & inuiolabiliter ſeruaretur, ſententialiter prçceperunt, licet præfati canonici illi ſentẽtiç obedire noluerint, & parere. E contra verò nuncii Nouarien. eccleſiæ allegationes prædictas ſuis allegationibus modis quibus poterãt, repellebant, dicentes ipſum Alb. poſt appellationem interpoſitam ab ipſo epiſcopo inſtitutum, & literas apoſtolicas veritate tacita impetratas & quod ad ſuggeſtionem falſi inueſtituram, & executionem ab ipſo prædeceſſore noſtro præbendæ obtinuerat memoratæ, quia ſe habere aliud beneficium in honorabili eccleſia non expoſuit, nec ꝙ eſſet alius ad eãdem præbendam admiſſus, canonicè intimauit. Dicebant enim ipſi nuncii, ꝙ cum in Nouarien. eccleſia duo tantum eſſent presbyteri, & duæ tãtum præbẽdæ vacarent, quarum vna fuerat magiſtri B. de Suno, & altera magiſtri P. nũc Nouariẽ. epiſcopi, tũc canonici, vnus ſacerdos, & alius ꝗ ꝓximo deberet in presbyterũ ordinari, conceſſo duobus arbitrio in Nouarien. canonicos electi ſunt, ad illas duas præbendas concorditer & admiſſi. Allegationes etiam aliæ fuerunt ab vtraq; partium recitatæ, quas literis præſentibus non duximus inſerendas. Volẽtes igitur (prout teneamur) cuique ſuam iuſtitiam conſeruare, diſcretioni tuæ de fratrum noſtrorũ conſilio factum iſpum duximus committendũ, per apoſtolica tibi ſcripta mandantes, quatenus conuocatis ad præſentiam tuam partibus, ſi infra duos menſes legitime ꝑfatus Alb. in veſtra potetit præſentia cõprobare, ſe poſſeſſionẽ nominatç prçbẽdç, de qua fratrẽ ſuũ Iac. nomine ſuo prçdeceſſor noſter per annullum poſtmodũ inueſtiuit de aſſenſu prædicti epiſcopi, & quorundam canonicorum ante inſtitutionem præfatorum presbyteri, & alterius, qui proximo debebat in presbyterum ordinari, accepiſſe, vel hoc etiam non probato, niſi prælibati canonici legitime demonſtrauerint, inſtitutionem duorum illorum, ſacerdotis videlicet, & alterius in præfatis præbendis, canonicè factam ante generalem illam ordinationem, quam prædictus prædeceſſor irritã cenſuit, & inanem. Tu ipſum Alb. aliis exceptionibus non obſtantibus facias præbendam eandem ſublato contradictionis, & appellationis obſtaculo pacifice poſſidere, præſertim cum exceptionem illam, quòd dictus Alb. beneficium in alia honorabibili eccleſia poſſideret, ei non poſſent opponere, qui varia beneficia in diuerſis eccleſiis obtinebant. Illos autem cẽſura eccleſiãſtica ſublato appellationis impedimẽto compeſcas, qui ſe mãdato noſtro in hac parte duxerint temeritate qualibet opponendos. Si vero præfatus Alb. legitime non probauerit, ſe poſſeſſionem illius præbendæ, qualem præſcripſimus, accepiſſe, & memorati canonici electionem ſacerdotis, & alterius ad illas præbendas, generalem ordinationem canonice probauerint præceſſiſſe, tu ei ſuper eadem præbenda perpetuum ſilentium contradictione, & appellatione ceſſante imponas, attẽtius ꝓuiſurus, ꝙ taliter hac vice mãdatum apoſtolicum exequaris, ꝙ vlterius ad nos querela eadem non feratur. Teſtes autẽ, qui nominati fuerint, ſi ſe gratia, odio, vel timore ſubtraxerint, quo minus teſtimonium perhibeant veritati, ad id per diſtrictionem eccleſiaſticam appellatione remota compellas. Datum Lateran. III. nonas Martii.

G. LVNEN. EPISCOPO EIVSque ſucceſſoribus canonice ſubſtituendis in perpetuum, ſuper conceſſione, & confirmatione Abolen. monaſterij, ad Romanam eccleſiam pertinentis.

AMpla diuino munere man' apoſtolicæ ſedis hos humiliat, hos exaltat, his

hiſ ſuperflua ſubtrahit, aliis neceſſaria ſubminiſtrat. Ipſa etenim tanquam mater omnium generalis cum perſonarum merita, & temporis, & loci qualitatem attendat, hos onerat, hos honorat, immo ſæpius honorem oneribus, & onus honore compenſans, & onerat honoratos, & oneratos honorat. Hac ſi quidem ratione inducti, ſpecialem gratiam, quam ad perſonam tuam tuis exigentibus meritis, & Lunen. eccleſiam propter te gerimus, attendentes, ac volentes ipſius eccleſiæ vtilitate conſulere, de communi fratrum noſtrorum conſilio monaſterium Abolen. quod ad iuriſdictionem ſedis apoſtolicæ pertinebat, cum pertinentiis ſuis tibi, & per te, ipſi eccleſiæ concedimus, confirmamus, & præſentis ſcriptis priuilegio communimus, tam te ipſi prodeſſe, quàm præeſſe volentes, vt honorem, quem ſuper hoc tibi exhibemus, attendens onus, & prouiſionem ipſius monaſterii taliter exequaris, quòd in temporalibus, & ſpiritualibus per tuum ſtudium (actore Domino) reformetur, nec tu, aut ſucceſſores tui priuilegium ammittere debeatis, ſi conceſſa vobis abuſi fueritis poteſtate. Decernimus ergo, & cæt. Salua ſedis apoſtolicę auctoritate. Si qua igitur in futurum &c. Datum per manum Rainaldi Domini PP. notarii, Cancellarii, vicem agentis. XVII. Calend. Aprilis, indict. prima, incarnationis Dominicæ, anno M C XCVII. Pont. vero Domini Innocentii PP. 3. anno I.

ABBATI, ET CONVENTVI monaſterÿ Abolen vt Epiſcopo Lunen debeant obedientiam, & reuerentiam exhibere.

AMpla diuino munere manus, & cætera, vt ſupra ferè in eundem modum vſque ad verbum reformetur. Quo circa vniuerſitati veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus, quatenus ipſi tanquam epiſcopo veſtro reuerentiam, & obedientiam de cætero exhibentes, ſalubria monita, & præcepta ipſius irrefragabiliter, ac ſine qualibet contradictione ſeruetis. Datum Lateran.

KESNEN. ARCHIEPISCOPO, & ſuffraganeis eius, vt impugnatores B. Ducis Poloniæ, niſi ab ipſius moleſtatione deſtiterint, eccleſiaſtica cenſura percellant.

APoſtolicę ſedis benignitas, ſicut ex debito paſtoralis officij ad omnes fideles generaliter affectū charitatis extēdit, ſic eos, quos circa ſeruitium ſuum, & Chriſtianitatis honorem deuotiores inuenerit, ſpeciali tenetur patrocinio confouere. Vnde fidem, & deuotionem dilecti filii nobilis viri Bolezlai Ducis Poloniæ ſancta Romana eccleſia, cuius ſumus regimini (ſicut Domino placuit) deputati, manifeſtis iam dudum experta indiciis, merito ipſum brachiis ſpecialis dilectionis amplectitur, & in iuſtis petitionibus eius inueniri gaudet facilis & benigna. Sane cum plures, ſicut accepimus, apoſtolicum receperit fraternitas veſtra mandatum, vt memoratum ducem, quem ſicut catholicum principem, & eccleſiæ Romanæ filium ſpecialem quadam dilectionis prærogatiua complectimur, ab impugnatoribus ſuis auctoritate curaretis apoſtolica defenſare, ſibique contra hoſtium ſuorum violentos inſultus eccleſiaſticæ defenſionis clypeum indulgere, nondum tamen, ſicut nobis intimatum eſt, commodum aliquod de literis apoſtolicis reportauit, nec prædeceſſorum noſtrorum Romanorum Pontificum iuſſiones, quæ ſuper hoc ſæpius emanaſſe noſcuntur, effectus eſt debitus ſubſecutus. Quare merito de inobedientia poteſtis, & negligentia repræhendi. Quia igitur in eo loco nos clementia diuina conſtituit, vt ſuam cuilibet debeamus iuſtitiam conſeruare, fraternitati ueſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, & diſtricte præcipimus, quatenus vniuerſis Poloniæ Ducibus ex parte noſtra curetis diſtrictius inhibere, ne præfatum ducem in perſonam, vel rebus offendere præſumant quomodolibet, vel turbare, aut ei ſuper his, quæ in præſentiarum rationabiliter poſſidet, aut in futurum iuſtis modis poterit (Deo propitio) adipiſci, moleſtiam inferre audeant indebite, vel grauamen. Quod ſi cōmonitionib9 veſtris acquieſcere

ſcere forte noluerint, uos eos ad hoc ꝑ excommunicationis ſententiā auctoritate noſtra ſine appellationis obſtaculo cōpellatis. Nos enim ſententiā, quam in ipſos propter hoc ratione præuia tuleritis, ratam habebimus, ipſamq; faciemus (auctore Domino,) vſq; ad ſatiſfactionem congruā firmiter obſeruari. Prouideatis autem, vt quilibet veſtrum tamdiu faciat eandem ſententiam per ſuam diœceſim obſeruari, donec mandatū noſtrum celeri fuerit executione completum. Datum Laterani, VIII. Idus Martii.

VVORMACIEN. EPISCOPO, VT feſtū conuerſionis Beati Pauli celebret, & faciat per ſuam diœceſim ſolenniter celebrari.

CVm poſt euangelicam veritatem eccleſia dei apoſtolica præcipuè doctrina reſplendeat, & beatus Paulus ad inſtructionem gētium, & fidem Catholicam propagandam præ cæteris apoſtolis laborarit, miramur non modicum, & mouemur, ꝙ ſicut noſtris eſt auribus intimatū, ꝙ feſtū cōuerſionis eius in diœceſi tua non colitur, licet paſſionis anniuerſarium ibi ſolenniter recolatur, cum non minus conuerſio eius, quàm paſſio ſit chriſticolis omnibus venerāda. In cōuerſione ſiquidem Saulum ab impugnatione fideliū reuocauit diſpenſatio IESV Chriſti, in paſſione vero Paulū ob prædicationis officium Neronis crudelitas interfecit. Ibi dextera Domini fecit virtutem, hic tyranni gladius intulit paſſionē, ibi Dominus animā perſecutoris ſaluauit & corpus, hic ſeruus nequā apoſtoli prædicantis corpus ſine animæ læſione peremit. Præterea nō paucioribus eius conuerſio cōtulit, quàm paſſio profuiſſet, cum plures ſint, ad quos prædicationis eius ſonus exiuerit, quàm qui eius exemplo ſubierint paſſionē. Nobis enim viuendo profuit, ſibi contulit patiendo, nobis etiam iā conuerſus, vt ſimiles eius eſſemus exceptis vinculis cupiebat ſibi [illegible] diſſolui, & eſſe cum Chriſto, affectabat ardentius moriturus, nec ipſius fuiſſet paſſio glorioſa, niſi ſancta conuerſio præceſſiſſet. Cum igitur ob ipſius merita ex antiqua eccleſiæ inſtitutione feſtū conuerſionis eius à fidelibus recolatur, & turpis ſit omnis pars ſuo toto non congruens, nec deceat à capite mēbra diſcedere, fraternitatem tuam monemus, & exhortamur in Domino, ac per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus, quatenus iuxta conſuetudinem apoſtolicæ ſedis, cuius magiſterium imitari teneris, feſtū cōuerſionis eiuſdem apoſtoli, & tu ipſe obſerues in poſterum, & facias per totā Vuormacien. diœceſim ſolenniter celebrari, in honorem ipſius apoſtoli diuinis laudibus diligentius, & ſolicitius vacaturus. Datū Laterani nonis Martii.

Simile argumentum ex Calixto I. refert Gratianus ca. I. diſ. 12. Et Innocentius noſter in c. Cum nō liceat, ext de præſcriptionibus.

VNIVERSIS PRESBITERIS per Decanatum de Sparnon in Carnoten. diœceſi conſtitutis, de confirmatione priuilegij eiſdem conceſſi ab epiſcopo Carnoten.

CVm prælati eccleſiarum ad id quod pium, & canonicū eſt, diſcreta conſideratione trahuntur, cum frequenter detur vſus procliuior in peiora, & libēter audimus, & eis in his fauorem apoſtolicū indulgemus. Quoniam igitur ex publico inſtrumēto venerabilis fratris noſtrī Raginaldi Carnoten. epiſcopi nobis manifeſte innotuit, ꝙ ab omnibus violētis, taleis, & exactionibus vos ꝑpetuo abſoluiſſet, & ſuper hoc ſuū vobis priuilegiū indulſiſſet, ne contra iuris ordinē in aliquem veſtrum aliquando ſuſpenſionis ſententia promulgaret, nec res alicuius veſtrū occuparet aliqua ratione, niſi forte decederet inteſtatus, & hoc idem ſit per venerabilem fratrē noſtru Senonen. archiepiſcopū dilectoſq; filios capitulum Carnoten. eccleſiæ confirmatum (prout in inſtrumētis eorū noſcitur plenius cōueniri) ad poſtulationem veſtram, vt ab indebito ceſſet grauamine, robur confirmationis apoſtolicæ duximus apponendum, & ad maiorem rei euidentiam ipſius authenticum confirmationi noſtræ de verbo ad verbum mandauimus inſerendū. Raginaldus Dei gratia Carnotē. epiſcopus omnibus, ad quos literæ iſtæ peruenerint, ꝑpetuā in Domino ſalutē. Cum hucuſq; noſtris, & prædeceſſorum noſtrorum epiſcoporum Carnotē. tēporibus presbyteri epiſcopatus Carnoten. taleis, & exactionibus oppreſſi fuerint indebite, & grauati, hoc etiam in oculis omniū videatur omni bono diſſonū, & ſaluti

ſaluti aīæ noſtræ ꝓuidētes, vniuerſos pſ byteros in decanatu de Sparnone conſtitutos ab omni vi, violentia, taleis, & exactionibus perpetuo abſoluimus. Ita ēt ꝙ nullus presbyterorū decanatus de Sparnone, niſi ordine iudiciario ſuſpendi poterit, nec res alicuius ſaiſiētur, niſi ipſum inteſtatum (quod abſit) viam vniuerſæ carnis ingredi cōtigerit. Si quis aūt huic noſtræ conſtitutioni obuiare, ſeu contra ire præſumpſerit, ſubiaceat excōmunicationi. Quod vt ratū, firmūq; permaneat, præſentem paginā in teſtimonium fecimus annotari, & ſigilli noſtri auctoritate in teſtimoniū roborari. Datū Carnoti anno gratię M. C. LXXXXV. x. Calend. Nouēbris. Hanc ergo conſtitutionē, & indulgentiā eius (ſicut ſuperius annotata eſt) ne debeatis vlterius indebite aggrauari, auctoritate apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti pagina communimus. Nulli ergo &c.

In eundem modū vniuerſis presbyteris decanatus Braiolē. vniuerſis presbyteris Archidiaconatus Piſſiacen. vniuerſis pſbyteris decanatus de Rupe forti, vniuerſis pſbyteris decanatus de Corbauilla, vniuerſis presbyteris decanatus de Alneolo, vniuerſis prebyteris Dunen. Archidiaconatus, vniuerſis pſ byteris decanatus Paticen. vniuerſis presbyteris decanatus Drocen. & vniuerſis presbyteris decan. Bruerolen.

ARCHIPRESBITERO, ET CAnonicis Peruſinis, De confirmatione conſtitutionis inter ſe mutuo aſſenſu factæ.

AD tollēdas lites illas, quas fraternū plerūq; odium comitatur, per quas etiam quies, profectusq; clauſtraliū impeditur, ſpeciali ſolicitudine intendere nos oportet, quāquā generaliter omniū fidelium amplecti pacem, & quærere ex iniūctæ nobis paſtoralis curæ officio teneamur. Ea ſiquidē cōſideratione diligēter inducti, cū ad notitiam noſtrā ſuper obſeruatione ordinis in eccleſia veſtra vobis diuiſis ad inuicem, & propter hoc ad ſedem apoſtolicam laborantibus quęſtio perueniſſet, dilectū filium G. ſancti Adriani diaconum Card. vobis deſignauimus auditorē. Mediante itaq; ipſius vigilantia ſtudioſa inter vos ſuper diſcordia illa per Dei gratiā amicabiliter cōueniſtis, & certā inde cōſtitutionē mutuo conſenſu formaſtis, quæ futuris temporibus à vobis, & ſucceſſoribus veſtris perpetuo debeat conſeruari. Eam aūt nobis fecimus recitari, & auditā auctoritate curauimus apoſtolica confirmare, rationabilē ipſam, & ſine prauitatis vitio cognoſcentes, vnde maius iudiciū firmitatis cōſtitutionē eādē pręſenti ſcripto duximus inſerendam. Eſt ergo in ipſius veſtrę cōpoſitionis principio conſtitutū, vt in eccleſia veſtra ſint octo regulares canonici & profeſſi, duo alii clerici, qui in ſubdiaconatus, vel accolitatus officio tam interius, q̄ exterius ſufficiāt deſeruire, in quo rū ſeruitio nullus omnino laicus admittatur, prædictorum aūt octo maior archipresbyter erit, alius ordinarius, ſequēs camerarius fiet, ita ꝙ archipresbyter inter oēs pręlationis officium obtinebit, vt pote cum ſit penes eum omniscitca domū ipſam auctoritas, & ipſo præſente cūcta ceſſent officia, & per eū, cū aſſenſu tamē omniū fratrū, vel maioris partis, cū neceſſe fuerit, diſponatur. Ordinati⁹ vero clauſtrū debet ex officio cuſtodire, ſignare diligēter, & auſcultare à ſingulis lectiones, q̄a nullus debet legere, niſi lectio, q̄ legēda, eſt pri⁹ ab eo fuerit auſcultata, diuina officia in eccleſia ꝓabit, & qua voce vtendū ſit, ſeruato moderamine prouidebit, religionem faciet obſeruari, vices archipresbyteri in ipſius abſentia ſuppleturus, exceſſus quoq; ſi qui eſſent (quod abſit) in Capitulo referet, & cū cōſilio fratrū abſente archipresbytero, pœnitentiā ſuper his imponet. libros debet nihilominos cuſtodire. Hæc oīa, quæ præmiſimus, ſi vtriuſq; iſtorū abeſſe cōtigerit, ꝑ tertiū dēt ſine recuſatiōe ſuppleri. Camerarius ſiquidē oīa debet recipere, & ēt ei cōuenit reſignari q̄cquid ad man⁹ deuenerit aliorū. Ipſe vero, qđ cuiq; op⁹ erit, iuxta facultates dom⁹ ꝓuide diſpēſab[illegible] mancias, & alia, quæ fuerint neceſſario dāda, intus, & foris cū conſilio archipresbyteri ſine murmure tribuet, quo abſente recipiet hoſpites, & eis hilariter miniſtrabit. Cum aūt fuerit archipresbyter eligendus

eligēdus, eligētur prius à Capitulo tres de ipſis fratribus bonę opinionis, & vitę quorū vnus ſit presbyter, alius diaconus, tertius ſubdiacon⁹, q exquiſita ſeorſum, & ꝑ ſcripturā fratrū omniū voluntate illū eligēt, & in ſede cōſtituent, in quē maioris, & ſanioris partis vota concurrent. Quo facto eidē habēti regulā beati Auguſtini præ manibus, tribuēt oēs obediētię manū. Erit aūt talis electus, qui vel ſit ſacerdos, vel poſſit ad ſacerdotiū ꝓmoueri. Ipſe vero archipresbyter ordinariū, & camerariū, prius tñ aſſenſu fratrū omniū, vel ſanioris partis requiſito ſeparatim, inſtituet, & ipſe camerarius per vnā quāq; hebdomadā ſuper datis, & receptis reddet corā àrchipresbytero, & fratribus in Capitulo rationē. Nouitios quidē ad regularis ordinis obſeruātias aſpirantes, archipresbyter cū cōſilio fratrum, vel ſanioris partis recipiet. Sublato vero illo, quod de ꝓfeſſione dr̄, ad mandatum noſtrū cum ſubintelligatur nō poſitū, & expreſſum, ſoleat vitiū generare. Cæterum nouitij clauſtrū ingreſſi, in vltimo chori debent ꝑ manum archipresbyteri inſtitui, ibiq; debēt ꝑ octo dierum numerum reſidere. Poſtmodū ſi ſacerdos fuerit, in vltimo ſacerdotum ſtallo, ſi vero diaconus, in vltimo ſui ordinis ponēdus erit, & ita de cæteris ſtatuetur. Præterea circa neceſſitates fratrum ita fuit de conſenſu mutuo diſpoſitum, & ſtatutū, vt videlicet quiſq; canonicorum duas habeat interius breues camiſias, & duas bracas, ſine quibus nunquā iaceat, & vnā exteriorem camiſiā cū pellicia, quæ duo vſq; ad talos pertingāt. Coribaldum inſuper, ſubtalos quoq; in hyeme, ſetulares habeāt in æſtate, caligas tā lineas, quàm laneas, & ſcafones ſimiliter habeāt duplicatos, capas nigras ſinguli de mātellario habeāt, vel nadiuo, pelles agninas albas, duob⁹ linteolis in lecto, & vno coopertorio ſint cōtēti, nō tñ cōtra ordinē erit, ſi archipresbyter, ſicut talis plus laborat, & plus oneris ſuſtinet, plus cōſequatur honoris. Camerarius vero, qui noua dat veſtimēta canonicis, vetera recipiat in traditione nouorum. Sane mēſura panis, & vini reſeruanda eſt archipresbytero, & Cap. diſtinguēda, ſcilicet archipresbyter ꝓ duob⁹ canonicis portionem habebit, qui ēt à camerario eleemoſynā dandā recipiet, habēs cum camerario ipſe donandi vſq; ad viginti ſolidos facultatē. Sine aſſenſu verò cōi, vel minoris partis, ꝑdictā ei ſummā excedere nō licebit. Præterea nulli clericorū licitum erit ſtare in refectorio, vel choro præſente cōuentu, niſi capa, vel toga regulariter induatur, in quibus duob⁹ locis continuū conuenit ſilentium cōſeruari, ad quæ loca ipſis præſentibus nulli patebit laicorum ingreſſus. Sine licentia quidem archipresbyteri, vel ordinarii, ſi præſentes fuerint, clauſtrum exire alicui canonico nō licebit, quibus abſentibus, ſufficit tñ, vt ab eo, qui maior erit, licentia requiratur. Nunquā autem licebit alicui canonico ſcholas adire, nec in hoc excuſabit eū licentia expetita, immo ſequetur excōicatio pręſumētem, nec poſt ad locum ſuum, vel officiū admittetur, ſalua tamē apoſtolicæ ſedis auctoritate. Cęterū cum archipresbyterum, vel quēlibet de fratribus ad aliquē locū traxerint negocia certa domus, de manu camerarij expenſa recipient, quarum ei reſiduū (ſi forte aliquid ſuperfuerit) reſignabūt. Archipresbyter cū ad aliquem locū ire voluerit, fratris, quem elegerit, ſocietatē habebit. De exitu fratrū à clauſtro, quod regula præcipit, obſeruetur, vt videlicet ille eat, cui archipresbyter duxerit iniungendū. Dictū ēt fuit, ꝙ quiſq; fratrum, & etiā camerarius faceret hebdomadā ſuā, niſi neceſſitas iuſta impediat, & tunc officium ſuū per aliquē de fratribus exequatur. Ad hæc ſeruiētes laicos, qui ſunt, vel pro tempore neceſſarii erunt, remouere, vel recipere ad officium camerarij pertinebit, quibus etiam mercedem, præmiſſa in omnibus auctoritate, & cōſilio archipresbyteri pro recepto, vel recipiendo ſeruitio, ſoluet, & illi deuote fratrib⁹ ſeruient, qui deuotius, & cum maiori reuerentia ſtudebunt tanquam maiori, & digniori archipresbytero famulari. Nulli ergo omnino hominū liceat huius paginam conſtitutionis, & noſtræ confirmationis infringere, &c. vſque ad verbū, contraire, ſalua in omnibus ſedis apoſtolicæ auctoritate. Si qua igitur, & cæt. Datum Laterani, nonis Martij

LITERAE CONSVLVM, ET
populi montis belli de fidelitate Romanæ eccleſiæ faciendâ.

SAnctiſſimo patri, ac Domino I. Dei gratia ſummo Pontifici, Petricius, Azius, Sandonus, & Henrigerus Conſules Montis Belli cũ omni populo ipſius Caſtri debitam fidelitatẽ cum omnimoda reuerentia. Ea nos veſtræ paternitatis beatitudo ex temporũ mutatione nouerit collegiſſe, ꝙ profecto vobis gaudium portãt cum honore, dummodo ad ipſa clementer oculum eleuare dignemini. In archiuio igitur ſanctæ Romanæ eccleſiæ credimus ex maiorum memoria fore iã antiquatum, qualiter ad eius dominationem Caſtrum noſtrũ peruenerit, & ideo nõ eſt opus inſinuare, quod luce clarius cõſtat, nec vnquam ab aliquo negari poterit, ꝙ non fuerit de comitatu Comitiſſæ Matildis, ſed præualente aduerſus eccleſiã Dei publica olim poteſtate dominationẽ ſuam in ipſo Caſtro, eccleſia nõ valuit exercere. Nunc vero, quia omnipotens Deus ſic diſpoſuit, vt tempore veſtro filiorum diſperſiones ad ſinum catholicæ matris redeant, patris Imperium per omnia ſeruaturi. Hinc eſt, quod vnanimes vno voto omnes quærimus, & diligenter petimus dominium veſtrum, veſtræq; ſanctitati tanto deuotius fidelitatem facere cupimus, quãto indubitanter vos credimus ſpiritũ Dei habere, atq; iõ accepiſſe poteſtatem, vt omnia in ſtatũ rectitudinis veſtra ſapientia reducatis, facta in præſumptoribus vindicta, & legatis in compedibus, qui contra catholicã Romanam eccleſiam auſi ſunt minus iuſto pugnare. Cõmendamus itaq; miſericordiæ veſtræ Caſtrum, eccleſias ipſius, clerum, & omnem populum, rogantes cum omni humilitate, quatenus ad iſta, quæ poſtulamus, mora ſublata reſpondere dignemini. Quod ſi placet de latere veſtro mittere, cui veſtra debeamus vice intendere, illius cõcordiæ ſumus, & eſſe volumus, vt facta fidelitate vobis donationem Caſtri iuxta veſtrum mandatũ aſſignemus, ea videlicet ratione, vt cum omni integritate tã noua, quàm vetera noſtra iura ſeruentur illæſa, nec aliquando imminui nobis debeant, vel in peius aliquatenus cõmutari. Illud attẽdat ſanctitas veſtra, ꝙ pro fortitudine loci multi nobiſcum confœderari cupiũt, ſed nulli dare reſponſum volumus, donec à miſericordia veſtra nuncium recipiamus.

MARSICANEN. EPISCOPO,
ſuper cauſa matrimonij inter B. virum, & O. mulierem, quam prius deſponſauit, & aliam duxit poſtmodum in vxorem.

SIgnificaſti nobis per literas, ꝙ cũ vir O. mulierem prius carnaliter cognitã deſpõſaſſet, eam poſtmodũ non cognouit, immo ipſa ad partes illas tranſeunte, ſibi aliã copulauit, ex qua filios, & filias iam ſuſcepit. Verum quia eadem O. ad te reuerſa, vel virum ipſum ſibi reſtitui poſtulat, vel dari licentiã cõtrahendi, & tu, quid ſuper his fieri debeat, noſtris quæris literis edoceri, fraternitati tuæ taliter reſpondemus, quod ſi dictus vir eam deſpõſauit per verba de præſenti, ad ipſam cogendus eſt de iure redire, quod ſi forſam in deſponſatione ipſius verbis vſus eſt de futuro, impoſita vtrique pœnitẽtia de fide mentita, mulieri eidem nubẽdi cui voluerit, in Domino. liberam tribuas facultatem. Datum Lateran. VIII. Calend. Martii.

ABBATI, ET FRATRIBVS
Sancti Proſperi Regiuen. vt omnes alienationes, ſeu obligationes, quas Guido quondam ipſius monaſterij abbas fecerat, irrita ſint, & inanes.

OFficio noſtro plurimum expedire dignoſcitur conſeruationi eccleſiarum, & maxime earum, quæ iuris beati Petri exiſtunt, ſolicita meditatione intendere, & ne iura earũ diminui valeãt, vel per occupationem illicitã deperire, uigilem nos conuenit curam, & ſolicitudinem adhibere. Hac itaque ratione inducti, & officio noſtro, quo ſpecialius monaſterio veſtro, quod beati Petri iuris exiſtit, in ſuo iure adeſſe tenemur attentius prouocati, omnes alienationes ſeu obligationes, quas Guido quondam abbas monaſterii veſtri poſt primum iuramentum, quod de non alienando in electione ſua præſtitit, & etiam in ſchiſmate de poſſeſſionibus prælibati monaſterii quocunque titulo fecit, in præiudicium

cium ipſius eccleſiæ ad exemplar felicis
recordationis Alexandri, Lucii, & Cæl.
prædeceſſorum noſtrorum Romanorũ
Pontificum irritas, & friuolas eſſe decer
nimus, & auctoritate apoſtolica viribus
penitus carere cenſemus. Datum Latera
ni, XV. Calend. Aprilis.

Super hoc etiam ſcriptum eſt, cõſulibus
Reginen. vt poſſeſſionum prædictarũ
detẽtores ad reſtitutionem earum tra
dita ſibi poteſtate compellant.

ANTIOCHEN. PATRIARcha, Quia Apamien electum in Tripolitan eccleſiam ſine licentia Domini PP. tranſtulit ipſum, à confirmatione Epiſcoporum à domino PP. ſuſpenditur, quouſque ab eo aliud ſtatuatur.

CVm ex illo generali priuilegio, quod
beato Petro, & per eum eccleſiæ Ro
manæ Dominus noſter indulſit, canoni
ca poſtmodũ manauerint inſtituta cõti-
nentia maiores eccleſiæ cauſas eſſe ad ſe
dem apoſtolicam perferẽdas, ac per hoc
tranſlationes epiſcoporum, ſicut depoſi-
tiones eorũ, & ſediũ mutationes ad ſum
mum apoſtolicæ ſedis Antiſtitẽ de iure
pertineãt, nec ſuper his præter eius aſſen
ſum, aliquid debeat attẽtari, miramur nõ
modicũ, & mouemur quod tu prædeceſ-
ſoris tui exempla ſecutus, qui motu pro
priæ voluntatis Mamiſtan. in Tharſen.
dicitur tranſtuliſſe, La. quondam Apa-
mien electũ in Tripolitan. eccleſiam trã
ſtuliſti, nec tibi ſufficit dicti prædeceſſo-
ris tui præſumptionem ſolummodo imi
tari, immo etiã in iniuriam noſtram ip-
ſius tranſgreſſus exceſſum nouo quodã
mutationis genere paruificaſti, maiorẽ
& magnum quodãmodo minoraſti epi-
ſcopare Archiepiſcopum, immo potius
de archiepiſcopare præſumens, cum di
ctus prædeceſſor tuus dictũ archiepiſco
pũ de Tharſen. eccleſia in eccleſiam tran
ſtulit ſimiliter dignitatis, licet enim di
ctus L. nondũ fuiſſet in archiepiſcopum
conſecratus, cõfirmationis iã manus re
ceperat, & Archiepiſcopalia quantum ei
licuerat miniſtrarat, ſicut ipſius nobis re
latione innotuit, qui ſe Valenien. Epiſco
pum, cũ in noſtra eſſet præſentia conſti
tutus, aſſeruit cõfirmaſſe. Ne igitur per
petrandi ſimilia cæteris audacia præbea
tur, ſi tantus exceſſus relictus fuerit impu
nitus, te ab epiſcoporũ cõfirmatione du
ximus ſuſpendendũ, quouſq; ſuper hoc
aliud ſtatuamus, ſciturus, quod hoc nos ab
exauditione petitionis, quã pro venerabi
li noſtro archiepiſcopo Mamiſtan. porre
xeras, reuocauit. In cæteris aũt quãtũ cũ
honeſtate potuimus, te curauimus exau
dire. Datũ Lateran. XVI. Calen. Aprilis.

DICTO TRIPOLITAN. EPIſcopo, per quod in Apamien. eccleſia in Archiepiſcopum electus in Tripolitan. ſe fecit transferri, à pontificalis officii executione ſuſpenditur, quouſq; à Domino Papa aliud ſtatuatur.

CVm ex illo, & cætera, vt ſuprà vſq;
ad verbum illud, mouemur. Quòd
cũ in Apamien. eccleſia in Archiepiſco.
fuiſſes electus, & confirmatione ſuſcepta
quantum tibi licuerat, archiepiſcopalia
miniſtraſſes, ſicut ex tua nobis relatione
innotuit, qui olim apud ſedem apoſtoli
cam conſtitutus, venerabilem fratrẽ no
ſtrum Valenien. epiſcopũ te cõfeſſus es
confirmaſſe, in Tripolitan. te transferri
feciſti, nouo quodam promotionis gene
re non promotus, ſed potius minoratus.
Ne igitur perpetrandi ſimilia cæteris au
dacia præbeatur, ſi tãtus exceſſus relictus
fuerit impunitus, te ab executione ponti
ficalis officii duximus ſuſpẽdẽdũ, donec
ſuper hoc aliud ſtatuamus. Datũ Lateran.

SVESSION. EPISCOPO DE conceſſa ſibi Licentia recipiendi ius patronatus cuiuſdam capellæ à P. præpoſito Compendien.

IVſtis petentium &c. vſq; ad verbum il
lud, aſſenſu. Recipiendi appellatione
remota ius patronatus à dilecto filio P.
præpoſito Compendien. in capella, quã
in Caſtro de nouo cõſtruxit, ſicut illud
ipſe tibi poteſt iuſte conferre, liberam ti
bi concedimus auctoritate apoſtolica fa
cultatem Nulli ergo &c. Datũ Lateran.
XIII. Calend. Aprilis.

EIDEM, VT CAPPELLAM ſibi à Præpoſito Compendiẽ. collatam dedicare valeat, & de parochia diſponere cum licentia epiſcopi Atrebaten.

PRopoſitum eſt nobis, quòd cum in
Caſtro Compendien. vna tantum pa

rochia fuerit ab antiquo, ea iam in tantum excreuit, quòd in tres valet diuidi comparenter, ex quarum qualibet plures etiam poſſunt viuere ſacerdotes. Propoſitum eſt inſuper nobis, quòd dilectus filius P. præpoſitus Compendien. capellam quandam apud idem Caſtrum conſtruxit propriis redditibus, & ditauit, quam per te tanquam per diœceſanum epiſcopum petit ſolenniter dedicari, vnde fraternitati tuæ auctoritate præſentium indulgemus, vt liceat tibi ſine appellationis obſtaculo ſecundum Deum, & canonica inſtituta tam de parochia illa diſponere, quàm dedicare capellam, ſi à venerabili fratre noſtro Atrebatẽ. Epiſcopo, cui ſuper hoc ſcribimus, licentia fuerit tibi collata. Datum Lateran. VIII. Calend. Aprilis.

ATREBATEN. EPISCOPO, VT ſi ei conſtiterit, quod parochia Caſtri Compendien. ad epiſcopum Sueſsionen. pertineat, diſponendi de ipſa liberam ei tribuat facultatem.

EX parte venerabilis fratris noſtri Sueſſionẽ. epiſcopi Apoſtolicis eſt auribus intimatum, quòd, cũ in Caſtro Compedien. &c. vt ſuprà vſque ad verbũ illud, ſacerdotes. Verum eum in eadem parochia vna ſola ſit conſtructa eccleſia, & in ea vnus ſolus presbyter inſtitutus, & ad eam non modica cõueniat populi multitudo, contingit aliquando, ꝙ propter penuriam ſacerdotum plerunque parochiani defectum in ſpiritualibus non modicũ patiuntur. Volentes igitur parochianis ipſis in hoc ſolicitudine paterna conſulere, fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus ſi parochiam ipſam ad dictum epiſcopum conſtiterit pertinere, diſponendi de ipſa ſecundũ Deum, & canonica inſtituta liberam ei tribuas auctoritate apoſtolica, remoto appellationis & contradictionis obſtaculo, facultatem. Datum Lateran. VIII. Calend. Aprilis.

BVRDEGALEN. ARCHIEPIſcopo de ſententia lata pro canonicis Lemouicẽ. per Dominum Cæl. & de ipſius reuocatione veritate cognita per eundem, & quod Dominus Innocen præcipit executioni mandari, quod factum eſt per Dominum C.

CVm felicis recordationis C. PP. prædeceſſor noſter bonæ memoriæ P. Petragoricen. epiſcopo dederit in mandatis, vt ſi S. quondam epiſcopus, & canonici Lemouicẽ. dilectum filium noſtrũ Guid. Marnoli presbyterum infra viginti dies poſt ſuſceptionem literarum ſuarum in canonicum, & fratrem nollent recipere, ipſe ſine appellationis obſtaculo id exequi non tardaret, eiſdem canonicis præceptum illius, & commotione ipſius epiſcopi contemnentibus, termino viginti dierum elapſo, cum dictus eps ad eccleſiam Lemouicen. mandatum præfati prædeceſſoris noſtri executurus accederet, quidam canonici Lemouicen cũ quibuſdã clericis, & alioum canonicorũ ſeruientibus, & laicorum multitudine iuxta portas ciuitatis ſuæ in illum, & eius ſocios irruẽtes in quodã cœmiterio præfatũ G presbyterum, & quoſdam alios in facie ipſius epiſcopi nimis turpiter, & inhoneſte tractarunt, & duris verberibus affecerunt, & ablatis eis equitaturis, donec longe à ciuitate expulerant, ingenti clamore fuerunt ipſos cũ lapidibus inſecutꝰ & P. ſubd. vſq; ad effuſionem ſanguinis in capite percuſſerunt. Epiſcopus vero reuerſus ad propria, prædictũ G. presbyterum de Lemouicen. canonica iuxta mãdatũ apoſtolicũ ſolenniter inueſtiuit. & idem prædeceſſor noſter inueſtituram ipſam ratã, & firmã habens, auctoritate curauit apoſtolica confirmare. Verũ cũ idem presbyter cũ literis ab eodem prædeceſſore noſtro ſuper inueſtitura conceſſis ad ꝓpria remeaſſet, Aldouin. Bruſchate ipſius eccleſiæ canonicus contra ipſum à Capitulo deſtinatꝰ, aduerſus eũ multa proponens, à præfato anteceſſore noſtro eccleſiam ipſam per indulgẽtiã ſedis apoſtolicæ ab ipſiꝰ impetitione obtinuit prorſus abſolui. Cæterum quoniã idem prędeceſſor noſter poſtmodũ multorum relatione cognouit, quòd ea, quæ contra præfatum presbyterũ fuerant allegata, à veritate penitus diſcreparant, venerabi-

nerabili fratri noſtro Bituricen. archiepiſcopo ſub omni diſtrictione præcepit, vt non obſtante indulgentia illa, vel alia, ſi quam in ipſius presbyteri præiudiciũ impetratam eſſe cõſtaret, vniuerſos canonicos Lemouicen. eccleſiæ publice ſingulis feſtiuis diebus nunciaret, omni dilatione, excuſatione, cõtradictiõe, occaſione, & appellatione poſtpoſitis, tandiu ex cõmunicationis, & eorũ eccleſiæ interdicti ſniẽ ſubiacere, donec pfatũ presbyterũ ad canonicã eccleſiæ ſuæ, de qua eſt auctoritate apoſtolica p ſupradictũ epiſcopum inueſtitus, admitterent, & permitterent illũ eã in pace tenere, alioquin illos tã excõicatos, q̃ ab officiis beneficiiſq; ſuſpenſos, pœnam de contemptu debitã recepturos, ad ſedẽ apoſtolicã nullius cõtradictione, vel appellatione obſtante, tranſmittere nõ tardaret. Illos vero, qui in ſæpe dictum presbiterum, & prædicti epiſcopi ſocios manus temerarias iniecerunt, tãdiu anathemati ſubiacere, & omnium officiorum, ac beneficiorum, ſine appellationis diffugio, auctoritate ſuffultus apoſtolica exſortes decerneret, donec eidem epiſcopo, & eorum ſociis ab illis foret de illatis iniuriis plenarie ſatisfactum, & cum literis ipſius archiepiſcopi veritatem rei plenarie continentibus venirẽt ad ſedem apoſtolicã abſoluẽdi. Prędictus aũt archiepiſcopus eos officio, beneficioque ſuſpendit, & eccleſiam Lemouicẽ. ſuppoſuit interdicto, quam ſententiam ipſi canonici ſeruare penitus cõtempſerunt. Nos igitur quod ſuper hoc factum eſt, ratum habentes, & firmum, fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus, & diſtricte pręcipimus, quatenus iuxta præſcriptam formam vltimò tranſmiſſam archiepiſcopo memorato, ſublato cuiuſlibet contradictionis, & appellationis obſtaculo, in prædicto negocio procedere non omittas, procuratori præfati presbyteri eius nomine ſine cuiuſlibet interpoſitione perſonæ ſtallum in choro, & in capitulo locũ aſſignans. Nullis literis obſtantibus dicto G. præſente, & reſpondere parato in harum pręiudicium à ſede apoſtolica impetratis. Datum Laterani, XVII. Calend. Aprilis.

HVBALDO PISANO ARCHIEpiſcopo, eiuſque ſucceſſoribus canonice ſubſtituendis in perpetuum, de confirmatione Turritanen. Calaritan. & Arbonen. prouinciarum primatus.

SI ſua cuiq; iura illibata ſeruamus, & eos, qui in eccleſia Dei pro iniuncto ſibi officio, & deuotione ſyncera plus aliis elaborant, dignæ retributionis viciſſitudine diligentius, ac ſpecialius honoramus, quod noſtrum eſt, iuxta commune debitum (ſicut debemus) exequimur, & apoſtolicæ ſedis honorem integre cuſtodimus. Proinde cum felicis memorię prędeceſſor noſter Innocentius Papa de diſcordia, & guerra, quæ inter Piſan. & Ianuen. ciuitates extitit, multas hominũ clades, & Chriſtianorum captiuitates innumeras perueniſſe cõſiderans, vtriuſq; partis ſaluti tã ſpiritualiter, quam tẽporaliter paterna ſolicitudine ſtuduerit pꝛouidere, atq; pro bono pacis, & recõpenſatione epiſcopatuum, quos vtiq; à prædeceſſoribus noſtris Romanis pontificibus eccleſiæ Piſanæ cõceſſos, in inſula Corſicæ à prædeceſſore tuo bonæ memorię archiepiſcopo Vberto accepit, in Galuren. iudicatu duos epiſcopatus, Galtelin. videlicet, & Ciuitaten, & Populonien. epiſcopatũ ſibi, eiuſq; ſucceſſoribus, & per eos eccleſiæ Piſan. cõceſſerit, & metropolitico iure ſubiecerit. Nos, qui in ſedis apoſtolicæ adminiſtratione (licet indigni diſponente Dño) ſibi ſucceſſimus, eandem cõceſſiõne, anteceſſorũ noſtrorũ bonæ memoriæ Adriani, Alexandri, Clementis, & Cœleſtini Papæ veſtigiis inhærentes, auctoritate apoſtolica cõfirmamus, & ratã manere cenſemus. Prædeceſſorũ quoq; noſtrorũ veſtigiis inhærentes, vobis primatus honorẽ Turritan. pꝛouinciæ cõfirmamus. Ad maiorẽ etiã honoris cumulũ Piſan. ciuitatis, vt Piſan. eccleſia cũ vniuerſo eiuſdẽ ciuitatis populo in fide litate, atq; deuotione ſacroſanctæ Romanæ eccleſiæ iugiter perſeueret, & in ipſa quotidie augmẽtetur, p deuotione quoque, & honeſtate tua frater Vbalde Piſan. archiepiſcope, perſonam tuã, & per te Piſan eccleſiã amplioris munimine volumus decorari. Tibi ergo, tuiſq; ſucceſſoribus primatũ ſuper Calaritan. & Arbonen. prouincias datum cõcedimus, & auctoritate

ctoritate ſedis apoſtolicæ confirmamus, ita quidem, vt eos ad cõcilium vocandi, exceſſus eorum corrigendi, & in doctrina apoſtolica confirmandi, atque cætera omnia, quæ ad ius primatus pertinẽt, in eos exercendi habeatis liberam facultatem. Verum tamen ſupradictarum duarum prouinciarum archiepiſcopos ad cõcilium non vocabitis Piſas, ſine conſciẽtia Rom. Pontificis. Super Turritan. vero prouinciam, dignitatem primatus, ſicut à prædeceſſoribus noſtris eccleſiæ Piſan. conceſſum eſt, habeatis, legationem quoque Sardiniæ à prædeceſſore noſtro Papa Vrbano prædeceſſoribus tuis conceſſam, & felicis memoriæ Innocentii, & ſanctæ recordationis Eugenii, atque Anaſtaſii, & Cœleſtini Romanorum pontificum priuilegii in perpetuum roboratam, tibi, tuiſque ſucceſſoribus præſentis ſcripti pagina confirmamus, & cõfirmationem ipſam ratam, & inconuulſam perpetuis temporibus decernimus permanere. Deniq; vt Piſan. ciuitas, quæ fauore cœleſtis nominis de inimicis Chriſtiani nominis victoriam frequenter obtinuit, & eorum vrbes plurimas ſubiugauit, amplius honoretur, equo albo cum nacho albo in proceſſionibus vtendi, & crucem, vexillum ſcilicet dominicum, per ſubiectas vobis prouincias portandi, & per ſpatium illud Vulteran. epiſcopatus, quo de Piſan. epiſcopatu ad Populonen. tranſitur, tibi, tuiſq; ſucceſſoribus licẽtiam damus. Pallii quoq; vſum fraternitati tuæ concedimus, vt videlicet eo ſecundum conſuetudinẽ Piſan. eccleſiæ perfruaris, & in cõſecrationibus triũ epiſcoporum in Corſica, Alerien. videlicet, Aiacen. & Sagonen. ac prædictorum duorum in Sardinia, & Populien epiſcopi, quorum Metropolitanus exiſtis. Si qua igitur in futurum, &c.

VICENTIN. EPISCOPO, VT feuda & Beneficia interfectoribus Vicentin. epiſcopi per ſententiam ſublata non reſtituantur eiſdem, nec alia conferantur.

Ca. ad aures de pœnis.

AD aures apoſtolatus noſtri peruenit, quòd cum quidã parochiani tui auſu diabolico bonæ memoriæ I. quondam Vicentin. epiſcopum prædeceſſorẽ tuum nequiter peremiſſent, feuda, & beneficia, quæ à Vicentin. eccleſia obtinebant, ipſis per ſentẽtiam fuerunt cũ multa deliberatione ſublata. Quia igitur maiori etiam ſunt animaduerſione plectendi, nos bonę memoriæ Cœleſtini prædeceſſoris noſtri veſtigiis inhærentes, tam tibi, quàm ſucceſſoribus tuis arctius inhibemus, ne alicui ex prædictis malefactoribus, aut eorum hæredibus prædicta beneficia reſtituãtur vlterius, ſeu de nouo alia quælibet confetãtur. Si quis aũt (qđ non credimus) cõtra hoc aliquid attentauerit, ipſum auctoritate apoſtolica decernimus officii, beneficiiq; ſui dignitate carere. Quòd ſi aliquæ literæ aliquando ſuper hoc apparuerint impetratæ, quæ totius facti non contineant veritatem, illas penitus vacuamus. Volumus etiam, vt præſens pagina ſub ſacriſtæ eccleſiæ Vicentin. cuſtodia deponãtur, & epiſcopo Vicentin. qui pro tempore fuerit, annis ſingulis oſtendatur. Nulli ergo, &c. Datum Laterani XII. Cal. Aprilis.

ZAMOREN. EPISCOPO DE relaxatione ſententia, quam legatus eccleſia Ro. in ipſum, & eccleſiam tulerat Zamoren.

PRæter debitum officii paſtoralis, qđ nos omnes conſtituit debitores, perſonam tuam tanto amplius diligimus, & ſyncerius amplexamur, quanto amplius eſt præditus ſcientia literarum. & tã in canonico, quàm ciuili iure peritus. Hoc ſiquidem attendẽtes cum ad ſedem apoſtolicam, dum adhuc bonæ memoriæ C. Papa prædeceſſor noſter viueret, acceſſiſſes, ab excommunicationis ſententia, quam dilectus filius noſter G. ſancti Angeli diacon. Card. in te, dum in partibus Hiſpaniæ legationis fungeretur officio, tulerat, te, & eccleſiam Zamoren. abſoluimus, & pœnam, ſi quam ex eo, ꝙ celebraueras poſt interdicti, & excommunicationis ſententiam, quam in te poſt appellationẽ interpoſitam eundem Cardinalem tuliſſe dicebas, merueras, tibi, & eccleſiæ tuæ de ſedis apoſtolicæ benignitate remiſimus, & cum plenitudine gratiæ noſtræ te ad propria duximus remittendum. Datum Laterani VII. Calend. Aprilis.

SANCTAE

SANCTAE MARIAE, ET SANcti Petri Decanis, & Vn Cancellario Laudunẽ. de cauſa cognitione, quæ inter Archidiac. Laudunen & magiſtrum R. Balbum ſuper donatione eccleſiæ de Aſcheri.

CVm acceſſiſſent ad apoſtolicæ ſedis præſentiā dilecti filij E. presbyter, & T. clericus pro quæſtione, quæ vertebatur inter dilectos filios H. archidiaconum Laudunen. & magiſtrū R. Balbū ſuper donatione eccleſiæ de Aſcheri, eis dilectum filiū noſtrū I. tiluli ſancti Stephani in Cælio Mōte presbyterū Card. conceſſimus auditorem, in cuius fuit pręſentia ex parte præfati magiſtri R. & ſacerdosis ab eo præſentati taliter allegatū ꝙ cum eccleſia prædicta vacaret, cuius donatio dictis R. canonico, & H archidiacono Laudunen. pertinebat, archidiaconus eam cuidam puero, nondum vigeſimum annum attingenti, contulit, memorato magiſtro penitus reclamante. Cumq; idem magiſter archidiaconum memoratū rogaſſet, vt in perſonam idoneam conuenirent, ipſe archidiaconus propoſitū mutare nolens eccleſiam eandem prælibato E. pręsbytero cōtulit, qui in ea poſſet perſonaliter deſeruire, & ne ſuper hoc in præiudicium ſuum aliquid fieret, ad ſedem apoſtolicā appellauit. E contra pro parte aduerſa nuncius reſpōdebat, ꝙ præfatus archidiaconus præfatā eccleſiam in ſuo archidiaconatu poſitā, tanquā ipſius loci archidiaconus, & patronus, cuidam ſubdiacono literatura, & moribus commendando, conceſſit, & ſerè ſuper eccleſia ipſa quantū eſt in narratione negocii, vna erat partis allegatio vtriuſq;. Cum igitur iuxta ſacrorū canonum inſtituta illi ſint in domo domini præferendi, qui maioribus ſtudiis, & meritis addiuuantur, nec infra ætatem legitimā conſtitutis animarū cura tribui debeat, vel cōmitti, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus, ſi legitime vobis conſtiterit ius patronatus eiuſdē eccleſiæ ad illos duos cōiter ꝑtinere, ac præfatū Archidiac. (reclamāte iā dicto magiſtro R) eccleſiā memoratā illi, qui nondū ætatis ſuæ annum vigeſimū attigiſſe proponitur, contuliſſe, vos eius penitus ordinatione caſſata ſępe nominatam eccleſiam nō obſtante cōtradictione, vel appellatione cuiuſlibet, memorato E. ſacerdoti, de quo nobis à multis laudabile teſtimoniū ꝓhibetur, ſi idoneꝰ eſt, auctoritate apoſtolica aſſignetis, & faciatis ipſum cādē pacifice poſſidere, ducentes in ſtatū priſtinū quicquid poſt appellationē ad ſedē apoſtolicā legitime interpoſitā temere noueritis attētatā, nullis obſtātibus literis, Si quæ apparuerint à ſede apoſtolica præter aſſenſum partiū impetratæ. Datū Lateran 9. Cal. Aprilis.

LVCEN. EPISCOPO ABBATI de Melonen. & Petro Ioanni Archidiacon. Aſtoricen ſuper cauſa cognitione, qua inter Aurien. epiſcopum, & Abbatem Cellæ nouæ vertitur, quē dicebat ſibi lege diœceſana ſubiectum.

CVm dilecti filii F. Aurien. decanus nuncius venerabilis fratris noſtri Aurien. epiſcopi, & magiſter Robertus monachus Cællæ nouæ, & abbatis ſui nuncius ad ſedē apoſtolicā acceſſiſſent, nos eis dilectū filium P. ſanctæ Marię in via lata diacon. Card. cōceſſimus auditorem, coram quo fuit ex epiſcopi parte ꝓpoſitum, ꝙ cum idem epiſcopus abbatē ſibi lege diœceſana ſubiectū vocaſſet ad ſynodum, ipſe non ſolum non acceſſit ad ipſum, immo ēt ſancti Petri, & ſanctę Columbę Prioribus, & Archipresbytero Cauci in Aurien. diœceſi conſtitutis ꝓhibuit, ne ad ipſius epiſcopi ſynodū accedere attentarent, licet ēt vocarētur. Cūq; dictus epiſcopus, vt ſaltem humiliter Abbatem ad bonū obedientiæ reuocaret, & vinceret in bono malū, ipſi mādaſſet, vt eum ad ſtatutum terminū in monaſterio expectaret, licet epiſcopus illuc, iuxta quod promiſerat, acceſſiſſet, abbatem nō reperit, & portas monaſterii clauſas inuenit, nec ad monachos ei aditus eſt conceſſūs, ꝓpter quod Abbatem ſuſpendit, & monaſterium interdixit. Verum cum nec ꝓꝓ hoc Abbas ipſe à ſuo cōtumacię propoſito reſiliret, nec latas in ſe, ac monaſterium ſententias obſeruaret, in eū excommunicationis ſententiā promulgauit, quam dictus epiſcopi nūtius à nobis petiit confirmari. Cæterum nuntius partis aduerſæ petitionem eius non eſſe admittendam propoſuit, quia licet Mo-

naſteriũ ipſum infra metas Aurien.diœ
ceſis ſit conſtructũ,liberũ tñ ſemper ex-
titit,& ab oĩ iuriſdictione, ac iugo Au-
rien eccleſiæ à tempore ſuæ fundationis
exemptũ Præterea ſi epiſcopus aliquam
in eo(quod verum nõ erat)iuriſdictionẽ
haberet,quia tñ abbas ab omni grauami
ne prius ad ſedem apoſtolicam appella-
rat,ſnĩam in eum, & monaſterium poſt
modum latam,nullam idem nuntius ob
tinere aſſeruit firmitatẽ.Conqueſtus eſt
etiã idem nuntius ex parte Capituli Cel
læ nouę,ꝙ dictus epiſcopus abbatẽ eorũ
adeo circumuenit,quod contra immuni
tatem ipſius eccleſiæ ipſis neſcientibus ei
obedientiã repromiſit. Nos igitur ſuper
prædictis per memoratũ Cardinalem in
ſtructi,quia cauſa ipſa in noſtra non po-
terat præſentia terminari,vtpote cũ nun
tius Monaſterii ſuper procuratione, vel
rati habitione literas non haberet, eam
veſtro duximus examini cõmittendã, di
ſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta
mandantes,quatenus ſi vobis conſtiterit
Abbatem ipſum ad ſedem Apoſtolicã ſu
per hoc,antequàm epiſcopus in eum ſu
ſpenſionis,vel excõicationis,& in Mona
ſterium interdicti ſententias tulerit, legi
time appellaſſe, vel Monaſterium eſſe à
iuriſdictione ipſius Aurien.exemptũ,eo
non obſtante, quod Abbas ab epiſcopo
(ſicut dicitur) circumuẽtus,pręter fratrũ
ſuorum aſſenſum ei obedientiam repro
miſit,cum fraus, & dolus ei patrocinari
non debeant,ſententias illas iudicetis ap
pellatione remota penitꝰ nõ tenere,alio
quin faciatis eas per cenſuram eccleſiaſti
cam inuiolabiliter vſq; ad ſactionem cõ
gruã obſeruari. Quod ſi forſan abbas ip-
ſe in exemptionis probatione defecerit,
nec legitima ſe poterit præſcriptione tue
ri, licet probet ſe ante prædictas ſenten-
tias appellaſſe, nihilominus tñ monaſte
riũ ipſum Aurien.iudicetis eccleſiæ ſub-
iacere,in cuius diœceſi eſt fundatum. Si
militer eo in appellationis probatione
deficente,ſi vobis de exemptione cõſtite
rit,tam Abbatem, quàm Monaſterium
ab eiuſdem eiſcopi, & eccleſiæ ipſius ſu-
per hoc impetitione penitus abſoluatis,
& faciatis,quod decreueritis per cenſurã
eccleſiaſticam inuiolabiliter obſeruari,
in mandato apoſtolico ſine appellatio-
nis obſtaculo procedentes. Quod ſi om-
nes & cæt. Datum Lateran. VII. Calend.
Aprilis.

SENONEN. ARCHIEPISCOpo de irritatione cuiuſdam indulgentiæ, quam epiſcopus Carnoten. à Domino Cæleſtino in ipſius Archiepiſcopi præiudicium impetrarat.

QVanto excellentius perſonam tuã
ſpeciali prærogatiua meritorũ, &
ſacrarum ſcripturarũ intelligentia diui-
na bonitas illuſtrauit, tanto efficacius in-
bis,quæ honeſtatem, ſeu æquitatẽ conti
nent, tibi fauorem apoſtolicũ volumus
impertiri, & te in iuſtis petitionibus ex-
audire.Ex continentia ſi quidem litera-
rum tuarũ,quas audita promotione no-
ſtra per nuntium tuũ nobis dirigere fe-
ſtinaſti,apoſtolatui noſtro patenter in-
notuit,ꝙ venerabilis frater noſter Car-
noten.epiſcopus quadã indulgentia,qua
ſi à ſede apoſtolica impetrata,quã de cõ-
ſcientia bonę memoriæ C.prædeceſſoris
noſtri vix credimus emanaſſe, contra te
vti præſumit, per quam tibi ſubtrahitur
iuriſdictio abſoluendi eos,q̃ ab ipſo ſunt
excommunicationis vinculo innodati,
niſi prius ſub examine dilectorũ filiorũ
N.Columben. & N. ſancti Germani de
pratis abbatum diſcuſſum fuerit, vtrum
ipſi excõicati de iure ſint abſoluendi, ꝓ
pter quod honori tuo,& dignitati eccle-
ſiæ tuæ non modicũ præiudicium gene-
ratur. Volentes igitur tuis,& eccleſię tuę
grauaminibus(prout conuenit)obuiate,
præfatam indulgentiam penitus irritan-
tes,nul las vires habere decreuimus,quo
minus in hoc ius metropolicum valeas
exercere,dantes prædictis Abbatibus fir
miter in mãdatis,vt auctoritate illius in
dulgentiæ, vel aliquarũ literarum ſuper
hoc directarũ ad eos,procedere de cæte-
ro non præſumant. Datum Lateran. no-
no Calend. Aprilis.

ELECTO, DECAN. ET MAGIſtro Nicolao de Lenẽnes Canon Cameracen, in literis tranſmiſſis eiſdem de cauſa cognitionẽ, quæ inter Præmonſtraten. & Prumien eccleſias vertitur ſuper poſſeſſionibus de Hanapia, ſubſequens clauſula præcedenti clauſulæ præponatur.

CAuſam, quæ inter Præmonſtraten.
& Prumien. eccleſias ſuper poſſeſ-
ſionibus

ſionibus de Hanapia vertitur, diſcretioni veſtræ commiſiſſe meminimus fine canonico terminãdam. Sed quia in literis illis animaduertimus fuiſſe inſertum, ꝙ ſi alterutra partium legitime citata præſentiam veſtrã adire, vel iudicio parere contemneret, vos nihilominus præſentis partis probationes recipere, & quantũ de iure poſſetis in cauſæ cognitione, ac deciſione procedere minime tardaretis. Nos volentes, vt clauſula illa, quantũ de iure poteritis, quæ antequã de ꝓbationũ receptione mentio fieret, fuerat inſerenda, clauſulam illam de probatione receptionũ præcedat, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus ipſam intelligentes ibidem in eadẽ cã iuxta tenorẽ literarũ illarum procedere nõ tardetis, attente prouiſo, vt ſi literarũ auctoritate priorũ in eodẽ negocio legitime eſt proceſſum, firmũ, & ſtabile perſeueret. Alioquin, ſi occaſione clauſulę memoratæ aliquid cõſtiterit in alterutrius partis præiudicium attentatũ, id viribus decernimus cariturum, volentes nihilominus, & mãdãtes, vt in deciſione ipſius negocii (ſicut præmiſſum eſt) tam ſuper principali q̃ ſuper incidentibus qõnibus, appellatione remota canonice procedatur. Nullis obſtãtibus literis præter aſſenſum partiũ à ſede apoſtolica impetratis. Quod ſi omnes, &c. Datum Lateran. XIII. Calend. Aprilis.

ARMACHANO ARCHIEPIS. quod mulieri poſt partum actura gratias non eſt eccleſia aditus denegandus.

VOlens fraternitas tua per reſponſionem apoſtolicam edoceri, humiliter à nobis expetiit, vtrum mulieres ſtatim poſt partum debeant eccleſias ingredi, vel ab earum ingreſſu per dies aliquot abſtinere. Licet autem ſecundum legem Moſaicã certi dies determinati fuiſſent, quibus mulieres poſt partũ à templi ceſſarẽt ingreſſu, quia tamẽ lex per Moſem data eſt, gratia & veritas per Ieſum Chriſtum facta eſt, nos ſanctorũ Patrum veſtigijs inhærentes taliter tibi duximus reſpondendum, ꝙ poſtquam vmbra legis euanuit, & illuxit veritas euangelii, ſi mulieres poſt prolem emiſſam acturæ gratias intrare voluerint, nulla proinde peccati mole grauantur, nec eccleſiarum aditus eſt eis aliquatenus denegandus, ne pœnam illis in culpam cõuertere videamur. Si tamẽ ex veneratione voluerint aliquandiu abſtinere, deuotionem eorum non credimus improbandam. Datum Laterani.

AVERSAN. EPISCOPO, VT quicquid in eccleſia, vel diœceſi Auerſan. in promiſſionibus, vel conceſſionibus præbendarum, & beneficiorum factum eſt per potentiam laicalem, caſſetur.

FRatribus, & Coepiſcopis noſtris in his, quæ rationabiliter & honeſtè requirunt, apoſtolicum libenter impertimur aſſenſum, & commiſſarum eis eccleſiarũ neceſſitatibus vtiliter prouidemus. Ea propter venerabilis in Chriſto frater tuis precibus annuentes, ac ſequentes Canonũ inſtituta, quicquid in eccleſia, vel diœceſi Auerſan. in promiſſionibus præbendarum, & beneficiorum per laicalem impreſſionem factum fuit, præſentium auctoritate caſſamus, & nullam obtinere decernimus firmitatem. Nulli ergo, &c.

ABBATI LVCAE, MAGISTRO Gerardo, G. Archipresb. ſancti Seuerini procuratoribus eccleſiæ Salernitan. abbati Bareh. Capreaquen. eccleſiæ præceptori, vt quicquid in eccleſia, vel diœceſi Salern. archiepiſcopo N. in vinculis detento in conceſſionibus præbendarum, beneficiorum eccleſiarum attentatum eſt per potentiã laicalem, caſſetur.

INcumbit nobis ex officii debito paſtoralis, vt quæ in eccleſiaſticæ libertatis præiudicium attentantur, infringere debeamus, & in ſtatum debitum reuocare. Ea propter venerabilis fratris noſtri N. Salernitan. Archiepiſcopi conſulentes honori, quicquid in eccleſia, vel diœceſi Salernitana in conceſſionibus præbendarum, beneficiorum eccleſiarum, & aliis eccleſiaſticis per Ioannem principem, & magiſtrum Gerardum, qui memorato archiepiſcopo detẽto in vinculis locum eius inuadere per laicalem potentiam attẽtarunt, qđ occaſione intruſionis factũ eſt, vel ſtatutum, præſentium auctoritate caſſamus, & carere decernimus robore firmitatis. Datum Lateran.

ABBATI, ET MONACHIS DE Galde, vt liceat eis monaſterium, & habitationem circumpoſitam ad tutiora loca transferre.

QVæ pro religioſorum locorum neceſſitate petuntur à nobis, animo gratuito concedimus, & honeſta petentium deſideriis fauorem apoſtolicũ gratius impertimur. Quia igitur in medio prauæ, ac peruerſæ nationis poſiti, graues à vicinis veſtris moleſtias, & grauamina non modica ſuſtinetis, ac volentes eorũ nequitiam fugiendo vitare, licẽtiã poſtulaſtis à nobis ad loca tutiora monaſteriũ & habitationẽ circumpoſitã transferendi, veſtris precibus inclinati liberam vobis ſuper hoc cõcedimus auctoritate apoſtolica facultatẽ, vt in maiori quiete monaſticæ profeſſionis officium exequi valeatis. Nulli ergo &c. Datum Lateran.

PICTAVEN. EPISCOPO SVper correctione monaſterii tam in capite, quàm in membris.

LIcet eccleſiarum omniũ cura nobis immineat generaliter, ad illos tamẽ ſpecialius nos conuenit aciem noſtræ cõſiderationis extendere, in quibus ab antiquo diſciplina conſtituta dignoſcitur ordinis regularis, & per aliquorum inſufficientiam à religionis obſeruantia proponuntur, quod non conuenit declinaſſe. Dilectus ſiquidẽ filius magiſter B. Prior de Azaico pro ſe, & quibuſdam aliis monachis ſancti Maxentii in audientia noſtra propoſuit, ꝙ cum olim in eodẽ monaſterio multa inordinata exiſterent, ꝑ bonæ memoriæ Vu. Pictauen. epiſcopũ, & dilectum filium N. tunc eleemoſynarium Cellen. nunc abbatem Aureę Vall. iudices à ſede apoſtolica delegatos, fuerunt quædam pro reformatione ipſius monaſterii conſtituta, quæ ſe dilectus filius N. abbas ipſius monaſterii obſeruaturũ præſtita fide promiſit, ſed poſtmodũ non (ſicut promiſerat) obſeruauit, immo (quod deterius eſt) quoſdã monachorũ iuramẽto, quoſdã etiã fide ſibi aſtrinxit, vt in nulla cauſa aduerſantes eidem ſuæ in omnibus pareant volũtati. Præterea Prioratus, & obedientias, quibus præeſſe monachi conſueuerant, ſibi retinet, & appropriat, redditus eorũ in vſus proprios expendendo, & cũ in iis, & multis aliis (prout dicitur) modũ religionis excedat, religioſum ſtatum ipſius monaſterii minuit, & immutat. Adiecit etiam, ꝙ idẽ abbas pluries monachis de ſeculari poteſtate minas incutiẽs, & terrores præpoſuit corã eis, ꝙ Prioratibus monaſterii faceret per ſæcularẽ potentiam violentiam irrogari. Poſtmodum vero Prioratus de Azaico, qui cõuentui in pane quotidiano deſeruit, fuit à laicis occupatus, quod prædicti monachi ex abbatis voluntate aſſerũt cõtigiſſe. Verũ dilectus filius magiſter Vu. de mercato ſcriptor noſter, procurator eiuſdem abbatis, nõ eſſe vera, quæ de iam dicto abbate dicebantur, omnimodis aſſerebat, ac prædictũ magiſtrũ B. Priorẽ de Azaico abſq; abbatis licẽtia ad ſedem apoſt. acceſſiſſe. Quia vero ſuper præmiſſis non potuimus elicere veritatem, cauſam ipſam de vtriuſq; partis aſſenſu veſtro duximus examini committendam, per apoſt. vobis ſcripta præcipiẽdo mãdantes, quatenus ad monaſterium ipſum pariter accedentes, inquiratis ab vniuerſis, & ſingulis monachis, & aliis etiã, quos videritis expedire, de præmiſſis diligentius veritatẽ, & ſolum Deum habentes præ oculis, quæ tam in capite, quàm in membris inueneritis corrigenda, auctoritate apoſt. appellatione poſtpoſita corrigatis, & ſtatum ipſius monaſterii in melius, auctore Domino, reformetis, vt & ſolicitudo veſtra appareat cõmendanda, & idem monaſterium regularibus proficiat inſtitutis, præfato abbati diſtrictius inhibentes, ne per laicalem potẽtiam monachos ſuos, vel Prioratus monaſterii lædere qualiber temeritate præſumat, vel eis per ſe, quominus monaſterii iuſtitiã proſequantur, moleſtias irrogare. Volumus enim firmiter, & mãdamus, vt quæ in eodem monaſterio ſecũdũ Deum corrigenda, vel ſtatuẽda duxeris, faciatis auctoritate noſtra, ſublato contradictionis, vel appellationis obſtaculo, per cenſurã eccleſiaſticã inuiolabiliter obſeruari. Ad hæc volentes indẽnitati prędicti magiſtri B. q negociis monaſterii ſui accepta licentia à Cap. ad ſedem noſcitur apoſt. laboraſſe (ſicut cõuenit)

nit) præcaueri, præſentium vobis auctoritate mandamus, quatenus ſi quid ſuper Prioratu ſuo de Azaico, poſtquam iter arripuit, inueneritis immutatum, auctoritate noſtra, ceſſante appellatione in ſtatum debitum reducatis. Si vero nobis de illicita iuramentorum præſtatione conſtiterit, ea denuncietis auctoritate apoſt. non tenere. Teſtes autem &c. vſque ad verbum cogatis. Nullis literis obſtan. præter aſſenſu partium &c. Quòd ſi omnes tu frater epiſcope &c. Datum Lateran. pridie nonas Aprilis.

LAVDEN. EPISCOPO, VT literas caſſationis ſuper electione Canon. in eccleſia Nouarien. quas Iac. iudex furtiue ſurripuit, in iudicio non recipias, vel earum auctoritate procedas.

CVm Iacobus iudex Nouarien. apud ſedem apoſt. cōſtitutus id obtinuiſſet à nobis, quod à bonæ memoriæ C. Papa prædeceſſore noſtro nūquam meruerat obtinere, ſcilicet ꝙ cauſa ipſius ſub certa forma tuo cōmitteretur examini, ſine debito terminandi, receptis literis ſuper cauſa ipſa, ad dilectum filium Ioannem notariū, & ſubdiaconum noſtrū acceſſit, & literas caſſationis ſuper electiōne canonicorum in eccl. Nouarien. facta ſibi petiit tranſcribendas concedi. Poſtmodum vero ipſis literis eidem notario noſtro contra promiſſionem ſuam minime reſtitutis ſine licentia noſtra, qui ei nec fuimus in aliquo, nec eſſe volumus oneroſi, & dicti notarii conſcientia, minus honeſte receſſit. Ne igitur dicto notario noſtro, immo nobis in ipſo impune ſe gaudeat illuſiſſe, fraternitati tuæ per apoſt. ſcripta mandamus, quatenus prædictæ caſſationis literas nec recipias in iudicio, nec in aliquo ſine ſpeciali mādato noſtro ipſarum auctoritate procedas. Datum Laterani.

TRECEN. EPISCOPO, QVOD liceat ei votum redimere per alium religioſum.

Cap. Magnæ, de voto & voti redemptione.

MAgnę deuotionis indicium, & ſynceræ in Chriſto tuæ fidei eſſe credimus argumentum, quē vt nouiſſima tua Domino cōlectares, nec ſenectutis iam imminentis incōmoda, nec diſcrimina viæ, nec dubia fides, & conſtans incōſtantia pelagi terruerunt, quin pro ſalute animæ tuæ, ac libertate Trecen. eccl. & deuotione terræ Natiuitatis Domini Hieroſolymitan. prouincia diſponeres viſitare. Cū enim Trecen. eccleſia (ſicut ex tua relatione didicimus) cōtra eccle. libertatem indebitis grauaretur anguſtiis, & preſſuris, nec per alium, quàm per N. quondā cāpaniæ Comitem, tum in vltramarinis partibus cōſtitutum afflictionibus eiuſdem eccle. poſſe crederes de facili ſubueniri, cōfiſus de liberalitate ipſius quem ſi ad eum accederes, tibi ſuper neceſſitatibus eccle. tuæ credebas humiliter prouiſurum, præter conſilium charorū tuorum ad ipſum propoſuiſti accedere, ac in ſignum peregrinationis, & deuotionem terrę orientalis crucē Domini aſſumpſiſti. Licet autem, vt non vacuus in conſpectu Domini appareres, ſed aliquos tecum manipulos in aream Domini cum exultatione deferens, ſermonē ad populū feceris, vt aliq; tecū aſſumpto crucis ſignaculo ſubirent itineris grauitatē, vix vnus inter omnes apparuit, qui verbum tuū reciperet, & impleret, tu vero vt laudabile propoſitū fine clauderes meliori, viam aggreſſus, cum Placentiā perueniſſes, ſuper morte ipſius Comitis triſtes recepiſti rumores, propter familiam tamē diſſimulato mœrore progreſſus in Thuſciam quoſdam familiares tuos obuios habuiſti, qui te volebant inuitū ēt ab itinere reuocare, aſſerentes iter tuū nec tibi, nec vltramarinis partibus expedire, cū Gallicanis omnibus exinde redeuntibus terra illa defenſanda, in Teutonicorum manibus remanſiſſet. Quāuis aūt ſuper morte ipſius Comitis immenſam triſtitiam concepiſſes, & præcipuā intentionē tuā eſſe conſpiceres iam fruſtratam, noluiſti tamen ſine conſilio apoſtolicæ ſedis, quæ diſponēte Domino cunctorū fideliū mater eſt, & magiſtra, ad propria rē eare. Ingreſſus igitur poſtmodū vrbē, & in noſtra præſenti conſtitus intentionis tuæ propoſitū, ad ſtatum Trecen. eccleſię nobis humiliter expreſſiſti, noſtrū & fratrum noſtrorū conſiliū cum deuotione requirens. Venerabilis etiam frater

noſter

noſter Senonen. archiepiſcopus Metropolitan. tuus, ſtatum Trecen eccleſiæ, ac diſpendiū, quod ex abſentia tua incurrere poterat, ſemel, & iterū nobis ꝑ ſuas literas intimauit, propter qđ diſpoſuimus deliberare cum fratrib᷒, an eum eadē Trecen. eccleſia miſericordiā faceremus, te ad gerendā ipſius ſolicitudinē remittentes, an (ſicut tenebaris) ex voto te iter arreptum perficere pateremur, & vtrum horum tā ſaluti tuæ, q̄ terræ orientali potius expediret. Et quidē tria præcipuè duximus in hoc negocio attendenda, quid liceat, quid deceat, quid expediat, quid liceat ſecundum æquitatem, quid deceat ſecundum honeſtatē, qđ expediat ſecundum vtilitatem. Sane non videbatur contra votum, & tā laudabile propoſitum licitum, vt venires, cum vox clamet prophetica, Vouete, & reddite, domino Deo veſtro. vt primum ad conſilium, ſecundum vero ad imperium referatur. & in euāgelio, Reddite, quę ſunt Dei, Deo. Votum enim iſtud non eſt dubium eſſe Dei, cui te obligaueras in vouendo, ſed nec decere quomodolibet videbatur, cū ſit ſcriptum in euangelio, Nemo mittēs manum ſuā ad aratrum, & reſpiciens retro aptus eſt regno Dei. & in Geneſi. Vxor Loth, quæ retro reſpexit, in ſalis ſtatuā legatur fuiſſe conuerſa & in Actibus Apoſtolorum, Anania, & Saphira, qui abierunt retrorſum, ſancto ſpiritui mentientes, à cōſpectu apoſtolorū principis mortui ſcribantur ſucceſſiue delati. Præterea non videbatur aliquatenus expedire, cum ex abſolutione tua, ſi fieret, ſcandalū poſſet laicorū mentibus generari, dicētium, Vbi eſt Deus clericorum? Et hoc exemplo credentium ſe ad votī obſeruantiā non teneri, ꝙ viderent per eccleſiarum rectores apoſt. ſedis auctoritate deponi, per quod graue diſpendium terræ orientali contingeret peruenire. Quod enim agitur à prælatis, facile trahitur à ſubditis ad exemplum, iuxta qđ Dñs inquit ad Moyſem in Leuitico, Si ſacerdos, qui eſt vnctus, peccauerit, facit delinquere populos. Verum ætatis tātæ ſenēſcētis defectus, & canicies, quæ vix labores, & dolores ſuos tolerare poterit etiam in quiete, in cōtrarium allegabāt, & eccleſiæ Trecen. ſuſpiria, cui vinculo paſtoralis ſolicitudinis alligat᷒, ſine ipſi᷒ aſſenſu votum peregrinationis emittere forſitan non debueras, & dicti Metropolitan tui, qui nos, vt Trecen. eccleſiæ miſereremur, ſolicite inuitabat, & inſtantia nos in partem contrariā non modicam inducebāt. Ipſum etiam quod ex ſui forma ſanctum, & honeſtum votum erat ex perſona vouentis, minus licitum videbatur, quæ licet pennas habeat, quibus ſatagat aduolare, ita tamen aſtrictæ ſunt nexibus præſidentis, vt liberum nō habeat abſq; ipſius permiſſione volatum. Cum enim iuxta ſacrorum canonum inſtituta, clericus abſq; epiſcopi ſui licētia peregrinari non debeat, & epiſcopus non minus, immo poti᷒ ſedi apoſtolicę ſit aſtrictus, videri poterat, ꝙ abſq; eius generali, vel ſpeciali licentia votum peregrinationis, quo te tamdiu abſentares, emittere non deberes. Minus etiam votum ipſum terræ orientali videbatur expediēs, quæ plus pugnatorum ſubſidium, quàm clericorum, quos & officium, & diſſuetudo reddit imbelles, miniſterium in inſtātis articuli neceſſitate requirit. Quamuis enim orationibus tuis, & aliorum terra illa vehementer indigeat, quia tamen iā impletum eſt verbum Dei dicentis, Veniet hora, & nunc eſt, quando neque in monte hoc, neque in Hieroſolymis adorabitis patrē. & infra, Spiritus eſt Deus, & eos, qui adorant eum in ſpiritu, & veritate oportet adorare. Videri poterat, quòd non minus in eccleſia tua, quàm in terra orientali proficientes piis orationibus apud Deum in his, quę pro liberatione ipſius iuſte, ac humiliter poſtularis. Et vtinam cum Moyſe poſſes in mōtem aſcendere, vt te manibus extenſis, orante Ioſue pugnas in ſolitudine Amalechitas in ore gladii ſuperaret. Credebatur etiam, quòd terræ orientali magis accederet, ſi quod in tuis, & tuorum clericorum procurationibus fueras impēſurus, ſcđm alicuius religioſi arbitrium transferretur in ſubſidium bellatorum. Cum igitur in lege veteri, in qua non minus præceptū Dñi obligabat, quàm votum hodie obligat in eccleſia, primogenita, quæ Dño mādabantur offerri, quædā reddentur

rentur Dño, vt primogenita leuitarum, quędā redimerentur, vt aliarum tribuum quædā cōmutarentur in aliud, ſicut primogenitum aſini, quod oue cōmutabatur. Ex hoc attendentes, ꝙ votum etiam cōmutari poſſit in opus aliud pietatis, ꝓ ſertim cum bonæ memoriæ A. Papa pręde ceſſor noſter votum peregrinationis etiā redimi poſſe, vel in aliud cōmutari reſponderit requiſitus, non curantes q̃d os iniqua loquentium loquatur, dum tamen non recedamus à tramite veritatis, cum ſecūdū apoſtolum, gloria noſtra ſit teſtimonium conſcientiæ noſtræ, & ſcandalum non curantes, præſertim quia non in tenebris, ſed in luce procedimus, de illius auctoritate ſecuri, qui cum audiſſet à diſcipulis, nōnne ſcis, quia Pharisæi audito hoc verbo ſcandalizati ſunt? reſpondit, Sinite illos, cæci ſunt duces cæcorum. & iuxta apoſtolum, Si hominibus placerem, Chriſti ſeruus non eſſem, Tibi pro te, & ſex famulis tuis de cōi fratrum noſtrorum, & tā archiepiſcoporū, quàm epiſcoporum, & aliorum prudentium cōſilio, quos per Dei miſericordiā multos nobiſcum pręſentes habuimus, licentiam concedimus., votum peregrinationis taliter cōmutare, vt omnes expenſas, quas fueras in eundo, morando, & redeundo, facturus, alicui religioſo cōmitas in neceſſarios vſus terræ illius ſine diminutione qualibet transferendas. Sic enim & orientali prouinciæ, q̃ plus tuis, quàm te in articulo neceſſitatis inſtantis indiget tua ſubuentione ꝓficies, & Trecen. eccleſiæ tua præſentia, & regimine vtilius prouidebis, ac per hoc animæ tuę ſalubrius conſuletur, laborem etiam laboribus recompenſes, ſolicitius inſtando vigiliis, deuotius vacans orationibus, & ieiuniis fortius te exercens, ac ſuꝑ grege tuo vigilans ſolicitudine paſtorali. Ad hanc autem indulgentiam tibi de benignitate ſedis apoſtolicæ faciendam, id etiam ſpecialiter nos induxit, ꝙ iter tantum iam non videbatur vltramarinæ prouinciæ fructuoſum, à qua ferè omnes Gallici remearant. Et cum pro ſalute animæ tuæ, ac libertate Trecen eccleſiæ prædictum Comitem aſſequenda, ꝓcipue votum peregrinationis emiſeris, eo ſublato de medio, q̃a ceſſauerunt cauſæ, facilius ceſſare potuit & effectus. Nulli ergo & cæt. Datum Laterani Idibus Martii.

LECCLIEN. EPISCOPO, Abbati de Bron. & præpoſito Traiecten. vt inquirāt contra Archiepiſcopum Treuirenſem, ſuper obiectis criminibus, & ſi culpabilis erit, ſuſpendant.

CVm irreprehenſibilem deceat eſſe pontificem, & is, cui animarum cura cōmittitur, tanquā lucerna ſuper candelabrum doctrina, & exemplo oībus debeat elucere, quoties ad apoſtolatus noſtri notitiā de fratribus, & coepiſcopis noſtris aliqua perferuntur, quæ modeſtiam non ſapiant paſtoralem, & famā boni nominis labefaciāt quomodolibet, vel denigrēt, dolemus admodum, & turbamur, & ad ea diligentius indaganda, & animaduerſione debita corrigenda, apoſtolicæ ſolicitudinis intendimus apponere medicinam. Sanè cum de venerabili fratre noſtro Treueren. archiepiſcopo dilectus filius maior Treueren. Decanus ad apoſtolicam accedens præſentiam, multa quæ à maturitate noſcuntur pontificalis officii aliena, felicis recordationis C. Papæ prædeceſſori noſtro, & aliis fratribus ſuggeſſiſſet, licet per eundem prædeceſſorem noſtrum ipſe archiepiſcopus vocatus fuerit, & citatus, vt ad Romanam eccleſiam de obiectis accederet reſponſurus, venire tamen diſtulit, & neglexit, nec ſufficientes curauit dirigere reſponſales, cum etiam ipſe archiepiſcopus prædictum decanum ad Romanam eccleſiam appellauerit, & ab eo fuerit appellatus, & ab vtroque appellationis proſequendæ terminus conſtitutus. Quia vero ſæpe dictus decanus in expectando apud nos moram feciſſe dignoſcitur longiorem, & pro ſua, & eccleſia Treueren. conſequenda diutius iuſtitia laboraſſe, ne videremur clauſis oculis præterire, & ſic de noſtri poſſemus executione officii reprehendi, ſi ſuper his, quæ contra prædictum archiepiſcopum opponebantur, non faceremus inquirere ſolicitius veritatem, & eum de contemptu, quem apud ſedem apoſtolicam habere dignoſcitur, non

tur, non curaremus animaduerſione debita caſtigare, inquiſitionem ipſius negocii veſtrę duximus experientiæ committendam, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus conuocatis ad præſentiam veſtrā partibus, & auditis quæ contra prædictum archiepiſcopum præfatus decanus proponere voluerit, & probare vtriuſque partis probationes, & allegationes veſtro ſigillo ſignatas, noſtro apoſtolatui trāſmittatis, præfigentes vtriq; parti terminum cōpetentē, quo omni dilatione, & excuſatione poſtpoſita, noſtro ſe curent cōſpectui præſentare. Si vero ſupra memoratus archiepiſcopus in termino ei à vobis præfixo ad præſentiam noſtrā perſonaliter accedere non curauerit, vos eum ex tunc auctoritate noſtra denuncietis publicè, ſublato appellationis obſtaculo, officio, beneficioq; ſuſpenſum, & faciatis latā in eum ſuſpenſionis ſententiam, per cenſurā eccleſiaſticā inuiolabiliter obſeruari. Si autem inter cætera, quæ iam dictus decanus contra archiepiſcopum propoſuerit, memoratū legitime probauerit, quod ipſum, & E. ſocium poſtquam iter arripuerunt, ad ſedē apoſtolicā veniendi iā dictus archiepiſcop⁹ expoliauerit, vel fecerit ſpoliari, vos taliter ablata ipſi decano, & ſocio ſuo oī poſtpoſita faciatis dilatione reſtitui, & ipſum archiepiſcopum ab officio pontificali ſuſpenſum ad noſtram præſentiam dirigatis Nullis literis obſtantibus harum mentionem nō habita, & cæt. Quòd ſi omnis, tu frater epiſcope &c.

ZAMOREN. ARCHIEPISCOpo, abbati ſaltus Noual. & Priori ſancti Marci, vt reſtituta Legionenſi eccleſia archidiaconatus poſſeſſione, cauſam iure finiant.

CVm ſicut audiuimus inter Legionē & Lucen. eccleſias olim ſuper archidiaconatu de Tria Caſtella in præſentia felicis recordationis Lucii Papæ III. prædeceſſoris noſtri præſentibus nūciis vtriuſq; partis cauſa diutius agitata fuiſſet, tandem Legionen. eccleſiæ fuit adiudicata poſſeſſio datis executoribus, qui eam in poſſeſſionem illam corporaliter inducere non differrēt. Cumq; in poſſeſſionem prædicta eccleſia fuiſſet inducta, venerabilis frater noſter N. Lucen. epiſcopus partē poſſeſſionis illius, fructusq; perceptos ſibi retinere ꝑſumpſit, licet ſententiæ fuiſſet inſertū, ꝙ facta reſtitutio ne plenaria de cauſa proprietatis Legionen. eccleſia reſpōderet. Nuper vero idē Lucen. epiſcopus ad dilectum filium G. ſancti Angeli diac. Card. tunc apoſtolicæ ſedis legatū accedens ad quoſdā ignotos, & remotos ab eccleſia Legionen. iudices literas impetrauit, ad quorum citationem cum Legionen. nuncij acceſſiſſent, latam per eccleſiam ſententiam allegarunt, & nolentes niſi facta reſtitutione plenaria, reſpondere, ſedem apoſtolicam appellarunt, ne contra præfatā ſententiam poſſet aliquid attētari. Duo vero ex ipſis iudicibus nihilominus procedentes in cā, poſſeſſionem archidiaconatus adiudicare Lucen. eccleſiæ temere ꝑſumpſerūt, eccleſiam vero Lucen. expulſis miniſtris Legionen. eccleſiæ, ſuos miniſtros, & quoſdā milites in poſſeſſionē induxit, q recipiētes eccleſias, & pro ſua voluntate bona diripientes, eorū fructus ex illis iniuſte percipiunt, canonicos Legionen. ad poſſeſſionem nullatenus accedere permittentes. Quia igitur quod per ſedē eſt apoſtolicā diffinitū, nullius volumus temeritate quaſſari, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mādamus, quatenus ſi vobis cōſtiterit præfatā Legionen. eccleſiam auctoritate apoſtolica fuiſſe in poſſeſſionē inductā, vos amotis detētoribus eius ipſam eccleſiā Legionē. nō obſtante temeritate iudicū ꝑdictorū ab ipſo Card. delegatorū, ꝑ cenſurā eccleſiaſticā in poſſeſſionē dicti archidiaconatus plenariam, ſicut in authentico inſtrumento dicti ꝑdeceſſoris noſtri inſertum eſſe vobis conſtiterit, auctoritate apoſtolica ſublato appellationis obſtaculo corporaliter reducentes, cauſam poſtmodū audiatis, & appellatione remota fine debito terminetis, prouideatis quoque ſolicite, ne à prædicto prædeceſſore noſtro ſententiā quilibet temere violare præſumat. Nullis literis obſtātibus harū mentione non habita, & cæt. Quod ſi omnes, & cæt. Datum Romæ apud ſanctum Petrum XV. Calend. Maij.

ALIFA-

ALIFANO EPISCOPO, QVOD clericos præſumentes ipſum ad tribunal ſeculare trahere, poſsit per excommunicationis ſententiam coercere.

IVſtis petentium, &cæt. vſq; ad verbũ
illud, Aſſenſu. Vt clericos tuos, qui cõ
tumaces, aut inobedientes extiterint, qui
etiam in eccleſiaſticis cauſis, & beneficiis
conferendis te per appellationẽ præſum
pſerint ad iudicium trahere ſæculare, ni
ſi admonitionem tuam ab his præſum
ptionibus duxerint deſiſtẽdum, tibi eos
liceat per excommunicationis ſententiã
coercere auctoritate tibi præſentium in
dulgemus. Præterea ſi quid vacante ſe vſ
que ad tempus conſecrationis tuæ in præ
iudicium tuũ fuit in Aliſana eccleſia te
mere attentatum, liberum tibi ſit legiti
me reuocare. Datum Romæ.

MAGISTRO, ET FRATRIBVS hoſpitalis Hieroſolymitani, vt eccleſia Tripolitana eccleſiam de Nephin vna cum decimis, iuxta decretum Pontificis reſignent.

EA quibus apo. S. manum diffinitio
nis apponit, illius volumus firmita
tis ſtabilitate fulciri, vt nulli liceat in
ſcrupulum quæſtionis deducere, quod tã
tæ ſedis eſt auctoritate ſtatutũ. Sane ve
nientibus ad præſentiã noſtram dilectis
filiis noſtris S. Priore ſancti Michaelis,
& Aimerico canonico Tripolitan. nun
ciis ipſius eccleſiæ Tripolitanæ, & ſuper
eccleſia de Nephin. & decimis ſuis, ac tri
bus caſalibus, quæ occaſione literarũ bo
næ memoriæ C. Papæ prædeceſſoris no
ſtri vos occupaſſe temere aſſerebant, cõ
tra vos proponentibus quæſtionem tam
ipſius, quàm nunciis veſtris eis ſe oppo
nentibus, venerabilem fratrem noſtrum
P. Portuen. epiſcopum, & dilectos filios
Guid. tt. ſanctæ Mariæ tranſtyberim preſ
byterum, & G. ſancti Angeli diaconum
Card conceſſimus auditores, in quorum
præſentia cum ab vtraq; parte fuiſſet diu
tius allegatum, & ex fideli relatione no
bis ſuper cauſæ meritis nuda veritas ap
pareret, poſt deliberationem habitam in
ter fratres noſtros ſuper his diligentem
de conſilio eorundem, decreuimus eccle
ſiam Tripolitan. in eum ſtatum poſſeſ
ſionum integre reducendam, quam ha
buit antequam per venerabilem fratrem
noſtrum N. Nazarenum archiepiſcopũ,
& dilectum filium N. abbatẽ montis oli
ueti deſtinatum à venerabili fratre no
ſtro N. patriarcha Hieroſolymitan. occa
ſione mandati prædeceſſoris noſtri præ
dictarum rerum poſſeſſio vobis adiudi
cata fuiſſet. Ideoq; vobis per apoſtolica
ſcripta diſtricte præcipiẽdo mandamus,
quatenus iuxta quod eſt ſententiatum à
nobis, poſſeſſionem tam eccleſiæ de Ne
phinis, q̃ aliorum quæ ſuperius ſunt ex
preſſa, cũ integritate fructuum ex eis ab
illo tẽpore perceptorum memoratæ Tri
politan. eccleſiæ contradictione, occaſio
ne, & appellatione ceſſantibus pacifice
reſignantes, nullam ei ſuper eadẽ poſſeſ
ſione violentiam præſumatis, aut iniuriã
irrogare, ne in cauſa ꝓprietatis [illegible]
rebellionem veſtrã iacturã poſſitis incur
rere grauiorẽ. Noueritis autẽ nos vene
rabilibus fratribus noſtris N. Tirẽ. archi
epiſcopo, & epiſcopo Sidonien mandaſ
ſe, vt ſi vltra menſem poſſeſſionem illã
(quod non credimus) contra ſententiam
noſtram præſumpſeritis detinere, ipſi
vel alter eorum (ſi ambo nequiuerint in
tereſſe) auctoritate noſtra ſuffulti prædi
ctam eccleſiam de Nephinis, cum prædi
ctis omnibus non obſtante contradictio
ne, vel appellatione cuiuſlibet eccleſiæ
Tripolitanen. aſſignent, & eam in corpo
ralem poſſeſſionem omnium prædicto
rum inducant, quoſlibet cõtradictores,
aut noſtræ ſententiæ obuiantes per ſe
ueritatem eccleſiaſticam appellatione
poſtpoſita compeſcendo. Nullis literis
obſtantibus, præter aſſenſum partium
à ſede apoſt. impetratis. Datum La
teran.

ANAGNINO EPISCOPO, quod liceat ei pro emptione Caſtri, eccleſia bona cum voluntate Capituli, pignori ſupponere.

AD vniuerſalis eccleſiæ regimen Do
mino diſponente vocati, ſic eccle-
ſiarum cõmodis, & profectibus volumus
(prout debemus) efficaciter prouidere,
quòd tam in temporalibus, quàm ſpiri
tualibus proficere valeant, & ſtatum
ſemper debeant recipere meliorem. Inde
eſt, ꝙ cũ in deſiderio habeat, & ꝓpoſito
Anagnin.

Anagnin. eccleſiam iuxta officii tui debitū in poſſeſſionibus ampliare, & iuſtis modis eius vtilitatibus imminere, gratū nobis,& acceptū exiſtit,& votis tuis ſuper hoc volumus patrocinium apoſtolicū impertiri. Quia igitur Caſtrum acuti pro eccleſiæ tibi cōmiſſæ vtilitatibus cōparare laboras,& tam tuę, quàm ipſius eccleſiæ facultates non ſufficiant ad preciū exſoluendū, vt in præſenti articulo cum toto tuo Capitulo, vel maiori,& ſaniori parte de poſſeſſionibus ipſius eccleſię valeas pignori obligare, auctoritate pręſentium liberam tibi concedimus facultatē. Nulli ergo &cæt. Datum Lateran.

ADEM. PICTAVEN. EPISCOpo, de confirmatione electionis ſuæ in Epiſcopum Pictauenſem.

CVm iuſtus Dominus iuſtitiam diligat,& vultus eius videat æquitatē, nos, quos ipſe gratuito cęleſtis gratiæ dono vicarios ſuos eſſe voluit, & apoſtolorū principis ſucceſſores, ſicut ipſe ambulauit, ambulare oportet diligentes iuſtitiā,& iniuſtitiā perſequentes, ne ſi in cōtrariū (quod abſit) forte fecerimus, illud nobis valeat coaptari, Væ, qui dicitis bonum malum,& malum bonum, ponētes tenebras lucem,& lucem tenebras. Cum enim iuſtitia,& iudicium ſit correctio ſedis huius, quā licet inſufficientibus meritis obtinemus, ſi iudicium nō fecerimus inter virum,& virum, aut ſi attēderimus in iudicio vultum potentis ad iniuſtitiā declinantes, pronunciabunt labia noſtra iniquitatem, quoniā ſecundum Prophetam, Pronunciabunt, & loquētur iniquitatem oēs, qui iniuſtitiā operantur, & infructuoſæ poterimus ficulneæ comparari, quā euangelicus pater familias ſuccidi mandauit, & terram cōqueſtus eſt inutiliter occupare. Hoc nos, & fratres noſtri volentes cautius euitare, cum I. Dolen. Monachus chariſſimi in chriſto filii noſtri R. illuſtris Regis Anglię,& G. Pictauen. decani, ac fautorū eius procurator, aſſiſtentibus ſibi ſubdecan & magiſtro Vu. de Talebote canonico Pictauen. ex vna parte, & dilecti filii Vu. Succentor, magiſter Rainaldus, Ioānes Aeris, I. Arnaldi, I. Emen. Ioannes, Butcher. Lucas montis Maurilii, Guid Haimo, Henr.& Ric. canonici Pictauen. ex altera ſuper electione tua ad ſedem apoſtolicā acceſſiſſent, audientiam eis in conſiſtorio publico duximus concedendā, vt tanto pluribus iudicii veritas innoteſceret, quāto cauſæ meritum ad plurium notitiā deueniret. Propoſitū fuit autem pro electione in pręſentia noſtra, ꝙ bonę memorię Vu. prædeceſſore tuo viam vniuerſæ carnis ingreſſo, tā perſonæ, ꝗ̄ vniuerſi canonici Pictauen. cū de pōtificis ſubſtitutione tractarēt, vota ſua in ſex de canonicis vnanimiter contulerunt, iuramēto à ſingulis corporaliter præſtito, ꝙ eū, in quē illi pariter conuenirent, in electum reciperent, & obedientiam ei, ac reuerentiā exhiberent. Cumqꝫ infra ſex menſiū ſpaciū dicti electores inter ſe conuenire minime potuiſſent, venerabili fratri noſtro Burdegalen. archiepiſcopo ad Capitulū euocato,& compromiſſione in eius præſentia innouata, dictum archiepiſcopum oēs humiliter rogauerunt, vt quē illi ſex eligerent, pro Capitulo reciperet,& electionem eius ſine dilatione qualibet approbaret. Electores igitur ſinguli ſub debito olim præſtiti iuramenti, fide interpoſita in manu dicti archiepiſcopi firmiter promittentes, ꝙ ſecundum Deū, quē de gremio eccleſiæ paſtorali regimini magis idoneū exiſtimarent, eligerent, ſe cedentes in vnū in te concorditer conuenerunt, & cū concordiam ſuam dicto archiepiſcopo nunciaſſent, ipſe quod factū fuerat, approbauit. E contra vero pars aduerſa propoſuit, ꝙ re uera in ſex canonicos fuerat ab omnibus compromiſſum ita tamē ꝙ meliorē clericū de gremio Pictauen. eccleſiæ cū pace ipſius eccleſię, ac principis, infra certū diem eligerēt, ac tā diu electionem, quam facerent, occultarent, donec habita pace principis decan. electum in Capitulo nominaret. Sed cū electores ipſi inter ſe minime conuenirent, à compromiſſo ſingulos abſoluerunt. Et licet prima compromiſſio in dicti metropolitani fuerit poſt mudū præſentia innouata, quia tamen in die compromiſſionis, ſicut eis iniunctum fuerat, nullatenus elegerunt, eorum auctoritas expirauerat, propter qđ vlterius eos nec potuiſſe,

potuiſſe, nec debuiſſe ꝓcedere aſſerebat. Fuit etiam ex eadē parte ſubiunctum, q̄d cum die compromiſſionis (vt dictū eſt) non fuiſſet in electione proceſſum, electores ipſi ad celebrandam electionem diem alterum ſtatuerūt, in quo, quoniā ad Capitulum non venerunt, dictus decanus apoſtolicę ſedis audientiam appellauit. Sed ipſi appellationi minime deferentes extra ciuitatem in loco ſecreto nō vocatis decano, & aliis, elegerunt, ꝑꝑ q̄d decan. & fautores eius in venerabile fratrē noſtrum N. Nanneten. epiſcopū conuenerunt. Cæterum pars eccleſiæ, quod (ſicut ſuperius eſt expreſſum) in electione proceſſerit, voluit incontinenti probare, decretum producens in mediū quorundam ēt ex eis, qui videbantur parti alteri conſentire, manibus roboratum, & quorundam abbatum proferens literas, quæ quod decan. cantor, ſubdecan. & magiſter Vu. de Talebore in electione ipſa poſt publicationem eius ſe cōſentire cōfeſſi fuerant, continebant. Adiecit etiam ꝙ cum electores ipſi die innouatæ compromiſſionis in te vnanimiter conueniſſent, & electio ipſa fuiſſet per eundē archiepiſcopum approbata, archiepiſcopus ad Capitulum veniens, quod factum fuerat, tacito tamen nomine tuo canonicis intimauit, qui ſe id tantum habere vnanimiter reſponderunt, & vt electio non publicaretur eadē die, ab archiepiſcopo poſtularunt, dantes ei oſculum pacis, q̄d ab electione ipſa nullatenus reſilirent, immo eā oēs, & ſinguli defenſarēt. Quia vero poſtmodum propter contradictionem Comitis infra ciuitatem Pictauen. te nō audebant publice nominare, in locum tutum, & idoneum cōuenerunt, q̄d in ciuitate fecerant publicantes. Vnde cū in die innouatæ compromiſſionis electores conuenerint, & niſi per decanum, & partem ſuam ſteriſſet, quod fecerant, parati fuerant publicare, ac cū ex literis eorundem abbatum cōſtiterit, ꝙ decan. cantor, ſubdecan. & magiſter Vu. de Talebore electionis ſe poſt publicationem etiam cōfeſſi fuerint cōſentire, exceptiones ab aduerſa parte propoſitas ſibi aſſeruit nullum præiudicium generare. Præterea ſubdecā. & magiſter Vu. in ipſa quęſtionis examinatione ad fratrum concordiā ſunt reuerſi. Verùm Vu. de Helemo ſina dilecti filii O. Pictauen. Comitis ꝓcurator præfato I. monacho aſſiſtenti ꝓpoſuit, quod quia electio ipſa poſt appellationem nec in ſtatuto termino, nec aſſignato loco fuerat celebrata, & q̄m aſſenſus principis nō fuerat poſtulatus in ipſa, & perſona tua principi erat ex certa ratione ſuſpecta, erat penitus irritanda. ad quod fuit ex altera parte reſponſum, ꝙ nō per eam ſteterat, quo minus certo loco, & tēpore electio publicata fuiſſet, quæ ante appellationem fuerat celebrata, & ꝙ aſſenſus principis non erat de cōſuetudine Pictauē. eccleſiæ aliquatenus poſtulandus, qui te, & fratres tuos, non vt hoſtes, ſed vt deuotos ſuos in Pictauia tolerat. Nos igitur auditis quæ hinc inde propoſita fuerant, electionem fuiſſe canonicam cognoſcentes, & de perſona idonea celebratam, eam de communi fratrum noſtrorum conſilio per ſententiam confirmauimus, & re ſequente die miniſterio proprio in epiſcopum curauimus conſecrare. Ne igitur ſuper his aliqua in poſterum dubietas oriatur, ſententiam ipſam auctoritate apoſt. confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. Datum Laterani, VIII. Idus Aprilis.

ZAMOREN. EPISCOPO, VT ſine titulo ordinato clerico prouideatur.

CVm ſecundum Apoſtolum, qui altari ſeruit, de altari viuere debeat, & qui ad onus eligitur, repelli nō debeat à mercede, pater a ſimili, vt clerici viuere debeant de patrimonio IESV Chriſti, eu ius obſequio deputantur, vt ipſa nominis ratio perſuadet. Cū enim à clericos quod eſt ſors, vel hæreditas clerici appellentur, quia in ſui ordinatione vel aſſumuntur in hæreditatē Dñi, vel aſſequuntur hęreditatem in ipſo, vt vere poſſint pſallere cū Propheta, Dñs pars hæreditatis meæ. Dignū eſt vt eccleſiæ ſtipendiis ſuſtententur, in qua, & per quā diuinis obſequiis aſcribuntur. Licet autem prædeceſſores noſtri ordinationes eorum, qui ſine certo titulo promouentur, in iniuriam ordinantium, irritas eſſe voluerint,

Ca. Cū ſecundū Apoſtolū de prabendis & dignit.

rint,& inanes,nos tamen benignius agere cupiẽtes,tamdiu per ordinatores, vel ſucceſſores ipſorum prouideri volumus ordinatis,donec per eos eccleſiaſtica beneficia conſequantur, ne forte clamores pauperum clericorum,quos in aures Domini Sabaoth credimus introire, indurata facie negligere videamur. Inde eſt, ꝙ cum dilectus filius Bernardus lator præſentium,à G bonæ memoriæ prædeceſſore tuo (ſicut aſſerit) in officium fuerit ſubdiaconatus nullo præſentiãte promotus,nec vllũ ſit eccleſiaſticum beneficiũ aſſecutus,fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus , quatenus ſi eum cũ dilectis filiis I.decano N.magiſtro ſcholarum,& Helia,canonicis Zamoren.quibus examinationem ipſius duximus cõmittendam,idoneam eſſe reperreris,& eccleſiaſtico beneficio non indignum, tãdiu ei vitæ neceſſaria congrue ſubminiſtres,donec per te in Zamoren.Eccleſia, vel in alia fuerit competens eccleſiaſticũ beneficium aſſecutus,ſciturus pro certo, ꝙ ſi per examinationem illorum fuerit repertus idoneus,& tu ei iuxta mandatũ noſtrum neglexeris prouidere,cum hoc nobis per eorum literas innotuerit,ad id exequendum te per diſtrictionẽ eccleſiaſticam cõpellemus, quia ſicut nolumus iniuſta præcipere,ſic cum iuſta præcipimus,volumus efficaciter exaudiri. Datũ Laterani III.nonas Aprilis.

DECAN. ASTORICEN. VT ſit deceſſorum ſuorum iure atque priuilegijs contentus,nec grauent ſuum Capitulum.

DIlecti filii Capitulum Aſtoricen. nobis intimare curarunt , quòd cũ tu olim ad apoſtolicam ſedem accedens, aſſereres dignitatem decanatus de nouo fuiſſe in Aſtoricen.Eccleſia inſtitutam, & ideo in ambiguo remanebat , quid ad tuum officium pertineret,reſcriptum ab eadem ſede ſuper hoc reportaſti,quod in hac ambiguitate Aſtoricen.Eccleſia conſuetudinem ſuæ Metropol. ſequeretur, vbi ex ſpeciali conſuetudine decan. multis ſe gaudet priuilegiis decoratum. Vnde quia eadem Aſtoricen Eccleſia dignitatem decanatus à longis retro temporibus noſcitur habuiſſe, licet qui eo fungebatur honore promoueretur aliquando, & deſtitueretur pro epiſcopi , & Capituli voluntate,nec decani , ſed Prioris nomine vocaretur,ſecundum conſuetudinem ferè omnium eccleſiarum Hiſpaniæ,quæ tunc temporis ibi vigebat,cum etiã alius decanus ibidem fuerit inſtitutus , decanus re,ac nomine appellatus,literas iſtas per falſi ſuggeſtionem , & ſuppreſſionẽ veri aſſerunt impetratas , nec te debere per illas aliquod commodum reportare, ſed carere potius taliter impetratis. Ea ꝓpter per apoſtolica tibi ſcripta præcipiendo mandamus , quatenus , ſi vera ſunt, quæ dicuntur eo iure , illaq; poteſtate, quibus anteceſſores tuos vſos fuiſſe conſtiterit,maneas omnino contentus , nec amplius de cætero in præiudicium epiſcopi,vel Capituli præſumas exigere,immo ſi quid forte amplius recepiſti, penitus id in pace dimittas. Quod ſi forte noſtro mandato acquieſcere nolueris , noueris nos Ven.fratri noſtro Epiſcopo,& dilectis filiis N.Abbati de Carrazedo,& Decano Zamoren. iniunxiſſe , vt te ad prædicta moneant,& inducãt,& ſi opus fuerit,per cenſuram eccleſiaſticam appellatione remota,iuſtitia mediante compellant. Datum Laterani,VI Calend. Aprilis.

Illis ſcriptũm eſt ſuper hoc.

MAGDEBVRGEN. ARCHIEpiſcopo , vt à laicis intruſum amoueat, aliumq; Pragenſem Epiſcopum canonice eligi curet.

EX parte Pragen. Eccleſiæ in audientia noſtra fuit propoſitum , ꝙ cum H.quondam Pragen. epiſcopus fuiſſet viam vniuerſæ carnis ingreſſus, D. clericus in eorum eccleſia præter electionem Capituli per laicalem potentiam ſe intruſit,licet nec mores, nec vita ei ad obtinendum tantum officium ſuffragentur. Volens igitur eidem eccle. paterna ſolicitudine prouidere, fraternitati tuæ per apoſt.ſcripta mandamus,quatenus ad locum idoneum euocatis,qui propter hoc fuerint euocandi,ſi tibi cõſtiterit de prædictis memoratum clericum ab eadem eccle.omni cõtradictione , & appellatione poſtpoſita,prorſus amoueas,& ab officio,

cio, beneficioq; ſuſpenſum, ad noſtram nõ differas præſentiam deſtinare. Canonicis etiam Pragen. eligẽdi ſibi Paſtorẽ idoneum iuxta formam canonicam cõcedas auctoritate noſtra liberam facultatem, ſcituros nos dilecto filio nobili viro N. Duci Boemiæ per apoſt. ſcripta mãdaſſe, vt tibi ſuper his vtiliter, & potẽter aſſiſtat, & prædictam eccleſiam nõ patiatur ab eodem clerico teneri diutius occupatam. Datũ Laterani, VI. Idus Aprilis,

Canonicis etiã ipſius eccl. ſcriptum eſt, vt illo amoto per archiepiſcopum ad canonicam electionem procedant.

AVXITAN. ARCHIEPIſcopo, vt clerici, qui ſe à laicis intrudi curant, puniantur.

QVanto modernis temporibus inimico humani generis ſuggerente malitia hominum ſolito plus excreuit, tanto ſolicitiori diligentia nos prouidere oportet, vt ea quæ in eccleſia Dei minus ordinate, & contra normam eccleſiaſticam attentantur, deliberatione prouida corrigantur. Ad audientiam ſi quidẽ apoſtolatus noſtri peruenit, ꝙ clerici tuæ prouinciæ nimiæ auiditatis feruore ſucenſi, in eccleſiis, quas propter inſufficiẽtiam ſuam cum ſint minus idonei, per prælatos obtinere non poſſunt, per ſeculares poteſtates quaſi violenter faciunt ſe intrudi, vnde fit, vt eccleſiæ ipſæ, quæ ad ordinationem prælatorum libere pertinere ſolebant, laicali ſeruituti ſubdantur, & irreparabile detrimentum incurrant. Nos igitur (prout officii noſtri debitum exigit) volentes ipſarum eccleſiarũ grauaminibus prouidere, talia de cetero fieri auctoritate apoſt. inhibemus, fraternitati tuæ præſenti pagina indulgentes, vt illos, q hactenus attẽtarunt talia, vel deinceps attentauerint, poſſis appellationis ſublato diffugio, ſi prælati eorum poſt tuam commonitionem id exequi negligenter omiſerint, canonica cenſura punire, & amouere ab ipſis eccleſiis, ſi quos inueneris eccleſias obtentas taliter obtinere. Datum Laterani, XV. Calend. Aprilis.

AVXITANO ARCHIEPISCOpo, vt vagi Monachi ad cœnobium reuocentur.

QVanto deuotio religioſorum virorum ſtudioſius mãdatis diuinis inhæret, & creatori ſuo placere per opera ſanctæ conuerſationis intendit, tanto humani generis inimicus ad ſeductionẽ eorum ſuæ fraudis malignitate laborat, & variis modis eis præſtat materiam excedẽdi, & animas eorum inextricabili laqueo nititur irretire. Ad audiẽtiam ſiquidem noſtram noueris perueniſſe, ꝙ monachi, canoci, & alii regulares in tua prouincia conſtituti, cum deberẽt potius in clauſtro iuxta regularia conſtituta diuinis obſequiis vigilare, de obedientiis, & redditibus, quorum curam geſſerunt, pecunia congregata clauſtrum abhorrentes, per curias principum, & potentum diſcurrere nõ verẽtur, & muneribus ſuis illorum ſibi gratiam, & fauorem acquirunt, ac de eorum familiaritate cõfiſi in conuentu ſuo graues diſſenſiones commouentes, prælatorum mandatis ipſorũ inobedientes, & contumaces exiſtunt, & contra illorum prohibitionem ſecularium negociorem ſolicitudinibus ſe immergunt. Quoniam igitur propter hoc ordo religionis non modicum eneruatur, fraternitati tuæ per apoſt. ſcripta mandamus, quatenus quoſcunque tales inueneris, niſi ad commonitionem tuam reſipuerint, vt proprium ſuum in manibus prælatorum ſuorum ſine difficultate reſignent, cõnettendũ in vtilitatem domus ſecundum arbitrii tui conſilium, & regularem vitam obſeruent. Si prælati eorum poſt tuam commonitionem id exequi negligenter commiſerint, per ſuſpenſionem officii, & beneficii appellatione remota compellas. Datum Laterani, XIIII. Calend. Aprilis.

Ca. Quãto, De officio ordinary.

AVXITAN. EPISCOPO, VT hæreticis obſiſtat, & gladio coerceat.

INter cætera, quæ nauiculam beati Petri fluctuantẽ in mari concutiunt diuerſarum turbine procellarum, illud animum grauius noſtrum affligit, quòd licentius, & pernicioſius ſolito contra

orthodoxæ fidei diſciplinā miniſtri diabolicæ præuaricationis inſurgunt, iuxta quod beatiſſ. apoſt. Paulus doctor gētiū expreſſit in Eulogio epiſtolæ ſuæ, Simplicium animas miſerabiliter illaqueāt, & poſt ſe trahunt in damnationis intericum, ac ſuperſtitioſis, & fictitiis adinuentionibus ſacrarū ſcripturarū intelligētiā peruertentes, eccle. Cath. vnitatem reſcindere moliuntur. Quoniam autem peſtis huiuſmodi erroris (ſicut ex tua, & pluriū aſſertione cognouimus) in partibus Vaſconiæ, ac circumpoſitis terris fortius inualeſcit, per tuam & aliorū coepiſc. tuorum induſtriam huic morbo tanto efficacius volumus obuiari, quanto magis eſt timendum, ꝙ pars ſyncera trahatur, & ex tali contagione, quæ paulatim (velut cancer) irrepit, mentes fidelium inquinentur corruptelæ vitio generalis. Ideoq; fraternitati tuæ præſenti pagina indulgemus, per apo. ſcripta firmiter iniungentes, quatenus ad extirpandas hæreſes vniuerſas, & eos qui ſunt hac fece polluti, de prouinciæ tuæ finibus excludendos, modis quibus poteris, operam tribuas efficacē, in ipſos, & omnes illos, qui cum eis aliquod commerciū, aut manifeſtæ ſuſpicionis familiaritatē cōtraxerint, ſine appellationis obſtaculo eccl. diſtrictionis exercēdo rigorē, & etiā (ſi neceſſe fuerit) per principes, & populū eoſdem facias virtute materialis gladii coerceri. Datum Lateran. Calend. Aprilis.

AVXITAN. ARCHIEPISCOPO, vt habentes plures dignitates, retenta vna, reliquas reſignare cogentur.

Dignitates, & cætera beneficia eccleſiaſtica pia fideliū deuotione conſtita fuerunt, certis aſſignanda perſonis, vt per ipſas perſonas in eccleſiis deuotū ſeruitium iugiter impendatur. Verùm quidam, qui rectam, & piam ordinationem eccleſiæ præuaricare minime pertimeſcunt, in diuerſis eccleſiis plures ſibi archidiaconatus, vel alias dignitates vſurpāt, propter quod eccleſiæ debitis defraudantur obſequiis, & ex hoc in eis non leue ſcandalum generatur. Ea propter venerabilis in Chriſto frater tibi auctoritate præſentium indulgemus, quatenus illos, quos plures archidiaconatus, dignitates, vel perſonatus in eadē eccleſia per totam Auxitan. prouinciam habere conſtiterit, ſi prælati eorum poſt tuam commonitionem id exequi negligenter omiſerint, data illis optione, quem maluerint retinendi, reliquos poſſis appellatione remota priuare, ipſoſque ſi ſuper hoc contumaces apparuerint, per cenſuram eccleſiaſticam coercere. Datum Lateran. Calend. April.

Scriptum eſt autem eidem archiepiſcopo in eundē modum contra eos, qui plures abbatias habent.

VNIVERSIS ARCHIEPISCOPIS, & epiſcopis, & aliis eccleſiarum prælatis, ad quos literæ iſtæ peruenerint.

Ne ꝓmotionis noſtræ primitias Domino negaremus, qui cum vniuerſa opera noſtra conſecrare tenemur, ſtatim poſt electionem noſtram tam pauperum, quàm aliorum apud ſedem apoſtolicam exiſtentium petitionibus intēdere cœpimus, & eorum negocia promouere, ne ſi ocio tanto tempore vacaremus, corpus, & animus ex ocioſitate torperent. Verùm quoniam inſolitum fuit hactenus, vt ſub dimidia bulla ad tot, & tam remotas prouincias literæ apoſtolicæ mitterentur, & ex hoc literæ ipſæ diutius, quàm vellemus, poſſint ex alicuius dubitatione ſuſpendi, vt quorū intereſt, parcamus laborib⁹, & expēſis, vniuerſas, literas ꝙ ab electionis noſtræ die, vſq; ad ſolennitatē conſecrationis ſub Bulla dimidia emanarunt, parem cum illis firmitatem obtinere decernimus, quæ in Bulla integra dirīguntur. Nulli ergo &c. Datum Laterani, III. nonas Aprilis.

ARCHIEPISCOPO PRAEPOSITO S. Andreæ, & Scholaſtico S. Petri Colonieñ. vt fraudulenta, priuataq; beneficiorum permutatio reſcindatur.

Cum vniuerſorum fidelium ab ipſo Domino IESV Chriſto paſtoralis ſit nobis cura commiſſa, ſolicitudini noſtræ digno ſcitur expedire, vt ſic debeamus quoſlibet in ſuis rationibus confouere, quòd aliorum iura in cōſpectu eccleſiæ *Cap. Cum vniuerſorum. de rerū permutatione.*

cleſiæ diſpendinm non ſuſtineãt, ſed, firma, & illibata debeant permanere. Intelleximus ſiquidem (dilecto filio Giſleberto canonico ſancti Ioannis in Leodio referente) ꝙ cum ipſe, & Lãbertus clericus ducti quadam animi leuitate de permutatione præbendarum ſuarũ inter ſe tractare cœpiſſent, quia vtilitatem vtriuſq; imminere credebant, tamen idem L. clericus occaſione dictæ permutationis prębẽda eiuſdem G. quam in eccleſia ſanctæ Mariæ Namucen. habebat, cuidam ſuo conſanguineo aſſignata, prębendam ſancti Bartholomæi, quam ſæpe dicto G. repromiſerat, nequaquam voluit reſignare, & ſic idem G. (vt aſſerit) ſua ſpe remãſit omnino fruſtratus. Cũq; ſuper hoc in præſentia venerabilis fratris noſtri Leodien. epiſcopi fuiſſet diutius litigatum, tandem idem L. ſedem apoſtolicam appellauit, & cũ dictus G. ad noſtram præſentiam non ſine magno periculo, & labore acceſſiſſet, idem L. nec venit, nec pro ſe curauit ſufficientem mittere reſpõſalem. Cum igitur deceptis, & non decipientibus iura ſubueniant, fraus etiam, & dolus nemini debeant patrocinium impertiri, licet ipſi per ſe de iure non poſſent eccleſiaſtica beneficia permutare, vt tandem ſimplicitati venia tribuatur diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta, mandamus, quatenus ſi vobis conſtiterit prætaxatum G. taliter fuiſſe deceptum, ab ipſa Namucen. præbenda, quam diu dicitur poſſediſſe, amoto conſanguineo ipſius L. vel quolibet alio illicito detentore, eandem ſublato appellationis obſtaculo, G faciatis reſtitui memorato, & eundem ipſius pacifica poſſeſſione gaudere. Nulli literis, &c. Quòd ſi omnes, tu frater archiepiſcope cum eorum altero, &c.

MEDIOLANEN. ARCHIEPIſcopo, de citatione Paſaguerra cauſidici ad dicendam cauſam Romæ.

BEneuolentiam, quam circa Mediolanen. eccleſiam, & ciuitatem gerimus, in minori quondam officio conſtituti, in opere demonſtrauimus, & noſtrę intentionis affectum oſtendimus in effectu. Nuper etiam diuino munere ad ſummi pontificatus officium euocati, inter ipſa noſtræ promotionis exordia, volentes Eccleſiæ Mediolanen. deferre negocium eius, quod ex maiori parte fuerat immutatum, in debitum ſtatum reduximus, in quo vſq; adeo viſi fuimus eiuſdẽ eccleſiæ iuſtitiæ prouidere, vt Paſſaguerra cauſidicꝰ tuus ad pedes noſtros procidens publice in conſiſtorio acclamaret. Iuſtus es Domine, & rectum iudicium tuum. Cæterum poſtmodum iuxta tenorem pronunciationis noſtræ, dilecto filio abbati de Scozula expẽſas reſtitui faceremus, licet frequentes oblocutiones, & detractiones eiuſdem P. frequenter diſſimulaſſemus, tandem coram fratribus noſtris proponere detrahẽdo præſumpſit, quòd eum in pronũciatione noſtra iniuſte grauaremus, ac poſtmodum iniquitatem iniquitati, ac præſumptionẽ præſumptioni apponens, à nobis illicentiatus, immo poſt interdictum noſtrum abſceſſit. Licet autem & peccatores ſumus, & nati de peccatoribus, illius tamẽ & vices agimus, & locum tenemus, qui peccatum non fecit, nec inuentus eſt dolus in ore eius, qui habet in veſtimento, & in femore ſuo ſcriptum, Rex regum, & Dominus dominãtium, qui dixit apoſtolis, Qui vos ſpernit, me ſpernit, & qui me ſpernit, ſpernit eum, qui me miſit. Cum ergo iuxta canonicas ſanctiones quædam ſint culpæ, in qubus culpa eſt relaxare vindictam, ne quis huius temeritatis exemplo præſumat ponere os in cœlum, cum eius lingua tranſeat ſuper terram, nos vtique non noſtam proſequentes iniuriam, ſed zelum exercentes eccleſiaſticæ diſciplinæ, vniuerſa, quę idem P. pro ſe, ac ſuis à ſede apoſtolica impetrauit, præſentium auctoritate caſſamus, fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandantes, & ſub obtentu gratiæ noſtræ diſtricte præcipientes, quatenus ea caſſata denuncies, & carere prorſus robore firmitatis. Ad hæc diſtricte tibi præcipiendo mandamus, vt niſi dictus P. infra quindecim dies poſt ſuſceptionem præſentium ſatiſfaciendi nobis de tanto exceſſu, in manu tua iuratoriam præſtiterit cautionem, vel infra quindecim alios dies iter arripuerit ad ſedem

inter ſocietatem Thuſciæ ſuſcitaſtis, ſicut ex literis dilectorum filiorum P. Baſilicæ XII. Apoſtolorum, & B. tt. Sancti Petri ad vincula presbyterorũ Card. Legatorum noſtrorum accepimus, qui maniſeſte fatentur, ꝙ ex hoc nota nobis infidelitatis, & leuitatis aſcribitur. Sane ſi puritatem intentionis, & ſolicitudinis diligẽtiam, quam in hoc facto geſſimus, rectius velitis aduertere, liquido videritis, cum non in tenebris, ſed in lumine ambulamus, ꝙ Patrimoniũ eccleſiæ nõ ad opus alterius, ſed ad eius dominium, & profectum Italiæ intendimus perpetuò reuocare. Si nobis non creditis, vel operibus credite, quæ manifeſta ſunt indicia veritatis. Cum enim excommunicationis ſententiam latam in præfatum C confirmauerimus, & fecerimus inuiolabiliter obſeruari, licet idem C. pro ſatiſfactione nuncios, & literas ad nos frequẽtius deſtinaret, vix tandem conceſſimus, vt non nobis, ſed fratribus noſtris eius nuncii loquerentur, in quorum præſentia iurauere, ꝙ dictus C. illis mandauerat, nec mandatum poſtea reuocauerat, vt in animam eius iurarent, ꝙ tam de ꝑſona, quàm de terra mãdatis noſtris omnimodis obediret. Remiſſum eſt tandẽ ad illum, vt adhuc certius noſceretur, ſi quid nuncii ſui fecerant, ratum haberet, & vellet efficaciter adimplere. Quo firmius promittente, venerabilem fratrem noſtrum O. Oſtien. epiſcopum, & dilectum filium G. ſancti Adriani diac. Car. Narniam deſtinauimus, qui publice coram multis epiſcopis, & conſulibus ciuitatum, aſſiſtente populo Narnien. iuramentum eius ſuper euangelium, crucẽ, & reliquias corporaliter præſtitum receperunt, nec ſic eum voluerunt abſoluere, ni prius vniuerſam terram, quam ipſe tenebat, plenarie reſtitueret, & vniuerſos, qui ei tenebantur, à debito fidelitatis abſolueret, quod ipſe fideliter adimpleuit, reſtituens ciuitatem Fulginatem, & Hyteramnem, & aliam terram, quam ipſe tenebat, vniuerſos, à iuramento ſuæ fidelitatis abſoluens, & faciẽs eos nobis omnino exhibere. Cumq́; nuncios ſuos cum ſeneſcalco noſtro dirigeret, vt nobis arcem Aſſiſii reſtitueret, contradicentibus Aſſiſinatibus, & Peruſinis etiã impedimentum præſtantibus, quod intẽdebat, non potuit adimplere. Ecce culpam aliorum in Rom. eccle. retorquetis, & nobis detrahitis, vt eos aliquatenus poſſitis excuſare. Nouit ille, qui nihil ignorat, ꝙ ita ſe veritas habet, & ad hoc intendimus, vt quos à iugo duræ cõditionis eripimus, ſub apoſtolicæ protectionis dextera teneamus, quæ vere de ſe dicere poteſt, Iugum meũ ſuaue eſt, & onus meũ leue. Manifeſtum eſt huius veritatis indicium, quod contra Marcualdum pro multis incendiis, depredationibus, vaſtationibus eccleſiarum ſtatuimus, & iugiter procuramus, ſicut vos credimus non latere. Vobis igitur in his, quæ ſalutem continent, & honorem conſulere cupiẽtes mandamus, atq; præcipimus, quatenus omni ſcrupulo dubitationis, & ſuſpitionis ſepoſito, de nobis q̃ ſiniſtra ſunt non credatis, qui (nouit Deus) in puritate procedimus, volentes eccleſiæ Patrimonium ad honorem ipſius, & profectũ Italiæ non alienis tradere, ſed nobis ipſis perpetuo conſeruare. Quod autem tractatum illum, quem præfacti Card. vobiſcum habuerant, nos, & fratres noſtri nõ duximus totaliter approbandum, ex eo tantum noueritis proceſſiſſe, ꝙ in ipſo quædam intelleximus contineri, quę nõ ſapiunt eccleſiaſticam honeſtatem, & ſicut iura noſtra nobis ſeruari volumus illibata, ſic aliorum iura volumus illibata ſeruare. Si vero factum veſtrum cupitis apoſt. protectionis munimine roborari, ſine quo validum eſſe non poteſt, ne ſi forte ventus tempeſtatis inſurgat, diruat ædificium, quod ſuper arenam inuenerit fabricatum, cum eiſdem Card. tractatum ipſum ad honorem, & profectũ eccleſiæ, commodum, & defenſionem veſtram taliter moderemini, vt eum honeſte poſſimus, & rationabiliter acceptare, ne ſi forte ſecus egeritis, cum tempus tẽtationis aduenerit, ſine ſedis apoſtolicæ patrocinio ſubſiſtere non poſſitis, & contingat nouiſſima veſtra fieri deteriora prioribus, vt gladius vos deuoret, quẽ timetis. Sciturí, ꝙ interdictum poſitum in ciuitate Piſana duximus relaxãdum, ita tamen ꝙ cum tractatus ipſe iuxta cõ-

filium noſtrum à vobis fuerit moderatus, niſi Piſiani pariter in hoc vobiſcum conuenerint, in eos interdicti ſententia reuocetur. Datum Romæ apud ſanctum Petrum XVI. Calend. Maij, pontificatus noſtri anno primo.

In eundem fere modum Conſulibus, & populo Peruſinis.

In eundem modum Conſulibus, & populo Aſſiſinatibus.

In eundem fere modum P. Baſilicæ XII. Apoſtolorũ, & B. tit. ſancti Petri ad vincula præsbyteris Card.

PETRO CANONICO SANCTI Hylarij Pictauen. nepoti quondam magiſtri Aimerici de Partiniaco, qua præbenda ſui auunculi in eccleſia S. Hylarij Pictauenſi donatur.

PLenitudinem poteſtatis, quam ab eo, qui eſt pater miſericordiarum, accepimus, cum eis debemus potius diſpẽſare, cum quibus miſericorditer eſt agendum. Qui ſi forte (quod abſit) miſericordes ſicut & pater noſter miſericors eſt, in huius diſpenſationis officio non eſſemus, merito nos tangeret inter alios diſpenſatores Apoſtolus, de quibus illam quæſtionem inducit. Iam quæritur inter diſpenſatores, ut fidelis quis inueniatur, vnde tanto cautius agere nos oportet, quanto ea, quæ ſub huius conſiderationis intuitu ſtatuuntur, à nobis, ſtabilitate volumus perſiſtere firmiori. De ſancto ſiquidẽ nuper in vrbe bonæ memoriæ magiſtro Aimerico de Partiniaco auunculo tuo, miſericordia moti fuimus erga te, quem vidimus omni conſilio, & auxilio deſtitutum, & audiuimus in cancellaria noſtra fuiſſe fideliter conuerſatum. Vnde nos propter hoc ad prouiſionem tuam vehementius excitati, ad deſolationis tuę remedium præbendã, quam idem auunculus tuus in eccleſia S. Hylarii Pictauen. olim habuerat, ſicut de plenitudine poteſtatis nobis conceſſa licebat, tibi miſericorditer duximus cõcedendam, te per annulum propriis manibus ſolenniter inueſtientes de ipſa. Vt igitur quod ſuper præbenda ipſa de te factum eſt, robur in poſterum obtineat firmitatis, & ne temeritate cuiuslibet valeat immutari, inueſtituram ipſam auctoritate tibi apoſtolica confirmamus, & præſenti ſcripti patrocinio communimus. Decernimus ergo &c. Datum Romæ apud S. Petrum, X V. Calen. Maij, põtificatus noſtri anno I.

G. ARCHIDIACONO, CANTORI, & Cancelario Tornacen de collatione cuiuſdam præbendæ in eccleſia Antuerpiana.

SIcut ex literis dilectorum filiorum Præpoſiti, & Capituli Antuerpien. nobis innotuit, cum bonę memoriæ C. Papa prædeceſſor noſter eis dederit in mandatis, vt L. clericum in canonicum eccleſiæ ſuæ reciperent, & in fratrem ſtipendium ei eccleſiaſticum aſſignantes, ipſi attendentes, quòd literæ illæ fuerãt ueritate tacita ĩpetratæ, utpote quia idẽ L. plura habebat eccleſiaſtica beneficia, de quibus honeſte poterat ſuſtẽtari, quorum in eiuſdem prædeceſſoris noſtri literis mentio nõ fiebat, præbendã uacantem Gulielmo clerico nullum habenti eccleſiaſticum beneficium cõtulere. Verum dictus Lambertus accedens ad eorum eccleſiam in ea nomine dictæ præbendæ per quoſdam abbates, quos ſecũ duxerat, petiit inſtallari, quod quia obtinere nõ potuit, tã ipſos Præpoſitũ & canonicos, quàm dictum G. ad ſedẽ apoſt. appellauit, & eos poſtmodum coram officialibus uenerabilis fratris noſtri N. Remen. archiepiſcopi uocari fecit ad cauſam, ſed corã eis ſtatuto termino noluit cõparere. Cumq; poſt hæc ad dilectos filios N. San. Remigii, & N. San. Nicaſij abbates, & N decano Remen. idem L. literas ſuper hoc apoſtolicas impetraſſet, & ipſi vices ſuas dilecto filio noſtro magiſtro Sigerio Cameracen. archidiacono commiſiſſent, quia ipſe nec de cauſa cognoſcere, nec exceptiones admittere voluit, dictus G. ad apoſtolicæ ſedis audientiã appellauit. Cũ aũt G. procurator eius ad noſtrã præſentiã acceſſiſſet, B. clericus ex parte præfati L. ſe ei aduerſariũ eſſe propoſuit. Vnde eis dilectũ filium noſtrũ G. S. Mariæ in aquiro diaconum Car. cõceſſimus auditorẽ, ex cuius poſtmodũ relatione cognouimus, ꝙ cũ idẽ B. pluries vocatus ad cãm fuiſſet, multoties

tiesà præſentia dicti Card. diſceſſit contumax, & tandem à præſentia noſtra ſe penitus abſentauit. Ne igitur cauſa ipſa remaneat diutius indeciſa, diſcretioni veſtræ per apoſt. ſcripta mandamus, quatenus ſi vobis conſtiterit de premiſſis, quicquid in eiuſdem G. & Capituli poſt appellationem ad nos legitime interpoſitā præiudicium fuerit forſitan attentatum, in irritum reuocantes, quod de ipſo G. canonice factum eſt, appellatione remota ratum haberi faciatis, & firmum, & mandetis irreuocabiliter obſeruari, & dictum L. à moleſtatione ipſius, monitione premiſſa per cenſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcentes, faciatis eundem G. ipſius præbendæ (ſicut iuſtum fuerit) pacifica poſſeſſione gaudere. Nullis literis obſtantibus harū mentione non habita, &c. Quod ſi omnes, duo veſtrum &cæt. Datum Romæ apud Sanctum Petrum, Idibus Aprilis, Pontificatus noſtri anno primo.

EPISCOPO ALIFANO, QVOD templi reparatione aliquid locare queat.

IVſtis petentium, &cæt. vſq; ad verbū illud, Complere. Sane quia ſicut nobis exponi feciſti, pro reparatione eccleſiæ tuæ multorum teneris onere debitorum oppreſſus, nos tuis grauaminibus prouidere volentes, auctoritate tibi præſentium indulgemus, vt tenimentum, quod Petrus Iudicis Gulielmi nūc mortuus olim habuiſſe ꝓponitur, ſi abſq; ꝑiudicio iuris alieni fieri poteſt, ſub locatione debita ſecundum approbatam eccleſiæ tuæ conſuetudinem, tibi liceat retinere. Nulli ergo omnino, &c. Datum Romæ apud Sanctum Petrum XVII. Calend. Maii, Pontifi. noſtri anno primo.

DILECTO FILIO FRATRI Raynerio, de reuocandis inceſtis nuptijs, & ſeruā do fœdere pacis.

AVctor noui, & veteris teſtamenti Dominus Devs noſter, vt confunderet fortia, humilia frequenter elegit, in veteri ſynagoga, in Patriarch & reges de Poſtfetan aſſumens, & in noua Eccleſia gentium in apoſtolos eligens piſcatores. Qui cum eccleſiam ſponſam ſuam prole multiplici fœcundarit, ponēs filios eius ſicut nouellas oliuarum in circuitu menſæ ſuæ, nos quos ipſe (licet immeritos) erexit de ſtercore, & de puluere ſuſcitauit, & Petri voluit ſoliū obtinere, quā uis maioris auctoritatis viros, vtpote cui tanquam capiti vniuerſa membra eccleſiæ obſequūtur, in partem Hiſpaniarum ad pacem inter principes reformandam, & diſſoluendas colligationes iniquitatis deſtinare poſſemus, tibi tamen exemplo eius, qui elegit humilia, hoc onus ſolicitudinis duximus iniungendum, vt humiliter foueas, & punias fortius contumaces. Sane ad audientiam noſtram peruenit, quòd chariſſ. in Chriſto filius noſter N. Rex Caſtellæ illuſtris, Regi Legionen. qui cum ſecundo gradu conſanguinitatis contingit, filiam ſuam ne ptium illius (ne copulare dicamus) ſupponere inceſtuoſe præſumpſit, ponens carnem brachium ſuum, ac credens per ipſum perſecutionem effugere imminētem, non attendens, quod maledictus homo, qui ſpem ſuam ponit in homine, & quòd non eſt conſilium contra Deum. Vnde nos eorum vtrique dedimus in mandatis, vt tam turpem contractum abominabilem in conſpectu Domini, & iudicio fidelium deteſtandum, omni dilatione, & excuſatione poſtpoſitis reuocent, & vniuerſas colligationes impietatis diſſoluant, quas inter ſe ſub huius inceſtus ſpecie inierunt. Accepimus etiam, quòd N. rex Nauarrorum treguas cum dicto rege Caſtellæ initas fregit, & Caſtella fidelitatis per violentiam occupauit, propter quod à dilecto filio noſtro G. S. Angeli diacon. Card. tunc apoſt. ſedis legato, excommunicationis in perſonam eius, & in terram interdicti promulgata fuit ſententia. Ideoque diſcretioni tuæ per apoſt. ſcripta mandamus, quatenus dictos Caſtellæ, & Legionen. reges ad reuocandum contractum tam illicitum, iuxta formam mandati noſtri moneas diligentius, & inducas, & ſi ſuper hoc (quod non credimus) fuerint contumaces, in perſonas eorum excommunica-

tionis,& in terram interdicti ſententias non differas promulgare, facturus eas vſq; ad ſatisfactionem congruā inuiolabiliter obſeruari. Super eo autem, quod de rege Nauarræ dictum eſt, inquiras diligentius veritatem,& ſi ſic inueneris (vt ſuperiùs eſt expreſſum) latam in eum,& terram eius ſententiam per totam Hiſpaniam publicari facias, nec eam, niſi ſufficiēti ſatisfactione recepta, relaxes. Quòd ſi forſan in eum, vel regnum eius dicta non fuit ſententia promulgata, nihilominus tamen ſi cum Sarracenis contra Chriſtianos, & præcipue contra dictum regem Caſtellæ (ſicut dicitur) coniurauit, anathematis eum ſeueritate percellas,& terram eius vſque ad dignam ſatisfactionē ſubiicias interdicto. Volumus etiam nihilominus,& mandamus, vt ſi dicti Caſtellæ,& Legionen. reges, ad mādatum noſtrum, & cōmonitionem tuā dictō contractū illicitū retractarint inter eos, vt aliter inter ſe,& cum N. rege Portugaliæ honeſte conueniant, & cæteros reges, vt inter ſe pacis ſtudeant fœdera reformare, ſuper quo te præcipue volu- volumus eſſe ſolicitum, per excommunicationis & interdicti ſentētiam,& appellatione remota cogere non omittas. Sciturus nos vniuerſis archiepiſcopis,& epiſcopis Hiſpaniarum dediſſe firmiter in mandatis, vt quicquid ſuper prædictis, quicquid etiam contra Sarracenos duxeris ſtatuendum, recipiant humiliter, & & obſeruent. Nos etiam ſententiam, quā propter hoc in contumaces duxeris proferendam, ratam habebimus, & faciemus (auctore Domino) inuiolabiliter obſeruari. Verum quoniam ſæpe dictus Card. in dictum Legionen. regē,& Aſtoricen. Salamantin. Legionen. & Zamoren. Epiſcopos, excommunicationis ſententiam promulgauit, & terram ipſius regis ſuppoſuit interdicto, volumus nihilominus,& mandamus, vt tam à dicto rege, quàm epiſcopis ipſis ſtandi mādatis apoſtolicis, ſufficienti cautione recepta, latam in eos excommunicationis, & interdicti regni Legion. ſententiam appellatione poſtpoſita, noſtra fretus auctoritate relaxes, ſi cognoueris, quòd ſuper illicita copula noſtris velit obedire mandatis. Quamuis enim dictos epiſcopos punire grauiter de rigore poſſemus, de manſuetudine tamen eos duximus tolerandos. Venerabilem autem fratrem noſtrum N. Zamoren. Epiſcopum volumus pro abſoluto haberi, vtpote cui apud ſedem apoſtol. conſtituto, munus fecimus abſolutionis impendi. Datum Romæ apud Sanctum Petrum, XVI. Calend. Maii, Pont. noſtri anno I.

FRATRI RAINERIO, DE EODEM fere argumento.

PEr alias literas tibi mandaſſe meminimus, vt ab N. illuſtri rege Legion. ſufficiēti cautione recepta, quod apoſt. mādatis obediat, ſi cognoueris, quòd ſuper inceſtuoſa copula noſtro debeat parere mandato, munus ei abſolutionis impendas, & interdictum promulgatum in terram ipſius apoſt. fretus auctoritate relaxes. Nos autem id ad maiorem cautelā diſcretioni tuæ duximus committendū, vt tam in abſolutione ipſius, quàm in relaxatione interdicti, ſicut videris expedire, procedas. Datum Romæ apud S. Petrum, XI. Calend. Maii, Pont. noſtri anno primo.

AQVEN. ARCHIEPISCOPO, & ſuffraganeis eius, vt contra hæreticos Commiſſariis apoſtolicis auxilio ſit.

CVm vnus Dominus IESVS Chriſtus vnam tibi ſponſam (eccleſiam videlicet) ex gentibus congregatam elegerit, non habentem maculam, neq; rugam, quæ ipſi tanquam capiti ſuo in vnitate fidei deſeruiret, miramur plurimū, atque dolemus, ꝙ quidam tunicam incōſutilem ſcindere molientes, diuerſas ſibi eccleſias, immo potius Sathanæ ſynagogas confingunt, doctrinam euāgelicam, apoſtolicam,& propheticam deprauantes, & ad deſcenſionem ſui erroris in ſuæ ſalutis perniciem peruertentes, qui iniquitatem ſuam iuſtitiæ ſpecie palliantes, vt ſalutentur in foro, & vocentur ab omnibus Rabbi,& ſoli recta ſapere, ac iuſte viuere videantur, magiſterium eccleſiæ Romanæ refugiunt, & nouis adinuentionibus auditorum corda ſeducunt,

traben-

trahentes poſt ſe ſimplices, & indoctos, vt cæci cæcis ducatum præbentes, am duces, quàm ducti, immo ſeductores potius, & ſeducti, in perditionis foueam dilabantur. Ipſi etenim, vt occultius virus ſuæ iniquitatis transfundant in plures, fel draconum in aureo calice Babylonis propinant, iuſtitiæ vultum prætendunt, & ſtudentes ſimulatis operibus charitatis eos amplius circumueniunt, quos ad Religionis propoſitum viderint ardentius aſpirare, illum ſui erroris imitantes magiſtrum, qui ſub vmbra dormit in ſecreto calami, & locis humentibus, qui fluuium abſorbet, & non miratur, habet enim fiduciam, q Iordanis influat in os eius. Hi ſunt ſane caupones, qui (ſecundum Prophetam) aquam vino commiſcent, qui tetenderunt arcum, & parauerunt ſagittas in pharetra, vt ſagittent in obſcuro rectos corde, deſtruere molientes, quæ ſpiritus ſanctus in ſcriptura perfecit. Quos Apoſtolus Paulus ad Timotheum prophetico ſpiritu deſcribēs, Nouiſſimis (inquit) temporibus diſcedēt quidam à fide, attendentes ſpiritibus erroris, & doctrinis dæmoniorum, in hypocriſi loquentium mēdacium, & cauteriatam habentium conſcientiam, habentes quidem ſpeciem pietatis, virtutem autē eius abnegantes, & oſde vita. & infrà, Erit tempus, cum ſanam doctrinam non ſuſtinebunt, ſed ad ſua deſideria coaceruabunt, ſibi magiſtros prurientes auribus, & à veritate quidem auditum auertent, ad fabulas autem conuertentur. Inter quos in prouincia veſtra quoſdam, qui Valdenſes, Catari, & Paterini dicuntur, & alios quoſlibet quibuſcunque nominibus appellatos in tantum iam accepimus pullulaſſe, vt innumeros populos ſui erroris laqueis irretierint, & fermento corruperint falſitatis. Cum igitur ad capiendas huiuſmodi vulpes paruulas, quæ demoliuntur vineam Domini ſabaoth, ſpecies quidem habentes diuerſas, ſed caudas ad inuicē colligatas, quia de vanitate conueniunt in id ipſum, vt virga Moyſi maleficorum fantaſmata deuoret, dilectum filium fratrē Raineriū, virum probatæ vitæ, & conuerſationis honeſtæ potentem diuino munere in opere, & ſermone, ac eum eo dilectum filium fratrem Guidonem virū Devm timentem, & ſtudentem operibus charitatis, ad partes ipſas duxerimus deſtinandos, fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, & diſtricte præcipimus, quatenus eos benigno recipientes, & tractantes affectu taliter eis contra hæreticos aſſiſtatis, vt per ipſos ab errore viæ ſuæ reuocentur ad Dominum, & ſi qui forte conuerti non poterunt, ne pars ſyncera trahatur, de veſtris finibus excludantur, vt terra veſtra huiuſmodi miniſtris ſathanæ penitus effugatis, verbum prædicationis veſtræ gratanter recipiat, & ferat fructum temporibus ſuis. Adhæc ſub eadē vobis diſtrictione præcipimus, vt omnia, quæ idem frater Rainerius cōtra hæreticos fautores, & defenſores eorum duxerit ſtatuenda, recipiatis humiliter, & inuiolabiliter obſeruetis. Nos enim tam ea, quæ ſtatuerit contra eos, quàm ſententiam, quam in contumaces tulerit, faciemus (auctore Domino) inuiolabiter obſeruari. Ad hæc nobilibus viris, Principibus, Comitibus, & vniuerſis Baronibus, & Magnatibus in veſtra prouincia conſtitutis, præcipiendo mandamus, & in remiſſionem iniungimus peccatorum, vt ipſi benigne recipientes, pariter & deuote eis contra hæreticos, tam viriliter, & potenter aſſiſtant, vt ad vindictam malefactorum, laudem vero bonorum, poteſtatem ſibi traditam probentur laudabiliter exercere, & ſi qui hæreticorum ab errore ſuo commoniti noluerint reſipiſcere, poſtquam per prædictum fratrem Rainerium fuerint excommunicationis ſententia nominati, eorū bona confiſcent, & de terra ſua proſcribant, & ſi poſt interdictum eius in terra ipſorum præſumpſerint commorari, grauius animaduertant in eos, ſicut decet Principes Chriſtianos, vt arca fœderis præcedentes, cum tubis, ac Ioſue ſequente cum populis vtriſque pariter conclamantibus, Muri corruant Hyerico, fiatque perpetuum Anathema, ita quòd ſi quis de illo, vel regulam auream furari præſumpſerit, cum Hacar filio Carmi lapidibus obruatur. Dedimus autem dicto fratri R. liberam facultatem, vt eos

ad id.

ad id per excommunicationis ſententiam, & interdictum terræ appellatione remota cōpellat, nec volumus ipſos ęgre ferre aliquatenus, vel moleſte, ſi eos ad id exequendum tam diſtricte compelli præcipimus, cum ad nil amplius intendamus vti ſeueritatis iudicio, quàm ad extirpandos hæreticos, qui non nobis ſubſtantiam temporalem, ſed ſpiritualem vitam ſurripere moliuntur. Nam qui fidem adimit, vitam furatur, Iuſtus enim ex fide viuit. Scribimus etiam vniuerſo populo veſtræ prouinciæ, vt cum ab eiſdem fratribus R. & G. fuerint requiſiti, ſicut ipſi mandauerint, contra hæreticos accingantur, illis qui pro conſeruatione fidei Chriſtianæ in tanto diſcrimine, quod eccleſiæ imminet, ipſis aſtiterint fideliter, & deuote, illam peccatorum ſuorum indulgentiam concedentes, quam beati Petri, vel Iacobi liminavi ſitantibus indulgemus. Dedimus etiam eidem fratri R. firmiter in mandatis, vt omnes, qui hæreticis, poſtquam ab eo excommunicati fuerint, receptaculum præſtare, & in mercimoniis, vel cohabitatione participare præſumpſerint, vel eos in ſua peruerſitate fouere, excōmunicationis ſententiam ſolenniter nō differat promulgare, & pari eos cum hæreticis pœnæ ſubiacere decernat. Nos autem auctore Domino ſententiam ipſam vſque ad ſatisfactionem congruam ſeruari ſine refragatione qualibet facimus. Datum Romæ apud ſanctum Petrum, XI. Calend. Maii, Pont. noſtri anno I.

In eundem modum Narbonen. Archiepiſcopo, & Suffraganeis eius.
Scriptum etiam ſuper hoc Auxitano Archiepiſcopo, & Suffraganeis eius.
Vienen. & Suffraganeis.
Arelaten. & Suffraganeis.
Ebredunen. & Suffraganeis eius.
Terraconen. & Suffraganeis eius.
Lugdunen. & Suffraganeis eius, & omnibus Principibus, Baronibus, Comitibus, & vniuerſis populis in ipſorum diœceſim prouinciis conſtitutis.

VNIVERSIS ARCHIEP. ET epiſcopis, & Aliis Eccleſiarum Prælatis, vt religioſos nec ipſi perturbent, nec perturbantes ferant.

HIs præcipue Prælati eccleſiarū fauorem ſuum debent efficaciter exhibere, qui ſpiritu Dei ducuntur, & vacant aſſidue operibus charitatis, ne ſi forſan eorum non fulciantur auxilio, vel in religione tepeſcant, vel affectum eorum effectus debitus non ſequatur. Sane, ſicut multorum veridica relatione didicimus hoſpitale S. Spiritus, quod apud montē Peſſulanū dilecti filii fratris Guidonis ſolicitudo fundauit. inter cætera nouæ plantationis hoſpitalia, & religione fulget, & maioris hoſpitalitatem charitatis exercet, ſicut hi, qui eorum eleemoſynas ſunt experti, pleni⁹ didicere. Ibi enim reficiuntur famelici, pauperes veſtiūtur, neceſſaria miniſtrantur infirmis, & magis indigentibus maior conſolatio exhibetur, ita vt magiſter, & fratres ipſius domus no ſtā receptores dici debeant, quàm miniſtri indigentium, & illi ſoli egeant inter pauperes, qui pauperibus neceſſaria charitatiue miniſtrāt. Cū igitur dictis fratribus de benignitate ſedis apo. duxerimus indulgendū, vt in locis, quæ ipſis à fidelibus offerentur, de cōſenſu veſtro eis ſine præiudicio vicinarum eccleſiarū cœmeteria ad opus fratrū, & familiæ ſuę tantum, & oratoria fabricent, vniuerſitatē veſtrā rogamus, monemus, & exhortamur in Dño, ac per apo. vobis ſcripta mādamus, quatenus ſi qui fidelium in parochiis veſtris domos aliquas, vel poſſeſſiones eis obtulerint, deuotionis obtētu eos non impediatis quominus ſine præiudicio vicinarū eccleſiarū, & veſtro, in eis eccleſias erigāt, & ad opus fratrū, & familiæ ſuæ tātū cœmeteria cōſtruant, immo potius conſtruendi vtranq; ipſius licentiā concedatis, cū conſtructa fuerint dedicationem eccleſiis, & cœmeteriis benedictionē ſine difficultate qualibet collaturi, & in oratoriis ipſis ad præſentationē eorū, ſine veſtro, & vicinarū eccleſiarū præiudicio ſacerdotes idoneos inſtituere nullatenus differatis, qui correctioni veſtræ ſubiaceant, & per vos amoueātur, ſi ratione ſuorū exceſſuum fuerint amouendi,

amouendi. Mãdamus præterea vobis, vt cũ ab eis fueritis requiſiti, ſinguli veſtrũ de malefactoribus eorũ in ſua prouincia cõſiſtentis, eis exhiberi faciãt iuſtitiæ cõplemẽtũ, malefactores ipſos ad hoc per cenſuram eccleſiaſticam, monitione præmiſſa, ſi neceſſe fuerit, compellentes. Datum Romæ apud S Petrum, X. Calẽ. Maii, Pont. noſtri anno I.

ARCHIEPISCOPO TRANEN. Iuuenat. & Botontino Epiſcopis, vt ablata eccleſiæ bona reſtitui curent.

SIcut ex literis tuis frater archiepiſcope, & venerabilis fratris noſtri Hydrõtini archiepiſcopi, nec non & cõqueſtione lachrimabili dilectorũ filiorũ abbatis & fratrũ S. Mariæ de Ponte Brũduſini nuper accepimus, Nicolaus diaconus Gaufred. & Vnfredus cattepani fratres eius, Rogerius filius Gaufridi, Rogerius Pitunteus, Iudex, & Iſaac, & filii eius, Conuerſan. Nicolaus Veteranus, Vrſus, Iacobus, Saluadeu, Andreas presbyteri, Iaconus Ricardi ſanctorum Iaconus Rogerius de Hydrumpto, cum ſuis complicibus tam clericis, quàm laicis, eos à monaſterio ſuo per violentiam expulere, res ipſorum, & aliorum etiam ſibi commiſſas exinde aſportantes. Cum igitur id monaſterium noſtri ſpecialiter iuris exiſtat, nos eius oppreſſionis pater no compatientes affectu, fraternitati veſtræ per apoſt. ſcripta mandamus, quatenus prænominatos diaconũ, & alios tam auctoritate noſtra excommunicatos publice nuncietis, donec ablata conquerentibus reſtituant vniuerſa, & ſuper tantis exceſſibus ſatiſfactu i ad plenum, noſtro ſe cõſpectui præſentarint. Volumus etiã, vt donec iidem fuerint reſtituti, in vicinis monaſteriis eiſdem faciatis in neceſſariis prouideri. Datum Romæ apud S. Petrum, XIIII. Calend. Maii.

GVIDONI FVNDATORI Hoſpitalis ſancti Spiritus, eiuſque fratribus tam præſentibus, quàm futuris regularem vitam profeſſis, in perpetuum, de confirmatione & priuilegiis eiuſdem

RElligioſam vitam eligentibus, & cætera, vſque ad verbum illud, Annuimus. Et præfatum hoſpitale S. Spiritus apud montem Peſſulanum conſtructũ, in quo diuino eſtis obſequio mancipati, ſub Beati Petri, & noſtra protectione ſuſcipimus, & præſentis ſcripti priuilegio communimus. In primis ſiquidẽ ſtatuentes, vt fratres inibi commorantes, ſecundum rationabiles inſtitutiones tuas perpetuò Domino debeant famulari. Præterea quaſcunq; poſſeſſiones, & cæt. vſq; ad verbũ, Vocabulis. Locum ipſum, in quo præfatũ hoſpitale ſitũ eſt, cũ omnibus pertinentiis ſuis, domos, vineas, terras, hortos, & omnia, quæ in territorio Montis peſſulani, & in locis circum adiacẽtibus poſſidetis, domũ, quã habetis in Maſſilia, cũ omnibus ſuis pertinentiis, domũ, quã habetis in villa, q̃ dicitur Amillau, cum oĩbus pertinẽtiis ſuis, domum, quã habetis in loco, qui dicitur Clap de mala vetula, cũ omnibus pertinentiis ſuis, domum, quam habetis in villa, quæ dicitur Meſols cũ omnibus pertinentiis ſuis domum, quã habetis in burgo ſancti Iuliani de Bridi, cum omnib⁹ pert. ſuis, domum, quam habetis in villa, quæ dicitur Bragaac, cũ omnib. pertinentiis ſuis, domum, quã habetis in argentaria de Chacers, cum omnibus pertin. ſuis, domum, quã habetis in ciuitate Trecen. cũ omnibus pertin. ſuis, & domum, quam habetis in vrbe Roma iuxta S. Mariam Tranſtyberim, cum domo, quæ eſt in loco, qui dicitur S. Agatha, in introitu vrbis Romæ, cũ omnibus pertin. ſuis, ſtatuentes, vt oẽs domos, quas in præſentiarũ iuſte habetis, vel in poſterũ rationabiliter poteritis adipiſci, prædicto hoſpitali S. Spiritus Montis peſſulani, & procuratores eorum tibi fili G. & ſucceſſoribus tuis perpetuo ſubiacere debeant, & humiliter obedire, & correctionem tuam, & ſucceſſorum tuorum recipere humiliter, & ſeruare. Liceat inſuper vobis in domibus veſtris ſine præiudicio vicinarum eccleſiarum cum conſenſu diœceſani Epiſcopi conſtruere cœmeteria, ad opus fratrũ veſtrorum, & familiæ tantum, & oratoria fabricare, in quibus ad præſentationẽ veſtram inſtituantur per diœceſanũ Epiſcopum capellani, & amoueantur per eũ cum deliquerint, vel aliter etiam corrigantur.

rigantur. Licet quoque vobis liberas, & abſolutas perſonas è ſeculo fugientes, &cæt. Prohibemus inſuper, vt nulli fratrum veſtrorum poſt factam in loco veſtro profeſſionem, fas ſit abſque procuratoris ſui licentia, &c. Chriſma vero, & oleum ſanctū, &c. per diœceſanum Epiſcopum ſine prauitate, & exactione aliqua vobis præcipimus exhiberi. Obeunte vero te nunc eiuſdē loci magiſtro, &c. Decernimus ergo, &c. ſalua ſedis apoſtolicæ auctoritate, & diœceſani epiſcopi canonica iuſtitia. Si qua igitur in futurū eccleſiaſtica, &c. Cunctis autem, &c. Datum Romæ apud S. Petrum per manum Rainaldi Domini Papę Notarii, Cancellarii vicem agentis, IX. Calend. Maii, indictione prima, incarnationis Dominicæ anno M C XC VIII. Pontificatus verò Domini Innocentii Papæ I I I. anno I.

CLVGIEN. EPISCOPO, VT VLtra antiquum numerum receptis Canonicis Ferrarienſibus faciat prouideri de excreſcentibus fructibus.

Cap. Cum M. Ferrarien. de Conſtitutionibus.

CVm M. Ferrarien. canonic. F. presbyteri, A. & B. & G. canonicorum Ferrarien. & Magiſter G. Ferrarien. Capituli procuratores ad ſedem apoſtolicam acceſſiſſent, ſuper quæſtione, quam de præbendis, & redditibus habebant ad inuicē dilectum filium noſtrum N. S. Mariæ in Coſmedin Diaconum Card. eis conceſſimus auditorem, coram quo dictus M. ꝓ ſe, & quatuor ſociis ſuis propoſuit, quòd Ferrarien. Canonici, vt eo amplius ſuos redditus augumentarent, quo prouētus Ferrarien. Eccleſiæ, qui diuidi conſueuerant inter plures, in vſus cederēt pauciorum, quatuordecim præbendas tantum, præter id, quod menſæ communiter deputarunt, in eadem eccleſia contra antiquam conſuetudinem ſtatuere. Poſtmodum vero contra conſtitutionem ipſam voluntarie venientes, dictos quinque in canonicos recipere, nullis præbendis aſſignatis eiſdem, & licet eorum redditus non modicum fuerint augmentati, nondum tamen eis voluere ex ſuper excreſcentibus redditibus prouidere. Verùm dictus magiſter G. procurator partis aduerſę aſſeruit, quòd olim de communi tam canonicorum, quàm tunc Ferrariē. Epiſcopi voluntate quatuordecim præbendarum numerus in Ferrarien. Eccleſia prouida fuerat deliberatione ſtatutus, & apoſtolicæ protectionis præſidio roboratus. Tandem vero cum vna in eadem eccleſia præbenda vacaſſet, ad multum quorundam inſtantiam duos ad eā, ac poſtmoudm ad preces venerabilis fratris noſtri V. Ferrarien. Epiſcopi dictum M. & quendam alium ſine præiudicio dictæ conſtitutionis in canonicos recepere, ita quòd ipſi de canonico nihil perciperent, donec primi duo prębēdas eſſent integre aſſecuti. Cumque per canonicorum induſtriam procuratum fuerit, vt ex poſſeſſionibus, quas eadem eccleſia tempore longo poſſedit, plures eis redditus ſoluerentur ſuper excreſcentes redditus communi menſæ, quæ minus ſufficiens fuerat communiter deputare, quod dicti quinque poſtmodum petiere contra Capituli cōſtitutionem in beneficiū aſſignari. Quia vero ſuper his plena nobis, ſicut idem Card. aſſeruit, exhiberi nō poterat certitudo, cauſam ipſam tuo duximus examini committendam, mandātes, quatenus cum in conſtitutione prædicta, & confirmatione ſedis apoſt. vel fuerit, vel eſſe debuerit (ſicut conſueuit) expreſſum, niſi in tantum excreſcerent eccleſię facultates, quod pluribus poſſint ſufficere competenter, & eum idem Canonici in derogationem ſuę conſtitutionis ad vacaturas præbendas quatuor recipere, vltra numerū conſtitutum antiquis canonicis, præbendas cum integritate percipientibus cōſuetas ſuper excreſcentes redditus prædictis canonicis appellatione remota facias aſſignari, ita tamen quòd ſi ex eis pares cum aliis potuerint ſortiri præbendas, quod ſuper fuerit in communes canonicorum vſus, ſiue vt prius ſtatuerant, ſiue aliter prout melius videbitur, conuertatur, conuocatis in irritum omnibus quæcunque ab alterutra partium in præiudicium alterius poſt motam quæſtionem coram Epiſcopo Ferrarien. circa præbendas, vel poſſeſſiones fuerint innouata. Nullis literis obſtātibus præter aſſenſum partium, &cæt.

Datum

Datum Romæ apud S.Petrum, XII.Calend. Maii.

ILLVSTRI REGI PORTVGALIÆ, vt centum Bizantios & quatuor vncias auri Romanæ eccleſiæ debitas perſoluat.

SErenitatem Regiam volumus non latere, nos in regeſtis bonæ memoriæ Lucii II. Rom. Pontificis reperiſſe, quod recolendæ mem. A. pater tuus quatuor auri vncias annuatim Romanæ Eccleſiæ conſtituit cenſuales, ad quorum ſolutionem ſe, & hæredes ſuos in poſterũ obligauit. Cæterum cum idem pater tuus vſque ad tempora felicis memoriæ A. Papæ prædeceſſoris noſtri Ducis eſſet nomine appellatus, ab eodẽ meruit obtinere, vt tam ipſe, quàm eius hæredes regio nomine vocarẽtur. Vt autem idem pater tuus ſacroſanctam Rom. eccleſiam matrẽ ſuã honore debito præueniret, & vt deuotionem, quam circa ipſam habebat, oſtẽderet in effectu, centum Bizãtios annuatim Romanæ eccleſiæ conſtituit cenſuales, quos poſt ſuſceptionẽ regii nominis nec ipſe ſoluit, nec tu poſtmodum ſoluere curauiſti. Cumq; id felicis recordationis Celeſtino Papæ prædeceſſori noſtro relatum fuiſſet, magiſtro Michaeli tunc eccleſiæ Rom. notario, quem ad partes Hiſpaniæ deſtinarat, per ſuas dedit literas in mandatis, vt te ad exſoluẽdũ cẽſum annuum moneret diligentius, & induceret procuraret, & ſi opus eſſet auctoritate fretus apoſtolica cõpellere nõ differret. Tu autem eidẽ, prout tibi placuit, reſpondiſti, quod dictus pater tuus præfato A. anteceſſori noſtro pro annuali cenſu decẽ annorum mille aureos miſerat, & cũ nõ decem anni eſſent expleti, ipſos centum aureos iterũ ſoluere minime tenebaris, licet illos eidem prædeceſſori noſtro nõ pro cenſu, ſed deuotione, quam ad eum habebat, liberaliter donauiſſet. Rogamus igitur regiam ſerenitatem, monemus, cõſulimus, & hortamur, per apoſtolica ſcripta mãdantes, quatenus prædictũ cẽſum dilecto filio fratri Rainerio perſoluere non poſtponas, alioquin noueris nos eidem dediſſe firmiter in mandatis, vt te ad ſolutionem illius diligenter moneat, & inducat, & ſicut expedire viderit, appellatione remota compellat. Datum Romæ apud S.Petrum, VIII. Calend. Maii.

CAPELLANIS SANCTI IOANNIS de Perſiceto, vt epiſcopo & Archipresbytero non deſit ur viſitationis procuratio.

SIgnificauit nobis dilectus filius N. Archipresbiter ſancti Ioannis de Perſiceto, quod quia in ſententia à bo memoriæ C. Papa prædeceſſore noſtro prolata, qua ſtatutum eſt, vt venerabili fratri noſtro N Bononiẽ. Epiſcopo, parochiam ſuam cauſa confirmationis puerorum prædicationis, & correctionis annis ſingulis viſitanti, procurationem exhibeat, de vobis non fit mentio ſpecialis, ei non vultis in exhibitione procurationis ipſius ſubſidium aliquod exhibere, licet in aliis, quæ dicto epiſcopo exhibet, & his, quæ apoſtolicæ ſedis Legatis impendit, certam ei portionem de conſuetudine impendatis. Cum igitur eidem Epiſcopo ob communem profectum diœceſim viſitanti communis procuratio debeatur, diſcretioni veſtræ per apoſt. ſcripta mãdamus, atq; præcipimus, quatenus dicto Archipresb. eam portionem in expenſis, quas in procuratione ipſius fecerit, impẽtis, quam ei conſueuiſtis in aliis etiam exhibere, & de ſubtractis hactenus eis, vt tenemini, ſatisfacere non tardetis, alioquin noueritis nos venerabili fratri noſtro Ferra. Epiſcopo dediſſe firmiter in mandatis, vt vos ad id monitione præmiſſa (ſi iuſtum fuerit) per cẽſuram eccleſiaſticam appellatione remota compellat. Datum Romæ apud Sanctum Petrum, X. Calend. Maii, pontificat. noſtri anno I.

Illi ſcriptum eſt ſuper hoc.

ARCHIEPISCOPO, ET ABBATI S. Petri ſoris portam, & Magiſtro Borno ſubdiacon. noſtro, archidiacono Vienncn. vt ſi abbas Caſa Dei ius eligendi Abbatem Fauerniacenſem habet, per ipſum electus confirmetur.

CVm dilectus filius N abbas Caſæ Dei, ſicut ex eius inſinuatione didicimus, H quodã Fauerniacen. abbate viã vniuerſæ carnis ingreſſo, prout ad eum

de iure

de iure ſpectabat, vellet ipſi monaſterio
conſulere, in abbatē dilectum filium M.
monachum Caſæ Dei N. prierem Vallis
tranſuerſæ præfecit eidem cænobio in
paſtorem, cui cum ad mandatum ipſius
abbatis pars monachorum ipſius mona
ſterii, ſicut proponitur, debitam impēde
ret obedientiam, & honorem, reliqui ta
men, qui Gillebertum nomine tunc in
laicali habitu poſitum, ſibi à prędicto ab
bate Caſæ Dei in abbatem præfici poſtu
lauere inſtitutioni prædictę, cum obtine
re nō poſſent nullatenus quod volebāt,
nixi ſunt contraire, aſſerentes ius electio
nis ad Fauerniacen. Capitulum pertine
re, dum tamen in perſona, quæ eſſet de
Caſæ Dei Capitulo conuenirent, ſuper
quo cum ab eiſdem fuiſſet ad ſedē apoſt.
appellatum, præfatus G. per laicalem po
tēriam de adminiſtratione abbatiæ poſt
appellationem interpoſitam fuit inueſti
tus, & taliter inſtitutus, monaſterium ip
ſum detinet occupatum. Cumq́; memo
ratus M. ab abbate Caſæ Dei inſtitutus,
& L. Fauerniacen. profeſſus proſecuturi
appellationem emiſſam, pro parte Caſæ
Dei ad ſedē apoſt. acceſſiſſent, inter eos
& Hugonem, qui procuratorē Fauern.
Capituli ſe gerebat, tēpore felicis record.
C. PP. prædeceſſoris noſtri quæſtio fuiſ
ſet diutius agitata, poſt promotionē no
ſtram volētes cauſam ipſam fine debito
terminari, eis Ven. fratrē noſtrū I. tt. S.
Clementis Viterbien & Tuſcanen. Epi
ſcopum, & dilectum filium C. S. Georgii
ad velum aureum diacon. Card conceſſi
mus auditores, in quorum præſentia cū
multa fuiſſent propoſita, & ꝓ parte Ca
ſæ Dei ſuper dubiis probationes oblatę,
quia dictus Hugo, vt legitime poſſet ſta
re in iudicio, mandatum ſufficiens inuē
tus eſt non habere, cauſa ipſa remanſit
hactenus indeciſa, ideoq́; eiuſdem cauſę
cognitionem, & deciſionem de fratrum
noſtrorum conſilio veſtræ diſcretionis
examini plenarie cōmittentes, per apoſt.
vobis ſcripta mandamus, quatenus parti
bus ad veſtram præſentiam conuocatis,
ſi vobis conſtiterit electionē Faruernia
cen. abbatis ad abbatem Caſæ Dei legiti
me pertinere, quod per eū ſuper electio
ne iam dicti M. rationabiliter factum eſ
ſe noueritis, ſublato cōtradictionis, & ap
pellationis obſtaculo, auctoritate apo
ſtolica cōfirmetis, & prędicto G. vel alio
quolibet illicito detentore amoto, facia
tis ipſum abbatiam prædictam per cēſu
tam eccle. appellatione remota pacifice
poſſidere. Nihilominus quoq; volumus,
& mandamus, vt monachis Fauerniacē.
tam illis, qui abbati Caſæ Dei obediunt
in hac parte, quàm aliis de bonis mona
ſterii, donec cauſa finem debitum ſortia
tur, faciatis, ſicut expedit, prouideri. Si q
vero ſe temere duxerint opponendos,
quominus mandatum apoſtolicum im
pleatur, à temeritate ſua per cenſuram ec
cle. appellatione poſtpoſita, cōpeſcatis,
alioquin cauſam audiatis, & eam appella
tione remota, fine debito terminetis, fa
cientes quod decreueritis per cenſuram
eccl. à partibus firmiter obſeruari. Teſtes
autem, &c. eadē diſtrictione, appellatio
ne remota cogatis. Nullis literis obſtan
tibus præter aſſenſum partiū à ſede apo
ſtolica impetratis, Quod ſi omnes, &c.
Tu frater Archiepiſcope cum eorum al
tero, &c. Datum Lateran.

CAPITVLO SPOLETANO, vtrum meretricem ducere poſſit poſt mortem vxoris, cui viuente vxore adhæſerat.

SIgnificaſtis nobis per literas veſtras,
ꝙ cum N. ciuis Spolaten. quandā mu
lierem duxiſſet legitime in vxorē, ea reli
cta cuidam meretrici adhæſit, & cum ab
eius contubernio ad thorum non poſſet
legitimum reuocari, vos in eum excom
municationis ſententiam protuliſtis. Ve
rum cum medio tempore N. vxor ipſius
viam fuiſſet vniuerſæ carnis ingreſſę, me
retricem, cui adhæſerat, deſponſauit, pro
pter ꝙ à nobis requiritis, quid ſit vobis
in hoc articulo faciendum. Nos igitur in
quiſitioni veſtræ ſecundum formam ca
nonicam reſpondētes, diſcretioni veſtræ
per apoſtolica ſcripta mandamus, quate
nus, niſi alter eorum in mortē defunctæ
vxoris fuerit machinatus, vel ea viuente
fidem ſibi dederit de matrimonio cōtra
hendo, matrimonium illud legitimum
iudicetis, excōicato munus abſolutionis
ſi petierit iuxta formā eccleſiæ impēſuri.
Datū Ro. apud S. Petrū, VIII. Cal. Maii.

Ca. Significaſtis, de eo qui duxit in matrimoniū. quam polluit per adulterium.

ARCHIE-

ARCHIEPISCOPO SENON.

vt compellat decanum, & Capitulum Laudunenſe, M. Petrum in canonicum recipere.

IN ter cætera, qb⁹ ad vniuerſalis eccleſię gubernationem inſtruimur, ille, cuius gratia non meritum noſtrum ad eiuſdē regimen nos prouexit, mirum, & mirabile nobis ſuæ benignitatis reliquit exemplū, in eo videlicet, quod ſicut de beato Petro, cui⁹ ſumus (licet immeriti) ſucceſſores, à Domino factum eſſe videmus, infirma mundi elegit, vt fortia quæque confunderet, miſericorditer præuidens, ꝙ qui ſæcularium pondus ante ſuam vocationem ſuſtinuerat paſſionum, fragilitatem humanæ conditionis expertus, fratribus ſuis melius compati ſciret, & commodius miſereri, dum ſibi conſcius de ſe haberet euidens in ſimilibus argumētū. Hæc vero ante noſtros oculos proponētes, poſtquam dilectus filius noſter magiſter P. de Caſſaneto ſeriem negocii ſui nobis expoſuit, paterna ſuper eum moti fuimus pietate, cuius factum, cum ex certitudine rei, quam nos dum olim minori fungeremur officio, tractaueramus, in parte plenioris fidei teſtimoniū adiuuaret, ad ſuccurrendum ei, & labores ipſius inutiles releuandos, animi ſtudium ſolicitioris aſſumpſimus, ne miſerāda ipſius afflictio, quę iam ei perplexitatem dubiā minabatur, ſedem apoſtolicam expertē eſſe ſolitæ miſericordiæ, ac remedii debiti cauſaretur. Tibi ſiquidē ſatis credimus eſſe notum, qualiter facta reſignatione à dilecto filio Vu. de Bochar in quodam canonico Laudunen. de præbēda eiuſdē eccleſiæ, quæ per commutationē præbendarum dilecto filio H. tunc Siclinien. canonico, à bonæ memoriæ N. decan. Remen. auctoritate apoſtolica aſſignari debebat, prædictus magiſter per venerabilē fratrem noſtrum N. Laudunē. epiſcopū de præbenda fuit inueſtitus eadem, & tā in choro, quàm in Capitulo per dilectos filios N decanum, & canonicos Laudunen. adhibitis ſolēnitatibus debitis iuxta Laudunen. Eccleſiæ conſuetudinem inſtitutus. Super quo cum inter ipſum, & dictum N. controuerſia ſuborta fuiſſet, & appellatio ad ſedem apoſtolicam interiecta, licet idem magiſter cum magnis laboribus, & expenſis ad eandem ſedem accedens poſt diutinā expectationē, quę ſub intemperie periculoſi temporis imminente ipſum tædio multo, & diuerſarum perſecutionibus incommoditatum, affectū fere vſq; ad extrema deduxit, ſuū negocium contra memoratum N. pro ſuo deſiderio cōpleuiſſet, eo tamen poſtmodum cauſa infirmitatis abſente ad inſtantiam ſæpe fati H. tunc ad apoſtolicā ſedem præſentis per bonæ memoriæ C. prædeceſſorem noſtrum de fratrum conſilio oīa retractata fuere. Sicq; ipſe magiſter ſua ſpe fruſtrat⁹, omnino poſt deſtitutionem ſuam ſedem apoſtolicam fuit iterum adire coactus, nullum ſibi vidēs remedium ſupereſſe, niſi eius deſolationi multiplici ſedes apoſtolica duceret miſericorditer prouidendū. Propter hæc igitur, & alia multa, quæ cauſam eius fauorabilem reddiderunt, nos circa ipſum paternnm gerentes affectum, prædictis N. decano, & canonicis Laudunen. mandando diſtrictè præcipimus, vt eundem magiſtrum, qui per dictum epiſcopū in eorum eccleſia inſtitutus fuiſſe dignoſcitur, & per ipſos in fratrē admiſſus, ſaluo eo, quod de præfato N. ſedes apoſtolica ſententialiter diffiniuit, non obſtante cōtradictione, vel appellatione cuiuſlibet, canonicum habeant tam in choro, quàm in Capitulo, & in aliis, quæ ad canonicū pertinent, fraterna eum charitate tractantes. Præterea ipſis firmiùs inhibemus, ne aliquem in canonicum recipere aliquo modo præſumant, donec antedictus magiſter præbendæ beneficium in præfata eccleſia plenarie ſit adeptus. Vnde fraternitati tuę per apoſtolica ſcripta præcipiēdo mādamus, quatenus memorati N decanus, & canonici mandatum noſtrū neglexerint adimplere, tu eos ad receptionem eius (prout dictum eſt) faciendam, ſublato appellationis obſtaculo, per diſtrictionem eccleſiaſticā, monitione tamen diligenti præmiſſa, compellere non omittas, quoſlibet qui mandato apoſtolico ſe duxerint opponēdos, eadem cenſura compeſcens. Noueris autem, ꝙ quia nolumus, vt idem epiſcopus occaſione alicuius promiſſionis, ſeu cuiuſlibet auctoritate reſcripti à ſede apoſtolica impetrati,

trari, ad eludendum mandatum noſtrũ ſe valeat excuſare, ipſi diſtrictè præcipimus, vt donec idem magiſter in eadem eccleſia fuerit præbendæ beneficium aſſecutus, nulli alii præbendam modo quolibet aſſignare præſumat. Quod ſi forte præſumpſerit, id irritum decernimus penitus, & inane. Decet enim vt quia præbẽdam ei, quam de iure non potuit, aſſignauit eam, quã de iure poteſt, aſſignet, ne præbendam illi fraudulenter viſus ſit aſſignaſſe. Datum Romæ apud Sanctum Petrum, X. Calen. Maii, Pontificatus noſtri anno I.

In eundem fere modum epiſcopo Laudunen.

In eundem fere modum decan. & Capitulo Laudunen.

ABBATI, ET CONVENTVI S. Benedicti in ebera, vt in alio ordine monachorũ legitime ad ſacros ordines promotus, miniſtrare non prohibeatur.

ACcedens ad præſentiam noſtram dilectus filius Ioannes monachus veſter, humiliter nobis expoſuit, ꝙ cum olim in minori conſtitutus ætate ſe ad veſtrum ordinem tranſtuliſſet, poſtmodum infirmitate coactus egrediens ad aliam religionem, de conſilio ſe tranſtulit ſaniori, in qua omnes ordines aſſerit aſſumpſiſſe. Verum quia virum in illis ordinibus officium ſuum exequi debeat, vos audiuimus dubitare, per apoſtolica vobis ſcripta mandamus, quatenus niſi aliud canonicum impedimẽtũ obſiſtat, eundem monachum in ſuo permittatis officio libere miniſtrare. Datum Romæ apud S. Petrum, X. Calend. Maii, Pont. noſtri anno I.

ARCHIEPISCOPO MONTIS Regalis, vt omnia de bonis eccleſiæ illicite alienata reuocentur.

QVæ in monaſteriorum, & religioſorum locorum præiudicium attentantur, in ſtatum conuenit debitum reuocari, nec firmitatem debent aliquã obtinere, quæ in enorme damnum ipſorum minus licite præſumuntur. Ea propter venerabilis in Chriſto frater eccleſiæ tuæ volentes vtilitati cõſulere, auctoritate tibi præſentium indulgemus, vt quæ in eccleſia tua, & in omnibus pertinentiis eius illicite alienata inueneris, tibi liceat legitime reuocare. Nulli ergo &cęt. Datum Romę apud S. Petrum XI. Calen. Maii, &c.

EIDEM, NE RES, ET BONA ECcleſiæ alienentur, præſertim quæ ſunt de menſa Epiſcopi.

POſſeſſiones ad menſam tuam, vel Capituli pertinentes alienare nõ debes, aut eccleſias, in quibus conſueuerũt monachi miniſtrare, clericis, vel laicis aſſignare pſonis. Ideoq; fraternitati tuæ auctoritate præſentium diſtrictius inhibemus, ne poſſeſſiones, caſalia, vel eccleſias quæ non conſueuunt in beneficium aſſignari, alicui petenti concedas, immo potius eccleſiam Sancti Clementis de Meſſana, quam Getardo Teutonico, & Sancti ſepulchri eccleſiam ſimiliter de Meſſana, quam Falconi canonico, & beneficium, quod Thomæ filio I. Ferrarii in graue præiudicium eccleſiæ tuæ diceris contuliſſe, ad priores vſus non differas appellatione poſtpoſita reuocare. Datũ Romæ, vt ſuprà.

Cap. poſſeſſiones. De rebus eccleſiæ alienãdis, vel nõ.

VVALTERO ROTHOMAGEN. vt clerici ad reſidentiam perſonalem apud ſuas eccleſias compellantur.

CVm ſcriptum ſit, Qui non laborat, non manducet, incongruum credimus, & indignum, vt clerici eccleſiis illis non ſeruiant, quarum amplis redditibus ſuſtentantur. Significaſti ſiquidem nobis, ꝙ quidam canonicorum Rothomagẽ. eccleſię, qui redditus ex ea percipiũt, & præbendas, in ipſa reſidentiam nõ faciunt, quam deberent, propter quod eadem eccleſia debito fraudatur obſequio ſeruitorum. Ea propter venerabilis in Chriſto frater tuis precibus annuentes, ad faciendam eos reſidentiam (ſicut ius, & eccleſiæ conſuetudo depoſcit) per cenſuram eccleſiaſticam compellendi liberam tibi concedimus auctoritatem. Nulli ergo omnino hominum &c. Datum Romæ apud S. Petrum, X. Calend. Maii. Pont. noſtri anno I.

EIDEM

EIDEM, DE PERMVTATIOnis cuiuſdam cum Anglorũ Rege initæ confirmatione.

CVm emergentium litigia quæſtionum vix poſſint ſine alterutrius litigantium læſione iudicialiter diffiniri, ſi quando partes inter ſe ſuper mota quæſtione honeſtè conueniunt, tanto libentius compoſitioni eorum præſidium apoſtolicũ impertimur, quanto per hoc neutrum lædimus, & amplius vtrunque iuuamus. Intelleximus ſiquidem tam ex literis tuis, quàm reuerendiſſ. in Chriſto filii noſtri Ricardi Angliæ regis illuſtris, & plurium aliorum, ꝙ ſuper diſcordia, quæ inter te, & eundem Regem ſuper villam Andeli cum Rupe, ac inſula mota fuerat, regia ſerenitatas euangelicum illud attendens, Qui ſe humiliat, exaltabitur, & quanto maior es, humilia te in omnibus, Humiliauit magnificentiam ſuam, & ſeueritatẽ regiã paſſus eſt emolliri, vt ad honorẽ eius, cui ſeruire regnare eſt, amicabilem tecũ compoſitionem iniret, & in vtilitatem Rothmagen. Eccleſiæ molẽdina quæ habuit apud Rothmagum cũ villis de Diepa, & Boteiller, & manerio de Louers cum omnibus pertinẽtiis, & libertatib⁹ ſuis, & miniſterio de Louers, & foreſta de Altermõt (ſicut in authentico eiuſdem regis confecto exinde plenius continetur) tecum perpetuo commutaret. Nos igitur permutationem ipſam, ſicut amicabiliter facta eſt, & ab vtraq; parte recepta, & authentico ipſius regis exprimitur, auctoritate apoſtolica cõfirmamus, & pſentis ſcripti patrocinio cõimus. Ad maiorem aũt huius noſtræ confirmationis euidentiã, authẽticum ipſum de verbo ad verbũ noſtris duximus literis exprimẽdũ, qđ tale eſt. Ricardus Dei gratia rex Angliæ, Dux Normaniæ, Aquitaniæ, Comes Andegauiæ, archiepiſcopis, epiſcopis, abbatibus, prioribus, comitibus, baronibus, iuſtitiariis, ſeneſcalcis, vicecomitibus, præpoſitis miniſtris, balliuis, & omnibus fidelibus ſuis ſalutẽ. Cũ ſacroſancta eccleſia ſponſa ſit Regis regum, & vnica dilecta illius, per quem reges regnant, & principes gubernacula poſſident, tãto ampliorem ei volumus deuotionem, & reuerentiã exhibere, quanto certius nõ regiam tantũ, ſed omnem à Domino Deo eſſe credimus poteſtatem. Vnde ſicut venerabilis Rothomagen. Eccle. quæ inter vniuerſas terrarũ noſtrarũ plurima celebritate dignoſcitur enitere, pro rerum neceſſitate, vel tẽporũ noſtris ducit vtilitatibus opportuna diligentia conſulẽdum. Sic nos eiuſdẽ matris noſtræ cõmodis, & augmẽtis digna cõpenſatione dignũ ducimus reſpondere. Sane villa Andeliaci, & quibuſdam aliis adiacentibus locis, quæ erant Rothomagen. Eccleſiæ minus ſufficienter firmatis, inimicis noſtris in terrã noſtrã Normã. per eadẽ loca patebat ingreſſus, per quæ incendiis, & rapinis, necnõ & aliis hoſtilitatis ſæuitiis in eandẽ terrã terrã nõnunquã licentius graſſabantur. Quocirca venerabili patre Vualtero archiepiſcopo, & Capitulo Rothomagen. debitum habentibus ad noſtra, & prædictæ terræ noſtræ damna reſpectũ, facta eſt hæc permutatio inter Eccle. Rothomag. & archiepiſcopum Rotho. Vualterum ex vna parte, & nos ex altera parte, de Manerio de Andeli in hac forma, ſcilicet ꝙ idem archiepiſcopus de conſcientia, & volũtate Dñi Papæ Celeſtini III. & de aſſenſu Capituli Rothomagen. Eccleſiæ, & coepiſcoporum ſuorũ, & cleri eiuſdẽ archiepiſcopatus, cõceſſit, & in ꝑpetuũ quietũ clamauit nobis, & hæredibus noſtris prædictum Manerũ de Andeli cũ nouo caſtello de Rupe, & cũ Foreſta, & cũ aliis omnibus pertinentiis, & libertatibus ſuis, exceptis eccleſiis, & præbẽdis, & feudis militum, & excepto Manerio de Fraxinis, cũ pertinentiis ſuis. Quæ omnia idẽ archiepiſcopus Eccleſię Rothomagen & ſibi, & ſucceſſoribus ſuis retinuit, cũ omnibus libertatibus, & cõſuetudibus ſuis, & cum omni integritate ſua in perpetuum, ita ꝙ tam milites, quàm clerici, & omnes homines tam de feudis militũ, quàm de præbedis, ſequentur molendina de Andeli, ſicut conſueuerunt, & debẽt, & molitura erit noſtra. archiepiſcopus autem, & homines ſui de Fraxinis molent, vbi idem archiepiſcopus volet, & ſi voluerint molere apud Andeli, dabunt molituras ſuas, ſicut alii ibidem molentes. In eſcambium autem

prædicti manerii de Andeli, cum pertinentiis conceſſimus, & in perpetuũ quieta clamauimus Eccleſiæ Rothomagen. & prædicto archiepiſcopo, & ſucceſſoribus ſuis omnia molendina, quæ nos habuimus Rothomagi, quando hęc permutatio integre facta fuit, cũ omni ſequela, & molitura ſua, ſine aliquo retenimento eorum, quæ ad molendina pertinent, vel ad molituram, & cum omnibus libertatibus, & liberis conſuetudinibus, quas ſolent, & debẽt habere. Nec alii licebit molendinum facere ibidem ad detrimentũ prædictorum molendinorum, & debet archiepiſcop⁹ ſoluere eleemoſynas antiquitus ſtatutas de eiſdem moledinis. Cõceſſimus ẽt eis villã de Diepa, & villam de Boteilles cum omnibus pertinentiis, & libertatibus, & liberis cõſuetudinibus ſuis, exceptis eleemoſynis conſtitutis in manerio de Diepa à nobis, & anteceſſoribus noſtris, quarũ ſumma eſt trecentę, & ſeptuaginta duæ libræ, quæ debent ſolui per manum prædicti archiepiſcopi, & ſucceſſorum ſuorũ his, quibus aſſignatæ ſunt. Conceſſimus etiam eiſdem Manerium de Louiers cum omnibus pertinentiis, & libertatibus, & liberis conſuetudinibus ſuis, cum miniſterio de Louiers, ſaluis ad opus noſtrorum venatione noſtra, & deſtructione foreſtæ, ita tamẽ ꝙ non ſit in reguardo. Conceſſimus etiam eis totam foreſtã de Aliermont cũ feris, & omnibus aliis pertinentiis, & libertatibus ſuis, ſicut eam habuimus Hęc autem omnia in eſcambium prædicti manerii de Andeli, cum prædictis pertinẽtiis data habebũt Eccleſia Rothomagen. & prædictus archiepiſcopus, & ſucceſſores ſui, in perpetuum cũ omnibus libertatibus, & liberis conſuetudinibus ſuis, ſicut prædictum eſt. Homines autem prædicti archiepiſcopi de prædicto eſcambio habebunt omnes libertates, & liberas conſuetudines, quas habuerũt homines de Andeli dum manerium ipſum eſſet in manu ipſius archiepiſcopi. Hæc etiam omnia, quę idem archiepiſcopus in hoc eſcãbio recepit, vuarantizabimus nos, & hæredes noſtri Eccle. Rothomagen. & prædicto Archiepiſcopo, & ſucceſſoribus ſuis in perpetuum contra omnes homines, ita ꝙ ſi aliquis eſcambium aliquod eſt recepturus pro aliquo prædictorum, quæ memoratus archiepiſcopus hic recepit, nos vel hæredes noſtri faciemus illud eſcambium, & Eccleſia Rothomagẽ. hæc prædicta in perpetuum pacifice poſſidebit. Nos autem quantum rex poteſt, excommunicamus, & concedimus, quòd incurrat indignationem omnipotentis Dei, quicunque contra hoc factum venerit. Teſtibus his, Huberto Cantuarien. archiepiſcopo, Ioanne Vigornien. Hugone Conuentien. Sauarico Bathonien. Henrico Bayocen Garino Ebroicen. Liſiardo Sagien. Vuillielmo Lexouien. Vuillielmo Conſtantien. epiſcopis, N. abbate ſanctæ Trinitatis de Monte Rothomagen. Regino S. Vuandreg. Victore S. Georgii, N vlterioris portus, Oſberto de Pratellis, N. de Augo, N. de Corneuillis abbatibus, Ioanne Comite Maurit. Othone Comite Pictauen. Balduino Comite de Albamare, Rad. Comite Augi, Vull. Mariſcallo Comite de Strigoill. Vuillielmo filio Rad. Sen. Norm. Roberto de Tumeham Sen. Andrea, Vuillielmo de humero, Conſtabl Norm. Giliberto filio Renif. Hugone Brun. Gaufrid. de Lezimaco. Vuilhelmo de Rupibus, Rad. camerario de Tancaruill. Vuillielmo Marcel. Rad. Teſſim Gaufredo de Sai, Roberto de Garecort, & multis aliis. Datum per manum Euſtachii electi Helien. tunc agentis vices cancellarii, apud Rothomagum, anno ab incarnatione Domini M C X C V I I. X V I. die Octobris, anno regni noſtri V I I I. Nulli ergo omnino hominum, &c. Datum Romæ apud Sanctum Petrum, per manum Rainaldi Domini Papæ Notarii, Cancellarii vicem agentis, VI. Calen. Maii, indictione I. Incarnationis Dominicæ M C X C V I I I. Pontificatus vero Domini Innocentii Papæ III. anno I.

ATREBATEN. TORNACEN. & Morinen. epiſcopis, & N. electo Cameracen. de electionis negotio ſuper electione prapoſiti Stelinien terminando.

CVm illius vicem (licet immeriti) geramus in terris, cuius virga regni virga

virga eſſe dignoſcitur æquitatis, delatas
ad apoſtolatus noſtri notitiam quæſtio
nes ſic nos conuenit examinatis diligen
tius cauſarum meritis iuſto iudicio diffi
nite, ꝙ in noſtri non appareamus exe-
cutione officii negligentes,& cuiq;,pro-
ut tenemur, ſuam videamur iuſtitiā cō-
ſeruare. Sane licet tēpore felicis record.
C PP. prędeceſſoris noſtri quęſtio inter
dilectam in Chriſto filiam N. nobilem
mulierem vxorem quondā Philippi Co
mitis Flandrien. & Capitulum Siclien.
eccleſiæ,ſuper electione præpoſiti fuerit
diutius agitata,& ſuper cauſa ipſa reſcri-
pta ſæpe apoſt. emanaſſent,nouiſſime ta
men vtriuſq; partis nuncii ad ſedem apo
ſtolicam accedentes,poſt eiuſdem prędeceſſoris noſtri obitum ſuas propoſuere
in noſtro auditorio quæſtiones. Et pri-
mo quidem dilectus filius magiſter Egi
dius præfatæ Comitiſſæ procurator, &
nuncius pro ea taliter allegauit, Quòd
cum obeunte G. quon. Siclin. præpoſſ. Si
clinien. præpoſitura vacaret,ipſa,ad quā
terra illa iure dotalitii ex dono prædicti
Com fuerat deuoluta , ſicut idē Comes
à longis retroactis temporibus, cum Si-
clinien præpoſitura vacauit,in eadem ec
cleſia præpoſitum dignoſcitur elegiſſe,
vti ſuo iure cupiens virum idoneum, li-
terarum,& honeſtum, qui non habebat
alium perſonarum,magiſtrū E. in prępo
ſitū Siclinien. elegit,& ad Siclinien. ec-
cleſiā deſtinauit, rogans , & poſtulans à
canonicis eccle. memoratæ, vt ei ius ſuū
cōſeruātes illæſum, illum, quē ad eos de-
ſtinauerat, recipere in præpoſitū nō dif-
ferrent,quem cū in eccleſia canonici reſi
dentes admittere penitus recuſaſſent, ip
ſa Comitiſſa ius ſuum,& electionē, quā
fecerat,ſub apoſtolica protectione con-
ſtituit;&ad Romanā eccleſiā appellauit.
Poſtea vero cum de cōmuni aſſenſu Ca
pituli eccleſiæ memoratæ fuerit interpo
ſita appellatione prohibitum,ne quis ab
eis nominaretur in præpoſitū,niſi cōmu
ni deliberato cōſilio,ſicut in literis quo
rundā canonicorū eiuſdē eccleſiæ mani
feſte conſpicitur contineri,quinq; tantū
canonicorum dilectum filium Ioannē
de Bitunia,qui ſeptē alias habere dicitur
prælaturas,aliorum aſſenſu minime re-
quiſito,qui erant abſentes,& qui reſiden
tes in eadem eccleſia erant apud Sicli-
nium nō vocatis, nullumq; aſſenſum ip
ſi electioni præbentibus, in præpoſitum
elegere, &inſtallauere , contra eius in-
ſtallationem ex parte Comitiſſæ itera-
to fuit ad ſedem apoſtolicam appella-
tum. Verum cum cauſa eadem tibi fra-
ter N. Atrebaten epiſcope,& tuis coniu-
dicibus fuiſſet ab apoſtolica ſede cōmiſ
ſa,& ab examine veſtro neutra partium
appellaſſet,prædictus Ioānes de Bitunia
ignorante parte alia nuncium ſuum latē
ter ad ſedē apoſtolicā deſtinauit,&ſe ſim
plicem clericum,Ioannē ſcilicet de Bitu
nia doloſe faciēs appellari,& falſo ſigni
ficans violentiā per Comitiſſam Sicli-
nien canonicis irrogatā,& de interpoſi-
tis appellationibꝰ ab eadē Comitiſſa mē
tione non habita,ſe aſſerens electum ca
nonice in præpoſitum, à præfato præde
ceſſore noſtro ad venerabilē fratrem no
ſtrum N epiſcopum,&dilectos filios N.
decanum,& N. præpoſitum Sueſſionen.
literas impetrauit,ꝗbus datum eſt in mā
datis, vt eandē Comitiſſam denunciatēt
excommunicationis vinculo detineri,&
tamdiu ab omnibus euitādā,donec eccle
ſiæ Siclinie. & paſſis iniuriam de ablatis
omnibus,& irrogatis iniuriis ſatisfaceret
competenter, & de ſpeciali eſſet manda
to ſedis ap. abſoluta. Qui etiam ſolicite
prouideret,vt ſi electione præpoſiti ad di
ctos canonicos ex legitimis eorum aſ-
ſertionibus cognoſcerent pertinere , ſæ
pe nominatæ nobili,& cuilibet laicę per
ſonę perpetuum ſilentium imponerent,
& facerent præpoſitum ipſum collatæ ſi
bi canonicę dignitatis, appellatione re-
mota , pacifica poſſeſſione gaudere. Iu
dices autem ipſi nulla cauſæ cognitionq
præhabita,vel etiam citatione præmiſſa,
tenorem mandati apoſtolici præfatæ
Comitiſſæ,cum ſuis literis direxerunt,ei
dem diſtrictè mandantes, quatenus præ
poſito eccleſiæ , & canonicis Siclinien.
de illatis iniuriis cum plenaria damnorū
reſtitutione ſatisfacerēt cōpetenter,ſcitu
ra, ꝙ donec qđ mādauerat , adimpleret,
& de ſpeciali eſſet mādato apoſtolico ab
ſoluta,ipſam,&officiales ſuos,& alios bo
norum Siclin. eccle. inuaſores pro excōi-

catis haberēt, Et vobis fratres N. Tornacen.& N. Motinen. Epiſcopis, vt hoc denūcieris omnibus, auctoritate dederunt apoſtolica in mādatis. Poſt hæc vero cū præfata Comitiſſa ab eiſdē citata iudicibus procuratorē ſuū ad præfixū ſibi locū,& terminum deſtinaſſet, licet excōicatione crederet non teneri, ſufficientē tamen obtulit cautionē, quod eccleſiæ pareret iudicio, vel mādato, vt abſolutionis beneficium mereretur. Quod cū ab ipſis iudicibus non poſſet aliquatenus obtinere,& vſq; ad productiones teſtiū fuiſſet in cauſa ipſa proceſſum, & iudices teſtes ex parte Comitiſſæ productos admittere noluiſſent, mandato prædeceſſoris noſtri minus rationabiliter inhærētes, in quo continebatur expreſſum, vt ſi electionem præpoſiti ad iam dictos canonicos ex legitimis eorum aſſertionibus cognoſcerent pertinere, prænominatæ nobili, & cuilibet laicæ perſonæ perpetuum ſilentium imponerent,& facerent præpoſitum ipſum collatæ ſibi canonicę dignitatis, appellatione remota, pacifica poſſeſſione gaudere. Procurator eiuſdē Comitiſſę ab eorū manifeſtis grauaminibus ſedem apoſtolicam appellauit. Ipſi vero iudices nihilominus contra Comitiſſam ſententiam protulere, à quorū ſententia, ſicut & prius ad Romanam eccleſiam fuit appellatum. Tādem vero dilectis filiis N. Sancti Quintini, & N. Roien. decan. & N. cantori Peronen. fuit cauſa eadē à Se. ap. delegata. Quorum iudicium, quia ſicut & primi iudices prædictam Com. ſatiſdare volētem, abſoluere, & teſtes ſuos admittere recuſarunt, quia vnus ipſorum iudicum aduocati aduerſę partis patruus, vel auunculus dicebatur, & alter cum cauſa ipſa ſub eorum examine tractaretur, à prædicto Ioanne de Bitunia Duacen. præbendæ donationē recepit. Procurator ſæpe fatæ Comitiſſę penitus recuſauit,& ab eis tanquam à ſuſpectis ante, poſt ſententiam ſedem apoſtolicam appellauit. Et quoniā priores, & poſteriores iudices in cauſa ipſa tam inordinate proceſſerant, poſtulabat eadē Comitiſſa, vt quicquid factū eſſet per eoſdem iudices, & in eius foret præiudicium poſt appellationem legitime interpoſitam attentatū, irritū fieret, & inane, præſertim cum cōmiſſio illa ad Sueſſionen. iudices veritate noſceretur tacita impetrata. Econtra vero dilectus filius magiſter Robertus aduerſæ partis procurator,& nūcius reſpōdebat, quod cum defuncto G. Siclinie. præpoſito fratres eiuſdem eccleſiæ de ſucceſſoris electione tractarent, & primo die non potuiſſent in perſonam idoneam cōuenire, tandē prædictum I. de Bitunia, in Siclinien. præpoſitum vnanimiter elegerunt, & inſtallarunt, ne quid in præiudicium electionis eorum fieret ſedem apoſtolicā appellantes. Clericus etiā Comitiſſæ, qui præſens aderat, nihilominus Romanam eccleſiā appellauit. Ipſe autem Ioannes de Bitunia electus taliter in præpoſitura m, omniū hominum ad præpoſiturā pertinentium in pace recepit homagia, & eodem die fructus præpoſituræ quiete habuit, & ſine contradictione percepit. Præfata vero Comitiſſa Flandriæ cum ſæpius ſuas literas ad Siclinien. Capitulum direxiſſet, vt magiſtrum C. clericum ſuum eligeret in prępoſitum,& non poſſet ab eis, quod poſtulauerat, obtinere, ꝑ ſe, & miniſtros ſuos ad res canonicorum,& illius, quem elegerant, & ad perſonas eorum manus extēdit, perſonas male tractauit, & bona diripuit violenter. Cum autem ad venerabilem fratrem noſtrum N. Remen. Archiepiſcopum ſanctæ Sabinæ Card. tanti exceſſus quæſtio deueniſſet, & eam, & fautores eius excommunicationis ſententiam innodaſſet, quia tandem in manu eiuſdem archiepiſcopi de illatis iniuriis, & ablatis rebus promiſit ſatisfacere competenter, ab excommunicatione extitit abſoluta. Verum quia poſtmodum non ſeruauerat quod promiſit, ab eodem Archiepiſcopo fuit eadem ſententia innodata, de excommunicatione ipſius circumpoſitis Epiſcopis literis deſtinatis. Cumque ſuper his omnibus ad prædictū prædeceſſorem noſtrum quæſtio delata fuiſſet, ipſe prædictis Sueſſionen. iudicibus cauſam ipſam (vt prędictum eſt) terminandam commiſit, qui ſecundum quod in mandatis receperant, procedentes, vtriuſque partis receptis teſtibus, cognoſcentes ius electionis ad Siclinie.

Capitulum

Capitulum pertinere, dictam electionẽ auctoritate apoſtolica confirmare, & prę fatam Comitiſſam denunciauere excõmunicationis ſententiæ ſubiacere. Cum vero præfata Comitiſſa nuncium ad ſedem apoſtolicam direxiſſet, & de vtriuſque partis aſſenſu pdictis N. ſancti Quintini, & N. Roien. decan. & G. cantori Peronen. cauſa eadem fuiſſet cognoſcenda cõmiſſa, ipſi auditis diligenter quæ hinc inde fuere propoſita, de prudentium virorum conſilio prædictorum iudicũ ſententiam approbare, ea auctoritate apoſtolica confirmantes, pro quo idẽ magiſter Robertus cum inſtantia ſupplicabat, vt quod erat per priores iudices ſententiatum, & approbatum, nihilominus à ſecũdis noſtra quoq; confirmaretur auctoritas, & res canonicorũ, & dicti electi, quas prædicta Comitiſſa p ſe, & fautores ſuos occupauerat, faceremus cum integritate reſtitui, & de iniuriis ſatisfieri competẽter. Nos igitur, quibus ex ſuſcepto incumbit adminiſtrationis officio diligere iuſtitiam, & odire iniquitatem, cum fratribus noſtris vtriuſq; partis allegationes, & reſcripta diligentius intuentes, cognouimus euidẽter commiſſionem ad Sueſſionen. iudices per precum mendacia impetratam, cum ipſius Ioãnis ſuppreſſum fuerit nomẽ cuiuſlibet dignitatis, & interpoſitæ appellationis à Comitiſſa, vel ab alio, nulla in eis mentio heberetur, & mendax precator carere debeat impetratis. Præterea nõ eſt aliqua ratione eredẽdum, q idẽ prædeceſſor noſter ſine cauſæ cognitione præfatã Comitiſſam voluerit excõicatione notari, vel ei ſup iure ſuo perpetuum imponi ſilentium, cũ merita cauſarum partium aſſertiõne pandantur. Item ipſi iudices Sueſſionen. videntur in reſcriptis, quæ perſpeximus, diſcordare, cum in literis, quas poſterioribus iudicibus direxere, ſe aſſerãt vtriuſq; partis receptis teſtibus ad ſnĩam proceſſiſſe, & in reſcripto prolatæ ſñiæ ſe non vtrunq;, ſed ex parte canonicorũ recepiſſe teſtimonia fateãtur. Ex pręmiſſis itaq; & aliis rationibus tam priorũ, quàm poſteriorũ iudicum inordinatas ſententias cognoſcentes, quicquid ſuper cauſa ipſa occaſione prædictarum cõmiſſionũ ordinatum dignoſcitur, vel ſtatutum, de fratrum noſtrorum cõſilio decernimus nõ tenere, ad illum ſtatũ idẽ negociũ reducentes, quẽ ante commiſſionẽ primã dignoſcitur habuiſſe. Vt autem vtriq; parti ſua debeat iuſtitia reſpondere, cauſam ipſam duximus ſecũdum formam canonicam committendam. Nulli ergo &c. Datum Romæ apud S. Petrum.

REMEN. ARCHIEPISCOPO S. Sabinæ, de eodem argumento.

SIcut officii noſtri debitum, & ſolicitudo requirit, iuſte prolatas ſententias apoſtolico munimine roborare, ſic eiuſdem officii ratione compellimur eas, ſuper quibus inordinate proceſſum eſſe dignoſcitur, ad viã rectitudinis reuocare, & irritare penitus, quæ videtur cõtra ſanctiones canonicas attentata. Sane cũ inter dilectã in Chriſto filiã N. nobilẽ mulierẽ quondam vxorẽ Philippi Comitis Flandren. & Siclinien. Capitulum ſuper electione Siclinien. præpoſiti olim quæſtio ſuborta fuiſſet, & ſuper eã ipſa quãplures cõmiſſiões à ſede apoſtolica emanaſſent, nouiſſimè vtriuſque partis nunciis in noſtra, & fratrum noſtrorum pręſentia conſtitutis, & vtriuſq; partis reſcriptis, & allegationibus diligẽter inſpectis de fratrũ noſtrorum cõſilio quicquid ſuper cauſa ipſa occaſione prædictarum cõmiſſionũ à ſede apoſtolica obtentarum ordinatũ dignoſcitur, vel ſtatutũ, decreuimus non tenere, ad illum ſtatum idẽ negocium reducentes, quem ante comiſſionum literas dignoſcitur habuiſſe. Volẽtes igitur vtriq; parti (prout tenemur) in ſua iuſtitia prouidere, cãm ipſam de nunciorũ vtriuſq; partis aſſenſu tuæ duximus experientiæ committẽdã, per apoſtolica tibi ſcripta mandantes, quatenus ad tuam pręſentiam partibus conuocatis ſolum Deum habens præ oculis, qui iuſtitiam diligit, & affectat, omni perſonarũ acceptione ſepoſita, audias quæ hinc inde propoſita fuerint diligenter, vt cauſam eandem appellatione remota, decidas, faciens, quod decreueris per cenſurã eccleſiaſticam, à partibus firmiter obſeruari. Teſtes et gãtur appellatione remota. Nullis literis obſtãtibus, pręter aſſenſum

ſum partium &c Datum Romæ apud S. P. III. Calend. Maii.

CANTVARIEN. ARCHIEPIſcopo, ne in læſionem aliarum eccleſiarum nouam capellam ædificare pergat.

QVanto perſonam tuā ſinceriori charitate diligimus, tanto maiori dolore turbamur, quoties ea de tuis audiuimus operibus, quæ pontificali derogant honeſtati. Cum enim Cantuarien. Eccleſia, cui præeſſe dignoſceris, inter Anglicanas eccleſias celebris habeatur, & inter alias conſueuerit religione florere, nos, & fratres noſtri graue, & moleſtum gerimus, ꝙ ſicut dilecti filii noſtri N. Prior, conuentus eiuſdem eccleſiæ humili nobis conqueſtione monſtrarunt, tu ad ipſius deſolationem eccleſiæ ſatagis multipliciter, & laboras in conſtructione nouæ capellæ de Lamehe, contra prohibitiones felicis recordationis Vrbani, & Clementis Romanorum Pōtificū, bonę memoriæ Memoriæ N prędeceſſori tuo factas poſt appellationes multiplices ad ſedem apoſtolicam interpoſitas in magnū Cantuarien. eccleſiæ præiudiciū propria temeritate procedēs, & de bonis eiuſdem eccleſiæ canonicos inſtituens, in eadem A cuius ſi quidē conſtructione capellæ, ſi eam, quam debes Roma. Eccleſiæ reuerentiam, & obedientiam exhiberes, & commiſſę tibi eccleſię prouiſionē, & ſolicitudinem gereres, quam teneris tibi, & honori tuo melius conſulens, penitus deſtitiſſes, nec ſuper eo procedere ſtuduiſſes, quod prædeceſſori tuo ſic diſtrictè cognoſceres à S apoſt. interdictū. Cū igitur diminutionē Cātuarienſis Eccleſiæ, ſicut nec debemus, nolumus aliquatenus ſuſtinere, prædictorum prædeceſſorum noſtrorum veſtigiis inhærentes, de fratrum noſtrorum cōſilio fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus, & diſtrictè præcipimus, quatenus omni mora, & excuſatione poſtpoſitis (ſi etiā ab eccleſia tua abſens fueris) aliquatenus nō obſtante, quicquid poſt appellationes tam tempore prædeceſſoris tui, quàm tuo, ad ſedem apoſtolicam interpoſitas, vel inhibitiones anteceſſorū noſtrorū in opere actū capellæ dignoſcitur memoratæ, infra triginta dies poſt ſuſceptionē præſentium tuis expenſis non differas demoliri, in irritū prorſus reuocās, & deducens quicquid de inſtituendis canonicis, & aliis, circa capellam ipſam factum eſt, vel enormiter innouatum. Clericos præterea, qui in capella ipſa poſt inhibitiones apoſtolicas diuina officia celebrarunt, tamdiu ab officio, & beneficio teneas pro ſuſpenſis, donec ſuper hoc ſatisfecerint competenter vniuerſis operibus demolitis, quę apud eādē capellā facere præſumpſere, & vniuerſa quæ poſt appellationem in prædictorū fratrū ſunt attentata grauamen, in exeniorum videlicet eccleſiarū & aliorum inuaſione, quæ ante appellationem habuerāt, in ſtatum priſtinum appellatione remota reducas, ſententias excōicationis, & interdicti, quas in quoſdam ipſorū fratrū temere diceris promulgaſſe, publice nuncians non tenere, ac de cętero circa ſtatutum ipſius monaſterii cōtra prohibitionē noſtrā huius occaſione negocii non pręſumas aliquid innouare, illicitos inuaſores villarū, poſſeſſionum, & redditū prędictorū fratrū vſq; ad ſatisfactionē idoneā vinculo excōicationis aſtringens. Si vero (quod nō credimus) mandatū noſtrū infra ſtatutū terminū neglexeris, vel diſtuleris adimplere, quia iuſtū eſt, vt ei obedientia ſubtrahatur, q ſedi apoſtolicæ negligit obedire, venerabilibus fratribus noſtris ſuffraganeis tuis per ſcripta noſtra mandamus, vt tibi reuerentiam, ſeu obedientiā non impendant. Quod ſi forte ab eis, vel eorum aliquo contra prohibitionē noſtram tibi feceris aliquā obedientiā, & reuerentiā exhiberi, ſcias te ex tunc ab epiſcopali dignitate ſuſpenſum, & tamdiu ipſi ſententiæ ſubiacere, donec ſatisfacturus de contemptu te noſtro conſpectui repreſentes. Non aūt diſtinguimus, verū in loco à noſtris prædeceſſoribus interdicto, vel alio in prædictæ cōſtructione capellæ, & canonicorum inſtitutione proceſſeris in Eccleſiæ Cantuarien. præiudicium, & grauamen eadē contradictionis cauſa durante, niſi ꝙ ex hoc magis credimus eidem eccleſiæ derogari, quod in remotiori loco prior fabrica eſt tranſlata. Datum Romæ apud S. Petrum.

Scriptum

Scriptum eſt ſuper hoc in eundem fere
modum vniuerſis Suffraganeis Cantua
rien. Eccleſiæ.

*VNIVERSIS CHRISTI FIDE-
libus, ad quos literæ iſta peruenerint, meretrices
ducere in vxorem pium & meritorium eſt.*

Cap. Inter opera de ſponſal. & matrim.

INter opera charitatis, quæ imitāda no
bis auctoritate ſacræ paginæ proponū
tur, ſicut euangelica teſtatur auctoritas,
non minimum eſt, errantem ab erroris
ſui ſemita reuocare, ac præſertim mulie-
res voluptuosè viuētes, & admittētes in
differenter quoſlibet ad commertiū car-
nis, vt caſtè viuant, ad legitimi thori con
ſortium inuitare. Hoc igitur attendentes
præſentiū auctoritate ſtatuimus, vt om-
nibus, qui publicas mulieres de lupanari
extraxerint, & duxerint in vxores, quod
agunt in remiſſionem, proficiat peccato
rum. Datum Romæ apud Sanctum Pe-
trum, tertio Calend. Maii, Pontificatus
noſtri anno primo.

*ABBATI CLVNIACEN. OM
nes alienationes Balmenſium monachorum reuo-
cantur, & ipſi Abbati Cluniacenſi ſubijciuntur.*

CVm à nobis petitur, &c. vſq; ad ver-
bum illud, Aſſenſu. Venditiones, &
alienationes, quæ factæ ſunt ab excom-
municatis, & rebellibus monachis Bal-
men. Eccleſiæ Cluniacen. apoſtolica au
ctoritate ſubiectis, irritas penitus nuncia
mus, diſtrictius inhibētes, ne quis eis ſub
prætextu cuiuſlibet obligationis aliquid
credere, vel in aliquo obedire præſumat.
Præterea feudatos, qui Balmen. eccleſię
fidelitatis iuramento tenentur, ab illa fi
delitate quātū ad hoc, vt monachos illos
cōtra iuriſdictionē Cluniacen. monaſte
rii tueantur, decernimus abſolutos. Vo
lumus autē, atq; præcipimus, vt tibi vel
nunciis tuis fidelitas ab eiſdem feudatis,
& obedientia debita nomine Balmen.
monaſterii impendatur. Nulli ergo, &c.
Datum Romæ apud ſanctum Petrum.

*ARCHIEPISCOPO BISVN-
tin & Suffraganeis eius, vt cluniacenſibus ad cor
rigendos Balmēſes, & ſubijciendos auxilio ſint.*

CVm Balmen. monaſterium cū om
nibus pertinentiis ſuis ex culpa, &
delicto monachorum eiuſdem cœnobii
Cluniacen. eccleſiæ apoſtolica ſit aucto
ritate ſubiectum; quia eiuſdem monaſte
rii monachi præceptis apoſtolicis inobę
dientes & eccleſiæ Cluniacē. rebelles exi
ſtunt, dilectis filiis Comitibus, & Baro
nibus per Biſuntin. prouinciam conſti-
tutis, dedimus noſtris literis in manda
tis, vt monachis ipſis rebellibus, & excō
municatis, excluſis, qui in terris eorum
domos habent monaſterio Balmē. ſubie
ctas, ipſos cum apenditiis ſuis à Clunia
cen. eccleſia faciant poteſtate ſibi conceſ
ſa pacifice poſſideri. Et ſuper hoc venera
bili fratri noſtro Matiſconen. Epiſcopo
per ſcripta noſtra mandauimus, vt Co
mites, & Barones ipſos (ſi mandatum
noſtrum neglexerint adimplere) ad hoc
per excommunicationis ſententiam in
perſonas, & interdicti in terras eorum
de noſtra fretus authoritatę, ceſſante ap
pellatione, compellat. Quocirca frater
nitati veſtræ per apoſtolica ſcripta man
damus, quatenus ſententiam, quam di
ctus Matiſconen. epiſcopus in Comites,
& Barones memoratos, & terras eorun
dem tulerit, obſeruetis, & faciatis appel
latione remota per veſtras diœceſes in
uiolabiliter obſeruari. Datum Romæ
apud S. Petrum.

*EPISCOPO, ET PRIORI S. PE-
tri Matiſconen. eiuſdem argumenti.*

INaudi tam ſæuitiam Balmen. mona
chorum, quam olim in magiſtrum
O. eccleſiæ Rom. nuncium præſumpſe
runt iidem monachi nequiter exerce
re, diſcretioni veſtræ forte credimus
non ignoram, cum ex ipſorum nequi
tia, & pœna, quam exinde ſuſtinuiſſe
noſcuntur, id iam perueniſſe creda
mus ad exteras regiones. Sane ſacroſan
cta Romana Eccleſia, quæ eccleſiarum
omnium caput eſt, & magiſtra, li
cet ſemper conſueuerit iuxta Prophe
tam, miſericordiam, & non iudicium
exercere, tamen quia ex offenſa illorum
honor prædictæ eccleſiæ lædebatur,
maxime cum factum fuerit in aperto,
ne aliis præberetur materia ſimilia pec
candi, & ipſi de impunitate poſſent

quomodolibet gratulari, in ipſos iuxta
exceſſum eorum ſententiam promulga
uit. Cum enim Balmen. Monaſterium
per fratres inibi congregatos odore bo
næ opinionis, & religionis decore flore
re debuerit, quia veterem hominem cum
ſuis actibus ſequebantur in peccatis eo
rum, diabolo ſuadente contabuit. Vnde
tam in ſpiritualibus, quàm temporalib⁹
miſerabiliter fuerat imminutũ. Cæterũ
cum placuit altiſſimo, vt tãtis malis finẽ
imponeret, & locum ipſum ad ſuum ſer
uitium misericorditer reuocaret, facies
eorundem fratrum implere ignominia
voluit, vt per hoc ſuum nomen inquire
rent, & ad viam rectitudinis inuiti etiam
remanerẽt. Inde eſt, ꝙ felicis recordatio
nis Eugenius Papa prædeceſſor noſter
prædictum Balmen. monaſterium cum
omnibus pertinentiis ſuis Cluniacen. Ec
cle ſubdidit, & ab ea in perpetuũ ſtatuit
poſſidendum, quod tam ipſe, quàm feli
cis recordationis Vrbanus, & Cœleſtin⁹
prædeceſſores noſtri priuilegiorum ſuo
rum munimine confirmarunt. Verum
quia eiuſdem monaſterii monachi vene
rabilis fratris noſtri N. Biſuntin. Archie
piſcopi (ſicut dicitur) fauore ſubnixi, præ
ceptis apoſtolicis inobedientes, & eccle
ſiæ Cluniacen. rebelles exiſtũt, diſcretio
ni veſtræ per apoſtolica ſcripta manda
mus, atq; præcipimus, quaten⁹ prædictos
monachos, ſi ad cõmonitionem veſtram
Cluniacen. Eccleſiæ obedire noluerint,
auctoritate noſtra nuncietis excommu
nicationis ſententiæ ſubiacere, & faciatis
tanquam excommunicatos ab omnibus
arctius euitari. Vbertum inſuper, & Leo
baudũ, & alios, ſi qui forte munus abſo
lutionis obtinuere, ab apoſtolica ſede, at
que Hay. dictum priorẽ Iuſanen. mona
ſterii, quandiu Cluniacẽ. Eccleſiæ inobe
dientes extiterint, ſublato appellationis
obſtaculo, eiuſdem excommunicationis
vinculo aſtringatis. Volumus præterea
ſi quid per eos contra dictorũ priuilegio
rum tenorem in præiudicium Cluniacẽ.
Eccle. à ſede apoſtolica fuerit impetratũ
quomodolibet, nullius penitus exiſtere
firmitatis. Quod ſi ambo, &cæt. tu frater
epiſcope, &cæt. Datum Romæ apud
S. Petrum.

*PRAEPOSITO, ET FRATRI-
bus S. Lucæ de Papia, vt Carnelum clericum
recipiant in canonicum.*

PLerunque contigit, vt intentionem
ſuam adinuentionibus, & ſuggeſtio
nibus falſis ita pallient petitores, ꝙ audi
tor beneuolus ad impendendum quod
poſtulant ſeductus, fraudulentis perſua
ſionibus inclinatur. Veruntamẽ apoſto
licæ ſedis auctoritas, ſi quando taliter cõ
perit ſe deluſam, in auctorum pęnã, frau
dis, & malitiæ ſuę commenta retorquet,
& illi paterno affectu prouidet, in cuius
grauamẽ credebantur & iniuriam intro
duci. Hoc autem ea ratione inducimus,
quia vos receptis literis, & precibus feli
cis memoriæ C. Papæ prædeceſſoris no
ſtri pro receptione dilecti filii Carnel.
clerici nuncium proprium ad ipſius præ
ſentiam direxiſtis, falſo ei per ipſum (vt
apparet ex ſequentibus) ſuggerentes, qđ
eccleſia veſtra tam onere paupertatis, q̃
clericorum numero prægrauata non ſuf
ficeret illum admittere, nec poſſet ei nul
latenus prouidere. Cumq; per dilectum
filiũ noſtrũ Hug. tt. ſancti Martini preſ
byterum Card. quem ſuper hoc dederat
auditorẽ, auditis grauaminibus, quibus
vos premi falſo id nuncius aſſerebat, eſ
ſetis ad tempus à iam dicti petitione cle
rici benignius abſoluti, vos in eluſionẽ
mandati ſui ſex in veſtrum cõſortium ad
miſiſtis, nec grauauit vos ſenarius nume
rus, quos ad interuentum ap. ſedis vnius
receptio irrationabiliter moleſtabat.
Quia igitur ex hoc facto ſatis manifeſte
apparet, ꝙ cõtra preces apo. ſedis doli, &
aſtutię clypeo vos armati eſtis, nolumus
ꝙ abſolutio memorata prędicti clerici re
ceptionem impediat, quam fraudulenta,
falſaq; ſuggeſtio procurauit. Cum omni
no fuerit ſuggeſtioni veſtrę contrarium
quod per vos poſtmodum in ſex canoni
corum receptione feciſtis. Ideoq; diſcre
tioni veſtræ per ap. ſcripta mandamus, at
que præcipimus, quatenus iam dictum
C. clericum non obſtante abſolutione
per ſurreptionem obtenta, ob reuerentiã
beati Petri, & noſtrã, ſublato cuiuſlibet
contradictionis, & appellationis obſtacu
lo, in fratrem veſtrum, & canonicum li
beraliter aſſumatis, ſtallũ in choro, locũ
in Cap.

in Cap. & beneficium ſicut uni ex aliis canonicis ei ſine difficultate qualibet aſſignantes. Alioquin noueritis nos dilectis filiis magiſtris M. Præpoſito canonici ec Gualteri ſubdiacon. noſtro Martin. & Opizo canonicis S. Michaelis maioris Papiæ, noſtris literis diſtrictius iniunxiſſe, vt inquirant ſuper præmiſſis diligentius veritatem, & ſi rē nouerint ita eſſe, vos ad receptionem eius, & ad aſſignationem beneficii ſublato appellationis obſtaculo eccleſiaſtica diſtrictione compellant, quoſlibet, qui mandato apoſt. ſe duxerint opponendos, eadē diſtrictione cōpeſcētes. Non enim eſt veriſimile, quod tunc vnius tantum receptio veſtram grauaſſet eccleſiam, quæ grauata in ampliori numero non apparet. Datum Romæ apud S. Petrum, XIII. Calen. Maii, Pōt. noſtri anno I.

Scriptum eſt illis ſuper hoc.

BITVRICEN. ARCHIEPISCOpo, quod epiſcopos ad aliam eccleſiam transferre abſq; licentia Papa non liceat.

NE ſi vniuerſis vniuerſa licerent, par videretur in ſingulis iuriſdictio ſingulorum, & ex hoc Petri nauicula ſine remige fluctuaret, Dominus noſter eam ad humani coporis ſimilitudinem figurauit, ponens Ro. Eccl. caput eius, & ad ſuum, & ipſius obſequium, cæteras ſecundum varia officia dignitatum ei pro mēbris adaptans, non vt omnia membra eū dem actum haberent, ſed dum permanerent in vnius corporis vnitate, ſic ad implendam legē Chriſti, alter alterius onera ſupportarent, vt capiti ſuo, in quo eſt plenitudo ſenſuum, ſuis vicibus deſeruirent, nec eius ſibi officium alicuius præſumptionis audacia vſurparēt. Huius autem Domini, & magiſtri omnium magiſterium S. patres diligētius attendentes, maiores eccl. cauſas, vtpote ceſſiones epiſcoporum, & ſedium tranſlationes ſine apo. ſedis licentia fieri vetuere, vt ea, quę ſola obtinet plenitudinem poteſtatis, de his diſponeret, nec liceret alicui de epiſcopatu ad epiſcopatū ſine ipſius auctoritate tranſire. Quod venerabilis frater noſter Turonen. Archiepiſcopus minus quàm honori ſuo expediret, attendens, poſuit quodammodo ſedē ſuam ad aquilonē, & pacis thalamū violauit, magiſtrū V. de Chymeleio, qui in Abricen. Eccleſia electus fuerat, & per Metropol. ſuum poſtmodū confirmatus, in ea diutius miniſtrauerat in Andegauen. Eccleſia trāſferre præſumens, & in ipſa epiſcopum ꝑpter auctoritatem ſedis apoſtolicæ conſecrare, cum dubium eſſe non debeat, qđ poſt electionem, & confirmationem epiſcopatui Abricen. ſacramentali cōiugio fuerit alligatus, ac propter hoc, ſecundū Apoſtoli verbum, quærere ſolutionem non debuit, niſi tantùm ab eo, quē illius conſtat eſſe vicarium, qui dicit in Euangelio, Quod Deus coniunxit, homo nō ſeparet. Vnde idem quoque magiſter de Chymeleio huius non eſt credendus pręſumptionis immunis, qui ſponte paſſus eſt taliter ſe transferri. Ne igitur tanta ꝓſumptio remaneat impunita, & ex hoc accreſcat aliis audacia delinquendi, fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus, licet hoc factum videatur eſſe notorium, quod etiam ipſius archiepiſcopi nuncii non præſumpſere in noſtra præſentia diffiteri, ad abundantiorem tamen cautelam inquiſita diligētius veritate (ſi verum eſt, quod aſſeritur) dictum archiepiſcopum à confirmatione, & conſecratione Epiſcoporum, memoratum vero V. à pontificalis officii executione, donec ſuper hoc aliud ſtatuamus, omni cōtradictione, & appellatione ceſſante, auctoritate noſtra ſuſpēdas, inquiras præterea ſolicitius veritatem, ſi venerabilis frater noſter N. Rothomagen. Archiepiſcopus dictum V. vt ſic trāſiret, abſoluit, quāuis hoc ipſum nō videatur aliqua poſſe tergiuerſatione cælari, cum ipſius nobis literæ fuerint præſentatæ, per quas eum liberum & abſolutum ad regimen Andegauen. Eccleſię trāſmittebat, & ſi præmiſſis veritas ſuffragatur, eundē archiepiſcopum pari pœna cum alio percellere non omittas, ne ſit immunis à pęna, qui nō eſt alienus à culpa. Sicut enim aliorum iura volumus illibata ſeruare, ſic iura noſtra nolumus violari, cum charitas exigat ordinata, vt poſt Deum primo nos ipſos, ac deinde proximos diligamus.

mus. Illud autem in defenſionem erroris, & excuſationẽ exceſſus, nemo debet inducere, quod ſanctæ memoriæ Pelagius Papa conſtituit, inquiens inter cætera, Si conſecrandi epiſcopi negligẽtia ꝑuenerit, vt vltra tres mẽſes eccleſia viduata cõſtat, cõmunione priuetur, quouſq; aut loco cedat, aut conſecrandus ſe offerre nõ differat. Quod ſi vltra quinq; menſes per ſuam negligentiam retinuerit viduatam eccleſiam, nec ibi, nec alibi conſecrationis donum percipiat, immo Metropolitani ſuo iudicio cedat, cum rectè intelligenti dubiũ eſſe non debeat, quin in alio caſu loquatur, ne forte quod eſt ſtatutum ad pœnam, trahatur ad gratiã, ſi per hoc Metropolitano liceret eũ, quẽ electum in Epiſcopum confirmauerat, vt ad maiorem epiſcopatum tranſiret, abſoluere. Sed & huiuſmodi ceſſio, quæ potius eſt dicenda deiectio, non ſit ſine Romani Pontificis conceſſa licentia, cuius fines nemini licet excedere, qui per illã conſtitutionem Metropolitanis indulſit, vt eos qui conſecrari contempſerint poſt præfinitum tempus, ex illius conſtitutionis licentia poſſint deiicere, vt nuſquam de cætero valeant conſecrari. Nec dicitur eccle. viduata, quaſi ſponſum nõ habeat, ſed quia cum ſponſus eius nondum ſit conſecratus, adhuc quoad quędã quaſi viri manet ſolatio deſtituta. Ne vero nouum aliquid ſuper hoc ſtatuere videamur, quod contra venerabilem fratrẽ noſtrum N. Patriarcham Antiochenũ, & L. Tripolitanum dictum Epiſcopum in ſimili caſu ſedes ſtatuit apoſtolica, pręſentibus literis fideliter duximus exprimẽdum. N. Antiocheno Patriarchæ, &c. Cum ex illo generali priuilegio, quod beato Petro, & per eum Eccleſiæ Romanæ Dominus noſter indulſit, canonica poſtmodum manauerint inſtituta continentia maiores eccleſiæ cauſas eſſe ad ſedem apoſtolicam perferẽdas, ac per hoc tranſlationes epiſcoporum, ſicut depoſitiones eorum, & ſedium mutationes ad ſummum apoſtolicæ ſedis Antiſtitem de iure pertineant, nec ſuper his præter eius aſſenſum aliquid debeat attentari, miramur nõ modicum, & mouemur, ꝙ tu prædeceſſoris tui exempla ſecutus, q motu propriæ voluntatis Mamiſtan. in Tarſen. dicitur tranſtuliſſe. La. quõdam Apamien. electum in Tripolitanam Eccleſiam tranſtuliſti, nec tibi ſuffecit dicti prædeceſſoris tui præſumptionem ſolũmodo imitari, immo etiam iniuriam noſtram ipſius tranſgreſſus exceſſum, nouo quodam promotionis genere paruificaſti maiorem, & magnum quodammodo minoraſti epiſcopare archiepiſcopũ, immo potius dearchiepiſcopare præſumens, cum dictus prædeceſſor tuus dictũ archiepiſcopum de Tarſen. eccle. in eccleſiam tranſtulit ſimilis dignitatis, licet enim dictus L. nondum fuiſſet in archiepiſcopum cõſecratus, confirmationis tamẽ munus receperat, & archiepiſcopalia, quãtum ei licuerat, miniſtrarat, ſicut ipſius relatione nobis innotuit, qui ſe Valenien. Epiſcopum, cum in noſtra eſſet præſentia cõſtitutus, aſſeruit confirmaſſe. Ne igitur perpetrandi ſimilia cæteri audacia præbeatur, ſi tantus exceſſus relictus fuerit impunitus, te ab epiſcopi ũ cõfirmatione duximus ſuſpendẽdũ, quo uſque ſuper hoc aliud ſtatuamus. L. dicto Tripolitano Epiſcopo, Cum ex illo &c. vt ſuprà, vſque ad verbum mouemur. Quod cum in Apamiẽ. Eccleſia in archiepiſcopum fuiſſes electus, & confirmatione ſuſcepta, quãtum tibi licuerat, archiepiſcopalia miniſtraſſes, ſicut ex tua nobis relatione innotuit, qui olim apud ſedem apoſtolicam conſtitutus, venerabilem fratrem noſtrum N. Valenien. Epiſcopum confeſſus es confirmaſſe, in Tripolitanum te transferri feciſti nouo quodam promotionis genere, nõ promotus, ſed potius minoratus. Ne igitur perpetrandi ſimilia cæteris audacia præbeatur, ſi tantus exceſſus relictus fuerit impunitus, te ab executione pontificalis officii duximus ſuſpendendum, donec ſuper hoc aliud ſtatuamus. Datum Romæ apud Sanctum Petrum, V. Calend Maii.

EPISCOPO, CANTORI, ET magiſtro P. de Corbolio Pariſien. canonico, vt N. in canonicum Tornacẽſ. per illos defendatur.

Confirmationis noſtræ manum in his, quæ per prædeceſſores noſtros non

non ſine maturitate conſilii nouimus in
ſtituta, nec non & ex eorum auctoritate
pariter, & mandato ſortita ſunt, effectus
debiti complementum, non tantum li-
benter apponimus, verum etiam in eos,
q ad inſtitutiones huiuſmodi eludēdas
in contradictionis & rebellionis aculeū
eliguntur, grauiter (ſicut tenemur) inſur
gimus ad vindictam, vt ſic rebellium, &
ſuperborum cōtumacitas elidatur, & ec-
cleſiæ Romanæ inſtitutio, ſubmoto cu-
iuſlibet temeritatis obſtaculo, ſua gau
deat libertate. Tenor ſiquidem literarū
dilecti filii H. decani Pariſien. quas feli-
cis recordationis C. Papæ prædeceſſori
noſtro tanquam nobis accepimus, nos
inſtruxit, q mortuo in vrbe bonæ me-
moriæ magiſtro Henrico de Sognies ca
nonico Tornacen. eccleſiæ, præbendam
eius dilecto filio Bernardo clerico de in
ſula de ſedis apoſt. benignitate conceſſit,
cumq; de ipſa per annulum propria ma-
nu inueſtiens, præbendam ipſi confirma
uit eadem, ſuper quo tam venerabili fra-
tri noſtro N. Tornacen. epiſcopo, quàm
dilectis filiis N. decano, & Capitulo Tor
nacen. diſtrictè præcipiendo mandauit,
vt factum ſuum in hac parte irrefragabi
liter obſeruantes, præfatum Bernardum
in ſuum canonicum admitterent, & in
fratrem, inhibens etiam illi, ne ad præ-
bēdam illam aliquem alium in fratrem
aſſumerent. Scripſit tam pręfato decano,
quàm bonæ memoriæ P. cantori Pariſiē.
cū diſtrictione præcepti, vt eis in huius
mandati executione ceſſantibus, ipſi au-
ctoritate apoſtolica ſuffulti, non obſtan
te contradictione, vel appellatione cuiuſ-
libet, quæ præmiſſa ſunt exequi nō tarda
rent, atq; ipſum in poſſeſſione prębendę
illius corporaliter inducentes, facerēt eū
nihilominus poſſeſſione quieta, & inte-
gra fructuum perceptione gaudere. Eos
inſuper, qui inſtitutioni eius, ac inueſti-
turę tam ſolemniter factæ ſe ducerēt op-
ponendos, per diſtrictionem eccleſiaſti-
cam, ſublato appellationis obſtaculo cō-
peſcentes, ſi quid forte interim in ipſius
clerici præiudicium de illa fuiſſet præbē
da ſtatutum, penitus irritarent. Verum
memoratus Decanus, ſicut ei de ipſius re
ſcripti auctoritate licebat, ſolus executio

ni horum diligenter inſiſtens, nō ſemel
ſed ſæpius ſuis literis deſtinatis eo ordi-
ne, quo decebat, epiſcopū, & Capitulū at
tentè cōmonuit, vt præceptum apoſtoli-
cum quamtocius adimplentes, dictū B.
qui de præbenda Torcen. vacāte per ma
num apoſtolicā, ſicut dictum eſt, inueſti
turam acceperat in choro, & in Capitu-
lo tam liberaliter, quàm libenter admit-
terent, & præbēdæ fructus integro abſq;
omni difficultate conferrent. Epiſcopus
vero, licet ſæpe tā literis, quàm viua voce
cōmonitus, ab eo (vt decuit) ſemper exhi
buit ſe rebellem, nullatenus volens inſti
tutioni apoſtolicæ conſentire. Sed tamē
Pariſius veniens, cum prædictus B. vehe-
menter inſtaret, præſente te frater epiſco
pe, necnon & dilecto filio N. abbate ſan-
ctæ Genouefæ procuratore ipſius epiſco
pi Tornacen. cum multis aliis religioſis,
& honeſtis perſonis, poſt multas alterca
tiones, & rationes hinc inde propoſitas
de cōi conſilio magiſtrorū prudentium,
& iuriſperitorū, qui vocati ad litem con-
uenerant decidendam, cum allegationes
pręd. epiſcopi nullam vim, aut vigorē
haberent, ſæpe fatum B. auctoritate apo
ſtolicą ſententialiter in corporalem præ
bendæ illius poſſeſſionē induxit, eo mo
do laborans, q decanus ipſe, totūq; Capi
tulum Tornacen. eundē clericum in fra
trem, & canonicum ſuum cōiter recepe-
rūt, & adhibitis ſolēnitatibus, quæ debēt
in admittendis canonicis adhiberi, ſtallū
in choro, & locū in capitulo ei libenter
aſſignarunt, ita q ſtatim, & deinceps, ſi-
cut & reliqui iuxta conſuetudinē eccle-
ſię, plena, & integra perceptione fructuū
eſt gauiſus. Et vt mandatum apoſtolicū
ex ordine cōpleretur, idē executor quic-
quid circa Huluinū ipſius B. aduerſariū,
vel alium ab epiſcopo, vel quolibet alio
forte fuiſſet in eius præiudiciū attētatū,
cū ipſo Capitulo Tornacen. penitus irri-
tauit, ſolo Epiſcopo in ſua rebellione cō
tumaciter perdurante. Nos igitur quod
ab eodē decano auctoritate apoſtolica p
uidè ſuper his omnibus eſt ſtatutū, debi
tū volentes effectū ſortiri, diſcretioni ve
ſtræ per apoſtolica ſcripta mādamus, &
diſtrictè pręcipimus, quatenus ſi idē epi-
ſcopus, vel Huluin, ſiue alius prænomi-
natum

natum B. canonicum Tornacen. ſuper illa præbenda, quam ipſe tam ſolēniter eſt adeptus, poſt monitionem veſtram duxerint impetendum, aut poſſeſſionē præbendæ qualibet occaſione turbandam, eos per ſeueritatem diſtrictionis eccleſiaſticæ omni contradictione, & appellatione ceſſante compeſcere nullatenus omittatis, nihilominus facientes, vt prænominatus epiſcopus ſuū in hoc velit adhibere conſenſum. Nolumus enim (ſicut nec fieri conuenit) vt apoſt. ſedis inſtitutio tam ſolēniter celebrata, & tot, tantorūq; virorum approbationibus, & ſententia vnanimi roborata, temeritate, ſeu contradictione quorumlibet infirmetur, aut factum, quod de tanti conſilii maturitate, ac prouida cōſideratione proceſſit, in recidiuæ quæſtionis ſcrupulum relabatur. Nullis literis obſtantibus harum mētione non habita, &c. Quod ſi omnes, &c. Tu frater epiſcope cum eorū altero, &c. Datum Romæ apud ſanctum Petrum, III. Calend. Maii, Pontificatus noſtri anno primo.

LAMECEN. EPISCOPO, ET G. monacho quondam epiſcopo Lamecen & Priori de eccleſiola, ut cauſam inter Bracarenum Archiepiſcopum & canonicum S. Martini de Caſtro, de exemptione inſtitutam defimant.

CVm veniſſet olim ad apoſtolicam ſedem N. canonicus ſancti Martini de caſtro, nobis expoſuit, ꝙ bonę memoriæ N. quondam Bracaren. Archiepiſcopus de conſilio fratrum, & canonicorū ſuorum aſſenſu, Illuſtris quoque Portugal. Regis A. & vxoris eius M. Reginæ precibus inclinatus, eccleſiæ ſancti Martini de Caſtro priuilegium exemptionis indulſit, & eam ab omni iure epiſcopali prorſus abſoluit, propter quod poſſeſſionem quandam in villa de Molas, & duo caſalia in terra de Regaldos, ex quibus tantundem, vel eo amplius percipiebat eccleſia, dictus archiepiſcopus in recompēſationem accepit, ſicut in priuilegio continetur, quod per ſedem apoſtolicā fuit poſtmodum confirmatum, ita ꝙ eadem eccleſia eccleſiæ Romanæ certum cenſum annis ſingulis exhiberet. Verū ecōtra venerabilis frater noſter N archiepiſcopus Bracaren. aſſeruit, ꝙ eadem eccleſia, cum adhuc parochialis exiſteret, & poſtmodum cum per I. quondam Bracaren. archiepiſcopum facta eſſet canonica regularis, iura epiſcopalia Bracaren. eccleſiæ perſoluebat. Tandem vero canonici eiuſdē eccleſiæ dicto archiepiſco duo caſalia conferentes, relaxationem iuris epiſcopalis pro parte quadā impetrarūt ab eo. Sed diſſenſione poſtmodum ſuper hoc exorta, idem canonici caſalibus, prædictis receptis, iura epiſcopalia memorato archiep. & ſucceſſori eius diutius perſoluerunt. Adiecit etiam idem archiepiſcopus, quòd ipſe ab eadem eccleſia, ſicut ab aliis monaſteriis Bracaren. diœcēſis iura parochialia, & procurationes annuas aliquamdiu recepiſſet, quæ cum ſibi præſumpſiſſent poſtmodum denegare, poſt primam, ſecundam, & tertiā commonitionem ſuſpenſionis in Priorem, & in monaſterium interdicti ſententiam promulgauit, ac poſtmodum tam Priorem, quàm conuentum, quia ſententiā ipſam ſeruare nolebāt, excōmunicationi ſubiecit. Cumque poſtmodum coram dilecto filio G. ſancti Angeli diac. Car qui tunc in partibus illis legationis officio fungebatur, quæſtio ſuper hoc fuiſſet aliquandiu agitata, & tandem venerabili fratri noſtro N. Priori ſanctæ Crucis ex ipſius delegatione commiſſa, pars aduerſa lite pēdente ad apoſtolicam ſedem accedēs, veritate tacita confirmationem prædicti priuilegii impetrauit. Allegabat etiam idē archiepiſcopus ex priuilegio taliter impetrato, nullum debere ſibi præiudicium generari, & ſe ante omnia debere reſtitui, cum eum iure conſueto Prior, & canonici auctoritate propria ſpoliaſſent. Quia vero nobis ad plenum non conſtitit de præmiſſis, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus partibus conuocatis, audiatis hinc inde propoſita, & quod iuſtum fuerit inter eos appel. poſtpoſita ſtatuatis, & faciatis, quod decreueritis auctoritate noſtra firmiter obſeruari. Quod ſi omnes, &c. duo veſtrum, &c. Datum Romæ apud Sanctum Petrum.

ARCHIEPISCOPO MEDIOlanen. vt cancellariam dignitatem in eccleſia Mediolanenſi vacantem, ſubdiacono Pontifices conferat.

IN his, quæ nō ſolum ad ſpiritualia, verum etiam ad ſæcularia pertinēt, te credimus adeo eruditum, vt ſatis inter bonum, & malum diſcernere debeas, & agnoſcas, quibus inter deuotos, & fideles tuos ad maioris remunerationis ſtipendia tenearis. Vnde (quod abſit) tanto maiori appareres reprehenſione notandus, ſi merita tuorū bene viuētiū abſq; remuneratione debita ſub diſſimulationis oculo pertranſires, quanto minorem in his excuſationē tuæ prouidentia circunſpectionis admittit. Sane ſi velles etiam diffiteri, non poſſes, quantum dilectus filius Hēricus Subdiaconus noſter pro te tā apud ſedē apoſtolicā, quàm alias fideliter laborauerit, & deuotè, pro quo tanto confidentius preces noſtras pro ipſo tibi duximus porrigendas, quāto iuſtiori cauſa, quæ ad id efficaciter nos inuitat, ipſas credimus adiuuari, cū eas, quas tanquā primitias, tibi dirigimus, apud te mereri ſperemus audientiā cū effectu, & ſi etiā ſecus eligeres faciendū, nulla rationabilis tibi excuſatio ſupereſſet, ad prouiſionem dicti ſubdiaconi cōgrua opportunitate ſe temporis ingerēte. Inde eſt, qđ cum, ſicut audiuimus, Cācellariæ dignitas per annum, & vltra, iā in eccleſia Mediolanen. vacauerit, licet iuriſdictio eā conferendi eā ad nos iuxta Lateranen. ſtatuta Cōcilii pleno iure ſit deuoluta, cū nec per te infra ſex menſes, nec per Mediolanen. Capitulū infra ſex alios fuerit ordinata. Nos tamen tibi tanquā fratri chariſſimo deferre volentes, deuotionē tuā rogamus affectuoſius, & monem⁹, per apoſtolica tibi ſcripta præcipiendo mandantes, quatenus eidē ſubdiacono, qui tā per ſeu quàm per conſanguineos ſuos, tibi, & eccleſiæ tuæ plurimū eſſe poterit fructuoſus, & ad ipſius executionē officii ꝓbatur idoneus, quē nos ēt quadam prærogatiua ſpeciali diligimus, dictam Cancellariam ſine cuiuſlibēt difficultatis obſtaculo, tam noſtrarum precum intuitu, quàm ipſius meritorum, & probitatis obtentu, non differas aſſignare, ita vt ipſe in hoc bonitatis tuæ dulcēdinem valeat experiri, noſq; in noſtrarum exauditione precum tuæ probare poſſimus deuotionis affectum. Quod ſi poſtquam literas noſtras receperis ad eludendum mandatum noſtrum in præiudicium iuris canonici, quod nobis cōperit ex Lateran. ſtatuto Concilii, de ipſa Cancellaria (qđ non credimus) aliquid duxeris ſtatuendum, nos id irritum decernimus penitus & inane, ſicque (auctore Domino) faciemus idem mādatum efficaciter adimpleri, quod ad cōſumationem præſentis negocii, quæ de ipſo non fictè incepimus, finis congruus ſubſequatur. Datum Romæ apud S. Petrum.

EPISCOPO, ET CLERO PLACENTIN. vt Palauicinum compellas ad reſtituendū ablata Cardinali S. Mariæ.

QVi monitis acquieſcere nolunt, & mandatis apoſtolicis obedire, nec ad obediendum minus etiam inducuntur, canonicæ ſeueritatis in ſe debent experiri rigorē, vt effectus ab eis obtineat, quod interminatio non potuerat obtinere. Sane cum olim conſulibus, & populo Placentinis dederimus in mandatis, vt V. Palauicini filium, & ſocios, ac fautores iniquitatis ipſius cōmorantes, in veſtro diſtrictu ad reſtitutionē eorū, q̄ dilecto filio noſtro P. Sanctę Marię in via lata, diacono Card. cum de prouincia legationis ſuæ rediret, violenter abſtulerant, tradita ſibi poteſtate compellerent, alioquin Eccleſiam Placentinam ſubiiceremus Eccleſiæ Rauennati, ac ſi nec ſic mandatis apoſtolicis obedirent, epiſcopali dignitate tam Placentin. quàm Parmē. eccleſiam priuaremus, quia quod mandabatur adimplere, hactenus diſtulerunt, ne mendacii arguamur, recedere non poſſumus à tramite veritatis, aut non concludere in effectu quæ prædiximus comminando. Ea propter eorū contumaciam attendētes, præſentium auctoritate de conſilio fratrum noſtrorum ſtatuimus, vt niſi infra quindecim dies poſt receptionem præſentium mandatum, quod per alias eis literas fecimus, curauerint adimplere, Eccleſia Placen. Eccle. Rauennati ſubiaceat, & vos venerabili

fratri

fratri noſtro N. Archiepiſcopo Rauennati reſpondeatis,& ipſius non pręſumatis mandatis, & admonitionibus contra ire, donec nobis, & eidem Card. plenarie fuerit ſatisfactum, tā Placenti. quàm Parmen. Eccleſiam epiſcopali dignitate (dante Domino) priuaturi, ſi nec ſic nobis fuerit plenarie ſatisfactum. Ideoque per apoſtolica vobis ſcripta mandamus, & diſtrictè pręcipimus, quatenus eidem archiepiſcopo reſpondere curetis, alioquin noueritis vos officio, beneficioque ſuſpenſos. Mandauimus autem eidem archiepiſcopo, vt vos ad obediendum ſibi per cenſuram eccleſiaſticam, & aliter (ſi opus fuerit) appellatione remota cōpellat. Nos enim ſententiam, quam in vos, ſi contumaces fueritis, tulerit, ratam habebim⁹, & faciemus (auctore Domino) inuiolabiliter obſeruari. Cariſſ quoq; in Chriſto filię noſtræ C. Imperatrici, & tā Francorum, quàm Anglorum Regi, & nobilibus viris N. Comiti, & Baronibus Campaniæ N. Duci Burgundiæ, ac N. Comiti Maurinen. firmiter pręcipiendo mandamus, vt bona mercatorum Placētinorum, & Parmen. qui deinceps fuerint in terra eorum inuenti, tādiu apud ſe ſub cuſtodia fideli detineant, vel faciant in tuto deponi, donec nobis, & eidem Cardinali fuerit plenarie ſatisfactum, & ipſi quid de his facere debeant, mandatum à nobis receperint ſpeciale. Conſules etiam Placentin. niſi nobis iuxta mandatum dilecti filii G. Sanctę Mariæ in porticu diacon. Cardin. apoſtolicę ſedis legati curauerint ſatisfacere, & terminum, quem ipſe eis ad ſatisfaciendum præfixerit, ſe nouerint excōicationis vinculo innodatos. Mādamus autem rectoribus Lombardiæ, vt conſules ipſos, & poteſtatem Parmen. ad ſua cōſilia nō admittant, immo eos ſicut excōicatos arctius ſtudeant euitare. Scribimus quoq; vniuerſis archiepiſcopis, epiſcopis, & aliarum eccleſiarum prelatis in Lombardia conſtitutis, vt ſi conſules Placentini, vel poteſtas Parmē. in ciuitates, vel quaſcunque terras Lombardiæ forte deuenerint eis præſentibus, in ciuitatibus, vel terris ipſis diuina prohibeant officia celebrari. Omnes autem literas, quæ pro eorū contumacia edomanda de mandato noſtro ſuper hoc negocio ſunt confectæ, eidem Card. tranſmittimus, eis, ad quos diriguntur, niſi infra quindecim dies poſt ſuſceptionem præſentium nobis iuxta formā literatum, quas idem Cardinalis ad vos primo detulit, ad plenum ſatisfactū fuerit, aſſignandas, ei dantes firmiter in mādatis, vt te frater epiſcope, & clericos Placen. ad obediendum memorato archiepiſcopo, cui vos ex tunc decernimus vſque ad dignam ſatisfactionem eſſe ſubiectos, per cenſuram eccleſiaſticam, appellatione remota compellat. Quòd ſi forte Cardinalis memoratus in terra non fuerit, venerabilibus fratrib⁹ noſtris N. Mediolā. Archiepiſcopo, & N. epiſcopo Cuman. excuſationem huius apoſtolici mādati committimus, vt ambo, vel alter eorum, ſi his exequendis nequiuerint interſſe (ſicut pręmiſſum eſt) in ipſius executione apoſtolica fretus auctoritate procedat. Illud etiam relinqui nolumus incorrectum, quod interdictum in ciuitate & diœceſi poſitum non plene (ſicut dicitur) obſeruatur, cum auctoritate noſtra prolatum fuerit, & à nobis poſtmodum cōfirmatum. Vnde vobis in virtute obedientiæ diſtrictè pręcipiendo mandamus, vt vos illud inuiolabiliter obſeruetis, & faciatis per veſtram diœceſim incōcuſſe ſeruari, eos qui contrauenire præſumpſerint, officio, beneficioq; ſuſpēſis, ad ſedem apoſtolicam tu frater epiſcope, tranſmiſſurus. Datum Romæ apud S. Petrum, XI. Calend. Maii, Pontificatus noſtri anno I.

Scriptum eſt prædictis omnibus ſuper hoc, iuxta quod in eiſdem literis continetur.

EPISCOPO, ET CAP. PARMEN. de eadem Re.

QVi monitis &c. vt ſup. In eundem fere modum vſque ad verbum illud Compellerent. Alioquin Burgum ſancti Domini eximeremus a iuriſdictione Parmen Eccleſiæ, quia ipſi quod mandabatur &c. vſq; ad verbum illud de cōſilio fratrum noſtrorū. Burgū ſancti Domini

mini ab Eccle. Parmen vſque ad ſatiſfa- ctionem congruam eximimus poteſta te, tam veſtrã, quàm Placen. Eccleſiã &c. vt ſuprà vſque ad verbũ illud ſatiſfactũ. Scribimus autem chariſſimæ in Chriſto filiæ C. Imperatrici &c. vſq; ad verbũ il- lud ſpeciale. Omnes autem literas, quę pro eorum cõtumacia &c. vſq; ad verbũ illud firmiter in mandatis. Vt clericos in Burgo ſancti Domini cõſtitutos, à iugo Eccleſiæ Parmen. abſoluat, & publice iã tum Eccleſiæ Romanæ teneri. Quod ſi forte Card. memoratus in terra non &c. vſq; ad verbum illud procedat. Ideoque per apoſtolica vobis ſcripta mandamus, & diſtricte præcipimus, quatenus cũ idẽ Burgum ſancti Domin. à veſtra fuerit iu riſdictione exemptum, nullam in eccle- ſias, vel clericos eius exercere præſuma- tis de cætero poteſtatem ſub pœna ex- cõmunicationis, vobis nihilominus in- hibentes, ne Huberto Palauicini filio ali quid de prouentibus Parmẽ. Eccleſiæ im pendatis, nec eũ, vel ſuos, vel aliquos pro eo patiamini de ipſis aliquam vſurpare, vel qualemcunque accipere portionem, contra qđ hactenus egiſſe dicimini frau dulenter. Illud etiam impunitum relin- quere nec poſſumus, nec debemus, quod interdictum in ciuitate veſtra, & diœceſi poſitum nõ plene (ſicut dicitur) obſerua tur, præſertim cum auctoritate noſtra prolatum fuerit &c. vt ſuprà vſque in fi- nem. Datum vt ſuprà.

RAVENNATI ARCHIEPISC. de eadem re.

CVm apud ſedem apoſt. poteſtatis re ſideat plenitudo, non eſt admiratio ne ducendum, ſi penſatis ſubditorũ me- ritis, nunc exaltat humiles, nunc de pri- mit contumaces. Sane cum ipſa mater ſit omnium generalis, vt in ſublimatione humilium ad obediendum prouocet cõ tumaces, & in contumacium depreſſio ne tam ſuperbis, quàm humilibus auda ciã ſubtrahat contemnendi, & mãſuetos extollit, & deponit ſupercilium ſuperbo rum. Ideoq; Placentinorum cõtumaciã attendentes, præſentium auctoritate ſta tuimus de fratrum noſtrorum conſilio, & voluntate communi, vt eccleſia Placẽ tina eccleſiæ Rauennati ſubiaceat, & ve nerabilis frater noſter Epiſcopus, clerus Placentin. tibi obediẽtiam, & honorem exhibeant, donec nobis, & dilecto filio P. ſanctæ Mariæ in via lata diac. Card. iu xta tenorem literarum, quas eis direxi mus Placentiam, ſatisfactionem curaue rint plenariam exhibere, auctoritate tibi apoſtolica indulgentes, vt eos ad obediẽ dum tibi, & reſpondendũ (ſicut ſuperiùs eſt expreſſum) compellendi liberam ha beas facultatem. Nos enim ſententiam, quam in eos propter hoc tuleris, ratã ha bebimus, & faciemus (auctore Domino) inuiolabiliter obſeruari. Nulli ergo, &c. Datum Romæ apud Sanctum Petrum.

OVETEN. EPISCOPO, VT EX Collegio canonicorum iterum fiat monaſte- rium.

CVm à nobis petitur, &c. vſq; ad ver bum illud Effectum. Significaſti ſi quidem nobis, ꝙ cum in eccleſia ſancti Seruandi inſtitutio abbatis, & monacho rum ad te de iure pertineat, monaſteriũ ipſum conuerſum eſt in canonicã ſęcula rẽ, & cuidam clerico in beneficiũ aſſigna tum, quod tu quantum in te fuerat emẽ dare intendens, monaſterium ipſum in priorem religionis ſtatũ deſideras reuo care. Ea propter venerabilis in Chriſto frater tuis precibus annuẽtes, vt eccleſiã ipſam ad debitum religionis ſtatũ redu cas, inſtituendi ibidem abbates, & mona chos, ſicut ad te pertinet, liberam tibi cõ cedimus auctoritate apoſtolica faculta tem. Nulli ergo &c. Datum Romæ apud S. Petrum, VI. Non. Maii.

FRATRI RAINERIO, VT CV- ret Ouetenſem epiſcopum à Rege Legionen. eie- ctum reſtitui.

CVm venerabilis frater noſter Oue ten. Epiſcopus interdictum, quod in regnum Legionen. apoſtolicæ ſedis auctoritate prolatum fuerat, & ipſe ſer uauerit, & in ſua diœceſi fecerit obſerua ri, & propter hoc de regno Legionen. exi lium coactus fuerit ſuſtinere, iuſtum nõ eſſet aliquatenus, vel honeſtum, ſi de re ceptione ipſius in abſolutione regis, &

regni

regni à te, vel nullatenus vel nimis tepi
de tractaretur. Ideoque diſcretioni tuæ
per apoſt. ſcripta mandamus, quatenus
ſi iuxta formam, quam tibi dedimus, Re
gem Legionen. duxeris abſoluẽdum, ex
debito præſtitæ cautionis illi præcipias,
antequam interdictum regni relaxes, vt
non impediat, quominus dictus Epiſco
pus ſuæ reſtituatur diœceſi, & tam de dã
nis illatis, quàm de fructibus inde perce
ptis recompenſationem ei exhibeat com
petentem, & ei faciat ablata cum integri
tate reſtitui. Noueris autem nos eidem
epiſcopo de ſpeciali gratia conceſſiſſe, vt
cum regni Legionen. relaxauerit interdi
ctum, latam in ſuam diœceſim interdicti
ſententiam, & hactenus obſeruatam per
ſe, vel nuncium ſuum auctoritate noſtra
cum tuo conſilio valeat relaxare. Vnde
nihilominus volumus, & mandamus, vt
prædictum epiſcopum nõ impedias, quo
minus ſecundum prædictam formã per
ſe, vel nuncium ſuũ diœceſim Oueten
ſem abſoluat. Datum vt ſuprà.

*TERRACHONEN. ARCHIEPISCO-
po, ne intra ſeptennium proximo vacatura beneſi
ficia conferantur, ſed redditus conuertantur in
vſus creditorum.*

IMminet nobis ex ſuſceptæ adminiſtra
tionis officio, vt eccleſiarum profecti
bus taliter intendere debeamus, ꝙ ipſæ
in ſtatu debito perſiſtẽtes ſalubribus ꝓ
ficere valeant inſtitutis. Sane ad noſtrã
noueritis audientiam perueniſſe, ꝙ ec-
cleſia tibi commiſſa propter beneficia
tam manſionariis, quàm non manſiona
riis aſſignata, cum ipſius redditus ad
hoc ſufficere non valeant, iam fere ad ni
hilum eſt redacta. Volentes igitur eiuſ
dem eccleſiæ profectibus paterna ſolici
tudine prouidere, fraternitati tuæ per
apoſt. ſcripta præcipiendo mandamus,
quatenus, ſi vera ſunt, quæ dicuntur de
poſſeſſionibus ad menſam tuã pertinen
tibus, infra ſeptennium nulli beneficiũ
de nouo aſſignes, niſi neceſſitas, vel ec-
cleſiæ vtilitas poſtulauerit, vt per hoc ſal
tem reſpirare valeat ab onere debitorũ.
Datum Romæ apud Sanctum Petrum,
V. Calend. Maii.

*PRAEPOSITO N. DECAN.
& Ca Cameracen. vt à deceſſore ſuo & à ſe inſti
tutum recipiant in canonicum.*

PRopoſuit nobis dilect. filius Thebal
dus presbyter, ꝙ cum bonæ mem. C. *Ca. Propoſuit. de cõceſſione præbendæ.*
Papa prædeceſſor noſter poſt preces,
quas vobis pro receptione ipſius in fra-
trem, & aſſignatione præbendæ ad dona
tionem veſtram ſpectantis in eccl. veſtra
proximo vacaturæ, eidem facienda por
rexerat, mandatum vobis apoſt. deſtinaſ
ſet, & bonæ mem. decan. Remen. execu
torem conceſſiſſet eidem, decanus ipſe
vos in executione mandati apoſt. contu
maces inueniẽs, & rebelles de præbenda
primo vacatura in eccleſia veſtra, quæ
ad donationem Cap. pertinent, auctori
tate apoſt. inueſtiuit, vobis præcipiens,
vt eũ in canonicũ recipientes, & fratrem,
ipſi ſtallum in choro, & locum in Cap.
cõferretis, eccleſiarum vobis introitu in
terdicto, ſi quid mandabat, differretis in
fra triduum adimplere. Vos autem nec
mandatum eius exequi voluiſtis, nec ab
eccleſiarum ceſſaſtis ingreſſu, immo po
tius in eluſionem mandati apoſt. cauſa
diffugii ad eũdem decanum appellaſtis,
& cum ipſe decanus morte præuentus in
negocio ipſo vlterius non potuiſſet pro
cedere, & præbenda, quæ ad donationem
veſtrã ſpectabat in eccleſia Cameracen.
vacaſſet, eam alii aſſignaſtis, in eundem
presbyterum excõmunicationis ſenten
tiam promulgãtes, quia literas eiuſdem
decani ſibi in teſtimonium reſeruauit.
Cum autem ꝓpter hoc idem presbyter
ad eiuſdem prædeceſſoris noſtri præſen
tiam acceſſiſſet, ſicut ex literis eius nobis
innotuit, ipſe quod ab eodem decan. fa
ctum fuerat, ratum volens haberi, colla
tionem præbãdæ factam à vobis penitus
irritauit, & eundem presbyterum ab ex
communicationis vinculo abſolutum,
de ipſa manu propria per annulum inue
ſtiuit. Licet autem intentionis noſtræ
non ſit inueſtituras de vacaturis factas,
contra canonum inſtituta ratas habere,
qui ſecundum plenitudinem poteſtatis
de iure poſſumus ſupra ius diſpenſare, at
tendentes tamen, ꝙ idem presbyter non
de vacatura, ſed de vacante per prædeceſ
ſorem noſtrum fuerat inueſtitus, vtpote
quæ

quæ poſt caſſationē cōceſſionis à vobis factæ intelligebatur vacare, diſcretioni veſtræ per apoſt. ſcripta mandamus, atq; præcipimus, quatenus amoto ab eadē p̄benda quolibet detentore, eū ipſo T. omni dilatione, excuſatione, & app poſtpoſitis cōferatis, & permittatis ab ipſo pacificè poſſideri, ei ſtallū in choro, & locū in Cap. cum plenitudine honoris canonici aſſignantes, alioquin noueritis nos venerabili fratri noſtro N. Cathalaunen. ẽpo dediſſe firmiter in mādatis, vt ipſe id auctoritate apoſt. exequatur, cōtradictores eccle. cēſura ceſſante appellatione percellens, ſi vos ſup executione mādati noſtri deſides fueritis, vel remiſſi. Nos enim ſicut nolumus iniuſta p̄cipere, ſic iniuſtis præceptis nolumus pati repulſam, q̄ prōpti ſumus oēm inobedientiā ſcd'm apoſt. verbū vlciſci. Nullis literis &c. harū tenore tacito &c. Datū Romæ apud S. Petrū.

In eundem fere modum N. Cathalaunen. Ediſcopo.

MATTHAEO ABBATI, ET CONuentui S. Spiritus de Arenulis.

SAcroſancta Rom. Eccl. &c. vſq; ad verbū illud ſuſcipimus. Ad indiciū autē huius noſtræ ꝑceptionis paginę nobis, noſtriſq; ſucceſſoribus vnū Bizantū annis ſingulis exoluetis. Nulli ergo. &c. Datū Romæ, apud S P. VI. Non. Maii.

N. OXOMEN. N. OSCEN. ET N. Dertuſen. epiſcopis, vt cauſam Archiepiſcopi & Capitulum Terraconenſe contra monaſterium Riuipollenſe determinent.

VEniens olim ad apoſtolicā ſedem Vuilhelmus monachus Riuipollē. cauſam, quæ inter venerabilem fratrem noſtrum N. archiepiſcopum, & dilectos filios canonicos Terrachonen. ex vna parte, & monaſterium Riuipollen. ex alia ſuper villa, & honore de centum cęllis vertebatur, ad quoſdam obtinuit iudices delegari. Verum quoniam ipſe in falſitate bullæ noſtræ fuit publice deprehēſus, & ſuſpectus habetur, ne præter literas, quas à nobis obtinuit, aliquas alias ſub falſa bulla in Hiſpaniam deſtinarit, fraternitati veſtræ per apoſt. ſcripta mandamus, quatenus nullis literis ſuper hoc impetratis obſtantibus, & reuocato quicquid earum auctoritate eſt forſitan attētatum, audiatis cauſam, & eam fine debito terminetis, facientes quod ſtatueritis per cenſuram eccle. inuiolabiliter obſeruari, audituri nihilominus cauſam, quæ inter Terrachonen. Eccle. & monaſterium Riuipoll. ſuper caſtro de Analech vertitur, & fine canonico deciſuri. Datū Romæ apud Sanctum Petrum, II. Nonas Maii.

PHILIPPO ILLVSTRI REGI Franciæ, de confirmatione fœderis inter ipſum Regem & comitem Flandriæ.

LIcet ex iniuncto nobis apoſtolatus officio cunctorum teneamur prouidere quieti, & pacem inter ſingulos exoptare, quietem tuam, & regni tui tanto ſpecialius conſeruare volumus, & debemus, & inter magnificentiam regiam, & homines ſuos firmæ pacis exiſtere fœdera, ſtudioſius affectamus, quanto perſonam tuam ſpecialiori diligimus in Domino charitate, & pacem tuam, & regni tui ad eccle. commodum cognoſcimus efficacius redundare. Ea propter chariſſ. in Chriſto fili, tuis iuſtis precibus inclinati, & petitionibus tuis quantum cum Deo poſſumus, gratū impertientes aſſenſum felicis mem. C. Papæ prædeceſſoris noſtri veſtigiis inhærentes, compoſitionē factam inter ſerenitatem tuā, & dilectū filium noſtrum Baldum Comitem Flādriæ pro pace perpetuò ſeruanda, ſicut rationabiliter facta eſt corā viris religioſis, & prudentibus, & ſcripto authentico roborata, & firmata pluribus iuramētis, & ab vtraq; parte recepta, auctoritate apoſt. cōfirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Ad maiorem autem ipſius facti notitiam authenticum prædicti Comitis, de verbo ad verbum præſentibus literis apponi fecimus, & tranſcribi, cuius tenor talis eſt, Ego Bal. Comes Fland. & Hainen. notū facio vniuerſis præſentibus pariter, & futuris, q̄d ego conceſſi, & iuraui Domino meo Ligio Philippo illuſtri Regi Franciæ, quòd omnibus diebus vitæ meæ bona fide, & ſine fictione ipſum iuuabo cōtra

Iuramentum comitis Flandriæ, quod præſtitit Regi Gallorum.

omnes homines, qui poſſunt viuere, & mori, præterquam de terra Hainen. contra Dñm meum Epiſcopum Leodicen. ſi ipſe vellet inquietare Regẽ Franciæ, vel Rex Franciæ eum, ſiue contra Dñm Imperatorem de eadem terra, neque Regi Franciæ de huiuſmodi auxilio faciendo nunquam deero, quamdiu idem Dñs meus Rex Franciæ rectitudinem mihi facere voluerit in curia ſua, & me facere iudicari per eos, qui me iudicare debent in curia Regis Franciȩ, & hoc faciã Dño meo Regi Franciȩ aſſecurari per iuramẽta viginti hominũ meorum de Hainen. quos elegerit Rex Franciȩ in hũc modũ. Ipſi iurabunt, & literas ſuas patentes Regi Franciæ inde dabunt, quod mihi cõſulent, & volent, & efficient ad poſſe ſuum bona fide, vt hanc cõuẽtionẽ teneã Domino Regi Frãciȩ integrè, & ꝙ ſi ab hoc reſiliero, in captionẽ Dñi Regis Frãciæ ibũt Pariſios infra quadraginta dies, poſt quã id ſciuerint, vel per ſe, vel per ſubmonitionẽ Regis Franciȩ, niſi infra eoſdem quadraginta dies Regi Franciæ emendatum fuerit, nec de captione Regis Franciæ exibũnt, donec illud ſit emendatum, & quotieſcunque me cõtinget ab hac cõuẽtione reſilire, toties Pariſios in captione Regis Franciæ ire, & captionẽ ei tenere tenebuntur ad eundem modũ, qui prȩdictus eſt. Eandẽ ſecuritatem faciam fieri dño Regi Franciæ cõtra omnes homines à quadraginta hominũ de terra mea Fland. quam modo teneo, quos ipſe Rex Franciæ elegerit, & quàmcito ad me venerit, per ius meum terra, quam Comitiſſa vxor quondam auunculi mei N. Comitis Fland. Philippi tenet nomine dotalitii, à quadraginta hominum eorũ illius terræ, quos Rex Franciæ elegerit, eandẽ ſecuritatem fieri, & præſtari faciam Dño meo Regi Franciæ. Et quicunq; morientur ex his, qui hanc fecerunt Regi Franciæ ſecuritatem, hæredes eorum eandẽ ſecuritatẽ præſtare regi Franciæ faciã. Qui cunq; hominum meorum de vtraq; terra prædicta huiuſmodi ſecuritatem dño Regi Franciæ noluerint, terras ſuas eis auferram, nec reddam, donec Regi Franciæ dictam fecerint ſecuritatem. Et interim alios ad electionem Regis Franciæ faciam regi facere illam ſecuritatem, cæterum dñm N. Remẽ. Archiepiſcopum, & N Atrebaten. & N. Cameracen. & N. Morinen. Epiſcopos rogabo, & bona fide requirã, quod quotieſcunq; me à prædictis conuentionibus reſilere contigerit, toties me excommunicent, & terram meam totam interdicto ſupponant, non obſtante aliqua appellatione, donec id emendatum ſit Regi Franciæ, & literas meas patentes tam archiepiſcopo, quàm dictis epiſcopis dabo continentes me his conceſſiſſe, quod hanc iuſtitiam poſſint in me exercere, non obſtante appellatione, ſi à dictis conuentionibus reſilijero, & efficiam ad poſſe meum, quod ipſi literas ſuas patentes ſuper hoc dabũt Regi Franciæ. Ita etiam quod quicunq; ſucceſſerint Remen. archiep. & memoratis epiſcopis ad idem faciendum ſuper me, & ſuper terrã meã, Domino Regi Frãciæ tenebuntur, Dominum Papam etiam, & alios ſummos pontifices Dñi Papæ ſucceſſores rogabo, & literas meas patentes, quas tradam Regi Franciæ, quatenus domino Regi Franciæ ſuas ſuper hoc confirmationis dẽt literas, & iuſtitiæ in me, & terram meã exercendæ, ſi ab his reſiliero. Sciendum præterea, ꝙ Domino meo Philippo Regi Frãciæ, & hæredi ſuo quito feudum Bolen. & feudum Gumar. & feudum Oſiaci, ſiquid in illis feudis habeo, quæ omnia iuraui, & ſigillo meo rata firmaui. Nulli ergo, &c. Datum Romę apud Sanctum Petrum.

Scriptum eſt autẽ ſuper hoc Vuillielmo Remen. Archiepiſcopo, & Suffraganeis eius, vt apoſt. freti auctoritate dictam compoſitionem faciant, ſublato cuiuſlibet contradictionis, & appellationis obſtac. per excommunicationis in perſona, & interdicti ſententiam in terras inuiolabiter obſeruari.

N. CISTRIEN. ET N. CLARAEuallen. Abbatibus, vt per Archiepiſcopum Rothomagensem, poſt interpoſitam à Philippo Gallorum rege appellationem, attentata reuocent.

Deferendum Regi, quaſi præcellenti, cum in generali teſtetur Apoſtolus,

lus, illi deferre ſpecialiter volumus, & deferri deſideramus ab aliis, quē certis nouimus argumentis, & fidei Catholicæ integritate præcellere, & inter cæteros reges in deuotionem Rom. eccleſiæ propoſito perſiſtere firmiori. Hinc eſt, quod nos attendentes fidem, & deuotionem, quā chariſſimus in Chriſto filius noſter Philippus Rex Francorum illuſtris, non ſolum circa Rom. eccleſiam, verum etiam circa eccleſias vniuerſas, quaſi ex liberalitate innata creditur exhibere, de venerabilis fratris noſtri N. Rothomagen. archiepiſcopi diſcretione miramur, quia (ſicut audiuimus) cum idem rex ſup facto Andeliaci ab ipſo Archiepiſcopo, tāquā à ſuſpecto iudice appellarit, ne aliquid poſſet in eius præiudiciū generari, nihilominus idem archiepiſcopus ipſum infeſtat, eiusque terram in ſua prouincia cōſtitutam eccleſiaſtico minatur ſupponere interdicto. Vnde nos canonum ſtatuta ſequentes, ſi quid poſt appellationē illam rationabiliter interpoſitam in eius præiudicium fuerit attentatum; irritum decernentes penitus, & inane præfato archiepiſcopo mandauimus diſtrictius inhibentes, ne prædictum regem de cætero propter hoc moleſtare, aut in terram eius ſententiam promulgare præſumat, quamdiu coram vobis, qui neutri partium meritò debetis eſſe ſuſpecti, parere voluerit æquitati. Quo circa diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus ſi ſæpe dictus archiepiſcopus poſt appellationem illam eodem rege taliter iuri ſtare parato in prædictā terram aliquam in grauamen ipſius duxerint ſententiam promulgare, vos noſtra freti auctoritate illam denuncietis, ſublato appel obſtaculo, non tenere. Ne vero propter loci diſtantiam eidem Archiepiſcopo graue ſit ad veſtram præſentiam pro conſequenda iuſtitia laborare, præſentium vobis auctoritate mādamus vt quoties neceſſe fuerit, ad locum congruum accedatis, & ſine perſonarum acceptione, iuſtitia mediāte, procedere nō tardetis. Nullis literis obſtantibus, ſi quæ apparuerint veritate tacita, &c. Datum Romæ apud Sanctum Petrum.

ODONI THERDONEN. EPISCOpo, quod omnes religioſos ſibi ſubiectos liceat ad obſeruationem interdicti compellere, ſaluis priuilegiis ſummorum Pontificum.

OFficii noſtri debitū, & ſolicitudo requirit, vt fratres & Coepiſcopos noſtros in iuſtis debeamus petitionibus ſpecialius exaudire, nec eorum ſententias, quas in contumaces, & rebelles duxerint rationabiliter promulgandas, permittamus temeritate qualibet violari. Cū igitur (ſicut tua nobis inſinuatio patefecit) multi religioſi tuæ diœceſis contra generalem interdictum ante poſitum diuina non metuant officia celebrare, fraternitati tuæ auctoritate præſentium duximus indulgendum, vt liceat tibi omnes tuæ diœc. ſaluis priuilegiis, & indulgentiis Rom pōtificum, ad obſeruantiam inter dicti à te poſiti appellatione remota canonica diſtrictione compellere. Nulli ergo, &c. Datum Romæ apud S. Petrum.

GRADEN. PATRIARCHAE, vt decimas à ſibi ſubiectis parochianis recipiat, etſi habitantes ſub aliis Epiſcopis habitarunt.

SI quando à fratribus, & Coepiſcopis noſtris à nobis requiritur, quod à tramite rationis non deuiet, eorum poſtulationi facilem nos conuenit præbere cōſenſum, vt eò fortius circa iniunctum ſibi officium intendere valeant, & in noſtra deuotione perſiſtere, quo ſe à nobis benignius, ac celerius ſenſerint exauditos. Inde eſt, quòd cum eccleſiam ſancti Achindan. apud Conſtantinopolim te habere proponas, quidā Suffraganeorū tuorum decimas à parochianis eiuſdem eccleſiæ, qui de tuis partibus ad eandem parochiam ſæpe domicilia transferunt, ea occaſione inſtanter requirūt, quia patres eorum, aui, ſiue proaui decimas ipſis aliquando perſoluerunt, & ad ipſas decimas extorquendas nonnunquam ſuos Vicarios tranſmittere non formidāt, nō attendentes, quòd licet ipſi parochiani eorum aliquando fuerint, ex quo ſe ad alienam parochiam tranſtulerunt, manū nō licet cuiquam in meſſem mittere alienam. Ideoq; nos indemnitati tuæ ſolicite prouidere volentes, fraternitati tuę præſentium auctoritate concedimus, vt

liceat tibi à parochianis præſcriptæ eccleſiæ tuæ beati Achindan. non obſtante quòd eorum anteceſſores prædictis Suffraganeis ſuis dum in ipſorum parochia permanebant, decimas perſoluerunt, liberè decimas percipere, & tenere nihilo minus etiam ius cõſuetuale, quod in capellis eccleſiæ prænominatæ tibi de iure competit, ſine contradictione cuiuſlibet de auctorit. noſtra valeas exercere. Nulli ergo, &c. Datum Romæ apud Sanctum Petrum, IIII. Non. Maii, Pontificatus noſtri anno primo.

ABBATI, ET CONVENTVI BELla Villa, quod liceat ipſis conſenſu Epiſcopi, & ſine detrimento alterius oratoria extruere.

CVm à nobis petitur, &c. vſq; ad verbum illud effectum. Vt igitur apoſtolici fauoris obtẽtu religio veſtra (Deo dante) grata in ſpiritualibus, & temporalibus recipiat incrementa; ſtatuimus, vt vobis de conceſſione noſtra ſit licitum in locis in quibus competens fratrum numerus à vobis fuerit inſtitutus, cũ aſſenſu diœceſani epiſcopi ſine detrimẽto iuris alterius, oratoria ſine cuiuſlibet contradictione conſtruere, vbi fratribus morantibus cũ familiis ſuis ſecundum ſtatuta ordinis veſtri diuina valeãt officia miniſtrari. Datum Romæ apud Sanctum Petrum, Non. Maii, Pont. noſtri anno primo.

EISDEM, DE PROCVRATIOne exhibenda fratribus S. Hyrenei.

QVanto Creatori veſtro ſub religionis habitu aſtricti eſtis deuotius, famulari, tanto ſolicitius nos conuenit prouidere, ne per immoderati oneris grauitatẽ aliquatenus poſſit in vobis monaſtici ꝓfectus ordinis impediri. Accepimus aũt vobis ſignificantibus, ꝙ ab ipſo domus veſtræ fundationis primordio de fundatoris voluntate proceſſit, vt fratribus S. Hyrenei procurationẽ vnã annis ſingulis liberaliter exhiberet, cum terras, vel redditus nõ teneatis ab eis, ꝓ quos huiuſmodi procuratio ipſis debeat exhiberi. Verũ tunc temporis propter fratrum, & ſeruientiũ paucitatẽ domum veſtram exhibita procuratio nõ grauabat, cum fines leuiũ non excederet expenſarum, ſed nũc tantũ ibi excreuit numerus ſeruitorũ, & fratrũ, ꝙ ad faciendã procurationem vix modo quatuor marchæ ſufficerent, quæ pro vna ſufficienter fieri cõſueuit. Vt igitur per apoſtolicæ ſolicitudinis curam veſtris poſſit in parte iſta grauaminibus prouideri, auctoritate vobis præſentium indulgemus, ne vltra primã menſurã in procuratione ipſa ſitis vlterius prædictis fratribus obligati, ſed expenſis illis, quæ ſufficere cõſueuerãt, ſint contenti, niſi forte facultates eccleſiæ veſtræ in tantum excreuerint, quòd ſine grauamine ampliato fratrum numero ad ſoluendum debitum procurandi, exrẽdi poſſit quantitas expenſarum. Nulli ergo, &c. Datum vt ſuprà.

ABBATI, ET CONVENTVI S. vedaſti, ſtatuta & laudabiles cœnobij illius conſuetudines Pontifex confirmat & approbat.

CVm à nobis petitur &c. vſq; Veſtris poſtulationibus inclinati. Rationabiles conſuetudines eccleſiæ veſtræ à bonæ memoriæ P. ſancti Griſogoni presbytero Card. tunc Legato ſedis apoſtolicæ approbatas, & per M. quondam abbatem ſancti Vedaſti de conſilio maioris, & ſanioris partis Capituli redactas in ſcriptis, & iam ſigilli ipſius, quàm Card. eiuſdem munimine roboratas, auctoritate apoſtolica cõfirmamus, & præſentis ſcripti pagina communimus, inhibentes, ne vel tu fili abbas, vel tuorũ quilibet ſucceſſorũ cõtra eos temere veniat, nec vos filii monachi contrauenienti aliquatenus pareãtis. Adiicimus etiã, vt ſicut in inſtrumento earundem conſuetudinũ continetur, curias, & domos obedientiarum, in quibus monachi conſueuerant hactenus miniſtrare, nunquam vlli laico ſub quocunque cenſu temere concedere præſumatis, ſed tam res eccleſiæ veſtræ, quàm obedientiarum ipſius per fratres veſtros, & monachos cuſtodiantur, & fideliter pertractentur. Ad hæc auctoritate vobis apoſtolicæ diſtrictius interdicimus, ne obuẽtiones charitatum annuos etiam redditus refectioni fratrum, & pauperum in anniuerſariis deputatos in

alios

alios vſus, niſi euidens eccleſiæ neceſſitas, vel vtilitas exigat, præter communem aſſenſum, vel maioris partis conſilii ſanioris aliquatenus conuertatis, ſed tam dictæ obuentiones, quam & redditus ipſi per Priorem, & monachos, quos Capitulum ad hoc deputauerit, fideliter reſeruentur. Nulli ergo &c. Datum Romæ apud Sanctum Petrum, II. nonas Maii.

GERARDO, ET CONVENTVI Virzilracen. veteres conſuetudines laudabiles approbat, & noua iis priuilegia confert.

QVamuis vniuerſa loca religioſa fouere, ac diligere teneamur, illis tamen propenſiorem curam impendere nos oportet, quæ ſpecialiter beati Petri iuris exiſtunt, & ad noſtram nullo mediante prouiſionem pertinent, & tutelam. Inde eſt, quòd nos iura monaſterii veſtri volentes integra conſeruari, & contra moleſtationes indebitas vos, & idem monaſterium ſpeciali communire priuilegio libertatis, ad exemplar felicis memoriæ Vrbani, Clem. & Cœleſtini prædeceſſorum noſtrorum, auctoritate apoſtolica prohibemus, ne vllus omnino archiepiſcopus, epiſcopus, aut alius eccleſiarum prælatus, niſi de ſpeciali mandato Romani pont. vel Legati ab ipſius latere deſtinati, in monaſterium ipſum abbatem, vel aliquem fratrum veſtrorum interdicti, ſuſpenſionis, vel excommunicationis ſententiam promulgare præſumat, quod ſi fecerit, eam decernimus non tenere. Libertates præterea, & immunitates, & rationabiles eiuſdem monaſterii conſuetudines hactenus obſeruatas, tam inanimatum cura presbyteris eccleſiarum Virzilii, Aſconii, Sancti Petri, Caſtri inſulæ, & Monterione committenda, & contrahendis matrimoniis, & legitime dirimendis, & excommunicandis, vel abſoluendis, ſuſpendendis, deſtituendis, & reſtituendis presbyteris clericis, & parochianis eccleſiarum illarum, quàm in aliis negociis, & ſacramentis eccleſiaſticis ratas eſſe decernimus, & eas auctoritate apoſtolica vobis, veſtriſque ſucceſſoribus confirmamus, diſtrictius prohibentes, ne quis poſſeſſiones, iura, vel bona prędicti monaſterii præter cõſcientiam ſedis apoſt. cui ſpecialiter eſt ſubiectum, quomodolibet alienare, vel antiquas, & rationabiles eiuſdem monaſterii conſuetudines, & hactenus obſeruatas, violare præſumat. Quod ſi à quoquam fuerit attentatum, omnino ſtatuimus irritandum. Addicimus etiam, vt ſi eccleſiarum prælati à vobis canonice tertio requiſiti, manifeſtos malefactores veſtros interdicere, & excommunicare neglexerint, licitum ſit vobis, & ſucceſſoribus veſtris, vt eos candelis accenſis vice noſtra excommunicetis, & interdicatis, nuncietiſq; excommunicationis, & interdicti vinculo innodatos, quos tamdiu volumus ſicut excommunicatos, & interdictos ab omnibus euitari, donec de perpetratis exceſſis ſatisfaciant competenter. Et ſi delicti qualitas hoc exegerit, ad ſedem apoſtolicam cum teſtimonio literarum abbatis, vel Cap. veniant abſoluendi. Liceat inſuper vobis, ſicut à begnitate ſedis apoſt. inſtantius poſtulaſtis, vt in ſolennitate, quam in tranſlatione Beatæ marię Magdalenæ infra quadrageſimam annis ſingulis celebratis, ad gloriam Dei, & laudem ob ſolemnitatis ipſius reuerentiam, Gloria in excelſis Deo, ad miſſas de feſtiuitate ipſius in monaſteriis veſtris ſolēniter decanteris. Nulli ergo, &c. Datum Romæ apud S. Petrum.

EISDEM, DE PRIVILEGIO in fraudem aliorum, & quo priuilegiati abutuntur, impetrato, reuocando.

AD audientiam apoſtolatus noſtri peruenit, quòd canonici Caſtri cenſurii à ſede apoſtolica indulgentiam impetrarunt, ne pro iniuriis à dominis eiuſdem Caſtri vicinis eccleſiis irrogatis, Caſtrum ipſum ſubiici valeat interdicto, eius libertatis occaſione prædicti domini malignandi materiam aſſumētes, vobis, & eccleſiis veſtris dāna plurima, & iniurias intulerunt, de quibus nullam potuiſtis conſequi rationem. Ideoq; præſentibus vobis literis indulgemus, vt præſcripta indulgentia in præiudicium iuſtitię, & iuris monaſterii veſtri nullas vires obtineat in poſterum, vel effectum. Datū Romæ apud Sanctum Petrum.

GERARDO ABBATI VIRZILIACEN

CVm à nobis petitur &cæt. vſque ad verbũ illud, aſſenſu. Deuotioni tuę præſenti pagina indulgemus, vt liceat tibi, & ſucceſſoribus tuis homines tuæ ſubditns pnteſtati ciuili iudicio experiri, coram te volẽtes lite mota, iuris ordine obſeruato, ad iudicium conuocare, & cogere appellatione remota ad iudiciũ, quod iuſte tuleris obſeruandũ Nulli ergo &c. Datum Romæ apud Sanctum Petrum, X. Calend. Maii.

ABBATI, ET CONVENTVI Virziliacen. ne Prælati viſitantes, multitudine miniſtrorum eccleſias grauent.

CVm ad quorundam malitiam coercendam in Concilio fuerit Lateranen. multa deliberatione ſtatutum, archiepiſcopi, epiſcopi, archidiaconi, archipreſbyteri etiam, & decani certum euectionis numerum, & perſonarum in eccleſiarum viſitationibus non excedant, quia ſicut audiuimus, quidam ex prædictis preſonis id in eccleſiis veſtris nequaquam nbſeruant, ſuper eo commoditati veſtræ ſalubriter duximus prouidẽdum. Ideoque diſcretioni veſtræ præſentium auctoritate concedimus, vt ſi prænominatæ perſonæ numerum euectionis, & perſnnarum in Concilio conſtitutum, cum eccleſias viſitant, excedere forte prę ſumpſerint, & pro illis procurationem exegerint, liberum ſit vobis auctoritate apoſtolica denegare, & ſi propter hoc in eccleſias veſtras, vel clericos veſtros aliquam ſententiam promulgauerint, ipſam auctoritate apoſtolica decernimus non tenere. Nulli ergo &c. Datũ Romæ apud Sanctum Petrum.

EIVSDEM, CONCORDIAM SVper procuratione cum Comite Niuernen approbat.

Cap. Cum ad quorũdã, de exceſſibus prælat.

CVm à nobis petitur &cæt. vſque ad verbum illud iuſtis precibus inclinati. Conuentionem inter vos ex una parte, & dilectos filios noſtros nobilem virum Petrum Comitẽ Niuernẽ. & Agnetẽ vxorem ipſius ex altera, per ſolicitudinẽ venerabilis fratris noſtri O. Hoſtiẽ. Epiſcopi, tũc apoſt. ſedis legati, mediãte chariſſimo in Chriſto filio noſtro Philippo Rege Francorum illuſtri vnanimiter factam, ſuper obligatione procurationum, quas ipſe Comes in paſcha, & feſtiuitate Sanctæ Mariæ Magdalenæ ab eccleſia veſtra accipere dicebatur, pro mille quingentis marchis argenti facta, ſicut in eorundem Regis N. epiſcopi, Comitis, & Comitiſſæ, & bonæ memoriæ N. archiepiſcopi Senonen. & venerabilium fratrum noſtrorum N. Eduen. N. Lingonen N. Antiſſiodoren. & N Niuernen. Epiſcoporum, ſcriptis authenticis, & teſtimoniis, pro bono pacis, & concorda continetur, auctoritate apoſtolica cõfirmamus, & præſentis ſcripti pagina cõmunimus. Præterea vobis diſtrictius ſub excommunicationis pœna vetamus ne de pecunia iſta liceat vobis, vel ſucceſſoribus, veſtris aliquid relaxare. Decernimus, &c. Datum Romæ apud S. Petrum.

SENONEN. ARCHIEPISCOpo, N. Eduen. N. Lingonen. N. Antiſſiodoren. & N. Niuernen Epiſcopis, vt concordiam, de qua in epiſtola prædecedenti Comitis hæredes, atq; ſucceſſores obſeruare cogant.

VEſtra nouit vniuerſitas, quæ conuẽtin interuenerit inter dilectos filios noſtros Gerardum abbatem, & fratres Virziliacen & nobilẽ virum P. Comitem Niuernen. atque Agnetem vxorem ipſius ſuper obligatione procurationum, quam ipſe Comes a cœnobio Virziliacen. in paſcha, & feſtiuitate beatę Mariæ Magdalenæ recipere dicebatur. Cum igitur compoſitionem illã ad exẽplar felicis memorię Cęleſtini Papę prædeceſſoris noſtri, qui eius proceſſum plene cognouit, auctoritate apoſtolica duxerimus cõfirmandã, fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mãdamus, firmiterque præcipimus, quatenus ſi prędicti Comes, & Comitiſſa, vel hæredes eorũ ab illa compoſitione reſilierint, & non obſeruauerint eã, quemadmodũ in authẽticis ſcriptis venerabilis fratris noſtri Octauiani Hoſtien. Epiſcopi, tunc apoſtolicæ ſedis legati, & chariſſimi in Chriſto filii noſtri Philippi Regis Francorũ illuſtris,

& co-

& eorundem Comitis,& Comitiſſæ, & veſtris euidētiſſimè continetur, vos eos auctoritate noſtra ſuffulti ad obſeruationem eiuſdem cōuentionis,& ſingilatim, & cōiter per excōmunicationis,& interdicti ſententiā, ſublato appellationis impedimento cogatis. Volumus autem vt ſicut vos ad hoc tenemini, ita & veſtri ſucceſſores ad idem in poſterum teneantur. Datum Romæ apud S. Petrum.

ARCHIEPISCOPO SANCTI ANdreæ de Pallian. vt Vxorem, quam maritus ob prauam abiecerat, recipere cogat, & clericum de ſuo crimine gloriantem ſuſpendat.

QVam ſit graue crimē in clericis gloriari cum malefecerint, & in rebus peſſimis exultare, nullus ſanæ mentis ignorat. Accepimus ſane (quod non ſine dolore referimus) q̄ cum Riccius de Gerrone R. filiam ſuam cuidam Ioannis nomine tradiderit in vxorem, Petrus diacon. eccle. S. Petri filius A. ſacerdotis nō erubuit publice profiteri, ſe prædictam fœminam carnaliter cognouiſſe, vnde factum eſt, quòd prædictus vir ad propria eam remitteret, cui fuerat matrimonialiter copulata. Quapropter per apoſtolica tibi ſcripta mandamus, quatenus ſi tibi conſtiterit de præmiſſis, omni contradictione,& appell. ceſſante præfatum clericum ab officio, & beneficio ſuſpendere non poſtponas, compellens virum, vt vxorem ſuam recipiat, eique (ſicut iuſtum eſt) officium exhibeat maritale. Datum vt ſuprà, IIII. Idus Maii. Pont. noſtri anno primo.

Ca quam ſit graue. de exceſſibus prælatorum.

BRIXINEN. ELECTO.

SI gratis factam tibi à ſede apoſt. gratiā recepiſſes, nec ei⁹ benignitate fuiſſes abuſus, priuilegium forſan non mereris admittere, dum non abutereris conceſſa tibi à ſede apoſt. poteſtate. Cum enim (ſicut accipimus) bo. mem. Celeſtinus Papa prædeceſſor noſter tibi miſericorditer indulſiſſet, vt aliquamdiu morareris in ſcholis, vt paginæ diuinæ vacares, beneficii huius ingratus, & indulgentiam ipſam indecenter interpretans ſæcularibus legibus adhæſiſti, non attendens, quòd ſecundum Apoſtolum, nemo militans Deo implicat ſe negociis ſæcularibus. Quia igitur abuſionem tuā non poſſumus ęquanimiter ſuſtinere, diſcretioni tuæ per apoſt. ſcripta mandamus, & diſtrictè pręcipimus, quatenus omni mora, & excuſatione ceſſante, ad gerēdā ſolicitudinē eccleſiæ tibi creditæ reuertaris, aliquē bene inſtructū in diuina pagina, ꝑ quē proficere poſſis, tecū ſi volueris, deducturus, ne forte, ſicut in annis, ita pariter & in actibus iuuenem te oſtendas. Datum Romæ apud S. Petrum.

N. DECAN. N. CANTORI, ET I. morelli Canonico Xatonen. vt Vuillielmum ſcriptorum Papa curent in canonicum Pictauienſi pacifice tueri.

NObis nec immeritò ad cumulum indignationis accedit, quòd multi apoſt. ſedis reuerentiam minime attendentes, in tantæ rebellionis aculeum eriguntur, quòd ad receptionem eorum etiam quos noſtris ſeruitiis inſiſtere, nobiſque familiariter adhætere non dubitant, difficiles ſe oſtendunt, grauiterque repugnant, vt mandata apoſtolica eludantur, quod tanto nobis cedit ad dedecus, tantoque acrius nos commouet contra eos, quāto ignominioſius videretur, ſi propter remiſſionem, ac tepiditatem noſtram eorum infecta negocia remanerent, quibus non ſolum ad ſimplices preces noſtras, verumetiam nobis tacentibus deberet liberaliter prouideri. Sane ſicut ex literis venerabilis fratris noſtri N. epiſcopi, & dilecti filii N. archidiaconi Engoliſmen. accepimus, cum ipſi à bonæ memoriæ Cœleſtino Papa prædeceſſore noſtro mandatū apoſtolicū recepiſſent, vt dilectum filiū magiſtrū Vuillielmum de marcheio ſcriptorem noſtrū canonicum inſtituerent in eccleſia Pictauen. contradictores excommunicationis ſententia percellentes, iidem mandatum illud fuerunt (prout decuit) executi. Nos aūt quod ab eis rationabiliter factum eſt approbantes, venerabili fratri noſtro N. Pictauen. epiſcopo tūc apud ſedē apoſtolicā exiſtenti, viua voce iniunximus, vt ipſum ſcriptorē illius canonicæ plena

& pacifica faceret poſſeſſione gaudere. Ipſe vero (quod graue gerimus plurimũ & moleſtum) propter contradictionem quorundam canonic. ſuorum, cum nullum velit in ſuæ nouitatis exordio moleſtare, id exequi prætermittit, licet de ipſius ſcriptoris (vt aſſeruit) promotione lætetur. Nolentes igitur, vt pro quorumlibet contradictione quod apoſt. fuit auctoritate ſtatutum, citra perfectionis terminos relinquatur, ſed potius celeri compleatur effectu, per apoſt. vobis ſcripta mandamus, & diſtrictè præcipimus, quatenus prædictum ſcript. noſtrum canonicam ipſam, quam auct. apoſt. eſt adeptus, faciatis auctoritate noſtra ſublato contradictionis, occaſionis, & appell. obſtaculo plene, & pacifice poſſidere, quoſcunque contradictores, vel rebelles inueneritis, per diſtrictionẽ eccle. appel. poſtp. compeſcentes. Inſuper quia prædicti canonici Pictauen. quandam propoſuere ordinationem de canonicis (vt dicitur) ſe facturos, prænominato Vuill. prorſus excluſo, nos ſi quid in eluſionem mandati apoſt. eo non admiſſo prius fuerit attentatum penitus irritantes, volumus nihilominus, & mandamus, vt ipſis auctoritate noſtra curetis diſtrictius inhibere, ne in illa procedere ordinatione præſumant, donec mandatum noſtrum de præfato Vuillielmo, ſecundum formã præſcriptam fuerit adimpletum, ſcituri, quod ſicut gratum nobis plurimum, & acceptũ exiſtet, ſi mandatum noſtrum per vos diligenti fuerit executioni mandatum, ita dolebimus, nec poterimus in patientia ſuſtinere, ſi in executione illius negligentes inuenti fueritis, & remiſſi Nullis literis obſtantibus, ſi quæ apparuerint harum tenore tacito, &c. Quod ſi omnes duo veſtrum, &c. Datum Romæ, vt ſuprà. II. Non. Maii.

N. PICTAVEN. ET N. PETRAgoricen. Epiſcopis, & Arnaldo Archidiacono Petragoricen. Eccleſiæ, vt Cadunienſe deformatum monaſterium inſtaurent.

INſinuatiõe dilecti filii Ay abbatis Cadunien. nobis expoſita patefecit, quòd cum ab antiquo Abbatia Cadunien. non ſolum paſtorem, ſed etiam habitum, & regularem obſeruãtiam de Ciſtercien. ordine ſuſcepiſſet, tam in temporalibus, quàm in ſpiritualibus cœleſtium donorum proficiens incrementis, tandem per quoſdam indiſciplinatos filios voluntatis propriæ ſectatores, qui ceruices ſuas indomitas ab illo iugo ſuaui, & ſalutari minus licenter excutere præſumpſere, ad tantæ deſolationis miſeriam peccatis exigentibus iam deuenit, vt à malitia inhabitantium in ea (ſicut teſtimonio plurimorum didicimus) defectum minetur pariter, & ruinam. Volentes igitur tantę diſſolutionis materiam per veſtram ſolicitudinem amputari, diſcretioni veſtrę per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus, quatenus ad locum pariter accedentes, quicquid corrigendum inueneritis, tam in capite, quàm in membris, auctoritate freti apoſtolica ſolum Deum habentes præ occulis, corrigatis, & monitione diligẽti præmiſſa, vt ad ordinem Ciſtercien. redeant, à quo formam religionis ſumpſerunt, ad emendationem ipſius loci, tam in capite, quàm in membris, prout expedire videritis, procedatis, quod ſtatueritis facientes, per cenſuram eccleſiaſticam nullius contradictione, vel appellatione obſtante firmiter obſeruari, ſolicite ſatagentes, vt conſpirationes, & vitium proprietatis radicitus extirpentur. In quo ſi quis monachorum moriens fuerit, vel fratrum inuentus, Chriſtiana careat ſepultura. Nullis obſtantibus literis, &c. veritate tacita impetrate. Quòd ſi omnes, &c. Duo veſtrum, &c. Datum vt ſuprà. VI. Idus Maii.

N. EPISCOPO, N. ARCHIEPIſcopo Petragoricen. & R. Archipresbytero de Marmantes, in Petragoricen. diœceſi conſtitutis, vt latam contra Abbates intruſos ſententiam tueantur atque defendant.

DE commiſſo nobis ſtatu eccleſiæ nos oportet eſſe ſolicitos, vt ſi forſan in eius corpore ſit infectum quicquam morbi contagio, quod ſimplicitatem corporis valeat offuſcare, illud vel debitæ correctionis capiat medicinam, vel ne corruptione ipſius pars ſyncera trahatur, ab vnitate corporis penitus

nitus amputetur. Sane dilectus filius A. abbas Cadunien. in noſtra præſentia cōſtiturus nobis expoſuit diligenter, quòd cum Cadunien. cœnobii commiſſum ſibi regnum aſſumpſiſſet, ne aliqua de commiſſis ouibus antiqui hoſtis verſutia ab ouili ſuo poſſet ſurripere, iuxta vocem Dominicam ad fratres ſuos conuerſus ſæpius hortabatur, vt Domino in ſanctitate conſcientiæ, & iuſtitia coram ipſo ſeruire ſtudentes, ſectatores eſſent bonorum operum, & propria, quæ iuxta formam ſui ordinis eis habere aliquatenus non licebat, ad communem vtilitatem eccleſiæ reſignarent, & ad Ciſtercié. ordinem, de quo primum patrem acceperunt, voluntate vnanimi ſe transferrent. Cæterum quidam ex ipſis patris ſui monita contemnentes, & ea, quæ ſalutem propriam continebant, ægro animo ſuſtinentes, in ipſum inſurgere præſumpſerunt, & diabolica inſtigatione ſeducti & patrem, & paſtorem pariter conſpiratione nefaria ab adminiſtratione abbatiæ nixi ſunt amouere. Tandem vero cum idem abbas ex iniquitate filiorum domui ſuæ timeret imminere periculū, in quoſdam abbates monaſterii ſui ſubditos, & ſubiectos ſimul cum parte altera, cautione iuratoria interpoſita, ſuper querelis ſuis voluntarie compromiſit. Tali tamen conditione adiecta, vt eum diſcretorum virorum conſilio, & aliorum abbatum filiorum, & fratrum eccleſiæ Cadunien. querelas ipſas iudicio, vel concordia terminarent. Verum cum ad ſtatutū arbitrii diem alterutra pars iū conueniſſent, dicto abbate proponente contra monachos, & probare parato, quod conſpirationem fecerant contra ipſum, & ipſis in iure confeſſis proprium ſe habere, ſupradicti arbitri excluſis viris honeſtis, ex conſenſu partium iuxta formam compromiſſi ad arbitrandum receptis, & non vocatis abbatibus, fratribus, & filiis ad diem aſſignatum, ſententiam promulgarunt, & ipſos monachos nullā conſpirationem feciſſe penitus aſſerentes, de propriis abbati reddendis nihil ꝓnunciauere. Vnde cum idem abbas ſe multipliciter grauari cognoſceret, tum quia probationem ſuam de conſpiratione nolebant admittere, & bonos viros, & honeſtas perſonas excluſerant, tum quia de reſtituendis propriis nullā prorſus fecerant mentionem, & abbates, fratres, & filios ad arbitrandum non conuocauerant, tam ſe, quàm abbatiam ſuam apoſt. protectioni ſuppoſuit, & à tā manifeſto grauamine ſedem apoſtolicā appellauit. Vnde proprio nuncio ad ſedem apoſtolicam deſtinato, bonæ memoriæ Cæleſtino prædeceſſori noſtro facti ſeriem plenius explicauit, qui prouida deliberatione A. bonæ memoriæ Petragoricen. Epiſcopo dedit firmiter in mandatis, vt perſonaliter ad cœnobium Cadunien. accedens, quod ibi ſtatuendum, ſeu corrigendum cognoſceret, auctoritate apoſtolica nullius contradictione, ſeu etiam compromiſſione prorſus obſtāte, tam in capite, quàm in membris corrigeret, & extirpatis vitiis, virtutes ibidem inſerere laboraret, & ſi quid poſt appellationem ad ſedem apoſtolicam interpoſitam inueniret circa ſtatum ipſius abbatis temeritate qualibet attentatum, illud in irritum reuocaret. Cum igitur memoratus epiſcopus mandatum apoſtolicū recepiſſet, & iuxta formam ipſius ad monaſterium Cadunien. accedere feſtinaret, abbatem de Faeſia, quem eiecto paſtore proprio præſcripti monachi cum abbate de Gundunio in eadem eccleſia poſt appellationem ad apoſtolicam factam pręſumptuoſe intruſerant, caſſauit penitus, & amouit tam ipſum, quàm abbatem de Gundunio, qui eum intruſerat, & fautores, & electores ipſius excommunicationis vinculo innodauit. Quam ſententiam dicti abbates, & monachi obſeruare penitus cōtempſere. Vnde iam dictus A. Cadunien. abbas compulſus eſt ad ſedem apoſtolicam laborare. Nos igitur latam à memorato epiſcopo ſententiam in prædictos Faiſen. & Gundunien. abbates, & aliorum eorum fautores, ſicut rationabiliter lata eſt, ratam habentes, & firmam, præſentium vobis auctoritate mandamus, quatenus ipſum tamdiu faciatis auctoritate noſtra, nullius contradictione, vel appellatione obſtāte, inuiolabiliter obſeruari, donec paſtorem ſuum A. vnanimi voluntate recipiant, & debitam

& debitam

& debitam ſibi obedientiam , & reueren
tiam impendentes,de perpetratis exceſ-
ſibus iuxta diſciplinam ſui ordinis ſatis
fecerint competenter, in irritum reuocã
tes quicquid in prædicti abbatis præiudi
cium poſt appellationem ad apoſtoiicã
ſedem obiectam conſtiterit immutatũ,
ipſos monachos auctoritate apoſt. com
pellentes eidem abbati ſatisfacere in ex
penſis mutuatis , dum ad ſedem apoſto
licam per ſuos nuncios , & etiam in pro
pria perſona coactus eſt laborare.Nullis
obſtantibus literis harum tenore &c.
Quòd ſi omnes &c.Duo veſtrum &cæt.
Datum Romę,vt ſuprà,VIII.Idus Maii.
Pont.noſtri anno I.

VENERABILIBVS FRATRIBVS Archiepiſcopis , & Epiſcopis,ad quos litera iſta peruenerint

CVm in eccleſiis dilectorum filiorũ
noſtrorum abbatis , & fratrum Vir
ziliacen. per eos capellani cõſtituantur,
qui debeant ipſis de temporalibus reſpõ
dere,dignum eſt , & conſonum rationi,
vt ſicut ex conſuetudine obſeruatur,ſuꝑ
his cõtrouerſia mota ad iudicium ab eiſ
dem fratribus compellantur. Ideoq; fra
ternitati veſtræ præſentibus literis inhi
bemus,ne capellanos ipſos , vel eoſdem
fratres,contra tenorem priuilegiorũ ſuo
rum in audientia veſtra pro tẽporalibus
ſubire iudicium compellatis , vel ſi ſpon
tanei acceſſerint in præiudicium memo
ratorum fratrum vllatenus admittatis.
Sed ſi quid ſuper his quæſtionis emer
gat, coram eis ſecundum ordinem iuris
experientes ſuam iuſtitiam conſequan
tur.Nulli ergo, &c. Datum Romæ apud
Sanctum Petrum.

ARCHIEPISCOPIS, ET EPIſcopis,& aliis eccleſiarum prælatis, ad quos litera iſta peruenerint , de immunitate & priuilegiis monaſterij Beata Maria Virziliacenſe.

LIcet vniuerſa loca religioſa fouere,
ac diligere teneamur,illis tantum ꝓ
penſiorem curam impendere nos opor
tet , quæ ſpecialiter beati Petri iuris exi
ſtunt, & ad noſtram nullo mediante ꝓ
uiſionem pertinẽt,& tutellam.Inde eſt,
quòd nos iura monaſterii beatæ Mariæ
Magdalenæ Virziliacen. volentes inte
gra conſeruari, & contra moleſtationes
indebitas fratres , & idem monaſterium
ſpeciali communire priuilegio liberta
tis , ad exemplar fe. record. Vrbani, Cle
mentis , Cœleſtini prædeceſſorum no
ſtrorum,auctoritate apoſt.prohibemus,
ne quis veſtrum in monaſterium ipſum
abbatem , aut aliquem de fratribus eiuſ
dem monaſterii interdicti,ſuſpenſionis,
vel excommunicationis ſententiam pro
mulgare præſumat,quod ſi fecerit , eam
decernimus non tenere . Libertates præ
terea , & immunitates, & rationabiles
eiuſdem monaſterii conſuetudines ha
ctenus obſeruatas, tam in animarum cu
ra presbyteris eccleſiarum Virziliacen.
Aſconii , S.Petri,Caſtri inſulæ, & Mon
terione committenda , & contrahendis
matrimoniis, & legitime dirimendis,
& excommunicandis,vel abſoluendis,ſu
ſpendendis,deſtituendis,& reſtituendis
presbyteris,clericis, & parochianis eccle
ſiarũ illarũ,quàm in aliis negociis, & ſa
cramentis eccleſiaſticis rata eſſe decerni
mus , & eas à vobis præcipimus inuiola
biler obſeruari. Nihilominus etiam vo
bis præſentium auctoritate mandamus,
quatenus ſubditos veſtros , de quibus ad
ves prædictorũ fratrũ fuerit perlata que
tela , ad neceſſitatem ſatisfactionis debi
tæ, contradictione , & appellatione ceſ
ſante per excommunicationis,& interdi
cti ſentẽtiam cõpellatis. Alioquin eis au
ctoritate apoſtolica indulſimus , vt eos
candelis accenſis vice noſtra excommu
nicent, & nuncient excommunicationis
& interdicti vinculo innodatos , quos
tamdiu volumus ſicut excommunicatos
& interdictos ab omnibus euitari, do
nec de perpetratis exceſſibus ſatisfaciant
competenter. Præterea quoniam (vt au
diuimus)parochiani pręfati monaſterii,
qui pro manifeſtis exceſſibus à memo
ratis fratribus quandoque ſẽntentiam ec
cleſiaſticæ diſtrictionis incurrunt, inter
dum ad alia loca ſe transferunt,vt ſic ſen
tentiam , & iuſtitiam fratrum eludant,
diſtrictè mandamus,atque præcipimus,
vt eos,qui taliter duxerint correctionem
eccleſiaſticam contemnendam pariter,
& alios malefactores eorundem fratrũ,
qui

qui vel à vobis, vel ab ipſis, aut ab aliis
fuerint excommunicationis, & interdi
cti vinculo innodati, cùm requiſiti fue-
ritis per parochias veſtras tamdiu, ſicut
excommunicatos, & interdictos faciatis
ab omnibus euitari, donec idem malefa
ctores ſatisfacere compellantur, & ſi deli
cti qualitas hoc exegerit, ad ſedem apo
ſtolicam cum teſtimonio literarum ab
batis, vel Capituli veniant abſoluendi.
Datum Romæ apud Sanctum Petrum.

*GERARDO ABBATI MONA-
ſterij beatæ Mariæ Magdalenæ Virziliacen e-
iuſque fratribus tam præſentibus, quàm futu-
ris, regularem vitam profeſsis in perpetuum, de
eodem argumento.*

RElígioſis votis annuere, & ea operis
exhibitione complere, officiũ nos
inuitat ſuſcepti regiminis, & ordo exigit
rationis. Ea propter dilecti in Domino
filii veſtris iuſtis poſtulationibus clemẽ
ter annuimus, & præfatum monaſteriũ
Sanctæ Mariæ Magdalenæ Virziliacen.
in quo diuino mancipari eſtis obſequio,
ab illuſtris memoriæ Gerardo Comite
ipſius loci fundatore, & vxore eius Ber
ta beato Petro Apoſtolorum principi
propria deuotione oblatum, apoſtolicæ
ſedis patrocinio communimus, & ad
exemplar prædeceſſorum noſtrorum
piæ recordationis Leonis, Gregorii,
Vrbani, Eugenii, Alexandri, Lucii, Vr
bani, Gregorii, Clementis, & Cœleſtini
Romanorum Pontificum ſtatuimus, vt
idem monaſterium in nullo teneatur
alicui, niſi tantum Rom. Eccle. reſpon
dere, & illum vobis in abbatem dari
volumus, & præponi, quem fratres com
muni conſenſu, vel fratrum pars conſi
lii ſanioris ſecundum Dei timorem, &
beati Benedicti inſtitutionem elege
rint, & Romanus Pontifex prouiderit
ordinandum, aut ſuggeſtione mona
chorum eiuſdem loci conſenſerit ordi
natum. Sane conſecrationem monaſte
rii veſtri, & eccleſiarum, quæ ſunt in cir
cumadiacenti villa Caſtri inſulæ, & Mõ
terione, chriſma, oleum ſanctum, bene
dictionem abbatis, ordinationes mona
chorum, & clericorum, & cætera eccleſia
ſtica ſacramẽta vobis, à quo malueritis,
catholico epiſcopo ſuſcipienda conce
dimus, qui apoſtolica fultus auctoritate,
quod poſtulatur, indulgeat. Eccleſiæ ve
ro eiuſdem monaſterii per diuerſas pro
uincias conſtitutæ, & earum altaria ab
epiſcopis, in quorum diœceſi ſunt, conſe
crentur, cœmeteria benedicantur, ſacer
dotes, & clerici ordinentur, chriſma, &
oleum ſuſcipiatur, ſiquidem gratiam, at
que communionem apoſtolicæ ſedis ha
buerint, & ea gratis, ac ſine prauitate vo
luerint exhibere. Alioquin pro eorum
ſuſceptione catholica, quem malueritis,
epiſcopum adeatis, qui ſimiliter apoſt.
fultus auctoritate, quod poſtulatur, in
dulgeat. Porro diœceſano epiſcopo in
monaſterio veſtro, niſi fortè ab abbate
fuerit inuitatus, nec ſtationes agere, nec
miſſas liceat publicas celebrare, neq; vllã
in eodem cœnobio, & circumdiacenti
villa, & in eccleſiis Aſconii, S. Petri, quæ
ſunt in radice montis ipſius ſitæ, & in
eccleſiis Caſtri inſulę, & Monterione do
minationem exercendi, vel interdicen
di habeat poteſtatem. Manſuro in perpe
tuum præterea decreto penitus prohibe
mus, ne abbatem, vel monachos perſona
qualibet ſæcularis ad curiam ſuam iudi
candos, vel in cauſam ducendos vocet,
nec abbas, vel monachi, aut eorũ homi
nes ab eccleſia, cui ſeruiunt, iudicandi
coacti pro ſuſceptione iudicii curias prin
cipum adeant aliquorum, neq; per alicu
ius principis poteſtatem abbas cũ homi
nibus eccleſiæ Virziliacẽ. ſi qua inter eos
querela emerſerit, in cauſam intret, nec
aliquis eos aduerſus abbatem defendere
audeat, vel tueri, nec Burgen. vel homi
nes eccleſiæ Virziliacen. præter abbatẽ,
& monachos, quiſquam principũ ad ſuã
curiam iudicandos, & diſtringendos, pu
niendòsve ire compellat. Ad hæc ſæpe di
cto monaſterio auctoritate apoſtolica
confirmamus, quæcunq; prædictorũ ſun
datorum, ſeu quorumcumque fidelium
legitima collatione, aut aliis iuſtis mo
dis noſcitur poſſidere, & quæcunq; iuſtè
in futurũ, & canonicè (largiẽte Domino)
poterit adipiſci. Præterea quieti veſtræ
prouidentes, auctoritate apoſt. interdici
mus, & ſub excommunicationis vinculo
prohibemus, vt infra pertinentias mo-
naſterii

naſterii ueſtri crucib⁹ determinatas nullus hominũ capere, inuadere, ſeu bona ſua auferre, ſiue aſſultum, vel quamlibet offenſionem facere, neque per alicuius Ducis, vel Comitis auctoritate quiſquã ſine licentia veſtra in eodem manaſterio miſſas celebrare, & oblationes detinere præſumat. Nihilominus quoque prædeceſſorum noſtrorum fe.mem. Vrbani, Eugenii, Alexandri, Lucii, Vrbani, Gregorii, Clementis & Cœleſtini Rom. pontificum veſtigiis inhærentes, ſtatuimus, vt in eccleſiis, & capellis veſtris per diuerſas prouincias conſtitutis presbyteri à vobis, vel fratribus veſtris eligantur, vt epiſcopis, in quorum diœceſi ſunt, pręſententur, à quibus, ſi idonei fuerint, curam animarum accipiant, ita quidem quòd de plebis cura teneantur epiſcopis reſpondere. De oblationibus vero, decimis, aliiſque redditibus, ſicut à prædeceſſoribus noſtris vobis cõceſſum fuiſſe dignoſcitur, in curia veſtra ſuam iuſtitiam exequantur, quod ſi facere forte noluerint, ſubtrahendi eis temporalia ipſa liberam habeatis auctoritate apoſt. facultatem. Sententiam inſuper ſuper cauſa, quæ inter vos, & bo.memo. S. quõdam Eduẽ. epiſcopum vertebatur, à Domino Vrbano prædeceſſore noſtro de communi conſilio, & aſſenſu fratrum prolatã, & à felicis record Clemente prędeceſſore noſtro poſtmodum confirmatam auctoritate apoſt. concedimus, & præſentis ſcripti pagina communimus, quæ quidem ſententia talis eſt. Controuerſiæ, quæ ſub examine ſedis apoſt. terminantur, literarum debent memoriæ commendari, ne tractu temporis in recidiuæ quęſtionis ſcrupulum deducantur. Meminimus autem piæ memoriæ prædeceſſorem noſtrum Lucium Papam venerabilibus fratribus noſtris T. Portuẽ. & N. Albanen. epiſcopis, & nobis adhuc in minori officio conſtitutis iniunxiſſe, vt in cauſa inter venerabilem fratrem noſtrum N Eduen. epiſcopum, & monaſterium veſtrum diutius agitata, teſtes ipſius epiſcopi audiremus, eo ſicut recolimus patenter expreſſo, vt ſuper his articulis, in quibus ius epiſcopale monaſterii priuilegia excludebant, nulla per teſtes inquiſitio haberetur, ſed ſup̱ aliis, de quibus ab Epiſcopo quęſtio cõtra monaſterium mouebatur. Teſtibus itaque præfato tenore receptis, & depoſitionibus eorum redactis in ſcriptis fuit indulta commiſſio, pro aliis teſtibus producẽdis diffinitiua ſententia apoſt. ſedis examini reſeruata. Proinde poſtea quæ acta ſunt ſub iudicibus delegatis, tam epiſcopi, quàm monaſterii procuratoribus ſtatuto termino in noſtra præſentia conſtitutis, poſt multa hinc inde propoſita ab Epiſcopi p̱curatore quæſiuimus, vt quicquid peteret, ſcripturæ ſerie declararet, qui licet antea per aduocatum ſubiectionem monaſterii cum aliis petiiſſet, tandem libello porrecto confeſſus eſt, quòd nihil in corpore monaſterii vendicaret, ſed in eccleſiis in villa circumadiacenti monaſterio conſtitutis clero, populo earundem, & quibuſdam aliis ius epiſcopale Domino ſuo reſtitui poſtulabat, quorum poſſeſſionem Eduen. eccleſiam habuiſſe, & præter iuris ordinem amiſiſſe, ſufficienter probatum eſſe teſtibus aſſerebat, & ideo atteſtationes aperiri cum inſtantia requirebat. Econtra vero Virziliacẽ. nec litem fuiſſe ſuper his, quæ exempta ſunt per priuilegia, conteſtatam, & ſe libere vſos ſuis priuilegiis affirmabant. Nos vero priuilegiis monaſterii diligenter inſpectis, villæ circũadiacentis eccleſias, ſcilicet ſancti Petri, ſancti Chriſtophori, ſancti Stephani, ſanctæ Marthæ, ſanctæ Crucis, & ſancti Iacobi plena, & pari cum monaſterio gaudere reperimus libertate. Quia ergo (ſicut dictum eſt) noſtri nõ fuit prædeceſſoris intentio, vt ſuper his, quæ in priuilegiis eximuntur, vel haberetur quęſtio, vel teſtimoniũ redderetur, atteſtationes oẽs ſuper his, ſi quæ ſunt exhibitæ, duximus irritãdas. Sane libertatem monaſterii ex ipſa procuratoris epiſcopi confeſſione tenentes, & priuilegiorũ claram ſeriem in aliis, quæ licet exempta in quæſtione deducebantur, attẽtius intuentes, procuratori epiſcopi de conſilio fratrum noſtrorum ſuper ſubiectione monaſterii, & omnibus, quæ in priuilegiis eximũtur, per diffinitiuam ſententiam ſilentiũ perpetuũ ita duximus imponendum, vt

in

in eccleſiis ſupradictis clero, & populo earúdem, & villa circumadiacenti nihil iuris, nihil conſuetudinis, nihil omnino quiſquam, præter Romanam eccleſiam, ſecundum quod priuilegia continent, quæ diligenter inſpeximus, habeat poteſtatis, veruntamen principalem ſuper ipſis priuilegiis quæſtionẽ, ſi eã epiſcopus non in parte, ſed totaliter tentauerit improbare, ipſi liberam reſeruamus. Decernimus ergo, &c. vſque ad verbum illud, fatigare. Aut de propriis animalibus quæ in cellis eius ſunt, decimas exigere, ſed omnia, &c. ſalua in omnibus ſedis apoſtolicę auctoritate, & in illis eccleſiis quæ exemptæ non ſunt diœceſanorum epiſcoporum canonica iuſtitia. Ad indicium autem tam iuriſdictionis Romanę eccleſiæ, quàm libertatis veſtræ, libram vnam argenti nobis noſtriſque ſucceſſoribus annis ſingulis exſoluetis. Si qua igitur &c. Datum Romę apud Sanctum Petrum, per manum Rainaldi Domini Papæ Notarii vicem agentis Cancellarii. III. Non. Maij. indict. prima incarnationis Dominicæ, M C X C V I I I. Pontificatus vero Domini Innocentij Papæ tertij anno primo.

VVILLIELMO REMEN. Archiepiſcop. S. Sabinæ Cardinali, vt electo Cameracenſi liceat reſignare iuri, & vt eligatur alius idoneus à Capitulo intra menſem, vel inſtituatur auctoritate Apoſtolica.

CVm illos, qui ad prælationis officium euocantur, eſſe deceat ſolicitos, & attentos, vt tanquam boni Paſtores vigilias noctis cuſtodiant ſuper grege ſibi commiſſo, ne lupus rapiat, vel diſpergat, qui propter impedimentum cordis, aut corporis aliquando ad huius officii onus electi ſuam inſufficientiam recognoſcunt, & malunt prælationis officium reſignare, quàm velint ſub eorum regmine gregem dominicum deperire, gratum exhibent Domino (ſicut credimus) famulatum, & petitionibus eorum fauor eſt apoſt. impendendus, quia tutius eſt in eccleſia non præeſſe, quàm non prodeſſe, qui præſunt, licet autem occulta cordium ille ſolus intelligat, qui renum eſt ſcrutator, & cordium. Quia tamen à nobis tam ex parte tua, quam dilecti filii N. Cameracen. electi extitit poſtulatum, vt ſi idem electus cuiuſpiam infirmitatis conſcius, propter quam ad regimen ipſius eccleſiæ inſufficiens dignoſcatur, vellet ſine prauitate aliqua reſignare, liceret tibi eandem recipere ceſſionem. Volentes quantum cum Deo poſſumus Cameracen. eccleſiæ prouidere, auctoritate tibi præſentium indulgemus, vt ſi electus ipſe propter prædictam cauſam ſine prauitate renunciare voluerit, reſignationem ipſius apoſtolica auctoritate recipias, & aſcitis tibi venerabilibus fratribus noſtris N. Atrebaten. & N. Ambianen. epiſcopis canonicos prædictæ eccleſiæ ſtudioſius moneas, & inducas, vt infra menſem poſt admonitionem veſtram perſonam idoneam ſibi communiter iuxta ſanctionem canonicam eligant in paſtorem. Si vero in electione facienda omnes, vel maior, & ſanior pars non potuerunt conuenire, vt ab eadem eccleſia diſſenſionis in electione amoueatur materia, per quam iam dudum plurima ſuſtinuiſſe dignoſcitur detrimenta, ex tunc tu pariter cum prædictis Epiſcopis, vel eorum altero, ſi ambos habere non poteris, non obſtante contradictione, vel appellatione cuiuſlibet præficiendi ipſi eccleſiæ perſonam idoneam in paſtorem liberam habeas auctoritate apoſtolica facultatem. Nulli ergo, &c. Datum Romæ vt ſuprà. V. Idus Maii, Pontificatus noſtri anno primo.

EIDEM, QVOD NOVAM CAthedram ipſi erigere liceat cœnobia tamen in illos vſus non conuertantur, ſed cœnobia permaneant.

CVm ad eccleſiaſtici honoris augmẽtum tuã ſoliciram cognoſcimus voluntatem, tanto tibi propẽſiùs in Domino congaudemus, quanto perſonam tuã ſinceris charitatis brachiis amplexamur, & te tanquam præcipuum eccleſiæ membrum in domo Domini deſideramus euidentiùs elucere. Peruenit ſiquidem ad audientiam noſtram, quod cum ad ampliationem diuini cultus, & honorem Eccleſiæ Gallicanæ, in Caſtro tuo, quod Moſouim dicitur, in Abbatia

eiuſdē Caſtri diſpoſuiſſes nouū epiſco-
parū erigere à felicis recordationis C. Pa
pa prædeceſſore noſtro ſuper hoc licen-
tiam poſtulaſti, qui fratrū deliberato cō
ſilio, ſicut in eis literis cōtinetur, tibi per
præſcripra ſua cōceſſit, vt de aſſenſu cha-
riſſimi in Chriſto filii noſtri. N Illuſtris
regis Francorum, de conſilio etiam vene
rabilium fratrum noſtrorū. N. Atrebatē.
& N. Ambianen. epiſcoporum illud apo
ſtolica aurhoritate ſuffultus, nullius con
tradictione, vel apel. obſtante in huiuſ-
modi agere procurares, quod ad honorē
Dei, & eccleſiæ cognoſceres pertinere, il
los eccleſiaſtica diſtrictione percellens,
qui tibi ſup hoc ducerēt temeritate qua
libet reſiſtendū. Nos igitur eiuſdem præ
deceſſoris noſtri veſtigiis inhærentes de
fratrum noſtrorū conſilio, vt in prędicta
abbatia iuxta præſcripiam tibi formam
à prædeceſſore noſtro epiſcopatum eri-
gere valeas, vel ſi malueris in eodem Ca
ſtro cathedralē eccle. cui præficiatur epi
ſcopus, fabricare, liberam tibi cōcedimus
aurhoritate apoſtolica facultatem, ita ta
men, quòd ab eodem Monaſterio Mona
chi nullatenus excludantur, ne forte ve-
nire contra ſanctiones canonicas videre
mur, quibus prouida fuit deliberrione
ſtatutum, vt quæ ſemel Deo dedicata
ſunt Monaſteria, ſemper maneant mo-
naſteria, cum & hodie generaliter ſta-
tuatur, vt ordo monaſtic⁹, qui in aliquo
monaſterio, ſecundum Deum, & Beati
Benedicti regulam dignoſcitur inſtitu-
tus, perpetuis ibidem temporibus inuio-
labiliter obſeruetur. Si vero prædictorū
epiſcoporum copiam habere non pote
ris, tu cum eorum altero iuxta pręſcripiā
formam in ipſo negocio procedendi ha
beas poteſtatem. Nulli ergo, &cæt. Da-
tum vt ſuprà.

EIDEM, QVOD IPSI IN NOVO ſuo epiſcopatu dignum aliquem virum præficere liceat.

CVm in eccleſia Dei ex diſpoſirione
diuina locum obtineas digniorem,
petitionibus tuis tanto libentius fauorē
apoſtolicum impartimur, quanto eas cre
dimus ex maturiori deliberatione proce
dere, & perſonam tuam cognoſcimus ad
augumentationem eccleſiaſticæ dignita
tis ſolicitius aſpirare. Cum igitur tibi, tā
à felicis recordationis. C. Papa prædeceſ
ſore noſtro, quàm à nobis de fratrum no
ſtrorum conſilio ſit indultum, vt infra
Caſtrum tuum, quod Moſomum dici-
tur, in Abbatia eiuſdem caſtri valeas epi
ſcopatum erigere, vel ſi malueris, in eo-
dem Caſtro aliam cathedralem eccleſiā,
cui præficiatur epiſcopus, fabriare, vt lau
dabile tuæ volūtatis propoſitum melior
ſequatur effectus, & ad exaltationem no
ui epiſcopatus ſtudeas affectuoſius, & in
tendas, perſonæ tuæ, quam prærogatiua
dignitatis honorare volumus, ſpeciali
auctoritare præſentium indulgemus, vt
liceat tibi, quoad vixeris, perſonaliter in
eodem epiſcopatu, eorū requiſito aſſen
ſu, quibus Epiſcop. præficiendus extite-
rit, nullius contradictione vel appella
tione obſtante, perſonam idoneam in
ſtituere in pontificem, qui populo ſibi
commiſſo præeſſe valeat, & prodeſſe.
Nulli ergo, &c. Datum &c. vt ſuprà. VII.
Idus Maii.

MAGISTRO GVISELIN. SVB diacono noſtro cancellario Tornacen. ſententia Cardinalis Remenſis à Papa confirmatur.

CVm à nobis petitur &c. vſque ad
verbum illud Effectum. Ad audien
tiam noſtram ſi quidem te referente per
uenit, quòd cum felicis rec. C. Papa præ
deceſſor noſter cauſam, quæ vertebatur
inter te, & Laurentium clericum de Bru
gis, ſuper præbenda ſpectante ad magi
ſterium ſcholarum ſanctæ Marię in Bru
gis, venerabili fratri noſtro Vuillielmo
Remen. Archiepiſcopo Sanctæ Sabinæ
Card commiſiſſet fine debito terminan
dam, ipſe allegationibus vtriuſque partis
auditis, & cognitis, de prudentum viro
rum conſilio te ab ipſius impetione ab
ſoluit, ſuper hoc perpetuum ſilentiū im
ponens eidem. Nos igitur quod per eun
dem Archiepiſcopum factum eſt, volen
tes debitam firmitatem habere, præben
dam ipſam, ſicut iuſtè poſſides, & quietè,
deuotioni tuæ auctoritate apoſtolica cō
firmamus, &c. Nulli ergo, &c. Da
tum Romæ apud S. Petrum, IIII. Non.
Maii.

TOR-

TORNACEN. EPISCOPO, VT à prædeceſſoribus alienata reuocet.

CVm eccleſiarum omnium cura nobis immineat Paſtoralis, ſic nos conuenit circa vtilitatem ipſarum attentius vigillare, vt quæ male ordinata ſunt in eis, in ſtatū reuocentur (auctore Domino) meliorem. Intelleximus ſiquidem ꝑ petitionem ex tua nobis parte porrectā, quod redditus duodecim altarium, qui ad menſam epiſcopalem ſpecialiter fuerant deputati, quidam prædeceſſorum tuorum retroacto tempore minus rationabiliter diſtraxere. Volētes igitur tibi, & Eccleſiæ tuæ paterna ſolicitudine prouideri, vt redditus illos, qui in præiudicium tuum à menſa epiſcopali irrationabiliter ſunt ſubtracti, tibi liceat appellatione rem. legitime reuocare, fraternitati tuæ auctoritate præſentium indulgemus. Nulli ergo &c. Datum &c. vt ſuprà VI. Non. Maii.

CANONICIS ECCLESIAE Beatæ Mariæ Tornacen. vt fructus altarium Vicarij æqualiter diuidantur.

CVm à nobis petitur, &c. vſq; ad verbum Aſſenſu. Vt redditus, qui à diuerſis donatoribus ad vſum vicariorum eccleſiæ veſtræ, qui non ſunt maioris altaris ſeruitio deputati, per temporum vices proueniunt, colligantur in vnum, & per miniſtros veſtros inter eoſdem vicarios æqualiter diuidantur, qui communi aſſenſu Capituli, ſecūdum antiquam, & rationabilem eccleſiæ veſtræ conſuetudinē, inſtitui valeant, & ſimiliter amoueri, liberam vobis auctoritate præſentiū cōcedimus facultatē. Decernimus ergo, &c Datū &c. vt ſuprà. VIII. Id⁹ Maii.

CANONICIS, ET CLERICIS Tornacen. Eccleſiæ.

CVm à nobis petitur &c. vſq; ad verbū Poſtulationibus inclinati. Ne coīā alio Iudice trahamini, niſi per appellationē in cauſam, quamdiu ſub examine venerabilis fratris noſtri epiſcopi Tornacē. vel dilectorum filiorum. decani, & Capituli veſtri ſtare iuri volueritis, præterquàm de noſtro, vel legati noſtri mandato, auctoritate vobis pręſentium indulgemus. Liceat quoq; vobis cū generale interdictū terræ fuerit, excluſis interdictis, & excōmunicatis, clauſis ianuis, nō pulſatis campanis, & ſuppreſſa voce diuina officia celebrare. Nulli ergo &c. Datum vt ſuprà, IIII. Idus. Maii.

CANONICIS ECCLESIAE Beatæ Mariæ Tornacen. quod fructus maioris altaris poſſint diuidere.

CVm à nobis petitur, &c. vſq; ad verbū illud Aſſenſu. Vt redditus, qui ꝑ tēporū vices à diuerſis perſonis ad vſum vicariorū maioris altaris eccleſiæ veſtræ proueniunt, colligantur in vnum, & per miniſtros veſtros inter vicarios æqualiter diuidantur, qui cōi aſſenſu Capituli, ſcd̄m antiquā, & rationabilē eccleſiæ veſtræ cōſuetudinē inſtitui valeāt, & ſimiliter amoueri, liberā vobis auctoritate præſentiū concedimus facultatē. Decernim⁹ ergo, &c. Datum Romæ apud S. Petrū.

CANONICIS ECCLESIAE Beatæ Mariæ Tornacen. confirmatio conſtitutionis cuiuſdam, ſuper fructibus beneficij Hyuonis.

CVm à nobis petitur, &c. vſq; ad verbū illud Tuis poſtulationibus. Gratam conuenientiā impendentes, inſtitutionē, quam ſuper fructibus beneficii, qđ fuit olim Hyuonis de vinea, cuius ēt donatio ad vos nullo medio pertinebat, de voluntate, & conſilio venerabilis fratris noſtri Stephani Epiſcopi veſtri in eccleſia veſtra feciſtis, videlicet, vt fructus illi ad agenda cōia negocia Capituli perpetuo debeāt applicari, ſicut ipſa inſtitutio rationabiliter facta eſt, & hactenus obſeruata, & in authentico exinde confecto plenius continetur, auctoritate apoſtolica confirmamus, &c. Nulli ergo. &c. Datum &c. vt ſuprà, II. Calend. Maii. Pontificatus noſtri anno primo.

N. ELECTO CAMERACEN. Sancti Auberti, & Sancti Gilleni Abbatibus, vt iniuſtam ſententiam reuocent.

CVm in eccleſia Dei omnia fieri debeant ordinate, niſi eſt à prælatis eccleſiarū ex impetu, vel pro quęſtu ad ſententiā procedēdum, ſed ad hoc eò maiori debent maturitate procedere, quò turpius, & abſonū magis exiſtit de prolata temerè

tata &c.facientes quod decreueritis &c. Nullis literis &c. vt ſuprà, quod ſi omnes &c.tu frater Archiepiſcopo cum eorum altero &c.

Datum vt ſuprà.

N. ELECTO CAMERACEN. ſancti Auberti, & ſancti Gilleni abbatibus in Cameracen dioceſi conſtitutis, vt Epiſcopos per cenſuras compellant, monaſterium S.Vedaſti, contra ſuos aduerſarios iure tueri.

VT loca religioſa & fratres in eis diuinis obſequijs deputati violentię non ſubiaceant laicali, ſed inſtituta ſui ordinis colant potius inquiete, ſpecialis eſt eis gratia facięda, ne pro ſui iuris defectu ſæcularibus immiſceri negocijs compellantur, & ad curias diſcurrere ſæculares Hac igitur conſideratione inducti, dilectis filijs abbati, & conuentui ſancti Vedaſti Attrebaten. prouidere volentes, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus, quatenus ſi de malefactoribus ſuis per diœceſanos Epiſcopos iuſtitiam non potuerint obtinere, vos poſt triuam admonitionẽ eiſdem epiſcopis factam malefactores eorundem fratrum ad exhibitionem iuſtitiæ, per cenſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compellatis, facientes quod decreueritis per diſtrictionem eccleſiaſticam inuiolabiliter obſeruari, nec ſententiam in eos latam à vobis, niſi damna, & iniurias paſſis prius fuerit ſatisfactum, aliquis audeat relaxare. Volumus etiam nihilominus, & mandamus, vt cum ab eodem abbate, & fratribus fueritis requiſiti ad eorum monaſterium accedentes, quæ corrigenda fuerint in capite, vel in membris auctoritate freti apoſt. corrigatis. Nullis literis &c. vt ſuprà, quod ſi omnes &c. duo veſtrum &c.

Datum Romæ apud Sanctum Petrũ.

N. GRADEN. PATRIARchæ, vt cauſam Archidiaconi Teruiſini contra clericos de Quinto iure definiat.

COnſtituti præſentia noſtra dilecti filij Iacobus, & Oliuierius nuncij clericorum plebanatus de Quinto, & dilectus filius N. Archidiaconus Taruiſinus pro cauſa, quæ inter ipſos ex vna parte, & Archidiaconum memoratum ex alia ſuper iure ipſius Archidiaconatus fuerat agitata, & tandem ad nos per appellationem delata diffinitioni eius contrarijs affectibus intendebant, & cũ vellent ad inuicem litigare dilect. filiũ G. SS. Coſmæ & Damiani Diacon. Card. ipſis conceſſimus auditorem. Cumq; partes in eius eſſent præſentia conſtitutæ, prædicti nuncij pro ipſis, & parte ſua firmiter aſſerebant, quòd cauſa eadem poſt tractatum diutinum amicabili tandem fuerat compoſitione ſopita: quam quidem Archidiaconus iuramento, Epiſcopus vero ſub pœna mille librarũ ſe promiſerat firmiter ſeruaturum. Ex aduerſo autem prædictus Archidiaconus proponebat, quòd cum videret partem aduerſam ſibi ſuper obſeruatione compoſitionis factæ moleſtiã irrogare, bonæ mem. Clem. Papæ prædeceſſori noſtro ſuam curauit proponere quæſtionem: qui tandẽ ipſum à præſtito iuramento poſt cauſæ cognitionem abſoluit, & licentiam ei dedit, vt Archidiaconatus ſui iura, non obſtante compoſitione illa, proſequi nõ ceſſaret, præſertim cum eam præfatus Epiſcopus non ſeruaſſet, & tã ipſe, quàm plebani ſocij eius ſuper hoc contra mandati apoſtolici formam eum plurimum moleſtaſſent. Econtra præmiſſi nuncij affirmabant, quod Epiſcopus ſuus contra compoſitionem non venerat, immo ipſi archidiac. quærenti reſpõderat, quod paratus erat facere quod deberet, ſicut per inſtrumentum publicum oſtẽdebatur, & quod archidiaconus contra iuramentum licitum, ac ſponte interpoſitum nulla debuiſſet ratione venire. Et ſi forte ſibi eſſet aliquo modo (quod non credebant) indultum, prius quæ contra compoſitionis formam præſumpſerat, emendare penitus tenebatur, quàm ſtatueretur aliquid ſuper negocio principali. Cæterum cum in præſentia Cardi. prædicti diutius litigaſſent, tandem auditis per eum quæ duxerant proponenda, fratrum noſtrorum conſilio habito diligenti, cauſam ipſam ſub certa forma tuæ fraternitati duximus committendam,

tendam, p apoſt. tibi ſcripta mandantes, quatenus vtramque partem ad obſeruationem compoſitionis prædictæ, quam licitam eſſe comperimus: & ideo iuramẽtum pro ipſius obſeruatione interpoſitũ cenſuimus fore ſeruandum: non obſtante abſolutione prædicta, quam credimus per ſubreptionem obtentam, per cenſuram eccleſiaſticam ſublato appellationis obſtaculo compellere non omittas: in irritum apoſt. auctoritate reducẽs, ſi quid contra cõpoſitionem prædictam per prædictum archidiac. cuiuslibet auctoritate reſcripti noueris immutatum. Si quid vero poſtmodum inter eos fuerit quæſtionis, partibus ad tuam præſentiam conuocatis audias, & illud appell. re. debito fine decidas. Volumus præterea nihilominus, & mandamus, quatenus clericos, & laicos, qui occaſione quæſtionis p̄dictæ, quam cum archidiac. habuerunt, excommunicationis, ſuſpenſionis, vel interdicti ſunt vinculo innodati ſecundum eccleſiæ formam abſoluas: illos, qui ipſis bona ſua per violentiam abſtulerunt, ad reſtitutionem eorum ſicut iuſtum fuerit eccleſiaſtica cenſura remota appell. compellens, & non permittas, quòd ipſis ſup beneficijs ſuis grauamen, vel aliqua moleſtia ab aliquo indebite inferatur. Illos vero quos eccleſias violaſſe, & manus in clericos temerarias iniecıſſe cõſtiterit, tãdiu facias ſicut excommunicatos ab omnibus arctius euitari donec paſſis iniuriam, &c. & cũ teſtimonio literarum &c

Datum vt ſuprà, &c. IIII. Idus Maij.

ARCHIEPISCOPIS, ET ALIIS Eccleſiarum Prælatis, Marchionibus, Comitibus, Baronibus & alijs nobilib. viris, & vniuerſis Chriſti fidelibus ad quos literę iſtæ peruenerint, vt commiſſarijs Apoſtolicis contra hæreticos auxilio ſint.

CVm ad capiendas vulpes paruulas, quæ demoliuntur vineam Domini Sabaoth, ſpecies quidem habentes diuerſas, ſed caudas ad inuicem colligatas, quia de vanitate cõueniunt in idipſum, & hæreticos ab fidelium conſortio excludendos: dilectum filium fratrem Raineriũ potentem diuino munere in opere & ſermone, & cum eo dilectũ filium fratrem Guidonem virum Deum timentem, & vacantem operibus charitatis, ad partes veſtras duximus deſtinandos: vniuerſitatem veſtram rogamus, monemus, & exhortamur in Domino, & in remiſſionẽ iniungimus peccatorum quatenus eos benigne recipientes pariter, & deuote cõtra hæreticos ipſis potenter & viriliter aſſiſtatis, eis conſilium, & auxilium impendentes. Verum quia frater Rainerius pro arduis eccleſiæ negociis in Hiſpania de mãdato præceſſit apoſtolico, volumus nihilominus, & mandamus, vt vos fratres Archiepiſcopi, & Epiſcopi, cum à dicto fratre Guidone fueritis requiſiti, in hæreticos, quos ipſe vobis nominauerit ſpiritualem gladium exerātis, laici vero bona eorum confiſcent, & eos eijciant de terra ſua, & eorum paleas ſeparent à frumento. Omnibus autem, qui pro conſeruatione fidei Chriſtianæ in tanto diſcrimine, quod eccleſiæ imminet ipſis aſtiterint fideliter, & deuote, illam peccatorum ſuorum concedimus indulgentiam, quam beati Petri, vel Iacobi liminа viſitantibus indulgemus.

Datũ Rom. &c. vt ſup. III. Idus Maij.

ABBATI SANCTI VEDASTI, qua approbat Pontifex eius voluntatem, quòd ex cœnobio factum olim collegium ſæculare, ad cœnobium reuocare labores.

PIæ poſtulatio voluntatis effectu debet proſequente compleri, ne refrigeſcat charitas poſtulantis ex longioris moræ faſtidio, vel ex breui etiam dilatione tepeſcat. Significaſti ſiquidem nobis, quod cum eccleſia ſancti Petri de Caſtro ſita iuxta monaſterium tuum libera ſit, & ſicut ipſum monaſterium ab epiſcopali iuriſditione penitus ſit exempta, & in ea olim eſſe conſueuerint canonici ſæculares prædeceſſores tui, vt poſſeſſiones ipſius in ſuos vſus conuerterent, & in ipſa facerent per monachos miniſtrari, indulgentiam à ſede apoſtolica impetrarunt. Verùm quoniam in ea minus ſolemniter Domino deſeruitur, ad ampliandum ibidem cultum diuini nominis canonicos ſæculares, prout tibi quondam fuerant, in ea ordinare

deſideras,

deſideras, & eis certos redditus aſſignare. Ea propter dilecte in Domino fili intentionem tuam laudabilem attendentes, auctoritate tibi præſentium indulgemus, vt de conſilio fratrum tuorum, vel maioris, & ſanioris partis in ea canonicos ſæculares inſtituas, & tã de bonis monaſterij tui, quàm de his, quæ ibi à fidelibus offerentur, redditus eis cõpetentes aſſignes: ita tamen, vt in nullo libertas illa depereat, quã ei pdeceſſores noſtri Romani põtifices cõtulere. Nulli ergo &c.

Datum Romæ &c. Idibus Maij. Pontificatus noſtri anno primo.

B. MAGISTRO SCHOLArum, & Valberto canonico Taruiſinis, Epiſcopi trucidatores à ſolo Papa abſoluendi, excepto articulo mortis.

SVper eo de quo nos veſtra diſcretio requiſiuit, videlicet, quid faciendũ ſit de his, qui captioni bonæ memoriæ V. Bellunen. epiſcopi ex qua dignoſcitur à quibuſdam alijs crudeliſſime interẽptus, ſe diabolico inſtinctu interfuiſſe fatẽtur ſi ad eccleſiam redire voluerint, in qua ſint forma recipiendi ab ea, vobis taliter reſpondemus, quod cum tam enorme flagitium debita velimus ſeueritate punire, ne facilitas veniæ incentiuum præbeat delinquendi ſi cõmunioni fidelium reconciliari deſiderant, ad ſedem apoſtolicam veniant abſoluendi, niſi forte articulus mortis immineat, vel hoſtilitas impediat capitalis: quibus in vtroq; caſu recepta, ſm formam eccleſię ſufficientiſſima cautione, ꝙ noſtris debeant obedire mãdatis, abſolutionis beneficium noſtra auctoritate poteſtis impendere: ita tamen, qđ opportunitate recepta ſuſceptui mandatum ad ſedem apoſtolicam accedere non poſtponant. Prouideatis autem attẽtius, nequid cõtra præſcriptam formam quomodolibet attentetis.

Datum Romæ apud Sanctũ Petrum.

N. ARCHIEPISCOPO, ET Capitulo Turonen. citantur ad audiendum ſententiam proferre in cauſa ipſorum contra eccleſiam Dolenſem.

LIcet in Ezechiele legatur: Animalia ibant, & non reuertebantur, tamen ſequitur in eodem: Animalia ibant, & reuertebantur. Quamuis autem hæc vocum diſſonantia ſecundum ſanum conſonet intellectum, & varias expoſitiones habeat myſticas, & morales, poſſunt tamen per animalia munda, quæ ruminãt & vngulam findunt, Rectores eccleſiæ non incongrue deſignari: qui diſcernendo findunt vngulam, & ruminant meditando: qui dũ aliqua ſtatuunt, quæ poſtmodum non retractant, eunt, & non reuertuntur. Cum vero aliquid ſtatuunt, quod poſtmodum reuocant conſilio ſaniori, eunt, & (ſicut de animalibus legitur) reuertuntur. Vtinam autem prædeceſſores noſtri Romani Pontifices in diffinitione illius veteris, & nondum inueteratæ, ſed pro vetuſtate notiſſimæ quæſtionis, quæ inter Turonen. & Dolen. eccleſias fuit diutius agitata, & adhuc ſub iudice lis eſt, animalibus, quæ ibant, & non reuertebantur poſſent ſecundum formam expoſitionis ſupra poſitæ comparari: vt quod ſuper ea ſtatuerunt, taliter receptum fuiſſet à partibus, & ſeruatum, quod nec cauſa ipſa in recidiuæ contentionis ſcrupulum denuo deueniſſet: nec nos oporteret ſuper ea cum partibus laborare. Sane, quamuis cauſa ipſa frequenter fuerit per ſedem apoſtolicam diffinita, peccatis tamen exigentibus redijt male ſana cicatrix in vulnus antiquum, hodieq; manent veſtigia veteris quæſtionis, & euidenter apparent ex damnis, quæ vtraque partium eius occaſione vehementer incurrit, ſicut ipſi noviſtis, nec nos etiam ignoramus. Quod ſi verum inſpicimus, & attendimus cauſas controuerſiæ diuturnæ, per vos interdum ſtetiſſe videtur quo minus legitimum finem acceperit quæſtio toties ſuſcitata. Nam (vt nõ longe petamus exemplum) cum bonæ memoriæ Cle. Papa prædeceſſor noſter partes ad iudicium citauiſſet, terminum eis certum præfigẽs, & eum poſtmodum de voluntate partium prorogaſſet, licet dilectus filius N. Dolen. electus ad ſedem apoſtolicam, propter hoc in perſona propria non ſine multo grauamine acceſſiſſet, tu tamen frater Archiepiſcope nec veniſti, nec miſiſti ad nos idoneũ re[illegible]

ſalem, ſed nuncios ſolummodo minus ſufficienter inſtructos pro ſola dilatione petenda. Nolentes autem dictas eccleſias, huius occaſione diſcordiæ non ſine magnæ vtriuſque diſpendio diutius laborare, feſtum dedicationis beati Michaelis proximo futurum pro peremptorio termino vobis, & parti aduerſæ duximus præfigendum. Ideoq; diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, & diſtrictè præcipimus, quatenus ad prædictum terminum, quicquid de te frater Archiepiſcope quocunq; modo contingat, per vos, vel procuratores idoneos ad ſedem apoſtolicã accedatis noſtræ diſpoſitionis formam, vel iuſtæ diffinitionis ſententiam recepturi. Cũ enim inſtantia noſtra quotidiana ſit omnium eccleſiarũ ſolicitudo cõtinua, de plenitudine poteſtatis, quã ſuper omnes eccleſias ab ipſo IESV Chriſto ſuſcepimus, ea cupimus cõſilio ſaniori diſponere, ſicut viderimus expedire, quæ ad pacem, & vtilitatem prouenient eccleſiæ vtriuſq;: alioquin ex tunc in diffinitione ipſius cauſę, vel diſpoſitione (dante Dño) ꝓcedemus.

Datum Romæ apud Sanctũ Petrum Idibus Maij. Pont. noſtri anno primo.

In eundem fere modum Bituricen. Archiepiſcopo. Licet in Ezechiele, &c. vſque ad verbũ illud Procedimus. Quocirca fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus, vt ſuprà memoratis Archiepiſcopo, & Capitulo Turonen. ex parte noſtra diſtrictè præcipias, vt in termino ſibi peremptorio conſtituto noſtro ſe conſpectui repreſentent, & literas noſtræ citationis per tuos nuncios ipſis facias præſentari.

Datũ Romæ &c. vt ſuprà. XVII. Calend. Iunij. &c.

N. ARCHIEPISCOPO Tarentaſien & N. Epiſcopo Auguſten & Abbati Boni montis, quæ cõmittitur ijs cauſa Epiſcopi & Capituli Lauſannẽſis.

LIcet iniunctæ nobis adminiſtrationis officium profectibus nos admoneat intendere ſingulorum, & tanquam de cõmiſſo nobis grege rationem Domino reddituri cunctos, facere exoptemus quæ ad vitã proficiant ſempiternã. Fratres tñ, & Coepiſcopos noſtros, q in partẽ ſunt ſolicitudinis euocati, ſic vellemus cõmiſſi eis officii executionẽ diligenter peragere, ꝙ nõ lucerna ſub modio, ſed ſupra candelabrũ poſita videret. Verũ cũ de ipſis ea noſtris auribus referuntur, q̃ in infamiã pontificalis dignitatis redundãt, dolemus admodũ: & turbamur: qa iuxta diuinæ legis ſententiã: *Si ſacerdos, qui eſt vnctus peccauerit, facit delinquere populũ.* Olim ſiquidẽ cũ venerabilis frater nr̃ N. Lauſannen. Ep̃s felicis recordationis C. Papæ p̃deceſſori nr̃o à Capitulo ſuo delatus fuiſſet in multis, idẽ prędeceſſor nr̃ venerabili fratri nr̃o N. Maurianen. Ep̃o, & dilectis filijs N. Bellæ vallis, & N. de charitate abbatibus apoſtolica auctoritate p̃cepit, vt ad eccleſiam Lauſannẽ. ꝑſonaliter accedẽtes, q̃ in eadẽ tã in capite q̃ in mẽbris digna correctione cognoſcerẽt, ſtuderẽt diligẽti ſolicitudine emendare. Qui cũ die ſtatuta Lauſannã acceſſiſſent, & feciſſent in p̃fati Ep̃i, & Capituli p̃ſentia cõmiſſionis lr̃as recitari, ſicut in eorũ literis ꝑſpeximus cõtineri, ipſum Ep̃m, & Capitulũ ad cõpoſitionẽ amicabilẽ faciẽdã inducere ſtuduerũt. Tũc Capitulũ duo inſtr̃a exhibuit, quorũ vnũ erat ſigillatũ ſeptẽ ſigillis arbitrorũ, in quos tã canonici, q̃ ep̃s cõpromiſerãt memorati: alterũ vero erat ſigillo iam dicti ep̃i cõſignatũ, in quo ſe fatebat reatũ ꝑiurij incurrere, ſi à facta cõpoſitione à iam dictis arbitris ratione qualibet ab arbitrio reſiliret. Ep̃s aũt in p̃ntia delegatorũ iudicũ, ꝙ cõpoſitionẽ illã nõ tenuerat, nec teneret, ꝓpoſuit: aſſerẽs ꝙ canonici anteà à cõpoſitione reſilierant, & emendationẽ, quã ſuꝑ q̃buſdã articulis p̃fati arbitri ei facere cõpromiſerant, nõdũ potuerat obtinere: & iõ ſe nõ ĩcurriſſe reatũ ꝑiurij fatebatur: qa canonici prius cõpoſitionẽ infregerãt, & compoſitionis chartã arbitri nõ curauerãt emendare. Ecõtra vero Canonici reſpõdebant, ꝙ nec ipſi à cõpoſitione reſilierant, nec aliq̃d arbitri in cõpoſitione ꝓmiſerant emendare. Licet aũt è contra ep̃s ſe probare

bare promitteret, quod dicebat, in præ-
ſentia tamen ipſorum iudicum nõ pro-
bauit. Cumq; præfati canonici ſuper mo-
netæ diminutione, & exactione noui pe
dagii memoratum epiſcopum conueni-
rent, & peterent, quod ab arbitris præce-
ptum fuerat obſeruari reſpondit Epiſco.
memoratus, ꝙ moneta erat proculdu-
bio diminuta, nec licuit arbitris ſuper
hoc aliquid arbitrari, cum tanquã Dño
monetæ licitum ei ſit eam pro ſuo bene-
placito minuere, & augere, & iſte fuit
vnus de articulis, in quibus emendatio-
nem arbitrii poſtulauit. Pedagiũ autem
à quadraginta annis acceptũ fuiſſe aſſe-
ruit, & in grauamen inimicorũ ſuorum
ſe illud propoſuit ſtatuiſſe. Cumq; adii-
cerent canonici antedicti, quod præter il
la, quæ in cõpoſitionis inſtrumento con
tendebantur, alia vellent cõtra eundem
epiſcopũ proponere, & probare, reſpõdit
Epiſcopus, ꝙ eos aliquatenus non audi-
ret, quia nõ tenebatur coram ipſis iudici
bus reſpondere: cum literæ cõmiſſionis
nõ ex parte Capituli (ſicut continebatur
in eis) ſed per falſam ſuggeſtionem fue-
rint impetratæ; quia P. de Exchandens,
qui eas impetrauit, mandatũ nõ habuit,
ut talia poſtularet, ad qđ P. ipſe reſpõdit,
ꝙ licet cũ ad Romanam eccleſiã acceſ-
ſit, non oĩbus ſuum propoſitum reuela-
uerit, ſed quibuſdã, poſtquam tamen re-
diit, cõmiſſionis literas oĩbus, qui aderãt
in Capitulo legit, & exhibuit, & vniuer
ſis ipſæ literæ placuerunt, & ideo aſſere-
bant, Epiſcopũ debere corã eiſdem iudici
bus reſpõdere: quia ratihabitio retro tra
hitur, & mãdato cõparatur. Et quoniam
corã iudiciũ nolit ſæpe fatus eps ſubin-
trare, licet ipſi iudices in eadem eccleſia
multa digna correctione cognoſcerent,
& à ſtatu præſtino miſerabiliter corruiſ-
ſe, & bona tam epi, q̃ Capituli, viderent
plurimũ imminuta, in executiõe tamen
mãdati apoſtolici vltra procedere nolue
re, negociũ ipſum ad Roman. eccleſiam
remittentes. Ad hæc tam literis Capituli
Lauſannen. q̃ religioſorum Abbatum,
Comitum, & Baronũ eiuſdem diœceſis,
& aliorum multorum noſtro apoſtola-
tui eſt ſuggeſtũ, ꝙ idem epiſcopus bona
ipſius epatus dilapidẽdo conſumpſit, ma

trimonia nõ iungẽda cõiungit, & diuor
tia celebrat indiſcrete: & cũ incõtinẽtiæ
laboret infamia, familiaritatẽ amplectit
iniquorũ, Iuſtitiã denegat poſtulãtibus,
& quibus licet cõtumelioſe reſpondet, in
ſe nõ oſtẽdẽs mãſuetudinem paſtoralẽ.
Præterea cõtra eundem multa alia ꝑfe-
runt, q̃ longũ eſſet literis p̃ſentibus enar
rare. Sup q̃bus ſiquidem oĩbus, tanto do
lemus vehementius, & mouemur, quãto
eundem Epm tanquã in Romana eccle-
ſia enutritum, & ab ea in pontificalis of-
ficij dignitatem aſſumptũ, quantum cũ
Deo poſſumus ſynceriori charitate diligi
mus, & ſpecialius amplexamur. Quoniã
igitur, q̃ de præmiſſo epo referuntur ſub
diſſimulatione trãſire nõ poſſumus, nec
debemus, inquiſitionem ipſius negocii
de fratrum noſtrorum conſilio veſtræ du
ximus experientiæ cõmittendam, p apo-
ſtolica vobis ſcripta diſtrictè præcipien-
tes, quatenus ad locũ cõpetẽtem pariter
accedentes, & partibus cõuocatis ſolum
Deum habentes præ oculis, appellatione
poſtpoſita audiatis hinc inde propoſita,
& atteſtationes, & allegationes vtriuſq;
partis diſcuſſas, & examinatas canonice,
ſub ſigillis veſtris nobis dirigere ꝓcure-
tis, præfigentes vtriq; parti terminũ cõ-
petentem, quo ſufficienter inſtructæ ad
recipiendam ſniam veſtro ſe cõſpectui re
præſentent. Si vero præfati canonici ab
accuſatione deſtiterint, & probare nolue
rint qđ ꝓponunt, vos ſi præfatus eps ſu-
per his fuerit infamiæ nota reſperſus,
purgationem ipſi canonicã indicatis, vt
cũ tribus epiſcopis ſuã ſi valet innocentã
purgare, nõ differat, & eam ſi præſtiterit
auctoritate apoſtolica admittẽtes, eũ ab
impetitione canonicorum penitus abſol
uatis, & ab obiectis criminibus denũcie-
tis inſontẽ. Verum ſi ſe nõ poterit iuxta
ſanctiones canonicas expiare, vos eũ di-
ſpenſum ad noſtrã præſentiã ſublato ap-
pellationis obſtaculo tranſmittatis, vt in
negocio ipſo (ſicut expedire viderimꝰ au
ctore Dño) procedamus: attẽtius prouiſu
ri vt mandatũ apoſtolicũ ita prudenter
ac diligẽter exequi ſtudeatis, vt nos deuo
tionẽ, & ſolicitudinẽ veſtram poſſimus
merito cõmendare. Volumus autẽ nihi-
lominus, & mandamus, vt eidem epi-

ſcopo diſtrictius iniũgatis, ne bona Lauſannen. eccleſiæ huius occaſione negocij quomodolibet alienare præſumat, in quorum diſtractione dicitur hactenus ſatis enormiter exceſſiſſe. Si quã vero partiũ legitime citata veſtrã pręſentiã adire contẽpſerit &c. Nullis literis obſtãtibus harum tenore tacito &c. qđ ſi omnes &c. Tu frater archiepiſcope, cũ eorum altero &c. Datum &c. vt ſuprà Idibus Maij.

PHILIPPO ILLVSTRI francorum Regi, vt repudiata pellice legitimam vxorem recipiat.

LIcet dextera Domini ſuam fecerit in noſtra promotione virtutem de terra ſuſcitans inopem, & de ſtercore erigens pauperem, & illud nos voluerit dignitatis ſolium obtinere, vt non ſolum cum principibus, ſed de principibus etiã iudicemus: cum tamen conditionem humilitatis veſtræ conſpicimus, & de quo ad quid ſimus vocati penſamus; præter generale debitum paſtoralis officij, quod ſingulis nos conſtituit debitores, tibi, & regno tuo ſpecialiter nos fatemur teneri, in quo nos recolimus in ſtudijs literarum ætatem tranſegiſſe minorem, ac diuino munere quantæcunque ſcientiæ donum adeptos beneficiorum impenſam multiplicem ſuſcepiſſe. Ad cumulum autem huius præcipuæ dilectionis accedit progenitorum tuorũ grata memoria, quos ſicut Chriſtianiſſimos principes, nec ventus turbinis, nec impetus tempeſtatis ab eccleſia Romana potuit aliquando ſeparare, quin potius tanto amplius in ipſius deuotione feruirent, quanto fortius in nauiculam noſtri piſcatoris fluctus inſurgerent, & mare tumultuoſius vẽtorum incurſibus fluctuaret.

Innocẽtij tertij erga regnum Franciæ voluntas.

Vnde cum in minori quondam officio conſtituti ſerenitatem regiam, & regnum Franciæ ſpeciali amplexati fuerimus dilectionis affectu, nunc ad apicem ſummi pontificatus (licet inſufficientes) aſſumpti, priuatis affectibus, communibus ſuperuenientibus cauſis tã ardentius in regiæ ſerenitatis dilectione flagramus, vt occaſionem nobis precemur à Domino indulgeri, per quam affectus interior prodeat in effectum, & ꝓrogatiua ſynceritatis, quã ad te gerimus in opere pateat vniuerſis. Verum quanto amplius celſitudinem tuã honorare cupimus, & ad profectum tuũ ardẽtius aſpiramus, tanto magis de tua ſumus ſalute ſoliciti, & grauius ferimus, ſi noſtræ charitatis affectus circa ſerenitatem tuam, te pręſertim dante materiam, videretſ(quod abſit) refrigeſcere, vel tepere. Sane quãtũ ſcandalum ſit exortũ ex ſuperinductione illius, quã poſt multiplices inhibitiones eccleſiæ, quarum vnam factam per bonæ memoriæ M. ſanctorum Ioannis, & Pauli presbyterum Card. tunc apoſtolicæ ſedis Legatum, & dilectum filium C. ſubdiaconum, & notarium noſtrum, cũ felicis record. C. pp. prædeceſſoris noſtri literas in tua faceret pſentia recitari, q̃ inhibitionem apertius continebãt, ad te nouimus perueniſſe, & poſt datas, & receptas epiſtolas venerabilibus fratribus noſtris N. Sueſſionen. & N. Nouien. epĩs, nũcijs tuis propter hoc apud ſedem Apoſtolicã cõſtitutis ſuperinducere voluiſti, tibi credimus ex parte liquere: in quo ad diſcretionẽ veritatis non debet vincere ſenſualitas rationem. Noſti etenim, quod morbus iſte iam vicina corrumpit; & ad excuſandas excuſationes in peccatis factus es cæteris excuſatio; & in nos & Romanã eccleſiam detractionem non modicã ſuſcitaſti. Quantũ aũt ex hoc te ipſum læſeris, ex eo manifeſtè perpenditur, quod oĩa tibi contraria ſucceſſerunt, quæ prius proſpera ſuccedebant, nec datum eſt tibi frui etiã pace diurna, quin, & ſi non corpus, mentẽ ſaltem ſolicitudo grauis vrgeret, qđ tibi eſſe debet euidens argumentum, quod pp hoc diuinam indignationẽ incurreris: præſertim cũ ſuperinductę conſanguinitas opponaẽ chariſſimæ aũt in Chriſto filiæ noſtræ N. Reginæ Franciæ, nõ niſi impedimentũ fuiſſet affinitatis obiectũ. Vt igitur ſaluti tuæ cõſulas, & honori, vt nos & Romanam eccleſiã à labijs iniquis, & lingua liberes detractrice, vt Dñm tibi reddas propitiũ, quẽ iratũ tibi hactenus reddidiſti, rogamus ſerenitatẽ regiam, monemus, & exhortamur in Domino, & in remiſſionem iniungimus peccatorum, per Apoſtolica tibi ſcripta mandantes, quatenus in te ipſum

aciem

aciem tuæ conſiderationis reflectens, ſic tuos actus diiudices, vt ab alijs non debeas iudicari. Memor eſto conditionis tuæ, & nouiſſima iuxta verbum ſapiētis attendens, quod ſcādalum in eccleſia parit, quod nobis detractionem generat, quod in perniciē tuæ ſalutis vertitur, & in diſpendiū totius regni redundat: alios ſimili corrumpens exemplo, corrigas per te ipſum ſuperinductā de finibus regni Francorum, remoueas, & eam reducas in regnū, & Reginam appellas, ac facias appellari: mandans ei ab oībus, tanquā Reginæ deferri, quam à te minus rationabiliter abieciſti. Quod ſi poſtmodum vſqueadeo ſerenitatem tuam oriēs ex alto reſpexerit, & cor tuū lux illa dignata fuerit illuſtrare, quæ illuminat oēm hoīem venientē in hunc mundū, vt prædictam Reginam, quam ex teſtimonio plurium, quibus eſt religionis, & dignitatis ratione credendū miræ ſanctitatis, & honeſtatis audiuimus eſſe, retineas in gratia cōiugali: p̄ſertim cū vix nobiliorem ducere poſſis, & id tibi plurimū expedire noſcatur, in his facilius, & ad votum tuum celerius exequēdis, q̄ ſerenitati tuæ diebus iſtis incumbunt, gaudebimus plurimum; & in agēdis tibi gratiarū actionibus aſſurgemus. Qđ ſi forſan (qđ abſit) deſuper datum nō fuerit, ſicut de iure tenemur, iuris tibi licentiam non negamus, quominus facta prius reſtitutione audiamus, & exaudiamus qđ rationabiliter duxeris proponendū. Si aūt (qđ non credimus) nec famæ tuę, nec honori cōſuleres, nec mandatis noſtris, nec monitis obedires, quantumcunq; nobis moleſtū exiſteret te in aliquo moleſtare, cōtra te tanto amplius moueremur, & manū curaremus apoſtolicā aggrauare, quāto ſerenitatem tuam ſyncerius diligimus, & quos amamus ſeuerius arguere intendimus, & durius caſtigare. Cum (inſpirante Dño) immutabilem aīum, & inflexibile propoſitum habeamus, nec prece, nec p̄tio, nec amore, nec odio declinandi à ſemita rectitudinis, ſed via Regia incedentes, nec ad dexterā declinabimus, nec deuiabimus ad ſiniſtram, ſine perſonarum acceptione facientes iudicium, quia non eſt perſonarum acceptio apud Deū. Non

Innocētij PP. in iuſtitia conſtantia.

ergo poſſes quantumcūq; cōfidas de tua potentia ſubſiſtere ante faciem, nō dicimus noſtram, ſed Dei, cuius (licet immeriti) vices exercemus in terris cum auctore iuſtitiæ, qui eſt veritas pro iuſtitia, & veritate pugnāte inimici tui in te, ac Regum Franciæ præualerent, nec valeret tēporalis tuus, & exiguus potentatus diuinæ ac æternæ repugnare omnipotentię maieſtatis. Facias ergo fili chariſſime de neceſſitate virtutem, & nobis in hoc immo creatori tuo, per quē viuis, & regnas, humiliter ſatisfacias, quatenus, & ipſum tibi reddas propitium, & nos tibi conſtituas amplius debitores: ſciturus pro certo, quod niſi mandatum noſtrum hac vice curaueris adimplere, non differemus vlterius, quin officij noſtri debitum exequamur. Datum &c. vt ſuprà. XVI. Calend. Iunij.

VVILLIELMO REMEN. Archiepiſcopo Sanctæ Sabinæ Cardinali, vt exiſtas conſeruator priuilegiorum eccleſiæ S. Germani de pratis, Pariſiis.

PIa patrum prædeceſſorumq; noſtrorum ſolicitudo ſe circa ſtatū eccle. in ſua integritate ſeruādum mirabiliter exhibuit circunſpectā, vt videlicet ipſas, q̄ ſæcularium turbationum fluctibus cōcutiuntur aſſiduis, protectione ſedis Apoſt. ſpecialiter permuniret, & cum ipſa p̄ſens oībus adeſſe nō poſſet per conuenientia inſtrā eiſdem indulta, ſuæ potentiam auctoritatis extendens peruerſorum malitiam coerceret. Sed cum malitia hominum excreuerit in immenſum, nec modum ſibi peruerſitas eorū effrenata imponat, nos, quos eidem ſedi gratia diuina p̄fecit, qui prædeceſſorum noſtrorum mandata ſeu inſtitutiones ſoluere nō venimus, ſed implere iuxta malitiam tpis, in his eſſe rigidiores oportet. Inde ſiquidem eſt, quod cum Eccleſia ſancti Germani de pratis Pariſien. quæ Romanæ ſedis filia deuota, & ſpecialis exiſtit, Priuilegiorum, Indulgentiarum, cōfirmationum, & libertatum plura obtinuerit à Romanis pōtificibus inſtrumenta, quibus prælati eccleſiarum, & quam plures alij minime deferentes ea infringere,

ipſiſq; temere obuiare nõ dubitãt, ſicq; libertatibus ſibi conceſſis vti plene non valeat, & in pluribus ſuſtineat detrimentum, te obſeruatorem eorum, quæ ad ipſius Eccleſiæ tranquillitatem à ſede apoſtolica ſunt indulta ſpecialiter duximus concedendum. Quocirca fraternitati tuę per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus ſi quos indulgentiis, confirmationibus, priuilegiis, ſeu quibuslibet aliis inſtrumentis apoſtolicæ ſedis, ſeu aliis immunitatibus à quibuſcunque monaſterio ſancti Germani de Pratis præuia rõne conceſſis, per quæ libertas debet eccleſiaſtica integra conſeruari, temere inuene ris obuiantes, eos per cenſuram eccleſiaſticam, monitione præmiſſa ſublato cuiuslibet cõtradictionis, & appellatiõis obſtaculo, quemadmodũ videris expodire, à ſua temeritate cõpeſcere non moreris, ipſiusq; iura monaſterij ſancti Germani ſtudeas illibata ſeruare. Nullis literis, &c. harum mentione nõ habita &c.

Datum &c. vt ſuprà. V. Idus. Maij.

ROBERTO ABBATI SANcti Germani Pariſien. eiuſque fratribus, tam præſentibus, quàm futuris regularē vitam profeſſis in perpetuum, quod eos recipiat ſub protectione apoſtolica, veteraq; priuilegia, non paucis additis, confirmet.

IN eminenti apoſtolicæ ſedis ſpecula ad hoc ſumus licet immeriti diſponente Dño conſtituti, vt iuſtas petitiones debeamus libenter admittere, & eis ſtudeamus effectũ vtilem indulgere. Ea ꝓpter dilecti in Dño filii veſtris iuſtis poſtulationibus annuentes monaſterium beati Germani de Pratis, in quo diuino mãcipati eſtis obſequio, quod ꝓprie beati Petri iuris exiſtit, ad exẽplar felicis memoriæ Paſchalis, Innocẽtii, Lucii, Eugenii, Anaſtaſii, Alexandri, Lucii, Vrbani, Clementis, & Cæleſtini, prędeceſſorũ noſtrorum Rom. pontificũ, ſub beati Petri, & noſtra protectione ſuſcipimus, & præſentis ſcripti pagina cõmunimus, in primis ſiquidem ſtatuentes, vt ordo monaſticus, qui ſecundũ Deum, & beati Benedicti regulam, in eodem Monaſterio, inſtitutus, &c. vſq; ad verbum illud. Obſeruet. Præterea quaſcũq; poſſeſſiones, &c. vſq; ad illud Illibata permaneant. Per præſentis itaq; priuilegii paginam vobis, veſtriſq; ſucceſſoribus in perpetuũ confirmamus, vt quæcunq; libertas, quæcũq; dignitas priuilegio beati Germani ſcriptis Ehildeberti, Elotharii, atq; aliorum regum Francorum veſtro monaſterio collata eſt, eidem permaneat illibata. Ad hæc volentes te dilecte fili Roberte Abbas, & monaſterium tuum honoris, & gratiæ priuilegio decorare, ad inſtar dictorum prædeceſſorũ noſtrorũ Alexãdri, & Cæleſtini vſum mitræ, & annuli, atq; ſandaliorum tibi, & per te ſucceſſoribus tuis de conſueta ſedis apoſtolicæ benignitate duximus indulgendũ. Præcepimus autem, vt chriſma, oleum ſanctum, conſecrationes alterium, ordinationes, & quæcunq; vobis ex pontificali ſunt miniſterio neceſſaria, à nullo catholico epiſcopo vobis, veſtriſq; ſucceſſoribus denegentur. Sane miſſas, ordinationes, ſtationes, ab omni epiſcopo, vel clero Pariſien. Eccleſiæ in eodem monaſterio præter voluntatem Abbatis, vel congregationis fieri prohibemus, nec habeant poteſtatem aliquid ibi imperandi, ſed nec diuina officia ipſis interdicere, nec excõmunicare, nec ad ſynodũ vocare, aut abbatem, aut monachos, presbyteros, aut Clericos eccleſiarum ipſius loci, tribuimus facultatem. Addicimus &, vt in parochialibus eccleſiis, quas extra Burgum beati Germani tenetis, presbyteri per vos eligantur, & Epiſcopo præſentur, quibus, ſi idonei fuerint, epiſcopus animarum curam committat, vt ei de plebis cura, de rebus vero temporalibus ad monaſterium pertinentibus, vobis reſpondeant. Quod ſi facere forte noluerint, ſubtrahendi eis temporalia, quæ à vobis tenent, liberam habeatis auctoritate apoſtolica facultatem. Auctoritate etiam apoſtolica ſtatuimus, & vobis de conſueta clementia & benignitate ſedis apoſtolicæ indulgemus, vt nullius legationi, niſi à latere Romani Pontificis ſpecialiter fuerit delegatus ſubiacere, vel ſubeſſe amodo debeatis: nec alicui liceat obtentu legationis ab apoſtolica ſibi ſede indultæ vos, vel ſucceſſores veſtros,

ſeu

ſeu monaſterium veſtrum, vel Eccleſias, quæ infra Burgum beati Germani ſunt, vlla interdicti, vel excommunicationis ſententia ꝑgrauare, vel ſup vos, aut ſup dictas Eccleſias iuriſdictionẽ aliquã exercere: niſi ſpecialiter hoc fuerit à Romano Pontifice illi mãdatũ. Præterea cõpoſitionẽ, q̃ inter monaſteriũ veſtrum, & bonæ memoriæ Guidonẽ quondã Senonen. Archiepiſcopũ ſup ꝓcurationibus, quas à vobis in qbuſdã villis petebat, rõnabiliter interceſſit: ſicut ꝓuide, ac ſine prauitate facta eſt, & recepta, & hactenus obſeruata, atq; in inſtrũ exindè cõfecto plenarie continetꝰ, ratã habẽtes, auctoritate apoſtolica duximus cõfirmandã. Ad maiorem autẽ euidentiã cõpoſitionis ipſius reſcriptũ illud de verbo ad verbum huic priuilegio duximus inſerendum: cuius tenor talis eſt: In nomine ſanctæ, & indiuiduæ trinitatis. Guido Dei gratia Senonen. archiepiſcop. oĩbus, ad quos ꝓſentes literæ ꝑuenerint, in Dño ſalutẽ. Notum fieri volumus vniuerſis ꝓſentibus pariter, & futuris, qđ diſcordia, q̃ erat inter nos, & Fulconẽ abbatẽ ſancti Germani de Pratis, & ipſam eccleſiã de ꝓcurationibus, quas ab eis petebamus in Emãt, & Balneolo, & ſancto Germano iuxta Muſteriolum in præſentia Dñi Philippi Francorũ regis ita terminata eſt. In hoc ſiquidẽ cõuenimus N. Abbati, & eccleſiæ ſancti Germani in ꝑpetuũ ꝓcurationes, quas in ꝓdictis locis petebamus ab eis, tali modo: q abbas, & ſucceſſores ſui nobis, & ſucceſſoribus noſtris, vel noſtris certis nunciis pro ꝓcurationibus illis reddent ſingulis annis octo libras Pariſien. apud Emãt in octauis Paſchæ. Et ſi nos, vel ſucceſſores noſtri venerimus ſemel in annos ad Emãt, vel Balneolum, vel ad villã, q̃ dr ſanctus Germanus, Abbas, & ſucceſſores ſui, aut ille, qui domũ tenebit accipiẽdos & ſucceſſores noſtros & viuemus ibi nos, & ſucceſſores noſtri nocte vna ſumptibus noſtris ꝓpriis: infra qđ ille, qui domum tenebit, nõ tenebitur aliqđ dare nobis, vel ſucceſſoribus noſtris, præter hoſpitiũ, niſi hoc de gratia facere voluerit. Et ſi nos, vel ſucceſſores noſtri ſemel recepti fuerimus, in vno ꝓdictorũ locorũ, nõ tenebunt monachi recipere nos, ſiue ſucceſſores noſtros in aliquo illorũ triũ eodem anno. Nos autẽ fecimus quitari iam dictæ Eccle. & Abbati medietatẽ decimæ lanæ, à presbyteris, qui ſunt in eccleſiis ſancti Germani, per archiepiſcopatũ Senonen. cõſtitutis, ſcilicet Emant, Balneolo, villa, q̃ dr ſanctus Germanus iuxta Muſteriolũ Matriolis, & presbyteri dictarũ eccleſiarũ aliã medietatẽ eiuſdem decimæ habebũt. Nũcii autẽ Abbatis Scĩ Germani facient fidelitatem presbyteris, q in dictis eccleſiis erãt, & presbyteri per nũcios ſuos nũciis Abbatis de dicta decim cõiter, & fideliter quærẽda, & inter ſe diuidenda. Quod ne valeat alicuius obliuione deleri, vel malitioſe peruerti, ſigillo noſtro fecimus id cõfirmari, aſtãtibus eccleſiæ noſtræ perſonis. Salone dec. Manaſſe archidiac. Vulielmo theſaurario, Gaufrido præcintore. Teſtes huius rei ſunt Stephanus abbas ſanctæ Genouefæ, & canonici illis, Hugo almaricus milo. N. abbas ſancti Remigii Senonen. magiſter Auſell. de cãcellaria, Ogerius de Anona. Actũ apud fontẽ Blaudi anno ab incarnatione Dñi M.C. XCI. Deinde ꝓhibemus, vt monaſterii veſtri monachos vbicũq; de mãdato Abbatis habitauerint, nullus præter Rom. Pont. vel legatum ab eius latere miſſum abſq; ſpẽali mãdato apoſt. ſedis, vel præter abbatem, ad quem cura, & cuſtodia eorũ pertinet, excõicet, aut interdicat. Obeũte vero &c. vſq; ad verbũ illud Eligendũ. Electꝰ autẽ vel à Romano Põtifice, vel à quo maluerit catholico Epiſcopo munus bñdictionis accipiat. Sane noualiũ &c. Apoſtolica inſuper auctoritate vobis duximus indulgendũ, vt infra parochias eccleſiarum ad iam dictum Monaſteriũ pertinentiũ nullus oratoriũ, capellã, vel eccleſiã ædificare, aut cœmeteriũ facere, ſine diœceſani epi, & veſtro cõſenſu, audeat, niſi forte tẽplarii, vel hoſpitalarii fuerint quibus hoc Apoſtolicæ Sedis priuilegiis indultũ fuiſſe noſcatur. Paci quoq;, & tranquillitati veſtræ põtificali volẽtes ꝓuiſione ꝓſpicere, pñti priuilegio duximus ſtatuendũ, vt ſi qs terras ad vos de iure ſpectãtes, in qbus portionẽ habetis, vel cuiuſpos donatione, aut venditione, ſeu quolibet alio alienationis titulo, in aliã eccleſiam,

ſiam, vel religioſa loca tranſtulerint, ec
cleſijs illis, vel locis religioſis ultra annũ
& diem, eas ſine aſſenſu veſtro nõ liceat
retinere, ſed iuxta cõſuetudinem Gallica
narum eccleſiarum talibus pſonis pcio,
ſeu dono concedant, q̃ vobis, & monaſte
rio veſtro iura vr̃a cum integritate per-
ſoluant. Decernimus ergo &c. ſalua ſedis
apoſtolicæ auctoritate. Si qua igitur, &c.

Datum Romæ apud S. Petrum, per
manum Rainaldi Dñi Papæ notarij, Cã-
cellarij vicem agentis. II. Idus Maij.
Inditione prima incarnationis Dñicæ
Anno M. C. XCVIII. Pontificatus vero
Dñi Innocentij Papæ III. anno primo.

HVGONI ABBATI SANCTI Dionyſii, eiusque fratribus tam præſentibus, quàm futuris, regularem vitam profeſſis imperpetuum, quod eorum iura priuilegiaque confirmet.

EFfectum iuſta poſtulantibus indul-
gere, & vigor æquitatis, & ordo po-
ſtulat rationis: præſertim, qñ petentium
volũtatas, & pietas adiuuat, & veritas nõ
relinquit. Ea propter dilecti in Dño filij
veſtris iuſtis poſtulationibus clementer
annuimus, & pfatũ monaſterium ſancti
Dionyſij, quod ſpecialiter beati Petri iu-
ris exiſtit, in quo diuino eſtis obſequio
mãcipati ad exemplar felicis recordatio-
nis Zachariæ, Stephani, Leonis, Alexan-
dri, Paſchalis, Calixti, Innocentij, Euge-
nij, & Lucij, Romanorũ pontificum p-
deceſſorum noſtrorum, ſub beati Petri, &
noſtra protectione ſuſcipimus, & pſentis
ſcripti pagina cõmunimus. In primis ſi-
quidem ſtatuentes, vt ordo monaſticus,
qui ſecundũ Deum, & beati Benedicti re
gulam &c. vſq; ad verbum. Obſeruẽt. Præ
terea quaſcunq; poſſeſſiones, q̃cunq; bo
na &c. vſq; ad verbũ Permaneãt. In qui-
bus hęc ꝓprijs duximus exprimenda vo
cabulis. Locũ ipſum in quo pfatum mo-
naſterium ſitum eſt, cum oĩbus pertinen
tijs ſuis, donationem præbendarum in
eccleſia ſancti Pauli. In epãtu Pariſien. ec
cleſiam ſancti Leodegarij, eccleſiam S.
Martini in ſtrata, cellam beatæ Mariæ
prope Corbolium, ſup fluuium Eſſoneſ,
ſitam, cũ appendicijs ſuis, eccle. de Trẽ-
bleiaco, monaſterium beatæ Mariæ de
Argentolio, quod ſitum eſt ſup fluuium
Sequanam, cum pertin. ſuis. In archiepi-
ſcopatu Rothomagen. eccleſiam S. Petri
del Caluo mõte cum tribus capellis ſibi
adiacentibus, ſcilicet S. Marię, ſancti Ioã
nis, & capella de calloel. eccle. de Cergia-
co, q̃ nec ſynodũ, nec circatã perſoluunt,
eccleſiã de Buſiaco, eccleſiã de Sagiaco,
eccleſiam de Cormelijs, eccleſiã de Caiz,
eccleſiã d mõte Gerulfi, eccleſiã de Able-
giis, eccleſiã de ſcõ Claro, eccleſiã de mõ
te Genuoldi. In Normania vero eccleſiã
de Mo. Renniaco, eccleſiã de Liliaco, ec-
cleſiam de Flotiaco, eccleſiam de Berne-
ualle, eccleſiam de ſancto Martino, eccle
ſiã de Fregellis. In epiſcopatu Carnotẽ,
eccleſiam de Trapis. Conceſſionem etiã
patronatus eccleſiæ B. Mariæ de medõta
cum omnibus poſſeſſionibus, & appen-
dicijs ſuis à chariſſimo in Chriſto filio
noſtro Philippo illuſtri rege Francorum,
vobis prouide factam: ita quod decendẽ-
tibus canonicis einſdẽ eccle. loco eorum
veſtri monachi ordinenrur, per quos gra
tius in eadẽ eccleſia Deo ſeruitiũ aſſidue
impẽdatur. In epiſcopatu Aurelianen. ec
cleſiã de Toriaco, Campũ manerij Vil-
lare, Vendrous, Villã Meui Fiens, Luias,
Ad hæc cõpoſitionẽ illã, quã bonæ me-
moriæ Henr. quondã Syluanecten. Epi-
ſcopus ſuper diuerſis quęrelis, quę inter
vos & nobilẽ virum Vull. de Melloto, tã
in talijs, quàm in corueis, & Terris cen-
ſualibus, & quibuſdam alijs vertebãtur,
ſtatuit obſeruandã. Conceſſionẽ vobis, &
per uos monaſterio veſtro factã à bonæ
memoriæ Guidone quondã Senonen. ar-
chiepõ, & eius anteceſſorib' de eccleſijs
de bella, de ſctõ Lupo, de Ioſanuilla, de
verde Firiaco, de Grandipute, de ſancto
Audoeno: præſentationẽ etiam presby-
terorũ in eiſdẽ eccleſijs, conceſſionẽ ſimi
liter vobis factã à bonæ memoriæ Rog.
quõdã Cameracen. epiſcopo, & eius ante
ceſſorib' Gualchero, Odone, Nicolao de
eccleſia de foreſt, altari d Solemio, altari
de vernuilo cũ decimis, & omnib' appẽ
dicijs eorũ, portionẽ cuiuſdã decimæ de
Run. Itẽ cõpoſitionẽ, quã iã dictus Sylua
necten. epiſcopus ſup cõtrouerſia, q̃ inter
vos, & Albertum de monte Omorio de
quadam viatura, & quibuſdam prauis
conſue-

cōſuetudinibus vertebať, ſtatuit obſeruã dũ. Cõceſſionẽ quoq; cænobio veſtro factam à venerabili fratre noſtro Philippo Beluacen. Epiſcopo tã de perſonatu, quã de præſentatione in Eccleſijs ſacerdotũ, videlicet Eccleſiã ſctĩ Martini de Colle, Eccleſiã de Aſnerijs, eccleſiã de Villiaco, eccleſiã de Ciris, eccleſiã de Croi, eccleſiã de Morentiaco, eccleſiã de Maſſiers eccleſiã de Noſaico, eccleſiã de Murno, & eccleſiã de Buxorta. In pago Meten. cellam nouã cũ omnibus appendicijs ſuis, videlicet Hulſpere, Aſminge, Emelingas, eccleſiã de Fulcrepa, ſalinas, ac patellas ſaleninarum apud Maſſalteu. In epiſcopatu Laudunẽ. altare de cadurſa, altare de ſancto Gaberto, altare de Pirolis, Altare de Seiriaco, cũ appella ſancti Dioniſij, q̃ eſt apud Ribomõtẽ. In Iuſa valle, altare de Sorbeis, altare de Altrepia, altare de Roſbes altare de Rochenijs, altare de ſetenis fontib⁹, ex dono illuſtris memoriæ Ludouici quõdã regis Frãcorũ, quicqd in villa de trapis habebat, pręter annualẽ hoſpitationẽ, quãdo ibidẽ iacuerit, & talliã, quã apud Gergiacũ in Vuſcaſin. & apud cormelias vobis donauit, Ex dono bon. memo. Gaufredi Carnoten. Epi, Altaria de Monaruilla, & derubrido. Ex dono Aluiſij bo. memo. quõdã Atrebaten epiſcopi, Altare de Anechin. Ex dono illuſtris memorię, Eduradi ſcilicet, & Vull. quõdã Regum Angliæ Deherſtiã ſup fluuiũ Sabrinæ ſitã, Tãtoniã molã cũ appendicijs ſuis. Ad hęc comitatũ Vulcaſſini, qui iuris beati Dioniſij eſt quẽ illuſtris memoriæ Ludouicus quõdã Rex Frãcorũ, per Sugeriũ quõdã abbatẽ ſancti Dioniſij in beneficiũ, & feudũ ſuſcepiſſe cognoſciť, quoniã is poſſidet cuius nomine poſſidetur, tibi, tuiſq; ſucceſſoribus cõfirmam⁹ Vicariã quoque, & omnimodã iuſtitiã, ac plenariã libertatẽ iuxta Villam ſancti Dioniſij, ſicut ſubſcriptis terminis diſtinguiť à fluuio videlicet Sequanæ, à molendino, quod vulgo appellať baiart, vſque ad ſupremũ caput villæ, quæ vocať alberuillare, quã præfatus rex iuris eſſe beati Dioniſij recognoſcẽs, eidẽ monaſterio reſtituit, vobis nihilominus confirmamus. Præterea omnimodam poteſtatem, omnemq; iuſtitiam, & vniuerſas cõſuetudines nundinarũ in dicti ipſius regias liberalitate vobis conceſſas, vt perpetuis eas quiete obtineatis tẽporibus, cõfirmationis noſtrę munimine roboram⁹. Ad hęc reſutationẽ prauæ cõſuetudinis, quã Bucardus de mõte Morẽtiaco in vineis veſtri monaſterij, in Diogico villa ſitis habebat, & Rotagici terræ ſuæ. Similiter cõpoſitionẽ initã inter monaſteriũ veſtrũ, & eccleſiã ſancti Exuperij Corbolien. in præſentia bonæ memoriæ Ioannis quõdã Carnoten epiſcopi ſuper integritate præbẽdę eiuſdẽ eccleſiæ. Ad exẽplar inſuper felicis memoriæ Innocentij, & Anaſtaſii Rom. Põtificũ pręedeceſſorũ noſtrorũ, cõpoſitionẽ ſuper cõtrouerſia, q̃ quõdã inter monaſteriũ veſtrum, & monaſteriũ ſancti Michaelis vertebatur, ſicut in eorundem Romanorum pontificum plenarie cõtinetur, auctoritate apoſtolica confirmamus. Has ſiquidem compoſitiones omnes, ſeu reſutationes, ſicut abſque prauitate factæ ſunt, receptæ, & in ſcriptis authenticis continentur, & etiam hactenus ſunt ſeruatę, apoſtolico munimine roboramus. Sane noualiũ veſtrorũ, &c. licet quoq; vobis clericos, &c. prohibemus inſuper, &c. diſcedẽtem vero, &c. Auctoritate quoq; apoſtolica prohibemus, ne aliquis abbas monaſterij ipſius, tertas redditus ad ipſum ſpectantes, parentibus ſuis, aut aliis domos, uel etiã ea, quæ de caducis proueniũt, aut miniſteria domus, niſi illa tm̃, quę ſunt ſeruientiũ clericorum, dare præſumat, nec pecuniã vltra cẽtũ libras ſine aſſenſu totius Capituli vel maioris, & ſanioris partis mutuo ſuſcipere audeat. Nulli quoq; monachorũ quicquã ſine cõſenſu abbatis ab aliquo mutuo recipere liceat. Is autẽ, qui miniſteriũ domus habuerit, vltra centum ſolidos mutuo non accipiat, præter abbatis conſenſum. Statuimus etiam, vt abbas ſigillum proprium habeat, ſicut eſt de conſuetudine hactenus conſeruatum. In parochialibus autem eccleſiis, quas habetis liceat vobis ſacerdotes eligere, & diœceſano epiſcopo præſentare, quibus ſi idonei fuerint epiſcopus animarum curam cõmittat, vt ei de ſpiritualibus, vobis aũt de tẽporalibus debeãt reſpõdere, Iuſtitias etiã, aut officia

cia laicorum, quæ bonæ memoriæ Vu. quondam abbas eiuſdem monaſterij ad manus ſuas ab omnibus in Burgo ſancti Dionyſij cōmorantibus legitime reuocauit, de cæteris alijs aſſignari. Regulares etiam conſuetudines à prædeceſſoribus veſtris, & à vobis hactenus obſeruatas aliqua leuitate mutari, niſi de tua, ſiue tuorum fuerit prouidentia ſucceſſorum cum conſenſu Capituli, vel maioris, & ſanioris partis, auctoritate apoſtolica prohibemus. Nouas præterea, & indebitas exactiones ab archiepiſcopis, epiſcopis, Archidiaconis, ſeu Decanis, vel alijs eccleſiarum prælatis omnino vobis fieri prohibemus: chriſma vero, oleum ſanctum, cōſecrationes altarium, ſeu baſilicarum, ordinationes clericorum, ſeu monachorum, qui ad ſacros ordines fuerint promouendi, à quocunque malueritis ſuſcipiatis epiſcopo, ſiquidem catholicus fuerit, & gratiam apoſtolicæ ſedis habuerit, & ea vobis, & abſq; aliqua prauitate voluerit exhibere. Inhibemus inſuper, vt infra fines parochialium eccleſiarum veſtrarum nullus ſine dioceſani epiſcopi, & veſtro aſſenſu, cappellam, vel oratorium ædificare præſumat, ſaluis priuilegijs Romanæ eccleſiæ: miſſas ſane publicas celebrari, aut ſtationes in eodē monaſterio, præter abbatis voluntatem, fieri prohibemus, ſed nec interdicere, nec excommunicare, nec ad ſynodum vocare, vel abbatē, vel ipſius loci monachos, epiſcopis, aut epiſcoporum miniſtris permittimus facultatem. Apoſtolica etiam auctoritate vobis duximus indulgendū, vt non niſi legato à latere Romani pontificis deſtinato, legationis obtētu teneamini reſpondere. Porro tam tibi, quàm tuis ſucceſſoribus licentiā indulgemus, in grauioribus negocijs ſedem apoſtolicam appellare, nec appellantes ante negocii finem læſio vlla contingat, quatenus auctore Deo in ſanctæ religionis ſtudijs quieti, ac ſeduli permanere poſſitis. Cum autem generale interdictum terræ fuerit, &c. ſepulturam vero, &c. libertates inſuper dignitates, &c. obeunte vero &c. vſque ad verbum Eligendum. Electus autem, vel à Romano pontifice vel à quo maluerit, catholico epiſcopo munus benedictionis accipiat. Decernim. ergo, &c. ſalua ſedis apoſtolicæ auctoritate, & in prædictis eccleſiis diœceſanorum epiſcoporum canonica iuſtitia. Si qua igitur, &c.

Datum vt ſuprà, &c. II. Idus Maii.

ABBATI, ET CONVENTVI ſancti Dionyſii, ne beneficia nondum vacantia, vel petantur, vel etiam conferantur.

EX parte veſtra fuit in audientia noſtra propoſitum, quod quidam clerici, quorum vita, & conuerſatio ignoratur, eccleſias, præbendas, & beneficia nōdum vacantia ſibi contra decretum Lateranen. Concilii cōferri volentes, veſtrū monaſterium intendūt multipliciter aggrauare. Nos igitur volentes eidem cœnobio veſtro ſuper his paterna in poſterum ſolicitudine prouidere, auctoritate vobis præſentium indulgemus, vt ſalua ſedis apoſtolicæ auctoritate à talium impetitione maneatis penitus abſoluti. Nulli ergo, &c.

Datum vt ſuprà.

ABBATI, ET CONVENTVI Ciſtercien. vt pro ſe, tot grauiſſimis omniū eccleſiarum negocijs occupato, Deū orent, Deq; ſummi Pontificis dignitate, atque oneribus.

DVm non ſolū quid in ſummo Pontifice, verum etiam in quolibet epiſcopo requiratur, aduertimus, & grauitatem officii paſtoralis, & præteriti temporis attendimus libertatem, & fere prorſus in inſufficientia noſtra deficimus, & in eo ſolo, cuius vices in terris gerimus confidentes, de noſtris meritis non ſperamus. Quamuis enim variis ſimus negociis occupati, vtpote quibus omnium eccleſiarum ſolicitudo ſemper incūbit, aliquando tamen in vos ipſos noſtræ cōſiderationis aciē reflectentes, dū priorē ſtatū præſenti conferimus, & vtrunq; ad alterū rationis lance penſamus, ſeruos ſeruorum (prout in compendio ſalutationis literarum noſtrarum apponitur) nos eſſe agnoſcimus, qui non ſolum de no-

bis,

bis, ſed de omnibus omnino fidelibus tenemur Deo reddere rationem. Cumq; ſuſcepti regiminis onus, quod eſt debilibus noſtris humeris importabile, cogitamus, illud propheticū poſſe nobis credimus coaptari: Veni in altitudinem maris, & tēpeſtas demerſit me. Et vtinā illud nobis coaptari nō valeat: Exaltatus autē, humiliatus ſum, & confuſus: ne forte ſimus ex illis, de quibus inquit ſcriptura: Deieciſti eos dū alleuarentur. Quem.n. ſanæ mētis, & intelligentiæ plene nō terreat verbū illud Apoſtoli ad Timotheū in ſua loquentis epiſtola: Oportet epiſcopum irreprehenſibilē eſſe, ſobriū. prudētem, pudicum, ornatum, hoſpitalem, doctorem, non vinolentum, non percuſſorem, ſed modeſtum, non litigioſum, non cupidum, ſuæ domui bene præpoſitum. Nam (vt difficultatem Capitulorū ſequētium taceamus) qui ſe poterit irreprehenſibilē exhibere, cum ſecundū Ioannem Apoſtolum: Si dixerimus q̄a peccatū nō habemus, noſmetipſos ſeducimus, & veritas in nobis nō eſt, cum, & de illo, qui peccatū non fecit, nec inuentus eſt dolus in ore eius, dictum fuerit: Ecce homo vorax, potator vini, publicanorum, & peccatorū amicus, & alibi ſeductor, & habens dæmoniū, appellatus fuerit, & cū impijs deputatus. Cū etiā ſi actus noſtros in obſeruatione mādatorū ſuorum ille dirigeret, nec nos permitteret declinare ad dextetam, vel ſiniſtram, à quo bona cuncta procedunt, refrenare tamen non poſſemus os iniqua loquentium, vel cauere nobis à labijs iniquis, & lingua doloſa. Quia igitur non de noſtra virtute confidimus, ſed de vniuerſalis eccleſiæ prece ſperamus, vniuerſitatem veſtram rogamus, monemus, & exhortamur attētius, quatenus præter communem orationē, quæ pro nobis fieri conſueuit, inſufficientiam noſtram veſtris orationibus ſpecialius adiuuetis: puras manus ſine diſceptatione leuantes ad Deum de corde puro, & conſcientia bona, & fide non ficta petentes, vt quia non ſunt in homine viæ eius, ipſe, qui pro nobis factus eſt homo, dirigat greſſus noſtros in ſemitis ſuis, vt veſtigia noſtra nullatenus moueātur. Sed ipſe, qui dat omnibus affluēter, & non improperat, gratiam ſuam in nobis multiplicet, motus interiores deponens, & actus exteriores modificans: quatenus ea ſemper, & meditemur interius, & exterius operemur, quæ ad laudē nominis eius, ad ſalutem animæ noſtræ, nec non, & profectum totius eccleſiæ debeant prouenire: nec nobis, ſed ſibi det gloriam, qui eſt glorioſus in ſanctis, concedens nobis per ſuam miſericordiam ineffabilem, quod ſic tranſeamus per bona temporalia, vt non amittamus, immo potius conſequamur æterna.

Datum &c. XII. Calend. Iunij. Pōt. N. anno prim.

Scriptum eſt autem ſuper hoc N. Abbati, & conuentui Claræ Vallen. N. Abbati, & conuentui. S. Victoris Pariſien. N. Abbati & conuentui Præmoſtraten.

N. ANDINACHANEN. *Archiepiſcopo, vt poſt acceptam Epiſcopi Rathobotēſis, electionē alterius cōfirmet.*

PEr alias literas tuæ fraternitati mandaſſe meminimus, vt venerabilē fratrem noſtrū N. Rathoboten. epiſcopum ad recipiendā curam ſuæ diœceſis, quam aliter, quàm debuerat, reſignarat, compelleres, & ſi forſan eā poſtmodū in tuis manibus auctoritate ſedis apoſtolicæ reſignaret, eccleſiæ ipſi in perſonā faceres electione canonica prouideri. Verum ne perſonā dilecti filij fratris G. reprobaſſe forſitan videamur, ſi idem Epiſcopus reſumptā curā paſtoralis officij ſpōraneus voluerit in tuis manibus reſignare, & clerici eiuſdē eccleſiæ ipſum in epiſcopum canonice duxerint eligendū, confirmandi electionem ipſius, & eum in epiſcopū conſecrandi tibi licentiā non negamus.

Datum Ro. &c. XV. Cal. Iunij.

P. PRESBYTERO CANONI*co ſancti Michaelis Maioris Papien. quod confirmetur ſententia, lata per Cardinalem S. Mariæ in cauſa P. & Iacobi, clerici Papienſis.*

CVm tā tu, quàm dilectus filius Iacobus clericus Papien. pro controuerſia eccleſiæ ſancti Michaelis p̄bendæ, q̄ inter te, & ipſum vertebatˀ, in nr̄a eſſetis

præſentia

præſentia conſtituti, vobis dilectum filium P. ſanctæ Mariæ in via lata, diacon.Card.conceſſimus auditorem: ante cuius præſentiam taliter fuit ex parte ipſius I.allegatum, ꝙ olim Streuua quondam præpoſitus, & canonici dictæ eccleſiæ de cõi conſenſu, & voluntate vnanimi ſeptem clericos in canonicos elegerunt, inter quos ipſe in ſexto loco fuit ab eis nominatus canonice, & electus. Cumq; procedẽte tempore duo ex ipſis electis obiiſſent, & de canonicis ipſius eccleſiæ vnus in præpoſitum fuiſſet aſſumptus, & duo viam vniuerſæ carnis intraſſent, & primo vacatura præbenda deberet ipſi aſſignari, & ipſe præpoſitus ad iã vacantẽ præbendam eum recipere recuſaret, ipſe cognoſcens quod præbendam ipſam alibi cõferre volebat, ne tua electio, & receptio fieret, ſedem apoſtolicã appellauit, & curauit quãtũ potuit fortius inhibere, & ad Romanam accedẽs eccleſiã ad dilectos filios B.maioris eccleſiæ, & magiſtrum I.ſancti Romani præpoſitos Papien.literas impetrauit: qui cognito per teſtes idoneos, & quoſdã canonicos eccleſiæ memoratæ de electione ipſius, ſtallum ei in choro, & locũ in Capitulo, & refectorio aſſignarũt. Sed quia in literis apoſtolicis de præbẽda, ꝗ iam tibi collata fuerat, mentio nõ fiebat, iterum ad apoſtolicam ſedem acceſſit, & ad dilectũ filiũ N.Abbatẽ ſancti Petri in cœlo aureo, & prædictũ præpoſitũ ſancti Romani literas reportauit, vt ipſi cauſam audirent, & eam appel.rem.fine canonico terminarent: qui vtriuſq; partis rationibus auditis, ac teſtibus, quos ipſe I.produxerat receptis, & atteſtationibus publicatis pro eo ſententiam promulgarunt, quam poſtulabat auctoritate apoſtolica confirmari. Econtra vero tu taliter reſpõdebas, quod cũ felicis memoriæ Vrb.Papa prædeceſſor noſter duos vellet clericos in p̃fata eccleſia ordinare, ipſi ad mãdatũ apoſtolicum declinandum ſex de nobilibus Ciuitatis Papien.ad vacaturas prębẽdas, quæ nõ eſſent ſacerdotales in clericos nominarũt. Poſtmodum vero quidã de fratribus eiuſdem eccleſiæ cõſanguineus I. ante dicti præpoſitus ... qui tunc erat, & quoſdam de fratribus rogauit attente, vt eum poſt dictos ſex electos in clericũ nominarent: qui pluribus de fratribus irrequiſitis, qui præſentes erant, fiat ſicut dicitur, reſpõderũt: ꝓ quo dicebas eius electionẽ aliquã nõ fuiſſe, quia ꝗ plurium fratrũ præſentiũ nõ fuit requiſitus aſſenſus, cũ electio cõſenſum, vel ſaltẽ requiſitionẽ fratrũ exigat ſingulorũ. Dicebat etiã dilectus filius N.præpoſitus tuus, in eiuſdẽ Cardinalis præſentia cõſtitutus, quod à felicis recordationis C.Papa prædeceſſore noſtro idẽ I.p falſam inſinuationẽ, & tacitã veritatẽ ad prædictos præpoſitos Papien.obtinuit, per quam ſe nõ eſſe cogendũ præfato I.reſpõdere in præſentia ipſorũ iudicũ allegauit: quia pro eodẽ negocio ſpãlẽ nũcium ante citationẽ ad ſedẽ ap.deſtinarat, & qm̃ ipſi iudices tam ipſam exceptionẽ, ꝗ alias, quas proponebat, admittere noluerunt, ſede apoſtolicam appellauit: qui appellatione cõtempta ante litis cõteſtationẽ ꝓ ipſo I.ſñiam ꝓtulerunt: quã ideo nõ tenẽdã dicebat, quia poſt appellatiões legitime interpoſitas, & nõ ſeruato fuit iuris ordine ꝓmulgata. Poſt modicũ aũt temporis ſæpe dictus I.contra te, qui tam p præpoſitũ, ꝗ canonicos prædictæ eccleſiæ, vacãtem præbendam canonice fueras aſſecutus, literas ad prædictos Abbatem, & præpoſitum impetrauit, quorũ tu nolens iudiciũ ſubintrare, quia vnus eorum conſanguineus erat I.antedicti, & alter ſup eadẽ cauſa tertiò iudex fuerat delegatus, ſedẽ apoſtolicã appellaſti: qui licet morte prædeceſſoris noſtri eorũ iuriſdictio expiraſſet, ſñiam tñ contra te ꝓtulerũt, quã ſicut poſt appellationẽ à ſuſpectis iudicibus, & mãdato expirato irrationabiliter latã, auctoritate poſtulabas apoſtolica infirmari. Prædictis itaq; Cardinalis auditis hinc inde propoſitis, & diligẽter inſpectis de mandato noſtro habito prudentũ virorũ cõſilio, cognoſcens præfatã electionẽ contra Lateranen.cõcilium celebratã, canonicã non fuiſſe, cum in ea fratrum præſentiũ aſſenſus non fuerit requiſitus, & ideo ſi quid ex ea, vel ob eam factũ fuit aliquo modo, vel ſecutum, nullius debebat exiſtere firmitatis, eundem I.nihil iuris in præbenda quam poſtulabat habere ſententiãdo decreuit, & te, &

eccleſiam

eccleſiam prædictam ab impetitione ip ſius, occaſione electionis prædictæ pe nitus liberauit. Nos verò eiuſdem Car. ſententiam approbātes, eam auctoritate apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio cōmunimus. Nulli ergo &c. vt ſuprà. XV. Calend. Iunij.

N. ABBATI SANCTI DIOnyſii, de electiōne ſui in Abbatem confirmatione Apoſtolica.

LAudabilis vita in tuo degentium monaſterio, quam ille à quo cuncta bona procedunt per morum conſonantiam mirabiliter ordinauit, ſe nobis exhibet plurimum in Domino commendandā, & ex eo, quod in ordinationibus eccleſię tuæ cum maturitatis multæ conſilio in voluntate vnanimi fit proceſſus, quē in factis ſuis exulans tanquā peregrina diſſenſio cordium non perturbat, vehementer inducimur, vt eorum concordiæ noſter concurrat aſſenſus, & quæ rite aguntur fauore apoſtolico proſequentes appo nendo manum noſtræ confirmationis, eadem approbemus. Sane per literas dilectorum filiorum conuentus eiuſdē monaſterij ſancti Dionyſij nobis innotuit manifeſte quod in electione tua tanta cōcordia fuerit animorum, vt ab eo qui fidelium mentes vnius efficit voluntatis, omnium vota in vnum directa fuiſſe credantur. Vnde nos paci, & tranquillitati eccleſiæ tuæ plurimum congaudentes in Domino, eorumq́; petitioni clementius annuentes, ipſam electionem de te canonice celebratam, auctoritate apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c.

Datum &c. vt ſuprà. Calend. Iunij. Pont. noſtri. anno I.

N. AGRIGEN. EPISCOPO, quod ipſi liceat monaſteria transferre ad loca tutiora.

IN his, quæ pro religioſorum locorum reparatione requiris à nobis, & quæ poſtulas pro ſtatu eccleſiaſtico cōſeruando, tanto libentius aſſenſum tibi apoſtolicum impertimur, quāto ad id amplius paſtoralis officij debitum nos inducit. Significaſti ſiquidem nobis, quod quædam monaſteria in tua diœceſi conſtituta, tempore ſeditionis inter Sarracenos, & Chriſtianos exortæ, depauperata quædam negligentia abbatum deſerta, quædam vero omnino deſtructa fuerāt, quæ ad tutiora deſideras loca transferre. Inſuper in reditu tuo poſſeſſiones quaſdam, & decimas ad menſam clericorum Agrigentinen. eccleſiæ pertinentes inueniſti alienatas ab ipſa, quas intendis ad vſum ipſius de auctoritate ſedis apoſt. reuocare. Ea propter ven. in Chriſto frater, tuis precibus annuētes, fratern. tuæ auct. apoſto. indulgemus, vt monaſt. ipſa cum dignitatibus ſuis ad loca tutiora cum conſilio Metropolitani tui transferre poſſeſſiones, & decimas, & alia, tā mobilia, quām immobilia illicite alienata, à men ſa eccleſiæ, ad eam tibi liceat legitime re uocare. Nulli ergo &c.

Datum &c. vt ſuprà. IIII. Idus Maij.

ABBATI, ET CONVENTVI ſancti Germani Antiſiodoren qua indulgetur ijs, quòd ſacrum chriſma, et oleum, atque conſecrationes ab alio catholico Epiſcopo accipere liceat, ſi Antiſiodorenſis gratis impartiri nolit.

EX multiplicitate querelarū veſtrarum, quas aduerſus fratrem noſtrū N. Antiſiodor. epiſcopum propoſitas à vobis audiuimus, ipſum monaſterio veſtro vſq; adeo arbitramur infeſtū, vt per eum (ſicut dicitis) ſine difficultate non poſſitis pontificalia percipere ſacramenta. Nos aūt, quibus imminet vniuerſorū neceſſitati proſpicere, volentes vobis ex miniſterio ſuſcepti regiminis ꝓuidere, ne pro duritia ipſius Epī defectū in talibus incurratis, pñti vobis ſcripto duximus indulgēdū, vt ſi memoratus epiſcopus à vobis humiliter requiſitus, chriſma, oleum ſanctum, conſecrationes altariū, ſeu baſilicarū, benedictionē abbatis, & ordinationes monachorū, qui fuerint ad ordines promouēdi, gratis, & ſine prauitate vobis indulgere noluerit, vel malitioſe diſtulerit, liceat vobis aliū, quē malueritis catholicū adire Pontificē: qui auctoritate noſtra fretus, vobis, quod poſtulatur, indulgeat. Indulgemus etiam vobis,

bis, vt ſiquando homines monaſterij veſtri vinculo tenentur excommunicationis aſtricti, pro eorum abſolutione præfatus epiſcopus, vel quilibet alius poteſtatem non habeat pecuniam extorquendi. Et ſi in eos, quia propter hoc pecuniam non exſoluunt, eccleſiaſtica fuerit ſententia ꝓmulgata, eã decernimus auctoritate apoſtolica nõ tenere. Nulli ergo &c. Datum &c. vt ſuprà. XVII. Calẽ. Iun.

N. LINGONIEN. EPISCOpo, quod controuerſiam inter ipſum & ſuum Capitulum exortam grauatè audierit, & vtrique parti certum agendi terminum præfigit.

LIcet iuxta teſtimonium veritatis neceſſe ſit, vt veniant ſcandala, quia tamen ſecũdum idem: væ homini illi per quem ſcandalum venit, dolemus non modicum, cum inter viros eccleſiaſticos, qui pacem euangelizare tenentur, ſeditionis alicuius materia pullulat, & litigiorum incentiua ſubcreſcunt, cum in eccleſiæ corpore omnia debeant in vinculo pacis, & vnitate tractari. Quamuis autem ſuper quorumlibet eccleſiaſticorum virorum diſcordia plurimum doleamus, maiori tamen dolore concutimur, cum vel pater in filios, vel filij ſeditionẽ ſuſcitant in parentem, & illos diſcordia diuidit: quibus ad vnius eccleſiæ obſequium deputatis deberet eſſe cor vnũ, & anima vna. Sane cum tu Lingonien. eccleſiæ caput exiſtas, dilecti autem filij decanus, & canonici Lingonien. ſint membra ipſius, ac tua, tanto vos vellemus ad inuicem charitatis vinculo counire, vt viciſſim veſtra onera portaretis, & tu membris dolentibus condoleres, & ipſi ſuis tibi vicibus in vnitate ſpiritus deſeruirent. Verum (ſicut accepimus) inimico homine ſuper ſeminante zizania, tanta inter vos diſcordia eſt ſuborta, vt dictis canonicis te coram venerabili fratre noſtro Lugdunen. archiepiſcopo, ſuper dilapidatione, & inſufficientia in cauſam trahentibus, tu ad apoſt. ſedis audientiam appellaris, feſtum beati Lucæ prox. futurum terminum appellationi proſequendæ præfigens, quem iſdem canonici ad dominicam, quã cãtatur Iubilate Deo, proximo præteritã, ſicut eorum continebant literæ, coartarunt. Nos igitur vtrique partium deferre volentes, ne ſub intemperie aeris, & caloris diſtemperantia cogamini ad ſedem apoſtolicam laborare, fraternitati tuæ ſub peremptorio per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus hinc ad feſtum beati Michaelis proximo futurum apoſtolico te conſpectui repræſentes, canonicorum reſponſurus obiectis, & propoſiturus, ſiquid proponere volueris contra ipſos, niſi forſan interim inter vos pacis poſſint fœdera reformari. Scias autem nos partem aduerſam ad eundem terminum citauiſſe, ita vt illi, quorum nomina per tuas nobis literas expræſſiſti, perſonaliter ad nos accedãt, his, quæ propoſueris, reſponſuri. Ad hæc tibi fortius inhibemus, ne occaſione huius diſcordiæ bona eccleſiæ tuæ dilapidare præſumas.

Datum, vt ſuprà.

N. ATREBATEN. ET N. Syluanecten. Epiſcopis.

PIa patrum, prædeceſſorumq; noſtrũ ſolicitudo. Require ſuperiùs pagina 103. Et ſicut ſcriptum eſt pro eccleſia S. Germani de Pratis, ita ſcriptũ eſt pro monaſterio ſancti Dionyſij in Pariſienſi diœceſi conſtituto.

N. ABBATI, ET CONVENtui ſancti Germani Antiſiodoren quod excommunicatio Epiſcopi Antiſiodorenſis iniuſta, & contra iuris ordinem inflicta, non obliget.

GRauis ex parte veſtra fuit in adiutorio noſtro querela propoſita, quod venerabilis frater noſter N. Antiſiodoren. epiſcopus, & presbyteri eiuſdẽ diœceſis homines veſtros abſq; manifeſta, & rationabili cauſa non ſeruato iuris ordine, excommunicationi ſubijciunt pro ſuæ arbitrio voluntatis. Volentes igitur grauamini veſtro paterna ſolicitudine prouidere, ſi prædictus epiſcopus, & presbyteri in homines veſtros excomm. ſententiam, abſque manifeſta, & rationabili cauſa & iuris ordine non

non ſeruato duxerint promulgandã, eã decreuimus non tenere & vos auctoritate apoſtolica diuina eis officia celebretis. Nulli ergo &c. Datum &c. vt ſuprà. XVII. Calend. Iunij.

***EISDEM, QVOD LICEAT** archiepiſcopum Senonenſem pro iuſtitia adire, ſi Antiſiodorenſis eam adminiſtrare negligat.*

CVm venerabilis frater noſter N. Antiſiodoren. epiſcopus, vſque adeo (ſicut dicitis) ſit vobis infeſtus, vt de parochianis ſuis malefactoribus veſtris, per eum iuſtitiam non poſſitis habere, nobis imminet prouidendum, ne pro defectu iuris monaſteriũ veſtrum violentijs pateat, & incurſibus malignorum. Ea propter dilecti filij præſentibus vobis literis indulgemus, vt ad venerabilem fratrem noſtrum N. Senonen. Archiepiſcopum pro coercendis ipſis malefactoribus veſtris recurſum habere poſſitis, qui defectum ipſius epiſcopi de auctoritate noſtra debeat in hac parte ſupplere. Nulli ergo &c. Datum vt ſuprà.

***N. EPISCOPO, ET N. DE**can. Matiſconen. qua ijs cauſa eccleſię Eduenſis & cœnobij Balmẽſis cõmittitur.*

EXpoſita nobis Eduen. eccleſiæ petitio continebat, ꝙ cum olim felicis recordationis C. pp. prædeceſſori noſtro depoſuiſſent, de Balmen. monachis, quęſtionem de terris, & eccleſijs in valle polliniaci conſtitutis, & idem prædeceſſor noſter cãm ipſam venerabili fratri N. Cabilonen. epiſcopo, & dilecto filio N. abbati de firmitate commiſiſſet fine debito terminandam, á præfatis tandem monachis, fuit ab eiſdem iudicibus appellatũ. Ille vero, qui abbas ipſius monaſterij dicebatur, ad proſequendam appellationẽ accedens, ſemel ſe tantum apoſtolico cõſpectui præſentauit, & de appellatione facta mentionem faciens illicentiatus receſſit. Cumq; nuncius Eduen. eccleſię ad appellationem proſequendam ad ſedem apoſtolicam deſtinatus apud eam fuiſſet longo tempore commoratus, idem prædeceſſor noſter peremptorie citauit monachos antedictos, eis ſub excommunicationis pęna præcipiens, vt ille, qui ſe gerebat abbatem cum aliquibus ipſius monaſterij monachis, in feſto beati Lucæ proxime præterito ad eius præſentiã ſufficienter inſtructi accederent, vt Eduen. eccleſiæ plenarie reſponderent, & ſatisfacerent Romanæ eccleſiæ de contemptu. Ipſi vero licet iuxta formam mandati Apoſtolici non veniſſent, quidam tamẽ monachorum, ad Romanam eccleſiam acceſſerunt, quos nuncius præfatæ Eduen. eccleſiæ inuenit apud ſedem apoſtolicam commorantes, quid de ſuo negocio diffidentes ante cauſæ diſcuſſionem, vt magis aggrauarent Eduen. eccleſiam receſſerunt, & ad venerabilem fratrem noſtrum N. Beden. Epiſcopum, & dilectum filium N. abbatem de Baletna, & N. priorem boni loci per ſubreptionem præfato nuncio Eduẽ. eccleſiæ ignorante literas (ut dicitur) reportarunt. Poſtmodum vero, cum præfato nuncio Eduen. eccleſiæ, ſe quidam N. Balmen. monachus oppoſuiſſet, eis dilectos filios I. tt. Sancti Stephani in cœlio monte preſbyterum, & G. Sancti Adriani, Diac. Card. conceſſimus auditores. In quorum præſentia cum aliquandiu litigaſſent, & ſua ſcripta eiſdem Cardinalibus tradidiſſent, monachus ipſe illicentiatus receſſit, & noluit ſententiam expectare. Cum igitur cuique ſimus in ſua iuſtitia debitores, & nolimus aliquem de fraude ſua commodũ reportare, diſcretioni veſtrę per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus, quatenus conuocatis ad veſtram præſentiam partibus, ſi vobis conſtiterit Eduen. eccleſiam à præfatis monachis, prædictis terris, & eccleſiis præter iuris ordinem ſpoliatam, vos ei auctoritate noſtra prædictas terras, & eccleſias cum fructibus inde perceptis, non obſtante contradictione, vel appellatione cuiuslibet, reſignetis: prædictis literis nequaquam obſtantibus, quas etiam morte præfati prædeceſſoris noſtri credimus expiraſſe. Poſt reſtitutionem vero integram ablatorum, & expenſarum, quas canonici Eduen. eccleſiæ in appellatione monachorum proſequenda,

da, quam ipſi monachi proſequi non cu rarũt, ſe rationabiliter feciſſe probabũt, audiatis ſi quid emerſerit quæſtionis, & illud ſine debito appellatione poſtpoſita terminetis. Quod ſi ambo, &c. tu frater epiſcope, & cæt. Datum Romæ apud Sanctum Petrum. Idibus Maij. Pontificatus noſtri anno primo.

CAPITVLO MEDIOLANENſi, vt præbendam & domum Epiſcopo Terdonenſi, ſuo collegæ reſtituant.

SYnceritatem eorum, qui ferventiores in eccleſiæ deuotione perſiſtunt, eccleſia Romana ampliori benignitate cõſueuit amplecti, & iuxta meritorum ſuorum prærogatiuam eis debiti honoris gratiam impertiri. Inſinuauit ſiquidem nobis venerabilis frater noſter O. epiſcopus Terdonen. quod cum bonæ memoriæ Cœleſtinus prædeceſſor noſter, eidem per apoſtolicam indulgentiam conceſſiſſet, vt beneficia, quæ habebat, quando fuit ad officium Pontificale vocatus, ei liceret vſque ad triennium poſſidere, & auctoritate illius indulgentiæ, præbendam, quam in eccleſia veſtra fuerat aſſecutus, integre poſſediſſet, ita quod in electione archiepiſcopi veſtri, ſicut vnus canonicorum vocem habuit, & in venditionibus, aliiſque negociis Mediolanen. eccleſiæ, ipſius tanquam canonici fuit requiſitus aſſenſus, & in inſtrumentis etiam manum ſubſcriptionis appoſuit. Nos ſuper quo de prudentia veſtra miramur, poſt appellationem ab ipſo epiſcopo ad nos interpoſitam, ex quo etiam iter arripuit ad ſedem apoſtolicam veniendi, non expectantes terminum in ipſa indulgentia præfinitum, cum ipſe (ſicut aſſerit) non renunciauerit indulgentiæ, in contemptu eccleſiæ Romanæ præſumpſiſtis de ipſa præbenda in eius præiudicium ordinare, & eam cuidam clerico aſſignaſtis, ac domum eius non eſtis veriti occupare. Nos ergo (ſi verum eſt quod aſſeritur) reuocantes in irritum, quicquid per vos contra formam præſcriptæ indulgentiæ in præiudicium eius noſcitur attentatum, vobis per præſentia ſcripta mandamus, atque præcipimus, quatenus tam præbendam, quàm domum ei reſtituere minime differatis, & antequam præſcriptus terminus compleatur, eum interim non intelligatur vacare præbenda, ſuper ipſa nullum ei grauamen, vel moleſtiam irrogetis, ſed eum plena, & quieta permittatis illius poſſeſſione gaudere. Alioquin noueritis nos, venerabili fratri noſtro N. Vercellen. epiſcopo dediſſe firmiter in mandatis, vt ipſe auctoritate noſtra ſine appellationis obſtaculo quæ præmiſimus exequatur. Datum &c. VIII. Calend. Iunij. Pont. noſtri anno primo.

Illi ſcriptum eſt ſuper hoc.

N. ARCHIEPISCOPO SENOnen. ut cogat epiſcopum Eduenſem cum abbate Flauiniano initam concordiam obſeruare.

CVm olim dilectus fil. G. abbas Flauiniacen. pro iniurijs, & grauaminibus, quæ ipſi ven. fra. noſter eps Eduen. intulerat, ad ſedem apoſtolicam acceſſiſſet, & ibidem nõ ſine diſpẽdio, ſi forte aliquis aduerſarius appareret, diutius expectaſſet: tandem nuncij eius poſt moram diutinam aduenerunt, qui eum parati fuiſſent ad inuicem litigare, facta compromiſſione hinc inde legitima in venerabilem fratrem noſtrum O. Oſtien. epiſcopum conuenerunt, eodem poſt multam deliberationem arbitrii ſententiam proferente: quia ipſe epiſcopus in ſcriptum de vtriuſq; partis aſſenſu redegit, pœna hinc inde ſtatuta, ſiquis ab arbitrio reſiliret, ſicut in ſcripto authentico eiuſdem epiſcopi continetur. Inde eſt, quod eidem epiſcopo Eduenſi mandamus, vt ſententiam illam arbitrii abſque refragatione qualibet ſtudeat obſeruare. Si enim contra eam (quod nõ credimus) temere ipſum venire contingeret, nullatenus diſſimulare poſſemus, quin eum ad obſeruationem illius, vel ad ſolutionem pœnæ ſtatutæ, præuia ratione cogeremus inuitum. Vnde fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus diligenter inquiras, vtrum prædictum arbitrium à partibus obſeruetur, & per quã partem, & ex qua cauſa ſtare cognoueris, quominus ipſum obſeruetur arbitrium, & ſecundum formam ipſius

fiat reſtitutio ablatorũ, nobis nõ differas intimare, atq; in irritum app. poſtpoſita reuocans, ſi quid in præiudiciũ ipſius abbatis, vel eccleſiæ ſuæ poſt iter ad ſedem apoſtolicam arreptum, & poſt appellationẽ ad ſedem apoſtolicam poſitam temere inueneris attentatum, non permittas ipſos indebite moleſtari. Verum quia antequam idem abbas iter arripuiſſet ad ſedem Ap. veniendi, tam eum, quàm obedientes ei excommunicaſſe prædictus Eduen. epiſcopus dicebatur, & terram eius ſuppoſuiſſe ſententiæ interdicti, licet eædem ſententiæ latæ minus legitime viderentur, cum ipſe abbas prius ad ſedem apoſt. (vt aſſerit) appellaſſet, per dictum támen Oſtien. Epiſcopum, ad maiorem cautelam munus ei fecimus abſolutionis impendi. Datum Romæ &c. XI. Calend. Iunii.

Scriptum eſt autem Eduen. epiſcopo, vt ipſam ſententiam arbitrij abſq; refragatione qualibet ſtudeas obſeruare.

HVGONI ABBATI VIRZILIACEN. eccleſiæ, qua confirmat electionem ipſius: hortaturque vt magno & forti animo tantum opus aggrediatur.

CVm ſtatus eccleſiarũ, & rigor monaſticæ, ac canonicæ diſciplinæ ex maiori parte pendeat ex prælatis, vtpote, qui probitatis, vel prauitatis exẽplo, vel informant ſubditos, vel corrumpunt, cum aliquis ad officium prælationis aſſumitur, per quem committenda ei eccleſia in ſpiritualibus poſſit, & temporalibus ſuſcipere incrementum, gaudemus plurimum, & electioni canonicæ apoſtolicum libenter impertimur aſſenſum. Significarunt ſiquidem dilecti filii N. Prior, & conuẽtus Virziliacen. per literas ſuas, & iidem dilecti filii, monachi, & nuncii eorum ſua nobis relatione monſtrarunt, quod G. quondam ipſorum abbate viam vniuerſæ carnis ingreſſo, volentes ſuæ eccleſiæ filiali ſolicitudine prouidere, in te vota ſua vnanimiter contulerunt, pátrem te ſibi, & fratribus ſuſcitantes: qui eis vtilius, & melius præſis, & proſis: cum te nõ aliunde vocatum, ſed de ipſis eiſdem vnanimi cognoueris electione aſſumptum. Circa commendationem quoque perſonæ plurimum inſtiterunt, aſſerentes per eoſdem nũtios, & literas, ꝙ talis exiſtas, qui & temporalia vtiliter diſpenſare noueris, & ſpiritualia laudabiliter miniſtrare, & per quem poſſint proficere, vita pariter, & doctrina. Præterea venerabilis frater noſter Senonen. archiepiſcopus per literas ſuas, & electioni canonicæ teſtimonium perhibuit, & perſonam idoneam eſſe aſſeruit ad officium abbatiæ. Nos igitur ſuper forma electionis nunciis & literis ipſorum, ſuper idoneitate verò perſonæ fidem dicto archiepiſcopo adhibentes, quem credimus nihil nobis contra conſcientiam ſuggeſturum, quod ab ipſis canonice factum eſt auctoritate apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Hortamur autem, vt in eo confidens, qui aperit ora mutorum, & linguas infantium facit diſertas, ſolicitudinem, ad quam ipſius es prouidentia euocatus, aſſumens, talem te ſubiectis exhibeas, vt te non tam prælatum, quàm patrem experiantur, & ſic ſe in bonis à te foueri cõgaudeant, quod circa correctionem excedentium rigorẽ in te vigere ſentiãt monaſticæ diſciplinę. Datum, vt ſuprà.

N. ARCHIEPISCOPO, ET N. archidiac. Senonen. qua clericus qui caſu puerum occiderat abſoluitur.

EXpoſuit nobis dilectus filius M. preſbyter de ſtabulis, quod cũ olim inuitatus à quibuſdã pueris de manu vnius eorum arcum receperit & ſagittam, & eã dirigere voluerit in arborem, quæ obſtabat, manu errante ſagitta eadem diſcurrens per aerem, puerum quendam valde diſtantem modicum vulnerauit in capite: pp quod idem puer creditur poſtmodũ expiraſſe. Quod cũ idẽ presbyter bonæ memoriæ G. prædeceſſori tuo frater archiepiſcope ſponte curaſſet humiliter cõfiteri, ipſe pñiam, & contritionẽ ipſius attendẽs, ſuper beneficio eccleſiæ de ſtabulis, q̃ in archidiaconatu tuo fili archidiacone adeptus fuerat, miſericorditer diſpenſauit, vt ipſum, quoad viueret poſſideret: mandans eidem, vt ad ſedẽ apoſtolicã accederet, mandatis ſuper officio apoſtolicis pariturus. Quia verò in hoc

non ex voluntate (ſicut aſſerit) ſed caſu deliquit, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus ſi verum eſt (quod aſſerit) factam cum eo miſericordiam attendentes, quod à dicto archiepiſcopo factum eſt ratum habentes, & firmum, eum ſuper beneficio prædicto propter hoc nullatenus moleſtetis, aut patiamini ab alijs moleſtari. Datum Romæ apud Sanctum Petrum.

N. TRECEN. EPISCOPO, VT *plura beneficia habentes reſignare cogantur: & quod clericos ſuos, quando publica ſalus poſtulat, ad maiores ordines ſuſcipiendo compellere queat.*

INiuncti nobis officii ratione compellimur, & charitatis debito prouocamur fratribus, & epiſcopis noſtris in ſuis iuſtis petitionibus fauorem apoſtolicum impertiri: vt qui ſpecialiter in partem noſtræ ſolicitudinis ſunt vocati, tanto commiſſum ſibi officium liberius exequantur, quanto ſe, & iura ſua maiori viderint ſedis apoſtolicæ benignitate iuuari. Ea propter venerabilis in Chriſto frater tuis iuſtis præcibus benigno com. aſſ. ad exemplar prædeceſſorum noſtrorum felicis memoriæ Lucii, & Clementis Romanorum Pontificum auctoritate tibi præſentium indulgemus, vt clericos tuæ dioceſis qui contra ſtatuta Laterane. concilii prauæ cupiditatis ardore, plures Eccleſias, vel eccleſiaſtica beneficia detinere contendunt, cum de prouentibus vnius ipſi congrue valeant ſuſtentari, ad canonicum valeas reducere moderamē. Clericos vero eccleſiæ tuæ, quos neceſſitas poſtulauerit ad ſacros ordines promoueri, ſecundum priuilegium M. prædeceſſori tuo, & ſucceſſoribus tuis à felicis record. Alexandro pp. prædeceſſore noſtro indultum, liceat tibi, ſi idonei fuerint, nec de canonica poterint inſtitutione repelli, ad eoſdem ordines ſuſcipiēdos, ſecundum canonum inſtituta compellere, vel ſi inobedientes fuerint animaduerſionis eccleſiaſticæ ſententia cogere: niſi contra hoc alicui fuerit ſedis apoſtolicæ auctoritate indultum, vt ad ſuſcipiendos ordines non cogatur. Et quia Trecen. eccleſia tuæ prouiſioni cōmiſſa, tuo debet moderamine gubernari, nec vllus in meſſem tibi creditam falcem debet auſu temerario mittere, præſentium auctoritate ſtatuimus, ut nulli ſubditorum tuorum liceat poſt appellationem ad te rationabiliter factam, parochianos tuos excommunicatione percellere, vel commiſſas tibi eccleſias ſupponere interdicto. Quod ſi præſumptum fuerit, ſnīam decernimus non tenere, & ſi non præcedente appellatione ſuā talis ab aliquo ſubditorum tuorum fuerit irrationabiliter promulgata, ſententiam talem valeas (prout iuſtum fuerit) relaxare. Nullis literis inſtitutioni canonicæ præiudicium facientibus à ſede ap. impetratis. Dat. Rom. apud S. Petrum.

N. SENONEN. ARCHIEPISCOPO, *& N. trecen. epiſcopo vne quid in proprium commodum, & ſucceſſorum detrimentum canonici conſtituant.*

CVm oēs vnū corpus ſimus in Chro, ſinguli aūt alter alterius mēbra, nō dēnt maiores minoribus, aut ſeniores iunioribus inuidere: ſi oēs, qui in vna eccleſia vni Dño famulantur, pari gaudeāt libertate, cū pondus, & pōdus, menſura, & mēſura, vtrunq; abominabile ſit apud Deum, & euangelicus paterfamilias pari mercede primos vineæ ſuæ operarios & remunerauerit, & extremos. Verum ad audientiam apoſtolatus noſtri peruenit, ꝙ dilecti filii Trecen. Canonici propriis in habitantes commodis, & aliorum profectibus inuidentes, nouum fecerunt in Trecen. eccleſia conſtitutum, vt eis tam in præſentia ſua, quàm abſentia redditus ſuos ex integro percepturis, qui in eadem eccleſia poſt illam inſtitutionem fuerunt, vel de cætero fuerint inſtituti, redditus ex ea in abſentia non percipiāt, ſed tunc ſolum, cum in ea fuerint reſidentes: cum ſecundum Trecen. eccleſiæ conſuetudinem oēs in hoc conſueuerint eſſe pares, ſtatuerunt etiam, vt cum ſingulis præbendis annexæ ſint vineæ, ipſis ſuas dum vixerint poſſidentibus, vineæ decedentiū ad ſucceſſores non tranſeant, ſed prouentus earum inter ſingulos diuidantur. Cum igitur quod quiſque iuris in alterum ſtatuit, ipſe debeat in eodem, & ſapientis dicat auctoritas, patere legē quam tuleris, fraternitati veſtræ per

Cap. Cū oēs, de cōſtitutionibus.

apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus antiquos canonicos iunioribus, & iunio res in perceptione fructuum tam præbẽdarum, quàm vinearum coæquetis antiquis, ſecũdum priorem conſuetudinem vſq; ad tẽpus prædictæ inſtitutionis ſeruatam, vel ſecundum rationabilem inſtitutionem deinceps obſeruandam, illos per diſtrictionem eccle. percellẽtes, ſi qui duxerint renitendum. Nullis literis &c. batum tenore &c. quod ſi ambo &c. alter veſtrum &c. Datum.

TRECEN. EPISCOPO, INITÆ concordiæ confirmatio Apoſtolica.

IVſtis petentium &c. vſque ad verbum Aſſenſu. Compoſitionem ſuper abbatia Belli loci, quoad vixeris ordinanda in ter te ex vna parte, & dilectos filios Aleſmum Abbatem Calmontem. Robertũ, & Geruaſium canonicos Præmonſtratẽ. nomine Abbatis, & totius cõuentus Præmonſtraten. apud eccleſiam Romanam agentes ex altera, per dilectum filium S. tt. Sanctæ Praxedis presbyterum Car. de mandato apoſtolico celebratam, ſicut ſine prauitate qualibet facta eſt, & ab vtraque parte recepta, & in eiuſdem Car. authentico plenius continetur, auctoritate apoſtolica confirmamus. Nulli ergo &c. Datum Romæ apud ſanctum Petrum.

N. XANCTONEN. EPISCOPO, vt prior de Prato dilapidator deponatur.

INter ea, per quæ ſtatus eccleſiæ vacillat, ſæpius eſt cauſa potior incuria, ſeu pernicioſa negligentia prælatorum. Nã cum forte caput eſt languidum, eſt neceſſe quod membra langueant, & infecta morbi contagia, nec fomentum medentis capiunt, nec priſtinæ poſſunt de facili reſtitui ſanitati. Sane dilecti filij pauperes Canonici de Prato Apoſtolatui noſtro ſignificare curarunt, quod cũ Petrus nunc Prior ipſorum olim in Grãdimonten. eccleſia ſub religionis habitu per annos plurimos permãſiſſet, arctam tandem deuitans regulã, ad ollas carniũ redire voluit, & oblitus voti, quod fecerat ad canonicos ſe tranſtulit regulares, & in ipſa eccleſia de Prato voluit eligi in Priorem. Cumq; domus ſibi dominium commiſſum iam eſſet à fratribus, debacchatur in gregem ſubditum, nec illorũ bona diſtrahere pertimeſcit, ſed ſolus ſugletis fratrum menſam atq; collegium, ab illorum quidem conſortio ſe reddit ſæpius alienum. Vnde quiſque paſſim ad libitum impune poteſt excedere, & ſic perit honeſtas ordinis, per quam locus olim floruerat, & vileſcit, ꝙ charum omnibus religionis, hoſpitalitatiſq; gratia præpollebat. Adiecerunt inſuper, ꝙ cum domus bona deficerent plures ibidem canonicare præſumpſit: laicos etiam contra approbatam eccleſiæ conſuetudinem multos intrudere non expauit, ſed quod ab eis fuerat elargitum non transfundit in vſus fratrum egentium, ſed male acquiſita iuxta motum propriæ voluntatis expendit. Nolentes igitur, vt arbor ſterilis occupatam diutius terram detineat, fraternitati tuæ per apoſt. ſcripta mãdamus, quatenus de veritate prædictorum inquirere non poſtponas, & ſi rem noueris ita eſſe, ipſum ab adminiſtratione prioratus amoueas, & prædictis canonicis eligendi perſonam idoneã auctoritate noſtra liberam tribuas facultatem: dictumque Priorem, vt ad clauſtrum prædictum redeat, per cenſuram eccleſiaſticam appellatione ceſſante compellas: & cum antiqua ſit ipſius eccleſiæ conſuetudo, & approbata, vt in ſingulis officijs ſingulæ perſonæ ponantur, quæ ordinanda videris auctoritate noſtra diſponas. Nullis literis veritate, & iuſtitiæ præ. &c. Datum vt ſuprà. II. Idus Maij &c.

N. XANCTONEN. ET MAG. P. Petragoricen. Archidiac. eiuſdem fere argumenti.

INter ea vt ſup. vſque ad verbum Sanitati, Inſinuantibus equidem nobis dil. filijs monachis, de Brantonio noſtro fuit apoſtolatui declaratum, ꝙ cum Abbati ſuo domus dominium &c. vſque ad verbum facultatem: excepto quod vbi ſuperius dictum eſt canonicare: hic dicitur ſine fratrum aſſenſu mo-

nachare, & cum antiqua ſit ipſius eccleſiæ &c. vſque in finem, vt ſuprà. Nullis literis &c. vt ſuprà. Datum &c. VI. Calend. Iunij.

N. ABBATI, ET FRATRIbus præmonſtraten. vt diſciplina monaſtica obſeruetur, & quòd Pontifex eam non velit turbare.

VSque adeo nos, & prædeceſſores noſtros flagrans religionis veſtrę fama reſperſit, vt odore ſynceræ opinionis veſtræ in Domino delectati ſuper his, quæ à vobis in communi Abbatum veſtri ordinis Capitulo ſtatuuntur, niſi vel honore noſtro, vel iuſtitiæ apertius obuiarent nullatenus dubitemus, quin ad ea ſecundum Deum, & ſtatuta veſtra rectè, ac rationabiliter procedatis. Sane cum prædeceſſores noſtri Romani pontifices ordini veſtro priuilegium indulſerint ſpeciale, & ſpeciali ſemper gratia vos fuerint proſecuti, in his, quæ ad correctionem fratrum veſtrorum pertinent, vos non intendimus aggrauate, quominus in delinquentes exerceatis libere canonicam diſciplinam. Præſentatæ ſiquidem nobis fuerunt ex parte veſtra binæ literæ, à ſede apoſtolica diuerſis temporibus impetratæ: in quarum primis bonæ memoriæ C. Papa prædeceſſor noſter ſententiam, quam in Balduinum, & Hugonem eius ſocium tuleratis ratam habens, & volens inuiolabiliter obſeruari, vobis mandabat, vt neutrum eorum admitteretis ad conſortium veſtrum, præter mandatum ſedis apoſtolicæ ſpeciale: niſi forſan in tantum ad vos in corde contrito, & ſpiritu humiliato accederent, quod eorum poſtulatio vobis videretur miſericorditer admittenda. In alijs vero vniuerſitati veſtræ mandauit, vt memoratum B. nulla facta mentione de ordinis diſciplina in veſtrum conſortium admittere nullatenus differretis. Quia vero (ſicut veſtræ literæ continebant) in eiectione prædictorum B. & H. & fautorum eorum exulauit à vobis ſcandalum, & pax inter vos, & concordia plena regnauit, ne ex receptione talium concordia veſtra turbetur, quid de his, vel alijs, quod ſecundum ſtatuta veſtri ordinis à veſtro cõſortio amouiſtis, vel duxeritis impoſterum amouendos, ſtatuendum fuerit, veſtræ diſcretioni relinquimus: ne per nos rigor veſtri ordinis eneruetur. Ad hæc vobis auctoritate apoſtolica indulgemus, vt ſi pro receptione alicuius, qui à vobis eiectus fuerit, literas vobis apoſtolicas duxerimus deſtinandas, eum nullatenus recipere teneamini, niſi literis noſtris expreſſum fuerit: ſalua ordinis diſciplina. Datum &c. vt ſuprà. V. Idus Maij.

P. ABBATI PRAEMONſtratẽ. & eiuſdem ordinis abbatibus, quæ confirmatur cõſtitutio, quòd Præmonſtratenſes nõ debeãt vti mitra, & chyrotecis.

QVæ in fauorem religionis, ad ſubtrahendam diſſolutionis materiã ſunt prouide inſtituta, firma debent, & illibata ſeruari, & ne infringi valeãt apoſtolico præſidio communiri. Significaſti ſiquidem nobis, ꝙ cõmuni conſilio Abbatum veſtri ordinis ſtatuiſtis, ꝙ nullus Abbatum veſtrorum mitra, vel chirothecis vtatur, ne forſan ex ipſis ſupercilium elationis aſſumat, aut ſibi videatur ſublimis, cũ his vti ſe viderit, quę põtificibus, & maioribus eccleſiarum prælatis à ſede apoſtolica ſunt conceſſa. Nos igitur inſtitutionem ipſam, ſicut à vobis prouide facta eſt, & recepta, auctoritate apoſtolica confirmamus, & pñtis ſcripti pagina cõmunimus: ſtatuentes, vt ſi qua forſan eccleſia laxioris ordinis veſtram voluerit regulam profiteri, huiuſmodi pontificalibus, etiam ſi ea prius habuerit, vlterius non vtatur, immo potius humilitatem ſeruet, & in ea ſtatuta veſtri ordinis imitetur. Præſenti quoque inſtitutioni addicimus, quod nullus fratrum veſtrorum ad apoſtolicam ſedem accedens, vel recedens ab ipſa, vel aliàs incedat in habitu ſæculari, niſi euidens hoc neceſſitas poſtularit. Inhibemus prætetea, ne quis cõtra ſtatuta generalis Capituli, ſiue in habitu, ſiue in vniformitate officij, ſeu etiam in temporalibus temere venire præſumat: quod ſi quis præſumpſerit regulariter puniatur. Nec aliquis aſſumat honorem, ad quem fuerit forſan electus

ſine

ſine licentia, vel præcepto illius, cui obedire tenetur, niſi forte ipſe ſibi eam malitioſe præſumpſerit denegare, vt tandem pro licentia obtinenda maiori liceat ſupplicari. Nulli ergo, &c.
Datum &c. IIII. Idus Maij.

P. ABBATI PRAEMONſtraten. & cæteris eiuſdem ordinis Abbatibus, confirmatur conſtitutio quòd Præmonſtratenſes conuerſos recipere non teneantur: nec bona ſua alienare poſſint.

CVm à nobis petitur, &c. vſque ad verbum Effect. Significaſtis ſiquidem nobis, ꝙ ad implendum illud apoſtolicum: ab omni ſpecie mala abſtinete vos ad reprimendum os loquentium iniqua, qui detractionibus gloriantur, & opinionem iuſtorum nituntur multipliciter infamare: olim in communi Capitulo ſtatuiſtis, & poſtmodum ſub interminatione grauis pœnæ ſæpius innouaſtis, vt nullam de cætero in ſororem recipere teneamini, vel conuerſam, præſertim cum ex hoc aliquando incommoda fueritis multa perpeſſi. Nos igitur inſtitutionem ipſam, ſicut de communi cõſilio abbatum ad commune Capitulum conuenientium prouide facta fuit, auctoritate apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti pagina communimus. Ad hæc addicimus, ne aliquis abbas, vel cõuentus poſſeſſiones eccleſiarũ veſtri ordinis, præter aſſenſum generalis Cap. vendere audeat, vel ſine patris abbatis licentia commutare. Nulli ergo, &c. Datum &c. III. Idus Maij.

N. DECAN. N. CANTORI & magiſtro P. Canonico Remen. vt ablatum contumelioſe equum Abbati reſtitui curent.

SIgnificarunt nobis dilecti filij N. Abbas, & fratres Præmonſtraten. ꝙ cum dilectus filius Hugo de petra ponte Archidiaconus Laudunen. in promotione ipſius abbatis paleſfridum ab eo obtentu cuiuſdam prauæ cõſuetudinis exegiſſet, quia ſuper hoc ei acquieſcere recuſauit, conuerſum quendam ipſius de equitatura, cui inſedebat, deponere, & eam ſecũ abducere per violentiam non expauit: Vnde nos eidem archidiacono per literas noſtras mandauimus, vt ſimilia de cætero non præſumat, immo de hoc ipſo eidem abbati ſatisfactionem exhibeat competentem. Ideoque diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus, ſi dictus Archidiaconus ea, quæ præmiſſa ſunt adimplere noluerit, tam eum, quàm alios, qui pro benedicendis, inſtallandis, vel deducendis ad ſedem tam ab abbatibus, quàm alijs eccleſiaſticis perſonis paleſfridum, vel aliud exigere, vel extorquere præſumpſerint impoſterum, vel hacten. præſumpſerunt, niſi ad commonitionem veſtram à ſua præſumptione deſtiterint, & de perceptis taliter ſatisfecerint competenter, excommunicationis cenſura appellatione poſtpoſita percellatis, & ſicut excommunicatos faciatis ab omnibus arctius euitari. Quod ſi omnes duo veſtrum, &c. Datum Romæ &c. IIII. Idus Maij.

Scriptum eſt autem ipſi archidiacono ſuper hoc.

VNIVERSIS ARCHIEPIScopis epis, in quorũ parochijs grãgiæ Præmonſtraten. ordinis ſitæ ſunt, ne procurationis prætextu contra Apoſtolica priuilegia Præmonſtratenſes grauentur.

SI veri Chriſtianæ religionis amatores, & cultores eſſetis, religioſis viris in perſonis, vel rebus nullam moleſtiam inferretis, quorum potius tenemini grauaminibus obuiare. Verum conquerentibus dilectis filijs Abbate, & fratribus ordinis Præmonſtraten. noſtris eſt auribus intimatum, quod licet in eorum priuilegijs inhibitum ſit expreſſe, ne quis archiepiſcopus vel epiſcopus, niſi in manifeſta neceſſitate in eorum grangijs hoſpitetur, quidã veſtrũ in ſingulis grãgijs eorundem fratrum in ſuis dioeceſibus conſtitutis, procurationẽ exigunt annuatim: quæ ſi eis aliquando forte negantur, miniſtri eorum de animalibus eorundem fratrum prædas violenter abducunt, quas vel pignori obligant, vel alienant omnino: nec fratribus

ipſis reſtituunt, donec pro requiſita procuratione certa pecunia perſoluatur: qui vt auaritiam ſuam, & exactionem excuſent, friuolas exigendæ procurationis cauſas aſſignant: vel quod in grangiis ipſis decimæ colligantur, vel quod canonici, qui parochialem eccleſiam in vicinis locis obtinere noſcuntur, aliquando commorantur in grangiis, vel quod in eis clauſtrum ſororum habetur, quæ potius ex acceſſu veſtro materiam diſſolutionis accipiunt, dum confabulantur cum clericis, & per officinas diſcurrunt, quàm doctrinam recipiant ſalutarem. Quia vero cãæ huiuſmodi friuolæ ſunt, nec earũ occaſione fratres ipſos in exhibendis procurationibus credimus eſſe cogendos, fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, & diſtricte præcipimus, quatenus fratres ipſos contra indultam ſibi à ſede apoſtolica libertatem, nec in prædictis, nec in alijs aggrauetis, nec exactiones aliquas ipſis imponere præſumatis. Alioquin non poterimus ſub diſſimulatione tranſire, quin eorum indemnitati contra exactiones veſtras paterna ſolicitudine conſulamus. Datum Romæ &cæt. vt ſuprà.

N. EPISCOPO, ET N. DE*can. & N. Archidiacon. Sueſſionen. vt ob turpe & illicitum iuramentum puniantur, nec tamen ſeruare debeant.*

SIgnificauit nobis dilectus filius abbas ſancti Eligij Nouiomen. quod cum olim Monaſterium ſancti Eligij abbatis eſſet regimine deſtitutum, omnes fratres ipſius Monaſterij de ſubſtituendi abbatis electione tractantes, ſacramento firmarunt, quod quicunque aſſumeretur ad officium abbatiæ tres tantum obedientias modicas, & exiles in manu ſua teneret: ſingulos monachos inſtituens in ſingulis reliquarum. Poſtmodum autem in abbatem aſſumptus cum quoſdam monachos ratione ſuorum exceſſuum à conceſſis ſibi obedientijs intenderet amouere, alijs reſiſtentibus nõ ſolum eos obedientijs non priuauit, immo potius ſeruato priori iuramento in veritatis verbo promiſit, quod nullum de cætero, niſi de conſilio, & aſſenſu duorum obedientiariorum, & trium, vel plurium aliorum conceſſa ſibi obedientia ſpoliaret, nec ad venerabilem fratrem noſtrum Remen. Archiepiſcopum ſanctæ Sabinæ Card. nec ad apoſtolicæ ſedis audientiam appellaret ſuper iniurijs, quæ ſibi à monachis inferrentur. Qui tamen poſtmodum de conſilio quorundam monachorũ, licet non habito præfato numero præpoſitũ eiuſdem monaſterij ab officio ſuo amouit, in quo minus vtiliter miniſtrabat. Quia igitur hæc ſub diſſimulatione tranſire non poſſumus, nec debemus, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus ſi vobis cõſtiterit de prædictis, tam abbati, quàm monachis pœnam debitam infligatis, & impoſita eis de læſione fidei pœnitentia competenti, quod illicite iurauere eos cogatis appellatione remota nullatenus obſeruare. Quod ſi omnes &c. tu frater epiſcope, &c. Datum, vt ſuprà. Idibus Maij.

P. ABBATI PRAEMON*ſtraten. vt diſſoluti atque rebelles monachi puniantur: ſeruetur que monaſtica diſciplina.*

INter cætera deſideria cordis noſtri, & hominis interioris affectus, hoc præter diuinam gratiam quaſi præcipue affectamus, vt temporibus noſtris melius religio Chriſtiana proficiat, & inſtituta regularia per nos de die in diem amplius conualeſcant. Multum enim Chriſtianæ fidei deperiret, ſi rigor monaſticæ, ac canonicæ diſciplinæ eneruaretur per incuriã prælatorũ, aut diſſolueretur (quod abſit) per negligentiam nr̃am, qui tenemur errata corrigere, & bene acta fortius roborare. Accepimus ſiquidem, quod cum Petrus Rufus, Rainaldus de Ribe monte, Iohannes de Leeris, Arnulfus Delier Canonici ſancti, Martini Laudunen. contra abbatem ſuum nequiter coniuraſſent, & eũ ſuper dilapidatione domus, nixi fuiſſent multipliciter infamare, qui eã pro maiori parte releuauerat ab onere debitorum, detecta eorum malitia, per fratres, qui exteriores obedientias procurabant,

cumbant, ipſos cenſuiſti per Abbaties Præmonſtraten. ordinis diuidendos. Verum ipſi correctionem tuam nullatenus admittentes, immò iniquitate iniquitati addita hoc fecerunt, vt quidam eorum fautores corã te, & alijs Abbatibus Præmonſtraten. ordinis in Abbatem ſuum per violentiam irruentes, manus in eum iniicerent violentas, & vſque ad effuſionem ſanguinis cum inhoneſtè, ac turpiter pertractaretur: qui cum poſtmodum non inueniſſent, qui eos contra te in hac malitia tuerentur, ad te (ſicut videbatur) cum humilitate reuerſi poſtulatam veniam acceperunt. Sed quidam eorum in priori propoſito perdurantes, quibuſdam rebus monaſterij furto ſublatis fugã latenter arripere præſumpſerunt. Quia vero dubitas, ne ſuper receptione talium te aliquatenus moleſtemus, & propter hoc ſeriem facti nobis duxiſti per tuos nuncios exprimẽdam, quod de his, & ſimilibus ſit agendum, tuæ diſcretioni relinquimus, ne per nos religionis veſtræ rigor depereat, vel in aliquo minoretur. Datũ Romæ, vt ſuprà. IIII. Idus Maij.

VNIVERSIS ABBATIBVS, & præpoſitis præmonſtraten. ordinis in Saxonia, & confinio Saxoniæ conſtitutis, vt omnes Abbates atque præpoſitis Præmonſtratenſes iuxta regulæ conſtitutionem, certis temporibus Præmonſtratum veniant: nullo priuilegio excuſante.

IN eo ſumus loco, & officio conſtitnti, vt viros religioſos manntenere, ac defendere teneamur, nec patiamur regularia inſtituta per aliquorum inſolentiam eneruari. Accepimus ſiquidẽ, quod à prima plãtatione religionis veſtræ generalis inſtitutio emanauit, vt abbates, & prępoſiti veſtri ordinis certis tẽporibus cõueniant Præmõſtratum, vt ſi qua forſan vel inſtitutionibus veſtris, vel perſonis fuerint corrigenda, de communi Abbatum, & præpoſitorum conſilio corrigantur, & reformentur in melius, quæ viſa fuerint reformanda. Verùm vos contra hanc tam generalem, & neceſſariam conſtitutionem temere venientes, ad generale Capitulum non acceditis, nec vultis communibus inſtitutionibus veſtri ordinis obedire, aſſerentes vos à ſede apoſtolica exemptionis priuilegium impetraſſe: quod tamen nõ profertis aliquatenus in commune. Quia igitur hoc in diſſolutionem ordinis non eſt dubium redundare, vniuerſitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, & diſtrictè præcipimus, vt cum in priuilegijs generali Capitulo Præmonſtraten. ab apoſtolica ſede indultis contineatur expreſſe, ne quis ordinẽ ipſum profeſſus contra communia inſtituta priuilegium impetrare præſumat, vel impetratum audeat retinere, priuilegio, quod vos à ſede Romana obtinuiſſe aſſeritis, non vtamini, immo potius ad commune Capitulnm ſtatutis temporibus accedatis: vt inde recipiatis correctionem, vnde formam religionis, & ordinis accepiſtis. Alioquin noueritis nos dilectis filijs abbati Præmonſtraten. & cæteris abbatibus eiuſdem ordinis in generali Capitulo conuenientibus Præmonſtratum, dediſſe firmiter in mandatis, vt ſi ad commotionem ipſorum venire contempſeritis Præmonſtratum ad generale Capitulum celebrandum, vos excommunicationis ſententia ap. re. percellant, & faciant ſicut excommunicatos ab omnibus arctiùs euitari. Venerabilibus etiã fratribus, archiepiſcopis, & epiſcopis in Saxonia, & in confinio Saxoniæ conſtitutis, diſtrictè præcipiendo mandauimus, vt ſi poſt commonitionem vobis factam ab ipſis inuenti fueritis contumaces, enm à præfatis abbate, & generali Capitulo Præmõſtraten. ſuper hoc fuerint requiſiti, vos excommunicationis cenſura nihilominus appellatione remota percellant, & eccleſias veſtras ſententiæ interdicti ſubijcere non poſtponant. Datum Romæ, &c. III. Idus Maij.

Illis ſcriptum eſt ſuper hoc.

ARCHIEPISCOPIS, EPIſcopis, Abbatibus, prioribus, & Cæteris eccleſiarum prælatis. Vt Præmonſtratenſes Monachos ab iniurijs & contumelijs defendant.

NOn abſq; dolore cordis, & plurima turbatione didicimus, quod ita plerisq; partibus eccleſiaſtica cenſura diſſoluitur, & canonicæ ſententiæ ſeueritas eneruatur, vt viri religioſi, & hi maximè qui per ſedis apoſtolicæ priuilegia maiori donati ſunt libertate, paſſim à malefactoribus ſuis iniurias ſuſtineant, & rapinas, dum vix inuenitur, qui cõgrua illis ꝓtectione ſubueniat, & pro fouẽda pauperum innocẽtia, murum ſe defenſionis opponat. Specialiter aũt dilecti fili noſtri N. abbas, & fratres Præmonſtraten. & cæteri ordinem ipſorũ profeſſi, tam de frequentibus iniurijs ſuis, q̄ de ipſo cotidiano defectu iuſtitiæ cõquerentes, vniuerſitatem veſtram per literas petierunt apoſtolicas excitari, vt ita videlicet eis in tribulationibus ſuis contra malefactores eorum prompta debeatis magnanimitate conſurgere, ꝙ ab anguſtijs, quas ſuſtinent, & præſſuris, veſtro poſſint præſidio reſpirare. Ideoq; vniuerſitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, atq; præcipimus, quatenus illos, q̄ in aliquẽ de prędictis fratribus (inſtigante Diabolo) manus violẽtas iniecerint, ſiue poſſeſſiones, vel res, ſeu domos Præmonſtraten. aut aliorum fratrũ ipſius ordinis, vel hoĩum ſuorũ irreuerenter inuaſerint, aut ea, quę p̄dictis fratribus è teſtamento decedẽtiũ relinquunt, contra iuſtitiã detinuerint, ſeu in ipſos fratres contra apoſtolicæ ſedis indulta ſententiã excõmunicationis, aut interdicti proferre p̄ſumpſerint, vel decimas laborũ, ſeu nutrimẽtorũ ſuorũ ſpretis priuilegijs apoſtolicæ ſedis extorſerint: ſi laici fuerint, publicè cãdelis accẽſis excõmunicationis ſnĩa percellatis: Clericos aũt, Canonicos, ſiue Monachos appellatione remota, ab officio, & beneficio ſuſpẽdatis, neutrã relaxaturi ſnĩam, donec p̄dictis fratribus plenarie ſatisfaciant, & hi p̄cipuè, qui pro violenta manuũ iniectione vinculo fuerint anathematis innodati, cũ diœceſani ep̄i literis ad ſedẽ apoſtolicã venientes, ab eodẽ vinculo mereantur abſolui, niſi fortè monachi vel canonici regulares per Abbates, vel priores ſuos poſt ſatisfactionẽ congruã ſecundũ ordinis diſciplinã, fuerint abſoluti. Villas aũt, in quibus bona p̄dictorum fratrum, ſeu hominum ſuorum, per violentiam detẽta fuerint quandiu ibi ſunt, interdicti ſentẽtiæ ſupponatis. Datum Romæ &c. Idus Maij &c.

Scriptum eſt ſuper hoc in eundem fere modum pro fratribus militiæ templi.

SYLVANECTEN. EPISCOPO, ne alicui dimidia præbenda conferatur, nec præbendę ſecentur.

CVm in Turonen. concilio inhibita ſit ſectio præbendarum, & de rigore iuris redintegrari debeant officia decurtata, vix de tua poſſumus fraternitate ſperare, quod præbendam aliquam ad preces noſtras conferres alicui, qui ad duplex mandatum bonæ memoriæ Cle. Papæ prædeceſſoris noſtri, quod prædicti concilij erat auctoritate munitum, dimidiam præbendam dilecti filij magiſtri Aimerici noluiſti aliquatenus integrare, immo vacantem præbendam, de qua iuxta tenorem mandati apoſtolici dimidiæ debueras ſupplere defectum, alij in contemptum Sedis apoſtolicæ contuliſti. Ne igitur quod de prædicto magiſtro, inceptum eſt, remaneat imperfectum, fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus, atque præcipimus, quatenus de præbẽda ad donationem tuam ſpectante, quam primò in eccleſia tua vacare contigerit, non obſtante inueſtitura de non vacante, contra ſtatuta Lateranen. concilij facta, eiuſdem magiſtri dimidiam non differas integrare, nec aliquem de cætero ad dimidiam præbendam admittas. Alioquin tamdiu te noueris à præbendarum collatione ſuſpenſum, donec eidem magiſtro ſuper integratione dimidiæ fuerit ſatisfactum. Dilectis etiam filijs canonicis, Syluanecten. diſtrictius inhibemus, ne priuſquam ſatisfiat eidem magiſtro, aliquem

in ca-

in canonicum, vel fratrem admittant; etiam ſi contra ſtatuta Lateranen. concilij de vacatura fuerit inueſtitus, vel ſtallum in choro, vel locum in Capitulo vacaturæ nomine aſſecutus. Nullis &c. harum mentione &c. Datum Romæ &c. VII. Calend. Iunij &c.

Illis ſcriptum eſt ſuper hoc.

ILLVSTRI REGI ANGLIAE, *quatuor aureorum annulorum myſterium explicat.*

INter opes terrenas, quas mortalis oculus concupiſcit, quaſi cariora deſiderat aurum obrizũ, & lapides precioſos: licet aũt his, aliiſq; diutius excellẽtia regalis abundet, in ſignum tamen dilectionis, & gratiæ, quatuor annulos aureos, cum diuerſis lapidibus precioſis tuæ magnitudini deſtinamus; in quibus te volumus ſpiritualiter intelligere formam, & numerum, materiã, & colorem: vt myſteriũ potius quàm donum attẽdas. Rotunditas enim æternitatem ſignificat, q̃ initio caret, & fine. Habet igitur regalis prudentia quid in annuli forma requirat, vt de terrenis tranſeat ad cœleſtia, de tẽporalibus ad æterna ꝓcedat. Quaternarius aũt, qui numerus eſt quadratus, conſtantiam mentis inſinuat, quæ nec deprimi debet aduerſis, nec proſperis eleuari. Qđ tunc laudabiliter adimplebit, cùm quatuor virtutibꝰ principalibus fuerit adornata, videlicet iuſtitia, fortitudine, prudẽtia, temperantia. Intelligas igitur in primo iuſtitiam, quàm exerceas in iudicijs: in ſecundo fortitudinem, quam exhibeas in aduerſis: in tertio prudẽtiã, quam obſerues in dubijs: in quarto temperantiã, quam in proſperis non dimittas. Per aurum verò ſapiẽtia deſignatur, quia ſicut aurum præeminet vniuerſis metallis, ſic ſapientia donis omnibus antecellit, Propheta teſtante, qui ait: Requieſcet ſuper eum ſpiritus ſapientiæ, & intellectus, &c. Nihil eſt, quod magis oporteat regẽ habere. Vnde rex ille pacificus Salomon, ſolam à Deo ſapientiam poſtulauit, vt populum ſibi cõmiſſum ſciret prouidè gubernare. Porro Smaragdi viriditas, fidẽ: Saphiri ſerenitas, ſpem: Granati rubicunditas, charitatem: topatij claritas operationẽ ſignificat, de qua Dñs ait: Luceat lux veſtra corã hoĩbus, vt videãt opera veſtra bona, & glorificent patrẽ veſtrũ, qui in cęlis eſt. Habes igit̃ in Smaragdo qđ credas: in Saphiro, quod ſperes: in Granato, quod diligas: in Topatio, quod exerceas, vt de virtute in virtutẽ aſcendas, donec Deũ deorum videas in Syon. Datũ Romæ apud S. Petrũ. IIII. Cal. Iunii.

N. EPISCOPO, LEXOVIEN. *vt penſiones ad verum moderamen reducantur.*

CVm à nobis petitur, &c. vſq; ad verbũ Aſſenſu. Auctoritate tibi præſentium indulgemus, vt ad debitum ſtatum reducere poſſis appellatione poſtpoſita penſiones eccleſiarum tuæ diocęſis contra Lateranen. concilium augmentatas. Nulli ergo &c.

Datum Romæ &c. XII. Calen. Iunii. Pont. noſtri Anno primo.

EIDEM, VT FRVSTATO*riæ appellationes non recipiantur: & reliqua debito tempore finiantur.*

LIcet ſit appellantibus deferendũ (vt ſacrorum canonum approbant inſtituta) non tamen vſque adeo relinquenda eſt appellantibus eſtrenata licentia motus iudicis euadendi: vt ea, quæ correctione indigent, in aliorum, & appellantium detrimentum, remaneant incorrecta, vel alterius ius eſſe diutius oporteat in ſuſpenſo, aut ei debeat præiudicium aliquod generari. Sane propoſuiſti nobis in noſtra præſentia conſtitutus, quod cum multi plerĩq; de tua diocęſi aduerſarios ſuos ſub examine tuo cõueniant, iidem ad oppreſſionem eorũ appellationes fruſtratorias interponunt, nec ipſas volunt proſequi, vt tenentur. Quocirca fraternitati tuę auctoritate pſentium indulgemus, vt cũ à tuis ſubditis, ad ſedẽ apoſtolicã fuerit appellatũ, licitum tibi ſit competentẽ ei terminũ ad proſequendã appellationẽ præfigere: in-

ſta

ſtra quem ſi contempſerit appellationem proſequi, quam emiſit, ex tunc in ipſo negotio procedendi appellatione interpoſita non obſtante, niſi appellans impedimento fuerit impeditus, liberam habeas facultatem. Nulli ergo, &c.

Datum &c. XIII. Calend. Iunij, &c.

R. ET R. ARCHIDIACON.
Baiocen. & H Archidiacono Conſtantien. De cuiuſdam Decani audacia coercenda & ne abſoluatur niſi læſis prius ſatisfecerit.

QVerela venerabilis fratris noſtri N. Lexouien. epiſcopi nobis expoſita demonſtrauit, quòd N. minor Decanus ven. fratris noſtri N. Rothomagen. Archiepiſcopi, & Simon capellanus eiuſdem eccleſiam ſancti Candidi minus reuerenter intrantes, in Lucam presbyterum non tantùm manus iniecere violentas, verum etiam ad ſacra veſtimenta manus ſacrilegas extendere præſumpſerũt, atq; tã eccleſiã ipſam, q̃ clericos eius aliis iniuriis intolerabiliter moleſtantes, eandem Parochiam contra iuſtitiam inuaſere, corpora mortuorum in eorum præiudicium ad ſuam eccleſiam deferentes. Quia igitur præter hæc enormia dictus decanus quandam mulierem prægnantem pede taliter dicitur percuſſiſſe, quòd ex eo fecit abortum, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus ſi vobis conſtiterit de præmiſſis prædictum decanum ab officio, beneficioq; ſuſpenſum, & capellanum ipſum tamdiu appellatione poſtpoſita nuncietis, vt excommunicatos ab omnibus arctius euitari, donec paſſo iniuriam ſatisfecerint competenter, & cum veſtrarum teſtimonio literarum ad ſedem apoſtolicam veniant abſoluẽdi. Nullis literis &c. Quod ſi omnes &c. duo veſtrum, &c.

Datum vt ſuprà. V. Calend. Iunij.

N. EPISCOPO EBROICEN.
& N. Archidiacon. Lexonien. Vt à Rodulpho milite conſtructam eccleſiam conſecrent, dedicentque.

DIlectus filius nobilis vir Radulphus de Rupetra miles, nobis humiliter fecit exponi, quòd cum in diuerſis eccleſijs ius obtineat patronatus, in quadam capella ſua de Rupetra, quæ eſt in ſuo proprio matrimonio conſtructa, de auctoritate noſtra propoſuit canonicos inſtituere ſæculares: ita quòd redditus prædictarum eccleſiarum decedentibus earũ Prælatis ad eoſdem canonicos deuoluantur. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus inquiratis ſuper præmiſſis diligentius veritatem, & prout id (ſecundum Deum) videritis adimplendum, eiuſdem nobilis propoſitum effectui mancipare cum tetis: Quod ſi ambo &c. tu frater epiſcope &c. Datum &c. IIII. Calen. Iunij, &c.

N. ILLVSTRI REGI NA.
uarræ, vt Regi anglorum quędam caſtella tradat.

CHariſs. in Chriſto filius noſter N. Rex Anglorum illuſtris, tranſmiſſa nobis cõqueſtione mõſtrauit, quod quędam Caſtella, videlicet caſtrũ ſancti Ioãnis de Pepe portæ, & de Rochabrun. quæ bonæ memoriæ pater tuus in dotem cũ filia ſua liberaliter ipſi conceſſit, pro tua detines voluntate, & adhuc ea reddere cõtradicis. Vnde regiã magnitudinẽ rogamus attentiùs, & hortamur per apoſtolica tibi ſcripta, mandantes, quatenus Caſtella illa ſine qualibet difficultate reſtituas conquerenti: alioquin noueris nos venerabili fratri noſtro N. Archiepiſcopo Narbonen. ſcripſiſſe, vt te ad reſtitutionem eorũ per cẽſurã eccleſiaſticã monitione p̃miſſa ceſſante appellatione iuſtitia mediante cõpellat. Datũ vt ſuprà.

N. PRIORI, ET CONVEN.
tui Burgulien quod abbas ipſorum & cœnobij bona obligare non poſsit.

QVanto per profeſſionem monaſtici ordinis diuinis eſtis obſequijs fortius obligati, tanto ea ſolicitius volumus remouere, quæ normam religionis, & profectus ſpirituales in vobis ſuſcitatis diſſenſionibus poterant facilius impedire. Ideoque volentes quieti veſtræ, & indemnitati monaſterij benignitate

gnitate apoſtolica prouidere, p̄ſentium vobis auctoritate concedimus, vt abbas, qui pro t̄pe fuerit ſine maioris, & ſanioris partis aſſenſu veſtrum, niſi manifeſta, & rationabilis cauſa emerſerit, per quam ſine manifeſto, & graui monaſterij detrimento id euitare nō poſſit, domū veſtrā grauibus non poſſit debitis aggrauare. Qđ ſi fortè tentauerit, ad ſoluendū ea, q̃ contra formam noſtræ conceſſionis acceperit, pſonas, ſeu monaſterium veſtrum nullatenus eis volumus obligari: quibus ante contractum debitum hęc forma noſtrę cōceſſionis innotuit. Nulli ergo, &c. Datum Romæ, &c. III. Cal. Iunij.

N. BRACHAREN. ARCHIEpiſcopo, & N. Abbati de Burio. Vt cauſam eccleſiæ S. Chriſtianæ de Longos, & Hoſpitalariorum ratione decimarum audiant.

EX quæſtione dilecti filij P. prælati eccleſiæ Sanctæ Chr̄ianæ de Lōgos nobis innotuit, qđ cum menendus miles, quaſdā poſſeſſiones ſuas infra Parochiā eiuſdē eccleſiæ, in quibus p̄deceſſor, ipſi' P. vineas plantauerat, & domos conſtruxerat in expenſis eccleſiæ ſupradictæ, cū alijs poſſeſſionibus ſuis domui hoſpitalis, cum ipſius p̄deceſſoris aſſenſu in eccleſiæ maximum p̄iudicium contuliſſet, hac tñ conditione retenta, vt domus hoſpitalis p̄nominatæ eccleſiæ de oībus poſſeſſionibus pręlibatis deberet perſoluere decimas annuatim. Hoſpitalarij quāuis decimas ipſas eccleſiæ diu pſoluerint ſine lite, nunc eas eidem auferunt, violēter fulti potentia laicali: Quia igitur oībus ad nos clamantibus tenemur iuſtitiam exhibere, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus euocatis quos p̄ter hoc noueritis euocandos, cauſam inter eos au. & appellatione remota mediante iuſtitia terminetis. Nullis literis veritati, & iuſtitiæ, &c. Quod ſi ambo &c. tu frater archiepiſcope &c. Datū.

N. BITVRIEN. ARCHIEPIſcopo, N. Abbati S. Eparchij, & N. Decan. Petragoricen. Vt cauſam inter Epiſcopum & Capitulum Engoliſmenſe, ſuper numero canonicorum, audiant.

ACcedentes ad præſentiam noſtram circa promotionis noſtræ primordia, Vu. Presbyter, & R. Diaconus nuncij Engoliſmen. Capituli propoſuere firmiter coram nobis, q̄ venerabilis frater N. Engoliſmen. epiſcopus, cum eccleſiam ipſam per auctoritatem mandati apoſtolici ordinaſſet, grauatam illam attendens ſterilitate temporis, & longarum turbatione guerrarum, ipſam ſufficienter ordinatam fuiſſe publicè recognouit, & ſup hoc p̄miſit teſtimoniales literas ſe daturum, & q̄ eis literas apoſtolicas, quarum occaſione proceſſerat, reſignaret. Innotuit & nobis per literas bonæ mem. Cle. PP. p̄deceſſoris noſtri, quas in medium produxerunt, q̄ tempore dilecti filij Iord. tt. ſanctæ Pudentianæ p̄sbyteri Card. cū ibi fungens legationis officio, quoſdam ad præbendam ipſius eccl. nominaſſet, idē epiſcopus ſuo teſtimonio demonſtrauit, eccleſiam in facto illo multipliciter p̄grauari, cum eſſet de perſonis idoneis ſufficienter ornata, à quo tempore non eſt canonicorum numerus imminutus, ſed auctus. Per literas inſuper venerabilis fratris noſtri N. Burdegalen. archiepiſcopi oſtendebant, q̄ anno prætterito, cum dilectus filius Greg. ſancti Angeli Diacon. Cardin. tunc apoſtolicæ ſedis Legatus de partibus Hiſpaniæ remearet, hoc idē ei fuit teſtificatus epiſcopus, & eis tunc nō fuerat canonicorum numerus imminutus. Verùm cum epiſcopus poſt promiſſionem factam vtraſq; literas denegaret, à Capitulo req̄ſitus, canonici contra eum ſuſpitionis materiam conceperunt: præſertim cum ad eorum (ſicut dicebant) audientiam perueniſſet, ipſum cum archidiacono de ordinanda eccleſia literas alias à ſede apoſtolica impetraſſe: ſup quo ab eis ſæpe commonitus exprimere noluit veritatem. Vnde cum propter hoc ad ſedem apoſt. appellaſſent, ſtatum eccleſiæ protectioni apoſtolicæ ſupponentes, appellatione facta ſæpius innouata ad proſequendam eam, dicebant ſe p̄fati nuncij ab eiſdē canonicis ad ſedē apo. deſtinatos. Cumq; ſuper grauaminibus prædictis, & alijs, ſi quę idem Epiſcopus poſt appellationem, & iter arreptum intulerat, poſtularent ſibi à benignitate ſedis apoſtolicæ remedium adhiberi. Dilecti filii N. cantor, Magiſter Hel. Bran. & Pe-

trus

trus Roſſinol. canonici eiuſdem eccleſiæ, necnon & ex alia parte dilectus filius. I. Morelli procurator eiuſdem Epiſcopi aduenere: quibus primo dilectos filios. I. tt. ſanctæ Pudentianæ, & S. tt. ſanctæ Praxedis presbyteros, & G. ſanctæ Mariæ in Aquiro, & poſtmodum P. ſanctæ Mariæ in via lata Diacon. Card. conceſſimus auditores: in quorum præſentia fuit præmiſſis ex parte canonicorum adinnctum, quòd dominica vltima ante Natalem Domini, cum in domo de corona pro conſecratione ven. fratris noſtri N. Petragonicen. epiſcopi dictus Archiepiſcopus, cum Xanctonen. & dicto Engoliſmen. epiſcopis conueniſſet, ex parte Capituli ſub eorum teſtimonio fuit iterum ſolenniter appellatum, & denunciatum, ante omnem citationem; quod nuncios ſuos iam ad curiam deſtinaſſent. Ideoq; cum hoc audiens epiſcopus tacuiſſet, ipſum admiſiſſe appellationem factam merito crediderunt. Addebant inſuper, quòd tã ex parte ſua, quàm Ar. de Mairinac. ſub perſona Archidiaconi poſtmodum primo mandauerat per literas ad certas cauſas Capitulum conuocari, vt videlicet literas Domini Papæ continentes auctoritatem, quam habebant de eccleſia ordinanda, oſtẽderent, & tractarent de pace eccleſiæ, & cantoris. Die autem ſtatuta poſt completorium clauſtrum intrarunt, & fecerunt literas, in quibus pendebat ſericum, recitari, quas dicebant ſe à ſede apoſtolica recepiſſe, quarum copiam poſtulantes canonici, habere nullatenus potuerunt: licet perſonam legentis ſuſpectam eſſe aſſererent, & neſcirent, an in Bulla, vel ſcriptura, vel alio quolibet vitium continerent. Propoſuerunt prætereà coram ipſis, quòd de primis literis, ordinatione facta per eas, mentionem aliquam non habebant, cum ex hoc & ſi valerent alias viribus carere deberent: quia in obtentu earum fuerat ſedes apoſtolica circumuenta, & etiam interuenerat ſtatus tacendi: ſed ſuper hoc, & alijs exceptionibus, quas canonici prætendebant, fuit eis audientia penitus denegata. Vnde cum ꝓpter grauamẽ iſtud iterum appellaſſent, & nulla ordinationẽ, ſeu nominatione ſciente Capitulo facta, prædicti cantor & P. Roſſinol. euntem ad domum ſuam epiſcopum ſequerentur, ab eo petierunt licentiam ad curiam veniendi, quia timebant eum velle contra eccleſiam malignari: & in mane audita Miſſa in maiori eccleſia iter veniendi ad ſedem apoſt. inceperunt. Per hæc quidem, & alia multa, quæ coram prædictis Cardinalibus firmiter proponebant, ſi quid factum erat poſtea cõtra ipſos, vel etiam ante occultè, ac ſine conſcientia ſua poſtulabant penitus vacuari: proponentes ipſa de iure vllatenus non valere: attendẽs quoque, quod quamdiu ibi fuerant, cõmunicauerat eis epiſcopus, nec tunc venerat ad eorum notitiam, quòd aliquam in eo ſententiam promulgaſſet. Econtra verò præfatus procurator epiſcopi proponebat, quòd idem epiſcopus videns tempore ſuo propter defectum canonicorum ſeruitium eccleſiæ deperire, Capitulum ſępe monuerat, vt cum eo de ordinanda eccleſia conuenirent: ſed Canonici lucrum proprium attendentes, & præcipuè cantor, qui recipiebat de bonis eccleſiæ in maxima quantitate bonæ voluntati epiſcopi reſiſtebant. Quod cum ad felicis memoriæ C. PP. prædeceſſoris noſtri notitiam perueniſſet, deſolationi eccleſiæ paternis voluit affectibus prouidere, & tam eidem epiſcopo, quàm Archidiacono dedit firmiter in mandatis, vt eccleſiam tã in canonicis, quàm alijs ordinarẽt. Ipſi autem mandato ſuſcepto fecerunt Capitulum euocari: & licet ſcriptum apoſtolicum coram omnibus legi feciſſent, ad faciendam ordinationẽ, Capitulum ipſum diligentius præmonendo, noluit tamen vllatenus conſentire. Vnde cum in defectu canonicorum vellent mandatum apoſtolicum adimplere, tam cãtor, quàm alii eis deuotiſſimè ſupplicarunt, vt quinque cum pace eccleſiæ ordinarent: quorum ſupplicationibus ꝓ vitando ſcãdalo annuerunt: ſed & duos ad eorum inſtantiam admiſerunt, venerabilẽ videlicet fr. noſtrum N. Patriarch. Antiochenum, & nepotem eius ab eodem patriarcha vocatum, vt maiorẽ poſſent inſtitutorũ numerũ prædicare. Sed ipſi hoc ĩ fraudẽ factũ eſſe poſtmodũ cognoſcen-

gnoſcẽtes, dixerũt, ꝙ nõ reputabãt, ſufficiẽter ordinatã eccleſiã, imo electionẽ, & noĩationẽ, quã fecerãt, apoſtolici auctoritate mãdati tpe cõgruo effectui mancipaſſẽt. Ceterũ ꝓceſſu tpis literarũ aliarũ auctoritas ſupuenit, ex qb⁹ plenã facultatẽ habebãt eccleſiã ordinãdi, quarũ auctoritate vocati canonici, & diligẽter admoniti, vt ordinãdi cõſentirẽt, aſſenſum pbere nullatenus voluerũt. Vnde ipſi cũ magiſtro ſcholarum, & ſupra dicto I. Morelli cum Villielmo, Arnaldi, & magiſtro V. Teſtaldi, & qbuſdã alijs canonicis, quorum aſſenſum habebant, ordinationem eccleſiæ de perſonis idoneis, & honeſtis, qui in prima ordinatione electi fuerant ſecundum facultaes eccleſiæ, auctoritate apoſtolica cõpluere: ita ꝙ ordinati fuere de canonica per eiuſdẽ epiſcopi annulũ inueſtiti: & contradictores excommunicatione notati. Sed inſtituti ſtatim ſe, & canonicas ſuas, & alia beneficia ſub protectione ſedis apoſtolicæ poſuere, contra oẽm hoĩem, q eos vellet impetere appellantes. Hæc autẽ inſtitutio extra matricẽ eccleſiã fuit facta, cũ eadẽ eſſet ob delictũ comitis interdicta. Poſtmodũ vero eccleſia abſoluta, epiſcopus in vigilia circumciſionis Capitulũ conuocauit, & ei cum Archidiacono ordinationẽ factam, & excõmunicationem latã in contradictores denunciare curauit, & literas prædeceſſoris noſtri auctoritatẽ, quã de eccleſia ordinanda ſuſceperant cõtinẽtes, fecit oſtẽdi, & publicè recitari. Sed & ſequẽti die, videlicet Circũciſionis feſta poſt celebrationẽ Miſſæ maioris inſtitutis pſentib⁹, & procuratoribus abſentiũ ſtalla in choro, & loca in Capitulo, præſentibus, Clero, & Populo, qui ad feſtũ conuenerant, aſſignatunt, & in corporalẽ pbendæ poſſeſſionẽ miſerunt: quare ipſos inſtitutos aſſerit poſſidere. Verũm qa canonici excõmunicati, in eccleſia celebrabant inſtitutis acceſſum ad maius altare libros, & alia ornamẽta eccleſiæ ꝓhibẽtes, in eos fuit excõmunicationis iterũ lata ſententia, & eccleſia ſuppoſita interdicto, ſed ipſi nihilominus ibi diuina celebrare pſumũt. Cũ vero pars canonicorũ aſſertionẽ ſuã per inſtrumenta, & teſtes vellet incõtinẽti probare, & teſtes eius eſſent ſaluis exceptionibus, & iure partis aduerſæ recepti, & ideo peterent publicatis dictis teſtiũ negotiũ diffiniri, procurator epi proponebat ſe in terra ſua qdã Capitula ꝓbaturũ, videlicet, qđ tẽpore ordinationis ordinari eccleſia indigebat, & quod canonici ab epo ſæpè cõmoniti, ad ordinãdũ ſecũ eccleſiã cõuenire noluerãt: quod eps, & Archid. auctoritate ap. ordinauerãt eccleſiã de perſonis, q̃ eccleſiæ debeãt deſeruire, & de aliis idoneis, & honeſtis, & quod illi, qui fuerũt modo vltimo inſtituti, electi fuerant cũ quinq; primitus ordinatis, & quod tam nouis, q̃ antiquis reſidentibus, ſecundũ cõſuetũ curſum eccleſiæ ſuppetunt facultates: & quod oẽs, qui modo ſunt ibi canonici reſidẽtes, cõſuetũ numerũ nõ excedũt: & quod facto ſunt plures de maioribus eccleſiæ cõſenſere, quod & primũ, & ſecundũ reſcriptũ fuerit canonicis recitatũ, & quod cõtradictores poſt excõmunicationẽ diuina pſumpſerunt officia celebrare. Vnde (ſicut dicebat) ſine ipſorũ cognitione, abſq; piudicio partis ſuæ, cauſa illa nõ poterat terminari. Nos igitur eandẽ vobis de fratrũ noſtrorũ cõſilio cõmittentes, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus inquiratis, vtrinq; ſuper pmiſſis oĩbus diligẽtius veritate, tã ex atteſtationibus, quas vobis ſub Bulla nr̃a tranſmittimus, q̃ ex aliis, q̃ duxerint proponẽda: & ſi legitimis ꝓbationibus vobis cõſtiterit poſt apo. rationabiliter interpoſitã, pnominatos epiſcopũ, & Archidiaconũ proceſſiſſe, quod ab eis factũ eſſe dignoſcit, appel. ceſſante decernatis irritũ, & inane: & niſi vobis cõſtiterit reſcriptũ apoſtolicũ fuiſſe ſubreptũ, & pfatoris epiſcopũ, & Archidiaconũ cõtra formã ip̃ꝰ mãdati pter iuris ordinẽ ꝓceſſiſſe, dummodo ſuppetãt eccleſiæ facultates, & inſtitutæ pſonæ ſint vtiles, & idoneæ, nec excedãt numerũ cõſuetũ, ordinationẽ ipſam oĩ cõtradictione, & appellatione ceſſante auctoritate apoſtolica cõfirmetis: & ſi q̃ ſe duxerint opponẽdos per cẽſurã eccleſiaſticã cõpeſcatis: eos, q poſt excõicationẽ diuina dicunt officia celebraſſe, vobis cõſtiterit, niſi legitima pceſſerit appellatio, pœna canonica percellentes: ſatagentes, vt via regia ꝓcedatis, ita ꝙ in

iudicio

indicio veſtro nulla ſit perſonarum acce-
ptio, ſed iuxta mandatum diuinum iu-
ſtè, qđ iuſtum eſt iudicetis: ne forte pro-
pter defectum iuſtitiæ partes cogantur vl
terius laborare. Ad hęc volumus, & man
damus, vt tam indulgētiæ, q̄ mandati re
ſcripta faciatis vobis in iudicio reſigna-
ri, ne occaſione illorū eccleſia vlterius p̄
grauet. Teſtes aūt cogant. Nullis lr̄is, &c.
ſi q̄ appuerint p̄ter aſſenſum partiū &c.
Quod ſi omnes, &c. duo veſtrum, &c. cæt.
Datū Romæ, &c. IIII. Cal. Iunij, &c.

EGIDIO CANONICO VASTI-
nen. de cauſa ipſius contra Hugonem: & pro ipſo iudicatur.

CVm ſuper præbenda Vaſtinen. ec-
cleſiæ inter te ex vna parte, & Hug.
Capuſum procuratorē, & canonicum ec
cleſiæ Vaſtinen. ex altera quæſtio vertere
tur, & ꝓpter hoc ad ſedē acceſſiſſeris apo
ſtolicam, in præſentia ven. fratris noſtri
Oct. Oſtien. epiſcopi, quē vobis dedimus
auditorem, pro te fuit taliter allegatum:
quod a bonæ memoriæ C. PP. prędeceſſo
re noſtro pro tua receptione in eccleſia
Vaſtinen. rogatorias primum literas, ſe-
cundo præceptorias, & executorias impe
traſti: ſed canonici eccleſiæ, vt euadere
poſſent apoſtolicā iuſſionē, ad Rom. ec-
cleſiam nuncios deſtinarunt: qui de mā-
dato præmiſſo tacita veritate, vt à tua de
cætero eſſent impetitione liberi, & infra
terminum neminē recipere cogerentur,
indulgentiam impetrarunt. Tu verò de-
nuo ad eoſdē literas impetraſti, vt elapſo
ſpatio indulgentiæ, præbendam tibi cō-
ferrent, interim ſtallum in choro, & locū
in Capitulo, ſublato appellationis obſta
culo aſſignantes, & ſuper hoc ipſo dilecti
filij N. de domo Dei, & N. de oliueto ab
bates, & N. prior Exoldunen. executores
fuerunt à ſede apoſtolica deputati. Cum-
que literas prædeceſſoris noſtri, & execu
torum, qui eis certum diem præfixerant,
vt mandatum apoſtolicum adimplerēt,
priori, & canonicis præſentaſſes, ſicut in
executorum literis continetur, nec man-
datum prædeceſſoris noſtri exequi, nec
literas recipere voluere, appellationis ob
ſtaculum prætendentes. Ipſi verò execu-
tores iuxta tenorem reſcripti te inueſtiē-
tes de præbenda ſtallum in choro tibi, &
locum in Capitulo aſſignarunt, canoni-
cis comminantes, quòd niſi præfixo eis
tempore mandatum apoſtolicum adim-
plerēt, eorum ex tunc contumaciam de-
bita ſeueritate punirent. Cæterùm cum
nec ſic poſſent à ſua pertinacia reuoca-
ri, elapſo tempore conſtituto, excommu-
nicationis in eos ſententiam promulga-
runt: quam & inueſtituram tibi factam
petebas humiliter confirmari. Verùm ex
aduerſo fuit ab eccleſiæ procuratore re-
ſponſum, quod quando tu præceptorias
obtinuiſti literas pro præbenda Her. &
A. de Curia clerici, vt & ipſi canonici fie
rent literas detulerunt. Videntes ergo ca
nonici, quod ſuper trium clericorum re-
ceptione plurimum eccleſia grauaretur,
quod dictum A. clericum in fratem reci-
perent, eidem prædeceſſori noſtro per P.
Belin. canonicum, & nuncium eccleſiæ
intimarunt, & per indulgentiam, de qua
præmiſſum eſt ab impetitione tua, & di-
cti Her. expreſſis veſtris nominibus fue-
re penitus abſoluti. Poſtea verò tu exe-
cutorias (vt dictum eſt) literas aſportaſti,
quas procurator eccleſiæ dicebat falſa
ſuggeſtione obtentas, priori etiam me-
moratæ eccleſiæ de Vaſten. alias præſen-
taſti; contra quas appellans, cum aucto-
ritate obtentæ indulgentiæ ab impeti-
tione tua ſciret ſuam eccleſiam libera-
tam, octauas Paſchæ appellationi ſuæ ter
minum aſſignauit: eaſdem etiam lite-
ras abſente priore quibuſdam de Cano-
nicis præſentaſti, quas, cum eorum non
intereſſet, recipere noluerunt. Poſt pau-
cos verò dies eorundem executorum li-
teras in abſentia prioris Capitulo præ-
ſentaſti. Conſequenter verò ijdem exe-
cutores ad eccleſiam venientes domum
prioris intrarunt, & quod executores ad
hoc dati eſſent, & ordine debito vel-
lent in facto procedere, coram paucis ca
nonicis edixerunt: quibus prior, & in-
dulgentiæ beneficium retulit, & quod à
parte ipſorum erat ad ſedem apoſtoli-
cam appellatum, ipſamque appellatio-
nem eis præſentibus innouauit. Alter
etiam executorum videlicet abbas de oli
ueto, prædeceſſoris noſtri obitum qbuſ-
dam

dam de canonicis proponitur nūciaſſe: vnde mandatum ad ipſos emiſſum cum mandatore dicebāt penitus expiraſſe: & poſt prædicta impedimenta executores contradicentibus omnibus canonicis, proceſſiſſe. Ad hæc proponebat eiuſdem eccleſiæ procurator afflictionem eius de regum diſcordia procedentem, & quod nūc viginti quatuor ſint in ea canonici, cum non niſi ſedecim eſſe conſueuerint ab antiquo, nec redditus excreuerint augumentato numero perſonarum: vnde ne ad recipiendum aliquos cogerentur, ſuppliciter poſtulabant. Sane cum à dicto epiſcopo Oſtienſi, hæc, & ſimilia eſſent nobis, & noſtris fratribus enarrata, nos volentes quantum cum eo, & honeſtate poſſumus facta prædeceſſoris noſtri obtinere debitam firmitatem, illud etiam attendentes, quod beneficio indulgentiæ in eccleſiæ fauorem conceſſæ nō ſit perſequentes literas in grauamen eccleſiæ derogatum, cum pro ſtallo chori, & loco Capituli nullum præiudicium eccleſiæ generetur, inueſtituram tibi factā ratam habentes ita duximus ſententialiter ſtatuendum: vt tu ſine contradictione, vel dilatione qualibet ſtallum in choro, & locum in Capitulo conſequaris, poſt triennium ab indulgentiæ tempore numerandum præbendam integram habituris. Nulli ergo &c.
Datum &c. VII. Calend. Iunij.

N. *BESVEN. ABBATI. QVOD ipſi liceat aliquos ex alijs cœnobijs ad inſtaurādum ſuum euocare, & ex ſuo quoſdam ad alia remittere.*

CVm à nobis petitur, &cæt. vſque ad verbum aſſenſu auctoritate tibi præſentium indulgemus, vt quia Beſuenſis eccleſia pro incendio, quod ſuſtinuit ad tantam deuenit inopiam, vt monachis, & confratribus ibi manentibus, vitæ ſaltem neceſſaria miniſtrare non poteſt: liceat tibi aliquos de monachis, & confratribus tuis ad obedientias Cluniacen. pro vitæ ſubſtentatione tranſmittere, & aliquos de monachis Cluniacen. quos ad hoc magis noueris expedire, ad eccleſiam tuam pro reformatione, & conſernatione ordinis ſub appellationis obſtaculo conuocare, donec eccleſia tua (dante Domino) reſtauretur. Nulli ergo &c. VII. Caleud. Iunij.

N. *BERGENSI EPISCOPO. quod mercatores eccleſiæ decimas perſoluere cogantur.*

CVm à nobis petitur, &c. vſque ad verbum effectum. Sane ſicut ex tua ſignificatione comperimus, mercatores diœceſana tibi lege ſubiecti cum eos negociationis cauſa in Iſlandiam transfretare contingit, decimas, quas eccleſia tua percipere ab antiquis temporibus conſueuit, contra ſalutem ſuam detinent, eas reddere denegantes. Volentes igitur tibi, & eccleſiæ tuæ paterna ſolicitudine prouidere, fraternitati tuæ auctoritate apoſtolica indulgemus, quatenus mercatores ipſos ad perſoluendas conſuetas, & debitas decimas, ſi monitione præmiſſa noluerint, eccleſiaſtica diſtrictione ſine appellationis obſtaculo compellendi, liberam habeas facultatem. Nulli ergo, &cæt. Datum vt ſupra. VIII. Calend. Iunij.

N. *ORCHADIEN. ET N. ROmarchnen. Epiſcopis. de annatis & decimis, promiſſiſque eleemoſynis Romanæ eccleſiæ perſoluendis.*

DIlectus filius nobilis vir H. Catenen. & Orchadien. comes nobis ſignificare curauit, quod ipſe pro redemptione peccatorum ſuorum à tempore felicis memoriæ Alexandri PP. prædeceſſoris noſtri denarium vnum de qualibet domo in comitatu Catenen. habitata annuatim ſtatuit pro eleemoſyna colligendum, & ob reuerentiam beatorum apoſtolorum Petri, & Pauli ad ſedem apoſtolicam dirigere conſueuit: quam viſitationem nomine eleemoſynæ annuatim ad opus Romanæ Eccleſiæ colligenda tam ſuo, quàm bonæ memoriæ A. olim Catenen. epiſcopi, & aliorum momilium illarum partium teſtimonio confirmauit. Cum autem poſtea memorato A. Catenen. Epiſcopo viam vniuerſæ carnis

nis ingreſſo, venerabilis frater noſter I. in eandem eccleſiam fuiſſet in epiſcopũ inſtitutus, prædictam elecmoſynam irritare præſumens, eam ab his, qui ſunt in ſua diœceſi cõſtituti, auctoritate propria interdixit exolui. Quo circa fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus ſi vobis conſtiterit de prædictis præfatum Caten. epiſcopum, ſi monitione præmiſſa hoc facere neglexerit, ad ſatisfaciendum de eleemoſinis ſubtractis hucuſque, & ne eas reddi de cætero interdicat (ſicut iuſtum fuerit) auctoritate noſtra, ſublato appellationis obſtaculo per cen. Eccleſiaſticam compellatis. Quod ſi ambo alter veſtrum, &cæt. VI. Cal. Iunij.

N. ARCHIEPISCOPO LVGdunen. & N. Abbati Aitanacen. Vt literæ apoſtolicæ, quæ ſurreptitiæ erant impetratæ, reuocentur.

Dilecti filij Canonici Matiſconenſes nobis per ſuas literas intimarunt, quod cum olim Valt. de Berziaco eorum Cõcanonicus tempore bonæ memoriæ C. PP. prædeceſſoris noſtri ad ſedem apoſtolicam acceſſiſſet, licet fide interpoſita firmauiſſet, quòd contra diuiſionem terrarum vacantium, quam dilectus filius Anninus eiuſdem eccleſiæ decan. iuxta ſuæ voluntatis arbitrium ordinaret, deberet nullatenus obuiare, & tã pro hac, quàm aliis multis cauſis periurii reus exiſtens pro debitis eccleſiæ, quę retinuerat violenter, & fractura claſtri ſententia excommunicationis teneretur aſtrictius, per ſuggeſtionem falſi nulla facta ſuper præmiſſis omnibus mentione, ab eodem prædeceſſore noſtro quõdam obedientiam, quæ præſteria nũcupatur, in ſalutis ſuæ perniciem obtinuit ſibi dari, tam ab eo, quàm à nobis confirmatione ſuper hoc impetrata: Quia igitur id in graue præiudicium eccleſiæ noſcitur redundare, cum de prouentibus illius præſteriæ illis, qui aſſiduè in eccleſia ſeruiunt memorata, conſueuerint neceſſaria miniſtrari: diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus ſi prædictas confirmationis literas, per ſuſpenſionem veri, & falſi ſuggeſtionem (vt ſupra dictum eſt) vobis conſtiterit impetratas, nullatenus permittatis, quod dictus G. ex his fructum aliquem cõſequatur, quin potius, tam eccleſiam quàm canonicos antedictos ab impetitione ipſius, quantũ ab obtinendũ præſteriã illã appellatione remota penitus abſoluatis: cum ſecundũ canonicas ſanctiones mendax precator carere debeat impetratis, in ſtatum debitum reuocantes, ſi quid poſt appellationem ad nos legitimè interpoſitam in eorundem canonicorum præiudicium remere noueritis attentatum, & facientes, quod exinde duxeritis ſtatuendum per cenſuram eccleſiaſticam inuiolabiliter obſeruari. Nullis literis veritatis & iuſtitiæ &c. Quod ſi ambo &c. tu frater archiepiſcope &cæt. Datum &c. III. Calend. Iunij.

N. ABBATI DE IVGO DEI, & N. Priori de Seillin. Ne pro mortuorum ſepultura, & coniugum copulatione pecunia exigatur.

Svam nobis dilecti filij Parochiani de villa Franca quærimoniam deſtinarunt, quod Dalmaſuis capellanus eorum pro exequijs mortuorum, & benedictione nubentium, minus licitè pecuniam ab eis exigit, & extorquet, quod ſi forte cupiditati eius non fuerit ſatisfactum, ne poſſint mortuorum corpora ſepeliri, vel nubentium benedictio celebrari, fictitia eius impedimenta fraudulenter opponit. Quia igitur exactiones huiuſmodi ſacrorum canonum obuiant inſtitutis, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus dictum cappellanum, vt à tanta præſumptione deſiſtat, & etiam pro exceſſu ſatisfaciat competenter, moneatis attentius, & efficaciter inducatis. Quod ſi forte veſtris monitionibus noluerit obedire, ipſi appellatione remota pœnam canonicam infligatis. Datum &c. II. Calend. Iunij.

Cap. Suã nobis, De ſimonia.

N. DECAN.

N. DECAN. VLIXBONEN. prioribus N. ſancti Vincentij, & de Alcobacia. Vt cauſam Epiſcopi Colimbrienſis, & Milites templi audiant.

EXpoſuit nobis venerabilis frater noſter N. Colimbrien. epiſcopus, quod cum cauſa, quæ inter eum, & dilectos filios fratres militiæ templi ſuper eccleſijs de Fga, & de Rodina, & Palumbario vertebatur, à bonæ memoriæ Lucio Papa prædeceſſore noſtro venerabilibus fratribus N. Bracharen. archiepõ & epõ Portugalen. fuiſſet à ſede apoſtolica delegata, iudices ipſi partibus conuocatis, & in eorum præſentia conſtitutis (ſicut in literis eorum accepimus) dictis fratribus mandauerint, vt de prædictis eccleſijs, vel eidem epiſcopo vigeſimo die poſt receptionem literarum, ipſorum iuſtitiam exhiberent, vel ei tanquam diœceſano ſuo iura epiſcopalia in integrum perſoluere procurarent: prædictis eccleſijs, interdicto ſubiectis, & Parochianis earum excommunicationis ſententia innodatis, niſi dicti fratres mandatis parerent ipſorum, vel ijdem Parochiani eis non parentibus in prædictis eccleſijs diuinis officijs intereſſent, aut decimas eis, primitias, ſiue mortuaria ſoluerent, vel in ipſis corpora mortuorum ſepelirent. Verum prædictis fratribus ſententiam eorundem iudicium nullatenus obſeruantibus, à felicis recordationis Vrbano Papa prædeceſſore noſtro primo ad Io. quondam vicedominum Brixien. & magiſtrum Io. Bergomen. Subdiaconum apoſtolicæ ſedis ſub forma prædictis iudicibus delegata, ac deinde ad venerabilem fratrem noſtrum N. Tuden. Epiſcopum, & dilectos filios N. de Reſorio, & N. Alcobatiæ priores fuerunt literæ impetratæ: quarum auctoritate non fuit vſque ad ad calculum ſententiæ diffinitiuæ proceſſum, nec interdicti eccleſiarũ, aut excommunicationis Parochianorũ ſententia relaxata. Tandem verò cum dilectus filius noſter G. ſancti Angeli Diaconus Car. tunc apoſtolicæ ſedis legatus, intraſſet Hiſpaniam, eandem cauſam venerabili fratri noſtro N. epiſcopo, & dilecto filio N. Archidiacono Vlixbonen. delegauit: qui priorum iudicum ſententiam confirmantes interdicti, & excommunicationis ſententias in eccleſias ipſas, & earum Parochianos latam à primis iudicibus innouarunt, ac poſtmodum idem Cardinalis, quod ab eis factum fuerat confirmauit. Quia vero nobis ad plenum non conſtitit de præmiſſis, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus recepta ab eiſdem templarijs parendi coram vobis iuſtitiæ legitima cautione, partibus conuocatis inquiratis de prædicta ſententia diligentius, veritatem: & ſi eam inueneritis iuſtè latam, faciatis mandari executioni, & vſque ad ſatisfactionem à partibus per cenſuram eccleſiaſticam inuiolabiliter obſeruari. Eodem modo per omnia proceſſuri, ſi forſan fratres ipſi noluerint, quod ſtent & pareant iuri cauere: alioquin. par. con. audiatis cauſam ex integro, & ipſam appellatione remota mediante iuſtitia terminetis, non obſtante priuilegio in præiudicium Colimbrien. eccleſiæ per ſubreptionem obtento. Quod ſi omnes &c. duo veſtrum &c. Datum Romæ &c. XII. Calend. Iunij, &c.

ABBATI DE ALCOBATIA F. Menendi, & P. exod. monachis Alcobatiæ. Vt fratres ſanctæ Crucis reuerentiam & Epiſcopalia iura Colimbrienſi Epiſcopo ſuo reddant: & quod matrix eccleſia, cathedralis vocetur.

VEnerabili fratre noſtro N. Colimbrienſi epiſcopo didicimus conquerente, quòd cum fratres ſanctæ crucis monaſterium de Arganil. ſub protectione ſua nuper receperint, quod ſuis prædeceſſoribus epiſcopalia iura conſueuerat ab antiquis temporibus exhibere, nunc quodam de canonicis ſuis ſine ſuo conſenſu ibi facto priore, occaſione cuiuſdam priuilegii à bonæ memoriæ Cle. Papæ prædeceſſore noſtro veritate tacita impetrati, eidem epiſcopo debitã obediẽtiam denegat exhibere: inde ſumpta occaſione, quod per matricem eccleſiam non cathedralem intelligunt, ſed Romanam. Quia verò non eſt noſtræ intentionis, vt iura fratrũ noſtrorũ temporibus noſtris indebitè minuantur, cùm

ipſam vobis duximus committendam, per ſcripta apoſtolica mandantes, quatenus ſi vobis aliud non occurrerit, propter quod dictus prior non debeat Diœceſano epiſcopo reſpondere, cum ad præſtandum dicto epiſcopo debitam reuerentiam ſicut prædeceſſoribus epiſcopi præſtiterunt, appellatione remota per cenſuram eccleſiaſticam compellatis. Nos enim per matricem eccleſiam cathedralem intelligere volumus, non Romanam, non obſtante priuilegio in præiudicium Colimbricn. eccleſiæ per ſubreptionem obtento: Quod ſi omnes &c. duo veſtrum &c. Datum Romæ &c. III. Calend. Iunij.

N. EPISCOPO, ET N. PRIORI elborenſi. eiuſdem fere argumenti.

INnotuit nobis, venerabili fratre noſtro N. Colimbricn. epiſcopo conquerente, quod cum olim magna pars Colimbricnſis diœceſis ab inimicis crucis teneretur inuaſa, bonæ mem. Inno. PP. prædeceſ. noſter Lamecen. & Auſicn. eccleſias Colimbricnſi (ſicut ex priuilegio eius apparet) conceſſit tamdiu detinenda, donec amiſſam partem diœceſis rehaberet. Cum autem A. quondam Rex Portugaliæ diœceſim illam liberaſſet á manibus paganorum, quandam partem ipſius dilectis filijs, fratribus militiæ templi, quandam vero monaſterio ſanctæ Crucis motu proprio aſſignauit, & in prædictis eccleſijs epiſcopos obtinuit ordinari. Ne igitur dicta Colimbrien. eccleſia ſe doleat ſuo iure priuatam, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus vocatis illis, qui propter hoc fuerint euocandi, audiatis quæ hinc inde duxeritis proponenda, & quod canonicum fuerit ſuper his appellatione poſtpoſita ſtatuatis: facientes, quod ſtatueritis firmiter obſeruari: non obſtante priuilegio, vel reſcripto in præiudicium Colimbrien. eccleſiæ per ſubreptionem obtento: Nullis literis veritati, & iuſtitiæ, &c. Quod ſi ambo, &c. Tu frater epiſcope, &c. Datum. II. Idus Maij.

N. DECAN. VLIXBONEN. N. Priori, & P. frediz monacho de Alcobatia. Priuilegium in graue detrimentum alterius impetratum reuocatur.

INnotuit nobis, venerabili fratre noſtro Colimbrien. Epiſcopo intimante, quòd cum M. quondam canonicus ſanctæ Crucis in epiſcopum fuiſſet Colimbrien. aſſumptus, priuilegium quoddam de conſilio quorundam canonicorum eccleſiæ Colimbrien. monaſterio ſanctæ Crucis indulſit, in non modicum eiuſdem eccleſiæ præiudicium, & grauamen. Quia vero nobis non conſtat de præmiſſis, diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus partibus conuocatis inquiratis de præmiſſis diligentius veritatem, & ſi priuilegium ipſum in graue diſpendium Colimbricnſis eccleſiæ videritis redundare, quod illicite factum eſt, auctoritate apoſtolica appellatione remota legitime reuocetis, non obſtante priuilegio in præiudicium Colimbricnſis eccleſiæ per ſubreptionem ab apoſtolica ſede obtento. Datum Romæ, &c. III. Non. Iunij.

N. DE SAZETA, ET N. DE mazenera abbatibus, & P. Fred. Monacho de Alcobatia: Vt eccleſia Colimbrienſis ſuo iure & priuilegijs non ſpolietur.

QVerelam venerabilis fratris noſtri N. Colimbrienſis epiſcopi ad nos delatam accepimus, quod cum chariſſimus in Chriſto filius A. Illuſtris Rex Portugalliæ partem territorii Colimbricnſis, & vicinorum caſtrorum in loco, qui Alahê vocatur, & in ſua proponitur diœceſi conſtitutus, iam dudum hominibus dederit incolendum, qui ei de regalibus reſponderent: fratres Monaſterii ſanctæ Crucis in locis illis quaſdã denuo eccleſias conſtruxerunt, & conſtruunt: ex quibus epiſcopalia iura percipiũt, & reddere contradicunt; cum in ſuis priuilegiis habeatur, quòd in illis tantũ villis, quas de nouo ædificant, epiſcopalia iura valeant obtine-

obtinere. Nolentes itaque prædictos fratres alijs iniuriosos exiſtere, cauſam ipſam vobis duximus committendam: per apoſtolica ſcripta mandantes, quatenus partibus conuocatis, audiatis quæ proponentur hincinde, & quod canonicum videritis ſuper his appellatione poſtpoſita ſtatuatis, facientes quod ſtatueritis firmiter obſeruari, non obſtante priuilegio in præiudicium Colimbrien. eccleſiæ per ſubreptionem obtento. Quod ſi oẽs &c. duo veſtrum, &c. Datum Romæ &c. VI. Calend. Iunii.

N. DE ALCOBATIA, ET N. de Seiza Abbatibus, & N. Priori de Alcobatia Eiuſdẽ argumenti cũ præcedenti.

EXpoſuit nobis ven. frater noſter Colimbrien. epiſcopus in noſtra præſentia conſtitutus, ꝙ Portugalẽ. eccleſia flumen Dorij, quod Portugalen. diœceſim à Colimbrien. ſeparat, & ab antiquo fuerat certus terminus vtriuſque tranſgreſſa, magnam partem Colimbrien. diœceſis occupauit, contra compoſitionem à bonæ memoriæ Buſonen. quondam Card. tunc apoſtolicæ ſedis legato apud Burgũ in concilio factam, & per ſedem apoſtol. poſtmodum confirmatam. Volentes igitur Colimbrienſi Eccleſiæ in ſuo iure adeſſe, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus venerabilẽ fratrem noſtrum Portugalẽ. Epiſcopum ad reſtituendam illam partem diœceſis, quam præter iuſtitiam detinet occupatam, cum fructibus inde perceptis monitione præmiſſa, per cenſuram eccleſiaſticam ſicut iuſtũ fuerit appellatione poſtpoſita compellatis. Nullis literis veritati, & iuſt. &c. Quod ſi omnes &c. duo veſtrum &c. Datum Idibus Maij.

N. DE SAZETA ET N. DE Manzenera Abbatibus, & F. Menẽdi monacho de Alcobatia. Eiuſdem argumenti.

INſinuauit nobis ven. fra. noſter Colimbriẽ. epiſcopus, quòd cum illuſtris Rex Portugaliæ fratribus ſanctæ Crucis apud Caſtrum de Leirena in vna tãtum eccleſia ius conceſſerit patronatus inconſulto diœceſano epiſcopo, ijdem eodem loco conſtruere alias motu proprio præſumpſerunt, quas & per capellanos conductitios regunt, & in nullo pro ipſis volunt diœceſano Epiſcopo reſpõdere: eaſdem etiam Eccleſias priuilegijs ſuis fecerunt inſcribi, cum ab epiſcopali iure nũquam fuerint de conſenſu Epiſcopi liberatæ: vnde totum ius epiſcopale in oppido nominato ſibi præſumunt temerè vendicare. Quia igitur nobis conſtare nõ potuit de præmiſſis, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus partibus conuocatis &c. quod iuſtum videritis ſuper his appel. poſtpoſita ſtatuatis &c. non obſtante priuilegio in præiudicium Colimbrien. eccl. per ſubreptionem obtento. Quod ſi omnes &c. duo veſtrum. Datum &c. VI. Calend. Iunij.

ROTHOMAGEN. ARCHIepiſcopo & ſuffraganeis eius. Ab epiſcopis ſuis excommunicati, non facilè ſunt ab alijs abſoluendi.

AD reprimendam malitiam peruerſorum, pœnæ certæ ſunt in canonibus inſtitutæ, quas ſicut latas interdum à vobis in ſubditos vultis inuiolabiles obſeruari, ita latas ab alijs debetis inuiolabiliter obſeruare. Inde eſt, ꝙ vniuerſitati veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus ſententias, quas venerabilis frater noſter N. Lexouien. epiſcopus in ſubditos ſuos duxerit canonice promulgandas, & vos ipſi ſeruetis, & eas à veſtris ſubditis violari nullatenus permittatis. Tu verò frater archiepiſcope, cum excommunicationis ſententia, per appellationis non ſuſpendatur obiectum, ſi quis excommunicatus ab ipſo, de iniuſta tibi excommunicatione conqueſtus fuerit, ad ipſum ei quaſi coepiſcopo deferens abſoluendum, ſecundum eccleſiæ formam remittas: qui ſi fortè noluerit illum abſoluere, tu recepta iuratoria cautione, abſolutionis ei munus poteris exhibere: ita tamen, quod niſi legitimè tibi conſtiterit, cum contra iuſtitiam excommunicatum fuiſſe, ex debito ſibi iuramẽti præcipias, vt ſuper eo, de quo fuit excommunicatione notatus, eidem epiſcopo ſatisfaciat competenter. Quod ſi facere fortè contempſerit, cum in excommunicationis ſententiam appellatione

Cap. ad reprimẽdã, de officio ordinarij.

remota reducere non omittas.
Datum &c. Calend. Iunij.

LEXOVIENSI EPISCOPO, ne coram ſuppoſitis iudicibus, etiam delegatis reſpondere teneatur.

CVm à nobis petitur &c. vſq; ad verbum Aſſenſu. Auctoritate tibi præſentium indulgemus, vt ſi fortè contigerit aliquam cauſam te, vel tuos principaliter contingentem, iudicibus Rothomagen. ex apoſtolica delegatione ad petitionem partis aduerſę committi, coram eis, cum tibi fuerint certa ratione ſuſpecti, reſpondere minimè teneamini, niſi fortè in literis commiſſorijs huius indulgentiæ expreſſa mentio habeatur. Nulli ergo &c. Datum Romæ &c. vt ſuprà.

In eundem modum ſcriptum eſt pro Rothomagen. Archiepiſcopo.

REGI ANGLIAE, QVAE honeſte facere licuit, in ijs ſe Regi gratificatum dicit, hortaturque ad pacem ſeruandam cum Rege Franciæ.

ECcleſiam ſuam, quam per Salomonem dominus, & amicam, & ſponſam frequenter appellat, flori Lilij elegãti quadam, & quaſi expreſſa ſimilitudine coaptauit, ait enim: Sicut Lilium inter ſpinas, ſic amica mea inter filias: lilium quidem quanto fortiores ſpinarum ſuſtinet punctiones, tanto vim odoris copioſioris emittit, & quo plus læditur, redolere ſuauius comprobatur. Vnde ſibi merito comparatur eccl. ſponſa Chriſti, quę cum tribulationibus multis impetitur, tunc potiſſimum in ſoliditate fidei pro tuẽda iuſtitia roboratur, & in ipſis punctionibus, aduerſitatumq; moleſtijs conſtantior, & firmior inuenitur. Nos vero, quos ad eius regimen quanquam non ſuffragantibus meritis diuina prouidit diſpoſitio eligi, & aſſumi, illam concepimus firmiter voluntatem, vt neq; mors, neq; vita ab amplexu nos poſſit, ſeu obſeruatione iuſtitiæ reuocare. Sane venientes ad pñtiam noſtram ven. fr. noſter N. Lexouien. epiſcopus, & dilectus filius magiſter Garnerus nũcij tui petitiones, quas nobis ex parte regia obtulerunt, ſyncero affectu, quantum cum Deo, & honeſtate potuimus, curauimus promouere. Rogamus autem, & monemus attentius ſerenitatem regiam, quatenus ſi fortè in aliquo effectus tuo deſiderio non reſpondet, non noſtræ vnquam duritiæ imputetur: cum honeſtis, & iuſtis petitionibus excellentiæ tuæ benigni ſemper, & faciles propoſuerimus inueniri: ſed iuſtitiæ potius, quam officij noſtri debitum certos fines tranſgredi non permittit: ad quam tenendam firmiter, & ſeruandam, in ſuarum primitijs literarum ſerenitas regia nos monuit, & induxit. Cæterum, ſuper eo, quod prædicti tui nuncij poſtularunt, vt nobilem virum. N. filium ducis Auſtriæ, ad reſtituendam pecuniam, quam pater ſuus in periculum animæ ſuæ ad te dum redires ab obſequio Ieſu Chriſti pro redemptione tua violenter extorſit, & in vltima voluntate pœnitentia ductus per eundem filium ſuum tibi reſtituendam mandauit, auctoritate apoſtolica cogeremus: noueris nos eiſdem noſtris literis iniunxiſſe, vt prædictam pecuniam ſine difficultate qualibet reſtituere nõ omittat: alioquin venerabili fratri noſtro N. Salzburgen. Archiepiſcopo literis noſtris iniungimus, vt ipſum ad reſtitutionem eiuſdem pecuniæ faciendam moneat diligentius, & inducat, & per ſeueritatem eccleſiaſticam appellatione remota compellat. Verum quia circa perſonam nobilis viri N. Ducis Sueuiæ quædam audiuimus immutata, eidem ad pręſens ſcribere cautela prohibente nequiuimus: vt iuxta poſtulationem pecuniam tuam, quàm à te Henricus quondam Imperator frater ipſius contra Deum, & periculum animæ ſuæ extorſerat violenter, dum de tranſmarinis partibus remeares, deberet tibi reſtituere: præſertim cum eiuſdem fratris ſui theſaurus ad eum eſſet ipſo mortuo deuolutus, & ipſe, vel hæres ſit, vel tutor hæredis. Veruntamen ſcripſimus venerabili fratri noſtro Magdeburgen. Archiepiſcopo, vt ducem ipſum, ad reſtituendam pecuniam ipſam moneat diligentius, & inducat: alioquin tantam iniuriam non poterimus ſub diſſimulatione tranſire, quin in eundem ducem, & terram eius ſine cuiuslibet acceptione perſonæ

perſonæ noſtri officii debitum, & ſeueritatem cuiemns eccleſiaſticam (ſicut inſtum fuerit) exercere. Inſuper ſcribimus Chariſſimo in Chriſto filio noſtro N. Illuſtri Regi Nauarræ, vt pecuniam & caſtella ſancti Ioannis de Pedeportæ, & Roccabruna, quæ pater ſuus tibi cum filia ſua cōceſſit in dotem, ſine aliqua difficultate reſtituat: alioquin venerabili fratri noſtro N. Narbonen. Archiepiſcopo, cui iam alia vice (ſi benè recolimus) ſuper hoc ſcripſimus, noſtris damus literis in mandatis, vt ipſe eum per cenſuram eccleſiaſticā ad hoc monitione præmiſſa ſine appellationis obſtaculo iuſtitia mediante compellat. Ad hæc cum iidem nuncii à nobis cum inſtantia poſtulaſſent, vt Chariſſimum in Chriſto filiū noſtrum Philippum illuſtrem Franciæ regem, ad reſtitutionem caſtrorum illorum, & terræ cōpellere deberemus, quæ contra protectionem ab apoſtolica ſede tibi conceſſam inuaſerat, antequam de peregrinationis obſequio ad ꝓpria remeacet, dilectus filius magiſter Vu. de ſancto Lazaro Nuncius eiuſdem Regis ſe conſtanter pro eodē oppoſuit: illum ad hoc aſſerens non teneri: cū pactiones, & conuentiones ſolēnes, quæ inter vos præceſſerant, & hinc inde fuerāt roboratæ, tua magnificentia nō ſeruaſſet, & per te fuiſſent primitus violatæ: maximè cum ſororem ipſius dimiſeris, & aliam tibi curaueris mr̄imonio copulari. Et quia poſt arreptum iter Hieroſolymam adeundi, cum acquiſita quælibet deberetis habere communia, pecuniam à Rege Tancredo receptā, & theſaurum de Cipro habitum tua ſibi communicare noluerit magnitudo, immo in tranſmarinis partibus damna ei plurima, & iniurias irrogarat, ſuos milites, immo conſanguineos ab ipſius deuotione, & ſeruitio ſubtrahendo. Propter quod non ſine confuſione ſua coactus fuerat ad propria remeare. Adiecit etiam, ꝙ vbi reſtitutus fuiſti propriæ libertati, cum eo ſuper omnibus quærelis voluntate ſpontanea tranſegiſti: quin potius poſt pacem adinuicem factam, multa tibi caſtra de mera liberalitate donauit. Ecōtra vero prędicti nuncij ſerenitatis tuæ nihilominus proponere conſtanter enrauerunt: ꝙ poſt fœdus prius in te, & iuramento firmatæ ſocietatis, idem Rex Franciæ tibi primus iniuriam intuliſſet, apud Meſſanum videlicet: vbi inſurgentibus hominibus Tancredi Regis in tuos de impedimento tibi auxilio requiſitus, non ſolum defecerat, ſed etiam propria manu tres de hominibus tuis occideret cum baliſta: poſt quod factum cum ſe pœnitudine duci aſſereret, inter vos pactio interceſſit: in qua pro decem millibus marchis argenti, quas ei reddere promiſiſti, prædictus Rex à contrahendo cum ſorore ſua matrimonio te abſoluit: & Giſortium cū Vlcaſſino tibi quietum in perpetuum omnino dimiſit. Aſſerebant quoq; de theſauro Cypri, & de pecunia à Tancredo habita, præterquam de dote ſororis tuæ I. Illuſtris quondam Reginæ Siciliæ, eidem Regi, ſicut de ceteris ad voluntatem tuam pleniſſimè ſatisfactum: ita quod cum prædictus Rex Franciæ ab orientali terra diſcederet, ſub iuramento promiſit, ꝙ terram magnificentiæ tuæ tibi conſeruaret integram, & illæſam in eo ſtatu, in quo fuerat, quando Hieroſolymitanum iter fueratis aggreſſi: quouſque reuerſus ad propria moram quadraginta dierum in terra propria peregiſſes: cōtra quam promiſſionē eandem terrā, & caſtra nō fuerat veritus occupare. Super quibus conuentionibus literas eiuſdem Regis patentes apud tuā aſſerebant magnitudinem reſidere. Conuētiones verò, quas idem Magiſter V. de ſancto Lazaro perſona tua libertati propriæ reſtituta inter te ac prædictum Regem vltimo interueniſſe retulerat, iidem nuncij tui, ſi quæ fuerant, aſſerebant prędictum Regem Francię primitus violaſſe: cum etiam ſi qua tūc pacta ſubierat, ſpoliatus eadem ſubijſſes: propter quę ad ea dicebāt nullatenus te teneri. Licet itaq; & hæc, & alia multa pars vtraque proponeret, quæ pro ipſis facere videbantur: quia tñ cauſarum merita partium aſſertione panduntur, & ipſi perſonam ſtandi in iudicio non habebant, non potuimus ſalua iuſtitia in ipſo negotio ſine veritatis inquiſitione procedere. Nos ergo iuxta regiæ petitionis inſtantiam, propter has, & alias neceſſitates q̃ plurimas, fa-

cultate nobis à Chr̃o conceſſa, nacta quoque tp̃is opportunitate condigna, diſpoſitis prius q̃ tam circa vrbem, q̃ circa regnũ Siciliæ, nec non & aliud eccleſiæ pr̃imoniũ fuerint diſponenda: licet multæ nobis, & magnę ſolicitudines ex diuerſis cauſis incumbant: ſi tñ ille nobis annuerit, à quo ſperam⁹ dirigi greſſus noſtros, partes veſtras, vt tñ nos ad promiſſionis debitũ nõ ligemus, niſi aliud impedimẽtũ occurrat, intendimus viſitare: vt ſuper his, & alijs, quæ toti Chriſtianitati credimus profutura, deliberatione prouida ꝓcedamus. Si verò deſuper datũ nõ fuerit, per legatos noſtros quod iuſtum fuerit, ſine perſonarum acceptione (fauente Domino) ſtatuemus. Illud autem ſerenitatem regiã nolumus ignorare, quod quãtumcunque nobis moleſtum exiſteret, præfatum Regem Franciæ, ac te ipſum in aliquo moleſtare, non poterimus aliquatenus ſuſtinere, quin vos ad pacem ineundam pariter, & ſeruandam, per diſtrictionem eccleſiaſticam ratione præuia compellamus: non de noſtris viribus confidentes, ſed de illius omnipotentia, cuius vices (licèt immeriti) exercemus in terris. Datum Romæ apud Sanctum Petrum II. Calend. Iunij.

N. BITVRICEN. ARCHIepiſcopo. vt inquirat contra Engoliſmenſem Epiſcopũ, dilapidatorem eccleſiæ ſuę.

GRaue nobis eſt admodum, & moleſtũ, cũ de aliquo fratrũ, & coepiſcoporum noſtrorum aliqua in noſtro auditorio proponũtur, quæ in ipſis epiſcopale officium, & integritatẽ famæ denigrare vñt: cum ſemper velimus audire de ſingulis ea, quæ ad perfectam curam paſtoris pertinent, & ad commiſſi gregis commodum, & ſalutem. Inſinuarunt aũt nobis dilecti filij quidam, Engoliſmẽ. eccleſiæ canonici, ꝙ venerabilis frater noſter I. epiſcopus ſuis patrimonium epiſcopatus minus vtiliter adminiſtrans, dilapidauit multa de bonis, menſæ ſuæ vſibus deputatis, & per alienationes illicitas cõtra iurm̃, quo tenetur eccleſiæ, poſſeſſiones epiſcopatus enormiter minuit, & cõſumpſit. Proponebant inſuper, ꝙ multas eccleſias poſt appellationem in Synodis ſæpius iteratã præter aſſenſum Capituli collegijs perpetuò aſſignauit, cũ id canonicis diſſonet inſtitutis. Alienata verò, & dilapidata, & eccleſias epiſcopali ordinationi ſubtractas ſub tua reſeruarunt præſentia exprimenda: ne prolixæ or̃onis ſeries legenti pariter, & ſcribẽti faſtidium importaret. Adiecerunt ẽt, ꝙ ſit in ſuffiẽs, indiſcretus, inutilis, appellationũq; contẽptor, & quod per ſuæ ſimplicitatis negligentiã ſub ipſius regimine nõ ſolũ menſa, & eccleſia ſua, verum ẽt tota diœceſis admodũ grauia ſuſtinuit detrimẽta: pauca ſiquidem de pluribus exprimẽtes, dixerunt ipſum Ep̃m indignis, & minus idoneis ſacros ordines, & eccleſiaſtica beneficia contuliſſe: ita ꝙ cũ olim ordines celebraret, & ventũ eſſet ad presbyteros ordinandos, in manuum vnctione quidam inter presbyteros conſecrandos inuentus eſt pollicem non habere: minoribus, & nondum in ſacris ordinibus cõſtitutis, animarum curam dicitur commiſiſſe, & etiam à pluribus ordinãdis ſuſcepiſſe ante latum ordinem iuratoriam cautionem: ne poſt ab eodem beneficiũ eccleſiaſticum contra ſuam peterent voluntatem. Ad magnum aũt indiſcretionis ſuæ, & inſufficientiæ argumentum conſtanter fuit in audientia noſtra propoſitum, quod cum olim idem epiſcopus ſuper ordinanda eccleſia literas impetraſſet, monachos albos, & nigros, & priorem de Allanilla canonicum regularem ordinauit in eccleſia ſua canonicos. Quod factum tanquam ridiculoſum ſedes apoſtolica, cum ad eius veniſſet notitiam reuocauit. Præterea, quendam nepotem ſuum, qui profeſſus ordinem de corona, ibi in ſacerdotali officio, & habitu regulari diu fuerat conuerſatus, extractum inde canonicauit in eccleſia cathedrali. Sed abbas loci tanquam diſcretus, & prouidus ipſum poſtmodũ reuocauit ad clauſtrum. In ſolennitatibus expreſſis à Canone in maiori Eccleſia non deſeruit: confirmat Abbates, & tractat cauſas difficiles ſine canonicorũ aſſenſu: Presbyteri, & clerici per eius inſufficientiã capiuntur: bona eccleſiaſtica occupantur, & homines ſibi, & anteceſſoribus eius debita, & exhibita ſubtrahuntur:

tur: & præterea iura, quæ prædeceſſores ſui in Ciuitate hactenus habuerunt, fere permiſit penitus deperire: ſententias quoque à ſede apoſtolica confirmatas, præſumpſit auct. apoſtolica relaxare, & alia multa committere, quibus correctionis debita manus celeriter conuenit adhiberi. Ideoq; fraternitati tuæ per apoſt. ſcripta mandamus, quatenus vocatis ad præſentiam tuam, qui fuerint ennodandi, inquiſitas ſuper præmiſſis omnibus, & alijs, quæ proposita fuerint appellatione remota diligentius veritatem: & quæ inueneris fideliter redacta in ſcriptis nobis ſigillo tuo ſignata mittere non poſtponamus, præfigens partibus terminum competentem, quo cum ipſi noſtro ſe debeant præſentare conſpectui, ſententiam (auctore Domino) recepturæ: attentius prouiſurus, quòd mandatum noſtrū taliter executioni demandes, quòd tua fraternitas meritò poſſit, & debeat commendari. Nullis literis &c. veritate tacita. Datum Rom. apud S. Petrum III. Cal. Iunii.

N. *ABBATI, ET CONVENtui Chari loci.*

EX parte veſtra noſtro fuit apoſtolatui reſeratum, quòd quidam monachus veſter ſe ad nigros monachos transferens, & habitum nigrum ibidem aſſumens ad ſacerdotij ordinē in ipſo habitu eſt promotus. Vnde, quia in hoc articulo dubitatis, vtrùm in aſſumpto taliter ordine debeat miniſtrare, vobis hoc dubietatis ſcrupulum enodantes, per apoſtolica vobis ſcripta mandamus, quatenus niſi aliud canonicū ei videritis obuiare, ipſum monachum officium ſacerdotis exequi liberè permittatis. Datum Romæ apud Sanctum Petrum.

N. *ABBATI VNGIACEN. IN cauſis eccleſiæ & cœnobij eccleſiæ membra teſtantur.*

TVnc libèrius poſtulata cōcedimus, quando quod petitur ab æquitate non deuiat, & petentis perſonæ grauitas morum, & vitæ merita ſuffragantur. Poſtulaſti ſiquidē à nobis dilecte fili de benignitate tibi ſedis apoſtol. indulgeri, vt in cauſis eccleſiæ tibi commiſſæ vti teſtimonio fratrum * noſtrorū valeas, & eis habeatur fides, ſicut conſueuit teſtibus adhiberi. Nos ergo attendentes petitionem tuā inſtitutis canonicis conuenire, quę in cauſis ciuilibus, illos teſtes ſtatuūt aſſumendos, qui negocia eccleſiaſtica tractauerunt, & de quorum fide non poteſt aliquatenus dubitari, auctoritate tibi præſentium indulgemus, vt quoties eccleſiæ videris expedire in cauſis, quæ non fuerint criminales, fratres, & canonicos eccleſiæ tuæ inducere poſſis, vt perhibeant teſtimonium veritati. Dat. Ro. &c. X. Cal. Iunij. * aliàs ſuorum.

N. *EDVEN. EPISCOPO, N. Vngiacen. & N. Sanctæ Margaritæ abbatibus. De reſtaurendis cœnobijs, & reformanda monaſtica diſciplina.*

LIcet bonæ memoriæ Clemēs, & Cœleſtinus prędeceſſores noſtri de tuę frater Epiſcope, diſcretionis honeſtate cōfiſi, ſollicitudini tuæ dederint in mandatis, vt tui epiſcopatus loca religioſa, quæ à ſui ſtatus integritate collapſa cognoſceres, & in quibus religionis obſeruātiam attenderes diminutam pontificali auctoritate corrigere non differres, vt tamen tuæ maturitatis correctio maiorem obtineat firmitatem, auctoritatem noſtram ſuper hoc, & fauorem ſollicitè poſtulaſti. Nos igitur conſiderationem tuā dignis laudibus commendantes, & volētes Abbatiam Sancti Ioannis Eduen. quæ in magnam diſſolutionem religionis, & ordinis collapſa proponitur, per tuæ diſcretionis induſtriam correctione debita reformari, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus ad locum pariter accedentes de ſtatu monaſterii plenam ſtudeatis elicere veritatē, & quæcunque in capite, vel in membris tam circa ſpiritualia, quàm temporalia de iure ſtatuenda, & corrigenda videritis, auctoritate freti apoſtol. ſine appellationis obſtaculo corrigatis, & faciatis quòd à vobis ſtatutum fuerit ſine refragatione ſeruari. Nullis literis veritati, & iuſtitiæ, &c. Quod ſi omnes, &c. Tu frater

ter epiſcope cum eorum altero,&c.
Datum,&c.Calend.Iunij.

VV. REMEN. ARCHIEPISCOpo Sanctæ Sabinæ Cardinali, & Suffraganeis eius. Vt per quoſdam falſarios confictas Bullas intercipiant.

I.

DVra ſæpe mandata, & inſtitutiones interdum iniquas à ſede apoſtolica emanare multi arguunt,& mitantur,& in hoc ei culpam imponũt,in quo ſynceritas eius,culpæ prorſus ignara per innocentiam excuſatur. Nos etenim circa maiora negotia frequentius occupati, & curam vniuerſorum ex officio noſtro gerentes, per quod ſumus omnibus debitores,cum omnibus apud nos inſtantibus incontinenti ſatisfacere non poſſimus, quidam eo, quòd à ſemita iuſtitiæ oberrantes,aut vltra quàm permittit honeſtas ſuæ petitionis licentiam extendentes,exaudiri non poſſunt, in motum ꝓpriæ voluntatis irrumpunt,& ad ſua ingenia falſitatis,& artes perditionis cum animi exquiſita malitia recurrentes, per falſæ aſtutiam ſpeciei candorem puritatis apoſtolicæ denigrare, ac deprauare nituntur. Ex cuius falſitatis ingenio quot, & quanta mala proueniant, cum per eã & innocentes quandoq; damnentur, & rei ab obiectis criminibus abſoluantur, nec non, & apoſtolicæ ſedis læditur auctoritas, ipſa rei euidens malitia proteſtatur. Licet autem huiuſmodi falſitas aliquandiu poſſit cum operibus tenebrarũ abſcondi,tamen quia per eam beatis apoſtolis ſpecialiter infertur iniuria, ille, à quo in perſona eorum Romana eccleſia auctoritatem ſuper eccleſias vniuerſas accepit,vnde & Bulla noſtra, per quam totius negotia Chriſtianitatis aguntur,capitum ipſorum charactere præſignatur, perniciem tanti ſceleris non patitur in tantum præiudicium eorum diutius occultari. Accidit enim nuper in vrbe,quòd quidam huiuſmodi falſitatis aſtutiã perniciosius exercentes,in ſuis fuere iniquitatibus deprehenſi:ita quòd Bullas tam ſub nomine noſtro,quàm bonæ memoriæ Cœleſtini PP. prædeceſſoris noſtri, quas falsò confinxerant,& q̃ plures literas Bullis ſignatas eiſdem inuenimus apud eos ipſoſq; captos adhuc in carcere detinemus. Nos aũt honori Romanæ eccleſiæ, & vtilitati omnium paterna volẽtes ſolicitudine prouidere,de conſilio fratrũ noſtrorũ ſtatuimus,& ſub excõmunicationis pœna,& ſuſpenſionis ordinis,& beneficii diſtrictius inhibemus, ne quis apud ſedem apoſtolicã de cætero literas noſtras, niſi à nobis vel de manibus illorum recipiat, qui de mandato nr̃o ſunt ad illud officium deputati. Si vero perſona tantæ auctoritatis extiterit, vt deceat eum per nunciũ literas noſtras recipere, nuncium ad cãcellariam noſtram,vel ad nos ipſos mittat idoneum, per quem literas apoſtolicas iuxta formam præſcriptã recipiat. Si quis autẽ in hac parte mandati noſtri trãſgreſſor extiterit, ſi laicus fuerit,excommunicationi ſubiaceat, ſi clericus officio, & beneficii ſui ſuſpenſione damnetur. Verùm quia (ſicut à falſatijs ipſis accepimus) tã ad partes veſtras,quã ad cæteras regiones per literas tranſmiſſas ab eis ſuæ iniquitatis falſitas multipliciter eſt diffuſa, fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus,& diſtrictè præcipimus,quatenus prouinciale concilium euocetis,in quo ſolenniter, & generaliter ſtatuatis,vt per ſingulas parochias publicè proponatur. Quod ſi quis à ſede apoſtolica literas impetrauit, quarum tenor poſſit eſſe ſuſpectus,& eis vti voluerit, vt ſtatutam pœnam euadat: primò fiat collatio de falſa Bulla cum vera, & ſi eam inuenerit falſitate notandam, Epiſcopo diœceſano, Abbati, vel Archidiacono loci eaſdem literas non differat præſentare: qui veritate comperta illum, qui tales literas reportauit, ſi laicus fuerit excommunicationi ſubiaceat, ſi clericus eum ab officio, beneficioque ſuſpendat. Ad hæc adijcientes ſtatuimus, vt generalem excommunicationis ſententiam promulgetis, quam per ſingulas parochias faciatis frequentius innouari. Quod ſi quis falſas literas ſe cognoſcit habere, infra quindecim dies literas illas aut deſtruat, aut reſignet, ſi pœnam excommunicationis voluerit euadere: quam niſi forſan in mortis articulo ſine ſpeciali mandato noſtro à quocunque nolu-

nolumus relaxari: nec etiam ſi præſumpta fuerit contra hoc abſolutio, quicquã habeat firmitatis: ne fortè poſt tempora noſtra falſitas interim occultata cuiquã valeat præiudicium generare. Cæterum ad maiorem illius notitiam falſitatis habendam, vt fieri poſſit Bullæ falſæ cum noſtra collatio, præſentibus literis vnam de Bullis falſis, cum vera Bulla duximus appendendam: diſtrictius iniungentes, vt quaſcunque literas inueneritis hac, vel alia falſitate notandas, ſi quid auctũ fuerit occaſione illarum appellatione poſtpoſita irritetis: ita quòd huiuſmodi falſitas nullo temporis ſpatio valeat excuſari: & portitores earum tamdiu faciatis ſub arcta cuſtodia detineri, donec receperitis ſuper hoc noſtræ beneplacitum voluntatis. Datum Romæ apud Sanctum Petrum. XIIII. Calend. Iunij. Pont. noſtri anno primo.

In eundem modum ſcriptum eſt ſuper hoc, vniuerſis Archiepiſcopis, & eorum Suffraganeis ſingulariter.

N. MAGDEBVRGEN. ARchiepiſcopo. Vt Ducem Sueuiæ cogat Angliæ regi ablatam pecuniam reſtituere.

IN eo ſumus officio diſponẽte Domino cõſtituti, vt ſingulorum & omniũ ſaluti cõſulere debeamus, & vniuerſis petentibus, tàm maioribus, quàm minoribus in executione iuſtitiæ prouidere. Sane quàm potenter, & magnificè chariſſimus in Chriſto filius noſter R. Illuſtris Rex Angliæ ſe ad obſequium Domini in partibus transmarinis habuerit, ita vt nec rebus ſuis pepercerit, nec perſonæ, ſed ſe ipſum multis, & variis diſcriminibus pro exaltatione Chriſtiani nominis expoſuerit, quanquam graues, & enormes iniurias, & iacturas ab H. quondam Imperatore pertulerit: inde recertẽs per totum ferè orbem fama notiſſima diuulgauit. Quæ res tãtò perfunditus Romanam tangit eccleſiam, quantò iniuriæ, & grauamina Regi eidẽ illata in eius ignominiam, & iniuriam noſcuntur grauius redundare. Quia igitur tam grauem Domino, & apoſtolicæ ſedi, nec non & ipſi regi iniuriam irrogatam ſalua conſcientia diſſimulare non poſſumus, nec debemus, fraternitati tuæ per apoſtolica tibi ſcripta mandamus, & diſtrictè præcipimus, quatenus nobilem virum N. Ducem Sueuiæ, ad cuius manus theſaurus præfati Imperatoris peruenit, & patrimonium eius, vel iure ſucceſſionis, vel ſaltem tutelæ nomine noſcitur deueniſſe diligenter admoneas, & quàm efficacius poteris procures inducere: vt eidem regi de ablata pecunia ſatisfaciant competenter: alioquin nouerint, quòd nos tantam iniuriam non poterimus ſine diſſimulatione tranſire, quin in eum, & terram eius noſtri officij debitum, ſicut iuſtum fuerit, exequamur. Datum Romæ apud ſanctum Petrum. II. Cal. Iunij.

N. TARENTASIEN. ARchiepiſcopo. De incendiarijs abſoluendis.

INter alias petitiones tuas poſtulaſti nuper à nobis, quòd circa incendiarios abſoluendos, qui non poſſunt ad ſedem apoſtolicam proficiſci, tecum diſpenſare vellemus: vt eis poſſes abſolutionis beneficium impartiri. Nos ergo, quia perſonam tuam ſyncera charitate diligimus, auctoritate tibi præſentium duximus indulgendum, vt illos incendiarios abſoluere tibi liceat vſq; ad triennium: qui propter ægritudines, aut inimicitias capitales ſe non poſſunt noſtro conſpectui præſentare: appellationibus quoque, quas parochiani tui, vel diœceſani epiſcopi tuum volentes iudicium declinare, fruſtatorie interponunt, nolumus te deferre. Nulli ergo &c. Datum Romæ, &c. V. Calend. Iunii, Pontificatus noſtri anno primo.

EVERARDO NITRIEN. EPIſcopo. Vt oblata eccleſiæ bona retineat, & de prædijs quæ ipſe colit, decimas non perſoluat.

IVſtis petentium &c. vſq; ad verbum, Aſſenſu, Statuimus, vt quaſcunq; poſſeſſiones, quæcunque bona Eccleſiæ Nitrien. in pſentiarũ iuſtè, & canonicè poſſides, aut in futurũ cõceſſione põtificum largitio-

largitione regum, vel principum oblatione fidelium, ſeu aliis iuſtis modis (præſtante Domino) poteris adipiſci, firma tibi, & per te eccleſiæ tuæ, & illibata permaneant. Prædia quoque ad eccleſiam tuam diœceſana lege ſpectãtia, quæ proprijs laboribus excolis, à ſolutione decimarum eximimus: nec aliquis de laboribus tuis auſu temerario decimas exigere, vel extorquere præſumat. Nulli ergo, &c. Datum Romæ, &c. Calend. Iunii.

BVRGEN. ET PALEN. EPIſcopis. *Qui ſpoliatus eſt, non poteſt alijs ſoluere antequam reſtituatur.*

OLim vobis dediſſe meminimus in mandatis, vt venerabilem fratrem noſtrum N. Oueten. Epiſcopum ad debitam reſtitutionem partis Zamorẽ. diœc. quam tenebat cũ perceptis fructibus cogeretis, ſi dilectum filium fratrem Rainerium priuſquam ſuper hoc mãdatum apoſtolicum adimpleret, viam ingredi contigeret oĩs carnis. Verum quia inanis eſt actio, quam inopia debitoris excludit, fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus non prius epiſcopum ipſum ad reſtitutionem fructuũ compellatis, quàm ipſe fuerit taliter reſtitutus, vt reſtituere poſſit, quod percepit de prouentibus alienis. Non autem per hoc priores literas reuocamus, ſed eis in ſua firmitate manentibus coactionem ipſius epiſcopi ad reſtitutionem fructuũ taliter perceptorum differri volumus, donec id valeat adimplere. Datum Romæ, &c. V. Calend. Iunii.

Cap. olim, de reſtitutione ſpoliatorũ.

In eundem modum epiſcopo Palentino, & abbati de ſpina ſcriptum eſt pro reſtitutione partis Salamantinæ diœceſis detentæ ab eodem Epiſcopo Ouetenſi.

N. LEXOVIEN. EPISCOPO. *De officio Archiepiſcopi ad ſuum Suffraganeum, & Suffraganei ad ſuum Archiepiſcopum.*

SIcut ea, quæ pacem, & concordiam nutriunt, pura debemus intentione perquirere, ita ex debito ſolicitudinis paſtoralis, illa tenemur ab eccleſiaſticis viris ſtudioſius extirpare, quæ ſeditionem excitant, & ſcandalum introducunt. Sane, cum occaſione illius indulgentiæ, quã de benignitate ſedis apoſtolicæ cognoſcẽdi venerabilis frater noſter N. Rothomagen. Archiepiſcopus per prouinciam ſuam de innouatis poſt appellationem, appellatione remota facultatẽ habebat, inter te, & ipſum grauis hactenus fuerit diſcordia excitata præſertim cum tu ipſe per diœceſim tuam hanc eandem gratiam de indulto conſimili à ſede apoſtolica meruiſſes: auditis grauaminibus, & detrimentis tuæ propter hoc, & Rothomagen. eccleſiæ irrogatis, ad pacem, & quietem veſtram non potuimus non moueri: maximè cum ex vtraque indulgentia non modicum Romanæ eccleſiæ præiudicium generetur. Ideoque vt per ſtudium noſtrum inter vos diſcordiæ ſomes ſuper hoc de cætero penitus extinguatur, prædictam in vtroque veſtrum indulgentiam de communi fratrum noſtrorum conſilio penitus vacuantes, ſtatuimus vos eſſe vlterius, quò ad hunc articulum communi iure contentos. Ad hæc ne propter hoc tu videaris ab ipſius ſubiectione ſubtractus, volumus, vt ſibi tanquam Metropolitano tuo debitã obedientiam exhibeas cum honore. Ipſe vero (ſicut ratio mutuæ charitatis expoſcit) tibi, vt fratri, & coepiſcopo ſuo paternam benignitatem, ac dilectionem impẽdat. Cæterùm vt tu ipſe non poſſis, vel debeas ab ipſo indebite aggrauari, de communi fratrum, conſilio tibi duximus indulgendum, vt ſi fortè ad dictandam in te, vel eccleſiam tuam ſententiam caſu aliquo moueatur, trina ſemper admonitio competenti temporis ſpatio interiecto canonice antecedat. Et ſi fortè ab imminenti duxeris grauamine appellandũ, cũ appellationis remediũ inſtitutũ ſit ad pſidium oppreſſorum, noluimus poſt appellationẽ emiſſam, vel ante cõmonitionem expoſitã contra perſonã vel eccleſiam tuam aliquid attẽtari. Si vero vel ante cõmonitionem emiſſam, vel poſt appellationẽ rationabiliter interpoſitã in te, vel eccleſiam tuam ſuſpẽſionis interdicti, aut excõmunicationis dictus

Cap. cũ ſpeciali porro, de appellas.

archi-

archiepiſcopus ſententiam promulgaue rit, illam decernimus non tenere, nec vo lumus perſonæ, vel eccleſiæ tuæ grauamen aliquod exinde, ſeu præiudicium generari: niſi fortè (quod abſit) tantum, & talem exceſſum cōmitteres, propter quē de iure communi tibi prouocandi foret interdicta facultas. De pſonis autē, & cauſis Lexouiē. diœceſis nil amplius ſtatuat, vel diſponat, niſi quantū de iure cōmuni ſibi dignoſcitur eſſe conceſſum, liberā tibi tuæ diœc. diſpoſitionem, & ordinationem relinquēs appellationis iure ad eū, vel ad nos faciendum nullatenus impedito. Datū Rom. apud ſanctū Petrū, &c.

In eundem ferè modum ſcriptum eſt N. Archiepiſcopo Rothomagen.

N. LEXOVIEN. EPISCOPO.

CVm occaſione illius indulgentiæ, quam de benignitate, &c. vt ſuprà, vſque ad verbum illud Contentos. Cæterùm, ne propter hoc aliæ indulgentiæ, quas habes videantur quomodolibet reuocati, ſignificatione tibi præſentium innoteſcat, quia nos prædictam tantum indulgentiam, & non alias reuocamus.

Datum &c. Calend. Iunij.

NOBILI VIRO N. FILIO DVcis *Auſtriæ. Qua imperat, vt Regi Angliæ ablatam pecuniam à patre reſtituat.*

IN eo ſumus officio diſponente Domino, &c. vt ſuprà, vſq; ad verbum Prouidere. Sane quàm graues iniurias, & iacturas Chariſſimo in Chriſto filio nrō S. Illuſtri Regi Anglorū à crucis obſequio reuertenti, dux Auſtriæ pater tuus intulerit, nullum Chriſtiani nominis profeſſorem credimus ignorare: quæ tes tantò profundius Romanum tāgit eccleſiam, quantò iniuriæ regi eidem illatæ in eius iniuriam, & ignominiam noſcuntur grauius redundare. cum ipſi regi nondū fuerit ſatisfactum, licet non credamus à tua memoria exceſſiſſe, quod (diuina gratia inſpirante) prædictus pater tuus ſuum recognoſcēs exceſſum, ablatam pecuniam ipſi regi non ſolum reddi præceperit, verum etiam à te, & ab aliis familiaribus ſuis, & fidelibus, qui præſentes aderant, ſuper ſolutione ipſius pecuniæ præſtari fecerit corporaliter iuramentum. Quia igitur tāti exceſſus incuriam, clauſis oculis præterire nō poſſumus, nec debemus, nobilitatem tuam monemus, & exhortamur in Domino, atque in remiſſionem iniungimus peccatorum, quatenus tam tuæ, quàm animæ patris tui ſaluti, iuxta præſtitum à te prouidens iuramentum, prænominato regi pecuniam ſine difficultate reſtituas antedictam: & de iniurijs irrogatis ſatisfactionem congruam non differas exhibere: alioquin noueris nos venerabili fratri noſtro N. Salesburgen. Epiſcopo dediſſe firmiter in mandatis, vt te ad hæc per excommunicationis ſententiam in perſonam, & interdicti in terram, contradictionis occaſione, & appellatione ceſſantibus, monitione præmiſſa compellere non omittat.

Datum &c III. Calend. Iunij, pontificatus noſtri anno primo.

Illis ſcriptum eſt ſuper hoc.

GARNERO PRIORI LOCHEien. *quod liceat ipſi terrarum quarundam firmam retinere, ſalua Capituli antiqua penſione.*

IVſtis petentium &c. vſque ad verbum Effectu. Sane (ſicut nobis exponere curauiſti) idem Prioratus tuus redditus ſufficientes, de quibus pro loci, & Prioratus nominis celebritate honeſtè valeas ſuſtentari, non habet. Verùm cum tam apud Corne. quàm Molernum, & Murum eadem eccleſia quædam iura, & redditus habeat, videlicet hominum, & terrarum, quæ voluntate Prioris, & Capituli dantur ad firmam, & de firmariis frequenter ad alios firmarios transferantur, de illis ipſi eccleſiæ nullum prouenit incrementum: quæ ſi apud aliquem perpetuò reſiderent, ſalua penſione, quam Capitulum inde percipere conſueuit, aliquod emolumentum poſſet exinde prouenire. Vnde nos tam tuis, quam eccleſiæ tuæ volentes intendere incremētis, duximus

ximus ſtatuendum, vt completo termino eorum, qui prædictos redditus, & iura ad firmam habere noſcuntur, ſalua conſueta penſione, Capitulo ipſi reddenda, tibi, & Priori, qui pro tẽpore fuerit, ea liceat retinere, niſi fortè redditus ipſi tantum per meliorationem accreuerint, vt & ipſe cenſus debeat augmẽtari. Decernimus ergo &c. Datum II. Cal. Iunii.

N. EPISCOPO, ET CAPITVlo Engeliſmen. canonici apud eccleſiam non reſidentes, non poſſunt infringere quę ijs abſentibus rectè ſtatuuntur.

AD audientiam noſtrã meminimus perueniſſe, quòd quidam eccleſiæ veſtræ canonici, licet ibi non faciant mãſionem, ſed in locis aliis maiori parte anni pro ſuæ voluntatis arbitrio ſine rationabili cauſa morẽtur, vel etiam circumpoſitas circumeant regiones: tamẽ quoties de terrarũ eccleſiæ diſpoſitionibus, vel canonicorum receptione tractatur, eandem ſibi volunt, ſiue in contradictione, ſiue procuratione terrarum auctoritatem inter cæteros vendicare, quam illi, qui circa eccleſiam continuè demorantur, & ſeruitijs diuinis aſſiſtunt. Vnde quoniam plus emolumenti merentur accipere, qui plus inueniuntur circa miniſterium eccleſiaſticum ſuſtinere laboris, ad exemplar ſanctæ recordationis Gregorij Papæ prædeceſſoris noſtri, vniuerſitati veſtræ p̃ſentibus literis indulgemus, vt, ſi tales canonici nullam rationem canonicam prætendentes, rationabiles diſpoſitiones Capituli veſtri communi iudicio celebratas, pro eo ſolo, quòd præſentes non fuerint, attentauerint impugnare, vel contradictionem obiecerint, cum talia tractabuntur, obiectionem eorum, vel appellationem, ſi quam interpoſuerint, neceſſe non habeatis admittere, vel eis terrarum veſtrarum præpoſituras committere, quas Balias vulgariter appellatis, qui noluerint in perſonis propriis miniſtrare. Datum Romę &c. VIII. Idus Iunii.

N. CANTVARIEN. ARCHIEpiſcopo, & N. Lincolnien. & N. Vuigornien. Epiſcopis, & N. Abbati de Theoches. Vt eiecti ex cœnobio monachi, in priſtinum ſtatum reſtituantur, vtriuſque canonici omnia relinquere cogantur.

SIcut ea, quę à prædeceſſoribus noſtris prouida fuerũt deliberatione ſtatuta, nullatenus irritari volumus, vel infringi: ſic quæ ab eis ſunt per ſubreptionem obtenta, in honeſtatis eccleſiaſticæ detrimentum corrigi volumus, & in ſtatum redigi meliorem. Cum enim (ſicut accepimus) in Conuentren. eccleſia ferè à prima fundatione Chriſtianæ religionis in Anglia ordo fuerit monaſticus inſtitutus, & in tantum in ea obſeruãtia ferbuerit regularis, vt ab apoſtolica ſede priuilegiari, & ab inclytæ recordationis Regibus Angliæ dotari meruerit, & ditari: dolemus plurimum, quòd venerabilis frater noſter N. Ceſtren. Epiſcopus occaſione quarundam literarum, quas à bonæ memoriæ Clemente Papa prædeceſſore noſtro ad falſam ſuggeſtionem (ſicut dicitur) impetrauit: dilectos filios M. Priorem, & cõuentum de eodem monaſterio violenter eiecit, & canonicos in eo inſtituit ſæculares. Cum igitur id in monaſticæ religionis iniuriam, & totius eccl. diſciplinæ redũdet opprobriũ: & vix credere valeamus, quòd dictus prædeceſſor noſter tantæ irregularitati (niſi circumuentus) auctoritatem pręſtiterit, aut fauorem, de cõmuni fratrum noſtrorum conſilio diſcretioni veſtræ per ap. ſcripta mãdamus, & in virtute obedientiæ diſtrictè præcipimus, quatenus prædictis literis, vel aliis priuilegii, confirmationis, ſiue indulgentiæ, ſi q̃ apparuerint à ſede ap. impetratæ nequaquam obſt. abſq; dilatione qualibet, ſeu cauſæ cognitione, cũ in manifeſtis ordo iudiciarius minimè requiratur, amotis ab eodem monaſterio ſæcularibus clericis, qui in eo fuerũt per ſupradictum epiſcopum inſtituti, monaſticum ibidem ordinem reformetis, monachos eiectos exinde reducentes in illud: non obſtant, ſi dictus epiſcopus, vel pars aduerſã, aut eius nuncius ante ſuſceptionem literarum noſtrarum, aut

ſiut poſt iter arripuerit ad ſedem apoſtolicam veniendi, & I. monacho Cluniacen. vel quolibet alio illicito detentore amoto, dictum M. priorem cum prædictis monachis, & alias perſonas inſtituatis, qui beati Benedicti regulam debeãt, & deſiderent obſeruare. Memoratum verò epiſcopum, & vniuerſos detentores, & ſpoliatores bonorũ eiuſdem eccleſiæ ad eorum reſtitutionem, & de damnis illatis congruam ſatisfactionem per cenſuram eccleſiaſticam, cuiuslibet appellatione, vel contradictione ceſſante cogatis. Volumus etiam nihilominus, & mandamus, vt omnes donationes eccleſiarũ infeudationes, locationes, & alienationes poſſeſſionum eiuſdem eccleſię, ab eo tẽpore factas noſtra freti auctoritate caſſetis: eos, qui contra venire præſumpſerint, ſublato appellationis obſtaculo cenſura canonica percellentes. Illos autem, qui manus violentas in prædictos monachos temerè iniecerunt, excommunicatos publicè nuncietis, & ab omnibus faciatis arctius euitari, donec iniuriam paſſis, ſatisfaciant competenter, & cum veſtrarum literarum teſtimonio ad ſedem apoſtolicam veniant abſoluendi. Quod ſi omnes, &c. Duo, vel tres veſtrum, &c. Datum Romæ III. Non. Iunii.

N. BVRDEGALEN. ARCHIEpiſcopo Sancti Eparchij, & N. Nantolien. Abbatibus. Qua ijs committitur cauſa P. Engoliſmenſis contra Ar. de Mairmac. ſuper Archidiaconatu Engoliſmẽſi.

CONqueſtus eſt corã nobis dilectus filius P. Engoliſmen. dictus archidiaconus, quod cum venerabilis frater noſter N. Engoliſmen. Epiſcopus cuius nepos eſſe dignoſcitur, archidiaconatum vacantem quã cito de morte bonæ memoriæ I. quondam Engoliſmen Archidiaconi certus fuit, ei liberaliter contuliſſet, ex parte illius fuit ad ſedem apoſtolicam appellatum, ne quid contra donationem ſibi factam deberet præter iuris ordinem immutari. Cum autem poſtmodum Pariſijs diſciplinis ſcholaſticis inſtitiſſet, & rediens ad propria, vellet in conceſſo ſibi archidiaconatus officio miniſtrare Ar. de Mairinac. presbyter, qui ad hoc aſſumptus fuit in canonicũ eccleſiæ cathedral. vt ibi continuè in ſacerdotali officio deſeruiret, non permiſit eum prædictum archidiaconatũ liberè obtinere, licèt priuilegium donationis oſtendere, & donum ſibi factum vellet tam viuis teſtibus, quàm ſcriptis authenticis declarare. Vnde cum vocatus eſſet à te frater archiepiſcope, vt ſuper hoc pareret iuſtitiæ, cauſa dilationis fruſtratoria (vt dicitur) appellauit. Quia igitur plenè de pmiſſis nõ potuimus elicere veritatem, de aſſenſu partium cauſam ſuper his vobis duximus committendam, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandantes, quatenus partibus conuocatis audiatis cauſam, & ipſam appellatione remota ſine debito terminetis, faciẽtes quod decreueritis per cẽſuram eccleſiaſticam firmiter obſeruari. Teſtes appellatione remota cogantur. Nullis literis obſtãtibus, preter aſſenſum partium, &c. quod ſi omnes, &c. duo veſtrum &c. Datum Romæ apud Sanctum Petrum Non. Iunii.

N. HIVERNEN. EPISCOPO, & N. Sancti Benigni Deuiotien. & N. Teloci abbatibus. Committitur ijs cauſa Epiſcopi Eduenſis, contra Abbatem de Buxeria ſuper teſtamento, & bonis cuiuſdam defuncti: quem Abbas monachum fuiſſe aiebat.

CVm dilectus filius N. Abbas de Buxeria ad noſtram nuper præſentiã acceſſiſſet, & pro cauſa, quã aduerſus venerabilem fratrem noſtrum N. Epiſcopũ Eduẽ. habebat, ibidem diutius expectaſſet, tandem nuncius eiuſdem epiſcopi ſuperuenit, quibus volentibus adinuicem litigare, venerabilem fratrem noſtrum I. viterbien. epiſcopum Sancti Clementis Card. cõceſſimus auditorẽ. Ipſis igitur in eius præſentia conſtitutis, abbas propoſuit antedictus, quòd cum N. archipreſbyter de Alerio ſe, ac ſua ad participationem orationum monaſterio de Buxeria pietatis intuitu obtuliſſet, quibuſdam rebus ſuis vſui ſuo ſimplici reſeruãs de manu cuiuſdã fratris eiuſdẽ Cœnobii augmenta-

mentationem coronæ in ſignum illius oblationis accepit, & ꝙ hanc conceſſionem hoc modo feciſſet, & non ſuo noĩe, ſed nomine monaſterij poſſideret, & monaſterio quicquid acqrebat, acquireret, ſæpè fuit in communi Capitulo proteſtatus. In hoc etiam publicè per viginti annos ferè idem archipresbyter nullo cõtradicente, vel reclamante permanſit: ita quod per publicam famam id omnibus notum fuerat. Nam abbas de Buxeria, q̃ pro tẽpore fuerat, & ipſi monachi rebus ipſius, non ſecus quàm alijs rebus ꝓpriis monaſterii ſciente epiſcopo Eduen. qui pro tpe erat, & in nullo penitus reclamãte publicè vtebantur. Id aũt, quod mente compoti dictus archipresb. fecerat inter viuos, in vltima voluntate mente ſanus, licèt ęger corpore confirmauit. Cũq; idem abbas, & monachi res ſic legitimè datas, & alias, quas archipresb ipſi conceſſerant, ad vtendum ad ſuum monaſterium reducere vellẽt, prædictus Epiſcop. eis violentiam inferens, non ſolũ res archipresbyteri, verum etiam res ipſius monaſterij occupauit: quas cum in bona pace repeterent, ipſi vt in rebus illis ei poſſet graſſandi materia plenior indulgeri, ſedem apoſtolicam appellauit, in octauis beati Martini proximo pręteritis ſuæ terminum appellationi præfigens. Econtra prædicti nũcius epiſcopi allegauit, quòd quando illa donatio facta fuit, archipreſbyter erat poſius extra mẽtem: ita ꝙ cũ interrogatus fuiſſet à monachis, Vis tu habitum ſuſcipere monachalem? & rñdiſſet, Volo: ſtatim interrogatus ab alio, Vis tu eſſe aſinus? rñdit ſimiliter, volo: ſicq; prædicti monachi eum ad ſuũ monaſterium deportarunt: quod idem nuncius ſe obtulit probaturum. Præfatus ſiquidem abbas, cum ad aſſertionem partis ſuæ quoſdam teſtes incontinenti produceret, nos ipſos recipi fecimus, & diligẽter audiri: quorum atteſtationes cum interloquendo decreuiſſemus publicari debere, qm̃ ſuper illis Capitulis pars Epiſcopi nolebat teſtes producere, ſuper quibus idem abbas teſtes produxerat, ipſæ quæ fuiſſent in publico recitatæ, diſputatione ſuper atteſtationibus ipſis habita diligenti, multa fuere contra dicta teſtiũ allegata. Cumq; ue renunciatum fuiſſet à partibus, dictus Card. quæcunq, fuerunt hinc inde propoſita, nobis, & fratribus noſtris fideliter recitauit. Quibus auditis, & cognitis, ſufficienter intelleximus eſſe probatum, ꝙ dictus archipresbyter agens in extremis, velut vltimam exprimens voluntatem, aſſeruit ſe, ac ſua monaſterio de Buxeria cõtuliſſe. Vnde cum requiſitus eſſet, vt conderet teſtamẽtum, reſpondit ſe non poſſe teſtari, quia ſe, & ſua contulerat monaſterio ſæpe dicto. Et licèt vnus ſolus teſtis dixerit ſe vidiſſe, quãdo præfatus archipresb. ſe, & ſua obtulit monaſterio, quia tamẽ alii teſtes dixerũt ſe audiſſe ipſum archipresb. in abbatis præſentia confitẽtem, & quòd prædictum eſt atteſtantem, non tanquã ſufficienter probantes, ſed tanquam vehementer adminiculantes, aſſertionẽ abbatis plurimum adiuuabãt. Quia verò pars Epiſcopi aſſerebat ſe velle probare quod dictus archipresb. in extremis laborans, tanquam freneticus alienatus erat à mẽte, vnde non valuit quod expreſſit: nos ſuꝑ his, & alijs, quæ fuerunt hinc inde propoſita, cum fratribus noſtris diligẽti deliberatione præhabita, cauſam ipſam vobis ſub hac forma duximus committendam: quod niſi prædictus Epiſcopus legitimè comprobauerit ſæpè dictum archipresb. ſuæ mentis compotem non fuiſſe cum vltimam voluntatem expreſſit ſuper impetitione monaſterij perpetuum ei ſilentium imponatur, & compellatur reſtituere monaſterio, quęcũque de bonis ipſius archipresbyteri, vel etiam monaſterij occupauit. Si vero legitimè comprobauerit, prædictum archipresbyterum q̃ ſuper vltima volũtate præmiſſa ſunt, alienata mente dixiſſe, ad faciendam ei nomine Parrochialis eccleſiæ, cuius adminiſtrationem geſſerat, dum dixiſſet, reſtitutionem bonorũ, quæ ipſius archipreſbyteri fuerant, monaſterium condemnetur: cum idem archipresbyter ab inteſtato deceſſerit, ipſiq; monaſterio ſuper impetitione epiſcopi, ſilentium imponatur. Nullis literis obſtantibus præter aſſenſum partium, &c. Quod ſi omnes, & extu frater epiſcope cum eorum altero, &c.

Datum Romæ, &c. IIII. Non. Iunij.

N. A B.

N. ABBATI SANCTI EVCARij N. Decan. & I. Canonico Treueren. Quæ committitur illis cauſa litigantium ſuper præbenda in collegio Verdunenſi.

CVm P. Diaconus ad ſedem apoſt. acceſſiſſet ſuper præbenda ſanctæ Mariæ Magdalenæ in Verduno, de qua tempore bonæ memoriæ C. PP. prædeceſſoris noſtri, per delegatos ab eo executores fuerat inueſtitus, coram dilecto filio noſtro P. ſanctæ Mariæ in via lata Diacon. Cardinal. quem ſibi, & aduerſario dedimus auditorẽ, confirmationem volebat apoſtolicam obtinere. Vt autem rei veritas ipſi Cardinali plenius eluceret, progreſſum ſibi negotii curauit (ſicut cõtingerat) aperire. Idẽ enim prędeceſſor noſter dilectis filiis N. præpoſito N. Decano, & Capitulo ſanctæ Mariæ Magdalenæ mãdauit pariter, & præcepit, vt ipſum P. in fratrem reciperent, & canonicum, non obſtante promiſſione alicui facta de beneficio non vacante: cui ſuper hoc ipſo N. Decan. Remen. N. Archidiaconum Cathalaunen. & Decanum Montis falconis executores conceſſit, ſi mandato ſuo Capitulũ non pareret. Ipſo itaq; Capitulo negligente mãdatum apoſtolicum adimplere, dicto archidiacono Cathalaunen. ante proceſſum negotii, ſublato de medio, Remen. & Montis falconis Decani, vt eum reciperent infra triduum ſub pœna ſuſpenſionis diſtrictius mandauẽre: quibus adhuc ceſſantibus obedire, & ſententiam obſeruare ipſe P. ad executores rediens, Decanum Remen. reperiit expiraſſe. Interim verò contingit vacare præbendam in eccleſia nominata, & Decanũ in Remẽ. eccleſia ordinari: & quia nomen defuncti non fuerat literis executionis inſertum, idem Decanus Remẽ. per literas, Decanus verò Montis falconis viua voce canonicos monuere, vt mandatum apoſtolicum adimplerent. Sed cum viderent ſe non poſſe proficere, ipſe Decanus Remen. tanquã remotior alii Decano, qui erat propinquior, vices ſuas commiſit, vt mandatũ apoſtolicum effectui mancipаret: qui prædictum P. de præbẽda, quã vacare diximus, inueſtiuit, ſibi ſtallum in choro, & locum in capitulo aſſignando: contradictores verò, & præpoſitum nominatum, excommunicationis nunciauit ſententiæ ſubiacere. Ipſa verò die inueſtituræ poſſeſſionem præbendæ habuit: ita quod recepit ſtipẽdia, & in officio miniſtrauit. Cũm autẽ poſtea ſæpè dictus præpoſitus contra ipſum P. Decanum, & alios cõmoueret, ſummã q; poſſeſſionẽ faceret perturbari, ipſe hoc præſentiens, in pręſentia ven. fratris noſtri N. Verdunen. epiſcopi ſe, ſuaq; omnia, & ſpecialiter præbendam ſibi collatam, cũ ſtipẽdiis eius ſub apoſtolicæ ſedis protectione poſuit, & ad Dominicã, qua cantatur Exurge, terminũ appellationi ſuæ præfixit. Exinde ad noſtram præſentiam veniens, cum diutius expectaſſet, tãdem quidam ſe Capituli nomine pręſentauit: qui de procuratione ſua literas quaſdam oſtendens contra eum propoſuit, quę ſequuntur, quòd ſcilicet veritate tacita, & in excommunicatione poſitus literas impetrauit, & talibus Romana Eccleſia nõ conſueuit eccleſiaſticã beneficia impertiri: & quòd vnus ſolus de tribus executoribus mandatũ apoſtolicũ fuerit executus: propter quod, & quoniam executorẽ ipſum, tanquã conſanguineũ ipſius P. ſuſpectũ habebãt ante executionẽ Capitulũ ad ſedẽ apoſtolicam appellauit, & quod ipſe P. de nõ vacãte præbẽda fuit, quia iam alii ex quo vacauerat collatæ fuerat, inueſtitus. Cuius obiectionibus reſpõſum fuit taliter ex aduerſo: quod ſi excõmunicatus tunc tẽporis extitiſſet, quod penitus denegabat, hoc ab aduerſariis, qui ei ferè per biennium cõmunicauerant, eumq; pro non excõmunicato habuerant, nõ poterat allegari. Executorẽ autẽ nõ ſolũ in executione proceſſiſſe illa rõne dicebat: quia tàm ſuis, quàm alterius partibus fungebatur. Appellationẽ verò Capituli nullã dicebat, cum fuiſſet inhibita ĩ reſcripto: & licet dicatur, ꝙ ex ſecũdo delegato, & à ſuſpecto Iudice liceat appellare, illud tãtũ in iudicibus, & nõ in executoribus locũ habet, à quibus appellari nõ poteſt, niſi modũ executionis excedãt. Quòd autẽ de vacãte fuerit inueſtitus, & per literas executoris ſe probaſſe dicebat, & in partibus illis ſi opus eſſet melius probaturũ. Cumq; ſuper

his, & aliis corã eodẽ Card. diutius litigaſſent tandẽ habito prudentũ conſilio, ita ſentẽtialiter diffiniuit, vt ſi prænominatus P. probare poterit, ꝙ priuſquã præbẽda vacauit, de ea vacante antequã alius fuerit inueſtitus, ipsã de cætero poſſideat in quiete, niſi cõtrariũ pars aduerſa probando poterit præualere: vel quod tunc temporis excommunicatus fuiſſet, & vitatus ab eis, quo literas impetrauit. Nos ergo quod à prædicto Cardinali rationabiliter factum eſt, ratum habentes, per apoſt. vobis ſcripta mãdamus, quatenus ſuper præmiſſis articulis, vtrũ præbẽda tẽpore inueſtituræ vacauerit, & clericus excõmunicatus fuerit quãdo literas impetrauit, & à canonicis euitatus, inquiratis diligẽtius veritatẽ, & pro varietate probationũ latã à Cardinali ſententiã, auctoritate noſtra freti, faciatis appellatione rem. inuiolabiliter obſeruari. Si verò poſtquã idem clericus appellationẽ legitimè interpoſuit, & iter arripuit ad ſedem apoſtolicam veniendi, in ipſius præiudiciũ factum eſt aliquid de præbenda (ſicut iuſtum fuerit) in irritum reuocetis. Nullis literis, &c. præter aſſenſum partium, &c. Teſtes &c. cogantur. Quod ſi oẽs, &c. duo veſtrum &c. Datum Romæ apud Sanctũ Petrum. VIII. Idus Iunii.

FRATRI RAINERIO VT PORtugaliæ & caſtellæ Reges percuſſum & iureiurando confirmatum fœdus ſeruare cogat.

Referente dilecto filio N. magiſtro ſcholarum Bracaren. eccleſiæ nuncio, & clerico Chariſſimi in Chriſto filii noſtri S. Illuſtris Regis Portugalen. noſtris eſt auribus intimatum, quòd cum inter ipſum, & Illuſtrem Regẽ Caſtellæ, pacis fœdera interuenerint, & utrinq; fuerint iuramentis ab ipſis Regibus, & eorum vaſallis corporaliter præſtitis confirmata, nunc quidam homines peſtilentes, qui gloriatur eũ malefecerint, & exultant in rebus peſſimis, inter eoſdẽ Reges pro dilectione odiũ ſeminantes, ad rixas, & contentiones eos inducere nequiter elaborant. Quia verò nemini licet iuramenta, quæ honeſtatem continent, violare, diſcretioni tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus præfatos Reges, & eorum homines, vt pacem adinuicem habeant, & obſeruẽt, ſicut inter eoſ apparet per inſtrumentum publicum cõuenisse, ſolicitè moneas, & inducas, & ſi opus fuerit per excõmunicationis interdicti ſentẽtias ad id eos appellatione remota compellere ſtudeas, ſicut videris expedire. Si quid autem contra formam pacis utrinq; inueneris attentatum, per tuam ſolicitudinem appellatione remota facias emendari. Datum &c. vt ſuprà, Pont. noſtri anno primo.

Scriptum eſt Regi Portugalen. ſuper hoc.

N. NEOCASTREN. EPISCOPO. quod a deceſſoribus alienata, reuocare liceat.

Significaſti nobis ꝑ literas tuas, quòd bonæ me. G. prædeceſſor tuus, & qui ſecuti ſunt eum vſque ad tẽpora tua ad menſam Pont. pertinentes, in tuum, & eccleſiæ detrimentum quibuſdam laicis minus rationabiliter cõtulerũt, cõceſſiones ipſas inſtrumentis publicis munientes, & vt auctorit. noſtra quod ab eis per peràm factum eſt, tibi corrigere liceat, ſuppliciter poſtulaſti. Nos ergo attẽdentes quòd delictum perſonæ non debet in damnum eccleſiæ redundare, fraternitati tuæ per apoſtolicas literas indulgemus, vt quod à iam dictis prædeceſſoribus tuis, vſq; ad præſens, in præiudiciũ Neocaſtren. eccleſiæ minus legitimè alienatum eſt, ad ius ipſius tibi liceat appellatione remota legitimè reuocare. Nulli ergo, &c. Datum Romæ apud S. Petrum nonis Iunii, Pont. noſtri anno primo. *Cap. Delictum, de regu. iuris in 6.*

N. STRIGONIEN. ARCHIEPIſco. quæ priuilegia eccleſiæ ſuæ confirmat.

Quia te tanquam præcipuum Sacroſanctæ Romanæ eccleſiæ mẽbrũ, & venerabilẽ fratrem diligimus, & totis in Chriſto viſceribus amplexamur, tuis deſideriis grato concurrentes aſſenſu, petitiones tuas ea, qua decuit affectione recepimus, & earum tenore plenius conſiderato, quantum cũ Deo potuimus, curauimus executioni mãdare, & deuotio-

nis tuæ feruorem, quem ad Romanam eccleſiam, & nos ſpecialiter habere dignoſceris, ſtudioſius commendātes tàm priuilegia eccleſiæ tibi commiſſæ canonice à prædeceſſoribus noſtris indulta, quā etiam indulgentias, vel alia quælibet regalia ſcripta, ſaluis Romanæ eccleſiæ priuilegiis, & indulgentiis auctoritate apoſtolica illibata præcipimus, & inconcuſſa manere. Nulli ergo, &c. Datum, &c. II. Non. Iunii.

FRATRI IOANNI, ET ALIIS Fratribus Domus Sanctæ Trinitatis Cerui frigidi. Data ijs bona impios vſus conferenda auctoritate Apoſtolica confirmantur.

CVm à nobis petitur, &c. uſque ad uerbum Aſſenſu. Perſonas veſtras cum omnibus bonis tàm eccleſiaſticis, quàm mundanis, &c. uſque ad uerbum Suſcipimus. Specialiter autem domum Sanctæ Trinitatis Cerui frigidi, quam chariſsima in Chriſto filia M. Comitiſſa Burgundiæ, pro redemptionem illorum, qui armatura fidei communiti, pro lege Dei ſe murum defenſionis hilariter opponentes, ab inimicis crucis Chriſti ſæpius detinentur, & barbaricæ captiuitatis iugum in fame, & ſiti, omni modiſq; laboribus pro Chriſto ſuſtinere lætantur, vobis charitatiuè contulit. Locum quoque de Planels, cum eccleſia ibidem fundata à Nobili viro R. de Planels ad idem opus uobis collata. Domum etiā, quam Nobilis mulier Maria panateria in Pariſien. diœc. videlicet in Burgo Regin. vobis ad hoc idem in perpetuam eleemoſynam aſſignauit, cum omnibus ad ea ſpectantibus, ſicut ipſa iuſtè, & pacificè poſſidetis, vobis & ſucceſſoribus veſtris auctoritate apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti pagina communimus. Statuimus etiam, vt domus veſtræ præſentes, atque futuræ à ſtatu illo in quo eas deliberatione prouida ordinaſtis, videlicet ad redemptionem captiuorum, vel ab obſeruantia veſtri ordinis, & inſtitutionis, nullius præſumptione temeraria valeant immutari. Nulli ergo, &c. Datum, &c. XVII. Calend. Iunii, &c.

N. EPISCOPO, ET ARCHIDIAcono Zamorenſi, & Didaco priori de Moreiola. Vt cauſam Capituli Legionenſis contra monaſterium Sancti Facundi cognoſcant.

EX parte Legionen. eccleſiæ fuit in auditorio noſtro propoſitum, quod cum olim inter ipſam, & monaſterium Sācti Facundi, ſuper eccleſiis de Burgo, & Cauto, quæſtio verteretur, abbas ipſius monaſterii litē pendente ad apoſtolicam ſedem accedēs, à bonæ memoriæ C. PP. prædeceſſore noſtro priuilegium impetrauit: in quo veritate tacita prædictas ſibi fecit eccleſias, & multas alias cōfirmari: ſed priuilegio ipſi magna pars fratrum noſtrorum, nec ſubſcribere, nec conſenſum ſuum voluit adhibere. Volentes igitur eidem eccleſiæ in ſua iuſtitia non deeſſe, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mādamus quatenus, tam ſuper priuilegio ipſo, quàm ſuper memoratis eccleſiis, & aliis quæſtionibus, audiatis quæ fuerint hic inde propoſita, & appellatione remota vſque ad diffinitiuæ ſententiæ calculum procedentes, geſta omnia redacta in ſcriptis, & ſigillis veſtris impreſſa, ad ſedem apoſtolicam deſtinetis: ſtatuentes partibus terminum competentē, quo recepturæ ſententiam noſtro ſe conſpectui repræſentent. Si qua verò partium, ſuper principali, vel incidenti duxerit appellandum, vos nihilominus quantum de iure poteritis, ſeruato tamen mandati noſtri tenore, in ipſius inquiſitionem negotii procedatis. Quod ſi omnes, &c. Tu frater epiſcope, &cæt. Datum Romæ &c. II. Non. Iunii, &c.

ALFONSO AVRIEN. EPISCOpo. quo ſtatutum aliquod nouum confirmatur.

QVæ ad ampliādum cultum diuini nominis à prælatis eccleſiarū prouide ſtatuuntur, firma debent, & inconcuſſa ſeruari, & ad obtinendum robur perpetuæ firmitatis, apoſtolico præſidio communiri. Significaſti ſi quidem nobis, quòd, vt in eccleſia tua ſolennius Do-

mino ſeruiretur, de conſilio Capituli tui ſex præbendarum prouentus prouida deliberatione conferre duodecim portionariis ſtatuiſti: qui debeant in eadem eccleſia ad ſupplendum aliorum defectum cõtinuè reſidere. Eapropter venerabilis in Chriſto frater, tuis precibus annuentes, inſtitutionem ipſam (ſicut prouide facta eſt, & recepta) auctoritate apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti pagina communimus. Nulli ergo, &c. Datum Romæ apud Sanctum Petrum VIII. Idus Iunii, &c.

N. CVPERSANO EPISCOPO, & N. Archidiacono Oritan.: vt contra Epiſcopum Mutilenſem, dilapidatorem, & aliorum criminum reum inquirant: & Archidiaconum quem ſpoliarat, reſtituant.

DIlecto filio Hugone Mutilen. Archidiacono conquerente, didicimus, quòd cùm quondam Mutilen. Epiſcopus curam rerum Mutilen. Eccleſię olim ei cantori, & theſaurario, præſente Capitulo aſſignaſſet, venerabilis frater noſter Mutilen. Eps eum, quia quandam mulam eccleſiæ cuidam clerico commodauerat, quæ ei fuit poſtmodum violenter ablata, ipſum poſt appellationem ad ſedem apoſtolicam interpoſitam, & per ſe verberauit, & fecit ab aliis verberari: qui in granario poſt modum iuſſu pręcipitatus, ipſius manibus poſt terga ligatis, cippo fuit, & compedibus ferreis alligatus: vbi propter pœnę alleuiationẽ Vuillielmo nepoti, & Simoni genero eiuſdem Epiſcopi decreta, & eorum ſummam cũ rebus aliis conceſſit inuitus. Cum autem de tam arcta cuſtodia fuiſſet (ſicut aſſerit) non humano, ſed diuino potius auxilio liberatus, idem Epiſcopus eum ab officio, beneficioque ſuſpẽdit, & Vuillielmum nepotem ſuum, in Caſtro Maſſafro Archidiaconum, & quendam alium in Mutilen. eccleſia in præiudicium iuris eius Archipreſbiterum ordinauit, & eundem Archidiaconum, Stephanus filius Alfaranæ, baiulus ciuitatis, mobilibus ſpoliauit: & dominator ciuitatis immobilia auferens, eidem Archidiacono ciuitatis aditum interdixit. Propoſuit etiã idem Archidiaconus, gratia contra Epiſcopum memoratum, ſuper electione nõ canonica, dilapidatione eccleſiæ, & crimine Symoniæ: ac quòd epiſcopus ipſe cuiuſdam manifeſti adulterii, & alterius falſarii familiaritate vtatur. Verum quia nobis non conſtitit de prædictis, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus partibus conuocatis audiatis, quæ fuerint hinc inde propoſita: & receptis teſtibus, & atteſtationibus publicatis, & examinatis, legitimè geſta omnia redacta in ſcriptis, & ſigillorum veſtrorum munimine roborata, ad nos dirigere procuretis: ſtatuentes partibus terminum competentem, infra quem, recepturæ ſententiam noſtro ſe conſpectui repræſentent. Interim autem Archidiaconum ipſum ad officium, & beneficium, & dignitatem archidiaconatus reſtituatis, ſi id de iure videritis faciendum. Eos autem, qui in eum manus iniecere temere violentas, tam diu excommunicatos denuncietis, & mandetis ab omnibus euitari, donec paſſo iniuriam, & de ablatis omnibus, & illatis iniuriis ſatisfecerint competenter, & cum veſtrarum teſtimonio literarum, ad ſedem apoſtolicam venerint abſoluendi. Dictos præterea epiſcopum Vuillielmũ, & Simonem ad reſtitutionem librorum, & aliarum rerum, prout iuſtum fuerit, monitione præmiſſa per cenſuram eccleſiaſticam appellatione remota cogatis. Teſtes autem &c. cogantur. Quòd ſi ambo &c. tu frater epiſcope, &c. Datum Romę, &c.

CONSVLIBVS, ET POPVLO Beneuen. Ne vnius iudicis teſtimonio credatur in cauſis.

CVm à nobis petitur &c. vſq; ad verbum Aſſenſu. Et canonica, & ciuilia iura ſequẽtes, diſtrictius inhibemus, ne vnius iudicis, quantęcunq; fuerit auctoritatis, verbo credatur in cauſis, ſiue ſuper teſtamentis, ſiue ſup quibuslibet aliis contractibus agitentur: nec ſcriptũ eorũ, niſi teſtium adminiculo fulciatur, eam obtineat firmitatem, quin ei poſſint, & debeant duorum, vel trium teſtium bo-

norum teſtimonia præualere: ſalua in omnibus apoſtolicæ ſedis auctoritate. Nulli ergo, &c. Datum Romæ apud S. Petrum IIII. Idus Iunii.

CONSVLIBVS, IVDICIBVS, et populo Beneuen. De palatio iudicum & tabellionum ſtatutum confirmat.

IN dilectione ciuitatis veſtræ, ac veſtra, prædeceſſorum noſtrorum volentes veſtigiis inhærere, vt & vos in progenitorum veſtrorum deuotione, quam circa ſedem apoſtolicam habuerunt, feruētius de cætero, & fidelius perſiſtatis: quæ ad profectum veſtrum proueniant, ſine honoris noſtri diſpendio gratis vobis, & tàm libenter, quàm liberaliter indulgemus. Sane exhibitum fuit quoddam ſcriptum, in præſentia noſtra, in quo Capitula quædam erant expreſſa quę de communi omniū veſtrum aſſenſu, noſtris petebatis literis confirmari: de quibus nos quædam excepimus, quæ iuxta votum veſtrum vobis duximus concedenda. Cum ergo à vobis ſit communiter conſtitutum, vt iudices pro ſalario nihil accipiant, vltra vigeſimam litis, nec de ſubſcriptione teſtamentorum, vel aliis cōtractibus, iudices ipſi à ciuibus pluſquam duos tarenos, aut notarii niſi vnum: extra ciuitatem autem iudices centeſima, notarii verò ducēteſima ſine eorum, quæ teſtamento legantur, aut quocunque modo veniāt in contractum portione contenti: veſtris precibus annuentes, id (ſicut à vobis eſt communiter poſtulatum) concedimus, confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus: præſenti quoque confirmationi adiicimus, vt ſi quando curia ſub certo banno in hibuerit fieri aſſemblatas, hi, qui contrauenire præſumpſerint, bānum ſine diminutione perſoluant: exceptis miniſterialibus curiæ, quos iuxta mandatum Rectoris, qui pro tempore fuerit pro commodis ciuitatis volumus cum neceſſe fuerit, & Rector mandauerit, conuenire: ſalua in omnibus ſedis apoſtolicæ auctoritate. Nulli ergo, &c. Datum Romę apud Sanctum Petrum, V. Idus Iunii, Pontificatus noſtri anno primo.

N. ARCHIEPISCOPO, ET Capitulo Beneuentan. Vt Albertum Subdiaconum in canonicum recipiant.

IN admirationem inducimur vehemētem, quòd apo. mandata contemnitis cum pro eorum receptione preces vobis ab eo, qui poteſtatis plenitudinem obtinet, diriguntur: ex quibus nō minus honoris eccleſiæ veſtrę accederet, quàm ex hoc vtilitatis ipſis, & commodi proueniret. Cū enim bonæ mem. C. Papa prędeceſſor noſter te frater Archiepiſcope, apud Sedem apoſt. conſtitutū, per ſe duxerit exhortandum, & vobis filii canonici preces, ac ſecūdo communiter vobis mandatū apoſtolicum deſtinarit, vt dilectum filium Albertū Subdiaconum noſtrū, dilecti filii noſtri G. Sancti Georgii ad velum aureum diacon. Cardin. clericū reciperetis in canonicum, & in fratrē vos implere id hactenus diſtuliſtis: cum id etiā ſolius eiuſdē Subdiaconi bonitatis intuitu debuiſſetis effectui mancipare. Nolentes igitur quod de ipſo inceptū eſt relinquere imperfectū, rogamus diſcretionem veſtram, monemus, ac per ap. vobis ſcripta præcipiendo mandam⁹, quatenus ipſum in canonicū recipientes, & fratrem, ſtallum in choro, & locū in Capitulo appellatione poſtpoſita cōferatis: & tu frater Archiepiſcope cōueniens ipſi, vel nuncio, eius ipſius nomine bñficium ſine dilatione aſſignes: mandatum apoſtolicum taliter impleturi, quòd propter hoc denuo ſcribere nō cogamur, aut implere per alios, quod vos nolueritis effectui mancipare: ſcituri quòd ſicut nolumus iniuſta præcipere, ſic cùm honeſta mandamus, cupimus celeriter, & efficaciter exaudiri. Datum, &c. Idib. Iunii, &c.

V. ARCHIEPISCOPO, ET Capitulo Rothomagen. De reparanda eccleſia decretū maioris & ſanioris partis obtinet.

EX parte tua frater Archiepiſcope, apoſtolicis fuit auribus intimatum, quòd ad reſtaurandam fabricam Rotho-

magen. Eccleſiæ tractatum communiter habuiſtis, te frater Archiepiſcope poſtulante, vt quilibet canonicorum tecũ pariter, aliquã ſuorũ redditũ portionẽ operi tàm pio, & neceſſario deputarent. Quia vero ſuper hoc diuerſæ fuerunt inter vos filii Canonici, & variæ voluntates, ne tàm laudabile opus ex veſtra diſſidentia negligatur, auctoritate præſentium duximus ſtatuendũ, vt ſi qui veſtrũ ipſius Archiepiſcopi, & maioris, & ſanioris partis Capituli futuris ſuper hoc conſtitutionibus duxerint reſiſtendum, obtineant ſententia plurimorum. Nulli ergo, &c. Datum Romæ apud Sanctum Petrum V. Idus Iunii, Pontificatus noſtri anno primo.

VALTERO ARCHIEPISCOPO Rothomagen. Vt Audacter ſua iuriſdictione viatur, & Regum minas non pertimeſcat, Pontificis auxilio confiſus.

ANxietate cordis, & amaritudine præmimur, cum anguſtias, onera, & grauamina, quæ zelo iuſtitiæ, pro libertate eccleſiæ manutenẽda æquo animo, & inuicta fortitudine toleras, ad memoriam noſtrã reducimus, & meditatione ſedula cogitamus. Veruntamen ꝙ in te perfectionẽ virtutis adimplens, non potuiſti à tuæ conſtantiæ propoſito amoueri, tuã ſuper hoc prudentiam commendamus, & fortitudini tuæ plurimum in Domino congaudemus. Nos aũt fraternitati tuæ volentes patrocinium apoſtolicum impertiri, tàm te, quàm eccleſiam regimini tuo cõmiſſam ſub Beati Petri, & noſtra protectione ſuſcipimus. Verũ quia (ſicut ex literis tuis nobis innotuit) Chariſſimi in Chriſto filii noſtri Philippi Francorũ, R. Angliæ Reges illuſtres, dum inter ſe cõponerent, ſtatuerũt ſuper caput tuũ quatuor clericos eligendos: ad quos pertineat iudicare, vtrũ tenere, vel non tenere debeat ſentẽtia; quã in terrã, vel homines Regũ ipſorũ pro ſuis exceſſibus, ordine canonico duxeris promulgandam: quam ſi iudicauerint, nõ tenere, ipſis Regibus ſiue ei, in cuius terrã, vel homines ſententiã tuleris, licebit bona tua, & redditus occupare, donec lata ſentẽtia reuocetur: fraternitati tuæ ſub pœna officii, & beneficii, diſtrictius inhibemus, ne illi tàm iniquæ cõuentioni auctoritatem præbeas, vel aſſenſum: ſed ſicut conſueuiſti, & anteceſſores tui feciſſe noſcuntur, tuæ iuriſdictionis officiũ, per tuam prouinciam ſtudeas exercere: noſque ſententiam ratam habemus, & habebimus, ſi quam in terras, vel homines tuæ iuriſdictioni ſubiectos hactenus canonice promulgaſti, vel amodo decreueris promulgare. Datum, &c. vt ſupra III. Non. Iunii.

N. VVIGORNIE N. EPIſcopo. De Symoniacis puniendis.

QVamuis ad abolendam Simoniacã prauitatem à prædeceſſoribus noſtris varia emanauerint inſtituta, vſque adeò tamen in quoſdã Satanæ filios morbus ille irrepſit, vt adhuc peccatis exigentibus, nec leui potuerit medicamine, nec igne curari, quin eò potius iniquitatis ſemina pullularint, quò amplius ſolicitudo meſſorum, ea viſa eſt ſuffocare. Significaſti ſiquidem nobis, quòd in diœceſi tua in tantum Symoniaca labes præualuit, vt quidam publicè fuerint ipſius contagio maculati, nec crimen ſuum aliqua poſſint tergiuerſatione celare. Ea propter ven. in Chriſto frater, tuis precibus annuentes, eos, quos tibi conſtiterit reos eſſe criminis memorati. appel. fruſtratoria non obſtante, canonice puniendi liberam tibi concedimus auct. ap. facultatem. Nulli ergo, &c. Datum, &c. VI. Idus Iunii.

N. EPISCOPO. ET CANONIcis Oſcen. Vt falſarius quidam puniatur.

MIlle nocendi modos, & doloſitates multiplices ſuorum mentibus ſpiritus perditionis inſpirat, immo et eos potius deiicere nititur, quos maiori viderit religioni aſtrictos. Non autẽ de ipſius nobis eſt fraudibus cõquerendũ, qui à ſuæ creationis primordio mala ſemper meditatus eſt in corde ſuo: propoſitis iuſtis inuidit & iniquis cogitationibus aſpirauit: ſed de eo potius cõdolemus, cũ in eos prçualet, q religionis tenẽtur formã,

&

& habitum obſeruare. Sane cum nuper in Vrbe, quidam in falſitate Bullę noſtrę deprehenſi fuiſſent, & falſariorum fraude detecta, tutum non eſſet aliquibus per eos ſui cordis malitiã exercere, G. quondã Sacriſta Oſcen. apud Sedem apoſtolicam conſtitutus, ad quendam notariorum noſtrorum acceſſit, & ſe Sacriſtę renunciaſſe officio in manibus noſtris, & eam denuò à nobis recepiſſe confingens, literas ſibi ſuper hoc fieri poſtulauit. Cũ autem notarius ipſe, vt potè qui pro nouitate ſua minus inſtructus, fraudes talium minus nouerat euitare, literas notatas ſecundum arbitrium poſtulantis, & redactas in groſſam literam, in noſtra præſentia relegiſſet: nos, vt potè quibus nihil ſuper hoc propoſitum fuerat, literas illas falſas eſſe cognouimus, & per ſurreptionem obtentas. Cum autem dictum G. conſtitutum in pręſentia noſtra, qualiter res proceſſerat curaſſemus, de benignitate Sedis ap. conuenire, quia ſe in infirmitate poſitum, per quendam ſocium ſuum ad nos tranſmiſſum, Sacriſtiæ renunciaſſe aſſeruit, eum perpetuò decernimus eſſe priuatum: ei ſuper hoc, qui pro ſe confeſſus eſt, Sacriſtiam ſibi fuiſſe auctoritate apoſtolica reſtitutam, fidem nullatenus adhibentes, cum id certo certius nouerimus eſſe falſum. Ideoq; diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, & diſtrictè præcipimus, quatenus eo ab officio Sacriſtiæ amoto, alium inſtituatis in ipſa, qui religionis propoſitum melius velit, & nouerit obſeruare. Datum, &c. Calend. Iunii, Pontificatus noſtri anno primo.

N. AMBIANEN. EPISCOPO. Vt admonito, & negligente Abbate, ipſe monaſterium inſtaures.

HIs, quæ à fratribus, & Coepiſcopis noſtris, in fauorem religionis poſtulantur à nobis, libenter annuimus, & votis ipſorũ apoſtolicum libenter impertimur aſſenſum. Ea propter Venerabilis in Chriſto frater, tuis precibus annuentes, auctoritate tibi præſentium indulgemus, vt niſi dilectus filius Abbas S. Martini de Gemellis, Canonicos ſui ordinis in domo Spiſſi Campi, quam eius eccleſię religionis obtẽtu, ad inſtituendos ibidẽ ſui ordinis fratres, liberalitate propria cõceſſiſti, duxerit ſtatuẽdos: tu poſt trinam cõmonitionem, vel eiuſdem, vel arctioris ordinis viros, inſtituendi appellatione poſtpoſita, liberam habeas facultatem: prouiſurus tamen attentius, vt ſi fortè prędictus Abbas excuſationem, vel exceptionem legitimam oſtenderit contra conceſſionem ei factam, nullatenus venire præſumas. Nulli ergo, &c. Datum Romæ, &c. XVII. Calend. Iunii.

V. ROTHOMAGEN. ARCHIEpiſcopo. Quod poſſit ſeipſum præſentare ad beneficia.

PEr noſtras poſtulaſti literas edoceri, vtrum clericus aliquis ad vacantem Eccleſiam, in qua ius obtinet patronatus, ſe ipſum, ſi idoneus eſt, valeat pręſentare. Cum igitur nullus ſe ingerere debeat, ad eccleſiaſticæ prælationis officium, inquiſitioni tuæ taliter reſpondemus: quod nullus ſe poſſit ad perſonarũ alicuius eccleſiæ præſentare, quantumcunque idoneus ſit, & quibuſcunq; ſtudiis, & meritis adiuuetur. Datum Romæ &c. III. Idus Iunii, Pont. noſtri anno primo.

EIDEM. SENTENTIAE INterdicti ab epiſcopo prolati omnes obedire tenetur.

NOn licet à capite membra diſcedere, aut inferioribus ſuperiorum diſpoſitionibus contraire. Ea propter ven. in Chriſto fr. tuis precibus annuentes, auct. tibi præſentium indulgemus, vt cũ in diœc. tuam protuleris ſententiam interdicti, omnes tibi lege diœceſana ſubiecti, eam teneantur inuiolabiliter obſeruare: niſi per ſpeciale priuilegium, vel alias legitime ad id ſe oſtenderit non teneri. Nulli ergo, &c. Datum, &c. vt ſuprà.

EIDEM. EIVSDEM FERE AR-gumenti.

CVm in aliquos ob ſuorum exigentiã meritorũ, eccleſiaſticę diſtrictionis cẽſura profertur, & interdicti, vel ſuſpenſionis ſententia promulgatur; tàmdiu eam ſeruari oportet firmiter, & teneri, donec ſatisfactione congrua præcedente eam deceat relaxari. Inde eſt, quòd cum in quoſdam clericos, & laicos tuæ diœceſis, ipſorum exigentibus meritis, excommunicationis, & interdicti ſententiam promulgaris, & ipſi adhuc in ſuę iniquitatis contumaces intentione perſiſtant, donec tibi, & Eccleſiis, ac Clero, quibus iniurias intulerunt, congruè fuerit ſatisfactum: eaſdem ſententias inuiolabiliter ſine appel. remedio volumus, & præcipimus obſeruari: fraternitati tuę facultatem auct. pręſentium indulgentes, clericos diœceſana tibi lege ſubiectos, qui poſt interdictum tuum diuina præſumpſerunt, aut de cætero præſumpſerint officia celebrare, ſine appelationis obſtac. pœna canonica percellendi Nulli ergo, &c. Datum, vt ſuprà.

N. EPISCOPO, ARCHIDIACON. & Sacriſtæ Magalonen. De Archidiaconatu Magalonenſi copioſè differit.

CVm olim (ſicut accepimus) bonæ me. N. Magalonen. Epiſcopus, habito dilectorum filiorum P. de Agrifolio Archidiaconi, & B. Prioris clauſtralis aſſenſu, dilectum filium noſtrum P. de Caſtro nouo ad vacantem Archidiaconatum eiuſdem eccleſiæ nominaret, Pręposito vt nullus ibi, niſi prius duplici voce ſibi conceſſa inſtitueretur, per appellationem interpoſitam inhibente. Epiſcopus tum quia contra antiquam Magalonen. eccleſiæ conſuetudinẽ, & commune ius canonum eſſe dicebat, aliquem ſibi vocem duarum perſonarũ in eadem eccle. vendicare, tum quia ex indulgentia fel. me. Cœleſt. ni Papę prædeceſſoris noſtri, quam in Capitulo præſente Pręposito legi fecit, ſibi probabat indultum: vt vacantem Archidiacon. vel Sacriſtiam, ſi contra perſonam ab ipſo nominatam, aliquod rationabile, & canonicum non poſſet legitimè obiici, & probari, non obſtante contradictione, vel appel. conferret, dictum P. de præfato Archidiaconatu per ſuum annulum inueſtiuit, in locũ Archidiaconi corporaliter illũ inducens. Vnde nominatus Præpoſitus indignationis ſtimulis agitatus, aliũ ad eundem Archidiaconatum poſtmodum nominare præſumpſit: cuius facti occaſione, cum tàm Prępoſitus, quàm præfatus P. apoſt. ſe conſpectui præſentaſſent, & nos in minori tunc officio conſtitutos, & dilectos filios noſtros B. tt. Sancti Petri ad vincula, & bonæ me. M. tt. S. Ioannis, & Pauli Presbyteros Card. recepiſſent in ſuis quæſtionibus auditores, Prępoſito obiiciente, inſtitutionem Epiſcopi poſt appellationem, & contra diffinitionem felicis recordationis. Alexandri PP. prædeceſſoris noſtri, & à ſuſpenſo factam caſſari debere: à prædicto P. (ſicut aſſerit) ad ſingula fuit hoc modo reſponſum, ſcilicet quòd appellationem ipſam nullius conſtabat eſſe momenti, tum quia à ſuſpenſo fuerat appellatum, quod in continenti ſe velle probare dicebat, quare illius nō intererat appellare, & contra dictam indulgentiam appellatio interpoſita non tenebat: tum quia cauſam in iure prohibitam, ſcilicet duplicis vocis, vel dignitatis, quæ nulli quantumlibet exercitatæ perſonæ ſecundum canonicas ſanctiones debet committi, in forma appellationis expreſſit: vnde tali appellationi non fuiſſe deferendum, ex conſultatione felicis memoriæ Alex. PP. probabat, nec conſtitutionem Henrici quondã Albanẽ. Epiſcopi, cuius obtentu, dignitatem prioris maioris vſurpauerat, illi poſſe patrocinari firmiter aſſerebat, cum in ipſa euidentius exprimatur, nè deinceps prior maior in Magalonen. eccleſia haberetur: vnde ſequebatur nec Prępoſitum, nec alium dignitatem illam ſibi poſſe aliquatenus vendicare: præſertim cum ibi contineatur expreſſè, quòd Prępoſitus non dignitatem prioris, ſed curam circa correctionem exceſſuum, & erratorum debeat duntaxat habere. Si enim dignitatẽ vellet intelligi, vbi curam appoſuit, dignitatis vocabulum expreſſiſſet, ſicut ex conſultatione dicti Alexandri Papæ prędeceſſoris noſtri, cō probari dicebat: ex verbis autẽ ipſius con

ſtitu-

ſtitutionis monſtrabat, ipſum Præpoſitũ dictam curam, de manu Epiſcopi accipere debuiſſe. Cæterum ex literis Epiſcopi ſuper hoc conquerentis euidenter liquebat, Præpoſitum non tanquam Aaron à Deo vocatum, ſed à ſe ipſo exortum, ſibi impudenter honorem ſumpſiſſe. Vnde cum priuilegium mereatur amittere, qui pręmiſſa ſibi abutitur poteſtate, tàm nomine Epiſcopi, quàm ſuo ſuper hoc ei perpetuum ſilentium imponi petebat: proponens, quòd dignitas memorata non niſi ſacerdotali fungenti officio, de iure, & antiqua Magalonen. eccleſiæ conſuetudine fuerat conferenda: Præpoſitum vero tàm debilitate, quàm deformitate corporis impediente, ad ſacerdotium promoueri non poſſe, affirmabat inſtanter: dicens partem Epiſcopi, vt potè maiorem & ſaniorem non obſtante vnius appellatione, meritò ſecundum Lateranen. Concilium obtinere. Inſuper allegans, eundem Præpoſitum, appellationis renunciaſſe ſpontaneum interiectę. Cum enim taliter appellaſſet, vt nullius, niſi duplici ſibi voce conceſſa, Archidiacon. deberet inſtitui, & ipſe ad inſtitutionem alterius procedere attentaret, contrario actu conuincebatur, ſecundum conſultationem bonæ memorię prædeceſſoris noſtri Vrbani Papæ ab appellationis beneficio receſſiſſe. Ad diffinitionis autem articulum taliter reſpondebat, aſſerens Epiſcopum ſecundum tenorem diffinitionis rationabiliter proceſſiſſe: adiiciens etiam, quod Præpoſitus eccleſias Sancti Firmini, & de Marino retinendo, contra ipſam diffinitionem fecerat manifeſtè, & ideo eius auxilium de iure non poterat inuocare. Ad ſuſpenſionis obiectionem ex aduerſo dicebat, quòd Epiſcopus priùs legitimè appellauit, & ideò ſententia poſt lata nullatenus tenebatur aſtrictus: proponens etiam conditionalem, & ad tempus latam fuiſſe ſententiam interdicti, ſcilicet, donec apoſtolicis obediret mandatis. Vnde cum antedictam inſtitutionem ſedis apoſtolicæ iuſſionibus paruiſſet, tàm ciuilis, quàm canonici iuris cenſura indubitanter fuerat abſolutus: præſertim cum ille, qui eum ſuſpenderat, ipſi vt plenè abſoluto in omnibus communicare minimè dubitaret. Ad vltimum concludebat, quod, & ſi verè ſuſpenſus eſſet Epiſcopus memoratus, tamen à Præpoſito hoc ei non poſſet opponi, quia cum pro eodem ſuſpenſionis ſententia notatus fuiſſet, morbo conſimili laboranti, omnis contra Epiſcopum audientia debuit denegari, maximè cum ipſi Epiſcopo tàm in eccleſiaſticis ſacramentis, quàm in eccleſiarum inſtitutionibus ſæpius communicaſſet, & ideo ei notam ſuſpenſionis obiicere non valebat. Denique ſi nil horum parti ſuffragaretur Epiſcopi, ad denegandam Præpoſito audientiam ſufficere poſſe dicebat, quod tam per ſententiam iudicis ordinarii, quàm ipſo iure eum excommunicationis vinculo innodatum eſſe, per Epiſcopi literas euidentiſſimè apparebat. Tandem dictus prędeceſſor noſter, quod ab vtraq; parte factum fuerat, pro ſua voluntate caſſauit, ſententiando pronuncians, quòd aliquibus de prouincia ſcriberet, vt tàm Epiſcopum, quàm perſonas, ad ordinandum concorditer archidiaconatum monerent, & eorum fortè monitis non admiſſis, hoc ipſi auctoritate apoſtolica exequi non differrent. Poſt hæc vero Geraldo Ioannino, qui nondũ ad diaconatus erat promotus officium, pręter conſcientiam præfati Petri procuratoris epiſcopi apud apoſtolicam ſedem tunc morantis, ipſum archidiaconatum contra pronunciationem propriam contulit (ſicut credimus) circumuentus. Nos igitur inhęrentes veſtigiis prædeceſſorum noſtrorum, dicentium ſententiam Romanę ſedis poſſe in melius commutari, cùm aliquid fuerit ſubreptum, quod de prædicto G. factum eſt, non obſtante donatione, quam à te frater Epiſcope in eluſionem donationis apoſtolicæ nuper dicitur recepiſſe, de communi fratrum conſilio in irritum reuocamus, & ei licet abſenti, cũ de ſubreptione liquidò cõſtet ſuperdicto archidiaconatu perpetuum ſilentium imponentes, vobis præſentium auctoritate mandamus, vt nullius contradictione, vel appellatione obſtante, infra vnius menſis ſpatium poſt harum ſuſceptionem ſæpè dictum archidiaconatum,

tum, de perſona, cui nihil de canonicis obuiet inſtitutis, plena omnium veſtrum, qui præſentes fuerint in eccleſia interueniente concordia ordinare curetis. Alioquin noueritis nos, venerabili fratri N. archiepiſcopo, & dilect. fil. N. Decano Arelaten. ſcripſiſſe, vt nullius contradictione, vel appellatione obſtante, hoc exequi nō omittant, facientes quod ſtatuerint per cenſuram eccleſiaſticam, appellatione poſtpoſita, inuiolabiliter obſeruari. Datum Romæ, &c. VI. Idus Iunii.

N. ARELATEN. N. AQVEN. Et N. Ebredunen. Archiepiſcopis, & eorum Suffraganeis. Vt monaſterium Sancti Victoris Maſſiliæ tueantur & defendant.

CVm monaſterium Sancti Victoris Maſſilien. ad eccleſiam Roman. nullo pertineat mediante, tātò facilius petitiones dilect. fil. N. Abbatis, & fratrum, qui diuinis ibidem officiis mancipantur volumus, quantum cum Deo poſſumus, exaudire, quanto præter commune debitum, quo tenemur vniuerſis, & ſingulis eccleſiis prouidere, ſpeciali reſpectu eis amplius exiſtimus debitores. Sanè conquerentibus eiſdem fratribus noſtris auribus eſt relatum, quòd in prouinciis, & diœceſibus veſtris, non ſolum à militibus, & aliis laicis, verum à clericis ipſis perſecutiones innumeras patiuntur: vt videatur de talibus dictum: Et erit ſacerdos, vt populus. Hi enim bona eiuſdem monaſterii diripiunt, occupant, & inuadunt, & in animarum ſuarum pericula malè ablata detinere præſumunt, & reddere contradicunt: de quibus Caufridū De Maſſilia, & Vu. Vedianum, & Dalphinum milites, duximus nominandos. Quia verò non eſt facilè prænominatis fratribus pro ſingulis iniuriis ad nos habere recurſum, fraternitati tuæ, per apoſtolica ſcripta præcipiendo, mandamus, quatenus de prædictis malefactoribus, & aliis, tàm clericis quàm laicis, quos ipſi vobis exprimunt nominatim, qui bona monaſterii, & domus eleemoſinæ, quę ad ipſum ſpectare dignoſcitur detinere, aut eorū antiqua iura præſumunt nequiter violare: cū ab eiſdem fratrib. fueritis requiſiti, niſi prius commoniti, congruè ſatisfecerint de commiſſis, coram Vobis faciatis appellatione remota iuſtitiæ plenitudinem exhiberi, & quod ſtatueritis, faciatis per excommunicationis, & interdicti ſententiam, obſeruari. Si quos autem in monachos eiuſdem cœnobii clericos, vel conuerſos manus ſacrilegas in ueneritis inieciſſe, ipſos excommunicatos nuncietis, & faciatis ab omnibus tam diu euitari, donec paſſis iniuriam ſatisfaciant competenter, &c. veſtrarum, &c. Datum, &c. Idibus Iunii.

N. EPISCOPO VVARADIEN. vt ad ſedem Apoſtolicam venias abſoluendus.

SIgnificauit nobis venerabilis frater noſter S. Archiepiſcopus Colocen. quòd cum ipſe pro quibuſdam criminib. tuis, in te excommunicationis ſententiam protuliſſet, tu in abſolutione tua te confeſſus es eadem crimina commiſiſſe, & confeſſionem tuam redactam in ſcriptis, ſigillo tuo proprio roboraſti. Ipſe vero tibi ſub debito præſtiti à te iuramenti mandauit, vt apoſtolico te conſpectui præſentares, dignam à nobis pęnitentiam recepturus, & vſq; ad Natiuitatem Beatæ Mariæ proximo venturam, iter arriperes veniendi. Ne igitur tranſgreſſor tuę fidei videaris, qui teneris etiam, quod ſimplici verbo promittis, ducere ad effectum, fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus, vſq; ad prędictum terminum, cum eiuſdem Archiepiſcopi literis ad nos iter arripias veniendi, & apoſtolico te conſpectui repreſentes. Datum, &c. XVIII. Cal. Iulii, Pontificatus noſtri anno primo.

ILLVSTRI REGI VNGARIAE. quod viginti viros ad terræ ſanctæ limina profecturos, ad regni ſui pacem conſeruandam retinere liceat.

SPecialis dilectionis ſynceritas, quam circa progenitores tuos eccleſia. Roman. conſueuit habere, & prærogatiua deuotionis, quā Illuſtris recordationis B. pater tuus exhibuit apoſtolicæ ſedi, nos admonent propenſius, & inducunt,

vt

vt ſe ſicut ſpecialem eccleſiæ filium ſpecialius honoremus, & exaudiamus in illis, quæ ad honorem tuum, & pacem regni tibi crediti non ſit dubium prouenire. Sane ſignificaſti nobis, quòd cum nondum prorſus in Regno Vngariæ fuerit ſedata ſeditio, quin adhuc quorundam animi pręteritæ turbationis motibus excitati murmurent in occulto, guerram potius, quàm pacem amantes, dilecti filii N. Comitis Mozonis, & quorundã aliorum, qui ad viſitandam terram Natiuitatis dominicæ, crucem ſibi dominicam affixerunt, conſilio indiges, donec tibi, & regno tuo plena fuerit concordia reſtituta. Nos igitur honori tuo paterna volentes affectione conſulere, Serenitati tuę auctoritate præſentium indulgemus, vt prędictum Comitem Mozonem, & alios, quos de his, qui crucem ſumpſerunt tibi vtiliores videris, & quorum conſilium, & auxilium tibi cognoueris potius opportunum vſq; ad viginti, quandiu tibi propter turbationem Regni neceſſarium fuerit retineas: ita tamẽ quòd pro dilationis beneficio, aliquid dignum Domino recompenſent. Nulli ergo, &c. Datum, &c. XVI. Calend. Iulii.

NOBILI VIRO A. DVCI. DE Regni Vngariæ laudibus: & ne Regi bellum moueat.

EA ſemper eccleſiæ Romanæ Regnũ Vngariæ deuotio counivit illa ſemper dilectionis ſynceritas, eccleſiam eidem Regno coniunxit, vt apoſtolica ſedes Regno ipſi tàm in ſpiritualibus, quã temporalibus paternæ ſolicitudinis affectum curauerit impertiri, & Regnum ipſum à fide, ac vnitate ſedis apoſtolicæ nulla receſſerit tempeſtate. Inter cæteros autem, qui eidem Regno diuerſis tẽporibus præfuerunt, illuſtris recordationis B. quondam pater tuus eccleſiæ Romanæ deuotior extitit, & ſe, ac regnum ſuum in illius neceſſitatis articulo exponere nullatenus formidauit: quo tumeſcentibus ſchiſmaticorum cordibus noſtri piſcatoris nauicula tumultuoſis fluctibus iactabatur. Vnde nos, & prædeceſſores noſtros tantò amplius ad idem Regnum ſeruandum in ſtatum felicitatis antiquæ affectus hominis interioris induxit, quantò feruore fidei, & ſynceritatis conſtantiam eiuſdẽ patris tui in maiori neceſſitate probauimus, nec maculam in eo inuenimus aliquam, neq; rugam. Hoc igitur attendentes, ad honorẽ Chariſſimi in Chriſto filii noſtri N. Vngariæ Regis Illuſtris, ac tuum, & reformandã inter vos plenæ pacis concordiam, & cõſeruandam inuiolabiliter reformatam, tantò amplius aſpiramus, quantò vtrumque veſtrum dicti patris tui obtentu ſyncerius diligimus, & Regem ipſum ratione primogenituræ, ac regni, ſine tui iuris diſpendio intendimus præcipuè honorare. Vt igitur maneat inter vos fraterna dilectio, immo vt de die in diem potius augeatur, vt tu eidem Regi, tãquàm præcellenti debitam exhibeas reuerentiam, & honorem, vt ipſe tibi tanquàm duci à Deo miſſo deferat, & faciat ab aliis ſicut fratri deferri, Nobilitatem tuam rogamus, monemus, & exhortamur in Domino, ac per apoſtolica tibi ſcripta mandamus, quatenus taliter de cætero in fidelitate ipſius, ac deuotione perſiſtas, vt ſeruẽtis, ac fidelis ſeruitii nouitas aboleat offenſæ prętęritæ vetuſtatẽ: & ſic vos adinuicem mutuus vniat charitatis affectus, ſicut ſanguis paternos, & vterus maternus vniuit. Adhæc tibi diſtrictius inhibemus, ne in Regẽ, vel regnũ arma mouere præſumas, vel ſeditionem aliquam ſuſcitare; ne forſan amici te deſerant, ſi fratrem habueris inimicum, & de fide tua deſperare cogantur, ſi fraternæ, ac naturalis pacis fœdera te ſenſerint violare: ſciturus nos venerabilibus fratribus noſtris N. Strigonien. & N. Colocen. Archiepiſcopis, & eorum ſuffraganeis, per apoſtolica ſcripta diſtrictè præcipiẽdo mandaſſe, vt ſi contra memoratum Regem arma mouere, vel ſeditionem excitare præſumpſeris, te, ac tuos ſublato appellationis obſtaculo excommunicationis ſententia feriant, & totam terram tuam, & eorum ſubiiciant interdicto, Datum, &c. XVII. Calend. Iulii.

Illis ſcriptum eſt ſuper hoc.

N. *VLTRASYLVANO EPISCOpo. a Gregorio ſibi conceſſa priuilegia confirmantur.*

CVm à nobis petitur,&c. vſq; Aſſenſu. Priuilegium ſuper deſertum à dilecto filio Gregorio ſanctæ Mariæ in porticu Diac. Card. tibi indultum, auctoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti pagina communimus, ad maiorem autem huius rei euidentiam prædictum priuilegium huic noſtræ paginæ de verbo ad verbum duximus inſerendum. Gregorius de ſancto Apoſtolo Dei gratia ſanctæ Mariæ in porticu Diacon. Card. Apoſtolicæ ſedis legatus omnibus in Chriſto fidelibus, ad quos literæ præſentes deuenerint ſalutem,& oratio nem in Domino. Ne quorumlibet ſopitæ quęſtiones materiam recidiuæ contentionis inueniant, quod ſalubriter, & benèdiſpoſitum eſt, perpetuam debet ſtabilitatem obtinere,& iuxta maiorum monita literarum memoriæ commendari: ne proceſſu temporis in dubiam quęſtionem deueniat, quòd diffinitiuæ calculum conſtat ſententię ſuſcepiſſe. Cunctis igitur fidelibus volumus notum fieri, quòd cum occaſione huius verbi deſertum, quod verbum eſt in priuilegio Glorioſi, & illuſtr. Domini N. Regis Belæ, & noſtro ad preces eiuſdem Regis impetrato à nobis, & obtento ſuper conſtitutione præpoſiturę Vltraſyluanę, quam fecimus, cum prius officium legationis geſſimus in Vngaria, quæſtio eſſet orta inter venerabilem fratrem noſtrum A. Vltraſyluanen. Epiſcopum, & dilectum amicum noſtrum P. præpoſitum Cipinien. pro eo, quòd occaſione præfati verbi prępoſitus diceret, generaliter omnes Flandren. eccleſiæ ſuæ fuiſſe ſuppoſitos. Econtra Epiſcopus reſponderet Dominum Regem, & nos intellexiſſe de illis, duntaxat, qui tunc erant in illo ſolo daſerto, quòd glorioſę memoriæ G. Rex Flandrenſibus conceſſit, & de illis, qui in eodem tantummodo deſerto erant habitantium,& eo proceſſum eſſet, quòd quæſtio eadem ad Dominum PP. fuiſſet delata, & inde ad nos remiſſa, vt pote ad eũ cui interpretatio præfati verbi domini Regis mente, & voluntate explorata deberet eſſe certiſſima: præfatus Illuſtris, & Glorioſus Rex ad interrogationem noſtrám hanc interpretationem Veſprimii in præſentia magnatum ſuorum promulgauit, quòd non fuit eius intentionis tempore conſtitutionis præpoſituræ, nec poſtea, quòd alii Flandren. præpoſito eſſent ſubditi, niſi qui tunc tantummodo habitabant in deſerto, quòd ſanctæ recordationis G. pater ſuus Flandrenſibus conceſſerat,& in eodem futuris temporibus eſſent habitaturi. Nos verò idem cum Domino Rege ſentientes, & eandem interpretationem habentes in animo prædictum verbum, ſic interpretamur, quòd de nullis aliis Flandrenſibus intelleximus nec alios, prępoſiturę ſuppoſuimus niſi duntaxat illos, q tempore quo ipſam præpoſituram conſtituimus, in illo tantum habitabant, & erant habituri deſerto, quod G. Rex Flandrenſis prioribus conceſſit:& vt hæc noſtra, & Domini Regis interpretatio omni tempore plenum robur,& firmam ſtabilitatem obtineat, has inde literas ſcribi mandauimus,& ſigillo noſtro fecimus ſigillari. Decernimus ergo,&c. Datum, &c. XVII. Calend. Iulii.

N. *ARELATEN. ARCHIEPIſcopo, de reformando monaſterio Liſinenſi.*

AD reformandã in locis illis ſtatum religionis antiquæ, in quibus vigebat olim obſeruantia regularis affectuoſius aſpiramus: pręſertim cum loca ipſa nobis,& Eccleſię Romanæ nullo ſubiaceent mediante. Sane veridica multorum relatione comperimus monaſterium Liſinen. quòd olim religione florebat, & temporalibus abundabat, ad eum ſtatũ ſic miſerabiliter deuolutum, quòd nec regularia in eo inſtituta ſeruentur, nec fratres ibidem de ipſius poſſint facultatibus congruè ſuſtentari. Ne igitur monaſterio ipſi, quòd ſpecialiter Beati Petri iuris exiſtit noſtra videatur ſolicitudo deeſſe, quæ circa vniuerſas eccleſias diligentius vigilare tenetur, fraternitati tuę per apoſtolica ſcripta pręcipiendo mãdamus quatenus accedens ad locũ ſi per fratres

eiuſdem

eiuſdem ordinis religionem ibidem poſſe videris reformare, & reduci monaſterium ipſum in ſtatum, id ſummoperè ſtudeas adimplere, indulta tibi à nobis libera facultate excludendi de monaſterio quoſcunq; videris excludendos. Hoc etiam tuæ fraternitati præſentium auctoritate concedimus, vt ſi quos fratres eiuſdem ordinis, in alienis etiam epiſcopatibus commorantes, ad quodcunq; officium, ſeu etiam obſequium memorati monaſterii videris opportunos, vt per eos ibidem reformata, per ſolicitudinẽ tuam regularis inſtitutio, futuris temporibus obſeruetur, ab abbatibus ſuis tibi concedi poſtules, & niſi abbates ipſi ad tuam commonitionẽ impleuerint, eos tibi ab eorundem abbatũ obedientia prorſus abſoluere, & in prædicto monaſterio collocare. Quod ſi forſan id per fratres eiuſdem ordinis non potueris adimplere, Ciſtertien. ordinis viros, in eo noſtra fretus auct. inſtituas, per quos ſecundum ſtatuta Ciſtertien. fratrum, reformetur ibi monaſticus ordo, & futuris tẽporibus, dante Domino, inuiolabiliter obſeruetur. Si qui autem ſuper ordinatione ipſius monaſterii tibi duxerint reſiſtẽdum, canonica eos pœna percellas, & nihilominus omni prorſus appellatione ceſſante, in mandati noſtri executione procedas: prouiſurus attentius, vt mandatum apoſtolicum ad honorem Dei, & noſtrum ita prudenter, & fideliter exequaris, vt fraternitas tua, de qua plenam fiduciam obtinemus; ex hoc debeat nõ immeritò commendari. Datum Romæ apud Sanctum Petrum. Idibus Iunii.

N. *ARELATEN. ARCHIEPIſcopo. Vt in arearum inſula monachi, de Epiſcopi conſenſu, & voluntate, inſtituantur.*

AD audientiam noſtram noueris peruenisse, quòd cum olim in inſula Arearum fratres quidam Ciſtertien. fuerint commorati, eis à Sarracenis in captiuitatẽ deductis, quia locus eſt mari vicinus, ad eã ſe quidã regulares canonici tranſtulere. Verũ cũ ipſi præ nimia paupertate locũ ipſum, nec ædificiis poſſint, nec poſſeſſionibus ampliare, in eo monaſticum ordinem inſtitui deſiderant, ſecundum fratrum Ciſtertien. inſtituta, & id etiam Epiſcopus diœceſanus affectat. Ideoq; fraternitati tuę per apoſtoli ca ſcripta mãdamus, quatenus ſi ad hoc diœceſani Epiſcopi, & eorundem fratrũ concurrit affectus, in memorata inſula monachos Ciſtertien. inſtituas: facturus de canonicis memoratis, quod expedire videris ſecundum canonicam honeſtatem. Datum Romæ, apud Sanctum Petrum. XVII. Calend. Iulii.

N. *ARCHIEPISCOPO, ET N. Archidiacono Narbonen. Vt poſt appellationem ritè interpoſitam attentata remoueant, excommunicatumq́; abſoluant.*

ACcedens ad pręſentiam noſtram, dilectus filius Vu. Mãfridi monachus Sancti Saluatoris Ladouien. ſua nobis inſinuatione monſtrauit, quòd cum A. abbatẽ eiuſdem monaſterii, pro eo quod bona monaſterii dilapidauerat: Symoniam etiam, & periurium commiſerat nimis inhoneſtè viuendo, ad Sedem apoſtolicam appellaſſet, ſe, ac fautores ſuos eum bonis ſuis Apoſt. protectioni ſupponens, idem abbas Vu. Ademar monachum, qui prædicto Vu. Madfridi fauebat, ab adminiſtratione cellerariæ, quã de communi aſſenſu Capituli poſſidebat, ſpreta Sedis apoſtolicæ appellatione remouit. Præterea ſupradictũ Vu. Madfredi, & ipſum Vu. Ademar, & R. Guntardi monachos ipſius monaſterii per N. Lodouen. Epiſcopũ, & P. Giberti Rectorem eccleſiæ ſancti Petri, per omnes eccleſias ciuitatis Lodouen. fecit excõmunicatos publicè nunciari; quibus ſecundum formam fecimus eccl. beneficium abſolutionis impendi. Volẽtes igitur grauamini eiuſdem eccleſiæ prouidere, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mãdamus, quatenus reuocato in ſtatum debitum, quicquid poſt appell. ad nos legitimè factam inueneritis immutatum, ſuper præmiſſis omnibus, & aliis, quæ propoſita fuerint, inquiratis diligentius veritatem, & ſolum Deum habentes prę oculis, quod canonicũ fuerit,

ſubla-

ſublato appellationis obſtaculo ſtatuatis, & faciatis quod decreueritis per cenſuram eccleſiaſticam firmiter obſeruari. Memoratos Epiſcopum, & P. Giberti, qui poſt appellationem ad nos rationabiliter factam, pręfatos monachos excommunicationi ſubiicere minimè timuerunt, pœna canonica punientes. Quod ſi ambo, &c. Tu frater Archiepi. &c. Dat. Romæ, &c. III. Idus Iunii.

CAPITVLO SANCTI IOANnis Biſuntini. Vt Nouum illis collegium erigere, de Archiepiſcopi uoluntate, liceat.

QVoniam ex iniuncto nobis officio, ſubditorum animos ad charitatis opera diligenti ſolicitudine debemus inducere, & de bono ſemper ad melius inuitare, illis, qui, ſupernæ benignitatis gratia inſpirante, ſectatores bonorum operum eſſe volunt, & in veritate, & iuſtitia coram Deo ambulantes, creatoris ſui ſibi cupiunt conciliare fauorem, ſpecialius condeſcendere nos oportet & eorũ iuſtis petitionibus aſſenſum apoſtoli cum impertiri. Inde eſt, quòd cum in eccleſia ſancti Martini, quam habetis apud Salinum, iuxta facultates eccl. canonicorum ordinem velitis inſtituere, ſicut fuit inadiutorio noſtro propoſitũ. Nos veſtro propoſito grata volumus cõdeſcendere voluntate, vobis præſenti pagina indulgentes, vt habito aſſenſu venerabilis fratris noſtri Biſuntini archiepiſcopi, nullius cõtradictione, vel appellatione obſtante, tam laudabile propoſitum valeatis effectui mancipare. Dat. Romæ, &c. V. Idus Iunii, &c.

N. BISVNTINO ARCHIEPISCOPO, qua illum Indicta tamen purgatione, ab accuſatione Capituli abſoluit, quod eam debito tempore non ediderant.

LIcet in Beato Petro apoſtolorum principi ligandi, atque ſoluendi nobis a domino ſit attributa facultas, quã in ſubditis iuxta ſuorum exigentiam meritorum exercere liberè debeamus, exemplo tamen illius, qui omnes ſaluat, & neminem vult perire, libentius ad ſoluendum intendimus, quàm ligandum: & ſi nonnullæ ſunt culpæ, in quibus eſt culpa relaxare vindictam. Sane cum olim ex literis G. dec. S. Stephani, Gerardi cantoris S. Steph. Ioannis Salinen. T. de Grai, Io. de Vuareſca, O. Fauerniacen. archidiaconi, & Norandini ſubdiac. noſt. canonicorum eccleſiæ Biſuntin. ad apoſt. Sedis audientiam peruenißet, te varia crimina commiſiſſe; ac ab eis fuiſſe per eaſdem literas ſuper Periurio, crimine Symoniæ, & Inceſtu delatum, fel. recor. C. PP. prædeceſſor noſter ſeruata iudiciaria grauitate tibi certum terminum aſſignauit: quo reſponſurus obiectis, apoſtolico te conſpectui præſentares. Cum autem tu iuxta tenorem factæ tibi citationis ad Sedem apoſtol. acceſſiſſes, te, & dilectis filiis Io. & O. Archidiaconis apud Sedem apoſtolic. conſtitutis expectauimus aliquandiu, ſiqui forſan contra te procederent, & quæ de te literis intimauerant, proponerent in ſcribendo. Cæterum cum ne vnus etiam appareret, qui te impeteret de prædictis, ne aliquid de contingentibus omittere videremur, prædictis Archidiaconis vocatis ad præſentiam noſtram, & in noſtra, & fratrũ noſtrorum præſentia conſtitutis, quæſiuimus diligenter, ſi quid ſuper præmiſſis aduerſus te pro ſe, vel aliis proponere vellet, & quod ſcripſerãt legitimè demonſtrare. Ipſi autem quòd non propoſito accuſandi hæc ſcripſerant, reſponderunt: ſed quia tu ſuper quibuſdam incorrigibilis videbaris, quædam de te Sedi apoſtolicæ duxerant intimanda: ſed nuncius qui pro literis impetrandis acceſſit, mandati formã pręſumpſit excedere. Nos igitur famæ tuæ cõſulere capiẽtes, dictis canonicis contra te ſuper prædictis ſilentium duximus imponẽ ne te de cætero eis ſuper ipſis accuſare liceat, vel &t infamare: illius ſequẽtes exẽplũ qui, cũ mulieri dixiſſet Nemo te cõdemnabit mulier, & illa: Nemo Domine, nec ego (inquit) te condemnabo. Vade iã amplius noli peccare. Quia verò prædicti canonici citra vinculum inſcriptionis deſiſtere voluerunt, eis de iuris

Ca. Licet de accuſationib.

iuris permiſſione id nō duximus imputandū. Ne aūt in abſolutione tua nimis procedere videamur, quamuis potius in odore bonę opinionis Coepiſcoporū noſtrorū, quàm eorū infamia delectemur, venerabili fratri noſtro Cabilonē. Epiſcopo, & dilecto fil. N. Abbati de Firmitate inquiſitionem famę tuę duximus committendam. Datum Romæ, &c. quarto Idus Iunii.

CISTERTII, ET TVLLEI ABbatibus. ut Theſaurarius Biſuntinus ad perſonalem reſidentiam uocetur.

EX parte dilectorum filiorum canonicorum Eccleſiæ S. Ioannis Biſuntini, fuit in audientia noſtra propoſitum quòd cum theſaurariam eccleſiæ Biſuntinæ cuidam Teutonico, videlicet C. qui in Treueren. & Spiren. Eccleſiis redditus quamplures habere dignoſcitur, ad inſtantiam Othonis Comitis Burgundiæ † inuicti & coacti aſſignauerint licet neceſſitas multò plus exigat continuam reſidentiam theſaurarii, quàm alicuius perſonæ per ſpatium duorum annorum & amplius præfatus theſaurius non habuerit ad eccl. Biſunt. acceſſum: & ita theſaurarii locum incaſſum occupet: propter quod ipſa eccl. debito ſeruitio defraudatur, & multiplex ſuſtinet detrimentum. Quoniam igitur rationi, & æquitati conſonat, vt portet onus, qui percipit prouentus honoris: cum eccleſiaſticæ dignitates ad hoc fuerint inſtitutæ, vt hi qui obtinuerunt eas, dignè Domino famulentur: diſcretioni veſtræ per apoſt. ſcripta mandamus, quatenus memoratū C. vt in eccleſia Biſuntina, prout ex dignitate theſaurarii tenetur, reſidētiam faciat, moneatis diligentius, & ſtudioſius inducatis. Si uero monitis veſtris obtemperare noluerit, vel ſi fortè ſpōtaneus ceſſerit, vos auctoritate noſtra ſuffulti iuxta canonicas ſanctiones, & conſuetudinē eccleſiæ Biſunt. in ſubſtituendo theſaurario, ſublato contradictionis, & appellationis obſtaculo procedatis. Nullis literis &c. harum mentione, &c. Datum Romæ, &c. VI. Idus Iunii.

† alias inuiti.

N. MEDIOLANEN. ARCHIEpiſcopo Pontificis literæ ſunt recipiendæ & exequendæ, niſi obreptitiæ exiſtant.

CVm adeo ſcripta Sedis apoſtolicæ moderemur, vt ex certa ſcientia nihil in eis faciamus apponi, quod de iure debeat reprehendi: miramur non modicum, & mouemur, quòd quoties ad te, vel aliquos tibi ſubiectos noſtras literas deſtinamus, te ſuper his mirari reſcribis, ac ſi mādaremus aliquid inhoneſtum. Scripſiſti etenim nobis, quòd cum P. clericus in eccleſia Modenen. ſufficientem ſibi ſit præbendam adeptus, mirabaris, quòd pro receptione ipſius in eccleſia de Grongonſola prępoſito, & fratribus eiuſdem eccl. literas apoſtolicas miſeramus: cum ſi literarū noſtrarum diligenter ſeriem attendiſſes, nihil penitus inuenies in eis, qđ tuum debuiſſet animum offendiſſe: cum enim in literis ipſis, nec de præbenda ipſius P. mentio haberetur, nec Modenē. canonic. immo nec etiam clericus diceretur in eis, & in literis ipſis hæc eſſet adiecta conditio: Si dignus exiſteret ad eccleſiaſticum beneficium obtinendum & ſi eadem eccl. ex dono parentum ipſius quandam cappellam cum dote fuiſſet adepta, & à conſanguineis eius oblationes, & mortuaria pro tempore, & decimas perciperent annuatim, intelligere potuiſſes, qualiter literæ ipſæ fuerant impetratæ: in quibus de beneficio ipſius, pro quo ſcribebatur, mentio non fiebat. Ideoq; fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus cum ad te, vel tuos literæ apoſtolicæ diriguntur, earum tenorem diligēter attendas, & quod mandatur in eis, dum tamen nec per ſuppreſſionem veritatis, aut expreſſionem falſitatis obtentæ fuerint, facias effectui mancipari. Datum Romæ, &c. XIII. Calend. Iulii.

Cap. Cum adeo, de reſcriptis

N. PRAEPOSITO, ET CANOnicis Eccleſiæ Colocen. Qua ex certis villis decimas percipiendi Ius iis confirmat.

CVm à nobis petitur, &c. vſq; ad verbum Aſſenſu. Decimas villarum in

in Colocen. parochia Zumuz circum minoris Eſter: in parochia Ocur, Terechię, Varod, Cheud, & Cheud pdiũ Hyppoliti Scolounta, Varos Ytoud: in parochia Budrug, Luaſcu, Buu, Ban: prædiũ dom. Cheucuucheton: in paroch. Cameras, Egres, Thoboid, & totius parochiæ eccleſiæ de Miger: agnos etiam villarum Sarmegi, Ichaſei abbatis Vdlaorchariã, Doboſa maioris, Doboſa minoris, poſciba, Cheul, Scetii vobis à vener. fratre noſtro Archiepiſcopo Colocen. conceſſas, ſicut prędicta omnia iuſtè, ac ſine controuerſia poſſidetis, & in eiuſdem Archiepiſcopi authentico plenius continetur, vobis, & per vos eccleſię auct. apoſt. confirmamus, & præſentis ſcripti pagina communimus. Nulli ergo, &c. Datum, &c. vt ſuprà Idibus Iunii.

N. COLOCEN. ARCHIEPISCOPO. qua committitur illi inſtauratio cœnobij Sancti Stephani.

AD audientiam noſtrã noueris peruenisſe, quòd inclytæ recordationis Dux Belus, olim in Archiepiſcopatu tuo in proprio fondo ſuo, q appellatur Caet, monaſteriũ in prothomartyris Stephani honorem conſtruxit, adeo illud amplis poſſeſſionibus, redditibusq; ditauit, quòd XXX. monachi in eo, ſecundũ Beati Benedicti regulam Domino ſeruientes, ſuſtentationẽ ſufficienter habebant, & hoſpites & pauperes ad ipſum monaſt. diuertentes, procurationẽ recipiebãt de neceſſariis cõpetentem: quadringentas etiam marchas argenti (præter cruces, & calices) idem nobilis eidem loco ad ipſius eccleſiæ conceſſit ornatũ. Cumq; poſt multa tempora prædicti fratres ſuum ibidem impendiſſent Domino famulatum, tandẽ de voluntate regia bonæ memoriæ. A prædeceſſore tuo, ſuum in parte præbente cõſenſum, canonici Sancti Abrææ de valle Ebron, idem cœnobiũ eſt collatũ, tali cõditione oppoſita, videlicet: ſi Sedis apoſtolicæ moderatio trãſlationem huiuſmodi approbaret, & duceret, ſuſtinendã. Verum dicti canonici monachis prænominatis excluſis, auctoritate apoſtolica nullatenus cõparente, monaſteriũ ipſũ intrarũt: per quorum adminiſtrationem inutilem, adeo bona eiuſdem cœnobii dilapidata noſcuntur, poſſeſſionesq; diſtractæ, quòd ipſum monaſterium propter nimiam paupertatem deſerere ſunt coacti, vix in eo tribus ſolummodo remanentibus: qui cum rubore, & verecũdia multa, in eo (ſicut dicitur) cõmorantur. Quia igitur de ipſius proceſſu negocii nobis plenè non cõſtitit, diſcretioni tuę, de qua plenè cõfidimus, ipſius monaſterii ordinationem, auctoritate præſentium committentes, fraternitati tuę p apoſtolica ſcripta mãdamus, quatenus eiuſdem cœnobii vtilitate penſata, ſolum Deum præ oculis habẽs, quicquid de ipſius inſtitutione, ſiue de reducendis monachis in monaſteriũ ipſum, ſeu dimittendis in eo canonicis nominatis, ſecũdum Deum videris ſtatuẽdũ, auctoritate noſtra ſine omni cõtradictione, & appellatione obſtante inſtituere non omittas: ità quòd idem monaſterium in meliorem ſtatum poſſit tua ſolicitudine faciente reduci, & nos cum audierimus prouidentiam tuam, debeamus dignis in Domino laudibus commendari. Datum Romæ.

N. GRADEN. PATRIARCHAE. Vt Concordia Inter eccleſiam S. Saluatoris, & eccleſiam S. Bartholomæi de Venetiis inita ſeruetur.

CVm dilecti filii G. prior Eccleſiæ Sancti Saluatoris, quæ Canonicorum eſt regularium, & D. Sindicus Eccleſiæ Sancti Bartholomæi de Venetiis, quæ eſt ſæcularium clericorum, pro quæſtione, quę inter ipſas eccleſias vertebatur, ad Sedem apoſtolicam acceſſiſſent: dilectum filium P. tituli S. Cæciliç presbyt. Cardinalem eis cõceſſimus auditorem: in cuius audientia Prior propoſuit memoratus, quòd felicis recordationis Lucius, & ad eius imitationem Vrbanus, Gregorius, & Clemẽs pdeceſſores noſtri, tum pro diſſenſione ſedanda, tum etiã pro Religione fouenda, Eccleſiã S. Bartholomæi, per venerab. fratrẽ noſtrum M. Caſtellanũ Epiſcopũ Eccleſiæ

ecleſiæ Sancti Saluatoris adiungi, & perpetuò ſubiici mandauere:& demum cum per Caſtellanum Epiſcopum id nullatenus fuiſſet executioni mandatũ, bonę memorię Cęleſtinus prædeceſſor noſter, idem eidem Epiſcopo iniungendo præcepit, mandans venerabilib. fratrib. noſtris N. Exulan. & N. ciuitatis nouæ Epiſcopis, vt ipſo in executione huius mandati ceſſante, illi hoc exequi non differrent. Vnde idem caſtellanus Epiſcopus, quod iniunctum ei fuerat, ſtatim executioni mandauit, ipſum Priorem inueſtiens de prædicta eccleſia, & per clericum ſuum in eius corporalem poſſeſſionem inducẽs & ideo poſtulabat, vt quod ab eo de mandato Sedis ap. factũ erat, auct. noſtræ robore firmaretur. Econtra vero ſupradictus D. pro eccleſia S. Barth. reſpondendo propoſuit, quòd, cùm olim inter prædictas eccleſias, ſuper iure parochiali quęſtio verteretur, & à bo. memoriæ Lucio Papa iudicibus delegatis commiſſa fuiſſet, per eoſdem iudices inter eas amicabilis compoſitio interuenit: quæ fuit ab vtraque parte præſtito iuramẽto recepta & redacta in publicum inſtrumentũ, nec non & longo tempore obſeruata. Vnde omnes ſupra nominatas literas aſſerebat per ſubreptionem à Sede apoſtolica impetratas, cum in eis nulla mentio facta fuerit de compoſitione prędicta. Adiecit inſuper, quòd prædictus Caſtellanus Epiſcopus in negocio ſine cauſæ cognitione proceſſit, clericis eiuſdẽ eccleſiæ ignorantibus, & penitus inconſultis: ex quo graue ſcãdalum in ipſa ciuitate proponebat exortum. Prætereà ſuprà nominatus prior, coram prædicto Cardinali fuit in iure cõfeſſus, quod præſcripta cõpoſitio recepta fuit ab vtraq; parte, & ſine q̃ſtione ſeruata vſq; ad obitũ Ioãnis olim plebani Sancti Bartholomæi, à cuius deceſſu nondum quinquennium eſt elapſum. Cum autem iam dictus Cardinalis, quæcunq; fuerant hinc inde propoſita, nobis, & fratribus noſtris fideliter retuliſſet: nos intelligentes nominatas literas per ſuppreſſiones veritatis, q̃m in eis nulla mentio de cõpoſitione fiebat, nec non & per expreſſionem falſitatis, quoniam ab ipſis eccleſiis compoſitio ſeruabatur, obtentas. Et quia licet executio prænominato Caſtellano Epiſcopo fuerit demandata, oportebat tamen de veritate precũ inquiri: nihilominus attendentes, q̃ quod pro ſcandalo tollendo fieri dicebatur, maius ſcandalum generabat: ſicut etiam tàm ex literis tuis, quàm dilecti filii N. Ducis Venetorũ, nec non & aliorũ plurium, nobis eſt intimatũ, de communi fratrum conſilio, ſanctæ recordationis Gregorii PP. veſtigia imitantes: qui veritate comperta, prædictam cõpoſitionem ſeruari mandauit, prout ex literis, quas dictus prior in giudicio nobis & fratrib. noſtris exhibuit, conſtitit euidenter: licet religioſis & piis locis, quantum cum Deo poſſumus, fauorẽ velimus apoſtolicum impertiri: quia tamẽ oportebat nos quæſtionem propoſitam, ſecundũ iuſtitiã terminare, ipſam compoſitionẽ decreuimus ratam, & firmã habendã, non obſtãte, quod factũ eſt ab Epiſcopo Caſtellano, per literas ab apoſtolica Sede ſubreptas, cum mendax peccator carere debeat impetratis. Ideoq; fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus eandẽ compoſitionẽ, ſicut ſine prauitate facta eſt, & ab vtraq; parte recepta, facias irrefragabiliter obſeruari. Si q. contra eã venire præſumpſerint, ſubl. appellationis impedimẽto, per eccleſiaſticã diſtrictionẽ à ſua præſumptione cõpeſcens. Datum Romæ, &c. XIIII. Calend. Iulii, &c.

HVGONI ABBATI, ET CONuentui Sancti Zenonis Veronen. Quæ per ſententiam decidit cauſam ipſorum contra eccleſiam Sancti Proculi, de ſubiectione.

CVm inter vos ex vna parte pro eccleſia veſtra, & Muſetum Archipreſbyterum, & clericos Sancti Proculi nomine eccleſiæ ſuæ, ſuper ſubiectione ipſius eccleſiæ Sancti Proculi, & aliis multis articulis q̃ſtio verteretur, tibi fili abbas, & ipſi Archipreſbytero in noſtra præſentia cõſtitutis, venerabiles fratres noſtros P. Compoſtellanum Archiepiſcopum, & O. Terdonen. Epiſcopum, tunc apud Sedem apoſtolicam cõmorantes dedimus auditores: ſed ipſo Epiſcopo litẽ pendente, ab vrbis partibus recedente, dilectum

filium M.Subd.& cappellanum noſtrum
loco eius curauimus ſubſtituere: in quo
rum pręſentia ex parte tua fili abbas fuit
propoſitũ, quòd dicta eccleſia Sãcti Pro-
culi monaſterio Sancti Zenonis pleno iu
re debet eſſe ſubiecta, videlicet in inſti-
tutione, deſtitutione, vel inueſtitura Ar
chipresbyteri,& eiuſdem fidelitate ipſius
& fratrum obedientia,correctione,repre
ſentatione ad ordines,tonſuratione, ſu-
ſceptione Chriſmatis,ſtatiis,& letaniis,
& aliis ſimilib. per quæ plena ſubiectio
declaratur. Ad quod probandum inſtru-
mentum publicum conceſſionis bon.me
moriæ Brunonis quondam Veronen.Epi
ſcopi pars tua in medium producebat:
quam conceſſionem ſucceſſor eius The-
baldus ratã habuit, & etiam confirma-
uit. Super his quoq; tã Patriarcarũ Aqui
leien. Quam Roman. Pontificum priuile
gia,confirmationes induxit: quorum v-
nus ſcilicet Gotefridus, de ſubiectione
plenaria in priuilegio ſuo euidenter ex-
preſſit, quòd ſub teſtimonio Riprandi
quondam Veronen. Epiſcopi, qui eiuſ-
dem eccleſiæ Archipresbyter extitit fa-
ctum fuerat,& completũ, & in eo à Prio
re monaſterii Sancti Zenonis mandauit
vice ſua ſubſcribi,ſicut in inſtruměto pu
blico continetur,adiecit etiam pars tua,
quod inter Nobilem quondam abbatem
eiuſdem monaſterii, & Sicherium Archi
presbyterum,& fratres ipſius, procedẽte
tempore,de fidelitate, & obedientia ma
nuali controuerſia fuit exorta. Ad quæ
duo dictus Archipreſbyter cum fratrib.
ſuis, ſe duntaxat teneri negabat & ſuper
his teſtes producti fuerunt. Tandem præ
fatus T. Veronen. Epiſcopus rationibus
vtriuſq; partis auditis, & cognitis quon
dam Cardinalem ſequens à quo fue-
rat iudicatum, quòd vel Archipresby-
ter eccleſiam dimitteret,aut abbati obe-
dientiam repromitteret: credens etiam,
quòd teſtes vera depoſuerint coram eo,
qui de fidelitate manifeſtum protulerãt
teſtimonium idem, & ipſe ſententiali-
ter diffiniuit,ſicut in inſtrumento publi-
co proſpeximus contineri. Cuius ſen-
tentia cum nulla fuerit appellatione ſu
ſpenſa in rem tranſit iudicatam: quam
aſſerebat nullo poſſe iuris remedio atten
tarià cuius prolatione, vſq; ad tempo-
ra iſta, quinquaginta annorum ſpatium
eſt tranſactum: per quos, quod monaſte-
rium Sancti Zenonis præfatam eccleſiã
pleno iure poſſederit, & quod prędictus
Archipresbyter, & fratres eius præteriti,
& præſentes,obedientiam abbatib.Sãcti
Zenonis fecerint, tonſuram ab ipſis rece
perint, & in aliis, quæ præmiſimus ob-
ſequia ſibi præſtiterint, per teſtes, & in-
ſtrumenta probauit:& ſic vſq; ad tempus
litis nuper exortę, monaſterium in poſ-
ſeſſione fuiſſe firmiter aſſerebat: quærens
eccleſiam Sancti Zenonis à nominato
Archipresbytero ſuper quibuſdã de præ
miſſis indebitè moleſtari. Tribus ergo
pręcipuè rationibus ſuam aſſertionẽ pro
ponebat eſſe munitam, videlicet per pri-
uilegiorũ confirmationem, per auctorita
tem ſententiæ,& per temporis longęuita
tẽ: vt quaſi funiculus triplex difficilè diſ-
ſoluatur. Ex oppoſito verò, memoratus
Archipreſbyter prædicta omnia mona-
ſterio competere denegabat, præmiſſis
rationibus ſic reſpondens: quòd cum in-
ſtrumentum conceſſionis prædicti B.Epi
ſcopi non fuerit publica manu confe-
ctum,nec ſigillo Epiſcopali munitum: &
propter raſuras quaſdam ſuſpectum pri-
ma facie videretur, parti ſuæ nec pote-
rãt,nec debebat præiudicium generare:
& ſic nec cæteræ probationes abbatis,vt
cõfirmationes,& priuilegia ex ipſa dona
tione pendentia, cum quaſi arenoſo fun
damento, & arundineo baculo niteren-
tur, & principali non valente nullam
haberent acceſſoria firmitatem. Quod
etiam parti ſuæ, ſententiam memorati
T. Veronen. Epiſcopi. non noceret illa
ratione dicebat: quia non continebat
abſolutionem,vel condemnationẽ,cum
ſub alternatione, prælata fuiſſet,ſicut &
ſententia Cardinalis, quæ cum in me-
dium produci non poſſet, nec prodeſſe
poterat,nec obeſſe: præſertim,cum & pro
latam eſſe penitus denegaret, cõtra quã
etiam ſi prolata fuiſſet,nec appellatione
ſuſpenſa,poterat tamen agi de falſo: cũ
ex inſtrumento prædicti B. Veronen.Epi
ſcopi,per vitium raſuræ falſato, lata fuiſ
ſet. Sed nec teſtes ex tenore ſnīæ dicitur
depoſuiſſe iurati quare nulla fides eis

fuerat

fuerat adhibenda. Longæuitatem etiam
temporis, ſeu præſcriptionē eccleſiæ ſuæ
non poſſe nocere dicebat: quia pars ad-
uerſa nulla ratione probauerat ſubie-
ctionem continuam, vel frequentem, ſed
quod eccleſiæ Sancti Proculi quandoq;
præfuit abbatia. Cæterùm ad aſſertionē
intentionis ſuę, pars Archipreſbyteri prę
dicti ſupradicti B. Veron. Epi publicũ pro
tulit inſtrumentum, antiquius illo quod
fuerat à iã dicto abbate productũ: in quo
idem Epiſcopus lachrimabiliter poſtulã
tibus Archipreſbytero, & clericis Sancti
Proculi, ſub pęna excõmunicationis fir-
miter repromiſit, quòd nunquam alii ſu
biiceret eccleſiam nominatam, quàm ec
cleſiæ Sancti Firmi Archipreſbiter, & cle
rici audierant ab Epiſcopo ſupponendã.
Cuius factum dictus T. ſucceſſor illius
ſuis literis confirmauit: contra quas nul
la ratione veniſſent, ſi pręfatus abbas, cũ
ſubiectionis ab eis literas, de quibus prę
miſimus, impetrauit, quæ geſta fuerant
expreſſiſſet. Ideoq; abbatis reſcripta, per
ſuppreſſionē veritatis, adhibita fraude di
cebat obtenta. Idem etiam Archipreſby
ter, libertatem eccleſiæ volens oſtende-
re, quod ipſe cum clericis ſuis ſine abba
tis licentia locauerit, & diſlocauerit, &
cappellas ſanctorum Viti, & Maximi or-
dinauerit, conuerſas, & alias in eis po-
nendo perſonas: & quòd caneuarios, &
alios officiales in eccleſia ſua liberet in-
ſtituerit, & ab eccleſia Cathedrali quan
doq; Chriſma receperit, quandoq; à mo
naſterio nominato, diſpoſitionib. teſtiũ
legitime comprobauit. Verum pars abba
tis, vt reſponſionē aduerſę partis elide-
ret, quæ inſtrumentum donationis viri-
bus carere dicebat, illius temporis alia,
inſtrumēta produxit: vt ex eorũ collatio
ne, cũ nõ eſſent publica manu cõfecta, in
ſtrumentũ ſuũ authenticũ appareret: cũ
ſimplicitas hominũ illius temporis talia
nõ requireret, ſed pars aduerſa, & illud,
& alia reprobabat. Porrò inſtrumēta par
tis aduerſę, quę notam falſitatis habere
pars proponebat abbatis, etiã ſi vera eſ-
ſent, in nullo ſibi poſſe nocere dicebat cũ
in priori iudicio fuiſſent exhibita: vbi &
hęc, & alia, quę poſſet obiicere pars ad-
uerſa ſiue omiſſa fuerint, vel etiam alle-
gata audiri vlterius non deberent, nè li-
tes fierent immortales: quæ prætextu in-
ſtrumenti poſt reperti non debent vlla-
tenus inſtaurari. Quærela quoq; falſi,
quã volebat proponere pars aduerſa; vi-
ginti annorum ſpatium nõ excedit: & cũ
à tempore latæ ſentētiæ quadraginta an
ni, & amplius, à tempore verò litis mo-
tæ, trienniũ ſit elapſum, quærela falſi nõ
poterat vlterius intentari. Cum itaque
hæc, quæ præmiſimus, & ſimilia multa
præfati auditores nobis, & fratribus no-
ſtris prudēter, & fideliter retuliſſent, nos
cõicato fratrum noſtrorũ conſilio, quam
uis fortè dicto inſtrumento donationis
non ſit plurimũ innitendum, nec confir-
mationib. vel priuilegiis, quę de ipſo cau
ſam, & originē acceperunt: attendentes,
quòd quantum ad litigantes ipſos ius ex
ſententia factum fuit, poſtquã in rem trã
ſiit iudicatam, etiam ſi contra ius litiga-
toris lata fuiſſet: cum contra ius cõſtitu-
tionis expreſſe lata non fuerit, veritate
geſtorum ſermonib. præualente, quæ præ
ſumuntur ritè per omnia celebrata: ſta-
tuimus, & per ſententiã diffinimus, vt Ar
chipresbyter Sancti Proculi, qui pro tem
pore fuerit, fidelitatem, & obedientiam
præſtet abbati Sancti Zenonis. Et quia
de aliis Capitulis tunc controuerſia non
fiebat, cũ pars aduerſa in priori iudicio
ſe ſuper his abbati ſubditã non nega et,
decernimus, vt eccleſia Sancti Proculi
monaſterio Sancti Zenonis pleno ſit iure
ſubiecta. Et vt Archipresbyter, & clerici
memorati ſuper his, ſ. inſtitutione, deſti-
tutione, & cæteris articulis memoratis,
quæ pro monaſterio in iudiciũ deducta
fuerunt, abbati Sancti Zenonis tanquam
ſubditi prælato reſpondeant: Chriſma
quoq; à monaſterio Sancti Zenonis reci
piant, & ſic eo mediante ab eccleſia Ve-
ronenſi. Verum dicti Archipresbyter, &
clerici locandi, diſlocandi, emendi, ven
dendi etiam res modicas ipſius eccleſiæ,
non autem maximas, per quas immobi-
lia, & ornamenta, & vaſa ſacra intelligi
volumus, caneuarios etiã, & alios officia
les eccl. inſtituendi, & officiandi præfa-
tas cappellas ſuas, & inſtituēdi clericos,
& incluſas in eiſdem cappellis, ſine abba
tis licentia, liberã habeant facultatē, diſ-

modo ſuper præmiſſos officiales eidē ab
bati correctio tanquā ſuper ipſis clericis
eccleſiæ S.Proculi reſeruetur. Eligendi et
ſibi fratres,& præficiendi ſibi Archipreſ-
byterū: qui iam dicto abbate inueſtiturā
accipiat,& eidē obedientiā repromittat:
præſentandi quoq; ordinādos abbati, &
eo mediante Veronen. Epiſcopo, ac ce-
lebrandi baptiſma, plenam poteſtatem
eos habere cenſemus. Nulli ergo &c.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum
XIII. Calend. Iulii.

RADVLFO ABBATI ECCLESIAE *Sanctæ Oſytæ de Chuc, eiusq; fratrib. tā præ ſentibus, quàm futuris regularem vitam profeſſis in perpetuum. De ordinis priuilegiorūq; confirmatione,& norma viuendi.*

PIæ poſtulatio voluntatis effectu de-
bet proſequēte compleri: vt & deuo-
tionis ſynceritas laudabiliter eniteſcat,
& vtilitas poſtulata vires indubitanter
aſſumat. Eapropter dilecti in Domino fi
lii,&c. vſq; ad uerbū Annuimus. Et præ-
fatam eccleſiam Sanctæ Oſytæ, in qua di
uino mancipati eſtis obſequio, ſub Beati
Petri,& noſtra protectione ſuſcipim⁹, &
præſentis ſcripti priuilegio cōmunimus.
In primis ſiquidem ſtatuentes, vt ordo
canonicus, qui ſecundum Deum, & Bea
ti Auguſtini regulam, in eadem eccleſia
inſtitutus eſſe dignoſcitur, perpetuis ibi-
dem temporibus inuiolabiliter obſerue
tur. Præterea quaſcunq; poſſeſſiones,&c.
in quibus hæc propriis duximus expri-
menda vocabulis: Locum ipſum, in quo
præfata eccl. ſita eſt, cum omnibus per-
tinentiis ſuis: totum manerium de Chuc
cum omnibus pertinentiis ſuis: Eccle-
ſias de Sudminiſtra,& de Meilande cum
duabus hidis terræ, & Marſico, & deci-
mis,& omnibus pertinen. ſuis: eccleſiam
de Clacheton: eccleſiam de Hoilanda:
eccleſiam de Micheleſtouue: eccleſiā de
Huggelleia: eccleſiam de Petham: eccle-
ſiam de Denham: eccleſiam de Sopilād.
eccleſias de Blieburc: eccleſias de Sto-
uuemarchet: eccleſiam de Neuthonia,&
eccleſiam de Hilleiauuerri, cū omnib. li
bertatibus, & pertinen. ſuis, ſicut in au-
thenticis donatorum & Epiſcoporū no-
ſcitur contineri. Tranſactionē inſuper,
quæ inter eccleſiam veſtram,& eccleſiam
Sancti Pauli Londouien. ſuper eccleſiis
de Sudminiſtra & de Meilande,& de A-
leſtron, & earum pertinentiis amicabi-
liter interuenit, ſicut ſine prauitate facta
eſt,& ab vtraque parte recepta, & hacte
nus obſeruata, & in inſtrumentis exinde
confectis continetur, auctoritate apoſto
lica confirmamus. Sanè noualium veſtro
rum, quæ propriis manibus, &c. liceat
quoque nobis, clericos,& laicos,&c. pro
hibemus inſuper, vt nulli fratrum veſtro
rum,&c. niſi arctioris religionis obtentu
&c. diſcendentem verò, &c. cum autem
generale interdictum terræ fuerit, &c.
Chriſma verò,&c. per diœceſanum Epi-
ſcopum gratis, & ſine prauitate aliqua
vobis volumus exhiberi. Prohibemus in
ſuper, vt infra fines Parochiæ veſtræ nul
lus ſine aſſenſu diœceſani Epiſcopi,& ve
ſtro cappellam, &c. ſaluis tñ priuilegiis
Rom. Pontificū. Ad hæc nouas,& indebi
tas exactiones, ab Archiepiſcopis, Epi-
ſcopis, Archidiaconis, ſeu Decanis, aliiſ
que omnib. eccleſiaſticis, ſæcularibuſve
perſonis omnino fieri prohibemus. Liber
tates præterea, & immunitates,&c. ſepul
turam præterea,&c. ſalua tamen iuſtitia
illarum eccleſiarum, à quibus,&c. obeun
te verò,&c. Paci quoque ac tranquillita-
ti veſtræ,&c. decernimus ergo,&c. Si qua
igitur. Datum Romæ apud ſanctum Pe
trum, per manum Rainaldi, Domini PP.
Notarii, Cancellarii vice agentis, Idibus
Iunii, Indictione prima Incarnationis
Dominicæ. Anno M.C.XCVIII. Pon-
tificatus verò Domini Innocentii PP.
III. Anno primo.

N. SECOBIEN. EPISCOPO. *Aſſentium, vel etiam temerè repugnantium ſen tentiis neglectis, præualeant maiora & ſa niora ſuffragia reliquorum.*

CVm à nobis petitur,&c. vſque Effe-
ctum: Sanè ſicut nobis intimare cu-
raſti, cum in eccleſia tua vis aliquem ca
nonicum, ſeu portionarium ordinare, li
cet multorum habeas in ipſa ordinatio-
ne conſenſum, pauci tamē quandoq; nō

tam

tam de ratione, quàm propria volunt ate ipſam ordinationem impediunt, & te in ipſa procedere nõ permittunt. Nolentes igitur, vt inſtitutiones eccleſiaſticæ tali occaſione temerè valeant impediri, fraternitati tuæ auctoritate præſentiũ indulgemus, vt niſi à paucioribus & inferioribus, aliquid rationabile obiectum fuerit, & oſtẽſum, ordinãdi canonicos, ſeu portionarios, appellatione remota, liberam habeas facultatem, ſemperq; præualeat, & ſuum conſequatur effectum, quod cum maioris, & ſanioris parte Capituli per te fuerit inſtitutũ: quòd ſi aliqui fortè ſe duxerint abſentandos, dum volueris in huiuſmodi ordinatione procedere, & accedere vocati noluerint, eorum appellatione, ſeu contradictione nequaquam obſtante, noſtra fretus auctoritate procedas. Nulli ergo, &c. Datum, &c. IIII. Idus Iunii.

N. ABBATI MONASTERII Sancti Germani Antiſiodoren. Eiuſque fratribus, tàm præſentibus, quàm futuris regularem vitam profeſſis in perpetuum. De eorum priuilegiis, & quod recipiantur ſub protectionem Apoſtolicam.

EFfectum iuſta poſtulantibus indulgere, & vigor æquitatis, & ordo exigit rationis: præſertim quando petentium voluntates, & pietas adiuuat, & veritas non relinquit. Ea propter dilecti in Domino filii, iuſtis poſtulationibus clementer annuimus, & præfatum monaſterium, in quò diuino mancipati eſtis obſequio, ad exemplar prædeceſſorum noſtrorum, felicis memoriæ Eugenii, Adriani. Clemẽtis, & Cœleſtini, Romanorum Pontificum, ſub Beati Petri, & noſtra protectione ſuſcipimus, & præſentis ſcripti priuilegio communimus. In primis ſiquidem ſtatuentes, vt ordo monaſticus, qui ſecundum Deum, & Beati Benedicti regulam, in eodem monaſterio inſtitutus eſſe dignoſcitur, perpetuis ibidem temporibus inuiolabiliter obſeruetur. Præterea quaſcunque poſſeſſiones, quæcunque bona, & cæt. vſque ad permaneant: in quibus hæc ꝓpriis duximus exprimenda vocabulis: Locum ipſum, in quo præfatum monaſterium ſitum eſt, cum omnibus pertinen. ſuis. In Epiſcopatu Antiſiodoren. eccleſiam Sãcti Lupi, eccleſiam digiæ, eccleſiam de eſcant, eccleſiam de patriniaco, eccleſiam de blaagniaco, eccleſiam de banna, eccleſiam de venneto, eccleſiam de pratili, eccleſiam de irenziaco, eccleſiam de ariaco, eccleſiam de ſaliniaco, eccleſiam de roureto, eccleſiam de Caſtro Sancti Ferreoli, eccleſiam, quæ dicitur ſanictos. Monaſterium Meleredem. cum adiacentibus eccleſiis, videlicet eccleſia Sancti Petri de ipſo burgo, eccleſia Sanctæ Columbæ, eccleſia Sancti Boniti, eccleſia Sancti Amandi, & eccleſia annaio. monaſterium Sancti Saluatoris, cum adiacente eccleſia Sancti Ioannis Baptiſtæ, monaſterium de ſaſſiaco, cum adiacentibus eccleſiis Sancti Chriſtophori, & Sancti Machuti, quindecim ſolidos in eccleſia de Aſneriis, monaſterium de bello monte, monaſterium Sancti Verani, cappellam de verone, cappellam de ſoerus. In parrochia Senonen. eccleſiam de agriaco, eccleſiam de fains, eccleſiam de Sancta Cruce, quicquid habetis in eccleſia de corberiis, eccleſiam de ſancaſio, eccleſiam de hulmedo, eccleſiam de altaripa, eccleſiam de montẽ Sãcti Sulpitii, eccleſiã debooliaco, monaſterium Sancti Florentini, cum cappella Vicecomitis, & aliis pertinentiis ſuis, monaſterium airaldi cum pertinen. ſuis, & eccleſiam de eureio. In Epiſcopatu Trecen. eccleſiam de brittiniaco, cum cappella de valle charzi. In Epiſcopatu Lingonenſi, Monaſterium Sancti Leodegarii, cum adiacentibus eccleſiis, videlicet eccleſia Sanctæ Mariæ in eodem Burgo, eccleſia de moſteriolo, cum capella de æſtinal, & de cirins, eccleſia de magniaco, eccleſiã de maſſiliaco, & eccleſia de beſueta, monaſterium Sancti Valentini, cum eccleſiis de niceto, delauia, de ponziaco, eccleſiam de linorellis, eccleſiam de cariſſiaco, eccleſiam de palmis cum eccleſiam de annaio. In Parrochia biſuntinen. monaſterium de palmis cum eccleſia eiuſdem Caſtri, eccleſiam de tumbeio. In epiſcopatu Eduen. Eccleſiam de luciaco, ius, quòd habe-

ſis in eccleſia Vltiniaco,eccleſiam de di
ſengiaco : in eccleſia de maniaco', noué
Sol.& obulum. In epiſcopatu Niuernié.
monaſterium Sãcti Petri de diſeſia , cum
cappellas Sanctæ Mariæ Magdalenæ , &
Sancti Martini:in eodẽ Caſtro eccleſiam
Sancti Mauritii, eccleſia Sancti Leodega
rii: quicquid habetis in eccleſia de toria
co, monaſterium de maſſillis,cum eccle
ſiis de viridi prato de monterrãt,de tais,
de vendeneſſa,& de Sancto Iacobo,mo-
naſterium de Caſtellion. cum cappellis
eiuſdẽ Caſtri , videlicet Sanctæ Mariæ,
Sanctæ Ceciliæ,& Sanctæ Mariæ Magda
lenæ : eccleſiam de aluia cum cappella
Sanctæ Marię,eiuſdẽ.villæ:eccleſiam de
fraxineto, eccleſiam de carniaco,eccle-
ſiam Sanctę Mariæ de cappella,de catis.
In epiſcopatu Nanneten. monaſterium
Sancti Germani de aueto,quicquid nobi
lis vir Rainaldus de caſtellione, & Eliſa
bet vxor ſua vobis in eleemoſynam con
tulere , ſicut in ſcripto eorũ authentico
continetur . Libertates,& immunitates,
quas habetis in Burgo S.Petri de dideſia
à Nobili viro Raynaldo,vobis cõceſſas,
ſicut in eiuſdẽ authentico cõtinetur. Ca
ſtrum S.Germani cũ Burgo,villam de di
gia,grangiã de recognito:villã de eſcãz,
villa de orgiaco , medietatẽ nemoris de
brueria, tã in iuſtitia,quàm in redditib⁹
quoquomodo perueniant:villam de Pa-
triniaco: grangiã de vilamer,grangiã de
Neiron. cũ appendittiis ſuis quicquid ha
betis apud Soerias:grangiã de carmeyo,
villam de vanneto, villã de balniaco ,
medietatẽ villę nouę,villã de Cheriaco,
quicquid habetis in villa de roureto , in
villa de altaripa , in villa de hulmeto,in
villa de monte ſancti Sulpitii,in villa de
booliaco:grangiã de groſſo boſco,gran-
giam de villari vinoſo , cum appendittiis
ſuis,grãgiam de betriaco,cũ appendittiis
ſuis,villam de trentiaco,cũ appendittiis,
ſuis , villã de aucep. cũ appendittiis ſuis,
villam de curte arnulſi cum appendittiis
ſuis , villã de maros, grangiã de morali,
cum appẽdittiis ſuis : quicquid habetis in
Caſtro de Silniaco, in Caſtro de Sancto
Saluatore, in Caſtro de lainiaco,in Ca-
ſtro de merliniaco,in Caſtro Sancti Flo-
rentini,in Caſtro ſancti Verani:quicquid
habetis in villis de gurgi,de vallibus, de
campis,de eſcolinis , de creuens,de Vul
tiniaco , de cuſſide pratigi, de nentri, de
chabileia,de põtiaco,de baina, de lino-
roliis,de Oona,de ſorgiaco,de iusſiaco,
de Syluaranſ,de chauãtuis,de valant,de
luciaco,đ diſsẽgiaco,de maſsẽgiaco Bur
gũdiæ monaſteriis,cũ appẽdittiis ſuis:grã
giã S. Boniti, quicquid habetis apud A-
griacũ apud villam de fain,& apud villã
de amaio : quicquid habetis apud ſacrũ
amandum,apud Saneaſiũ apud villare ſu
per tholum,apud pontẽ naſcentem, vil-
las de S. Leodegario,de marendulio, de
cuſiri,de beleneua,de maniaco,de moſtẽ
riolo,de æſtiual,& de cerins:grangias de
maini,& de marceni.grangiam de bren-
tiniaco eũ appen.ſuis : quicquid habetis
in ſeruis,& ancillis, decimis,cẽſibus,mo
lendinis,furnis,terris, vineis, pratis,ne-
moribus,& aquis cũ aliis poſſeſſionib.ve
ſtris. In Parochialibus autẽ Eccle. quas
habetis , liceat vobis præsbiteros elige-
re,& diœc.Epiſcopo præſentare , quibus
ſi idonei fuerint, Epiſcopus curã anima-
rũ cõmittat, vt ei de ſpiritualibus, vobis
aũt de temporalibus debeant reſpõdere .
Vobis aũt auctoritate præſentiũ indulgẽ
mus,vt excõmunicandi,ſiue interdicen-
di, vel ſuſpendẽdi vos , vel eccleſias ve-
ſtras,earũq; capellanos , aut clericos,&
homines veſtros abſque manifeſta, & ra
tionabili cauſa , & ſeruato iuris ordine,
niſi tale cõmiſſum fuerit,quod iudiciariũ
ordinẽ non requirat,nullam diœceſanus
Epiſcopus habeat facultatem . Quod ſi
cõtra indulgentiam noſtrã fuerit atten-
tatũ,ſententiã ipſam auct. ap.decernim⁹
non tenere.Si quando vero homines mo
naſterii veſtri vinculo teneãtur excõmu
nicationis aſtricti , pro eorũ abſolutione
diœceſan. Epiſcopus , vel quilibet alius
poteſtatẽ nõ habeat pecuniã extorquẽdi.
Et ſi in eos , quia propter hoc pecuniam
non exoluunt, eccleſiaſtica fuerit ſenten
tia promulgata,eã decernim⁹ Auct. apo.
non tenere. Chriſma vero,oleũ ſanctum,
conſecratione altariũ, ſeu baſilicarũ, be
nedictionẽ abbatis,ordinationes mona-
chorũ,& clericorũ veſtrorum,qui ad ſa-
cros ord.fuerint promouẽdi , à diœceſa-
no ſuſcipiens Epiſcopo,ſi quidẽ catholi-
cus

ſus fuerit,& gratiã,& cõionẽ apo. Sedis habuerit, & vobis ea gratis,& ſine prauitate voluerit exhibere: alioquin liceat vobis quęcunq; malueritis,&c. vſque ad verbum Impendat. Auct. quoque preſentiũ vobis duximus indulgendũ,vt ſi diœceſan.Epiſcopus,vel Archidiac. ad eccleſias veſtras in maiori numero equitaturarũ,& hominum,quã in Lateranen.concilio fuit ſtatutũ, acceſſerit, procurationes eis in veſtris eccleſiis non teneamini exhibere: ſepulturam pręterea loci illius liberam eſſe decernimus,&c.vſq; ad Obſiſtat. Salua tamen iuſtitia illarum Eccleſiarũ,à quib.&c. Libertates quoq; dignitates,& immunitates,necnõ antiquas,& rationabiles cõſuetudines monaſterio veſtro cõceſſas, & hactenus obſeruatas,ratas habemus, eaſq; futuris temporibus illibatas manere ſancimus. Decernimus ergo,&c.ſiqua igitur,&c. Datum Romæ apud S. Petrum,per manũ Rainaldi domini Papæ notarii vicem agentis Cancellarii Indictione prima, incarnationis dominicę anno M.C.XCVIII. Pont. verò domini Innocentii Papæ tertii anno primo.

N. PAMPILONEN. EPISCOPO. Quod tempore generalis interdicti ipſi liceat clauſis ianuis,nec pulſatis campanis, celebrare.

FRatribus,& Coepiſcopis noſtris ſpecialem volumus gratiã exhibere, & in ſuis eos petitionibus quantum honeſtè poſſumus exaudire.Ea propter ven.in Chriſto frat.tuis precibus annuẽtes, Auctoritate tibi præſentium indulgemus,vt cum generale interdictum terræ fuerit, liceat tibi vbicunque fueris clauſis ianuis, excluſis excommunicatis, & interdictis, nõ pulſatis campanis,ſuppreſſa voce,vel celebrare diuina officia, vel celebrantẽ cappellanum audire, dum tamen neuter veſtrum excõmunicatus, vel nominatim fuerit interdictus, aut id tibi fuerit expreſsè prohibitum. Nulli ergo &c. Dat. ibid. Iulii.

N. REGIN. EPISCOPO. DE cauſa Decani Sancti Quintini cõtra ſuum capitulum.

NOuerit Fraternitas tua,quòd cauſam,quæ vertitur inter dilecto. filios canonicos eccleſiæ Sancti Quintini Viromanden. & N. decanum eiuſdem eccleſiæ, venerabil. fratribus noſtris. N. Remen. Archiepiſcopo, Sanctæ Sabinæ cardinali, & N. Epiſcopo Atrebaten.duximus committendas: ita tamẽ quòd ipſe pro parte ſua tertium iudicem eligendi liberam habeat optionem. Quoniam igitur (ſicut nobis relatum eſt) idem decanus in partibus Lombardiæ moratur, Fraternitati tuæ per apoſt. ſcripta mandamus, quatenus eidẽ decano Auct. noſtra iniungas, vt ad prędictos iudices accedere non poſtponat, reſponſurus ſuper quæſtione præmiſſa, & iudicium recepturus, eiſdem iudicibus per latores præſentium ſignificare nõ differas,qualiter à te iuxta mãdatum noſtrum fuerit ipſi dec. iniunctum, vt ad eorum præſentiam, vt prędictũ eſt,accedere non differat. Datum Romæ apud S. Pet. V. cal.Iuli.

N. ARCHIEPISCOPO REMEN. S. Sabinæ Car.& N. Epiſcopo Atrebaten. De eodem argumento.

EX parte dilect.fil.canonicorum eccl. S.Quintini Viromanden.fuit in audientia noſtra querela propoſita, quod N. decanus eiuſdem Eccleſiæ, cum potius teneatur diſcordantes ad concordiã reuocare, inter eos concitare ſeminarium diſſenſionis,ipſos etiam contra eccleſiaſticam honeſtatem ſuper enormibus criminibus publicè infamare, & aduerſus eos prouocare laicos minimẽ dubitauit: in remiſſionem peccatorum eis iniungens, vt in ipſos canonicos irruerent, & funes campanarum, quas pro Capitulo congregando pulſabant, de manibus eorum auferrent: eiſdem promittens, quòd ſi quid detrimenti ſuper hoc eis accideret, ipſe perpetratæ rei vellet auctor haberi. Præterea cũ ſe ſeruaturum iura,& conſuetudines eccleſiæ S. Quintini, & canonicis quandã penſionem, necnõ, & procurationem in octauis Paſchę, annuatim iurauerit impenſurũ,contra ſuum veniens iuramentum ſtatũ capellarum, & capellanorũ, & ruariorum, Capitulo contradicente, in eorum,& eccleſiæ ſuæ graue præiudi-

cium nixus eſt immutare:& prædictas penſionem, & procurationem, ſimiliter iura menti religione neglecta, ipſis canonicis renuit exhibere. Cumq; ſuper his eum ad ſedem apoſtolicam appellauerint, ipſe terminum appellationis abbreuians, eis ad proſequendã appellationẽ, feſtum ſanctorum Philippi, & Iacobi proximo præteritum aſſignauit: ſed nec ipſe, nec aliquis coram nobis pro eo comparuit reſponſalis. Quia vero propter temporis in temperiem non decuit nos magiſtrum Vu. & T. canonicos eccleſiæ ſupradictæ, ad noſtram præſentiam accedentes diutius detinere, volentes vtriſque (ſicut iuſtum eſt) prouidere, per apoſtolica vobis ſcripta mandamus, quatenus aſcita vobiſcum eccleſiaſtica perſona, & ſuſpectione carente, de Remen. prouincia, quam dictus Decanus pro parte ſua duxerit in iudicẽ eligẽdã: pariter cum ea ſuper his, quæ hinc inde propoſita, fuerint inquiratis diligentius veritatẽ: & quod iuſtum fuerit, appellatione poſtpoſita, ſtatuatis, & faciatis quod decreueritis per cenſuram eccleſiaſticã à partibus firmiter obſeruari. Si verò prædictus Decanus eligere iudicem, & iuri parere noluerit, vos nihilominus, quantum, de iure poteritis, in negocio procedatis. Nullis obſtan. harũ mentione non habita, &c. Quòd ſi vos ambo ſimul cum tertio his exequendis, &c. Tu frater Epiſcope, cum eorum altero &c. Datum vt ſuprà.

SIFREDO AVSTEN. PRAEPOſito. Quod varijs de cauſis electionẽ ſuam confirmet.

EX ore ſedentis in throno, procedebat gladius bis acutus: hic ẽ gladius Salomonis, qui ſecat vtrinque, reddens vnicuique quod ſuum eſt. Nos ergo, qui (licet immeriti) locũ veri Salomonis, diuina dignatione tenemus, gladiũ iſtum tunc prudenter exerimus, cum quæſtiones in adiutorio noſtro legitimè vẽtilatas, mediante iuſtitia diffinimus. Ad hoc enim emergentium quæſtionum perplexitas, & difficiles nodi cauſarum ad Sedem Apoſtolicam referũtur, vt cum earũ merita fuerint aſſertione partium patefacta, prodeat ab ap. Sede ſententia, deducens incertitudinem dubia, & obſcura producens in lucẽ: vt litigantium diſſenſione ſopita, ſuũ iuſtitia tueatur, & ſequatur auctorẽ. Inde ſiquidem fuit, quod accedentib. ad præſentiam noſtrã te, ac dilecto filio noſtro B. Auguſten. canonico pro quæſtione, quę inter vos ſup præpoſitura Auguſten. eccleſiæ vertebatur, nos ven. frat. noſtrum Octa. Hoſtien. Epiſcopũ, & dilectum filium Grat. SS. Coſmæ, & Damiani Diaconum Card. vobis cõceſſimus auditores: in quorum præſentia fuit ex prædict. B. parte propoſitum, ꝙ cũ dilectus filius E. de Auguſten. Præpoſito fuiſſet in epm Brixien. electus, rogauit Capitulum Auguſten. ne aliquem ſibi prius eligerẽt in Præpoſitum, quã eius eſſet electio confirmata. Cumq; ipſi eius precibus annuiſſent, & idem electus, electionis confirmatione per ſuum Metropolitanum obtenta veniens Tybur, fuiſſet de regalibus inueſtitus, B. miles pater ipſius B. ad apoſt. Sedem accedens, a bonæ memoriæ Cœleſtino Papa prædeceſſore noſtro, ad dilectos filios Decanum, & Capitulum Auguſt. literas obtinuit deſtinari, vt dictum B. filium eius infrà ſpaciũ menſis vnius, ſublato appellationis obſtaculo, eligerent, & aſſumerent in Præpoſitum Auguſten. in ſignum inueſtituræ annulo ei aureo deſtinato: venerabilibus fratribus noſtris N. Friſingen. & N. Eiſteten. Epiſcopis, & dilecto filio N. maiori Spiren. Præpoſito mandati apoſtolici executoribus conſtitutis. Decanus autem, & Capitulum memorati, cum audiſſent, quòd dictus electus fuiſſet in Epiſcopum cõfirmatus, licèt dictas literas ſuſcepiſſent, incõtemptum tamen earum aſſignato prius termino, infra quem ipſi deberent, ſuper mandato ap. reſpondere, H. tunc Auguſten. decanũ in præpoſitũ elegere. Sed ne eius cõfirmaretur electio, idẽ B ad ap. Sedis audiẽtiã appellauit: & licet ſuper hoc poſtmodũ à Sede ap. prædicto H. literę variæ, ac multiplices emanauerint, in quib. ei videbatur imponi ſilentiũ, id tamen tenere non debuit: quoniam abſens, & irrequiſitus non potuit condemnari: & ipſe nihilominus poſtmodum dicto H. ſuper præpoſitura ipſa, quod per teſtes probauit, quantum potuit, contradixit: literas etiam apoſt. impetrauit, per quas nullis

lis literis obſtantibus, in poſſeſſionem præpoſituræ mãdabatur induci. Vnde cũ eo viam vniuerſę carnis ingreſſo, decanus, & Cap. Auguſten. vellent in præpoſiti electionem procedere, ne id fieret, ad Sedem apoſt. appellauit: ſed ipſi appellationi minimè deferentes, excluſis quibuſdam canonicis, quibuſdam etiam non vocatis, te ſibi in præpoſitum elegerunt: quare tuam electionẽ, non ab omnibus canonicis concorditer factam, ſed poſt appellationem ad nos interpoſitam attentatam caſſari petebat, & ſe in præpoſitum confirmari, cum à dicto prædeceſſore noſtro de præpoſitura, quòd per annulum ſibi tranſmiſſum ab ipſo probare volebat, fuiſſet primitus inueſtitus. Ad hæc, ex parte tua, fili præpoſite, taliter eſt reſponſum, quòd id, quod de B. factum fuerat ante quàm prædeceſſor noſter prę fati E. electionem ratam haberet, fuiſſet obtentum: quod etiam fuit teſtibus comprobatum, ſed & ſi dicto electo in Epiſcopum confirmato prædictæ literæ à Sede ap. emanaſſent, nullum tamen ius ꝑ hoc ei fuerat acquiſitum, cùm nec de præpoſitura inueſtitus fuiſſet, nec iudices pro eo fuiſſent mandatũ ap. executi. Hoc autem ex ipſarũ literarũ tenore probaſti: in quibus cõtinebatur expreſsè, quòd decanus, & Cap. Auguſten. ipſum eligerent, & aſſumerent in præpoſitum, infra menſem, & quòd pro recipienda inueſtitura annulus ei mittebatur. Nam ſi fuiſſet per ſedem apoſtolicam inueſtitus locum poſtmodum electio Capituli, & inueſtitura executorum nullatenus habuiſſent. Adiecisti etiam, quòd cum dictus H. ad ſedem poſtmodum apoſtolicam acceſſiſſet, & dicto prædeceſſori noſtro electionis ſuæ modum, & cauſam contradictionis eiuſdem B. expoſuiſſet ad plenum, dictus prædeceſſor noſter, non obſtante inueſtitura ipſi B. facta, electionem confirmauit ipſius, aſſerens ſe per falſam ſuggeſtionẽ fuiſſe in eo, quod pro ipſo B. ſcripſerat, circumuentum: cum quòd eſſet, infra ſacros ordines cõſtitutus, ei non fuiſſet expreſſum, immo potius, quòd idone⁹ eſſet hi qui pro eo petebant, ipſi ſuggerere, curauiſſent. Et licet pro ipſo B. dictis Friſingen, & Eiſteten. Epis, & maiori Spirẽ. prępoſito literæ fuerint præſentatæ, in quibus eis in virtute obediẽtiæ mãdabatur, vt ipſum in poſſeſſionẽ præpoſituræ inducerent corporalẽ: nullis literis obſtantib, ante, vel poſt à ſede apoſtolica impetratis: dictus tñ prædeceſſor noſter, eas nullatenus de conſcientia ſua emanaſſe reſcripſit, & ipſas delernens vacuas & inanes, ſi quid auctoritate ipſarum factũ fuerat irritauit: mandans eiſdem iudicibus, vt eum, q eaſdem literas impetrarat ſub fideli cuſtodia detinerent, donec ab eo reciperent in mandatis, qualiter ſuper hoc procedere debuiſſent. Fuit præterea prædictis obiectum, ꝙ & ſi prædictũ B. conſtaret, ꝙ omnino falſum erat, fuiſſe ꝑ Sedem apo. inueſtitum, & inueſtiturã eius minimè reuocatam: quia tamen dicto H. reuerentiã præpoſito debitam, quod probaſti, per teſtes exhibuit, & ſtipendium (ſicut cæteri canonici) percepit ab eo renunciauerat iuri ſuo., nec ſuper hoc erat de cætero andiendus. Cęterũ dicto H. naturæ debitum exoluente, cum decanus, & Capitulũ de conſilio venerabilis fratris noſtri, Epiſcopi Auguſten. primo ſex hebdomadarũ, ac ſecũdo aliarũ ſex, & deinde trium dierum ſpacium electioni de præpoſito celebrãdę, vt abſentes canonici ad electionem concurrerẽt, ſtatuiſſent, & eis poſtmodũ conueniẽtib. fuiſſet de electione tractatũ: idem B. non antea contradixit, quàm ab electione tàm ſe, quàm alios in minorib. ordinib. conſtitutos, cognouit excludi. Sanè cum decanus perſcrutaturus omnium voluntates, dilecti filii Vualterii, Auguſten. canonici ſuper electione ipſa requiſiſſet aſſenſum, ipſe quòd eis præſentib. qui erant infra ſacros ordines conſtituti, ſuam non exprimeret intentionem, reſpondit: cum ipſi ſecundum ſtatuta canonica nec eligi poſſent, nec iuxta eccleſię conſuetudinem, in electionę vocem aliquam obtinere, vnde cum capitulum cõmuniter ſtatuiſſet, eos ad electionem nullatenus admittendos, dictus B. eidem decano Vlrico archidiacono, & Erman. canonico conuitia inferens, ad Sedem ap. appellauit, ipſis, vt ád nos accederent, ꝑ appellationem indicens. Et licet ipſe cum quibuſdam canonicis ſuis de capitu

lo

-lo receſſiſſet, decem tamen alii numero plures, & dignitate maiores cum decem, & nouem tantũ, qui ius in electione habebant, ad hoc conueniſſent, attendentes ꝙ eius non intererat appellare, cui nihil iuris fuerat in præpoſitura, te vndecimum ſalua Sedis ap. gratia, ne videlicet in contemptum apoſtolicum aliquid committere viderentur, in præpoſitum elegerunt. Cum igitur ex prædictis conſtaret, eum nec inueſtitum fuiſſe per Sedem apoſt. nec à capitulo, vel iudicibus delegatis electum fuiſſe in præpoſitum, vel aſſumptum: & ſi id etiam conſtitiſſet, ſufficienter eſſet ex parte tua probatum, inueſtituram illam, ſiqua fuerat, fuiſſe per dictum prædeceſſorem noſtrum poſtmodum reuocatam: & ſi hæc etiam probata non eſſent ſufficienter, eſſet per teſtes oſtenſum, eum dicto H. reuerentiã impendiſſe, nec eſſet contrarium, quod fuerat ex aduerſo probatum, eum prædicto H. ſemper contradixiſſe, cum verbis contradicere potuiſſet, & operibus conſentire: præſertim cum (& ſi teſtes generaliter dixerint, quòd dictus B. ſemper cõtradixit) generalitas tamen illa debeat ad competentes horas reſtringi, ne conuincantur falſum dixiſſe, ſi generalius intelligatur, quod dixerant, & ex his omnibus ſequeretur, quòd ſua non intererat, propter hoc ad Sedem ap. appellare: concludebas, quòd nihil eorum, quæ facta fuerant, obeſſet, quominus tua deberet electio confirmari. Cum ergo dicti Car. hæc, & alia quocunque fuerant hinc inde propoſita, nobis, & fratribus noſtris fideliter retuliſſent, atteſtationibus, allegationibus, & rationibus vtriuſque partis plenius auditis, & cognitis, quia legitimè conſtitit, quod præfatus. B. de præpoſitura ipſa non fuit aliquatenus inueſtitus: & ſi mandatum fuerit, vt de ea inueſtiretur, de qua etiam ſi inueſtitus fuiſſet, inueſtitura eius per prædeceſſorem noſtrum ſemel, & ſecundo certa fuit ratione caſſata, quæ ſi nec etiam caſſata fuiſſet, per hoc, quod ſępè dicto H. reuerentiam exhibuit, quæ debetur præpoſito, iuri ſuo renunciaſſe videtur. Nos attendentes, ſibi non potuiſſe de iure competere, vt per appellationem ob id interpoſitam, communem ordinationem eccleſiæ impediret, intelligentes etiam te à maiori parte tàm dignitate, quàm numero eorum quos ius eligendi conſtabat habere electum fuiſſe canonice in præpoſitum, de communi fratrum conſilio electionem tuam auctoritate apoſtolica confirmamus, præfato B. ſuper ipſa præpoſitura ſilentium imponentes. Nulli ergo, &c. Datum Romæ apud Sanctum Petrum, &c. vt ſuprà.

N. BITVRICEN. ARCHIEPISCOPO. Vt contra Abbatem Stirpenſem diffamatum inquirat.

CONquerente dilecto filio Vullielmo canonico Stirpen. noſtro eſt apoſtolatui reſeratum, quod N. Abbas Stirpen. (quod dolentes referimus) canonicæ profeſſionis oblitus, & obſeruantię regularis in ſe malè viuendo, ad alios perditionis exempla tranſmittit, cuius in tantũ excreuit iniquitas, vt in eccleſia ſibi commiſſa vigor ſit religionis extinctus, & victus cotidianus non poſſit fratribus exhiberi. Vt enim multa, & grauia, quæ cõtra ipſum de diſſolutione proprii corporis, dilapidatione bonorum eccleſiæ, crudelitate nimia nobis propoſita ſunt, taceamus, illud videtur in eo reprehenſione digniſſimum, quod cùm forma fieri debeat ſubditorum, & ea facere, quæ aliis prędicat facienda, illius ſequens veſtigia, qui cœpit facere, & docere, neque in dormitorio iacet cum aliis, neq; in refectorio conuiuatur, torniamenta in partibus illis ſine ipſo non fiunt, ſtudioſiùs ſæculari inſiſtit militiæ, quàm cœleſti, cũ ſcriptum ſit: nemo militans deo, implicat ſe negociis ſęcularibus, & diſcreti debeant eſſe milites Chriſti a militibus ſæculi, ꝑ quos ad effuſionem ſanguinis perueniuntur, & cum vix ſine ipſo illæ deteſtabiles nundinę celebrentur, milites, quorum ſe ducẽ conſtituit, & magiſtrũ ſecũ trahit ad prandia, & de rebus eccleſiæ cauſa inanis glorię eos facit ſplẽdide procurari. Idem etiam abbas nouem vel plures eccleſias, quæ per rectores proprios cõſueuerant gubernari, ſui vſibus, immo abuſibus applicauit, & eas ad extremam inanitionem deducens, neq; miniſtros ibi cõſtituit, nec prælato rata vt eccleſia lumina-

luminaribus & diuinis officiis remanſerint deſtitutæ, & eleemoſynis pauperes defraudentur: & ſi vellemus ſingula proſequi, quæ aduerſus eum ſunt noſtris auribus intimata, & lectio tædium pareret, & pagina creſceret in immenſum. Nolentes inquam facilè quicquam credere, nec re incognita, procedere ad vindictam, cum nobis non cõſtitit de præmiſſis, cauſam ipſam fraternitati tuæ, de cuius ſynceritate indubitatam fiduciam obtinemus, duximus committendam, diffinitiua nobis ſentẽtia reſeruata, per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandantes, quatenus, vel accedas ad locum, ſi videris expedire, vel vocatis ad p̃ſentiã tuam, quos videris euocandos, habito Dei timore præ oculis, ſine perſonarũ acceptione in cauſæ cognitione procedas: & per clauſtrales, & alios, quos auctoritate noſtra remota appellatione compelli volumus, vt perhibeant teſtimonium veritati. De præmiſſis articulis, & aliis, quæ partes duxerint proponẽda, pleniſſimè ſtudeas inquirere veritatem: & quicquid reprehenſione inueneris dignũ in capite, vel in mẽbris, in ſcriptũ fideliter redigens, ad nos cures ſub ſigilli tui munimine deſtinare, in feſto Beati Andreæ terminum aſſignans partibus, quo ſe noſtro cõſpectui repreſentent, ſententiam recepturæ. Illud aũt attentè prouideas, quod prædictus V. & hi qui aduerſus abbatem aliquid duxerint proponẽdum nullius poſſit potentia impediri, ſed eã ſecuritatem te faciente obtineant, quã ordo iudiciarius litigãtibus exigit impendendam. Si quid autem in præiudicium ipſius Vuilielmi, & ſociorum eius ex quo iter arripuit ad Sedem apoſtolicã veniendi, inueneris attentatum, viribus carere decernas, in expenſis legitimis eis faciẽs prouideri. Nullis literis, &c. harum tenore, &c. Datum vt ſupra.

G. AQVINATI EPISCOPO. Vt a Deceſſore ſuo alienata & vendita reſcindantur.

Congruam officii noſtri actionem exequimur, ſi pro eccleſiarum ſtatu in pigro ſtudio fatagimus, vigilem curã, & ſolicitudinem adhibentes: ne in earũ præiudicio aliquid ſtatuatur, & ſiqua deprehenduntur temerè attentata, falce moderaminis reſecamus. Intelleximus ſanè, quòd bonæ memoriæ R. prędeceſſor tuus, partẽ decimarum ad menſam Epiſcopi pertinentem, in beneficium clericis quibuſdam conceſſit: quædam etiã, cum ageret in extremis, tàm in poſſeſſionibus, quã in quibuſdam prouentib. aliis perſonis, tã clericis, q̃ laicis, non ſeruata Põtificali maturitate, donauit. Volentes itaq; indemnitati tuæ, & eccleſia tibi commiſſæ paſtorali diligentia prouidere, prædicta omnia, ſicut illicitè alienata eſſe conſtiterit appellatione remota, legitimè reuocandi facultatem tibi auctoritate apoſtolica indulgemus. Datum Romæ apud Sanctum Petrum, &c. VIII. Calend. Iulii.

B. VVATIEN. EPISCOPO. CONſtitutio Quadam, de Synodo ſeruanda, confirmatur.

Cum à nobis petitur, & cæt. vſque ad verbum Effectum. Ex parte ſi quidem tua noſtris fuit auribus intimatum, quòd cum presbyteri tuæ diœc. nunquam ad Synodum cõuenirent, tu ſicut vir diſcretus, & prouidus diligenter attendens, quòd quia nunquam exhortationem ſui Epiſcopi audiebant, nec percipiebant correctionem ſuorum: exceſſuum, in eis, & eorum ſubditis apparebat morum nimia corruptela, & nimis exiſtebant imperiti, & rudes in regenda animarum cura, habito concilio venerabilis fratris noſtri Iob. Metropolitani tui, & Capituli eccleſiæ tuæ, vt omnes presbyteri, & prælati tuæ diœceſis, annuatim in Natiuitate B. Virginis venirent ad tuam Synodum, deliberatione prouida ſtatuiſti, quibuſdam decimis, quæ ad ſumptus Epiſcopales ſpecialiter pertinere dicuntur, vt eis materiam cuiuslibet difficultatis auferres, vniuerſorum procurationi perpetuò deputatis. Nos igitur, ven. in Chriſto frater, tuis iuſtis poſtulationibus g. con. aſſenſu, prædictam conſtitutionem, ſicut de conſilio Metropolitani tui, & aſſenſu canonicorum eccleſiæ tunc prouide facta eſt, auctoritate apoſtolica confirmamus, &c. Nulli ergo, &c. Datum Romę, &c. XII. Calend. Iulii, &c.

NICO-

NICOLAO MILITEN. EPISCOpo. Vt à deceſſoribus alienata reuocentur.

Sicut ex officio, quòd nobis eſt diuina clementia propitiante, commiſſum tenemur, his, quæ ritè ac ſecundum formam canonicam peracta eſſe noſcuntur, robur auctoritatis apoſtolicæ impertiri: ſic ad ea in irritum reducēda, quæ minus licitè nouerimus attentata, ſtudium nos conuenit, & operam impendere diligentem. Nos igitur indemnitati tuæ eccleſiæ prouidere volentes, vt vniuerſa tàm mobilia, quàm immobilia, quæ à prædeceſſoribus tuis, vel à canonicis eccleſiæ tuæ ſeu a quibuſcunque perſonis in præiudicium tuum, ac eccleſiæ tuæ illicitæ collata, ſubtracta, ſeu alienata fuerūt, liceat ſibi, ſine alicuius appellationis impedimēto, ad ius tuum, & eccleſiæ tibi commiſſæ legitimè reuocare: fraternitati tuæ liberam auctoritate pręſentium tribuimus facultatem. Nulli ergo, &c. Datum Romæ apud Sanctum Petrum. VII. Calend. Iulii.

N. TRANEN. ARCHIPISCOpo, & N. Brunduſin. Archidiacono. Quæ committitur ijs cauſa, Philippi Notarij ſui, contra Thomam VI. ſuper cantoria Hydruntina.

Cum litigaturus ſuper cantoria eccleſiæ Hydruntin. Thomas clericus ad noſtrā præſentiā acceſſiſſet, quia dil. filius, magiſter Philippus Notarius noſter, ſuper ea ipſi ſe aduerſarium opponebat: dicens cātoriā ipſam ſibi fuiſſe canonice aſſignatam, nos ei dilectum filium G. Sanctorum Coſmæ, & Damiani diaconum Cardinalem conceſſimus auditorē: corā quo ex parte prædicti T. taliter dicitur fuiſſe propoſitū, quòd cū ipſe cantoriam ipſam canonice fuiſſet adeptus, & fere per viginti annorū ſpatium pacificè tenuiſſet, & Romā veniens, ab Albertino quondam mercatore mutuo recepit pecuniā, ei apud Hydruntū cū acceſſionibus exoluendā. Cumq; dictus Al. propter ipſam recipiendā Hydruntū iuiſſet, ibidem infirmitate grauatus de pecunia ipſa diſpoſuit: quā cum poſt eius obitum idem T. erogare intenderet, ſecundum arbitrium teſtatoris, Ioannes, qui G. relictam ipſius Alb. duxerat in vxorē, ad venerabilem fratrem noſtrū Hydruntinum Archiepiſcopum à Sede apoſtolica literas impetrauit: in quibus habebatur, vt quia dictus T. ad terminum cōſtitutum pecuniam non ſoluerat memoratam, & propter hoc reus erat præſtiti iuramenti, ipſum cogeret ad eandē pecuniam exoluendam, & pro periurio ipſum ad Ro. eccleſiam deſtinaret. Cum aūt ipſe ſæpe dictam pecuniam conquerenti iuxta mandatū apoſt. perſoluiſſet, & dictus I. publicè fuiſſet, & ſponte confeſſus, quòd memoratus T. ſuper ſolutione ipſius pecuniæ non præſtitiſſet iuratoriā cautionē: ſed ipſe id ad terrorē in literis apoſtolicis feciſſet apponi. Accedēte propter hoc ipſius nuncio ad apoſt. Sedem, & dicto prędeceſſ. noſtro rei ſeriem exponente, ipſe per literas dilecti filiū noſtri I. tt. S. Stephani in Cœlio mōte præsbiteri Car. Archiepiſcopo memorato mandauit, vt ab eodem T. ſuper periurio, quod dictus fuerat incurriſſe purgatione recepta ipſum non permitteret ſuper ea vlterius moleſtari: licet autem dictus Archiepiſcopus purgationem ipſius, qui eam ſpontaneus offerebat, primo reciperet diſtuliſſet, ei tamen indixit, vt de periurio, adulterio, homicidio, & aliis criminibus ſe purgaret, indulta ſibi ſuper hoc conſilii libertate, & nulla ei pœna penitus irrogata. Cęterum cùm idem T. reuerſus ad ipſum humiliter rogauiſſet, vt eū indebite non grauaret, & ad Sedem apoſtolicam appellaſſet, ipſe eum ab officio cantoriæ ſuſpendit, & poſt appellationē iterum interpoſitam, ad ap. Sedem in eum excommunicationis ſententiam ferre, & beneficiis ſuis non eſt veritus ſpoliare: cantoriam ipſam dicto notario noſtro aſſignans: vt apud Sedem apoſtolicam eum patronatum ſibi, & ei redderet inimicum: propter quòd idem T. primo reſtitui poſtulabat, ac poſtmodum ſuam cauſam audiri. Verum ex aduerſa parte memoratus notarius noſter literas nobis ipſius Archiepiſcopi præſentauit, ad bonæ memorię Cle. Papam prædeceſſorem noſtrum directas: in quibus erat ex-

preſſum

preſſum quòd cum archiepiſcopus ipſe apoſtolicas, & tàm dicti Cardinalis, quã venerabilis fratris noſtri Sipõtini archiepiſcopi, qui tunc apud Sedem apoſt. morabatur literas recepiſſet, vt dictum T. de periurio, quod commiſiſſe dicebatur, quoniam ad ſtatutum terminum, prout iuramento firmauerat, pecuniam non ſoluerat memoratam, purgationem præſtare compelleret: ipſe accitis ad ſe Licien. Leucaden. & Augentinen. epiſcopis ſuffraganeis ſuis, ſub apoſtolica ei auctoritate indixit, vt ſeptima manu de periurio ſe purgaret: adiiciens, vt quia fama exierat, quod dictus Al. in domo ſua fuerat interfectus, cuius certũ erat indicium, quòd nec à cappellano, qui ad hoc in terra illa eſt ſpecialiter deputatus, viaticum receperat, nec confeſſus fuerat alicui ſacerdoti, nec pulſatæ fuerant in eius deceſſu cãpanæ, & eius erat ſepultura incerta, ſuper reatu homicidii tertia ſe cõpurgantiũ manũ oſtẽderet innocentem: præcipiens etiam quòd de adulterio diffamatus fuerat, & a iuſtitiariis propter hoc aliquando miſſus in carcerem: & quia cum quadam commatre ſua coniugata inceſtum, & adulterium commiſiſſe publicè dicebatur, pro inceſtu ſeptimæ, & pro adulterio tertiæ manus non tàm delegata, quàm ordinaria fungens auctoritate indixit, quam quia contumaciter præſtare contempſit: ipſe mandatum apoſtolicum exequens, & à iuſtitię tramite non recedens, eum ab officio, & dignitate ſuſpendit, donec de præmiſſis omnibus ſe purgaret. Cum autem dictus T. ſententiam ſuſpẽſionis contemneret, & ſicut prius dignitate, ac beneficio vteretur, & ducentos octoginta Malachinos, quos prædeceſſor ipſius Archiepiſcopi, domui Hieroſolymitani hoſpitalis, & militiæ templi legauerat, & quos ipſe T. publicè repuerat de manibus teſtatoris, ab eo admonitus reſtituere non curaret, excommunirationis in ipſum ſententiam promulgauit. Quia verò ipſe, ſecundam ſententiam, & priorem contemnens choro ſe ingeſſit Eccleſiæ Hydruntinæ, & admonitionem ipſius Archiepiſcopi, qui eum à tam temeraria præſumptione deſiſtere commonebat, ac mandabat, vt exiret eccleſiam, quia erat excommunicationis vinculo innodatus, à ſua præſumptione non deſtitit, immò quod Archiepiſcopus mentiretur per medios dentes reſpondit, & quòd tã quàm ventum eius ſententiã reputaret. Archiepiſcopus ipſe contumaciã tãtam attendẽs, & conſiderãs eũ idiotam eſſe, & ad cantoriæ officiũ minus aptũ, vtpote, qui horas diurni officii per ſe, nec legere poterat, nec cantare, & ſolã capitis tonſuram habebat, ac quia confeſſus fuerat, quòd conſpirauerat cõtrà archiepiſcopum, & manifeſtum erat eum contrà iuramentum, quod ipſi præſtiterat, ſuper fidelitate veniſſe, per ſententiam dicta eum cantoria priuauit, & ipſam memorato noſtro notario conceſſit: ac poſt modum bonæ memoriæ C. Papa prædeceſſor noſter eandem ſententiam confirmauit. Cùm igitur dictus Cardinalis, quæ coram eo propoſita fuerant in noſtra præſentia retuliſſet, nos cauſam ipſam veſtro duximus examini committendam, per apoſtolica vobis ſcripta mãdantes, quatenus eum pro abſoluto habentes, inquiratis ſuper præmiſſis diligentius veritatem, & ſi vobis conſtiterit poſt appellationem legitimè interpoſitam, vel aliàs circa iuſtitiam, præfatum T. ſpoliatum fuiſſe appellatione remota, ipſum reſtitui faciatis, in dicta ſibi ſuper præmiſſis criminibus purgatione canonica, in qua, ſi fortè defecerit, Cantoriæ ſibi dignitas auferatur, & reſtituatur notario ſæpè dicto pacificè poſſidenda. Teſtes, &c. cogãtur. Nullis literis, &c. ſi quæ apparuerint præter aſſenſum partium, &c. Datũ Ro. apud Sanctum Petrum. IX. Cal. Iulii Põtificat⁹ noſtri Anno primo.

CANONICIS BASILICAE Principis, tam præſentibus, quàm futuris canonicè ſubſtituendis in perpetuum. Quod eorum eccleſiam, in qua ipſe canonicus fuerat, in honorem Apoſtolorum, ditiorem reddere velit.

CVm in lege veteri non ſolum laborum primitiæ verũetiam hominum primogenita domino mandentur offerri, nos, quos ipſe (licet immeritos) gratuito cœleſtis gratiæ rore perfuſos, ad

ad ſummi pōtificatus apicē ſublimauit, vt primogeniti ſimus in multis fratribus, cum omne opus noſtrum teneamur domino cōſecrare, promotionis noſtræ primitias ipſi fideliter offerre decreuimus: vt in honoré apoſtolorū principis, cui (licet immeriti) non ſine magno quodam: & admirabili ſacramento, ſucceſſimus in officio paſtorali, cum ea die ſimus in Sede apoſtolica cōſecrati, qua Beatus Petrus apoſtolus in epiſcopali fuit cathedra collocatus, ſacroſanctā ei⁹ baſilicam licet tenuis alicuius, tamen muneris priuilegio decorare: ſperantes, quod is, qui mun⁹ Habel, & minuta viduæ miſſa in Gazophilacium acceptauit, noſtræ quoq; reſpiciat humilitatis affectū, non quantū, ſed ex quanto profeſſamus attēdens: qui cū ſit dominus omniū, & bonorū noſtrorū nō egat, quid dignè poſſimus tribuenti retribuere non habemus: quia de ſuo reddimus, non de noſtro largimur. Ea propter dilecti in domino filii, vobis tanquā ſpecialibus principis apoſtolorum miniſtris, ob ipſius apoſtoli reuerentiā cupientes vtiliter prouidere, attendentes etiam quod inter cæteras eccleſias per vniuerſas vrbem diffuſas, baſilicam principis apoſtolorū, vtpote Sedem noſtrā ſpecialius diligere, ac honorare tenemur, ſicut qui olim in ipſa vobiſcum pariter canonici beneficiū aſſecuti, nunc de filio in patrem ei⁹ diuina ſumus miſeratione promoti. Alterā quartam miniſteriorū ad honorem Dei, & apoſtolorum Principis, ac vt ſollicitius, & deuotius diuinis officiis intendatis, de communi fratrum noſtrorum conſilio, vobis, & ſucceſſoribus veſtris perpetua donatione concedimus, & apoſtolicæ Sedis priuilegio cōmunimus: ita vt deinceps medietatem omnium miniſteriorum ſine diminutione qualibet habeatis. Ad hæc eccleſias Sancti Iacobi, & Sancti Leonardi ſitas in Septiniano quantum ad ſpiritualia pleno vobis iure ſubiicimus, ſuper iure patronatus nemini præiudicium facientes. Ab eccleſiis autem Sancti Michaelis, Sanctæ Mariæ in ſaxia, & Sanctæ Mariæ in trāſpadina, concedimus, & ſtatuimus in ſcrutinio, Baptiſmo, proceſſionibus, & Chriſmatis confectione, vobis ſubiectionem, & reuerentiam perpetuis in poſterum temporibus exhiberi. Nullis obſtantibus priuilegiis, cum hoc beneficium vobis de certa conſcientia conferamus: reſeruantes nobis, & ſucceſſoribus noſtris in tribus prædictis Eccleſiis inſtitutionem, deſtitutionem, & correctionem omnium clericorum. In cæteris autem Eccleſiis, quæ ſunt in ciuitate Leoniana, & per ſtratam vſq; ad montem malum, ius quod hactenus habuiſtis, vobis, & ſucceſſoribus veſtris auctoritate apoſtolica in perpetuum confirmamus. Decernimus ergo, vt nulli omnino hominum liceat præfatam eccleſiam Beati Petri temere pertubare, &c. ſi qua igitur, &c. Datum Lateran. per manum Rainaldi domini Pap. Notarii vicem agētis cancellarii. III. Idus Martii, indictione prima Incarnationis Dominicæ. Anno Milleſimo, C. XCVII. pontificatus vero Domini Innocentii Pap. Tertii. Anno primo.

N. EPISCOPO GAVTERO, ET Ioāni Archidiaconis Exonienſibus. Furioſo ablata beneficia reddi mandantur: & nè inuitus coactuſq; conſuratus, in monaſterio contra voluntatem, retineatur.

PEtri diaconi humilis nobis querela monſtrauit, quòd cum coram dilecto filio N. Abbate Radingen. & bonæ memoriæ magiſtro Simone, quondam procuratoribus tunc Sareſberien. Epiſcopi à Rogerio clerico, qui multas ei moleſtias irrogauerat, & per cappellanū ſuū, eius cappellanū grauiter vulnerauerat, traheretur in cauſam in ſuperbiæ ſpiritū, & in irā vehemēter accēſus, ex ſe ipſum fact⁹ ducebatur amēs, petēs ſe in flumē mittere, vel per laquei ſuſpēdiū interire. Magiſter verò Simon talem ipſius amentiam, & infirmitatem attendens, ſigillum ſuū ei ſurripuit, & præbendam eius accepit: alios quoq; redditus, quos in epiſcopatu Sareſberien. habebat, in manu ſua retinuit, & partem ſibi (pro vt voluit) reſeruauit, partem verò aliis pro ceſſu temporis aſſignauit. Abbas autem Radingen. ipſum capi faciens, & ad monaſterium ſuum adducens pernoctantē

ibi

ibi,& ductum in capitulum tõſurauit, & habitum monaſticum eum indui fecit. Poſtea verò tali amentia,& alienatione ceſſante,ad ſeipſum rediit,& corã Abbate,monachis,& quibuſdã aliis reclamauit,dicẽſſe nec velle nec poſſe monacho rũ ordinẽ.regulã vt tenere:petens inſtanter,vt in qua intrauit veſte, liber abiret. Dicti verò Abbas,& monachi ei exitum denegantes, per nouem ferè menſes incluſum,& cuſtodiæ traditum retinuerũt inuitum. Cùm autem idem in propoſito ſuo firmus, & immobilis permaneret, à tanta violentia Sedem apoſtolicam appellauit. Permiſſus autem poſtmodũ ab abbate de cuſtodia,qua tenebatur exire literis dimiſſoriis ab eiſdem abbate, & monachis impetratis,iterum appellauit. Præſcriptus vero magiſter Simon appellationi ad Sedem apoſtolicam factæ non deferens,tàm ipſum P.quàm ſuos excommunicare præſumpſit: quos bonæ memoriæ C.Papa prædeceſſor noſter abſolutos nunciari mandauit per iudices delegatos. Quo circa diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiẽdo mandamus, quatenus ſi prçmiſſis veritas ſuffragatur, præfato P. cui dictus prædeceſſor noſter beneficium abſolutionis impendit, præbenda ſua, & aliis beneficiis ſpoliato, amotis ab eis quibuslibet illicitis detentoribus, præbendam ipſam,& omnia bona ſua,quæ ipſius iuris prçiudicium alienata dicuntur, appellatione ceſſante auctoritate noſtra in integrum, ſicut iuſtũ fuerit,reſtitui faciatis: audituri poſtmodum, ſi quid propoſitum fuit quæſtionis, & fine debito deciſuri. Teſtes cogantur, Nullis,&c.Datum Ro.&c. X.calẽ.Iulii.

ARCHIDIACONO MEDIOLAnen. Quod hæretici ad nullas dignitates nec eligere poſſint.

HIs, quæ ad ampliandam fidem catholicam,& reprimendam prauitatem hæreticam ſtatuuntur,auct.noſtram libenter impendimus, & fauorem.Sane, ſicut accepimus,dilectus filius noſter G. Sanctç Mariæ in porticu diacon.Cardin. dum legationis fungeretur officio in partibus Lombardiæ, de conſilio venerabilium fratrum noſtrum Mediolanen. Archiepiſcopi, & Epiſcoporũ, qui ad eum Veronç conuenerant, & quorundã etiã ſapientum inſtituit, vt de cætero hæretici ad conſilia, & dignitates Lombardiç nullatenus admittantur,nec eligendi alios eis arbitrium conferatur: nec in eligẽdis perſonis ad eas vocem debeant aliquam obtinere. Ad id autem ſeruandũ in poſterum,poteſtates, conſules, conſilia Lombardiæ aſtringen. conſtituit iuratoria cautione, & te ad recipienda iuramenta eorum in quibuſdam ciuitatibus deputauit, indulta tibi libera facultate contumaces excommunicationis, & terras eorum interdicti ſententiis feriendi. Nos igitur,quod ab eodem cardinali prouida deliberatione ſtatutum eſt ratũ,habentes, vt iuxta mandatum eius à ciuitatibus illis ſuper hoc exigas, & recipias iuramenta, ad quas te ipſe duxerat deſtinandũ, iniungimus auctoritate tibi prçſentiũ indulgentes, vt contradictores excommunicationis ſententia ferias,& terras eorum ſubiicias interdicto. Nulli ergo, &c. Datum Romæ apud Sanctum Petrum XVII. cal. Iulii.

N. NIVERNEN. EPISCOPO, Virgilio, & N. De Macen.abbatib. Quæ iis committitur cauſa abbatis Flamenſis contra priorem de Sinemuro.

CVm dilectus filius G. abbas Flauin. nuper apud Sedem apoſtolicam moreretur, ſuperuenit dilectus fil. A. prior de Sinemuro,poſtulans inſtantiſſimè, vt abbatiam Flauin.ſibi reſtitui faceremus, qua dicebat ſe prætermiſſo iuris ordine ſpoliatum. Nos autem dilectum filium G.tituli S. Mariæ trans tyberim presbiterum Cardinalem eis dedimus auditorẽ: in cuius præſentia fuit ex parte iam dicti prioris propoſitum, quòd prçdeceſſor noſter C. Papa bo.memoriæ venerabili fratri noſtro Cabilonen. Epiſcopo, & dilecto filio.N. Molmen. abbati diſtrictè prçcepit ſicut in ipſis literis continetur, vt R. quondam Abbatem Flauin. omni contradictione ceſſante deponerent: & niſi Capitulum infra certum terminum in idoneam perſonam canonice conue-

nirent, ipſi de prælato idoneo monaſterium ordinarent. A moto itaque abbate à iudicibus nominatis, & aſſignatis termino monachis,& de communi voluntate recepto, infra quem de ſubſtituendo paſtore monaſterio vnanimiter prouiderent, electioni fuit terminus aſſignatus: in quo cum de facienda electione communiter tractari deberet. N.monachus frater prædicti Abbatis, cum nouē fautoribus ſuis Monaſterium noluit introire:ſed ad ipſorum malitiam conuincendam, ab aliis de conſenſu omnium electioni fuit alius terminus aſſignatus: ad quem præter memoratos nouem, in ſua, ſicut priùs contumacia perdurantes omnes monachi conuenêre: prædicti autém nouem ſe in domo cuiuſdam laici receptantes, conſtanter aſſerebant, quòd capitulum non intrarent, niſi electionis poteſtate in vnum ex ipſis collata: quod etiam conuentus facere voluit, vt ſcandalum ſchiſmatis vitaretur, dummodo electurus iuramento firmaret, quod de gremio eccleſiæ meliorem, ſecundũ conſcientiam aſſumeret in abbatem: quód recipere noluere, niſi compromiſſio fieret abſolutè, vt cui daretur eligendi facultas, vndecunq; vellet aſſumeret eligendum. Sic ergo conuentus habito prudentum virorum conſilio, qui ad electionē conuenerant,& de voluntate abſentium de facienda electione tractatum habere cœperunt, & præmiſſos. IX. indignos electione credentes, tandē in quatuor monachos presbiteros de corpore cõuenerunt monaſterii: qui promiſerũt præſtito iuramēto, quòd de gremio eccleſiæ perſonam idoneam nominarent, iurantibus aliis, quòd illum ſine contradictione reciperent, qui eſſet à quatuor nominatus. Ipſi verò præfactum A. monachum ipſius eccleſiæ priorem Sinemuri virũ prouidum, & diſcretum vnanimiter elegerunt: quem conuent. gratanter ſuſcipiēs cantando (ſicut moris eſt) Te deum laudamus, in Sede abbatis electum ſolemniter poſuere: qui rediens in capitulum cum conuētu, ſe electionē ſuā electores, & conſentientes eis in protectione Sedis apoſtolicæ poſuit, ad eam appellandi, ſi qui ducerent reſiſtendum: conſequenter electionem, & formam eius per idoneas perſonas intimauit iudicibus intimatis: quibus electio valde placuit, & quòd idē ipſi feciſſent nunciis reſponderunt, ſi ad eos electio pertineret, coram quibus, ſi qui electioni ſe opponerent, appellatio fuit à nunciis innouata. Quibus iudices retulerunt, quòd in abſentia partium nihil penitus innouarent, & niſi priùs de cauſæ meritis fierent certiores: & ita per ſeptē ſeptimanas, & amplius, dictus A. poſſeſſionem,& adminiſtrationē habuit, vt electus ex inde dictus G. cũ multitudine veniens armatorum, monaſterium per volentiam occupauit, electis viginti duobus monachis, qui eius propoſito reſiſtebant, & poſt appellationem eo præſente interpoſitam, iam tertiò eos turpiter tractari fecit, & quoſdam ex ipſis vſque ad effuſionem ſanguinis verberari. Poſtmodum verò memoratum A. per violentiam nobilis viri Ducis Burgundiæ de prioratu Sinemuri fecit expelli, data ſibi magna pecuniæ quantitate, quam ſuper poſſeſſionibus prioratus, vſque ad ducentas libras prouenien. & amplius mutuo dicitur accepiſſe. Propter quod eundem A. & fautores ſuos ita inhoneſtè tractatos exire à terra oportuit, & latere. Idem etiam Dux amicos ipſius A. vſq; ad ſubuerſiones caſtrorum, & incendia fuit ei° odiũ perſecutus. Sed poſtmodũ ad ſe rediens,& gratiam eis reſtituit, & à perſecutione deſtitit monachorũ: qui mox, vt eis fuit opportunitas reddita, quod perſecutionis tēpore facere nõ poterat, ad Sedē apoſtolicā acceſſerunt, ſuppliciter poſtulantes, nè mora temporis, quā neceſſitas peperit nõ voluntas eis deberet præiudiciũ generare. Contra quē citra litis conteſtationē fuit ꝓpoſitum ex aduerſo, quòd cũ ipſe A. ex cauſa multiplici eſſet excõmunicationi ſubiectus, ei dictus abbas nõ tenebatur aliquatenus reſpõdere. Quondam enim ipſius A. cõſanguinei, ꝑ violēta iniectione manuũ in priorē Flamniacen. quē membris genitalibus mutilarunt, excommunicati fuerunt publicè nunciati, & Caſtrum eorum ſuppoſitum interdicto: infra dictus monachus ſe recipiens, ſacrilegorum communionē nullatenus euitauit: quibus ſcienter cõmunica-

nicando labem excomunicationis incurrit: & cum ſine abbatis ſui licentia clauſtrũ exierit, quod non eſt etiã pro eccleſiaſticis vtilitatib. faciendũ, ſecundũ ſtatuta regulæ, quæ excõicatos aſſerit, donec ſatisfaciant monaſteriis, quę relinquunt, perſonã ſtandi in iudicio non habebat. Auctoritate quoq; delegatorum iudicum, excomunicationis vinculo dicebatur aſtrictus, ſicut ipſorũ literæ teſtabantur. Cumq; per annum, & dimidium in excommunicatione permanſerit, admitti non debebat amplium ad agendũ. Adiectum fuit etiam pro abbate, quod cum propter onera debitorum, quibus ſuum monaſterium pręgrauatur, quę cõtraxit prædeceſſor ſuus, ipſius A. conſanguineus ad Sedẽ apoſtolicã acceſſiſſet, ſicut ex arbitrio venerabilis fratris noſtri N. Oſtien. Epiſcopi euidẽter apparet, cũ trecentas quinquaginta marchas vener. fratri noſtro Eduen. Epiſcopo, proinde ſoluere teneantur, nec ad cauſam iſtam fuerit euocatus, cõpelli non poterat, nec debebat, vt aduerſario reſponderet: qui videbatur doloſe verſari, cum illum volebat non pręmonitum cõuenire, de quo coram ordinario iudice cõgruo loco, & tẽpore, ſiquam haberet, poterat iuſtitiam obtinere: cui, quòd nullum ſupereſſet ius ad agendum, per confirmationem eiuſdem prædeceſſoris noſtri, & acta delegatorum iudicũ manifeſtè poterat approbari. Iudices etiam auctoritate apoſtolica inhibuere cõuentui, ne ſine Priore, Decano, & aliis ex iuſto metu abſentib. ad electionem procederent, & hoc idem quidam de Capitulo inhibentes, nè cõtra prohibitionem iudicum aliquid fieret, Sedem apoſtolicam appellarunt. Quidam verò iuuenes inhibitione iudicum, & appellatione contemptis, abſentibus Priore, Decano, & ſociis, nolente quoq; parte reſidẽtium ſaniore, prædictum A. eligere præſumpſere: quibus, nè poſſent eũ ad eccleſiã ducere fores eccleſię clauſæ ſunt, ab his, qui rectius ſentiebant, ruptis funibus cãpanarũ: vnde factũ eſt, vt neq; in obedientiã monachorum, vel fidelitate Burgen. fratrum ipſorum procederet, nec etiam in ſolennibus, quæ conſueuere in talibus adhiberi: & ita nec auctoritate iudicum, nec de conſcientia Diœceſani Epiſcopi, nec de voluntate ipſius Capituli in ſpiritualibus, vel temporalibus miniſtrauit. Poſt hæc quidam de reſidẽtibus in Capitulo, cũ literis ipſius Capituli, continentibus veritatem, acceſſerunt ad iudices delegatos, vt eccleſiæ iuxta tenorem apoſtolici mãdati conſulerent poſtulãtes. Qui deliberato conſilio, quòd eis inhibentibus factum erat in irritum reuocantes, & eos qui elegerant, & electum per diœceſanum Epiſcopum excommunicationis vinculo innodarũt. Poſtmodum ad ordinationem monaſterii procedentes ipſum, G. qui præſidet tunc Virziliacen. hoſtalarium elegerunt: quem petitum ſolenniter, & conceſſum monachi, & populus Flauiniacẽ. ſicut eis à iudicibus mandatum fuerat, cũ honore debito recipere: ex tunc à Diœceſano Epiſcopo munus benedictionis nullo contradicente ſuſcepit. Exinde ad eccleſiam pariter accedentibus, Epiſcopus in Sede abbatis illum conſtituẽs, per funem Campanæ, ſicut moris eſt, inueſtiuit: cui, & monachi obedientiã, & Burgen. fidelitatem debitam pręſtitere: vſq; ad hæc tempora, quãtum ad ipſum A. pacificæ præfuit abbatiæ: hæc omnia, quæ præmiſimus, ſcilicet H. depoſitionem, & A. caſſationẽ, verum etiam ordinationẽ, & inſtitutionem dictus prædeceſſor noſter per ſuas literas confirmauit: nec eo viuente præſumpſit aliquis reclamare cuius confirmationem ratam haberi petebat, & quæ per aduerſarium amiſerat. Poſtquam appellationẽ interpoſuit, & iter arripuit ad Sedem apoſtolicã veniendi, ſibi reſtitui poſtulabat. Cæterum præmiſſis obiectionibus, pars ipſius A. taliter reſpondebat, quò cũ dictus G. canonicus fuerit regularis, & cucullam ſine abbatis ſui licentia accepiſſet, præſertim cũ talis fuerit canonica regularis, quòd canonicis, nè monachi fieri poſſint, per priuilegium denegetur, dẽ receſſu monaſterii ſine prælati licẽtiã non poterat aduerſariũ accuſare. Pari modo cũ eos, qui dictũ priorẽ genitalibus mutilarũt, ad oſculum poſtea pacis receperit, redditus centũ librarũ tàm eis, q̃ aliis per annos ſingulos perſoluendo: ſuper eorũ cõione

aduerſario quicquam obiicere non debebat, cum ipſe cõmiſiſſet ſimilia, vel peiora, quibus tamen ſe cõmunicaſſe penitus denegabat. A iudicibus vero delegatis ligari ſe potuiſſe illa ratione negabat, ꝙ poſt depoſitionem memorati abbatis, eorũ iuriſdictio expiraſſet, maiore parte Capituli, & cõſilii ſanioris, abbatẽ cõcorditer eligente: & cum ꝑ narrationẽ, & reſponſionẽ litis, cõteſtatio fiat, & hæc obſeruata fuerint inter ipſos, aſſerebat aduerſarium non poſſe inſtantiam iudicis declinare. Nos ergo, qui iuxta cõmiſſum nobis apoſtolatus officium, vniuerſis ſumus in ſua iuſtitia debitores, per apoſt. vobis ſcripta mandamus, quatenus partibus ad veſtrã præſentiã cõſtitutis, ſi prædictus A. legitimè cõprobauerit iuriſdictionẽ delegatorum ante inſtitutionem præfati G. penitus expiraſſe, legitimum etiã impedimẽtum oſtenderit: ꝓp quod non potuit appellationẽ proſequi infra annum, cum ex iuſta cauſa indulgeatur biennium, tunc demũ inquiratis ſuper propoſitis, & proponendis diligentius veritatem: & Deum habentes præoculis, ſine perſonarũ acceptione cauſam ipſam ad locum idoneum accedentes, & vtriq; parti ſecurũ (ſi partes cõſenſerint) fine canonico terminetis, vel eis non conſentientibus vſq; ad diffinitiuæ ſentẽtiæ calculũ procedentes, geſta omnia redacta in ſcriptis, & ſigillorum veſtrorũ munimine roborata, ad noſtrã præſentiam tranſmittatis: ſtatuentes partibus terminum competẽtem, ad quem recepturæ ſententiam, per ſe, vel procuratores ſuos noſtro ſe conſpectui repræſentent. Interim autem prædictus G. ſicut abbas liberè adminiſtret. Nullis literis, &c. præter aſſẽſum partium, &c. quod ſi omnes, &c. tu frater Epiſcope cum eorum altero, &c. Datum Romæ apud Sanctum Petrum, &c.

N. MAGDEBVRGEN. Archiepiſcopo, & Suffraganeis eius. Ne pro terræ Sanctæ recuperatione laborantibus, iniuriæ inferantur.

QVantò grauiorib. rerũ, & perſonarũ periculis ſe opponunt, qui relicta domo propria, pro liberatione ſalutiferę crucis, & terræ Sanctę, quam Dominus noſter Ieſus Chriſtus, pretioſo ſui corporis ſanguine conſecrauit, ad partes tranſmarinas accedunt, tantò circa tuitionẽ ipſorũ, & rerum ſuarũ, vigilantior cura nobis incũbit, cũ tàm ipſi quàm res eorũ ſint, donec in Sancta peregrinatione permãſerint, ſpecialiter ſub protectione Sedis Apoſtolicę cõſtituti. Ex parte ſi quidẽ dilectorum filiorũ, principũ, magnatũ, & aliorũ de veſtra prouincia, qui crucẽ ſuis humeris inſigentes, ad partes Hieroſolymitanas, pro ſeruitio Ieſu Chriſti, non ſine magno diſcrimine laborarunt, fuit in auditorio noſtro propoſitum, ꝙ ipſis in obſequio ſancto manentibus, contra protectionem, quam Sedes apoſtolica duxit eis ſpecialiter impendendã, quidã de veſtra prouincia malo ſpiritu concitati, poſtpoſita reuerentia venerandæ crucis, & eius, qui pro ſalute omnium tanquam pretium noſtrę redemptionis in ea pepẽdit, poſſeſſiones eorum, & bona inuadere minimè timuerunt: Volentes igitur eorum temeritati (prout conuenit) obuiare, faternitati veſtræ per apoſt. ſcripta præcipiendo mandamus, atque præcipimus, quatenus præſumptores illos, qui vobis ſuis nominibus exprimẽtur, ad faciendam plenariam reſtitutionem taliter ablatorum, & paſſis iniuriam ſatisfactionem congruam exhibendã, ſinguli veſtrum, cùm fueritis requiſiti, monitione præmiſſa per eccleſiaſticam diſtrictionẽ ſine appellationis obſtaculo cõpellatis. Dat. Rom. apud S. Pet. V. Cal. Iulii.

N. EPISCOPO LEXOVIEN. ET N. Abbati Vallis Richerii. Quæ ipſi cauſa Abbatis de Concis committitur.

SIcut in literis bonæ memoriæ C. PP. prædeceſſoris noſtri ꝑſpeximꝰ cõtineri, cũ olim quidã monachus Cõcẽ. ad Sedẽ apoſtolicã acceſſiſſet, cũ clamorib. importunis, & quarũdã literarũ, quas ſecum habebat teſtimonio præmunitꝰ aſſeruit, ꝙ ad mandatum dilecti filii noſtri Iord. tituli Sanctę Pudentianæ præsbyteri Card. tunc apoſtolicæ Sedis legati dilecti filii, N. Abbas Toaruẽ. & prior S. Barbaræ, N. abbatẽ de Cõcis pro inutili adminiſtratione, corporis incõtinẽtia, rerùmque Monaſterii dilapidatione, aſcito ſibi priore de Lira ꝑdicti legati auct. ab officio, & adminiſtratione abbatiæ memorata

moratæ deponere curauerunt. Cum itaque non eſſet, qui pro parte altera reſpõderet, ad nimiam prædicti monachi pertinaciam, & clamoſam inſtantiã, ſententiam talẽ, prout rationabiliter lata fuerat, nec legitima appellatione ſuſpenſa, idẽ prędeceſſor noſter confirmans, ea mandauit inuiolabiliter obſeruari. Dictus vero Abbas poſtmodum ad apſtoſtolicã Sedẽ cũ magnis veniens periculis, laborib⁹ & expẽſis multorũ, & magnorũ virorũ teſtimonialibus literis cõitus, ſe poſt appellationẽ interpoſitã ad literas per precũ mẽdacia impetratas, à iudicibus ſibi ſuſpectis iuris ordine non ſeruato, ab adminiſtratione monaſterii ſe cõqueſt⁹ eſt iniuſte fuiſſe amotũ cũ pdictus legat⁹ ſæpè dictũ Monaſterium viſitãs, nihil circa pſonã abbatis, vel ipſius adminiſtrationẽ inutilẽ inueniſſet, quod ei correctione dignum, vel reprehenſione videretur. Idem etiã Cardinalis proprio fuit ore confeſſus, quòd quãdiu in monaſterio fuit, cùm cũcta diligentius inquiſiſſet, domũ per omnia in bono ſtatu inuenit: nec aliquid aduerſus abbatẽ fuit propoſitum quæſtionis. Poſt diſceſſum verò ſuum quidam aduerſus ſæpe dictũ abbatem tot, & tanta propoſuere nefaria, quòd nulla ratione, ſalua conſcientia, ſine inquiſitione diligenti poterat præterire. Vnde memoratis, & priori mãdauit, vt de vita, & conuerſatione ipſius abbatis, & totius capituli ſtatu, aſſociatis ſibi viris prudentibus inquirerent diligẽter, & quicquid inuenirent ibidẽ, ei abſque dilatione ſignificare curarent: nunquam tamen ſuæ fuiſſe intentionis aſſeruit, quòd ipſi ad ſententiam profe-rẽdam, abſque ipſius conſilio, procederent, & mandato: ſicque ſæpè dictus prædeceſſor noſter nolẽs prædictũ Abbatẽ inordinate grauari, quod à prædictis inquiſitoribus, qui mãdato cardinalis abuſi fuerant, factum erat enormiter, circa ipſum penitus irritans, in eũ ſtatum ipſum reſtituit, in quo fuit cum dictus Cardinalis à monaſterio præfato receſſit. Subſequenter verò venerabili fratri noſtro Epiſcopo tũc electo, & dilectis filiis Hu. & Lu. archidiacon. Ebroicẽn. præcipiendo mandauit, vt eidem abbati memoratæ abbatiæ plenam, & pacificam poſſeſſionem auctoritate freti apoſtolica nullius cõtradictione, vel appellatione obſtãte, reſtituere nõ differrẽt: reuocãtes in irritũ quicquid poſt appellationẽ ad nos interpoſitã in ipſius abbatis præiudiciũ noſcerent immutatum: nè tn̄ illi inter reſtitutionis occaſione vitia eius, ſi forte talis eſſet, qualẽ eius aduerſarii aſſerebãt diſſimulari, aut fouere deberet, eiſdem iniunxit, vt ſiquis poſtmodũ appareret, q aduerſus pſonam eius, vel adminiſtrationem inutilem aliquid proponere vellet, & canonica probatione monſtrare, ea diligenter audirent, eique cũ ſigillorum ſuorum teſtimonio fideliter intimarẽt: prouidentes attentius, nè bona ipſius monaſterii ex tunc poſſent p eius negligẽtiam, ſeu malæ adminiſtrationis ſtudiũ diſſipari. Verum cùm, ſicut idem abbas in noſtra nuper pſentia cõſtitutus aſſeruit, pdictus eps illius auctoritate reſcripti, cum ſuis coniudicibus in negocii deberet executionẽ procedere, ipſe poſt labores multiplices, reſtitutione nõ dũ facta, diem ipſi apud Ebroicas aſſignauit: vbi pars aduerſa ipſum ob multa pericula, quę pſonæ ſuæ imminere videbantur, quod pfati epiſcopi ſtaret arbitrio, fidem interponere compulerũt, duobus aliis cõiudicibus in abſentia conſtitutis, Nos igitur cauſam ipſam, tam ſuper principali, q̃ incidenti q̃ſtione, veſtro examini committentes, diſcretioni veſtræ, de qua plenam fiduciam obtinemus, per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus, quaten⁹ ſuper his omnibus ſtudeatis elicere veritatẽ, & q̧ ſecũdũ Deũ videritis rationabili ter ſtatuendũ, appellatione poſtpoſita ſtatuatis, & faciatis id p cenſurã eccleſiaſticam irrefragabiliter obſeruari. Siqua vero partium legitimè citata ad veſtram præſentiã venire neglexerit, vos nihilominus, q̃tum de iure poteritis, in ipſo negocio procedentes, finẽ ei debitum ſine appellationis obſtaculo imponatis, prouiſuri attẽtius, vt ita per oĩa ſeruato iuris ordine pcedatis, q̧ diſcretio veſtra meritò debeat cõmẽdari. Nullis literis, &c. huiũ mẽtione, &c. qđ ſi ambo, &c. alter veſtrũ.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum.

SIRACVSANO EPISCOPO, Et Abbati Sambacien. Vt Crucem prædicent, & homines ad terræ Sanctæ recuperationem adhortentur.

PLorans plorauit eccleſia, & vox in Rama audita eſt, ploratus, & vlulatus ipſius, immo etiam in omnem terram clamor eius exiuit, & in fines orbis terræ ſingultus ipſius, ex quo nunc Vltimo peccatis Chriſtiani populi promerentibus, venerunt gentes in hæreditatem Domini: conquinauere templum ſanctũ eius poſuerunt Hieruſalem, velut pomorum cuſtodiarium: poſuerunt mortalia ſeruorũ eius, eſcas volatilibus cœli carnes ſanctorum beſtiis terræ. Effuderunt ſanguinem, ſicut aquam in circuitu Hieruſalem, & non erat qui ſepeliret: fremuerũt enim gentes, & populi non prorſus inania meditati: aſtiterũt cum regibus ſuis, & principes conuenere in vnum, aduerſus Dominũ, & aduerſus Chriſtum ei⁹; & quaſi præualentes in ipſum, & in hæreditate poſſidẽtes ſanctuarium, eius prophanantes ſancta ſanctorum, & ad pretioſa ipſius, manum, & animum extendẽtes, ſancta eius deripuere in prædam; & ſorte ſibi eius ſpolia diuiſerunt. Sanè Apoſtolica Sedes, quę mater eſt omnium generalis, ægrè ferens victimas filiorum, & ſuos dolens terminos coarctari, prædeceſſorum noſtrorum temporibus ad vniuerſas prouincias, in quibus nomen colitur Chriſtianum, literas ſui gemitus deſtinauit: vt filios in iniuriæ paternæ vindictam, & fratres armaret in fraterni excidii vltionem. Licet autem diuerſi Reges, & principes Chriſtiani, ad commonitionem ipſius arma mouerint in paganos, quia tamen (ſicut effectus demonſtrat) non ambulauerunt, prout debuerant in lege Domini, immo reuertabantur cum incederent, & ollas carnium in deſerto, & Aegyptii delitias in ſolitudine affectabant, nec in digito Domini, ſed ſua potius potentia confidebant, quibuſdam eorum pereuntibus gladio, & aliis infirmitate conſumptis, nondum auerſus eſt à nobis furor Domini, ſed adhuc manus eius extenta. Non autem hæc ſcribimus vt vos de diuina miſericordia deſperare velimus hoc, quæ vocat ea, quæ nõ ſunt tanquàm ea, quæ ſunt: quæ poſſet in hoc Chriſtiani populi neceſſitate exhibere, pluſquàm duodecim legiones angelorũ: quę docet manus ad prælium, & digitos mouet ad bellum. Sed vt noſtram potius incuriam arguamus, qui culpis noſtris, miſerationem Domini viſi ſumus hactenus retardare, ſicut filii Hieruſalẽ, qui murmurauere in caſtris, nec exaudierunt vocem Domini quadraginta dies, quibus potuiſſent terram repromiſſam intrare, in annos tot idem conuertere. Sic ſic olim populus Hieruſalem, cum ad debellandũ tribum Beniamin prius Domino conſulto, deinde ipſo aſcenderet iniungente, non priùs de ipſis victoriam eſt adeptus, quàm ſemel & ſecundo conuerſus in fugam, culpas ſuas hoſtili gladio expiaret. Siquidem ſi fides noſtra ſicut granum ſinapis fuiſſet, & in lege Domini ambulaſſent, qui tulerunt crucem eius, vt ipſius iniuriam vindicarent, vnus noſtrum mille, & duodena millia effugaſſet: & ſicut deficit fumus, & fluit cera à facie ignis, ſic inimici eius ab eorum præſentia defeciſſent; quamuis autem contrarium merita non meruerint: qui per peccata, quæ iugiter facimus, ad duriora Dominum prouocamus: quia tamẽ miſerationes ipſius ſunt ſuper omnia opera eius, & cum iratus fuerit miſericordię recordatus, ſi conuerſi fuerimus, adiiciet miſereri Deus, & non continebit in ira miſericordiam ſuam, nec dabit hęreditatem ſuam in opprobrium, vt dominentur ei de cætero nationes: nè fortè conſentiant aduerſarii noſtri, & dicant. Manus noſtra excelſa, non Deus fecit hæc omnia. Quis igitur in perſona propria pro eo laborare recuſet? immò & extrema pericula ſuſtinere? qui pro nobis crucis patibulum ſubire, velut inimici à nobis expelleret poteſtatũ? Quis ſua deneget illi, qui nobis & eſſe contulit, & habere? qui centuplum retribuit in præſenti, & in futuro præmia pollicetur ęterna? Nã, & ſecundum Apoſtolum, pietas promiſſionem habet vitæ, q̃ nũc eſt, & futurę. Quis pro eo mori deneget? qui factus eſt ꝓ nobis obediens vſque ad mortem, mortem autem crucis?

crucis? qui habet poteſtaté corpus, & ani
mam perdere in gehennam? & ſecundùm
multitudinem miſerationum ſuarũ, bre-
ui temporis ſpatio mortis compendio, vi
tam iſtam in æternam potens eſt commu
tare? Exurgant igitur fideles Eccleſiæ: ap
prehendant arma, & ſcutum, & exurgãt
in adiutorium Ieſu Chriſti: vt & ipſe mit
tat eis auxiliũ de Sancto, & de Syõ tuea-
tur: eo faciẽte cum ipſis ſignum in bonũ,
qui conterit bella, qui currum, & exerci-
tum Pharaonis proiecit in mare, infirmi
robore accingantur: vt arcum fortium
ſuperent, & ſuperbiam eorum humilient
qui non in Deo, ſed in ſua feritate confi
dunt. Quia verò plerique laborare ſuffi-
ciunt in perſonis, qui ſubuenire non poſ
ſunt in rebus, & econuerſo nonnulli in
perſonis, ſed in reb⁹ poſſunt præſtare ſuc
curſum: vt omnes laboris ſint, & merce-
dis participes, dilectis filiis comitibus, ba
ronibus, & vniuerſo populo Siciliæ man
dauimus, & in remiſſionem iniunximus
peccatorum, vt ad defenſionem terrę Na
tiuitatis, & Reſurrectionis Dominicæ,
vbi Deus Rex noſter, ante ſæcula ſalutẽ
in medio terrę dignatus eſt operari, in na
uigio victualibus, & aliis neceſſariis ſtu-
deant ſubuenire. Cùm enim Teutonici
in vltramarinis partibus cõmorantes (ſi-
cut accepimus) in proximo ſint ad ꝓpria
redituri, niſi terræ illi deuotio populi
chriſtiani ſubuenerit, & reſiduum locu-
ſtæ comedet brucus, & non ſolum nõ re-
cuperabimus iam amiſſa, immo potius re
cuperata, & poſſeſſa diutius (quod auer-
tat dominus) amittemus. Nos autem nè
videamur aliis onera grauia, & importa-
bilia imponere, digito autem noſtro noli
mus ita mouere, aliquem de fratribus no
ſtris in expenſis propriis ad partes illas,
cum alio cõpetenti ſubſidio diſpoſuimus
deſtinare: qui exercitum domini in humi
litate præcedat, & Ioſue pugnante cum
Aaron: vt aſcendat in montem contem-
plationis, & oret: vt Amalech in fugam
(faciente domino) in ore gladii conuer-
tatur. Omnibus autem, qui propter hoc,
in perſona propria laborabunt, de Dei,
& Apoſtolorum eius Petri, & Pauli au-
ctoritate confiſi, plenam peccatorum ſuo
rum, de quibus cordis, & oris egerint pœ
nitentiam, veniam indulgemus. Cæte-
ros verò, qui ad opus huiuſmodi exequẽ
dum, aliqua de bonis ſuis fortè contule-
rint, iuxta muneris quantitatem, & præ-
cipuè iuxta deuotionis affectum, remiſ-
ſionis huius participes eſſe cẽſem⁹. Sciat
autem ſe culpabiliter durum, & durè cul
pabilem, qui monitis apoſtolicis in ope-
re tam pio, & neceſſario neglexerit ac-
quieſcere, cum apoſtolorum moneamur
exemplis, vt collectas pro fratribus, & in
digentibus, maximè laborantibus in Hie
ruſalem faciamus. Cum ergo vos ad pro
ponendum verbum domini populo Sici-
liæ de prouidentia, & religione veſtra cõ
fiſi duxerimus deputandos, diſcretionem
veſtram rogamus, monemus, & exhorta-
mur in domino, & in remiſſionem vobis
iniungimus peccatorum, quatenus circũ-
euntes ciuitates, oppida, & caſtella, tam
ciues, quàm nobiles, & vniuerſum popu-
lum Siciliæ ſalubribus monitis, & exhor
tatione aſſidua inducatis: vt opponant ſe
murum pro domo domini aſcendẽtibus
exaduerſo: &, ſicut dictum eſt, ſupradictæ
orientali terræ ſtudeant ſubuenire. Tali-
ter autem ſolicitudinis veſtræ prudentia
his exequendis inſiſtat, vt zelum domini
vos habere in inſtanti neceſſitatis articu
lo comprobemus, & ad dilectionem ve-
ſtram tantò amplius prouocemur, quan-
tò ad liberationem terræ illius ardentius
aſpiramus. Confidimus enim, ꝙ ſi cũ Pe-
tro rete prædicationis veſtræ laxaueritis
in verbo Dei, non tam copioſam multi-
tudinem piſcium, quàm vtilem, & neceſ-
ſariam, & per quam pater miſericordia-
rum, & Deus totius conſolationis finem
imponet, ſuꝑ hoc laboribus eccleſiæ con
cludetis. Datum Romæ, &c. In eundem
fere modum omnibus per Apuliam, Ca-
labriam, Thuſciam, & conſtitutis.

*CONVENTVI SANCTI SAL-
uatoris de Teleſio. De electione digni, &
vtilis abbatis.*

CAuſam, quæ inter P. quondam ab-
batem veſtrum, ex vna parte, & vos
ex altera vertebatur ven. fratrib. noſtris
N. Beneuentã. Archiepiſcopo N. Epiſco
po Teleſin. & dilecto filio N. priori S. An

drea recolimus cómiſiſſe: ſed ipſo epiſcopo propter ægritudinem exeuſato, & dicto archipresbytero vices ſuas, propter emergentia negocia, dilecto filio. N. Beneuentan. primicerio committente, cum præfatus prior, & primicerius controuerſiã vellent, ſeruato iuris ordine pertractare. Tandem, ſicut accepimus, factum eſt de conſenſu partium, quòd abbas ſponte renunciauerit abbatiæ, & ſi placeret nobis in vno caſali ſibi monachi prouiderét. Nos ergo attendétes, quòd cuilibet licet renunciare his, quę pro ſe introducta ſunt, ratam reſignationem eius habentes, & eligendi vobis paſtorem facultaté liberam tribuentes, vniuerſitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, atque præcipimus, quatenus ſeruantes vnitatem ſpiritus in vinculo pacis, vel de ipſius Monaſterii gremio, ſi quiſpiam ibi ad hoc reperitur idoneus, vel de alio ét monaſterio, ſecundum regularem obſeruantiam, talé perſonam ſtudeatis eligere in Abbaté, quę afflicto Monaſterio præeſſe valeat, & prodeſſe: quem cùm electus canonicè fuerit, cùm monachorũ numero competenti noſtro cóſpectui præſentetis: benedictionem recepturũ à nobis, ſi veſtris votis duxerimus annuendum. Si verò ſecus agere prǽſumpſeritis, & electũ & electores cóſulos ad nos remittemus, & nos ipſi per alios faciemus indemnitati Monaſterii prouideri. Datum Romæ apud Sanctum Petrum. V. non. Iulii.

N. EPISCOPO, ET CAPITVLO *Lemouicen. Vt quendam M. Petrum in canonicum recipiant.*

NEc nouum debetis, nec abſonum reputare, ſi de illorum ſumus prouiſione ſoliciti, qui apud Sedem apoſtolicam pro ſuis, vel ſuorum dominorũ negociis conſtituti, noſtram, & fratrum noſtrorũ gratiam conuerſatione laudabili meruerunt. Tanta eſt enim apoſtolicæ Sedis benignitas, vt accedentes ad ſe fratrum, & Coepiſcoporum noſtrorum nuncios benigne recipiat, & laborem eorum, qui apud eam longo tempore commorãtur in beneficio, vel aliis, quæ digné poſtulauerint, recompenſet. Inde eſt, quòd cùm dilect⁹ filius noſter Magiſter Petr⁹ Chaboini, venerabilis fratris noſtri Vualteri Rothomagenſis Archiepiſcopi, Clericus ex diutina mora, quam apud nos fecit, ſuæ probitatis, & ſcientiæ meritis nobis, & fratribus noſtris charus ſit ad modum, & acceptus, pro ipſo literas vobis duximus apoſtolicas deſtinandas: rogantes, monentes, & exhortantes in domino, ac per apoſtolica vobis ſcripta mandantes, quatenus, cum in Eccleſia veſtra certus non ſit numerus præbendarum, eum in fratrem, & canonicum veſtrum ob reuerentiam apoſtolicæ Sedis, & noſtram liberaliter admittatis, præbendam, ſicut vni ex vobis ipſi, vel procuratori ſuo, abſque dilationis tędio conferentes: primitias precum noſtrarum taliter audituri, quòd propter hoc vobis denuò ſcribere non cogamur: ſcituri, quòd ſicut noſtræ intentionis exiſtit, nihil præcipere in honeſtum, ſic non relinquemus, quod mandauerimus imperfectum, nec contemptum noſtrum tolerabimus patienter. Datum Rom. Apud Sanctum Petrum X. Calend. Iulii. &c.

N. EPISCOPO, ET N. DECANO *Maſticonen. Maior & ſanior capitulis pars in ſtatuendo præualet.*

OFficium iniunctæ adminiſtrationis exigit, vt de ſtatu eccleſiarum curam gerere debeamus, & quæ minus ordinata fuerint, per ſtudium noſtræ ſollicitudinis (prout congruum fuerit) ordinetur: quatenus perſonis idoneis ſubſtitutis in eis, & cunctis, iuxta normam conſtitutionis eccleſiæ rectè diſpoſitis, diuinæ laudis obſequia ibi digna valeát exerceri. Ex tenore ſiquidem literarum veſtrarum nobis innotuit, quòd cum in eccleſia veſtra neceſſitas exigit aliquid ordinari, vel emendari, quòd minus canonicè noſcitur attentatũ, quod à maiori parte capituli prouido cóſilio diſponendum fore céſetur, duo, vel tres ex ipſis canonicis motũ animi ſui ſequentes, ſuam contradictioné opponunt, & ita cómunem vtilitaté, & eccleſiæ profectum, non metunt impedire. Nos igitur eccleſia

ſiæ veſtræ vtilitatibus prouidere volentes, diſcretioni veſtrę præſenti pagina indulgemus, vt vobis liceat de aſſenſu maioris, & ſanioris partis capituli, paucorũ contradictione, ſeu appellatione nequaquàm obſtante, corrigere, niſi iuxta conſtitutionem Lateran. concilii ab eis rationabile aliquid obiectum fuerit, & oſtenſum, quæ in eccleſia veſtra corrigenda emerſerint, & ſtatuere, quæ fuerint ſtatuẽda. Nulli ergo, &c. Datum Romæ. Apud Sanctum Petrum, &c.

AYMONI DECAN. MATISCONEN. vt ſacrilegi & raptores bonorum eccleſiæ coerceantur.

CVm antiqui hoſtis fallax ſuggeſtio fragilitatẽ conditionis humanæ, ſæpius ad illicita declinare compellat, & quantò magis dolet de reparatiõe humani generis, tantò efficacius ipſum captiuare laboret, contra ipſius aſtutiã cura debemus inſiſtere diligenti: & illos, quos fraudis ſuæ laqueo nititur impedire, affectione omnimoda ad iuſtitiæ ſemitã reuocare. Quoniã igitur quidã, vt audiuimus, ſpiritũ malignitatis inducti, eccleſiarum bona rapere hoĩes earum capere, ſacrilegia etiã cõmittere, & multa alia damna eiſdẽ nõ metuũt irrogare, p̃ſentib. tibi pagina indulgemus, vt malefactores Matiſconen. eccleſiæ, ſi tñ ei ſint diœceſana lege ſubiecti, niſi ad diligentẽ monitionẽ tuã ſatisfactione ſe digna correxerint, nullius cõtradictione, vel appellatione obſtãte, p cenſurã eccleſiaſticã valeas coercere. Nulli ergo, &c. Datum vt ſup.

N. MILITEN. EPISCOPO, ABbas ob grauem corporis defectũ amouetur.

EXpoſuiſti nobis in noſtra præſentia cõſtitutus, ꝙ I. quondã p̃deceſſor tuus Ph. in abbatẽ promouit, neſciens, ꝙ ipſe manu eſſet altera mutilatus. Quia verò abbas ipſe noſcitur ſiniſtra carere, qd ſup hoc agendum ſit, noſtra voluiſti reſponſione doceri. Nos igitur fraternitati tuæ taliter reſpondemus, ꝙ cum pro tàm enormi defectu ad ſacros non poſſit ordines promoueri, & ipſe in promotione ſua id tacuerit fraudulenter, ab abbatiæ officio eſt nõ in immerito amouendus. Datum Ro. apud. S. Pet. V. cal. Iulii. &c.

Cap. Expoſuiſti. de corpore viciatis.

N. SENONEN. ARCHIEPISCOpo de pænitentia & abſolutione Archidiaconi Lugdunenſis.

EX parte venerabilis fratris noſtri R. Lugdunen. Archiepiſcopi literas accepimus, continentes, quod cũ R. quondã Archidiaconus Lugdun. multa enormia commiſiſſet, in ipſum exigentib. meritis mandatũ apoſt. auctoritate recepta, ſententiam excõicationis iniecit, & eundem officio, beneficioq; priuauit. Verum quia, ſicut tàm idem Archiepiſcopus, q̃ multi alii p ſuas nobis literas intimarunt, prædictus R. qm ei dedit vexatio intellectum, deſiderat ſatisfacere de commiſſis, & ſuos exceſſus cum omni humilitate deplorat: de cuius deiectione multa Lugdunẽ. Eccleſię dicũtur incommoda prouenire. Nos itaq; cum eo miſericorditer agere cupiẽtes, vt cõtra iuſtitiã non recedamus à tramite veritatis, fraternitati tuæ p Apoſtolica ſcripta mandamus, qua ten' accepto à præfato R. iuramẽto, iuxta formã Eccleſiæ, ipſum ab excõicatione abſoluas. Si aũt idẽ R. pro crimine ſecundũ iuris ordinẽ, ſñiam illius diſpoſitionis incurrit, cum publicè criminoſum, & maximè conuictũ de crimine, in ſua nouimus nequitia confouere, eandẽ ſñiam facias firmiter obſeruari: alioquin ſuper ipſe negocio, eiuſque proceſſu rei veritatem diligenter inquiras, & ꝙ inueneris in ſcriptũ redigẽs totũ rei proceſſum ſub tuis literis, & ſigillo incluſum, nobis fideliter non differas deſtinare: vt ſic per te ſufficienter inſtructi, melius, & liberius in negocio procedere valeamus. Datum Romæ apud Sanctum Petrum. III. Non. Iulii.

N. PADVANO EPISCOPO. VT clerici laicos vita, & moribus bonis ſuperent, quos dignitate præcellunt.

CVm in eccleſia Dei diuerſi ſint ordines conſtituti, & ab eis quibus plus committitur, plus etiam, exigatur expedit his, qui in ſortem domini ſunt aſſumpti, quòd laicos vita, ſicut dignitate præcellant: vt non ſolum diſtantia ſit in ordine, ſed in moribus etiam gradus attendi valeat honeſtatis.

Quidã verũ officii ſui debitũ, nullatenus
attendentes, quæ in clericis, & laicis con
cupiſcibilia ſunt, affectant, dum præben
darii, vt clerici, & vt laici, immo pluſquã
laici non metuunt laſciuire. Sanè ſignifi.
cauit nobis dilectus filius T. Feltren. Præ
poſitus, ꝙ Feltren. canonici, qui laicos
tenerentur ad viam rectitudinis, exẽplo
boni operis informare, clericali honeſta
te neglecta, incedũt in habitu laicali, &
cũ concubinis ſuis publicè non dubitant
habitare. Cũ igitur miniſtris altaris mun
ditia ſit indicta, dicente propheta: Mũda
mini, qui fertis vaſa domini, &c. fraterni
tati tuę per apoſtolica ſcripta mádamus,
quatenus dictos canonicos moneas dili-
gentius, & inducas, vt honeſtatem ſer-
uent, & habitum clericalẽ, & à cõcubi-
narũ ſuarũ cohabitatione recedãt, & iux
ta eccleſiæ cõſuetudinẽ, refectionẽ in ca
nonica ſimul ſuſcipiant, & niſi euidẽs ne
ceſſitas interuenerit, de nocte dormiãt in
fra clauſtrũ. Alioquin eos Feltren. eccle-
ſiæ beneficiis, ſub appellationis obſtacu-
lo, auctoritate noſtra, non differas ſpo-
liare. Datum &c. Calen. Iulii.

*N. ARCHIEPISCOPO MONTIS-
regalis. De illorum abſolutione qui violen
tas manus in clericos iniiciant.*

LIcet percutienti nos in vnã maxilla,
præbere alterã teneamur, & ꝓ per-
ſequentibus, & calumniantibus exorare,
nec tamẽ malignantiũ effrenata licẽtia,
ſi quid libet impunè præſumeret, incen-
tiuum pareret delinquẽdi, ſic prouida p̃-
deceſſorũ noſtrorũ auctoritas cohibere
voluit, à clericis violentiã laicorum: vt
eorũ exceſſum plùs corrigeret, quàm pu-
niret, dum nõ eis temporalẽ pœnã infli-
geret, ſed ad correctionẽ à cõmunione fi-
deliũ, violẽtos manuũ iniectores decer-
neret ſeparatos. Propter quod etiam ad
maiorẽ cautelã, & reuerentiã potiorẽ, ab
ſolutionẽ taliũ ſibi ſoli Sedes apoſt. reſer
uauit: vt quos nec timor domini, nec re-
ligio clericalis à ſua p̃ſumptione cõpe-
ſceret. labor ſaltem, & difficultas itineris
à violentia refrenaret. Huius autem con
ſtitutionis rigorem eccleſia Romana ex
certis cauſis, cũ voluerit, ſpeciali diſpen
ſatione relaxat: quæ in hoc non tàm vti
litatem propriam captat, quàm clerico-
rum immunitatem, & delinquentium in
eos ſalutem affectat. Quia vero in Sicilię
partibus, ſicut & in regionibus aliis, in
hoc non nulli ſæpius inconſulti calore
delinquunt, qui proprii corporis valetu-
dine, licet infirmitate grauati, ad Sedem
apoſtolicam pro abſolutionis benefi-
cio, laborare non poſſunt: vt eos, quos
ætas maturior, vel euidens infirmitas à
labore huius itineris excuſauerit, ab-
ſoluas: dum tamen in hoc metas tuę diœ
ceſis non excedas, niſi grandis fuerit, &
enormis exceſſus, auctoritate tibi præſen
tium perſonaliter vſque ad triennium in
dulgemus. Nulli ergo, &c. Datum Ro-
mæ, &c. III. nonas Iulii.

*ABBATI, ET MONACHIS BVR
gulien. De officio Abbatis, & de reſtituen
da diſciplina monaſtica.*

EA. quę à fratribus, & Coepiſcopis
noſtris, qui in partem ſolicitudinis
noſtræ ſunt vocati, auctoritate Sedis apo
ſto. ratione præuia ſtatuuntur: ne per ali
cuius inſolentiam, ſeu temeritatem im-
mutentur, vel infringantur, aut in du-
bium reuocentur, apoſtolico debent mu
nimine roborari. Ea propter dilecti domi
no filii veſtris, iuſtis poſtulationibus cle
mẽter, &c. vſq; ad Annuimus. Inſtitutio
nẽ, quæ in eccleſia veſtra à ven. fratre no
ſtro H. Redonen. Epiſcopo de mandato
bonæ memoriæ M. tt. Sanctorum Io. &
Pauli presbiteri Card. qui tunc in parti-
bus veſtris legationis officio fungebatur,
iuſtè, & rationabiliter factam, quam de
verbo ad verbum pleniùs duximus ex-
primendam, cum aliis bonis, & appro-
batis conſtitutionibus aucto. apoſtol.
confirmamus, & præſentis ſcripti pagina
communimus. Statuimus enim pro bo-
no pacis, & amore religionis, quòd ab-
bas, qui plùs debet prodeſſe, quàm præ-
eſſe, & diſcipulos ſuos magis exemplo,
quàm verba edocere, & cui oportebit co
ram ſummo iudice, non tantùm de ſe
ipſo, ſed etiam de ouibus ſibi commiſſis
rationem reddere: vt ſemper pauſet in
dormitorio, niſi fuerit infirm⁹, aut minu
tus, vel de via poſt completoriũ venerit:
quod tamen ſummoperè cauendum eſt,
niſi

niſi de neceſſitate hoc fiat. Quòd ſi taliter contigerit, comedere, & dormire in camera ſua poterit. Poſt comeſtionem verò vigiliis ſuperfluis, & inordinatis, quæ abſque nimia potatione fieri non ſolent omnino abſtineat: vt cum conuentu ſobrie ad matut. valeat recurrere. Præcipimus etiã vt ſemper comedat in refectorio, niſi cauſa hoſpitalitatis cum viris religioſis, vel cum aliqua honeſta perſona in camera comedere voluerit. Præcipimus etiam, ꝙ nunquã ibi carnes comedat niſi infirmus, aut minutus fuerit, vel auctoritate maioris. Si verò abbas aliqua infirmitate laborauerit, cũ fratribꝰ, ſed paucis, & ſine laicis, & clericis carnes in camera comedere poterit: antiquas verò infirmarias fratrum nõ prohibemus. Præcipimus etiã, & ſuademus, vt qñ ei licebit, in clauſtro ſedeat cum clauſtralibus, cauſa ædificationis, & amore ſpiritualis refectionis. Coopertoria verò inordinata abbati, & monachis inhibemus, & auctoritate, qua fungimur diſtricte præcipimus, nè abbas, vel aliquis fratrum intus, vel extra coopertoriũ habeat, niſi decatis, vel agniculis, aut vulpib. Præcipimus etiã, vt cũ de reb. monaſterii tractare voluerit, conſilio fratrũ vtatur, iuxta illud ſapientis: Omnia faccum conſilio, &c. Suademus etiã, vt in quantũ poterit, ſtudeat vitiũ elationis fugere, memineritq; ſcriptũ: Rectorẽ te conſtituerunt, eſto in illis, quaſi vnus ex illis, Volumus præterea, & cauſa dilectionis præcipimus, vt duo de fratrib. qui diſcreti ſint, & boni teſtimonii, ſingulis annis in maiori capitulo eligãtur q ad loca monaſterii ſemel, & ſecũdo accedẽtes, de vita, & ſtatu monachorũ diligẽter perſcrutentur, & quæ corrigenda viderint, vel ipſi corrigãt, vel abbati, & capitulo corrigenda relinquãt. Volumus etiam decanos, qui eidem monaſterio vtiliter prouideant, ab abbate, cæteriſq; fratrib. iuxta antiquam conſuetudinem inſtitui. Prohibemus etiam, nè ipſe abbas abſq; aſſẽſu capituli ſui, vltra ſummam decẽ librarũ Andegauen. mutuo accipiat: quod ſi ab ipſo præſumptum fuerit, ad ſolutionem, vltra accepti debiti volumus nõ teneri. Præcipimꝰ etiam, vt duo fratres bonæ vitæ & maturæ ætatis, ſigillum capituli cuſtodiant: nec ideo aliquid niſi de communi aſſenſu ſigllent, & quæ in eo ſigillata, vel cõfirmata ſunt, abbate ipsũ detinente, & in irritum reuocentur. Prohibemus etiam, vt nulli perſonæ duo officia committantur niſi neceſſitate vrgẽte, vel cauſa eminentis vtilitatis. Quod ſi ab ipſo abbate præſumptum eſt, in irritũ reuocetur, Decernimus ergo &c. Datũ &c. nonis Iulii.

N. EPISCOPO P. ARCHIDIA. Et N. Deca. De Vuirchia Redonen. Euſdẽ argumenti cum præcedenti.

CONſtitutus in præſentia noſtra dilectus Lambertus monachus Burguliẽ. ſua nobis quærimonia declarauit, quòd cum à felicis recordationis C. Pap. prædeceſſore noſtro, ſuper cauſa, quæ inter ipſum L. & R. monacos, ex vna parte, & Hy. abbatem Burgulien. ex altera vertebatur, de dilapidatione bonorum Eccleſiæ ſuæ, & aliis in quibus abbatem iam dicti monachi impetebant, ad dilectos filios. N. Vindocinẽ. N. de Perſenia, & N. de Buſſeria abbates literas impetraſsẽt, ꝑ inſidias decepti latentes, cum ad Vindocinen. abbatẽ veniſſent, vt ei ſuas literas exhiberẽt, ipſis literis à quodam milite cognato ſui abbatis infra clauſtra Vindocinen. monaſterii fuerunt per violẽtiã ſpoliati, & (vt aſſeruit præfatus L.) cũ in manu præſcripti abbatis Vindoci. ipſæ literæ fuiſſent poſtea reſignatæ, & ab eo detẽtę, iidẽ monachi nè procederent in cauſa, fuere admiſſis literis impediti, vnde dictum monaſterium non modica patitur detrimẽta. Nolentes igitur morbidũ paſtoris exemplum, gregem ſibi cõmiſſum deflere, nec cum incorrectum eſſe, per cuius alii debent corrigi diſciplinam, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus ad Burgulien. Eccleſiam pariter accedentes, tã intrinſecis, quã extrinſecis ad vos fratrib. conuocatis, veritate ſuper ſtatu, & ordine monaſterii, & ipſius abbatis adminiſtratione à ſingulis ſeorſum prout Eccle. noueritis expedire, diligentius inquiſita, ſi culpam impoſitam in Abbatem noueritis redundare, exceſſus eius tantò diſtrictius puniatis, quantò ſibi ad exceſſibus in paſtorali ſolicitudine poſitus, debuiſ-

buiſſet amplius præcauiſſe. Si vero iidem fratres veritati teſtimonium renuerint perhibere, ad veritatis aſſertionem à vobis quemadmodm iuſtum fuerit, compellantur. Nihilominus etiam in fratrib. veſtris, ſi aliqua videritis emendanda, quæ in damnum Eccleſię, vel ordinis in honeſtatem poſſint aliquatenus denotari, auctoritate apoſtolica corrigatis. Vt autem honeſtas ordinis in eiuſdem eccleſię abbatem, & monachos fortius imprimatur, inſtitutioné ad te venerabilis frater Redonen. Epiſcope, cum bonorũ virorũ conſiliis ordinatam, & auct. bonæ memoriæ M. tituli Sanctorum Ioãnis, & Pauli pręſbiteri Cardi. tũc temporis apoſtolicæ Sedis Legati prouidè promulgatã, cũ aliis bonis, & approbatis conſtitutionib. faciatis inuiolabiliter obſeruari. Nihilominus in debitum ſtatum appell. poſtpoſita reducentes, quicquid ab ipſo Abbate, vel à ſuis poſt appellationem ad Sedem apoſtolicam legitimè interpoſitam, in præiudicium ipſorum Monachorũ temerè noueritis attentatum: prouiſuri, nè (ſicut frequenter audiuimus) Monachi malitioſè procedant, non quę Ieſu Chriſti, ſed quæ ſua ſunt conſequantur. Teſtes, &c. cogantur. Nullis literis harum tenore tacito, &c. quod ſi omnes, &c. Tu frater Epiſcope cum eorum altero, &c. Datum Romæ, &c. vt ſupra.

R. ARCHIPRESBITERO R. MAgiſtro ſcholarum, Et P. de Vico canonico S. Aſtregiſili Bituricen. Vt Decimæ ſuæ eccleſiæ ſoluantur.

Cap. cum Apoſtolica Sedes, De his quę ſiunt à pręlato ſine conſenſu capituli.

CVm Apoſtolica Sedes, cui (licet immeriti) præſidemus, vniuerſis per orbẽ eccleſiis, nõ humana, ſed diuina ſit inſtitutione prælata, iuſtũ eſt, & cõueniẽs, vt ad eam tanquam ad magiſtram, & matrẽ ſuper diuerſis iuris articulis referantur dubiæ quæſtiones: quę iura conſtituit eadem quoq; iura diſtinguat: nè quæ diuerſa cernuntur, videantur aduerſa. Sanè (ſicut ex literis veſtris accepimus) cum ex vna parte capitulum Sancti Stephani & capitulum de Salis, & ex altera monachi de Pratea ſuꝑ decima quadam, quã à monachis ipſis petebant, in ueſtium compromiſiſſent arbitriũ: & vos partib. conuocatis cognoſceretis de cauſa. Monachi proponebant donationem ipſius decimæ, ſibi à quodã milite factã. & venerabilis fratris no. N. Bituricen. Archiepĩ diœceſani eius accedẽte conſenſu confirmatũ fuiſſe. ſeque auctoritate Hieronymi munitos exiſtere, qui ſcribens ad Damaſum ait: Si aliquando fuerint à laicis male detenta, quæ diuini iuris eſſe noſcuntur, & in vſum tranſierint monachorum, Epiſcopo tamen loci illis præbente conſenſum, conſtabunt eis omnia perpetua infirmitate ſubnixa. Econtrario pars allegabat aduerſa, cõſenſum Epiſcopi ſine cleri cõſenſu minus ſufficere, auctoritate Leonis Pap. dicentis. Ne quis Epũs de reb. eccleſiæ quicquam donare, vel commutare, vel vendere audeat niſi forte aliquid horum faciat, vt meliora proſpiciat & cum totius cleri conſenſu, atque tractatu id eligat, quod non ſit dubium eccleſiæ profuturũ. Quia verò ſuper his auctoritatib. dubitantes, Sedẽ apoſtolicã conſulere voluiſtis, humiliter inqrentes, vtrũ qñ decima poſſidetur à laico, ſi conferatur eccleſiæ ad cõfirmandam donationẽ conſenſus Epĩ, ſine cleri conſenſu ſufficiat, nos deuotioni veſtræ taliter reſpondemus, ꝙ monendus eſt laicus ꝗ decimã detinet, vt eam reſtituat eccleſiæ, ad quã ſpectat. Quod ſi forſan induci nequiuerit, & eam cum diœceſani conſenſu alteri eccleſiæ aſſignarit, præſertim religioſo conuentui, conſtabit ipſa donatio perpetua firmitate ſubnixa. Auctoritates enim præmiſſæ, licet diuerſę, non ſunt tamen aduerſæ: cũ aliud ſit alienare, quod ab eccleſia poſſidetur, & aliud quod detinetur à laico ad uſum Eccleſiaſticum reuocare. In alienatione verò, iuxta Leonis Pap. decretum, conſenſus Epiſcopi, ſine cleri conſenſu non ſufficit. In reuocatione autem (iuxta reſpõſum Hieronimi) ſufficit conſenſus Epiſcopi, cum per vtrumque vtilitati eccleſiaſticæ conſulatur. Nam, & in Lateranen. conſilio eſt inhibitum, nè quælibet religioſa perſona eccleſias, & decimas de manib9 laicorum, ſine conſenſu Epiſcoporum recipiat: per quod rectè datur intelligi, quod ſufficit conſenſus Epiſcopi, vt li-

citum ſit eccleſiæ decimam de manu recipere laicali. Datum Rom.&c. Non. Iulii Pontificatus noſtri anno primo.

MIDRAN. PRESBYTERO.

Cardinalis Sententiam Seſe Pontifex confirmare ait.

CVm tu,& B.presbyter Taruiſin. qui ſe ſufficientem procuratorem pro I.ſacerdote, quem ſimiliter in cauſam traxeras,in præſentia noſtra gerebat,pro multis quæſtionibus inter vos habitis, apud Sedem apoſtolicam conſtituti eſſetis:nos tibi,& ei dilectum filium noſtrũ V.tt.S.Martini presbyterum Card. dedimus auditorem, Ipſe autẽ auditis vtriuſque partis rationibus, & plenius intellectis,habito conſilio, dilectorum filiorum P. tt.Sanctæ Cęciliæ presbyteri P. Sanctę Mariæ in via lata, diaconi Card. & Lotarii ſubdiaconi noſtri iuris periti, & aliorũ prudentũ,de mãdato,& volũtate noſtra ſentẽtialiter diffiniuit, ſententia lata de mandato bonæ memoriæ C. Pap.prędeceſſoris noſtri à venerabili fratri noſtro. N.Epiſcopo, & dilecto filio. N.Archidiacano Taruiſin. ſuper reſtitutione,& poſſeſſione beneficii eccleſię de Meſtre,cum ea integritate,quam unquã melius habuit,& poſſedit,ſicut apparet ex publicis inſtrumẽtis,firmiter ſeruaretur. Executionis quoque ſententiam à venerabili fratre noſtro. N.Caſtellano Epiſcopo,ſuper eodem negocio promulgatam,& qua prædictum B.in decem ,& octo libris. Venetem pro damnis illatis tibi condemnauit, ſententiando ſtatuit inuiolabiliter obſeruandas: adiiciens , quòd nominatus B. legitimè compelli deberet , ad ſoluendam tibi pecuniam memoratam,& reſtituenda damna ex integro,pro fractione parietis cameræ, cũ officinis domus,quæ fueras conſecutus: præmiſſos etiam B.& I.ad ſatisfaciendũ pleniſſimè de omnibus damnis tibi per ſe,vel per ſuos illatis ſimiliter condemnauit.Et quia dictus B.presbyter ab apoſtolica Sede recedens pro ſe reſponſalem,ſicut nos ipſi pręceperamus, & etiã ipſe nobis promiſerat,idoneum non reliquit, in expenſis à te factis poſt receſſum eius ipſum B. legitime condemnauit.Nos ergo præmiſſam ſententiam, ſicut rationabiliter lata eſt à dicto Card. ratam habentes, auctoritate apoſtolica confirmamus, & p̃ſentis ſcripti pagina communimus.Decernimus ergo,&c.Datum &c.VII.Idus Iulii,&c.

MEDIOLANEN. ARCHIEPISCOPO. Vt Bonacoſam clericum & nuntiũ ſuum canonicum efficiat.

CVm pro his tibi preces apoſtolicæ porriguntur,qui apud Romanã Eccleſiam obſequiis tuis , & eccleſiæ Mediolanen.inſiſtunt, miramur non modicum , ſi eas differas effectui mancipare: & ex hoc nos à te pro alienis minùs audiendos pręſumimus,à quo pro tuis familiarib⁹, & domeſticis non audimur. Meminimus. H. quod olim tibi preces porrexerimus, & mandatum , vt dilectũ filium Bonacoſam clericum , & nunciũ tuum,qui apud Sedem apoſtolicam,pro tuis diutiùs obſequiis laborauit,in canonicum eccleſię Beati Ambroſii recipi faceres, & beneficiũ, quòd in ea vacare dicebatur, ipſi ob reuerentiam Sedis Apoſtolicæ aſſignari. Verũ (ſicut rerùm demonſtrat effectus) te id minùs ſolicitè procurante,canonici eiuſdem eccleſiæ, cum ad te dictæ literę peruenissent poſt appellationem ad nos interpoſitam,tres in ſuos canonicos recepere , mandato apoſtolico,quod pro eodem B. tibi porrectum fuerat non admiſſo. Quo circa fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mãdamus, quatenus reuocato in irritũ quicquid poſt appellationem ad nos interpoſitam , ſuper beneficio ipſo in ipſius præiudicium inueneris attentatum, ei beneficium,ſi quod vacat,appellatione remota non differas aſſignare. Datum,&c.VIII.Idus Iulii,&c.

CARO ARCHIEPISCOPO MONTIS Regalis, Eiu que ſucceſſoribus canonicè ſubſtituendis in perpetuum. A Deceſſoribus ſuis indulta priuilegia confirmat.

LIcet dominus noſter Ieſus Chriſtus eccleſiã ſuam inſtituẽs, diſcipulis ſuis eandẽ ſup credẽtes ligãdi ac ſoluendi dederit poteſtatem,vnum tamẽ in ea, Beatũ ſcilicet Petrũ Apoſtolum,voluit p̃minere dicẽs: Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo eccleſiam meam , & quodcunque ligaueris

ſuper

ſup terrã, erit ligatũ, & in cœlis: & quod cũq; ſolueris ſuper terram, erit ſolutum & in cœlis? Intelligẽdum ex hoc tribuens fidelibus vniuerſis, quòd ſicut vnus erat mediator Dei, & hominum homo, Ieſus Chriſtus pacificãs, q̃ in cęlis erãt, & q̃ ſuper terram, & diſſoluens maceriarum pariẽtem, ac faciens vtraq; vnũ, ſic & in eccleſia ſua vnum ex ipſo, & per ipſum omnium caput eſſet: nec in mẽbris fieret vlla diuerſitas, q̃ non per vnius au ctoritatem, ac ꝓuidentiam capitis, ad vnam fidei veritatem, eandẽq; religionis regulã reducerentur, & cultũ. Quod & in eo loco mõſtratur, in quo, & de con firmãdis fratribus, & paſcendis dominicis ouibus ꝓceptum à domino noſtro legitur ei datũ. Ex hac itaq; poteſtate, quę ad Beatũ Petrum ex dominica traditione peruenit, Sacroſancta. Ro. Eccleſia, q̃ per dominũ Ieſum Chriſtũ ab eodẽ Beato Petro inſtituta eſt, & fundata, ſup vniuerſas eccleſia auctoritatẽ obtinuit: vt vbiq; ratũ eſſet ac ſolidum, ꝙ ipſius prouidẽtia ſtatuiſſet. Quod etiam ab vniuerſis eccleſiis per orbẽ terrarũ vſquequaq; diffuſis, & receptũ eſt, & ſeruatũ: ita vt per eã, & diſtributio facta ſit dignitatũ, & indictũ Chriſti fidelib⁹, & diligenti⁹ ordinatum ꝙ ad cultum pertinere viſum eſt pietatis. Ex hac ſiquidem data Beato Petro à domino poteſtate ipſe, ac ſucceſſores ipſius per diuerſa mundi loca conſtituerunt Epiſcopos, & dignitates per ꝓuincias diuiſerunt. Nos etiam, q̃ eis licet impares meritis, domino vocante ſucceſſim⁹, in loco, q Monsregalis dicitur pro multa vtilitate populi Chriſtiani, metropolicã Sedem à piæ memoriæ domino Lucio ꝓdeceſſore noſtro ſtatutam auct. apoſt. confirmamus. Cũ enim illuſtris memorię V. quondã Siciliæ Rex, diuinæ charitatis igne ſuccenſus, ad gloriã Dei, & ſalutem ſuam, ac parentũ ſuorũ Monaſteriũ ibi fundaſſe, & primo locum ad id agendũ Beato Petro, & Romanæ obtuliſſet Eccleſiæ, ab Epiſcopali ſubiectione, per auctoritatem ꝓdeceſſoris noſtri felicis memoria Alexadri Pap. aſſenſumq; bonæ memoriæ Vualterii Panor. Archiepiſcopi liberum reddidit, & quietũ: ac ſic ędificiis erigendis, regiã curam impendens, breui tempore templum domino multa dignum admiratione conſtruxit, caſtris municiſſimis, & redditib⁹ amp iauit: libris, & ſacris veſtibus, & argento decorauit, & auro: & tandem multitudinem monachorũ de Cauen. ordine introduxit: & in tm̃ ędificiis, & rebus extulit aliis locum ipſum, vt ſimile opus per aliquem Regum factũ nõ fuerit à diebus antiqs, & hoĩes in admirationem adducat: ad quos ex auditu ſolo potuerit quod factũ peruenire: Deinde ad op⁹ bonum, ſicut Ceruus ad fontes aquarum anhelans, & modicum reputans quicqd deſiderio fecerat æternorum iuxta id, quod ſapientia dicit: Qui edunt me, adhuc eſurient, & q bibũt me, adhuc ſitiẽt: à ꝓdicto Alexandro, & Lucio ꝓdeceſſorib⁹ noſtris, ac fratrib⁹ cum multa inſtãtia poſtulauit, vt idem loc⁹ dignitate metropolica donaretur: ꝓſertim cum & illuc populum congregare cepiſſet, & diſponeret cõgregare, q ex illa parte contra omniũ inimicorum incurſus inexpugnabile munimen poſſet toti terræ conferre. Porrò idem dñs Luci⁹, deliberatione habita nõ parua cum fratribus, & attendens cõmunẽ vtilitatem, q̃ de incremento illi⁹ loci ſperatur, deſiderio, & petitioni ei⁹ liberaliter acquieuit: nè vbi liberaliſſim⁹ ipſe de Theſauro & tenimentis ſuis extiterat, idem Papa de his, q̃ ad iniunctum ſibi Apoſtolatus officiũ pertinebãt exiſtere difficilis videretur, & tanta eius minueretur tarditate deuotio, quam ſummi põtificatus ſtudio de bono congruebat ad melius incitari. Nã & hoc pro deſiderio eius non parum facile videbatur, quòd (licet inſolitum eſſet) duæ metropoles tàm vicinæ conſiſterẽt, ex hac tamen noua conſtitutione nequaquam ius minueretur alterius: cũ iam ante monaſterium ipſum per Archiepiſcopos, & Epõs tàm in ſe, quàm in omnibus locis ſuis, ab omni epiſcopali iure fuiſſet exẽptũ, & plena ĩ oĩbus libertate donatũ: ita, vt nulli Archiepõ, vel Epõ niſi tm̃ Romão Põtifici ſubiaceret. Supradictũ itaq; Vulhel. ꝓdeceſſorẽ tuũ, ſuis tanq̃ B. Petri manib⁹ cõſecrauit, & Pallii dignitate ſtatuit decorandum: recipiens eandem eccleſiam ad honorẽ do

nimi Dei noſtri, & memoriã Beatę Marię ſemp virginis, regia liberalitate fundatã, ſub apoſtolici tuitione muniminis, & ſuo priuilegio, ꝙ ſactũ fuerat roborauit. Statuit aũt in primis, vt ordo monaſticus q ſecundũ Dei timorem, & Beati Benedicti regulam, & Cauen. Monaſterii obſeruantias, in eodem loco inſtitutus eſſe dignoſcitur, perpetuis ibidẽ tẽporib. inuiolabiliter obſeruetur, Præterea quaſcunq; poſſeſſiones, & quæcunq; bona eadẽ eccleſia in præſentiarũ, ex dono prænominati Regis, ac quorũlibet aliorũ rationabiliter poſſidet, aut in futurum, conceſſione pontificũ, largitione Principũ fidelium, oblatione, &c. vſque ad verbum permaneant. In quibus Epatum Cathaniẽ. proprio duximus vocabulo deſignandũ, quẽ idem dñs Lucius de fratrũ de cõmuni cõſilio, ad multã prędicti Regis inſtantiam dicto prædeceſſore tuo, eiuſq; ſucceſſoribus, ſicut propriis Archiepis, metropolico, in perpetuũ cõſtituit iure ſubeſſe. Epiſcopale quoq; ius, & omnia, quæ in ſubſcriptis locis, ex conceſſione fratrum, & Coepiſcoporum, idem prædeceſſor tuus habebat, ipſi, eiuſq; ſucceſſorib. confirmauit, & firma & illibata perpetuis temporibus permanere decreuit. Ex conceſſione. ſ. bonę memoriæ Vualterii Panormitani Archiepiſcopi, cum voluntate, conſilio, & aſſenſu omnium canonicorũ ſuorum, & regia etiam conniuentia: totam parrochiam, & diœceſim Caſtelli Corilionis, cũ monaſterio Sanctæ Mariæ Magdalenæ, & aliis eccleſiis, cum decimis, & aliis iuſtitiis, quas de baronib. & aliis hominibus ipſius Caſtelli, & pertinentiarum eius, Panormitana eccleſia ſolebat percipere: & cum omni parochiali iure, & Epali, ꝙ in eadẽ parrochia, & diœceſi videbatur habere. Eccleſiã præterea Sancti Siluestri quæ fuerat de Mania, & propriis iuris Panor. eccleſiæ, quã ꝓ eo, q; eccle. tuæ multũ vicina erat, & multũ vtilior erat ei, quã Panor. eccleſiæ iã dictus Archiepiſcopus (ſicut eius ſcripto authẽtico continetur) de cõſilio, & aſſenſu omnium fratrũ ſuorũ, eidem eccleſiæ libera, & ſpontanea tradidit voluntate, cum omnibus tenimentis, villanis, & poſſeſſionibus, & omni iure ſuo, Ex conceſſione bonæ memorię Nicolai quondam Meſſanen. Archiepiſcopi cũ totius capituli ſui cõſenſu, omne ius Epale, quod eccleſia Maſſanen. deberet habere in Monaſterio, & omnib. pertinentiis eius, quod illuſtris recordationis Margarita glorioſa quondã Regina in loco, q dicitur Maniatũ, in diœceſi Meſſanẽ. ad honorẽ Dei, & Beatiſſimæ Mariæ ſemp virginis memoriã, ꝓ ſua deuotione cõſtruxit, & ꝓ prædictũ Archiepm, ad omni debito Meſſanen. Eccleſiæ liberũ obtinuit, & quietũ. Ex conceſſione T. Regen. archiepi, cum cõi capituli ſui conſenſu, totũ ius epale, vel quodcunq; aliud Regni Eccleſię pertinebat, in monaſterio Sancti Saluatoris de Marcello, ꝙ conſtruxit Ioannes Calomẽ. Regius quondã camerarius, & in monaſterio monialiũ Sancti Ioãnis Exocaliua, ꝙ eſt extra muros ciuitatis Regiã & cęllis, obediẽtiis, poſſeſſionib. tenimentis, ac pertinen. monaſteriorũ ipſorũ: iuxta quod in iam dicti Archiepi priuilegio cõtinetur. Ex conceſſione B. Agrigẽtini Epi, cũ capituli ſui aſſenſu, tã parrochiã, & diœceſim, q̃ vniuerſum ius Epale cũ oib. decimis, & aliis iuſtitiis ſuis, quas de Baronib. & aliis hominib. caſtelli Baſtellarii, & pertinentiarũ eius, & Caſalis Buſachini, necnõ & alias decimas oẽs, & alios redditus, quos Agrigẽtina eccleſia in Caſtro Corilionis, & pertinentiis eius habebat, ſicut in ſcripto ipſius Epiſcopi dignoſcitur contineri. Ex cõceſſione M. Mazanen. Epi parrochiã, & diœceſim, & ius Epiſcopale, omneſq; decimas, & alios redditus quos eccleſia Mazanen. habebat in municipio Iati, & municipio Calatatraſi, cunctiſq; pertinen. ipſorũ, ſicut in ſcripto præfati Epi manifeſti' cõtinetur. Ex conceſſione R. Anglonen. epi cũ cõmuni capituli ſui conſenſu, in monaſt. Carbonen. cællis obedientiis, & poſſeſſionib. eius: totum ius epale, & quodcunq; aliud in eo Anglonen. habebat eccleſia, ſicut in ipſius Epi ſcripto denotatur expreſſum. Ex conceſſione Biſinianen. Epi, cum capituli ſui aſſenſu, eccleſiam Sanctæ Marię de Macla, cum Epiſcopali iure, & omnib. obedientiis, & pertinentiis ſuis, ſicut in eiuſdem Epiſcopi priuilegio demonſtratur. Eccleſiam quo

que

que Sancti Martini conſtructam, in teni
mētis eccleſiæ à Petro Indulfo, quā ipſe
P. obtulit eidem eccleſiæ, cum tenimen-
tis, poſſeſſionib. & pertinentiis ſuis: pal-
liū ad hæc, plenitudinē. ſ. pōtificalis offi-
cii, fraternitati tuæ de Sedis apo. auctori
tate, ac liberalitate largimur: quo intra
eccleſiā tuam ad miſſarū ſolēnia celebrā
da, ſubſcriptis dieb. vti debebis, Natiui-
tate. ſ. dñi noſtri Ieſu Chriſti, S. Stepha-
ni, octaua dominicæ natiuitatis, Epipha
nia Hipopanti, dominica in ramis palma
rum, Cęna domini, Sabbato Sancto, Pa
ſca, & duob. dieb. ſequentib. Aſcenſione,
Pentecoſte, tribus feſtiuitatibus Beatæ
Dei genitricis, & virg. Mariæ, natalitio
Beati Ioannis Baptiſtę, commemoratio-
ne omnium Sanctorum, ſolēnitatib. om
niū apoſtolorū, & pcipuis feſtis Eccleſiæ
tuæ dedicationib. eccleſiarum, conſe-
crationibus Epōrum, ordinationib. cle-
ricorum, & anniuerſario tuæ cōſecratio
nis die. Prouideas igitur, qūo huius indu
menti honor, modeſtia ſit actuum viuaci
tate ſeruandus: vt ei morū tuorum orna
menta cōueniant, & eſſe valeas plùs bo-
nis actib. quàm hmōi ornamento (Deo
auctore) conſpicuus: & quem paſtoralis
curæ conſtringit officium, dilectionē pro
beris fratrib. exhiberē: vt in humilitatis
virtute fundatus, nec eleueris proſperis,
nec fatigeris aduerſis. Ipſi etiam aduer-
ſarii pp mandatū dominicū, tuo circa te
copulentur affectu, & quantum in te fue
rit, pacem habeto cum omnibus, & ad pa
cem ſtudeto reducere diſcordantes: ful-
geat in pectore tuo rationale iudicii, cum
ſuperhumerali actione coniunctum: &
ita in coſpectu Dei procedas & hominū,
quatenus cōmiſſo tibi gregi dominico,
virtutis præſtes exemplū: & taliter opere
præcedas, & verbo, vt videntes opera tua
bona, glorificent patrem noſtrum, q in
cœlis eſt, & gaudeant ſe talem Rectorē
habere, per quē, & erudiantur ad fidem,
& ad recta opera prouocentur. Obeunte
verò te, vel tuorū quolibet ſucceſſorum,
nullus ibi qualibet ſubreptionis aſtutia,
ſeu violentia proponatur, niſi quem mo-
nachi eiuſdem loci, vel maior pars conſi
lii ſanioris de ipſo collegio, ſiquidem i-
doneus fuerit in eo repertus, ſecundum
Deum, & canonicas Sanctiones credide
rint eligendum. Quod ſi fortè idoneus
ibi reperire nequiuerit, & aliundè fuerit
aſſumendus, per fratres ipſius loci Mona
chus eligatur: qui nimirum, & regularib.
cibis, & indumentis vtatur. Quæ omnia,
ſicut ab eodem prędeceſſore noſtro pro
uide facta ſunt, rata omni tēpore volen-
tes, & inconcuſſa ſeruari, noſtri quoqꝫ
priuilegii munimine roboramus. Præte-
rea ad exēplar felicis recordationis Cle-
mentis Pap. prædeceſſoris noſtri, vt ec-
cleſia Syracuſana, quę vſq; ad tempus ip
ſius, nulli niſi Romano tantum Pontifici
dignoſcitur ſubiecta fuiſſe, tibi deinceps,
& ſucceſſorib. tuis catholicis, metropoli
co dēat iure ſubeſſe, auctoritate apoſtoli
ca confirmamus. Decernimus ergo, &c.
ſalua ſedis apoſtolicæ auctoritate. Ad in
diciū ſanæ deuotionis ſuæ, ac demonſtrā
dū, q eadē eccleſia Romana tm̄ Pontifi
ci ſubiaceret, ſupranominatus Rex, cum
eā ſub nomine Monaſterio fundare cępiſ
ſet, centū tarenos Romano Pontifici an
nis ſingulis ſtatuit perſoluēdos. Si qua igi
tur in futurū, &c. D. Ro. Apud ſanctū Pe
trum, per manū Rainaldi dñi. Pap. Nota
rii cācellarii vicē agētis. V. Cal. Maii, In
dictione prima Incarnationis dominicę
Anno M. C. XCVII. Pontificatus vero
domini Innocen. Pap. III. Anno primo.

N. ABBATI, ET CONVENTVI de Pigauia. De cauſa ipſorum quam habe bant contra Epiſcopum Merſburgenſem.

CVm tempore bonæ Memorię C. PP.
prædeceſſoris noſtri tu fili abbas, ad
Romanam curiā acceſſiſſes, priuilegium
& alia ſcripta meruiſti à Sede Apoſtoli-
ca obtinere. & (ſicut à te accepimus)
cum reuerſus fuiſſes ad propria, priui-
legium dictum, & alia ſcripta in præ-
ſentia fratrum tuorum, & quorundam
canonicorum Merſburgen. qui in defen
ſionem quorundam monachorum illuc
venerant, feciſti fideliter recitari: quod
intelligēs venerabilis frater noſter Merſ
burgen. Epiſcopus, nunciauit, & ſcripſit
imperatori, te contra honorē Imperii ad
Romanā Eccleſiam acceſſiſſe, & priuile
gium in eius præiudiciū impetraſſe. Vn-
de motus Imperator curiā tibi indixit, &
priuile-

priuilegiũ ſibi præſentari præcepit, qđ re
ceptũ noluit tibi poſtmodũ reſignare: &
dũ in his, & aliis te per epm̃ grauari ſen
tires, appellatione interpoſita Sedẽ apo.
viſitaſti: à qua p̃ nũcios cõmiſſiõis literis
ĩpetratis, partes iudices citauere, in cã ip
ſa iuxta formã mãdati apoſtolici proceſ
ſuri. Verũ dum hæc agerẽtur, ven. frater
noſter Magdebur. Archieps̃ ad petitionẽ
Epi memorati, de mandato Imperiali te
ab officio, beneficioq; ſuſpẽſum, à mona
ſterii adminiſtratione remouit, & curam
eius duob. militibus aſſignauit. Vnde ti-
mẽs abbatiæ periculũ prouenire, cũ & ti
bi periculũ immineret ſup̃ cõtrouerſiis,
q̃ iter te, & epiſcop. & quoſdã monachos
vertebãtur, arbitriũ Archiepi te ꝓmiſiſti,
fide in manib' eius hincinde pręſtita, ſer
uaturũ. Sicq; factũ eſt, vt ipſe Archieps̃,
adiunctis ſibi tam clericis, q̃ laicis, inter
quos erat & Dapifer Imperialis, ſub cer-
ta forma arbitriũ promulgauit. Poſt hæc
iterũ Romã veniẽs, q̃ facta fuerãt eidem
p̃deceſſori noſtro diligẽter exponere ꝓcu
raſti: cui, & aduerſario tuo cuſtodi Mers-
bur. procuratori dicti Epi, nos ipſi cũ eſſe
mus in minori officio conſtituti, & dile-
cti filii I. tt. S. Stephani in Cœlio monte,
& I. tt. S. Priſcæ presbyteri Card. deputa
ti fuimus, auditores: & tandẽ auditis, quę
partes duxerãt proponẽda, ſub certa for
ma, de cõſenſu partiũ cauſa cõmiſſa fuit
iudicib. delegatis, videlicet, vt de omni-
bus diligenter inquirerent, excepto, ꝙ in
dagationẽ libertatis eiuſdẽ monaſterii,
cũ duob' capellis, Apoſtolicæ Sedis exa
mini per omnia reſeruarẽt. Cũq; ita iudi
ces delegati partes ad ſuam præſentiam,
auct. apo. euocaſſent, memoratus Eps̃ de
legatos ipſos ſuſpectos ſibi propoſuit, &
cauſa ſuſpitionis multiplices aſſignauit.
Conſequenter ẽt eorũ volens iudiciũ de
clinare, Sedẽ apo. appellauit. Sed reuer-
ſus poſtmodũ corã eiſdẽ, ſacramẽtum ca
lũniæ præſtitit, teſtes produxit, petitis di
lationib. & obtẽtis. Ipſi ergo iudices pro
cedentes in cã, auditis vtriuſq; partis ra
tionibus, & plenius intellectis, geſta oia
ſigillorũ ſuorum munimine roborata, ad
Sedẽ ap. deſtinãrũt, terminũ partibus im
ponentes, quo recepturæ ſuiam, apoſtoli
co ſe cõſpectui perſonaliter præſentarẽt:
ad quẽ tu perſonaliter accedens, Eps̃ pro
ſe miſit dilectos filios. H. Mersburgen. Ca
nonicũ, & B. S. Nicolai Mersburgen. ſcho
laſticũ reſponſales: qui geſta, quæ delega
ti trãſmiſerãt, nec publicari debere dice
bãt, nec fidẽ eis penitus adhibendã: cũ &
à ſuſpectis iudicib. & poſt appellationẽ le
gitimè interpoſitã recepta fuerint, & de-
ſcripta: parte tua cõtrariũ poſtulãte, præ
ſertim, quia (vt firmiter aſſerebat) nuncii
memorati p̃ſonã ſtandi iudicio nõ habe
bant, cũ excõicati eſſẽt, & epo fuiſſet ſub
pœna ſuſpẽſionis iniunctũ, vt ad cauſam
agendã in propria perſona veniret: ꝙ cũ
nõ fecerit pęnã ſuſpẽſionis incurrit, quẽ
p̃dicti nuncii, ꝑ ęgritudinem, & ſenectu
tem, p̃ſonaliter ad Romanam eccleſiam
non poſſe accedere proponebant, alia,
quæ ipſis obiecta fuerant denegantes, qui
pro ipſo Epo factum taliter proponebant,
ꝙ cum ab eo, tanq̃ à prælato tuo abba-
tiam, & ſacerdotiũ p̃cepiſſes, ſicut fueras
in iure confeſſus, ꝑ prauam conuerſa-
tionem tuã ſup̃ multis enormitatib. cepi
ſti à monachis cõueniri: inter quos Epi-
ſcop. pacẽ, & concordiã ſæpius reforma
uit, monẽs te, vt ad frugem melioris vitę
trãſires. Cũ aũt fratres p̃ ea, quæ iugiter
faciebas, de tua emẽdatione nullatenus
iã ſperarent, cõtra te propoſuerũt in ſino
do de dilapidatiõe, ꝙ res Monaſterii pau
perum vſibus deputatas, voluptuosè con
ſumeres, & pro defectu neceſſariorũ reli-
gio ibi penitus deperiret, te etiã de Sacri
legio, Simonia, aliiſq; multis criminib.
impetebant: interdum coram Epiſcopo,
quandoque in præſentia Card. quẽ Epi-
ſcopus tàm diu ſuſtinuit, ꝙ monachis
denegare iuſtitiam dicebatur. Citatus e-
xinde ab Epiſcopo nuncium miſiſti, ſup̃
omni grauamine, ꝙ tibi poſſit inferri, pię
ſentiam Epiſcopi prouocantem. Cùm au
tem neq; per te, neque p̃ nunciũ ad Ar-
chiepiſcopũ acceſſiſſes, ipſe Archieps̃ ap
pellationi tàm generaliter factæ in præ-
iudicium eccleſiæ iudicauit nullatenus
deferendum, Epiſcopus itaq; habito pru
dentũ conſilio, citatũ denuo te ab officio
beneficioq; ſuſpẽdit. Interim ſuperueniẽs
dilectus filius noſter. I. tt. S. Stephani in
Cœlio monte presbyter. Card. tũc apo-
ſtolicæ Sedis legatus ad dictã abbatiã ac-
ceſſit,

ceſſit, vt componeret inter te, & Monachos memoratos. Sed te in villis proximis latitante, & Magiſtro Vlrico allegãte dictus Car. latã in te ſuſpenſionis ſententiã confirmauit. Sic ergo latenter Romã veniens, cõmiſſionis literas veritatẽ tacita, & ſub ſpecie renouationis priuilegium, quod nunquã hactenus habueras, impetraſti. Cumq; iudices delegati Epõ ſuſpecti eſſent, & monachis, à quib. nec vnius dici poterãt inducias obtinere, appellatione interpoſita ab Epĩ nũciis, ſtatim cum priuilegiũ ſubreptitium legeretur, partes nuncios ſuos ad Sedem apo. transmiſerunt: de quorum aſſenſu ca ſa eãdẽ fuit aliis cõiudicib. ſub certa forma cõmiſſa, ſicut in cõmiſſionis literis cõtinetur. Sed cũ nõ oẽs poſsẽt examinationi cauſæ ꝑꝑ nimiã diſtantiã intereſſe, dilectus filius N. abbas de Goizoche, vnà cũ ven. fratrib. noſtris, dicto Archiepõ. N. Balbergen. & N. Miſnen. Epĩs, & q̃ plurimis eccleſiarum prælatis, inter Epm̃, te, & monachos pacem, & concordiã reformauit. Iterum aũt ad Romanã eccleſiã latenter accedens, & proponẽs multa cõtra monachos, & Epm̃ ad duos iudicium illorum, quos ſuperius Epõ diximus eſſe ſuſpectos, & à quibus nuper ipſe Epiſcop. per nuncios appellauerat, commiſſorias literas impetraſti: qui cũ iuſtas exceptiones Epĩ non admitterent, quas in continenti probare volebat, Sedem apo. appellauit. Sed ipſis in cauſa nihilominus procedentib. inuitus acceſſit ad eos, timens nè ſua iuſtitia deperiret. Cũ aũt poſt alia, quæ iudices ipſi proprio motu fecerant, terminũ publicandis atteſtationib. præfixiſſet, venientib. partibus, vnus tantũ cõparuit de iudicibus cum alterius nũcio: qui nec habebat ad alios literas, nec cauere volebat, ꝙ dominus ſuus vices ſuas præſenti iudici commiſiſſet. Sicq; factum eſt, quòd ſolus Nunburgen. præpoſitus, licet trib⁹ ſigillis appoſitis geſta, diſcripſerat, quæ fuerant ad Sedem apoſt. deſtinata: vnde dicebant fidẽ eis nullatenus adhibendã: & quia ipſum inſtrumentũ relationis ipſorum iudicum fuit in ſuperficie vicioſum, & datũ ab eo, quẽ plurimis dicunt excõicationis vinculis innodatum. Verùm præmiſſa ferè omnia pro Epĩ parte propoſita, tu veritate deſtitui firmiter aſſerebas. Quia verò memoratus Epſcõ quòd iuramẽtum præſtitit de calumnia, & à delegatis inducias poſtulauit, & teſtes coram eis produxit, appellationi renunciaſſe videtur, & eorum examini conſenſiſſe: nos habito fratrum conſilio, in præmiſſa incidenti quæſtione interlocuti fuimus, quòd deberent quæ coram prædictis iudicibus geſta fuerunt, publicari: vt ſecundum tenorem ipſorũ, noſtra tandem ſententia formaretur. Tibi igitur, & procuratoribus Epiſcopi ſupradicti, ven. fratrem noſtrum N. Oſtien. Epiſcopum, & dilectum filium P. tituli Sanctæ Ceciliæ presb. Card. dedimus auditores: qui cum ea, quę fuerant hincinde propoſita, & oſtenſa nobis, & fratrib. noſtris fideliter retuliſſent: quia tã per confeſſiones, q̃ per atteſtationes legitimè cõſtitit, quòd fide hinc inde data compromiſſum eſt in arbitriũ Archiepiſcopi memorati, & quorundam etiã aliorum, nos de conſilio fratrum noſtrorum ipſum arbitrium decernimus obſeruandum, illis duntaxat exceptis capitulis, quæ contra libertatem ipſius monaſterii, & duarum capellarũ eiuſdem in arbitrio ſunt expreſſa, cũ etſi ſponte volueris, de iure tamen nequiuerimus ſine licentia Rom. Pontificis renunciare priuilegiis, vel indulgentiis libertatis: quæ monaſterium illud indicant ad ius, & proprietatem Roma. eccleſiæ pertinere: præſertim cum in vltimę commiſſionis literis contineatur expreſſum, quòd ſæpe dictus prædeceſſor noſter ſuper renunciat one à te ſuper priuilegio, & aliis ſcriptis facta, nullum tibi, vel ſucceſſoribus tuis, aut etiam monaſterio, & duabus capellis de Pigauia præiudicium voluit generari. Quia verò in eiſdem [illegible] commiſſoriis expreſſit, quòd indagationem libertatis eiuſdem monaſterii, cum duabus capellis in eadem villa poſitis, apoſtolicæ Sedis examini per omnia reſeruauit, quicquid contra formam huius mandati a delegatis prædictis actum eſt reuocamus, & viribus omninò carere cenſemus: reſeruantes eidem Epiſcopo liberam facultatem, vt contra libertatẽ ipſius monaſterii ordine iudiciario valeat experiri. Interim autem, donec ipſa

quæſtio

quæſtio canonicè terminetur, & monaſterium tuum non compellamini obedientiá eidem Epiſcopo exhibere, ſed in eo ſtatu maneatis, in quo p[illegible] arbitrium [illegible] exitiſſe. Q[illegible] per [illegible] ales iniuriæ, quæ præ[illegible]ent per arbitri[illegible] ſopitæ, cum uos uic[illegible]m in pacis oſ[illegible] recepe[illegible]tis quæſtiones tám ſuper oblatorū reſtitutione, quám ſuper ſubie[illegible] mona ſterij duximus c[illegible]. Nulli ergo &c. Datum Ro. apud S. Petrum III. idus Iulij, &c.

N. DE NVOVO BVRGO, N. DE ualle S. Georgij Abbatibus; N. præpoſito Sãcti Seuerij de Effordia. Quę eſt eiuſdem ferè argumenti.

CVm inter uen. fratrem noſtrū N. Merſburgen Epiſcopum & dilectum filium. N. Abbatē de Pigauia ſuper diuerſis articulis controuerſia [illegible] ſępè fuiſſet a bonæ memoriæ C. Pap. prædeceſſore noſtro cōmi[illegible] ad præſentiá noſtrã abbas [illegible] & [illegible] He & B. procurator[illegible] Epiſcopi accedentes [illegible] nobis acciperc meruerunt: cuius tenor ex [illegible] noſtris ſententiam co[illegible]entibus, uobis plenius innoteſceret. Verum cum pro defectu probation[illegible]m, quæſtio quæ uertitur inter eos [illegible] monaſterij de Pigauia non potuerit terminari, nos inquiſitione ipſius ueſtræ duxim[illegible] committenda, diffinitiua nobis [illegible]. Cęterum [illegible] idem Abbas mul[illegible] & magnis ſe queritur a dicto Epiſcopo, vel mandato eius per alios ſpoliatum, per apoſtolica uobis ſcripta mandamus atq; præcipimus quatenus theſauri eccleſiæ, priuilegiorum, indulgentia[illegible], & aliorum, quibus cum inuene ritis m[illegible] ab Epiſcopo deſtitutum, [illegible] plenaria ſuper libertate ſeu ſubi[illegible] præmiſſi Monaſterij, & alijs quæ [illegible] ſe duxerint proponenda inquiratis, ſolum Deum habē tes præ oculis ſine perſonarum acceptione pleniſſimè veritatem, & vſque ad diffinitiuam ſententiam, ſine appellationis diffugio procedentes, geſta omnia nobis mittatis ſigillorum ueſtrorum munimine r[illegible] roborata: ut per ea certiores effecti, ſecurius in ipſo negocio procedere ualeamus: [illegible] terminum partibus aſſignan[illegible] ad que noſtro ſe conſpectui repr[illegible]ent, diffinitiuá ſententiam recepturæ. Nullis literis, &c. ha rum mentione non habita, præter aſſenſum partium, &c. quod ſi omnes, &c. tu dicte [illegible] Abbas de nouo Burgo cum eorum alte rum, &c. Teſtes cogantur. Datum Reate. XII. [illegible]l. Auguſti.

N. ARCHIPRESBYTERO. N. DE cano, & N. Præcentori Lug. [illegible] Committitur ijs cauſa Archidiaconatus Cabilonenſis.

CVm pro cauſa, quę īter dilectos filios [illegible]lconē, & Gualterum Cabilonen. Ec[illegible] Archi[illegible]os vertebatur, procuratores [illegible] ad noſtram præſentiá acce[illegible] [illegible] filium noſtrū G. San[illegible] diacon. Cardinalem cōceſſimus [illegible]m. coram quo ipſius F. Arch[illegible] procurator propoſuit, quòd cum olim pro uariis grauaminibus quę ad uerſarij eius Cabilonen. eccleſiæ inferebāt ad Sedem Apoſtolicam acceſſiſſent, ad dilectos filios. N. Abbatem Sancti Martini. N. cantorem Eduen. N. Archidiaconum Flauiniacen literas impetrauit, vt dictum G. Archidiaconum canonica diſtrictione compelleret, vt ab Cabilonen. Eccleſiæ, & hominum cuiuſdam obedientiæ eius, qui poteſtas Boiaci dicitur moleſtatione ceſſaret, & de iniuriis illatis ipſum eidem Eccleſiæ ſatisfactionem cogerent debitam exhibere. Cumque iudices ſecundum manda tum Apoſtolicum, uellent in cauſa procedere, pars aduerſa, vt iudicium declinaret, Sedem Apoſtolicam appellauit. Adiecit etiam, quòd à bonę memoriæ C. Pap. prædeceſſore noſtro confirmationis literas im petrarat, ſuper quibuſdam inſtitutionibus eiuſdem Eccleſiæ de communi aſſenſu Capituli conſtitutis, ex quarum in obſeruantia, Eccleſia ipſo debito ſeruitio fraudabatur. Licet autem idem prædeceſſor noſter venerabili fratri noſtro. N. Eduen. Epiſcopo ad eiuſdem Archidiaconi poſtulationem mandaſſet, ut eas faceret obſeruari, ipſe tamen ſemel ſolummodo Cabilonen. Capitulo pro his ſeruandis ſuas literas de

N ſtinauit,

ſtinauit, nec ſuper hoc ultra proceſſit. Petebat itaq; procurator ipſe pro Archidiacono memorato priorem cauſam committi, confirmari conſtitutiones prædictas, & ea ſibi reſtitui, quæ ad utilitatem eiusdem eccleſiæ coactus fuerat expendiſſe. Cæterum procurator partis alterius ex aduerſo reſpõdit, quòd cum dictus F. Archidiaconus in ſuccentorem Cabilonen. Eccleſiæ diaconatus fungentem officio in communi [illegible] torio manus iniecliſſet temere uiolentas, & eum traxiſſet uerberando per clauſtrum, tu frater Archiepiſcope, cum ob uiolentam manuum iniectionem, & uiolationem immunitatis Eccleſiæ, feciſti excommunicatum publicè nunciari. Ipſe verò ad Apoſtolicam Sedem accedens confeſſus eſt, quòd in clericum manus iniecerat uiolentas: ſupprimens autem [illegible] immunitatem [illegible] laſſet Eccleſiæ, ſuper abſolutione ſua literas impetrauit: ſed nihilominus in excommunicatione remanſit, cum alterum cauſarum pro quibus excommunicatus fuerat, reticuiſſet. Vnde ipſum nec in iure ſtare poſſe dicebat, nec procuratorem conſtituere: præſertim cum is, cui cauſæ ſuę procurationem commiſerat, ob exceſſum ſimilem eadem innodatus ſententia teneretur. La etiã carere uiribus allegabat, quę in excommunicatione poſitus, à Sede Apoſtolica impetrarat. Licet autẽ per hoc dictus G. Archidiaconus ei nõ teneretur, niſi obtẽto prius abſolutionis beneficio reſpondere, nihilominus tamen ſe dictorum iudicum cõſpectui præſentarat, & per literas uenerabilis fratris. N. Epiſcopi, & dilecti filij. N. decani ipſius eccleſiæ oſtenderat, quòd nec ipſe aduerſus eandem eccleſiam, nec eccleſia aduerſus eum haberet aliquam quæſtionem: & literæ, quas aduerſarius eius obtinuerat ab apoſt. Sede, impetratæ non fuerant de capituli uoluntate. Accedente igitur die altera, quæ ipſis fuerat aſſignata, cum ſuper eo quæreretur à partibus, vtrum renitente capitulo dictus F. Archidiaconus eſſet pro Cabilonen. eccle. contra eundem G. Archidiaconum admittendus, ipſe G. propter ſuſpicionem iudicum ad Sedem Apoſtolicã appellauit. Ad ea uerò, quę ſuper ſeruandis conſuetudinibus Eccleſię propoſita fuerãt, ſic reſpõdit: quòd cum memoratus Epiſcopus dictis decano, & capitulo mãdauiſſet, memoratas conſuetudines obſeruari reſpõderũt ſe ipſas libentius ſeruaturos, niſi [illegible] pertas eccleſiæ impediret. [illegible] tum Cabilonen. eccleſię per ſuas literas [illegible] di apoſtolicæ nunciarent [illegible] cludebat, nẽ expenſas [illegible] dictus [illegible] Archidiaconus fecerat, ipſa debere [illegible] cum [illegible] ab excommunicatione [illegible] ſolueretur [illegible] apoſt [illegible], nec eum eſſe ſuper [illegible] eccleſiæ conſuetudinibus [illegible] non poterat literas procurationis oſtendere [illegible] ipſe procurator eſſet a capitulo [illegible]: propter quod, cum inſtantia [illegible] ordinationem eccleſię dictis Epiſcopo, & decano committi: ita quòd quicquid de maiori & ſaniori parte capituli [illegible] inſtituendis [illegible], quæ [illegible] ad ordinationem eiuſdem eccleſiæ pertinenti bus, conſtituerint, non obſtante contradictione paucorum, inuiolabiliter [illegible] nec [illegible] literis ſuper [illegible] prædictis conſuetudinibus ad dictum [illegible] Epiſcopum [illegible]. Petebat etia dictum F. Archidiaconum excommunicatũ denunciari, cum nec ſatisfeciſſet paſſo iniuriam, & de uiolatione immunitatis eccleſię non feciſſet aliquam mentionem. Ex parte uerò prędicti F. Archidiaconi taliter fuit ad obiecta reſponſum, quòd licet ſuper uiolenta manuum iniectione accuſatus fuiſſet, ei fuit Eccleſiæ ſolummodo introitus interdictus: ſed poſtmodum ad apoſtolicam Sedem accedens ſine cõtradictione qualibet fuerat abſolutus. Nos igitur cauſam ipſam veſtro examini committentes, diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus ſi nobis conſtiterit dictum F. Archidiaconum ob dictã cauſam excommunicatum fuiſſe, & expreſſiſſe tantum alteram in literis, quas ſuper abſolutione ſua ab Apoſtolica Sede obtinuit, ipſum tanquam excommunicatum ſatisfacere Eccleſię ſuæ de altera monitione præmiſſa per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione remota cogatis. Prędictas uerò cõſtitutiones ſi eas de aſſenſu capituli maioris, & ſanioris partis ſine prauitate qualibet inueneritis eſſe factas, & poſſibilitas eccleſiæ patitur, faciatis inuiolabiliter obſeruari. In aliis ordinationem Eccleſię prædictis Epiſcopo, & decano auctoritate apoſtolica

lica cōmittas: ita ut quæ cum maiori parte Capituli tàm ſuper canonicis inſtituēdis, quam ſuper alijs canonicè duxerint ſtatuē da non obſtante contradictione, vel appellatione paucorum obtineat firmitatem. Expenſas verò antè dicto Archidiacono reſti tui faciatis, ſi legitimè probare potuerit, ſe de Capituli mādato ſuſcepiſſe prędicta ne gocia promouenda, & propter hoc ad Sedem apoſtolicam acceſſiſſe. Nullis literis, &c præter aſſenſum partium. &c. Quod ſi omnes &c. tu frater Archiepiſcope, cum eo rum altero, &c. Datum, &c.

P. SCHALAHOLTDEN. ET B. *holen. Epiſcopis, & alijs Eccleſiarum prælatis & clericis vniuerſis, per Hislandiam cō ſtitutis. Qua ſignificat ijs grauia, quędam uitia quæ per Hislandiam corrigere debeant.*

QVamuis inſula ueſtra lōgo terrarum tractu ab vrbis partibus ſit remota, vos tamen quod apoſtolicæ proui ſionis non ſitis extorres, æſtimare debetis: cùm ex iniuncto nobis apoſtolatus officio facti ſimus (ſecundum apoſtolum) ſapienti bus, & inſipientibus debitores, & ita paſtoralem ſolicitudinem gerimus de propinquis, quod eam extēdimus etiam ad remotas: quos abſentes corpore ſpiritu verò præſentes, charitatis brachijs amplexamur. Sanè dilectum filium Erlend. Abbatem, latorem præſentium, quem ad nos transmittere curauiſtis, boni teſtimonij uirum paterna benignitate recepimus, & ſicut eo didicimus referēte, licet nullas ex parte veſtra portauerit nobis literas ſigillatas, quas tamen aſſeruit ſe amiſiſſe, in maris periculis conſtitutum, nonnulla in partibus ueſtris, velut in vſum, & conſuetudinem ſunt redacta: quæ ab agro dominico ſunt ſtudioſius extirpanda: nè per ſpinas, & tribulos ſemē euangelicum ſuffocetur: inter quæ ſequētia duximus ad cautelam exempli gratia exprimenda, ut per ea ſtudeatis cętera uitia capitalia euitare, per quę ira Dei venit in filios diffidentiæ: qui ſtercora pro croceis amplectuntur, & luci tenebras anteponūt. Et ut incipiamus à primo inobedientiæ uitio, per quod peccatum intrauit in mūdū, cùm in eccleſia Dei, diuerſi gradus ad inſtar cœleſtis curię ſint diſtincti, ut ſecundū diſpoſitionem ſuperiorum obtemperantibus inferioribus cuncta ritè procedant: vnde & Romana eccleſia tanquàm magiſtra non humana, ſed diuina diſpoſitione uniuerſis, & ſingulis per orbem eccleſijs eſt prælata: ut ad eam velut caput, aliæ ſicut ſpiritualia membra reſpondeant, cuius paſtor ita ſuas alijs uices diſtribuit, ut cæteris uocatis in partem ſolicitudinis ſolus retineat plenitudinem poteſtatis: ut de ipſo poſt Deum, alij dicere poſſint: & nos de plenitudinè ipſius accepimus, ſicut idē C. Abbas nobis diligenter expoſuit, qui ſunt inter uos ſubditi, dum prælatis ſuis in his quæ agunt perperam, nolunt humiliter obedire, ac ſecundum ipſorum monita ſalubria declinare à malo, & facere bonum, contra torrentem diſpoſitionis diuinæ brachia nituntur extendere, & quaſi contra ſtimulum calcitrare: quæ ſic diſpoſuit gradus, & ordines differentes, ut reuerentiam minores maioribus exhiberent. Profecto, qui talia agunt, regnum Dei non poſſidebunt, erroris magnitudinem non penſantes: cùm (ſecundum prophetam) peccatum hariolandi ſit repugnare, & ſcelus idolatriæ nolle acquieſcere. Hi nempe, uel ſunt potentes, & peccata ſua propria temeritate defendunt, non attendentes quod legitur: potentes potenter tormenta patientur, & depoſuit potentes de ſede, vel minores. Et ut licentiùs proruant in peccatum, maiorum tuitione defendere ſe nituntur, declinantes corda ſua in uerba malitiæ, ad excuſandas excuſationes in peccatis, tanquam in extremo examine, quando unuſquiſque onus ſuum portabit, illi poſſint eos a uentura ita defendere: qui pro ſuis ſceleribus æternis incendijs reſeruantur. Quid de homicidijs, incendijs, & fornicationibus referemus? & quod excommunicatis communicare præſumitis? & præſertim Suero, & excommunicato & Apoſtatę, Deo, & Sanctis eius pro ſuis actibus inimico? Si uellemus ad unguem ſingula proſequi, quę inter uos dicuntur, peccatis exigentibus frequentari, pagina creſceret in immenſum, & tędium legentibus, & audientibus generaret. Dolemus ergo plurimum, & triſtamur hęc inter uos liberè perpetrari: ſed ueremur admodum,

& mouemur, ne fortè (quod abſit) propter diſſolutam negligentiam ueſtram iſta proueniant, quæ dum negligitis perturbare, quid aliud facitis, quàm fieri canes muti non ualentes latrare? quibus dicitur per prophetam: Clama neceſſe, quaſi tuba exalta uocem tuam, annuncia populo meo ſceleta eorum, & domui Iacob peccata eorum. Vnde Apoſtolus inquit Epheſijs: Mūdæ ſunt manus meæ à ſanguine omnium veſtrum: non enim ſubterfugi, quominus annunciarem uobis omne conſilium Dei. Mundus ergo à ſanguine ipſorum non eſſet, ſi eis annunciare Dei iudicium noluiſſet: quia eum increpare delinquentes noluerit, eos proculdubio tacendo paſtor occidit. Cùm itaque in tremendi die iudicij de ueſtris, & ſubditorum ueſtrorum actibus debeatis reddere rationem, quin etiā & de omni uerbo ocioſo, quodcunque locuti fueritis, hortamur vniuerſitatem veſtram, monemus in domino, & per Apoſtolica ſcripta mādamus, quatenus contra delinquentes, quaſi contra beſtias Epheſi uiriliter exurgentes, ne poſt curſum uitæ labentis in manus dei uiuentis (quod horrendū eſt) incidatis, murum vos pro domo Domini non dubitetis opponere. & contra faciem Damaſci turrim vos inexpugnabilem opponentes, euellere, ac deſtruere, ędificare pariter, & plantare unanimiter procuretis, quæ in Eccleſia Dei euellenda, & deſtruenda ædificanda fuerint, & plantanda. Cæterum quoniā adhuc habemus multa uobis dicere, quæ non poſſunt commodè per præſentem Epiſtolam declarari, præmiſſis, breuiter p... charitati veſtrę duximus prędicendum, q... tore patre luminum, à quo ... datum eſt optimum, & omne d... um in proximo inuento ... erit noſtrum, cum ad nos mittere diſpoſuimus: per quę de ſingulis q... debeatis ... omnib... nobis ex parte ueſtra pro... cum ad uos uenerit efficiemini ce... Datum Reat. III. Cal. Auguſti &c.

In eundem ferè modum ſcriptum eſt principibus, & populis per Hislandiam conſtitutis. Quamuis inſula ueſtra ut ſupra &c uſq; ad verbum, Liberè perpetrari. Quos ſanos fieri cupimus, & ad agnitionem ueritatis venire: ad quod viam vobis ſalubriter preparabit, ſi habueritis in his, quę Dei ſunt obedientiam ad Prelatos, & eos immò Deum in ipſis curaueritis honorare in quibus contemptus Deus ſpernitur, & in receptis recipitur, & etiam honoratur: & opera impenderitis in operibus pietatis, & preſertim eleemoſynis conferendis, quarum efficaciam ſcriptura commendas inquit: Sicut aqua extinguit ignem, ita eleemoſyna peccatum extinguit. Cęterùm quoniā adhuc habemus, &c. ut ſuprà Datum ut ſupra.

N. HIDRVNTIN. ARCHIEPIſcopo: quod filius ex ea ſuſceptus, quæ putabatur eſſe concubina, & poſt apparuit, quòd eſſet legitima uxor, ſit legitimus

Per tuas nobis literas intimaſti, quod Rao de Acereſia ex muliere quadam, quam ſecundum opinionem maioris partis uiciniç, in concubinam habebat prole ſuſcepta, quandam prius, & aliam ea defuncta duxit uxorem, & ea ex qua prolem ſuſceperat, uirum ſibi alium copulauit. Proceſſu uerò temporis idem Rao in præſentia multorum firmauit proprio iuramento, quòd eam, quam habere uiſus fuerat concubinam, prius affidauerat in uxorem, quam ex ipſa filium genuiſſet. & cum poſt iuramentum illud, per ſex annos, & vltra uixiſſet, dum ageret in extremis eum, quem ex illa ſuſceperat, filium legitimum appellauit, & hęredem inſtituit teſtamento. Cum autem tuę fuiſſet inquiſitioni, & deciſioni commiſſum, an filius ſic ſuſceptus legitimus eſſet hęres ipſius R. & ad eius patrimonium admittendus, tu pręter id, quod ex quadam decretali bonę memorię Alex. Pap. prędeceſſoris noſtri ſtandum eſſe ſuper hoc uerbo uiri, & mulieris credebas, teſtes à filio eiuſdem R. productos prouidè ſuſcepiſti: quibus legitimè comprobauit dictum R. Matrem ſuam in cappella Sancti Sergij affidaſſe: propter quod eum ipſius R. hęredem eſſe legitimum iudicaſti. Nos igitur attendentes, quòd plus eſt, quod in ueritate agitur, quam quod ſimulatè concipitur, licet tam dictus R. quam ea, quam ut concubinam habuerat, cum ad alia uota

Caput per tuas literas: Qui filij ſint legitimi.

ta tranſiuit, uideatur ex ipſo facto, quòd matrimonium inter eos fuerit, denegaſſe, quia tamen deſponſatio per teſtes legitimos comprobata, eos matrimonialiter fuiſſe coniunctos oſtendit, ſiue deſponſatio ipſa fuerit de pręſenti, ut per conſenſum legitimum, & uerbis de pręſenti expreſſum, ſiue de futuro, ut per ſequentem carnis copulam matrimonium inter eos fuerit celebratum: non tàm decretali dicti prędeceſſoris noſtri, quę in caſu diſſimili loquitur, quam inductis probationibus innitentes, te proceſſiſſe legitimè reſpondemus, & ſententiam tuam auctoritate apoſtolica confirmamus, & pręſentis ſcripti pagina communimus: auctoritate tibi præſentium in iniungentes, vt ſententiam ipſas facias monitione pręmiſſ. per cenſuram eccleſiaſticā inuiolabiliter obſeruari. Nulli ergo &c.

Datum Reat. III. nonas Auguſti.

N. OSCEN. ET. N. TIRASOnen. Epiſcopis. De diacono, cuius amici abbatem trucidarant.

Ca. Petrus Diaconus extra de homicidio.

P. Diaconus, & monachus Sācti Ioānis de Pinna, ſua nobis inſinuatione monſtrauit, quòd cùm in ſęculari adhuc habitu conſtitutum, in eccleſia de Rigulo quoddam beneficium obtinētem, N. Abbas ipſius eccleſiæ illum eodem beneficio ſpoliaſſet, cognati, & amici eius Abbati ſępius ſupplicarunt, vt beneficium ſibi reſtitueret memoratū: quo nolente ipſorum pręcibus acquieſcere irati plurimum, & commoti, nocte quadam in domo diaconi conuenere: & cœna facta dixerunt, quòd vindictam uolebant ſumere de Abbate. Inhibiti autem expreſſe ab eodem decano, ne Abbatem occiderent, uel aliquid ei facerent, unde ordinis ſui diſcrimen incurreret, & animę detrimentum, in eum nihilominus irruerunt, & plagis impoſitis abierunt, ſemiuiuo relicto: unde poſt dies aliquot ſpiritum exhalauit. Ab illo autem tempore, uſq; hodie, pędictus diaconus de eo, quod contigerat, triſtis effectus, ab adminiſtratione ceſſauit: & nondum expleto biennio, habitum induit monachalem. vnde á nobis ſuppliciter petiit edoceri, utrùm poſſet in officio diaconi miniſtrare: & ſi hoc ei liceret: an poſſet ad maiorem ordinem promoueri. Licet autem (ſi præmiſſis veritas ſuffragatur) præfatus diaconus ſuper Abbatis interitu non videatur fuiſſe culpabilis, quia tamen bonarum mentium eſt, ibi culpam agnoſcere, ubi cùlpa non eſt, quod ab adminiſtratione officij ſe propria uoluntate ſuſpendit, uel habitum induit regularem, ſibi non ad peccatum aſcribimus, ſed ad meritum reputamus. Quo circa fraternitati veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus ſi pręmiſſa noueritis veritate ſubnixa, ſæpè dictum diaconum non ſolum in diaconatus officio miniſtrare, ſed etiā ad ordinem præsbyteratus aſcendere, ſi aliud canonicum non obſtiterit impedimentum, liberam concedatis auctoritate Apoſtolica facultatem: præſertim ſi ſuper hoc non fuerit reſperſus infamia, cùm ei non debeat imputari, quod contra prohibitionem eius expreſſam, eo cauſam, uel occaſionem non dante auſu ſacrilego proponitur à conſanguineis attentatum (diuina ſcriptura teſtante) quod anima, quæ peccauerit, ipſa morietur. filius non portabit iniquitatem patris, neque pater iniquitatem filij: quamuis hoc ipſum uerius ad æternum, quam ad temporalem referatur vindictam. Datum Reat II. nonas Auguſti Pontefici noſtri anno I.

N. ATREBATEN. EPISCOPO, & N. Decano cameracen. Vt cogat Regem Gallorum, Duci Lotharingiæ dotem reddere.

SIcut ex parte dilecti filij nobilis uiri. N. Ducis Lothoringiæ noſtris fuit auribus intimatum, quando nobilem mulierem Mattildem, neptem Philippi quondam Comitis Flandriæ, ſibi matrimonio copulauit: idem Comes redditus 50 talentorū percipiendos annuatim in terra Boloniæ præfato Duci aſſignauit in dotem: quæ poſt obitum ipſius Co-

miris nullatenus potuit obtinere: & inſuper ipſe Comes eandem terram obligauit ei, pro 300 marcis, & 7. millibus talētorū. Quia igitur pręſcripta terra ad proprietatē eſt chariſſimi in Xpo filij noſtri Philippi illuſtris Regis Frãcię deuoluta, & dos ptinet ad cōiugiū, qđ eſt magnū in eccleſia ſacramētū: nos, qui (ſecundum Apoſtolum) ſapientibus ſumus, & inſipientibus debitores, diſcretioni ueſtrę p Apo. ſcripta mandamus, quatenus eūdē Regē, ut ſuper pręmiſſis memorato Duci ſatiſfaciat (ut tenetur) moneatis diligenter, & efficaciter inducatis. Alioqui partibus cōuocatis, audiatis cauſam, & eã fine debito terminetis. Quòd ſi ambo &c. tu frater Epiſcope. Datū Reat. VIII. idus Aug.

CORRADO, ET PETRO QVONdam filiis malabrãcæ. Puella ante annum ſeptimum ſponſalia contrahere non poteſt.

Cap. ad diſſoluēdū. De deſpōſatiōe impuberū.

AD diſſoluēdū, quod factū fuerat inter Ioãnē filiū nobilis uiri Leonis, de Monumēto, & S. filiã quodã Matthei de Forte brachio ſuper matrimonio contrahēdo, in noſtra, & fratrū noſtrorū præſentia fuit ex parte ueſtra propoſitum, ꝙ cū dicta puella, nōdū ad ſeptenniū peruenisſet, de ipſa nec matrimoniū contrahi, nec ſpōſalia potuere. defuit etiã cōſanguineorū aſſenſus, qui præcipue ſunt in talibus requirēdi: quod & ſi ętas ſufficiēs extitiſſet, & conſanguineorum interueniſſet aſſenſus, perſonæ tamen non ſunt legitimæ ad matrimoniū cōtrahēdum, linea conſanguinitatis obſtãte. Accuſatione uerò ſuper cōſanguinitate propoſita, & tàm ex parte iuuenis, q̃ ex parte puellæ cōſanguinitatis gradibus cōputatis, cùm eam uelletis idoneis teſt. cōprobare, præfatus Leo multas exceptiones propoſuit: per quas nitebatur uos ab accuſatione, multipliciter remouiſſe. Cūq; ſuper exceptionibus ipſis fuiſſet utrīq; diutius diſceptatū auditis, & intellectis quęcūq; fuerūt hinc inde propoſita, de cōſilio fratrū noſtrorū interloquēdo pronunciauimus, inter dictos iuuenē, & puellã, nec matrimoniū, nec ſpōſalia fuiſſe cōtracta, cū cōſtet puellã nōdum ad ſeptēnium perueniſſe. Quo circa nec accuſatio locum habebat, cum nō eſſet, ꝙ poſſet legitimè accuſari, denūciari tñ poterat cōſanguinitas, ut interdiceretur matrimonium cōtrahendum. Ad denunciatione ergo legitimè cōprobandã, feſtum oīum Sãctorum ꝓximo uenturum, ꝓ termino aſſignamus, ſaluis exceptionib. nō ſolum ꝓpoſitis, ſed et ꝓponēdis. Ne uerò quicq̃ interim ĩ puellã carnaliter attētetur, auct. apoſt. firmiter inter dicimus, ut in ipſo negocio de nouo nō ꝓcedatur ulterius, donec, uel à denunciatione ceſſetur, uel denunciatione probata ordine iudiciario ꝓcedatur. Qđ ſi cōtra ĩ terdictum noſtrum in piudiciū ipſius ꝗc quã fuerit attētatum, illud irritum eſſe decernimus, & uiribus omnino carere.

N. FAVENTIN. EPISCOPO. Q[ui]a ipſi licentiam indulget transeundi ad Eccleſiam Papienſem: docetq; quibus ex cauſis Epiſcoporum tranſlatio fiat, & quòd a ſolo Pontifice illa fieri poſſit.

Similis Innocentii epiſtola extat, cap. inter corporalia. de tranſlatione Epiſcopi.

SAcra docente ſcriptura didicimus, ut quos Deus cōiunxit hō nō ſeparet. Duplex ē aūt cōiunctio cōiugalis, una ſcdm carnē, q̃ carnalis dicitur, altera ſecundum ſpiritum, quæ ſpiritualis nō incōgruè appellatur: utranq; deſignat apoſtolus, qui uerbum illud exponens: Propter hoc relinquet homo patrem, & matrem, & adhærebit vxori ſuę, & erunt duo, in carne una, conſequenter adiunxit: hoc autem dico magnum ſacramentum in Chriſto, & in eccleſia: nam carnalis cōiunctio, quę eſt inter uirum, & legitimam fœminam, ſacramentum eſt ſpiritualis coniunctionis, quę conſiſtit inter Chriſtum, & Sanctam Eccleſiam. Cōiunctio carnalis hoc efficit, vt ſint duo in vna carne, ſecundum illud, quod ueritas ait: itaque iam non ſunt duo, ſed vna caro. Coniunctio verò ſpiritualis id efficit, vt ſint duo, in uno ſpiritu, ſecundum illud quod dicit Apoſ. Qui adhæret Deo unus ſpiritus eſt cum eo, Vtrique autem, carnali ſcilicet, & ſpirituali cōiunctioni competit, quod ſuperius eſt pręmiſſum: quod Deus coniunxit homo non ſeparet: ut nec liceat homini carnali matrimonio legitimè copulatos diuidere,

diuidere, nec ſpirituali coniugio canonicè vinctos, ut Epiſcopum, & ſuã eccle. ſeparare. Licet autẽ uideri poſſet ex his, ꝙ ſummus Põtifex, ſpirituale matrimoniũ, Epi ſcilicet, & Eccl. ſeparare nõ poſſit: cum tñ ex cõſuetudine, quæ eſt optima legum interpres, & ſacris canonibus habeatur, ꝙ p ceſſionẽ, depoſitionẽ, & trãslationẽ, quæ ſoli ſunt Sedi apo. reſeruata, ſup hoc plenã habeat poteſtatem. Sanè intelligentibus id, nullum dubitationis ſcrupulum generabit: cum non humana, ſed diuina fiat auctoritate, quod in hac parte p ſummum Põtificẽ adimpletur: qui nõ hominis puri, ſed ueri Dei uerè Vicarius appellatur. Nã quãuis ſimus apoſtolorum principis ſucceſſores, nõ tñ eius, aut alicuius Apoſtoli, uel hominis, ſed ipſius ſumus Vicarij Ieſu Xpi: Vnde quos Deus ſpirituali cõiunctione ligauit, nõ homo, quia non Vicarius hominis, ſed Deus, quia Dei Vicarius ſeparat: cùm Epos a ſuis Sedibus per eorum ceſſionem, depoſitionem, & translationem aliquando remouemus. Quę tria ex hac, quam oſtendimus ratione, meritò ſunt Romano tantum Põtifici reſeruata: qui licet alios Epiſcopos uocauerit, ĩ partem ſolicitudinis, ſibi tamẽ retinuit plenitudinem poteſtatis. Siquidem ex literis uenerabilium fratrum noſtrorum Mediolanen. & Rauennat. Archiepiſcoporum, & Vercellen. Terdonen. Placentin. Parmen. Laude. & Mutinen Epiſcoporum, & dilectorum filiorum Capituli, prępoſitorum, & uniuerſi cleri, cõſulum, & populi Papien. accepimus, ꝙ bonæ memorię. L. Papienſi Epo uiã uniuerſę carnis ingreſſo, ipſi Capitulum, & clerus Papien. in te unanimiter cõuenerunt, te ſibi petẽtes in Epiſcopum ab apoſtolica Sede cõcedi. Licet (qđ negligentię ipſorum aſcribimus) ipſi te elegiſſe ſcripſerint, quem eis eligere non licuit, ſed tãtummodo poſtulare: quia cùm eſſes ſpiritualiter alligatus uxori, niſi facta priùs ſolutione, in te nõ poterat legitimè cõſentiri. Quia uerò in talibus euidens utilitas, & urgens neceſſitas, ſecundum inſtituta canonica ſolent, & debent attendi, utrũm hæc poſtulationẽ ipſorum fauorabilem redderent, & aſſenſu Sedis apoſtolicæ non indignam, cum fratribus tractauimus diligenter. uiſum eſt nobis, & fratribus noſtris nõ modicum utile, vt de minori ciuitate ad maiorem, de minùs populoſa diœceſi ad populoſiorem, de minùs nobili ad nobiliorem eccleſiã trãſire debeas: vbi cõceſſum tibi ſcientiæ, & eloquẽtiæ donum ad profectum plurimum ualeas exercere: & creditum tibi talentum ſub uſuris fertilioribus ualeas erogare. Neceſſarium etiam ſubtiliter intuẽtib. uidebatur, cum ſi a Sede apoſt. nuncii, quos docti capitulũ, & clerus Papien ad nòs deſtinarunt, uacui rediuiſſent præter perſonarum laborem, & magnitudinem expenſarum, quas fruſtra feciſſe dolerent, diſſenſionis incõuenien. Eccleſiæ Papien ſi forſitã prouenirent, quod nobis, & Eccleſię Romanę poſſet ab aliquibus imputari. De tua igitur idoneitate ſecuri, utpote cuius ſcientiam, & eloquentiam, ac morum honeſtatem, nos, & fratres noſtri plenè cognouimus, dũ apud Sedẽ eſſes apoſtolicã cõſtitutus, & familiaria exempla ſequentes, ut uetera relinquamus cum tẽporib. noſtris, de Epo ĩ Epum: vt Veneſtranus in Auerſan. de Epo ĩ Archiepiſcopũ, ut Antien. in Viennen. de Archiepo ĩ Archiepiſcopum, ut Tarſen. in Nazaren. de Archiepiſcopo in Patriarcham, ut Cæſarien. in Hieroſolymitan. & quod plus eſt, de Archiepiſcopo in ſummum Põtificẽ, ſicut bonę memoriæ Vrban. Papa prædeceſſor noſter, qui de Mediolanen. eccleſia, fuit in Pontificem Romanum aſſumptus, translatione fuerint ſæpius celebratę, ſupradictorum capituli, & cleri petitioni clementer annuimus, & ut à Iauentin tranſeas ad Eccleſiam Papien. de benignitate Sedis Apoſtolicæ facultatem tibi liberam auctoritate præſentium indulgemus. Nulli ergo &c.

Datum Reat. VI. Id. Auguſti.

ALFONSO EPISCOPO, ET Capitulo aurien. confirmatur illorum ſtatutũ de numero canonicorum.

POſtulatũ fuit à nobis ex parte ueſtra, quod deliberatione prouida vnanimi

ter ſtatuiſtis ad conſeruandam indemnitatem eccleſię, & repellendam quorundā potentum, improbitatem, qui eccleſiā ueſtrā ſępius prægrauabāt, ne plures triginta ſex canonicis liceret in ueſtra eccleſia ordinari, auctoritas Sedis apoſtolicæ cōfirmaret. Nos ergo veſtris iuſtis poſtulationibus annuentes, præmiſſum canonicorum numerum, ſicut à uobis prouidè noſcitur inſtitutus, ratum habentes ſalua in omnibus apoſtolicæ Sedis auctoritate, præſenti pagina confirmamus, niſi forte in tātū excreuerint eccleſiæ facultates, quod ex eis commodè ualeat pluribus canonicis prouideri. Nulli ergo, &c. Datum Romę, &c.

R. SANCTORVM MARCELLIni, & Petri presbytero Card. Abbati, & conuentui Caſſinen. Qua ipſis commendat Epiſcopum S. Georgij, ut eum liberaliter, donec conualeſcat, alant.

APud religioſos extrinſeca, & aliena commēdatione non indiget, quem propria, & innata intus religio, & ſcientię prerogatiua cōmēdāt: & nō minùs his duobus iuuat cauſa, quā gerit: uirtus. n. ſe ſe diligit, aſpernaturq; cōtraria, & ſimilia in ſimilibus delectātur. Quāta enim religione polleat uenerabilis frater noſter Epiſcopus Sancti Georgij, & locus indicat, in quo laudabiliter olim abbatis impleuit officium, vtpote, in quo vigēt regularia inſtituta, & canonica diſciplina ſeruatur, & dignitas ad quē eſt uocatus, euidetius ipſius mores oſtēdūt. Quātū verò, & in quibus peritus exiſtat, eloquētia ſapientię, ac uerbum eius teſtimoniū perhibet ueritati: quod tantò ex ipſius familiaritate, quam noſtra ſignificatione pleniùs cognoſceris, quādo fidelior teſtis eſt oculus, quàm auditus. Gerens aūt cauſam nō propriā, ſed cōmunē, nō priuatę perſonę, ſed eccleſiæ, immò Chriſti functus legatione orientalium principum ad principes occidentis. Stetit fideliter, & conſtanter corā chariſſ. in Xp̄o filijs noſtris Philippo Francorum, & R. Anglorum Regibus illuſtribus uerbum legationis, & cauſam expoſuit Crucifixi. Et licet ī ore eius uerbum domini non fuerit alligatū, nec aliquid ex cōtingētibus omiſerit, quia tū uterq; Regū in alterū proprias intēdebat iniurias uindicare, neutrū ad plenū tetigit iniuria Ieſu Chriſti. Quāuis autē uoluiſſent, eidē Epiſcopo honores in regnis ſuis, & amplos reddit[illegible] aſſignare, maluit tamē excutere puluerē de pedibus ſuis, terrā eorū egreſſus in teſtimoniū illis, q̄ ſuę legationis cauſa neglecta, exule, ac paupere Xp̄o ditari: æſtimās quia uocati nō fuerūt digni paratis nuptijs, & triumpho: in quorū manibus tauros pingues, qui eū obſederāt, & altilia, quæ in hæreditatē dn̄i flatus tulerat aquilonis, Chriſtus forſitā, occidiſſet: malēs p nos in ſubſidiū pauperū terræ orietalis, ſaltē pauperū, & debiliū multitudinē cōgregare: ne fortè cōſentirēt maiores, & diceret: Manus noſtra excelſa, & nō Deus fecit hæc omnia. Cùm igitur ad uerbum ipſius, immò potius ad uocē domini per vniuerſam Italiā inter noſtræ promotionis initia literas, curauerimus deſtinare, nec ei expediat, ut appareat in conſpectu domini uacuus ſine fructu recedēs, ipſum de uoluntate fratrū noſtrorū nō ad petitionē ſuā, ſed motū noſtrū ad monaſteriū veſtrū duximus deſtinādū: ut ibi aeris in clemētiā tēperie fugiat autumnali. Rogamus igitur uniuerſitatem ueſtrā, monemus, & exhortamur ī domino, per apoſt. uobis ſcripta mādantes, quatenus eum benigne recipientes, pariter, & deuotè, ſicut tantum Epiſcopum decet, & populi chriſtiani Legatū, honorare curetis: & ī neceſſarijs omnibus ita liberaliter ei prouidere, q̄ nos id gratū habere poſſimus, & ipſe uobis, & Eccle. Caſſinen. in poſterum obligetur, ac uos religioſos literatos pariter, & honeſtos uideamini affectuoſius in domino amplexari: ſcituri quòd ſicut gratum nobis erit plurimum, & acceptum ſi eum officioſè curaueritis honorare, ita pro certo graue nobis & moleſtum exiſtet, ſi (qd non credimus) mandatum noſtrum neglexeritis exaudire: cum eius prouiſio magis uobis ad prēmium æternum proficiat, quàm ei accedat ad commodū temporale. Dat, Romę, &c.

CALA-

CALARITAN. ARCIEPISCOpo N. Epiſcopo ſoran. & N. electo Turritā. Qua iis committitur cauſa Archiepiſcopi Arborenſis, contra Capitulum ſuum.

CVm pro controuerſijs, quæ inter uenerabilem fratrem noſtrum N. Archiepiſcopum ex una parte, & dilectos filios canonicos Arboren. uerterentur ex altera, ipſe Archiepiſcopus, & Petrus de Staura presbyter ex parte capituli ad noſtram præſentiam acceſſiſſent, dictus P. presbyter Archiepiſcopum paratum eſſe dixit in multis & grauibus accuſare: quē ſuper homicidio, periurio, excommunicatione, incendi,s, incantationibus, lardatione hominis cū lardo, & cera: & quòd à nepote ſuo. N. Saracenis de Sicilia uendi conceſſit eccleſiæ ſuæ mācipium chriſtianum, & ali s enormitatibus, & capitulis uolebat impetere aduerſus eum tepore congruo proponendis. Verùm ipſe Archiepus propoſuit ex aduerſo, quòd cum bonis eccleſiæ ſuę p nobilē uirū Vulliel. Marchionē iudice Calaritan. & cōplices eius eēt minùs rationabiliter deſtitutus, nō tenebatur ęmulis reſpōdere: qui cum prædicto Marchione ſpoliationē ſuā fuerāt machinati, niſi eſſet antea reſtitutus: quos etiam ab accuſatione ſua dicebat alijs rationibus repellendos Vnde aūt prędictos Marchionem, & canonicos aduerſus ſe cōmotos diceret extitiſſe, ſequentia uos uerba poterūt edocere. Cùm n. idem Marchio auctoritate quādam Apo. Sedis excōmunicatiōis uinculo innodatus, nobilem uirum A. Arborē. iudicē, & filium eiūs paruulū cepiſſet, & nequiret carcerati feciſſet cuſtodiæ mancipari, eorū terra, quam ab eccleſia Ro. tenebant, per uiolētiam occupata, ipſe Archiepiſcopus, qui natione Ianuen erat, ira ipſius Marchionis, & qui ſecū erant, metuens, Piſanorū ad partes alias declinauit: in cuius abſentia Marchio, & fautores eius Arboren. Eccleſiam ſpoliarunt in parte: & ſuffraganei ſui, & clerici dicto Marchioni tūc excōmunicatione notato, Arboren. terrę ſceptrū ſolenniter conceſſerunt: Verùm cùm tempore procedente idem Archiepiſcopus ad eccleſiam ſuam reuerſus, præfatos clericos de eo, quod (ut ſibi uidebatur) in cōtemptum Apoſ. Sedis fecerāt, redargueret: nec uellet ſine mandato Apo. Sedis, præfatum Marchionem habere patronū:. timentes (vt credebatur) clerici, nè coram ipſo Archiepiſcopo de ſua poſſent ĩcōtinentia conueniri, contra eum cum dicto Marchione ſeditionem fecerunt: quem nihilominus in populo diffamantes, per duos de ſocijs ſuis ad Sedem Ap. appellarunt: ſed duobus menſibus poſt elapſis, pœnitentia ducti, ab eo ueniam poſtulantes, remiſſis utrinq; iniurijs, in ipſius gratiam redierunt. Cùm autem poſtmodum uenerabilis frater noſter Piſan. Archiepiſcopus Legatus Sardiniæ illuc ueniſſet, præfatus P. de Staura clericus Arboren. procurator à Cap. conſtitutus, ſuper remiſſis cōuitijs dictum Archiepiſcopum ad Sedem ap. appellauit. Sed in pręſentia. dicti Archiepiſcopi Piſani partibus conſtitutis, cùm canonici Arboren. ibidē uellent ſuū Archiepiſcopū cōuenire, ne prouocationis beneficio reſponderet eis ſe tuentem: renūciantes appellationi, quam fecerant, quòd nollent habere Papam, niſi Piſanum Archiepiſcopum, reſponderunt. Cùm autem coactus ab eodem Archiepiſcopo, ut aduerſarijs reſpōderet, & ſecuritatem ſibi à Marchiōe dari, ac ſuis peteret. & etiā aduocatum: & id obtinere nō poſſet, ad cōmune appellationis remediū cōuolauit. Poſtea uerò Piſani facientes in eū impetū, quem petierat aduocatum, ipſum occidere uoluerunt. Compulſus tandem à ſępè dicto Piſano Archiepiſcopo appellatione ſalua, quam fecerant, excludendo P. memoratum tanquàm minùs idoneū, reſpondit, quòd eum nō poſſet ullatenus accuſare: & hoc incontinenti cōſtare poterat, ut dicebat, & quouiam iam dicti Marchionis, & ſuorum inſtinctu falſos contra ſe teſtes timuit introduci: & memoratus Piſanus Archiepiſcopus laicos teſtes bonæ opinionis, & famæ, contra P. aduerſarium ſuum admittere recuſabat: denuo propter præmiſſa grauamina coram maiori parte prælatorum Sardiniæ Sedem Apo. appellauit: & cū apoſtolos ab antè fato Archiepiſcopo poſtulaſ-

poſtulaſſet, & ut cōpelleret Marchionē, uè impediret eum, quo minùs poſſet de rebus Archiepiſcopatus ſibi ſumere neceſſaria, nihil horū potuit obtinere, quin immò poſtea fuit per Marchionem ipſum equis propriis ſpoliatus, qui etiā inhibuiſſe dicitur, ut nullus eum in naui ſua reciperet, ad Ro. Eccleſiam accedētē: & hoſpitalarium quendam, qui habebat veſtes ipſius Archiepiſcopi commendatas ad tempus, fecit in cuſtodia detineri: apponens etiam iniquitatem iniquitati, per iudicem Turritan eū capi fecit, & arcto carceri mancipari longo tempore, compedibus ferreis religatū. Teſtes etiā partis aduerſę, poſt receſſum ſuum dictus Piſan. Archiepiſcopus aduerſus eum pro ponitur recepiſſe. Poſtea uerò (ſicut domino placuit) liberatus de rebus Archiepiſcopi quas occupauerat Marhio ſæpè dictus, nihil potuit per Arboren. Archipreſbyterum, & per ſuum canonicum obtinere: quin potiùs duo de clericis ſuis poſt appell. ad nos interpoſitam, ſeptem panes cereos, quos ad donum Templi mittebat, ſibi per uiolentiam abſtulerunt. Quia uerò neutra partium fidem nobis facere poterat de prēmiſſis, cauſam ipſam de uoluntate ipſorum uobis duximus cō mittendam: per apoſtolica ſcripta diſtrictè præcipiēdo mandantes, quatenus ſi rē ita noueritis ſe habere cum laicis ſuper eccleſijs, & perſonis Eccleſiaſticis, non ſit attributa poteſtas, quicquid à ſępe dicto Marhione, & fautoribus eius in præiudicium prēnominati Arboren. Archiepiſcopi, uel eccleſiæ noueritis attentatum: denunciantes penitùs non tenere, ad faciendam ſibi reſtitutionem plenariam, præfatum Mathionem, & complices ſuos, omni contradictione, & appellatione ceſſantibus, per cenſuram eccleſiaſticam cōpellatis: & non obſtāte, quòd ſæpè dictus Piſan. Archiepiſcopus poſt appellationem ad nos interpoſitam, & iter arreptum ad Sedem apoſtolicam ueniendi, lite nō cōteſtata, præſertim in criminali contra eū teſtes recepit, ſicut ex inſinuatione literarū eius liquido intelleximus, ſuper omnibus, quæ aduerſum ſe partes duxerint, proponeda: & ſi bona Eccleſię ipſius Archiepiſcopi tempore diminuta ſunt, uel etiā agumentata, uocatis ad uos, qui fuerint euocandi ſine perſonarum acceptione, ſolum Deum habentes præ oculis, ſeruato iuris ordine, inquiratis pleniſſime ueritatem: & uſq; ad diffinitiuam ſententiā, remoto appellationis obſtaculo procedentes, geſta omnia ſub ſigillorum ueſtrorū teſtimonio nobis tranſmittatis: certū terminum partibus aſſignantes, ad quem recepturę ſententiam noſtro ſe conſpectui repræſentent. Teſtes appellatione rem, cogantur: prouiſuri nè huius occaſione diſcordię bona Arboren eccleſiæ ab alterutra parte per dilapidationis uitiū diſtrahantur. Nullis literis obſtantibus præter aſſenſum partium, &c.

Datum Reat. III. Idus Auguſt.

N. LEMOVICEN. EPISCOPO. quod clericorum uitia liberè & audacter corrigere poſſit.

AD audientiam noſtram te ſignificante peruenit, quòd cum corrigere uis clericorū exceſſus exercentium negociationem illicitam, & uſuras uacantium ludis illicitis, & habentiū cōcubinas, ipſi ut tuā correctionē eludāt, ad Sedē apoſt. uocē appellatiōis emittunt. Ne igitur exceſſus delinquentium hac occaſione remaneāt impuniti, fraternitati tuæ auctoritate præſentium duximus indulgendum, ut prædictos exceſſus corrigas, & emendes: & ſi qui ſuper hoc duxerint ad Sedem Apoſtolicam appellandum, ſtatuas eis terminum competentem: intra quem ſi appellationem proſequi fortè noluerint, ex tunc in eos correctionem non differas ſublato appell. obſtaculo canonicam exercere.

Datum Reat. III. Idus Aug.

PETRO ABBATI PRAEMONſtraten. & cæteris Abbatibus & Canonicis Premonſtraten ordinis, tam præſentibus, quam futuris regularem vitam profeſſis in perpetuum: De illorum probatione, deque priuilegiis & viuendi ratione.

IN

IN eminenti apoſtolicę Sedis ſpecula (licet immeriti) diſponente domino conſtituti, pro ſingulorum ſtatu ſoliciti eſſe compellimur, & ea ſyncerè teneamur amplecti, quæ ad incrementum religionis pertinent, & ad uirtutum ſpectant ornatum, quatenus religioſorũ quies ab omni ſit perturbatione ſecura, & a iugo mundanę oppreſſionis ſeruetur illęſa, cũ apoſtolica fuerit tuitione munita. Attendentes, itaque, quomodo religio, & ordo veſter multa refulgens gloria meritorũ, & gratia redolẽs Sãctitatis, palmites ſuos à mari vſq; ad mare extenderit, ipſum ordinem, & uniuerſas domos eiuſdem ordinis apoſtolicę protectionis præſidio duximus confouendas, & præſenti priuilegio muniendas. Ea propter dilecti in domino filij, ueſtris iuſtis poſtulationibus benignius annuentes, ad exemplar felicis recordationis Alexandri, Lucij, Vrbani, & Clementis prędeceſſorum noſtrorũ Romanorũ Põtificũ, uniuerſas regulares inſtitutiones, & diſpoſitiones, quas de cõmuni conſenſu, uel maioris, & ſanioris partis feciſtis, ſicut inferius denotantur, auctoritate apoſtolica roboramus, & præſentis ſcripti priuilegio communimus: uidelicet ut ordo canonicus, quemadmodum in Pręmõſtraten. Eccleſia, ſecundum B. Auguſtini regulã, & diſpoſitionem recolendæ memoriæ Norberti quõdã Præmõſtraten. ordinis inſtitutoris, & ſucceſſorum ſuorum, in cãdido habitu inſtitutus eſſe dignoſcitur, per omnes eiuſdem ordinis Eccleſias ppetuis temporibus inuiolabiliter obſeruetur, & eiuſdem penitus obſeruatię. Iidem quoq; libri, qui ad diuinum officium pertinent, ab omnibus eiuſdem ordinis uniformiter teneantur: nec aliqua Eccleſia, uel perſona ordinis ueſtri, aduerſus cõmunia ipſius ordinis inſtituta priuilegium aliquod poſtulare, uel obtentum audeat quomodolibet retinere. Nulla etiam Eccleſiarum ei, quam genuit, quamlibet terreni commodi exactionem imponat, ſed tñ pater Abbas curam de profectu, tam filij abbatis, quam fratrum domus illius habeat, & poteſtate habeat ſcd̃m ordinẽ corrigendi, quę ĩ ea nouerit corrigenda: & illi ei tanquam patri reuerentiã filialẽ humiliter exhibeãt. Abbas aũt Præmõſtratẽ. Eccleſię, q̃ mater eſſe dignoſcitur aliarũ, nõ ſolũ in his Eccleſiis quas inſtituit, ſed etiã in omnibus alijs eiuſdem ordinis, & dignitatẽ, & officiũ patris obtineat, & ei ab omnibus tàm abbatibus, q̃ fratrib. debita patri obediẽtia impendatur. Præterea omnes abbates ordinis ueſtri, ſingulis annis, ad generale capitulũ Pręmonſtraten. poſtpoſita omni occaſione cõueniant: illis ſolis exceptis, quos à labore uiæ corporis retardauerit infirmitas: qui tñ idoneũ pro ſe delegare debebũt nũciũ, per quẽ neceſſitas, & cauſa remorationis ſuæ capitulo ualeat nunciari. Hi aũt, qui in remotioribus partib. habitãtes, ſine graui difficultate ſingulis annis ſe nequiuerint capitulo pręſentare, in eo termino conueniant, qui in ipſo eis capitulo fuerit cõſtitutus. Si uerò cuilibet Abbatũ, aut Præpoſitorũ, per contumaciã ueſtrũ capitulum frequẽtare deſierint, liceat abbati Præmonſtratenſi, conſilio ſui capituli, eos vſq; ad digna ſatisfactionem ſententia percellere regulari: & ſentẽtiã, quã præfatus Præmõſtraten. Abbas, ſiue in generali capitulo, ſiue extra capitulũ cõſilio Coabbatũ, in Pręlatos, & ſubditos totius ordinis ueſtri canonicè tulerit, nulli Archiepiſcoporũ, ſeu Epiſcoporũ, niſi fortè de mãdato Romani Põtificis, liceat relaxare. In generali igitur ueſtro Capitulo pręſidẽte Abbate Præmonſtratẽ. cęteriſq; cõſidẽtibus, & in ſpiritu Dei cooperãtibus de his, q̃ ad ædificatione animarũ, ad inſtructionẽ morũ, & ad informatione uirtutũ, atq; incremẽtũ regularis diſciplinę ſpectabunt, ſermo diliges habeatur. Porrò de omnibus quęſtionibus, & querelis, tàm ſpiritualibus, q̃ tẽporalibus, quæ in ipſo capitulo propoſitæ fuerint, illud teneatur irrefragabiliter, & ſeruetur, q̃d Abbas Pręmõſtratẽ. cũ his, q̃ ſanioris cõſilij, & magis idonei apparuerit, iuſtè, ac ꝓuide iudicabit. Sanè ſi abbas aliq̃s ueſtri ordinis infamis, uel inutilis, aut ordinis ſui p̃uaricator inuẽtus fuerit, & priùs p̃ patre ſuũ Abb. aut p̃ nũcios eius admonitus, ſuũ corrigere, & emẽdare delictu neglexerit, aut cedere (ſi amouendus fuerit) ſpõte noluerit, aucto. gñalis ca

pituli

pituli deponatur: & depoſitus ſine dila-
tione ad domũ unde exiuit, ſeu ad aliam
eiuſdẽ ordinis,quã elegerit,ſine ulla con
ditione tẽpotalis cõmodi reuertatur, in
obediẽtia Abbatis, ſicut ceteri fratres ip-
ſius domus firmiter pmanſurus. Id ipſum
etiã alio tẽpore(ſi neceſſe fuerit)& Capi-
tulũ, ſine ſcãdalo, uel periculo expectare
nequiuerit, per Abbatẽ Præmõſtratẽſem,
& patrẽ Abbatem, & alios Abbates,quos
uocauerit fieri licebit. Quod ſi depoſitus
in ſe datæ ſententiæ cõtumaciter contraire
tẽtauerit,tàm ipſe,q̃ principales eius,qui
de ordine ueſtro fuerint in ſua contuma-
cia fautores, ab Abbate Præmõſtraten. &
ceteris abbatibus cẽſura Eccleſiaſtica,do-
nec ſatiſfaciãt,arceãtur. Verùm cũ aliqua
Eccleſiarũ ueſtrarũ abbate proprio fuerit
deſtituta, uel cũ ibi abbatis electio regu-
lariter nõ fuerit celebrata, ſub patris Ab-
batis poteſtate,ac diſpoſitione cõſiſtat, &
cũ eiuſdẽ cõſilio,qui eligẽdus fuerit,à ca
nonicis eligatur. Electo autem fratres Ec
cleſię ſtatim obedientiam promittãt: qui
nõ quaſi abſolutus à poteſtate patris Ab-
batis, uel ordinis ſui, Archiepiſcopo uel
Epiſcopo,in cuius diœceſi fuerit,præſen-
tetur, plenitudinẽ ab eo officij percepturus:
ita tamẽ,q̃ poſt factam Archiepiſco-
po,uel Epiſcopo ſuo,profeſſionem,occa-
ſione illa nõ trãſgrediatur conſtitutiones
ordinis ſui, nec in aliquo eius præuarica
tor exiſtat. Siquis etiam ex uobis canoni
ce electus in Abbatem, diœceſano Epiſco
po ſemel,& iterum per Abbates ueſtri or
dinis pręſentatus , benedictionem ab eo
nõ potuerit obtinere, nec eccleſia,ad quã
uocatus eſt,deſtituta.cõſilio periclitetur,
officio , & loco abbatis plenarie, ſecũdũ
ordinẽ fungatur in ea,tàm in exteriorib.
prouidẽdis,q̃ in interioribus corrigẽdis,
donec aut interuentu generalis capituli
ueſtri,aut pręcepto Romani Põtificis,ſeu
metropolitani,benedictionẽ ſuã obtine-
at. Porrò nulla perſona eccleſiaſtica pro
chriſmate aut cõſecrationibus,& ordina-
tionibus, aut pro ſepultura pretium , aut
pro benedicendo Abbate , & deducendo
in Sẽdem ſuam palefridum, aut aliquod
aliud a uobis exigere, nullus ueſtrũ, etiã
ſi exigatur,dare præſumat:quia & exigen
tem, & dantẽ nota, & periculũ Simoniacæ
prauitatis inuoluit. Cæterùm ſi aliqua
eccleſiatũ veſtrarũ paſtoris ſolatio deſti-
tuta inter fratres de ſubſtituendo Abbate
diſcordia fuerit, vel ſciſſura ſuborta,& ip
ſi facile ad concordiã,vel unitatem reuo-
cari nequiuerint, pateat Abbas cõſilio Co
abbatum ſuorũ eis idoneã prouideat per
ſonã,& illi eã ſine cõtradictione recipiãt
in Abbatẽ:quã ſi recipere cõtẽpſerint,ſen
tẽtię ſubiaceãt,quã pater Abbas cũ conſi
lio Coabbatũ ſuorũ in eos duxerit aucto
ritate ordinis promulgãdã. Ad hæc quo-
niã præmõſtratẽ. Eccleſia prima mater ẽ
omnũ eccleſiarũ totius ordinis, & patrẽ
ſuper se aliũ nõ hẽt,ſicut ad cautelam,&
cuſtodiã ordinis ſtatutum eſt, per tres pri
mos Abbates Laudunen. Floreffien. Cuiſ
ſiacen.annua ibide uiſitatio fiat:& ſiquid
in ipsa domo corrigẽdũ fuerit, abſq; ma
iori per eos audiẽtia corrigatur. Quod ſi
Abbas in corrigendo tepidus, & fratres
ſæpiùs moniti incorrigibiles permanſe-
riut, ad generale capitulum referatur,&
ſicut melius uiſum fuerit,cõſilio genera-
lis capituli emẽdetur,& ſententia in hac
parte capituli ſine retractione aliqua ob
ſeruetur. Quoties uerò eccleſia Præmon-
ſtraten.ſine abbate fuerit,ad pręfatos tres
abbates eius cura reſpiciat,& a canonicis
ipſius eccleſię,cũ eorũ cõſilio perſona in
abbatẽ idonea eligatur:ad conſiliũ ſuum
quatuor alijs abbatibus ad eãdẽ eccle.per
tinẽtibus pariter aduocatis, quos ipſi ca-
nonici ꝓuiderint aduocãdos. Liceat quo
que unicuiq; matri eccle. ordinis ueſtri
cũ cõſilio abbatis Præmõſtratẽ.de abbati
bus eccleſiarũ,quę ab ea proceſſiſſe noſcũ
tur, ſiue etiã de alia eiuſdẽ ordinis ĩferio
re eccleſia,ſibi quẽcũq; uoluerit(ſi tamen
idoneus extiterit)in abbate aſſumere Per
ſonã autem de alio ordine nulla eccl. ue
ſtrarũ ſibi eligat in abbatẽ, nec ueſtri or-
dinis aliqua i abbatẽ monaſterij alterius
ordinis, niſi de auct.Ro.Eccleſiæ,ordine-
tur. Nulli ẽt canonicos,uel conuerſos ue-
ſtros ſine licentia abbatũ recipere,aut ſu-
ſceptos liceat retinere. Sanè nulli eccle.
ueſtri ordinis liceat ad aliquam aliã pro
feſſionem temeritate qualibet ſe transf-
ferre. Si quę verò eccle.canonicorum alte

rius

rius ordi[illegible] ad ordinem veſtrum venerint, ad eccleſi[illegible] ordinis habeant, ſine reſi[illegible]gatione reſ[illegible]cilij, in qua ueſtrũ noſcũtur or dine aſſumpſi[illegible]e. Præterea ſi inter al[illegible] quas eccleſias ueſtri ordinis de tempo[illegible]alibus quæ[illegible]io emerſerit, nõ extra ordinem eccleſiaſt[illegible]ca, uel ſecularis audientia requiratur, ſed mediante Præmonſtraten Abbate, & cęteris, quos uocauerit, aut charitatiuè inter eas componatur, aut auditis utri[illegible]ſq; rationibus eadem controuerſia iuſto iudicio terminetur. Ad maiorem quoque ordinis ueſtri pacem conſeruadam, diſtri[illegible]ius prohibemus, ne aliquis prælatorum, uel ſubditorum ueſtrorum in his, quæ ad diſciplinam, & inſtituta ordinis ſpectant, audeat pro vt ſtatutum eſt in Lateranen. concilio appellare: ſed ſi quiſquam appellare tentauerit, nihilominus illi, quorum intereſt, regularem diſciplinam exercere debebũt. De cætero quoniam a ſtrepitu, & tumultu ſecularium remoti pacem, & quietem diligitis, grangias veſtras, & curtes, ſicut & atria eccleſiarum, a prauorum incurſu, & uiolentia libera fore ſancimus, prohibentes, vt nullus ibi hominem capere, ſpoliare, uerberare, ſeu interficere aut furtum, vel rapinam committere audeat: Ob euitandas verò ſecularium uirorum frequentias, libe rum ſit uobis, ſaluo iure diœceſanorũ Epiſcoporum, oratoria in grang[illegible]s, & cu[illegible]ibus ueſtris conſtruere: & in ipſis vobis, & familiæ ueſtræ diuina officia, (cum neceſſe fue rit) celebrare, & ipſam familiam, niſi aliqui ſint, qui uicinia habeant propria do micilia ad confeſſionem, communionem, & ſepulturam, cum ueſtri ordinis honeſtate ſuſcipere. Liceat quoq; uobis perſonas liberas, & abſolutas è ſæculo fugientes ad conuerſionem recipere, & eas cum rebus ſuis ſine contradictione aliqua retinere. Infirmos quoq; abſolutos, qui in extrema voluntate ad uos ſe tranſferri aut apud uos ſepeliri delibera[illegible]ant, nullus impedire, ſeu res eorum illegitime detinere præſumat: ſalua tamen hæredum legitima portione, & canonica iuſtitia illarum eccleſiarum, à quibus mortuorum corpora aſſumuntur. Ad maiorem etiam ordinis veſtri reuerentiam, & regularis diſciplinæ obſeruantiam, uobis filij Abbates ſubiectos veſtros ligandi, & ſoluendi plenam concedimus facultatem. Quia verò ſingula, quæ ad religionis profectum, & animarum ſalutẽ ordinaſtis, præſertim abbreuiationi nequiuere annecti, nos cum his, quæ præſcripta ſunt, cõſuetudines veſtras, quas inter uos religionis intuitu regulariter ſtatuiſtis, & de inceps auctore domino ſtatuetis, auctoritate Apoſtolica roboramus, & vobis, veſtriſq; ſucceſſoribus, & omnibus qui ordinẽ veſtrum profeſſi fuerint, perpetuis temporibus inuiolabiliter obſeruandas decernimus: nec aliquæ literæ habeant firmitatẽ, quæ tacito nomine Præmonſtraten. ordinis, contra libertates uobis ab apoſtolica Sede indultas fuerint impetratæ. Sanè laborum veſtrorum, quos proprijs manibus aut ſumptibus colitis, ſiue de nutrimentis veſtrorum animalium, nullus à vobis deci mas exigere, vel extorquere præſumat, licet fundorum dominis pro rei proprietate aliquem cenſum, vel quotamlibet partẽ frugum reddatis. Interdicimus verò Epiſcopis, & alijs eccleſiarum prælatis, niſi ſeruato euectionis numero, in Lateranen. concilio conſtituto, in veſtris monaſterijs hoſpitari. Ad grãgias autem veſtras, & ad curtes hoſpitandi gratia, non niſi in magna neceſſitate diuertant, & tunc contenti ſint ipſarum manſionum cibarijs conſuetis cũ honeſtate atque charitate exhibitis. Nulli autem ſæculari perſonæ vel eccleſiaſticæ in aliqua domorum ueſtrarum liceat carnibus veſci, niſi manifeſte ęgritudinis cauſa, & hoc in ſolis Monaſterijs conuetualibus veſtris. Prohibemus inſuper, ne aliqua perſona fratres ordinis ueſtri audeat ad ſæcularia iudicia prouocare: ſed ſiquis aduerſus eos aliquid ſibi credider it de iure competere, ſub eccleſiaſtici examine iudicis experiẽdi habeat facultatẽ. Licitũ pr[illegible]a uobis ſit, in cauſis ueſtris fratres ueſtros idoneos ad teſtificãdũ adducere, & corã teſtimonio (ſicut rectum fuerit) & propulſare uioletiã, & iuſtitiam uendicare. Prohibemus quoq; ne cuilibet eccleſiaſticæ, vel ſeculari perſonæ fas ſit in eccleſijs ueſtris contra ſtatuta Lateranen. cõcilij, talias exercere, vel quaſlibet alias vobis ineptas, & iniquas exactiones imponere. Interdicimus etiam uobis, ne feras, aues rapaces, ius, & cætera huiuſmodi curioſitatis animalia a quolibet ad nutriendum, ſiue cuſtodiendum in detra-

ctionem

ctionem veſtri ordinis ſuſcipere præſumatis. Porrò, ut quietius Deo ſeruire poſſitis, diſcurrẽdi à uobis neceſſitas auferatur, pręſenti ſcripto duximus indulgendũ, ut ſi Epiſcopis ueſtris, aut malitioſè differentibus, uel pro iuſto impedimento, non valẽtibus ordinationes, & cætera eccleſiaſtica miniſteria uobis conferre, aliquem Epiſcopum, de cuius ordinatione, & officio plena ſit nobis notitia, hoſpitem uos habere contigerit, liberum ſit uobis ab eo, & ordinationes, & cætera ſacramenta ſuſcipere: dum tamen præiudicium diœceſano Epiſcopo nõ debeat generare. Præterea poſtulatione ueſtra clementius inclinati, præſenti pagina duximus inhibendum, ne quis Archieps vel Eps, aut eorum officiales eccleſias ueſtras, ſeu regulares perſonas eorũ, abſq; manifeſta, & rationabili cauſa interdicere, ſeu ſuſpendere præſumat: ſed ſiquid in eis fuerit corrigendum, ad audientiam generalis capituli Præmõſtraten. referatur. & ibi prout iuſtitiæ, & honeſtati congruerit emendetur. Porrò ſi qui Epiſcopi, aut eorũ officiales in perſonas ueſtras, aut Eccleſias ſententiam aliquam contra libertatem eiſdem a prædeceſſoribus noſtris, vel à nobis indultam, promulgauerint, eandem ſententiam, tanquam contra Apoſtolicæ Sedis indulta prolatam, ſtatuimus irritandam. Decernimus ergo, &c. ſalua Sedis Apoſtolicæ auct. Si qua igitur, &c. Datum Reat. per manum Raynaldi domini Pap. notarij cancellarij uicem agentis. VI. Cal. Aug. indictione prima anno Dominicæ incarnationis. M. C. XCVIII. Pont. uerò Domini Innocentij Pap III. Anno primo.

N. DECAN. VLIXBONEN. N. DE alcobatia, & N. Sanctę Mariæ de carcadi prioribus. Committitur ijs cauſa Epiſ. Colimbrienſis, & monaſterij Sanctæ crucis.

Ex inſinuatione uenerabilis fratris noſtri N. Colimbrien. Epiſcopi, noſtris eſt auribus intimatum, quod cùm indulgẽtia, quæ conceſſa dicitur canonicis Sanctæ Crucis, à bonæ memoriæ Mich. prędeceſſore ſuo Colimbrien canonicorum ſubſcriptiones contineat, nunquam tamen in ea dicti canonici ſubſcripſerunt, cuius tenor talis eſſe proponitur. In nomine patris, & filij, & ſpiritus Sancti amen. Ego M. Dei gratia Colimbrien Epiſcopus ſciens, ut ait Beat. G. valdè neceſſarium, & honeſtum eſſe Deo ſeruientium quieti proſpicere, atq; de eorum perpetua ſecuritate tractare & attendens nihilominus Colimbrien monaſterium S. Crucis a Sacroſancta Rom. Eccleſia quę caput, & mater eſt omnium Eccleſiarum, per Dei gratiam integram liber tatem habere, laudo, & confir. & cum aſſenſu canonicorum meorum ſpontanea uolũtate confirmamus. Libertatem vobis ſcilicet, & Domno I. eiuſdem monaſterij priori, & cæteris fratribus, tàm præſentibus, quàm futuris in eodem monaſterio regulare uitã profeſſis in perpetuum, quatenus, & conſernantes in Dei ſeruitio, gratia ipſius ſuffragante, mente libera perſeuerent: & ordo canonicus, qui ſecundum Deum, & Beati Auguſtini regulam ibidem cooperante domino noſcitur inſtitutus, perpetuis temporibus inuiolabiliter conſeruetur. Confirmamus igitur, & firmiter ſtatuimus, ut idem monaſterium cum ſuis parochi s, & parochianis, & confratribus, ab omni Epiſcopali iure, & exactione omnino ſit liberum. Quaſcunque etiam poſſeſſiones, & quęcunque bona eadem Eccleſia in præſentiarum poſſidet, & poſſidebit, aut in futurum conceſſione Pont, largitione Regum uel principum, oblatione fidelium, preſtante domino poterit adipiſci, vobis veſtriſque ſucceſſoribus, & per uos prædictæ Eccleſię Sanctę Crucis præſenti pagina confirmamus: in quibus hæc duximus propri s exprimenda uocabulis. Omnes uidelicet eccleſias in Caſtro Leitene, & in terminis eius, ſicut cõtinetur in teſtamento regis. Eccleſias Sancti Romani, & Sanctæ Marię de Sena: Eccleſiam Sancti Ioannis de Alcoba: Eccl. de Mira: & Eccl. de Tauauerio: Eccl dè Laurizal. omnes illas Eccl. quas in ueſtris populationibus nouiter ędificaueritis: quicquid etiam aliud Illuſtris Rex Portugalen. uobis dedit. Sanè laborum ueſtrorum, quos proprijs manibus, aut ſumptibus, colitis ſiue de redditibus hæreditatum ueſtrarũ ſeu uillarũ, nec ego, nec aliquis Epiſcoporum, qui in hac Sede poſt me futuri ſunt, a vobis decimas exigere præſumat. Siquis ad Eccl. veſtrã cõuerti uoluerit, & ibidem habitu religionis aſſumere, nullus audeat prohibere.

Sepul-

Sepulturam quoq; eiuſdem loci liberam eſſe concedimus, ut uidelicet quicunq; clericus ſiue laicus, [illegible] illic ſepeliri deliberaue rit, eius deuotioni, & extremæ uoluntati, nullus obſiſtat, niſi forte antea pro aliqua ratione illi cauſa fuerit excommunicatus, ita tamen, ut de ſuis bonis Eccleſiæ ſuæ partem faciat: Chriſma quoq; oleum ſanctum, cõſecrationes altarium, ſeu baſilicarum ordinationes clericorum gratis, & abſq; ulla prauitate, [illegible] nobis ſemper exhibeamus: nec habeat ibi Epiſcopus quamlibet poteſtatem imperandi, uel prohibendi, uel aliquam ordinationem (quamuis leuiſſimã) faciendi, niſi fuerit rogatus, quatenus cauonici ſemper maneant in maiorum ſuorum profecta liberrate. Et ſiqua forte cauſa inter hoc monaſterium & noſtrã Sedem euenerit, & pacifice inter ſe non potuerit terminari, apud religioſis uiros Deum timẽtes ſine uoluntaria dilatione finiatur. Hac ergo ſcripturæ huius paginam omni in futurum tempore, ab omnibus ſucceſſoribus noſtris firmam ſtatuimus illibatam perſeuerari: vt remotis cunctis uexationibus, diuinum opus cum ſumma animi deuotione perficiant, & in orationibus, & beneficijs eiuſdem monaſterij partem ſemper habeamus [illegible] ut Epiſcopi & Priores huius Sedis ſpecialiter in martirologio ueſtro conſcribantur, & pro omnibus canonicis iu unoquoque anno communis commemoratio fiat. Siqua a modo Eccleſiaſtica, ſecularisue perſona ſciens huius decreti pagi iam contra eam temere uenire, ſeu in aliquo di ſturbare, uel minuere tentauerit, ſecundo tertioue commonita, ſi non ſatisfactione congrua emendauerit, ream ſe diuino iudicio de perpetrata iniquitate cognoſcat, &c. vſque ad uerbũ Amen [illegible] libertate hoc [illegible] Ma [illegible] regnante, & confirmante Ildefonſo Portugalen. Rege Ego M [illegible] Epiſ. [illegible] Ego P. ſalua Sedis Sanctæ Mariæ prior [illegible] Ego dominicus presbyter Archidiaconus conſirmo. Ego M. Presbyter & cantor confir. Ego Petrus Ioannis presbyter confir. Ego M. presbyter ſacriſta conf. Ego Ciprianus presbyter conf. Ego Telus presbyter conf. Ego Ciprianus presbyter conf. Ego Go presbyter, cõf. Ego Chriſtophorus presbyter confir. Ego Petrus presbyter Archidiaconus conf. Ego Telo pelagij presbyter confir. Ego Ioannes presbyter capellanus confir. Ego Gu. Presbyter confir. Ego Magiſter Laurentius presbyter conf. Ego Suarius presbyter conf. Ego P. Saluatoris presbyter conf. Ego P. Ioannis diaconus conf. Ego M. presbyter conf. Ego ſua Petri presbyter conf. Ego Dominicus presbyter cõf. Quia uerò nobis non cõſtitit de præmiſſis, cauſam ipſam uobis duximus committendam, per Apoſtolica ſcripta mandãtes, quatenus uocatis ad præſentiam ueſtram, quos propter hoc uideritis euocandos ſuper præmiſſis, inquiratis plenius ueritatem & vſq; ad diffinitiuam ſententiam remoto appellationis obſtaculo procedentes, geſta omnia nobis ſigillorum ueſtrorum munimine roborata mittatis, certum terminũ partibus aſſignantes, ad quem recepturi ſententiã noſtrã ſe conſpectui repræſentent. Teſtes cogantur. Quod ſi [illegible] duo ueſtrum, &c. Datum [illegible] II. idus Auguſti.

N. *ARELATEN. ARCHIEPIſcopo quod mutus eſt ſurdus per ſignis matrimonium contrahere.*

CVm apud Sedem Apoſtolicam, cui (licet immeriti) præſidemus, totius Eccleſiaſticæ diſciplinæ reſidear magiſteratus dignum eſt, & conſonum rationi, ut quoties circa negocia uaria, & diuerſa [illegible] quam dubitationis emerſerit, ad ipſius iudicium recurratur: quę diſponente domino, inter omnes Eccleſias obtinere meruit principatum. Sanè conſuluiſti nos per nuncios, & literas tuas, utrum mutus, & ſurdus alicui poſſit matrimonialiter copulari: ad quod fraternitati tuæ taliter reſpondemus, quòd cùm prohibitorium ſit [illegible] de matrimonio contrahendo, ut quicunque non prohibetur, per conſequens admittatur, & ſufficiat ad matrimonium ſolus conſenſus eorum, de quorum, quarumque coniunctionibus agitur, uidetur quòd ſi talis uelit contrahere ſibi non poſſit, uel debeat denegari: cum quod uerbis non poteſt, ſignis ualeat declarari. Dat. Ro. apud S. Petrum idibus Iulij.

Capit cũ apud Sedem de ſponſal; & matrimonijs.

N. T A-

N. TARENTASIEN. ARCHIEpiſcopo, & N. Epiſcopo Auguſten. & N. Abbati Boni Montis.

LIcet iniunctæ nobis adminiſtrationis officium profectibus nos admoneat intendere ſingulorum, & tanquam de cõmiſſo grege nobis rationem domino redditu-ri, ea cunctos facere exoptemus, quæ ad vitam proficiant ſempiternam, fratres tamen & Coepiſcopos noſtros, qui in partem ſunt ſolicitudinis euocati, ſic vellemus cõmiſſi eis officij executionem diligenter peragere: quod non lucerna ſub modio, ſed ſupra candelabrum poſita uideretur. Verùm cum de ipſis ea noſtris auribus referuntur, quæ in infamiam Pontificalis dignitatis redũdãt, dolemus admodum, & turbamur: quia iuxta diuinæ Legis ſententiam, ſi ſacerdos, qui eſt vnctus peccauerit, facit delinquere populum. Olim ſiquidem cùm venerabilis frater noſter N. Lauſanen. Epiſcopus felicis recordationis C. Papę prędeceſſori noſtro a Capitulo ſuo delatus fuiſſet in multis, idem prædeceſſor noſter ven. fratri noſtro Mauritio [illegible] Epiſcopo, & dilectis filijs Bell[illegible] vallis & de Charitate abbatibus apoſtolica auctoritate præcepit, ut ad Eccleſiam Lauſanen. [illegible] accederent, quæ in eadem [illegible] [illegible] Quorum die [illegible] & feciſſent [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] inſtrumenta exhiberi [illegible] erat [illegible] ſepten [illegible] in quos tam canonici, quam Epiſcopus compromiſerant [illegible] erat ſigillo [illegible] ſignatum [illegible] in quo ſe fatebatur [illegible] incurriſſe [illegible] ab arbitris [illegible] Epiſcopus autem [illegible] quod [illegible] illud nõ ſe [illegible] propoſuit: aſſerens quod [illegible] prius ab arbitrio reſilierat, & emulatione, quã ſuper quibuſdam articulis prælati arbitri ei facere cõpromiſerant, nondum potuerat obtinere: & ideo ſe non incurriſſe reatum [illegible] fatebatur: quia canonici [illegible] arbitrium uiolauerant, & arbitri [illegible] paginam arbitri non curauerant emedare. quamquam [illegible] no ſtra cõfeſſus [illegible] fuit [illegible] omnium approbauerit, cum [illegible] ſigillum appoſuit, & ex tunc illud [illegible] biliter obſeruauit. [illegible] contra [illegible] reſpondebant, quod nec ipſi ab [illegible] ſilierant, nec aliquid [illegible] emendare. Licet [illegible] econtra Epiſcopus ſe probare [illegible] quod dicebat in præſentia tamen ipſorum iudicum non probauit. Cumq; prælati canonici ſuper monetę diminutione, & exactione noui pedagij memoratum Epiſcopum conuenirent, & peterent, quod ab arbitris præceptum fuerat obſeruari: reſpondit Epiſcopus memoratus, quod moneta erat proculdubio diminuta, nec licuit arbitris ſuper hoc [illegible] arbitrari: cùm tanquàm domino monetæ licitum ei ſit, eã pro ſuo beneplacito minuere, & augere: & iſte fuit vnus de articulis, in quibus emendationem arbitrij poſtulauit. Pedagium [illegible] a quadraginta annis acceptum fuiſſe a [illegible] & in grauamen inimicorum [illegible] ſe illud propoſuit ſtatuiſſe. Cumq; adducerent canonici ante dicti, quod [illegible] illa [illegible] inſtrumento continebantur [illegible] contra eundem Epiſcopum [illegible] & probare, reſpondit Epiſcopus, quod eos aliquatenus non audiret, quia non tenebatur [illegible] reſpondere cum [illegible] non ex parte capituli, ſicut continebatur in eis, ſed per falſi ſuggeſtionem fuerint impetratæ [illegible] P. de [illegible] dens, qui eas impetrauit mandatum nõ habuit, vt talia poſtularet. Ad quod P. [illegible] reſpondit quod licet, cùm ad Romanam Eccleſiam acceſſit, non omnibus propoſitum ſuum reuelauerit, ſed quibuſdam: poſtquam tamen rediit, commiſſiones litteras [illegible] qui aderant in capitulo [illegible] & exhibuit, & [illegible] ipſæ litteræ placuerunt: & idem [illegible] Epiſcopum debere coram eiſdem iudicibus reſpondere: quia ratihabitio retrotrahitur, & mandato comparatur. Et quoniam eorum iudicium noluit ſæpè factus Epiſcopus ſubintrare, licet ipſi iudices

ces in eadem eccleſia multa digna correctione cognoſcerent, & eam à ſtatu priſtino mirabiliter corruiſſe, & bona tã Epi, q̃ Capituli uiderent plurimum imminuta, in executione tamẽ mãdati apoſt vltrà procedere noluerũt, negocium ipſum ad Romanam curiam remittẽtes. Ad hæc tã literis Capituli Lauſanen, quàm religioſorum Abbatum, Comitum, & Baronum eiuſdem dioec & aliorũ multorũ noſtro apoſtolatui eſt ſuggeſtum, quòd idẽ Epus bona ipſius Epiſcopatus dilapidando cõſumpſit, matrimonia nõ iniũgẽda cõiungit, & diuortia celebrat indiſcretè: & cùm incõtinẽtiæ laboret infamia, familiaritatẽ amplectitur iniquorũ, iuſtitiã denegat poſtulantibus, & quibuslibet contumelioſè reſpõdet, in ſe nõ oſtẽdẽs mãſuetudinẽ paſtoralẽ. Præterea cõtra eũdẽ multa alia proferuntur, q̃ lõgũ eſſet literis pſentibus enarrare: ſuper quibus ſiquidẽ oĩbus tãtò dolemus uehementius, & mouemur, quãtò eũdẽ Epum tanq̃ in Romana eccleſia enutritũ, & ab ea in põtificalis officij dignitatẽ aſſumptum, quantũ cum Deo poſſumus, ſynceriori charitate diligimus, & ſpecialius amplexamur. Cùm aũt ipſum negociũ ſub certa forma de concilio fratrũ uobis diſpoſuerimus committẽdum, ſæpè dictus Epus ſupuenit, cui cõtra dilectos filios, & canonicos Lauſanen. & eiſdẽ cõtra ipſum Epum ĩ præſentia noſtra, fratrũ noſtrorũ plenã cõceſſimus audientiã. Ipſis ergo canonicis eadẽ q̃ præmiſſa ſunt cõtra Epm ꝓponentibus, ipſe circa iuramentum, & arbitriũ quæ pmiſſa ſunt replicauit: adijciens, ꝙ nõ alio modo iurauit, niſi quia ĩ uerbo veritatis promiſit, quanq̃ in inſtrumẽto ſui ſigilli munimine roborato, quod iuramentũ fuerit, exponere uideatur: & utraq; pars aſſerebat, ꝙ talis pmiſſio uicem obtinet iuramenti. Adijciebat etiã ꝙ cùm arbitri firmiter ꝓmiſiſſent, ꝙ ad arbitriũ præſtito priùs iuramento procederent, & id poſt modũ nõ ſeruaſſet, eorũ nõ tenebatur arbitrium obſeruare: quanquã exceptiones huiuſmodi nõ probauerit requiſitus, ſed earũ tandem probationi b. libera renunciauerint uolũtate. Quia uerò idem Epus dictum arbitrium captioſum fuiſſe, illicitum, & damnoſum firmiter aſſerebat, nec ſuper hoc fides nobis poterat ſufficiens exhiberi, diſcretioni ueſtrę p apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus inquiratis ſuper hoc diligentius ueritatem: & ſi illud cõſtiterit, fuiſſe illicitum, uel iniquum, & in præiudicium ipſius Epi, uel Lauſanen eccleſiæ redundare, ipſum auctoritate apoſtolica corrigatis, & correctum faciatis, monitione pmiſſam p cenſurã eccleſiaſticã inuiolabiliter obſeruari. Quod ſi tale non fuerit, ad obſeruationẽ eius utrãq; partium compellentes, ad nobis ueſtris literis intimetis: vt qualiter ſit ſuper iuramento, qđ idem Epus præſtitit procedendum, p hoc plenius cognoſcamus: ſcituri, quod quia idem Epus nobis fuit ſuper dilapidatione delatus, & ideo ĩ hoc magis ſuſpectus habetur, qđ plures viri religioſi ſuas nobis literas direxerunt, nec ſe ſuper ea ſufficienter uiſus eſt excuſare, ei diſtrictè præcipimus, vt ante pſentis deciſionem negocij, bona ſui Epiſcopatus ſine conſilio, & aſſenſu perſonæ illius, quã uos ei adhoc duxeritis deputãdum, nec ĩfeudet, nec impignoret, nec diſtrahat, aut permutet, nec aliquo titulo alienet. Quia uerò q̃ ſuper alijs, de pmiſſo Epo referuntur, quia grauia ſunt ſub diſſimulatione tranſire non poſſumus, nec debemus, eorum etiam inquiſitionem de fratrum noſtrorum conſilio ueſtrę duximus experientiæ committendam, per apoſtolica uobis ſcripta diſtrictè pręcipientes, quatenus ad locum competentem pariter accedẽtes, & partibus conuocatis ſolum Deum habentes p oculis appellatione poſtpoſita audiatis, hinc inde propoſita: & atteſtationes, & allegationes utriuſq; partis diſcuſſas, & examinatas canonicè ſub ſigillis ueſtris nobis dirigere procuretis: pręfigentes utriq; parti terminum competentem, quo ſufficienter inſtructæ ad recipiendam ſententiã, noſtro ſe conſpectui repræſentent. Si uerò præfati canonici duxerint deſiſtendum, & probare noluerint quod proponunt, uos ſi pfatus Epiſcopus ſuper his fuerit infamiæ nota reſperſus, purgationem ipſi canonicam indicatis, ut cum tribus Epis ſuã ſi ualet innocentiã purgare non differat: & eam ſi præſtiterit, auctoritate apoſtolica

O admit-

admittentes, eum ab impetitione canonicorum penitùs abſoluatis, & ab obiectis criminibus, denuncietis inſontem. Verùm ſi ſe non poterit iuxta ſanctiones canonicas expiare, uos eum ſuſpenſum ad noſtrã præſentiam ſublato appellationis obſtaculo, transmittatis, ut in negocio ipſo, ſicut expedire uiderimus, auctore domino procedamus: attentius prouiſuri, ut mandatum apoſtolicum ita prudenter ac utiliter curetis exequi ſtudeatis, ut nos deuotionẽ & ſolicitudinem ueſtram poſſimus meritò commendare. Volumus autem nihilominus, & mandamus, ut perſonam curetis idoneam prouidere, quę indemnitati conſulat Eccleſiæ Lauſanen ita videlicet, quod dictus Epiſcopus ſiue ipſius conſilio, bona eiuſdem eccleſię nullo titulo alienet: ei tamen expenſæ competentes, ac neceſſariæ non negentur ad cauſam: ne pro expenſarum defectu, causæ ſuę detrimentum incurrat. Si qua uerò partium legitimè citata, ueſtram præſentiã adire contempſerit, vos nihilominus in cauſa ipſa appellatione poſtpoſita, ordine iudiciario procedatis, cum in præſentia noſtra litem fuerint cõteſtati. Ad hęc quia præfati canonici proponebant, ſe ab ipſo Epiſcopo irrationabiliter ſpoliatos, vos ſi eorum aſſertioni ueritas ſuffragatur, ipſos reſtitui faciatis. Nullis literis obſtantibus pręter aſſensum partium, &c. Quod ſi omnes tu frater Archiepiſcope cum eorum altero, &c.

Datum Reat. XIIII. Cal. Auguſti.

N. BAMBERGEN. EPISCOPO, & P. Scolaſtico Maguntin. Suſpenditur Hildeſemenſis Epiſcopus quod ſine auctoritate Pontificis, ad Eccleſiam Herbipolenſem transferat: & canonici Herbipolenſes idcirco priuantur iure elegendi.

Caput. quarto de translatione Epiſco.

QVantò perſonam ven. fratris noſtri. N. Hildeſemen. quondam Epiſcopi ſynceriori diligebamus affectu, tantò ſecurius ſperabamus, quòd nihil aduerſus matrem ſuam Romanam eccleſiam, in præiudicium ſui ordinis, & eccleſiaſticę disciplinæ diſpendium attentaret. Sanè ſicut certa multorum aſſertione comperimus, & ſua nim didicimus nihilominus teſtimonio literarum, quibus ad nos directis Herbip. ſe Pontificem nominabat, ipſe relicta Hildesemen eccleſia, cui fuerat ſpirituali coniugio copulatus, ad Herbipolẽ. ſine auctoritate Rom. Pont. propria temeritate tranſiuit, non attendens, qđ veritas in Euang. proteſtatur: Quos Deus coniunxit hõ nõ ſeparet. Poteſtate. n. trãſferẽdi Pont. ita ſibi retinuit dñs, & magiſter, quod ſoli B. Petro Vicario ſuo, & per ipsum ſucceſſoribus ſuis, & nobis ipſis, qui locũ eius (licet indigni) tenemus in terris, ſpeciali priuilegio prębuit & conceſſit, ſicut teſtatur antiquitas, cui decreta patrũ ſanxerunt reuerentiam exhibendã, & euidenter aſſerunt Sanctorũ canonum ſanctiones: Non. n. hõ, ſed Deus ſeparat qđ Rom. Pon. qui non puri hominis, ſed ueri Dei vicem gerit in terris, eccleſiarũ neceſſitate, uel utilitate pensata, non humana, ſed diuina potius auctoritate diſſoluit. Nolentes aũt tantæ præsumptionis audaciam relinquere impunitã, cum ſcđm Apõſtolum oẽm inobedientiã prõpti ſimus ulciſci, ne facti peruerſitas transeat pręſũptoribus in exemplũ: quod quidem (ſi uerum eſt) non pt non eſſe notorium, auctoritate oĩpotentis Dei, & B. Petri, & Pauli Apoſt & noſtra de cõi fratrum noſtrorum conſilio in virtute Spiritus S. diſtrictè tibi præcipimus, ut uiſis literis noſtris oĩ contradictione, & appellatione ceſſantibus, adminiſtrationem ipſius Herbipolen. Eccle. tã in ſpiritualib. q̃ temporalibus penitus derelinquat. Si uero (quod non credimus) hãc suspenſionem noſtram nõ curauerit humiliter obſeruare, & inhibita ſibi usurpare pſũpſerit, excõicationis vinculo ipsum decernimus ĩnodatum: omnibus et tam clericis, q̃ laicis Herbipolen. diœceſis, ſub anathematis interminatione præcipimus. ut nõ obſtante iuramento fidelitatis, omne ipſi obedientiam ſubtrahant, quam ipse ſibi contra sacros canones usurpauit: non attendens, qđ d. Apo. Nemo ſibi aſſumat honorem, ſed q uocatur a Deo tanq̃ Aaron. Cęterum qm Herbipo. canonici vota sua in ipsũ prorsus illicitè cõtulerint, uolentes (ſicut dignum eſt) ut in eo puniantur,

in

in quo peccarunt, eligẽdi eos hac uice poteſtate ſuſpendimus: & ſi cõtra Sedis apoſtolicæ interdictum ad cuiuſquam nominationem proceſſerint, quod ab eis factũ fuerit irritum decernimus, & inane. Quia verò iam dictam Hildeſemen. Eccleſiam cui fuerat alligatus, unde (ſecundum Apoſtolum) ſolutionem quærere nõ debebat, nimis improbè dereliquit, ne ad ipſam ulterius redeat, in virtute ſpiritus ſancti, ei diſtrictiùs inhibemus: cum ſecundum traditiones canonicas, qui ad maiorem ſe plebem trãſtulerit, à cathedra quidem pelli debeat aliena, & carere propria, ut nec illis præſideat, quos per ſuperbiam ſpreuit, nec illis, quos per auaritiam concupiuit. Nos quoq; Hildeſemen. capitulo dedimus in mandatis, ut ipſum redire volentem nulla ratione recipiant: ut ſic ſaltem, quem timor Dei, & bonum obedientiæ, de cuius laude quid ſentiendum ſit, ex diuerſo melius demonſtratur: cùm ſecundum prophetam peccatum ariolandi ſit repugnare, & ſcelus idolatriæ nolle acquieſcere, à malo non reuocat, eccleſiaſticæ ſaltem coerceat ſeueritas diſciplinæ. Quocirca diſcr. neſtræ per apoſt. ſcripta mandamus & ſub pœna officij, & beneficij, quanta poſſumus diſtrictione præcipimus, quatenus, niſi dictus Epiſcopus, & alij quæ ſtatuimus, & mandauimus infra uiginti dies poſt receptionem literarum noſtrarum curauerint adimplere, vos ea ſubla o cuiuslibet con. & ap. ob. exequi non tardetis, & præfatum Epiſcopum excommunicatum per regnum Alamanniæ nunciantes, excommunicationem ipſam faciatis dominicis, & feſtiuis diebus pulſatis campanis, & accenſis candelis publicè innouari. Quod ſi ambo, &c. Alter veſtrum, &c.

Datum. Spolet. XII. Cal. Septemb.

Scriptum eſt. Hildeſeme. quõdam Epiſcopo iuxta tenorem literarum iſtarum.

Scriptũ eſt Hildeſemen. capitulo. Scriptũ eſt clericis, & laicis Herbipolen.

Scriptum eſt Colonien. Archiepiſcopo, & ſuffraganeis eius, ut ipſum excommunicatum denuncient, & excommunicationem ipſam faciant dominicis, & feſtiuis diebus pulſatis campanis, & candelis accenſis publicè innouari.

In eundem modum Magdeburgen. Archiepiſcopo, & ſuffraganeis eius.

In eundem modum Salſeburgen. Archiepiſcopo, & ſuffraganeis eius.

NARBONEN. ARCHIEPIſcopo, & ſuffraganeis eius, abbat. quoque Prioribus, & aliis eccleſiaſticis, Comitibus etiam, & Baron. & uniuerſo populo in Narbonen. prouincia & conſiſtentis. Hortatur omnes & ſingulos ad ſacrum bellum contra impios Saracenos, pro recuperatione terræ Sanctæ.

POſt miſerabile Hieroſol. regionis excidium, poſt lachrymabilem ſtragem populi Chriſtiani, poſt deplorandam inuaſionem illius terræ, in qua pedes Chriſti ſteterunt, & ubi Deus Rex noſter ante ſecula ſalutem in medio terræ dignatus eſt operari, poſt ignominioſam nobis uiuificæ Crucis trãslationem, in qua ſalus mundi pependit, & deleuit chirographum mortis antiquæ. Apo. Sedes, ſuper tantæ calamitatis infortunio cõturbata laborauit clamans, & plorans, ita quòd præ inceſſanti clamore raucæ factæ ſunt fauces eius, & ex vehementi ploratu penè ipſius oculi defecerunt. Verùm ne ſi ſecundum Proph. Hieruſ. obliti fuerimus, obliuiſcatur nos dextera noſtra, adhæreat lingua noſtra faucibus noſtris, ſi non M. eius clamat adhuc Ap. Sedes, & quaſi tuba uocem exaltat, excitare cupiens populos Chriſtianos ad prælium Chriſti bellandum, & uindicandam iniuriam crucifixi, uſa ipſius uerbo dicentis: O vos omnes, qui tranſitis per uiam, attendite, & uidete ſi eſt dolor ſimilis ſicut dolor meus. Ecce enim hæreditas noſtra uerſa eſt ad alienos, domus noſtræ ad extraneos deuenerunt, uiæ Syõ lugent, eo quòd non ſint qui ueniant ad ſolen. facti ſunt inimici eius in capite, ſepulchri Dñi, quod propheta glorioſum fore prædixit, prophanatum ab impiis inglorium eſt effectu. Gloria noſtra, de qua dicit Apoſtolus Mihi autem abſit gloriari, niſi in cruce Domini noſtri Ieſu Chriſti,

ſub manu tenetur hoſtili, & ipſe dñs Ie-
ſus Xp̃s, qui captiuitatem noſtram ꝑ no-
bis moriens captiuauit, quaſi captiuatus
ab impi s, ab hęreditate ſua cogitur exu-
lare. Exiſtente quōdã in caſtris Arcã dñi
ſabaoth, vrias domum ſuã ingredi recuſa
uit, à licito ẽt vxoris ſe cõpeſcens ample-
xu. Nũc verò prĩceps noſtri gloria Iſrael
de loco ſuo in iniuriã noſtri translata na
cant adulterinis amplexibus, delicijs, &
diuitijs abutentes, & dũ ſe in uicẽ in exo-
rabili odio pſequuntur, dũ unus in alium
ſuas nititur iniurias vindicare, nõ eſt quẽ
moueat iniuria crucifixi: nõ attendentib.
ipſis, qđ iã inſultãt nobis inimici noſtri,
dicentes: Vbi eſt Deus veſter? qui nec ſe p̃t
nec uos de noſtris manibus liberare. Ecce
iam prophanauimus Sc̃tã voſtra; ecce iã
ad deſiderabilia noſtra manũ extẽdimus,
& ea loca impetu primo violenter inuaſi
mus, & uobis tenemus inuitis, in quibus
ſuperſtitionẽ ueſtrã principiũ fingitis ſu-
ſcepiſſe; iã infirmauimus, & confregimus
haſtas Gallorum, Angl. conatus eliſimus.
Theutonicorũ vires cõpreſſimus, nunc ſe
cundò Hiſpanos domuimus aĩoſos; & cũ
oẽs uirtutes ueſtras in nos duxeritis cõci
tandas, uix adhuc in aliquo ꝓfeciſtis; vbi
ergo eſt Deus ueſter? exurgat nũc, & adiu-
uet uos, & fiat uobis, & ſibi ꝓtector. The-
utonici, ſiquidẽ, q ſe p̃ſumebant inauditũ
de vobis reportare triũphũ, ad nos vehe-
menti ſpũ trãsfretarunt; & cũ ſolũ caſtrũ
Baruth nullo defendẽte cepiſſent, niſi eos
ſicut & alios principes ueſtros fugę bene
ficiũ liberaſſet, in ſe potẽtiã noſtrã graui-
ter fuiſſent experti, & eorũ ſtragẽ ipſorũ
ſoboles perpetuò deploraret. Reges. n. &
principes ueſtri, quos dudum de terra fu-
gauimus Orientis, ut timorem ſuũ audẽ-
do diſſimulent, ad ſuas latebras (ne dica-
mus regna) reuerſi, malunt ſe inuicẽ expu
gnare, q̃ denuò uires noſtras, & potẽtiam
Experiri. Quid igitur ſupereſt, niſi vt his,
quos fugiẽtes ĩ excuſationẽ ueſtrã ad ter
rę cuſtodiam dimiſiſtis, gladio vltore pe
rẽptis, in terram ueſtra impetũ faciamus,
nomẽ ueſtrũ, & memoriam pdituri? Qua
liter ergo fratres, & filij opprobria expro
brantium repellemus? qualiter eis poteri
mus rñdere? cùm eos ꝑ parte uerum ꝓſe

qui uideamur, ſicut nup ad audiẽtiam no
ſtram certa ſignificatione puenit? Recepi
mus. n. literas de partib. tranſmarinis ꝙ
cũ Theutonici Accõ nauigio peruiſſet,
Caſtrũ Baruth obtinuerũt nemine defen
dente. Sarraceni uerò in Ioppen faciẽtes
impetũ, ex aduerſo eam p uiolentiam oc
cuparunt, & cæſis multis chriſtianorum
millib. eam funditus deſtruxerunt. Verũ
Theutonici rumoribus de morte Imp. ac
ceptis, nõ expectato paſſagij tp̃e, naues re
duces aſcenderunt; vñ Sarraceni qui ad re
ſiſtendũ eis exercitũ parauerant copioſũ,
in terram chriſtianorũ adeo debacchan-
tur, ut chriſtianis, nec ſine periculo ciui-
tates egredi liceat, nec in ipſis ſine formi
dine remanere, ĩmo eis gladius foris, im
minet, metus intus. Aſſumite igitur filij
ſpũm fortitudinis, ſcutũ fidei, & galeam
ſalutis accipite, non in numero, aut uiri-
bus, ſed Dei potius, cui nõ eſt difficile in
multis, uel in paucis ſaluare potentia cõ
fidentes, & ei per quẽ eſtis, viuitis, & ha-
betis, ſcđm facultates ꝓprias ſubuenire.
Ipſe quidem ꝓ uobis ſemetipſum, exina
niuit, formam ſerui accipiens in ſimili-
tudinem hominum factus, & habitu in-
uentus ut hõ factus obediẽs uſq; ad mor
tẽ, mortẽ ãt crucis, & uos eo paupere abũ
datis, ipſo fugato quieſcitis, & nec inopi,
nec exuli ſubuenitis. Quiſquis igitur in
tantę neceſſitatis articulo ſuum negaue-
rit obſequium Ieſu xp̃o, cum añ tribunal
eius aſtiterit iudicandus, quid ad ſuam ex
cuſationẽ ei poterit rñdere? ſi Deus ſubijt
mortem ꝓ hoie, dubitabit hõ mortem ſu
bire pro Deo? cum nõ ſint cõdignę paſſio
nes huius tp̃is ad futuram gloriam, q̃ re-
uelabitur in nobis? Negabit etiam ſeruus
dño diuitias tp̃ales, cùm dñs ſeruo diuiti
as largiatur æternas quas nec oculus ui-
dit, nec auris audiuit, nec ĩ cor hoĩs aſcen
derunt? Theſaurizet igitur hõ theſauros ĩ
cęlis, vbi fures nõ effodiunt, nec furantur
vbi nec erugo, nec tinea demolitur. Oẽs,
& ſinguli accingantur, ita ꝙ in ꝓxime ſe
quenti Martio quęlibet urbes per ſe ſimi
liter, & Comites, & Barones iuxta facul-
tates proprias ad defenſionem terrę nati
uitatis dñicę certum in expenſis ſuis di-
rigant numerum bellatorum, illic ſaltem

per

per bienniũ moraturum. Licet aũt inſtan
tia noſtra cotidiana, ſit oĩum eccl. ſolici-
tudo cõtinua, mõ tñ hãc quaſi p̃cipuã in-
ter alias ſolicitudines reputamus, ꝑ quã
terræ oriẽtalis totis deſideramus affectib.
ſubuenire: ne ſi fortè fuerit dilata ſubuen
tio, reſiduũ locuſtę comedat brucus, & fiãt
nouiſſima deteriora prioribus. Verùm ne
nos alijs onera grauia, & importabilia
imponere uideamur, digito aũt noſtro ea
mouere nolimus, dicẽtes tãtum, & aut ni
hil, aut minimũ facientes, cùm q fecerit,
& docuerit, magnus uocetur in regno cœ
lorũ: cuius exẽplo, q cępit facere, & doce
re, ut & nos qui (licet immeriti) vicẽ eius
exercemus ĩ terris, bonũ alijs prębeamus
exẽplũ, in ꝑſonis pariter, & in rebus terræ
Sãctæ decreuimus ſubuenire: dil. fi. noſt.
S. tt. Sanctę Praxed. p̃sbyt. & P. S. M in via
lata diac. Card. uiris utiq; timoratis, ſciẽ-
tia, & honeſtate p̃clatis, potẽtib. in ope, &
ſermone: quos inter alios fr. noſt ſpeciali
charitate diligimus, manu propria crucis
ſignaculũ imponẽtes: q exercitũ dñi hu-
militer, & deuotè p̃cedãt, & nõ mendica-
tis ſuffragijs, ſed noſtris, & fratrũ noſtro
rũ ſumptib. ſuſtẽtẽtur: ꝑ quos ẽt aliud cõ
petẽs ſubſidiũ, eidẽ terræ diſponimus de-
ſtinare. Interim autẽ dictũ Sãctæ Mariæ
in uia lata diacon. Card. ad Chariſſimo-
rũ in Xp̃o filiorũ noſt. Frãcorũ, & Anglo
rũ Regũ Illuſtriũ p̃ſentiã deſtinamus ad
reformandam pacẽ, vel treguas, ſaltẽ vſq;
ad quinquẽniũ ordinandas, & exhortan-
dos populos ad obſequium Crucifixi. Di
ctũ aũt Sanctę Praxedis p̃sbyt. Card. Ve-
netias ꝓ terrę Sãctę ſubſidio diſtinamus.
De cõmuni p̃terea fratrũ noſt. deliberatio
ne ſtatuimus, & uobis fratres Archiep̃i, &
Ep̃i, & dil. fil. Abbates, Priores, & alij Ec-
cle. Prælati diſtrictè p̃cipiẽdo mãdamus,
quatenus certũ numerũ bellatorũ, vel prò
certo numero certã pecuniæ quãtitatẽ, in
ꝓximè ſequẽti Martio penſata facultate
cuiuslibet ad expugnãdã paganorũ bar-
bariẽ, & ſeruãdam hæreditatẽ dñi deſtine
tis, q̃ ipſe ꝓprio ſanguine comparauit. Si
quis aũt (ꝙ nõ credimus) cõſtitutiõi tàm
piæ ac neceſſariæ p̃ſumpſerit obuiare, ſi-
cut ſacrorũ canonũ trangreſſorẽ decerni-
mus puniẽdũ, & vſq; ad ſatisfactionẽ cõ-
dignã, ab officio cẽſemus manere ſuſpen
ſum. De Dei ergo miſericordia, & Beat.
Apoſt. Petri, & Pauli auct. confiſi, ex illa
quã nobis Deus (licet indignis) ligãdi, &
ſoluẽdi cõtulit poteſtate, omnibus, qui la
borẽ huius itineris i ꝑſonis ꝓprijs ſubie
rint, & expẽſis, plenã peccatorũ ſuorũ, de
quib. oris, & cordis egerint pęnitẽtiã, ve-
niam indulgemus, & in retributione iu-
ſtorũ ſalutis æternæ pollicemur augumẽ
tũ. Eis aũt, q nõ in ꝑſonis ꝓprijs illuc ac
ceſſerint, ſed in ſuis tãtũ expẽſis iuxta fa-
cultatẽ, & qualitatẽ ſuam uiros idoneos
deſtinauerint, illic ſaltẽ ꝑ bienniũ moratu
ros, & illis ſimiliter, q licet in alienis ex
pẽſis, in ꝓprijs tñ ꝑſonis aſſumptæ pere-
grinationis laborẽ impleuerint, plenam
ſuorũ cõcedimus ueniam peccatorũ. Hu
ius quoq; remiſſionis uolumus eſſe parti
cipes, iuxta quantitatẽ ſubſidij, ac p̃cipue
ſecdm deuotionis affectũ, qui ad ſubuẽtio
nem illius terræ de bonis ſuis cõgruè mi
niſtrabũtur. Bona inſuꝑ ipſorũ ex quo cru
cẽ ſuſceperint, ſub Beati Petri, & noſtra
ꝓtectione ſuſcipimus, nec non & ſuꝑ Ar-
chiepiſcoporum, & oĩum p̃latorum eccl.
Dei defenſione cõſiſtat: ſtatuentes, vt do-
nec de ipſorũ obitu, vel reditu certiſſimè
cognoſcatur, integra maneant, & quieta
cõſiſtant. Qd ſi quiſquam cõtra p̃ſumpſe-
rit, ꝑ cenſuram eccleſiaſticam appellatio
ne poſtpoſita, cõpeſcatur. Si qui verò ꝓfi-
ciſcentium illuc ad p̃ſtandas uſuras iura-
mento tenentur aſtricti, uos fratres Archi
epiſcopi, & Ep̃i ꝑ ueſtras diœceſes credito
res eorum ſublato appellationis obſtacu-
lo, eadem diſtrictione cogatis, vt eos à ſa
cramento penitùs abſoluentes, ab uſura-
rum ulterius exactione deſiſtant. Quod ſi
quiſquam creditorum eos ad ſolutionem
coegerit vſurarum, eum ad reſtitutionem
earum ſublato appellatiõis obſtac. diſtri-
ctione ſimili cõpellatis. Iudæos uerò ad
remittendas ipſis uſuras, ꝑ uos filij princi
pes, & ſęcularem cõpelli p̃cipimus pote-
ſtatem: & donec eis remiſerint ab uniuer
ſis Xp̃i fidelibus, tàm in mercimonijs, q̃
alijs ꝑ excõmunicationis ſententiam eis
iubemus, cõmunionem omnimodam de
negari. Ab hoc igitur opere nullus oĩno
ſe ſubtrahat, cùm id nõ à nobis, ſed ab ip

ſis fuerit apoſtolis inſtitutum, qui collectas faciebant in gentibus, vt fratribus in Hieruſalem laborantibus ſubuenirent. Nolumus autem uos de diuina miſericordia deſperare, quantuncunque ſit dominus peccatis noſtris iratus, quin in manu ueſtra pficiat ſi (prout debetis) in humilitate cordis, & corporis, iter fueritis perigrinationis aggreſſi, quod maioribus non cōceſſit. Cōſenſiſſent. n Maiores forſitā, & dixiſſent: Manus noſtra excelſa, & nō Deus fecit hæc oīa, & ſibi, nō Deo uictoriæ gloriā aſſcripſiſſent. Speramus. n, qđ nō in ira miſericordias cōtinebit, qui cū iratus eſt, nō obliuiſcitur miſereri, nos admonēs: & exhortans: Conuertimini ad me, & ego cōuertar ad uos. Credimus ēt, ꝙ ſi ambulaueritis in lege dñi, nō eorū ſequētes ueſtigia, q uani facti ſunt poſt uanitatē eūtes, qui cōmeſſationibus, & ebrietatib. voluptuosē uacabāt, & ea exercebāt in partib. traſmarinis, q̄ in terra natiuitatis ꝓpriæ, ſine multa īfamia, & detractione plurima nō auderēt: ſed ſpem veſtrā in eo ſolū mō poſueritis, qui nō deſerit ſperātes in ſe, nō tātū ab illicitis, ſed quibuſdā ēt licitis abſtinētes. Is q currū, & exercitū Pharaonis proiecit ī mare, arcus fortiū infirmabit, & inimicos crucis à facie ueſtra delebit, ut lutū plateārū: non nobis aut uobis, ſed nomini ſuo dās gloriā: qui eſt glorioſus in Sāctis mirabilis, in Maieſtate faciēs ꝓdigia, & poſt lachrimationē, & fletū, gaudiū, & exultationē īducēs. Ad hæc aūt expeditius, & melius exequēda vos fratres Archiepi. Nemauſen. & Auraſicen. Epī duximus deputādos, qui uerbū dñi cæteris ꝓponatis, & ad implendū mādatū Ap. Coepos veſtros, & alios inuitantes taliter exequamini cām dñi, ꝙ & uos huius ſitis remiſſionis participes, & in hoc deuotio ueſtra plenius eluceſcat; ad ꝙ ēt laudabilius exequendum, uobis unum de frat. militiæ templi, alterum uerò de frat. Hieroſol. hoſpitalis, uiros honeſtos, & prouidos aſſumatis. Dat. Reat. XVIII cal. Septem.

In eundem modum ſcriptum eſt Lugdunen. & Viennen. Archiepiſcopis, Abbatibus, quoq; Prioribus, & alijs Eccleſiarū Prælatis, Comitibus, & Baronib. & uniuerſo populo in utraq; prouincia cōſtitutis. In eūdem modum uniuerſis de regno Franciæ, Angliæ, Vngariæ, & Siciliæ.

N. EPISCOPO, ET CAPITVLO Taruiſin. de collatione Præpoſituræ Iorniſinæ quæ iam erat ad Sedem deuoluta.

Licet ex collata nobis à dño plenitudine poteſtatis, & auctoritate Lateranen. concilij, præpoſituram eccleſiæ ueſtræ, quę iam ultra duodecim annos (ſicut accepimus) certa relatione uacauit, liberè conferre poſſemus, vtpote cuius donatio ad nos iam eſt, iuxta idem concilium deuoluta: uolumus tñ honori ueſtro deferre, ac uobis ex noſtro meritum cōparare. Ideoq; diſcretionē ueſtram rogamus, monemus, & exhortamur in dño, & p apoſtolica ſcripta præcipiēdo mandamus, quatenus dilectū filiū B Subd. noſtrū, quē ſuæ nobilitatis literaturæ, ac honeſtatis intuitu nos, & fratres noſtri ſyncerę charitatis brachijs amplexamur, in præpoſitū Eccl. veſtræ ob reuerentiam Sedis apo. recipere nō tardetis, cū integritate omnimoda in qua præpoſitus aliquis eam unquam noſcitur habuiſſe: in choro etiam ſtallū præpoſiti, ac locum in cap. ei ſine difficultate qualibet aſſignetis: facientes de neceſſitate uirtutem, & mandatis noſtris humiliter, & deuotè parentes: ſcituri quia, quod de ipſo incepimus, relinquemus nullatenus imperfectū. Ad hæc auct. uobis pſentium diſtrictius inhibemus, ne poſt literarum noſtrarum ſuſceptionem, alij cuiquam præpoſituram ipſam præſumatis cōferre, uel circa eam aliquid innouare. Qđ ſi (quod non credimus) ſecùs fuerit præſumptum à uobis, nos factum ueſtrum nullum eſſe decernimus, & carere prorſus robore firmitatis: uenerabili etiā Fratri noſtro. N. Mantuan. Epiſcopo per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus, ut uobis in executione mādati noſtri ceſſantibus, nō obſtante ſacramēto, quod de nō eligēdo ꝓpoſito pſtitiſſe dicimini, cū eum id exequi ueſtro nō ſit iuramēto cōtrariū, & iuramētū ueſtrum minus uideatur fuiſſe diſcretum, ipſe ſub appellatiōis obſtaculo de prædicta eum præpoſitura, auct. noſtra inueſtiat, & in corporalem poſſeſſionē inducat, ſtallum ī choro, & locum

cum in capitulo aſſignando, & quod fecerit, per cen. eccle. faciat inuiolabiliter obſeruari, contradictores eadem diſtr.cō peſcens.Nullis literis obſt.&c.Dat.Reat. No.Aug.Illi ſcriptum eſt, ut hoc faciat.

N. ARCHIEPISCOPO SENONEN. & P.S.Mariæ in uia lata diac. Cardin.apoſtolicæ Se.Legato.Vt certus canonicorum numerus iuramento firmatus, non augeatur.

Conſtitutus in præſentia dilecti filij noſtri G. Sancti Angeli diaconi cardinalis Petrus clericus, quem ei conceſſeramus,& parti alteri auditorē, propoſuit coram ipſo,ꝙ cùm olim bonæ memoriæ C. Papa prædeceſſor noſter dilectis filijs N. dec. & capitulo Biturien. dederit in mandatis,ut ipſum in canonicum reciperent,& in fratrē, & præbēdam ei conferrent, ſiqua tunc in eorum uacaret eccleſia, uel proximo uacaturam, uenerabili fratri noſtro Bituricen.Archiepiſcopo ei monitore cōceſſo,& ipſi mandatum eius admittere nōn curaſſent,eis præcipiendo mandauit,ut quod eis mandauerat adimplerent:dicto Archiepiſcopo,& uenerabili fratri noſtro Claromōtē.Epo ſuper hoc executoribus deputatis.Interim autē capituli nuncius,ad apoſtolicam Sedem accedēs, cum ſuggeſſiſſet ipſum B. in pluribus eccleſijs habere præpendas,Bituricen.eccleſiam ab eius obtinuit impetitione abſolui: indulgētia etiam impetrata,ne infra triēnium aliquē recipere in fratrem cogerentur. Cùmq; poſtmodum idem P. ad Eccleſiam Romanam reuerſus, eidem prædeceſſori noſtro exponere curauiſſet, quod licet in Claromōten.Eccleſia quoddam beneficium,quod concedi etiam laicis conſueuit, & familiaritis appellatur,fuiſſet adeptus, & ex ipſo tamen,uel alio,quod haberet, non poſſet cōmodè ſuſtētari, idem prędeceſſor noſter dictis Decan.& Capitulo per ſuas literas iniunxit, vt prædicta indulgentia in ſuo robore permanente,præbendam, quæ poſt triennium primo uacaret,ipſi conferrent: interim autē ei ſtallum ī choro,& locum ī Capitulo aſſignarent:executione huius mandati dilecto filio Claromonten. præpoſito delegata:qui ſicut ex eius literis maniſeſtè liquebat,'cùm dictos decan.& Capitulum ad implendum mandatum Apoſt. diligentius monuiſſet, nec profeciſſet in aliquo,dictum P. de præbēda primo poſt triennium uacatura, auctoritate curauit Apoſtolica inueſtire ei ſtallum in choro, & locum in Capitulo concedendum.Verùm dilectus filius P. Roſſignos ex aduerſo reſpondit,quod cum in Bituricen. Eccleſia certus eſſet canonicorum numerus inſtitutus,firmatus iureiurando,& ꝑ multos Roma. Pontifices confirmatus, & de hoc memoratus P. non feciſſet in ſuis literis mentionem, intelligendus erat circumueniſſe prædeceſſorem noſtrum, & dictas literas ueritate tacita impetraſſe. Licet n. cum in aliqua Eccleſia certus ſtatuitur numerus,hæc apponatur conditio, uel intelligatur apponi:Salua S. Apoſtolicæ auctoritate: non tñ erat credendū ꝙ eum ex certa ſcientia contra iuramentū eorum recipi mādauiſſet, cum de hoc in eius literis nihil fuiſſet expreſſum. Nos igitur de prædictis ꝑ memoratum Card. inſtructi,diſcretioni ueſtræ per Ap.ſ.p.m. quatenus ſi legitimè uobis conſtiterit numerum canonicorum,qui nunc eſt in Eccleſia, eſſe per decan. & Capitulum eiuſdem eccleſiæ iuramento firmatum, antequam prędictus clericus a prædeceſſore noſtro literas executorias impetraſſet: quicquid factum eſt occaſione literarum, quas idem clericus à Sede Apoſt. impetraſſe dignoſcitur, caſſum, & irritum decernatis haberi: alioquin ei faciatis in eadem Eccl.prębendam(ſi qua uacat)ſine Ap.ob.aſſignari;contradictores,ſi qui fuerint,per diſtrictionem Eccl.Apoſt.compeſcentes:prouiſuri attētius, quod ita ſuper hoc mandatum noſtrum adimplere curetis, quod eundem clericum non oporteat deinceps ad nos iterare laborem; *Quia ſicut nolumus iniuſta præcipere, ſic cum iuſta præcipimus,uolumus efficaciter exaudiri.* Nullis literis ob.harū tenore tacito, &c. Quod ſi ambo, &c. aliter ueſtrum &c.

Datum Spolet.XI. Cal.Septemb.

N. EPISCOPO, ET CANONICIS *Hyporien. de receptione Ioannis Papæ Subdiaconi ad Archidiaconatum.*

PRo his, & nos fiducialius deprecamur & ab aliis preces noſtras facilius credimus exaudiri, quibus ad obtinendum, quod petimus, nobis etiam non rogantibus ſufficienter eorum merita ſuffragantur. Sanè nobilitatem generis, honeſtatẽ morum, conſilij maturitatem, & munus ſcientiæ dilecti filij boni Ioannis Subd. noſtri nobis, & fratribus noſtris propter hoc, ac propter obſequium Eccleſiæ in multis impenſum accepti, uos ignorare non credimus; & iccirco a uobis pro ipſo nos credimus tantò libentius audiendos, quanto uobis ſunt eius merita notiora; & quod Eccleſia ueſtra per eum apud nos gratius debeat in ſuis neceſſitatibus exaudiri, plenius agnouiſtis. Inde eſt, qd. cum in eccleſia ueſtra uacet Archidiaconatus officium, de quo tu frater Epiſcope diceris fuiſſe atemptus, diſcretioni veſtrę per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus cum dicto Subdiac. noſtro ſine dilatione, ac difficultate qualibet ob Apoſtolicæ Sedis reuerentiam cum omni iure ſuo liberaliter conferatis: ſtallum in choro, & locum in Capitulo Archid. debitum, eidem pariter aſſignantes: ut nos ad receptionem proborum uirorum faciles, & ad implenda mandata Sedis Apoſtolicę inueniamus beneuolos, & deuotos. Ad hæc auctoritate uobis præſentiũ inhibemus, ne Archidiaconatum ipſum poſt receptionem præſentium alij cuiquam conferatis: quod ſi contrarium (qd non credimus) faceretis, nos factum veſtrum irritum eſſe decernimus, & inane. Noueritis etiam, vos dilectis filijs præpoſito Sancti Gaudentij Nouarien. & Magiſtro V. Balbo canon. Mediol. Subdiac. noſtris præcipiendo mandaſſe, ut ſi uos, quod ſcribimus, nolueritis uel diſtuleritis adimplere, ipſi id auctoritate Apoſtolica exequantur, ipſum de Archidiaconatũ inueſtientes eodem, & eius poſſeſſionẽ aſſignantes eidem: vos quoque ad receptionem ipſius, auctoritate noſtra ſuffulti eccleſiaſtica diſtrictione, ſublato appellationis obſtaculo compellentes.

Datum Spolet. VII. Cal. Septem.

CANONICIS BVRGI SANCTI *Domnini de Priuilegio & exemptione illorum, ne ab Epiſcopo Parmenſi vexentur.*

EX literis, & conqueſtione veſtra; nobis innotuit, quod cum propter præſumptionem, quam ciues Parmen. in inuaſione dilecti filij noſtri P. Sanctæ Mariæ in via lata Diac. Cardi. & ablatione ſuarum terrarum non ſunt veriti attentare, eccleſia veſtra ſit per uenerabiles fratres noſtros N. Archi. Mediolanen. & N. Cuman. Epiſcopum ſecundum Apoſto. mandati tenorem à poteſtate, & iuriſdictione Epiſcopi Parmen. exempta, poſtquam idem Epiſcopus comminationis recepit literas, occaſione cuiuſdam procurationis, quam à vobis indebitè requirebat: cum procuratio, quam ei debebatis paucis diebus elapſis, ei plenariè fuiſſet à vobis exhibita, Epiſcopus ipſe dilecto filio Præpoſito ueſtro nullatenus requiſito, vos ab officio, & beneficio ſuſpẽdere minime dubitauit. Nos igitur quod in pœnam cõtra ciues Parmen. à uobis eſt prouida deliberatione ſtatutum, temeritate cuiuſpiam infringi nolentes, eidem Epiſcopo diſtrictè præcipimus, ut in eccleſiam ueſtram, vel vos, nullam iuriſdictionem exercere, vel vobis aliquod grauamen inferre præſumat: alioquin nos dilecto filio Præpoſito Regin. dedimus in mandatis, ut eundem Epiſcopum ab huiuſmodi per cenſuram eccleſiaſticam, ſublato appellationis obſtaculo, noſtra fretus auctoritate compeſcat: eum nihilominus ad exhibendam uobis iuſtitiam ſuper Eccleſia Sanctæ Mariæ, & alijs eccleſijs de Sorana, & ſuper eccleſiis de Curticel. ſcilicet Sancti Victoris, & Sancti Ingulfi appellatione remota eccleſiaſtica diſtrictione compellens. Vnde diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mãdamus, quatenus ſupradictam ſuſpenſionis ſententiam in uos ab Epiſcopo iam dicto prolatam nullatenus obſeruetis.

Dat. Spolet. VII. Cal. Septem.

Scriptum

Scriptum eſt Parmen. Epiſcopo, diſtrictè præcipiendo iuxta tenorem literarum iſtarũ.

Scriptum eſt G. Regin. præpoſito, ut ipſum Epiſcopum a prædictis cenſura eccleſiaſtica compeſcat, & ad exhibẽdam iuſtitiam de prædictis eccleſiis, eadem diſtrictione compellat.

N. *ACHERVNTINO ARCHIEpiſcopo. Vt a Laicis rex Eccleſiaſticæ non adminiſtrentur, ſed extructa monaſteria ab Epiſcopis conſecrentur.*

SIgnificãte nobili uiro R. comite Licij, noſtro eſt apoſtolatui reſeratũ, ꝙ capella Sãctæ Mariæ de Laniã. a ſe reparatam pariter, & doratã Ciſterciẽ. fratrũ regulis informare diſpoſuit pro ſalute ſua pariter, & parẽtum. Monaſteriũ quoq;, quod ẽ in caſtro Genuſij, in quo ius obtinet patronatus, ꝑꝑ nigrorũ monachorũ ſecuriã, in ſpiritualibus, & temporalib. vſq; adeo iã cõſumptũ, ꝙ ĩ eo uix poſſunt quatuor ſuſtẽtari. vt in vtriuſque reſpirare ualeat, adiunctũ ipſi capellæ, abbatiæ Caſemarij diſpoſuit ſupponẽdũ. Verùm quia Laicis, etiã religioſis diſponẽdi de rebus eccleſiæ nulla ẽ attributa facultas, fraternitatẽ tuã rogamus pariter, & hortamur, quatenus quod per eũ legitimè fieri nõ poteſt, per tuam ſortiatur auctoritatẽ effectum, ſi utilitati eccleſiaſticæ uideris expedire.

Datum. Spolet. VI. Cal. Septemb.

N. *PRIORI ECCLESIAE SANcti Nicolai de monte ſecus Narniã cõſtitutæ. De priuilegiis & immunitate illorũ.*

EA, quæ sũt iuris B. Petri, & ad Romanã eccleſiam nullo pertinẽt mediante, ſic teneri volumus, & ſeruari ab his, qui ad eorũ ſunt cuſtodiã deputati, ne occaſione qualibet debeat in poſterum ipſi Ro. Eccl. aliquod ꝑiudiciũ generari. Cùm igitur prælibata eccleſia Beati Petri iuris exiſtat & in eius ſis regimine cõſtitutus, ad exẽplar felicis recordatiõis Alex. Cle. & Cæleſtini prædeceſſorũ noſtrorũ Romanorũ põtificũ, præſentibus tibi literis inhibemus, ne de ipſa Eccleſia, niſi nobis, & noſtris ſucceſſoribus reſpõdere, aut eã recognoſcere ab aliquo, niſi de mãdato noſtro, uel catholici ſucceſſoris noſtri præſumas. Prohibemus etiã, ne quiſquã eandẽ Eccleſiam uiolenter intrare, aut eius poſſeſſiones, & bona diripere, ſeu temerè audeat perturbare. Præterea tibi concedimus, ut bona ipſius eccleſiæ, quæ ab aliquibus detinentur iniuſtè, licitum tibi ſit legitimè reuocare. Ad indicium autẽ huius præceptæ libertatis Eccleſia ipſa Roman. Eccleſiæ libram ceræ quolibet anno perſoluet. Nulli ergo &c.

Datum Spolet. VI. Cal. Septemb.

N. *EPISCOPO LIDDEN. VT ſiculum armet ad bellum ſacrum pro recuperanda terra Sancta.*

CVm te credamus, immò teneamus pro certo, pro ſubiectione terræ natiuitatis dominicæ fideliter hactenus laboraſſe, ac certum nobis exiſtat, quòd adhuc ſuper eodem laborare diligenter intendas; ſolicitudinem tuam uenerabilibus fratribus noſtris Tranen. Archiepiſcopo Epiſcopo Cuperſanen. & dilectis filijs Abbati de Floribus, Priori Sancti Andreæ de Beneuento citra Farum venerabili uerò fratri noſtro Siracuſan, Epiſcopo, & dilecto filio Abbati de Sanbucin. per Siciliã ad proponendum uerbum domini, pro liberatione illius terræ, in qua ſteterunt pedes eius, & ubi Deus Rex noſter ante ſæcula noſtram dignatus eſt operari ſalutem, uenerabilibus fratribus noſtris Archiepiſcopis, & Epiſcopis, & dilectis filiis comitibus, & Baronibus, conſulibus ciuitatum, & populis per totum regnum Siciliæ conſtitutis, immò ipſi, & Chariſſimæ in Chriſto filiæ noſtræ illuſtri Imperatrici duximus adiungendam; ut tantò libentius veſtrum verbum recipiatur ab omnibus, quantò propoſitum fuerit cum maioris deuotionis affectu; & exilium tuum terræ Sanctæ detentionem, & paganorum Barbariem, qui nec ætati, nec ordini detulerunt, mentibus omnium repræſentando impreſſus ſigillabit. Qualiter autem terræ Sanctæ per fratres noſtros, & noſtra diſpoſuerimus ſubuenire, qualiter, & quem ad reformandum

dum inter chariſſimos in Chriſto filios noſtros Ph. Francorum, & R. Anglorum reges illuſtres veræ pacis concordiam, vel treguas, ſaltem uſquam ad quinquẽnium ſtatuendas, & exhortandos fidelium popu los ad obſequium Crucifixi, quem de fra tribus noſtris Piſas, quem Ianuam, quem & Venetias propter hoc duximus deſtinã dos: quam remiſſionem his, qui Chriſto exuli, & ex termino Hieroſolymitanæ re gionis in perſonis & rebus, & uel in per ſonis, vel rebus ſubuenerint concedamus, & quòd eorum bona ſub noſtra protectio ne ſuſcipiamus, eos à fœneratorum inſtã tia releuãtes, tibi, & prędictis ſocijs tuis, ex forma literarum communium poterit manifeſtè liquere. Accingere igitur, & aſ ſume non noſtram, ſed Domini cauſam, ſonet uox tua in auribus omnium, neceſ ſitatem terræ orientalis, exiliũ Ieſu Chri ſti, cauſam ſcilicet tuæ legationis, expo nens, & cum prędictis, vel eorum aliquo, aut etiam ſolus, ſi ipſi vel noluerint vel non poterint intereſſe: taliter quod tibi, & ipſis iniungitur, exequaris: ne appareas in conſpectu domini uacuus, ſed ad Hie roſolymitanam prouinciam multa ſtipa tus militia, cũ Legatis noſtris, & ad areã domini cum exultatione cumulatus ma nipulis reuertatis.

Datum Spoleti III. Calend. Septemb.

EIDEM. EIVSDEM PLANE *argumenti.*

AD ſolicitandos fidelium populos ad obſequium Crucifixi, ne videa mur liberalis domini diſpenſato res auari, præter remiſſionis gratiam, & apoſtolicæ protectionis præſidium, quæ ad terram natiuitatis dominicæ profici ſcentibus, uel ei ſubuenientibus indulge mus, gratiam oportet nos facere in alijs etiam ſpecialem: ut tantò libentius itine ris Hieroſolymitan. onus aſſumant, quan tò ſe amplius uiderint ab alijs oneribus releuari. Ea propter uen. ī Chriſto frater, auctoritate tibi pręſentium indulgemus, vt eos, qui terram Sanctam, in huius ne ceſſitatis articulo perſonaliter viſitabunt, ſi ob manus iniectas in clericum uincu lo ſint excommunicationis aſtricti, no ſtra fretus auctoritate abſoluas. Nulli er go omnino hominum liceant hanc pagi nam noſtrę conceſſionis, &c.

Datum Spolet. Cal. Septemb.

In eundem modum Tranẽ. Archiepiſcopo.
In eundem modum Cuperſanen. Epiſcopo.
In eundem modum Priori Sancti Andreæ de Beneuento.
In eundem modum Siracuſan. Epiſcopo.
In eundem modum Abbati de Floribus.

ARCHIEPISCOPIS, EPISCOpis, abbatibus, prioribus, & uniuerſis eccleſiarum prælatis per totum regnum Franciæ conſtitutis. Vt legatos Apoſtolicos, qui pacem inter Galliæ & Angliæ regem facere, & contra Saracenos armare debebant, humaniter acciperent.

LIcet commiſſa nobis à domino pote ſtatis eccleſiaſticæ plenitudo uniuer ſis Chriſti fidelibus nos conſtituerit de bitores, ſtatum tamen, & ordinem condi tionis humanæ non poſſumus ampliare: quia (iuxta verbum Dominicum) ad ſtatu ram noſtram, nec cubitum vnum vale mus, adijcere, vel ſimul in diuerſis locis exiſtere: in unius tamen corporis unita te, uel ad remota quælibet in ictu oculi trãſuolare poſſumus, & cum Abacuc exu li, Danieli depoſito in lacu Leonum, per nos ipſos tibi conſolationem afferre, ac meſtorib. nihilominus miniſtrare. Quia verò lex id humanę conditionis non pa titur, nec poſſumus in perſona propria gerere ſolicitudines uniuerſas, interdum per fratres noſtros, qui ſunt membra cor poris noſtri, ea cogimur exercere, quæ ſi commoditas Eccleſiæ ſuſtineret, perſona liter libentius impleremus. Cùm autem omnes unum corpus ſimus in Chriſto, ſinguli autem alter alterius membra, ſic per ſingulos, cum oportet iniunctæ no bis ſolicitudinis onera, diſpenſamus: vt cùm alter alterius onera ſupportarit, à ſin gulis lex Chriſti laudabiliter impleatur: nõ enim in uniformitate corporis Chri ſti, quod eſt Eccleſia, ſicut in humani

corporis

corporis conſtitutione ſegregatio partiũ generat ſectionem: ſectio uerò mortem, uel deformitatem inducit, immò ſegregatio in obedientiæ uirtute conſiſtens, vnitatis eſt ſignum: vnitas verò uerum eſt indicium charitatis, per quam multitudinis credentium erat (ſicut legitur) cor vnum, & anima vna. Sanè licet inſtantia noſtra quotidiana ſit omniũ eccleſiarum ſolicitudo continua, nuper tamẽ nobis ſolicitudo potior ſuperuenit: quę, ſi reliquæ cederent, ſola tamen ſibi nos totos interiùs, & exteriùs uendicaret, nec ſic etiam infirmitas noſtra tantę ſufficeret grauitati. Recepimus enim literas de partibus tranſmarinis, quòd cùm Theutonici, capto Caſtro Baruth, & Ioppē ab impiis occupata, naues reduces aſcendiſſent, Sarraceni, qui ad reſiſtendũ eis exercitum parauerant copioſum, ſicut locuſtæ, terræ ſuperficiem repleuerũt: ita quòd Chriſtianis gladius foris imminet, metus intus, ut tutum eis non ſit in ciuitatibus, & in locis munitiſſimis remanere. Cùm igitur nos ad ſubueniendum Hieroſolymitan. prouinciæ dilectis filijs noſtris S. tt. Sanctæ Praxedis presbytero, & P. Sanctæ Mariæ in uia lata Diac. Card. impoſuerimus ſignum crucis, cum nec eccleſiæ neceſſitas pateretur, nec prædeceſſorum noſtrorum monerent exempla, ut itineris Hieroſolymitani laborem perſonaliter ſubiremus, dictum P. Sanctę Mariæ in uia lata Diac. Card. uirum ſcientia, honeſtate morum, & conſilij maturitate præclarum, præcipuè ad reformandam inter chariſſ. in Chriſto f. noſtros Ph. Francorum, & R. Anglorum Reges illuſtres plenę pacis concordiam, uel treugas ſaltem uſque ad quinquennium ſtatuendas, & excitandos populos ad obſequium Ieſu Chriſti duximus deſtinandum: cui etiam commiſimus plenæ legationis officium, conceſſa ſibi libera facultate, vt euellat, & diſſipet, ædificet, & plantet, ſicut uiderit expedire. Quia uerò ipſum inter cęteros fratres noſtros ſpecialis dilectionis brachijs amplexamur, uniuerſitati ueſtræ per apo ſcripta mãdamus, atque præcipimus, quatenus eum, ſicut Legatum Sedis apoſt. immò Chriſti, cuius ſubuentionis cauſa dirigitur, benignè recipientes, & honorificè pertractantes ea, quę ſuper prædictis, uel alijs deliberatione prouida duxerit ſtatuenda recipiatis humiliter, & inuiolabiliter obſeruetis: alioquin ſententiam, quam ĩ contumaces duxerit proferendam, ratam habebimus, & faciemus auctore domino inuiolabiliter obſeruari: ſcituri quod nos in eo, ſi vobis honoratus fuerit credimus honorari, & contemptum eius proprium putaremus. Datum Reat.

PETRO SANCTAE MARIAE in uia lata Diacon. Card. Apoſtolicæ Sedis Legato. Qua datur illi poteſtas cogendi Epiſcopos Angliæ, vt ipſi conſilio & auxilio ſint.

QVanto amplius de honeſtate, tua diſcretione pariter, & literatura confidimus, tantò fiducialius ea tibi committimus exequenda, quæ apoſtolicæ Sedis honorem reſpiciant, & communem utilitatem populi Chriſtiani. Cùm itaque de fratrum noſtrorum conſilio ad reformandam inter chariſſimos in Chriſto f. n. Ph. Francorum, & R. Anglorum Reges Illuſtres, plenæ pacis concordiam uel treugas, ſaltem uſq; ad quinquennium ſtatuẽdas duxerimus inter cætera deſtinandum, diſcretioni tuæ auctoritate præſentium indulgemus, ut ſi quos uiros eccleſiaſticos, Archiepiſcopos, uel Epiſcopos, uel minoris ordinis uiros in regno Anglorum eſſe cognoueris, quorum tractatui pacis ſit conſilium opportunum, eos ad te, conuoces, & per diſtrictionem eccleſiaſticam, ſi neceſſe fuerit, noſtra fretus auctoritate uenire compellas. Nulli ergo, &c.

EIDEM. VT REGEM GALLOrum per cenſuras Eccleſiaſticas cogat, ſuam vxorem recipere.

SCripſimus chariſſimo ĩ Xpo f. n. Ph. Illuſtri Regi Frãcorũ ut ea, q̃ ſup duxit cõtra Eccleſię interdictum à ſuo ſeparata conſortio, chariſſimam in Chriſto f. n. Francorum Reginam Illuſtrem, vxorem, ſuam

ſuam in gratiam recipiat cõiugalem, & debito pertractet affectu. Vt autem mandatum noſtrum ſuper hoc meliùs,& expeditiùs cõpleatur, diſcretioni tuæ auctoritate præſentium indulgemus, per apoſtolica ſcripta mandantes,& diſtrictè præcipientes, ut niſi dictus Rex infra menſem poſt commonitionem tuam prædictam Reginam in gratiam receperit coniugalem,& honore debito pertractarit,ex tunc totam terram eius appellatione poſtpoſita ſubijcias interdicto:ita quod præter baptiſma paruulorum, & pœnitentias morientium, nullum in ea diuinum officiũ celebretur:ven.etiã.f.noſtris Archiepiſcopis,Epĩs,& dilectis filij noſtris Abatibus, Prioribus,& vniuerſis Eccleſiarum Prælatis cõſtitutis in terra eius in uirtute ſpiritus ſancti diſtrictè pręcipimus,ut cum in terram regis eiuſdem interdicti ſententiã promulgatis,eam Ap.re.ſecundum prędictam formã obſeruent,& per ſuas faciant prouincias,diœceſes,& Eccleſias obſeruari.Nulli ergo,&c.Scriptum eſt ſuper hoc Archiepiſcopis, Epiſcopis, Abbatibus, Prioribus, & uniuerſis Eccl. Prælatis in terra Regis Francię conſtitutis.

PH. ILLVSTRI REGI FRANcorum.Vt reginam uxorem recipiat,& cũ rege Anglorum pacem ſeruet.

CVm inter Principes Chriſtianos perſonã tuam ſingulari quadam beneuolentia diligamus, ſup his infra nos ipſos uehementer ingemiſcimus,& dolemus,quæ de ſerenitate tua ſæpiùs ad noſtram audientiam referuntur: cum quod dolentes referimus tam ſuper facto char.in Chriſto f.n.Reginę Francorũ Illuſtris uxoris tuæ, q̃ etiam ſuper diſcordia, quam cum chariſſimo in Chriſto f.n. Illuſtri Rege Anglorum exerces,taliter te habere dicaris, ut æmulis tuis non ſolum repugnandi tibi materiem pbeas, ſed ẽt audaciam expugnandi:quod ſerenitati tuę manifeſtũ tribuit Argumentum, quòd dñs Deus noſter tuis ſit peccatis iratus. Et licet olim ſup receptione pdictæ Regin.p uenerabilem fratrem noſtrũ Pariſien. Epm diligẽter celſitudinem tuam cõmoneri fecerimus, ac poſtmodũ pp id noſtras tibi curauerimus literas deſtinare: uolentes nõ minùs ſaluti tuæ pariter, & honori cõſulere,q̃ eiuſdem Reginæ iuſtitiæ prouidere,nõdum tñ neſcimus quorum uſus cõſilio, ꝙ cauſa nobis nõ modici ſtupori exiſtit,& doloris mouita & mãdata Sedis apoſtolicæ,q̃(Deo teſte) pceſſerunt ex fomite charitatis, & ſyncerę, quã circa te gerimus,dilectionis affectu curaſti(ſicut debueras)humiliter exaudire.Verùm ne quid deſit exhortationib. noſtris, ſerenitatem tuam tertiò duximus cõmonendam,rogamus,monemus, & exhortamur in dño,& in remiſſionem tibi peccatorum iniungentes,quia mutato conſilio dictam Regin. uxorem tuam recipias in gratiam cõiugalem, & debito pertractes honore:vt,& Deum tibi reddas propitiũ, & nam te,q̃ nos à lingua liberes detractrice. Mittimus autem pp hoc ad pſentiam tuam dilectum f.n.P.Sanctæ Mariæ ĩ via lata Diac. Card. ap. ſe.le quem inter fratres noſtros ſpeciali amplectimur dilectionis affectu,& quem pſonã tuam,& regnum diligere ſyncerè cognoſcimus, utpote in eo nutritum pariter, & inſtructũ; qui te ad hæc diligenter cõmoneat,& noſtram tibi exponat plenius uoluntatem, cui tanquàm nobis ipſis fidem adhibeas ſuper his,quæ tibi duxerint proponenda.

N. ARCHIDIAC. N. ARCHIpresbytero,& canonicis Mediolanẽ.Quod modis crimen falſi circa bullas apoſtolicas committatur.

LIcet ad regimen Ap. Sedis, quæ dante domino, uniuerſarum Eccleſiarum mater eſt,& magiſtra,iñ ſufficientes nos uita, & ſcientia reputẽmus, quantum tamen dominus nobis ſua miſeratione conceſſerit, ab his propoſuimus abſtinere, per quæ nobis poſſit meritò derogari: quanquam ex infirmitatis humanę defectu non ſic formam profectionis ſemper, & in omnibus imitari poſſimus, quin aliquid aliquando in noſtris ſurrepat operibus, quod minùs circunſpectæ prouidentiæ ualeat imputari: quod tamen non ex induſtria uel conſcientia

Caput licet.extra de crimine falſi.

conſcientia certa, ſed interdum ex igno-
rantia,uel nimia occupatioue contingit.
Significaſtis ſiquidem nobis p̱ literas ue
ſtras, ꝙ cùm quędã uobis fuiſſent literæ
præſentatæ, p̱ quas uobis diſtrictè præci-
pere uidebamur,ut I.de Cimilian. cleri-
cũ Eccleſię ueſtrę i canonicũ reciperetis,
& fratrẽ nec aliquẽ aliũ in canonicũ uo-
caretis,donec ipſe præbẽdæ beneficiũ ple
nariè fuiſſet adeptus:earum tenore diligẽ
ter iu ſpecto,uix eas credidiſtis,de noſtra
cõſciẽtia ꝓceſſiſſe:vel ſi etiã ꝓceſſerunt p̱
nimiam fuiſſe importunitate obtentas.
Cæterum cum eaſdem literas, ſicut uiri
ꝓuidi,& diſcreti ad noſtrã remiſiſſetis p̃
ſentiam,ut ex earum inſpectione pleniùs
noſceremus, vtrum ex noſtra conſcientia
proceſſiſſent,plus in eis inuenimus, q̃ ue
ſtra fuiſſet diſcretio ſuſpicata. Nam licet
in ſtilo dictaminis,& forma ſcripturę ali
quãtulum cepeͬimus dubitare,bullam tñ
ueram inuenimus, quòd primum nos iu
uehementem admirationem induxit, cũ
literas ipſas ſciremus de noſtra cõſcien-
tia nullatenus emanaſſe. Bullam igitur
hinc inde diligentius intuentes iu ſupe-
riori parte,qua filo adhęret,eam aliquan
tulum tumentẽ inuenimus:& cum filum
ex parte tumenti, ſine uiolentia qualibet
aliquantulum attrahi feciſſemus, bulla ĩ
filo altero remanente, filum ex parte il-
la, fuit ab ipſa, ſine qualibet difficultate
auulium:in cuius ſummitate,adhuc ẽt in
ciſionis,inditium apparebat: per quod li
quido deprehendimus bullam ipſam ex
aliis literis extractã fuiſſe, ac illis per ui-
tium falſitatis inſertã,ſicut ex literis ipſis
plenius agnoſcetis, quas ad maiorem cer
titudinem uobis duximus remittendas.
Cùm igitur tantus exceſſus relinqui non
debeat aliquatenus impunitus,diſcretio-
ni ueſtræ p̱ Apoſtolica ſcripta mãdamus,
& diſtrictè præcipimus quatenus dictum
I.niſi infra viginti dies,poſt harum ſuſce
ptionẽ a uobis cõmonitus, ad præſentiã
noſtrã cum teſtimonio literarum ueſtra-
rum ſatisfacturus acceſſerit,ex tunc ab oĩ
eccleſiaſtico beneficio,& clericali officio
ſublato cuiuslibet con. & ap.ob. ſuſpẽda-
tis,uel ſi bñficio caret, anathematis cum
ſentẽtia innodetis:cum ab hac culpa non
de facili ſit credẽdus immunis, cum nec
p̱ fratres,nec cõſanguineos noſtros(nos li
cet ſępius rogatos)potuiſſet inducere, ut
ſup̱ hoc noſtras uobis literas mitteremus
ex quo fraudem auctoris,& ſi principalis
falſarius ipſe non fuerit ſufficiẽter agno-
ſcere potuiſſet,præſertim,cum eo tp̃e præ
ſens fuiſſe dicatur, quo cõtra falſarios de
cõmuni fratrũm cõſilio publicè cõſtitui-
mus.Iuter cætera ſub pœna excõmunica-
tionis firmiter in hibẽtes, ne quis literas
apoſtolicas, niſi de manu noſtra uel bul-
latoris noſtri reciperet, illis duntaxat ex-
ceptis,quib.p̱p̱ dignitatis excellẽtiã ĩdul
ſimus,ut p̱ nuncios fideles,& notos id ip
ſum poſſent efficere. Vt autem uarietates
huius falſitatis,quas hactenus deprehen-
dimus,uos ipſi de cętero deprehendere va
leatis, eas uobis p̃ſentib.literis duximus
exprimendas:prima ſpecies falſitatis hęc
eſt,ut falſa bulla literis apponatur,ſecun
da,vt filum de vera bulla extrahatur ex toto,
& p̱ aliud filum immiſſum falſis lite-
ris inſeratur: tertia,vt filum ab ea parte,
in qua charta plicatur inciſum cum uera
bulla falſis literis immitatur ſub eadem
plicatura cum filo ſimul Canapis reſtau-
ratum Quarta ꝙ à ſuperiori parte bullę,
altera pars fili ſub plumbo reſcinditur,&
p̱ id filum literis falſis inſerta reducitur
infra plũbum. Quinta,cum literis bulla-
tis,& reditis aliquid in eis p̱ raſuram te-
nuem immutatur.Eos etiã a crimine fal-
ſitatis nõ reputamus immunes, qui cõtra
conſtitutionem p̃miſſam ſcienter literas
noſtras,niſi de noſtra, uel bullatoris no-
ſtri manu recipiunt. Eos quoq;,qui acce-
dentes ad bulla falſas literas cautè proij-
ciunt,ut de uera bulla cum aliis ſigillen-
tur. Sed hęc duę ſpecies falſitatis nõ poſ-
ſunt facilè deprehendi,niſi uel in mõ di-
ctaminis,uel in forma ſcripturæ,vel qua
litate chartæ falſitas cognoſcatur.In cęte
ris aut diligens indagator falſitatẽ pote-
rit diligentiùs intueri, uel in adiunctiõe
filorum, uel in collatione bullæ,uel mo-
tione,uel obtuſione: p̃ſertim ſi bulla non
ſit ęqualis,ſed alicubi magis ſit tumida,
alibi magis depreſſa.Si uerò, q̃d cõtra ip
ſum I.vobis p̃cipimus,neglexeritis ad im
plere, noueritis nos uenerabili fratri no-
ſtro.

ſtro.N.Vercellẽ.Ego præcipiendo mãdaſſe,ut ipſe id auctoritate apoſtolica ſublato appellationis obſtaculo,exequatur.

Datum Spolet.II.Non.Sept.

N. DE FAVRESHAM N. SANcti Aug.& N.Sancti Georg.Trioribus in Cantuarien.diœceſi conſtitutis: Ne ad ſedẽ apoſtolicam rite appellantes,impediantur,grauenturque.

Sic Apoſtolica ſedes inter fratres, & Coepiſcopos noſtros paſtoralis diſpẽſauit oneris grauitatem,ſic eos incredita ſibi ſolicitudinis partẽ aſſumpſit:ut nihil ſibi ſubtraheret de plenitudine poteſtatis, quo minus de ſingulis cauſis eccleſiaſticis inquirere poſſit, & cùm uoluerit iudicare,ad communem omnium utilitatẽ cõſtitutẽs: ut ad eam tanquàm generalem om̃ium Matrem,& ſingulare fideliũ Chriſti refugium appelletur, per quod,& minorum tollatur oppreſſio,& ſuperiorũ pſumptio refrenetur.Cùm itaq; appellationibus, q̃ ad ſedẽ apo interponũtur ſępius velimus ab omnib. humiliter & deuotè deferri,diſc. veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, & diſtrictè præcipimus,quatenus ex parte noſtra curetis fortiùs inhibere,nequis in Cantuarien.Eccleſiã,& dilectos filios priorem, & monachos Cantuarien.poſt appellationem ad nos legitimè interpoſitam excõmunicationis,ſuſpẽſionis, ſiue interdicti ſentẽtiã proferre pſumat. Siquis uerò cõtra pſumpſerit, uel hactenus fortè pſumpſit,ſententiam eius nullã eſſe penitus nuncietis.Siqui ẽt poſſeſſiones eorũ inuaſerint uiolẽter, eos ad reſtitutionem earum per cenſuram eccleſiaſticam appel. poſtpoſita compellatis. Nullis literis ob. ueritate tacita, &c. Quod ſi omnes,&c.

Datum Spolet.IIII. Nonas Septemb.

N. SANCTI AVG. ET N. S. GEor.prioribus Cantuar.Euſdem argumenti.

Dilecti filij Io. & Hubertus nuncij dilectorũ filiorũ N.prioris,&Monachorũ Eccleſię Cantuarien.nobis humiliter retulerunt, quod cũ pro cauſa,q inter dictos priorẽ,& Monachos, & uenerabile fratre noſtru.N.Cantuari.Archiepiſcopũ,ſup capella de Lamech uertabatur,ab ipſis priore,ac monachis mitteretur,ſicut eis ppoſitũ fuit, idẽ Archiepiſcopus pòſt iter arreptũ in eos excõmunicationis ſentẽtiã pmulgauit. Cùm aũt plus ſit ad ſedẽ apoſtolicam facto puocare,q̃ verbo, & ipſis pp prædictam cãm ad Romanã Eccleſiam uenientibus, intelligatur ad ſede apoſtolicã puocatũ,diſcretioni veſtræ p apoſtolica ſcripta mandamus,quatenus ſi uerũ eſt,quod aſſeritur, dictos Io. & Hu.appellatione poſtpoſita denũcietis excõmunicationis vinculo nõ teneri.Datum Peruſij.III.Idus Septemb.

N. ARIANEN. EPISCOPO DE electione & confirmatione Abbatis . N. Beneuentani.

Accedentes ad pſentiã noſtrã dilecti filii Georg.& Aug. monachi monaſterij sãcti Saluatoris de Teleſia,q ad Romanã Eccleſiam ſpecialiter noſcitur ptinere , dilectorum filiorũ cõuentus ipſius Monaſterii, ac prioris, & Primicerij Beneuentan.nobis literas pſentarũt:ex quarũ cõtinentia,& illorũ diligenti ſignificatione nobis innotuit , qd cùm prædictis Priori,& Primicerio Beneuentan.noſtras literas miſiſſemus,ut P.tũc.Abbati ipſius monaſterii, quoniam ipſum minus puidè gubernabat , de bonis ipſius facerent cõgruè prouideri, & ibidem alium ſubrogati Abbatẽ: qui pręeſſe ſciret fratribus, & prodeſſe:prouiſo conuenienter eidem. *Cap.electi fili extra de appellat.* P.poſt reſignationem ipſius, ipſo pręſente , ac ſuum præbente aſſenſum dilectum filium Io.tunc priorem ſuum uirum (ſicut dicitur)literatum,prouidum & diſcretum canonice in Abbatem , & concorditer elegerunt. Cumque idem electus pro confirmatione ſuę electionis ad noſtram præſentiam feſtinaret, propter , inediam paupertatis,qua monaſterium ipſum plurimum aſſerit aggrauatum, nec nõ & cauſa metus fuit ab ipſo itinere reuocatus . Quoniam igitur nobis de rei veritate plenè conſtare nequiuit , fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenùs de forma electionis , & de perſona electi diligenter inquiras: & ſi inueneris formam electionis , & electi perſonam

idoneam

idoneã, eã auctoritate noſtra oĩ contradictione, uel appellatione ceſſante confirmes, & munus eis benedictiõis impẽdas: ab eo iuramẽtum recipies ſub ea forma, quã ſub bulla noſtra tibi mittimus interclauſam. Datum Peruſij, XVIII. Cal. Oct.

ILLVSTRI CONSTANTINOpolitano Imperatori. Vt Sarracenis fortiter reſiſtat, & Græcam eccleſiam ad Latinã, tanque matrem, redire cogat.

IMperialis excellentiæ magnitudo, ſi ſe coram eo humiliauerit, qui humilia reſpicit, & alta a lõge cognoſcit, & ſuper eo ſui ſtabilietur imperij fundamentum, præter quod aliud poni nõ poteſt, quod ẽ ipſe Ieſus, & ſup quo ipſe dñs noſter naſcẽtis Eccleſiæ poſuit fundamẽtũ: Sup hãc petrã (inquiẽs) ædificabo Eccleſiã meã: exaltabitur, & eleuabitur, quoniã oĩs, qui ſe humiliat exaltabitur, ſecũdũ teſtimoniũ ueritatis, & firmabitur, & nõ flectetur: quoniã ædificiũ, qd ſup hoc fundamẽtũ cõſiſtit, nec caſum timet, nec ad machinas formidat hoſtiles. Vt aũt firmiùs, & fortius Imperiũ tuum in huius fundamẽti firmitate perſiſtat, oportet vt Deum vniuerſis tuis affectibus anteponas, & ipſam eius Rom. Eccleſiã, cuius ipſe fundamẽtũ, & fundator exiſtit, prẽcipuè venerẽris: ut dũ in dilectione ſpõſi, & ſpõſæ perſeueris vnitate, ex nulla parte celſitudinis tuæ ſublimitas quatiatur. Verùm, nõ vt ad detractatione, ſed tuã potius correctione loquamur, miramur nõ modicũ, murmurat et aduerſum te populus Chriſtianus, immo, & ipſe Ieſus ubi ille te increpat: Hoſpes fui, & nõ collegiſti me: infirmus, & nõ uiſitaſti me: in carcere, & nõ veniſti ad me. Cùm n peccatis noſtris exigẽtib. uenerint gẽtes in hereditatẽ dñi, & coinquinauerint Teplũ ſanctũ eius, immo & ipſum Ieſum Xpm quodãmodo captiuauerint, lignũ ſanctæ Crucis, in qua ſalus mũdi pepẽdit, & deleuit chirographum mortuũ, ĩ qua etiã Apoſt. ſe aſſerit gloriari: Mihi abſit (inquiẽs) gloriari niſi ĩ Cruce Dñi noſtri Ieſu Xpi: nec Xpo exuli ſubuenire, nec ad liberationẽ terræ natiuitatis ipſius intẽdere hactenus, ſicut debueras, curauiſti: cùm tã ex uicinitate locorũ quã abũdãtia diuitiarũ marũ, & potẽtia, qua inimicos Crucis munere diuino pręcellis, id poteris commodiùs, & expeditius alijs principibus adimplere. Eſt etiã aliud pp quod ſolũ aduerſus te, immò aduerſus Romanã Eccleſiã, qd hactenus, quaſi ſub diſſimulatione traſiuit: murmurat populus Chriſtianus. Cùm. n. dñs noſter unam ſibi ſponſam elegerit: nõ habẽtem maculam, neq; rugam, iuxta qd in cãticis proteſtatur: Vna eſt (inquiens) dilecta mea, ſponſa mea, columba mea, & in Euang. dicit: Alias oues habeo quæ non ſunt ex hoc ouili, & illas oportet me adducere, ut fiat unum ouile, & unus paſtor. Cùm etiam inconſutilis tunica Xpi diuiſa nõ fuerit, & in ſymbolo cõtineatur expreſſe? Credo vnã ſanctam catholicam, & apoſtolicam Eccleſiam: Græcorum populi, ab unitate Apoſtolicæ ſedis, & Romanæ Eccleſiæ recedentes, quæ diſponente domino cunctorum fidelium mater eſt, & magiſtra ſibi aliam Eccleſiam confixerunt ſi tamen quæ præter vnam eſt, eccleſia ſit dicenda. Vt igitur in utroq; prædictorum murmur ſileat populi Chriſtiani, immo ut Chriſtum tibi reddas propitium, celſitudinem tuam rogamus, monemus, & exhortamur in Domino, & remiſſionem iniũgimus peccatorum quatenus poſtpoſitis aliis ſolicitudinibus viriliter, ac potenter aſſurgas in adiutorium Ieſu Chriſti, & ad terram ipſam, quam ipſe proprio ſanguine comparauit de qua in Pſalmo habetur, homo factus eſt in ea, & ipſe fundauit eã altiſſimus, & alibi: Deus Rex noſter ante ſecula operatus eſt ſalutem in medio terræ liberandam de manibus paganorum, & reſtituendam priſtinæ libertati, ut in ea nomen domini glorificetur in ſecula, ſicut tantus Princeps manum extẽdas, & exercitum dirigas copioſum, ſperans in eo, qui eſt ſpes omnium, qui non deſerit ſperantes in ſe, quod paganorum multitudinem à facie tui exercitus effugabit. Nos enim remiſſionis, & protectionis, quam propter hoc aliis Principibus chriſtianis indulſimus, te uolumus eſſe participem, dummodo ad ſuccurſum terræ ſanctæ potenter aſſurgas. Studeas etiam, immo ſicut potes efficias, vt Græcorum eccleſia redeat ad ſedis apoſtolicæ

apoſtolicæ unitatem, & ad matrem filia reuertatur:ut oues Xpi ab uno paſtore regantur, ſicut ei mādatur à Domino: Diligis me Simon Petre, paſce oues meas: ut & ſub uno capite cuncta membra corpori con nectantur, illo uidelicet, cui Dominus ait: Tu uocaberis Cephas, quod caput interpretatur. Alioquin quātuncunq; nobis moleſtum exiſteret ſerenitatem tuā in aliquo moleſtare, non poſſemus ulterius ſub diſſimulatione tranſire, quin noſtrum exequeremur officium: cum per Dei miſericordiam tempus acceperimus iuſtitiam iudicandi. Inſpiret autem animo tuo ille, qui ubi uult ſpirat, ut ad honorem, & ſalutem tuam, & exaltationem eccleſiæ tanquam deuotus filius paternā exhortationem admittas præſentans nobis materiam, immo cauſam, quod ad honorem, & profectum imperatoriæ celſitudinis, ſicut in propoſito gerimus efficaciter ītendere debeamus. Mittimus autem ad tuę ſublimitatis pręſentiam dilectos filios A. Subdiac & capellanum noſtrum apoſtolicę ſedis legatum, & A. camerę noſtræ notarium familiares noſtros, quos ſuæ probitatis, & honeſtatis obtentu ſynceræ charitatis brachiis amplexamur, in his quę tecū tractāda ſint, ſeu etiā ſtatuenda pari præditos poteſtate: qui tecū ſuper prędictis, & alijs, quę tibi ex parte noſtra propouentur, & nobis ex parte tua fuere propoſita tractent, & ſtatuant, quę ad honorem eccleſię, ac profectum imperij per tiuerint: quibus & ſerenitatem tuam fidem indubitatam uolumus adhibere. Licet.n. maiores ad te poſſemus nuncios de ſtinare, iſtos tn̄ ad hoc pręelegimus, ut dū minus, quę ſua ſunt quęſierint, cōmuni ꝓfectui, eccleſiæ ſcilicet. & imperij ſolicite magis, & diligenter inſiſtant: quos ſerenitati quę propenſius cōmendamus: rogantes attētius, ut eos honorificè ac benignè recipias, & ſicuti decet magnificū, & munificū principem ſine dilatione remittas ut opemur dum tps habemus. Ad hæc dilectos filios Ildeb. & Ioan. Greg. nuncios tuos benignè recepimus, quorum fidē, & prudentiam noſtro tibi teſtimonio cōmēdamus ſup his, quæ ipſis ab imperiali magnificentia commiſſa fuerant exequenda.

N. PATRIARCHAE CONſtantinopol. quod Romana eccleſia ſit mater omnium eccleſiarum, a qua Græci nullo iure diſcedere poſſint.

Reprobata quondam ꝓpter ingratitudinis uitium perfidia Iudæorum, & oblato ſynagogę (quia non cognouit tempus uiſitationis ſuę) libello repudij, unam ſibi eccleſiam ex gentibus congregatam non habentem maculam, neq; rugam Dominus noſter elegit, iuxta quod legitur iu Canticis canticorū: Vna eſt electa mea, ſponſa mea, immaculata mea. Ipſe quoq; dominus Ieſus Xp̄us, vnum eſſe ouile ouium, unum paſtorem ī Euangelio proteſtatur, & ī Apoſtolorum ſymbolo unam eſſe catholicam, & Apoſtolicam eccleſiam, fides catholica profitetur. Hanc autem idem dn̄s Ieſus Xp̄s in ſe ipſo lapide angulari fundauit, & eius magiſterium Apoſtolorum Principi Beato Petro, cui (licet inſufficientes) in apoſtolatus ſucceſſimus dignitate, conceſſit: Tu es (inquiens Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccle. meam, & paulo pòſt ſubdidit: Et tibi dabo claues regni cœlorum: & etiam curam ouium ſuarum eodem uerbo tertio repetito commiſit, dicens: Paſce oues meas, & q̄ eius fides nunquam deficeret, ſe oraſſe fatetur, loquens ad eum in euangelio: Ego pro te rogaui Petre, vt non deficeret fides tua, & conuerſus aliquanto confirma fratres tuos. Præterea licet uniuerſis Apoſt dixerit in communi: Accipite ſpiritum ſanctum, vt quorū remiſeritis peccata remittuntur eis: ad eum tamen verbo vtitur ſpeciali dicens. Quodcunque ligaueris ſuper terram erit ligatum & in cœlis, & qd̄cunq; ſolueris ſuper terram, erit ſolutum & in cœlis. Hoc autem Græcorum populus, non attendens aliam ſibi confixit eccl. ſi tn̄, quæ pręter unam eſt, eccleſia ſit dicenda, & ab apoſtolicę ſedis unitate receſſit: nec conſtitutionem domini, nec Petri magiſterium imitatus, & inconſutilem ueſtem domini cui crucifixorum manus in aliarum ueſtium diuiſione pepercit, ſcindere vſque hodie (licet fruſtra) conatur: non attendens, quod vna tantum

extitit

extitit archa, intra quam ſub uno rectore quicunq; fuerunt, leguntur in catacliſmo ſaluati: qui autem extra ipſam inuenti ſunt, omnes in diluuio perierũt. Quia igitur id in ſcandalum noſtrum, & fidei Chriſtianæ redundat diſpendiũ, nec iam poſſumus uitare clamores eccleſiæ generalis, q̄ nos, & prædeceſſores noſtros negligentiæ, ac tarditatis redarguit, monemus frat. tuam, & exhor. in Domino, per apoſtolica tibi ſcripta mandantes, quatenus omnidam ſolicitudinem, & efficacẽ operam interponas, vt Grecorum vniuerſitas redeat ad eccleſiæ unitatem, & ad matrem filia reuertatur, & fiat iuxta uerbum Domini unũ ouile, & unus paſtor: alioquin non poſſemus ulterius &c. vt ſupra vſq; ad verbum Inſpiret. Cæterùm cũ peccatis noſtris exigentibus rebus, &c. in eundem modum uſq; ad verba In cruce dñi noſtri Ieſu Chriſti. Miramur q̃ chariſſimus in Chriſto filius noſter. N. Conſtantinopolitan Imperator illuſtris nec exuli Xp̃o ſubuenit, nec liberationem terrę natiuitatis ipſius, in qua Deus Rex noſter ante ſæcula ſalutem dignatus eſt operari (ſicut debuerat) intẽdere hactenus ꝓcurauit. Cùm tã ex vicinitate locorũ, &c. uſq; ad verbũ Adimplere. Cùm igitur terræ Sanctæ, ĩ qua pedes Xp̃i ſteterũt, totis deſideremus affectib. ſubueniri, fraternitatẽ tuã rogamus attẽtius, & exhortamur ĩ domino, quatenus pręfatũ Imperatorem monere ſtudeas, & inducere diligenter, ut ad ſuccurſum eius potenter intendat.

N. ILLVSTRI REGI FRANcorum vt cum ſereniſſimo Anglorum regẽ pacem faciat, & contra Saracenos bellum ſacrum cum reliquo Chriſtiano orbe proſequatur.

MEdiator Dei, & hominum ipſe Ieſus redemptionis humanę miſteriũ impleturus, pacem diſcipulis pro hæreditate legauit, ut eã ſeruarent ad inuicem, & ad obſeruationẽ eius cæteros inuitarent: Pacẽ (inquiẽs) meam do uobis, pacem relinquo uobis. Proph. quoq, monemur cõſilio, ut pacẽ non ſolum quærere, ſed etiam perſequi debeamus: Inquirere (dicentis) pacem, & per ſequere eã: unde nos, qui uices Xp̃i (licet ĩſufficientes) exercemus in terris, eius ſequẽtes exẽplũ, & prædeceſſorũ noſtrorũ conſuetudinẽ imitãtes, ad reformãdã inter diſcordantes, verę pacis concordiam intendere uolumus, & tenemur: præſertim, cum ex diſcordantium ipſorũ diſſidio magnum, tam ipſis, q̄ eccleſiis, & pauperibus terræ ſuę, immò, &c. toti chriſtiano populo prouenit detrimẽtum. Nam ut ſtragem uirorum, eccleſiarum, grauamina, pauperum oppreſſionem, & totius tam Gallicanæ, quam Anglicanę gentis periculum, quæ propter guerram, quam tu, & chariſſimus in Chriſto filius noſter N, Rex Anglorum Illuſtris, adinuicem exercetis, prouenerunt hactenus, taceamus: cõmuni populi chriſtiani diſpẽdio, & excidio Hieroſolytanæ prouinciæ tu, & ipſe cauſam uidemini p̃ſtitiſſe, & materiem cum hominibus utriuſque regni propter tuam, & eius diſſenſionem detẽtis, non ſolum, quæ amiſſa fuerant ab initio in partibus tranſmarinis nondum recuperari potuerint, immò his etiam graue uideatur periculum imminere, quæ à Chriſtianis hactenus ſunt poſſeſſa. Antiquis enim, & triſtibus rumoribus noui, ac triſtiores ſuperuenere rumores, quòd cum Theutonici Accon nauigio, &c. vſque ad uerbum Aſſumite. Quia uerò nos ad ſubuentionem terrę orientalis, tam in perſonis, q̄ rebus dilectos filios noſtros: S. tituli Sanctę Praxedis, &. P. Sanctę Mariæ in uia lata diac. Card. apoſtolicæ Sedis legatos uiros honeſtate morum, maturitate conſilij, & ſcientia reuerendos, quos inter alios fratres noſtros ſpeciali charitate diligemus, miniſterio proprio Sanctæ Crucis charactere curauimus inſigniri: ne quid ex contingẽtibus ommittere uideamur, dictum Sanctæ Mariæ in uia lata, diac. Card. uirum ſcientia prędi tum, honeſtate præclarum Deo, & oĩbus (ſicut ſperamus) acceptũ, ad tuam, & eiuſdem regis pręſentiam duximus deſtinandum, legationis ei officium committentes. Ideoq; ſerenitatem tuam rogamus, monemus, & in remiſſionem iniũgimus peccatorum, quatenus eum ſicut legatũ

apoſtolicę Sedis recipiens,& honorãs ad exhortationem noſtram,& eius,infra duorum,menſium ſpatium,poſt receptionem pręſentium,& cõmonitionẽ ipſius facta utrique ueſtrum quia hic eſt neceſſarium populo chriſtiano, ut id ſine dilationis diffugio maturetur:cum ſine tuo, & fidelium tuorum, ac ſine dicto rege, ac fidelium eius ſubſidio,qd in ſequenti martio propoſuimus ad partes illas, dante dño, deſtinare,uix terræ, in qua pedes Xpi ſteterunt,& ubi deus noſter ante ſæcula noſtram dignatus eſt operari ſalutem, poterit ſubueniri plenam pacem, uel treguas longas ſaltem uſq; ad quinquennium inieas,& obſerues:ita qd interim nullum alterutri circa proprietatem, uel promiſſionem eorum,q a reliquo detinentur, præiudicium gñetur:alioquin(qñtuncunq; nobis moleſtum exiſtat celſitudinem regiã ĩ aliquo moleſtare)quia tñ Deum tibi pro ponemus,& cõem utilitatẽ tuis debemus commodis, immò potius cõmodis anteferre,niſi ad commonitionẽ eiuſdem legati,mandatum apoſt infra ſcriptum terminũ humiliter receperis & impleris, ex tunc de cõi fratrum noſtrorum conſilio totam terram tuã ſubiacere decernimus interdicto:ita ꝙ præter baptiſmas paruulorum,& pęnitentias morientium nullũ in ea diuinum officiũ celebretur. Quod ſi nec per hanc diſtrictionem impleueris qd mandamus,te ipſum,fautores, & conſiliarios principales eccleſiaſtica ſeueritate noueris coercendos: id ipſum de terra Regis Angliæ ipſo etiam fautoribus ſuis conciliariis decernentes. Venerabilibus etiam fratribus noſtris Archiepis,Epiſcopis,& dilectis filiis Abbatibus,Prioribus & uniuerſis eccleſiarum prælatis utriuſq; regni,ſub pœna ordinis,& officij ſui mãdamus,& in uirtute S.ſancti præcipimus ut interdicti ſententiam,ſcdm præſcriptã formam inuiolabiliter ſtudeant obſeruare,& faciant ab aliis irrefragabiliter obſeruari.Idẽ etiam fratribus militiæ templi,ac Hieroſolymitani Hoſpitalis, ſub priuilegiorum, & indulgentiarum ſuarũ pœna mandamus,credentes ex hoc nõ uoluntati tuæ,ſed utilitati,non affectui, ſed profectui,non oneri, ſed honori conſulere,totiq; chriſtiano populo ꝓuidere.Statuimus etiam ut ſi quis oĩno clericus,cuiuſcunq; profeſſionis uel ordinis,poſt interdictum noſtrum diuinum tibi pręſum pſerit officium miniſtrare,ordinis, & beneficij ſui ſe nouerit periculum incurriſſe. Attendas igitur fili chariſſime noſtrã, & Apo. Sedis tuæ matris affectum,cauſã coactionis inſpicias,& communi utilitati proſpiciens,motui carnis animæ præpone ſalutem, & ſenſualitati pręferas rationem: non apoſtolicæ Sedi regia poteſtate reſiſtens,ſed humilitate deferens filiali:quę in hoc etiam ſalutem tuam procurat pariter & honorem.

Scriptum eſt in eundem modum R. illuſtri Regi Anglorum

Scriptũ eſt ſuper hoc uniuerſis Archiep. Epiſcopis.Abbatib. Priorib. & cæteris eccleſiarũ præl in utriuſq; regis regno cõſtitutis.

N. POTESTATI, ET POPVLO *Spoletan.Baronibus,nobilibus, & uniuerſis fidelibus noſtris, in Spoletan. diœceſi conſtitutis.Vt Cardinali Ro.Pontificis magiſtratus,obtemperent.*

MAgnificauit dñs facere miſericordiam nobiſcum,iuxta qd ſcribitur in Propheta:Cui gratiarum referimus actiones,qd nſq; ad noſtra, & ueſtra tpa reſeruauit,ad q̃ pdeceſſores, tam noſtri, q̃ ueſtri ſummo deſiderio anhelarunt. Ipse.n. qui dat laſſo uirtutem,& his,qui non ſũt fortitudinem,& robur,multiplicat patrimonium B.Petri,portionem uidelicet noſtram deſiderabile,& præclarum hęreditatis noſtræ funiculum,quæ iu oppreſſiõne diu poſita fuerat per uiolentiam occupata,nobis ſperãtibus,ꝙ manus eius abbreuiata nõ eſſet,vt ſaluare nequiret,nec auris eius,ut non exaudiret, aliquatenus aggrauata abſq; uiolentia qualibet, aut bellicoſo congreſſu reſtituit, & bona ad nos multiplicauit fidelium eccleſiæ uoluntatem:ita ut ſcdm Iſaiam, iam dicere poſſe ſperemus,Sedebit populus meus in plenitudine pacis,& in tabernaculis fiduciæ, & in requie opulenta.Sanè qualiter Cõr. Dux quõdam dictus Spoleti, ducatũ Spoletan.in noſtris manibus reſignarit,& ad mandatum eccleſiæ cum humilitatę redierit,

ſlerit,vos non conuenit edoceri: cum il-
le, qui forſan peccatis ueſtris exigentib.
iuxta uerbum Hieremiæ: Super uos gen-
tem robuſtam adduxerant de longinquo,
gentem cuius ignorabatis linguam:poſu
erit uiſitationem ueſtram pacem,& ꝑpoſi
tos ueſtros iuſtitiam priorum timore su-
blato.Própoſiti ſiquidem noſtri,& uolun
tatis exiſtit,ut terra,quam dñs(ut dictum
eſt)ad manus noſtras non in arcu,uel gla
dio confidentes,sola sua ineffabili pieta-
te reduxit,in iuſtitia, & iudicio guberne-
tur,per nos fideliter exequẽtes,quod ſcri-
ptum eſt:diligite iuſtitiam, qui iudicatis
terram,& inimici ueſtri in circuitu ĩ flã-
mentur, dum in deuotione Ro. eccleſiæ,
quæ uerè de se dicere poteſt: Iugum meũ
suaue eſt,& onus meum leue, securi ho-
ſtium sublata formidine fideliter perſiſte
tis.Inde eſt, ꝙ paci, & tranquillitati ue-
ſtrę paterna uolentes solicitudine proui-
dere,dilectum filium noſt.G.S.Marię in
Aquiro Diac. Card. virum utique proui-
dum,& diſcretum,quę inter alios noſtros
fratres speciali charitate diligimus, uo-
bis duximus proponendum, ut ueſtre pa-
cis,& salutis regimen ulterius exequatur
vtranque poteſtatem, spiritualem uideli-
cet,& temporalem ei uice noſtra commi
ſimus,ut dum in eo poteſtás utraque con
uenerit,utraque adiuta per alteram libe-
rius ualeat exerceri.Cui dedimus in man
datis,ut uos tanq̃ eccleſiæ Ro. filios spe-
ciales diligat,& honoret, & ſic iura no-
ſtra procuret,ut aliena non lædat,sed q͛
suum eſt unicuiq; ſtudeat cõſeruare.Vni-
uerſitatem itaq; ueſtram attenta in domi
no exhortatione monentes,vt deuoti,at-
que feruentes in fidelitate Rom.Eccleſiæ
matris,& dominę ueſtræ immobiliter ꝑ-
duretis,per apoſtolica uobis scripta man
dantes,& diſtrictè pręcipientes,quatenus
ipsum,tam,q̃ rectorem ueſtrum, & apoſt.
ſedis legatum eum, debito suscipientes
honore,eiq; tanq̃ personæ noſtrę reueren
tiam, & obedientiam in omnibus exhi-
bentes,mandata eius pariter,& ſtatuta re-
cipiatis humiliter,& irrefragabiliter ob-
seruetis. Non enim quicquid idem lega-
tus ueſter,& rector duxerit ſtatuendum ra
tum habentes,& firmum, auctore domi-
no faciemus inuiolabiliter obſeruari.

In eundem modum poteſtati,et Pop.Reat. Baronibus,nobilibus, & uniuerſis fidelibus in Reatin.diœc.conſtitutis.

In eundem modum poteſtati,& Pop.Fulginat.Baronib nobilibus, & uniuerſis fidelibus noſtris in Fulginat. diœceſis conſtit.

In eundem modum poteſtati,et populo Aſſiſinat.Baronibus,nobilibus et uniuerſis fidelibus in Aſſiſinat.diœc.conſtitutis.

In eundem modum poteſtati,& populo Eugubin Baronibus,nobilibus,& uniuerſis fidelibus noſtris in Eugubin diœc.conſtitutis.

In eundem modum Poteſtati,et populo Perusino,Baronibus,nobilibus, & uniuerſis fidelibus noſtris in Peruſin.diœc.conſti.

In eundum modum poteſtati, & populo Caſtel.Baronibus,nobilibus, & uniuerſis fidelibus noſtris in Caſtellan.diœc.conſt.

In eundem modum Poteſtati,et popul Tudertin.Baronibus,nobilibus & uniuerſis fidelibus noſtris in Tudertin.diœc.conſtitutis.

ILLVSTRI REGI ANGLORVM de capella quadam Cantuarienſi, propter quam Pontificem Rex adierat per literas.

LIteras quas nobis Regia Serenitas
ſuper negotio Cantuarienſi Eccle-
ſię deſtinauit,benignè recepimus,
& earum tenore diligenter inspecto, in-
telleximus celſitudinem regiam sup eo,
quod ſcripserat,fuiſſe per falſi suggeſtio-
nem in pluribus circumuentam·cum bo-
næ memoriæ B.quondam Canturien. Ar
chiepiscopum in conſtructione capellæ
iuxta Cantuarien. de felicis recordatio-
nis Luc.& Vrbani prædeceſſorum noſtro
rum scripserit proceſſiſſe: cùm potiùs i-
dem V. prædeceſſor noſter opus illud per
ſententiam præceperit demoliri, & lo-
cum ipſum maledictum haberi mandaue
rit,& prophanum, ſicut,ex literis eius se
renitati Regiæ poterit manifeſtè lique-
re. Pręterea cum dictus Archiepi. denuo
voluiſſet quæſtionem ſuscitare sepultam,
bonæ memoriæ. N. quondam Cantua-
rienſi. Priorem, cum quibusdam mo-
nachorum,& nunciis ipſius Archiepisco
pi, propter hoc apud Sedem Apoſtoli-
cam conſtitutis, felicis recordationis

Clemens Papa prædeceſſor noſter opus illud de fratrũ cõſilio funditùs demoliri præcepit. Venerabilis uerò frater noſter Vbertus Cantuariẽ. Archiepiſcopus volens in opere damnato procedere, & ſi locum mutauerit, à dicti tũ prædeceſſoris ſui propoſito non creditur receſſiſſe: cũ poſt multiplices inhibitiones ſibi, ex auctoritate apoſtolica factas, pòſt appellationem ſępius interpoſitã ad apoſtolicã Sedem poſt contradictionem dilecto rũ filiorum Cant. Monachorum de bonis Cantuarien. Eccleſiæ in non modicũ eius pręiudiciũ, & grauamẽ (ſicut à multis, & magnis accepimus) in capella de Lamech amplas prębendas ſtatuerit, & in largas ei poſſeſſiones, & redditus aſſignarit: & ad ſtructuram ipſius eccl. ac domorum eius ea parauerit, quæ in utilitatẽ, & decorẽ Cant eccleſiæ ſpõſæ ſuæ potius debuerat cõuertiſſe: quod cũ ad bonę memorię Cœleſtin. Papæ prædeceſſoris noſtri audientiam perueniſſet, quod à dictis prædeceſſoribus noſtris ſtatutum fuerat, ratum habuit, & præcepit ſine cuiuſque refragatione ſeruari: clericos etiam de Lamech, à iuramento de obſeruatione nouæ capellæ dicto B. Cantuarien. Archiepiſcopo præſtito, denunciari mãdauit penitùs abſolutos: & eis diſtrictè fecit iniungi, ne ulterius nouam capellã, uel eccl. de Lamech obſeruarent, nec per ſe, nec per ſuos miniſtrarent, in ea diuina: eos mãdãs eccleſiaſtica diſtrictiõe percelli, qui mandato Apoſtolico cõtrairẽt. Sanè ſi dictus Archiepiſcopus, quid potius expediret, attenderet in Eccleſia Cãtuariẽ. metropoli ſua, quã Beatus Põtifex, & Martyr Thomas ſuo sãguine cõſecrauit, libentius reſideret, & in ſtructura ipſius, uel alijs eius vtilitatibus erogaret, quod in damnati operis cõſtructione diſpergit: à quo & ſi nihil aliud eius cõpeſceret uoluntatẽ, uitatio tñ grauis ſcãdali, quod inde peruenire cognoſcit, cũ debuerat reuocare, cũ ſacra ſcriptura docẽte, debuerit dediciſſe, quod licet opera illa, quæ ſine mortali peccato omitti nõ poſſunt, nõ ſunt pro vitãdo ſcãdalo dimittenda, nec ea debeãt pro ſcãdalo uitando cõmitti, q̃ ſine mortali peccato cõmitti nõ poſſunt: ab his tñ, quæ cõmitti poſsũt ſine mortali peccato pariter, & dimitti, ſit pro ſcãdalo tollẽdo ceſſandũ, & eis ẽt pro uitãdo ſcãdalo inſiſtẽdũ: vnde Apoſtolus in Epiſtola dicit: Si ſcãdalizaretur frater, carnẽ nõ cõmederẽ ĩ ęternũ, & dominus in Euãgelio cõtra eos, qui ſcãdali præſtãt materiẽ: Væ (inq̃t) homini illi ꝑ quẽ ſcãdalũ venit, melius ẽ ei, vt ſuſpẽdatur mola aſinaria ad collũ eius, & demergatur in profundũ. Rogamus igitur ſerenitatẽ regiã, monemus, & exhortamur ĩ dño, quatenus nõ cito moueatur à ſenſũ ſuo, nec facile credat oĩ ſpiritui, aut vſq; adeo detractorib. beneuolũ ꝓſtet auditũ, ut de nobis ſiniſtri aliquid ſuſpicetur, ꝙ aliquẽ, cõtra iuſtitiã grauare velimus, aut iura regni tui, q̃ honeſtati cõueniũt, uacuare. Nouimus.n. ſicut in litterarũ tuarũ exordio expreſſiſti, quid ad officiũ noſtrũ ptineat, & quare ſimus ſup gẽtes, & regna nõ noſtris meritis, ſed diuino munere cõſtituti. Nouimus ẽt, ꝙ nobis incũbit unius cuiuſque iura tueri, & ideò à iuris tramite, nec ĩ hoc, nec ĩ alio negocio volumus fauorẽ cuiuslibet declinare. Nolumus ꝓterea prædeceſſorum noſtrorũ rationabilia reuocando ſtatuta reuocãdi, q̃ rationabiliter facimus, vel ſtatuimus ſucceſſorib. noſtris exẽpla ꝓſtare: q̃ ꝓdeceſſorũ noſtrorũ veſtigijs in ꝑſenti negocio, & adheſimus hactenus, & in poſterũ intẽdimus adhærere: ne ſup crebra mutatiõe ꝓſtemus alijs materiã murmurãdi: quãquã in literis tuis, ad falsã ſuggeſtionẽ expreſſeris, ꝙ in hoc negocio à ueſtigijs ꝓdeceſſorũ noſtrorũ uidemur ꝓpropere receſſiſſe, nõ ſolũ iura regni tui nõ lædere; immò ẽt minores quoslibet ĩ regno Anglię cõſtitutos, ĩ ſuis iuſtitijs cõfouere: ac ideo ſolicitè ꝓcauere ĩtẽdimus ne minores à maiorib. opprimãtur. Q̃d. n. de cõſuetudine regni Anglorũ ꝓcedere regia ſerenitas ꝑ ſuas literas ĩtimauit, ut liceat tã Eps q̃ comitibus, Baronibus, Eccleſias in feudo ſuo fundare: Laicis q̃dẽ princib. id licere nullatenus denegamus, dũmõ dęceſani Epi eis ſuffragetur aſſeſus, & ꝑ nouã ſtructurã ueterũ Eccl. iuſtitia nõ lædatur. Sed ex hoc opere uidetur Cãtuariẽ. Eccl. dignitas ex parte nõ modica

modica deperire, cum non referat, quod ad remotiorem locum trăſfertur, eadem contradictionis cauſa durante. Vtinam ei diuina bonitas inſpiraſſet, vt non de alieno, ſed proprio conſtrueret Eccleſiă, in qua regulares canonicos inſtitueret, qui ſuum domino iugiter impenderent famulatum. Cùm autem te ſicut ſpecialẽ Eccleſiæ filium, & catholicum Principẽ ſyncero in domino diligamus affectu, nec tuæ uelimus poſtulationi (quantum cum Deo poſſumus) aſſenſum apoſtolicum d enegare, iuxta petitionem regiam in negocio memorato procedere differemus, donec dicti Archiepiſcopi nuncij, noſtro ſe conſpectui repræſentent, niſi forſan ex malitiam ſuam abſentiam diutiùs procurauerint. Verùm cùm ad iudicium uentum fuerit, nec declinabimus ad dextram nec ſiniſtram, nec ob gratiam, aut fauorem cuiuslibet, à iuſtitię tramite recedemus: qui & iuſtitiam proſequi cupimus, & prompti ſumus (ſecundum Apoſtolum) inobedientiam omnem ulciſci, cùm acceperimus tempus iuſtitiam iudicandi.

VNIVERSIS ABBATIBVS ciſtercien. ordinis in generali Capitulo conſtitutis, vt pro Pontefice ardenter orent & Abbatem Sambucinum, ſeculis verbũ Dei prædicantem, habeant pro excuſato.

IN naui noſtri Piſcatoris, gubernatoris gerentes officium, dum intumentium fluctuum tempeſtates elidimus dum inſurgẽtium uentorum rabiem euitamus, ex noſtra quaſi prorſus infirmitate deficimus, niſi uos, & alij, qui relictis retibus, & naui pauperem Chriſtum, pauperes imitamini, & cum ipſo undas maris ueſtigio ſicco calcatis, ueſtris nos iuuetis orationibus apud ipſum, qui cum imperat uentis, & mari, aquilonem conuertit in auſtrum, & tempeſtatem redigit in trăquillum. Licet enim iuxta teſtimonium ueritatis, iugum domini ſuaue ſit, & leue onus ipſius, inſufficientia tamen noſtra preſſa grauitate paſtoralis officij, & emergentium negociorum multiplicitate grauata, dum cum Martha circa frequens ſatagit miniſterium, nunc obſcuræ quæſtionum elucidans, & certo in ambiguis uſa reſponſa, nunc difficiles nodos cauſarum iuſtę diffinitionis manu diſſoluens, nunc malignorum incurſus refrenans, nunc humilibus clipeum Apoſtolicæ protectionis indulgens, & quaſi ſe totam impendens negocijs aliorum, niſi uos qui cũ Maria ſedetis iuxta pedes domini audientes uerbum ipſius, & ſuaues, Rachelis fouetis amplexus, immo, qui ſcala orationis continuę nubes transcendites cęlorũ intima penetrantes, nõ ſolũ cęleſtes delitias, verũ etiã cęleſtiũ delitiarũ auctorẽ, panẽ cęleſtẽ, infirmorũ ſalutẽ, remediũ oppreſſorũ, naufragãtiũ portũ, ſpẽ fideliũ, militãtiũ brauiũ, morientiũ uitã, & Eccleſiæ ſpõſum. Verùm ſcilicet Salomonẽ in diademate, quo coronauit eũ mater ſua oculis cõtẽplatiõis inſpicitis, defectũ noſtrũ ſãctis orationibus ſupleatis, uix tolerare poterimus paſtoralis onera grauitatis, quin potiùs tãtę ſolicitudinis ſuccumbemus. Nouimus.n.ꝙ ab eo plus exigitur, cui plus cõmittitur, & cũ augentur dona, rationes ẽt creſcũt donorũ: ꝓp quod tãtò amplius ueſtris orationib. nos credimus indigere, quantò maior nobis eſt ſolicitudo cõmiſſa, & ad ſuperiorẽ ſumus, immo ſupremũ eccleſiaſticæ dignitatis apicẽ (licet inſufficientibus meritis) exaltati: cum ſecundum Apoſtolum inſtãtia noſtra ſit omniũ eccleſiarũ ſolicitudo cõtinua. Nouimus etiã, ꝙ multũ ualet deprecatio iuſti aſſidua, cum puras manus ſine diſceptatione leuat ad Deum: & quantò magis in conſpectu domini, orãdo humilius ſe proſternit, tantò ſe amplius ad eũ dominus exaudiendum inclinat, & ipſum uincinius, & familiarius, intuetur. Ipſe etenim humilia reſpicit, & alta à lõge cognoſcit: qui ſuperbis reſiſtit, humilibus aũt dat gratiã. Nouimus præterea in Euãgelio eſſe ſcriptũ: Petite, & accipietis: quærite, & inuenietis: pulſate, & aperietur uobis, & paulo pòſt: Omnis enim qui petit accipit: & qui quærit inuenit: & pulſanti aperietur: qui petit fide, accipit uitã: qui quęrit ſpe, inuenit uiã: qui charitate pulſat, ei ueritas apitur, illa uidelicet, quæ de ſe dicit: Ego ſum uia, ueritas, &

vita. Rogamus igitur uniuerſitatem veſtram, monemus, exhortamur in domino, quatenus inſufficientiam noſtram ex humana infirmitate penſantes, præter generalem illam orationem, quam pro nobis effundit uniuerſalis eccleſia in orationibus ueſtris, memoriã noſtri ſpecialiùs habeatis: ut ille, qui ad apoſtolatus officium nos uocauit ad ſalutem noſtra, & commiſſorum regimini noſtro populorum profectum, nos illud implere cõcedat & defectum noſtrum ſuo dignetur omnipotentatu ſupplere: qui dat omnib. affluenter, & non improperat, taliter in ſuorum nos dirigens obſeruantiã mãdatorum, ut uita noſtra luceat ſubditis ad exemplum, & verbũ proficiat ad doctrinam. Petite, ut ſpiritũ uitę nobis d:s benignus infundat, & gratiã ſuã in nobis multiplicare dignetur, Quærite, ut qui Petro porrexit dexteram naufraganti, & ne mergeretur erexit uiam nobis ſalutis oſtendat, & erigat: ne ſæcularibus negociis ultra quàm expedit immergamur. Pulſate, ut intelligentię nobis ueritatem aperiat. & ſic dirigat greſſus noſtros, in ſemitis ſuis ut non moueantur veſtigia noſtra, quinimmo lucerna pedibus noſtris uerbum eius exiſtat, & ſic actus noſtros in ſua pace diſponat, ut eã ſemper meditemur interiùs, & exteriùs operemur, quæ nobis & ſubditis noſtris in pręſenti proueniant ad quietem, & ad uitã in futuro proficiat ſempiternã. Nos.n. quã tũ cõceſſerit dominus profectib. veſtris, imminere diligenter intendimus, & uobis in neceſſitatibus ueſtris poterter adeſſe, ac contra malignantium impetus apoſtolica protectione præſidium indulgere: quod tunc libentiùs exequemur, cùm ueſtris nos ſenſerimus precibus, & meritis adiuuari Dignum eſt enim ut pro nobis uniuerſalis Eccl. preces effundat, & inſufficientiam noſtram orationibus releuet, qui ad uniuerſorum Chriſti fideliũ regimen diuino numine deputari, ex iniuncti nobis officij debito uniuerſorũ cogimur onera ſuſtinere: Ad hæc cum dilectum filium noſtrum Abbatem de Sãbucin de fratrum noſtrorum conſilio ad proponendum uerbum domini populis Sicilię, ac eos citãdos ad obſequium crucifixi duxerimus deſtinandum, ipſum habere uos rogamus, & uolumus excuſatũ, tepore quem cauſa domini auctoritas mandatoris, & utilitas communis etiã, ſine literis noſtris ſufficienter excuſant.

Datum Reat IIII. Cal. Aug.

OCT. HOSTIEN. EPISCOPO, *vicario noſtro de conſecratione altarium, ex mandato D. Petri Apoſtoli.*

Paucis diebus ante noſtrũ ab urbe receſſum, ſacerdos qdã ætate lõgęuus, timoratus (vt creditur) ad pſentiã noſtrã acceſſit, ſecreto proponens, ꝙ in uiſione nocturna per ſomniũ ei apparuit, Beatus Petrus Apoſt. dicẽs: Accede ad Põt. Innocẽt & ex mea ſibi parte ſignifica ꝙ à natiuitate ſua quaſi filiũ illũ dilexi, & ꝑ diuerſos gradus promotũ in mea tãde ſede cõſtitui Quia pp, & ipſe decorẽ, & honorẽ domus meæ debet diligere, ſtudioque uigili promouere. Sciat ergo, quod in Eccle mea pauca ſunt altaria cõſecrata: unde cõtingit, ꝙ in altaribus diſſecratis diuina miſteria celebrãtur: faciat igitur ea ſaltẽ cũ debita reuerẽtia cõſecrari, ſuper quę nouit frequẽtiùs officiũ celebrari diuinũ. Verũm cũ ſemel, & iterũ eadẽ ſibi fuiſſet uiſio reuelata, nec ipſe, ꝙ mãdabatur impleret, tertiò eadẽ idẽ Apoſtolus, uelut offenſus intulit dicens: Quia meũ obaudiſti mãdatũ, ego tuũ tibi tollã auditũ. Ex tũc ita ſurdus effectus eſt, ut penitùs nõ audiret. Gemens ergo vehemẽter, & plorãs ad cõfeſſionẽ B. Petri deuotus acceſſit, cũ lachrimis poſtulãs, ut miſertus ſibi reſtitueret auditum, quia mandatum ipſius illicò adimpleret: quo per Dei miſericordiam exaudito, quod acciderat ei, nobis per ordinem indicauit. Licet aũt ſecũdũ apoſtolũ, nõ ſit credẽda oĩ ſpiritui, quia tñ in tali negocio Angelus ſathanę non transfiguraret ſe in Angelũ lucis, & meliùs eſt piè credere, q̃ temerè dubitare, cum honeſtum ſit, quod proponitur faciendum, & ſi uerum non eſſet, ꝙ aſſeritur reuelatum, fraternitati tuæ, de qua plenam fiduciam obtinemus, per

apoſt.

apoſt. ſcripta mandamus, quatenùs altaria Philippi & Iacobi, Simonis & Iudę, Beati Gręgorij, & ſancti Andreę, quę diſſecrata dicuntur, tu ipſe conſecres, uel per alios auctoritate noſtra facias conſecrari. Credimus enim, quòd ex hoc nobis fructus æternæ retributionis accreſcet.

CONSVLIBVS MEDIOLANEN. quod paſſaguerra. iuſtè fuerit excommunicatus.

SVper negocio Paſſaguerræ, pro quo nobis ſæpe ſcripſiſtis, dicentes, quòd ex leuibus cauſis cùm excommunicari mandauimus, undè contra nos graue ſcãdalum eſt ſubortum, licet illud uobis reſpõdere poſſemus, quod legalis ſanxit auctoritas: quia uidelicet inſtar ſacrilegij eſt de factis Principis iudicare, *illum* tñ in noſtra reſponſione magis uolumus imitari, cuius (licet indigni) locum tenemus; qui Iudeis obloquentibus non eſt dedignatus pro ſe reddere rationem, inter cætera dicens: Si malè locutus ſum, teſtimonium perhibete de malo, ſi benè cur me cæditis? Nos enim licet flagello linguæ veſtrę cædamur, quia tamen ſecũdum Apoſtolum pro minimo nobis eſt, vtrum à uobis, aut ab humano die fuerimus iudicati, dummodo noſtra nos conſcientia non remordeat, non timentes ſcandalum contra ueritatem ſubortum: cùm ueritas non ſit relinquenda pro ſcãdalo, teſte ueritate; quæ cùm ei ab Apoſtolis diceretur: Scis quia Iudæi audito hoc uerbo ſcandalizantur? Reſpondit: Sinite cæci ſunt duces cæcorum: ad excuſationem noſtram, id vobis duximus reſpõdendum: quòd cum prædictus P. fuiſſet à nobis multipliciter honoratus, in tãtam prorupit audaciam, ut contra uerbũ ſuũ, quòd pòſt pronunciationem noſtram publicè protulit in conſiſtorio exclamãdo, Iuſtus es domine, & rectum iudiciũ tuũ, non ſit ueritus, non ſolum coram aliis, ſed etiam coram nobis multoties replicare quod Mediolanen. eccleſiam iniuſtè grauauimus. Cuius auſum ſacrilegũ cũ multoties benigna quadam diſſimulatione tulerimus patienter, ex patientia noſtra factus audacior coram, fratribus noſtris non expauit ponere os in cœlũ, id ipſum quod dixerat replicando ſuperbè. Nam licet peccatores ſimus, & nati de peccatoribus, illius tamẽ vices exercemus in terris, qui peccatũ nõ fecit, nec inuentus eſt dolus in ore eius, qui honoratur, cũ honoramur, cõtemnitur, cũ cõtemnimur, ipſo teſtante: Qui uos ſpernit, me ſpernit, &c. Idẽ etiã Paſſaguerra iniquitatem addens iniquitati, cũ nõ ſolũ cauſidicus, ſed procurator eſſet in cauſa, quę uertitur iter uenerabilẽ fratrẽ noſtrũ. N. Mediolanen. Archiepiſcopũ, & dilectum filium Abbatem de Scozul poſt acceptam diu deſideratam ſentẽtiã, poſtulauit à nobis licẽtiã redeundi, nolẽs (vt credimus) per excogitatæ malitię ſubterfugiũ proceſſum iuſtitiæ contra miſerũ illud monaſterium impedire, ſicut id ipſum pòſt ſententiam uenerabilis fratris noſtri. N. Veronen. Epiſcopi ſanctę Romanę eccleſiæ Card. fuerat procuratum. Sed nos qui (ſecũdum apoſtolum) ſapiẽtibus ſumus, & inſipientibus debitores, uolentes eidẽ monaſterio (ſicut iuſtũ fuerat) prouidere, nõ ſolũ ei negauimus licentiam redeundi, uerumetiam diſtrictè præcepimus, ut moram facere ꝓdicto Abbati de Scozula reſponſurus: qui præceptũ noſtrũ cõtemnẽs, ſine licentia redire præſumpſit: cùm cautum ſit in ſacris canonibus, ut ipſius canonis uerba ponamus: aliquem ex his tribus criminibus excomunicari debere. Cùm ad ſynodum uocatus uenire canonicè contemnit, aut ſi pòſtquam illuc uenerit ſacerdotalibus reſpuit obedire præceptis, aut ſi antè finitam cauſæ ſuæ examinationem à ſynodo abire pręſumit. Ad maiorem autem cumulum iniquitatis ipſius (ſicut ex literis ueſtris accepimus) præſumit aſſerere, quòd ipſe in prædicta cauſa non extitit procurator, cũ huiuſmodi falſitatis ex literis pronũciationis noſtræ partibus, quas ipſemet ad dictum Archiepiſcopum reportauit, apertè ualeat denudari: quę continent manifeſtè prædictum P. fuiſſe procuratorem ad cauſam prędictam. Ipſe ... quaſi pœnitens de commiſſo, ſed pertinax in malitia ſcand... contra nos

nititur ſuſcitare, culpam ſuam in noſtram uolens iniuriam retorquere Licet autem (ſecundum apoſtolum) omnem inobedientiam prompti ſimus ulciſci, volentes tamen eum corripere in ſpiritu lenitatis, ſępe dicto Archiepiſcopo veſtro mandauimus, vt infra quindecim dies reciperet ab eo iuratoriam cautionem ſatiſfaciendi nobis de commiſſis exceſſibus, vel infra quindecim alios compelleret eum ad præſentiam noſtram ſatiſfacturum accedere: quod ſi neutrum efficeret, excommunicationis eum uinculo innodaret. Sanè ſi præmiſſa uerba canonis attendatis, non ſeueritatem, ſed beniguitatē exhibuimus circa ipſum: & ecce quanta ſit eius in hoc facto diſcretio, liquido poteſtis aduertere: cum ſuam ante excommunicationem per ſe potuit efficere, quod poſt excommunicationem per alium ſibi fieri deprecatur, uidelicet ut recepta iuratoria cautione mereatur abſolui. Quia verò Ciuitatem ueſtram ſpeciali quadam prærogatiua diligimus, & ſi non debueritis ſiniſtra de nobis dicere, vel etiam cogitare, ueſtris tamen precibus inclinati, Archiepiſcopo ueſtro mandamus, vt recepta ab eo ſecundum formam eccleſiæ iuratoria cautione, munus ei abſolutionis impendat: mandans ei ſtatim ex debito iuramēti, quatenus infra menſem noſtro ſe conſpicui repræſentet: ut unde ſine licentia præſumptuoſus abſceſſit, illuc ex obediētia ſatiſfacturus accedat: quod ſi facere fortè contempſerit, eum, & pro præmiſſis exceſſibus, & reatu periurij in prædictam excommunicationis ſententiam reducere non poſponat. Monemus igitur prudentiam veſtram, & exhor. in domino, quatenus carnalis effectus non extinguat in uobis igniculum rationis, cum nos in hoc facto, nō tam noſtram, quam Ieſu Chriſti proſequamur iniuriam: cum ex debito ſuſcepti regiminis teneamur, vt iuxta ſacrorum patrum ſtatuta neruos ſeueritatis eccleſię non patiamur propha na facilitate diſſolui.

Scriptum eſt ſuper hoc Archiepiſcopo Mediolanen.

HOMINIBVS DE MONTE Flaſcone fidelibus noſtris De traditione caſtri, & bonorum quorundam, vt pro eccleſia decertent.

Licet ad fidelitatem Eccleſiæ Romanæ, quaſi nouiſſimi redieritis, ſperantes tamen, quod in ea quaſi primi ſemper exiſtere debeatis, ſpeciale gratiam vobis duximus faciendam: cum caſtrum Montis flaſconis ad ius, & proprietatem Eccleſiæ Romanæ ſpecialiter pertinere noſcatur: Ea propter dilecti in domino filij medietatem paſſagij uobis cōcedimus, vt milites ueſtri ſemp in equis, & tam ipſi, quam pedites in armis ſint pro ſeruitio noſtro, & Caſtri defenſione parati: ita quod præter ipſius Caſtri negocium de mandato noſtro pro ſeruitio Eccleſiæ procedentes, equos, & arma ipſos amittere fortè contigerit, faciemus ea iuxta curiæ conſuetudinem emendari: bonas quoq; conſuetudines antiquas pariter, & modernas communiter obſeruatas, nobis auctoritate apoſtolica confirmamus: Cum Philippo uerò non conuenientus finaliter, quin caſtrum ipſum quietem Eccleſiæ Romanæ dimittat. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ conceſſionis, & confirmationis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Siquis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis dei, & beatorum apoſtolorum Petri, & Pauli, & noſtram ſe nouerit incurſurum.

Poſitum eſt in optione eorum, ſi mallent prædictam medietatem paſſagij pro munitione Caſtri.

ABBATI SANCTI PROCVLI, & magiſtro Lanfranco canonico Bononien. De cauſa quandam Matrimoniali.

Cap. 1. extra ut lite non cõteſt. 1. 14.

AD hoc Deus in Apoſtolica ſede conſtituit totius eccleſiæ Magiſtratum, vt quia ſecundum ſcripturæ ſententiam fecit Deus hominem rectum, ſed ipse ſe infinitis miſcuit quæſtionibus, ad eam nodi quæſtionum diſſiciles referantur, ſuo recto iudicio diſſoluendi. Ad apoſtolatus quippe noſtri noticiam literarum ueſtrarum inſinuatione peruenit, quòd cùm cauſa, quæ inter. Ca & B. vxorem eius vertitur, a dilecto filio noſtro. G. Sanctæ Mariæ in Porticu diacon. Card. tunc Apoſtolicæ ſedis legato, vobis commiſſa fuiſſet ſine debito termi nanda, uiro ipſo ad uos ad inſtãtiam mulieris ſæpius conuocato, tandem. Ca. patruum ſuum in cauſa ipſa coram uobis conſtituit reſponſalem: quia aſſignata ſibi die, ut libello reſponderet uxoris, quo uirum à ſeparatione thori, & ut dotem ſuam reciperet, de adulterio accuſabat: donec aduocatus eius, qui abſens erat, rediret, inducias poſtulauit: quibus ad diem certam obtentis, iterum propter candem cauſam dilationes ſimiles impetrauit. Cùm autem tertio dilationes huiuſmodi cum inſtantia petens, obtinere non poſſet, publicè proclamauit, ſe nunquam coram uobis aliter reſponſurum, nec quòd aliter ſuam vobis præſentiam exhiberet. Vnde duobus ferè menſibus ſic impedito cauſæ principio, & progreſſu, cum uobis dictus procurator illudere uideretur, teſtes mulieris habito conſilio recepiſtis, & allegationibus inſuper præbuiſtis auditum. Quo facto dictus procurator, ad præſentiam veſtram accedens dixit ſe reſpondere paratum uelle negocio intereſſe: qui ſibi die ſtatuta cum crederetur libello, de quo præmiſimus reſponſurus, reſtitutionem uxoris ex parte uiri priùs fieri poſtulauit: & ne ſecùs fieret, ad ſedem apoſtolicam uocem appellationis emiſit. Verum quia mulier ipſa dicebat ſe virum habere ſuſpectum, uel quia in domo eius coacta fuerat ſe adulteratam cũ pluribus confiteri, vel quia meretricem publicè detinebat, ex qua etiam prolem ſuſceperat, ſicut euidentia facti, & fama viciniæ demonſtrabat: ſuper quo etiam teſtes produxerat, & alios parata erat ad hoc ipsum probandum inducere: ab ipſo procuratore quæſiſtis, an vellet de mulieris impunitate cauere: qui dixit ſe ſuper hoc de conſilio reſponſurum. Sed ad diē ſtatutam, neque reſpondit, neq; ſe ueſtro conſpectui preſentauit: quin etiam ad alium diem citatus ſe aſſeruit, ne priùs aduocatus eius rediret, nullatenus reſpõſurum, ſicut nuncius veſter iuramento firmauit. Vnde iterum teſtes mulieris de prudentum conſilio recepiſtis, & atteſtationibus publicatis diligenter audiſtis, quæ fuerũt ipſius nomine allegata. Quia verò cum deferenda ſententia cum uiris prudentibus tractaretis, diuerſorum inuenistis diuerſa conſilia: quibusdam dicẽtibus appellationi ſimpliciter deferẽdum; aliis autem appellationi deferendum nõ eſſe, nonnullis etiam aſſerentibus appellationem nullatenus tenuiſſe, cum mulier non ſit uiro reſtituenda ſuſpecto, niſi de impunitate ſufficienti preſtita cautione: vos in tanta uarietate nos conſulere voluiſtis, qualiter eſſet in hoc negocio proceden. Nos ergò conſultationi veſtre de fratrum noſtrorum conſilio taliter reſpondemus, quòd licet ordo iudiciarius in aliis controuerſiis obſeruandus, in matrimonialibus cauſis non vſquequaque ſeruetur, quia tamen in præſenti negocio, non eſt actum de fœdere matrimonii, ſed de crimine adulterii, per quod ad ſeparationem coniungum, non ad coniũctionem intenditur, cum lite non conteſtata teſtes fuerint recepti, & atteſtationes etiam publicatæ, ſiue deferendum, ſiue non deferendum appellationi fuiſſet, non eſt ad diffinitiuam ſententiam procedendum: potuit tamen præfatus Ca. propter contumaciam excommunicationis uinculo innodari.

Datum Peruſii. XV. Cal. Octob.

N. LEMOVICEN. EPISCOPO, & Abbati Sancti Eparchii Engoliſmen. vt ablata eccleſiæ bona, detentique reditus reſtituantur.

VFnicus ad præſentiam noſtrā dilectus filius. I. Petragoricen. decanus cōtra P. de Rocenat. & S. Archidiac. Petragoricen. G. & Ar. Diac. quæſtionem intendit, aſſerens, quod cum decanatum ipſius eccleſię, per donationem dilecti filij noſtri Ior. tt. Sanctæ Pudentian. presb. Card. tunc in partibus illis apoſtolicæ ſedis legati, de aſſensu epiſcopi & cap. loci. Illius canonicè fuiſſet adeptus, ipſi redditus, & alia bona, quæ prædeceſſores ipſius decani per XL. annos, & amplius pacificè tenuerunt, in eius ꝑiudicium detinent occupata, & reddere cōtradicunt: cuius aſſertione A. clericus, qui ex aduerſa parte procurator, ad ſedē apoſtolicam fuerat deſtinatus, inficiabatur omninò, dicens, quòd ea, quæ illi, ꝓ quibus uenerat, poſſidebant, nullatenus idem Decanus, uel prædeceſſores eius decanatus nomine tenuerunt. Quia igitur ſuper his nobis ueritas nō poterat denudari, de utriusq; partis aſſensu, diſcretioni ueſtrę per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus ſi præmiſſis ueritas ſuffragatur, memoratos Archid. & alios prædictorum redditũum detentores, ad reſtitutionem illicitè detentorum, per cenſurā eccleſiaſticā, ſicut iuſtũ fuerit, appellatione poſtpoſita, cōpellatis t auditur ſiquid fuerit quæſtionis & appellatione remota fine debito deciſuri. Teſtes autem, &c. Nullis literis obſtātibus, ſi quæ apparuerint præter aſſensũ partium à ſede apoſtolica impetratæ. Dat. Reat. II. Id. Aug.

N. ARMACHAN. ET. N. CESſellen. Archiepiſcopis, & N. Epiſcopo Laomen. De electione Epiſcopi Roſcenſis.

CVm olim D. clericus ad ſedem apoſtolicam de Hyberniæ partibus acceſſiſſet, bonæ memoriæ. C. pp. prædeceſſori noſtro diuerſas diuerſorum prælatorum Hybernien. literas præſentauit: quibus ſe aſſerebat in Epiſcopum fuiſſe Roſcen electum. Cũmq; nullus appareret, qui aliquid proponeret contra eum, dictus prædeceſſor noſter ei per bo. me. A. Albanen. Epiſcopum munus fecit conſecrationis impendi, & ad ſuam eum remiſit eccleſiam conſecratum. Poſtmodum verò dilecti filij Flor. & E. Monachi ad eiusdē prædeceſſoris noſtri præſentiam acceſſerunt: quorum uterq; ſe aſſeruit a Canonicis eccleſiæ Roſcen. electũ, ſed idē. F. quod prædictus. D. ad eandem eccleſiā fuiſſet apud Se. ap. quam per falsas literas circumuenerat, cōſecratus, expoſuit: ꝓp quod idem prædeceſſor noſter cāmcorũ uobis fratres Caſſelen. & Laome. Epiſcope ſub ea forma commiſit, ut de forma, & proceſſu electionis memorati. D. ſolicitè quæreretis: & ſi eũ electũ canonicè fuiſſe conſtaret, ipsum faceretis pacifica poſſeſſione gaudere: alioquin inter ꝑdictos I. & E. audiretis cauſam, & cuius electionem canonicam, & magis rationabiliter factam inueneritis, ratione præuia curaretis alterius electioni præferre: ac tu frater Caſſellanen alterum eorum, quem rationabiliter duceres confirmandũ, in Epiſcopum conſecrares. Verum (ſicut ex literis ueſtris accepimus) cũ dictæ commiſſionis uobis fuiſſent literę ꝑſentatæ iuxta tenorem earum, primo de electiōe prędicti. D. inquirere voluiſtis. Sed cùm à uobis tertio citatus, ueſtro ſe noluiſſet conſpectui pręſentare procedentes in cauſam, tam ex teſtimonio cleri, & populi Roſcen eccleſiæ, quàm aſſertione illuſtris Regis Corcaiæ, & prælatorũ ipſius Prouinciæ de prędicto F. electionē fuiſſe celebratam canonicè didiciſtis, & eam poſtmodum auctoritate curaſtis apoſtolica cōfirmare: præſertim cùm decan. Archidiacō. Cantor. Theſaurarius, & totus clerus, & populus Roſcē. eccl. dictum D. ſe non elegiſſe conſtanter aſſererent, nec de prędicti E. Monachi electione aliquatenus cogitaſſe. Interim autem memoratus D. ad apoſtolicam ſedem accedens, & nullam penitùs de commiſſione prædicta, uel etiam de prædictorum electionibus faciens mentionem, nobis ſuggerere non expauit, quod cùm ad Roſcen. diœceſim cum prædictis prædeceſſoris noſtri literis remearet, ſupradictus Rex Corcaiæ ipſi fecerat inhiberi, ne diœceſim, vel eccleſiam Roſcen. intraret, donec ei certam ſolueret, uel ſaltem promitteret pecunię quantitatem. Cùm au-

tem

tè poſtmodum amici eius, præter ipſius conſcientiam certa Regi munera promiſiſſent, ipse ad Eccleſiam ſuam admiſſus, in ea per annum dimidium miniſtrauit. Sed cum promiſſam ab amicis ſuis pecuniam noluiſſet exoluere, Rex ira commotus decano mandauit, ut ei reuerentiam nullatenus exhiberet, qui licet dicto D. iuramento teneretur aſtrictus, quia tamè ab eo pro filio ſuo adhuc paruo archidiaconatum non potuit obtinere, quinta feria maioris ebdomadæ, oleum quod benedici debuerat, furari pſumpſit, & quamuis propter hoc ab eo fuerit excommunicationis uinculo innodatus, nihilominus tamen tertia feria ſeptimanæ ſequentis Roscen. eccleſię libros ſurripuit, & ad regem contra ipsum se transferre minimè dubitauit. Quorum duorum moleſtiis fatigatus, terra ipſius regis coactus exiuit. propter quod a nobis, ad uenerab. fratrem noſtrum Fernen. Episcopum & coniudices ſuos literas impetrauit: qui memoratum Regem diligentius inducerent, & monerent, ut ipsum ſine alicuius exactione pecunię ad eccleſiam ſuam ſecurè redire permitteret, & ad adminiſtrationem episcopatus, tam in temporalibus, quàm spiritualib. exercere: alioquin eum excommunicationis uinculo innodarent, & terram eius ſubicerent interdicto neutram relaxaturi sententiam, donec super receptione ipſius mandatum apoſtolicum adimpleret: memoratum quoq; decanum, ſi eis de præmiſſis conſtaret ab officio, beneficioq; suspensum, ad sedem apoſtolicam uenire compellerent, & donec reſipisceret, excommunicatum facerent publicè nunciari. Præterea contra Episcopum Corcaien & F. Monachum literas impetrauit, aſſerens eundē Episcopum iura Roscen. eccleſiæ detinere, ac eundem F. monachum, in Archid. & clericos manus inieciſſe temerè uiolētas. Cęterum eodem D. a nobis cum huiusmodi literis recedente ferè poſt trium menſium spatium dictus F. monachus ad sedem apoſtolicam acceſſit, & ex parte ueſtra nobis literas præsentauit: quæ qualiter a nobis in commiſſione prędicta proceſſum fuerat, continebant. Cum fratribus igitur noſtris habito ſuper hoc diligenti tractatu, timētes, ne ſicut prædeceſſor noſter dictus per literas, quas idē D. ei præsentauerat, dicitur circumuentus, nos etiam circumueniri cōtingeret, per literas ueſtras nobis ab eodem monacho pręsentatas, uolentes adhuc misericorditer agere cum absente, ut & eius malitia fortiùs conuincatur, dictum F. Monachum ad uos cōmuniter duximus remittendum fraternitati ueſtrę per Apoſtolica scripta diſtrictè præcipiendo mādates, quatenus eo non obſtante, quod eius fuit electio confirmata, ſępè dictum D. ſi in Hybernia poterit inueniri, legitimè citetis ad causam, & facultate ſibi defenſionis indulta; ſolum Deum habentes p̄ oculis, in causa ipsa canonicè procedatis: quod ſi forsan in Hybernia inuentus non fuerit indulto ei unius anni spacio, ex quo ad nos, & ſi non uerbo facto, tamē intelligitur prouocaſſe arrepto itinere ad sede apoſtolica ueniēdi, dicto. F. adminiſtratione Roscē. dięceſis tā spiritualibus, q̄ tēporalib. auctoritate freti apoſtolica committatis: quo elapso eum non differatis in Episcopum, ſicut canonicum fuerit, consecrare. Si uerò prędictus D. inuentus in Hybernia & citatus legitimè infra tres menſes ueſtro se conspectui denuo contempſerit præſentare, ad consecrationem p̄dicti F. ſicut dictum eſt, omni contractione poſtpoſita, procedatis. Ne autem per appellationis, vel recusationis ſubſidium ueſter poſſit impediri proceſſus, partibus, omnem appellationis, & recusationis penitùs interdicimus facultatem: ne contingat Roscen. eccleſia quæ ferè triennio iam uacauit, diutiùs carere paſtore adhuc nobis fratres Archiepiscopi per apoſt. scripta mandamus, & diſtrictè præcipimus, nobilis uiri. N. Comitis de Mauritania uel cuiusquam secularis poteſtate, gratia, uel timore p̄termittatis vlterius, quin electos canonicè cōfirmetis: confirmatis, p̄ut ad nos pertinent, ſine dilatione qualibet cōsecrationis beneficium impenſuri, ne plus uideamini homini, quam Deo deferre. Quod ſi omnes, &c. duo ueſtrū, &c.

Datum Perusii. XV. cal. Octobris.

HOMI-

HOMINIBUS SANCTAE Agathes.

CVm à nobis petitur, &c.uſque ad verbum Annuentes.Ad inſtātiam dilecti filij G.de Labro ſubd.noſtri rectoris Maſan.a.ſ.l.antiquas rationabiles,& approbatas cōſuetudines ueſtras, & hactenus obſeruatas,auctoritate uobis apoſtolica confirmamus, &c. Nulli ergò,&c.Datum Peruſij.XI. cal. Octob.

CAPITVLO CLERO, ET populo,tam ciuitatis, quam diæceſis Lethglēnen. De electione & conſecratione Epiſcopi Lethglennenſis.

Ex literis uenerabilium fratrū noſtrorum.N.Ardinacha.N.Caſtellen.Archiepiſcorum.N.Oſeriæ,& N.Dariē.Epiſcoporum,& ueſtris accepimus,quod Eccleſia ueſtra paſtore uacante, in uenerabilem fratrem noſtrum I.nunc Epiſcopum veſtrum,tunc autem Roſſeuall. Abbatem vnanimiter cōueniſtis electionem de ipſo canonicè celebrantes. Quia uerò uenerabilis frater noſter.N.Dublinen.Archiepiſcopus metropolitanus ueſter à ſua diœceſi,& Eccleſia exulabat,nec ideò ad eum ſuper hoc recurrere potuiſtis,electionem veſtram dicto Archiepiſcopo Caſtellen. tum Apoſtolicæ ſedis legato curauiſtis humiliter præſentare:qui eam auctoritate, qua fungebatur Apoſtolica confirmauit. Sed propter contradictionem Ademū di de Vallon.official. nobilis uiri comitis de Mauritania electo ipſi cōſecrationis noluit beneficium exhibere. Nos igitur electionem ipſam canonicam attēdētes,& de perſona celebratam idonea,& à præfato Archiepiſcopo confirmatā,quorum primum, & ultimum ſufficiēter per prędictas literas,& quarundam perſonarum, quas ſecū habebat teſtimonia, quæ ad maiorem cautelam ſub iuramento recepimus,probatur:de ſecundo uerò p examinationem perſonæ apud ſedem Apoſtolicam uobis factam conſtitit, manifeſtè confirmationem ab eodem Archiepiſcopo factam, ratam habuimus,& electū ipſum noſtræ humilitatis miniſterio curauimus in Epiſcopum conſecrare. Eum ergò ad gerendam Eccleſiæ ſuæ ſolicitudinem, ad eādem remittentes Eccleſiam conſecratum,uniuerſitati ueſtræ,per Apoſtolica ſcripta mandamus atque præcipimus, quatenus eum recipientes humiliter,& deuotè tanquam paſtorem, & Epiſcopum animarum ueſtrarum honorare curetis, & de uniuerſis iuſtitijs ad eū ſpectantibus ei ſine dilatione qualibet reſpōdere: ſtatuta,& mandata ipſius recepturi humiliter, & inuiolabiliter ſeruaturi. Datum ut ſupra.

NOBILI VIRO. N. COMITI DE mauritania.vt Eccleſiaſticam libertatem, & priuilegia non perrumpat.

QVod contra Deum,& Eccl. libertatem per officiales tuos, in animę tuę perniciem,in cauſis ſpiritualibus indebitam tibi iuriſditionem vſurpas,non attendens, quod Ozias Rex quia præſumpſit incenſum offerre lepra fuit in fronte percuſſus: quòd uiros eccl. exulare compellis, quod electionibus canonicè factis repugnare præſumis miramur non modicum, & non minùs tibi, quam Eccleſiarum grauamini condolemus.Cum enim noueris,quòd omnis eſt poteſtas a Deo, & quòd vſque adeò humana eſt infirmitas imbecillis, ut nec adicere poſſit ad ſtaturam ſuam cubitum vnum, nedum regni ſibi ſolium uendicare,dolemus, quod contra eum, & ſponſam eius Eccleſiam uideris ſupercilium aſſumpſiſſe, per quem Reges regnant, & Principes dominantur: qui potentes deponit, & humiles, & iuſtos exaltat, ſuperborum, & ſublimium colla propria uirtute conculcans: per quem ſi cuperes exaltari, te in ipſius oculis humiliare deberes: quoniam omnis, qui ſe exaltat humiliabitur, & qui ſe humiliat exaltabitur,iuxta teſtimonium ueritatis. Nam ut alia,quæ in libertatis Eccleſiaſticæ præiudicium attentaſſe diceris omittamus,& vt tranſeamus ſub ſilentio,quòd uene-

venerabilem fratrem noſtrum.N.Dublinen.Archiepiſcopum coegiſti, ſicut accepimus (exulare, id ſolum per literas explicantes: propter quod nunc aſſumpſimus ſcribendi laborem, ſine tua non credimus conniuentia contigiſſe, quòd cùm dilecti filij Lethglennen. Canonici Eccleſia ſua paſtoris ſolatio deſtituta, venerabilem fratrem noſtrum I. nunc Lethglennen. Epiſcopum tunc autem Roſſcual. Abbatem, canonicè, ac concorditer elegiſset. Ha. de Való. miniſterialis tuus opponere ſe ipſorum electioni præſumpſit: ipſius eccleſię, ac canonicorum bona uiolenter inuaſit, & usque adeò contra ipsum, & eius fautores exarſit, ut uenerabilis frater noſter Caſſelleu. Epiſcopus, tunc Apoſtolicæ ſedis Legatus propter eum auſus non fuerit electum ipſum in Epm conſecrare, licet electionem cõfirmaſſet ipſius, cum tu dictum Dublinen. Archiepiſcopum, ad quem confirmatio eius, & conſecratio pertinebat, in Normanniæ partibus exulem detineres. Quia uerò tuæ nobilitati non expedit, Deum contra te per offenſam Eccleſiæ prouocare, aut in eam nos creduli tatem inducere, quòd ad deteriora manum extendas, ſi regni fueris honorem adeptus, cum de uini non poſſit ſapore ſperari, quod prius acceſcit, quàm vaſi totaliter infundatur, diſcretionem tuam rogamus attentiùs, & exhortamur in domino, ac per Apoſtolica tibi ſcripta præcipiendo mandamus, quatenus, cum idẽ Epiſcopus conſecratus à nobis, ad getẽdam Eccleſiæ ſuæ ſolicitudinem remittatur, non impedias, nec facias, vel patiatis ab alijs impediri, quo minùs adminiſtrationem eiuſdem Eccleſiæ, tam in ſpiritualibus, quàm temporalibus exequatur: immo dictum miniſterialẽ tuũ, tradita tibi poteſtate compellas: ut quæ, vel Eccl. uel canonicis Lethglen. abſtulit, teſtituat vniuerſa: ita quòd ex hoc omnibus liqueat manifeſtè, quòd ſine tuo conſenſu tanta fuerit iniquitas perpetrata. Hæc autem asperè ſcribimus, non ad petitionem Epiſcopi memorati, ſed vt noſtrum exprimamus affectum: quia pater filium, quem diligit corripit, & reuocare cupit errantem. Abſtineas ergò fili diligenter ab his quę tuam famam denigrent, & profectum impediant: ne ſi Deũ ad iram contra te prouoces, & eccleſiam tibi reddas offenſam, pręter id, quod dicitur à psalmiſta: quoniam impius non dimidiat dies ſuos: tuæ promotionis intercludas aſſenſum.

Datum Peruſij. XIIII. cal. Oct.

N. MEDIOLANEN. ARCHIEpiſcopo. De collatione Cancellariæ Mediolanenſi.

VT noſtrum prodeat de Dei vultu iudicium, & oculi noſtri uideant æquitatem, uia regia debemus incedere, nec ad ſiniſtram omninò, nec ad dexteram declinare, ita magnum iudicantes, vt paruum: quia non eſt apud Deum acceptio personarum. Ad audientiam ſanè noſtram multorum relatione peruenerat, quod Cancellaria Mediolanen. Eccl. vacauerat ultra annum: vnde ſecundum Lateranen Concilij ſtatuta, ad nos ipſius erat donatio deuoluta. Volentes autem tibi ſolita dignitate deferre, rogauimus te attẽtius, & mãdauimus, ut Cancellariam ipsam dilecto f. Henr. de. Settara Subd. noſtro Mediolanen. Eccl. Canonico benè apud te merito, & ad hoc officium obtinendum idoneo, benignè conferres: & ſi poſt receptionem literarum noſtrarum quicquã de ipſa Cancellaria contra ius acquiſitum nobis ex Lateranen. decreto ſtatueres, decernebamus illud irritum & inanae Tu uerò literis noſtris receptis diceris reſpondiſſe; ſicut ex publico declaratur authentico: quod Cancellariam ipsam alteri non cõtuleras: quia propter grauamina debitorum, prouentus ipſius tibi erant plurimum neceſſarij. Literis tamen noſtris apertis, earumque tenore perfecto respõderes in caſtrino, quod crederes reſpondendum. Porrò, ſicut ex alio comperimus inſtrumento, pòſtquam mandati noſtri audiuiſti tenorem uariata locutione dixiſti, quòd Cancellariam ipsam non poteras iuxta mandatum noſtrum, præfato Subd. noſtro conferre: quia reſeruatis

tibi

tibi prouentibus eandem Cancellariam decem menſibus iam elapſis Henr. de Lamp. conceſſeras. Cumque nobis huiuſmodi reſponſionum uarietas ex ſcriptis in notuiſſet authenticis, & ſi ſecundum Apoſt. omnem inobedientiam prompti ſimus ulciſci, adhuc tamen tibi deferre uolentes, cui & in minori officio conſtitui, & promoti, ſicut domino placuit, ad maiora iu multis, & magnis detulimus, tibi dedimus in mandatis, ut ad præſentiam noſtram procuratorem idoneũ deſtinares: qui tuo nomine legitimè nobis oſtenderet, quòd dictam Cancella. perſonæ idoneę modo canonico tempore tibi competente donaſſes: dictus quoque H. de Lampunian. cui dicebatur facta donatio, ſi vellet ad pręſentiam noſtram accederet, ſuam iuſtitiam defenſurus: Venientes igitur ad Apoſtolatus noſtri præſentiam, dilecti filij G. procurator tuus, & ſępè dictus. H ſuper uarietate reſponſionũ nitebantur te multipliciter excuſare. Licèt publicis inſtrumentis fides non facilè derogetur, & ſecundum rerum naturã vix potuiſſet ſufficienter oſtẽdi, quod tu, id, quod dictum eſt, minime reſpõderes: & ſi fortè potuiſſet oſtendi, quod aliud reſpondiſſes. Produxerunt autem in noſtra præſentia duos teſtes, qui iurati dixerunt, quod in Ianuario nuper præterito fuit annus, ex quo Mediolanen. Cancellarius debitũ vniuerſę carnis exoluit, & in ſequẽti Maio, cum cõſanguinei Hẽr. de Lampunen. frequenter apud te, ac vehementer inſtarent, ut Cancellariam ipſis cõferres te respondente, quòd Cancellarię prouẽtibus carere nõ poſſes: ad multam tñ inſtantiam eſt obtentum, ut Cancellariæ tibi retineres prouentus, & ius ipſius præfato conferres Henr. Quatuor ergò præſentib. inter quos duo teſtes memorati fuerunt, in ſecretiore Palatij tui Camera, eundem. H. ſecundum tenorem præſcriptum, de Cancellaria inueſtiſti p librum, & recepiſti fidelitatem ab eo: prohibens uniuerſis, ne uerbum iſtud cuiquã reuelarent. Adiecit autem unus teſtium p dictorum, quod pôſtquam ad te mandatum noſtrum peruenerat, & ipſe H. iam Bononia redijſſet, tu ei ſolenniter, & publicè tradidiſti ſe uidente ſigillum: mandans ei, ut Cancellarij officium exerceret: ꝙ, & alter teſtis aſſeruit de auditu, & idem procurator tuus, quod verum crederet eſſe, reſpondit Henr quoq; confeſſus eſt factum, ſed ſolennitatem facti negabat. Quia ergo pôſt iterdictum noſtrum ei præſumſiſti tradere bullam, cum traditionem ipſam ſaltem debuiſſes differre, donec noſtrum cõſuleres beneplacitum: Dilectis filiis I. Archidiac. & O. Lento Canonico Mediolanẽ dedimus iu mandatis, ut ſi etiam pôſt ſecundum mandatum, p quòd totius cognitione negocij ad noſtrum iudicium reuocauimus id ipſum cognoſcerent attentatum, traditionẽ ſigilli decernerent irritam, & inanem: Inhibentes Henr ne quomodo libet eo uti præſumeret, cum plus ſit Roman Pontificem ad ſe aliquod euocare negocium, q̃ quemquam ad eum ſuper aliquo negocio prouocare. Tolerabamus autem ad tempus, ut negocij merita nobis pleniùs innoteſcerent in veſtituram quæ dicebatur in occulto facta fuiſſe per librum, licèt eccleſiaſtica beneficia non ſint donatione clamdeſtina conferenda, teſte veritate, q̃ dicit: Qui malè agit odit Lucem. Cæterùm quia Cancellariæ officium memoratæ ſpirituale, vel annexum ſpirituali proponebatur exiſtere, cum Cancellarius ex officio ſuo multa facere debeat, q̃ ſpiritualia eſſe noſcuntur, ac per hoc ſub tenore præſcripto dicebatur, non debuiſſe conferri, cùm ab omni ſpecie mala p̃cipiat Apoſtolus abſtinere: quia etiam præfatus Henr. de Lamp. licet receptus ſit in fratrem ad uacaturam præbendam, ordinarius, tñ aſſerebatur non eſſe, ac per hoc Cancellariam ſibi non debuiſſe conferri: quæ de iure, vel cõſuetudine ordinario tantum debet committi: cum nec Mediolanen. Archiep̃i, ſed Mediolanen. Eccleſiæ Cancellarius eſſe ſcribatur, nec uacante ſede Cancellarij perdat officium: nam nec ipſum ſigillum ſubſtituto Pontifice uariatur: inquiſitionem horum duximus prænominatis I. Archid. & O. lento Canonico Mediolanen. committendam, p Apoſtolica ſcripta præcipiendo mandantes, quatenus omni contradictio-

ne,

ne,& ap.ceſſante,Deum habentes p̄ ocu-
lis,gratia, & timore poſtpoſitis ſine pſo-
narũ acceptione īquirerent ſup p̄miſſis di
ligentiſſimè veritate:& ne ueritas cęlare
tur,teſtes,qui eis nominarentur ſi ſe gra-
tia,uel timore ſubtraherent, ꝑ cenſuram
eccl cõpellerent ꝑhibere teſtimoniũ veri
tati,& ꝙ ſup o bus inuenirent,ſub litera
rũ ſuarũ teſtimonio ad ſedem apoſtolicã
deſtinarent:ut ꝑ inquiſitione ipſorũ ſuffi
cienter inſtructi, negociũ ipſum meliùs
decidere ualeremus . Ipſi uerò mandatũ
apoſtolicum fideliter exequentes,cõuoca
tis Mediolanen.Eccleſiæ ordinarijs,& ꝑ
pęnam excõmunicationis cõpulſis,dice-
re ſub iuiurandi religione de facto Can
cellariæ, quia nouerant ſup p̄miſſis arti-
culis ueritatem , atteſtationes ſuas reda-
ctas in ſcriptis,ſigillo munitas,ad noſtrã
p̄ſentiam tranſmiſerunt.Interdixerunt ēt
eidem H.adminiſtrationem ſigilli,ſicut
ex literis eorum accepimus,iuxta formã
mandati noſtri de cõſilio ſapientũ.Cũq;
ſępe dictus H. de Iamp. cum patre ſuo
Rogerio ꝓp hoc noſtro ſe cõſpectui p̄ſẽ
taſſet,copiam allegandi,pro ſe liberam ,
ac benignam in coi conceſſimus audito-
rio:qui ꝑ aduocatum ꝓpoſuit, ꝙ delega
ti p̄dicti ſine inquiſitione ſpoliauerunt
eum executione ſigilli, cõtra noſtri man
dati tenorem, cum ipſius ſigilli traditio
ſibi fuerit facta poſt ſcdm mandatum : &
ideò primo loco reſtitutionem ſibi fieri
poſtulabat:Formã uerò cõceſſionis nite-
batur multipliciter excuſare ꝓponens ꝙ
in retentione fructuum ſimoniaca praui
tas nullatenus interceſſit : tum quia offi-
cium Cancellariæ, nec eſt ſpirituale,nec
annexum ſpirituali:quia licet Cancella-
rius q̄dam agat,q̃ ſpiritualia eſſe noſcun
tur,ſicut ex atteſtationib.liquet, ea tñ nõ
agit ex officio Cancellarij,ſed de manda
to Archiepi, ſicut ex dictis teſtium com-
ꝓbatur:tum ēt,qa nihil emit,aut uendi-
dit , cũ ſimonia deſcribatur eſſe ſtudioſa
cupiditas uendendi, uel emendi ſpiritua
le,uel ſpirituali annexum : p̄ſertim cum
tu ante traditionem ſeparaueris fructus ,
& i a ꝙ tuum erat tibi retinuiſti non ac-
cipiens alienum.Se quoq; ad obtinendã
Cancellariam ꝓponebat idoneum, cum
de mandato Roman.Pont.ſit Mediol. ec
cleſiæ canonicus īſtitutus,uocem habens
in capitulo,& locum in choro,& tanquã
uerus,& plenus canonicus in tractatibus
& cõtractatib.ipſius eccl.admittatur:nec
obſtat,qđ integram p̄bendam non habet
cum,ſicut ꝑ dicta teſtium eſt ꝓbatum,Ar
chidiaconatus eiuſdem Eccleſiæ, de quo
nullatenus dubitatur,quin ſit dignitas,&
officium ſpirituale, quandoq; fuerit con
ceſſus ei,q̃ p̄bedam integrã nõ habebat.
Qđ aũt à ſexaginta annis,iuxta quorũdã
teſtimoniũ conceſſa fuit,tñ ordinario p̄
bendato de numero viginti Canonicorũ
qui ꝓpriè ordinarij appellantur, ſibi no
cere nõ poterat: cum ꝑ hoc nullũ ſit tibi
p̄iudiciũ generatũ quin ei,qui de nume-
ro uiginti non eſſet,præſertim canonico,
eandem Cancellariam potuiſſes confer-
re. Allegabat inſup ꝙ,& ſi pactio de reti
nendis ad tps ꝓuentib. interueniſſet, qđ
ipſe tñ negabat,inter te,ac parẽtes ipſius,
ipſe tñ de p̄dicta Cancellaria purè fuit ,
& ſimpliciter inueſtitus,& ideò talis pa-
ctio ſibi non debet obeſſe, cum parentes
nihil tibi ꝓ eo dederint, vel ꝓmiſerint.
Præterea ꝓponebat, ꝙ cũ nullus debeat
ſine accuſatore damnari,nec aliquid cir-
ca negocium iſtud actum ſit in forma iu
dici,depoſitiões teſtiũ nõ poterãt ſibi p̄
iudiciũ gñrare Quia uerò ꝑ hãc vltimã
allegatione p̄ſonã noſtrã angere videba
tur,dignũ duximus cãm cõmiſſe inquiſi
tionis,& ordinẽ plenius explicare,neqs
quomõ libet ſuſpicetur,ꝙ nos in hoc ne
gocio ꝑperam ꝓceſſerimus,p̄ſertim cum
rõ aſſignanda debeat eſſe poſteris ꝓ futu
ra . Cum n iuris ſit explorati, qđ actore
non ꝓbante is,q conuenitur,& ſi nihil p̄
ſtiterit,debet abſolui, uideri poterat , ꝙ
nos tibi,qui conueniebaris a nobis,ma-
licioſè,uel indiſcrete onus ꝓbationis ſu
per trib. p̄miſſis articulis impoſuimus,vi
delicet,ut oſtenderes,ꝙ p̄dictã Cancella
riam pſonæ idoneç mõ canonico & tem
pore tibi competenti donaſſes Porrò cũ
donatio fuiſſet occulta, & ideò ſuſpitio-
ne nõ careat, & elapſo iam anno nullus
oĩno Cancellarius appareret,nõ immeri
to credebatur,quòd ſecundum Laterane.
ſtatuta Concilij ad nos eſſet ipſius Can-
cellarię

cellariæ donatio deuoluta, & ideò ſine
culpa potuiſſemus ipsã cõferre Quoniã,
& ſi locũ Dei teneamus in terris, non tñ
de occultis poſſumus diuinare. Quòd er
go cõtra illud, qđ prima facie iuſtè ꝓ ſu-
mebatur pro nobis, pręſertim cùm reſpõ
deris prima vice, ꝙ Cancellariam alicui
nõ cõtuleras, facultatẽ tibi pro te probã-
di cõceſſimus, nõ fuit grauamen, ſed gra-
tia nec ex malitia, ſed ex benignitate ꝓ-
ceſſit. Qđ ẽt de modo canonico fidẽ no
bis fieri mãdauimus: tu cãm ꝓſtitiſti mã
dato: qui ſæpè nobis ꝑ literas intimaſti,
& tãdẽ probaſti per teſtes, ꝙ retentis tibi
prouẽtibus officiũ cõceſſeras memoratũ:
ex quo nõ immeritò cõtra talẽ cõceſſio-
nẽ fuimus ſuſpicati: cùm & proponere-
tur apertè ꝙ illud ei ꝑſonæ commiſeras,
cui ſecũdũ cõſuetudinẽ Mediolanen. ec-
cleſiæ nõ debuerat aliquo mõ committi.
Et ideo nõ tã ex plenitudine poteſtatis,
q̃ ex officij debito, quia poſſumus, & de-
bemus de ſubditorum exceſſibus ad cor-
rectionẽ inquirere ueritatem, te maximè
cãm, & occaſionem pręſtante, inquiſitio-
nem cõmiſimus faciẽdam. Omnib ergo
diligenter auditis quæcunq; fuerunt in
noſtro auditorio proponenda, deliberaui
mus cum fratribus noſtris, & in ipſa de-
liberatione te in tribus præcipuè compe
rimus fuiſſe culpabilẽ: circa cõtrarietatẽ
reſponſi, quia nõ ſolum nobis qui (licet
immeriti) Ieſu Chriſti locũ tenemus, ſed
ne cuiquam debuiſſes ex certa ſciẽtia cõ
traria reſpondere: circa carnalitatem ani
mi, quia non affectu carnali, ſed diſcre-
to iudicio debuiſti eccleſiaſticũ officium
in perſona magis idonea diſpenſare: &
circa inhoneſtatẽ facti, quia nõ licuit ex
pactione, uel conuentione quacunq; ſub
modo, uel tenore præſcripto concedere
nudũ officiũ, & tibi retinere prouentus,
cũ, & in Lateranen. Concilio ſit prohibi
tum, nequis conferendo eccleſiaſticũ be-
neficium partem prouẽtuum ſuis uſibus
retinere præſumat: & alibi cautum repe-
riatur ĩ canone, ꝙ eccleſiaſtica beneficia
debent ſine diminutione conferri. Vnde
credimus diſtinguendus utrũ qui dat ſpi
rituale beneficiũ prouẽtus ipſius ante do
nationem percipiat: nam ſi prouentus an
te donationẽ nõ percepit ipse, ſed alius
ex donatione conſequitur, ut ipse prouẽ
tus percipiat, non eſt dubium intercede-
re ſimoniacam prauitatẽ Si uerò ante do
nationẽ ꝑcipit ipse prouentus, credimus
etiã diſtinguen. utrum antè donationem
cõſtituat, ut ipſi prouẽtus retineantur ad
tempus pro cauſa iuſta, & neceſſaria: an
cõueniat cũ eo, qui accipit beneficiũ, ſeu
cum meditore quocũq;, ut officio illi cõ
ceſſo retineat ipſe ſibi prouentus Primũ.
n mẽbrũ credimus eſſe licitum: ſecundũ
autem dicimus non licere: ne viam ape-
riamus his, qui prauitate ſuã ſatagũt pal
liare. Quia verò maiorũ exceſſus maiori
debẽt ſeueritate puniri, cum iuxta diuinę
legis oraculũ: ſi ſacerdos qui eſt vnctus
peccauerit, faciet delinquere populũ: ꝙ
inhoneſtè ſuper retẽtione prouentuũ prę
ſumpſiſti, de cõmuni fratrũ noſtrorũ cõſi
lio irritauimus, & in pęnã præſumptio-
nis huiuſmodi, ut in eo puniaris, in quo
peccaueras à collatione dignitatis, uel
eccleſiaſtici beneficij, ꝙ ad tuã donatio-
nẽ in tua primo uacabit eccleſia cenſui-
mus ſuſpẽdendũ. Cæterùm quia diuina
docente ſcriptura didicimus, ꝙ melior ẽ
ſapiens uiro forti & qui dominãtur ani
mo expugnatore urbium, quantumcunq;
uoluerimus, aut uellemus, ſi ſalua poſſe-
mus iuſtitia. contra q̃ nõ iudicamus nos
poſſe, cũ ſimus in ſede iuſtitiæ cõſtituti,
pręfatam Cancellariam prædicto Subd.
noſtro cõferri, ſæpè dictũ tñ. H. de Lãp.
nõ inuenimus ita culpabilẽ, ut cũ exigẽ-
te iuſtitia ipſa Cancellaria priuare poſſe
mus: cũ & ſi parẽtes eius ex ſimplicitate
deliquerint, nihil tñ pro ea dantes, aut ẽt
promittentes, ipſe tñ inueſtituram can-
cellariæ, ſicut ꝟerus canonicus, & cui ra-
tione canonicatus de iure nõ poterat op
poni defectus, ſine pactione qualibet, &
conuentione recepit: nec ẽt fuit ſufficien
ter probatũ, quod Cancellarius ex officio
ſuo faciat ſpiritualia memorata, cum ea
potius de iure communi ad Archid. ſpe-
ctent officiũ, repręſentare uidelicet ordi-
nandos Epiſcopo, & illos examinare, po-
nere Abbates, & Abbatiſſas in ſede: q̃ cũ
probatum ſit per aliquos teſtiũ Cancella
rium facere de mandato Archiepiſcopi,
de

de ſpeciali potiùs, quàm de generali mandato uidetur intelligi. Verùm, quod delegati præſcripti ſcripſerunt ſe interdixiſſe illi officium Cancellatij, ſecundum apoſtolici formam mandati de conſilio ſapientum, cum ab eis ſuper hoc appellatum non fuerit, nec aliquid contra probatum de rigore iuris, ex quo præſumitur legitimè factum, potuiſſemus illud decernere obſeruādum: ſed miſericordia, quæ ſuper exaltat iudicium, nos induxit, ut quod in contemptum noſtrum creditur eſſe factū, de benignitate ſedis apoſtolicę remittamus, cum ad pœnam illi ſufficiat, quòd propter hoc ſecūdo ad ſedem apoſtolicam laborauit. Datum Peruſij IX. Octobris.

CONSVLIBVS, ET POPVLO Caſtellan. nobilibus Viris, & alijs per Caſtellan. diœceſim conſtitutis. Vt Pontifici fidelitatis iuramentum præſtent.

GRates multimodas omnipotēti Deo debetis referre, quod ueſtris uidetis temporibus adimpleri, quę ueſtri progenitores ſummo deſiderio affectarunt. Vobis etenim eſt ſummopere congaudendū, quod terra ueſtra, quæ ad ius, & proprietatem eccleſ. Ro. pertinere dignoſcitur, cum dudum fuerit per uiolentiam occupata, & per occupationem uehementer oppreſſa, nunc ad eiuſdem eccleſiæ Ro. naturale dominium redeat non coactā, & ipſius iuriſdictioni gratanti uoluntate ſubdatur. Cum igitur uos filij conſules, cum quibuſdam alijs in præſentia noſtra fidelitatis nobis exhibueritis iuramentum, dilectos filios Maſican. Subd. & Capellan. & nobilem uirum Ioannem familiarem noſtros ad partes ueſtras decreuimus deſtinandos. Volentes, & uniuerſitati ueſtræ per apoſtolica ſcripta mandantes, quatenus in eorum manibus uniuerſi, & ſinguli fidelitatis iuramenta præſtetis, ut deinceps auctore Deo, terra ueſtra ſub apoſtolicę ſedis dominio optata ualeat ſecuritatis, & pacis tranquillitate gaudere. Nos enim ad ea, quæ honori ueſtro, & utilitati uiderimus expedire, diligens ſtudium, & efficacem operam impendemus.

HVBERTO CANTVARIEN. Archiepiſcopo. De recuperandis eccleſiæ bonis.

CVM à nobis petitur, &c. uſque ad uerbum Aſſenſu. Fraternitati tuæ auctoritate apoſtolica indulgemus, firmiterque præcipimus, ut ea, quæ à temporibus. Ric. & Bald. anteceſſorum tuorum circa res, & poſſeſſiones atque patrimonium Cantuarien eccleſiæ, & menſam Archiepiſcopalem in graue damnum, & iacturam eccleſię illicitè alienata repereris, appellatione remota per cenſuram eccleſiaſticam mediante iuſtitia reuoces, & debitis uſibus non differas applicare. Reuocationes uerò illorum, quæ per prędeceſſores tuos circa mēſam Archiepiſcopalem, poſſeſſiones, eccleſias, & eccleſiarum conceſſiones auctoritate apoſtolica legitimè reuocata ſunt, ratas, & firmas eſſe iubemus, tibi diſtrictiùs iniungentes, ut ea noſtra fretus auctoritate, firmiter appellatione remota facias obſeruari. Decernemus ergò, &c. Indulgentiæ noſtræ, & Si quis autem, &c. Datum Peruſij. XIII Cal. Octob.

HVBERTO CANTVARIEN. Archiepiſcopo. Qua confirmat decretum quoddam Regis Anglorum.

MONET nos apoſtolicæ ſedis, cui (licet immeriti) præſidemus, auctoritas, pro ſtatu omnium eccleſiarum prouida circunſpectione ſatagere, & ne malignorum rapinis, uel moleſtijs exponantur, apoſtol. ipſis patrocinium exhibere. Ea propter uenerabilis in Chriſto frater tuis iuſtis precibus, & honeſtis gratam conniuentiam impendentes, ſtatutum illud, quod chariſſimus in Chriſto filius noſter. R. Illuſtris Anglorum Rex ſuper libertate, ac immunitate eccleſiarum, & perſonarum ipſarum poſt redemptionem ſui, præuida deliberatione feciſſe dignoſcitur, ſicut in ſcripto ipſius regis exinde con

fecto plenius continetur, auctoritate apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti pagina communimus, & ad huius rei perpetuam firmitatem, continentiam ipſius reſcripti, de uerbo ad uerbum his duximus inſerendam. R. Dei gratia Rex Angliæ, Dux Normanniæ, Aquitan. Comes Andegau. Archiepiſcopis, & Epiſcopis, & uniuerſo Clero Regni Angliæ ſalutem. Gratias agimus affectuoſas uniuerſitati ueſtrę pro eo, quod de Theſauris, & ornamentis eccleſiaſticis, & facultatibus ueſtris ad corpus noſtrum redimendum, tam benignè nobis, & liberaliter ſubueniſtis, & quod nobis in tanta neceſſitate res eccleſiarum ueſtrarum, & ueſtras gratis exponere uoluiſtis. Ne igitur quod de mera liberalitate à uobis actum eſt, ad liberationem corporis noſtri, & ineffabilem honorem, & utilitatem noſtram futuris temporibus traharur in conſequentiam, & ſanctę matri Eccleſiæ, uel uobis diſpendium prauę importet conſuetudinis, ad omnium uolumus notitiam peruenire, quòd ea, quæ nobis in prædicto neceſſitatis articulo contuliſtis, nec unquam ex debito, uel per conſuetudinem exegimus, nec poſteris ſumus temporibus exacturi, nec hac, uel alia occaſione uolumus dignitatibus ſanctæ ma. Eccleſiæ in aliquo, uel eius libertatibus obuiare, ſed pro omni poſſe noſtro, & ſcientia (Deo uolente) uolumus omnem eius immunitatem, & uniuerſas eius dignitates, & libertates (ut dignum eſt) conſeruare integras, & pro loco, & tempore, in quibus licuerit argumentare, Nulli ergò, & c. Dat. Peruſij. X V. Cal. Octob.

ABSALONI LVNDEN. ARchiepiſcopo. De bonorum quorundam præſertim caſtri Hoſij donatione.

FRatres, & Coepiſcopos noſtros, tam propinquos, quàm longè poſitos ſyncera tenemur charitate diligere, ipſoſque in his, quæ iuſtè requirunt libenter, & efficaciter exaudire. Ea propter uen. in Chriſto frater tuis iuſtis precibus clementer annuimus, ad exemplar fe. record. Vrbani Papæ prædeceſſoris noſtri, Caſtrum de Haſn. quod illuſtris memoriç Vualden. olim Rex Daciæ tuæ fraternitati contulit, & tu tali conditione interpoſita Roſieılden. eccleſię, pia conſideratione dediſti, ut ipſum debeas quoad uixeris detinere, poſt deceſſum tuum ad eccleſiam ipſam liberè deuoluendum, ſub iam dictę conditionis tenore, ſicut ipſum iuſte, & ſine controuerſia poſſides, cum omnibus pertinentiis ſuis, auctoritate tibi apoſtolica confirmamus, & pręſentis ſcripti pagina communimus uidel. Villam ipſam de Haſn, manſionem de Otherslef cum omnibus pertinen. ſuis, ſcilicet Serſſel, Solbiarge, Huanlolde, Vuigislef, Vualbu manſum unum Brunſoge, Imbrethorp. manſiones de Geſnetofte, & de Murhoge cum omnibus pertinentiis earum, manſiones de Barluerthe, & de Vuigurm, cum omnibus pertinentiis earum, manſiones de Husfretop, & de Hauerthi cum omnibus pertinentiis earum; manſiones de Burgbu, & de Hiarharum cum omnibus pertinentiis earum, & uniuerſam partem earum, quæ acquiſiuit Nicolaus Caſtellanus tuus, iuxta tenorem pacti, quod inter uos conuenit. Nulli ergò &c. Dat. Peruſii. X. Cal. Octob.

PETRO ARVSIEN. EPISCOpo. Qua confirmatur ſtatutum de ſex præbendarum inſtitutione.

OFFICII noſtri debitum, & charitas ordinata requirit, ut quæ à fratribus, & Coepiſcopis noſtris acta laudabiliter fuerint, auctoritatis noſtræ præſidio inconuulſam obtineant firmitatem, & plenam in futuro agendi fiduciam tribuant potiora. Sicut autem ex parte tua Ven. in Chriſto frater, noſtris eſt auribus intimatum, de bonis patrimonialibus, & aliis quæ rationabiliter acquiſiſti, ac de his, quæ commiſſa tibi eccleſia prius habuerat, ſex prębendas prouidè ſtatuiſti canonicis aſſignandas, qui eidem eccleſiæ debeant deſeruire. Nos ergò ſtatutum ipſum dignis in domino laudibus commendantes, ut firmiter omnibus

nibus futuris temporibus obſeruatur, prout circunſpectè,& prouidè factum eſt, & in authentico ſcripto uenerabilis fratris noſtri Abſalonis Lunden. Archiepiſcopi, expreſſius continetur, auctoritate apoſtolica confirmamus. Nulli ergò, &c. Datum Peruſij V I. Cal. Octob.

N. *VPSALEN. ELECTO. qualiter, Pallio utendum ſit.*

RECeptis iam dilecte fili Capituli Vpſalen. eccleſiæ literis, quàm pluriumaliorum, qui pro pallii datione apud nos uehementer inſtabant, de tua fuimus promotione gauiſi. Qui ſperantes in domino, quòd eo adiuuante commiſſæ tibi adminiſtrationis officium, debeas ſalubriter exercere. Ad augmentandum tuæ dignitatis honorem, quem in ſuſceptione Pallii es cum poteſtatis plenitudine ſuſcepturus, prompto fauore libenter intendimus, ad inſtantiam dilectorum filiorum Thobiæ nuncii uenerabilis fratris noſtri Lunden. Archiepiſcopi, & Vualterii nuncii tui petitionibus prędictorum clementius annuentes. Vnde nos ipſum de Beati Petri corpore ſumptum, plenitudinem uidelicet pontificalis offici. tibi tranſmittimus, ut tibi per Venerabilem fratrem noſtrum Lunden. Archiepiſcopum, uice noſtra ſub ea forma iuramenti, quam expreſſam ei ſub bulla noſtra tranſmittimus, aſſignetur. Tu uerò tanquam uir prouidus, & diſcretus illud de manibus eiuſdem Archiepiſcopi iuxta formam prædictam, cum omni deuotione ſuſcipiens, eo in feſtiuis diebus, & aliis temporibus, quę in eccleſiæ tuę priuilegiis exprimuntur, utaris, ita uidelicet, ut ex tantę culmine dignitatis ſpiritum tibi ſuperbię non aſſumas, ſed quanto fueris prętminentior dignitate, tantò iuxta illius magiſtri exemplum, qui eum, qui maior inter diſcipulos ſuos erat, fieri uoluit minorem, miniſtrari non ueniens, ſed cauſa humilitatis alijs miniſtrare, te omnibus humiliorem exhibeas, te potiùs exaltandum humilitate ſciturus, miſericordiæ quoque operibus iugiter te pręſtes intentum, quę beatos efficit ſuos ſectatores, eoſdem euangelica ueritate conſecuturos miſericordiam atteſtante. Omnibus, etiam hominibus te reddas affabilem, & ſi fieri poteſt (ſecundum apoſtolum) cum omnibus pacem habeas, ut pacificus uocari Dei filius merearis, te cum eodem Apoſtolo ſemper ad anteriora poſteriorum oblitus extendas, manuſque tuas reddens in operibus innocentes. Sic ea lucere facias coram hominibus ad ſubditos tuos exempla bonorum multiplicata tranſmittens, ut Deus magnificetur in illis, & Lucerna tua iugiter ſuper candelabrum ardens, omnibus introeuntibus in domum domini, uiam abſque offendiculo præbeat expeditam. Ad quorum operum fortiùs fulcimentum non deſint opera charitatis, ſine qua, cum ipſa cęteris uirtutibus præeminentior habeatur, nihil omnino creditur eſſe perfectum, immò nullam retinet operatio firmitatem, niſi charitatis fuerit radice ſubnixa. Inter cętera uerò, quæ tibi ex officio imminent facienda, tuum ſit ſtudium ſpeciale, Rom. eccleſiam matrem tuam in omnibus, & per omnia reuereri, atque mandata, & inſtitutiones ipſius, ut pote inter omnes eccleſias ex diuina prouiſione primatum per Beati Petri merita obtinentis, ſtudeas irrefragabiliter obſeruare. Datum Peruſij. V I. Cal. Octobris.

IOANNI POTESTATI, ET populo Peruſin. Qua in ſuam protectionem, ſaluis eorum antiquis priuilegijs Peruſinos recipit.

APoſt ſedes, quæ (diſponente domino) cunctorum fidelium mater eſt, & magiſtra, ſpeciales filios ampliori conſueuit gratia honorare, ut eos, & ad deuotionem ſuam feruenter accendat, & ad obſequium ſuum diligenter inuitet. Nos ergò, qui miſeratione diuina huic ſanctæ ſedi (licet immeriti) præſidemus, deuotionis, & fidei puritatem, quàm erga matrem, & dominam ueſtram ſacroſanctam Rom. Eccl. gerit is, attendentes, veſtris quoq; pręcibus inclinati, quos inter alios fideles noſtros ſpe-

ciali charitate diligimus, Ciuitatem Perusin. quæ ad ius, & proprietatem ipſius pertinere dignoſcitur, cum pertinentijs ſuis, & nunc habitis, & in antea legitime acquirendis, ſub Beati Petri, & noſtra protectione ſuſcipimus, & præſentis ſcripti priuilegio communimus. Eam uerò nunquam alienabimus, ſed ſemper ad manus noſtras curabimus retinere. Conſulatum autem cum iurisdictione ſua uobis auctoritate apoſtolica confirmamus, concedentes, ut his qui ſunt ipſius iurisdictioni ſubiecti, liberum ſit ad poteſtatem uel conſulem, qui pro tempore fuerint legitimè appellare. Conſuetudines quoque ueſtras antiquas, & nouas, rationabiles, & communiter obſeruatas duximus approbandas. Salua in omnibus apoſtolicę ſedis auctoritate pariter, & iuſtitia, & eccleſiarum omnimoda libertate. Nulli ergò, & c. protect. conf. & conceſſ. &c. Datum Tuderti ſexto nonas Octobris.

PRAELATIS ET CLERICIS

Lombardiæ. ne Iuſtitiam uendant, aut cum clientibus de mercede paciſcantur.

CVM ab omni ſpecie mala præcipiat apoſtolus abſtinere, nos qui (licet indigni) conſtituti ſumus à Deo ſuper gentes & regna, ut iuxta uerbum propheticum euellemus, & deſtruamus, ędificemus, & plantemus, ſummopere debemus ſatagere, quatenus euellamus uitia, & plantemus uirtutes, deſtruamus iniqua, & ædificemus honeſta: ſicque noſtra ſolicitudine mediante praua tranſeant, in directa, & aſpra, conuertantur in plana. Licet autem huius noſtrę ſolicitudinis labor generaliter debeat ad omnes extendi, quia ſapientibus ſummus, & inſipientibus debitores, ſpecialiter tamen ad clericos, qui dormire debent à uitijs, ut ſint pennæ columbæ deargentatæ, ne quid in illis appareat, quod offuſcet candorem eccleſiaſticę puritatis. Sane ad audientiam apoſtolatus noſtri multorum aſſertione peruenit: quòd cùm ex delegatione noſtra cauſas ſuſcipitis pertractandas more ſæcularium, ſuper decima litis, uel parte alia pro diuerſa terrarum conſuetudine, pręter expenſas uictualium, cum ligantibus receptis pignoribus pro ſalario conuenitis; quæ poſtmodum uſque ad ſolutionem pecuniæ uolentibus, & partibus contenditis detinere, non attendentes quod ad hoc uobis, & alijs clericis ſunt eccleſiaſtici redditus deputati; & ut ex ipſis honeſtè uiuere debeatis, ne uos oporteat ad turpia lucra manus extendere, uel ad iniqua munera oculos inclinare. Cùm ergò opera ueſtra lucere debeant laicis in exemplum, nec uos deceat inſtar ſæcularium ad turpe compendium iuris occaſionem arripere, uniuerſitati ueſtrę per apoſtolica ſcripta mandamus, atque pręcipimus, quatenus ab huiuſmodi exactionibus de cætero abſtinentes, uigorem iudiciarium gratis ſtudeatis litigantibus impertiri, non obſtãte quòd in fraudem à quibuſdam proponitur; quòd id exigatur nomine aſſeſſorum, cùm nec iuſtum iudicium iudici uendere liceat, & uenales ſententiæ ipſis, & ſecularibus legibus reprobentur. Datum Tuderti. V. nonas Octobris.

N. NARNIEN. EPISCOPO.

Vt cauſam Abbatis de Ferentillo cognoſcat.

CVm dilectus filius abbas de Ferentillo, ad noſtrã pręſentiam acceſſiſſet, conquerens de nobilibus uiris O. A. fratre ipſius. & filijs R. dominis de Arton: partibus in noſtra præſentia conſtitutis? dilectos filios noſtros I. tituli Sanctæ Pudė & G. tituli Sanctę Mariæ in trans tyberim Presbyteros Cardinales deputauimus auditores. In quorum pręſentia ſuã abbas propoſuit quæſtionem, quod prefati nobiles nulla requiſitione præmiſſa manu armata, & cum exercitu ad caſtra monaſterij Ferentilli, & Gab. uenientes in prædis animalium, ſegetum combuſtionibus, captionibus hominum homicidiis perpetratis, & dãnis aliis uſque ad quingentas libras Lucen. pręter ſtragem hominum, & iniurias irrogatas, damnificare dictum cęnobium ptę umpſerunt. De quibus, & aliis pariter, quę uellet proponere contra

contra ipſos iuſtitiã ſibi fieri poſtulabat. Cui circa litis conteſtationem ex forma exceptionis fuit ex aduerſo reſponſũ, quòd cùm Abbas ipſe nobilibus uiris O. & R. promiſerit præſtito iuramento, quòd eos contra omnes homines, exceptis Rom. Põtifice, Imper. ac legatis ipſorum ad retinẽdum quod tunc habebant, & poſſidebant in caſtris, uillis, & bonis alijs, & recuperã. ſine fraude ac malo ingenio, ſi eorum aliquid amitterent, adiuuarent, ipſius dolũ, & uiolentiam caſtrum ſacrati admiſerant fraudulenter, quod & progenitores eorũ tenuerant, & ipſi poſſederant in quiete. Super quo ab ipſis ſæpè admonitus, illud eis reſtituere dnegauit; qui potiùs uillas tres, Quadraginta ſcilicet, Caſale, & Carpium, quas pro ſe, & parte ſua, dictus Abbas ſub ſecuritate receperat, fœdere uiolato, in animalibus, ſpolijs, & ſuppellectilibus alijs ipſe cum ſuis fuerat deprædatus, coniugatis tractatis turpiter mulieribus, & acriter uerberatis; etiam ſacerdotem legatis à tergo manibus ante ſeduci fecit afflictum uerberibus, & ueſtibus penitùs ſpoliatum. Homines quoque uillarũ recludi fecit in carcerem, ubi unum ex ipſis contigit expirare. Caſtro etiam, in quo dicti nobiles habitabant, ignem abbas de nocte fecit apponi, per quem in præmiſſis damnis, & alijs multis uſque cẽtum marchas ſe ſpoliatos dicebant, petentes prius reſtitui, quàm ipſius petitionibus reſponderent; præſertim cum teſtes haberent præſentes, per quos intentionem ſuam incontinenti probare uolebant, & quod reſtitutiò ante cauſæ ingreſſum deberet fieri ſpoliatis, utriuſq; iuris auctoritatib. oſtẽdere conabãtur; Verũ ex parte Abbatis fuit taliter replicatum, quod libello ſuo ſecũdũ regulam iuris, qua dicitur: Vt qui prior appellat, prior agat; debebat primitùs reſponderi, nec ab eo reſtitutio peti poterat, qui non fuerat ſpoliator, præſertim cum caſtrum ſacrati ad ius, & proprietatem ſui monaſt. pertineret quod & pars aduerſa nulla tenus denegabat. Vnde ut uerus dominus, ad quem ab alio res ſua poſſeſſa reuertitur, etiam poſt tempora longiora retentionis debebat commodum obtinere, & iudicium reſtitutorium contra ſpoliatorem tantum competere dignoſcatur. Pro damnis quoque illatis reſtitutio poſtulari nõ poterat, ſed ad ea debebat actio competens intentari. Alioquin cum, & pars abbatis damna grauiſſima ſibi quereretur illata, prius reſtituenda fuerant. Si pro huiuſmodi eſſet reſtitutio facienda, ſecundum tenorem regulæ memoratæ, capitula quoque de reſtitutione facien. loquentia, locum habere in criminalibus aſſerebãt; Et quando quis ab aduerſario ſpoliatur, & ſuper re ipſa qua ſpoliatus fuerat, conuenitur. Cæterum ex parte abbatis regulam introductam, aduerſa pars in mutuis petitionibus locum habere dicebat, cum cauſæ uiciſſim tractatę una poſtea ſententia terminantur. Cum uerò pars aliqua per reſtitutionem uel alio modo aliquid ſibi debere proponit, & altera ĩ modum exceptionis ſe aſſerit ſpoliatam, nec ante reſtitutionem ſuam ullatenus reſponſuram, de incidẽti aſſerebat antea cognoſcẽdum. Cùm autem, ea quæ præmiſimus, & alia quædam prędicti Car. nobis, & fratribus noſtris fideliter retuliſſent, nos diſtinguen. eſſe credentes, utrum ſpoliationis quęſtio ab eiſdem nobilibus ſit obiecta, in modum actionis ad reſtitutionem petendam, an in forma exceptionis ad intentionem aduerſarii repellendam, cum ea in modum actionis propoſita intelligantur, diuerſæ petitiones ſe minimè contingentes, ac per hoc iuxta regulam iuris pręmiſſam, quę prius eſſet propoſita prius foret tractanda, quamquam in idem iudicium ambæ deductæ uiciſſimque tractatę ſimul eſſent eadem ſententia terminandæ. Sed quoniã illa quæſtio fuit ab eiſdem nobilibus tantum in modum exceptionis obiecta, de communi fratrum noſtrorum conſilio interloquendo pronunciamus, ut probationes eorum ſuper ipſa exceptione primitus audirentur, & ea probata legitimè non cogerentur abbati reſpondere, ſuper petitionibus memoratis donec reſtituerentur ab ipſo, cum ſpoliatus ſpoliatori ante reſtitutionem non cõgatur ullatenus reſpondere. Spoliatione tamen in modum tantum exceptionis probata, non eſt per hoc reſtitutio facienda, quemadmodum cum in modum exceptionis aliquod teſti crimẽ obijcit, ut ſic à teſti-

teſtimonio repellatur, & ſic crimen contra eum ciuiliter fuerit probatum. Non ideo ſibi pœna infligitur ordinaria, ſed eius duntaxat teſtimonio non credetur, quod ea ratione contingit, quoniam in ipſum accuſatio non procedit. Teſtes etiam, quorum teſtimonium reprobatur inter infames, quaſi ex falſo teſtimonio non habentur. Cum autem ſuper exceptione ipſa probandi teſtes ſint ex parte militum iam producti, & atteſtationes etiam publicatę, pars Abbatis ad repellendos eos nonnulla in pręſentia noſtra ſe propoſuit obiecturam. Nos ergò uolentes parcere laboribus partium, & expenſis, & quia maioribus occupati, cauſas ſingulas in perſona propria diſcutere non ualemus, fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus partibus ad tuam pręſentiam conſtitutis, audias, quæ pars Abbatis contra teſtes & atteſtationes duxerit proponenda & quæſtionem ipſam ſeruato iuris ordine, appellatione remota legitimo fine decidas. Poſtmodum autem ſi partes contra ſe mutuò duxerint aliqua proponenda, nihilominus audias; & ſi ambę conſenſerint remoto ap. ob. iuſtitia mediante decidas. Alioquin omnia geſta redacta in ſcriptis ſigilli tui munimine roborata, ad pręſentiam noſtram tranſmittas, utrique parti aſſignans terminum competentem, quo recepturę ſententiam noſtro ſe conſpectui repræſentent. Datum Ameliæ. III. nonas Octobris.

NOBILIBVS VIRIS VGVIT. *& Guidon. Marchioni fidelibus noſtris. Recipit illos cum ipſorum ſubditis in protectionem apoſtolicam.*

LIcet apoſt. ſedes mater ſit omnium, generalis eos tamen pro grege conſueuit ſpecialius, & fouere, qui præter ſpiritualem ſubiectionem, quæ ipſi debetur ab omnibus, ei ſunt temporali etiam iuriſdictione ſubiecti. Ea propter dilecti in domino filij, deuotionem, quam erga Rom. eccleſiam, & nos ipſos habetis diligentiùs attendentes, uos, & totam terram ueſtrã, quæ ad ius, & proprietatem Beati Petri pertinere dignoſcitur, cum omnibus, quæ in præſentiarum rationabiliter poſſidetis, aut in futurum iuſtis modis annuente domino recuperare poteritis, ſeu etiam adipiſci ſub Beati Petri, & noſtra protectione ſuſcipimus, ſpecialiter autem maiorem, & minorem inſulas, quas ad ius, & proprietatem noſtram non eſt dubium pertinere, ſicut eas iuſtè ac pacificè poſ. auctoritate uobis apoſtolica con. & c. Decernimus ergò, &c.

NOBILI VIRO SPALAGRAN. *qua indulgetur ei ut liceat cænobium S. Benedicti intrare.*

EX tua confeſſione reperimus, quod olim corde compunctus ad ordinem Hieroſolymitani Hoſpitalis diſpoſueras te trãſferre, licet ad hoc te uoto minimè aſtrinxiſſet. Si uerò ille, à quo omne datum optimum, & omne donum perfectum eſt, per quẽ de uirtute aſcenditur in uirtutem, uino compunctionis ampliùs te potauerit, & aſcenſionem cordi tui dignatus fuerit in melius promouere, ita ut in aliquo monaſterio in quo Beati Benedicti regula obſeruetur, propoſitum concipias domino militandi. Quoniam, & tu ſuper hoc à nobis conſilium poſtulaſti, nos diligentius attendentes, quod nullam iuxtam confeſſionem tuam uotum emiſeris, aut feceris profeſſionem, unde ſecundum uideatur propoſitum impediri, & etiam intuentes, quòd B. Benedicti regula arduitatem uitæ continet arctioris, ut in aliquo monaſterio prædicti ordinis domino ſi malueris ualeas militare, liberam tibi concedimus auctoritate præſentium facultatem, & dummodo de corde puro, & conſcientia bona, & fide non ficta procedat, ut hoc in monaſterio ſancti Fortunati ualeas adimplere, tibi benignus indulgemus. Datum Tuderti. IIII. nonas Octobris.

N. EPISCOPO LINCOLNIEN. & N. Decan. de Huntedon. Cap. ueniens extra de cognatione ſpirituali.

VEniens ad præſentiam noſtram G. Anglicus natione nobis expoſuit; quòd cùm olim in adoleſcentia conſtitutus mulieri cuidam adhæſiſſet, quam tamen quidam alius ante cognouerat, de conſilio matris ſuę factum eſt, ut eadem mulier quendam puerum, quem de alia ſoluta ipſe ſuſceperat, de ſacro fonte leuaret, ad ſuſpitionem, & infamiam utriuſque delendam. Deinde uerò cùm in eius amorem uehementius exarderet, abſque conſilio amicorum eam clanculo deſponſauit. Cumque prolem ex ea procreare non poſſet, & increpationes à patre ſuo grauiſſimas ſuſtineret, quod eam deſponſando deliquerat reuoluens in animo, ipſa dimiſſa cauſa orationis Hieroſolimam eſt profectus. Verum cum idem rediens de partibus tranſmarinis prolē eam ſuſcepiſſe de alio inueniſſet, ei noluit adhęrere: ſed propter adulterium, quod commiſiſſe taliter uidebatur, ea omninò dimiſſa ad longinquam ſe transferens regionem, & ad Eugubin. tandem ueniens ciuitatem quandam ibidem cum terra, & dote decenti ſibi matrimonialiter copulauit, de qua prolem ſe confeſſus eſt ſuſcepiſſe. Ea propter diſcretioni ueſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus ſuper his inquiratis diligentius ueritatem; & ſi primam mulierem prædicti uiri filium de ſacro fonte leuaſſe conſtiterit, antequam eam deſponſaſſet uxorem, uos inter eos diuortium ap. poſtpoſita celebrantes rei proceſſum nobis per literas ueſtras fideliter exponatis, ut an cum ſecunda ualeat legitimè commorari ueritate cognita decernere ualeamus. Quod ſi ambo, &c. Tu ea frater Epiſcope, &c. Datum apud ciuitatem Caſtellanam. VIII. idus Octobris.

N. NIDROSIEN. ARCHIEPIſcopo. Qua illi ad propoſitas aliquot quæſtiones eleganter reſpondit.

QVòd in dubijs noſtro poſtulas certificari reſcripto, vt iuxta illud tuæ diſcretionis arbitrium moderetis, fraternitatem tuam dignis in domino laudibus commendamus. Sanè conſuluit nos tua fraternitas utrum altare, in quo excommunicatus diuina celebrare præſumpſit, reconſecrari debeat, & an ſit communicandum excommunicato: qui quod ſtaret mandato eccleſiæ iuratoriam præſtitit cautionem: ſed nondum abſolutionis beneficium eſt adeptus. Et ſi excommunicato communicare aliquis, & qui etiam teneantur. Quæſiuit etiam, quę pœna his fuerit iniungen. qui excommunicatis uolentes communicant, uel inuiti, & quid præsbyteris ſit agendum, qui gubernant naues ad pugnam, & pugnant, & his, qui alios incitant, ſed non pugnant. Ad hæc autem fraternitati tuæ taliter reſpondemus: quòd nec altare, in quo excommunicatus celebrat debet (niſi aliud interueniat) conſecrari, nec excommunicato licet, quod ſtet mandato eccleſię, iuramento firmatit, communicari debet, donec fuerit per eccleſiam abſolutus. Alioquin poſt iuramentum non eſſet abſolutio neceſſaria. Vtrum autem ſi abſolutionis beneficium non contemptus religionis, ſed articulus neceſſitatis excluſerit, tali uel ſaltem in morte communicare ſit licitum; quia minimè pertuas literas requiſiſti, ad preſens non duximus reſpondendum. Nullus autem omnino nominatim excommunicato ſcienter communicare tenetur; niſi quædam perſonę, quę per illud Gregorij pp. Cap. Quoniam multos, ſpecialiter excuſantur. Illi autem qui nominatim excommunicatis præſumptuosè participant, præter perſonas dicto canone denotatas, niſi ab eorum participatione commoniti fortè deſtiterint, excommunicationis ſunt uinculo innodandi. Secus autem ſi ei communicant ſcienter, qui cum participibus ſuis eſt uinculo excommunicationis ſententialiter innodatus, tunc enim & ipſi ſententiam excommunicationis incurrunt. Quia uerò iam ſacerdotes, qui gubernant naues ad pugnam, quàm qui perſonaliter

exercēt pugnæ conflictum,& hi,qui alios incitant ad pugnandum, omnes quidem enormiter peccant, de rigore canonum credimus deponendos. Hi præterea,qui beneficium eccleſiaſticum ſibi collatum ſponte in manum laicam reſignantes, illud denuò a laico ſuſceperunt, eodem ſunt beneficio ſpoliandi; licet reſignatio talium facta laico nullam obtineat firmitatem. Altare uerò in quo tabula, cui conſecrationis benedictio pontificali miniſterio adhibetur,mota fuerit,uel enormiter fracta, debet non immeritò conſecrari. Nec negamus quin oleum non conſecratum conſecrato poſſit oleo commiſceri. Clerici autem qui excommunicati, uel ab excommunicatis ſcienter ad ordines ſunt promoti, debent ab ordine ſic ſuſcepto deponi. Datum apud Ciuitatem Caſtellan. VI. Idus Octobris.

N. NIDROSIEN. ARCHIEPISCOPO, *uniuerſis Epiſcopis,& alijs eccleſiarum prælatis in Noruuagia conſtitutis,in fidelium communione manentibus. De compeſcendo tyranno, qui eos miſerè excruciabat.*

IN ueſtrorum, & totius populi Noruuagiæ criminum ultionem (permittente domino) credimus accidiſſe, quod uſque adeò in uos,& totum regnum Noruuagię tyrannica Sueri crudelitas, & uiolentia deteſtanda prçualuit;ut & regnum nec electione principum(prout accepimus) nec ratione ſanguinis occuparit;& in uiros eccleſiaſticos ipſe quondam eccleſiaſtico(ſicut dicitur) functus officio debacchetur, eccleſias opprimat,clericos perſequatur, affligat pauperes, & ſæuiat impotentes, ita ut diuino credatur accidiſſe iudicio. Vt qui ſecundum etiam ſuam aſſertionē illegitimè natus ad ſacros non fuerat ordines promouendus, contra ſanctiones canonicas aſumptus ad eos, fortiùs in illos deſçuiat, qui in ordinatione ipſius ſtatuta canonum non ſeruarunt. Miramur autem non de Deo, qui ad correctionem ueſtram eius tyrannidem hactenus tolerauit, nec de ipſo,cuius ſpiritus obſtinatus in malo malum dediſcere aſſuetus iniquitati non poteſt,ſed de his,qui apoſtatam, ſacrilegum, & nefandum adhuc etiam ſacrilegæ temeritatis auſa ſequuntur,& ei præbent auxilium,& fauorem,cuius tyrannidem perſequi potiùs pro uiribus tenebantur. Licet autem ad edomandam eius uerſutiam frequens manauerit ab apoſtolica ſede mandatum,nondum tamen ſic eius potuit peruerſitas refrenari, quin adhuc quibuſdam eum in ſuarum ſequentibus perniciem animarum in quadam parte Noruuagię dominetur, & in ea rabiem ſuperet aquilonis. Qui,ut amplius uos,& uniuerſum Noruuagiæ populum circumueniret,& authoritate apoſtolica regnum ſibi oſtenderet confirmatum, bonę memorię Clementis Papę prędeceſſoris noſtri bullam falſare non timuit, qua uacias literas ſigillauit; ſed is, cui manifeſta ſunt omnia,eius falſitatem detexit. Ne autem eius peruerſitas deſçuiat diutiùs in inſontes, uniuerſitati ueſtrę per apoſtolica ſcripta dis. p. mandamus, quatenus Noruuagiæ populum diligentiùs moneatis, ne ipſum ulterius ſequi prçſumant, aut ei præſtare auxilium uel fauorem. Alioquin uniuerſos ſequaces ipſius excommunicationis nuncietis ſententia innodatos, & claudentes eccleſias, & nullum in tota terra Noruuagica, quę ipſum ſequitur, ſacramentum eccleſiaſticum, præter baptiſma paruulorum, & pœnitentias morientium celebrantes fautoribus eius decedentibus ſepulturam eccleſiaſticam denegatis. Ad hæc diſcretionem ueſtram nolumus ignorare,quòd cum nuncij eius ad noſtram præſentiam acceſſiſſent, à nobis ſuper facto ipſius nihil potuerunt penitùs impetrare. Vnde ſi quid pro eo ſe obtinuiſſe confixerint, à falſariis id obtentum eſſe noueritis, quorum multitudo in noſtræ promotionis initiis, cum falſis bullis per noſtram fuit ſolicitudinem deprçhenſa Datum apud Ciuitatem Caſtellanam. II. nona Octobris.

N. ILLV.

N. ILLVSTRI REGI DANO-rum. eiuſdem argumenti.

TAM cleri quàm Populi Noruuagien. promerentibus culpis permittente domino, credimus accidiſſe, &c. vſque ad uerbum Deſæuiat in inſontes. Serenitatem regiam rogamus, monemus, & exortamur in domino, ac per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus ad defendendas eccleſias, clericos in ſuâ libertate tuendos, liberandos pauperes, & potentes de manu perſecutoris illius, immò etiam ad deijciendum monſtrum illud, quod his ſolis parcit, quibus nocere non poteſt, taliter accingaris, vt & à Deo retributionem æternam, & noſtram conſequi gratiam ſpecialius merearis: perſecutoribus tantæ iniquitatis aſſiſtas, reſiſtas ſequacibus: ita quòd membrum illud diaboli non poſſit in regno Noruuagiæ denuo debacchari, aut perſecutionem in eccleſijs vlterius ſuſcitare. Datum vt ſupra. In eundem modum. N. Illuſtri Regi Sueciæ. In eundem modo nobili uiro. N. Comiti Sueciæ.

N. NIDROSIEN. ARCHIEPIſcopo ut Bergen Epiſcopum tyranni fautorem deponat.

EXaminatam tuæ fidei puritatem, & feruoris conſtantiam, quam nec perſecutio, nec gladius, nec fames, nec exilium diuturnum à Charitate Chriſti, & ſeparare potuit, vel deijcere a ſtatu libertatis eccleſiaſticæ conſeruando: quem etiam nec terror coegit, nec promiſſiones potuerunt inducere, ut Suero ſacrilego, & apoſtatæ, qui regnum Noruuagię per effuſionem ſanguinis, & uiolentiam occupauit: in matris infamiam ſe aſſerens de regali progenie deſcendiſſe: uel latenter annueres, uel expreſsè faueres, dignis in domino laudibus commendamus; & tantò amplius ex hoc tuæ fraternitatis fortitudini congaudemus, quantò in te potiùs perſecutor exarſit: ſed conſtantia tua eius tyrannidem ſuperauit. Vnde cùm tibi contra tyrannum illum à tuis eſſet Suffraganeis aſſiſtendum, nec eorum aliquis eidem excommunicato deberet pręſtare fauorem, vtpote qui eccleſias, & eccleſiaſticos uiros ſeruituti ſubijcere nititur, opprimere pauperes, & effundere ſanguinem innocentem, ferre nòn poſſumus non moleſtè, quòd N. Bergen. Epiſcopus, ſuffraganeus tuus contra bonæ me. Clem. Papæ prædeceſſoris noſtri mandatum, & contra tuum etiam interdictum Caſtra ipſius ſequi non dubitat, celebrans excommunicatio diuina, & in eius pręſentia uniuerſa exercens eccleſiaſtica ſacramenta: qui licet à te fuerit ſæpiùs euocatus, tuo tamen ſe noluit conſpectui præſentare. Quia uerò tanta præſumptio ſeueriori debet animaduerſione puniri, fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus, atque præcipimus, quatenus Epiſcopum ipſum, ſi præmiſſis ueritas ſuffragatur, ab officio, beneficioque ſuſpendas: nec prius ſententiam ſuſpenſionis relaxes, quàm noſtro ſe conſpectui pręſentarit. Quòd ſi forſan ſententiam tuam ſeruare neglexerit, eum anathematis cenſura percellas, & ſingulis diebus dominicis, & feſtiuis pulſatis campanis, & candelis extinctis excommunicatum facias publicè nunciari: ut quem timor domini à malo non reuocat, rubor ſaltem, & pœna compeſcant, ſciturus, quod nos prędictum Suerum abſoluere non propoſuimus, niſi taliter ſatisfaceret de commiſſis, quòd eius eſſet ſatiſfactio non irrationabiliter admittenda. Datum ut ſupra.

N. VE-

N. VERONEN. EPISCOPO Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalis. De homicida deponendo ab ordine ſacro.

SIcut ex tuarum, & aliorum accepimus continentia literarum, cum V. eccleſiæ de Nigrario clericus aduerſus. N. Archipresbyterum, & fratres ipſius plebis, graues inimicitias concepiſſet, tu eum propter enormia facinora ſua, & quia cum ſceleratis, & iniquis hominibus conuerſando arma portabat clericis interdicta, multaque alia nefaria committebat, ab officio, beneficioque ſuſpenſum excõmunicationis etiam uinculo innodaſti. Clericus autem ipſe in concepta malitia perſeuerans, eundem Archipresbyterum boni teſtimonij uirum, ſanguine generoſum amicum religionis, hoſpitalitatis cultorem, & aliorum operum pietatis, à Veronen. ciuitate, ad quam profectus fuerat pro eccleſiæ ſuæ negocijs peragendis, ad ſuam eccleſiam redeuntem, cum complicibus ſuis ſæcularis poteſtate bannitis, diabolo inſtigante, proprijs manibus (ſicut dicitur) interemit, & in fruſta concidere non expauit. Cumque cęteris fugientibus ipſe à poteſtate, ac conſulibus captus detruſus fuiſſet in carcerem, & propter ualidas probationes, & indicia manifeſta ferri poſſet in eum ſententia capitalis, ad maiorem facinoris euidentiam, licet quod reus eſſet ſanguinis defuncti Archipresbyteri à populo clamaretur, ad paucorum tamen inſtantiam inductum eſt a poteſtate perſonale duellum. Verùm in tanto diſcrimine conſtitutus, & uitę ſuæ pertimeſcens, utpote perpetrati ſceleris conſcientia uulneratus, patre medio, qui pro ſe, ac filijs pacem pro morte dicti Archipresbyteri dicitur recepiſſe, mandatis conſaguineorum defuncti per omnia parere promiſit. Quibus pro illata iniuria octingẽtas libras intercedente pacto promiſit pariter, & perſoluit. Et quoniã amici clerici memorati apud te precibus inſtare non ceſſant, ut eum officio, & beneficio reſtituere debeas, excommun. uinculo primitus abſolutum. Alijs contra clamantibus clericis, & laicis rectiùs ſentientibus, eum tanquam reum ſanguinis reſtituendum non eſſe, ſed potiùs perpetuo deponendum, tu in tanta rerum ambiguitate, quid tibi foret agendum ſedem apoſtolicam conſulere decreuiſti. Nos ergo attendentes, quod non ſolum à malo, ſed etiam ab omni ſpecie mali ſit (ſecundum apoſtolum) abſtinendum, nec uolentes quòd maleficia remaneant impunita, fraternitati tuę taliter reſpondemus, quòd ſi præmiſſis ueritas ſuffragatur, præfatum V. clericum ab omni beneficio eccleſiaſtico per te fieri uolumus alienum, ipſumque nihilominùs excommunicatum publicè nuncies, & facias tandiu appellatione remota ab omnibus euitari, donec cum tuarum teſtimonio literarum noſtro ſe conſpectui repræſentet animaduerſione canonica puniendus. Siqui uerò ſeduxerint opponen. quo minùs mandatum apoſtolicum impleatur, tu eos, ut a ſuæ temeritate deſiſtant, per cenſuram eccleſiaſticam ceſſante appellatione compellas. Datum apud Ciuitatem Caſtellanam. VII. Idus Octobris.

R. TITVLI SANCTORVM Marcellini, & Petri Presbyteri Card N. Caſſinen Abbati. Vt & ſuos fluxos mores & cœnobij ſui corrigat.

TActi ſumus dolores cordis intrinſecùs, & cor noſtrum graui mœrore tabeſcit: quoniam odoris ſuauitas, quæ de ſancta religione per Beati Benedicti meritum ab eccleſia Caſſinen. ad cętera monaſteria quondam effluxerat, à qua etiam tanquam à ſuo fonte per totius orbis climata deriuata, ſuæ ſumpſerunt inſtitutionis exordium, ex maiori iam parte defecit, uerum etiam in fœtorem horridum eſt conuerſa, ut [illegible]am adoleſcentulę iam dicere dedignentur: Curremus in odorem unguentorum tuorum, cui dicere conſueuerant: Oleum effuſum nomen tuum, adoleſcentulę dilexerunt te nimis. Super hoc autem tu non uideris alienus à culpa, qui cũ tibi ſit ipſius eccleſiæ cura commiſſam, culpã negligis corrigere ſubditorũ, quia (iuxta uerbum ſapientis) Vbi non eſt gubernator, populus corruit, paſtoris

ris incuriam diſſolutione ouium accuſan te. Veruntamen licet aliquid aſperum ti bi ſcribamus, plus id admonitioni, quàm redargutioni debere aſcribere;cùm te per hoc cautum, & prouidum reddere intendamus. Scis etenim ſacra te docente ſcriptura, quòd pater filium, quem diligit, corrigit, & amici meliora ſunt uerbera, quàm oſcula inimici,uia, quòd uitę eſt increpatio diſciplinæ, quam ſi diligenter attendas,cum ſapiente qui timet,& declinat à malo,tuam diriges ſemitam circunſpectus,in uiam ſtulti non abiens,qui tranſilit,& confidit. Ad hæc ſi quaſi ad excuſationem in temporalibus tuę ſtudium intentionis expendis, ut eccleſia tua in poſ ſeſſionibus dilatetur, illas omnibus debes pręferre diuitias, quibus inter filias Syon tua ſupergradi ualeat uniuerſas; quę uidelicet in ſpiritualibus attendſitur. Primum nanque iubemur quærere regnũ Dei,& ſic nobis adijci omnia promittuntur. Vnde ſi Marthę ſtudium laudabiliter retinens partem Mariæ, quę non auferetur ab ea, tibi eligere uoluiſſes, de ſpiritualibus ſolicitius meditando ſcandalum illud potuiſſes euadere, per quod Caſinenſ eccleſia in obſeruantiis regularibus, adeò inferior prædicatur, ut quæ mater religionis extiterat, & magiſtra, uix filia, ſiue diſcipula iam meruerit appellari. Vt igitur amplius in te proficiat manifeſta correctio, quàm amor abſconditus, nos ad correctionem tuam hæc omnia prælibantes ad exercitand. in melius, cum dulcibus amara miſcendo, diſcretionem tuam rogamus, conſulimus, & in domino plurimum exhortamur, quatenus ex his dignum capiens intellectum, tecum apoſtolo ad anteriora poſteriorum oblitus extendas, & ad obſeruantiam religionis, & ordinis, quam taliter excidiſſe dolemus in tuo monaſterio congruè releuandam, eo modo ſtudeas uigilare, ut famæ diſpendium, quod idem monaſterium ſub tuę fuit hactenus negligentiæ torpore perpeſſum, per tuę ſedulitatis inſtantiam redimatur, & diſſolutionis amota materia, quæ tantorum origo malorum extitit principalis, per tuæ informationis exemplum grex tibi commiſſus ſub regularibus inſtitutis arctiùs reſtringatur. Vnum autem inter cętera debes ſummopere præcauere, ne ſecundum quod dixit Apoſtolus. Timeo ne cum alijs prędicauerim, ipſe reprobus efficiar, in conuerſatione tua te talem exhibeas, quod a te offendiculum aliquod oriatur, per quod uia tuis ſubditis incorruptionem pateat, & ruinam; quin potius in operibus tuis eam mundiciam, & exemplum oſtendas,quòd ipſis eadem ſint lucerna, teque tanquam ducem ouium liberè procedentem, abſq; alia offenſione ſequantur. Apoſtolicum uerò tibi non timeas deeſſe fauorem, ſi ad diſſolutionis exceſſus corrigendos in monachis, ne ſolito more ulterius euagentur, iuxta noſtræ inſtructionis monita duxeris procedendum; in quo laudabiliter ordinando, nec parcere ſanguini, nec alicuius debes gratiam attendere, uel timorem. Vt autem in hoc liberior poſſit haberi proceſſus, nec rebellio quorumlibet ſiue contumacia uires poſ ſit ex aſsuetudine diſſolutionis aſſumere, ad ſui tuitionem erroris, uiros maturos, qui ſint, & grauitate perſonarum,& morum honeſtate timendi, prout ſanius conſilium tibi dictauerit, inſtituere, & alijs præficere te oportet. Ad eos autem tuę correctionis ſtudium ſolicitius debet extendi; qui poſt greges ſodalium exterius euagantur, per quorum exempla per uerſa uita clauſtralium infamatur, in quibus nondum ex tota religionis ſcintilla defecit, ſed adhuc uiret lilium inter ſpinas. Quantuncunque uerò tibi deferre uelimus, niſi fortè in correctione profeceris, tuæ motus uolens ſequi potiùs uoluntatis, quàm ſalubrem exhaurire doctrinam,nulla nos poterit occaſio retardare quin in te,ſiue quoſlibet alios, quos eadem inuolutos culpa nouerimus, manum correctionis grauiſſimam apponamus; ita quòd ea,quæ demulcendo profeſſimus, ſecundum exceſſum quantitatem debite ſequi uidebitur auſteritatis affectus. Datum Romę apud Sanctum Petrũ. XVII. Cal. Nouembris.

NOBILIBVS VIRIS HENRIco, Leonardo, & Marco Mauricen. Ciuibus Venetis. Vt ſeuerius quoddam contra Andream Iuriſconſultum æditum mandatum reuocent.

VEniens ad præſentiam noſtram dilectus filius Andreas Menguulator præſentium, humili nobis relatione propoſuit, quòd cùm olim fuiſſet in præſentia dilecti filij nobilis uiri N. Ducis Venet. cum pluribus alijs conſtitutus pro multarum diſcuſſione cauſarum, accidit, ut cum Mauritio Mauricen. alternatim conuiria inferendo certaret. Propter quod cùm graues inimicitias incurriſſet, & uos, & alij parentes ueſtri propter hoc fuiſſetis uehementiùs excitati: quidam qui partis utriuſque amatores extiterant, ſe in medium ingerentes, turbationem illam ad pacem ſtuduerunt, & concordiam reuocare, ſuggerentes, & conſulentes prædicto A. ut in ſatisfactionem iniuriarum ueſtro iuraret obedire mandato. Cumque idem non credens ſe tale quid cõmiſiſſe, propter quod ei graue aliquid imponi deberet, iuramentum illud uobis ſub tali confidentia præſtitiſſet, ipſi ſtatim ſub iuramenti debito pręcepiſtis, quòd à feſto beati Michaelis proximè præterito, in antea nunquam curiam dicti Ducis intraret, niſi tunc, cum omnes per edictum ipſius generaliter ad curiam uocarentur, aut niſi per nobilem uirum Rog Comitem, & Nicolaum Mauricen. qui abſentes eſſe dicuntur, ipſum contingeret relaxari. Verùm quia idem Andreas, qui (ſicut aſſerit) dicti Ducis conſilijs, iuramento, & in iure ſuo multis eccleſijs, quarum eſt aduocatus, promiſſo tenetur adeſſe, nequaquam taliter iurauiſſet, ſi mandatum illud ſibi contrarium præſciuiſſet, præſertim cum animæ ſuę timeat obuiare ſaluti, per apoſtolica uobis ſcripta mandamus, atque præcipimus, quatenus mandatum ipſum pro ueſtrarum remedio animarum penitùs reuocetis. Quod ſi mandatum ipſum aut nolueritis, aut nequiueritis reuocare, noueritis nos uenerabili fratri noſtro. N. Patriarchę Graden. mandaſse, ut ſi mandatum illud priori iuramento licitè facto repugnat, ipſum auctoritate noſtra denunciet non ſeruandum. Datum apud Ciuitatem Caſtellanam. IIII. Idus Octobris.

Illi ſcriptum eſt, ut hoc faciat.

N. STRIGONIEN. ET N. COlocen. Archiepiſcopis, & ſuffraganeis ſuis, Vt eccleſiarum libertas immunitaſque conſeruetur.

MAlitia filiorum hominum, qui lætantur cum malefecerint, & exultant in rebus peſſimis, adeò apud uos inualuiſſe proponitur, ut nec ſciant, uel uideant, quàm periculoſum ſit eos dominum reliquiſſe, & eius apud ipſos non eſſe timorem, qui ponentes offendicula ſua in domo domini, in qua inuocatum eſt nomen eius, ira apprehenderunt eam inter anguſtias, ut libertas eius in diſſipationem iam poſita penitùs iaceat conculcata. Cùm enĩ (ſicut audiuimus) Eccleſia Dei in regno Vngariæ in tanta reuerentia olim conſueuerit haberi, ut ſi etiam publicus latro ad eam ob tutelam ſui corporis confugiſſet, ſub eius conſiſteret immunitate ſecurus, & quandiu lateret ibidem tanquam innocens ſeruaretur, nunc euacuata omninò tanta per iniquitatis filios libertate, non tantum nocentes perſonæ, uerum etiam res ſacrę, & alię ibidem pro ſecuritate depoſitæ, uiolenter ab eccleſijs extrahuntur. Vnde nos, quibus (ſecundum apoſtolum) incumbit omnium eccleſiarum ſolicitudo continua, propter tantum diſcrimen eccleſiæ uehementer afflicti, uniuerſitati ueſtrę per apoſtolica ſcripta mandamus, atque pręcipimus, quatenus ſtatum eccl. quem taliter periclitari dolemus, ad antiquam ſtudentes omni modis reducere libertatem, eo, quos temerarios uiolatores earum uobis eſſe conſtiterit, tam noſtra quàm ueſtra auctoritate ſuffulti, appellatione ceſſante, terram illius rigore ſententię compeſcatis, quem ſecundum canonum inſtitutai talibus uideritis præſumptoribus adhiben. ita ut per uos ad honorem Dei, & eccleſię officij ueſtri debitum exequentes, quod eccleſijs ob negligentię torpore deperijt, laudabiliter

biliter releuetur, & ſtudium ueſtrum apud
Deum, & homines appareat commendan
dum Dat. Lateran. XII. Cal Nouembris.

Scriptum eſt. N. Illuſtri Regi Vngariæ,
ut in his, quæ pro libertate eccleſię prędi
cti Archiepiſcopi, & Epiſcopi duxerint ſta
tuenda, ſuum eis auxilium & conſilium im
pendat, pariter & fauorem.

*MAGISTRO APOLL. CLERI-
co uenerabilis fratris noſtri Archiepiſcopi
Strigonien. à iuramento, quod eccleſiæ iura
defendere quis uelit, per appellationem nõ
liberatur.*

BReui ſedem Apoſtolicam ſciſcitatus
es quęſtione, uerùm ille, qui iura ali-
cuius eccleſiæ ſeruare, ac pro poſſe defen-
dere iuramento tenetur, ſi neceſſitate im
minente, ſub debito iuramenti ad hoc fue
rit requiſitus, & nolens hoc facere, ad ſe-
dem apoſtolicam duxerit appellandum,
periurij reatum incurrat. Nos autem quæ
ſtioni tuæ taliter reſpondemus, quòd in
hoc articulo appellantem à periurio, talis
appellatio non excuſat: immò, niſi aliqua
difficultas obſiſtat, propter quam nõ poſ
ſit requiſitus eccleſię ſubuenire, culpa per-
iurij potiùs irretitur. Datum ut ſupra.

*LITERAE REGIN. ARCHIE-
piſcopi ad Dominum Papam. Quod cauſa
tribus coniunctim delegata, à duobus, ex-
cluſo tertio rectè definiri nequiuerit.*

EXcellẽtiſſimo domino, & beatiſſimo
Patri ſuo domino Innocentio Dei
gratia ſacroſanctæ Romanæ ſedis reue-
rendiſſimo, ſummo Pontifici G. humilis,
& indignus Eccleſiæ Regin. miniſter ſalu
tem, & debitæ perpetuam deuotionis obe
dientiam. Placuit beatitudini ueſtræ cau
ſam, quę uertitur inter uenerabiles montis
Regalis, & Ruſſanen. archiepiſcopos, mi-
hi ueſtro deuoto clerico, unà cum reueren
dis fratribus Panormitan. & Capuan. Ar
chiepiſcopis per literas ueſtrę ſanctitatis
committere, quibus debita reuerentia, &
honore ſuſceptis, non multò poſt ſuſce-
ptionem earum me per aliquot dies lan-
guor aliquantulus, non ſine meorum
exigentia meritorum inuaſit, nec tamen
ut inde mandatum ueſtrum minus poſſet
perfici, uel adimpleri, cum tam nos, quam
& partes pręſentes omnes Panor. fueri-
mus, & ſi meis ſocijs oneroſum uideretur
forſitan expectare, quandiu mei appone-
ret diuina clementia miſereri, & nequiuiſ
ſem tunc pro inſtanti debilitate corporis
cum ipſis ad hoc exequendum perſonali-
ter intereſſe, uox tamen, & ſenſus mihi
nunquam per Dei gratiam defuit, quin
poſſemus deliberatione mutua, iuxta man
datum noſtrum diligenti examine cauſam
ipſam inquirere, ac fine debito termina-
re. Verùm iam dicti mei ſocij infra illud
ægritudinis meę ſpatiolum pro eorum uo
luntatis arbitrio, meam ſuper hoc, & eo-
rum ſibi ſolicitudinem uendicantes, me
ignaro, & inconſulto in cauſam ipſam, ſe
cundum quod eorum dictauit conſilium,
proceſſerunt. Et ne forte in his, quæ
paruitati meæ ab apoſtolicæ ſanctitatis
eminentia iniunguntur, in conſpectu mei
domini palliata falſitas ſub ueritatis ſpe-
cie offeratur, proceſſum ipſius cauſæ ſe-
cundum quod ad diligentem inquiſitio-
nem meam certa quorundam, qui inter-
fuerant, approbatę opinionis uirorum, &
ueridica relatione mihi licuit experiri,
paternitati ueſtræ duxi pręſentis textu
paginulę intimandum. Hinc eſt,
quòd cum præfati mei ſocij prænomi-
nato Montis Regalis Archiepiſcopo ex
officio delegationis iniungerent, ut ad
hoc, quod ſibi ab Archiepiſcopo Ruſſa-
nen. obijcitur, pleniùs reſponderet, &
idem Archiepiſcopus pro duabus cauſis
non debere ſe diceret eorum inde ſtare
iudicio, tùm uidelicet quia cauſa ipſa tri-
bus fuerat delegata, & ab illis duobus tan
tum me pręſente inconſulto, & inſcio,
nec uice mea ſuper hoc eis commiſſi, cita
tus fuerat ad iudicium, tum etiam quia
ante ipſorum citationem pro eadem cau-
ſa nuncium ſuum ad pedes ueſtræ ſancti-
tatis tranſmiſerant, in quo decretalis do-
mini Alexandri ſibi apertiùs dignoſci-
tur ſuffragari. Ipſi eius aſſertiones nullate
nus attendentes, iterum ſine mei notitia:
contra eum, ut reſponderet, ſententiam
protulerunt. In quibus omnibus præ-
dictus

dictus Archiepiſcopus grauari ſe ſentiens ad ueſtræ beatitudinis audientiam appellauit. Erit igitur ſi placet ueſtri fontis ſcientię, cuius impetus lętificat ciuitatem Dei, ſuper his iuxta ſummum ueſtræ immenſę diſcretionis arbitrium prouidere. Datum Panotm. X X V. die menſis Auguſti prima indictione.

LITERAE ARCHIEPISCOpi, & conuentus Montis regalis ad Dominum Papam De eodem argumento.

SAnctiſſimo Patri, & totius fidei Chriſtianæ magiſtro domino Innocentio Ca Montis Regalis humilis miniſter, eiuſdem quæ eccleſiæ uniuerſus conuentus pedum oſculum, & quod poteſt peccatorum oratio. Placuit beatitudini ueſtræ cauſam, quæ uertitur inter Roſſanen. Archiepiſcopum, & eccleſiam noſtram immò ueſtram, iudicibus delegatis committere, uidelicet Panormitan. Regin. & Capuanen. Archiepiſcopis ſine debito terminandam Vnde nos in omnibus, & ſuper omnia mandatis apoſtolicis parere cupientes, ad primam duorum tantum citationis uocem acceſſimus, exceptiones noſtras (ſicut iuris eſt) peremptorias opponentes, uidelicet quod nuncios noſtros ſpecialiter pro hac eadem cauſa ante citationem ad pedes ſanctitatis ueſtrę tranſmiſeramus. Elapſis poſtmodum tribus, aut quatuor diebus, à Panormitan. & Capuan. tantum Archiepiſcopis, ſicut prius citati, ne ueſtram uideremur contemnere maieſtatem, eorumque conſpectui præſentati, quia primam exceptionem noſtram friuolam iudicabant, aliam exceptionem non minus peremptoria adiecimus, & obiecimus, quia cùm cauſa fuiſſet à ſanctitate ueſtra tribus iudicibus delegata, præſente tertio, & irrequiſito, uidelicet domino Regin. nobis etiam abſentibus, & ignaris, exceptiones noſtras inutiles iudicantes, pronunciauerunt aduerſæ parti nos reſpondere teneri. Vnde ob tam euidentes, & ſuſpitionis, & grauaminis cauſas ad ſedem Apoſtolicam appellauimus, quę mater eſt, & ſubſidium omnium oppræſſorum, cum in omnibus his appellatione opus non eſſet. Nam prima cauſa eſt, quia nuncii noſtri ante citationem iter arripuerant ad uos ueniendi. Secunda quia præſente tertio, & ignaro, & citauerunt, & decretalem Alexandri, quæ loquitur in hunc modum, friuolam iudicarunt. Cæterum cum aliquam cauſam contigerit ſibi appellatione remota, commiſſam fuiſſe, & aduerſa pars poſt factam citationem iter arripuit ad ſedem Apoſtolicam ueniendi, non minima poteris in negocii cognitione, ſecundum iuris formam procedere. Quod utique ſi ante citationem iter inceperit, non eſt utique obſeruandum. Sed quod deterius eſt, nobis neſcientibus, & irrequiſitis pronunciauerunt pręmiſſas exceptiones nullius fore momenti. Vnde proſtrati ad pedes ſanctitatis ueſtrę petimus plus affectu, quàm uoce, plus deuotione, quàm uerbo, ut eccleſiam noſtram, quæ ueſtra ſpecialis eſt, nullius patiamini perturbationibus concuti, nec æmulorum noſtrorum quaſi luporum morſibus lacerari. Valeat ſanctitas ueſtra.

N. REGIN. ARCHIEPISCOpo, & N. epiſcopo Cephaluden. Qua cauſa, de qua duæ præcedentes epiſtolæ loquuntur, ipſis committitur.

CVm cauſa, quæ uertitur inter uenerabiles fratres noſtros N. Montis regalis, & N. Roſſanen. Archiepiſcopos, ſuper quibuſdam decimis uen. fratribus noſtris. N. Panotmitan. & N. Capuan. Archiepiſcopis, & tibi frater Regin. commiſſa fuiſſet à nobis ſine canonico terminanda, prædictus Archiepiſcopus Montis regalis, ſicut ex literis eius accepimus, ad primam prædictorum Panotmitan. & Capuan. Archiepiſcoporū citationem acceſſit, in quorum præſentia conſtitutus excipiendo propoſuit, quòd pro duabus cauſis non deberet eorum ſtare iudicio, tùm uidelicet quia cauſa ipſa fuerat tribus delegata & ab illis duobus tantum te frater Regin. præſente irconſulto, & inſcio, nec uices tuas eis ſuper hoc committente, fuerat ad iudicium euocatus, tum etiam quia ante ipſorum citationem

pro

pro eadem cauſa nuncium ſuum ad apoſtolicam ſedem tranſmiſerat: in quo decretalem felicis mem. Alexandri Papę III. prædeceſſoris noſtri ſibi affirmabat apertiùs ſuffragari; At verò ijdem Archiepiſcopi exceptiones ipſius nolentes admittere, contra eum ut reſponderet interlocutoriam ſententiam protulerunt; propter quod idem Archiepiſcopus ſentiens ſe grauari, ſedem apoſtolicam appellauit. Nos igitur prædictorum inquiſitionem, & deciſionem canonicam veſtrę diſcretionis examini committentes, fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus vocatis ad pręſentiam veſtram, qui fuerint euocandi, & inquiſita ſuper præmiſſis diligentiùs veritate; ſi vobis conſtiterit prędictos Archiepiſcopos exceptiones prædictas nullatenus admiſiſſe, non obſtante eo, quod per ipſos factum eſt, decimas ipſas, quibus prædictus Montis regalis Archiepiſcopus, ſe poſtquam nuncij ſui propter hoc ad ſedem apoſt. acceſſerunt, aſſerit ſpoliatum, cùm eaſdem tam ſibi, quàm eccleſię ſuę à ſede apoſtolica fuiſſe aſſerat confirmatas, ſiue per laicalem potentiam, ſiue etiam per eoſdem iudices factum ſit, cum fructibus inde perceptis, ſublato cuiuſlibet contradictionis, & appellationis obſtaculo reſtitui faciatis; audientes poſtmodum quantum de iure poteritis ſi quid fuerit quæſtionis, & appellatione remota, ſine debito decidentes. Datum Lateran. Calen. Nouembris.

N. EPISCOPO, CONSVLIBVS, & populo Parmen. De ablata per vim Cardinali in itinere pecunia.

LIcet Romana eccleſia, quę ceterarum mater eſt, & magiſtra, in delinquentes iuxta ſuorum exceſſuum qualitatem, rigorem ſeueritatis eccleſiaſticæ conſueuerit exercere, illis tamen, qui à ſuo reſipiſcentes errore humiliter ad eius obedientiam redeunt, ſolita eſt benignitatem, & manſuetudinem exhibere, & viſcera charitatis miſericorditer aperire; illius exemplo, qui neminem ad ſe uenientem reſpuit. Accepimus ſi quidem ex tenore literarum tuarum frater Epiſcope, ac dilecti filij P. Sanctę Mariæ in Via lata Diac Card apoſtolicæ ſedis legati, quòd medietatem pecuniæ noſtræ, ac ſuę, ac ſeruientium ipſius, quæ dum per Lombardiam iter faceret, illi fuit uiolenter ablata, reſtituere promiſiſtis; & ſolutis iam centum marcis, infra octauam proximo uenturę Paſchæ uos firmiter obligaſtis reſiduum ſoluturos, à conſulibus, rectoribus, tota credentia ueſtræ Ciuitatis, & ab alijs etiam, prout prędicti Card. nuncio uiſum fuit, ſuper hoc data iuratoria cautione. Ipſe verò Cardinalis ſententias interdicti, & excommunicationis, quę in quoſdam ueſtrum, & Ciuitatem ueſtram fuerant promulgatę, auctoritate apoſtolica relaxauit, & eccleſiam Sancti Domini de Burho, quę propter hoc à iuriſdictione Parmen. eccleſiæ fuit exēpta, donec eſſet ſuper hoc congruè ſatisfactum, ipſi Parmen. eccleſię ſtatuit ſicut prius de cætero fore ſubiectam; ita tamen quod ſi prædicta pecunia infra præſcriptum terminum, prout tenemini, iuramento non fuerit integrè perſoluta, ex tunc tam vos, quàm Ciuitatis veſtra, & eccleſia Parmen. ſitis eiſdem ſententijs, & eidem pœnæ ſubiecti. Idem inſuper Cardinalis in manu ueſtra, quantum ad medietatem prędictę pecuniæ iuri ſuo ceſſit omnino, & ex parte noſtra promiſit, quòd nos iuri noſtro ſimiliter cederemus, ut repetendi medietatem illam, uel agendi aduerſus quemlibet nomine noſtro habeatis liberam facultatem. Nos igitur erga humilitatem ueſtram benigniùs agere cupientes, quod à prędicto Cardinali (ſicut præmiſimus) factum eſt, ratum, & firmum habemus, & uolumus inuiolabiliter obſeruari; ſuper illa medietate iuri, noſtro cedentes, prout uobis Card. ipſe promiſit. Porrò diſtrictè pręcipimus, ut Palauicinus, & cæteri, qui cum eo fuerunt perpetratę iniquitatis principales auctores uſque ad plenariam ſatisfactionem ſententię promulgatę in eos teneantur aſtricti. Datum Lateran. X. Cal. Nouembris.

N. EPI-

negocio procedendum. Sicut autem ex literis tuis nobis innotuit, tam eccleſiæ Foroiulien. quàm ipſi Epiſcopo plurimum expedit, ut eidem abrenunciandi pontificali officio licentiam tribuamus: cum ille propter impedimenta tam cordis, quàm corporis non poſſit eccleſiæ regimini cõgruè prouidere, & ipſius adminiſtratio potiùs redundet in eiuſdem eccleſię detrimentum. Volentes igitur tam ſaluti eiuſdem Epiſcopi, quàm neceſſitatibus ipſius eccleſiæ prout tenemur ex iniuncto nobis officio præcauere, fraternitati tuę per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus ſolenniter, & publicè ipſius recipias auctoritate apoſtolica ceſſionem. Facta uerò ceſſione ſpontanea, canonicos Forðiulien. moneas, & inducas, ut alium Epiſcopum eligant; qui tam ſpiritualiter, quàm temporaliter ſit idoneus ad gerendam ſolicitudinem paſtoralem. Datum ut ſupra.

NOBILI VIRO R. COMITI Toloſan. Vt contra Paganos arma ſuſcipiat.

CVm in tantum te olim oriens ex alto reſpexerit, & tenebras tuæ mentis lux illa dignata fuerit illuſtrare, quæ illuminat hominem uenientem in hunc mundum, ut reconciliatus fueris eccleſiaſticæ unitati, à qua fueras ob tuorum exceſſuum multitudinem ſeparatus, deberes reſurgere fortior, & prçteritorum abundantiam delictorum ſatiſfactione ſic plenaria compenſare; ut nouum meriti ſingularis præconium ueteris nequitiæ deleret infamiam, & uitiorum notam uirtutis titulus oboleret. Ne autem negligentiam tuã poſſis aliquatenus excuſare, ac ne non ſubeſſe cauſam alleges, in qua militatem ualeas induſtriam in diuinis obſequiis exercere, ſe ipſum dominus denuò tradi paſſus eſt in manibus peccatorum, & hæreditatem ſuam ſe ipſo exule ab impiis occupari; ut quanti cum facias in inſtantis articulo neceſſitatis oſtendas; & an pro ipſo te ipſum abneges, & tollas crucem eius, & ipſum ſequaris, qui pro te ſemetipſum exinaniuit, formam ſerui accipiens, in ſimilitudine hominum factus, & habitu inuentus ut homo, factus obediens uſque ad mortem, mortem autem Crucis, omnibus manifeſtet. Sanè ſi nec timor domini, nec fidei Chriſtianæ religio, nec communis utilitas populi Chriſtiani ad id tuam induſtriam commoueret, egregiæ tamen recordationis N. quondam aui tui memoria te ad terrę orientalis ſubſidium inducere potuiſſet; ut in partibus illis eius exemplo perpetuæ tibi laudis titulos comparares, & auitæ uirtutis præconium in paganorum excidium redoleres. Vt igitur præter diuinam gratiam peccatorum tuorum ueniam, & apoſtolicę protectionis præſidium, quæ in ſuis illic expenſis proficiſcentibus indulgemus, & augumentum æternæ coronæ, quod inſuper pollicemur, à domino merearis, rogamus nobilitatem tuam, monemus, & hortamur in domino, & in remiſſionem iniungimus peccatorum, quatenus ſignum uiuificæ crucis aſſumas, & in ſatisfactionem criminum quę hactenus commiſiſti, ad partes tranſeas tranſmarinas, ubi funiculum hęreditatis Chriſti, & iura populi Chriſtiani defendas, & impugnes barbariem paganorum. Credimus enim, & de diuina miſeratione ſperamus, quòd ſi (quod optamus) in humilitate cordis, & corporis iter feceris peregrinationis aggreſſus, is, qui piis aſpirat propoſitis, dirigat greſſus tuos, & de inimicis crucis laudem tibi uictorię, ſicut quondam auo tuo, miſericorditer largietur. Si autem in perſona propria non poteris transfretare, ut aliquod ſaltem apoſtolicę remiſſionis beneficium conſequaris, iuxta quod tantum principem decet, certum ultra mare dirigas numerum bellatorum, ut uel per alios facias, quod per te non poteris adimplere. Datum Lateran. II. nonas Nouembris.

FRATRI FVLCONI. VT CVM aliis piis viris ad militiam ſacram proficiſcatur.

SAlutiferum tuæ doctrinę iampridem audientes exemplum plurimum gauiſi ſumus in domino, eius miſericordiam implorantes, ut bonum in te corroboret, quod incepit. Vt autem ſecundum Apoſtolum opus Euangeliſtæ faciens prædicationis officium fructuoſius exequaris, præſertim in ſuccurſu hieroſolymitanę prouinciæ, ad quam totis uiribus aſpiramus, & talentum tibi commiſſum à domino in populi ſui eruditione diſtribuens, ipſum multiplicatum ualeas reportare, nos illius utentes exemplo, qui dedit quoſdam quidem apoſtolos, quoſdam Prophetas, alios verò Euangeliſtas, ut in omnem terram exiret ſonus eorū, & in fines orbis terræ uerba eorum, plenam tibi auctoritate apoſtolica concedimus facultatem, ut cum conſilio, & aſſenſu dilecti filij P. ſanctæ Marię in uia lata Diac. Card. apoſtolicę ſedis legati, quem ad hoc officium exequendum ſpecialiter deſtinauimus, tam de monachis nigris, quàm albis, ſiue canonicis regularibus aliquos, quos ad prædicandum idoneos eſſe decreueris, nullius contradictione, uel appellatione obſtante libere tibi poſſis coadiutores adiungere, qui tecū (iuxta uerbum propheticum) ſeminent ſuper aquas, ne frumentum in populis abſcondatur. Datum Lateran. nonis Nouembris.

ARCHIEPISCOPIS, EPISCOpis, & aliis Eccleſiarum Prælatis in regno Franciæ conſtitutis. Vt uſurarij puniantur, non obſtante aliqua appellatione.

QVàm pernicioſum ſit uitium uſurarum, diſcretionem ueſtram non credimus ignorare, cùm præter conſtitutiones canonicas, quæ in earum odium emanarunt, per prophetam detur intelligi eos, qui ſuam dāt pecuniam ad uſuram, à tabernaculo domini repellendos, & tam in nouo, quàm in ueteri teſtamento prohibitæ ſint uſurę? cum ueritas ipſa pręcipiat, mutuum date nihil inde ſperantes, & per Prophetam dicatur. Vſuram, & omnem ſuperabundantiam non accipias. Inde eſt, quod uniuerſitati ueſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus manifeſtos vſurarios, eos maximè, quos uſuris publice renunciaſſe conſtiterit, cum aliquis eos conuenerit de uſuris, nullius per mittatis appellationis ſubterfugio ſe tueri. Datum Lateran. V. Cal. Nouembris.

N. SIPONTINO ARCHIEpiſcopo. De collegiata eccleſia in cœnobium monachorum conuertenda.

CVm ad ea exequenda, quæ religionem ſapiunt, & opus in ſe continent pietatis, ſolicitudinem tuam excitamus, tanto adimplere debes ſolicitius quod mandamus, quanto ea exequi diligentius ex debito teneris officii paſtoralis. Significauit ſiquidem nobis dilectus filius Magiſter Nicolaus eccleſiæ Troianæ Decanus, quod cum eccleſiam ſancti Nicolai de regulis poſſideat, & eam ſufficientem, & idoneam cognoſcat ad canonicam regularem plantare ibidem religionem deſiderat, & canonicos inſtituere in eadem, qui ſecundum regulam beati Auguſtini domino debeant iugiter deſeruire. Licet autem hoc a nobis ſibi poſtularet cum inſtantia indulgeri, nos tamen tuę uolentes fraternitati deferre, in cuius diœceſi eſſe proponitur eccleſia memorata, negocium ipſum tuę duximus experientiæ committendum. Ideóque fraternitati tuę per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus ſi præfatam eccleſiam ad hoc idoneam, & ſufficientem cognoueris, & fratres, clerici, & laici, qui nunc in ea deſeruiunt in hoc ſponte voluerint conſentire, nec aliud obſtiterit, per quod negocium ipſum debeat rationabiliter impediri,

tu

ni præfato magiſtro, N. ut eandem eccleſiam canonicam inſtituat regularem, liberam tribuas facultatem, ut, & eius pio deſiderio ſatisfiat, & tu de plantanda religione in Diœceſi tua poſſis meritò commendari. Datum Lateran. VII. Idus Nouembris.

NOBILIS VIRI ACERBO *Priori & alijs Rectoribus Thuſciæ, & ducatus.*

SIcut uniuerſitatis conditor Deus duo magna luminaria in firmamento cœli conſtituit, luminare maius ut præeſſet diei, & luminare minus ut nocti præeſſet, ſic ad firmamentum uniuerſalis eccleſię, quæ cœli nomine nuncupatur, duas magnas inſtituit dignitates, maiorem, quæ quaſi diebus animabus præeſſet, & minorem, quę quaſi noctibus præeſſet corporibus, quę ſunt Pontificalis auctoritas, & regalis poteſtas. Porrò ſicut luna lumen ſuum à ſole ſortitur, quæ re uera minor eſt illo quantitate ſimul, & qualitate, ſitu pariter, & effectu, ſic regalis poteſtas ab auctoritate Pontificali ſuæ ſortitur dignitatis ſplendorem, cuius conſpectui quanto magis inhæret, tantò minori lumine decoratur, & quo plus ab eius elõgatur aſpectu, eo plus proficit in ſplendore. Vtraque uerò poteſtas ſui primatus ſedem in Italia meruit obtinere, quę diſpoſitione diuina ſuper uniuerſas prouincias obtinuit Principatum. Et ideo licet ad uniuerſas prouincias noſtræ prouiſionis aciē extendere debeamus, ſpecialiter tamen Italiæ paterna nos conuenit ſolicitudine prouidere, in qua Chriſtianę religionis fundamentum exiſtit, & per apoſtolicæ ſedis primatum ſacerdotij, ſimul, & regni præminet principatus. Huius autem prouiſionis officium laudabiliter exercemus, ſi per noſtrę ſolicitudinis ſtudium procuramus, ne filij fiant ſerui, neque minores à maioribus opprimantur, ut ſeruata moderaminis æquitate, ſic iſti ſeruiant, quod illi non ſæuiant, ut nec iſti ſubeſſe contendant, nec illi contemnant prodeſſe. Volentes ergo uos tanquam ſpeciales filios apoſtolicæ protectionis brachiis amplexari, firmum gerimus in deliberatione noſtra propoſitum, ad diuini nominis gloriam, & apoſtolicæ ſedis honorem, quantum cum noſtra poſſumus honeſtate uobis aduerſus oppreſſionis incurſum, & grauaminis inſolentiam noſtrum patrocinium exhibere, quatenus per apoſtolicæ protectionis auxilium in debito ſtatu perſeuerare poſſitis, & inita iam concordia, ſemper inter uos de bono in meliùs perſeueret, ſperantes, & pro certò tenentes, quòd uos nobis, & eccleſiæ Romanæ gratum ſemper deuotionis, & fidei debeatis obſequium impertiri, ut dum uos à nobis protectionis patrocinium ſuſceperitis, & nos à uobis deuotionis obſequium receperimus, vtrinque grata debeat utilitas procurari. Monemus igitur uniuerſitatem ueſtram, & exhortamur in domino per apoſtolica ſcripta mandantes, quatenus certam, & firmam de nobis fiduciam obtinentes, qui ſicut apoſtolicæ conuenit grauitati, plus facere pro uobis, quàm promittere uobis intendimus, ea ſemper agere ſtudeatis, quæ ad honorem, & profectum Eccleſiæ Rom. proueniant, ut merito debeatis ipſius fauoris dextra communiri. Datum Lateran. III. Cal. Nouembris.

N. EPISCOPO, ET CAPITV *lo Auerſan ut Neapolitano Archiepiſcopo obtemperent.*

CVM ſimus ſingulis in ſua iuſtitia debitores, fratrum, & Coepiſcoporum noſtrorum grauamina nec poſſumus, nec debemus ęquanimiter ſuſtinere, aut pati, quòd aliquis à ſui ſuperioris obedientia præter auctoritatem iudiciariam qualibet occaſione recedat. Hoc ſiquidem attendentes, cum eccleſia ueſtra hactenus eccleſiæ Neapolitanæ reſponderit, &

prędeceſſores tui frater Epiſcope à prædeceſſoribus uenerabilis fratris noſtri N. Neapolitani Archiepiſcopi conſecrationis, & confirmationis conſueuerint beneficium obtinere, ita quòd bonæ memoriæ L. prædeceſsor tuus, cui felicis recor actionis C. Papa prædeceſsor noſter ex collata ſibi plenitudine poteſtatis ſine præiudicio eccleſiæ Neap. munus conſecrationis indulſit, obedientiam, & reuerentiam, ſicut Metropolitano ſuo curauerit eidem Archiepiſcopo exhibere, ne dicta eccleſia Neapol. ſuæ poſſeſſionis commodo prętermiſso, iuris ordine priuaretur, te frater Epiſcope ad obediendum ei, noſtra mandauimus auctoritate compellit, adiicientes in literis noſtris, quod ſi uos crederetis aliquid iuris habere, illud poſtmodum audiremus. Cùm igitur ſuper obedientia dicto Archiepiſcopo exhibenda, mandatum ſit apoſtolicum adimpletum, ac nos per ueſtras duxeritis literas exorandos, ut certum uobis præfigeremus terminum, quo aduerſus eundem Archiepiſcopum ueſtram proponeretis, & perſequeremini actionem, diſcretioni ueſtrę per apoſt. ſcripta mandamus, quatenus in octauis reſurrectionis dominicę proximè uenturis, noſtro uos conſpectui præſentetis, iuſtitiam recepturi. Nos enim eidem Archiepiſcopo dedimus in mandatis, ut ad eundem terminum per ſe, uel ſufficientem procuratorem ad præſentiam noſtram accedat, uobis plenariè reſponſurus.

Datum Lateran. VI. Idus Nouembris.

Scriptum eſt dicto Archiepiſcopo, ut tempore conſtituto accedat.

N. ARCHIPRESBYTERO, ET Clericis Burgen. Eccleſiæ. ut Parmenſi Epiſcopo rurſus obediant tanquam abſoluto & reconciliato.

CUM Ciuitas Parmen. & ciues eius excommunicationi ſubiecti fuiſſent, propter uiolentam inuaſionem, & deprędationem dilecti filii P. Sanctę Marię in uia lata Diaconi Cardinalis, & eccleſia ueſtra à iuriſdictione uenerabilis fratris noſtri N. Parmen. Epiſcopi propter hoc fuiſſet exempta, donec ſatisfecerent competenter, ipſi Parmen. memorato Cardinali ſeſe obligarunt ſuper reſtituenda medietate pecunię, quæ ipſi fuit Cardinali ablata, cuius iam parte ſoluta ſe partem reliquam ſoluturos præſtita cautione iuratoria, promiſerunt; & idem Cardinalis excommunicationis, & interdicti ſententias relaxauit, pœnam remittens, quæ ſuper exemptione eccleſię ueſtrę Parmen. eccleſiæ fuerat irrogata. Nos igitur quod à prædicto Cardinali ſuper hoc factum eſt ratum habentes, uobis per præſentia ſcripta mandamus, atque præcipimus, quatenus pręfato Parmen. Epiſcopo de cætero conſuetam, & debitam obedientiam impendatis.

Datum Lateran. II. idus Nouembris.

N. EPISCOPO ROFFEN. N. Archidiacono Bathonien & Magiſtro Vu de ſancta fide Canonico Vuellen. Qui allegat literas falſas eſſe, hoc probare tenetur.

EX continentia literarum dilectorum filiorum, N. Abbatis Sanctæ Crucis de Vualtham, & Magiſtri Simonis de Suuelle nobis innotuit, quòd cum olim quęſtio, quæ uertebatur inter dilectos filios M. Phil. de Ludeleuue ex una parte, Robertum, & Vincentium clericos ex altera, ſuper eccleſia de Streton, ipſis, & N. quondam Abbati de Straford. à bonæ memorię C. Papa prædeceſſore noſtro commiſſa fuiſſet, eodem Abbate pariter, & prędicto Vincentio de hac luce ſubtractis, prænominati duo iudices iuxta tenorem reſcripti apoſtolici procedẽtes, atteſtationes, & allegationes utri uſque

Vtriuſque partis diligẽtius audierunt: & tandẽ cùm renunciatum eis ab utraq; parte fuiſſet, & ſecundum allegata diffinitiua eſſet ſententia promulganda, contra magiſtrum P. aduerſa pars literas apoſtolicas arguit falſitatis; & eas eſſe falſas ſub periculo cauſæ ſe firmiter aſſeruit, probaturam: ſibi legem imponens, ut à cauſa caderet, niſi probaret euidentius falſitatem; & ne ulteriùs iudices in cauſa procederent, ſedem apoſtolicam appellauit. Sæpe dicto autem Phil. exhibente illum, per quem literas impetrauit, & firmiter promittente, quòd eas ueras eſſe probaret, memoratus R. ab eiſdem iudicibus requiſitus, ut aliquam notam exprimeret falſitatis, propter quàm falſas eſſe literas proponebat, nihil aliud ſpecificare uoluit, niſi quòd eas falſas dixit: & aſſeruit à Cancellaria noſtra nullatenus emanaſſe. Supradicti uerò iudices ab ipſo R. iuratoria cautione recepta, quòd accuſationem falſitatis proſequeretur, ſicut ſuperiùs eſt expreſſum, ſequẽtem diem poſt dominicam, qua cantatur, Lætare Hieruſalem, proximò præteritam, ad proſequendum coram nobis appellationem inter poſitam utrique parti terminum præfixerũt. Cæterùm præfatus Robertus in termino prætaxato ad præſentiam noſtram accedens, ſuper falſitate literarum, ac proceſſu negocij ueritate ſuppreſſa (ut dicitur) à nobis ad prædictos iudices literas impetrauit, & nihil prorſus de falſitatis accuſatione proponens, à ſede apoſtolica furtiue receſſit. Verùm nos literas ipſas, quæ redarguẽ fuerant falſitatis, diligentius intuentes, nullum in eis ſignum falſitatis, uel ſuſpitionis inuenimus, niſi paucarum literarum raſuras, quæ nequaquam ſapientis animum in dubitationem uertere debuerunt. Ideo que diſcretioni ueſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus, inquiratis ſuper his diligentius ueritatem: & ſi uobis conſtiterit iam dictas literas à nobis fuiſſe ueritate tacita impetratas, & ſæpè dictum Robertum ſe ſe obligaſſe ſub periculo cauſæ, quòd priores literas falſas eſſe probaret, cùm inter ipſum, & aduerſarium ſuum quæſtio perſonalis agatur, & quilibet ab renunciandi iuri ſuo liberam habeat facultatem, ipſi Roberto ſuper prædicta eccleſia ſilentium imponatis: alioquin partibus conuocatis audiatis cauſam, & appellatione remota fine debito terminetis.

Datum Lateran. XII. cal. Nouembris.

N. EPISCOPO ET N. SANcti Michaelis, & N. Sancti Epiphanij præpoſitis Papienſibus ut de canonicorum bonis, numero, & de B. collatione inquirant.

ACcedentibus olim ad præſentiam noſtram dilectis filijs Carnel. & Bernar. canonico, & ſyndico Sancti Inuentii Papien. dilectum filium noſtrum G. tituli Sanctæ Mariæ trans Tyberim presbyterũ Cardinalem conceſſimus auditorem: coram quo fuit ex ipſius Carnel. parte propoſitum, quòd cum olim Canonici Sancti Inuentii Papien. bonæ memoriæ C. Papę prædeceſsoris noſtri mandatum ipſis pro eius receptione, ac præbendæ aſſignatione porrectum noluiſsent humiliter adimplere; nec bonæ memoriæ L. quondam Papien. Epiſcopus, qui ſuper hoc literas ab eodem prædeceſsore noſtro receperat, mandatum fuiſset apoſtolicum executus, ipſe, ac prędictus Bernar. propter hoc ad ſedem apoſtolicam accedentes, coram dilecto filio Hugone tituli Sancti Martini presbytero, Cardinale auditore ſibi conceſso, aliquandiu litigarunt: qui ad falſam ipſius B. ſuggeſtionem, qui prędictam eccleſiam, tam paupertate redditituum, quàm fratrum aſserebat numeroſitate grauari, ab inſtantia mandati apoſtolici, & executionis abſoluit. Cęterũ clerici eiuſdem eccleſiæ abſolutionis non expectato reſcripto, ſex in canonicos elegerunt: tribus eorum integra beneficia reliquis uerò tribus aliquid nomine beneficii annis ſingulis conferentes. Cùm autem ad audientiam noſtram id fuiſset eodem C referente delatum, intelligentes ipſo facto prędictam abſolutionem fuiſse per falſam ſuggeſtionem obtentam, cum non eſset uerifimile dictam eccleſiam paupertate grauari, ad quam ipſi uix abſolutione per ſurreptionem obtenta, ob reuerentiam Beati Petri, & noſtram, prędictũ C. in canonicum, & fratrem reciperent,

& ei ſtallū in choro, & locum in capitulo, & beneficium, ſicut uni ex aliis canonicis aſſignarent. Dilectis etiam filiis noſtris M. Subdiacono noſtro Præpoſito Canonicę Gualteri, Martino, Opizone, Aſtario magiſtris Canonicis ſancti Michaelis de Papia maioris pręcipiendo mandauimus, ut inquirerent de præmiſſis diligentius ueritatem, & ſi rem cognoſcerent taliter ſe habere, canonicos memoratos ad recipiē dum eundem C. & beneficium aſſignandū ſublato appellationis obſtaculo, eccleſiaſtica diſtrictione cōpellere non tardarent quoſlibet, qui mandato apoſtolico ſeducerent opponendos, eadem diſtrictione ſeuerius compeſcentes. Veruntamen, ſicut ex literis eorū accepimus, cùm partes ad ſuā præſentiam conuocaſſent, & dictus C. eiuſdem eccleſiæ ſyndicus ſe ad receptionem ipſius C diceret non teneri, qui ſcriptum obtinuerat ab apoſtolica ſede per mendacia precum; iidem executores auditis quæ fuerant hinc inde propoſita, & rationibus & allegationibus partium diligenter inſpectis, de prudentum conſilio per ſententiam prędictis canonicis præceperunt, ut memoratum C in fratrem, & canonicum reciperent, & uſque ad octauas apoſtolorū proximo termino futuras, ſicut uni ex aliis canonicis beneficium aſſignarent. canonicos ipſos tam receptos, quàm electos, ſi eorum ſententię nō parerent, ex tunc auctoritate apoſtolica ſuſpēdētes. Verùm dictus B. ſyndicus eccleſię ſupradictę reſpondit, quòd cùm coram prędictis iudicibus conſtitutus in libello cauſam petitionis exprimi poſtulaſſet, & allegaſſet, quod minor ſine curatore poſtulare non poſſet, & ipſi cauſam petitionis libello exprimendam non eſſe, & minorem poſſe ſine curatore petere reſpondiſſent, ad ſedem apoſtolicā appellauit. Sed iudices ipſi, nec eorum uoluerūt appellationi deferre, nec de indignitate ipſius C. quam ſe aſſerit probaturum cognoſcere, dicentes quòd cauſa criminalis ſibi non fuerat ab apoſtolica ſede commiſſa. Aſſeruit etiam idem B. coram iudicibus memoratis, quòd idem C falſitatē ſuggeſſerat, & tacuerat ueritatē; cum eos onus paupertatis falsò allegaſſe dixiſſet, quod & tūc, & modo uerè poterat allegari; cùm ſufficienter eſſet probaturus per teſtes eandem eccleſiam tunc 110, & amplius, nunc uerò 135. librarum debito prægrauari, quam etiam ex indulgentia bonę memoriæ L. Papæ prædeceſſoris noſtri eidem eccleſiæ ſuper ſenario canonicorum numero ſeruando conceſſa, fratrum numeroſitate grauari petebat: cùm tunc temporis ſeptem ibi eſſent canonici conſtituti. Tacuerat etiam idem C. quod propter indignitatē ſuam, & quia maior pars canonicorum in eadem eccleſia per ſedē apoſtolicam inſtituta fuiſſet, & quòd pro duobus eodem anno idē prædeceſſor noſter ſuas eis curaſſet literas deſtinare, ab impetitione ipſius fuerāt abſoluti. In aliis etiam ſe à prædictis iudicibus aſſeruit fuiſſe, contra iuſtitiam aggrauatum. Cùm autē dictus Cardinalis quę coram eo propoſita fuerant nobis fideliter retuliſſet, intelligentes, quòd cui principale committitur, totum etiam delegatur, ſine quo iudicium exerceri non poteſt, cauſam ipſam ueſtro duximus examini committendam, diſcretioni ueſtrę per apoſtolica ſcripta mandātes, quatenus cæteris exceptionibus, ex canonicorum parte propoſitis omnino ceſſantibus, ſi infra ſex menſes poſt harum receptionem literarum probare poterint eundem C. criminoſum eſſe, uel aliàs indignum ad prædictum beneficium obtinendum, cùm eccleſiaſtica beneficia non ſint indignis concedenda perſonis, ipſi C. ſup eadem eccleſia ſilentium imponatis; alioquin omni contradictione, & appellatione ceſſante ipſum in ea faciatis admitti, & tractari charitate fraterna, & beneficium ei ſicut uni ex aliis canonicis aſſignari Volumus autem, ut à prędictis canonicis ſufficienti prius cautione recepta, quòd debeāt parere iuſtitię coram uobis, interdictum appellatione poſtpoſita relaxetis. Si uerò latæ ſentētię parere noluerint, eos per excommunicationis ſentētiam compellatis. Datum Lateran. VI. Cal. Nouembris.

N. EBRVDVNEN. ARCHIEpiſcopo. N. Vrilaten. N. Aquen. Archiepiſcopis, & ſuffraganeis eorum, ut in concilio Prouinciali conſtituant, de acquirendo ſubſidium ad bellum ſacrum contra Saracenos.

Si

SI ad excitandos fidelium populos ad ſubuentionem orientalis prouinciæ, in qua dominus Rex noſter ante ſecula ſalutem humani generis dignatus eſt operari terræ ipſius miſeriam ſæpius deploramus, ſi nuncios multiplicamus, & literas, ſi mandata monitis, & mandatis monita frequentius conculcamus, id agimus quod tenemur, uolentes ei, cuius uicem in terris gerimus, exulāti per eccl. filios ſubuenire, & fideles eccl. ad ſubſidium Hieroſolymitanæ prouinciæ inuitare uerbo, pariter & exemplo. Quis enim audiens ſalutis auctorem quaſi captiuum ab impijs detineri, ſe pro liberatione ipſius, ſi neceſsè fuerit non ingerat etiam captioni? Quis pro eo non abneget ſemetipſum? qui pro nobis ſemetipſum exinaniuit formam ſerui accipiens, in ſimilitudinem hominis factus, & habitu, ut homo? Quis non tollat crucē ſuam, & ſequatur eum? qui pro nobis crucis non dubitauit ſubire diſcrimen, factus obediens uſque ad mortem, mortem autē crucis? Nunquid etiam eſſe poteſt, aut debet in ſucceſſore Petri uerbum domini alligatum, ut eccleſię filios in eius ſubſidium non confirmet? qui pro Petro rogauit, ne deficeret fides eius, ſed aliquando conuerſus fratres ſuos ſolicitus confirmaret. Nūquid præterea terræ illius poſſumus obliuiſci, in qua Dominus noſter poſuit fidei fundamentum? cum Propheta ſibi quodā modo imprecando proclamet. Si oblitus fuero tui I.o.m.d.in adhuc l.m f.m.ſi.n.m.t. Ne autem illud nobis ualeat imputari, quod in Euangelio legitur: dicunt enim, & non faciunt, nec rurſum onera grauia, & importabilia alijs imponere uideamur, nos autem ea nolimus digito etiā noſtro mouere, ſed facere pariter, & docere uolētes dilectis filiis noſtris S. tt. Sanctæ Praxedis presbytero, & P. Sanctæ Marię in uia lata Diac. Card. apoſtolicę ſedis legatis impoſuimus ſignum Crucis, quos in expenſis proprijs cum alio competenti ſubſidio in ducatum exercitus chriſtiani ad partes Hieroſolymitan. dante domino transmittemus. Vt autem eccleſiarum prælati ad opus tam pium, & neceſſariū ſubditos ſuos prouocent, non minus exemplo quàm uerbo, de communi deliberatione fratrum noſtrorum ſtatuimus, ut uniuerſi Archiepiſcopi, Epiſcopi, Abbates, P. [illegible], & alij eccleſiarum Prælati, certum numerum bellatorum, uel pro certo numero, certę pecuniæ quantitatem, penſatis facultatibus ſingulorum ad expugnādam paganorum barbariem, & hęreditatem domini ſeruandam, nō differant deſtinare, ad quòd etiā minores clerici manum porrigant ſecundum proprias facultates. Si quis autem (quod non credimus) conſtitutioni tam piæ, & neceſſariæ præſumpſerit obuiare, ſicut Sanctorum canonum tranſgreſſorē decernimus puniendum, & uſque ad ſatiſfactionem condignam ab officio manere ſuſpenſum, Peccatorum ueniam, & apoſtolicę protectionis pręſidium indulgentes, iuxtà quòd in generalibus literis apertè diſtinguitur, his, qui terrę natiuitatis Dominicæ ſtuduerint humiliter, & efficaciter ſubuenire. Vt autem id meliùs, & faciliùs in noſtra Prouincia compleatur, dilectum filium R. ſubdiaconum noſtrum Maſſiliē. præpoſitum uirum literarum, prouidum, & honeſtum, nobis, & fratribus noſtris acceptum ad partes ueſtras, duximus deſtinandum, uniuerſitati ueſtræ per apoſtolica ſcripta mandantes, quatenus eum recipiatis humiliter, & deuote, ac uos fratres Archiepiſcopi prouincialem concilium cum eo pariter conuocetis, & quod quiſque ueſtrum pro ſubuentione terrę in numero militum, uel quātitate pecuniæ pręſtare debeat, diſponatis, ita quod nihil impediat quo minus cōgruo tēpore cū neceſſitas feſtinationē expoſtulet, ad partes ultramarinas ſuccurſus tranſeat exoptatus, taliter ad cōmonitionē ipſius Subdiaconi mādatū apoſtolicū impleturi, quod pœnā cōſtitutā à nobis, & expreſſam ſupiùs euadētes, laudē à nobis & à Deo præmiū mereamini ſempiternū. Nobiles etiam comites, & Barones, & uniuerſum populū ſolicitudini ueſtræ commiſſum ſedulis exhortationibus inducatis, ut ad terræ Sanctę ſubſidium, in perſonis, uel rebus in ſuorum remiſſionem criminum uiriliter accingātur.

NOBILI VIRO VV. COMITI,

Forcalcarien. ſine ſalutatione, ut ad bellū ſacrum unà cum alijs Chriſtianis Principibus proficiſcatur.

SI ad actus tuos dominus hactenus ſecundum meritorum tuorum exigentiam reſpexiſſet, poſuiſſet te ut rotam, & ſicut ſtipulam ante faciem uenti, qui nimmo multiplicaſſet fulgura, ut iniquitatem tuam de ſuperficie terræ deleret, & iuſtus lauaret manus ſuas in ſanguine peccatoris. Non etiam prędeceſſores noſtri, ſi ad iniquitates, quas operata eſt manus tua, debitum habuiſſemus reſpectum, non ſolum in te (ſicut fecimus) anathematis curaſſemus ſententiam promulgare, immo etiã uniuerſos fidelium populos in tuũ excidiũ armaſſemus, ut uel ſaltẽ tẽporali pœna cõpulſus, ab errore deſiſteres, uel eã depræſſus tã ſpiritualiter, quàm tẽporaliter interires. Verùm quoniã iuſtus, & miſericors dominus miſericordiã ſuper exaltat iudicio, & miſerationes eius ſunt ſuper omnia opera eius, ſuſtinuit uſque modo tuã nequitiã patienter, ut nũc tãdẽ tuã malitiã recognoſcẽs, dares gloriã creatori, & reuerſus ad mẽtẽ ardẽtius iã ultimò in eius deuotione ferueres, quàm hactenus in his, quæ ipſius ſunt uoluntatis contraria ferbuiſti. Nos etiã, qui (licet inſufficiẽtibus meritis) eius tamẽ uicẽ tenemus in terris, qui nõ uult mortẽ peccatoris, ſed ut cõuertatur, & uiuat, qui nõ uenit ſaluos facere iuſtos, ſed peccatores, & qui Paulũ in ſua perſeuerãtẽ malitia, prius cæcitate percuſſit, ut gratius cũ poſtmodũ ſui luminis aſpergeret claritate, expectauimus hactenus ſi patiẽtia noſtra te ad pœnitentiã reuocaret, & præteritarũ malitiarũ oblitus, manus extenderes ad uirtutes, & ei tua nouiſſima debouerẽs, qui pro te hoſtiã ſe ipſum nõ dubitauit offerre. Ecce autem miſericors, & miſerator dominus, ut te de profundo lacus, & tuorũ uolutabro peccatorũ educat, ſe ipſũ tradi denuò paſſus eſt in manibus peccatorũ, & hæreditatem ſuam ipſo exule ab immiraculoſa cõuerſione confirmes, & arma, quæ hactenus in fideles eccleſię cõmouiſti, in hoſtes Chriſti conuertas, & de perſecutore in defenſorẽ cõuerſus, te ipſũ pro domo Iſrael murũ defenſionis oppõnas, & ad defẽdẽdã terrã natiuitatis dominicę potenter, ac uiriliter accingaris. Cùm enim nos dilectos filios S. tituli Sãctę Praxedis preſbyterum, & P. Sãctę Marię in Vialata Diaconũ Card. apoſtolicæ ſedis legatos, uiros prouidos, & diſcretos, duo uidelicet de præcipuis membris eccleſię ad partes Hieroſolymitanas in expenſis proprijs, cum alio competẽti ſubſidio deſtinemus crucis caractere inſignitos, cùm uenerabiles fratres noſtros Archiepiſcopos, Epiſcopos, immò etiam uniuerſum clerum ad tam pium opus neceſſaria de bonis ſuis ſtatuerimus ſubſidia ſecundùm facultates proprias miniſtrare, cùm iam ferè uniuerſi principes Chriſtiani Terræ ſanctæ in rebus ſubuenerint, uel perſonis, aut nunc ſaltem ſubuenire diſponant, ſaluti tuæ credimus expedire, ut & tu, cum Maria Sepulchrum Domini uiſites, & impios non ſolùm ipſum tuliſſe defleas, & poſuiſſe alias, immò etiam deieciſſe, ut eum tandem merearis in cœleſti Hieruſalem, quæ interpretatur pacis uiſio, intueri. Vt igitur à malo deſiſtas, ut quod bonum eſt toto mentis proſequaris affectu, rogamus nobilitatem tuam, monemus, & exhortamur in domino, & in remiſſionem tibi iniungimus peccatorum, quatenus ſatiſfacto de his, pro quibus es nominatim excommunicatione notatus, & alijs, de quibus conſcientia te remordet, ſignum dominicæ crucis accipias, Hieroſolymitanam uiſitaturus prouinciam, & defenſioni eius pro uiribus inſtitutus. Non enim ut plenam tibi gratiam faciamus, dilectũ filium M Maſſilien præpoſitum ſubdiaconum noſtrum uirum literatum, prouidum, & honeſtum, quem nos, & fratres noſtri ſynceræ charitatis brachijs amplexamur, ad te miſericorditer duximus deſtinandum, qui tibi beneficium abſolutionis impendat, ſi pleniẽ ſatisfeceris ſuper his, pro quibus in te fuerat excommunicationis ſententiã promulgatã, omnium peccatorum tuorum, de quibus ueram cordis, & oris egris pœnitentiam, ueniam indulgentes, & æternæ coronæ pollicentes augmentum, ſi ad uindicandam iniuriam crucifixi perſonaliter (ſicut decet tantum Principem) iter arripias, & laudabiliter in orientalis terræ defenſione perſiſtas. Reuertere igitur ad te ipſum, diſſolue colligationes impietatis, ſolue faſciculos

deprimentes

deprimentes; excute de ceruice tua iugum leonis illius, qui tanquam leo rugiens circuit quærens quem deuoret, indue te ſi dei armaturam, & pro Chriſto, à quo diceris Chriſtianus, te ipſo, & tuis penitùs abnegatis, tollas crucem eius, qui pro te cruci non dubitauit ſubire diſcrimen, ne ſi domino tuo perſecutionem patienti neglexeris ſubuenire, notam proditionis incurras, & ſi cum eo non fueris; contra eum eſſe Euangelii teſtimonio cõuincaris. Ille igitur, qui ubi uult, ſpirat, tibi dignetur miſericorditer inſpirare, ut poſtpoſito conſilio uanitatis, ſalubribus monitis acquieſcas, & fermento uetuſtatis penitùs expurgato, nouum hominem induaris, non quę tua ſunt, ſed quæ Ieſu Chriſti de cætero quæſiturus; ut uel nouiſſima tuo domino conſecres, & per ſubſequentem cordis contritionem & ſatisfactionem operis, exceſſus poſſis præteritos expiare. Si uero noſtris uolueris acquieſcere monitis, & mandatis, ex quo crucem domini ſuſceperis, bona tua ſub Beati Petri, & noſtra protectione ſuſcipimus, necnon & ſub Archiepiſcoporum, & omnium Prælatorum eccleſię Dei defenſione conſiſtant.

NOBILI VIRO R. DE AGOVT. ut comitem Forcalcarienſem ad ſacrum bellum inuitet.

AD meritum tibi profeciſſe credimus & ad gloriam prouenturam, quòd nobilem uirum Vu. Comitem Forcalcarien. à pluribus (ſicut accepimus) reuocaſti, quæ iniquè meditatus fuerat in corde ſuo & diſpoſuerat iniquiùs operari. Licet enim uniuerſis malitiis eius reſiſtere non potueris, aut mentem eius peccatorum ſuorum mole depreſſam erigere ad uirtutes, magnum tamen & tibi meritorium reputamus ab aliquibus reuocaſſe hominé hactenus peſtilentem, & in aliquo ſaltẽ prauum eius propoſitum retardaſſe. Ne quid ergo tuo ſtudio deſit; immo ut ex bono principio finem inferas meliorem, nobilitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus, & in remiſſionem iniungimus peccatorum, quatenus Comitem memoratum moneas diligentiùs, & inducas, ut in manibus dilecti filii R. Marſilien. præpoſiti ſubdiaconi noſtri, quem ad hoc ſpecialiter deſtinamus ſuper his, pro quibus eſt excommunicatione notatus, plenam ſatiſfactionem impendat, & abſolutionis beneficium conſecutus, dominicam crucem aſſumat, & ad uindicandã iniuriam Crucifixi, ad partes ſe transferat tráſmarinas. Si enim ipſum domino potueris tua cõmonitione lucrari, & ad uiam reducere ueritatis, in præſenti tibi cedet ad famam, & in futuro ad gloriam proficiet ſempiternam.

N. PISAN. ARCHIEPISCOPO, N. Epiſcopo Vrbinat. N. Camalduleñ & N. ſancti Fridiani Prioribus. Quòd collectam pecuniam nõ in ſuos uſus, ſed ad utilitatem publicam Pontifex conuertere uelit.

CVM ad exhortãdos fidelium populos ad obſequium Ieſu Chriſti, & ſubueniendum orientali prouincię, illius terrę neceſſitas, & utilitas totius populi Chriſtiani, immò etiam cauſa Chriſti ſolummodo nos inducant, non ex hoc propria lucra captantes, in quo potiùs de noſtris propoſuimus liberaliter elargiri, nec quę noſtra ſunt, ſed quę Ieſu Chriſti quærentes, non eſt ab aliquo præſumẽdum, quòd ea, quę a fratribus, & Coepiſcopis noſtris, & tam prælatis, quàm ſubditis eccleſiarũ, in opus tam pium erogari mandauimus, propriis uelimus uſibus applicare, aut aliorum eleemoſinas cupiditate qualibet terræ Sanctæ ſubtrahere, cui potiùs de noſtris, & fratrum noſtrorum diſpoſuimus ſubuenire. Vnde ſiquid forſan in literis noſtris quas uobis direximus, continetur, per quòd congregatam pecuniam ad nos mandauerimus deſtinari, id non ex intentione noſtra, ſed nimia occupatione proceſſit, qui quantò intendimus pluribus, tantò minus ſolicitè poſſumus de ſingulis cogitare, licet id non recolamus ſic expreſsè mandaſſe, ſed noſtrę potiùs intentionis fuiſſe, ut ſumma collectę pecuniæ nobis deberet per literas intimari. Ideo-

que

que diſcretioni ueſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus cùm ſecundum formam literarum, quas ultimò uobis direximus, pecunia fuerit in prædictæ terræ ſubſidium congregata, ex ea per diœceſanus Epiſcopos, ſecundum diſcretionem eorum, & duorum fratrum, unius militiæ Templi, & alterius Hieroſolymitani hoſpitalis, quos ad hoc cum Epiſcopis per uos pręcipimus deputari, militibus, & aliis cruce ſignatis, ſi tamen eguerint, non ad ſuperfluitatem, ſed neceſſitatem potiùs faciatis ſtipendia miniſtrari. Siquid uerò reſiduum fuerit, id ſecundum diſpoſitionem noſtram, & conſilium aliquorum de fratribus memoratis, uel in ſtipendia militum, uel alias neceſſitates terræ Hieroſolymitanę, dantę domino conuertetur. Datum Lateran. XIII. Cal. Decembris.

C. IMPERATRICI GLORIOſæ Reginæ Siciliæ, ac Chariſſimo filio F. illuſtri Regi Siciliæ, eorumque hæredibus in perpetuum de Regum Siciliæ erga Romanam eccleſiam obſeruantia, deque Pontificis in illos uoluntate.

SVPER gentes, & regna diuinam prouidentia conſtituti ut euellamus noxia & ſalubria, cum Propheta plantemus ſic ad uniuerſas prouincias noſtrę conſyderationis aciem extendere uolumus, & circa eas piæ ſolicitudinis ſtudium exercere, ut ſopitis turbinibus tempeſtatum, quas parit mater diuerſitas, ſeruent ad inuicem mutuę charitatis effectum, & in ueræ pacis uinculo gubernentur. Porrò ſpecialiter, & præcipuè ſpecialem, ac præcipuam ſolicitudinem circa Regnum Sicilię nos conuenit adhibere, quod in apoſtolicæ ſedis feruentiùs hactenus deuotione permanſit, ad quod etiam inclytæ recordationis R. quondam patris Vu. fratris, & Vu. nepotis tuorum Regum Siciliæ filia Imperatrix grata memoria nos inducit, qui in apoſtolicæ ſedis ac prædeceſſorum noſtrorum dilectione firmiùs perſiſtentes, ab eius non potuerunt unitatis firmitate diuelli, quin tantò fortiùs in ipſius obſequio permanerent, quantò aduerſus eam ſe amplius impetus extolleret tempeſtatis. Hac igitur conſyderatione diligenter inducti, ac credentes, quòd prędictorum Regum ueſtigia ueſtra regia ſerenitas in deuotione, ac obſequiis eccleſię imitetur, uobis, & hęredibus ueſtris, qui ſicut dictus Rex Vu. quondam fratre tuus felicis memorię Adriano Papę prędeceſſori noſtro exhibuit, nobis, & ſucceſſoribus noſtris, & eccleſiæ Rom. fidelitatem, & hominium exhibere, ac quę ſubſcribuntur, uoluerint obſeruare, concedimus regnum Sicilię, Ducatum Apulię, & Principatum Capuæ, cum omnibus pertinentiis ſuis. Neapolim, Salernum, & Amalfiam cum pertinentiis ſuis, Marſiam, & alia quę ultra Marſiam habere debetis, & reliqua tenimenta, quæ tenetis à prędeceſſoribus ueſtris hominibus ſacroſanctę Romanę eccleſiæ iure detenta, & contra omnes homines adiuuabimus honorificè manutenere. Pro quibus omnibus coram uenerabili fratre noſtro O. Epiſcopo Hoſtien. apoſto. ſedis Legato, quem ad iuramentum tuum filia Imperatrix recipiendum tranſmiſimus, fidelitatem nobis noſtriſque ſucceſſoribus, & eccleſię Rom. iuraſti, ſicut continetur in duobus ſimilibus capitularibus, quorum unum penes te ſigillo noſtro, alterum penes nos ſigillo tuo aureo ſignatum habetur, firmiter repromittens, quòd quia pręſens pręſenti debet hominium exhibere, quando cunque nos aut ſucceſſores noſtri te in aliqua parte regni, quàm ſecurè poſſis adire, ad noſtram pręſentiam uocauerimus, reuerenter accedes ligium hominium pręſtitura, niſi certum impedimentum, aut neceſſitas euidens interueniat, quibus ceſſantibus ſine fraude ueniens ad ligium hominium faciendum. Cùm autem tu fili Rex fauente domino, ad legitimam ætatem perueneris, nobis, & ſucceſſoribus noſtris, ac eccleſiæ Ro. fidelitatem, & ligium hominium exhiberetis, cenſum uerò ſexcentorum ſquifatorum de Apulia, & Calabria, quadringẽtorum uerò de Marſia, uel æquiualens in auro, uel argento uos, ac hæredes ueſtros ſtatuiſtis eccleſiæ Ro. annis ſingulis ſoluturos, niſi fortè impedimentum aliquod interue-

ueniat, quo ceſſante cenſus ex integro perſoluetur. Electiones autem ſecundum Deum per totum regnum canonicè fiant de talibus quidem perſonis, quibus uos, ac hæredes ueſtri requiſitum à nobis præbere debeatis aſſenſum. Vt autem hæc, quę ſupra diximus tam noſtro, quàm ſucceſſorum noſtrorum tempore perpetuam obtineant firmitatem, & nec ueſtris, nec hæredum ueſtrorum temporibus alicuius ualeant pręſumptione turbari, nos ea de communi conſilio, & uoluntate fratrum noſtrorum auctoritate apoſt. confirmamus, & ualitura in perpetuum præſenti pagina communimus, & tam à nobis, quã ſucceſſoribus noſtris perpetuis temporibus ſtatuimus obſeruanda. Nulli ergò &c. uſque ad uerb. Indignationem incurrat, reamque ſe diuino iudicio de perpetrata iniquitate cognoſcat &c. in modũ priuilegii. Cunctis autem omnia prædicta ſeruantibus &c.

C. IMP. REGINAE SICILIAE, ac chariſs. filio illuſtri Regi Siciliæ. De forma & modo in electionibus Pontificum obſeruanda.

NEc nouum, nec iniuſtum exiſtit, ſi regno Siciliæ gratiam facimus ſpecialem, quod inter uniuerſas, & ſingulas regiones, in quibus nomen colitur Chriſtianum, ferè ſemper promptiùs, & deuotius in eccleſię Ro. deuotione permanſit, & ab eo ſpecialius meruit honorari. Reges ſiquidem, & Princeps eius in apo. ſedis fidelitate fortius roborati, uſque adeò ei fideliter, & familiariter adhæſerunt, ut ad ipſius exaltationem potenter intenderint, & ab ea nullius diuelli potuerint impetu tempeſtatis, ſe in ipſa, & per ipſam exaltari credentes, & in ea (poſt Deum) ſuę ſpei ponentes, & gaudij fundamentum. Specialiter autem inclitę recordationis F. quondam pater, Vu. frater, & Vu. nepos tui filia Imperatrix Reges Siciliæ familiari eam uenerati ſunt deuotionis obſequio, & prædeceſsoribus noſtris uſque adeò non minus in aduerſis, quàm proſperis adhæſerunt, ut cùm fratribus noſtris uobis ob eorum memoriã, & conſtantiam ſynceritatis, quam ad nos uos habere cognouimus, per effectum, quã tum cum Deo, & noſtra poſſumus honeſtate deferre uelimus, & ſalua iuſtitia, & eccleſiarum canonica libertate, petitionibus ueſtris aſſenſum facilem exhibere. Ne igitur ulla de cætero inter nos, & ſucceſsores noſtros, ac uos, & hæredes ueſtros ſuper electionibus diſſenſio ſuſcitetur, modum faciendæ in poſterum electionis, pręſentibus curauimus literis explicare, in quibus ſic in multis regię ſerenitati deferimus, ut libertatem eccl. non lædamus. Sede uacante capitulum ſignificabis uobis, & ueſtris hæredibus obitum deceſſoris, deinde conuenientes in unum inuocata ſpiritus ſancti gratia, ſecundum Deum eligent canonice perſonam idoneam, cui requiſitum à uobis prębere debeatis aſſenſum, & electionem factam nõ different publicare. Electionem uerò factam, & publicatam denunciabunt uobis, & ueſtrum requirent aſsenſum. Sed antequam aſſenſus regius requiratur, non intronizetur electus, nec decantetur laudis ſolennitas, quæ intronizationi uidetur annexa, nec antequam auctoritate pontificali fuerit confirmatus, adminiſtrationi ſe ullatenus immiſcebit. Sic enim honori ueſtro uolumus condeſcendere, ut libertatem canonicam obſeruemus, nullo prorſus obſtante reſcripto, quod à ſede apoſtolica fuerit impetratum. Rogamus ergò ſerenitatem regiam, & attentiùs exhortamur, quatenus contra pręſcriptam electionis formã nec uos ueniatis de cętero, nec cogitatis alios, nec patiamini qualibet occaſione uenire, ſed taliter in hoc nobis ſtudeatis, & eccleſiaſticæ libertati deferre, ut timorem eius habere prę oculis uideamini, per quem reges regnant, & Principes dominantur, & ſponſam eius eccleſiam uenerari. Nulli ergò, &c hanc paginam noſtrę diſpoſitionis, & conſtitutionis, &c. Datum Lateran.

ARCHIEPISCOPIS, EPISCOPIS, & alijs eccleſiarum Prælatis, & uniuerſo clero in Sicilia conſtitutis, eiuſdem argumenti, cum epiſtola præcedenti.

Si

SI chariſſimę in Chriſto filiæ noſtræ C. Imperatrici Reginæ unà cum chariſſimo filio Illuſtri Rege Siciliæ in multis gratiam facimus ſpecialem, non eſt ab aliquibus in admiratione ducendum; cùm regnum Siciliæ ad ius, & proprietatem eccleſiæ Romanæ pertineat, & in eius fidelitate perſtiterit, ac permãſerit unitate. Noſtris etenim qualiter inclitę recordationis R. Vu. Sicilię Reges illuſtres in apoſtolicæ deuotionis ferè ſemper permanſerint firmitate, qualiter prędeceſſores noſtros fuerint humiliter uenerati, qualiter etiam in eccleſia Rom. poſt Deum ſuæ ſpei poſuerint, & gaudii fundamentum, & in ea, & per eam ſe crediderint exaltari. Noſtris etiam qualiter prędeceſſores noſtri Romani Pontifices Reges ipſos, ac regnum Siciliæ quadam ſemper prærogatiua dilexerint, & ad augumentum ipſius, utpote quod peculiare (ſicut eſt) & proprium reputabant, intẽderint, & quietem. Quia verò quantumcunque uelimus eorum honori deferre, libertatem canonicam, & honeſtatem eccleſiaſticam intendimus obſeruare. Ne igitur ulla de cæterò inter nos, & ſucceſſores noſtros, & prædictam Imperatricem, & filium eius Siciliæ Regem illuſtrem, vel hęredes eorum ſuper electionibus denuò diſſenſio ſuſcitetur, quæ hactenus inter eccleſiam, & regnum rancoris cuiuſdam, & indignationis fomitem miniſtrabant, modum faciendę in poſterum electionis præſentibus curauimus literis explicare; in quibus ſic regię ſerenitati deferimus, vt libertatem eccleſiaſticam non lædamus. Sede uacante ſignificabit Capitulum eis, & eorum hæredibus obitum deceſsoris, &c uſque ad uerbum immiſcebit. Ideoque uniuerſitati ueſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, & diſtrictè præcipimus, quatenus cùm aliquam eccleſiarum ueſtrarum paſtore vacare contigerit, ſecundum pręſcriptam electionis formam omni gratia, & timore poſtpoſitis procedatis; nec contra eam aliqua præſumatis accuſatione venire. Alioquin electiones taliter facta diligenti diſcuſſione pręhabita dante domino infirmare curabimus, & elegentium tranſgreſſionem animaduerſione debita caſtigare. Volumus etiam nihilominus, & mandamus, vt de cætero ad Rom. eccleſiam liberè cum opus fuerit appelletis; & interpoſitis ad nos appellationibus curetis humiliter, & deuote deferre. Nos etiã quoties neceſsitas poſtulauerit, apoſt. ſedis legatos ad vos curabimus deſtinare; qui quæ plantanda ſunt plantent, & euellant quę fuerint euellenda, quorum obediatis monitis, & pręceptis. Nullo prorſus in omnibus præſcriptis Capitulis obſtante priuilegio, uel reſcripto, quod à ſede apoſtolica fuerit impetratum. Vt autẽ quæ pręſcripta ſunt apud uos nulla poſſint obliuione deleri, mandamus, atque pręcipimus, quatenus forma literarũ iſtarum ad perpetuam memoriam in maioribus eccleſiis tranſcripta ſeruetur.

In eundem modum Archiepiſcopis, Epiſcopis, Abbatibus, Prioribus, & uniuerſo clero in Apulia conſtituto.

ARCHIEPISCOPIS, EPISCOPIS, Abbatibus, Prioribus, & uniuerſis eccleſiarum Prælatis in Sicilia conſtitutis ut legato Apoſtolico obtemperent, & piam illius uoluntatem, quantum poſſunt, adiuuent.

PErſecutionis olim olla ſuccenſa, dum ſtantis rabies aquilonis Calabros mõtes nouo deiceret terremotu, & perplana iacentis Apulię puluerem in tranſeuntiũ, & habitantium oculos ſuo turbine ſuſcitaret, dum etiam taurominitana carybdis ſanguinem, quem tempore pacato ſitiuerat, euomeret cędibus ſatiata, uſque adeò fuit iter maris, & terræ præcluſum, ut inter iacentis impetus tempeſtatis mutuum matris ad filios, & filiorum ad matrem impediret affectum, & naturalis affectum interciperet charitatis. Nunc autem cum eo faciente nobiſcum ſignum in bonum, cui uenti, & mare obediunt, naſcentis auſtri clementia cadentis fugauerit impetum aquilonis, & pręteritæ turbationis caliginem aeris, per Dei gratiam iam ex maiori parte placati claritas ſerenauerit; ita quòd Regnum Siciliæ reparatum in ſtatum felicitatis antiquę, ad deuotionem eccleſię plenè redierit; a qua uiſum

fuerat

fuerat perſecutionis tempore receſſiſſe, beneficium ei uolumus gratæ uiſitationis impendere, ac in dilectionem ipſius prędeceſſorum noſtrorum ueſtigijs adhærere. Cùm autem ipſum inter uniuerſas orbis prouincias tanquam eccleſiæ patrimonium ſpecialiter diligamus, uolentes mentis affectum, quem circa ipſum gerimus, oſtendere plenius in perſona legati, eum illuc de fratrum noſtrorum conſilio duximus deſtinandum, quem inter cæteros fratres noſtros ſpeciali charitate diligimus, & beneuolentia ſingulari eius exigentibus meritis amplexamur. Sanè cum adhuc in regno ipſo remanſerint ueſtigia quędam diſſenſionis antiquæ talem, & tantam perſonam huius legationis officio duximus deputandam: quæ auct. permineat, polleat honeſtate, & in opere, & ſermone ſit potens: & ex eo quod gratiã noſtram plenius obtinet, & noſtram nouit meliùs uoluntatem, eos, qui pacem regni turbare forſitan moliuntur, liberiùs comprimere poſſit, & uniuerſum regnum in chariſſimæ in Chriſto filiæ noſtrę C. Imperatricis Reginæ, ac filii eius F. Siciliæ Regis illuſtris fidelitate, pariter, & obſequio ſtabilire, contumaciam deprimens ſuperborum, & colla ſublimium commiſſa ſibi poteſtate conculcans. Venerabilem igitur fratrem noſtrum O. Hoſtien. Epiſcopum apoſt. ſedis legatum, uirum prouidum, & honeſtum, qui ob gratiam familiaritatis, & dilectionis antiquę, ac ſuę dignitatis intuitu, primum inter fratres noſtros apud nos locum meruit obtinere, in regnum Siciliæ duximus deſtinandum, qui iuxta uerbum Propheticum diſſipet, & euellat quæ nouerit euellenda, & ędificet, & plantet quæ cognouerit eſſe plantanda, uos etiam de beneuolentia, quam circa prædictam Reginam, & filium eius Regem illuſtrem gerimus, efficiat certiores. Ideoque uniuerſitati ueſtræ per apoſt ſcripta mandamus, & diſtrictè præcipimus, quatenus prædictum legatum ſicut perſonam noſtram, immò nos ipſos in eo recipientes humiliter, & deuote, & ſicut conducet uos, & ipſum honorifice pertractantes, quę inter uos corrigenda duxerit, ſeu etiam ſtatuenda recipiatis humiliter, & inuiolabiliter obſeruetis, ita quòd nos, qui honorem eius proprium reputamus, uobis propter eum reſpondere gratias quaſi ex debito teneamur: ſcituri quòd ſententiam, quam in contumaces tulerit, ratam habebimus, & faciemus auctore domino inuiolabiliter obſeruari.

In eundem modum Archiepiſcopis, Epiſcopis, Abbatibus, Prioribus, & uniuerſis eccl. prælatis per Regnum Siciliæ citra Farum conſtitutis, ita quòd ubi ponitur in Regnum Siciliæ duximus deſtinandum, ponatur Legatum in Sicilia, & totum Regnum duximus deſtinandum.

AN. NEAPOLITANO Archiepiſcopo. De pluralitate beneficiorum reſtringenda.

CVM ſecundum doctrinam Apoſtoli non ſit conueniẽs, ut unus ſit ebrius, & alter debeat eſurire, nec iuxta inſtituta canonica uni perſonæ tantum debeat de redditibus eccleſiaſticis aſſignari, unde ſcrupuloſo corde alij moueantur, qui ad diſpoſitionem Pont. ſunt pro perſona. ũ meritis diuidenti, non ſufficimus admirari, quod ſicut noſtris auribus eſt relatum, in eccleſię tibi commiſſæ ſtipendiis obtinẽdis, quòd iniquum eſt, & abſurdum, imperiti magiſtris, noui antiquis, rudes emeritis pręteruntur. Vnde Ioannes filius quõdam Comitis Aliern. eccleſiæ tuæ clericus plus potentia patris ſui, quàm prædeceſſoris tui ſpontanea uoluntate ultra uiginti eccleſias in Ciuitate Neapolitan. & in maiori eccleſia beneficium maximum proponitur obtinere. Cùm ergò in nullius perſona prætermittendum ſit, quod inſtitutis generalibus continetur, fraternitati tuę auctoritate præſentium indulgemus, ut non obſtante ap. dif. ſuperfluitatem ad moderamen reducas, nõ plus de redditibus eccleſiaſticis clerico pręfato dimittẽs, quàm apud unum de plus habentibus noſcitur reſidere, alijs omnibus beneficijs p ſonis idoneis conferendis, quę cum officijs diuinis inſeruiant, nondum adeptæ ſunt ſtipendia clericorum Nulli ergò, &c. Conceſſionis, &c. Datum Lateran. idibus Nouemb.

AN.

AN. NEAPOLITANO ARchiepiſcopo. Quod iuramentum bonis moribus & iuri repugnans non ſit obligatorium.

AD noſtram noueris audientiam peruenisſe, quòd dudum à te quaſi per extorſionem tale fuit præſtitum iuramentum, quod in omni cauſa deberes ordinem iudiciarium obſeruare. Verùm quoniam ſecundum traditiones canonicas manifeſta accuſatione non indigent, nec in eis eſt ordo iudiciarius obſeruandus, qui debet in alijs obſeruari, neque tu quando ſub præmiſſo tenore iuraſti habebas in mente, ut propterea uenires contra canonicas ſanctiones: alioquin non iuramentum, ſed periurium potiùs extitiſſet, nec aliqua ratione ſeruandum: nos iuramentum tuum benignius interpretari uolentes, ita quòd conſonet canonicis inſtitutis, fraternitati tuę auctoritate pręſentium intimamus, quod in manifeſtis, & notorijs ratione iuramenti præmiſſi non credimus te teneri, ſeruare ſubtilitatem ordinis iudiciarij, quam in his non ſeruari per omnia ipſa quoque iuris ratio poſtulat, & requirit: unde uidebitur nec immerito ſubtiliter intuenti de ordine iudiciorum procedere, ut in pręmiſſis non per omnia ordo iudiciarius obſeruetur, quanquam, & ſecundum approbatum intellectum ſcripturę diuinę rectè poſſit intelligi, quòd iuraſti, ut in omnibus cauſis ordinem iudiciarium obſeruares, in illis uidelicet in quibus eſt ordo iudiciarius obſeruandus. Sic ergò faciens, & iuramenti tenorem ſeruabis, & inſtituta canonica non omittes. Datum Lateran. XVIII. Cal. Decembris.

ABBATIBVS, ABBATISSIS, & alijs eccleſiarum Prælatis eccl. Neapolitanæ ſubiectis Ne bona & res eccleſiæ alienentur.

CVm ſacris canonibus caueatur, ne abbat. præsbyt. alijsque miniſtris de rebus eccleſiaſticis, uel ſacro miniſterio deputatis abſq. pmiſſione ac ſubſcriptione ſui epiſcopi aliquid alienari liceat, uel ét obligare, non poſſumus non mirari, qꝫ ſic noſtro eſt apoſtolatui reſeratum, poſſeſſiones eccleſiarum donare, uendere pręſumitis, & locare, uenerabili fratre noſtro A. Neapolitano archiepiſcopo nullatenus requiſito. Cum itaque cautum ſit iure canonico, & humano, ut quę contra leges fiunt, habeātur pro inutilibus, & infectis, uniuerſitati ueſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus, quatenus ab his, quæ præmiſimus deſiſtentes, bona eccleſiarum, quarum conditionem meliorem poteſtis facere non peiorem, niſi neceſſitas, uel utilitas exegerit manifeſta, & ſine licentia præfati archiepiſcopi alienare in præiudicium eccleſiarum ueſtrarum nullatenus attentetis, alioquin eidem archiepiſcopo dedimus in mandatis, ut ſi aliter à uobis temere factum fuerit, auctoritate noſtra, & ſua (prout ius expoſtulat) decernat irritum, & inane. Datum Lateran. XVII. Cal. Decembris.

AN. NEAPOLITANO ARchiepiſcopo. Propter debita eccleſiæ aliqua uendere licet.

SIcut noſtris eſt auribus intimatum, eccleſia Neapolitana tantò premitur onere debitorum, quòd aliter liberari nō poterit, niſi de ipſius poſſeſſionibus diſtrahatur, quod tu occaſione iuramentum pòſt conſecrationem (ſicut moris eſt) præſtiti, quo inter alia uendi poſſeſſiones eccleſiæ prohibentur, abſque licentia noſtra facere non attentas. Nos igitur attendentes, quòd huiuſmodi ſacramenta ſint ob fauorem eccleſiaſticum introducta, nec in earum debeant retorqueri lęſionem, plenam de tua diſcretione fiduciam obtinētes, ut pro eccl. tuæ debitis perſoluendis, de ipſius eccl. poſſeſſionibus minus utilibus, cum de mobilibus debita nequeant expediri, ſecundum inſtituta canonica, de conſilio tuorum uendere ualeas clericorum, auct. tibi præſentium indulgemus. Datum Lateran. Idibus Nouembris.

DECA

DECANO, ET CAPITULO BEAti Hylarij Pictauen. Vt N. nepoti præbendam conferant.

SI eam, quę apud nos plenitudo reſidet poteſtatis, qua non extollimur in ſuperbiam, ſed ad prouidentiam excitamur, conſideraſſetis attente, & quæ facta noſtra proſequi perfectione uelimus, uoluiſſetis ſubtilius intueri, nunquam cor ueſtrum in tantę præſumptionis audaciam aſcendiſſet: ut (ſicut teſtimonio multorum accepimus) tam temere noſtris pręſumeret, & inſtitutionibus obuiare. Recolimus ſiquidem, quòd defuncto quondam in Vrbe magiſtro An. de Partiniaco erga dilectum filium Petrum nepotem ipſius non potuerimus miſericordia non moueri, quem uidentes omni conſilio, & auxilio deſtitutum, ad prouiſionem eius fuimus uehementius excitati, ſicque ad deſolationis ſuæ remedium præbendam, quam idẽ auunculus eius in eccleſia ueſtra olim habuerat, ſicut de plenitudine poteſtatis nobis conceſſæ licebat, ei miſericorditer duximus conferendam, de ipſa per anulum proprijs manibus inueſtientes eundem, eamque ipſi auctoritate apoſtolica confirmantes, ne inueſtitura ueſtra, ſiue donatio ſperato poſſet effectu quorumlibet temeritate priuari. Vnde cum uobis pręcepiſſemus diſtrictè, ut ipſum ob ſedis apoſtolicę reuerentiam, eiuſque probitatis obtentum, in ueſtrum fratrem, & canonicum admittentes, iam dictæ præbendæ beneficium, ſicut illam auunculus ipſius olim noſcitur habuiſſe, contradictione co. & ap. ceſſantibus, ſine difficultate qualibet aſſignare minime differretis uos id noluiſtis exequi, ut decebat, licet uenerabilis frater noſter N. Burdegalen. Archiepiſcopus ſicut ex literis eius accepimus, bonę memoriæ A. Pictauen. Epiſcopi uolens ſupplere defectum, qui ſuper hoc à nobis datus fuerat executor, noſtrùmque tanquàm prouidus, & diſcretus propoſitum adiuuare, uos ad id cum ſuis literis monuiſſet. Nos igitur, licet ex hoc nec immeritò contra uos commonitionis materiam habeamus, uobiſcum in ſpiritu lenitatis, & manſuetudinis adhuc agere cupientes, per iterata uobis ſcripta mandamus, & in obedientiæ uirtute diſtrictè pręcipimus, quatenus prout in mandatis noſtris (ut dictum eſt) recepiſtis dil. occaſionis exceptionis, & appellationis ſummoto diffugio, non obſtante etiam ſi interim propter hoc nuncium ad ſedem apoſtolicam tranſmiſiſtis, Præfato P. dictum beneficium cum fructibus poſt pręſentationem literarum noſtrarum perceptis, tam libenter, quam liberaliter, abſque difficultate qualibet aſſignetis. Alioquin noueritis nos uen. fratribus noſtris Bituricen. & Burdegalen. Archiepiſcopis præcipiendo mandaſſe, ut ſi infra uiginti dies poſt ſuſceptionem præſentium mandatum noſtrum non duxeritis effectui mãcipandum, illos, quos contumaces inuenerint, & rebelles ſub cuiuſlibet occaſionis, & appellationis obſtaculo excommunicationis uinculo innodantes eccleſiam ipſam ſubijciant interdicto. Quod ſi nec ſic infra duos menſes poteritis emolliri, idem nullam ſententiarum illarum aliquatenus relaxari permittant, ſed tandiu ſingulis diebus dominicis, & feſtiuis pulſatis campanis, & extinctis candelis prędictum excommunicationis ſententiam per totam prouinciam Burdegalen publicè faciant innouari, donec prędictus P. plenam, & pacificam ipſius præbendę poſſeſſionem habuerit, & pro tanto ſatisfacturi exceſſu noſtro uos duxeritis conſpectui pręſentandos, rebelles nihilominus ab omni eccleſiaſtico beneficio ſuſpendentes ut ſaltem pœna coerceat, quos obedientia non emollit. Si quid etiam poſt receptionem literarum in eccleſia ueſtra ordinatum fuerit, uel ſtatutum, per quod mandatum noſtrum poſſit eludi, aut etiam impediri illud irritum decernimus, & inane. Datum Lateran. II. Idus Nouembris.

ABSALONI LVDEN. ARCHIEpiſcopo, eiuſque ſucceſſoribus canonicè ſubſtituendis in perpetuum. De ipſius praecellentia & in alios Epiſcopos authoritate.

IN eminenti apoſtolicæ ſedis ſpecula diſponente domino conſtituti ſalubriter iniuncti nobis officij exequimur actionē, ſi ea, quę per anteceſſores noſtros ad ſalutem fidelium inſtituta noſcuntur, conſenſu noſtro firmamus, & ne cuiuſlibet temeritatis quatiantur incurſu, exactam diligentiam adhibemus. Cum enim eccleſiæ ſuæ promiſerit dominus, dicens, Pro patribus tuis nati ſunt tibi filij, conſtitues eos principes ſuper omnem terram: illi bene uidentur patribus ſucceſſiſſe, atque utiliter impoſitum gerere principatum, qui non poteſtate lętantur, ſed ad ſalutem eorum, qui gubernandi ſunt cum timore, ac tremore creditę poteſtatis auctoritatem exercent: ſtudentes ſemper anteceſſoribus ſuis in bonis actibus conformati, & quæ laudabiliter ab eis facta ſunt, & ſeruare in ſemetipſis, & alijs nihilominus ſeruanda monſtrare. Hac itaque nos ſuſcepti officii conſideratione inducti, & felicis memorię Adriani Papæ anteceſſoris noſtris ueſtigiis inhærentes, quod ipſe de confirmatione regni Suetię cum fratrum ſuorum conſilio, & uoluntate conſtituit, nos etiam firmum, & illibatum perpetuis temporibus decernimus permanere. Conſtituit enim quòd Lunden. Archiepiſcopus, qui pro tempore fuerit ſuper regnum illud, primatum ſemper obtineat, & ordine quo ſubſequitur, debeat ei præeſſe, qui tātò frequentiùs, & utilius illi terræ, quæ ad ſalutem fidelium pertinent, miniſtrabit, quantò neceſſitatem eorum atque defectum è uicino plenius poterit intueri. Palliū enim anteceſſori tuo tribuit, ut Archiepiſcopum in regno Suetię quam citius opportunitas occurrerit, ordinaret, & pallium, quod noſtra ei uice conferret, eo quidem ordine obſeruato, ut uidelicet is, qui per Lunden. Archiepiſcopum metropolitanus ibi fuerit inſtitutus, & gratiam conſecrationis per manum Archiepiſcopi Lūden. adeptus, ipſi, & Lunden. eccleſiæ, ſalua fidelitate Romanę eccleſiæ, fidelitatem, & obedientiam iuramento promittat. Pallium ſanè taliter conſequetur. Nuncius Lūden. eccleſię ſiquidem cum nūcio illius eccleſię pro impetrando pallio ad eccleſiam Romanam accedat, & cum illud a Romano pontifice impetrauerit, ad Lunden. eccleſiam reportabunt. Lunden. autem Archiepiſcopus illud accipiens, Archiepiſcopo Suetię tribuet, & fidelitatem, & obedientiam Rom. eccleſiæ iureiurando promittet. Metropolitano uerò ibi ad honorem Dei, & decorem domus ſuæ ſalutemq́ue fidelium conſtituto, Lunden. Archiepiſcopus, & dignitate primatus in perpetuum pręſidebit, & ipſe ei reuerentiā, & obedientiam tanquàm ſuo primati humiliter exhibere curabit. Quod utiq; in bonæ memoriæ Stephano quondā Vpſalē. qui à predeceſſore tuo piæ recordationis Eſcillo Archiepiſcopo tempore felicis memorię Alexandri Papę, eo præſente Senōratione iam dictæ inſtitutionis gratiam conſecrationis accepit, & ſub anteceſſoribus noſtris bonæ memoriæ Lucio, & Clemente, ſecundum pręſcriptum ordinė in Io & Petro ſupradictę eccleſię Epiſcopis, quos tua fraternitas in Archiepiſcopos cōſecrauit, & pallium uice ipſorum anteceſſorum ueſtrorum contulit, dignoſcitur adimpletum. Quoniā igitur hoc ſicut à præ nominato Adriano anteceſſore noſtro ſtatutum eſt, ita ſub te, & anteceſſore tuo effectum accepit, nos memorati Adriani, & felicis recordationis Alexandri, Lucii, Vrbani, Clementis, & Cæleſtini prædeceſſorum noſtrorum Roma pontificum ueſtigiis in tam laudabili opere inhærentes, noſtro, & fratrum noſtrorum fauore proſequimur, & firmum, & illibatum perpetuis temporibus decernimus permanere. Nulli ergò, &c. hanc paginam noſtræ confirmationis, &c. Salua apoſtolicæ ſedis auctoritate. Si qua igitur, &c. Datum Lateran. per manum Rainaldi domini Papæ notarii cancellarii uicem agentis. I X. Cal. Decembris, indictione I I. incarnationis Dominicæ Anno M C X C V I I I. pontificatus uerò domini Innocentii Papæ tertii Anno primo.

N. PRAE.

N. PRAEPOSITO DE SErand. & uniuerſis eccleſiarum Prælatis in Vtlandia conſtitutis. De grauibus quibuſdam abuſibus maturè corrigendis.

NOſtris fuit auribus intimatũ, quòd cùm propter inundationem aquarum in terra ueſtris impedimentis ſollatorum obſtantibus ſit acceſſus difficilis, & regreſſus ab eo tempore, quo ibidem fuit fidei nouella plantatio eſt ſtatutum, & uſque ad hæc tempora obſeruatum, ut præpoſitus, qui ibidem quantum licet uices gerit Epiſcopi temporibus illis, quibus facilior patet ingreſſus, apud unamquanque eccleſiam propter magnitudinem parrochiæ, & uniuerſitatem delinquentium quatuor diebus ſi uoluerit maneat, ſynodum ibi celebraturus indictam. Vbi ſi quis accuſatus fuerit, & reatum ſuum confeſſus in publico, condigna ei pœnitentia iniungitur pro exceſſu, pœna pecuniaria, pro eo de quo fuit ſponte confeſſus, poſtmodum puniendo. Si uerò crimen inficiatur obiectum, cum duodecim parochianis ſuis denominatis innocentiam ſuam præſtito iuramento purgabit. Si qui uerò in purgatione defecerint, uel ad ſynodum ueoire contempſerint, ad proximam eccleſiam ſecundæ ſynodi uocantur pro contumacia corrigendi, qui ſi fortè non uenerint, uel incorrigibiles ibi apparuerint, ad tertiã eccleſiam tertiæ ſynodi legittime citabuntur, & ſi incorrigibiles adhuc extiterint, pro contumacia ſua anathematis ſententia ferientur. Nunc autem populi eiuſdem terræ uolentes ſua colla ſubtrahere ſynodalibus inſtitutis, cum maioribus, qui præficiuntur aliis iure fori, conſilio inito eis non modicam quantitatem pecuniæ promiſerunt, ut eorum auxilio, & fauore ſuffulti, ſi fuerint in ſynodo accuſati, quod excommunicatis communicare præſumpſerint, non teneantur ſuper hoc reſpondere, & quantuncunque legitimè quis ad ſynodum ſit citatus, ſi uenire noluerit, propter contumaciam non poſſit uinculo excommunicationis aſtringi. Illud etiam ualdè reprehenſibile de nouo inter alias conſuetudines perniciosas obrepſiſſe dolemus, quod quantuncunque quis deliquiſſe noſcatur, non niſi ad ſatisfactionem unius marcæ ſoluendæ compelli poſſit, licet quandoque damna eccleſiis, uel alijs locis religioſis illata, lõgè maioris æſtimationis exiſtere uideantur. Eſt etiam aliud quod Deo uidetur, & ſacris canonibus inimicum, uidelicet quia nituntur introducere uiolenter, ut quicunque de equeſtri ordine aliquam ſe in quinta, uel ſexta conſanguinitatis linea contingentem duxerit in uxorem, Epiſcopo, uel Præpoſito gerenti uices Epiſcopi marcham argenti perſoluat, & ſic eam quoad uixerit ſibi inuito Epiſcopo etiam ualeat retinere. Si uerò pedeſtrium fuerit conſortio deputatus, dimidiam marcam argenti perſoluat Epiſcopo, & ſic conſanguineam ſuam quoad uixerit non dimittet. Veſtræ igitur uniuerſitati per apoſtolica ſcripta mandamus, atque præcipimus, quatenus id, quod à prima fidei plantatione ſuper ſynodis celebrandis, & corrigendis exceſſibus noſcitur rationabiliter introductum, & laudabiliter hactenus obſeruatum, faciatis inuiolabiliter obſeruari, quoſlibet temerè reſiſtentes per diſtrictionem eccl. app. poſtpoſita compeſcentes. Perniciosam uerò conſuetudinem de ſatisfactione unius marcæ, quantuſcunque uideatur exceſſus, & de matrimoniis, quæ licet minus legittimè contracta inter conſanguineos dato pretio ſtare conſueuerunt Epiſcopo renitente, facientes penitùs aboleri, ſi quos ita coniunctos eſſe noueritis, aut tueri uolentes ſub huius prætextu conſuetudinis matrimonia contrahenda, uel quæ taliter ſunt contracta, niſi tantam præſumptionem, ſecundum canonicas inſtitutiones, ad monitionem ueſtram digna ſatisfactione correxerint, ſublato appellationis obſtaculo, excommunicatione notetis, & tanquam excommunicatos uſque ad ſatisfactionem condignam auctoritate apoſtolica nuncietis ab omnibus arctiùs euitandos. Nullis litteris obſtantibus ueritate tacita, &c. Datũ Lateran. idibus Nouembris.

S *A. L V N.*

A. LVDEN. ARCHIEPISCOPO.

NOSTRIS fuit auribus intimatum, & c. ut ſupra ferè in eundem modum, uſque ad uerbum Arctiùs euitandos. Quo circa fraternitati tuę per apoſt. ſcripta mandamus, quatenus ſi dicti prępoſitus, & prælati mandatum noſtrum noluerint, uel contempſerint adimplere, tu eos ad hoc monitione pręmiſſa per cenſuram eccleſiaſticam appellatione remota compellas. Nullis literis, & c. ut ſupra.

A. ARCHIEPISCOPO, ET capitulo Lunden de modo res eccleſiæ donandi in Dacia.

EX literis, quas tu nobis frater Archiepiſcope deſtinaſti, intelleximus manifeſtè, quod regnum Daciæ quantum ad ea, quę ius fori contingunt, conſuetudinibus ſuis, & inſtitutionibus regum ſuorum omnino regatur, unde nullum uſum teſtamentorum illius prouinciç habere contigit, qui alibi in ultimis decedentium uoluntatibus ſecundum legalem obſeruantiam cuſtoditur. Si uerò aliquis poſſeſſiones aliquas clauſtris, uel aliis religioſis locis in bona ualetudine, uel uoluntate ultima conſtitutus uult pro ſuorum remedio peccatorum conferre, hanc eccleſię conferendi formam eſſe proponis, quòd in huiuſmodi donationibus modicum terrę conſueuit aſſumere, aut in extremitate pallii, quod manu Epiſcopi, uel cuiuſlibet alterius pręlati eccleſiæ ſuſtinetur, aut ſuper ipſum altare aliquo inuolutum panniculo cum debita humilitate ponendum, ſub teſtimonio uidentium, & audientium forma donationis huiuſmodi ſubſequente, quę Scotatio uulgariter appellatur. Verùm quia huiuſmodi donatio malitioſè à quibuſdam cauillatoribus (ſicut aſſeris) impeditur, à nobis humiliter poſtulaſti, ne loca religioſa, & eccleſię, quibus multæ poſſeſſiones ſub ſcotatione huiuſmodi ſunt collatæ, ab aliquibus poſſint, uel debeant temerè perturbari, paterna debemus ſolicitudine prouidere. Nolentes igitur, ut tales conſtitutiones, quas diutui nitas temporis (ut aſſeris) obſeruauit, & uſus conſuetudinis hactenus approbatæ retinuit, temeritate qualibet infirmetur, diſcretioni ueſtrę per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus donationes eorum, quæ ſub obtemptu conſuetudinis clauſtris, eccleſiis, uel quibuſlibet locis religioſis pie, ac prouidè conferuntur, uel etiam ſunt collatę, faciatis irreuocabiles obſeruari, cum huiuſmodi ſignum, quod ſcotatio dicitur, non tam factę donationis, quàm traditæ poſſeſſiónis ſit euidens argumentum, ſiquos contradictores inueneritis, aut rebelles auctoritate freti apoſtolica, per cenſuram eccleſiaſticam monitione præmiſſa, ſublato appellationis obſtaculo compeſcentes. Datum Lateran. XVI. Cal. Decembris.

S. PRAEPOSITO DE STRAND. præpoſituram ipſi Pontifex collatam confirmat.

CVM à nobis petitur & c. uſque ad uerbum Aſſenſu. Prępoſituram ſitam in locis, qui uulgariter appellantur Strand, & Ford, ſicut eam prædeceſſores tui iuſtè, & canonicè poſſederunt, & tu eandem à uenerabili fratre noſtro Vu. Epiſcopo Slethuicen. canonicè tibi conceſſam iuſtè, ac ſine controuerſia poſſides, cum omni iure, ac pertinentijs ſuis, auctoritate tibi apoſtolica confirmamus & c. Nulli ergo & c. Datum Lateran. XVI. Cal. Decembris.

A. LVNDEN. ARCHIEPISCOPO. Vt præpoſito de Strand ablatæ eccleſiæ reſtituantur.

Tranſ-

TRanſmiſſa nobis dilectus filius S. præpoſitus de Strand. conqueſtione mõſtrauit, quòd dilectus filius E. præpoſitus de Scelſuuig. duas eccleſias, uidelicèt de Heneſtbl. & de Stuntabl. ad ſuam præpoſituram de iure ſpectantes, eidem iniuſtè ſubtraxit. Nolentes igitur eundem præpoſitum aliquod in ſuo iure diſpendium ſuſtinere, fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus prefatum præpoſitum de Scelſuuig. ad reſtitutionem eccleſiarum illarum per cenſuram eccleſiaſticam monitione præmiſſa, ſublato appellationis obſtaculo, iuſtitia mediante, compellas Datum Laterā VII I. cal. Decemb.

IOFFRIDO ABBATI MONAſterij de Sore, eiuſque fratribus tam præſentibus, quàm futuris regularem uitam profeſſis in perpetuum. Qua priuilegia ipſorum, atque donationes confirmat.

REligioſam uitam eligentibus &c uſque ad uerbum Vocabulis. Locum ipſum de Sore, in quo præfatum monaſterium ſitum eſt, cum omnibus pertinentiis ſuis Grãgias Slahgloſe, Luinge, Guthem, Biarby, Vuendeloſe, Vuetblebi, Aſuuarda bothe, Egby, cum adiacentibus ſyluis, pratis, & paſcuis, piſcariis, & molendinis, & grangiam in Hallandia, quæ dicitur Toacher, cum ſyluis, & cæteris pertinẽtiis ſuis. Nytorp, cum adiacentibus agris, ſyluis, & paſcuis: Gotſtorp cum adiacenti ſylua, & exteriores ſimiliter manſiones, uidelicet Snartinge, Gloſtorp, Vuinnige, Quercheby, Scupinge, Torneleſ, cum adiacentibus terris, & concolonis ſuis, & partem decimarum, quam habetis in parochiis Oleſeh, Haraſlald, Finnatorp Gelet, & illud quod habetis in Leoghe, Sundetorp, Sunuarthatorp, Biarby, & Gerleſ, & illud, quod habetis in prouentibus apud memoriam Sanctæ Margaritæ eccleſiæ Beatæ Mariæ Roſchildis. Prẽterea donationem, ſiue conceſſionem ab inclytæ memoriæ Vualdemaro quondam rege Danorum, & chariſſimo in Chriſto filio noſtro Canuto rege filio eius, ſuper libertate, & immunitate colonorũ ueſtrorum uobis pia deuotione factam, ſicut in eorundem regum ſcriptis authenticis continetur, auctoritate uobis apo. confirmamus, & præſentis ſcripti priuilegio communimus. Sanè laborum &c Liceat quoque uobis clericos, uel laicos &c. Prohibemus inſuper, ut nulli ueſtrorum fratrum poſt factam &c. diſcendentem, &c. Illud diſtrictiùs inhibẽtes, nec terras, &c. Si quæ uerò, &c. Ad hæc etiam prohibemus ne, &c. quod ſi facere &c. licitum præterea ſit uobis in cauſis, &c. inſuper auctoritate apoſtolica inhibemus ne ullus, &c. ſi uerò Epiſcopus, in cuius parochia, &c. illud adiicientes, ut in recipiendis proc. &c. pro conſecrationibus uerò, &c alioquin liceat, &c. quod ſi ſedes, &c. Quia uerò interdum, &c. Porrò ſi Epiſcopi, uel alii, &c. Paci quoque, & c. Prẽterea omnes libertates, &c. Decernimus, &c. Si qua igitur. & c. Datum Lateran. per manum Rainaldi domini Papæ notarii Cancellarii uicem agenti. IX. cal. Decembris, indictione II. incarnationis Dominicæ Anno MCXCVIII. pontificatus uerò domini Innocentii Papæ tertii, Anno primo.

CONSVLIBVS, ET POPVLO Tudert. Qua illos recipit in protectionem apoſtolicam, confirmatque uetera ipſorum priuilegia.

SAcroſancta Romana eccleſia, quæ omnium fidelium mater eſt, & magiſtra, illos propenſiùs diligere conſueuit, quos in deuotione, ac fidelitate ſua nouit feruentiùs permanere, & ut liberiùs poſſint ab omnium incurſibus manere ſecuri, eos tanquàm pia mater protectionis ſuæ munimine confouere. Ea propter dilecti in domino filii deuotionem, quam erga nos, & Romanam eccleſiam habere noſcimini attendentes ueſtris quoque precibus inclinati, Ciuitatem Tudertinam, quæ ad ius, & proprietatem apoſtolicæ ſedis pertinere dignoſcitur, quam, & nos ad manus noſtras ſemper uolumus retinere, ita quòd ei, cui uices noſtras commiſerimus, ſecundum mandatum noſtrum debeatis integrè reſpondere, ſub Beati Petri, & noſtra protectione

ſuſcipimus,& præſentis ſcripti pagina cõmunimus. Conſulatum autem cum iuriſdictione ſua uobis auctoritate apoſtolica confirmamus,concedentes,ut hi,qui ſunt ipſius iuriſdictioni ſubiecti,liberum ſit ad conſules, qui pro tempore fuerint legitimè appellare, ita tamen quòd appellatio ni ad ſedem apoſtolicam interpoſitæ humiliter deferatur. Conſuetudines quoque antiquas ueſtras,& rationabiles, & communiter obſeruatas duximus approbandas. Salua in omnibus apoſtolicę ſedis auctoritate, pariter & iuſtitia,& earum omnimoda libertate. Nulli ergo,&c. noſtræ protectionis conf. &c. conc.&c.

N. ABBATI, ET MONACHIS Montis ſacri. Per quam diuturnam litem de ſuperioritate & obedientia inter cœnobium Montis Sacri,& Calanenſe deſuit.

CVm ſuper libertate, ac ſubiectione abbatiæ ueſtræ, à multis retro temporibus inter ipſam,& monaſterium Calanen. controuerſia fuerit agitata, & pro ipſa tu fili Abbas, cum quibuſdam de fratribus tuis,& dilectus filius N. Abbas Calanen. cum quibuſdam ſimiliter de fratribus ſuis ad noſtram pręſentiam uenifletis, ꝙ dicta eccleſia ueſtra ſubiecta eſſe debeat Calanen. per authenticum felicis recor. Anaſtaſij prædeceſsoris noſtri dictus Abbas Calanen. oſtendere nitebatur, qui rationibus,& ſcriptis utriusque partis prolatis in medium, & coram ipſo, & fratribus ſuis qua decuit ſubtilitate diſcuſſis, ſicut ibidem plenius,continetur, tam ſcripturarum inſpectione, quã utriuſque partis atteſtatione cognouit, locum Montis ſacri,& iure fundi,& ratione diſpoſitionis ad ius, & proprietatem Calanen. monaſterii ſpectatiſse, cellamque ipſius fuiſse ꝓpriam ab antiquo. Verùm quia religione recedẽte paulatim ab ipſo monaſterio Calanen. ſtatus ſui ſentiente iugiter detrimẽtum, locus Montis ſacri,& religioſorum uirorum numero, & terrenis cœpit facultatibus ampliari, orta eſt inter dicta monaſteria de pręlatione,ac ſubiectione diſſenſio, fratribus Montis ſacri Calanen. in quibus feruor religionis pro magna parte defecerat, ſubeſse nolentibus, aliis uerò antiquum ius ſuum in loco Montis ſacri laborantibus retinere Vnde ſicut in eiuſdem Anaſtaſij prædeceſsoris noſtri authẽtico reperitur, cum pię record. Honorius prædeceſſor ſuus ad partes acceſſiſset Apuliæ, & cauſa ipſa per utranque partem ad eius notitiam deueniſset, intellectis partium rationibus eam taliter terminauit, ut ſi habitum, & ordinem Calanen. monaſterij acciperent, monachi Calanenſis in loco Montis ſacri tanquàm in cella ſua plenam diſpoſitionem, & dominium obtinerent, & fratres Montis ſacri Calanen. Abbati tanquàm proprij monachi obedirẽt. Si uerò uel non ſuſciperent, uel ſuſceptum etiam non ſeruarent, monachi Montis ſacri duos romanatos annuatim ſoluendos monaſterio Calanen plenam libertatem ulterius obtinerent, ſic tamen ut ſi ad locum Montis ſacri quandoque Abbas accederet Calanen. tanquam Abbas proprius reciperetur ibidem,& quamuis eiuſdem Honorii, pędeceſsoris ſui mandatum de recipiendo Cauen. iuxta monaſterii ordine, ſicut in eodem dicitur inſtrumento, à Calanen. aliquandiu fuerit intermiſſum, quia tamen ibi poſtea receptus fuit,& ſeruatus, idem A. prædeceſsor noſter iuxta inſtitutionem ſanctæ recordationis Innocentii anteceſsoris ſuis in eadem controuerſia taliter diffiniuit, ut locus Montis ſacri per ſe abbatia ſemper exiſteret,& Abbate proprio lætaretur, & Calanen. Abbas primus exiſteret, Montis ſacri ſecundus & fraterna ſe inuicem charitate tractarent,& monaſterium Montis ſacri ob reuerentiæ ſignum,& demonſtrãdum, quòd ad ius pertinuerit cœnobii Calanen. prædictum cenſum ei ſine qualibet contradictione perſolueret annuatim, & cum Abbatem Montis ſacri mori contingeret, monachi eiuſdem loci eligendi ſibi Abbatem haberent liberam facultatem. Electum uerò Calanen. Abbati, qui foret pro tempore,& præſentarent, ab eo, ſi perſona eſset idonea,& electio facta regulariter ſine malitia,& prauitate qualibet confirmãdum. Obeunte uerò Calanen. Abbate, Abbas Montis ſacri electione fratrum intereſse deberet; & ut ritè celebraretur

electio,

electio,conſilium, & operam adhibere.Si autem Calanē. Abbas ad monaſteriū Mōtis ſacri accederet, tāquàm primus,& maior Abbas reciperet,ibidē reuerēter,& honeſtè tractādus. Abbas uerò Mōtis ſacri futurus pro tēpore in feſtum Beatę Marię ueniens ad cœnobium Calanen. cenſum memoratum deferret, & in feſto inibi remaneret,à Calanē.fraterna charitate tractandus. Intentionem itaque ſuam de ſubiectione monaſterii ueſtri Calanen. probare pręmiſsis rationibus conabantur,cōtra quos fuerunt ex parte ueſtra propoſita,quæ ſequūtur,quòd cum tempore bonæ memorię Adriani Papę prædeceſſoris noſtri, pro utroque monaſterio partes eſſent in ſua pręſentia conſtitutę,Calanen. ſubiectionem ſibi deberi proponentibus à fratribus Montis ſacri alijs uero è contrario reſpōdentibus, eos nullo tempore prælationem ibidem habuiſſe de iure, & ſi aliquam habuerūt,ipſos fuiſſe per bonæ memorię prædeceſſores ſuos Honorium, Innocentium,Eugenium, penitùs abſolutos.¶Ipſe utriuſque partis allegationibus, & inſtrumentis auditis, & plenariè intellectis, ſicut in eius authentico reperitur, eorūdem prædeceſſorum ſuorum ueſtigiis inhęrendo,de frattum conſilio diffiniuit, ut fratres Montis ſacti omnimodam obtinerēt de cętero libertatē, ita quod neque ipſi neque ſucceſſores eorum Calanen. ſubiectionem aliquam exhiberent,nec illi obedientiam, & reuerentiam ab eis exigere aliquatenus attentarent,ſaluo cēſu duorum ſolidorum Papien. monetę annis ſingulis Calanen. monaſterio perſoluen. Illo etiā ſuper addito,quòd ſi Calanen. Abbas,ac cœnobium Montis ſacri aliquo caſu accederet ſicut hoſpes reciperetur ab eis honeſtè,& humiliter tractaretur. Idem quoq; Adrianus prędeceſſor noſter iuxta tenorem priuilegii memorati Innocentii prędeceſſoris ſui inſtituit,ut de cætero in eodem loco Montis ſacri futuris temporibus ſedes cōſiſteret abbatiæ,& electus Abbas pro tempore ad Pont. Romanum accederet benedictionis gratiam recepturus. Nihilominus etiā ſtatuit pręfatus Pōt. Adrianus, quòd ſi qua præcedentia ſcripta eſſent ſuæ diffinitioni aduerſa, nullius haberent roboris firmitatem, ſententia ſua ſtabilitatem debitam obtinente. Per huius ergò diffinitionis paginam tanquàm poſteriotis, uos præmiſſis Honorii, & Anaſtaſii diffinitionibus dicebatis penitùs derogatum,ſi exhibitæ fuerunt in iudicio à Calanen. pariter & oſtēſæ. Alioquin ſibi debent penitùs imputare ſi tempore latę à dicto Adriano prædeceſſore noſtro ſententiæ, ipſas in medium producere non curarunt,cum ſub prætextu nouorum inſtrumentorum poſtea repertorum graue ſit exēplo res iudicatas ulteriùs reſtaurari. Lōginquitatem quoque temporis, per quam in quaſi poſſeſſione libertatis fuiſtis pro parte ueſtra proponebatis in medio, & tam Lucij, quàm Anaſtaſij, & Honorii Ro. Pont. priuilegia, quorum primus confirmauit ſententiā Adriani, ſecundus Calanen. in loco Montis ſacri cenſum tantū duorum ſolidorum de quo prędicitur,reſeruauit, tertius quando idem locus erat ſimpliciter prioratus de ſoluēdo cenſu cōſtituto ab I. ſeniore Calanen. abbate, & eiuſdem benigna receptione apud Mōtem ſactum, cum illuc accederet, facit in ſuo priuilegio mentionem. Ad id quoque probandum induxiſtis bonę me. Cœleſtini Papæ prędeceſſoris noſtri ſententiam & reſcriptum, qui cum, ſicut ipſius authentico reperitur, per priuilegia prędeceſſorum ſuorum Rom. Pont. tam antiquorum, quàm etiā modernorum, quę in ſua fecerat præſentia recitari, pleniùs cognouiſſet monaſterium ueſtrum ad Ro. Eccl. nullo medio pertinere, & ab omni iure ac ſubiectione ſępe dicti Calanē. monaſterii fore liberum, & immune, niſi quòd duos ſolidos papien. monetæ de mandato bonæ me. Adriani Papę prędeceſſoris noſtri ſibi ſoluere tenebatur uolentes inter prædicta monaſteria omnis diſſenſionis, & ſcādali materiā reſecari, & ne monachi propter cauſarum ſtrepitum à diuinis reuocarentur obſequiis, contra obſeruantiā monaſticæ diſciplinæ, in recōpenſationem duorum ſolidorum aliquem locum certū, unde redditus ipſe perciperetur, ad eorū arbitrium: quibus ſuper hoc ſua ſcripta direximus, pręcepit Calanen aſſignari à fratribus Montis ſacri, qui ſic ex reſcriptis iu

dicium delegatorum innotuit: licet in quibuſdam aliis locis recompenſationẽ obtuleritis congruentem. Apud Sipon. tamen areas quaſdam faciendi ſalis officio deputatas: de quibus ad minus unius unciæ auri redditus habebatur, quemadmodum iidem iudices reſcripſerunt, qui hoc ipſum ſub teſtimonio bonorum uirorũ ſubtiliter indagarunt, ſpontaneè contuliſtis. Vnde idẽ prædeceſſor noſter meliorationem Calanen. Mona. conſyderans in hac parte, de cõmuni fratrũ ſuorum conſilio ſtatuit, ut Calanen. cœnobium prędicta eſſet recompenſatione contentũ. A cuius exactione, ac ſubiectione fratres Montis ſacri prorſus abſoluens, decreuit ut in nullo ei tenerentur de cętero reſpõdere. Statuẽs inſuper, ut ſiqua pręcedentia ſcripta inuenirẽtur præmiſſæ conſtitutioni cõtraria, ea, in ſua ſtabilitate manente, nullũ robur, nullã obtinerent penitùs firmitatem Eiuſdem etiam Cœleſt. Alex prædeceſſorũ noſtrorũ priuilegia, quibus & Adr. Papæ de qua præmiſimus ſententia cõfirmatur, & monaſteriũ ueſtrũ ad ius & proprietatem Eccl. Ro. oſtenderetur pertinere, ad probandam intentionem ueſtrã in medium produxiſtis. Pręmiſſis ergò, & ſimilibus coram nobis, & fratribus noſtris prudenter à uobis, & aliis allegatis nos uolentes parcere utriuſq; partis laboribus, & expenſis, doloris etiã, & indignationis materiam amputare, ut obſeruare debere tis, ꝙ de ipſa quęſtione pro bono pacis, citra diffinitionis calculũ diceremus nos, & ſæpe dictos Abbatẽ, & monachos Calanẽ. monuimus diligenter. Cum itaq; utraq; partiũ hoc ſe factutã promiſiſſet ſpontanea uoluntate, nos prouida deliberatione ſtatuimus, ꝙ cœnobiũ ueſtrum reſtitutis ſibi areis faciendi ſalis officio deputatis, quas de mandato dicti Cœleſt Papæ prædeceſſoris noſtri iuxta bonorum uirorũ arbitriũ in recompenſationẽ pędicti cenſus Calanen. monaſt. aſſignauit, eccleſiã S. Iacobi Melphiten. ad ipſum ſpectantẽ cum domibus, hortis, & duobus trapetis: & inſuper tot oliuas dicto mon. Calanen. cõferat, & aſſignet, ex quibus poſſit idem mon Calanen. ſm bonorum uirorũ arbitrium, quibus hoc committimus, arbitrãtiũ, xvj. ſaumas olei annis ſingulis obtinere. Illa uidelicet moderaminis æquitate ſeruata, ut oliuarum aſſignatio nec fiat ſecundum tẽpus nimię ubertatis, nec ſm nimiæ ſterilitatis euentum, ſed iuxta quod ſępius accidere conſueuit, poſt factam aſſignationẽ, & receptionẽ earũ tã cõmodo ꝙ incõmodo ad Calanẽ. mon. pertinẽte. Dictũ uerò Calanen. mon. renũciet omni ſubiectioni, iuri, acceſſui, quod in loco Montis ſacri aliquo unquam tempore habuiſſet; nec ibidem occaſione iuris pręteriti futuris tẽporibus aliquid audeant poſtulare; quod utraq; partium acceptauit. Hoc ergò ſtatutum, ſicut à nobis prouidè factum eſt, & ab utraq; parte receptum, uolentes in poſterum irrefragabiliter obſeruari, de communi fratrum conſilio auctoritate apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti priuilegio communimus. Non obſtantibus priuilegiis, uel reſcriptis ſuper ſubiectione pędicti monaſterii ueſtri hactenus impetratis, cum ex certa ſcientia inter præfata monaſteria de uolũtate partium, quę pręſcripta ſunt, ſtatuerimus in perpetuum obſeruãda. Decernimus ergò &c. noſtræ conſtitutionis, & cõfir. &c. Datum Lateran. IIII. Idus Nouẽbris.

CAMERACEN. CAPITVLO.

Vt de ipſorum electi uitiis inquiratur, ſtatuaturque, anteqùam alium eligant.

AD audientiã apoſtolatus noſtri multorũ relatione peruenit, ꝙ H. Eccleſiæ Cameracẽ. electus, cum ita locutus ſit ut promoueri de iure non poſſit in minoribus ordinibus, conſtitutus fuit à uobis ad eccleſiam ueſtram electus, & a uenerabili fratre noſtro Vu. Remen. Archiepiſ. Sanctæ Sabinæ Card. eius fuit electio confirmata, quẽ poſt electionẽ, & confirmationẽ uenerabilis frater noſter Atrebaten. Epiſcopus de mãdato ipſius Archiepiſcopi Acolitum, & Subdiaconum ordinauit, & ſicut communis habetur opinio dictus electus duxit uiduam in uxorem, de qua ſuſcepit filiũ in præpoſitum Sancti Petri Duacen. ſibi nullo medio ſuccedẽtem. Cũ igitur, ſi uera ſunt, quæ præmiſimus, relinqui non debeant impunita, cũ & præſumpta

pta ſint contra canonicas ſanctiones, & propterea decor honeſtatis eccleſiaſticæ confundatur, uenerabili fratri noſtro N. Pariſienſi Epiſcopo, per ſcripta noſtra præcipiendo mandauimus, ut uocatis quos propter hoc uiderit euocandos de præmiſſis omnibus, & etiam fama publica inquirat plenius ueritatem, & quicquid ſuper his inuenerit, ſub ſuarum teſtimonio literarum nobis ſtudeat fideliter intimare, ut per relationem ipſius ſufficienter inſtructi, ſecuriùs in ipſo negocio procedere ualeamus. Dedimus etiam eidem Epiſcopo in mandatis, ut uobis ex parte noſtra diſtrictè prohibeat, ne ad nominationem, uel electionem alicuius perſonę aliquatenus procedatis, ſi etiam dictus electus uellet ſpontaneè reſignare, donec ſeper hoc noſtrę receperitis beneplacitum uoluntatis, & ſi contra prohibitionem noſtram, & ſuam aliquid pręſumpſeritis attentare, illud decernimus irritum, & inane. Dignum eſt enim, & conſentaneum rationi, ut in eo puniamini, in quo peccaſtis, ſi circa premiſſam electionem inuenti fueritis culpabiles extitiſſe. Nullis literis obſtantibus, ſi quę apparuerint à ſede apo. impetratæ. Quocirca per apoſtolica uobis ſcripta mandamus, atque pręcipimus, quatenus contra tenorem mandati apoſtolici non pręſumatis aliqua ratione uenire, uel aliquid etiam attentare.

N. PARISIEN. EPISCOPO. per quam ipſi inquiſitio & examen ſuper uita & moribus electi Cameracenſis committitur.

EAm de diſcretione tua fiduciam obtinemus, ut ſi quando tibi committimus, quę ad honorem diuinum, & utilitatem eccleſiaſticam pertinere noſcuntur, gratia, & timore poſtpoſitis ſatagas promouere, in hac parte nobis coadiutor exiſtens, qui ex iniunctę ſeruitutis officio ſecundum prophetam debemus euellere, & plantare, quę in eccleſia Dei euellenda fuerint, & plantanda. Et cùm non poſſimus omnia pſonaliter adimplere, per fratres, & Coepiſcopos noſtros cogimur ſupplere defectum, quos apoſtolica ſedes in partē ſolicitudinis euocauit. Sane ad audientiam apoſtolatus noſtri multorum relatione peruenit, quòd N. Cameracen. electus &c. ut ſupra ferè uſque ad uerbum Impetratæ.

N. ATREBATEN. EPISCOPO. Vt ipſe de electi Cameracenſis uita & moribus ſententiam ferat.

AD audientiam apo noſtri multorū relatione peruenit, quòd N. Cameracē. electus &c. fere ut ſupra, uſque ad uerbum pręcipiendo mandamus, quatenus cùm propter uicinitatem locorum, & de forma electionis, & de qualitate ipſius electi dicaris habere notitiam pleniorem, tā de fama publica, quàm etiam de pręmiſsis omnibus per literas tuas nobis intimare ſtudeas ueritatem, ut per relationem tuā, & uenerabilis fratris noſtri N. Pariſien. Epiſcopi, cui hoc ipſum commiſsimus inquirendum ſufficienter inſtructi, ſecuriùs in ipſo negocio procedere ualeamus.

N. ABATI, ET CONVENTVI Compedien Vt iniurias, neceſſitateſq́; ſuas Syluanectēum Epiſcopo, Apoſtolicæ ſedis legato exponant, & ab eo remedium querant.

PAci, & tranquillitati ueſtræ paterna uolentes ſolicitudine prouidere, cùm ad hoc ſpecialiter teneamur, ex eo, quòd ueſtrum Monaſterium ad nos, & Romanā eccleſiam nullo pertinet mediante, ad ueſtrę oppresſionem, & neceſſitatem eccleſię releuandam, uenerabilem fratrem noſtrū N. Syluanecten. Epiſcopum in cauſis ueſtris, & aliis neceſſitatibus, pro quibus uobis eſt ad quos malueritis Epiſcopos generaliter recurrendum, quemadmodū in ueſtris priuilegiis continetur, per literas, quas ſup his exequēdis ſpecialiter ipſi dirigimus, de benignitate ſedis apoſt nobis duximus deputād. Vnde cū pro ſingulis neceſſitatibus ueſtris ad Ro. eccleſiā, & ad nos q̄ ſpecialiùs id exeq deberemus, facilē, & ſine diſpendio non poteſtis habere recurſum, uolumus ut ad eundem Epiſcopum,

qui in partē noſtræ ſolicitudinis eſt euo-
catus, tā pro iniuriis uobis,& eccleſiæ ue
ſtræ à malefactoribus quibuſlibet irroga
tis,& deinceps irrogandis, quàm ꝑ chriſ
mate,oleo ſancto, conſecratione baſilica
rum ueſtrarum, & clericorum ueſtrorum
ordinatione ſpecialiter accedentes, execu
tionem eorum, quæ præſentaliter per no
ſtrum miniſteriū uobis impendi non poſ
ſunt,ab eo ſuſcipiatis humiliter,& deuo-
tè. Datum Lateran. II. Calen. Decembris.

*N. CANTVARIEN. ARCHIE-
piſcopo. Vt a conſtructione & proſecutione
Capellæ de Lamech,ceſſet atque abſtineat,
unde tot grauiſſima mala prouenerint.*

CVM de iniuncto nobis apoſtolatus
officio locum eius (licet immeriti)
teneamus, qui iuxta uerbum propheticū
liberauit pauperem à potente,& inopem
cui non erat adiutor, diligenti ſtudio ſa-
tagere nos oporteret, ne minores à ma-
ioribus opprimantur; ſed ut prælati ſic
exerceant acceptam iuriſdictionem in
ſubditos, ut prodeſſe probentur potiùs
quàm præeſſe. Hęc ergò ſecundum officii
noſtri debitum attendentes, diſtricta du-
dum tibi iuſſione mandauimus, ut in ne-
gocio capellæ de Lamech, iuxta formam
literis apoſtolicis comprehenſam,ab op-
preſſione monachorum Canruarien. om
ninò ceſſares;ſuper quo uenientes ad præ
ſentiam noſtram dilecti filii R. de Boxle-
ia,& Vu. de ponte Roberti Abbates nun
cii tui, fraternitatem tuam nitebantur
multipliciter excuſare. In primis ſi quidē
proponentes, quòd cum bonę memoriæ
Theob. Cantuarien. Archiepiſcopus, &
Glorioſus Thomas ſucceſſor ipſius atten
dentes quòd nemo militans Deo implicat
ſe negociis ſęcularibus, & nolentes mona
chos Cantuarien. relictis diuinis officijs
ad negocia ſæcularia ſe transferre, ad ho
norem Prothomartyris Stephani ædifi-
candi eccleſiam uoluntatem,& propoſitū
habuiſſent,& in ea ſæculares clericos ordi
nandi,de ſuis prouentibus, & eccleſiis eis
redditibus aſſignandis, per quos tā apud
apo. ſedem, quàm apud curias ſæculares
ſua poſſunt negocia expedire. Laudabile
primũ propoſitum obitus feſtinatus,ſecū-
di longum exilium impediuit, ſicut in li-
teris ven. fratris noſtri I. quondam Lug
dunen. Archiepiſcopi pleniùs continebā
tur expreſſum; quę in noſtra, & fratrum
noſtrorum fuerunt pręſentia recitatę. His
bonæ memoriæ Bald. Cantuarien. Ar-
chiep. ita propoſito, ut officio uoluntate,
ut dignitate ſuccedens, prope ſuburbium
Ciuitatis Cantuarien. quaſi per ſtadia
tria,uel quatuor ad honorem pręfati pro
thomartyris, & Beati Thomæ conſtituere
cœpit eccleſiam,felicis record. Vrbani Pa
pæ prædeceſſoris noſtri ſuper hoc indul-
gētia primitùs impetrata. Cuius ſibi fuit
auctoritate conceſſum,ut in honorem ip-
ſorum martyrum,& ædificare poſſet eccle
ſiam,& de perſonis idoneis ordinare,qui
bus in eccleſiaſticis beneficiis canonicè
prouideret;ſic tamen quòd eccleſiæ debi
tis obſequiis, & neceſſarijs ſtipendiis mi-
nime fraudaretur. Et licet idem Vrbanus
aduerſus dictum B. prędeceſſorem tuum
ſuper demolitione operis ſuas ſæpiùs li-
teras deſtinaſſet, quia in eis non facie-
bat de conceſſa iam indulgentia mentio-
nem,ei dicebant per reſcripta frequentia
nullatenus derogatum,quæ pręterea pro-
ponebant,& per falſi ſuggeſtionem, & ue
ritate tacita impetrata,& ad ipſius Archie
piſc. noticiam minimè deueniſſe, unde ſi
eis non paruerat,de iure non poterat re-
prehendi. Reſcriptum quoque ſanctę me
morię G. Papæ prædeceſſoris noſtri pro
ſe pariter producebant, qui cum per lite-
ras indulſerit generales,ut reſcripta, quæ
à tribus menſibus ante obitum prędicti
Vrbani prædeceſſoris ſui fuerant impe-
trata,eandem firmitatem haberent, non
obſtante obitu mandatoris, quam obti-
nere, ſi tunc uiueret,debuiſſent negocia,
quę ipſum Archiepiſcopum, & eius cleri-
cos contingebant,ſub pręmiſſa noluit ge
neralitate concludi, per quod nimirum
reſcriptum prædeceſſoris ſui dicebant li-
teris derogatum, quas aduerſus Archie-
piſcopum direxerat ad inſtantiam mo-
nachorum, quibus ſiquidem literis, &
etiam bonę memoriæ Clementis ſuc-
ceſſoris ſui, qui eius in hac parte fue-
rat imitator, per factam tunc temporis
amicabilem compoſitionem de partium

uo-

uoluntate inter Archiepiſcopum, & monachos memoratos, per chariſſimum in Chriſto filium noſtrum R. Anglorum Regem illuſtrem,& uenerabilem fratrem noſtrum Vualterium Rothomagen. Archiepiſcopum,& quoſdam Epiſcopos,& Abbates dicebant penitùs derogatum. Cùm enim tempore præfati .B.Cantuarien.Archiepi. præmiſſi Rex, Archiepi. & Epi.& Abbates Cantuariam acceſſiſſent,in eos fuit tam de conſtructione ipſius eccleſię, quàm inſtitutione prioris, & quibuſdam alijs quæſtionibus à partibus compromiſſum. Ipſi autem diligenti deliberatione prǽmiſſa pariter iudicarunt, quod ipſe Archiepiſcopus rationabiliter ædificauerit eccleſiam memoratam.Ipſe tamé pro bono pacis conceſſit ad prǽdicti Regis inſtantiam, & etiam aliorum,quòd canonicorum collegium ad locum transferret alium,quem eligeret competentem. Per hanc ergò compoſitionem dicti nuncij tui renunciaſſe dicebant,monachos reſcriptis præcedentibus à ſede apoſtolica impetratis: cum exinde dictus Archiepiſcopus loco priore demiſſo,ubi ædificare nõ potuerat,ſine ſcandalo monachorum, ad locum de Lamech per quinquaginta miliaria diſtantem à ciuitate Cantuariæ ſuũ propoſitum tranſtuliſſet,ubi,& eccleſiam, ſicut prius fecerat,ædificare cœpit ad honorem martyrum prǽdictorum,ut ſic propter nimiam locorum diſtantiam nulla remaneret monachis materia conquerendi. Cui poſtea tu ſuccedens, quod ab ipſo minus factum fuerat perficere uoluiſti, & quod ipſum tibi liceret ex reſcripto literarum bonæ memoriæ C.Papæ prædeceſſoris noſtri oſtendere nitebantur,qui anno põtificatus ſui ſeptimo,& extremo, ad omnem inter eccleſias Cantuarien.& de Lamech diſcordiam ſopiẽdam, & ne canonici de Lamech facultatem haberent cõtra cathedralem eccleſiam inſurgendi,diſponendi de ipſa eccleſia de Lamech interius, & exterius non obſtantibus literis ad uenerabilem fratrem noſtrum N.Ciceſtren. Epiſcopum, & dilectum filium N.de Vualthan, & N. de Rading. Abbates obtentis conceſſit tibi liberam facultatem.Per has ergo literas precedentia ſcripta ſua, quæ his uidebantur aduerſa, dicebant penitùs reuocata. Intentionem ergò ſuam probare dicti tui nuncij ſatagebant per laudabile propoſitum Theob & glorioſi Thomæ martyris pontificum premiſſorum, & per Vrbani,Gregorij, & Cœleſtini Rom.pontificum indulgẽtias,& reſcripta,& pręmiſſam compoſitionem factã de partium uoluntate. Verũ præmiſſis rationibus ex parte monachorum fuit ex ordine taliter obuiatum,qđ de occultis hominum uoluntatibus,quas ſibi tãtum dominus reſeruauit, qui renes,& corda ſcrutatur, à nobis iudicari non poterat,nec debebat,nec ipſi ualebãt ad talia reſpondere, quę proponere in iudicio nihil aliud erat, quàm de ſecretis cordium diuinare.Sanè per indulgẽtiã Vrbani Papę prędeceſsoris noſtri(de qua pręmiſimus)iuri ſuo in nullo dicebant penitus derogatum,quia canonica beneficiorum aſsignatio per eam Cãruariẽ. Archiepiſcopo ſeruabantur,quę iuxta conſtitutionem canonicã ſine tractatu, & aſſenſu monachorum procedere non ualebat, qui nedum quòd ipſius facto in hac parte cõſenſerint,uerùm etiã cõtradixerint expreſſe, ſicut ſequẽtia docuerunt, & adhuc in eodẽ propoſito perſeuerant.Eis ergò contradicentibus ſuperioris fuerat iudicium expectandum.Idem etiam ea ratione oſtendere nitebantur,quia iuxta ſanctiones legitimas,ſiquando alicui conceditur beneficiũ principale,puta libera factio teſtaméti,nihil uidetur aliud indulgeri, quam ut modo teſtetur legitimo,& etiam conſueto Ille quoque qui ut in loco publico ædificare poſſet,à principe ſimiliter impetrauit,ædificare cum alterius incommodo non ualebit,niſi & hoc ipſum à principe poſtulatũ fuerit, & conceſſum. Per ſequentes etiam ipſius Vrb.literas executorias,qbus opus ipſum maledictum haberi uoluit, & prophanum, aſſerebant præſcriptæ indulgentiæ derogatum,quæ ſiue coram eodem Vrbano fuerit oſtenſa,proponebant eam penitùs abrogatum, cum ea non obſtante demolitio ipſius eccleſię fuerit demãdata, ſiue fuerit prætermiſſa,ſibi debuit imputari,cum iure ciuili etiã caueatur, quod ſub prętextu inſtrumentorum poſtea repertorum lites non debeant reſtaurari.Id ipſũ

per

per literas piæ recordationis Clementis Papæ predeceſſoris noſtri probare uolebant:in cuius prçſentia nuncijs partium conſtitutis cum dictus B.prędeceſſor tuus opus maledictum,& prophanum noluiſſet cōtumaciter,&pertinaciter conſumare ad exemplū Vrbani Papę prędeceſſoris ſui p̄fato Archiepiſcopo,de conſilio fratrū diſtrictè præcepit,ut quicquid fecerat in eccleſia nominata,curaret ſine diminutione qualibet demoliri:ꝙ de inſtituendis canonicis,& aliis fuerat perperā attentatū,in irritū penitùs reuocato·ubi ſiue omiſſa fuerit prçmiſſa indulgentia,uel ēt allegata,eorum non poterat ratione præmiſſa propoſitum impedire.Per ipsā uerò compoſitionē,de qua prçmiſimus tanquā regio metu uiolenter extortā,partē ſuam in nullo grauari poſſe dicebant.Cum enim dictus Clemens Papa prædeceſſor noſter pro ſedanda diſcordia inter Archiepiſcopum,& monachos Cantuarien.exorta,bonæ memoriæ Ionnē Anagninū tūc tēporis tt ſancti Marci presbyterumCard apoſtolicę ſedis legatū,poſtea uerò Epiſcopum Prçneſtinū in Angliam ſpecialiter deſtinaſſet,poſtquā illuc transfretauit factum fuit dicto B. Cātuariē. Archiepiſcopo procurāte,ꝙ apud portum Douoriæ contra uoluntatem ſuā per dies plurimos teneretur,ꝙ in grauem eccleſiæ Rom.iniuriā redundauit,nec ante permiſſus fuit Cātuariā proficiſci, quā per dictū Regē Anglorum,qui eodē tēpore cū Epiſcopis ſuis Cantuariam uenerat in pacis,quam fecerunt cum Archiepiſcopo monachi nim paſſi fuerunt ,& compulſi ſunt omnia ſuſtinere,ꝙ ideo cum prope audiſſet poſitus, & poſtea prçſens apud Cantuariam cognouiſſet,ſcripto mandare curauit, ut rei ueritas omnibus innoteſceret,& ꝙ factum fuerat,non generaret præiudicium iuſtitię monachorū. Et ſi Archiepiſcopus ipſe, uel aliquis de ſucceſſoribus eius,ſcripturā ſuper formā pacis quādoq; proferret,ſciretur ab omnibus eam fratribus iā dictę eccleſię,nec cōſentiētibus nec ſcientibus fuiſſe confectā,nec ſibi exhibitā poſtulanti, qui ad cauſam fuerat à ſummo pontifice deſtinatus. Vnde uel rem geſtam confirmare debuerat ſi iuſtitiæ concordaret,uel ſi aliter facta fuerat infirmare. Sic ergò cognoſcēs interceſſiſſe, illi facto uiolentiā manifeſtā,auctoritate,qua fungebatū apoſtolica ſtatuit,quòd nec concordia ſic facta ualeret, neq; compromiſſio uiolēter extorta,neq; ſcriptum aliq̄ ſic conceptū, & quòd ipſis monachis in poſterum p̄iudiciū nō afferret,cum omnia eo præſente, ac contradicēte fuerint adimpleta,ſicut in ſuis literis patentibus continetur,quas coram nobis fecimus recitari.Poſt hæc cum bonæ memoriæ Cœleſtinus Papa prædeceſſor noſter omnia,quę per memoratum B.Archiepiſcopum circa monachos ui uel metu acta fuerāt,auctoritate apoſtolica in irritū reuocaret,nominatim ea, quæ legato.Rom.eccleſiæ preſente,& contradicēte contra mādatum ſedis apoſtolicæ facta ꝓponebantur, ſicut in authentico eiuſdem legati,P.uidelicet Anagnini quōdā presb. Card.ob cauſam ipſam in Angliā deſtinati, cōtinebatur expreſſa,uiribus carere decreuit:& quæcunq; contra ius monachorū,uel tenorem priuilegiorum apoſt.ſedis idem Archiepiſcopus impetrarat Inſuper ſtatuens,ut nullus hominum quæ male geſſerat,ad conſequentiam traheret: nec ea, quæ à ſede apoſtolica obtinuerat tacita ueritate iuri monachorū,uel priuilegiis ullo unquam tempore in aliquo prçiudicium generarent,quemadmodū nobis,& fratribus noſtris ex ipſarum conſtitit continentia literarū. Ex ipſa quoq; maiore loci diſtātia ſibi aſſerebant monachi maius p̄iudiciū generatū, quia cum in eorū defectu ſicut à tuis nunciis dicebatur,ſæculares clerici fuerint euocati,uix poſſent p̄ eos uicinos Cātuariē.eccleſiæ negocia monachis abſētibus,procurari, quę ipſis procul poſitis,& captata eorū abſentia ſine monachorū conſcientia tractarentur, & eis penitùs inconſultis:unde Cātuarien eccleſia diſpēdium incurreret,& iacturam.Sic ergò per hoc nihil eis acceſſit,eadem contradictionis cauſa manente. Vltimum quoque reſcriptum dicti Cœléſtini Papę prædeceſſoris noſtri carere uiribus aſſerebant, utpote per ſuppreſſionem ueritatis ſurreptum: quoniam in eo nulla fiebat mentio mandatorum , quæ ab Vrbano Papa , & Clemente proceſſerant: nec etiam confirmationis illius, quam ipſemet ſuper caſſatio-

&

ne compoſitionis prędictæ conceſsit, & præſertim cum reſcriptū illud induſiſſe, dicatur eo tempore, quo eum infirmitas admodum prægrauabat. Ad fundandam ſane intentionem ſuam, prædictorum Vrbani, Clemētis, & Cœleſtini Rom. pontificum reſcripta, nec non & noſtrum poſt illa iiſdē monachi producebant, quibus ut gentiſſime mandabatur, ut quicquid de præfata capella fuerat attentatum, haberetur irritum, & inane. Cùm autem quæ præmiſſimus, & ſimilia in noſtra fratrumque noſtrorū pręſentia prudēter eſſent à nunciis allegata, nos, qui tēpus accepimus iuſtitiā iudicādi, uolētes illius ueſtigiis inhærere, apud quē non eſt acceptio pſonarum, cuius locū, (licet indigni) tenemus in terris, & ita uia regia prudenter incedere, ut nō declinemus ad dextrā, uel ſiniſtrā, prædeceſſores quoq; noſtros Vrbanū, Clemētē, & etiā Cœleſtinū credētes amplius imitandos, in illius maximè, quæ deliberatione pręuia ſtatuerunt, de communi cōſilio fratrū noſtrorū fraternitati tuę per apoſt. ſcripta mādamus, & in uirtute obediētiæ diſtrictè præcipimus, quat. omni cōtradictione, & excuſatione, & appellatiione ceſſantibus infra triginta dies poſt receptionē præſentium quicquid ædificatum eſt in eccl. memorata, expēſis tuis facias penitùs demoliri, eo nō obſtāte ſi etiā abſens extiteris, cū cautū ſit etiā, legitima ſanctione ut ſi is, cui fuerat opus nouū nūciatū ante remiſſionē ædificauerit, deindeagere cœperit ius ſibi eſſe ita ædificatū debere, ſibi debeat actio denegari; reducēs prorſus in irritū quicquid de inſtituēdis ibidē canonicis, & aliis ad ipſam eccleſiā ptinētibus, à te, uel à pdeceſſores tuo cognoſcit ordinatū, eorū redditibus ad ſtatū priſtinū reuocatis, quos ab obligatione pſtiti iuramenti, p eo q ibidē inſtituti fuerūt, auctoritate noſtra p te denunciari pręcipimus abſoluros. Cū enim amodo nō teneat principale, quicquid ex eo, uel ob id ſecutū ē, ſub pmiſſa diſtrictione decernimus irritādū ſicut ſancitū eſt traditione canonica, & ciuili. Clericos præterea, qui in capella ipſa poſt inhibitiones apoſtolicas diuina officia celebrarūt, ſicut nos p alia ſcripta noſtra mādauimus, tādiu habeas pro ſuſpenſis, quouſq; ſup hoc ſatisfecerint cōpetenter, & uniuerſa, quæ in prædictorū monachorum ſunt attentata grauamen, exenio rum uidelicet, & eccleſiarum, & aliorum inuaſione, quę ante appellationem habuerant, non differas dictis monachis reſignare, ac de cætero circa ſtatum monaſterii cōtra phibitionē noſtrā huius occaſione negocii nō pſumas aliqd innouare. Si uerò (q nō credimus) pceptū noſtrū, ſicut pmiſſū eſt, uel cōtēpſeris, uel diſtuleris adīplere, à pōtificali officio ex tūc noueris te ſuſpenſum, & p cōtemptu mādati apoſt. ad noſtrā uenire, te uolumus præſentiā reſponſurum. Venerabilibus quoq; fratrib. noſtris Càtuarien. eccleſię ſuffraganeis de cōſilio fratrū noſtrorū in uirtute obediētię diſtrictè pręcipiēdo mandamus, quatenus niſi tu infra præmiſſum tempus mādatū noſtrū duxeris ad effectum, ipſi nullā tibi impendant obedientiam, uel reuerentiā quia iuſtum eſt, quòd ei nō obediatur à ſubditis, qui ſuo cōtēnit obedire prælato. Quod ſi forte nec ſic te poterimus ad bonū reuocare, pp q malum nunquam cōmittitur, bonum autē debet ſæpius intermitti, maiorē tibi animaduerſionē noueris imminere, cū ferro ſint abſcindēda uulnera, quæ fomentorum nō ſentiunt medicinā. Sane ſup pręmiſſis, in quibus ſalua cōſciētia nō poteramus alio modo procedere, fraternitatē tuā rogamus nullatenus cōtriſtari; quia (teſte Deo) nō ex indignatione aliqua proceſſerunt, ſed quia cum ſimus (licet inſufficientes) in ſede iuſtitiæ cōſtituti, unde iura ſua ſeruare tenemur ſingulis illibata, fraternitati tuæ, quā ſynceerius amplexamur, cū te inter fratres, & Coep. noſtros honorabile mēbrū, & in domo domini colūnā imobilē habeamus, nō potuimus ſine grauari offēſa creatoris deferre, nec nobis in hac parte potes aliqd ī petrare, cū ſecūdū traditionē canonicā q̄do nō niſi peccādo alicui cōſuli pōt, tūc ęſtimare debet homo, qd faciat nō habere. In ipſis ēt legibus ſęcularibus inuenit, ut quę facta ledūt pietatē ęſtimationē, uel ecū diā noſtrā, & generaliter quæ bonis moribus aduerſant, nec poſſe nos facere ſit credendum. Super eo quoque non ſufficimus admirari, quòd cum dicta eccleſia iādudū

quaſi

quaſi lapis offenſionis fuerit,& petra ſcandali,pro qua nos,& prædeceſſores noſtri aduerſus te,tuoſque prędeceſſores,ita grauiter ſumus moti,& uiri religioſi, pariter & prudentes monachi Cantuarien. qui omnia dimiſerunt pro Chriſto tot laboribus,& doloribus, tot mortibus,& periculis perſonas, & res non dubitauerunt frequenter exponere: quod proculdubio tam illi,quàm iſti(ut dictum eſt) non feciſſent,niſi cognoſcerent præmiſſa reſpicere in graue Cantuarien. Eccleſiæ detrimentum. Vt de alijs omittamus,tu ſaltem pro uitando tam graui ſcandalo proximorum,ab huiuſmodi etiam tibi prohibitis non ceſſaſti: cum ſacræ ſcripturæ teſtimonio debueris didiciſſe, quòd licet opera illa,quæ ſine mortali peccato dimitti non poſſunt,non ſint pro uitando ſcandalo dimittenda; nec ea debeant pro uitando ſcandalo committi, quæ ſine mortali peccato committi non poſſunt: ab his tamen, quæ committi poſſunt, ſine mortali peccato pariter & dimitti,ſit pro ſcandalo tollendo ceſſandum:& eis etiam pro uitando ſcandalo inſiſtendum: unde Apoſtolus dicit: Si ſcandalizaretur frater, carnem non comederem in æternũ. Et Dominus in Euangelio contra eos qui ſcandali præſentant materiam: Væ (inquit)homini illi,per quem ſcandalum uenit:meliùs eſt ei, ut ſuſpendatur mola aſinaria ad collum eius, & demergatur in profundum. Et licet maiorum ſcandalum ſit uitandum, pręcipuè tamen uitandũ eſt ſcandalum puſillorum iuxta teſtimonium ueritatis:Qui ſcandalizauerit(inquit)unũ de puſillis iſtis minimis, qui in me credũt &c. Finis ergò his,quæ præmiſſa ſunt à te de cætero taliter imponatur, quod præteritæ contradictionis rebellio per uirtutẽ ſequentis obedientię ualeat non immerito expiari.Datum Later. IX. Cal. Deceb.

CANTVARIEN. ECCLESIAE Suffraganeis: Ne Archiepiſcopo ſuo obtemperent, qui ſummo Pontifici obedire contemnit.

CVM ex iniuncto nobis Apoſtolatus officio &c fere in eundem modum uſque ad uerbum Innouate &c. Sanè ſuper præmiſſis &c. fere in eundem modũ uſque ad uerbum non immerito expiari, ut ſupra. Si uero (quod non credimus) &c. uſque ad uerbum Reſponſurum. Quocirca uniuerſitati ueſtræ de conſilio fratrum noſtrorum in uirtute obedientiæ diſtricte pręcipimus, quatenus niſi ſæpe dictus Archiepiſcopus infra præmiſſum tempus mandatum noſtrum duxerit ad effectum, uos ei nullam obedientiam,uel reuerentiam impendatis quia iuſtum eſt, ut ei non obediatur a ſubditis, qui ſuo contemnit obedire prælato: pro certo ſcituri,quòd ſi pręcepto apoſtolico in hac parte præſumpſeritis obuiare, nos auctore Deo,inobedientiæ ueſtræ curabimus animaduerſione debita reſpondere. Quod ſi forte nec ſic eundem Archiepiſcopum poterimus ad bonum obedientię reuocare &c uſque ad uerbum Medicinam. Dat. ut ſupra.

N. LINCOLNIEN. N. HELIEN. Epiſcopis, & Abbati Sancti Edmundi. Vt ablata ab Archiepiſcopo Cantuarienſi monachis reſtituant cum fructibus perceptis.

INTER alia, quę uenerabilis frater noſter Cantuarien. Archiepiſcopus ſuper negocio capellę de Lamech de fratrũ conſilio felicis recordationis Vrbani, Clementis, & Cœleſtini pręde ceſſorum noſtrorum Romanorum Pontificum neſtigiis inherentes, per apoſtolica ſcripta mandamus, & illud ſpecialiter continetur, quòd eccleſias monachorum cum fructibus medio tempore perceptis, exenniis, & alijs iniuſtè ablatis, infra triginta dies, poſt receptionem literarum noſtrarum, etiam ſi abſens ab eccleſia ſua fuerit, eis reſtituere non moretur. Volentes autem ut mandatum apoſtolicæ ſedis debitam obtineat firmitatem, nec alicuius negligentia retardetur, diſcretioni ueſtrę per apoſtolica ſcripta diſtrictè pręcipimus, quatenus niſi dictus Archiepiſcopus, infra pręfixum ſibi tempus curauerit quod mandauimus adimplere, uos omni contradictione, delatione

delatione, & appellatione ceſſantibus eccleſias ipſas cum præceptis fructibus dictis Monachis reſtituere non tardetis; detentores ipſarum ſi uobis in hac parte, immo nobis ipſis præſumpſerint obuiare, pœna ſuſpenſionis, & excommunicationis etiam ſi opus fuerit percellentes; prouiſuri ut Deum habentes præ oculis ſine perſonarum acceptione mandatum apoſtolicum taliter exequamini, quòd deuotionem ueſtram & nos commendare poſſimus, & Deus debeat acceptare. Quod ſi omnes his exequendis nequiueritis intereſſe, duo ueſtrum ea nihilominus exequantur. Datum Lateran. XI. cal. Decembris.

RIC. ILLVSRI REGI ANGLOrum. *Ne Rex iſtam reſtitutionem monachorum impedias.*

INter alia, quæ nos hortantur celſitudinis regię titulis congaudere, illud tanquam memoriale quia perſonam tuã ſyncera charitate diligimus, multa gratiarum actione proſequimur, quòd iamdudum nos regiis apicibus rogauiſti, ut pro nullo deberemus in his, quæ agimus a iuſtitię tramite deuiare, nec illud fuit in eiſdem literis prętermiſſum, unde circunſpectionem regiam dignis laudibus commendamus, ut ſi forte a nobis interdum aliquid poſtularet, quòd eſſet obuium rationi, nolebat aliquatenus exaudiri. Nos ergò præter officii noſtri debitum, ex quo cum (licet indigni) tempus accepimus iuſtitiam iudicandi, uniuerſis & ſingulis in iure ſuo exiſtimus debitores, regiæ prudentiæ ſalutaribus exhortationibus inuitati, & uolentes regia uia prudenter incedere, nec declinare ad dexteram, uel ſiniſtram, nuper in pręſentia noſtra nunciis uenerabilis fratris noſtri Archiepiſcopi, & dilectis filiis N. & N. monachis Cantuarien. conſtitutis in facto capellę de Lamech, de communi conſilio fratrum noſtrorum proceſſimus, ſicut nobis fuit diuinitùs reuelatum, & literæ, quas eidem Archiepiſcopo, & uenerabilibus fratribus noſtris Cantuarien. Eccleſię ſuffraganeis deſtinamus, continent euidenter. Vt autem mandatum noſtrum, quod de pura conſcientia (Deo teſte) proceſſit, liberius ualeat adimpleri, ſerenitatem regiã prece qua poſſumus, & affectione rogamus quatenus his, quæ à nobis facta ſunt, benignius annuendo non ſit impedimento, quo minus debeant iuxta reſcripti noſtri ſeriem effectui mancipari, quin potiùs ſiquis ſe (quod uix credimus) duceret opponendum, eius audacia quęſumus poteſtate tibi tradita reprimatur, ut mandata ſedis apoſtolicę debitam obtineant firmitatem. Alioquin quantumcunque magnificentiam tuam in domino diligamus, & ſibi uelimus quantum cum Deo poſſumus, honeſtè deferre, contemptum apoſtolicę ſedis, & noſtrum non poterimus æquanimiter ſuſtinere, ſed eos, qui ſe opponere noſtris in hac parte iuſſionibus attentabunt, pœna magiſtra docere curabimus, quàm durum ſit contra ſtimulum calcitrare. Prouideat igitur regia celſitudo, quòd ita preces apoſtolicas in hac parte diligenter exaudiat, ſicut petitiones ſuas apud ſedem apoſtolicam cupit etiam in maioribus exaudiri, procurans attentiùs, ut præfatos monachos, quos ſub protectione noſtra ſuſcipimus, ne minores à maioribus opprimantur, dextera ſuæ potentiæ protegat, & defendat, ut apud eum æternæ retributionis præmia conſequatur, qui iuxta Prophetiæ teſtimonium, liberauit pauperem à potente, & inopem, cui non erat adiutor. Datum Lateran. XII. Cal. Decembris.

N. PRIORI, ET CONVENTVI *Cantuarien. quæ illos ob acceptas iniurias conſolatur, ſummque auxilium offert, & precibus ipſorum ſeſe commendat.*

Niſi

NIſi uiri prudentes eſſetis, & ſacrarũ haberetis ſcientiam ſcripturarum, pro tribulationibus, quæ inuenerunt uos, minùs egeretis forſitan conſolationibus aliorum, ſcilicet imitatores Apoſtolorum effecti, ut relictis omnibus liberiùs ſequi poſſitis Chriſtum pauperem, & egenum; amiſſionem temporalium, quę debetis cum Apoſtolo reputare tanquam ſtercora, ut Chriſtum lucrifacere ualeatis, excipere cum gaudio uos oportet, nec pro ea, ſicut cæteri hominum contriſtari; ne per innodatum dolorem, poſtquam manum miſiſtis ad fortia, retro aſpicere comprobemini; & manna Aegypti contempto ad pepones, & allia, ollas carnium aſpirare. Cùm itaque non ſint condignę paſſiones huius temporis ad futuram gloriam, quę reuelabitur in nobis, monemus uniuerſitatem ueſtram, & exhortamur in domino, quatenus ad memoriam reuocantes, quòd tribulatio patientiam operatur, patientia uero ſpem, ſpes autem (ſecundum Apoſtolum) non confundit, ex hoc ipſo gratias agatis altiſſimo, quòd illi, de quibus indubitatam fiduciam habebatis, retribuentes mala pro bonis, uobis non ceſſant detrahere, quia ſequimini bonitatem; & quanto mũdus, qui uos odit, quia de mundo non eſtis, alioquin quod ſuum eſſet diligeret, perſecutiones uobis excitat grauiores, tantò ampliùs patri luminum, à quo eſt omne datum optimum, & omne donum perfectum, in gratiarum actionibus aſſurgatis, qui uobis dedit patientiam in aduerſis. Deſpecta eſt enim confeſſio, quam facit proſperitas, teſte ſcriptura, quę dicit. Confitebitur tibi cùm benefeceris ei, ſed illa magni momenti debet exiſtere, quam non admittit uis doloris, eius exemplo, qui ait. Si bona ſuſcepimus de manu domini, mala quare non ſuſtineamus? Sicut domino placuit, ita factum eſt, ſit nomẽ domini benedictum. Nos autem quia locum eius (licet indigni) tenemus, qui iuxta Propheticum teſtimonium liberauit pauperem a potente, & inopem, cui non erat adiutor, affectu paterno ueſtris doloribus condolentes, non attendimus contra uos multum potentis, ſed ut oppreſſionibus ueſtris finis debitus imponatur, ſpe ſola retributionis æternæ Petri gladium exeruimus ad iuſtitiam faciendam, diſcretionem ueſtram rogantes attentiùs, & obſecrantes in domino, quatenus hanc nobis retribuatis mercedem, ut apud miſericordiſſimum iudicem pro peccatis noſtris preces, & lachrymas effundatis, puras ad eum manus ſine diſceptatione leuantes, ut iniunctum nobis apoſtolatus officium ad laudem, & gloriam nominis ſui, ad honorẽ, & protectum eccleſiæ, & redemptionem, & ſalutem animæ noſtrę concedat, & faciat adimplere. Dat. Lateran. XII. Cal. Decembris.

A. ILLVSTRI REGI, ET A. Reginæ Hieroſolimitan. Qua regnum Hieroſolymitanum ipſis attribuit: & ſub protectionem Apoſtolicam recipit.

CVm terra Sancta, in qua pedes Chriſti ſteterunt & ſalutem noſtrã Deus rex ante ſęcula dignatus eſt operari, ſub protectione ſemper debeat ſedis apoſtolicę permanere, quæ domino diſponente mater eſſe meruit generalis, licet omnibus ad uindicãdam iniuriam Ieſu Chriſti, & ipſius terræ ſuccurſu accedentibus munimen protectionis apoſtolicæ largiamur, uobis tamen, qui terræ illi temporaliter præeſſe noſcimini, tantò libentiùs fauorem, & gratiam apoſtolicam impertimur, quantò patrocinio, & auxilio noſtro amplius indigetis, & tam regnum ueſtrum, quàm nos habemus inter alios mundi Principes chariores. Ea propter charisſimi in Chriſto filij ueſtris iuſtis petitionibus gratum concedimus aſſen per ſonas ueſtras, regnum Hieroſolymitan & cætera omnia, quæ nũc rationabiliter poſſidetis, uel inantea iuſtis modis pręſtante domino poteritis adipiſci, ſub Beati Petri, & noſtra protectione ſuſcipimus, & præſentis ſcripti pagina communimus Decernimus ergò &c. Datum Lateran. IIII. nonas Decembris.

N. COMITI TRIPOLITAN. ut regi Cypri contra Saracenos decertanti, in conſeruando, & gubernando iſto regno auxilio ſit.

IN afflictione terræ ſanctæ, quam dominus precioſo ſanguine comperauit, nos uehementer affligimur, & dolor noſter quotidiè innouatur, donec eam pristinæ reſtitutam cognouerimus libertati. Sane licet inſtantia noſtra quotidiana ſit omnium eccleſiarum ſolicitudo continua, præcipuum tamen ad liberationem dominici ſepulchri nos, & fratres noſtri ſolicitudinis ſtudium exercemus, ad ſubuentionem ipſius cunctos aſſiduis exhortationibus inuitantes. Nuper autem cum literis plurium de partibus tranſmarinis ſedi fuiſſet apoſtolicę nunciatum, quòd chariſſimum in Chriſto filium noſtrum A. illuſtrem regem Cypri, tu, & alij unanimiter elegeratis in regem, per quem tranſmarinę terrę tam ex diſtrictione perſonæ, quàm affluentia rerum creditis poſſe ſalubrius prouideri, à quo bonum omne procedit, humiliter exorauimus, ut regem ipſum de inimicis Chriſtiani nominis faciat triumphare. Cum igitur prædictus rex, ſicut etiam in literis nobis tranſmiſſis perſpicitur contineri, quietem regni Cypri dimiſerit, & pro Chriſti nomine labores ſubierit tranſmarinos, & tibi, & alijs omnibus ſumma ſit ſolicitudine ſatagendum, ut regnum Cypri non debeat aliqua tempeſtate turbari, ſed tranquillitate gaudere, cum de regno illo Hieroſolymitan. regno ut proponitur multa ſubuentionis commoda miniſtrentur, nobilitatem tuam rogamus, monemus, ac per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus præſcripto regi, ſi quando neceſſe habuerit, ad defenſionem regni Cypri, ſic libenter, & efficaciter, quantum ſalua defenſione terræ ſanctæ poteris auxilium tuum impendas, quod idem rex gratum meritò habere debeat, & acceptum, & tu tanquam Catholicus Princeps ad ea, quę terræ Hieroſolymitanæ commodum reſpiciunt, & augmentum, uidearis ſolicitus, & attentus. Dat. ut ſupra.

In eudem modum nobili uiro N. Principi Antiochen.

In eundem fere modum N. magiſtro, & fratribus militiæ templi.

In eundem fere modum N. magiſtro, & fratribus hoſpitalis Hieroſol.

VNIVERSIS HABITATORIbus Hieroſolymitanæ Prouinciæ. Vt hi quibus uotum adeundi Hieroſolymam adimitur, aliquam pecuniam ad bellum ſacrum nihilominus dare teneantur.

LICET quiſque teneatur domino uotum reddere, quod emittit, uouentis tamen eſt attendendus affectus potiùs quàm effectus: cum ab executione uoti neceſſitate retrahitur; quod deuote diſpoſuerat adimplere. Cùm enim ad uindicandam iniuriam Ieſu Chriſti, & terræ ſanctæ ſuccurſum, uniuerſos aſſiduis exhortationibus inuitemus, & illuc accedentibus de Dei confiſi miſericordia omnium peccatorum ſuorum ueniam, & uitam promittamus ęternam; nullatenus reputamus indignum, ſi habitatoribus ipſius, qui uouent Sanctorum limina uiſitare, de benignitate ſedis apoſtolicæ in terra ipſa, quæ peccatis exigentibus, & rerum penuria premitur, & aſſiduis indiget defenſoribus, damus licentiam remanēdi, ne (quod abſit) dum perſonis terra ipſa minuitur, & expenſis etiam uacuatur, contra Chriſtianos prępualeant Philiſtei, & diu detineant Sāctuarium domini, quòd cœperunt. Quia igitur uotum cum requirit neceſſitas, poteſt, & debet in pietatis opus aliud commutari, uniuerſitati ueſtrę auctoritate pręſentium duximus indulgendum, ut ſi qui ueſtrum uouerint Sanctorum limina uiſitare, de auctoritate ſedis apoſtolicæ à uoti executione taliter ſe nouerint abſolutos, ut expenſas, quas facturi erant in uia de religioſorum uirorum conſilio pro reędificatione murorum, & ſtipendiis militum ſine diminutione qualibet largiantur, & pro labore itineris dignum aliquid domino recompenſent. Datum ut ſupra.

In eundem modum uniuerſis habitatoribus Antiochen. prouincię.

N. EPISCOPO ACONEN. NE Canonicorum numerus augeatur vltra facultates.

LICET ad ampliandum diuini nominis cultum in ſingulis eccleſiis teneamur paſtoralem ſolicitudinem adhibere, illum tamen modum in his ſequi nos conuenit, & ſeruare, ne minoratis eccleſiarum facultatibus, & multiplicatis expenſis, miniſtrorum in eis numerus augeatur. Ea propter uenerabilis in Chriſto frater, tuis precibus annuentes, auctoritate præſentium fortiùs inhibemus, ne Aconen. eccleſia priuſquam integritati, quam ante prouinciæ orientalis occupationem habuerat, fuerit reſtituta, per quẽ quam maiori fratrum numeroſitate grauetur, quam tempore ſuę felicitatis habebat. Nulli ergò omninò, &c. noſtræ inhibitionis, &c. Datum ut ſupra.

SANCIO ILLVSTRI REGI Portugalen. qua ſignificat ſingularem erga id regnum uoluntatem, et ſub protectionem Apoſtolicam ſeſe hoc recipere declarat.

IN eminenti ſedis apoſtolicę ſpecula diſponente domino, conſtituti, ſic nos conuenit ad uniuerſos, & ſingulos aciem noſtræ conſiderationis extendere, ut propinqui, & longè poſiti non remanant apoſtolicæ benignitatis expertes, qui ab eo protegi cum deuotione requirunt. Cùm enim Rom. eccleſia te quadam dilectionis prærogatiua inter alios mundi principes amplexetur, & tu, & prædeceſſores tui ei ſemper fideles extiteris, & deuoti, petitionibus tuis quoties offeruntur nobis, quantum cum Deo poſſumus tantò libentiùs fauorem apoſtolicum impertimur, quanto & perſonam tuam, & regnum tibi commiſſum, vtpote quod eſt Rom. eccleſię céſuale, ſynceriori charitate diligimus. Ea propter chariſſime in Chriſto fili tuis iuſtis precibus grat. com aſſen. perſonam tuam, & regnum Portugalen. cum omnibus quæ in præſentiarum rationabiliter poſſides, aut in futurum iuſtis modis præſtante domino poteris adipiſci, ſub Beati Petri & noſtra protectione ſuſcipimus, & præſenti ſcripti pagina communimus. Decernimus ergò ut nulli omnino, &c. Datum ut ſupra.

N. DECANO, ET CAPITVLO Abrincen. vt lite & appellatione pendente attentata reuocentur.

ACcedens ad apoſtolicam ſedem dilectus filius N. de Aquila mag. ſcholarum Abrincen. ſua nobis inſinuatione monſtrauit, quòd cum olim coram uobis noſtram audientiam appellaſſet, ne ad alicuius electionem perſonę nobis procederetis aliquatenus inconſultis, uel quia nihil certum ſtatutum erat à nobis ſuper tranſlatione magiſtri Vu. Abrincen. electi, uel quia uos metu ſecularium in præiudicium libertatis eccleſiaſticæ timebat aliquid attentare, aliaſque cauſas rationabiles aſſignaſſet, appellatione ipſa in pręſentia uenerabilis fratri noſtri N. Archiepiſcopi, & dilectorum filiorum capituli Rothomagen. in ſcriptis, & per nuncios poſtea innouata, cum illuc accedere in pſona propria non auderet, uos Vu. Toller men. clericum N. Seneſcalci Normannię infra ſacros ordines tũc tẽporis, ſicut dicitur conſtitutum in fraudem ordinari feciſtis, & in Octauis Sãctę Crucis elegiſtis ipſum, poſtquã dictus magiſter N. iter arripuit ad nos ueniendi, licet cõtra ipſum Vu. coram te fili Decane, & quibuſdã aliis & ipſo capit. à dicto magiſtro fuerit ſpecialiter appellatũ, quia, & prorſus illiteratus erat, & propter alia multa minus idoneus põtificali officio uidebatur, & in eadẽ eccleſia per intruſionem eligi laborabat. Cum aut appellatione rationabiliter interpoſitã, ſecundũ conſtitutiones canonicas nihil ſit innouandũ, nos apoſtolicæ ſedis contẽptũ, & noſtrum nolentes, ſicut nec debemus ſurdis auribus pertráſire, uniuerſitati ueſtrę per apoſtolica ſcripta mãdamus, atq; pręcipimus, quatenus aliquos ex uobis uſque ad dominicam, qua cantatur Lętare Hieruſalem proximę uenturã remoto appellationis obſtaculo ad noſtram,

ſtram præſentiam tranſmittatis,de præmiſſis exceſsibus reſponſuros: attentiùs prouiſuri,ne circa pręmiſſum factū procedere præſumatis,donec de his,q̃ præmiſſimus cognoſcentes,de noſtro beneplacito vos curauerimus reddere certiores. Datū Lateran. VII. idus Decēbris.

N. ROTHOMAGEN. ARCHIEpiſcopo. *Eiuſdem ferè argumenti.*

ACcedēs, &c. vſque ad verbum Innouādū. Fraternitati tuæ de qua plenam fiduciam obtinemus,per apoſtolica ſcripta mādamus,atque præcipimus, quatenus circa præmiſſum negocium ad cōfirmationem cuiuſquam,vel conſecrationem appellatione remota procedere non artētes, donec à nobis deliberatum fuerit, quid ſi de his,quæ præmiſimus faciēdū: cum ſine contemptu apoſtolicæ ſedis,& noſtro cōtrarium fieri non valeret, nec nobis iniurias velimus à noſtris fratribus, & Coepiſcopis irrogari, quin iura eorum ſeruare cupimus illibata. Datū Lateran. nonis Decembris.

N. VPSALEN. EPISCOPO. *De illegitimis non ordinandis, nec ad dignitates eligendis.*

AD noſtram noueris audientiā perueniſſe, quod cùm quàm plurimi Suetiæ clerici nō ſint de legitimo thoro ſuſcepti, qui ob ſuæ generationis erubeſcentiam altioris gradus Culmen appetere nulla præſumptione dubitarent,contra conſtitutionem in Lateran. concilio prouida deliberatione innouatam,venire nullatenus metuentes.Epiſcopatuum dignitates inuerecundè nimium obtinere cōtendunt cum id fieri diſtrictiùs in concilio ipſo vetetur: & quāuis aduerſus huiuſmodi p̃ſumptores (ſicut accepimus) venerabilis frater noſter N. Archiepiſ. Lunden.ſæpe comminationes intenderit, & arctiùs inhibuerit, ne tale quid pręſumeretur vlterius,nihilominus pręſumūt agere pernicioſius quod vetatur. Nuper etiam (ſicut noſtris eſt auribus ſuggeſtum) cum tres clerici de legitimo matrimonio non ſuſcepti, in tribus eccleſiis cathedralibus aduerſus ea, quæ ſuperiùs annotauimus, electi fuiſſent, bonæ memoriæ N. prædeceſſori tuo, cuius erant eccleſiæ illæ iuriſdictioni ſubiectæ, diſtrictiùs vetuit, ne illorum electionem ratam haberet, vel eis conſecrationis munus impendere attentaret. Verum ille conſtitutioni prædictæ, inhibitioni eiuſdem Archiepiſc. obuiare metuens, duos eorum in epiſcopos conſecrauit: quod præfatus Archiepiſ. nolens relinquere impunitum, Epiſcopos illos ab officio iniquè recepto,& cōſecrationem tertii à complemento ſuſpendit. Quia vero illius terræ homines ſunt adhuc rudes i fide, ac inter eos pro huiuſmodi clericorum exceſsibus antiqui hoſtis inuidia ſtimulante, ſcandalū non modicum (ſicut dicitur) eſt exortum, diſcretioni tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus,atque præcipimus,quatenus inquiras ſuper præmiſſis omnibus veritatem:& ſi rem noueris ita eſſe, Epiſcopos illos à pontificali officio ſine appellationis,& contradictionis obſtaculo ſeruato iuris ordine, noſtra fretus auctoritate deponas, & electionem tertii decernas irritam, & inanem: ex parte tua, & noſtra diſtrictiùs inhibens, ne aliqui perſonas huiuſmodi in pontifices præſumant aliquatenus nominare. Quod ſi fortè præſumpſerint, tam electores, quàm eos qui electionem præſumptuosè ſuſceperint, ab officiis, & beneficiis ſine qualibet dilatione ſuſpēdas, & ſi reſtiterint contumaciter, ab eis reddas penitùs alienos.Si vero mandatum non duxeris effectui mancipandum, noueris nos prædicto Archiepiſcopo dediſſe firmiter in mandatis, vt te in prædictorum executione ceſſante, ipſe auctoritate noſtra quod mandamus, exequi ſublato appellationis obſtaculo, non omittat. Datum Lateran. nonis Decembris.

Scriptum eſt ſuper hoc Lunden. Archiepiſcopo.

*N. EPISCOPO PETRAGORI-
cen. Qua datur illi poteſtas viſitandi,
cœnobia & eccleſias conſtituendi,
corrigendi abuſus &c.*

CVM nobis (licet immeritis) in ſpecula ſedis ap. conſtitutis omnium eccleſiarũ ſit generalis cura commiſſa, nos attentè conuenit, ac ſolicitè prouidere: vt per ſtudium noſtræ ſolicitudinis in ſtatu debito valeat conſeruari. Et quoniam vbique pręſentia corporali adeſſe non poſſumus per fratres, & Coepiſcopos noſtros, qui ſunt in partem ſolicitudinis euocati, ad rectum ordinem reduci volumus, quæ in eis inordinate fuerint attentata, & in ſtatum congruum reformari: vt perſonæ conſtitutæ in eis ad eccleſiaſtica obſequia proſequenda iuxta doctrinam canonicam diuinæ ſeruitutis cultibus vigilanter intendant, & cunctis recto progredietibus ordine dominus, & propitiator noſter dignè in miniſtrorũ ſuorum operibus collaudetur. Nos igitur venerabilis in Chriſto frater tuis iuſtis precibus, gra.con.aſſ. vt in eccleſia Sancti Stephani; in qua pontificalis adminiſtrationis officium aſſumpſiſti, & in eccleſia Beati Frontonis, in qua curam geris Abbatis ſuper correctione ordinis, & aliis eccleſiaſticis conſtitutionibus cum maiori parte capituli, prout ipſis eccleſiis expedierit, valeas ordinare, ſeu ſtatuere quod fuerit ſtatuẽdum, & corrigere corrigenda, liberam tibi ſublato appellationis obſtaculo auctoritate apoſtolica tribuim° facultatẽ, niſi a paucioribus, iuxta conſtituta Latera. cõcilii rõnabile aliquid obiectum fuerit & oſtẽſum. Nulli ergo &c. Dat. vt ſup.

*EIDEM VT VAGI MONA-
chi in cœnobia retrudantur.*

Similis ſere decretalis Honorij 3. extat in ea vlt. extra, de ca.

AD audiẽtiam apoſtolatus noſtri peruenit, quòd quidã monachi, & canonici regulares ſinguli per cellas ſingulas cõtra Lateran. interdictum con. per tuam diœceſim in eccleſiæ ſcandalum demorantur. Super quo prudentiæ tuæ auctoritate præſentium indulgemus, vt tales nullius cõtradictionis, vel appellationis obſtaculo auctoritate noſtra cõpellẽdi liberã habeas poteſtatẽ: vt ad clauſtrum ſuũ redeant, vel tres aut duos ad minus de fratribus ſuis aſſumant ſecũ, ſicut in eodẽ cõcilio inſtitutũ eſſe dignoſcitur, permanſuros. Super eo verò, quod præterea poſtulaſti, vt cùm ſæpi° inter quoſlibet ſub examine tuo cõtrouerſia ſuſcitata pro parte altera ſenes, aut valetudinarii producantur, & timeatur, ne deficientibus illis, partis illius debeat iuſtitia deperire, tibi hmõi admittere liceat: fraternitati tuæ nihilominus duxim° cõcedendũ, vt tales, ſiue partes p̃ſentes fuerint, vel altera forte contumaciter abſens, ſicut iuris rõ poſtulat, cõtradictione, & appellatione ceſſante ad perhibẽdum teſtimoniũ veritati recipias, & admittas. Datum Lateran. VI. id. Decẽb.

pellis mo nachorũ.

*N. TVRONEN. ARCHIEPI-
ſcopo quod Epiſcopos ad aliam eccleſiam
transferre nemini, præter Ro.
Pontificem liceat.*

Similis ẽ huic eiuſdẽ Innocentij cõſtitutio c. extra de translatione Epiſcop.

CVM fortius ſit ſpirituale vinculũ, q̃ carnale, dubitari nõ dẽt quin omnipotens Deus ſpirituale coniugiũ, quod eſt inter Epiſcopũ, & eccleſiam, ſuo tantũ iudicio reſeruauerit diſſoluendũ: qui diſſolutionẽ carnalis coniugii, quod eſt inter virũ, & fœminã ſuo tantũ iudicio reſeruauit præcipiens, vt quos Deus cõiunxit, homo non ſeparet. Non enim humana, ſed diuina potius poteſtate coniugiũ ſpirituale diſſoluitur: cũ per trãſlationẽ, vel depoſitionẽ, aut etiã ceſſionẽ auctoritate Rom. pontificis, quẽ conſtat eſſe Vicariũ Ieſu Chriſti, Epiſcopus ab eccleſia remouetur. Et ideo tria hæc, q̃ præmiſimus, nõ tã conſtitutione canonica, q̃ inſtitutione diuina ſoli ſunt Romano põtifici reſeruata. Sicut aũt Epiſcop° cõſecratus ſine licentia Rom. pontificis ſuã nõ dẽt eccleſiã derelinquere, ſic electus confirmatus præter eius aſſenſum ſuã deſerere nequit eccleſiã, cui eſt matrimonialiter alligatus: cùm nõ debeat in dubiũ reuocari, quin poſt electionẽ, & cõfirmationẽ canonicã inter perſonas

eligen-

eligentium, & electi coniugium ſit ſpeciale contractum. Quia licet inueniatur in canone, q̃d ſi electus vltra quinq; mẽſes per ſuam negligentiam retinuerit viduam tam eccleſiã, nec ibi, nec alibi conſecrationis donum percipiat, non tamen intelligitur eccleſia viduata, quaſi ſponſum nõ habeat: ſed quia cũ ſponſus eius nondũ ſit cõſecratus, adhuc quoad quędam quaſi viri manet ſolatio deſtituta. Nos ergo, qui ſacra docente ſcriptura monemur, ne noſtrũ alii demus honorẽ, q̃m apoſtolatui noſtro multis referentibus innotuerat, quod tu magiſtrũ Vu. de Chimeleio, qui electus fuerat in Abrincen. Epiſcopũ, & per metropolitanũ ſuũ poſtea cõfirmatus diutius, tã in ſpiritualibus, quàm in temporalibus miniſtraret in Andegauen. eccleſiã præter apoſtolicæ ſedis auctoritatẽ præſumpſiſti trãsferre, & Epiſcopũ conſecrare quem & venerabilis frater noſter Rothomagen. Archiepiſcopus præter apoſtolicę ſedis mãdatũ abſoluit, & ei tribuit licentiã tranſeundi: venerabili fratri noſtro Bituricẽ. Archiepiſcopo, de quo plenam fiduciã obtinemus, dedimus in mãdatis, vt inquiſita ſuper hoc pleniùs veritate, ſe rẽ geſtã taliter inueniret, te, & Rothomagen. Archiepiſcopũ, qui ſaltẽ apoſtolicã ſedem ſuper hoc conſulere debuiſtis, à confirmatione, pariter, & conſecratione Pontif. memoratum vero Vu. ab executione põtificalis officii, noſtra fretus auctoritate, ſuſpenderet: qui mandati noſtri diligens executor, ſuper quo deuotionẽ eius digna gratiarum proſequimur actione: cũ per cõfeſſionẽ ſpontaneã ei de veritate negocii cõſtitiſſet, te, & dictũ Archiepiſcopũ iuxta tenorẽ, apoſtolici mãdati ſuſpendit. Quia vero tu, & dictus Archiepiſcopus nobis humiliter, & deuote per nũcios, & literas ſupplicaſtis vt veniam dãtes errori, quia nõ ex malignitate, ſed ex ſimplicitate peccaſtis, cum id etiã, & vrgẽs neceſſitas, & euidens vtilitas Andegauen. eccleſiæ poſtularet: q̃m in aliam perſonam idoneam non poterant cõuenire, veſtris canis miſericorditer parceremus, ne vitam in confuſione vllatenus finiretis. Nos, qui perſonam tuã ſyncera charitate diligimus, & tuo quãtum cum noſtro poſſumus intendimus honori deferre: cum te inter fratres, & Coepiſcopos noſtros membrum honorabile reputemus: & confeſſionẽ ſpontaneam, & ſupplicationem deuotam benignius attendentes, de conſueta Rom. ſedis clementia pœnã inflictã duximus relaxandã: venerabili fratri noſtro Bituricen. Archiepiſcopo per apoſtolica ſcripta mandãtes, quatenus te, & præfatum Rothomagen. Archiepiſcopũ à pœna ſuſpẽſionis publicè denunciet abſolutos. Datum Lateran. III. nonas Decembris.

In eundem ferè modo Rothomagen. Archiepiſcopo.

Scriptum eſt ſuper hoc Bituricen. Archiepiſcopo.

REGI PORTVGALIAE VT promiſſum à patre ſuo eccleſiæ Romanæ cenſum liberaliter perſoluat.

IN eo ſumus propoſito conſtituti, vt perſonã tuã inter alios mundi Principes prærogatiua dilectionis, & gratiæ velimus, quãtũ cũ Deo poſſumus, honorare: atq; nimirum illud, nec immerito ſpecialiter nos inducit, quòd regnũ tibi cõmiſſum ab inclytæ recordationis progenitoribus tuis eccleſiæ Ro. conſtitutũ eſt cẽſuale. Vnde ꝑ dilectos filios Ioannẽ Ouezi, & Egeas Petri fratres hoſpitalis Hieroſolymitani ꝓ annuo cenſu quatuor vnciaſ auri, quas magnitudo regia recognouit ratione tp̃is à Lateran. cõcilio iam elapſi quingentos, & quatuor mirabutinos, ad ſuggeſtionẽ dilecti filii fratris Rainerii nũcii noſtri nobis regia ſerenitas deſtinauit, q̃d debita ꝓſequimur gratiarũ actione. Quia verò de mille aureis à dicto patre tuo bonæ memoriæ Alex. prædeceſſori noſtro donatis, & de centũ cenſualibus annuatim ſoluendis, es neſcire ꝓfeſſus veritatẽ, ſed oĩa diſcutienda noſtro examini reſeruabas, nos volẽtes oẽm ambiguitatẽ à tuo pectore penitus amouere, reſcriptũ inclytæ memoriæ A patris tui, ſicut in regiſtro eiuſdẽ ꝑdeceſſoris noſtri, cui donatio facta fuit, de verbo ad

verbũ inuenimus, celſitudini tuæ præſentibus incluſũ literis fideliter deſtinam⁹. Quo circa nobilitatẽ regiã rogamus attẽtius, & monemus, quatenus parẽtũ inhærẽs veſtigiis, vt ſicut es ſucceſſor in regno, ita & voti ſucceſſor exiſtas: quæ pro ſalute ſua, pariter & ſuorum Chriſti Vicario cõceſſerũt, liberaliter, & ſine difficultate qualibet perſoluas: ex quo, præter æternæ remunerationis prẽmiũ, tẽporaliter quoque tibi, & regno tuo ꝑ apoſtolicæ ſedis protectionẽ, & gratiã multa prouenire poterũt incremẽta: neque contrariũ poſſes ſine offenſa creatoris efficere, qui etſi de aliarũ eccleſiarum iniuriis grauiter offendatur, tãto grauius aduerſus eos, qui apoſtolicæ ſedis iura illicite detinẽt, cõmouetur, quãto fortius peccare videntur, qui eius quæ caput eſt oĩum & magiſtra, nõ ſine præſumptione ſacrilega, iura inuadere non formidant. Datum Lateran. V. idus Decembris.

FRATRI RAYNERIO, VT *ipſe regem Portugalliæ ad perſoluendũ Ro. eccleſiæ annuũ cenſum adhortetur.*

SIcut nobis ꝑ tuas literas intimaſti, chariſſimus in Chriſto filius noſter N. illuſtris Rex Portugalliæ nuper nobis pro annuo cẽſu quatuor vnciarũ auri, quas corã te recognouit, quingẽtos, & quatuor marabutinos fratri A. Magiſtro Hieroſolymitani hoſpitalis in Hiſpania noſtro nomine aſſignauit, quos idẽ hoſpitalarius nobis ſuper ſine diminutione trãſmiſit. Sup aliis vero, de quibus idẽ rex ſe neſcire profeſſus eſt veritatẽ, & quæ noſtro examini diſcutienda cõmiſit, per reſcriptũ donationis bonæ recordationis Alexandro Papæ prædeceſſori noſtro factæ ab inclitæ memoriæ A. patre ipſius regis, qđ ipſi noſtris incluſum literis deſtinamus, eũ reddimus certiorẽ. Tu autẽ eũdẽ diligẽtius moneas, & inducas, vt ſicut in regno, ita & in uoto patri ſuccedens, oblatũ uicario Ieſu Chriſti ſine qualibet diminutione perſoluat: quod non poſſet ſine grandi ſacrilegio retinere. Datum ut ſupra.

N. ARCHIEPISCOPO* LVN. *den. vt eleemoſinarum collectores pij & boni ordinentur, reiectis illis qui populum offendebant.*

** alias Lugdunẽſi. Cap. Tuarũ, extra de priuilegiis.*

TVarum nos tenor literarũ edocuit, ꝙ fratres hoſpitalis Sancti Ioannis, laici, & illiterati ad partes illas mittuntur pro eleemoſynis colligẽdis, quas populus ex deuotione pro ſuſtẽtatione pauperũ præfato loco mittere cõſueuit. Quia vero nõ ſufficiũt per ſe loca oĩa circumire, ſibi clericos, ſacerdotes, laicos, etiã rudes, nõ religioſos, ſed in nequitiis exercitatos aſſumũt, eorũ pectorib⁹ crucis charactere imponẽtes. Cumq; gulæ, & ebrietati deſeruiant, ſe valde inhoneſtos in aliis oſtendẽtes, clerũ, & populum grauiter ſcandalizãt: cũ ipſi laici prioratũ fungantur officiis, & tam clericis, ꝙ̃ ſacerdotibus præponantur: & non ſolum Epiſcopis inobedientes exiſtunt, verum etiam quaſdam immunitates tanquam ab apoſtolica ſede ſibi indultas præſumũt ſibi temerè vendicare. Cùm enim in quadã eccleſia baptiſmali cis à tuo prædeceſſore collata, quidam nuper percutiens vicarium ſacerdotẽ, ipſam eccleſiam ſanguinis effuſione fœdaſſet, vſq; ad reconciliationẽ, diuina ibidem interdixiſti officia celebrari: ſed nihilominus ipſi diuina in ea officia celebrarũt. Sacerdotes inſuper vndecunque venientes ad eos, de quorũ etiã cõuerſatione, & ordinatione nulla certitudo prorſus habetur, ad diuinũ officium ſibi celebrandum recipiunt, Epiſcoporũ aſſenſu minimè requiſito: alios ẽt presbyteros ab officio ſuſpenſos per Epiſcopos ſuos pro ſuorum exigentia meritorum, iidem cum ſint laici ad officia reſtituunt exequenda. Quidã præterea cũ vxoribus ſuis in domibus propriis cõmorantur, quos eo quod eis de ſuis aliquid cõferunt annuatim, ita emãcipare cõtendunt, vt aliis ſint leges terræ de ſibi obiectis rẽdere minimè teneantur. Verũ quia priuilegiũ meretur amittere, ꝗ permiſſa ſibi abutitur libertate, fraternitati tuæ ꝑ apoſtolica ſcripta mãdamus quatenus ſi quos clericos, ſeu ſacerdotes aut laicos à ꝑdictis fratrib⁹ ꝑ colligẽdis eleemoſynis

cruce

cruce falſo ſignatos inueneris, his à quibus ipſos miſſos fuiſſe conſtiterit, ꝑ totã prouinciã tuã, noſtra fretus auctoritate exhortationis huiuſmodi officiũ interdicãs: miſſos etiã, ſi laici fuerint, excõmunicationis mucrone ꝑcellas: ſi clerici, vel presbyteri fuerint, ab officio, beneficioq; ſuſpẽdas, nullo prorſus priuilegii beneficio, vel appellationis refugio præualẽte. Eos verò, quos in ꝑdicta eccleſia lege ſibi diœceſana ſubiecta, poſt interdictũ tuũ diuina celebraſſe cognoueris, eiuſdẽ pœna ſuſpẽſionis inuoluẽs in ea, donec recõciliata fuerit, quẽadmodũ ſacra præcipiunt inſtituta, officia nõ permittas celebrari diuina: presbyteros etiã ſuſpẽſos ab Epiſcopis ſuis, & ꝑ dictos fratres ad officia ſua temerè reſtitutos, in eãdẽ ſuſpẽſiõis ſententiã, noſtra fretus auctoritate reducas. Alios verò, quos ad reſpõdẽdũ aliis ſecũdũ legẽ terræ ꝑ præmiſſa cauſa aſſerũt nõ teneri, nolumus excuſari, quin eos ad reſpondendum ſublato appellationis impedimento compellas. Datum vt ſuprà.

CANONICIS NOVARIEN. *qua Significat ſententiam pro ipſis contra Albertum Siccum latam ſeſe cõfirmaſſe.*

Cap. cauſam. de ſententia & re iudicata.

CAuſam q̃ inter vos, & dilectũ filiũ Albertũ Siccũ clericũ ſuꝑ præbẽda Nouarien. Eccleſiæ vertebatᷣ, q̃quõdã fuit venerabilis fratris noſtri P. Nouarien. Epi, de qua ſe dicebat idẽ Albertus ꝑ bonæ memoriæ C. Papã prædeceſſorẽ noſtrũ, fuiſſe per annulũ inueſtitũ, corã nobis diutius uentilatã, venerabili tandẽ fratri noſtro N. Lũden. Epiſcopo, de conſenſu partiũ appellatione remota, cõmiſimus terminandã. Qui, ſicut ex literis eius accepimus, vtriuſq; partis rationibus pleniùs intellectis, pro vobis contra dictũ Albertũ diffinitiuam ſententiã promulgauit: à qua fuit ad noſtrã audientiã appellatũ. Dicto igitur Alberto, & magiſtro I. & V. ꝓcuratoribus eccleſiæ veſtræ in noſtra propter hoc ꝑſentia cõſtitutis, idẽ Albertus probare multipliciter nitebatᷣ ſententiã ipſam iniquè latã fuiſſe hac pp hoc debere nõ immeritò retractari: dictis procuratoribus veſtris defendentibus ſniam, & eã petẽtibus cõfirmationis noſtræ præſidio cõmuniri. Nos igitur auditis q̃ fuerãt hinc inde ꝓpoſita, & diligẽtius intellectis habito ẽt cũ fratribus noſtris, ſuꝑ hoc diligẽti tractatu, licet ex parte ipſius Alberti fuiſſet ꝓpoſitũ, ꝙ cõtra formã mãdati noſtri dictus Epiſcopus ſentẽtiã ꝓmulgauerat, ſicut per atteſtationes nitebatᷣ probare, quia tñ iudicis animus nõ ſemꝑ ad vnã probationis ſpeciẽ inclinatur, & ipſa ſententia nihil cõtinebat iniquũ, ei dẽ iudici de cõmuni aſſenſu partiũ cauſa fuerat appellatione remota cõmiſſa: qui vt ſententiã ferret, poſt examinationẽ cauſæ ab vtraque partiũ fuerat requiſitus, ſententiã ipſam de fratrũ noſtrorũ conſilio, auctoritate curauimus apoſtolica cõfirmare: ac eã ꝑ venerabilẽ fratrẽ noſtrũ P. Portuen. Epiſcopum diffiniuimus obſeruandam. Decernimus ergò vt nulli omnino &c. Datum Lateran. VI. idus Decembris.

N. VRGELLEN. EPISCOPO *qua renunciationem Epatus Approbat.*

SIcut venerabiles fratres noſtri N. Terraconẽ. Archiepiſcopus, & Suffraganei eius ſuis nobis literis intimarũt, iter multas tribulationes, & anguſtias, q̃ inueneſũt nos nimis tꝑib⁹ tuis, & pp inſufficiẽtiã tuã, Eccleſia Vrgellen. nec poſſent facile pp multitudinẽ enarrari, culpæ tuę illud imputari & poterat, & debebatᷣ: ꝙ cũ Epiſcopatũ ipſum (vt fama teſtatur) minus canonicè fueris aſſecutus, quod malè cœperas, deteriori exitu cõcluſiſti: cũ difficile ſit vt bono peragãtur exitu, q̃ ſunt malo inchoata principio. Verùm cũ tpe ꝓcedẽte mala publicarentᷣ in terra, nec imminentibus piculis opponere te auderes, vt tanq̃ murũ te ipſum ꝓ domo Iſrael ponẽs, aſcẽderes ex aduerſo, & in die dñi, ſicut athleta Chriſti fortiter dimicares, inſalutatis fratribus clãculò receſſiſti: vt ex ipſis operib⁹ mercenariũ, q vidẽs lupũ veniẽtẽ dimittit oues,

N. PISANO ARCHIEPISCO-
po de anno probationis Monachorum, & quatenus in cœnobia coniuges recipiantur.

Cap. ad Apoſtolicam extra de regularibus & tranſ. ad religionē.

AD Apoſtolicam ſedem, quæ di
ſponēte domino cunctorum
fidelium eſt magiſtra, ſuper
diuerſis articulis quæſtiones
dubiæ referuntur: vt quod ab ea fuerit
ſuper earum ſolutione reſponſum, in-
dubitanter ab omnibus teneatur. Ex
parte ſi quidem tua tales nuper ſuſcepi
mus quæſtiones, quod cū monachū fie-
ri ante vnius anni probationē regula-
ris īſtitutio interdicat, monachi, & mo-
niales in tua diœceſi conſtituti, tā cle-
ricos, quàm laicos vtriuſq; ſexus, ſanos
pariter, & infirmos religionis habitū vo
lentes aſſumere nutu ēt aliquo profiten
tes, interdū abſq; omni profeſſione re-
cipiunt, quandoque profeſſionē illicò
facientes: vnde multa mala noſcuntur
ſæpiùs prouenire: cū infirmi ad mona-
ſteriū iā translati, & emiſſa profeſſione
poſtquam de infirmitatibus conualue-
rint, habitum religionis abiiciant, & ad
propria reuertantur. Contingit etiam
tales in propriis domibus remanere cū
monachi per eos dum viuūt, nolint ſua
monaſteria prægrauari. Sani ēt ſic abſq;
probatione recepti retro aſpicientes,
matrimonia contrahunt reiecto habitu
regulari: de quibus ſi habitum religio-
nis aſſumant, ante vnius anni probatio-
nem, vel temporis competentis, vtrum
facta profeſſione à talibus vel omiſſa
monachi debeant reputari: & ſi coniu-
gatus conuerti deſyderans, ſit recipien
dus in monachum, niſi vxor perpetuam
continentiam repromittat, certificari
à ſede apoſtolica poſtulaſti. Nos ergò
quæſtionibus tuis taliter ex ordine re-
ſpondemus, quòd licet tempus proba-
tionis à ſanctis patribus ſit indultum nō
ſolum in fauorem conuerſi, ſed ēt mona
ſterii: vt & ille aſperitates iſtius, & iſtud
mores illius valeat experiri: quod vtrin
que diligenter ēſt obſeruandum: præſer
tim cū ab vtroque de reliquo certa no-
titia non habetur: quia tamen ante tem
pus probationis regulariter præfinitū
is qui conuerti deſyderat, habitum re-
cipit, & profeſſionem emittit, Abbate
per ſe, vel per alium profeſſionem reci
piente monaſticam, & monachalem ha
bitum concedente, vterque renunciare
videtur ei, quod pro ſe noſcitur intro-
ductū: obligetur quòd per profeſſionem
emiſſam, pariter & acceptam ad obſer-
uantiam regularem, & verè monachus
eſt cenſendus: quia multa fieri prohibē
tur quæ ſi facta fuerint, obtinēt firmita-
tē. Prohibendū eſt tñ Abbatibus, ne paſ
ſim ante tp̄s probationis quoslibet ad
profeſſionē recipiāt, & ſi cōtra formam
p̄ſcriptā quoslibet indiſcrete receperīt
animaduerſione ſunt debita corrigēdi:
cū in ſubſidiū fragilitatis humanæ ſpa-
tium probationis ſit regulariter inſtitu
tū. Cùm aūt vir, & vxor vna caro ſint p̄
copulā coniugalē effecti, nec vna pars
conuerti poſſit ad dominū, & altera in
ſeculo remanere, profecto non eſt alter
coniugum recipiendus ad obſeruantiā
regularē, niſi reliquus perpetuā cōtinē-
tiā repromittat: vitā quoq; dēt mutare,
niſi fortè eius ſit ætatis, vt ſine ſuſpirio
ne incontinentię valeat remanere. Dat.
Lateran. IX. cal. Decembris.

N. SIPONTINO ARCHIE-
piſcopo, de pœna eorum qui falſis literis vtuntur.

Cap accedens, De crimine falſi.

ACcedēs ad p̄ſentiā noſtrā P. presby-
ter lator p̄ſentiū ſua nobis inſinua-
tione mōſtrauit, ꝙ cū oli miſſus ab Ar-
chipresbytero, & Clericis de Caſali no
uo ꝑ q̄buſdā cauſis, ſuper quibus à te ſe
fatebant̄ indebite p̄grauari, ad noſtrā p̄-
ſentiā acceſſiſſet, nec poſſet ꝑ eo ꝙ tūc
tp̄is nos eramus infirmitates grauati,
ſuas literas obtinere, morā apud ſedē a-
poſt. faciēdo, poſt paucos dies cōtigit ip
ſū ēt infirmari. Dū aūt eſſet ī lecto ęgri
tudinis cōſtitutus, acceſſit ad eū q̄dā cle
ric⁹ d̄ Caſali nouo Azo noīe, q tūc tp̄is
morabat̄ ī vrbe, & ſub ſpe dilectionis, &
grę ꝓmiſit ei ſe quas à nobis poſtulabat
literas obtēturū: q credidit verbo ei⁹, &
expēſas tribuit, quas ꝑ literas ipſi eſſē ex
pēſurum præfatus clericus proponebat.

Tandẽ ad eũ quaſdã cõmiſſionis literas
ad venerabilem fratrẽ noſtrũ Trauenſem
Archiepiſcopum,& dilectũ filiũ Abbatẽ
de Coronata portauit:quas p̃dictus pſ-
byter credẽs veras eſſe, & de noſtra cõ-
ſciẽtia emanaſſe,ad iudices detulit dele
gatos.Cùmq; in p̃ſentia ipſorũ iudicum
tu literas argueres falſitatis,& ſacerdos
ipſe,& alii clerici de caſali nouo eas ve-
ras eſſe proponerẽt,tu eaſdẽ literas ſub
ſigillo p̃dictorũ iudicũ, ad noſtrã p̃ſen-
tiã direxiſti: quas vtiq; falſas eſſe depre
hẽdimus manifeſtè.Pro quo tibi p ſcri-
pta noſtra mãdauimus, vt illũ, q p̃fatas
literas impetrauit,officio, bñficioq; ſu-
ſpenſum,a d noſtrã p̃ſentia dirigeres pu-
niẽdũ.Verum cùm ſacerdotẽ p̃dictũ ſua
redderet cõſciẽtia innocentẽ, poſtq̃ tu
eũ officio,& bñficio ſuſpendiſti, ad no-
ſtrã feſtinanter acceſſit p̃ſentiã,ad ſuam
innocentiam excuſandam. Sed cùm
apud nos moram faceret longiorem
& à nobis miſericordiã poſtularet, præ-
fatę falſitatis omnimodã ignorantiã p-
ponendo, ipſum tamen eum literis no-
ſtris ad te duximus remittendum, vt
miſericordiam inueniat, quam preca-
tur. Inde eſt quòd fraternitati tuæ per
apoſtolica ſcripta mãdamus, quatenus
ſi præfatæ literæ, in quibus fuit falſitas
deprehenſa,formam de ſimplici iuſtitia
habuerunt,cùm p̃ſumi nõ debeat, quod
p talibus literis,quæ de facili põt à qui
buslibet obtineri,fraudẽ cõmiſerit fal-
ſitatis,ab ipſo presbytero canonica pur
gatione recepta, q conſcius non fuerit
falſitatis,nec literis illis vſus eſt, poſtq̃
eas falſas eſſe cognouit, tu ei diuinę pie
tatis intuitu officium, beneficiumque
reſtituas, & cum ſuper hoc vlterius nõ
moleſtes: quia, ſicut iuſtum eſt exceſ-
ſus corrigere delinquẽtium, ſic iniquũ
meritò reputatur, ſi ſæuitas pœnæ pu
niat innocentes.

N. ABBATI, ET CONVENTVI Sancti emundi De conſecratione ecclesiæ ipſorum.

CVm Eccleſia veſtra Eccleſiæ Romanæ ſit filia ſpecialis, & ad eam nul-
lo pertineat mediãte,vos (vnde prudẽ-
tiam veſtram dignis laudibus commen
damus) ad apoſtolicam ſedem tãquam
ad caput veſtrum in arduis ducitis re-
currendum.Et quia eccleſia ipſa nondũ
munus dedicationis accepit, ſuper de-
dicatione ipſius à nobis licentiam po-
ſtulaſtis. Nos ergò petitionibus veſtris
grato concurren. poſtulatam licentiam
indulgemus, concedentes etiam quod
cruces,& ſanctorum imagines,quæ præ
magnitudine ſui de ipſa eccleſia nõ poſ
ſent abſque diſpendio amoueri, in ſuis
locis valeant remanere.Epiſcopis, aũt
quos ad dedicationem duxeritis inuitã
dos, per apoſtolica ſcripta mandamus,
vt ad vocationem veſtram veniãt, quẽ-
admodum poſtulaſtis. Datum Late-
ran. Cal. Decembris.

CLERICIS SANCTI PAVLI, De Caſtro Ceruarij. quod ſententiam pro ipſis circa ius baptizandi latam, auctoritate apoſtolica confirmet.

EA, quæ auctoritate apoſtolica
ratione præuia ſtatuuntur,ne
in recidiuæ quæſtionis ſcru-
pulum relabantur,apoſtolico
ſunt munimine fulcienda. Ex literis ſi-
quidem dilecti filii noſtri R. tituli San-
ctorum Marcellini, & Petri presbyteri
Car. Caſin. Abbatis nuper accepimus,
quod cum olim cauſam, quæ vertebat
inter vos, & eccleſiam ſanctæ Mariæ de
Caſtro Ceruarii ſuper baptiſmate, de
cõmuni aſſenſu partiũ ipſi duxerimus
cõmittendam:idem viſis vtriuſque par-
tis rationibus, & plenius intellectis pro
vobis ſẽtẽtiã promulgauit:clericis præ-
dictæ Sanctæ Eccleſiæ Mariæ firmiter
inhibens: ne vobis moleſtiam,vel graua
men inferrent, quo minus pueros paro
chianorum veſtrorum liberè ſic bapti-
zare poſſetis:cùm veſtra eccleſia ipſi ec-
cleſiæ ſanctæ Mariæ in nullo ſubiace-
ac, & iidẽ parochiani in eccleſia ueſtra
cętera percipiant eccleſiaſtica Sacramẽ
ta Nos igitur, quòd à prædicto Abbate
factum eſt ratum habentes, ſententiam
ipſam, ſicut rationabiliter lata eſt, vel
legitimæ appellationis remedio ſuble-
uata, auctoritate apoſtolica confirma-
mus.

mus, & præſentis ſcripti pagina commu nimus. Decernimus ergò, vt nulli, &c. Datum Lateran. V. Cal. Decembris.

N. PRIORI, ET CONVENTVI eccleſiæ Dunelmen. ut maioribus in rebus Abbatis ſemper conſenſum requirant.

Vs eſt prælatorũ ad ſubditos & ſubditorum ad prælatos ſuos dilectionis, & concordiæ ſeruandus affectus, vt nec illi, qui præſunt, ſubiectorum iura perturbent, nec qui ſubſunt, iuſtitiæ derogent præſidentium, vel attentent præter eorum aſſenſum, quæ cum ipſorum tenentur conſcientia pertractare. Sanè cum venerabilis frater noſter P. Dunelmen. Epiſcopus inter vos vices gerat Abbatis, nec eis nocere debeat quòd Epiſcopali præminet dignitate, in his eius eſt à vobis requirendus aſſenſus, quæ præter Abbatis Aſſenſum vobis agere non liceret. Ea propter auctoritate præſentium diſtrictiùs inhibemus ne præter conniuentiã eius vicẽ ſuper hoc gerentis Abbatis eccleſias aſſignare, alienare poſſeſſiones, vel conficere ſuper alienationibus inſtrumenta, priores inſtituere, vel miniſtros, & alia quælibet, in quibus Abbatis eſſet neceſſarius aſſenſus, attentare aliquid præſumatis contra conſuetudinem regularẽ. Quod ſi præter conſenſum ipſius, & inhibitionem præſentem aliquid (quod non credimus) ſuper his duxeritis præſumendum, id irritum decernimus penitùs, & inane. Nulli ergò &c. noſtræ inhibitionis &c. Dat. Later. VI idus Decembris.

PHILIPPO DVNELMEN. Epiſcopo. Quo tempore conferenda ſint beneficia, & quando ad ſuperiorem deuoluantur.

VT negligentium quorundam deſidiam prædeceſſores noſtri Romani pontifices ad ſolicitudinem excitarent, & obuiarent fortiùs cupiditati multorũ, qui vacantes eccleſias ſuis vſibus applicabãt, tam antiquis temporibus, quàm modernis certum tempus canonicis, & concilijs præfixerunt. Vltra quod nec eccleſiæ debeant nec eccleſiaſtica beneficia ſeu præbendæ vacare non approbantes quod tandiu vacent, ſed præcauentes ne diuiùs eccleſia qualibet ſoli to miniſtrorum obſequio defraudetur. Nos etiam ipſorum ac præſertim felicis recordationis Alexandri Papæ prædeceſſoris noſtri ſtatuta ſequẽtes, auctoritate tibi præſentium indulgemus, vel ſi monachi Dunelmen. vel alij quilibet lege diœceſana tibi ſubiecti, eccleſias, vel præbendas ad ſuam donationem ſpectãtes vltra tempus in Lateranen. concilio diffinitũ vacare permiſerint, ex tũc monitione præmiſſa ſublato appellationis obſtaculo, eas tibi liceat idoneis conferre pſonis. Nulli ergò, &c. Datũ vt ſupra.

N. EPISCOPO CESENAT. De relaxando interdicto.

REdiẽs de partib' Marchiæ dilectus fili' C. tt. Sãcti Laurẽt. ĩ Lucina pſbyter Card. ĩ qbus legationẽ ſedis apoſtolicę habuerat, apoſtolatui in noſtro expoſuit, qđ p eo, q Ceſenates cũ Marchoardo iurauerant, & ſæpiùs requiſiti ad fidelitatem eccleſiæ redire noluerunt, terrã ipſam interdicto ſuppoſuit. Quia verò, ſicut tam per literas tuas, quàm etiã populi Ceſenat. nobis præſentatas accepimus, quod Marchoardi ſocietatem penitus reliquerunt, cum alijs ciuitatibus Romandiolæ coniurantes, tuis & ipſorum precibus inclinati, fraternitati tuæ per apoſt. ſcripta mandamus, quatenus recepto à tot, & talibus quot, & quales pro ſocietate Rauennat. de Ceſenat. iurauerunt, ſecundùm formam eccleſiæ iuramenta, quod ſuper his, pro quibus interdicti fuerunt, noſtrò debeant parere mandato interdictum auctoritate noſtra relaxes, reſeruans mandatum vſque ad noſtrę beneplacitũ uoluntatis. Datum Lateran. idibus Decembris.

RAG.

tur vt iuri tuo per eundẽ Abbatem ſuper hoc valeat derogari, auctoritate tibi præſentium indulgemus, vt in ipſum Abbatem, ſi in hac parte duxerit perſiſtendum nullius contradictionis, vel appellationis obſtaculo cenſura poſſis eccleſiaſtica exercere. Nulli ergò, &c. Datum Lateran. nonis Decembris.

RICARDO ABBATI, ET CApitulo compendien, qua ipſorum iuriſdictio & priuilegia confirmantur.

CVm a nobis petitur, &c. vſque ad verbum Aſſen. Iuriſdictionem, & poteſtatem, quam ſuper clericos infra terminos Compendii habitantes, vſque ad hæc tempora rationabiliter habuiſtis, & nũc etiam iuſtè, & pacificè poſſidetis, vobis, & per vos Compendien. monaſterio auctoritate apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti pagina communimus. Statuentes, vt nulli, &c. Dat. Lateran. XVIII. Cal. Ianuarii.

ARELATENSIS ECCLESIAE ſuffraganeis. vt Arelatenſi Archiepiſcopo ſuo obediant.

CVm ſecundũ doctrinam euangelicam, quæcunque vultis vt faciant vobis homines, & vos eis eadẽ facere debetis, eam reuerentiam vos conuenit præſtare prælatis, quam vobis vultis à ſubditis exhiberi. Sane cum venerabilis frater noſter N. Arelaten. Archiepiſcopus metropolitanus veſter illis ſtudiis, & meritis adiuuetur, vt commendationibus non indigeat aliorum, fraternitati veſtræ duximus auctoritate præſentium iniungendum, per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandantes, quatenus ei tanquàm patri, & Epiſcopo animarum veſtrarum deuote ſtudeatis, & humiliter obedire: ad vocationem ipſius, niſi euidens neceſſitas contradicat, ſecundum traditionem canonicam ſine difficultate qualibet accedentes. Datum Lateran. IIII. idus Decembris.

ARCHIEPISCOPO, ET CAPItulo Arelaten. ut in cœnobitam nemo recipiatur, niſi monachus.

NIhil magis eſſe religioni contrarium credimus, vel abſurdum, quam ſi in eadem eccleſia, in profeſſione, & ordine, & religione, ac moribus, & uita, & habitu ſeruitorum diuerſitas nutriatur. Ne igitur in eccleſia veſtra, in qua regularis ordo noſcitur inſtitutus, huiuſmodi vltra confuſio ſe perniciosè valeat immiſcere, auctoritate præſentium diſtrictiùs prohibemus, ne in eccleſia veſtra de cætero cuiuslibet meriti, vel nobilitatis inſtinctu aliquis in canonicum, vel in clericum admitratur, vel præpoſitum, aut Decanum, aut aliquem officialium penitus eligatur, niſi profeſſione, & habitu ſe regularem oſtendat, & ſecundum Beati Auguſtini regulam, in clauſtro, & capitulo regulariter conuerſetur: ne ſtatus religionis, qui iam ibi per Dei gratiam confirmatus eſſe dignoſcitur, alicuius mutabilitatis diſpendio ſubuertatur: & reſilire paulatim à religionis propoſito cuiuslibet prætextu malitiæ compellatur. Datum Lateran. nonis Decembris.

N. CENADIEN. EPISCOPO, de infirmis excommunicatis ad cautelam abſoluẽdis donec conualeſcant.

LIcet eccleſiaſticis inſtitutis, quę prouida deliberatio Sanctorũ patrũ iſtituit, a nullo debeat obuiari: tamẽ cũ iuſta cõtingit impedimenta cõcurrere, quæ inſtitutorũ ipſorũ ex neceſſitate proceſſum impediunt

impediunt, iuxta diſcretionem in medio reſidentis rigor eſt eccleſiaſticus temperandus, Vnde nos tuæ iuſtæ petitioni fauentes, vt valetudinariis, ſenibus, & infirmis diœceſana tibi lege ſubiectis, qui pro iniectione manuũ in perſonas eccleſiaſticas in canonem latæ ſententiæ inciderunt, iuxta formam eccleſiæ beneficiũ abſolutionis poſſis impendere: ita tamen quòd poſtquàm infirmi ſuæ reſtituti fuerint ſanitati, ad apoſt. ſedem accedant, & alii pro itineris labore ſibi dimiſſo dignum aliquid recompenſent, plena tibi vſque ad triennium auctoritate præſentium concedimus facultatem. Datum Lateran. XVII. Cal. Ianuarii.

EIDEM. VT CLERICI IN MAioribus ordinibus conſtituti, aſſumptas mulieres abijciant.

Qvidam clerici tuę diœceſis manifeſtè dicitur doctrinæ Apoſtoli obuiare: qui candorē eccleſiaſticæ puritatis, quæ ſine omni ruga, & macula eſſe debet, & omne, quod eſt irreprehenſibile, ſibi eligit ſuis ſpurcitiis deprauantes, & dantes offenſionem in populo, miniſteriũ ſuum in vituperium damnoſa præſumptione cōuertũt. Quidā etenim ex ipſis in Diaconatus, & Subdiaconatus ordine conſtituti, vxores ſibi (ſi tamen vxores ſint nominandæ) contra inſtituta canonica (vt dicitur) copularunt qui poſtmodum dignitates eccleſiaſticas aſſecuti, curæ ſtudent domeſticæ potius, quàm eccleſiaſticæ imminere. Volētes igitur id per tuæ fraternitatis induſtriam emendari, fraternitati tuæ auctoritate præſentium indulgemus, quatenus ſi prædicti clerici ad commonitionē tuam mulieres ipſas non prorſus eiecerint, & de tanto exceſſu ſatisfecerint congruenter, licitum tibi ſit ipſos auctoritate noſtra eccleſiaſticis redditibus, remoto appellationis obſtaculo ſpoliare. Nulli ergò &c. Dat. vt ſupra.

N. DVNELMEN. EPISCOPO. Qua per ipſum inſtitutas præbendas & perſonatus approbat.

VT ad ampliandum cultum diuini nominis in locis Deo dicatis à fratrib⁹ noſtris, & Coepiſcopis ſtatuũtur, præſertim cum pietas præbeat cauſam propoſito, & ardor intimæ charitatis flagrat exterius, in effectum ſeruare volumus illibata, & munimine contradictionis apoſtolicę roborare. Ex charitatis ſiquidem (ſicut credimus) fonte proceſſit, quod bonæ memoriæ prædeceſſor tu⁹, & tu poſt eum ipſius exēpla ſecutus, in eccleſia de Deluton. prebendas, & perſonatus prouidè ſtatuiſtis: vt in eo honorabilius de cætero domino ſeruiatur: & eccleſia ipſa in ſe miniſtrantibus liberius poſſit, & melius prouidere. Nos igitur propoſitum tuum dignis laudibus in domino commendātes, inſtitutionem tam perſonatuum, quàm præbēdarum in eadem eccleſia per te, & eũdem prædeceſſorem tuum hactenus factam, ſicut rationabiliter, & ſine quolibet præiudicio facta eſt & ſeruata auctoritate apoſtolica cōfirmamus, & præſentis ſcripti pagina communimus. Nulli ergò &c. Datum vt ſupra.

ARCHIEPISCOPO ARELATenſi. De cauenda beneficiorum pluralitate.

CVm ſecundum traditionem canonicam non liceat aliquem in duabus eccleſiis titulari, ſed quilibet debeat ī eccleſia, in qua ordinatus eſt, perpetuò permanere, vt ſecundùm Apoſtolum vnuſquiſque maneat in ea vocatione, in qua dignoſcitur eſſe vocatus. Graue gerimus, & indignũ, quòd (ſicut accepimus) præpoſitus, & canonici Arelaten. qui profeſſi ſunt obſeruantiam regularem, mutationes reddituum cupiunt, & in diuerſis laborant eccleſiis præbendari: vnde contingit, quòd & clauſtrum ipſum, & epiſcopatus limites ſæpius exeunt ſine licentia prelato-

rum-

rum. Cum itaque nolimus ea viris religioſis permittere, quæ in eccleſiis etiam ſæcularibus canonica reprobant inſtituta, fraternitati tuę per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus pręfatis pręposito, & canonicis ex pte noſtra, & tua ſtudeas diſtrictiùs inhibere: ne beneficia ſibi multiplicari ſatagant, vel in aliis eccleſiis ſe faciãt titulari: & ne limites epiſcopatus, vel clauſtri ſine licentia tua, vel illius, cui fratrum curam commiſeris, exire temeraria facilitate præſumãt. Alioquin tu eos ad id appellatione fruſtratoria non obſtante, per cenſuram eccleſiaſticam compellere non poſtponas. Datum Lateran. IIII. idus Decembris.

ARCHIEPISCOPO, ET CAPItulo Arelaten. ne præpoſitus abſque cõſenſu Capituli mutuum recipiat, vel fideiuſſionem præſtet.

CVm ex Apoſtolatus officio, quod (licet in digni) ſuſcepimus, eccleſiarum omnium curam, & ſolicitudinẽ gerere debeamus, nobis eſt attentiùs prouidendũ, ne circa ſpiritualia, vel etiam temporalia vlla detrimenta ſuſcipiant, per illorũ incuriam clericorũ, qui quæ ſua ſunt, non quę IESV CHRISTI quærentes, vtilitati cõmuni præferunt ſpecialẽ. Sanè, ſicut noſtro eſt apoſtolatui reſeruatum, nonnunquam in partibus veſtris propter inſolentiã prælatorum, contingit eccleſias debitis intolerabilibus pręgrauari, pro eo quod earum negocia tanquàm propria pertractantes, & clericorũ aſſenſum nõ exigunt in agẽdis. Cùm ergò quod omnes tãgit ab omnibus debeat approbari, authoritate præſentium diſtrictiùs inhibemus, ne præpoſitus veſter ſine omnium vel maioris partis, & ſenioris aſſenſu pecuniã recipiat mutuò, vel pro ea pręſtet fideiuſſoriã cautionẽ. Si verò (quod non credimus) contra prohibitionem noſtrã eccleſiã præſumpſerit aggrauare, quod ab eo factũ fuerit, decernimus nõ teneri. Nulli ergò &c. Datum vt ſuprà.

ARCHIEPISCOPO, ET CAPItulo Arelaten. vt Præpoſitus accepti, & expoſiti rationem reddat.

CVm inſtantia noſtra quotidiana ſit, ſecundum Apoſtolum, omnium eccleſiarum ſolicitudo continua, ſummo ſtudio ſatagere nos oportet, quòd ſtatus earum in ſpiritualibus & temporalibus ſuſcipiat incrementa, & in deterius (quod abſit) aliquorum deſidia nõ labatur. Sanè ſicut noſtris eſt auribus intimatum, in Arelaten. Eccleſia id cõſuetudinis noſcitur obtinere, quod præpoſitus ipſius eccleſię coram Archiepiſcopo, & Capitulo adminiſtrationis ſuę reddat ſtatutis temporibus rationẽ, ſicut à ſuis prędeceſſoribus fuit hactenus obſeruatum. Cùm itaque conſuetudinis, vſuſque longęui non ſit vilis authoritas, & pręſertim quando rationi non obuiat, & canonicis inſtitutis diſcretioni veſtrę per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus præfatum præpoſitum ad pręmiſſam cõſuetudinem obſeruandam, appellatione remota (ſicut iuſtum fuerit) compellatis: quod citra mãdatum noſtrum deberet efficere, ſi famam ſuam vellet ſeruare apud homines illibatam: ne Iudę notam ſiniſtrę ſuſpicionis incurreret, vnde facta ſua vellet fratribus, & ſociis occultare. Datum vt ſuprà.

ARCHIEPISCOPO ARELAten. vt de Perſonalibus pro ſuæ voluntatis ordinare poſſit.

CVM Arelaten. Eccleſiæ perſonatus prędeceſſores tui dicantur de pontificalis mẽſę redditibus ſtatuiſſe, vſque ad tempora iſta, ordinatio ipſorum ad pontifices qui fuerint pro tempore, ſicut noſtro eſt apoſtolatui reſeratum, noſcitur ſpectauiſſe. Cùm autem perſonam tuam ſyncera diligamus in domino charitate, nec velimus põtificalia iura tuis tpibus minui, ſed augeri: vt de iã dictis pſonalibus, ſicut & prædeceſſores tui ſine cõtradictione qualibet habuerunt, liberã habeas poteſtatẽ ſecundũ Deũ, & profectum

ctum commiſſę tibi Eccleſiæ ordinandi, appellatione fruſtratoria nõ obſtāte, fraternitati tuæ auctoritate pſentiũ indulgemus. Nulli ergò &c. Datũ vt ſupra.

N. PREPOSITO S. IOANNIS de cimiterio, eiuſque fratribus tam præſentibus, quàm futuris canonicè ſubſtituendis in perpetuum. Qua eos recipit ſub protectionem Apoſtolicam.

EFfectum iuſta poſtulātibus &c. vſque ad verbũ Annuimus. Et præfatã Eccleſiam S. Ioannis de Cimiterio Papien. ſub vrbio ſitam, in qua diuino mancipati eſtis obſequio, ad exemplar felicis recordationis Lucii Papę prædeceſſoris noſtri ſub Beati Petri, & noſtra protectione ſuſcipimus, & præſentis ſcripti pagina cõmunimus. Statuentes &c. vſque ad verbum Vocabulis. Locum ipſum in quo præfata eccleſia ſita eſt cum omnibus pertinentiis ſuis, Eccleſiam Sancti Marci, quæ in parochia veſtra fundata eſt cũ omnibus pertinētiis ſuis Eccleſiam Sanctæ Mariæ poſitã in porta aurea cũ pertinentiis ſuis. Eccleſiam Sanctæ Mariæ, poſitam in Caſtello Lãfranchi cum omnibus pertinentiis ſuis: & plebẽ quæ dicitur Rete cũ omnibus pertinētiis ſuis. Sanè cum generale &c. Sepulturã quoque &c. Obeũte vero &c. Decernimus ergò &c. ſalua ſedis apoſtolicæ auctoritate, & diœceſani Epiſcopi canonica iuſtitia. Si qua igitur in futurum &c. Datum Lateran. per manum Raynaldi domini Papæ Notarii Cancellarii vicem agentis XVIII. Cal. Ianuarii, indictione ſecunda, incarnationis dominicę anno M C XCVIII. pontificatus verò domini Innocētii Papæ III. anno I.

ARELATEN. ARCHIEPISCOpo. vt Monaſterium S. Geruaſij inſtauret.

GRauem lapſum monaſterii Sãcti Geruaſii de Fos noſtro noueris apoſtolatui reſeratum, quòd cum collegium ipſius propter inſolentiam monachorum ad binarium ſit redactum, duo monachi qui ſuperſunt, Dei timore prorſus abiecto non tanquam in monaſterio, ſed velut in proſtibulo impudice cum duabus mulieribus conuerſantur: de quorum conuerſatione religioni detractio euenit, & in populo graue ſcandalum generatur: & cùm monaſterium ipſum de redditibus, & poſſeſſionibus Archiepiſcopalis menſæ fundatum ſit, & ditatum, debitam tibi obediētiam dicti monachi denegant exhibere, quin potius etiam aduerſus Rom. Eccl. calcaneum erigentes, interdictos, & excommunicatos paſſim recipiũt ad diuina: defunctis in excommunicatione ſepulturam etiã impendentes: propter quod in partibus illis & contemptibiles habentur ſententiæ prælatorum, & iuſtitia penitùs non ſeruatur. Cum autem in dicto monaſterio & ius habeas patronatus, & lege tibi ſit diœceſana ſubiectum: vnde ipſius commodis, & profectibus debes propenſius imminere, fraternitati tuæ, quã ſyncerius amplexamur, auctoritate præſentium indulgemus, vt præfatum monaſterium ad obſeruantiam regularem, & ſtatum religionis antiquæ, velſi poteris meliorem remoto appellationis obſtaculo valeas reformare: Abbates quoque tibi ſubiectos ad debitam obedientiam Arelaten. Eccleſiæ nunc, & in poſterum exhibendam, compellendi tibi nihilominus concedimus facultatem. Decernimus ergò &c. Datum Lateran. IIII. idus Decembris.

N. ABBATI AVREAE VALLIS N. archidiacono Piſtauen & magiſtro G. Decano Aſianen. Vt precarios Pontificis in beneficiorum ſuorum poſſeſſione defendant, niſi ſtatutum, de certo can. nicorum numero repugnet.

CVm ſimus oĩbus ex iniuncto nobis officio debitores, iis ſpecialiter, & præſertim prouidere tenemur, q vel à ſede apoſtolica ordinẽ ſuſceperũt: vel apud eã in obſequio noſtro,

noſtro, & fratrũ noſtrorum laudabiliter permanentes, noſtram plenius meruerũt gratiam, & fauorem. Vnde cum pro ignotis etiam Eccleſia Romana conſueuerit à perſonis eccleſiaſticis in ſuis precibus tam celeriter, quàm efficaciter exaudiri, non poſſumus non mirari, ſi non audiamur pro illis, quibus ad obtinendum quod petitur, ſcientia ſuffragatur, & mores: & qui nobis ſunt, & fratribus noſtris accepti, & his, quibus ſcribimus nõ ignoti. Sanè cum pro dilectis filiis Vu. Roſio ſubdiacono noſtro, clerico dilecti filii noſtri Cent. S. Luciæ Diaconi Cardinalis: qui videlicet ſubdiaconus ex eo, qđ felicis recordationis C. Papæ prædeceſſoris noſtri tempore in camera noſtra diutius laudabiliter deſeruiuit: & magiſtro Conſt. Natal. qui quoniam bonę memorię I. Malabrancę tunc Sancti Theodori diaconi Cardinalis diutius obſequium ſuæ deuotionis impendit: noſtrã & fratrum noſtrorum gratiam nec immeritò meruerunt: idem prædeceſſor noſter venerabili fratri noſtro Epiſcopo, & Capitulo Xanctonen. primo, ac ſecundo ſcripſiſſet, vt eos in canonicos ſuos reciperent, & ſtallum in choro, & locum in Capitulo aſſignarent: quia Capitulum ipſum preces, & mandata ipſius ſemel, & iterum implere contempſit, bonæ memoriæ Ad. epiſcopus tunc archidiaconus Pictauen. & dilecti filii N. decanus & N. cantor Sanctæ Radegundis Pictauen. quibus executio mandati apoſtolici fuerat diligenter cõtradictione, & appellatione poſtpoſita delegata, poſt frequentem commonitionem, cum nihil proficerent monitis apud ipſos, procuratorem eorum de canonica eccleſiæ Xanctonen. curauerunt auctoritate apoſtolica inueſtire: dictis Epiſcopo, & Capitulo eadem auctoritate mandantes, vt eos permitterent canonicam ipſam pacificè poſſidere. Cæterum quia canonici eiuſdem Eccleſiæ ſe contra hoc contumaces exhibebant, in omnibus & rebelles, iidem executores (ſicut ex eorum literis accepimus manifeſtè) in eos excommunicationis, & in Xanctonen. eccleſiæ interdicti ſententiam protulerunt: quam dicti canonici nullatenus obſeruantes, præſumpſerunt diuina nihilominus celebrare. Licet idẽ Epiſcopus Xanctonen. ſicut ex literis ſuis nobis innotuit, apoſtolicis nolens contraire mandatis, ſuper receptione ipſorum promptam habeat voluntatem. Iidem etiam canonici ad ſedem apoſtolicam nuncium deſtinantes, ſuggeſto quòd in Xanctonen. eccleſia quadragen. erat canonicorum numerum inſtitutus, & per ſedem apoſt. confirmatus: de quo nulla penitus habita mentione dictus ſubdiac. noſter, & magiſter Conſt. ſuper receptione ſua literas obtinuerant ab apoſt. ſede impetratas, à nobis prædictarum ſententiarum proceſſu nequaquam expreſſo, cauſam ipſam N. Abbati Syluæ maioris, & N. decano Burdegalen. committi, ſic videlicet, vt ſi conſtaret literas non habita mentione de conſtitutione, & confirmatione prædictis, pro eiſdem ſubdiacono noſtro, & magiſtro Conſt. ab eodem prædeceſſore noſtro manaſſe, quicquid factum inuenirent occaſione literarum illarum poſt appellationem ad nos legitime interpoſitam, vel ſtatutum denunciarent penitus non tenere: iniũgẽtes ipſis diſtrictius ne occaſione literarum illarum Xanctonen. eccleſiam indebite de cætero moleſtarent. Cùmque literæ huiuſmodi ad prædictos iudices perueniſſent, dictus ſubdiaconus noſter ad ipſorum citationem in eorum præſentia conſtitutus propoſuit, quòd cum excommunicati eſſent, illis reſpondere minime tenebantur: & quòd voluntatem noſtram volebat ſuper hoc præſentialiter experiri: & ne vlterius in negocio ipſo procederent ſedem apoſtolicam appellauit. Quia vero labori eorum compati volumus, & debemus, ad deuotionem, & ſeruitium ipſorum nec immerito paternum reſpectum habẽtes, diſcretioni veſtrę per apoſtolica ſcripta mãdamus, & diſtricte prę cipimus, quatenus niſi intra xl. dies à cõmonitione noſtra auctoritate præſentiũ viua uoce, vel literis ſibi facta, vobis per teſtes.

teſtes omni exceptione maiores conſtiterit præfatum quadragenarium canonicorũ numerũ fuiſſe in præfata eccleſia inſtitutum: vel ſi non habent plenũ, vt duo deſint de quadragenario conſtituto, vel poſt factã inſtitutionẽ habuerint quãdoque maiorẽ, cũ ipſi factam inſtõnem non obſeruauerint, ipſos in corporalem poſſeſſionem canonicæ ipſius appellatione poſtpoſita, auctoritate freti apoſtolica inducentes, ſtallũ in choro, & locum in Capitulo ſm eccleſiæ conſuetudinem aſſignetis: & canonicos memoratos ad receptionem ipſorum per excõmunicationis in perſonas, & interdicti ſententias in eccleſiã Xanctonen. ſublato cuiuſlibet contradictionis, & appellationis obſtaculo, cogatis: reuocantes in irritum quicquid poſt ſuſceptionẽ mãdati eiuſdem prædeceſſoris noſtri in eluſionem ipſius, & eorũdem ſubdiaconi & magiſtri præiudiciũ in canonicis, vel præbendis inueneritis attentatum. Taliter autem mandatũ apoſtolicum impleatis, vt obedientiam veſtram commendare non immeritò debeamus: & veſtro, & eccleſiarum veſtrarum profectui ſolicitius imminere: ac Cardinalis prædictus, quem inter fratres noſtros ſpeciali diligimus in domino charitate: & idem ſubdiaconus, & magiſter propter hoc libentius intendant veſtris commodis, & honori: ſcituri quòd ſicut gratum habebimus, ſi mandatum apoſtolicum fueritis efficaciter executi, ſic ferre non poterimus non moleſtè ſi (quod non credimus) in hoc negligentes fueritis, vel remiſſi. Teſtes autem, qui fuerint nominati, ſi ſe gratia, odio, vel timore ſubtraxerint, vt teſtimonium perhibeant veritati, per diſtrictionem eccleſiaſticam appellatione remota, cogatis. Nullis literis obſtantibus, ſi quæ apparuerint harum tenore tacito à ſede apoſtolica impetratæ. Qđ ſi omnes &c. duo ueſtrum ea nihilominus exequantur. Datum Lateran. XIIII. cal. Ianuarii.

N. DECANO, ET CAPITVLO *Eboracen. vt in Petro de Carbolio præbenda & Archidiaconatus poſſeſſio tradatur.*

SI eorum petitionibus apoſtolicum gratanter impertimur aſſenſum, quos gratioſos inter alios clericos orbis, & literarum ſciẽtia, & morum reddit honeſtas, officii noſtri, ſicut credimus, debitã proſequimur actionem, & Deo in hoc, & hominibus complacemus. Sanè licet dilectum filium magiſtrũ P. de Corbolio, de cuius literatura, & ſcientia in longinquis, & remotis partibus prædicatur, ſuæ tantum probitatis, & honeſtatis intuitu habere debeamus in viſceribus charitatis. Cùm tamẽ ad memoriam reducimus noſtram, nos aliquando ſub ipſius magiſtrio extitiſſe, & ab eo diuinarum audiſſe paginarum ſcripturarum, quod vtique non pudet nos dicere, immo reputare volumus glorioſum, ad dilectionem ipſius efficimur promptiores, & eius libentius augmento intendimus, & honori. Cùm igitur venerabilis frater noſter N. Eboracen. archiepiſcopus præbendam Eboracen. eccleſiæ cum archidiaconatu eidẽ magiſtro contulerit, ſicut nobis per ſuas literas (vt proponitur) intimauit, nec vos vnquam deceat talem, ac tantum clericum à ſocietate veſtra repellere, ſed vocare: cum de literatis, & diſcretis perſonis eccleſiis multa prouenire conſueuerint incrementa: deuotionem veſtrã rogamus, monemus, ac per apoſtolica ſcripta diſtrictè præcipiendo mãdamus, quatenus præfatum magiſtrum ad præbendam, & archidiaconatum ſibi conceſſum tam libenter, quàm liberaliter admittentes, faciatis eundem, vel procuratorem ſuum, præbendam, & archidiaconatum pacificè poſſidere. Vt & idem magiſter in vobis ſe gaudeat fraternæ dilectionis ſolatium inueniſſe: & nos, qui pro ipſo puro corde, & voluntate ſyncera ſcripta noſtra dirigimus, deuotionem veſtram valeamus in domino merito commendare. Alioquin nos venerabili fratri noſtro N. Elien. Epiſco-

po

po noueritis iniunxiſſe, vt præfato magiſtro præbēdā,& archidiaconatū, non obſtāte cōtradictione, vel appellatione cuiuslibet, ſi ei de canonica conceſſione conſtiterit, noſtra fretus auctoritate nō differat aſſignare, & faciat pacificè poſſidere: illos cenſura eccleſiaſtica percellens, qui ſe duxerint mandato noſtro temerè opponendos. Datum Lateran. xvi. Cal. Ianuarii.

N. ELIEN. EPISCOPO. EIVSdem argumenti.

SI eorum petitionibus &c. ferè in eundem modum, vt ſupra vſque ad verbum Commendare. Ideoq; fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mādamus, quatenus præfato magiſtro præbendam,& archidiaconatū, non obſtante contradictione, vel appellatione cuiuslibet, ſi tibi de canonica conceſſione conſtiterit, noſtra fretus auctoritate nō differas aſſignare:& facias pacificè poſſidere. illos cenſura eccleſiaſtica, percellens, qui ſe duxerint mandato noſtro temerè opponendos. Datum ut ſuprà.

RICCARDO ILLVSTRI REgi Anglorum. eiuſdem argumenti cum duabus præcedentibus.

CVm regnorū ſtatus per virorū prudētū conſilia de bono ſemper conſueuerit in melius proſperari, qui ad ipſorū regimen domino diſponente, vocantur, viris prudentibus,& diſcretis fauorē debent, & gratiā libenti animo impertiri:& ipſorū (prout conuenit) intendere incrementis. Cùm enim (ſicut credimus) magnificentia regia non ignoret, qualiter dilectus filius magiſter P. de Corbolio inter alios clericos orbis ſcientia literali præfulgeat,& ſua probitate,& diſcretione ſit admodū cōmendandus, ad dilectionē ipſius prōpra debes volūtate concurrere:& eū tā libenter, quàm efficaciter exaudire. Cùm igitur venerabilis frater noſter Eboracen. Archiepiſcopus ei ꝑbendā Eboracen. Eccleſiæ cū archidiaconatu contulerit, ſuper cuius poſſeſſione per dilectos filios decanū,& capitulū Eboracen. prout dr̄, impedit̄ pro ipſo ſub cuius magiſterio nos aliquando extitiſſe recolimus, & ab eo audiuiſſe ſacrarū paginā ſcripturarū puro corde, cō ſcientia bona,& uoluntate non ficta, Serenitatē regiā duximus literis apoſtolicis exhortandā: rogantes attentiùs, & monentes, quatenus ꝑdictū magiſtrum noſtratū precū intuitu, & ſuæ ꝓbitatis obtentu diligas propenſiùs,& honores: & ad habendā poſſeſſionē pacificam archidiaconatus,& præbendæ auxiliū regiæ Serenitatis exhibeas: ita quòd ipſe magiſter ad ſeruitiū magnitudinis regię fortiùs accendatur:& nos cū preces noſtras, pręſertim quas de tam puro corde proferimus, cognouerimus exauditas, ad audiēdum petitiones tuas poſſimus magis fauorabiles inueniri. Datū vt ſ.

IOANNI MINISTERIO, & fratribus ſanctæ Trinitatis. Qua illorū regula recenſetur & approbatur.

OPerante diuinæ diſpoſitionis clemētia in ſedis apoſtolicæ ſpecula conſtituti, piis debemus affectibus ſuffragari: & eos, cùm à charitatis radice procedunt perducere ad effectum: præſertim vbi quod quæritur Ieſu Chriſti eſt, & priuatæ communis vtilitas antefertur. Sanè cum tu dilecte in Chriſto fili frater Ioānes miniſter, ad noſtram olim præſentiam acceſſiſſes, & propoſitum tuum, quod ex inſpiratione diuina creditur proceſſiſſe, nobis humiliter ſignificare curaſſes, intentionem tuam poſtulans apoſtolico munimine confirmari: nos vt deſiderium tuum fundatum in Chriſto, præter quem poni non poteſt ſtabile fundamentum, pleniùs noſceremus, ad venerabilem fratrem noſtrum N. Epiſcopum, & dilectum filium N. Abbatem Sancti Victoris Pariſien. cum noſtris te duximus literis remittendum: vt p eos, vtpote q deſideriū tuū pfectius nouerāt de intētione tua, & inętionis fructu, ac inſtitutione ordinis, & viuēdi mō inſtructi, aſſenſum noſtrū tibi poſſemus ſecuri⁹,& efficaciùs impertiri. Quia

igiē, ſicut ex eorū literis cognouerimus euidenter, Chriſti lucrū appetere videmini pluſquàm veſtrū, volētes, vt apoſto licū vobis adſit pſidiū, regulā, iuxta quā viuere debeatis: cuius tenorē dicti Epiſcopus, & Abbas ſuis nobis incluſum literis tranſmiſerunt: cū his, q́ de diſpoſitione noſtra, & petitione tua fili miniſter duximus adiungenda, pſentiū vobis & ſucceſſoribus veſtris auctoritate cōcedimus, & illibata ꝑpetuó manere ſancimus. Quorū tenorē, vt euidentiús exprimaē, inferiús iuſſimus annotari N. Nōmine ſanctæ, & indiuiduę Trinitatis. Fratres domus Sanctæ Trinitatis ſub audiētia plati domus ſuæ, qui miniſter vocabitur in caſtitate, & ſine ꝓprio viuunt. Omnes res undecunq; licitè veniant, ī tres partes diuidant æquales, & in quantū duæ partes ſufficiant, exequantur ex illis opera miſericordiæ, ſcū ſui ipſorū & eis neceſſario famulantium moderata ſuſtentatione. Tertia veró pars reſerueē ad redēptionē captiuorū q́ ſunt incarcerati ꝑ fide Chriſti à paganis: vel dato ꝑcio rationabili ꝓ redēptione ipſorū, vel ꝓ redēptione paganorū captiuorum: vt poſtea rōnabili cōmutatione, & bona fide redimaē Chriſtianus pro pagano ſm merita, & ſtatū pſonarū. Cùm ucrò pecunia data fuerit, uel aliquid aliud licet ſpāliter, & ꝓpriè deē ad aliquid, ſemper de cōſenſu illius, q dederit, tertia pars ſepareē, & aliter nō recipiaē, exceptis terris, pratis, uineis, nemoribus, ædificiis, nutrituris, & huiuſmodi. Fructus.n. inde exeūtes, deductis expēſis. ſ. medietate remota ꝓ expēſis ī tres partes diuidentur ęquales: ſed q́ paucas, uel nullas recipiāt expēſas, oēs diuidanē. Cum ueró panni uel calciamēta, uel minuta hmōdi, quibus neceſſe ſit ut i, q́ uendi, uel cōſeruari nō expedit, data fuerint, ucl à ſe ipſis habuerit, nō diuidanē, niſi miniſtro domus & fratribus viſū fuerit expedire. De quibus ſingulis dominicis diebus, ſi fieri poteſt, ī capitulo delibereē. Si tñ pdicta, vt pāni, terræ, nutrituræ, ſiue minuta uēderenē, preciū incōuenienés in tres partes ut ſuprà diuidaē. Oēs eccleſiæ iſtius ordinis intitulenē noīe Sanctæ Trinitatis, & ſint plani operis. Fratres pñt eſſe ī una cohabitatione, tres clerici, & tres laici, & pterea vnus, q ꝓcurator ſit: q nō ꝓcurator, ſed miniſter (ut dictū eſt) nomineē ut frater A. miniſter domus Sāctæ Trinitatis; cui fratres repromittere, ac impēdere obedientiā teneanē. Omnibus fratribus ſuis ſicut ſibimet miniſtet fideliter admīniſtret. Veſtimēta ſint lanea, & alba, & liceat eīs habere pellicias ſingulis ſingulas, & bracas, quas iacētes nō deponant. Iaceāt in laneis, ita ꝙ plumea ſulcra, uel culcitras niſi in ęgritudine laborātes in domibus ꝓpriis minime habeāt. Ceruical ueró ad ſuſtētationē capitis ꝑmittantur hīs. In capis fratrū imponanē ſignū. Equos nō aſcēdāt, nec ēt habeāt: ſed aſinos tm̄ liceat aſcēdere datos, uel accōmodatos, uel de ꝓpriis nutrituris ſuſceptos. Vinū ſumēdū à fratribus taliter tēpereē, ut ſobriè ſumi ualeat. Ieiunēt ab idibus Septēbris, ſcd'a quarta, & ſexta feria, & ſabbato niſi ſolēnis feſtiuitas interuenerit vſq; ad Paſcha: ſic tñ ut ab Aduētu uſq; Natiuitatē Dominicā, & à Quīquageſima uſq; ad Paſcha, exceptis dominicis diebus in cibo quadrageſimali ieiunēt, & alia ſimiliter ieiunia, q́ cōſueuit eccleſia celebrare. Pōt tñ qñq; ieiuniū miniſter cū diſcretione relaxare ꝓp ætatē, uel uiā & aliā iuſtā cām, uel facultate inſpecta ēt augmētare. Carnibus datis ab his, q foris ſunt, uel ſūptis de propriis nutrituris uefci liceat tm̄ in dominicis diebus à Paſcha uſq; ad Aduentu Dñi, & à Natali uſq; ad Septuageſimā: & ī Natiuitate, & Epiphania dñi, & ī Aſcēſione dñi, & Aſſūptione, & Purificatione Beatæ Mariæ, & ī feſtiuitate oīum Sāctorū. Nihil emāt ad uictū pter panē, & pulmētū. ſ. fabas, & piſa, & hmōdi legumina, olera, oleū, oua, lac, caſeos, & fructus: ſed neq; carnes, neq; piſces, ſiue uinū liceat emere, niſi ad neceſsitatē iſirmorū, uel minutorū, uel pauperū, aut, magnis ſolēnitatibus. Liceat tñ nutritura emere, & nutrire. Cū ueró ī itinere, ſiue peregrinatio ne fuerint, liceat eis, ſed parce uinū emere, & piſces in quadra-

dragesima ſi neceſſe fuerit:& ſi quid eis
datũ fuerit inde viuant,& reſiduum in
tres partes diuidant. Tñ ſi fuerint in uia
ꝓfecti ad redimendũ captiuos, qcquid
eis datũ fuerit, totũ debét ponere in re
dẽptionẽ captiuorũ,ꝑter expẽſas. In ci-
uitatibus in uillis ſiue caſtellis, in qbus
ꝓprias domos habuerĩt, nihil omnino
extra domos illa niſi fortè in domo reli
gionis,ẽt ſiá quouis regẽt,comedãt,uel
bibant, niſi fortè aquam in domibus ho
neſtis:nec pernoctare preſumant extra
huiuſmodi domos:nunquam in taber-
nis, uel ĩ huiuſmodi locis inhoneſtis ha
bitẽt,comedãt,uel bibãt. Qui aũt hoc ꝑ
ſumpſerit iuxta arbitriũ miniſtri graui
i indictæ ſubiaceat. Talis ſit charitas in-
ter fratres,clericos,& laicos,ut eodẽ ui
ctu,ueſtitu,dormitorio refectorio,& ea
dẽ mẽſa utanẽ. Infirmi ſeorsũ dormiãt,
& comedãt: ad quorũ curã habẽdã con
uerſus aliquis laicus, ſiue cleric⁹ depute
tur:q ea q̃ neceſſaria fuerint, inquirat,
& miniſtret ſicut fuerit miniſtrãdũ: Mo
neanẽ tñ infirmi ut lauta,ſiue nimiũ sũ-
ptuoſa cibaria nõ requirãt, cõmoda po-
ti⁹, & ſalubri moderatione cõtenti. Ad
lauta qdẽ, & sũptuoſa cibaria nõ opor
tet quenquã admitti:uni de diſcretiori-
bus, & benignioribus fratribus iniũgã
tur:q audiat eos,& ut expedire viderit,
charitatis ſolatiũ adminiſtret: requirat
tñ ab illis, quos crediderit admittẽdos
ſi eis,q̃ fratribus opponunẽ, uelint eſſe
cõtẽti. Ad lauta qdẽ,& sũptuoſa cibaria
nõ oportet quẽquã admitti. Quæcunq;
tñ ꝑsẽtãda sũt, cũ hilaritate ꝑsẽtenẽ: &
nulli maledictũ ꝓ maledicto reddaẽ. Si
qs, & maxime religioſus ad hoſpitãdũ
aduenerit,benigne ſuſcipiaẽ, & chari-
tatiue iuxta poſſe domus illi ſubmini-
ſtreẽ. Auena tñ,uel aliud in loco auenæ
hoſpitibus nõ deẽ,ſi fuerĩt ĩ ciuitate,uel
oppido, uel ubi, uenalis inueniaẽ: niſi
fortè religioſi ſint hoſpites, uel tales,q
ad manũ nõ habeãt,& nõ emere poſſint
Si aũt hoſpites uenalẽ nõ inuenerint,
& in domo qua ſuſcepti fuerint, inue-
niaẽ,cõgruẽter eis ꝑbeaẽ. Nullus frater
laicus uel clericus ſit, ſi fieri põt,ſine ꝓ
prio officio. Si qs uerò laborare nolue
rit,& potuerit, locũ ipsũ deſerere com
pellaẽ:cũ Apoſtolus dicat,q nõ laborat
nõ mãducet. Silẽtiũ obſeruẽt ſemp in
eccleſia ſua, ſemper ĩ refectorio, ſemp
in dormitorio. De neceſſariis tñ liceat
loqui in aliis tẽporibus aptis,& remiſ-
ſa uoce,humiliter, & honeſte, & extra
ꝑdicta loca ubiq; ſermo eorũ ſit hone-
ſtus, & ſine ſcãdalo: ſimiliter & eorum
omnis ſtatus,geſtus, uita actio, & oĩa
alia honeſta in eis reperianẽ. Capitulũ
ſi fieri põt ſingulis dominicis diebus in
ſingulis domibus miniſter cũ fratribus
ſuis teneat: & de negociis domus, &
domui ſiue fratribus datis: ut ad redẽ-
ptionẽ captiuorũ tertia pars deputeẽ,
fratres miniſtro, & miniſter fratribus
rõnẽ fideliter reddat. Nõ ſolũ fratrib⁹,
ſed & familiæ domus ꝓ capacitate ſua
ſimiliter ſingulis dominicis diebus,ſi fie
ri põt, exhortatio fiat: & qđ credere,
aut agere debeãt, ſimpliciter moneãn-
tur. De oĩbus rebus, & clamoribus ĩ ca
pitulo fratres iudiceẽ. Nullus fratrũ
fratrẽ ſuũ in publico accuſet, niſi benè
poſſit ꝓbare. Qui aũt hoc fecerit pęnã
ſubeat,quã reus ſubiret, ſi cõuinci po-
tuiſſet, niſi miniſter ex cã cũ eo diſpẽſa
re uoluerit. Si q ſcãdalũ, uel aliqd hu-
iuſmodi fecerint,uel(qđ abſit) ſe inui-
cẽ ꝑcuſſerint, iuxta arbitrium miniſtri,
maiori, uel minori uindictæ ſubiaceãt.
Si qs frater in fratrẽ peccauerit, id eſt
ꝯ fratrẽ, id eſt eo ſolo ſciẽte,q ĩiuriam
paſſus eſt,ſuſtineat patiẽter, licet ſit in-
nocẽs: & cũ qeuerit cõmotio animorũ,
benigne, & fraterne cõmoneat,& corri
piat eũ uſq; ter ĩter ſe,& ipsũ ſolũ,& pę
nitẽtiã agere de cõmiſſo,& à ſimilib⁹ in
poſterũ abſtinere: qđ ſi audierit, dicat
miniſtro & ille corripiat eũ ſecreto ſm
qđ uiderit ſaluti eius expedire. Qui ue
rò ſcãdalũ mouit, & ꝑ ſe emẽdare uo-
luerit,totũ ante pedes ſcandalizati pe-
tẽs ueniã ſe extẽdat: & ſi ſemel nõ ſuffi-
cit uſq; ter illud idẽ faciat. Si uerò hoc
ĩ publicũ uenerit,q̃cũq; ſecutura fuerit
pęnitẽtia hęc ſit prior,ſcilicet ante pe-
des miniſtri petẽdo ueniã totius corpo

ris extenſio, & poſtea ſecundum eius arbitrium emendetur. Generale capitulū ſemel in anno celebretur: quod fieri debet in octauis Pentecoſtes. Si pro neceſſitate domus debitum fuerit aliquod contrahendum prius in capitulo fratribus proponatur, & cum eorum fiat cōſilio, & aſſenſu: vt ſic & ſuſpitiones & murmura euitentur. Si quiſquam de ſubſtantia domus violentiam fecerit, & ad iudicem oportuerit referri, non antè hoc fiat, q̃ charitariuè ille à fratr. primò, poſt ab aliis vicinis ſimiliter moneatur. Electio miniſtri per cōe fratrum cōſilium fiat: nec eligatur ſm̄ dignitatem generis, ſed ſcd̄m vitæ meritū, & ſapientiæ doctrinam. Ille verò, qui eligitur, ſacerdos ſit, vel clericus ordinibus aptus. Miniſter verò ſiue maior, ſiue minor, ſacerdos ſit. Maior miniſter confeſſiones fratrum oīum cōgregationum eiuſdem ordinis, audire p̄t. Minor verò miniſter omniū fratrum ſuæ domus audiat confeſsiones, dummodo verecūdia reperiti exceſſus occaſionē minimè præbeat tardius prelatis ſuis, vel minus pure, q̃ deceat confitendi. Solicité veró miniſter prouideat, vt præcepta regulę, ſicut cæteri fratres per omnia teneat. Poſtquàm verò electus fuerit, ſi ex culpa deponi meruerit, per maiorem miniſtrum conuocatis tribus, vel quatuor miniſtris minoribus deponatur, & alius qui dignus ſit loco eius ſubrogetur. Si verò pro remotione terrarum, vel alia cauſa rationabili maior miniſter hoc facere non poterit, miniſtris minoribus magis religioſis cōmittat: & qđ illi fecerint auctoritate maioris, ratum habeatur. Maior verò miniſter, ſi proceſſibus corrigendis vel deponendis ſit, per quatuor, aut quinque miniſtros eiuſdē ordinis magis religioſos hoc fiat: qui tunc auctoritate generalis Capituli ad hoc eligi debent. Si quis huius ordinis frater eſſe voluerit, primò p annum cū expenſis ſuis, præter victum, habitu ſuo, & omnibus ſuis retentis, in ordine pro Deo ſeruiat: & poſt annum ſi bonū, & conueniens videatur miniſtro domus, & fratribus, & illi, & locus vacauerit, recipiatur: nihil tamen pro receptione ſua exigatur. Si quid tamen gratis dederit, recipiatur: dum tale ſit, de quo non videatur eccleſię litigiū imminere. Si verò de cuiuſque moribus viſum fuerit dubitandum, prolixior de eo probatio habeat̃. Si ante receptionē aliquis ſe intemperanter habuerit, & impatiens diſciplinæ, & ad arbitrium miniſtri non emendauerit mores ſuos, tribuatur ei modeſtè licentia cum omnibus quæ attulit recedendi. In ordine verò aliquis non recipiatur, antequam annum videatur vigeſimum compleuiſſe. Profeſſio verò in arbitrio miniſtri relinquatur. Pignora non accipiant, niſi decimas cū licentia ſui Epiſcopi de manu laici, iuramenta non faciant, niſi magna neceſsitate cum licentia miniſtri, vel iuſſi ab Epiſcopo ſuo, vel ab alio vices apoſtolicas gerente, & hoc pro honeſta, & iuſta cauſa. Si quod vitium in re, quæ venditur notum fuerit, indicetur emptori: depoſitum auri, vel argenti, vel pecuniæ non liceat eis ſuſcipere. Ipſa die, qua īfirmus venerit, vel appotatus fuerit, de peccatis ſuis confiteat̃, & cōmunicet. Omni ſecunda feria præterquā in octauis Paſchæ, & Pentecoſtes, & Natiuitatis domini, & Circunciſionis, & Epiphaniæ, & præterquā in feſtiuitatibus, quæ ad colendū pronunciātur, finita miſſa p̱ fidelibus fiat abſolutio fideliū defunctorū in cœmiterio. Singulis quoq; noctibus ad minus, in hoſpitali corā pauperibus p̱ ſtatu, & pace Sanctæ Romanæ Eccleſiæ, & totius chriſtianitatis, & p̱ benefactoribus, & p̱ his, p̱ quibus generalis eccleſia conſueuit orare, cōis fiat oratio. In regularibus horis morē Beati Victoris obſeruent, niſi fortè pauſationes, vel aliæ p̱lixitates, vel vigilię, occaſione laboris, & paucitatis ſeruientium de conſilio priorum, & religioſorum virorū fuerint remittendæ, pp paucitatē etenim ſuā tantas pauſationes in pſallendo facere non tenebunt̃, nec ira tēpeſtiuè ſurgere. In raſura ſimiliter ordinem Sancti Victoris ſequantur clerici. Laici verò barbas non

ra-

radăt,ſed eas creſcere modeſtè ꝑmittat.
Nulli ergò &c.noſtræ cōceſſionis, & con
ſtitutionis &c. Datum vt ſuprà.

G. PRAEPOSITO ALBENSI.
qua datur illi poteſtas conferendi cuſto
diam Albanenſem.

INnotuit apoſtolatui noſtro per
petitionem nobis ex tua parte
porrectā, ꝙ cū in Alben. Eccle
ſia quædā dignitas, quæ cuſto-
dia dicitur, ad tuam donationē ꝑtinens
habeatur: cuius curæ, ac ſolicitudini or-
naméta, ac priuilegia ipſius eccleſiæ, &
diadema etiā regium cōmittuntur: eam
perſonæ idoneæ conferre deſideras: ne
fortè per imperitiam, aut infidelitatem,
vel negligentiā cuſtodis ipſius eccleſia
incurrat aliquod detrimentū, aut honor
patriæ de Corona aliquā læſionē ſuſti-
neat. Volēres igiť indēnitati eccleſiæ ꝓ-
cauere, & tibi tuā iuſtitiā conſeruare, vt
cuſtodiā ipſam, ſicut tui iuris exiſtit, ido
neæ ꝑſonæ nullius appellationis obſta-
culo cōferas, & aſſignes, liberam tibi da
mus auctoritate apoſtolica facultatem.
Dat. Lateran. XII. cal. Ianuarii.

N. PICTANIEN. EPISCOPO.
vt Monaſteria per ſuam diœcēſim viſi-
tet atque reformet.

SI ſup cōmiſſo tibi grege ſic vi-
gilare ꝓcuras, vt eſſe de illis
paſtoribus, q naro dño ſuper
grege ſuo noctis vigilias cuſto
diebāt, merito cōproberis, in tui execu-
tione officii ſemp cū diſcretione ꝓcedes
& de ſubditis tuis tanquā de eis redditu
rus dño rationē plātare virtutes, & extir
pare vitia ꝓcurabis. Ad audientiā ſiqui-
dē noſtrā noueris ꝑueniſſe, ꝙ in Picta-
uen. diœcēſi pro diutina paſtoris abſen-
tia in religioſorū collegiis, & aliis ꝑſo-
nis eccleſiaſticis multa, quæ ſtatū ꝑtur-
bāt religionis, & ordinis ſunt præſumpta
ad quorū correctionē te oporteat propē
ſioris ſolicitudinis ſtudiū exercere. Vo-
lentes igitur, vt exceſſus liberiùs valeas
corrigere delinquentiū, cùm noſtra fue-
ris auctoritate ſuffultus, tibi pagina præ-
ſenti mandamus, quatenus ad abbatias,
& alia loca religioſa, & eccleſias tuæ diœ
ceſis, quæ tibi ſunt diœceſana lege ſubie
ctæ ꝑſonaliter accedens, q̄ tā in capite, q̄
in mēbris in eis corrigēda inueneris, ſm
Deū corrigas, & emēdes, & reformatio-
ni eorū taliter procures inſiſtere, quod
de bona poſſis prouiſione laudari: & ec
cleſiarū ſtatus ꝑ te ſtudioſius reformeť.
Datum vt ſuprà.

FVLCONI ABBATI MONA-
ſterij Sancti Petri Corbeien quod in pago
Ambianen. ſitum eſt, eiuſque fratribus tam
præſentibus, quàm futuris regularem vi-
tam profeſſis in perpetuum. Qua eos in pro-
tectionem recipit, & elegantia vita atque
morum præcepta relinquit.

APoſtolicæ ſedis auctoritate,
debitoq; cōpellimur, ꝓ vni-
uerſarū ſtatu eccleſiarū ſata-
gere: & earū maximè, q̄ ſpe-
cialius eidē ſedi adhærēt, ac tanq̄ ꝓprio
iure ſubiectæ ſunt, vtilitatibus ꝓuidere.
Ea ꝓpter dilecti in dño filii, veſtris iu-
ſtis poſtulationibus clemēter annuimus:
& ad exēplar ꝑdeceſſorū noſtrorū feli-
cis memoriæ Nicolai, Benedicti. Leonis,
Vrbani, Paſchalis, Innocen. Eugenii, A-
driani, Alexan Clemētis, Cœleſtini Ro.
Pont. ꝑfatū Corbeiē. monaſteriū in pago
Ambianen. ſitū. quod ad ius, & ꝓprieta-
tē Beati Petri ſpecialiter ꝑtinet: in quo
eſtis diuino obſequio mācipati, ſub Bea
ti Petri, & nřa ꝓtectione ſuſcipimus & ꝓ-
ſentis ſcripti paginaꝫ priuilegia cōmus.
In primis ſiquidē ſtatuētes &c. vſque ad
verbū Vocabulis, oēs parochias Corbe-
iæ, & Parochiā pratorū parochiā de Na-
uꝰs, parochiā de Bus, parochiā du Tha-
nes, & parochiā de Vſcia Ad hæc adiiciē
tes iterdicimꝰ, vt poſſeſſiones ipſius eccle
ſiæ, & beneficia abſq; abbatis, & fratrum
cōſenſu, nullus hominum in vita, ſiue in
morte aliis eccleſiis dare, vel alio quoli
bet modo alienare ꝓſumat ab ipſa. Nec
liceat Remen. Archiepiſcopo, nec Am-
bianē. nec alicui Epo in abbate, & fratri
bus, vel clericis ſiue famulis, aut in laicis
infra ꝓfatas parochias cōſtitutis domina

tionē aliquā exercere, aut eos excõicare,
vel ĩterdicere: aut appellationes ab eis
vel inuicē, vel cõtra eos ab extraneis fa-
ctas aliquo mõ recipere, vel ꝓ emēdatio
ne criminũ actiones q̃rere p̃miorũ, neq;
poteſtatē aliquā in poſſeſſionibus ad ip
ſum monaſteriũ, vel cellas eius ꝑtinēti-
bus, vel ĩ poſterũ iuſtè, & rõnabiliter ac
quirēdis ſibi audeāt vendicare. Prohibe
mus quoq; ne Remē. Archiep̃i, vel Am-
biané. Ep̃i, aut alii, vel eorũ œconomi',
vel Archidiaconi, ſeu eorũ nũcii, abſque
veſtra, vel veſtrorũ fratrũ gratuita voca
tione ad monaſteriũ veſtrũ, vel loca p̃di
cta accedāt, aut moleſtationē aliquā, ſeu
perturbationē inferāt: aut cõſuetudines
prauas, ſeu nouas imponāt. Chriſma ve-
ro, &c. Obeunte verò te nũc eiuſdē loci
abbate, vel tuorũ quolibet ſucceſſorum,
nullus ibi qualibet ſubreptionis aſtutia,
ſeu violentia p̃ponat, niſi quē tantũ fra-
tres cõi cõſenſu, vel fratrũ pars cõſilii ſa
nioris ſm Deũ, & Beati Ben. regulā de
eodē collegio, vel alterius cœnobii, ſi ibi
aliquis ad hoc regimē dignus repertus
nõ fuerit, ꝓuiderint eligēdũ: q iuxta an-
tiquā eccleſię veſtrę cõſuetudinē, à quo
cunq; malueritis Ep̃o cõſecret. Apoſtoli
ca inſuper auctoritate ſtatuimus, & ſub
interminatione anathematis ꝓhibem',
ne abbates veſtri, q ꝓ tpe fuerint, alta-
ria, decima, p̃bēdas monachales, aliquo
titulo alienare p̃ſumāt: nec alias poſſeſ-
ſiones monaſterii, ſeu theſauros vēdere,
obligare, aut infeudare, ſine cõi cõſenſu
Cap. vel maioris, aut ſanioris partis ali-
quatenus audeāt. Ad hęc aũt adiicimus,
ne aliqui monachi, ſeu cõuerſi ſub ꝓfeſ-
ſione domus veſtræ aſtricti, ſine cõſenſu
abbatis, & maioris, ac ſanioris partis Ca.
veſtri ꝓ aliquo fideiubeāt, vel ab aliquo
pecuniā mutuo accipiāt, vltra p̃ciũ Cap.
veſtri rõnabili ꝓuidētia diffinitū, qđ ſi fa
cere p̃ſumpſerint, nõ teneat cõuētus pro
his aliquatenus rñdere. Indictũ aũt, ſicut
hactenus Corbeiē. monaſteriũ celebrare
cõſueuit, vobis cõfirmamus: & ne q̃s eos
q ad ipsũ cõuenerint in eorũ bonis, vel
in p̃ſonis offendere, vel moleſtare p̃ſu-
mat, auctoritate apoſt. ꝓhibemus. Illis
verò, q locũ ipſum in hac die deuotio-
nis intuitu viſitauerint, & beneficia ei cõ
tulerint, de iniũcta eis pœnitētia 40. dies
auctoritate ap. relaxamus. Hoſpitali aũt
veſtro, qđ Portaria dicit̃, decimas a Ca-
tholicis ipſius loci Abbatib', & aliis Dei
fidelibus rõnabiliter cõceſſas, auctorita-
te ap. cõfirmamus. Decernimus ergo, &c.
ſalua ſedis ap auctoritate. Ad indicium
autem ꝙ monaſterium veſtrũ ad ius, &
proprietatē Beati Petri pertineat, & per-
ceptæ à Ro. eccleſia libertatis, vnciā auri
nobis, & ſucceſſoribus noſtris annis ſin-
gulis perſoluetis. Si qua igitur &c. Datũ
Lat. per manum Raynaldi dñi Papæ no-
tarii, Cancellarii vicem agentis 15. cal.
Ianuarii, indictione 2. incarnationis dñi
cæ anno 1198. Pont. verò domini Inno-
centii Papæ III. anno I.

R. *ILLVSTRI REGI ANGLORVM,*

*ne Cantuarienſes Monachos contra ius con-
traque rem iudicatam, & Romani Ponti
ficis auctoritatem opprimat.*

CVm inter alios mundi Principes p̃-
ſonam tuam, ſicut chariſſimi filii, di
ſpoſuerimus p̃rogatiua dilectionis, & gra
tiæ honorare, & iam tuis, q̃ tuorũ vtilita
tibus paterna prouiſione diligenter in-
tēdere, miramur plurimũ, & dolemus, ꝙ
hoc propoſitum noſtrum, ex quo nimirũ
quantũ magnitudini tuę valeat honoris,
& vtilitatis afferri, Serenitatē regiā non
credimus ignorare, prauis quorundam
ſuggeſtionibus niteris impedire. Cùm
enim negotium Cantuarien. dudum ſo-
lum Deum habentes præ oculis, ſtudue-
rimus ſecundum diuinum beneplacitum
terminare: in quo ſi perſonas vellemus
accipere, vel munera forſitan acceptare,
partem Cāt. Archiepiſcopi proculdubio
prætuliſſemus partibus monachorũ: cre-
debamus ꝙ factum noſtrum Celſitudo
deberet regia gratiarum proſequi actio
ne: quæ nos hactenus de iuſtitia faciēda
ſæpius exorauit: nec ſuſtineret aliqua ra
tione, quod quiſquā deberet in hac par-
tē apoſtolicis iuſſionibus obuiare: qn po
tiùs ſi aliter feciſſem', p̃ter offenſā diui-
nā, & cõſciētiæ læſionē plurimũ vereba-
mur

mur, ne diceremur oppreſſores pauperũ, & iuſtitiæ contẽptores. Verùm ſecus cõtigit q̃ vellemus, vel ẽt credere debere mus: nuper.n. accedentes ad præſentiam noſtram dilecti filii noſtri Prior, & ſocii ſui monachi Cãtuarieñ. lachrymabili nobis, & deflenda cõqueſtione monſtrarũt, qđ cum regia ſublimitas mandauiſſet de theſauro eccleſiæ Cantuarien redigẽdo in ſcriptis, & ſigillo tã regio, q̃ Archiepiſcopi, necnon & monachorũ ſinando: ne; hoc, vnde ipſos in domino commendamus, facere voluiſſent, ſicut priùs in ipſorũ pnicië cogitatũ, ſpreta ſedis apoſtolicæ reuerẽtia, ſuis ſunt rebus, & poſſeſſionibus ſpoliati: vnde ad ſedẽ apoſtolicã eos laborare oportuit inuitos, pariter & dolẽtes. In quorũ aduentu renouatus eſt dolor noſter, quia ſuſtinuimus cum Propheta pacẽ, & nõ venit: q̃ſiuimus bona, & ecce turbatio. Cũ.n. veterẽ ſed non dũ inueteratã, & plãcã q̃ſtionẽ ſæpiùs ad apoſt. ſedẽ crederemus nos penitus extinxiſſe, cuius occaſione, & religioſi viri, & Deũ timentes N. quodã prior, & nonnulli Cantuariẽ. monachorũ ꝓ libertate eccleſiæ ipſius animas poſuerunt, & hi, q nuper ad nos venerũt pdeceſſorũ noſtrorũ veſtigiis inhærẽtes, malunt mori pro eadẽ, q̃ videre mala gẽtis ſuæ, & Sãctorũ. Ecce quaſi morbus pullulat reciduus, & facta ſũt nouiſſima eius deteriora prioribus, qđ tiſtes referimus & dolentes. Porrò qm̃ auctoritatẽ apo. ſedis, cui (licet immeriti) p̃ſidemus, vigorẽ volumus obtinere debitum: nec ſuſtinere poſſumus, nec debemus, ne in ſuggillationẽ eius aliquid debeat attentari magnificẽtiã regiã de puro corde rogamus, monemus, hortamur, & in remiſſionẽ iniungimus peccatorũ, quatenus reuocatis omnibus q̃ cõtra eoſdẽ monachos attẽtata noſcuntur, & ĩ priſtinũ ſtatũ reductis, quos pro reuerentia ſedis apoſt. apud ſublimitatẽ tuã haberi volumus plurimũ cõmendatos, mandatũ noſtrũ in ea cã, q̃ iter ipſos & p̃fatũ Archiepiſcopũ vertebat, emiſſũ nõ ſuſtineas ab aliquo preteriri: qđ tanto fortius brachio potentiæ tuæ credimus effectui mãcipandũ, quãtò amplius ĩ tuis negociis, & tuorũ à nobis deſyderas ĩ maioribus exaudiri: neq; ſuꝑ hoc circunſpectionẽ tuã volumus dubitare: qđ ſi præmiſſa ſtuderis liberaliter adimplere, maiorẽ, ex hoc gratiã, & fauorẽ apud ſedem valeas apoſtolicã ꝓmereri Alioquin quã tũcũq; pſonã tuã in domino diligamus, & honori tuo velimus, quantũ cum Deo poſſumus, & noſtro deferre, contẽptum noſtrũ, immo Dei, cuius locũ (licet indigni) tenemus in terris, nõ poterimus vlterius ęquanimiter ſuſtinere, ſed ĩ eos qui cunq; fuerint, & terras eorũ, q noſtræ diſpoſitioni p̃ſũſerint obuiare, eã animaduerſionẽ ſine dñia pſonarũ curabimus exercere, qđ p exhibitionẽ operũ oſtẽderemus nos velle regia via prudẽter incedere, nec cuiuſquã gratia, vel fauore declinare ad dextrã, vel ſiniſtrã: cũ omnem inobedientiã ſ̃m Apoſtolũ ꝓ̃pti ſimus vlciſci. Si quis aũt regiæ ſerenitati ſuggeſſerit, ꝙ de ipſa q cquã ſiniſtri à dictis monachis ꝓpoſitũ fuerit corã nobis, fidẽ nõ adhibeas: cũ potiùs afflictiones, & moleſtias ſuas plus altero ꝓcutãte, q̃ de voluntate credant regia proceſſiſſe. Dat. Lateran. XI. cal. Ianuarii.

N. ROTHOMAGEN. ARCHIEpiſcopo. N. Epiſcopo Elien. vt ipſi Pontificias literas Anglorum Regi offerant, & interpretentur cauſamq; monachorum cõmẽd t.

Lachrymabilẽ afflictionẽ dilectorũ filiorũ Prioris, & monachorũ Cantuarien. & miſerabilem apud ſedẽ apoſt. toties replicatã, referre ſine multa cordis amaritudine non ualemus: cũ eis apo. ſedis ſubſidiũ nihil videat cõmodi attuliſſe: quin potius quanto eis rõnc ꝑuia magis adeſſe volumus, & ꝓdeſſe, tãto aduerſus eos manus hoſtiles in contẽptũ apoſtol. ſedis eſt diutius aggrauata: & cũ per chariſſimum in CRISTO filiũ R. Anglorũ regẽ illuſtrẽ oppreſſiones huiuſmodi crederem᷒, & violentias ꝓ reuerentia ſedis apoſt. refrenari, cuius ſæpius ſuꝑ hoc ſcripta recepit. E cõtra nũc vltimo in tm̃ ꝓfecimus, ꝙ Prior & monachi ſpreta ſedis apoſt. reuerẽtia ſuis rebus, & poſſeſſionibus ſpoliati,

liati,emiſſo edicto de thesauro eccleſiæ
cóſignãdo, q hactenus fuit penitus ĩ au
ditũ. Volentes.aũt adhuc maternis inſi-
ſtere lenimẽtis,& nolentes illius exem
plo,cuiꝰ vicẽ(licet indigni) tenemus,in
terris p ſingulos dies iraſci,adhuc ſemel
ſup eodẽ facto pfato regi noſtras literas
deſtinamus. Vt aũt preces , & mandata
noſtra cordi regio tenaciùs , q̃ hactenus
imprimanť,rogamus fraternitatẽ veſtrã
attentius,& p apoſt.ſcripta pcipimꝰ,qua
tenus literas noſtras ſup hoc ſibi tranſ-
miſſas, omni dilatione ceſſante , curetis
ei fideliter explanare:quas ſi aure ſurda
tranſierint,pter animaduerſionẽ debitã,
quã in cõtẽptores Eccle.Ro. ac noſtros
non differemus ulterius iaculari,eius in
ſtruemur exẽplo,qualiter ſuas, ſuoıúq;
petitiones debeamus etiã in maioribus
exaudire.Quod ſi ambo &c. Datũ ut ſ.

AIMERICO ILLVSTRI REGI Hieroſolimitano,qua illum ad pietatem & modeſtiam hortatur, auxiliaque ſua promittit.

VEnientẽ ad nos dilectũ filiũ
magiſtrũ I.clericũ, & nun
ciũ ſerenitatis regiæ , qua
decuit benignitate recepi
mus:& in his,q̃ nobis ꝓpo
ſuit ex parte magnitudinis tuæ curaui-
mus,quantũ cũ Deo potuimus, exaudi-
ri.Verũ qa ſicut domino placuit , à quo
eſt omne datũ optimũ, & omne donum
pfectũ, manũ miſiſti ad fortia , & illius
terræ adminiſtrationẽ,& regimẽ aſſum-
pſiſti:in qua dñs,& redẽptor operatus ſa
lutẽ noſtrã dorsũ poſuit ad flagella , &
humiliauit ſemetipsũ , factus obediens
vſque ad mortẽ : regiæ magnitudini eſt
ſummopere ſaragendũ:vt exẽplo eius, q
cœpit facere & docere, in tribulationi-
bus nõ deficiat:q̃ terrã illã nimis exigẽ-
tibus peccatis inuenerunt:in quibus ad-
iutor tibi aderit, ſi ſuſtinueris patiẽter ,
fidelis Deus,qui neminẽ patitur tentari
ſupra id,qđ poterit ſuſtinere , ſed facit
cũ tentatione ꝓuentũ. Eiuſdẽ quoq; hu
militatẽ ſtudeas quantũ poteris imitari:
ut quanto maior es,tantò te amplius in
cõſpectu domini humilies, ut exaltet te
in tpe viſitationis. Qui.n.ſe humiliat ,
iuxta ſcripturæ teſtimoniũ,exaltabiť , &
q ſe exaltat humiliabiť:neq; deuotio dẽt
aliquatenus dubitare,quĩ ſi p opera vir
tutũ pmiſſarũ,& ẽt aliarũ ſtudueris in le
ge dñi ambulare,tribuat tibi dñs ſm cor
tuũ, & mittat tibi auxiliũ de Sancto , &
de Syõ te tueať:& cũ ſit miſericors,& mi
ſerator, nõcõtinebit ĩ ira miſericordias
ſuas: q ẽt in vlciſcendo nõ obliuiſceť mi
ſereri:q ſi ꝓ nobis fuerit, & nobiſcũ, q s
contra nos? Alioquin cũ renes,& corda
ſcruteť,niſi cõuerſus ad eũ fueris, nec ip
ſe ad te cõuerteť : ſine quo nec tu qcquã
facere poteris,nec nos tecũ: qui quantũ
ꝓ ſubſidio terræ ſanctæ dudũ laboraui-
mus,& laboremus indeſinenter , ſereni-
tatẽ tuã non credimus ignorare:cũ idip-
sũ ferè nouerint vniuerſi,& pdictus ma
giſter magnitudini regiæ,poterit pleniùs
indicare.Vt aũt de ſolicitudine, & labo
re noſtro fructus ꝓueniat exoptatus, ro
gamus magnificentiã tuã , monemus, &
exhortamur in dño, quatenus in ſpiritu
humilitatis,& animo contrito,ſuſceptæ
poteſtatis officiũ ita ꝓcures irreprehenſi
biliter exercere, qđ p auxiliũ gratiæ di
uinæ loca natiuitatis , & reſurrectionis
dominicæ,priſtinæ ualeãt tẽporibus no-
ſtris reſtitui libertati. Nos.n.ſumus in eo
ꝓpoſito cõſtituti ut quantũ cũ Deo põ
terimus auxilio tuo, & terræ adeſſe ve-
limus iugiter,& ꝓdeſſe Latorẽ aũt pſen
tiũ, uirũ ꝓuidũ , & fidelẽ magnificentiæ
tuæ reddimus commendatum. Dat. La-
teran. XII. Cal. Ianuarii.

N. NOVIOMEN. EPISCOPO. N. ſancti Medardi Sueſſionen. & Compendij Abbatibus. Vt iniurias monaſterij Corbeienſis proſequantur : & priuilegia defendant.

SIgnificantibus dilectis filiis
·bbat e, & monachis Cor
beien.nos accepiſſe noſca
tis, quòd cum eccleſia de
Vſcia in pago Tornacen.
ſita,ſicut ĩ eorũ priuilegiis cõtineť ab E-
piſcopali ſit iuriſdõne exẽpta nec dẽa-
alii,

alii,niſi niſi pſato monaſterio reſpődere venerabilis frater noſter Eps, & dilecti filii capitulum Tornacen.eam nituntur ſuæ iurisdictioni ſupponere,& presbyterum eiuſdem eccleſiæ (cùm eis non liceat) excommunicare præſumunt, & in hoc monaſteriũ ipſum moleſtatione indebita fatigare:Super quo,licet per eoſdem Abbatem, & monachos prædictus Epiſcopus ad ſedẽ apoſtolicã fuerit appellatus,& terminus feſtũ Sancti Remigii appellationis proſequẽdæ præfixus per eũ,nec per aliũ appellationẽ proſequi procurauit.Vnde nos eidẽ per ſcripta noſtra præcipimus,vt ab ipſius moleſtatione, indebita penitus deſiſtẽtes ſupra eccleſia memorata cõtra priuilegia ſedis apoſtolicæ nõ præſumãt ipſum lædere quomodolibet,vel turbare. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mãdamus,atq; præcipimus,quatenus eos à moleſtatione ipſius contra priuilegia Romanorũ pontificum diſtrictionem,qua videritis expedire,ſine appellationis obſtaculo compeſcatis. Nullis literis,&c.Quod ſi oẽs,&c.tu frater Epiſcope cum eorum altero, &c. Datum vt ſuprà.

N. EPISCOPO, ET CAPITVlo Tornacen. vt ab iniurÿs d. monaſterio inferendis abſtineant.

AMoleſtatione indebita monaſterii Corbeien.veſtrã,& ſi ne mandato noſtro deberetis taliter compeſcere voluntatẽ quod non videremini illud in ſuis iuſtitiis contra priuilegia ſedis apoſtolicę fatigare.Significãtibus ſiquidẽ nobis, &c. ferè in eundem modum vt ſuprà vſque ad verbum turbare. Alioquin noueritis nos venerabili fratri noſtro Nouiomẽ. Epiſcopo, & dilectis filiis Compendii, & Sancti Medardi Sueſſionen. Abbatibus dediſſe firmiter in mandatis, vt vos à moleſtatione ipſi contra priuilegia Romanorũ pontificũ appellatione remota,qua expedire viderint,diſtrictione cõpẽſcãt.Nullis literis,&c. Datũ vt ſuprà.

N. EPISCOPO NANNETEN. Qua auctoritate Apoſtolica, cui hoc tantum permittitur, ad eccleſiã Pictauenſem trãsfert.

CVM ſedes apoſtolica à Deo plenitudinẽ ſuſceperit pࢫatis nos qui ei (licet immeriti,diuina fauente clementia præſidemus, ſic conuenit omnium eccleſiarũ prouiſionibus cogitare,ꝙ illi,qui ſupra ſe ipſum petrã ſtabili ſoliditate fundauit,de cõmiſſis nobis dignam valeamus reddere rõnẽ:quia ſuper nos aliũ iudicẽ non habemus. Licet aũt inter eccleſiã, & Epm eſſe ſpirituale matrimoniũ cognoſcamus, qđ non põt, nec debet humano iudicio ſeparari: ipſe tñ dñs noſter, & magiſter ſoli Beato Petro Vicario eius,& per ipſum ſucceſſoribus ſuis & nobis ipſis, qui (licet indigni) locũ tenemus ipſius,trãsferendi,& deponendi pontifices,& eorũ ceſſiones recipiendi,eccleſiarũ neceſſitate,vel vtilitate pẽſata,ſicut teſtaẽ antiquitas, & ſacrorum canonũ aſſerũt ſanctiones, ſpeciali priuilegio tribuit ptãtem.Quod quidẽ prouida, & ſancta dignoſcitur deliberatione ſtatutũ, vt quos Deus ſpirituali coniunctione ligauit, non homo, quia non Vicarius hominis, ſed Deus: quia Dei Vicarius ſepararet,vt non videatur contra doctrinã Euangelicã attẽtari,in qua dr:Quod Deus coniunxit, homo nõ ſeparet.Intelleximus equidem per literas ven.fratrũ noſtrorũ Bituricen. Burdegalen. Archiepiſcoporũ,& Epiſcopi Xãctonẽ:& dilectorũ filiorũ Decani, & Capituli eccleſiæ Pictauẽ.necnon. Abbatũ,& aliorũ Prælatorũ eccleſiarum Pictauen. diœceſis, noſtro apoſtolatui præſentatas:ꝙ defuncto bonæ memoriæ A quondam Pictauen.Epo,prædicti decanus,& capitulũ in perſonã tuã vnanimiter cõuenerũt, te ipſis in Epum cõcedi à ſede apoſtolica poſtulantes.Nos verò cũ fratribus nr̃is deliberato cõſilio,ad noſtrã memoriã reducẽtes,quantũ Pictauen.eccleſia poſt deceſsũ felicis recordationis Vu.quondã Pictauẽ.Epi pro ſubſtitutione põtificis laborauerit:credẽtes ẽr ꝙ p ſolici-

Vide integrum titulum extra de trãſlatione Epiſcopi.

ſolicitudinis tuæ prudentiã eccleſia ipſa ſpiritualibus, & tẽporalibus aſsiduũ ſuſcipiat auctore dño incrementũ:cũ talibus ſm̃ inſtituta canonũ euidẽs vtilitas & vrgens neceſſitas cõſyderari debeat, & attẽdi:vtile cognouimus, & neceſſariũ,vt de minori ciuitate ad maiorẽ, de populoſa diœceſi ad populoſiorẽ, & de nobili ad nobiliorẽ eccleſiã apoſtolica debeas auctoritate trãſire, vbi talentum tibi creditũ dño tuo valeas reddere duplicatũ. Sãctorũ igitur patrũ inſtitutionibus, & prædeceſſorum noſtrorũ veſtigiis inhærentes,qui trãſlationes hmõi, conſyderatis eccleſiarũ vtilitatibus , & neceſſitatibus, facere ſæpius conſueuerunt:ſupradictorũ Decani, & Capituli, & Cleri Pictauen.petitioni clemẽter annuimus,& vt à Nanneten.ad eccleſiã trãſeas Pictauen.de benignitate ſedis apoſtolicæ liberã indulgemus tibi auctoritate præſentiũ facultatẽ. Datum vt ſuprà.

N. BVRDEGALEN. ARCHIEpiſcopo. De eadem Re pertractas.

CVM ſedes apoſtolica &c. vt ſuprà ferè in eundẽ modũ,vſque ad verbũ Facultatẽ.Quocirca fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mãdamus,quatenus ipſũ Epũm ſicut venerabilẽ in Chriſto fratrẽ habeas, & fraterna benignius charitate pertractes: vt ipſe te in doctrina patrẽ, & paſtorẽ ſuum,& in manſuetudine fratrem agnoſcat. Datum vt ſuprà.

N. DECANO ET CAPITVLO Pictauen. Eiuſdẽ argumenti cũ præcedẽtibus.

CVM ſedes apoſtolica &c.vt ſuprà fere in eundem modũ vſque ad verbũ Facultatẽ.Ideoq; vniuerſitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mãdamus,atq; præcipimus, quatenus eidẽ Epõ tanquã prælato,& paſtori animarũ veſtrarũ debitã obedientiã, & reuerentiã impendatis:vt cũ ipſe in vobis filialẽ deuotionẽ inuenerit,benignꝰ vobis,& manſuetus exiſtat:& vos,& eccleſiam veſtram paterno benignius amplexetur affectu. Datum vt ſuprà.

ABBATIBVS; PRIORIBVS, Præpoſitis,& alijs Eccleſiarum Prælatis , & vniuerſis clericis Pictauen. eccleſia diœceſana lege ſubiectis. Vt poſtulato Epiſcopo ſuo obtemperent.

CVM ſedes apoſtolica &c.vt ſuprà ferè in eũdem modum vſq; ad verbũ Facultatẽ. Cum itaq; prædicto Epiſcopo veſtro debeatis tãquam membra capiti cohærere,& ipſius ſalubribus monitis, & mãdatis deuotè,ac humiliter obedire, vniuerſitati veſtræ ꝑ apoſtolica ſcripta mandamus, atq; ꝑcipimus, quatenus ei cũ deuotione obedientiã,& reuerẽtiã impendatis:& de rõnibus Epalibus curetis plenariè reſpõdere.Sicq; ipſi ad releuanda onera debitorũ,q̃bus Pictauen.eccleſia (ſicut dr̃) prægrauatur, grata ſubuẽtionis auxilia miniſtretis:qđ ipſe vos tanquã bonos filios habeat ſemper in viſceribus charitatis,& veſtris valeat vtilitatibus imminere. Datum vt ſuprà.

N. NARBONEN. ARCHIEPIſcopo,& Fratri Rainerio , qua Epiſcopi Carcaſſonenſis reſignationem approbat.

HAnc inter corporalia, & ſpiritualia cõſtat exiſtere dñam , ꝙ corporalia facilius deſtruũtur, q̃ cõſtruantur ; è contrario verò ſpiritualia facilius conſtruuntur , q̃ deſtruantur:vnde iuxta canonicas ſanctiones Epiſcopus ſolus dare honorem poteſt,ſolus autem non poteſt auferre. Ex parte ſiquidem venerabilis fratris noſtri N.Carcaſſonen.Epiſcopi fuit in audientia noſtra propoſitum, quod in ſuis adeo proceſſit diebus , & propter ſenium vigor naturalis in ipſo defecit : quod omnino eſt inutilis , & inſufficiens ad portandam curam Carcaſſonen. eccleſiæ,immo eius adminiſtratio (ſicut proponitur) animabus ſibi commiſſis pernicioſa eſt potius,& damnoſa præſertim cùm non ſolum in temporalibus,immò etiam in ſpiritualibus eccleſię ſuæ curæ commiſſa cum cæteris diœceſanis tãtum lapſum incurrerit , quod humani

humani generis inimicus fere uniuerſo-
rũ corda ini quitatis gladio penetrauit
vt eos ſecũ in ignẽ ꝑpetuæ gehennæ re-
trudat:& in tm̃ in ea diœceſi uirus ꝑuari
cationis hæreticæ penetrauit, ꝙ diuer-
ſas, & inauditas ſectas miniſtri diaboli-
cæ fraudis ibidẽ adinueniunt,& publicè
ꝓfitent̃:& populũ,q̃ ſibi credant, habẽt:
ita ut uox eorũ angelica reputet̃, nec ſit
inter eos, q̃ ab ore miniſtri uerbũ affe-
ctet,quinimmo non didignet̃ Euangeli-
cæ ꝓdicationis audire. Propter qđ idem
Epiſcopus ſuã in ſufficientiã recogno-
ſcens à nobis humiliter poſtulauit, ut
ei cedendi licentiã ꝓberemus. Nos igit̃
tã ſuꝑ lapſu eccleſiæ, q̃ interitu anima-
rũ, q̃ ꝑ incuriã paſtoris in laqueũ dãna-
tionis incidiſſe credunt̃, pio cõdolentes
affectu,& uolentes ſuꝑ hoc congruæ ꝓ-
uiſionis remediũ adhiberi,diſcretioni ue
ſtræ ꝑ apoſtolica ſcripta mandamus,qua
tenus ſi ꝓfatũ Epiſcopũ ꝑꝑ impedimẽtũ
cordis,uel corporis inſufficientẽ eſſe no
ueritis ad gerendã ſolicitudinẽ paſtora-
lẽ, uos auctoritate noſtra ceſſionẽ eius
admittere minime poſtponatis: & ea li-
bera, ac ſine prauitate recepta, canoni-
cis eccleſiæ Carcaſſonen. tribuatis licen
tiã aliũ idoneũ Epiſcopũ eligendi. Qui
opere,ac ſermone fidei ꝑuaricatores ad
fidei reuocet unitatẽ:& eradicato peni-
tus zizaniorũ germine, frumentũ cum
multiplicato fructu faciat, inſpirante di
uina clementia pullulare. Vobis aũt in
uirtute obediẽtiæ diſtrictè ꝓcipimus, ut
ꝑ uos ipſos,& quoſcunq; alios ad præfa-
tos hæreticos de Narbonẽ. ꝓuincia pe-
nitus excludendos,omne ſtudiũ,& ope-
rã,quã poteritis,tribuatis.Datũ. Laterã.
X. cal. Ianuarii.

N. ARCHIEPISCOPO, ET DE-*cano Senonen. vt Eccleſiam S. Martini Turonenſis ab iniurijs defendant.*

POteſtatis apoſtolicæ plenitu-
do longe,lateq; diffuſa, licet
vbiq; præſens potẽtialiter ha
beatur,tamẽ quia ea, quæ ad
tantum officium pertinẽt, per ſe prout
ſingulis expediret, non valet præſen-
tialiter exercere, tã uos quàm alios mi
niſtros eccleſiarũ in partẽ ſolicitudinis
aduocauit: ut ſic tanti onus officii per
ſubſidiarias actiones cõmodius ſupporte
tur. Inde eſt ꝙ cũ eccleſia Beati Martini
Turonen. noſtra filia ſpecialis exiſtat,
nec ei poſſimus in quibuslibet neceſſita
tibus ſuis ꝓſentialiter, prout tenemur,
adeſſe,nos ꝑ miſteriũ noſtrũ, qđ eidem
impendi non põt, ueſtræ ſolicitudini cõ
mittentes,diſcretioni ueſtræ ꝑ apoſtoli-
ca ſcripta mandamus, quatenus dilectis
filiis canonicis ipſi⁹ eccleſię, quoties ad
uos ꝓ irrogatis ſibi iniuriis duxerint re
currendũ, de malefactoribus ſuis cõſtitu
tis in terra char. in Chriſto filii P. illu-
ſtris Regię Frãcię, appellatione remota
nullatenus differatis iuſtitiæ plenitudi-
nẽ exhibere,ad id liberius faciendũ quẽ-
admodũ uideritis expedire, monitione
ꝓmiſſa rigorẽ eccleſiaſticũ, prout iuſtũ
fuerit,adhibentes. Datũ ut ſupra. Scri-
ptum eſt in eundem modum Epiſcopo,
& Decano Pictauen.

N. PICTAVEN. ET N. CENO-*manen. Epiſcopis, et Abbati de Fontana.*

De eadẽ re præcipit, & ut ipſi uitia præſcindant, atque fluxos mores corrigant eorũ qui in eccleſiam S. Martini aſſcripti ſunt.

POteſtatis apoſtolicæ,&c. ut
ſuprà, uſque ad uerbũ cõ-
mittentes, Fraternitati ue
ſtræ ꝑ apoſtolica ſcripta
mandamus, quatenus ad
eandẽ eccl. accedentes, ea
q̃ tã in ueſtimẽtis canonicorũ inordina-
tis,q̃ diuinis obſequiis,meditationibus,
& firmis tꝑe reſidentię faciendę,& aliis
tã ſpiritualibus, q̃ tẽporalibus uideritis
corrigendis cũ conſilio eorũ quos in ip
ſa eccleſia maturioris, & ſanioris cõſilii
eſſe noueritis,auctoritate apoſtolica ſu
blato contradictionis, & appellationis
obſtaculo,Deũ ſolũ habẽtes ꝓ oculis, cor
rigentes eos, quos veſtris iſtitutionibus
cõtrarios inueneritis, aut rebelles ꝑ cẽ-
ſurã eccleſiaſticã appellatione poſtpo-
ſita compeſcatis: ita in hoc prouiſione
ſolicita procedentes, quòd ſtudium ue-
ſtrum

ſtrum apud Deum, & homines multipliciter appareat commendandũ. Quod ſi omnes &c. duo veſtrum, &c. Datum ut ſuprà.

N. CONVENTRENSI EPISCOPO. *De pœna Simoniacorum.*

VItium Simoniacæ prauitatis, quantum Deo ſit odioſum, & quanta ex eo ſequatur pernicies animarũ, fraternitatẽ tuã credimus non latere. Inde eſt, quòd (ſicut audiuimus) plures clerici de tua diœceſi ſua ſint beneficia ſymoniacè aſſecuti: ita quòd ex hoc magnũ ſcandalũ in populo generetur: tibi præſentiũ auctoritate duximus iniungendũ, ut illis, qui legitimè conuinci poterint, eccleſiaſtica beneficia taliter obtinere, amotis, tibi ea liceat, appellatione remota, perſonis idoneis aſſignare. Alios verò, qui canonice conuinci non poterint, ſi fama publica noueris laborare, ad purgationẽ canonicã ſine appellationis diffugio noſtra poſſis auctoritate compellere, ne ſcandalũ in populo generẽt. Vellemus aũt, quòd circa primordia promotionis tuæ maiorem nobis, & eccleſiæ Romanæ reuerentiam impendiſſes. Datum Lateran.

LITERAE GVIDONIS COMITIS *Aluerniæ ad Dominum Papam, qua Romanæ eccleſiæ caſtrum donat, fratriſq́; ſui cauſam commendat Pontifici.*

DOmino Innocentio diuina bonitate Sanctæ Romanæ eccleſiæ ſummo, & uniuerſali Epiſcoporum Epiſcopo, Guido Comes Aluerniæ ſalutem, cum omni reuerentia, & homini fidelitatẽ debitam. A parentũ meorũ fide non degenerare laborans, qui quoddã ſuũ propriũ caſtellũ nomine Vteo, Deo, & Sanctis Apoſtolis, & eccleſiæ Sanctæ Romanæ ſibiq́ue pſidentibus, dño Alexandro Papæ uidelicet, & ſucceſſoribus ſuis delegarunt, aliud non minus præcipuum caſtrum à me nouiter ędificatũ, & meo nomine nominatũ, pſatę Sanctæ Rom. Eccleſiæ dono, & concedo, auriq́ue vnciã pro mea recenti mutatione tranſmitto. Veſtram itaque protectionẽ, & defenſionẽ ſuper fratrẽ meũ R. Claromonten. Epiſcopũ exorare (ſicut vr̃) decreui: qm̃ idẽ frater meus præfatus Epiſcopus conuinctis, & adiuratis ſibi coterellonũ, & baſclorum ruptis diuerſis in præiudiciũ ſui ordinis & præuaricationẽ totius iuris, terrã meã incendiis, homicidiis, & rapinis, & quibuſcunq; põt malitiis deuaſtat. Veſtræ itaque Sanctitatis pedibus proſtratus p̃ces fundo, ut eũ à tanta iniuria reuocetis: & ſententiã excõmunicationis, quã in terrã meã præter præfata mala tulit, amoueatis, & iudices, uel examinatores cauſæ nobis conſtituatis, dominos Archiepiſcopũ Burdegalen. & Præpoſitũ Euaunen. qui ab uniuerſis abbatibus uicinis ueritate cognita, remota appellatione, tantã iniuriã terminare ſtudeant. Precamur etiam, ut latori præſentium ſuper his, & aliis, quæ intimauerit, credatis.

N. COLOCEN. ARCHIEPISCOPO. *Vt Monachis Nigris ob nimis fluxos mores eiectis, fratres Sancti Auguſtini inſtituat in cœnobio Sancti Stephani.*

CVm nobis (licet immeritis) in apoſtolicæ ſedis ſpecula conſiſtentibus, ſit uniuerſarum eccleſiarum ſolicitudo commiſſa, de ſtatu illarũ ſolicitudinẽ nos cõuenit gerere diligẽtẽ, & prouidere attente, ut p fratres, & Coepiſcopos noſtros, cum non poſſimus ubique noſtram præſentiam corporaliter exhibere, poſſint in melius reformari. Ex parte ſiquidem tua noſtris eſt auribus intimatum, quòd cum bonę memoriæ Andreas anteceſſor tuus, monaſterium S. Stephani protomartyris ſitũ in loco, qui dicitur Keu, conceſſiſſet fratribus S. Abrahæ de Valle Ebron, monachis nigri ordinis, propter diſſolutionẽ ſuam remotis, & iidem fratres S. Abrahæ bona eius dilapidando, & ducendo uitã nimiũ diſſolutã, ipſũ duxiſſet ad

nimiam

nimiã paupertatẽ, bonæ mem. C. Papa prædeceſſor noſter, & nos ẽt tibi dedimus in mandatis, vt reſtitutioni eiũſdẽ monaſterii prouideres: tuo cõmittẽtes arbitrio, vtrum prædicti fratres S. Abrahæ tolerandi, an monachi nigri eſſent ĩ ĩpſo monaſterio reducendi. Tu verò (ſicut accepimus) fratres S. Abrahæ propter diſſolutionẽ ſuã inde penitus abiecisti: & nos per petitionem tuã duxiſti ſuper prouiſione ipſius monaſterii requirendos. Ideoque fraternitati tuę per pręſentia ſcripta mandamus, quat. ſi per monachos eccleſiã illã uideris reformari non poſſe, in ipſa eccleſia canonicos inſtituas regulares, qui ſecundum regulam Beati Auguſtini deuotum ibi domino famulatum impendant: & per eorum religionem locus ipſe in melius tuo faciente ſtudio reformetur. Datum Lat. xi. cal. Ianuarii.

ILLVSTRI REGI VNGARIAE
Vt compellat ſclauos eccleſiæ decimas perſoluere.

SIgnificãte venerabili fratre noſtro Colocen. Archiepiſcopo ad audientiam apoſtolatus noſtri noueris perueniſſe, quòd cum in diœceſi ſua ſint q̃ plures villæ, in quibns Sclaui habitant, iidem Sclaui præfato Archiepiſcopo decimas exhibere contemnunt. Q m̃ igitur de regia ſerenitate confidimus, & ſperamus: vt eccleſias, & earum miniſtros diligas, & earum commodis exemplo progenitorum tuorum diligenter intendas, excellentiam tuam rogamus, atq; monemus, per apoſtolica ſcripta mandantes, quatenus memoratos Sclauos, vt decimas debitas præfato Archiepiſcopo ſine diminutione perſoluant, tradita tibi poteſtate compellere non omittas. Datum ut ſuprà.

N. ABBATI ET CONVENtui S. Petri Carnoten. quod beneficia eccleſiaſtica, nemini promittenda ſint, antequã uacent, & propterea facta promiſſiones iure non ualeant.

CVm monaſterium veſtrum multorũ grauetur onere debitorũ, vt vix eius redditibus fratribus valeãt neceſſaria miniſtrari, Abbates qui fuerunt ꝑ tẽpore, ſicut noſtris eſt auribus intimatum occaſione promiſſionum de beneficiis non vacantibus tantis ſe penſionibus obligarunt, ꝙ ſi ẽt, vt dudũ, monaſteriũ in tẽporalibus abundaret, eas ſoluere vix valeret. Cùm aũt ſecundũ inſtituta canonũ, antequàm vacent nõ ſint eccleſiaſtica beneficia promittenda, & q̃ contra leges fiunt, haberi debeant ꝓ infectis: vos, & monaſteriũ veſtrum á p̃miſis promiſſionibus, & penſionibus denunciamus auctoritate præſentium abſolutos, cũ nec regulariter valeat acceſſorium, vbi non obtinet principale. Datum Lateran. III. cal. Ianuarii.

N. EPISCOPO TRIPOLITAno quæ reuocat translatienem ſui ab eccleſia N. ad Tripolitanam, à Patriarcha Antiochene factam, ſed auctoritate apoſtolica, cui, ſoli hoc à Deo conceſſum ait, ex ſingulari beneficio tandẽ illũ eò transfert.

CVm ex naturalis legis pręcepto, qđ dominus in Euangelio declarauit: Quæcunq; volumus vt faciãt nobis homines, & nos eis facere debeamus: & ex eo, qđ legitur in Thobia: Quod tibi odis fieri, alii ne feceris: ab aliorum tenemur iniuriis temperare, nos qui ſacra docente ſcriptura monemur, ne alii noſtrũ demus honorẽ: & ex apoſtolatu officio, quod (licet indigni ſuſcepimus) aliorũ iura, & præſertim fratrũ, & Coepiſcoporũ noſtrorũ tenemur propenſius defenſare, ab eiſdẽ nolumus nobis iniurias irrogari. Sanè cũ ad apoſtolat⁹ noſtri notitiã luce clarius perueniſſet, ꝙ venerabilis frater noſt. N. Antiochenus Patriarcha ꝑdeceſſoris ſui exẽpla ſecutus, qui motu ꝓpriæ voluntatis N. Tarſen. in Mã iſtan. dr trãſtuliſſe, te quõdã Apamen. electũ in Tripolitanã Eccleſiã trãſtuliſſet, nõ potuimus nõ moueri p̃ſertim cùm nec ei ſuffecerit dicti prædeceſſoris ſui præſumptionẽ ſolũmodo imitari, quin potius ĩiuriã noſtrã ipſius trãſgreſſus exceſſum, nouo quodã mu- *Vide, c. i. extra de translatione Epiſcopi.*

tatio-

tationis genere paruificauit maiorem, & magnum quodãmodo minorauit, Epiſcopare Archiepiſcopũ, immò potius dearchiepiſcopare prȩſumens: cũ dictus prædeceſſor eius dictũ Archiepiſcopũ de Tarſen. Eccleſia in eccleſiam tranſtu lit ſimilis dignitatis. Licet.n.tu nondum fuiſſes conſecratus, confirmationis tñ munus receperas, & Archiepiſcopalia, quantũ tibi licuerat, miniſtraras, ſicut tua nobis relatione innotuit: qui te Valenié. aſſeruiſti Epiſcopum, cum nuper conſtitutus eſſes apud ſedem apoſtolicã, confirmaſſe. Verùm cũ fortius ſit ſpirituale vinculũ, q̃ carnale, dubitari non dẽt, quin omnipotens Deus ſpirituale coniugium quod eſt inter Epiſcopũ, & eccleſiam, ſuo tantum reſeruauerit iudicio diſſoluendum: qui diſſolutionem carnalis cõiugii, quod eſt inter virum, & fȩminã ſuotm iudicio reſeruauit, prȩcipiens, vt quos Deus cõiunxit, homo nõ ſeparet. Nõ.n. humana, ſed diuina potius ptãte cõiugiũ ſpirituale diſſoluit: cũ per translationẽ, vel depoſitionem, aut ẽt ceſſionẽ auctoritate Romani Põtificis, quẽ cõſtat eſſe Vicariũ Ieſu Chriſti, Epiſcopus ab eccleſia remouet. Et iõ tria hæc, q̃ præmiſimus, nõ tã inſtitutione canonica, q̃ inſtitutione diuina ſoli ſunt Romano Põtifici reſeruata. Sicut aũt Epiſcopus cõſecratus, ſine licentia Romani Põtificis ſuã nõ dẽt eccleſiam derelinquere, ſic & electus confirmatus præter eius aſſenſum ſuã deſerere neq; eccleſiã, cui eſt allegatus: cũ nõ debeat in dubiũ reuocari, quin poſt electionẽ, & cõfirmationẽ canonicã inter pſonas eligentiũ, & electi cõiugiũ ſit ſpirituale cõtractum. Quia licet inueniatur in canone, q̃ ſi electus vltra quinq; mẽſes pſuã electionẽ retinuerit viduatã eccleſiã, nec ibi, nec alibi conſecrationis donũ percipiat, non tñ intelligitur eccleſia viduata, quaſi ſponſum non habeat ſed quia cũ ſponſus eius nondũ ſit conſecratus, adhuc quoad q̃dã viri manet ſolatio deſtituta. Quãuis aũt eidẽ Patriarchæ & aliis fratribus, & Coepiſcopis noſtris, vt præmiſſum eſt, quãtũ cum Deo poſſumus deſerre velimus, præſertim cum Eccleſia Rom. ſit Antiochenæ plus cęteris quaſi quædã germanitate coniuncta, ne tñ iurepatriarchatus ad eũ credatur epiſcoporũ mutatio pertinere: & hoc ipſum trahatur ad poſteros in exẽplũ per quod apoſtolicæ ſedis priuilegio, cuius iura tenemur pro cæteris cõſeruare, poſſet plurimũ derogari: pro præmiſſis exceſſibus eũ ab electorũ confirmationibus, & conſecrationibus Epiſcoporũ, & te ab adminiſtratione pontificalis officii de cõi fratrum noſtrorum cõſilio duximus ſuſpẽdendos, donec ſu per hoc curaremus aliud ordinare: per quod idem Patriarcha honori ſuo aſſeruit literas ſuas plurimũ derogatũ: cum vſq; ad tẽpora iſta Patriarchæ Antiocheni ſuſpenſio fuerit inaudita: qm̃ & prædeceſſor noſter Leo Papa Sanctiſſimus Anatolium Patriarchã Conſtantinopolitanũ quãuis Patriarchã Antiochenũ præſumpſerit conſecrare, nec ſuſpendit, nec excõicauit, ſed redarguit, & ad melius mutauit: Ad excuſandum quoq; quod fecerat, non nulla in eiſdẽ literis ſuis exprimere procurauit: quibus nos plus ad miſericordiã, q̃ ad iudiciũ ſuppliciter inuitabat, ignorantiam ſcilicet, cũ nuſquã expreſſum fuerit vſq; ad noſtra tempora de electo, q̃d de Epiſcopis fuerat inſtitutũ: perturbationẽ mẽtis, quæ pro tribulationibus, quæ terrã illã nimis peccatis exigentibus inuenerũt, rationis acumen intueri acutius nõ ſinebat idoneitatẽ perſonæ tuæ, quæ literatura, & honeſtate cæteris illius terræ clericis præminebat: & q̃ canonicorũ vota in aliũ nõ poterãt de facili cõuenire: Qui ſi aliquatenus diſcordaſſent, à domino terræ parato ad prædã, & de ſciſſuris mentiũ exultante, bona eccleſiaſtica eſſent mirabiliter deſolata. Et ſicut venerabilis frater noſter C. Magũtinus Archiepiſcopus, Epiſcopus Sabinẽ. cuius teſtimoniũ præmiſſis rõnibus concordabat, ſuis nobis literis intimauit, tua prudentia circunſpecta totius terræ ſtatus plurimum poterat exiſtere fructuoſa. Propter quæ circa factũ tuũ faci-

facilius poterat diſpēſari. Nos ergo ſup facto tuo cū fratribus noſtris cōem tractatū habētes,& ſubtiliter attendentes, q̧ conſecratio tibi collata nec prioris eccleſiæ te pōtificē fecerit, cúm ad eam nō fueris cōſecratus, nec ſecundæ, ad quā prioris vinculo perdurante non poteras canonicè conſecrari: cū adhuc eſſes alteri cōiugaliter alligatus: prædictis rōnibus ad diſpēſationis gratiam inclinati, quāuis ſecūdm ſacrorū canonū inſtituta vtraq; carere deberes, de plenitudine poteſtatis à prioris vinculo te ſoluentes, auctoritate tibi præſentium duximus concedendū,vt de benignitate ſedis apoſtolicæ quaſi nouo cōſenſu Tripolitanā ecclam de cætero tanquā proprius Pōtifex ad honorē Dei,vtilitatem ipſius eccleſiæ,tuāmq; ſalutē, & clerici, populiq; tibi cōmiſſi ſtudeas gubernare quatenus ꝓueniēte diuina gratia, & ſequēte plus ꝓdeſſe velis,& valeas,q̄ ꝓeſſe: pſertim tēporibus iſtis, cū vix ſit qui faciat bonū vſq; ad vnū:opus eſt nō mercenario, ſed paſtore.

Datum Lateran.II. cal.Ianuarii.

N. PATRIARCHAE ANTIOchena eiuſdem fere argumenti. *Q. Patriarcham Antiochenum, q̧ Romani Pontifices auctoritatem in transferendis Epiſcopis ſibi tēmerè aſſumpſerat, ſuſpenſum abſoluit.*

CVm ex naturalis legis &c. vt ſuprà ferè in eūdē modū vſq; ad verbū diſpēſari. Et q̄m ſuſpēſionis ſniam in te ꝓlatam ſicut ex tuarū intelleximus cōtinētia literarū, humiliter obſeruaſti nos q pſonā tuā ſynceera charitate diligimus, & tuo quantū cū noſtro poſſumus intēdimus honori deferre: cū te inter fratres noſtros honorabile mēbrū, & in domo domini colūnā immobilē reputemus,cōfeſſionē ſpōtaneā, & ſupplicationē deuotā benigni⁹ attēdētes de cōſueta Rō. ſedis clemētia pœnā inflictā duximus relaxandā,à ſuſpenſionis ſententia fraternitatem tuam auctoritate præſentium denunciantes penitùs abſolutam.

Datum Lateranen. vt ſupra.

N. LIGONEN. EPISCOPO. *Qua ipſum ab officio ſuſpendit, donec Capitulo ſuo ſuper dilapidatione bonorum eccleſiæ reſpondeat.*

SIne dolore tibi, & pudore ſcribere non ualemus, cùm ſedes apoſt.quod olim in te dignoſcitur approbaſſe, nunc peccatis exigentibus cogitur improbare. Cū. n. ab ipſo tuæ promotionis principio inter te, & dilectos filios canonicos Lingonen. multæ pullulauerint quæſtiones, nec vnquā, poſtquā tuo cōmiſſa fuit regimini,pacē habuerit eccleſia Lingonen. ſicut fama refert publica,& quāpluriū ꝑlatorū, & religioſorū ipſarū partiū literis, noſtro eſt apoſtolatui ſuggeſtū,non ſolū mobilia, ſed ēt immobilia ipſius eccleſiæ adeò diſtraxiſti,q̧ q̄ olim inter gallicanas eccleſias nobilis fuerat, & famoſa, nunc habeat ab his,qui in circuitu eius ſunt, in opprobriū,& contēptū.Super quibus,cum à Lingonē. capitulo corā venerabili fratre noſtro Lugduneu. Archiepiſcopo metropolitano tuo delatus fuiſſes: vt eius iudicium declinares, apoſtolicę ſedis audientiā inuocaſti: feſtū Beati Lucæ ꝓximè ꝑteritū terminū appellationi ꝓſequendæ præfigens: quē Lingonen. Capitulū ad dominicā,qua cantatur:Iubilate Deo, ꝓximè ꝑteritā coārtarunt Quæ utriq; cū tā p literas, q̄ nuncios vtriuſq; partis ad noſtrā audientiā perueniſſent,volentes tibi, & eis ꝓ intemperie acris,& caloris diſtēperātia paterna ſolicitudine ꝓuidere, tibi p ſcripta noſtra mādauimus, vt huius occaſione diſcordiæ bona Lingonē. eccleſiæ minime dilapidare pſumeres:feſtū Beati Michaelis ꝓximè ꝑteritū ſub peremptorio terminū aſſignātes, quo te noſtro cōſpectui pſentares: obiectionibus Capituli reſpōſurus, & ꝓpoſiturus ɔ̄tra ipſos, ſiquid velles ꝓponere q̄onis. Cū aūt canonici Ling.& illi pſertim, quos pſonaliter ad petitionē tuā literis fecim⁹ apoſtolicis

ſtolicis euocari, ad noſtrã acceſſiſſent pſentiã: & nos tuæ volentes fraternitati deferre, ipſos diu detinuimus, aduentum tuum aliquandiu expectantes. Cõparuerunt tandẽ in pſentia noſtra duo nũcii tui, quibus (licet procuratores non eſſent) in cõſiſtorio noſtrã ded mus audiẽtiã: & q ab eo pposita fuerunt, audiuimus diligenter: faciẽtes literas nobis pte transmiſſas, in noſtro, & fratrũ noſtrorũ auditorio recitari: in quibus cõtinebat expreſſum, q in Ciſtercien. cap. in multorũ religioſorũ, & aliorũ præſentia ſignum viuificæ crucis acceperas, vouẽs pro amore Ieſu Chriſti ad partes accedere transmarinas: qđ tñ poſt editũ pe tẽporũ à te pcuratũ cõſtitit eſſe factũ. Et licet ipſi canonici ſæpiùs reclamarent, qđ in expectando plus debito grauarent, ſniam tñ noſtrã vſq; in vigilia Natiuitatis Domini proferre diſtulim⁹ credentes q tu venires, vel ſaltẽ ſufficiẽtẽ mitteres reſpõſalẽ. Quãtũcunq; uerò nobis ſit moleſtũ te in aliquo moleſtari, qa tñ nobis incũbit ex iniunctæ adminiſtrationis officio corrigenda corrigere, & reformare in melius, q circa eccleſiarũ ſtatũ noſcunt minùs licitè attentata; volentes ẽt in iudiciis iuris ordinẽ obſeruare, habito cũ fratribus noſtris ſuper negocio ipſo conſilio, te pro contumacia manifeſta, & dilapidatione vulgata, quã nõ ſolũ ad aures noſtras fama publica detulit, immò etiam Archiepiſcoporũ, Epiſcoporũ, & aliorũ religioſorũ virorũ teſtimoniales literę demõſtrarẽt ab adminiſtratione totius Lingonen. epiſcopatus, tã in ſpiritualibus, q in temporalibus oĩno ſuſpendimus: auctoritate tibi pſentiũ iniungentes diſtrictiùs, vt ſuſpenſionẽ pcures inuiolabiliter obſeruare. Volentes aũt, niſi fortè cędere fortè malueris, qđ ſaluti tuæ magis credimus expedire, cãm, q inter te, & dilectũ filiũ Decanũ Lingonen. p eccleſia vertitur, ſup dilapidatione, & inſufficientia & aliis multis iniuriis, & grauaminibus p te ipſi eccleſiæ irrogatis, examinari celerius, & canonico fine decidi: ne, ſi ſuęrit diutiùs prогata, cadat irreparabiliter eccleſia Lingonen. q iã vt ex partè maxima cecidiſſe, ipſam venerabili fratri noſtro Pariſien. Epiſcopo duximus committendam: p apoſtolica tibi ſcripta mandantes, quatenus cũ ab eo fueris requiſitus, ipſius adire pſentiã nõ poſtponas: reſpõſurus obiectis, & obiecturus, q volueris cõtra Decanũ agentẽ p eccleſia memorata. Si verò de vtriuſq; partis voluntate pceſſerit, q p ipſum Epiſcopũ diffinitiua ſnia pferatur, ipſe auditis hinc inde ppoſitis, & aſcitis ſibi viris prudẽtibus, quos tanto negocio cognouerit expedire, cãm ipſam fine canonico terminabit. Alioquin geſta vtriuſq; partis redacta ĩ ſcriptis, & ſigilli ſui munimine roborata, ad pſentiã noſtrã trãſmittet: præfigens partibus terminũ cõpetentẽ, quo recepturę ſententiã noſtro ſe conſpectui repræſentent. Interim aũt p dictum Pariſien. Epiſcopum in pcuratorem idoneum Lingonen. eccleſiæ pręcipimus prouideri. Datum vt ſuprà.

Scriptum eſt ſup hoc Epiſcopo. Pariſiẽ.

N. PATRIARCHAE HIEROSOLYMITAN. *canonicis Dominici ſepulchri Qua Hieroſolymitanum Patriarcham hortatur, ut Antiocheno Patriarchæ de certis querelis ſatisfaciat, uel cauſam coram Pontifice Roman. proſequatur.*

QVãto Antiochenã, & Hieroſolymitanam eccleſias puriùs diligimus, & intẽdimus amplius honorare tãto ad amouenda ea, q inter ipſas controuerſiæ, atq; rancoris cuiuſdam ſcrupulum pariunt, diligentiùs intendere volumus, ac quæſtiones earum iudiciali calculo diffinire: vt earum ſopita diſcordia ſeruent ad ſe inuicẽ, mutuæ dilectionis affectum, & in ſuis ſibi curẽt neceſſitatibus ſubuenire. Sanè cum inter prædictas eccleſias ſuper Tiren. & Peterten. Archiepiſcopatibus qõ fuerit diutiùs agitata, q ſicut ex literis felicis recordationis Lucii Papę prædeceſſoris noſtri didicimus, uobis, & prædeceſſoribus veſtris quodammodo

do per negligentiã ꝓcurantibus finẽ nõ
potuit debitũ obtinere: cum peremptorio
multoties fueritis euocati, ac idẽ p̄deceſ
ſor noſter bonæ memoriæ N. p̄deceſſori
tuo frater Patriarcha, cũ ꝓficiſceret in
Galliã mãdauerit viua voce, vt vel ſuffi
cientẽ rñſalẽ trãſmitteret, vel ipſe redi
ret ad eius p̄ſentiã rñſurus: qa idẽ Patri
archa mãdatũ apoſtolicũ nõ impleuit, di
ctus p̄deceſſor noſter vtriq; parti perem
ptoriũ terminũ aſſignauit: ad quẽ (ſicut
accepimus) nec veniſtis, nec miſiſtis ido
neos rñſales. Quia verò quãtũcũq; Hie
roſolymitanã eccleſiã diligamus, quan
tũcũq; etiã vobis, & ipſi velimus in inſtã
ti neceſſitate deferre: qa tamẽ Antioche
næ eccleſię iuſtitiæ deeſſe non poſſumus
nec debemus, q̃ etiã nõ eſt Sarranicæ p̄ſe
cutionis immunis, licet aliud ſtatuere
cõtra vos de iuris rigore poſſemus, neceſ
ſitatẽ tamẽ terræ Orientalis diligentiùs
attendentes, diſcretioni veſtræ p̄ apoſto
lica ſcripta mãdamus, & diſtrictè p̄cipi
mus, quatenus à feſto omniũ ſanctorũ ꝓ
ximo venturo, vſque ad annũ, qđ vobis
peremptorio aſſignamus, ad rñdendũ ſuffi
cienter inſtructi noſtro vos cõſpectui p̄
ſentetis, p̄ ſufficiẽtes, & idoneos rñſales
Quod ſi nec ad præſentiã noſtrã acceſſe
ritis termino cõſtituto, nec tranſactioni
ſteteritis, q̃ per felicis recordationis E.
Papã p̄deceſſorẽ noſtrũ inter eaſdẽ eccle
ſias interceſſit, vel alias cũ uenerabili fra
tre noſtro Patriarcha, & dilectis filiis ca
nonicis Antiochen. curaueritis conueni
re, nos (concedente domino) ſicut iu
ſtum fuerit, procedemus. Datũ Lateran.
III. nonas Ianuarii.

FRATRIBVS MILITIAE TEM pli. Qua certorum bonorum emptionem, auctoritate Apoſtolica confirmat.

IVſtis petẽtiũ, &c. vſque ad
verbũ Aſſenſu. Stagnũ de
Cucullo cũ oĩbus ptinẽ
tiis ſuis, & totũ mãſum de
Granoliis, q̃ à Fulcerando
Magalonen. eccleſiæ p̄poſito, de cõſilio,
& aſſenſu uenerabilis fratris noſtri Ma
galonen. Epi rõnabiliter cõparaſtis, ſicut
eam iuſtè, ac pacificè poſſidetis, & in uẽ
ditionis ſcripto continetur, deuotioni
ueſtræ auctoritate apoſtolica confirma
mus, & præſentis ſcripti pagina commu
nimus. Statuentes, ut nulli &c. Datum
Lateran. IIII. nonas Ianuarii.

COMENDATORI, ET FRATRI bus militiæ Templi ſitæ apud Montem Peſ ſulanum. Qua tranſactionem inter ipſos & Præpoſitum atque Capitulum Magalonenum olim celebratam confirmat.

EA quæ de mandato ſedis
apoſtolicæ concordia, uel
iudicio ſtatuũtur, firma de
bent, illibata conſiſtere: &
ne in recidiuæ contentio
nis ſcrupulum relabantur, apoſtolico eſt
uenit patrocinio communiri. Sanè cum
cõtrouerſiam, quæ inter uos, & dilectos
filios G. præpoſitum, & capitulum Ma
galonẽ. ſuper diuerſis capitulis uerteba
tur, bonæ memoriæ Cœleſtinus Papa p̄
deceſſor noſter uenerabili fratri noſtro
Archiepiſcopo commiſerit ſine canoni
co decidenda, ipſe tanq̃ uir prouidus, &
diſcretus partibus in ſua præſentia con
ſtitutis, communicato multorũ conſilio
controuerſiam ipſam amicabili cõpoſi
tione ſopiuit. Nos itaq; ad exẽplar eiuſ
dem p̄deceſſoris noſtri, compoſitionem
ipſam ſicut ipſa ſine prauitate facta eſt,
& ab utraque parte recepta, & in inſtru
mento authentico exinde confecto ple
niùs cõtinetur, ratã habentes, & firmam
eam auctoritate apoſtolica cõfirmamus,
& præſentis ſcripti pagina cõimus. Et ut
maiorẽ obtineat firmitatẽ, ipſam de uer
bo ad uerbum huic præſenti paginæ du
ximus inſerendam: cuius tenor talis eſt:

IN Nomine domini noſtri Ieſu
Chriſti. Anno incarnationis eiuſdem.
MCXCVII. menſe Aprili. Cũ om
ne profuturæ rei ſtabilimentum, ne tran
ſeunte tempore euaneſcat literarũ opor
teat teſtimonio præſignari: præſentium,
& futurorum memoriæ per huius p̄ſen
tis paginæ inſtrumentũ dignũ fuit demõ
ſtrare, q̃ cauſa, quæ inter Guidonẽ Præ
poſitũ, & capitulũ Magalonẽ. ex vna par

te,& P.de Capreſpina cõmendatorẽ do
mus militiæ tẽpli ſitæ apud Mõtem Pèſ-
ſulanum, & fratres eiuſdẽ domus ex alte
ra parte,ſuper multis, & variis capitulis
videlicet ſuper oblationibus,vigiliarum
pceptionibus, cæmiterii obuentionibus
decimis eccleſiarũ nouarũ cõſtructioni-
bus,poſſeſſionibus,dãnis, iniuriis,& in-
uaſionibus, & aliis multis querelis corã
dño Hymberto, Dei gratia Archiepõ
Arelaten.à dño Cem.bonę memoriæ Pa
pa tertio de legato hinc inde ,vertebatur poſt multas, & varias cõtentiones,al
tercationes ab eodẽ Archiepiſ. amicabi
li cõpoſitione,& vtriuſq; partis aſſenſu,
& auctoritate Deodati de Breiſaco tunc
tpis magiſtri domorũ militię templi in
Narbonen.& Arelaten.& aliis puinciis
in hũc modum fuit deciſa. Prædictus ita
que Archieps̃ aſſidẽtibus ei magiſtro Mi
chaele Arelatẽ.ſacriſtia,P.Alberto cau-
ſidico Aquen. magiſtro Nicolao , R. de
moncilijs,P.Petito,cõicato eorũ, & vtri-
uſq; partis cõſilio definiuit,ꝙ de cætero
prior Sancti Firmini, & canonici Maga-
lonen. tertiam partẽ omniũ oblationũ,
denariorũ,candelarũ,panis,vini,& alio-
rum cuiuſcunq; modi ſint,ſiue ſint obla-
tæ ad manũ ſacerdotis,ſiue ad altare in
eccleſia domus pdictæ,integrè,& ſine di
minutione percipiant.In præcipuis verò
ſolẽnitatibus, ſcilicet Natalis Domini,
Beati Stephani, Beati Ioannis Euangeli
ſtæ,Epiphaniæ, Ramis palmarum, Sãcti
Paſchæ,Aſcenſionis,Pentecoſtes,Aſſum
ptionis, & Purificationis Beatæ Mariæ ,
& omnium Sanctorum medietatẽ pci-
piant. In candelis autem vigiliarũ nihil
accipiant. In omnibus verò cæmiterii ob
uentionibus,& mortuorum legati,ſeu re
lictis,cũ apud eos elegerint ſepulturam,
omniũ rerũ tam mobiliũ, q̃ immobiliũ ,
vel ſe mouentiũ cuiuſcunq; modi,vel ge
neris ſint,prior, & canonici Magalonẽ.
tertiã partẽ integrè percipiant,exceptis
armis,& armaturis,& equis. Si verò de-
cedens pro armis,vel equis emendis pe-
cuniã,vel terrã,vel aliã quãlibet rẽ præ-
dictæ domui legauerit,vel reliquerit, in
his oĩbus,& ẽt in obuentionibus illorũ,
quibus infirmantibus templarii ſignum
ſuæ religionis impoſuerint,pallium ſci-
licet cũ cruce,vel aliud nihilominus di-
cti canonici tertiam partẽ percipiant: ni
ſi tales fuerint, qui voto ſolẽni,& perpe
tuo cũ voluntate morandi, ſi euaſerint,
ſe domui tẽpli pro fratribus tradiderũt
& qui ad domũ ſine alterius perſonæ ſu
ſtentaculo pedites,vel equites venire po
terunt. In quorũ obuentionibus etiam ſi
in illis ægritudinibus deceſſerint , & in
obuentionibus familiæ domus tẽpli ibi
morantis,dicti canonici nihil accipiant.
Decimas quoq; totius bladi, & legumi-
nũ cuiuſcunq; generis ſint:& vini in inte
grũ in pace,& ſine contradictione,cano-
nici Magalonen.percipiant,& his cõten
ti nihil aliud quęrere poſſint.In decimis
verò nouialiũ, in hortis, & arboribus , &
pratis,& animaliũ nutrimentis cuiuſcun
que generis ſint dicti canonici nihil per
cipiant.Itẽ diffiniuit dñs Archieps̃ cum
aſſeſſoribus prædictis,ꝙ templarii apud
Lunellũ,vel in tota diœceſi Magalonen.
eccleſiam,vel oratoriũ nõ cõſtruãt, nec
cæmiteriũ habeant ſine volũtate Epi , &
aſſenſu eccleſiæ Magalonen. & illud ora
toriũ,quod apud Lunellũ inceptum eſſe
videbat,omnino remoueatur. Poſſeſſio-
nes verò, ſtagni de Cueullo cũ ptinẽtiis
ſuis,& manſum de Granolet cũ ptinen-
tiis ſuis,q̃ quondã emerunt à Fulerando
quondã pposito Magalonen.templarii ſi
ne inquietatione,& vexatione aliqua in
pace habeant,& poſſideant. De dãnis da
tis ſuperabductione pecorũ, & animaliũ
domus militiæ tẽpli à canonicis Magalo
nen. & aliis dãnis iniuriis, & inuaſioni-
bus hinc inde illatis,bonũ ſinẽ,& mutuã
remiſſionẽ inter ſe tam tẽplarii , q̃ cano-
nici Magalonen.fecerũt.Præterea excõi-
catos,vel interdictos Magalonen.eccle-
ſiæ ad eccleſiã,vel ſepulturã tẽplarii nul
lo modo recipiãt.Et ſi Eps̃,vel Prior pa-
rochialis eccleſiæ populũ ab aliis eccle-
ſiis conuocare decreuit,tunc tẽplarii ad
eccleſiæ officiũ nullum admittat, donec
aliæ eccleſiæ populũ recipiãt. Et ego G.
Magalonen.ppoſitus, & ego P.de Agri-
folio archidiaconus, & ego Michael, &

ego

ego G. de Altiniaco, & voluntate, & aſ-
ſenſu Magalonen. capituli miſſi, omnia
ſupradicta in perpetuum valitura lauda
mus, & cõfirmamus: & in proximo gene-
rali capitulo Magalonen. laudari, & cõ-
firmari faciemus, & hoc idẽ pro poſſe no
ſtro faciemus à ſummo Pontifice confir-
mari. Et ego frater Deodatus de Breiſa-
co magiſter domorum templi in Narbo
nen. & Arelaten. & aliis ꝓuinciis, & ego
frater P. de Capreſpina cõmendator do
mus Mõtiſpeſſulani, & ego frater G. de
Solario commendator domus Arelatẽ.
voluntate, & aſſenſu fratris Põtii de Ri
gando magiſtri in citra marinis parti-
bus, omnia ſupradicta in perpetuum vali
tura laudamus, & cõfirmamus, & in pro
ximo generali Capitulo Templi ca lau
dari, & confirmari faciemus: & hoc idem
pro poſſe noſtro faciemus a ſummo Põ-
tifice confirmari. Acta apud Arelatum
in palatio domini archiepiſcopi in præ-
ſentia, & teſtimonio P. Malauræ caput
ſcholæ, priuati veſtiarii, Vu. Heliæ infir-
marii, C. Enguiranni Eleemoſinarii, G.
de Berra, P. Hyſnardi, B. de Monins,
Roſt. cappellani domini archiepiſcopi,
Pon. prioris cappellani eiuſdẽ, Hyſnar-
di de Sancto Amantio, Michaelis clerici
dñi archiepiſcopi, B. de Oliuario Alde-
berti de Nouis, G. Raymũdi de Mol. P.
Bruni pont. ſcutarii, Frãceſchi, Iacobi,
Colũbi notarii regis Aragoñ. P. notarii
dñi archiepĩ, qui ſcripſit hæc. Nulli er-
gò &c. Dat. Lateran. II. cal. Ianuarii.

N. SYRACVSANO EPISCOPO, *& N. Abbati de Sambucino. Vbi varia de recuperanda terra ſancta ediſſeruntur.*

DE veſtra diſcretione, ac ſynceritate
cõfiſi, etſi negociũ laborioſum, me
ritorium tñ, & (ſicut credimus) vo
bis propter Chriſtũ acceptum, duximus
committendum, ſperantes ꝙ illud tanto
libentiùs impleatis, quãto per ipſum (vt
ſic loquamur) & reſtitutio Ieſu Chriſti
exulis, & cõis Chriſtiani populi vtilitas
ampliùs procuratur. Vos autẽ mandati
apoſt. tenore ſuſcepto, nec parcẽtes labo
ribus, nec expenſis, propoſuiſtis populis
Siciliæ cauſam Chriſti, nec fuit labor ve
ſter inanis, cum & multi de manibus ve-
ſtris ſuſceperint ſignum crucis, & plures
tã in victualibus, q̃ aliis parati ſint pro
neceſſitatibus ſignatorũ cõgruẽtia ſubſi-
dia deſtinare. Verũ (ſicut ex literis, quas
tu fili Abbas ad ſedẽ apoſtolicã deſtina-
ſti, didicimus) hi circa ſubſidium terræ
Orientalis negligentiores exiſtunt, qui
ſubditos ſibi populos ad id debent exẽ-
plo, & exhortationibus inuitare: & libe-
ralitas laicorũ, quos ad ſuccurſum terræ
Oriẽtalis mãdauimus ſimpliciter cõmo-
neri, eos in deuotione præcedit, quibus
id diſtrictẽ p̃cipimus, certam pœnã eorũ
negligentiæ cõminantes. Non .n. (ſicut
per eaſdẽ accepimus) archiepĩ, & epiſco
pi redditus ſuos ab aliis ſuſtinẽt æſtima
ri: nec ipſi eos aliquatenus taxant: ne ſm̃
proprias facultates neceſſitatibus Hiero
ſolymitanæ prouinciæ iuxta tenorẽ lite-
rarum noſtrarum cõgruentia deſtinare
ſubſidia iubeantur. Scripſiſti ẽt, ꝙ de cõſi
lio religioſorũ virorum procedit, vt in
miſſa ſingulis diebus in ſingulis eccl. ꝓ
peregrinis dicatur oratio ſpecialis, & ſe
mel in hebdomada ꝓ tribulatione miſ-
ſa populo decãtetur. Inſuper ꝙ multi li-
mina B. Iacobi Ap. viſitare ſe vouerint,
intimaſti: qui præter oblationẽ altari B.
Iacobi deputatam, quam illuc deuotè
tranſmittent, vniuerſas expẽſas itineris
libenter impenderent, vel in ſtipendia ſi
gnatorũ, vel alias neceſſitates vltramari-
næ prouinciæ dũmodò a voto emiſſo au
thoritate ap. ſoluerentur: & quod de cõ
ſilio procedit quorũdam, vt redditus va
cantium præbendarum, in vſum Orien-
talis prouinciæ conuertantur, vſque ad
biennium adiecisti, ſalua vicariis ſolita
penſione, ne interim eccleſia ſuo ſerui-
tio defraudetur. Vt monachi præterea,
& alii religioſi extra clauſtra vagantes,
auctoritate noſtra reducanẽ ad clauſtrũ:
& peculiũ, quod inuentum fuerit apud
eos, erogetur in ſtipendia ſignatorum,
procedere dixiſti de conſilio non pauco
rũ. Volentes igitur, ꝙ de ſubuẽtione ter-
ræ Orientalis incœpimus, quantũ in no
bis fuerit (dño concedente) complere:

diſcretioni veſtrę p ap. ſcripta mãdamus quatenus tã Archiepos, & Epos, q̃ alios eccleſiarũ Prælatos, vt ſm pprias facultates terræ ſanctæ iuſta æſtimatione ſubueniãt, diligẽter iducere pcuretis. Quòd ſi monitis veſtris acquieſcere fortè noluerint, vos ipſi p viros idoneos, & diſcretos, eorũ faciatis redditus iuſta æſtimatione pẽſari: & niſi poſt modũ ſm facultates ſuas, & diſcretionẽ veſtrã terræ Oriẽtali curauerint ſubuenire, p veſtras nobis literas intimetis. Volumus aũt, vt p vniuerſam Siciliam ſingulis diebus in miſſa p pegrinis oratio dño porrigatᷣ: & ſemel in hebdomada p tribulatione miſſa publicè decantetᷣ. Eos aũt, qui ſe viſitaturos limina Beati Iacobi deuotè vouerunt, ſi ſalua oblatione altaris reliquas expenſas in ſignatorũ voluerint ſubſidiũ erogare, dũmodo laborem ẽt redimant, quẽ ſuſtinerent in via, auctoritate noſtra ſuffulti, ab eo quod vouerant, abſoluatis. Redditus verò pbendarũ vocantium, ſi de aſſenſu diœceſani Epi, & clericorũ illius eccleſiæ, in qua pbẽda vacauerit, p ceſſerit volũtate, vt uſque ad biennium cõuertantᷣ in ſubſidiũ terræ ſanctæ ſaluis vicariorũ ſtipẽdiis, ſuſtinemus. Volumus nihilominus, & mãdamus vt monachos, & alios religioſos extra clauſtra vagantes, ad fratrũ redire cõſortiũ, q eos recipiant, ſalua ordinis diſciplina cogatis: & ppriũ quod inuẽtũ fuerit apud ipſos, niſi eis ex ea cauſa, pp quã oporteat illud reſtitui, forſan puenit, in terræ oriẽtalis ſubſidium cõuertatis. De his, qui manus iniecerint clericos temerè violẽtas, q̃a ſeueritatẽ canonicã nolumus eneruare, nihil aliud vobis ad pſens duximus concedẽdũ, q̃ p priores vobis literas eſt conceſſum. Sup capitulis aũt, p qbus inclytę recordationis C. Impetratici nos ſcribere poſtulaſtis, ipſa ſublata de medio votum veſtrum non potuimus adimplere. Dat. Lateran. nonis Ianuarii.

N. SYRACVSANO EPISCOPO.

Vt pullulantes hæreſes extirpare conetur.

VErgente iã in ſeniũ ſæculo, & ſupercreſcente malitia tpis friget charitas, & ĩ agro euãgelici patrisfamilias ziza nia pullulãt, & polluũt, & meſſes tritico rareſcente: ac vulpes paruulæ iã ĩ aperto pſumũt vineã Dñi demoliri. Ecce etenim hæreſes antiquę ſuſcitantur, ac innouatis veteribus noui adinueniuntur errores: & fidẽ catholicam praui nituntᷣ interpretes deprauare; non ſe conformantes legi diuinæ, ſed in fauorem propriæ peruerſitatis doctrinam euangelicã, propheticam, & apoſtolicam peruertẽres: ita vt nouiſſimi dies videãtur inſtare, ſm Apoſtolũ, q in nouiſſimis diebus mente prophetica talia præuidens euentura, cum multa de huiuſmodi pdixiſſet, adiecit: Quemadmodũ aũt Iampnes, & Mãbres reſtiterunt Moſi, & hi reſiſtent veritati: homines corrupti mente, reprobi circa fidem. Vtinam aũt, ſicut ipſe ſubiunxit, nõ proficiant vltra ſed inſipientia eorũ, ſicut & illorum fiat omnibus manifeſta. Aliud etiã incõueniens ſpecialiter in Siciliæ partibus dicitur euenire: tũ hi, qui olim ex abnegato gentilitatis errore ſacri baptiſmatis vnde renati, fidem catholicã receperũt: nunc abeũtes retro, & ad vomitũ redeũtes, priſtinis inuoluantur erroribus: & Chriſtianę fidei, quã pfẽſſi fuerant immò Chriſto potiùs aduerſentur. Cùm aũt ad capiendas huiuſmodi vulpes paruulas, ſpecies quidẽ habentes diuerſas, ſed caudas ad inuicẽ colligatas quia de vanitate conueniunt in idipſum Salomon nos inducat in canticis canticorum, ne multis canibus latrare nõvalentibus comparemur: aut deformitatẽ vineæ domini Sabaoth, ad quam etſi in hora ferè vndecima, ſumus tamen inter operarios, immò potiùs in operariorum magiſterio deputati, negligere videamur, vel ſub diſſimulatione tranſire: fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus, atque præcipimus, quatenus ob timorem domini, & reuerentiam apoſtolicæ ſedis contra hæreticos, tanquam fidei Chriſtianæ zelator aſſurgas: & ſi apud eos monitis obtinere non poteris, vt redeant ad eccleſiæ vnitatẽ, ipſos fautores, defenſores, & receptatores eorũ, pulſatis cãpanis, cãdelis accenſis, p totã diœceſim

diœceſi in qua fuerint, immò etiã per totam prouinciam ſingulis diebus dominicis, & feſtiuis excommunicatos publice nunciari facias, & bona eorum a principibus publicari. Ad hæc quia oblatum exigit, quod non exegerat offerendum, nec impunè conceditur cuiquam a fide catholica reſilire, volumus, & ſub eadem tibi diſtrictione mandamus, vt eos, qui poſt ſuſceptum ſanctificationis lauacrum redire ad ritus Sarracenicos præſumpſerunt, vt à ſuo reuertantur errore, & catholicam fidem obſeruent, frequenti, ac diligenti exhortatione præmiſſa, & per te ipſum quacunq; poteris diſtrictione compellas, & cõpelli facias per principes ſæculares. Dat. vt ſuprà.

S. COLOCEN. ARCHIEPISCOpo. V. Geurien. & D. Zagrabrien. Epiſcopis.

AD noſtram noueritis audientiam perueniſſe, q cum omnes cõmunicantes in aliquo A. fratri chariſs. in Chriſto filii noſtri Vngarorum Regis illuſtris, qui ſcilicet vel literas ſibi dirigerent, aut ab eo reciperent deſtinatas, vel eidem aliquod cõſilium, vel auxilium exhiberẽt, vel ei in aliquo communicare præſumerent, de mandato bonæ memoriæ C. Papæ prædeceſſoris noſtri excommunicationis fuerint vinculo innodati N. & A. poſt excommonicationem, & inhibitionem apoſtolicam eidem communicare ſcienter, conſiliũ, & auxilium impertiri, & diuina præſumpſerunt etiam celebrare. Vnde propter hoc in N. Hidruntin. & N. Spalatin. Archiepiſcopos, quãuis & illi excommunicationi ſubiaceãt, ab eodem loco remunerationis, contra iuris ordinem in regiæ dignitatis præiudicium ſunt promori. Quia verò tantæ præſumptionis audaciã in iniuriã Dei, & contemptum ſedis apoſtolicæ attentatam, impunitam relinquere non poſſumus, nec debemus, fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta diſtrictè præcipiẽdo mandamus, quatenus ſuper præmiſſis inquirentes diligentiùs veritatem, ſi rẽ ita noueritis ſe habere, præfectos N. & A. eorum electionibus, immò veriùs intruſionibus penitùs irritatis, excommunicatos publicè nuncietis: & vſq; ad cõdignam ſatisfactionem faciatis ab omnibus arctiùs euitari: diſtrictius inhibẽtes, ne quis eis obtentu electionũ fidelitatem, obedientiam, vel reuerentiã audeant exhibere. Nullis literis &c. Quod ſi omnes &c. Dat. Lateran. III. cal. Ian.

ARCHIEPISCOPIS, EPISCOpis, & cæteris eccleſiarum prælatis in Vngaria conſtitutis. Nequis in Vngariæ Regis conſiliarios facilè excõmunicationis ſententiam proferat.

CVm inter alios mundi principes perſonã chariſſimi in Chriſto filii H. Vngariæ Regis illuſtris, & regnum ſibi commiſſum prærogatiua dilectionis, & gratiæ diſpoſuerimus honorare, in admittẽdis petitionibus regiis, quoties noſtro apoſtolatui porriguntur, tanto nos faciliores, quantum cũ Deo poſſumus, volumus exhibere, quãto ad promouenda vniuerſa, & ſingula, quæ regia debeat ſerenitas acceptare, volumus exiſtere proniores. Sanè poſtulauit nuper concedi ſibi a nobis ad inſtar bonæ memoriæ Clementis Papæ prædeceſſoris noſtri regia celſitudo, vt nullus archiepiſcopus, vel prælatus quilibet in familiares, & conſiliarios ſuos, de quorũ abſentia, & priuatione tam regnum Vngariæ, quàm perſona regis poſſit incurrere detrimentum, & præſertim in Geurien. epiſcopum dilectum, & familiarẽ ſuum, qui poſt mortem inclytæ recordationis B. progenitoris eius tam in guerra, quàm in pace in omnibus, & præ omnibus fidelis ſibi extitit, & deuotus, & inter fideliores fideliſſimus eſt inuentus: vnde ipſum dignis in domino laudibus commendamus, excõmunicationis ſententiam promulgaret. Quod ſi fuiſſet ab aliquo forſitan attentatum, per quem mallet archiepiſcopum, vel epiſcopum vſq; ad decem abſolui, faceret cuiuslibet contradictionis, & appellationis obice non obſtante. Nos ergò de beni-

gnitate ſedis apoſtolicæ magnificentiæ regiæ vberiorem volentes fauorem, & gratiã impertiri, vniuerſitati veſtræ auctoritate præſentium duximus inhibendum, vt in conſiliarios, & familiares ipſius, quorum in hac tempeſtate cõſilio, & familiaritate ſine magno ſui diſpẽdio carere non poteſt, nullus veſtrum, niſi ꝑ manifeſta, & rationabili cauſa, & canonica monitione præmiſſa, excommunicationis, vel interdicti ſententiam audeat promulgare. Quod ſi aliter fuerit in eluſionem mandati apoſtolici perperã per præſumptionem cuiuslibet attentatum, decernimus non tenere. Nulli ergò &c. Datum Lateran. VI. idus Ianuarii.

PATRIARCHAE ANTIOCHENO. De conſeruanda eccleſiaſtica libertate, & ne à laicis eccleſiæ exactiones imponantur & talliæ.

NE lædatur libertas eccleſiaſtica, vel miniſtri eccleſiarum à peruerſis hominibus opprimãtur, nobis, qui omnibus ſumus ex iniunctæ ſeruitutis officio, ſecundum Apoſtolum, ſpecialiter debitores effecti, ſolicitius imminet prouidere. Noſtris ſiquidem fuit auribus intimatum, ꝙ cùm expenſas in Antiochena ciuitate fieri pro aliqua neceſſitate contingit, communia ipſius ciuitatis, eccleſias, clericos, & eorum homines, cuiuſcunque conditionis, vel linguæ ſint, in exactione talliæ contra antiquam conſuetudinem aggrauant: quam & recipere, ac pro ſua expendere voluntate præſumunt. Prætereà tam te, quàm eccleſias tuas in multis aliis infeſtantes, omnes clericos Antiochen. ad iuſtitiam cuilibet laico exhibendam nituntur ſub prætextu ſui compellere iuramenti. Poſſeſſiones etiam eccleſiaſticas per iudicium, & conſuetudines Græcorum tractare conantes, iura eccleſiæ Latinorum conſuetudinibus abuſiuè peruertunt. Nos igitur exceſſus huiuſmodi in patientia ſuſtinere nolentes, auctoritate præſentium diſtrictiùs inhibemus, ne aliquis tibi, eccleſiis, ſeu clericis, vel hominibus veſtris huiuſmodi violentias, vel grauamina decætero inferre præſumat. Quod ſi quis facere aliqua temeritate præſumpſerit, licitum tibi ſit in eum auctoritate apoſtolica cenſuram rigoris eccleſiaſtici promulgare. Nulli ergò &c. Datum Lateran. nonis Ianua.

N. TYREN. ARCHIEPISCOPO. Quatenus teſtes ad exceptionem probandam adhibiti in cauſa principali teſtimonium dicere cogantur.

DE teſtibus, qui ad exceptionem probandam a partibus inducuntur, tua nos duxit fraternitas conſulendos: vtrum cogẽdi ſint ſuper principali etiam negocio ferre teſtimonium veritati: & an illi ſint, ſicut cæteri teſtes, examinandi diſtrictè, qui ad purgandam alicuius infamiam inducuntur. Super hoc igitur fraternitatem tuam plurimum in domino commendantes, quæ in dubiis apoſtolicæ ſedis vult certificari reſcripto, taliter ad propoſita reſpondemus. Quod ſi teſtes inducti iam ſint ad exceptionem ſolummodo comprobandam, cùm ſuper ea tantum iurauerit dicere veritatem, ſuper principali nec debent audiri, nec cogi teſtimonium perhibere, vtpote ſuper quo deponerent non iurati. Si verò cùm ad probandam exceptionem peremptoriam ab alterutra partium inducuntur, reliqua pars ſuper principali etiam eos deponere fortè petierit: & vt cogantur ſuper toto negocio dicere veritatem, ſacramento eos poſtulauerit obligari, ad id ſunt ſine dubitatione cogendi: niſi forſan ſufficiens productio teſtiũ ſuper principali facta iam fuerit, vel renunciatum a partibus, vel depoſitiones teſtium fuerint publicatæ. Illi verò, qui ad purgandam alicuius infamiam inducuntur, id ſolum tenentur iuramẽto firmare, quòd veritatem eum credant iuramento dicere, qui purgatur. Datum Lateran. IIII. nonas Ianuarii.

Cap. De teſtibus extra eodem titu. & lo.

ARCHI-

ARCHIEPISCOPO, ET CAPItulo Tyren. ne infideles coniuncti gradu prohibito, poſt Baptiſmum ſeparentur.

Cap. De infidelib. extra, de cōſangui ni. & aſ finitate.

DE infidelibus ad fidem cōuerſis nos conſulere voluiſtis, vtrum ſe ante conuerſionem ſuam, ſecūdum legis veteris inſtituta, vel traditiones ſuas citra gradus cōſanguinitatis a canone denotatos coniuncti fuerint, ſeparari debeant poſt baptiſma. Super hoc igitur deuotioni veſtræ duximus reſpondendum, ꝙ matrimonium ſic ante conuerſionem contractum, non eſt poſt baptiſmi lauacrum ſeparandum: cùm a Iudæis dominus requiſitus, ſi liceat vxorem ex qualicunq; cauſa relinquere, ipſis reſponderit: Quod Deus coniunxit, homo non ſeparet. per hoc innuens, eſſe matrimoniū inter eos. Datum Lateran. III. cal. Ianuarii.

TYREN. ARCHIEPISCOPO. Quod Patriarchæ & primates Archiepiſcoporum & Epiſcopum ſubditos iudicare in prima inſtantia non debeant.

Cap. Duo ſimul, extra. de officio ordi narij.

DVo ſimul conſultationem ſcilicet, & querimoniam vnica tuæ fraternitatis petitio continebat: per quam a venerabili fratre nr̃o Hieroſolymitano Patriarcha querebaris clericos tuos tecū iniuſtè grauari: qui eos ſpreto tuo iudicio, coram quo parati ſunt de ſe querētibus iuſtitiam exhibere, licet ad eum per appellationē cauſa minimè deferatur, corā ſe reſpondere cōpellit: & vtrum ad id poſſint de iure cōpelli, per noſtras poſtulabas literas edoceri. Volentes igitur tibi ſupergrauaminibus prouidere prędictis & conſultationibus tuis, quod canones ſanciunt, reſpondere: cum ſit in canonibus diffinitū, Primates, vel Patriarchas nihil priuilegii habere prę cæteris ep̃is, niſi quantum canones ſacri cōcedunt, & priſca conſuetudo illis contulit ab antiquo: ita vt ſm Nicœnas regulas ſua priuilegia ſeruentur eccleſiis, præterquam ſi apoſtolica ſedes aliquam eccleſiā, vel rectorem ipſius quolibet ſpeciali priuilegio decreuerit honorarē, de fratrū noſtrorum conſilio reſpondemus, ꝙ quādiu clerici tui coram te voluerint ſtare iuri, compelli non debent iudiciū eiuſdem Patriarchæ ſubire, niſi cauſa forſitan per appellationem ad eius audientiam pferatur: aut (quod non credimus) aliquid ei a ſede apoſtolica ſit indultū. Datum Lateran. nonis Ianuarii.

N. ACONEN. EPISCOPO.

DVo ſimul conſultationem ſcilicet, & querimoniam &c ferè in eundē modum vt ſuprà.

N. EPISCOPO SIDONIEN. N. Beriten. & N. Biblien. Epiſcopis. De decimarum ſolutione.

Cap. vlt. extra. de parochijs & alienis parochianis.

SIgnificauit nobis venerabilis frater noſter Acconen. Ep̃s, ꝙ cū poſt recuperationē ciuitatis Acconē. ad inhabitandum in ea ſe cōtuliſſent quidam, qui ante generalē occupationem terræ ſanctæ in aliis ciuitatibus regni Hieroſolymitani perpetuā elegerant manſionem, & in ea reſidentiam fecerant aliquantam, & adhuc etiā reſideant in eadem, Prælati prædictarū ciuitatum eos ad ſoluendum ſibi eccleſiaſtica iura, eccleſiaſtica diſtrictione cōpellunt. Quia verò tranſgredi non debemus terminos a patribus cōſtitutos, aut falcem in meſſem mittere alienam, fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus prædictorum locorum prælatos, vt ſibi nullam in prædictos Acconen. habitatores iuriſdictionē vſurpent, nec ab eis temporalia exigāt, quibus ſpiritualia non miniſtrant monitione præmiſſa, diſtrictione qua conuenit, compellatis: ita tamen, quòd ſi de agris in eorum parochia conſtitutis fructus percipiunt, & in vltramarinis partibus ratione prædiorum decimæ perſoluuntur, de ipſis eis decimas cum integritate perſoluant. Dicto verò Acconen. tāquam diœceſano ſuo de cæteris reſpondere cogantur. Datū Lateran. X. cal. Ian. Quòd ſi omnes &c.

ACCONEN. EPISCOPO VT professus religionem, eam ingredi & seruare compellatur.

Cap. Sicut nobis extra, de regularibus.

SIcut nobis eſt ex tua parte propoſitum, quidam clericus cùm ęgritudine nimia laboraret, quaſi de morte ſecurus, & recuperãda ſoſpitate deſperans, habitum canonicorũ regulariũ petiit, & accepit: ea in ſuſceptione habitus exprimens, ac promittens, quę ſolent in huiuſmodi repromitti: ſed nec ad eccleſiam tranſiit, vtpote infirmitate grauatus, nec bonis ſuis vti ceſſauit. Poſtmodum verò ſoſpitate recepta poſt 15. annos, & vltra videntibus, & ſcientibus venerabili fratre noſtro Archiepiſcopo, & dilecto filio Priore, & canonicis eccleſiæ Nazaren. à quibus habitum ſuſceperat regularem: tu, licet eo tempore, quo habitum ſuſceperat, in eccleſia Nazaren. prioris ſolicitudinem exerceres, immemor eorum, quæ facta fuerant circa ipſum, in Acconen. eũ canonicum ſuſcepiſti. Quia verò quid ſuper hoc facere debeas, per noſtras expoſtulas literas edoceri, fraternitati tuę duximus reſpondendum: ꝙ ſi regularem habitum ſic poſtulante ſuſcepit, & ad obſeruationem religionis canonicæ ſua ſe profeſſione ligauit, ad reſumendum habitum eccleſiaſtica eſt diſtrictione cogendus: cum, quod tanto tempore extra canonicam manſit, non in excuſationẽ eius, ſed in maioris tranſgreſſionis augmentum meritò valeat allegari.

Datum vt ſuprà.

1198..

N. HIEROSOLYMITAN. PAtriarchæ. Qua illum officij ſui piè admonet, & propter ſua delicta in ipſum iure animaduerſurum ſignificat.

TActi ſumus dolore cordis intrinſecus, & medullas etiam doloris immẽſitas penetrauit: certis indiciis agnoſcentes, ꝙ laici, clerici, ſubditi, & prælati, & tu ipſe adhuc in vos, ac tranſmarinam prouinciam, immò etiam totum populũ Chriſtianum vltionem domini odio, maleuolentiis, & detractionibus aſſiduis prouocatis: quem potiùs orationibus, vigiliis, ieiuniis, & aliis operibus charitatis, quãtũ in vobis eſſet deberetis ad miſericordiam inclinare. Super quo tibi tantò fortiùs condolemus, quantò ſubiectos tibi populos ad viam rectitudinis verbo inuitare debueras, & exemplo: non doctrinam contrariam ſermone, vel facto eorum oculis, vel auribus inſtillare. Recepimus enim literas illas, quas in derogationẽ famæ venerabilis fratris noſtri Tyren. Epi edere, ac in quibus perſonã ipſius turpiter depingere voluiſti, quia non expetita à te licentia nauigarat in Cyprum. Sicut aũt ex tenore literarum illarum perpendimus, cum idem Archiepiſcopus nauigaſſet in Cyprum, & chariſs. in Chriſto filiũm noſtrum A. tunc Cypri Regem illuſtrem ad chariſs. in Chriſto filiæ noſtræ Hieroſolymitanæ Reginæ coniugium, & Hieroſolymitani regni regimen, de conſilio, & voluntate ferè totius Chriſtiani exercitus euocaſſet, vt eorum matrimonium impedires, affinitatis, & inceſtus impedimentum: ſerò tamen obiiciens cõſentire in eius copulam noluiſti. Poſtmodum verò voluntate mutata eos in regem, & reginam coronaſti coniunctos: in quo te tibi cõtrarium fuiſſe dolemus, & vel male prius cõtradixiſſe cõuincimus, vel malè poſtmodum conſenſiſſe. Super quibus cum veritas nobis pleniùs innotuerit, contra te non poterimus non moueri: immo etiam ſtatuere, quod ius exegerit ſtatuẽdum. Datum vt ſuprà.

FVLCONI ABBATI CORBEien. eccleſiarum, prælatis quare annulus detur.

AD hoc in eccleſia Dei viſibilis eſt ſacramentorũ ſpecies inſtituta, vt per exteriora, quæ cernimus, ad interiora, quæ intelligimus, tranſmittamus. Inter cæteros ſiquidẽ ſacramentales ornatus, prẹlatis eccleſiarum conceditur annulus, qui eſt ſignaculum fidei: iuxta quod pater

ter filio reuertenti dare annulum in manu præcepit, vt videlicet eccleſiam ſibi commiſſam prælatus ipſius intemerata fide cuſtodiat: ad quam fideliter obſeruandam per viſibilem ſpeciem iugiter admonetur. Cùm igitur monaſterium Corbeien. quod Ro. eccleſiam nullo reſpicit mediante, ſyncera diligamus in domino charitate: volentes ipſum in te alicuius dignitatis priuilegio decorare, vt & eccleſiæ Ro. magis exiſtas obnoxius, & deuotus, & fortiùs, & efficaciùs regimini commiſſi tibi monaſterii debeas imminere, vſum tibi annuli de benignitate ſedis apoſtolicæ indulgemus. Nulli ergò &c. Datum Lateran. III. cal. Ianu.

G. CONVENTREN. EPISCOPO, vt a deceſſoribus alienata reuocet.

SIcut noſtro eſt apoſtolatui reſeratum, nonnulli de prædeceſſoribus tuis non attendentes, quòd conditionem eccleſiæ meliorem facere poterant, non peiorẽ, poſſeſſiones ad tuum epiſcopium pertinentes iniuſtè alienare pro ſuæ voluntatis arbitrio pręſumpſerunt: vnde ipſa eccleſia graue diſpendium proponitur incurriſſe. Nos ergò nolentes, quòd delictum perſonæ in damnum eccleſiæ debeat redundare, fraternitati tuæ auctoritate præſentium indulgemus, vt quæ a dictis pręde ceſſoribus tuis minùs legitimè alienata fuerunt, ad ius, & proprietatem eccleſiæ tuæ tibi liceat appellatione remota legitimè reuocare. Nulli ergò &c. Datum Lateran. VI. idus Ianuarii.

EIDEM. VT PATRONIS IN præſentando clericum idoneum diſcordantibus, Epiſcopus Vicarium durante lite, inſtituat.

Cap. cùm propter extra de iure patronatus.

CVm propter laicorum diſcordias non debeat eccleſiis præiudicium generari, graue gerimus, & indignum, quòd (ſicut noſtro eſt apoſtolatui reſeratum) occaſione diſſenſionis, quæ de iure patronatus vertitur inter eos, eccleſiæ plus debito remanẽt rectoribus viduatæ: quod in ipſarum graue diſpendium noſcitur redundare. Verùm quia (ſecũdum Apoſtolum) inſtantia noſtra communis eſt omnium eccleſiarũ ſolicitudo cõtinua: volentes his, quæ pręmiſimus, ex debito pontificalis officii obuiare, fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus ſi de iure patronatus quæſtio emerſerit inter aliquos, & cui competit, infra quatuor menſes non fuerit diffinitum, ex tunc eccleſiam ipſam appellatione remota, de perſona non differas idonea ordinare; ita quòd illi ex hoc non debeat in poſterum præiudicium generari, qui ius euicerit patronatus. Datum Lateran. III. idus Ianuarii.

ARELATEN. ARCHIEPISCOPO. Qua ipſi mandat, vt de valetudine & perſona Epiſcopi Regenſis, qui eccleſiæ renunciare cupiebat, diligenter inquirat.

HAnc inter ſpiritualia, & temporalia conſtat exiſtere differentiam, quòd corporalia faciliùs deſtruuntur, quàm conſtruantur. E contrario verò ſpiritualia facilius conſtruuntur, quàm deſtruantur. Vnde iuxta canonicas ſanctiones Epiſcopus ſolus honorem dare poteſt, ſolus autem auferre non poteſt. Nimirum vener. frater noſter Regen. Epiſcopus, ſicut ex ipſius, ven. fratris noſtri Aquen. Archiepiſcopi literis, quas noſtro apoſtolatui deſtinarunt, nobis innotuit euidenter, quoniã eccleſiæ ſuæ propter manifeſta impedimenta non ſufficit prouidere. Vnde ipſi eccleſiæ, populoque ſibi commiſſo non leue timet imminere periculum, omninò cedere, ac deponere onus ſolicitudinis pontificalis affectat: ſuper quo humiliter poſtulauit a nobis ſibi licentiam indulgeri. Cùm igitur inter ſacros ordines dignitas pontificalis excellat, de qua ſoli Petro reſeruatum eſt priuilegium, volentes in hoc deliberatione prouida, & debita maturitate procedere, fraternitati tuæ per apoſt. ſcripta mandamus, quatenus de ſtatu Regen. eccleſiæ, ac perſonæ ipſius Epi veritatem indagatione ſolicita perſcruteris,

teris,& vtrũ eius perſona propter impedimentum cordis,vel corporis, in ſufficiens ſit ad gerendam ſolicitudinẽ paſtoralem, veridica nobis relatione reſcribas: vt per te certiores effecti ſecuriùs in negocio procedamus. Datum vt ſuprà.

N. BISVNTINO ARCHIEPIſcopo,& Suffraganeis eius Ne quis in Abbatem eligatur, niſi prius fuerit monachus iſtius cœnobij.

Ca. cũ ad noſtram. De electione, et electi poteſtate.

CVm ad noſtram nuper notitiã deueniſſet,ꝙ H. qui ſe pro Abbate Lexouien. gerebat, nõ antea fuerit monachus, quàm electus: nos attendentes quod contra regulares traditiones iſtud fuerit attentatum, cùm nullus ſpem, vel promiſſionẽ habens, vt Abbas fiat, debeat monachari, electionem de ipſo factam de cõſilio fratrum noſtrorum curauimus irritare. Quocirca fraternitati veſtrę per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus tã monachis, quàm aliis fidelibus monaſterii memorati ſtudeatis ex parte noſtra diſtrictiùs inhibere, ne præfato H. vllã obedientiam, vel reuerentiam propter iam dictam electionem audeant exhibere: & ſi quid in eodem monaſterio diſponẽdo iam perperam attentauit, nullius robur habere volumus firmitatis, ſed penitùs irritari. Quod ſi contra interdictum noſtrum, curam monaſterii vſurpare præſumpſerit, ipſum, & qui ei fauerint in hac parte, per cenſuram eccleſiaſticã remoto appellationis obſtaculo compeſcatis. Datum Lateran. III. idus Ianu.

N. ABBATI DE FLORE. QVOD profeſſio abſque habitu edita obliget.

Cap. Porrectũ I. De regularibus.

POrrectum nobis ex parte tua petitorium continebat, quod I. canonicus Acheruntinus in firmitate grauatus, votum, vt fieret monachus, ſe aſſeruit emiſiſſe: vnde metuens ne voto decederet non completo, iunctis manibus tibi ſe reddidit in monachum, & in fratrem. Alii quoque in abſentia tua ſeſe in ſacerdotum manibus monachos fieri deuouentes, ſani facti ad vomitum redierunt? Et cùm familiares monaſterii tui antea extitiſſent, quia non fuerunt ad antiquam familiaritatẽ admiſſi, aduerſarii facti ſunt pro amicis. Vtrum ergò talium facta diſſimulare valeas, ne fiant deteriores, an compellendi ſint ad cõplenda præmiſſa, per nos poſtu'as edoceri. Nos ergò inquiſitioni tuæ taliter reſpondemus, ꝙ cùm monachum faciat non habitus, ſed profeſſio regularis, ex quo a conuertendo emittitur, & recipitur ab Abbate, vt talis fiat monachus, & reddat domino, quod promiſit, erit vtiq; non immeritò compellendum. Datum vt ſuprà.

I. CAPPELLANO, ET S. SVBdiacon. noſtris apoſtolicæ ſedis Legatis. Qua illos ad Regem Dalmatiæ legatos facit.

APoſtolicę ſedis auctoritas, quæ per diuerſas mundi partes plenitudinem obtinet poteſtatis, illius ſequens veſtigia, qui Beato Petro, Paſce oues meas, tertio replicauit, in partem ſolicitudinis viros conuocat prouidos, & diſcretos: qui gregem domini, & pabulo ſalutis reficiant, & viam eis æternæ felicitatis oſtendant. Ad quorum ſiquidem auxilium, & iuuamen, vt eccleſiaſticæ poteſtatis auctoritas in ſua ſemper maneat firmitate, cum requirit neceſſitas, aliquos a ſuo latere dirigit, & tranſmittit, quibus legationis iniungit officium exercendum. Hac itaque conſideratione diligenter inducti, & chariſſimi in Chriſto filii V. illuſtris regis Dalmatię, & Diocliæ precibus inclinati: qui vt ad eos legatos mittere deberemus inſtantiſſimè poſtulauit, vos, de quorum probitate nos, & fratres noſtri plenam fiduciam obtinemus, ad Dalmatiam, & Diocliam prouinciam duximus tranſmittendos in prouinciis ipſis: vobis auctoritate præſentium legationis officium iniungentes, vt quæ inueneritis corrigenda corrigatis, deſtruatis, & euellatis ſuperflua, & nociua, ædificetis, & plantetis vtilia, & honeſta, quæ ne-nu-

nus cum domino dicente reddetis taleta, vobis reddatis credita duplicata: & a nobis, & fratribus noſtris valeatis in domino multipliciter commendari. Datũ Lateran. VI. idus Ianuarii.

VVLCANO ILLVSTRI REGI Dalmatiæ, & Diocliæ. Vt Legatos Apoſtolicos reuerenter accipiat, & officium ſuum, exequi permittat.

VT euidentius Euãgelica doctrina pateret, & in omnem terram, iuxta verbum Propheticum, ſonus Apoſtolorum exiret, & in fines orbis terræ verba diffunderentur ipſorum, noſter dominus, & magiſter, qui præbuit nobis exemplum, vt ſequamur veſtigia eius, diſcipulos ſuos per vniuerſas mundi partes ad prædicandum direxit, dicẽs eis iuxta Euangelicam veritatem: euntes in mundũ uniuerſum prędicate Euãgelium omni creaturæ. Quam ſi quidem obſeruantes conſtitutionẽ prouidã & ſalubrem Roman. Pontifices, Vicarii Ieſu Chriſti, qui in Beato Petro Apoſtolorum principe ab ipſo domino receperunt plenitudinem poteſtatis, & conſtituti ſunt ſuper gentes, & regna: vt iuxta verbum Propheticum euellant, & deſtruant, ædificent, & plantent: quia ſuã non poſſunt vbique præſentiam exhibere, per uaria mundi climata a ſuo latere aliquos dirigant, & tranſmittant: qui fideles in fide conſolident, corrigenda corrigant, de agro domini nociua deſtruant, & vtilia plantare procurent. Intelligẽtes igitur per lit. tuas noſtro apoſtolatui præſentatas tuæ deuotionis ardorem, quod videlicet Rom. eccleſiam matrem tuam ſuper omnia poſt Deum diligere, & honorare proponis, & mandatis noſtris omnimodis inhærere, iuxta quòd a nobis tua nobilitas poſtulauit, dilectos filios Io. cappellanũ, & Symonem Subdiaconum noſtros, de quorum ſcientia, & probitate nos, & fratres noſtri plenam fiduciã obtinemus, de fratrum noſtrorum conſilio ad partes tuas duximus dirigendos: per apoſtolica tibi ſcripta mandantes, quatenus eos tanq̃ apoſtolicæ ſedis legatos benignè recipias, & honeſtè pertractes: & quæ ſecundum Deũ in partibus ipſis duxerint ſtatuenda ſuſcipias humiliter, & ſine refragatione conſerues: ut cùm ad nos domino dãte redierint, nobis referre ualeãt tuæ deuotionis effectum, & Rom. eccleſia tuis efficaciùs poſſit intendere inerementis. Non enim eis dedimus in mandatis, ut apoſtolicam in te confirmãtes doctrinam, reforment quidquid inuenerint reformandum; & tanquam mẽbra capiti apoſtolicæ ſeni conforment in ipſius deuotione pariter, & obedientia ſolidantes: per quos etiam pallium, plenitudinem ſcilicet pontificalis officii uenerab. fratri noſtro Dioclien. Archiepiſcopo tranſmittimus, ut in partem noſtræ ſolicitudinis euocatus, ſine defectu ualeat officii ſui debitum adimplere. Datum ut ſuprà.

Scriptum eſt ſuper hoc in eundem ferè modum uxori eiuſdem regis.

In eundem ferè modum nobili uiro S. magno Iupan.

In eundem ferè modum uxori eiuſdem S. magni Iupan.

In eundem ferè modum Dioclien. Archiepiſcopo uſq; ad uerbum adimplere. Quibus etiã nobis, & ſucceſſoribus noſtris fidelitatis iuramentum, quod tibi ſub bulla noſtra mittimus incluſum, deuotè ſtudeas, & humiliter exhibere.

In eundem ferè modum Archiepiſcopis, Epiſcopis, Abbatibus, eccleſiarum Prelatis, & aliis clericis per Dalmatiã, & Diocliam in regno chariſſimi in Chriſto filii noſtri Vulcani illuſtris regis Diocliæ, & Dalmatiæ conſtitutis uſque ad uerbum ſolidantes.

N. EPISCOPO ET CAPITVLO Tripolitan. vt Raimundo primo vacaturum canonicatum & præbendam conferat.

CVm ex apoſtolatus officio, quò (licet indigni) ſuſcepimus ad vniuerſos extendere curã prouiſionis apoſtolicæ teneamur, ſpãlius illis adeſſe uolumus, & debe-

& debemus, qui clericali militiæ deputantur: inter quos illos duximus non immeritò præferendos, de quorum meritis laudabilis conuerſatio, & contracta vobiſcum familiaritas, dum eſſemus in minori officio conſtitui, nos efficit certiores. Hinc eſt quod dilectum filium Raimundum clericum eccleſiæ veſtræ, quondam familiarem noſtrum vniuerſitati veſtræ ſolicitè comendantes, rogamus attentiùs, & per apoſtolica vobis ſcripta mandamus atque pręcipimus, quatenus cum pro reuerentia Beati Petri, & noſtra, in canonicum veſtrum, & fratrem tam libenter, quàm liberaliter admittatis: cum præbenda, ſtallum eidem in choro, & locum in capitulo tamquam vni de veſtris canonicis, occaſione, contradictione, & appellatione ceſſantibus, aſſignantes. Sicut autem has primitias precum noſtrarum reuerẽter admittere ſtudeatis, vt deuotionem veſtram debeamus proinde commendare, & vos in veſtris petitionibus efficaciùs exaudire. Alioquin venerabili fratri noſtro Patriarchæ Antiochen. dedimus in mandatis, vt vobis ceſſantibus efficere quod mandamus, ipſe id, remoto appellationis obſtaculo, exequatur: contradictores quoslibet eccleſiaſtica cenſura percellens. Datum Lateran. II. cal. Ianuarii. Scriptum eſt ſuper hoc Patriarchæ Antiochen.

VNIVERSO CLERO, ET Populo Cremonenſi de S. Homobono vita, miraculis, & canoniſatione.

QVia pietas promiſſionem habet vitæ, quæ nunc eſt, & futuræ, iuſtus, & miſericors dominus fideles ſuos, quos prædeſtinauit ad vitam, frequenter in hac vita glorificat, & ſemper in futura coronat: quibus & per Prophetam promittit: Dabo vos in laudem, gloriam, & honorem in cunctis populis, & per ſe pollicetur: Fulgebunt iuſti ſicut ſol in regno patris eorum. Mirabilis enim in ſe ipſo Dominus, mirabilis in Sanctis, mirabilis in omnibus operibus ſuis: verum nobis exhibet ſuæ virtutis indicium: & frigeſcentem iam in pluribus charitatis igniculum, mirabilium ſuorum ſignis accendit: aſſumptis in gloriam ſuam, qui certauerunt legitimè in hoc mundo. Ad memorias eorum innouat ſigna, & mirabilia iuxta Prophetam immutat: vt qui Sãctus eſt apud ipſum, ſanctus etiam ab hominibus habeatur, & in hoc præſertim hereticorum confundatur peruerſitas, cùm ad Catholicorum cumulos viderint prodigia pullulare. Licet autem iuxta teſtimonium veritatis, ſola finalis perſeuerantia exigatur ad ſanctitatem animæ in eccleſia triumphanti: quoniam qui perſeuerauerit vſq; in finem, hic ſaluus erit. Duo tamen, virtus uidelicet morum, & uirtus ſignorum, opera ſcilicet pietatis in vita, & miraculorum ſigna poſt mortem, vt quis reputetur ſanctus, in militanti eccleſia requiruntur. Nam quia frequenter angelus ſatanę ſe in lucis angelum transfigurat, & quidam faciunt opera ſua bona, ut uideantur ab hominibus: quidam etiam coruſcant miraculis, quorum tamen uita meritò reprobatur: ſicut de Magis legitur Pharaonis: & etiam Antechriſtus, qui electos etiam ſi fieri poteſt, inducet miraculis ſuis in errorem: ad id nec opera ſufficiunt ſola, nec ſigna: ſed cum illis præcedentibus iſta ſuccedunt, uerum nobis præbent indicium ſanctitatis: nec immeritò nos ad ipſius uenerationem inducunt, quẽ dominus ſiuus oſtendit miraculis uenerandum. Hæc autem duo ex uerbis Euãgeliſtæ pleniùs colliguntur: vbi de Apoſtolis loquens ait: Illi autẽ profecti prædicabant ubique domino cooperante, & ſermonem confirmante ſequentibus ſignis. In eo nanque, quod ait, cooperante, eos operatos eſſe demonſtrans, & in eò quod ſequitur, ſequẽtibus ſignis, eos exponens, immò dominum in eis miraculis claruiſſe. Hoc etiam dominus uſque hodie operatur in ſanctis, & potentiam ſuam ſignis euidentibus manifeſtat, dum uiuorum curat ęgritudines ad memo-

mem[illegible] mortuorum: & eos plus poſſe poſt morté, & felicius viuere mortuos, q in dño moriũtur, q̃ q viuunt in mũdo demõſtrat. Sane veniẽs ad præſentiá noſtram venerabilis frater nr̃ Eṗs veſter, multis viris religioſis,& aliis honeſtis p ſonis de ſua diœceſi comitatus, cuiuſdã Beati viri & re,& noie Homoboni,vitã & actus, necnõ & modũ trãſitus eius humiliter nobis aperuit: in qbus & Sãctæ ipſius degustauimus cõuerſationis odorẽ,Deumq; mirabilẽ,& oĩa opera eius ĩ fide cognouimus,& pdicauimus glorioſa. Idẽ etenim Sanctus tanquã lignũ, qđ plantatũ eſt ſecus decurſus aquarũ, qđ fructũ ſuũ dati tpe ſuo,put eorundẽ nobis aſſertio facta tã viua voce, q̃ aliorũ pluriũ honeſtorũ literis patefecit,adeò in lege dñi meditabat die,ac nocte,vt ei ſeruiens in timore,& ſm Prophetã media nocte,ſurgens ad confitendũ ei matutinis ſemper laudibus intereſſet. Miſſę quoq; officiũ,& alias horas cũ ſumma deuotione frequẽtans, ita aſſiduis orõnibus inſiſtebat,vt in certis horis,aut inceſſanter oraret, aut horas ipſas aliqñ præueniret: niſi fortè ipſum ſolicitudo, quã ſuper pace reformanda per ciuitatẽ tanquã pacificus vrgerebat, aut occaſio eleemoſinæ pro pauperibus acquirẽdæ, ſeu alia iuſta cã in aliis operibus miſericordiæ detineret. Qui nimirũ ante crúcẽ dñicam ex aſſuetudine ſe proſternẽs, opus quodlibet faciendo, ſtãdo, ſedẽdo, iacendo,ad orõnem labia mouere continuò videbat. Inter alia verò pietatis opera, quæ tã circa pauperes, quos ſecũ in domo propria tenebat,curabat,& pariter procurabat, q̃ circa alios indigẽtes: quibus viuẽtibus humanitatis officium mortuis ſepulturæ beneficiũ conſueuerat deuotus impẽdere,diligentius exercebat. Ipſe à ſeculariũ hominũ cõſortio ſegregatus, inter quos virebat quaſi liliũ inter ſpinas,hæreticorũ,quorũ pernicies partes illas infecit,auſterus extitit aſpernator. Deducto aũt ſic vitæ Sanctæ curriculo,cũ matutinale officiũ,prout dictũ eſt,in feſtiuitate Sancti Brictii ſurrexiſſet,circa miſſæ primordia idẽ ſe ante crúcem dñicam more ſolito in orõne proſternens, dũ cantaretur hymnus angelicus, Beato fine quieuit. Quæ verò, quot,& quanta miracula fuerint ſubſecuta,& quot aduenientibus ad ſepulchrũ eius ſanitatis beneficia ſint impenſa,cũ longũ ſit enumerare p ſingula, vnũ inter cætera ad aſſertionẽ catholicæ fidei duximus expreſſius annotandum. Cùm .n. quędam dæmoniaca mulier ad ſepulchrũ eius deducta fuiſſet, ne aliqua fraus lateret,eadẽ primò fuit aqua nõ benedicta reſperſa:quæ ſe patiẽter aſpergi permittens,aquã ſecũdò reſpuit benedictã. Et vt res euidentiori experimento pateret, oblatam nõ conſecratã abſq; aliqua præſcientię ſibi recipiens præſentiatam euchariſtiã conſecratã ſubſequenter abhorruit,nec recepit:quę & meritis eiuſdem Sãcti liberata receſſit. Vt aũt virtus morũ,prout eſt ſuperius prælibatũ,licet oĩs dubitatio amoueri ex ſubſecutione ſignorũ per diuinũ iudiciũ videret: fide apud nos clareſceret pleniori: ne miraculorum ẽt virtus aliqua fraude poſſet, vel figmento iuuari, veritatẽ rei ſolicitiùs duximus inquirendã. Fidẽ nanque, quàm ſuper conuerſatione ipſius abſque figmento hypocriſis fraudulento, diuinũ iudiciũ (vt dictũ eſt) manifeſtè oſtẽdere videbatur,p teſtimoniũ dilecti filii Osberti presbyteri Sãcti Egidii Cremonẽſis pręſentis cũ Epo memorato,recepto ab eo firmauimus iuro. ſub cuius obteſtatione videlicet iuramenti: ipſe,qui patrinus eius exiſtens per XX. annos,& amplius cõfeſſionem eius ſæpè receperat:quę de illius Sãcti cõuerſatione pręmiſimus,cũ ipſo Epo,& aliis ſupradictis iuratis ſimiliter aſſeruit eſſe vera: & de obedientia,quã in orõnibus, vigiliis,& aliis pœnitentię fructibus,in qua ſibi ab eo impoſita erat, plus iniuncto ſatis faciens exhibebat, nos reddit certiores. Ea ẽt,quæ de miraculis ipſis fuerant nobis expoſita,p iuſm oium prędictorũ,q pp hoc venerãt,fide ſuſcepimus pleniori: aſſertione ipſius Epi ſub firmo verbo ſacerdotis reqſito, in virtute obediẽtię cõcurrẽte.vt ſic diuinũ,& humanũ ſecu-

ti

ti iudicium,cũ maiori procedere ſecuri
tate poſſemus. Cũ igitur hæc omnia tã
de probitate morum,q̃ virtute ſignorũ,
ad fauorem petitionis,pro qua Eps̃ me-
moratus, & alii ſuprà dicti ex parte ve-
ſtra vehementer inſtabant,cõcurrere vi-
deremus, de fratrum noſtrorum cõſilio
poſt multam deliberationem habitã cũ
eiſdem Archiepĩs, & Epĩs, quos ſuper
hoc ad conſilium noſtrum admiſimus,
de diuina miſericordia,& eiuſdem Sãcti
meritis confidentes, ipſum ſanctorũ ca-
thalogo duximus aſcribendum:ſtatuen-
tes vt in die depoſitionis ipſius, eiuſdẽ
feſtiuitas deuotè a vobis, & aliis Chri-
ſti fidelibus annis ſingulis de cætero ce
lebretur. Inde eſt, quod vniuerſitatem
veſtram rogamus in dño, & monemus
per apoſtolica ſcripta præcipiendo man
dantes,quatenus eiuſdem Sancti memo
riam(pro vt dictum eſt)cum celebritate
debita venerantes,eius apud Deũ ſuffra
gia humiliter imploretis:per cuius meri
ta ad gaudia ęterna pertingere valeatis.
Datum Lateran. II. idus Ianuarii.

N. ARCHIEPISCOPO SIPONTINO. *Habens literas falſas ignoranter, venia dignus eſt.*

EX literis delictorum filio-
rum I. Archipresbyteri P.
& L. primiceriorum eccle
ſię Sipontinæ accepimus,
ꝙ cùm ſuper accuſatione,
quam contra Abbatem S. Benedicti Si-
pont. falſo R. clericus, Ioãnes ſacerdos,
& Bartholomęus Diaconus intendebãt,
ad eos mandatum apoſtolicum emanaſ
ſet,licet idem eum nomine monachorũ,
& oblatorũ ipſius monaſterii S. Benedi
cti ſuper multis criminibus, videlicet ſu
per dilapidatione,adulterio,periurio &
falſitate impeterent:proponentes ꝙ ſu-
per his oĩbus fuerat corã te cõuictus, &
cauſa ipſa vſq; ad ſnĩam diffinitiuã de-
ducta:ipſos tñ clericos mendaces,& ab-
batem innocentem in his oĩbus inuene-
runt. Veruntñ idem abbas fuit in tua p̃-
ſentia proprio ore confeſſus, ꝙ quaſdã
literas, quas a ſede apoſtolica impetra-
rat,in manu tua reſignauit: quas cũ fal-
ſas eſſe conſtaret,tu ipſum ab officio tã-
diu decreuiſti manere ſuſpenſum,donec
noſtro ſe cõſpectui p̃ſentaret, mandato
per oĩa pariturus. Vñ videlicet dicti cle-
rici eundẽ abbatem, licet nec monachi
ſint eiuſdem monaſterii,nec oblati ſum-
ſerunt materiã accuſandi,ſed ipſe abbas
illius falſitatis innoxium, & inculpabilẽ
ſe oſtendit:conſtanter affirmans,ꝙ nun-
quam ad conſcientiã,vel notitiã eius de
illarũ literarũ falſitate prouenerat, ſed
eas pro veris habuerat vſq; ad tp̃s, quo
ipſas (vt dictum eſt) reſignauit. Quocir-
ca fraternitati tuæ ꝑ apoſtolica ſcripta
mandamus, quatenus ab eodem abbate
cũ tertia manu purgatione recepta, qđ
ei de falſitate literarum illarum nõ con
ſtitit, ipſum ab huiuſmodi infamia de-
nuncietis abſolutũ, & eidem officiũ au-
ctoritate noſtra reſtituere non omittas:
prædictos clericos per cenſurã eccleſia-
ſticam appellatione ceſſante,monitione
præmiſſa compellens, vt ab ipſius abba
tis de cætero moleſtatione indebita cõ-
quieſcant. Dat. Laterañ. XIX. cal: Febr.

N. DECANO, ET CAPITVLO Andegauen. *translatio Epiſcoporum ad ſolum Romanum Pontificem Iure pertinet.*

Cap. 2. extra de translatione Epiſcopi.

INter corporalia,& ſpiritualia eam co
gnouimus exiſtere drĩam,ꝙ corpora-
lia faciliùs deſtruuntur, q̃ conſtruan-
tur: ſpiritualia verò facilius conſtruun-
tur,q̃ deſtruantur. Vnde iuxta canoni-
cas ſanctiones Epiſcopus ſolus honorẽ
dare poteſt,ſolus autem auferre nõ po-
teſt. Epiſcopi quoq; a metropolitanis
ſuis munus conſecrationis recipiũt,qui
tñ non pñt, niſi per Romani Pontificis
ſnĩam condemnari. Cùm ergo fortius
ſit ſpirituale vinculum,q̃ carnale, dubi
tari non debet, quin omnipotens Deus
ſpirituale coniugiũ, quod eſt inter Epi-
ſcopum,& eccleſiam, ſuo tãtum iudicio
reſeruauerit diſſoluendum: qui diſſolu-
tionẽ carnalis,cõiugii, quod eſt inter vi
rum,& fęminam, ſuo tantum iudicio re
ſeruauit,præcipiens,vt quod Deus con-
iũxit,homo nõ ſeparet. Non.n. humana,
ſed

ſed diuina potius poteſtate coniugium ſpirituale diſſoluitur: cũ p trãslationẽ, vel depoſitionẽ, aut etiã ceſſionẽ auctoritate Romani Pontificis, quem conſtat eſſe vicariũ Ieſu Chriſti, Epiſcopus ab eccleſia remouet: & iõ tria hæc, q̃ præmiſimus, non tã conſtitutione canonica, q̃ inſtitutione diuina ſoli ſunt Romano Pontifici reſeruata. Sic autẽ Epiſcopus conſecratus ſine licentia Romani Pontificis ſuã nõ debet eccleſiã derelinquere: ſic & electus confirmatus p eius aſſẽſum, ſuã deſerere nequit eccleſiã, cui eſt matrimonialiter alligatus: cũ nõ debeat in dubiũ reuocari, quin poſt electionem, & confirmationẽ canonica inter perſonas eligentiũ, & electi coniugiũ ſit ſpirituale contractũ. Cui profecto Epiſcopalis dignitas nihil addit, cũ quis Epiſcopali pditus dignitare, nullius tñ eccleſiæ poſſit Epiſcopus eſſe: quemadmodũ de illo contingit, q honori pontificali renunciat, non honori. Vñ cum non maius ſit vinculũ Epiſcopi ad eccleſiã q̃ electi, maximè cũ fuerit confirmatus, immò idẽ penitus, & nõ aliud idẽ iuris obtinet in vtroq;. Sicut ergò Epiſcoporũ trãslatio vel ẽt depoſitio, ſic & electorũ poſt confirmationẽ ratione ſpiritualis coniugii ſoli eſt Romano Pontifici reſeruata. Licet vſq; ad tẽpora iſta qđ cautũ fuerat de Epiſcopis, expreſſũ nõ fuerit de electis, pp expreſſam tñ ſimilitudinẽ, uel identitatẽ potius nemini poterat videri dubiũ ſubtiliter intuenti: cũ idẽ iudiciũ de ſimilibus ſit habendũ. Sed neque illud qđ in Canone legit de electo, vt ſi vltra quinque menſes p ſuã negligentiã retinuerit viduatã eccleſiã, nec ibi, nec alibi cõſecrationis donũ pcipiat, immo metropolitani ſui cedat iudicio: aliter intelligentibus poterat ſuffragari, cũ non intelligatur eccleſia viduata, quaſi ſponſum nõ habeat, ſed quia cũ ſponſus eius nondũ ſit conſecratus, adhuc quo ad qđã quaſi viri manet ſolatio deſtituta: ſicut iuxta cõmunẽ modũ loquendi illa dr eccleſia viduata, q̃ licet Epiſcopũ habeat, inutilẽ tñ phibet hre. Nec qđ de ceſſione ſubſeuit, & ſtatutũ fuit ad pœnã, trahi debet ad gratiã: ut ſicut metropolitani iudicio electus dr, ita ẽt ad aliã eccleſiam poſſit transferri pſertim cũ nec ſine auctoritate Romani Põtificis fiat ceſſio, vel deiectio memorata: qui vt poſſent ex canone illo metropolitan. indulſit. Vnde ſi circa trãslationẽ idẽ fieri voluiſſet, qđ de ceſſione dixerat, & de translatione poterat expreſſiſſe: & qđ non eſt Sanctorum pactũ de cætero ſancitũ, ſuperſticioſis non eſt adinuentionibus pſumendũ, præſertim cũ nonnunq̃ intelligat phibitum qđ non inuenitur expreſſum. Sanè nos, qui ſacra docente ſcriptura monemur, ne noſtrũ alii demus honorẽ, qm̃ apoſtolatui noſtro multis referentibus innotuerat, q venerabilis frater noſter Turonẽ. Archiepiſcopus magiſtrũ Vu. de Chimeleio, qui electus fuerat in Epiſcopũ Abricen. & p metropolitanũ ſuũ poſteà confirmatus, aliquandiu tã in ſpiritualibus, q̃ in tẽporalibus miniſtrat, in eccleſiã veſtrã, pter apoſtolicæ ſedis auctoritatẽ transferre pſumpſit, & Epiſcopũ conſecrare: quẽ & venerabilis frater noſter Rothomagenſis Archiepiſcopus pter apoſtolicæ ſedis mandatũ abſoluit, & ei tribuit licentiam transeundi: venerabili frati noſtro Bituricen. Archiepiſcopo, de quo plenã fiduciã obtinemus, dedim⁹ in mandatis, vt inquiſita ſuper hoc plenius veritate, ſi rẽ geſtã taliter inueniret, tã memoratũ Turonenſẽ, q̃ ipſũ Rothomagenſẽ Archiepiſcopos, qui ſal ẽ apoſtolicã ſedem ſup hoc, qđ nouũ emerſerat, pſertĩ cũ iuxta traditiones canonicas maiores eccleſiaſticæ cãæ ad ſedem apoſtolicã ſint deferendæ, conſulere debuerunt, à confirmatione, pariter & conſecratione Pontificis. Memoratũ verò Vu. ab executione pontificalis officii noſtra fretus auctoritate ſuſpenderet: qui mandati noſtri diligens executor, ſup quo deuotionẽ eius digna gratiarũ pſequimur actione: cũ pcuſſionem ſpontaneã eidem Bituricen. Archiepiſcopo de veritate negocii cõſtitiſſet, dictos Archiepiſcopos, & Epiſcopũ iuxta tenorem mãdati noſtri ſuſpendit. Et quãuis iidem Archiepiſcopi Turonen. & Rothomagen. tanquam

quã maiores plus exceſſerint in præmiſſis, pſatus verò Epiſcopus minus, utpote illorũ tanquã maiorũ errorem ſecutus, nos tñ intellecta p literas, & nuncios eorundem Archiepiſcoporũ confeſſione ſpontanea, & ſupplicatione deuota, veniã errori dedimus: quia non ex malignitate, ſed ex ſimplicitate peccarunt. Et qm̃ pſatus Epiſcopus, qui & minus peccauerat, & (ſicut ex præmiſſis apparet) ſeuerius fuerat caſtigatus, ad apoſtolicã ſedem ſpontanea voluntate, non tamen ſine multis laboribus, & expenſis acceſſit, reatũ ſuũ cognoſcens humiliter, & deuotè miſericordiã poſtulans, iudicium non requirens: nos ſup facto eius cũ fratribus noſtris cõiter tractatũ habentes, & ſubtiliter indagantes, qđ licet munus ſibi conſecrationis impenſum, nec prioris eccleſiæ ipſum Pont. fecerit, nec ſecũdæ, cum ad primã non fuerit conſecratus, & ad ſecundã, prioris vinculo pdurante, non potuerit canonice conſecrari, adhuc alteri alligatus coniugaliter: illud tñ prouidè attendentes, quod, & urgentes neceſſitas, & euidens utilitas eccleſiæ veſtrę, qm̃ non poteratis in aliam perſonã idoneã conuenire, deſpenſationis gratiã requirebant: eo de plenitudine poteſtatis, tam à uinculo prioris eccleſiæ, q̃ à pęna ſuſpenſionis penitus abſoluto, de benignitate ſibi apoſt. ſedis duximus concedendum: vt priore conſenſu hactenus perdurante, ſicut per literas pſonarum eccleſiæ veſtræ nobis eſt intimatũ, Andegauen. eccleſiã tanquã proprius põtifex ad laudẽ, & gloriã nominis Dei, ad honorẽ, & exaltationẽ ipſius, ad ſalutẽ, & vtilitatẽ ſuã, & tã cleri, q̃ populi, ſibi cõmiſſi ſtudeat gubernare: vt pueniente diuina gratia, & ſequente, plus pdeſſe velit, & valeat, q̃ præſſe pſertim temporibus iſtis, quibus cum abundet iniquitas, & peccatis exigentibus multorum charitas refrigeſcat, opus eſt non mercenario ſed paſtore. Quo circa per apoſt. ſcripta præcipiendo mandamus, quatenus ipsũ Epiſcopum tanquam patrem, & paſtorẽ animarũ veſtrarum recipientes humiliter, & deuotè, reuerentiam ei debitam, honorem, & obedientiam impendatis: ut ipſe in vobis filialem deuotionem inueniat, & vos in eo paternum reperiatis affectum. Dat. Lateran. XII. cal. Februarii.

MONTANARIO SVBDIACONO Noſtr. Qua ipſi Prioratum Sancti Sauini, ad quem electus eras, confirmat.

CVm ſuper prioratu Sancti Sauini de plano Spoleti inter te, & Philippum Ioannis Pelagalli quęſtio verteretur, & ob hoc ad ſedem apoſtolicam veniſſetis, dilecto filio noſtro G. Sancti Adriani Diacono Cardinali cauſam ipſam commiſſimus ſine debito terminandam. In cuius præſentia quòd prioratus ipſe ad te pertineret probare, per electionem canonicam ſatagebas: cùm à canonicis ipſius eccleſiæ primo fuiſſes electus, quę ab annis quinquaginta priores in dicta eccl. ſine contradictione qualibet eligerunt. Verùm præfatus Philippus, quod idem prioratus ſibi potius debetur, ea nitebatur oſtendere ratione: quia per venerab. fratrem noſtrum Matthæum Spolet. ibidem fuerat inſtitutus, ad quem inſtitutionem ipſam ſpectare firmiter aſſerebat. Ad hæc ergo probanda teſtibus vtriuſque partis receptis, & eorum depoſitionibus publicatis, cùm ſuper eis ſufficienter eſſet vtrinq; prout ius expoſtulat, diſputatum, anteq̃ diffinitiua ſententia proferretur, præfatus Cardinalis pro eccleſiæ negociis fuit à nobis in regnum Siciliç deſtinatus, in cuius locum ſubſtituimus dilectum filiũ noſtrum Augonem Sancti Euſtachii, & G. Sãcti Nicolai in carcere Diac. Card. q cũ rõnibus, & allegationibus partium diligenter iſpectis, & de cãę meritis habita notitia pleniore, q̃ pmiſſa ſunt nobis fideliter retuliſſent: qa cõſiſtit nobis p cõfeſſionẽ et pſati Epiſcopi, q dictus Philippus in pſcripta eccleſia p cũ non fuerat inſtitutus, tibi adiudicauimus ipſius eccleſię prioratũ ab ipetitione pſati Philippi, cui ſup q̃ſtione pmiſſa ſilẽtiũ ppetuũ iposuimus, te ſẽtentia literabſoluentes. Nulli ergò, &c. nòſtræ diffinitionis, &c. Datũ. Lateran. X. Cal. Februarii.

Petro

PETRO COLIMBRIENSI EPIſcopo. ea quae deceſſores iuſte hactenus poſſederant, ipſi confirmat.

SAcroſancta Romana eccleſia, &c. vſque ad verbum inclinati. Perſonam tuam, & Colimbrienſem eccleſiam, cui auctore Deo præeſſe dignoſceris, cum omnibus bonis, &c. vſque ad verbum ſuſcipimus. Specialiter autẽ eccleſias de Couilian. & de terminis eius ad exẽplar bonæ memoriæ, C. Papæ prædeceſſoris noſtri, & omnes poſſeſſiones Laicales, quas tam prædeceſſor tuus, quam tu in prædictis villis, & eius termi nis acqui ſiſtis, ſicut ea iuſtè poſſideris, & quiete, tibi, & per te præfatæ Colimbrienſi eccleſiæ auctoritate apoſtoli ca confirmamus, & præſentis ſcripti pagina communimus. Decernimus, ergò, &c. Datum Lateran. VII. idus Ianuarij.

F. CAPPELLANO, ET S. SVBdiacono familiaribus noſtris apoſtolicæ ſedis Legatis. Ne alterius Archiepiſcopi ſuſfrageneis Archiepiſcpalis auctoritas vel pallium concedatur.

POſt dies aliquot, ex quo à noſtra pręſentia receſſiſtis, ex relatione quorũdam, & inſpectione libri cenſualis cameræ noſtræ nobis inotuit, ꝙ Antibaren. eccleſia inter ſuffraganeas Raguſan. metropol. numeretur. Vnde cùm tu fili librum illũ inſpexeris, miramur, quòd facta tibi copia libri pręmiſſi, nobis non aperuiſti expreſſius veritatem. Quia uerò non eſt noſtræ intẽtionis ſtatum eccleſiarum euertere, deuotioni veſtræ auctoritate præſentium diſtrictius inhibemus, ne Antibaren. electo palleum aliquatenus concedatis, niſi vobis conſtite rit eius prędeceſſores fuiſſe palleis decoratos, & dignitatem metropolicam habuiſſe. Ne autem iter veſtrum, & legatio nis proceſſus valeat aliquatenus impedi ri, eiſdem perſonis, quibus per vos apoſtolica ſcripta dirigimus, ſub eodem tenore literas noſtras tranſmittimus, dempto capitulo quod faciebat de palleo mẽtione m: vt vtraſque penes vos habentes, vel primas, vel ſecundas, prout opus fuerit, præſentetis. Datum Lateran. VII. cal. Februarij.

N. ARCHIPRESBYTERO, ET canonicis principis apoſtolorum. Qua ſuam beneuolentiam & munificentiam erga illos declarat.

DEriuata ĩ nos ab apoſtolorum Principe per ipſius merita poteſtatis eccleſiaſticæ plenitudo, & apoſtolatus ſucceſſio, non ratione carnis per hominem legitime procreata, ſed per Deũ ipſius gratia canonice facta: inter cæteras ſolicitudines cordis noſtri, & occupationes, quibus quotidie premimur, vt po te quibus ſolicitudo vniuerſarum eccleſiarum incumbit, ad honorandam eiuſdem principis apoſtolorum baſilicam ſpecialiter nos inducunt, vt cum propheta pſallamus: Domine dilexi decorem domus tuæ, & Lo. t. gloriæ tuæ. Sanè cum dominus noſter in Beato Petro, cui nos (licet immeritos) conſtituit ſucceſſores, in ſpiritualibus prætulerit vniuerſis, & eccleſiam in temporalibus etiam dilatarit, conueniens eſſe dignoſcitur, vt eidem Beato Petro in vobis, immo Chriſto in eo, qui nobis exhibuit vniuerſa: & ſi modicum, tamen aliquid tribuere ſtudeamus, affectum noſtrũ in effectum humiliter producentes. Dignum ẽ etenim, vt quia uarijs preſſi negocijs, dũ circa lapſum religionis nobis propoſitum in melius reformãdum intendimus, dum iuſtitiæ conſulimus oppreſſorum, dũ ſingulorum conſultationibus reſpõdemus, dum ad reformandam inter diſcordãtes pacis concordiam, & pro diuerſis eccleſiarum, & prouinciarum neceſſitatibus legatos à latere noſtro dirigimus: dũ de terræ orientalis ſubuentione penſamus, prĩcipis apoſtolorum baſilicam dignis obſequijs frequentare non poſſumus, aliquibus munuſculis honoremus: nihil ĩ hoc apoſtolorum principi largientes de proprio, ſed de ſuo potius repetentes. Verùm cum decor eccleſiarum, & earum theſaurus præſertim pendeat ex perſonis, quæ ipſis deſeruiunt, & domini laudes horis intonant cõſtitutis, pſallente ei tam ore quàm corde: vos, qui ad ho-

DVCI ET POPVLO VENETORVM. Ne Saracenis arma & ſubſidium, mercatura prætextu ſubminiſtrent.

IN fauorem orientalis prouinciæ præter peccatorũ veniã, quam in ſuis illuc expenſis proficiſcentibus pollicemur, & apoſtolicæ protectionis gratiã, quam eidẽ terræ ſubuenientibus indulgemus: illud etiam Lateran. Concilij conſtitutũ curauimus innouare, q eos, qui Saracenis arma, ferrum, lignamina galearum miniſtrare præſumpſerint, & in galeis, & piraticis eorum nauibus curam guberna toris & regimen exercere, ab eccleſiæ cõmunione præcidi, & excommunicationi pro ſua iniquitate ſubiectos rerum ſuarũ per principes ſæculi Catholicos, & cõſules Ciuitatum priuatione mulctari & capientium ſeruos, ſi capti fuerint, fore decernit, ad exemplar felicis recordationis G. Papæ prędeceſſoris noſtri omnes illos excõmunicationis ſententiæ ſuppoſuimus qui cum eis de cætero habere conſortiũ, vel per ſe, uel per alios nauibus, ſeu alio quocunq; ingenio, aliqua rerum ſuarũ ſubſidia impendere, uel tranſmittere attentauerint, quandiu inter nos, & ipſos guerra durarit. Verùm accedentes nuper ad apoſtolicã ſedẽ dilecti filij nobiles viri Andreas Donatus, & Benedictus Griliõ. nũcij veſtri nobis exponere curauerunt, quod ex cõſtitutione huiuſmodi ciuitati veſtræ proueniret non modicum detrimentũ: quæ nõ agriculturis inſeruit, ſed nauigijs potius, & mercimonijs eſt intenta. Nos igitur paterno dilectionis affectu, quẽ ad vos ſpecialiter habemus, inducti, ſub diſtrictione anathematis prohibentes, ne in ferro, ſtupa, pice, acutis, pironibus, funibus, armis, galeis, nauibus, & lignaminibus paratis, vel imparatis, vendẽdo, donãdo, vel cõmutãdo Sarracenis miniſtrare ſubſidiũ pręſumatis, ſuſtinemus ad tẽpus, donec ſuper hoc aliud dederimus vobis in mandatis, vt in regnum Aegipti vel Babylonis alia inituri commercia cum neceſſe fuerit transfretatis: ſperantes, quod propter hanc gratiam in ſubſidium Geroſolymitanæ prouinciæ debeatis fortius animari, prouiſuri ne quid in fraudem circa ſtatutum apoſtolicum præſumatis: quia dubium eſſe non debet eum diuina ligari ſententia, qui contra propriam conſcientiam in eluſionem huius mandati fraudulenter aliquid attentabit. Datum vt ſuprà.

N. EPISCOPO GLVRICENSI, & N. abbati de Beccan. De pœna eorũ qui crimen falſi commiſerunt.

IN auditum falſitatis genus tam nouitate nocendi, quàm præſumptionis audacia vniuerſa ferè hactenus inuenta genera falſitatis excedens, perpetratũ prædeceſſorum noſtrorum temporibus, noſtris eſt auribus reuelatum. Sanè propoſuerunt nobis dilecti filij magiſter R. Præpoſitus Colocen. & magiſter I. Archidiaconus Seghedien. quòd magiſter L. Tarniſinus olim ad apoſtolicam ſedem accedens, de regeſto felicis recor. Alexãdri Papæ prędeceſſoris noſtri, quondam chartã doloſè ſurripuit; quam in ea parte doloſè abſcidit qua tribus alijs chartulis quia fuerat in quaterno medio iungebatur filo integro remanẽte. Cùm autem idem præpoſitus eandem vobis chartulam præſentaſſet, ex eo rem ſic ſe habere cognouimus, quod in proximo præcedẽti chartula eiuſdem regeſti quarundam habebatur principium literarum, quas eadem pagina terminabat: & rurſum circa finem ipſius paginæ quædam literæ fuerant inchoatæ, quæ finiebãtur in folio ſubſequẽti. Cùm igitur huiuſmodi falſitatis vitium tãto amplius perſequi debeamus, quanto maius poſſet ſcandalum generare, cum pro literis de quibus dubium eſt, an a ſede apoſtolica emanarint, ad regeſtũ de conſuetudine recurratur: cũ etiam vix poſſet aliquis amplius Rom. eccleſiam offendere: quàm ſi ei regeſta, & alios libros ſurriperet in quibus tã ipſius, quàm aliarum eccleſiarum priuilegia continentur, diſcretioni veſtræ per apoſt. ſcripta mãdamus, atque præcipimus, quatenus magiſtrũ P. Strigonien. præpoſitum, & magiſtrũ Robertum Anglicum, & Azonem presbyterum, quos huius iniquitatis cõſocios eſſe audiuimus, ad veſtrã præſentiam euocantes, ab eis ſub iureiurando

chidiaconus,& ſacriſta mãdatum noſtrũ infra dictum terminum differrenter, & negligerẽt adimplere, prędictus Arelatẽ. Archiepiſcopus attendens perſonã tuã ad hoc officium non indignam, tibi(ſicut ex litteris eius accepimus) Archidiaconatum ipſum auctoritate noſtra canonice contulit,& te de ipſo per annulum inueſtiuit. Cùm igitur nobis de tuæ cõſtet idoneitate perſonæ, quod de te per eundem Archiepiſcopũ auctoritate mãdati noſtri legitime factum eſſe dignoſcitur, ratum,& firmum habentes, archidiaconatum ipſum tibi auctoritate apoſtolica cõfirmamus, & præſentis ſcripti pagina communimus. Decernimus ergò &c. Datum Lateran. VI. cal. Februarij.

PRIORIBVS, ET FRATRIbus de Grandimonte. Quæ ipſos ad concordiam & mutuam charitatem hortatur.

CVm dilectus filius noſter B. frater veſter, orta olim inter fratres Grãdis mõtis diſſenſionem modica, cũ N. tunc priore ſuo, & alijs multis fratribus ad ſedem apoſtolicam acceſſiſſet, quia tunc controuerſia ipſa non potuit plenè ſopiri idem B. ſe transferens ad partes Prouinciæ in Auinionenſi diœceſi in terra dilecti filij nobilis viri R. comitis Toloſani, de conceſſione bonę memoriæ R. Auinionem. Epiſcopi ordinis veſtri domum conſtruxit,& in ea cum N. fratre veſtro tunc,& ſuo,& alijs, quos de nouo recepit, fratribus eſt moratus: quanquam à morte prædicti Prioris, & poſt ſubſtitutionẽ alterius, lite quoq; per auctoritatem ſedis apoſtolicæ iam ſopita, non videatur poſſe rationabiliter excuſari: quod vſque nunc ad obedientiam veſtram accedere non curauit. Volẽtes autem, ſicut tenemur, matri filiam,& membra capiti counire, cum & vos circa receptionem fratrũ veſtrorum, vos non debeatis exhibere difficiles, ſed benignos, vt eos Chriſto lucrifacere valeatis, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, atque præcipimus, quatenus eundem B. ad vos humiliter redeuntem, & fratres, quos ipſe recepit, ſuſcipiatis humiliter,& fraterna charitate tractetis, & inter eccleſias veſtras ſuſcipiatis eccleſiam, quam conſtruxit. Verum quia de voluntate venerabilis fratris noſtri Auinionen. Epiſcopi, & patroni eiuſdem eccleſiæ procedit affectu, vt eidem eccleſiæ in priorem clericus præferatur: cum & vos quibuſdam cellis veſtris clericos duxeritis præferendos. Volumus nihilominus,& mandamus, ut vel eidem eccleſiæ clericum præferatis, per quem ſecundum regularem obſeruantiam veſtri ordinis ſalubriter gubernetur, vel dictum B. & memoratum fratrem ipſius, qui ex facta vobis profeſſione tenentur, à iugo obedientiæ abſoluatis: vt ibi de cætero abſque inobedientiæ culpa valeant domino famulari. Quod ſi neutrum facere volueritis, ne ipſis per ditionis materiã præbeamus, aliter ſaluti eorũ curabimus (dante domino) prouidere. Datũ Laterã. III. cal. Februarij.

N. CONSTANTIEN. EPISCOpo. Appellatio niſi intra decem dies interponatur, ſententia tranſit in rem iudicatam.

QVid ad conſultationem, quam nobis nuper feciſti de duabus partibus decimę frugũ feudaliũ, quas laici tanquam feudum ſuũ religioſis domibus volunt cõferre, presbyteris reclamantibus, & inuitis & ad ſuas eccleſias vnde laici percipiũt ſacramẽta, decimas ipſas afferentibus pertinere, debeat reſponderi, per decretalem epiſtolam ad aliorum poſtulationem in ſimili caſu dudum à nobis emiſſam, cuius reſcriptum fraternitati tuæ de uerbo ad verbum duximus tranſmittendum, perpendere poteris euidenter. Et autem quòd à nobis ſimiliter poſtulaſti, vtrum appellationi ſit clerici deferendum, qui purgationem indictam ſibi per ſententiã, & ad ipſius receptionem terminum, competentem, puta viginti dies, vel amplius ſine contradictione recipiens, & ad diem veniens conſequenter appellat, cauſam non exprimens appellãdi, nec ſit locus, niſi ſuſpiciendę purgationi,& executioni ſententiæ, à cuius latione, ac purgatione iniuncta vltra decennium dicitur effluxiſſe, taliter credimus reſpondendum, quòd cum poſt

decem dierum ſpacium ſententia in au-
ctoritatem rei tranſeat iudicatæ, qui ad
prouocationis ſubſidium infra id tempo
ris non recurrit, appellandi ſibi aditũ de
negauit: cũ per hoc videatur per interpre
tationem iuris latæ ſentẽtiæ paruiſſe: præ
ſertim vbi cauſa non redditur appellãdi,
ſed nec executionẽ ipſius ſententię, ideo
conuenit retardari: licet ad hoc agendũ
quadrimeſtre tempus regulariter ſit ſta-
tutũ, quia id arctari poteſt nõnũquam à
ſedente in medio, & ẽt prorogari: & qui
ab initio ſponte recepit terminum bre-
uiorem, imputare ſibi poteſt, & debet, cũ
ex hoc videatur amplioris beneficiũ con
tempſiſſe: vnde talis non audietur appel-
lans, niſi fortè aduerſus eum modus exe-
cutionis canonicus excedat. Datum La-
teran. III. idus Ianuarii.

N. VVACIEN. ET N. CENADIEN. Epiſcopis, et N. Abbati Siricen. Per quam ipſis committit cognitionem controuerſiæ inter Epiſcopum & abbatem.

CVm dilecti fil S Abbas de Felduar,
& magiſter Obertus nũcius vene-
rabilis fratris noſtri. Quinqueccle
ſiẽ. Epiſcopi pro quæſtione, quæ vertitur
inter eũdem Epiſcopũ, & ipsũ Abbatem,
ad noſtrã præſentiam acceſſiſſent, nos eis
dilectum filiũ noſtrũ G. Sancti Nicolai
in carcere Tulliano diaconũ Card. cõceſ
ſimus auditorẽ, in cuius audiẽtia Abbas
propoſuit memoratus, q̃ cũ eſſet in pro
cinctu itineris ad Romanam eccleſiã ve-
niendi, & ſupra dictus Quinqueccleſien.
Epiſcopus ad monaſterium ſuum hoſpi-
tandi cauſa veniſſet, priuilegium, q̃ claræ
memoriæ B. quondam Rex Vngariæ ſup
eccleſiæ ſuæ libertate conceſſerat, quam
à iuriſdictione prorſus Epiſcopi exemptã
eſſe proponit, & pecuniam, quam paraue
rat ad expẽſas itineris, illi abſtulit violẽ-
ter, ipſumq́; in quodam clauſtro. Ciſter-
cien. ordinis carceri mancipauit, ne poſ-
ſet vel ad regem ire, vel Romanam eccle
ſiam uiſitare. Subſequẽter verò cum ad
Abbatiam ſuam eum dictus Epiſcopus
remiſiſſet, & coram rege propoſita ſuper
hoc querimonia fuiſſet inficiatus, ſe pri-
uilegiũ eius. & pecuniã accepiſſe, dictus
abbas, vt ſuis, & eccleſiæ ſuæ grauaminĩ
bus prouideret, vocẽ ad nos appellatio-
nis emiſit: & feſtũ Sancti Lucæ proximè
præteritũ appellationi præfixit: quam ap
pellationem, licet Epiſcopus ipſe admiſe
rit, & promiſerit ſe venturũ in termino
cõſtituto, poſt multos dies in eum excõ-
municationis ſẽtẽtiam promulgauit. E
cõtrario p̃fatus magiſter Obertus reſpõ
dit, q̃ memoratus Epiſcopus pro eo q̃ di
ctus Abbas ſuper falſitate duorum priui
legiorum apud eum accuſatus fuerat, &
cõuictus, & crimen ſuum ore proprio ma
niſeſtè confeſſus, eũ non appellãtem, nec
contradicentem depoſuit, & miſit ad mo
naſterium de Sicodor ad pœnitẽtiã pera
gẽdam: de quo cùm fuiſſet egreſſus pœni
tentia nõ peracta, monaſterium de Fel-
duar inuaſit per potentiam laicalem: & ec
cleſiam quandam ad ipſum Epiſcopũ per
tinentem parochianis propriis ſpoliauit,
clericos eius eiiciens domibus ꝓpriis ver
berando: ſuper quibus cũ pluries citatus
fuiſſet, quia cõtumax apparebat, ep̃s eum
excõmunicationi ſubiecit: ſed ipſe poſt
excõicationẽ diuina officia celebrare, &
bona monaſterii violẽter rapere, ac dila
pidare præſumſit. Cũ igitur p̃dictus Car.
nobis hæc omnia retuliſſet, de conſenſu
partis vtriuſq; negociũ ipſum veſtro du
ximus examini cõmittendũ: & memora
tũ abbatẽ ad maiorẽ cautelã de benigni-
tate ſedis apoſtolicæ fecimus iuxta for-
mã eccleſiæ à vinculo excõmunicationis
abſolui. Verũ quia idem abbas ex duplici
cauſa ſe propoſuit iniuſtè grauatũ, quo-
niã & propter monaſterii libertatẽ illius
iuriſdictioni non ſuberat, & propter ap
pellationis remediũ ab eo tutus eſſe de-
bebat, cũ ſuper his nobis plena fides fa-
cta nõ fuerit, diſcretioni veſtræ per apo-
ſtolica ſcripta mandamus, quatenus, in-
quiſita ſuper præmiſſis, & aliis, ſiqua for
tè alterutra partiũ duxerit proponẽda, di
ligẽti⁹ veritate, ſi legitimè vobis cõſtite-
rit de libertate monaſterii memorati, præ
fato Epiſcopo ſu per hoc ſilẽtiũ imponã-
tis: ad ablatorum reſtitutionẽ, & priuile
gii maximè auctoritate ipſum apoſtolica
per cẽſurã eccleſiaſticã, ſublato appellatio
nis obſtaculo compellentes, & reforman
tes in ſtatum debitum, quicquid poſt

receſſum Abbatis circa monaſterium in veneritis immutandum, alioquin cũ dictum monaſterium Quirquecle I cn. diœceſi ſit conſtructum, ad exhibendum eidẽ Epiſcopo debitam reuerentiã & non pellatis, ſententiã depoſitionis, quã idem Epiſcopus in præfatum Abbatem eſſertur ꝓtuliſſe, niſi poſt appellationem ad nos legitimẽ interpoſitam, vel ex alia cauſa conſtiterit iniquè prolatam, ſicut rationabiliter lata eſt, appellatione remota faciatis inuiolabiliter obſeruari. Si verò poſt appellationem ad nos interpoſitam tam dictum epiſcopum in memoratum Abbatem condemnationis, & excommunicationis ſententiam inueneritis in contemptum ſedis apoſtolicæ dictauiſſe, ipſum tamdiu nuncietis ab officio pontificali ſuſpenſum, donec ſuper hoc per nos aliud fuerit ordinatum. Nullis literis obſtantibus, præter aſſenſum partiũ, ſi quæ apparuerint à ſede apoſtolica impetratæ. Quod ſi omnes &c. duo veſtrum &c. Datum Lateran. III. cal. Februarii.

CANONICIS SANCTI LAVrentij de Spello. Qua ſententiam Cardinalis, ſuper Prioratu S. Laurentij confirmat.

QVæſtionem prioratus inter vos, & Albericum Priorem Sancti Laurẽtii de Spello diutiùs agitatam, dilectis filijs noſtris C. tituli Sancti Laurentii in Lucina, & I. tituli Sanctæ Priſcæ presbyterum Cardinalem iamdudũ cõmiſimus terminandam: qui cùm eidem non poſſent intendere maioribus occupati, duobus iudicibus de Spello eam de conſenſu partium commiſerunt: à quibus ad Cardinales ipſos eodem Abbate prouocante cauſa fuit venerabili fratri noſtro Spoletano Epiſcopo, & ſuo coniudici R. delegata. Sed cum ab eis non fuerit ĩ ipſa quæſtione proceſſum, à dilectis filiis noſtris S. tituli Sanctæ Praxedis presbytero, & G. Sanctæ Mariæ in Aquiro diacono Cardinali commiſſa fuit venerabili fratri noſtro Peruſino Epiſcopo: quã nimirum cõmiſſionem ratam habentes, eidem dedimus in mandatis, vt dictã cauſam deberet infra duorum menſium ſpaciũ diffinire: à cuius præſentia dictus Abbas ſedem apoſtolicam apppellauit. Ipſo ergò, & B. Sindico veſtro in noſtra præſẽtia conſtitutis, dilecto filio noſtro G. Sancti Nicolai carcere Tulliano diacono Cardinali cauſam ipſam commiſimus fine debito terminandam: in cuius præſentia contra ipſum priorem dictus Sindicus veſter multo propoſuit, quibus eum amouendum à prioratu oſtendere conabatur. Dicebat enim electionem ipſius canonicam non fuiſſe: cùm & tunc temporis laicus fuerit, & Alexandro eiuſdẽ eccleſiæ priore viuente intruſus ſymoniacè ibidem fuerit, per potentiã laicalem: electionis quoq; tẽpore de ipſius eccleſiæ gremio non extiterat, nec datus volentibus, ſed inuitis: ad cuius electionem non oẽs fuerũt canonici cõuocati: quẽ etiã quondã Duci Spoleti, ꝙ ad mãdatum eius teneret eccleſiam vitaſſe firmiter ꝓponebat: & ꝙ de genere illorum fuerat, ac ſocietate, qui Superclum Priorẽ eiuſdem eccleſiæ interficere præſum pſerũt. Præmiſſis itaq; rationibus dictum Abbatem dicebat prioratu eccleſiæ memoratæ. Verũ pars altera electionẽ ſuã multis nitebatur rationibus roborare: proponens ꝙ dictus Alexander promotionis ſuæ tempore laicus ſimiliter fuerat, filios habens, & etiã concubinã: & cum prioratũ voluntate propria reſignaſſet, vos eum vnanimiter elegiſtis, & per quinquẽniũ tenuiſtis eũ exinde pro priore: cuius quidem electio non ſolùm à venerabili fratre noſtro Spoletano Epiſcopo, verumetiam à bonæ memoriæ Cœleſtino Papa prædeceſſore noſtro fuit poſtea confirmata. Intentionẽ itaq; ſuam fundare iã dictis rationibus ſatagebat: quibus fuit a præfato B. taliter obuiatum, quòd cum renunciatio Alexãdri præmiſſa per vim extorta fuerit, & obtenta, nullum uobis poterat præiudicium generare, præſertim cùm neque coram iudice ſuo facta fuerit, & tempore illo dictus Alexander vobiſcum pariter poſſeſſione tam eccleſiæ quàm rerum ipſius eſſet penitus ſpoliatus. His ergo, & ſimilibus coram dicto Cardinale prudenter à partibus allegatis, ipſe alllegationibus, & rationibus hinc inde productis auditis, & plenius intellectis, habito prudentum virorum cõ-

filio, ſæpè dictum Albericũ à memorato prioratu remouendum ſententialiter diffiniuit. Nos ergò ſententiam eius, ſicut rationabiliter lata eſt, ratam habentes, auctoritate apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti pagina communimus. Nulli ergò &c.

Datum calen. Februarii.

N. STRIGONIENSI ARCHIEpiſcopo, N. Patanien & N. Cenadien Epiſcopis. Vt cauſam accuſationis capituli Vuaradienſis contra ſuum Epiſcopum cognoſcant.

CVm venerabilis frater noſter Epiſcopus, & dilecti filij B. præpoſitus M. cantor S. & M canonici Vuaradien. eſſent in noſtra præſentia cõſtituti, ex parte canonicorum fuit propoſitũ coram nobis, quòd conquerentibus eis in præſentia venerab. fratris noſtri Colocen. Archiepiſcopi ſuper quibuſdam iniurijs ſibi ab ipſo Epiſcopo irrogatis, Epiſcopus in vocem appellationis erupit: & ipſi nihilominus eum de crimine ſymoniæ ad noſtram audientiam appellarunt. Vtraque verò parte poſt annum, & dimidium ad ſedem apoſtol. accedente, cum in eodem propoſito memorati canonici permanentes, periurij, & ſymoniæ ipſum Epiſcopum reum facere in noſtra, & fratrum noſtrorũ præſentia niterentur ex parte ipſius Epiſcopi fuit propoſitum ex aduerſo, quòd cum ſuper his citatus non fuerit, nec propter hoc venerit, & ideo ius remeandi domum haberet, non tenebatur ſuis aduerſariis reſpondere. Cumque ſuper his, & aliis eſſet ab eis in auditorio noſtro diutius litigatũ, nos habito cum fratribus noſtris conſilio, volentes parcere laboribus partium, & expenſis, cũ & nos plus ſolito variis ſimus occupati negocijs, eas ad vos duximus remittendas, per apoſtolica ſcripta mãdamus, quatenus iuris ordine per omnia conſeruato, cauſam ipſam diligenter examinantes, & vſque ad diffinitiuam ſententiam procedentes, geſta omnia ſigillorum veſtrorum munimine roborata nobis fideliter tranſmittatis: diem aſſignantes partibus competentem, quo recepturæ ſententiam noſtro ſe conſpectui repræſentent. Ad quem ſi qua earum venire contempſerit, nos nihilominus, quantum de iure poterimus, procedemus. Quia verò ſupradicti canonici ſe queruntur à iam dicto Epiſcopo contra iuſtitiam ſpoliatos, volumus, & mandamus, quatenus, ſi rem ita inueneritis ſe habere, ſecundum quod eidem Epiſcopo dictus Colocen. Archiepiſcopus ſub debito iuramenti dicitur præcepiſſe, ablata omnia eis, appellatione remota, reſtitui faciatis: prouidentes, vt eidem Epiſcopo faciatis ab ipſis canonicis obedientiam, reuerentiam, & obſequium debitum exhiberi. Si verò idem Epiſcopus aliquid proponere voluerit contra canonicos memoratos, audiatis illud, & appellatione remota fine debito terminetis. Nullis literis, &c.

Datum III. cal. Februarij.

N. ABBATI MONASTERII Francarum vallium, eiuſque Fratribus tam præſentibus, quàm futuris regularem vitam profeſſis in perpetuum. De confirmatione priuilegiorum, & bonorum.

REligioſam vitam eligentibus, &c. In primis ſiquidem ſtatuentes, ut ordo monaſticus, qui ſecundum Deum, & Beati Benedicti regulam, atq; inſtitutionem Ciſtercien. fratrum, &c. vſque ad verbum Vocabulis. Locum ipſum in quo præfatum monaſterium ſitum eſt cum omnibus pertinentiis ſuis: Grangiam de mala muſca: Grangiam de Argentia: Grangiam de Campignola: Grangiam de Rocetta: Grangiam de Sornellis: quicquid habetis in Auinione: quidquid habetis in Cauellione: quicquid habetis in Bellicadro: quicquid habetis in Lunello: quicquid habetis in tenimento Villæ Sancti Egidij: quicquid habetis in Caumonte, & aliis locis. Sanè laborum veſtrorum, &c. Prohibemus inſuper, vt nulli fratrum, &c. Ad hęc etiam prohibemus ne aliquis monachus, &c. Inſuper auctoritate apoſtolica inhibemus, ne

ullus

vllus Epiſcopus, &c. Si verò Epiſcopus,in cuius parochia,&c.Pro conſecrationibus verò altarium, &c. Quod ſi fedes,&c.Quia verò interdum, &c. Porrò ſi Epiſcopi,&c. Paci quoque,&c.Præterea omnes libertates, &c.Decernimus ergo,&c. Salua ſedis apoſtolicæ auctoritate.Si qua igitur,&c.vſque in finem.Datum Lateran. per manum Rainaldi domini Papæ notarij Cancellarij vicem agentis,calen.Februarij,indictione ſecunda,incarnationis Dominicæ Anno M C X C V I I I. pontificatus uero Domini Innocentij Papæ I I I.Anno primo.

PRIORISSAE COENOBII DE Curto riuo,eiuſque ſororibus tam præſentibus quam futuris regularem vitam profeſſis in perpetuum.De eodem argumento quo præcedenti epiſtola.

PRudẽtibus virginibus,&c.In primis ſiquidem ſtatuẽtes,vt ordo monaſticus,qui ſecundum Deum,& Beati Benedicti regulam,atque inſtitutionem Ciſtercien.fratrum in cœnobio veſtro,&c. vſque ad Vocabulis. Locum ipſum, in quo præfatum cœnobium ſitum eſt cum omnibus pertinentiis ſuis:Coruatã Don Garnier,quam Hu.de illidio miles dedit uobis laude,& aſſenſu hæredum ſuorum in omni vſu habendam.&campum Olrici cum integritate & quicquid in molendino,& Batarino de Gunencort habebit & terram,quæ eſt iuxta pratum S.Martini.& illud,quod habetis in molẽdino,& Batarino de Gunencort,habebat & terram,quæ eſt iuxta pratum Sancti Martini:& illud quod habetis in molendino,&Batarino ex dono Ginardi Pohiers,ex dono Sybillæ, & filij eius Arnulfi: tria iugera terrę ſita inter campum Olrici, & Hugonis, & pratum Dauen.& ſedem Batarini,in quo molendinum ædificaſtis:& tertiam partem de cultura in terretorio de Brenuilla. Ex dono Galteri de Solaſcort,& partẽ Euerardi de Irruceria in eiſdem tertijs tam in nummis, quam in ſegetibus: & partem Alberti Corelli ſimiliter vobis ab ipſo conceſſam:& vſum in terretorio de Brenuilla. Ex dono Hugonis de Ambleio vnam ſacaram de prato ſub burgo Sanctæ Mariæ,& tertias de Mannia,quas vobis Rainerius de Pares de cultura ſuorum hominum dedit uobis:& ex dono Humberti de Doncuria, unum pratum ſuper ripam Moſæ. Sanè laborum veſtrorum, &c.Liceat quoq; vobis,&c.Prohibemus inſuper vt nulli ſororum &c. Paci quoque,&c.Decernimus ergo, &c.ſalua ſedis apoſtolicæ auctoritate.Si qua igitur, &c. vſque in finem. Datum Laetran. per manum Rinaldi domini Papæ notarii cancellarii vicem agentis. I I I.cal. Februarij indictione ſecunda, incarnationis dominicæ anno MCXCVIII.pontificatus verò Domini Innocentij Papæ tertij Anno Primo.

HEN. ILLVSTRI REGI VNGAriæ.ne teſtes ſuper falſitate cuiuſdam examinandi impediantur verum dicere.

INauditam hactenus ſpeciem falſitatis, quam oculis noſtris vidimus, ſerenitati tuæ, quia id expedire credimus, duximus referendam. Cum enim dudum (ſicut moris eſt) apoſtolicæ ſedis regeſtum felicis recordat. Alexandri Papæ prædeceſſoris noſtri cuidam fuiſſet exhibitum, tanquam reſcriptum aliquod inſpecturo,vt conceptam iniquitatem pareret, de medio quaterno duo folia eſt furatus,ſicut indicijs deprehendimus manifeſtis: cuius facinoris teſtes, & conſcii perhibentur in regno Vngariæ permanere.Quia verò grauiter peccat,& qui loquitur mendacium, & qui ſubticet veritatem, & publicè intereſt, quod maleficia non remaneant impunita,magnificentiam tuam rogamus attentius per Apoſtolica ſcripta mandantes, quatenus, ne teſtibus illis, qui ſuper iam dicto facinore nominati fuerint, vt perhibeant teſtimonium veritati,quiſquam de regno tuo noceat, aut impedimentum præſtare præſumat,eos potenter protegas,& defendas.

Datum Lateran.III.nonas Februarij.

N. LIN-

N. LINCOLNIEN. N. VVINtonien. Epiſcopis, & N. Abbati Sancti Edmundi. Vt cognoſcant cauſam Epiſcopi Conuentrenſis, & monaſterij.

EX inſinuatione venerabilis fratris noſtri Conuentrenſis Epiſcopi noſtris eſt auribus intimatũ, quod cũ bonæ memoriæ Vu. prædeceſſor ſuus de clauſtro monachorũ ad pontificalẽ aſſumptus fuerit dignitatẽ, voluntatibus Conuentren. monachorũ vſque adeò cõſcendit, quod fere ab omni epiſcopali iure ipſos exemit in ſucceſſorũ ſuorũ graue præiudiciũ, & iacturam: poſſeſſiones etiam, & beneficia quædam Lachefeldẽſis eccleſiæ ad ſuſtentationẽ clericorum ibidẽ Deo ſeruientiũ deputata, & diutiùs in pace poſſeſſa, eis abſentibus, & irrequiſitis ſub prætextu cuiuſdã cõpoſitionis, quã tamẽ ipſi monachi nõ ſeruarũt, alienare præſumpſit, in graue ipſius Lachefelden. eccleſiæ læſionẽ. Exinde verò præfati monachi, tacito quod in epiſcopalis dignitatis, & Epiſcoporũ Conuentren. detrimẽtũ eſſet factum præfati Epiſcopi attẽtatũ, compoſitionẽ ipſam per ſubreptionẽ obtinuerunt, à felicis memoriæ Alexandro Papa prædeceſſore noſtro, poſtea cõfirmari: de qua nimirum compoſitione ſucceſſores epiſcopi memorati, videntes, tam ſibi, quàm ipſi eccleſiæ Lachefelden. enorme periculum imminere, ne aduerſus eos præſcriptio curreret, cùm non poſſent naturaliter, ciuiliter eã interrumpere curauerunt. Cùm ergò eccleſiarũ iura ex apoſtolatus officio teneamur propenſius defenſare, nec quibuſdã velimus cõſulere cũ iniurijs aliarũ, de voluntate nũciorũ vtriuſq; partis cauſã ipſam vobis duximus cõmittẽdam, per apoſtolica ſcripta mãdantes, quatenus vocatis ad vos, qui fuerint euocandi, & tã ſuper epiſcopali iure, quàm alienatis poſſeſsionibus, & beneficijs eccleſiaſticis inquiſita diligentiùs veritate, quod canonicũ fuerit remoto appellationis obſtaculo ſtatuatis, facientes quod ſtatueritis per cẽſurã eccleſiaſticã à partibus inuiolabiliter obſeruari. Nullis litteris obſtantibus, ſi quæ apparuerint harum mẽtione nõ habita, à ſede apoſtolica impetratæ. Quod ſi omnes, &c. duo veſtrũ, &c. Datum Lateran. III. nonas Februarij.

GAVDEMARIO ABBATI BOſcaudonen. Monaſterij, eiuſque fratribus tã præſentibus, quàm futuris, regularem vitã profeſſis in perpetuum. De confirmatione ipſorum priuilegiorum.

REligioſam vitam eligentibus, &c. vſque ad verbũ Statuẽtes. Vt ordo monaſticus qui ſecundũ Deũ, & Beati Benedicti regulã, atque Inſtitutionẽ Ciſtercien. fratrũ in eodem monaſterio, &c. vſque ad verbũ Vocabulis Locũ ipſum in quo præfatum monaſteriũ ſitum eſt, cũ omnibus pertinentijs ſuis: Abbatiã de Pratis, Abbatiam de Luta, quas ædificaſtis cũ poſſeſſionibus ſuis: Lauercum cũ poſſeſſionibus ſuis: domũ Sancti Mauricij cũ pertinentiis ſuis: vineas de Romonolo: vineas de Capdenaſo: vineas de Moilatio: Grangiã de Paillarolis cũ omnibus, quæ in illo territorio habetis. Grangiã de VillarioRoberti, & quicquid ibi habetis, & poſſidetis: Grangiã de Cãtalupa, & quicquid ibi poſſidetis: præterea quicquid Ebreduni habetis, & poſſidetis. Sane Laborum veſtrorũ, &c. Liceat quoque vobis, &c. Prohibemus inſuper, ut nulli fratrum, &c. illud diſtrictiùs inhibentes, ne terras, &c. Si quæ verò donationes, &c. Ad hæc etiã prohibemus, ne aliquis monachus, &c. Liceat præterea ſit vobis in cauſis proprijs, &c. inſuper auctoritate apoſtolica inhibemus, ne ullus Epiſcopus, in cuius parochia, &c. Illud adijcientes, vt in recipiẽdis profeſsionibus, &c. Pro cõſecrationibus verò, &c. Quod ſi ſedes diœceſani, &c. Quia verò interdũ, &c. Porrò ſi Epiſcopi, &c. Paci quoq;, &c. Præterea omnes libertates, &c. Decernimus ergò, &c. Salua ſedis apoſtolicæ auctoritate. Si qua igitur, &c. vſq; in fine. Datũ Laterã. per manũ Rainaldi domini Papæ notarij cancellarij vicẽ agentis III. nonas Februarij. indictione ſecunda, incarnationis dominicæ anno M C X C V I I I. pontificatus verò domini Innocentij Papæ tertij anno primo.

IOANNI

IOANNI MINISTRO DOMVS ſanctæ trinitatis cerui frigidi eiuſque fratribus tam præſentibus, quàm futuris, regularem vitam profeſſis in perpetuum. Quæ ipſos & ipſorum domum recipit in protectionem apoſtolicam.

OPerante patre luminum à quo eſt bonum omne datum optimum, & omne donum perfectum: qui ſol ẽ ſuum oriri facit ſuper bonos, & malos etiam diebus noſtris, in quibus peccatis exigentibus abundat iniquitas, & multorum charitas refrigeſcit; non nulli faciẽte cũ eis domino ſignũ in bonũ, vnde inter alia beneficia, quæ nobis miſericorditer impertitur, aut gratiarũ actiones propẽſiùs inuitamur, poſteriorũ obliti, ad anteriora cùm apoſtolo ſe extẽdunt: & exuentes veterẽ hominẽ cũ actibus ſuis, & nouũ, qui ſecũdum Deũ creatus eſt, induentes, in vitæ tranſeunt nouitatem: cum relictis pro Deo, quæ poſſidẽt, & nõ quæ ſua ſũt, ſed quæ Ieſu Chriſti quærentes, voluntariã eligunt paupertatẽ: & diuinæ ſe ſubiicũt ſeruituti: quorũ deſiderijs tanto eſt propenſiùs annuẽdũ, quãtò per opera pietatis gratiorẽ præſtant altis ſimo famulatũ. Licet aũt ſecũdũ apoſtolum neq; qui plãtat, neq; qui rigat ſit aliquid, ſed qui incrementũ dat Deus: plantationẽ tamẽ veſtram nõnullo apoſtolicæ protectionis pſidio diſpoſuimus irrigare, quatenus Deo præſtãte miſericorditer incremẽtum, fructũ proferat exoptatũ. Ea propter dilecti in domino filij veſtris iuſtis poſtulationibus clementer annuimus, & præfatã domũ Sanctę Trinitatis Cerui frigidi, in qua diuino mancipati eſtis obſequio, ſub Beati Pe. & noſtra protectione ſuſpicimus, & præſentis ſcripti priuilegio communimus: ſtatuẽtes vt quaſcunq; poſſeſſiones, &c. vſq. ad verbũ Vocabulis. Locũ ipſum in quo eadẽ domus veſtra ſita eſt cũ omnibus pertinentijs ſuis. Eccleſiã de Planellis cũ omnibus pertinentiis ſuis, Domũ Burgi Reginæ cũ omnibus pertinentiis ſuis. Sanè noualiũ veſtrorũ, &c. Liceat quoq; vobis clericos, vel laicos, &c. prohibemus inſuper, vt nulli fratrũ, &c. Chriſma verò, &c. cũ autẽ interdictũ terræ, &c. obeunte verò, &c. paci quoq;, &c. Decernimus ergò, &c. ſalua ſedis apoſtolicæ auctoritatæ, & diœceſani Epiſcopi canonica iuſtitia. Si qua igit, &c. vſq; in finẽ. Datũ Laterã. p manũ Rainaldi domini Papæ notarij cãcellarij vicẽ agẽtis III. nonas Februarij indictione ſecũda, incarnationis dominicę anno MCXCVIII. põtificatus verò domini Innocentij Papæ tertij anno primo.

N. EPISCOPO, ET MAGISTRO P. de Corbolio canonico Pariſ. Vt ipſe vnà cum N. Epiſcopo, controuerſiam Capituli Lingonẽſis contra ſuũ Epiſcopũ pertractet

CVm olim dilecti filii Decanus, &. canonici Lingnen. cõtra epiſcopũ ſuũ ad citationẽ noſtrã ad petitionem ipſius epiſcopi procuratã, ad ſedẽ apoſtolicã acceſſiſſent, expectauimus ſi epiſcopus idẽ, qui perſonaliter citatus fuerat, noſtro ſe cõſpectui præſentaret. qui cũ nec veniſſet, nec miſiſſet idoneos reſponſales, habito cũ fratribus noſtris ſup negocio ipſo, cõſilio, ipsũ p cõtumacia manifeſta, & dilapidatione vulgata, quam nõ ſolum ad aures noſtras fama publica detulit, immò etiã Archiepiſcoporũ, Epiſc. & aliorum religioſorũ virorum teſtimoniales litteræ demõſtrarũt ab adminiſtratione totius Lingonen. epiſcopatus tã in ſpiritualibus, quàm tẽporalibus omninò ſuſpendimus: eis literis apoſtolicis diſtrictiùs iniũgẽtes, vt ſuſpẽſionẽ ipſam curaret inuiolabiliter obſeruare. Volentes autẽ, niſi fortè cedere mallet, quod ſaluti ſuæ meliùs expediret, cauſã, quæ inter ipſum Epiſcopũ, & dilectũ filiũ Decanũ Lingonẽ p eccleſia vertebatur ſup dilapidatione, & inſufficiẽtia, & alijs multis iniuriis, & grauaminibus ipſi eccleſiæ per eundẽ Epiſcopũ irrogatis, examinari celerius, & canonico fine decidi: ne ſi prorogaretur diutius, caderet irreparabiliter eccleſia Lingon. quæ iam videtur in parte maxima cecidiſſe: ipſam tibi frater Epiſcope duximus committendam: per apoſtolica ſcripta mandantes, quatenus

parti-

partibus conuocatis, ſi de vtrius partis voluntate procederet, quod per te diffinitiua ſentẽtia proferretur: auditis hinc inde propoſitis, & aſcitis tibi viris prudẽtibus, quos tanto negocio cognoſceres expedire, cauſam ipſam fine canonico terminares. Alioquin geſta vtriuſque partis redacta in ſcriptis, & ſigilli tui munimine roborata ad præſentiam noſtram tranſmitteres: præfigens partibus terminum competentem, quo recepturæ ſententiam noſtro ſe conſpectui præſentarent. Interim autem in procuratorem idoneum Lingonen. eccleſiæ præcepimus prouideri. Cùm autem prędictus decanus, & ſocij eius cum prædictæ commiſſionis literis receſſiſſent, dilectus filius E. Archidiaconus Lingonen. aduenit: ad cuius inſtantiam te fili magiſter P. duximus eidẽ negocio adiungendum: cùm in primis literis eſſet expreſſum, vt tu frater Epiſcope viros tibi prudentes aſcires. Volentes igitur vt tenorem prædictæ commiſſionis inuiolabiliter obſeruetis, licet ex abundanti, ad multam tamen inſtantiam Archidiaconi memorati diſcretioni veſtræ præſentium auctoritate mãdamus, quatenus ſi dictum Epiſcopum per iudicium inueneritis innocentem, ipſum non ſolũ ab interdicti ſententia, verùm etiam ab impetitione Decani, & Capituli ſuper obiectis appellatione poſtpoſita penitùs abſoluatis. Perſonales autem quæſtiones, ſi quas idem Epiſcopus, & tã prædictus, quàm maior Archidiaconus aduerſus decanum, vel aliquos canonicorum habuerint, audiatis, & ſublato appellationis obſtaculo, curetis fine debito terminare: talem ad procuratorem ipſius eccleſię interim deputantes, qui neutri parti eſſe debeat de ratione ſuſpectus.

Datum Laterã. I I I I. idus Februarij.

N. COLIMBRIENSI, ET ALIIS Epiſcopis in regno Portugalliæ conſtitutis. Qua differentiam inter edictum generale & particulare declarat.

CVm in partibus veſtris peccatis exigentibus ſæpiùs contingat diuerſa loca interdicto ſupponi quando generale vel particulare dici debeat interdictum, apud vos accepimus in dubium reuocari: cum illi, qui ab eccleſia Romana decorari priuilegio meruerunt, videlicet vt cum generale interdictum terræ fuerit, liceat eis clauſis ianuis, non pulſatis campanis, excluſis excommunicatis, & interdictis, ſuppreſſa voce diuina officia celebrare, interdicto particulari ſe aſſerant non arctari: aſſerentes illud interdictum generale duntaxat, quando regnum, vel ſaltem prouincia tota ſubijcitur interdicto: propter quod & iuſtitia ſæpiùs deperit, & prælatorum ſententiæ contemnuntur, cum in alijs interdictis promptiùs diuina celebrent, & ſuſpenſis organis, aliorum ipſi pulſatis campanis, & apertis ianuis quoslibet paſſim recipiant ad diuina. Ne autem diuerſa interpretatio diſcordię cauſam inter vos vlterius, & odij fomitẽ valeat miniſtrare, vel quod interdictũ dici debeat generale, amodo in dubium reuocetur, ſignificatione vobis præſentiũ intimamus, quod cum in priuilegijs de regno, vel prouincia nihil expreſsè dicatur nomine terrę, non ſolùm regnum, vel prouinciam intelligi volumus, verùm etiam villam, & caſtrum: vt & in his locũ habeat, quod de generali dicitur interdicto, videlicet vt cum villa, vel caſtrũ generali ſubijcitur interdicto, præſcripta priuilegij forma debeat obſeruari.

Datum Lateranſ. V I I. idus Februarij.

N. ARCHIEPISCOPO, ET CLERO Piſano. Vt ciues ſuos hortetur illam pacẽ atque concordiam ſeruare, quam reliqui ordines Tuſciæ ſeruabant.

CVm apoſtolica ſedes eccleſiam, & ciuitatem Piſanam multum dilexerit hactenus, & in multis ſtuduerit honorare, ſicut operis exhibitio, quæ probatio eſt dilectionis, euidenter oſtendit, nos qui (licet indigni) ad apoſtolatus noſtri officium ſumus domino faciente promoti, prædeceſſorum noſtrorum,

&

& præcipuè ſanctæ memoriæ Innocentij Papę volētes veſtigijs inherere, ſiquando nobis occurrunt, per quæ honori eccleſiæ veſtrę, ac ciuitatis debeat derogari, ab eis vos, & ciues veſtros curamus propenſiùs reuocare, queādmodū uice verſa vos, & ipſos ad exequenda illa libentiùs intendimus adhortati, vnde poſſit cōmunis vtilitas prouenire. Sanè cùm bonæ memoriæ C. Papę prædeceſſoris noſtri tēporibus legati apoſtolicę ſedis ciuitatē Piſanam ſuppoſuerint interdicto, pro eo qđ ciues Piſani à generalibus inſtitutis patrię deuiabant: quia tamē forma tractatus illius nobis primitùs oblata non placuit ſub eo tenore, ad petitionem, & inſtantiam Piſanorum, interdictū duximus relaxādum: vt ſi correctione adhibita, forma concordiæ nobis placeret in poſterū, eā nobiſcū pariter recipere tenerentur. Alioquin ciuitas ipſa reduceretur in ſentētiam interdicti: exinde uerò dilecti filij Prior, & alij ciuitatū rectores ad noſtram præſentiam accedētes, tractatū cōcordiæ nobis, & fratribus noſtris pariter obtulerunt: in quo poſt correctionem adhibitam nihil inuenimus, quod in eccleſiaſtici iuris, vel cuiuſquā minoris, vel maioris perſonę præiudicium redundaret. Nec iſta dicimus ideo, qui in concordia illa poſſint malè vtentes abuti: cum vix contingat in rebus humanis aliquid tam ſalutiferum inueniri, vnde perculpā abutentiū, aliqua ſiniſtra non valeant prouenire: quoniam & apoſtolus aliis fuit odor vitę in vitam, alijs odor mortis in mortē, & ipſe Chriſtus lapis offenſionis nonnullis extitit, & petra ſcandali poſitus in ruinam, & in reſurrectionem multorum. Et licet omnis poteſtas à Domino Deo ſit, teſte ſcriptura, ea tamen præminentes nonnunquàm peccatis exigentibus abutuntur. Nos [aūt prædictos] rectores ſolicitis exhortationibus curauimus admonere, quatenus inītam concordiā, & firmatam ita prouidè adminiſtrēt, ꝙ per ea & ipſi à grauaminibus liberentur, & alijs grauamina nō infligant. Ne igitur in verbis noſtris inueniremur mendaces, & in operibus inconſtātes, dilectis filijs poteſtati, & populo Piſano per apoſtolica ſcripta meminimus iniunxiſſe, vt tractatum concordiæ receptū à nobis, & ipſi reciperent, ne communē totius patriæ viderentur impedire profectum. Alioquin per dilectos filios noſtros P. baſilicæ duodecim apoſtolorū presbyterum Cardinalem apoſtolicæ ſedis Legatum ciuitatē Piſanam in interdicti ſententiam mandauimus monitione præmiſſa reduci: quod cum idem Cardinalis effectui mancipaſſet, quia Piſanos ipſos audiuimus fuiſſe conqueſtos, ꝙ correcti capitularis eis copiam non exhibuit, & quod eos præter formam mandati, non ſolùm interdicto, ſed etiam maledicto ſubiecit, eidem per iterata ſcripta præcepimus, vt competētes eis daret inducias, infra quas copia correcta capitularis exhibita deliberaretur. vt mandatum apoſtolicum adimplerent. Vos tamen poſitum interdictū pro reuerentia ſedis apoſtolicę humiliter ſeruauiſtis, & ſeruatis. Cōſequenter uerò rectores omnium ciuitatum Tuſciæ ad ſedem apoſtolicā venientes, de ciuibus veſtris grauiſſimè ſunt cōqueſti, qđ ipſi ſoli omnibus alijs ad vnitatem, & cōcordiā iam inductis, tanquàm hoſtes patriæ imminere omnium excidio viderētur: quod cùm ciuitas ipſa maxima ſit inter Thuſcię ciuitates, ex parte illa poſſet toti patriæ prouenire: & niſi mutato conſilio reciperent quod tota Thuſcia iā recepit, id non poſſent vlterius æquanimiter ſubſtinere, quin potius ad grauamē ciuitatis illius totis viribus laborarent, qua ſatius eſſet perire dūtaxat, quàm patriā totam trahere in ruinā. Nos igitur effectione paterna volentes Piſanos ipſos tanquā chariſſimos in Chriſto filios, ad quorū profectum Deo teſte libenter intendimus, ad viā rectitudinis reuocare, cùm turpis ſit omnis pars ſuo non congruens vniuerſo, vniuerſitatē veſtrā monemus attentius, hortantes in dño, & per apoſtolica ſcripta præcipiendo mādantes, quatenus ipſos monere pariter, & inducere ſatagatis: vt pacē, & concordiā inuentā non ad iniuriam cuiuſlibet, vel iacturā, ſed ad totius patriæ libertatē tuendam, & excuriendū iugum grauiſſimę ſeruitutis, quā ferè vniuerſi, & ſinguli Thuſcia receperunt, humiliter recipiant, & obſeruent: in cuius tractatu, quem

cautè

cautè eis præcepimus exhiberi, ne iurare
ipſos oporteat, quod ignorãt, nihil (vt cre
dimus) inuenimus, quos oporteat ſolici
tius præcauere, ne, dũ in ſuo ſenſu nimis
abundant, & reprobant, quod alii adpro
barunt, & nos ipſi cognouimus approbã
dum, de noſtro uideantur iudicio non ſi-
ne culpa ſacrilegii dubitare. Si autẽ (qđ
non credimus) monitis, & præceptis no-
ſtris duxerint ſicut hactenus, contumaci
ter reſiſtendũ, nos ſi quid eis, & vobis pa
riter ſiniſtrè cõtigerit, erimus de cætero
apud Deũ, & homines excuſari: qui qđ
ad noſtrũ officiũ pertinebat, opportunè,
& ĩportunè nõ ceſſauimus exercere: ani-
mam noſtrã liberare volentes, & vobis
ipſis à malis imminentibus ſcauere. Quia
verò multa ſæpè beneficia præſtantur in
uitis, cum eorũ non voluntati, ſed vtilita
ti conſulitur, vt iuxta verbum dominicũ
compellantur intrare, manus noſtras nõ
ex odio, ſed ex amore curabimus in eos
duriùs aggrauare. Vt autem eorum ho-
nori, pariter & profectui conſulatur, val
dè quidem expedire cognouimus, vt ad
id exequendum magis noſtra, quam alie
na diſtrictione cogantur.

*Scriptum eſt in eundem ferrè modum Pote
ſtati, & populo Piſano.*

ILLVSTRI REGI NAVARRAE.
*Quod extortum & inhoneſtum iuramen-
tum non ſit ſeruandum.*

AD audiẽtiam noſtram noueris per
ueniſſe, ꝙ cum Caſtellæ, & Arago-
næ reges illuſtres anno preterito re
gnum tuũ cum ſuis exercitibus introiſ-
ſent, de illo capiendo, & diuidẽdo ad inui
cem tractauerunt. Cumque ibidem duo
bus caſtris per violentiam occupatis, tã
eccleſias, q̃ priuatorum terras multiplici
ter afflixiſſent ꝙ deteriora in poſterũ fa-
ceret minabantur, ſi ſuum poſſent propo
ſitũ adimplere. Vnde totus populus me-
tuẽs vehementer, quo ſe verteret, neſcie
bat: vel qualiter imminentem poſſet effu
gere tempeſtatem. Interim autem dictus
rex Aragonę ſuos ad te nuncios deſtina-
uit, de componendis treugis tecum pari
ter tractaturos: ſecreto per eoſdẽ requi
rens vt ſororem tuã ſibi traderes in vxo
rem. Tu verò attendens ꝙ vel ſic ſaltem
eorum poſſes inſtantiã euitare, tã de treu
gis, quàm de contrahendo matrimonio
reſpondiſti, ꝙ ſuam perficeres voluntatẽ:
priùs tamen quã de regno tuo exirent, ni
hil horũ duceres ad effectũ. Poſt hæc au-
tem ad reges ipſos dicti nuncij redeun-
tes, reſponſum quod eis dederas, retule-
runt. Præfatus autem rex Caſtellæ metu
ens ne ſi à regno exirent, ab his, quæ pro
miſeras reſilires, reſpondit ſe à terra tua
nullatenus egreſſuros, niſi prius iurares,
quæ nuncijs promiſeras te firmiter ſerua
turum. Cumq; hoc tibi per eoſdem nun-
cios intimaſſent, tu conſiderans, ꝙ in ne
cẽ, & exhæredationem tuam, ſi fieri poſ-
ſet, præfati reges intendere ſatagebant,
iuraſti coactus, pariter & inuitus, ꝙ à te
fuerat de treugis, & matrimonio poſtula
tum, quamuis ſoror tua præfato regi Ara
gonę conſanguinitatis gradu tertio con
iungatur. Nos igitur attendentes ꝙ iura
mentũ non vt eſſet iniquitatis vinculũ
fuerit inſtitutum, & quòd in malis pro-
miſſis fides ſit penitùs reſcindenda, ſere
nitati tuæ deſtrictiùs inhibemus, ne ſi
vera ſunt, quę præmiſimus occaſione iu-
ramenti præmiſſi, quod periurium eſt ve
riùs nominandum, procedas ad inceſtuo
ſam coniunctionem complendam. Da-
tum Lateran. III. idus Februarij.

*PANORMITAN. REGIN. CA
puan. montisregal. archiepis, & Epiſ. Troiã.
familiaribus regijs. Vt neceſſariã cõtra ho-
ſtes regni pecuniam ſine mora tranſmittant.*

SI diligenter attẽditis, vt debetis, quę
& quanta pro honore regis, & ſtatu re-
gni Siciliæ ab obitu illuſtris memorię
C. Imperatrici ſolicitè geſſimus, & agere
non ceſſamus, per effectũ operũ poteſtis
euidenter agnoſcere, ꝙ tutellã regis, & re
gni baliũ nobis ab eadẽ Imperatrice re-
licta non tã verbo, quã facta recipimus,
& ſtudioſiſſimè procuramus. Prius enim
quã dilecti filij magiſter B. ſubdiac. no-
ſter. & L. iudex ipſius imperatricis, & re-
gis, ac veſtra nobis ſcripta tuliſſẽt, ad de
fenſionem regni accingebamur viriliter,
& potenter, & reſiſtendum Dei eccleſiæ
inimicis milites in expenſis eccleſiæ mi-
ſeramus. Licet autem ex puſillanimita-

te

te hominum de Sancto Germano, nõ ex
potentia hoſtium Caſtrum Sancti Ger-
mani traditum fuerit in manu hoſtili,
militibus noſtris ſe recipientibus in mo
naſteriũ Caſſinen. plus tamen in hoc vo
bis dominus, & toti regno conſuluit, q̃
fragilitas humana ſperaret. Nã Marco-
ualdo circa obſidionẽ Caſſinen. Monaſte
rij inaniter occupato, comites, barones,
ciues, & alij reges, & regni fideles ex ma
gna parte in ſingulis prouincijs conueniẽ
tes in vnũ, ad reſiſtendum ei libere ituo
ſubuenire iuramento firmarunt: immu-
nita munientes, & villas, & caſalia redu-
centes ad ciuitates, & loca munita, & cõ
tra eum etiam exercitũ congregantes. In
terim etiam non ceſſauit manus domini
flagellare tyrannum, cum milites noſtri
ſæpiùs in exercitum Marcoualdi faciẽtes
inſultũ, multos ex eis occiderint, multos
cęperint, plures etiam vulnerauerint, &
obſeſſi de obſidentibus frequenter victo
riam reportarint. Nec ceſſauit ẽt manus
noſtra ſuper eum effundere vaſa iræ, nõ
ſolum ſpiritualiter, ſed etiam temporali
ter noſtram ſuper eum immò diuinã po
tiùs potentiã exercendo: cùm per dilectũ
filiũ noſtrum I. tituli S. Priſcę presbyte-
rum Cardinalẽ apoſtolicę ſedis Legatũ,
tota ferè terra, quam idem Marcoualdus
habuerat in Marcia, ſit diuino munere
in manu forti, & brachio extento ad do
minium eccleſiæ reuocata, munitioni-
bus eius, in quibus ſpem ſuam poſuerat,
redactis in cinerẽ, & fauillam. Nos etiam
theſauris noſtris in nullo percepimus,
immo etiam non modicam pecuniæ quã
titatem ab alijs mutuantes, dilectũ filiũ
I. tituli Sanctæ Pudentianæ presbyterũ
Cardinalem, apoſtolicæ ſedis Legatum,
& cum eo dilectum filium O. ſubdiaco-
num conſobrinũ noſtrum cum eadẽ pe-
cunia in Marciã ad Comites, Barones, &
alios regis, & regni fideles duximus deſti
nãdos: qui iam validũ cęperunt exercitũ
cõgregare. Fecimus quoq; à multis comi
tibus, baronibus, ciuibus, & alijs multis
chariſſimo in Chriſto filio noſtro F. illu
ſtri regi Siciliæ innouari fidelitatem: &
nos ſuper tutela ipſius, & regni balio per
eorum reddi iuramenta ſecuros: licet au
tem vobis per literas noſtras dederimus
in mandatis, vt in cuſtodia regis, & cura
regni vſq; ad aduentũ Legati fungeremi
ni vice noſtra. Vt melius tamen vobis be
nigna intẽtio noſtra pateret, dilectũ filiũ
G. Sanctæ Mariæ in porticu diac. Card.
apoſt. ſedis Legatũ in Sicilia duximus de
ſtinandũ: q ut ſicut vir prouidus, & diſcre
tus vices noſtras exerceat in vtroq;. Cum
igitur pium mentis noſtræ propoſitũ qđ
circa tutelam regis, & regni quietem ge-
rimus, per vos non debeat retardari, &
prædicta Imperatrix ad reſiſtendum tur
batoribus regni, de theſauro regis, & re-
gni prouentibus ſufficientẽ nobis manda
uerit pecuniam miniſtrari, & iuxta quod
ex relatione nunciorũ veſtrorum accepi
mus, vos id parati ſitis iplere, cũ meliùs
ſit ſimul & ſemel expendere, q̃ expenſas
amittere ſucceſſiuas, vt rex, & regnũ ab
eius defendantur incurſu: qui non ſolũ
rerum, & bonorum excidium, verũ etiã
perſonarum periculum meditatur, frater
nitatem veſtram rogamus, monemus, &
per apoſtolica vobis ſcripta mandamus,
& diſtrictè precipimus, quatenus cũ ne-
gociũ dilationem non capiat, & tutiùs,
& faciliùs obuietur principijs quantãcũ
q; pecuniam poteritis tanto negocio ne
ceſſariam per diſcretos, fideles, & proui-
dos nuncios tranſmittatis, in ſtipendia
exercitus. & alia, quæ inſtantis neceſſita
tis articulus poſtulat conuertendam. Si
enim ſoliciti procur. extiſtitis, & cauti cu
ſtodes, non debetis parcere rebus, vbi pe-
riculũ vertitur perſonarũ, nec cauſas dila
tionis innectere, vbi gladius non ceſſat
hoſtilis. Noſtis enim non ſolũ per auditũ,
ſed etiam per experientiã tyrannidem
Marcoualdi. Noſtis qualiter eo procurã-
te non ſolum eiuſdem regni principes ſę
culares, verũ ẽt maiores eccleſiarũ præla
ti damnati fuerint exilio, & vinculis fer
reis alligati. Noſtis etiã, & noticiæ huius
memoria veſtris oculis iugiter inculcat,
qualiter nobiles veſtri facti ſunt membro
rum mutilatione deformes. Scitis quod
ſi Marcoualdus priori potẽtatu vſq; ho-
die potiretur, nec ſemẽ etiã nobilium in
regno reliquiſſet: nec ætati, nec ſexui, ſi-
cut inceperat, pepercitſſet. Scitis etiam
qua-

qualiter viros eccleſiaſticos,& alios quoſdam viuos fecerit flamma torreri, quoſdam ſagimine liquenti peruri, quoſdam in maris præcipitari profundum: & ex præteritis qualiter futurus ſit vobis, & regno, ſi eam, quam credimus, diſcretionem habetis, intelligitis manifeſtè: qui iuſto Dei iudicio in eos amplius & crudelius deſæuiuit, qui ei in regni proditione amplius ſeruierunt: experti eſtis aſtutiã eius, & frequentiam peierandi: & quòd fidem non ſeruet fideli teſtimonio didiciſtis. Prouidete igitur regi, & regno, immò etiam vobis ipſis, & iuxta mandatum imperatricis eiuſdem, quæ talia futura quaſi præſciamente præuidit, tantam pecuniam miniſtretis, q prædictus Mar. hoſtis Dei, eccleſiæ inimicus, perſecutor regni, qui cum omnibus familiaribus, & participibus ſuis excommunicationis eſt vinculo innodatus, non ſolum præualere nõ poſſit, immò nec fugere valeat: & nunc taliter conteratur q de cętero regnũ ab eius ſit vexatione ſecurũ. Oportet enim vos ſolicitos, & ſtudioſos exiſtere, vt exacta diligentia procuretis, q homines regni ad reſiſtendum ei, potenter ac viriliter ſe accingant, & ſano, pariter ac concordi conſilio dirigantur: ne ſi fortè vos, & ipſi ex illa parte remiſſi, aut ocioſi fueritis, ſtudium noſtrũ ex hac parte, quod circa multa verſatur, minus efficax habeatur: propter quod culpa non leuis in caput veſtrum debeat retorqueri. Speramus autẽ quod hæc, & alia, quæ imminent facienda, fideliter adimplebitis: tum ex debito fidelitatis, quo nobis & eccleſiæ Rom. tenemini, & etiam ipſi regi, tum ex officio, quod vobis incũbit, ad quod vtiliter exequendum fauor apoſtolicus vobis non deerit opportunus quin etiam ad honorem, & profectum veſtrum, ſi ſolicitam fidem, & fidelem: ſolicitudinem in vobis experti fuerimus (vt ſperamus) efficaciter intendemus. Nos autem interim aſſidue procuramus, vt de Lombardis, Thuſcis, Romanis, Campanis, & alijs adiacentibus prouincijs validus exercitus congregetur, per quem dictus Marcoual. vel fugetur q̃ citius, vel irreparabiliter conteratur. Ad quæ procuranda rectores Thuſciæ apud Vrbem fecimus conuenire: cũ quibus ita procurauimus, q quo millia militum, vel ad minus mille quingentos nobis ſine ſolidis, in moderatis tamen expenſis, ſimiliter, & pedites, & archarios, quot neceſſarij fuerint, ad mandatum noſtrum in regni ſubſidium deſtinabũt: per quos dante Domino, niſi per vos ſteterit reportabimus de inimicis regni triumphum. Volumus etiam nihilominus, & mandamus, vt eos ſuper tutela regni balio ante omnes veſtro reddatis iuramento ſecuros: & iuxta prouidum dicti legati conſilium, tam noſtras, quam regis per vniuerſum regnum literas per nuncios idoneos deſtinetis: vt omni dil. & exceptione ceſſan. veſtrum imitantes exemplum, id debeant adimplere. Datum Lateran. VIII. Cal. Februarij.

CLERO, BARONIBVS, IVDICIbus, militibus, & uniuerſo populo Capuano. Vt pro patria cõtra hoſtes fortiter decertent.

Licet circa ſtatum regni Siciliæ ex generali debito paſtoralis officij ſolicitudinem gerere teneamur, ex eo tamen, quòd regnum ipſum ad proprietatem eccleſiæ pertinet, & nobis ex inclytæ recordationis C. Imperatricis legitimo teſtã chariſſimi in Chriſto filij F. illuſtris Siciliæ Regis eſt cura commiſſa, tãto amplius ad quietem ipſius intendimus, & augmentũ, quanto ad id rationibus pluribus inuitamur. Vnde cũ non ſine magnis expenſis eccleſię ad ipſius defenſionem intenderimus hactenus, & adhuc etiam intendamus, eos quos fideles fuerimus, & conſtantes in articulo neceſſitatis inſtãtis experti, curauimus, nec eis, aut regno aliqua deerimus ratione. Illos vero, qui regni meditantur excidium, & Mar. dominationem affectant, redigemus dante Domino in perpetuam ſeruitutem, vt pater proditor in filiis etiam perpetuò puniatur. Licet aũt Caſtrum ſancti Germani à Marc. & ſequacibus eius potiùs ob puſillanimitatẽ hominũ ipſius Caſtri quã ipſius Marc. potentiam fuerit occupatum plus tamen nobis, & toti regno diuino munere caſtri amiſſio contulit, quam dicto M. & ſuis eius occupatio profuiſſet:

cum

cum ipſo Mar. circa obſidionem monaſterij Caſinen, inaniter occupato, vos, & alij regni fideles contra eius incurſum vos duxeritis fortiùs muniendos. Nos autem ne quid ex contingentibus omittere videremur, dilectũ filiũ G. Sanctæ Mariç in Porticu Diaconum Card. apoſtolicæ ſedis legatum in Siciliã duximus deſtinandum, qui nobis in pecunia, & aliis, quæ neceſſaria fuerint, propter imminentem regni neceſſitatem curet liberaliter ſubuenire. Dilectum autem filium I. tt. Sanctæ Pudentianæ presb. Card. apoſtolicæ ſedis legatum, & cum eo dilectum filium O. Subdiaconum, & cõſobrinum noſtrũ cùm non modica pecuniæ quantitate, ad dilectos filios P. Celanen. & R. Teatin. & alios comites, & Barones eiuſdem prouinciæ miſimus, qui non ſolum in regni ſubſidium, & fidelium eiuſdem regis, & deuotorum eccleſiæ Rom. ſuccurſum, ſed in exterminium Marc. validum exercitũ coadunent, & in proximo dante domino conuenient cum exercitu, qui eſt in Apulia congregatus: & ad debellandum eundem Mar. & exercitum eius, in nomine domini exercituũ in manu forti, & brachio extento procedẽt. Monemus igitur vniuerſitatem veſtrã, & exhortamur in domino, ac per apoſtolica ſcripta vobis mandamus, quatenus in fidelitate regis eiuſdem, & deuotione ſedis apoſtolicæ firmiter perſiſtentes, fortiter & viriliter reſiſtatis inimicis eccleſiæ perſecutoribus regni: qui vos ſicut hactenus ſeruituti ſupponere moliunt, bona diripere, mutilare perſonas, & coram viris vxores, patribus filias, & fratribus dehoneſtare ſorores: quibus cũ ſoli fideles noſtri de Marchia ipſum, & complices ſuos de terra fugauerint, & modicum quod ſibi remanſerat, iam penè penitùs occuparint, niſi homines regni mens effœminet muliebris, non ſolum eſt leue reſiſtere, immò etiam de ipſis vobis non eſt difficile triumphare: cùm eos ſpoliorum veſtrorum cupiditas, vos autẽ iuſtitia moueat ad pugnandum. Illi enim vt in ſeruitutẽ vos redigant, vim vobis inferre nituntur: vos autẽ violentiam repelliris; vt veſtram tueamini libertatem. Præterea cũ ipſi nec occaſionem etiam habeant regem, & regnũ & vos ipſos taliter moleſtandi, defenſioni veſtræ iuſtitia præſtabit effectũ: quos ad reſiſtendũ viriliter præteritarum iniuriarum memoria debet fortiùs animare. Noſtis enim qualiter quidã nobiles veſtri fuerint macerati exilio, quidam mẽbris honorabilioribus mutilati, quidam flammis traditi, quidã poſt liquentis aduſtionẽ ſaginis, viuentes in mari receperint ſepulturã factiscibus piſcũ, & marinarum eſca modica beluarum. Noſtis qualiter omnes in poſſeſſionibus fueritis, & pecunia diminuti, qualiter Teutonicorum promiſſionibus defraudati: & vt cõprehendamus breuiter vniuerſa, vix eſt aliquis in toto regno, qui in ſe, vel ſuis, perſona, vel rebus, cõſanguineis vel amicis graue non incurrerit per Teutonicos detrimentũ: quod ex maiori parte procuratũ eſt per aſtutiam Marcoualdi: quẽ nos iamdudum cum participibus, & fautoribus ſuis excommunicationis vinculo innodauimus, & a vinculis iuramenti, quo ſibi tenentur, abſoluimus vniuerſos. Nos igitur huiuſmodi præcauẽtes, ad defenſionem veſtram potenter intendimus: & ſi quid opus eſſet eandem peccatorum remiſſionem concederemus omnibus qui Marcoualdi. & ſuorum violentiã expugnarent, quã concedimus omnibus, qui cõtra Sarracenorũ perfidiã ad defenſionẽ orientalis prouinciæ accingũtur, quin per eum impediatur terræ ſanctæ ſuccurſus.

ARCHIEPISCOPIS, EPISCOPIS, Abbatibus, prioribus, & vniuerſ. clero per Calabriam, et Apuliam conſtitutis Eiuſdẽ ferè argumentum cum epiſtola præcedenti.

IS, qui Beatum Petrum in fluctibus ambulantẽ ne mergeretur erexit, & pro eo rogauit ne deficeret fides eius, ipſius nauiculam, licet magnis fluctibus iactetur interdum, non patitur naufragari: ſed tempeſtatem in tranquillum conuertens, & aquilonẽ in auſtrũ, tunc eã mirabilius ſuæ potentiæ dextera gubernat: cũ penè mergi fluctibus, penè ventorum vĩ impetu cõquaſſari, iuxta verbũ Propheçç

dicẽtis: in tribulatione dilataſti me. Qui enim eidem apoſtolorum principi potẽtiam calcãdi ſuper ſcorpiones indulſit: ipſe ab eccleſiæ facie praua indirecta, & aſpera in vias planas immutans, omnia ſubijcit ſub pedibus eius, & eam de humili exaltat in altum. Sanè qualiter diebus noſtris, & veſtris perſecutio inualuerit contra eam, qualiter viſa fuerit cõculcari, & qualiter domino faciente cum ea ſignum in bonum inſtitia fuerit perſecutoris eluſa, & ipſa in ſtatum redierit felicitatis antiquæ, ac in eo augumentum ſuſceperit, in quo videbatur diſpendium incurriſſe, patet omnibus manifeſte. Innouator etenim veterum, & inueterator nouorum dominus Ieſus Chriſtus veterẽ eccleſiæ Ro. ac regni Siciliæ vnitat, quæ quodammodo fuerat paſſa ſciſſuram, innouare, ac roborare diſponens, & innouatam, & roboratam in longæuæ dirigere ſæcula vetuſtatis, inclytæ recordationis C. Imperatrici pium inſpirauit affectum, vt chariſſimum in Chriſto filium noſtrum F. Siciliæ Regem illuſtrem noſtræ tutelæ committeret, & regni ballũ nobis relinqueret teſtamẽto: ſicut & uos ipſi audiſtis, & nos certiores reddidit ipſius tranſmiſſi nobis inſpectio teſtamenti. Vnde cum de ſalute regis eiuſdem, & regni ſtatu ſit à nobis ſollicitius cogitandum, & propter hoc regnũ ingredi diſponamus: ut ad introitũ noſtrũ pax ipſi reddatur, immo præueniat potiùs noſtrũ ingreſſum, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, & diſtrictè præcipimus, quatenus in fidelitate regis eiuſdem, & deuotione ſedis apoſtolicæ firmiter perſiſtatis: inimicis regni, & eccleſiæ iuxta debitum pontificalis officii reſiſtentes, & ad reſiſtendum viriliter inducẽtes laicos veſtræ iuriſdictioni ſubiectos. Exponite ſingulis, & per vniuerſã parochiã veſtrã faciatis exponi tyrannide Marcoualdi: cuius cõſilio nobiles veſtri paſſi exilium, & ferreis vinculis alligati, facti ſũt mẽbrorum mutilatione deformes: quo procurãte magnates veſtri, et clerici fuerint ignis ardore conſumpti, quidã aduſti liquenti ſagimine, quidam undis ſubmerſi: qualiter omnes, & ſinguli vel in perſonis, vel rebus plurimum prægrauati, & prægrauandi vlterius, ſi (quod abſit) in eis poterit præualere. Vt enim Vrbes in villas redigat, nobiles, & potentes ſubiiciat ſeruituti, perſonas rapiat, & bona diripiãt impotentum, patribus filias ſurripiat violẽter, & maritis vxores, immò etiã ut indigenas vniuerſos eiiciat, & alienos in indigenarum labores inducat, ne ipſũ denuo de regno contingãt expelli, regnũ denuo eſt ingreſſus, & prioribus peiora cõmittit. Cũ autem iampridem propter ſuos exceſſus cũ uniuerſis fautoribus, & participibus ſuis à nobis excõmunicationis uinculo fuerit innodatus, uolumus nihilominus, & ſub eadẽ diſtrictione mandamus, ut ipſum, & uniuerſos complices eius ſingulis diebus dominicis, & feſtiuis pulſatis cãpanis, & candelis extinctis, excommunicatos publicè nuncietis. Vniuerſos etiã qui ei uel in occupatione regni, uel alijs fauere præſumpſerint, uel q literas, uel nuncios eius in regis, & regni detrimentũ, uel ſuas ei præſumpſerint deſtinare, eadem ſententia innodetis: uniuerſas Ciuitates, caſtella, uillas, & eccleſias, ad quas fortè deuenerit, eo præſente ſubiacere denuncietis ſententiæ interdicti. Ad hæc ea, quæ venerab. frater noſter Tarentinus Archiepiſcopus vir vtique prouidus, & fidelis, qui tam eccleſiæ, q̃ regni diligit incremẽtum, vobis ad commodum vtriuſque duxerit ꝓponẽda, indubitata fide credatis.

COMITIBVS, BARONIBVS, CIVIbus, & uniuerſo Populo in Apulia, & Calabria conſtitutis. Eiuſdem argumenti cum duabus præcedentibus.

SAtis hactenus manus teutonica regnum turbauerat, ſatis attriuerat opes eius, ſatis ipſum viribus, & viris exhauſerat, ut non denuo moliretur excidiũ, nec quieti eius, & paci aliquatenus inuideret. Verùm Marcoualdus Dei, & eccleſiæ inimicus, antiquus regnẽ Siciliæ perſecutor: qui quondã Imperatoris animum ad cædem nobilium, pauperum oppreſſionem, mutilationem potentum, & magnatum exilium iniquitatis ſuæ inducebat: qui muros: & munitiones Ciuitatum, ne à ſe jugum poſſent

excutere ſeruitutis,redigebat in pulue-
rē,& fauillā,ut quod tūc eius propoſito
defuit,inique valeat cōſumere,vt videli
cet vrbes cōuertat in uillas, & earū au-
geat ſeruitutē,regnū iterū eſt ingreſſus,
& prioribus peiora cōmittit:pellima cō
miſſurus,ſi (quod abſit)potuerit prçua-
le re:cōtra quē vniuerſos habitatores re
gni prçcedēs eius iniquitas, ſicut credi-
mus, ſufficiēter inducit: vtpote cùm vix
in regno vel vnus etiā valeat inueniri,
qui eo procurāte in ſe,vel in ſuos graua
minis cauſam nō ſenſerit, & adhuc etiā
materiā habeat deplorandi. Debent e-
nim homines regni ad memoriā reuoca
re,qualiter quidā eorū in exiliū ducti,
membrorū facti ſunt mutilatione defor
mes,qualiter quidā igniti ſaginminis li-
quore peruſti,quidā flāmis traditi, qdā
in maris prçcipitati ꝓfundū,ad colla eo
rū molari lapide alligato: qualiter ciui-
tates ſint muris diſcinctç,qualiter diui-
tes,pauperes cū ecclefiis ſpoliati, & ad
tātæ crudelitatis memoriā nō ſolū ipſū
ꝓſequi, ſed,& nomē eius, & cōtra eum
vnanimiter conuenire. Scientes autē fi-
delitatis veſtræ conſtantiā,quæ inter ad
uerſa ſemper magna eluxit,prędicto M.
nullatenus conſentire, vniuerſitatē ve-
ſtram monemus,rogamus, & exhorta-
mur attentius, ac per apoſtolica vobis
ſcripta mandamus, quatenus in chariſſi
mi in Chriſto filii noſtri F. Siciliç Regis
illuſtris fidelitate,ac deuotione ſedis a-
poſtolicæ ſolita fortitudine perſiſtētes,
eidē M. qui cū omnibus fautoribus, &
participibus ſuis excōicationis eſt vincu
lo innodatus,potenter, & viriliter reſi-
ſtatis:nec reſiduū libertatis veſtrç patia
mini ſuffocari. Nos enim ſi ſuꝑ hoc no-
ſtris parueritis monitis,& mandatis,ad
honorē & profectū dante domino intē
demus. Illud autē vos nullo modo deter
reat,quod Burgū Sancti Germani noſcitī
occupaſſe, cùm nō ſuç virtutis, ſed habi
tatorū ipſius timiditati ſit penitus aſcri-
bendū qui eū deſeruerant ex toto. Mili-
tes enim omnes abierūt illæſi, & apud
Montē Caſinū locū vtiq; muniſſimū,
& neceſſariis abūdantē,intrepidi perſeue
rant:cōtra quos cū exercitus Marcoua.
feciſſet inſultū (ſicut accepimus) turpi-
ter eſt fugatus, multis occiſis, & pluri-
bus vulneratis: & forte diuina factū eſt
ꝓuidentia,vt illic inaniter occupet, vt
interim vos,& alij cōtra eū vires veſtras
fortius prçparetis. Volumus igitur, &
mādamus,vt ne qui falſis rumoribus ſe-
ducātur,hçc ꝑ regnū faciatis publicè nū
ciari. Nos autē licet hactenus cōtra eum
milites ſtuduerimus,cōgregare, nūc ta-
men de Imperatricis diſpoſitione cer-
tiores affecti perſcriptū nobis à venera-
bilibus fratribus Panormitan. Capuan.
Regin. Montis Regal. Archiepiſcopus,&
Troiano Epiſcopo ſub eiuſdē Imperatri
cis bulla trāſmiſſum, ad defenſionē re-
gni tāto amplius aſpiramus, quāto plus
prçter debitū officij paſtoralis de ſtatu,
& quiete ipſius tenemur ſpecialius cogi-
tare. Verùm ne quid ex contingentibus
omittamus, dilectū filiū noſtrū I. tituli
Sanctç Pudentianæ presbyterum Car-
dinalem,& apoſtolicç ſedis Legatum,ad
dilectos filios nobiles viros P. Celanen.
& R. Teatim. comites,quos vere fideles
regni,& eccleſiç Rom. deuotos inueni-
mus,cum non modica pecuniç quantita
te in ſtipendia militum eroganda dirigi
mus, vt per eos, & militum noſtrorum
ſubuentio,& defenſio regni celeriter, &
vtiliter procuretur. Studere igitur om-
nes,& ſinguli taliter prçparari,vt pro re
gni defenſione reſiſtatis violentiæ Mar-
coualdi, qui perpetuæ nos nititur e ta-
dere ſeruituti.

*ARCHIEPISCOPIS, EPISCO
pis, & Vniuerſis Eccleſiarum prælatis in
Sicilia conſtitutis. De eodem argumento.*

PRæter generale debitum &c. vſque
ad verbum Mandauit.. Licet au-
tem ad ſuſpiciendam tutelam re-
gis ipſius, & regni balium aſſumendum
ad regni iugiter prçparemur ingreſſum,
quia tamen neg.cium dilationem non
capit &c. in eundem ferè modum vſque
ad uerbum Aſſiſtatis. Et nos ad hono-
rem regis ipſius ſuper eius tutela, &
regni balio aſſicuretis, ſicut dicta di-
ſpoſuit Imperatrix: vt ex hoc fides,
quam circa eundem regem, & nos ip-
ſos habetis, manifeſtiùs eluceſcat: &

nos ad honorem veſtrũ intendere non immeritò debeamus. Nos enim &c. vſq; ad verbũ Attendentes igitur. Qualiter regi teneamini memorato &c. vſq; ad verbum Cutretis adeſſe. Quod ex hoc nos vobis conſtituatis quodã modo debitores. Pręcauete vobis &c. vſq; i finẽ.

6. SANCTAE MARIAE IN *Porticu Diacono Cardinali apoſtolicæ ſedis Legato. Qua ipſi gubernationem Regis minoris, & regni Siciliæ committit.*

COnſtantiam tuæ mentis, prudẽtiã & diſpoſitionem in arduis negocijs apoſtolicæ ſedis experti, certi etiã de fortitudine, quã in negocijs regni Siciliæ pro ſtatu, & honore ipſius manutenendo, immò etiã promouendo in melius tam noſtris, quàm prædeceſſorum noſtrorũ temporibus habuiſti: qđ ad præſens circa tutelã chariſſimi i Chriſto filij noſtri F. Siciliæ Regis illuſtris, & regni diſpoſitionẽ implere per nos ipſos perſonaliter nõ valemus, tibi fiducialiter duximus cõmittendũ: ſciẽtes ꝙ in his, ſicut & alijs negociis tuæ curę cõmiſſis, honorẽ ſedis apoſtolicæ vtiliter, & efficaciter promouebis. Hac igiť cõſideratione inducti, auctoritate tibi præſentiũ indulgemus, vt in negocijs ſolicitudini tuę cõmiſſis, quę vel ad tutelã regis, vel regni diſpoſitionẽ pertinere cognoueris, vice noſtra ſublato appellationis impedimento, prout melius videris expedire, procedas.

NOBILI VIRO L. DE AQVILA *Comiti Fundano, ut Legatis Apoſtolicis obtemperet, & conſilio atque auxilio ſit.*

QVòd in obſequio, & fidelitate inclytę recordationis C. Imperatricis fortiter perſtitiſti, qđ inimicis regni reſtitiſti viriliter, & eos etiam expugnaſti, gaudemus plurimũ, & ex hoc futuræ deuotionis tuę ſumimus argumentũ: ſperãtes, immò etiã pro certo tenentes, ꝙ iam nunc in regni tuitione fortius perſeueres, cùm ad nos præter id, quod regnum Siciliæ ad ius, & proprietatem eccleſiæ pertinet, ſpecialiùs ipſius defenſio ſpectare noſcatur. Siquidem Imperatrix prædicta legitimũ. condidit teſtamentum, quo nobis chariſſimi in Chriſto filij noſtri F. Siciliæ illuſtris, tutelam, & curam regni conceſſit, ac poſtmodum vigeſimo ſeptimo die menſis Nouembris, viam eſt vniuerſæ carnis ingreſſa. Vnde cum de fratrum noſtrorum conſilio, regnum dante domino ingredi diſpoſuerimus, ad ipſum ſolidandum in eiuſdem regis fidelitate, ac obſequio, & tranquillitate, pace, ac iuſtitia conſeruandum, dilectum filium noſtrum I. tituli Sancti Stephani in Cœlio Monte presbyterum, & G. Sancti Adriani Diac. Card. quos inter fratres noſtros ſyncero proſequimur dilectionis affectu, & ſpecialis beneuolentiæ brachijs amplexamur, ante faciẽ noſtram duximus præmittendos: qui & aduentum noſtrum prænuncient, & de beneuolentia, & gratia, quam ad eundem regem, & regnum gerimus, vos efficiant certiores. Ideoque nobilitatem tuam rogamus, monemus, & per apoſtolica tibi ſcripta mandamus, quatenus Cardinales ipſos tanquam Legatos apoſtol. ſedis ſuſpiciens humiliter, & deuotè, vel ad ipſos vocatus accedens, quæ tibi ex parte noſtra duxerint proponenda, humiliter audias, & efficaciter proſequaris. Ad obſequium etiã noſtrũ & regni defenſionem taliter accingaris, vt cùm mandatum noſtrum ad te iterum emanarit, nihil te prorſus detineat, quin ſi neceſſe fuerit, nos ſequaris, vel ad reſiſtendum inimicis regni, & Eccleſiæ, iuxta diſpoſitionem noſtram procedas.

PANORMITANO, CAPVANO *Regin. & montis Regalis Archiepiſcopis, & Epiſcopo Troiano. De eadem reperſcribit, qua epiſtola præcedenti.*

PRæter generale debitum officij paſtoralis, per quod vniuerſis Chriſti fidelibus, & ſingulis prouinciis, in ꝗbus nomen colitur Chriſtianũ, ſolicitè cogitare tenemur, illa prærogatiua dilectionis, & gratię, quam prædeceſſores noſtri

noſtri circa regnum Siciliæ præteritis temporibus habuerint, & fidei, ac deuotionis ſynceritas, quam idē regnum, & principes eius ferè ſemper exhibuerūt apoſtolicæ ſedi, ad prouidēdū eidē regno ſpecialiter nos induxerūt: quibus nūc cauſa potior, & vrgētior ſuperuenit, cū inclytæ recordationis. C. Imperatrix chariſſimi in Chriſto filij noſtri F. Siciliæ Regis Illuſtris tutelā, & regni baliū nobis teſtamēto reliquid, & nos ſuper vtroq; ab omnibus aſſecurari mādauit. Licet autē teſtamētū Imperatricis eiuſdē nobis expectemus per veſtros nūcios deſtinari, quia negociū dilationē non capit: cùm Marcoualdus Dei, & eccleſiæ inimicus, perſecutor regni nō dormitat, ſed regnū perturbare, immò etiā occupare cū ſuę iniquitatis fautoribus moliatur, dilectū filiū noſtrum G. Sanctę Marię in porticu Diac. Cardinalē apoſtolicæ ſedis legatū virū vtiq; prouidū, & diſcretū, verū; & veterē regni Siciliæ amatorē, qui pro honore ipſius nullius erubuit faciē poteſtatis, quē inter fratres noſtros ſpeciali diligimus charitatis affectu, in Siciliā duximus deſtinandū, vices noſtras ei tā ſuper hoc, quàm aliis negociis cōmittentes. Credimꝰ enim qđ per diſpoſitionē, & prouidentiam eius in fidelitate regis ipſius, & deuotione noſtra regnū ſolidabitur vniuerſum, & malignantiū perfidia cōfundetur. Ideoque fraternitatē ueſtram rogamus, monemus, & exhortamur attentius, ac per apoſtolica vobis ſcripta præcipiendo mandamus, quatenus legatum eundem tanquam perſonam noſtram recipiētes humiliter, & deuotè, taliter ei ſuper noſtris & eiuſdē regis negociis aſſiſtatis, quod in hoc manifeſtius appareat fides veſtra, & ex eo tam piam Imperatricis diſpoſitionem de veſtro, ſicut iam credimus, cognoſcamus proceſſiſſe conſilio, quod eam non patiemini effectu debito defraudari. Nos enim nec labor perſonę, nec ulla negligentia reuocabit ab illis, quæ nos facere deceat, & tanto videantur negocio expedire. Attendentes igitur, qualiter nobis, & regni teneamini memorato, ad honorē, & ſalutē ipſius, & noſtram vtiliter, & efficaciter eidem legato cureris adeſſe: diſpoſitionem, & ſtatuta ipſius velut noſtra recipiētes humiliter, & inuiolabiliter obſeruātes: cū de ſynceritate, ac induſtria veſtra in dubitatione fiduciā habeamus. Præcauete vobis, & regno ab inſidijs Marc. q licet aliud mētiatur, regnū tamē nō regi, ſed ſibi vſurpare cōtēdit: & in vos, & alios Teutonicorū cędes, & ſuā, & ſuorū iniuriā vindicare: de quo nō eſt aliquatenus diffidendū, cū & ſi cōtingeret eū in regnū procedere, non tamen proficeret, immò potiùs deficeret labor eius: præſertim ſi Sicilia fideliter in eiuſdē regis fidelitate ac eccl. Ro. deuotione perſiſtat. Nos autē cōtra eū validū exercitū deſtinamus.

ILLVSTRI REGI SICILIAE.

Quia, ob utriuſque parentis præmaturam mortem triſtem, Regem minorem, conſolatur: ſuumq; auxilium pollicetur.

QVòd prima primi lactis pocula tibi Dominus ab initio miſcuit, quòd vix benè balbutientem infantiā quaſi cōtinuata reddit lamentatione diſertam, & recenti pueritię nō ſolū recentē, ſed repetitū amaritudinis calicē ꝓpinauit: tibi tāquā ſpeciali apoſtolicę ſedis filio ſpecialiter cōdolemus: & tecū pariter, & in te ꝓpinatę tibi amaritudinis violentiā experimur. Recepimus enim ꝑ dilectos filios magiſtrum G. Subdiaconum noſtrū, & L. iudicē nuncios tuos, viros peritos, prouidos, & diſcretos, tuę ſerenitatis litteras doloris, & gemitus exp̄ſſiuas: quibus & patris deceſſum, & matris obitū ætas tenerrima deplorauit, vtpote q̄ primum vtrunque flere didicit, quàm clementis plenè alterum nominare. Nōdum enim regalis infantia ſuper morte patris conſolationem acceperat, & dolorem antiquum ſuperueniens doloris nouitas innouauit, & pueritiæ tuæ primitias eorum deputauit exequijs. Quorum obſequiis ſecundum naturæ iura iuuari debuerat, & ſolicitius & diligētius enutriri. Verùm pater miſericordiarum, & Deus totius conſolationis, qui cōſolatur nos in omni tribulatione noſtra, nobis, & tibi ſuper hoc cōſolationē obtulit ſalutarem: & in eo tibi conſu-

luit, in quo te viſus fuerat aliquantulũ aſperè viſitare. Sanè ne ſi parceret virgæ, te ſecundum Salomonem, videretur odiſſe: aut ſi te non corriperet, à dilectione ſua infantiam tuam oſtenderet alienam: cùm iuxta teſtimoniũ ſacræ ſcripturæ, quos amat arguat, & caſtiget: vt quod te imprimis infantiæ tuæ annis in filium adoptaret, oſtenderet, ætatis tuæ primitias miſericorditer viſitauit: qui caſtigat omnem filiũ, quem recipit, & facit intentione prouentum. Vt autem id euidentibus indicijs, euidentiùs demonſtraret, vicarium ſuum ad tutelam tuam miſericorditer deputauit, patris defectũ patre tibi digniore, ſecũdum miſerationẽ ſuarum multitudinem recompenſans, & matrem tibi meliorem reſtituens pro matre defuncta, eam ſcilicet, ſub cuius capite leua eius, & dextera eius, ſicut in canticis legitur, amplexatur: vt dum ipſa te ſicut filium fouerit, eũ à quo caſtis confouetur amplexibus, ad tutelam tuam, & protectionem inducat. Nos igitur, qui præter debitũ officij paſtoralis, quo ſumus ſingulis, & præſertim pupillis, & orphanis debitores, te tam ea ratione, ꝙ inclytæ recordationis C. Imperatrix mater tua noſtræ te tutelæ cõmiſit, quàm eò quòd regnum Siciliæ ad patrimonium eccleſiæ pertinet, diligere volumus, & fouere: ad honorem, & incrementum regiæ celſitudinis, ſtatum regni, & fideliũ tuorum profectum dante Domino efficaciter intendemus, & circa te paterni curabimus ſolicitudinem exercere. Monemus igitur ſerenitatem tuã, & exhortamur in Domino, quatenus omni penitùs mœrore depoſita, effugatis triſtitiæ tenebris, exultes in domino, & in eo cõſolationis ſuſcipias medicinam: qui pro tẽporali ſpiritualem tibi patrem prouidit, & in matris obitu matrem eccleſiã materna ſolicitudine tuæ indoli deputauit: vt factus poſtmodũ vir, & in regni ſolio ſolidatus eã ampliùs venereris, per quam te cognoueris exaltatum. Dictos autem nuncios tuos ſerenitati tuæ propensiùs cõmendamus: quos magnificẽtiæ tuæ fideles, & in cõmiſſis ſibi negocijs exequendis, ſolicitos ſumus, & diligẽtes experti, rogantes celſitudinẽ tuã & monentes, vt eos intuitu benigno reſpicias &c.

PANORMITANO ARCIEPIſcopo. Quod ipſi curam & in ſtaurationem monaſterij Panormitani committit.

CIrca ſtatum eccleſiarum, in quibus eſt ordo regularis ſtatutus, in melius reformãdum ſolicitum te credimus, & attentũ, vt ibi ordo deperditus reſtauretur. Sanè ſignificauit nobis dilectus fil. nobil. vir R. Comes de Agello, ꝙ bonæ memoriæ M Cancellarius prẽ ipſius monaſteriũ quoddã in ciuit. Panormitana fundauit, & in eo fratres Ciſterciẽ. induxit, quibus exinde recedentib. Teutonici monaſteriũ ipſum per laicalẽ potentiam occuparunt. Volentes igitur vt eidem monaſterio tua ſolicitudine ſuccurratur, fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mãdamus, quatenus ſi res ita ſe habet, amotis inde Teutonicis memoratis, abolitum inde ordinem Ciſterciẽ. fratrum reformes. Quòd ſi regula non patitur, pro eo quòd in ciuitate inter hominum frequentias eſt conſtructum, cũ conſilio, & aſſenſu eiuſdem Comitis, & fratrum ſuorum, fratres alterius ordinis in eo noſtra fretus auctoritate inſtituas: qui domino in eo iugiter famulentur, & regularia ſeruent in perpetuum iſtituta. Datũ Laterã. VI. idus Februarij.

MAGISTRO, ET FRATRIBVS Hieroſolymitani hoſpitalis, vt cauſam ſuã contra fratres militiæ templi iure, non vi proſequantur.

IN totius chriſtianitatis diſpẽdiũ, apoſtolicæ ſedis opprobrium, & animarum veſtrarũ periculum controuerſia, quæ inter vos, & dilectos filios noſtros fratres militiæ tẽpli, ſuper quibuſdam poſſeſſionibus conſtitutis in tenimento Margati, & Valeniæ vertebatur, nocendi magnitudine ferè vniuerſas huius temporis cõtrouerſias excedebat: vt pote quæ toti erat chriſtianitati danoſa, iniurioſa nobis, mortifera partibus, vtilis inimicis fidei chriſtianæ: quibus & nocẽdi audaciã, & detrahendi materiam miniſtrabat. Armauerat in ſe inuicẽ Chriſtianos, religioſos (ſi religioſi tamẽ dici debeant,) qui quàm iniurioſè pro

prias iniurias perſequuntur) in graue religioſorũ perniciem excitarat, & manus contulerat in ſe ipſas, quæ in chriſtianorũ defenſionem acies cõſueuerant ſarracenicas expugnare. Nõ. n. ſufficiebat partibus diſceptare iudicio, ſed ſibi in propria cauſa dicentes, violentiam ſibi mutuò irrogare, & vim vi repellere, non ſolũ nõ ſeruato moderamine inculpatæ tutelæ, ſed etiã transgreſſæ vltionis exceſſu temerè contendebant: & qui cõſueuerant in hoſtes fidei chriſtianæ communes copias communiter congregare, terga vertẽtes hoſtibus non ſolũ verbis, ſed & factis, & ſcriptis ſe inuicem grauiter offendebant. Cùm autem pp controuerſiam ipſam dilecti filij Diſigius Prior Baroli, & Og. præceptor Italiæ fratres veſtri, & ex parte aduerſa Petrus de Villa plana, & Terticus fratres militiæ tẽpli ad noſtrã præſentiam acceſſiſſent, præſentato nobis arbitrio, quod inter partes protulerant peregrini, cum vltramarinæ terræ prælatis. Licet plenè nobis de iure liqueret, maluimus tñ etiam perſonaliter ad pacem intẽdere, ac cauſam ipſam amicabili compoſitione ſopire, q̃ iudicio terminare. Fratres igitur tam eorum, q̃ veſtros conuocantes in vnũ, ac de cõpoſitione tractantes, de voluntate ipſorũ præſente & cõſentiente Seguino milite dictas poſſeſſiones cũ fructib. inde perceptis plenè reſtitui de fratrũ noſtrorũ cõſilio fratribus militiæ tẽpli mãdauimus: ita tñ vt poſtquã ipſi per menſem pacificam poſſeſſionem habuerint, eidẽ militi, qui proponit ad ſe poſſeſſiones illas de iure ſpectare, vel filijs eius poſt citationem veſtram teneantur in veſtra curia reſpõdere: ſic ſcilicet, q vos de principatu Antiochiẽ. & de comitatu Tripolitano viros idoneos ad iudiciũ conuocetis: qui fratribus militiæ tẽpli eſſe non debeant de ratione ſuſpecti. Quòd ſi forſitan eorum aliquos de iure ſuſpectos habuerint, ipſos eis liceat ſine malitia recuſare, vt iudiciũ penitùs ſine ſuſpitione procedat: præſertim cum ipſis ſub obtẽtu gratiæ noſtræ dederimus in mãdatis, vt nullum ſine certa ratione recuſent. Quod ſi (prout duximus) citati venire cõtempſerint, ex tũc militẽ ipſum, vel filios eius in poſſeſſionem cauſa rei ſeruãdæ mittatis. Viri aũt vocati iuramẽto firmabunt, quod odio, gratia, & timore poſtpoſitis ſine aliqua perſonarũ acceptione cauſam audient: & ſecundum approbatam terræ conſuetudinẽ terminabunt. Quod ſi fortè noluerint venerabilibus fratribus noſtris Patriarchæ Antiocheno, Archiepiſcopo Nazareno, & Valenienſi Epiſcopo dedimus in mandatis, vt eos ad pręſtandum huiuſmodi iuramentũ per cenſuram eccleſiaſticam appellatione remota, cõpellant: nec liceat partibus ab eis ante ſententiam appellare. Si verò poſt ſententiam alteutra partium duxerit appellandũ, cum appellationem fuerit interpoſitam proſecuta, nos, vt per eos cauſa eadẽ meliùs terminetur, quibus melius poterunt eius merita ex locorum vicinitate liquere, ipſam aliquibus de prouincia, appellatione poſtpoſita cõmittemus: qui penſata conſuetudine cauſam ipſam iuſtitia mediante decident. Quorum ſententiã faciemus auctore domino inuiolabiliter obſeruari. Per hoc aũt, quod pro bono pacis hac vice mandauimus, nullũ alterutri partiũ volumus præiudicium generari. Cæteræ verò, quas habetis, vel habituri eſtis ad inuicẽ quæſtiones, ſecũdum compoſitionem inter vos, & eos antiquitùs initam, & à bonæ memoriæ Alexandro Papa prædeceſſore noſtro, & à nobis poſtmodũ confirmatã, tractẽtur, concordia vel iudicio terminandæ. Ideoque diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mãdamus, & ſub obtentu gratiæ noſtræ, excõmunicationis interminatione, in virtute ſpiritus ſancti, & ſub obteſtatione diuini iudicij diſtrictè pręcipimus, quatenus vos ad inuicẽ diligẽtes, tam cauſam ipſam, quàm alias honeſte (ſicut condecet) pertractetis: nõ p violentiã, vel iniuriam cõtendẽtes, ſed quæ pro vtraq; parte vidẽtur facere, in iudiciũ rationabiliter deducẽtes. Sciturĩ quòd ſi qua partium contra tam expreſſam inhibitionẽ venire præſumpſerit nos ſuper eam duriſſime manus noſtras curabimus aggrauare. Datum vt ſuprà.

PRIMICERIO, ET CLERO MEdiolanenſi. *Quod Legatis & nuncijs Apoſtolicis ab omnibus iuſta procuratio debeatur.*

CVm inſtantia noſtra quotidiana ſit ſecundum debitum apoſtolicę ſeruitutis, omnium eccleſiarum ſolicitudo continua, quoties ipſarum negociis promouendis, nō poſſumus perſonaliter imminere, per fratres noſtros ea expedire compellimur, quos a noſtro latere deſtinamus: illius exemplum in hac parte ſęcuti, quid diſcipulis ſuis in mundū uniuerſum tranſmiſſis, ipſe in medio terræ ſalutē fuit perſonaliter operatus. Hinc eſt, ꝙ cùm nuper dilectū filiū B. tituli Sācti Petri ad vincula presbyterū Cardinalem apoſtolicæ ſedis legatū, ꝓ negociis eccleſię in Lombardiā duxerimus deſtinādum: & is ciuitatem veſtram ingreſſus procurationes à uobis exigeret, quæ cōſueuerunt apoſtolicę ſedis legatis, & nūcijs exhiberi, vos non attendētes, quòd dicitur ab Apoſtolo: Si vobis ſpiritualia ſeminauimus, non eſt magnū ſi carnalia veſtra metamus: ne vos ad onus procurationis arctaret, niſi à canonicis maioris eccleſię ſe faceret antea procurari, ſedē apoſtolicā appellaſtis: & ſicut idē Cardinalis per ſuas nobis literas intimauit, in alijs etnon modicū iniurioſi fuiſtis. Propter quod dilecti filij Prępoſitus S. Nazarij, & A. canonicus S. Stephani ſindici, & procuratores veſtri, cū dilecto filio Abbate S. Vincentii ad ſedē apoſt. veniētes, vt ſuper his ſtatueremus ordinē, & menſurā ex parte veſtra ſuppliciter poſtulabāt. Licet autē pro eo, quod prędicto Cardinali, vel potius nobis in ipſo cōtumaciter reſiſtentes iuxta verbum dominicum: Qui vos recipit, me recipit: & qui vos ſpernit, me ſpernit: neceſſaria denegaſtis, non pro vobis, ſed contra vos potius meruerint exaudiri: quia tamē paternā affectionem, qua nobis eſt proprium de Romanę ſedis clementia miſereri ſemp & parcere, offenſi etiam deponere non valemus, de conſilio fratrum noſtrorum taliter in huiuſmodi duximus reſpondendum. Quod cum omnes eccleſiæ Legatis, & nunciis apoſtolicæ ſedis procurationes impendere teneantur, ab earum pręſtatione nullam prorſus volumus habere excuſatam: niſi fortè per ſpeciale priuilegium ſedis apoſtolicæ (quod non credimus) ſit exempta: etiam ſi longiſſimo tempore procurationis obſequium non impenderit: cùm in talibus præſcriptio ſibi locum nequeat vendicare: cum nos à prouiſione paſtoralis ſolicitudinis circa omnes eccleſias nunquam omninò ceſſamus. Sanè in his exigendis eum modum, & ordinem volumus obſeruari, ut nulla eccleſia, vel prælatus ſe indebitè prægrauari rationabiliter conqueratur. Si verò de communi collecta Legatorum, & nunciorū noſtrorum duxeritis faciendas expenſas, quod vobis nō duximus inhibendū, ex hoc nobis, & noſtris nullum præiudicium volumus generari, quominus poſſint à quocunque maluerint procurationes ſibi debitas poſtulare: ita quòd ſi ex actus vltra ſuam grauatus fuerit facultatem, ſibi ab alijs reſtauretur. Nuncijs tamen noſtris in neceſſarijs exhibendis pareat quicunque fuerit requiſitus humiliter, & deuotè: ita tamē, quòd in fraudem nihil penitùs attentetur, nec ꝑ communes miniſtros ꝓcurationis obſequiū ſi noluerint recipere, compellantur. Qui verò contumaciter eis dixerit reſiſtendum, omni prorſus appellatione remota, per eccleſiaſticę diſtrictionis ſententiam compeſcatur. Super iniurijs autē dicto Card. temerè irrogatis volumus, & mandamus, quatenus ei ſatiſfactionem congruam impendatis, ad quam ſi forsè contempſeritis exhibere, ipſe vos appll. remota, compellat. Datum Lateran. XII. Cal. Martij.

Scriptum eſt ſuper hoc B. tt. S. Petri ad vincula Presb. Card. apoſt. ſedis Legato.

ABBATI DE CERRETO. *VT Mediolanenſium cauſam, quare procurationem legatis negarint, cognoſcas.*

ACcedentes ad præſentiam noſtrā dilecti filij N. Præpoſitus Sancti Nazarij, & A. canonicus Sancti Stephani ſindici, & procuratores dilectorum filiorum Primicerij, & Clerii. Mediolanenſis, de ordinarijs maio- *Cap. Accedentes de præſcriptionibus*

ris

ris eccleſiæ nobis grauiter ſunt conqueſti,quod cùm ipſi legatos, & nūcios apoſtolicæ ſedis deuotè recipiant,& procurēt,dicti ordinarii,& procurare ipſos renuunt,&procurantibus ad expenſas ſubſidium impertiri: vnde clericis Mediolanen. graue quærebantur præiudicium generari. Cùm enim per ciuitatem ipſam ſępè contingat tranſitum facere noſtros nuncios,& legatos, quanto in eorum procurationibus faciendis pauciores exiſtunt,tanto facientes amplius prægrauantur: & quanto plures onus eſſet procurationis diuiſum, tanto a facientibus faciliùs, portaretur: qui ſiquidem ordinarii, cù m pro eis, & aliis vigilare iugiter non ceſſemus,& ſpiritualia(ſicut dominus dederit) omnibus miniſtrare,cur in huiuſmodi ſpeciali ſe iure ſatagant tueri, non videtur,præſertim cum & apoſtolus dicat:Si vobis ſpiritualia ſeminamus, non eſt magnum ſi carnalia veſtra metamus & inſtantia noſtra quotidiana ſit omnium eccleſiarum ſolicitudo continua, ſicut pleniùs norunt præſentes, pariter & remoti. Volentes autem,vt quod omnibus imminet,ab omnibus comportetur, diſcretioni tuæ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus, quatenus prædictis ordinariis ad tuã præſentiam conuocatis,niſi per ſpeciale priuilegium apoſt.ſedis à præſtandis procurationibus oſtēderint ſe immunes,etiam ſi longiſſimo tempore procurationis obſequium non impenderint, cum in talibus ſibi præſcriptio locum nequeat vendicare,ipſos ad procurationis ſarcinam ordine debito ſubeundam, appellatione remota teneri decernas.Si quid etiam aliud dicti ſindici contra prædictos ordinarios habuerint quæſtionis, audias illud, & remoto appell.obſtaculo, iuſtitia mediante decidas: faciens quod decreueris per cenſuram eccleſiaſticam firmiter obſeruari.

Datum Lat.VII.cal.Martij.

MAGISTRO, ET FRATRIBVS Hoſpitalis,quod Teutonicum appellatur Qua initam celebratamque concordiam inter fratres militiæ ſacræ approbat.

SAcroſancta Romana eccleſia, &c. vſque ad verbum Suſcipimus. Specialiter autem ordinationem factam in eccleſia veſtra iuxta modum templariorum in clericis, & militibus, & ad exemplum hoſpitalariorum in pauperibus,& infirmis,ſicut prouide facta eſt, & à vobis recepta, & hactenus obſeruata, deuotioni veſtræ auctoritate apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti pagina communimus. Nulli ergò &c. noſtrę protectionis, & confirmationis,&c.

Datum Lateran.XI.cal.Martij.

N. PATAVIENSI EPISCOPO. Vt praua iudicandi conſuetudo reſcindatur.

AD noſtram noueris audientiam perueniſſe, quòd in tua diœceſi, etiam in cauſis eccleſiaſticis conſuetudo minus rationabilis habeatur: quòd cum aliqua cauſa tractatur ibidem, allegationibus, & querelis vtriuſque partis auditis, à præſentibus literatis, & illiteratis, ſapientibus, & inſipientibus quid iuris ſit, quæritur: & quod illi dictauerint,vel aliquis eorum præſentium conſilio requiſito pro ſententia teneatur. Nos igitur attendentes quod conſuetudo,quæ canonicis obuiat inſtitutis,nullius debeat eſſe momenti: cum ſententia à non ſuo iudice lata nullam obtineat firmitatem: vt in cauſis eccleſiaſticis ſubiectorum tuorum,poſtquam tibi de meritis earum conſtiterit, ſententiam proferre valeas, ſicut ordo poſtulat rationis, auctoritate tibi præſentium præmiſſa conſuetudine non obſtante, concedimus facultatem. Nulli ergò,&c. Datum Lateran.XII. Calendis Martij. *Cap.3.extra de conſuetudine*

PATAVIENSI EPISCOPO. Qua datur illi poteſtas incendiarios pœnitentes abſoluendi.

Sicut

SIcut ex parte tua noſtro fuit apoſtolatui reſeratum, prædeceſſores noſtri felicis recordationis Clemens, & Cœleſtinus, & deuotionem tuam, & gentis tibi ſubiectæ duritiam attendentes, vt abſoluere, ac iudicare poſſes incendiarios in tua diœceſi conſtitutos, fraternitati tuæ de benignitate ſedis apoſtolicæ induſſerunt. Nos igitur tibi, quem inter fratres, & Coepiſcopos noſtros ſyncera diligimus in domino charitate, abundantiorem deferre volentes honorem, & illud nihilominus, attendentes quod ex hoc vita hominum faciliùs corrigatur, ad exemplar eorundem prædeceſſorum noſtrorũ poteſtatem incendiarios tuæ diœceſis abſoluendi, deuotioni tuæ auctoritate præſentium indulgemus: niſi forte tantus ſit aliquorum exceſſus, vt eos oporteat ad ſedem apoſtolicam deſtinari. Nulli ergò, &c. Datum Lateran. XI. Cal. Martij.

HENRICO DIACONO. QVA ipſi eccleſiam litigioſam confert: aduerſarioque ſilentium imponit.

CVm inter te, & Albertum clericũ de Tetingin ſuper eccleſia S. Calixti quæſtio verteretur, partibus in noſtra præſentia conſtitutis dilectum filium noſtrum G. Sancti Nicolai Diaconum Card. deputauimus auditorem: coram quo cum fuiſſet aliquandiu litigatũ, & idem nobis quod inuenerat, fideliter retuliſſet, nos rationibus vtriuſque partis diligenter auditis, & cognitis, tibi adiudicantes eccleſiam nominatam, ad quẽ de iure ſpectabat, te ab impetitione prædicti aduerſarij tui prorſus abſoluimus, perpetuum ſuper hoc ſibi ſilentium imponentes. Nulli ergò, &c. noſtræ diffinitionis, & abſolutionis, &c.

Datum Lateran. XIII. Calendas Martij.

C. QVONDAM HYLDESEMEN. Epiſcopo ſine Salutatione. Ne quis propria auctoritate ſine conſenſu Papæ, ex vna eccleſia in aliam emigret.

QVod tibi apoſtolicæ ſalutationis alloquium denegamus, nõ ex malevolẽtia noſtra procedit, ſed *Vide c. 3.*
cum olim præter auctoritatem apoſtoli- *extra de*
cæ ſedis, ad quam ceſſiones, depoſitio- *tranſlatione Epiſco-*
nes, & tranſlationes Epiſcoporum ſpecta- *pi.*
re noſcuntur, ad Herbipolen. eccleſiam ab eccleſia præſumpſiſſes Hyldemẽ. tranſire, Archiepiſcopis, & Epiſcopis Alemanniæ, ac tibi ipſi (ſi tamen ad te literæ noſtræ peruenerũt) & iam Herbipolen quã Hyldeſemen capitulo cõtra te literas curauimus deſtinare: quas cum ad eos ad quos mittebantur, ſicut ex relatione curſorum noſtrorũ accepimus, nouerimus perueniſſe, ab ipſis iuxta tenorem ipſarũ in te credimus fuiſſe proceſſum. Sanè nõ erat nobis tutum in hoc articulo diſſimulare apoſtolicæ ſedis iniuriam, aut priuilegiorum noſtrorum æquanimiter ſuſtinere iacturam: ne diſſimulatio in approbationem, & taciturnitas in conſenſum poſſet ab aliquibus allegari. Vnde maluimus in te, licet olim dil. nobiſcũ in minori eſſemus officio conſtituti, aliquã exercere vindictam, q̃ impunitus exceſſus trahe retur à poſteris in exemplum. Miramur aũt non modicum, & nõn ſine ratione mouemur, quod contra non auſus es ponere os in cœlũ: aſſerens quod contra te nec citatum, nec conuictum non fuerat ſententia proferẽda. Sed ecce in quo alterum iudicas te ipſum condemnas: cũ tuum non fuerit de ſuperiori temerè iudicare, & in eo quod in excuſationem tuam, immò potius accuſationem noſtram allegas, tertium membrum omiſeris, cũ in manifeſtis non ſit ordo iudiciarius requirendus. Verùm vtrum exceſſus tuus fuerit manifeſtus, conſcientiæ tuę relinquimus diſcernẽdum: cum non potuerit eſſe occultum, quòd tam publicè factum fuit, & per totam Teutoniam publicatum. Tu etiam confeſſus videris de crimine, cum in literis ad nos directis, quas adhuc apud nos in teſtimonium reſeruamus, Herbipolẽ. te præſumpſeris Epiſcopum appellare. Nec credere de facili debuiſſes, quod in odium tuum aut in exaltationem alicuius, & depreſſionem alterius duximus procedendũ: cùm te di-

lexerimus

lexerimus hactenus, & adhuc etiam (niſi forſan tu ipſe impedias) diligimus: & non glorioſum, ſed periculoſum nobis exiſteret, in fauorem alicuius in te proferre ſententiam, aut aliquem ex malevolentia condemnare. Omni ergò excuſatione ceſſante, ſi apud nos deſideras gratiam inuenire, mãdatum ſtudeas apoſtolicum adimplere. non rediens ad Hylſemen. eccleſiam, & ab Herbipolen. recedens, vt tunc tandem, quem circa te in hoc etiam geramus effectum, euidenter agnoſcas.

NOBILI VIRO VV. COMITI Caſertan. ut captos regis & regni Siciliæ hoſtes diligenter cuſtodiat: ſeque modeſtim gerat.

LIcet hactenus inter cæteros principes regni Siciliæ ſpecialem de nobilitate tua fiduciam haberemus, nũc tamen prudentiam tuam in opere maniſeſtiſſimè ſumus experti, quæ talia nuper per Dei gratiam procurauit, ex quibus honor regis, & noſter, ac regni defenſio ad tuum magnificè proueniet incrementum. Accepimus enim, & pro certo tenemus, quod Diubuldum occultum olim, nunc autem maniſeſtum perſecutorem regis, & regni, non ſine magna diſcretione, ac prudentia captum vinculis tradidiſti: qui potentior erat in regno, quàm Marcoualdus Dei, & eccleſiæ inimicus, immò etiam ſine cuius fauore dictus Mar. nec ingreſſum, nec progreſſum in regnum aliquatenus habuiſſet. Cum igitur te, & poſteritatem tuam ſecuturam in hoc dominus præuiderit exaltandam, nobilitatem tuam rogamus, monemus, & exhortamur in domino, & ſub obtentu gratiæ noſtræ, ac debito, quo chariſſimo in Chriſto filio noſtro F. illuſtri Regi Sicil. æ teneris, diſtrictè præcipimus, quatenus facta tibi a Domino gratia prudenter vtaris: nec des honorem tuum alii, nec gloriam tuã participes alienis. Nos enim tam in honoribus, quàm terra, & aliis, quæ à nobis duxeris poſtulanda, nobilitatis tuæ potẽtiam dante domino, curabimus dilatare. Tu verò ſicut charam habes gratiam noſtram, & regis, memoratũ D. & alios, quos cum ipſo cepiſti tã cautè tã diligẽter, & arctè facias cuſtodiri, quod nec fugere poſſint, nec circumuenire valeant tuæ induſtriam probitatis: nec te Marcoualdi, aut ſuorum minæ deterreant, nec preces demulceant, nec munera frangant, nec promiſſiones emolliant aliquorum iuramentis, aut obligationibus quibuſcunque omninò nõ credens, donec de terris, perſonis, & rebus ita prouida cum noſtro conſilio diſponatur, vt per hoc & regis honor, & regni trãquillitas, & tuus profectus per nos magnificè procuretur: pro certo confidens, quòd nos vltra fortè quam credas, tuum procurabimus incremẽtũ, quoniam ſi (quod abſit) ſemel tuas manus euaderet in te, ac terram tuã perpetuò deſæuiret. Volumus autem vt ſuper hoc nobis conſiliũ tuum plenius, & voluntatem exponas: vt cognita intentione, quam habes, poſſimus expreſſius reſpondere.

PE. COLIMBRIENSI EPISCOPO. Vt omnes iura Epiſcopalia ſuo Epiſcopo perſoluant.

FRatrum, & Coepiſcoporum noſtrorum iuſtitiæ conſulere volumus, & eorum grauaminibus præcauere: ne ſi noſtro fuerint ſubſidio deſtituti, grauẽ ſentiant læſionem. Sane ſignificaſti nobis in noſtra præſentia conſtitutus, quòd quidam in tua diœceſi commorantes, eo quòd in canonicorum Sanctæ Crucis, vel aliorum priuilegiatorum ſunt fraternitate recepti, iura tibi Epiſcopalia non perſoluunt. Ea propter venerabilis in Chriſto frater tuis precibus annuentes, auctoritate tibi præſẽtium indulgemus, vt quandiu confratres huiuſmodi morã fecerint in domibus ſuis in habitu ſæculari, & ab eccleſiis tuis eccleſiaſtica receperint ſacramenta, ſicut prius, tibi iura Epiſcopalia ſoluere teneantur. Nulli ergò &c.

Datum. Lateran. XII. Cal. Marcij.

LIBRI PRIMI FINIS.

INNOCEN.

INNOCENTII. III. Pont. Maximi Decretalium, atque aliarum Epiſtolarum.

LIBER SECVNDVS.

CLERO, CONSVLIBVS, ET Populo Viterbien. De perſecutione & pœna hæreticorum.

Cap. Vergentis extra. De hæreticis.

VERGENTIS in ſenium ſæculi corruptela non ſolum ſapiunt elemēta corrupta, ſed & digniſſima creaturum ad imaginē & ſimilitudinem condita conditoris, prçlata priuilegio dignitatis volucribus cçli, & beſtiis vniuerſæ terræ teſtatur: hec tantum eo quaſi deficiente iam deficit; ſed & inficit, & inficitur ſcabra rubigine vetuſtatis. Peccat enim ad extremum homo miſerrimus: & qui non potuit in ſui, & mundi creatione in paradiſo perſiſtere, circa ſui, & orbis diſſolutionem degenerat, & precij ſuæ redemptionis circa fines ſæculorum oblitus, dum varijs, ac vanis quæſtionum ſe nexibus ingerit, ſeipſum laqueis ſuæ fraudis innectit, & incidit in foueam, quā parauit. Ecce etenim inimico homine meſſi dominicæ ſuperſeminātē ſemen iniquum, ſegetes in zizania pullulāt, uel potius polluūtur, triticū areſcit, & euaneſcit in paleas, in flore tinea, & vulpes in fructu demoliri vineā Domini moliuntur. Noua ſiquidem ſub nouo teſtamento Achor progenies ex ſpoliis Iericho lingulam auream palliolumque furatur, & Abiron, Dathan, & Chore ſoboles deteſtanda, nouis thuribulis fermentatum, thimiama nouis volunt altaribus adolere: dum nox nocti ſcientiam indicat: dum cæcus præbet cæco ducatum: dum hæreſes pullulant, & quem diuinæ reddit hæreditatis expertem, ſuę conſtituit hęreticus hęreſis, & damnationis hæredem. Hi ſunt caupones, qui aquam vino commiſcent, & virus draconis in aureo calice Babylonis propinant: habentes ſm Apoſtolum ſpeciem pietatis, virtutē autem eius penitus abnegantes. Licet autē cōtra vulpes huiuſmodi paruulas, ſpecies quidē habētes diuerſas, ſed caudas adinuicem colligatas, quia de vanitate conueniūt in idipſum, diuerſa prędeceſſorū noſtrorū temporibus emanauerint inſtituta, nondum tamen vſque adeo peſtis potuit mortificari mortifera: quin ſicut cancer amplius ſerperet in occulto: & iā in aperto ſuæ virus iniquitatis effundat, dū palliata ſpecie religionis & multos decepit ſimplices, & quoſdā ſeducit aſtutos: factus magiſter erroris, qui non fuerat diſcipulus veritatis. Ne autē nos, qui licet circa horā vndecimā inter operarios, immò verius ſuper operarios uineę Domini Sabaoth, ſumus à patre familias Euangelico deputati, & quibus ex officio paſtorali ſunt oues Chriſti cōmiſſæ, nec capere vulpes demolientes uineā domini, nec arcere lupos ab ouibus uideamur, & ob hoc meritò uocari poſſimus canes muti nō valentes latrare, ac perdamur cū malis agricolis, & mercenario cōparemur, contra defenſores, receptatores, fautores, & credētes hęreticorū aliquid ſeuerius duximus ſtatuendū: vt qui per ſe ad viā rectitudinis reuocari nō poſſunt, in ſuis saltē defenſoribus receptatoribus, & fautoribus, ac etiā credētibus cōfundantur: & cū ſe viderint ab omnibus euitari, recōciliari deſiderēt omniū vnitati. De cōmuni ergò fratrū noſtrorū conſilio, aſſenſu quoq; Archiepiſcoporum, & Epiſcoporū apud ſedē apoſtolicā exiſtentiū deſtrictius inhibemus, ne quis hæreticos receptare quōlibet, vel defendere, aut ipſis fauere, vel credere quoquomodo præſumat: præſenti decreto firmiter ſtatuentes, vt ſi quis aliquid horū facere forte pręſumpſerit, niſi primò, ſecūdove cōmunitus, à ſua ſuper hoc curauerit pręſūptione ceſſare, ipſo iure ſit factus īfamis: nec ad publica officia vel cōſilia ciuitatū, nec ad eligēdos aliquos ad huiuſmodi, nec ad teſtimoniū admittatur. Sit etiā inteſtabilis, nec ad hæreditatis ſucceſſionem accedat. Nullus præterea ipſi cogatur ſuper quocunque negocio reſpondere. Quod ſi forſan

index

iudex extiterit, eius ſententia nullam obtinet firmitatē, nec cauſæ aliq̄ ad eius audientiā perferātur. Si fuerit aduocatus eius patrocinium nullatenus ādmittatur. Si Tabellio, inſtrumenta confecta per ipſum nullius penitus ſint momenti, ſed cum auctore damnato damnetur: in ſimilibus etiam idem præcipimus obſeruari. Si verò clericus fuerit, ab omni officio, & beneficio deponatur, ut in quo maior eſt culpa, grauior exerceatur vindicta. Si quis autem tales poſtquam ab eccleſiā fuerint denotati, contempſerit euitare, anathematis ſe nouerit ſententiam incurriſſe. In terris uerò temporali nostræ iuriſdictioni ſubiectis, bona eorum ſtatuimus publicari, & in aliis idem fieri præcipimus per poteſtares, & principes ſæculares, quos ad id exequendum ſi forte negligentes exiſterent, per cenſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compelli uolumus, & mādamus: nec ad eos bona ipſorum ulterius reuertantur, niſi eis ad cor redeuntibus, & abnegantibus hæreticorum conſortium aliquis voluerit miſereri: ut temporalis ſaltem pœna corripiat, quem ſpiritualis nō corrigit diſciplina. Cum enim ſecundum legitimas ſanctiones, reis læſæ maieſtatis punitis capite, bona cōfiſcentur ipſorum, eorum filijs vita ſolummodo ex miſericordia conſeruata, quantò magis, qui aberrantes in fide, Deū Dei filium Ieſum Chriſtum offendūt: à capite noſtro, quod eſt Chriſtus, eccleſiaſtica debent diſtrictione præcidi, & bonis tēporalibus ſpoliari: cum longè ſit grauius æternam, quàm temporalem lædere maieſtatem. Nec huius ſeueritatis cenſurā Orthodoxorum etiam exhęredatio filiorū, quaſi cuiuſdam miſerationis prætextu debet vllatenus impedire: cùm in multis caſibus, & ſecundum diuinū iudicium filij pro patribus temporaliter puniantur: & iuxta canonicas ſanctiones quād que feratur, vltio non ſolum in auctores ſcelerum, ſed & in progeniem damnatorum. Decernimus ergò &c. noſtræ inhibitionis, & cōſtitutionis &c. Datum Lateran. VIII. cal. Aprilis, pontificatus noſtri anno ſecundo.

N. MELFIENSI EPISCOPO. VT ſponſalia inter impuberes contracta, ſi puberes facti conſenſerint, conſummentur.

ALiquo dubitationis ſcrupulo emergente, ea quæ incerta videntur Sancti Patres ad ſedis apoſtolicę decreuerunt oraculum perferenda: quorum ſiquidem veſtigia laudabiliter imitatus, à nobis inquirere ſtuduiſti, vtrū inter duos parochianos tuos, matrimonium, quod puella probante infra nubiles annos ſe ductam à viro fuiſſe, de conſilio dilecti filij noſtri P. Sanctæ Mariæ in via lata Diac. Card. tunc apoſtolicę ſedis legati, per diuortium ſentētiam diremiſti, poſſis redintegrare licenter: cùm eadem puella iam nubilem ętatem attingens conſenſum adhibeat, & nullus ex eis ad alia vota ſe duxerit transferendum. Ad quod tibi taliter reſpōdemus, quod niſi aliam cauſam rationabilem interuenire cognoueris, ſecurus ad copulam ipſius matrimonij tibi patet abſq; aliqua hæſitatione proceſſus. Dat. Later. II. idus Martij.

GVIDONI ABBATI MONAſterii ſanctæ Mariæ de Lundors, eiuſque fratribus, tam præſentibus, quàm futuris regularem vitam profeſſis in perpetuum. De confirmatione priuilegiorum.

REligioſam vitam eligentibus, &c. vſque ad verbum, ordo monaſticus, qui ſecundum Deum, & Beati Benedicti regulam in eodem monaſterio, &c. vſq; ad verbum Vocabulis. Locum ipſum in quo præfatum monaſterium à dilecto filio nobili viro Dauid Comite fratre chariſſimo in Chriſto filij noſtri Vu. illuſtris Scotiæ Regis conſtructum eſt cū omnibus pertinentijs ſuis, per ſuas rectas diuiſas, & liberā curiam in terra veſtra, & firmā pacem infra diuiſas ipſius villę de Lūdors, ſicut charta dicti comitis proteſtatur: Eccl. quoque eiuſdē villę de Lundors, cū omnibus pertinentijs ſuis, ſ. capellas de Bundamor, & terram ad prędictam eccleſiam pertinentem, per ſuas rectas diuiſas, & alias terras in eadem villa ſicut in charta eiuſdem Comitis continetur. Inſulam, quæ vocatur Redinch

& Piſcarias in They, iuxta prænominatam inſulam Molendinum de Lundors cum omni ſecta ſua, & multura: eccleſiam quoque de Dunde cum omnibus pertinentijs ſuis, & terram ad eandem eccleſiam pertinentem: & vnum toſtum in burgo de Dunde liberum, & quietum ab omni ſeruitio, & exactione: & vnam carrucatã terræ in villa de Neutile, & in villa de Pertaterrã, quæ vocatur Inſula: Vltra Mineth Fintrech per ſuas rectas diuiſas cum omnibus pertinentijs ſuis: Eccleſiam eiuſdem villæ cũ pertinẽtijs ſuis: in Garuiah, Lethgauel, & Malind, cum omnibus pertinentijs ſuis per ſuas rectas diuiſas: Eccleſiam de Rotcheth cum capellis ſuis, ſcilicet Inuerurin, & Munchegin, & alijs pertinentijs ſuis, eccleſiam de Durnah, eccleſiam de Prame, eccleſiam de Rathmuriel, eccleſiam de Inchemabanin, eccleſiam de Culſamuel: In Epiſcopatu Lincolnien. eccleſiam de Cuningrone, eccleſiam de Vuiſſindé. In Epiſcopatu de Stratheren, eccleſiam de Mothel, eccleſiam de Chelalemũd, cum capellis prædictarum eccleſiarum, & terris, & decimis, ac omnibus earum pertinentijs ad proprios vſus monachorum conceſſis: & vnum plenarium toſtum in burgo de Inueturin, liberum, & quietum ab omni ſeruitio, & exactione. Decimas omnes, quas habetis in terra prædicti Comitis, & extra: ex donatione quoque regis Scotiæ vnum plenarium toſtum in burgo de Berruic; & aliud plenariũ toſtũ in burgo de Striuelin, plenarium toſtum in burgo de Carel, plenarium toſtum in burgo de Pert. plenarium toſtum in burgo de Forfir, plenarium toſtũ in burgo de Munros, & vnum plenarium toſtum in burgo de Aberden. & terram vnam in villa de Pert. in libero burgagio. Sane nouaIium veſtrorũ &c. Prohibemus inſuper, vt nulli &c. Cum autem autem generale interdictum &c. Criſma vero &c. Sepulturam præterea &c. Prohibemus inſuper, vt infra fines &c. Ad hęc etiã inhibemus, ne quis in vos &c. Obeunte verò te &c. Decernimus ergo &c. Salua ſedis apoſtolicę auctoritate, & diœceſani Epiſcopi canonica iuſtitia. Si qua igitur &c.

Datum Lateran. per manum Rainaldi Domini Papæ Notarij Cancellarij vicem agentis XIII. cal. Aprilis, indictione I. Incarnationis dominicæ anno M.CXCVIII. Pont. verò domini Innocentij Papæ III. anno II.

CONSVLIBVS, ET POPVLO Eſinis. Vt in reducenda Marchia ad obedientiam Pontificis diligenter laborent.

CVm apoſtolicę ſedis iuriſdictio ſpiritualis nullis terminis coarcetur, immò ſuper gentes, & regna ſortita ſit poteſtatẽ, in multis etiam per Dei gratiam eius extenditur iuriſdictio temporalis: quæ licet aliquando viſa fuerit propter quorundam violentiã coarctari, nunc tamen eo faciente nobiſcum ſignum in bonum, qui imperat ventis, & mari, & facit tranquillũ: qui deponit potentes, & exaltat humiles, violẽtia per ſe ipſum humiliata, redit in potentatũ antiquum, & de die in diem amplius dilatatur: nõ homine pugnãte pro nobis, ſed Deo potiùs reſpiciente humilitatem noſtram, & violentiam ab eccleſia repellente. Ecce etenim per Dei gratiam ad fidelitatem eccleſiæ cum Peruſin. Tudertin. Caſtellan. & alijs adiacentibus ciuitatibus munitionibus, & caſtellis Ducatus redijt Spoletan', & magna pars Thuſciæ, quæ in noſtris priuilegijs continetur. Ecce etenim vniuerſa ferè Marchia præter Camerinen. & Eſculan. ciuitates, quas tamen ſperauimus in proximo redituras, faciente domino, ac veſtro ſtudio procurante deuote redijt ad fidelitatem eccleſiæ, ac fideliter per Dei gratiam in ipſius deuotione perſiſtit: quæ verè per ſe dicere poteſt: Iugum meum ſuaue eſt, & onus meum leue: iugum ſane, quod iuuat, & onus quod non onerat, ſed honorat. Iugum etiam, quod inexperti fortiter diligunt, & experti fortius concupiſcunt. Onus quod neſcit ſarcinam grauitatis, ſed exonerat potiùs oneratos. Nos itaque ſtudium, & ſolicitudinem veſtram ſolicitius attendentes,

vniuerſitati

vniuerſitati veſtræ copioſas gratiarum exoluimus actiones, quòd quàm citius ſe obtulerit opportunitas, ad fidelitatem ſedis apoſtolicæ matris veſtræ humiliter rediiſtis, & alios ad dominium eccleſiæ reuocandos dilectis filiis noſtris C. tituli Sancti Laurentii in Lucina, & I. tituli Sanctæ Priſcæ presbyteris Cardinalibus, tunc apoſtolicæ ſedis Legatis, quos ad partes veſtras circa nouitatis noſtræ primordia deſtinauimus, aſtitiſtis viriliter, & potenter; nec perſonis, nec rebus parcentes, ſicut euidentius operis euidentia manifeſtat: & nuper dictus Sanctæ Priſcæ presbyter Cardinalis ad præſentiam noſtram reuertens, nobis, & fratribus noſtris uiua voce plenius intimauit. Vt igitur laudabile fidelitatis veſtræ principium finis laudabilior ſubſequatur, rogamus diſcretionem veſtram, monemus, & exhortamur in domino, ac per apoſtolica ſcripta vobis mandamus, quatenus in incepta fortitudine perſiſtentes, ad reuocandas ciuitates prædictas ad noſtri fidelitatem dominii detis operam efficacem, vt cum tota Marchia, dante Domino, fuerit in fidelitate ſedis apoſtolicæ ſolidata, ipſius promiſſionis præſidio, & noſtra protectione lætetur. Nos enim ad honorem totius Marchiæ, ac ciuitatis veſtræ profectum dante Domino efficaciter intendemus. Datum Lateran. XVI. cal. Aprilis, pont. noſtri anno II.

R. *EPISCOPO SANCTI ANdreæ. Niſi intra tempus iuris, eccleſiarum patroni præſentent, deuoluitur ad ſuperiorem.*

Cap Sicut extra. De ſupplenda negligētia prælat.

SIcut nobis tua fraternitas intimauit, monachi quidam, & canonici regulares, eccleſias, quæ ad eorum præſentationem pertinent, in tuo epiſcopatu habentes, propriis uſibus deputare nituntur: nec ibi volunt ad eas, cum uacauerint perſonas idoneas præſentare: quin potiùs occaſione conceſſionis quorundam epōrum vicarios in eis pro ſua inſtituūt, & deſtituunt uoluntate: admiſſos ita penſionibus onerantes: quod nec eccleſiis cō-

petenter poſſunt præ paupertate nimia deſeruire, nec Epiſcopo in epiſcopalibus reſpondere, nec hoſpitalitatem, ſicut conuenit, tranſeuntibus īpertiri. Nolētes autem vt ſtatus eccleſiarum debitus, & antiquus per alicuius inſolentiam ſubuertatur, fraternitati tuę per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus niſi à iuriſdictione tua exemptæ ſint eccleſiæ ſupradictæ, præmiſſos exceſſus ſtudeas rationabiliter emendare: & niſi præfatæ perſonæ infra tempus in Lateranenſi Concilio conſtitutum, ad eccleſias vacantes tibi perſonas idoneas præſentarint, ex tunc tibi liceat appellatione remota, in eiſdem ordinare rectores: qui eis & præeſſe nouerint, & prodeſſe ita quòd ex hoc nullum patronis in poſterum præiudicium generetur. Datum Laterna. VI. Cal. Martii, pont. noſtri anno II.

R. *EPISCOPO SANCTI ANdreæ. Creſcente numero parochianorum, nouam licet extruere eccleſiam.*

SICVT nobis tua fraternitas intimauit, cum in parochia Sancti Andreæ pauci homines, antiquitus fuerint, & rari habitatores, vnicam tamen matricem, & parochialem eccleſiam deuotio ſibi fidelium fabricauit. Nunc autem diuina gratia faciente, vſqueadeo multitudo excreuit in eadem prochia populorum, quòd ad animorum euitandam pericula, quę ibidem proponuntur ſæpiùs imminere, alia ſit eccleſia neceſſariò conſtruenda. Cùm itaque damnis rerum temporalium ſint animarum pericula præferenda, fraternitati tuæ, de qua indubitatam fiduciam obtinemus, committimus, qualiter ſit ſuper his quæ præmiſimus, procedendū: ut ſi utilitati fideliū noueris expedire, Deū habēs præ oculis ſine contradictione cuiuſlibet, nouam ualeas eccleſiam fabricare: prouiſurus attentiùs, vt conceſſa tibi non abutaris licentia, ne fortè priuilegium merearis amittere, ſi permiſſa tibi abuſus fueris poteſtate.

Datum Lateran. III. nonas Martii.

MATTHAEO

MATTHAEO CENETENSI Epiſcopo. ne Feudi & res eccleſiæ alienentur, abſque cæremonijs Iuris.

QVæ in eccleſiarum, & eccleſiaſticorum virorum præiudicium attentantur, firmitatem ſortiri non decet, ſed ad eccleſiarum indemnitatem debent potiùs infirmari. Sanè peruenit ad audientiam noſtrã, quod Teruiſin. & Coneglanen. cõſtituendi ſibi, & vtinam ſibi tantum, iuriſdictionem temere vſurpantes, impietatem palliant ſub nomine pietatis: & dum quibuſdam ex alieno gratiam exhibere nituntur, eccleſijs ſunt & viris eccleſiaſticis oneroſi. Conſtituerunt ſiquidem, ſicut accepimus, quòd ſi quis ſe ad inopiam vergere probabiliter allegarit, alienandi feudum, quod ab eccleſia, vel alijs tenet, officiales, adhuc à Teruiſinis ciuibus, & Coneglanen. deputatis, liberam habeant facultatem, ne emptor priori teneatur domino reſpondere, niſi tantum modo in ſexta parte pretij, quam ipſi, ſi recipere voluerit, exhibebit: ex quo eccleſiaſtica non modicum iura læduntur. Volentes igitur eccleſiarum indemnitati cõſulere, & huiuſmodi grauaminibus præuidere, conſtitutionem huiuſmodi, & venditiones feudorum eccleſiaſticorum factas ſine legitimo eccleſiaſticarum perſonarum aſſenſu, occaſione conſtitutionis, immò veriùs deſtitutionis, vel deſtructionis iſtius, præſentium auctoritate caſſamus, & vires decernimus non habere, Nulli ergò &c. Hanc paginam noſtræ caſſationis &c. Datum Lateran. X. cal. Aprilis.

AQVILEG. PATRIARCHAE, & Epiſcopo Ferrarien. Vt curam & inſtaurationem Cenetenſis Eccleſiæ, auctoritate Apoſtolica ſuſcipiat.

VTilitas, & neceſſitas diſpenſatiõnẽ indueunt, & repentini caſus: & ſi nõ noua, non tamen vſitata remedia nos excogitare compellunt. Sanè cùm apoſtolica ſedes ſuper vniuerſis eccleſiis non humani, ſed diuini muneris largitate magiſterium ſuſceperit, & primarum, & nobis licet immeritis ad ipſius regimen euocatis, ſuper cunctis fidelibus ſolicitudo ſit eredita paſtoralis, ſic ad eorum ſtatum nos decet aciẽ apoſtolicæ prouiſionis extendere: ut & obuiemus violentæ iniquorum, & eorum neceſſitatibus conſulamus. Accepimus ſiquidem, venerabili fratre noſtro Cenetenſi Epiſcopo intimante, quod eccleſia Ceneten. & uilla in planitie ſunt ſuæ datæ: quas propter loci debilitatem, & raritatem inhabitantium ab iniquorum incurſibus tueri non poteſt, immò vſqueadeo incurſui expoſitæ ſunt hoſtili, ut nuper villa eadem à Teruiſinis deſtructa fuerit, & eccleſia cathedralis eum aliis duabus combuſtæ, altaria diruta, & deiecta: nec licuit relinqui reliquias in ſolo, altaribus deſolatis, nec meruerunt eſſe Teruiſinorum reliquiæ reliquiæ martyrum, & ſanctorum. Vt igitur uno, & eodem remedio, & malignis malignantibus tollamus materiam, & eidem eccleſiæ in neceſſitatibus conſulamus, cum eidem Epiſcopus eccleſiam ipſam vel ad caſtrum Ceneclan. quod populoſum dicitur, & munitum, vel ad aliam partem eiuſdem villæ tutiorem de licentia noſtra transferre diſponat, fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus accedentes ad locum in caſtro prædicto, vel in eadem villa Cenete in loco magis munito, prout vtilitati eiuſdem eccleſiæ magis videritis expedire, auctoritate noſtra ſuffulti, cùm id vobis ex veſtrã non liceat transferendi ſedem, & fundandi eandem eccleſiam Epiſcopo memorato, ſublato appellationis obſtaculo, concedatis liberam facultatem.

Datum Lateran. VIII. cal. Aprilis: Pont. noſtri anno II.

ILLVSTRI MIRAMOMOLIN. regi Marrochetan, & ſubditis eius ad veritatis notitiam peruenire, ac in ea ſalubriter permanere De approbatione ordinis ad redimendos captiuos inuentl.

INter opera miſericordiæ, quæ Ieſus Chriſtus Dominus noſter fidelibus ſuis in Euangelio commendauit, non minimum locum obtinet redemptio captiuorum: vnde perſonis illis, quæ circa talia occupantur, fauorem debemus apoſtolicum impertiri. Sanè viri quidam, de quorum exiſtunt numero præſentium portitores, nuper diuinitus inflammati regulam, & ordinem inuenerunt: per cuius inſtituta tertiam partem prouentuum omnium, quos vel nunc habent, uel in futurum poterunt obtinere, in redemptionem debêt expendere captiuorum: & vt melius valeant ſuum propoſitum adimplere, cum ſæpè faciliùs per commutationem, quã per redemptionem, de captiuitatis ergaſtulo valeant liberari: ut paganos captiuos à chriſtianis redimant, eſt conceſſum: quos pro liberandis chriſtianis debeant commutare. Cæterùm quoniam opera, quæ præmiſimus, & chriſtianis expediunt, & paganis huiuſmodi vobis duximus per apoſt. litteras intimanda. Inſpiret autem vobis ille, qui uia, veritas eſt, & vita: vt agnita veritate, quæ Chriſtus eſt, ad eam venire quantocyus feſtinetis.

Datum Lateran. VIII. idus Martii, Pontific. noſtri anno II.

CAPITVLO XANCTONEN.
De non facile augendo Canonicorum numero.

Vide cap. cum M. Ferrarienſis de conſtitutionibus.

COnſtitutionibus, quę in eccleſijs factæ, canonicis non obuiant inſtitutis, cùm ab apoſtolica ſede ſuæ robur confirmationis expectant, fauorem apoſtolicum libentius impertimur: ut ea, quæ pro ipſarum vtilitatibus ordinantur, inconuulſa maneant firmitate: & quæ ſtabilita ratio committitur, aliquorum temeritas nõ infirmet. Ea propter dilecti in domino filii veſtris iuſtis poſtulationibus grato concedentes aſſenſu, inſtitutionem, quam de quadragenario canonicorum numero cum aſſenſu venerab. fratris Epiſcopi veſtri, conſentire, & aſſiſtente bonæ memoriæ Vu. Archiepiſcopo Burdegalen. & piæ recordationis Henrico quondam Albanenſi Epiſcopo tunc apoſtolicæ ſedis legato approbante idipſum in eccleſia veſtra feciſtis, ſicut rationabiliter facta eſt auctoritate apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti pagina communimus: auctoritate apoſtolica diſtrictius inhibentes, ne aliquis ad receptionem alicuius vltra numerum conſtitutum, qualibet vos temeritate, ſaluo in omnibus apoſtolicæ ſedis mandato: compellat: niſi forte eccleſiæ facultates in tantum excreuerint, quòd earum prouentus pluribus ſufficere dignoſcatur. Decernimus ergò &c. noſtræ confirmationis, &c. Datum Lateran. VI. cal. Aprilis, pontificatus noſtri anno ſecundo.

N. PICTAVEN. EPISCOPO.
Ne monachis liceat ſine Abbatis licentia in alium ordinem tranſire.

PRopoſita nobis dilectorum filiorum Abbatis, & conuentus Sancti Rufi querimonia demonſtrauit, quod A. Iordani eorum canonicus habitu regularium canonicorum reiecto, ſine Abbatis ſui licentia in monaſterio Malliacen. ſuſcepit ordinem, & regulam monachorum. Cùm igitur iuxta canonicas ſanctiones religioſi canonici non credantur à conſortio ſanctorum monachorum ſeiuncti, fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus ſi tibi conſtiterit de præmiſſis iam dictum canonicum ad eccleſiam redire priorem, monitione præmiſſa per cenſuram eccleſiaſticam appellatione remota compellas: ubi & memorialem cucullam eum deferri facias, & vltimum in choro manere: ut exẽplo eius alij ſimilia non attentent.

Datum Lateranen. XIII. Calen. Aprilis, pontificatus noſtri anno ſecundo.

AA MAR

MARTINO PRIORI, ET FRAtribus Camaldulen. Ne eccleſia in 40. annorum poſſeſſione percipi nis decimas turbetur.

POſtulaſtis nuper à nobis, vt Heremo Camaldulenſi, & eccleſijs alijs ad ipſam ſpectantibus ſuper decimis, & poſſeſſionibus, quas per annos XL. pacificè poſſederunt, paterna vellemus in poſterũ ſolicitudine prouidere, quatenus nullius temeritas poſſet poſſeſſionem eorum, quę præmiſimus impedire. Nos igitur volentes iuſtis petitionibus veſtris fauorẽ apoſtolicũ impertiri, diſtrictiùs auctoritate præſentium inhibemus, ne vos, vel eccleſias veſtras ſuper illis, quæ bona fide per annos XL. cõtinuè poſſediſtis, aliquis præſumat de cętero moleſtare. Nulli ergò, &c. noſtræ prohibitionis, &c. Datum Latera. VI. idus Martij, pontificatus noſtri Anno ſecundo.

N. MVTINEN. EPISCOPO. Temerariæ appellationes non ſunt recipiendæ.

BEnignitate iuris plurimi hodiè abutentes, in ſui erroris defenſionẽ aſſumunt, quod in grauaminũ fuerat releuationem inuentum: & vt ſuorũ ſuperiorum correctionem eludant, ſine cauſa frequenter ad apoſtolicã ſedem appellãt. Sanè ad audientiam apoſtolatus noſtri peruenit, quòd quidã clerici Mutinen. diœceſis turpia vſurarum lucra captantes fornicationibus, & adulterijs, & alijs criminibus dediti, clericalem honeſtatem inhoneſtè viuendo diffamant: in quos ſi quando canonicè animaduertere fortè volueris, ad audientiam apoſtolicæ ſedis appellant. Quia verò appellationis remedium eſt inuentum non in diffugium malignantium, ſed in remedium oppreſſorum, fraternitati tuæ auctoritate præſentium indulgemus, vt ad talium correctionem canonicam, ſi eorum crimina fuerint manifeſta omni appellatione remota, ſi verò nõ manifeſta fuerint, appellatione fruſtratoria non obſtante procedas. Nulli ergò, &c. Datum Lateran. VII. idus Martij.

N. ARGENTIN. EPISCOPO. Ne incendiarij & excommunicati in eccleſia ſepeliantur.

AD audiẽtiam noſtram noueris peruenisse, quod in tua diœceſi contra ſanctiones canonicas, & conſuetudinem hactenus approbatam, excommunicati propter crimen incendij per violentiam laicalem traduntur ſepulturæ eccleſiaſticæ. Quia verò id redundat in eccleſiarum omnium, & iuris eccleſiaſtici læſionem, fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus, & diſtriſtè præcipimus, quatenus ex parte noſtra diſtrictè inhibeas, ne qui excommunicatos huiuſmodi in cœmiterio audeant eccleſiaſtico tumulare. Quod ſi ſecus (quod non credimus) fuerit fortè præſumptum, tam præſumptores, quàm defenſores eorum in tua diœceſi conſtitutos, monitione præmiſſa vſq; ad ſatiſfactionem condignam excommunicationis ſententia ſublato appellationis obſtaculo, innodare procures. Quod ſi nec ſic à ſua voluerint pręſumptione ceſſare, terras eorum ſubijcias ſententiæ interdicti: tumulatos verò, qui ob dictam cauſam excommunicati, non percepto abſolutionis beneficio deceſſerunt, à cœmiterio facias chriſtiano expelli: illis autem, qui reſipuerint, & condignam voluerint agere pœnitentiam, ſi propter ineuitabiles caſus, ad ſedem apoſtolicã accedere non valuerint, recepto publicè iuramento, quòd ſuper hoc noſtro debeant parere mandato, beneficium abſolutionis impendas: taliter ſuper prædictis mandatum apoſtolicum impleturus, quod aliorum culpa in pœnam tuam non debeat retorqueri. Datum Lateran. XVI. cal. Aprilis pontificatus noſtri Anno ſecundo.

In eundem modum Archiepiſcopis & Epiſcopis per Teutoniam conſtitutis.

PRIORI, ET CLERICIS SANCTI *Petri extra portam Spoleti. Quod ſententiam inter ipſos & Epiſcopum Spoletanum à Cardinali latam confirmauit.* 11 13

CVm inter venerab. fratrem noſtrum B. Spoletanum Epiſcopum ex vna parte, & uos ex altera ſuper plebe Sancti Brictii cum capellis ſuis & eccleſia Sancti Gregorii in Xenodochio, quæ pro parte media vtrinque mutuò petebatur, & capellis Sancti Pauli de Azano, & Sancti Angeli de Naci controuerſia verteretur, eam dilecto filio noſtro G. Sancti Nicolai in carcere Tulliano diacono Cardin. commiſimus terminandam. Ipſe verò auditis rationibus partium, & plenius intellectis habito conſilio quorundam de fratribus noſtris, & aliorum prudentium virorum pro uobis ſententiam de noſtro mandato apud ſedem apoſtoli, promulgauit, quemadmodum in ſuis literis plenius continetur. Nos ergò ſententiam ipſam, ſicut rationabiliter lata eſt, ratam habentes, eam auctoritate apoſtolica confirmamus, &c. Saluo quatuor ſolidorum illius monetæ, quæ tunc in ciuitate Spoletana currebat per annos ſingulos Epiſcopo memorato, quod bonæ memoriæ M. prædeceſſor eius in prædicta plebe ſibi noſcitur reſeruaſſe, ſicut in authentico ſactæ vobis donationis ab ipſo reperitur expreſſum. Nulli ergò &c. Datū Lat. XVI. cal. Aprilis, pōtificatus noſtri anno ſecundo.

R. ABBATI SANCTI IVLIAni, *& I. priori Sancti Gregorij Spoletani, Vt in poſſeſſionē, rei adiudicatæ mandāitur,*

CVm inter venerabilem fratrem noſtrum, &c. vt ſuprà ferè in eun dem modum vſq; ad verbum Cōtinetur. Vt autem nihil moræ, vel difficultatis rectis diſpoſitionibus afferatur, per apoſtolica vobis ſcripta mandamus quatenus eum dictum priorem in corporalem prædictarum poſſeſſionem, quæ ſibi adiudicatæ ſunt per ſententiā Card. & rerum ad eas ſpectantium appellatione remota mittere procuretis: cōtra dictores ſi qui apparuerint cenſura ecclesiaſtica coercentes. Quòd ſi ambo & c. alter, &c. Datum Lateran. XII. Cal. Aprilis, Pōtificatus noſtri anno ſecundo.

DONATO ALADIN EPISCOpo, *eiuſque ſuccesſſoribus canonicè ſubſtituendis in perpetuum, De priuilegiorum confirmatione.*

IN eminenti apoſtolicæ ſedis ſpecula licet immeriti diſponente domino conſtituti, &c. vſque ad verbum Vocabulis. Locum ipſum in quo præfata Aladen. eccleſia ſita eſt, cum omnibus pertinentiis ſuis. Inſulam Gedig. Corbali, Cellarloch, Senheui cum inſula Dert, Glenngallrgi, Glentch, Cellardub. Achad, Gunng, Dregnechan, Carnamalgaid, Raith, Conan, Caſſel, Bernach cum ſuis pertinentiis; Dunaaiſſ, Imbertnach, Cillialid, Munnuadoig, Raithneegid, & Rauhcerna, quæ omnia ad menſam Epiſcopalem pertinent. Drumar, Scrinadanmani, cum Pertinentiis ſuis; Cellbroccada, Cellcorechach, Laſſariani cum Vluauio cum pertinentiis ſuis, Cellmaglaſgam, Ceſglaſſ; Cellanlt, & Cellnagaruan, cum pertinentiis ſuis; Roſcrec, cum pertinentiis ſuis; Ardemain cū pert. ſuis; Ardachad Vluanig cum pertinentiis ſuis; Imnſlaig, Domtermaenhi cū ſuis pert. Olenacliſſi, Oiuidlachacn cum pertinentiis ſuis. & Cargauillachō cum pertinentiis ſuis. Maggannach, cum pert. ſuis, Drumnanagel cum ſuis pert. Cellerannan, cum pert. ſuis Celldariuled, cum ſuis pert. Croſtech g cum ſuis per. Imnſgluaribrandum cum pertinentiis ſuis Cathir cum pert Cellchomancum pert ſuis: Dre ſnteum pert. ſuis: Cellbrigdi, cum pertinentiis ſuis: Leccu cū ſuis pertin. Oſtegurtalacha cū pertinētiis ſuis: Baiſthinnurtalacha, Baliſcrtni, Magneglan, Cellcamen cū pertin. ſuis Cellgeban cum pertinen ſuis cellalàd cum pert. ſuis: Cellcornach cum per. ſuis, Cellitó cū per. ſuis Croſpatrai cū pe. ſuis. & Lenn nach. ner. Prohibemus inſuper ne interdictos, &c. Libertate prætereà, &c. Decernimus ergò, Salua in omnibus apoſtolicæ ſedis auctoritate

& Tuamen. Archiepiſcopi debita reuerentia. Si quis igitur, &c. Datum Lat. per manũ Rainaldi domini Papæ notarij Canc. vicem agẽtis III. Cal. Aprilis indictione ſecunda, incarnationis dominicæ anno MCXCIII. pont. verò domini Innocentij Papæ III. Anno ſecundo.

DECANO, ET CAPITVLO Abrincen. Vt propter commiſſum in electione priori vitium nunc rectè aliam eligant Episcopum.

INter corporalia, ſpiritualia, &c. vt ſupra in libr. primo in litteris. Decano, & capitulo Andegauen. directis ferè in eundem modũ vſq; ad verbũ. Et quãuis factũ iſtud ratione cauſarũ, & etiam perſonarum tam celebre fuerit, & ſolẽne, vt cùm in partibus illis ab omnibus ferè ſciretur, à vobis nõ potuerit, vel debuerit ignorari: præſertim, & cũ per aſſertionẽ dilecti filij magiſtri, N. de aquila in eccleſia veſtra ſcholarum magiſter cũ obtinentis, certificati fueritis de præmiſſis. & per confeſſionem nunciorum veſtrorũ in auditorio noſtro factam nobis conſtiterit, quòd ſuſpenſio præfati electi, octo diebus electionem præceſſerit memorati. Vos tamen nihilominus ad eccleſiam tunc temporis non vacantem Vu. Tollem. poſt appellationẽ etiã ab eodem magiſtro ad ſedem apoſt. interpoſitam eligere præſumpſiſti: contrà quem multa fuerũt in auditorio noſtro propoſita, quæ ad reprobandam ipſius electionẽ citra præmiſſa impedimenta ſufficere videbantur, vel quod prima electio nondum ritè translato, ſe in locum ipſius tanquã viuẽtis intrudi nõ debuit conſentire: quod cùm non fecerit, ſecundum canones ab eccleſiaſtica debuit cõmunione depelli: cum & contra eum eſſet ſpecialiter appellatum, qui propter ignorantiã literarum, & quia de gremio non erat eccleſię, niſi eius clericis antea reprobatis nõ poterat poſtulari: præſertim cùm inter uos plerique idonei haberẽtur. In ſubſcriptionibus etiã literarum veſtrarum quædã repugnantia videbatur, alijs aſſerentibus ſingulos ſubſcripſiſſe: alijs quod præfatus magiſter ſcholarum cauſas friuolas aſſignando pro ſua receſ ſerit voluntate. Et cùm viginti ſint eccleſiæ veſtræ canonici, ab ſente parte tertia, & nihil de ipſa electione ſciente xix. canonicorum ſubſcriptiones ibidem inuentæ fuerunt. Vnus etiam de præſentibus nepos ſcilicet venerab. fratris noſtri Andegauen. Epiſcopi minor XIIII. annis, nec locum in capitulo, nec ſtallũ habeat in choro: alius etiam ſe tunc fuiſſe abſentem, & quòd contradixerit facto veſtro, & appellauerit ante factam electionem, in auditorio noſtro eſt publicè proteſtatus: vnde crimen falſi committentes poterant formidare. Cumque huiuſmodi, & ſimilia obijcerentur præfato Vu. tanquam reus delatus ante ſententiam honores non poterat, poſtulare: cùm & ſecundum Canones, valde graue ſit, & indecens, vt vir de quo talia referuntur, ãte diſcuti, & diſquiri debeat, honoretur. Ad hæc acced t, quod idem Vu. aſtrictus curiæ nexibus perhibetur: & cùm filios habeat vndecunque, fraudulenter proponitur in diaconum ordinatus. His igitur, & ſimilibus contra factum veſtrum in noſtro, & fratrum noſtrorum auditorio allegatis, cùm nobis de veritate negocij conſtitiſſet, attendentes quod non ſtatim qui accuſatur reus eſt, ſed qui cõuincitur criminoſus, quamuis multa contra præfatũ Vu. fuiſſent propoſita: quia tamen nulla probata fuerunt, communicato fratrum conſilio non ob impedimentum perſonæ, ſed propter electionis vitium, quod à vobis factum fuerat, circa præmiſſam electionem duximus irritandũ, vniuerſitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandantes, quatenus conuenientes in vnum, & ſpiritus Sancti gratia, ſicut moris eſt, inuocata, in patrem, & Epiſcopum animarum veſtrarum talem perſonam canonicè, ac concorditer eligatis, quę tam præeſſe nouerit, quàm prodeſſe: per cuiuscircũſpectionem prouidam, & prouidentiam circumſpectam Abrincen. eccleſia præueniente diuina gratia, & ſequente in ſpiritualibus, & temporalibus valeat ſalubriter gubernari. Datũ Lateran. XVI. cal. Aprilis pontificatus noſtri anno ſecundo.

ABBA-

ABBATI SANCTAE MAriæ de Caſanoua, eiusq́; fratribus tam præſentibus, quàm futuris regularem vitam profeſſis in perpetuum. De confirmatione priuilegiorum.

REligioſam vitam eligentibus, &c. vſque ad verbum. Vt ordo monaſticus, qui ſecundum Deum, & Beati Benedicti regulam, atque inſtitutionem Ciſtercien fratrum in eodem monaſterio, &c. vſque ad uerbum Vocabulis Locum ipſum in quo pręfatum monaſterium ſitum eſt, cum omnibus pertinentiis ſuis. Ex dono nobilis viri Berardi Comitis Laureti, terras cultas, & incultas, vineas, & ſyluas, quæ his finibus concluduntur, videlicet à pede fluminis, qui dicitur Scaone vſque ad riuum Camardellæ, & aſcendunt per ipſum riuum Camardellæ vſque ad viam publicam, quæ vadit ſuper Sanctum Stephanum, & tranſit per ipſam viam, & reuertitur in pręd ico flumine Scaonis Culturam comitis Laureti, quæ iacet in valle Sancti Stephani ſuper uiam & ſubter viam cum pertinentiis ſuis. Vineam de Caſtro Celere cum pertinentiis ſuis, & locum qui dicitur campus ſacer cum ſuis pertinentiis. Sanè laborum, &c. Liceat, quoque vobis, & cæt. Prohibemus inſuper, &c. Illud diſtrictiùs inhibentes, ne terras &c. Ad hæc etiā prohibemus, ne aliquis monachus &c. Licitum præterea ſit vobis in cauſis propriis &c. Inſuper auctoritate apoſtolica inhibemus, ne vllus Epiſcopus in cuius parochia &c. Illud attēdentes &c. Pro conſecrationibus verò &c. Quod ſi ſedes &c. Quia verò inrerdī &c. Porrò ſi Epiſco pi &c. Paci quoque &c. Præterea omnes libertates &c. Decernimus ergò &c. Salua ſedis apoſtolicę auctoritate. Si qua igitur &c. Datum Lateran. per manum Rainaldi Domini Papæ notarij cancellarij vicem agentis XVI. calend. Aprilis, indictione ſecunda: incarnationis dominicæ anno MCXCVIII. pontificatus verò Domini Innocentij Papæ III. anno, II.

LVGDOLFO MAGDEBVRgēſi Archiepiſcopo. Quo ipſi dat facultatem beneficia eccleſiaſtica conferendi, & prælatos ad officia ſua faciēdum cogendi.

SVperna prouidentia, quæ populum humanum per diuerſa rectorum officia ſtatuit in rectitudine gubernandum, pontificalem ad hoc tibi contulit dignitatem: vt per congruam executionem officij tibi crediti, ſi alijs virtutis ſpecular, & exemplum. Et licet omnium tibi ſubditorum cura generalis incumbat, tamen circa eccleſias, & eccleſiaſticas cōſtitutiones tibi ſolicitudo imminet ſpecialis: vt per tuam diligentiam eccleſiæ ipſæ, prout conuenit, ordinentur, & ritè ſingulis ordinatis in eis diuini cultus obſequia celebrentur. Nos igitur in his, in quibus cum Deo poſſumus, tibi fauorem apoſtolicum impertiri volentes, vt officium tibi commiſſum valeas liberius exercere, tibi auctoritate præſentium liberam concedimus facultatem, vt prælationes, dignitates, præbendas, & certa beneficia eccleſiarum illarum, quæ ſunt tibi metropolitico iure ſubiectæ, appellatione ceſſante valeas idoneis conferre perſonis, ſi iuxta conſtitutionem Lateranē. Concilij illi, ad quos pertinent, ad commonitionem tuam ea neglexerint ordinare. Tibi pręterea pagina præſenti concedimus, vt prælatos tuæ iuriſdictioni ſubiectos per cenſuram eccleſiaſticam auctoritate noſtra præuia ratione compellas ad conſueta, & debita tibi obſequia exhibenda. Nulli ergò &c. Datum Later. VII. idus Aprilis, pontificatns noſtri anno II.

N. DECANO MAIORIS ECcleſiæ Magdeburgen. Quo ipſi indulget, vt decanatum Magdeburgenum retineat.

SAcramenta Romana Eccleſia &c. vſque ad verbum filij. Super inopinato caſu tuæ cæcitatis tibi plurimum condolentes, & gerentes erga te piæ compaſſionis affectum, perſonam tuam cum omnibus, quæ in præſentiarum rationabiliter poſſides, ſub Beati Petri, & noſtra protectione ſuſcipimus. Specialiter autem decanatum ipſum Magdeburgenſis eccleſiæ, ſicut ipſum iuſtè, ac pacificè poſſides, deuotioni tuę auctoritate apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti pagina communimus: mandantes, vt quod per te non poteris adimplere, per idoneam vicarium exequaris. Nulli ergò &c.

Datum Lateran. VI. cal. Aprilis, pontifi. noſtri anno II.

N. ABBATI, ET CONVENtui Sancti Rufi Vt ſententia Lugdunenſis Archiepiſcopi pro ipſa lata firma rataque maneat.

SEntentia, quæ ex delegatione ſedis apoſtolicæ ratione præuia promulgatur, firma debet, & illibata conſiſtere: & ne in poſterum aliquorum temeritate valeat perturbari, apoſtolico eſt munimine roboranda. Ea propter dilecti in Domino filij, veſtris poſtulationibus grato conced. aſſenſu, ſententiam, quam venerabilis frater noſter Rain. Lugdunen. Archiepiſcopus in cauſa, quæ inter vos ex vna parte, & hoſpitalarios ex altera, ſuper eccleſia Sancti Iacobi de Valentia vertebatur, ex delegatione ſedis apoſtolicæ noſcitur promulgaſſe, ſicut iuſte lata eſt, nec legitima appellatione ſuſpenſa, & in ipſius Archiepiſcopi authentico plenius continetur, ad exemplar bonæ memoriæ C. Papæ prędeceſſoris noſtri auctoritate apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti pagina cõmunimus. Nulli ergo, &c.

Datum idibus Martij pontifi. noſtri anno II.

P. SANCTAE MARIAE IN via lata Diac. Apoſtolicæ ſedis Legato.

Quo ipſius induſtriam in concordandis Gallorum & Anglorum regibus laudat.

SOlicitudinem tuam dignis in Domino laudabilis cõmendamus, quã nec difficultas itineris, nec infirmitas corporis, nec debilitas ægritudinis reuocare potuit, aut etiam retardare, quo minus feſtinares ad mandatum apoſtolicum adimplendum: & ſemenverbi dominici, ac verbum pacis chariſſimorum in Chriſto filiorum noſtrorum Ph. Francorum, & R. Anglorum regum illuſtrium auribus tam ſapienter, quàm ſalubriter inſtillares. Dedit autem Dominus, qui eſt in ſe ſperantium fortitudo, affectibus tuis in te noſtris effectũ, & eorundem corda regum indurata prius, ad vocem prædicationis tuę miſericorditer emolliuit: vt & ſi nõdũ plenam pacem ſtatuere potueris, inter ipſos treugas ſaltem quinquennes receperint, & à multis deveræ pacis concordia per tuũ ſtudium ineunda ſperaretur. Vt autem ad ſeruandas treugas iam initas & ſtatuendam plenam pacem meliùs valeas coercere rebelles, diſcretioni tuæ auctoritate præſentium facultatem liberam indulgemus, quicquid vel in reges ipſos, vel in terras eorum, aut alios, & terras ipſorum, eccleſias, & eccleſiarũ prælatos propter hæc, vel aliqua, quæ iſtorum aliqua, vel vtrunque cõtingãt, ſtatuendum videris ſublato cuiuslibet contradictionis, & appellationis obſtaculo libere ſtatuendi, & tranſgreſſores, ac contumaces feriendi diſtrictione qua noueris expedire. Quia verò quoſdam nobiles de vtroque regno, qui ſignum dominicę crucis aſſumpſerant, à bonæ memoriæ Cle. Papa prædeceſſore noſtro per falſitatis expreſſionem vel ſuppreſſionẽ veritatis, abſolutionis indulgẽtiam accepimus impetraſſe, cogẽdi tales ad implendũ votũ peregrinationis emiſſum, nõ obſtante indulgentia per ſubreptionẽ obtenta, cum mendax precator carere debeat impetratis, liberam tibi concedimus auctoritate apoſtolica non obſtante cõtradictione, vel appellatione cuiuslibet facultatẽ. Decernimus ergò &c. Datũ Lateran. cal. Aprilis.

PH. IL-

PH. ILLVSTRI REGI FRANCOrum. Qua initas inter ipſum et Anglorum regem treugas, approbat, & hortatur illum, vt eas fortiter obſeruet.

QVI operatus eſt Petro in Apoſtolatu, nobis per ipſum operari, & cooperari dignatus eſt, dũ ad aduentum dilecti filii noſtri P. Sanctæ Marię in via lata diaconi Cardinalis apoſt. ſedis Legati, terra cordis tui venientem ſuper ſe imbrem deuotè ſuſcepit: & ſulcata vomere prædicationis ipſius ſemen verbi dominici & recepit hilariter, & in fructum vberiùs pullulauit. Ne autem fructus ipſe, qui adhuc, quaſi viret in flore, inimico homine ſuperſeminante zizania (quod abſit) valeat ſuffocari: ne ſemen ſupra petram cecidiſſe credatur, ſi antequam ad plenam veniat maturitatem, areſcat: cùm ſecundum Apoſtolum non auditores legis, ſed factores iuſti ſint apud Deum. & alibi: Auditor verbi, & non factor viro conſideranti vultum natiuitatis ſuæ in ſpeculo comparetur: nec ſufficiat incipere bonum, niſi & perſeueretur in ipſo: quoniam non qui inceperit, ſed qui perſeuerauit vſque in finem, hic ſaluus erit. Oportet magnificentiam regiam cauere præcipuè conſilia detractorum, qui pacis conſilium odientes, ſcandala ſuſcitant, & nutriunt ſuſcitata: qui lætantur cùm malè fecerint, & in rebus peſſimis gloriantur. Cùm igitur, ſicut ex literis eiuſdem Legati, & tuis accepimus, inter te, & chariſſimũ in Chriſto filium noſtrum R. Anglorum Regem illuſtrem treugæ firmatæ ſint, pariter & receptæ quinquennes, nos treugas ipſas iuxta mandati noſtri tenorem initas, & firmatas, ratas habemus, & præcipimus inuiolabiliter obſeruari: ſerenitatem tuam rogantes, monentes, & exhortantes in Domino, & in remiſſionem tibi peccaminum iniungentes, quatenus & treugas obſerues prædictas, & ad tractatum pacis eidem Legato noſtro auditũ præbeas facilem, & benignũ. Vt ſicut inclytę recordationis L. pater tuus pacem colere videaris, & Romanam eccleſiam honorare. Noueris autẽ nos eidem Cardinali auctoritatem plenariam indulſiſſe: vt quicquid ſuper treugis iam initis, & concordia ineunda ſeu alijs quæ contingunt vtrunque, vel alterum prædictorum, vel in coactione contumacium, vel pœna tranſgreſſorum, & alijs quibuslibet ad hoc pertinẽtibus viderit ſtatuendum, ſtatuat appellatione remota, & faciat inuiolabiliter obſeruari. Vniuerſis etiam Archiepiſcopis, & Epiſcopis conſtitutis tã in regno Franciæ, quàm Anglorum diſtricte præcipiendo mandamus, vt omnia, quæ prædictus Card. propter prædicta ſtatuerit, humiliter recipiãt, & appoſt poſita ſtudeant obſeruare. Alioquin sẽtentiam, quam in eos tulerit, ratam habebimus, & faciemus, dante Domino inuiolabiliter obſeruari. Datum Lateran. VII. cal. Aprilis: pontificatus noſtri anno. II.

In eundem ferè modum ſcriptum eſt diſtrictè præcipiendo vniuerſis Archiepiſcopis, Epiſ. et alijs eccleſiarum prælatis tã in regno Franciæ, quàm in regno Angliæ conſtitutis.

P. S. MARIAE IN VIA LAta diacono Card. Apo. ſedis Legato. Quæ declarat per ipſum initas treugas inter Gallorum. & Anglorum Reges ſibi placere.

QVæ auctoritate noſtra per Legatos ſedis apoſtolicæ prouide ſtatuuntur, firma volumus, & illibata ſeruari: ne vel reuocentur in dubium, vel temeritate cuiuslibet irritentur. Ea propter dilecte in Domino, filij ſynceritatem deuotionis, & fidei, quam in exequendo creditæ tibi legationis officio adhibere dignoſceris attendentes, ac de tua diſcretione confiſi, quinquennes treugas inter chariſſimos in Chriſto filios noſtros Phil. Francorũ, & R. Anglorum Reges illuſtres iuxta mandati noſtri tenorem initas, & firmatas auctoritate apoſtolica cõfirmamus &c. Decernimus ergò, &c. Datum Lateran. III. Cal. Aprilis.

MANTVANO EPISCOPO.

Meminimus nos olim venerabili fratri noſtro Epiſcopo, & dilectis filijs capitulo Taruiſi. noſtris dediſſe literis in mandatis, vt præpoſituram eccleſiæ Taruiſinæ, quæ vltra duodecim annos vacauerat, cuius etiam donatio ad nos auctoritate Lateran. conc. fuerat deuoluta, dilecto filio B. ſubdiac. noſtro ſine aliqua difficultate conferrent: tibi etiam, ſi benè recolimus, auctl fuit apo. mandatum, vt prędictis Epiſcopo, & cap. in executione mandati noſtri ceſſantibus, nō obſt. ſacramento, quod dicebantur de non eligendo præpoſito præſtitiſſe: cùm id exequi eorum non eſſet iuramento contrarium, & iuramentum ipſum videretur minus fuiſſe diſcretum, ſublato appellationis obſtaculo, de prædicta præpoſitura eundē B. non differres aliquatenus inueſtire, & in poſſeſſionem inducere corporalē. Sanè prædicti Epiſcopus, & capitulū dilectos filios Vualpertū ſubdiaconum noſtrū, & Tolbertum canonicos Taruiſinos ad noſtrā poſtmodum præſentiā deſtinantes nobis exponi fecerunt, ꝙ literæ illæ ad falſam fuerant ſuggeſtionē obtentæ. Super hoc enim mentiō facta nō fuerat, quòd cum per quoſdam præpoſitos, qui curā bonorum canonicæ Taruiſinę gerebant, eadem vſqueadeo diſtricta fuiſſet, quòd vix poterant ex eis prædicti canonici cōgrue ſuſtētari, ad tantum incommodum remouendum, ijdem canonici cum bonæ memorię C. eorum Epiſcopo, & quibuſdam alijs prædeceſſoribus cōmuniter ſtatuerunt, vt vnum de canonicis ipſis aſſumerent annuatim: qui vice præpoſiti ad ipſorum cōmodum bona eiuſdem canonicæ diſpēſaret, & viginti fratres in eadē eccleſia ſemper eſſe deberēt Domino militantes. Quam conſtitutionem felicis recordationis Alexander, Lucius, Vrbanus, & Clemens prædeceſſores noſtri auctoritate apoſtolica confirmarunt, ſicut ex priuilegijs eorundē nobis innotuit manifeſtę. Cùm igitur noſtræ uoluntatis, vel propoſiti nō exiſtat, vt anteceſſorum noſtrorum priuilegia, vel indulta ſuggeſtione cuiuſlibet violenter: præſertim cùm mendax precator carere debeat impetratis, noſque ipſi ſubdiacono, qui, ſicut credimus & ſperamus, ſtatutū illud penitùs ignorabat, alias ſi congruè fecimus prouideri, fraternitati tuæ per apoſtolicas ſcripta mandamus, quatenus prædictos Epiſcopos, & capitulum, quos ab impetitione prædicti ſubdiaconi duximus penitùs abſoluendos, noſtra fretus auctoritate denūcies penitùs abſolutos: in irritum appellatione ceſſante reducens, quicquid occaſione literarum illarum per te cōtra ipſos factū eſt, vel ſtatutum. Datum Lateran. III. nonas Aprilis.

Scriptum eſt Epiſcopo, & canonicis Taruiſinis in modum indulgentiæ.

POTESTATI, ET POPVLO TARuiſinis ſine Salutatione. Qua ipſos ad pœnitētiam hortatur, & niſi Ro. Pontifici circa grauiſſimos exceſſus ſatisfecerint, acerba minatur.

Non merita veſtra, quæ demeruerunt penitùs gratiā ſedis apoſtolicæ, nos inducūt, ſed mouet, & monet, potiùs debitū officij paſtoralis, vt cōtumaciam veſtrā ſolicitare literis procuremus, ſi forſan adijciatis reſurgerę, nec ſicut hactenus ſemper in deterius corruatis, vel ſi incepta malitia duxeritis perſiſtendū, admonitionē vltio debira ſubſequatur: & ferro curentur vulnera, quæ fomentorū nō ſentiunt medicinam. Expectauimus etenim hactenus, ſi forſan patiētia noſtra vos ad pœnitentiā reuocaret, vt accuſante conſcientia per vos ipſos dijudicaretis ac cōdemnaretis actus veſtros: & tandē reſipiſcētes à malo Deū vobis per condignæ ſatiſfactionis opera placaretis, & Romanā eccleſiam, quā læſiſtis. Verùm patientia noſtra vobis hactenus (ſicut apparet ex opere) viſa eſt tribuiſſe materiā malignādi: ita ꝙ indurato corde, nec accuſantiū vos interius cogitationū aculeos ſentiatis, nec fomētum eccleſiaſticæ diſciplinæ, quę ad correctionē veſtram ciuitatē Taruiſin. ſuppoſuit ſententiæ interdicti: ſic vt de vobis iā dicere valeamus: Curauimus Babylonē, & non eſt ſanata: peccator enim dū venerit in profundum vitiorum,

rum,cōtemnit.Olim ſiquidē(ſicut accepimus)ciuitatē Feltrē. ad Feltrenſem ꝑtinentē eccleſiam penitùs deſtruxiſtis, combuſſiſtis eccleſias,& tā bonæ memoriæ Epiſcopū,q̄ homines ciuitatis eiuſdē ſtare mandato veſtro iuramēti vinculo aſtrinxiſtis:& cùm Feltrē.Belun.ac Ceneten.diœceſes ferè penitùs vaſtaſſetiſ, & curiā Sācti Pauli de Medates ad Aquilegien.pertinērem deſtruxiſſetis omnino, caſtro de Caneua 15.dieb.obſeſſo, ac pluribus nobilibus interfectis idídē, & deuaſtatis omnibus circūquaque,bonæ memoriæ G.Aquilegien.Patriarcha conſules:& conſiliarios veſtros excōmunicationis, & ciuitatē veſtrā interdicti ſententia innodauit. Sed bonæ memoriæ Vrbanus Papa prædeceſſor noſter gratiā impendere volens ingratis,& ſecundū Apoſtolum vincere in bono malū, ſimplici ſolummodo ſuper præſtanda ſatiſfactione promiſſione accepta, ꝑ eundē Patriarcham latam in vos obtinuit ſententiā relaxari. Vos aūt ex hoc deteriores effecti, & in eccleſiā inſurgentes,Epiſcopatū Belunenen. & Ceneten. manu intraſtis armata, & multipliciter afflixiſtis. Licet autē in compoſitione inter F.quondā Imperatorem,& Lombardos habita, prædictas diœceſes ad nos nullatenus pertinere fuerat diffinitū, & vos iuri,ſi quod in eis habueratis,quod tamen nullū erat, abrenūciaueritis per pup.inſtrm,ac poſtmodū idē Imperator ꝑ priuilegia ſua Epiſcopatus prædictos à iuriſdictione,ac poteſtate veſtra decreuerit abſolutos,vos hęc omnia contemnentes,caſtra, & poſſeſſiones ad Belunenen.eccleſiā legitime venditionis titulo deuolutas ab his, ad quos non pertinebāt,illicitè cōparaſtis:poſſeſſione ipſorū per violentiam occupata,& appellatione cōtempta,quæ ad apo.ſedē,& imperium fuerat interiecta:& hoſtiliter Feltren. ac Belunenen. Epiſcopatū intrantes,omnia circunquaque vaſtaſtis, ducētos de melioribus locorum illorū captos ducentes vſque ad ciuitatem veſtrā, quos diu detinuiſtis carceri mācipatos. Quamuis etiā poſtmodum ſuper poſſeſſionibus ipſis pro Belunenen. eccleſia tertiò lata fuerit ſententia per iudices delegatos,& per ſedē apoſtolicam confirmata,& vos poſtmodū per Veronenſium, & Mantuanorū arbitrium, ad ꝙ ſeruandū vos iuramentis,pignoribus,& obſidibus obligaſtis ad reſtitutionē poſſeſſionum ipſarū faciendā eccleſiæ Belunenen.fueritis cōdemnari,prędictis Epiſcopatibus à violentia veſtra penitùs ab ſolutis, ac vobis promittētibus hæc oīa inuiolabiliter obſeruare, in præconceptā tū malitia perſiſtēres, inſimulata pace bonæ memoriæ Belunene. Epō parauiſtis inſidias:&eum captū,&vinctū quaſi latronē per nemora die noctuq; trahētes,tādem acclamāte populo,moriatur, ipſum nequiter occidiſtis: & quaſi non id vobis ſufficeret, caſtrū Opitergij, & tertiā partem Belunenen.eccleſię poſſeſſionū per uiolentiā occuppaſtis.Propter ꝙ bonæ memoriæ C.Papa prædecuſſor noſter Ciuitatē veſtram ſuppoſuit ſententiæ interdicti,& principales huius iniquitatis auctores excōmunicatos mandauit publicè nunciari: euitari præcipiens vos & ciuitatē veſtrā in cōmercijs à vicinis.Tādem verò circa noſtræ promotionis initia, cùm quidā veſtrū ad ſedem apoſtolicā acceſſiſſent, vt gratiam vobis(licet immeritis)faceremus, venerabilibus fratribus noſtris A.ſanctę Ro. ec.Car.Veronen.& H.Ferarien.Epis dedimus in mandatis, vt à vobis ſufficiēti cautione recepta,ꝙ tā ſuꝑ nece Epiſcopi memorati, quā ſuper occupatione & detentione poſſeſſionū mandatis apoſtolicis pareretis,latā in vos relaxarent ſententiā interdicti, & cognoſcentes de cauſa partes cū ſuarum teſtimonio litterarū ad noſtram præſentiam deſtinarent. Verùm nec prædicti nuncij literas ſedis apoſtolicæ receperūt,nec vos ad eorundē iudicum præſentiā acceſſiſtis,ſed inimicos ſedis apoſtolicæ vos dicentes, cōſtitutionē dilecti filij noſtri G. Sanctæ Mariæ in porticu diac. Card.tunc apoſtolicæ ſedis legati cōtra hæreticos promulgatam, nec voluiſtis recipere, nec ſeruare.Nuper ēt cū Vicentin.& Verone.cōiurātes,& cū multo exercitu irruētes ī diœceſim Cener.licet ſeruate firmā

treugam

cupam eidē Epõ iuraſſetis, villā ipſam Ceneten. & tam matricem quàm alias eccleſias cōbuſſiſtis, profanis manibus diruētes altaria, & ſanctorum reliquias aſportantes, & vaſtantes poſſeſſiones ad eundem Epm. & ſuos ſpectantes, in villis alijs conſtitutas. Cùm itaq; cōtumaciā veſtrā diſſimulare de cætero nō poſſimus, vniuerſitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, & ſub obteſtatione diuini iudicij diſtrictè præcipimus, quatenus ſup prædictis omnibus Deo, & eccleſiæ Konaræ quā principaliter offendiſtis, ſatisfacere procuretis, ablata omnia reſtituētes eccleſijs antedictis & de moleſtijs, damnis, & iniurijs irrogatis, venerabilibus fratribus noſtris P. Patriarchæ Aquilegien. Feltren. Belunenen. & M. Ceneten. Epiſcopis, & alijs temporali eorem iuriſdictioni ſuppoſitis, quos læſiſtis, condignam coram venerabili fratre noſtro Patriarcha Graden. & Epiſcopo Glrgien. quibus ſuper hoc noſtras literas deſtinamus, ſatisfactionem ſine dilatione, ac contradictione qualibet exhibētes: ita vt prędicti Patriarcha, & Epi pro vobis apud nos iter cedere teneantur. Alioquin quoniā in eccleſiā Dei contumaſſe videmini, & Epõ de ciuitate i ciuitatē fugare, vt in eo, in quo delinquitis, ſentiatis rigorē eccleſiaſticæ diſciplinæ, ciuitatē veſtrā pontificali priuabimus dignitate. & vos mandabimus tam a rectoribus, q̃ vniuerſis ciuitatibus Lombardiæ in cōmercijs, colloquiis, & alijs euitari: ac mercatores veſtros vbicunque inuenti fuerint capi p principes ſæculares: & publicatis bonis eorum personas ēt ſub arcta cuſtodia detineri. Alias ēt in vos manus noſtras tā ſpiritualiter, quā temporaliter aggrauare curabimus, ita q quantus ſit veſter exceſſus in pœna cognoſcatur euidentius, quā in culpa. Interim autē eiſdem Graden. Patriarchæ, & Epõ Glrgiē. diſtrictè pręcipimus, vt lacā in terrā veſtrā interdicti, & perſonas principalium auctorum, & fautorū necis Epi memorati excommunicationis, ſententias innouent, & curent ſolenniter publicare. Ad uos ergo cum propheta clamamus, Redite præuaricatores ad cor, & arte oculos ueſtros diſtrictum Dei iudiciū ſtatuatis: ut fugere valeatis ab ira ventura, q̃ iam contra vos incepiſſe vī, qui peccatorum tenebris interius excæcati, ad exteriores inferni tenebras properatis: nec Deum timētes, nec reuerētes eccleſiā, immò ut obſtinati de miſericordia deſperantes. Agite igitur pœnitentiam, cū locus eſt pænitēdi, ne tandē fruſtrà pœniteat noluiſſe vos pœnitere. Datum Lateran. VII. cal. Aprilis pontificatus noſtri anno ſecundo.

ILLVSTRI REGI ARAGONVM.

Qua de uera moneta: & pondere precipit.

QVanto perſonā tuam inter alios principes Chriſtianos ſynceriori charitate diligimus, tantò ſerenitati regiæ diligentiori ſolicitudine volumus præcauere: ne quid ei (qđ abſit) immineat, quod vel in periculū animæ, aut in detrimentū terræ valeat redundare. Ex tenore ſi quidē literarum tuarū, & plurium prælatorum, nec non, & aliorū multorū in tuo regno conſiſtentium nobis innotuit, quod cū aduerſus inimicos chriſtianitatis, qui p magnitudine ſuæ potentiæ terrā Hiſpanię iūc tēporis occupabant, in auxiliū chariſſimi in Chriſto filii noſtri Caſtellæ Regis, illuſtris, cū armatorū multitudine feſtinares, qdā cōſiliarii tui, quinimmò potiùs deceptores tuū animū induxerunt, vt iurares irrequiſito aſſenſu populi vſq; ad certū tēpus patris tui cōſeruare monetam: quæ tamen circa mortē ipſius fuerat legitimo pōdere defraudata. Quoniā aute eadē moneta eſt adeò diminuta, & minoris valoris effecta, quod graue propter hoc in populo ſcandalū generatur: tu quod egeras indiſcretè cupiens reuocare, ac neceſsitati populi ſatisfacere, ab obſeruatione iuramēti prædicti, ex quo tibi & regno tuo metuis graue periculum imminere, poſtulaſti ſuppliciter à nobis abſolui: ſup quo diligēs indagator veritate cōperta potuiſſet facile intueri, quòd non tā erat abſolutio neceſſaria, quam interpretatio requirenda: quoniā cùm iuramentū feciſti, monetā aut falſam, aut legitimā

eſſe credebas: ſi falſam (quod de regis ſe[...]ritate nō credimus) iuramentū fuiſſet illicitum, & nullatenus obſeruandū, & pro eo tibi eſſet pœnitentia iniungenda, cū iuramentum vt eſſet iniquitatis vinculum, non fuerit inſtitutum. Si verò ipſam legitimā eſſe credebas, iuramentū licitum fuit, & vſquequaq; ſeruandū. Et vt irreprehenſibiliter obſeruetur, conſulimus, & mandamus, ut reprobata moneta, quæ à legitimo pondere fuerat diminuta, alia ſub nomine patris tui moneta cudatur: quam ad legitimū pondus reducas, ſm eū ſtatum, quē tēpore patris tui habuit meliorē: ita quod, & antiqua moneta, quę ab illo ſtatu falſata non fuerat cum ea pariter expēdatur: per quod, & diſpendium vitari poterit, & iuramentū ſeruari. Verumtamen, ſi forte monetā ipſā in præſtatione iuramēti credebas à legitimo pondere diminutam, & tua ſuper hoc conſcientia te remordet, venerabili fratri noſtro Epō Cæſarauguſtan. cui ſuper hoc ſcribimus, tuum humiliter cōfitere reatū, & ſatisfactionem, quam induxerit tibi pro illicito iuramento, deuotè ſuſcipias, & ſtudeas adimplere Datum Lateran. nonis Aprilis.

Scriptum eſt ſuper hoc Cæſarauguſtā. Epo.

N. EPISCOPO SANCTI ANDRAE.

De pœna falſariorum.

Sicut nobis tua fraternitas indicauit, peregrini, quidā ab vrbis partibus redeuntes ſub apoſtolica bulla literas ſæpè reportant ad iudices delegatos: pro quorū imperitia in regno Scotorū multa nonnūquā proueniunt detrimēta: prę ſertim cum literæ taliter impetratæ, manifeſtā falſitatis ſuſpicionē præcēdant: & illa ſæpè contineant, quę nulli conſueuit ſedes apoſtolica indulgere. Nos ergò nolentes, vt maleficia remaneāt impunita, fraternitati tuæ per apōſtolica ſcripta pcipiendo mandamus, quatenus ſi ad manus tuas huiuſmodi ſcripta quandoque peruenerint, auctores eorū prudenter inueſtigare labores, & inuentos tādiu faciás in cuſtodia detineri, niſi propter fideiuſſoriā, vel aliam ſecuritatē idoneam, ipſos fidei proprios duxeris cōmittēdos, donec, & literas ipſas nobis tranſmittas: & quod de ipſarū auctoribus, & illis qui eis ſciēter vſi fuerint efficere debeas, p reſponſum noſtrum valeas edoceri: pulſurus attentiùs, ne huius occaſione mādati præter culpam ſuam aliqui grauentur iniuſtè. Datum Lateran. v. idus Martij,

N. DE CELLA SANCTI PETRI, & N. Mitren. Abbatibus, & N. Præpoſito Vuerden. *Qua ipſis committitur examinanda electio Scaffuſen.*

Cum inter dilectum filiū R. ſeniorē, & R. iuniorē ſuper Abbatia Scaffuſen. quæſtio verteretur, eis in noſtra præſentia conſtitutis dilectos filios G. Sanctorū Coſmæ & Damiani, & G. Sanctæ Mariæ in Aquiro Diacon. Cardinales dedimus auditores, in quorū præſentia pro R. ſeniore fuerunt propoſita quæ ſequuntur. Quod cum H. quondā Abbas ipſius cœnobii onus regiminis inuito capitulo ſuo ſpontaneè reſignaſſet, & ab obedientia ſua monachos abſoluiſſet, ipſi prædictum R. ſeniorem, & dicto H. conſentiente, ſibique obedien te cū aliis in Abbatē unanimiter elegerunt. Poſteà verò electus diœceſano Epō præſētatus munus ab eo benedictionis accepit, eccleſiā ipſā per bienniū, & amplius, ſicut Abbas ꝑpriꝰ adminiſtrās. Verū quoniā moniales Sctæ Agnetis eiuſdē villæ, quæ peccandi materiā iunioribus monachis miniſtrabant, arctiori cuſtodiæ mācipauit, exinde occaſione inuenta, iuuenes monachi cōtra ipſum alios cōcitarunt, tanq̄ prædicti H. reſignatio minus canonica extitiſſet: qđ audiēs Epſ antedictus ad locū acceſſit, cauſam diſſenſionis requirens, & prædictū H. paternè redarguens tanquā odii fomitem in eccleſia ſeminaſſet, accepit, ab eo, quòd per ipſum talia non fiebāt: & cùm quidā de monachis ipſo Epō pręſente ſe dicerent ab obedietia præfa. H nullatenus abſolutos, idem H. quod eos abſoluerat eſt profeſſus: & vt omnē à ſe ſuſpitionis materiā amoueret, cum iureiurando uehemēter aſſeruit coram Epiſcopo antedicto, qđ neque illā, nec aliam habere uellet vlterius abbatiam. Monachi verò poſt receſſum Epiſcopi ad artes ſolitas nihilominus recurrentes

ces

tes coram dicto Epiſcopo, & capitulo
Conſtantien.aduerſus eundem R. con-
trouerſiam agitarunt, tanquam minus
canonicè dictus H.dimiſerit abbatiam.
Cumque dictus R . paratus eſſet de
iuſtitia ſua incontinēti probare,mona-
chi defectum cauſæ ſuæ videntes in nul
lo grauati, ſedem apoſtolicam appella-
runt,&per literas infra terminum appel
lationis per ſubreptionem obtentos,cō
tra ipſum R. per nuncios appellantem
iniqua ſententia promulgata, eius fuit
aduerſarius reſtitutus. Ipſe uero R. ap-
pellationem interpoſitam per nuncium
proſequens,& termino conſtituto com
miſſionis literas ad certos iudices impe
trauit: vt quod occaſione prioris com-
miſſionis cōtra eum iudicatū fuerat, ad
ſtatū debitum reuocato,& ei reſtituerēt
abbatiam, & a monachis ſibi facerent
debitam reuerentiā exhiberi.Sed mona
chis obſtinatis,& ſibi obedire nolentib.
ambæ partes ad ſedem apoſtolicam ac-
ceſſerūt: quibus à bonæ memoriæ Cœl.
Papa prædeceſſore noſtro,nos ipſi dum
in minori eramus officio conſtituti, &
dilectus filius noſter I.tt.Sācti Stephani
presb.Card. dati fuimus auditores: &
cum vtrinque corā nobis eſſet diutius
allegatum, & idem prædeceſſori noſtro
per nos eſſet proceſſus negocii declara-
tus,ipſe prædictum R.ſententiam cum
inſtantia poſtulantem, ad componen-
dum coēgit inuitum:& ſic abbatiæ renū
cians,de manu eius cuſtodiam, & etiam
prioratum recepit ab eo dum viueret
ſine quæſtione qualibet poſſidēdos.huic
autem ordinationi licet inuitus cōſen
tiret,domum tamen reuerſus, aduerſa-
riis compoſitionē ipſam in nullo volen
tibus obſeruare, non potuit quæ ſibi
conceſſa fuerant obtinere, quin potius
in eum,quod deterius eſt,manus iniece
runt poſtea violentas.Sed ab intus ab ip
ſius loci hominibus,& monachorū ma-
nus euadēs, ad apoſtoſtolicū ſubſidiū cō
uolauit.Interim verò dilectus filius no-
ſter P.Sāctæ Mariæ in uia lata diaconus
Cardinalis apoſtolicę ſedis legatus ad
partes illas accedens,ꝓ iā dictis,& aliis
multis exceſſibus, & ſuſpendit mona-

chos,& monaſteriū interdixit.Ipſi verò
contēpta ſententia Car.dinina prompſit
q̄ antea celebrarūt,&in hac ſuſpēſione ꝑ
dictus aduerſarius eius de medio eſt ſub
latus:quo cōperto ad eccleſiā venit,& cū
vellet prædictę cōpoſitioni parere,parte
altera hoc nolēte,ne ad electionē abba-
tis ꝓcederet, quouſq; quæſtio inter eos
finiretur,obicē ꝓuocationis obiecit.Sed
monachi ꝑ omnia contumaces, & dictū
R. iuniore pariter eligētes ipsū benedicē
dū diœceſano Epō præſentarūt:qui pòſt
appellationē interpoſitā benedixit eū,&
in eccleſia interdicta.Vnde idē R.iterato
ad ſedē apoſtolicā accedens à nobis lite-
ras impetrauit, ut qđ poſt appellationē
legitime interpoſitā perperam fuerat à
monachis attentatū, ad ſtatū debitū re-
uocato,ſi cōſtaret à ſuſpenſis, & interdi
ctis electionē factā fuiſſe,denunciarēt eā
penitus nō tenere.Super reſtitutione ve
rò ipſius R.ſenioris,& aliis,quæ vtrinq;
ducerent proponēda,ſtatuerent appella
tione remota,qđ ordo poſceret rationis.
Cæterū iudices, delegati literis his recep
tis,partes ad ſuā præſentiā citauerūt,&
cū monachi per ſuggeſtionē falſi proba-
re vellent literas impetratas , iudicibus
nolentibus ipſarū probationē recipere,
ſedē apoſtolicā appellarunt. Delegati ve
rò quia remota erat in literis appellatio,
in cauſa nihilominus ꝓcedentes,cū per
depoſitiones teſtiū eius de veritate nego
tio cōſtitiſſet,ꝓ ſæpè dicto R.ſeniore ſen
tētiā protulerunt,adiudicātes ei eccleſiā
memoratā. Petebat itaq; qđ factū erat
ex delegatione apoſtolicæ ſedis per nos
obtinere debitā firmitatē:vt repſſa cōtu
macia monachorū,pacifica ipſi' abbatiæ
poſſeſſione gauderet. Ceterū cōtra eūdē
R.ſeniorē fuit ex parte altera taliter alle
gatū, ꝙ cū dictus H. quōdam abbas mi-
nus legitime reſignaſſet, & monachi de
electione tractarēt,ſenior R.fraude adhi
bita procurauit,ꝙ cū veſperæ cantarētur,
& die ſequēti eſſet electio celebrāda, ho
mines burgi ad eccleſiā accedentes,ipsū
R.fere omnibus monachis reclamanti-
bus ibidem per uiolentiam intruſerunt.
Monachi uerò poſtea cognoſcentes re-
nūciationē præfati H.minimè tenuiſſe,

pariter

pariterq; re pēſantes, quòd ſub eius con uerſatione laudabili monaſterium pro ficere poſſet, ipſum tanquàm Abbatem proprium requirebant. Vnde factum eſt, quòd poſt multas altercationes, & commiſſiones factas, tādem de vtriuſq; partis aſſenſu commiſſio eſt obtenta: vt ſi de informi reſignatione H. & inu tili ſubſtitutione R. ſenioris conſtaret iudicibus delegatis R. remoto, ſæpè dicto H. reſtituerent Abbatiam, & ita fuit effectui mancipatum. Poſt hæc ipſo R. nihilominus murmurante, ambo pariter ad prædeceſſoris noſtri præſentiā acceſſerunt: qui ſicut iam præmiſimus nos, & præfatum presb. Card. eis tribuit auditores: & tandem cauſa diutiùs agitata, per eundem prædeceſſorem noſtrū de vtriuſque partis aſſenſu fuit compoſitio taliter celebrata, quòd H. Abbatiā, R. verò prioratum, & cuſtodiam obtineret: propter quod ipſi H. obedientiā repromiſit. Sic ergò eis reuerſis ad propria præfatam compoſitionem idem R. corā diœceſano Epiſcopo approbauit. Sed ab ipſo Abbate poſtea requiſitus tertiò, ſi cuſtodiam, & prioratum vellet habere, poſt trinam citationē veniens dixit, quod non per eum, ſed per Ro. Pontificem volebat habere præmiſſa, vnde nullam obedientiam ei uoluit exhibere. Recedens igitur abſque Abbatis licentia, cùm extra monaſterium moram faceret longiorem, ab ipſo H. de fratrū conſilio fuit excōmunicationis uinculo innodatus: & cùm per longum tempus non rediret ad monaſterium, Abbas dicta officia conſulentibus fratribus alijs aſſignauit: qui quandiu Abbas uixit ea pacificè tenuerūt. Abbate verò defuncto fratres conuenerunt in vnum, nō nullis Abbatibus, & alijs uiris religioſis præſentibus: qui ad defuncti conuenerant ſepulturam: & R. iuniorem ſeniore abſente in Abbatem vnanimiter elegerunt: quem præſentatum ſibi diœceſanus Epiſcopus confirmauit, & benedixit. Conſequenter verò ſenior R. ad pręſentiam noſtram accedens, literas ad remotos per dietas quatuor iudices & ſuſpectos monachis per mandatum impetrauit. Ad quos pars monachorum ante aliquam citationē accedens, copia cōmiſſionis obtenta, literas per falſi ſuggeſtionem propoſuit impetratas: pro eo quòd dicebatur in eis compoſitionem ſibi non fuiſſe ſeruatam, monaſterium interdictum, & ſe appellaſſe priuſquàm R. iuniore lectus fuerit in Abbatem: quę falſa penitùs aſſerebat. Tacuit etiā ſe excommunicatum ab hoc Abbate defuncto, & alia quædā, quibus expreſſis literis ipſas nullatenus impetraſſet. Cùmque omnia, quæ præmiſimus ſufficiēter probare vellet, & iudices eorum probationes recipere, tanquàm demandatum eis non fuerit, recuſarent: ipſi monachi ante ingreſſum iudicii appellarūt, ſicut ex depoſitionibus teſtium eſt probatū. Delegati verò nihilominus procedentes, & recipientes teſtes partis aduerſæ, ſeniorem R. inſtituendum ſentētialiter decreuerunt: quorum factum tanquàm iniquum irritari à nobis monachi ſupplicitèr poſtulabant. Cùm autem quæ præmiſſa ſunt, & alia quædā præfati cardinales nobis, & f. atrib. noſtris prudēter & fideliter retuliſſent, nos attendentes, quòd ex conſenſu compoſitionis receptæ, quā prædeceſſor noſter etiā confirmauerat, ius (ſi quod ſibi cōpetierat) R. ſenior amiſiſſet: ac per hoc ne monachi ad electionē procederēt, appellare de iure minimè potuiſſet: cùm, niſi quorum intereſt, audiri non ſoleant appellantes, de conſilio fratrum noſtrorum appellationem illam dicimus legitimam non fuiſſe, vnde per eam electio non potuit impediri. Quia uerò conſtitit nobis monachos ante litis exordiū rationabiliter appellaſſe, pro eo quòd ſuper falſi ſuggeſtione probationem nolebant admittere delegati: & per conſequētiam eo ipſo, quòd benè appellatum fuerat, iuriſdictionem iudicium expiraſſe, quicquid ab eis eſt perperàm attentatū, uel de recipiendis ante litem conteſtatam teſtibus, uel de ſententia proferenda, denunciamus ſententialiter non tenere. Sanè quamuis dilecti filii Prępoſitus, & Capitulū Conſtantiē. de interdicto præmiſſo ad Cardinalē, qui poſuerat illud,

ſuo-

ſuis literis inſeruerint, quia tamẽ per id quod, R. iuniori diœceſanus Epiſcopus munus benedictionis impendit, ei videtur quodpiam iſti muneri obuiare: vnde vel ſcriptura facto, vel factũ ſcripturæ præiudicat: nec probatũ fuit, licet obiectũ, ꝙ ab interdictis electio fuerit celebrata, ipſam non potuimus irritare: præſertim cũ contra perſonam electi nihil fuerit intentatum. Ideoq; cauſam ipſam ſub ea forma vobis duximus de conſenſu partium committendam, vt ſi cõſtiterit, quòd electio fuerit facta à ſuſpenſis ea omnino caſſata ipſi monaſterio poſt ſatisfactionẽ condignam, ſuſpenſionis, & interdicti ſententia relaxata, de perſona idonea cõſulatis. Alioquin ne vtilitas monaſterij retardetur, præmiſſam electionẽ per vos appellatione remota volumus confirmari, & R. iuniorem abbatiæ pacifica poſſeſſione gaudere: aliũ verò cuſtodiã, & prioratum, quæ ſibi fuerãt à ſuprà memorato prædeceſſore noſtro cõceſſa, non obſtante donatione ab H. quõdã abbate facta de ipſis, volumus, & mandamus ſine cõtradictione qualibet obtinere. Teſtes aũt &c. Nullis literis præter aſſenſum partiũ Quod ſi omnes &c Datum Later. VII. idus Aprilis.

VV. ABBATI DE REFORDIA, eiuſque Fratribus Tam præſentibus quàm futuris regularem vitam profeſſis in perpetuum De priuilegiorum confirmatione.

RELigioſam vitam eligentibus &c. vſque ad verbũ Ordo canonicus, qui ſecundum Deum, & Beati Auguſtini regulã, atque Præmonſtraten. fratrũ inſtitutionem in eodẽ monaſterio &c. vſque ad verbum Vocabulis. Locum ipſum in quo præfatum monaſteriũ ſitum eſt, cum omnibus pertinentijs ſuis, ſicut terminorũ deſignat appoſitio: & molendinum, quod Henricus clericus tenuit, cũ pertinentijs ſuis: & decimam pedagij de Herting. in denarijs, & in portis: & totã decimam caſei ſui, præter vnam peſam, quæ ad eccleſiã eiuſdem loci dicitur pertinere: & terram de Vura: ex dono Henrici Hoſati ſecũdi augumẽtũ terræ, & nemoris, ſcilicet à via Londonien. quæ tendit de Dereford à verſus Sirg. vſq; ad diuiſam Hamteſir, & Soſeixię: & capellã de Standena cũ pertinẽtijs ſuis: & xxxvj. acras terræ in Vvigaſton. & molendinũ de Hagedebed. cum pertinentijs ſuis: & decimã domus ſuæ, ſcilicet de pane, & carne, & piſce: & terrã, quam Robertus de Sanca tenuit cũ pertinẽtijs ſuis: ex dono Clementiæ vxoris ſuę aſſenſu Domini ſui xx. ſol. cẽſuales in ciuitate Vurnemiæ: & terram de Altedeſton. Ex dono Iocelini fratris quondã. N. reginæ vnam virgatã terræ in Ecchiete. Ex dono Vu. de Braoſa vnũ tunellum vini rubei ad miſſas celebrandas in villa de Sorahan, & vnam ſalmã. Ex dono H. Comitiſſæ Gloeceſtriæ terras, quas T. de Vuitr. & Matthæus, & Robertus, tenuerunt: & ſedecim acras in eſſartis de Nuiſſede. Ex dono Hugonis Hoſati duas virgata terræ in Berithon, cũ pertinentijs ſuis. Ex dono Galfridi Hoſati medietatem terrę, quam emit de Gualtero de Selca, in Edboldinton. Ex dono Vu. de Suncuuerda vnam virgatã terræ apud Holt. Ex dono R. de Me'nil, & Iordani de Vualchetuilla terram, quã Rohnaldus filius Vlfi tenuit in Subterõ. Ex dono R. capel de Saldeford, vnum maſagiũ i Geldeford ex dono Hugonis de Bernier vnum maſagium apud Deuiſas. Ex dono Vu. de Elcſtede terrã de Vuius. Ex dono Alani de S Georg. v. ſolidatas redditus in manerio de Tradichon. Ex dono Vualteri Hoſati terrã de Scartorp. Sanè noualium &c. Liceat quoque vobis &c. Prohibemus inſuper, vt nulli fratrũ &c. Ad hæc præſenti decreto ſtatuimus, ne quis vos &c. Prohibemus inſuper, vt infra fines &c. In parochialibus autẽ &c. Chriſma verò &c. Licitum &c. Cùm autẽ generale interdictũ &c. Sepulturã prætereà &c. Paci quoque &c. Libertates &c. Decernimus ergò &c. Salua ſedis apoſt. auctoritate, & diœc. Epiſcopi canonica iuſtitia. Si qua igitur &c. Datũ Latera. per manum Rainaldi Domini Papæ Notarij cancellarij vicem agentis VI. idus Aprilis indictione ſecũda, incarnationis dominicę anno MCXCIX pontificatus verò domini Innocentij Papę III. anno II.

N. CORCAIEN. EPISCOPO, EIVS *que ſucceſſoribus canonicè ſubſtituen lis in perpetuum n De confirmatione priuilegioru.*

EX iniuncto nobis apoſtolatus offi-cio &c. vſque ad verbum Vocabu lis Locum ipſum, in quo præfata eccleſia ſita eſt, cum omnibus pertinentiis ſuis, & libertatib. intra, & extra ciuitatem. Eccleſiam S. Mariæ in monte, & eccleſiam Beati Michaelis, & cœmiteriũ in quo poſitæ ſunt, & atria circumquaque poſita: eccleſiam S. Neſſani, eccleſiã S Brigidæ, eccleſiam S. Sepulchri, eccleſiam S. Ioannis in ciuitate, eccleſiam S. Trinitatis, & eccleſiam S. Petri in ciuitate cum molendino Catcaiæ, quod eſt in ter inſulam, & rupem, cum piſcatura Vadubgaill, & piſcaturam Macmoelpoil, & cæteras piſcaturas iuratas eccleſiæ tuæ cathedrali S. Barri Achapnanhos, Dunculhin, Clochan, Nahulain, Duoles Vchonduban, Balinagerranach, Ardachad, Balugiphin, Baludunchada, Leſnaedenã, Baluſobedi, Cellmaginchrinn, Duo betheig, Leſadhdi becca, Celludri, Cell ctoman, Cellcul, Ardinor, Duruſguill, Celleſcop, Mellan, Celleſcoplappã, Cell cunran, Cullecha, Dubculach, & alias terras S. Barri: in Vturp, & totum Vmacciar, in terris, eccleſiis, aquis, & poſſeſſionibus, Terram Sancti Barri in Ciarrigi, in Iſpich, cum pertinentiis ſuis: Rosbech, Cellnaclerech, Cellimecla n, Aeſgabri, Hucubmach no, Cellinellaig, Cullen cũ pertinentiis ſuis, Nochoengbail, Cẽnſa ii cũ pertinentiis ſuis, Techſachſan cum pert. ſuis: in ſe iganan, Cell Maſenoch Cellbrogin, Cellmichnam, Midiſel. Ac hadmeleitig, Cellinchill cũ pert. ſuis, Techmolaggi cum pert. ſuis, Domnachi or, Cellſaelcah, Ciſeicerum cum pert. ſuis, Iniſduni cum pert. ſuis, Migalaid. Glennberchin, Cellarchadigli, Acchid dun, cum pert. ſuis, Cellmugiina, Cluamechi, Cellcillin, Cellcohi cũ ſuis perti. Secol cũ ſuis pert. Celloran, Celmolaggi, Cellinia, Durrus cũ perti. ſuis. Iuſſciungi cum ſuis pert. Celmochomoc, Cellechdac. Cellmiani, Cellchacthgern Cellmiceogi, Dramdalich, Canlobais, Magatia, Diſſac. Caeſguſſa, ceunech. clu annached, Danuſci, Cennmugi, Migalaid, Diſeit mort cũ per. ſuis, Diſſertanaeda cum pert. ſuis Rathen cum pert. ſuis, Claennabur cũ pert. ſuis, cum cennmugi, & aliis per ſuis, Athbtuanni, Ardmac chfaelan, Tulachrata, cellia, cluanpruches, corcathbet & Atchadfadda. Prohibemus inſuper, ne interdictos &c. Prætereà libertates &c. Decernimus ergo &c. Salua in omnibus apoſt. ſedis auctoritate, & Caſſelen. Archiepiſcopi debita reuerentia. Siqua igitur &c. Datum Lateran. per manum Rainaldi domini Papæ Notarii Cancell. vicẽ agentis II. idus Aprilis, indictione ſecunda, incar. domini cę anno M.CXCIX. Pontif. vero &c.

Pio patri, & domino Inno. diuina gratia Sanctæ Rom. eccleſiæ ſummo Pont. R. Caſtell. eccleſię humilis ſeruus, & bonus Comes ciuitatis Caſtell. poteſtas, cum eiuſdem terræ maioribus, & minoribus debiti obſequii deuotiſſimum famulatum. Cum priſtina memoria terra noſtra, immo veſtra ad patrimonium S. Rom. eccleſiæ communi, ac priuato iure ſpectare noſcatur, & nuper ſanctitatis veſtræ ſolicita cura antiqua ſtatuta inde ſint innouata, dignum duximus ad præſens debitum canonem ſcilicet per vnamquanque domum denarium colligere, & in ſignum noſtræ ſi dei per pręſentium latorem nobilem virum ad pedes veſtræ ſanctitatis dirigere: cuius facti humilis deuotio nos corroborat: & in quibus indigemus à ſanctitate veſtra protectionem quærere cõ fortat. Aretini ciues nobis aliis proximiores, Caſtellan. Epiſcopatus fines inuadere conantur, & cum Marchionibus confœderati: qui contra præceptum veſtrum de deſtructione montis S. Mariæ acriter doluerunt, aliud Caſtrum Caſtellan. eccleſiæ expugnare, & memoratum mõtẽ poſt Paſcha reficere ordinauerũt. Subueniat ergo famulis ſuis veſtræ ſanctitatis benignitas, & iam dictos Aretinos ab huiuſmodi vexationibus imperioſè compeſcat: & adiacentes vicinos, ſcilicet Peruſinos, & Maſſanos, vt nobis ſubueniant, veſtræ paternitatis prouidẽtia, ſi placet, inducat.

N. EBREDVNEN. ARCHIEpiſcopo. Vt Ventienſem Epiſcopum pu' licè excommunicatum denunciet.

Sicut nobis tua fraternitas ſuis literis intimauit, cùm bonæ me. C. Papa prædeceſſor noſter tibi, & ven. fratribus noſtris Dignen. & Senecen. Epiſcopis dediſſet firmiter in mandatis, vt pro enormibus, quæ ſibi de Ventien. Epiſcopo fuerant nunciata, ipſum, ſi rei veritas taliter ſe haberet, ab officio, beneficioque ſuſpenſum, ad ſedem apoſtolicam mitteretis, vos diligenter, quę vobis iniuncta fuerant, exequentes, cum illis, & deterioribus præfatum Epiſcopum inueneritis maculatum præcepiſtis eidem, vt ſuſpenſus apoſtolico ſe conſpectui præſentaret: qui neque ad eccleſiam Romanam acceſſit, neque propter ſuſpenſionem epiſcopatum deſijt ordinare. Nolẽtes autem, vt quæ de mandato maximè apoſtolicæ ſedis à venerabilibus fratribus noſtris rationabiliter diſponuntur, alicuius debeant temeritate conuelli, fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta diſtrictè præcipiendo mandamus, quatenus præfatum Epiſcopum, qui ſuſpenſionis ſententiam in ſe latam obſeruare contempſit, excommunicatum publicè nuncies, & facias ab omnibus arctiùs euitari, donec ad præſentiam noſtram cum tuarũ teſtimonio literarum accedat: redditurus, ſi poterit de ſuis actionibus rationem: cui (volente domino) in noſtra, & fratrum noſtrorum pręſentia ſua iuſtitia reſpondebit. Datum Lateran. VI. idus Aprilis.

N. AVINIONEN. ET N, TRIſcaſtrinen Epiſcopi Vt templarios oratorium ſibi extruere patiantur.

Cauſam, quæ inter dilectos filios fratres militiæ tẽpli ex vna parte, & præpoſitum, & canonicos Siſtaricen. ex alia ſuper conſtructione oratorij vertebatur: ſuper qua poſt cõmiſſiones plurimas ab apoſtolica ſede obrẽtas à venerab. fratrib. noſtris Dien. & Dignẽ. Epiſcopis, & dilecto filio Abbate de Boſcaldun fuerat ſententia promulgata, vtraque parte in noſtra præſentia cõſtituta, dilectis filijs G. Sanctæ Mariæ trãs Tyberim presbytero, & H. Sancti Euſtachij Diacono Cardin. commiſimus audiendã: qui auditis vtriuſque partis rationibus nobis, & fratribus noſtris fideliter, quæ audierant, retulerunt in ſcriptis, allegationes partiũ pſentãtes. Nos autẽ auditis omnibus, & diligenter inſpectis cum fratribus noſtris dęliberato cõſilio, quia dutũ admodum videbatur, ꝙ priuilegia felicis recordationis Romanorum Romanorũ Pontificum prædeceſſorum noſtrorũ, & noſtra conceſſa tẽplarijs debita firmitate carerent: volentes ꝙ & priuilegia tam prædeceſſorũ noſtrorum, quàm noſtra illibata ſeruentur, & ſententia prædictorũ iudicũ, quę per bonæ memoriæ C. Papam prædeceſſorem noſcitur confirmata, in ſua rę maneat firmitate, taliter duximus ſuper ipſo negocio ſtatuendũ, vt Præpoſitus, & Capitulũ Siſtaricen. ſi voluerint a tẽplarijs ſufficientem infra duos menſes recipiant cautionẽ: quod de oratorio illo dãnum, aut præiudiciũ matrici eccleſiæ nullatenus generetur: & ſi ſm quod in eorum habetur priuilegijs, habeant facultatem præfati oratorium conſummandi. Quòd ſi forte prædicti Præpoſitus, & canonici cautionem ipſam non duxerint admittendam, vt ſic latæ ſententiæ pareatur, quod priuilegijs indultis minimè derogetur, tẽplarijs ipſis auctoritate dedimus apoſtolicã poteſtatẽ: vltra locum illum, in quo conſtruere inceperunt, ſicut per ſententiam eſt inhibitum, ne vlteriùs in ipſo procedãt, vbicunque maluerint, duntaxat in ſuo ſolo, non obſtante contradictione, vel appellatione cuiuſlibet, iuxta priuilegiorum ſuorũ tenorem oratorium fabricandi. Inde eſt, ꝙ fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus præfatos Præpoſitũ, & canonicos, vt ſibi, & Siſtaricen. eccleſiæ à tẽplarijs præcauẽt, vt prędiximus, & conſtructionẽ oratorij iam incepti nõ impediant, moneatis attentiùs, & inducere procuretis. Quòd ſi facere forte noluerint, ne tẽplarios ſuꝑ cõſtructione oratorij vltra locũ illũ (vt ſuperiùs eſt diſtinctũ) cõtra conceſſam eis libertatẽ à nobis, impedire pſumãt, ipſos

ipſos per cenſuram eccleſiaſticam, ſubla to appellationis obſtaculo compellatis. Datum Lateran. VI. idus Aprilis.

N. BVRDEGALEN. ARCHIEpiſcopo. N. Agenen Epiſcopo. & Abbati Siluæ maioris. Ne vetus canonicorum numerus extinguatur ſine magna neceſſitate.

Vide c. ex parte, de conſtitutionib.

EX parte venerabilis fratris noſtri Vaſaten. Epiſcopi fuit in audientia noſtra propoſitum, quòd cùm in nouitate promotionis ſuæ de ordinatione Vaſaten. Eccleſiç tractatus inter ipſum, & canonicos haberetur, per mēdacium confixerunt, quòd in ipſa eccleſia non fuerant ab antiquo niſi decem, & octo præbendæ, nullam ei ſuper hoc ſcripturam authenticam exhibentes, & falſis perſuaſionibus eius animum induxerunt, vt ſuper ſtatuendo numero decē & octo canonicorū, qui tū eſſent in eccleſia reſidentes, & ibidē aſſiduè deſeruirēt, ſuū pberet aſſenſum: & licet prouentus ipſius eccleſiæ xxiiij. canonicis congruè ſufficere valeant, non ēt ſunt xij. canonici, qui eccleſiæ ſeruitium ſuum impendāt: & ijdem lucrum ſuum potius, quàm eccleſiæ commodum attendentes, vt prouentus eccleſiæ in ſuos vſus conuertant in ſubſtituendis canonicis nec volunt, nec ſtudent eſſe concordes. Quoniam igitur quod per fraudem, vel mendaciū obtinetur, effectum habere non debet, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus, ſi præmiſſis veritas ſuffragatur, non obſtāte conſtitutione prædicta ſuper numero XVIII. canonicorum facta per fraudem in eccleſiæ detrimentum, ſecundum quod eccleſiæ potuerunt ſufficere facultates, ſub cōuenienti numero canonicos eligi abſq; appellationis obſtaculo, & inſtitui faciatis: qui continuam ibidem reſidentiam facientes deuotum in ea domino exhibeant famulatum, diſtrictius compeſcentes, ſi qui vobis ſuper his temerè præſumpſerint refragari. Nullis literis, &c. Quod ſi omnes, &c.

Datum Later. II. idus Aprilis.

PH. MEDIOLANEN. ARCHIEpiſcopo. Qua diſcutitur & definitur cauſa inter cœnobium S. Donati, & Archiepiſcopum Mediolanenſem.

Cap Inter dilectos, de fide instrumētorum.

INter dilectos filios Gerardum Abbatē Sancti Donati de Seozula ex vna parte nomine monaſterij, & Vu. Balbū Mediolan. canonicū procuratorē tuum nomine Mediolanen. Archiepiſcopatus ex altera ſuper ſubiectis articulis diu fuit in noſtro adiutorio litigatum. Petebat ſiquidē dictus Abbas nomine Monaſt. S. Donati de Sexto à præfato procuratore tuo nomine Mediolan. eccleſiæ reſtitui monaſterio memorato, Portum Scozulæ, ſiue Sexti cum honore, diſtrictu, & iuriſdictione præfati loci, & caſtellantiæ, dicens ad monaſteriū hæc omnia pertinere. Hoc ipſum dicens de hominibus, qui habitant in curte Baueni, & tenent res monaſterij memorati, ſcilicet in Gralia, Carpuneno, Veſterpeno, Cadempleno, Baueno, & Inſula ſuperiori, Bolgerate, ac Liſia Petens etiam, vt Mediol Archiepiſcop9 ceſſaret ab inquietatione hominū qui habitāt in loco Baueni ſup māſo de Curte, de quib. monaſteriū obtinuerat ī iudicio poſſeſſorio p ſnīam Epiſcopi Veronē. Itē vt ceſſaret ab inquietatione vicariorū, idest cōium, & terrarum in territorio Sexti, ſiue Scozule, & in ei9 Caſtellātia poſitarum, ab inquietatione quoque albergariæ prædicti loci Seozule, ſiue Sexti, & illi9 ēt Caſtellantiæ, rurſus vt nō inquietaret monaſterium auredictum in poſſeſſionem, vel quaſi poſſeſſionem piſcariæ totius aquæ Ticini vſque ad rauiam Caſtelleti, vel Pigaroli, & hæc omnia petebat cum omnibus fructibus inde perceptis, ſaluo in omnib. iure addendi, vel minuendi: ſatagens multipliciter comprobare omnia, quæ præmiſſa ſunt, ad ſuum monaſterium pertinere. Primo per priuilegiū Lnitardi comitis quondam Epiſcopi Ticinen. qui monaſterium ipſum fundauerat, & ei, quæ præmiſſa ſunt, donauerat vniuerſa. Secundo per inſtrumētum ſententiæ Aſperti quondam Mediolan. Archiepiſcopi, quam ex delegatione Lodoici Imperatoris, tulit pro Monaſterio

ſæpe dicto, ſuper his contra Nottingum præfati Luitardi nepotẽ, qui ſup eis moleſtabat monaſteriũ. Tertiò ꝑ priuilegia Rom. Imperatorũ, & ꝓſertim Hinrici, qui ꝓmiſſa oĩa monaſterio cõfirmabãt, & cõferebãt. Quartò ꝑ inſtrã locationũ, quas fecerat diuerſis ꝑſonis Abbates monaſterij memorati. Teſtes quoq; ꝓduxerat, ꝑ quos nitebatur ꝓbare, qđ monaſteriũ à 60. annis infrà, & à 50. annis, & ſuprà tenuerat, & poſſederat oĩa ſupradicta: & ꝙ fama publica erat ea oĩa ꝓfato monaſterio, à iã dicto Luitardo fuiſſe donata. Sed cõtra priuilegiũ donationis à præfato ꝓcuratore tuo multa fuerunt obiecta. Primò quia ibi maxime apparebat cõſumptũ, vbi potuiſſet falſitas facilius deprehẽdi, videlicet, in annotatione indictionis. Secũdò quia cũ charta vetuſtiſſima videretur, recentior apparebat ſcriptura, tãquã nõ illo tpe facta fuiſſet. Tertiò quia falſum ſigillũ vitioſè videbatur appoſitũ, eo ꝙ à media parte ſigilli apparebat q̃dã imago, non cũ mitra in capite, ſed cũ pileo, nec induta pontificalibus, ſed regalibus, tenẽs in manu non baculũ paſtoralẽ, ſed quaſi ſceptrũ Regale: cuius facies nõ apparebat integra, ſed dimidia, tãquã in alia medietate reſpiceret aliã, q̃ tñ tota vacua remanebat: ſed q̃dã imago videbatur ex ea fuiſſe deleta, quia cera in ea parte nec in colore, nec in planicie, reliquæ parti ſimilis apparebat: vnde nõ Epiſcopi, ſed Imperatoris videbatur fuiſſe ſigillũ, qđ in vna medietate Cæſaris imaginẽ exprimebat, & ĩ altera medietate ꝓſumebatur vel filij vel coniugis imaginẽ habuiſſe. Nã, & in ipſo ſigillo nullæ aliæ literæ apparebãt, niſi q̃ nomẽ ꝓpriũ cũ hac adiectione, Dei gratia, deſignabãt. Sed cũ ꝓpriũ nomen ipſius Epiſcopi fuerit Luitardus, in nomine ꝓprio, ꝙ exprimebat ſigillũ deletæ fuerant duæ literæ, ſecũda q̃ fuerat ĩter L, & t, & ſexta q̃ fuerat inter r, & u, ita qđ ſi ſecũda fuiſſet o, & ſexta fuiſſet i, proculdubio non Luitardus, ſed Lotarius legeretur: ꝙ ẽt inde cognoſci poterat, quia ſecũdũ diſpoſitionem aliarum literarũ inter l, & t, nõ erat ſpaciũ, niſi ꝙ potuiſſet vnã literã continere: cũ ſecũdum integritatem huius nominis Luitardus inter l, & t, duæ literæ ſint diuerſæ. Præterea inter r, & u, tam modicum erat ſpacium: vt in eo nõ hæc litera d, quæ maius occupat ſpacium, ſed hæc litera i, q̃ minimum occupat, videretur formata fuiſſe. Rurſ' cum cera ſigilli ab interiori parte vetuſtiſſima eſſet, cera, q̃ poſita erat ab exteriori parte, quaſi ad cõſeruationem ſigilli, recẽs erat & mollis. Quod cum diligẽter inueſtigatum fuiſſet, certo certi' eſt cõpertum, ꝙ ſub vetuſto ſigillo charta fuerat ꝑforata, & per glutinum nouæ ceræ, q̃ fuerat poſita exterius, quaſi ad cõſeruationem ſigilli, vitioſè fuit ipſi chartæ coniunctum, eadem falſitatis ſpecie, ꝑ vitioſam videlicet appoſitionem ſigilli. Cætera fere priuilegia Rom. Imperatorum præter priuilegium Henrici, vel falſa reperta ſunt, vel falſata. Sed & ipſum Henrici priuilegium ad fidẽ aſtruendam nõ videbatur ſufficere, quia nec erat publica manu confectum, nec ſigillum habebat authenticum, eo ꝙ erat ex media ferè parte conſumptum, nec plus de nomine ꝓprio, niſi vltima medietas, videlicet icus: nec de cæteris literis niſi hæc adiectio, Dei gratia, cõparebat, ita qđ ex literis ipſis non magis poterat comprobari fuiſſe ſigillum Henrici quàm Lodoici. Inſtrumentum quoq; ſententiæ multis modis inueniebatur ſuſpectum: tum quia quædã in ipſo apparebant lituræ, tum quia ſubſcriptio notarij videbatur alterius manus fuiſſe, quã cõſcriptio inſtrĩ: cum tñ notari' in ſubſcriptione profiteretur ſe inſtrumentum manu ꝓpria conſcripſiſſe. Litera quoq; recẽtior videbatur, quã charta, & aqua videbatur encauſtũ infectum, vt antiquis appareret. In omnibus ẽt imperialibus priuilegijs, quæ poſteriora fuerant, nulla prorſus eſt habita mentio de illa ſententia: quamuis in eorum aliquibus mentio facta fuerit Luitardi, qui dicebatur donationem feciſſe. Porrò ſi legitimum eſſet, & verum inſtrumentum ſententiæ, per illam tamen ſententiam nullum Mediolan. Archiepiſcopatui præiudicium poterat generari: cum ipſa ſẽtẽtia lata fuerit inter alios, & res inter alios acta alij non præiudicet: nec atteſtationes, q̃ cõtinebãtur

in

in inſtro ſentẽtiæ p quas legitima donatio Luitardi videbatur eſſe ꝓbata poteſtat eidẽ Archiepiſcopatui nocumentum aliqđ irrogare: cum ĩter alias pſonas, & in alio iudicio receptæ fuiſsẽt. Cæterum memoratum Henrici priuilegium, qđ nõ ſolum cõfirmationis, ſed ẽt donationis videbať fuiſſe, vnde rerum dñium donatarum ĩtelligi fortè poterat monaſterio acquiſitum, & traditum: q̃uis ex forma petitionis, q̃ in ipſo priuilegio declaratur, & q̃buſdã aliis verbis, q̃ ponuntur in ipſo, cõfirmatorium tñ̃ videretur fuiſſe. Vt tñ̃ intelligatur eo modo quo magis poſſet valere, diſtinguendũ vtriq; videbatur vt idẽ Hẽric⁹ alia donauerit, & alia cõfirmauerit, cũ eadẽ ltĩmè nequiuiſſent, & cõfirmari pariter, & donari: cõfirmati, tanq̃ pri⁹ habita, & poſſeſſa: donati, tanq̃ tũc tradita, & cõceſſa. Donauit, inq̃, illa, q̃ ipſe ĩtra triũ miliariũ ſpatiũ monaſterio cõcedebat. Confirmauit ãt q̃ pri⁹ ipſi monaſterio cõceſſa fuerãt, & donata: ĩter q̃ illa cõtinebãtur, q̃ deducta sũt in iudiciũ, ac p hoc illa nõ poterant intelligi p priuilegiũ illud donata, ſed cõfirmata: cũ iuxta ltĩmas ſãctiones, qđ meũ eſt, ex alia cã meũ fieri nõ poſſit, niſi deſierit eſſe meum: pſertim cum pars monaſterij nixa fuerit cõprobare, tũ p priuilegium conceſſionis, tum per inſtrũm ſententiæ, qđ illa legitimè fuerint à Luitardo donata, & illi donationi p totum iudicium eſt innixa. Vnde poſt donationẽ hmõi eadem eidẽ nõ poterãt redonari. Cum ergo cõfirmatorium tm̃ extiterit, ſaltem quo ad illa, q̃ deducta ſunt ĩ iudicium, ſi principale nõ tenuit, nec acceſſorium, qđ ex eo, vel ob id dignoſcitur eſſe ſecutum. Pari modo cætera priuilegia Ro. Imperatorum, etiamſi vera fuiſſent, & ſine ſuſpitione ad ꝓbationẽ tñ̃ inualida ꝓbarentur. Per inſtr̃a vero locationis nec eſt vtcunq; ꝓbata ꝓprietas, nec ẽt plene poſſeſſio: cum iuxta legitimas ſanctiones ad ꝓbationem rei ꝓpriæ, ſiue defenſionem nõ ſufficiat facta locatio. Licet autẽ his, & aliis modis ſæpè dictus ꝓcurator tuus intentionẽ Abbatis videretur elidere cautumq; ſit ĩ iure ciuili, qđ actore nõ ꝓbante is, q cõuenitur, & ſi nihil pſtiterit, obtinebit, ad oſtendendam tñ̃ euidentibus iuſtitiam tuæ partis p teſtes videbatur ꝓbare, qđ Mediolanen. Archiepiſcopus omnia, q̃ præmiſſa ſunt a ſexaginta annis infra poſſederat inconcuſſe. Verum contra pſcriptiones hmõi, dictus Abbas interruptionẽ medij tpis ciuilem pariter & naturalem obiecit. Olim enim Gozouio quondam comite à Federico Imp. ſuper his iudice delegato, cum poſt citationes legitimas Mediolan. Archiepiſcopus ſe contumaciter abſentaſſet, pro monaſterio fuit lata ſententia, & ipſius nomine corporalis poſſeſſio aſſignata, quam per ſex annos, & amplius habitam in bello Mediolan. aſſerebat amiſſam: p quod allegabat præſcriptionem ciuiliter, & naturaliter interruptã. Porro ad exceptionem præmiſſam ſæpe dictus procurator tuus taliter explicabat, qđ bonæ memoriæ Io. Anagninus ſanctæ Mariæ in porticu Diac. Car. poſtea Sancti Marei preſb. & tãdem Epiſcopus Præneſtin. tunc apoſtolicę ſedis legatus, attendens quam barbarica feritate, & ĩſatiabili odio eccleſiam, & ciuitatẽ Mediolan. Federicus Imperator funditus vellet euertere, atq; in ſupremã redigere ſeruitutem, quicquid ipſe, vel aliquis iudex, ſeu miniſterialis eius in eccleſias, clericos, vel ciues Mediol. ſtatuto erat tpe illo, in irritũ reuocauit. Cuius factũ felicis recordationis Alex. Papa pdeceſſor noſter approbãs cõfirmauit: vnde q̃ à præfato comite factũ fuerat, in odiũ Mediolan. quos dictus Imp. acrius inſeſtabat, Mediolan. eccleſiæ pmiſſa ratione non poterat piudicium gñare. Porrò rationẽ huiuſmodi pars aduerſa friuolã reputabat: cũ factæ cauſæ nulla iuris cõſtitutione fieri poſſint infectæ. Cum aũt ſuper his, q̃ præmiſimus in noſtra, & fratrum noſtrorum præſentiæ fuiſſet diutius litigatum, quia legitime probatum non fuerat, ea, quæ petebantur ad monaſterium pertinere, de cõmuni fratrum noſtrorum conſilio ab impetitione ipſius præfatum procuratorem tuũ nomine tuo & Mediolan. eccleſiæ ſententialiter duximus abſoluendum: q̃m cum obſcura ſunt iura partuum, cõſueuit cõtra eum, qui petitor eſt, iudicari.

Super manſo vero de Curte Baueni, ꝙ ab antedicto Epiſcopo Veronen. fuit ipſi monaſterio p̄ diffinitionis calculum in poſſeſſorio iudicio attributum, nos quoq; eidem cœnobio p̄curatorem ipſum nomine tuo, & Mediolanen. eccl. in petitorio iudicio, auctoritate iudiciaria condemnamus: cũ liquido ſit probatum, q̃d dictum monaſterium manſum ipſum longiſſimo tp̄e quiete poſſedit, in ea parte pp̄etuum ſibi ſilentium imponentes. Cæterum auctoritate apoſtolica diſtrictis inhibemus, ne tu, vel tuorũ quilibet ſucceſſorum ad res, & poſſeſſiones, & iura prædicti monaſterij manus extẽdat, p̄ter id, q̃d de portu, honore, diſtrictu, & iuriſdictione à nobis eſt ſententialiter diffinitũ. Nulli ergo, &c. Abſolutionis, inhibitionis, & diffinitionis, &c.

Datum Lateran. XVI. Cal. Maij.

In eundem fere modum ſcriptum eſt. G. Abbati de Scozula.

CONVENTVI DE CONCHIS.

De Controuerſia, & Sententia ſuper Abbatia ſiue præfectura ipſorum.

CVm ſuper Abbatia monaſterij veſtri inter vos, & S. quõdam Abbatẽ olim fuiſſet q̃ſtio diutius agitata, partibus tandem ad noſtrã p̄ſentiam accedẽtibus, dilectũ filium noſtrum H. Sancti Euſtachij Diac. Card. dedimus auditorem: in cuius p̄ſentia pro ipſo S. taliter fuit allegatũ, ꝙ cum dilectus filius noſter I. tt. Sanctæ Pudẽtianæ preſb. Card. tunc apoſtolicæ ſedis legatus intraſſet Normanniam, & ſup ſtatu ipſius Abbatiæ cũ Abbate, ac fratribus inquiſitionẽ habuerit diligentẽ, nihil reprehenſione dignũ inuenit ibidẽ, ſicut ex literis bonæ memoriæ C. Papæ p̄deceſſoris noſtri euidenter apparet: quibus ipſius Card. cõfeſſio eſt inſerta. Eo vero poſtmodum ab ipſo monaſterio recedente, literæ ipſius ad dilectos filios N. Toarcen. Abbatem, & N. Priorẽ Sanctæ Barbaræ fraudulenter obtentæ fuerunt, ſuper inquiſitione Abbatis, & totius monaſterij faciẽda, nulla data inquiſitoribus poteſtate, in abbatem aliquid ſtatuendi, quẽadmodum ex teſtimonio eiuſdẽ Card. colligitur euidenter. Prædictis ergo inquiſitoribus accedentibus ad monaſterium memoratũ, & volentibus fines mandati excedere, in facienda inquiſitione iuris ordine nõ ſeruato, idem Abbas antequam inquiſitio ſortiretur effectum, ſedem apoſt. appellauit, & quamuis iter arripuiſſet ad Rom. eccleſiam veniendi, dicti tamen inquiſitores, nec appellationi rationabiliter interpoſitæ, neq; ipſis abſentiæ, vel excuſationibus aliquibus deferrentes, deſtitutionis in eũ, ſentẽtiam contra iuris ordinẽ promulgarunt: licet nõ p̄nunciandi poteſtas eis eſſet cõceſſa, ſicut ex multorum Prælatorũ litteris liquido declaratˢ. Memorato igitur Abbate ad dicti p̄deceſſoris nr̄i p̄ſentiam accẽdẽte, poſtq̃ de inordinata deſtitutione ſua eũ reddidit certiorẽ, oĩbus irritatis, q̃ cõtra iuris ordinẽ, à dictis inquiſitoribus fuerant ordinata, eundẽ Abbatẽ ſentẽtia ſua reſtituit, executiõe Solanẽ. fratri noſtro Epiſcopo, & dilectis filiis L. & H. Archidiac. Ebroicen. demãdata, Die vero à ſolo Epiſcopo partibꝰ aſſignata, & ad terminum vtraque partium veniente cum expectaret Abbas reſtitutionem fieri ſibi, ſecundum apoſtolici mãdati tenorẽ, eã nõ potuit obtinere: quin potius p̄cibus, minis, & terroribus eum Ep̄s inducere laborauit: vt in ipſum nõ ſup reſtitutione facienda, q̃d erat principale negociũ cõpromitteret, ſed ſup executione tantummodo differenda, & qm̄ pars aduerſa cum armis illuc acceſſerat, & multitudine armatorũ factum eſt, quod ĩ dictum Epiſc. ſicut p̄miſſum eſt, cõpromiſit, fide in manu ipſius p̄ſtita, & reſtitutionis literis depoſitis apud Deũ nõ tradẽdis parti aduerſæ, ſed diligenter ſeruandis, & reſtituendis ſibi tempore oportuno. Ipſe vero Epiſcopus cõtra id, quod promiſerat, venire nõ metuens, aduerſariis Abbatis literas reſtituit memoratas. Sicq; cõpromiſſo ex parte ipſius Ep̄i, & aduerſariorum pariter violato, monachi bonæ memoriæ Mel. tt. Sãctorum Ioãnis, & Pauli p̄ſbyteri Card. tunc apoſtolicæ ſedis legati p̄ſentiã adeuntes, ad I. quondã Rothomagen. Decanum ſup grauamine cõpromiſſi, cõmiſſionis literas ĩpetrarunt. Ad cuiꝰ primã citationẽ monachus à dicto Abbate trãſmiſſus captꝰ fuit ab aduerſariis, & vinculis ferreis

reis

ceris mancipatus. Ad ſecundam verò ci-
tationem idem Abbas accedens, per im
preſſionem coactus fuit compromittere
in Decanum: non ſuper abbatia, de qua
ſub eo nulla quæſtio vertebatur, ſed pro
quibuſdã bladi redditibus minuendis.
Parte aũt altera ſuper cõpromiſſo ſeruã
do fidẽ, ſicut conuenerat, non ſeruante,
dictum S. iterum oportuit ad ſedem
apoſtolicam laborare: vbi à nobis tam
ſuper principali, quàm incidenti etiam
quæſtione ad venerab. fra. noſt. Lexo-
uien. Epiſcopum, & dilectum filium
Abbatem Vallis Richer. literas impetra
uit, vt ſuper his, quæ nobis fuerant in-
timata, ſtuderẽt elicere veritatem: & ſta-
tuerent, quod ſecundum Deum viderẽt
rationabiliter ſtatuendum, iuris ordine
per omnia obſeruato: ita quòd alter ſi-
ne altero adeſſe nolente, vel etiam non
valente, mandatum apoſtolicum adim-
pleret, mentione facta in literis ipſis de
fide violenter (ſicut idem S. aſſerebat)
extorta, & non ſuper monaſterio abiu-
rando, ſed reſtitutione (vt dictum eſt)
tantum modo differenda: ne his omiſ-
ſis tacita veritate, commiſſio videretur
obtenta. Partibus verò coram delegatis
iudicibus conſtitutis, pars illius, quem
dixit intruſum, præfatum Epiſcopum
duabus de cauſis ſibi dixit eſſe ſuſpe-
ctum: tum quia ſuper eccl. quandam
cauſam habebat cum monaſterio me-
morato, tum etiã quia ipſum à Roma-
na curia redeuntẽ ad pacis oſculum nõ
admiſit: vnde neque coram illis, neque
coram illorum altero iuri ſtare voluit:
quamuis nihil diceret in Abbatem, ſed
appellans fruſtratore ſe contumaciter
abſentauit. Verùm dicti executores ap-
pellationi, quæ nulla fuerat minime de-
ferentes, habito multorum prudentiũ
virorum conſilio, ſententiã à dicto præ-
deceſſore noſtro prolatã executioni mã-
darunt: reſtituentes prædicto S. Abba-
tiam, & præfato intruſo perpetuum ſilẽ
tium imponentes. Cumq; ad eorum ex
parte apoſtolica iuſſionem diœceſanus
Epiſcopus ſæpius requiſitus ipſum S. in
corporalẽ poſſeſſionẽ inducere recuſa-
ret, id exequendũ quibuſdam diaconib.
mandauerunt: qui nedũ quod admiſſi

fuerunt, verũ per monachos, & fautores
eorum afflicti verberibus carcerati ſunt
cuſtodiæ mancipati. Quapropter in in-
truſum monachos, & fautores eorum à
delegatis fuit ſecundum apoſtolici mã
dati tenorem excommunicationis ſcia
promulgata. Sed ob hoc intruſus, & mo
nachi non dimiſerunt diuina officia ce-
lebrare: qui ẽt ipſo intruſo defuncto aliũ
excommunicatum eligere præſumpſe-
runt, ſicut ex delegatorum literis perpẽ-
ditur euidenter. Cumque nec ſic poſſẽt
ad frugem melioris vitæ reduci, ſæpe di
ctus S. iter arripuit ad ſedẽ apoſtolicam
veniẽdi. Sed præueniẽtes eũ nũcij mo-
nachorũ, de benedictionis munere illi,
quã elegerãt, impẽdẽdo, fraudulenter li-
teras impetrarunt: quas ad partes ſuas
miſerũt feſtinantius, quã debuerẽt. Pete-
bat itaq; dictus S. monachos ipſos, qui
cuidã prædeceſſorum ſuorũ amputare
linguam, & oculos eruere præſumpſe-
runt: in aliũ ſedẽtẽ ad mẽſam cũ gladiis
& fuſtibus impetũ faciẽtes, alium ſolũ
in eccleſia dimittẽtes miſſam celebrare
paratũ, animaduerſione condigna puni-
ri, & poſſeſſionem abbatiæ plenariè ſibi
reſtituit, ſicut à dicto ꝑdeceſſore noſtro
ſtatutum fuerat, & à delegatis poſtea iu
dicib. ordinatũ, intruſo qui poſt latam
in eum ſententiam excommunicationis
aſſumptus fuerat, per ſilẽtium perpetuũ
cõdemnato. Cæterum pro vobis ita fuit
propoſitũ ex aduerſo, quòd cum præfa
tus I. Cardinalis in partibus illis legatio
nis officio fungeretur, & cauſã ipſam ſu
per dilapidatione ipſius S. & incontinen
tia pariter præfatis Abbati Toarnen. &
Priori Sanctæ Barbaræ cõmiſerit termi
nandã, ipſi cognita veritate, & ordine iu
ris per omnia obſeruato, in eum depoſi
tionis ſententiã protulerunt: quæ à di
cto prædeceſſore noſtro fuit poſtea con
firmata. Ipſe autem S. eidem prædeceſ-
ſori noſtro, ꝙ abbatia ipſa iniuſtè ſpolia
tus fuerit, intimauit: præfato Cardinali
ẽt aſſerẽte nõ fuiſſe intentionis ſuæ, ꝙ
ad depoſitionem abbatis procederẽt iu-
dices delegati: quãuis & hoc eſſet eis cõ
miſſũ, ſicut in eorũdẽ literis reperitur.
Vnde ſæpe dictus prædeceſſor noſter eũ
nõ reſtituit altera parte abſente, ſed reſti

tuendũ mãdauit Epo, & Archidiacono memoratis: quia tacitũ eis fuerat, quod pręfatus Cardinalis dictis abbati, & prio ri deponendi ẽt cõceſſerit facultatẽ. Conuenientibus igitur partibus ad diẽ, & locũ ſibi à Delegatis ſedis apoſtolicæ aſſignatum, dictus S. in manu Epiſcopi, ꝙ eius ſuper cã ipſa ſtaret arbitrio, fide data firmauit: qui partes ipſas, vt ad ea, q̃ pacis ſunt, intenderent, monuit diligenter: inter quas talis cõpoſitio interceſſit, vt dictus S. in perpetuũ cederet abbatię: quam ceſſionẽ ratã Delegati iudices habuerunt: & idẽ S. ſicut in delegatorum literis continetur, iuro firmauit ſe illam firmiter ſeruaturum. Et cum ſuper reſtitutione ſua duplices literas eiuſdẽ prorſus continentię, impetraſſet, facta cõpoſitione, quã ſæpè dictus ꝑdeceſſor noſter poſteà confirmauit, alteras reſignauit, alteras retinuit fraudulenter. Proceſſu vero tẽporis cõpoſitione ab eo aliquandiu obſeruata, ꝑ iam dictũ M. Cat. I. quondam Rothomagen. Decano eandẽ fecit cãm cõmitti: fuitq́; in eius præſentia, & venerabilis fratris noſtri Rothomagen. Archiepiſcopi prima cõpoſitio innouata, vbi ꝑfatus S. Abbatiã denuò abiurauit: & ꝙ compoſitionẽ ipſam deinceps obſeruaret, corporaliter præſtitit iuŕm, ſicut in ipſius Rothomagen. Archiepi literis cõtinetur, & multis poſſet teſtibus approbari. Fuerunt aũt iſta corã Rothomagen. facta, ea præcipuè rõne, qm̃ prioratus, quẽ ipſe S. debuit obtinere, in Rothomagen. erat diœceſi conſtitutus: quẽ cùm per bienniũ detinens inhoneſtè viuendo ferè oĩa conſumpſiſſet, ad alia bona monaſterij ſe violenter extendit. Et tandẽ ad præſentiã noſtram accedens, & quædã de pręmiſſis exprimens, alia verò reticens, ad pręfatos Lexouien. Epiſcop. & Abbatẽ Vallis Richer noſtras literas reportauit, vt diligenter inquirerent de omnibus veritatẽ, & ſtatuerent quod iuſtitia poſtularet. Ipſi verò partibus ad ſe citatis, quamuis Epũs pro memoratis cauſis, & qm̃ R. Abbati reſpõdit, quòd ſi poſſet ſibi noceret, eſſet alteri parti ſuſpectus, & ab eo fuerit recuſatus, velletque corã coniudice, qui ſuſpectus non erat, vel coram arbitris electis à partib. id probare: dicto Abbate Vallis Richer admittere hoc nolente, ante ingreſſum cauſæ fuit ab illis duobus poſtmodũ appellatum, ipſi nihilominus eundẽ S. reſtituendum ſententialiter decreuerunt, aduerſario eius ſuper Abbatia perpetuũ ſilentiũ imponentes. Cùm igitur q̃ pręmiſſa ſunt, & alia quędã prędictus Cardinalis nobis, & fratribus noſtris prudẽter, & fideliter retuliſset, quia cõſtitit nobis per literas iudicũ prędictorũ Epi, & Archid. Ebroicen. quibus ſuper reſtitutione ipſius S. à dicto ꝑdeceſſore nr̃o, fuerat cã commiſsa de vtriuſq́; partis aſſenſu, cõpoſitionẽ ſub eo tenore factam fuiſſe: ꝙ prioratus Sancti Stephani cum oĩbus pertinentijs ſuis, & alia quædã ſibi conceſsa fuerunt, dũ viueret, poſſidẽda, & ipſe à lite ſpontanea voluntate receſſit, & inſtrumenta ſua fracto ſigillo, quo vſus fuerat, in manibus eorundem iudicũ reſignauit: & ꝙ abbatiam abiurauerit memoratam, ex literis iã dicti Rothomagen. Archiepiſcopi perpendimus euidenter. Nolẽtes per nos, qui punimus periuria, viã periurij aperiri, cũ & ipſe recipiendo cõpoſitionem hm̃oi renunciauerit Abbatiæ, cõicato fratrum noſtrorum conſilio ab impetitione ipſius S. vos, & monaſteriũ veſtrum abſoluimus, perpetuum ei ſuper q̃õne ipſa ſilentium imponentes: non obſtante quod factum eſt, ab vltimis delegatis: cũ ex his appareat euidenter ipſos (vt de alijs taceamꝰ) ſi eis de præmiſſis conſtitit minus lt̃ime proceſſiſſe: reſtituentes illum, qui nõ habebat ius aliquod repetẽdi. Et quamuis ſolus Abbas añquã appellaretur ab eo, iuxta formã literarũ noſtrarũ procedere potuiſſet: quia tñ ex eo qđ cũ ipſo Epo interlocutus eſt, appellationẽ, nõ tenuiſ ſe de iure ſine ipſo, dũ poſſet, & velletne gocio intereſſe: per conſequentiã cõfeſſus eſt, ſe nõ poſſe mandatũ apoſtolicũ adimplere: nec ſuæ intẽtionis extitit, vt ſine coniudice ſuo aliquid diffiniret, & cum eo, qui iam iudex eſſe deſierat, aliquid ſuper ꝑmiſſo negocio ritè diſponere nõ valebat volũtate, ac ꝑtãte ſibi mutuo aduerſantibus cũ noluerit quod potuit, & quod voluit, adimplere nequiuit, quod à duobus factum fuit, effectũ de-

iure

iure nõ potuit obtinere. Nulli ergo &c.
Datum Lateran. Idib. April.

N. LVCEDIEN. ABBATI. VT pacẽ ĩter Placẽ. & Parmẽ. facere laboret.

CVm plenitudo legis ſecundũ Apoſtolum ſit dilectio, profectò diſſenſio diuinæ legis hominẽ cõſtituit tranſgreſſorem: q̃ ſæpius ex odij radice procedit, & eliminatis virtutibus copiã generat vitiorũ: dũ vnus vt in alterũ ſuas iniurias vindicet, dũ vt de inimico triumphet, nec diuinã offenſam, nec homicidij crimẽ, nec reatũ periurij expaueſcit. Hæc enim naturalis legis iura confundẽs, ꝙ ſibi nõ vult, alij ꝑ violentiã nititur irrogare. Hæc dũ ꝑſequitur proximũ, nec Deũ, nec proximũ diligere cõprobatur. Qui enim non diligit fratrẽ, quẽ videt, Deũ quẽ non videt, quõ poteſt diligere? Huius aũt incõmoditates plenius veritas, q̃ mentiri non nouit, attẽdens in Euang. proteſtatur: Omne (inquiẽs) regnũ in ſe ipſum diuiſum deſolabitur, & domus ſuprà domum cadet. Cæterũ, q̃uis in libro ſcripturę ſatis diſſenſionis incõmoda ꝑnotentur, manifeſtius tñ diligenter inſpiciẽtibus in libro experientiæ quotidianæ, patebunt. Nam (vt nõ longè petantur exempla) quot ex diſſenſione, q̃ inter Placẽtin. & Parmen. ſuper burgo Sãcti Domnini vertitur, mala cõtigerint, quot ſint pericula (niſi Deus aliter prouiderit) prouentura, tua diſcretio non ignorat. Ecce enim inuicẽ ſanguinẽ ſuum ſitiunt, & eſuriunt mutuò ſtragẽ ſuam: nec ſufficit vtriſq; per ſe cõtra alteros dimicare, ſed vniuerſam Lombardiam cõmouerunt ad arma: & alteri cũ vniuerſis fautoribus ſuis, alteris & omnibus eorũ cõplicibus generale prælium indixerunt. Quia vero nos (licet inſufficientibus meritis) vicẽ eius tenemus in terris, q naſcens ex virgine ꝑ cœlicos ciues pacẽ bonæ voluntatis hominibus nunciauit: & reſurgens, & aſcenſurus in cœlum, pacem legauit diſcipulis: vt & ipſi eius imitantes exemplum, pacẽ aliis ꝑdicarẽt: ne ſi vẽrũ fuerit ad cõflictũ, multis hinc morientibus fiat hæc diſſenſio ĩmortalis: ne ẽt præter ſtragẽ corporũ incurrãt inſuꝑ periculũ animarũ diſcretioni tuæ per apoſtolica ſcripta mãdam⁹, & in virtute obedientiæ ſub quãtacũq; poſſum⁹ diſtrictione præcipim⁹, quaten⁹ cũ venerabilib. fratrib. noſtris Mediola. Archiepiſcopo, & Vercellen. Bergomen. Lauden. Brixien. Cremon. Regin. Placentin. & Parmen. Epiſcopis, quib. ſuꝑ hoc ẽt ſcribim⁹, ꝑ te & alios, quos ad hunc neceſſarios cognoueris eẽ tractatũ, ad eorũ cõcordiã, & pacẽ intẽdas: & vt ĩminẽtia mala vitẽtur, indefeſſo ſtudio, & ſolicitudine diligenti ꝓcures: ita ꝙ apud Deũ æternæ retributionis mercedem, & apud nos dignas gratiarũ actiones valeas ꝓmereri. Si verò deſuꝑ datũ nõ fuerit, vt ꝑ admonitionem, & exhortationem ipſorũ, & tuã impleri valeat, quod mãdamus: tu ꝑ excõm. poteſtatũ, conſulum, & conſiliariorum, & principalium fautorum tam Placent. quàm Parmen. ipſos Placen. & Parm. ad ſubeundum iudicium noſtrũ ſufficientiſſima in manib. tuis hinc inde præſtita cautione, vel Parmen. vt burgum ipſum nomine noſtro in manibus tuis tenendũ aſſignent reſtituendũ per nos eis, quib. de iure fuerit aſſignãdũ, omni occaſione, excuſatione, dilatione, appellatione, & recuſatione ceſſantibus, noſtra fretus auctoritate compellas: & eis inſuper cõmineris, ꝙ niſi mandatis paruerint Apoſtolicæ ſedis, manus noſtras ſuper eis curabimus aggrauare. Quòd ſi cõpetentiorẽ modũ, dum tractaueris ſuper his cũ partib. poteris inuenire, ſecundũ eũ ꝓcedere nõ omittas. Nouit enim Dominus, qui renũ, & cordiũ eſt ſcrutator, ꝙ ſuper hoc ex puritate procedimus, non vt alterutri partium cum alterius diſpendio placeamus, ſed vt officij noſtri debitum exequentes, ſopiamus diſſenſionem ipſam concordia, vel iudicio terminem⁹: cũ in ſimili caſu reges, & principes (ſicut te latere nõ credim⁹) eccleſiaſtica diſtrictione duxerim⁹ cõpellendos. Cũ enim inter alias orbis ꝓuincias ꝑſertim ſim⁹ de Lõbardiæ ſtatu ſoliciti, cõi Lõbardorũ vtilitati cõſulere cupimus, & grauaminib. præcauere: ne ſi (quod abſit) inter ſe proceſſerint ad conflictũ, præter alia pericula ſtrages exinde nõ modica ſubſequatur.

Sufficienti vero cautione ab vtraq; par
te quòd iudicio, vel mandato noſtro pa
reat, & à Parmen. poſſeſſione receptis, ſi
per publicam famam, vel alias legitimè
tibi conſtiterit, Parmen. ipſos poſſeſſio-
nem temeritate propria Placentin. per
violentiam abſtuliſſe, poſſeſſionem ip-
ſam reſtituas Placentin. cùm id ordo iu
ris expoſcat: ita tamen quòd priùs tibi
ſufficienter caueant, vt ſiquid poſtmo-
dum propoſitum fuerit, mandato no-
ſtro ſint, & iudicio pariturii.

Datum Lateran. V. Cal. Maij.

*VV. REMEN. ARCHIEPISCO-
po Sanctæ Sabinæ Card. vt Comes Flan-
driæ ab excommunicationis, & interdicti
ſententia populus eius abſoluatur.*

CVm ex iniuncto nobis apoſtolatus
officio ſimus ſecundum Apoſtolũ
ſapientibus, & inſipientibus debitores,
& omni petenti iuſtitiam facere tenea-
mur, mirum eſſe non debet aliquibus,
vel moleſtum, ſi ad ea corrigenda, quæ
noſcuntur contra iuſtitiam attentata,
manum apoſtolicæ correctionis apponi
mus, & ad iuris tramitem ſtudemus, ſi-
cut conuenit, reuocare. Sanè ad au-
dientiam noſtram dilecto filio nobili
viro B. Comite Flandriẽ. ſignificãte per-
uenit, quòd cum olim apud Veronem
cum chariſſimo in Chriſto filio noſtro
illuſtri Regi Franciæ quaſdam conuen-
tiones iniſſet, quas ſe promiſit iuramen
to interpoſito ſeruaturum: quia tamen
homines ſuos inducere non potuit ad
obſeruationem ipſarum, ab ipſo Rege
poſtulauit abſolui: qui eum apud Com
pendium coram multis viris prudenti-
bus, & diſcretis, ab ipſis denunciauit
conuentionibus abſolutum. Cùmque
poſtmodum idem Rex inſtrumentum
ſuper conuentionibus ipſis confectum,
quod penes ſe poſt factam abſolutionẽ
retinuit, feciſſet felicis recordationis C.
prædeceſſori noſtro cum literis teſtimo-
nialibus præſentari, abſolutionis prædi-
ctæ non habita mentione, ipſe præde-
ceſſor noſter conuentiones illas aucto-
ritate apoſtolica confirmauit, & præce-
pit inuiolabiliter obſeruari. Poſtmodũ
verò cum per inſinuationẽ præfati Co-
mitis, & virorũ religioſorũ teſtimoniũ,
qui abſolutioni factæ interfuiſſe dicun-
tur, eidẽ prædeceſſori noſtro de abſolu-
tione illa plenius conſtitiſſet, ipſe præfa
tum Comitẽ tã à conuentionibus ipſis,
ſicut eas ipſi memoratus Rex aſſeritur
remiſiſſe, quàm à iuramento ſuper earũ
obſeruatione præſtito, cõfirmatione ſe-
dis apoſtolicæ, ſeu literis aliis nequaquã
obſtãtib. reddidit penitùs abſolutũ: ſi-
cut in reſcriptio eiuſdẽ abſolutionis ſi-
gillis dilectorũ filiorũ noſtrorũ electi,
Præpoſiti Decani, & Capituli Cameracẽ.
& de Gamberon. Sancti Dionyſij, San-
cti Gilleni, de Criſpinio, de Sancto Amã
do, de Sancto Ioanne de Vallencenis, de
Aſnonio, de Aquicincto, de Marchenis,
Sancti Auberti, & Sãcti Sepulchri in Ca
meraco Abbatũ ſignato perſpeximus cõ
tineri. Nos etiã (ſi benè recolimus) re-
ſcriptũ conuentionũ ipſarum nobis ex
parte regia præſentatũ inſpeximus dili-
gẽter, & eas, ſicut prædeceſſor noſter cõ-
firmauerat, auctoritate duximus apoſto
lica cõfirmandas: tibi per ſcripta noſtra
maudantes, vt ipſum Comitem ad obſer
uationem earũ per excõmunicationem
pſonæ, & interdictũ terræ, cõpellere nõ
tardares. Cumque tu poſtmodum iux-
ta mandatum voſtrum velles ipſum Co
mitem excommunicare, & terram ipſius
interdicto ſupponere, ipſe per nuncios
ſuos aſſerens literas illas per ſuppreſſio-
nem veritatis obtentas, quia in eis abſo-
lutionis factæ mentio nõ fiebat, ab inter
locutione tua noſtrã audientiã appella-
uit. Cum ergo reſcriptũ per ſuppreſſio
nem veritatis, vel expreſſionem falſita-
tis obtentũ vigorem habere non debeat
firmitatis, fraternitati tuæ per apoſtoli-
ca ſcripta mãdamus, quatenus ſi præmiſ
ſis veritas ſuffragatur, infra viginti dies
poſt ſuſceptionẽ præſentiũ ipſum Comi
tem ab excommunicatione, ac terram
eius ab interdicto ſublato appellatio-
nis obſtaculo abſoluere non poſtponas:
Chariſſ. in Chriſto filio noſtro Ph. illu-
ſtri Francorum Regi ex parte noſtra ſi-
gnificans, ne id moleſtum accipiat: cum
ex iniuncto nobis ſeruitutis officio ſi-
ne perſonarum acceptione nulli debea-
mus iuſtitiæ debitum denegare. Alio-
quin

quin noueris nos venerabilibus fratribus noſtris Ambianen.& Tornacen. Epiſcopis,& dilecto filio Aquicinctin. Abbati literis noſtris diſtinctius iniunxiſſe, vt cum eis legitimè conſliterit de præmiſſis, ipſum Comitem ab excommunicatione, & terram eius ab interdicto nullius contradictione, vel appellatione obſtante, denuncient penitus abſolutos.

Datum Lateran. VI. Cal. Maij.

Scriptũ eſt ſup hoc Ambianẽ. & Tornacẽ. Epiſcopis, & Aquicinctin. Abbati, ferè in eundem modum vt ſuprà vſq; ad verbum Abſolutos. Nullis literis, harum mentione non habita, &c. Quod ſi ambo, &c. tu frater Ambianẽ. cũ eorũ altero, &c.

PH. ILLVSTRI REGI FRANcorum ne Comitis Flandriæ abſolutionem indigne ferat: cum Pontifex cogatur omnibus iuſtitiam adminiſtrare.

CVm ex iniuncto nobis, &c. ferè in eundem modum, vt ſuprà vſq; ad verbũ Abſolutos. Rogamus igitur magnificentiã regiã, & exhortamur in domino, quatenus te non moueant aliquatenus, vel perturbẽt, quæ ſecundũ Deũ & iuſtitiam ſuper ipſo duximus negocio ſtatuenda, quia licet te tanquã chariſſimum noſtrum, & ſpecialem eccleſię filium, & Chriſtianiſſimũ principẽ amplexemur arctius in viſceribus charitatis, & tuis, quantum cũ Dño poſſumus, velimus intẽdere ꝓfectibus, & argumẽtis, in noſtri tñ executione officij apparere nolumus cõcedẽte Dño, negligentes, cum illius vicem in terris gerere dignoſcamur, q iudicat populos in æquitate, & cuiq; vult ſuã inſtitiã cõſeruari.

Datum vt ſuprà.

VV. REMEN. SANCTÆ SAbinæ Cardinali, & Senonen. Archiepiſcopis, Antiſſodoren. & Niuernen. Epiſcopis. Quod quis promiſit, vel iuramento aſſeruit, ſeruare debet.

SIgnificante nobis dilecto filio nobili viro B. Flandren. comite, ad noſtrã noueritis audientiam peruenisse, quòd cũ inter N. Patrẽ ipſius Comitis, & dilectum filiũ nobilẽ virũ Comitem Niuernen. ſuper matrimonijs contrahendis taliter fuerit interpoſito iuramento ſtatutum, quòd ipſe pater Comitis filiã ſuã I. nomine eidem comiti Niuernen. traderet in vxorem, & ipſe filiam ſuam cũ ad annos nubiles perueniret, Philippo præfati comitis Flandriæ fratri, vel Hẽtico fratri eius, ſi fortè pręmoreretur Philippus, matrimonialiter copularet, & ad complementum ipſius contractus chariſſ. in Chriſto filius noſter illuſtris Rex Franciæ ex condicto vnanimi deberet vtrunque compellere: nec non vos illũ per excommun. perſonæ, & interdictum terræ cogeretis, qui à pacto matrimonij reſiliret, ſicut in literis eiuſdem Regis, & veſtris fratres Epiſcopi dicitur maniſeſtius contineri, idẽ Niuernen. Comes ꝙ tam ſolenniter factum eſt, adimplere negligit, & recuſat: licèt ei ſit ab altera parte ſuper contractu matrimonij plenariè ſatisfactum. Cùm igitur tanquã vir nobilis, & diſcretus illęſam debeat famam ſui nominis conſeruare, vt nõ poſſit ſuper eo, quod licitè dicitur iuraſſe, merito reprehendi: ipſum comitem attentè monentes, per litteras noſtras mãdauimus, vt iuxta quod iuramento fuit interpoſito, compromiſſum, complere matrimonium, quantum in ipſo fuerit, non poſtponat: vt videatur iuramenta tam à ſe, quàm hominibus ſuis exhibita, ſicut conuenit obſeruare, & ad id exequẽdum quod per ſe poteſt laudabilius adimplere, per alium nõ cogatur. Ideoq; fratern. veſtræ per apoſtolica ſcripta mãdamus, quatenus ſæpè dicto comite ab executione mandati noſtri ceſſante, ipſum ad obſeruationẽ iuramenti, ſicut de iure tenetur, per cenſuram eccleſiaſticã appellatione remota cogatis.

Datum Lateran. V. Cal. Maij.

Scriptum eſt ſuper hoc Comiti Niuernen.

Super eodem ſcriptum eſt Philippo illuſtri regi Francorũ, ferè in eundẽ modũ, vt ſupra vſq; ad verb. Appellatione remota, cõpellãt. Quia verò magnificẽtia

tia regia fideles ſuos ad ea debet exequẽda inducere, in quibus non offendatur De⁹,& fama boni nominis nõ lædatur, rogamus magnificentiam tuam, & exhortamur in Dño,quatenus non impedias, quominus præfatus Comes adimpleat quod iurauit: quia cum eius licitum ſit iuramentum, ab obſeruatione ipſius non debet retrahi, ſed compelli.

Datum vt ſuprà.

BALDOINO COMITI FLANdriæ, & Mariæ vxori eius. Qua ipſos recipit in protectionem Apoſtolicam.

APoſtolica ſedes,q̃ diſponente dño, cunctorum fidelium mater eſt generalis, licet oẽs teneatur paterno affectu diligere, in eos tñ vberius gratiã ſuæ dilectionis effundit, quos ad exhibenda ſibi grata deuotionis obſequia inuenit promptiores. Attendentes igitur dilectionis feruorem, q̃ prædeceſſores veſtri ad Rom. eccleſiam habuiſſe noſcuntur, & deuotionem nihilom.q̃ vos ad pſonã noſtram habere proponitis, firmo gerimus in propoſito voluntatis, pſonas veſtras oculo benigniori reſpicere,& ſyncerioris dilectionis,& gratiæ brachiis amplexari: ac in his, q̃ à nobis ſecundum Deum duxeritis requirenda, gratanter vobis aſſenſum apoſtolicum impertiri. Eapropter volentes vos tanquàm ſpeciales eccleſię filios ꝓtegere, pariter & tueri, pſonas veſtras cum omnibus bonis, q̃ in pſentiarum rationabiliter poſſidetis,aut in futurũ,&c. vſq; ad verbũ Suſcipimus. Auctoritate pſentium diſtrictius inhibentes, ne aliquis ſine manifeſta, & rationabili cauſa, in perſonas veſtras excommunicationis, aut in terras veſtras interdicti præſumat ſententias promulgare. Ad hæc adiicientes ſtatuimus, vt ſi vos in aliquo præſenſeritis aggrauari, liberè vobis liceat ſedem apoſtolicam appellare. Si quis vero poſt appellationem ad nos legitimè interpoſitam in vos, vel terras veſtras excommunicationis aut interdicti ſententias promulgauerit, ipſas decernimus non tenere. Nulli ergo, &c. protectionis, inhibitionis, & inſtitutionis, &c.

Datum Lateran. IIII. Cal. Maij.

THEOBALDO PRESBYTERO Canonico Cameracenſi. Qua ſignificat pro ipſo in cauſa præbendæ fuiſſe iudicatum: eamque ſententiam ſeſe protecturum.

NE fiant controuerſiæ litigantium immortales, ſi ſopitę iudicio quęſtiones in antiquæ contentionis ſcrupulum reducantur: ſententias per fratres noſtros ex delegatione noſtra canonicè promulgatas, Apoſtolicæ confirmationis pręſidio conſueuimus roborare: ne ſi pateret partibus à lata ſententia reſiliendi facultas, non litigantes litigia, ſed litigia potius fugerent litigantes: dum non niſi eis expirantibus expirarent. Sanè cum inter te,& dilectum filium I. preſb. de Landreceis ſuper præbenda Cameracen. eccleſiæ, de qua te felicis record. Cœleſtinus Papa prædeceſſor noſter poſt preces,& mandatum dilectis filiis capitulo Cameracẽ. porrecta, & executorem tibi ab ipſo cõceſſum caſſata collatione ipſius præbendæ, dicto preſb. facta per capitulum Cameracenſe, ſicut ex literis eius accepimus, curauerat inueſtire: & ſuper qua idẽ preſb. eam ſibi aſſerens canonicè fuiſſe collatam, ad venerab. fratrem noſtrum Epiſcopum, & Dilectos filios Decanum,& cantorem Attrebaten. commiſſionis literas impetrarat: qui cũ poſtquam iter aggreſſus fueras ad ſedem apoſtolicam veniendi, cauſa rei ſeruandæ in poſſeſſionem miſerunt, quæſtio verteretur: nos tibi,& dilecto filio G. ꝓcuratori preſb. memorati conſtitutis in præſentia noſtra, dilectum filium Hugonem tt. Sancti Martini preſbyterum Card. conceſſimus auditorem. Coram quo, cum ſup. cauſa ipſa fuiſſet diutius diſceptatum, ipſe tenore literarum inſpecto, quas pdeceſſor ipſe noſter pro te Cameracen. Capitulo, & bonæ memoriæ Decano Remen. tranſmiſerat: & earũ etiã, quas nos circa noſtræ promotionis initia, Venerab. fratri noſtro Cathalaunen. Epiſcopo miſeramus: intellecto etiam ex literis eiuſdem Epiſcopi, qualiter de mandato noſtro in tantum proceſſerat, quod à Capitulo fueras receptus in fratrem,& in corporalem ipſius præbendę poſſeſ-

poſſeſſionem inductus. Inſpectis inſuper literis, quas dictus preſb. ad memoratos Epiſcopum, & Decanum, & Cantorem Atrebaten. à ſede apoſtolica impetrarat. & totius cauſę meritis, rationibus, & allegationibus intellectis, auctoritate noſtra de conſilio venerab. fratris noſtri N. Albanẽ. Epiſcopi, & dilectorũ filiorum G. tt. Sanctæ Marię trans Tyberim. & S. tt. Sãctæ Praxedis, preſb. Cardinaliũ formauit ſentẽtiã: & nobis prius retulit, quã proferret, ac poſtmodum formatam, & expoſitã nobis ſententiam de mãdato noſtro promulgans, ſuper eadẽ præbẽda ſilentium impoſuit preſbytero memorato, & procuratori eiuſdem: & eã tibi per ſententiã diffinitiuam, adiudicare curauit. Nos igitur ſententiã ipſam, ſicut per eũdem Car. de mãdato noſtro lata eſt, auct. apoſt. confirmamus, pręſentis ſcripti pagina communimus. Nulli ergo, &c.

Datum. Later. VIII. Cal. Maij.

N. PRAEPOSITO. N. DECANO, & capitulo Cameracenſibus. De eodem Argumento reſcribit.

CVm inter dilectos filios Theobaldum concanonicum veſtrum, & I. preſb. de Landreceis, &c. ferè in eundem modum vt ſupra vſque ad verbum Curauit. Quam nos poſtmodum ſicut per eundem Car. de mandato noſtro lata fuerat, auctoritate curauimus apoſtolica confirmare. Quo circa diſcretioni veſtræ p apoſtolica ſcripta diſtrictè præcipiendo mandamus, quatenus ſententiã ipſam ſtudeatis inuiolabiliter obſeruare. Alioquin noueritis nos vener. fratri noſtro Cathalaunen. Epiſcopo diſtrictius iniunxiſſe, vt eam faciat per cẽſuram eccleſiaſticam appellatione remota, inuiolabiliter obſeruari: contradictores tam vos, quàm alios eadem diſtrictione compeſcens. Nullis literis obſtantibus, latę ſententię, & confirmationis noſtræ tenore tacito, &c.

Datum vt ſupra.

Scriptum eſt ſuper hoc Cathalaunen. Epiſcopo.

N. DECANO, P. CANCELLARIO, & C. Canonico Laudunen. In dubio ſemper præſumitur pro iudice & pro illius ſententia.

Cap. Sicut nobis, De ſententia & re iudicata.

SIcut nobis veſtris literis intimaſtis, cum cauſa, quæ inter Henricũ ſubdiaconum, & Huardum Preſb. Sancti Clementis ſuper quinque frumenti modijs vertebatur, qui dicebantur ipſi Henrico per annos ſingulos exoluendi, ex delegatione noſtra vobis commiſſa fuiſſet, & partibus in veſtra præſentia conſtitutis, idem Henricus reſtitutionem ſibi fieri poſtularet, aduerſarius ſe ad hoc non teneri reſpondit: cum alia vice ſuper hoc coram iudice cõuẽtus fuerit, & ſententialiter abſolutus: quòd oſtendere voluit duorum teſtimonio ſacerdotum. Ex quorum depoſitionibus vobis conſtitit, quod mag. A. ex parte venerab. fratris noſtri Epiſcopi Laudunen. Huard. preſb. per iudicium abſoluit ad impetitione ſubdiaconi memorati. Verum quia teſtimonium ipſorum quaſi nudè prolatum fuerat, cum de allegationibus, teſtibus, & ratione, quæ iudicẽ monere ſolet ad ſententiam proferendam, nihil ſe ſcire dixiſſent, variatum fuit inter iuris peritos, è quibus cõſilium poſtulatis: alijs aſſerentibus tale teſtimonium non valere, alijs ſentientibus quòd valeret: vnde in hac ambiguitate quid tenendum ſit, ſedem duxiſtis apoſtolicam conſulendam. Cum autem in pleriſque locis, in quibus copia prudentum habetur, id moris exiſtat, quòd cauſæ, quæ iudicem mouerant, non exprimantur in ſententijs proferendis, vobis taliter reſpondemus: quòd cum ex depoſitione teſtium prædicatorum conſtiterit vobis ſententiam à iudice ſuo fuiſſe prolatam, propter auctoritatem iudiciariam præſumi debet omnia legitimè proceſſiſſe.

Datum Lateran. II. Cal. Aprilis.

MAR.

MAR. EPISCOPO, CASTELlan. ne Clericis præter ſuam voluntatem in ipſius diœceſi diuina officia celebrare aut ſacramenta adminiſtrare liceat.

FRatrum, & Coepiſcoporum noſtrorũ poſtulationibus, quæ rationi conſonant, & non deuiant ab honeſto, tanto gratius, & libentius aſſenſum apoſtolicum impertimur, quanto eos ad poſtulandum quod petitur, non ob proprium commodum, ſed eccleſiæ ſibi cõmiſſæ vtilitatẽ induci credimus, & moueri. Ea propter ven. in Chriſto frater tuis precibus annuentes, auctoritate pręſentium diſtrictius inhibemus, ne cui preſb. vel alij in quocunque officio conſtituto, fas ſit in tua diœceſi, præter tuũ aſſenſum (quem tamen nolumus malitioſè cuiquam denegari) officia celebrare diuina, ad pęnitentiam recipere confitentes, vel quæcunque ſacramenta eccleſiaſtica exercere, niſi neceſſitatis articulus id expoſcat. Nulli etiam Metropolitano, vel Epiſcopo liceat in eccleſijs lege tibi diœceſana ſubiectis, auctoritate propria clericos inſtituere, vel inſtitutos etiã te inſcio, promouere, vel parochianos in tuũ præiudicium tradere ſepulturæ. Saluis in omnibus ſupradictis conſuetudinibus approbatis, & tam indulgentijs quàm priuilegijs pontificum Romanorum. Ad hæc vt decimas, quas prędeceſſores tui hactenus in Romanię partibus iuſtè ac pacificè perceperunt, exigere, ac percipere liberè poſſis, auctoritate tibi Apoſtolica indulgemus. Nullis ergo &c. inhibitionis, & conceſſionis, &c.

Datum Lateran. VI. Cal. Maij.

FERRARIENSI EPISCOPO, an hæreſis matrimonium contractum dirimat.

Ca. Quãto de diuortijs. QVanto te magis nouimus in canonico iure peritum, tanto fraternitatem tuam amplius in Domino commendamus: quod in dubijs quæſtionum articulis ad apoſtolicam ſedem recurris: quæ diſponente Domino, cũctorum fidelium mater eſt, & magiſtra: vt opinio, quã in eis quondam habueras, dum alios canonici iuris peritiam edoceres, vel corrigatur per ſedem Apoſtolicã, vel probetur. Sanè tua nobis fraternitas ſuis literis intimauit, quod altero coniugum ad hæreſim trãſeunte, qui relinquitur ad ſecunda vota tranſire deſiderat, & filios procreare: quod vtrũ poſſit de iure fieri, per eaſdẽ nos literas duxiſti conſulendos. Nos igitur conſultationi tuæ de cõi fratrum noſtrorum cõſilio reſpõdentes diſtinguimus: licèt quidam prædeceſſorum noſtrorum ſenſiſſe aliter videantur: an ex duobus infidelibus alter ad fidem catholicam conuertatur, vel duobus fidelibus alter labatur in hæreſim, vel decidat in gentilitatis errorem. Si enim alter infidelium coniugum ad fidem catholicam conuertatur, altero vel nullo modo, vel ſaltem non abſque blaſphemia diuini nominis, vel vt eum protrahat ad mortale peccatum ei cohabitare volente, qui relinquitur ad ſecunda, ſi voluerit, vota tranſibit, & in hoc caſu intelligimus quod dicit Apoſtolus. Si infidelis diſcedit, diſcedat: frater enim vel ſoror non eſt ſeruituti ſubiectus in huiuſmodi, & canonem etiã, in quo dicitur: quod contumelia creatoris ſoluit ius matrimonij, circa eum, qui relinquitur. Si verò alter fidelium coniugum, vel labatur in hęreſim, vel tranſeat ad gentilitatis errorẽ, non credimus ꝙ in hoc caſu, is, qui relinquitur, viuente altero poſſit ad ſecũdas nuptias conuolare: licèt in hoc caſu maior appareat contumelia creatoris. Nã, & ſi matrimoniũ verum quidem inter infideles exiſtat, non tñ eſt ratũ: inter fideles aũt verũ quidem, & ratum exiſtit: quia ſacramentũ fidei, quod ſemel admiſſum nũquã amittitur, ratũ efficit coniugij ſacramentũ, vt ipſum in coniugibus illo durante perduret. Nec obſtat, ꝙ à quibuſdam forſan obijcitur, quod infidelis relictus nõ debeat ſuo iure ſine culpa priuari: cũ in multis caſibus hoc cõtingat, vt ſi alter coniugũ incidatur. Per hanc aũt reſponſionem quorundam malitiæ obuiatur, qui in odium coniugum, vel quando ſibi inuicem diſplicerent, ſi eas poſſẽt ĩ tali caſu dimittere, ſimularẽt hęreſim,

veſim, vt ab ipſa cõiugibus nubentibus reſilirent. Per hanc ipſam reſponſionem illa ſoluitur quæſtio, qua quæritur, vtrũ ad eum, qui vel ab hęreſi, vel ab infidelitate reuertitur, is qui permanſit in fide redire cogatur.

Datum Lateran. Cal. Maij.

N. AVRELIANEN. EPISCOpo, vt D. de Corbolio primò vacatura præbenda conferatur.

PRo dilecto filio D. de Corbolio pauper Subdiacon. nullum adhuc eccleſiaſticum beneficium aſſecuto, ad preces dilecti filij Mag. P. de Corbolio, quẽ ſyncera diligimus in dño charitate, fraternitati tuæ ſcripſiſſe recolimus, vt præbendã eccleſiæ tuæ pro reuerentia Beati Petri, & noſtra, ſibi liberaliter aſſignares. Tu verò (vnde valdè miramur) nõ curaſti precum noſtrarum primitias, & mãdatum apoſt. adimplere: quin potius antequam idem ſubdiaconus à te poſſet obtinere rñſum, multis fuit expenſis, & laboribus fatigatus. Poſt hæc verò nuncij tui ad ſedem apoſt. accedentes, vt te ab impetitione præfati clerici abſoluere curaremus, inſtãtius poſtularunt, quod non potuerunt aliquatenus obtinere. Nolentes aũt quod pro Deo de prouiſione præfati Subdiac. laudabiliter incepimus relinquere imperfectum, fraternitati tuæ per iterata ſcripta mandamus, atq; præcipimus, quatenus ſiqua pbenda nunc vacat in eccleſia tua, eam ſibi non differas aſſignare: ſtallum eidem in choro, & locum in capitulo conferendo. Alioquin quam primo vacare contigerit, noſtræ donationi præcipimus reſeruari, perſonæ idoneæ conferendã: de qua ſiquid à te fuerit ordinatum, decernimus non tenere. Dilectis quoq; filijs Decano, & capitulo Aurelianen. dedimus in mandatis, ne aliquem ad inſtitutionem tuam recipiant in canonicum, & in fratrem ad præbendam primitus vacaturam.

Dat. Lateran. IIII. Cal. Maij.

Scriptum eſt ſuper hoc Decano, & Cap. Aurelianen.

HVGONI NVCERINO EPIſcopo, vt monaſteriũ de Vualdo inſtauret.

SIc nos de ſingularum eccl. ſtatu decet eſſe ſolicitos, vt & vtilitatibus cõſulamus ipſarum, & grauaminibus obuiemus: ne creditã nobis ſolicitudinem poſtponere præſumamur. Attendentes igitur qualiter monaſteriũ de Vualdo, quod ad Rom. eccleſiam nullo pertinet mediante, in ſpiritualibus diſſolutum ſit, & in temporalibus diminutum, qualiter etiam à vicinis vndiq; moleſtetur: ipſum tibi perſonaliter de fratrum noſtrorum conſilio committimus, quantũ dominus tibi permiſerit reſtaurandum in tpalibus, & ſpiritualibus reformandum: facultatem tibi corrigendi, quæ in ea corrigenda fuerint, & ſtatuendi quæ ſtatuenda cognoueris, auctoritate præſentium liberam indulgentes: ita tñ ꝙ ex hoc libertas ipſius monaſterij non lædatur. Nulli ergo &c. noſtræ conceſſionis &c.

Dat. Lateran. IIII. nonas Maij.

N. MAGISTRO ET FRATRIbus ord. de Calatraua tam præſentibus quàm futuris, ſecundum ord. Ciſtercien. fratrum viuentibus. De ipſorum vita & moribus, deque priuilegijs.

QVoties à nobis petitur &c. vſq; ad verbum Annuimus, & felicis recorda. Alexandri, & Gregorij prædeceſſorum noſtrorum Rom. Pont. veſtigijs inhærentes, præfatum locum de Calatraua, & locum de Salua terra, in quo ad ſeruiendum Deo diuino eſtis obſequio mancipati, ſub Beati Petri, & noſtra protectione ſuſcipimus, & præſentis ſcripti pagina communimus. In primis ſiquidem ſtatuentes, vt inſtitutio, quam Abbas, & fratres Ciſtercien. vobis in eodem loco morantibus, non vt familiaribus, ſed vt veris fratribus feciſſe dñr, perpetuis tpibus ibidem inuiolabiliter obſeruetur, videlicet, vt militaribus armis accincti contra Sarracenos pro tuitione Chriſtiani populi fideliter dimicetis. Præterea ea, quæ de victu, & veſtitu

veſtitu veſtro præfati Abbas & fratres ciſtercien. & vniuerſum cap. eiuſdem ordinis à vobis regulariter obſeruãda ſanxerunt, vobis nihilominus confirmamus: videlicet vt lineis in femorabilib. tm̃ vobis liceat vti: veſtes quoq; moderatas, honeſtas, & cõmodas ſecundum cõſilium Morimunden. Abbatis, & magiſtri veſtri, cum ſcapulari pro habitu religionis habebitis. Veſtiti, & cĩcti dormietis: & in oratorio, dormitorio, refectorio, & in coquina ſilentium iugiter tenebitis. Cauebitis aũt ne in qualicunque veſte aut ſuperfluitatis argui, aut curioſitatis notari poſſitis. Tribus verò in hebdomada diebus, i. feria tertia, quĩta, & die dñica, cum præcipuis ſolennitatibus vobis carnibus veſci licebit: vno tm̃ ferculo, & vnius gñis, quantum ad carnes pertinet, contenti eritis, & ad menſam vbiq; ſilẽtium tenebitis. Ab exaltatione quoque Sanctæ crucis, vſq; ad Paſcha tribus diebus, ſ. ſecunda feria, quarta, & ſexta, præter Natale Dñi, Epiphaniam, Hypopanti, & feſtiuitates oĩum Sãctorum, & Apoſtolorum, oẽs qui præſentes domi fuerint], in ſeptimana qualibet ieiunabunt. Qui autem in caſtris militiæ fuerint, pro magiſtri arbitrio ieiunia obſeruabunt. Præterea quaſcunq; poſſeſſiones &c. vſq; ad verbum Vocabulis exprimenda. Calatraua cum pertinentijs ſuis, & quintis & oĩbus pertinentijs ſuis. Caſtellum de Caracui cum oĩb. pert. ſuis]. Caſtellum Dolarcus cũ pert. ſuis. Caſtellum de Benevento cum oĩb. pert. ſuis. Caſtellum de Suffera cũ pert. ſuis. Caſtellum de Malagon cum portaticis, & alijs pert. ſuis. Caſtellum de Gualdaferza cum pert. ſuis. Domũ de Nombroca cũ pert. ſuis, Domos de Toleta cum tendis, molendinis, vineis, terris, & hortis: eccle. S. Romani vltra Tagum cũ pert. ſuis. Domos de Talaueira cum vineis, oliuetis, hortis, molendinis, canalibus, & puteis, & cũ aldeis, & alijs pert. ſuis. Domos de Salamancella cum pert. ſuis. Domos de Macheda cum vineis, hortis, terris, & alijs ptinẽtijs ſuis. Mendeno cum ſuis pertinẽtijs. Sotello cum ſuis pert. Caſtellum de Aſſecha cũ ſuis pert. Caſa ſola cum ſuis pert. Alfondega cum ſuis pert. Figarola cum ſuis pert. Caſtellum de Cyrol cũ ſuis pert. Caſtellum de Soria cum portaticis, quintis, aldeis, & alijs pert. ſuis, Caſtellũ de Almogera cum portaticis, quintis, aldeis, & alijs pert. ſuis. Balaga cum pert. ſuis. Almonacir cum ſuis pert. Pengia cum ſuis pertinen. Ounon cum pertin. ſuis. Caſas de Collado, de Verniges, & Oua cum pert. ſuis. Medietatem de Moraeella cum pert. ſuis. Caſtellum de Cogolludo cum aldeis, & pert. ſuis. Hæreditatem de Mollin. cum domibus ſuis, & cum aldea de Merla, & pert. ſuis. Eccleſiam Sancti Saluatoris de Soria. Eccleſiam Sanctæ Mariæ de Villares pardos cum omnibus domibus, aldeis, vineis, & earum pert. Caſtellum de Alcobella cum ſuis pert. Berezoſa cum Baldalbin, eccleſijs, & pert. ſuis. Caſtellum rubeum cum omnibus pert. ſuis. Villam de Valuert cum pert. ſuis. Burgell in Nauarra cum eccleſia, & alijs pert. ſuis. Formella cum pert. ſuis. Hoſpitale de Bellota, cum eccleſia, & pert. ſuis. Domum de Formoſella cum hæreditatibus, & pert. ſuis. Quintanella de Borona cum ſuis pert. Hæreditatem de Aluellos cum domibus, & ſuis pert. Villas de Perros, & canones in campo de Monnio cum ſuis pert. Terradellos ibidem cum ſuis pert. Fontodra iuxta Amaia cum pert. ſuis. Palatia in ripa de Piſorga cum ſuis pert. Medietatem de Auatcha cum eccleſia ipſius loci, & pertin. ſuis. Famuſcu in riuo de Aſageua cum pert. ſuis. Vallorabona in Epiſcopatu Palentin. cum pert. ſuis. Sanctam Mariam dño Echa ſuper riuum de Piſorga, & villam Ramira in Alcordutella, & hæreditates in termino de Courel cum pert. ſuis. Padellam cum eccleſia Sanctæ Mariæ, & pertinentijs ſuis. Rauanal cum eccleſia iuxta Caſtrum Vert. & Val. in ripa de Stola, & nauã cum pert. ſuis. Caſo cum pert. ſuis in Aſturus, cum eccleſia, & pertinen. ſuis. Villeſter iuxta Bamba, pallos in ripa de Doira, & eccleſiã Sanctæ Mariæ de Zamorra cum pert. ſuis. Pinos in Gallitia & Congeli in Gallitia iuxta Allariz, domum de Allariz, domos de Troncoſo, & minium cum vineis, terris,

ris,& pert.ſuis. Domum de Beneuento ſuper Otuegun cum pert.ſuis. Vannexā dmes in terra de Aſtorga cum domib. & pert.ſuis. Eccleſiā de Maiorica cū domibus,& pert.ſuis. Elperetij īter ciuitatē Rodrogo,& Tiōchoſo cum oīb. poſſeſſionibus,& pert.ſuis. Domos de Segobia cū tēdis, vineis,& alijs pert.ſuis. Erigetum cū oībus pert.ſuis. In Portugal in ciuitate,q̄ dicitur Eſtora,duos alcazarel,vetus,& nouum cū oī hereditate Regia,& alijs pert.ſuis. Caſtellum de Guluce cum pert.ſuis. Domos de Scaren cū hæ editate Regia de Ortalogon,& pert.ſuis. Caſtellum de Alcanethet,Alpedriz, Benameſi,Iurnmenia,Alboſeira, Malfota,& caſas de Vlixbona cum vineis,& alijs pert. ſuis.Cazaraboton,S.Vincentiū Bolnaidi, Oriz. In Aragona Caſtellum de Aleaniz cum villa ſua, aldeis, & alijs pert. ſuis. Medietatem de Maella cum oliueris,& pert.ſuis. Pomer cū pert.ſuis. Saluā terrā;Caſtellum de Domniſrōda, S.Syluestrum, medietatē de Veilozeil, Cōtai,& Enfor lopes. Caſtrum lege Ferraira,Cameles,& Oit.cū pert.ſuis. Quintanella de Redofreſnos, S.Felicē,& Loſbarros cum pert. ſuis, & S.Nicolaum de Lamina,& Sequela cum pert.ſuis. Sanè laborum &c. Liceat quoq; vobis clericos &c. Prohibemus inſup,vt nulli &c. Cùm aūt gn̄ale &c. Liceat ēt vobis in locis veſtris ſine manifeſto diſpendio vicinarum eccl.oratoria cōſtruere, in quib. fres, & familiæ veſtræ diuinum audire offm̄,& Chriſtianā habere valeāt ſepulturam. Clerici quoq; ordinis veſtri clericum priorē habeant,cui ꝓfeſſionem faciant,reuerentiā,ac ſubiectionē impendant. Nihilominus verò p̄ſenti decreto ſancimus,vt ſiqs in aliquem fratrum veſtrorū,temerarias manus iniecerit, niſi rōnabilis cā obſiſtat,excōm. ſnīa ſit aſtrictus,& illud ꝓ tutela veſtra tam in ſnīa, q̄ in pœna ſeruetur,quod ſub Inno. Papa de clericorum tuitione noſcitur inſtitutum. Regulares,& antiquas conſuetudines ordinis veſtri à prædeceſſorib. veſtris, & à vobis hactenus obſeruatas aliqua leuitate mutari, ſeu ēt poſſeſſiones domorum veſtrarum alienari, niſi de magiſtri prouidentia fiat, cum cōſenſu cap.vel maioris,& ſanioris partis, auctoritate Apo. ꝓhibemus fieri. Prohibemus inſuper, vt infrà fines parochiarū veſtrarū, quas à Sarracenis acquiſiſtis, vel in poſterum acquiretis, capellas, vel oratoria,ſeu eccleſias nullus audeat ſine aſſenſu veſtro conſtruere, ſi vos ꝓ neceſſitate populi duxeritis conſtruendas: in quibus cùm conſtructæ fuerint, liceat vobis clericos eligere, & Ep̄o præſentare: quibus ſi idonei fuerint, Ep̄s curam animarum cōmittat, vt ei de ſpūalibus, vobis autem de tp̄alibus debeant rn̄dere. Præterea nouas,& indebitas exactiones ab Archiepiſcopis,Epiſcopis,Archidiaconis,ſeu Decanis,alijsve eccleſiaſticis, ſæcularibusve perſonis, vobis oīno fieri ꝓhibemus. Chriſma verò &c. Inhibemus adhuc ne inter dictos &c. Paci quoque &c. Ad hæc libertates &c. Decernimus ergo &c. Salua in oībus ſedis Apoſt.auctoritate. Siqua igitur &c.

Datum Lat.per manum Rainaldi domini Papæ notarij Cancellarij vicem agentis. IIII. Cal. Maij, indict. II. incarn.verò dom.anno MCXCIX. Pont. vero Domini Inn. Papæ III. anno II.

CAPITVLO HILDESEMENSI.

vt nouus Hildeſemenſis Epiſcopus eligeretur,reiecto illo, qui propria authoritate ad Herbipolenſem eccleſiam transfierat.

CVm in negocijs eccleſiaſticis ſtudioſa ſit diſcretio adhibenda, ex inſtitutione Sanctorum patrum, ſumma prouidentia prælationis eccleſiaſticæ diſpoſitioni debetur: & ſiquid in illa contra ea,quę ſunt certis decretorum expreſſa,capitulis, alicuius fuerit auctoritate præſumptum, Romanæ eccleſiæ, quæ inter alias ſortita eſt, à Domino principatum, ſolicitius imminet corrigendum. Et ne Apoſtolicæ ſedis auctoritas ſuper his, quæ contra dignitatem eius attentata noſcuntur, honoris ſui diſpendium patiatur, nos, qui licèt immeriti eius ſumus regimini deputati, debemus omnimodis præcauere. Sanè cum vobis quondam noſtris dediſſemus literis in mandatis,

Vide Ca. Quinto de trāſlatione Epi.

tis, vt quia Hildeſemen. olim Epiſcopus relicta Hildeſemenſi eccleſia, cui fuerat ſpirituali cõiugio copulatus, ad Herbipolen. ſine auctoritate Rom. Pontificis propria temeritate tranſiuit, ipſũ redire volentem recipere nullatenus deberetis: idem tale mandatum contra ſentẽtiẽs emanaſſe, ſuas ad vos literas deſtinauit, vt nullatenus procederetis ad electionẽ aliquam faciendam: alioquin omnes eccleſiæ reddit⁹ in tantum diſtraheret, quòd ſucceſſor ipſius nec Epiſcopalem habere poterit ſuſtentationẽ, nec Epiſcopus nominari. Aſſeruit ẽt, ꝙ cum eius nuncius à ſede Apoſtolica rediiſſet, & de literis noſtris non feciſſet ei aliquã mentionem, arguebat illas literas falſificatis. Et quia nuncij eius, qui apud ſedem apoſtolicam commorantur, nihil de his intellexerant, pro conſtanti habebat, ꝙ literæ illæ non ex æquo libramine, ſed ex aliquorum ſuorum æmulorũ inuidia fuerant impetratæ. Nos igitur eius volentes contumaciam reprimere, ſicut decet, ne alijs fortè huiuſmodi pſumptio vergeret in exemplum, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, & diſtrictè præcipimus, quaten⁹ ne ipſa eccleſia diutius maneat viduata paſtore, ad electionem canonicè de perſona idonea faciendam, ſublato cuiuſlibet contradictionis, & appellationis obſtaculo, procedatis. Nos. n dilectis filijs N. Corbeien. & N. de Herſued. Abbatibus, & N. Decano Paderbonen. dedim⁹ in mãdatis, vt poſtquàm ad electionem iuxta mandatum apoſt. proceſſeritis, vel ſi iam forſitan proceſſitis, ipſi tam formam electionis, quàm perſonam electi diligenter examinent: & ſi eam canonicè, & de perſona idonea inuenerint celebratam, ipſam ſublato appellationis obſtaculo auctoritate noſtra non differant confirmare: laicis ſub pœna excõmunicationis firmiter inhibentes, ne amplius quàm conſenſum debitum in electione præſumant aliquatenus vſurpare. Eiſdem etiam firmiter auctoritate noſtra præcipimus, vt prædictum quõdam Epiſcopum per diſtrictionem eccleſiaſticam compellant, ꝙ bona Hildeſemen. Eccleſiæ, quæ per ipſum ſunt impedita, nõ differat expedire: & tam vos, quàm eccleſiã veſtram ab ipſius, & fautorum ſuorũ grauamine tueantur. Prouideatis autem, vt taliter quæ mandamus, curetis effectui mancipare, ꝙ non videamini mandati apoſtolici contemptores, & de inobedientia, per quã fuit primus caſus hominis procuratus, argui non poſſitis.

Datum Lateran. II. nonas Maij.

N. CORBEIEN. N. DE HERſued. Abbatibus, et N. Decano Paderbornenſi. De eodem Argumento.

CVm in negocijs &c. ferè in eũdem modum, vt ſuprà vſque ad verbum: Grauamine tueri curetis. Nullis literis veritati, & iuſtitiæ, &c. Quod ſi oẽs &c. Duo veſtrum &c.

Datum vt ſuprà.

CI. LVBVSSEN. EPISCOPO, ex laxiori ordine monaſtico ad arctiorem tranſire licet: non contrà.

REferente dilecto filio fratre B. hoſpitalario noſtro eſt apoſtolatui reſeratum, ꝙ cum à tempore iuuentutis ſuæ, ſecundum inſtitutiones canonicorum regularium Artouaſien. eccleſiæ Beati Auguſtini regulam profeſſus fuiſſet, & in ea vltra decennium permanens, ſacros ordines vſque ad ſacerdotium ſuſcepiſſet, iuuentute poſtmodum impellente, curioſitate potius, quã religionis amore deuictus, terram hieroſolymitan. & alias videre deſiderãs, ab Abbate ſuo nõ tã voluntariã ſub eadem conditione licentiã obtinuit, q̃ extortã, vt ſi bonæ me. Alexandrum Papam prædeceſſorem noſtrũ inueniret in via, cãm itineris ſibi exponeret, & iuxta mãdatũ eius vel procederet, vel rediret. Verùm ipſe neglecta conditione procedens, ſuſcepit habitum hoſpitalis: in cuius ſeruitio vſque ad hæc ipa fideliter laborauit. Sed cũ ordo præmiſſus diſtrictioris ſit obſeruantiæ, q̃ ſecundus, prudenter attendens, ꝙ de laxiore aſcendendũ ſit ad ordinem arctiorem, nõ aũt de arctiore ad laxiorẽ ſit rõne aliqua deſcẽdẽdũ, ad

ad ſe Domino inſpirante reuerſus, ad bonum redire deſiderat, quod dimiſit. Cum itaque non mediocriter erret, qui min⁹ bonũ maiori bono pponit, fraternitati tuæ per apoſt. ſcripta mandamus, quatenus inquiſita ſuper præmiſſis dili gẽtius veritate, ſi rem inueneris ita eſſe, præfato fratri B. licentiam auctoritate Apoſtolica præbeas ad primum ordinem redeundi.

Datum Lateran. VIII. idus Maij.

R. ANGLIÆ REGI ILLVſtr. ne Eboracenſem Archiepiſcopum opprimat, ſed ablata reſtituat, & beneuolè illum tractet.

APoſtolica ſedes vniuerſorum Chriſti fidelium mater, & magiſtra, nõ ab homine, ſed Deo potius conſtituta, tunc veræ matris affectum, & magiſterij redolet diſciplinam, cùm ad benignitatẽ gratiæ diligit filios, & diſcipulos ad iuſtitiæ dirigit æquitatem. Non enim poteſt vel diſſimulare matrẽ, vel magiſterium qualibet occaſione negligere, quæ à Domino in ſignum dilectionis oues dominicas paſcendas in Beato Petro recepit, & ligandi, & ſoluẽdi ab eodem, & in eodem obtinuit poteſtatem. Ad id autem iuxta paſtoralis officij debitum exẽquẽdum, circa noſtrę promotionis initia regia ſerenitas per literas, quas penes nos in tuæ ſerenitatis teſtimonium reſeruamus, efficaciter nos induxit: dum vt benignè tractaremus ſubditos, & in cauſis ſine perſonarum acceptione procedere curaremus, nec declinãtes ad dextram, nec ad ſiniſtram per eaſdem literas, & conſuluit ſalubriter, & humiliter poſtulauit: addens quod ſic poſſemus ceruices ſublimiũ, & ſuperborum colla calcare. Ex paſtoralis igitur officij ſolicitudine prouocati, & regalis conſilij continentiã recolentes, venerabili fratri noſtro G. Eboracẽn. Archiepiſcopo ad ſedẽ apoſtolicam recurrenti nec voluimus, nec debuimus audientiam, vel iuſtitiam denegare. Conquerebatur. n. ſe per magnificentiam tuam tpalibus ſui Archiepiſcopatus redditibus deſtitutum: & ꝙ longo fuerat afflictus exilio: & iniuriam tou⁹ cleri mẽdicare coactus, ſupplex, & humilis ꝑponebat. Volẽtes itaq; ipsũ tanquã frẽm nrũm, & eccleſiæ filiũ diligere ad gratiã, & te tãquã catholicũ principẽ, & apoſtolicæ ſedis filiũ ſpecialẽ, ad iuſtitiã dirigere cõſeruandam, immò directum potius exhortari: cùm in cõtẽptũ eius cuius exiſtit miniſter, & apoſtolicæ ſedis iniuriã, ꝗ ipsũ in partẽ ſolicitudinis euocauit, & tuam ẽt (vt proſequamur verum) verecundiã: cuius eſt frater, redundet, miniſtrum Dei ſolicitudinis noſtræ conſortem, & regali ſtirpe progenitum mẽdicare: ſerenitatẽ regiã omni qua poſſumus affectione rogandam duximus, & monendã: quatenus tam nos ꝗ te ipſum ab huius onere difficultatis abſolu as, & à labijs liberes detractorum: qui non ſolum, quæ perperam attentantur, ad detractionem aſſumunt, ſed ẽt ſecundum Prophetam exacuerunt vt gladiũ linguas ſuas: tetenderunt arcum rẽ amarã, vt ſagittent innoxios in occultis. Attendas igitur quanta nos infamia, quanta te detractio ſequeretur, ſi vel iuſta petitio exulis nõ introiret in aures noſtras, vel te fratris exiliũ non moueret, & eũdem Archie. ob reuerentiam apoſtolicæ ſedis, quæ te tanquàm filium diligit ſpecialem: & in hoc, & maiorib. de celſitudinis tuæ ſynceritate confidit, in plenitudinem gratię regalis admittas, & diligas ſicut fratrem, & velut Chriſti miniſtrũ honores: vt in vno eodemque negocio Deum tibi reddas propitium, conſulas apoſtolicæ ſedis honori, tuæ ſaluti prouideas, & fratri ſubuenias exulanti. Memor eſto ſalubris cõſilij, quod nobis ꝑ tuas literas (vt diximus) præbuiſti: & dũ ſecundum illud nos agere recognoſcis, quod agimus approbes, & regaliter exequaris: ne qui nos iuſtè in omnibus procedere ſuggeſſiſti, ſecundum iuſtitiam agentibus te opponas, ſed taliter ad exhortationem noſtram cures cum eodem Archiepiſcopo conuenire: quòd iura eius auferre vel minuere minimè videaris: & ipſe contra ſuam, & eccleſiæ non veniat honeſtatem. Ad id aũt laudabilius & celerius exequendum, vener. fratrem noſtrum Rothomagen. Archiepiſcopum, & dilectum filiũ Abbatẽ de Perſa-

(licet inſufficientes) aſſumpti, fratribus, & Coepiſcopis noſtris ad nos clamantibus non poſſumus in iuſtitia non adeſſe, aut quod iuſtè poſtulauerint nõ audire: ne ſi forſan circa exhibendum eis iuſtitiam fuerimus inuenti remiſſi, ipſi quoque negligentes inueniantur in reddendis iuribus ſubditorum, & cõmiſſam ſibi, noſtræ ſolicitudinis partẽ minus laudabiliter exequantur, ſi (quod abſit) nos viderint vel declinare à iure, vel non audire iuſtitiam poſtulantes. Hac autem ratione diligenter inducti, venientem ad Apoſtolicam ſedem venerab. fratrem noſtrum G. Eboracen. Archiepi. benignè recepimus, & multiplices eius curauimꝰ querelas audire. Conquerebatur autem inter cætera, quod cùm ad eum in Eboracen. eccleſia, & in alijs eccleſijs ſuis collatio pertineat præbendarum, tempore ſuſpenſionis ipſius, & poſtmodum ẽt quidam ſe præter eius auctoritatem in ipſas intruſerant: & in hoc & alijs iuri ei non modicum derogarant. Quidam etiam itr quaſdam Abbatias, diœceſis Eboracẽ. poſt interpoſitam ad nos appellationem irrepſeraut. qui ab eo nec confirmationis munus nec benedictionis gratiam poſtularunt. Volentes igitur eidem Archiepiſcopo per tuæ ſolicitudinis induſtriã, prouideri de fratrum noſtrorum conſilio, diſcretioni tuæ per apoſtolica ſcripta diſtrictè præcipiendo mandamus, quatenus eos, qui præbẽdas, vel dignitates Eboracen. eccleſiæ, vel aliarum eccleſiarum ad donationem eius ſpectantes, præter auctoritatem acceperunt ipſius, ad eas reſignandas moneas diligentius, & inducas cum eas non poſſint ſalua conſcientia detinere. Quod ſi monitis tuis acquieſcere fortè noluerint, eos ad id per excõicationis ſententiam, & ſubtractionem aliorum beneficiorum ſuorum, non obſtante confirmatione à ſede Apoſtolica obtenta ſub forma cõi: quæ cõfirmat beneficia, & præbendas, ſicut iuſtè, ac pacificè poſſidentur appellatione remota cõpellas: niſi forſan aliqui præbendas ipſas vel ex ſpeciali mandato apoſtolicę ſedis, vel auctoritate Lateran. concilij ab Eboracen. capitulo ſunt adepti: ſic tamen vt tempus ſuſpenſionis in ſex mẽſibus nullatenus computetur: cùm illa Lateran. concilij conſtitutio contra negligentes tantum, & deſides fuerit promulgata, & tunc ſi voluerit non tamen valuerit Archiepi. ipſe in conferendis præbendis vti propria poteſtate à qua, & ſi fuerit ſua culpa ſuſpenſus, non tamen ad ipsũ cap. ex illa culpa præbendarum erat donatio deuoluta, ſed ad illum tempore ſuſpenſionis ipſius præbendarum donatio pertinebat: qui præter eius negligentiam, & deſidiam poterat præbendas donare. Tẽpus etiam quo ad apoſtolicam ſedem acceſſit, apud illam permanſit, vel receſſit ab ipſa infrà ſex menſes nullatenus computatur. Semeſtre quoque tempus non à tempore vacationis præbendarum, ſed notitiæ potius ipſius Archiepi. & commonitionis ad perſonam eius à capitulo factę: cùm in priuilegio quod a prædeceſſore noſtro idem capitulum dicitur impetraſſe, fiat mentio de commonitione canonica præmittenda, volumus computari. Illud autem omnino friuolum reputamus, ſi qui fortè ſe dicant ex donatione regia quaſdam ex illis obtinuiſſe prębendis, quaſi regalis ſublimitas tempore ſuſpenſionis Archiepiſcopi præbendas ipſas ſua potuerit auctoritate conferre. Abbates autem prædictos ſi poſt appellationem ad nos legitimè interpoſitam confirmationis, & benedictionis beneficium ſuſceperunt, canonicè punias: ne alij eorum exemplo contra pręlatos ſuos ſupercilium elationis aſſumant.

Datum vt ſuprà.

N. ABBATI SANCTI ANdreæ, *quod qui viui abſolutionem deſiderauerunt, ſed morte præuenti eam non acceperunt, poſt mortem abſolui ab eccleſia poſſunt.*

A Nobis eſt ſæpe quæſitum, vtrùm ſi aliquis excõicatus, in quo indicia fuerint pœnitentiæ manifeſta, nec per eum ſteterit, quominus reconciliaretur eccleſiaſticæ vnitati, nõ ſuſcepto beneficio abſolutionis deceſſerit, pro abſoluto ab eccleſiã ſit habendus: & vtrũ pro tali recipiẽda ſit Cap. À nobis, de ſententia excõi. cat.

CC 2 elee-

NOBILI VIRO L. DE MONTE longo Conſobrino noſtro. vt inuentum theſaurum conſeruet donec Pontifex ſuam voluntatem declaret.

CVm gratiam noſtram, quam tibi potes cognoſcere multipliciter fructuoſam, vniuerſis debeas hominibus anteferre, & neminē quantum pſonam noſtram diligere, & vereri, de diſcretione tua cogimur admirari: ꝙ. ſicut dilectus filius G. aurifex Alatrinus in noſtra præſentia conſtitutus aſſeruit, tu ab eo xj. libras argenti puri, quas filij ſui in dotem receperant à quodam homine Montis S. Ioannis, qui theſaurum inueniſſe proponitur, abſtuliſti, & permiſiſti eum ab alijs taliter moleſtari, ꝙ coactus eſt iiij. marchas, & vnam vnciam nūcio dilecti filij nobilis viri Ioannis de Cettan. perſoluere, ac totidem marchas Pelagio Alatrin. Matheo Adenulphi, & Philippo vnam libram, & decem vncias: decem ēt, & nouem vncias cōſuli Alatrin. cùm ignorare non debeas, ꝙ ſic inuent⁹ theſaurus diſpoſitioni noſtræ debuit reſeruari. Inde eſt, ꝙ diſcretioni tuæ ſub obtentu gratiæ noſtræ præcipiendo mandamus, quatenus omni mora, & excuſatione poſtpoſitis, argentum prædictum qualitercumq; expenſum ſit, ſtudeas rehabere, ipſumque reſerues fideliter, donec noſtræ recipias beneplacitum voluntatis. Illos aūt, qui argentum ipſum, habuiſſe noſcuntur, niſi tibi celerius curauerint reſignare, auctoritate noſtra confidens, & eorum præſumptionem cum fidelibus ſtudeas, ſicut conuenit, caſtigare: quia ſic noſtra iuriſdictio deperiret, ſi in patrimonio eccleſiæ, quod noſtrum eſt, alij⁹ præſumptione qualibet occuparent. Illos ēt, qui theſaurum inueniſſe noſcuntur, ad aſſignandum illum diſpoſitioni noſtræ, quanta potes diſtrictione, compellas: eis ex parte noſtra promittens, ꝙ ſi paruerint humiliter, & deuote, congruè ſibi prouidere,

Datum Lat. V. idus Maij.

N. SENONEN. ARCHIEPIſcopo, vt Decanus Niuernenſis de hæreſi ſuſpectus ſe purgare, eāq; abiurare cogať.

INter ſolicitudines noſtras illa debet eſſe præcipua, vt capiamus vulpeculas, quæ moliuntur vineam domini demoliri, ſpecies quidem habentes diuerſas, ſed caudas admodum colligatas, quia de vanitate conueniunt idipſum. Hi ſūt namque caupones, qui aquam vino cō miſcent: qui virus draconis in aureo calice Babylonis propinant: qui (iuxta verbum Proph.) Arcum rem amaram intendunt, vt ſagittent innoxios in occultis: quorum error ſerpit vt cancer: ita quòd niſi botrus in flore lædatur, fructum nō ſolum amarum, ſed ēt peſtiferum germinabit. Hoc Apoſt. egregius prędicator in epiſt. ſua prophetico ſermone ne deſcribit, & docet omnimodis euitandos. Cōtra quos ſacerdotes tubis argenteis clangere debent, vt conclamante populo arca fœderis prçcedēte, muri corruant Hiericho, quæ iam fuerat perpetuo anathemate cōdemnata: ita ꝙ ſiquis ex ea vel regulam auream furari pręſumpſerit, cum Achor filio Charmi lapidibus obruatur. Tu ergo ſicut vir prouidus, & diſcretus veri paſtoris adīples offm̄, & ſup grege tibi cōmiſſo purè, ac plenè ſolicitudinem paſtoralem exerces, dū & legē Chriſti zelaris, & hæreticorū impugnans errorē, in fautores ipſorū exeris gladiū canonicæ vltionis. Vigillās. n. vigillas ſuper grege tuo, ne relicto veri paſtoris ouili, qđ eſt vnū, oues aberrent poſt veſtigia gregum, qui nō ſunt ex eo, temerè abeūtes; vel ne lup⁹ eas rapiat, & diſpergat, quas veritas ī eodē ouili ſub vno paſtore fidei catholicæ counivit. Inter pcipuos quidē vineç domini Sabbahot agricolas deputatus, vulpeculas, quas deſcripſimus, nō pateris ei⁹. ſpeciē demoliri, ſed eas vel capere potius ſatagis, vel fugare. Sanè ſicut ex literis tuæ fraternitatis accepim⁹, cū ad preces vener. frīs nr̄i Altiſiodorē. Epi ad villā, q̄ Charitas dr̄, acceſſiſſes, p̄ſentib⁹ eodē & venerabilib. frib⁹ nr̄is Niuernē. & Meldē. Epis, ī vnū feciſti eiuſdē villæ populū cōgregari: vbi de hr̄eticis, & eorū dogmatibus inquiſitione diligenti habita inter alios, quos ſup hæretica prauitate repiſti publicè infamatos, Decanum Niuernen. cōi didiciſti opinione grauari, & in eo, & per eū non modicū fuiſſe ſcandalum

Cap. Inter ſolicitudines, extra de purgatione canonica.

catholicorum animis declaratum. Vnde
propter vehementem infamiam,& gra
ue ſcandalum ipſum ab officio, & bene-
ficio ſuſpendiſti : apud Altiſiodorum ei
diẽ certum aſſignãs,quo tuo ſe conſpe-
ctui præſentaret, ab obiecto crimine de-
fenſurum. Cumque ſtatuto termino ad
tuam p̃ſentiam acceſſiſſet,p̃ſentibus di-
ctis Altiſiodorẽ. & Niuernen. Epiſcopis,
ac pluribus in vtroque iure peritis,cum
certus accuſator cõtra eum minimè cõ-
pareret, tu ex officio tuo teſtes tã ꝓ ip-
ſo,q̃ cõtra ipſum recipi,ac diligẽter exa-
minari feciſti, & atteſtationes ẽt publi-
cari. Cumque poſtmodum ſe non ad cõ
ceſſum ei diem, tuo ſe conſpectui p̃ſẽtaſ-
ſet, cum facultatẽ ei libetã indulſiſſes, ĩ
teſtes, ac eorum dicta dicendi, ac propo
nendi ſuas in medium rationes,quibuſ-
dam propoſitis probationibus, & allega
tionibus tandem renunciãs, ſnĩam po-
ſtulauit. Tu verò cum venerab. fratr. no
ſtris Trecen. ac dictis Altiſiodoren. &
Niuernen. Epiſcopis ſecedens in vnum,
inſpectis atteſtationibus diligenter, &
adhibito plurium conſilio ſapientũ,qa
crimen cõtra eũ liquido ꝓbatum non
erat,ipſum nõ duxiſti de hæreſi conde-
mnãdum. Verùm qm̃ ex dictis teſtium
multa erat p̃ſumptio cõtra eum, vtpote
cùm eſſet manifeſtè ꝓbatũ, eũ familia-
ritatem hæreticorũ nõ ſolum habuiſſe,
ſed ẽt captaſſe ſciẽter, cũ publica ẽt labo
raret infamia, & tantum ſuſcitatũ eſſet
ſcãdalũ cõtra ipſum,ꝙ nõ poſſet canoni
ca purgatione deleri, nec ipſum abſolue-
re: nec purgationem,quam obtulerat ab
initio,& tũc ẽt offerebat,recipere volui-
ſti, ſed ipſum cum literis tuis ad ſedem
duxiſti Apoſtolicam deſtinãdum: intel
ligens ꝙ ex conceſſa nobis plenitudine
poteſtatis , citra pœnam canonicam di-
ſpenſare poſſimus,& vltra eam rigorem
ſeueritatis augere. Cæterũ ei poſtmodũ
in noſtra p̃ſentia cõſtituto, eõ em audiẽ
tiã in cõſiſtorio noſtro conceſſimus. vbi
ſe multipliciter nixus eſt excuſare: illud
p̃ſertim allegans,ꝙ cũ nõ apparẽte accu
ſatore legitimo purgationem offerret,
teſtes cõtra eũ nõ fuerãt aliquaten⁹ ad-
mittendi. Nos igitur literarũ ſcientiam,
& honeſtatẽ morũ in te pariter attendẽ
tes,licet eccleſiaſtica cõſtitutio tales offi
cio tãtũ vſq; ad purgationẽ canonicã do
ceat ſuſpẽdẽdos: qđ tñ ẽt eũ à bñficio pp
immanitatẽ criminis (vt credim⁹) ſuſpẽ
diſti, nolum⁹ improbare: nec illud ẽt pp
cãm improbam⁹ eãdẽ, qđ licet null⁹ con
tra eũ legitimus accuſator cõpareret,ad
detegẽdã tñ hui⁹ mortiferæ peſtis,immò
peſtiferæ mortis radicẽ,ex officio tuo fa
ma publica deferẽte, voluiſti plenius in-
quirere veritatẽ. Attẽdentes autem vul
gatã infamiã,graue ſcandalũ,& vehemẽ
tem ſuſpitionem ex teſtium dictis abor
tam,q̃ cõtra eũdẽ Decanũ facere videbã
tur,cũ pp eorũ qđlibet ei eſſet purgatio
iniũgenda,& ſeruãtes,& molliẽtes rigo
rem, de conſilio fratrũ nr̃orũ Archiep.
ẽt & Epõrũ apud ſedẽ Apoſtol. exiſten-
tiũ,purgationẽ quartædecimæ man⁹ ſui
ordinis ei duximus indicẽdã. Ipſũ igitur
ad te cum literis apoſtolicis remittẽtes,
vt ibi purgetur, vbi noſcitur infamatus,
fraternitati tuæ p Apoſtolica ſcripta mã
damus,quatenus aſcitis tecum dicto Ni
uernen. & venerabili fratre nr̃o Pariſien.
Epiſcopis,indictã ei à nobis purgationẽ
accipias. Ita tñ vt qui ad ei⁹ purgationẽ
ꝓceſſerĩt cõprobãdã,ſint fide catholici,
vita ꝓbati: q; cõuerſationẽ, & vitam ip-
ſius,nõ tã moderno tpe nouerint, q̃ trã
ſacto. Purgatione verò recepta bñficiũ
ei reſtituere nõ poſtponas , nec cogatur
in cleri opprobrium mendicare. In pœ-
nam autem familiaritatis illi⁹, quã cum
hæreticis ſcienter habuiſſe dignoſcitur,
eum ab officio volumus manere ſuſpen
ſum, donec ſcandalum ſopiatur: ita tñ
vt publicè familiaritatem hæreticorum
abiuret. Præcipias inſuper ipſi diſtrictè,
vt in prædicta, & alijs villis circũpoſitis
ꝓfiteatur, & prædicet fidẽ catholicã, ac
confundat,& deteſtetur hæreticam pra-
uitatem: ſic deinceps vitam ſuam bonis
adornans operibus, vt infamia conuer-
tatur in famã,& omne ſcandalum,& ſu-
ſpitio de catholicorum mentibus delea-
tur. Quod ſi forſan in purgatione defe-
cerit,eum eccleſiaſticæ diſtrictionis mu
crone percellas: & ab officio , beneficio-
q̃ue depoſitum ad agendam pœnitentiã
ĩ arctũ monaſteriũ retrudere ñ omittas.

Datum Lat. nonis Maij.

N. OXO.

℞ OXOMEN. EPISCOPO. QVA Reformationem monaſteriorum ab ipſo introductam Pontifex approbat.

ORdinem religionis plantare, ac fouere plantatum, ex officij noſtri debito ꝓuocamur: & ſic religioſis locis apoſtolicum nos cōuenit ꝓbere patrociniū, & fauorem, ꝗ ſub regimine, ac gubernatione nr̄a aſſiduis ꝓficere valeāt incrementis. Intelleximus equidem ꝑ ſcriptum authenticum ſigillo tuo, & venerabilis fratris noſtri Toletā. Archiepiſcopi cōmunitum, ꝗ tu de cōi conſenſu totius Cap. Ozomen. auctoritate ꝑfati Archiepiſcopi, conſenſu ēt, & conſilio chariſſ. in Chr̄o filij noſtri A. regis illuſtris Caſtellæ deliberatione prouida ſtatuiſti, vt ſecūdū ꝑceptum felicis record. Alex. & Lucij Rom. Pont. in Oxomen. eccleſia ſint de cætero canonici regulares: nec aliquis in portionariū, vel ſæcularem canonicum recipiatur, deinceps ī eadem: q̄dam ēt alia Cap. ſtatuiſti, q̄ in eodem ſcripto pſpeximus cōtineri. Volētes igitur, ꝗ à te videtur pia deliberatione ſtatutum, debita firmitate gauderet, conſtitutiones ipſas, quas poſſemus reſtitutiones potius nominare, cum à longis retrò tēporibus hoc ipſum de Oxomen. eccleſia fuerit (ſicut aſſeris) à Ro. Pontificibus ordinatū, ſicut ipſæ à te rationabiliter factæ ſunt, & à tuo receptæ Cap. auctoritate apoſt. cōfirmamus, & præſentis ſcripti pagina cōmunimus. Nulli ergo &c.

Datum Lateran. V. idus Maij.

OXOMEN. EPISCOPO. CONcubinarij publici puniantur clancularijs indicatur purgatio.

Cap. Tua nos de cohabitatione clericorum & mulierum.

TVa nos duxit fraternitas cōſulendos, ſi de clericis publicè concubinas habentibus, qui qn̄ conueniuntur à te ſe eſſe concubinarios diffitentur, nec apparet contra eos legitimus accuſator, credendum ſit teſtimonio bonorum virorum, īter quos viuere dignoſcuntur. Nos igitur conſultationi tuæ taliter reſpondemus, ꝗ ſi crimen eorum ita publicū eſt, vt merito debeat appellari notorium, in eo caſu nec accuſator, nec teſtis eſt neceſſarius, cum huiuſmodi crimen nulla poſſit tergiuerſatione cælari. Si verò publicū eſt, nō ex euidentia, ſed ex fama, in eo caſu ad cōdemnationem eorū ſola teſtimonia non ſufficiūt: cum non ſit teſtimoniis, ſed teſtibus iudicandum. Sed ſi de clericis illis talis habeatur ſuſpitio, vt ex ea ſcandalum in populo generetur, licet contra ipſos nō apparuerit accuſator, tn̄ tū eis canonicā potes purgationē indicere: q̄ ſi præſtare noluerint, vel defecerint in pſtanda, eos canonica poteris aīaduerſione punire.

Datum Lateran. V. idus Maij.

℞ VRATIZLAVIEN. EPIſcopo. Quatenus excommunicati ſint laici, qui clericis violentas manus iniiciunt, & cum excommunicatis communicant.

Ca Nuper de ſenten. excommunicatum.

NVper à nobis tua fraternitas requiſiuit, quid ſit de illis laicis ſentiendum, qui clericos violenter ſine læſione tamen in cuſtodia detinent publica, vel priuata, vel etiam detrudunt in vincula, vtrū in canonem ſententiæ latę incidāt, vt ipſo facto ſint vinculo excommunicationis innodati, ſicut illi, qui man⁹ in clericos iniiciunt temerè violentas: & verum qui nominatim excommunicatis ſcienter communicant, abſolui ab excommunicatione poſſint, per confeſſionem à ſimplici ſacerdote, vel Epiſcopi, ſeu Archipreſbyteri ſit ab eis abſolutio expetenda: & ſi poſt actam pœnitentiam cum illis valeas diſpenſare, qui & ſi bigami de iure non ſunt, de facto ſaltem bigami nominantur: eo quòd in ſacris ordinibus conſtituti more nuptiali, ſecundas in contubernium ſibi mulierculas adiunxerunt. Nos igitur inquiſitioni tuæ taliter duximus ex ordine reſpondendum, quòd in primo conſultationis articulo non credimus laicos pœnam excommunicationis euadere, quamuis eorum factum corporalis læſio non fuerit ſubſecuta: citra quam violentiam ſæpius circa clericos nequiter perpetratur. In ſecunda verò quæſtione credimus diſtinguendum, an is, qui nominatim excommunica-

tu ſcienter communicat, in crimine communicet criminoſo, ei cõſilium impendendo, auxilium, vel fauorem, aut aliàs in oratione, vel oſculo, vel orando ſecum, aut ẽt comedendo. In primo quidem articulo cùm talis & cõicet crimini, & participet criminoſo, ac per hoc, ratione damnati criminis videatur in eũ delinquere, qui damnauit, ab eo vel eius ſuperiore merito delicti tunc erit abſolutio requirenda: cùm iuxta canonicas ſanctiones facientes, & conſentientes pari pœna conſtringat. In ſecundo verò caſu, à ſuo Epõ, vel proprio ſacerdote poterit abſolutionis beneficium obtinere. Quamuis enim & tunc non iudicis, ſed iuris ſententia excõicato cõicans ſit ligatus: quia tñ conditor canonum ſolutionem eius ſibi ſpecialiter non retinuit eo ipſo conceſſiſſe videtur facultatem alijs relaxandi. Is aũt, qui iuxta primũ modum excõicato cõicat, cum iuramento debet abſolui. Qui verò iuxta ſecundum modum illi participat, reconciliari poterit ſine iuratoria cautione. Verũ ſi difficilè ſit ex aliqua iuſta cauſa, quòd ad ipſum excõicatorem abſoluendus accedat, concedimus indulgendo, vt præſtita iuxta formam eccleſiæ cautione, ꝙ excõicatoris mãdato parebit, à ſuo abſoluatur Epõ, vel proprio ſacerdote. Tertius, & vltimus inquiſitionis articulus videbatur habere nõ modicum quæſtionis: qſi, cũ in matrimonijs contrahẽdis nõ iuris affectus, ſed animi deſtinatio attendatur: vnde illum comitatur infamia, qui duas ſimul habet vxores, quod partim ad factum conuenit retorqueri, ſicut & ꝙ in canone legitur de preſbytero, qui non legalibus nuptijs detinetur, eadem cenſura tales inter bigamos videntur reputãdi: licet obuiet ex aduerſo, ꝙ opinioni ſit veritas præferenda, & ꝙ iuxta pręmiſſa, qui nullam vxorem habuit, foret bigamus reputãdus: quod contingeret ſi quis de facto contraheret cum diuerſis, quibus de iure non poſſet matrimonialiter copulari. Nos autem in hac quæſtione taliter reſpondemus, ꝙ cum huiuſmodi clericis, qui quantũ in ipſis fuit, ſecundas ſibi mulieres matrimonialiter coniunxerunt, tanquam cum bigamis non liceat diſpenſari: licet in veritate bigami non exiſtant, non ꝓpter Sacramenti defectum, ſed propter affectum intentionis cum opere ſubſecuto.

Datum Later. XVII. Cal. Iunij.

HISP. DECANO TOLETANO. Qua Decanatũ Toletanũ ipſi confert.

SAcroſãcta Romana eccleſia &c. vſq; ad verbum Suſcipimus. Specialiter autem Decanatus Toletanæ eccleſiæ, ſicut illum iuſtè poſſides, & quietè, deuotioni tuæ auctoritate apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti pagina communimus. Statuentes, vt ſi te in aliquo grauari præſenſeris, liberè tibi liceat ſedem apoſtolicam appellare. Decernim' ergo &c.

Datum Lat. XVI. Cal. Iunij.

HISP. ARCHIDIACONO DE Colera, qua Cardinalis collationem ſuper Archidiaconatu confirmat.

CVm à nobis petitur &c. vſque ad verbum Aſſenſu. Archidiaconatũ De colera, quem in Segobien. eccleſia dilectus filius G. Sancti Angeli Diaconus Cardinalis dum in partibus Hiſpaniæ legationis fungeretur officio, cum omni iure, ac pertinentijs ſuis tuæ tibi contulit intuitu probitatis, ſicut illum iuſte poſſides, & quietè, & in eiuſdem Card. authentico continetur, deuotioni tuæ auctoritate apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti pagina communimus. Nulli ergo &c.

Datum Late. XVI. Cal. Iunij.

IOANNI ABBATI SANCTI Michaelis Villæ maioris, eiuſque fratribus tam præſentibus quàm futuris regularem vitam profeſſis in perpetuum. De priuilegiorum ſuorum confirmatione.

REligioſam vitam eligentibus, &c. vſque ad verbum ordo canonicus, qui

qui ſecundum Deum, & Beati Auguſtini regulam atque inſtitutionem Præmonſtraten. fratrum in eodem loco, &c. vſque ad verbum Vocabulis. Locum ipſum in quo dicta eccleſia ſita eſt, cum omnibus pertinentijs ſuis, videlicet Rodam cum omnibus pert. ſuis. Eccleſiam Sancti Ioannis cum omnibus pertinentiis ſuis. Eccleſiam Sancti Cypriani de patella, cum omnibus pert. ſuis. & ius, quod habetis in Maſallòs. Ius quod habetis in eccleſia Alba. Eccleſiã Sãcti Pauli cum pert. ſuis, & eccleſiam Sancti Clementis, cum villa quæ dr̃ de Fabar, & eccleſiam Sancti Stephani de ques. Eccleſiam Sanctæ Mariæ de ſpinoſa cũ pert. ſuis. Ius quod habetis in villa, q̃ dr̃ Soritã, & ius quod habetis in flumine, quod dr̃ Pizorga. Sanè laborum veſtrorũ &c. Licet quoq; vobis, &c. Prohibemus inſuper vt nulli fratrum, &c. Ad hæc ẽt inhibemus, ne cui Epiſcopo, &c. Cum autem generale interdictum, &c. Chriſma vero, &c. Prohibemus inſuper, vt infra fines, &c. Ad hæc nouas &c. Sepulturam quoq;, &c. Obeũte vero, &c. Decernimus ergo, &c. Salua ſedis apoſtolicæ auctoritate, & diœceſani Epiſco. canonica iuſtitia. Si qua igitur, &c.

Datum Lateran. per manum Rainaldi domini Papæ notarij cancellarij vicẽ agentis. XIII. Cal. Iunij, indictione ſecunda, incarnationis Dominicæ anno. MCXCIX. Pont. vero domini Innocentij Papæ tertij anno ſecundo.

N. EPISCOPO ABVLENSI. VT Sarraceni de bonis, quæ a Chriſtianis ad colendum receperunt, eccleſiæ parochiali decimas ſoluant.

EX parte dilectorum filiorum Capituli Abulenſis fuit in audientia noſtra querimonia recitata, quòd cum homines tuæ diœceſis in caſtris, & in ipſa ciuitate morantes, de tribus partibus frugum totius agriculturæ ſuæ, molendinorum etiã, & hortorũ, & ruricolæ de quarta parte parochialibus eccleſiis, à quibus eccleſiaſtica pcipiunt ſacramenta, decimas ſoluere teneantur, licet miniſtri eccleſiarum ipſarum ferè nullos habeant redditus p̃ter decimas, vnde valeãt ſuſtentari: domini prædictorum hortorum, & molendinorum ipſa tradunt Sarracenis in graue detrimentum eccleſiarum, & præiudicium excolenda: qui nolunt eccleſiis, ſicut olim Chriſtiani ſolebant, freti potentia, & fauore illorum, à quibus illis excolenda tradũtur, decimas exhibere. Volentes igitur ipſis eccleſiis, & earum miniſtris ſuper hoc, prout conuenit, prouidere, fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus niſi Sarraceni illi ad commonitionem tuam cum ea integritate, qua chriſtiani ſolebant, prædictas decimas eccleſiis voluerint exhibere, eis facias communionem à chriſtianis ſuper mercimoniis rerum venalium, & aliis penitus denegari: Chriſtianos illos, qui talibus contra formam mandati apoſtolici communicare præſumpſerint, à ſua præſumptione per cenſuram eccleſiaſticam appellatione remota compeſcens.

Datum Lateran. XII. Cal. Iunij.

N. LINCOLNIEN. ET N. Elien Epiſcopis. Et N. Abbati Sancti Edmundi. vt controuerſiam inter Archiepiſcopum Cantuariẽſem & monaſterium ibidem componere ſtudeant.

INter venerab. fratrem noſtrum Archiepiſcopum, & prædeceſſores eius ex vna parte, ac dilectos filios Priores, & monachos Cantuarien. ex altera ſuper quibuſdam capellis, quas ipſi Archiepiſcopi laborarunt in præiudicium partis alterius, ſicut monachi proponebant, iandudum grandis, & grauis quæſtio pullulauit, pro qua p̃deceſſores noſtros, & nos ipſos ſæpius oportuit apoſtolicas literas deſtinare. Verũ cũ in ipſo negocio, auct. litterarũ noſtrarum vſq; adeò pceſſum ſit, vt capella de Lamech diruta ſit penitus, & conſumpta, præfatus Archiepiſcopus p̃deceſſorum ſuorum volens laudabile ppoſitum adimplere, capellam ad honorem glorioſorum martyrum Stephani, & Thomæ, in qua canonicos prebendarios

darios inſtitueret, de nouo fundare volebat de nr̃a licentia ſpeciali: ꝙ ſibi per nuncios & procur. ſuos de cõi iure competere aſſerebat, contradictione partis alterius non obſtante. Cuius indemnitati per idoneam, & ſufficientem cautionem poterat prouideri: ſed neq; per demolitionẽ capellæ præfatæ de Lamech ſuum dicebat deſiderium retardandum cuius opus ea potiſſimum rõne fuerat condemnatũ, quòd poſt denunciationẽ noui operis inhibitionem prædeceſſorũ noſtrum, & appellationẽ ad ſedẽ Apoſt. interpoſitam fuerat attentatum. Cæterùm pro monachis fuit propoſitum ex aduerſo, ꝙ cum mandatum nr̃m ad ipſum Archiepiſcopum, & vos directum, circa Exeniorum eccleſiarum, & aliorũ reſtitutionem adhuc non fuerit adimpletum, nec ſopitum ſcandalum ex ea cã ſubortum: nec conſtaret adhuc de præiudicio in poſterum auferendo, eadem contradictionis cauſa durante, non erat præfati Archiepiſcopi petitio admittenda. Cùm aũt hæc, & ſimilia fuiſſẽt vtrinque in nr̃o auditorio allegata, nos volẽtes vtriq; partium paſtorali ſolicitudine prouidere, de cõi fratrum nr̃orum conſilio cãm eandem ſub ea forma vobis duximus committendam: vt ante oĩa inter ipſos amicabiliter componere laboretis. Quòd ſi fortè deſuper datam non fuerit, vos facta prius reſtitutione plenaria monachis memoratis eorum quæ ob hanc cauſam fuere ſubtracta, iniquitatis ſuper his, quæ præmiſimus remoto appellationis obſtaculo plenius veritatem, & ſi de partium voluntate proceſſerit, ad diffinitiuam ſententiam procedatis: facientes ꝙ decreueritis per cenſurã eccleſiaſticam à partibus inuiolabiliter obſeruari. Alioquin geſta omnia in ſcriptis fideliter redigentes ad nos ea ſub litterarum ueſtrarum teſtimonio tranſmittatis: diem aſſignantes partibus competentem, quo recepturæ ſuam noſtro ſe conſpectui repræſentent: ad quem ſi qua earum venire contempſerit, nos nihilominus in cauſa ipſa quantum de iure poterimus, procedemus. Ad hæc volumus, & mandamus, vt ad locũ ipſum pariter accedentes ſuper ſtatu Cantuarien. eccleſiæ tam interiori quàm exteriori inquiratis, appellatione remota, plenius veritatẽ: & quicquid ſuper his inueneritis, nobis fideliter intimetis, vt per relationem veſtrã certiores effecti, quod ſtatuendũ fuerit, ſtatuamus. Nullis literis obſtantibus, præter aſſenſum partium, &c. Quòd ſi oẽs &c. Duo, &c. Datum Lateran. XIIII. Cal. Iunij.

M. ABBATI, ET CONVENTVI de Certeſeia vt decimas quas hactenus poſſederunt iure poſthac retineant.

CVm à nobis petitur, &c. vſque ad verbum Aſſenſu. Decimas de Certeſies de Eggeh. de Torp. & de Chabeban. ad opera veſtri monaſt. deputatas, ſicut eas iuſtè, ac ſine controuerſia poſſidetis, auctoritate vobis Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti pagina cõmunimus. Decernimus ergo, &c.

Dat. Lateran. VIII. Cal. Iunij.

EISDEM. QVOD DE NOVAlibus quæ ipſi proprijs manibus ſumptibusq; colunt, decimas ſoluere non teneantur.

EX paſtoralis officij debito prouocamur, religioſam vitam eligentibus Apoſtolicum, &c. Ea propter dilecti in domino filij, &c. vſque ad verb. Suſcipimus. Ad hæc vt deuotius pijs operibus inſiſtatis, vobis auctoritate præſentium indulgemus, vt non liceat alicui in vos, vel in monaſterium veſtrum ſine manifeſta, & rationabili cauſa excommunicationis, aut interdicti ſententiam promulgare. De noualibus verò quæ proprijs manibus, aut ſumptibus colitis, aut de veſtrorum animalium nutrimentis, ſiue de hortis, & virgultis, aut piſcationibus veſtris, nullus à vobis decimas exigere, vel extorquere præſumat, ſed eas eleemoſynæ, aut pauperibus monaſterij veſtri, iuxta quòd tu fili Abbas poſtulaſti à nobis, præcepimus aſſignari. Decernimus ergo, &c.

Datum vt ſuprà.

VGONI

VGONI ABBATI MONASTErij Sancti Petri de Inſula Arben. eiusq; fratribus tam præſentibus quàm futuris monaſticam vitam profeſſis in perpetuũ. De confirmatione ipſorum priuilegiorum.

PIæ poſtulatio voluntatis, &c. vſque ad verbum Ordo monaſticus, qui ſecundum Deũ, & Beati Benedicti regulam, &c. vſque ad verbum Vocabulis. Locum ipſum in quo p̃fata eccleſia ſita eſt, cũ omnibus ptinentiis, & appẽdiciis ſuis, & terminis, qui ſic diſtinguuntur. Primitus à capite maceriæ à monte vſq; ad riuum deſcendendo, p riuum vſque ad mare, & per mare ad molendina, & aſcendendo p montis verticẽ, & eundo per illum vſq; in priora confinia. Eccleſiam Sancti Cypriani cum pertinẽtijs, & appenditiis ſuis, & terminis, qui ſic diſtinguuntur. Aualle obſcura vſq; in vallem de Fraſinu, aliç tres partes mare circũdant, vna cum manmena omnibusq; ſcopulis, ad iſtud promontoriũ, ſubiacentia, & valles q̃ ſunt apud Sanctũ Cyprianum, & aliæ q̃ ſunt apud Sanctum Petrum: inter quas ſalinæ veſtræ, & piſcariæ conſiſtunt. Sanè noualiũ &c. Liceat quoq;, &c. Prohibem⁹ inſuper, &c. Cum aũt generale, &c. Sepulturam quoque, &c. Salua tamen &c. Obeunte vero, &c. Libertates, &c. Decernimus, &c. Salua ap̃lcç ſedis auctoritate, & diœceſani Ep̃i canonica iuſtitia. Si qua igit̃, &c.

Datum Lateranen. per manum Rainaldi domini Papæ notarij cãcellarij vicem agentis VIII. Cal. Iunij indictione ſecunda, incarnationis dominicæ Anno MCXCIX. Pontificatus vero Domini Innocentij Papæ tertij Anno ſecundo.

X. *COMPOSTELLANO ARchiepiſcopo, & Vniuerſis Epiſcopis in regno Legionen. conſtitutis. Vt per excommunicationis & interdicti ſententiam Rex Legionis & regis Caſtellæ filia, in gradu prohibito copulati, ſeparentur.*

ET ſi neceſſe ſit, vt ſcandala veniant, væ tamen eſt homini illi per quem ſcandalum venit. Quot enim turbationes, & ſcandala diebus noſtris orbi ſuperuenerint vniuerſo, hodiè plus experimur in facto, quàm ſcriptum reperiamus in libro. Neceſſe eſt autem, vt veniant ſcandala, non ſolum ſcilicet ineuitabile, ſed & vtile: quoniam in quo deficit malus, proficit bonus, & aurum in fornace probatur. Inter cætera vero, in quibus ſcãdalizatur hodie populus chriſtianus, præcipuum eſt perſecutio paganorum: quę tam in oriente, quàm in occidente peccatis exigentibus inualuit vltra modum, contra quam vtrobiq; ſimile quodammodo putauerũt remedium inuenire: ſed quia Deum ante ſuum nõ propoſuere conſpectum, quod inuentũ eſt in remedium, in periculum eſt conuerſum. Sanè in oriente vna duobus fuit inceſtuosè coniuncta, in occidente vero vnus ſibi duas præſumpſit iungere per inceſtum, & inceſtui quidem in oriẽte commiſſo non ſolum conſenſus, ſed, & auctoritas clericorum ibi conſiſtentium interceſſit: ſed indeteſtabili copula in occidente contracta, licet non abſque quorundam eccleſiaſticorum virorum aſſenſu fuerit forſitan attentata, auctoritas tamen eccleſiaſtica nullatenus interuenit. Volens autẽ Deus maius peccatum vindicare celerius, & à ſimilibus alios deterrere, tam C. quondam Marchionem, qui N. Reginę Hieroſolymitanæ prius adhæſerat per inceſtum gladio, quam Henricum quondam Campaniæ Comitem, qui ei & in culpa quodammodo, & in pœna ſucceſſit, pręcipitio, vtrunq; verò morte impręuiſa peremit. Nondum autem in huius iniquitatis auctores in occidente ſuam exercuit vltionem: ſed quanto longanimius ſuſtinet, tanto forſan ſeuerius vindicabit. Licet autem apoſtolica ſedes quod ſuper hoc fuerat in oriẽte commiſſum, propter malitiam temporis, & perſecutionem vrgentem diſſimulare ſit viſa, ad vindicandum tamen quod in occidẽte fuerat attentatum, rigore canonicæ diſtrictionis eſt vſa. Nam cum ad bonæ memoriæ C. Papæ prædeceſſoris noſtri audientiã peruéniſſet ꝙ Rex Legionen. filiam chariſſimi in Chriſto filij nr̃i Portugalliæ Regis illuſtris inceſtuosè ſibi p̃ſumpſerat copulare, tã Regẽ ipſum Portugalliæ, q̃ inceſtuosè coniunctos excõ-

municationis ſentẽtiæ innodauit, & Legionen. ac Portugalliæ regna ſententiæ ſuppoſuit interdicti: vnde quod illegitimè factũ fuerat, eſt penit⁹ reuocatũ. Verũ dictus Rex Legion. ad deteriora manum extẽdens, ſicut is de quo dicit ſcriptura: Væ homini illi, qui poſt ſe trahit peccatum quaſi longũ reſtem, & impius cũ venerit in profundum vitiorum cõtemnit, filiã chariſſimi in Chriſto filij nr̃i Regis illuſtris Caſtellæ neptẽ, videlicet ꝓpriam impudenter ſibi contra interdictũ eccl'iæ copulare ꝑſũpſit. Qđ cũ ad noſtrã notitiam p̄uenisset, dilectum filium fratrem Rainerium virum ſcientia, & religione pariter reuerẽdũ, Deo, & hominibus obtentu ſcientiæ, & honeſtatis acceptum, in Hiſpaniã duxim⁹ deſtinãdum: vt iuxta verbum Propheticũ diſſolueret colligationes impietatis: ſolueret faſciculos deprimentes: qui ꝑ Dei gratiam ab omni munere manus excuſſit: ita vt quod legitur de ipſo, poſſit verè referri. Non fuit qui ditauerit Abraã. Ipſe igitur cũ in Hiſpaniã p̄uenisset, dictũ Regem Legionen. ſemel, & iterũ ex parte noſtra cõmonuit diligenter, vt à tam deteſtabili, & nefanda copula reſiliret: vniuerſis colligationibus diſſolutis, q̃ fuerant pro ipſa copula cõſummanda cõtractæ. Sed cum apud eum nihil prorſus monitis ꝓfeciſſet, certum ei diem aſſignauit, & locum: & cum ipſum etiam vltra terminũ expectaſſet, in eum ſe contumaciter abſentantem iuxta formam mãdati nr̃i excõmunicationis ſententiã ꝓmulgauit, & regnũ Legionen. interdicto generali cõcluſit. In memoratum verò Regẽ Caſtellæ, vel terrã ſuã in nullo ꝓceſſit: cum idem Rex ſe mandatis eius exponeret, & quod reciperet filiã ſuã, ſi ſibi redderetur, ꝓponeret aſſertiue: qđ verum ex animo fecerit ille plenius nouit, qui ſcrutator eſt cordium, & cognitor ſecretorum. Nup autem venerabiles fratres nr̃i Toletanus Archiepiſcopus, & Epiſcopus Palentinus ex parte ipſius Regis Caſtellę, & ex parte Regis Legionen. venerab. frater noſter Zamorenſis Epiſcopus ad ſedem apoſtolicam accedentes poſtulabãt, vt cum eodem Rege Legion, & filia dicti Regis Caſtellæ deberemus ſuper tam inceſtuoſa copula diſpẽſare: propter quòd niſi ſpecialis illa gratia, quam ad deuotionem dicti Regis Caſtellæ habemus, motum noſtri animi temperaſſet, in ipſos ita curaſſemus ſeueritatem eccleſiaſticã exercere, quòd nulli de cætero tẽporibus noſtris ad nos repudiatas toties, & damnatas petitiones afferrent: cùm ipſi etiam nouerint, quod id ab eodem prædeceſſore noſtro ſæpius poſtulatum fuerit, & ab eo inhibitum, non indultum. Tandem vero intelligentes Archiepiſcop⁹, & Epiſcopi memorati, quòd non ſolum indulgentiam ſuper hoc à nobis, ſed vix etiã poſſet à nobis audientiam impetrare, interdictum in terram dicti Regis Legionen. prolatum, tandem à nobis poſtulauere remitti: aſſerentes ꝙ ex eo triplex toti regno periculum ab hæreticis, Sarracenis, & chriſtianis etiam imminebat. Ab hæreticis quia cum per interdictum ipſum clauſa eſſent in partibus illis ora paſtorum, non poterãt fideles ꝑ eos cõtra hæreticos inſtrui, & ad reſiſtendum eis aliquaten⁹ informari: vnde cum ex hoc, tũ quia Rex Legionen. ab eccleſia ſe aſſerẽs aggrauatum, eis minime reſiſtebat, inualeſcebant contra fideles hæretici, & in regno ipſo hæreſes variæ pullulabãt. A Sarracenis, quoniã cum per exhortationes, & remiſſiones eccleſiæ, Hiſpaniarum populus conſueuiſſet ad expugnationem paganorum induci, ceſſante p̄dicatorum officio, populi etiã deuotio tepeſcebat, quia cum ſe cum principe ſuo, quo ad interdictũ, eidem videret pœne ſubiectũ, à culpa, cui vel tacendo cõſenſerat, forte ſe non credebat immunem: propter quod minus circa debellationem Sarracenorum feruebat, ne decederet in peccato. A catholicis, quia cum clerici laicis ſpiritualia miniſtrare non poſſent, laici clericis temporalia ſubtrahebãt: oblationes, primitias, & decimas detinentes. Vnde cũ clerici ex his ꝓ maiori parte in partib⁹ illis cõſueuerint ſuſtẽtari, eis ſubtractis nõ ſolum mendicare, ſed fodere, & ſeruire iudæis in eccl. & totius chriſtianitãtis opprobriũ cogebãtur. Videbatur aũt difficile petioni eorũ annuere, & ſententiam

tiã ex animo, ordine, & cauſa latã canonicè, & ſine ſatisfactione congrua relaxare. Ex animo ſiquidẽ, quia ſicut Deus phibet teſtimonium cõſcientiæ nr̃æ, ad hoc non niſi iuſtitiæ, & honeſtatis obtẽtu pceſſimus: cum ex contrario potius, contra nos oriri pſumptio potuiſſet, ſi tã deteſtabile facinus duxiſſemus in patiẽtia tolerandũ. Ex ordine, quia dictus frater R. poſt cõmonitiones, & dilationes legitimas, tãdẽ diſtrictione pcuſſit eccleſiaſtica cõtumacẽ. Ex cauſa exẽplo diuino, videlicet, & humano. Diuino, quia cùm Dauid in populi numeratione peccaſſet, dñs in populũ vaſa ſui furoris effudit: vnde idẽ Dauid dixiſſe legitur, peccatũ ſuũ dño confitendo: Ego ſum qui peccaui, ego qui iniquè egi. i. q. o. ſ. q. ſ. au. ob. ſ. t. dñe à populo tuo. Humano, cum iã dictus pdeceſſor nr̃ (vt non lõgè petantur exẽpla) in pdictos Portugalliç, & Legionen. reges, & regna ipſorũ pdictas ſententias curauerit pmulgare. Eſſet inſuper res mali exẽpli, quia ſi forſan in alia regna ſimilẽ nos cõtingeret promulgare ſententiã, ſimilis à nobis gratia peteretur: q̃ ſi forſitan negaremus, apud nos eſſe videretur acceptio pſonarum. Ex hoc ẽt de nobis poſſet apud aliquos oriri ſuſpitio, pſumentibus fortè quibuſdã, q ad id moueremur ex cauſa latẽti. Licet igitur ex cauſis pmiſſis nõ videretur dicta petitio admittẽda, quia tñ vbi multitudo in cauſa, detrahendũ eſt, aliquid ſeueritati: vt maiorib⁹ malis ſanãdis in charitas ſyncera ſubueniat: ĩ eo ad petitionẽ pdictorũ Archiepiſcopi, & Epiſcoporũ gratiã de cõi fratrum noſtrorũ cõſilio duximus faciendã, ex quo videbãtur impedimẽta expreſſa ſuperi⁹ peuenire. Relaxauimus ergo nõ totum, ſed in vna parte ſolũmodo interdictũ: nec ppetuò, ſed ad tẽpus, quandiu ſcilicet nobis placuerit, & viderimus expedire: vt pbemus interim ſpirit⁹, ſi ex Deo ſint, & an (ſicut iidẽ Archiepiſcopus, & Epi aſſeuerant) ſperata inde vtilitas ſequeretur: ſic, videlicet, vt in regno ipſo diuina celebrẽtur officia: ſed decedentium corpora ſepulturç eccleſiaſticæ nõ tradantur: in quo tñ clericis gratiã facimus ſpecialẽ, in eo videlicet, vt in cœmiterio eccleſiaſtico, ceſſante ſolennitate ſolita, tumulẽtur. Qđ licet aliquib⁹ poſſet abſonũ fortè videri, vt officio reſtituto ſepultura eccleſiaſtica denegeť: quia iuxta canonicas ſanctiones, cui cõmuni cauim⁹ viuo, cõicare deberemus & mortuo: rectè tñ intelligentib⁹, nihil ex hoc incõgruitatis occurrit: cũ iuxta Lateranen. iſtituta cõcilij decedẽtes ex torneamentis & ſi p pœnitentiã recõcilientur eccleſiæ, chriſtiana tñ ſepultura priuentur. Vt autẽ nõ remittere pœnã, ſed cõmutare potius videamur, dictũ regẽ Legionen. & memoratã filiã regis Caſtellæ, ac oẽs principales eorũ cõſiliarios, & fautores excõmunicationis curauimus ſententia innodare: mandãtes vt ad quãcunq; ciuitatem, oppidum, vel villam deuenerint, nullus ibidẽ eis præſentib⁹ diuina præſumat officia celebrare. Dicto autẽ regi Caſtellæ, & chariſſ. in Chriſto filiæ noſtræ reginæ vxori eius dabimus in mãdatis, vt quod ſtent mandatis noſtris iuratoriã exhibeant cautionem: & vel exprimant in iuramento, q ad diſſoluendam tam illegitimam copulã, dẽt operã efficacẽ: vel id nos ei⁹ faciemus pſtito iuramẽto mãdari: nec credimus, q ſup hoc ſe aliquatenus nobis exhibeant cõtumaces, cum q ſtarent mãdatis eccleſiæ, in manib⁹ pdicti fratris R. (ſicut ex literis eiuſdẽ regis apparet) firmiter pmiſiſſent, & impediſſent cauſam ſufficiẽtẽ ad copulã hmõi cõſummandã. Qđ ſi forſan (qđ nõ credimus) mandatis nr̃is noluerint obedire, ipſos, & principales eorum cõſiliarios, & fautores excõicari mãdabimus: & quocũq; deuenerint diuina phibebimus officia celebrari. Vt ſic ſaltẽ ad mãdatũ ecclæ reuertãtur: iuxta quod legitur in Pſal. Imple facies. e. i. &. q. n. t. d. Quia verò caſtra quædã, quæ idem rex Legionen. dictæ filiæ regis Caſtellç in dotem tradidiſſe pponitur, ita vt ſi eam aliqua occaſione relinqueret, ipſa caderent in ius eius, impedimentum præſtare videntur huiuſmodi copulæ diſſoluendæ: cũ caſtra ipſa, non tam ob turpẽ, quàm ob nullam potius cauſam ſint data, vtpote, cum inter eos matrimonium non exiſtat: & ideo nec dos, nec donatio propter dotem, ne ad commo-

Cap. Etſi neceſſe, De Donationibus inter virũ & vxorem.

commodum ei cedat, quod debet in pœnā eius potius retorqueri, caſtra ipſa reſtitui volumus, & ad id puellam ipſam per excommunicationis ſententiam coarctari: auctoritate apoſtolica decernentes, vt ſi ex tam inceſtuoſa, & damnata copula proles eſt, vel fuerit quæcunque ſuſcepta, ſpuria, & illegitima penitus habeatur: q̄ ſecundum ſtatuta legitima in bonis paternis nulla prorſ9 ratione ſuccedit. Quòd ſi nec ſic p̄dicti rex Legionen. & filia regis Caſtellæ à ſe inuicem iuxta mandatū apoſtolicū diſcedere maturarint, in eos diſtrictionē curabimus grauiſſimam exercere, q̄ ad cautelam p̄ſentibus nō duximus literis explicandā. Ideoq; fraternitati veſtræ p apoſtolica ſcripta mandamus, & diſtrictè p̄cipim9, quatenus factam vobis ab apoſtolica ſede gratiā, gratius proſequētes, ſic vtamini per miſſione noſtra in celebrandis officiis, vt decedentium corpora, niſi clerici fuerint tumulare nullatenus p̄ſumatis. Si quos aūt poſt latam in regnū ipſum ſententiam interdicti ante ſuſceptionē p̄ſentium, diuina inueneritis officia celebraſſe, ſinguli veſtrum in ſua diœceſi taliū p̄ſumptionē auctoritate freti apoſtolica, ſublato appellationis obſtaculo, canonica diſtrictione pcellant. Si vero aliquis veſtrum fratres Epi in hoc deliquit, excepto Salamantin. cuius correctionem ſedi Apoſtolicæ reſeruamus, tu frater Archiepiſcope aīaduerſione ipſū canonica non differas caſtigare. Volumus aūt nihilominus, & diſtrictè vobis p̄cipiendo mandamus, quatenus ad quācunq; ciuitatē, villam, oppidum, vel eccleſiā dictus rex Legionē. & ſupradicta filia regis Caſtellæ, vel principales fautores, & conſiliarij eorū fortè deuenerint, diuina ibidē officia, quandiu ipſi præſentes fuerint, nullatenus celebrent. Siquis aūt contra hoc venire præſumpſerit, diuina eis officia celebrando in ciuitatib9, villis, caſtellis, oppidis, aut eccleſiis, vel vbicunque ipſi præſentes extiterint, vos temeritatem ipſorum, appellatione poſtpoſita, non differatis canonica diſtrictione ferire.

Datum Lateran. vt ſuprà.

VV. PRIORI ECCLESIÆ SAgien. eiuſque Fratribus tam præſentibus, quam futuris regularem vitā profeſſis in perpetuum. De cōfirmatione priuilegiorū.

QVoties à nobis petitur &c. vſq; ad verbum Ordo canonicus, qui ſecundum Deum, & Beati Auguſtini regulam &c. vſque ad verbum Vocabulis. Locum ipſum in quo præfata eccleſia ſita eſt, cum omnibus pertinentiis ſuis, omnes oblationes, quæ ad manus ſacerdotum in Sagienſi eccleſia offeruntur, & medietatem Pentecoſtes, & medietatem omnium legatorum, & confratriæ, & medietatem omnium aſportationum quæ ad eccleſiam ipſam proueniunt, vel prouenire debent, his exceptis, auro, ſerico, & candelis, quæ in die Purificationis Beatæ Mariæ, & in die Cinerū, & in die Cœnæ dñi offeruntur, q̄ integrè ad Epiſcopum loci ptinere noſcūtur. Bodeuillam cum pertinentiis ſuis: eccleſiam de Soroudon. eccleſiā de māſo Vuidonis: eccleſiam de Alneto: eccleſiā de Challoci cū iure Epiſcopali, excepto diuortio matrimonij: eccleſiā de Alodio cum omnibus decimis: eccleſiā de Cortteueſque: eccleſiā de Meſnilbetat cum eremitagio: eccleſiam de Bona fide, & illud, quod habetis in eccleſia Sancti Aniani ſuper Spartum, & illud quod habetis in eccleſia Sanctæ Scholaſticæ, videlicet de feudo de Elleio: & illud qd habetis in eccleſia de Taleriis, videlicet de ſeudo Guillielmi de Pleſſei. Eccleſiā de Columberiis, eccleſiā de Froc, eccleſiam de Landa de Goul, eccleſiā de Frācheuillis: eremitagium de Blanchalanda, eccleſiam de Flureio. Apud Cornelium xij. acras terræ cū duabus garbis decimæ. In ciuitate Sagien. altare in crucifixo, medietatē nundinatū ſanctæ Crucis in Maio. In prætorio Epi Sagien. lx. ſol. Cenomanen. In parochia S. Petri de Caſtallo, duas garbas de feudo Epi. Ab Epo Sagiē. xij. procurationes ſingulis annis reddēdas. In Molēdino de Puchou in anniuerſario Frog Epi. xx. ſol. Cenomanē In pago Oximen. eccleſiā de Pinu, eccleſiā de Aueſnes, eccliā de Atenis, eccleſiā de Verceuillis, eccleſiā d Neers,

eccleſiam

eccleſiam de Eſtreis, eccleſiam de Condeio ſuper Leiſon. eccleſiam de Toſtis, eccleſiam de Voire. In eccleſia de Nealpha vnum preſbyteratum, & duas garbas decimæ de feudo Vu. Bordô. apud Eſtias. in pago Humen. eccleſiam de Caſtelleis, eccleſiam Sancti Geruaſij de Meſſeio, eccleſiam de Croſmenil, eccleſiam de Meſnilian, & eremitagium cum omnibus appendicijs ſuis, eccleſiam de Batille, eccleſiam de Meſſheudin, eccleſiam Sancti Martini Laguilon. eccleſiam de Landà, de Loge, eccleſiam de Sãcto Saluatore, eremitagiũ de Mõte Tohard, eccleſiã Sanctæ Margaritæ cum capella Sancti Iacobi de Quarrog. cum omnibus pertinentijs ſuis. In pago Beliſmon. eccleſiam Sancti Iuliani de Merula, eccleſiam de Baruillis, eccleſiam Sancti Ioannis de Foreſta, eccleſiam Sancti Quintini parui. In pago Corbonen. eccleſiam Sancti Quintini de Bago, de Sagien. Hulmen. & Oxomen. Archidiaconibus tertiam partem de circatis, & ſynodis De Corben. Archidiacon. tertiam partem de ſynodis. De Beliſmen. Archidiacon. tertiã partem de ſynodis. In Epatu Cenomanen. eccleſiam de Banuo. In parochia de Dampere, & de campo Segiei duas partes toti' decimæ de feudo Vu. de Aunei: capellã q̃ eſt in grangia veſtra de Bodeuilla, & Meſtruas de Archidiaconatu Beliſmen. In molẽdino Baruillæ decimam, & partem Vu. Carrel militis cum piſcatoria, & quicquid Gaufridus Lemorel in decimis parochiæ de Bauilla, & Sancti Iuliani habebat & duas garbas toti' decimæ Sancti Iuliani cum capella cœmiterij. Redditus Archidiaconatuum vacantiũ, ſicuti habetis, vel habere debetis Archidiaconis viuentibus, & totam decimam de Flureio, eremitagium de Martellaio, & manſuram, quæ eſt de feudo Vu. de Chantapia, & duas garbas de feudo Vu. de Pleſſeio. In parochia S. Germani veteris duas partes decimæ de feudo Guidonis de campo Milonis. in parochia de Meſnillerros duas garbas decimæ de feudo Teobondorum. in parochia de Gaſpreia duas Garbas decimæ de feudo Hugonis de Franchauilla, & capellam, quæ eſt in Meſſeio. In molẽdino de Peruers illam partẽ, quæ eſt de feudo Gaufridi de Fontibus, Aſtreas quondam canonicorum ſęculariũ cum omnib. pert. conſuetudinibus, & libertatibus ſuis, & terram Bogarel. In Argẽtonio ſex libras Cenoman. & x. ſol. & vj. denarios. In Faleſia lxv. ſol. Cenoman. in Oximis. cv. ſol. Cenoman. & quinque de Teloneo regis. In Anglia decẽ libratas terræ ĩ manerio regis, videlicet de Bẽtona, ſcilicet Britalmetõ, quæ eſt membrũ ipſius manerij cum omnibus conſuetudinibus, libertatibus, & quietudinibus. In foreſta de Eſcoues paſnagium quitum, & xxij. fagos abſq; aliqua traditione, annuatim qñ volueritis accipiendas. In parochialibus aũt eccleſijs veſtris liceat vobis ꝓprios ſacerdotes eligere, &c. Libertates ꝑterea &c. Decernimus ergo, &c. Salua ſedis apoſtolicæ auctoritate, & dięceſani Epi canonica iuſtitia. Si qua igitur &c.

Datum Lateran. per manum Rainaldi Domini Papæ notarij cancellarij vicem agentis VIII. Cal. Iunij, indictione ſecunda. incarnationis dominicæ anno MCXCIX. Pont. verò Domini Innocentij Papæ III. anno ſecundo.

N. TVRONEN. ARCHIEPISCOPO, *quod Archiepiſcopus, poſſit per ſuffraganeũ ipſe neceſſitatis conſecrare Epos.*

Cap. Quod ſedẽ. De officio ordinarij.

QVòd ſedem Apoſtolicam conſulis ſuper his, quę dubia tibi exiſtunt, gratum gerimus, & acceptum, & tua exinde fraternitas videtur meritò commẽdanda: cùm lex diuinę cõſtitutionis eandem ſedẽ totius poſuerit orbis terrarũm magiſtram: vt quicquid dubitatur ab aliquo, ab ea tandẽ eiuſdem ratio requiratur. Nos ſiquidem decreuiſti ꝓuidẽ conſulendos, vtrùm ſi fortè aliqua infirmitate, vel alia cauſa iuſta detẽt', aliquem ſuffraganeorum tuorum cõſecrare non poſſes, alicui coẽporum tuorum vices tuas licitum cõmittere tibi eſſet, & vtrũ elect', qui ꝓ cõſecratione ĩſtaret, ab eo, cui vices tuas taliter cõmiſiſſes, deberet licitè cõſecrari. In quo tale dam' tuæ cõſultationi reſponſum, quòd in tali articulo cõſtituto & tuas vices (vt dictum ẽ) committere tibi liceat: & conſecrandus

debet

debet munus conſecrationis ab eo recipere, cui eas duxetis cōmttendas, dūmodo catholicus habeatur, & impedimentum ex ſubtractione gratiæ Sedis apoſtolicæ non obſtat.

Datum Lateran. XVI. Cal. Iunij.

EPISCOPO CIVITATIS Caſtellanæ, vt ciuitas Caſtellana ab edicti ſententia liberetur.

ACcedentes nuper ad præſentiam noſtrã dilecti filij P. Quintaua II. de Conuerſan, & M. Aldebr. ex parte populi ciuitatis Caſtellanæ, electioni factę de nobili viro B. de Fordeuolię, quē ſine cōſcientia nr̄a elegerant in rectorem, publicè renunciare, ſicut in mandatis rece perant, curauerunt: & idem B. noſtro ſuper hoc iurans ſtare mandato, ei nihilominus renunciare curauit. Vndè ſuppliciter poſtularunt, vt ceſſante cauſa, ꝓ qua ſubiecta erat ciuitas interdicto, & effectus de medio tolleretur, diuinis officiis eodem populo reſtitutis. Nos ergo prædictorum ciuium iuſtis poſtulationibus annuentes, fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus & interdictum denuncies relaxatum, & in ciuitate ipſa ſtetus auctoritate noſtra, diuina liberè officia celebrari facias.

Datum Lateran. IIII. Cal. Iunij.

RAINERIO ABBATI, ET CONuentui S. Petri Eugubini. Quod ipſi monaſteriumque ipſorum immediatè ſedi apoſtolicæ ſit ſubiectum.

CVm olim eſſemus apud Peruſium conſtituti, tu fili Abbas ad noſtram p̄ſentiam acceſſiſti, ptiuilegium bonæ memoriæ Lucij Papæ prædeceſſoris noſtri nobis humiliter repræſentans, & poſtulans illud ſuppliciter innouari: quod propter cōtradictionem venerabilis fratris noſtri Marci Eugubini Epiſcopi, qui tunc temporis ſuperuenit, aſſerētis hoc in ſuum præiudicium redundare, non fuit effectui mancipatum. Cumque alter veſtrum de altero in noſtro auditorio quæreretur, venerabili fratti noſtro Aſſinati Epiſcopo, cauſam ſub ea forma commiſimus audiendam, vt vos, & iam dictum Epiſcopum curaret ad concordiam reuocare. Alioquin audiret vtrinque propoſita, & omnia in ſcriptis redigens, nobis proceſſum negocij fideliter referaret. Qui cū indulta vobis à ſede apoſtolica priuilegia inſpexiſſet, intellecto quòd monaſterium veſtrum ad Romanam eccleſiam ſpecialiter ptineret, in cauſa non duxit vlterius (ſicut accepimus) procedendum. Conſequenter vero ad venerabilem fratrem noſtrum Calſen. Epiſcopum, & dilectū filium Ar. Abbatem Sanctæ Mariæ Vallis pontis ad poſtulationem præfati Epiſcopi Eugubini, literas noſtræ fuerunt ſuper mutuis quæſtionibus deſtinatæ. Sed quia pendente iudicio, Ioānes monachus priuilegia, chartas alias, & theſaurū monaſterij veſtri rapuit, te Abbas ad noſtram oportuit præſentiam iterū laborare: vbi literas impetraſti, quòd per excommunicationis ſententiā, qui de amiſſione priuilegij ſcirent aliquid, cogerentur dicere veritatem. Sed quoniam neq; ſic amiſſa potuiſti priuilegia reperire, ad nos denuò es reuerſus. Te igitur cū teſtibus tuis, & præfati Epiſcopi Eugubini procuratoribus in noſtra pręſentia conſtitutis, dilecto filio noſtro Pand. baſilicæ duodecim apoſtolorum preſbytero Cardinali dedimus in mandatis, vt ſuper amiſſione, ac tenore priuilegiorum teſtes reciperet diligenter, quos duceres producendos. Qui mandati noſtri diligens executor p̄ſentibus præfatis procuratoribus fideliter redegit in ſcriptis depoſitiones decem teſtiū iuratorum: quorum depoſitionibus publicatis, iam dicti procuratores ad producendos teſtes Epiſcopi, per quos inductos à parte aduerſa repellerēt, inducias poſtularunt: quas præfixo termino peremptorio ſub eo tenore illis duximus concedendas: vt apud apoſtolicam ſedē probarent, quæ vellent, vbi onus probationis pars altera ſubiiſſet. Cæterum quoniam infra datum terminum, & receptum in producendis teſtibus defecerunt, nos tam per depoſitiones teſtium, quàm per aſſertiones quorundam fratrum noſtrorum liquidò cognoſcentes,

talem

talem dicti priuilegij fuiſſe tenorem, quòd videlicet ipſum cœnobium nullo mediante ad Rom eccl. pertineret,& ꝙ nõ liceret alicui Epõ eidẽ monaſt.& ei' eccl.excõic.indicere,vt fratres illic Dño ſeruiẽtes ab oĩum poteſtate liberi, eccl. Rom.libertatis gratia potirentur: & ꝙ nulla in eo mentio diœceſani Epi habebatur. Illud ẽt nihilominus attendẽtes, ꝙ ſicut ex dictis quorundã teſtium intelleximus euidenter. & pleriq; de noſtris fratribus tpe illo præſentib' recolebãt, cũ tu fili Abbas tpe bonę memorię Cœleſtini Papę prędeceſſoris noſtri ad ipſius præſentiam acceſſiſſes, ipſe inſpectis eccleſię tuæ priuilegijs,te, licet excõmunicatus ab Eugubino Epo diceteris, tanq̃ non ligatum admiſit ad oſculum: quod præſumitur non feciſſe,niſi monaſteriũ veſtrum cognouiſſet ad Roma. eccleſiã ſpecialiter pertinere: de cõi fratrum noſtrorum conſilio pronũciandum decernimus priuilegium illud bonæ memoriæ Lucij Papæ prędeceſſoris noſtri, qđ ſine omni reprehenſione bullæ,chartę, vel literæ apparebat,quando fuit nobis oſtenſum illius fuiſſe tenoris,cuius per depoſitiones teſtium, & aſſertiones fratrum noſtrorum præmiſimus extitiſſe. Decernimus ergo, &c. noſtræ pronunciationis, &c.

Datum Lateran. II. Cal. Iunij.

ABBATI DE FIRMITATE. G. & F. Archidiaconis Cabilonen. Quæ ipſis committitur cognitio cauſæ inter eccleſiam Eduenſem, & cœnobium Balmenſe.

EXpoſitam nobis Eduen. eccl.accepimus quæſtionẽ, quòd cum cauſam quę inter eam,& Balmen. monaſterium vertebatur ſup terris, & eccleſijs in valle Poliniaci conſtitutis,Fel. record.C. Papa prædeceſſor noſter venerab.fratri nõſtro Cabilonen. Epiſcopo, & dilecto filio B. quondam Abbati de firmitate cõmiſiſſet ſine debito terminandam, monachi Balmen. ab ipſis iudicibus appellarũt. Ille vero, qui Abbas eiuſdẽ monaſterij dicebatur, ſe ſimulãs ad proſequẽdum appellationem accedere,ſemel tantum apoſtolico ſe conſpectui præſentauit, & ſic illicentiatus receſſit, de appellatione interpoſito nullam faciens mentionem. Cumq; poſt paucos dies eccleſię Eduen.nũcius pro appellatione proſequenda tranſmiſſus fuiſſet apud ſedẽ apoſtolicam diutius commoratus, idem ꝑdeceſſor noſter monachos antedictos peremptorie citauit, per literas ſuas eis ſub pęna excommun. iniungens, vt ille qui ſe gerebat Abbatem cum aliquibus eiuſdem monaſterij monachis, in feſto Beati Lucæ iam ſecundo præterito ad eius præſentiam accederent ſufficienter inſtructi, Eduen. Eccleſiæ plenarie reſpõdere,& ſatisfacere ſedi apoſtolicę de cõtẽptu. Ipſi vero, licet iuxta quod eis iniunctum fuerat,non veniſſent, quidam tamẽ monachorum ad Rom.eccl. acceſſerant,quos nuncius Eduen. eccleſiæ apud apoſtolicam ſedem inuenit: ſed de ſuo negocio diffidẽtes ante cauſæ cognitionem,vt magis Eduen. aggrauarẽt eccleſiam, receſſerunt,ad venerabilem fratrẽ noſtrum Bellicen.Epum,& dilectos filios Abbatem de Baleina, & priorem Boni loci per ſuppreſſionẽ veritatis ignorante præfato nuncio Eduen.eccleſię literas (vt dicitur) reportantes. Poſtmodum autem cum iam dicto nuncio Eduen. ſe quidam Balmẽ. monachus obieciſſet, & ne poſſet obtinere literas impediret,eis dilectos filios I.tt. Sancti Stephani in Cœlio monte preſb.& G. Sancti Adriani Diacon. Card.conceſſimus auditores: in quorum pręſentia cum ſuper cauſa illa fuiſſet aliquandiu litigatũ, & eis ſcripta,& allegationes ab vtraque partium aſſignatæ, monachus ipſe illicentiatus receſſit, & noluit ſententiã expectare. Quæ omnia cum ad noſtram audientiam perueniſſent, nolentes aliquem de fraude ſua commodum reportare, ven. fratri noſtro Epiſcopo, & dilecto filio Decano Maiſconen. per ſcripta noſtra mandauimus, vt conuocatis ad pręſentiam ſuam partibus, ſi eis conſtaret Eduen.eccleſiam prædictis terris,& eccleſijs à ꝑfatis modo fuiſſe præter iuris ordinem ſpoliatã,ipſi ei auctoritate noſtra terras ipſas, & eccleſias cũ fructibus perceptis ex eis nõ obſtãte cõtradictione, vel appellatione cuiuslibet

reſignarent, prædictis literis non obſtantibus, quas ẽt morte præfati prædec. nr̃i credimus expiraſſe. Poſt reſtitutionẽ vero integrã ablatorũ, & expenſarũ, quas canonici Eduen. eccl'æ in proſequenda monachorũ appellatione, quã ipſi monachi proſequi non curauit, ſe rõnabiliter feciſſe probarẽt, audirẽt ipſi iudices, ſi quid emergeret qõnis, & illud fine debito appellatiõe poſtpoſita terminarẽt. Quòd ſi ambo his exequendis intereſſe nequirẽt, prædictus Epus nihilominus qđ mandauimus adimpleret. Cum aũt, ſicut in literis eiuſdem Epi perſpeximus cõuiueri vtraq; partium in eius eſſet præſentia conſtituta, & pars Eduen. eccleſię iuxta mãdati noſtri tenorem reſtitutionem ablatorum, & expenſarũ cũ inſtantia poſtularet, Balmẽ. monachi ſe ad ea nolle rñdere, nec de iure debere aſſerebãt, eo ꝙ ad ſuggeſtionem falſi à nobis ipſæ literæ fuerant impetratę. Cæterum econtra Eduen. canonici rñdebant, qđ illa falſitatis ſuggeſtio principale negociũ, pro quo iã dicti canonici literas impetrarunt, non poterat impedire: & iõ monachorum Balmen. allegatio, in caſu ipſo non erat aliquatenus admittenda. Et cum prædictus Epus paratus eſſet in ipſo negocio iuſte procedere, ac canonice, & nullũ monachis cõtra iuſtitiã grauamẽ inferre, ipſi pro eo, quia Decanus Eduen. eccleſiæ filius erat fratri Epi memorati, ab examine ipſius noſtrã audiẽtiã appellarunt: qui factæ appellationi, licet in literis noſtris appellatio eſſet inhibita, detulit: & octauas natiuitat. Dñi proximo præteritas: terminum appellationi proſequẽdę præfixit. Ad cuius proſecutionem appellationis, licet nuncius Eduen. eccleſiæ acceſſerit termino cõſtituto, pro parte tñ alia nullus prorſus cõparuit rñſalis. Volentes igitur ꝙ ipſi cauſæ finis debitus imponatur, nec protogetur vlterius per fraudem vel inſolentiã aliquorũ, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, & diſtricte præcipimus quatenus Eduen. eccleſiã in poſſeſſionem terrarum, & eccleſiarũ in valle Poliniaci poſitarum, quib⁹ eam vobis conſtiterit per Balmen. monachos præter iuris ordinẽ ſpoliatã; cum fructibus inde perceptis. nõ obſtante contradictione, vel appellatione cuiuslibet, auctoritate apoſtolica inducatis, à moleſtatione ipſius ſuper poſſeſſione Balmen. monachos per cenſuram eccleſiaſticam cõpeſcentes. Qui ſi non potuerint tali diſtrictione compeſci, & poſſeſſionem eorum præſumpſerint impedire, venerabili fratri noſtro Biſuntino Archiepiſcopo, & ſuffraganeis ei⁹ ex parte noſtra firmiter iniungatis, vt ſniam, quam in dictos monachos rationabiliter duxeritis promulgandã, faciant auctoritate noſtra ſuffulti inuiolabiliter obſeruari. Volumus ãt nihilominus, & mandamus vt expenſas, quas Eduen. eccleſia in proſequẽdis appellationibus à monachis interpoſitis ſe rationabiliter feciſſe probabit, ipſi eccleſia faciatis à Balmen. monaſterio cũ integritate perſolui: nec eos ſuper qſtione proprietatis, ſi litigare voluerint, audiatis, donec iuxta mandati noſtri tenorem terras prædictas, & eccleſias reſtituerint, & expenſas. Super quibus omnibus eis penitus appellationis remedium interdicimus: nec à vobis appellationem eorum, ſi obiecerint, audiri volumus vel admitti. Poſt factam vero reſtitutionem integram ablatorum, & expenſarum, audiatis ſiquid emerſerit quęſtionis, & illud appellatione remota fine debito terminetis. Taliter autem in noſtri procedatis executione mandati, quòd ſolicitudinem veſtram debeamus in Dño commendare, nec audiamus ſuper his vlterius quæſtionem. Teſtes autem &c. Nullis literis, &c. Quod ſi oẽs, &c. Duo veſtrũ, &c. Datũ Later. IIII. Kal. Iunij.

CONVENTVI MONASTERII Sancti Leufredi de Cruce Sententia ſecunda contra primam lata, ſi ab ea non appelletur, iure tenet.

INter monaſteriũ S. Audoeni Rothomagen. & veſtrũ ſuper modo eligendi Abbatẽ in dicto monaſterio vr̃o iãdudum fuit quæſtio agitata: pro qua partibus ad ſedem apoſtolicam accedentibus, venerabilem fratrem noſtrum Oct. Epiſcopum Hoſt. & dilectum filium G. Sancti Georgij ad velum aureum diacon. Cardin. dedimus auditores.

tores. In quorum præſentia propoſitum fuit pro monaſterio veſtro quòd cum Abbatia ipſa olim paſtore vacaret, vos conuenientes in vnũ Riccardũ monachum virum religioſum ſcdm Beati Benedicti regulam,& eccl'æ libertatem, apoſtolico ẽt priuilegio roboratam, de gremio ipſius eccleſiæ in Abbatẽ vobis per electionem canonicam aſſumpſiſtis: electum ipſum ad benedictionis munus obtinendum, diœceſano Epiſcopo præſentãtes: qui per dilectũ filium Gaufridum Abbatẽ præfati monaſterij ſancti Audoeni prohibit⁹, qđ poſtulatum fuerat non conceſſit. Vos ergo videntes veſtrum propoſitum retardari, ne aliquid in præiudicium monaſterij veſtri fieret, ſedem apoſtolicã appellaſtis: à qua poſtmodum ad venerabilem fratrem nr̃um Hēr. Epiſcopum, & dilectos filios Hen. cantorem,& R. Archidiac. Baioecen. ſub eo tenore per nuncios veſtros commiſſionis literas impetraſtis: vt partibus ad ſuam præſentiam conuocatis, inſpecto priuilegio,& rationibus omnibus, quas vtrunq; ducerent proponendas, cauſam ipſam appellatione remota, concordia, vel iudicio terminarent, nullis literis obſtantibus ipſarum mentione non habita à ſede apoſtolica impetratis. Quòd ſi omnes intereſſe non poſſent Epiſcopus cum eorum altero ea nihilominus exequeretur. Cum igitur partes in præſentia prædictorum Epiſcopi,& præcentoris Baiocen. conſtitutæ, Archidiacon. collega ipſorum ex certa cauſa,& neceſſaria excuſato nõ poſſent ad cõcordiam reuocari, parte vr̃a volẽte teſtes ſuos oĩ exceptione maiores ꝓducere ad probãdã electionẽ canonice celebratã, iuxta tenorem priuilegij bonæ memoriæ Lucij Papæ prędec. nr̃i ſuper electione faciẽda indulti R. monachus procurator dicti Abbatis S. Audoeni. eis ven. fratris nr̃i Rothomagen. Archiepiſcopi, Ep̃i Ebroicen & dilecti filij R. Ebroicẽ. archidiac. patẽtes literas p̃ſentauit, nec in cã procederẽt inhibentes ꝓ eo qđ ſup eiuſdẽ diſcuſſione mãdatũ ſe dicebãt apoſtolicũ recepiſſe. Verũ qa tenor mãdati literis illis nõ erat inſertus, nec procurator, licet ſæpius requiſitus, originale oñdere voluit, vel reſcriptũ, eorũ prohibitione poſtpoſita, probationẽ vr̃am oblatã ſæpius ſup electione canonica decreue rũt pariter admittendã. Sed procurator iam dictus ꝓbationi obuiare contendens in electione p̃miſſa, monaſteriũ S. Audoeni ſpoliatũ fuiſſe cuiuſdã iuris ſui poſſeſſione dicebat: quã vſq; ad creationẽ Abbatis illi⁹ loci nouiſſimi obtinuerat inconcuſſe: qui de cõgregatione S. Audoeni à monachis de cruce poſtulatus fuerat,& electus. Eo igitur id ꝓbare volẽte teſtes vr̃os ſuper electione canonica, ꝓcuratores vero ſup ſpoliatione oppoſita receperunt: quorũ depoſitiones cũ poſt diligentẽ examinationẽ diſponerẽt publicare. ad inſtantiã dicti ꝓcuratoris ſecũdæ productioni teſtiũ, qua ſe dixit forte cõtentũ, diẽ alterã aſſignarunt. Cũq; partes ad diẽ, & locũ pariter conueniſſent, requiſitus procurator ab ipſis iudicib⁹ de teſtib⁹ producendis, ipſe quaſi ijſe ſtiũ productioni renunciãs, dilectorũ filiorũ N. de Bellebec, & N. đ Mortuomari Abbatũ,& N. prioris de Bellebec literas eis porrexit, ne ĩ cã procederẽt inhibẽtes. Dicebãt. n. ſuſcepiſſe mãdatũ primo p̃iudicãs, cui⁹ tenorẽ ĩ ſuis literis ad iunxerunt. Cæterũ cũ primi iudices reſcripto diligẽter inſpecto cognoſcerent, illud p falſi ſuggeſtionẽ, & veritate taci ta impetratũ, cũ in ſcđo mẽtio facta nõ fuerit apoſtolici priuilegij, vt in primo: ex quo electio ſortiebatur p̃cipuã firmitatẽ, & ipſi iudices in ſcđis literis à monachis S. Audoeni dicerẽtur certa rõne ſuſpecti qđ oñdere nõ potuit ꝓcurator, cauſis quibuſdã ſuſpitionis ſatis friuolis allegatis, ab eis cõtumaciter nulla expectata ĩterlocutione receſſit. Attẽdẽtes igr̃ iudices recuſationẽ hmõdi, & allegationẽ dictę ſuſpenſionis ſerã,& ſuperuacuã extitiſſe, p̃ſertim poſt litẽ inchoatã, & teſtes vtrinq; productos, q̃ forte ante litis ingreſſũ colorẽ aliquẽ poterat habuiſſe: cõſiderantes ẽt idẽ mandatũ nõ plene, ſed perfunctorie prioris feciſſe mentionẽ, prohibitioni poſteriorũ iudicũ, ſicut nec priorum acquieſcere noluerunt, magis volentes iuſſionib⁹ mandatis apoſtolicis obedire, quã inferiorum mandatis indebitam reuerentiam exhibere: mul-

tis, qui aderant, iuris peritis ſentientib⁹
cum eiſdem. Quòd cum ſæpe dictus Ab
bas ſan. Audoeni primo ad priores iudi
ces literas impetraſſet, quarum non ha-
bebatur mentio in ſcdis, carere debebat
bñficio vtrarunque, vel ſi deberet mãda
tũ alterũ alteri pualere, primo eẽt paré-
dũ potius q̃ ſecundo, in quo non habe-
batur mẽtio de priore: cũ nec primũ ab
eodẽ Abbati S. Audoeni obtẽtũ de illo
faceret mentionẽ, ꝙ pars altera impetra
rat. Præſcriptis itaq; rationibus moti, &
vſi cõſilio diſcretorũ, publicatis ẽt atte-
ſtationib⁹ partiũ, & earũ rõnibus, & alle
gationibus ſubtiliter intellectis, pdictã
electionẽ auctoritatẽ mãdati nři ratam
habuerunt, & firmã: ſuper illa moleſta-
tione ipſius electi perpetuũ Abbati, &
monachis S. Audoeni ſilentium impo-
nentes: quos condemnarunt ẽt in expẽ
ſis centũ librarũ Andegauen. licet pars
altera deducentis vellet ſacramẽto præ-
ſtito declarare. Pars igitur vřa petebat à
nobis factũ delegatorũ iudicũ confirma
ri, & electo munus bñdictionis impẽdi.
Cæterũ pars altera ꝓpoſuit ex aduerſo,
ſæpe dictũ monaſteriũ veſtrũ à primor-
dio conſtructionis ſuæ, in tantũ ex con-
ſenſu diœceſani Epi alteri fuiſſe ſubie-
ctũ, vt non aliunde aſſumeretur ibi ali-
quis in Abbatem, niſi de monaſterio S.
Audoeni, dummõ in eo poſſet aliquis
idoneus ad hoc reperiri. Correctio quo-
que monachorũ, & Abbatis de cruce, ſi
negligẽs eſſet, fuit S. Audoeni Abbati-
bus reſeruata: & ita obtinuit à longis tẽ
poribus, quorũ memoria non habetur.
Et hęc ſiquidem inſtitutio, & vſus ipſi⁹,
à bonæ memoriæ Alex. Papa prædeceſ-
ſore noſtro proponitur confirmata. Vn
de cum quondam monachi S. Leufridi
Abbatem quẽdam aliunde, q̃ de Sancti
Audoeni gremio elegiſſent, Abbas San-
cti Audoeni hæc comperiẽs appellauit:
& per ſnſam delegatorum apoſtolicæ ſe
dis electũ, renũciare oportuit Abbatiæ,
qui cum facta profeſſione Abbati S. Au
doeni per dies aliquot in ipſo monaſte-
rio reſediſſet, per Abbatis cõceſſionẽ da-
tus fuit pfatis monachis in Abbatẽ. Cę-
terũ Abbate nouiſſimo adhuc monaſte
rium detinente, à quo regio metu com-
pulſus ſucceſſit ad tẽpus, & monachis ſe
in libertatẽ volentibus vẽdicare, atq; ad
electionẽ ꝓcedere inſuetã Abbas S. Au-
doeni hoc pſentiẽs, ſedẽ apoſto. appella-
uit, ſicut Ric. tunc electus veſter in iudi
cio eſt cõfeſſus, adijciẽs tñ ſe primit⁹ ap
pellaſſe. Verũ ſæpe dicti monachi eum
eligentes nihilominus in Abbatẽ, ad iã
dictos Hen. Epum Baiocen. & collegas
ſuos reſcriptum apoſtolicum impetra-
runt: quorũ iudicium, vt ſuſpectũ Ab-
bas S. Audoeni cupiens declinare, ad p-
fatos Abbatem, & priorem literas reuo-
catorias impetrauit: qui poſt inhibitio-
nẽ priorum iudicum, qui eis tenorẽ mã
dati apoſtolici per ſuas literas intima-
runt & poſtquã procurator Abbatis eis
authenticum pſentauit, aſſerẽtes literas
illas per falſi ſuggeſtionẽ obtẽtas, quia
priuilegij partis aduerſæ in eis mentio
nõ fiebat, poſt appellationem quoq; ab
eodẽ procuratore interpoſitã, in cãm ni
hilominus proceſſerunt: quorum factũ
pro monaſterio S. Audoeni petebant in
irritum reuocari. His igitur, & ſimilib⁹,
quæ iã dicti Epus, & Card. nobis, ac fra-
tribus noſtris prudenter, ac fideliter re-
tulerunt plenius intellectus: cũ conſtite
rit nobis primam commiſſionem non
fuiſſe per vltimam reuocatam: tum
quia cauſæ ſuſpitionis in iure poſitæ fri
uolæ videbantur, quas etiam tanquam
dilatorias ante litis ingreſſum oppone-
re debuiſſent: quibus coram delegatis
eiſdem ſubeũdo iudicium renunciaſſe
vñr: tum etiam quoniam de priuilegio
apoſtolicæ ſedis, & proceſſu negocij, vſ-
que ad publicationes teſtiũ coram pri-
mis iudicib⁹, nihil in ſecundis literis di
cebatur: quod ſi fuiſſet expreſſum obti
neri minime potuiſſent, non obſtante
ſentẽtia, quæ pro monaſterio S. Audoe-
ni dicebatur fuiſſe prolata, quæ tamen
nobis oſtenſa non fuit: cum ſi prędictis
iudicibus fuerit oſtenſa, ea poſthabita
contrarium ſtatuiſſent. Alioquin eſt ꝙ
eam obijcientibus imputetur: cum ſub
prætextu nouorum inſtrumentorum li
tes non debeant inſtaurari: communica
to fratrum conſilio, factum priorum iu
dicum ratum, & firmum habemus, &
eorum ſententia approbãtes, ipſam au-
ctoritate

ctoritate Apoſtolica confirmamus,& electo à vobis poſtmodum nos ipſi munus benedictionis, ſaluo iure diœceſani Epiſcopi curauim⁹ exhibere. Nulli ergo &c. Confirm. &c.

Datum Lateran. III. nonas Iunij.

BARTHOLOMAEO TVRONEN. Archiepiſcopo, eiuſque ſucceſſoribus canonicè ſubſtituendis in perpetuum, Quòd Turonenſi Archiepiſcopo Dolenſis Epiſcopus tanquàm Suffraganeus ſubeſſe debeat.

LIcet primum,& præcipuum eccleſiæ fundamentum ſit vnigenitus Dei filius Ieſus Chriſtus, iuxta q̃d dicit Apoſt. Quia fundamentum poſitum eſt, præter q̃d aliud poni nõ pōt,q̃d eſt Chriſtus Ieſus: ſecundum tñ, & ſecundariũ eccleſiæ fundamentum exiſtit beatiſſimus apoſtolus Petrus,ad quem veritas ait: Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo eccleſiam meam: qui ſicut à Chriſto petra dictus eſt Petrus, ita et à Chriſto capite vocatus eſt caput, ipſo ſibi dicẽte. Tu vocaberis cephas, vt p hoc vniuerſi fideles agnoſcerent quod ad ipſum tanquã ad fundamentum, & caput, maiores debeãt eccleſiarum cauſæ referri, quatenus ꝙ ipſo tanquàm à capite principali fuerit auctoritate ſtatutum, ab ipſo tanquã in fundamento ſtabili firmitate conſiſtat. Nobis ergo, qui (licet indigni) locum eius in Apoſtolica ſede tenemus, incumbit ex debito paſtoralis officij de vniuerſali eccleſia ſcandala tollere, ac iurgia reſecare & tam emergẽtes de nouo articulos, quã cauſas ab antiquo tractatas, ſed adhuc in antiquæ contentionis ſcrupulo remanẽtes, iudicialis ſententiæ calculo terminare. Inter cæteras verò cauſas veteres, ac modernas, vetus illa quæſtio, quæ inter Turon. & Dolen. eccleſias vertebatur, eccleſiam non modicũ vſque ad hæc moderna tempora conturbabat: ad quam vel ſopiendã concordia, vel iudicio terminãdam, poſt multas prædeceſſorum noſtrorum citationes, nos tandem dilecto filio Ioanne Dolen. electo ad ſedem Apoſtolicam accedente, termino vtrique partiũ à bonæ memoriæ Cœleſtino Papa prędeceſſore noſtro præfixo, cũ tu non niſi nũcios minus ſufficienter inſtructos pro ſola dilatione petenda miſiſſes, partem citauimus eccleſiæ Turonen. mandantes, vt quicquid de te quocunq; modo cõtingeret, pars eadem per ſe, vel per procuratores idoneos ad Apoſtolicam ſedem accederet, noſtræ diſpoſitionis formam, vel iuſtitiæ diffinitionis ſententiã receptura. Alioquin ex tũc nos ad horum alterum ꝓcedere curaremus. Dicto igitur electo Iuliano, Rodulpho, & Hugone canonicis Dolen. cum litteris de procuratione ipſis ſuper hac cauſa ſpecialiter ab eccleſia Dolen. conceſſis, & dilectis filijs Gaufrido cancellario, Senoreto, Ioanne, Ernaudo canonicis Turonen. & Gaufrido de Iouiaco, cum litteris de rati habitione datis eis, tam à te, quàm eccleſia Turonen. in noſtra præſentia conſtitutis, frequenter per nos, interdum etiam per fratres noſtros audientiam plenam, & benignam indulſimus: & quæ fuerunt hinc inde propoſita intelleximus diligenter. Fuit autem propoſitum ex parte Dolen. eccleſiæ, ꝙ cum eadem eccleſia longiſſimo tp̃e fuerit ĩ poſſeſſione metropoliticæ dignitatis, ſicut ex geſtis quorundam ſanctorum, & alijs ſcriptis apparere dicebat: tandem cum temporibus bonæ memoriæ Nicolai Papæ prædeceſſoris noſtri Feſtiniano tunc in Archiepiſcopũ Dolen. promoto, vſum pallei à ſede Apoſtolica poſtulaſſet, licet idem Nicolaus quod petebatur, ei nõ duxerit concedendum: quia litteras Apoſtolicæ ſedis, quas prædeceſſores eius prædeceſſoribus ipſius Feſtiniani in pallei collatione tranſmiſerant, ei non fecerat præſentari: non tamen quod petebatur negauit expreſsè, ſed partes ad ſuam præſentiam conuocauit: mandãs Eraido tunc Archiepiſcopo Turonen. vt ad ipſum ſuum Legatũ tranſmitteret: cum quo & Dolen. eccleſia ſuos nuncios deſtinaret, vt vtriuſque poſitis coram eo ęqua lance cauſa librata, quæ eſſet ſedes metropolitica plenius appareret. Scripſit etiam idem Nicolaus, ſicut ex authentico ipſius apparet. Salomoni tunc Regi Britannorum, & vxori eius, vt idẽ Feſtinianus idoneũ mitteret ad Rom. eccleſiam ex ꝓprio clero legatũ: qui ſcripta fidei catholicæ documẽta

deſerret,& eūdē Feſtinianum ita crede-re,& ſeruare de cætero iuro firmaret: qd niſi palleū ei diſpoſuiſſet p eūdē legatum transmittere,nō mandaſſet. Verū eodē Nicolao ſublato de medio,cū nuncij Dolen. eccleſiæ ad Apoſtolicam ſedē acceſſiſſent,bonæ memoriæ Adrianus Papa, eidem Feſtiniano palleū cū priuilegio deſtinauit:qd pars Dolen.ec. cl.p ſcriptū authenticū nō probauit. Prætetea q tpibus Ioannis VIII. eccleſiæ Dolen. Archiepiſcopus præſidebet,niſa eſt pars eadem cōprobare p literas eius, quas May n. Archiepō deſtinauit,& cęteris Epis p Britanniā conſtitutis. Cæterum cum quidam iuuenis felicis recordationis Gregorij VII.cōſecrandus fuiſſet à Dolen.eccleſia pſentatus, ipſe iuuene illo pp minorē ætatē repulſo,I.tituli S Melani, Abbatē ī Dolen.Archiepm cōſecrauit:ei,& ſucceſſorib. ei⁹ pallei vſum indulgēs, & mādās Epis Britanniæ,vt ei tanq̄ Archiepō reuerentiam,& obediētiā exhiberēt. Quæ qm authenticū nō habebat, p Vrb.II. literas voluit edocere: felicis ēt record. Vr.II.R. Dolen. Archiepō iuramento ab ipſo recepto , q memoratus G. pdeceſſor ipſius. prædeceſſori eiuſdem R.& ſucceſſoribus eiuſdē eius vſum pallei cōceſſiſſet,ſicut in tranſcripto literatū ipſius G. quatum authenticū ſe habere iurauit,erat expreſſum : mun⁹ pallei ex Apoſt. ſedis liberalitate conceſſit. Licet ipſi mandaſſet,vt exhibere ſe nullaten⁹ recuſaret ad diſcutiēdā querimoniā, q̄ Turō. Archieps de ſubiectione Dolen. eccleſię,& obediētia ſibi negata,tū apud ipſū,q̄ pdeceſſores eius fecerat ſæpe ,poni.Idē ēt cū in literis,quas principib. & populo Dolen. eccleſiæ deſtinauit, p iuſtitijs eiuſdē eccleſiæ duxit Archiepm nominādū, ſicut p ſcriptū authenticū pars eadem demonſtrauit. Piæ quoque memoriæ Paſchalis II. Baldrico Dolē. Archiepō à Gerardo tunc Engoliſmen. Epo auctoritate ſedis Apoſtolicæ inſtituto, palleū, plenitudinem.Cofficij paſtoralis induliit: vt eo ſecūdū cōſuetudinē pdeceſſorum ſuorū vteretur. Prætetea in ſynodo à bonæ mem.Calixto Papa celebrata Remis,B.Dolen.Archieps cū duobus ſuffraganeis ſuis interfuiſſe legitur,& ad ipſā prius tāquā Archieps euocatus. Honorius inſuper cū pdctō G.tunc Engoliſmen Epm. tanquā legatum ſuum, & Ap. ſedis vicarium deſtinaret.Iter alios legitur B. Archiepo Dolen. ſcripſiſſe, vt eum reuerenter ſuſciperet, & ipſi humiliter obediret: qui ēt n.quatuor ſuffraganeos habuiſſe probatur. Ad hæc felicis me. Innocentius Papa prædeceſſor noſter G. Dolen. Archiepm, & ſuffraganeos eius ad concilium,quod Piſis poſtea celebrauit, legitur euocaſſe, & ad querimoniā eius citaſſe Archiepm Turon. vt ſuper ſubiectione,quam à Dolen. petebat, iuſtitiā oſtenderet eccl. Turon.& eidem Dolē. de Alaten. diœceſi reſponderet.In quo etiam piç me.Cœl.eūdem prædeceſſorē ſuum Inno. eſt ſecutus. Et licet bonæ me. Lucius Papa II. præd. noſter contra Dolen. eccleſiam pro Turon.ſnſam promulgarit, ſemper tñ Dolen. eccl. in libertatis poſſeſſione permanſit:eum,ſic, cut in ſcripto etiam ab aduerſa parte inducto perſpicitur contineri,conceſſū fuerit, vt G.tunc Dolen.Archieps quādiu eccleſiæ præeſſet eidem,vſum pallei non amitteret , nec alij,quā Ro. Pont. ſubiaceret. Idem etiam G. cum ad Capuanæ ſedis metropolim aſpiraret, in via rū Turō.Archiepo dicitur colluſiſſe,nec bene defendiſſe cauſam Dolen. eccl. à qua tam corpore, quam animo diſcedebat,cum ſtatim poſt ſententiam tāſierit ad eccl. Capuā. Oliueri⁹ quoq; ſucceſſor ipſius electus, eoſdem ſuffraganeos,quos G.præd. eius habuerat, habuit,& ī Dolē.eccleſia miniſtrauit,ſicut p plures teſtes fuerat cōprobatū. Adiecit ēt pars Dolen.q proceſſu tpis bonæ me. Eugenius Papa pdeceſſor nř felicis record.B.Claræuallen.Abbatē ad ſopiēdā inter eaſdem eccleſias cōtrouerſiam deſtinauit:cuius ſtatutū ſeruare noluit eccleſia Turo.Cæterū cū H. poſtmodū Dolen.electus pp illiteraturā ſuā Apoſtolico ſe timeret conſpectui pſentare, cum cantore,& quatuor alijs canonicis Dolē.Andegauis, quaſi cū Turo.cōpoſiturus acceſſit : & exinde contra prohibitionē cātoris,& alteri⁹ canonici ſenioris,

ris, cum tribus iunioribus Turonē. adiit ciuitatē: & corruptis aliis tribus canonicis per collationē præbēdarū, & ſaluo iure Dolen. eccl. iurare inductis, ſe ſeruaturos ꝙ oblata eis chartula cōtinebat, à Turonē. Archiepiſcopo munus cōſecrationis accepit. Quod aūt idē H. tres iuuenes memoratos corruperit, vni. ſ. Archidiaconatū, alteri præbendā cōferens, tertio præbendā ſuſceptam de manu laicali confirmans: ꝙ cantor, & ſocius eius eidē H. ne Turonis accederet, curauerint diſtrictius inhibere: ꝙ iidē iuuenes, ſaluo Dolē. eccl. iure iurauerint: ꝙ idē H. adulterinū ſigillū habuerit, eadē pars ꝑ ſuos teſtes ſufficiēter aſſeruit fuiſſe probatū. Adiectū eſt ēt, quòd literæ nomine Dolen. Cap. ſuper ipſius H. præſentatione confectæ, veræ non eſſent: vtpote in qb' nomen præmittebatur Decani: cū Decanus nullū haberet in eadē eccl. perſonatū, ſed cantor primū locū potius obtineret. Idem ēt H. in profeſſione, quā fecit Archiepiſcopo Turoneo. ſe non Epm, ſed Archiepiſcopū nominauit. Cæterum cū idē H. propter prædicta non fuiſſet à Dolen. receptus, ad Apoſtolicā ſedē accedens, à bonæ memoriæ Adriano Papa prædeceſſore noſtro ab obedientia fuit, quā Turon. Archiepiſcopo in conſecratione ſua promiſerat, abſolutus. Sed hoc non potuit pars eadē per literas authēticas demonſtrare. Cui cū Dolen. eccle. ab eodē Adr. Papa vſum pallei tū ex tenore concordiæ, quā inter ſe, & Turon. Archiepiſcopū factā fuiſſe confitebatur, tū ex antiqua conſuetudine poſtularet: nuncij verò Turō. ecclesiæ cōpoſitionē quandam factā per Abbatē de Fontanis; in qua Dolen. eccl. ſuffraganeis renunciaſſe dicebant, peterent confirmari, addentes quòd ſic fuerat à præfato Lucio Papa prædeceſſore noſtro de fratrū conſilio per ſententiā diffinitum, parte Dolen. eccl. prædictam cōpoſitionem, & ſententiam non tenere dicente: cū is, qui in Dolen. eccl. tunc præſulatus gerebat officium, dolū adhibuiſſet, & fraudē, vt poſe qui cū iā ad Capuanam metropolim aſpiraret, nihil ad cōmodum Dolen. eccleſiæ allegauit: cū & Dolē. eccl. præſens in examinatione negocij non fuiſſet. Idem etiā Adrianus prædictā cōpoſitionem omnino caſſauit, & eam vires cēſuit non habere. Eidem H. pallei vſum indulgens, ac E. tunc Archiepiſcopo Turonen. præcipiens, vt aut cū eo ſuper ſuffraganeis conueniret, aut vſque ad feſtum ſancti Michaelis proximo tunc venturū plenam ei exhibiturus, & recepturus iuſtitiam apoſtolico ſe conſpectui præſentaret. Interim aūt ipſum, vel clericos eius excōmunicationis, vel interdicti ſententia non præſumeret aggrauare. Iterū etiā idem Adrianus ad feſtum Omnium ſanctorum citauit partem eccleſiæ Turonen. & eundē H. frequenter in literis ſuis Archiepiſcopum nominauit: quod ex ſcriptis authenticis pars eadem demōſtrauit. Inſuper bonæ memoriæ Alexander Papa eundem Adrianum prædeceſſorem ſuum poſtmodum imitatus dictum H. nominauit Archiepiſcopum, & te non ſemel, ſed & ſæpius, & tandem peremptorio euocauit, vt ad Apoſtolicā ſedem accederes, Roll. tunc Dolen. electo de ſuffraganeis reſpōſurus. Aſſeruit etiam idē Alexander in ſuis literis, ſicut ex earum inſpectione patebat, quòd dictus Adrianus ꝑdeceſſor ipſius quæſtionem illā, quę inter Turon. & Dolen. eccleſias per ſententiam terminata fuerat, cœperat retractare. Vnde volēs plenius ſuper cauſſa ipſa cognoſcere veritatem, cum vtraq; parte præſente, à Roll. tunc Dolen. electo teſtes recepiſſet inductos, & depoſitiones eorum ſuper quibuſdā capitulis admiſiſſet, G. tunc Senonen. H. Baiocen. & Abbati ſanctæ Genoueſę, & decā. Baiocen. tam teſtes, quos ipſe receperat ſuper quibuſdā aliis capitulis audiendos, quā alios ab alterutra partium inducendos, recipiendos, & audiēdos ſuper poſſeſſione ſubiectionis, in qua te tu frater Archiepiſcope eſſe dicebas, vľ libertatis, in qua ſe idem tueri nitebatur electus ſuper capitulis certis commiſerit, quem Lucius etiā ſucceſſor ipſius in hoc imitatus N. Cenoman. decanum, I. de Veteri ponte Archidiacono Rothomagen. N. Ianuen. præpoſito Sanctæ Mariæ de Caſtell. per ſuas literas idem iniunxit: qui iuxta mandatum apoſtolicum procedentes receperunt teſtes ſuper

prædictis capitulis inductos à partibus:
& eorũ depoſitiones redigẽtes in ſcriptis
ſub ſigillis ſuis ad ſedẽ apoſtolicã tranſ-
miſerũt. Ex his ergo cõcludẽs Dolen. ec-
cleſia poſtulabat, vt cũ in libertatis ſẽp
poſſeſſione fuiſſet, dictũ electũ Ioan. per
dilectũ filiũ noſtrũ Ior. tituli ſanctæ Pu-
dentianę preſbyterum Cardinalem, tũc
apoſtolicæ ſedis legatum auctoritate ap o
ſtol. cõfirmatũ, cõſecrare ĩ Archiepm, &
ei vſum pallei curaremus de ſolita ſedis
apoſtolicę benignitate conferre. Cęterũ
ex parte Turonen. eccleſiæ fuit ad prędi-
cta reſponſum, ꝙ cũ olim tota Britannia
fuiſſet Turonen. eccleſiæ tanq̃ metropo-
li ſuæ ſubiecta, Britannis tandẽ cõſpirã-
tibus cõtra regem Frãcorum, & proprium
ſibi conſtituentibus regẽ, occaſione Bea-
ti Sanſonis, quondã Eboracen. Archiepi,
qui dũ in partibus Britanniæ pateretur
exiliũ, in Dolen. eccleſia cũ Archiepalib.
inſignibus miniſtrarat, Dolen. eccleſia
contra Turonen. ſupercilium elationis
aſſumpſit, Britãnis volentibus ſibi nouũ
Archiepm, ſicut nouũ regẽ creauerant,
ſuſcitare. Vnde bonæ memoriæ Nicola⁹
Papa prædeceſſor noſter Salomoni tunc
regi Britanniæ ſcribens, ꝙ omnes Epiſco
pi regni eius ſuffraganei eſſent eccleſiæ
Turonẽ. per litteras ſuas expreſſit: adii-
ciens tandem, vt ſi contẽtioſus agere vel-
let, ad ſedem ap. deſtinaret: vt quæ eſſet
ſedes metropolitica per eius iudiciũ ap-
pareret. In alijs ẽt litteris directis eidem
Turon. eccl. metropolim eſſe Dolen. ec-
cleſiæ, ſicut ex prædeceſſorum ſuorum
monimentis. & exemplis priorum pate-
re dicebat, aſſeruit: & Feſtiniano Dolen.
Antiſtiti ſcribens, ꝙ Turo. eccleſia me-
tropolis eius eſſet ſe comperiſſe, ſicut ex
litteris eius apparet, deſcripſit: neceſſariũ
eſſe adijciens, vt eã Dolen Epi ſequeren-
tur: & ipſam in negocijs ſuis adirẽt: nec
exquirere ipſius iudicium detrectarent,
ſicut p monimenta prædeceſſorũ ſuorũ,
& exẽpla priorũ dicebat oſtendi. Addito
vt idẽ Feſtinianus ſe metropolitanũ nul-
latenus appellaret, quouſq; ſcripta Ro-
manorum Pontificum, quæ in acceptio-
ne pallei eius anteceſſores acceperãt, de-
ſtinaret: cũ ĩ regeſtis Sirii, & Adriani nul-
latenus inueniſſet, ꝙ Beſtoualdo, & Iunc

-menõ pdeceſſorib. eiuſdẽ F. ſicut ſcripſe
rat, vſum pallei conceſſiſſent. Præterea
Ioannes Papa pdeceſſor noſter Epis Bri-
tanniæ interdixit, ne iuri eccleſiæ Turo.
reſiſterent, ſuper oĩbus quæ Turonen.
Archiepiſcopus ad ſuam pertinere me-
tropolim aſſerebat, donec vtraque partiũ
ad apoſtolicam ſedem accederet, vt ibi-
dem eadẽ cauſſa finiretur. Adiiciens qđ
ſi aliter agerent, ſe ſcirent excõicationis
ſententiæ ſubiacere, & ab omni eccleſia-
ſtico beneficio eſſe ſuſpenſos. Quem piæ
record. Leo Papa ſucceſſor ipſius poſtmo
dum imitatus, ſe in ſcriptis veterum re-
periſſe aſſeruit omnes Epiſcopos Britan-
niæ Turon. Archiepiſcopo ſubiiacere.
Adijciens ꝙ cũ ad eum in Remen. conci
lio ſup hoc quæſtio delata fuiſſet, ſtatue-
rat, vt Dolen. pſeudo Archiep. cum ſuis
ſubiectis Rom. cõcilio intereſſet, nõ ſolũ
ſuper hoc, ſed etiã de ſimonia etiã reſpõ-
ſurus. Quod quia implere cõtempſit, cũ,
& omnes Epiſcopos, qui ei adhęſerant,
excõicationis ſuia innodauit, ſic. ſ. vt,
nec peragerẽr diuinũ offiũ, nec audirẽt,
nec ẽr benedicere attentarent. Tãdem ve
rò cũ vtraq; partium ſuper hoc coram fe
licis record. Gregorio Papa V I I. pręd.
noſtro diutius litigaſſet, idem Gregori⁹
poſt longã diſcuſſionem in Rom. ſynodo
vtraq; parte præſente, & cauſa non ſine
multo labore diſcuſſa cõtra Dolen. eccle-
ſiã ſniam promulgauit: vt niſi fortè Bri-
tanni à ſubiectione eiuſdem eccleſiæ ſe
poſſent authentica ſedis Apoſtolicæ au-
ctoritate tueri, Turonẽ. eccleſiã matrem
ſuã, & metropolim recognoſceret, & eam
quã decet metropolitanũ ſubiectionem,
& obedientiam Turonen. Archiepi. exhi-
beret: vſu pallei tunc Dolen. electo reſer
uato, ſic tamen, vt nullus ſucceſſor eius
ad dignitatem huiuſmodi aſpiraret, ſed
tam ipſi, quàm cęteri Epiſcopi Britanniæ
ſub Turonen. Archiepiſcopi magiſterio
perpetuo permanerent. Ad quod melius
cognoſcendum idem Gregorius legatos
ſedis Apoſtolicæ in prouinciam deſtina-
uit: qui congregato concilio Xãctonis
auditis propoſitis cum Dolen. eccleſia
nullum ad ſuæ defenſionis præſidium
Apoſtolicæ ſedis priuilegium induxiſſet,
ſed quaſdam litteras potius ſub nomine

Adriani

Adriani Papæ confectas, quas P. Clericus
Dolen. antiſtitis ipſo audiente, ac tacente
in regeſto Rom. eccleſiæ ſe mentitus fue
rat repcriſſe: & quas idem Antiſtes falſa-
tas eẽ in verſiculo, in quo de datione pal-
lei fiebat mentio, recognouit, q̃d Grego-
rius ſub cõditione ſtatuerat, purè curaue
rũt, & ſimpliciter diffinirẽ: ſcilicet, vt tã
idem Dolen. q̃ cæteri Britanniç Epiſco-
pi, perpetuam deinceps ſubiectionem, &
obedientiam exhiberent Archiepiſcopo
Turonen. quod prædictus Dolen. in ma-
nu dicti Gregorij Papç poſt datum iudi-
cium promiſerat ſe facturum: quamuis
aũt prædictorũ Ioãnis, Leonis, Gregorij,
& legatorũ eius pars eadem authentica
non haberet, ea tamen authentica eſſe p
bonæ memoriæ Vrb. II. authenticum
demonſtrauit. Cumq; poſtmodũ R. Do-
len. Eps memorati Vrbani Papæ ſe con-
ſpectui præſentaſſet, iuramẽto firmauit,
q; prædictus Gregorius præd. eius ſalua
querimonia Turon. eccleſię, pallei vſum
conceſſarat: ſic tñ, vt ſi etiã Dolen, eccle-
ſia in cauſa ſuccumberet, vſum pallei ni-
hilominus retineret: quod per quaſdam
litteras eiuſdem Gregorij oſtendere nitè
batur pp ꝗd Vrbanus ei palliũ indulſit:
Cæterũ cũ R. Turon. Archieps ad eius
pñtiam acceſſiſſet, & quod p eũdem Gre-
gorium, & legatos eius diffinitum fue-
rat, demonſtraſſet, idem Vrbanus de con
ſenſu partium certum terminum partib:
aſſignauit: ad quem ſiqua partium non
veniret, cauſæ ſuæ periculum ſuſtineret.
Vnde Turo. ad terminum veniente, Do
len. per nuncium verò ſuum excuſatio-
nes ſolummodo prætendente minus le-
gitimas, cauſa cognita de conſilio fratrũ
ſuorum ſanciuit, vt tã Dolen. quàm cæ-
teri Epi Britanniæ Turonen. eccleſiam
ſuam eſſe metropolim recognoſcerent,
& debitam ei reuerentiam exhiberent,
nec vllo vlterius tempore poſt Roll. obi-
tũ ad vſum pallei Dolen. Eps aſpiraret,
ſicut in eius authentico perſpeximus cõ-
tineri. Idem ẽt Vrbanus Epis Britanniæ
ſuam ſñiam denuncians præcepit, vt Tu-
ronen. ſicut Archiepiſcopo ſuo in poſte-
rum obedirent. Cum aũt poſtmodũ tpe
bonæ memoriæ Lucij Papæ ſecũdi, cau-
ſa eadem fuiſſet ad Apoſtolicæ ſedis au-
dientiam procurante Dolen. eccleſia re-
uocata, ipſe vtraque parte præſente, latã
ab eodem Vrbano per ſñiam confirma-
uit: & Turonen. eccleſiam ſuper Dolen.
& aliorũ Epiſcoporũ Britannię obedien-
tia p baculũ inueſtiuit: præcipiens, vt tã
Dolen q̃ cæteri Epiſcopi Britanniæ Tu-
rõn. eccleſiæ tanquã propriæ metropol.
ſubiacerent, & ei debitam obedientiam,
& reuerentiam exhibere curarent. Hac
tñ moderatione habita, vt G. tũc Dolen.
Epiſcopus retineret vſum pallei quoad
viueret, & Rom. tantum Pontifici ſubia-
cèret ſed poſt ipſum null⁹ Dolen. Epiſco
pus ad vsũ pallei aſpiraret, ſicut in oſten
ſo nobis ipſius authentico priuilegio cõ
tinetur. Qui etiã Brioccn. & Trecor. Epi
ſcopos ab obedientia Dolen. abſoluit: &
vt Turonen. Archiepiſcopo reuerentiã,
& obediẽtiam exhiberent iniunxit: adii-
ciens, q͡ ſi mandati eſſent Apoſtolici cõ-
temptores, ſñiam q̃ Turonen. proferret
in eos, ratam haberet, & faceret inuiolabi
liter obſeruari. Mandans ẽt comiti, & ba-
ronibus Britanniæ, vt ſñiæ nullatenus
obuiarent, ſed eam paterentur executio-
ni mãdari. Alioquin ratã haberet ſñiam,
quam Turon. Archiep. in cõtradictorem
quemlibet promulgaret. Hanc autem
eiuſdem Lucij ſñiam Eugenius, & Ana-
ſtaſius ſucceſſores ipſius auctoritate Apo
ſtólica confirmarunt: & idem Eugenius
ratam habuit excommunic. ſententiam,
quam in Dolen. & Brioccn. clericos E.
tunc Turon. Archiepiſcopus propter eo-
rum inobedientiam promulgarat. Tan-
dem verò Dolen. eccleſia ſenten. tiæ pate
re coacta, Hugonem tunc electum ſuum
conſecrandum per x. Dolen. canonicos,
& clericos cum decreto capituli ſubſcri
ptiones canonicorũ omnium continen
te, abſolutione recepta ab Archiepiſcopo
Turonen. eidem Archiepiſcopo præſenta
uit, & ei profeſſionem fecit, ſicut alij ſuf-
fraganei Archiepiſcopo ſuo facere con
ſueuerunt; ac rediens à clero, & populo
Dolen. fuit cum proceſſione receptus.
Et licet idem H. poſtmodũ, ſicut ab ad-
uerſa parte proponitur, pallium, & abſo
lutionem obedientiæ, quam in conſe-
cratione ſua exhibuerat eccleſiæ Turo-
nen, tacita de latis ſententijs veritate, &
falſi-

falſitate ſuggeſta.f.ꝙ ille,qui tūc ī Do. len.eccleſia pſulatus gerebat officiam, fraudē adhibuerat,nec ſuffic'enter partem Dolen. eccleſiæ defendebat, à ſede Apoſtolica impetraſſet: rediens tñ eidē Archiepō debitā obedientiam exhibere curauit,& ſe teneri recognouit,eidē,ad concilium eius vocatus acceſſit:& tam ei q̃ I.eiuſdem Archiepi Succeſſori obedientiam, ſicut ſuo metropolitano reuerenter impendit, ſicut p teſtes fue.at legitimè comprobatum. Qui cū tandē, quia tranſgreſſus fuerat ꝓpriū iuramētum, ab eodem I.fuiſſet excōicationis vinculo innodatus, tandē cæcitate percuſſus, pœnitens, & de periurio ſpontè confeſſus,abſolutionis ab eo beneficio impetrato,annulū ēt ei reſignauit: qđ totum p teſtes fuerat comprobatum. Idem quoque Adrianus in literis, quas pars aduerſa ſuper pallio eidem H. conceſſo, inducit, inter cætera proteſtatur, ꝙ quia ſup cōtrouerſia ꝓpoſita, plenā non potuerat cognitionem habere: cū altera pars in negatione conſiſteret, & ſe non habere mādatum penitus affirmaret,nihil ab eo fuerat ſup eodem negocio terminatum. Felicis ēt recordationis Alex.Papa p̄deceſſor noſter de ſētentia Lucij, confirmatione Eugenij,& Anaſtaſij,concordia H.& pallio ipſi H. ab Adr.Papa cōceſſo habita mentione, Turon.eccleſiæ in Dolen.ius metropolicum reſeruauit: mandans Dolen.cap. vt ſi forſan in perſonam idoneam conueniſſet, eam Turon. Archiepō confirmandam, & conſecrādā, ſi electionem factā inueniret canonicè, præſentaret, conſecraturus ei debitam obedientiā,& reuerentiam ſecūdū eccleſiæ conſuetudinem exhiberet. Adjiciēs,ꝙ ſi p legatos ſedis Apoſtolicæ eorum eſſet electio confirmata & electus ēt cōſecratus, nihilominus ad eūdē Archiepm vocatus, accederet,& ei obedientiam exhiberet. Quòd ſi forſan ab eo vocatus ad præſētiā eius infra tres menſes accedere non curaret,ex tūc idem Alex. ipſum ab adminiſtratione tpalium, & executione officij,quod poſt electionem ſuſceperat, ſuſpendebat,ſicut per eius authentica patuit manifeſtè. Nec nocuit,nec nocere potuit eccleſiæ Turon. ꝙ idem Alex. forte in fauorem Dolen. electi citauit partes,teſtes recepit, & alijs recipiendos commiſit:cū non in præiudicium alterutrius partiū id intelligatur egiſſe: præſertim eum tibi ēt ad Turon. metropolim euocato, Dolen.diœceſis in pulſatione campanarum & cauſarum delatione detulerit, & Abbas ſancti Iacuti, qui eſt de Dolē.dioc. ad concilium tuū vocat' acceſſerit,& tibi ēt curauerit obedientiā exhibere. Nos ergo diligenter auditis,quæ fuerant hinc inde propoſita,& rationibus, & allegationib.partiū, cū inſtrumētis, & atteſtationib.ſufficiēter inſpectis,de fratrū nr̄orū,& tam Archiepōrū q̃ Epōrum exiſtentium,apud Apoſtolicā ſedē cōſilio,petitionē Dolē. eccleſię interlocuti ſumus non eſſe aliquatenus admittendā: cum probatum nō eēt Dolē.eccleſiā in libertatis poſſeſſione,ſed Turo.potiꝰin ſubiectionis ipſius poſſeſſione manere. Ad abūdātiorē aūt cautelā ab eodē electo corā fratrib. nr̄is q̄ſiuimꝰ, ſi Dolē.eccl'a iā ꝓbaſſet, vel adhuc poſſet ꝓbare dolū, quē p̄ſatꝰ G.Dolē. Archiepš dictus eſt cōmiſiſſe,p quē pars Dolē.eccleſię remāſiſſe ꝓpoſita fuerat īdefenſa. Qui reſpōdit,ꝙ dolꝰ ille nec ꝓbatus fuerat,nec poterat comprobari:cū ſæpe dictꝰ G. & qui cū eo venerāt in Apuliā trāſeūtes, nunq̄ poſtea remearint. Et quāuis cā nō ſup ꝓprietate, ſuper qua ſæpe fuerat ſeu:ēualiter diffinitū,ſed ſup poſſeſſione tīt'ū ſubiectionis, & libertatis cōmiſſa ſub certa forma fuiſſet: ad oēm tñ occaſionē tollēdā,liberā eis conceſſimus facultatem, vt ex his,q̄ acta fuerāt, adhuc ſummatim de ꝓprietate ꝓponeret,ſiquid poſſet rationabiliter allegare. Audientia ergo ſibi pp hoc publica in conſiſtorio bis indulta, quia præter præmiſſa nihil ad commodum partis ſuæ potuit allegari:cum quaſi prænoſceret, quod debet in cauſa ſuccumbere,electioni renūciare voluit in manibus noſtris:& à cōmiſſa ſibi & ſocijs ſuis à Dolen.capitulo ſuper eadē cauſa ꝓcuratione ceſſare. Nos aūt nolētes hominū malitijs īdulgere,nec renūciationē recipimꝰ, nec paſſi fuimꝰ, vt à cōmiſſo ſibi,& ſocijs ſuis à Dolen.

Dolen.eccleſia ſuper eadẽ cauſa procuratoris officio reſisteret. Ipſo igitur nihil quòd ad cauſam ſuam faceret poſtmodũ proponente, cum ipſum negocium diu quidem cum multa diligentia nos,& fratres noſtri ſufficientiſſimè diſcuſſimus, præmiſſis & aliis multis rationibus per idoneos aduocatos,ab vtraque parte pru denter inductis: quas propter prolixitatem ſuperfluam in hac pagina prætermi ſimus annotare: de communi fratrum noſtrorum conſilio, auctoritate Dei om nipotentis, & Beatorum Apoſtolorum Petri, & Pauli, & noſtra vtraq; parte pręſente, prædictas prædeceſſorum noſtrorum ſententias confirmãtes,decernimus, ſtatuimus, & ſancimus, vt Dolẽ.eccleſia perpetuis ſemper temporibus ſuffraganea plenè ſubiaceat eccleſię Turonen.& debitam ei ſuæ veræ metropoli reueren tiam, & obedientiam cum aliis ſuffraganeis eccleſiæ Turon.impendat: nec vnquã Dolen. Epiſcopus ad pallei vſum aſpiret. Et ne cauſa toties diffinita, de cę tero valeat in contentionis ſcrupulum reſiicari, ſi qua poſthac inſtrumenta,vel argumẽta pro parte Dolen.eccleſiæ poſ ſent quomodolibet inueniri, nos aucto ritate Apoſt. nihil ea penitus valitura cenſemus. Nulli ergo, &c. Diffinitio nis, &c. Datum Lateran. per manum Rainaldi domini Papæ notatij Cancella rij vicem agentis, cal. Iunij, indictione ſecunda, incarnationis Dominicę anno MCXCIX. pontificatus vero dñi In nocentij Papæ tertij anno ſecundo.

ARCHIEPISCOPO, ET CAPI- tulo Turonenſibus. De eodem argumento.

AD conuincendam malitiam, & improbitatem eorum, qui contra rationes,& iura venire nõ metuunt, ſedes Apoſtolica conſueuit rigorem,& ſeueritatem aliquoties temperare: vt vincens in bono malum, omnem auferat mate riam murmurandi. Hoc enim quidam prædeceſſorum noſtrorũ in cauſa, quæ vertebatur inter Turon.& Dolen. eccle ſias feciſſe noſcuntur: qui contra res iu dicatas,& per ſententias ſedis Apoſtolicę ſæpius diffinitas, Dolen. audientiam in iudicio præſtiterunt, cum contra res iu dicatas nullo iuris remedio valeat atten tari: ita quòd & iudicis inferioris ſenten tia, quæ legitima non eſt, appellationẽ ſuſpenſa, poſtquàm in rem tranſierit iu dicatam, vt contra ius litigatoris prolata,retractari de iure nõ debet, vt ſic finis litibus imponatur. Nos quoque poſtquã cauſam illam,quę commiſſa fuerat à bo. næ memoriæ Alex. & Lucio prædeceſſoribus noſtris inter ipſas eccleſias ſuper poſſeſſione tantum ſubiectionis, & libertatis, rationibus vtriuſque partis, & allegationibus cum inſtrumentis, & atteſtationibus diligenter auditis,& cognitis, p Turonen. cõtra Dolen. canonicè terminauimus, ad abundantiorem cautelam benignã adhuc ipſis Dolen. indulſimus facultatem: vt quoniam in examinatione illius cauſæ multa fuerunt in diuerſis articulis coram nobis, & fratribus no ſtris vtrinque de proprietate propoſita, ſummatim non quaſi litem contra prio res ſententias cõteſtando,ſed vt ex his, q̃ fuerũt actitata, de proprietate, ſi poſſent, aliquid plenius & efficacius allegarent: per q̃ fortè poſſet oſtendi, an aliquid fue rit omiſſum, ſicut ipſi frequentius aſſeruerant, propter quod ipſa Dolen. eccle. in prioribus iudiciis remanſerit aliquatenus indefenſa. Sed cũ pter illa, q̃ primultipliciter allegauerant, nihil poſtea cõmodius allegarẽt, nos ex allegationib⁹, ipſis nihil penitus audiẽtes, q̃ cõtra vires priorũ ſententiarũ animũ nrm̃ poſſet, aut deberet aliquo mõ mouere, dictas p̃deceſſorũ noſtrorũ ſñias, cõfirmauimus. Statuẽtes vt Dolẽ. ecc. tanq̃ ſuę veræ me tropoli ppetuis ſemp tpib⁹ ſuffraganea plenè ſubiaceat eccl. Turonen. nec vnq̃ Dolẽ. Eps ad pallij vſum aſpiret. Et ad omnẽ malitiã cõuincendã decreuimus, vt ne lis toties diffinita poſſet vlterius re fricari, ſi qua poſt hæc argumẽta, vel inſtrumenta pro parte Dolẽ.eccl. continge ret inueniri, tanquàm nihil penitus va litura, omni prorſus vtilitate carerent. Vt aũt de ordine proceſſus iſtius nulla poſſit in poſterũ dubitatio ſuboriri, has vobis literas ipſum proceſſum cõpẽdioſius continentes duximus in teſtimoniũ cõcedendas. Dat. Lat. IIII. nonas Iun.

REGI.

REGI FRANCORVM, DE EAdem re.

VEntilata diutius, & quaſi fruſtra ſępius ſopita contentio, quæ inter Turonen & Dolen. eccleſias vertebatur, vſque adeò ſtatum generalis eccleſiæ hactenus moleſtauit, vt non ſolum Dolen. doleret eccleſia, & metropolis Turonen. turbaretur, ſed prædeceſſorum noſtrorũ aures vtriuſque ſæpius querela pulſaret, & ipſi fruſtra quodammodo viſi fuerint laboraſſe. Nam, & ſi frequenter ad Romanam curiam quęſtio ipſa perlata fuiſſet, & per multos prædeceſſores noſtros non tantum ſemel ſopita, ſed ſæpe, nihilominus tamen ſuper ea nos oportuit laborare: nec fuit per Dei gratiam labor noſter inanis, ſed principium noſtrum finis eſt debitus ſubſecutus. Si quidem cum vtraque partium ad citationem noſtram apoſtolico ſe cōſpectui præſentaſſet, auditis, quę fuerant hinc inde propoſita, rationibus, allegationibus, & atteſtationibus, & inſtrumentis partium diligēter inſpectis, de communi fratrum noſtrorum conſilio ſententiam dictauimus pro eccleſia Turonen. auctoritate Apoſtolica decernētes, vt Dolen. eccleſia ſuffraganea ſemper exiſtat eccleſiæ Turon. & ei ſuæ veræ metropoli reuerentiam, honorem, & ſubiectionem ſemper impēdat: nec vllo vnquam tempore ad vſum pallij Epiſcopus Dolen. aſpiret. Ideoq́ue ſerenitatem regiam monemus, & exhortamur attentius, ac per Apoſtolica tibi ſcripta mandamus, quatenus latam à nobis ſententiam, quantum in te fuerit, & tu ipſe conſerues vlterius, & facias ab illis obſeruari, eandem eccleſiam Turon. ĩ ſuis iuſtitijs, & manutenēs, & defendēs.

Datum Lateran. II. Cal. Iunij.

In eundem modum Comitiſſæ, & A. filio eius, & vniuerſis Baronibus Britanniæ, vſque ad verbum Obſeruari. Turō. eccleſiam veſtram recognoſcētes metropolin, & ad eam, in quib. neceſſe fuerit deuotè & humiliter currentes. Alioquin ſententiam, quam in vos propter hoc canonicè tulerit eccleſia Turonen. ratã habebimus, & faciemus auctoritate noſtra inuiolabiliter obſeruari.

Datum eadem.

In eundem modum clero, & populo Dolen. vſque ad verbum Aſpiret. Ideoq́ue vniuerſitati veſtræ per Apoſtolica ſcripta mãdamus, & diſtricte præcipim⁹, quatenus latæ à nobis ſententiæ deuotè, ac ſine omni contradictione parentes, Turonen. eccleſiam, videlicet metropolin veſtram cureus humiliter reuereri, & ad eam in quibus neceſſe fuerit, & ius metropolitanum poſtulat, recurratis. Alioquin ſententiam, quam in vos propter hoc canonicè tulerit, ratam habebimus, & faciemus auctoritate noſtra inuiolabiliter obſeruari.

Datum eadem.

In eundem modum Capitulo Dolen. vſque ad verbum Recurratis. Volumus etiam, & ſub eadem ſententia diſtrictè præcipimus, quatenus dilectum filium electum veſtrum conſecrandum, venerabili fratri noſtro Turonen. Archiepiſcopo omni appellatione, contradictione, & occaſione ceſſantibus, præſentetis: qui ei more ſuffraganeorum Turonen. eccl. profeſſionem faciat, & obedientiam promittat. Quod niſi infra duos menſes, poſtquàm requiſiti fueritis, volueritis adimplere ſentētiam, quam propter hoc idē Archiepiſcopus in vos canonicè tulerit, ratam habebimus, & faciemus auctore domino inuiolabiliter obſeruari.

In eundem modum Archiepiſcopo Rothomagen, & ſuffraganeis eius, vſque ad verbum Aſpiret. Ideoq́ue fraternitati veſtræ per Ap. ſcripta mandamus, quatenus latam à nobis ſententiam, quantum in vobis fuerit, & vos obſeruetis vlterius, & faciatis ab alijs obſeruari: nec alicui de Dolen. diœceſi chriſma, vel alia ſacramenta eccleſiaſtica miniſtretis, niſi de conſenſu Eccl. Turonen. Sententiam inſuper, quam venerabilis frater noſter Archiepiſcopus Turonen. in dilectos filios electum, & Cap. Dolen. propter contumaciam, ſeu inobedientiam eorum canonicè tulerit, vſque ad ſatisfactionem cōgruam per diœceſes veſtras ratam faciatis, & firmam haberi.

Datum vt ſuprà.

PRIORI,

PRIORI ET CONVENTVI DE Noſtlai De confirmatione priuilegiorum.

CVm à nobis petitur &c. vſq; ad verbum Aſſenſu. De Felechurche, de Fedeltram, de Batteleya, & de Vuarnefeld eccleſias, quas monaſterio veſtro bonę me. B. Eboracen. Archiepiſcopus canonice cōtulit, ſicut eas iuſte poſſideris, ac pacifice poſſidetis, & in authētico ipſius Archiepiſcopi plenius continetur, vobis, & per vos monaſterio veſtro auctoritate apoſt. confirmamus. & pręſentis ſcripti pagina communimus. Decernimus ergo &c.

Datum Lateran. II. nonas Iulij.

PRIORI, ET CANONICIS de S. Oſſiualdo eiuſdem argumenti.

IVſtis petētium &c. vſque ad verbum Aſſenſu. Eccleſias de Boolton. de Sudcherchebi, de Rouuelle, & de Felechurche, ſicut eas iuſte, ac pacifice poſſideris, ad exemplar felicis recordationis C. Papę prędeceſſoris noſtri, vobis, & per vos eccleſiæ veſtræ, auctoritate apoſtolicā cōfirmamus, & præſentis ſcripti pagina communimus. Nulli ergo &c.

Datum Lateran. iij. idus Iunij.

MASSILIEN. ET AGGATEN. Epiſcopis. vt Cænobiorum in Arearum inſulis inſtaurationem prudenter ſuſcipiant.

Cap. Cū Dilect⁹ De his quę vi & metus cauſa fiūt.

CVm dilect⁹ filius Abbas de Floreia nuper ad noſtram præſentiā acceſſiſſet, nobis expoſuit diligēter, & hoc ipſum abbatis inſularum, & aliorū quorundam literæ continebant, quòd in inſulis Arearū fratres Ciſtercien. quondam fuerant commorati: ſed eis in captiuitatem paganorum deductis, quoniam locus mari erat vicinus, illuc ſe quidam regulares canonici tranſtulerunt: qui licet iam per annos triginta canonicorum regularium hábitum portauiſſent, opera tamen contraria regularibus faciebant. Sed ad ſe domino inſpirāte reuerſi monaſticum ordinem ibidem plantari volebant, ſecundum Ciſtercien. inſtituta, quod etiam diœceſanus Epiſcop⁹ affectabat. Vnde nos ad Abbatis ipſius inſtantiam venerabili fratri noſtro Arelaten. Archiepiſcopo dedimus in mandatis, vt ſi diœceſani Epiſcopi, & eorundem fratrum in id ipſum deſideria conuenirēt, Ciſtercien. monachos inſtitueret in inſula memorata, facturus de canonicis quod crederet expedire ſecundum canonicam honeſtatem. His igitur literis impetratis, idem Abbas de Floreia reuerſus ad propria prius quàm eas ad dictum Archiepiſcopum detuliſſet, cum venerabili fratre noſtro Tolonen. Epiſcopo ad locum memoratum acceſſit: & omnium fratrum ibidem manentium in tantum obtinuerat aſſenſum, pariter & fauorem, quòd Abbas inſularum claues domus, & ſeipſum in manib. alterius Abbatis tradidit, profeſſione facta cum quibuſdā ex canonicis de Ciſtercien. ordine in poſterum obſeruando: quod & quidam canonicorum in manu eiuſdem Abbatis de Floreia Sacramento præſtito firmauerunt, oſculo dato eidem, quòd vſq; in finem in eodem ordine permanerent: aliis promittentibus per iuratoriam cautionem, quòd per ſe, vel alios contra factum iſtud de cætero non venirent, iurantibus reliquis, quòd ſuper promiſſione ſua ſtarēt arbitrio Epiſcopi memorati, & nobilis viri G. de Foſſa ſacriſtæ, qui aberat aſſenſu probato per teſtes, quòd poſtmodum rediens eſt confeſſus. Conſequenter vero idem Epiſcopus, & Abbas de Floreia dicto Archiepiſcopo Arelaten. per ſuas literas intimarunt, quòd diœceſanus Epiſcopus, & canonici memorati tranſlationē Ciſtercien. fratrum illuc fieret vnanimiter appetebāt: quod acceptans Archiepiſcopus memoratus, factum eorum auctoritateque fungebatur apoſtolica cōfirmauit: vices ſuas eis in hac parte committēs, vt quę bene inceperant de inſtituendo ibi ordine Ciſtercien. vice ipſius perducerent ad effectum. Cuius mandatis parentes humiliter, & deuote, quæ ipſis iniuncta fuerāt, curauerunt ducere ad effectum: dantes

generali Ciſtercię cap. in mãdatis, vt in prædicto loco ſuũ ordinẽ inſtituere ꝓcurarẽt. Petebatur itaq; ꝑ iã dicto Abbate de Floreia, tranſlationem factã ratam à nobis haberi, & auctoritate ſedis Apo. cõfirmari: trãſgreſſores ẽt, & cõtradictores oẽs, qui cõtra vota, & iuramẽta ꝑſtita nitebãtur, qđ ab eis factum fuerat impedire, canonica pœna ꝑcelli. Cæterũ F. ſacriſta, P. Vnarardi, & P Guil. corã venerabili frẽ nr̃o P. Portuẽ. Epõ, quẽ ipſis, & parti alteri dedim⁹ auditorẽ, ꝓceſſũ negocij aliter ꝓponebãt. Cũ.n. ꝑdicto Arelatẽ. Archiepõ cã fuerit à nobis ſub forma, q̃ ꝑmiſim⁹, delegata, pręfatus Abbas accedẽs ad locũ cũ Epõ Tolonẽ. priuſquã literas noſtras Archiepõ ꝑſentaſſet, qui iuxta tenorẽ ipſarum de ſingulis debebat ĩquirere diligẽter, motu ꝓprio cũ ſocia multitudine inſulam occupauit: cõſtanter affirmãs, ꝙ eis volentib. vel nolẽtib. loc⁹ idẽ pura, ac ſimpliciter à nobis ſibi fuerat aſſignatus. Cũq; ſe in his grauari ſentirẽt, Abbate ipſorũ eis omne auxiliũ denegante, qui cõtra quoſdã de canonicis, odiũ dicebatur, & ingratitudinẽ cõcepiſſe: vnde in ipſorũ diſpendiũ ſup munitione armatos ponere nõ expauit, amota inde ſcala, ne facultas eſſet canonicis aſcendendi, ſedẽ Apo. appellarunt. Sed dicti Abbates nihilominus ab incepta violentia deſiſtentes, cũ quoſdã ex ipſis nõ poſſẽt corrũpere pecuniæ ſponſione, qđ ſuper his ſtarent mandatis Epi Tol. ꝑ violentiã cogere voluerunt. Cũ aũt nec quindecim dierum poſſent inducias obtinere, quas quidam ex ipſis ad deliberãdũ plenarie poſtulaſſẽt, iurare cõpulſi fuerũt mãdato dicti Epiſcopi, & G. de Foſſa laici, qui eis arduę rupis præcipitium fuerat cõminatus, ſe ſuper præmiſſis q̃ſtionibus parituros. Alij ꝓmiſerunt in manu abbatis, probatione ſibi annua reſeruata, quod regulam Ciſtercien. obſeruarent. Aliqui verò nec iurauerunt, nec promiſſionem aliquã facere voluerunt. Horũ ergo tacita veritate nominati Eps, & Abbas de Floreia dicto Archiepiſc. ſuggeſſerunt, ꝙ diœceſanus Eps, & omnes loci canonici ſuper inſtitutione Ciſtercien. vnanimiter concordabant: & ita fuit eius confirmatio impetrata. Sed cũ paucis diebus elapſis præfati canonici Archiepiſcopo cuncta quæ geſta fuerant intimaſſent, ipſe quod in præiudicium eorũ factũ fuerat, ipſis compatiens reuocauit: reſtituẽs eos ad omnia, quæ habuerãt tp̃e illo, quo litteræ fuerant impetratę: licet poſtmodũ poſſeſſionem eorũ ꝑtermiſſo iuris ordine ſequeſtrarit, cõtradictores omnes excõicationis gladio percellendo. Et cũ canonicis ad reſtitutionẽ inſtantib. confeſſiones, & atteſtationes vtriuſque partis audiſſet, ad nos duxit ipſum negociũ remittendũ. Partibus itaque apud ſedem Apoſt. conſtitutis, canonici ſpoliati ſæpe dictum Abbatem de Floreia multipliciter arguebant. Primò ꝙ literas à nobis per veritatis ſuppreſſionẽ, & expreſſionem falſitatis ſtuderat impetrare: ſuppreſſum. n. fuerat in illis, ꝙ eccleſia de inſulis Arearũ ad Ro. eccl. ſolũmodo ꝑtineret: ſicut ipſius priuilegia, quorum ad nos tranſcripta ꝑfatus Archieps deſtinauit, indicãt euidenter. Falſitatis verò ſuggeſtio inde perpẽditur, ꝙ oẽs canonici tranſlationem ordinis cum diœceſano Epõ pariter affectabant, quod aliter eſſe ipſorum contradictio liquido arguebat. Sed neq; ſæpe dict⁹ Tolen. Eps diœceſanus erat ipſorũ, qui nullo mediante ad Ro. eccl. pertinebãt: vnde ipſius cõſenſus in hac parte ꝓ nullo erat penitus reputandus. Secũdo qđ ꝑ vim, & dolum eos ſeduxit, pariter & coegit, vt quidam eorũ votũ emitterent, alij iuramenta ꝑſtarent. Nos ergo rationibus, & allegationib⁹ partiũ ꝑ iã dictũ Epm Portuẽ. qui eas ĩ ſcriptis nobis exhibuit pleni⁹ intellectis, quia cõſtitit nobis de voto emiſſo, & pręſtito iuro à canonicis Inſularũ, ꝙ regulã Ciſtercien. obſeruarẽt, vel ꝙ ordinationẽ hmõi nullaten⁹ impedirẽt: cũ vtrũq; ſeruatũ nõ vergat ĩ diſpẽdiũ ſalutis æternę, nolẽtes viã ꝑiurijs aperiri, nõ obſtãte violẽtia, q̃ proponebat illata: cũ nõ met⁹ mortis continuerit, neq; corporis cruciatũ: & iõ nõ debuerat cadere ĩ cõſtãtes, nec obſiſtente dolo, quo ſe ꝓponebant fuiſſe ſeductos, cũ talis dol⁹ nõ tã ad circũuẽtionẽ abbatis, q̃ ad fatuitatẽ eorum debeat re-

torqueri

torqueri ſup reſtitutione petita ſilẽtiũ eis d̃ cõſilio frm nr̃orũ duxim' ſinaliter imponendũ. Verum qm̃ ſæpe dicti Epiſcopus, & Abbas de Floreia fines mandati per ſuæ temeritatis audaciam excedenies, quòd per iam dictum Arelaten. Archiepiſcopum, cui cauſa fuerat delegata, fieri debuiſſet, per ſe ipſos facere præſumpſerunt. Et quia litteræ per ſuppreſſionẽ veritatis, & falſitatis expreſſionem fuerãt impetratæ, factum ipſorum tanquam minus legitimum per ſententiam duximus irritãdum. Et quia ſecundum Apoſt. inſtantia noſtra quotidiana eſt omnium eccle. ſolicitudo continua, ne occaſione præmiſſæ diſcordiæ locus idem remaneat deſtitutus, & delictum perſonarum in damnum eccl. conuertatur, fraternitati veſtræ per ap. ſcripta mãdamus, atque præcip. quat. Deum habentes præ oculis, ad ordinationem ipſius eccleſiæ vice noſtra ſolicitius intendatis: in qua per viros eiuſdem ordinis, ſi fieri poterit, regularium canonicorum profeſſionem, & ordinem volumus reformari. Alioquin ne locus idem remaneat deformatus, per fratres Ciſtercien. ordinis eundem reformari volumus, & mãdamus, correctione prædictorum exceſſuum nobis in hoc articulo reſeruata: ita ꝙ ſi per ſolicitudinem, & prouidentiam veſtram locus idem Ciſtercien. fuerit aſſignatus, nullum quo ad ius ꝓprietatis Eccleſiæ Romanæ præiudicium generetur: quod in pleriſque monaſteriis eiuſdem ordinis nouimus obſeruari. Taliter autem mandatum apoſtolicum exequamini, vt fraternitatem veſtrã de qua plenè confidimus, debeamus meritò commendare. Quòd ſi præmiſſum locum Ciſtercien. duxeritis conferendũ canonicis memoratis, in locis idoneis ꝑ vos prouideri volumus competenter. Nullis literis &c. Præter aſſenſum partium, &c.

Datum Lateran. IIII. idus Iunij.

EISDEM, DE CONFIRMAtione Priuilegiorum.

CVm à nobis petitur &c. vſque ad verbum Aſſenſu. Eccleſiam de Cucheuuald. cum capell. de Silton. & de Brudeford, & omnibus aliis pertinentiis ſuis, ſicut eam iuſtè, ac ſine controuerſia poſſidetis, vobis, & per vos eccleſiæ veſtræ auctoritate Apoſtolica confirmamus &c. Decernimus ergo &c.

Datum Lateran. II. idus

M. PRIORI, ET CANONICIS de nouo Burgo. De eodem argumento.

IVſtis petentium &c. vſque ad verbum Aſſenſu. Eccleſiam de Houingham, cum omnibus pertinentiis ſuis, ſicut eam iuſte, ac ſine controuerſia poſſidetis, ad exemplar felicis recordationis C. Papæ prædeceſſoris noſtri, vobis, & per vos eccleſiæ veſtræ auctoritate Apoſtolica confirmamus, &c. Decernimus ergo &c.

Datum vt ſuprà.

MAGISTRO, ET FRATRIBVS militiæ templi. Qua ſententiam Cardinalis pro ipſis latam confirmat.

CVm ex conqueſtione veſtra iampridem ad audientiam ſedis Apoſtolicæ perueniſſet, quòd canonici Sancti Quintini vobis quaſdam ſubtrahebant de illarum præbendarum oblationibus portiones, quas decedentibus canonicis, ſeu quocunque modo cedentibus, percipitis annuales, felicis recordationis Lucius Papa prædeceſſor noſter cauſam ipſam ſub hac forma venerabili fratri noſtro Atrebaten. Epiſcopo delegauit: vt inſpectis litteris, quas ſuper illis annualibus habebatis, ſi qua contra ipſarum continentiam ſubtracta exiſterent, ea vobis omni appellatione poſtpoſita, faceret reſignari: & iam dictis canonicis inhiberet diſtrictius, ne quid de prouentibus, quos percipere in eccleſia ipſa debetis, ſubtrahere aliquo modo præſumerent. Quod ſi aliquatenus attentarent, ipſos diſtrictione canonica coerceret. Epiſcopus verò, ſicut ex authẽtico ipſius cognouimus, per authentica veſtra cognouit, quòd quocunque modo præbendæ illius eccleſiæ de perſona ad perſonam trãſirent, earum annualia in integrum

gtum percipere debeatis, & in vſus veſtros perpetuò poſſidere. Canonici verò quaſdam obuentiones, quas vocant panem, vinum, capones, & quadrageſimã exceperunt: occaſione cuiuſdam transactionis, quam inter eos, & quendam fratrem veſtrûm interceſſiſſe coram Sanſone bonæ memoriæ Remen. Archiep. aſ firmabant. Ad quod probandum, licet teſtes plurimos induxiſſent, vtrum tamen frater ille poteſtatem, vel auctoritatem habuerit tranſigendi, vel excipiendi, quod ex parte veſtra conſtantiſſimè negabatur, probare minimè potuerunt. Epiſcopus autem licet ex abundanti, nihilominus tres ex vobis bonæ opinionis viros tactis ſacroſanctis Euangelijs iurare fecit, prædictum fratrem ſic tranſigendi, vel excipiendi poteſtatem, vel auctoritatem nullatenus habuiſſe: nec quod literas de ratihabitione habuerit, per dictos teſtes dictum fuerat, vel probatum. Vnde Epiſcopus ipſe totam integritatẽ ipſorum annualium vobis auctoritate apoſtolica iudicauit: vos in adiudicatæ rei poſſeſſionem inducens: à cuius ſententia, licet in cõmiſſione appellationis fuiſſet ſubterfugiũ interdictũ, canonici, tamen nihilominus appellarunt. Cũq; poſtmodũ iidem fratres ad ſedem Apoſtolicã acceſſiſſent, felicis recordationis Vrbanus Papa prædeceſſor noſter bonæ memoriæ Bobon. Sãcti Angeli diacono Cardinali ipſum commiſit negocium audiendum, ac poſtmodum fine debito terminandum. Qui intellecta, & cognita veritate, quòd in commiſſionis literis appellatio interdicta, nec ſuam canonici fuerant perſecuti, immò ei ex parte ipſorum interpoſito Sacramento fuerat renunciatum, iam dictam ſententiam Epiſcopi de mandato, & auctoritate apoſtolica roborauit. Ne igitur ſedatum litigium vlterius malignitate aliqua ſuſcitetur, nos Epiſcopi memorati ſententiam, ſicut à prædicto Card. de mandato eſt apoſtolico confirmata, ad exemplar memorati Vrbani Papæ prædeceſſoris noſtri ratam eſſe decernimus, & præſentis ſcripti pagina communimus. Statuẽtes vt nulli omnino hominũ &c.

Datum Lat. idus. Iunij.

P. SANCTÆ MARIÆ IN VIA lata Diac. Card. Apoſtolicæ ſedis legato vt propter vitia quædam corporis Cameracẽſis electus deponatur, & eligatur aliue, qui doctrina, & moribus præſtat.

CVm enormes exceſſus relinqui nõ debeãt impuniti, ne fortè trahãtur à pſũptorib. in exẽplũ, nos qui (licet indigni) ſpeculatoris officiũ ſup vniuerſam eccleſiam exercemus, ſũmo debem⁹ ſtudio prouidere, ne quod contra diſciplinam eccleſiaſticam enormiter attentatur, in confuſionem ipſius remaneat ſegniter ĩcorrectũ: quia quod cõtra leges diſſolui meretur. Sanè cũ olim nobis denunciatum fuiſſet, q̃ H. Cameracen. electus electionis ſuæ tpe in minoribus eſſet ordinibus cõſtitutus, & q̃ poſt electionem ſuã p ven. fratrẽ noſtrum Remen. Archiepm S. Sabinæ Card. confirmatã, de mãdato ipſius p venerab. frem noſtrum Atrebaten. Epm fuerat in acolitum, & ſubdiaconum ordinatus: & q̃ viduam duxerat in vxorem, de qua filiũ ſuſceperat: qui in ppoſitura S. Petri Ducen. ei nullo mediante ſucceſſit: & q̃ ita incurrius exiſteret, q̃ de iure non poſſet aliquatenus pmoueri: venerabili fratri nõ Epo Pariſien. dedimus in mãdatis, vt vocatis ad præſentiam ſuam quos nõ ſceret euocandos, & inquiſita tam ſuper præmiſſis oĩbus, q̃ publica fama diligẽtius veritate, quod inueniret, p ſuas nobis literas intimaret: mãdauimus ẽt ei, vt Cameracen. capitulo ex parte noſtra diſtrictius inhiberet, ne ſi ẽt dictus electus electioni renũciarent ſpontaneus, ad nominationem, vel electionẽ pcedere attentarent: cũ in eo eſſent merito puniendi, in quo videbantur taliter deliquiſſe. Dicto ẽt Atrebaten. Epo dedimus in mandatis, vt huiuſmodi veritatem negocij per ſuas literas nobis intimaret. Cæterũ memoratus Pariſien. Epiſcopus mandati noſtri diligens executor, inhibitione facta Cameracen. capitulo iuxta formã Apoſt. mandati ne ad electionem procederent, etiã ſi idem elect⁹ voluntate propria reſignaret, ipſi⁹ electi cõfeſſionẽ audiuit, teſtiũ depoſitiones recepit, & omnia redacta ĩ ſcripus ſub ſigillo ſuo ad noſtram curauit

præ-

præſentiam deſtinare: quæ ad maiorem cautelã ſub bulla noſtra tibi duximus remittenda. Nos igitur cum fratribus noſtris ſuper hoc deliberatione habita diligẽti, de ipſorũ cõſilio diſcretioni tuæ ꝑ apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus cùm, ſicut ex literis ipſius Pariſien. tibi plenè patebit, per ipſius electi confeſsionem cõſtiterit quòd electionis ſuæ tempore ſolam clerici tonſuram habuerat, & ex literis dicti Atrebaten. Epiſcopi nobis conſtiterit, quòd ipſe eum de mandato dicti Archiepiſcopi poſt confirmationem ipſius in acolitum, & ſubdiaconum ordinauerit: & ſicut ex depoſitionibus teſtium patuit, non in ieiuniis quatuor temporũ, ſed potius eodem die dominico, cùm etiam idem electus confeſſus fuerit, quòd de vidua filium ſuſcepiſſet, qui ei per electionem capituli Sancti Petri Duacen. in præpoſituram nullo ſucceſſerat mediante: cùm ex inſpectione corporis eius, ipſius ſit incuruitas manifeſta: & ſi tanta nõ ſit, quin poſſet ſine reprehenſionis vitio promoueri, ſi alia non obſtarent: cùm ipſe etiam electionis ſuæ tẽpore fuerit proteſtatus, quòd quia ſolam tõſuram habebat, & erat corpore debilis, eligi non poterat nec debebat, cum conſcientia dicti Pariſien. Epiſcopi, cui volumus, quia prudenter proceſsit in inquiſitione, deferri, memoratum electum, & capitulum Cameracen. ad locum conuoces competentem: & ſi electus ipſe vel venire detulerit, vel veniens infra triduum cedere ſpõte noluerit, electiones ipſius omni prorſus contradictione, & appellatione ceſ. denũcies irritam, & inanem. Inhibens diſtrictiùs Capitulo memorato, ne ad electionẽ procedere vlla prorſus occaſione præſumant, cùm in eo ſint puniendi, in quo peccarunt. Poſtmodũ verò perſonam aliquam ſcientia, & honeſtate perſpicuam, per quam Cameracem. eccleſia in ſpiritualibus proficere valeat, & in temporalibus reformari, ei appellatione remota prę ficias in paſtorẽ: tam canonicos quàm homines Cameracen. eccleſiæ ad impendẽdam ei reuerentiam, & honorem per cẽſuram eccleſiaſticam appell. remota compellens, & compeſcens diſtrictione ſimili reſiſtentes. Dat. Lat. XIII. Cal. Iulij.

ILLVSTRI REGI VNGARIÆ vt Epiſcopo Vuatienſi de Abbatis ex eccleſia theſauris ſatisfaciat.

INter vniuerſi orbis prouincias apoſtolica ſedes Regnum Vngariæ ſpeciali quadam prærogatiua dilexerit, ob merita Regum ipſius, ac præcipuè ob feruentis deuotionis conſtantiam, & inuiolabilis ſinceritatis affectum, quem inclytę record. B. Rex Vngariæ pater tuus circa ſacroſanctam Rom. eccleſiam matrem ſuã ferè ſemper exhibuit ad exaltationem ipſius, augumentum eccleſiarum regni ſui, & honorem omnium clericorum, tam humiliter quàm potenter intendens. Nos etiam ſperantes quòd in filio paternæ vigeat deuotionis affectus, & tua regia celſitudo ſic eidem patri tuo in propoſito, ſicut in regno, ſic in voluntate, ſicut in dignitate ſuccedat, ad integritatem regni tui, & tui honoris augumentum efficaciter intendimus hactenus, & adhuc intendere non ceſſamus: ſperantes quòd, & tu eo fortius in noſtra, & eccleſiæ Rom. deuotione perſiſtas, quo amplius noſtram circa te, ac regnum tuum expertus fueris gratiam, & fauorem fratrum. Verùm quantò ſincerius regiæ ſerenitatis diligimus incrementum, tantò amplius contriſtamur, ſiquando ea de tuis actibus ad noſtram audientiam perferuntur, quę circa te prouocent diuinæ indignationis offenſam, & iniuriam Apoſtolicæ ſedis, & tuæ videantur famæ diſpendium redundare. Sanè peruenit ad audientiam noſtram, quòd in prima tranſactæ obſeruantiæ quadrageſimali hebdomada, quarta feria quatuor temporum circa crepuſculum noctis, venerab. fratre noſtro Vuatien. Epiſcopo cum canonicis ſuis completorium decantante, accedens ad eccleſiã Vuatien. claues ſacrarii exhiberi tibi, & Epiſcopum de eccleſia egredi præcepiſti. Cumque ipſe poſitas ſibi formidans, inſidias, cum ipſa hora ei multæ ſuſpitionis certius ingereret argumentum, obtemperare iuſsioni regiæ recuſaret, hoſtium ſacrarii mandaſti violenter infringi: & cùm idem Epiſcopus, & canonici propter hoc conuerſi ad dominum cum lachrimis decantarent: Aſpice domine de

EE ſanc.

ſus,&c. vſque ad verbum Vocabulis. Locum ipſum,in quo eccleſia memorata ſita eſt,cum omnibus adiacentijs,quæ ad eandem eccleſiam pertinent:ex dono Abduini quondam Ebroicen. Epiſcopi, eccleſiā Sancti Petri de Fontanis cum decimis, & manſo presbyteri,& alijs,quę ad eandem eccleſiam pertinent. eccleſiam Sancti Germani de Eſcardenuilla, cum decimis ſuis,& triginta ſolidos ſolitæ penſionis, eccleſiam Sancti Pauli de cruce cum medietate eiuſdem villæ, decimis, & annua penſione quindecim librarum Andegauen.eccl. Sācti Remigij de Calliaco cum eadem villa,& appendıtijs ſuis, cum decimis, & annua penſione quadraginta ſol eccl. de Grouilla cum decimis, & vno manſo, eccl. de Vuiuilla cum decimis in toto feudo de Monte forti, excepto dominico Thomæ de planca, & dominico Rog. de Vuiuilla quantum pertinet ad menſam eorum. Eccleſiam de Trunco cum decimis ſuis in feudo. Galerani de Mara, & vno manſo & xx. ſol. Andegauen.ſolitę pēſionis,eccleſiam de Alpegart cum decimis de feudo Vullielmi de Eſtatris,& de feudo Hugonis militis, & vno manſo, & alijs quatuor hoſpitibus. Eccleſiam de Campenart cum eadem villula, & pertinentijs ſuis, & pēſione ſolidorum quinque Andegauen. eccleſiam de Merſi cum decimis ſuis, eccl. de Allega cum decimis ſuis, eccl. de Cahanijs cum decimi ſuis, & tribus partibus hoſpitum. Eccleſiam de Dardeis cum decimis ſuis, & penſionem x. ſolidorum Andegauen. Eccleſiam de Venabulis cùm decimis ſuis, & terris eidem eccleſiæ pertinentibus. Eccleſiam Sancti Albini de Vuallon cum decimis ſuis. Eccleſiam de Bruolio cum decimis, & pertinen. ſuis. Eccl. de Salleio cum decimis, & terris eidem pertinentibus. Eccleſiam de Tonaio cum medietate Altenag. terris, & decimis de feudo Ric. eiuſdem villę domini. Eccle. ſancti Georgij de Eſſerra, cum eadem villa, & pertinentijs ſuis, & xx. ſol. Sterlingorum annuæ penſionis. Capellam ſanctæ Mariæ in eadem parochia ſitam: Eccl. S. Remigij de Beſu eum hoſpitibus, terris, & decimis de Feudo Ioan. de Giſorz, & alijs hoſpitibus,& terris,& nemore Allodiariorum Reg. eccl. Sancti Albini de Beſu cum terris ei pertinentibus. Capellam Sanctæ Auſtrebertæ,cum pertinētijs ſuis. Capellam Sancti Dionyſij de Banſicore cum decimis de feudo Oſmundi monnarij apud Sanctum Eligium. Decimam de feudo Hugonis de Seuſei apud Nenuillam. Decimam Vull. de Maudıut apud Luderuillam,de feudo Vulliel. Pelet. apud Aamercort. decimam de feudo Matthæi de Gamachijs apud Maneuillam. Duas partes decimarum de feudo Pagani de S. Luciano, & de feudo Orſelli, & de feudo Flooldi. In parochia S. Diony. de Formā eccleſiam ipſam cum parte decimarū. Eccleſiā S. Andreæ de Autulio lo cū tertia parte decimę,& penſione duorū ſol. eleemoſinā de inſula quæ dr̄ Guernete,quartam partem oblationum de feria, & de feſto S. Chriſto. de Roilli. Decimā de Heudietuilla, & de Seſſeuilla in feudo Autulij. Decimam de Boeleio in feudo Roberti filij Vul. decimam de Meſnilla in feudo Hogonis de Lace, & decima de Buiſon in feudo Hug. Bigot. Quartam partem decimæ de Autulio. Decimam de feudo Almarici Doeſnel apud Vuateuillam. Totam decimam Eſſartorum de Loniers de feudo Galerani comitis Melleten. Ex dono Galerani comitis centum Solidos Sterlingorum annuatim reddendos in Dorſerta apud Scellentonam, & decimam denariorum ſuorum de cruce. Ex dono Vullielmi alliacen. medietatem Eſcardenuillæ in eleemoſinam. Decimam quam habetis in in feudo Galterij, Arou de Aneſus cùm alijs decimis. Poſſeſſiones præterea, terras, vineas, nemora, prata, molendina, furnos, aquas, piſcarias, redditus,& alia, quę ſuperius expreſſa ſunt, & quæ à quadraginta annis vſque ad hæc tempora iuſtè,& ſine controuerſia tenuiſtis,& nunc pacificè poſſidetis. Sanè noualium,&c. Liceat quoque vobis,&c. Prohibemus inſuper vt nulli fratrum, &c. In parochialibus verò eccleſijs, &c. Libertates, etiam,&c. Immunitates à Rothomagen. Archiepiſcopis, Ebroicen. & alijs Epiſcopis vobis pia deuotione indultas, & vſque, ad hæc tempora ſine controuerſia conſeruatas, ra[illegible] habemus, & auctoritate Apoſtolica [illegible]onfirmamus. Cum au

tem

tem generale interdictum, &c. Sepulturã præterea, &c. Obeunte verò te, &c. Decernimus ergo, &c Salua ſedis Apoſtolicæ auctoritate, & diœceſani Epiſcopi canonica iuſtitia. Si quis igitur &c. Datum Lateran. per manum Rainaldi domini Papæ notarij Acheronti in electi Cancellarij vicem agẽtis XIII. Cal. Iulij, indict. ſecunda, incarnationis Dominicæ anno M CXCIX. Pont. verò domini Innocentii Papæ tertii anno Secundo.

P. SANCTAE MARIAE IN VIA Lata Diacono Cardinali Apoſtolicæ ſedis Legato, & Epiſcopo Pariſien. Vt Niuernenſis Abbas hæreticus & depoſitus, carceribus monaſterij includatur.

QVod legimus in Apocalypſi prædictum, ecce nunc videmus impletũ, quia de fumo putei abyſſi exierunt locuſtæ ſimiles equis paratis in prælium, facies quidem habentes humanas, ſed caudas ſimiles ſcorpionum, & aculei ſunt in caudis earum: Hi ſunt hæretici, qui de puteo cõfuſionis egreſsi, non vt ipſi confuſionem euadant, ſed vt alios in confuſionem inducant, faciem prætendunt humanam, vt ſeducant incautos, quibus tandem in ſimilitudinem ſcorpionum damnationis infligunt aculeũ, dum eis iuxta ſcripturæ ſententiam, fel draconis in aureo calice Babylonis propinant. In tantum autem iam eorum excreuit audacia, vt velut equi parentur ad prælium: cùm in aperto ſuæ falſitatis doctrinam diſſeminare præſumant: cõtra quos niſi gladius exeratur eccle. diſciplinę, vt iam non ſolum capiantur, ſed exterminentur vulpeculæ, quæ veniam domini demoliri moliuntur: verendum exiſtit, ne, quoniam error eorum ſerpit vt cãcer, pars etiam ſincera trahatur. Nuper enim, ſicut ex tenore literarum venerabilis fratris noſtri Senonen. Archiepiſcopi, & relatione dilectorum filiorum R. & B. nunciorum eius nobis innotuit, multa de hæreticis, & eorum ſectis in partibus gallicanis, quæ ab huiuſmodi fece prorſus olim intactæ manere ſolebant, increbreſcente iam vehementer infamia, cùm idem Archiepiſcopus ad Villam quę Charitas appellatur, in qua plurimi dicebantur profeſſores hæreſeos deliteſcere, rogatus à venerabili fratre noſtro Antiſiodoren. Epiſcopo, in cuius diœceſi prędicta villa conſiſtit, acceſſiſſet perſcrutaturus diligentius veritatem, clero, & populo conuocatis poſt diligentem indagationem præter alios quàm plures, qui erant ibi de hæreſi publicè infamati, Rainaldum quondam Abbatem S. Martiui Niuernen. comperit huiuſmodi contagatione reſperſum, & publica ſuper hac infamia laborantem. Et quoniam in eo plurimum ſcandalizabatur & populus, & clerus, de conſilio prædictum Antiſiodoren. Melden. & Niuernen. Epiſcoporum qui aderant, & plurium prudentum virorum eum officio, beneficioque ſuſpendit: diem apud Antiſiodorum illi præfigens, vbi coram eo fortè ſi poſſet ſe de tanto crimine tueretur. Cumque die præfixa ſuam coram eodem Archiepiſcopo exhibuiſſet præſentiam, aſſiſtentibus prædictis Antiſiodoren. & Niueren. Epiſcopis, multiſq; alijs viris diſcretis, & Prior eccleſiæ S. martini de hæreſi, adulterio, & vſura, & quibuſdam alijs eum intenderet, & paratus eſſet protinus accuſare, ante litis ingreſſum, licet nullum inferretur ipſi grauamen, ſedem apoſtolicam appellauit: cuius appellationem fruſtratoriam, quoniam propter infamiam, & publicam notam criminis dictus Archiepiſcopus non admiſit, & præfatus prior paratus fuit in continenti obiecta probare, ſpontaneus cauſam ſubijt, & obiecta crimina penitus denegauit. Prior autem confeſtim quoſdam ex canonicis ſuis teſtes produxit: qui cum à pręfato Archiepõ recepti canonicè, ac diligẽter examinati fuiſſent, & atteſtationibus, prout debuit fieri, publicatis, ipſi etiam R. poſtulanti copiam earum ſufficienter exhibitis, ei dies eſſet apud Senon. aſsignata, vt in concilio ſuffraganeorum exciperet, ſi vellet contra teſtes: & eorum dicta, & ſuæ defenſionis proponeret rationes. Die præfixa, & loco et aſsignato ſuis liberè, ac plenariè propoſitis rationibus interrogatus pluries, ſi pro ſe vellet aliquid aliud allegare, probationibus, & allegationibus omnino renuncians, ſententiam poſtulauit, & poſtmodum ſępè dicto Archiepiſcopo pariter, cum venerabilibus fratribus noſtris Trecen. Antiſiodoren. & Niuernẽ. Epiſcopis,

alijſ-

alijsque prudentibus viris ſecretæ deliberationis tractatum habente, aduocatus prædicti R. ſine illo ad conſilium eorum intrauit: & propoſuit ipſam appellationem, quam ante litis ingreſſum interpoſuerat, ratam habere, & eam iterum innouare. Cumque poſtmodum ad ferendam ſententiam exeuntes comperiſſent pro certo, eum clanculò receſsiſſe, dictus aduocatus eius, ſicut fecerat in ſecreto, appellationem denuo publicè innouauit. Vnde memoratus Archieps, quamuis nō fuiſſet appellationi huiuſmodi deferēdū, noluit eum de hæreſi condēnare, pro adulterio tñ, & alijs, quæ in damnationē eius erant manifeſtius diuulgata. Et qm̄ ꝓpter infamiam hæreſis, & ſcandalum, quod in populo fuerat inde ſubortum, nullatenus etiam ad tempus in adminiſtratione abbatiæ ſine omnimoda deſolatione monaſterij poterat tolerari, de communi conſilio Coepiſcoporum, & aliorum prudentum, qui aderant, ipſum in perpetuum per ſententiam diffinitiuam officio priuauit Abbatis: & Canonici Sancti Martini de licentia eius quendam alium elegerunt. Cæterum idem Archiepiſcopus atteſtationes contra eum receptas, nobis tranſmiſit redactas in ſcriptum: ex quibus duo grauia ſatis probata eſſe videntur, videlicet, eum ſeriò, & aſſertiuè dixiſſe diſputando, & defendendo hæreticorum errorem, quòd Corpus domini mittitur in ſeceſſum: & iuxta verbum Origenis omnes tandem fore ſaluandos. Allegationes autem, & rationes prædicti R. de quibus ſæpe dictus Archiepiſcopus in ſuis litteris fecerat mentionem, nobis per literas, vel per nuncios exponere nō curauit: propter quod diutius expectauimus, ſi fortè alij nuncij ſuper hoc inſtructi plenius aduenirent. Quoniam igitur cauſam tranſmiſit ad nos minus ſufficienter inſtructam, & ex hoc nobis ſcrupulus non modicæ dubitationis emerſit, maximè cùm ſit plena maturitate in tam arduo negocio procedendum, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus Deum habentes præ oculis, & catholicæ fidei veritatem tam atteſtationibus, quæ contra prædictum R. nobis tranſmiſſæ fuerunt, quas vobis ſub bulla noſtra tranſmittimus, quam etiam allegationibus, & rationibus ſæpe dicti R. quas coram præfato Archiepiſcopo propoſuiſſe proponitur, attentè, ac diligenter inſpectis, publica quoque fama nihilominus inquiſita, niſi ex eis aliquid perpendere poteritis, quod à ferenda cōdemnationis ſententia contra eum merito animum veſtrum debeat retardare, ſublato cuiuslibet contradictionis, & appellationis obſtaculo, vt in eo puniatur, in quo peccauit, ipſum à ſacerdotali officio deponatis. Et quoniam metuendum eſt, ne in laqueum deſperationis incidens, & ad perfidorum hæreticorum infidelitatem ex toto conuerſus eorum præuaricationibus contaminet gregem intactum retrudi eum in diſtricto monaſterio faciatis, & ibi ad agendam pœnitentiam ſub arcta cuſtodia detineri: attentius prouiſuri, vt ita mandatum apoſtolicum exequamini, quòd deuotionem veſtram debeamus merito commendare. Nullis litteris &c. Harum tenore tacito &c. Quòd ſi ambo &c. Alter &c. Tu verò filij Card. diligens ſtudium, & operam efficacem impendas, ſicut de tua diſcretione confidimus, vt per diligentiam, & ſolicitudinem tuam aſcitis tecum, quos noueris neceſſarios, hæretica prauitas extirpetur: & hæretici cùm ſuis falſis dogmatibus confundantur. Quòd vt melius, & plenius poſſis efficere, plenam tibi ſuper hoc app. remota, concedimus poteſtatem.

Datum Lateran. XIII. cal. Iul.)

Abbati S. Mariæ de Canneto, eiuſque fratribus tam præſentibus, quam futuris regularem vitam profeſſis in perpetuum. De confirmatione priuilegiorum.

PIAE poſtulatio voluntatis &c. vſq; ad verbū Ordo monaſticus, qui ſm̄ Deum, & Beati Benedicti regulam in eodem monaſterio inſtitutus eſſe dignoſcitur &c. vſque ad verbum Vocabulis. Locum ipſum, in quo præfatum monaſterium ſitum eſt cùm omnibus pertinentijs ſuis. eccleſiam Sancti Andreæ Apoſtoli in inſula, quæ vocatur Minerua cum tota inſula: eccleſiam Sancti Bartholomæi, quæ eſt in ciuitate Polam, cum redditibus ſuis eccleſiam Sancti Laurentij de Campanoſo, cum campis, vineis, paſcuis,

ſcuis, pratis, montibus, vallibus, aquarijs, & omnibus ad eam pertinentibus: eccleſiam Sanctæ Mariæ Bauran. cum omnibus poſſeſsionibus ſuis: & eccleſiam Sancti Blaſij Sauinian. cum omnibus pertinentijs, & poſſeſsionibus ſuis: eccleſiam Sanctæ Mariæ Seccian. cum omnibus pertinentijs, & poſſeſsionibus ſuis: eccleſiam Sancti Pauli, & locum Barcilian. cum montibus, vallibus, habitationibus, paſcuis, aquarijs, ſyluis, arboribus fructiferis, & infructiferis, piſcarijs, atque ripis ad eundem locum pertinentibus: & Piſcariam de Muccla de mezo: locum Valbendonij cum habitationibus, terris cultis, & incultis, arboribus, oliuis, pratis, & omnibus pertinentijs ſuis: piſcariam portus Valbendonij: locum Florian. cum oliuis, terris cultis, & incultis, habitationibus, domibus, curtibus, & omnibus pertinentijs ſuis: Sancti Georgij, & Sancti Nicolai eccleſias cum omnibus pertinentijs, & poſſeſsionibus: locum Philippani cum manſibus, curtibus, paſcuis, terris, aquarijs, ſyluis, campo de puteo, terris Caiſæ planæ, & Ciſterneolæ: fundum Volaſij cum molendino: eccleſiam Sancti Laurentij cum tota valle. turri, curia, gurgo, & omnibus pertinentijs ſuis: eccleſiam Sancti Leonardi cum horto maiori, & curia, quæ eſt ante portam monaſterij cum omni circuitu ſuo: terram de Ducende, & terram de Bagnole cum omnibus pertinentijs ſuis. Sanè noualium &c. Liceat quoque vobis &c. Prohibemus inſuper &c. Cum autem generale interdictū &c. Libertates prætetea &c. Sepulturam quoque &c. Obeunte verò te &c. Decernimus ergo &c. Salua ſedis apoſto. auctoritate, & diœceſani Epiſcopi canonica iuſtitia. Siqua verò &c. Datum Lat. per manum Rainaldi Acheruntini Archiepiſcopi Cācellarij vicem agentis XI. Cal. Iunij, indictione II. incarnationis do. an. MCXCIX. pōtificatus vero domini Innocentij Papæ III. anno II.

GOSTADIGIN. FUNDATRICI, & fratribus, ac ſororibus eccleſiæ Beatæ Mariæ de Rocca maioriſiſe in loco, qui dicitur Puteus de Chartarijs. De eodem argumento.

CVM à nobis petitur &c. vſq; ad verbum Aſſen. Eccleſiam ipſam, & perſonas ibidem diuinis obſequijs mancipatas, cum omnibus bonis, quæ in præſentiarum eadem eccleſia rationabiliter poſſidet, aut in futurum iuſtis modis præſtante domino poterit adipiſci, ſub Beati Petri, & noſtra protectione ſuſcipimus, & præſentis ſcripti pagina communimus. Ad indicium autē perceptæ huius à ſede Apo. protectionis, vnam libram ceræ nobis, noſtriſq; ſucceſſorib. annis ſingulis perſoluetis. Nulli ergò &c. Datum Lat. Cal. Iulij.

ROMANO ARCHIPRESBYTERO & Clericis Sanctorum Martini, Sergij, & Bacchi tam præſentibus, quam futuris in perpetuum. Einſdem argumenti cum precedentibus.

LIcet omnium eccleſiarum ſit nobis cura, & ſolicitudo commiſſa, illis tamen, quæ in vrbe conſiſtunt, tanto ſolicitius nos conuenit prouidere, & earum iura illibata ſeruare, quantò amplius ad iuriſdictionem noſtram noſcuntur ſpecialius pertinere. Ea propter dilecti &c. vſque ad verbum Annuimus. Et præfatam eccleſiam Beatorum martyrum Sergij, & Bacchi, in qua diuino &c. vſque ad verbū Vocabulis. Medietatem arcus triumphalis, qui totus in tribus arcubus conſtat, de quo vnus de minoribus arcubus propinquior eſt veſtræ eccleſiæ, ſupra quem vna ex turribus ædificata eſſe videtur: & medietatem de arcu maiori, qui eſt in medio cum caminatis iuxta minorem arcum cū introitibus, & exitibus ſuis, & alijs omnibus ſuis pertinentijs, quæ ſub his finibus concluduntur. A primo latere eſt altera medietas eiuſdem arcus triumphalis iuris hæredū Cimini: à ſecundo latere eſt aliud clauſtrū ſupraſcripti Cimini, & curtis, & via puplica: à tertio latere eſt curtis eccleſiæ veſtræ: & à quarto latere eſt via publica, quæ pergit ante ſupradictam eccleſiam: ſicut in inſtrumento locationis factæ à bonæ memoriæ Gregorio eiuſdē eccleſiæ Diacono Cardinali plenius continetur.

tinetur. Eccleſiam Saluatoris de Statera cum pertinentijs ſuis: eccleſiã ſancti Laurentij poſitam ſub Capitolio, cum caſis, cryptis, hortis, & omnibus alijs ſuis pertinentijs. Omnes domos poſitas in Gallicis, quæ his finibus concluduntur. A duobus lateribus tenet eccleſia veſtra: à tertio tenet eccleſia ſanctæ Martinæ: à quarto latere via publica, quæ pergit ante dictam eccleſiam. Omnes domos, quæ ſunt poſitæ in regione Piri, cum caſalinis, & hortis, & alijs pertinentijs ſuis, præter vnũ caſalinum iuris ſancti Sabæ, & vnam domum Pantalei addextratoris: Domum vnam poſitam in regione ſancti Adriani iuxta columnas ſancti Ioannis ante portam latinam. Domum vnam poſitã iuxta domum Ioannis de Aſceſa. Quatuor cryptas, cum caſalinis ante ſe, vſque ad viã publicam poſt eccleſiam Saluatoris de Statera, quas emiſtis ab hæredibus Petri de Aſceſa. Vnum caſalinum in regione ſancti Theodori in pede Canapariæ: duo caſalina iuxta columnam perfectiſsimam: vnum caſalinum iuxta domum Rogerij de Rozo, & iuxta domum Vrb. turrim in caſale Barbarian. cum terris, vineis, ſyluis, pratis, montibus, collibus, paſcuis, ſalictis, arboribus fructiferis, & infructiferis, puteis, fontibus, riuis, ædificijs parietinis, & alijs ſuis omnibus pertinentijs: quæ infra ſubſcriptos terminos continentur. A primo latere riuus de Luza. & tenimentum hæredum Fulci de Berta, & tenimentum ſanctæ Anaſtaſiæ: à ſecundo latere via publica Ardeatina vſque ad foſſatum ſancti Nicandri: à tertio latere idem foſſatus inter vos, & eccleſiam ſanctæ Mariæ de Auentin. & tenimentum ſancti Georgij, & quatuor ſanctorũ Coronatorum: à quarto latere tenimentum ſanctæ Mariæ Maioris, & tenimentum monaſterij ſanctæ Mariæ in Campo Martis, vſq; ad prædictum riuum Luzan. Quatuor vinealia iuxta Camarum Albar. terram, quam habetis in territorio Ariciæ ſupra lacũ de Nemos duo fila ſalinarum in Bordanaria, in loco, qui dicitur Caput bouis iuxta filum ſancti Pancratij Tenimentum Tuſculani vobis, & eccleſiæ ſanctæ Mariæ in Porticu, a felicis recordationis Cœleſtino Papa prædeceſſore noſtro conceſſum: quod infra hos fines concluditur. A primo latere via Canon. à ſecundo latere foſſatus, qui aſcendit ad columnam ſelleris vſque in caput pantani: à tertio latere ſuper caput pantani vſque ad limitem maiorẽ, & per eundum limitem vſque ad foſſatum Berardi Anagnini: à quarto latere per idem foſſatum vſque ad viam Canonis. Inferioris verò camellariæ parochiam, & eiuſdem camellariæ proprietatem: ita quod nulla iniuria inferatur habitatoribus ipſius camellariæ. Ab habitatoribis ſuperioris camellariæ, hortum quoque ſancti Laurentij, ſiue ſupra ſanctum Laurentium. Terram, quæ quondam fuit oliuetum à caua vſque ad Saluatorem. Terram ſupra oliuetum vſque ad balneariam, ſiue vaſcam. Hortum ſancti Sergij, ſiue poſt ſanctum Sergium, & hortum inter columnas vſque ad Abcidam, & vſque ad cuſtodiam mamortinam: ſuper quibus inter vos, & eccleſiam ſancta Mariæ de capitolio quæſtio diutiùs fuerat agitata, & ex delegatione felicis memoriæ Cœleſtini Papæ prædeceſſoris noſtri per dilectos filios I. tt. ſancti Stephani in Cœlio Monte, & Soſr. tt. ſanctæ Praxedis presbyteros cardinales amicabili compoſitione ſopita, ſicut in ſcripto eorundem cardinalium exinde confecto plenius continetur: vobis, & per vos eccleſiæ veſtræ auctoritate apoſtolica confirmamus. Duas inſuper petias vinearum in Viuario infra muros vrbis, & vnam extra portam ſancti Pauli in Caſtannola, & aliam petiam foris portam latinam cum cryptis, torcularibus, & alijs earum pertinentijs vobis nihilominus confirmamus. Decernimus ergò &c. Salua ſedis apoſtolicæ auctoritate. Si qua igitur &c. Datum Lateran. per manum Rainaldi Acheruntini Archiepiſcopi cancellarij vicem agentis VI. nonas Iulij, indictione ſecunda, incarnationis dominicæ anno MCXCIX. pontificatus vero dñi Innocentij Papæ III. anno ſecundo.

PETRO COMPOSTELANO Archiepiſcopo. Quod Vlixbonenſis & Elborenſis Compoſtelano, non Bracarenſi Archiepiſcopo ſubiecti ſint.

IN CAVSSA duorum epiſcoporum videlicet. & Elborenſis, quæ in-

poſsidet. Tu verò poſſeſsionem eccleſiæ tuæ multipliciter oſtẽdere ſatagebas, tam per conuerſiones aduerſæ partis, quàm per electorum, & Epiſcoporum recognitiones, & profeſsiones, & obedientiam eorundem, quàm etiam per executiones Rom. Pontificum, quæ ſingula tam inſtrumentis quàm teſtibus aſſerebas eſſe probata. Interrogatus enim in iure G. Bracaren. Archieps proximus anteceſſor iſtius, ſi credebat aliquem prædeceſſorum ſuorum hos Epatus alqñ poſſediſſe, rñdit: quidam dicunt ſic, quidam non, & ideo neſcio quibus credam, & addidit poſtea, nec inde certus ſum, nec incertus: quæ verba in id eum videbantur inducere, vt nullum prædeceſſorum ſuorum crederet poſſediſſe. Primus autem poſt liberationem Vlixbonen. Eps G. nomine, nec non & Aluarus ſucceſſor ipſius profeſsionem fecerunt in ſcriptis, & etiam manualem Compoſtellan. Archiepo, & ei ſicut metropolitano ſuo reuerentiam, & obedientiam impenderunt. Tertius quoque, qui ſupereſt, dum adhuc eſſet electus, idem cum tota ſua eccleſia recognouit: veniens vt confirmationem electionis, & munus conſecrationis reciperet ab Archiepo memorato, niſi de medio ferè intineris per prohibitionem Regis ſui fuiſſet ad propria reuocatus: ſicut per multos teſtes aſſerebas eſſe probatum. Executiones quoque Ratio pontificum, videlicet Alexandri, Lucij, & Cœleſtini, qui poſſeſsionem quam te habere, licet cum perturbatione, credebas, declarare voluerunt, demonſtrant, quòd te in plenum iuriſdictionis vſum inducere curauerunt: facultatem tibi liberam tribuentes ſuſpendendi, excõmunicandi, & electionem caſſandi, præcipientes etiam ſententias à te latas inuiolabiliter obſeruari, ſicut in eorundem litteris continetur. Pro iuriſdictionis autem executione liberè obtinenda in Elboren. epatu, punitus eſt Bracaren. Archieps in epatibus Galletiæ tibi per ſedem apoſtolicam aſsignatis, ſicut in litteris bonæ memoriæ Alexandri Papæ cõtineri dicebas. Ex litteris etiã Vlixbonen. Epi, quas oſtendebas bullatas, oſtendere nitebaris, quòd Elboren. Eps ſententiam à te latam in ipſum inceperat obſeruare. Bracharen. autem Archiepiſcopus reſpondebat profeſſiones prædictas non eſſe per teſtes approbatas, quandam ipſis teſtibus de ratione temporis impoſsibilitatem obijciens: aſſerens etiam quòd per profeſsiones huiuſmodi clàm ignorante Bracaren. Archiepo factas, nõ potuit eccleſia Bracaren ſua poſſeſsione priuari: cùm, & quædam earum factæ fuiſſe probentur, cùm Vlixboñ. Eps exulabat, poſſeſsionem ſuam multò pleniùs, & efficaciùs ſatagens comprobare: cùm omnes Epi à liberatione ciuitatũ illarum in illis duobus epatibus per Bracarẽ. Archiepm fuerint conſecrati, qui ei tanq̃ ſuo metropolitano reuerentiam, & obedientiam impenderunt, venientes ad concilia Bracaren. tanquàm proprij ſuffraganei, & querelas ſuas coram eodem Archiepiſcopo proponentes, ſicut per multos teſtes aſſerebat, & tuę partis, quędam etiam inſtrumenta ſufficienter eſſe probatum. Litteras autem bonæ memoriæ Cœleſtini Papæ præd. noſtri ſuper eodem negocio pro te contra Bracaren. eccleſiam impetratas, in nullo ſibi poſſe præiudicare dicebat: cùm lite pendente fuerint impetratæ, quando non licet etiam ſupplicare. Tu verò præter præmiſſa fortius allegabas quòd cùm G. Bracarẽ. Archieps, & M. canonicus, & clericus tuus olim eſſent in præſentia bonæ memoriæ Alexandri Papæ prędeceſſoris noſtri pariter conſtituti, eodem M. clerico tuo firmiter proponente, quòd Bracaren. Archiepiſcopus plures de ſuffraganeis tuis, & præcipuè Vlixbonen. & Elboren. Epiſcopos occupauerat: dictus Archieps econtra reſpondens aſſeruit, quòd præfatos Epiſcopos nullatenus detineret, nec ab eis obedientiam vel reuerentiam aliquam exigeret, nec etiam quolibet impediret, quo minus tibi, & eccleſiæ tuæ obedianr, & ſubiectionem impendant. Adiecit etiam quòd cùm nobilis vir Dux Portugalen. ciuitatem Elboren. cepiſſet, ne in paganiſmum rediret, inſtantia eius N. prædeceſſor ſuus ibidem Epiſcopum conſecrauit. Sed tamen ab eo nullam obedientiam, vel reuerentiam requiſiuit, immò vt eccleſiæ Compoſtellanę obediret mandauit: qui nondum propter paupertatem, & quia nimium remotus eſt ad tuam acceſsit eccleſiam. De alijs verò

rō epatibus quos idem M. clericus tuus dicebat ad tuam eccleſiā pertinere, dixit ꝙ ad eccleſiam ſuā ſpectant, & ſibi iure metropolitico debēt ſubeſſe: & ſuper hoc priuilegia Rom. Pōtificum multa produxit. Cùmq; ab eodem nuncio tuo idem prædeceſſor noſter inſtātiùs requiſiſſet, ſi qua ex inde priuilegia eccleſia tua haberet, & ipſe affeueraſſet ſe id omninò neſcire ſtatuit vt Epi, quos Bracaren. non recognouit, ad te pertinere: aſſerens ad eccleſiam ſuā ipſos ſpectare, ei, & eccleſiæ ſuæ, quouſq; hoc iudicio diffiniretur, obediētiam, & reuerentiam impendant: & ipſe prædictos duos Epiſcopos liberè tibi, & eccleſiæ tuæ obedire permittat. Licet autem Bracaren. Archiepiſcopus contra prædictas literas allegaret, ꝙ illa confeſsio ſibi præiudicare non poterat, cùm in iure facta nō fuerit. eo ꝙ præfatus. M. non procurator, aut reſpōſalis, ſed Canonicus tantum, & clericus in illis litteris appellatur, quia tamen ſæpe dictus Bracaren. Archiepiſcopus illas litteras impetrauit, & eis pro ſe vſus eſt in iudicio, magnumq; de illis commodum acquiſiuit: & tu quod per eūdem M. canonicum, & clericum tuum ſuper hoc factum fuit ratum habes, & approbas. Vnde iam ille nō poteſt obijcere, ꝙ nullus pro parte tua ibi fuerit procurator: nam & quod per falſum procuratorem agitur in iudicio valet vtiq;, ſi poſtea per dominum approbatur: tum etiam præſumendum ſit pro facto Roman. pontificis: vnde conijcitur quod coram Alexandro Papa, qui ſtatutum illud emiſit, lis fuerit conteſtata. Nos attendentes quòd forma petitionis, quam tu in hoc iudicio porrexiſti, eadem eſt cum forma conſtitutionis, quam dictus prædeceſſor noſter Alexand. Papa feciſſe probatur, cum forma quoque aſſertionis, quam Bracaren. Archiepiſcopus coram eodem Alexand. feciſſe dignoſcitur: Super quo teſtes in hoc iudicio producti fuerunt, & atteſtationes etiam publicatæ, necnon, & ſuper ipſis atteſtationibus diſputatum, rationibus, & allegationibus vtriuſque partis diligenter auditis, & cognitis, atteſtationibus quoque, ac inſtrumentis viſis, & intellectis, habito fratrum noſtrorum conſilio de communi deliberatione decernimus, & ſententialiter diffinimus, vt Bracaren. Archiepiſcopus, vel eccleſia Bracaren. nullatenus te, vel eccleſiam Cōpoſtellan. impediat, quominus in prædictis duobus Epiſcopatibus plenè, ac liberè iuriſdictionem metropoliticā valeas exercere. Nulli ergò, &c. Diffinitionis, &c. Datum Lateran. VI. nonas Iulij.

CANTVARIEN. ARCHIEP.

vt ſimoniaca labes planè caueatur.

IN tantùm peccatis exigentibus corda quorundam ſimoniacā prauitas deprauauit vt in exterminiū canonicæ ſanctionis, & eluſionem quodam modo diuini iudicij lucris turpibus inhiantes, ac dicentes in corde ſuo, non eſt Deus, ſimoniam ſub honeſto nomine pallient, quaſi mutato nomine culpa transferatur, & pœna. Verum nec Deus ſecundum apoſtolum irridetur, nec tales Simonis ſectatores, & ſi temporalem in præſenti forſan eludāt, in futuro penam effugiant ſempiternam: cum nec honeſtas nominis criminis malitiam palliabit, nec vox poterit abolere reatum. Sanè peruenit ad audientiam noſtram, quòd cum olim quidam ſuffraganei tui pro chriſmate cōtra canonicas ſanctiones certam accipere conſueuerunt pecuniæ quantitatem, metuentes pœnam canonicam, & correctionem tuam eludere cupientes, tempus faciendæ ſolutionis anticipant, recipientes in media quadrageſima quod recipire conſueuerunt poſt paſcha. Et vt cauſſam accipiendi diſsimulent, nomen etiā variarunt, denarios quos prius chriſmales, ſecundo paſchales, dicebant, conſuetudinem mediæ quadrageſimæ nuncupantes. Quidam verò nec tempus ſolutionis, nec ſoluendorum nomen in aliquo variarunt, veterem per omnia cōſuetudinem imitantes. Quia verò expreſsiùs exprimit venditionis ſpeciem, qui priùs percipit precium, quam rē qui conferat precioſam, quàm qui tempus recipiendæ mercedis diſsimulando diſtulerit, & diſsimulauerit differendo, licet vtrunque in talibus periculoſum exiſtat, cùm gratis ſit gratia conferenda: ne ipſam contingat, & rem, & nomen gratiæ demereri, fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus, & diſtrictè præcipimus, quatenus auctoritate noſtra

Cap. In tātum ſimonia.

fretus,

fretus, & tua taliter exceſſus corrigas ſupradictos: ſuffraganeos tuos, & eorum officiales monitione præmiſſa per cenſuram eccleſiaſticam ſublato appella. obſtaculo, à tam licita exactione compeſcens, quòd ad nos de cætero ſuper hoc querimonia deferri non poſſit: nec aliorum culpa tibi hoc tuæ negligentię meritum imputetur ad pœnam. Eadem quoque auctoritate ſuffultus prauam illam conſuetudinem de tua prouincia ſtudeas abolere: per quam pro eccleſiarum inueſtitura Archidiaconi marcam argenti, minores verò Decan. vaccam albam ſibi dari poſtulant, vel certam ſolui pecuniæ quantitatem. Dat. Lat. VI. cal. Iulij.

ACAREN. ARCHIEPISCO. Quod ſententia inter ipſum & eccleſiam Compoſtellanam ipſi, & eccleſiæ ſuæ non præiudicet.

CVm ſimus in ſede iuſtitiæ diſponente domino cõſtituti, quæſtiones, quę perferuntur ad ſedem apoſtolicam terminandæ, ſubtili nos oportet examinatione diſcutere, iuſtoque iudicio diffinire: quia ſicut eius ſententia non poteſt ab alio retractari, ſic alijs formam tribuit iudicandi. Sanè inter alias controuerſias, quæ inter Compoſtellan. & Bracaren. eccleſias vertebantur, ſuper ſententia quoque lata pro Compoſtellan. metropoli ſuper epiſcopatu Zamoren. non leuis fuit quæſtio ventilata: pro qua te ac venerab. fratre noſtro Compoſtellano Archiepiſc. in noſtra præſentia conſtitutis, quòd idem epiſcopatus ad tuam eccleſiam pertineret ſententiam ſuper eo latam pro compoſtellan. eccleſia, petendo penitùs infirmari, oſtendere nitebaris. Olim enim à paganis capta Valentia ciuitate, Valentin. Eps per terræ Principem impetrauit, vt ad ſuſtentationem ſuam ab Aſtoricen. Epiſcopo Zamora, quæ pars erat Aſtoricen. diœceſis cum quibuſdam alijs locis, & terminis ſibi daretur, vbi tanquam Eps pontificalia cœpit officia exercere, obediendo Archiepiſcopo Toletano, cuius extiterat ſuffraganeus, & à quo fuerat conſecratus. Videns ſũt hoc Aſtoricen. Epiſcopus, ad quẽ Zamora cum locis prædictis pertinere dicebas, ad Deus dedit presb. Card. tũc apoſtolicę ſedis legatum acceſſit, tam de Archiepiſcopo Toletano, quàm de N. tunc Epiſcopo Zamoren. proponens in eius auditorio quæſtionem: per cuius ſolicitudinem taliter proponebas fuiſſe compoſitum inter partes, quòd dictus Epiſcopus honore Zamoren. eccleſiæ dum viueret vteretur, niſi de auctoritate apoſtolicæ ſedis loco mutato transferet ad ſedem aliquam, quæ vacaret: quod ſi contigeret, Zamoren. eccleſia, & campus tauri Aſtoricen. eccleſiæ modis omnibus redderentur alioquin eo defuncto idem penitùs ſeruaretur. Cùm autem in eodem loco multitudo populi excreuiſſet, dictus Toletanus, & Princeps terræ nepos bonæ memoriæ Calixti Papæ præd. noſtri, qui tunc ſedi apoſtolicæ præminebat, rogauerunt eum, vt ſæpè dictum Epiſcopum in Zamoren. præſulem confirmaret: quorum precibus acquieuit; dans eidem Epiſcopo in mandatis, vt interim nulli profeſsionem faceret, nec eccleſiam ſibi commiſſam permitteret. alij ſubiugari, donec inſtrueretur ab ipſo, quid eum facere oporteret. Audiẽs autem hoc Archiepiſcopus Toletanus ad apoſtolicã ſedem iuxta tuam aſſertionem acceſſit: vbi de obendientia ſibi à Zamoren. Epiſcopo impendendi litteras (vt dicebas) apoſtolicas impetrauit: qui poſt obitum primi Epiſcopi etiam aliũ ibi Epiſcopum conſecrauit: propter quod tunc Archiepiſcopus Bracaren. ad felicis recordationis N. Papam prædeceſſorem noſtrũ accedens multis argumentis, & rationibus aſſeuerauit, Zamoren. eccleſiam ad Bracaren. metropolim pertinere. Vnde ab eodem citatus fuit Archieps. Toletan. in cuius præſentia vtraq; partium cõſtitura, eorum auditis rationibus, & pleniùs intellectis, de conſilio fratrum prædictam Zamoren. eccleſiam perpetuò ſubiectam eſſe decreuit eccleſiæ Bracarẽ. ſicut in authentico ſententia continetur: & mandans Epiſcopo, clero, & populo Zamoren. vt Bracaren Archiepiſcopo, eiuſque ſucceſſoribus tãquàm metropolitano proprio debitam obedientiam, & reuerentiam exhiberent. Cuius auctoritate ſententiæ à piæ record. eodem Eugenio, Adr. & Alexand. Romanis pontificibus cõfirmatæ, quòd à B. Ar-

Archi-

Archiepiſco. apprehenſa fuerit poſſeſsio corporalis, per depoſitiones teſtium, & reſcripta quædã oſtendere ſatagebas. Conſequenter verò Compoſtellan. Archieṗs, quia tpe Calixti ſemper tacuerat, vt dicebas, ad eundẽ Alexandrũ acceſsit, & veritate tacita cum inſtãtia nimia commiſsionem ſatis inſolitam impetrauit, vt Zamoren. Epm̃ ad exhibitionem iuſtitiæ de ſubiectione Zamoren. eccleſiæ, quam ſibi vendicare volebat, pro debito cogeret officij paſtoralis: quamuis enim Bracaren. Archieṗs tempore patris, & prædeceſſoris ſui Eugenij Papæ per ſententiam eius cõtra Toletan. obtinuit ſubiectionẽ eccl. Zamoren. Quia tamen poſſeſsionem nõ habuit, & res inter alios acta alijs non præiudicat, in conſcientia ſua, idem Alexander Papa & conſilio fratrũ ſuorum inuenit, ꝙ Cõpoſtellanus Archieṗs conuenire poſſet Epm̃ Zamoren. & Eps deberet ei ſm̃ iuris ordinem reſpondere. Vnde Tiraſonen. Abulen. & Portugalen. Epiſcopis mandando præcepit, vt Epm̃ Zamoren. monere curarent, & ipſius auctoritate cõpellere, quòd de ſubiectione ſuæ eccleſiæ Compoſtellano Archiepiſcopo ſub eorum examine, occaſione, & contradictione ceſſantibus non differret iuſtitiæ plenitudinem exhibere. Bracaren. quoque auctoritate apoſtolica nunciarent, vt ſi ſuæ voluntatis exiſteret, eundem Epiſcopum coram eis ab ipſius Compoſtellani, ſi quomodo de iure poſſet, ſtuderet impetitione tueri: qui ſi à Zamoren. nõ vocatus ad cauſſam duceret appellandum, propter hoc cognitionem, & deciſionem ipſius cauſſæ inter Compoſtellanum, & Zamoren. prætermitti, vel differri nolebat. Si verò Portugallen. exequendis præmiſsis nollet, vel nequiret adeſſe, alij duo ea nihilominus adimplerent. Has ſiquidem litteras commiſſorias de ſuggeſtione falſitatis, iniquitate formæ, ac inæqualitate mandati tu coram nobis arguere ſatagebas. Suggeſſerat enim Cõpoſtellanus Archiepiſcopus, ꝙ non habueras poſſeſsionẽ eccleſiæ Zamoren. quod falſum fuiſſe per atteſtationes oſtendere nitebaris. Mandabatur etiam delegatis iudicibus, vt ſi Bracaren. à Zamoren. non vocatus ad cauſſam duceret appellandum, deciſio cauſſæ nullatenus tardaretur. Quod iniquum admodum prima facie videbatur: cùm quorum intereſt, audiri ſolebant appellantes. Et ſi Portugallen. qui erat ſuffraganeus Bracaren. nollet cauſſæ, vel nõ poſſet adeſſe, alij duo procedere non differrent: quod in ſuffraganeo Compoſtellanæ eccleſiæ nõ mãdabatur aliquatenus obſeruandum, vt ſ. in eius abſentia reliqui duo poſſent aliquid diffinire. Contra ꝓceſſum quoq; delegatorum iudicium allegabas, quod cum tres iudices locũ idoneũ partib. cõiter aſsignaſſent, duo ex ipſis ſuffraganeis, ſ. eccleſiæ Cõpoſtellanæ, aliusq; tanquam medius delegatus in abſentia tertij, qui erat ſuffraganeus Bracaren. mutato loco cõi deliberatione prouiſo, alium ferè inacceſsibilem partibus aſsignarent. Qui cum eſſet in ſarracenorum faucibus conſtitutus, & per decem dietas diſtaret ab eccleſia Bracar. propter regnum diſcordias, & alia multa impedimenta illuc ire non potuit Archieṗs Bracar. petens per duos de ſocijs ſuis, cum litteris excuſationis ad eoſdem iudices deſtinatos, vt loco mutato alium aſsignarent partibus competentem. Quod cùm facere noluiſſent, ijdem nũcij ſedem apl̃icam appellarunt: ſicut et idem Archieṗs per ſuas litteras appellabat. Sed ipſi iudices appellatione cõtempta, in cauſſa nihilominus proceſſerunt, Zamoren. eccleſiã per iniquitatem, & colludium (vt dicebas) Compoſt. Archiepo aſsignantes. Quorum ſñiam aſſerebas multipliciter irritandam, propter manifeſtam ſuſpitionẽ duorũ iudicium: qui ſine tertio pro loco idoneo inaceſsibilem elegerunt, nec receperunt excuſationes, & appellationem eccłæ Bracar. tam arduum negocium in momento temporis decidentes: cùm etiam in cauſis minimis, dilationes variæ poſtulantibus nõ negentur. Vnde propter hæc, & ſimilia tam coram ipſo Vicedomino prius propoſitam, quàm poſtmodum coram nobis petebas præmiſſam ſententiam infirmari, & conſequenter quicquid ex ea, vel ob eam fuit poſtea ſubſecutum. Cæterũ præfatus Compoſtellanus Archieṗs pro eccleſia ſua factum aliter proponebat, Zamoram ab antiquo patiẽ Epiſcopatus Salamantini extitiſſe. Cumq; Sala-

mantina

mantina ciuitas poſt paganorum perſecutionem reſtituta fuiſſet cultui Chriſtiano, diœceſis illa ſicut nunc pertinet ad Epiſcopum Zamoren. fuit Salamantino Epiſcopo totaliter reſtituta. Cuius ſubiectionem mediantibus Hieronymo, Geraldo, & Munione Salamantinis Epiſcopis, Compoſtellana eccleſia facta metropolis noſcitur habuiſſe:quod ſicut ipſe dicebat,multa documenta fama publica,& recens memoria hominum proteſtantur. Proceſſu verò temporis in tantùm excreuit in loco eodem hominum multitudo, quòd per ſtudium Regis proprius fuit ibi Epiſcopus inſtitutus, & ad inſtantiam regiam, per Toletan.tunc legatum totius Hiſpaniæ conſecratus: qui mandatum à Calixto Papa recepit, ſicut eſt ſuperius prælibatum, quòd nulli profeſſionem faceret, donec ſuper hoc ſibi denuò ſcriberetur:in quo tamen tum pro debito conſecrationis impenſæ,tum propter legationis officium Toletan. cœpit ſibi ſpeciale aliquid vſurpare: qui ſucceſſorem primi Epiſcopi ſimiliter conſecrauit. Accidit autem quòd tempore illo (prout Compoſtellanus dicebat) in cauſſa primatiæ condemnatus Bracaren. Archiepiſcopo Tolet.compulſus fuit ab Eugenio Papa debitam illi obedientiam recognoſcere. Propter quod ei amicabiliter ſociatus ſperare cœpit, quòd Epiſcopatum Zamoren. per ipſum poſſet euincere, ad cuius metropolim non ſpectabat. Vnde in eiuſdem Papæ præſentia propter cauſſam Zamoren.Epiſcopatus,dictis Archiepiſcopis cõſtitutis,nil fuit contra Bracaren.à Toletano reſponſum, quod ipſius propoſitum impediret, ſicut ex tenore ſententiæ declaratur. In his autem omnibus defuerat Zamoren. qui de mandato Apoſtolicæ ſedis ſecundum aſſertionem Compoſtellani Archiepiſcopi pro libero ſe gerebat. Vnde in ipſius præiudicium ſicut neque aduerſus Compoſtellanam eccleſiã indefenſam tunc temporis, & abſentem nulla ſententia, vel reſcriptum impetrari poterat cum effectu:ex qua tamen ſententia non fuit poſſeſſio acquiſita. Cumque poſtea Bracaren. reſiliret ab obedientia Toletani, & ipſe ſuſpenſus fuit, & ab eius obedientia omnes ſuffraganei abſoluti. Vnde per factum, vel mandatum ipſius poſſeſſio ſpiritualis,& quæ ad ſacramenta ſpectabat, ſecundum aſſertionem Compoſtellani Archiepiſcopi non potuit obtineri Sed cum ſucceſſor ipſius contra Zamoren. Epiſcopum executionem ſententiæ ſæpius poſtularet, reſponſum accepit, quòd niſi prius acquieſceret ſententiæ de primatia, hoc nullatenus impetraret. Vnde vſque ad tempora bonæ memoriæ Alexandri Papæ remanſit negocium in ſuſpenſo. In cuius præſentia præſens Compoſtellanus præſentem Zamoren. compelli petijt, vt dicebat, ſibi de ſubiectione Zamoren. eccleſiæ reſpondere. Verum quia idem Alexander ſententiæ latę ab Eugenio Papa pręſentialiter interfuerat:nec contra factum ipſius venire volebat: rationibus tamen inductus de fratrum conſilio, plena tandem deliberatione ſtatuit prout idem Compoſtellanus dicebat, vt quia res inter alios acta alijs non præiudicat,non obſtante priori ſententia Zamoren. teneretur de ſubiectione tua Compoſtellano Archiepiſcopo reſpondere. Sic ergo ſub certa forma,quę ſuperius eſt expreſſa, fuit commiſſio impetrata. Cumq; per litteras ipſius Alexandri non fuiſſet in cauſſa proceſſum, ſucceſſor eius Lucius comiſſionem innouauit eandem: cuius tenore iudices denunciauerunt viua voce Archiepiſcopo Bracaren. & duo ex ipſis, Tiraſonen. ſcilicet, & Salamantinus diem, & locum, eidem per litteras intimarunt, tertio reſcribente duobus, quòd non poterat intereſſe, quemadmodum Compoſtellanus Archiepiſcopus referebat. Conuenientibus autem tam duobus prædictis iudicibus, quem partibus ad diem, & locum, neque Bracaren. comparuit, neque eius aliquis reſponſalis. Et cum Zamoren. iudicibus reſpondiſſet,quod ipſum ad defenſionem ſui vocare nunquam voluerat, nec volebat: ipſi iuxta formam commiſſionis procedentes in cauſſa, ſicut Compoſtellanus Archiepiſcopus proponebat, inſpectis rationibus partium, & plenius intellectis, quòd eccleſia Zamoren. de cętero Compoſtellanæ tanquam ſuæ metropoli eſſet ſubiecta, ſententialiter decreuerunt. Cùm autem ab Vrbano Lu-

cij ſucceſſore latæ ſententiæ confirmatio deteretur, propter contradictionem Bracaren. Archiepiſcopi non potuit obtineri: non quòd ſuper ipſo Epiſcopatu poſſeſsionem, vel proprietatem eius petendo, Compoſtellanam eccleſiam conueniret, ſed ſuper ſola ſententia confirmanda, vel infirmando in ea, ſicut exiſteret infirmandum, litteras ad Brixien. Vicedominum, quem pro hac cauſa, & alijs, quæ inter Cōpoſtellanam, & Bracaren. eccleſias vertebantur, deſtinauerat, in Hiſpaniam, impetrauit. Ipſe verò inter alia ſuper poſſeſsione Zamoren. Epiſcopatus, & lata ſententia ſuper ipſo duabus vicibus multos teſtes productos ab Archiepiſcopo Bracaren. recepit, qui de proprietate dixit, neminem eorum ſcire aliquid (vt credebat) Verùm ſi quis inde aliquid diceret, iuri ſuo renunciare nolebat, quamuis Compoſtellanus Archiepiſcopus teſtes præfatos, non ſuper poſſeſsione Zamoren. Epiſcopatus, ſed ſuper ſententia tantum diceret admittendos. Super qua ſola commiſsio à parte altera impetrata: & in receptione ſuorum teſtium de Zamoren. Epiſcopatus poſſeſsione, non fuerat in forma iuramenti expreſſum aliquid, vt dicebat. Et quoniam dictus delegatus vſque ad ſententiam diffinitiuam procedens, geſta omnia ſub ſigillo ſuo ad ſedem Apoſtolicam deſtinauit: prætaxatam ſententiam tanquam canonicè latam confirmari à nobis Compoſtellan. Archiepiſcopus requirebat: non obſtante quòd contra commiſsionem de falſi ſuggeſtione, vel alijs fuerat intentatum: cùm nec ante ſententiam obiectū fuerit, nec ſi veritas illa fuiſſet expreſſa, commiſsionem nullatenus impediſſet: nec Bracaren. intererat appellare, cum ſibi per ea non fieret præiudicium, quæ inter alios agebantur: ſicut nec vltimā clauſulam litterarum, quæ à forma communi, & ſolita non ſenſu, ſed verbis tantummodo diſcrepabat. Nos ergò rationibus, & allegationibus, atteſtationibus quoq; ac inſtrumentis vtriuſque partis diligenter auditis, & intellectis, viſis, & cognitis poſt longam diſcuſsionem, & examinationem perfectam, de communi fratrum noſtrorum conſilio decernendo pronunciamus, & pronunciando decernīmus, ſententiam illam in nullo prorſus obſiſtere tibi, vel eccleſiæ Bracaren. Nulli ergò &c. Diffinitionis &c.

Datum Lateran. III. nonas Iulij.

MARTINO BRACAREN. Archiepiſcopo qua concordiam inter ipſum & Compoſtellanum Archiepiſcopum initiam confirmat.

SAepè contingit ex contentionibus litigantium, quòd in tantum ſe partes laboribus aggrauant, & expenſis, vt non ſolum quæ vincitur, ſed quæ vincit, tandem pœniteat litigaſſe. Nos ergò, qui ſolicitudine paſtorali ſingulorum tenemur grauaminibus præcauere: ne præ multitudine, ac magnitudine quæſtionum, quæ inter te, ac venerabilem fratrem noſtrum Compoſtellanum Archiepiſcopum vertebantur, importabile vobis grauamen incumberet: ſuper quæſtione de vſu crucis aliquandiu ventilata, vos ad concordiam duximus inuitandos: qui noſtris acquieſcētes conſilijs, in hunc modum concorditer conueniſtis, vt vterque per prouinciam alterius vniuerſam, crucem ante ſe faciat ſine contradictione deferri. Volentes igitur vt hæc forma concordiæ noſtro mediante ſtudio procurata inter vos, & ſucceſſores veſtros inuiolabiliter obſeruetur, eam auctoritate ſedis Apoſtolicæ confirmamus: ſtatuentes, vt nulli omnino hominum &c.

Datum Lateran. II. nonas Iulij.

In eundem modum Petro Compoſtellano Archiepiſcopo.

PRAEPOSITO SANCTI Seuerini, Decano, & L. Canonico maioris eccleſiæ in Euphurdia. Promiſsiones & conſtitutiones iuri repugnantes non valere.

TRanſmiſſam nobis dilecti filij H. magiſtri ſcholarum Vuirſeburgen. recepimus quæſtionem, quod Canonici S. Ioannis contra Turonen. ſtatuta concilij, ſtipendia quatuor clericorum perſonis ſexdecim aſsignarunt: ea conditione adiecta, vt quatuor tandiu eſſent ſtipendio vno contenti, donec tot morerentur, quòd quilibet poſſet integrum beneficium

obtine-

obtinere: quòd dilecti filij noſtri P. tituli ſanctæ Ceciliæ, & Ioannes tituli ſancti Stephani in Cœlio Monte presbyteri Cardinales, tunc in partibus illis legationis officium exercentes, ſicut decuit, irritarunt. Ijdem quoque canonici præbendam vnam Vu. & A. clericis ſub eo tenore dederunt, vt alter ſuccederet proximo morienti. Cùm itaque ſucceſſorium edictum à ſanctuario domini ſit excluſum, nec illa ſint in clericis ſuſtinenda, quæ ipſæ quoque leges reprobant ſæculares, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus, quatenus præfatis donationibus, & conceſsionibus tanquàm iuri contrarijs, penitùs irritatis, præfatos canonicos ad faciendam ordinationem canonicam, & de perſonis idoneis monitione præmiſſa, per cenſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compellatis. Quòd ſi omnes &c. Duo &c. Datum Lateranen. V. nonas Iulij.

ERMILINDAE ABBATISSAE Monaſterij Sanctæ Mariæ Aquilegien. eiuſq; ſororibus tam Præſentibus, quàm futuris regularem vitam profeſſis in perpetuum. De confirmatione priuilegiorum.

PRudentib⁹ virginibus &c. vſque adverbum Vocabulis. Locum ipſum, in quo præfatum monaſterium ſitum eſt, cum omnibus pertinentijs ſuis. Præterea ſpecialiter prouentus decimarum de inſula tam olei, quàm aliarum rerum omnium, quas illuſtris memoriæ Engelbertus Comes de Goriza, à Tergeſtin. eccleſia in feudum habuit, & in manibus bonæ recordationis Vlrici Patriarchæ tunc apoſtolicæ ſedis legati reſignauit, ſicut eas recolendæ memoriæ quondam Tergeſtinus Epiſcopus monaſterio veſtro rationabiliter contulit, & prædictus Aquilegien. Patriarcha confirmauit: & vos ſine controuerſia poſsidetis, nos denuò ad inſtar felicis recordationis prædeceſſorum noſtrorum Alexandri, Lucij, Vrbani, & Cœleſtini Romanorum pontificum ſecundum compoſitionem, quæ facta eſt propter controuerſiam, quæ inter bonæ recordationis Aldigerum Iuſtinopolitanum Epiſcopum, & veſtram eccleſiam ſuper præfatis decimis poſtea vertebatur, ſicut ex vtriuſque partis conſenſu in præſentia felicis memoriæ Gotifredi Aquilegien. Patriarchę terminatum eſſe, eiuſque ſcripto confirmatum fuiſſe dignoſcitur, vobis, & per vos monaſterio veſtro in perpetuum auctoritate apoſtolica confirmamus. Decernimus ergò &c. Salua ſedis apoſtolicæ auctoritate, & diœceſani Epiſcopi canonica inſtitia. Si qua igitur &c. Datum Lateranen. per manum Rainaldi Acheruntini Archiepiſcopi cancellarij vicem agentis VIII. idus iulij, indictione ſecunda, incarnationis dominicæ anno MDXCIX pontificatus verò domini Innocentij Papæ III. anno II.

ABBATI, ET CONVENTVI Sanctæ Crucis de Vualthan. Eiuſdem Argumenti.

IVſtis petentium &c. vſque ad verbum Aſſenſu. Inſtitutiones eccleſiarum de Neſinges, & de Netleſuuille factas vobis, & conceſſas per Archidiaconum, cùm ſedes Epiſcopalis vacaret, ſubſtituto Epiſcopo conceſsionem ipſius poſtmodum approbante: quæ vtique eccleſiæ in fundis veſtris conſtructæ ſunt, & in quibus patronatum antea habebatis, ſicut eædem inſtitutiones vobis inſtè conceſſæ ſunt, & vos ipſis hactenus rationabiliter, ac pacificè vſi eſtis, ſaluo tamen iure canonico diœceſani Epiſcopi, ſicut hucuſque ſolitus eſt habere, ad exemplar bonæ memoriæ C. Papę prędeceſſoris noſtri, auctoritate apoſtolica confirmamus & prę. ſ. pag. communis. Nulli ergò &c.

Datum Lateran. nonis Iulij.

ABBATI, ET FRATRIBVS Eccleſię Sanctę Crucis de Vualthan. De eadem re.

LIcet ex iniunctę nobis adminiſtrationis officio vniuerſas eccleſias oculo debeamus benigniori reſpicere, & earum tranquillitati, & paci ſtudio intendere pietatis: circa prouiſionem tamen illarum, quę ad ius Beati Petri nullo mediante pertinent, eò maiorem diligentiā habere nos conuenit, quò ſpecialius ad noſtrum regimē pertinere noſcũtur. Ea propter dilecti in

in domino filij veſtris iuſtis poſtulationibus clementes annuimus, & felicis recordationis Clementis Papæ prædeceſſoris noſtri veſtigijs inhærentes, eccleſiam veſtram, in qua diuino mancipati eſtis obſequio, quæ Beati Petri iuris exiſtit, ſub ipſius, & noſtra protectione ſuſcipimus, & præſentis ſcripti pagina communimus. In primis ſiquidem ſtatuentes, vt ordo canonicus, qui ſecundum Deum, & Beati Auguſtini regulam in eadem eccleſia noſcitur inſtitutus, perpetuis ibidem temporibus inuiolabiliter obſeruetur. Statuimus autem, vt quaſcunque poſſeſſiones, quæcunque bona eadem eccleſia impræſentiarum iuſtè, & canonicè poſſidet, aut in futurum iuſtis modis præſtante domino, poterit adipiſci, vobis & eccleſiæ veſtræ firma & illibata permaneant. Statuentes inſuper, vt quicunque in eius eccleſiæ fuerit Abbatem electus, poſtquàm munus benedictionis receperit, ſe non alienaturum bona ipſius eccleſiæ iuramento promittat, ſicut tu fili Abbas feciſſe dignoſceris, cùm à bonæ memoriæ Lucio Papa prædeceſſore noſtro benedictionis gratiam recepiſti. Sanè cùm poſſeſſionum veſtrarum eccleſiæ, quarum vobis præſentatio competit decedente paſtore vacauerint, vos presbiteros, qui in eis miniſtrent, diœceſano Epiſcopo præſentetis, qui eis in ſpiritualibus, vobis autem in temporalibus debeant reſpondere. Interdicimus inſuper, & auctoritate apoſtolica prohibemus, ne aliquis in eccleſias veſtras indebitas exactiones, vel grauamina contra ſtatuta Romano. Pontificum, & præcipuè. Lateranen. concilij, exercere præſumat. Cùm verò generale interdictum terræ fuerit, liceat vobis clauſis ianuis, excommunicatis, & interdictis excluſis, non pulſatis campanis, ſuppreſſa voce diuina officia celebrare. Nulli ergo, &c. protectionis, confirmationis, conſtitutionis, & prohibitionis, &c.

Datum Lateran. VI. idus Iulij.

CRIM. PLACENTINO ELEcto qua electionem ipſius confirmat.

ACcedentes ad præſentiam noſtram dilecti filij Hugo Vicedominus maioris eccleſiæ, magiſter Alb. ſancti Antonini canonicus, & Alb. prior ſancti Sauini Placentin. cum litteris dilectorum filiorum Archidiaconi, cleri, & populi Placentini ſua nobis relatione monſtrarunt: & hoc ipſum præmiſſæ litteræ continebant, quòd defuncto bonæ memoriæ Epiſcopo Placentino, clerici eiuſdem ciuitatis conuenientes in vnum, & de ſubſtituendo paſtore longum tractatum habentes: tandem faciente illo, qui diuiſa congregata, & congregata conſeruat, in te vota ſua vnanimiter contulerunt: ſuppliciter poſtulantes, vt electionem de te canonicè factam ratam habentes eam curaremus auctoritate apoſtolica confirmare. Nos ergò volentes de forma electionis fieri certiores, ſicut moris eſt approbati, de proceſſu ipſius per venerab. fratrem noſtrum I. Albanen. Epiſcopum, & dilectum filium I. tt. ſanctæ Priſcæ presbyterum, & G. ſanctæ Mariæ in Aquiro diac. Card. inquiri fecimus diligenter: & tam per examinationem nunciorum ipſorum, quàm ex decreti tenore nobis exhibiti cognouimus euidenter electionem canonicam extitiſſe. Verùm quoniã in huiuſmodi duo tanquàm potiſſima requiruntur, quòd ſcilicet electio ſit, & idonea ſit electi perſona: quorum primùm eligentium factum, ſecundum autem electi meritum reſpicit: & ob hoc duplex ſit examinatio neceſſaria, electionis videlicet & electi: licet per examinationem præmiſſam de forma electionis canonicæ redditi fuerimus certiores, tuam tamen perſonam velut abſentem examinare nequiuimus. Cæterùm quia quorundam fratrum noſtrorum aſſertio, qui te pleniùs cognouerunt, ſuper vita, pariter, & ſcientia laudabile tibi teſtimoniũ perhibebat: & hoc ipſum præſumi poterat euidenter ex eo quòd in ordine Ciſtercien. & ad prioratus officium, & ad Abbatiæ regimen aſſumptus fuiſti, & in vtroque laudabiliter cõuerſatus: nos tam tuæ perſonæ quàm eccleſiæ Placentinæ ampliorem volentes gratiam exhibere de conſilio fratrum noſtrorum electionem ipſam, ſicut canonicè facta eſt, approbantes, eam duximus auctoritate apoſtolica confirmandam: confidentes in domino, & in potentia virtutis eius quòd cum honoris augmento, virtutum tibi dabi-

dabitur diuinitus incrementum : quibus potenter adiutus, feliciter maiora procures, qui minoribus actenus laudabiliter inſudaſti. Erquoniam Epiſcopale onus pariter & honorem non duxiſti abſque noſtra licentia tranſcundum, ne gregi dominico diu deſit cura paſtoris diſcretioni tuæ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus, quatenus : ad regimen eccleſiæ Placentinæ, tanquam ſponſæ tibi diuinitus præparatę ſecurus accedens, auctoritate apoſtolica præmunitus, circa vtilitatem cleri, & populi tibi commiſſi, ſolicitudinem vigilanter impendas, & operã efficacem : vt ſub regimine tuo plus per Deum, quàm per hominem, ſicut creditur, procurato, præfata eccleſia, quam prędeceſſoris tui obitus ad veſperam contriſtauit, de piomotione tua lætitia matutina recepta, ſpiritualibus, & temporalibus proficiat inſtitutis.

Datum Lateranen. V. idus Iulij.

Scriptum eſt ſuper hoc in eundem ferè modum cleto, & populo Placentin. vſque ad verbum Inſtitutis. Quocirca vniuerſitati veſtrę per apoſtolica ſcripta præcipiẽdo mandamus, quatenus eidem electo tanquam patri, & paſtori animarum veſtrarum, debitam obedientiam, & reuerentiam impendentes, tam circa ſpiritualia, quàm etiam temporalia ſibi pareatis humiliter, & deuotè, recipientes firmiter, & tenentes ipſius ſalutaria monita, & pręcepta, vt ſubſidio veſtrę deuotionis aditus, diuina pręcedente gratia, & ſequente ad honorem Dei, ſalutem ſuam vtilitatem veſtram, & profectus eccleſię Placentinę, iniunctum ſibi officium valeat feliciter conſummare.

Datum vt ſuprà.

ALDIGERIO DECANO, ET Canonicis Aquilegien. deciditur controuerſia Decani & Capituli Aquilegienſis contra ſuum Prępoſitum, & imponitur Præpoſito perpetuum ſilentium.

ORta nuper inter vos, & dilectum filium Poponem præpoſitum Aquilegien. ſuper adminiſtratione poſſeſſionum Aquilegien. eccleſię ad Canonicos pertinentium contentione non parua, cũ propter hoc vtraq; partium ad noſtram præſentiam acceſſiſſet, nos vobis, & ipſi præpoſito dilectus filium noſtrum S. tt. ſanctæ Praxedis presbyt. Cardinalem cõceſſimus auditorem : coram quo fuit ex Præpoſiti parte præpoſitum, quòd vacante præpoſitura eccleſiæ Aquilegien. vos eum abſentem in præpoſitum purè, ac ſimpliciter elegiſtis, & electionem venerab. fratris noſtri Aquilegien. Patriarchæ ſecundum conſuetudinem præſentantes, poſtulabatis eam ſecundum tenorem cuiuſdam tranſcripti, quod ſumptum eſſe dicebatis, ex priuilegio Ol. bonæ memoriæ Aquilegien. Eccleſiæ Patriarchæ auctoritate metropolitica confirmari. Cumque ipſe deliberatione præmiſſa requiſiſſet à vobis, vtrùm iuſtè in Præpoſitum fuiſſet electus, vobis reſpondentibus electionem fuiſſe de ipſo canonicè celebratam, ſe purè recipere quod ſibi iuſtè offerebatur adiecit, tenoris eiuſdem priuilegij, & præcedentis canonicorum ſtatus ignarus. Requiſitus autem poſtmodum, vt vobis iuramento caueret, ne vos vltra id, quod in priuilegio prædictæ Patriarchæ continebatur, aliquatenus moleſtaret: quod id ſimoniacum eſſer aſſeruit, renunciationi vobis faciendæ renuncians: & ſe negans ſuper hoc cautionem vobis aliquam præſtiturum. Deinde Patriarcha prædictus electionem ipſius ſimpliciter confirmauit: & præcepit ei locum ſecundum prædeceſſorum ſuorum conſuetudinem aſſignari. Accepto verò poſtmodum à miniſterialibus ſuis, quod ad eum de iure præpoſituræ adminiſtratio pertineret, ad villas eccl. Aquilegien. acceſſit, & officiales eum in præpoſitum humiliter receperunt, iuramentum ei ſuper fideli villicatione præſtantes. Cumque poſtmodum regreſſus Aquilegiam ſibi vellet adminiſtrationem cellarij vendicare, quaſi poſſeſsionem eius perferam, quia clauſum erat cellarium, apprehendit : propter quod poſtmodum quidam veſtrum, & ipſe cum eis ad noſtram audientiam appellarunt, appellatione ab vtraque parte denuò poſtmodum innouata. Cæterùm cùm vtraque partium in Patriarchæ fuiſſet præſentia conſtituta, licet patriarchæ quærenti, ſi cõ

ſtionis haberet: eo reſpondente, quòd nihil contra vos proponere vellet, ſed paratus eſſet, potiùs proponentibus reſpondere: vos ab impetitione ipſius poſtulaſtis abſolui, & ne poſſeſſiones veſtras inuaderet, ad ſedē apoſtolicā appellaſtis. Quòd autē hæc ſibi obeſſe non poſſent: pars præpoſiti nixa eſt multiplici ratione monſtrare aſſerēs inſtitutionē illā Ol. patriarchæ in ipſius non debere præiudiciū retorqueri: cùm obtenta fuerit contra ius commune, conſuetudinem eccleſiæ Aquilegien. & inſtitutionem patriarchæ Poponis, & in præpoſituræ læſionem enormem facta fuerit prępoſitura vacante. Contra ius cōmune, quia ex iure communi procedit, vt præpoſitus bona eccleſiæ, cuius eſt præpoſitus, adminiſtret. Contra conſuetudinem Aquillegien. eccleſiæ, quoniam per centum annos, & vltrò prępoſitus adminiſtrationem bonorum eius habuerat, à tēpore videlicet Patriarchæ Poponis vſque ad tempus Olrici. In enormem lęſionem prępoſituræ ipſius, quia per ipſam ius prępoſituræ vſque adeò fuerat decurtatum, vt non niſi nomen, & onus relictum prępoſito videatur. Præterea ſi etiam inſtitutio memorata teneret, iuri præpoſiti non obeſſet: cum per ipſam non fuerit præpoſito adminiſtratio expreſsè ſublata & poſt eam prędeceſſor ipſius vſque ad hęc tempora adminiſtrationem habuiſſe probetur. Nec nocet nec nocere poteſt, quòd in eadem inſtitutione ſubiungitur, præpoſito omni iuriſdictione, poteſtate, & vtilitate ſublata, cùm dictus L. prædeceſſor noſter illud in confirmationis ſuæ litteris nō apponat. Cùm enim ipſe in confirmatione ſua, quædam minuat, vt de duplici portione in veſtitu conferenda decano, & magiſtro ſcholarum, quædam addat, vt de his, quę pro ueſtitu canonicis conferēda fuerint, per manum vnius, vel plurium qui ad hoc ordinati fuerint, conferendis: quædam corrigat, vt ſuper veſtimētis pſentibus & abſentibus pariter impendendis: vbi addidit, ſi ex rationabili cauſa defuerint, ſi quid in eadem inſtitutione reperiatur, de quo mentio in eiuſdem Lucij confirmatione non fiat, id intelligitur probatum. Aut enim capitulum illud ei cum alijs expreſſum fuerat, aut dolosè ſupreſſum: ſi expreſſum fuit, & illud idem prædeceſſor noſter nō uoluit confirmare, intelligitur reprobaſſe: quòd ſi ſuppreſſum fuerat, confirmatio eadē probabitur fuiſſe ſurrepta: quod ſi ſuppreſsū fuerat, confirmatione de iure prępoſiti nihil penitùs exprimatur. Præterea in eadem inſtitutione adminiſtratio non aufertur præpoſito, ſed iuriſdictio vtilitas, & poteſtas. Quòd ſanè intelligēdum eſt, vt canonicorum vtilitati proficiat, & iura præpoſiti non offendat: ſic videlicet, vt nō liceat prępoſito cōtra tenorem inſtitutionis eiuſdem extra commune refectoriorum miniſtrare fratribus alimēta, vel præpoſituræ prouentus (ſicut prius) ſuis vſibus applicare. Vnde vos verba illa contra præpoſitum minus ſufficere cognoſcētes, inſtitutionem prædictam vobis feciſtis per Patriarcham, qui nunc reſidet, innouari, & apponi in capitulo memorato: propoſito omni iuriſdictione, poteſtate vtilitate, & diſpoſitione ſublata: & quaſi conſcij quòd adminiſtrationis vobis officium præſumpſeratis indebitè vſurpare, inſtitutioni patriarchæ prædictę vbi habebatur, vt omnia bona, quæ de depoſitura, de eccleſijs videlicet, & prædijs, & obedientijs prouenirent, redigerentur in vſus communes, vtilitati veſtrę omnimodis profutura, diſpoſitioni feciſtis apponi. Fuit etiam ex eadem parte adiectū, quòd prępoſitus ipſe quicquid ei fuiſſet electionis ſuę tempore ſub quacunq; forma propoſitum, quod ſibi iuſtè offerebatur, ſe recipere ſimpliciter, & purè reſpondit. Nec adiecit ſecundum formam inſtitutionis prędictæ, immò cum poſtmodum quæreretur ab eo, vt caueret, ne quid ſibi vltra formam inſtitutionis prędictæ aliquatenus vendicaret: quod non caueret aſſeruit, quia id ſimoniacam ſaperet prauitatem. Nec nocuit, quòd in prima reſponſione ſua non contradixit expreſſè: cùm ſciret ius ſuum vbique durare: nec adhuc plenè noſſet tenorem inſtitutionis eiuſdem, vtpotè qui in Aquilegien. eccleſia nunquam fuerat conuerſatus. Ex reſponſione quoque facta per Concordien. Epiſcopum, qui [illegible] eſtat, eum ex præpoſitura nō quærere [illegible] nomen ſolummodo, & honorē [illegible]

iuri ſuo aſſerit præiudicium generari: cùm in hoc nomen dignitatis intellexerit, & adminiſtrationis honorem. Adiecit etiam vos eſſe quodammodo de ſimonia confeſſos: cùm ipſum in Præpoſitum ſecundum formam inſtitutionis prædictæ, vt ſeruaret videlicet quod continebatur in ea, vos elegiſſe dixiſtis: cùm huiuſmodi conditio ſimoniacam ſapiat prauitatem. Cæterùm pars veſtra rationes inductas taliter ſuis rōnibus repellebāt: aſſeriens quòd prædicta inſtitutio & tenuetat & tenebat: cùm vtilitatem communem, & eccleſiæ reſpiceret honeſtatem: & memoratus Ol. Patriarcha in ea, & auctoritate legationis, & metropolitica vſus fuerit pōteſtate, & de totius Aquilegien. Cap. eadem fuerit inſtituta conſenſu: nec obẽrat quòd conſummata fuerat præpoſitura vacante: cùm viuente adhuc priore Præpoſito ſæpius fuerit de ipſa tractatum, & ſucceſſor ipſius tanquam canonicus faciendæ: iam factæ verò factus ipſe Præpoſitus ſuum expreſsè præſtitiſſet aſſenſum: cùm & ante electionem, & confirmationem ipſius per annum, & plus, & pòſt per ſeptem menſes, & amplius in plena, & pacifica poſſeſsione iuxta ipſius inſtitutionis formam liberè fuiſſetis, donec eidem adminiſtrationem non tanquam Præpoſito, ſed tanquam canonico perſonaliter commiſiſtis, ſicut per teſtes fuerat legitimè comprobatum. Per illa etiam verba, ſcilicet omni iuriſdictione, poteſtate, & vtilitate ſublata, omnem adminiſtrationem ſublatam præpoſito dicebatis: cùm in iuriſdictione ſtatuendi auctoritas in poteſtate miniſtrandi facultas, & in vtilitate conuertendi (ſicut prius) in ſuos vſus præpoſituræ prouentus ei fuerit licentia denegata. Sic enim in talibus poreſtas accipitur, ſecundum canonicas ſanctiones: vt cùm dicitur quòd omnes res eccleſiæ in Epiſcopi poteſtate conſiſtant, & ad eius diſpoſitionem pertineant: ſic etiam & ſecundum conſtitutiones legales, bona pupilli dicuntur eſſe in poteſtate tutoris. Cumque conſuetudo ſit optima legum interpres, qualis illorum verborum fuerit intellectus ex eò, quòd continuè ſubſecutum eſt declaratur. Statim enim Capitulum (vt dictum eſt,) ſine contradictione cœpit adminiſtrare ante electionem G. ſubſtituti Præpoſiti per annum, & plus, & poſt electionem & confirmationem ipſius per ſeptem mẽſes, & amplius adminiſtrans, immò ex tunc adminiſtrare nūquam ceſſauit: cùm G. Præpoſitus non ratione præpoſituræ, ſed ex commiſsione Capituli miniſtrarit, ſicut per teſtes ſufficienter fuerat comprobatum: & is vtiq; poſsideat, cuius nomine poſsidetur. Adieciſtis etiam, quòd ſi prædicta inſtitutio non teneret, idem tamen Præpoſitus ſibi nihilominus præiudicium irrogarat: cùm ſecundum formam inſtitutionis eiuſdẽ, electionem (ſicut per teſtes probatum fuerat) recepiſſet, & nihil aliud niſi nomen & honorem ex prępoſituræ officio poſtularet. nec obẽrat, quòd in confirmatione dicti Lucij prædeceſſoris noſtri de iuriſdictione, poteſtate, & vtilitate ſublata, prępoſito nihil expreſſum extiterat: cùm non ſemper quod ſimpliciter eſt ſuppreſſum, intelligi debeat reprobatum: immò fortius id exprimi ſoleat, quod approbatis cæteris reprobatur: cùm non minor in reprobatione, quàm in approbatione ſit ſolennitas requirenda. Nec fuerit ſimoniacum, ſi eum ſecundum formam ſæpè dictæ inſtitutionis in præpoſitum elegiſtis cùm determinatio illa non conditionem denotet, ſed modi, vel ſtatus ſit potiùs expreſsiua. Nos igitur his, & alijs diligenter auditis, per Cardinalem eundem quæ fuerant hinc inde propoſita, & diligentius intellectis, de fratrum noſtrorum conſilio ab impeditione præpoſiti memorati ſententialiter eccleſiam, & Capitulum Aquilegien. abſoluimus: eidem præpoſito ſuper hoc perpetuum ſilentiū imponentes. Decernimus ergò &c. Diffinitionis &c. Datum Lateranen. VII. idus Iulij.

CANTVARIEN. ARCHIEPIſcopo. vt eccleſijs parochialibus iuſtè decimę perſoluantur.

PEruenit ad audientiam noſtram, quòd multi in diœceſi tua decimas ſuas integras, vel duas partes ipſarum non illis eccleſijs, in quarum parochijs habitant, vel vbi prædia habent, & à quibus eccleſiaſtica præcipiunt Sacramenta perſoluūt ſed eas alijs pro ſua diſtribuunt voluntate. Cùm igit inconueniens eſſe videatur, & à

tione

ratione diſsimile, vt eccleſiæ, quę ſpiritua lia ſeminant, metere non debeant à ſuis parochianis temporalia, & habere, fraternitati tuæ auctoritate præſentium indulgemus, vt liceat tibi ſuper hoc non obſt. contradictione, vel appellatione cuiuslibet ſeu cõſuetudine hactenus obſeruata, quod canonicũ fuerit ordinare, & facere quod ſtatueris per cẽſurã eccl. firmiter obſeruari. Nulli ergò &c. cõfirmationis &c.

Datum Lateran. II. nonas Iulij.

EIDEM. VT ONERA ET PENſiones eccleſiis impoſitæ reſcindantur.

QVAE in derogationem Sanctorum canonum attentantur, tantò potius infringi volumus, & carere robore firmitatis, quantò auctoritas vniuerſalis eccleſiæ, cui (licet immeriti) præſidemus, ad id nos prouocat, & inducit. Significaſti nobis ſiquidẽ, quòd plures ſunt in Cantuarien. diœceſi qui contra iuris canonici ſanctionem nouas penſiones eccleſijs quibuſdam impoſuerunt; & veteres temeritate præſumpſerunt culpabili augmentare. Cùm igitur id in contemptum eccleſiaſticę inſtitutionis redundet, fraternitati tuæ auctoritate præſentium indulgemus, vt liceat, tibi penſiones de nouo impoſitas, in irritum reuocare, & in ſtatum priorem appellatione remota reducere augumentas. Nulli ergò &c.

Datum Lateran. VI. cal. Iulij.

SIMONI ARCHIDIACONO Vuellen.

IVſtis petentium deſiderijs &c. vſque aduerbum Suſcipimus. Specialiter autem Archidiaconatum Vuellen. cùm eccleſia de Iuuis, & eccleſia de Subrent. ad ipſum Archidiaconatum pertinẽtibus, ſicut ea iuſtè poſsidetis &c. Nulli ergò &c. Datum vt ſuprà.

EPISCOPO TVDEN. DECAno Zamoren. et priori Sancti Hyſidori Legionem. Quæ ijs cõmiſsis cognitionem cauſſę Epiſcopi Aurien. & Abbatis atque monaſterij Cellæ nouæ.

COntrouerſiam. quæ inter venerabilẽ fratrem noſtrum Epiſcopum Aurien. ex una parte, & Abbatem, & conuentum Cellæ nouę ex altera vertebatur ſuper libertate, ac ſubiectione ipſius monaſterij, & ſententijs excommunicationis, & ſuſpenſionis in Abbatem prolatis, & in monaſterium interdicti, venerabili fratri noſtro Lucen. Epiſcopo, & dilectis filijs Abbati de Melon. & P. Ioãnis Archidiaconi Aſtoricen. cõmiſiſſe recolimus ſine debito terminandam, qui cùm eis de cauſſæ meritis conſtitiſſet, ad diffinitiuam ſententiam proceſſerunt: adiudicantes ſubiectionem monaſterij eccleſiæ Aurien. Abbatem verò, & monaſterium ab Epiſcopi ſententijs abſoluentes: quemadmodum ex ipſorum authentico nobis exhito demonſtratur: quam idem Epiſcopus petebat auctoritate ſedis apoſtolicæ confirmari. Verùm ex parte dictorum Abbatis, & monachorum fuit propoſitum ex aduerſo, ipſam ſententiam nullius eſſe momenti, tanquam poſt appellationem prolatam, & à ſuſpectis iudicibus, & ſuper articulo, de quo lis non fuit conteſtata: contra eandem quoque alia quædam coram vobis expreſsius deſignanda, nihilominus eorundem nuncius apponebat. Quia verò nobis non conſtitit de præmiſsis, cauſſam ipſam diſcretioni veſtrę de Aſſenſu partium duximus committendam: per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandantes, quatenus de pręfata ſententia cognoſcentes, ſi eam inueneritis rationabiliter fuiſſe prolatam, confirmantes ipſam faciatis auctoritate noſtra, remoto appellationis obſtaculo, firmiter obſeruari. Alioquin ex integro de cauſſa cognoſcentes, iuxta formam prioris cõmiſsionis quòd canonicum fuerit, ſtatuatis appellatione remota: cogentes partes per cenſuram eccleſiaſticam &c. Nullis litteris obſtantibus præter aſſenſum partium &c. Quòd ſi omnes &c. Duo, &c. Dat. Lat. V. idus Iulij.

ABBATI, ET CONVENTVI de Vualthan. ut ad ſuas eccleſias ipſi clericos idoneos præſentent, & nulli alij ordinentur.

CVm vos eccléſia veſtra, in qua eſtis de nouę plantationis originę, & aſſumptione religionis Dei obſequio man

cipati, de gratia ſedis apoſtolicæ tanquā ſpeciales filij ſpecialibus mereris priuilegis honorari: prouidere volumus, ne in his, qui de iure, & dudum obſeruata conſuetudine obtinetis, iniuſtæ vexationis diſpendium ſubeatis. Vt itaque religio, quæ in eccleſia veſtra laudabili noſcitur inchoata principio, bonis ſecundum Deū progreſsibus amplietur: & vos à matre veſtra eccleſia Romana cura veſtra ſentiatis illibata ſeruari, ad exemplar bonæ memoriæ Cœleſtini Papę prędeceſſoris noſtri, pręſentibus litteris vobis duximus indulgendum: ne in in eccleſijs ad repræſentationem, & ordinationem veſtram ſpectantibus, aliqui clerici niſi a vobis pręſentati fuerint, ordinentur: vel ad earū regimen præter aſſenſum veſtrum & conuiuentiam admittantur. Si uerò contra hæc auſu temerario aliqui uenire præſumpſerint, & iura vobis debita ſibi vſurpare tentauerint, factum, & præſumptionem eorū viribus carere decernimus: & per vos auctoritate apoſtolica, qui taliter intruſi fuerint, concedimus amoueri: niſi forte (quod abſit) repræſentationem, & ordinationem earum conſtiterit vos malitioſè differe. Nulli ergò &c. indulgentię nrę &c. Datum Lat. III. nonas Iulij.

EIVSDEM. NE VISITATORES magno numero veniant ad eccleſias, vt ipſis graues exiſtant.

AD notitiam apoſtolatus noſtri peruenisse noueritis, quòd Archidiaconi, & officiales eorum contra ſtatuta Lateran. concilij ad eccleſias veſtras maiore, quàm debeant numero euectionis accedunt, & alijs eas grauaminibus indebitè opprimentes, ita graues in procurationibus ſuis exiſtunt, quod nonnunquam longi temporis victum breuis hora cōſumat. Ea propter ne de cætero talia prefati Archidiaconi, vel officiales eorum attentare præſumant, ad exemplar bonæ memorię Cœleſt. Papæ prædeceſſoris noſtri, auctoritate præſentium diſtrictius inhibemus. Et ſi ab huiuſmodi grauaminibus non duxerint abſtinēdū liceat vobis receptiones rex actiones, & pcurationes indebitas denegare. Quòd ſi pp hoc interdicti vel excōicationis ſnia in clericos, vel eccleſias veſtras temerè iaculari pſumpſerint, idulgemus vobis vt eā non teneamini, vt potè latā cōtra ſedis Apoſto. ſtatuta, ſeruare. Nulli ergò &c. inhibitionis, & indulgentiæ noſtræ &c. Datum vt ſuprà.

EISDEM. DE CONFIRMATIONE priuilegiorum.

INcumbit nobis ex debito paſtoralis officij &c. vſque ad verbum Annuimus: Et præfatum monaſterium, quod ſpecialiter Beati Petri iuris exiſtit, in quo diuino mancipati eſtis obſequio, ſub Beati Petri, & noſtra protectione ſuſcipimus, & pręſentis ſcripti pagina communimus. Libertates præterea, & immunitates, antiquas, & rationabiles conſuetudines monaſterio veſtro per priuilegia Romanorum Pontificum, & ſcripta regum, & principum præuia ratione conceſſas, & hactenus obſeruatas, ratas habemus, & eas perpetuis tpibus illibatas pmanere ſancimus: Decernimus ergo &c. Protectionis, & cōceſſionis, &c. Dat. Later. nonis Iulij.

EISDEM. DE EODEM ARGV.

FEruor religionis, & deuotionis veſtrę nos mouet propenſiùs, & inducit, vt præter commune debitum petitiones veſtras, quæ rationi conueniunt, debeamus libenter admittere: & vtilitati monaſterij veſtri, quòd ad iuriſdictionem Beati Petri, & noſtram ſpecialiter pertinet, paſtorali ſolicitudine prouidere. Ea propter &c. vſque ad verbum Aſſenſu. Auctoritate vobis apoſtolica indulgemus ꝙ ſi Epiſcopi, in quorum diœceſi eccleſias parochiales habetis, in fata conceſſerint, & eccleſias veſtras interim vacare contigerit, capellani in ipſis inſtituendi, ne ordinationes eccleſiarum inutiliter differātur, ad præſentationem veſtrā ab eo, qui ſede vacante vices Epiſcopi debet de iure ſupplere, ſine contradictione qualibet admittantur: qui vobis de temporalibus, Epiſcopis, vel eorum officialibus de ſpiritualibus debeant reſpondere. Adijcimus etiam quòd ſicut rationabili conſilio, & prouidentia capituli veſtri eccleſiam de Vuindeſores ad cellarium: & eccleſiam de Alricheſeia, & eccleſiam de Herford, & eccleſiam de Nelinges ad veſtimenta fratrum veſtrorum inuenienda. Eccleſias verò de Epinges, & de Vudeford, & de Neclesuuelle, & de Lucheton, ad vſus

ad vſus ſacriſtiæ veſtræ de Aſſenſu diœceſani Epiſcopi aſsignaſtis, ita vobis, veſtriſque ſucceſſoribus in perpetuum permaneant ad hos vſus. Et ne impoſterum hæc aſsignatio veſtra poſsit, vel debeat in aliquo mutilari, ipſam auctoritate apoſtolica confirmamus, & præſ. &c. Decernimus ergò &c. Conceſsionis, & confirmationis &c. Datum Later. VI. idus Iulij.

FRATRI R. APOSTOLICAE Sedis legato quã creat ipſum legatum Apoſtolicum, & hortatur vt iſtum magiſtratum diligenter adminiſtret.

TIlicet ſolitæ ſolitudinis locum affectes, fugans, vel fugiens potiùs tumultus ſæcularium poteſtatum, vt Rachelis foueàris amplexu, & in lege diuina iugiter mediteris, ſedens ſecus pedes domini cum Maria, cùm tamen in lege mandatorum ipſius legeris, quòd obedientia præferenda ſit victimis, & proximum diligere debeas, vt te ipſum, nec potes, nec debes ſic viuere ſoli tibi, vt vel recedas ab obedientia præſidentis, vel proximorum ſalutem negligere videaris, ſed à contemplatione Mariæ ad actionem Marthæ teneris ſaltem ex obedientiæ virtute deſcẽdere: vt in Lia Rachelis ſterilitatem tua prædicatione fœcundes: dum quòd in ſolicitudinis: & clauſtri ſilentio didiciſti, iuxta mandatum Euangelicum prædicaueris ſuper tecta, & talenta tibi credita erogaueris ad vſuras. Nos autem, qui (licet immeriti) vices eius tenemus in terris, qui diſcipulis ſuis officium prædicationis iniunxit: Ite (inquiens) in orbem vniuerſum, prędicate Euangelium omni creaturæ, plenè de tua conſcientia, & religione confiſi, plenæ tibi legationis officium per Ebredunen. Aquen. Arelaten. & Narbonen. prouincias duximus committendũ: corrigendi, & ſtatuendi tam in monaſteriis, quàm aliis eccleſiis, quæ correctione, vel inſtitutione cognoueris indigere, audiendi, & decidendi, vel etiam committẽdi cauſſas, & abſoluendi eos, qui ob violentam manuum iniectionem in clericos vinculo ſunt excommunicationis aſtricti, ſi ex iniectione tali vel enormis læſio, vel homicidium non fuerit ſubſecutum, confutandi hæreticos, & cogendi eos redire ad catholicæ fidei vnitatem, & plenæ legationis officium ſuper his, & aliis exequendi, & percellendi pœna canonica cõtumaces, indulgẽtes tibi auctoritate Apoſtolica libera facultatem. Nulli ergò &c. conceſsionis &c. Datum Lateran. IIII. idus Iulij.

ARELATEN. ARCHIEPISCOPO & ſuffraganeis eius vt illum legatum reuerenter & benignè tractent: eidemq́; auxilio & conſilio ſint.

IS, cuius omnes viæ miſericordia ſunt, & veritas teſtante Pſalmiſta, cuius omnia verba doctrinam ſapiunt ſalutarem, cuius opus exemplum nobis vitæ ſanctioris oſtendit, licet ſolo verbo virtutis ſuæ poſſit, & poterit vniuerſa: vtpotè qui dixit, & facta ſunt, mandauit & creata ſunt, operarios tamen in vineam ſuam, & meſſem induxit, & præter ſacrum duodenarium diſcipulorum numerum, quibus poteſtatem ligandi contulit, & ſoluendi, alios ſeptuaginta duos elegit, & binos illos ad prædicandum direxit, indulta eis calcandi ſuper ſcorpiones, & regulos poteſtate: nobis relinquens exemplum, vt veſtigia eius quantum fragilitas humana permittit, in debitę humilitatis deuotione ſequamur. Hoc ſanè Apoſtolica ſedes, quæ cũctarum eccleſiarum à Domino in Beato Petro magiſterium obtinuit, & primatum, aſsiduè meditatione reuolens multos in partem creditæ ſolicitudinis euocauit, vt diuerſis mundi de partibus per eorum præſentiam ipſius abſentiã ſuppleretur: & defectum vnius multorum releuaret affectus: quorũ ſolicitudo diligens, & ſolicita diligẽtia expeditius in ſingulis prouinciis, & eradicaret noxia, & profutura plantaret. Nos etiã qui (licet immeriti) vicem Chriſti tenemus in terris, noſtram inſufficientiam attendentes, quorum mentem diuerſę diuerſatum eccleſiarum iugiter neceſsitates vrgent: quorum corpus aſsiduè cõquerentium clamores affligunt, prætereos, quibus pars eſt ſolicitudinis noſtrę commiſſa: cùm neceſsitas exigit, vel requirit vtilitas, in diuerſas prouincias legatos à noſtro latere deſtinamus: quibus tãtò amplius credatur à ſubditis, quãtò ſpecialius eis Apſlicę ſedis au-

ctoritas delegatur. Dilectum itaque filiũ noſtrum fratrem Rainerium virum vitæ probatæ, ac côuerſationis honeſtæ, Deo & hominibus, obtentu ſuæ religionis acceptum: cuius ſcientiam, & induſtriam in ſimilibus iam ſumus experti: commiſſo ei plenę legationis officio ad partes veſtras duximus deſtinandum: vt euellat, quæ euellenda cognouerit, & plantet, quæ plantatoris cognouerit officio indigere. Specialiter autem, & præcipuè ad confutandam hæreticam prauitatem aſſurgat, & ſcorpionum illorum aculeos omnipotentis Dei virtute reprimat, & conculcet: qui virus draconis in aureo calice Babylonis propinant: habentes, ſecundum Apoſtolum, ſpeciem pietatis, virtutem autem eius penitus abnegantes: quorum principium religionem palliat, medium non docet, ſed ſeducit indoctos, finis perpetuum interitum comminatur: qui etiam ſecundum Euangelicam veritatem, ad nos veniunt in veſtimentis ouium, intrinſecus autem ſunt lupi rapaces. Monemus igitur fraternitatem veſtram, & exhortamur in domino, ac per Apoſtolica vobis ſcripta diſtrictè præcipiendo mandamus, quatenus eundem legatum, ſicut perſonam veſtram recipientes, humiliter, & deuotè, quę ipſe inter vos ſtatuẽda duxerit, ſeu etiam corrigẽda, recipiatis humiliter, & inuiolabiliter obſeruetis: præſertim autem contra hereticos taliter ipſi curetis adeſſe, vt per ſolicitudinem veſtram, & diligentiam eius vobis cooperãtibus de partibus veſtris gens extirpetur iniqua, & confutata hæreticorum perfidia, doctrina præualeat ſalutaris: & falſis dogmatibus reprobatis viuat, & inualeſcat apud vos veritas in æternum: Datum Late. nonis Iulij.

In eundem modum Narbon. Archiepiſcopo, & ſuffraganeis eius.

In eundem modum Aquen. Archiepiſcopo, & ſuffraganeis eius.

In eundẽ modum Ebredunen. Archiepiſcopo, & ſuffragan. eius.

DECANO ET CAPITVLO AQVILegien. vt præpoſitum ſuum ſpoliatum reſtituant.

CONſtitutus in præſentia noſtra dilectus filius P. eccleſiæ veſtræ pꝓpoſitus ſua nobis cõqueſtione monſtrauit, ꝙ vos ipſum villa de Dranis, quæ eſt inter beneficia vaſſallorum, ad ipſum ratione præpoſituræ de iure ſpectante, ſicut in priuilegiis veſtris perſpeximus contineri, prætermiſſo iuris ordine contra iuſtitiam ſpoliaſtis, eam ven. fratri noſtro Patriarchæ, veſtro motu propriæ voluntatis in dicti præpoſiti præiudicium aſsignantes. Cùm itaque non ſit alicui conſulendum cum alterius detrimento, vniuerſitati veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus, & diſtrictè præcipimus, quatenus pręfatam villam, cùm omnibus pertinentiis ſuis, & fructibus inde perceptis, & omni integritate in qua tempore donationis extitit, memorato præpoſito reſtituere non tardetis famulos quoque à ſuis prædeceſſoribus infeudatos, quominus dictus præpoſitus inſtituere poſsit, & etiam infeudare, prout ad ipſum de iure pertinet, impedire minimè pręſumatis. Alioquin dilecto filio G. Tergeſtino electo præcipiendo mandauimus, vt ipſe vos ad ea, quæ præmiſimus prout iuſtum fuerit, per cenſuram eccleſiaſticam appellatione remota compellat. Nullis litteris, &c. Datum Lateran. III Idus Iulij.

POPON. CANONICO FRISAgen. vt præbendæ ſuæ fructus percipiat.

CVm de conſuetudine Friſagen. eccleſiæ fructus præbendæ tuæ proponaris hactenus, ſicut & alij canonici faciunt, liberè præcepiſſe, nolentes vt ſuper his iuri tuo proceſſu temporis præiudicium generetur, vt eos de cætero ſicut feciſti hactenus percipere valeas, & habere: non obſtante ſiquid in abſentia tua factum eſt in præiudicium tuum contra priorem conſuetudinem eccleſiæ memoratæ, auctoritate tibi præſentium indulgemus. Nulli ergo, &c. Datum Lateran. II. idus Iulij.

ABBATI, ET CONVENTVI DE Vualthan.

CVm à nobis petitur &c. vſque ad verbum Aſſenſu. Ius quod habetis in eccleſia de Scerninges, ſicut illud iuſtè, & canonicè poſsidetis, auctoritate vobis Apoſtolica

ſtolica cõfirmamus,& præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergò, &c. Datum Lateranen. XVI. Cal. Iulij.

EISDEM.

IVſtis petentium,&c. vſque ad verbum Aſſenſum. Eccleſiam de Lamburn. quàm ex conceſſione diœceſani Epiſcopi obtinetis, ſicut illam iuſtè, ac pacificè poſſidetis, & in authentico ſcripto diœceſani Epiſcopi confecto exinde plenius continetur, vobis, & per vos monaſterio veſtro auctoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo, &c. Datum vt ſuprà.

CVM à nobis petitur, &c. vſque ad verbum Aſſen. eccleſiam de Vurcugle vobis à venerab. fratre noſtro Lincolnien. Epiſopo conceſſam, ſicut eam iuſtè,& Canonicè poſſidetis,&c. Nulli ergò, &c. Datum Lateran. XVII. cal. Iulij.

IVſtis petentium, &c. vſque ad verbum Aſſen. eccleſiam Sancti Andreæ de Geiſte, eccleſiam omnium Sanctorum de Geiſtetorp, Ius, quòd habetis in eccleſia Sancti Petri de Vudenorton. ſicut ea iuſtè ac pacificè poſſidetis, & in authentico ſcripto diœceſani Epiſcopi confecto exinde plenius continetur, vobis, & per vos monaſterio veſtro auctoritate Apoſtolica confirmamus,&c. Nulli ergo &c. Dat. Lat. XVI. Calendas Iulij.

ARCHIEPI. CANTVARIEN. de Cireſia, & de Cireſtria Abbatibus. Vt Abbatem S. Crucis legitimę conſtitutioni per Pontificem Maximum approbatę obedire cogant.

AD audientiam Apoſtolatus noſtri noueritis perueniſſe, quod cùm olim tam à dilecto filio Abbate Sãctæ Crucis de Vualthan. quàm capitulo ſuo communi conſilio fuerit ordinatum, pecuniã eorum integrè in vno marſupio congregari,& ſeruari per duos vel tres Canonicos ad hoc per eoſdem Abbatem,& capitulum voluntate vnanimi deputatos, qui in præſentia ipſius Abbatis,& dilectorum filiorum Prioris, & Subprioris, nec non,& trium aliorum de ſenioribus per eundem Abbatem,& capitulum electorum, ſingulis tribus menſibus de prædicta pecunia redderent rationem: conſtitutione ipſa poſtmodum à ſede Apoſtolica confirmata, ſæpè dictus Abbas capituli ſui non requiſito aſſenſu,& cuſtodes eligit,& computationem ſolus recipit propria voluntate. Vnde nos eidem Abbati per ſcripta noſtra mandauimus, vt conſtitutionem ipſam ſtudeat, ſicut ſine prauitate facta eſt, inuiolabiliter obſeruare: ne vtilitatem eccleſiæ videatur in aliquo impedire: Quocirca diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus ſi ſæpe dictus Abbas iuxta mandatum noſtrum cõſtitutionem prædictam obſeruare neglexerit, vos eum ad obſeruationem eiuſdẽ auctoritatem præſentium per cenſuram eccleſiaſticam, ſicut iuſtum fuerit appellatione remota cogatis. Quòd ſi omnes, &c. tu frater Archiepiſcope &c. Datum Lat. nonis Iulij.

CANTVARIEN. ARCHIEPISCOPO, & Epiſcopo Roffen. Vt hic nominatos monachos ab iniurijs defendant.

SIcut dilecti filij Abbas, & conuentus de Vualthan. nobis ſignificare curarũt, quidam quos vobis proprijs nominibus deſignabunt, libertatem eis,& monaſterio eorum ab Apoſtolica ſede conceſſam præſumptuoſa temeritate infringunt, ipſis alia damna grauia, & iniurias irrogando. Ideoque fraternitati veſtrę per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus eorundẽ moleſtatores iniuſtos, vt ab ipſorum grauamine,& indebita infeſtatione quieſcãt, permittentes eos pacificè frui libertate ſibi ab Apoſtolica ſede conceſſa, per cenſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compellatis. Nullis litteris,&c. Quòd ſi ambo,&c. alter,&c. Datum Lateran. XVI. cal. Iulij.

ABBATI, ET CONVENTVI de Vualthan.

IVſtis petentium, &c. vſque ad verbum Aſſen. eccleſiam de Badburgeham, quã ex conceſſione diœceſani Epiſcopi obtinetis,

netis, ſicut illam iuſtè ac pacificè poſſidetis, & in authentico ſcripto eiuſdem Epiſcopi confecto exinde pleniùs continetur vobis & per vos monaſterio veſtro auctoritate Apoſtolica, &c. Nulli ergò, &c. Datum Lateran. nonis Iulij.

PETRO COMPOSTELLANO Archiepiſcopo. Vt inter eccleſiam Compoſtellanam & Bracarenſem inita tranſactio obſeruetur.

Licet vnum ſit corpus eccleſiæ in quo Chriſtus eſt caput, & vniuerſi fideles ſunt membra, ille tamen, qui à Chriſto Petra dictus eſt Petrus, etiam à Chriſto capite vocatus eſt caput, ipſo teſtante qui ait. Tu vocaberis cephas: quod ſecundum vnam interpretationem exponitur caput: quia ſicut plenitudo ſenſuum abundat in capite, ad cetera verò membra pars aliqua plenitudinis deriuatur, ita cœteri vocati ſunt in partem ſolicitudinis, ſolus autem Petrus aſſumptus eſt in plenitudinem poteſtatis: ad quem velut ad caput maioris eccleſiæ cauſæ non tam conſtitutione canonica, quàm inſtitutione diuina meritò referuntur: inter quas illa non minima reputatur, quæ inter Compoſtellanam, & Bracaren. eccleſias ſuper quatuor Epiſcopatibus, videlicet Colimbrien. Lamecen. Viſen. & Egitanien. ex delegatione ſedis Apoſtolicæ longo fuit tempore ſub diuerſis iudicibus vẽtilata: quam nos auctore domino te fratre Archiepiſcopo Compoſtellan. & venerab. fratri noſtro M. Bracaren. Archiepiſco. pro diffinitione huius cauſæ præſentibus exacta diligentia curauimus terminare. Petebas ſiquidem à dicto Bracaren. Archiepiſcopo quatuor præfatos Epiſcopatus aſſerens, eos ad compoſtellanam eccleſiam iure metropoliti copertinere. Tuā autem intentationem fundare muliplicter nitebaris, per priuilegia, per concilia, per hiſtorias, per diuiſiones, per famam, & per ſententiam. Volens enim apoſtolica ſedes compoſtellanam eccleſiam pro reuerentia Beati Iacobi Apoſtoli, cuius venerandum corpus in ea condirũ requieſcit, ſpeciali priuilegio decorare, dignitatem Emeriten. metropolis, quæ peccatis exigentibus à longis retrò tẽporibus vſq; nunc barbarica tenetur feritate captiua, eidem eccleſiæ cũ integritate Luſitaniæ prouinciæ liberali conceſsione donauit: ſicut priuilegia felicis mem. Calixti Papę prædeceſſoris noſtri liquidò proteſtantur tres deſuffraganeis Epiſcopatibus exprimens nominatim, videlicet: Colimbrien. Salamantin. & Abulen. qui ſoli tunc in confeſsione chriſtiani nominis permanebant Cæteros autem generali donatione concludens. Hos aũt Epiſcopatus de quibus queſtio vertebatur, ad Emeriten. ptinuiſſe metropolim ꝑ Emeriten. nitebaris conſilium demonſtrare: in quo xij. Epiſ. qui conuenerant, ſe omnes eſſe de Luſitania prouincia profitentur, dicentes in primo capitulo: conuenientibus nobis omnibus Luſianię prouinciæ Epiſcopis, &c. qui poſt vniuerſa ſtatuta conſilij, omnes cum ſuo metropolitano ſubſcribũt, tam ex nomine ſedium quàm etiam ex nomine perſonarum. Inter quos Colimbrien. Egitanien. & Lamecen. expreſsè ſubſcribunt. In octauo quoque capitulo eiuſdem concilij continetur, ꝙ ſupplicante Sanctæ memoriæ Orontio Epiſcopo Rex Receſſundus inductus eſt, vt reduceret, atq; reſtauraret Epiſcopos huius prouinciæ Luſitaniæ, ad ſuæ prouinciæ nomen, atq; conſilium, & ſic demum ſecundum canonicas regulas decreto ſynodico, iudicij formula & ſuæ clementiæ confirmatione ad nomen prouinciæ, ſuamq; metropolim ſunt reducti: quibus verbis indubitanter exprimi aſſerebas, ꝙ hi quatuor Epiſcopatus, qui vſq; tunc fuerant ſub nomine prouinciæ Galleciæ, per ſententiam ſunt reducti ſynodicam: quorum vnus videlicet ex reductis exprimitur fuiſſe Selua Egitanien. Epiſcopus, qui eſt vnus de de quatuor: quos omnes eadem quæſtio apprehendit, & ad maiorem expreſsionem in ſubſcriptionibus poſt metropolitan. Selua primus cũ tali adiectione ſubſcribit. Ego Selua Egitanien. Epiſcopus pertinens ad metropolim Emeriten. vna cum Archiepiſcopo meo proficio, ſubſcribo, & quiſq; ſequentiũ dicit, ita ſimiliter ſubſcribo, intelligens totũ cũ verbo, ideſt pertinẽs ad Emeriten. metropolim. Iſydorus aũt in chronicis de Gothis titulo de Sueuis teſta

tur,

tur, quòd Remiſmundus ad Luſitaniam tranſijt, Colimbriam pace deceptam diripit, Vlixbona quoque ab eo occupatur: per quod videtur oſtendi, quòd tam Colimbria, quàm Vlixbona conſiſtit in Luſitania. Plinius quoque narrat in libro ſecundo naturalis hiſtoriæ circa finem, quòd Durius è maximis Hiſpaniæ fluminibus iuxta Numantiam lapſus, dein Luſitanos à Galecis diſterminat: per quod apertè monſtratur, quòd cùm quatuor Epiſcopatus prædicti ſint vltra Durium, non in Gallecia, ſed in Luſitania ſunt prouincia conſtituti. Diuiſiones etiam multas produxiſti de locis (vt aſſeris) non ſuſpectis aſſumptas, & exhibitas ſub teſtimonijs, & ſigillis authenticis: quæ non connumerant hos quatuor Epiſcopatus inter Emeriten. eccleſiæ ſuffraganeos, & eoſdem ipſi metropoli euidenter aſsignant. Per teſtes etiam ab aduerſa parte productos oſtendere voluiſti, quòd publica fama teſtatur hos Epiſcopatus ad Emeritam ſpectauiſſe. Felicis quoque memoriæ Cœleſtin. Papa prædeceſſor noſter cùm in minori ordine conſtitutus, legationis officio in Hiſpania fungeretur, de hac cauſſa cognoſcens, pro compoſtellana eccleſia contra Bracaren. ſententiam promulgauit, ſicut per multos teſtes tu ipſe nixus es comprobare. Verùm ex aduerſo dictus Bracaren. Archiepiſcopus rationes huiuſmodi friuolas aſſeuerans, nixus eſt eas multipliciter infirmare proponens quòd priuilegia donationis per ſuppreſsionem veritatis, & falſitatis expreſsionem à Calixto Papa fuere ſurrepta. Suppreſſum eſt enim verùm in illis de duobus præcedentibus priuilegijs, quæ Felicis recordationis Paſcalis Papa ſuper redintegratione ipſorum Epiſcopatuum conceſſerat, in perpetuum eccleſiæ Bracaren. De poſſeſsione quoque, quàm eo tempore in præfatis Epiſcopatibus eccleſia Bracaren. habebat: quorum alterum per priuilegia, reliquum verò per teſtes & inſtrumenta ſufficienter oſtendere ſatagebat. Expreſſum autem erat in illis falſum in eo, quòd Colimbrien. Epiſcopatus dicebatur ad Emeritam pertinere: cùm idem Bracaren. multis rõnibus aſtruere niteretur, tam Colimbrien. quàm tres alios Epiſcopatus ad metropolim reſpicere Bracaren. In tantùm enim Paſchali Papæ, qui priuilegia ſuper redintegratione prædictorum Epiſcopatuum eccleſiæ Bracaren. conceſsit, conſtitiſſe videtur hos Epiſcopatus ad eandem Bracaren. Ecllеſiam pertinere: quod ipſe in litteris, quas direxit Gunſaluo Colimbrien. Epiſcopo, manifeſtè teſtatur: quod conſtat Colimbrien. eccleſiam in Bracaren. prouinciæ catalogo contineri. Vnde quia Toletanus Archiepiſcopus ad mandatum ipſius Colimbrien. Epiſcopum non reſtituerat eccleſiæ Bracaren. priuauit ipſum legationis officio: vt Bracaren. Archiepiſcopus liberiùs in prouincia ſua iuſtitiam exerceret. Emeriten. verò concilium non eſſe authenticum, multipliciter aſſerebat: tum quia non inuenitur in aliquo authentico libro inter alia concilia contineri: tum quia nec conſtructionem, nec ſenſum, nec latinitatem in pleriſque locis continere probatur: tum etiam quia contra canonicas ſanctiones, & apoſtolicæ ſedis primatum aliquid videtur in eo eſſe ſtatutum contra Epiſcopum, qui non venerit ad concilium, vt videlicet à metropolitano debeat in cella retrudi. Per vndecimum quoque Toletanum concilium, quod conſtat authenticum, nitebatur illud Emeriten. concilium improbare ratione temporis, quod in vtroque repetitur expreſſum: cùm ſimul vtrunque ſtare non poſsit, obijciens contra illud nonnullas alias rationes. Hiſtorias autem inductas ſanè, ac veraciter intellectas nihil ad propoſitum valere dicebat, ſicut & per quaſdam alias hiſtorias oſtendere nitebatur: cùm & iudex eccleſiaſticus ad gentiles præſertim hiſtorias non debet ſe conuertere, quando per conſtitutiones canonicas, vel ſcripta Romanorum Pontificum, aut ſacras auctoritates doctorum, eccleſiaſticum poteſt negocium terminare. Diuiſiones etiam, quas pro ſe pars tua induxit, inualidas aſſerebat: tum quia longè plures, & euidentiores diuiſiones pro ſua ſunt parte productæ: tum etiam quòd in eodem quaterno quẽ contra ſæpe dictum Bracaren. Archiepiſcopum produxiſti, Lucen. concilium eſt inuen-

inuentum: In quo Epiſcopatum Galleciæ fuit facta diuiſio, per quam Epiſcopatus de quibus agitur, ad Galleciam prouinciam pertinere monſtrantur. Famam verò dicebat contra ſe nullatenus eſſe probatam: ſed nec ſententiam præfati legati alicuius fuiſſe momenti, cum in ſcriptis non inueniatur fuiſſe redacta: quamuis ſuper tanto dicatur negocio fuiſſe prolata: vnde nec nomen ſententia habere meretur, nec obſtat ſi fortè dicatur, quòd fuerit amiſſa: quia qui caſum allegat: debet caſum probare. Teſtes autem qui de ipſa loquuntur ſententia inter ſe omnino diſcordant, & in dicto, & in tempore, & in loco. Præterea cùm talis ſententia non intelligatur ſuper proprietate fuiſſe prolata: quia præſumi non debet, vt apoſt. ſedis legatus tam arduum negociũ, & difficile velut, indiſcuſſum ſubitò diffinierit: cùm etiam pars tua poſtea litteras apoſtolicas impetrarit, quibus diſtrictè præcipiebatur Archiepiſcopo Bracaren. vt hos Epiſcopatus Compoſtellano Archiepiſcopo reſtitueret: & facta reſtitutione, ſi ſuper hoc agere vellet ordine poſſet iudiciario experiri. Patet quòd illa ſententia ſuper poſſeſſione duntaxat, cauſa contumaciæ fuit lata, quòd ipſi teſtes magis dicere comprobantur. Vnde cùm Bracaren. eccleſia ſe poſtea iudicio præſentauerit, & cauſſa poſtmodum fuerit ab apoſtolica ſede commiſſa, mora purgata talis ſententia expirauit. His, alijſque rationibus intentionem tuæ partis multipliciter elidere nitebatur: vnde licet auctore non probante, is, qui conuenitur, & ſi nihil præſtiterit, abſoluatur, ad oſtendendam tamen euidentiùs ſuæ partis iuſtitiam, hos Epiſcopatus ad Bracaren. metropolim pertinere ſatagebat oſtendere, per priuilegia videlicet, & concilia, & confeſſiones, & diuiſiones, præſcriptiones, & inſtrumẽta. Si enim priuilegia priuilegijs conferantur, ſua dicebat priuilegia debere præferri, cùm & plura ſint numero, x. videlicet Rom. Pontificum. Inter quæ poſt tria priuilegia Paſchalis ſecundi eſt, & priuilegium Calixti Papæ: qui nominatim hos Epiſcopatus redintegrauit, & confirmauit eccleſiæ Bracarẽ. Quorum videlicet priuilegiorum ſeptem ſunt redintegrationis, & confirmationis. Tria verò ſequentia videlicet Eugenij, & Adriani, & Alexandri: ſunt etiam conceſſionis perpetuæ, per quæ totum videtur negocium diffiniri. In ſecundo verò Bracaren. concilio, de quo non dubitatur quin ſit authenticum, continetur expreſſum, quòd Epiſcopi Galleciæ cum ſuis metropolitanis ad illud concilium conuenerunt, & in eorum numeratione iſti quatuor continentur: qui poſt ſtatuta concilij cum alijs Coepiſcopis tam ex nomine perſonarum, quàm ex nomine ſedium expreſsè ſubſcribunt. Vnde liquidò patere dicebat, quòd & Galleciæ ſunt prouinciæ, & ad metropolim pertinent Bracaren. Confeſſus es etiam tu ipſe frequenter in iure, quòd omnes Epiſcopi, qui primo Bracaren. conſilio affuerunt, indubitanter pertinent ad metropolim Bracaren. Sed per quoddam Capitulum ſecundi conſilij Bracaren. apertè probatur, quòd hi qui quatuor interfuerunt primo concilio Bracaren. cùm ad ſecundum concilium Bracaren. conueniſſe dicantur Epiſcopi, tam ex Lucen. ſynodo, quàm etiam Bracaren. & inter eos, qui ex Bracaren. ſynodo conueniſſe dicuntur, iſti quatuor nominantur. Porrò ſecundum Bracaren. concilium non præceſſit Bracaren. ſynodus, niſi prima. Conſtat ergò, quòd iſti quatuor fuerunt in prima ſynodo Bracaren. Vnde videtur colligi maniſeſtè, quòd iſti quatuor iuxta præmiſſam confeſſionem tuam indubitanter pertinent ad eccleſiam Bracaren. Scriptura quoque Lucen. concilij, quæ continetur in libro à tua parte producto, indicat hos quatuor Epiſcopatus ſecundum diuiſionem quam facis, ad Bracaren. metropolim pertinere: quàm etiam diuiſionem tres Romani pontifices dicuntur in priuilegijs Bracaren. eccleſiæ confirmaſſe: Pluralitatis quoque ratio, ſecundum quam dicitur, quia præualet ſententia plurimorum, diuiſiones ſuas, quæ longè plures ſunt numero, præfert diuiſionibus partis tuæ. Sed & ratione temporum ei perpetuum ſilentium imponere nitebatur: cùm à primò Bracaren. cõcilio vſque ad Emeriten. concilium per ſpacium centum, & ſeptem annorum

hos

hos quatuor Epiſcopatus Bracaren. Eccleſia deberet poſſediſſe. A tempore quoque Paſchalis ſecundi, qui hos Epiſcopatus redintegrauit eccleſiæ Bracaren. vſque ad tempora trium iudicum, quibus hæc cauſſa fuit primò commiſſa, præſcriptionis tempus conſtat fuiſſe completū: per quòd Eccleſia Bracaren. hos Epiſcopatus iuxta ſuam aſſertionem inconcuſsè poſſedit. Reſcripta quoq; Paſchalis tranſmiſſa Toletano Archiepiſcopo, & Epiſcopo Colimbrien. de quibus eſt ſuperiùs prælibatum, idipſum (vt aſſerit) euidenter oſtendunt. Porrò tu reſpondebas, quòd poſt latam pro te ab Apoſtolicæ ſedis Legato ſententiam, iam non tenebaris ad has, aut alias rationes, quæ contra rei iudicatæ auctoritatem inducebantur aliquid reſpondere: niſi quòd ſine præiudicio tuo, licet ex abundanti ſatisfacere ſuſtinebas, aſſerens poſſeſsionem Bracaren. eccleſiæ per teſtes nō eſſe probatam: cùm quidam teſtium ad probationem inueniantur inutiles, alij verò probentur mendaces. Litteræ quoque Paſchalis, quibus eandem poſſeſsionem aſtruere ſatagebat, contrarium potiùs aſtruere videbantur. Sed & priuilegia Paſch. eiuſdem, quæ ſuæ conceſsionis priuilegium præceſſerūt in multis reprehenſibilia denotabas: primò ſecundum formam, & in bulla, & in ſcriptura, ſecundò iuxta continentiam, & in enumeratione ſedium, & in falſitate ſuggeſtionum. Perſona quoque, quæ illa priuilegia, videlicet ſecundum, & tertium impetrauit, meritò ſuæ prauitatis reddidit illa ſuſpecta Mauritius ſcilicet, qui poſtea fuit Hæreſiarcha in Apo. ſedem intruſus: qui qualis extiterit, litteræ Gelaſij Papæ miſſæ ad Viennen. Archiepiſcopum apertè depingunt. Præterea contra rei iudicatæ auctoritatem impetrata ſunt illa reſcripta, ſicut probatur per Emeriten. concilium: in quo per decretum ſynodicum, & iudicij formulam, ſecundum canonicas regulas illi Epiſcopi videtur fuiſſe reducti: Poſtremò dicti Legati ſententia lata eſt contra ipſa: quibus ſi tunc fuerunt exhibita, derogatum eſt per ſententiam. Si autem exhibita non fuerunt occaſione inſtrumentorum nouiter repertorum, auctoritas rei iudicatæ non poteſt vlteriùs attentari. Tua verò priuilegia multipliciter aſſerebas omni ſuſpitione carere: quorum veritas cōſtat ex Apo. ſedis archiuiis: in cuius regeſtis fideliter continentur, quæ aduerſæ partis priuilegiis comparata certa debent ratione præferri: quia tua ſunt priuilegia donationis certa, & abſoluta: ſua verò ſunt priuilegia confirmationis, ſeu redintegrationis, conditionalia tantùm, & reſpectiua. Nec oportebat in tuis priuilegiis fieri mentionem ſuorum præcedentium: quibus nihil iuris acquirebatur, quòd iſtis poſſet obſiſtere: cùm & alias nullius debeant teputari momenti. Nam inter ſcripturas, quæ parilitatis aliquid habere videntur, ſcilicet in litteris commiſſoriis, inuenitur hoc obſeruari. Secundum verò Bracaren. conſilium, quòd in ſuperficie tantum dicebas tibi poſſe aliquatenus obuiare, fideliter intellectum aſſerebas tibi nequaquam obſiſtere: cùm illa verba, quibus Epiſcopi Gallecię dicebantúr ad aliud concilium conueniſſe, notarij tantùm, ſeu compilatoris extiterint, quæ non habent auctoritatem concilij, cùm in toto concilio nihil inueniatur ſtatutum, vel factum omnino, quod ad recognitionem pertineat, vt iſti ſunt de Gallecia, vel ad metropolitanum Gallecię quoquo modo pertineant. Reſpondebas etiam aliter, quòd quia Rex Gallecię, vt ex veteribus conſtare dicebas hiſtoriis, occupauerat de prouincia Luſitaniæ has quatuor ciuitates, ad eas ſui regni nomen extenderat, vt per quandam æquiuocationem totum etiam regnum Gallecię diceretur: & ita non ſecundum limitationem prouinciæ, ſed ſecundum occupationem regni, dicti ſunt illi, Epiſcopi de Gallecia, quòd inde maximè comprobari dicebas: quia poſtquàm illa regnorum ſciſſura, quæ huic nominationi cauſſam præſtiterat, eſt ſublata, reductæ ſunt hæ ciuitates ad ſuę nomen prouinciæ: vt iam non Gallecię, ſed Luſitaniæ nominentur, ſicut apertè probari dicebas ex ſequenti poſteà Emeriten. concilio, in quo dicuntur ad prouinciæ ſuæ nomen reducti Nec ex eo probantur ad Bracaren. metropolim pertinere: quia interfuerunt concilio Bracaren. vel etiam ſub-

ſubſcripſerunt: cùm conſtet Narbonenſis per multa tempora veniſſe ad concilia Toletana: nec tamen Toletana metropolis aliquid iuris habuit in eccleſia Narbonen. ſed mandato regum illa fiebant: quod magis violentum, quàm iuſtum præſumitur extitiſſe. Prædictam verò confeſſionem, qua recognouiſti in iure omnes Epiſcopos, qui interfuerunt primo concilio Bracaren. indubitanter ad Bracaren. metropolim pertinere, in nullo tibi poſſe præiudicare dicebas: quia ſiue concilium intelligantur perſonæ, ſiue ſtatuta, ſtare non poteſt, quòd ad ſecundum Bracaren. concilium Epiſcopi tam de Lucen. quàm de Bracaren. concilio, conueniſſent: ſed per illam enormitatem, quæ ſtatuta fuit in ſuo Lucen. concilio mandauerat Rex propter dilationem prouinciæ, vt ſex Epiſcopatuum ſui regni Pontifices facerent concilium apud Lucum, & ſex alij apud Bracaram. Et ideo dicebantur ſex ad vnum concilium, & ſex ad aliud pertinere, & de vtroque concilio apud Bracaram, quaſi de vtraque concilij aſsignatione veniſſe. Cuiuſmodi ſignificationem nominis approbari dicebas ex epiſtola, quam Martinus Bracaren. Archiepiſcopus ex certa ſcientia dirigit ad Epiſcopos Lucen. concilij, non quòd tunc celebraretur ibi ad conſilium, cùm idem M. legatur illo conſilio affuiſſe: ſed ad Epiſcopos, qui tenebantur ex prædicto regis mandato, temporibus ſuis illuc ad conſilium conuenire. Emeriten. verò concilium authenticum eſſe multis rationibus aſſruebas: tum quia cum alijs concilijs continetur in libro, qui corpus canonicum appellatur, quem Alexand. Papa per interlocutionum authenticum approbauit: tum quia de ipſo concilio ſumptum eſt illud Capitulum, Priſcis quidem canonibus, quod continetur in corpore Decretorũ. Vnde reſpondens ad rõnes præmiſſas, quæ contra hoc cõcilium ſunt obiectæ: omnes quaſi friuolas oſtendere nitebaris. Diuiſiones autem, quæ pro Bracaren. eccleſia ſunt productæ, omnes de locis ſibi ſubiectis, & ideo ſuſpectis proponebas aſſumptas, in quorum armaria propter hanc cauſſam facilè potuerunt corruptæ ſubmitti. Tuæ verò diuiſiones omnes ſunt ſecundum ſtatum antiquum, vel locis non tibi, ſed ſibi ſubiectis aſſumptæ. Vnde amplius illis contra ſe credi debet, vel de remotis prouincijs, apud quas non extitit cauſſa corruptionis, vel ſuſpitionis prædicta quas etiam protuliſti ſub teſtimonijs, & ſigillis authenticis, quibus & canones & veteres ſcripturas concordare dicebas. Præſcriptiones autem, ex quibus etiam aduerſus verum dominũ competit actio, nedum quòd exceptio competat præſidentibus, multis rationibus annullabas: aſſerens quòd Bracaren. eccleſia in prædictis Epiſcopatibus nullam poſſeſsionem obtinuit, & ideo nihil in eis omnino præſcripſit. Deinde ſi poſſeſsionem aliquam habuiſſet, ſententia quæ ſuper his lata probatur, ex Emeriten. concilio vim præcedentis præſcriptionis penitus vacuaſſet. Sequentis verò præſcriptionis effectum præfati Legati ſententia penitus interrupit. Ipſe verò Archiepiſcopus Bracaren. contra reductionem Epiſcoporum, quæ dicitur in Emeriten. concilio decreto ſynodico, & iudicij formula facta fuiſſe multipliciter allegabat. Primò quia ſynodus illa, cuius auctoritate dicitur facta fuiſſe reductio, nequaquam apparet, nec ſcitur à quibus, vel vbi, quando, vel quare fuerit celebrata, vtrum generalis, an prouincialis extiterit: & vtrum auctoritate Roma. pontificis, an alicuius tantum Archiepiſcopi fuerit ordinata. Deinde ſi mentio fiat in aliquo documento de alio, nihil ex ſecundo probabitur documento, niſi & primum, de quo mentio facta fuerat, proferatur. Præterea cùm ſecundum concilium Bracaren. præceſſerit Emeriten. concilium, & celebrius habeatur, vt de quo plura ſunt aſſumpta Capitula in corpore decretorum, patet profectò, quòd illud debet iſti præferri nec illi per iſtud poteſt in aliquo derogari, ſicut cautum habetur in canone: quia quoties in geſtis conciliorum diſcors ſententia inuenitur, illud eſt præferendum, cuius antiquior, & potior extat auctoritas. Rurſus non probantur vllatenus iſti quatuor Epiſcopi fuiſſe reducti, ſed de ſolo Selua Eg-

tanien.

tanien. Epiſcopo dicitur, quòd vnus fuerit de reductis; & ipſe ſolus in ſubſcriptione profitetur expreſsè, ſe ad Emeriten. metropolim pertinere: quamuis & ipſe Selua Egitanien. Epiſcopus non intelligatur vnus de reductis ad Emeritanam metropolim, ſed potiùs ad diœceſim propriam, ſicut ex eodem Capitulo Emeriten. concilij comprobari dicebat: in quo de illo dicitur, quòd ad debitam diœceſim rediit. Cùm igitur ſynodus illa minimè proferatur, cuius iudicio, & decreto in Emeriten. concilio dicuntur reducti, patet quòd illa reductio per Emeriten. concilium non probatur. Ad hæc reſpondebas, quòd maior eſt auctoritas approbati concilij, quàm vnius ſolummodo documenti: & ideo dubitari non debet, quin verùm ſit quod aſſeritur ab Epiſcopis in concilio congregatis: à quibus aſſeritur illa reductio facta fuiſſe decreto ſynodico, iudicij formula ſecundum canonicas regulas, ſicut & dicitur in primo concilio Bracaren. quòd Thuribius notarius à Papa Leone ad ſynodum Galleciæ miſſus fuit: nec tamen illa ſynodus inuenitur: & in primo concilio Toletan. mentio fit de ſtatutis Luſitanorum Epiſcoporum: & tamen non inuenitur ſynodus, in qua illa fuerit conſtituta. Moyſes quoque in libro Numeri mentionem facit de libro bellorum domini, qui tamen nuſquàm apparet, & tamen creditur ita fuiſſe, ſicut Moyſes narrat in illo volumine contineri. Auctoritas autem alicuius concilij non ex eo ſolo maior exiſtit, quòd extat antiquior, ſed quòd potior. Alioquin Bracaren. concilium Lateran. concilio præferretur, ſed illorum duorum conciliorum par extat auctoritas: cùm prouinciale fuerit vtrunque, & ambo dicantur pariter ab Apoſtolica ſede recepta. Cùm autem inter Epiſcopos Emeriten. concilij tantùm hi quatuor inueniantur, inter Epiſcopos Galleciæ nominati, ſicut dicitur in ſecundo concilio Bracaren. patet quod de his quatuor debet intelligi, quòd ad nomen prouinciæ ſunt reducti: quia non poſſunt intelligi fuiſſe reducti, niſi qui fuerunt abducti. Vnde facta reductione in tertio concilio Bracaren. quod ſecutum eſt Emeriten. concil. nullum iſtorum quatuor legitur extitiſſe. Poſtquàm igitur hæc, & alia fuerunt vtrinque prudenter, ac ſubtiliter allegata, quorum multa propter prolixitatem ſuperfluam, in hac pagina prætermiſimus annotare, partes ad amicabilem compoſitionem induximus diligenter: quæ tandem per Dei gratiam noſtra ſolicitudine mediante, ad hanc compoſitionis formam libera voluntate venerunt, vt de quatuor prædictis Epiſcopatibus duo aſsignarentur Compoſtellan. metropoli, & duo relinquerentur metropoli Bracaren. Nos autem habito ſuper hoc cum fratribus noſtris diligenti tractatu, compoſitionem ipſam duximus approbandam, intelligentes eam æquitati canonicæ concordare. Cum enim Viſen. Epiſcopus cum Epiſcopis Galleciæ interfuerit ſecundo concilio Bracaren. & Emeriten. concilio non affuerit, in quo plenus ſuffraganeorum numerus Emeriten. metropolis legitur affuiſſe. vnde nec poteſt vnus de reductis intelligi: cùm etiam inter alios ſuffraganeos Bracaren. eccleſiæ in ſuis priuilegiis numeretur. In priuilegiis autem Cõpoſtellan. eccleſiæ Viſen. Epiſcopus nullatenus habeatur, ſæpè dictum Archiepiſcopum Bracaren. nomine Bracaren. Eccleſiæ ab impetitione tua, nomine Compoſtellanę eccleſiæ, ſuper eodem epiſcopatu duximus abſoluendum: tibi ſuper hoc perpetuum ſilentium imponente. Lamecen. autem & Egitanien. Epiſcopatus, quos ad Emeriten. pertinuiſſe metropolim certis didicimus rationibus, & validis argumentis, de conſilio fratrum noſtrorum adiudicauimus Compoſtellanæ metropoli: ipſum Bracaren. Archiepiſcopum ſuper illis nomine Bracaren. eccleſiæ condemnantes: Epiſcopatum autem Colimbrien. licet eiſdem rationibus cognouerimus ad Emeritam ſpectaſſe: quia tamen Iiten. Epiſcopatus auctoritate ſedis Apoſtolicæ ſubtractus eſt eccleſiæ Bracaren. & ſede mutata, pro Beati Iacobi reuerentia totus conceſſus eſt Compoſtellæ, in recompenſationem ipſi Archiepiſcopo, & eccleſiæ Bracaren. conceſsimus perpetuò retinen-

nendum. In tantum autem illa forma compoſitionis tibi complacuit, quòd pro bono pacis liti ceſſiſti,& petitione renunciauiſti omnino, ſuper duabus eccleſijs videlicet ſancti Fructuoſi, & ſancti Victoris, & medietate Bracaræ cum pertinentijs ſuis omnibus,de quibus cum alijs fuit facta commiſsio, refutans quicquid iuris in illis habuiſti vel potuiſti habere:renuncians quoque ſententiæ, quæ ſuper eis pro Compoſtellana eccleſia cōtra Bracaren. fuerat promulgata: ſuper qua coram nobis aliquandiu fuerat litigatum. Nulli ergo,&c. diffinitionis, abſolutionis & conceſsionis,&c.

Datum Lateranen.

In eundem ferè modum ſcriptum eſt Bracaren. Archiepiſcopo.

BRACAREN. ARCHIEPISCOPO *eiuſdem argumenti.*

QValiter veteres,ſed non inuenta vſque ad noſtra tēpora quæſtiones inter Compoſtellanam, & tuam eccleſias tam prædeceſſorum noſtrorum, quàm noſtris etiam temporibus diutius agitatas non ſine multa ſolicitudine, ac labore nos,& fratres noſtri exacta diligentia curauerimus terminare, tua fraternitas, quæ omnibus præſentialiter interfuit,non ignorat: & hoc ipſum ex reſcriptis apoſtolicis rei proceſſum pleniùs continentibus liquidò declaratur. Volentes autem,vt apoſtolicæ ſedis ſententiæ perpetuam obtineant firmitatem, & quòd lites extinctæ in recidiuam contentionem, vlterius non reſurgant, fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus,quatenus ſtatutis apoſtolicæ ſedis obediens humiliter, & deuotè,quæ à nobis ad perpetuam pacem prædictarum eccleſiarum ſunt ſine perſonarum acceptione ſalubriter inſtituta, de cætero ſtudeas irrefragabiliter obſeruare,Venerabiles fratres noſtros Vlixbonen. Elboren. & Lamecen. Epiſcopos, & eorum eccleſias, & dilectos filios clerum, ac populum per Egitanien. diœceſim conſtitutos, Compoſtellano Archiepiſcopo, & eius eccleſiæ, ſicut à nobis eſt ordinatum, obedire ſine qualibet difficultate dimittens: quos tu & venerab. frater noſter Colombrien. Epiſcopus in noſtra, & fratrum noſtrorum præſentia,ſicut bene noui ſti ab obedientiæ veſtræ vinculo abſoluiſtis: & nos eoſdem à veſtræ obedientiæ debito auctoritate apoſtolica reddimus abſolutos. Prouideas igitur ne per potentiam regiam, vel alia qualibet machinatione impediatur Epiſcopi memorati, & prædicti clerus, & populi obedientiam ſecundum ſententiam, & præceptum noſtrum eidem Compoſtellano Archiepiſcopo, vt prædiximus exhibere. Alioquin quòd à ſanctæ recordationis Alexandro Papa prędeceſſore noſtro de obedientia Compoſtellano Archiepiſcopo, ab Epiſcopis Galletiæ impendenda dignoſcitur olim fuiſſe ſtatutum: verendum eſt tibi,ne nos ipſi ratum habeamus, & firmum,& faciamus auctore domino inuiolabiliter obſeruari,tantoq; culpam inobedientiæ curabimus grauiùs caſtigare,quantò in contemptum apoſtolicæ ſedis, & perſonæ noſtræ ſpecialiter huiuſmodi rebellio ampliùs redundaret.

Datum Lateran. IIII. idus Iulij.

In eundem modum ſcriptum eſt Colimbrien. Epiſcopo.

VLIXBONEN. ELBOREN. ET *Lamecen. Epiſcopis, & clero, & populo Egitanien. De eadem re.*

ANtiquas controuerſias, & difficiles inter Compoſtellanam & Bracaren. eccleſias, tam prædeceſſorum noſtrorum, quam noſtris etiam temporibus agitatas,ſicut veſtra fraternitas non ignorat, non ſine labore multo nos, & fratres noſtri exacta diligentia, per auxilium diuinæ gratiæ curauimus terminare:quemadmodum in reſcriptis apoſtolicis proceſſum cauſſarum plenius continentibus, perpendere poteritis euidenter. Volentes autem vt Apoſtolicæ ſedis, &c. vſque ad verbum Obſeruare, Venerab. fratri noſtro P. Compoſtellano Archiepiſcopo eiuſq; ſucceſſoribus tanquam metropolitano veſtro, ſicut alij ſuffraganei ſui faciunt,obedientiam, & reuerentiam debitam

bitā impendentes. Alioquin ſententiā, quā idem Archieps in vos rõnabiliter tulerit auctore domino ratam, & firmam habebimus, & faciemus inuiolabiliter obſeruari. Vt autem quæ præmiſimus liberiùs adimplere poſsitis, venerab. fratres noſtri Bracaren. Archiepiſcopus, & Epiſcopus Colimbrien. vos coram nobis, & fratribus noſtris ab omni obedientiæ ſuæ vinculo abſoluerunt. Nos etiam ab ipſorum obedientiæ debita auctoritate apoſtolica vos reddimus abſolutos.

Datum Lateran. IIII. idus Iulij.

Scriptum eſt ſuper hoc ſingulariter ſingulis nominatis Epiſcopis, & clero, & populo per eorum diœceſes conſtitutis.

LVCEN. ASTORICEN. MINdonien. *Aurien. & Tuden. Epiſcopis.*

ANtiquas controuerſias, &c. vſque ad verbum Reſurgant. Fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus, quatenus apud venerab. fratrem noſtrum Archiepiſco. Bracaren. & chariſsi. in Chriſto filium noſtrum Portugal. Regem illuſtrem partes veſtras efficaciter interponere procuretis, vt ſtatutis apo. ſe. &c. vſque ad verbum Obſeruare. Venerab. fratres noſtros Vlixbonen. Elboren. & Lamecen. Epiſcopos, & eorum eccleſias, &c. ferè in eundem modum vt ſuprà vſque ad verbum Dimittentes. Alioquin quòd à ſanctæ recordationis Alexandro Papa, &c. ferè vt ſuprà vſque ad verbum Redundaret. Et quoniam nuncius, vt accepimus non facilè reperitur, qui litteras apoſtolicas vel Compoſtellan. Archiepiſcopi audeat ſuper his in regnum Portugallen. deferre, ſub eadem diſtrictione vobis iniungimus, vt litteras noſtras. & ipſius Archiepiſcopi Compoſtellani, quibus ſuper hoc miſſæ fuerint occaſione, & excuſatione ceſſante, ſine dilatione qualiber tam diu fideliter tranſmittatis: cùm ab eodem compoſtellano ſimul omnes, vel ſeorſum ſinguli fueritis requiſiti, donec idem Archiepiſcopus prædictorum quatuor epiſcopatuum poſſeſsionem pacificam fuerit aſſecurus. Si verò, quod non credimus, præceptum noſtrum non fuerit adimpletum, volumus, & mandamus, vt cùm fueritis Compoſtellanam eccleſiam requiſiti, veritatem ſuper his nobis ſignificare veſtris litteris procuretis.

Datum vt ſuprà.

ARCHIEPISCOPO. ET CAPItulo *Compoſtellano.*

CVm dilectus filius A. ciuis Anagninus tutor, & curator nepotum ſuorum, filiorum quondam. G. ciuis Anagnini à te frater Archiepiſcope apud ſedem apoſtolicam permanente, nonaginta marabutinorum vncias repeteret nomine pupillorum, Dilecti filij concanonici veſtri, ei pro bono pacis quadraginta malachinos per manus dilecti filij Mar. capellani, & ſubdiaconi noſtri dederunt. Ipſe verò coram nobis omni iuri renunciauit, quod aduerſus Compoſtellanam eccleſiam pupillis competeret memoratis. Ne autem quod in præſentia noſtra factum eſt, vlteriùs in dubium reuocetur, præſentes vobis litteras in factę reſignationis teſtimonium duximus concedendas.

Datum Lateran. II. idus Iulij.

MART. BRACAREN. ARCHIE*piſcopo. datas à Rege Bracarenſi eccleſiæ decimas confirmat.*

CVm à nobis petitur, &c. vſque ad verbum Effectum. Sanè ſignificaſti nobis in noſtra præſentia conſtitutus, quòd cùm chariſs. in Chriſto filius noſter Portugaliæ Rex illuſtriſsimus quaſdam poſſeſsiones dilectis filijs fratribus militiæ templi conceſſerit, receptis ab eis in permutationem duobus caſtris, ſcilicet Mugatorio, & Petraſroias: quæ idem fratres habuerant in diœceſi Bracaren. Rex ipſe tertiam partem decimarum quas dicti fratres prius perceperant in eccleſijs caſtrorum ipſorum, pietatis intuitu concedi fecit eccleſiæ Bracaren. Nos igitur tuis precibus annuentes, decimas ipſas, ſicut legitimè conceſſæ ſunt ec-

cleſię Bracaren & tu eas iuſtè poſsides, & quæ tibi, & per te ipſi Bracaren. eccleſiæ auctoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti pagina communimus. Nulli ergò, &c. noſtrę confirmationis, &c.

Datum Lateran. III. idus Iulij.

PETRO COMPOSTELLANO Archiepiſcopo eiuſque ſucceſſoribus canonicè ſubſtituendis. in perpetuum. Vt eccleſia Compoſtellana poſthac metropolitana habeatur, deq; illius excellentia & priuilegijs.

IN eminenti Apoſtolicę ſedis ſpecula diſponente domino conſtituti, &c. uſque ad verbum Aſſen. ad exemplar prędeceſſorum noſtrorum Felicis record. Calixti, Anaſtaſij, Alexandri, & Lucij Rom. pótif. Compoſtellan. Beati Iacobi eccleſiam, cuius in eo venerandiſsimum corpus eſt poſitum, Apoſtolicæ ſedis priuilegio communimus, & ob ipſius à Deo electi Apoſtoli reuerentiam, Archiepiſcopalis cathedræ dignitatem, quam opulentiſsima quondam, & famoſi nominis Emeritana ciuitas, prius quàm peccatis, exigentibus ab impia Sarracenorum tyrannide poſsideretur, habuiſſe dignoſcitur, pręſentis ſcripti pagina in perpetuum confirmamus. Statuentes, vt eadem Emeritana Ciuitas, ſi ad poteſtatem Chriſtianorum domino donante redierit, Epiſcopum habeat: qui Compoſtellano Archiepiſcopo ſicut metropolitano ſuo debeat perpetuò ſubiacere. Omnē quoque pontificalis officij plenitudinem, quam ipſius Emeritanæ eccleſiæ Antiſtites antiquitùs habuerunt, Compoſtellanus præſul eccleſiæ integrè ſemper obtineat & quietè. Suffraganei verò Epiſcopi Emeritan. metropoli, qui per Luſitaniam prouinciam, vel modò ſedes proprias obtinent, vel in futurum per domini miſericordiam obtinuerint, Salaman. videlicet, Abulen. Caurien. Ciuitaten. Placentin. Pacen. Oxonoben. & præterea Lamecen. & Egitanien. nec non Vlixbonen. & Elboren. ſicut in noſtris ſententiis continetur: Compoſtellano Archiepiſcopo cuius conſecratio ad Rom. tantùm eccleſiam ſpectat, obedientiam, & reuerentiam tanquàm proprio metropolitano penitùs exhibeant. Ipſe autem illos conſecrandi, ad ſua concilio conuocandi, cum ipſis etiam eccleſiaſtica negocia terminandi, & eorum eccleſias diſponendi, auctoritate ſedis Apoſtolicæ liberam omnino habeat facultatem. Prohibemus autem, vt nulli canonicorum eiuſdem eccleſiæ Beati Iacobi, qui ad aliarum eccleſiarum prælationem aſſumpti ſunt, vel in poſterum aſſumentur, honorem vel præbendam, ſeu canonicatum in ipſa eccleſia liceat retinere, ſed alia idonea perſona in loco ipſius ſubrogetur, quæ ipſi eccleſiæ deſeruiat, & eiuſdem beneficium ſortiatur. Illum etiam cenſum, qui vota dicitur, quem Hiſpanorum Catholici Reges ex ſingulis boum paribus à flumine Piſorga vſque ad Mare occidentale, & per totam Luſitaniam prouinciam, atque etiam in Toleto, & Tranſſerram annuatim perſoluen. pro ſalute totius terræ liberaliter ſtatuerunt, eidem eccleſiæ confirmamus, & omnimodo interdicimus, vt nulli fas vnquam ſit eū ipſi eccleſiæ qualibet occaſione ſubtrahere. Obeunte verò te, &c. Præterea quaſcunque poſſeſsiones, &c. vſque ad verbum, Vocabulis. Ciuitatem ipſam Compoſtellam cum Cauto ſuo, cum eccleſiis, & monaſteriis infra eam, uel eius territorium conſtitutis, cum omni iure tam diœceſano quàm regali, & cum terminis totius Epiſcop. videlicet cum Archipresbyteratibus de Morracio, & de inter Ambos pontes de montibus vtriuſque, de Taberiolis, & de Ciria, de Pilonio & de inſula Laonij, de vtroque Coronato, & de Dormian. & Superaddo, & Aranga, & monte Iaurino quomodo diuiditur, cum Parrega de Pruciis, & de Biſauciis, cum tota interiacente diœceſi, à caſtello Sancti Pelagij de Luco vſque Tranſancos: monaſteria quoque omnia, & conuentuales, ſeu alias eccleſias, infra hos terminos conſtitutas, cum omni iure parochiali, & quæ intra regalia Beati Iacobi continentur, cum omni ſeu patronatus, ſeu alio iure, quod ad reges pertineat, videlicet monaſterium ſancti

Ei-

Pelagij de ante altaria monaſterium ſancti Martini de foris, eccleſiam ſanctæ Mariæ de Sara, monaſterium ſancti Mariæ de Canogio, monaſterium ſancti Petri de Foris, monaſterium ſancti Iuſti de Luania, monaſterium de ſuperaddo, de Aziuario de Codeſeda, de Moſonzo, de Ciniis de Monte ferro, de Borgondo, de Nogaria, de Solandres, de Calauario, de de Siauia, de Riuomalo, de Moriame, de Ozon, de Sauarde, de portu Orij, de Nometi, de Ciuitio, de Briuiis, de Meeis, de Dormian, de Calago, de Podio, de Lerze, de Armentaria, de Harcos, & monaſterium ſancti Ioãnis de Cauea, ſancti Chriſtophori, ſancti Vereximi, Sancti Georgij, ſancti Thomæ, de Pinario, & ſancti Iacobi de Etmello. Præterea regalem capellaniam, & cancellariam, quam bonæ memoriæ Alfonſus Illuſtris. Hiſpaniæ Rex Eccleſiæ veſtræ conceſsit, & ſcripti ſui pagina roborauit Caſtrum quoque quod vocatur Honeſtum & Iriam cum ſeruis, & omnibus appendiciis ſuis, Caſtrum, quod vocatur Sancta Maria de Lauceata, cum eccleſiis, & omnibus pertinentiis ſuis. Caſtrum, quod vocatur Ciria cum eccleſiis, & omnibus pertinentiis ſuis. Caſtrum quod dicitur Cito ſacta, cum eccl. & omnibus pertinentiis ſuis. Caſtrum quod dicitur Cathobadi cum pertinen. ſuis. Caſtrum Darauum, cum villis, & eccleſiis, & omnibus pert. ſuis. Caſtrum quod dicitur Luparia cum ecc. & pert. ſuis. Territor. quod vocatur Amaea cum omnibus poſſeſsionibus, quas ibi habetis. Piſtomarcos cum ſeruis, & poſſeſsion. quas in eo habetis. Biſetium cum ſeruis, quos ibi habetis, Dubriam cum poſſeſsionibus, quas ibi habetis. Lanias cum pert. ſuis. Lucroſam cum ſeruis, & pert. ſuis. Montanos cum eccl. & poſſeſsionibus, quas ibi habetis. Coronatum cum poſſeſsionibus, quas ibi habetis. Ventoſam cum inſula de Laonio. Montes, quos quandoque Suarius Friolæ a veſtra eccleſia tenuit, cum altera medietate integros. Burgum de Ponte veteri cum pertinentiis ſuis: Taueiriolos cum eccleſiis, & poſſeſsionibus, quas ibi habetis. Ripam Vliæ cum eccleſiis, & poſſeſsionibus, quas ibi habetis: Deciam cum poſſeſsionibus, & eccleſiis regalibus, & omnibus pertinentiis ſuis: terram de Superaddo integram cum pertinentiis ſuis. In eadem Decia monaſterium ſancti Laurentij de Carbonario, quod eccleſiæ Compoſtellanæ ſecundum ius patronatus ad iudicatum eſt per ſententiam dilecti filij noſtri G. S. Angeli Diaconi Cardinalis tunc apoſtolicæ ſedis Legati. Medietatem Burgi de Faro cum pedagio nauium, & iure fiſci. Villas de Ceeia in Nemancos, & de Oca in Bregantin. de Leiloio, in Seia de Auegundo Piaueladegio, Liure, & de Ruiis in Endis, de Tooure in Pruciis cũ cautis eccleſiis, & pertinentiis ſuis, & alias eccleſias, ſeu poſſeſsiones, quas iure proprietatis extra fines regalium veſtrorum per eundem Epiſcopatum habetis. In Epiſcopatu quoque Mindunien. eccleſiam ſancti Laurentij de arbore cũ Cauto, quod dicitur villa de Maures, & villam Petri cum eccleſia ſua, & eccleſias de Riuo auerſo, & ſanctæ Eolaliæ altæ, & de Radigoſa, ſanctæ Mariæ de Turre, & ſancti Martini de Palatiis cum omnibus pertinentiis ſuis. In Epiſcopatu Lucen. villas de Recelli, & de Ceſa. In Epiſcopatu Aurien. villas de Amarante, de Iouin, & de Vite, & de Villari regis, & medietatem Souti de Parata. Epiſcopatu Tuden. Cautum, quod dicitur de Molis cum omnibus eccleſiis intra ipſum contentis, monaſterium de Cela, & villas de Lazorio, Baldraues, Lamala, & Nugaria. In Epiſcopatu Bracaren. villas de Cornelian. cum eccleſiis ſuis, & Moaci, & Ganduſi, cum montibus, exitibusi, & pertinentiis ſuis. In valle Carceris hoſpitale, quod dicitur Anglorum cum eccleſia ſua, & aliam eccleſiam, quæ ipſi ex eadem parte ſuperiacet: & villas de Tabladelo, & de Parata. In Epiſcopatu Aſtoricen. villas de Cacauell. cum eccleſia ſua, & de Caruallial, & eccleſiam ſancti Iacobi de Requeixo, de Sanabria. In epiſcopatu Legionen. domos, quæ fuerunt Archidiaconi Thomæ. In ipſa ciuitate villam de Ledigos, cum eccleſia ſua, & partem villæ de Furones, cum omni iure, quod habetis in eccleſia. In ripa Eſtolæ, villam Alexis, & viliam Lean-

dri cum eccleſijs ſuis, & iuxta monaſterium ſancti Facundi villam Cerame. In epiſcopatu Palentin. eccleſiam ſancti Michaelis de Vallouria, & villam dictam Sauugelo de Raaces cum pertinētijs ſuis, & omni iure regali, ſicut Alphonſus illuſtriſsimus Caſtellanorum rex eccleſiæ Beati Iacobi eam donaſſe dignoſcitur. In epiſcopatu Oueten. in villa Olerxida omnes eccleſias, & in Beneuento eccleſiam ſanctæ Mariæ de Ventoſa. In Aſturijs eccleſias ſancti Ioannis de Cerreda, & villam Armillum cum hoſpitali, quod eſt in Strata cum montibus, & omnibus pertinentijs ſuis. In epiſcopatu Zamoren. villas, & eccleſias de Arquilinis, & de Arcos, & eccleſiam ſancti Iacobi Zamota: villas de Palatijs, & de Spino, & de Aldeola cum eccleſijs ſuis: In Epiſcopatu Salamantin. villam de Munigno, Aſnar cum eccleſijs ſuis, & villam, quæ dicitur Ecla, & villam Bilueſtre cum iure regali, & eccleſiam ſancti Martini de Ledeſma, & alias eccleſias, vel poſſeſsiones, quas in prædictis epiſcopatibus habetis. In Epiſcopatu Cautien. Caſtrum quod dicitur Attalaia Pelagij, videlicet cum terminis ſuis, & eccleſiam de Granata, quæ dicitur ſancti Iacobi cum domibus, & piſcarijs, & alijs poſſeſſionibus, quas ibi acquiſiſtis: eccleſias quoque, & poſſeſsiones, quas in Vaſconia, & in Italia, & in alijs partibus orbis per diuerſos epiſcopatus habetis. Decernimus ergò &c. Salua in omnibus apoſtolicæ ſedis auctoritate. Si qua igitur &c. Datum Lateranen. per manum Rainaldi Acheruntini Archiepiſcopi cancellarij vicem agentis, ſecundo idus Iulij, indictione ſecunda: incarnationis dominicæ anno MCXCIX. Pont. verò domini Innocentij Papæ III. anno II.

MARTINO BRACAREN. Archiepiſcopo. Quod ſententiam Portugallenſis Epiſcopi in cauſſa decimarum confirmet.

CVm à nobis petitur &c. vſque ad verbum aſſenſu. Sententiam à venerabili fratre noſtro Portugallen. Epiſcopo, & dilecto filio I. Cantore Tuden. à venerabili fratre noſtro Tuden. Epiſcopo delegato in cauſſa, quæ inter te, & Abbatem de caſtro ſuprà decimis Bracantiæ vertebatur, apoſtolicæ ſedis auctoritate prolatam, ſicut rationabiliter lata eſt, nec legitima appellatione ſuſpenſa, auctoritate apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti pagina communimus. Decernimus ergò &c.

Datum Lateran. XVI. Cal. Auguſti.

VNIVERSIS CHRISTI FIDElibus tam in vrbe Meten. quàm eius diœceſi conſtitutis. Quòd rudiores laici de ſcripturis ſacris temerè iudicare, priuatim conuenire, & concionari, ſacerdotes & eccleſiam contemnere non debeant.

CVm ex iniuncto nobis apoſtolatus officio facti ſimus ſecundum Apoſtolum ſapientibus, & inſipientibus debitores, pro vniuerſorum ſalute nos oportet eſſe ſolicitos, vt & malos retrahamus à vitijs, & bonos in virtutibus foueamus: tunc autem opus eſt diſcretione maiori, cùm vitia ſub ſpecie virtutum occultè ſubintrant, & angelus Sathanæ ſe in angelum lucis ſimulatè transformat. Sanè ſignificauit nobis venerabilis frater noſter Metenſis Epiſcopus per litteras ſuas, quòd tam in diœceſi, quàm vrbe Meten. laicorum, & mulierum multitudo non modica tracta quodam modo deſiderio ſcripturarum, euangelia, epiſtolas Pauli, pſalterium, moralia Iob, & plures alios libros ſibi fecit in Gallico ſermone transferri. Tranſlationi huiuſmodi adeò libenter, vtinam autem & prudenter intendens, vt ſecretis conuentionibus talia inter ſe laici, & mulieres eructare præſumant, & ſibi inuicem prædicare: qui etiam aſpernantur eorum conſortium, qui ſe ſimilibus non immiſcent, & à ſe reputant alienos: qui aures, & animos talibus non apponunt. Quos cùm aliqui parochialium ſacerdotum ſuper his corripere voluiſſent, ipſi eis in faciem reſtiterunt: conantes rationes inducere de ſcrituris, quòd ab his non deberent aliquatenus prohiberi. Quidam etiam ex eis ſimplicitatem ſacerdotum ſuorum faſti-

faſtidiunt: & cùm ipſis per eos verbum ſalutis proponitur, ſe meliùs habere in libellis ſuis, & prudentiùs ſe poſſe id eloqui, ſubmurmurant in occulto. Licet autem deſiderium intelligendi diuinas ſcipturas, & ſecundum eas ſtudium adhortandi reprehendendum non ſit, ſed potiùs commendandum, in eo tamen apparent meritò arguendi, quòd tales occulta conuenticula celebrant, officium ſibi prædicationis vſurpant, ſacerdotum ſimplicitatem eludunt, & eorum conſortium aſpernantur, qui talibus non inhærent. Deus enim lux vera, quæ omnem hominem venientem in hunc mundum illuminat In tantum odit opera tenebrarum, vt apoſtolos ſuos in mundum vniuerſum prædicaturos euangelium omni creaturæ miſſurus, eis apertè præcepit dicens: Quod dico vobis in tenebris, dicite in lumine: & quod in aure auditis, prædicate ſuper tecta: per hoc manifeſtè denuncians, quòd euangelica prædicatio non in occultis conuenticulis, ſicut hæretici faciunt, ſed in eccleſijs iuxta morem catholicum eſt publicè proponenda. Nam iuxta teſtimonium veritatis, omnis qui malè agit, odit lucē: & ad lucem non venit, ne eius opera arguantur. Qui autem facit veritatem, venit ad lucem, vt manifeſtentur opera eius, quia in Deo ſunt facta: propter quod cum pontifex interogaſſet Ieſum de diſcipulis ſuis, & de doctrina eius, reſpondit: Ego palam locutus ſum mundo: ego ſemper docui in ſynagoga, & in templo quo omnes Iudæi conueniunt, & in occulto locutus ſum nihil. Porrò ſi quis obijciat, quòd iuxta præceptum dominicum non eſt ſanctum dandum canibus, nec margaritæ mittendæ ſunt ante porcos, cum & Chriſtus ipſe non omnibus quidem, ſed ſolis Apoſtolis dixerit: Vobis datum eſt noſſe myſterium regni Dei, cęteris autem in parabolis: intelligat canes, & porcos non eos eſſe, qui ſanctum gratanter accipiunt, & margaritas libenter acceptant: ſed illos, qui ſanctum dilacerant, & margaritas contemnunt: quales ſunt qui euangelica verba, & eccleſiaſtica ſacramenta, non vt catholici venerantur, ſed abominantur potiùs vt hæretici, oblatrantes ſemper, & blaſphemantes: quos Paulus Apoſtolus poſt primam, & ſecundam commonitionem docet eſſe vitandos. Arcana verò fidei ſacramenta non ſunt paſſim omnibus exponenda: cùm non paſſim ab omnibus poſſint intelligi, ſed eis tantùm, qui ea fideli poſſunt concipere intellectu: propter quod ſimplicioribus inquit apoſtolus: Quaſi paruul. in Chriſto lac potum dedi vobis, non eſcam. Maiorum eſt enim ſolidus cibus, ſicut alijs ipſe dicebat: Sapientiam loquimur inter perfectos, inter vos autem nihil iudicaui me ſcire niſi Ieſum Chriſtum, & hunc crucifixum: Tanta eſt enim diuinæ ſcipturæ profunditas, vt non ſolùm ſimplices, & illiterati, ſed etiam prudentes, & docti non plenè ſufficiant ad ipſius intelligentiam indagandam, propter quod dicit ſcriptura: Quia multi defecerunt ſcrutantes ſcrutinium. Vnde rectè fuit olim in lege diuina ſtatutum, vt beſtia, quæ montem tetigerit, lapidetur: ne videlicet ſimplex aliquis, & indoctus præſumat ad ſublimitatem ſcripturæ ſacræ pertingere, vel eam alijs prædicare. ſcriptum eſt enim: Altiora te ne quæſieris. propter quod dicit Apoſtolus: Non plus ſapere quàm oporteat ſapere, ſed ſapere ad ſobrietatem. Sicut enim multa ſunt membra corporis, omnia verò membra non eundem actum habent, ita multi ſunt ordines in eccleſia, ſed nō omnes idem habent officium: quia ſecundum Apoſtolum: Alios quidem dominus dedit Apoſtolos, alios Prophetas, alios autem doctores, &c. Cum igitur doctorum ordo ſit quaſi pręcipuus in eccleſia, non debet ſibi quiſquam indiſferenter prædicationis officium vſurpare: nam ſecundum Apoſtolum: Quomodo prædicabunt niſi mittantur: & veritas ipſa præcepit apoſtolis: Rogate dominum meſſis, vt mittat operarios in meſſem ſuam. Quod ſi fortè quis argute reſpondeat, quia tales inuiſibiliter mittuntur à Deo: & ſi non viſibiliter mittantur ab homine, cùm inuiſibiter miſſio multo ſit dignior, quàm viſibilis, & diuina longè melior, quàm humana. Vnde Ioannes Baptiſta non legitur miſ-

ſus ab homine, ſed à Deo, ſicut euãgeliſta teſtatur: quia fuit homo miſſus à Deo, cui nomen erat Ioannes. Poteſt, & debet vtiq; ratione præuia reſponderi, quòd, cùm interior illa miſsio ſit occulta, non ſufficit cuiquam nudè tantùm aſſerere, quòd ipſe ſit miſſus à Deo, cùm hoc quilibet hæreticus aſſeueret: ſed oportet vt aſtruat illam inuiſibilem miſsionem per operationem miraculi, vel per ſcripturæ teſtimonium ſpeciale. Vnde cùm dominus vellet mittere Moyſem in Aegyptum ad filios Iſrael, vt crederetur ei quòd mitteretur ab ipſo, dedit ei ſignũ, vt conuerteret virgam in colubrum, & colubrum iterum reformaret in virgam Ioannes quoque Baptiſta ſuæ miſsionis ſpeciale teſtimonium protulit de ſcriptura, reſpondens ſacerdotibus, & leuitis qui miſsi fuerant ad interrogandum quis eſſet, & quare baptizandi ſibi officium aſſumpſiſſet: Ego vox clamantis in deſerto; dirigite viam domini: ſicut dixit Iſaias propheta. Non ergò credendum ei, qui ſe dicit miſſum à Deo, cùm non ſit miſſus ab homine, niſi de ſe ſpeciale proferat teſtimonium de ſcripturis, vel euidens miraculum operetur. Nam & de his, qui miſsi leguntur à Deo, euangeliſta teſtatur. Quod ipſi profecti prædicabant vbique domino cooperante, & ſermonem confirmante ſequentibus ſignis. Licet autem ſcientia valde ſit neceſſaria ſacerdotibus ad doctrinam, quia iuxta verbum propheticum: Labia ſacerdotis cuſtodiunt ſcientiam, & legem exquirunt ex ore eius: non eſt tamen ſimplicibus ſacerdotibus etiam à ſcholaſticis detrahendum, cùm in eis ſacerdotale miniſterium debeat honorari: propter quod dominus in lege præcepit: Dijs non detrahes, ſacerdotes intelligẽs: qui propter excellentiam ordinis, & officij dignitatem, deorum nomine nuncupantur. Iuxta quod alibi dicit de ſeruo volente apud dominum remanere, vt dominus offerat eũ dijs. Cùm enim iuxta verbum apoſtoli, ſeruus ſuo domino ſtet, aut cadat, profectò ſacerdos ab Epiſcopo, cuius eſt correctioni ſubiectus, debet in manſuetudinis ſpiritu caſtigari, non autem à populo, cuius eſt correctioni præpoſitus, in ſpiritu ſuperbiæ reprehendi: cùm iuxta præceptum dominicum pater, & mater non debeant maledici, ſed potiùs honorari: quod de ſpirituali patre multo fortiùs debet intelligi, quàm carnali. Nec quiſquam ſuæ præſumptionis audaciam illo defendat exemplo, quòd aſina legitur reprehẽdiſſe prophetam, vel quòd dominus ait: Quis ex vobis arguet me de peccato: & ſi male locutus ſum, teſtimonium perhibe de malo: cùm aliud ſit fratrem in ſe peccantem occultè corripere: quod vtique quiſque tenetur efficere ſecundum regulam euangelicam. In quo caſu ſanè poteſt intelligi, quòd Balaam fuit correptus ab aſina: & aliud eſt, patrem ſuum etiam deliquentem reprehendere manifeſtè, ac præcipuè fatuum pro ſimplici appellare, quod vtique nulli licet ſecundum euangelicam veritatem. Nam qui etiam fratri ſuo dixerit fatue, reus erit gehennæ. Rurſus aliud eſt, quod prælatus ſe ſponte de ſua confiſus innocentia, ſubditorum accuſationi ſupponit: In quo caſu præmiſſum domini verbum debet intelligi & aliud eſt, quòd ſubditus non tam animo corripiendi, quàm detrahendi exurgit temerarius in prælatum, cùm eum potius maneat neceſsitas obſequendi. Quòd ſi fortè neceſsitas poſtularit, vt ſacerdos tanquàm inutilis, aut indignus, à cura gregis debeat remoueri, agendum eſt ordinatè apud Epiſcopum; ad cuius officium tam inſtitutio, quàm deſtitutio ſacerdotum noſcitur pertinere. Illud autem tanquàm de ſupercilio phariſæorum procedens: debet ab omnibus aſpernari: quòd tanquàm ipſi ſoli ſint iuſti, cæteros aſpernantur: cùm & hactenus ab initio naſcentis eccleſiæ multi fuerint viri ſancti: qui nec tales fuiſſe leguntur, nec talibus adhæſiſſe, cùm de nouo tales ſurrexiſſe legantur: qui niſi contenti ſint doceri potius, quàm docere, ad illos forſitan pertinebunt, quibus dominus ait: Nolite fieri plures magiſtri. Nos ergò filij, quia paterno vos affectu diligimus, ne ſub prætextu veritatis in foueam decidatis erroris, & ſub ſpecie virtutum in laqueum vitiorum: vniuerſitatem veſtram rogamus attentiùs,

ſiùs, monemus, & exhortamur in domino, in remiſſionem vobis peccatorum iniugentes, quatenus ab his, quæ ſuperiùs reprehenſibilia denotauimus, & linguam, & animum reuocetis, fidem catholicam, & regulam eccleſiaſticam obſeruantes, ne vos verbis fallacibus circũuenire, vel etiã circũuenire contingat: quia niſi correctionem noſtram, & admonitionem paternam receperitis humiliter, & deuotè, nos poſt oleum infundemus. & vinum, ſeueritatem eccleſiaſticam apponentes: vt qui noluerunt obedire ſpontanei, diſcant acquieſcere vel inuiti. Datum Lateran.

EPISCOPO, ET CAPITVLO metenſibus, de eodem Argumento.

SIcut eccleſiarum prælatis imcumbit ad capiendas vulpes paruulas, quę demoliri vineam Domini miliuntur, prudenter, & diligenter, & diligenter intendere, ſic eſt eis ſummopere præcauendum, ne ante meſſem zizania cqllingantur, ne forſan (quod abſit) cum eis etiam triticum euellatur. Sanè ſicut non debet hæretica prauitas tolerari, ſic eneruari non debet religioſa ſimplicitas, ne vel patientia noſtra hæreticis audaciam ſubminiſtret, vel ſimplices impatientia multa confundat, vt nobis diruptis conuertantur in arcum peruerſum, & in hæreticos de ſimplicibus commutentur. Sanè ſignificaſti nobis per litteras tuas frater Epiſcope, quòd tam in diœceſi, quàm Vrbe Meten. &c vt ſuprà. vſque ad verbum in occulto. Quia verò in dubijs non eſt de facili ſententia proferenda, cùm quòd vel iidem errent in fide, vel à doctrina diſcrepent ſalutari, nobis per tuas litteras frater Epiſcope non duxeris exprimendum: cum opinionem, & vitam eorum penitùs ignoremus, qui ſacras ſcripturas taliter tranſtulerunt aut eorum qui docent taliter iam tranſlatas: quorum neutrum poteſt fieri ſine ſcientia litterarum, licet in his arguendi meritò videantur quòd occulta conuenticula celebrant, officium ſibi &c. vſque ad verbum. Non in hærent. Diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus atque præcipimus quatenus eos commonere diligentiùs ſtudeatis rationibus, & exhortationibus innitentes, vt ab his, in quibus apparent repræhenſione notabiles, omnino deſiſtant: nec officium ſibi vendicent alienum. Inquiratis etiam ſolicitè veritatem, quis fuerit auctor translationis illius quæ intentio transferentis, quæ fides vtentium, quæ cauſſa docendi ſi ſedem apoſtolicam, & catholicam eccleſiam venerentur, vt ſuper his, & alijs, quæ neceſſaria ſunt ad indagandam pleniùs veritatem, per litteras veſtras ſufficienter inſtructi, quid ſtatui debeat, meliùs intelligere valeamus. Reuocandi autem eos, & conuincendi ſecundum ſcripturas ſuper his, quæ reprehenſibilia denotauimus, viam vobis in litteris, quas communiter illis dirigimus, aperimus. Datum Lateran IIII. idus Iulij.

ARCHIEPISCOPO, DECANO, & capitulo Compoſtellan. Qua concordiam quandã auctoritate Apoſtolica confirmat.

EA, quæ concordia, vel iudicio &c. vſque ad verbum Aſſenſu. Ad exemplar felicis recordationis Alexandri Papæ prædeceſſoris noſtri concordiam, quæ inter vos, & Vu. Vicecomitem, & G. filium eius Vercellen. ciues, ſuper hoſpitali, & eccleſia ſancti Iacobi de Caſſina, mediante venerabili fratri noſtro Taurinen. Epiſcopo, & dilecto filio Hatd. Mediolanen. Eccleſiæ canonico facta dignoſcitur, ſicut de beneplacito vtriuſque partis ſtabilita eſt, & tuo, frater Archiepiſcope, ſubſequente aſſenſu firmata: & hinc inde ſuſcepta, & hactenus obſeruata, auctoritate vobis apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti pagina communimus. Statuentes vt ſicut in authentico ſcripto ipſius tranſactionis habetur poſt deceſſum prædicti G. & Iacobi fratris eius, nullum ius ſiue fundationis, ſeu aduocationis, aut cuiuſlibet alterius rei, quiſquam de cognatione eorum in prędicta eccleſia, vel hoſpitali valeat vendicare: ſed in poteſtate, & regimine Compoſtellan. eccleſiæ, ſine iniuria Vercellen. Epiſcopi remaneant abſolutè. Preterea refutationem quàm

quam ſuper iure fundationis, & aduocationis, vel alteriùs cuiuslibet rei quòd ſibi quocunque modo competere videbatur, in præfata eccleſia, ſiue hoſpitali, præfatus Vu. pro ſe & hæredibus ſuis per inſtrumentum publicum ſpontaneè fecit, ratam decernimus permanere. Nulli ergò &c. confirmationis, & conſtitutionis &c.

Datum vt ſuprà.

PETRO COMPOSTELLANO archiepiſcopo: vt Abbas & monaſterium de Anrealtaria Compoſtellano Epiſcopo ſubiectum ſit.

CVm olim eſſes in felicis recordationis Alexandri Papæ prędeceſſoris noſtri præſentia conſtitutus cum Abbate de Anrealtaria, varias querelas contra eum priùs in præſentia quorundam Cardinalium, quibus cauſſa commiſſa fuerat audienda, & poſtmodum in ipſius adiutorio proponebas, aſſerens quòd prædictum monaſterium quo ad ius patronatus, tibi, & Compoſtellan. eccleſiæ ſubtrahere voluiſſet, alium eiuſdem monaſterij nominando patronum: ſed & ipſe Abbas aliqua contra te, ac fratres tuos ſe dicebat habere. Tandem cum ad compoſitionem per eundem prædeceſſorem noſtrum moniti fuiſſetis, elegit ipſe Abbas potiùs, quæ ad pacem erant, quàm diſceptatione contendere, & coram eò publicè recognouit præſcriptum monaſterium eccleſiæ Compoſtellanen. diœceſano ſimul, & terretorij iure ſubiectum: vtpotè quòd non ſolum in cœmiterio, verùm etiam in parietibus, præſcriptæ eccleſiæ noſcitur eſſe conſtructum vt per eccleſiam ad monaſterium tranſitus ſine aliquo interſtitio habeatur: & tu, & fratres tui in proceſsionibus ad cœmiterium pertinentibus per clauſtrum monaſterij tranſeatis. Interrogatus autem Abbas reſpondit in ſolo eccleſiæ Compoſtellanen. fundatum, eamque ſolam ius in eo patronatus habere. Ne igitur quod eidem Alexandro de confeſsione Abbatis in iudicio facta innotuit, vlteriùs in recidiuæ contentionis ſcrupulum reducatur, idem monaſterium, ſicut Abbas recognouit, ad exemplar eiuſdem prædeceſſoris noſtri decernimus eccleſiæ tuæ diœceſano, & terretorij, ac patronatus iure perpetuo ſubiacere, ipſumque tibi, & eccleſiæ tuæ auctoritate apoſtolica cõfirmamus. Nulli, ergò &c. conſtitutionis, & confirmationis &c.

Datum Lateran. VII. idus Iulij.

PETRO COMPOSTELLAN. archiepiſcopo vt ruſticos Legionenſes vota perſoluere cogat.

CVm ſit regula iuris, quã dicitur, vt actor forum rei ſequatur, preces ex parte tua nobis ſuper hoc obtinendo porrectas, libenter admittimus, quòd tam canonicæ, quàm legali conſonat æquitati: maxime cùm, id quod petis, in fauorem beati Iacobi, & Compoſtellanæ eccleſiæ debeat adimpleri. Innotuit ſiquidem nobis, quòd quidam laici ruſtici de Regno illuſtriſsimo regis Legionem. ſuper votis beato Iacobo perſoluendis, nolunt in præſentia ipſius regis, qui ordinarius iudex eorum exiſtit, quando cõueniuntur aliquatenus reſpondere. Vnde petitioni tuæ gratum præſtando aſſenſum, ad exemplar. felicis recordationis Cœleſtini Papæ prædeceſſoris noſtri, fraternitati tuæ præſenti pagina indulgemus, vt tibi liceat ruſticos ipſos tanquam votorum debitores ſub examine prædicti Regis: quando quidem tibi alias eorundem votorum ſolutio debita denegatur, ſuper eiſdem votis remoto cuiuſlibet appellationis, vel contradictionis obſtaculo conuenire. Decernimus ergò &c.

Datum Lateranen. III. idus Iulij

TOLETAN. ET BRACAREN. Archiepiſcopis, & ſuffraganeis eorum Orien. & Legionen. Epiſcopis. De eodem Argumento.

QVerelam venerabilis fratris noſtri P. Archiepiſcopi Compoſtellan. accepimus, q̃ eius eccleſiæ ad mandatum etiam apoſtolicum ſæpius iteratum, vota Beati Iacobi à parochianis viris non facitis, ſicut debentur, exolui. Quoniam igitur ad ſeruanda iura præſcriptæ eccle-

cleſię non decet vos exiſtere negligentes, fraternitati veſtrę per Apoſtolica ſcripta mandamus, atque præcipimus, quatenus memorato Archiepiſcopo, & eccleſiæ ſuæ præſcripta vota à parochianis veſtris, vt debentur, ſolui de cætero faciatis. Alioquin venerabilibus fratribus noſtris Zamoren. & Salamantin. Epiſcopus datum noueritis in mandatis, vt parochianos veſtros ad vota illa ſoluenda, ſublato appellationis obſtaculo eccl. diſtrictione compellant. Vos itaque ſententiam, quam iidem Epiſcopi, vel eorum alter in eos propter hoc rationabiliter tulerint, vſque ad dignam ſatisfactionem denunciari faciatis, & inuiolabiliter obſeruetis.

Datum Lateran. II. Idus Iulij.

Scriptum eſt ſuper hoc Zamoren. & Salamantin Epiſcopis.

MAGISTRIS, ET FRATRIBVS, *Spatarijs, & religioſis per Hiſpanias conſtitutis. Vt cenſum eccleſiæ Compoſtellanæ debitum ſoluant. nec retineant aliena, qui propria reliquerunt.*

AD audientiam apoſtolatus noſtri trāſmiſſa conqueſtione eccleſiæ Comſtellan. peruenit, quòd cùm per totam ferè Hiſpaniam auctoritate principum, & prælatorum fauore, etiam clerici, & populi eccleſiæ Beati Iacobi ob reuerentiam ipſius Apoſtoli cenſus quidam certus, qui vota dicitur, de ſingulis partibus boum antiquitus fuerit conſtitutus, plerique veſtrum de terris veſtris, & hominum veſtrorum eundem cenſum præſcriptæ eccleſiæ pro ſua tantùm voluntate ſoluere contradicunt. Verùm quia valdè periculoſum eſt quibuſlibet aliena tenere, nedum viris religioſis, qui perfectionis amore propria dimiſerunt, per Apoſtolica vobis ſcripta mandamus, quatenus cenſum ipſum, ſecundum quod antiquitus ſtatutus eſt, eidem eccleſię cum integritate ſoluatis. Cæterùm ſi (quod non credimus) mandatum Apoſtolicum in hac parte duxeritis cōtemnendum, noueritis nos venerabilibus fratribus noſtris Salaman. & Zamoren. Epiſcopis mandauiſſe, vt ad id per interdicti, & excommunicationis ſententiam, ſublata appellationis difficultate, ſicut viſum fuerit, vos compellant.

Datum Lateran. VI. idus Iulij.

Scriptum eſt ſuper hoc eiſdem Epiſcopis.

CAPITVLO BALNEARIE. NE *ex monachis quicquam reſtituatur, & de pœna ſimoniacorum.*

OLim ad inſtantiam Vu. presbyteri conquerentis, quòd eccleſia, quā ei de conſenſu veſtro, Prior veſter ſub annua penſione conceſſerat, & quam ipſe animabilis multis ditauerat, abſtuliſſet, & extendiſſet manum ad perſonam pariter, & res eius aſtringens cum ferreis vinculis ad ſedem Apoſtolicam appellantem, cauſam ipſam venerabili fratri noſtro Meſſanen. Archiepiſcopo meminimus cō miſiſſe. Cùm autem ad citationem ipſius (ſicut ex litteris eius accepimus) partes in ipſius eſſent præſentia conſtitutæ, dictus presbyter ea, quæ Priori in eccleſiæ receptione contulerat, Prior verò, quę ipſi presbytero pro concordia dederat, ſibi reſtitui poſtulabat: Cumque poſtmodum idem presbyter & ſua ſibi reſtitui, & de violentia irrogata iuſtitiam fieri poſtularet, Prior ipſum conuerſum, ac profeſſum ſuum eſſe aſſeruit, & ad id probandum quoſdam teſtes induxit: quorum depoſitiones Priore poſtmodum appellante, idem Archiepiſcopus ſub ſuis nobis litteris deſtinauit. Tranſcriptum etiam quoddam conceſsionis, quam idem Prior dicto presbytero ſuper eccleſia de Caſtro nouo cum omnibus eius pertinentiis concedebat tali tenore: quòd eam in domibus, hortis, & vineis augumentaret, & ſexaginta porcos, pullum vnum equinum, mulam vnam, & quadringentos tarenos offerret. Cæterum cùm dictus frater Vu. propter hoc ad noſtram præſentiam acceſsiſſet, Prior verò non procuratorem idoneum, ſed nuncium minus ſufficientem ſolummodo deſtinaſſet, nos venerabili fratri noſtro Montis Regalis

galis Archiepiſcopo, & P. tunc Regiæ Capellæ canonico ſubdiacono noſtro dedimus in mandatis, vt dictum Priorem in expenſas legitimas condemnantes, inter partes, ſi fieri poſſet, concordiam reformarent. Alioqui auditis quæ proponerentur hinc inde, & rationibus partium pleniùs intellectis, ita vt nihil reſtare, niſi ſententia, videretur: geſta omnia redacta in ſcriptis ſub ſigillis ſuis ad noſtram præſentiam deſtinarent: ſtatuentes partibus terminum competentem, quo præſentarent ſe noſtro conſpectui ſententiam recepturæ. Licet autem (ſicut idem Archiepiſcopus nobis per ſuas litteras intimauit) coniudex ipſius antequam partes vocarentur ad cauſſam, viam fuerit vniuerſæ carnis ingreſſus, ipſe nihilominus de conſenſu partium in cauſſa proceſsit, & Priore in expenſas, quas idem presbyter in via fecerat, condemnato, conqueſtionem eiuſdem presbyteri ſuper ſpoliatione, captione, ac detentione ſua, & Prioris excuſationem audiuit: ac ſuper conuerſione, & ſuſceptione habitus ipſius presbyteri ex parte Prioris inductos mandauit recipi, & audiri. Licet idem presbyter contra id, quòd prius promiſerat, receptioni eorum noluerint intereſſe, fuerunt etiam pro eodem presbytero quidam ad teſtimonium aduocati: qui non iurati depoſuerunt presbyterum ipſum fuiſſe carceri mancipatum. Verùm cùm poſtmodùm idem presbyter, & frater Io. canonicus Balneariæ procurator ad hanc cauſſam ſpecialiter conſtitutus, ad noſtram præſentiam cum eiuſdem Archiepiſcopi litteris acceſsiſſent, nos eis dilectum filium noſtrum G. ſanctæ Mariæ diaconum Cardinalem conceſsimus auditorem: qui cùm omnia, quæ coram eo recitata fuerant, ad noſtram præſentiam retuliſſet, nos intelligentes ſufficienter fuiſſe probatum per teſtes ipſum in domo Balneariæ feciſſe profeſsionem, ſuſcepiſſe habitum, & portaſſe, ipſum eſſe profeſſum eiuſdem eccleſiæ, per ſententiam diffiniuimus, & ab impetitione ipſius ſuper his, quæ ſibi reſtitui poſtulabat, ſententialiter abſoluimus eccleſiam memoratam. Adijcientes, vt quia pro eccleſia de Caſtro nouo, ſicut ex aſſertione ipſius, & conceſsione Prioris patuit, reatum contraxerat ſimoniæ, ad eam de cætero nullatenus reuertatur. Quia verò Prior veſter non minus, immò magis in hoc deliquiſſe videtur, volumus, & mandamus, vt vſque ad Feſtum omnium ſanctorum noſtro ſe conſpectui repræſentet: rationem nobis ſuper cõtractu ſimoniaco redditurus. Nulli ergò &c. diffinitionis, & abſolutionis &c.

Datum Lateran. XIIII. Cal. Auguſti.

BRACAREN. ARCHIEPISCOpo: vt concordiam inter eccleſiam Compoſtellanam & Bracaren. initam ſeruet.

Controuerſiam quatuor Epiſcopatuũ Colimbrien. videlicet, Viſen. Egitanien. & Lamecen. inter Compoſtellan. & Bracaren. eccleſias diutius agitatã, nõ ſine multo labore nuper curauimus exacta diligentia terminare: ſicut ex authentico ſententiæ liquidò declaratur. In qua re cauſſa quoque quinque Epiſcopatuum Galletiæ ſcilicet, Tuden. Aurien. Mindunien. Lucen. & Aſtoricen. qui à bonæ memoriæ Alexandro Papa prædeceſſore noſtro venerabili fratri noſtro P. Compoſtellan. Archiepiſcopo pro illis fuerant aſsignati, terminata dignoſcitur, cum principali quæſtione ſopita, & acceſſoria per conſequentiam ſit ſubiata. Vt autem ſuper hoc nulla impoſterum dubietas oriatur, fraternitati tuæ auctoritate præſentium duximus concedendum, vt ſuper præfatis Epiſcopatibus Galletiæ indubitanter pertinentibus ad metropolim Bracaren., propter ea, quæ hactenus geſta ſunt, non valeas de cætero conueniri. Præſentibus quoque litteris duximus annotandum, quòd præfatus Compoſtellanus Archiepiſcopatus ſui nomine præmiſsis Epiſcopatibus Colimbrien. ſcilicet, Viſen. Tuden. Aurien. Mindunien, Lucen. & Aſtoricen. Eccleſijs etiam Sancti Victoris, & Sancti Fructuoſi cum omnibus pertinentijs ſuis, & medietati Bracaren. renunciauit in perpetuum in præſentia noſtra, & fratrum noſtrorum, ſuper

quibus

quibus fuerat à partibus litigatum.
Datum Lateran. XIII. cal. Auguſti.

VIMANEN. DE COSTA, ET de Sancto Tornacó Prioribus vt Archiepiſcopo Bracarenſi obediant.

Cap. cum non liceat. De preſcriptionibus.

CVm non liceat à capite membra recedere, non ſufficimus admirari, quòd ſicut referente venerabili fratre noſtro Bracaren. Archiepiſcopo, noſtris eſt auribus intimatum. Licet eccleſiæ veſtræ in ipſius ſint diœceſi conſtitutæ, vos tamen nullum exemptionis priuilegium prætendentes: obedire ſibi tanquam Epiſcopo veſtro contumaciter recuſatis. Cùm igitur crimen Ariolandi ſit repugnare, & ſcelus idolatriæ nolle acquieſcere, ſuſtinere nolentes quòd ſubditi prælatis ſuis non obediant, vt tenentur, de communi fratrum conſilio per apoſtolica vobis ſcripta mandamus, & in virtute obedientiæ diſtrictè præcipimus, quatenus præfato Archiepiſcopo, & eccleſiæ Bracaren. obedientiam, & reuerentiam debitam, ſicut alij clerici ſuæ diœceſis faciunt, de cætero ſine contradictione qualibet impendatis: præſcriptione temporis non obſtante. Alioquin ſententiam, quam idem in vos, vel eccleſias veſtras propter hoc rationabiliter tulerit ratam habebimus, & faciemus auctore domino inuiolabiliter obſeruari.
Datum Lateran. XII. Calendas Auguſti.

PORTVGALLEN. ET LAMAcen. Epiſcopis. & Abbati de Burio. Vt Archiepiſcopo Bracarenſi Priorem Sancti Martini de caſtro obedire cogant.

INtimante venerabili fratre noſtro Bracaren. Archiepiſcopo, noſtris eſt auribus intimatum, quòd dilectus filius Prior Sancti Martini de Caſtro, occaſione cuiuſdam priuilegij, quod pendente lite de nouo eodem. Archiepiſcopo ignorante à bonę memorię Cœleſtino Papa prędeceſſore noſtro dicitur impetratum, obedientiam conſuetam, & reuerentiam debitam denegat exhibere. Cùm igitur de iure naturali procedat, & hoc ipſum in Euangelio Dominus manifeſtet, quòd, quæcunque volumus vt faciant nobis homines, & nos eadem eis facere debeamus: ſicut nobis ab alijs debitum honorem impendi, ſic & fratribus, & coepiſcopis noſtris à ſubditis deferri volentes eidem Priori de communi fratrum noſtrorum conſilio per ſcripta noſtra præcipiendo mandamus, vt non obſtante huiuſmodi priuilegio, neque commiſſione ad te frater Epiſcope, & prius Epiſcopum Lamecen. & dilectum filium Priorem Eccleſiolæ poſtea impetrata, præfato Archiepiſcopo, & eccleſiæ Bracaren. de cætero ſine cõtradictione qualibet ſicut alij prælati ſuæ diœceſis faciunt, humiliter obedire procuret. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus, quatenus, ſi prædictus Prior mandato noſtro parere noluerit, vos eum ad id veritate cognita per cenſuram eccleſiaſticam ſine appellationis obſtaculo compellatis. Quòd ſi omnes &c.
Datum vt ſuprà.

EXONIEN. PORTVGALLEN. & Placentin. Epiſcopis vt cauſſam Compoſtellani & Bracaren. Archiepiſcopi ſuper eccleſia Zamarenſi cognoſcant.

CVm olim inter Toletanam & Bracarenſem eccleſias ſuper Zamoren. Epiſcopatu, quem tunc Toletanus Archiepiſcopus (vt dicitur) poſſidebat, quæſtio verteretur, felicis recordationis Eugenius Papa prædeceſſor noſter nec Compoſtellan. Archiepiſcopo, nec Epiſcopo Zamoren. citato, nec denunciatione aliqua, ſicut venerabilis frater noſter Compoſtellanus Archiepiſcopus aſſeruerat, ſuper hoc facta eiſdem, ſententiam pro Bracaren. eccleſia promulgauit, ſcribens Epiſcopo, clero, & populo Zamoren. vt ei, eccleſiæ Bracaren. tanquam ſuæ metropoli humiliter obedirent, ac poſtmodum poſſeſſionem ipſius Bracaren. Archiepiſcopus, ſicut nobis ex parte ſua fuit propoſitum eſt adeptus. Poſtmodum verò idem Compoſtellanus Archiepiſcopus primò à bonæ memoriæ Alexandro Papa, ac demum à Lucio prædeceſſoribus noſtris ad delegatos iudices contra Zamor. Epiſco-

Epiſcoporum, qui tunc ſe iuxta eiuſdem Archiepiſcopi aſſertionem habebat, pro libito litteras impetrauit: qui pro eo diſſinitiuam ſententiam protulerunt: cuius inquiſitionem felicis recordationis Vrbanus Papa prædeceſſor noſter commiſit ad petitionem venerabilis fratris noſtri Bracaren. Archiepiſcopi faciendam. Nuper autem cùm idem Compoſtellanus, & idem Bracaren. Archiepiſcopi propter hanc, & alias cauſas, quas habebant ad inuicem ad noſtram præſentiam acceſſiſſent, & ſuper his fuiſſet ab eis aliquandiu diſceptatum: de conſilio fratrum noſtrorum ſententiando decreuimus, vt illa ſententia in nullo prorſus obſiſteret Archiepiſcopo, vel Eccleſiæ Bracaren. Ideoque fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus, quatenus ſiue aduerſus eundē Compoſtellanum, ſiue aduerſus venerabilem fratrem noſtrum Zamoren. Epiſcopum, vel etiam aduerſus vtrunque ſuper hoc agere voluerit Archiepiſcopus Bracaren. denunciatione tamen facta priùs à vobis Compoſtellano, vel ſi voluerit Zamoren. Epiſcopum tueatur. Si Bracaren. Zamoren. maluerit conuenire, vos ad locum congruum accedentes, ad quem partes ſuos poſſint teſtes inducere. & de fama diligentius inquirentes, partibus conuocatis, & ipſius cauſæ meritis per earum aſſertionem pleniùs intellectis, ad ſententiam ap. po. procedatis, facientes &c. Teſtes cogantur. Quòd ſi omnes &c. tu frater Oxomen. &c. ita quòd ſi alterum veſtrum fratres Portugallen. & Placentin. decedere fortè contigerit, liceat metropolitano ſuo in locum decedentis, quem voluerit ex ſuis ſuffraganeis ſubrogare.

Datum vt ſupra.

CLERICIS SANCTI GRISOgoni tam præſentibus, quam futuris canonicè ſubſtituendis in perpetuum. De confirmatione Priuilegiorum.

EA, quę à prędeceſſoribus noſtris Romanis Pontificibus ratione prępiā ſtatuuntur, tantò volumus firmius obſeruari, quantò de maturiori videntur conſilio proceſſiſſe: ne impoſterum alicuius valeant temeritate turbari, apoſtolico ſunt munimine fulcienda. Sanè cum bonæ memorię Ioannes Crema eccleſię veſtrę presbyter Cardinalis in pręſentia felicis recordationis Calixti Papę predeceſſoris noſtri aduerſus clericos S. Saluatoris de Curte ſuam depoſuiſſet querelā, pro eo videlicet, quòd tam ei, quàm eccleſię veſtræ debitam obedientiam ſubtraxiſſent, & iura parochialia denegarent, idem prędeceſſor noſter vtraq; parte ad ſuam præſentiam euocata, & rationibus vtriuſque diligenter auditis, & cognitis, inſpectis etiam priuilegijs bonę memorię tam Ioannis XV. Papæ, quòd ſupradictā eccleſiam Sancti Saluatoris de Curte in fundo eccleſię veſtræ ſub cenſū annuo conſtituram monſtrabat, quàm Vrbani II. In quo euidenter diffinitum agnouit, vt clerici prędictæ eccleſię Sancti Saluatoris eſſent in canonica ſubiectione, & facerent vobis, & eccleſiæ veſtræ obedientiam, & deberent ſcrutinium, baptiſma, capitulum, proceſſiones, & clericorum ordinationes vobis, & eccleſiæ veſtrę, ſicut proprio titulo exhibere: quæ idem Cardinalis ad tuitionem ſuę cauſſę in medium producebat, fratrum ſuorum habito conſilio per ſententiam diffiniuit, pręfatam eccleſiam Sancti Saluatoris debere in prędictis omnibus veſtrę eccleſię reſpondere: quam videlicet ſententiam bonę memorię Innocentius, & Lucius Papa Secundus poſtmodum confirmarunt, ſicut in eorum vidimus priuilegijs contineri. Cumque poſtmodum prędicti clerici eandem nollent ſententiam obſeruare, bonę memorię Guido eccleſię veſtrę Sancti Griſogoni presbyter Cardinalis in præſentia felicis memorię Adrianæ Papę anno eius primò ſuam depoſuit quęſtionem: qui auditis, & cognitis, quę proponebantur hinc inde, & inſpectis priuilegijs bonę recordationis tam Vrbani, quam Calixti Romanorum pontificum: & qualiter hanc eandem controuerſiam, cum in ſuis temporibus inter ipſas eccleſias emerſiſſet, diffinierit, controuerſię ipſi debitum finem impoſuit: & eorum ſententias priuilegij ſui pagina confirmauit; & clericos illius eccleſię vobis, veſtriſque ſucceſſoribus,

ribus, & eccleſiæ veſtræ Beati Griſogoni parochialia iura, ſicut proprio titulo exhibere decreuit. Poſtmodum autem quinto anno pontificatus eiuſdem Bonadies presbyter Cardinalis eccleſiæ veſtræ, cui prædicti clerici Sancti ſaluatoris tanquam contumaces, & rebelles, ſubiectionem, & obedientiam facere noluerunt: acceſſit ad eundem Pontificem prædeceſſorem noſtrum Adrianum, & coram eo de illis ſuam depoſuit quæſtionem. Qui cùm eandem cauſam cognoſcendam bonæ memoriæ Bernardo Portuen. Epiſcopo commiſiſſet: idem Epiſcopus prædeceſſoris noſtri Calixti ſententia diligenter inſpecta, de mandato eiuſdem pronunciauit, eandem ſententiam à dictis clericis Sancti Saluaroris debere inuiolabiliter obſeruari: ſententiam ipſam proferens, ſicut in authentico ſcripto per manum Scriniarij exinde facto continetur expreſsè: qua ad exhibitionē iuris parochialis Ioannem Oeconomum prædictæ eccleſiæ, & omnes eiuſdem eccleſiæ clericos condemnauit, videlicet in ſcrutinio, baptiſmate, capitulo proceſsione, & clericorum ordinatione: & præfafatum titulum eccleſiæ veſtræ Sancti Griſogoni ad omne ius parochiale reſtituit, ſicut in priuilegijs veſtræ eccleſiæ continetur. Cæterùm cùm tempore felicis recordationis Alexandri Papæ III. ſæpæ dicti clerici contumaces exiſterent, & rebelles, nec latæ ſententiæ vellent aliqua ratione parere, ad inſtantiam clericorum tunc eccleſiæ veſtrę eos ad ſuam præſentiam euocauit: qui coram eo proponere curauerunt, quòd ſententia illa non neberet aliqua ratione tenere, pro eo quod interpoſita fuerat appellatione ſuſpenſa, & eriam lata conrra libertatem eccleſiæ ſuæ per priuilegium apoſtolicæ ſedis indultam: in quo videlicet priuilegio continebatur expreſſum, quòd eccleſia ſancti Saluatoris de Curte nulli alij, niſi Romanæ eccleſiæ ſubiaceret. Quod quidem priuilegium (ſicut in publico inſtrumento per manum Scriniari exinde facto habetur) ab Oeconomo eccleſiæ veſtræ in controuerſia illa, quæ actitata eſt coram prædicto Bernardo Epiſcopo Portuen. & alia ſimiliter priuilegia, quæ pro libertate ſuæ eccleſiæ pertendebant, ſunt falſitate penitus confutata: tum quia tecens iunctura, & in collatura euidentiùs apparebat, & multa in ſe mendacia continebant: tum quia nullis alijs temporibus viſa ſunt, vel exhibita. Auditis itaque, & cognitis vtriuſque partis rationibus, & priuilegijs prædeceſſorum noſtrorum Romanorum pontificum diligenter inſpectis, habito fratrum ſuorum conſilio, prædicti Epiſcopi ſententiam confirmauit & perpetuis temporibus firmam manere ſanciuit: quam etiam felicis recordationis Lucius Papa III. prædeceſſor noſter ratam habuit: cùm duo ex clericis Saluatoris, quos ad ſuam propter hoc præſentiam euocarat, coram eo conſeſſi fuiſſent, ſententiam fuiſſe prolatam, eandem ſe ſeruaſſe, ac ſeruare firmirer velle aſſerentes. Nos igitur eorundem prædeceſſorum noſtrorum Ioannis, Vrbani, Calixti, Honorij, Innocentij, Lucij, Adriani, & Alexandri veſtigijs inhærentes, eandem ſententiam auctoritate apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti pagina communimus. Vobis etiam, veſtriſque ſucceſſoribus, & per vos eidem eccleſiæ veſtrę Sancti Griſogoni in perpetuum confirmamus eccleſias, & capellas, quæ infra eiuſdem Beati Griſogoni parochiam continentur, videlice ſępè dictam eccleſiam Sancti Saluatoris de Curte: quæ etiam Felix aquila nuncupatur: eccleſiam Sanctæ Bonoſæ, eccleſiam Sanctæ Agathæ cum pertinentijs earum: eccleſiam Sancti Stephani, quæ vtroque iure, parochiali videlicet, & proprietatis ad veſtram dignoſcitur eccleſiam pertinere: vt quicquid dignitatis, quicquid reuerentiæ, quicquid parochialis iuris matrix eccleſia in ſuis habet eccleſijs, & capellis, hoc vos in iſtis per Dei gratiam habeatis, tam in ordinationibus clericorum per eaſdem eccleſias collocandorum, ſiue ad eccleſiaſticos ordines promouendorum, quam in ſcrutinijs, baptiſmatibus, proceſsionibus, capitulis, & in criminalium quæ publica ſunt iudicijs. Nullus ergò Epiſcopus, nullus Cardinalis, nullus Abbas, nullus Archipresbyter in prædicti Beato Griſogoni titulo in capellis, &

terre-

terretorijs earum parochialia ſibi iura audeat vendicare: nec Abbatum alicui facultas ſit parochianos veſtros, niſi fortè ab eis deliberatum ſit, in ſuis eccleſijs ſepelire. Quòd ſi viuentes adhuc religionis intuitu apud eos ſepeliri deliberauerint, cùm veſtra quoque præſentia, ſalua matricis eccleſiæ iuſtitia tumulentur: ad hæc adijcientes vobis, veſtriſq; ſucceſſoribus, & per vos eccleſiæ veſtrę perpetuo confirmamus: eccleſiam Sancti Iuliani cum domibus, cellis, cryptis, hortis, vineis, & arenarijs ſuis, cum terris cultis, vel incultis, ſyluis, pantanis, & pratis ſuis, cum ſuis aquiniolis, in riuo, qui vocatur Arton: quæ quidem eccleſia ſita eſt iuxta Caſtrum, quod vocatur de Guid. Caſale de Maliana cùm turri, vineis, argis cultis, & incultis, pratis, ſyluis, aquis, & aquarum decurſibus. Vineas, quas in Marcello, in Roſario, & in pratis Papæ poſſidetis, cum pratis, & alijs pertinentijs ſuis: vineas etiam, & terras in Virgine: molam, quam in flumine Tyberis habetis, & quartam partem alterius molę: Caſale in campo de Merulis, terras in Marcello, terras in Ventrebublo, cum alijs omnibus, quæ imprę̈ſentiarium iuſtè, & canonicè poſſidetis, vel in futurum largiente domino poteritis adipiſci. Decernimus ergo, vt nulli omnino hominum liceat honores, & bona ſæpe fatæ eccleſiæ vendere in feudum dare, aut ab eadem eccleſia modis quibuslibet alienare, ipſam eccleſiam temerè perturbare &c. Salua ſedis apoſtolicæ auctoritate. Si qua igitur &c.

Datum Lateranen. per manum Rinaldi Acheruntini Archiepiſcopi Cancellarij vicem agentis X. cal. Auguſti, indictione ſecunda: incarnationis dominicæ anno M C X C I X. pont. verò domini Innocentij Papæ III. anno II.

AIMERICO ABBATI CADVnien. vt reformatio iſtic ædita, & à Legato Apoſtolico probata ſeruetur.

INter cæteras ſolicitudines, quæ nobis ex officio creditæ ſeruitutis incumbunt, animum noſtrum ſolicitior cura perurget. cùm eos, qui terrenas illecebras ſumendo habitum regularem deberent penitus abdicaſſe, & obſequijs efficacius diuinis inſiſtere: audimus eſſe inquinamentis malitiæ, ac diſſolutionis vitiis irretitos, & ad eorum correctionē ſtudium efficax, & promptam voluntatem nos conuenit adhibere. Nimirum cùm per inſinuationem tuam ad apoſtolatus noſtri audientiam perueniſſet, zelo Dei conſcientiam tuam, ſicut credimus, excitante, quòd ab antiquo Abbatia Cadunien. non ſolum paſtorem de ordine Ciſtercien. ſuſcepit, ſed etiam habitum, & obſeruantiam regularem: per quam tam in temporalibus quam ſpiritualibus olim cœleſtium donorum profecerat incrementis: & tandem per quoſdam indiſciplinatos filios voluntatis propriæ ſectatores, qui ceruices ſuas indomitas ab illo iugo ſuaui, & ſalutari minus licenter excutere præſumpſerunt, ad tantæ diſſolutionis miſeriam peccatis exigentibus iā deuenit vt à malitia inhabitantium in ea, ſicut etiam ex teſtimonio plurimorum didicimus, defectum minaretur pariter, & ruinam: propter hoc bonæ memoriæ A. Pictauen. & venerabili fratri noſtro R. Petragoricen. & Epiſcopis, & dilecto filio Arnaldo filio Arnaldo Archidiacono Petagoricen. præcipiendo mandauimus, vt ad locum pariter accedentes, quicquid corrigendum inuenirent tam in capite, quàm in membris, & auctoritate freti apoſtolica ſolum Deum habentes præ oculis, præuia ratione corrigerent, & fratres ipſos diligentius commonentes, vt redirent ad ordinem Ciſtercien. à quo formam religionis ſumpſerunt, procederent ad emendationem ipſius loci tam in capite, quam in membris, prout expedire viderent: & quod ſtatuerent, per cenſuram eccleſiaſticam facerent firmiter obſeruari Conſpirationes etiam, & vitiū proprietatis penitus extirpari, & fratres, quos morientes in eo cōtingeret vitio deprehendi, Chriſtiana ſepultura carere. Adiectū fuit ēt q̄ ſi prædicti tres iudices intereſſe non poſſent, reliqui duo pręmiſſa exequi non differrent. Vnde prædicti Epiſcopus, & Archidiaconus Petragoricen. ſicut tenor litterarum ſuarū nobis plenius in ti-

intimauit, cùm dictus Epiſcopus Pictauen.iam eſſet morte præuentus, ad tuum monaſterium accedentes, & intelligentes per famam publicam fratres eiuſdem monaſterij tam in proprijs habẽdis,quàm in diſſolutione vitæ ſuæ grauiter diffamatos, & eoſdem propter nimiam diſſolutionem, in qua erant nimium obſtinati, & admonitionem penitus contemnebant, ad debitum religionis ſtatum nullatenus aliter, niſi per ordinem Ciſtercien.poſſe reduci, aſtantibus plurimis diſcretis viris tam clericis, quàm baronibus, ad quos locus ille ratione fundationis dignoſcitur pertinere, ipſum monaſterium Cadunien.decreuerunt ad Ciſtercien. ordinem reducendum: & ipſum cum omnibus Abbatijs ſuis, Abbatiæ Pontiniacen. præſente ipſo G. Pontiniacen. Abbate in perpetuum ſubmiſerunt: & quod ab eis ſtatutum eſt, & decretum, dilectus filius noſter P. Sanctæ Mariæ in via lata diaconus Cardinalis,apoſtolicæ ſedis Legatus, ſicut nobis per ſuas litteras innotuit auctoritate ſuæ legationis poſtmodum confirmauit. Nos igitur tuis iuſtis poſtulationibus grato, & pio concurrentes aſſenſu, quòd ab ipſis iudicibus, & prædicto Cardinali prouida deliberatione factum eſt, ratum, & firmum habentes,auctoritateapoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti pagina communimus. Statuentes in prædicto monaſterio tuo, & alijs ei ſubiectis Ciſtercien. ordinem futuris temporibus inuiolabiliter obſeruandum:& eadem Pontiniacen. Abbatiæ, ſicut eſt ſuperiùs prælibatum, perpetuò deinceps fore ſubiecta. Decernimus ergo &c.confirmationis: & conſtitutionis &n.

Datum Lateran. X. Cal. Auguſti.

BVRDEGALEN. ARCHIEPIſcopo, Agennen. & Pictauen. Epiſcopis. De eodem argumento.

INter cæteras ſoli citudines &c. vſque ad verbum Fore ſubiecta. Quocirca fraternitati veſtræ per apoſt. ſcripta mandamus,atque præcipimus,quatenus in monaſterio Cadunien. & alijs Abbatijs,quæ ſunt illi ſubiectæ,ſub obedientia Pontiniacen. Abbatis per cenſuram eccleſiaſticam, ſublato cuiuſlibet contradictionis & appellationis obſtaculo,Ciſtercien. ordinem ſeruari, ſine refragatione aliqua faciatis. Et quoniam Abbas Faeſien. per Abbatem Gundonien. quoſdam Cadunien. monachos ſe in locum ante dicti Aimerici Cadunien. Abbatis intruſit, & eo caſſato, & excommunicatione promulgata tam in ipſum, quàm in Abbatem Gundonien. & complices eorum Geraldus de la coſta cãtor Cadunien. ipſam abbatiam per intruſionem ſimiliter occupauit: qui licet caſſatus fuerit auctoritate apoſtolicæ ſedis, & cum fautoribus ſuis excommunicationis vinculo innodatus, ſæpe dicto Aimerico Cadunien. Abbate in corporalem poſſeſſionem Abbatiæ ſuæ reducto, eandem abbatiam per laicalem potentiam adhuc violenter nititur detinere: volumus nihilominus, & mandamus, vt iuxta ſententiam in eos rationabiliter, latam, faciatis ipſos, & vniuerſos fautores eorum ſicut excommunicatos, vſque ad condignam ſatisfactionem ab omnibus arctiùs euitari. Nullis litteris obſtantibus:harum tenore tacito. Quòd ſi omnes &c.

Datum Lateran. VI. calendas Auguſti.

ASISINATI EPISCOPO, ET Abbati Sancti Petri Peruſini. vt Archipresbytero purgationem canonicam ſuper ſymonia indicat.

CVm ciuitatem Peruſinam inter alias, quæ Beati Petri iuris exiſtunt, ſpeciali diligamus affectu, & vtilitati cleri, & populi velimus ſolicitiùs imminere, quæ inter eos ſcandalum generant, de medio tollere cupimus & ea fouere, per quæ pax inter eos valeat conſeruari. Sanè ſicut ex litteris venerabilis fratris noſtri Epiſcopi, & dilectorum filiorum cleri, & populi Peruſinorum nobis innotuit ex diſcordia illa, quæ inter Archipresbyterum, & Hermannum canonicum eſt exorta, ſuper eo, quod dictus Hermannus intendebat de ſimonia, & dilapidatione præfatum archipresbiterum accuſare,concepto iam,& recepto libello tota ferè ciuitas eſt cõmota:& ſi ea de medio tolleretur, grata inde poſſet ipſi ciuitati tran-

tranquillitas prouenire. Nos ergò prędictorum Epiſcopi,& cleri, & populi precibus inclinati, iam dicto Hermanno. qui (ſicut ſuis nobis litteris intimauit) ſponte vult à præfati Archipresbyteri accuſatione deſiſtere, abolitionem duximus indulgendam, eum ab obſeruatione noſtri iudicij abſoluentes. Ipſum Archipresbiterum, qui etiam ſuis litteris purgationem canonicam obtulit,licet ei de rigore canonum ſeptima ſui ordinis manus eſſet purgatio indicenda: tertia manu duntaxàt innocentiam ſuam purgari miſericorditer indulgemus ſuper crimine ſimoniæ: ita duntaxàt, vt inter eos nullum omnino colludium intercedat: quod vtique ſi foret admiſſum, grauiſsimè puniremus. Volentes autem etiam in hac parte prædictis archipreſbytero,& canonico miſericordiā exhibere, ne ad nos accedendo fatigarentur laboribus, & expenſis,diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus gratiam eis impenſam in publicum proponentes, purgationem ab ipſo Archipresbytero iuxta quòd præmiſſum eſt, publicè recipere procuretis: vt ex hoc mala fama quieſcat,quę aures reſperſerat populares. Quia verò dilapidatio nis vitium propter enorme damnum ecclesię remanere nolumus indiſcuſſum: per apoſtolica vobis ſcripta mandamus, quatenus appellatione remota inquiratis ſuper eo diligētiſsimè veritatem:& quod inueneritis veſtris nobis litteris intimetis vt per inquiſitionem veſtram ſufficienter inſtructi,melius procedere valeamus.

Datum vt ſuprà.

ANDREAE ACHERVNTINO achidiacono qua ipſi Archidiaconatum cum omni iure tribuit.

SAcroſancta Romana eccleſia &c. vſq; ad verbum Suſcipimus. Specialiter autem Archidiaconatum Acheruntinæ eccleſię cum omni iure, libertate, ac dignitate, qua ipſum prædeceſſores tui hactenus habui habuiſſe noſcuntur, ſicut illum iuſtè poſsides, & quietè, deuotioni tuæ auctoritate apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti pagina communimus. Decernimus ergò &c. protectionis,& confirmationis &c.

Datum Lateran.

VERONEN. PRAESBYTERO capellano Sancti Michaelis de Trouald. Quod ipſos recipiat ſub protectionem Apoſtolicam.

EX parte tua, & nobilium virorum Opitingorum,& Cadulingorum patronorum eccleſiæ Sancti michaelis de Trouald,fuit à nobis precum inſtantia poſtulatum, vt eccleſiam ipſam, quam eccleſiæ Romanæ cenſualem facere volebatis,ſub protectione apoſtolicę ſedis, & noſtra recipere deberemus. Nos igitur tuis, præmiſſorum nobilium precibus inclinati,eandem eccleſiam ſub Beati Petri, & noſtra protectione ſuſcipimus:& pręſentis ſcripti pagina communimus. Ad iudicium autem huius ab apoſtolica ſede protectionis obtentæ,Bizantius vnus nobis, noſtriſque ſucceſſoribus annis ſingulis perſoluetur.Decernimus ergò &c.protectionis &c.

Datum Lateran.II.cal.Auguſti.

SVFFRAGANEIS ACHERVNtina eccleſiæ;quod ipſorum Arhiepiſcopus breui ad idipſos ſit venturus: & ſi Pontifex illibenter eum dimittit.

QVantum honoris & gratiæ vobis cōſecratione venerabilis fratris noſtri R.Acheruntini Archiepiſcopi,& in conceſsione pallei facta eidem,duxerimus exhibendum veſtra (ſicut credimus) fraternitas ſatis intelligit per ſeipſam. Non enim in hoc vel vtilitatem noſtram,vel ipſius Archiepiſcopi, commodum, ſed neceſsitatem eccleſiæ veſtræ duximus potius attendendam, cùm non modicum, obſequijs noſtris ex eius abſentia ſi ad uos acceſſerit,ſubtrahatur: & ipſe licet promotus videatur in ordinem,in eo tamen intelligitur minoratus, quòd à latere matris,circa quam lōgo tempore laudabiliter deſeruiuit,ad filiæ transfertur amplexus:in qua, & ſi ſolicitudinem exercere debeat paſtoralem, non tamē minus ei oneris ex hoc prouenit,quàm honoris. Intelligentes autem ne-

neceſsitatem eccleſiæ Acherunt. quę com muni cum vicinis eccl. grauatur excidio, & bonæ memoriæ N. quondam Archiepiſcopi Acheruntini exilium ſola deplorat, redacta in ſolitudinem, & diminutionem conuerſa: quæ prius commiſſos ſibi populos tam verbo, quam exemplo minuebat, pariter, & monebat, inter eiuſdem regionis eccleſias inclyta quodammodo, & præcellens cùm non inueniſſet conſolatorem ex omnibus charis ſuis, dictum Archiepiſcopum probatum vita, litteratura pollentem, honeſtate præclarum, potentem in opere, & ſermone regimini eius duximus deputandum: ſubtrahentes non modicum commoditatibus noſtris, vt ipſius eccleſiæ poſſemus ne ceſsitatibus ſubuenire: ac ſperantes quod per ſalubrem doctrinam ipſius, ſic in ſpiritualibus proficiat inſtitutis, quòd in tẽporalibus etiam per accuratam eius ſolicitudinem conualeſcat. Gratis igitur, & humiliter factam vobis gratiam attendẽtes, ne videamini exhibitæ vobis benignitatis ingrati, fraternitati veſtrę per Apoſtolica ſcripta mandamus, atque pręcipimus, quatenus ad eum ſicut patrem, & paſtorem veſtrum pium geratis deuotionis reſpectum: & licet propter inclementiam aeris, & tempus impacatũ obſequiis noſtris detentus, nondum ad gerendam eiuſdem eccleſiæ ſolicitudinem, & difficultatem itineris, & viarum diſcrimina fuerit ſubire permiſſus, nihilominus tamẽ procuratorem, & officiales ipſius ſicut ipſum recipere, ac de vniuerſis iuſtitiis eius ipſis curetis plenariè reſpondere: quoniã auctore domino vos in proximo viſitabit. Sicut enim gratum habebimus, ſi ei curaueritis in omnibus humiliter, & deuotè deferre, ſic non poterimus æquanimiter ſuſtinere, ſi inobedientes ei fueritis, & rebelles.

Datum vt ſuprà.

CAPITVLO ANGLONEN. VT ſuum Archiepiſcopum reuerenter excipiant, atq; benignè tractent.

QVantum honoris, &c. vt ſupra vſq; ad verbum Conualeſcat. Cùm igitur ipſum non ſolum in his, in quibus eius honorauimus deceſſorem, verùm etiam in maioribus diſpoſuerimus honorare, diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus, & diſtrictè præcipimus, quatenus præter id, quod ei tanquam metropolitano veſtro reuerentiam tenemini debitam exhibere, de vniuerſis iuſtitiis Epiſcopalibus plenè reſpondere curetis, donec de prouiſione ec cleſiæ veſtræ aliud ſtatuamus. Procuratorem etiam, & officiales ipſius ſicut ipſum recipere, ac de vniuerſis iuſtitiis eius, ipſis curetis plenariè reſpondere. Scituri quòd non poſſemus in patientia ſuſtinere, ſi mandatis noſtris præſumeretis contumaciter refragari. Noueritis etiam, venerabilibus fratribus noſtris Cuperſanẽ. & Grauinen. Epiſcopis dediſſe firmiter in mandatis, vt perſonaliter ad veſtram eccleſiam accedentes, & litteras noſtras vobis aſsignent, & vos ad id, monitione p̄miſſa, per cenſuram eccleſiaſticam appellatione remota compellant. Ita quòd ſi ambo, &c. alter eorum, &c.

Datum Lateran. IIII. nonas Auguſti.

Scriptum eſt illis Epiſcopis ſuper hoc.

ACHERVNTINO ARCHIEPIſcopo. vt affidationes hominum, pro conſuetudine iſtius loci recipias.

PRobata in multis apud nos tuæ ſynceritas bonitatis inductione nos excitat ſpeciali, vt præter commune debitum, quo vniuerſis tenemur eccleſiis, eccleſię tuæ commodis, & augumentis ratione perſonæ ſpecialiter intendamus. Ea propter venerabilis in Chriſto frater p. i. gratam con. in auctoritate tibi præſentium indulgemus, vt homines, qui ſe tibi, vel eccleſiæ tuæ recomendare voluerint, quod ſecundum terræ conſuetudinem, affidatio nuncupatur: cùm in pluribus partibus parochiæ tuæ ius iſtud eccleſia Acheruntina, ex antiqua conſuetudine, & priuilegiis regum obtineat, tibi recipere liceat, & abſque contradictione cuiuslibet retinere. Decernimus ergo, &c. conceſsionis, &c.

Datum Lateran. IIII. calen. Auguſti.

CAPITVLO, ET VNIVERSIS *clericis de Matera. ne a quoquam ad iudicium ſeculare trahantur.*

ORdinis clericalis immunitas eo eſt libertatis priuilegio inſignita, vt cùm ſuos iudices habeat, ſub quibus poſſit, & debeat conueniri, à ſæculari iudicio penitus ſit exempta: quæ nimirum nullis publicarum functionum oneribus obligata, iugum ſæcularis effugit ſeruitutis. Vnde vt vos ſub regimine venerabilis fratris noſtri Rainaldi Archiepiſcopi veſtri, cuius ſynceritas bonitatis apud nos approbata in multis ad prouiſionem veſtram ſpecialiter nos aſtringit, liberiores poſsitis domino militare, atque ſub eo amplioris libertatis beneficio vos, & iura veſtra tueri, auctoritate præſentium diſtrictiùs inhibemus, ne aliquis ad iudicium ſæculare vos trahere aliqua temeritate præſumat, aut publicis exactionibus, & angarijs fatigare: cùm etiam ſuper hoc principalis iuſsio (ſicut dicitur) emanarit. Decernimus ergo, &c. inhibitionibus, &c.

Datum Lateran. II. cal. Auguſti.

In eundem modum vniuerſis clericis, per Acheruntinam diœc. cõſtitutis.

VNIVERSO POPVLO DE MAtera. *vt à cleri iniurijs abſtineant.*

CVm eſſe vos eccleſiæ filios non negetis, aut liberam eſſe dicetis eccleſiam, aut vos non negabitis eſſe ſeruos, vtpote nati fueritis, ex ancilla, cùm conditionem matris ſequatur filius, ſecundum legitimas Sanctiones. Peruenit autem ad audientiam noſtram, quòd vos eccleſias publicis exactionibus, & angarijs aggrauaris, & clericos ad forum interdum trahitis ſæculare. Quia verò id in eccleſiaſticæ redundat libertatis iniuriam, vniuerſitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, & diſtrictè præcipimus, quatenus ab vniuerſis eccleſiarum grauaminibus deſiſtatis, nec ſuper poſſeſsionibus, aut alijs contra conſuetudinem, & ſpecialem etiam conceſſionem eis indultam, trahatis clericos ad iudicium ſæculare: cùm ſecundum verbum apoſtoli, ſuo domino ſtet, aut cadat. Alioquin ſententiam quam venerabilis frater noſter R. Archiepiſcopus veſter per per ſe, vel procuratorem ſuum, in aliquos propter hæc rationabiliter tulerit nos ratam habebimus, & volumus vſque ad ſatisfactionem congruam inuiolabiliter obſeruati. Datum vt ſuprà.

ACHERVNTINO ARCHIEPIſcopo. *vt eccleſias Petri de Matera ad mẽſam Archiepiſcopi Acherũtini reſtituatur.*

AD audientiam apoſtolatus noſtri peruenit, quòd cùm eccleſia Sancti Petri de Matera, quæ ad menſam digno ſcitur Acheruntinæ eccleſiæ pertinere, à bonæ memoriæ R. & P. Acheruntinæ eccleſiæ Archiepiſcopis fuiſſet quibuſdam minus licitè infeudata, felicis recordationis P. eiuſdem eccleſiæ Archiepiſcopus ad venerabilem fratrem noſtrum Potentin. Epiſcopum ſuper hoc commiſsionis litteras à ſede apoſtolica impetrauit, qui perſonaliter ad locum accedens, eccleſiam ipſam menſæ Acheruntinæ reſtitui ſententialiter iudicauit. Nos igitur ſententiam, ipſa ſicut rationabiliter lata eſt, nec legitima appellatione ſuſpenſa, ratam habentes, & firmam auctoritate apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti pagina communimus. Nulli ergo &c.

Datum Lateran. VI. idus Auguſti.

EIDEM. VT DECIME ECCLEſijs integrè perſoluantur.

CVM de latere noſtro fueris in Archiepiſcodum Acheruntinum aſſumptus, tam te quàm Acheruntin. eccleſiam ſpecialiter honorare diſponimus, in his præſertim, quæ iuſtitiam ſapiunt, & continent æquitatem. Sanè ſignificaſti nobis in noſtra præſentia conſtitutus, quòd cùm in quibuſdam locis tuæ diœceſis integrè quondam decimæ ſoluerentur, dum prædia, de quibus decimæ prouenicbant, eſſent in ſæcularium poteſtate: poſtquam poſſeſsionum ipſarum do-

dominium ad religioſos quoſdam, ſeu eccleſiaſticos viros deuenit, cultores earum, quia decimas ipſis religioſis, ſeu eccleſiaſticis viris exhibent terragij ratione, decimas eccleſiis non perſoluunt Præterea homines de Matera, licet decimas integrè non perſoluant, eas tamen, quas ſoluunt, pro motu voluntatis propriæ diuidentes, quandam partem eccleſiis, quandam pauperibus, quandam ſuis patrinis impendunt: per quod tam tuo, quàm eccleſiarum iuri non modicùm derogatur. Ea propter venerab. in Chriſto frater tuis iuſtis precibus annuentes, vt cultores poſſeſsionum, de quibus decimæ eccleſiis conſtitutis in diœceſi tua debentur, ad ipſas non obſtante eo, quod pro terratico ſoluunt, cum integritate reddendas: & vt homines de Matera eas de cætero aliter diuidere, vel diſtribuere non præſumant, ſed ipſas eccleſiis quibus debent, ſine diminutione perſoluant, per cenſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compellere valeas, liberam tibi concedimus auctoritate Apoſtolica facultatem. Ad hæc auctoritate tibi præſentium indulgemus, vt poſſeſsiones ſpectantes ad menſam tuam alienatas illicitè, legitimè tibi liceat reuocare. Præterea conceſsiones eccleſiarum, & præbendarum non vacantium à prædeceſſoribus tuis factas contra ſtatuta Lateranen. concilij præter Apoſtolicæ ſedis mandatum, præſentium auctoritate caſſamus: conceſſa tibi libera facultate teſtamentum de bonis eccleſiæ Acheruntinæ, à prædeceſſore tuo factum contra canonicas ſanctiones, auctoritate Apoſtolica reuocādi. Nulli ergo, &c. Conceſſ. & ceſſationis &c.

Dat. Lat. VI. idus Auguſti.

ASISINATI EPISCOPO. QVOD excommunicati abſolutionis litteras exhibere teneantur.

Cap. Sicut nobis de ſentē-tia excō-municat.

SIcut nobis tuis litteris intimaſti, cùm aliquos tuæ diœceſis clericos, vel laicos culpis ſuis exigentibus excom. ſupponis, ipſi poſtmodum ad re nulla ſatisfactione præmiſſa, ſine teſtimonialibus litteris redeuntes, dicunt ſe abſol. beneficium recepiſſe: quibus ſi credi debeat in hac parte, per nos inſtrui ſuppliciter poſtulaſtis, cum propter cauſſam huiuſmodi ſicut dicis, tuæ ſententiæ è ſubditis contemnantur. Nolentes itaque malitiis hominum indulgere, fraternitati tuæ taliter reſpondemus: quòd niſi excommunicati à te ſuper abſolutione ſua litteras noſtras, vel illius, cui vices noſtras in hac parte commiſimus, reportarint, aut alio modo legitimo de illorum tibi abſolutione conſtiterit, tu eorum abſolutioni fide nō habita, ipſos pro excōmunicatis, vt prius, habeas, & facias euitari.

Datum Later. II. idus Auguſti.

ARCHIEPISCOPIS, EPISCOPIS, Comitibus, Baronibus, Ciuibus, & vniuerſo populo in regno Siciliæ conſtitutis. De abſolutione Marcoualdi, qui Siciliam oppreſſerat, ideóq́; excommunicatus erat.

AD reconciliationem, & receptionem Marcoualdi, & debitum officij paſtoralis, quo tenemur omnes ad viam rectitudinis reuocare, ac redeuntes recipere nos induxit, & optata regni tranquillitas inuitauit: vt ſimul & humiliaremus hoſtem, & humiliatum, & pœnitentem eius reciperemus exemplo, qui non vult mortem peccatoris, ſed vt magis conuertatur, & viuat: qui Chananæam, & Publicanum non ſolùm vocauit ad pœnitentiam, ſed & traxit. Vt autem ſuper modo reconciliationis ipſius non poſsit ab aliquo dubitari, formam excommunicationis, & præceptionis præſentibus duximus litteris explicādam. Forma excōmunicationis hæc fuit.

Excommunicamus, & anathematizamus ex parte Dei omnipotentis, & Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum eius auctoritate, & noſtra, Marcoualdum, & omnes fautores eius tam Teutonicos, quàm Latinos: ſpecialiter Diopuldum, Othonem, Siffredum, & Othonem de Lauian, Hermannum, & Caſtellanum Sorellæ, qui principaliter adhærent Marcoualdo: quia cùm idem Marcoualdus à dilectis filiis noſtris C. tituli Sancti Laurentij in Lucina, & I. tituli Sanctæ Priſcæ Presbyteris, Cardinalibus, Apoſtolicæ

ſedis Legatis commonitus fuerit, vt ab eccleſiarum, & villarum incendio, & vaſtatione ceſſaret, quæ in eorum oculis committebar, & exercitum dimitteret, cuius occaſione tota ferè Marchia vaſtabatur, eorum monitis non ſatisfecit: propter quod ab eis excommunicatus fuit: & quia iuramentum multoties nobis præſtitum violare, ac patrimonium eccleſiæ inuadere, ac detinere præſumpſit: & nunc Regnum Siciliæ, quod ad ius, & proprietatem Beati Petri pertinere dinoſcitur, cuius Balium cum regis tutela illuſtris memoriæ C. Imperatrix nobis teſtamento reliquit, infeſtat, & innititur occupare. Omnes autem, qui ei fidelitatis, vel ſocietatis iuramento tenentur, denunciamus penitus abſolutos. Siquis autem clericus cuiuſcunque dignitatis, & ordinis officia eccleſiaſtica, vel ſacramenta diuina ei, vel ſequacibus ſuis miniſtrare præſumeret, ſciat ſe dignitatis, & ordinis periculum incurriſſe. Item excommunicamus I. quondam electum Sanctæ Seuerinę: qui eidem Marcoualdo adhærens, adminiſtrationem Salernitanæ eccleſiæ de ipſius manu recepit. Forma receptionis hæc fuit: Iurauit Marcoualdus publicè ſine pacto quolibet, & tenore ſuper crucem, Euangelia, quòd ſuper omnibus, pro quibus excommunicatus exiſtit, ſine fraude mandatis noſtris obediet vniuerſis, quæ ſibi per nos, vel nuncios, aut litteras noſtras duxerimus facienda. Tenor verò mandati Apoſtolici fuit talis: Mandatum eſt ei ſub debito præſtiti iuramenti, vt a Balio Regni, inuaſione quoque, ac moleſtatione ipſius per ſe, ac ſuos omnino deſiſtat: nec ipſum, aut patrimonium Beati Petri per ſe, vel alium vllo modo moleſtet: vniuerſa, quæ de regno per ſe, vel ſuos inuaſit, quæ detinentur ab ipſo, reſtituat, & ab omni prorſus obligatione abſoluat. Quæ verò detinentur ab aliis, pro poſſe ſuo reſtitui faciat bona fide. Super his autem, quæ nec ab ipſo, nec ſuis habentur, vtpote ſuper damnis, & iniuriis illatis præſertim nobis, & monaſterio Caſinen. ſatisfaciat competentur, ſecundum diſpoſitionem noſtram, & proprias facultates. In clericos de cætero, & viros eccleſiaſticos manus nec iniiciat, nec iniici faciat violentas. Cardinales, & Legatos Apoſtolicæ ſedis nec ſpoliet, nec ſpoliari, nec capi faciat, aut etiam obſideri, niſi forſan impugnatus ab eis, in defenſionem propiam id facere cogeretur: non quòd id tunc ei licere dicamus, ſed quia hoc ei non interdicimus ex debito iuramenti. Accedens igitur Marcoualdus Verulas ad præſentiam venerabilis fratris noſtri O. Oſtien. Epiſcopi, & dilectorum filiorum G. tituli Sanctæ Mariæ trans Tyberim presbyteri, & H. Sancti Euſtachij Diaconi, Cardinalium, Legatorum Apoſtolicę ſedis iuxta modum expreſſum ſuperius, publicè iuramentum exhibuit: & ſecundum eccleſiæ formam beneficio abſolutionis obtento, mandatum ſub eodem tenore recepit, & ſe promiſit fideliter impleturum. Quòd autem ei nihil ſuper terra illa mandauimus, quàm antequam nunc vltimò regnum intraret, ex conceſſione fuerat Imperatoris adeptus, nullatenus admiremini: cùm propter eam non fuerit excommunicatione notatus. De ipſa tamen dante domino ad noſtrum, & chariſsimi in Chriſto filij noſtri F. Siciliæ Regis Illuſtris. honorem vobis ſcientibus vtiliter diſponemus. Nullus igitur vos omnino ſeducat, nullus aliquatenus blandiatur, quòd ſecundum aliam formam idem Marcoualdus iuramentum præſtiterit, aut aliter fuerit receptus à nobis: nec turbentur in aliquo corda veſtra, ſed potius ſolidentur: cùm ſi ſeruauerit quod ei eſt ſub debito præſtiti iuramenti mandatum, ad ſtatum totius regni, & tranquillitatem veſtram ſit non modicum prouenturum. Si autem (quod non credimus) non ſeruarit, nihil ſit auctoritati noſtræ detractum, ſed eius ſit potius potentia diminuta: & tam ex inclementia temporis, quàm ex forma mandati, quam facimus, abſoluti fautores eius iugiter ad propria reuertantur. Nos quoque non ſolùm pro commiſſis exceſsibus, verùm etiā pro reatu periurij eum, & fautores ipſius, ſi fortè cōtra factum, & receptum mandatum veniret, in eandem excom. ſententiam reducere curaremus: & eſſet contra eum manus noſtra ex virtute diuina validior, quam fuiſſet.

ſet. Inſpiret autẽ eis, qui vult omnes homines ſaluos fieri, & neminem vult perire: vt ita fideliter mandatum noſtrum obſeruet, vt nec Creatorem offendat, nec nos oporteat contra eum grauiùs commoueri. Monemus igitur vniuerſitatem veſtram, ac per apoſtolica vobis ſcripta mãdamſis, quatenus circa deuotionem apoſtolicæ ſedis, & eiuſdem Regis fidelitatem ex hoc feruentiores effecti, ea, quæ honorem ipſius, quietem veſtram, & ſtatum regni reſpiciunt, ſolicitè procuretis: ab omnibus vobis præcauentis inſidiis, ne per ſecuritatem, aut fraudem aliquid vobis ſiniſtri valeat euenire. Nos enim, dante domino, nec regi, nec regno, nec vobis ipſis aliqua occaſione deerimus, ſed ea curabimus promouere, quæ totius regni reſpicient incrementum.

NOBILI VIRO MARCOVALDO Imperij Seneſcalco quod mediocrem pro tot facinoribus pœnam ſuſceperit: & vt ad Pontificem libere nunc venias.

SI multitudinem, & magnitudinem exceſſuum tuorũ inſpicias, & circa te mãſuetudinem, & benignitatem Apoſtolicæ ſedis attendas, mandatum noſtrum non ſolùm iſtum intelliges, ſed & piũ. Creditur enim à multis religioſis viris, & magnis, quòd pro tot, & tantis exceſsibus, quos cum tuis fautoribus perpetraſti, ſatisfactio condigna non eſſet, ſi etiam iuſſus transfretare fuiſſes in defenſionem terræ natiuitatis dominicæ permanſurus. Cùm autem nos non peccatorum tuorum magnitudinem attendentes, ſed inſpicientes potius ſolitam manſuetudinem Apoſtolicę ſedis, ea tibi dederimus in mandatis, quæ ad vitandum æternum interitum deberes facere per te ipſum, non debes aliquid in contrarium poſtulare, cùm id noueris in animæ tuæ perniciem conuertendum. Quid enim prodeſt homini, ſi vniuerſum mundum lucretur, animæ autem ſuæ detrimentum patiatur? Licet enim ad reconciliationem tuam nos regni tranquillitas inuitarit, amplius tamen debitum paſtoralis officij nos induxit, quo tenemur errantes ad viam rectitudinis reuocare. Plus igitur lucrum animæ tuæ, quàm terræ facere cupientes, cùm ſpiritualia tẽporalibus à nobis præſertim ſint meritò præponenda, ſalutem animæ tuæ potius, quàm corporis attendentes, ſuper eo, quòd poſtulaſti à nobis per litteras tuas, vt mandatum tibi à venerabili fratre noſtro O. Hoſtien. Epiſcopo, & dilectis filiis G. tituli Sanctæ Mariæ trans Tyberim presbytero, & H. Sancti Euſtachij Diacono Cardinali factum, vt à Balio regni, & inuaſione, ac moleſtatione ceſſares, curaremus miſericorditer tẽperare, te modo cum Deo nequiuimus exaudire. Miramur autem, quòd poſt factum, & receptum mandatum te Balium, & procuratorem regni ſcribere non vereris: quanquam in litteris, quas nobis miſiſti, id ſub quodam inuolucro curaueris palliare. Monemus igitur nobilitatem tuam, & exhortamur in domino, ac per Apoſtolica ſcripta ſub debito præſtiti iuramenti mandamus, quatenus neceſsitatem in virtutem conuertens, à Balio regni inuaſione, ac moleſtatione deſiſtas. Cætera ſub eadem tibi diſtrictione mandata nihilominus ſeruaturus: cùm ipſa rerum experientia te certificare debuerit, quòd Balium regni non poteris obtinere: pro quo tuus hactenus non profecit obtinendo conatus. Quia verò ſicut iidem Epiſcopus, & Cardinalis ſua nobis relatione monſtrarunt, quædam nobis exponere velles, quæ nuncio, nec litteris credere voluiſti, gratum habemus, ſi ad præſentiam noſtram accedas, & ea efficias, quæ idem Epiſcopus per ſuas litteras pleniùs intimabit. Nos enim cùm per litteras tuas de aduentu tuo certificati fuerimus, ſecurum tibi faciemus præſtari ducatum.

PETRO COMPOSTELLANO Archiepiſcopo. Quod Epiſcopi abſoluant, eos qui manus in Clericos iniecerunt, niſi ſit enormis læſio.

AD noſtram noueris audientiam perueniſſe, quòd in diœceſi tua manus iniicientes in clericos violentas, cùm à ſede Apoſtolica nimium ſint remoti, pre-

pter ætatem, & infirmitatem illuc nonnunquam vix accedere valent abſolutionis beneficium petituri. Vt autem excommunicatos huiuſmodi ad nos non valentes propter impedimenta, quæ præmiſimus proficiſci, & mulieres clericos verberantes abſoluere tibi liceat in diœceſi tua, fraternitati tuæ auctoritate præſentium indulgemus: niſi fortè ipſorum exceſſus ita grauis fuerit, & enormis, quòd propter hoc cenſura ſit ſedis Apoſtolicæ requirenda. Nulli ergò &c, noſtræ conceſsionis &c.

Datum Lateran.

PETRO ARCHIEPISCOPO, ET Cap. Compoſtellan.

IVſtis petentium deſideriis &c. vſque ad verbum Aſſenſu. Sententiam dilecti filij noſtri G. Sancti Angeli Cardinalis tunc Apoſtolicæ ſedis Legati prolatam, ſuper votis Beati Iacobi aduerſus P. Abbatem, & monaſterium Cellæ Nouæ, ſicut rationabiliter lata eſt, nec legitima appellatione ſuſpenſa, ratam habentes auctoritate Apoſt. confirmamus &c Nulli ergò &c. confirmationis &c.

PRIORI, ET CAPITVLO SAREN.

CVm à nobis petitur &c. vſque ad verbum Aſſenſu. Monaſterium de Iunquaria, & iůs, quod illuſtris memoriæ A. quondam Hiſpaniarum Imperator vobis conceſsit, in eo cum iure patronatus conceſſio vobis à militibus patronis ipſius, ſicut ea iuſtè, ac pacifice poſsidetis, vobis, & per vos eccleſię veſtræ auctoritate apoſtolica confirmamus.

Datum Lateran. II. nonas Auguſti.

ABBATI GEMBLACEN. PRO quo aliquid datur ad ſuperiorem electionem confirmet, ipſo id prohibente non committit ſymonia.

Cap. Sicut tuis litteris extra de ſymonia. SIcut nobis tuis litteris intimaſti, cùm in Gemblacen. Eccleſia fueris à tenera nutritus ætate, monachus factus ibidem in ætate matura, conſequenter promotus fuiſti ad regimen Eccleſiæ Florinen. Verùm Abbate Gemblacen. de medio pòſt ſublato, Gemblacen. eccleſiam, quæ prius tanquam filium te habuerat inſcium, & abſentem in patrem, & paſtorem per electionem te canonicam nominauit. Et quoniam paſtore carebat Leodien. eccleſiam cathedralis, poſtquam per dies aliquot moram feceras in eccleſia Gemblacen. ad Colonien. eccleſiam, quę tua eſt metropolis proficiſcens, ipſius auctoritate in Gemblacen. in eccleſia interim miniſtraſti. Cæterùm poſtquàm in Leodien. eccleſia fuit Epiſcopus inſtitutus, is à te requiſitus electionem de te factam noluit confirmare: aliud non prætendens, niſi quòd minori loco tranſlatus fueras ad maiorem. Verùm cùm hæc tibi fieri pro extorquenda pecunia comperiſſes, ſub interminatione anathematis vetuiſti, ne pro facto huiuſmodi aliqua pecunia offerretur. Et cum quidam de fratribus timorem Dei prę oculis non habentes, interuentu numerum ad ipſius Abbatiæ regimen aſpirarent, ſeniores in eccleſia quod malum imminens, non niſi malo poſſet deprimi præuidentes, te inconſulto, & penitus ignorante contra excommunicationis à te factæ ſententiam venientes, promiſerunt pecuniam, & etiam exoluerunt, ſicut tibi poſtmodum eſt relatum: & ſic ab Epiſcopo inuitatus inſtitutionem libere accepiſti ab eo, quemadmodum ęſtimabas. Super his ergo nos duxit tua diſcretio conſulendos, ſi propter promiſsionem incognitam, & prohibitam, quemadmodum eſt præmiſſum, tibi peccati macula infligatur, vel ſi de promiſsione nunc tibi cognita, tu cum fratribus, qui fecerunt eam, debeas pœnitere: cùm inhærere noluetis ſimoniacæ prauitati, paratus pro grege domini ſubire laborem, vel quamuis te conſcientia non accuſet à ſuſcepto regimine, ſi decreuerimus abſtinere. Quamuis autem ſecundum ſacrorum canonum inſtituta etiam paruuli, qui cupiditate parẽtum eccleſias per pecuniam ſunt adepti, eas dimittere teneantur: quia tamen longè diuerſum eſt, non præbere conſenſum, & expreſsè in aliquid prohibere, taliter tibi duximus reſpondẽdum: quoniam ex eo, quòd contra prohibitionem,

nem,& voluntatem tuam,à qua poſtmodum minimè receſsiſti,aliquis te penitùs ignorante promiſit pecuniam,& exoluit præſertim cùm is nulla tibi eſſet conſanguinitate coniũctus,nihil tibi ad culpam, vel pœnam credimus imputari,niſi fortè poſtea conſenſeris pecuniam ſoluendo promiſſam, aut etiam reddẽdo ſolutam. Alioquin contingeret, quod alicuius factum inſidias inimico parantis ei damno ſum exiſteret,cui penitùs diſpliceret: & ſic aliquis de fraude ſua commodum reportaret. Illos autem,qui dederunt pecuniam, vel etiam receperunt in tantùm, conſtat eſſe culpabiles: quòd ſi exceſſus eorum eſſet eccleſiæ manifeſtus,quæ non iudicat de occultis,pœna eſſent canonica feriendi.

Datum Lateran.II.idus Auguſti.

G. ARCHIDIACONO, CANTORi, & magiſtro ſcholarum Tornacenſibus. Qua controuerſiam inter hic nominatos, ſuper præbenda Inſulana definit.

CVm veniſſent ad Apoſtol.ſedem dilecti filij magiſter C. Subdiaconus, & P. presbyter pro controuerſia, quam habebant ad inuicem ſuper præbenda eccleſiæ Inſulan. nos eis dilectum filium noſtrum G. ſancti Georgij Diaconum Cardinalem conceſsimus auditorem: coram quo dictus magiſter C. proponere procurauit, quòd cùm olim à bonæ memoriæ C. Papa prædeceſſore noſtro ad Præpoſitum eccleſiæ Inſulan: pro obtinenda in eadem eccleſia præbenda litteras impetraſſet, Præpoſitus indulgentiam obtinuit ab eodem, ne infrà biennium aliquem in eccleſiis ſuis recipere cogeretur. Iterùm verò idem magiſter ad eundem Præpoſitum ipſius præd. noſtri litteras reportauit,vt elapſo biennio prębendam ei conferret in eccl. Inſul. interim tamen ei ſtallum in choro, & locum in cap.aſsignaret, & de quotidianis ſtipendiis idem mag.cum canonicis perciperet portionem, ven. fratri noſtro Atrebaten. Epiſcopo, & dilectis filiis Vrſi Campi,& Longi pontis Abbatibus ſuper hoc executoribus delegatis:qui cùm vellet in negocio ipſo procedere, præpoſitus coram eis poſt ſecundam citationem apparens, mandatum cum mandatore aſſeruit expiraſſe, & ad ſedem Apoſtolicam appellauit. Cumque poſtmodum idem magiſter ad ſedem Apoſtolicam acceſſeſsit, nos ad litteraturam ipſius, qui ſcholas dicebatur in artibus Pariſiis habuiſſe, pium habentes reſpectum, eidem præpoſito dedimus in mandatis, quod cùm idem magiſter (ſicut proponebatur) oriundus de villa Inſulana, aliquandiu in ſcholarum regimine deſeruiſſet,& ad præſentationem ipſius eccleſiæ fuiſſet in ſubdiaconum ordinatus, in beneficio competenti quod ad eius donationem ſpectaret, in eadem ipſi eccleſia prouideret. Dilectis etiam filiis Decano, & Cantori, & magiſtro F. canonico Remen. dedimus in mandatis, vt ſuper hoc mandatum Apoſtolicum exequi procurarent. Deinde verò iidem executores, ſicut ex litteris eorum accepimus, cùm in eccleſia Inſulana præbenda dimidia vacauiſſet, magiſtrum ipſum inueſtiendum, ad præpoſitum deſtinarunt: qui ei beneficium quoddam non eccleſiaſticum,ſed quod poſſet laico etiam aſsignari, temporale videlicet, & incertum litteraturæ, & honeſtati eiuſdem magiſtri non competens: quod etiam tunc temporis non vacabat, eidem curauit offerri. Ipſi verò eundem magiſtrum vacuum à præpoſito redeuntem, & iuxta onus eidem præbendæ annexum, in ordinem ſacerdotij promoueri paratum,de prædicta dimidia curarunt auctoritate Apoſtolica inueſtire. Poſt inueſtituram verò præpoſitus ipſi dicto magiſtro per nuncium ſuum quindecim librarum redditus fecit offerri: quos quia recipere noluit, nuncius præpoſiti ad ſedem apoſtolicam appellauit: Executores inſuper eundem magiſtrum ad Inſulanum capitulum deſtinantes, ei ſtallum in choro, & locum in capitulo aſsignari fecerunt: & canonici eum in fratrem ſuum,& canonicum cum ſolita ſolennitate receptum, ad poſſeſsionem admiſerunt eiuſdem beneficij corporalem. Verùm dictus presb. propoſuit ex aduerſo, quòd olim præbẽda quędam inſtituta fuerat in eccleſia Inſulana, non niſi presbytero conferenda:

da: qui ad honorem Beatæ Virginis diuina diebus ſingulis celebraret. Verùm prædeceſſor memoratus vni presbytero eſſe nimis oneroſum attendens, diuina ſingulis diebus celebrare, præbendam ipſam diuiſit in duas: quas duobus diaconibus aſsignauit, iuramento firmantibus, quòd in proximis quatuor temporibus ad presbyterij ordinem conuolarent. Sed ne ad conſequentiam traheretur, ſtatutum eſt à præpoſito, & canonicis, & ſub pœna excommunicationis inhibitum ne beneficia ipſa conferentur alijs, niſi presbyteris iam promotis. Vnde cum dicta dimidia vacauiſſet, ſæpè dictus præpoſitus eam ad preces capituli ſui dicto presbytero, qui ad præſentationem eorum fuerat in presby. ordinatus, conceſſit, & eidem magiſtro paratus fuit in competenti beneficio, videlicet quindecim librarum redditibus prouidere. Super quo idem præpoſitus ad prædictos executores Remen. per nuncium ſuum dicitur litteras impetraſſe. Præterea cùm biennium à tempore obtentæ indulgentiæ, tunc temporis non fuiſſet elapſum, præpoſitum ad eum recipiendum in eccleſiam Inſulanam propoſuit non teneri, cùm ſuper hoc fuiſſet indulgentia impetrata. Cæterùm magiſter C. indulgentiam ipſam ſibi non obeſſe reſpondit: cùm de ipſa etiam in litteris noſtris mentio facta fuiſſet. Præterea ex quibuſdam ab aduerſa parte inductis, nixus eſt comprobare, quod prædicta præbenda aliquando etiam fuerat alijs quàm presbyteris aſsignata. Cùm enim diceretur in litteris ipſis, quod ſecundum antiquam, & magis vſitatam conſuetudinem eccl. Inſulanæ præbenda ipſa eſſet presbytero conferenda, vſitatum etiam eſſe dicebat, vt alijs conferretur. cùm etiam dicere, quod aliquid inuſitato magis vſitatum fuerit, ſit abſurdum. Cum autem Cardi. prædictus quæ coram eo propoſita fuerant, in noſtra, & fratrum noſtrorum audientia fideliter retuliſſet, nos cauſſam ipſam veſtro examini duximus committendam, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandantes, quatenus niſi vobis ſufficienter conſtiterit per præpoſitum, & capitulum Inſulanum fuiſſe concorditer inſtitutum, & ſub pœna excommunicationis inhibitum, & hactenus obſeruatum, ne prædictæ præbendæ alijs, quàm presbyteris conferrentur, ſuper prædicta dimidia dicto presbytero ſilentium imponatis: facientes per cenſuram eccleſiaſticam ap. re. eundem magiſtrum plena, & pacifica ipſius poſſeſsione gaudere. Quia verò presbyter ipſe ad præſentationem præpoſiti, & capituli Inſulan. fuit in presbyterum ordinatus, volumus nihilominus, & mandamus, quatenus prædictos XV. librarum redditus ei aſsignari mandetis, donec ei per præpoſitum ipſius eccleſiæ fuerit in beneficio competenti prouiſum. Alioquin ſi de prædictis conſtiterit, ſuper ipſa prædicto magiſtro, cum non fuerit beneficium ipſi competens, ſilentium imponentes, eam ipſi presbytero per ſententiam appellatione poſtpoſita adiudicare curetis, & faciatis per cenſuram eccleſiaſticam eius pacifica poſſeſſ. gaudere. Verùm ne dictus magiſter laboris, quem veniendo ad apoſtolicam ſedem ſuſtinuit, mercede fruſtretur, ei faciatis prædictos quindecim librarum redditus à præpoſito monitione præmiſſa, ſublato appellationis, & dilationis obſtaculo per cenſuram eccleſiaſticam aſsignari præbendam, quæ primò vacabit in eccleſia Inſulana, donationi noſtræ reſeruari mandantes perſonæ idoneæ conferendam: de qua ſi quid aliud fuerit ordinatum, nos illud irritum decernimus, & inane. Nullis litteris obſt. præter aſſenſum part. Quod ſi omnes, &c.

Datum Lateran III. idus Auguſti.

CLERO, ET POPVLO REGINI. Vt Archiepiſcopo, ſuo per Pontificem confirmato obediant.

CVM dilectus filius noſter G. ſanctæ Mariæ in porticu diac. Card. cui vices noſtras tam ſuper Balio regni quàm officio legationis commiſeramus, apud Meſſan. pro ipſius Regni negocijs moraretur: dilecti filij canonici Regin. eidem obiter bonæ mem. Regin. Archiepiſcopi tam per litteras, quam per ſuos

conca-

concanonicos nunciarunt. Poſtmodum autem ad propria reuertentes, & conuenientes in vnum, inuocata ſpiritus ſancti gratia, vota ſua in ven. fratrem noſtrum I. tunc Regin. Archidiac. contulerunt, eundem ſibi vnanimiter eligentes in patrem ſuum pariter, & paſtorem. Cumque ad prædicti Card. præſentiã acceſſiſſent, vt ab eo tam aſſenſum, quàm confirmationem etiam obtinerent, ipſe aſſenſum eis regia vice concedens, & electionem examinans, cùm eandem inueniſſet canonicè, & de perſona idonea celebratam, auct. apoſtolica confirmauit. Cæterùm Card. prædictus pericula viarum diligenter attendens, ne dicti electi conſecratio nimium differretur, venerab. fratribus noſtris vniuerſis Epiſcopis Regin. eccleſiæ ſuffraganeis dedit auct. apoſtolica in mandatis, vt eidem munus conſecrationis impenderent, palleum à nobis, videlicet pontificalis officij plenitudinem, poſtmodum recepturo. In quibus prædictus Card. ei gratiam feciſſe dignoſcitur: cùm idem Archiepiſcopus, & pro duobus mittere, & propter duo ad noſtram præſentiam accedere debuiſſet. Mittere quidem pro aſſenſu, & confirm. pariter impetrandis. Accedere verò propter munus conſecrationis, & donum pallei obtinenda. Inter cætera namque priuilegia, quæ ſibi ſedes apoſtolica reſeruauit, vnum eſt, & non minimum, quòd Patriarchæ, Primates, & Metropolitani pro recipiendo palleo, pontificalis videlicet officij plenitudine, ad eam tanquam ad magiſtram, & matrem debent habere recurſum. Cùm ergò idem Archiepiſcopus primò per nuncios, & tandem per ſe ipſum nuper ad ſedem apoſtolicam accedentem pro palleo inſtitiſſet, nos attendentes, quòd ex gratia, quam prædictus ei fecerat Card. deuotionem ſe nobis, & Romanæ eccl. deberet in poſterum exhibere, fratrum noſtrorum habito conſilio diligenti, palleum ipſi de Beati Petri corpore ſumptum, pontificalis videlicet officij plenitudinem, duximus concedendum. Nos igitur ipſum ad propria cum plenitudine noſtræ gratiæ remittentes, vniuerſitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, atque præcipimus, quatenus eius ſalubria monita, & mandata recipiatis humiliter, & eadem irrefragabiliter obſeruatis.

Datum Latera. XVII. Cal. Septemb.

CONSVLIBVS, ET POPVLO *Aretenſ. ne caſtrum, ex mandato Pontificis, ob iniuriam Hoſtienſis Epiſcopi dirutum, reſtaurent.*

QVantus in perſona ven. fratris noſtri O. Oſtien. Epiſcopi, apud caſtrum montis ſanctę Mariæ in diuinæ maieſtatis offenſam, iniuriam apoſtolicæ ſedis, & cleri totius opprobrium fuerit commiſſus exceſſus, veſtra diſcretio non ignorat. Qualiter etiam in titulum memoriæ ſempiternæ, caſtrum ipſum de mandato noſtro funditus ſit euerſum, ad veſtram nolumus notitiam perueniſſe. Verùm ſicut noſtris eſt auribus intimatum, vos Caſtrum ipſum reædificare intenditis, & memoriam vindicati exceſſus in reædificatione ipſius penitùs abolere: quod ſi fieret, in iniuriam apoſtolicę ſedis, & noſtram perpetuò redundaret. Quia verò de veſtra diſcretione non credimus, quòd Rom. eccleſiam lædere de conſcientia certa velitis, vniuerſitatem veſtram monemus & exhortamur attentiùs, ac per apoſtolica vobis ſcripta mãdamus, quatenus caſtrum ipſum nec vos reædificetis vlteriùs, nec reedificari ab alijs permittatis. Alioquin quantuncunque nobis moleſtum exiſteret, vos in aliquo moleſtare, id non poſſemus in patientia tolerare.

LITTERAE VV. REGIS Diocliæ atque Dalmatiæ ad Dominum Papam Quibus ſe ſe, & regnum ſuum Pontifici commendat, & hortatur, vt ad Vngariæ regem de expellendis hæreticis litteras det.

BEatiſſimo, atque ſanctiſſimo Patri, & Domino Innocentio, Dei gratia ſacroſanctæ Romanæ eccleſiæ ſummo Pôtifici, & vniuerſali Papæ, Vu. eadem gratia Diocliæ atque Dalmatiæ Rex ſalutẽ, & deuotionis affectum. Venientibus ad noſtram præſentiam Domino Ioanne Capellano, & Domino S. religionis, & diſcretis ſanctæ Catholicæ, & apoſtolicæ ſedis legati, amodo iocundati ſumus, quia ſicut ſolis ſplendor in virtute ſua radians totum orbem videtur illuſtrare, ita illorum ſancta, & ſalubri prædicatione totum regnum noſtrum creditur fore illuſtratum. Vnde meritò dicimus: viſitauit nos oriens ex alto. Illorum itaque probitate, & ſcientia nos informati, Deo & paternitati veſtræ innumeras grates rependere curamus: quia tales ad nos miſiſtis, quales in voto ſemper habuimus ſuſcipiendos, diuino munere præditos, quia omne datum optimum, & omne donum perfectum deſurſum eſt. Præſentatis igitur litteris veſtris, intelleximus quia poſtulationibus noſtris apoſtolatus veſtri beatitudo miſericorditer acquieuit. Vnde nos cum magna animi deuotione præcepimus, vt per totum regnum noſtrum omnia, quæ ſecundum Deum ſunt, ordinent, & confirment. Quæ autem contraria ſunt, iuxta illud propheticum euellant, & deſtruant. Accedentes itaque ad locum, vbi antiquitus concilium celebrari ſolitum fuit, ſanctam Synodum celebrare ſtuduerunt, de vitijs in virtutibus ſubtiliter differentes. In communi Deo, & beatiſſimæ Mariæ perpetuæ virgini, & Beato Petro Apoſtolorum principi, nec nôn, & apoſtolatui veſtro laudum præconia perſoluentes. Interea nouerit paternitas veſtra, quia auguſtali ſtemmate vndique inſignimur, & quod glorioſius, & beatius eſt, veſtri generoſi ſanguinis affinitatem habere cognouimus. Igitur innoteſcimus, quia in voto habuimus nunc legatos noſtros ad pedes beatitudinis veſtræ tranſmittere. Sed quia terram illam turbatam eſſe audiuimus, facere non potuimus: quia veſtris legatis vbique debita reuerentia exhibetur: ſed noſtri dum illuc ire voluerint, cum magna honoris magnificentia, damna forſitan, & exitium patientur. Sed dum opportunum, aut congruum tempus affuerit, honorificentiùs faciemus: qui ſanctæ exhortationis veſtræ verba perferant, quæ dulciora nobis ſunt ſuper mel, & fauum. Siquidem ſperantes, & certum tenentes, quia ex quo Vicarius Domini noſtri Ieſu Chriſti exiſtis, ipſe per te nobis aditum regni cœleſtis aperire dignetur. Et quia nullo in hoc ſæculo indigemus, multum rogamus, vt pro nobis peccatoribus preces ad Dominum fundatis. Demum verò paternitatem veſtram nolumus latere, quia hæreſis non modica in terra Regis Vngariæ, videlicet Beſſina, pullulare videtur, in tantùm quòd peccatis exigentibus, ipſe Bacilinus cum vxore ſua, & cum ſorore ſua, qui fuit defuncti Miroſclauichemenſi, & cum pluribus conſanguineis ſuis ſeductus, pluſquàm decem millia Chriſtianorum in eandem hæreſim introduxit. Vnde Rex Vngariæ exacerbatus illos ad veſtram præſentiam compulit venire à vobis examinandos. Illi autem ſimulatis litteris redierunt, dicentes, à vobis conceſſam ſibi legem. Vnde rogamus, vt regi Vngariæ ſuggeratis, vt eos a regno ſuo euellat, tanquam zizania à tritico.

LITTERAE B. MAGNI IVpani totius ſeruiæ. Quibus ſe pontifici offert atque commendat.

INNOCENTIO Dei gratia ſummo Pontifici, & vniuerſali Papæ Rom. eccleſiæ Beatorum Apoſtolorum Petri, & Pauli S. eadem gratia, & ſancta oratione veſtra Magnus Iupanus totius Seruiæ ſalutem, tanquàm patri ſuo ſpirituali. Litteras ſanctitatis veſtræ recepimus, & benè intelleximus: & quæ venerabiles legati veſtri ſcilicet I. capellanus, & Simon ſubdiaconus, tam in litteris, quã in ore

in ore eorum narrauerunt nobis. Gratulamur itaq; magnæ ſanctitati veſtræ, quia non tradidiſti nos in obliuionem filios tuos, ſed recordatus es de nobis. Nos autem ſemper conſideramus in veſtigia ſanctæ Roma. eccleſiæ ſicut bonæ memoriæ Pater meus, & præceptum ſanctæ Roma. eccleſiæ ſemper cuſtodire, & in proximo legatos noſtros vellemus tranſmittere ad ſanctitatem veſtram. Nos autem locuti ſumus dictis venerabilibus tuis legatis, quoniam ipſi cum ore eorum narrabunt ſanctitati veſtræ eloquia mea.

LITTERAE IOANNIS DIOCLIen. & Antibaren. Archiepiſcopi. Quibus gratias agit pro tranſmiſſo pallio, & quid legati Apoſtolici in corrigendis moribus effecerint declarat.

SAnctiſsimo Patri: & domino Innocentio Dei gratia ſummo Pont. Ioannes Dioclien. & Antibaren. eccleſiæ humilis miniſter tam debitam, quam deuotam obedientiam, Gratias vberes refero ſanctiſsimę paternitati veſtrę de honore pallij, & pontificalis officij plenitudine, quam mihi per dominum Ioannem, & dominum Simonen. familiares, & legatos veſtros concedere dignati eſtis. Ego autem omni tempore vitæ meæ ad deuotionem veſtram, & fidelitatem, & ſanctæ Romanæ eccleſiæ promptum habeo animum modis omnibus, & paratum. Notum ſiquidem facio ſanctitati veſtræ, quòd præfati legati veſtri ea, quæ corrigenda, & ordinanda fuerunt, ita cum prudentia, & honeſtate per Dei gratiam ad honorem veſtrum, & ſanctæ Romanæ eccleſiæ tractauerunt, quòd dominus Rex, & totus populus eorum opera commendantes, ad pedes veſtræ ſanctitatis effecti ſunt modis omnibus promptiores. Ego verò in proximo nuncios meos ad pedes veſtræ ſanctitatis tranſmittam: qui deuotionem meam paternitati veſtrę pleniùs declarabunt.

IN nomine patris, & filij, & ſpiritus ſancti. Nos Ioannes Capellanus, & Simon Subdiaconus domini Innocentij Papę tertij, apoſtolicę ſedis legati, ad euellenda nociua de agro dominico, & virtutum plantaria vtiliter inſerenda, videntes multa in clero, & populo Dalmacię, & Dioclię corrigenda, de ſanctorum patrum concilijs decreta pręſentia duximus innouanda. In primis itaque decernimus, vt nullus Epiſcopus aliquem ad ſacros ordines per pecuniam promouere, ſeu eccleſiaſtica beneficia alicui, precio interueniente, concedere pręſumat. Cùm enim dominus pręceperit apoſtolis, gratis accepiſtis, gratis date, & ſpiritus ſancti gratia venalis eſſe non poſsit, quæ in ſacris confertur ordinibus graui puniendus eſt pœna, qui ſpiritus ſancti dona venalia exponere non veretur. Quocirca præſenti Decreto ſtatuimus, vt quicunque Epiſcopus hoc agere conuictus fuerit, omnia eccleſiaſtica careat dignitate: & ſine ſpe reſtitutionis tam ille, qui dederit, quàm ille, qui ſcienter ſacros ordines pecunia interueniente receperit, perpetuò deponatur.

CVM domini ſacerdotes, & hi, qui ſacro altari deſeruiunt, continenter viuere debeant, iuxta illud: Mundamini qui fertis vaſa domini, in partibus Dalmatiæ, atque Diocleriæ ſacerdotes & vxores habere, & eccleſias tenere dicuntur. Quocirca præſenti Decreto ſtatuimus, vt ſacerdotes, & diacones ante ſuſceptum officium, niſi eorum coniuges in manu Epiſcopi vorum fecerint continentiæ, vxores habentes cum ipſis maneat, & eccleſias dimittant: non enim poſſunt ſecundum ordinem Romanę eccleſiæ manentes in coniugio, niſi defunctis vxoribus, aut continentiam vouentibus, ſi digni inuenti fuerint, ad ſacerdotium promoueri. Illi verò, qui poſt ſuſceptum ſacerdotij, vel diaconatus honorem, adulteras potiùs, quàm vxores accepiſſe probantur: niſi eas dimiſerint, & dignam egerint pœnitentiam ab officio, & beneficio eccleſiaſtico fiant penitùs alieni. Prohibemus etiam, ne aliquis Epiſcopus, niſi in quatuor temporibus iuxta Sanctorum Patrum conſtitutionem, aliquem ad ſacros ordines promouere pręſumat: ſolus enim Romanus Pōtifex dominicis diebus ſubdiaconos ordinare poteſt. Cùm autē Epiſcopus ordinationem

tionem fecerit, non niſi vnum ordinem à ſubdiacono & ſuprà conferre prçſumat. Ordinatus autem in ſubdiaconum, ad minus per annum in eodem officio deſeruiat, & diaconus ſimiliter faciat. Quicunque autem epiſcopus contra hoc venire præſumpſerit, tandiu à conferendis ordinibus abſtineat, donec à Romano Pontifice miſericordiam conſequatur.

QVONIAM ſecundum gradus, & ordines perſonarum beneficia eccleſiaſtica in domo Domini, ſecundum ſanctorum Patrum conſtitutionem diſtributa noſcuntur: decernimus vt decimæ ſeu oblationes fidelium tam pro viuis, quàm pro defunctis, in quatuor partibus diuidantur: quarum vna fit Epiſcopi, alia eccleſiarum, tertia pauperum, quarta clericorum. Portionem quidem pauperum Epiſcopus adminiſtret portionem verò eccleſiarum Archipresbyter conſeruet: & ex mandato Epiſcopi in vſibus eccleſiæ fideliter expendat. Quicunque autem clericorum contra hoc venire præſumpſerit, ſua portione priuetur.

DISTRICTIVS inhibemus, ne aliquis ſacerdos filij ſui, vel filiæ ſpiritualis priuatam confeſsionem alicui reuelare præſumat. Quod ſi facere conuictus fuerit, officio, & beneficio eccleſiaſtico perpetuò ſpolietur. Idem dicimus de quolibet clerico, qui de homicidio, adulterio, periurio, falſo teſtimonio publicè accuſatus fuerit conuictus.

CVM terrenarum poteſtatum nuncijs, ſiue miniſtris honor exhibeatur ab omnibus, multò magis miniſtris Dei honor à laicis exhibendus eſt, à quibus eis non ſolùm diuina celebrantur officia, verùm etiam ſacrum baptiſma, & Corpus Domini, & pœnitentia, & cætera eccleſiaſtica ſacramenta iugiter miniſtrantur. Quapropter iuxta Decretum domini Innocentij Papæ II. diſtrictiùs inibemus, ne aliquis in perſonam Epiſcopi, ſiue ſacerdotis, vel cuiuſlibet clerici vel religioſi viri, violentas manus injcere præſumat. Quicunque autem hoc attentauerit, tandiu excommunicatus maneat donec de tanta præſumptione ſatisfacturus, apoſtolico ſe conſpectui repræſentet: vel ab eius Legato præſtita congrua ſatisfactione, abſolutionis beneficium conſequatur. Similiter ſub excommunicatione prohibemus, ne aliquis laicus clericum ad peregrina iudicia trahere præſumat, veluti candentis ferri, vel aquæ, vel cuiuſlibet alterius iudicij. Non enim pertinet ad laicum clericum iudicare. Si autem clericus peccauerit, ab Archiepiſcopo, vel Epiſcopo, vel etiam prælato ſuo, aut Roma. Pontifice, ſi neceſſe fuerit, iudicetur.

CVM ſacroſancta Romana eccleſia quæ mater eſt omnium eccleſiarum, & magiſtra, decreuerit, vt nullus Chriſtianus vſque ad ſeptimum conſanguinitatis gradum coniugium contrahere præſumat, graue nimis eſt, & diuini dignum animaduerſione iudicij, quod in partibus Dalmatiæ, ac Diocliæ à multis factum in veritate comperimus, vt homines Dei timorem non habentes, cum conſanguineis in quarto, & quinto gradu, vel infra, contra ſanctorum patrum conſtitutionem, coniugia contrahere non formident: Quapropter præſenti decreto ſtatuimus, vt quicunque in quarto gradu præſertim, vel infra coniugium habere conuincitur, niſi ad mandatum eccleſiæ ſatisfecerit, & à ſuæ conſanguinitatis inceſta coniunctione receſſerit, tandiu maneat excommunicatus, & ab omnibus eccleſiæ ſacramentis ſeparatus, donec à nefaria copula ſeparetur, & ad mandatum eccleſiæ ſatisfaciat.

Item præcipimus, vt clerici raſuram, & tonſuram teneant clericalem. Qui autem hoc non fecerit, ab Epiſcopo diſtrictione canonica compellatur.

CVM duæ ſint in terris poteſtates à Domino conſtitutæ, ſpiritualis videlicet, & ſæcularis: & vna de ſpiritualibus, & eccleſiaſticis, altera vel ſæcularibus habeat iudicare, graue committit peccatum quicunque laicus vel eccleſias donare, vel eccleſiaſticas perſonas iudicare præſumit. Quarca preſentj Decreto ſtatuimus auctoritate Dei omnipotentis, & beatorum

ſtorum Apoſtolorum Petri, & Pauli, & domini Papæ Innocentij, vt quicunque clericus de manu laica eccleſiam, vel eccleſiaſtica beneficia receperit, tam qui dederit, quàm qui receperit, tandiu excommunicationis vinculo teneatur aſtrictus, donec ad mandatum eccleſiæ plenariè ſatisfaciat: & quod contra ſacros canones factum fuerit, irritum habeatur, & vacuum. Illos autem laicos, qui ante conſtitutionem iſtam eccleſias donauerunt, vel in eccleſiaſticas perſonas manus iniecerunt violentas, volumus per Epiſcopos tertiò commoneri: & niſi pœnitentiam egerint competentem, eadem ſententia teneantur aſtricti.

EXCOMMVNICAMVS omnes illos, qui theſauros eccleſiarum iniuſtè detinent, donec reſtituant: & eos qui latinos detinent in ſeruitute, niſi recepta pecunia, quam dederunt, eos priſtinę reſtituant libertati.

ITEM excommunicamus omnes illos, qui proprias dimiſerunt vxores, vel de cætero dimiſerint ſine iudicio eccleſię, donec ad ipſas reuertantur.

PROHIBEMVS etiam, vt filij presbyterorum, & qui de legitimo non ſunt nati matrimonio, ad ſacros ordines non accedant.

SIMILITER prohibemus, vt nullus ordinetur in ſacerdotem, niſi trigeſimum expleuerit annum.

Ego frater Ioannes domini Papæ Capellanus, apoſtolicæ ſedis Legatus ſcripſi, & ſubſcripſi.

Ego frater Simon domini Papæ Subdiaconus, apoſtolicæ ſedis Legatus ſubſcripſi.

Ego Ioannes Dioclien. & Antibaren. Archiepiſcopus ſubſcripſi.

Ego Dominicus Archipresbyter Arbanen. ſubſcripſi.

Ego Petrus Scuarinen. Epiſcopus ſubſcripſi.

Ego Ioannes Polatinen. Epiſcopus ſubſcripſi.

Ego Petrus Aruaſtinen. Epiſcopus ſubſcripſi.

Ego Dominicus Soacinen. Epiſcopus ſubſcripſi.

Ego Natalis Dulcinen. Epiſcopus ſubſcripſi.

Ego Theodorus Sareanen. Epiſcopus ſubſcripſi.

COMITIBVS, BARONIBVS, ciuibus, & vniuerſo populo in regno Siciliæ cõſtitutis. Qualiter regni hoſtis Marcoualdus abſolutus ſit, & quomodo ſeſe erga illum gerere debeant.

EXoptata regni tranquillitas, & debitum officij paſtoralis, quo tenemur ſingulos ad viam rectitudinis reuocare, nos ad Marcoualdi receptionem induxit: ne ſi pœnitentem, ſicut videbatur, & exponentem ſe mandatis noſtris ſuper omnibus, pro quibus fuerat excommunicatione notatus, recipere negaremus, non Chriſti Vicarij videremur, vel ſucceſſores apoſtolorum principis, ſed inexorabiles potiùs noſtrarum iniuriarum vltores. Licet autem modum receptionis ipſius per alias vobis duxerimus litteras exponendum, ne tamen idem Marcoualdus aliqua nos calliditate ſeducat, idem adhuc audientiæ veſtræ duximus inculcandum. Iuramenti tenor hic fuit: Iurauit Marcoualdus publicè &c. ferè in eundem modum vt ſuprà, vſque ad verbum debito iuramenti. In tantùm autem in primis idem Marcoualdus mandatum noſtrum humiliter, & deuotè recepit, vt ſuper iuramento exhibito, & mandato recepto, ſuas nobis in teſtimonium litteras deſtinarit, quas apud nos adhuc in teſtimonium ſuæ confuſionis habemus: ſed ad vomitum rediens, & volens adhuc in ſtercore ſuo computreſcere, vt iumentum, nobis poſt abſolutionem quaſdam litteras deſtinauit: in quarum ſalutationis alloquio fraudem eius intelleximus manifeſtè, in eo, quod in ſalutatione ipſa perſpeximus contineri ſic: Marcoualdus Imperij Seneſcalcus &c. Et in alijs ſic erat expreſſum: Marcoualdus Imperij Seneſcalcus, & id quod eſt, tanquã nec ex toto ſupprimeret, nec exprimeret manifeſtè, quod regni Balius, & procurator exiſteret. Supplicauit autem nobis per litteras ipſas, vt ad tempus mandatum

datum, quod ei feceramus per venerabilem fratrem noſtrum O. Hoſtien. Epiſcopum, & dilectum filium G. tituli ſanctæ Mariæ Trans Tyberim presbyterum, & H. ſancti Euſtachij Diaconos Cardinales, vt à Balio regni, & moleſtatione ceſſaret, curaremus miſericorditer temperare. Sed nos id intelligentes in honoris noſtri diſpendium, detrimentum regni, & petentis animæ periculum redundare, non ſolùm non conceſſimus quod petebat, ſed denuo ei ſub debito præſtiti iuramenti mandauimus, commonitionem canonicã præmittentes, vt à prædictis de cætero penitùs abſtineret. Poſtmodùm verò idem Marcoual. quaſdam nobis litteras deſtinauit: In quibus in manifeſtum ſui periurij argumentum ſe Balium, & procuratorem regni Siciliç non erubuit nominare. Scribens etiam fratribus noſtris, quòd mandata, quæ ſibi fecimus, nec pro Deo, nec pro homine obſeruaret. Hos igitur fraudem eius, & verſutias attendentes, qui putauit nos fallere, ſed potiùs ſe decepit, propter omnia, quę fuerant in forma excommunicationis prioris expreſſa: & quia multoties contra nos, & Romanam Eccleſiam periurij reatum incurrit, & mandata ſeruare contempſit: facta ſibi ſub debito præſtiti iuramenti, ipſum tanquàm periurum, ſacrilegum, incendiarium, perfidum, ſceleratum, & inuaſorem ex parte Dei omnipotentis, Patris, & Filij, & Spiritus Sancti: auctoritate quoque beatorum Apoſtolorum Petri, & Pauli, & noſtra excommunicamus, anathematizamus, maledicimus, & damnamus: mandantes, vt quicunque ſibi de cætero auxilium præſtiterit, vel fauorem, quicunque etiam ipſi, vel exercitui eius victualia, veſtes, naues, arma, vel alia, quæ ad commodum eorum pertineant, auſi fuerint miniſtrare, eadem cum eo maneant ſententia innodati. Siquis autem clericus cuiuſcunque dignitatis, vel ordinis, diuina eis præſumpſerit officia celebrare, ſe ſui ordinis, & honoris nouerit periculum incurriſſe. Mandamus etiam ſub debito præſtiti iuramenti omnibus de exercitu eius, qui ad mandatum eccleſiæ redierunt, vt quam citius poterint, ab ipſo recedant, nec ad eum, quandiu in ſua pertinacia perdurauerit, reuertantur: nec conſilium ei prębeant in aliquo, vel fauorem. Erit etiam, dante domino, manus noſtra validior contra eum, quem publicum infamat periurium, & reddit inconſtantia multa ſuſpectum: ne de cætero, vel promiſſionibus eius, vel iuramento credatur, qui fidem ſuper crucem, & euangelia publicè præſtitam, non erubuit infra vnius hebdomadæ ſpacium violare: quia cùm nobis iuramentum fidei non ſeruauerit, quomodo vobis promiſſionem aliquam obſeruaret. Monemus igitur nobilitatem veſtram, & exhortamur attentius, ac per apoſtolica vobis ſcripta mandamus, quatenus in deuotione noſtra, & fidelitate chariſſimi in Chriſto filij noſtri F. Siciliæ Regis illuſtris. fideliter perſiſtentes, à prædicto Marcoualdo, & fautoribus eius vobis caueatis, & regno qui ſanguinem veſtrum ſitiunt, & inducere vos nituntur in perpetuam ſeruitutem: ne per inſidias, vel fraudem aliquid valeat machinari: nec credatis mendacijs eius, ſi fortè ſe aliter à nobis receptum eſſe contingat, aut nos in regno iuriſdictionem ſibi aliquam conceſſiſſe, ſed ad defenſionem regni viriliter aſſurgatis: quia virtus ipſius, per Dei gratiam, iam eſt plenè penitùs annullata. Nos enim, dante domino, nec vobis, nec regno aliqua deerimus ratione.

ANTIBAREN. ARCHIEPISCOPO. Qualiter Soacenſis Epiſcopus, homicidij reus, tractandus eſſet.

CVM acceſſiſſet nuper ad apoſtolicam ſedem venerabilis frater noſter B. Soacen Epiſcopus ſuper eo, quod dicebatur de homicidij crimine infamatus, coram nobis, & fratribus noſtris miſericordiam ſedis apoſtolicæ ſupplicirer implorabat. Cùm autem nobis de facti ſerie non conſtaret, de proceſſu ipſius à dilectis filij I. Capellano, & S. ſubdiacono noſtris, qui rei veritatem pleniùs cognouerunt, dum in partibus Dioclæ Legationis officio fungerentur, inquiſiuimus diligenter, ex quorum aſſertio

ſertione tenuimus, quòd cum ingreſſi prouinciam Dalmatiæ ſuperioris fuiſſent à maiore parte cleri, & populi Soacen. de retu homicidij dilectum inuenerunt Epiſcopum infamatum. Cùm autem ad ipſius eccleſiam acceſſiſſent, in præſentia eius cleri, & populi Soacen. infra miſſarum ſolennia quidam de ciuibus S. nomine libellum ipſis accuſationis porrexit, aſſerens ſe teſtibus probaturũ, quòd Epiſcopus reus eſſet homicidij perpetrati. Epiſcopus verò per inſtrumentum purgationis oblatum, quo iuraſſe cum duobus Epiſcopis dicebatur, ſe nec feciſſe homicidium illud, nec fieri præcepiſſe, innocentiam ſuam oſtendere ſatagebat: quod tam tua, quàm illorum Epiſcoporum aſſertione, qui compurgatores fuiſſe dicebantur, falſum penitus repererunt: cum nullum à compurgatoribus exhibitum fuerit iuramentum: vnde cauſſam ipſam vt populi ſcandalum ſedaretur, duxerunt iuris ordine pertractandam: & per receptionem teſtium productorum in concilio apud Antibarum congregato, voluerunt per confeſsionem ipſius intelligere pleniùs veritatem: cuius fuit tale reſponſum: quòd nec fecerat, neque præceperat fieri homicidium perpetratum. & tam accuſatores, quàm teſtes inimicos ſuos exiſtere capitales: & cum homicidium illud à T. & I. presbyteris aſſereret perpetratum, obiectum fuit ei ab accuſatore prædicto, quòd præſcriptum T. in presbyterum ordinarat: in quo ſe confeſſus eſt peccauiſſe. Verùm cùm dicti Legati pariter pertractarent ſuper his quæ coram eis fuerant actitata, die ſequenti mitram eis, & anulum in tua, & Epiſcoporum præſentia, qui conuenerant ad concilium, reſignauit: quæ ab eiſdem poſt aliquot dies repetijt: aſſerens ſe ob hoc velle ad ſedem apoſtolicam proficiſci: cui & aduerſarijs pariter datis dimiſſorijs, certus fuit à iam dictis Legatis terminus aſsignatus. Cæterùm inter alia, quæ dictus Epiſcopus in noſtra, & fratrum noſtrorum præſentia recognouit, confeſſus eſt, & non negauit, ſe præfatum T. in presbyterum ordinaſſe, poſtquam ipſum reatum homicidij audierat, & crediderat commiſiſſe. Cuius factum cum familiaris eſſet ipſius, non poterat penitùs ignorare. Cùm ergò ſecundum Apoſtolum Epiſcopus bonum teſtimonium debeat & ab his qui ſunt intus, & ab his, qui ſunt foris, habere, qui ad curam poſitus aliorum, in ſe ipſo debet oſtendere, qualiter alios in domo domini oporteat conuerſari: nec perferens memorandi criminis labem lucidam gerat ſacerdotij dignitatem: nos attendentes quod ſatius ſit domino in inferiori miniſterio deſeruire, quàm graduum ſublimitatem appetere cum ſcandalo aliorum Epiſcopum ipſum monuimus diligenter, vt poſtquam Epiſcopalia inſignia reſignarat, citra pontificale faſtigium creatori ſuo deuotum impenderet ammodò famulatum, quod in humilitatis ſpiritu, & contrito animo viſus eſt acceptaſſe. Vnde ipſius propoſitum dignis laudibus commendamus. Cæterùm quoniam non ſine noſtro, & cleri poſſet opprobrio mendicare, cum de prouiſione ipſius propter locorum incertitudinem deliberare prouidè non poſſemus, ad petitionem ipſius fraternitati tuæ duximus apoſtolicas literas deſtinare, præcipiendo mandantes, quatenus de Soacen. Epiſcopatus prouentibus ei competenter in neceſſarijs facias prouideri: ne pro defectu temporalium rerum propoſitum eius valeat impediri. Et quoniam quidam coram te proprijs nominibus deſignandi eum dicunrur rebus proprijs contra iuſtitiam ſpoliaſſe, alij verò manus in eum ſacrilegas iniecíſſe, volumus, & mandamus, vt ſi rem ita inueneritis ſe habere, & primos ad ablata reddenda in integrum appellatione remota compellas, & alios excommunicatos publicè nuncies, & ſicut excommunicatos tandiu facias euitari, donec paſſo iniuriam ſ. c. &c. t. t. l. a. ſ. a. u. a. Datum Lateran. VII. idus Septembris.

CAN-

CANTVARIEN. ARCHIEpiſcopo vt abuſum quendam in proceſſionibus corrigat.

CVM bona ſint coram Deo, & hominibus ſecundum Apoſtolum prouidenda, epiſcopis, qui ſucceſſores, Apoſtolorum exiſtunt, & lux mundi, & ſal terræ veritatis teſtimonio perhibentur, eſt ſummopere attendendum, vt via regia incedentes, nec declinantes ad dexteram, vel ſiniſtram, neque conſcientiam propter famam, neque tamen pro conſcientia derelinquant, ſed ſic inter ea irreprenſibiliter gradiantur, quod nec impij apud Deum, qui videt in corde, nec crudeles apud homines, qui vident in facie iudicentur. Sanè conquerentibus dilectis filijs monachis Cantuarien. noſtris eſt auribus intimatum, quòd te præſente in proceſsionibus, quæ in eccleſia ipſa ſolenniter celebrantur, quandoq. præcedunt, quandoque ſequuntur, inter te, ipſoſque monachos, quaſi ſeparantes caput à membris clerici ſæculares: eorundem inſuper ſtalla in choro contra conſuetudinem coattantes. Ex hoc autem dignitati Cantuarien. eccleſiæ plurimum detrahitur, & honori, & ſcandalum (ſicut dicitur) generatur in cordibus infirmorum, ac quies Deo famulantium perturbatur, & deuotio deperit popularis, dum in eodem collegio diuerſæ profesſionis, & habitus cernuntur homines ſociari: quorum alij veſtiuntur vilibus, alij. precioſis, quidam velatis incedunt capitibus, alij denudatis. Cùm igitur ſit incongruum, vt in vno, & eodem officio profesſio diſpar exiſtat, fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus circa ea, quæ præmiſimus corrigenda ſolicitudinem adhibeas paſtoralem: vt & ſcandalum tollatur de medio, propter quod multa ſunt ſæpiùs omittenda, ſicut iam alia vice tibi recolimus intimaſſe, atque in Cantuarien. eccleſia regimini tuo commiſſa, quæ celebrem locum obtinet inter eccleſias Anglicanas, nihil reprehenſione dignum occurrat, vnde ad alias religionis, & honeſtatis exemplum conueniet deriuari. Tunc enim meliùs, ſicut tua fraternitas non ignorat ſubditos tuos corrigere poteris, & ad frugem reducere meliorem: cùm in capite nihil inuentum fuerit, quod meritò debeat reprehendi.

Datum Lateran. idibus Septembris.

NOBILI VIRO R. COMITI LIcij. Quod illum recipiat ſub protectionem Apoſtolicam.

DEuotionis, & fidei puritatem, quam erga nos, & Roma. eccleſiam matrem tuam, ac regiæ ſublimatis coronam habere dignoſceris diligentiùs attendentes, petitionibus tuis libenter annuimus, & eas quantum cum Deo, & honeſtate noſtra poſſumus, gratanti animo promouemus. Ea propter dilecte in domino fili tuis iuſtis precibus grat. conc. aſſenſum perſonam tuam cum omnibus bonis quæ impræſentiarum rationabiliter poſſides, ſpecialiter autem Licij comitatum, aut in futurum iuſtis modis Deo propitio poteris adipiſci, ſub Beati Petri, & noſtra protectione ſuſcipimus, & præſentis ſcripti pagina communimus. Nulli ergò, &c.

TARVISINO EPISCOPO. NE Clerici comam nutriant, aut habitu laico vtantur.

SIgnificaſti nobis per litteras tuas, qđ quidam clerici tuæ diœceſis, licet eccleſiaſtica beneficia ſint adepti, comam nutriunt, quidam etiam incedunt in habitu laicali; laici quoque aſcribi volentes militiæ clericali, cùm à te promoueri non poſſint, cum litteris archidiaconi tui ad Epiſcopos vicinos accedunt, & ab eis ſe faciunt ordinari. Volentes igitur huiuſmodi exceſsibus obuiare, fraternitati tuę per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus clericos, qui comam nutriunt, & incendunt in habitu laicali, niſi, ad commonitionem tuam depoſuerint comam, & clericalem ſeruauerint tam in veſtibus, quàm in aliis honeſtatem, vſque ad correctionem idoneā, à beneficiorū ſuorū perceptiōe, ſublato appellationis obſtaculo, noſtra, & tua fretus auctoritate ſuſpendas. Interdicas aūt archid. tuo, ne ſine cō-

ſcien-

ſcientia, & auctoritate tua concedat ſuas litteras promouẽdis:& eis etiam diſtrictè prohibeas, ne ad ordines taliter audeant conuolare. Quòd ſi cõtra prohibitionem tuam venire præſumpſerint,executionem eis ordinum ſuſceptorum taliter interdicas. Datum Lateran.XV.Cal.Octobris.

FRed. Dei gratia Rex Siciliæ, ducatus Apuliæ,& principatus Capuæ, hominibus de Monteflaſcone fidelibus ſuis ſalutem,& dilectionem. Cùm chariſsimi in Chriſto Patris noſtri domini Innoc.ſummi Pont.& eccleſiæ Rom. circa nos,& regnum noſtrum, non modica iugiter beneficia ſentiamus,in quibus poſſumus,grata ſibi volumus filialis deuotionis viciſsitudine reſpondere: & tam regaliter, quàm humiliter eius implere beneplacitum voluntatis. Gaudemus autem, quod(ſicut accepimus) ad fidelitatem matris veſtræ, & ipſius ſummi Pontificis humili curaſtis deuotione redire, & in ea fideliter, & firmiter permanetis. Ne autem de iuramento, quod nobis præſtitiſſe dicimini,in poſterũ dubitetis, præſentes vobis duximus litteras deſtinandas, quibus, & affectum noſtrum exprimimus,dum id gratum ſcribimus nos habere, & tanquam eccleſiæ filij, vos ad fidelitatem eius regaliter exhortamur:monentes vt ſic in ea perſiſtere procuretis, vt non ex temeraria leuitate, ſed ex deliberatione diſcreta,potiùs ad id videamini proceſsiſſe.

Datum Panor.XXII.men.Iunij,ſecundæ Indictionis.

CAPITVLO PENNEN. QVOD ipſorum electus Epiſcopus, quia ante confirmationem miniſtrarat, priuatus ſit.

Ca. Qualiter. de electiõe.

QValiter poſt obitum bonæ memoriæ Pennen. Epiſcopi, eccleſia veſtra vacante, receptis priùs ſuper electione facienda litteris noſtris, Primicerium veſtrum vobis elegeritis in paſtorem, vos tanquàm auctores electionis ipſius pleniùs cognouiſtis. Verùm quoniam electus a vobis, ante confirmationem obtentam, adminiſtrationi Epiſcopatus ſe irreuerenter immiſcuit, & tam à clericis, quàm à laicis iuramenta recepit, non attendens quòd ſecundum Apoſtolum, nemo ſibi debeat honorem aſſumere,ſed qui vocatur à Deo tanquàm Aaron, nec donum ſcientiæ, Pontifici conueniens, fuerat aſſecutus, cùm iuxta verbum dominicum, qui fecerit, & docuerit, magnus vocetur in regno cœlorum. Poſtquàm nobis eundem præſentaſtis electum, ſufficienti examinatione præmiſſa, communicato fratrum conſilio, electionem de ipſo factam, exigente iuſtitia, duximus irritandam,quicquid ob eam, vel ex ea ſecutum eſt, denunciantes penitùs non tenere. Ne autem gregi dominico diu deſit cura paſtoris,& ex defectu ipſius, eccleſia veſtra incurrat diſpendium,& iacturam, vniuerſitati veſtræ per Apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus, quatenus conuenientes in vnum, ſicut moris eſt, & ſpiritus ſancti gratia inuocata, virum idoneum,& qui vita, & ſcientia ſit ſufficiens Pontificali oneri, & honori, poſt receptionem præſentium infra menſem, in patrem, & paſtorem animarum veſtrarum, per electionem vobis canonicam, aſſumentes, electum ipſum nobis poſtea præſantetis, à nobis, vt dignum fuerit, viceregia petituri conſenſum, & confirmationem auctoritate Apoſtolica recepturi. Alioquin aliquos ex vobis ad præſentiam noſtram,ex parte omnium tranſmitti volumus, & mandamus ſecundum aſsignationem noſtram, paſtorem idoneum recepturos.

Datum Lateran.XI.Cal.Octobr.

FESVLANO EPISCOPO. QVA ipſi cognitio cauſſæ hic expreſſæ committitur.

CVM ex conqueſtione dilectorum filiorum fratrum Camaldulen. dudum ad noſtram notitiam perueniſſet, quòd prætextu cuiuſdam chartæ, quam Prior eorum, ipſis neſcientibus, feciſſe proponitur, filij R. de Gall in. Caſtrum Caſtilionis ſibi contenderent cum eius curia vendicare, atque Camaldulen. heremum ex hoc multipliciter prægrauarent,nos ven. fratri noſtri Aretin. Epiſcopo de-

po dedimus in mandatis, vt niſi præfati nobiles poſſeſsiones eaſdem, fratribus ipſis reſtituerent, quemadmodum tenebãtur, ipſe ad hoc eos per cenſuram eccleſiaſticam cogeret, appellatione remota, iuſtitia mediante. Verùm ſicut idem nobis Epiſcopus ſuis litteris inſinuauit, poſtquam prædicti nobiles ab ipſo vocati noſtras litteras tranſcripſerunt, vtraque partium præfixo termino in eius præſentia conſtituta, & priore Camaldulen. plenè factum narrante, vnus eorum videlicet ad obiecta reſpondit: & poſt multa prouocantes, & recuſantes Epiſcopum, ſcripturam ſibi ſub trium nominibus porrexerunt. qua eum tanquam patronum Camaldulen. heremi dicebant eſſe ſuſpectum: & ne tèmpore præcipuè meſsium eos ſub ſuo cogeret examine litigare, ſedem apoſto. appellarunt. Sed eis die ſequenti reuerſis, & renunciantibus non recuſationi, quam fecerant, ſed appellationi duntaxat, Epiſcopus partibus alium terminum aſsignauit: in quo dum de recuſatione contenderent coram ipſo: poteſtas Aretin. ſuperueniens, & iudicium illud ad ſe pertinere proponens, ne in cauſſa procederet, interdixit, & ad noſtram audientiam appellauit. Nos igitur deliberatione ſuper hoc habita diligenti, fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus, quatenus cauſſam inter prædictum nobilem, & fratres Camaldulen. non obſtante contradictione, vel appellatione cuiuſquam audias, & decidas: cogens partes per cenſuram eccleſiaſticam, &c. Taliter autem Deum habens præ oculis, omni gratia, & timore poſtpoſitis, in ipſa cauſſa procedas, quòd zelum iuſtitiæ videatis habere, noſq; tuæ ſolicitudinis ſtudium de beamus merito commendare. Nullis litteris veritati, & iuſtitiæ, &c. Datum Lateranen. IX. cal. Octobris Pontifi. noſtri anno ſecundo.

PANORMITAN. MONTIS regalis, & Meſſanen. Archiepiſcopis, & Epiſcopo Troian. regni Siciliæ cãcellario, & nobili viro B. de Lucij. Vt de regni bonis alienata reſtituant.

IN quot, & quantis vobis duximus deferendum, vos per experientiam operis credimus didiciſſe. Cùm licet regni Balium nobis fuerit ex inclytæ recordationis C. Imperatricis teſtamento relictum, vos tamen adminiſtrationem eius ferè totam liberè permiſerimus exercere, ſperantes, quòd & vos ad honorem apoſtolicę ſedis, & noſtrum, ſalutem regis, & ſtatum regni ſpecialiùs intendere debeatis. Iamdudum autem audiuimus, quòd vos multa de dominio Regis diuerſis perſonis in beneficium aſsignaſtis, propter quod contra vos graue ſcandalũ eſt ſubortum, & ad nos etiam per plurium litteras, & nuncios, & fama publica clamante delatum. Ne autem id de cætero vel ad culpam nobis, vel vobis imputetur ad pœnam, præſertim cum diſtractiones huiuſmodi fieri ad preces veſtras, litteris curauerimus apoſtolicis inhibere, diſcretionem veſtram monemus, & exhortamur attentius, ac per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus, quatenus ea, quæ minus vtiliter diſtraxiſtis, ſtudeatis vtiliter reuocare, manus veſtras de cætero ab huiuſmodi compeſcentes: ne nos licet inuitos ſtatuere aliud compellatis. Pecuniam autem, pro qua dilectum filium M. Campſorem noſtrum direximus, ei ſoluere non tardetis: quoniam tam eam, quàm aliam pro reprimendis regni hoſtibus, dante domino, ſtudebimus vtiliter erogare. Ad hæc ſuper cuſtodia regis, & regni, volumus & mandamus vos efficaciter intendere, ac ſolicitè vigilare.

Datum Late. V. cal. Octobris.

MAGDEBVRGEN. ARCHIEpiſcopo, & de Burgelim, & de cella ſanctę Mariæ Abbatibus. Vt diuortij inter Ducem Bohemiæ & vxoris ſuæ cauſſam, Pontifici perſcribant.

EX

EX conqueſtione nobilis mulieris A. nobis innotuit, quòd cùm dilectus filius Dux Bohemiæ illam duxiſſet legitimè in vxorem, & ipſam viginti annis, & amplius velut vxorem legitimam pertractaſſet, filiis, & filiabus ex ea ſuſceptis, & eandem, ſuadente humani generis inimico, à ſuo conſortio ſeparauit: & N. Pragen. Epiſcopus conuocato quorundam prælatorum concilio in quodam monaſterio ad petitionem, & mandatum ipſius Ducis, ipſa volente ad eos accedere, vt ſuas coram eis proponeret rationes, militibus eiuſdem Ducis prohibentibus, ei bis, vel ter ingreſſum ex parte illius, appellatione ad ſedem Apoſt. interpoſita, ſententiam inter eos diuortij non eſt veritus promulgare: ac demum ipſe Dux quandam aliam, videlicet ſororem chariſsimi in Chriſto filij noſtri Illuſtriſs. Regis Vngariæ ſuperduxit. Quoniam igitur hæc ſalua conſcientia præterire non poſſumus indiſcuſſa, cùm ſecundum Apoſtolum ſimus omnibus debitores, diſcretioni veſtræ per Apoſt. ſcripta mandamus, atque præcipimus, quatenus vocatis ad præſentiam veſtram, quos propter hoc noueritis eſſe vocandos, inquiratis diligentiùs veritatem: & quicquid inueneritis, nobis per litteras veſtras intimare minimè differatis, vt ex veſtra relatione ſufficienter inſtructi, libertiùs in ipſo negocio, prout ad noſtrum officium pertinet, procedere valeamus.

Nullis litteris, &c.

HIEROSOLYMITANO Patriarchę, Lidden Epiſcopo, Hieroſolymitani hoſpitalis, & militię templi Magiſtris. Vt collectam tranſmiſſam, eleemoſynam fideliter diſtribuant, & ſtatum terrę Sanctæ reſcribant.

TAM ex litteris noſtris, quàm relatione multorum propoſitum, quòd de ſubuentione terræ orientalis aſſumpſimus, vobis iam credimus patuiſſe: quæ licet propter guerras & diſcordias, quæ peccatis exigentibus fortius, & frequentius ſolito pullulant in populo Chriſtiano, aliquandiu diffeﬅatur, non tamen vobis debet fiduciam ſperatæ vtilitatis auferre: cùm, & ſiquidem audito quòd cum Sarracenis treugas iniſſetis, ad tempus aliquantum tepuerint, nos non tepeamus in aliquo, ſed propoſito potius inſiſtamus: quamuis propter impedimenta prædicta nec poſsibilitas voluntati plenè reſpondeat, nec affectus in omnibus concludat effectum. Quid autem ſuper hoc à nobis, & fratribus noſtris, his præſentium quos ad hoc duximus ſpecialiter deputandos, actum exiſtat, & qualiter ſit proceſſum, diſcretionem veſtram non credimus ignorare: cùm per diuerſas prouincias, & litteras direxerimus, & Legatos ad exhortandos populos ad ſubſidium veſtrum, & eccleſiarum Prælatos, ad id mandauerimus eccleſiaſtica diſtrictione compelli. Apoſtolorum igitur veſtigiis inhærentes, qui collectas faciebant in gentibus, vt fratribus in Hieruſalem indigentibus ſubuenirent, nauim expenſis propriis fieri fecimus, & frumento collecto ex fidelium eleemoſynis onerari: quod per dilectos filios Raymūdum Hieroſolymitani hoſpitalis, & M. militię templi fratres, & I. monachum duximus deſtinandum: qui de concilio veſtro illud magis indigentibus gratis diſtribuant, & diſcretè. Speramus enim quòd armis orationum, & eleemoſynarum adiuti, cùm fuerit datum ab illo, qui fortium artus infirmat, & manus humilium docet ad bellum: qui non in numeroſitate bellantiū, ſed in multitudine miſerationum ſuarū ſaluos facit, de ſua miſericordia confidentes, id obtinebimus, quòd aliàs non potuimus hactenus obtinere. Credimus etiam, quòd principibus, & populis Chriſtianis optata tranquillitate conceſſa, expectatum in Chriſto ſubſidium ſentietis. Ideoque diſcretionem veſtram monemus, & exhortamur attentiùs, per Apoſtolica vobis ſcripta mandantes, quatenus ad diſtribuendam gratis prædictam eleemoſynam indigentibus, diſcretæ prouiſionis aciem extendatis, & ſtatum Hieroſolymitanæ prouinciæ nobis per litteras veſtras frequenter, & veraciter intimetis. Sicut enim expedit, vt veri n[illegible] rumores ſæpiùs exponantur, ſic eſt vtile, vt hi ſupprimantur penitus, qui mixturam ſapiunt falſitatis.

CAPITVLO CAPVANO. VT MAture nouum Epiſcopum eligant, non diu expectatis his, qui longiùs aberant.

CVm inter vniuerſas metropoles, Capuana ſit Apoſtolicæ ſedi vicinior, ad prouiſionem ipſius ſpecialiùs aſpiramus, talem ipſi perſonam præfigi cupientes, quæ, ſicut alios metropolitanos loci vicinitate, ſic & deuotionis affectu præcellat: per quam & ipſa metropolis, tam in ſpiritnalibus, quàm temporalibus optatum ſuſcipiat incrementnm. Intelleximus autem per dilectos filios L. & P. canonicos veſtros, & litteras, quas ad ſedem Apoſtolicam detulerunt, quòd ad decanum, & alios concanonicos veſtros Panormi manentes, cùm ex eorum parte vobis fuiſſet per litteras intimatum, vt eccleſiæ Capuanæ damna penſantes, ſic tractaretis ſuper electione ſubſtituendi paſtoris, quòd nullum deberetis in eorum abſentia nominare, quendam ſocium veſtrum cum litteris deſtinaſtis, duodecim dierum terminum aſsignantes, infra quem, poſt receptionem litterarum veſtrarum, iter arriperent redeundi: quamuis eccleſiaſtica conſuetudo non exigat, vt ad electionẽ paſtoris, canonici tã remoti vocentur: & illi præcipuè, qui longè antequam vos metropolitani veſtri obitum præſentialiter cognouerunt, quorũ aliqui poſt eius deceſſum, ad Capuanã eccleſiã ſunt reuerſi. Quia verò mora longior in electionibus eſt valde ſuſpecta, immò ſæpe damnoſa, diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus, atque præcipimus, quatenus inuocata Spiritus Sancti gratia, perſonam idoneam per electionem canonicam concorditer aſſumatis ad regimen eccleſiæ Capuanæ: conſequenter ad noſtram præſentiam nuncios idoneos tranſmiſſuri, per quos à nobis vice regia poſtuletis aſſenſum, & Apoſtolicæ confirmationis gratiam requiratis, attentiùs prouiſuri, vt eo diſcretionis, & Charitatis ſtudio procedatis, quòd nec in electione vitium, nec in electo defectus valeat inueniri. Alioquin & factum electioni reuocaremus in irritum, & perſonas eligentium puniremus.

VNIVERSIS CHRISTI FIDElibus in Saxonia, & Vueſtfalia conſtitutis. Vt Liuonienſem Epiſcopum, clerum, & eccleſiam contra Paganos defendant.

SICVT eccleſiaſticæ læſionis cenſura compelli non patitur ad credendum inuitos: ſic ſponte credentibus Apoſtolica ſedes, quæ mater eſt omnium generalis, munimen ſuæ protectionis indulget, & fideles ad defenſionem eorum ſalubribus monitis exhortatur: ne ſi nuper conuerſis negatum fuerit defenſionis auxilium, vel in primos reuertantur errores, vel eos ſaltem pœniteat credidiſſe. Accepimus enim quòd cum bonæ memoriæ M. Epiſcopus Liuonien. fuiſſet prouinciam Liuonien. ingreſſus, in verbo domini laxans prædicationis ſuæ retia in capturam, inter populos Barbaros, qui honorem Deo debitum animalibus brutis, arboribus frondoſis, aquis limpidis, virentibus hærbis, & ſpiritibus immundis impendunt, vſque adeò domino concedente profecit, vt multos à ſuis erroribus reuocatos, ad agnitionem produceret veritatis, & ſacri baptiſmatis vnda renatos, doctrinis ſalutaribus informaret. Verùm inimicus homo, qui tanquàm leo rugiens circuit, quærens quem deuoret, inuidens conuerſioni eorum, pariter & ſaluti, perſecutionem paganorum circumadiacentium in eos iniquis ſuggeſtionibus excitauit, cupientiũ eos delere de terra, & de partibus illis Chriſtiani nominis memoriam abolere. Ne igitur noſtræ negligentiæ valeat imputari, ſi hi, qui iam crediderunt, retrò cogantur abire, ne præſumant aliqui fidem noſtram recipere, ſi illi, qui iam receperunt, à paganorum incurſibus remanſerint indefenſi, vniuerſitatem veſtram monemus, & exhortamur attentiùs, in remiſsionem vobis peccaminum iniungentes, quatenus niſi pagani circa Liuonien. eccleſiam conſtituti, cum Chriſtianis treugas inire voluerint, & initas obſeruarint, ad defenſionem Chriſtianorũ, qui ſunt in partibus illis, potenter, & viriliter in nomine Dei exercituum aſſurgatis. Nos autem omnibus de partibus veſtris, qui Sanctorum limina viſitare vouerunt,

ſerunt, præſentium auctoritate concedimus, vt inuoti commutatione emiſsi, in defenſionē Liuonien. eccleſię, ad partes illas, pro reuerentia nominis chriſtiani, procedant. Omnes ſi quidem, qui ad defendendam Liuionen. eccleſiam, & chriſtianos in illis partibus conſtitutos diuino zelo ſuccenſi duxerint transeundum, ſub Beati Petri, & noſtra protectione ſuſcipimus, & eis apoſtolici patrocinij beneficium impertimur.

Datum Lateran. III. nonas Octobris.

In eundem modum vniuerſis Chriſti fidelibus in Sclauia conſtitutis.

In eundem modum vniuerſis Chriſti fidelibus trans Alpiam conſtitutis.

CIVITATEN. EPISCOPO, BAronibus, Militibus, & vniuerſo populo in comitatu Ciuitaten. conſtitutis. Vt Theatino præfecto obediant & obſequantur.

CVm defenſio veſtra, pariter & tutela ſpecialiter ad nos, non ſolū ex ſolicitudine paſtoralis officij, verùm etiam Balij ratione pertineat, præter id etiam, quòd regnum Sicilię ad ius, & proprietatem apoſt. ſedis dignoſcitur pertinere, ne ab aliquo ſuſtinere poſſitis moleſtiam, vel grauamen, paterna duximus ſolicitudine prouidendum. Inde eſt, quòd dilecto filio nobili viro R. comiti Theatino viro vtique prouido, & prudenti noſtris dedimus litteris in mandatis, vt ipſe, q. vicinitate vobis ad defenſionem, & tuitionem melius poteſt intendere, vos protegat, & defendat: nec permittat vobis grauamen aliquod irrogari. Quocirca vniuerſitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, & diſtrictè præcipimus, quatenus eidem nomine regio tanquam procuratori veſtro à nobis ſuper hoc conſtituto, de cætero intendentes in omnibus neceſsitatibus veſtris eius conſilium, & auxilium requiratis.

Datum Lateran. VII. idus Octobris.

CAPITVLO FVNDANO VT reiecta electione vitioſa, & illegitima, doctum & probum legitimaq; ætate præditum eligant Epiſcopum.

CAſſata olim electione Ioannis de Paſtina, quem vobis elegeratis in paſtorem, tam propter electionis vitium, quàm electi defectum, vobis dedimus in mandatis, vt conueniretis in perſonam idoneam, pariter & honeſtam. Sed vos in veſtra diutiùs contumacia perſiſtentes, caſſatam electionem nitebamini denuò innouare. Nos autem, licet potuiſſemus conſulere per nos ipſos eccleſiæ tandiu viduatæ paſtore, adhuc tamen vos ad electionis concordiam curauimus inuitare. Tandem cùm nihil apud vos proficere videremus, vobis dedimus in mandatis, vt infra certum terminum ad noſtram præſentiam veniretis Epiſcopum recepturi. Venerabili etiam fratri noſtro Terraticen. Epiſcopo mandaſſe meminimus, vt niſi vos mandatum apoſtolicum impleretis, in vos tam officij, quàm beneficij ſuſpenſionis ſententiam promulgaret. Cæterùm vos adhuc contra vetita venientes, dilectum filium P. Primicerium veſtrum adhuc acolitum, cum iam nullum vobis liceret eligere, in Epiſcopum elegiſtis. Quamuis autem perſonam eiuſdem Primicerij ad maiora etiam reputemus idoneam, vt potè cuius ſcientiam, & conuerſationem olim in ſcholis intelleximus pleniùs per nos ipſos, quia tamen propter defectum ordinis, & contra interdictum apoſtolicum eſt electus, electionem ipſius, velut contra Sanctiones canonicas attentatam, de fratrum noſtrorum concilio duximus irritandam. Quia igitur vos non ad recipiendum Epiſcopum iuxta mandatum noſtrum, ſed ad repræſentandam nobis electionem, quam feceratis, ad ſedem apoſt. acceſsiſtis, & ex hoc non impleuiſtis mandatum noſtrum, ſed illud probamini potius fuiſſe tranſgreſſi, dicto Terracinē. Epiſcopo dedimus in mandatis, vt ita in vos ſecūdum formam priorum litterarum procedat ſicut cōtra vos, ſi non acceſsiſſetis ad Romanam eccleſiam, fuerat proceſſurus.

Datum Lateran. V. Idus Octobris.

Illi ſcriptum eſt ſuper hoc.

ABBATI DE VVALCHENRIETH. vt Gerlacus monachus qui indicem ſibi praſ. idit, à celebratione miſſarum arceatur.

ACcedens ad præſentiam noſtram Gerlacus monachus tui monaſterij, humili nobis inſinuatione monſtrauit, quòd cum miſſarum officia celebraret, animi negligentia faciente, verba canonis frequenter inordinatè protulit: propter quod ipſa verba, & quædam, quæ Presbyter in ipſo Sacramento dominici Corporis ſecundum eccleſiaſticam conſtitutionem diligenti cura debet peragere, aliquoties iterauit: vnde vehementi dolore commotus, ſibi ſummitatem digiti ſiniſtrę manus, qui index dicitur, amputauit. Nos autem ei præcipimus, vt à miſſarum celebratione deinceps abſtineat: concedentes eidem, vt iniunctam ſibi pœnitentiam peragens, de indulgentia noſtra poſsit in aliis officiis miniſtrare, ipſumque tibi duximus remittendum, per Apoſtolica ſcripta mandantes, quatenus eum fraterna ſtudeas charitate tractare.

Datum Lateran. II. idus Octobris.

EPISCOPO, DECANO, ET Capitulo Pictauen. Vt N. Cameræ Apoſtolicę ſcriptorem in canonicum recipiant.

SI debita ſolicitudine penſaretis, quid honoris, & reuerentiæ Romanæ eccleſiæ debeatis, cui ſi non obeditur, nulla vobis reuerentia poterit exhiberi, & quo modo vos in veſtris petitionibus curaueris exaudire, in exequendis illis, quæ vobis iniungit, nequaquam vos exhiberetis difficiles, vel rebelles: vnde cum tempus aduenerit opportunum, veſtra duritia nos plenius informabit, qualiter in poſtulationibus veſtris communibus, vel priuatis, debeatis nos benignos, vel propitios, inuenire. Veruntamen ſi vigeret in vobis deuotionis affectus, & diſcretionis acumen, poſſetis in pluribus cognouiſſe, non eſſe vtile, vel fructuoſum eccleſiis, mandatis Apoſtolicis temeritate qualibet reluctari. Vos autem filij canonici nihil horum intelligentiæ ſpiritu capientes, mandatum Apoſtolicum, quod tam à felicis memoriæ C. Papa prædeceſſore noſtro, quàm à nobis ipſis poſtmodum pro dilecto filio Vu. Cameræ noſtræ ſcriptore canonicando in veſtra eccleſia emanauit, contempſiſtis hactenus adimplere. Sanè cum venerabilis frater noſter Epiſcopus, & dilectus filius Archidiaconus Engoliſmen. ſicut ex litteris ipſorũ accepimus, eundẽ Vu. de mandato eiuſdẽ prædeceſſoris noſtri canonicum inſtituiſſent in eccleſia Pictauen. procuratori ſuo locum in choro eius nomine aſsignantes, omnes cõtradictores eadem auctoritate nunciarũt excõmunicationis ſententia detineri, nobis poſtmodum approbantibus quod factum fuerat ab eiſdẽ. Cumque bonæ memoriæ A. quondam Epiſcopus Pictauen. in noſtra præſentia ipſum ſcriptorem in fratrem & canonicum eiuſdem eccleſiæ recepiſſet, eidem Epiſcopo viua voce deinde verò dilectis filiis Decano, Cantori, & I. Morel. canonico Xanctonen. noſtris litteris diſtrictè dedimus in mandatis, vt eum canonicam ipſam facerent plenè, ac pacificè poſsidere: contradictores, & rebelles per diſtrictionem eccleſiaſticam compeſcentes. Nos etiam irritantes, ſi qd eo non admiſſo priùs in eluſionem mandati noſtri foret ab aliquo attentatum, eiſdem iniũximus, vt vobis diſtrictius inhiberent, ne præſumeretis in aliqua canonicorũ ordinatione procedere, donec de ipſo mãdatum noſtrum eſſet plenius adimpletum. Iidem autem executores, ſicut ex eorum litteris perpẽdimus manifeſtè, cùm poſt tertiam, & quartam etiam commonitionẽ nihil poſſent apud vos cõmonendo proficere, veſtram ſuppoſuerunt eccleſiam interdicto, & perſonas omniũ receptioni eius contradicentium excommunicationis vinculo innodantes, vtraq; præceperunt ſententiam firmiter obſeruari: inhibentes diſtrictius, ne ante receptionem ſæpè dicti ſcriptoris aliquos pręſumereris in veſtra eccleſia ordinare. Intereà verò cum dilecti filij. N. Subdiaconus, I. Arnaudi, & P. de Laudun. canonici, & nuncij eccleſiæ veſtræ ipſum in canonicum, & in fratrem in noſtra præſentia recepiſſent, & nos vobis iniuxiſſemus diſtrictè, vt eum recipere minimè

mè differretis, procuratori eius ſtallum in choro, & locum in capitulo cum plenitudine honoris canonici aſſignantes. Licet vobis ſuiſſemus grauiter comminati, quòd ſi illa vice veſtra non poſſet duritia emolliri, manus noſtras in vos curaremus duriùs aggrauare: vos hæc omnia pro nihilo reputantes, non ſolùm id efficere noluiſtis, verum etiam diuina officia in interdicta eccleſia celebrare: & vt contumacia veſtra manifeſtiùs appareret, duos canonicos, poſt inhibitionem ex parte noſtra factam, in eadem eccleſia in eluſionem mandati noſtri inſtituere præſumpſiſtis. Nos igitur hęc in patientia nolentes vlterius ſuſtinere, ne contumacibus, & rebellibus contradicendi, & reluctandi materiam præbeamus, cùm inobedientia ſecundum Prophetam, idololatriæ comparetur, per apoſtolica vobis ſcripta mandamus, & in virtute obedientiæ diſtrictè præcipimus, quatenus eundem ſcriptorem, omni contradictione, dilatione, & appellatione ſepoſita, in fratrem veſtrum, & canonicum admittentes, procuratori eius ſtallum in choro, & locum in Cap. cum plenitudine honoris canonici aſſignetis: ne ſolitæ dilationis obſtaculum prætendatis, propter quod eius inſtitutio differatur. Alioquin noueritis nos venerabili fratri noſtro Archiepiſcopo[1], & dilecto filio cancellario Turonen. diſtrictè, & in virtute obedientiæ, noſtris litteris iniunxiſſe, vt niſi infra viginti dies poſt commonitionem ipſorum, prædictum ſcriptorem noſtrum, iuxta formam mandati noſtri receperitis in canonicum, & in fratrem: te frater Epiſcope, ſi fortè (quod non credimus) reluctari præſumpſeritis, cum etiam non ſis veritus celebrare in eccleſia interdicta vetitate ſuper hoc cognita denuncient eſſe ſuſpenſum, & vos filij canonici excommunicationis vinculo non differant innodare: caſſantes penitus quicquid de inſtitutione canonicorum ipſorum in eluſionem mandati noſtri, per vos noſcitur attentatum: eoſdem excommunicationis vinculo innodantes, & expoliantes beneficijs, ſi qua habent, ſi pro canonicis Pictauen. præſumpſerint ſe habere. Eiſdem etiam dedimus in mandatis, vt tam interdictum eccleſiæ Pictauen. quàm vtranque ſententiam tandiu, inuiolabiliter appellatione remota, faciant obſeruari, donec mandatum noſtrum fuerit adimpletum: & cum teſtimonio ſuarum litterarum pro ſatisfactione nobis præſtanda, nuncios idoneos ad noſtram præſentiam duxeritis transmittendos.

Datum Lateran X. cal. Octobris.

Illis ſcriptum eſt ſuper hoc.

BRACAREN. ARCHIEPISCOpo, & priori eccleſiolæ, & F. Menendi monacho Alcobatiæ Vt controuerſiam Epiſcopi Colimbrienſis, contra templarios diiudicent.

REferente Ven. fratre noſtro Colimbrien. Epiſcopo apud ſedem apoſtolicam conſtituto noſtris eſt auribus intimatum, quòd cum quæſtio dudum inter Colimbrien. eccleſiam, & templarios agitata ſuper eccleſijs de Palumbario, Rodina, & Ega, ex conqueſtione ipſius Colimbrien. eccleſiæ, ad felicis recordationis Lucij Papæ prædeceſſoris noſtri audientiam perueniſſet, bonæ memoriæ C. Bracaren. Archiepiſcopo, & F. Portugalen. Epiſcopo, eam commiſit fine canonico terminandam: vt ſi dicti templarij ad eorum præſentiam non accederent, aut eorum iudicio contemnerent obedire, abſque appellationis diffugio in eoſdem ſeueritatem canonicam exercerent. Cum autem iudices ipſi partes tandem edicto peremptorio citauiſſent, templarij obtentu appellationis in prima citatione ad ſedem apoſtolicam interpoſitæ, licet in commiſſorijs litteris remedium eſſet appellationis ſublatum, ad diē peremptorium nec venerunt, nec pro ſe miſerunt aliquem reſponſalem: quos infra certum tempus coram ſe iuri ſtare mandarunt. Alioquin iura Epiſcopalia in dictis eccleſijs adiudicarunt Colimbrien. eccleſiæ iudices antedicti: & niſi eorū ſententia pareretur, tā eccleſias, quā earum parochianos ſuppoſuerunt eccleſiaſtico interdicto chriſtiana ſepultura etiam interdicta. Conſequenter vero tēplariorū nuncius a bonæ memoriæ Vrbano Papa prædeceſſore noſtro, ſub ea forma cōmiſſionis

ſionis litteras impetrauit, vt ante ingreſſum cauſſæ, à templarijs ſufficienti cautione recepta, quòd ſuper his iuri parerēt delegati ſoluerent interdictum, & ſi alterutra pars duceret appellandum, vſque ad diffinitiuam ſententiam procedentes, geſta omnia tranſmitterent ſigillorum ſuorum munimine roborata, & diem partibus aſsignarent, quo venirent ad ſedem apoſtolicam ſententiam recepturæ. Ex quarum nimirum litterarum tenore non fuit proceſſum: quoniam pars, quæ reſcriptum impetrauerat, illud iudicibus non oſtendit. Vnde in eccleſijs memoratis interdictum poſtea non extitit relaxatum, quod templarij, ſicut dicitur, non ſeruarunt. Cumque proceſſu temporis dilectus filius noſter G. Sancti Angeli diac. Card. in Hiſpaniæ partibus legationis officio fungeretur, Epiſcopo, & Archidiacono Vlixbonen. ſuis dedit litteris in mandatis, vt aut cauſſam eandem fine debito terminarent, vel ſententias à prioribus iudicibus promulgatas, vice ſua ratas habentes, quæ continebantur in eis, facerent à partibus firmiter obſeruari. Sed reſponſalibus eccleſiæ Colimbrien. ad diem peremptorium venientibus coram eis, & templarijs, ſicut priùs fecerant, venire contemnentibus, vel mittere reſponſalem, iudices latas à prioribus ſententias confirmarunt, ne ſcilicet diuina celebrarentur officia in eccleſijs ante dictis, neque ſepelirentur in eis corpora defunctorum, nec primitiæ decimæ, vel mortuaria, militiæ templi fratribus ſoluerentur: excommunicationi ſubdentes, qui contra hoc facere attentarent. Sed dicti fratres in ſua contumacia nequiter permanentes, obſeruare præfatas ſententias penitus contradicunt. De Venerab. quoque fratribus noſtris Lamecen. Vlixbonen. & Viſen. Epiſcopis eccleſiæ Colimbrien. afflictæ afflictionem addentibus, quorum primus eccleſias ſupradictas, alter eccleſiam de Thomar. in Colimbrien. diœceſi conſtitutam, tertius verò eccleſias de Lareua præſumpſit, ſpreta prohibitione Colimbrien. eccleſiæ, conſecrare. Memoratus Colimbrien. Epiſcopus grauem in auditorio noſtro propoſuit quęſtionem, obnixè depoſcens, vt tam ipſorum, quàm aliorum prædictorum exceſſus animaduerſione vellemus canonica caſtigare: per quos ſæpe dicta Colimbrien. eccleſia enormem ſuſtinuerat læſionem. Nos igitur ab ipſius clamoribus, qui apud nos, ſicut veſtra nouit diſcretio moram fecerat longiorem, auditum auertere non valentes, & de prolatis delegatorum ſententijs, quantum paruit per authentica ſcripta, certiores effecti, ſed vtrum obſeruare fuerint ignorantes, quamuis iam dictus Colimbrien. Epiſcopus eas conſtanter aſſereret non ſeruatas, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus, quatenus ſolum Deum habentes præ oculis, gratia quoque ac timore poſtpoſitis, inquirentes ſuper his, quæ præmiſſa ſunt, diligentiùs veritatem, ſi iam dictis delegatorum ſententijs auctoritate poſtmodum apoſtolica minimè relaxatis, inueneritis paritum non fuiſſe, templarios in legitimis expenſis veſtræ diſcretionis arbitrio moderandis factis ob hanc cauſſam, Colimbrien. eccleſiam condemnetis: ad quarum præſtationem eos per excommunicationis ſententiam, appellatione remota, cogi volumus, & mandamus à quibus ſufficienti cautione recepta, quòd coram vobis iuri parebunt, interdicto ſoluto audiatis cauſſam, & eam, appellatione ceſſante, fine canonico decidatis. Si verò nominati fratres præmiſſam præſtare noluerint cautionem, vos ſublato cuiuſlibet contradictionis, & appellationis obſtaculo, in poſſeſsionem earundem eccleſiarum cauſa rei ſeruandæ Colimbrien. mittatis eccleſiam, & tueamini per diſtrictionem eccleſiaſticam introductā. Sacerdotes quoque, & alios clericos, quos in illis eccleſijs interdictis inueneritis officia celebraſſe diuina, excommunicationis gladio percellatis, & tandiu faciatis ſicut excommunicatos arctius euitari, donec cum veſtrarum teſtimonio litterarum noſtro ſe conſpectui pręſentarint. Epiſcopos autem prędictos, ſi iuxta quod ſuperius eſt expreſſum, eccleſias illas inueneritis temerè conſecraſſe, appellatione ceſſante à pontificali officio ſuſpendatis. Sic autem in pręmiſsis articulis iuxta reſcripti noſtri continentiam,

non

non obſtante reſcripto aliquo, veritate tacita per ſubreptionem lite pendente, à ſede apoſtolica impetrato, fideliter, ac prudenter appellatione poſtpoſita procedatis: nec proceſſum cauſſæ impediat, ſi ſuper hoc ſe dixerint, certum nuncium ad noſtram præſentiam tranſmiſiſſe: quòd protractas diutiùs controuerſias, per veſtram gaudeamus ſolicitudinem terminatas. Teſtes, &c. cogantur. Quòd ſi omnes, &c. tu frater Archiepiſcope cum eorum altero.

Datum Lateran. II. idus Octobris.

ARCHIEPISCOPIS. EPISCOpis, Abbatibus, Prioribus. & vniuerſo clero in regno Franciæ conſtitutis. Vt Regem ſuum hortentur, Vt Apoſtolicis mandatis obtemperet. & repudiata pellice, legitimam vxorem recipiat.

ANxiatur in nobis ex amaritudine ſpiritus, & cor noſtrum præ dolore turbatur, dum in cauſſa matrimonij chariſsimi in Chriſto filij noſtri Philippi Francorum Regis Illuſtriſs. declinare ad ſiniſtram, vel dextram pertimeſcimus, ne videamur plus homini deferre, quàm Deo, & rurſus regia via in regem ipſum procedere moleſtamur: cùm in eo propter prærogatiuam dilectionis, & gratiæ, nos ipſos reputemus offendi. Monet enim, & mouet nos vehementiùs contra eum, & debitum paſtoralis officij, & fortiùs Finehes zelantis legem domini notum vobis exemplum inducit: ſed angit nos plurimum, & retrahit aliquantum gratia ſpecialis, quam ad eundem regem habemus, & quam non ſolùm circa ipſum, ſed circa totum regnum Francorum opportunitate conceſſa propoſuimus exhibere. Reducentes enim ad mentem, & infra nos ipſos ſæpius reuoluentes beneficia, nobis olim in ipſo regno ſcholaſticis inſiſtentibus diſciplinis impenſa, & à Deo donum ſcientiæ quantæcunque collatum, præter debitum officij pactoralis, quo ſumus ſingulis debitores, nos tam regi, quàm regno ſpecialiter teneri fatemur, & non ſolùm à regis grauaminibus, quantum licet manum retrahimus, ſed ad honorem ipſius, & regni eius augumentum ardentiùs aſpiramus. Cæterum attendentes quòd nos dominus (licet immeritos) in ſede iuſtitiæ collocauerit, & Vicarios ſui, & apoſtolorum Principis conſtituerit ſucceſſores, ne videamur acceptorum beneficiorum ingrati, ſi ei, qui nos de puluere ſuſcitatos inter principes, immo ſupra principes ſedere voluit, & de principibus iudicare hominem prætulimus, ne ſine cauſſa etiam accepiſſe dicamur ligandi, & ſoluendi per Beati Petri merita poteſtatem diſsimulare non poſſumus, quin exhibeamus iuſtit. poſtu. & errantes ad rectitudinis tramitem reuocemus, ferrum etiam apponentes vulneribus, quæ fomentorum non ſentiunt medicinã. Conſiderantes prætereà, quòd ſalus animæ præferenda ſit corporis voluptati, & vtilitati, quàm voluntati potius deferendum, cùm multa beneficia præſtentur in uitis, ne vel odiſſe filium, ſi virgæ parcamus, vel ægro videamur cauſſam interitus præſtitiſſe, ſi vulneribus fotis oleo, vinum ſuper infundere differamus, ſaluti regis ipſius conſulere diſpoſuimus, & honori: credentes quòd quantuncunque contra nos, immò licet iniuſtè forſitan moueatur, ad mentem tamen reuerſus, cùm remedium ſenſerit medicinę, tantò nobis reddetur, & apoſtolicę ſedi deuotior, quãtò in corrigẽdo exceſſu, per quem Deum ſibi reddit offenſum, per quem excuſandas excuſationes in peccatis, & in contemnendis eccleſię ſacramentis factus eſt alijs prę uaricationis exemplum: per quem etiam fama eius eſt apud bonos, ne dicamus penitus, plurimum offuſcata, maiorem in nos ex charitate fuerit ſeueritatem expertus. Ecce enim Dux Bohemię ſicut accepimus, ipſius ſecutus exemplum, vxore relicta legitima, ſimili modo adulteram ſuperinducere non expauit: ſed alij principes, & priuatę perſonę iudaizare dando libellum repudij ſuis vxoribus ſunt parati, niſi principijs citius occurratur. Licet enim bonę memorię C. Papa prędeceſſor noſter ſententiam illam diuortij quin potius illius ludibrij fabulam, de fratrum concilio duxerit penitus irritandam, diligenter eum admonens, & frequenter, vt prędictam Reginam reciperet in gratiam coniugalem: ipſe tamen prauo vſus concilio, poſt inhibitiones mul-

tiplices, in grauem contemptum eccleſiæ aliam ſuper inducere non expauit. Nos autem volentes olim Regem ipſum tractare in ſpiritu lenitatis, & eum ad tramitem rectitudinis ſalubribus monitis reuocare, ipſum circa noſtræ promotionis initia, per venerabilem fratrem noſtrum Pariſien. Epiſcopum fecimus commoneri, & poſtmodum per litteras noſtras diligenter induximus, vt, ſuperinducta de finibus regni Frãcorum amota, Reginam reciperet memoratam, quam à ſe duxerat irrationabiliter amouendam: iuris ei licentiã nõ negantes quominus facta prius reſtitutione audiremus, & exaudiremus, ſi quid duceret rationabiliter proponendum. Cur enim non potius eligat, quod iuſtum eſt, & honeſtum, & declinet quod iniquum eſt & damnoſum? vt ſi fortè deſuper datum nõ fuerit, quòd prędictam Reginam retinere velit in gratia coniugali, remota ea, quam contra interdictum eccleſię ſuperduxit, & recepta illa, quàm à ſe contra iuris ordinem ſeparauit ex tunc, ſi de iuſtitia, & veritate confidit, & iſta iudicio dimittatur, ſi fuerit, dimittenda, & illa ſi reducenda fuerit, reducatur: ne, ſi ſecus agi contigerit, & animæ periculum prædictus Rex incurrat per adulterium quod committit, & in genere ſuo ſcandalum ponat, cùm proles ſi qua fuerit hoc modo ſuſcepta, non debeat cenſeri legitima, ſed ſpuria potius iudicari. Licet autem nondum ſuper hoc monitis noſtris paruerit, & mandatis, ne tamen ſalutem ipſius negligere videamur, ſi quod incepimus, relinqueremus imperfectum, adhuc eum per dilectum filium noſtrum P. Sanctæ Mariæ in via lata diac. Card. apoſtolicæ ſedis legatum ad hoc ipſum mandauimus commoneri: dantes eidem legato firmiter in mandatis, vt niſi Rex ipſe monitis noſtris, & eius aurem curauerit facilem adhibere, & ipſe adhuc ei forſitam voluerit ſuper interdicto generali deferre, tam Regi, quàm ſuperinductæ ac eorum familijs præter pœnitentias morientium, omni prorſus appellatione remota, interdicat omnia diuina officia, & eccleſiaſtica Sacramenta, & vbicunque præſentes fuerint eis præſentibus præter baptiſma paruulorum, & pœnitentias morientium, tam ſacramentu diuina, quàm eccleſiaſtica prohibeat officia celebrari. Ideoque vniuerſitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mãdamus, & ex parte Dei omnipotentis, patris, & filij, & ſpiritus Sancti, auctoritate quoque Beatorum Apoſtolorum Petri, ac Pauli, & noſtra in virtute obedientiæ diſtrictè præcipimus, quatenus ſententiam, quam idem Card. in Regem, ſuper inductam, & eorum familias vel in regnum etiam duxerit proferendam, & vos ſublato cuiuſlibet appellationis obſtaculo firmiter obſeruetis, & faciatis ab alijs inuiolabiliter obſeruari Si quis enim cuiuſcunque dignitatis, vel ordinis eis poſt interdictum noſtrum vel officia celebrare diuina, vec eccleſiaſtica pręſumpſerit inpendere Sacramenta, ſe nouerit ipſius dignitatis, & ordinis periculum incurſurum. Cum enim ex hoc quæramus ſolicitè ſalutem regis ipſius, & amplius eum, quàm ipſe ſe diligat, diligamus, vt pote quem nos in domino diligimus ad ſalutem, ipſe ſe in animæ ſuæ perniciem diligit contra Deum, non timemus, ſi quod pro ueritate, ac iuſtitia contra nos ſcandalum oriatur: quoniam ſi Deus nobiſcum, quis contra nos? nec poterit aduerſus nos aliquorum machinatio præualere, quia veritas, & iuſtitia nos defendent. Cùm autem de prærogatiua ſcientiæ, ac honeſtatis veſtræ non modicùm confidamus, ne pręter ſpem omnium eis comparare poſsitis, de quibus dicitur. Canes muti non valentes latrare: cùm hactenus libertas eccleſiaſticà maximè viguerit in regno Francorum, volumus, & mandamus, vt vos fratres Archiepiſcopi, & Epiſcopi, & vos filij Abbates apud eundem Regem exhortationibus aſsiduis inſiſtatis, quatenus effectum noſtrum attendentes, qui licet ſalutem ſolicitè quæramus ipſius, eum tamen moleſtamus inuit, eligat parere potius monitis noſtris, immo diuinis, quàm ſeueritatem eccleſiaſticam experiri: cùm ſi nec ſic potuerit reuocari, ne plaga remaneat incurra a, ſeueritatem eccleſiaſticam propoſuerimus diſtrictiùs exercere. Tanto autem in his exequendis

ſolici-

ſolicitius intendatis, quanto apud multos fama veſtra eſt non modicum aggrauata, quod mediantibus quibuſdam veſtrum tantus ſit perpetratus exceſſus. Quod ſi ad tempus ommiſſum ſit hactenus, non tamen eſt omnino dimiſſum, quin poſſit, & debeat aduerſus eos, ſi negligentes fuerint retorqueri.

Scriptum eſt autē ſuper hoc prædicto Cardinali apoſtolicę ſedis legato.

ARCHIEPISCOPO HIDRVNtino & Epiſcopo Licienſi. Qua committitur illi cauſa Archiepiſcopi Tarentini, contra eccleſiam S. Marię de Galeſo.

SIgnificauit nobis venerabilis frater noſter A. Tarentinus Archiepiſcopus, quòd cùm eccleſia Sanctæ Mariæ de Galeſo, ſita prope ciuitatem Tarentinam, eccleſiæ Tarentinæ parochiali iure ſubiecta eſſet, R. Logotheta Tarentinus in præiudicium iuris eccleſiæ Tarentinæ, quæ per nimium parochialibus terminis anguſtatur, à ſede apoſto. reſcriptum exemptionis obtinuit: occaſione cuius, dictus Archiepiſcopus non ſolùm eccleſia illa, ſed quibuſdam alijs capellis, iniuſtè ſe aſſerit deſtitutum. Quia verò apoſtolica ſedes ab vniuerſis eccleſijs iniurias tenetur repellere, non inferre, mandamus vobis, præcipientes, quatenus ad locum ipſum pariter accedentes, ſi vobis ita eſſe conſtiterit, non obſtante memorato reſcripto per ſubreptionem obtento, eandem eccleſiam cum prædictis capellis fore ſubiectam, ſicut primò fuerat Tarentinæ eccleſiæ, ſublato appellationis obſtaculo, auctoritate apoſtolica decernatis, facientes quod decreueritis per cenſuram eccleſiaſticam firmiter obſeruari.

Datum Lateran. IIII. cal. Nouembris.

N. DE LACV. N. DE HERMENrod. & N. de Heiſterbach. Abbatibus. Qua ipſis committitur cauſſa & lis ſuper prępoſitura Colonienſi.

CVM pro controuerſia maioris præpoſituræ Colonien. quę vertitur inter dilectum filium T. præpoſitum Sanctorum Apoſtolorum ex vna parte, & E. prępoſitum Sancti Georgij in Colonia ex altera, dilecti filij T. canonicus Sancti Gereonis, & H. ſacerdos, procuratores prædicti præpoſiti Sanctorum Apoſtolorum, & G. maioris eccleſiæ, & E. Sancti Seuerini canonici procuratores præfati præpoſiti Sancti Georgij ad ſedem apoſtolicam acceſſiſſent, & vtriuſque partis nobis litteras præſentaſſent, nil aliud poſtmodum de ipſo negocio in conſpectu noſtro proponere curauerunt: ſed poſt repræſentationem litterarum, ſecundò ad noſtram præſentiam accedentes, vnanimiter poſtulauerunt à nobis vt cauſſam ipſam vobis committere deberemus. Nos igitur ad petitionē ipſorum cauſſam vobis committentes eandem, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus vocatis ad præſentiam veſtram partibus audiatis quæ fuerint hinc inde propoſita: & ſi fuerit de voluntate ipſarum, vt ad diffinitiuam ſententiam procedatis vos ſolum Deum habentes præ oculis, omni gratia, odio, vel timore poſtpoſitis cauſſam ipſam appellatione remota, fine canonico terminetis. Si verò in hoc partes noluerint conſentire, vt per vos diffinitiua ſententia proferatur, vos nihilominus vſque ad ſententiæ calculum ſublato cuiuſlibet contradictionis, & appellationis obſtaculo procedentes, allegationes, & geſta omnia vtriuſque partis ſigillorum veſtrorum munimine roborata, nobis dirigere procuretis: terminum competentem partibus præfigentes, quo recepturæ ſententiam noſtro ſe debeant conſpectui præſentare: ad quem ſi qua partium fortè venire contempſerit, nos nihilominus in ipſo negocio procedemus. Nullis litteris obſtantibus præter aſſenſum partium &c. Quòd ſi omnes &c. Duo veſtrum &c.

Datum Lateran. III. nonas. Nouemb.

VNIVERSIS. AD QVOS LITteræ iſtæ peruenerint. De facultatibus. Archiepiſcopi Tarentini, legati Apoſtolici.

VNiuerſitatem veſtram volumus non latere, quòd nos venerabilis fratris noſtri Tarentini Archiepiſcopi fidem & prudentiā attendentes, ipſum vna cum nun-

nuncijs noſtris alijs ad ſuccurſum,& diſpoſitionem regni Siciliȩ deſtinamus,dantes ei liberam poteſtatem, vt illis,qui cũ eo ad obſequium noſtrum, & eccleſiæ Romanæ proceſſerint,& fideliter,ac deuotè perſliterint beneficia,& prȩmia condigna retribuat: & ſi quid damni acciderit in equis vel armis(quod abſit)integrè ſtudeat reſarcire.

Datum Lateran.VIII. idus Nouembris.

CONRADO MAGVNTINO Archiepiſcopo. Epiſcopo Sabinen. Vt beneficia, per Hildeſemenſem Epiſcopum in diœceſi Herbipolenſi collata, ipſi alijs conferre liceat: priori nulla collatione non obſtante.

INter exceſſus alios animaduerſione digniſſimos ſuo loco & tempore auctore Domino puniendos, illud eſt etiam noſtro apoſtolatui reſeratum, quòd C. quondam Hildeſemen. Epiſcopus Herbipolen. eccleſiam auſu propriæ temeritatis vſurpans, in eius diœceſi nonnullis beneficia conferre præſumpſit, in contemptum apoſtolicæ ſedis, & ipſius Herbipolen. eccleſiæ detrimentum. Nos igitur quod ab ipſo factum eſt in hac parte denunciantes irritum, & inane: quia deuotionem tuam ſumus in multis experti, vt beneficia ipſa perſonis idoneis appellatione remota valeas aſſignare, auctoritate tibi præſentium indulgemus: firmiter inhibentes, ne vel illis qui de manu eius beneficia receperunt, uel alijs, qui ei iam excommunicatos participare non ſunt ueriti, uel etiam obedire, tanquam indignis hmôi beneficia conferre præſumas. Nulli ergo &c.

Datum Latera. V. calendas Nouembris.

CASTELLAN. PERVSIN. CLVſin & Eugubin. Epiſcopis & dilectis filijs Abbatibus, Prioribus, & alijs eccleſiarum prelatis in eorũ diœceſibus conſtitutis. Vt legatum Apoſtolicũ venerentur excipiãt.

APOSTOLICA ſedes, quæ diſponente domino inter omnes eccleſias obtinet principatum, alios vocauit in partem ſolicitudinis, retenta ſibi plenitudine poteſtatis, vt quoniã Ro. Pontifex. pro defectu conditionis humanæ, per ſeipſum omnia expedire non poteſt, iuuetur ſubſidijs aliorum quibus vices ſuas committit, ad exemplum domini, & magiſtri, qui diſcipulos ſuos per mundum vniuerſum tranſmiſit, ſalutem noſtram in medio terræ perſonaliter operatus. Sanè cùm nos, & fratres noſtros propter curam. & ſolicitudinem apoſtolici patrimonij, ab occupationibus varijs, quas pro ſtatu eccleſiarum omnium indeſinenter ſubimus, ſæpius nos contigerit euocari, nolentes ſicut nec velle debemus, temporalia ſpiritualibus anteferre, de concilio fratrum noſtrorum viam elegimus tutiorem: quia & curam temporalium non intelligimus, & ſpiritualem, ſicut conuenit, præferimus dignitatem, dilectum filium noſtrum G. Sancti Georgij ad velum aureum diaconum, Cardinalem apoſtolicæ ſedis legatum virum vtique prouidum, & prudentem, & honeſtate morum, & generoſitate natalium commẽdandum, quem inter fratres noſtros ſpeciali charitate diligimus, ad ea quȩ prȩmiſimus exequenda duximus aſſumendum, conceſſa nihilominus poteſtate, vt in eccleſijs, & parochijs veſtro regimini deputatis, euellat, & deſtruat, ędificet, & plantet: quȩ in eis euellenda, & deſtruenda: ædificanda occurrerint, & plantanda. Quocirca vniuerſitati veſtrȩ per apoſtolica ſcripta prȩcipiendo mandamus quatenus ipſum tanquam honorabile mẽbrum eccleſię, & legatum apo. ſedis recipientes humiliter, & deuotè, ipſius ſalubria monita, & ſtatuta & vos ipſi diligenter ſeruetis & a ſubditis veſtris faciatis efficaciter obſeruari. Nos enim ſententiam quam in rebelles, & contumaces, rationabiliter duxerit promulgandam, ratam habebimus, & faciemus, auctore domino, firmitatem debitam obtinere.

Datum. Lateran. idus Octobris.

Scriptum eſt ſuper hoc in eundem modum Spoletan. Fulginat. Aſiſinat. Nucerinen Reatinen. Narin. en.

CONSVLIBVS, ET POPVLO Sutrinis. De eodem argumento, quo præcedenti Epiſtola, præ ipſis

CVm præter ſolitum, immò plus ſolito multis

multis,& magnis ſimus negocij occupati quæ per nos ipſos facere non valemus,per alios cogimur adimplere. Sanè inter alias occupationes, & ſolicitudines noſtras curam,& prouiſionem apoſtolici patrimonij non modicas reputamus, tam ad ſpiritualem iuriſdictionem noſtram ſpectantis, quàm etiam temporalem. Vnde nobis poſſet non immerito imputari, ſi ſuper ordinatione ipſius eſſemus tepidi, vel remiſſi: qui cunctorum fidelium ſolicitudinem gerimus paſtoralem. Nouimus enim (quod triſtes, & dolẽtes referimus) quoniam in eo multi quæ ſua ſunt, non quæ Ieſu Chriſti quærentes, & abutentes per inſolentiam ſedis ap. patientia, pacem perturbant, corrumpunt iuſtitiam, ſtratam violant, & terram offendunt, vnde nobis, & vobis non modicum derogatur. Cum igitur ſuper his, quæ præmiſimus emendandis cum fratribus noſtris tractatum habuerimus diligentem, de ipſorum concilio dilectum filium noſtrum G. S. Georgij ad velum aureum Diaconum Cardinalem, virum nobilem, & prudentem, quem inter alios fratres noſtros ſpeciali diligimus charitate, operi tam vtili, & neceſſario deputantes, vt melius, & facilius iniunctum ſibi officium valeat exercere, dilectum filium P. præfectum vrbis, virum nobilem, & potentem ſibi duximus adiungendum: quibus dedimus in mandatis, vt ſtratam cuſtodiant, pacem procurent, iuſtitiam faciant, & terram defendant: alia quoque nihilominus opetentur, quæ ad honorem Dei, profectum eccleſiæ, vtilitatem veſtram, & aliorum noſtrorum fidelium nouerint pertinere. Vt autem dominium ſedis apoſto. quæ de ſe verè dicere poteſt: Iugum meum ſuaue eſt, & onus meum leue, diebus noſtris dulcedinem non deponat, & nulli fiat penitus odioſum, eis viua voce præcepimus, vt vos diligant, & honorent: nullum ſine cauſſa lædentes, vel contra iuſtitiam aggrauantes, ſed à vobis potius iniquitatem, & violentiam ſatagant propulſare. Vnde quoties neceſsitas poſtulauerit, ad eos vice noſtra pro iuſtitia conſequenda, vel alijs expediendis negocijs poteritis habere recurſum. Et vt melius quæ ad pacem, & vtilitatem veſtram à nobis, & fratribus noſtris ſunt ſalubriter ordinata, perduci valeant ad effectum, vniuerſitatem veſtram monemus attentiùs, & hortamur in domino, per apoſto. ſcripta præcipiendo mandantes, quatenus ipſis vice noſtra, immo nobis in ipſis intendentes humiliter, & deuotè, quòd ſuper præmiſsis articulis, & alijs emergentibus negocijs vtiliter duxerint ſtatuendum, ſaluo in omnibus apoſtolicæ ſedis mandato, teneatis firmiter, & ſeruetis, de vniuerſis iuſtitijs, & rationibus eccleſiæ Romanę ſibi plenariè reſpondentes.

In eundem modum conſulibus, & populo Nepeſinis.

In eundem modum conſulibus, & populo Oritanis.

In eundẽ modũ Ameliẽ. Caſtellan.

In eundem modum Tudertin Aſiſ-ſinatibus.

In eundẽ modũ Peruſin. Fulginat.

In eundem modum Spol. Narnien. reatin populo ciuitatis Caſtellanæ.

Tuſcan. Vetrallen. Balneo regem Centumcellen. Vrbeuetan. Cornetan.

MAGDEBVRGEN. EPICOPO. *ſuffraganeis eius, vt Hildeſemenſis Epiſcopus, quòd Herbipolenſem eccleſiam temerè propria auctoritate occuparat, publicè excommunicatus nuncietur.*

CVM ſine capite nulla poſſint membra ſubſiſtere, ſi quiſpiam impune poſſet apo. ſedis priuilegia violare, nulla cæteris eccleſijs de ſuis priuilegijs fiducia remaneret. Verum inter cætera priuilegia, quæ primatum apoſt. ſedis oſtendũt, illud non modicum reputatur, quòd depoſitiones, ceſsiones, & translationes Epiſcoporum fieri ſine ſpeciali auctoritate Rom. Pont. interdicit. Hoc autẽ C. quondam Hildeſemen. Epiſcopus non attendens, licentia noſtra non ſolum non obtenta, ſed nec etiam expetita, Herbipolen. eccl. occupauit, præſumẽs ad eam propria temeritate tranſire: cùm per illam non poſsit indulgentiam excuſari, quam à

bonæ

tur. Quia verò in præſentia dilecti filij I. tituli Sancti Stephani in Cœlio Montæ presbyteri Cardinalis, & Philippi notarij noſtri exercitum iurauiſti, ſicut eorum nobis relatio patefecit. Volentes te tanquam virum nobilem, & egregium ad id eſſe ſolicitum, & paratum, diſcretioni tuę per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus te ad eundem cum Legato noſtro, contra inimicos regni, & eccleſiæ ita honorificè præpares, ac viriliter accingaris, quòd fidelitas, & dilectio, quam ad chariſsimum in Chriſto filium noſtrum F. Siciliæ regem illuſtrem & deuotio, quam ad Romanam eccleſiam te habere proponis, elucefcat in opere: & proinde ipſum regem, & nos ipſos ad dilectionem tuam reddere valeas promptiores. Præterea cùm ſuper omnibus quæſtionibus, quæ inter te, & dilectos filios nobiles viros G. & M. Comites de Manuplell. prædictis Cardinali, & Notario ſtare mandato noſtro iuraueris: & ipſi etiam ex parte ſua ſe ſimili aſtrinxerint iuramento, ſicut iam tibi ſcripſiſſe recolimus: ita iterato tibi duximus ſub debito iuramenti, præſentibus litteris, iniungendum, vt treugas initas coram prædicto Cardinali inuiolabiliter obſeruare procures, donec per Legatum noſtrum, cui vices noſtras tam in ſpiritualibus, quàm in temporalibus committimus exequendas: qui eſt ad partes ipſas in proximo acceſſurus, ſuper quæſtionibus, quæ inter te, & ipſos Comites vertuntur, mandatum ex parte noſtra recipias: quod tam à te, quam ab ipſis volumus ſine refragatione ſeruari: ſaluo nimirum, ſiquid aliud ſuper hoc vtilitate, vel neceſsitate penſata duxerimus ſtatuendum. Nos enim ipſis Comitibus conſimiles litteras duximus deſtinandas, volentes (ſicut conuenit) vtriuſque partis indemnitatibus præcauere.

EDVEN. EPISCOPO, VT IVdais recens baptiſatis beneuolentia exhibeatur.

AD prouiſionem P. quondam Iudæi latoris præſentium ad fidem Chriſti nuper, eodem inſpirante, conuerſi per litteras apoſt. & mandatum te recolimus inuitaſſe: ſed quod ea penitùs obaudieris eiuſdem labor indicat iteratus, ſicut decuit: non attendens quòd perſonis huiuſmodi, ne propter opprobrium paupertatis, quod nõ cõſueuerunt æquanimiter ſuſtinere, poſt iudaicã perfidiam derelictam retrò aſpicere compellantur, ab vniuerſis ſit fidelibus propenſiùs ſuccurrendum: nedum Epiſcopali præditis dignitate, quorum debet eſſe propoſitum indigentibus ſubuenire, teque in hac parte illa ſaltem ratione oportuit exiſtere proniorẽ, quòd pro eodem P. tuas nobis proces, & litteras deſtinaſti. Niſi autem ſpecialis gratia, quam ad perſonam tuam habuimus, & habemus, motum noſtri animi mitigaſſet, pro contemptu mandati præmiſſi, priùs ad te diſtricta vltio q̃ iterata monitio perueniſſet: cùm ſatis appareat qualem in alijs te geris virtutibus quandoquidem in operibus pietatis, quæ ſecundum Apoſtolum promiſsionem habet vitæ, quæ nunc eſt, & futuræ, te negligis, vel contemnis ad mandatum apoſt. exercere. Ne igitur præfatus P. prouiſionis apo. ſolatio defraudetur, aut tua negligentia remaneat in ſopore, fraternitati tuæ per apo. ſcripta præcipiendo mandamus, quatenus eius paupertati taliter ſtudeas prouidere, quòd pręfatus P. ac M. filia ſua, quæ cum eo vnda baptiſmatis eſt renata, per tuæ liberalitatis gratiam victus, & veſtitus neceſſaria ſe gaudeant congruè, ſine dilatione qualibet aſſecutos: faciens nihilominus, vt quod eis propter neceſsitates ſuas duxeris, quemadmodum præmiſſum eſt, aſsignandum, valeant ſine perturbatione qualibet, cùm Deus hilarem datorem diligat, obtinere. Alioquin noueris nos venerab. fratri noſtro Epiſcopo, & dilecto filio Abbati ſancti Martini Niuernen. præcipiendo mandaſſe, vt ſi mandatum, noſtrum neglexeris adimplere, ipſi te ad ea, quæ præmiſimus, exequenda per diſtrictionem eccleſiaſticam omni contradictione, & appellatione remota, compellant.

Datum Lateranen. nonis Nouembris.

PO-

POTESTATI, CONSVLIBVS, & iuſtitiarijs Viterbien. vt concordiam cum Romanis initam conſeruent.

SIcut per alias litteras vobis intimaſſe meminimus, ex diſcordia, quæ inter vos, & Romanos peccatis exigentibus eſt ſuborta, grauia timemus pericula prouentura, quæ præuidentes olim, & ab ipſis vobis præcauere volentes, primò per dilectum filium G. Centij nobilem ciuem Romanum apoſtolici patrimonij rectorem, in Thuſcia, ſecundò per dilectum filium G. Archipresby. ſancti Angeli Subdiac. noſtrum: tertiò per venerabilem fratrem noſtrum O. Oſtien. Epiſcopum vos fecimus diligentiſsimè commoneri, vt noſtro ſuper hoc conſilio crederetis; quod quale fuerit, non eſtis obliti. Tandem cùm tu fili Poteſtas cum quibuſdam ciuium ad noſtram præſentiam acceſsiſſes, licet multa eſſemus debilitate grauati, te tamen, & ipſos ad idem efficaciter, quantum in nobis fuerat, duximus inducendos, ſed in his omnibus non fuimus exauditi: Quamuis autem poſtmodum receptio Biturclani fuerit prorogata, non tamen potuit penitùs impediri, quin reciperetur à Romanis, & eorum committeretur potentiæ protegendum. Debueratis autem, & vos nobiſcum mala huiuſmodi præuidere nec tantùm vires veſtras inſpicere, ſed inimicorum etiam potentiam intueri: cùm non ſit tutum committere vos fortunæ. Verendum eſt autem nobis, & vobis, ne duritia veſtra, qui nobis credere noluiſtis, & culpa noſtra, quam ex eo contraxiſſe videmur, quòd querelas hominum de Biturclano ad nos clamantium ab oppreſsionibus veſtris, & ad fidelitatem noſtram redire volentium, non curauimus exaudire, plus fortè vobis, quàm expedierit, deferre volentes, nos, & vos in grauem neceſsitatem induxerint, quam vitare de facili non poſsimus. Romani ſiquidem, ſicut quidam ex vobis, qui nuper ad noſtram venerunt præſentiam, ſuper hoc nouerunt pleniùs veritatem à nobis, & petebant, & petunt inſtanter, vt vel vos a moleſtatione hominum de Biturclano compeſceremus, iuxta debitum officij paſtoralis, vel cogeremus ad iuſtitiam in noſtra præſentia exhibendam: quod quacunque pereretur intentione, quia nos de manifeſtis iudicamus, dominus autem iudicat de occultis, non vidimus qua poſſemus ratione negare: licet cum eiſdem nuncijs veſtris, & alijs ſuper hoc diutiùs tractaſſemus. Cùm enim ſecundum verbum apoſtoli ſapientibus ſimus, & inſipientibus debitores, & omni petenti teneamur iuſtiam exhibere, id præſertim debemus efficere, cùm fideles noſtri de noſtris fidelibus conqueruntur: propter quod dictum Subdiaconum, & dilectum filium Hugonem Panetiarium noſtrum ad vos duximus deſtinandos: vniuerſitati veſtrę per apoſtolica ſcripta mandantes, quatenus ea, quæ poſſunt ex hoc facto pericula prouenire diligentiùs attendentes, noſtro vos committeretis iudicio vel mandato. Vos autem aliud quàm expectaremus nobis dediſtis reſponſum, ſcilicet quòd vſque ad quintam feriam proximè præteritam expectaretis venerab. fratrem noſtrum Epiſcopum, Vulterranum de ipſius nobis conſilio reſponſuri. Iudicet ergò dominus interſ, uos, & vos: qui nec monitis, nec mãdatis noſtris toties requiſiti parere volẽtes nos, & uos, in grauẽ neceſsitatem, quam euitare non poſſumus induxiſtis. Cùm igitur de cætero contemptum noſtrum non poſsimus æquanimiter ſuſtinere, niſi vſq; ad proximum diem dominicum, vel iudicium noſtrum ſubieritis, vel mandato apoſtolico, quod vobis potiùs credimus expedire, duxeritis exponẽdos, cautionem ſufficientiſsimam exhibentes, ex tunc vos noueritis excommunicationis vinculo innodatos. Nos etiam vniuerſis fidelibus noſtris dabimus in mandatis, vt non ſolùm vobis aſsiſtere non pręſumant, ſed ad edomandam contumaciam veſtram potenter, & viriliter procedant in ſubſidium Romanorum.

IN

INNOCENTIO SANCTISSIMO Papę Ro. & in Chriſto Domino dilecto fratri noſtro. De primatu & prærogatiua eccleſię Romanæ.

IOannes diuina miſericordia Conſtantinopolitanus Archiepiſcopus, nouæ Romæ patriarcha, amorem, & pacem à domino noſtro Ieſu Chriſto, & Saluatore noſtro. Scriptum à tua ſanctitate per prudentiſsimos Legatos Albertum Subdiac. & Albertinum notarium noſtræ humilitati directum, quàm gaudenter ſuſcepimus, & quod in eo continebatur diligentiùs rimatus, impoſsibile habuimus, quomodo non omnino tuam laudaremus ſanctitatem, pro veſtro diuino zelo, & ignito propoſito, de noſtrùm, & veſtrum, ſecundum fidem vnione: cùm, & hęc noſtram humilitatem tuæ virtutis conſtantia, & tua digni pontificatus, diligentia nos clarè docuerint. Et quid enim de pluribus faciet quiſquam nobis traditam ex patribus, & longo iam tempore de pia confeſsione traditionem, quam Chriſtus quidem cõmunis doctor, & prædicator Chriſtianorum populis ſuis tradidit vocibus: hunc autem videntes, & diſcipuli, & eorum ex tunc ſucceſſores ſancti Spiritus inſpiratione illuminati, & ab eo docti, ſuis ſcriptis docentes ampliauerunt, ſic noſtra humilitas non modicè lætata eſt, ſuper tuæ ſanctitatis pro diuini cultus ſolicita cura. Quod autem mihi in tuæ ſanctitatis ſcripto non modicam ſuperinduxit ambiguitatem, non abſcondam. Nam & pro miro habeo, quomodo vnam, & vniuerſalẽ Romanorum vocaſti eccleſiam, vt quaſi iam diuiſam in ſpecies quaſdam ſpecialiſsimas, & hæc vno exiſtente grege, ouilium Chriſti nobis quodammodo paſtoribus ſub eo conſtitutis, paſtorum principe, communique doctore. Et quomodo erit, quòd apud vos Romanorum eccleſia mater (vt dixiſti) communis aliarum eccleſiarum, & ſecundum quas aliquas rationes, & per quas vnquam cauſſas quæro addiſcere dubitans. Quod autem mihi, & plus extendit ambiguitatem, dicam, & indulge mihi ſacerrime Papa, ſi nunc primò hunc patriarchalem ſacrum thronum me aſcendentem, nondum de tali hac dubitatione diligentem ſolutionem addiſcere accidit. Audiens enim quis in pſalmis Dauid dicentem; Mater Syon, dicet homo, & homo natus eſt in ea: ſecundum verùm vtique verbi, & iuſtitię æquitatem, Hieroſolymitanam eccleſiam matrem aliarum eccleſiarum nominabit, prærogantem ſecundum fidem tam tempore, quàm & dignitate. In ea enim vtique, vt nouiſsimus omnium Chriſtus, & natus eſt ſecundum carnem, & conuerſatus: & docens atque prædicans, noſtram ſuis ſalutem nouiſsimè per crucem, pro nobis mortem ſuſtinens, lapidem in quo corpus huius ſuit ſepultum, depoſitum ibi reliquit. Clarè vtique ſignum ſuæ in terris conuerſarionis, ibi Chriſto diſcipuli occurrentes crediderunt, hunc filium Deo, & Patri conſubſtantialem eſſe: quamuis perfectam humanam naturam indutus, ſibi ſecundum ſubſtantiam homo tantùm in ſuperficie videbatur: inde Chriſti mirabilium fons emanauit, & inde, vt ex quodam principio alij quidam exorti ſunt diuina fluentes fluuij, & vniuerſum orbem irrigantes, riuos etiam eccleſiæ, quæ apud vos eſt, replẽtes. Igitur nunquid ob hæc, & alia talia, quis Hieroſolymitanam eccleſiam, matrem omnium dicet eccleſiarum? aut non præornatam prædicationem audiſti Pauli à Hieruſalem: Clarè debes incipi, dicit enim, & vſque ad Liricum prædicare Euangelium. Hæc quidem dicet, quis audiens eccleſiam, quæ apud vos eſt, generalem, & vniuerſalem nominatam. Ego verò lætanter addiſcam cauſſam, & acceptabo eam ſine contradictione rationem habentem. Reprehenſionem autem à tua ſanctitate nobis ſuperinductam ſilere nequeo, vt ſcindentibus quaſi vnam, & deſuper contextám Chriſti veſtem, & ſic á vobis vſque nunc & diſciſſis: dicente enim in Euangelijs ſaluatore Chriſto, de modo eſſentiæ ſancti Spiritus ei conſubſtantialis, qui ex patre procedit: & duas has ſubſtantiales proprietates dicente, de ſui ipſius, & ſpiritus generatione dico, & proceſsione, & ſibi quidem: de paterna ſubſtantia teſtanti ineffabilem omnibus, & ignotam generationem: ſancto verò ſpiritui ex eadem paterna ſubſtantia proceſsionem inſcrutabilem, &

hanc omnibus, & patribus in Nicæam concurrentibus, immutabiliter ſic ex patre ſpiritus proceſsionem ampliantibus, ex tunc vniuerſi orbis ſynodis ſacro ſymbolo,& doctrinę nil apponentibus:in quibus,& quidam tunc põtificalem thronum veteris Romæ gubernantes, per ſe ipſos interfuere,in quibuſdam verò,& quidam alij veſtrum locum tenentes, veſtris tunc pontificibus acceptantibus, & quæ confirmata fuerunt, & ea rata per proprias confeſsiones habentibus, & dæmoni credendi conſtitutionem. Hac quoque fide vſq; & ad nos ſine aliqua interruptione perueniente,quid nos oporteat facere, non parum eſt hæſitandum in ambiguitatem, atque diſceſsionem non paruam incidere, donec de hoc quęſtio ſoluatur. Quæro nunc hinc addiſcere cauſſam, quæ diuiſa eſt, & indiuiſibilis veſtis Chriſti. Potentem autem noſtrum moderatorem tua noſcat ſanctitas, à ſe ipſo proſilientem ad omnem boni notitiam, & maximè ad religionis cultum; omnia enim, quibus ornatur verè homo Dei, & quæcunque diuinitùs coronatum ornant Imperatorem. Hæc omnia Deus ei donauit, & vt breuiter Imperatoris oſtendam maieſtatem, oſce hunc præ omnibus eius anteceſſoribus eius Imperatorem benignum, & patientem,ſimulatque ſtrenuum: cuius tam ſpiritualia, quam & corporalia benigna, ſi dicere inciperem, menſuram excederet verbum, necnon & epiſtolæ modum.

PATRIARCHAE CONSTANTInopolitano qua ad præcedentem epiſtolam reſpondet.

Apoſtolicæ ſedis primatus, quem non homo, ſed Deus, immò veriùs Deus homo conſtituit, multis quidem,& euangelicis,& apoſtolicis teſtimonijs comprobatur:à quibus poſtmodum conſtitutiones canonicæ proceſſerunt, concorditer aſſerentes, ſacroſanctam Romanam eccleſiam in Beato Petro Apoſtolorum principe conſecratam,quaſi magiſtram, & matrem cæteris præminere. Hic enim cùm interroganti domino, quem homines eſſe dicerent filium hominis, aliis referentibus opiniones aliorum, ipſe velut inter cæteros primus, eum eſſe Chriſtum Dei viui filium reſpondiſſet, audire promeruit:Tu es Petrus,& ſuper hanc petram ędificabo eccleſiam meam: & poſt pauca: tibi dabo claues regni cœlorum. Nam licet primum, & præcipuum Eccleſiæ fundamentum ſit vnigenitus Dei filius Ieſus Chriſtus, iuxta quod dicit Apoſtolus: quia fundamentum poſitum eſt,prę ter quod aliud poni non poteſt, quod eſt Chriſtus Ieſus, ſecundum tamen,& ſecundarium eccleſiæ fundamentum eſt Petrus:etſi non tempore primus, auctoritate tamen præcipuus inter cæteros, de quibus Paulus Apoſtolus inquit: Iam nõ eſtis hoſpites,& aduenę,ſed eſtis ciues ſanctorum, & domeſtici Dei ſuperædificati ſupra fundamentum ap.& proph.quos,& fundamenta eſſe in montibus ſanctis, Dauid Propheta teſtatur. Huius etiam primatum veritas per ſe ipſam expreſsit, cùm inquit ad eum:Tu vocaberis cephas,quod etſi Petrus interpretetur, caput tamen exponitur,ſicut caput inter cætera membra corporis, velut in quo viget plenitudo ſenſuum, obtinet principatum, ſic & Petrus inter Apoſtolos,& ſucceſſores ipſius inter vniuerſos eccleſiarum prælatos prærogatiua præcellerent dignitatis, vocatis ſic cæteris in partem ſolicitudinis,vt nihil eis de poteſtatis plenitudine deperiret.

Huic dominus oues ſuas paſcendas,vocabulo tertio repetito, commiſit, vt alienus à grege dominico cenſeatur:qui eum etiam in ſucceſſoribus ſuis noluerit habere paſtorem. Non enim inter has, & illas oues diſtinxit, ſed ſimpliciter inquit. Paſce oues meas, vt omnes omnino intelligantur ei eſſe commiſſæ. Iacobus enim frater Domini, qui videbatur eſſe columna Hieroſolymitana ſola contentus, vt ibi ſemen fratris præmortui ſuſcitaret, vbi fuerat crucifixus, Petro non ſolùm vniuerſam eccleſiam, ſed totum reliquit ſæculum gubernandum: quod ex eo etiam euidenter apparet, quia cum dominus apparuiſſet in litore diſcipulis nauigantibus, ſciens Petrus quod Dominus eſt, ſe miſit in Mare, ac aliis nauigio venientibus, ipſe ſine beneficio nauis ad Dominum feſtinauit. Cùm enim Mare mundum deſignet, iuxta verbum

Pſal-

Pſalmiſtæ dicentis: Hoc mare magnum & ſpatioſum, illic reptilia, quorum non eſt numerus, per hoc quod Petrus ſe miſit in mare priuilegium expreſsit pontificij ſingularis: per quod vniuerſum orbem ſuſceperat gubernandum, cæteris apoſtoli vt vehiculo nauis contentis: cùm nullis eorum vniuerſus fuerit orbis commiſſus, ſed ſingulis ſingulæ prouinciæ, vel eccleſiæ potiùs deputatæ. Iterùm etiam vt ſe vnicum Chriſti vicarium deſignaret, ad dominum ſuper aquas maris mirabiliter ambulantem, & ipſe ſuper aquas maris mirabiliter ambulauit: Nam cùm aquæ multæ, ſint populi multi, congregationeſque aquarum, ſint maria, per hoc, quod Petrus ſuper aquas maris inceſsit, ſuper vniuerſos populos ſe poteſtatem accepiſſe monſtrauit: pro eo dominus ſe oraſſe fatetur, inquiens in articulo paſsionis: Ego pro te rogaui Petre, vt non deficiat fides tua, & tu aliquando conuerſus confirma fratres tuos: ex hoc innuens manifeſtè, quòd ſucceſſoris ipſius à fide chatholica nullo vnquam tempore deuiarēt, ſed reuocarent magis alios, & confirmarent etiam hæſitantes: per hoc ſic ei confirmandi alios poteſtatem indulgens, vt alijs neceſsitatem imponeret obſequendi: quod & tunc Petrus agere cœpit, quando quibuſdam ex diſcipulis abeuntibus retrò, & dictus eſt hic ſermo dicentibus: cùm dixiſſet Ieſus ad duodecim? Nunquid & vos vultis abire? ſolus ipſe reſpondit pro cæteris: Domine verba vitæ æternæ habes, & ad quem ibimus? Huic præterea dictum in euangelio, & audiſti ſæpiùs, & legiſti: Quodcunque ligaueris ſuper terram, erit ligatum & in cœlis, & quodcunque ſolueris ſuper terram, erit ſolutum & in cœlis. Quod ſi omnibus etiam apoſtolis ſimul dictum eſſe reperias, non tamen alijs ſine ipſo, ſed ipſi ſine alijs attributum eſſe cognoſces. ligandi, & ſoluendi à domino facultatem, vt quod non alij ſine ipſo, ipſe ſine alijs poſſet ex priuilegio ſibi collato à domino, & conceſſa plenitudine poteſtatis. Ad quod nimirum videtur illud non incongruè pertinere, quòd ipſe ſolus legitur interrogaſſe Ieſum: Si peccauerit in me frater meus dimittam ei vſque ſepties? & ei ſoli Ieſus legitur reſpondiſſe: Non dico tibi vſque ſepties, ſed vſq; ſeptuageſies ſepties. Quia profectò ſeptenarius vniuerſitatis eſt numerus, eo quòd omne tempus ſeptenario dierum numero noſcitur cōprehendi. Septenarius ergò numerus in ſeipſum multiplicatus, in hoc loco ſignificat vniuerſorum vniuerſa peccata: quia ſolus Petrus poteſt non ſolùm omnia, ſed omnium crimina relaxare. Demum poſt paſsionem ſuam dominus Petro dixiſſe legitur: Tu me ſequere: quod vtique non tam de ſequela perferendæ paſsionis, quàm creditæ diſpenſationis debet intelligi: cùm & Andreas, & quidam alij præter Petrum, ſicut dominus, fuerint crucifixi, ſed ſolum Petrum ſuſtinuit ſibi dominus, & in officio vicariū, & in magiſterio ſucceſſorem. Vnde poſt aſſenſionem domini, Petrus velut ſucceſſor ipſius regere cœpit eccleſiam, ad complendum duodenarium diſcipulorum numerum, loco Iudæ præuaricatoris ex verbis Prophetæ alium inſtituens, & faciens ſubrogari: & recepto paracleto, diſcipulos non muſto repletos, ſed ſpiritus ſancti gratia illuſtratos, ex verbis Ioelis apertiùs comprobauit. Hic pœnitentiam agere iuſsit, & baptizari credentes. Hic inter diſcipulos curando claudum, primus fuit miraculum operatus: & in Ananiam, & Saphiram vxorem ipſius tanquàm primus, & præcipuus inter eos, quia mentiti fuerant ſpiritui ſancto, mortis ſententiam promulgauit. Hic ſimoniacæ peſtis radicem contra primitiuam eccleſiam pullulantem apoſtolica falce ſuccidit: ſolus in Simonem magnum ſnīam dānationis promulgans, licet non ei ſoli, ſed omnib. cōiter pecuniā obtuliſſet. Ipſe præterea cùm in eum mentis cecidiſſet exceſſus, vidit cœlum apertum: & deſcendens vas quoddam, velut linteum magnum quatuor initijs in terram de cœlo ſubmitti, quòd omnia quadrupedia, & ſerpentia terræ, ac cœli volatilia continebat. Et cum facta eſſet vox dicens ad eum: Surge Petre, macta, & manduca, reſpondit: Abſit domine quia nunquam immunda, & communia manducaui: & vox ad eum eſt facta ſecundò: Quod Deus purificauit, tu commune ne dixeris: per quòd innuitur manifeſtè, ꝙ Petrus prælatus fuerit populis vniuer-

ſis: cùm vas illud orbem, & vniuerſitas cõtentorum in eo vniuerſas ſignificet tam Iudęorum, quàm gentium nationes. Qui licet poſtmodum ex reuelatione diuina, ab Antiochia fuerit translatus ad vrbem, non tamen conceſſum ſibi primatum deſeruit, ſed ſecum potiùs cathedræ tranſtulit principatum: cùm dominus eum nullatenus minorare voluerit, quem Romæ pręuiderat martyrio coronandum. Sanè cùm ipſe poſtmodum, immò dominus potiùs, qui ſe in eo pati aſſeruit: Venio (inquit ad eum) Romam iterum crucifigi. Romanam eccleſiam ſuo ſanguine conſecraſſet, primatum cathedrę ſucceſſori reliquit, totam in eo transferens plenitudinem poteſtatis. Pro patre ſiquidem nati ſunt ei filij, quos dominus principes ſuper omnem terram cõſtituit. Sanè cum per nauim Petri eccleſia figuretur, tunc Petrus iuxta præceptum dominicum nauim duxit in altum, laxans prædicationis retia in capturam: cùm ibi poſuit eccleſię principatum, vbi vigebat ſæcularis potentiæ altitudo, & imperialis monarchia reſidebat: cui ferè ſingulæ nationes, ſicut flumina mari tributa ſoluebant certis temporibus conſtituta. Ipſe quidem primus Iudæos, ipſe quoque primus gentiles poſt aſcenſionem Chriſti conuertit ad fidem, vt ſuper vtroſque fideles ſe primatum accepiſſe monſtraret. Cùm ipſo die Pentecoſtes ad verbum exhortationis ipſius, circiter tria millia Iudęorum baptiſmi receperint ſacramentum, ac deinde Cornelium Centurionem, & ſuos quaſi primitias gentium ad reuelationem angelicam baptizarit. Cùm autem inter Apoſtolos ad conſultationẽ credentium magna fieret conquiſitio, vtrum oporteret circumcidi fideles & legem Moſaicam obſeruari, Petrus principali fretus auctoritate reſpondit: Quid tentatis Deum, imponere iugum ſuper ceruicem diſcipulorum, quod neque patres noſtri, neque nos portare potuimus? Cuius ſententiam ſubſecutus, apoſtolicum ſuper ipſa quæſtione decretum, Iacobus promulgauit. Paulus etiam poſtquam abijt in Arabiam, & iterum redijt in Damaſcum, deinde poſt tres annos venit Hieroſolymam, vt Petrum videret, cum eo euangelium, quod in gentibus prædicauerat collaturus: ne fortè in vacuum curreret, aut etiam cucurriſſet. Cui etiam ſingularis apoſtolatus priuilegium recognoſcens, antonomaſicè ſcribit de illo. Qui operatus eſt Petro in Apoſtolatu operatus eſt mihi inter gentes. Vt autem quem dominus cæteris prẹfecit priuilegio dignitatis, præ cæteris quoque virtutis priuilegio decoraret, tantam ei contulit poteſtatem, quòd ad vmbram eius ſanabantur infirmi, vt in eo intelligatur eſſe complectum, quod dominus dixerat: Qui credit in me, opera quæ ego facio, & ipſe faciet, & maiora horum faciet. Hæc autem non idcirco præmiſimus, vt nos, qui ei (licet indigni) ſucceſsimus in Apoſtolatus officio, extraneos ambulare velimus in magnis, aut ſuper nos in mirabilibus exaltare, cùm à domino dictum eſſe nouerimus: Omnis, qui ſe humiliat exaltabitur, & qui ſe exaltat humiliabitur. Vnde cùm inter diſcipulos eius quæſtio de maioritate fuiſſet exorta, reſpondit: Qui maior eſt inter vos, erit omnium ſeruus: & qui præceſſor tanquam miniſtrator, ſeipſum in exemplo proponens, quia filius hominis non venit adminiſtrari, ſed miniſtrare: propter quod & ipſe Petrus aiebat: Non quaſi dominantis in clero, ſed forma gregi facti ex animo, nam & alia dicit ſcriptura: Quanto maiores, humiliate in omnibus: & iterum principem te conſtituere noli extolli: eſto in illis quaſi vnus ex illis: Deus enim ſuperbis reſiſtit, humilibus autẽ dat gratiam. Sed quia per hæc & alia, ſicut credimus, quæ tua non debet fraternitas ignorare, apoſtolicæ ſedis magiſterium recognoſcens, eam ſuper quibuſdam dubitationum articulis conſulere decreuiſti: quod vtique gratum gerimus, & acceptum, & tuam exinde prudentiam commendamus: non quod exiſtimemus nos quaſi ſufficientes ex nobis, ſed noſtra ſufficientia eſt ex Deo, qui dat omnibus affluenter, & non improperat: qui linguas infantium facit deſertas, & aperit ora mutorũ. Quęſiuiſti etenim dubitans, & addiſcere volẽs, qua ratione Romanam eccleſiam vnam, & vniuerſalem in noſtris literis vocauerimus, velut in quaſdã ſpecies ſpecialiſsimas iam diuiſam cùm & vnus ſit paſtor, & vnum ouile: licet

ſub

ſub vno paſtorum principe Chriſto, plures ſint conſtituti paſtores. Nos autẽ inquiſitioni tuæ taliter reſpondemus, quòd eccleſia duabus de cauſsis vniuerſalis uocatur: intelligentia nanque dictorum, ex cauſsis aſſumenda dicendi: cùm non res ſermoni, ſed rei ſit ſermo ſubiectus. Dicitur enim uniuerſalis eccleſia, quæ de uniuerſis cõſtat eccleſiis, quę græco vocabulo catholica nominatur: & ſecundum hanc acceptionem vocabuli, eccleſia Romana nõ eſt vniuerſalis eccleſia, ſed pars vniuerſalis eccleſiæ: prima videlicet, & præcipua veluti caput in corpore, quoniam in ea plenitudo poteſtatis exiſtit: ad cæteros autẽ pars aliqua pleuitudinis deriuatur. Et dicitur vniuerſalis eccleſia illa una, quæ ſub ſe continet eccleſias uniuerſas. Et ſecundum hanc nomnis rationem Romana tãtùm eccleſia vniuerſalis nuncupatur, quoniam ipſa ſola ſingularis priuilegio dignitatis cæteris eſt pręlata: ſicut & Deus vniuerſalis Dominus appellatur: non quaſi iã diuiſus in ſpecies, aut ſpecialiſsimas, aut etiam ſubalternas, ſed quoniam vniuerſa ſub eius dominio continentur. Eſt enim vna generalis eccleſia, de qua veritas inquit ad Petrũ: Tu es Petrus, & ſuper hanc petrã ædificabo eccleſiam meam: & ſunt multæ particulares eccleſię, de quibus Apoſtolus ait: Inſtantia mea quotidiana ſolicitudo omnium eccleſiarum, ex omnibus vna conſiſtit, tanquàm ex particularibus generalis, & vna præeminet omnibus: quoniam cùm vnum ſit corpus eccleſiæ, de quo dicit Apoſtolus: Omnes vnum corpus ſumus in Chriſto, illa velut caput cæteris membris excellit. Quęſiuiſti etiã, & te aſſeruiſti non modicùm dubitare, cupiens addiſcere cauſam, quam acceptabis ſine contradictione rationem habentẽ: cùm Dauid de Hieruſalẽ dicat in pſalmis: Mater Syon dicet homo, & homo factus eſt in ea vipote in qua Chriſtus dignatus eſt conuerſari, prædicare pariter, & docere, ac noſtram operari ſalutem, in ea noſtræ ponens fidei fundamenta: propter quod mater debet meritò nũcupari, cum ex ea doctrina proceſſerit ſalutaris. Cur mater omnium eccleſiarum eccleſia Romana dicatur, quæ ab Hieroſolymitana eccleſia orthodoxę fidei ſacramenta recepit: cùm Apoſtolus etiam inquiẽs ſe uſq; ad Illiricum euãgelium prædicaſſe, quod quaſi à Hieruſalem inceperit euidenter oſtendat. Licet autem ex præmiſsis intelligatur & huic inquiſitioni reſpõſum, cùm eccleſia Romana mater dicatur, non ratione temporis, ſed ratione potiùs dignitatis. Nam, & ſi ſecundum Ioannem Andreas prius venerit ad fidem, quàm Petrus, prælatus eſt tamen Petrus Andreæ, cum & in Apoſtolorum cathalogo ſemper primus quaſi præcipuus præmittatur: nõ quòd Petrus ſit prior tempore, ſed potior dignitate. Ad omnem tamen dubietatem tollendam tua fraternitas debet diſtinguere, ſecundum diuerſas nominis rationes inter Romanam, & Hieroſolymitanam eccleſiam, quòd illa dicenda ſit mater fidei: quoniam ab ea ſacramenta fidei proceſſerunt: iſta verò dicenda ſit mater fidelium, quoniam priuilegio dignitatis vniuerſis fidelibus eſt prælata: ſicut etiam ſynagoga dicitur mater eccleſiæ, quoniam & ipſa præceſsit eccleſiam, & eccleſia proceſsit ab ipſa, iuxta quod eadem dicit in canticis: Filij matris meę pugnauere aduerſum me: rurſumque paululum cùm pertranſiſſem, inueni quẽ diligit anima mea, tenui eum, nec dimittam, donec introducam illum in domum matris meæ. Nihilominus tamen eccleſia mater eſt generalis, quæ noua ſemper fœtu fœcunda concipit, parit, & nutrit: concipit catechizando, quos inſtruit: parit baptizãdo, quos abluit: nutrit communicando, quos reficit: de qua propheta dicit in pſalmo: Habitare facit ſterilem in domo matrem filiorum lætantẽ. Et alius item propheta: Leua (inquit) in circuitu oculos tuos, & vide, omnes iſti congregati ſunt, venere tibi, filii tui de longè venient, & filiæ tuæ de latere conſurgent. Gaudemus autem non modicùm, & vtinam in te, ac ſuper te noſtrum gaudium impleatur, quòd apoſtolatus noſtri ſolicitudinem ſuper vnione Latinorum, & Græcorum eccleſiæ commendaſti, pro diuino zelo, & ignito propoſito, quæ nos expreſsiſti habere in tuarum ſerie litterarum, ſuper qua etiam imp. nobis celſitudo reſcripſit, quòd (vt verbis eius vtamur) noſtræ ſanctitatis eſt ſecundum prę-

cedentes ſynodales operationes pro requiſitis dogmatibus, ſynodalem conuentionem fieri diſpenſare, & noſtra ſic ſanctitate faciente, ſanctiſsima quæ apud nos eſt eccleſia, non ad couentum tardabit. Licet autē, ſicut ex prædictis apparet, eccl. Ro. non tam cōſtitutione ſynodochica, quàm diuina, caput, & mater omnium eccl. exiſtat: ideo nec pro diſparitate rituum, nec dogmatum diuerſitate differre debueris, quin nobis, ſicut tuo capiti ſecundum antiquum, & canonicum ſtatum benigniùs, & deuotiùs obedires, cùm certa non ſint pro dubiis relinquenda, nos tamē pro multis neceſsitatibus eccl. diſpoſuimus, auctore domino, generale conuocare conciliū, & ſynodalem celebrare conuentum: ad quem ſi vocatus à nobis iuxta ipſius Imp. promiſsionem occurreris, cùm hæc ſint dogmata, quæ noſtris litteris requiſiuimus: vt ſcilicet membrum ad caput & ad matrem filia reuertatur, eccl. Ro. reuerentiam, & obedientiam debitam impenſurus: te ſicut fratrem chariſs. & præcipuum membrum eccleſiæ benignè, ac hilariter admittemus: de cæteris auct. ſedis Apoſt. ac ſacri approbatione concilij, cum tuo, & aliorum fratrum noſtrorum concilio, quæ ſtatuenda fuerint, ſtatuentes. Alioquin cùm ſcandalum eccleſiæ non debeamus vlteriùs ſuſtinere, qui de area domini zizania debemus, & paleas exufflare, diſsimulare non poterimus, quin in ipſo concilio, ſi deſuper datum fuerit, in hoc negocio de fratrum noſtrorum concilio procedamus. Monemus igitur fraternitatem tuam, & exhortamur in domino, & per apoſtolica tibi ſcripta mandamus, quatenus per te, vel ſi fortè iuſta ꝑpeditus occaſione nequiueris, per procuratores idoneos, & aliquos de maioribus eccleſiarū prælatis, ſtatuto tempore ad concilium vocatus accedas, Apoſtolicæ ſedi reuerentiā, & obedientiam, ſecundum ſtatum canonum præſtiturus: ne ſi ſecus actum fuerit (quod non credimus) tam in Imp. ipſum, qui poteſt, ſi voluerit, efficere quod mandamus, quàm in te, & Græcorum eccl. procedere compellamur. Super cæteris autē dilectum filium I. capellanum, & familiarem noſtrum, Apoſtolicæ ſedis Legatum, virum prouidum, & diſcretum nobis, & fratribus noſtris, obtentu ſuæ religionis, & honeſtatis acceptum, ad imperialem excellentiam duximus deſtinandum: monentes, & exhortantes attentiùs, quatenus eum, ſicut Legatum Apoſtolicæ ſedis, benignè recipias, & honores. & ea ſine dubitatione quaslibet credas, quæ tibi ex parte noſtra duxerit proponenda.

Datum Lateran. II. idus Nouembris.

ALEXIVS IN CHRISTO DEO fidelis Imperator diuinitus Coronatus, ſublimis potens, excelſus ſemper Auguſtus, moderator Romanorum Comnanus. De reuerentia & officio ſuo erga Romanam eccleſiam, ac de recuperanda terra ſancta.

INnocentio ſanctiſsimo Papæ Romano honorem concedentem, vt patri ſpirituali, & votum orationum eius. Per prudentiſsimos Legatos tuæ ſanctitatis Albertum Subdiaconum, & notarium Albertinum meo directum Imperio, tuæ ſanctitatis ſcriptum ei oblatum fuit, atque perlectum: & quod quidem de Imperij mei coram Deo humilitate, ac exaltatione ex humilitate procedenti, per tale ſcriptum paterne meum monuiſti imperium, & acceptauit noſtra Maieſtas, & in Deo confidit, quòd & ipſa in ſua gloriabitur humilitate: quia & ipſa directa fuit, & ex nunc dirigi ſperat, atque orat. Nec enim noſtra tranquillitas prophetæ Dauid verbis credere non poteſt: nunc quidem humiliatus ſum, & ſaluauit me, ad Deum dicentis: Nunc autem cor contritum, & humiliatum non deſpicere Deum. Nec etiam inefficaciter noſtra ſerenitas parabolam Euangelij de humilitate auſcultauit. Deſcenſionem enim Domini, & ſaluatoris noſtri Ieſu Chriſti à cœlis, & vſque ad ipſum infernum, vbi noſtra ponet ſublimitas. Propter hæc igitur omnia quàm valde Imperium noſtrum humiliter ſapere amplectitur: & in ipſius humilitate Deum eius non recordari nullo modo credit. Quoniam verò de humiliter ſapere, in tuæ ſanctitatis admonitionis verbo, & quædam ſcintilla

tilla paſſionis humilitati contraria ſublatebat: hoc quidem alius fortè non immoleſtum ſentiret. Quid enim? quod ſanctitas tua voluit tam docendo, quàm & increpando noſtræ induci magnificentiæ? vt nec à ſe ipſa, nec etim à diuinis, & noſtris ſcripturis bonum intelligere, vel addiſcere valenti: neque zelum pro dominico ſepulchro, & ex proprio ſuo corde æſtuantem portanti pro miſericordia, quã circa Chriſtianos habet accenſum, & exarſum, & vt flamma materiem cõbuſtibilẽ ipſam cremantem: & vt vermis eius oſſa corrodentem. Propter quæ & ſecundum perfectum Prophetam Oziam dicere eſt: Et conſolatio abſcondita eſt ab oculis meis. Igitur etſi alij talia tuę ſanctitatis verba vt in tranquilla placuere, tamen imperio meo & hæc firma, & amabilia ad vnum, & ſolũ reſpicienti, quòd Deo placitum, & tuam mentem conijcienti: quoniam non ex elata ſapere, ſed ex cura, quã pro dominico habet ſepulchro, talia ſcribere induxit. Nam & ipſum imperium meũ tali zelo feruens his ſimilia, quę magni Pauli non diffidit, & ipſum, & anathema quidem à Chriſto eſſe pro fratribus meis Chriſtianis non orat. Veruntamen propriam ſuam libertatem dominici ſepulchri liberationi libenter ſupponeret, & non ſolum imperiali altitudini, & maximarum diuitiarum potentiæ, multorumque hominum poteſtati, qualia, & quanta nulli hodie ſuperſtitum principũ ſubiacent, ſed & ipſi propriæ vitæ pro liberatione dominici ſepulchri de manu impiorum præiudicaret. Sed quoniã non in multitudine exercitus, nec in diuitiarum grauedine meum confidit imperiũ, ſed diuitias, voluntates, & diſpenſationes imitari apud ſe iudicauit: iudicia verò Dei, vt ex viſis, & operatis conijci poteſt, Deum nondum noſtris peccatis placatum eſſe demonſtrant: nec noſtra deſpexiſſe delicta, propter quæ & ſaltare in ſanctis illis locis agarenis permiſit, & per longum iam tempus, & vſque nunc à prophanis, & immundis pedibus conculcari ſancta illa ſuſtinet, vt videatur nunc à Deo perfici, quæ de Hieruſalem dicta ſunt per Zachariam: Ponam Hieruſalem lapidem conculcatum in omnibus gentibus, omnis eam conculcans, illudens, illudetur: & congregabuntur in ea omnes gentes terræ: & percutiam omnem equũ in ſtupore, & omnem aſcenſorem eius in delipentia: ſuper domum autem Iudæ aperiam oculos meos, & omnes equuos populorum percutiam in cæcitate. Ob hæc & multum promptum imperiũ meũ ſeipſum coercet, & impetens cohibet. Timet enim ne ſic ante tempus faciens, & tali operæ ſecundum ſuum deſiderium ſe apponens, verba Oziæ vt à Deo loquentis audiat: Sibi regnauerunt, & non per me dominati ſunt, nec etiam me cognouerunt. Diligenter enim meum credit Imperium, quòd ſm Deum nobis ambulantibus, & quæ Chriſti ſunt, pro beneplacito Chriſti vlciſci feſtinantibus, nõ ſolum millenarijs exercitus multitudinibus indigebimus, nec etiam ineuacuabilium theſaurorum euacuatione, ſed parua pars exercitus eſt, & modica pecunia cito totum perficere poterit. Hoc ex Ezechiele Regis Hieruſalem me docet lachrima. Centum octoginta milia Aſsiriorum cum Duce Rampſaki Hieruſalem obſidentium, vna nocte per euangelicam virtutem interficiens: & Rampſaki ad Deũ blaſphemiam, nec non & Scracheri eum mittentis elationem in luctum conuertẽs. Hoc & trecenti ſugedeon proni bibentes, & ſub vnius lampadis ſolius lumine omnia millia alienigenarum conuertentes. Sanctiſſimi etiam Moyſi manus ad Deũ eleuatas, & à duobus ſacerdotibus ſuſtentatas, & Amalec vertentes, & ſeptẽ ſacerdotum Ieſu naue tubas ſono tantum muros Ierico ſubuertentes, meum omittit imperium: ne & contra hodie tam ſacerdotes, quam & milites currere videantur, talia noſtris peccatis exigentibus miracula non operari valentes. Quod enim non ſm Deum nobis cogitationes, quæ pro Deo ſunt, ſed oribus conſentientes, cordibus diſſentimus, & labijs oſculantes, animo ad inuicem diuidi volumus: ob hoc non proſperi nobis pro dominico greſſus ſepulchro. Non enim tua ignorat ſanctitas, quantam ſubuerſionem, quantamque occiſionem nobiliſſimus quidẽ Rex Alemaniæ Federicus imperij mei ſuperinduxit regionib. ſac. anietis ridigiſsimis ſe al-

 ligans,

ligans, pacificè & ſine pugna terras impe rij mei pertranſire iurans: & ſic imperium meũ ſine aliquo impedimento intrans, & omne in eo peſſimũ operans, & Chriſtianos vt impios expugnauit: Et hinc, & à via, qua ipſe propoſuerat ire excluſus, & inſperate fluuio, & vetularum vado ſubmerſus eſt. Quomodo igitur imperium meũ ſic non bene circa Rumaniam ſentientibus adiuuare debebat, & cum eius via ambulare? Tamen quamuis ſic mala meo imperio illi retribuere, tamen imperium meum eis mala retribuere noluit, integram, quã ad dominicum ſepulchrum haber, reuerentiam ſibi reſer uans. Omnium enim neceſſariorum allationem ipſis ex regionibus imperij mei, & per ſeipſos eis acquirere permiſit, & ipſum eis adminiſtrauit, & nunquàm eis defecit, neceſſariorum copia circa inimicos crucis hos armans. Non igitur inculpabilem tua cauſetur ſanctitas, ſed contra illos ſuam vertat increpationem: qui pro Chriſto, quaſi laborare oſtendentes, contraria diuinis operantur voluntatibus.

Quare igitur pro dominico ſepulchro ad bellum, meum uſque nunc diſtulit imperium, ſufficienter hæc tuæ ſanctitati reſpondit imperiũ. Det autem Deus per tuas ſanctas orationes noſtræ potentię trãquillitati, ſecundum imperij mei cor, finem pro dominico ſepulchro, conatui apponi tempore congruo. De unione autem eccleſiarũ non longam reſponſionem tuæ ſanctitatis diſcretioni facit, quia leuiſſima eſt unio, pro ut meo uidetur imperio, ſi humanis uoluntatibus ex nobis deficientibus, uoluntas Dei tantũ in nobis eſt mediatrix. Nã eccleſia, quæ uniuerſalis una eſt, & non eſt diuiſa, ſub uno paſtore pro nobis ſuum ſanguinem effundenti Chriſto ordinata, quamuis ab alijs, & alijs, quę per partes ſunt eccleſiæ, diſpenſentur, & agantur: quibus ſecundum uoluntates, & ſcientias eas agentium, & fides confirmatur, uel mouetur. Et hodierni eccleſiarũ throni, & honores à mundanis principibus, & non aliunde ipſis aduenere. Si igitur eccleſiarum prælati omnem carnalẽ prudentiam ſuam expulerint, ſoli autem ſancto ſpiritui perſcrutationem exquiſitorum dogmatum impoſuerint, impoſſibile eſt de facili ſolutionem dubiorũ non non perſequi, & diſtantia peruenire ad unionem, & pacem litigantia. Si uerò pro pria ſua uoluntate fuerint ſuperati, operatio contrarij ſpiritus patenter, & inconiungibile diſciſſis, & immixtibile diuiſis ſequetur. Quemadmodum enim ſolis radij omnibus omnes æqualiter effunduntur. Si verò quis ſub tecto quodã corpore abſcondatur, huic & ſole benè lucente non ſplendens, nec lucens erit dies: ſic purè, & ſine paſſione intellectus, quæ Dei ſunt requirentibus veritatis lumen, à ſancto ſpiritu lucet, & orthodoxæ fidei lumẽ ipſos illuminat, non ſpiritualiter autem ſpiritualia requirentibus, veritatis inuentio fit incomprehenſibilis: non enim complectuntur incõplexibilia, nec miſcentur incõmixtibilia. Tuæ igitur ſanctitatis eſt ſecundum præcedentes ſynodales operationes pro requiſitis dogmatibus, ſynodalẽ conuentionẽ fieri diſpenſare, & tua ſic ſanctitate faciente, ſanctiſſima, quæ apud nos eſt eccleſia, non ad conuentũ tardabit. Et hoc quod de negocijs in ſcripto tuæ ſanctitatis meo imperio directo declaratis. De ſecretioribus aũt à prædictis legatis meo imperio dictis, ſecretius reſponderi tuę ſanctitati præceptum eſt, præſenti homini imperij mei venetico Ioã. Georgio: cui & tua credat ſanctitas in oĩbus, quæ ipſe dixerit ei, vt ex parte imperij mei. Noſcat ẽt tua ſanctitas, quõ quàm magnè delectatum eſt imperium meum, in tuæ ſanctitatis prudentiſſimorum legatorum prudentia, quàm plurimum etiam, & eorum ſapientiam, & pro tuę ſanctitatis honore certamen acceptauit, ſimul atq; laudauit. Sciat autem tua ſanctitas, quoniã prout, & ſui legati diligenter nouerunt, quòd & homines de melioribus ſuæ curiæ debeat mittere, & cum ipſa ſentire amicabiliter. Ob viæ aũt difficultatem, ac infidelitatem non potuit ſic facere, & ob hoc præſentem item hominem ſuum veneticum Ioannem Georgium ad te tranſmiſit fidelem exiſtentem, & ipſum imperio meo anulo, & ſolo per hunc amicabiliter ſentiens tecum. Det autem Deus ſecundum intentionem imperij mei, cum tua ſanctitate ſentire amicabiliter.

Menſe Februarij, die, indictione ij.

ALE-

ALEXIO ILLVSTRI CONſtantinopolitano Imperatori. Qua Imperatoria ad præcedentem epiſtolam reſpondet.

MVltæ nobis attulit exultationis affectum, quòd ſicut ex litteris excellentiæ imperialis accepimus, legatos, & litteras noſtras recepit humiliter imperatoria celſitudo, & ad ea quæ ſuper eccleſiæ vnitate nos ſcripſiſſe meminimus, & ſi nõ omnino ſufficienter, & euidenter, benignè tamen, & deuotè reſpondit: & exhortationes, & commonitiones noſtras ſuum reſcripſit Imperium accepraſſe. His enim, à quo ſecundum apoſtolum eſt omnis poteſtas, ſcrutator ſcilicet renũ, & cordium Ieſus Chriſtus, qui habet cor principum in manu ſua, qui aperit, & nemo claudit, aures tuæ ſerenitatis aperuit: & eum tibi deuotionis ſpiritum inſpirauit, vt quæ per nos, licet inſufficientes Vicarios ſuos & immeritos apoſtolorum principis ſucceſſores, imperiali magnificentiæ litteris fuerant exarata, & audires humiliter, & benigniùs acceptares: licet ſuper ſubuentione terræ orientali hactenus non impenſa, magnificentiam tuam nos credideris increpaſſe, cùm tamen id non increpando ſcipſerimus, ſed potiùs commonendo, quamuis increpationis alloquium à pontificali non ſit officio alienum, iuxta quod Paulus ad Timotheum ſcribens aiebat: Prædica verbum, inſta importunè, opportunè, argue, obſecra, increpa, in omni patientia, & doctrina. Miramur autem, quod imperialis prudentia pro recuperatione terræ ſanctæ nondum eſſe laborandum viſa eſt ſuis litteris innuiſſe: quia, ſicut ex detentione ipſius terræ poterat euidenter agnoſci, nondum dominus peccaris noſtris fuerat complacatus, qui non in multitudine, nec in arcu, ſed in virtute ſua ſaluos facit de ſua miſericordia confidentes. Times enim, ſicut tuæ litteræ continebant, ne ſi tempus à Deo eiuſdem terræ liberationi præuiſum, imperialis ſereniras voluerit præuenire, ſe fruſtra laboraſſe deploret, & increpetur à domino per prophetam dicentem: Sibi regnauerunt, & non per me: dominati ſunt, nec me nouerunt. Verùm, vt non tam ad reprehenſionem, quàm inſtructionem loquamur, ſi diligenter conſideres, & inſpicias veritatem, longè aliter intelliges ſentiendum. Bonorum enim omnium dator, qui reddet vnicuique ſecũdum opera ſua, cui ſeruitia coacta non placent, liberum homini conceſsit arbitrium, vt ſuper his, in quibus humanum poſsit inuenire remedium, dominum non tentaret: ſcriptum eſt enim: Non tentabis dominum Deum tuum. Eſt igitur in tanta neceſsitate populi Chriſtiani, vel potiùs Ieſu Chriſti tã tibi, quàm vniuerſis ſacri baptiſmatis vnda renatis libero vtendum arbitrio, & ſubueniendum exuli crucifixo: ne ſi redemptionis eiuſdem terræ tempus ignotum hominibus expectare volueris, & nihil agere per te ipſum, ſed vniuerſa relinquere diſpoſitioni diuinæ, ſepulchrum dominicum à Sarracenorum manibus, præter tuę ſubuentionis auxilium liberetur, & inde per negligentiam imperialis magnificentia diuinam incurrat offenſam, vnde per ſolicitudinem ſuam gratiam domini poterat promereri. Nunquid enim ſenſum Domini cognouiſti? nũquid conſiliarius eius es? Vt certus de diſpoſitione diuina tunc primùm arma moueas in Paganos, & ad liberationem Hieroſolymitanæ prouincię accingaris, cùm dominus miſereri diſpoſuerit populi Chriſtiani, & hæreditatem ſuam de Sarracenorum manibus liberare. Nonne legiſti de altitudine diuitiarum, ſapientiæ, & ſcientiæ Dei, quam inco mprehenſibilia ſunt iudicia eius, & inueſtigabiles viæ eius. Sanè ſi diuinæ mentis arcana præſcires, & liberationem ſepulcri dominici occultè reuelationis oculo pręuideres nũquid tibi meritoriũ eſſet, tunc primùm in terræ ſanctæ ſubſidium proficiſci, quaſi velles Dominum in ſuæ diſpoſitionis executione iuuare, quæ per te nec impediri poſſet, nec etiam prorogari? Qui hoc ſentiunt, dicere compellentur, deſipuiſſe Prophetas, qui eos pœnitentiam agere prædicabant, quorum peccatum ex eorum contemptu Deus præuiderat aggrauandum. Vt cùm Moyſes iuſſus à Deo monuerit Pharahonem, vt dimitteret populum induratum, ſic tamen cor eius, vt populum dimittere nollet, eſt flagellatus, Non erit etiam ſecundum opinionem talium, vel deſiſtendum à vitijs, vel

virtu-

virtutibus inſiſtendum, ſed ſtandum potiùs diſpoſitioni diuinæ: quæ damnandos præuidit ſingulos, aut ſaluandos. Legit, ſicut credimus, imperialis excellentia, vel audiuit, quòd propter peccatum Iſraelitici populi, quadraginta dies, quibus debuerat terram repromiſſam intrare in annos totidem Dominus commutauit & econtrario ad contritionem, & lachrymas Ezechiæ, vitam eius inter quinos annos extendit. Ex quo poteſt plenè perpendi, quòd & tempus poſsit perſecutionis Sarracenicæ breuiare, qui in Euangelio de Antichriſti pſecutione locutus adiecit: Niſi breuiati fuiſſent dies illius, ſalua non fuiſſet omnis caro. Præterea inter cæteras arcanas, & inſcrutabiles cauſſas inuaſionis, & detentionis terræ orientalis, hanc etiam Dominus ſua forſan miſeratione præuidit: vt multi relictis parentibus, & amicis, immò etiam omnibus, quæ habebant, Christũ aſſumpto ſalutiferæ crucis ſigno, ſequentes in defenſione terræ ipſius martyrio coronentur, & inde triumphans eccleſia lętetur, & augeatur in cœlis. Vnde militans dolere, ac minorari videtur in terris. Nolumus autem in huiuſmodi rebus amplius immorari, cùm rectè attendentibus, & inſpicientibus diligenter veritas pateat per ſe ipſam. Imperialis autem celſitudinis erit, ſic de cætero Chriſto exuli ſubuenire, vt & obloquentium detractionem euitet, & in vltimę diſcuſsionis examine illud euangelicum contra ſe audire non poſsit: Hoſpes fui, & non collegiſtis me, infirmus, & in carcere, & non veniſtis ad me. Gaudemus autem quod ſuper eccleſiæ vnione, pro qua imperatorię magnificentię ſpecialiter litteras noſtras direximus, & legatos, ſicut ex litteris tuis accepimus, promptum videris habere affectũ, & ad conſummãdum quod ſcripſimus, intendere diligenter. Reſcripſiſti enim per litteras tuas (vt tuis verbis vtamur) quòd noſtræ ſanctitatis eſt ſecundum pręcedentes ſynodales operationes, pro requiſitis dogmatibus ſynodalẽ conuentionem fieri diſpenſare, & noſtra ſic ſanctitate faciente ſanctiſsima, quę apud vos eſt eccleſia, non ad cõuentum tardabit. Licet autẽ apoſtolica ſedes non tam conſtitutione ſynodochica, quàm diuina caput, & magiſter omnium eccleſiarum exiſtat, ſicut ex tenore litterarum, quas venerabili fratri noſtro Patriarchę Cõſtantinopolitano dirigimus, & quarum tibi deſtinamus exemplar, celſitudini tuæ pleniùs poterit apparere. Ideoque Pat. prædictus nec pro diſparitate rituum, nec dogmatum diuerſitate differre debuerit, quin nobis ſicut ſuo capiti ſecundum antiquum, & canonicum ſtatum benigniùs, & deuotiùs obediret, cùm certa non ſint pro dubijs relinquenda. Nos tamen pro multis neceſsitatibus eccleſiaſticis diſpoſuimus, auctore domino, generale conuocare concilium, & ſynodalem celebrare conuentum: ad quem ſi vocatus à nobis iuxta tuam promiſsionem occurrerit, cùm hæc ſint dogmata, quæ noſtris litteris requiſiuimus, vt ſcilicet membrum ad caput, & ad matrem filia reuertatur eccleſię Romanæ reuerentiam, & obedientiam debitam impenſurus, eum ſicut fratrem chariſsimum, & præcipuum membrum eccleſię benignè, ac hilariter admittemus. *De* cæteris auctoritate ſedis apoſtolicæ, ac ſacri approbatione concilij cum ſuo, & aliorum fratrum noſtrorum conſilio, quæ ſtatuenda fuerint ſtatuemus. Alioquin, cùm ſcandalum eccleſiæ non debeamus vlterius ſuſtinere, qui de area domini zizania debemus, & paleas exufflare, diſsimulare non poterimus, quin in ipſo concilio, ſi deſuper datum fuerit, in hoc negocio de fratrum noſtrorum conſilio procedamus. Mouemus igitur magnificentiam tuam, & exhortamur attentiùs, & in remiſsionem iniungimus peccatorum, quatenus ſic efficias, vt idem Patriarcha per ſe, vel ſi fortè iuſta præpeditus occaſione nequiuerit, per procuratores idoneos, & aliquos de maioribus eccleſiarũ pręlatis ſtatuto tempore ad concilium vocatus accedat, apoſtolicæ ſedi obedientiam, & reuerentiam ſecundum ſtatum canonicum pręſtiturus: ne ſi ſecus actum fuerit (quod non credimus) tam in te, qui potes, ſi volueris efficere quod mandamus, quam in eum & eccleſiam Græcorum procedere compellamur: Super cæteris autem dilectum filium I. capellanũ, & familiarem noſtrum apoſtolicæ ſedis legatum, virum, prouidum, & diſcretum nobis, & fratribus noſtris

ſtris

ſtris obtentu ſuæ religionis, & honeſtatis acceptum, ac tuæ ſerenitati deuotum, ad imperialem excellentiam duximus deſtinandum: monentes, & exhortantes attentiùs, quatenus eum ſicut legatum apoſtolicæ ſedis benignè recipias, & honores: & ea ſine dubitatione qualibet credas, quæ tibi ex parte noſtra duxerit proponenda: ſciturus pro certo quòd ſi noſtris volueris conciliis acquieſcere, graui tempeſtate ſedata, grata tibi poterit tranquillitas prouenire. Datum Lateran. idibus. Nouembris.

I. VICARIO NOSTRO APVD Conſtantinopolim. ne Sacramentum confirmationis ab aliis, quàm à ſacerdotibus adminiſtretur.

QVanto de benignitate ſedis Apoſtolicæ locum obtines celſiorem, tanto tibi eſt ſolicitius procurandum, vt in talem exhibeas in agendis, non declinans ad dexteram, vel ad ſiniſtram, quòd non minus re, quàm nomine vices Apoſtolicas gerere videaris. Peruenit ſanè ad audientiam noſtram, quòd quidam ſimplices ſacerdotes apud Conſtantinopolim ea ſacramẽta præſumunt fidelibus exhibere, quæ ab Apoſtolorum tempore tritè fuerunt ſolis pontificibus reſeruata: vt eſt ſacramentum confirmationis, quod chriſmando renatos ſoli debent Epiſcopi per manus impoſitionem conferre, ad excuſandas excuſationes in peccatis, & ſui erroris fomentum ſolam conſuetudinem prætendentes: cùm diuturnitas temporis peccata non minuat, ſeu augumentet: quæ tanto grauiora exiſtunt, quanto infelicẽ animam diutius detinent alligatam. Volentes igitur hæc, & alia, quæ oculos diuinæ maieſtatis offendunt, de agro dominico extirpari, diſcretioni tuæ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus, quatenus omnibus latinis presbyteris apud Cõſtantinop. cõſtitutis diſtrictè prohibeas, ne talia de cætero ſua temeritate præſumãt: quæ licet non ſint à fidelibus contemnenda, tutius tamen eſt ea ſine periculo ex neceſſitate, quæ legem non habet, omittere, quàm vt ab his, quibus ea conferre non licet ex temeritate, quæ lege damnatur, nõ ſine graui periculo inaniter conferantur: cùm vmbra quædam oſtendatur in opere, veritas autem non ſubeat in effectu. Alios quoque ſubiectos tuos, & ab illicitis reuocare ſatagas, & ad faciẽda bona verbo, & exẽplo pariter inuitare: quibus quales pro te litteras deſtinemus, ex reſcripti noſtri ſerie perpendere poteris euidenter. Datum Lateran. XVI. cal. Decembris.

OMNIBVS LATINIS TAM CLERIcis quàm laicis apud Conſtantinopolim conſiſtentib. Vt legato Apoſtolico obtemperẽt.

QVam magnum ſit bonum obedientiæ, quantumque ab omnibus fidelibus appetẽdũ, ex contrario eius euidenter apparet: cùm teſte propheta peccatum ariolandi ſit repugnare, & quaſi ſcelus idololatriæ nolle acquieſcere, ſitque in illos grauiter vindicatum, qui ſchiſma in populo facientes inobedientes extitere ſuis ſuperioribus & rebelles. Ad huius aũt virtutis eminentiam nullus attingere poterit ſubditorum, niſi prælatis ſuis curauerit humiliter obedire. Sanè quoniam præſentiam ſuam non poteſt Romanus Pontifex omnibus exhibere, dilecto filio Magiſtro L. cuius virtutes, & merita pleniùs cognouiſtis, vices ſuas apud Conſtantinopolim duxit ſedes Apoſtolica committendas, ut abſens corpore præſens ſpiritu per ipſum, quem tanto deputauit oneri, & honori, vos tanquam membra ſibi capiti firmiter counirẽt. Vt igitur ei, qui factus eſt Deo Patri obediens uſque ad mortẽ, per obedientiã placere poſsitis, monemus vniuerſitatem veſtram, & attentiùs exhortamur in dño, per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandantes, quatenus pro reuerentia Beati Petri, & noſtra præfato magiſtro vnanimiter intẽdentes, ſalutaria ipſius monita, & præcepta teneatis firmiter, & ſeruetis, ſcituri ꝙ nos illi cõceſsimus, vt quia cõmunis depoſcit vtilitas, nõ obſtante reſcripto, ſi quod à bonæ memoriæ C. Papa prædeceſſore noſtro proponitur impetratũ, ad eũ quoties neceſſe fuerit, liberè appelletur: & ipſe cauſſas ſuper quibus ad eũ fuerit appellatũ, canonico fine decidat: enormes etiã, & graues exceſſus per cenſuram eccleſiaſticã corrigat, & caſtiget. Circa, quem cùm ſine veſtra non poſſet iniuria mendicare, in ſubſidiis etiam corporalibus conferendis, qui vobis ſpiritualia ſubminiſtret, vos eſſe conuenit liberales: vt

de bo-

de bonis, vobis à Deo collatis eidem in vita, & morte hilariter conferentes, orationum illius ſitis participes, qui Vicarius noſter exiſtit. Et per hæc, & alia bona, quę in terris, domino inſpirante feceritis, ad æterna gaudia peruenire poſsitis.

Datum Lateran. XVI. cal. Decembris.

PRIORI, ET FRATRIBVS ſanctæ crucis. Qua citantur ad audiẽdam ſententiam inter ipſos & Colimbrienſem Epiſcopum.

PRo queſtionibus grauibus & diuerſis quas venerabilis frater noſter Colimbriẽ. Epus aduerſus vos & quoſdam alios religioſos habere dignoſcitur longo tẽpore iam elapſo fuit apud Romanã eccleſiã conſtitutus ſperans per cenſurã ſedis apoſtolicæ finem, litibus imponendum. Sed ecce deſiderium eius facientibus vobis impræſentiarum, duci non potuit ad effectũ: cùm in abſentia partis alterius, quãtũcunq; nobis graue fuerit, & moleſtũ, ad diffinitiuã ſententiã non duxerimus procedendũ. Quamuis autẽ tantã inobedientiam veſtram graui poſſemus animaduerſione punire, volentes tamen regia via ſemper incedere, non declinantes ad dextram vel ſiniſtram, vniuerſitati veſtræ in virtute obedientiæ diſtrictè præcipiendo mandamus, quatenus omni contradictione, & appellatione ceſſante vſque ad feſtum omnium ſanctorum proximè futurũ per uos ipſos vel per ſufficientes & idoneos reſponſales ad noſtram præſentiam accedatis, ſuper priuilegijs omnibus & libertatibus, quæ a Romanis pontificibus, vel à Michaele quodã Colim. Epõ vos habere proponitis, & ſuper alijs quæſtionibus aduerſum vos à Colimb. eccleſia intentatis diffinitiuam ſententiam recepturi. Et vt veritas faciliùs reuelerur authentica, & originalia cũ bullis ſuis nobis ſub præmiſſa diſtrictione, ad eundẽ terminũ exhiberi pręcipimus per eoſdẽ. Interim autem vobis, ſicut & alteri parti licebit ſi volueritis aliud ab his, quæ feciſtis hactenus, allegare pariter, & probare coram dilectis filijs N. de Alcobatia, & N. de Seiza Abbatibus, & Fer. Menandi monacho Alcobatiæ, ſedis apoſtolicæ delegatis qbus ſuper hoc noſtras litteras deſtinamus. Sanè præfixum vobis terminũ peremptoriũ aſsignamus: ad quem ſi ueni re, vel mittere, ſicut præmiſſum eſt cõtempſeritis, nos nihilominus in cauſſa ipſa, quantum de iure poterimus, procedemus.

Datum Latera. VIII cal. Decembris.

N. DE ALCOBATIA, N. DE Seiza abbatibus et F. Menãdi monacho Alcobatiæ. Vt in eadẽ cauſa, de qua Epiſtola præcedenti agitur, teſtes recipiant, & rei geſtę veritatem ad Pontificem remittant.

QVID ſcribamus N. Priori & fratribus Sanctæ Crucis ſuper cõtrouerſijs grauibus, & diuerſis, quæ inter ipſos & Colim. eccleſiam agitatur, ex litteris apoſtolicis patentibus, eis directis, perpendere poteritis euidenter: quas per ſolicitudinem veſtrã ipſis omni contradictione & appellatione ceſſantibus exhiberi volumus, & iubemus. Quamuis autem coram vobis, quibus examinationẽ negocij ſub certa forma recolimus cõmiſiſſe, teſtes vtrinq; producti fuerint, & recepti: quia tamen de cauſſa nõ cõſtitit nobis ad plenũ, per apoſtolica vobis ſcripta diſtrictè præcipiẽdo mãdamus, quatenus receptis adhuc alijs teſtibus partium ſi de ipſarũ proceſſerit voluntate, ſi quos ſuper priuilegijs, libertatibus, vel alijs articulis duxerint producẽdos & vſq; ad diffinitiuã ſententiam, remoto appellationis obſtaculo procedẽtes, geſta omnia nobis, ſ.. n ſigillorum teſtimonio per veſtrum fidelem nuncium trãſmittatis ad feſtum omnium Sanctorum proximè futurum, diem peremptoriũm aſsignantes, quo recepturæ ſententiam per ſe, vel per procuratores idoneos noſtro ſe conſpectui repræſentẽt: ad quẽ ſi qua earũ venire cõtẽpſerit, nos nihilominus, quantum de poterimus, procedemus. Teſtes &c. per cenſuram eccleſiaſticam cogantur. Quod ſi omnes &c. Duo veſtrum &c.

Datum vt ſuprà VIII. cal. Decembris.

ARCHIEPISCOPO MAGVNtino, Epiſcopo Sabinen. ut ab iniuſto & illicito iuramento Canonici Herbipolenſes abſoluantur.

OFficium creditæ nobis adminiſtrationis expoſcit, vt non ſolum corrigamus ea, quæ perperam fuerint attẽtata verum et illos qui contra eccleſiaſticam hone-

honeſtatem, & Sanctorum patrum conſtitutiones temeritatem ſuam non metuũt exercere, ne impunitas nocentium pariat delinquentes, animaduerſione debita puniamus. Ad audientiam ſiquidem apoſtolatus noſtri peruenit, quòd C. quondam Hildemen. Epiſcopus cùm Herbipolen. eccleſiam temerè occupaſſet, inter alia, quæ nimia temeritate ductus nequiter attentaui, à canonicis eiuſdem Herbipolen. eccleſiæ exegit, vt poſt eius obitum familiæ ſuæ duo millia marcharum ſe promitterent ſoluturos, & ab eis iuramentũ obtinuit, quòd antequam illæ marchæ ſoluerentur illis, quibus ipſe perſolui mandaret, ſucceſſori eius nullatenus obedirẽt. Subſequenter etiam ſuggerens eis, quòd pro ſucceſſione Herbipolen. Epiſcopatus, quidam conſpiraſſent in mortem illius, ſimiliter poſtulauit ab eis, vt eidem eligerẽt ſucceſſorem: cuius petitioni canonici annuentes, ad electionem huiuſmodi faciẽdam, ſex de ſuis confratribus elegerunt: qui cùm Monaſterienſem Epiſcopum elegiſſent, præfatus C. fecit canonicos ipſos tactis ſacroſanctis Euangelijs iuramento firmare, quòd electioni iam dictæ nullo vnquã tempore obuiarent. Quoniam igitur tam enormem præſumptionem nec poſſumus, nec debemus ſub diſſimulatione tranſire, fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus atque præcipimus, quatenus ſi præmiſſis veritas ſuffragatur, omni contradictione, & appellatione poſtpoſita, auctoritate noſtra, prædicta iuramenta tanquam illicita denuncies non tenere: & illis, quos tibi conſtiterit taliter iurauiſſe, de illicitis iuramentis condignã pœnitentiam, & ſatisfactionem iniungas. Siqui verò contra formam huius mandati noſtri tibi duxerint reſiſtendum, eos eccleſiaſtica ſeueritate percellere non omittas. Datum Lat. VIII. cal. Decembris.

LITTERAE FIDELITER INterpretatæ de Armenico in Latinum, quas catholicus Armeniorum domino Papę Innocentio deſtinauit. Quagratias agit Pontifici pro coronatione Regis, & promiſſo Legato Archiepiſcopo Moguntino: et ſuam confeſſionem edit.

VObis, qui eſtis caput poſt Chriſtũ conſecrati ab eo, & caput catholicę eccleſiæ Romanæ matris omnium eccleſiarum, adeò prudentes, & Sancti, quòd debetis eſſe in loco apoſtolorum ſublimis Papa, & vobis ſanctis Archiepiſcopis, Epiſcopis, Cardinalibus, Presbyteris, Clericis, & omnibus, qui ſunt de veſtra ſancta eccleſia, ſalutẽ, & fraternitatem. Pax Dei ſit inter vos Gregorius homo Ieſu Chriſti per gratiam Dei catholicus totius Eccleſiæ Armeniorum, filius veſtræ ſanctæ eccleſiæ, quæ eſt fundamentum legis totius Chriſtianitatis: Sciatis quòd nos Archiepiſcopi, Epiſcopi, presbyteri, & clerici oramus Ieſum Chriſtũ, qui eſt caput omniũ noſtrũ, vt ſeruet vos, & veſtros ab omnibus malis: quia cũ vos, qui eſtis caput, eſtis incolumes, nos qui ſumus corpus, bene valebimus per veſtrã benedictionem. Noueritis dñe, ꝙ ad nos venit nobilis, ſapiens, & ſublimis Archiepiſcopus Maguntinus, qui nobis attulit ex parte Dei, & ex parte ſublimitatis eccleſiæ Romanæ, & ex parte magni Imperatoris Romanorum ſublimem coronam, & coronauit Regem noſtrũ Leonem, & nobis reddidit coronã, quã nos perdidimus à longo tempore: vnde nos fuimus elongati à vobis, & nos recepimus eam libenter, & cũ magno gaudio: & inclinamus, & regratiamus Deo, & S. Roma. eccleſię, & alto Imperatori Romanorum. Sciatis domine, ꝙ ipſe nobis monſtrauit veſtra præcepta, & nos ea multum libenter audiuimus, & libenter volumus legem, & fraternitatẽ ſublimis eccleſiæ Roma. quæ eſt mater omnium eccleſiarum: & nos ſolebamus eã habere, & nunc eam habemus, & libenter volumus eſſe ad veſtrum mandatum: & firmiter ſunt ad mandatum: & veſtrum omnes Archiepiſcopi, Epiſcopi, & omnis clerus noſtræ eccleſiæ, qui ſunt in multis terris, & ſunt multi per Dei gratiam. Et nos rogamus vos, vt oretis Deum pro nobis, quia nos ſumus in corde draconis, & in medio inimicorum crucis, & inter eos, qui ſunt naturaliter inimici noſtri. Et nos vos rogamus per Deum, quatenus nobis mittatis tale adiutorium, & tale conſiliũ, quòd nos poſſimus conſeruare honorem Dei, & chriſtianitatis, & veſtrum. Quia poſtquã nos ſumus veſtri, & vos eſtis memores noſtri, efficiatis tantum erga nos,

quòd

quòd nos gratias referamus Deo, qui nos redemit ſanguine ſuo: & quòd gratiam agamus S. cruci domini noſtri, qui fecit totum mundum. Ieſus Chriſtus defendat vos, & omnes veſtros ab omni malo, & nobis det veſtram benedictionem.

GREGORIO CATHOLICO Armeniorum. Qua ad Epiſtolam præcedentem reſpondetur, deque primatu ſedis Apoſtolicæ diſſeritur.

EX eo te radicatum in fide catholica, & eſſe catholicum non tam nomine, quàm merito experimur: quòd apoſtolicæ ſedis magiſteriũ recognoſcẽs, eam eccleſiarũ oĩum matrem, & nos caput vniuerſorum fidelium confiteris, ſicut ex tuarum nobis innotuit ſerie litterarũ. Noſti etenim priuilegiũ Petri, ꝙ ſibi dominus vniuerſas oues ſuas paſcendas, vocabulo tertio repetitio, cõmiſit: Paſce (inquiens) oues meas, & ſuper vniuerſos ei ligandi, & ſoluendi contulit poteſtatem, dicens ad eum: Quodcunque ligaueris ſuper terram, erit ligatum & in cœlis: & quodcunque ſolueris ſuper terrã, erit ſolutũ & in cœlis. Noſti etiam prærogatiuã apoſtolicæ ſedis, quæ per merita Beati Petri, & ſi non tempore, auctoritate tamen inter Apoſtolos primi, non conſtitutione ſyndochia, ſed diuina inter omnes eccleſias magiſterium obtinuit, & primatũ: fundamẽta ſuper immobili fundamento, de quo, Paulus inquit apoſtolus: Fundamentum poſitum eſt, præter quod aliud poni non poteſt, quod eſt Chriſtus Ieſus, de quo veritas in Euangelio inquit ad Petrum: Super hanc petram ædificabo eccleſiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduerſus eam. Petrus ſiquidem poſt Chriſtum poteſt intelligi paſtor vnus, & eccl. vniuerſalis, ouile vnum: de quibus dñs in Euangelio proteſtatur: Alias, dicens, oues habeo, quæ non ſunt ex hoc ouili, & illas oportet me adducere, & vocem meam audient, & fiet vnũ ouile, & vnus paſtor. Sanè lapis ille angularis, quẽ reprobauerunt ædificantes, factus poſtmodum in caput anguli, faciens vtraque vnũ, Iudæorũ populos, & gẽtiũ nationes in vnitate Chriſtianæ fidei couniuit, eccleſiam ex vtriuſque conſtituens, non habentẽ maculã, neque rugã: quę ne poſt aſcenſionem eius ſcinderetur in partes, & ne vnitũ in eius fide diuideretur ouile, vni cõmiſit Apoſtolorũ principi gubernandã: quem ſolũ ſibi dñs & in officio vicarium, & in magiſterio cõſtituit ſucceſſorem. Hoc autẽ tua fraternitas diligenter attẽdens, ac ſciens ꝙ ſm apoſtolum omnes vnũ corpus ſumus in Chriſto, ſinguli aũt alter alterius mẽbra, nos, quos dñs (licet immeritos) vicarios ſuos eſſe voluit, & apoſtolorum principis ſucceſſores, caput eccleſiæ confiteris, & te ac fratres, & Coepiſcopos tuos partem noſtri corporis recognoſcis: ſciens ꝙ ſicut palmes non põt fructum facere à ſemetipſo, niſi manſerit in vite, ſic & mẽbrum & ſenſu caret, & actu, ſi non in corporis permanſerit vnitate. Gaudemus ergo non modicum, ꝙ in fide catholica perſeuerãs, circa nos piæ geris deuotionis affectum, & filiũ te eſſe apoſtolicæ ſedis innuis, dũ eam eſſe matrem omniũ proteſtaris, recognoſcens à nobis magiſterium eccleſiaſticæ diſciplinæ: quam & ſi receptam longo tẽpore prius, ex parte tamen ꝑ ven. fr. noſtrum Maguntinum Archiepiſcopum, Epiſcopum Sabinen. vnum ex ſeptẽ Epiſcopis, qui nobis in eccleſia Rom. collaterales exiſtunt, ſuſcepiſſe te gaudes, & deſideras obſeruare. Fuit autem, & eſt magnum tuæ deuotionis iudiciũ, quòd eundem Archiepiſcopum magnificè recepiſti, & curaſti non modicum honorare, ſicut & tuæ litteræ continebant, & ipſius nobis relatio patefecit. Monemus igitur fraternitatem tuam, & exhortamur in domino, ac per apoſt. tibi ſcripta mandamus, quatenus in deuotione ſedis apoſtolicæ firmiter perſeueres, & in lege domini die mediteris, & nocte: quæ ſanè doctrinæ congruunt, prædicans: & quæ prædicaueris, quantum dñs permittit, adimplens vt in te nec opera verbis, nec verba operibus contradicant. Eſto circa ſubiectos magiſter, vt doceas vt corigas pater: mater vt foueas, doceas minus doctos, ſuperbos corrigas, humiles foueas, & deuotos: iuſtitiã miſericordia temperans, & æquitatem in iudicio non relinquens. Super ſubuentione verò Hieroſolimitanæ Prouinciæ noſſe te volumus, quòd iam per Dei gratiam ad cõmonitionem noſtram multi

crucis

crucis ſignaculũ receperunt. & plures dño dante recipiẽt in defenſionem orientalis prouinciæ opportuno tempore trãſituri. Iam etiã duo ex fratribus noſtris de manibus noſtris viuificæ crucis aſſumpſere vexillum, exercitum domini præceſſuri. Confide igitur,& eſto robuſtus: quia citius forſitan,quàm credatur oriẽtalis prouincia ſubſidium ſentiet expectatum.

Datum Lateran. IX Cal. Decembris.

REVERENDISSIMO IN CHRIſto patri & Domino Innocentio Dei gratia Summo Põt.& vniuerſali Papæ tanto,& tali honore digniſſ. De ſuo erga veram religionem,& ſedem Apoſtolicam amore,& quod petat auxilium contra Saracenos.

LEo per eandem,& Romani Imperij gratiam rex omnium Armeniorum cum ſalutatione ſe ipſum,& quicquid poteſt. Gloria, laus, & honor omnipotenti Deo,qui vos tantum,& talem paſtorẽ eccleſiæ ſuæ præeſſe voluit veſtris bonis meritis exigentibus,& tam fructuoſam, & firmam fabricam ſuper fundamentũ apoſtolorũ, componere,& tantũ lumen ſuper candelabrum poſitum toto orbi terrarum ad ſalutem totius chriſtianitatis effundere dignatus eſt. In veſtri vero luminis gratia ſalutaribus monitis reuerẽd. patris noſtri Archiepi Magun. inſtructi,& informati omne regnum nobis à Deo cõmiſſum ampliſſimum,& ſpatioſum,& omnes Armenios huc illuc in remotis partib⁹ diffuſos,ad vnitatẽ Sanctæ Romanæ eccleſiæ, diuina inſpirante clemẽtia reuocare cupimus,& exoptamus. Ad hæc calamitates, miſerias, paupertates, & imbecillitatem regni Syriæ, & noſtri per ſeipſum prædictum Maguntinum (quia difficilior labor erat ſcripto retexrere) pietati veſtræ patefacimus. Ipſe verò per ſingula rei veritatem vobis explicabit: in cuius notitiam iſta non prævenêre. Hanc vtique contritionem & colliſionem in valle deſtituti lachrymarum,iam diu ſuſtinuimus, quod de cætero ſine ſpe ſubſidij, & auxilij veſtri ſuſtinere nequim⁹. Verùm quia zelus domus Dei tepeſcere nõ debet in cordibus tam veſtro, quàm noſtro, non vt perſonam inſtruentis geramus,eiuſdem domus decorem diligere, pro eadem domo murum nos oportet opponere, vt impetus, quod ſuper eam faciunt inimici crucis, cooperante Dei gratia collectis in vnum animi viribus reſiſtendo excludamus. Hinc eſt, quòd veſtram flexis genibus imploramus pietatem,quatenus lachrymabilibus domini Maguntini precibus, & noſtris diuino intuitu aures miſericordiæ porrigatis: & miſerijs chriſtianitatis compatientes, ſubſidium chriſtianiſsimum nobis accurẽdo mittatis antequam irremeabile (quod abſit) incurramus diluuium: imò cũ Dei, veſtro auxilio euaginato enſe de Hur chaldeorum & perſecutione Pharaonis liberari,poſsimus, Datum Tharſis, anno ab incarnatione domini MCXCIX. menſe Maio,die vigeſima tertia.

LEONI ILLVSTRI REGI Armeniorum. Qua Armeniorum Regi ad epiſtolam præcedentem reſpondetur.

IS, eccleſiam ſuam congregatam ex gentibus non habentem maculam neque rugam ſuper gentes,& regna conſtituit, is extendit palmites eius vſque ad mare, vſque ad terminos terræ ipſius propagines dilatauit: cuius eſt terra, & plenitudo eius. orbis terrarum,& vniuerſi qui habitant in ea. Ipſe etiã Rom. eccl. eccleſiam nõ ſolùm vniuerſis fidelibus prætulit,ſed ſuper cæteras etiam eccleſias exaltauit. vt cæteræ ab ea nõ tam viuendi normã,& morũ ſumerẽt diſciplinã,ſed & fidei etiã catholicæ documẽta reciperẽt, & eius ſeruarent humiliter inſtituta. In Petro enim apoſtolorũ principe cui excellẽtius alijs dominus ligandi, & ſoluendi contulit poteſtatem,dicens ad eũ: Quodcũque ligaueris ſuper terrã, erit ligatũ & in cœlis: & quodcũque ſolueris ſuper terrã, erit ſolutũ & in cęlis: Eccl. Rom. ſedes eius,& ſeſſores ipſius Rom. pontifices ſucceſſores Petri,& Vicarij Ieſu Chriſti ſibi inuicem per ſucceſsiuas varietates temporum ſingulariter ſuccedentes, ſuper eccleſijs omnibus, & cunctis eccleſiarum prælatis, immo etiam fidelibus vniuerſis à domino primatum, & magiſterium acceperunt: vocatis ſic cæteris in partem ſolicitudinis,ut apud eos plenitudo reſideat poteſtati. Non enim in Petro, & cum Petro ſingulare illud priuilegium expiraui,t quod ſucceſſoribus eius futuris,

tutis,

turis, vſque in finem mundi dominus in ipſo conceſſit: ſed præter vitæ ſanctitatẽ, & miraculorum virtutes par eſt in omnibus iuriſdictio ſucceſſorum: quos etſi diuerſis temporibus, eidem tamen ſedi, & eadem auctoritate dominus voluit præſidere. Gaudemus autẽ, ꝙ tu ſicut princeps catholicus apoſtolicæ ſedis priuilegiũ recognoſcens, venerabilem fratrem noſtrũ Maguntinum Archiepiſcopum, Epiſcopũ Sabinenſem vnum ex ſeptem Epiſcopis, qui nobis in eccleſia Romana collaterales exiſtunt, benignè ac hilariter recepiſti, & non ſolùm per eum inſtitutis ſalutaribus, es inſtructus, quibus iuxta continentiam litterarum tuarum, totum regnum tuum licet ampliſſimum deſideres informari, & vniuerſos Armenos ad eccleſiæ Romanæ gremium reuocare, ſed ad honorem, & gloriam apoſtolicæ ſedis, quã conſtitutam eſſe noviſti ſuper gentes, & regna, diadema regni recepiſti de manib. eius, & eum curaſti deuotè, ac humiliter honorare: & nos ꝑ ipſum, & litteras tuas ad orientali terræ ſubſidium inuitaſti. Ei ergo, à quo eſt omne datum optimum, & oẽ donum perfectum, qui habet corda principum in manu ſua, quas poſſum gratias referentes, qui tibi tantæ humilitatis animum inſpirauit, rogamus ſeren. regiã, & exhortamur in domino, ac per apoſtolica tibi ſcripta mandamus, quat. in timore domini, & apoſtolicæ ſedis deuotione perſiſtens, ad expugnandam barbariem paganorum, & vindicandam iniuriam crucifixi, tanto potentius, & efficacius ſtudeas imminere, quanto fraudes, & verſutias hoſtium vicinius poſitus meliùs cognouiſti: nõ in exercitus multitudine, aut virtute, ſe de ipſius potius miſeratione cõfidens, qui docet manus ad prælium, & digitos mouet ad bellum, qui arcus fortiũ ſuperat, & robore accingit infirmos. Iam enim per Dei gratiã ad commonitionem noſtram, multi crucis ſignaculum receperunt, & plures domino dante recipient in defenſionem orientalis Prouinciæ, opportuno tempore tranſituri. Iam etiam duo ex fratribus noſtris de manibus noſtris viuificæ crucis aſſumpſere vexillum, exercitum domini præceſſuri. Confide igitur, & eſto robuſtus, quia citius forſitan, quam credatur, Orientalis Prouincia ſubſidium ſentiet expectatum.

Datum Late. VIII. cal. Decembris.

NOBILIBVS VIRIS COMITIbus, Baronibus, ciuibus, & vniuerſis per Siciliam conſtitutis. Vt Marcoualdum tyrannum, & Saracenorum ſociũ opprimant.

QVòd futura ſint nouiſſima Marcoualdi (quantum in eo fuerit) peiora prioribus, ꝙ non ſolum contra regnũ Siciliæ, ſed vniuerſum ferè coniurauerit populum chriſtianũ, ꝙ factus ſit contra vos alius Saladinus, nequitia eius teſtimoniũ perhibet veritati, licet nulla veritas ſit in eo. Egreſſus enim olim homo ille iniquus, vel potius immundus ſpiritus Siciliã, & totũ regnũ, cum non inueniret in Marchia requiem, ſed obſidione hoſtiũ ſæpiùs vallaretur reuertar (inquit) in domum, regnum videlicet, quod exiui, & aſſumens ſecum alios ſpiritus nequiores, Diopuldum, ſ. fratrem, & fautores ipſius ante tempus redijt vos torquere: ac reliquias tranſmigrationis, & deſolationis prioris, immo totius regni excidium innouare. Diſpoſuit ſiquidẽ, ſicut quondam, diruere muros Vrbiũ, immo redigere ciuitates in villas, captiuare nobiles, torquere, ac mutilare potentes, ſpoliare diuites, pauperes flagellare, trucidare corã patribus filios, & adulterari coniuges ante viros, ꝑ vim violare virgines, & gladio perimere repugnantes. Non credatis hæc nobis, niſi fueritis talia iam perpeſsi, niſi nobiles veſtri, ante quorum faciem terra tremere videbatur, longo macerati exilio, facti ſunt tandẽ mẽbrorũ mutilatione deformes, niſi quidã viri, & mulieres, immò ẽt (quod dolẽtes dicimus) ſacerdotes in mare ꝑcipitari fuerint, quidã flammis aduſti, mul ti quoq; liquenti ſagimine concremari. Nos aũt olim eius malitiã præuidentes, & malũ vincere volentes in bono, cũ ſe vniuerſis mãdatis noſtris exponeret, vt tẽtaremus ſpiritum, ſi eſſet ex Deo, ſicut ſæpe ꝑ litteras noſtras vobis meminimus intimaſſe, recepto ab eo ꝑ quoſdã fratrũ noſtrorũ publicè ſuper crucẽ, & Euangelia iuramento, ꝙ ſuper oibus, pro quibus excommunicatus fuerat, mandatis apoſtolicis ſine cõtradictione qualibet obediret, fecimus

fecimus eum à uinculo excommunicationis abſolui: & inter cętera præcipi abſoluto, ut penitus à Balio regni, & moleſtatione ceſſaret: quod ſe ſcripſit poſtmodum, nec pro Deo, nec pro homine ſeruaturū. Licet quòd ſub prædicta forma iurauerit, prius per ſuas nobis litteras intimaſſet, quas apud nos in certum infidelitatis eius indicium in teſtimonium reſeruamus. Cæterum nos fraudes eius, & uerſutias attendentes, ipſum cum vniuerſis fautoribus ſuis, nominatim autem Diopuldo, & fratribus eius Odone de Lauian. Vullielmo craſſo, & ſequacibus, & fautorib. eius excommunicationis curauimus uinculo innodare, & vniuerſos à iuramento fidelitatis, ſocietatis, uel hominis ei præſtiti abſoluentes, omnem terrā, ad quam ipſe, uel aliquis de principalib. fautoribus eius deuenerit, ſententiæ ſubiecimus interdicti: & mandauimus prædictos omnes per fratres, & Coepiſcopos noſtros, & alios eccleſiarum prælatos ſingulis dicbus dominicis, & feſtiuis excommunicatos publicè nunciari. Dictus uerò Marcoualdus à ſimili ſibi quęrens auxiliū à pyrata prædo, & raptor, à marino non iam Latrunculo, ſed latrone Vullielmum craſſum, quem ei tam pęna, quàm facinus coequabat, aſciuit: & quaſi non ſufficeret ei, q charisſimus in Chriſto filius noſter F. Siciliæ Rex illuſtris. ſuo fuerat patrimonio, ſpoliatus, niſi cum faceret etiam matris poſſeſſione priuari, ſicut ex nobis transcripto litterarum, quas Phy. mittebat, innotuit. Siciliā eſt ingreſſus, & non regni, ſed Regis etiam oblitus beneficiorum patris, qui eum erexit de puluere, & de ſtercore ſuſcitauit: excidium meditatur, quaſi ſuis dicens fautoribus: Hic eſt hæres, uenite occidamus eum, & habebimus hæreditatem ipſius: Si nobis non crediris, operibus credite. In ipſo nanque ingreſſu ſuo quibuſdam Sarracenis confœderatus, eorum ſibi contra Regem, & chriſtianos conuocauit auxilium: & vt eorum animos ad ſtragem noſtrorum amplius excitaret, & ſitim augeret eorum, iam ipſorum fauces chriſtiano ſanguine cruentauit: & mulieres chriſtianas captas per uiolentiam, eorum expoſuit uoluntati. Quem igitur, & ſi non pueri Regis, Regis Regum cauſſa non moueat, & non tangat iniuria crucifixi? quis non inſurgat in illum, qui contra omnes inſurgit, & inimicis crucis ſe iungit, ut fidem crucis euacuet, & factus infideli deterior, infidelibus nititur ſubiugare fideles: Zelum igitur diuinæ legis habentes cum Phinehe feſtinetis accingi, vt Iudęū diuertentem ad Madianitam, cum ea uno unius ictu gladii feriatis, & regni Siciliæ defendatis honorem, quem defenſuros uos fidei religione firmaſtis: licet enim Sarraceni, ſi in fidelitate prędicti Regis permāſerint, diligere, ac manutenere uelimus, & bonas eis conſuetudines adaugere, ſuſtinere tñ nec uolumus, nec debemus, ut cum Marcoualdo regni excidium machinētur. Monemus igitur vniuerſitatē ueſtrā, & exhortamur in dño, & in remiſs. uobis iniungimus peccatorum, qtũs in d. Marcoualdū inimicum Dei, & eccl. perſecutorem Regis, indè ſolùmodo fortiorem hoſtem Chriſtianæ religionis, unde familiaris eſt inimicus, in nomine domini exercituum potenter, & utiliter aſſurgatis, non timentes ante faciem eius: quoniam ex quo receſſit a domino, inuenient multa mala, quoniam & dominus ab ipſo receſſit, nec derelinquet ulterius uirgam peccatoris ſuper ſortem iuſtorum. Nos enim attendentes perfidiam Marcoualdi, qui cum non potuerit cum chriſtianis hactenus præualere, cum Sarracenis, ut prælibauimus, nititur opprimere chriſtianos, uniuerſis procedētibus contra eos in hac nequitia perdurantes, illam concedimus ueniam peccatorum, quam in defenſionem terræ orientalis transfretantibus indulgemus. Per Siciliam enim ſubueniri poterit faciliùs terræ ſanctæ: quę ſi (quod abſit) in Sarracenorum, potentiam deueniret, nulla de cętero recuperationi Hieroſolymitanæ prouinciæ fiducia remaneret. Nos autem dilectum filium C. tt. S. Laurentij in Lucina presb. Card. apoſt. ſedis leg. & uenerab. fratres noſtros Neap. & Tarent. Archiepiſcopos in regni ſubſidium cum copioſo exercitu deſtinamus. Mementote igitur opprobrii totius re-

gni, quòd uobis à cunctis gentibus exprobratur, ſcilicet, ꝙ citius totum regnum fuerit occupatum, quàm una ſoleat ciuitas occupari. Quid ergo dicetur de ſeruo, cum de domino id dicatur? Eritis enim de cætero niſi fideliter perſiſtatis, & reſiſtatis potenter, opprobrium hominum, & abiectio plebis, & ludibrium gentium, & fabula populorum. Datum Lateran. VIII Cal. Decembris.

PIPIONI CLERICO

CVm à nobis petitur, &c. uſque ad uerbum Aſſenſu. Perſonam tuam cum omnibus bonis tam eccleſiaſticis, quàm mundanis &c. uſque ad uerbum Suſcipimus. Specialiter autem præbendam Sancti Georgii de Canaceto, ficut eam iuſtè poſſides, & quietè auctoritate tibi apoſtolica confirmamus, &c. Nulli ergo, &c.

In eundem modum pro Azone Subdiacono ſuper eccl. ſia Sancti Sylueſtri de Roncalia.

N. de Lucedio, & N. Sancti Saluatoris Abbatibus Papienſibus. Vt monaſterium S. Columbani inſtaurent.

IAm ſæpius noſtrum pulſauit auditum, ꝙ monaſterium Sancti Columbani Bobien. & in ſpiritualibus uſque adeò ſit collapſum, & in temporalibus etiam diminutum, ꝙ niſi per auxilium diuinæ gratiæ, noſtræque ſollicitudinis interuentu, uix ſperetur ipſius reparario prouentura. Et quoniam inſtantia noſtra quotidiana eſt ſecundum apoſtolum omnium eccleſiarum ſolicitudo continua nec omnes poſſumus perſonaliter uiſitare maiorib. occupati, noſtras uobis uices in hac parte duximus committendas, conceſſa uobis plenaria poteſtate corrigendi tam in capite, quàm in membris, quæ fuerint corrigenda: & puniendi per cenſuras eccleſiaſticas, ſi quis uobis contumaces extiterint, & rebelles. Quocirca diſcretioni ueſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus ad dictum cœnobium pariter accedentes, ſuper ſtatu ipſius inquiratis plenius ueritatem: & Deum habentes pro oculis, ſine perſonarum acceptione quicquid ibidem inueneritis corrigendũ requiſito conſilio uenerab. fratris noſtri Epiſcopi Bobien. noſtra freti auctoritate, remoto appell. obſtaculo, corrigatis: cuius electum ſi minus utilem inueneritis ad regimen Abbatiæ, ſine præiudicio tam Epiſcopi, quàm etiam monaſterii eius reſignatione recepta, talem ibidem paſtorem per electionem canonicam inſtituere procuretis, qui & pr deſſe nouerit & prodeſſe: attentius prouiſuri, ut mãdatum apoſtolicum taliter exequamini, ꝙ ſolicitudo ueſtra debeat in domino commendari. Datum Lateran.

Bobien. Epiſcopo. De libertate Monaſterii S. Columbani.

ACcedens ad apoſtolicam ſedem dilectus Sancti Columbani Bobien. de te in auditorio noſtro grauiter eſt conqueſtus, ꝙ cùm monaſterium ſibi cõmiſſum à tempore Beati Gregorij ad Romanam eccleſiam uſque ad moderna tempora pleno iure ſpectauerit, tu occaſione cuiuſdam ſententiæ, à felicis recordationis Eugenio Papa prædeceſſore noſtro, contra monaſterium ipſum per Abbatis illius temporis imperitiam, uel fraudem forſitan promulgatæ, quàm bonæ memoriæ S Papa ſucceſſor ipſius poſtea confirmauit, Bobien. eccleſiæ Abbatiam ipſam niteris ſubiugare: de cuius poſſeſſionibus, & redditibus, cùm Epiſcopium, & canonica ditata ſint pariter, & dotata, non uidebatur conſonum rationi, ut cum iactura temporali ad Romanam eccleſiam nullo pertinuerat mediante, poſtquam ibi factus fuit Epiſcopus, multitudine fidelium excreſcente, ſubiectum fieret eccleſiæ Bobien. Poſt hanc autem diuiſionem monaſterium idem, ſicut priùs fuerat, proponebatur in libertate priſtina permanſiſſe: in quam non ſine multis moleſtiis, & damnis innumeris per Bobien. Epiſcopos irrogatis, Abbates, qui pro tempore fuerant, ſe uſque ad hæc tempora uendicarunt. Petebat igitur idem electus monaſterium ipſum in ſua libertate, ac ſpeciali apoſtolicæ ſedis ſubiectione ſeruari: & ipſius renunciatione recepta, qui ſe pro

ponebat

ponebat in ſufficientem ad regimen ab batiæ, eidem cœnobio de Paſtore idoneo prouideri: uel ſi fortè iudicaretur ido neus, ſibi munus benedictionis conferri: & ſicut de anteceſſore ipſius factum fue rat, per Romanam eccleſiam benedici, quemadmodum ex litteris authenticis apparebat. Sanè præmiſſis obiectionibus dilectus filius N. nuncius tuus, licet præ ſens affuerit, nihil uoluit reſpondere ob alia, quæ ſequuntur: ſe aſſerens ad noſtrã præſentiam deſtinatum: quamuis uenera bilis frater noſter Vercellen. Epiſcopus olim eccleſiæ Bobien. electus, multa pro ipſa ſtuduerit allegare. Cùm enim præfa tum monaſterium de multa, quæ in eo re ligionis uiguit obſeruantia, iam ad tantã ſit diſſolutionem ordinis monaſtici deuo lutum, quòd vix in Abbate, ac monachis aliquod ualeat religionis ueſtigium in ueniri: tu, quoniam idem monaſteriũ tuę ſolicitudini eſt cõmiſſum, electo dediſti etiam in uirtute obedientiæ, quam tibi præſtiterat manualẽ, ſæpius in mandatis, ut in clauſtro à ueſperis pręcedentis diei, donec die ſequenti miſſarum ſolennia fi nirentur, ſilentiũ ſeruaretur: fratres in re fectorio ab eſu carnium abſtinerẽt, cibos religioni aptos, non ſine lectione ſacræ ſcripturæ, cum ſilentio comeſuri: & dimiſ ſis ſingularibus cameris, in dormitorio pariter recubarent. Ipſe uerò, qui ordinẽ presbyterij non ſuſceperat, clericos non præſumeret tonſurare. Cæterùm, quoniã in præmiſſis poſt multas cõmonitiones, & preces ſuperbè nimis tibi obedire con tempſit, excommunicationi eum in cęna domini ſubieciſti, ſi uſque ad octauas re ſurrectionis ſequentis, tuam non imple uiſſet ſuper his omnibus iuſſionẽ: ſed ne que ſic electus ipſe obedientiam debitã recognouit, ſed in ſua obſtinatione per durans, excõicatiõis ſententiã a uenerabi li fratre noſtro Ianuen. Archiepiſcopo ẽt confirmatã ſicut ex ipſius litteris colligit̃ euidẽter, nõ obſeruat. Vnde idẽ clericus tuo nomine poſtulauit, quatenus eãdem ſentẽtiam confirmãtes, per clerũ, & popu lũ Bobien. faceremus ipſam uſque ad ſa tiſfactionẽ congruã cuſtodiri: auctoritate tibi apoſtolica indulgẽtes, ut, ſi uſque ad certũ terminũ ad tuã obedientiam nõ re diret, ex tunc tibi liceret eum ab abbatiæ officio remouere, & alium in ea idoneum ordinare: eidem etiã electo, ac monachis daremus firmiter in mandatis, ſit in præ miſſis pręceptis, & aliis regularib. & hone ſtis, tibi tãquã ſuo Põtifici obedirẽt: alio quin ſentẽtiã, q̃ ferres in eos, ratã habere mus, & faceremus firmiter obſeruari. Sa nè ſuper his, quæ præmiſimus, tractatum habuimus diligẽtẽ, quibuſdã aſſerentibus ex præfata ſententia, eccleſiæ Romanæ præiudiciũ generatũ: cũ idẽ p̃deceſſor no ſter quaſi ex certa ſciẽtia ipſius, monaſte riũ ſpeciale Bobien. eccleſiæ decreuerit ſubiacere: cũ coram eo ſuper libertate ip ſius fuerit allegatũ, nõnullis in contrariũ ſentiẽtib. eandem ſententiã in nullo apo ſtolicæ ſedi præiudicare debere: cùm cũ ex officii debito, & iuris neceſſitate, ſuper quæſtione, de qua cognouerat, opor tuerit iudicare: nec res iudicata illis obeſ ſe poterat, inter quos non extitit iudica tum. Cùm igitur deferendi fraternitati tuæ, quantum cum Deo poſſumus, vo luntatem, & propoſitum habeamus, in ab ſentiã partis tuæ ſuper ſubiectione, uel libertate monaſterii, ad præſens, nec ſta tuendum aliquid duximus, nec mutan dum, fraternitati tuæ per apoſtolica ſcri pta mandamus, quatenus, ſi munimen tum aliquod habes, per quod dictum cœ nobium ex conceſſione ſedis apoſtolicæ, tuo doceatur Epiſcopio fuiſſe ſubiectũ, uſque ad dominicam, qua cantatur: Lætare Hieruſalem, illud nobis non diffe ras per proprium nuncium deſtinare, vt intellecta plenius ueritate Bobien. Ec cleſiam in ſua iuſtitia tueamur. Alio quin, quoniam etſi ſuam uelimus iuſti tiam eccleſiæ Bobien. ſeruare, iura tamen apoſtolicæ ſedis habita, cuſtodire ſatagi mus, & inuaſa recuperare teneamur, com municato conſilio ex tunc in ipſo nego cio, quemadmodum diuinis nobis mo tus ingeſſerit procedemus. Sanè renuncia tionem ipſius electi, ne iuris tui ex ea diſpendium aliquod ſuſtinere, cum in poſ ſeſſione dicaris ſubiectionis ipſius mo naſterii conſtitutus, non duximus ad mittendam: ſed dilectis filiis N. de

Luccio, & N. Saluatoris, Papien. Abbatibus: quibus correctionem commiſimus monaſterii, tam in capite, quàm in membris conceſſa eiſdem nihilominus poteſtate, rebelles per cēſuram eccleſiaſticam coercēdi, dedimus in mādatis, ut ad locū pariter accedentes, vna cum tuo concilio utilitatibus antè dicti cœnobij ſtudeant imminere: ita ꝙ ſi electū inutilem inuenerint ad regimen Abbatiæ, ſine præiudicio tuo, ipſius reſignatione recepta, talē ibi per electionem canonicam præfici faciant in paſtorem, qui pręeſſe nouerit, pariter & prodeſſe. Datum Lateran. cal. Decembris.

Centio ſubdiacono, & notario noſtro, rectori, iudicibus, conſulibus, & populo Beneuentan. De pœna illius, qui conſulem interemit.

CVm impunitas ſcelerum parere conſueuerit audaciam delinquendi, ſic malefactorum exceſſus animaduerſione ſunt debita puniendi: ut ipſi pœniteant de commiſſis, & cæteri, qui audierint, ſuā a conſimilibus metu pœnæ retrahant uoluntatem. Licet enim ex apoſtolicæ ſeruitutis officio ſolicitudo nobis immineat generalis, de illis tamen, qui ſpiritualiter & temporaliter noſtræ ſunt iuriſdictioni ſubiectis, nos oportet ſolicitius cogitare, quatenus ſub noſtro regimine boni digna recipiant præmia meritorum, & malos debitę ꝙ Ger. filius Roffridi ciuis Beneuētanus diabolico inebriatus ueneno, Dei, & noſtro timore poſtpoſito, & honore Beneuentanæ Ciuitatis abiecto, Iacobum de Sculdaſio, dum conſulatus fungeretur officio, interfecit: & pater, ac frater interfectoris, qui tam atroci ſceleri perſonaliter interfuiſſe dicuntur, licet in præſentia ueſtra ſe noſtro iurauerint conſpectui præſentare: ad nos tamen (ſicut credimus) non uenerunt, immotam prædictus homicidia, quàm ipſi in ciuitate Beneuētana non metuunt (ſicut audiuimus) commorari. Volētes igitur, ut malefactorem prædictum, & fautores ipſius debita pœna percellat, & ciuitas Beneuentana ſimilem in poſterum ualeat euitare iacturam præſentium auctoritate ſtatuimus, ut memoratus homicida de cætero Beneuent. ciuitatem non audeat introire, nec hæreditatis paternæ percipiat aliquam portionem, immo pars eius, ſi patrem præmoti fortè contigerit, ad opus curiæ reſeruetur: nec unquam in eadem ciuitate præualeat aliquod officium gerere dignitatis, niſi fortè fuerit illi conceſſum ex indulgentia ſedis apo. generali. Hoc etiam idem futuris temporibus decernimus obſeruandum de illis, qui iudices, conſules, regalen. uel alios miniſteriales curiæ vulnerare, aut interficere qualibet temeritate præſumant: patrē autem & fratrem homicidæ iam dicti, tandiu extra ciuitatem ueſtram præcipimus permanere, donec ad pręſentiam noſtram accedant: & ad uos cum litterarum noſtrarum teſtimonio reuertantur: ſaluo nihilominus apoſtolicæ ſedis mandato, ſi quid ſuper hoc fuerit ſeueriùs ſtatuendum. Nulli ergo &c. Hanc paginā noſtræ conſt.

Vniuerſis Sarracenis in Sicilia conſtitutis in Deuotione noſtra, & fidelitate regia permanere. Ne contra verum Siciliæ Regem, Marcualdo adhereant.

CVM uos audiuimus, & gaudemus in ritu veſtro ſeruaſſe hactenus, & adhuc ſeruare rigorem, vt fidem dominis ueſtris iuxta morem, ueſtrum exhibitam ſeruaueritis, & ſeruetis illæſam, nec eam duxeritis aliquando uiolandam: quod in facto Marcoualdi optamus manifeſtiùs experiri, ut vos nec promiſſionibus allicere poſſit, nec minis, aut uiolentia deterrere, quin in fidelitate chariſſimi in Chriſto filii noſtri F. Siciliæ regis illuſtris, fideliter perſiſtatis, ipſius Marcoualdi reſiſtatis conatibus uiriliter, & potenter. Illa etenim in temporalibus diſcretione uigetis, ut & bona diſcernentes à malis, & à bonis etiam meliora deſpectis, & abiectis peſſimis, optima quælibet, eligatis.

Noſtis

Noſtis ſiquidem (ſicut credimus) exaudi tu manſuetudinem ap. ſedis, quæ ſic ſuperbis reſiſtit, ut humilibus, & ſubiectis det gratiam: noſtis & per experientiam tyrannidem Marc. quæ his ſolis parcit, quibus nocere non poteſt: ſed ſæuit tãto fortius in ſubiectos, quantò ſe amplius in eius curauerint humiliare conſpectu, retribuens mala pro bonis, & odium pro dilectione rependens, ſicut ex eius patet operibus manifeſtè. Scitis etenim qualiter eos, quorum uocatione olim cum domino ſuo regnum intrauerat, quorum proditione occupauerat regni arces immo etiam totum regnum, non ſolùm omnibus bonis fecerit ſpoliari, ſed animaduertens etiam in perſonas, eos in exilium deſtinauerit, & tandem fecerit mutilari. Audiſtis etiam, & uidiſtis immanitatem ipſius qualiter ſacerdotes, & alios præcipitarit in mare, qualiter multos flammis exuſſerit, qualiter omnes, & ſingulos flagellarit. Intelligere quidem nos credimus, & pro firmo tenere, quòd ſi chriſtianis eius oculus non pepercit, non parceret etiam Sarracenis, in quos tanto ſæuiret libellus, quanta ſe maius crederet obſequium præſtare Deo, effundendo ſanguinem paganorum, Qui enim in dominum ſuum, & domini ſui filium, qui eum de puluere ſuſcitauit, & erexit de ſtercore, coniurauit, & eum materna nititur poſſeſſione priuare, malignaretur ſeuerius in alienigenas, immo in alterius ritus, & obſeruantiæ diſparis nationes, quarum ſanguine ſuas ſitit inebriare ſagittas, & gladium cruentare: & qui contra ſalutem animæ ſuæ chriſtianorum diripit ſpolia: ſi contra uos uel uiolentia, uel aſtutia præualeret: ad ſuum uos ſubſidium uanis promiſſionibus inuitando, diuitias ueſtras penitus exhauriret, & ſuis dare in prædam. Sanè nec iuramentum nobis, nec promiſſiones aliquas obſeruaret, qui iuramentum nobis publicè præſtitum non ſeruauit. intelligẽtes igitur intelligite ueritatem, & ſolita progenitorum ueſtrorum, & ueſtra fidelitatis conſtantia permanentes, non ſubiiciatis uos, & ueſtros poſteros iugo eius: quod etſi uideretur in initio leue, colla tñ geſtãrium in fine confringeret: & uel nullus, vel inutilis eſſet pniæ locus, poſtquam cancer uitalib. irrepſiſſet. Cogitare debetis, ꝙ cùm contra Sarracenos multi iam coniurauerint principes occidentis, & multa populi multitudo aſſumpto crucis ſignaculo, in proximo diſpoſuerit transfretare: ſi uos contra chriſtianos Marcoualdo, & Marcoualdum uobis contra regem puerum cõtingeret adhærere, in uos arma cõuerterẽt: & Marcoualdus cùm uires eorum ſuſtinere non poſſet, ipſos animos uolens, uel inuitus ſanguine ueſtro placaret, & uitam ſuam redimeret morte ueſtra. Monemus igitur V. ueſtrã, conſulimus, & hortamur, per ap. uobis ſcripta diſtrictè præcio mand. quat. in hoc progenitorum ueſtrorum conſtantiam imitantes, nec ingrati beneficiorũ, quæ uobis reges Siciliæ contulerunt: attendentes etiam manſuetudinem ap. ſedis, quæ uos non ſolum manutenere vult in bonis conſuetudinibus, ſed augere in deuotione noſtra, & fidelitate regia perſiſtatis: nec credatis promiſſionibus, & fallacis Marcoualdi, qui ad hoc ſolum promittit, ut fallat, ad hoc ſallit, ut uos poſſit ſuæ tyrannidi, ſubiugare. Nos autem in defenſionem ueſtram, & expugnationem ipſius, dilectum filium C. tituli Sancti Laurentii in Lucina præsbyterum Cardinalem, & uenerabiles fratres noſtros Neapolitanum, & Tarentinum Archiepiſcopos, & dilectos filios nobilis uiros Ia. Mareſcalcum, & O. de Palumbria conſanguineos noſtros, in regnum dirigimus cum exercitu copioſo: ante cuius conſpectum Marcoualdus ſubſiſtere, dante domino, non ualebit, ſed eũ uniuerſis ſequacibus, & fautoribus ſuis irreparabiliter conteretur. Dedimus autẽ eidem legato, & omnibus nunciis noſtris diſtrictus in præceptis, ut uos manu teneant, & defendant, & in bonis curent conſuetudinibus adaugere. Dat. Lat.

Niuernen. Epiſcopo. De abſolutione ſacerdotis qui hoſtibus indicarat hominem, quem illi laqueo ſtrangularunt.

PEruenit ad audiẽtiam noſtram I. ſacerdote de Naiz in ordine Ciſtercien. nouitio intimante, ꝙ cùm adhuc eſſet in habitu ſæculari, quidam ſeruiẽtes, quo quidam homo, quem quærebant, abijſſet, ab eo eum inſtantia quæſiuerũt: qui cùm ad quid eum quærerent, ignoraret, illic eum eſſe reſpondit: ad quem locum illi protinus venientes, nec eum inuenientes ibidẽ, poſtea inuentum alibi patibulo ſuſpẽderunt. Verùm, quia eum aliquantulum cõſcientia remordebat, bonæ memoriæ H. Bituricen. Archiepiſcopo, qualiter factũ fuerat, intimauit: qui eum à miſſæ celebratione prohibuit, donec vteretur concilio ſaniori. Nunc autem, quoniam ad ordinem Ciſtercien. ſe tranſtulit, à nobis miſericordiam poſtular, & requirit. Cùm igitur præfatus ſacerdos in hoc commendãdus exiſtat, ꝙ à nobis duxit concilium requirendum, quia bonarum mentium eſt ibi culpam agnoſcere, ubi culpa non eſt: fraternitati tuæ per apoſt. ſcripta mandamus, quatenus inquiras de præmiſſis diligentiùs ueritatem, & ſi rem inueneris taliter ſe habere, cùm ex hoc præfatus ſacerdos dignoſcatur nullius culpæ maculam contraxiſſe, auctoritate noſtra des ei licẽtiam celebrandi. Datum Lateran.

Veronen. Epiſcopo Rom. Eccleſiæ Cardinali. vt pertinaces hæretici puniantur, & reſipiſcere uolẽtibus gremium eccleſiæ non præcludatur.

LIcet in agro patrisfamilias Euangelici zizania ſæpe pullulent inter meſſes, & uineam domini Sabaoth interdum nitatur tinea demoliri, ſic tamen prudẽs agricola, uinitorque diſcretus ſalubre debet remedium inuenire: ne vel triticum euellatur inter zizania, uel indeiectione tineę uinea corrumpatur. Similiter etiam (licet ad abolendam hæreticam prauitatem inuigilare debeat ſolicitudo pectoris) ſolicitè tamen debet attendere, ne vel damnet innoxios, uel nocentes abſoluat. Acceꝑimus autem, quòd auctoritate litterarũ noſtrarum, quas dilectis filijs noſtris Archipresbyteris, & canonicis eccleſiæ tuæ contra Gazatos Arnaldiſtas, pauperes de Ludun. & Humiliatos, qui nõdum redierunt ad mandatum apoſtolicæ ſedis, & hæreticos vniuerſos direximus: dictus archipræsbyter tam contra Humiliatos, quàm vniuerſos hæreticos ſine diſtinctiõe, quã poſueramus in litteris noſtris, excommunicationis ſententiam promulgauit: eius occaſione ſententiæ, nõnulli quoſdã, qui licet inuiti, a populo Humiliati dicuntur licet nullam hæreſim, ſed fidem, ſicut dicitur ſapiant orthodoxam: & in humilitate cordis, & corporis ſtudeant domino famulari: qui etiam in manibus tuis ſtare mandatis eccleſiæ iurauerunt, euitant, & eis tanquam excommunicatis communicare, ſicut hactenus, non præſumunt. Quia uerò non eſt noſtræ intentionis innoxios cum nocentibus condemnare, fraternitati tuę per apoſtolica ſcripta mandamus, atque præcipimus, quatenus tales ad tuam præſentiam conuoces, & inquiras tam ab aliis de uita, & conuerſatione ipſorum, quam ab eis de articulis fidei, & aliis, quæ uiderit inquirenda: & ſi nihil ſenſerint, quod ſapiat hæreticam prauitatem, eos catholicos eſſe denũcies & prædictam ſententiam non teneri. Quòd ſi forſan aliquid contra fidem ſapiant orthodoxam, & parati fuerint ab errore diſcedere, ac mandatis apoſtolicis obedire, recepto ab eis iuxta formam eccleſiæ iuramento, quod ſolet a talibus exhiberi, beneficium eis abſolutionis impendas: mandans eiſdem ſub debito iuramenti præſtiti, ut errorem, quem approbauerant, publicè improbent, & in aliis ſtudeant pro uiribus confutare: de cætero etiam fidem orthodoxam ſeruent, & ſedem apoſtolicam uenerentur. Datum Lateran. VIII. idus Decembris.

B. Piſtorien. Epiſcopo. Qualiter decimæ perſoluendæ ſint.

A Nobis tua fraternitas requiſiuit, utrũ ab aliis decimas exigere debeas, qui poſſeſſiones dãt, uel recipiunt ad affictũ, cùm alij ſe conentur per alios excuſare, quo

quominus cogantur ad decimas perſoluẽdas: quid ẽt ſit de mulieribus in epiſcopatu tuo præsbyteris in capellis ſub conuerſationis ſpecie cohabitantibus faciendum, unde infamia irrogatur ordini clericorum. Cùm igitur quilibet decimas ſoluere teneatur, niſi a præſtatione ipſarum ſpecialiter ſit exemptus, fraternitati tuæ duximus reſpondendum: quòd a dantibus poſſeſſiones, & accipientibus ad affictum, defructibus, quos percipiunt, decimæ ſunt ſoluendæ, niſi ab eis aliquid oſtẽdatur, quare ab huiuſmodi ſint immunes. Cum clericis quoque non permittas mulierculas habitare, niſi forte de illis perſonæ exiſtant, in quibus naturale fœdus nihil permittit ſæui criminis æſtimari. Datum Lateran. IIII. nonas Decembris.

Leglennen. Epiſcopo, Quod non facile excommunicari poſſit.

CVm facti ſimus, ſecundum apoſtolũ, ſapientibus, & inſipiẽtibus debitores, honori fratrum, & coepiſcoporum noſtrorum, quas apoſtolica ſedes in partem ſolicitudinis euocauit, tantò abundãtius deferre uolumus, & optamus, quanto propter eminentiam dignitatis à nobis, & aliis ſunt propenſiùs honorandi: ea propter uenerabilis in Chriſto frater tuis iuſtis petitionibus inclinati, præſenti pagina tibi duximus indulgendum, ne quis piam prælatorum, niſi pro manifeſta, & rationabili cauſſa, excõmunicationis, uel ſuſpenſionis in te, quẽ nos (licet indigni) propriis manibus conſecrauimus, ſententiam ualeat promulgare. Nulli ergo &c. Datum Lateran. XII. cal. Decembris.

Leglennen. Epiſcopo. Vt iniuſte ſpoliatus Archidiaconus reſtituatur.

SIcut noſtro eſt apoſtolatui reſeratum inter alia multa, & grauia, quę H. fugitiuus monachus, Cantuarien. excommunicatus, & maledictus, in præiudicium eccleſiæ Leglenen. & animæ ſuę perniciem nequiter attentauit, poſt execrationem ſuam, dilectum filium eccleſiæ tuæ archidiaconum in tantum metu ſuſpenſionis illato coegit, cum exire de ipſa eccleſia non permittens, quod ipſum archidiaconatus officium, uellet nollet, oportuit reſignare: in cuius locum alius quidã fuit uiolenter intruſus. Cùm igitur idem monachus tanquam fur, & latro non per oſtium ſit ingreſſus nec aliquid de rebus epiſcopi, quod inuaſit, per eum de iure conferri ualeat, uel diſponi, omnibus ordinationibus, & diſpoſitionibus factis ab eo penitus irritatis, ut de præmiſſo archidiaconatu, & aliis dignitatibus & officiis canonicè ualeas, appellatione remota, tã quam proprius pontifex ordinare, quod ab eodem intruſo factum eſt, non obſtante, liberam tibi appellatione remota tribuimus auctoritate præſentium facultatem. Nulli ergo, &c. Datum Lateran. VII. idus Decembris.

Vlixbonen. & Colimbrien. Epiſcopis. Non facile qualiſcunque metus & vis votum reſcindit.

INſinuante V. nobili muliere, noſtro eſt apoſtolatui reſeratum, quòd dudum puella, & in annis teneris conſtituta M. Sancij accepit in uirum, qui ab inimicis crucis Chriſti fuit paruo poſt tempore interfectus: poſt cuius obitum, a quibuſdam curialibus fuit Regi Legionen. pro relictæ copula ſupplicatum: quod cùm ad conſanguineorum eius notitiam deueniſſet, ut maritum acciperet ei ſub obteſtatione regia ſuggeſſerunt. Ipſa uerò quòd tunc nollet nubere proteſtante, conſilium accepit ab eis, ꝙ uotum emitteret caſtitatis. Hoc autem in manibus cuiuſdã de fratribus ſancti Auguſtini, eo fecit adiecto tenore, ut in domo propria, cum omni ſua ſubſtantia remaneret. Sanè in eiuſdem ordinis habitu biennio poſt permanſit: licet id ſe inuitam feciſſe aſſerat, & coactum tam metu regio quàm parentum. Poſthæc eidem Regi, quod fecerat, indicauit quod approbans, uetuit, nequis, ea nolente, domum intraret ipſius, uel exinde aliquid aſportaret. Interim uerò tempore

Cap. Inſinuante extra qui clerici uel uouẽtes

modico elabente. P. curialis regias litteras ſecum portans, & F. Ferdinandi, dictę mulieris domum intrantes, ut ipſe P. vi ſaltem eam duceret in uxorem, accepe runt ab ipſa, quòd ſi eam idem P. duceret ipſius manibus interiret. Poſthæc uerò dimiſſis domo, & omnibus, quæ habebat in domo cuiuſdam Iudæi per tres, in ecclesia uerò ſanctæ Mariæ de Veiga per ſex latuit ſeptimanas: ita quòd exinde propter neceſſitates humanas etiam egredi non auderet: ēādem ſe coactam uidēs, & omnibus deſtitutam, & attendens nihilominus, quod inuita uotum emiſerit, eo dimiſſo de parentum conſilio P. Michaelis publicè fuit matrimonialiter copulata, de qua quatuor ſuſtulit filios tēpore procedente. Verùm quia ſalutem animæ omnibus deſiderat anteferre, ac metuens, quòd huiuſmodi coniunctio licita non exiſtat, quid ſuper his tenere debeat, edoceri inſo noſtro ſuppliciter poſtulauit Nos ergò atēdētes, q̀ in emiſſio ne uoti, q̄d præceſſit, nulla uel modica coactio affuiſſet, quàm patientia, & perſeuerantia ſequentis temporis penitus profugauit, & quòd ſequens coniunctio potius iniqua fuit, & uiolenter extorta, fraternitati ueſtræ per apoſt. ſcripta mandamus, quatenus inquiſita diligentius ueritate, ſi præmiſſis ueritas ſuffragatur, præfatam fœminam ad malè dimiſſum religionis habitum reſumendum, & ſeruandum, quod uouit, monere, ac inducere procuretis, & ſi opus fuerit, per cenſuram eccleſiaſticam coercere. Quòd ſi ambo, alter ueſtrum, &c. Datum Lat. cal. Decembris.

Mamm. Epiſcopo Archidiacono Bangoren. & Priori de Inſula Glannano. Ne ante ſeptennium ſponſal a contrahantur, nec ſubarratio, deſponſatio que valeant.

POſtulauit à nobis dilectus filius, uir nobilis R. Princeps Noruualiæ, ut de conceſſione noſtra, ſibi liceret filiam dilecti filii Principis inſularum ſubarratam ab ipſo accipere in uxorem, non obſtante q̀ patruo eius eadem infra nubiles annos extitit deſponſata: cùm tamen à neutro traducta fuiſſet. Verùm quoniam nobis conſtare non potuit: cuius ætatis puella tempore ſubarrationis, uel deſponſationis extiterit, & cui antea fuerit puta nepoti, uel patruo deſponſata: cùm ſecundum diuerſitates factorum iura etiam ſint diuerſa, in huiuſmodi certum non potuimus dare reſponſum, quoniam iuxta canonicas ſanctiones in rebus ambiguis, non eſt abſolutum iudicium proferendum. Volentes autem, quantum cum Deo poſſumus, iuſtas poſtulationes præfati Principis ſine difficultate qualibet exaudire, inquiſitionem eorum, quę premiſimus ſub certa forma, examini ueſtro diximus committendam, quid iuris ſit in ſingulis articulis ſupponentes. Quocirca diſcretioni ueſtrę per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus uocatis ad præſentiam ueſtram, quos uideritis euocandos, ſolicitè inquiratis, utrum puella ſeptennium non attigerit, quando ſubarrata extit à nepote, uel patruo deſponſata. In utroque nanque iſtorum caſuum, quia tam ſubarratio, quàm deſponſatio de iure non tenuit, quæ non poteſt ſeptennium præuenire, quod factum eſt è patruo primo uel poſtea non obſtante, niſi aliud quid impediat, puella eadem legitimè contrahere poterit cū nepote. Si uero tam ſubarrationis, quàm deſponſationis tempore ſeptennis extitit, uel maioris ætatis, cùm ex tūc incipiant placere ſponſalia, ſi pręceſſit deſponſatio patrui, non potuit contrahere cum nepote: quoniam ſecundū traditiones, & obſeruantias regulares, nullus poteſt ſponſam conſanguinei ſui accipere in uxorem: & hi duo caſus non ad imparia iudicantur. Si autem ſubarratio facta cum nepote præceſſit, quod ſecutum fuit poſtea non tenente, cùm per ſecundum factum non potuerit primum diſſolui, quod quantum ad ſponſalia ſortitum fuerit firmitatem, uolentibus, perſonis principalibus, matrimonium inter eas poterit conſummari. Si uero nepos eam ante ſeptennium ſubarrauit, & patruus in ſeptennio, uel poſt ſeptennium deſponſauit eandem, nepos eam

eam pp rationem præmiſſam ducere nō poterit in uxorem, ſin uice uerſa eam ſibi legitimè poterit copulare, pro iis, quæ pręmiſimus memorię cōmēdatis, cū de facto uobis conſtiterit, de iure nō poteritis dubitare. Vos ergo app. remota ſecundum præmiſsas diſtinctiones, iniunctum uobis curetis negocium diffinire. Quòd ſi omnes, &c. Tu frater Epiſcope cum eorum altero. Dat. Lat. 8. cal. Decemb.

Abbati, & conuentui S. Mariæ de Prato de Leiceſtre. Vt pauperem quendam, ex Iudæo Chriſtianum, alant.

QVanto populus Iudaicæ cæcitatis ſuperficiem diuinarum ſcripturarum attendens, & negligens puritatem medullę quæ doctrinę ſpiritualis ſe continet intellectū, dānabilius in ſua cōtumacia perdurauit, & ſe ipſos adhuc inuolui permittunt, in baratro tenebrarum, tanto his qui tenent, & amplectuntur fidei ueritatem, & deſiderant propagationem nominis Chriſtiani, amplius eſt in domino congaudendum: ſi qui gratia ſancti Spiritus illuſtrati, abrenunciato errore iudaico, à tenebris ſe conuertunt ad lucem, & fidem recipiunt Chriſtianam: & attenta eſt ſolicitudine prouidendum, ne inter alios Chriſti fideles inedia depримantur: cum pleriqué horum pro indigentia neceſſariarum rerum, poſt receptum baptiſmum, in confuſionem non modicam inducantur, ita ut plærunque faciente illorum auaritia, qui cùm ipſi abundent, Chriſtum pauperem reſpicere dedignantur, retro cogantur abire. Hinc eſt, quòd cùm dilectus filius R. lator pręſentium, ad commonitionem cuiuſdā nobilis uiri ſpretis, & poſtpoſitis omnino diuitiis, quas habebat, Chriſtum potius ſequi uolens, quàm in luto diuitiarum putreſcere, baptiſmi receperis ſacramentum, & nunc præfato nobili uiro uiam vniuerſæ carnis ingreſſo, qui ſufficienter ei neceſſaria miniſtrabat, ita paupertate grauetur, ut non habeat unde uitæ ſuſtentationem poſſit habere, per uos ipſius neceſſitati prouideri uolentes, diſcretioni ueſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, atque præcipimus, quatenus ob reuerentiam illius per quē ipſe lucem ueritatis accepit, taliter ei neceſſaria miniſtretis, quòd in uictu, & ueſtitu conuenienter ſit ei prouiſum. Scitis pro certo, quòd grauiter, & moleſtè ferremus, nec poſſemus ſub diſſimulatione tranſire, ſi mandatum noſtrum, quod opus continet in ſe pietatis, relinquiretis aliquatenus imperfectum. Datum Lateran. nonis Decembris.

Ciſtercien. Morimunden. & de Criſta Abbatibus. Vt cum Metenſi Epiſcopo de hæreſi ſuſpectos examinent.

EA eſt in fouendis uirtutibus, & uitiis extirpandis à prælatis eccleſiarum ſeruanda diſcretio, & circunſpectio adhibenda, ne uel internaſcentium denſitate ſpinarum, enormiter frumenta lędantur, uel inſuper ſeminatorum zizaniorū euulſione triticū euellatur. In abſcidēdis etiā & curandis corporib. infirmorū, ſic oculi diligentia pcedere debet manus officiū, & ferrū digitis pręuenire: ne ſi cauterium adhibeat incautè, nō iam partes infirmas non ſanet, quàm ſanas infirmet: quod tāto diligentius in mētis languorib. eſt ſeruandum, quanto animā nouimus corpore digniorem, & ſpiritualia carnalib. præponenda. Hoc autē inſ a nos ipſos diligētius attendētes, cùm olim uenerabilis frater noſter Meten. Epiſcopus per ſuas nobis litteras intimaſſet, q tā in diœceſi q in urbe Meten. laicorū, & mulierū nō modica multitudo Gallicæ cuidā tranſlationi diuinorū librorū intendēs, feceretis cōuenticulis etiam inter ſe inuicē eructare præſumerēt, aliorū aſpernantes cōſortiū, & in faciē redarguentib. presbyteris reſiſtētes, quorū ſimplicitatē faſtidiū in ſuę trāſlationis peritia cōfidētes, nō protinus ad uindictā nos res accēdit icognita, ſed uniuerſi tam in Vrbe, q in Meten. diœceſi cōſtitutis, ſub eo tenore litteras curauimus apoſtolicas deſtinare: qui uobis ex tranſcripti earū poterit inſpectiōe patere. Eidē inſuper epiſcopo, & capitulo Metē. dedimus in mandatis, ut inquirerent ſolicitè ueritatem, quis fuerit auctor tranſlationis

tionis illius, quæ intentio transferentis: quæ fides utentium: quæ cauſſa docendi: ſi utentes ipſa, uenerarentur apoſtolicam ſedem, & catholicam eccleſiam honorarent: ut ſuper his, & aliis, quæ neceſſaria ſunt ad indagandam plenius ueritatem, per eorum litteras ſufficienter inſtructi, pleniùs intelligeremus, & planiùs, quid ſuper his ſtatui oporteret. Nuper autem idem Epiſcopus per ſuas nobis litteras intimauit, quòd quidam eorum, quos notabiles prioribus litteris denotarat, mãdatis recuſant apoſtolicis obedire: quibuſdam eorum clanculo, quibuſdam uerò iam publicè obediendum eſſe dicentibus ſoli Deo: ab occultis etiam conuenticulis non ceſſantes, officium prædicationis occultè, licet a nullo mittantur, prohibiti etiam ſibi non metuunt uſurpare: aſpernantes ſibi diſſimiles, & translationi eidem uſque adeò inſiſtentes, ut ſe nec epiſcopo, nec metropolitan ſuo, nec nobis ipſis aſſerant parituros, ſi eam decreuerimus abolendam. Licet autem tales in eo reprehendi meritò uideantur, quòd occulta conuenticula celebrant, officium prædicationis uſurpant, ſimplicitatem deſpiciunt ſacerdotum; & eorum conſortia, qui dictam translationem non recipiunt, aſpernantur. Nequid tamen ſubitò facere uideamur, diſcretioni veſtræ (de qua plenè confidimus) per apoſtolica ſcripta mandamus, atque præcipimus, quatenus ad ciuitatem Meten. pariter accedentes, eum eodem Epiſcopo conuocetis coram vobis talia ſapientes, & adhærentes translationi prædictæ & ſi fieri poterit, quæ in eis reprehenſibilia fuerint, auctoritate freti apoſtolica, ſublato appellationis obſtaculo, corrigatis. Quòd ſi correctionem ueſtram recipere forte noluerint, inquiratis ſuper capitulis illis, quæ in litteris, quas Epiſcopo miſeramus expreſſa fuiſſe, ſuperius uobis expreſſimus, & aliis etiam diligentius ueritatem, & quod inueneritis per nuncium ueſtrum, & litteras plenius intimetis, ut per uos certiores effecti, prout procedendum fuerit, procedamus. Cum enim in hoc uniuerſalis eccleſiæ vertatur negocium, & agatur cauſſa fidei Chriſtianę ad exequendum apoſtolicæ ſedis mandatum cum ſumma diligentia, & cautela, uos ſtudioſos, & prõptos eſſe uolumus, & mandamus. Ad hæc M. Criſpinum, presbyterum, & R. ſocium eius, ſi ſuper his, quæ dictus Epiſcopus eis duxerit opponenda, inueneritis eſſe reos, ipſos appellatione remota canonicè puniatis. Alioquin eundem Epiſcopũ ad remittendam pœnam, ſiquam eis forſan inflixit, cum nihil contra eum, uel clerum, in noſtra propoſuerint audientia, monitione pręmiſſa, diſtrictione qua conuenit, remoto appellationis obſtaculo cogere non tardetis. Quòd ſi omnes &c. Duo ueſtrum. Datum Lateran. 5. idus Decembris.

Neapolitan. Archiepiſcopo. & C. Sancti Laurentii in Lucina Presbytero, Card. Apoſtolicæ ſedis legato. Ut contra Beneuentanum Archiepiſcopum inquirant.

Nihil eſt penè, quod magis debeat formidare prælatus, quàm vitium negligentię; quia ſi iuxta teſtimonium ueritatis, de omni uerbo ocioſo in die iudicio redditurus eſt rationem, quantò magis de omni bono neglecto, cùm eum ẽt, qui opus Dei agit negligenter, ſcripturæ diuinæ ſententia maledicat. Heli nanque ſacerdos licet in ſe bonus exiſteret, quia tamen filiorum exceſſus efficaciter non corripuit, & in ſe pariter, & in ipſis animaduerſionis diuinæ uindictã excepit, dum filiis eius in bello peremptis, ipſe de ſella corruens, confractis ceruicibus expirauit. Ad corrigendos ergo ſubditorum exceſſus, tanto diligentius debet prælatus aſſurgere, quanto damnabilius correctionem eorum negligeret: contra quos (ut de notoriis exceſſibus taceatur) & ſi tribus modis procedere poſſit, per accuſationem videlicet, denunciationem, & inquiſitionem ipſorum, ut tamen in omnibus diligens adhibeatur cautela, ſicut accuſationem legitima procedere debet in ſcripto., ſic & denunciationem caritariua commonitio, & inquiſitionem clamoſa

moſa debet inſinuatio præuenire. Deſcen
dam (inquit dominus) & uidebo utrum
clamorem, qui uenit ad me, opere iam
compleuerint. Tunc enim clamor per
uenit ad prælatum, cum per publicam fa
mam, aut inſinuationem frequentem
ſubditorum, ſibi referuntur exceſſus: &
tunc debet deſcendere, & uidere, id eſt,
mittere, & inquirere, utrum clamorem
ueritas comitetur. Nam iuxta canoni
cas ſanctiones, ſiquid de quocunque cle
rico ad aures prælati peruenerit, quòd
eum iuſtè poſſit offendere, non facilè cre
dere debet, nec ad uindictam eum res
accendere debet incognita, ſed diligen
ter eſt ueritas perſcrutanda, ut ſi rei popo
ſcerit qualitas, diſtricta ultio culpam fe
riat delinquentis. Cùm ergo de uenera
bili fratre noſtro Beneuentano archiepi
ſcopo, quod dolentes referimus, ea no
bis relata fuiſſent, quæ à pontificali hone
ſtate nimium diſſonabant propter fre
quentem clamorem multorum, ad inqui
rendum de ipſis plenius fuimus exci
tati: ne diſſimulatio negligentiæ uitium
inducere uideretur. Ipſe nanque, ſicut
fuit nobis expoſitum, poſt multas, & gra
ues culpas nequiter commiſſas ab eo, do
mum hoſpitalis ad ſuſceptionem paupe
rum, & infirmorum, olim à prædeceſſo
ribus ſuis rerum opulentia præmunitam,
ciuilis belli ſocius, & magiſter effectus,
fecit nequiter demoliri: de cuius uideli
cet hoſpitalis prouentibus, tertia portio
eccleſiæ Beati Bartholomæi perpetuò de
bebatur: Occaſione cuiuſdam equita
turæ ſuæ à Vu. Guarna canonico eiuſdem
eccleſiæ ſibi redditæ ſine freno, per ſa
tellites ſuos ſeditionem fecit in populo:
ex qua ſuborto prælio, quod præcepit in
uocato diabolo inchoari, plures tam cle
rici, quàm laici interfecti fuerunt.
Cumque quoddam caſtrum Hugonis de
Feniculo, poſt deſtructionem terræ ip
ſius, integrum remanſiſſet, idem popu
lum concitauit: cum quo in ipſum ca
ſtrum inſurgens, illud cum non nullis
mulieribus, & pueris incendio deuaſta
uit. Molendinum, uineas, & alia mul
ta ad ſuam eccleſiam ſpectantia deſtrui
omnino permiſit, coecum ſuũ propria ma
nu percutiens interfecit: ruſticum
quendam hoſtiliter inſecutus, pro eo
quod puerum in ulnis deferens, importu
nè pro confirmatione illius inſtabat, ſuo
que clerico reſiſtebat, ab eo uiolenter im
pulſus ita uulnerari præcepit, quòd ui
tam illius uulneris occaſione finiuit.
Beneficia eccleſiaſtica minus canonicè,
iuxta ſuæ uoluntatis arbitrium, diſpen
ſare præſumit. Sacerdotes, & clericos abſ
que cauſſa rationabili officiis, & bene
ficiis deſtitutos non prius reſtituit, quàm
cupiditati eius recepta pecunia ſatisfi
at. Augumentationi poſſeſſionum, &
ornamentorum eccleſiæ ſuæ non ſo
lum, ut tenebatur ex officio, non inten
dit, uerum etiam adeò in ſpiritualibus,
& temporalibus eam læſit, ut conſilio de
ſtituta, & prauorum pedibus iaceat con
culcata. Cum autem hæc, & alia per quoſ
dam eccleſiæ ſuæ canonicos nobis de
nunciata fuiſſent, contra quos tamen
multa, ut eos à denunciatione repelleret,
opponebat, nos officii noſtri debitum
proſequentes, de communi fratrum con
ſilio, uobis inquiſitionem eorum duxi
mus committendam, per apoſtolica uo
bis ſcripta præcipiendo mandantes, qua
tenus ad locum congruum utrique par
ti ſecurum pariter accedentes, ſine perſo
narum acceptione, Deum habentes præ
oculis, ſuper his inquiratis appellatione
remota, noſtra freti auctoritate diligen
tiſſimè ueritatem: & quod inueneritis,
ſub teſtimonio litterarum ueſtrarum no
bis fideliter intimetis, ut per inquiſi
tionem ueſtram ſufficienter inſtructi,
melius in ipſo negocio procedere ualea
mus.

Capitulo Chelcoen ne in alios quam donata ſunt uſus bona eccleſiæ ſuæ conferantur.

CVm monaſterium ueſtrum ſpeciali
ter Beati Petri iuris exiſtat, & ad no
ſtram nullo mediante iuriſdictionem
pertineat, & tutelam, paci, & tranquillita
ti veſtræ ſolicitius nos conuenit prouide
re, & in quibus ſalua conſcientia poſſu
mus, petitiones ueſtras libentius debe
mus, & uolumus exaudire. Dilecto nanq;
filio

filio noſtro.H.monacho ueſtro referente accepimus,quòd Abbates,qui pro tempore in ueſtro monaſterio adminiſtrant ecclefias,quæ illi monaſteriũ ad ſuſtentationem fratrum,& hoſpitum ſuſceptionem ac pauperum conceſſæ ſunt canonicè, & collatæ,in diſpendium ueſtrum quibuſdã perſonis conferunt,& aſſignant : pro quibus illarum prouentus ſuſtentationi fratrum , & pauperum indebitè ſubtrahuntur.Vnde quoniam indignum eſt admodum,& abſurdum , ut fratrum,ac pauperum ſtipendia per aliquorum præſumptionem eis illicitè ſubtrahi debeant , quorum ſunt uſibus deputata , ad exemplar felicis recordationis Lucij Papæ prædeceſſoris noſtri,præſentium auctoritate ſtatuimus,& firmiter prohibemus, ut nullus de cætero eccleſias ueſtras aliquibus conferre præſumat , per quos ipſorum prouentus ad alium uſum transferri debeant,niſi ad eum,pro quo piis deſideriis ac deuotione laudabili ueſtro monaſterio ſunt conceſſæ.Nulli ergo &c.hanc paginam noſtræ conſtitutionis,& inhibitionis &c. Datum Lateran. III. calen. Decembris.

Epiſcopis,& aliis eccleſiarum Prælatis per regnum Scotiæ conſtitutis.Vt omnes ab iniuria monaſterii Chelcoen.abſtineant.

Licet vniuerſa loca religioſa ex commiſſi nobis officii debito fouere, & diligere debeamus, illorum tamen profectibus ſpecialem nos oportet curam impendere quæ ad iuriſdictionem Beati Petri, & noſtram noſcuntur,nullo mediante, ſpectare.Inde ſiquidem eſt,quòd nos libertates, & iura monaſterii Chelcoen , & ea maximè,quæ ipſi ab apoſtolica ſede indulta ſunt,integra uolentes,& illæſa ſeruare, felicis recordationis Lucii Papæ prædeceſſoris noſtri ueſtigiis inhærentes , uniuerſitati ueſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus , quatenus nullus ueſtrum . In Abbatem, & fratres prætaxati monaſterii excommunicationis , ſuſpenſionis, vel interdicti ſententiam audeat promulgare . Cùm autem ſententia in parochia nos alterius ab aliquo veſtrũ prolata de iure non teneat,multo minùs illa, quę in ſpeciales eccleſiæ Romanæ filios,qui ſcilicet nulli,niſi Romano Pontifici ſunt ſubiecti profertur , debet ab aliis obſeruari. Quod ſi aliquis veſtrum attentare præſumpſerit,eius in hac parte factum nullas vires obtineat,ſed irritum potiùs, & vacuum habeatur. Nos enim vniuerſa,quæ pronominato Abbati, & fratribus,vel monaſterio ipſorum apoſtolicæ ſedis priuilegiis indulta naſcuntur, firma volumus, & inconcuſſa teneri , & eadem à vobis inuiolabiliter præcipimus obſeruari. Statuimus etiam , vt cùm ad aliqua eccleſiaſtica ſacramenta in prælibata eccleſia impendenda fueritis quandolibet euocati , ad hoc exequendum celeriter accedatis , nec ibidem aliquod ius propterea uendicetis. Datum Lateran.cal.Decembris.

Stephano Abbati , et Conuentui Sancti Silueſtri. Quod laici nullam in res,bona,vel perſonas eccleſiaſticas iuriſdictionem habeant.

Eccleſia ſanctæ Mariæ in via lata contra I. de Atteia , qui quaſdam poſſeſſiones ipſius dicebatur contra iuſtitiam detinere , mouit tempore B. Carosomi dicti ſenatoris ſub L.iudice quæſtionem . In ipſo autem iudicio præfato I. de Atteia ſindicus monaſterii ueſtri aſtitit , & ab eo teſtes producti quidam de monachis extiterunt. Iudex verò auditis rationibus partium pro eodem Ioanne abſolutionis ſententiam promulgauit : à cuius ſententia pars altera vocem appellationis emiſit. Super hæc igitur quæſtione ſuborta , proponente parte victrice , quòd non potuerit appellari , cùm dictus L.non vt iudex,ſed tanquàm arbiter fuiſſet electus , victa è contrario aſſerente, quoniam cum arbitrio fuerit contradictum , quòd partes non niſi metu pœnæ conſtringit , quæ præmiſſo arbitrio non fuerat comprehenſa , meritò potuit appellari,& fortiùs,ſi iuditium extitiſſet. De hoc igitur ad iam dictum B.Caroſomi,quęſtione per lata,cauſſam appellationis S. primicerio iudicum

delegauit, in cuius præſentia partibus cõſtitutis dictus Ioannes de Aticia propoſuit ſe cõuenied ũ non eſſe, cùm non poſſideret id, qđ pars altera requirebat, ſed monaſteriũ ſancti Syluestri poſſidẽs rẽ petitam. Dictus autem B. Caroſomi quoniã ſtatutum quoddã emiſerat, à populo Romano approbatũ, pariter & acceptũ, qđ ſi qs poſt litẽ cõteſtatã, rem à ſe petitam transferret in alium, daretur poſſeſſio petitori, & alter fieret de poſſeſſore petitor: & idem I. poſt litem conteſtatam rem ipſam in monaſteriũ transferre præſumpſi, poſſeſſionem rei petitæ aſſignauit eccleſiæ memoratæ. Verùm quoniam dictus I. de poſſeſſionibus ipſis monaſterio S. Syluestri annuam reddi derat pẽſionem, adiecit, ut hoc ipſum ab eccleſia ſanctæ Mariæ fieret, donec proprietate fundi cognoſceretur: ſed ſolutio, quæ fiere penſionis eccleſiæ ſanctæ Mariæ in uia lata, in iure ſuo penitùs non noceret. Hanc autem poſſeſſionem eccleſiæ ſanctæ Mariæ vſque ad tempora Ioannes Petri Leonis ſenatoris urbis inconcuſsè poſſedit: qui ſupplicatione monaſterii veſtri clemẽter admiſſa, R. iudici cauſſam commiſit eãdem, qui auditis hinc inde propoſitis, pro monaſterio ipſo ſententiam promulgauit, reuocans quod præfatus B. Caroſomi ſtatuerat contra ipſum. Per quam ſanè ſentẽtiam, quoniam eccleſia ſanctæ Mariæ ſe læſam enormiter querebatur, & ipſa ſenatori ſupplicauit prædicto, qui cauſſam commiſit R. iudici cognoſcendam. Et quoniam eius iuriſdictio erat in proximo deſitura, ſupplicatum fuit ob eandem cauſſa ſucceſſoribus eius ſenatoribus iam electis, & ab eis cauſſa ipſa eidem iudici delegata Iudex verò ex veteris, & nouorum pariter ſenatorum delegatione cognoſcens, quod a iam dicto. B. ſtatutum fuerat, approbãs, eccleſię ſanctę Mariæ poſſeſſionem reſtituit ante dictam: & cùm nouem conſiliarios habetet ſenatus, per octo ipſorum executioni fuit ſententia demandata, ſed unus ex iis, qui & nepos erat Abbatis ſancti Syluestri, quorundam ſenatorum fauore ſuffultus, eccleſiæ ſanctæ Mariæ poſſeſſionem violenter ablatam, monaſterio tribuit nominato. Ex hoc ergò rixa creſcente vſque ad armorum ſtrepitum eſt proceſſum. Ne verò deterius quid contingeret, bonæ memoriæ C. Papa prędeceſſor noſter, totum negocium ad ſuam ſolicitudinem reuocauit. Et quoniam tempus colligendorum fructuum imminebat, fructus præcepit apud colonos in ſequeſtro deponi: circa quos, ſi qua partium violentiam inferre præſumeret, cauſſæ ſuæ diſpendium pateretur: venerabilibus fratribus noſtris. P. Portuen. & I. nunc Albanen. tunc uerò Tuſculan. Epiſcopis tituli ſancti Clementis, & dilecto filio noſtro G. ſancti Angeli diacono Card. cauſſam committens eadem. In quorum præſentia partibus conſtitutis, pro eccleſia ſanctæ Mariæ fuit contra monaſterium veſtrum obiectum, quòd uiolentiam pars veſtra commiſerat in fructibus ſequeſtrandi: & cùm ſuper hoc teſtes fuiſſent utrinque producti quia violentia liquidò probata nõ fuit, & in dimidio rugio hordei dicebatur admiſſa: Abbate nihilominus prohibente, ne delictum perſonæ redũdaret in damnum eccleſię, facta horrdei reſtitutione prouiſum eſt, vt ad quæſtionem poſſeſſionis fieret in cauſſa proceſſus: de qua coram eiſdem productis teſtibus, & atteſtationibus publicatis, fuit diutiùs diſceptatum. Conſequenter verò poſt deceſſum præfati prædeceſſoris noſtri, partibus in noſtra præſentia conſtitutis, eccleſia Beatæ Mariæ poſſeſſionem, qua fuerat prætermiſſo iuris ordine ſpoliata, ſibi reſtitui poſtulabat. Et quoniam alii Senatorum ſententiã pro monaſterio, alii latam pro eccleſia proceſſu tẽporis confirmarãt, nos quicquid ab eis factũ fuit, poſtquàm dictus prædeceſſor noſter ad cuiã ſuã idẽ negociũ reuocauit, de cõſilio fratrũ noſtrorũ irritum decreuimus, & inane. Cũ ergo nobis cõſtiterit, & ex ipſa cõfeſſione partiũ tenuerimus, q; vnus cõſiliariorũ contra ſentẽtiã, de voluntate octo executioni mandatam de facto, quia de iure non poterat, veniens eccleſiã ipſam poſſeſſione ſua ſpoliauerit violenter, & nihilominus

ominus attendentes, quòd etiam iniuſto poſſeſſori uiolenter eiecto, reſtitutionis ſit beneficio ſuccurrendum, ſpoliatam ec clesiam in eo ſtatu decreuimus reponendam, in quo fuerat tempore uiolentiæ perpetratæ. Verùm quoniam præfatam poſſeſſionem poſt reſtitutionem factam ab.I.de Atreia, monaſterium alii locationis titulo aſſignarat, neq; reſtituere poterat eccleſiæ ſpoliatę, loco illius tantundē poſſeſſionum æquiualentium, ſecundum arbitrium dilectorum filiorum I. Tineoſi capellani, & P. hoſtiarij noſtrum eidem Eccleſiæ fecimus aſſignari: quæ, quoniam alii fuerant iure pignoris obligatæ, à creditoribus eas fecimus liberari, qui nobis inſtrumentum pignoris poſtea reſignarunt. Et quia ſæpe fatum monaſterium ueſtrum ſe querebatur à præmiſſo B. Carosomi contra iuſtitiam ſpoliatum, & ipſum per officium noſtrum reſtitui ſuppliciter poſtulabat, quod ſtatutum eius nullius valoris extiterit multipliciter aſſeuerans: ſæpè fatus enim B. cum ſeipſum intruſerit in ſenatoriam dignitatem, nec apoſtolicę ſedis fauorem habuerit, ad quam inſtitutio pertinet Senatorum, ſtatutum nō potuit emittere, quod ualeret: qui etiam, ſi fuiſſet legitimè inſtitutus, ipſius ſtatutum quamuis ſibi ſubiectos, eccleſias tamen nullatenus obligaret, præſertim cum iuri ciuili eſſet aduerſum, quòd aliam pœnam litigioſas res transferentibus ſtatuit imponendam. Illa diſtinctione inter contrahentes adhibita. vt ſi quis ſciens ad donationes, nē ditiones, ſeu alios contractus acceſſerit, non ſolùm redimere rem compellitur, etiam precium eius amittit, non vt lucro cedat alienanti, à quo etiam alia tāta quantitas eſt fiſci iuribus inferenda, ſin autem ignorans rem litigioſam emerit, vel per aliam ſpeciem contractus acceperit, tunc alienatione rei facta irrita, precium eius cum alia tertia parte recipiet, inſtrumentis etiam nullam uim obtinentibus, quæ ſuper contractibus huiuſmodi ſtatuuntur. Verum eos, qui dotis nomine, vel ante nuptias donationis, tranſactionis, uel diuiſionis rerum hæreditariarum factæ, vel per legati, uel fideicommiſſi cauſſam huiuſmodi dederint, uel acceperint, à pręmiſſis pœnis eadem conſtitutio excipit nominatim. Quòd ſi etiam obligare poſſet eccleſias, monaſterium in illa conſtitutione nequaquam inciderat: cùm ante dictus I. nullam in illud penitùs poſſeſſionem tranſtuliſſet, qui tanquàm colonus terras illas tenuerat, & eas non ſuo, ſed monaſterij nomine poſſidebat: quod etiam ſi feciſſet, quoniam prius conuentus à monaſterio, quàm ab eccleſia fuerat & per arbitrium, & nihilominus iure trāſactionis, per quam citra pœnam litigioſi contractus, res poteſt in alium lite conteſtata transferri, res reſtituit antedictas, in ſtatutum præmiſſum nullatenus inciderat: quin potiùs, etſi contra illud feciſſet ſtatutum, quoniam nec conuentū, nec confeſſum in iudicio, uel conuictum poſſeſſione ſua monaſterium fuerat ſpoliatum, inſtanter eam ſibi reſtitui poſtulabat, quam ex nulla, vel ſaltem iniuſta cauſſa pars altera detinebat. Has autem rationes œconomus ſanctę Marię nitebatur multifariam infirmare. Quamuis enim dictus B. circa prælationis ſuæ primordia gratiam ſedis apoſtolicæ non habuerit: quia tamen ab ea fuit tempore procedente receptus, & ratihabitio retrotrahitur, perinde habendus erat, tanquàm ab initio legitimè fuerit inſtitutus: qui tanquàm alienus iudex nō poterat à monaſterio euitari, cùm nec nouum ſit, nec inſolitum, quòd vbi clerici ſunt, auctor, & reus cauſſas ciuiles in vrbe coram iudicibus per ſedem apoſtolicam inſtitutis, ex delegatione Senatorum ab ea iuriſdictionem habentium proſequantur. Vnde nec in alieno foro intelligūtur, ſed in proprio Rom. pontificis litigare, cuius auctoritate ſortiri uidentur effectum, quę ab huiuſmodi Senatoribus, vel iudicibus ſtatuuntur. Quòd ſi forū ſenatorium fuiſſet monaſterio penitùs alienum, quia, tamen œconomos dicti monaſterii ſub L. iudice à præfato B. inter eccleſiam ſanctæ Mariæ, & dictū I. de Atteia delegato ipſi I. aſtitit, & eum in iure defendit, iudiciū eius non potuit vlterius declinare. Statutum

tum autē ipſius B. de quo ſæpiùs eſt premiſſum, & quod non iuri aduerſum, ſed conſonum potius exiſtebat, cùm etiam in iure canonico caueatur, quod res litigio poſita non ſit in perſonam aliam transferenda, nón ad poſſeſſores ſolos, ſed etiam ad illos dicebat extendi, qui tenore ſaltem detentionis cuiuſquam poterant conueniri: quales conſtat eſſe colonos etiam temporale: perpetui nanque utilem ſaltem poſſeſſionem habentes, & conueniri poſſunt, & in alium transferre, quod habent: ſicut I. fecerat ante dictus, cuius factum neq; præmiſſum arbitrium poterat, nec tranſactio excuſare: cum in dolum, & fraudem fuerint attentata. Iudex nanque, in quem fuit a partibus compromiſſum, conſanguineus ipſius I. & infeudatus monaſterii dicitur extitiſſe: nihilque feciſſe in publicum, ſed omnia in ſecreto: quamuis in ſtar iudiciorum ſint arbitria introducta. Coegit quoque partes ad tranſigendum, ſicut ex reſcripto tranſactionis apparet: & cum de tranſactione non fuerit compromiſſum, quæ non eſt neceſſitatis, ſed liberæ potius uoluntatis, dolo quaſi ex perſpicuis inſidiis iam probato, trāſactionem inefficacem penitus aſſerebat. Illa quoque ratione dicebat eccleſia petitionem monaſterii repellēdam: ꝙ cùm poſſeſſionem ipſam ſine dolo, & culpa ſua obtinuerit auctoritate Prætoris, & per hoc ius ſibi fuerit acquiſitum, monaſterium ueſtrum ſuper poſſeſſorio audiri vlterius non debebat, cui parata erat in petitorio reſpondere. His ergò, & ſimilibus in noſtra, & fratrū noſtrorum præſentia prudenter a partib. allegatis: nos attendētes, ꝙ laicis etiam religioſis ſuper eccleſiis, & perſonis eccleſiaſticis nulla ſit attributa poteſtas, quos obſequēdi manet neceſſitas, non auctoritas impetrandi, à quibus, ſi quid motu proprio ſtatutum fuerit, quod eccleſiarum reſpiciat etiam cōmodum, & fauorem, nullius firmitatis exiſtit, niſi ab eccleſia fuerit approbatū: vnde ſtatutum Baſilii, de non alienandis prædiis ruſticis, uel vrbanis miniſteriis, & ornamentis eccleſiarum, illa reprobatum fuit potiſſimum ratione, quòd auctoritate Romani Pontificis non fuit roboratū: ne in exemplum transeat ſimilia præſumenti, quod à ſæpe dicto B. factum fuerat in præiudicium monaſterii, non conuenti, nec confeſſi etiam, uel conuicti prorſus in irritum reuocantes, poſſeſſiones eaſdem reſtituendas ſibi ſententialiter diffinimus, nec ipſas, quæ in locum, & ius illarum, quas ab I. di Atteia, eccleſia ſanctæ Mariæ patierat ſucceſſerunt: interim alienare ualeat prohibentes: ut ſi eccleſia ſanctæ Mariæ, uel de uitio litigioſi cōtractus, uel de proprietate ſoſiiā uoluerit expediri: ne ſi obtinuerit in iudicio, in vanum laboret, monaſterio minimè poſſidente, ſit, quod euincere ualeat, & habere. Datum Lateran. V. Cal. Decembris.

Scriptum eſt ſuper hoc in eundem modum Clericis ſanctæ Mariæ in uia lata.

Oldeberto Subdiacono noſtro præpoſito Sancti Gaudentis Nouarien Vt habeat iuriſdictionem in ſuos fratres.

AD hoc in domo domini ſtatuta fuiſſe noſcuntur officia prælatorum, ut ipſi ſpeculatores ſoliciti exiſtentes exceſſus puniant ſubditorū, & de agro domini zizania colligant ad comburendum, & triticum in ipſius horreis ſtudeant cōgregare. Vt igitur commiſſum tibi præpoſituræ officium utilius proſequi ualeas, deuotionis tuæ auctoritate duximus præſentium indulgendum, ut liceat tibi exceſſus fratrum tuorum, ſecundum Deum & iuſtitiam, non obſtante appellatione, ſiqua forſan fuerit factam in eluſionem eccleſiaſticæ diſciplinæ, corrigere, & eos bonis actibus informare. Nulli ergo, &c. hanc paginam noſtræ conceſſionis, &c. Datum Lateran. Idibus Decembris.

Vercellenſi epiſcopo. Excommunicati nec eligere poſſint, nec elegi.

AD audientiam noſtram te ſignificante peruenit, quòd cum Caſale ſancti Euaſii, quod ad ius, & dominium pertinet eccleſiæ Vercellen. propter multas, & enor

& enormes iniurias, quas habitatores ipſius Caſalis eidem eccleſiæ intulerunt, iã diu dum ſit interdicto ſuppoſitum, & maiores eiuſdem loci excommunicationis ſententia innodari, clerici Caſalis eiuſdẽ quoſdam ſcholares, qui cum aliis ſunt eccleſiaſtico in interdicto ſuppoſiti, in fratres, & clericos elegerunt. Quia uerò qui bus eccleſiaſtica ſunt officia interdicta, dum tales exiſtunt eligi non debent ad eccleſiaſtica beneficia, cum officiorum intuitu beneficia conferantur, fraternitati tuæ, ſi præmiſſis ueritas ſuffragatur, caſsã di electionem huiuſmodi, non obſtante cõtradictione, uel appellatione qualibet, liberam tibi concedimus auctoritate apoſtolica facultatem. Propterea, quia, ſicut tua nobis inſinuatio patefecit, quidam miles de melioribus ipſius loci tibi fideliter aſtitit in perſecutione, quam tibi, & eccleſiæ tuæ alii faciebant, propter quod incurrit odium uicinorum, damna plurima eſt perpeſſus: cuius filio ſcholari ſcilicet bonæ indolis, ut teſtaris, in eccleſia Caſalen. deſideras prouidere: uolentes quantum cum Deo poſſumus tuæ fraternitati deferre, ut ſcholarem ipſum in eccleſia memorata, ſublato contradictionis & appellationis obſtaculo inſtituere ualeas, auctoritate tibi præſentium indulgemus. Datum Lateran. III. idus Decembris.

Vercellenſi Epiſcopo. ut decimæ veræ & iuſtæ ab omnibus perſoluantur.

TVa nobis fraternitas intimauit, quod quidam laici tuæ diœceſis, & alii plures epiſcopatuum adiacentium decimas eccleſiis, & clericis tuis, peruerſis machinationibus ſubtrahere moliuntur: & conceptæ peruerſitatis audaciam non curant ſatisfactione debita emendare. Quidam enim ex eis ſemen, & ſumptus, qui fuerint in agricultura primitus deducendos, & de reſiduo impendenda eſſe decimam aſſeuerant, alii verò de portione fructuũ, quam a colonis accipiũt, partem decimæ ſeparantes, eam capellanis ſuis, uel aliis clericis, ſeu eccleſiis etiam pauperibus cõferunt, uel in uſus alios pro ſua uoluntate conuertunt: nõnulli clericorum uitam tanquàm abominabilem deteſtantes, decimas eis ob hoc ſubtrahere non uerẽtur. Quidam inſuper aſſerentes ſe poſſeſſiones, & omnia iura ſua cum omni honore atque diſtricto per imperialem conceſſionem adeptos, decimas ſub huiuſmodi generalitate detinere præſumũt. Occaſione præterea ueteris decimationis, quam aſſerunt ſibi conceſſam aliqui decimas noualium ſibi non metuunt uſurpare. Verùm ſi ab eo, à quo bona cuncta procedunt, aſſertores huiuſmodi debitum reſpectum haberent, ius eccleſiaſticum diminuere non contenderent, nec decimas (quæ tributa ſunt egentium animarum) pręſumerent detinere. Cùm enim Deus, cuius eſt terra, & plenitudo eius orbis terrarum, & uniuerſi, qui habitant in ea, deterioris conditionis eſſe non debeat, quàm dominus temporalis cuius ſtatutum debitum de terris, quas exhibet aliis excolendas, non quidem deductis ſumptibus, aut ſemine ſeparato neceſſarium eſſe dignoſcitur, cum integritate perſolui, nimis profectò uidetur iniquum, ſi decimæ, quas Deus in ſignum uniuerſalis dominij ſibi reddi præcepit, ſuas eſſe decimas, & primitias aſſeuerans, occaſione pręmiſſa, uel excogitata magis fraude diminui fortè ualerent. Cumque Deo debita ſit ſolutio decimarum, in tantum, ut ad eas clericis exhibendas, quib. eas ipſe pro ſuo cultu conceſſit. Laici ſi moniti fortè noluerint eccleſiaſtica ſint diſtrictione cogendi, prætextu nequitiæ clericorum nequeunt eas aliis, niſi quibus ex mandato diuino debẽtur, pro ſuæ uoluntatis arbitrio erogare: cùm nulli ſit licitum aliena cuicunque concedere, præter domini uoluntatem: quanquam per ſolicitudinem officii paſtoralis clerici ſint a ſua nequitia coercendi. Et cùm de cunctis omnino prouentibus decimæ ſint reddendæ, ſicut colonus de parte fructuum, quæ ſibi remanet ratione culturæ, ſic & dominus de portione, quam percipit ratione terræ, decimã reddere ſine diminutione tenetur. Porrò cùm laicis nulla ſit de ſpiritualib. reb. concedendi, uel diſponẽdi attributa facultas, imperialis conceſſio, quantũcunque generaliter fiat, neminem poteſt a ſolutione

decima

decimarum eximere, quæ diuina conſti tutione debentur, nec occaſione decima tionis antiquę, licet in feudum conceſſa, decimæ ſunt noualium uſurpandæ: cum in talib. non ſit extendenda licentia, ſed potius reſtringenda. Quoniam igitur pa ti nolumus nec debemus, ut eccleſiarum, & clericorum iura præſumptione quali bet minuantur, fraternitati tuę auctorita te præſentium indulgemus, quatenus omnes, qui ratione perſonarum, aut etiā prædiorum, decimas eccleſiis, & clericis tuæ diœceſis exhibere tenentur, ad eas cū integritate reddendas, ſub appellationis diffinitione, auctoritate apoſtolica, per excommunicationis, uel interdicti ſentē tiam compellendi liberam habeas facul tatem. Præterea ut clericos tuæ diœceſis, de quib. fuerint in auditorio tuo quere la propoſita de decimis antedictis & fru ctib. perceptis ex eis, ad plenam ſub tuo examine iuſtitiam faciendam compelle re ualeas, non obſtante appellationis ob iectu in eluſionem eccleſiaſticæ diſcipli næ, deuotioni tuæ præſentis ſcripti pagi na duximus indulgendum. Decernimus ergò, &c. hanc paginam noſtræ conceſſio nis, &c.

Cantuarien. Archiepiſcopo, Epiſcopo Londonieñ. & magiſtro I u. de Sumercote, canonico Lincol nieñ. De pœna illius, qui in Iudicem apoſtolicum, Abbatem, manus uiolentas iniecit.

Dilectus filius magiſter B. clericus in noſtra præſentia conſtitutus ſua no bis conqueſtione monſtrauit, ꝙ cum cauſſa. quæ inter ipſum, & R. clericum uertitur ſuper uicaria eccleſiæ de Hemin ton. qua fuerat contra iuſtitiam ſpolia tus, a bonæ memoriæ C. Papa prædeceſ ſore noſtro dilectis filiis N. Forden. Abba ti, Archidiacono Dorſete, & Magiſtro T. canonico Vuellen. ſicut iidem iudices ſuis nobis literis intimarunt, commiſſa fuiſſet, & pro ipſo magiſtro B. ſententia promulgata, idem R. clericus in annis ēt nunc minorib. conſtitutus (prout in eiſdē continetur literis) procurauit, quòd ad dictos iudices præceptum regium ema naret, ne mandatum apoſtolicum adim plerint: ſed ipſi magis placere Deo, quā hominibus cupientes, id facere noluerūt qua propter tā iudices, quā magiſter an tedictus reb. propriis iuſſi ſunt ſpoliari: ſed pater præfati R. & eccleſiam incaſtel lare præſumpſit, & quo minus præfatus Forden. Abbas ſententiam auctoritate apoſtolicam promulgatam executioni mandaret, per uiolentiam impedire, quā adhuc detinere dicitur occupatam: & qđ grauius eſt, ipſe, ac pater eius manus in dictum Abbatem fecerunt iniici uiolen tas: qua propter in eos fuit ab eiſdem iu dicib. excommunicationis ſententia pro mulgata. Proceſſu uero temporis idem R. ad dilectos filios Abbatem de Garrera, & coniudices ſuos, ſæpè dicto magiſtro B. certa rōne ſuſpectos cū ad eos ſine pe riculo mortis accedere non ualeret, litte ras impetrauit: per quas aſſerens litteras falſas fuiſſe antedictis iudicib. deſtinatas (quas nobis exhibitas in nullo īuenimus eſſe culpabiles) quod ab eis legitimè fa ctū fuerat, nitebantur in irritū reuocare. Licet autē falſitatis uitium acerrimè per ſequamur, ne tamen ex hoc pœna innocē tib. infligatur, diſcretioni ueſtræ per apo ſtolica ſcripta præcipiendo mandamus, quatenus omni contradictione, & appel latione ceſſante, memoratam ſententiam exequi minimè poſtponatis. Contradi ctores (ſi qui fuerint) uel rebelles, ut a ſua pręſumptione deſiſtant, per excommuni cationis ſententiam compeſcentes: in ir ritum etiam reducentes, quicquid obten tu prædictarū litterarum ad dictos Abba tem de Garrera, & eius cōiudices directa rū, in præiudicium ſæpè dicti magiſtri B. ueneritis immutatū. Illos uero, qui ma nus in dictum Abbatē temerarias inicce runt, uel etiā iniici ꝑceperūt tādiu excōi catos publicè nuncietis, & faciatis ab om nibus arctius euitari, donec paſſo iniuriā ſatisfecerint competenter &c. vſque Ab ſoluendi. Sic autem diligenter, quæ præ miſimus exequi ſtudeatis, ꝙ uigilātiā ue ſtrā poſſimus ꝑpea cōmendare: nec ſuꝑ his ad nos ulterius quæſtio perferatur. Quod ſi fieret, graue nobis exiſteret, & moleſtū. Quòd ſi oēs, &c. Duo ueſtiū &c.

Adriano Vltraſyluanen Epiſcopo. A ſententia & re iudicata non appellatur quidem, ſed index ſuſpectus ſemper recuſari poteſt.

QVoniam ea, quæ per ordinem iudicialis examinis rationabiliter ſunt deciſa, nulla debent temeritate reſcindi, ſed perpetuæ ſtabilitatis robore cõfirmari, præſentium litterarum auctoritate ſtatuimus, ut ſi aliquod ſcriptum cõtra ſententiam, quæ contra Flandren. ſacerdotes qui poſiti ſunt in terra ſancti Michaelis, quondam decimali ſuper iure parochiali, pro te lata eſt, per ſurbeptionem appareat impetratum, uiribus careas, & tuis impoſterum non obſiſtat: illud quoque decernimus, & per præſentes tibi litteras indulgemus, ut ſi uenerabilis frater noſter N. Strigonien. Archiepiſcopus, uel G bînien. præpoſitus, aut ipſi Flandren. præsbyteri, præter conſcientiam tuam, & procuratoris tui, in grauamen tuum iudices aliquos impetrauerint, quos uel habeas aduerſarios, uel manifeſte poſſis probare ſuſpectos, ad recuſandum illos liceat tibi ſedem apoſtolicam appellare etiam ſi in commiſſionis literis appellationis ſit remedium interclusum Datum Lateran. 19. cal. Ianuarii.

Clero, militibus, & populo Capuanis. Vt legatũ Apoſtolicum, & belli duces, atque exercitum Pontificum dignè recipiant, & adiuuent.

INter innumeras ſolicitudines noſtras, quantum ad occupationes mundanas, illam quaſi præcipuam reputamus, quã de prouiſione Regni Siciliæ concepimus & tenemus: cum præter debitum officii paſtoralis, & iure dominii, & ratione Balii dignoſcatur ad nos eius prouiſio ſpecialiter pertinere. Vt autem propoſitum noſtrum euidentius prodeat in effectũ licet hactenus non ſine multis anxietatibus, & expenſis, tam ſpiritualiter, quàm temporaliter ad defenſionem eius intenderimus diligenter, & per dei gratiã profecerimus: ecce nunc ad contritionem hoſtium, & defenſionem fidelium ad exercendam iuſtitiam, & pacem ſeruandam, uices noſtras, quas per nos ipſos nõdum poſſumus præſentialiter exercere, dilecto filio noſtro C. tituli ſancti Laurentii in Lucina, presbytero Cardinali, uiro nobili, prouido, & honeſto, quem inter fratres noſtros ſpeciali charitate diligimus, duximus committendas: quas ut melius poſſit implere, uenerabiles fratres noſtros Napolitan. & Tarentin. Archiepiſcopos (quorum fidẽ, & diſcretionem in multis ſumus experti, & qui conſtitutiones, & cõſuetudines Regni plenius agnouerũt) & dilectos filios, Iacobum Mareſcalcum noſtrũ, & Odonẽ de Palumbaria, uiros nobiles, & prudentes, linea nobis conſanguinitatis aſtrictos, ei ſuper executione Balii duximus adiungendos: cum eis, & per eos neceſſarium deſtinantes auxilium, & præſidium opportunum, ſperantes in eo qui non deſerit ſperantes in ſe; quòd dũ modo ſtudeatis eis, ſicut debetis intendere, fructum facient exoptatum. Quia uero per opera potius, quam per uerba, uos ad deuotionem ſedis apoſtolicæ, & delitatem regiæ celſitudinis, nec non & regni defenſionem amplius inducere diſpoſuimus, & fortius confirmare, remota prolixitate ſermonum, cum tempus agendi ſit potius, quam loquendi, uniuerſitatem ueſtram monemus attentius, & ſub debito iuramenti, quod nobis præſtitiſtis de Balio, diſtrictè præcipimus, quatenus eis, ſicut Vicariis noſtris pleniſſimè intendatis, ita quod ueſtro ſtudio ſuffragãte, per eorum induſtriam tempeſtate ſedata, diu deſiderata tranquillitas reducatur. Vt autem temporalis poteſtas per ſpiritualem auctoritatem efficacius addiuuetur, cum ſimul omnibus uices Balii committamus, prædicto Cardinali etiam legationis officium per totum Regnum Siciliæ duximus concedendum uolentes pariter, & mandantes, ut quicquid omnes ſimul, aut aliqui, uel aliquis eorum cum ipſo ſuper adminiſtratione temporali ſtatuerit, ad honorem, & profectum apoſtolicæ ſedis, & regiæ celſitudinis recipiatur ab omnibus, & ſeruetur. Quicquid autem ipſe ſuper adminiſtratione temporali decreuerit, plenam obtineat firmitatem. Datum Lateran.

In cun

In eundem modum Archiepiſcopo, clero, Militibus, & populo Tranen.

Archiepiſcopo, clero, Militibus, & populo Cuſentinis,

Epiſcopo, clero, militibus, & populo Melfien.

Epiſcopo, clero, militibus, & populo Florentin.

Epiſcopo, clero, militibus, & populo Cuperſanen.

Clero militibus, & populo Caſalis noui.

Clero militibus. & populo Sancti Seueri.

Epiſcopo, clero, militibus, & populo Ciuitaten.

Epiſcopo, clero, militibus, & populo Polinianen.

Clero, militibus, & populo de Baroli.

Epiſcopo, clero, militibus, & populo Treuentin.

Archiepiſcopo, clero, militibus, & populo Acherontin.

Epiſcopo, clero, militibus, & populo Salpen.

Epiſcopo, clero, militibus, & populo Theatin.

Epiſcopo, clero, militibus, & populo Bitetten.

Epiſcopo, clero, militibus, & populo Aſculan.

Archiepiſcopo, clero, Baronibus, militibus, & populo Hydrontin.

Epiſcopo, clero, militibus, & populo Iuuenacien.

Epiſcopo, clero, militibus, & populo Botentin.

Epiſcopo, clero, militibus, & populo Licien.

Epiſopo, clero, militibus, & populo Licien.

Epiſcopo, clero, militibus, & populo Riuellen.

Epiſcopo, clero, militib. & populo Aucerſan.

Epiſcopo, clero, militibus, & populo Veſtan.

Clero, militib. & populo de Fogia.

Epiſcopo, clero, militib. & populo Rapollen.

Archiepiſcopo, clero, militib. & populo Baren.

Clero, militibus, & populo Tarentin.

Clero, militib. & populo Montis Corbin.

Archiepiſcopo, clero, militib. & populo Regin.

Epiſcopo, clero militib. & populo Manturanen.

Epiſcopo, clero, militibus, & populo Monopolitan.

Epiſcopo, clero, militib. & populo Venuſin.

Epiſcopo, clero, militib. & populo Potentin.

Clero, militib. & populo Brudusin.

Epiſcopo, clero, militib. & populo Baianen.

Clero, militib. & populo Alarinen.

Epiſcopo, militib. & populo Surrentin.

Epiſcopo, clero, militib. & populo Policaſtren.

Epiſcopo, clero, militib. & populo Neocaſtren.

Epiſcopo, clero militib. & populo Auellinen.

Clero, militibus, & populo Neapolitan.

Epiſcopo, militib. & populo Termulan.

Archiepiſcopo, clero, militib. & populo Sipontin.

Epiſcopo clero, militib. & populo Scalen.

Clero, militib. & populo Troian.

Epiſcopo, clero, militib. & populo Caſſanen.

Clero, militib. & populo Gargan.

Comitib. Baronib. Iuſtitiariis, & uniuerſis populis per Regnum Siciliæ conſtitutis.

Archiepiſcopis, Epiſcopis, & cęteris eccleſiarũ prælatis, & uniuerſis clericis per Regnum Siciliæ conſtitutis.

Canonicis Brunduſinis, & uniuerſo clero Brundu ſinæ diœceſis. Vt electo ſuo, qui ſeſe apud Pontificem de obiectu, criminib. purgarat, obtemperēt.

NVncios veſtros, & literas filii canonici ſæpe recepimus, per quas uenerabili fratri noſtro N. electo ueſtro multa, & grauia obiecta fuerunt propter quod ipſum aliquanto tempore apud ſedē apoſtolicam detinuimus: expectantes ſi forte aliquis, qui uellet proſequi accuſationes aduerſus eum propoſitas, compareret: cumque poſt diutinam expectationē nullus apparuiſſet ī noſtra pręſentia, qui contra ipſum in accuſatione procederet licet quoſdam ueſtrum accepeimus uſq; Beneuentum ueniſſe, ſed propter uiarū diſcrimina non potuiſſe tranſire: & ipſe de iniuſta eiectione ſua coram nobis pluries querimoniam replicaſſet, & in locum ſuum reſtitui poſtularet inſtanter: tandē pro eo dilecti filii Capitulum, & uniuerſus clerus Horitan. ſuas nobis litteras deſtinarunt, ipſum uelut Epiſcopum ſuum remitti poſtulantes ad eccleſiā Horitan. cum plenitudine poteſtatis: & nobis etiā humiliter ſupplicarunt, ut daremus in mandatis eidem, ꝙ dignitates, & iura Eccleſiæ Horitan. illibata conſeruans in cathriſma conficiat, & clericorum ordinationes, necnon & ſolennes feſtiuitates ibidem non poſtponat alterna uiciſſitudine celebrare. In qua petitione Horitanę eccleſiæ nequaquam duximus annuendū immo eam prorſus decreuimus repellendam, cum ſtatum poſſeſſionis eccleſię Brūduſinæ ſine cognitione nolumus per alicuius aſtutiam immutari. Verum quoniam querelas præfati electi ſæpius iteratas nequiuimus ſurdis auribus pertranſire, tam ei, quam eccleſiæ Brunduſinæ, ꝓ ut iuſtitię tenor expoſtulat, prouidere volentes, uniuerſitati ueſtrę per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus, eo reducto in eum ſtatum, in quo erat, quando receſſit ab eccleſia Brunduſin. ei, aut procuratori ſuo de pontificalibus iuſtitiis plene reſpondere curetis, & ipſi, tanquam paſtori ueſtro, deuotè, atque humiliter obedire: ut cum deſtitutus ante reſtitutionē iuxta legitimas, & canonicas ſanctiones accuſari non debeat, ne ſtatus tam eccleſiæ, quam perſonæ ſine periculo diutius maneat ſuſpenſio, reſtitutione premiſſa, ſiquis uoluerit, & ualuerit in accuſationē ipſius rectè procedat: ſuper quo tam uobis, quam ipſi dominicam, qua cantatur, Lętare Hieruſalem, proximè uenturam terminum aſſignamus. Noueritis autem nos uenerabili fratri noſtro Cuperſanen. Epiſcopo in mandatis dediſſe, ut ſi uos iuxta mandatum noſtrum ei nolueritis obedire, uos ad hoc per cenſuram eccleſiaſticam, appellatione remota cōpellat. Datum Lateran. 16. cal. Ianuarii.

Illi ſcriptum eſt ſuper hoc.

Scriptum etiam ſuper hoc Capitulo, & clero Horitan.

NVNCIOS &c. uſque ad uerbum Obedire. Ideoque uniuerſitati ueſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus ei iura pontificalia, debitam etiam reuerentiam, & obedientiam, ſicut prælato veſtro, exhibere minimè poſtponatis. Noueritis autē nos &c. ut ſupra. Datū ut ſupra.

MAGISTRO HENRICO ARCHIdiacono Cluſienſi.

IVſtis petentium deſideriis &c. uſq; ad uerbum Aſſenſu. Perſonam tuam cum omnibus bonis tam eccleſiaſticis, quam mundanis &c. uſque ad uerbum Suſcipimus. Specialiter autem Archidiaconatū Cluſien. cum omnibus pertinentiis ſuis, ſicut illum iuſtè poſſides, & quietè, deuotioni tuæ auctoritate apoſtolica cōfirmamus &c. Nulli ergo &c Siquis autem &c. Datum Lateran. 18. cal. Ianuarii.

HILARIO ARCHIDIACONO DE QVIZ.

CVm a nobis petitur, quod iuſtum eſt, &c. Archidiaconatum de Quiz, cum omnibus pertinentiis ſuis, ſicut ipſum iuſtè poſſides, & quietè, &c. ut ſupra. Nulli ergo, &c.

MAGISTRO HENRICO CANONICO ECcleſiæ Sancti Michaelis Vltraſyluanen.

CVm a nobis petitur &c. uſque ad uerbum. Præbendam eccleſiæ Sancti Michaelis

Michaelis Vltraſyluanen. cum omnib. per
tinentiis ſuis, ſicut eam iuſtè, & quietè poſ
ſides, auctoritate tibi apoſtolica confir
mamus, & preſentis ſcripti patrocinio cō
munim⁹. Nulli ergo &c. Siquis autē &c.
Datum Lateran. 18. cal Ianuarii.

*Illuſtri Regi Francorum. Vt Regi Hieroſolymi
tano contra Sarracenos auxilia mittat: & Græcorū
Imperatori ſcribat, ut ab inteſtinis contra Chriſtia
nos bellis abſtineat.*

NVper ad nos chariſſimus in Chriſto
filius noſter A. Rex Hieroſolymitano
rum illuſtriſſ. ſuos cum litteris nuncios
deſtinauit: per quos miſerias, & neceſſita
tes terræ orientalis, quæ grauiores, & plu
res ſunt ſolito, nobis expoſuit, & feſtina
tum ſubſidium poſtulauit. Cum enim
pauci ſint ibi ad cuſtodiam terræ relicti,
quæ ferè nūc tota peccatis exigētib. eſt ui
rib. & uiris ſpoliata, niſi eis fuerit citò ſub
uentum, tam terræ, quam populi pericu
lum formidatur, quod ex diſcordia Sarra
cenorum, qui ſe ipſos impugnant, uide
tur dominus hactenus miſericorditer im
pediſſe. Si uerò antequam redeant ad cō
cordiam, congruū ſubſidium mitteretur
ſperatur pro certo, quòd facile poſſet hoc
tempore Hieroſolymitana prouincia li
berari. Sinautem prius redierint ad con
cordiam, quàm ſubſidium deſtinetur ti
metur ab omnibus, quòd reſiduum terræ
de facili debeant obtinere. Monemus igi
tur ſerenitatem regiam, & exhortamur
in domino, & in remiſſionem iniungi
mus peccatorum, quatenus, ſicut chriſtia
niſſimus princeps, cuius obſequium Ie
ſus Chriſtus in tanta neceſſitate requirit,
ad ſubſidium terræ ſanctæ diligenter, ac
potenter intendens, uniuerſos cruce ſi
gnatos de terra tua transfretare non ſo
lum moneas, ſed compellas: & tu ipſe ad
defenſionem terræ ipſius competentem
in expenſis tuis dirigas numerum bellato
rum, quaſi decimas ſaltem Chriſto perſol
uens, ita quòd ex hoc diuinam gratiam
poſſis plenius promereri. Quòd ſi forſan
multitudo in breui transfretare non po
terit aliquot ſaltem milites armis, equis,
& aliis bene muniti quàm citius dirigan
tur: qui in eius defenſione uſque ad alio
rum aduentum humiliter, & deuotè per
ſiſtant, & eam ab incurſu hoſtiū tueatur.
Conſidera fili chariſſimi cōſidera diligen
ter, ꝙ ſi rex aliquis tēporalis de terra ſuę
dominationis eiectus, in captiuitatē ſor
ſitā deuenerit, niſi uaſalli eius ꝓ liberatio
ne regia nō ſolū res ſuas exponerēt, ſed
ꝑſonas, nōne cū reſtitueretē priſtinæ liber
tari, & acciperet tēpus iuſtitiam iudicādi
infideles eos, & ꝓditores regios, & uelut
læſæ maieſtatis reos dānabiles reputaret,
& quoſdā eorū dānaret ſuſpēdio, quoſdā
mucrone feriret, & excogitaret etiā mor
tis hactenus in excogitata tormēta, quib.
malos malè perderet, & in bona eorum fi
deles aliquos ſubrogaret? Nōne ſimiliter
Ieſus Chriſtus rex regū. & dominus domi
nantium, cuius te ſeruum eſſe non ne
gas, qui & corpus, & animam tibi con
tulit, qui te ſuo ſanguine precioſo rede
mit, qui regnum tibi conceſſit, qui & ui
uere tibi contulit, & moueri, & vniuer
ſa, quæ habes, bona donauit: cum nihil
habeas, quod de ipſius munere non acce
peris, de ingratitudinis uitio, & uelut infi
delitatis crimine te damnaret, ſi ei eiecto
de terra, quam precio ſui ſanguinis com
parauit, & a Sarracenis in ſalutiferæ crucis
ligno quaſi captiuo detento, negligeres
ſubuenire? Cum etiam, ſi quondam
ei tam in te, quàm in tuis potenter ſubue
neris, quia tamen nondum eſt liberatus
& omnia bona, quæ habes, ipſius poſſi
deas dono collata, in diſtricto nouiſſi
mę diſcuſſionis examine, quando reddet
unicuique ſecundum opera ſua, te coram
eo non poſſes aliquatenus excuſare, niſi
ei curaueris in tantæ neceſſitatis articulo
ſubuenire. Mittimus autem ad te nunciū,
regis, ipſius, qui ſerenitati tuæ plenius
orientalis prouinciæ neceſſitates expo
nat, & te reddat de omnibus certiorem.
Quia vero Conſtātinopolitanus Impera
tor aduerſus eundem regem procedere
occaſione Cipri minatur, vel dirigere cō
tra eum exercitum copioſum, & vires
eiuſdem regis non ſuppetant ad defen
ſionem Hieroſolymitanæ prouinciæ,
nedum quòd eidem Imperatori va
leat obuiare, volúmus nihilominus,

& monemus, quatenus eidem Imp. litteras tuas ſub eo tenore tranſmittas, ut in hoc articulo tempeſtatis, & neceſſitate totius populi chriſtiani nō moleſtet regem eundem, cui deberet potius ſubuenire. Addas etiam, φ ſi ſuper hoc preces tuas duxerit audiendas, apud nos precibus inſtare curabis, ut ei faciamus iuſtitiam exhiberi: & tu nihilominus partes tuas efficaciter interponas. Nos etiam ad eūdem Imperatorem propter hoc ſpecialiter curauimus nuncium deſtinare.

In eundem fere modum ſcriptum eſt ſuper hoc illuſtri Regi Anglorum.

Reuerendo in Chriſto Patri, & Domino Innocentio Dei gratia ſummo Pontifici, & vniverſali Papæ tanto, taliquе honore digniſſimo. Ei ſua auctoritate Apoſtolica ipſum, nepotemque ſuum ad iuuet, tueatur atque defendat.

LEo per eundem, & Romani Imp. gratiam Rex Armenicorum Romanæ eccleſiæ honorem, & excellentiam pro poſſe promouens, grata ſeruitia, & pedum oſcula. Quoniam ſedes apoſtolica omnium pœne pulſantium neceſſitatibus occurrit, ab omnibus filiis pro defenſione domus Iſrael labores, & ſudores patientibus, tanquam ad maternæ uiſcera conſolationis concurritur, ut ab ea lac paruulis, ſolidus cibus ablatis pro neceſſitate miniſtretur cuiuſque: unde nos in remotis partibus ab inimicis circumuallati, pro honore Sanctæ Romanę eccleſiæ totiuſque chriſtianitatis contra barbaricas nationes contendentes, ad pedes ſanctitatis ueſtræ recurrimus, rogantes, & deprecantes, ut ſecūdum iuris tenorem precibus, & petitionibus noſtris aures miſericordiæ porrigere dignemini. Reſtat uti que ut cauſſæ noſtræ ſeriem per ſingula paternitati ueſtræ patefaciamus. Credimus enim ueſtram non latere notitiam, Raymundum filium illuſtriſſ. principis Antiochię, maiorem natu Alizam neptē noſtram, diuina diſponente clementia, ſibi in vxorem duxiſſe. & ex ea filium nomine Rupinum genuiſſe, quem in honore Dei uenerabilis Maguntinus Archiepiſcopus baptizauit. Contigit nempe peccatis exigentibus (quod dolendo dicimus) ipſum Raymundum uiam vniuerſæ carnis ingredi: ſed ante deceſſum, dum in ſua bona erat memoriam, patrem ſuum nobiliſſimum principem rogauit, ut ius hæreditarium ſibi pertineus vnico filio ſuo reſeruaret. cuius preces illuſtriſſ. princeps non tradens obliuioni, nepotem ſuū Rupinum filium Elidis neptis noſtræ coram ſe adduci fecit: & circumaſtantibus omnibus Baronibus, & quàm pluribus aliis ad hoc ſpecialiter conuocatis, manifeſtauit, & confirmauit prætaxatum Raymundum ſuum in plena curia eſſe hæredem legitimum: dehinc conuerſus ad nepotem ſuum, ſimiliter coram omnibus circumaſtantibus, affirmauit ipſum iure hæreditario ſibi debere ſuccedere. Vnde in ſua memoria, & ſua bona uoluntate ab omnibus hominibus ſuis ligiis, tactis ſacroſanctis Euangeliis, & cruce dominica, eidem nepoti ſuo iurari, & ligium hominum fieri fecit ſalua tamen fidelitate ſua quoad uixerit Poſthæc ipſum puerū de Antiochia, & toto principali munitū. Vnde ad audientiæ ueſtrę pietatem tranſcriptum mittimus: ac etiam de cauſſa priſtinæ amicitię inter nos, & principem, diuina mediante clementia, ſunt renouatę: ueteresque inimicitię, per quas patrię ruinam, & perſonarum, & rerum iactura formidabamus, poſt terga ſunt repoſitæ. His ita peractis, ecce Comes Tripol. magiſter, & conuentus templi, magiſter, & conuentus hoſpitalis Antiochiam uenerunt, nos, & terram noſtram expugnare, & pro poſſe lædere præmeditati. Contra quorum nequiſſimam pręſumptionem de Deo confidentes, qui nunquam in ſe ſperantes deſerit, collectis animi uiribus uiriliter reſiſtēdo, nos murum oppoſuimus, atque in hunc modum per tres menſes huc, illuc deducentes, & blandis uerbis tētantes, a ſeruitio, & defenſione domus Iſrael nos remouerunt. Et dum tantis exceſſibus ſuis ad regni noſtri defenſionē opportunitatem non haberemus, quædā incurrimus damna, metis, & finibus noſtris a Barbaris irrogata. Poſt hæc uidentes, & dolentes, Deo defendente, nos mi-

nimè

nimè lædere poſſe, habito concilio cum Communia, dominum principem B. (proh dolor) excluſere,& tã cõtumeliis minarũ,quã iniuriis detractorũ exaſperauerunt.Exulato itaque principe, quidã ficti amici Comitis,& precio, & precibus ipſi comiti a'ligari,populum Antiochiæ veneno ſono inſtinctu ſuo ſubuerterunt,dicẽtes Comitẽ eſſe legitimum hæredẽ principis,quod nefas eſt prędicare.Sic autẽ cõtra dominũ ſuũ fractis legitimis ſacramẽtis, calcaneum erigentes, non ſperauerunt expugnaſſe,& non modicum læſiſſe.Super quibus ad Romanã appellauimus audientiam, ad exequendum,& recipiendum iuſtitiam ſub iuris,& æquitatoris amatore,quod Antiocheni omnino neglexerunt.In his tẽplarii,hoſpitalarii à rationis tramite non diſſentientes, præmiſſa mala poſtpoſuerunt, & nobiſcum pacem inierunt. Poſtea congregato exercitu noſtro, tandiu laborauimus inuigilãtes, quo ad vſque principem in principali ſede ſua ſedere, & in ciuitatem ſuam honorificè recipi cognouimus. Ad hęc prẽſentium latorẽ R.de Margat. nomine fidelem, & dilectũ noſtrum militem ad pedes ſanctitatis veſtræ dirigimus: rogantes,& deprecantes,ut eum noſtrè contemplatione in cunctis agendis noſtris recõmendatum habeatis,& quicquid ex parte noſtra dixerit,tã de negotiis & proſecutionib.totius patriæ,quã de noſtris credere nõ dubitetis.Igitur ueſtrã ſupplici ter,& flexo genu expoſcimus clemẽtiã, quatenus ante ſubmerſionem Syriæ,periclitanti manũ ſubſidii porrigere feſtinetis,& cauſam nepotis principis,& noſtri,iuxta iuris tenorẽ executioni mancipare non differatis, quatenus ea,quæ ex aduerſaria parte minus iuſtè pullulant,apoſtolica falce fiat reſecata: & pars noſtra de pietate ueſtra confidens,per Dei,& ueſtrum auxilium delectabiles exitus matutini, & ueſpere gaudeant reperiſſe.Cupimus præterea,& exoptamus,ut extenſis in cœlum manib.& fuſis ĩ mõte precib.uincatur Amalech, quatenus poſt multa flagella filiorũ Iſrael, arca Dei liberata tempore ſacerdotij veſtri reuertatur in Sylo, vbi populus pacificas hoſtias poſſit immolare, & pro offenſionib. ſuis ſacrificio cõtriti cordis Deum placare. Mittat etiam Saluator, & propugnator noſter dd.fidelẽ in auxilium noſtrum, qui numeroſa Philiſtinorum prępucia circuncidat,&in ſortẽ Iſraeliticę plebis abducat: quatenus hæc terrena Hieruſalem non ſeruiat vt ancilla cum filiis ſuis, ſed ſupernam, quæ libera eſt,imitetur: cuius ciues ſunt non tantùm, qui in hac valle lachrymarum peregrinantur, ſed etiam hi, qui ad ſupernæ viſionis pacẽ pertinere merẽtur. De cætero commendamus ſolitudini veſtiæ reliquias Syriæ,quæ quotidie veſtrũ expectant,& interpellant ſubſidium.

Leoni Illuſtri Regi Armeniæ quæ ad præcedentem Epiſtolam reſpondet: Legatos ſe miſſurum, qui cauſam cognoſcant, ut ex æquo, & bono decidatur.

EI, à quo eſt omne datum optimum, & omne donum perfectum, qui corda principum habet in manu ſua,& à quo eſt omnis poteſtas, quas poſſumus gratiarum referimus actiones quòd te vſque adeò in deuotione apoſtolicæ ſedis radicauit, vt non ſolùm in ſpiritualibus, ſed in temporalibus etiam ad auxilium eccleſiæ Rom.recurras & in tuendis iuſtitiis tuis, per appellationem interpoſitam, opem eius implores. Veniens enim ad apoſtolicam ſedem dilectus filius nobilis vir Rob. de Margato Miles nuncius tuus plenè nobilis expoſuit tuæ deuotionis affectum.& regiæ ſerenitatis litteras nobis obtulit,continentes,quòd cùm R.primogenitus quondam filius nobilis viri R. principis Antiocheni A. neptem tuam duxerit in vxorem, ex ea maſcula prole ſuſceptá,dum ageret in extremis eidem principi ſupplicauit,vt ſucceſſionẽ,quę ipſi iure hęreditario cõpetebat, Rupino vnico eius filio cõſeruaret, qui poſt mortẽ filijnõ immemor precũ eius, cõuocatis ligiis hominibus ſuis,ꝙ dictus Raymundus legitimus fuiſſet hæres ipſius,& poſt mortẽ eius Rupinus prędicti Raymũdi filius ipſius pricipis legitimus

hæres, eſſet, publicè recognouit: & ei ab uniuerſis hominibus ſuis ſalua fidelitate, quam ei tenentur, dum uixerit, ligium ſecit homagium exhiberi. deinde quoque prædictum Rupinum de ciuitate Antiochia, & toto principatu Antiocheno, tenendo poſt eius obitum, ſalua dote I. uxoris ipſius, & omnibus donis quæ fecerat, & in poſterum eſt facturus, & dum uixerit totius principatus dominio tibi ſaluo ſanciuit: & eum Raymundi patris nomine appellauit, ſicut in litteris ad nos à te tranſmiſſis proſpeximus contineri.

Cæterum nobilis uir Comes Tripolitanus filius Principis memorati moleſtè ferens ſe patria hæreditate priuari, cum dilectis filiis Hieroſolymitan. hoſpital. & militiæ templi magiſtris te uoluit moleſtare: ſed quod aduerſum te præualere nō poſſet inſpiciens, conuerſus in principē fauore Antiochen. communiæ, filius patrem excluſit, & domino ſuo contumelias præſumpſit, & iniurias irrogare. Interea etiam quidam amici Tripolitani Comitis corrupti precio, & precibus circumuenti, Comitem ipſum legitimum hæredem principis aſſerentes, falſis ſuggeſtionib. obtinuerunt à populo, ut abiurato quodammodo iuramento priori, eidem Comiti hominium exhiberent: propter quod ad ſedem apoſtolicam regia ſerenitas appellauit: & templariis, & hoſpitalariis ad cor redeuntibus, principē in ſede reſtituit principali. Licet autem, quantum Deo poſſumus, tuæ uelimus ſerenitati deferre, quia tamen in dubiis certum nec uolumus, nec debemus proferre iudicium, cum etſi etiam nobis de ueritate conſtaret, in abſentia tamen partis alterius nondum, incœpto iudicio, ad ſententiam procedere non poſſemus, cauſam ipſam legatorum noſtrorū, qui dante domino in proximo tranſfretabunt, examini duximus reſeruandam: quibus & uerbis, & ſcriptis dabimus firmiter in mandatis, ut ipſam diligenter examinent, & ſine perſonarum acceptione, præuia ratione decidant: nolentes cauſſam delegare, iudicib. qui alterutri partium, & tuæ præſertim eſſe poſſent de ratione ſuſpecti. Rogamus igitur celſitudinem tuam, & exhortamur attentius, ac per apoſtolica tibi ſcripta mādamus quatenus communem cauſſam priuatæ præponēs, & propriis commodis negocium præferens crucifixi, quantum in te fuerit pacem ad uniuerſos chriſtianos obſeruās, ad defendendam hæreditatem domini, & expugnandam barbariem Sarracenorum potenter intendas, nec ob hoc aduerſus Comitem, uel alium bellum moueas, præſertim uiuente principe: qui, ſicut in eiuſdem litteris continetur, ſic nepotem tuum de principatus ſucceſſione ſagiuit, ut ſibi proprietatem, & dominium quoad uiueret, retineret. Cum autem ad partes illas legati noſtri peruenerint, cauſſam tuam non armis, ſed legib. non gladio uindice, ſed iuſtitia iudice proſequaris. Nos enim eidem Comiti per apoſtolica ſcripta mandamus, ut cauſa ipſa in ſuo ſtatu manente, nihil in præiudicium iuris alterius attentare pſumat, ſed legatorū noſtrorū, quib. cognitionē, & diffinitionem ipſius duximus committendam, expectet aduentum. Ad hæc dilectum filium nuntium tuum ſerenitati regiæ propenſius commendamus, ut de charo eum habeas de cætero chariorē. Præterea ſerenitati tuæ gratiarum referimus actiones, quòd nos per eundem nuncium tuum magnificā, ac liberaliter uiſitaſti. Datum Lateran. 16. cal. Ianuarii.

Pagano, & Arroni comitibus, & uniuerſis aliis Baronibus, militibus, & populo in regno charisſ. in Chriſto filii noſtri Leonis illuſtriſſ. Regis Armeniæ conſtitutis. Vt cum ſuo rege contra Sarracenos fortiter ſe gerant.

Etſi modernis temporibus apoſtolicæ ſedis receperitis inſtituta, ſecundum ea domino in puritate cordis, ac corporis feruientes, is tamen, qui matutinos, & ueſpertinos operarios uineæ ſuæ ſingulorū denariorum mercede remunerat, faciens nouiſſimos primos, & primos nouiſſimos brauium uobis largietur æternum, ſi catholicam eccleſiam ſponſam ueri Salomonis, ſub cuius capite ſecūdum quod ipſa proteſtatur in canticis canticorum: leua eius, & dextra eius ipſam iugiter amplexatur, fueritis humiliter uenerati: & uſque

uſque adeò uos zelus domus domini comederit,ut ad vindicandam iniuriam crucifixi,& templum, & hæreditatem eius de paganorum manibus liberandam, & res expoſueritis,& perſonas,Chriſtum vobis uitam, & mortem lucrum cum apoſtolo reputantes. Gaudemus autem, quòd etſi noua ſitis eccleſiæ Romanę plantatio nouitas tamen in uobis uirtutis operatur augumentum, & uſque adeò uos reddit in fide feruentes,ut tanto feruentiores in Chriſtianorum omnium, immo Chriſti auxilium aſſurgatis, quantò eſtis uiciniores hoſtibus,& ex uicinitate melius,& ſcitis,vultis eorum conatibus obuiare. Nos autem de chariſſ.in Chriſto filii noſtri Armenię Regis Illuſtriſſ. ſynceritate, ac ueſtra deuotione confiſi, ei ad petitionem dilecti filii nobilis uiri. R. militis nuncii eius in noſtræ dilectionis indicium uexillum Beati Petri dirigimus: quo in hoſtes crucis duntaxat utatur, & eorum ſuperbiam ſuffragantibus apoſtolorum principis meritis, domino concedente conculcet. Monemus igitur vniuerſitatem ueſtram,& exhortamur in domino,& in remiſſionem uobis iniungimus peccatorū, quatenus ad liberandum funiculum hæreditatis dominicæ de manibus paganorum, & eorum refrenandam audaciam, & barbariem edomandam cum eodem Rege ueſtro,ſicut bene cœpiſtis, & potēter,& uiriliter intendatis, ut eius ſitis remiſſionis participes,quam de Dei omnipotētis,& Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum eius auctoritate confiſi, & omnibus transfretantib. indulgemus, Datū Lateran.16.cal.Ianuarii.

In eundem ferè modum nobilibus uiris Hug.de Tubaria,Rodulpho,& Ottoni fratribus.

Illuſtri Regi Armeniæ. Quod ipſi transmittat vexillum Beati Petri,quo contra Crucis inimicos utatur.

ET tibi congaudemus,& nobis, immo etiam vniuerſo populo chriſtiano, quòd cum tibi dominus inſpirauit affectum, ut apoſtolicæ ſedis inſtituta deuotè reciperes,& præcepta fideliter obſeruares, & contra inimicos crucis propoſitum illud aſſumeres,ut in eos uindicare cupias iniuriam crucifixi, & hæreditatem eius de ipſorum manibus liberare. Nos igitur de tuæ deuotionis ſynceritate confiſi, ad petitionem dilecti filii Roberti de Margat militis nuncii tui,in noſtræ dilectionis inditiū, uexillū Beati Petri tuę ſerenitati dirigimus, quo in hoſtes crucis duntaxat utaris, & eorum ſtudeas contumaciam cum Dei auxilio, ſuffragantib. apoſtolorum principis meritis refrenare. Datum lateran.16.cal.Ianuarii.

Vniuerſo Populo Caſtellan. Ciuitatis. Quod petitum ab ipſis Rectorem,iis concedat.

DIlectos filios nobiles uiros,nuncios ueſtros ad ſedem apoſtolicam uenientes benignè recepimus,dilectū filium nobilē uirum I. præfecti concedi uobis poſtulantes humiliter in rectorem. Cum igitur tā de ipſius,quàm eius patris induſtria non modicum confidamus, ut pote cui uniuerſum ferè apoſtolicæ ſedis patrimoniū in partibus ipſis duximus committendū, petitionem ueſtram libenter admiſimus, & eum uobis in rectorem duximus concedendum, dummodo communiter ab uniuerſitate populi poſtuletur. Datum Lateran.11.cal.Ianuarii.

Patriarchæ Hieſolymitan. & Tyrenſi Archiepiſcopo,& Aconen.Epiſcopo. Vt iniuſtè latam excommunicationis ſententiam reſcindant: temerèque excommunicantem Epiſcopum puniant.

CVm olim uenerabilis frater noſter Tyberiaden. Epiſcopus ſuam noſtro tranſmiſiſſet apoſtolatui quæſtionem, quod dilecti filii magiſter, & fratres Militiæ tēpli mille trecentos biſantios, & alia quædam bona Tyberiaden.eccleſiæ,quæ prædeceſſor ipſius apud quoſdam fratres tēpli depoſuerat,detinerent, & ei reddere denegarent,ipſis per ſcripta noſtra mandauimus,ut eidē Epiſcopo depoſitū illud, ſi præmiſſis ſuffragaretur veritas,nō poſtponerent reſignare: uenerabilib. fratrib. noſtris Sydonien.& Bibien.Epiſcopis dātes firmiter in mandatis,vt ipſi eos adhuc ueritate cognita, per cenſuram eccleſia-

ſticam

ſticam compellere non tardarent. Verũ
ſicut prædicti Magiſter, & fratres Militię
templi tam per litteras ſuas, quàm per
quoſdam fratrum ſuorum, quos ad no
ſtram præſentiam direxerunt, non ſine
multo dolore nobis intimare curarunt,
præfatus Sidonienſis Epiſco pus commiſ
ſionis noſtræ tenorem trãſgrediens, cùm
ipſi de terra Antiochiæ, ubi pro guerra,
quæ erat inter dilectos filios nobilem ui
rum principem Antiochienſem, & domi
num Alapię fuerant aliquandiu commo
rati, redirent, & quadam die martis appli
cuiſſent ad Ciuitatem Tyrenſem, eis ſe
quentem diem Iouis terminum aſſigna
uit: quo in eius pręſentia pręfato Tybe
riadenſi Epiſcopo accederent, de depoſi
to reſponſuri. Quia uerò pro aliis nego
ciis imminẽtibus pręfatus Magiſter diei
pręfixe non poterat intereſſe, duos de fra
tribus ſuis, uiros idoneos pro eodem ne
gocio dereliquit: qui ad diem ſtatutam
coram eodem Epiſcopo uenientes dixe
runt, ſe paratos eſſe pręlato Tyberiadenſi
Epiſcopo, ſi contra eos uellet proponere
iuxta tenorem mandati apoſtolici, reſpõ
dere: & licet pręfatus Bibliẽſis Epiſcopus
coniudex ſuus abſens exiſteret, ipſi tamẽ
uolebant firmiter obſeruare ſententiam,
quam idem Sydonienſis Epiſcopus, audi
tis utriuſque partis rationib. ſuper eadem
cauſa, duceret legitimè promulgandam.
Hoc autem audito, idem Epiſcopus mo
deſtia pontificali neglecta, ſuo abſente
coniudice, nullis auditis rationib. in mul
torum pręſentia dixit in impetu: niſi uos
uſque ad proximam diem dominicam
ſupra dictos biſantios reddideritis, aucto
ritate Dei patris, & omnium Sanctorum,
Magiſtrum ueſtrum, & omnes fratres do
mus templi citra, & ultra mare, nec non
& participes, atque amicos eiuſdem uin
culo excommunicationis innodo. Cęte
rùm cùm ſequenti ſexta feria pręnomi
nati duo fratres, qui apud Tyrum pro
cauſſa prędicta remanſerant, cum feſtina
tione adiiſſent Acon, & quę geſta erant
per antedictum Epiſcopum per ordinem
enarraſſent, ipſe Magiſter cum fratribus
ad te, frater Patriarcha, continuò acceſſe
runt, & te cùm de illo negocio diligẽtius
pertractantes, de tuo tandem conſilio cũ
pręfato Tyberiadẽſi Epiſcopo amicabili
ter curauerũt componere, ad maius ſcã
dalum euitandum: ſed pręfatus Sydonien
ſis Epiſcopus ſequenti die dominica,
poſt compoſitionem peractam eccleſiam
Sanctę Crucis Tyrenſem ingreſſus, poſt
generalem proceſſionem coram omni
clero, & populo qui aſtabat, accenſis can
delis, ipſum Magiſtrum nominatim, &
omnes fratres templi citra, & ultra mare
nec non, & amicos, & participes domus
ſententia excommunicationis aſtrinxit.
Quòd fratres poſtmodum audientes tan
tam illatam eis iniuriam, ſic ad animum
reuocarunt, ꝙ ferè aſſumptę religionis
prępoſitum relinquere voluerunt, & re
licta Hieroſolymitana prouincia, diſpone
bant ad propria remeare, ſed in eo tan
dem ponentes fiduciam, cui promiſerant
totò uitæ ſuæ tẽpore deſeruire, ſuaſione
tam tua, quam aliorum uirorũ pruden
tium, ad ipſius terræ cuſtodiam remanſe
runt, à nobis uindictam de illata eis iniu
ria poſtulantes: Verùm cùm non ſibi ſoli
cauſſa eadem fuerit expreſſum, quòd ſi
ambo intereſſe non poſſent, alter nihilo
minus mandatum apoſtolicum adimple
ret, non poterat ſine illo procedere ad il
lam, uel aliam ſententiam proferendam.
Item & ſi ei uices ſuas in hac parte coniu
dex alius commiſiſſet, uel etiam partes
ſpontaneæ, poſt commiſſionem noſtram
ſuum ſubiiſſent examen, ipſe tamen non
debuit ſine cauſſę cognitione procedere,
præſertim cum in forma commiſſionis
contineretur expreſſum, quòd ſi præmiſ
ſis ſuffragaretur ueritas, Magiſtrum, & fra
tres ad reſtitutionem depoſiti, per cenſu
ram eccleſiaſticam, appellatione remota,
compellere non tardarent. & ipſi fratres,
qui apud Tyrum pro negocio remanſe
rant prælibato ſententiam eiuſdem Epi
ſcopi, quam auditis partis rationibus du
ceret legitimè promulgandam, tunc de
mum ſe dixerint ſeruaturos. Pręterea cum
multi fratrum militiæ templi tam citra,
quam ultra mare conſiſtant, qui ſuper ip
ſo depoſito ſunt penitus ſine culpa, profe
cto talis excommunicatio non ſolum in
diſcreta fuit, ſed etiam effrẽnata: qua li
gare

gare uoluit innocentes,& nos etiam, ac fratres noſtros iuxta formam uerborum uiſus eſt incluſiſſe, qui ſumus eiuſdem domus participes. & amici. Rurſus poſt quam controuerſia ſæpe dicta amicabili fuerat compoſitione ſopita, deuiauit omnino,ꝗ etiam aduerſario per ſuas lit teras prohibente proceſſit ad ſententiam proferendam: eum boni iudicis ſit lites minuere,non augere. Ad hæc cum prædi cti fratres aſſiduè multis laboribus,& pe riculis ſe oppunāt pro ſeruitio Ieſu Chri ſti.ſi etiā magiſter,aut procuratores iuuē ti fuiſſent culpabiles, non tamen fuiſſent ita generaliter omnes excommunicatio nis ſententia feriendi. Cùm igitur,ſi præ miſſa ueritate nituntur, ſæpe dictus Epi ſcopus uel de grandi fatuitate, uel de gra ui malignitate ſit animaduerſione debi ta caſtigandus, fraternitati ueſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, atque præ cipimus, quatenus inquiſita diligentius ueritate,ſi uobis conſtiterit eundem Epi ſcopum(ut prædictum eſt)præfatam ſen tentiam protuliſſe, uos eum auctoritate noſtra ſublato collationis obſtaculo, ab executione pontificalis officii tandiu fa ciatis manere ſuſpenſum, donec à nobis indulgentiam conſequatur: ut qui fuit ſtultus in culpa ſapiens efficiatur in pœ na. Quòd ſi fortè ſeruato iuris ordine præuia ratione proceſſit,quos uobis con ſtiterit excommunicationis ſententiæ ſubiacere,ſecundum formam eccleſię ab ſoluatis:in ipſo poſtmodum negocio le gitimè proceſſuri. Teſtes &c. Quòd ſi o mnes &c. Duo ueſtrum &c. Datum Late. 18.calend.Ianuarii.

Clero, & populo ciuitaten. ut comitem Theati num in cuſtodem ſuum recipiant.

PEr apoſtolicas litteras uobis dudum re colimus mandauiſſe, vt N quondam Ciuitaten. Comite ſublato de medio no bili uiro R.Comiti Theatino intendere tis de cuſtodia comitatus,qui propter po tentiam, & quoniam uicinus eſt uobis, comitatum ipſius,& homines eius poten ter poterat defenſare.Poſt hæc autem, ſi cut ex litteris ueſtris intelleximus, per nū cios ueſtros,quos ad Panormita. curiam deſtinaſtis,mandatum ſub nomine regio recepiſtis,ut nobili uiro P. de Celano ſo rorio regii cancellarii, tāquam ueſtro co miti iuraretis:unde quid ſuper his facien dum eſſet uobis, non immerito dubita ſtis. Cùm igitur, ſicut ueſtra uniuerſitas non ignorat, & regis tutela, & regni Ba lium ad nos de iure pertineat, & diſpoſi tioni noſtræ,uos & alii iurauerit is obedi re, deuotioni ueſtræ per apoſtolica ſcri pta præcipiendo mandamus quatenus non obſtante mandato contrario, quod non debet aliquatenus contraire, cū nos uices regias exequamur,ſecundum quod uobis per alias litteras dedimus in man datis,iam dicto Comiti Theatino de cu ſtodia comitatus unanimiter intendatis: quia licet præfatum nobilem P. nideli cet Celanen.ſyncero diligamus, ad cuſto diam tamen,& defenſionem ueſtram hoc tempore prænominatum comitem The atin. neceſſarium credimus, & idoneum reputamus.Datum III.cal.Ianuarii.

Illuſtri regi Armeniorum ut caſtrū Gaſton tem plariis reſtituat.

CVm ad uindictā malefactorum, laudē uerò bonorum materialem acceperis gladium,non in domeſticos fidei, ſed ho ſtes eius potius exerendum, & nuper per Dei Gratiam inſtituta receperis apo ſtolicæ ſedis,& promiſeris obſeruare: nō credimus,quòd in exaudiendis precibus noſtris te uelis difficilem exhibere,pręſer tim cum id petimus,quod ad pacem per tinet,& reſpicit honeſtatem.& cum chri ſtianorum commodo in ſarracenorum diſpendium redundabit. Ad audientiam ſiquidem apoſtolatus noſtri peruenit, ꝗ cum caſtrum,quod Gaſton dicitur,ad do mum militiæ templi de iure pertineat & fratres eiuſdem domus illud olim poſ ſederint ſine lite tempore inuaſionis ter ræ orientalis ipſum Sarraceni per uiolen tiam occuparunt, quod cum dimiſiſſent poſtmodum metu regum qui ad partes transfretauerant tranſmarinas, tu illud habitatore uacuum, & cuſtode intra ſti, & quaſi liberatum de manibus paga

norum

norum adhuc detines uelut tuum. Cum que dilecti filii magiſter, & fratres Militiæ templi cum nunciis venerabilis fratris noſtris Patriarchæ, & illuſtriſs. principis Antiochen. Tripolitan. Comitis, & totius Antiochen. communiæ ſupplicaſſent, vt caſtrum ipſum templariis reſignare tu Patriarcham ipſum, principem ad communiæ colloquium citauiſti, promittens per nuncios & litteras tuas, quòd ſuper facto caſtelli ſecundum eorum conſilium procedere non tardares: quod non ſolùm cùm ad colloquium ventum eſſet, noluiſti iuxta tenorum factę promiſſionis implere: imo (ſicut dicitur) quorundam ſeductus conſilio, quòd illud in grauamen Antiochiæ retineres (quod vix credimus) reſpondiſti. Cumque poſt modum nuncius tuus ad Rom. eccleſiam acceſſiſſet caſtrum ipſum Milonis quondam auunculi tui fuiſſe propoſuit, & te illud de Sarracenorum manibus liberaſſe, ac reſpondiſſe fratribus ſuper hoc, quòd ipſis coram nobis iuſtitiā exhiberes: propter quod idem nuncius ſupplicabat, vt nihil contra te non cōmonitum ſtatuere curaremus. Cum igitur noſtræ intētionis exiſtat, te ſicut chariſſimum eccleſiæ filium, & regem catholicum honorare, cum & credamus, quòd ſimplices preces noſtras velis efficaciter exaudire, ſerenitatē regiā rogamus, monemus, & exhortamur in domino, quatenus diuinæ retributionis obtentu ob reuerētiam apoſtolicæ ſedis, & noſtram, caſtrum ipſum fratribus Militię templi ſine difficultate reſtituas, & permittas, ab eis pacificè poſſideri, nec eos ſuper ipſo, uel aliis ad eos pertinentibus inquietes. Nos. n. ſi ſuper ipſo caſtro, vel aliis ad uerſus eos aliquid proponere volueris quęſtionis, in pręſentia noſtra, vel legatorum noſtrorum, qui dante domino in proximo transfretabunt, tibi faciemus iuſtitię plenitudinem exhiberi, dummodo ſuper his, quę ipſi duxerint proponēda, paratus ſis eis facere rationem.

Priori Sancti Victoris, Magiſtris L. Bonomię Et Vberto Modoicen. Canonicis. De criminibus & purgatione Abbatis Pompoſiani.

Licet Heli ſummus ſacerdos in ſe ipſo bonus exiſteret, quia tamen filiorū exceſſus efficaciter nō corripuit, & in ſe pariter: & in ipſis animaduerſionis eius in bello peremptis, ipſe de ſella corruēs cōfractis ceruicibus expirauit. Ad corrigendos ergo ſubditorum exceſſus tanto diligentius debet Prælatus aſſurgere, quāto damnabilius correctionem eorū negligeret: cōtra quos (vt de notoriis exceſſibus taceatur) etſi tribus modis procedere poſſit, per accuſationem videlicet denunciationem, & inquiſitionem ipſorum: vt tamen in omnibus diligens adhibeat cautela, ſicut accuſationem legitima pręcedere debet inſcriptio, ſic & denunciationem charitatiua correctio, inquiſitionem clamoſa debet inſinuatio præuenire. Deſcendam (inquit dominus) & videbo vtrum clamorem, qui venit ad me opere iam cōpleuerint. Tunc enim clamor peruenit ad Prælatum, cum per publicum famam, aut inſinuationem frequentem ubi totū ſibi referuntur exceſſus, & tunc debet deſcendere, & videre, id eſt, mittere, & inquirere, vtrum clamorē ueritatē comitetur. Nam iuxta canonicas ſanctiones, ſi quid de quocunque clerico ad aures Pręlati peruenerit, quod eū iuſtè poſſit offendere, non facilè credere debet, nec ad vindictam eum res accendere debet incognita, ſed coram eccleſiæ ſuæ ſenioribus diligenter eſt ueritas perſcrutanda, vt ſi rei popoſcerit qualitas, canonica diſtrictio culpā feriat delinquentis non tanquam idem ipſe ſit auctor, & iudex, ſed quaſi fama deferēte, vel denunciante clamore, officii ſui debitum exequatur: eo ſemper adhibito moderamine, vt iuxta formā iudici, ſententiæ quoque, forma dictetur. Cùm igitur de Abbate Pompoſian. ea nobis frequenter inſinuata fuiſſent, quę ab honeſtate regulari nimium diſſonabant, inquiſitionem eorum viris prudentibus cōmiſimus faciēdam, qui eū minimè proceſſiſſent ad iteratum ſæpe clamorem, de communi fratrum

trum noſtrorum conſilio eitauimus ad preſentiam noſtram Abbatem, & monachos, ut per nos ipſos cauſſa morbi plenius inquiſita plagam ipſam melius curaremus. Eis igitur ad noſtram præſentiam accedentib. quidam ex monachis nobis ipſum abbatem de ſimonia, periurio, dilapidatione, ac in ſufficientia detulerunt contra quos eũ idem Abbas exciperet, ꝙ denunciationem huiuſmodi fraterna correctio ſecũdum regulam Euangelicã nõ præceſſerat, & iidẽ conſtanter aſſererent, quòd correctionem huiuſmodi præmiſiſſent. Licet ad id probandum duorum monachorum iuramenta fuiſſent exhibita, quia tamen ſuper hoc ipſo, nec dum contendere deſiſtebant, nos, ut prædiximus, frequentibus clamoribus excitati, ex officio noſtro maluimus inquirere de præmiſſis: omnes omnino monachos, qui uel cum ipſo, uel contra ipſum Abbatem acceſſerant, iuramenti uinculo aſtringentes, ut de propoſitis plenè quam ſcirent, exponerent ueritatem: quorum depoſitionis in ſcriptis redactæ cum publicatæ fuiſſent, ſuper illis cœperunt multipliciter diſputare. Quia uero tum ex aſſertione monachorum, tum ex Abbatis confeſſione cognouimus, ꝙ idem Abbas non modicam ſummam pecuniæ relictam ab N. prædeceſſore ſuo totam expenderat, & in alia ſumma maiori monaſterium obligarat, nos eum iuxta canonicas, & legitimas ſanctiones propter has, & alias præſumptiones, quaſi de dilapidatione ſuſpectum, ab adminiſtratione abbatię duximus ſuſpendendũ. Et quia per teſtes ſimonia multis modis contra ipſum Abbatem uidebatur eſſe probata, ipſe contra teſtes multas exceptiones oppoſuit: ſuper quibus multipliciter fuit utrinque diſputatum: aliis aſſerentibus in crimine ſimonię, ſicut & in crimine lęſę maieſtatis, omnes indifferenter tam infames, quam criminoſos non ſolum ad accuſandum, ſed ad teſtificandum etiam admittendos: cum ad inſtar publici criminis, & lęſę maieſt. procedat accuſatio ſimonię, multis ſuper hoc, & legibus, & canonibus allegatis. Aliis è contrario reſpondentibus, quòd licet hæc duo crimina, quantum ad accuſationem quaſi paria iudicentur, differunt tamen in multis, cum & alia pœna pro uno, & alia pro altero inferatur, & inter perſonas accuſatorum & teſtium ſit utique diſtinguendum: cum non per accuſatores ſed teſtes crimina comprobentur, multis nihilominus ſuper hoc & rationibus, & argumentis inductis. Ne uerò uel innocentię puritas confuſa ſuccumberet, uel ſimonię prauitas effugeret impunita, nos æquitate penſata, nec omnes exceptiones contra teſtes oppoſitas duximus admittendas, nec repellendas duximus uniuerſas, ſed illas duntaxat probandas admiſimus, quæ fortè probatæ non de zelo iuſtitiæ, ſed de malignitatis fomite procedere uidetẽtur conſpirationes ſcilicet, & inimicitias capitales. Cęteras autem exceptiones oppoſitas, ut furti, & adulterii propter immanitatem hæreſis ſimoniacę, ad cuius comparationem omnia crimina quaſi pro nihilo reputantur, duximus repellendas: quoniam, & ſi fidem teſtium debilitarẽt in aliquo, non tamen euacuarent ex toto præſertim cùm alia contigerit adminicula ſuffragari, Ad probãdas ergo exceptiones admiſſas, Abbas quoddam protulit inſtrumentum, ad quod reprobandum cũ teſtes fuiſſent ex altera parte producti, facultatem ſibi petiit indulgeri: ut in partibus ſuis inſtrumentum huiuſmodi comprobaret. Cùm ergo iudicantem oporteat cuncta rimari, diſcretioni veſtræ, de qua plenam fiduciã obtinemus, per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus, quatenus intra ſex hebdomadas poſt ſuſceptionem præſentium probationes, quas Abbas, uel procurator ipſius ad probandũ ſolũmodo inſtrumentũ, cuius reſcriptũ uobis ſub bulla noſtra tráſmittimus, uel reprobandũ pars altera duxerit exhibendas, diligenti ſtudio recipere procuretis, ſub teſtimonio litterarum veſtrarum, incluſas eas nobis fideliter deſtinãtes: attẽtiùs ꝓuiſuri, vt via regia ꝓcedẽtes, nõ ad ſiniſtrã, nec ad dexterã declinetis. Quòd ſi oẽs &c. Duo ueſtrum &c. Datum Lat. IIII. nonas Decembris.

Roſa

Roſanen. Archiepiſcopo. qua ipſi ad certas quæſtiones reſpondet.

QVod ſuper his articulis, qui tibi aliquam dubitationem inducunt, noſtrum ducis conſilium requirendum, & ad ea exequenda, quæ officium poſtulant paſtorale, apoſtolicæ ſedis procuras auxilium inuocare, ſolicitudinem tuam dignis in domino laudibus commendamus, & poſtulationibus tuis grato animo reſpondemus. Significaſti ſiquidem nobis, quod in diœceſi tua, pater & filius, matrem & filiam, duo cognati duas cognatas, auunculus, & nepos duas ſorores ducunt in coniuges: & mater, & uxor ſimul baptizant puerum alienum: quidam præterea tuæ diœceſis infra tertium, & ſeptimum gradum conſanguinitatis ſe contingentes, matrimonia ad inuicē contrahunt, hoc ſibi licere de antiqua cōſuetudine aſſerētes Quidam etiam ſacerdotes latini habent in ſuis domibus concubinas, & nonnulli aliquas ſibi non metuunt deſponſare: & cùm earum aliqua mortua fuerit, uel ab aliquo ſacerdotum eiecta, confeſtim aliam introducunt, & in ignominiam clericalis ordinis taliter permanent uxorati. Item Abbates, & ſacerdotes tuæ diœceſis ad ſynodum tuam uenire renuunt conuocati, dicentes ueniendi ad ſynodum conſuetudinem non habere: & ſic iuriſdictionem tuam tam in his, quam in alijs contemnentes, de rationibus tuis tibi, ſicut tenentur, negligunt reſpondere. Et cum ad monaſteria uis accedere, ſicut ad tuum dignoſcitur officium pertinere, vel ſacerdotes ſuper prædictis exceſſibus animaduerſione debita caſtigare, ipſi appellationis obſtaculum interponunt, vt tuam taliter effugiāt diſciplinam. Ad hæc capellani Caſtelli Roſanē. aliquando matrimonia non coniungenda cōiungere, & alia non diuidenda diuidere non verentur: licet ipſi non debeant de matrimonijs iudicare. Super eo igitur, quòd pater, & filius cum matre, & filia, & duo cognati cum duabus cognatis, auunculus, & nepos cum duabus ſororibus contrahunt matrimonia, taliter tibi duximus reſpondēdum: quòd licet omnes cōſanguinei viri ſint affines vxoris, & omnes conſanguinei vxoris affines ſint viri, inter conſanguineos tamen viri, & cōſanguineos vxoris ex eorundem viri videlicet, & vxoris coniugio, nulla prorſus affinitas eſt contracta, propter quam inter eos matrimoniū debeat impediri. Quamuis etiā vir, & vxor alienū puerū teneant in baptiſmo, nulla tamen inter eoſdē uirū, & vxorem contrahitur cōpaternitas, cùm una caro ſint per copulam cōiugalē: & ideo reddere ſibi debitū minimè prohibētur. Iñ cū in ſacris canonibus gradus ſint conſanguinitatis diſtincti, & per eoſdem inhibitum, ut nullus infra ſeptimum gradum cōſanguinitatis linea attingentem, ſibi audeat in matrimonium copulare, ne infra gradus eoſdem contrahantur, debes publicè inhibere, & præſumptores eccleſiaſtica diſtrictione punire: non obſtante conſuetudine, quæ dicenda eſt potius corruptela. Cùm autem ſacerdotes latini nullas ſibi poſſint matrimonialiter copulare, nec illis habere liceat concubinas, vt latinos præsbyteros tuæ diœceſis, qui à te commoniti à ſua noluerint præſumptione deſiſtere, per ſuſpenſionem, officiorum, & beneficiorum ſubtractionem ad id cōpellere valeas, liberam tibi concedimus auctoritate apoſtolica facultatem. Similiter etiam Abbates, & ſacerdotes diœceſana tibi lege ſubiectos, qui ad tuam contemnunt ſynodum venire vocati, dummodo in ipſa ſynodo non ducas aliquid ſtatuēdum, quod fortè canonicis obuiet inſtitutis, per cenſurā eccleſiaſticam ad ſynodum ipſam uenire compellas, & debitam tibi reuerentiam, & obedientiam exhibere. Capellanis præterea caſtelli Roſanen. firmiter ſub qua conuenit diſtrictione prohibeas, ne (ſicut non debent) ſuper confirmandis vel dimittendis matrimonijs, exerceant aliquam poteſtatem. Quòd ſi fortè contumaces extiterint, canonica eos poteris ſeueritate punire. Cùm autem appellatio ſit inuenta non in diffugium opprimentium, ſed in refugium oppreſſorum, auctoritate tibi præſentium

iu

indulgemus, vt iuxta formā præmiſſam procedere valeas, non obſtante appellationis obiectu, ſi qua forſan fuerit interpoſita in ex̃clusionem eccl. diſciplinæ. Nulli ergò, &c. liceat hanc paginam noſtræ conceſſionis infringere, &c. Datum vt ſuprà I I. calen. Ianuarij.

A VICEDOMINO FIRMANO QVOD ſi aliquos præfecturas cõmittat.

CVm deuotionis affectum, quẽ habes ad apoſtolicam ſedem, & nos ipſos, ſicut ꝑ legatos noſtros, quos in Marchiā miſimus, noſtro eſt apoſtolatui reſeratum, in operis exhibitione monſtraueris, & pro eccleſiæ ſeruitio multis te expoſueris laboribus, & expenſis, fidelitati, ac deuotioni tuæ grata cupimus uiciſſitudine reſpondere, & petitionibus tuis quantum cum Deo poſſumus, aſſenſum gratanter apoſtolicum impertiri. Volentes igitur te ad noſtrum ſeruitium reddere promptiorem, caſtrum Montis ſanctæ Mariæ cū curtib. Montis ſancti Petri, Mõtis Rodaldi, ſancti Ioannis, Podii de petra, Perteiariæ, Pontarioli, Montis gariuini, Carlaſſalis, & Peratiæ ad ipſa caſtra hactenus pertinẽtibus tibi duximus, donec nobis, aut ſucceſſoribus placuerit, ſaluis cẽſibus, & procurationibus, committendum, ita tamen quòd ea omnia ad fidelitatem, & mandatum eccleſiæ conſerues integra, & illæſa, nec de eis aliquid alienare præſumas.

MAGISTRO GVIDONI ARCHI presbytero plebis de ciuitate.

CVm a nobis petitur, &c. uſque ad uerbum Suſcipimus. Specialiter autẽ Archipresbyteratū ipſū, ſicut ipſū iuſtè poſſides, & quietè, auctoritate tibi apoſtolica cõfirmamus, &c. Dat. Lat. I I. Cale. Ianuarii.

In eundem modum pro G clerico. Specialiter autem beneficium quod habes in eccleſia ſancti Mauritii, &c. ut ſuprà. Datum ut ſuprà.

ABBATI SANCTI VOLDARICI N. ſcholaſtico, & N. cuſtodi Auguſtenſibus. Vt dolus, fraus, illi non proſit, qui aliquod ſe a ſede apoſtolica falsò impetraſſe mentitur.

AD noſtrã dudum noueritis audiẽtiam perueniſſe, quòd cum dilectus filius Hermãnus clericus in eccleſia de Loerch canonicè fuerit inſtitutus, & corporalem poſſeſſionem per annum, & amplius habuerit in quiete, ab Alberto con canonico ſuo fuit poſtea beneficio ipſo, & eius obuentionibus uſque ad viginti marchas ualentibus uiolẽtiam ſpoliatus, in quem diœceſanus epiſcopus, quoniam ſuper his in præſentia ſua iuri parere contempſit exc.[illegible]nam promulgauit, quā per annū, & amplius indurata facie ſuſtinuit, & cõtẽpſit: unde cū ex hoc clericus ſpoliatus ablatorū reſtitutionem obtinere non poſſet, ad ap. ſedem accedens, noſtras ad uen. fratrem noſtrum epiſcop. & dilectos filios præpoſitum, & Decanum Auguſtenſes litteras reportauit, ut prædictam excommunicationis ſententiam ſicut rationabiliter lata erat, facerent auctoritate noſtra uſq; ad condignam ſatisfactionem inuiolabiliter obſeruari: quod, ſicut ipſi ſuis nobis litteris intimarunt, fideliter adimplerunt: unde illorum deuotionem in domino commendamus. Conſequenter uerò præfatus A. ad præſentiā noſtram accedens, ueritate tacita pręmiſſorum, & ꝙ canonicus eſſet eccleſiæ memoratæ, ad uos commiſſionem ſimplicem impetrauit. ut cauſſam, quæ inter Al. & Hermannū clericos uertebatur ſuper præbendam in Loerch, curareris fine debito terminare. Idem etiam Albertus in reditu conſtitutus apud caſtrum S. Petri aduerſariū ſuū obuium habuit ad nos denuo uenientem, ad cuius denunciationem redire contempſit, in præſentia noſtra exhibiturus, & recepturus iuſtitiæ cõplementum, cuncta ſe aſſerens, quæ uoluerat impetraſſe. Nolentes igitur aliquẽ de dolo ſuo commodum reportare, diſcretioni ueſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus inquiſita ſuper pręmiſſis diligentius ueritate, non obſtante commiſſione ad uos per ſubreptionem obtenta,

obtenta, cùm mendax precator carere debeat impetratis, ſæpè dictũ A. in eandẽ excõmunicationis ſententiã reducatis ſacientes eam pulſatis campanis, & accenſis candelis vſq; ad condignã ſatisfactionem appellatione remota inuiolabiliter obſeruari: vt exẽplo eius alij diſcãt a ſimilibus abſtinere. Nullis literis obſtantibus harum mentione non habita, &c. Quòd ſi omnes, &c. Duo veſtrum, &c.

Nobili Viro Ioannitio. Vt Legatum Apoſtolicum reuerenter excipiat, & fideliter cum eo, neceſſariis de rebus loquatur.

REſpexit dominus humilitatem tuã, & deuotionem quam ergaRomanam eccleſiam cognoſcetis hactenus habuiſſe, & te inter tumultus bellicos, & guerrarum diſcrimina non ſolùm potenter defendit, ſed etiã mirabiliter, & miſericorditer dilatauit. Nos autem audito quòd de nobili vrbis Romæ proſapia progenitores tui originem traxerint, & tu ab eis & ſanguinis generoſitatem cõtraxeris, & ſynceræ deuotionis affectum, quem ad apoſtolicam ſedem geris quaſi hæreditario iure, iampridem te propoſuimus literis, & nunciis uiſitare: Sed variis eccleſiæ ſolicitudinibus detenti, hactenus nõ potuimus noſtrum propoſitum adimplere. Nunc verò inter alias ſolicitudines noſtras, hanc etiam aſſumendam duximus, immò conſummandam potiùs iandudum aſſumptam, vt per legatos, & literas noſtras te in laudabili foueamus ꝓpoſito, & deuotione ſedis apoſtolicæ ſolidemus. Dilectũ itaque filium noſtrum Dominicum archipresb. Græcorum de Brunduſio ad te perſonaliter deſtinãtes, monemus nobilitatem tuam, & exhortamur in domino, ac per apoſtolica tibi te ſcripta mandamus, quatenus ipſum humiliter, & deuotè recipiens, honorificè, ac benignè pertractes, & per eum pleniùs nobis tuam deuotionem exponas. Cùm enim plenè nobis per ipſum de ſynceritate tui propoſiti, & deuotionis affectu conſtiterit, ad te propoſuimus maiores nuncios, vel legatos potiùs deſtinare: qui tam te, quàm tuos in apoſtolicæ ſedis dilectione confirment, & te de beneuolentia noſtra efficiant certiorem.

Præpoſito, & Fratribus Sancti Stephani in Brolio Vt Al: Marcellinum in ſuum collegam recipiant.

CVm pro dilecto filio Al. Marcellino ſubdiacono noſtro preces vobis miſiſſemus, apoſtolicas, & præceptum, vt ipſum in fratrem veſtrum, & canonicum recipere deberetis, titulati eccleſiæ veſtrę hoc in ſuum præiudicium fieri aſſerentes, ne procederetur in illius executionẽ mãdati, noſtrã (ſicut audiuimus) audiẽtiã appellarunt. Poſtea verò cũ dilectus filius H. qui ſe canonicum ipſius eccleſiæ aſſerebat, propter hoc ad noſtram pręſentiã acceſſiſſet, propoſuit coram nobis, quòd cùm tam ipſe, quàm ſocii ſui diu eccleſiæ illi obſequium impendiſſent, nec adhuc eſſent ab ea beneficia cõſecuti, indignum erat penitùs & abſurdum, ſi in perceptione beneficiis eis alius præferretur. Quia igitur mãdatum, quod pro eodem ſubdiacono emanauit, debita volumus executione compleri: titulatis ipſis volẽtes nihilominus paterna ſolicitudine ꝓuidere, per apoſtolica vobis ſcripta mandamus, atque præcipimus, quatenus eundem ſubdiaconũ, prout in mãdatis apoſtolicis recepiſtis ſublato cuiuslibet contradictionis, & appellationis obſtaculo recipiatis in canonicum, & in fratrem, ſtallum ei in Choro, & locum in Capitulo aſſignantes, reſeruata vobis de benignitate ſedis apoſtolicæ libertate, vt de beneficiis, quæ in eccleſia veſtra vacauerint, canonicè diſponatis: prouiſuri tamẽ attentiùs, ne ipſius ſubdiaconi malitioſè prouiſio differatur. Si verò (quod nõ credimus) mãdatum noſtrum nolueritis ad implere, noueritis nos dilecto filio Guiſcardo de Aiſag. canonico Mediolanen. in mandatis dediſſe, vt vos ad ea, quę pręmiſimus, exequenda per cenſuram eccleſiaſticã appellatiõe remota cõpellat. Datum Lateran. IIII. idus Ianuarij.

Illi ſcriptum eſt ſuper hoc.

Ciſtercien. Clarevallen. Pontiniacen. De Feritate, & uniuerſis Abbatibus Ciſtercien. ordinis. Vt quinquageſimam bonorum ſuorum partem in uſus belli Turci conferant.

NOuit is, qui nihil ignorāt, cui nil ab
ſconditum, nil eſt clauſum, in cuius
oculis omnia nuda ſunt, & aperta. & qui
renes, & corda ſcrutatur, ꝙ & domos, &
perſonas ueſtras tanto puriore affectio
ne diligimus, & ſyncerioris charitatis,
non tam brachiis, quam uiſceribus am
plexamur, quanto religionis ueſtræ fla
grantia nos maioris ſuauitatis odore re
ſperſit, ut pote qui facti eſtis odor uitæ
in uitam his, qui diligunt nomen Dei Se
dentes enim ſedetis ſecus pedes domini,
audientes uerbum eius humiliter cū Ma
ria, & Marthæ ſolicitudinem piis oratio
nibus adiunatis, cum Moiſe orantes in
monte, ut nos cum *Ioſue* hoſtes Iſraeliti
ci populi præſertim inuiſibiles expugne
mus. Affligitis etiam corpora ueſtra uigi
liis quaſi continuis, & aſſiduis ieiuniis
maceratis: uacatis operibus charitatis, cō
tenti paucis, ut plura pauperib. miniſtre
tis, egentes in uobis, & in aliis abundan
tes, tanquam nihil habentes, & omnia
poſſidentes. Theſaurizatis enim theſau
ros in cœlo, ubi nec erugo, nec tinea de
molitur, credentes apoſtolo, quòd non
habetis manentem Ciuitatem in terris,
ſed futuram inquiritis, ueſtra enim con
uerſatio eſt in cælis. Creditis enim, & pro
certo tenetis quod audiſtis in euange
lio, & legiſtis: Quod uni ex minimis meis
feciſtis, mihi feciſtis, & ideo tempora
lia miniſtratis aliis, ut ſempiterna reci
piatis ab ipſo. Sed nunquid non uerius
eſt, uel æquè uerū quod Chriſto facitis,
ipſi facitis? Nunquid dominus in ſe
non acceptabit obſequium, quod acce
ptat in ſeruo? Nunquid non legiſtis qua
liter Chriſtus tempore paſſionis eorum
repreſſerit ſcandalum, qui dicebant: Po
tuit hoc unguentum uenundari pluſquā
trecentis denariis, & dari pauperib. dicēs
ad eos: Pauperes ſemper habebitis uobiſ
cū, me autem non ſemper habebitis? Nū
quid non uerum eſt uerbum eius, ut pau
peres nō ſemper habeatis uobiſcum, qui
bus cū uelitis benefacere ualeatis? Ipſū
autē nō ſemper habebitis peregrinū, exu
lē, & eiectū, nec forſan de cætero ei pote
ritis in tantæ neceſſitatis articulo ſubue
nire. Ecce etenim ſtat ad oſtiū ueſtiū, &
pulſet. Aperite celeriter illi iā, non tam
aliis pro ipſo, quam ipſi pro uobis grata
ſubſidia porrigentes. Eiectus enim de ter
ra natiuitatis, & reſurrectiōis ſuæ, de qua
dicit in pſalmo: Hæreditas mea pęclara
eſt mihi, & quaſi captiuus detentus in
cruce, quæ ſecundum apoſtolum eſt glo
ria noſtra, clamat ad omnes, clamat ad
ſingulos: exurgite ī adiutoriū mihi, mihi
exuli, & profugo ſubuenite, retribuētes
ſaltē modicū mihi q vob. uniuerſa cōceſ
ſi: nec hoc dicimus tanꝗ eius omnipotē
tię derogemus cū eius volūtati nihil poſ
ſit omnino reſiſtere, ſed ut ſuccursū hu
iuſmodi demonſtremus ſibi quaſi ꝓpriè
proprium exhiberi Monemus igitur uni
uerſitatē ueſtrā, & exhortamur in dn̄o. &
in remiſſionē vobis iniungimus peccato
rū, quatenus ne ſitis aliquib. ꝑditionis
occaſio, ne maius ſcādalū in eccleſia ge
neritis, ne clericis, & laicis nō ſubueniē
di terræ oriētalis præbeatis exēplum, im
mo ut Chriſto ſubueniatis exuli, & qui
rurſus in membris ſuis crucifigitē, crucifi
xo, & alios ad eius ſubſidium animetis,
tollētes materiā ſcādali, quod ex hoc cō
tra ueſtrū ordinē eſt ſubortū, aliquā cer
tā, & cōpetētē ſummā, quam nos merito
acceptare poſſimus, ſine dilatione quali
bet per ueſtras nobis litteras exprimatis
in terræ ſanctæ ſubſidium, ſi oblationem
ueſtram probauerimus conuertendam,
uel ſaltē quinquageſimā partē omnium
reddituū, & prouentuū ueſtrorū, ęſtima
tione habita diligēti collectā fideliter in
vnū locū, ſub aliquorū epiſcoporū teſti
monio conſignetis. Alioquin, ne ſi
uos ceruices ueſtras excuſſeritis ab hoc iu
go, illicitum reputent alii, eleemoſynas
pauperum in ſtipendia conuertere bella
torū, & patrimonium Chriſti effuſione
ſanguinis defenſare. Ne cæteri etiam
ſcādalizentur in uobis, ſi quinquageſimā

propter hoc nolueritis exhibere, cum ab
eis quadrageſimam exigamus: & nos præ
ter aliud ſubſidiũ, quod nobis dominus
inſpirabit, decimam ſtatuerimus exhibe
re, præter indignationem diuinam, & in
obedientiæ culpam, quam propter hoc
incurretis, ſuſpendemus priuilegia ue
ſtra, & vniuerſis eccleſiarum prælatis da
bimus in mandatis, ut uobis non defe
rant eorum obtentu, ſed eis nõ obſtanti
bus, à uobis iura ſua tã in decimis, quàm
aliis plenè de cætero conſequãtur. Quòd
ſi nec ſic uolueritis obedire, experiemur
in uos verum in Ciſtercien. fratres plenã
iuriſdictionem, ſicut in aliis habeamus.
Datum Lateran. 5. Calen. Ianuarii.

In eundem modum N. Præmõſtraten.
& vniuerſis Abbatib. Præmonſtraten. or
dinis. Nouit is, qui nihil ignorat, &c. uſq;
ad uerbum Epiſcoporum teſtimonio cõ
ſigneris. Datum nonis Ianuarii.

*Archiepiſcopo Magdeburgen. Et Suffraganeis
eius, Abbatibus, prioribus, Decanis, Archidiaconis
& uniuerſis clericis tam ſubditis, quàm prælatis
in Magdeburgen. Prouincia conſtitutis. Vt Chri
ſtianos in oriente pecunia & viris contra Sarace
nos adiuuent.*

GRaues orientalis terræ miſerias, & ne
ceſſitates urgentes, iam potius pecca
tis exigentib. deflere cogimur, quàm re
ferre, cum ad eum ſtatum (ſi ſtatus tamẽ
dicẽdus eſt caſus, quod dolẽtes dicimus)
eadẽ terra deuenerit, ut niſi citius ipſius
fuerit neceſſitati ſuccurſum, & occurſum
conatibus paganorum, pauci Chriſtiani,
qui defenſioni hæreditatis domini, & cru
cifixi obſequiis deuouerunt, hoſtiles ſa
gittas ſui ſanguinis effuſione inebriaturi
credantur, & paganorum gladios ſuis iu
gulis placaturi, reliquiis deſolationis illi⁹
terræ ſine ſpe humani ſubſidii perdendis
totaliter, & ab hoſtib. occupandis, cũ de
partib. illis penè omnes iam redierint pe
regrini. Id autem hactenus dominus Ie
ſus Chriſtus, ut probaret adhuc fortius fi
dem noſtram, & intelligeret plenius qui
ſunt eius, miſericorditer impediuit, ma
nus eorum in ipſos conuertens, & eos in
ter ſe multiformiter diſcordãtes permit
tens ad inuicem deſæuire, ut Chriſtianis
interim ad ipſius terræ ſubſidium excita
tis, facilior daretur facultas recuperandi
perdita, & de hoſtib. triumphandi. Rece
pimus enim literas uenerabilium fratrũ
noſtrorum N. Antiochen. & Hieroſoly
mitan Patriarcharum, Archiepiſcoporũ
etiam, & epiſcoporũ utrius prouinciæ, ſi
militer & chariſſimorũ in Chriſto filiorũ
noſtrorũ A. Hieroſolymitanorũ, & L. Ar
menorũ Regum illuſtrium, & dilectorum
filiorũ Magiſtrorum Hieroſolymitan. ho
ſpitalis, & militiæ templi, aliorumq; mul
torum ipſius terræ neceſſitates, & miſe
rias plenius exponentes, & poſtulantes
ſubſidium diutius expectatum, cum plus
ibi ſperent dante domino, paucos hoc tẽ
pore propter Sarracenorum diſcordiam
profuturos, quàm hactenus copioſus ex
ercitus profuiſſet. Adiectum eſt etiam, ꝙ
cum iam inter Sarracenos de pace tracte
tur, ſi priùs quam ſubueniatur Hieroſo
lymitan. prouinciæ inter eos fuerit con
cordia reformata, niſi deus ſolus reſiſtat,
cum ſit uiris, & uirib. penè penitus deſti
tuta, nõ erit qui eorum poſſit uiolẽtiam
cohibere. Nos ergò cum fratrib. noſtris,
aſcitis etiam epiſcopis, & aliis uiris reli
gioſis apud ſedem apoſtolicam exiſtenti
bus, de ipſius terræ ſubuentione tractan
tes, ne uideremur onera grauia humeris
imponere ſubditorum, quæ digito etiam
mouere nollemus, dicentes tantũ, & aut
nihil, aut modicum facientes, ut a nobis
ad uos, & à uobis ad laicos benefaciendi
deriuetur exemplum, eius exemplo, qui
cœpit facere, & docere, decimam partẽ
omnium redditũum, & prouentuum no
ſtrorum curauimus ſubuentioni orienta
lis prouinciæ deputare, ſubtrahentes nõ
modicum neceſſitatib. noſtris quib. cũ
grauiores ſint ſolito, & ob hoc exigant
grauiores expenſas, noſtræ nõ ſufficiunt
facultates, ut ei, & ſi nihil largiremur de
proprio, modicum ſaltẽ retribueremus
de ſuo, qui nobis ſua miſeratione tribuit
uniuerſa. Et ut non ſolum in reb. uerum
etiam in perſonis neceſſarium terræ ſan
ctæ ſubſidium deſtinemus, Dilectos filios
S. titul. ſanctæ Praxedis præsbyterum, &
P. ſanctæ Mariæ in uia lata Diaconũ Car
dinales,

dinales, quibus iam pridem impoſuimus ſignum crucis, illuc propoſuimus deſtinare: qui exercitũ domini, vices noſtras exequendo, præcedant: & ad eos tanquàm ad unum caput uniuerſi recurrant. Verùm quia id quaſi modicum, immò uerè modicum ad tot neceſſitates ipſius prouinciæ ſufficere nullatenus reputamus, uniuer. ueſtræ per ap. ſcripta mand. & ex parte Dei omnipotentis in uirtute S. ſpiritus, ſub interminatione diuini iudicii diſtrictè præcipimus, quatenus ſinguli ueſtrum ſaltem quadrag. partem omnium eccleſiaſticorum redditũum, & prouẽtuũ ſuorum, prius tamen deductis uſuris, quarum ſolutio uitari non poſſit, in ſubſidiũ terræ ſanctæ conuertant, omnibus clericis tam ſubditis, quàm prælatis, qui quadrageſimam ipſam ſponte, ac fideliter ſoluerint, de Dei omnipotentis miſericordia, ac beatorum apoſtolorum Petri, & Pauli auctoritate confiſi, quartam partẽ iniunctæ ſibi pœnitentiæ relaxãtes, dummodo nulla fraus interueniat, & pia deuotio ſuffragetur. Sciat autem ſe culpabiliter durum, & durè culpabilẽ, qui tantillum ſubſidium in tãta neceſſitate creatori & redemptori ſuo negauerit exhibere, à quo corpus, & anima & uniuerſa bona, quæ habet, accepit, & nos, qui (licet ĩdigni) uices eius exercemus in terris huius culpæ duritiã nullaten⁹ diſſimulare poſſemus. Nec aliquo modo credatis, per hoc indiſpẽdium ueſtrum legem uobis imponere intendamus, ut à uobis imposterũ quadrageſima quaſi debita, uel conſuetudinaria exigatur, immò nullum uobis ex hoc præiudicium uolumus generari: qui tantæ neceſſitatis articulum nobis, & uobis ſuperueniſſe dolemus, & quòd ſimilis de cætero nõ contingat, optamus. Volumus etiam, & nihilominus uobis præcipiendo mandamus, quatenus uos fratre Archiepiſcope, & Epiſcopi in metropolitam. eccleſia, uel ſi hoc ibi fieri propter hoſtilitatem, uel aliud euidens impedimentum non poterit, in duobus, uel tribus locis Magdeburgen. prouinciæ ſine dilatione conuenire curetis, & inter uos iuxta formam mandati apoſtolici de ipſius terræ ſubuẽtione tractare, & poſt reuerſionem ſuam quilibet ueſtrum in ſua diœceſi, conciliũ conuocet ſine mora: auctoritate noſtra præcipiens Abbatibus, & prioribus tam exemptis, quàm aliis archidiac. & decanis, & uniuerſis omnino clericis in eiuſdẽ diœceſi conſtitutis, vt iuſta æſtimatione prouẽtus, & redditus ſuos taxent, & infra tres menſes poſt factam eis denunciationem, quadrageſimam partem valoris eorum ſub ipſius epiſcopi teſtimonio, & aliquos religioſorũ virorum adhibiti, nihilominus ad cautelam quibus laicis fidelibus, & diſcretis in locũ idoneum eiuſdem diœceſis non differant conſignare, quod & nos uobis fratres Archiepiſcope, & Epiſcopi ſub eadem diſtrictionem mandamus. Ab hac autem generalitate monachos Ciſtercien. Præmonſtraten. canonicos, hæremitas Grandimonten. & Cartuſien. excipimus: quibus ſuper hoc mãdatum iniungimus ſpeciale. Nolumus autẽ, ut hi, qui redditus ſuos, & prouentus diligenter æſtimare curauerint, præmiſſæ tranſgreſſionem diſtrictionis id curriãt, ſi quid non ex certa ſcientia, ſed ignoranter potius quadrageſimæ fortè ſubtraxerint, dum tamen poſtquàm recognouerint defectum ſuum, quod minus ſoluerint plenariè, recõpenſent. Siquis autem (quod abſit) quadrageſimæ taliter perſoluendæ aliquid ex certa ſcientia ſubtraxerit, cũ dignè ſatisfecerit, ab huius tranſgreſſionis debito penitus ſit immunis. Nec miretur quiſquã, aut etiã moueat, quòd hoc ſub tanta diſtrictione præcipimus, cum ſumma neceſſitas id expoſcat: nam etſi uoluntarium eſſe debeat diuinæ ſeruitutis obſequium, legimus tamen in euangelio de inuitatis ad nuptias, dominum præcepiſſe, ut cõpellerẽtur intrare. Mãdamus prætera, vt uos fratres Archiepiſcope, & Epiſcopi quadrageſimã ipſam per ueſtras diœceſes inſtãter exactam, & collectam, fideliter faciatis iuxta prędictã formã in tuto loco deponi, ſũmã omniũ per ueſtras litteras, & ſpeciales nuncios nobis quã citiùs fieri poterit, expreſſuri. Ad hæc in ſingulis eccleſiis truncum concauum poni præcipimus tribus clauibus cõſignatũ, prima penes Epiſcopũ, ſecun

ſecunda penes eccleſiæ ſacerdotem, tertia per aliquē religioſum, laicum conſeruādis, & in ea fideles quilibet iuxta quod eorum mentibus dominus inſpirauerit ſuas eleemoſynas deponere in remiſſionem ſuorum peccaminum moneantur, & in omnibus eccleſiis ſemel in hebdomada pro remiſſione peccatorum, & pręſertim offerētium, miſſa publicè decantetur. Concedimus autem uobis fratres Archiepiſcope, & Epiſcopi, ut circa eos, qui de bonis ſui terræ ſanctæ uoluerint ſubuenire, de diſcretorum uirorum conſilio, qualitate perſonarum, & rerum facultate penſatis, ac conſiderato nihilominus deuotionis affectu, opus iniunctæ pœnitentiæ commutare poſſitis in opus eleemoſynæ faciendæ.

Volumus inſuper, ut adhibitis uobis, ubi poterunt inueniri, duobus fratribus, uno Hieroſolymitani hoſpitalis, & alio Militiæ templi, aliiſque religioſis laicis, & diſcretis, militibus, uel aliis bellatoribus, qui ſignum dominicę crucis aſſumpſerint, ſi in ſuis non poterunt ſumptibus transfretare, congrua de eadem ſumma ſtipendia miniſtretis, ſufficienti ab eis cautione recepta, quòd in defenſione Terræ Orientalis per annum, uel amplius iuxta quantitatem ſubſidii commorentur, & ſi (quod abſit) in uia deceſſerint, ſuſceptum ſubſidium non in alios uſus conuertant, ſed reddant potiùs in ſtipendia bellatorum, qui etiam cum redierint, non prius abſoluantur à præſtita cautione, quàm litteras regis, uel patriarchæ, aut Hieroſolymitani hoſpitalis, aut Militiæ templi magiſtri, aut etiam legati noſtri uobis exhibuerint, de mora ipſorum teſtimonium perhibentes. Quia uerò ſummæ neceſſitas exigit, & cōmunis requirit utilitas, ut populus chriſtianus nō ſolum in rebus, ſed etiam in perſonis cōtra Paganos, in ſuccurſum terrę ſanctæ, ſine dilatione ſuccurrat, fraternitati ueſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus, quatenus ad exhortandos, & inducendos fideles per uos ipſos, & alios uiros idoneos, prudenter, & diligenter inſtetis, ut qui ſufficientes fuerint ad bellum domini prœliandum, in nomine domini Sabaoth ſignum crucis aſſumant.

Alii uero iuxta ſuarum ſufficientiam facultatum pias eleemoſynas largiantur. Nos enim de Dei miſericordia, & beatorum apoſtolorum Petri, & Pauli auctoritate cōfiſi, ex illa, quam nobis Deus (licet indignis) ligandi, & ſoluendi contulit poteſtate omnibus, qui laborem huius itineris in perſonis propriis ſubierint, & expēſis, plenam peccatorum ſuorum, de quibus cordis, & oris egerint pœnitentiam, ueniam indulgemus, & in retributionem iuſtorum ſalutis ęternę pollicemur augmentū. Eis autem, qui non in perſonis propriis illuc acceſſerint, ſed in ſuis tantū expenſis iuxta facultatē, & qualitatē ſuam uiros idoneos deſtinauerint, illic per annum moraturos ad minus & illis ſimiliter, qui licet in alienis expenſis, in propriis tamen perſonis aſſumptæ peregrinationis laborem impleuerint, plenam ſuorum ueniam concedimus peccatorū. Huius quoque remiſſionis uolumus eſſe participes iuxta quantitatem ſubſidii, & deuotionis affectum omnes, qui ad ſubuentionem ipſius terræ de bonis ſuis congruè miniſtrabunt: perſonas inſuper ipſorum, & bona eorum, ex quo crucem ſuſceperint, ſub Beati Petri, & noſtra protectione ſuſcipimus, nec non & ſub archiepiſcoporum, & omnium prælatorum eccleſiæ Dei defenſione conſiſtant: ſtatuentes, ut donec de ipſorum obitu, uel reditu certiſſimè cognoſcatur, integra maneant, & quieta conſiſtant. Quòd ſi quiſquam contra præſumpſerit, per cenſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcatur. Si qui uerò proficiſcentium illuc ad præſtandas uſuras iuramento teneantur aſtricti, uos fratres Archiepiſcope, & Epiſcopi, per ueſtras diœceſes creditores eorum, ſublato appellationis obſtaculo, eadem diſtrictione cogatis, ut eos à ſacramento penitùs abſoluentes, ab uſurarum ulteriùs exactione deſiſtant. Quòd ſi quiſquam creditorum eos ad ſolutionem cogerit uſurarum, eum ad reſtitutionē earum

ſubla

ſublato appellationis obſtaculo diſtri
ctione ſimili compellatis. Iudæos uero
ad remittendas ipſis uſuras, per ſæculare
compelli præcipimus poteſtatem: & do
nec eas remiſerint, ab uniuerſis Chriſti
fidelib. tam in mercimoniis, quàm aliis,
per excommunicationis ſententiam eis
iubemus communionem omnimodam
denegari. Horum autem uos fratres Ar
chiepiſcopi, & Epiſcopi ſingulos in ſuis
diœceſibus executores eſſe uolumus, &
mandamus, quæ tam diligenter, & fideli
ter exequamini, ut in diſtricto nouiſſimę
diſcuſſionis examine, cum aſtabitis ante
tribunal Chriſti, dignam debeatis redde
re rationem Datum Lat. 2. cal. *Ianuarii.*

*In eundem modum ſcriptum eſt per totam Alema
niam.*

In eundem modum ſcriptum eſt per Thuſciam.

In eundem modum ſcriptum eſt per Lombardiam.

*In eundem modum ſcriptum eſt per regnum Fran
ciæ, per regnum Angliæ per regnum Vngariæ.*

*In eundem modum ſcriptum eſt per Sclauoniam,
per Hyberniam, per regnum Scotiæ.*

*Vniuerſis Chriſti Fidelibus per Vienen. prouin
ciam conſtitutis eiuſdem argumenti cum duabus
præcedentibus.*

NIſi nobis dictum a domino per Pro
phetam, & in Propheta ſciremus Cla
ma, neceſſes, quaſi tuba exalta vocē tuā:
niſi ad paſtorale crederemus officium ꝑ
tinere, quod inquit Apoſt. Inſta oppor
tunè, importunè, argue, obſecra, increpa:
niſi gregis dominici nobis eſſet cura cō
miſſa poſſemus nunc tandem a clamore
deſiſtere, cum etſi tuba exhortationis no
ſtræ ſæpe ſonum dederit, non incertum
exhortando populum chriſtianum ad
terrę S ſuccurſum, paucos tamen adhuc
ad bellandum bellum domini excitarit.
Quia uerò maior inſtat neceſſitas, quàm
vnquam inſtiterit, ut ipſi terræ celeriter
ſuccurratur, & de ſuccurſu ſperatur ma
ior, quàm unquam prouenerit, utilitas
prouentura, clamamus ad uos, & pro il
lo clamamus, qui voce magna clamando
ſpiritum pro uobis emiſit in cruce, fa
ctus obediens uſque ad mortem, mortē
autem crucis, ut uos ab æternæ mortis
eriperet cruciatu: qui clamat etiam per
ſe ipſum, & dicit: Siquis vult poſt me ue
nire, abneget ſemet ipſum, & tollat cru
cem ſuam. & ſequatur me. Recepimus
enim litteras uenerabilium fratrum no
ſtrum Antiochen. & Hieroſolimitan. Pa
triarcharum, Archiepiſcoporum etiam,
& Epiſcoporum utriuſque prouinciæ, &
chariſſimorū in Chriſto filiorū noſtrorū
A. Hieroſolymorū, & L. Armeniorū regū
illuſtrium, ſimiliter & magiſtrorum Hie
ſolymitani hoſpitalis, & Militiæ templi,
quib. nobis expoſuerint neceſſitates, &
miſerias terræ ſanctæ: aſſerentes inter
alia, ꝙ cum hactenus dominus per diſcor
diam Sarracenorum, qui ſe ipſos impu
gnant, orientali prouincię pepercisſet, &
iam nunc inter eos de pace tractetur, ſi
prius quam redeant ad concordiam con
gruum ſubſidiū mitteretē, ſperāt pro cer
to; ꝙ facile poſſet hoc tempore orienta
lis prouincia liberari. Si autem prius re
dierint ad cōcordiā. quā ſubſidiū deſtine
tur, timetē ab omnib. ꝙ reſiduū terræ Sar
raceni de facili valeāt obtinere: cum pere
grinis ad propria iā reuerſis terra reman
ſerit & uiris, & virib. deſtituta. Monemus
igitur vniuerſitatē veſtrā, & exhortamur
in domino, & in remiſſionē uobis iniūgi
mus peccatorū, quatenus ante oculos cor
dis habentes exiliū crucifixi, qui potētes
ſunt prælium domini præliari, & crucē,
& arma capeſſant. Qui uerò nō ſunt habi
les ad pugnādum in expenſis ſuis ſecun
dum proprias facultates, aliquos dirigāt
bellatores: nec ſit qui ſe ab huius obſe
quio ſubuentionis excuſet, quin aliquid
ſaltem modicū propter hoc deuotè, ac li
bēter impendat, niſi qui ęternæ uoluerit
eſſe remunerationis immunis. Quicūque
enim eū erubuerit corā hominib. & ipſe
illū corā Angelis erubeſcet. Poteſtis .n. &
tēpalis in captiuitatē forſitan deuenirer,
debetis cōſiderare nobiſcū, ꝙ ſi rex al qs
niſi uaſalli eius ꝓ liberatiōe regia nō ſo
lū res exponerēt, ſed pſonas, nōne cūreſti
tueretē priſtine libertati, & acciperet ipſe
iuſtitiā iudicādi, proditores eos regios,
& quaſi perfidos, & infideles dam
nabiles iudicaret, excogitaret mor
tis hactenus inexcogitata tormenta,

quib. malos malè perderet, & in eorũ bo
na fideles aliquos ſubrogaret? Nõne ſimi
liter dominus Ieſus Chriſtus Rex regum,
& dominus dominantiũ, & qui corpus,
& animam uobis contulit, qui uos ſan
guine precioſo redemit, de ingratitudi
nis uitio, & uelut infidelitatis crimine
uos damnabit, ſi ei eiecto de terra, quam
precio ſui ſanguinis comparauit, & qua
ſi captiuo in ſalutiferæ crucis ligno detẽ
to neglexeritis ſubuenire? Sanè cum ni
hil poſſit omnipotenti reſiſtere, quia ta
men fideles ſuos temporaliter probare
diſponit in opere, quos æternaliter in præ
deſtinatione cognouit, præter arcanum
diuini iudicii, quod nulli mortalium da
tum eſt poſſe ſcrutari, fortè miſericors
Deus, cũ iam ſuperabundaſſet iniquitas
refrigeſcẽte charitate multorum, uoluit
fidelib. ſuis occaſionem præſtare ſalutis,
immo ſaluationis cauſſam præbere: ut
qui omnia pro ipſo dimitterent, ipſum
omnia in omnib. inuenirent. Cum enim
Hieruſalem ciuitas illa terreſtris, ſecun
dum interpretationem uocabuli pacis
uiſio nuncupetur, & ipſa uix vnquam,
uel modico tempore pacem potuerit ob
tinere, promiſſio pacis ad illam Hieruſa
lem nos profecto tranſmittit, quæ ſurſũ
eſt mater noſtra, in qua pax Dei, quæ exu
perat omnem ſenſum, abundat. Ad hanc
itaque noui ſub nouo tempore Macha
bæi, qui pro paternis legib. & ſancta ciui
tate, ſanctas utique pugnas exercent, cum
uicti putantur, uictores aſcendunt ineffa
bili gloria coronandi, quam militib. ſuis
rex gloriæ præparauit. Cæterum ne uide
remus onera grauia humeris imponere
ſubditorum, quæ digito noſtro mouere
nollemus, cum fratrib. noſtris de terræ
ſubuentione tractantes, decimam partẽ
prouentuum, & redditũum noſtrorũ ad
eius ſubſidium duximus deputandã: Le
gatos noſtros illuc dante domino in pro
ximo tranſmiſſuri, qui exercitum domi
ni in humilitate præcedant, & ad eos tã
quam ad unum caput uniuerſi recurrãt.
Venerabilibus fratrib. noſtris Archiepi
ſcopis, Epiſcopis, & dilectis filiis Abbati
bus, priorib. archidiaconis, & decanis, &
aliis eccleſiarum prælatis, immo etiam
clericis uniuerſis in uirtute ſancti ſpiri
tus, & ſub diuini iudicii obteſtatiõe mã
damus, ut ſaltem quadrageſimam partẽ
eccleſiaſticorum redditũum, & prouen
tuum ſuorum æſtimatione habita diligẽ
ti, in ſubuentione orientalis prouinciæ
non differant erogare. Ad hæc in ſingulis
eccleſiis truncum concauum poni præ
cipimus, trib. clauib. conſignatum, una
penes Epiſcopum, ſecunda penes preſ
byterum eccleſiæ, tertia per aliquem reli
gioſum laicum conſeruandis: in quib. fi
deles quilibet deponere ſuas eleemoſy
nas in remiſſione ſuorum criminum mo
neantur. & in ſingulis eccleſiis ſemel in
hebdomada pro remiſſione peccatorum
præſertim offerentium miſſa publicè de
cantetur. Concedimus etiam Archiepiſco
pis, & Epiſcopis, ut circa eos, qui de bo
nis ſuis terræ ſãctæ uoluerint ſubuenire,
de diſcretorum uirorum conſilio, quali
tate perſonarum, & rerum facultate pen
ſatis, & conſiderato nihilominus deuo
tionis affectu, opus iniunctæ pœnitentiæ
commutare poſſint in opus eleemoſynæ
faciendæ. Ne autem clerici uel laici in
hoc fruſtra ſe doleant aggrauari, ſed iam
nunc de ſua ſint quodammodo mercede
ſecuri, de Dei omnipotentis miſericor
dia, & Beatorum Apoſtolorum Petri, &
Pauli auctoritate confiſi, ex illa, quam no
bis Deus (licet indignis) ligandi, & ſoluẽ
di contulit poteſtate, omnib. qui laborẽ
huius itineris in perſonis propriis ſubie
rint, & expenſis, plenam ſuorum peccato
rum, de quibus cordis, & oris egerint
pœnitentiam, ueniam indulgemus, & in
retributionem iuſtorum ſalutis æternæ
pollicemur augumentum. Eis autem, qui
non in perſonis propriis illuc acceſſerint
ſed in ſuis tantum expenſis iuxta faculta
tem, & qualitatem ſuam, uiros idoneos
deſtinarint illic per annum moraturos
ad minus, & illis ſimiliter, qui licet in alie
nis expenſis, in propriis tamen perſonis
aſſumptæ peregrinationis laborem im
pleuerint, plenam ſuorum concedimus
ueniam peccatorum. Huius quoque re
miſſionis uolumus eſſe participes iuxta
quantitatem ſubſidii, & deuotionis affe
ctum, omnes, qui ad ſubuẽtionem ipſius
terræ

terræ de bonis ſuis congruè miniſtrabũt. Perſonas quoque ipſorum, & bona, ex quo crucem ſuſceperint, ſub Beati Petri, & noſtra protectione ſuſcipimus nec nõ & ſub Archiepiſcoporum, & omnium Prælatorum eccleſię Dei defenſione con ſiſtant: ſtatuentes ut donec de ipſorũ obi tu, uel reditu certiſſimè cognoſcatur, in tegra maneant, & quieta cõſiſtãt. Quòd ſi quiſquam contra præſumpſerit, per cẽ ſuram eccleſiaſticam appellatione poſt poſita compeſcatur. Si qui uero profici ſcentium illuc ad præſtandas uſuras iura mento tenentur aſtricti, creditores eorũ per eccleſiarum prælatos, ut remittant eis præſtitum iuramentum, & ab uſura tum exactione deſiſtant, eadem præcipi mus diſtrictione compelli. Quòd ſi quiſ quam creditorum eos ad ſolutione co egerit uſurarum, eum ad reſtitutionem earum ſimili cogi animaduerſione man damus: Iudæos uerò ad remittendas ip ſis uſuras per ſæcularem compelli præci pimus poteſtatem: & donec eas remiſe rint, ab vniuerſis Chriſti fidelibus, tam in mercimoniis, quàm aliis, per excommu nicationis ſententiam eis iubemus com munionem omnimodam denegari. Da tum Later. 2. non Ianuarii.

In eundem modum ſcriptum eſt ſuper hoc vni uerſis Chriſti fidelibus per ſupradicta Regna, & Prouincias conſtitutis.

Abbatibus, Prioribus, & vniuerſis exemptarũ eccleſiarum prælatis, in Mediolan. prouincia con ſtitutis. Vt quadrageſimam omnium bonorum ſuo rum ad sacrum bellum conferant.

FOrmam apoſtolicę conſtitutionis nu per ſalubriter editam pro ſubſidio ter ræ ſanctę, ex communib. litteris, quas in ſingulas Prouincias deſtinamus, intelli gere poteritis euidenter. Monemus igi tur diſcretionem ueſtram, & exhortamur in domino & per apoſtolica ſcripta in uirtute Sancti Spiritus, ſub diuini iudicij obteſtatione præcipiendo mandamus, quatenus ad citationem diœceſanorum Epiſcoporum, quàm per eos, non ſua, ſed noſtra fieri auctoritate mandamus, deuotè, ac humiliter accedentes, iuxta formã in litteris noſtris expreſſam, qua drageſimam ſaltem omnium eccleſiaſti corum prouentuum, & redditœum ueſtro rum in terræ ſanctæ ſubſidium conucita tis, ut eius ſitis remiſſionis participes, quã propter hoc aliis indulgemus. Alio quin contemptum noſtrum, immo redẽ ptoris in uos tanto ſeuerius curabimus uindicare, quanto ſpecialius uos diligi mus, & in charitatis operibus alios uolu mus præuenire. Datum Lateran. 3. cal. Ianuarii.

Scriptum eſt ſuper hoc in eundem modum vni uerſis Abbatibus, Prioribus, & exemptarum eccle ſiarũ prælatis in ſupradictis prouinciis cõſtitutis.

Tyren. Archiep. et Epis. Sydon. qua ipſis cauſſa partium hic nominatorum in petitorio decidenda committitur.

CVm S. quondam Prior S. Michaelis, & A. canonicus Tripolit. Nuncii eccl. Trip. & N. & P. Nuncii dilectorum filio rum fratrum hoſpitalis Hieroſ. pro quæ ſtione, quæ uertebatur inter ipſos ſuper eccleſia de Nefins, & decimis eius, ac trib. Caſalib. quæ occaſione litterarum bonæ memoriæ C. Papæ, prædeceſſoris noſtris ab hoſpitalariis occupata temerè dicebã tur, ad noſtram dudum pręſentiam acceſ ſiſſent, poſtquã in præſentia uenerabilis fratris noſtri N. Portuen. epiſc. & dilect. fi liorum G. tit. S. Mariæ transtyberim preſ byteri, & G. S. Angeli Diaconi Card. quos partib. dedimus auditores, ab eis fuit diu tius litigatum, & nos utrinque propoſita ex fideli ratione Card. prędictorum intel leximus diligenter de fratrum noſtrorũ conſilio Tripolit. eccleſiam in eum ſtatũ poſſeſſionum decreuimus integrè redu cendam, quam ante habuerãt, quàm per uenerabilem fratrem noſtrum N. Nazar. Archiepiſc. & dilectum filium N Abbatẽ mõtis Olíueti, directi a uenerabili fratre noſtro Patr. Hier. prætextu mandati iam d. prædeceſſ. noſtri, præmiſſarum rerum poſſeſſ. ipſis hoſpital. adiudicata fuiſſet, quib. dedimus in præceptis, ut iuxta ꝙ erat ſniarum a nobis. poſſeſſ. rerum ſupe rius expreſſarum, cũ integritate fructuũ ab eo t pe perceptorum, ex eis ipſi eccleſ. Trip. cõtrad. occaſione, & ap. ceſ. pacificè

cian. & in S. Germ. domos, apothecam, &
terras, quas Ioannes Ricardi dedit uobis
in Capua, & domos, quas dedit uobis Pe
trus Aliſiæ, & quas dedit uobis Ioan. Cā
carrus in eadem Ciuitate: Tenimentum,
quòd dedit uobis Philippus de Buſſon.
in Sueſſ pro anima uxoris ſuæ, & liberta
tes, quas habetis per regnum de plateati
co, paſſagio, & herbatico. Sanè laborum
ueſtrorū, quos ꝓpriis manib. uel ſūptib.
colitis, tā de terris cultis, q̃ incultis, ſiue
de ueſtrorū animaliū nutrimētis, nullus
à uobis decimas exigere, uel extorquere
præſumat. Liceat quoque uobis clericos,
uel laicos liberos &c. uſq; ad verbū retine
re. Prohibemus inſuper ne ulli fratrū ue
ſtrorū poſt factā in eodem loco profeſſio
nē, &c. uſq; ad uerbū Retinere. Quòd ſiqs
ſ rtè eos retinere præſumpſerit, &c. Paci
quoq; & tranquillitati ueſtræ paterna in
poſterū ſolicitudine ꝓuidere uolētes, &c.
uſq; ad uerbum audeat exercere. Illud in
ſuper auct. apoſt. prohibemus, ne infra
dimidiam leugam, prope abbatiā ueſtrā
aliqua de nouo habitatio fiat, de qua uo
bis debeat ſeruatæ hactenus libertatis, &
pacis aliquod præiudicium generari. Or
dinationes etiam monachorum ueſtrorū
a diœceſan. ſuſcipietis Epiſc. ſiquidem ca
tholicus fuerit, & gratiā, atque cōmunio
nem apoſt. ſedis habuerit, & gratis, & abſ
que prauitate aliqua uoluerit exhibere:
Alioquin liceat uobis à quocūq; malue
ritis cath. Epiſ ſuſcipere: qui noſtra ful
tus auctoritate, quod poſtulatur impen
dat. Decernimus ergo, &c. uſq; ad uerbū
Profutura. Salua ſedis apoſt. auct. Siquis
igitur &c. cunctis autem, &c. Dat. Lat. per
manum Rayn. Acherunt. Archiep. Canc.
uicem agentis, 14. cal. Febr. Indictione 3.
incarn. dom. Anno 1198. Pontif. uero d.
Innocentii. Papæ 3. Anno ſecundo.

Epiſcopo Paduan., ut Magiſtro G. primam uacaturam præbendam aſſignent.

CVm in eccleſia Dei, & officia benefi
ciis ſint officia deputata, & oneri ho
nor annexus, & onus honori, eccleſiaſti
cis debet gaudere ſtipendiis, qui eccleſia
ſticis officiis ſunt aſcripti: ne contra legis
ueteris inhibitionem os boui trituranti
claudatur, aut contra uerbum apoſtoli
aliquis ſuis cogatur ſtipendiis militare;
ſi qui altari deſeruit, nō debet uiuere de al
tari. Sanè in examinatiōe cauſſæ, q̃ olim
cum dilecto filio magiſtro G. qui nobis,
ac fratrib. noſtris litteraturę, ac bonita
tis ſuæ meritis eſt acceptus, olim habue
ras, & ab eo intelleximus eſſe propoſitū,
& N. procuratore tuo, & nūcio nō nega
tum, ipſum de aſſenſu tuo in canon. eccl.
Pad. fuiſſe receptū, & a te poſtmodū in
ſubdiaconū ordinatum, in eo duntaxat
exiſtente ui quæſtionis, quòd propter in
ueſtituram, quę tibi de antiqua conſuetu
dine cōpetebat, præbēdā de canonicoīu
manib. recepiſſet. Licet autem ipſe per
ſententiā delegatorū iudicū ab eadē cauſ
ſa ceciderit, & ſatis ſufficiat ad correctio
nē ipſius, quòd in eo punitus eſt, in quo
uiſus eſt deliquiſſe, ut miſericordiā in no
bis inueniat, qui hactenus iuſtitiā eſt ex
pertus, quamuis ex eo ꝙ in eadē eccleſia
certus beneficiorū eſt numerus per ſedē
apoſt. confirmatus, & nullū beneficiū ua
cet in ea, immo, ſicut dicitur, tres ad unū
contra ſtatuta Turonen. concilii ſint ad
miſſi, non ſtatim precibus eius conde
ſcendere ualeamus, quia tamē abſonum
eſt non modicum, & indignum, ut cano
nicus, & ſubdiaconus eccleſiæ Paduan.
ipſius remaneat beneficio deſtitutus, fra
ternitatem tuam monemus, & exhor
tamur in domino, & per apoſtolica ſcri
pta præcipiendo monemus, & exhorta
mur in domino, & per apoſtolica ſcri
pta præcipiendo mandamus, quatenus
cum hi, qui poſt eum recepti ſunt ad offi
cium, non debeant eum in beneficio præ
uenire, nullum inueſtias de beneficio ec
cleſiæ Paduan. priuſquam eidem ſicut
uni ex aliis integrū fuerit bñficiū aſſigna
tū, dilectis etiā filiis Archipræsb. & cano
nicis eiuſdē eccleſię ꝑ noſtras litteras in
hibemus, ne aliquē ad bñficiū pri⁹ admit
tāt, q̃ eidē magiſtro, iuxta ꝙ ꝓmiſimus,
fuerit ſatisfactū: decernēter irritū, & ina
ne, ſi qd a te, uel ipſius cōtra hoc fuerit at
tētatū. Quia uerò nō minus idē Archip.
& canonici ꝑter inueſtiturā tuā eidē G.
ꝓ præbēdā cōferēdo peccatunt, quam ipſe

recci

recipiẽdo deliquit, ne vnus puniri videatur pro omnibus, ſed omnes puniantur in uno, ipſis per apoſtolica ſcripta præcipiendo mãdamus, vt ei præbendam, quę tantum reſidentibus de cõmuni confertur, ſicut vni ex aliis de communibus, & manualia beneficia poſt ſuſceptionẽ præſentium nõ differant aſſignare, ad quod eos, ſi (quod non credimus) parere noluerint, per venerabilem fratrem noſtrũ N. Gradenſem Patriarcham, cõtradictione, & appellatione ceſſante, eccleſiaſtica mãdamus diſtrictione compelli.

Illis ſcriptum eſt ſuper hoc, & Patriarchæ ſcriptum eſt ſuper hoc.

Magiſtro Ioanni Subdiacono, & notario noſtro Quòd ſententiam pro ipſo latam confirmet.

COllato tibi quondã per manus noſtras Archidiaconatus officio, quem olim habuerat V. quondam Archidiaconus & canonicus Paduanus, cùm in eccleſia Paduan. nulla tunc temporis diceretur vacare præbenda, donationi noſtræ reſeruauimus proximè vacaturam, decernentes irritum, & inane, ſi quis de ea quicquam contra tenorem mandati apoſtolici præſumeret attentare. Cumque poſtmodum inter venerabilem noſtrum, Paduanum Epiſcopum, & magiſtrum G. canonicum eccleſiæ Paduan ſuper præbenda eiuſdem eccleſiæ propter hoc quæſtio mota fuiſſet, quòd idem G. præbendam, præter inueſtituram Epiſcopi, de Paduanorum canonicorũ manib. accepiſſet, nos primò cauſſam ipſam Ferrarien. Epiſcopo, ſecũdò venerabili fratri noſtro Epiſcopo Veron. ſanctæ Romanę eccleſiæ Card. ac eandem poſt ſententiã à Ferrarien. prolatã, venerabilibus fratribus noſtris Caſtellan. & Clugiẽ. Epiſcopis cõmiſiſſe meminimus. Cumque poſtmodum eiuſdem Epiſcopi procurator, & dictus magiſter G. propter hoc ad ſedem apoſt. acceſſiſſent, cauſſa ipſa coram dil. filio P. tituli S. Ceciliæ præsbytero Card. quem eis cõceſſimus auditorem, diutiùs ventilata, & fideliter nobis per Card. eundẽ, quę propoſita fuerant, hincinde relatis, caſſata quoque ſententia ab eodẽ Epiſcopo Ferrarien. prolata, cauſſam eandẽ dilectis filiis L. Priori, & V. canonico S. Mariæ ad carceres ſub certa forma cõmiſimus terminandã: ſic uidelicet, ut eodẽ G. reducto in ſtatum, in quo fuerat ſnia non prolata, cùm nobis ex ipſius cõfeſſione facta coram eodem Card. conſtaret, quòd inueſtitura præbendarum ad eundem Epiſcopum pertineret, & idẽ G. præter inueſtituram ipſius, prædictam præbẽdã de canonicorũ manibus accepiſſet, ipſum eadẽ ſublato appellationis, & cõtradictionis obſtaculo ſpoliarent: & aſſignationem à canonicis factam denunciarent irritam, & inanem: niſi forſan infra menſem poſt receptionem literarum conſtaret eiſdem, Epiſcopum Paduanum poſt poſſeſſionem præbendæ ipſi G à canonicis aſſignatam, ſuum ſuper aſſignatione à canonicis facta eidẽ expreſſiſſe conſenſum, Præterea minus indecẽs attendẽtes, quòd ſimplex canonicus, quã archidiac. & canonicus præbẽda careret, cum & idẽ G. ea ſe præbenda reddidiſſet indignum, quam temerè præſumpſerat occupare, eiſdem iud eib. dedimus in mandatis, ut non obſtãte mandato, quòd à bonæ me. C. Papa prędeceſſore ꝑ noſtro eodem G. factum fuerat, de beneficio vacaturo eundem Epiſcopum cõmonerent, vt eãdem prębendam tibi, vel nuncio tuo, non obſtante appell. vel contradictione cuius libet aſſignaret: quod ſi nõ faceret, ipſi hoc nihilominus ſublato appell. obſtaculo adimplerent. Delegati verò iudices iuxta formam mandati apo. procedẽtes, cum eidẽ G. reſtitutionis beneficiũ impendiſſent, ſex clericos, & tres laicos productos ab eo ad teſtimonium admiſerunt. Sed quia Epiſcopũ aſſignationi ſibi à canonicis factæ ſuum expreſſiſſe cõſenſum, infra ſtatutum terminũ non probauit, licet idẽ G. ad ſedẽ apoſt. appellaſſet, iam ela pſo termino plures ſe aſſerens ad teſtimoniũ ꝑducturũ, q̃a tamẽ in litteris noſtris appellationis erat obſtaculũ partibus denegatum, ipſi contra eum ſe per contumaciam abſentantem, ſententiam protulerunt, præbenda eum ſpoliantes eadẽ, & aſſignationem à canonicis factam decernẽtes irritam, & inanem. Poſtmodum verò ad commonitionem eorũ procuratorem

rem tuum de eadem præbenda d. Epiſc.
inueſtiuit,& licet ſæpe d. G. ad noſtram
poſtmodum pręſentiam acceſſiſſet,tamē
contra prolatam ſnīam, & inueſtitutam
procuratori tuo factam, nihil penitus po
ſtulauit. Nos igitur ſententiam ipſam,ſic
ut ab eiſdem iudicib. rationabiliter lata
eſt,nec legitima appellatione ſuſpenſa,
ratam habemus, & auctoritate apoſt. cō
firmamus ſcripti patrocinio communi
mus. Nulli ergò &c.

Archidiacono,et capitulo Capuanis. Varia de ele ctione & poſtulatione prælatorum differet.

CVm olim nobis de obitu bonæ mem.
Archiepiſcopi Capuani tam per ue
ſtras literas, quam nuncios conſtitiſſet,
uolentes, prout officii noſtri ſolicitudo
depoſcit,in paſtorem prouideri celerius
eccl.uiduatæ, uobis dedimus in manda
tis, ut electionem canonicam de perſo
na idonea feceretis:perquam in ſpiritua
libus,& temporalibus Capuana eccleſia
poſſet congruè gubernari. Vos autē man
datū noſtrum ſuſcipientes humiliter, &
deuote,ſtatuto die in metropol. eccleſia
conueniſtis:& cum ad tractandum de fa
cienda electione in Cap. ſederetis, tu fili
Archidiacone hymnum ad inuocandam
ſpiritus S.gratiam incepiſſes, dilectus fi
lius M Archid. Thear. canonicus Capua
nus ſilentium indicens,ſic ait: Dominus
Papa,ut faceremus canonicam electionē
præcepit,& ego ne fiat,niſi canonica, in
terdico,& ad ipſum uocem appellatio
nis emitto,Cumque à quibuſdam ueſtrū
quæſitum fuiſſet ab Archidiacono me
morato, quid intelligeret per canonicā
electionem,reſpōdit:ut ſecundum decre
ta canonica nullus in epiſcopum de alie
na eligeretur eccleſia, dū in propria poſ
ſet idoneus inueniri: & ſic aliquantulo
facto tumultu,cum tu fili Archidiacone
hymnum iterum incepiſſes, ipſe Archi
diac. Theatinus cum quibuſdam compli
cibus ſuis chorum exiuit,& cępit in quo
dam angulo eccleſiæ commorari, & uos
hymnum in choro ſolenniter compleui
ſtis. Sed cum poſt inuocatam ſpiritus S.
gratiam foret de electione tractandum,
unum præsbyterum,& vnum Diaconū,
& alium acolitum uicem gerentem ſub
diaconi,qui etiam eſt Cancellarius eccl.
Capuan. ut vota ſingulorum ſeriatim per
quirerent,elegiſtis:qui uniuerſorum per
quirentes diligentius uoluntates, uos
omnes,qui ad eligendum in Cap. reman
ſiſtis inuenerunt in electione concordes:
dilectum filium R. ſubdiac. & *L.* capell.
noſtrum, filium dilecti filii nobilis uiri
P. Comitis Calanen. vnanimiter nominā
tes. Demum uerò prædictum Archid. &
qui cum eo exierant,per quoſdam de ve
ſtris admonere curaſtis,ut ad electionem
accederent faciendam:ſed cum ipſi ueni
re penitus recuſſantes, & diceret idem
Archid. ꝙ non ei feceratis tantum hono
ris,& gratiæ,ꝙ uobiſcū uellet in electio
ne facienda perſiſtere, uos publicata ele
ctione ueſtra cantaſtis: Te Deum lauda
mus, & pulſari feciſtis cum ſolennitate
campanas: ut quod per uos factum fue
rat,innoteſceret ciuitati: ad quarum ſo
nitum cum vniuerſus populus ad eccleſia
aduenissent,& audiſſent qualiter à vobis
electio fuerat celebrata,factum ueſtrum
communiter approbarunt: & quidam
eorum,ut archidiac. & alios, qui ab ele
ctione diſcordabant, ad concordiam re
uocarent,multipliciter inſtituerunt. Ve
rum ipſe Archidiaconus,ut proponitur,
ſe tunc ipſi electioni minime conſentire
ſed in noſtra præſentia ſuum aſſenſum
ipſi uelle pręſtare reſpondit:quod etiam
ſicut dicitur,ſæpè, ac ſæpius in multorū
pręſentia replicauit. Tu uerò fili Archi
diacone cum multis de canonicis Capua
nis decretum electionis afferens eligan
tium ſubſcriptionis roboratum, ad no
ſtram præſentiam acceſſiſti,& cum apud
nos fuiſſetis, aliquando commorati,tres
canonici Capuani ꝓ parte aduerſa, poſt
aliquot dies noſtros ſe conſpectui pręę
ſentarunt. Vobis igitur,& ipſis in noſtra,
& fratrum noſtrorum pręſentia conſti
tutis, utriuque partium pręcepimus dice
re ueritatem, & quantum quidem erat
in narratione facti, uſque ad exitum ar
chidiaconi pręditti de choro,neutra par
tium diſcordabat. Dicebant tamen electi
ci antedicti, ꝙ multi, qui exierant cum
Archid.

derit, ꝙ in pręſentia noſtra uellet ſuum ei præbere conſenſum. & ideo cum ſecūdum ſtatuta Lat. cōſilii, app. remota, ſemper id debeat præualere, quòd à pluribus, & ſanioribus fuerit ordinatum, niſi fortè à paucioribus, & inferioribus aliqui rationabile obiectum fuerit, & oſtenſum, à uobis celebrata electio, tanquàm à maiori, & ſaniori parte, non obſtāte cōtradictione, uel appellatione paucorū, debebat, & poterat rationabiliter confirmari, cū id, quod obiectū extitit, & oſtenſum, rationibus præmiſſis appareat rationabile non fuiſſe. His taliter allegatis, quanquam contra perſonā illius, quā elegiſtis, nihil unq̄ dictum fuerit, uel obiectum, quia tamen uerbum apoſtoli dicentis Nemini citò manum imponas, debemus attendere diligēter ad ea, quę circa perſonam inquirenda fuerant, duximus ex officio noſtro (ſicut decuit) procedendum. Et quidem cum tria ſint in perſona electi pręcipuè requirēda, uidelicet ætas legitima, morum honeſtas, & litteratura ſufficiens: licet de honeſtate morum tanquàm ei, qui nobiſcum eſt, aliquandiu laudabiliter conuerſatus, poſſimus ipſi laudabile teſtimonium perhibere. Illius quoque litteraturæ, licet non eminēs, tamen conueniens, exiſtat, ut pro defectu ſcientiæ (ſicut plenius intelleximus ab his, qui eam melius cognouerunt) ab electione non deberet excludi, de legitima tamen ætate plenè ſcire non potuimus ueritatē, de qua nec uos (ut accepimus) aliquid cogitaſtis cum à multis cuius ætatis exiſteret, curauerimus indagare, à nemine unquam audiuimus, ꝙ annū ætatis trigeſimum attigiſſet. Cum autem ſecundum prædicti ſtatuta concilii nullos debeat in epiſcopum eligi, qui trigeſimum ætatis nō peregerit annum: licet ſenectus uenerabilis ſit, non diuturna, nec annorum numero computata, ſed cani hominis ſint ſenſus eius, & ætas ſenectutis uita immaculata, quia tamen poſt illa tria, quę Salomō aſſerit difficilia, quartum quaſi reputet impoſſibile, uiam uidelicet uiri in adoleſcētia ſua tanquàm inueſtigari non poſſit, nos eccleſiæ pariter, & perſonæ prouidere uolētes, & tam rationes, quàm canones obſeruare, habito ſuper hoc cum fratribus noſtris diligenti tractatu, quia propoſitum ueſtrum prouidum intelleximus. & ideo propter urgentem neceſſitatē, & euidentē utilitatem eccleſiæ Capuanę, quam in hac parte potius approbamus, uolumus ipſum firmiter perdurare, præfatum ſubdiaconum noſtrum, de communi fratrū noſtrorum conſilio, uobis in procuratorē cōcedimus, liberam adminiſtrationem etiam in ſpiritualibus, quàm in temporalibus cōmittentes. Quap̄p̄ diſcretioni ueſtrę per apoſt. ſcripta mandamus, atq; p̄cipimus, quaten⁹ eū ſuſcipiētes humiliter, & deuotè ipſi curetis plenariè de ſpiritualib. & temporalib. reſpondere, ut & ipſe profectum, & honorem eccleſię Capuanę ualeat ſtudioſiùs procurare, & dilectionē, quā uos ad eum habere proponitis, in exhibitione operis experiri. Speramus enim in domino, quòd ſicut ei dedimus in mandatis, taliter in commiſſa ſibi procuratione proficiet, ꝙ ſibi ſalutē, uobis utilitatē, & nobis cōparabit honorē.

Datum *Lateran.*

Bambergen. Epiſcopo, Et Magiſtro Præpoſitino ſcholaſtico Maguntino. Quod abſque Romani Pontificis auctoritate Epiſcopi ab una eccleſia ad aliam transferri non poſſint.

Licet ī tātū apoſtolicæ ſedis extēdat auctoritas, ut nihil præter eius auctoritatē in cūctis eccleſiarū negociis rationabiliter diſponatur [illegible] quæ canones, q̄bus forma eccleſiaſticæ cōſtitutionis exprimitur, uel edidit, uel ab aliis editos approbauit, ſuum receptione, ac approbatione faciens, qđ inuētione, uel editione uidebatur forſitā alienum. quædā tñ ſibi quodammodo ſpecialiter, & ſingulariter reſeruauit, ut præter ſpecialem auctoritatē ipſius nec iure agi debeant, nec attentari ualeāt cū effectu. In his autē ſpecialiter trāſlationes epiſcoporū, nō tā cōſtitutio canonica, quā diuina, eius tātū poteſtati cōmiſit, ut ſicut legitimū matrimonii uinculū, quod inter uirū eſt, & uxorē, homo diſſoluere nequit, domino dicēte in euangelio, Quod Deus coniunxit, ho

Cap. Licet, extra, de tranſlatione Epiſcoporum.

mo

mo non ſepatet,ſic & ſpirituale fędus cō iugii,quod inter cp̄m eſt,& eius eccl. qđ in elect initiarum,ratum in confirmatio ne,in conſecratione intelligitur conſum matum,ſine illius auct.ſolui non poteſt, qui ſucceſſ.eſt Petri, & Vic. Ieſu Chriſti. Hoc autem C.q.Hildeſem.Epiſc. non at tendens,licētia noſtra nec poſtulata, nec habita,contra canonicas ſanctiones,&in iuriam apoſtolicæ ſedis,cuius ſupet hoc fuerat & requirendus, & obtinendus aſ ſenſus,ad Herbip.eccleſ.ab Hildeſem.nō auctor.noſtra,ſed propria temeritate trā ſiuit,& adminiſtrationi eius ſe ingerens Herbipolen.ſe fecit Ep̄m nominari. Nec illa felicis recordationis C. Papæ prædeceſſoris noſtri indulgentia, quam impe traſſe refertur, in hoc præſumptionē ex cuſat ipſius,ſed ambitionem accuſat: ut pote quæ ipſum reddidit de ambitione notabilem, non auctoritatem contulit ad aliam Ep̄alem eccl.tranſeundi,cum ſit expreſſum in ea, ꝙ ſi ad maiorem uoca retur dignitatem eam ſibi liceret. Vnde licet forſan aliquib.uideatur, ut indulgē tiæ occaſione illius ad dignitatem poſ ſit tranſire maiorem:ad parem tamē ipſi tranſire non licuit,cùm in maiori digni tate ꝑꝑ maiorem utilitatem facilius ſo leat diſpenſari.Pręterea cum poſtulatio, ſicut & electio, examinari ſoleat diligen ter, & tenor eiuſdem indulgentiæ nō ſo lum uideatur poſtulationis examinatio nem,ſed perſonæ etiam reſeruaſſe, ſubiū gens,dummodo nihil appareat, quod ti bi de canonicis obuiet inſtitutis,antequā per eum poſtulatio examinata fuiſſet, cui fuerat facienda,nulla debuerat ratio ne tranſire.Licet autem tātę preſumptio nis exceſſus aures noſtras, publica referē te ſama,ueniſſet, diſtulimus tamen pro cedere cōtra ipſum,donec litteras eius recepimus, in quibus ſe nobis Herbip. Ep̄m appellabat.Vnde poſtmodum præ ſumptionem ipſius debita uolentes ani maduerſione punire,quibuſdam eccleſia rum prelatis in Teutonia conſtitutis di ſtrictè præcepimus,ut cum factum huiuſ modi non poſſet in partib. ipſis non eſſe notoriū,niſi dictus C. infra 20. dies poſt ſuſceptionem litterarū noſtrarū, ab Her bip.ecc adminiſtratione ceſſaret, eum ex communicatum auctoritate noſtra non differrent publicè nunciare,& excommu nicationem eius facerent pulſatis cam panis,& candelis extinctis, feſtiuis dieb. & dn̄icis innouari: quāuis in manifeſtis non ſit ordo iudiciarius requirendus, & ipſe uideretur confeſſus de crimine:cum in litteris ad nos directis ſe præſumpſiſ ſet Herbip.Ep̄m nominare:nos tñ ad eu- cendā omnē malitiam, in litteris noſtris cōmonitionē canonicā duximus præmit tendam,& eum poſtmodū etiā ad bonū obediētiæ reuocare uolentes,ipſi nō prę miſſa ſalutatione mandauimus, ut omni excuſatione ceſſante, ſi apud nos uellet gratiam inuenire, mādatū apoſtolicū ad impleret. Quia uerò nec ſic ei uexatio, præbuit intellectum, quin eò fortius in ſua pertinacia perduraret, quò amplius nos uidebat de ſua correctione ſolicitos cum poſtquam alius de mandato noſtro fuit in Ep̄m Hildeſ.electus, & etiam con firmatus, ſe ipſe præſumpſerit Hildeſe. Ep̄m numinare, & electū ipſum & eius eccleſiā ꝑſuos fecerit multipliciter mole ſtari,apoſtolicæ ſedis iniuriā diſſimulare nolētes,ipſum in feſto principis Apoſt. p̄ntib. nūciis eius inter miſſarū ſolēnia ex cōicatū publicè nuntiauimus, mādantes ſententiā latā à nobis per Teut. publica ri.Volentes igitur de facto ipſius per ue ſtras reddi litteras certiores, & utrū ſer uauerit ſn̄iam noſtrā,utrū prorſus ab ec cleſia Herbip.receſſerit, & in Hildeſ. ni hil ſibi penitus uendicarit, utrū ſe humi liare curauerit, & an ſuum recognoſcat exceſſum,diſcretioni ueſtræ per apoſtoli ca ſcripta mandamus, quatenus iniquita tis ſuper præmiſſis omnib.diligentius ve ritatem,& quod inueneritis per ueſtras nobis litteras fideliter intimetis:ut uel in eum,ſi adhuc contumax fuerit, manus noſtras amplius aggrauemus, uel ſi miſe ricordia dignus extiterit,ſecūdū benigni tatem apoſtolicæ ſedis,illam cum eo mi ſericordiam faciamus, per quā neruus ec cleſiaſticæ diſciplinæ minimè diſſoluat. Volumus pręterea nihilominus,& māda mus,ut Herbip.canon.ſub pœna excōica tionis ex parte noſtra diſtrictius iniunga

tis

tis totũ tenorẽ præſentiũ litterarũ in litteris ueſtris, quas eis ſuper hoc a uobis dirigi uolumus exponentes nequid horum ignorent, ne, donec idem Eps abſolutionis gratiam meruerit obtinere, ipſi cõicare, uel obedire præſumant, & ut ipſum meruerit obtinere, ipſi cõicare, uel obedire præſumant, & ut ipſum capit. in eo puniatur, in quo deliquit, ad alicuius electionem ſine noſtro ſpeciali mandato ꝓcedere non attentent. Quòd ſi cõtra præſumpſerint huiuſmodi factum irritũ decernimus, & inane. Super his autẽ omni gratia, & timore poſtpoſitis, taliter procedatis, ꝙ prudẽtiã & deuotionẽ ueſtrã debeamus meritò cõmẽdare. Nec in eo incurratis offenſam, ex quo debetis gratiã promereri, cũ ueritas nobis nequeat occultari. Dat. Lat. 7. Cal. Feb.

Theobaldo Epiſcopo Ambianen. Quæ ſtatutum & ordinationem quandam ipſius confirmat.

EX parte tua fuit in audientia noſtra propoſitum, ꝙ cũ eccl. de Petromoſo tuæ dioc. penè penitus deſolatam pietatis intuitu repararis, licet ea tibi fuerit ꝑ ſedem apoſtolicam confirmata, ipſius tñ uolens ſtatui prouidere, in ea de cõſilio dilecti filii noſtri P. S. Mariæ in uia lata, Diac. Card. apoſt. ſedis leg. & aliorũ multorũ, quatuor relig. perſonas prouide ſtatuiſti, quarum vna præſit cęteris in obſeruãtia ordinis regularis, & omnes pariter tibi, & ſucceſſorib. tuis in ſpiritualib. & tpalib. debeãt tñdere, ita etiam, ꝙ ad te, & ſucceſſores tuos tã ſpiritualiũ, ꝗ tẽporalium adminiſtratio, & ipſarũ pertineat inſtitutio perſonarũ. Nos igitur quod a te prouidè factum eſſe dignoſcitur, ratũ, & firmũ habentes, inſtitutionem ipſam, ſicut rationabiliter facta eſt, recepta, & hactenus obſeruata, auctoritate apoſtolica confirmamus. diſtrictius inhibẽtes ne aliquis ſucceſſorum tuorum præſumat numerum præſcriptarum diminuere perſonarum. Nulli ergo, &c. Hanc pag. noſtrę confirmationis, & inhibitionis infringere &c. Dat. Lat. V. cal. Febr.

Comitibus, Baronibus, Baiulis, Iudicibus, ciuibus, & vniuerſo Populo in Regno Siciliæ conſtituti. Vt cum legato Apoſtolico in regni conſeruatione, opes & conſilia conferant.

QVantum apoſt. ſedes nõ ſolum in Regno uobis contra hoſtes affuerit, ſed extra Regnũ etiã grauaminib. ueſtris non inceſſum, ſed utiliter potius ſtuduerit præcauare diſſoluens liqueos, qui in perſonarũ ueſtrarũ oppreſſionẽ, & rerũ diſpendiũ tẽdebãtur, ex parte (ſicut credimus) ueſtra uniuerſitas iã cognouit. Qualiter etiam noſtris ſumptib. non ſemel, ſed ſæpe obuiauerimus conatib. iniquorũ, quantum utiles fuerimus uobis, & Regno, & uos intelligitis per uos ipſos, & opus teſtimonium perhibet ueritati: cũ niſi fallimur, immo quia non fallimur, aliter hodie Marcoualdus, & complices eius præualuiſſent in Regnum, niſi per nos prudenter, & potenter, tam ſpũaliter, ꝗ tẽpaliter fuiſſet machinationib. eorũ occurſum. Et licet nõ ſolũ ſolicitudini noſtræ, ſed hæc expẽſis etiã hactenus, uel in modico ſit reſpõſum, quia iñ uobis debemus, dil. filiũ noſtrũ C. S. Laur. in Luc. presby. Card. apoſt. ſedis leg. & vener. fratres noſtros Neap. & Tar. Arch. & nob. virũ I. Mareſc. & conſob. noſtrũ in Regnũ Sicil. in eo ipſis uice noſtra cõmiſſa, cum exfortio militũ ad debellãdos hoſtes, & ſolidãdum Regnũ duximus deſtinãdos: credẽtes ꝙ nõ ſolum prouẽtus Regni debeteris in ſtipẽdia militũ erogare, ſed de ueſtris etiã nõ modica liberaliter elargiri, ui pote quib. melius eſſet ꝑ ſtatu regni vniuerſa expendere, quæ habetis, quã denuo per Marcoualdũ, & fautores ipſius grauiſſimè ſubiici ſeruituti: quorũ tyrannidem, etſi omnes, uel ferè omnes de Regno in reb. multi tñ maiores & potentiores in perſonis etiam ſunt experti. Monemus igitur vniuerſitatem ueſtram, & per apoſtolica ſcripta tã ex parte noſtra, quàm Regis diſtrictè præcipiendo mandamus quatenus legatum ipſum, & ſocios eius recipientes humiliter, & deuotè, & in ſubſidium ueſtrum, ac Regni, & exterminium hoſtium iuxta mandatum ipſo

ipſorum potenter, & uiriliter aſſurgentes. eis de Regni prouentib. in ſubſidium & expenſarum, & ſtipendia militum reſpondere curetis: cum quod quibuſdam ex uobis hactenus pro neceſſitate temporis ad munitionem urbium, & caſtrorum indultū fuerat, uel permiſſum, uelimus neceſſitate ceſſante ceſſare Alioquin nos de cætero apud Deū. & homines erimus excuſati, ſiquid uobis aduerſi contigerit, cum vobis ipſis nolitis adeſſe. Licet enim multa nobis, & magna promiſſa fuerint, & oblata, uniuerſa tamen pro uobis quaſi ſtercora curauimus recuſare, & pro certo, niſi noſtra uos defendat auctoritas experimento probabitis, qualiter ſine nobis ueſtra uos non poſſit potentia defenſare. Datum Lateran. III, nonas Februarii.

Magiſtro, & fratribus militiæ templi in Sclauonia conſtitutis. Qua tranſactionem hanc auctoritate Apoſtolica confirmat.

CVm a nobis petitur, quod iuſtum eſt, &c. uſque ad verbum Annuentes. Compoſitionem inter uos, & monaſterium ſanctorum Coſmæ, & Damiani factam ſuper terris, & aquarum diſcurſibus, & aliis, de quibus inter uos quæſtio uertebatur, ſicut rationabiliter, & abſque prauitate facta eſt, & ab utraque parte recepta, & in authentico exinde confecto plenius continetur, auctoritate apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti pagina cōmunimus. Ad maiorem autem euidentiam huius rei ipſum authenticum de verbo ad verbum præſentibus litteris duximus inſerendum, cuius tenor ita ſe habet. In nomine ſanctæ, & indiuiduæ trinitatis, anno ab incarnatione domini noſtri Ieſu Chriſti Milleſimo centeſimo nonageſimo quarto, menſe Iulii. Die nono intrante, indictione duodecima apud Tynum. Regnante domino noſtro Bela ſereniſſimo Rege Vngariæ, Dalmatiæ, Chrouatiæ, atque Ramæ, & Almerico filio ſuper Dalmatiam, & Chroatiam. Cū nos nempe Petrus Spalatin. ſedis Archiepiſcopus, unà cum Matthæo Nonen. Epiſcopo, & Damiano Iadertin. comite, ac Grubeſia Spalatin. Comite, cæteriſque nobilibus, quorum nomina inferius ſubſcribentur, in eccleſia Sancti Ioannis de Tyno, ad controuerſias, quæ inter templarios, & monaſterium ſanctorum Coſmæ, & Damiani, pro terris, & aquarum diſcurſibus uertebantur, reſecandas, de mandato regio reſideremus, poſt multas altercationes, & uerba, quæ memoratæ eccleſiæ inter ſe habebant, uuadias ab utraque parte per ſtipitem, de uoluntate vtriuſque partis ſuſcipientes, pro bono pacis, & concordiæ talem inter utraſque eccleſias finem, & diuiſionem auctoritate regia compoſuimus: ut incipiente a uia, quæ inter uillam Tyni, & uillam ſanctorum Coſmæ, & Damiani eſt, & eundo uerſus meridiem recto tramite uſque ad Gomillam inferius, & abinde uſque ad Blatā: quicqd in auſtro in terris, & in aquis eſt, quod ad monaſteriū ſancti Damiani pertinuit, domui templarie maneat perpetuò poſſidendum, præter aquam Chriplinam, quam communem eſſe decernimus utriuſque eccleſiis, & quicquid a præfata uia, & terminis in partibus occidentis in terris, & aquis. ac paſcuis etiam ultra uallem Tyni habetur, & ad templarios ſpectauit, præfato ſancti Damiani monaſterio ſit a modo in perpetuum: aquam uerò Chiemæ cum aquarum decurſibus, templarios habere iugiter ſtatuimus, tali uidelicet ordine, ut in ea molendina faciant, quotquot poſſunt: ita tamen quòd molendino ſanctorum Coſmę, & Damiani de Vrbiza, quod eſt ultra Blatam, non noceat in aliquo. Volumus etiam, & ſancimus, ut præfata Sancti Damiani eccleſia omnes terras illas, quas ultra Blatam, & uſque mare poſſedit antiquitus, & etiam ſiqua molendina ſub ſuo molendino in auſtro fecerit, habeat, poſſideat ſemper abſque omni templariorum calumnia. Stabilimus etiam, ut ſiqua utriuſque partis antiqua teſtamenta, uel ſcripta, præter hanc noſtræ conſtitutionis chartam, ire

præ

præſumpſerit, omnipotentis Dei, ſanctorumque Apoſtolorum Petri & Pauli, omniumque Sãctorum, & noſtram maledictionem incurrat, fiatque anathema, & ſuper hoc pœna duarum librarum auri multetur: quæ omnia firma, a rata eſſe volumus, præſente Gualterio magiſtro, & fratre Aczo præceptore, & omnibus fratribus, & Dominico Abbate, Priuioria monacho, & Diminoſcia monacho, cunctiſq; fratribus corã his idoneis teſtibus, Petro Sagarelle, & Tolmatio, ac Burello presb. Spalantinis. De Iadretinis verò fuerunt teſtes hi, Petiona Cucillæ, Peitiz Vitache, Peitiz Michaelis, Georgius Sopp, Bitte de Iuda, Bitte Præſtantij cum fr. Griſogono, Petrus Scluradi, templariorũ aduocatus, & quàm plures alij. De Sclauis verò fuerunt teſtes hi, de dominis Iupanus, Vulcominis Iupanus, Betiſius Iupanus, Grubeſcia Gaudij Iupanus, & Rilʒizus Iupanus, cum pluribus alijs. Fuerũt etiam teſtes ibidem hi venerabiles viri, Gregorius Antiuarẽ. Archiepiſcopus, & Vincentius Sancti Griſogoni Martyris, Abbas cùm ſuis monachis, & multis de plebe. Et ego Blaſius Sanctæ Anaſtaſiæ diaconus, & Iadretinæ ciuitatis notarius qui interfui, hanc conſtitutionis, & concordiæ chartulã iuſſu iam dicti Archiepiſcopi Spalaten. & Nonen. Epiſcopi, ac comium præſcriptorum, cæterorumque teſtium rogatu, vt audiui, cõpleui, roboraui, & ſigno conſueto ſignaui. Decernimus ergo, vt nulli omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ confirmationis infringere, &c. Datum Lateran. VIII. calendas Februarij.

EPISCOPO, DECANO ET Subdiacono lincolnien. quod vi, metu extorta reſignatio non obliget.

Cap. ad audientiam extra de his quæ vi & metus cauſa. AD audientiam noſtrã dilecto filio magiſtro Helia de Cheuele ſignificante peruenit, quòd cùm eccleſiam de Cheuele auctoritate ſedis apoſtolicæ canonicè fuiſſet adeptus, & aliquandiu pacificè poſſediſſet, grauiſſimo tãdem Regis metu, quòd eã reſignaret, iurare coactus, eam in eorum, ad quos pertinebat, manibus reſignauit. Quia verò quæ vi, metusùe cauſſa fiunt, carere debent robore firmitatis, diſcretioni veſtræ ꝑ apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus, ſi eũdem magiſtrum eo metu ad reſignationem faciendam vobis cõſtiterit fuiſſe coactum, qui potuerit, & debuerit cadere in conſtantem, non obſtante iuramento prædicto, quo nõ ad repetendum, ſed ad reſignãdum ſolummodo tenebatur, præfatam eccleſiam ei per cenſuram eccleſiaſticam ſublato appellationis obſtaculo reſtitui faciatis. Nullis litteris veritati, & iuſtitiæ, &c. Quòd ſi omnes, &c. Datum Lateran. nonis Februarij.

ARCHIPRESBYTERO, ET Canonicis Sutrinis. de iure eligendi quoad poſſeſſorium & petitorium.

CVM eccleſia Sutrina paſtore vacaret, vos conuenientes in vnum, & ſicut moris eſt, inuocata ſpiritus sãcti gratia, paſtorem vnanimiter elegiſtis, petentes ipſum à ſede apoſtolica confirmari. Verùm dilecti filij clerici cõuentualium eccleſiarum ciuitatis eiuſdem, apud nos de vobis conſequenter ſuam depoſuere querelam, quòd cũ in Epiſcoporum electionibus faciẽdis, ipſi, ac prædeceſſores eorũ conſueuerint intereſſe, vos eis inuitis, renitentibus, & excluſis, ad faciendã electionem procedere præſumpſiſtis: quam ob hoc non confirmandam, ſed infirmãdã potiùs aſſerebant. Patribus ergo pro quæſtione huiuſmodi apud ſedem apoſtolicã conſtitutis, dilectos filios noſtros B. tituli Sancti Petri ad vincula, & I. tituli Sanctæ Priſcæ presbyteros, & Nicolaum Sanctæ Mariæ in Coſmedin. Diac. Cardinales dedimus auditores: in quorum præſentia teſtes vtrinque producti fuerunt, & eorum depoſitionibus publicatis, pars canonicorum per teſtes à ſe productos intentionem ſuam, quòd ad eos tantùm ſpectaret electio, ſufficienter dicebat eſſe probatum, parte clericorum nihilominus aſſerente, quòd per dicta teſtium, quos produxerant, & ipſi ſuam aſſertio-

Cap. cũ eccleſia de cauſa poſſeſſionis & proprietatis.

nem, quòd electioni pontificum intereſſe deberet, pleniùs probauiſſent: per quæ conſtare dicebant eos electionibus trium Epiſcoporum, qui eccleſiæ Sutrinæ vltimò, & immediatè præfuerant, cum ea nonicis cathedralis eccleſiæ affuiſſe, vocemque habuiſſe cum alijs eligendi. Nos ergo auditis allegationibus, & rationibus partium, & depoſitionibus ipſis diligenter inſpectis, quoniam liquidò deprehendimus teſtes veſtros in perhibendis teſtimonijs varios extitiſſe, atque aduerſus fidem atteſtationis ſuæ coram dictis Cardinalibus vacillaſſe, ſicut ipſi poſtea nobis retulerunt, & quòd negationem quodammodo aſtruere ſatagebant, probare volentes ius electionis ita quidem ad ſe ſpectare, quòd ad aduerſarios minimè pertineret. Per teſtes verò partis aduerſæ fuit ſufficienter oſtenſum, quòd in trium Epiſcoporum electionibus, de quibus præmiſſum eſt, clerici præſentes affuerint, & vocem habuerint eligēdi, præmiſſam electionem factam, eis contradicentibus, & exclusis, de fratrum noſtrorum conſilio decreuimus irritandam: clericos ſæpe dictos in eam quaſi poſſeſſionem, quam ante controuerſiam motam habuerant reducētes. Verùm quoniam in quæſtione prædicta quicquid iuris vtraque pars in electione habebat, deductum in iudicium videbatur: cùm iure ciuili ſit cautum, id venire in iudicium, non de quo actum eſt, vt veniret, ſed id non venire, de quo nominatim actum eſt, ne veniret: & ſecundum ſtatuta canonica electiones Epiſcoporum ad cathedralium eccleſiarum clericos regulariter pertinere noſcūtur: niſi fortè alibi ſecus obtineat de cōſuetudine ſpeciali: nec ex eo quòd clerici ante dicti ſe inter eligentes Sutrin. Epiſcopos probauerunt tertiò extitiſſe, ius eligendi propter breuitatem temporis vſque ad præſcriptionem legitimam non producti ſibi acquirere potuerunt: & actore non probante, qui conuenitur etſi nihil præſtiterit, obtinebit, ab eorum impetitione ſuper electionibus faciendis vos duximus abſoluendos: ſæpe dictis eccleſiarum clericis ſuper hoc ſilentium perpetuum imponentes. Nulli ergo &c. liceat hanc paginam noſtræ diffinitionis refringere &c.

Datum Laterani VII. Februarij.

TVRONEN. ARCHIEPISCOPO. Quod Archiepiſcopus propter infirmitatem ſuffraganeorum conſecrationem committere poſſit.

QVòd ſedem apoſtolicam conſulis ſuper his, quæ dubia tibi exiſtunt, gratum gerimus, & acceptum: & tua exinde fraternitas meritò videtur commendanda, cùm lex dominicæ conſtitutionis eādem ſedem totius poſuerit orbis terrarū magiſtram: vt quicquid dubitatur ab aliquo, ab ea tandem eiuſdem ratio requiratur. Nos ſi quid decreuiſti prouidè cōſulendos, vtrum ſi fortè aliqua infirmitate, vel alia cauſſa iuſta detētus, aliquem Suffraganeorum tuorum conſecrare nō poſſes, alicui Coëpiſcoporum tuorum vices tuas licitum committere tibi eſſet: & vtrum electus, qui pro conſecratione inſtaret, ab eo, cui vices tuas taliter commiſiſſes, deberet licitè conſecrari. In quo tale damus tuæ conſultationi reſpōſum, quòd in tali articulo conſtituto, & tuas vices (vt dictum eſt) committere tibi licet, & conſecrandus debet munus conſecrationis ab eo recipere, cui eas duxeris committendas: dummodo catholicus habeatur, & impedimentum ex ſubtractione gratiæ ſedis apoſtolicæ non obſiſtat. Datum Lateran. XVI. cal. Iunij. *Cap. quod ſedem, de officio ordinarii.*

EPISCOPO CIVITATIS CAſtellan. vt ciues ab excommunicationis & interdicti ſententia relaxentur.

ACcedēs nuper ad præſentiā noſtrā dilectus filius P. Quintaual. de Cōuerſan. & M. Aldebr. ex parte populi Ciuitatis Caſtellan. electioni factæ de nobili viro B. de Fordeuolie, quem ſine cōſcientia noſtra elegerāt in rectorem, publicè renūciare, ſicut in mādatis receperāt, curauerūt; & idē B. noſtro ſup hoc iurās ſtare mādato, & nihilominus renūciare curauit. Vnde ſuppliciter poſtularūt, vt ceſſante cauſſa, pro qua ſubiecta erat ciuitas

nitas īterdicto, & effectus de medio tolleretur, diuinis officijs eidē populo reſtitutis. Nos ergo prædictorum ciuium iuſtis poſtulationibus annuentes, fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus & interdictum denuncies relaxatum, & in ciuitate ipſa fretus auct. noſtra, diuina liberè facias officia celebrari. Datum Lateran. IIII. cal. Iunij.

RAYNERIO ABBATI, ET Conuentui ſancti Petri Eugubin Qua vetera ipſorum priuilegia confirmat.

CVM olim eſſemus apud Peruſium conſtituti, tu fili Abbas ad noſtram præſentiam acceſſiſti, priuilegium bonæ memoriæ Lucij Papæ predeceſſoris noſtri nobis humiliter repreſentans, & poſtulās & illud ſuppliciter innouari: quod propter cōtradictionem venerabilis fratris noſtri Marci Eugubin. Epiſcopi, qui tunc temporis ſuperuenit, aſſerentis hoc in ſuum præiudicium redundare, nō fuit effectui mancipatum. Cumque alter veſtrum de altero in noſtro auditorio quereretur, venerabili fratri noſtro. N. Aſſiſinat. Epiſcopo cauſſam ſub ea forma cōmiſimus audiendam, vt vos, & iam dictum Epiſcopum curaret ad cōcordiam reuocare. Alioquin audiret vtrinque propoſita, & omnia in ſcriptis redigens, nobis proceſſum negocij fideliter reſeraret. Qui cùm indulta vobis à ſede apoſt. priuilegia inſpexiſſet, intellecto quòd monaſterium veſtrum ad Rom. eccle. ſpecialiter pertineret, in cauſſa non duxit vlterius (ſicut accepimus) procedendū. Cōſequenter verò ad ven. fratrem noſtrum Callen. Epiſcopum, & dilectum filium Ar. Abbatem Sanctæ Mariæ vallis pōtis ad poſtulationem prȩſati Epiſcopi Eugubini litterȩ noſtrȩ fuerūt ſuper mutuis quæſtionibus deſtinatæ. Sed quia pendente iudicio Ioannes monachus priuilegia, chartas alias, & theſaurum monaſterij veſtri rapuit, te Abbas ad noſtram oportuit præſētiam iterum laborare, vbi litteras impetraſti, quòd per ex com. ſententiam, qui de amiſſione priuilegij ſcirent aliquid, cogerentur dicere veritatē. Sed, quoniam, neque ſic amiſſa potuiſti priuilegia reperire, ad nos denuò es reuerſus Te igitur cū teſtibus tuis, & præfati Epiſcopi Eug. procuratoribus in noſtra præſentia cōſtitutis, dilecto filio N. Pād. Baſilicæ duodecim Apoſtolorum dedimus in mandatis, vt ſuper amiſſione, ac tenore priuilegiorum teſtes reciperet diligenter, quos duceres producendos: Qui mandati noſtri diligens executor, præſentibus præfatis procuratoribus, fideliter redegit in ſcriptis depoſitiones decem teſtium iuratorum: quorū depoſitionibus publicatis, iamdicti procuratores ad producendos teſtes Epiſcopi, per quos inductos à parte aduerſa repellerent, inducias poſtularunt, quas præfixo termino peremptorio ſub eo tenore illis duximus concedendas, vt apud apoſtolicam ſedē probarent, quæ vellent, vbi onus probationis pars altera ſubijſſet, Cæterùm quoniam infra datum terminum, & receptū in producendis teſtibus defecerunt, nos tam depoſitiones teſtiū, quàm per aſſertiones quorundam fratrum noſtrorum liquidò cognoſcentes, talem dicti priuilegij fuiſſe tenorē, quòd videlicet ipſum cœnobium nullo mediante ad Rom. eccleſ. pertineret, & quòd non liceret alicui Epiſcopo eidem monaſt. & eius eccleſijs excommunicationem indicere, vt fratres illic domino ſeruientes ab omnium poteſtate liberi, eccleſiæ Ro. libertatis gratia potirentur, & quòd nulla in eo mentio diœceſani Epiſcopi habebatur: illud etiam nihilominus attendentes, quòd ſicut ex dictis quorundam teſtium intelleximus euidenter, & plerique de noſtris fratribus tempore illo præſentibus recolebant, cùm tum fili Abbas tempore bo. me. Ce. Papæ predeceſſoris noſtri ad ipſius præſentiam acceſſiſſes, ipſe inſpectis eccleſiæ tuæ priuilegijs, te, licet excommunicatus ac Eugubino Epiſcopo diceteris, tamquam non ligatum admiſit ad oſculum, quod prȩſumitur non feciſſe ad Rom. eccl. ſpecialiter pertinere: de communi fratrū noſtrorū cōſilio pronūciando decernimus priuilegium illud bo. me. Lucij Papæ, quod ſine omni reprehēſione bullæ, cartæ, vel litterȩ apparebat, quā-

do fuit nobis oſtenſum illius fuiſſe tenoris, cuius per depoſitiones teſtium, & aſſertiones fratrum noſtrorũ præmiſimus extitiſſe. Decernimus ergò &c. noſtræ pronunciationis &c. Datum Lateran. II. cal. Iunij.

ABBATI DE FIRMITATE G. & F. Archidiacono Cabilonen. Qua ipſis cauſſam Eduenſis eccleſiæ & Balmenſis monaſterii committit.

EXpoſitam nobis Eduen. eccleſiæ accepimus quæſtionem, quòd cum cauſſam quæ inter eum, & Balmē. monaſterium vertebatur ſuper terris, & eccleſijs vallis Poliniaci conſtitutis fe. re. C. Papa prædeceſſor noſter, venerab. fratri noſtro Cabilonen. Epiſcopo, & dilecto filio B. quōdam Abbati de Firmitate cōmiſiſſet fine debito terminandam: monachi Balmen. ab ipſis iudicibus appellarunt. Ille verò, qui Abbas eiuſdē Monaſterij dicebatur, ſe ſimulans ad proſequādam appellationem accedere, ſemel tantùm apoſtolico ſe conſpectui præſentauit, & ſic illicentiatus receſſit, de appellatione interpoſita nullam faciens mentionē. Cumque poſt paucos dies Eduen. eccleſiæ nūcius pro appellatione proſequēda tranſmiſſus, fuiſſet apud ſedem apoſtolicam diutiùs commoratus, idem prædeceſſor noſter monachos antedictos peremptoriè citauit, per litteras ſuas eis ſub pena excommunicationis iniungens, vt ille, qui ſe gerebat Abbatem, cū aliquibus eiuſdem monaſterij monachis in feſto Beati Lucæ iam ſecūdo pręterito ad eius ad pręſentiam accederent, ſufficienter inſtructi Eduen. eccleſię plenariæ reſpondere, & ſatisfacere ſedi apoſtolicę de cōtēptu. Ipſi verò, licet iuxta, quod eis iniūctum fuerat, nō veniſſet, quidam tamen monachorum ad Rom. ecc. acceſſerunt, quos nuncius Eduen. eccleſiæ apud apoſtolicam ſedem inuenit: ſed de ſuo negocio diffidentes, ante cauſſæ cognitionem, vt magis Eduen. aggrauarent eccleſiam, receſſerunt ad venerab. fratrem noſtrum Bellicē. Epiſcopum, & dilectum filiū Abbatem de Balerna, & N. Priorem Boni loci per ſuppreſſionem veritatis, ignorāte prefato nuncio, Eduē. eccleſię litteras, vt dicitur, reportantes. Poſtmodum aūt cùm iam dicto nuncio Eduen. ſe quidam Balmen. monachus obieciſſet, & ne poſſet obtinere litteras, impediret, eis dilectū filium I. tituli Sancti Stephani in Cęlio monte presbyterum, & G Sācti Hadriani diaconum Cardinalem conceſſimus auditores, in quorum præſentia cùm ſuper cauſſa illa fuiſſet aliquandiu litigatū, & eis ſcripta, & allegationes ab vtraque partium aſſignatæ, monachus ipſe illicētiatus receſſit, & noluit ſententiam expectare. Quæ omnia cùm ad noſtram audientiam perueniſſent, nolentes aliquam de fraude ſua commoditatem reportare, venerab. fratri noſtro Epiſcopo, & dilecto filio decano Matiſconen. per ſcripta noſtra mandauimus, vt cōuocatis ad pręſentiam ſuā partibus, ſi eis conſtaret Eduen. eccleſiā prædictis terris, & eccleſijs à præfatis monachis fuiſſe præter iuris ordinē ſpoliatam, ipſi ei auctoritate noſtra terras ipſas, & eccleſias cum fructibus pceptis ex eis, non obſtante contradictione, vel appellatione cuiuslibet, reſignarēt Prædictis litteris nequaquam obſtantibus, quas & morte præfati prædeceſſoris noſtri credimus expiraſſe. Poſt reſtitutionem verò integram ablatorum, & expenſarum, quas canonici Eduen. Eccleſię in proſequenda monachorum appellatione, quoniam ipſi monachi proſequī nō curarunt, ſe rationabiliter feciſſe probarent, audirēt ipſi iudices ſi quid emergeret quæſtionis, & illud fine debito, appellatione poſtpoſita, terminarēt. Quòd ſi ambo his exequendis interesse nequirent, prædictus Epiſcopus nihilominus quod mādauimus adimpleret. Cùm aūt ſicut in litteris eiuſdem Epiſcopi proſpeximus contineri, vtraq; partium in eius eſſet pręſentia cōſtituta, & pars Eduēſis eccleſiæ iuxta mādati noſtri tenorē reſtitutionē ablatorū, & expenſarū cū inſtātia poſtularet, Balmenſes monachi ſe ad ea nolle reſpōdere, nec de iure debere aſſerebāt, eò qđ ad ſuggeſtionē falſā à nobis ipſæ litteræ fuerāt impetratæ. Cæterū ē cōtra Eduē. canonici reſpōdebāt, quòd illa

illa falſitatis ſuggeſtio pricipale negotiū, pro quo iam dicti canonici litteras impetrarunt, nō poterat impedire, & ideo monachorū Balmē. allegatio in caſu ipſo nō erat aliquatenus admittēda, & cū prædictus Epiſcopus paratus eſſet ī ipſo negotio iuſtè procedere, ac canonicè, & nullū monachis cōtra iuſtitiā grauamē inferre, ipſi ꝑ eo q̄ decanus Eduē. eccleſię filius erat fratris Epiſcopi memorati, ab examine ipſius noſtrā audientiā appellarūt, qui factæ appellationi, licet in litteris noſtris appellatio eſſet inhibita, detulit, & octauas natiuitatis domini proximè prætcritas terminū appellationi proſequēdæ præfixit. Ad cuius proſecutionē appellationis licet nūcius Eduē. eccleſiæ acceſſerit termino cōſtituto, pro parte tamē alia nullus prorſus comparuit reſpōſalis. Volētes igitur quòd ipſi cauſſæ finis debitus imponatur, nec prorogetur vlteriùs per fraudē, vel inſolentiā aliquorū, diſcretioni veſtræ ꝑ apoſtolica ſcripta mādamus, & diſtricte præcipimus, quatenus Eduēſem eccleſiā in poſſeſſionē terrarū, & eccleſiarū in valle Poliniaci poſitarū, q̄bus eam vobis cōſtiterit per Balmen. monachos præter iurisdictionē ſpoliatam, cū fructibus inde perceptis, non obſtāte cōtradictione, vel appellatione cuiuslibet, auctoritate apoſtolica inducatis, à moleſtatione ipſius ſuper poſſeſſione Balmē. monachos per cēſurā eccleſiaſticā cōpeſcētes. Quòd nō potuerint tali diſtrictione cōpeſci, & poſſeſſionē eorū præſumpſerint impedire, venerab. fratri noſtro Biſuntin. Archiepiſcopo, & ſuffraganeis eius ex parte noſtra firmiter iniungatis, vt ſententiā, quā in dictos monachos rationabiliter duxeritis promulgādā, faciāt auctoritate noſtra ſuffulti inuiolabiter obſeruari. Volumus aūt nihilominus, & mādamus, vt expēſas, quas Eduē eccleſia in proſequēdis appellationibus à monachis interpoſitis, ſe rationabiliter feciſſe probabit, ipſi eccleſiæ faciatis à Balmen. monaſterio cū integritate perſolui, nec eos ſuper quęſtione proprietatis, ſi litigare voluerint, audiatis, donec iuxta mādati noſtri tenorē terras prædictas, & eccleſias reſtituerint, & expēſas. Super quibus omnibus eis penitus appellationis remediū interdicimus, nec à vobis appellationem eorū, ſi obiecerint, audiri volumus, vel admitti. Poſt factā verò reſtitutionē integrā ablatorū, & expēſarum, audiatis ſi quid emerſerit quęſtionis, & illud appellatione remota, fine debito terminetis. Taliter autē in noſtri procedatis executione mandati, quòd ſolicitudinē veſtrā debeamus in domino cōmēdare, nec audiamus ſuper his vlteriùs quæſtionē. Teſtes autē &c. Quòd ſi ōnes &c. Duo veſtrū &c. Datum Lateran. IIII. cal. Iunij.

EPISCOPO, ET DECANO, Pathelburnen. & Abbati de Helmuardeshuſan vt electo Hildeſemenſi, Epiſcopo contra intruſi fautores, auxilio ſint.

CVM C. quondā Hildeſemen. Epiſcopus, pro eo quòd ſine licētia noſtra ad eccleſiā Herbipolen. tranſiuit, fuerit ſuſpenſus à nobis, & poſt modùm, quoniam à ſua noluit præſumptione deſiſtere, vinculo ſit excom aſtrictus, & de mādato noſtro in Hildeſemen. eccleſia electio canonicè celebrata, nobiles quidam ſcilicet Adolphus Comes, Hermānus, & Henricus Comites de Hartesborc. Fredericus de Inſula, & ipſius eccleſiæ miniſteriales, videlicet Lupoldus de Eſcherte, Vgo aduocatus, & eorū cōplices Hildeſemē. diœceſis electioni factæ, & auctoritate ſedis apoſtolicæ cōfirmatæ, de dilecto filio H. Hildesē. præpoſito maiori cōtradicere nō verētur: & ipſi quondā Epiſcopo, ſicut nō cōuenit, ad hærētes, ipſum electū, & Hildeſemē. eccleſiā aggrauant multipliciter, & infeſtant, ſicut ipſius electi, & capituli Hildeſemē. trāſmiſſa nobis conquæſtio patefecit, prænominati etiā nobiles, & miniſteriales ipſius eccleſiæ bona Hildeſemē. eccleſiæ, præbēdas canonicorū, & ſpeciales redditus ipſorū, & Epiſcopales prouētus præsētis āni, occaſione, & auctoritate pręfati C. quondā Epiſcopi recipiūt, & detinēt violēter. Pręterea prędicti nobiles, & ipſius eccleſię miniſteriales eidē quondā Epiſcopo Hildeſemē. fauētes, ipſū electū non ꝑmittūt ciuitatē, & caſtra, & alia bona ad Hildeſemen. eccleſiam

cleſiā pertinētia pacificè poſſidere: imò impēdētes pręfato quondā Epiſcopo, cōtra eccleſiā, & electū, & clerū Hildeſemē. auxiliū, & fauorē, ipsū à poſſeſſione caſtrorū, & Ciuitatis, & aliorū bonorū prohibēt, & ei modis omnibus cōtradicunt. Nolentes igitur talia ſub diſſimulatione trāſire, quæ noſcūtur cōtra mādata ſedis apoſtolicæ attentari, diſcretioni veſtræ p apoſtolicà ſcripta mādamus, & diſtrictè in obedientiæ virtute præcipimus, quatenus ſi verū eſt, quod proponitur, præſumptores prædictos, niſi ad cōmonitionē veſtrā ablata Hildeſemen. eccleſiæ & electo reſtituerint vniuerſa, & ab ipſius eccleſiæ, electi, & cleri indebita moleſtatione deſtiterint, tādiu nuncietis vinculo excōmunicationis, ſublato appellationis obſtaculo, innodatos, & terrā eorū ſuppoſitā interdicto, & ad quęcūq; locū deuenerint, eis præſētibus diuina prohibeatis officia celebrari, donec & electo, quàm clero ſuper pręmiſſis idoneā ſatisfactionē impēdant. Volumus etiā nihilominus, & mādamus, vt niſi clerici, & laici in Hildeſemē. diœceſi cōſtituti, pręſato electo debitā reuerētiā impēdere curauerint, & honorē, eos ad id, ōni gratia & timore poſtpoſitis, diſtrictione eccleſiaſtica, appellatione remota, cogatis. Volētes ī ſup eiuſdē eccleſiæ indēnitatibus, & electi, paterna ſolicitudine præcauere, præſentiū vobis auctoritate pręcipimus, quatenus q̄cquid de bonis ipſius eccleſiæ p̄ſatus quōdā Epiſcopus, poſtquā Herbipolē. Epiſcopatui ſe non timuit immiſcere, alienauit quomodo libet, vel diſtraxit, auctoritate noſtra, appellatione remota, denūciantes irritū & inane: & quę per eū, ante etiā, cū Epiſcopus eſſet, eccleſiæ memoratæ irrationabiliter inſeudata inueneritis, vel diſtracta, nō obſtāte appellationis obiectu, legitimè reuocetis: taliter mādatū noſtrū ōni gratia, & timore poſtpoſitis, exequamini, quòd ſolicitudo veſtra in domino appareat cōmendāda, & nō poſſitis de negligētia, ſeu inobedētia reprehēdi. Nullis it. veritati, & iuſtitiæ &c. Quòd ſi omnes &c. tu frater Epiſcope, cū eorū altero &c. Datū Lateran. IIII. Nonas Februarij, pontificatus noſtri Anno ſecundo.

IN SICHEN. ET DE VALLE Beati Gregorii Abbatibus, & præpoſito Sanctæ Mariæ in Herfordia. De præbendarum deuolutione, niſi intra ſtatutum à iure tempus conferantur.

GRAVE gerimus, & indignū, quòd in multis eccleſijs tā prælati, quā ſubditi contra cōſtitutiones canonicas temerè veniētes, eaſdē eneruare pręſumunt, & de quo dolemus non modicū, quę pro eccleſiarū vtilitate à ſanctis patribus prouida fuerunt deliberatione ſtatuta, in detrimētū earū euacuare cōtendūt. Sanè cùm in Laterā. cōſilio fuerit cōſtitutū, vt quoties eccleſiaſtica beneficia vacare cō cōtingit, ſi capitulū, vbi donatio ſpectat ad ipſum, infra tēpus in eodē concilio diffinitum, eadē conferre diſtulerit, per Epiſcopū concedātur, & id Epiſcopo neglīgēte, ad ſuperiorē eorundē donatio deuoluatur: mirati ſumus non modicū, & commoti, quòd venerabilis frater noſter N. Archiepiſcopus, & dilecti filij Capitulum Magdeburgen. non habētes ad præmiſſa reſpectū, nec attendētes etiā quāta ex defectu perſonatū poſſint eccleſijs prouenire, maximè cùm propter hoc diuinum eis officiū ſubtrahatur, prępoſiturā, & ſex præbēdas eccleſiæ Magdeburgen. cū per annū, & vltra vacauerint, infra tēpus ſibi permiſſum non curauerūt idoneis perſonis aſſignare: propter quod ab N. ſcholaſtico eiuſdē eccleſiæ, ne quid ab eis fieret de prępoſitura iam dicta, ad noſtrā fuit audientiā appellatum. Licet aūt ante aduentū nūciorū dicti Archiepiſcopi, & āte aduentū A. præpoſiti, & N. ſcholaſtici canonicorū Magdeburgē. eccl. ad noſtram audientiā perueniſſet, quòd donatio præpoſiturę & prębendarū ipſarum ad nos eſſet, ſecundū ſtatuta dicti conſilij, deuoluta, quia tamen ſuper his per eoſdē nūcios in noſtra fuit pręſentia aliquādiu litigatum, nobis plenius conſtitit de præmiſſis. Vt autem non poſſemus de negligentia reprehendi, qui prædictos Archiepiſcopum, & Capitulum dignos proinde redargutione cenſemus: volentes etiam (prout ad nos pertinet) præcauere, ne, vbi iura conduntur, ibidinem iniuriā patiantur,

tur, præpoſiturã ipſam dilecto filio A. Sãctæ Mariæ ad gradus in Maguntia præpoſito, eiuſdẽ eccleſiæ Mãgdeburgẽ. canonico, viro prouido, & honeſto (quẽ ex aliquanta cõuerſatione, quã apud ſedẽ apoſtolicã habuiſſe dignoſcitur, credimus eodẽ beneficio non indignũ: per cuius etiã induſtriã, & potẽtiã vtiliter poterit ipſius officiũ adimpleri) duximus cõferendam: ipſum in conſiſtorio noſtro de eadẽ per anulũ inueſtire curantes. Volẽtes autem prædictis Archiepiſcopo, & Capitulo pro deuotione, quã ad nos, & ſacroſanctã Romanã eccleſiã habere noſcuntur, paterna ſolicitudine reſpondere, eiſdem duximus indulgendũ, vt ex illis ſex præbendis dictus Archiepiſcopus duas, & Capitulum duas alias vice noſtra, nõ ſua, poſſint idoneis perſonis conferre; ita tamen, quòd ſi infra quadragĩta dies poſt receptionẽ litterarũ noſtrarũ id efficere fortè neglexerint, vos filij Abbates, & magiſter P. ſcholaſticus Magũtinus, quẽ vobis in hoc duximus adiungendũ, auctoritate noſtra tã illas quatuor, quàm alias duas, ſublato cuiuslibet cõtradictionis, & appellationis obſtaculo, perſonis idoneis cõferatis: ita quòd ſi omnes his exequẽdis nequiueritis intereſſe, dictus ſcholaſticus cũ altero veſtrũ ea nihilominus exequatur. Cæterùm ſi aliqui contra prædictã donationẽ noſtrã, aut etiã factum veſtrum filii Abbates, & Præpoſite de Herfordia, aliqua temeritate venire præſumpſerint, vos eos à præſumptione ſua ꝑ cenſurã eccleſiaſticam, appellatione poſtpoſita, cõpeſcatis. Prouideatis autem attentiùs, quatenus ſi poſtquã ad nos eſt ipſius p̄poſituræ donatio deuoluta, ſuper eadẽ aliquid fuerit attentatũ, in irritum appellatione poſtpoſita reducatis. Nos autẽ prædicto Archiepiſcopo noſtris damus litteris in mãdatis, vt dicti prępoſiti nuncios in corporalẽ eiuſdẽ poſſeſſionẽ ſuo nomine inducere non omittat: & eidem præpoſito cùm ſe prędictæ eccleſiæ perſonaliter exibuerit, ſtallũ in Choro, & locũ in Capitulo iuxta ipſius eccleſiæ conſuetudinẽ non differat aſſignare. Si verò prædictus Archiepiſcopus (quod non credimus) mãdatum noſtrũ diſtulerit, vel neglexerit adimplere, volumus, & p̄ſentiũ vobis auctoritate diſtrictè præcipimus, quatenus vos id auctoritate noſtra, ſublato appellationis obſtaculo, exequi minimè poſtponatis. Cũ autẽ præfatus Al. pacificã ipſius Magdeburgen. pręgoſituræ poſſeſſionẽ fuerit aſſecutus, liberũ ſit eis ad quos donatio pręgoſiture Sãctæ Mariæ ad gradus, quam prius idẽ habuerat, pertinere dignoſcitur, de ipſa præpoſitura quod canonicũ fuerit ordinare. Quòd ſi omnes &c. Duo veſtrum &c. Datum Lateran. XIIII. cal. Martij. Pontificatus noſtri anno ſecũdo.

HAEC TRIA SEQVENTIA CApita iccirco hic addita videntur, ne vacuam chartam relinqueret typographus, & quod hæc ſub Inn centio *pontifice maximo geſta fuerint.*

EGO Comes Ildebrandinus ab hac hora in antea fidelis ero beato Petro, & domino meo Papæ Innocentio, eiùsq́ ſucceſſoribus canonicè intrantibus, & ſanctæ Romanæ eccleſiæ non ero in facto, neque in dicto, neque in conſilio, aut in conſenſu, vt vitam perdant, aut membrũ vel capiantur mala captione. Conſilium quod per ſe, vel per ſuum nunclum, aut per ſuas literas mihi manifeſtauerint, ad eorum damnum meſciente nulli pandã, ſi eorum certum damnum ſciero, ſi poſſum remanere faciam: ſin autem aut per meum nuncium, vel per talem perſonã, quam pro certo credam eis dicturam, ſignificabo. Papatum Romanum, & regalia Beati Petri, & nominatim Montem altum, & quicquid aliud teneo de ipſis regalibus, adiutor ero ad retinendum: quæ non habet ad recuperandum, & recuperata ad retinendum, & defendendum contra omnes homines. Cùm autem à domino Papa fuero requiſitus per literas eius, aut per nuncium ſuum certum, ad præſentiam eius accedam: vbi ſecurus poſſum accedere, & in manibus eius ligium hominium ei faciam. Hæc omnia bona fide ſine fraude, & malo ingenio obſeruabo, ſic me Deus adiuuet, & ſancta hæc euangelia.

IN nomine Chriſti. Ego Petrus Vrbis præfectus iuro, quòd terrā, quā mihi dominus Papa procurādā cōmiſit, fideliter procurabo ad honorē, & profectū eccleſiæ. Nō vēdā, nec locabo, nec infeudabo, nec impignorabo, nec aliquo modo alienabo quicquā ex ea. Iuſtitias, & rationes eccleſiæ Rom. ſtudioſè requirā, & recipiā, & iura ipſius recuperare ſtudebo, & recuperata, & habita conſeruabo, & defēdam quādiu mihi ꝓcurationē dimiſerit. Stratā cuſtodiā, & iuſtitiā exercebo. Ad cuſtodiā munitionū diligēs ſtudiū, & operā efficacē impendā: vt ad honorem, & mandatū eccleſiæ Rom benè cuſtodiantur. Caſtellanos, & ſeruiētes nec murabo, nec alios introducā, nec mutari faciā, nec alios introduci præter mandatū domini Papę. Fideles, & vaſallos de patrimonio eccleſiæ ſine ſpeciali mādato Rom. pont. ad fidelitatē, & dominiū meū nō recipiā, & ex ea non faciā mihi affidatos teneri, niſi procuratione durante. In terra meę procurationi commiſſa munitiones ędificari non faciā ſine ſpeciali mādato domini Papę. Quādocūq; fuero requiſitus per dominū Papā aut nunciū, vel literas eius, reddā rationē de procuratione fideliter. Et quādocūq; iuſſus à domino Papa, vel ab eccleſia Ro. integrè, & liberè reſignabo. Hæc ōnia iuro me fideliter ſeruaturū ſine fraude ꝓ poſſe meo, ſaluo in omnibus mādato domini Papę, ſic me Deus adiuuet, & hæc ſācta Dei euāgelia.

VIDE TITVLVM DE IVDEIS & ſarracenis.

LICET perfidia Iudæorum ſit multipliciter improbāda, quia tamen per eos fides noſtra veraciter comprobatur, non ſūt à fidelibus grauiter opprimendi dicēte propheta: Ne occideris eos, ne quādo obliuiſcātur legis tuæ: ac ſi diceretur apertiùs, ne deleueris omnino Iudęos, ne fortè chriſtiani legis tuæ valeāt obliuiſci, quā ipſi non intelligētes, in libris ſuis intelligētibus repſentāt. Sicut ergo Iudæis non debet eſſe licētia in Synagogis ſuis, vltra quā permiſſū eſt lege, præſumere, ita in his, q̄ ſunt illis conceſſa, nullū debēt præiudiciū ſuſtinere. Nos ergo, licet ī ſua magis velint duritia perdurare, quā vaticinia Prophetarū, & legis arcana cognoſcere, atq; ad chriſtianæ fidei notitiā peruenire: quia tamē noſtræ poſtulāt defēſioni ſ auxiliū, ex chriſtianæ pietatis māſuetudine, prædeceſſorum noſtrorū felicis memorię Calixti, Eugenij, Alexādri, Clemētis, & Cœleſtini Rom. pontificū veſtigijs inhærētes, ipſorū petitionē admittimus, eiſq; protectionis noſtrę clipeū indulgemus. Statuimus enim, vt nullus chriſtianus inuitos, vel nolētes eos ad baptiſmū per violētiā venire compellat, ſed ſi eorū quilibet ſponte ad chriſtianos fidei cauſſa confugerit, poſtquā voluntas eius fuerit patefacta, ſine qualibet efficiatur calumnia chriſtianus. Verum quippe chriſtianitatis fidem habere nō creditur, qui ad Chriſtianorū baptiſma non ſponte, neus, ſed inuitus cognoſcitur peruenire. Nullus etiam chriſtianus ſine Poteſtatis terræ iudicio ꝑſonas eorū nequiter lædere, vel res eorū violēter auferre ꝑſumat, aut bonas, quas hactenus in ea, ī qua habitāt regione, habuerint, conſuetudines īmutare. Prętereа in feſtiuitatū ſuarū celebratione quiſquā fuſtibus, vel lapidibus eos vllatenus non perturbet: nec aliquis ab eis indebita ſeruitia exigere, vel extorquere cōtēdat, niſi ea, quæ ipſi præteritis facere tēporibus conſueuerūt. Ad hoc malorū hominum prauitati, & auaritię obuiantes, decernimus vt nemo cœmiteriū Iudęorū mutilare audeat, vel minuere, ſiue obtētu pecuniæ corpora effodere iam humata. Siquis autem decreti huius tenore cognito temerè (quod abſit) contraire tentauerit, niſi præſumptionē ſuā condigna ſatisfactione correxerit, excommunicationis vltio ne plectatur. Eos aūt dūtaxat huius protectionis præſidio volumus cōmuniri, qui nihil machinari ꝑſūpſerint ī ſubuerſionē fidei chriſtianę. Dat. Laterani per manū Raynaldi Acherontini Archiepiſcopi, Cancellarij vicem agentis XVII. cal. Octobris, indictione ſecūda, incarnationibus dominicę anno M.CXCIX. Pontificatus verò domini Innocentii Papæ Tertii anno ſecundo.

LIBRI SECVNDI FINIS.

MATERNVS COLINVS
Candido Lectori.

ETſi, candide Lector, acceſsione Epiſtolarum Decretalium opus hoc nunc à me illuſtrius reddatur, attamē quoniam huc incũbimus ſedulò vt ſanctiſſimi, doctiſſimique Pontificis huius Innocentij tertij lucubrationes omnes typis noſtris euulgemus, ea etiam addenda hîc duximus, quę eiuſdē authoris ex iuris pontificij Decretalibus, iiſdē paſſim inſerta, Vir quidam pietate & doctrina præclarus olim collegit, atque in ordinem percõmodum redacta, Conſtitutiones Decretales inſcripſit, quas per quàm aptiſſimeè in quinque libros digeſſit. Triplici autem decauſſa huc adducti; primum, ne quid eſſet, quod ſãctiſſimi huius authoris meritò deſiderari poſſit; deinde, quod inſigneē hinc vtilitatē acceſſuram tibi ſperauerimus: tertiò, quod haſce Conſtitutiones ex præcedentibus hic Epiſtolis minimè deſumptas eſſe perſpexerim Ne autem ſit porrò in Conſtitutionibus hiſce quod teremorari poſſit, vnicuique Conſtitutioni ſuũ librum, titulum & caput aſſignatũ deprehendes, vnde huc tranſlata ſit. Innumera item loca ad iura imperialia & ciuilia collatà ſunt. In tuam itaque Lector vtilitatē impenſos ſumptus & labores noſtros fauore tuo excipito, qui nos alijs Patribus poſt hac tibi cõmunicandis alacriores reddat Bene vale.

procul dubio derogetur, iuriſdictio per generales literas tributa, per ſpeciales, quātū ad ea, quæ ſpecialiter exprimuntur, penitus eneruatur: licet de prioribus non faciant mentionē. Vnde ſuperflua relinquitur prima quæſtio, & ſi meritò dici poſſit, quod donec iuriſdictio reuocetur, eā ſuper rerum vel perſonarū articulis exprimendis obtinet delegatus, ſed antequā exprimantur perſonæ vel res, delegatus nequit iuriſdictionē huiuſmodi exercere.

Idem Senonenſi Archiepiſcopo.

Per Generalem clauſulam, quidam alii, & res aliæ, multitudo effrenata non includitur, nec perſonæ, nec res maiores expreſſis ſed pares vel maiores.

Conſtit. viij.

Extra li. 1. tit. 5. de reſcriptis, ca. Sedes apoſtolica.

SEdes apoſtolica conſueuit exibere ſe petētibus liberalem, ſed quidam eius gratia nequiter abutuntur. Et infrà.

Nos igitur volentes eorum malitijs obuiare, decernimus, vt quum in commiſſionibus noſtris minores, & viliores perſonæ ſolum modo deſignantur, maiores & dignores ſub generali clauſula non intelligantur includi.

Sed nec libeat occaſione generalitatis huiuſmodi multitudinem effrenatam in iudicium euocare.

Nec ſuper maioribus & grauioribus negocijs audiantur, qui de minoribus & leuioribus tantum faciunt mentionem.

Si verò quis aliquas perſonas expreſſerit, non vt velit cum eis in iudicio experiri, ſed vt ad pares tranſire valeat, vel minores (quod fraus & dolus ei patrocinari non debent) tanquam mendax precator, careat penitus impetratis.

Idem R. Cantori, & Priori de monte Leproſorum.

Qui contra vnum ſuper eodem ad diuerſos iudices diuerſa reſcripta impetrat, & eis vtitur, perdit commodum vtriuſque.

Conſtit. ix

Extra li. 1. tit. 5. de reſcriptis, ca. Ex tenore.

EX tenore literarum, quas nobis deſtinatis, intelleximus, R. ſacerdotem de Collouilla ad alios iudices ſuper quæſtione, quæ inter ipſum & Abbatem de Becco vertitur, literas Apoſtolicas impetraſſe, qui cum partem citaſſent aduerſam, dictus presbyter coram eis noluit litigare. Et infrà.

Cumq; vos in cauſæ cognitione procedere velletis, Abbas coram vobis propoſuit, quod non tenebatur per directas ad vos literas presbytero reſpōdere, cum per alias ab aliis iudicibus fuiſſet citatus, quæ authoritate illarum non fuerant reuocatæ.

Nos igitur intelligentes fraudem presbyteri memorati, duas commiſſiones ſuper eodem negocio impetrantis, quarum altera non faciebat mentionem de reliqua (quia fraus & dolus alicui patrocinari non debent) decernimus, vt ipſe commodo careat vtriuſque.

Idem Mediolanenſi Archiepiſcopo.

Non valet reſcriptum ad beneficium impetratum, de beneficio impetrantis non faciens mentionem.

Conſtitutio x.

Extra li. 1. tit. 3. de reſcriptis, ca. Cū adeo.

CVm adeo ſcripta ſedis Apoſtolicæ moderemur. Et infrà. Scripſiſti nobis, quod cum P. clericus in Eccleſia Modecenſi ſufficientem ſibi ſit præbendam adeptus, mirabaris, quod pro receptione ipſius in Eccleſia de Grōzala Præpoſito & fratribus eiuſdem Eccleſiæ literas miſerimus, cum, ſi literarum noſtrarum ſeriem attendiſſes, nihil inueniſſes in eis, quod debuiſſet tuum animum offendiſſe.

Cum enim in literis, nec de præbenda ipſius mentio haberetur, nec Modecēſis Canonicus, imò nec clericus diceretur in eis, & in literis ipſis hęc eſſet adiecta cōditio, ſi dignus exiſteret ad eccleſiaſticū beneficiū obtinendū intelligere potuiſſes, qualiter literæ ipſæ fuerāt ipetratæ.

PP 3 Idem

tem vel ignorantiam literas à nobis impetrãt, huiuſmodi credimus diſcretionẽ adhibendam: vt hi qui priori modo falſitatem exprimunt, vel ſupprimũt veritatem, in ſuæ peruerſitatis pœnam nullum ex illis literis commodũ conſequãtur: ita videlicet, quod delegatus (poſtquã ſibi ſuper hoc facta fuerit fides) nullatenus de cauſa cognoſcat. Inter alios autẽ, qui poſteriori modo literas impetrant, duximus diſtinguendũ, quę falſitas ſuggeſta fuerit vel, quę veritas ſit ſuppreſſa. Nam ſi talis expreſſa ſit falſitas, vel veritas occultata, quæ quamuis fuiſſet tacita, vel expreſſa, nos nihilominus (ſaltẽ in forma cõmuni) literas dediſſemus: delegatus non ſequẽs formã in literis ipſis appoſitam, ſecundũ ordinẽ iuris in cauſa procedat. Si verò per huiuſmodi falſitatis expreſſionẽ, vel ſuppreſſionem etiam veritatis literæ fuerint impetratæ, qua tacita vel expreſſa, nos nullas prorſus literas dediſſemus, à delegato non eſt aliquatenus procedendum, niſi forſan eatenus, vt partibus ad ſuam præſentiam cõuocatis, de precũ qualitate cognoſcant, vt ſic in vtroque caſu eadem ratio, quæ delegantem moueret. moueat etiam delegatũ & vbi delegans ſuas literas denegaret, delegatus etiã ſuæ cognitionis officium nullatenus interponat.

Idem Abbati & Conuentui Præmonſtratenſi.

In cauſa monaſterii conuenitur Abbas per reſcriptum, in quo nulla fit mentio de conuentu: nec propter hoc appellari poteſt, niſi Abbatis & conuentus eſſent bona diſtincta omninò.

Conſtitutio. xiiij.

Extra li. 1. tit. 3. de reſcriptis, ca. Edoceri.

EDoceri poſtulaſtis à nobis: Vtrũ per literas aduerſus Abbates nulla mentione habita de ſuis conuentibus impetratas, teneantur Abbates ipſi ſuper cauſis, quæ ad conuentus pertinent, & eoſdem, de ipſis querulantibus reſpondere. Ac licet in hibita ſit appellatio, per appellationis obiectum poſſint, ne reſpondeãt, ſe tueri? Super quò duximus reſpondendum, quod (niſi alia cauſa rationabilis ſuffragetur) per appellationem ſe tueri nõ poſſunt, quo minus debeant authoritate literarum huiuſmodi legitimè reſpondere. Cum ex officio ſuo teneantur congregationum ſuarum negocia procurare: Niſi forte Abbatis & conuentus negocia eſſent omninò diſcreta.

Idem Archiepiſcopo, & Magiſtro V. Canonico Moguntinenſi.

Proceſſus factus per literas ſubreptitias irritatur: ſed factus contra formam reſcripti irritus nunciatur.

Conſtitutio xv.

Extra li. 1. tit. 3. de reſcriptis, ca. Cum dilecta.

CVm dilecta in Chriſto filia R. Hildeſinenſis eccleſiæ, ac procurator G. monialis ſuper electionibus in eadem eccleſia celebratis litigauerint aliquandiu coram nobis. Et infra.

Deprehendimus literas ad Abbatem de Remech. & ſuos coniudices impetratas, per ſurreptionem obtentas, cum ĩ eis illius articuli, videlicet, de ſubtracta totum reſignatione fuerit præter conſcientiam noſtram cognitio demandata, qui in prioribus literis ad Scholaſticum Hildeſinenſem, & coniudices ſuos obtẽtis inſertus fuerat, de quibus in ſecundis literis mentio non fiebat, & ideo, quod ipſarum literarum occaſione dinoſcitur attentatum, duximus irritandum.

Dictum in ſuper Scholaſticum, & cõiudices ſuos inuenimus minus prouide proceſſiſſe. Cum enim in literis noſtris eiſdem principaliter mandaretur, vt ad prædictam Eccleſiam perſonaliter accedentes, perſonæ idoneæ committerent adminiſtrationem Abbatiæ, cui ad opus eius fieret hincinde reſignatio ſubtractorum, ipſi formam mandati Apoſtolici tranſponẽtes, illo capitulo pretermiſſo, de aliis articulis inordinatè plurimũ cognouerant. Propter quod proceſſum ipſorum

rum contra noſtri formam reſcripti, ac iuris ordinem attentatum irritum decernimus & inanem.

3. queſt. 1. cap. Quaſi partium Ideoque mandamus, quatenus G. & quibuſdam alijs fratribus Eccleſiæ (ſicut iuſtum fuerit) reſtitutis, & forma mandati noſtri exacta diligentia obſeruata, in negocio ipſo ratione præuia procedatis.

Idem Archiepiſcopo, & Magiſtro V. Canonico Moguntinenſi.

Reſcriptum ſecundum valere, licet de primo non faciat mentionem, quo vti noluit impetrans intra annum.

Conſtitutio xvj.

Extra li. 1. tit. 3 de reſcriptis cap. Plerumque. Supra eodem lib. conſtit. 8. PLerumque contingit, quod aliqui noſtris literis impetratis, illis vti multo tẽpore poſtponẽtes, tũc demum eas exhibẽt, cũ aliarum authoritate ab eis, contra quos primitus literas impetrarant, cœperint conueniri, dicentes, poſteriores literas non valere, vt potenon facientes de prioribus mentionem.

Cũ igitur nõ ſit malitijs hominũ indulgẽdũ, ſtatuimus, vt ſi quis noſtras literas impetrãs, intra annum poſtquã copiam iudiciũ habuerit, ex malitia vel negligẽtia poſt poſuerit vti eis, authoritate poſteriorũ literarũ valeat conueniri, licet in ipſis nulla de prioribus mentio habeatur.

Idem Rothomagenſi Archiepiſcopo.

Si a delegato aliquid mandatur ordinario, debet humiliter exequi, dummodo nouerit ſibi contrarium non mandari per alium delegatum, per cuius mandatum reuocentur primæ literæ, & hoc caſu ſecundum exequetur.

Si autem dubitauerit de reuocatione, & cognouerit contentionem eſſe inter vtrumque delegatum, nullatenus exequetur ſecundum mandatum, vſque dum nouerit de contentionis fine inter eos.

Conſtitutio xvij.

CVm contingat. Et infrà. Præterea cũ quidam ſuper aliquo litigantes ad diuerſos iudices literas impetrant, quorum quidam obtenti à parte altera tibi mandant, vt partem aduerſam denuncies excommunicationis ſententiæ ſubiacere: alijs iudicibus poſtmodum tibi iniungentibus, vt eandem denuncies abſolutam: Quæris, An vtriſque, an neutris, vel alterutris ſaltem obedire debeas in hac parte.

Super quo tuæ prudentiæ reſpondentes, credimus, diſtinguendum, An cum primum mandatum recepiſſe dinoſceris, tibi forſan innotuerit inter illos & alios ſuper iuriſdictione diſcordiam ſuſcitatã, an ſuper hoc nihil omninò ſciuiſti. Et quidem, ſi ſuper contentione huiuſmodi nil tibi penitus innoteſcat, cum primũ mandatum recipere te contingit, illud debes humiliter executioni mandare. Sed ſi poſtea contrarium tibi ab alijs demandatur, tunc literarum ad vtroſque à ſede apoſtolica obtentarum copia poſtulata, quas tibi authoritate præſentium diſtrictè præcipimus exhiberi, ſi ex ipſarum tenore deprehenderis euidenter, ita quod non ſit aliquatenus hæſitandum, quod literæ, quæ ad illos, à quibus ſecundum mandatum receperis, impetratæ noſcuntur, expreſſe reuocent literas aliorum: tu illud intrepidus exequaris, quod tibi ſecundo loco mandatur. Si verò ex literarum inſpectione manifeſtè tibi conſtet, quod literæ obtentæ ad illos, qui primum dedere mandatum, per alias minimè reuocantur, ſecundum mandatum nullatenus exequaris. Quod ſi ſuper hoc meritò fuerit dubitandum, ad exequendum ſecundum mandatum te procedere non oportet, donec iuxta cuiuſdam noſtræ conſtitutionis tenorem, inter eos huiuſmodi concertatio ſopiatur. Et idipſum facere debes, ſi primo mandato recepto, & nondum executioni mandato, tibi forſan innotuerit, quod inter ſe ſuper iuriſdictione demãdata cœperint diſceptare. Supra eodẽ lib. conſtit. 7. Paſtoralis.

Cæterum in his omnibus putã & prouidam te conuenit intentionem habere, ne vel ad declinandum mandatum dubitare

bitare te dicas, vbi dubitandum non eſt, vel etiam ad exequendum te aſſeras eſſe certum, vbi certus eſſe non debes. Licet autē ex his certa tibi Dei doctrina qualiter ī his te debeas habere, nulla tamē tibi attribuitur poteſtas, vt īter delegatos aut partes de iuriſdictione debeas iudicare.

Idem magiſtro G. & P. de Firmiſca.

Quando in reſcripto plura narrantur diuerſos effectus operantia, non ſufficit impetranti alterum ſolum probare ad vtrumque effectum conſequendum.

Conſtitutio xviij.

Extra li. 1. tit. 3. de reſcriptis. ca. Olim ex.

OLim ex literis S. Nicaſij Remenſis, Sarginenſis & vallis regiæ Abbatū fuit noſtris auribus intimatum, quod cū ad eos ſemel & iterum à nobis literæ proceſſiſſent, ſuper eo quòd P. clericus S. Remigij parochiam de Salice, quam R. de Cliuo per interpoſitam perſonā ſibi collatam fuiſſe propoſuit, detinebat: ipſi partes ſemel, ſecundo & tertio citauerunt, & dictum P (quia citatus pluries apparere noluit per ſe, vel per reſponſalem aliquē coram eis) excōmunicationis vinculo innodantes, fecerūt fructus ipſius parochiæ ſequeſtrari. Cumque idem P. poſtmodum accedens ad eos, ſe iuri promiſerit pariturum, ac obtinuerit ſe abſolui: ipſi abſolutionis literas concedentes, diē ei aſſignauerunt & locum, quibus coram eis, quod promiſerat, adimpleret. Qui diē & locū ex literis illis radens, in locum raſuræ reſcripſit, quod ipſi ei ſequeſtratos fructus aſſignari mandabant, quod coram duobus eorum tandem (tertio ſui abſentiam excuſante per literas) eſt confeſſus.

Nos igitur, cum tantæ temeritatis exceſſus falſitatis ſcrupulo nō careret, vobis dedimus in mādatis, vt ſi eſſet ita, ipſi p̄ſumptori ſup̱ dicta parochia p̱petuū ſilentiū imponētes, præfato R. de Cliuo aſſignaretis eādē cū fructibus ſequeſtratis.

Verùm ſicut vos per veſtras nobis literas ītimaſtis, cum dictus. R. raſurā præfatam corā vobis per teſtes idoneos probauiſſet, & ob hoc poſtulaſſet ſibi dictam eccleſiā aſſignari, vos, vtrū clauſula iſta (ſi eſſet ita) de omnibus ſuperioribus, an de articulo tantū raſuræ deberet intelligi, dubitaſtis Nos igitur reſpōdemus, quod clauſula illa ad ōnia debet ſuperiora referri, ad hoc vt ipſi R. eccleſia præfata cōferatur. Quia licet vitium falſitatis ad imponendum ei perpetuum ſilentium ſuper eccleſia ipſa ſufficiat, qui falſitatem huiuſmodi perpetrauit, nō tamē propter hoc eadē eccleſia eſt aduerſario aſſignanda, niſi ſuper alijs facta fuerit plena fides.

Idem Epiſcopo Imolenſi.

Reſcriptum non penitus valere ad recuperanda denuo ſemel ablata beneficia impetratum, ſi ablationis vel amotionis ab officio vel etiam excommunicationis cauſa non intimetur.

Conſtitutio xix.

Extra li. 1. tit. 3. de reſcriptis. ca. Dilectus filius.

DIlectus filius Abbas S. Stephani Bononienſis per ſuas nobis literas intimauit, quod cum ipſe cui viſitationis officium in ciuitate ac diœceſi Bononienſi commiſimus, B. & A. Presbyteros ab eccleſijs ſuis propter eorum graues & manifeſtos exceſſus duxerit amouendos: ijſdem ſuper reſtitutione ſua noſtras ad te in communi forma literas impetrarunt, de amotionis ſuæ cauſa & excommunicationis, qua tenentur aſtricti, nullam facientes penitus mentionem.

Nos igitur fraternitati tuæ mandamus, quatenus ſi eſt ita, literas ipſas tanquam per veri ſuppreſſionem obtentas viribus carere decernas.

Idem Epiſcopo Veratiſamenſi.

Non tenetur epiſcopus habenti perpetuam vicariam, vel ſufficiens patrimonium, vnde commode ſuſtentetur, prouidere, vel etiam obtinere aliud beneficium, etiamſi obtinuerit ſuper hoc reſcriptum quod etiam omni modo viribus caret ſi qua gaudet, ſi perpetuam vicariam non intimauerit.

Con-

Conſtitutio xx.

Extra li. 1. tit. 3. de reſcriptis. ca. Poſtulaſti. infra li. 3. Conſtit. cum ſecundū

POſtulaſti per ſedem apoſtolicam edoceri, vtrum alicuius eccleſiæ perpetuò vicario de prouentibus vicariæ bonis que paternis habenti, vnde valeat commodè ſuſtentari, tenearis per illam formam communem, cum ſecūdum Apoſtolum, in eccleſiaſtico beneficio prouidere.

Ad quod ſic duximus reſpondendum, quod cum per formam prædictam neceſſitatibus pauperum clericorum, qui nullum ſunt eccleſiaſticum beneficium aſſecuti, ſedes apoſtolica duxerit ſuccurrendum, perpetuus vicarius (niſi de vicaria fecerit mentionem) commodum reportare non debet de huiuſmodi literis, vtpote veritate tacita impetratis.

Non enim carere beneficio debet dici, cui competenter de perpetuæ vicariæ prouentibus eſt prouiſum. Et pro habente beneficij ſufficientis ſubſidium, ex certa ſcientia ſuper obtinendo alio beneficio de leui non ſcribimus quin faciamus de primo in noſtris literis mentionem.

DE CONSVETVDINIBVS ECCLESIAE Apoſtolicæ.

D. INNOCENTIVS PAPA III. Archiepiſcopo & Capitulo Lugdunenſi.

Ex conſuetudine poteſt introduci actus ſiue ſolennitas, per quam ſine apprehenſione reali transfertur poſſeſſio rei abſentis.

Conſtitutio xxi.

Extra li. 1. tit. 3. de Conſuet. ca. Ex literis.

EX literis. Et infrà. Si verò aliquis poſſeſſiones clauſtris, vel alijs religioſis locis, in bona valetudine vel vltima voluntate pro ſuorum vult remedio peccatorum conferre, hanc conferendi formam eſſe proponis, quod in huiuſmodi donationibus modicum terræ conſueuit in manu accipere, vel in extremitate pallij, quod manu Prælati eccleſiæ ſuſtinetur, aut ſuper altare ponendum ſub teſtimonio videntium & audientium ſub dicta forma, quæ ſcotatio vulgariter appellatur. Et infrà. Quare diſcretioni veſtræ mandamus, quatenus donationes eorum, quæ ſub obtentu conſuetudinis clauſtris, eccleſijs, vel quibuſlibet locis religioſis piè conferuntur, vel etiam ſunt collata, faciatis irreuocabiliter obſeruari, cum huiuſmodi ſignum, quod ſcotatio dicitur, non tam factæ donationis, quàm traditæ poſſeſſionis ſit euidens argumentum.

Idem Epiſcopo Pictauienſi.

Conſuetudo canonicis obuians inſtitutis non valet, vt ſcilicet in cauſis eccleſiaſticis dictum populi vel requiſitorum pro ſententia teneatur.

Conſtitutio xxii.

Extra li. 1. tit. 4. de Conſuet. ca. Ad audientiā.

AD audientiam noſtram noueris peruenisse, quod in tua diœceſi, etiā in cauſis eccleſiaſticis conſuetudo minus rationabilis habeatur, quod quum aliqua cauſa tractatur ibidem, & allegationibus & querelis vtriuſque partis auditis, à præſentibus literatis, & illiteratis, ſapientibus & inſipientibus quid iuris ſit, quæritur, & quod illi dictauerint, vel aliquis eorum (præſentium conſilio requiſito) pro ſententia teneatur.

Extra li. 1. tit. 23. de officio archidia. cap. Cum ſatis 2. quæ. 1. cap. primis.

Nos igitur attendentes, quod conſuetudo, quæ canonicis obuiat inſtitutis nullius debet eſſe momenti, cum ſententia à non ſuo iudice lata nullam obtineat firmitatem, vt in cauſis eccleſiaſticis ſubiectorum tuorum, poſtquam tibi de meritis eorum conſtiterit, ſententiam proferre valeas, ſicut ordo poſtulat rationis, authoritate tibi præſentium (præmiſſa conſuetudine non obſtante) concedimus facultatem.

Idem

Idem Reuerendiſſ. Domino N. Legato ſuo apud Conſtantinopolim conſtituto.

Conferre temere ſacramenta ſolis pontificibus reſeruata nullatenus poteſt ſimplex ſacerdos, dempto periculo inſtante vel neceſſitate magna vrgente, quæ legē habet.

Conſtitutio. xxiii.

Extra li. 1. tit. 4. de Conſuet. cap. Quanto de Con. De cau. diſt. 5. cap. Manus ta Pſa. 140. 16. queſ. ca. Peruenit.

QVantò de benignitate. Et infrà. Peruenit ad audientiam noſtram quod quidam ſimplices ſacerdotes apud Conſtantinopolim ea ſacramenta præſumūt fidelibus exhibere, quæ ab apoſtolorum tempore fuerunt ſolis pontificibus reſeruata, vt eſt ſacramentum confirmationis, quod chriſmando renatos ſoli debent Epiſcopi per manus impoſitionem conferre, ad excuſandas excuſationis in peccatis, ſolam conſuetudinem prætendentes. Quapropter diſcretioni tuæ mandamus, quatenus omnibus presbyteris diſtrictè prohibeas, ne talia de cætero ſua temeritate præſumant, quæ licet non ſint à fidelibus contemnenda, tutius tamen eſt ea ſine periculo ex neceſſitate (quæ legem non habet) omittere, quàm vt ab his, quibus ea conferre non licet, ex temeritate (quæ lege damnatur) non ſine graui periculo inaniter conferantur, cum vmbra quædam oſtendatur in opere, veritas autem ſubeat in effectu.

Idem Decano & Capitulo Cenomanenſi.

Non valet conſuetudo, per quam interdicti ſententia viciatur.

Conſtitutio xxiiij.

Extra li. 1. tit. 4. de con. ſuet. ca. cum inter.

CVm inter vos ex vna parte, & canonicos S. Petri de curia ex altera, ſuper eo quòd dicti canonici generale interdictum, ab Epiſcopo veſtro vel à vobis in ciuitate Cenomanen. poſitum non ſeruabant, quæſtio vertebatur. Et infrà Procurator verò ipſorum propoſuit, quod ipſa eeclesia S. Petri à prima fundatione libera extitit & exempta, & de conſuetudine etiam in generali interdicto licitum erat eis pulſatis campanis alta voce (interdictis & excommunicatis excluſis) diuina officia celebrare.

Nos igitur cognito, quod ex tali conſuetudine, ſi qua foret, diſrumperetur neruus eccleſiaſticæ diſciplinæ, ipſam de conſenſu fratrum noſtrorum duximus irritandam.

Idem Epiſcopo Elienſi.

In attribuendis alicui officiis nouæ dignitatis conformare ſe debet conſuetudini vicinarum ciuitatum in ſuſcipiendis honoribus, quæ ſi diuerſa in locis diuerſis fuerit ſeruabitur magis rationabilis & alii non præiudicans.

Conſtitutio xxv.

CVm olim Londonienſis epiſcopus noſtris auribus intimaſſet, quod in ſua eccleſia propoſuerat ſtatuere præcentorem, nos eius precibus inclinati, ei licentiam conceſſimus præcentorem huiuſmodi ordinandi, dummodo in conferendis ſibi redditibus nulli inferretur præiudicium. Statuentes vt præcentor taliter inſtitutus in ſeſſionibus, proceſſionibus, & alijs, illam haberet in Londonienſi eccleſia dignitatem, quam alii habent præcentores in alijs eccleſijs Anglicanis. Et infrà.

Extra li. 1. tit. 4. de conſuet. ca. cum olim. 12. que. ſt. 11. cap. Bonæ, &c.

Quo circa mandamus, quatenus ſi ſecundum diuerſas conſuetudines locorum, diuerſas noueris habere præcentores in Anglicanis Eccleſijs dignitates, iam dictum præcentorem illam facies habere te in Londonienſi eccleſia dignitatem, eaque manere contentum, quam (rationabilibus & approbatis conſuetudinibus eccleſiæ ſaluis) ſine præiudicio alieno poterit obtinere.

Idem

Nuncijs igitur in noſtra præſentia cõſtitutis, & proponẽtibus aduerſarijs quædam alia contra proceſſum poſtulationis veſtræ, quia nobis de propoſitis non conſtabat, ita duximus prouidendum, vt ſi Suffraganeis perſiſtentibus in contradictione ſua, vos poſtulationi veſtræ velletis inſtare, per procuratores idoneos ad ſedem apoſtolicam veniretis. Si autem illi à contradictione ſua ceſſarent, & vos inſtaretis propoſito veſtro, ad præſentiã noſtrã mitteretis perſonas idoneas, quæ ſuper his, quæ opportuna forent nos redderent certiores. Quod ſi contradicentibus Epiſcopis memoratis vos contingeret de iure verò diffidere, aliam perſonam idoneam prouideretis vobis canonicè in paſtorem.

Cæterùm quidam veſtrum à poſtulatione veſtra, quam nobis præſentaueratis, communiter temerè recedentes, alijs perſiſtentibus in eadem, prædictum Epiſcopum Quinque eccleſien. in Archiepiſcopum poſtulauerunt. Et infrà.

Nos igitur poſtulationem ipſam, quã inuenimus in multa diſcordia, nõ ſolum ſuffraganeorum, verumetiam canonicorum Strigonen. eccleſiæ, ac contra formam mandati noſtri temerè celebratam non duximus admittendam, ſed vobis dedimus in mandatis, vt ad prouidendum vobis paſtorem idoneum per electionem canonicam, vel poſtulationem concordem (requiſito ſuffraganeorum aſſenſu, ſi eſſet de antiqua & approbata conſuetudine requirendus) procedere curaretis. Alioquin nosipſi prouideremus eccleſiæ viduatę. Verùm antequã ad vos literæ noſtræ perueniſſent, innitentes mãdato priori, Suffraganeos, præter Quinque eccleſien. ad concordiam reuocaſtis. Et infrà. Poſt hæc mandato noſtro recepto, hi, qui in Colocen. conuenerant, ab eius poſtulatione recedere noluerunt, ſed innouauerunt eandem, reuerſis ad eos quibuſdam canonicis, qui in partem alteram declinarent. Et infrà.

Cæteri vero, qui Quinque eccleſien. Epiſcopum poſtularant, conuenientes in vnum, cæteros canonicos ad capitulo cõuocarunt, ad poſtulationem concordem vel electionem canonicam, iuxta mandatum apoſtolicum procedere cupientes, ſed illis nolentibus conuenire, intelligentes penes ſe tantum remanſiſſe facultatem liberam eligendi, quia reliqui ius ſuum proſequi negligebant, prædictum Quinq; eccleſien. denuò poſtulauerunt. Et infrà.

Nec obſtabat eorum diſcordia, qui alium poſtularunt, cùm prius in poſtulatione Archiepiſcopi ſupradicti conueniſſetis pariter vniuerſi, & conſenſum veſtrum annotatum literis, & ſubſcriptionibus proprijs roboratum petijſſetis à nobis per communes nuncios confirmari, noſque veſtram recepiſſemus poſtulationem dijudicandam, ſi Suffraganei forſitan in contradictione perſiſterent, vel (ſi conſentirent, aut etiam cederent) approbandam. Si enim poſtquam poſtulatio ſubſcriptionibus poſtulantium roboratur, & præſentatur Romano pontifici approbanda, poſſent ab ea recedere poſtulantes, nobis frequenter illuderent, & iudicium noſtrum ex eorum pendere arbitrio videretur. Et infrà.

Intelleximus itaq; quod & ſi eſſet neutra poſtulatio approbanda, iuxta tenorem tamen poſterioris reſcripti ad nos de cætero Strigonen. Eccleſiæ prouiſio pertineret. Quia verò non plenam de perſonis illius regni notitiam habebamus ideoque non poteramus ſalua conſcientia eidem eccleſię in alia perſona, quę de regno Vngariæ originem duceret, congruè prouidere: nec vellemus ei præficere alienum, quamuis honeſtius videretur, ſi Suffraganeus ad Metropolitanum ſuum accederet, quàm Archiepiſcopus ad Metropolim transferretur, partem tamen elegimus potiorem. Et eundem Archiepiſcopum, in quem omnes, quorum conſenſus in electione, vel poſtulatione paſtoris requiritur, licet diuerſis temporibus conuenerant, à vinculo quo tenebatur Colocen. eccleſiæ abſoluentes, ad Metropolim Strigonen. transferimus, & ei licentiam tribuimus transeundi, pallium ei ad nomen & vſum eiuſdem eccleſiæ transmiſſuri. *17. diſt. ca. Hortamur.*

Idem

c. de leg. I. non dubium. Poſtquam nobis præſentaſtis eundē, ſufficienti examinatione præmiſſa, electionem de ipſo factam duximus irritandam, quicquid ex ea, & ob eam factum eſt denunciantes penitus non tenere.

Idem Capitulo Capuano.

Si vocantur ad electionem non vocati illi, valet electio facta, eis non expectatis.

Conſtitutio xxxv.

Extra li. 1. tit. 6 de Electione. c. Cum inter. CVm inter vniuerſas metropolitanas. Et infrà.

Intelleximus autem per I. & F. canonicos veſtros, per literas quas ad ſedem Apoſtolicam detulerunt, quod ad Decanum, & alios canonicos veſtros Panormi manētes, (cum de earum parte fuiſſet vobis per literas intimatum, vt ſic tractaretis ſuper electione ſubſtituēdi paſtorē, quod nullum deberetis in eorū abſentia nominare) quendam ſocium veſtrum cū literis deſtinaſtis, XII. dierum terminum aſſignātes, infra quem poſt receptionem literarum veſtrarum iter arriperent redeundi. Quamuis eccleſiaſtica conſuetudo non exigat, vt ad electionem paſtoris canonici tam remoti vocentur, & illi præcipuè, qui longè antequā vos metropolitani veſtri obitum præſentialiter cognouerunt, quorum aliqui poſt eius deceſſum ad Capuanam eccleſiam ſunt reuerſi.

24. quæſ. 4. ca. Diſplicet. Quia verò mora largior eſt in electionibus valde ſuſpecta, imò ſæpe damnoſa, mandamus, quatenus inuocata ſpiritus ſancti gratia perſonam idoneam per electionem canonicā concorditer aſſumatis ad regimē Capuanæ eccleſiæ, conſequenter ad audientiam noſtrā nūcios idoneos tranſmiſſuri, per quos à nobis vice regia poſtuletis aſſenſum, & Apoſtolicæ confirmationis gratiam requiratis.

Idem Archiepiſcopo & Capitulo Capuano.

Nō debet inſpici, an poſt appellationem, ſed an cōtra electio fuerit celebrata. Et penes vocantes, quibus cōpetit vocādi poteſtas, remanet ius eligendi, ſi vocati venire contemnunt. Et ad officium confirmantis ſpectat examinare electum, etiam nemine opponente. Et niſi electus doceatur legitimæ ætatis & literaturæ, habetur pro non legitime electo.

Conſtitutio xxxvi.

Extra li. 1. tit. 6. de electione. cap. Cū nobis. CVm nobis olim de obitu. Et infrà. Cùm autem conſtaret interpoſitam fuiſſe appellationem ne fieret electio niſi canonica, videri poterat, quod poſt eam medio tempore nihil debuit innouari. Vnde talis electio iudicanda erat irrita & inanis, vtpote poſt appellationem canonicè interpoſitam attentata.

25. quæſtio. cap. Quæ ad perpetuum. Sed contra, Cum appellatum fuiſſet non vt nulla electio fieret, ſed vt fieret canonica, ſi factum electionis canonicè fuerit ſubſcriptum, non vtique contra formam appellationis huiuſmodi, ſed magis ſecundum eam videbatur eſſe proceſſum. Et ideo licet poſt appellationem, non tamen contra eandem fuit electio celebrata, propter quod non erat aliquatenus irritanda. Et infrà.

Item cum poſt appellationem emiſſam Archidiaconus cum ſuis fautoribus chorum exiſſet, & vos illos vt intereſſent electioni faciendæ vobiſcum curaſſetis ſolicitè reuocare (quoniam ad electionem faciendam accedere noluerunt) alienos ſe feciſſe videntur, propter quod electioni à vobis iuxta formam mādati apoſtolici concorditer celebratæ, de iure non poſſe contradicere videbantur. Et infrà.

His igitur & alijs allegatis, quanquam contra perſonam illius, quem elegiſtis, nihil dictum fuerit vel obiectum, quia tamen (iuxta verbum Apoſtoli dicentis, Nemini citò manum imponas) debemus attendere diligenter ad ea, quæ circa perſonam inquirenda fuerant, duximus ex officio noſtro (ſicut decuit) procedēdum. Et infrà.

78. diſt. c. Quod eſt cito. Et 28. diſt. par. 1. 83 diſ. ca. Quæ ipſis. Illius quoque literaturæ; licet non eminentis, tamen conuenientis electus exiſtit, vt pro defectu ſcientiæ (ſicut plenius intelleximus ab his, qui eum melius

cognouerunt)ab electione non deberet excludi. De legitima tamen ætate ſcire plenè nõ potuimus veritatem, quia cum à multis cuius ætatis exiſteret, curauerimus indagare, à nemine vnquam audiuimus quod annum ætatis xxx. attigiſſet. Et infrà.

Nos eccleſiæ pariter & perſonæ prouidere volentes, & tam rationes, quàm canones obſeruare, quia propoſitum veſtrum prouidum intelleximus, & ideo propter vrgentem neceſſitatem, & euidentem vtilitatem eccleſiæ Capuanæ (quam in hac parte potius approbamus) volumus ipſum firmiter perdurare, præfatum ſubditum noſtrum vobis in procuratorem concedimus, liberam ei adminiſtrationem(tam in temporalibus, quàm in ſpiritualibus)committentes.

Idem Archiepiſcopo Cantuarienſi.

Illegitimus poteſt poſtulari, non autem eligi: & electores, niſi probauerint illũ ignoranter elegiſſe, incidunt in pœnas Lateranenſis concilii.

Conſtitutio xxxvij.

Extra li. 1. tit. 6. de electione. cap. Innotuit.

INnotuit nobis, quod Vigorienſi eccleſia deſtituta paſtore, Prior & conuentus eiuſdem magiſtrum M Archidiaconum Eboracenſem in Epiſcopum elegerunt, cuius confirmationem vſque in aduentum ipſius(qui abſens eligebatur, & inſcius)diſtuliſti. Qui tandem ſpontanea tibi & ſecreta confeſſione monſtrauit, quod conſcientia eius aliquantiſper ex natalibus eſſe læſa. Et infrà.

Cuius electionem Capitulum petijt per ſedem Apoſtolicam confirmari, præſentato nobis electionis decreto ſubſcriptionibus eligentiũ roborato. Quidam autẽ Suffraganeorum tuorum aſſeruerunt eum fuiſſe filium cuiuſdam militis, & ab eo ex quadam ingenua & non coniungata ſuſceptum. Idem quoq; Magiſter adiecit, quod nunquam pater eius habuerat vxorem, ſed matris eius virginitatis florem præcipuit quaſi furtim Et infrà.

Quamuis autem canon Lateranenſis concilij ab Alexandro prædeceſſore noſtro editus, non legitimè genitos adeò perſequatur, quod electionem talium inuit nullã eſſe, nobis tamẽ per eũ nõ fuit adempta diſpẽſandi facultas: cum ea non fuerit prohibẽtis intentio, qui ſucceſſoribus ſuis nullũ potuit in hac parte præiudicium generare, pari poſt eum(imò eadem)poteſtate functuris, cum non habeat imperium par in parem. Et infrà.

Extra li. 1. tit. de electione & electi poteſtate cap. Cum in cunctis 21. diſt. ca. Inferior.

Multa enim in hoc caſu diſpenſationẽ inducere videbãtur, literarũ ſciẽtia, morũ honeſtas, vitæ virtus, & fama perſonæ multipliciter à quibuſdã, etiã ex fratribus noſtris(qui eum in ſcholis cognouerant) approbatæ. Faciebãt etiã hæc ad id non modicũ, cõcors Capituli Vigoriẽſis electio, petitio populi, aſſẽſus principis, votũ tuũ, Suffraganeorũ ſuffragia, & humilis deuotio cõfitẽtis, qui ſpõtè ac humiliter maluit ſuũ cõfiteri reatũ, quã læſa conſciẽtia thronum conſcendere Paſtoralem.

Habito ergo ſuper hoc diligẽti tractatu, intelligẽtes Vigoriẽ. Capitulũ eũdem magiſtrum nõ humiliter poſtulaſſe, ſed improuidè potius elegiſſe(cũ ad obtinendũ diſpẽſationis beneficiũ procedẽdum fuiſſet nõ per electionẽ inhibitã, ſed per poſtulationẽ permiſſam) electionẽ ipsã, prædicti canonicis authoritate caſſatã, denunciamus irritã & inanẽ: parcẽtes non modicũ Vigorien. capitulo, quod eis nec pœnã infligimus expreſſam in canone ſupradicto, nec probare cogimus ignorãtiã, quã allegãt. Et quamuis poſt caſſationẽ huiuſmodi nobis fuerit ſupplicatũ, vt dignaremur cũ eo miſericorditer diſpenſare: ſupplicationẽ huiuſmodi, quę nomine Capituli nõ fiebat (cũ nõ ad poſtulãdam diſpẽſationẽ, ſed ad petẽdã cõfirmationẽ ipſius fuerint nũcij deſtinati) ad preſens nõ duximus admittẽdã, decernẽtes irritũ & inane, quicquid ſuper ordinatione ipſius Epiſcopatus, ãte ſuſceptionẽ literarũ noſtrarum fuerat attentatum. Quod ſi Vigorien. Capituli eundem magiſtrum (propter prærogatiuam meritorum ipſius)duxerit poſtulandum, poſtulationem apud ſedem Apoſtolicam præſentare procuret.

Idem

Idem Archiepiſcopo Genuenſi, & Placentino & Bobienſi Epiſcopis.

Non poſſunt electores in præiudicium electi compromittere ſed ſi conſenſerit electioni ſuæ, vel conſentire velit, eſt confirmãdus, ſi aliud canonicum illi non obſiſtat, licet nõ ſit de gremio illius eccleſiæ, quã tumcunque ob cauſam a maiori parte fuerit appellatum.

Conſtit. xxxviij.

Extra li. 1. tit. 6 de electio ni, cap. Cum inter. CVm inter Canonicos Saonenſes ſuper electione pontificis quæſtio verteretur, ad ſedẽ apoſtolicã S ſubdiaconus Saonen. & I. procurator Capituli acceſſerunt. Et infrà. Propoſuit autẽ procurator prædictus, quod ſinguli requiſiti cõmuni aſſenſu in Haſten. Præpoſitum (excepto prædicto ſubdiacono) cõuenerunt, quo in ſua duritia permanẽte, aliorum cõſenſus redactus fuit in ſcriptum publicum conſequenter. Cęterum pro parte altera fuit propoſitũ ex aduerſo, quod cum ſeptem eſſent canonici Saonen. in Capitulum ſe receperũt de futura electione Pontificis tractaturi, ſed Archidiacono, Archiepiſcopo, & Præpoſito dictum Haſten. Præpoſito dictum Haſtẽ. Præpoſitum nominantibus, fuit à præfato S. obuiatũ, aſſerẽte ipſum morbo epileptico laborare, pro quo alia vice tanquã inhabilis fuerat recuſatus. Nec ad aliã eccleſiã debere fieri tranſitum, donec reperiretur idoneus in eccleſia Saonen. Et infrà. 63. diſt. cap. In ſynodo.

Poſt hæc Archipresbyter pro parte altera de rato (vt dicebat) literis præmunitus. Ipſe verò S pro parte ſua in Mediolanen. Archiepiſcopũ compromittere curauerunt, qui Magiſtrum G. Modicen. Canonicũ eis dedit in Epiſcopũ, & cõfirmauit. Et infrà. Dilectioni veſtræ mãdamus, quatenus cũ cõſtet electionẽ de Præpoſito memorato à maiori, & ſaniori parte Capituli celebratã fuiſſe, publicatã, etiam & ſubſcriptã: ſi dictus Præpoſitus eidem electioni cõſenſerit, vt per mutuũ cõſenſum eligẽtium, & electi, quaſi coniugale vinculũ ſpiritualiter ſit cõtractũ, niſi ſufficienter ſit oſtenſum eundem, morbo epileptico laborare (ſuper quo dicitur cõtra ipſum appellatũ) vos nõ obſtãte appellationis obiectu, ſi qua ex alijs cauſis ſuperius memoratis proponitur interpoſita (cũ eas friuolas reputemus) electionẽ cõfirmetis ipſius, nõ obſtãte quod poſt talẽ electionẽ à præfato Archiepiſcopo proponitur eſſe factũ, etiã ſi à partibus in eũ fuerit cõpromiſſum, cũ electores à tali electione ſic reſilire nequiuerint. Quod ſi electores illius cõpromiſerint in Archiepiſcopũ memoratũ, etiã ſi dictus Prepoſitus nõdum electione de ſe factæ cõſenſerit, eo tamen conſentire (dummodo à morbo ſit immunis obiecto) vos electionem ipſius nihilominus confirmetis.

Idem Prænestino Epiſcopo, Sedis apoſtolicæ Legato.

Electus a maiori & ſaniori parte capituli, ſi eſt, & erat idoneus tempore electionis, confirmabitur: ſi autem erat indignus in ordinibus ſcientia vel ætate, & fuit ſcienter electus, electus a minore parte, ſi eſt dignus confirmabitur.

Conſtitutio xxxix.

DV dum ad audientiam noſtrã quæſtione prælata, quod vacante Præpoſitura Colocenſis eccleſiæ, in duo ſe vota eligẽtiũ diuiſiſſent, cauſam iudicibus duxibus committendam. Et infrà. Extra li. 1. tit. 6. de electio ne cap. Dudum.

Ipſi verò partes ad ſuam præſentiã cõuocarũt, receperũt teſtes, examinauerũt eligentium conſcientias, audierũt allegationes vtrinq; Et quoniã Præpoſitus S. Georgij eorum ſentẽtiæ ſe aſſeruit nolle ſtare, proceſſum ad ſedẽ Apoſtolicã deſtinarũt. Et infrà. Cumq; nuncii Præpoſiti ſanctorũ Apoſtolorũ ſtatuto termino ad præſentiam noſtram acceſſiſſent Prępoſitus S Georgii nec venit, nec pro ſe miſit idoneum reſponſalem. Et infrà. 2. queſt. 6. cap. Si qui ſunt.

Geſtis igitur iudicium diligenter inſpectis, inuenimus, quod pro Prepoſito ſanctorum Apoſtolorum authoritas, pro Præpoſito verò S. Georgii numerus eligẽtium faciebat, cum primus à xiiii. tũ perſonis, tum Canonicis, qui alios dignitate, & ætate, & tẽpore præcedebant, ſecundus verò à xxiiii. fuiſſet electus. Et infrà. 23. diſt. ca. In nomine domini.

Extra li. 1. tit. 6. de electione & electi poteſtate. ca. Significaſti.

Cum autem allegationes, pro eodem Præpoſito S. Georgij corã iudicibus ipſis propoſitæ, nobis non fuerint præſentatæ, & propter quod non potuimus ſcire per nos quid obiecerint, vel quid reſponderint ad obiecta, ſicque cauſa remiſſa non fuit ſufficienter inſtructa, ad diffinitiuam ſententiam non duximus procedendum, ſed deciſionem cauſæ ipſius iudicibus commiſimus ſub ac forma: vt ſi vel notoriũ eſſet, vel per ea, quæ iam dicta erant, conſtaret quod Præpoſitus S. Georgij electionis tempore pateretur, vel in ordinibus vel in ſcientia, vel in ætate defectum, qui eum iuxta canonum ſanctiones impediret ad homini officium promoueri, ei (non obſtãte ipſius abſentia corporali) ſilentium imponentes, Præpoſito ſanctorum Apoſtolorum Præpoſituram ad iudicarent eandẽ. Alioquin (cum in eũ non ſolum plures, ſed duæ pene partes conuenerint, & impedimentis ceſſantibus appareat, quod eum bono zelo elegerint) Præpoſiti ſanctorum Apoſtolorum electione caſſata electionẽ confirmarent ipſius, & ei facerẽt tanquã Præpoſito reſpõderi.

Idem S. Canonicis Moguntinenſibus.

Recipientes poſtulatum ad Eccleſiam tanquam inſtitutum vel adminiſtratorem ante admiſſionem poſtulationis a ſuperiore factam, priuati ſunt poteſtate eligendi & ad alios, licet pauciores, deuoluitur poteſtas eligendi: & ſi omnes priuati ſunt, deuoluitur ad Papam in Eccleſiis cathedralibus.

Conſtit. xl.

Extra. li. 1. tit. 6 de electione. ca. Bonæ memoriæ 7. quæſt. 1. ca. Epiſcopus, & cap. Si quis Epiſcopus.

BOnæ memoriæ Mogũtin. Archiepiſcopo via vniuerſæ carnis ĩgreſſo & quibuſdã petẽtibus Vuormatẽ. Epiſcopũ, quibuſdã verò Archiepiſcopũ veſtrũ, tũc Præpoſitũ S. Petri Mogũtin. ſibi eligẽtibus in paſtorẽ, Præneſtino Epiſcopo à ſede Apoſtolica legato dedimus in mãdatis, vt ſi eũdẽ Epiſcopũ, quo ad tẽporalia, vel ſpiritualia recepiſſe conſtaret eccleſiã Mogũtinẽſẽ, vel miniſtraſſe in tẽporalibus, aut ſpiritualibus in eãdẽ poſtulationem de ipſo factam nunciaret irritam. Et infrà.

Deinde inquireret de ipſius electione Archiepiſcopi veritatẽ, & ſi ei de vi, quã ipſe & ſui metuebãt, cõſtaret, (eo nõ obſtãte quod poſt appellationẽ ad nos interpoſitã fuerat in eius electione, proceſſũ: cũ alij, q. appellationi ad nos interpoſitæ, ne ſine ipſo ac ſociis eius haberẽt ĩ electione proceſſũ, nõ duxerint deferẽdũ, vti cõtra ipſũ hac exceptione nõ poſſẽt. Quia fruſtra legis auxiliũ inuocat, qui cõmittit in legẽ. Vnde nec ab eis poſſe obijci videbatur, quod idẽ eſſet à paucioribus ſecũdũ eorũ aſſertionem electus, quum ipſi appellationem ad nos legitimè interpoſitam contemnentes, & præter licentiam noſtram recipientes Epiſcopum memoratũ, reddiderint ſe indignos, electionem Archiepiſcopi confirmaret. Et infrà.

Licet autẽ eſſent notoria, quę cõtra dictũ Vuormatẽ. Epiſcopũ & eius fautores, fuerãt obiecta: prædictus tamen legatus ad maiorẽ cautelã multos teſtes recepit ex ipſius Archiepiſcopi parte productos. Vnde ipſa iuxta mãdati noſtri tenorẽ procedẽs, poſtulationẽ factã de Vuormatẽ. caſſauit, & electionẽ Archiepiſcopi memorati (quamuis à pauciſſimis celebratã) curauit authoritate Apoſtolica cõfirmare, ipsũque ordinauit in presbyterũ, & tãdẽ in Archiepiſcopum cõſecrauit. Et infrà.

1. quæſt. 5. De manifeſta. 2. quæſt. 6. ca. Hoc etiam placuit 6. quæſt. 5. c. accuſat.

Contra verò legati proceſſum hoc facere videbatur, quod nõ citatis Vuormati Epiſcopo, & eius fautoribus proceſſiſſet. Porrò exceſſus notorius examinatione nõ ĩdiget, & pro his q̃ à iudice sũt acta præſumitur ꝙ õnia ritè fuerint celebrata quamuis & quid citati nõ fuerint, nõ poſſet de facili comprobari. Quia negantis factũ per rerum naturã, nulla eſt directa probatio. Cum etſi quilibet de ſe poſſet aſſerere, quod ad eũ citatio minimè perueniſſet, ſinguli tamen veſtrum eſſent in ſuo teſtimonio ſingulares. Ad ipſum quoq; Legatum (ſi voluiſſent) ſecurè potuiſſent pro curatorem idoneum deſtinare, ſicut nuncium deſtinarant. Et infrà.

Nos igitur, etſi propter authoritatẽ iudiciarũ præſumamus pro his, quæ acta ſunt

ſunt à Legato, illi tamē plus innitimur rationi, quod aduerſarij Archiepiſcopi ex tribus cauſis prædictis ſe vſque adeò reddiderūt idignos, quod cōtra eū nō debebāt audiri. Vnde quod de ipſo factū fuerat, nō poterat impediri per eos: quin etiā ſi electores eiuſdē partis pariter deliquiſsēt, vt ſe reddidiſſent indignos, ad nos deuoluta fuiſſet hac vice ordinatio Eccleſiæ Mogūtinē. Quare dictum Archiepiſcopū ſine iuris iniuria potuiſſemus eidem Eccleſiæ præficere in paſtorē. Super his verò habito diligenti tractatu, ceſſationem poſtulationis factæ de Vuormatien. Epiſcopo ratam habuimus, electionem memorati Archiepiſcopi confirmantes.

Idem Clericis S. Agathæ.

Sufficit electo ad obtinendum, docere eligentem fuiſſe in quaſi poſſeſſione tempore electionis, licet non probet, quòd proprietas iuris eligendi ad illum pertineret.

Conſtit. xlij.

Extra li. 1. tit. 6 de Electione. c. Quarelam.

QVærelā quā G. tituli S. Vitalis presbyter Cardinalis per œconomū eccleſiæ veſtræ, cuius idē Cardinalis eſt gubernator, cōtra P. presbyterū Eccleſiæ S. Saluatoris ſuper Eccleſia ipſa propoſuit, Celeſtinus papa prædeceſſor noſter nobis in minori officio cōſtitutis audiēdā cōmiſit.

Petebat igitur œconomus præfatū P. ab Eccleſia S. Saluatoris (quā in præiudiciū veſtræ Eccleſiæ, ac iniuriā Cardinalis prædicti occupare præſūpſerat) remoueri cū ipſa Eccleſia pertineat ad S. Agathæ Eccleſiam pleno iure: petens penſionem xvj. den. Papien. debitam Eccleſiæ S. Agathæ, pro eadem Eccleſia de Thermis ſibi reſtitui, de nouo ſubtractam.

Prædictus verò P. reſpondebat, quòd ipſe nullā iniuriā irrogauerat Cardinali, nec in præiudicium Eccleſiæ veſtræ receperat dictam Eccleſiam, cum hęc ad illā nullo iure, pertineat, nec aliquā ſibi reddere pēſionē debebat, ſed ipſe per electionē populi, ad quem de antiqua conſuetudine pertinet electio, à cardinali S. Suſannæ (cui eadem Eccleſia tanquam capella ſuo titulo in ſpiritualibus eſt ſubiecta) canonicè fuerat inſtitutus. Et infrà.

Nos igitur rationibus vtriuſque partis auditis, dictū P ab impetitione œconomi veſtri, ſuper electione, ac inſtitutione de ſe facta in Eccleſia S. Saluatoris abſoluimus, & ſuper his præfato œconomo ſilētiū duximus imponēdū, cū nobis cōſtiterit, quod populus in quaſi poſſeſſionem præſentādi Clericū exiſtebat, quādo ipſū presbyterū ad illam elegit, & Eccleſia eadem ſpectat ad tit. S. Suſannæ in ſpiritualibus pleno iure, ſalua quæſtione ſuper iure patronatus inter Eccleſiā veſtrā, & populum ſæpe dictæ Eccleſiæ S. Saluatoris.

Quia verò fuit liquidè cōprobatum, quòd pēſio xvj. denariorū Papiē. monetæ fuerit clericis Eccleſiæ veſtræ pro Eccleſia S. Saluatoris de Thermis ānuatim per multa tēpora perſoluta, ſed de nouo ſubtracta, vos in eundē ſtatū percipiēdi huiuſmodi, de eccleſia S. Saluat. de Thermis eccleſiā veſtrā decernimus reducendā, & ad ſolutionē peſionis ſubtractæ cōdemnamus presbyterū antedictū, ſalua quęſtione proprietatis inter Eccleſias memoratas.

Idem Archidiacono & capitulo Vintonenſi.

Eligentes ſcienter indignum, priuati ſunt poteſtate eligendi in electione, quæ primo occurrit facienda.

Conſtit. xlij.

CVm Vintonenſis eccleſia paſtore vacaret, Archidiaconus cū ſuis fautoribus Saluberienſem Decanū, prior verò & complices eius præcentorem Linconenſem in Epiſcopum elegerunt. Et infrà. *Extra li. 1. tit. 6. de electione. cap. Cum Vintonen.*

Licet igitur omnes in communi de electione facienda tractauerint, quia tamen nequiuerunt eſſe concordes, infecto negocio ad nos habuere recurſum. Et hi quidem, qui præcentorem elegerant, aſſerebant, quod illi, qui Decanum elegerant, eligendi erant poteſtate priuati: pro illa maxime cauſſa, quod hominem illegitime natum ſcienter eligere præſumpſerunt. Vnde ſecundum Lateranenſe con- *Cap. 24.*

 cilium

Extra li. 1. tit. 6. de Electione & electi potestate ca. Quia propter.

ciliũ, & eligẽdi hac vice perdidiſſent poteſtatẽ, & per trienniũ eccleſiaſticis beneficijs carere debebãt. Illi verò taliter reſpõdebãt, quod licet is, quem elegerant, fuiſſet minus legitimè natus, per gratiam tamen Apoſt. ſedis legitimari promeruit, & hoc aſſerebant ſe legitimè probaturos.

Nos igitur attendentes, quod iſti poſt primam electionem admiſerant, illos ad ſecundã celebrandam, & quod decretum concilij memorati decreuit huiuſmodi prȩſumptores vna vice duntaxat eligẽdi poteſtate priuatos, quoniam electio, quã coram nobis celebrare volebant, non iam ſecunda, ſed tertia concurrebat, ad eligendum illos cenſuimus admittendos.

Idem Abbati Ciſtercienſi R. & P. monachis Montis frigidi.

Eligens ſcienter indignum in Epiſcopum, eſt ob hoc ſuſpenſus a beneficiis eccleſiæ per triennium, nec poteſt interim ad dignitatem illius eligi vel aſſumi.

Conſtit. xliij.

Extra li. 1. tit. 6. de Electione c. per inquiſitionem. 40. diſt. ca. multi ſacerdotes. 1. quæſt. 6. ca. ſiniſtis qui in nitatus. 45. diſt. ca. ſicut non ſuo.

PEr inquiſitionem, quam de mãdato noſtro feciſtis ſuper ſtatu Epiſcopatus, & Epiſcopi Tholoſani, perſpicaciter intelleximus, quod Maſcaron Cãcellarius iuratus aſſeruit ſe ſciuiſſe pro certo R. olim Tholoſanum Epiſcopũ, & amicos ipſius ante ſuam electionẽ habuiſſe colloquiũ cũ quibuſdam canonicis nominatim expreſſis, eoſque ſolicitaſſe præcibus, vt ipſum eligerẽt in Epiſcopum: ſeque vidiſſe pariter, & audiuiſſe, quãdo prædictus Epiſcopus recognouit in quorundã Canonicorũ prȩſentia, ſe canonicis illis, qui aduerſati fuerant ſuæ primæ electioni, iuraſſe, credens pro certo, quod iuramentum illud illicitum fuit, & præſtitũ vt idem R. eligeretur ex pacto, & quod ipſemet poſt electionem ipſius caſſatam, domum Epiſcopalem eius nomine detinebat, recipiens quoſdam redditus, & prouentus, quos de ipſius conſcientia & conſenſu, in eiuſdem negocijs expendebat.

Cum igitur talem ſcienter in Epiſcopum eligendo (ſicut ipſe ſuo iuramento firmauit) eccleſiaſticis beneficijs reddiderit ſe indignum, graue gerimus, & moleſtũ, quod Tholoſano Præpoſito in Epiſcopum Conuennarum electo idem Maſcaron in præpoſitum dicitur ſubſtitutus.

Quocirca mandamus, quatenus eundem ab officio præpoſituræ penitus amouentes, faciatis virum idoneum ad officium illud aſſumi.

Idem Priori ſancti Frigidani G. & G. canonicis Lucanenſibus.

Si non profeſſus eligitur ad regimen eccleſiæ regularis, caſſatur electio, conſuetudine in contrarium non obſtante.

Conſtitutio. xliiij.

Extra li. 1. tit. 6. de Electione ca. Cum cauſam.

CVm Cauſam, quæ inter Bonum preſbyterum, & Brunum canonicum S. Petri Lucanen. vertitur, ſuper eo, quod dictus presbyter, Bonus, à maiori parte canonicorum eiuſdem Eccleſiæ, prædicto Bruno, & quodam alio contradicẽtibus, in priorem (ſicut dicitur) eſt electus, olim vobis duximus committendam Et infrà.

Quamuis autem multi priores continuè vnus poſt alium in ipſa Eccleſia per multa, & longa tempora fuerint non profeſſi, quia tamen prȩfatus presbyter Bonus non eſt profeſſus obſeruantiam regularem, dubitatis, & meritò, nobis procedere in conſultis.

Deut. 22 18. quæſ. 2. can. Abbatẽ monaſt. 2. & ca. ſequen. Quam ſit neceſſarium.

Quia igitur non debemus attendere ſolum modo quid factum ſit, ſed potius quid ſit faciendum, cõſultationi veſtræ taliter reſpondemus, quod cum ſecundum legem diuinam, non ſit in boue arandũ & aſino, nec quiſquam debeat veſtem induere de lana linoque contextam, irritetis electionem prædictam, & compellatis præfatum presbyterum alioſq; clericos non profeſſos, vt vel beati Auguſtini regulam in eadem Eccleſia conſtitutam profiteantur, & ſeruent, aut ipſam Eccleſiam omnino dimittant.

Idem

Idem I. Tituli ſancti Stephani in Celio monte presbytero Cardinali apoſtolicæ ſedis legato.

Nominatio vel appellatio eius, cuius non intereſt, electionem non impedit. ſed ſi vocandus contemnitur, eo proſequente contemptum, caſſatur electio etiā cōfirmata: & poteſt proſequi, niſi cōſēſeris electioni.

Conſtit. xlv.

Extra li. 1. tit. 6. de Electione Quod ſic. 23. diſt. cap. In nomine domini.

QVod ſicut ex literis tuis. Et infrà. Verum, cum ex prima electione, quæ facta de tribus, dicenda videtur potius nominatio, nihil iuris acquiſitum fuerit nominatis, licitè procedi potuit ad electionē regulariter celebrandam, præſertim, in Eccleſia Armachana, cum iuxta cōſtitutiones canonicas, ſi fieri poteſt, in cathedrali eccleſia electio debeat celebrari. Nec appellatio interpoſita electionem. illā potuit impedire, cū in ea nihil attentatū fuerit in præiudicium Regiæ dignitatis, quia nō ſimplex nominatio, ſed ſolēnis electio debet principi præſentari, vt poſtulationi præſtet aſſenſum, & ſi ſecus aliquādo per vſurpationē aliqui faciāt abuſiuè. Si autē Midinen. Epiſcopus, & Abbas Melkfontis, qui intereſſe debuerāt, non contempti fuerūt, ſed ad electionē vocati (ſi tamē ſine periculo potuerint conuocari) ſiue nequiuerint, ſiue noluerint ad electionem celebrandam accedere, ipſorum abſentia nō potuit electionem impedire. Et infrà.

4. quæſt. 5. can. Quiſquis. 72. diſt. ca. Propoſuiſti.

Quod ſi eos vocatos non fuiſſe conſtiterit, ſed contēptos, infirmāda erit electio penitus taliter celebrata, niſi poſtea propter bonum pacis curauerint conſentire.

Epiſcopus dū celebratur miſſa conſecrationis ſuæ, vel Archiepiſcopus āte receptum palliū ordines conferre non debet.

Super eo autem, quod in die cōſecrationis ſuæ antequam miſſarum ſolennia finirentur, acoluthum ordinauit, pro tali exceſſu eū corripias, & caſtiges: cum ſolus Rom. Pon. (qui ante hymnum angelicum conſecratur, & poſtmodum ipſe miſſarum ſolennia incipit, & perficit cōſecratus) in die conſecrationis ſuæ valeat ordines celebrare. Cæteri verò, qui inter Epiſtolam, & Euangelium conſecrantur, quia conſecrati concelebrant principaliter celebranti, ne diuidatur myſterium vnitatis, non debent tunc ordines celebrare. Præterea cum non liceat Archiepiſcopo ſine pallio conuocare concilium, conficere chriſma, dedicare baſilicas, ordinare clericos, & Epiſcopos conſecrare, multum profectò præſumit, qui antequam impetret pallium, clericos ordinare feſtinat: cum id non tanquam ſimplex Epiſcopus, ſed tanquam Archiepiſcopus facere videatur. *23. diſt. ca. Quorundam.* *23. quæſtio. 4. c. ſi eccleſia.*

Quod autem tabulam argenteam diceris vendidiſſe (dummodo Eccleſiam Armachanam reddat indemnem) æquanimiter poteris præterire, cum id de Cleri & populi proceſſit voluntate.

Idem Epiſcopo Tolletano & Sagonenſi, & Abbati de Arden.

Electio per minorem partem capituli facta non tenet, nec per ſubſequentem conſenſum ratificari poteſt.

Conſtit xlvj.

Extra li. 1. tit. 6. de Electione ca. Auditis.

AVDITIS & intellectis meritis cauſæ de duabus electionibus celebratis in eccleſia Baiocēſi, vnam de Gu. Archidiacono, & alterā de R. ſubdiacono, inuenimus vtrāque cōtra formam Canonicā attētatā. Cum enim inquiſitis volūtatibus ſingulorū Decanus cū paucioribus in ipſum R. & cātor cū pluribus in dictum Gu. Archidiaconum conueniſſent ſolo cantore poſtmodum quendam alium, videlicet Magiſtrū R. de Algedijs nominante, ad noſtram fuit audientiam appellatū, ne Decanus, qui primā in electione vocem habebat, ad electionē procederet, ſine conſenſu totius capituli, vel maioris, & ſanioris partis ipſius. Ipſe verò Decanus nō habito cōſenſu maioris partis capituli, ſed longe minoris, ſubitò in electionem prorupit: appellans, ne quis contra ipſam aliquid attētaret, quamuis, aſſeueret, quod electioni factæ plures alij

conſenſerunt: cũ tamen ex poſt facto nequiuerit conualeſcere, quod ab initio non valebat, quoniam electio, quæ fuerat irrita ipſo iure, per ſubſequentem cõſenſum (maximè appellatione pẽdẽte) nõ poterat eſſe rata. Eis ergo ad propria recedentibus, cantor & alij, qui remanſerant in capitulo, poſt illam electionem nondũ caſſatam, & appellationem ad nos interpoſitam, à nominatione dicti Archidiaconi recedentes de nouo præfatum ſubdiaconum eligere præſumpſerunt.

Nos igitur electionem vtramque duximus irritandam.

Idem Grandiſsiluæ & Belleparticæ Abbatibus.

Poteſtas data compromiſſariis ad eligẽdum prælatum, re non integra reuocari non poteſt: & deſit eſſe res integra, poſtquam cõpromiſſarij cœperunt habere tractatũ.

Conſtit. xlvii.

Extra. li. 1. tit. 6 de electione. cap. In cauſis.

IN cauſis, & infrà. Cum capitulum Tholoſanæ eccleſiæ ad tractandum de electione Epiſcopi conueniſſent, duos elegerunt, vt quinq; de eodẽ capitulo eligerent electores, qui præſtito iuramento de ſubſtituendi Pontificis electione tractarent: Et à ſingulis de capitulo ſtatutum eſt, & conceſſum, vt ille, quem illi concorditer, vel tres ex illis eligerẽt, ab eis (ſi perſona eſſet idonea) pro Epiſcopo ſine contradictione aliqua haberetur Et infrà.

Poſtmodum verò, cum à prædictis duobus quinque electores electi fuiſſent, & ad tractãdum de electione receſſiſſent in partem, & nõ poſſent omnes in vnam pariter concordare perſonam, tres ex eis conuenerunt in Epiſcopum Conuennarum, & deinde electionem quam de poſtulando Epiſcopo fecerant, capitulo publicarunt, ac reliqui duo ſubſequenter tertia die cum paucis de capitulo reliquis abſentibus elegerunt Archidiaconum Argenenſem. Et infrà.

Nuncij verò prædicti Archidiaconi econtrario reſponderunt, quod cum prædicti quinq; electores ſeorſum de electione tractãtes inter ſe diſſiderẽt, ita quod contentioſe voces eorum à fratribus, qui remanſerant in capitulo, auditæ fuiſſent, capitulum ipſos, propter huiuſmodi contentiones, ſuſpectos habentes, ad eos duos de canonicis deſtinarunt, per quos inhibuerunt eis ex parte noſtra, ne vlterius in facto procederent, & ita poteſtatem eligendi, quam eis commiſerãt, reuocarunt: Mandantes eis, vt redirent ad capitulum, & pariter cum alijs fratribus de electione tractarent. Et huiuſmodi reuocationi duo ex ipſis electoribus adhibentes conſenſum, reliquis tribus non contradicentibus, ad ipſum capitulum ſunt reuerſi, ſed alij tres vſque ad fores capituli ſubſecuti, ab eis poſtmodum diſceſſerunt. Capitulum verò cum tota die illa ipſorum præſentiam expectaſſet, ſubſequenti die campanam pullari fecerunt ſicut moris eſt ad capitulum congregandum, & prædictis tribus cum paucis complicibus ſuis ſeſe contumaciter abſentantibus, Prior cum maiori, & ſaniori parte capituli elegit in Epiſcopum Archidiaconum ſupradictum: Et infrà.

Extra li. 1. tit. 27 de officio cuſtodis. cap. 1. & 2. diſt. c. Ius militare.

Quia verò poſtulatio de Epiſcopo Conuennarum, quæ præceſſerat, facta erat per eos, in quos totum capitulum eligendi tranſtulerat poteſtatem, propter quod vnanimiter de conſenſu totius capituli intelligitur eſſe facta, quam (cum res non eſſet integra, quia in tractatu iam preceſſerant electores) capitulum minime potuit reuocare, electionem ipſius Archidiaconi decernimus irritandam. Quocirca mandamus, quatenus ſi perſonam ipſius Epiſcopi vtilem & neceſſariam inueneritis ad regimen Eccleſiæ Tholoſanæ, & idonem tam ſcientia literarum, quàm ſuæ conuerſationis exemplo, ad hæreticorum perfidiam de Tholoſana diœceſi extirpandam, quæ ibi per negligentiam præſulum miſerabiliter, & damnabiliter hactenus pullulauit, tranſeundi ad Eccleſiam Tholoſanam propter vrgentem neceſſitatem, & eorundem vtilitatem ei licentiam tribuatis.

Idem

Idem Archiepiſcopo Floretino.

De conſuetudine poteſt canonicorum electio ad ſolum capitulum pertinere irrequiſito Epiſcopo.

Conſtit. xlviij.

Extra li. 1. tit. 6. de electione c. Cum eccleſia.

CVm Eccleſia Vulterana debito canonicorum obſequio longo fuiſſet tempore deſtituta, Vulteranus Epiſcopus volens miniſtrorum defectum in eadem Eccleſia reſtaurare, canonicos quoſdam elegit, & inſtituit in eadem: quos canonici recipere noluerunt, aſſerentes, quod talis electio fuerat in eorum præiudiciũ attentata. Et infrà.

Mandamus igitur, quatenus ſuper primo articulo petitionis Epiſcopi, in quo poſtulauit à te, vt canonicos ab iniuria, quam ei ſuper electione canonicorum Vulteranen. Eccleſię inferũt prohiberẽs, ab impetitione ipſius dictos canonicos abſoluere non poſtponas, quia non videtur iniuriam facere, qui vtitur iure ſuo: cum per teſtes longe melius ſit probatũ, quod Canonici ſupradicti hoc iure vſi fuerint antequam Epiſcopus memoratus. In ſecundo quoque articulo, quo idẽ petebãt Epiſcopus, vt dicti canonici Epiſcopum ipſum iure electionis vti libere paterentur, abſoluere ſtudeas canonicos ſępe dictos, maximè ſi ſit notoriũ, quod in Thuſcia generalis conſuetudo ſeruetur, vt in cathedralis vt in cathedralibus Eccleſijs ſolum Capitulum irrequiſito Epiſcopo eligendi canonicos habeat facultatem.

14. quæſtio. cap. Quod debetur.

Idem Abbati S. Victoris, & Decano Parrhiſienſi, & Magiſtro R. Decortanenſi, canonico Morinenſi.

Compromittentes tenentur recipere electum a compromiſſariis, ſi ſit dignus, niſi contra formam compromiſſi eum appareat electum.

Conſtit xlix.

Extra li. 1. tit. 6.

CVm dilectus filius Archidiaconus Moriñen. nobis intimaſſet. Et infrà.

Eccleſia Morinẽſis Epiſcopi ſolatio deſtituta, canonici eiuſdẽ de Paſtoris ſubſtitutione tractãtes, in tres canonicos Morinẽ. poteſtatẽ eligendi Epiſcopũ vnanimiter cõtulerũt: promittẽtes vt illũ reciperẽt in paſtorẽ, quẽ de gremio ipſius Eccleſię ducerẽt eligẽdũ. Qui examinatis voluntatibus ſingulorũ, Archidiaconũ eiuſdẽ Eccleſiæ elegerũt in Epiſcopũ. Metropolitanus quoque tã electionẽ, & electi perſonã examinãs, quã etiã ſuper ipſius ætate (de cuius defectu fuerat ab aliquibus dubitatũ) inquirẽs ſolicitè veritate, per ſententiã declarando electũ ipsũ minimè ſuſtinere defectum in ætate, electionem factam de ipſo ſolenniter confirmauit. Et infrà.

de electione. Cum dilectus filius.

Verũ B. qui cõtra electũ venerat memoratũ, ꝓpoſuit ex aduerſo, ꝙ cũ ſupradictis tribus ſub hac forma fuerat eligẽdi conceſſa poteſtas, vt capitulũ eũ recipere teneretur, quẽ illi tres ab õnibus, vel maiori & ſaniori parte de gremio ipſius eccleſiæ nominatũ eligerẽt in paſtorẽ: electores ipſi terminos poteſtatis ſibi traditæ nõ ſeruãtes, prædictũ Archidiaconum eligere præſumpſerũt, quẽ pauci de capitulo nominarãt. Vnde canonici Morinẽ. poſtmodũ admirãtes qualiter Archidiaconus electus fuerat me. cũ plures eſſẽt ĩ Eccleſia eadẽ digniores, cœperũt fere omnes publicè ꝯfiteri, ꝙ nullatenus Archidiaconũ nominarãt. & reputãtes ſe in hac parte deluſos, ꝙ ſuper hoc factũ fuerat noſtro curauerunt apoſtolatui reſerare.

8. quæſt. 1. cap. Illud. 63. diſt. cap. Metropolitano.

Nos verò attendẽtes, quia res pernicioſa eſſet exemplo, ſi per ſurreptionis aſtutiam quis aſcenderet ad apicem dignitatis: ita duximus prouidẽdũ, vt præſtito à cõtradictoribus iuramẽto, quod ipſi maliioſe contra præfatũ electũ nõ moueãt quæſtionem huiuſmodi, prædicti tres electores aſtringãtur dicere vinculo iuramenti veritatem, quot ex canonicis examinationis tempore in præfatũ Archidiaconum conuenerunt. Et ſi tres ſimul, aut duo ſaltẽ ex ipſis iurati, dixerint maiorẽ canonicorũ partem in ipſum Archidiaconum conueniſſe, vos contradictoribus ſilentiũ imponatis, cum econtra hoc eorum eſſet probatio inſufficiens, eò quòd ſinguli in ſuis teſtimonijs eſſent ſinguiares.

lares, Si verò per eorũ depoſitiones cõſtiterit ſæpedictũ Archidiaconũ extitiſſe à paucioribus nominatũ, tũc ſi fuerit ſufficienter oſtẽſum, quod illũ de gremio Eccleſię ſecũdũ formã ſibi traditã debebant eligere, in quem omnes, vel maior, & ſanior pars capituli conueniret, vos electionem ipſius Archidiaconi omnino caſſetis. Alioquin quod de ipſo factũ eſt ratũ habẽtes, cõtradictores ab eius impetitione per cenſurã eccleſiaſticam compeſcatis: præfatum B præbenda Morinen. Eccleſię ſpoliantes, qui ſe ad hanc poenam (ſi forſan in probatione deficeret) obligauit. Nõ obſtante, quod ſuper ætatis defectu obiectum eſt contra illum, cum idem canonicus huic obiectioni non multum inſtiterit, & ſuper hoc à Metropolitano fuerit iudicatum, cuius ſententia in remtranſijt iudicatam: Cum infra decennium non fuerit prouocatione legitima ſuſpenſa.

Idem Epiſcopo Baiocenſi.

Si ex ſeptem compromiſſariis tres eligunt quartum, & ille conſentit, ſi eſt idoneus, confirmabitur electio.

Conſtit. L.

Extra. li. 1. tit. 6 de electione. cap. Cum in iure. 8. quæſt. 1 cap. In ſcripturis. ff. tit. Quod cuiuſque vniuerſi. L. Plane.

CVm in iure peritus exiſtas. Et infrà. Primus tuæ conſultationis articulus continebat, quod cuiuſdã Decano Eccleſiæ defuncto, eiuſdẽ loco capitulum ſub hac forma in vij. ex ipſis canonicis compromiſit, vt illũ quẽ ex ſe, vel aliis de gremio ipſius Eccleſiæ õnes pariter, vel maior eorũ pars nominaret, eũdẽ capitulum reciperet in Decanũ. Vnde cum vnus ex illis vij à tribus ipſorum, & alius, qui non erat de numero eorum à tribus aliis in Decanum fuerint nominati, requiſiſti vter eorum aſſumi debeat in Decanum.

Super quo taliter reſpondemus, quod is, qui de numero vij. à tribus eorum dinoſcitur nominatus, iuxta compromiſſi tenorem debet in Decanum aſſumi: dũmodo electioni de ſe factæ conſentiat, & aliquod canonicum non obſiſtat.

Idem Duci Caringiæ.

Electio Imperatoris ſpectat ad principes Germanos, tres prælatos, quatuor Laicos: & electio facta per eorum maiorem partem, cæteris nõ conteptis, tenet: & ad Papam pertinet electum examinare, approbare et inungere, & cõſecrare, & coronare, ſi eſt dignus: vel reiicere ſi eſt indignus, vt quis ſacrilegus excommunicatus, tyrãnus fatuus, & hæreticus, paganus, periurus, vel Eccleſiæ perſecutor. Et electoribus nolentibus eligere, Papa ſupplet. Et data paritate vocum el gentium, nec accedente maiori concordia, Papa poteſt gratificari cui vult.

Conſtit. LI.

Extra li. 1. tit. 6. de Electionib. ca. Venerabilem. 8. quæſt. 3. ca. ſcriptum eſt in lege. 3. quæſt. 9. per omnes canones fere. 63. diſt. c. Adrianus.

VEnerabilẽ. Et infrà Inter cætera quidã Principes hac obiectione pcipuè ſunt vſi, dicentes, quod Apoſtolicæ ſedis Legatus, aut electoris geſſit aut cognitoris pſonã Si electoris, in meſsẽ alienam miſerat falcẽ ſuã, & electioni ſe ingerens, principũ derogauerat dignitati. Si cognitoris, abſẽte altera partiũ videtur perperã proceſſiſſe, cum citata non fuerit: & ideo non debuit contumax iudicari. Et infrà.

Verũ illis principibus ius & poteſtatẽ eligẽd. Regẽ in imperatorẽ poſtmodum promouẽdũ recognoſcimus, vt debemus ad quos de iure ac antiqua cõſuetudine noſcitur pertinere: pſertim cũ ad eos ius, & poteſtas huiuſmodi, ab Apoſtolica ſede peruenerit, quę Romanũ Imperiũ in perſonã magnifici Caroli à Græcis tranſtulit in Germanos. Sed & principes recognoſcere debẽt, & vtique recognoſcũt, ſicut idẽ noſtra recognouere pręſentia, qđ ius & authoritas examinãdi pſonã electã in Regẽ, & promouẽdam ad Imperiũ ad nos ſpectat, qui eũ inũgimus, cõſecramus & coronamus. Eſt enim regulariter, & generaliter obſeruatũ vt ad eũ exãminatio perſonę pertineat, ad quẽ impoſitio manus ſpectat. Nũquid enim ſi Principes nõ ſolũ in diſcordia, ſed etiã in cõcordia ſacrilegum quecumq;, aut excommunicatum, in Regem Tyrannum, vel fatuũ, hæreticum eligerent aut paganum, nos inungere, conſecrare, ac coronare hominẽ huiuſmodi deberemus? Abſit õnino.

78. diſt. ca. Quid eſt. 17. quæſt. 4. cap. Minor.

Obiecti oni ergo principũ reſpõdẽtes, aſſerimus quod Legatus noſter approbãdo Regẽ, & reprobãdo ducẽ, nec electoris geſſit perſonã, vtpote qui nec fecit aliquẽ

eligi,

eligi, nec elegit, nec cognitoris, cũ neutrius electionẽ quo ad factũ eligẽtiũ confirmandã duxerit, aut etiã infirmãdã. Exercuit autẽ denunciatoris officiũ, quia perſonã ducis eiuſdẽ indignã, & perſonã Regis denũciauit idoneã, quo ad imperium obtinedũ, nõ tã propter ſtudia eligentiũ, quã propter merita electorum: quamuis plures ex illis, qui eligẽdi Regẽ in imperatorẽ promouẽdũ de iure, ac de conſuetudine obtinẽt poteſtatẽ, conſenſiſſe perhibeãtur in ipſum Regẽ. Et ex eo, ꝙ fautores ducis abſentibus aliis & contemptis ipſum eligere præſumpſerunt, pateat eos perperam proceſſiſſe, cum electioni plus contemptus vnius, quàm contradictio multorum obſiſtat. Et infrà.

Nos vtique non ducẽ, ſed reliquũ reputamus, & nominamus Regẽ iuſtitia exigente. Et infrà. Quod autẽ cũ in electione vota Principũ diuidũtur, poſt admonitionẽ & expectationẽ alteri partiũ fauere poſſimus, maxime poſtquã à nobis vnctio, conſecratio, & coronatio poſtulãtur, iure patet pariter & exemplo. Nunquid enim ſi principes admoniti, & expectati, vel nõ potuerũt, vel noluerũt in vnũ propoſitũ cõuenire, ſedes Apoſtolica aduocato, & defenſore carebit, eorumque culpa ipſi redũdabit in pœnã? Sciũt autẽ Principes, quod cũ Lotharius, & Corradus in diſcordia fuiſſent electi, Romanus Pontifex Lotharium coronauit, & Imperiũ obtinuit coronatus, eodem Corrado tũc demum ad eius gratiam redeunte.

11. quæſtio. 3. c. Quatuor

Eos igitur duximus cõmonendos, vt à præfato duce iuſto quidẽ à nobis iudicio reprobato recedant, & præfato Regi non abnuãt adhærere, niſi demũ tunc contra perſonã vel factum legitimum quid ab eis obiectum fuerit, & oſteſum. Et infra.

Sunt enim notoria impedimenta ducis, ſcilicet, excommunicatio publica, periurium manifeſtum, & perſecutio diuulgata, quam progenitores eius, & ipſe præſumpſerunt in apoſtolicã ſedem, & alias Eccleſias exercere. Fuit quoq; à prædeceſſore noſtro excommunicationis vinculo innodatus, quod poſtmodũ recognouit, dum per nũciũ ſuum abſolutionis beneficium poſtulauit. Vnde patet, quod ipſe fuit excommunicatus electus. Et infrà.

6. quæſt. 1. c. ſunt plurimi. Verum hac 5. diſt. cap. Ad eius

Idem etiam contra proprium iuramentum, ſuper quo nec conſilium à ſede Apoſtolica requiſiuit, ambitionis vitio regnum ſibi vſurpare præſumpſit, cum ſuper illo iuramento prius Romana Eccleſia conſuli debuiſſet. Nec valet ad plenam excuſationem ipſius, ſi iuramẽtum illud dicatum illicitum, cum nihilominus ſuper eo nos prius conſulere debuiſſet, quàm contra ipſum propria temeritate venire: præſertim illo exemplo, quod quum Gabaonitæ à filiis Iſrael per fraudem ſurripuerint iuramenta, & ipſi tamen cognita fraude contra illud venire temere noluerunt. Vtrum verò dictum iuramentum ſit licitum, vel illicitum, & ideo ſeruandum, an non ſeruandum extiterit, nemo ſanę mentis ignorat, ad noſtrum iudicium pertinere. Et infrà.

vers cur. Extra li. 2. tit. 8. de appellat. cap. Conſtitut. C. de pactis l. Pactum. Ioſue 9. 22. quæſtio. 4 ca. Innocens

In ſuper ſi prædictus Dux Imperium obtineret, libertas Principum in electione periret, & Imperium obtinendi dẽ cætero cæteris fiduciam tolleretur. Nam ſi prout olim frater dicti ducis patri eorum, ſic dux ipſe fratri ſuo ſuccederet, videretur Imperium non ex electione, ſed ex ſucceſſione deberi. Et in præiudicium Principum redundaret, ſi non niſi de domo ducis prædicti videretur aliquis ad Imperium aſſumendus. Et infrà.

25. quæſtio. 2 c. Ita nos. 8. quæſt. 1. cap Moyſes.

Nobilitatem ergo tuam monẽtes per Apoſtolica ſcripta, Mandamus quatenus à præfato duce recedas omnino, non obſtante iuramento, ſi quod ei ratione regni feciſti: cum (eo quantum ad obtinendum Imperium reprobato) iuramentum huiuſmodi non debeat obſeruari.

15. quæſ. 6. ca. Alius item

Idem Capitulo N.

Abſentes ad electionem de prouincia conuocandos: electio maioris & ſanioris partis vt ſi confirmanda.

Conſtit. Lij.

Extra 1. 1. tit. 6. de electione. cap. Coram dilecto filio.

CORam dilecto filio, Tituli S. Pudentianæ presbytero Cardinale. Et infrà. Si verò vtriuſq; partis fuerit caſſata electio, vos (fratribus omnibus, qui fuerint

rint in prouincia conuocatis) quæ maiori, & ſaniori parti eorum ſuper prædictis videritis complacere, per cenſuram eccleſiaſticam faciatis firmiter obſeruari.

Idem Parmenenſi Epiſcopo, & eius coniudicibus.

Caſſatur electio partis maioris facta, contempta minori parte, etiamſi eſt vnus ſolus, non tamen ius eligendi deuoluitur.

Conſtit LIII.

Extra li. 1. tit. 6. de electione, c. Bonæ memoriæ.

BOnæ memoriæ S. Cremonenſe Epiſcopo in extremis agente, cum de conualeſcentia deſperaretur ipſius, Cremonenſe Capitulum H. Canonicum ſuum Regij diſciplinis ſcholaſticis inſiſtentem, ad certum terminum in vigilia Penteco ſtes pro futuri electione Pontificis citari fecerunt. Et infrà.

Conſtituto autem dicto H. pro ſua electione, & dilecto filio noſtro I. pro electione Archipresbyteri corã nobis, electionẽ ab ipſo H. poſt electionem Archipresbyteri nõ caſſatã, licet de viro multæ literaturæ, honeſtæ vitæ, & claræ famæ, nõ tamẽ ſine multa temeritate præſumptã, cum de priori noſtrum deberet expectare iudiciũ, antequã procederet ad ſecundã, duximus irritãdam, in pœnam interdicentes eidem contradictionis vocem, in primo conſenſu capitulo permanente.

Electionem autem Archipresbyteri (quamuis laudabile teſtimoniũ perhibeatur de ipſo) iuſtitia exigẽte caſſauimus, tũ quia corpori dicti Epiſcopi nondum tradito ſepulturæ habuerunt de ipſa electione tractatũ cõtra canonicas ſanctiones, tũ quia inuẽtus eſt H. fuiſſe cõtẽptus licet vnus ſolus extiterit. Cũ plus in talibus cõſueuerit cõtẽptus vnius obeſſe, quã multorũ cõtradictio in præſẽti. Nec prædicta debet dici citatio valuiſſe, quia cũ Epiſcopi mortẽ præuenerũt, temeraria nimis extitit, ideo non potuit arcere citatum.

79. diſt. ca. Nullus pontifice.

Idem.

Non monachum non poſſe in regularem prælatum eligi.

Conſtit. LIIII.

Extra li. 1. tit. 6. de electione. c. Cum ad noſtram.

CVm ad noſtram notitiã perueniſſet, quod H. qui ſe pro Abbate Lexouiẽ. gerebat, non fuit ante monachus, quàm electus.

Nos attendentes quod contra regulares traditiones illud fuerat attentatum, cum nullam ſpem, vel promiſſionem habens vt Abbas fiat, debeat monachari, electionem de ipſo factam curauimus retterare.

Extra li. 1. tit. 6. de electione & electi poteſta. cap. Cum in magiſtrum. 8. quæſt. 1. cap. Sunt in eccleſia Infra eodem conſtitu. proxima.

Idem Magiſtro Ca. presbytero Cardinali, ſedis apoſtolicæ Legato.

In abbatem eligi non poteſt, niſi inſtructus in regula monachali.

Extra li. 1. tit. 6. de ele. ca. Officii tui.

OFficij tui. Et infrà. Sanè nobis tuis literis intimaſtis, quod cum monaſterium quoddam poſitum in medio nationis peruerſæ, Paſtore careret: monachi de electione abbatis tractantes, cum non poſſent ſui ordinis idoneam inuenire perſonam, in quendam virum nobilem oculos direxerunt, per quem poterant melius defenſari, & patrem adierunt ipſius humiliter poſtulantes, quod filium ſuum induceret, vt habitum ſuſciperet monachalem, nullam patri de ipſius promotione fiduciam tribuentes: & pater ad hoc induxit filium prouidum & diſcretum, qui effectus monachus fuit in abbatem electus, cuius electio extitit per rectorem Meſanen. Apoſtolicæ ſedis Legatum, qui omnibus prædictis interfuit, confirmata. Cum autem idem ſit paratus purgare ſe, quod nulla fuit ad hoc ambitione inductus, poſtulas edoceri, vtrum dictus Legatus electionẽ confirmare, vel diſpenſare potuit, vel quod factum eſt, ſtare poſſit: & vtrum electione caſſata iterum valeat eligi in abbatem.

Nos autem conſultationi tuæ reſpondemus, quod cum ex his quæ incõtinẽti ſubſecuta ſunt, oſtendatur, quod talis taliter non poſſit eligi in Abbatem, Maximè

31. quæſt. 1. cap. ſi quis.

ximè pro eo, quod antequã eſſet diſcipulus, voluit eſſe magiſter, electionẽ illã irritã eſſe decreuimus & inanẽ. Verũ poſtquã fuerit in regula cõpetẽter inſtructus (ſi vrgẽs neceſſitas & euidẽs vtilitas ipſius monaſterij poſtulauerit) purgatione recepta poterit ĩ Abbatẽ aſſumi, ne monaſteriũ opprimatur ĩ curſibus malignorũ.

Idem.

Electio aliàs canonica cõfirmatur, licet quidam eligentium eſſent minori excommunicatione legati.

Conſtit. Lvj.

Extra li. 1. tit. 6. de electione. c. Illa quotidiana. Infra lib. 2. Conſtitu. A nobis.

ILla quotidiana inſtãtia. Et ĩfrà. Quia pro certo didicimus electionẽ canonicã extitiſſe, ipſã authoritate Apoſtolicà duximus cõfirmãdam, ſupplẽtes de plenitudine poteſtatis, ſi quis in ea ex eo fuiſſet defectus, ꝙ qdã interfuerũt electioni eiuſdẽ q ex ſola participatione ſĩplicis excommunicationis laqueum inciderunt.

Idem Magiſtro Maximo, apoſtolicæ ſedis notario.

Si poſtulatio cum electione conuenit, & numerus poſtulantium eſt duplo maior, & poſtulatus eſt idoneus, poſtulatio admittitur, reiecta electione. Si vero indignus, & hoc maior pars poſtulantium ignorauerit, poſtulatio & electio reprobantur. Si vero ſciebant, & electus eſt idoneus, confirmatur electio, & idem, ſi numerus poſtulantium non eſt duplo maior.

Conſtit. Lvij.

Extra li. 1. tit. 6. de electione, c. ſcriptum eſt. Apoc. 4.

SCriptũ eſt ĩ Apocalypſi Ioãnis, quod in medio & in circuitu ſedis erãt quatuor animalia. Et infrà. Sanè ad hãc Eccleſiã, ſcilicet Cõſtantinopolitanã, duo animalia ſunt vocata, vtinã plena oculis, & alias habẽtia ſenas videlicet Eradiuẽ. Archiepiſcopus, & Plebanus S. Pauli de Venetijs, ſicut ꝑ procuratores tã poſtulantiũ Archiepiſcopum quàm eligẽtiũ plebanũ fuit propoſitum coram nobis. Et infrà.

Verum quia de his quæ per aſſertionem partium in judicium deducta fuerant, nobis non potuit fieri plena fides; quamuis ſuper his, quæ de numero dicta ſunt poſtulantium, per quoddam inſtrumentum publicum, nec non confeſſionem procuratoris aduerſæ partis in iudicio factã, ſed poſtea reuocatã, pars altera aſſereret ſuã intẽtionẽ eſſe fundata, causã diſcretioni tuæ duximus committẽdam.

Per Apoſtolica ſcripta mandantes, quatenus ſuper his & alijs inquiras diligẽtiſſimè veritatem, de meritis electi & poſtulati apud Venetias, vbi nati fuerunt, & diutius conuerſati. De ſtudiis autem eligentium & poſtulãtium, & omnibus generaliter quæ cauſam poſſunt inſtruere, apud Conſtantinopolim, vbi huiuſmodi poſtulatio, & electio celebrate fuerunt. *22. diſt. ca. Illud.* Et ſi partes conſenſerint, procedas hoc modo: vt ſi conſtiterit de mutuo cõueniſſe conſenſu, quod ad electionem Patriarchæ vli admitterentur Præpoſiti, ſiue per ſeipſos ſiue per alios, & duo alii ex parte vniuerſitatis pro cæteris conuentualium eccleſiarum prælatis, totque tunc temporis conuentuales eccleſias habuiſſe prælatos, quod cum vii. præpoſitis, & ix. Canonicis, quos quidem canonicos conſtat in poſtulatione præfati Archiepiſcopi conueniſſe, duplo maiorem facerent numerum, quàm xvi. electores plebani, tu vice noſtra poſtulationem admittas: niſi probatum fuerit poſtulato aliquid obuiare de canonicis inſtitutis, ꝙ promotionem ipſius debeat impedire, ac (plebani electione caſſata) ipſum Archiepiſcopũ abſoluas à vinculo, quo Eradiẽſi eccleſię tenetur; concedendo ipſum Cõſtantinopolitanæ eccleſiæ in Paſtorem.

Quod ſi ad faciẽdũ duplo maiorẽ numerũ ſimul omnes prædicti minimè ſufficerẽt, ſiue dignus ſiue indignus fuerit poſtulatus: tu (poſtulatione repulſa) electionẽ Plebani authoritate noſtra cõfirmes, dũmodo nihil obſiſtat eidem quod ipſum tãto Præſulatu reddat indignum.

Si vero numerus poſtulantium inuentus fuerit duplo maior, quemadmodum predictum eſt, & perſona poſtulata reperta fuerit indigna: Tu tam poſtulationem,

nem, quam electionem non differas reprobare. Niſi forſan omnes aut maior pars poſtulãtium præſumptione damnabili poſtulauerint ſcienter indignum, vt hac vice merito debeat eligendi ſeu poſtulãdi poteſtate priuari. Et hoc quoque caſu electionem confirmes, ſi eam de perſona idonea conſtiterit celebratam.

DE TRANSLATIONE EPISCOPORVM.

INNOCENTIVS PAPA III. Patriarchæ Antiocheno.

Patriarcha, qui confirmatum in Archiepiſcopum tranſfert ad ſedẽ Epiſcopalem, ab epiſcoporum confirmatione ſuſpenditur.

Conſtit. LVIII.

Extra li. 1. tit. 7. de tranſlatione epiſcopi, cap. Cum ex illo. 21 diſt. ca. Præceptis 21 diſt. ca. innotuit. & cap. Quamuis. 3 queſt. 6. cap. Quãuis. 7. queſt. 1. a. Tẽporis qualitas. 2 queſt. 7. cap. Quapropter.

Cum ex illo generali priuilegio, quod beato Petro & per eum eccleſiæ Rom. Dominus noſter indulſit, canonica poſtmodũ manauerint inſtituta, cõtinentia maiores eccleſiæ cauſas ad Apoſtolicã ſedem perferẽdas, ac per hoc tranſlationes Epiſcoporũ ac ſedium mutationes ad ſummũ Apoſtolicæ ſedis antiſtitẽ de iure pertineant, nec ſuper his quicquã præter eius aſſenſum debeat immutari: miramur quod L. Apanienſem electum in Tripolitanam eccleſiam tranſtuliſti, & nouo quodam mutationis genere paruificaſti maiorem, & magnum quodammodo minoraſti epiſcopare Archiepiſcopum, imo potius dearchiepiſcopare præſumens.

Licet enim dictus L. nõdũ fuiſſet in Archiepiſcopũ cõſecratus, cõfirmationis tamen munus receperat, & Archiepiſcopalia (quantũ ei licuit) miniſtrarat, ſicut nobis ipſius relatione innotuit, qui ſe Valinen. Epiſcopum aſſeruit confirmaſſe.

Ne igitur perpetrandi ſimilia cæteris audacia tribuatur, te ab epiſcoporum confirmatione duximus ſuſpendendum.

Idem Decano & Capitulo Andegauenſi.

Electos in Epiſcopos & confirmatos transferre poteſt ſolus Papa.

Conſtit. Lix.

Inter corporalia & ſpiritualia eã cognouimus differẽtiã, quod corporalia facilius deſtruũtur, quã cõſtruãtur. Spiritualia verò facilius cõſtruuntur, quã deſtruantur. Vnde iuxta canonicas ſanctiones Epiſcopus ſolus honorẽ dare poteſt, ſolus auferre nõ poteſt. Epiſcopi quoq̃ à Metropolitanis ſuis munus cõſecrationis accipiũt, qui tamẽ nõ poſsũt niſi per Romanũ Põtificẽ cõdemnari. Cum ergo fortius ſit ſpirituale vinculũ, quàm carnale, dubitari nõ debet, quin omnipotens Deus ſpirituale cõiungiũ, quod eſt inter Epiſcopũ & eccleſiã, ſuo tantũ iudicio reſeruauerit diſſoluẽdum: qui diſſolutionem etiã carnalis coniugij (quod eſt inter virũ & fœminam) ſuo tantũ iudicio reſeruauit, præcipiens, vt quos Deus coniũxit, homo nõ ſeparet. Nõ enim humana, ſed potius diuina poteſtate coniũgiũ ſpirituale diſſoluitur, cũ per trãſlationẽ, diſpoſitionẽ, aut ceſſionẽ authoritate Romani Põtificis (quẽ cõſtat eſſe vicarium Ieſu Chriſti) Epiſcopus ab eccleſia remouetur. Et ideo tria hæc quæ premiſimus, nõ tã cõſtitutione canonica quã inſtitutione diuina ſoli ſũt Rom. Põ. reſeruata.

Extra li. 1. tit. 7. de Tranſlatione epiſcopi. ca. Inter corporalia 15. queſt. 7 cap. vltimo Infra eodẽ, conſtitutio proxima. 3. queſt. 6. c. Quamuis Mat. 19. 33. quæſtio. 2 ca. an quod in.

Sicut autẽ Epiſcopus conſecratus, ſine licẽtia Ro. Põt. nõ debet ſuã derelinquere eccleſiã, ſic & electus cõfirmatus, cũ non debeat in dubiũ reuocari, quin poſt electionẽ, & cõfirmationẽ canonicã inter perſonas eligẽtiũ & electi coniungiũ ſit ſpirituale cõtractũ. Cui profectò Epiſcopalis dignitas nihil addit, cũ quis Epiſcopali prælatus dignitate, nullius tamen Eccleſiæ poſſit eſſe Epiſcopus, quemadmodũ de illo cõtingit, qui oneri Põtificali renũciat, nõ honori. Vnde quũ nõ ſit maius Vinculũ Epiſcopi ad eccleſiã, quam electi, maximè cũ fuerit cõfirmatus, imo idẽ penitus & nõ aliud, idẽ iuris obtinet ĩ vtroq̃. Sicut ergo Epiſcoporũ tranſlatio, depoſitio,

ſitio,& ceſſio,ſic & electorum poſt con-
firmationē (ſpiritualis coniugij ratione)
28. quæ. ſoli eſt Roma.Pontifici reſeruata Licet
1.ca. Sic vſque ad tēpora iſta, ꝙ cautū fuerat de
enim. Epiſcopis,expreſſum nō fuerat de electis
propter expreſſam tamē ſimilitudinē vel
identitatem potius nemini poterat videri
dubium ſubtiliter intuenti, cum de ſimi-
libus idem iudicium ſit habendum.

Sed neque iſtud quod in canone legi-
tur de electo,vt ſi vltra ſex mēſes per ſuā
negligentiam retinuerit eccleſiam vidua
tam,nec ibi,nec alibi donum cōſecratio-
nis accipiat,imò Metropolitani ſui cedat
iudicio:aliter intelligentibus poterat ſuf-
fragari, cum non intelligatur eccleſia vi-
duata,qua ſi ſponſum non habeat ſed q̄a
ſponſus eius nōdū ſit conſecratus, adhuc
quo ad quædam quaſi viri maneat ſola-
tio deſtituta. Sicut iuxta cōmunem mo-
dum loquendi,illa dicitur eccleſia vidua-
ta, quæ licet Epiſcopum inutilem,tamen
perhibetur habere Nec quod de ceſſione
ſub ſequitur,& ſtatutum fuit ad pœnam
trahi debet ad gratiam:vt ſicut Metropo-
ff. tit. de litani iudicio electus deijcitur, ita etiam
exceptio. ad aliam eccleſiam poſſit transferri, præ
rei iudi. ſertim cū nec ſine autho.Ro.Pontifi.fiat
L.Euiden ceſſio,vel deiectio memorata: qui vt hæc
ter poſsēt,ex illo canone Metropolitano in-
dulſit. Vnde ſi circa tranſlationem idem
fieri voluiſſet, quod de ceſſione dixerat,
2. quæſt. de tranſlatione poterat expreſſiſſe. Et
3.ca. Cō- quod non eſt ſanctorum patrum decre-
ſuluiſti. to ſancitum, ſuperſtitioſis non eſt adin-
uentionibus præſumendum: præſertim
cum nonnunquam intelligatur prohibi-
tum,quod non inuenitur conceſſum.

Sanè quoniam Turonen. Archiepiſco
pus electū Abricen. per Metropolitanū
ſuum cōfirmatum in eccleſiam veſtram
(præter authori. ſed Ap.) transferre præ-
ſumpſit,& in Epiſcopum conſecrare,quē
Rothomagen. Archiepiſcopus citra mā-
datum noſtrum abſoluit, & ei licentiam
tribuit tranſeundi,prędictos archiepiſco-
pos à conſecratione, & confirmatione
Pontificū, Epiſcopū verò ab executione
pontificalis officij Bituricen. Archiepiſco
pus iuxta mandati noſtri tenorē ſuſpen-
dit.Et quamuis ijdem Archiepiſcopi tan
quam maiores plus exceſſerint in præ- *40. diſt.*
miſſis, præfatus verò Epiſcopus minus, *ca. Homo*
vtpote illorum tanquam maiorem ſecu- *Chriſtia-*
tus:Nos tamen intellecta eorum cōfeſſio *nus.*
ne ſpōtanea,& ſupplicatione deuota, ve-
niam errori dedimus. Quia non ex ma-
lignitate, ſed ex ſimplicitate peccauerunt.
Et quoniam præfatus epiſcopus,qui mi-
nus peccauerat, ſeuerius fuerat caſtiga-
tus, reatum ſuum recognoſcens humili-
ter & deuotè ac miſericordiam poſtulās,
& iudicium non requirens,nos intuentes
quod licet ſibi munus conſecrationis im-
penſum,nec prioris eccleſiæ ipſum Pon-
tificem fecerit,nec ſecundæ, cum ad pri-
mam non fuerit conſecratus, & ad ſecun
dam(priori vinculo perdurante)non po- *Infra eo-*
tuerit canonicè cōſecrari,adhuc coniuga *dem lib.*
liter alteri alligatus,ei tam à vinculo prio *Conſtit.*
ris eccleſiæ, quam à pœna ſuſpenſionis *Cū ſuper.*
penitus abſoluto de benignitate ſedis
Apoſtolicæ duximus concedendum, vt
priori cōſenſu hactenus perdurāte,Ande
gauenſem eccleſiam ſtudeat gubernare.

Idem Epiſcopo & Petro Scolaſtico Moguntino.

Epiſcopus,qui propria authoritate de ſua ecclesia ſe trāſfert ad aliā,carebit vtraque.

Conſtitutio Lx.

QVātò peſonā Hildeſenēſis Epiſcopi.
Et infrà.Ipſe verò relicta Hildeſenēſi
eccleſia ad Herbipolēſem eccleſiā autho- *Matt. 19*
ritate ꝓpria ſe trāſtulit:Nō attēdēs quod *33. quæ-*
veritas ī euāgelio ꝓteſtatur;Quos Deus *ſt. 2. ca.*
coniunxit, homo non ſeparet. Et pote *Quos*
ſtatem transferendi Pontifices ita ſibi re- *Deus. 25*
tinuit Dominus & magiſter, quod ſoli *quæſt. 1.*
Petro vicario ſuo, & ꝑ ipſum ſucceſſori- *ca. Cōtra*
bus ſuis ſpeciali priuilegio tribuit & cōceſ *ſtatuta.*
ſit: Sicut teſtatur antiquitas, cui decreta *C. de ſum*
patrum ſanxerunt reuerentiam exhiben- *ma Tri.*
dam,& euidenter aſſerunt ſacrorum ca *L. 1.*
nonum ſanctiones.Non enim homo,ſed
Deus ſeparat,quos Ro.Pont.(qui non pu
ri hominis,ſed veri Dei vicem gerit in ter
ris)eccleſiarū neceſſitate,vel vtilitate pen
ſata,non humana, ſed potius diuina au-
thoritate diſſoluit.Et infrà.

Ne

23. quæſt. 4. ca. Eſt iniuſta. Ne autem facti peruerſitas transeat præſumptoribus in exemplũ (quod quidem ſi verum eſt, non poteſt non eſſe notorium) ſibi præcipimus, vt adminiſtrationem Herbipolenſis eccleſiæ penitus dereliquat. Et infrà.

Supra eodem conſtit. proxima. Cæterum quoniam Herbipolenſis eccleſiæ canonici vota ſua in ipſum prorſus illicitè contulerunt, volentes (ſicut dignum eſt) vt in eo puniantur, in quo peccauerunt, eligendi eos hac vice ſuſpendimus poteſtate. Et infrà.

1. Cor. 7. Quia verò Hildeſen. eccleſiam cui fuerat alligatus, vnde (ſecundum Apoſtolum) ſolutionem quærere non debebat, nimis improbè dereliquit, ne ad ipſam redeat vlterius, diſtrictus prohibemus, cũ ſecundum traditiones canonicas, qui ad maiorem plebem ſe tranſtulerit, cathedra repelli debeat aliena, & carere propria, vt nec illis præſidat quos per ſuperbiam ſpreuit, nec illis quos per auaritiam concupiuit. *7. quæſt. ca. ſi quis Epiſcopus.*

Idem Epiſcopo Bambergenſi & Scholaſtico Mogunt.

Solus Papa transfert Epiſcopos, & indulgentia per eum ſuper tali tranſlatione conceſſa ad literam ſeruanda eſt.

Conſtitutio Lxij.

Extra li. 1. tit. 7. de Tranſlatione epiſcopo. cap. Licet tantum. LIcet in tantum. Et infrà. Sicut legitimi matrimonij vinculum, quod eſt inter virum & vxorem, homo diſſoluere nequit, domino dicente in euangelio; quos Deus coniunxit, homo non ſeparet: ſic & ſpirituale fœdus coniugij, quod eſt inter Epiſcopum & eccleſiam, quod in electione initiatum, ratum in cõfirmatione, & in conſecratione intelligitur conſummatum, ſine illius authoritate ſolui non poteſt, qui ſucceſſor eſt Petri, & vicarius Ieſu Chriſti. *Matt. 19*

Hoc autem C. non attendens quondam Hildeſenenſis epiſcopus, ad Herbipolenſem eccleſiam propria temeritate tranſiuit. Et infrà.

Nec illa prædeceſſoris noſtri indulgentia præſumptionem excuſat ipſius, ſed ambitionem accuſat, cum in ea ſit expreſſum, quod ſi ad maiorem vocaretur forſitan dignitatem, eam ſibi liceret aſſumere, dum tamen nihil ei de ſtatutis canonicis obuiaret. Vnde licet forſitan aliquibus videatur, vt indulgentiæ occaſione ipſius ad dignitatem poſſi tranſire maiorem, ad parem tamen ipſi tranſire non licuit, cum in maiori dignitate propter maiorem vtilitatem facilius ſoleat diſpenſari. Præterea cum poſtulatio ſicut & electio examinari ſoleat diligenter, & tenor illius indulgentiæ, non ſolum videatur poſtulationis examinationem, ſed perſonæ etiam reſeruare, ſubiungens dummodo nihil de canonicis obuiet inſtitutis, antequam per eum poſtulatio examinata fuiſſet, cui fuerat facienda, nulla ratione debuerat tranſiſſe. *93. diſt. ca. Legimus in fine.*

DE AVTHORITATE ET VSV PALLII IN Eccleſia orthodoxa.

INNOCENTIVS PAPA III. C. Presbytero Cardinali, Apoſtolicæ ſedis Legato.

Per Pallium confertur plenitudo põtificalis officii, & nomen Archiepiſcopale.

Conſtit. Lxiij

Extra li. 1. tit. 8. de autoritate & vſu pallii ca. Niſi ſpecialis. NIſi ſpecialis dilectio illa. Et infrà. Sanè ſi poſtulatio Troianenſis Epiſcopi ad Panormitanam eccleſiam fuiſſet per nos etiam approbata, non tamen deberet ſe Archiepiſcopũ appellare, priuſquam à nobis pallium ſuſcepiſſet, in quo Pontificalis officij plenitudo cum Archiepiſcopalis nomĩis appellatione cõfertur.

Tu ergo quod factum eſt, ſic ſtudeas palliare, vt id in confuſionem tuã, & ſedis Apoſtolicæ opprobrium nõ redũdet.

Quoniam ſi oporteat vt nos, vel tu ex hoc negocio confundamur, eligemus potius te confundi, quàm lædamus ſedis Apoſtolicæ dignitatem.

Idem.

Idem.

Romanus Pontifex ſemper & vbiq; vtitur pallio, alii in Eccleſiis ſuis & certis diebus tantum.

Conſtitutio lxiii.

Extra li. 1. tit. 8. de auto. & vſu pallii ca. Ad honorem. 2. queſt. 6. c. Qui vti ſt.

AD honorem Dei. Et infrà. Sanè ſolus Romanus Pontifex in Miſſarum ſolennijs pallio ſemper vtitur, & vbique, quoniam aſſumptus eſt in plenitudinem eccleſiaſticæ poteſtatis, quæ per pallium ſignificatur.

Alij autem eo, nec ſemper, nec vbique, ſed in Eccleſia tua, in qua iuriſdictionem eccleſiaſticam acceperunt, certis debent vti diebus.

Quoniam vocati ſunt in partem ſolicitudinis, non in plenitudinem poteſtatis.

Idem Compoſtellano Archiepiſcopo.

Archiepiſcopus extra ſuam prouinciam pallio vti non poteſt, etiamſi hoc habeat conſuetudo.

Conſtitutio. lxiiij.

Extra li. 1. tit. 8. de auto. & vſu pallii ca. Ex tuarum.

EX tuarum tenore literarum accepimus, quod cum fuerit in conceſſione pallii tibi dictum, vt ipſo infra Eccleſiam tuam vtereris, & tibi pro Eccleſiæ tuæ negociis frequenter extra tuam prouinciam commoranti, verecũdum ſit abſque pallio miniſtrare (cum conſuetudo ſit in Hiſpania generalis, quod Archiepiſcopi extra ſuas prouincias pallio indifferenter vtantur) vt extra tuam prouinciam vti pallio valeas indulgeri tibi à ſede Apoſtolica poſtulaſti.

Licet autem talis conſuetudo dicenda ſit potius corruptela: nos tamen de ſpeciali gratia indulgemus tibi, vt ſi neceſſitate aliqua præpeditus ad Eccleſiam tibi ſubiectam accedere fortè nequiueris pro conſecrandis ſuffraganeis tuis, vel clericis ordinandis, & ad Eccleſiam alienam propter hoc te contigerit declinare (dummodo is ad quem Eccleſia pertinet, id permittat) vtendi pallio in iam dictis caſibus liberam habeas facultatem.

Idem.

In qualibet Eccleſia ſuæ prouinciæ permiſſis diebus, Archiepiſcopus miſſam celebrans vti pallio poteſt.

Conſtitutio. lxv.

Ibid. cap. Cum ſit.

CVm ſis. Et infrà. Vbicunque fueris in Miſſarum celebrationibus conſtitutus, diebus ſolennibus vſũ pallij (per quod plenitudo Pontificij deſignatur) poteris liberius exercere.

DE RENVNTIATIONE IN ECCLESIA orthodoxa.

INNOCENTIVS PAPA III. Nidroſinenſi Archiepiſcopo.

Renunciatio beneficii facta in manibus laici non tenet, renuncians tamen eſt beneficio ſpoliandus.

Conſtitutio lxvi.

Extra li. 1. tit. 9. de renunciatione, c. Quod in.

QVod in dubijs. Et infrà. Hi præterea, qui beneficium eccleſiaſticum ſibi collatum ſponte in manum laicam reſignantes, illud denuo à laico ſuſceperunt, eodem ſunt beneficio ſpoliandi: licet reſignatio talium facta laico nullam obtineat firmitatem.

Idẽ Archiepiſcopo Eboracenſi.

Papa concedit licentiam cedendi Epiſcopo, qui ſine mortis periculo in Eccleſia ſua morari non poteſt.

Conſtitutio lxvij.

Ibid. cap. Ad ſupplicationem. AD ſupplicationem Raguſienſis Archiepiſcopi, eum à cura, qua tenebatur Eccleſiæ Raguſienſi, duximus abſoluendũ, cò quòd non poterat ibi ſecurè morari, & ſi acceſſum haberet ad illam, *74. diſt. ca. Quorundam.* mortis ſibi periculũ imminebat. Et infrà. Ne ergo idem in vituperium miniſterij noſtri defectũ in rebus tẽporalibus *93. diſt. cap. Diaconi.* patiatur, mandamus, quatenus beneficiũ (quod de liberalitate regia ac conceſſione tua, in epiſcopatu Carleoli, & Eccleſia de Malebron eſt illi collatum) ad ſuſtentationem conſerues ipſius. *7. quæſt. 1. c. Quā uis triſte* Cui cõceſſimus, vt in ipſo Epiſcopatu abſque vſu Pallij officiũ epiſcopale valeat exercere, tibi tanquã Metropolitano reuerentiam & obedientiam impenſurus.

Idem Epiſcopo Arelatenſi.

Ponit ſex cauſas, ex quibus Epiſcopi poſſunt petere, & Papa conſueuit concedere cedendi licentiam, quæ his verſibus comprehendi poſſunt.

Debilis, ignarus, male conſcius, irregularis,
Quem malè plebs odit, dans ſcandala, cedere poſsit.

Conſtitutio lxviij.

Ibidẽ. ca. Niſi cũ NIſi cum pridem. Et infrà. Si in huiuſmodi ceſſione frugem tibi melioris vitæ promittis, ſcire debes te, non eſſe ſanctificato in vtero ſanctiorem, & ideo non oportet te prædicationis iam ſuſceptæ deſerere miniſteriũ, cũ ille cuius fieri baiulus recuſabat, tandem prædicandum recepit verbum Dei. *Mar. 1. Luc. 3.* Quod ſi forſan humilitatis cauſa de culmine quæris Põtificali deſcendere, eo ipſo humilitatis videris erigere malè verticem, quod te nimis in reſignandi propoſito exhibes pertinacẽ, quia tunc in te veram humilitatem cuſtodies, cum & per eam locum ſublimen fugies, & per obedientiam non dimittes.

Intueri te itaque volumus, quod hæc ſunt illa, per quæ cedendi Epiſcopus licentiam poteſt poſtulare: Conſcientia criminis, debilitas corporis, defectus ſcientiæ, malitia plebis, graue ſcandalum, irregularitaſque perſonæ. Sed in his omnibus eſt obſeruanda cautela. Propter conſcientiam enim criminis, cedendi poteſt licentia poſtulari, & forſitan non cuiuslibet, ſed duntaxat illius, propter quod ipſius officij executio poſt peractam pœnitentiam impeditur: *81. diſt. cap. Apoſtolus.* cum ſi omnes quos arguit conſcientia cuiuslibet culpæ cederent, pauci vel nulli in illo miniſterio remanerent. Et infrà.

Alia verò cauſa eſt, debilitas corporis, *2. Cor. 12 Ibidem.* quæ vel ex infirmitate, vel ex ſenectute procedit: nec tamen omnis, ſed illa ſolummodo, *Extra. li. 1. tit. 9. de renunciati. ca. literas.* per quam impotens redditur ad exequẽdum officium paſtorale. Nam ſi pro qualibet corporali debilitate ſuſceptæ ſeruitutis officium poſſet deſeri, fruſtra fateretur ſe Apoſtolus in ſuis infirmitatibus gloriari: *38. diſt. c. vltimo.* cum interdum non plus hortetur ſenilis debilitas aliquem cedere, *38. diſt. per totũ.* quàm moralis maturitas, (quæ in ſenibus eſſe ſolet) ipſum in ſuo officio *86. diſt. ca. fratrẽ noſtrum.* ſuadet permanere. Pro talibus enim de ſe dicit Apoſtolus: Cum infirmor, *Oſeæ 4.* tunc fortior ſum. Quia nonnunquam corporis infirmitas fortitudinem cordis *38. diſt. c. Omnes pſallẽtes.* augmentat.

Pro defectu quoque ſcientiæ plerunq; poteſt quis petere ceſſionem. Quia cum ipſa circa ſpiritualium adminiſtrationem ſit potiſſimum neceſſaria, & circa curam temporalium opportuna, præſul qui commiſſam ſibi debet Eccleſiam regere in vtriſque, ſalubriter ei renunciat, ſi ſcientiam (in qua ipſam regat) ignorat: Tu enim (inquit dominus) ſcientiam repuliſti, & ego te repellam, ne ſacerdotio fungaris mihi. Quanquam etſi deſideranda ſit eminens ſcientia in Paſtore, in eo tamen ſit competens toleranda. Quia, *1. Cor. 8.* ſecundum Apoſtolum, ſcientia inflat, *Supra eodem, cum* charitas autem ædificat. Et ideo imper-

fectum

[I]nſtitutio- fectum ſcientiæ poteſt ſupplere perfectio
ne. Cum charitatis.
nobis oli. Propter maliciam autẽ plebis cogitur
interdum prælatus ab ipſius regimine de
clinare, quando plebs adeò duræ ceruicis
exiſtit, vt proficere nequeat apud ipſam,
ſed propter eius duritiam, quò magis ſa-
tagit, eò magis iuſto iudicio deficere per-
mittatur, dicẽte domino per Prophetam:
Linguam tuam adhærere faciam palato
Ezech.3. tuo, quia domus exaſperans eſt. Et Apo-
Act. 13. ſtoli leguntũr dixiſſe Iudæis: Ecce con-
Ioan.10. uertimur ad gentes, quia verbo Dei indi
23.quæ- gnos vos feciſtis. Non tamen pro quali-
ſtio.4.c. bet culpa debet Paſtor gregẽ deſerere, ne
Tres per mercenario comparetur, qui videt lupũ
ſonas. venientem, & dimittit oues, & fugit: ſed
de ſuperioris licentia, tunc demum po-
teſt non tam timidè fugere, quàm pro-
uidè declinare, quum oues conuertuntur
in lupos, & qui debuerant humiliter obe-
dire, iam irreuocabiliter contradicunt.
Quum etſi tales ſint pro crimine grauı-
ter puniendi, ſunt tamen pro tempore vti
23.quæ liter tolerandi: quia ſanguinem elicit, qui
ſtio.4. c. nimis emungit.
Ne ad- Pro graui quoque ſcandalo euitando,
miſſo.Pro (quum aliter ſedari nõ poteſt) licet Epi-
uer.9. ſcopo petere ceſſionem, ne plus tẽpora-
4.diſt.c. lem honorem, quàm æternam videatur
Denique. affectare ſalutem: memor illius quod di-
1.Cor. 8. cit Apoſtolus: Si eſca ſcandalizauerit fra
trem meum, non manducabo carnem in
æternum. Sed inter ſcandalum & ſcanda
lum eſt ſubtiliter deſtinguendum, ſicut
dominus ipſe diſtinxit: cui quum dixiſ-
ſent apoſtoli: Scis, quia Phariſæi audito
hoc verbo ſcandalizantur? Reſpondit:
Matt.15 Sinite illos, cæci ſunt, & duces cæcorum.
Matt.18 Alibi verò dixit: Qui ſcãdalizauerit vnũ
de puſillis iſtis qui in me credunt, expe-
dit ei, vt ſuſpẽdatur mola aſinaria in col
lo eius, & demergatur in profundum ma
ris. Perſonæ verò irregularitas (vt ſi for-
tè ſit bigamus, vel viduæ maritus) eſt cau
ſa propter quam petere poteſt licentiam
aliquis reſignandi, atteſtante Apoſtolo,
Tim.3. quid dicit: Oportet Epiſcopum eſſe vni us
vxoris virum. Non tamen propter qua m
libet irregularitatẽm perſonæ debet ei
qui regulariter miniſtrauit, cedendi li-
centia indulgeri, vtpote ſi de legitimo ma
trimonio non ſit natus: quia licet irregu-
laritatem huiuſmodi non potuerit ſub-
ticere, ſi tamen & culpa latet & cauſa, eũ
eo qui laudabiliter ſuum impleuit offi-
cium (iniuncta ſibi pœnitentia compe-
tenti) poteſt non minus vtiliter, quàm mi
ſericorditer diſpenſari. Ego ſum (inquit
Deus) zelotes, vindicans peccata patrum *Exod.20.*
in filios, & vſq; in tertiam & quartam ge
nerationem, in his qui oderunt me, id
eſt, in illis qui contra me paternum odiũ
imitantur. Vnde patet, quod illis qui
paterna vitia non ſequuntur propriæ poſ
ſunt in talibus ſuffragari virtutes illo diſ
cretionis adhibito moderamine, vt inter
nothos & manzeres, naturales & ſpurios
diſtinguatur. Et infrà.

Verùm ſi propter alias cauſas ceſſio-
nem affectes, non eſt in hoc tibi poſtulan
ti fauendum, quum huiuſmodi poſtula-
tio videatur non eſſe diſcreta, quoniam
(vt id tanquam notiſſimum omittamus,
quod ocioſitas & voluptas arma ſunt
hoſtis antiqui, ad miſeras animas capti-
uandas) propter laboris ãguſtias aut per-
ſecutionis incurſus non debes deſerere
ſponſam tuam, cui defigendo manum
apud extraneum te fide media copulaſti: *Matt. 5*
ſciens, quod beati ſunt iſti, qui perſecutio *Luc.1.*
nem patiuntur propter iuſtitiam, quoniã *Ioan.3.*
cum probati fuerint, accipient coronam
vitæ, quam repromiſit Deus diligẽtibus
ſe. Sed dices: Spiritus vbi vult ſpirat, &
neſcis vnde veniat, aut quò vadat, & ideo
non eſt, qui poſſit vias illius ſpiritus per-
ſcrutari. Qui verò ſpiritu Dei aguntur,
non ſunt ſub lege: quoniam vbi ſpiritus
Dei, ibi libertas. Quare ſi cedẽdi tibi licẽ
tia data ab homine non fuerit, nihilomi-
nus tamẽ cedes: quia data eſt tibi libertas
cedẽdi à Deo. Certè deſipis ſi ſic ſapis. Nã
quomodo ſpiritu Dei agitur, qui contra
ſpiritũ Dei agit? Si enim vera ſunt quæ
præmiſimus, (imò quia indubitanter sũt
vera) procul dubio cõtra ſpiritũ Dei agit,
qui aliquid contra veritatem attentat,
quoniam ipſe eſt ſpiritus veritatis. Porrò,
ſi dicas, quod forſan alia eſt cauſa latẽs, *Ioan. 10*
propter quam cedendi voluntas tibi cœ-
litus inſpiratur: & nos ſiquidem reſpon-

 demus:

demus: Tu quomodo ſcis, quod talis inſpiratio ſit cæleſtis? Nónne recolis, quid ille glorioſus Pontifex dixit, quum cepiſſet viribus corporis repentè deſtitui: Domine, ſi adhuc populo tuo ſum neceſſarius,
Phil. 1. non recuſo laborem? Fiat volũtas tua: illius exemplum ſecutus, qui dixit: Cupio diſſolui & eſſe cum Chriſto. Manere autem in carne, neceſſarium eſt propter vos. Et infrà.

Quippe ſi quantocũque virtutum flore refulgeas, & in te non habeas charita-
Ioan. 15. tem, nihil te comprobaris habere. Nulla
7. quæ. 1. ſiquidem maior poterit eſſe charitas, quã
fere per vt animam ſuam ponat quis pro amicis
totum. ſuis. Quum autem propter hanc te deceat
1 Cor. 15 animam tuam pro ſubditis tuis pone-
24. quæ re, nulla occaſione (dummodo proficere
ſt. 3. 4. c. illis poſſis, etſi non omnibus, tamen mul-
Quis no tis) ab eorum regimine te conuenit excu-
ſtri. n. ſap. ſare: quoniam ſi laboris cauſam prætenn-
10. Luc. dis, exẽplum te Apoſtoli ſubleuabit, qui
10. ſuadet tibi laborem huiuſmodi non refugere, dum ſe aſſerit pro communi ſalute plus cæteris laboraſſe: quia licet non ſemper ſequatur laborem effectus, nihilominus tamen ipſe labor eſt meritorius apud Deum, iuxta quod legitur: Reddet Deus mercedem laborum ſanctorum ſuorum. Et infrà.

Nec putes quod ideo Martha malam partem elegerit, quæ circa plurima ſata-
De pœni gebat, quia Maria optimam partẽ elegit,
tentia. di quæ non auferetur ab ea: quoniam licet
ſt. n. 7. c. illa ſit magis ſecura, iſta tamen eſt magis
vltimo. fructifera. Et licet illa ſit magis ſuauis,
Gen. 29. hæc tamen magis vtilis, quum in fœcun-
Exod. 24. ditate ſobolis lippitudo Liæ, Rachaelis pulchritudini ſit prælata: quamuis ſimul in vnum & cõtemplatiuus eſſe valeas & actiuus, legiſlatoris exẽplo, qui nunc aſcẽdebat in montem, vt ibi gloriam domini cum maiori cerneret libertate: nunc verò deſcẽdebat in caſtra, vt cũ vtilitate maiori neceſſitatibus populi prouideret. Quapropter facilius indulgetur, vt aſcendat monachus ad præſulatum, quàm præſul ad monachatum deſcendat. Et infrà.

Monemus itaque vt laborem paſtoralis regiminis non recuſes, nec fortaſſis ad pedes ſuos cum Maria ſperneret te accipere, qui ſibi apud te diuertenti ſpreuiſſes cum Martha ſolicita miniſtrare. Et infrà. Quia verò in poſtulando cedendi licentiã inſtitiſti, tibi te duximus relinquẽdum vt diſtinctis cauſis propter quas cedere oporteat, ſi propter aliquã cauſam vtilẽ & honeſtã in huiuſmodi propoſito perſeueres, de licentia noſtra cedas: alioquin cedẽdi licẽtiã authoritate apoſtolica tibi ſcias eſſe penitus interdictam: quoniam ſi pennas habeas quibus ſatagas in ſolitudinem aduolare, ita tamen ſtrictæ ſunt nexibus præceptorum, vt liberum nõ habeas (abſque noſtra permiſſione) volatum.

dem Epiſcopo Fauentino, in Archiepiſcopum Rauẽnatenſem electo.

Epiſcopus qui propter crimen renunciauit epiſcopatui, & ad religionem tranſiuit, ad epiſcopatum reaſſumi non poteſt, ſecus ſi renunciauerit propter perſecutionem, infirmitatem, defectum ſcientiæ, ſimoniam, ipſo ignorante commiſſam, vel aliam ſimilem cauſam.

Conſtitutio lxx.

POſt trãſlationẽ tuã ad Eccleſiam Ra- *Ibid. cap.*
uẽnatenſem, cum Præpoſitus & Cano *Poſt traſ*
nici Fauentinenſes in I. eorum Canonicũ *latio.*
liberam eligendi authoritatẽ vnanimiter cõtuliſſent, ipſe I. ſancti Fridiani Lucanẽſem Canonicum olim Epiſcopum Sartanenſem, in Fauentinenſem Epiſcopum poſtulãdũ elegit. Porrò à ſancti Fridiani priore ſuper hoc requiſito, & obtento cõſenſu, Præpoſitus & alij poſtulationẽ eãdẽ approbari à nobis humiliter petierũt.

Verũ poſtulationi huiuſmodi videba-
tur cõcilij Cõſtãtinopolitani Capitulum *7. queſt.*
obuiare, in quo ſtatutũ eſt, vt quicũque *1. ca. Hoc*
de Põtificali dignitate ad monachorũ vi *nequa-*
tã & pœnitẽtię locũ deſcẽderit, nequaquã *quam.*
vlterius ad põtificatũ reſurgat. Vnde cõtra dictũ cõciliũ (quũ ſit vnũ ex quatuor principalibus, quæ ſicut quatuor Euãge-
lia Eccleſia Catholica veneratur) nullate- *15. diſt.*
nus videbatur eorũ poſtulatio admittẽda *ca. ſicut*
Cæterũ ſpeciales quidã caſus inueniũtur, *ſancti.*

in quibus(prædicto concilio nõ obſtãte) is qui vitã monachalẽ elegit,rurſum licitè poteſt ad epiſcopatum aſſumi.Si enim quiſquã perſecutionis rabie ſæuiente, vel præpediẽte ĩualitudine corporis, quũ proficere nequeat in regimine paſtorali, de ſuperioris authoritate ad monaſticã vitã deſcẽdat:perſecutionis vel ægritudinis impedimẽto ceſſante, ad Epiſcopalẽ poterit reſurgere dignitatẽ. Itẽ,ſi quis propter literaturæ defectũ(ne tanquã cæcus cæco ducatũ præbeat) locũ regiminis authoritate Apoſtolica deſerẽde ad ociũ ſe cõtulerit monachale,ac per exercitiũ lectionis ſciẽtiæ reperit margaritã, proculdubio poterit denuò vocatus à domino cathedrã reaſcẽderi paſtoralẽ. Rurſus ſi quis cupeditate parentũ(eo tamẽ penitus ignorante) fuerit epiſcopatũ adeptus, & hoc cõperto epiſcopatũ de licẽtia ſuperioris dimittens obſeruantiã elegerit regularẽ, etſi ad epiſcopatũ eundẽ redire poſtmodũ nequeat, iuxta canonicas ſanctiones, ad aliũ tamẽ poterit licitè reaſſumi. Quanquã autẽ in his & con ſimilibus caſibus is qui epiſcopatu dimiſſo monaſticam vitã elegit, reſurgere valeat ad officiũ paſtorale, nihil tamẽ in his contra præſcriptũ intelligitur cõciliũ attẽtari,quod in eo loquitur caſu, quũ propter aliquod crimen epiſcopatũ quis deſerẽs, ad vitã monaſticam pœnitẽtiæ cauſa deſcẽdit. Vnde quidã in eo caſu loqui dixerũt capitulũ ſupradictũ,quũ qs pro crimine, de quo conuictus fuerat vel confeſſus,ab epiſcopali dignitate depoſitus in monaſterio extitit ad pœnitentiam agendam incluſus: vel cum aliquis propter graue crimẽ, pro quo epiſcopatũ retinens pœnitentiam dignè agere non valebat,cedendi obtenta licentia vitam monachalẽ elegit. A lijs aſſerentibus ſic intelligendũ eſſe capitulũ antedictum, vt per ſe reſurgere nequeat,id eſt,repetere quaſi debitum,quod tali modo dimiſit: quãquam eligi poſſit, præſertim ſi locum tantum & non ordinem reſignauit.

Luc.6.

7.quæſt, 1.c.Præſentium.

1.quæſt. 1.cap. Si quis neque.

7.quæſt. 1.c.Quã periculoſum.

Quum ergo nobis cõſtare nequiuerit ob quam cauſam prædictus I.epiſcopatui olim ceſſerit,mandamus quatenus,ſi tibi cõſtiterit, quod propter aliquam ex præmiſſis cauſis, ſeu conſimilibus idẽ I. epiſcopatui ceſſerit memorato, tu authoritate noſtra(dũmodo neceſſitas vel vtilitas id expoſcat)licẽtiã ei tribuas aſcẽdẽdi ad regimẽ Eccleſiæ Fauentinẽſis,maximè ſi veritate ſubnititur, quod dictus I.loco tãtũmodò ceſſerit memorato,& nõ ordini, vel etiã dignitati. Tũc enim eſſet vehemẽtiſſimè præſumẽdũ,quod nõ propter crimẽ aliquod ab ipſo cõmiſſum, ſed cauſa pœnitentiæ ad vitam migrauerat regularem:preſertim cum apoſtolica ſedes poſt ceſſionem multo minus quàm antea permiſiſſet eidem tali crimine irretito in pontificali ordine miniſtrare: alioquin (quum durum nimis extiterit cõtra tam ſolenne concilium huiuſmodi poſtulationem admittere) Præpoſito & Canonicis memoratis iniungas, vt aliam perſonam ſibi idoneam eligant in paſtorem.

DE SVPPLENDA NEGLIGENTIA PRAElatorum in Eccleſia catholica.

INNOCENTIVS PAPA III.

Supplet ſuperior inferioris negligentiam in beneficiis conferendis, ſi tempus Lateranenſis concilii lapſum ſit, & collatio per inferiorem poſtea facta non valet.

Conſtitutio lxxi.

Licet magiſter H.& R. procurator R.de ſancto Cadimũdo ſuper Archidiaconatu Richemũdiæ diutius litigauerint coram nobis. Et infrà.

Extra li. 1.tit.10. de ſupplen. negligentia prælatorum, ex. Licet. De pœnitentia. diſt. 3.cap.Sane.

Ne igitur ius noſtrũ negligere videamur,qui alios in ſua iuſtitia cõfouemus, mandamus, quatenus ſi vobis conſtiterit Archidiaconatũ Richemundiæ vacaſſe per annũ(tẽpore ſemeſtri quo vel ad Archiepiſcopũ vel ad Capitulũ donatio pertinebat,nõ à vacatione,ſed à notitia cõputato)cum pro eo quod Eboracenſis Archiepiſcopus aliũ ſuperiorẽ non habet, ex tunc fuerat ad nos donatio deuoluta, vtrique ſuper eo ſilentium imponatis.

Idem Magiſtro P. de Caſtro nouo, & R. Monacho Fontis frigidi, Apoſtolicæ ſedis Legatis.

Si is, ad quem ſpectat beneficii collatio, lapſo tempore Lateranen. concilii conferat, non valet collatio, niſi de miſericordia toleretur.

Conſtitutio lxxij.

Ibid. cap. Literas veſtras.

LIteras veſtræ diſcretionis accepimus quod cum in quibuſdam Eccleſijs legationi veſtræ ſubiectis quædam beneficia & dignitates tanto tempore vacauiſſent, quod tam prælati, quàm capitula ſecundũ tenorẽ Lateranẽ cõcilij eſſent iure inſtituẽdi priuati: poſtquã aduẽtus veſter innotuit, in beneficijs illis pſonas minus idoneas inſtituere pſũpſerũt. Et ĩfrà.

Diſcretioni ergo veſtræ mandamus, quatenus, ſi beneficia & dignitates noueritis perſonis idoneis aſſignatas, eas de patientia permittatis ab ipſis pacificè poſſideri, alioquin perſonas amouentes prorſus ab ipſis, eas de perſonis idoneis authoritate noſtra ſuffulti non differatis quantotius ordinare.

Idem Epiſcopo Samorenſi.

Is, ad quem primo loco ſpectabat collatio beneficii, lapſo tempore Lateranen. concilii, conferre non poterit.

Conſtitutio lxxiij.

Ibid. cap. Dilecto filio.

DIlecto filio P. tituli Sancti Marcellini presbytero cardinali S. & R. procuratoribus P. & G. apud ſedẽ apoſtolicam conſtitutis, auditore conceſſo. Et infrà.

Quia nobis conſtitit à Salamantino decano & eius ſequacibus, poſt elapſum ſex mẽſium ſpacium, infra quod Epiſcopus & capitulum (prout communiter ſpectabat ad eos) procedere ad electionem cantoris neglexerant, electionem ſupradicti P. minus canonicè celebratam, eandem decernimus irritã & inanẽ, & appellationem à Decano & ſuis fautoribus interpoſitam factum Archiepiſcopi (ad quẽ iam erat eligẽdi authoritas deuoluta) nequiuiſſe aliquatenus impedire. Et infrà.

Mandamus quatenus niſi dicto G. aliquod canon cum obuiet, electionem de ipſo factam ſublato apoſtolico obſtaculo confirmetis.

DE TEMPORIBVS ORDINATIONVM, ET qualitate ordinandorum.

INNOCENTIVS PAPA III.

Abbati & Conuentui Cariloci.

Si Monachus vnius ordinis in ſecundo ordine, ad quẽ tranſiuit, incipit ſacerdotium, ad primum ordinem rediens, in eo libere miniſtrabit.

Conſtitutio lxxiiij.

Extra li. 1. iii. 12. de temporibus ordinationis.

EX parte veſtra noſtro fuit apoſtolatui reſeratum, quod quidam monachus veſter ſe ad nigros monachos transferens, & habitum eorum aſſumens, ad ſacerdotij ordinem in ipſo habitu eſt promotus. Vnde quia dubitaſtis, vtrum in aſſumpto taliter ordine miniſtrare debeat.

Mandamus, quatenus (niſi canonicũ aliud obuiet) ipſum monachum officium ſacerdotis liberè exequi permittatis.

Idem C. Presbytero Cardinali, apoſtolicæ ſedis Legato.

Si Græcus Epiſcopo Latino ſubiectus, ordinatur ſine Latini licentia, a Græco interdicitur ſibi executio: ſi verò de licentia, tunc toleratur.

Conſti-

Conſtitutio lxxv.

Ibid. cap. Quod tranſlationem.

QVod translationem pontificis. Et infrà. Conſultationi tuæ taliter reſpondemus, quod cum clericus Græcus Epiſcopo Latino ſubiectus à Græco pontifice ordinatur (niſi de mandato vel licẽtia ſui Epiſcopi fiat) interdicenda eſt ei ordinis executio ſic ſuſcepti, tanquam ab alieno pontifice ſine mandato vel licentia ſui Epiſcopi ordinato.

19. quæſtio. 2. c. Lugdunen.

Si verò de mandato vel licentia ſui præſulis à Græco pontifice ſecũdum morem Græcorum fuerit ordinatus, licet culpandus ſit Epiſcopus Latinus, qui clericos ſuos à Græco facit antiſtite ordinari, quandiu tamen talis mos ab Eccleſia tolleratur, impediri non debet ab executione ordinum taliter ſuſceptorum.

Idem Mutinenſi Epiſcopo.

Ordinatus a Papa ſine licentia Papæ, ad ſuperiores ordines non promouetur.

Conſtitutio. lxxvi.

Ibid. cap. Cum in.

CVm in diſtribuendis. Et infrà. Meminimus à nobis fuiſſe ſuppliciter poſtulatum & clementer indultum, vt, quia præfatus A. Eccleſiæ Romanæ ſubdiaconus erat, mãdaremus ipſum per Bonõ. epiſcopum promoueri.

Idem Mutinenſi Epiſcopo, & H. Romanæ Eccleſiæ ſubdiacono.

Duo ſacri ordines non poſſunt conferri eidem vno die vel duobus, continuato ieiunio.

Conſtitutio lxxvii.

Ibid. cap. Literas veſtras.

LIteras veſtras recepimus ſuper inordinata ordinatione Imolen. electi, quem Bonon. epiſcopus præcedenti ſabbato in diaconum, & ſequenti die dominico (continuato ieiunio) in presbyterum ordinauit.

In quo quantum vterque deliquerit, euidenter intelligit, qui prudenter attendit. Si enim vtrumque ordinem eodem die conferre illi non licuit, pari non licuit ratione, vnum ordinem vno die, & alium altero (ieiunio continuato) conferri: cum propter continuationem ieiunii fictione canonica, ſiue mane dominicæ trahatur ad ſabbatum, ſiue veſpera ſabbati ad diẽ dominicam referatur, profectò manè cum veſpera, ſeu veſpera cum manè ad eundem diem pertinere dicetur. Nam ſi, quantum ad hunc neceſſitatis articulum pertinet, manè ad vnum diem, & veſpera referatur ad alium, cur eſſet continuatio ieiunij neceſſaria, cum & ſabbato ante cœnam & dominica ante prandium intelligantur eſſe ieiuni?

Præfatum itaque Bonon. epiſcopum (vt puniatur in quo deliquit) à collatione ordinum, diaconij ſcilicet, & presbyterii, alterum verò ab executione officij ſacerdotalis tamdiu volumus manere ſuſpenſos, donec de illis aliter diſponamus.

DE SCRVTINIO IN ORDINATIONIBVS faciendo.

INNOCENTIVS PAPA III.

Epiſcopus interrogatus in ſcrutinio epiſcopi ordinandi, poteſt reſpondere illum dignum, ſi non nouit illum indignum.

Conſtit. lxxviij.

Extra l. 1. tit. 13. de Scrutinio faciendo. c. Ex parte tua.

EX parte tua fuit propoſitum. Et infrà. Fraternitati tuæ taliter reſpondemus, quod cum aliquem in diaconum vel presbyterum promouemus, prior diaconorum, qui nobis aſſiſtit, dicit: Poſtulat ſancta mater eccleſia hunc diaconum vel ſubdiaconũ ad onus presbyteratus vel diaconatus aſſumi. Et nobis itterrogãtibus, ſi eũ cognouerit eſſe dignũ, idẽ reſpõder, quod (quãtũ humana

 fragi-

25. quæſtio. 3. c. Hoc videmur. fragilitas noſſe finit)& ſcit & teſtificatur illū ad huiuſmodi onus officij eſſe dignū. Vnde in tali reſpōſione aliquē peccare nō credimus, dūmodo contra conſcientiam non loquatur, quia non ſimpliciter illum aſſerit eſſe dignū, ſed inquantum humana fragilitas noſſe finit: cum illum quem indignum eſſe nō nouit, dignum debeat æſtimare. Huiuſmodi ergo reſponſione ſecurè vti poteris, niſi fortè de indignitate tibi conſtiterit conſecrandi. Si autē illū in dignū eſſe cognoſcis, Metropolitano (priuſquā ad huiuſmodi ſcrutiniū veniatur) ſecretè ſtudeas nūciare vel intimare, quā uis nos interrogationem huiuſmodi non in conſecratione pontificis, ſed in ordinatione diaconi vel presbyteri faciamus.

DE AETATE ET QVALITATE, ET ordine præficiendorum.

INNOCENTIVS PAPA III.

Subdiaconus in Epiſcopum eligi poteſt.

Conſtitutio lxxix.

Extra li. 1. tit. 14. de ætate & qualitate. c. A multis. 60. diſt. c. Nullus. A Multis multoties, an ſubdiaconus in epiſcopum eligi valeat, hæſitatur. Siquidem Vrbanus Papa primus decreuit, vt nullus in epiſcopū, niſi in ſacris ordinibus religioſè viuens inuētus fuerit, eligatur: Sacros (inquit) ordines diaconatum dicimus & presbyteratum. Hos ſiquidem ſolos primitiua eccleſia legitur habuiſſe. Subdiaconos verò (quia etiam ipſi miniſtrant altaribus) opportunitate exigente concedimus in epiſcopos eligi, ſi tamen præclaræ ſcientiæ ac religionis exiſtāt. Quod ipſum non ſine Rom. Pōtificis vel Metropolitani licentia fieri permittimus. In quibus verbis innuitur, quod Vrbanus ad ſtatum primitiuæ eccleſiæ ſe referēs, in quo ſubdiaconatus ordo ſacer minimè dicebatur, īſtituit, vt de ſubdiacono (niſi vtilitatis cauſa, & tunc etiā de permiſſione Metropolitani vel Romani Pontificis) non poſſet electio celebrari.

52. diſt. cap. erubeſcant. Verum cum hodie ſubdiaconatus inter ſacros ordines computetur, ſicut Vrbanus Papa ſecundus ſub his verbis expreſſit: Erubeſcant impij, & intelligant iudicio ſpiritus ſancti eos, qui in ſacris ordinibus, presbyteratu, diaconatu, ſubdiaconatu ſunt poſiti, ſi caſtè non vixerint, excludendos ab omni eorundem graduum dignitate. Et iterum: Nemo ad ſacrum ordinem permittatur accedere, niſi aut virgo, aut probatæ caſtitatis exiſtat, & qui vſq; ad ſubdiaconatum vnicam & virginem habuit vxorem. Et ad ſimilitudinem diaconi & presbyteri ſubdiaconus debet continentiam obſeruare, ſicut & in ſexta ſynodo conſtitutum eſt, vt ſi quis eorum qui ad clerum accedunt nuptiali iure mulieri voluerit copulari, hoc ante ſubdiaconatus ordinem faciat. Et beatus Gregorius ſtatuiſſe legitur, vt nullum facere ſubdiaconum præſumant epiſcopi, niſi qui ſe caſtè victurum promiſerit. Ibid cap. Sequēti. Ibid. cap. Si quis eorum. 31. diſt. ca. Ante triennium.

Nos volentes ſuper hoc articulo diſceptationis materiam amputare, ſtatuimus, vt ſubdiaconus in epiſcopum valeat liberè eligi, ſicut diaconus vel ſacerdos.

Idem tituli Sanctæ Crucis Cardinali.

Irregularis, & in minoribus, poteſt diſpenſatiue in Abbatem inſtitui.

Conſtitutio lxxx.

Ibid. cap. Tua in domino. TVam in domino diligentiam commendantes, quam ſuper monaſterio ſancti Quirici reformando dignoſceris adhibere.

Mandamus, quatenus, ſi non potes eidem monaſterio de perſona idonea melius prouidere, tu monachum illum, quē literis tuis de honeſtate ac induſtria commendaſti, per quem ſtatus eiuſdem loci creditur reformandus (nullum prorſus habens reſpectum ad petitionem illicitam, quam quidam laici faciebāt, ſed ex tuæ duntaxat prouiſionis officio) inſtituas

tuas in Abbatem, ita videlicet, quod ad ſacros ordines non aſcendat, cum inſtante neceſſitatis articulo poſſit in abbatem aſſumi etiam in minoribus ordinibus cõſtitutus. Et laici memorati non ſint conſanguinitate vel affinitate coniuncti monacho memorato, vt ex ipſorum petitione debeat contra eum aliqua ſiniſtra ſuſpicio ſuboriri.

Idem Rothomagenſi Archiepiſcopo.

Abbas ſi eſt presbyter & benedictus, conferre poteſt ordinem clericalem.

Conſtitutio Lxxxj.

Ibid. cap. Cum contingat interdum. 69. diſt. ca. Quoniam videmus.

CVm contingat interdum, quod laici ad monaſteria conuolantes à ſuis abbatibus tonſurentur, requiſiſti, an clericatus ordo in tonſura huiuſmodi conferatur.

Super quo tibi reſpondetur, quod cum in vij. ſynodo ſit ſtatutum, vt lectores per manus impoſitionẽ licentia ſit vnicuique abbati in proprio monaſterio ſolũmodo faciendi, dummodo ipſis ab epiſcopo (ſecundum morem præficiendorum abbatum) manus impoſitio facta noſcatur, & conſtet eum exiſtere ſacerdotem, per primam tonſuram iuxta formam eccleſiæ datam à talibus clericalis ordo confertur.

Innocentius Papa tertius.

Si canonicus regularis factus monachus, iuſta de cauſa ad canonicam reuerſus, ibi poſtea præficiatur, licite tenere poterit prælaturam.

Conſtitutio Lxxxij.

Ibid. cap. Intelleximus quod.

INtelleximus quod cum in monaſterio tuo fueris laudabiliter cõuerſatus, ad monaſterium ſancti Innocentij talis ordinis acceſſiſti: vbi cũ aliquãdiu in ipſo ordine permanſiſſes, demũ ad cor reuerſus, de Metropolitani & aliorũ cõſilio ad primã domũ redire curaſti: in qua tãdẽ ſub regularis obſeruantiæ diſciplina taliter Deo & hominibus placuiſti, quod per tuorũ exigentiam meritorum fratres tui prece ferũt te vnanimiter in abbatem.

Ne igitur occaſione moræ, quã in preſcripto monaſterio cõtraxiſti (quaſi conſciẽtia tua te remordeat) ĩ ſuſceptæ adminiſtrationis cura tepeſcas, attẽdẽs ꝙ cautũ eſt in canone, ne quis canonicus regularis (niſi fortè publicæ lapſus ſit, ꝙ abſit) efficiatur monachus: & ſi factus fuerit, ad canonicatus ordinem reuertatur vltimus in choro manendo cucullam ad memoriam delaturus.

19. quæſtio. 3. c. Mandamus.

Diſcretioni tuæ mãdamus, quatenus circa curã tibi cõmiſſã ſolicitudinẽ exercere ſtudeas indefeſſam, & taliter ſequẽtia bona continuare prioribus, quod dignum à Deo poſſis meritum expectare.

Idem.

Ordinatus ad ſacros ordines ſine titulo, ab ordinatore iuſte petit beneficium.

Conſtitutio Lxxxiij.

Ibid. cap. Accepimus te.

ACcepimus, te noſtris auribus intimante, quod quidam clerici, qui ad ſacros ordines ſine titulo ſunt promoti, te ad eccleſiã Bracarẽ. ſuper beneficijs obtinendis infeſtant. Et infrà.

Licet igitur in ordinationibus clericorũ illã tu ac prædeceſſores tui diligentiã debueritis adhibere, vt minus idonei non ordinarẽtur à vobis, ac ideo poſt promotionẽ eorũ exceptionẽ nõ poteris prætendere cõtra illos, niſi fortè poſtquã promoti fuerint, reddiderint ſe indignos; ex ſuperabũdãti tamẽ (quãdo ſcribere pro talibus nos oportet) facimus in literis noſtris apponi, vt ſi ordinatus pro quo ſcribimus idoneus habeatur, & eccleſiaſtico beneficio nõ indignus, ei ab ordinatore vel ſucceſſore ipſius cõpetẽs beneficiũ tribuatur. etſi tecũ de iure agere vellemus, te poſſemus meritò ad prouiſionẽ eorũ cõpellere, quos à te vel prædeceſſoribus tuis ordinatos fuiſſe cõſtaret, eo pſertim, quod ad obtinendũ eccleſiaſticũ beneficiũ eos debes idoneos reputare, quos ad ordines ſuſcepiſti. Vnde grauiter ſuſtinere nè debes, ſed nobis potius deuotè inclinare teneris, ſi illos examinari per alios facimus, quos ſine examinatione nõ credimus ordinatos,

8. quæſt. 3. c. Dilectiſſimi.

dinatos, antequam ad prouiſionem eorum te compellere velimus.

Mãdamus igitur, quatenus eis, ꝑ quibus te cõtigerit recipere noſtra mandata in forma communi, in maiori eccleſia vel alijs diœceſib. Bracanen. prouidere non tardes. Exceptiones autẽ, ſi quas cõtra tales propoſueris, præcipimus audiendas.

DE VNCTIONE SACRA IN ECCLESIA Catholica.

INNOCENTIVS PAPA III. Patriarchæ Conſtantinopolitano.

Eccleſia Græcorum in ordinationibus & conſecrationibus ſeruare debet vnctiones, quas ſeruat eccleſia Romana Epiſcopus autẽ cũ conſecratur, inungitur chriſmate in capite & manibus, quod ſi fuerit prætermiſſũ, per tres epiſcopos eſt ſupplẽdũ.

Conſtit. Lxxxviij.

Extra li. 1. tit. 15. de ſacra vnctione cap. Cum veniſſet ad. QVum veniſſet ad apoſtolicã ſedẽ Bracarẽ. Epiſcopus, qui ĩ cõſecratione ſua ſanctam nõ acceperat ũctionẽ quoniã apud vos nõ cõſueuerũt põtifices,
66. *diſt.* cũ cõſecrãtur, inũgi: nos, quod illi defue-
ca. Porro rat, mãdauimus in ipſo ſuppleri, faciẽtes
Vnctio caput eius & manus ꝑ Albã. epiſcopũ (aſ-
nis ſpe- ſiſtẽtibus ei duobus epiſcopis ſecũdũ mo
cies duæ rẽ eccleſ.) ſacro chriſmate deliniri. Et inf.
de conſe. Scire volumus duas eſſe ſpecies ũctio-
diſt. 4. c. nis: Exteriorẽ, q̃ materialis eſt & viſibilis;
1. *vnctio* & interiorẽ, q̃ ſpiritualis eſt inuiſibilis Ex
exterior teriore viſibiliter inũgitur corpus: interio
ex quib. re inuiſibiliter inũgitur cor. De prima Ia-
conſtet. cobus Apoſtolus ait: Infirmatur quis in
Oleo quid vobis, inducat presbyteros eccleſiæ, & o
myſtice rat ſup eũ, ũgẽtes eũ in nomine domini,
deſigne- & oratio fidei ſaluabit infirmũ. De ſecũ
tur. da Ioãnes apoſt. ait: Vos ũctionẽ quã ac-
Matt. 25 cepiſtis ab eo, maneat in vobis. Et nõ ne-
Balſa- ceſſe habetis vt aliqs doceat vos: ſed ſicut
mus quid ũctio vos docet de omnibus, ita faciatis.
myſtice. Vnctio viſibilis & exterior ſignũ eſt inte
Eccle. 24 rioris & inuiſibilis ũctionis. Vnctio verò
12. quæ- inuiſibilis & iterior nõ ſolũ eſt ſignũ, ſed
etiã ſacramẽtũ: quia ſi dignè ſumitur, vel *ſtio. 1. c.*
agit, vel auget abſq; dubio q̃ deſignat. *Nolo &*
Ad exibẽdũ aũt exteriorẽ & viſibilẽ vn- *11. quæ-*
ctionẽ, benedicitur oleũ, quod dicitur ca- *ſtio. 3. c.*
techumenorũ vel infirmorũ, & cõficitur *Non ſunt*
chriſma, quod ex oleo fit & balſamo my *audiendi*
ſtica ratione. Per oleũ enim nitor cõſciẽ *2. Cor. 1.*
tiæ deſignatur, iuxta quod legitur: Prudẽ *Pſal. 44.*
tes virgines acceperunt oleũ in vaſis ſuis *2 Tim. 3*
cũ lãpadibus. Per balſamũ odor famæ ex *23. quæ-*
primitur, propter quod dicitur: Sicut bal *ſtio. 4. c.*
ſamũ aromatizans odorẽ dedi. Hoc ergo *Nabucho*
chriſmate ũgi debet Epiſcopus, non tã in *donoſor.*
corpore, quã ĩ corde, vt & interius nitorẽ *8. quæſt.*
cõſciẽtiæ, quantũ ad Deũ, & exterius ha- *1. c. Licet*
beat odorẽ famę quo ad proximũ De ni *ergo.*
tore cõſciẽtiæ dicit Apoſtolus: Gloria no *28. quæ-*
ſtra hæc eſt, teſtimoniũ cõſciẽtiæ noſtrę. *ſtio. 1. c.*
Nã omnis gloria filię regis ab intus. De *Iam nũc.*
odore famę idẽ Apoſtolus ait: Chriſti *Caput*
bonus odor ſumus in omni loco, & alijs *myſti-*
odor mortis in mortẽ. Debet enim Epiſ *cum quid*
copus bonũ habere teſtimoniũ, & ab his *Matt. 6.*
qui ſunt intus, & ab his qui ſũt foris vt *Manus*
cortina cortinã trahat, & qui audit dicat, *quidem.*
Veni Hoc vnguẽto caput & manus Epiſ *Cant. 3.*
copi cõſecrãtur. Per caput enim mens in- *Gal. 6.*
telligitur. iuxta illud: Vnge caput tuũ, & *Matt. 22*
faciẽ tuã laua. Per manus, opera intelligũ *Luc. 10.*
tur, iuxta illud: Manus meę diſtil auerũt *Caput*
myrrhã. Manus igitur vngitur oleo pieta *cur vnga*
tis, vt Epiſcopus operetur bonũ ad ões: *tur Epiſ-*
maximè aũt ad domeſticos fidei. Caput *copo*
aũt ũgitur balſamo charitatis, vt Epiſco- *Pſa. 132*
pus diligat Deũ ex toto corde, & ex tota *1. Co. 11.*
anima, & ex tota mente ſua, & proximũ *33. quæ-*
ſuũ ſicut ſeipsũ. Caput inũgitur propter *ſtio. 5.*
authoritatẽ & dignitatẽ, & manus ꝓpter *ca. Cum*
miniſteriũ & officiũ. Caput enim vngitur *caput.*
vt oſtẽdatur illius repræſentare perſonã,
de quo dicitur per Prophetã: Sicut ũguẽ- *Eſa. 61.*
tũ ĩ capite &c. Caput enim viri Chriſtus, *Luc. 4.*
caput Chriſti Deus, qui de ſe dicit, Spiri- *Manus*
tus domini ſuper me, eò quòd vnxit me, *cur vn-*
euãgelizare pauperibus miſit me. Manus *gantur.*
Epiſcopi inũgũtur, vt oſtẽdatur accipere poteſtatẽ benedicẽdi & cõſecrãdi. Vnde cũ eas cõſecrator inũgit, Cõſecrare (inqt) & ſanctificare digneris domine manus iſtas per iſtã vnctionẽ, & per benedictionem noſtram: vt quæcũq; cõſecrauerint

conſe-

Vnctionum pontificum, regumq; differentiæ 3.

conſecrētur, & quæcūque benedixerint, benedicantur, in nomine domini.

Reg. 19. 2. quæſt 7. ca. Hisque. Act. 10. Eph. 1. Col. 2. Eſa. 9. Reg. 9.

Vnde in veteri teſtamēto non ſolū vngebatur ſacerdos, ſed etiā rex & Propheta, ſicut in libro Regū dominus præcepit Heliæ: Vade & reuertere in domū tuam per deſertū in Damaſcū. Cumq; peruenerіs illuc, vnges Azahel in regē ſuper Syriam, & Iehu filium Nauſi vnges in regē ſuper Iſrael: Heliſæum autē filiū Saphat, qui eſt de Abel, vnges prophetam pro te. Sed vbi Ieſus Nazarenus (quem vnxit Deus ſpiritu ſancto, ſicut habetur in Actibus Apoſtolorū) vnctus eſt oleo pietatis præ cōſortibus ſuis, qui, ſecūdū Apoſtolū eſt caput eccleſiæ, quod eſt corpus ipſius: principis vnctio à capite ad brachiū eſt tranſlata, vt princeps ex tūc non vngatur in capite, ſed in brachio ſiue humero vel in armo, in quibus principatus congruè deſignatur, iuxta illud quod legitur: Factus eſt principatus ſuper humerū eius, &c. Ad quod etiā ſignificādum Samuel fecit poni armū ante Saul, cui dederat locū in capite ante eos, qui fuerant inuitati. In capite verò pontificis ſacramentalis delinitio conſeruata, quia perſonā capitis in pōtificali officio repræſētat. Refert autē inter pōtificis & principis vnctionē, quia caput pōtificis chriſmate cōſecratur, brachiū verò principis oleo delinitur, vt oſtēdatur quāta ſit differētia inter authoritatem pontificis & principis poteſtatem.

Vnctionis quæ ſit pontifici & principi, differentia quæ. 69. diſt. cap. Duo ſunt. Vnctionum Chriſtianorum ratio & differentiæ quæ.

Apoc. 1. 1. Pet. 1. De conſe. diſt. 5. c. De his. De conſe. diſt. 4. c. Deinde a ſacerdote Abac. 1. Heb. 10.

Quia verò Chriſtus fecit nos in ſanguine ſuo Deo noſtro regnū & ſacerdotes (propter quod Apoſtolus Petrus ait: Vos eſtis genus electum, regale ſacerdotiū) idcirco in nouo teſtamēto nō ſolū reges & ſacerdotes vngūtur, ſed etiā omnes Chriſtiani bis ante baptiſmū, ſcilicet oleo benedicto, primū in pectore, deinde inter ſcapulas, & bis poſt baptiſmum, ſcilicet chriſmate ſancto, primū in vertice, demū in frōte. In pectore nāque baptizādus inūgitur, vt per ſancti ſpiritus donū abijciat errorē & ignorantiā, & ſuſcipiat fidem rectam, quia iuſtus ex fide viuit. Inter ſcapulas, vt per ſpiritus ſancti gratiam excutiat negligētiam & torporē, & bonā operationem exerceat, quia fides ſine operibus mortua eſt, vt per fidei ſacramētum ſit munditia cogitationum in pectore, & per operis exercitium ſit fortitudo laborum. In ſcapulis, quatenus fides per dilectionem ſecūdum Apoſtolum operetur.

Iacob. 2. Gal. 5. Ier. 1. Eccle. 2. Rom. 10. Luc. 9.

In vertice verò baptizatus inungitur, vt ſit paratus omni petenti de fide reddere rationē, quia per caput intelligitur mens, iuxta quod legitur: Oculi ſapientis in capite eius: cuius ſuperior pars eſt ratio, & inferior eſt ſenſualitas. Vnde bene per verticem, quę eſt ſuperior pars capitis, intelligitur ratio, quæ eſt ſuperior pars mentis. In frōte vngitur baptizatus, vt liberè confiteatur quod credit. Quia corde creditur ad iuſtitiā, ore verò fit cōfeſſio ad ſalutē: memor eius quod dominus ait, Qui me confeſſus fuerit corā hominibus, &c. Ante baptiſmum ergo vngitur oleo benedicto, & poſt baptiſmum chriſmate ſancto, quia chriſma ſoli competit Chriſtiano. Chriſtus enim à chriſmate dicitur, vel potius à Chriſto dicitur chriſma, non ſecūdū nominis formā, ſed ſecūdū fidei rationē. A Chriſto verò Chriſtiani dicūtur, tanquā vncti deriuētur ab vncto: vt omnes concurrant in odorem illius vnguenti, cuius nomen oleum eſt effuſum.

Chriſtus vnde dicatur. Cant. 1. Confirmationis vnctio quid inſinuet. De conſe. diſt. 4. c. Presbyt. 95. diſt. ca. Peruenit. 2. quæſt. 7. ca. Accuſatio. 68. diſt. ca. Quorum vices. Act. 8. Matth. 3 Luc. 3. Gen. 8.

Per frōtis chriſmationē manus impoſitio deſignatur, quæ alio nomine dicitur cōfirmatio: quia per eā ſpiritus ſanctus ad augmentū datur & robur. Vnde cū cæteras vnctiones ſimplex ſacerdos vel presbyter valeat exhibere, hāc nō niſi ſūmus ſacerdos, id eſt, Epiſcopus debet cōferre: quia de ſolis Apoſtolis legitur, quorū vicarij ſūt Epiſcopi, quod per manus impoſitionē ſpiritū ſanctū dabāt, quemadmodū actuum apoſtolorū lectio manifeſtat: Cum audiuiſsē (inquit) Apoſtoli qui erāt Hieroſolymis, quia recepiſſet Samaria verbū Dei, miſerūt ad eos Petrū & Ioānē. Qui cū veniſſent, orauerūt pro ipſis, vt acciperēt ſpiritū ſanctū. Nōdū enim in quēquā illorum venerat: ſed baptizati tātum erāt in nomine domini Ieſu. Tunc imponebant manus ſuper illos, & accipiebant ſpiritum ſanctū. Cuius aduentus per vnctionis miniſterium deſignatur quia columba, in qua ſpiritus ſanctus ſuper Chriſtum in baptiſmo deſcendit: ad veſperū in Cataclyſmo reuertens ramum retu-

lit

Pſa. 103 lit virentis oliuæ, cuius vtique ſacramentum Dauid Propheta prænoſcens, exhilarandam faciem in oleo prædicauit.

Vnctio altaris qu- id myſtice. Vngitur pręterea, ſecundum eccleſiaſticum morem, cum conſecratur altare, cum dedicatur templum, cum benedicitur calix, non ſolum ex mandato legis diuinę, *Exod. 30* verum etiam exemplo beati Silueſtri, qui cum cōſecrabat altare, illud chriſmate perungebat. Præcepit enim dominus Moyſi, vt faceret oleū vnctionis, de quo vngeret teſtimonii tabernaculum & arcam teſtamenti mēſamque cum vaſis. Verū vnctionis ſacramētum aliud quidē efficit & figurat tam in nouo quàm in veteri teſtamento. Vnde non iudaizat eccleſia, cum vnctionis celebrat ſacramentum ſicut antiqui mentiuntur, qui neque ſcripturas neque Dei nouere virtutem.

Monemus igitur vt illū in ordinandis *De conſe. diſt. 1. c. Nullus epiſcopus.* presbyteris & conſecrandis Epiſcopis morem ſerues & facias obſeruari, quem apoſtolica ſedes obſeruat. Et infrà.

Licet Romanus Pontifex non vtatur baculo paſtorali, tum propter hiſtoriam, tum propter myſticam rationem: tu tamen ad ſimilitudinem aliorum pontificum poteris eo vti.

DE SACRAMENTIS NON ITERANDIS.

INNOCENTIVS PAPA III.

Epiſcopo Helienſi.

al. Nonioner.ſi.

Inordinato in ſubdiaconum ſine manuum impoſitione, & confirmato nō chriſmatis, ſed olei vnctione, non fiet iteratio, ſed ſupplebitur prætermiſſum.

Conſtit. Lxxxv.

Extra li. 1. tit. 2 c. de Sacramentis n. ō itera. c. Paſtoralis & De PAſtoralis. Et infrà. Pręterea cōſulere voluiſti, an permitti debeat miniſtrare, qui ſine impoſitione manuum fuerit ad ordinem ſubdiaconatus aſſumptus.

Et ſi confirmationis ſacramentum in eo debeat iterari, qui per errorem fuit nō chriſmate, ſed oleo delinitus. *conſec. diſt. 4. c. Oſtenditur. Supra conſtit. proxima.*
Ad quod breuiter duximus reſpondendum, quod in talibus non eſt aliquid iterandum, ſed cautè ſupplendum, quod incautè fuerat prætermiſſum.

DE FILIIS PRESBYTERORVM ORDINANDIS vel non ordinandis.

INNOCENTIVS PAPA III.

Illegitimus in eccleſia paterna præbendari non debet.

Conſtit. Lxxxvj.

CVm decorem domus Dei. Et infrà. Filijs canonicorum præbendas in eiſdē eccleſijs conferri nō ſinatis, quarum ſūt canonici patrę eorum. *Extra li. 1. tit. 17. de filiis presbyterorum. c. Cum decorem.*

Cum indecorum ſit, vt in altaris officio illegitimus filius impudico patri miniſtret, in quo vnigenitus Dei filius æterno patri pro ſalute humani generis victimatur.

DE SERVIS NON ORDINANDIS ET DE eorum manumiſſione.

INNOCENTIVS PAPA III.

Varmenſi Epiſcopo.

Manumiſſus ab eccleſia vt fiat clericus, & ipſi eccleſiæ perpetuo ſeruiat in diuinis, ad aliam ſe transferri non poteſt: ſecus ſi purè fuerit manumiſſus.

Extra li. 1. tit. 18. de ſeruis non ordinandis c. Ex libentius. 14. diſt. cap. 1. 2. & 3. 1. queſt. 2. Quam pio.

EO libentius. Et infrà. Adiecisti aliam quęſtionem, an illorum filii qui eccleſiæ ſeruili conditione tenentur, traditi à parentibus militiæ clericali cum ſuorum conniuentia dominorum, vt in eadem eccleſia debeant deſeruire, aſſequẽtes propterea libertatem, poſt tẽpus ea relicta poſſint ad aliam ſe transferre?

In quo credimus diſtinguendum, vtrũ eo tenore fuerint manumiſſi & oblati ordini clericali quod manummittenti eccleſię dum vixerint, deberent impendere famulatũ in obſequiis diuinorum, & tunc transferendi ſe ad aliam eſt eis licẽtia denegãda: Vel manumiſſi extiterint abſolutè, ſicque libertatem habeant tranſeundi.

Innocentius Papa tertius.

Ius eſt de ſeruo facto diacono, etiam de ſubdiacono debet intelligi.

Conſtit. Lxxxviii.

Ibid. cap. Miramur non modicum. 54. diſt. ca. Ex antiquis, & c. Frequens & ca. Quis autem. 81. diſt. ca. Ante trienniũ. 31. diſt. cap. Erubeſcant.

MIramur non modicum, cum certum ſit in conſtitutionibus antiquorum, quando ſerui in gradus eccleſiaſticos ordinari debeant in ſeruitutem vel non debebant reuocari. Et infrà.

De ſubdiaconali ordine, quia de eo nõ fit mentio in patrum ſtatutis expreſſe, videtur nobis, quod & is cũ diaconali gradu priuilegio gaudet eodem. Nam licet ſacer ordo non reputaretur in eccleſia primitiua, tamẽ à conſtitutione Gregorii atque Vrbani ſecundum moderna tempora ſacer gradus eſſe minimè dubitatur.

DE CORPORE VITIATIS ORDINANDIS vel non ordinandis.

INNOCENTIVS PAPA III.

Sacerdos qui ex iuſta cauſa fecit ſibi virilia abſcindi, poteſt vt prius ſacerdotale officium exercere.

Conſtit. Lxxxix.

Extra li. 1. tit. 20. ca. De corpore vitiatis ordi. vel non. 55. diſt. c. Si quis a medicis.

EX parte M presbyteri fuit propoſitum quod cum ſibi ſentiret lepræ periculum imminere, de conſilio medici virilia fecit ſibi abſcindi, vt poſſet à tam graui infirmitatis vitio liberari. Et infrà.

Quoniam igitur canones ſanctorum patrum hunc à ſacri altaris adminiſtratione non prohibent, mandamus, quatenus ſi eſt ita & memoratus M. eſt aliàs idoneus, vt ſui miniſterii officium exequatur, liberam ei tribuas facultatem.

Idem Milicenenſi Epiſcopo.

Mutilatus manu ſi promotus fuerit in Abbatem, ab Abbatia deponitur.

Conſtitutio xc.

Ibid. cap. Expoſuiſti.

EXpoſuiſti nobis ꝙ pdeceſſor tuus H. in Abbatẽ ꝓmouit, neſciẽs quod ipſe eſſet manu altera mutilatus. Et infrà.

Nos igitur fraternitati tuę taliter reſpõdemus, ꝙ quũ pro tã enormi defectu ad ſacros nõ poſſit ordines ꝓmoueri, & ĩ ꝓmotione ſua id tacuerit fraudulenter, ab Abbatiæ officio ẽ nõ ĩmerito amouẽdus.

DE BIGAMIS NON ORDINANDIS.

INNOCENTIVS PAPA III. Ratiſponenſi Epiſcopo.

Qui mortua vxore promotus ad ordines ſacros, cum ſecunda de facto contraxit, & cognouit, bigamiæ pœnam incurrit, licet non ſit bigamus.

Conſtit. xcj.

Extra li. 1. tit. 21. de bigamis non ord. cap. Nuper a nobis. 18. cap. Presbyterum.

NVper à nobis. Et ĩfrà. Tertius articulus videbatur habere non modicũ quęſtionis, quoniã quũ in matrimoniis cõtrahẽdis, nõ iuris effectus, ſed animi deſtinatio attẽtatur, ũde illũ cõitatur ĩfamia, q duas ſimul vxores habet, ꝙ par ti ad factũ cõuenit retorqri, ſicut ĩ Canõe legitur de presbytero, qui nõ legalibus nuptiis detinetur, eadẽ cenſura tales videtur

inter

inter bigamos reputandi. Licet obuiet ex aduerſo, quod opinioni veritas ſit pręferenda, & quod iuxta præmiſſa, qui nullã vxorem habuit, foret bigamus reputandus: quod contingeret, ſi quis de facto contraheret cum diuerſis, quibus de iure non poſſet matrimonialiter copulari.

Nos autem in hac quæſtione tibi reſpondemus, quod cum huiuſmodi clericis, qui, quantum in ipſis fuit, ſecũdas mulieres ſibi matrimonialiter coniunxerũt, tanquam non bigamis non liceat diſpenſari, licet in veritate bigami nõ exiſtãt, nõ propter ſacramẽti defectum, ſed propter affectum intentionis cũ opere ſubſecuto.

Idem Metenſi Epiſcopo.

Qui contraxit cum virgine, licet prius ab alio deſponſata, bigamus non cenſetur.

Conſtit. cxij.

Ibid. ca. Debitum paſtoralis. DEbitum paſtoralis officij. Et infrà. Fraternitati tuæ duximus reſpondendum, quod cum duo ſint in coniugio, videlicet conſenſus animorum & commixtio corporum, quorum alterum ſignificat charitatem, quæ conſiſtit in ſpiritu inter Deum & iuſtam animam, ad quod pertinet illud quod dicit Apoſtolus: Qui adhæret Deo, vnus ſpiritus eſt cum eo: reliquum verò deſignat conformitatẽ, quæ conſiſtit in carne inter Chriſtum & Eccleſiam, ad quod pertinet illud quod Euang. teſtatur: Verbum caro factum eſt, & habitauit in nobis: Profectò coniũgium illud, quod non eſt commixtione corporum conſummatum, non pertinet ad illud coniugium deſignandum, quod inter Chriſtum & Eccleſiã per incarnationis myſterium eſt contractum, iuxta quod Paulus exponens illud, quod dixerat protoplaſtus: Hoc nunc os ex oſſibus meis, & caro de carne mea: & propter hoe relinquet homo patrem & matrem, adhærebit vxori ſuæ, & erũt duo in carne vna: ſtatim ſubiungit: Hoc autem dico magnũ ſacramentum in Chriſto & eccleſia. Cũ ergo propter ſacramenti defectum inhibitum ſit, ne bigamus aut maritus viduæ præſumat ad ſacros ordines promoueri, quoniã nec illa eſt vnica vnici, nec iſte vnus vnius, profectò vbi deficit inter huiuſmodi coniuges commixtio corporum, non deeſt huiuſmodi ſignaculum ſacramenti.

1. Cor. 6. Ioan. 1. Gen. 2. Eph. 5. 35. quæſtio. 9. c. Fraternitatis.

Vnde is qui mulierem ab alio viro ductã, ſed minimè cognitã, duxit vxorem (quia nec illa, nec ipſe carnẽ ſuam diuiſit in plures) propter hoc impediri non debet, quin poſſit ad ſacerdotiũ promoueri. *34. diſt. ca. Valentiniano.*

Idem Lugdunenſi Archiepiſcopo, Apoſtolicæ ſedis Legato.

Qui plures habuit concubinas, ex eo bigamus non eſt.

Conſtit. xciij.

Ibid. cap. Quia circa minima. QVia circa minima. Et infrà. Sanè poſtulaſti per ſedem Apoſtolicam edoceri, ſi presbyteri plures concubinas habẽtes, bigami cenſeantur.

Ad quod duximus reſpõdendũ, quod quum irregularitatem non incurrerint bigamiæ, cum eis tanquam ſimplici fornicatione notatis, quo ad executionem ſacerdotalis officij poteris diſpenſare.

Innocentius Papa tertius.

Subdiaconus, qui cum vidua contraxit & eam cognouit, bigamiæ pœnam incurrit, licet bigamus non ſit.

Conſtit. xciiij.

Ibid. c. A nobis fuit & infra. A Nobis fuit. Et infrà. Ille autem qui in ſubdiaconatus ordine conſtitutus de facto tantum (quia de iure non potuit) duxit viduam in vxorem, profectò bigamus non exiſtit, ſed nec viduæ poteſt in veritate dici maritus, cum inter ipſum & illam non fuerit vinculum maritale contractum: cum eo tamen contra doctrinam Apoſtoli tanquam cum marito viduæ diſpenſari non licet, non propter ſacramenti defectum, ſed affectũ intentionis cum opere ſubſecuto. *1. Tim. 4. 34. diſt. c. Valentiniano.*

De

DE CLERICIS PERE-GRINIS.

INNOCENTIVS PAPA III. Conſtantinopolitano Patriarchæ.

Clericus peregrinus qui iurat ſe ordinatum, niſi aliter propter,illo ordine non ſuſcipietur,nec ad ſuperiores promouebitur.

Conſtitutio xcv.

INter quatuor. Et infrà. Vtrum clericos ad te ſine ſuorum ordinatorum literis venientes & offerentes iuramentum, quod ſint in quouis eccleſiaſticorum ordinũ conſtituti, debes ad ſuperiores ordines promouere.

In quibus taliter tibi reſpõdetur,quod (niſi de ipſorum ordinatione Canonica per idonea tibi conſtiterit argumenta) eos nec illis ſuſcipere, nec ad maiores debes ordines promouere, præſertim antequam cõuerſatio eorũ fuerit approbata.

Extra li. 1.tit.22. de clericis peregrinis c. Inter quatuor. 71.diſt. cap. Primatus. 7.quæſt. 1.c.Epiſcopi vel presbyteri.De conſe. diſt.2.c. Non prohibeat. Ibid.cap. Tuæ fraternitatis. 71.diſt. ca.penultimo.Suprà eodẽ conſtit.1

Idem Hieroſolymitano Patriarchæ.

Peregrinus, de cuius ordinatione non conſtat, non permittitur celebrare in loco publico,ſed in occulto.

Conſtit. xcvj.

TVæ fraternitatis. Et infrà. Vtrum clericos, qui ad partes Hieroſolymitanas ſine commendaticijs literis veniunt, permittere debeas celebrare diuina.Et infrà.

Reſpondemus,quod niſi legitimè tibi conſtiterit,ſiue per literas, ſiue per teſtes de illorum ordinatione canonica qui penitus ſunt ignoti, non debes ipſos permittere in tuis plebibus celebrare, ſed ſi forſitan eorum aliqui ſecreto ex deuotione celebrare voluerint,poteris ſuſtinere.

DE OFFICIO ARCHIDIACONI.

INNOCENTIVS PAPA III.

Dicis primo,quid ſit officium Archidiaconi, & in quo per illud reueletur Epiſcopus. Et ſecundo dicit Decanos rurales per Epiſcopum & Archidiaconum eligendos & amouendos, ſi illorum vices communiter gerant.

Con ſtit xcvii.

AD hæc nos dicimus. Et infrà.Sanè conſuluit nos tuæ fraternitatis deuotio,quid ad officium Archidiaconi debeat pertinere,& in quibus per ipſum cura epiſcopalis ſolicitudinis debeat releuari:& nos prout poſſumus, & reſpondemus, Archidiaconus (ſecundum ſtatuta beati Iſidori) imperat ſubdiaconibus & Leuitis. Parochiarum ſolicitudo & earũ ordinatio ad ipſum pertinet, & audire debet iurgia ſingulorum: Archiepiſcopi, qui à pluribus Decani nuncupantur,eius iuriſdictioni ſe nouerint ſubiacere.Secundum verò Romani ordinis conſtitutionem maior poſt Epiſcopum & ipſius Epiſcopi vicarius reperitur, omnem ſolicitudinem & curam tam in clericis, quàm in Eccleſijs eorum, prout melius ſecundum Deum poterit, impendendo, cum ſuper his ſit redditurus rationem in diſtricti examinis iudicio. Item in Epiſtola beati Clementis Papæ prædeceſſoris noſtri oculus Epiſcopi Archidiaconus appellatur, vt loco Epiſcopi per Epiſcopatum proſpiciens,quæ corrigenda viderit, corrigat & emendet,niſi adeo fuerint ardua negocia, quod abſque maioris ſui præſentia nequeant terminari. In quadã verò noſtra conſtitutione iam alia vice nos meminimus expreſſiſſe,quod inſtitutio corporalis tam ſuper beneficijs,quàm etiã dignitatibus ad ipſum debeat pertinere,examinatio etiam clericorum, ſi fuerint ad ſacros ordines promouẽdi:& hoc idem in collationibus beneficiorum credimus obſeruandum, vt qui beneficijs eccleſiaſticis præficiendi fuerint, à ſuo prius examinentur Archidiacono, & per ipſum poſtmodũ Epiſcopo præſentẽtur. Sub-

Extra li 1.tit.23 de offici Archidi cap. Ad hæc no: 25.diſt. c. Perlectis. Extra li. 1.tit.23. c.vt. Archidiaconus. 93.diſt. ca. Diaconi. Infra con ſtit. vt noſtrum.

Subſequēter poſtea quæſiuiſti, vtrum Decani rurales, qui pro tempore ſtatuuntur, ad mandatum tuum ſolum, vel Archidiaconi, vel etiam vtriuſque inſtitui debeant vel deſtitui, ſi fuerint amouendi. Ad hoc breuiter reſpondemus, quod cum ab omnibus, quod omnes tangit, approbari debeat, & commune eorum Decanus officium exerceat, communiter eſt eligendus vel etiam amouendus.

C. aut. præſtam I. vltima Et. ff. de aqua.

Idem Innocentius Papa tertius.

Archidiaconus non dat literas commendatitias ad ordines.

Conſtit. xcviii.

Ibid. cap. Significaſti.

SIgnificaſti. Et infrà. Interdicas Archidiacono tuo, ne ſine ſcientia tua & authoritate literas ſuas promouendis cōcedat.

Et etiam diſtrictè prohibeas, ne ad ordines audeant conuolare.

Qui ſi contra prohibitionem tuam venire præſumpſerint, executionem eis ordinum ſuſceptorum taliter interdicas.

Idem Innocentius Papa tertius Archiepiſcopo Mediolanenſi.

Archidiaconus examinat & præſentat ordinandos, & ponit prælatos in ſede.

Conſtit. xcix.

Ibid. cap. vt noſtrum. Supra eidem conſtit. Ad hæc

VT noſtrum. Et infrà. Non fuit ſufficienter probatum, quod Cancellarius ex officio ſuo exerceat ſpiritualia memorata, cum ea potius de iure communi ad Archidiaconi ſpectent officium, repræſentare videlicet ordinandos Epiſcopo, & illos examinare, ponere Abbates & Abbatiſſas in ſede.

DE OFFICIO VICARII.

INNOCENTIVS PAPA III.
Abbati Sancti Eugenii, & Plebano ſancti Petri.

Vicarius Papæ in vrbe iuriſdictionem habet, non extra vrbem.

Conſtit. C.

Ibid. ca. Sua nobis

SVA nobis. Et infrà. Nos igitur vicarii literas æſtimātes per ſurreptionem obtentas. Quoniam iuriſdictio vicarii, quem Romanus Pontifex in vrbe reliquit, non extenditur extra illam, niſi ei ſpecialiter ſit conceſſum: præſertim cum ipſe moratur in ſua prouincia ſpeciali, videlicet inter Capuanam prouinciam, & Piſanam, Mandamus quatenus quicquid occaſione literarum illarum actum eſt, in irritum reuocetis.

DE OFFICIO ET POTESTATE IVDICIS Delegati.

INNOCENTIVS PAPA III.
Rhegino Archiepiſcopo, & Epiſcopo Cephadulenſi.

Si cauſa ſimpliciter delegatur tribus, duo ſine ſub delegatione tertii procedere non poſſunt. Quod ſi fecerint, ab eis poterit appellari. Idem ſi ſunt dati cum clauſula, quod ſi non omnes, non enim valet proceſſus duorum, tertio inconſulto.

Conſtit. CI.

Extra li. 1. tit. 29. de officio & poteſta iudicis delegati, cap. Cum cauſa quæ.

CVm cauſa quæ vertitur inter Montis regalis & Roſanenſem Archiepiſcopos ſup quibuſdam decimis, Panormitano, & Capuano Archiepiſcopis, & tibi fratri Rheginenſi commiſſa fuiſſet à nobis fine debito terminanda, prædictus Archiepiſcopus Montis regalis. (Sicut accepimus) ad primam Panormitani & Ca

duabus cauſis eorum non deberet ſtare iudicio: tũ quia ipſa cauſa tribus fuerat iudicibus delegata, & idem ab illis duobus tantum (te fratre Rheginenſe inconſulto, nec vices tuas ſuper hoc committẽte) ad iudicium fuerat euocatus: tũ quia ante ipſorum citationem & notitiam literarum pro eadem cauſa nuncium ſuũ ad Apoſtolicam ſedem tranſmiſerat, in quo Decretalem Alexandri Papæ prædeceſſoris noſtri ſibi affirmabat apertius ſuffragari. At ijdem Archiepiſcopi exceptiones ipſius nolentes admittere, contra eum, vt reſponderet interlocutoriam ſententiam, protulerunt. Propter quod ad Apoſtolicam ſedem appellauit. Et infrà.

Extra li. 2. tit. 28. de appel. la. c. Meminimus

Fraternitati veſtræ mandamus, quatenus, ſi vobis conſtiterit prædictos Archiepiſcopos exceptiones prędictas nullatenus admiſiſſe (non obſtante eo quod per ipſum factum eſt) decimas ipſas, quibus prędictus Montis regalis Archiepiſcopus ſe poſtquam nũcius ſuus propter hoc ad ſedem Apoſtolicam acceſſerat, aſſerit ſpoliatum, præcipuè cum eaſdem tam ſibi, quàm eccleſiæ ſuæ à ſede Apoſtolica aſſerit confirmatas, ſiue per laicalem potentiam, ſiue per eoſdem iudices factum ſit, cum fructibus inde perceptis reſtitui faciatis, audientes poſtmodũ quantũ de iure poteritis quicquid fuerit quęſtionis.

Idem Conuentui de Conchis.

Si duo ſunt delegati cum clauſula, quod ſi ambo & cætera, vno recuſato, alter ſolus procedere poſt: nec tenet proceſſus, ſi cum recuſato procedat.

Conſtit. Cij.

Ibid. ca. Cum ſuper Abbatia.

Cvm ſuper Abbatia monaſterij veſtri inter vos & S. quondam Abbatem veſtrũ fuiſſet quæſtio agitata, demum ſuper ea ad Lexouiẽ. Epiſcopũ & Abbatem de Becco noſtræ fuerant literæ deſtinatæ. Et infra.

Quamuis ſolus Abbas antequam appellaretur ab eo iuxta formam literarum noſtrarũ procedere potuiſſet, quia tamẽ pro eo, quod cũ ipſo Epiſcopo interlocutus eſt, appellationem prius ab eodem Epiſcopo interpoſitam non tenuiſſet de iure ſine ipſo, cum poſſet & nollet negocio intereſſe, per conſequentiam confeſſus eſt ſe non poſſe mandatum apoſtolicum adimplere, nec ſuæ intentionis extitit, vt ſine coniudice ſuo aliquid diffiniret, & cum eo qui iam iudex eſſe deſierat, aliquid ſuper prædicto negocio ritè diſponere non valebat, voluntate ac poteſtate ſibi mutuo aduerſantibus, cum noluerit quod potuerit, & quod voluerit adimplere nequiuerit, quod à duobus factum fuerat, effectum nõ potuit de iure obtinere.

11. quæſtio. 3. c. Aeſtimant.

Idem Archiepiſcopo Toletano.

Si iuriſdictio delegati expirat in termino peremptorio, quem partibus aſſignauit, poſt congruam horam peremptorii, iudex non expectabit contumacem. Si non expirat, poteſt expectare in diem alteram, & iterum citare ſi vult.

Conſtit. CIII.

Ibid. ca. Conſuluit.

Consuluit nos tua fraternitas, vtrũ cũ ad recipiẽdos teſtes, depoſitiones publicãdas eorũ, vel ſentẽtiã proferẽdã perẽptoriè citatis partes, & earum altera ſe abſentat cõtumaciter die data, an circa vltimã partẽ ſaltem diei ſit in negocio procedendum, vel in diem expectãdum potius ſubſequentem: etſi expectaueris, vtrum contumax iterum ſit citandus, quum nõ fuerit die partibus aſſignata proceſſum?

Nos autẽ credimus diſtinguendum, vtrum iuriſdictio duret poſt terminũ peremptoriũ, an expiret in illo. Si duret in diẽ alterã, æquitate ſuadente, poteris expectare: nec erit pars cõtumax peremptorio elapſo citanda, niſi gratiã facerit ei benignitas iudicantis. Si autem expiret, niſi partes quum id nouerint, ſe tibi præſentauerint ea hora, qua congruè poſſis procedere ad exequendũ id, propter quod eis legitimè terminũ peremptorium aſſignaſti, ex tunc exequi poteris quod intendis, ne fruſtra iudicialis inſtantia euaneſcat.

Ioan. 3. 18. quæſtio. 2. c. Pernitioſam.

Ne verò iudicium eccleſiaſticum exerceatur in tenebris, quia iuxta teſtimoniũ

veritatis,qui malè agit,odit lucem. Licet enim ſecūdū cōſuetudinē & conſtitutiones legitimas more Romano dies à medietate noctis incipiat, & in medio noctis deſinat ſubſequētis(vnde ꝙ in dimidiatis noctibus agitur, perinde ſanxit hadendū legalis authoritas, ac ſi qualibet parte lucis agatur)nos tamē eam procedēdi horā congruā intelligimus, ex qua poſſis ante noctis tenebras perficere, quod imcūbit.

ff. de feriis l. more Romano. ff. de iud. l. Nonnunquam. 2. quæſt. 6. ca. Appellatore

Porro,diſcretus iudex in aſſignatione peremptorii non debet iuriſdictionē ſuā (niſi neceſſitas exigat)adeo coartare.

Idem Abbati de Borbellis, & Priori ſancti Sepulchri.

Ex noua cauſa remouetur delegatus, etiam poſt litem conteſtatam,& alius ſubrogatur.

Conſtit. Ciiij.

Ibid. cap. Inſinuante R.

INſinuāte R.rectore ſancti Saldati ad audientiā noſtrā peruenit, quod quū cauſam,quæ ſuper iure parochiali inter ipſum & T.vertebatur Vigorienſi Epiſcopo, & cōiudicibus ſuis à nobis obtinuerit delegari, poſtmodū (licet fuerit in eadē quæſtione proceſſum)tractu tēporis āte diffinitiuæ ſentētiæ calculū idē Epiſcopus dictū R. in familiare admiſit: ſine quo alii coniudices(ſecūdū qđ in noſtris literis mādabatur)in cauſa procedere nō valebāt,& alter ipſorū coniudicū officialis eſt Epiſcopi ſupradicti: ꝑp quod aduerſæ parti poterat ſuſpectus haberi. Vnde quū tā Epiſcopus,quā officialis prędictus(vtpote quos idē R. ī iudices poſtularat,& ipſe familiaris eorum poſtmodū eſt effectus)ab aduerſa parte poſſent merito recuſari,deciſionem ipſius cauſæ veſtræ petijt diſcretioni committi.

Quocirca mādamus, quatenus ſi eſt ita(niſi poſtquam familiaris eius eſt effectus litigare conſēſerit corā illo) in cauſa ſecūdū priorū cōtinētiā literarū(ratione præuia)procedatis, alioquin partes ad priorum iudicum reuertantur examen.

Idem Priori ſancti Fridiani Lucanenſis.

Delegatus Papæ ſententiam ſuam exequi poteſt,vſque ad integrum annum.

Conſtit. CV.

Ibid. cap. Quærenti quid per. Infra li. 5. tit. de verborū ſig. cōſt. Quærenti.

QVærenti,quid per cenſuram eccleſiaſticam debeat intelligi, cū huiuſmodi clauſulam in noſtris literis apponimus. Et infrà. Si verò delegatus à nobis excommunicet illum, qui rei iudicatæ parere contemnit, licet aliquibus videatur quod ſuo ſit functus officio,vt vlterius non habeat ex delegata ſibi iuriſdictione proceſſum: alii autem dicunt quod iuriſdictio eius duret,donec ſententiæ pareatur, vt interim abſoluere poſſit parere volentem.

C. de re iud. L. 2. & l.

Nos tamē per æquitatis ſemitam incedentes, præſentiū authoritate ſtatuimus, vt delegatus à nobis,non ſolum vſque ad quadrimeſtre tēpus(quod ad ſoluēdū debitum à lege reo cōceditur) ſed vſq; ad integrū annū, iuriſdictionē ſibi cōmiſſam, ad exequendum ſententiam valeat exercere,ſicut obſeruatur in illo,qui ante litis conteſtationem contumax inuenitur.

Idem Archiepiſcopo Cantuarienſi.

Delegatus Papæ poteſt principium, medium & finem cauſæ coniunctim & diuiſim ſubdelegare.

Conſtit. CVI.

Ibid. cap. Super quæſtionum. Infra conſtit. Licet is cui.

SVper quæſtionū articulis,de ꝗbus nos cōſulere voluiſti,tibi reſpondemus,qđ per conſtitutionē noſtram conſultationi Alexandri Papæ nullatenus derogatur, ſed illa per iſtā exponitur:imo in iſta verius,quæ in illa fuerāt prætermiſſa, ſupplētur.Ipſe nanque reſpondit,qđ ſi ſuper cauſa,quę alicui ex apoſtolica delegatione cōmittitur,à ꝑſonis eccleſiaſticis, vna vel pluribus,quibus delegatus (vt parcat laboribus partium & expenſis) cauſæ cognitionē ipſius & teſtiū examinationes, ſentētia ſibi reſeruata,cōmittit,appellatio fuerit interpoſita, huiuſmodi appellationis intuitu cām indiffinitā relinquere nō tenetur.Nos aūt ſtatuimus, ꝙ licet is cui

cauſa

cauſa committitur remota appellatione nō poſſit eā alijs ſine prouocationis obſtaculo delegare: ſi tamē delegatus à nobis, vel iudex quicunq; non tā cognitorē, quā executorē ad aliquē certū articulū quempiam deputauerit, ab eo (niſi modū excedat) non liceat appellari, dūmodo de partium deputetur vel recipiatur aſſenſu.

Quod ſi delegatus à nobis vel litis exordium, vel cauſæ finem, necdum totū negocium ei duxerit committendum, ab ipſo tanquam à iudice licitè prouocetur: quum & lis ante iudicem debeat conteſtari, & cauſa per iudicem diffiniri.

Intentionis igitur noſtræ fuit (ſicut ex tenore conſtitutionis præmiſſę poteſt liquidè deprehendi) quod (vt iudicialis authoritas liberius valeat exerceri) delegatus à nobis licitè poſſit & principiū & finem & mediū cauſæ ſibi cōmiſſæ non ſolū coniunctim, ſed etiam diuiſim alij delegare; non obſtante quod dicitur, quod iudex debet cognoſcere per ſeipſum in principio, in medio, & in fine: cū antequā ferat ſententiam, vniuerſa quæ acta ſunt in iudicio, inueſtigare debeat diligenter.

A ſubdelegato cum iuriſdictione appellari poteſt: ſecus ſi ſine iuriſdictione, niſi modū excedat. Tunc enim poteſt recuſari, niſi datus ſit de partium conſenſu.

Verū cum totam cauſam cōmittit alicui, vel principium aut finē ipſius, ab eo tāquam à iudice poteſt licitè prouocari. Quum autem alicui medium tantū cōmittit, ab ipſo tanquam ab auditore prouocari non poteſt, niſi mandati fines excedat, vel merito ſit ſuſpectus. Vnde, ne valeat recuſari, prouidè ſtatuimus, vt de partium detur vel recipiatur aſſenſu.

A ſubdelegato non in totum appellatur ad ſubdelegantem, non autem ad primum delegantem: ſecus ſi in totum.

Porro, cū delegatus à nobis iuriſdictionē ſuā in aliū trāſfert totā, ſi fuerit appellādū, nō ad eū, ſed ad nos appellari debebit. Quū aūt ſibi aliquid de iuriſdictione reſeruat, ſi cauſa ſit ei, appellatione remota, cōmiſſa, non ad nos, ſed ad eū poterit de iure appellari. Vnde ſi forſan appellaretur ab eo, cui media cauſæ cōmittitur, ſiue cognitor vel executor dicatur, vel (q̃d melius eſt) auditor, pro eo quod vel mandati fines excedat, vel merito ſit ſuſpectus, nihilominus tamen delegatus à nobis iuxta conſultationem præmiſſam, cauſam poterit diffinire, vt parcatur laboribus partium & expenſis.

Auditor datus ſine partium cōſenſu recuſari poteſt, vt ſuſpectus: nō tamen ſine cauſa.

Quē vero delegatus à nobis deputauerit auditorē, neutra partiū poterit recuſare, niſi coram eo iuſtam recuſationis cauſam oſtendat.

Si vnus ex duobus delegatis principis cum clauſula, appellatione remota, ſubdelegat alteri acceptanti, non poteſt acceptans ſubdelegare, nec appellatione remota procedere, quod tamen ante acceptationem poterat, & ſi ab ipſo fuerit appellandum, appellabitur ad Papam, etiam ſi fuerit ſubdelegatus non in totum.

Si vero duo ſint à principe delegati, & vnus committit vices ſuas alteri: ille nec poteſt, nec debet appellatione remota procedere, nec cauſam alij delegare, quāuis in commiſſione facta duobus contineatur expreſſum, vt appellatione remota alter poſſit procedere ſine reliquo, ſi non poſſunt ambo pariter intereſſe.

Quia quod poteſt ex ſola iuriſdictione ſibi à principe delegata, non poteſt cū iuriſdictione ſibi à condelegato commiſſa.

Vnde ſi ab eo fuerit appellatū, licet aliquibus viſū fuerit, ꝙ ad cōdelegatū valeat appellari, nobis tamē videtur, quod ad primū duntaxat appellandum eſt delegantem, propter rationē ſuperius aſſignatā.

Si delegatus Papæ ſubdelegat nō in totum, pars, à ſubdelegato non poterit appellare, ex eo quod datus ſit ſine ſuo conſenſu: poteſt tamen recuſari in oſtendendo cauſā iuſtam coram delegato, & tūc delegatus diffiniet: à quo etiam, ſi noluit recuſationem admittere, appellatur ad Papam.

Eius ergo appellatio, de quo tua fraternitas nobis ſcripſit, ſi noſtræ conſtitutionis occaſione ad noſtram audientiam appellauit, pro eo quod delegatus à nobis, reſeruata ſibi diffinitiua ſententia, audientiam cauſæ commiſit quibuſdam, qui de partium aſſenſu, nec dati ſunt nec recepti (niſi contra eos iuſtam recuſatio-

Idem Abbati ſancti Hilarij, & magiſtro G. Canonico Tarniſinenſi.

Subdelegatus a delegato Papæ iuriſdictionẽ habente, poteſt coercere impedientem.

Conſtit. Cviii.

Ibidem cap. Ex literis.

EX literis patriarchæ Granden. Et infrà. Mandamus, quatenus, niſi vobis conſtiterit, quod literæ quę ſecundo loco ad Archipresbyterũ Paduanũ impetratæ dicũtur, de priorib. literis ad primiceriũ Graden. & plebanũ ſanctæ Sophię obtẽtis expreſſam fecerint mentionem, vt per ſecundas primæ appa rẽt reuocatæ, cum primos iudices authoritate literarũ noſtrarũ iuriſdictionẽ nõ ſit dubiũ habuiſſe ꝗ̃ potuerunt poſt modũ patriarchę, quoad excutionem ſententię, demandare: ex qua coertionem etiã idẽ patriarcha receperat, cum huiuſmodi demandata iuriſdictio deluſoria videretur, ſi ſubdelegatus huiuſmodi coercionẽ aliꝗ̃ nõ haberet, interdicti ſententiam ab eodẽ patriarcha in Caſtellan. Archidiaconum promulgatã, pro eo ꝙ́ eiuſdem patriarche executionẽ impediens, eius literas quibus mandatũ ꝑdictorũ iudicũ nũciabat, legi in publicũ nõ permiſit, tamdiu faciatis inuiolabiliter obſeruari, donec eidem patriarchę de iniuriis irrogatis ſufficienter fuerit ſatisfactum.

Si verò conſtiterit primas literas per ſecundas legitimè reuocatas, cũ appareat primos iudices iuriſdictionem nullã penitus habuiſſe & ita conſtet per conſequentiã, patriarcham ipſum non recepiſſe iuriſdictionem vel coertionem aliquam ab eiſdem, prædictam interdicti ſententiam denuncietis irritã & inanem.

Idem Epiſcopo Pictauienſi.

Iuriſdictio delegati re integra morte mandantis expirat.

Conſtitutio CIX.

Ibid. ca. Licet vndiq;. Extra li. 1. tit. 29. de officio & poteſtate iud. delegati. c. Prudentiam.

LIcet vndiq;. Et infrà. Cũ igitur duxerimus requirendũ, ſi cauſam tribus iudicibus delegamus, apponi in literis noſtris illã clauſulã facientes: quod ſi nõ omnes his exequẽdis poteritis intereſſe, duo veſtrũ nihilominus eã exequantur, & vnus poſtꝗ̃ cõmiſerit cuidã ex aliis vices ſuas, de medio ſit ſublatus tertius vt ſuſpectus merito recuſetur, an collega ſupſtes ſuo nõine ac defũcti poſſit negociũ diffinire.

Ibid. cap. Cauſam.

Inquiſitioni tuæ taliter reſpondemus: quod ſi iuriſdictione à ſuo ſibi collega delegata eo viuente vti nõ cœperit, quia mandatum huiuſmodi re integra morte mandatoris expirauit, nõ habet, ſolus officiũ iudicandi. Si verò ante mortẽ illius iuriſdictione vti cœperit taliter mãdata, vices ſuas & illius poterit adimplere.

Idem Epiſcopo Baiocenſi.

Non creditur quis delegatus niſi delegationem probet.

Conſtit. Cx.

Ibid. cap. Cum in iure peritus. Supra eodem tit. de reſcriptis conſtit. Cum cõtingat.

CVm in iure peritus. Et infrà. Prætereà quęſiuiſti cum tibi ab aliquo ſub hac forma mandatur, authoritate qua fungor iniungo, vt talẽ denuncies excõmunicationis ſententiæ ſubiacere, ac tibi ſuper mandato apoſtolico hæſitãti ab aliquo nõ ſic facta fides, an mandatũ huiuſmodi exequi tenearis?

Super quo tibi huiuſmodi damus reſponſum, quod niſi de mãdato ſedis apoſtolicæ certus extiteris, exequi non cogẽris quod mandatur.

Idem Parrhiſienſi & Trecenſi Epiſcopis, & Abbati S. Genouefæ.

Per procuratorẽ non habentem mandatũ de re ad rẽ iuriſdictio prorogari non poteſt.

Conſtitutio Cxj.

Ibid. cap. Cum olim Abbas.

CVm olim Abbas & cõuẽtus Virgiliacẽſis ſua nobis cõqueſtione mõſtraſſent, quod comes Altiſiodorẽſis quoddã ſtagnũ molẽdinũ, & domũ in terra eorũ cõſtruere nitebatur, in ipſorũ præiudiciũ & grauamẽ Epiſcopo & theſaurario Niuernen. cõmiſimus cauſam ipſam.

Per quorũ literas accipimus, quod lite ſuper petitionibus eccleſię cõteſtata, re-

ceptis vtrinq; teſtibus & atteſtationibus publicatis, cum ſuper dictis teſtium inter partes fuiſſet poſtmodum diſputatum:

Supra de reſcriptis, cap. Cum dilecta.

Tādē pars comitis ꝓpoſuit, ꝙ de dānis i nemoribus & rebus alijs datis ſuper qbus teſtes deponere videbātur, cognoſcere nō debebant, cū in reſcripto noſtro nulla de dānis mētio haberetur. Et infrà.

Iudices aūt interlocuti sūt, ꝙ ſup dānis datis a comite ad eos cognitio ꝑtinebat.

Quo audito comes ad appellationis beneficium conuolauit.

Vnde ipsū iudices euocatū, & nec ꝑ ſe, nec ꝑ reſponſalē idoneū cōparentē, excōmunicationis vinculo aſtrixerūt. Et ĩfrà.

Quia verò ſup dānis datis antequā lis fuerit cōteſtata, nequaquā ad dictos iudices cognitio ꝑtinebat, cū in reſcripto nulla de eis mētio haberetur, nec ad ipſos poterit iuriſdictio ꝓrogari, cū procurator ad illa ſolūmodo intelligatur cōſtitutus, quæ in cōmiſſionis literis inueniūtur expreſſa, & poſtquā comes publicatis atteſtationibus intellexit ſup his fuiſſe depoſitū, ꝓtinus cōtradixit: nos eoſdē iudices ꝓnūciauimus minus iuſtè interlocutos fuiſſe, ac ſæpe dictū comitē, q ob hoc ad appellationis beneficiū cōuolauit, excōmunicationis ſentētia nō fuiſſe ligatum.

Idem Senonēſi Archiepiſcopo.

Qui acta cauſæ relationis iudicum delegatorum ſigilla violando aperuit, non auditur poſtmodum contra illa.

Conſtit. Cxij.

Ibid. ca. Cū olim Magiſter.

Cum olim magiſter S. & B. archidiaconatum & præpoſituram ad inuicem cōmutaſſent. Et infrà.

Verum dictus B. delegatis noſtris non deferens, imo verius delegāti ſigilla violauit illorum, & ſcripta quæ nobis fuerāt pſentāda, nō erubuit aperire. Qui poſtmodū in noſtra præſentia cōſtitutus aduerſario præſente in excuſationem ſuam propoſuit, quod iudices perperam proceſſerant cōtra ipſum, cū acta in ſcriptis minus fideliter redegiſſent: vnde timēs ne literas portaret Vriæ, illorū ſcripta aperuit & quod ſuſpicatus fuerat, adinuenit.

Sanè ſi quod expediret, melius notauiſſet, vel non recepiſſet ſcripta ſuſpecta, vel recepta nobis fideliter præſentaſſet, & oſtēdiſſet cauſā ſuſpicionis ꝓpoſite corā nobis: preterea cū nō cōqueretur de iudice, quē ei proprio motu cōceſſimus, ſed de illo potius, quem ipſe duxerat eligendum, & iudices ſuas nobis per eū literas deſtinaſſent, de ipſo pariter cōquerētes, verbis ipſius fidē nō duximus adhibēdā.

Sed vt in hoc ſaltem puniretur in quo peccauerat, contra acta iudicum quæ temerè violarat ipsū (ſicut nec debuimus) noluimus exaudire, ne videretur dolus ſuus ei patrocinium attuliſſe.

Idem Abbati & Capellano S. Mariæ Bononienſi.

Delegatus non tenetur admittere collegam ſibi adiunctum per literas ſurrepitias, nec ipſius ſubdelegatum.

Conſtit. Cxiij.

Ibid. ca. Coram dilecto filio.

Coram dilecto filio M. diacono Cardinali, quē tibi, & H nūcio & clerico ſanctæ Ag the aduerſario tuo, qui cū iſtrumētis eiuſdē eccleſiæ, ſed abſque literis de rati habitatione ad apoſtolicā ſedē acceſſerat, ſed de rato cauerat ſub fide iuſſoria cautione, cōceſſimus auditorē, ꝓponere curauiſti, ꝙ cū quidā in parochia ſanctæ M. in honorē beatæ Agathæ eccleſiā cōſtruxiſſet, Alexāder Papa prędeceſſor noſter causā ſup hoc Abbati ſācti Stephani, & Priori ſācti Victoris cōmiſit terminādā, q pro eccleſia ſanctæ M. diffinitiuā ſētentiā protulerūt. Verū Capellanus ſāctæ Agathæ ſentētiæ parere cōtēpſit. Cūque ſuper eadē cauſa corā Ferrarienſi ep ſcopo ꝑ ānū diſceptatū fuiſſet, pars eccleſiæ ſāctæ Agathæ hoīū veritate ſuppiſſa magiſtrū L. Bononiēsē canonicū obtinuit eidem Epiſcopo in cauſę deciſione adiūgiā qui cū cauſæ intereſſe nō poſſet, pdictus Epiſcopus, cui ꝑ ſequētes literas mādabatur, vt ſi ābo intereſſe nō poſsēt madatis apoſtolicis exeqndis, ea ipſe nihilominus adīpleret, ſententiā prædictā cōfirmauit.

Nu-

Noſclus verò eccleſiæ ſanctæ Agathæ inter alia propoſuit, quod cum dictus magiſter L. vices ſuas alij delegaſſet, Epiſcopus admittere noluit ſubdelegatum, ſed poſt appellationẽ ad nos interpoſitã ſolus in cauſæ cognitione proceſſit. Et infrà.

Sed ecõtra fuit reſpõſum, quod Ferrarien. Epiſcopus ſolus procedere potuit, cũ in vltimæ cõmiſſionis literis fuiſſet inſertum, quod ſi ambo intereſſe nõ poſſent, prædictus Epiſcopus nihilominus exequi procuraret: quod nõ intelligitur, vt ſi per ſe vel per alios intereſſe nõ poſſent, quia id raro vel nunquam contingere, ſed ſi non poſſent perſonaliter intereſſe.

Idem igitur Cardinalis latã ab eodem Ferrarien. Epiſcopo ſententiam confirmauit, & aduerſæ parti ſuper hoc perpetuum ſilentium duxit imponendum.

Nos ergo quod ab eo factum eſt, authoritate apoſtolica confirmamus.

Idem Præpoſito Sancti Dominici, ſubdiacono noſtro.

Locus, ad quem reus ſecure accedere non poteſt, & canonicus in cauſa concanonici delegatus, recuſari poterunt.

Conſtitutio Cxiij.

Ibid. ca. Cum R. canonicus.

CVm R. canonicus Ianuenſis cauſam, quæ inter ipſum ex vna parte, ac P. ciuẽ Ianuenſem vertitur, tibi obtinuerit delegari, & idem ciuis propter multas & graues inimicitias ciuitatis ſuæ in tua nequeat præſentia comparere.

Mandamus quatenus ſuprad cto R. huiuſmodi optionẽ relinquas, vt (exceptis canonicis Ianuẽ. quos, cũ ſint eius ſocij, meritò habet pars aduerſa ſuſpectos) in ciuitate vel diœceſi Ianuẽſi, in qua ſunt multi viri prouidi, iudicẽ eligat, corã quo quæſtio terminetur, cui authoritate noſtra diſtrictè præcipias, vt eãdẽ cauſam iuxta reſcripti à te obtenti tenorẽ, appellatione remota, ſine debito terminare procuret.

Idem Rothomagenſi Archiepiſcopo.

Si mandatur iudici delegato, vt illum abſoluat, qui dicit ſe iniuſtè excommunicatũ, ante probationem illum abſoluere debet. Si autem dicat excommunicationem nullam, probationem nullitatis ante pronunciationem admittet.

Conſtitutio Cxv.

CVm contingat interdum, quod laici. Et infrà. In ſuper requiſiti ſumus; cum quis conqueritur ſe à ſuo Epiſcopo poſt appellationem ad nos legitimè interpoſitam, vel aliàs iniuſtè excommunicationis ſententiam promulgatam, & nos iudicibus damus in mandatis, vt ſi eſt ita, iuxta formam eccleſiæ abſolutionis beneficium illi impendant, vel eandem ſententiam denuncient eſſe nullam, ac epiſcopus paratus ſit probare, ſe in illum, antequam vocem appellationis emitteret, vel aliàs iuſtè huiuſmodi ſententiam protuliſſe, an probationibus non admiſſis liceat iudicibus excommunicatum abſoluere, vel denunciare ſententiam eſſe nullam? *Ibid. ca. Cum contingat.*

Ad quod taliter reſpondemus, quod cum quis conqueritur ſe, poſt appellationem ad nos legitimè interpoſitam excommunicatione fuiſſe innodatum, ſemper vtriuſque partis probationes ſunt admittendæ, antequam ad decernendum ſuper hoc aliquid procedatur, per quas deniq; apparebit, an abſolutione indigeat conquerens, vel denunciandus ſit potius non ligatus.

In eo verò caſu, cum excommunicatum quis ſe aſſerit iniuſtè, vix vel nũquã eſt eius (antequã abſolutus fuerit) probatio admittenda, niſi quãdo tantũ, cũ aſſerit in excõmunicationis ſententia intolerabilem errorẽ fuiſſe patenter expreſſum: ad quod probãdum admittitur, antequã abſolutionis gratiã cõſequatur. *12. quæſtio. 2. c. Quia diuinis.*

Verũ ſi proponat ſe ſimpliciter excõmunicatum iniuſtè, ac epiſcopus ad probandum, quod iuſtè ipſum excommunicauit, ſuas poſtulet probationes admitti, non eſt ante abſolutionem ipſius aliqua tenus audiendus: cum & ſi pro certo con-

to conſtaret, rationabiliter in illũ excommunicationis ſententiã promulgatam, nihilominus eſſet ei abſolutio impendẽda humiliter poſtulãti, & ideo in hoc caſu illum credimus iuxta formã eccleſiæ protinus abſoluẽdũ, vt ſic demum probationibus vtriuſque partis admiſſis, vtrum iuſtè vel iniuſtè ligatus fuerit decernatur.

DE OFFICIO LEGATI.

INNOCENTIVS PAPA III.

Presbyrero Cardinali tituli Sancti Laurentij in Lucina, Legato apoſtolico.

Legatus etiam de latere ex generali legatione non poteſt transferre Epiſcopos, vel vnam Eccleſiam cathedralem alteri ſubiicere, & alteri concedere ius primatiæ, vel duos Epiſcopatus vnire, vel vnum diuidere: excommunicatos tamen propter manuum iniectionem in clericos abſoluere poteſt.

Conſtitutio Cxvi.

Extra li. 1. tit. 30 de officio legati c. Niſi ſpiritualis. 79. diſt. cap. vlt. Et 7 quæſtio. Mutationes.

NIſi ſpiritualis illa dilectio, quam ad perſonam tuã habuimus & habemus, iuſtum motum animi noſtri temperaret, pœna docẽte cognoſceres, quãtum exceſſeris, qui ſpretis canonicis ſanctionibus & conſuetudine generali, motu proprio præſumpſiſti Troianum Epiſcopum de Troiana eccleſia ad Panormitanam de facto transferre.

Idem eidem, cui ſupra.

Summatum fuit ſupra in cap. præcedenti.

Conſtitutio Cxvij.

Ibid. ca. Quod tranſlationem.

QVod translationem. Et infrà. Licet in regno Siciliæ generalis ſit tibi cõmiſſa legatio, ad ea tamen ſine ſpeciali mandato noſtro non debuiſti manus extendere, quæ in ſignum priuilegij ſingularis ſunt tantum ſummo pontifici reſeruata, & ſi quædam ex his, quæ de ſpeciali conceſſione ſæpe fuere legatis indulta, vt illorum videlicet abſolutio, qui propter ſacrilegas manuum iniectiones in clericos incidunt in canonem promulgatæ sẽtentiæ, videantur ex ipſo legationis officio iam licere legatis: An exiſtimas quia vices noſtras tanquã legato tibi commiſimus exequendas, quod Panormitanam eccleſiam poſſes ſubijcere Meſſanæ, vt illam præficeres iſti, conceſſo ſibi priuilegio primatiæ? An putas ex eadem cauſa tibi licere duos epiſcopatus vnire, vel vnũ diuidere, ſine licentia ſpeciali?

24. quæſtio. 1. c. Quoties — *al præferres.*

Idem Epiſcopo Bononienſi, & M. Capellano, ſubdiacono noſtro.

Ex quo legatus retulit cauſam Papæ, illius deſinit eſſe iudex.

Conſtitutio Cxviij.

Ibid. cap. Licet.

LIcet Tràn. canonici ab initio diſſenſiſſent, tandem vnanimiter, conſenſerunt, G. fratrem Caſſinenſem abbatem in archiepiſcopum eligentes: cuius electionem Portuenſis Epiſcopus tunc legatus examinari præcepit Et infrà.

Nuncius præfati abbatis nobis literas præſentauit, graui contra iam dictum legatum querimoniam continentes, quod poſtquam electionem examinauerat, & eam ad noſtræ deliberationis examen tranſtulerat, nuncijs iam directis electionem eandem malitioſè nimis examinare præſumpſit. Et infrà.

De conſilio fratrum noſtrum examinationem ſecundam, tanquam à nõ ſuo iudice factam, poſtquam negocium ad noſtrum fuerat translatum examen, cenſuimus irritam & inanem.

11. quæſtio. 1. c. penultimo.

Idem

Idem Sancti P. & S. Leonis, Abbatibus, & R. archidiacono Tullenſi.

Legatus de latere confert beneficium vacans, licet illud ſpectet ad præſentationem alicuius clerici.

Conſtit. Cxix.

Ibid. cap. Dilectio. Dilectus filius R. Methenſis canonicus intimauit, quod cũ Præneſtinus Epiſcopus Apoſtolicæ ſedis Legatus eccleſiam ſanctis Trudonis contuliſſet eidem: Meten. Archidiaconus, ad quem illius eccleſiæ præſentatio pertinebat, aſſerens quod eodem inconſulto cõferri non potuit à legato, canonicum ipſum ſuper eadem eccleſia moleſtare præſumit.

Cum igitur plus iuris habeat in conceſſione prælatus, quàm in præſentatione patronus, nec præiudicetur prælato, ſi quando per Apoſtolicæ ſedis legatũ, eo inconſulto, eccleſia concedatur, mandamus, quatenus dictum archidiaconum, vt ab eius ſuper hoc moleſtatione deſiſtat, appellatione remota, cogatis.

Idem N. Illuſtriſsimo Regi Francorum.

Legatus in pluribus locis poteſt in quolibet dictorum locorum iuriſdictionem ſuam exercere, ita quod facta vnius loci poteſt in alio explicare.

Conſtitutio Cxx.

Ibidem cap. Nouit ille. Nouit ille qui nihil ignorat. Et infrà. Ex parte querimoniam accepimus, quod cum tibi legatus eſſet certa ratione ſuſpectus, extra fines regni Francorum in terram tuam interdicti ſententiã promulgauit. Et infrà.

Tuæ magnificẽtiæ reſpõdemus, quod etſi fines regni Francorum exierat, nondum tamen fuerat terminos ſuæ legationis egreſſus, cum non ſolum in regno Francorum, ſed in Viennen. Lugdunenſi & Biſuntinenſi prouinciis iniunctam ſibi à nobis legationis ſolicitudinem ſuſcepiſſet.

DE OFFICIO IVDICIS ordinarij.

INNOCENTIVS PAPA III. à Vſitano Archiepiſcopo.

Ordinarius ſupplet negligentiam Abbatis, non reuocantis monachum vagabundum.

Conſtitutio Cxxj.

Qvanto deuotio religioſorum. Et infrà. Ad audientiam noſtram noueritis peruenisse, quod monachi, canonici & alii regulares tuę prouinciæ, cum deberent potius in clauſtro iuxta regularia conſtituta diuinis obſequiis vigilare, de obedientiis & redditibus, quorum curam geſſerunt, pecunia congregata clauſtrũ abhortentes, per curias principum & potẽtũ diſcurrere non verẽtur. *Extra li. 1. tit. 31 de officio dic. ord. c. Quanto deuotio. 6. quæſtio. 1. c. Si cupis Ibid. cap. Placuit.*

Mandamus igitur, quatenus quoſcunque tales inueneris, niſi ad commonitionem tuã reſipuerint, vt proprium in manibus prælatorum ſuorum ſine difficultate reſignent, conuertendum in vtilitatem domus ſecũdum abbatis conſilium, & regularem vitam obſeruent, ſi prælati eorum poſt tuam commonitionem id exequi negligenter omiſerint, per ſuſpenſionem officii & beneficii appellatione remota compellas. *74. diſt. cap. Conſilium.*

Idem Rothomagenſi Archiepiſcopo & eius ſuffraganeis.

Ab vno Epiſcopo excommunicatus, ab aliis eſt vitandus. Et Archiepiſcopus per querelam aditus non abſoluet, niſi primo remiſſas.

Conſti-

Conſtitutio Cxxij.

Ibid. ca. Ad reprimendam 4. diſt. ca. Factæ ſunt. 2. quæſt. 1. c. Qui ſe ſcit. 11. quæſtio. 3. c. Curæ.

AD reprimendam malitiam peruerſorũ pœnæ certæ ſunt in canonibus conſtitutæ, quas ſicut latas à vobis interdum in ſubditis vultis inuiolabiliter obſeruari, ita latas & ab alijs debetis inuiolabiliter obſeruare.

Ideoque mandamus, quatenus ſentẽtias, quas Lexouienſis epiſcopus duxerit in ſubditos ſuos canonicè promulgãdas, & vos ipſi ſeruetis, & à veſtris ſubditis faciatis inuiolabiliter obſeruari. Tu verò frater Archiepiſcope (cum excõmunicationis ſententia per appellationis nõ ſuſpẽdatur obiectũ) ſi quis excõmunicatus ab ipſa, de iniuſta tibi fuerit excõmunicatione cõqueſtus, ad ipſũ (ei quaſi coepiſcopo deferens) abſoluendũ ſecundũ formã Eccleſiæ remittas. Qui ſi noluerit ipſũ abſoluere, tu (recepta cautiõe iuratoria) abſolutionis munus ei poteris exhibere: ita tamẽ, quod niſi legitimè tibi cõſtiterit cũ contra iuſtitiã excõmunicatum fuiſſe, ex debito ſibi iuramenti præcipias, vt ſuper eo, de quo fuerit excõmunicatione innodatus, eidẽ epiſcopo ſatisfaciat cõpetẽter. Quod ſi facere contẽpſerit, eũ in excommunicationis ſententiã, appellatione remota, reducere non omittas.

Idem Turonẽſi Archiepiſcopo.

De cauſis ſubditorum archiepiſcoporum & Epiſcoporũ ſuorũ Patriarcha non cognoſcit, niſi per appellationem legitimam, aut vigore conſuetudinis ſeu priuilegij.

Conſtitutio Cxxiij.

Ibid. ca. Duo ſimul. 9. queſt. 3. c. Conqueſtus. & 18. quæſt. 2. cap. 1 & ultimo. 65. diſt. ca. Mos antiquus & ca. ſequenti. 25. quæſtio. 2. c. 1. & 3. 9. quæſt. 3. c. Conqueſtus.

DVo ſimul. Et infrà. Conſultationi tuæ taliter reſpõdemus, quod cum ſit in canonibus diffinitũ, primates vel patriarchas nihil iuris præ cæteris habere, niſi quantũ ſacri canones concedũt, vel priſca illis conſuetudo cõtulit ab antiquo: ita vt ſecundũ Nicenas regulas ſua priuilegia ſeruentur Eccleſijs, præterquã ſi Apoſtolica ſedes aliquam eccleſiã vel rectorẽ ipſius quolibet ſpeciali priuilegio decreuerit honorare: quãdiu clerici tui corã te voluerint ſtare iuri, compelli non debẽt iudiciũ patriarchæ ſubire, niſi cauſa per appellationem ad eius audientiam perferatur, aut ei aliquid ſuper hoc à ſede apoſtolica ſit indultum.

Idem Turonẽſi Archiepiſcopo.

Archiepiſcopus impeditus poteſt conſecrationem ſui Suffraganei alteri committere, & conſecrandus tenetur ab illo commiſſario munus conſecrationis recipere.

Conſtitutio Cxxiiij.

16. quæſtio 1. c. Fr. tamen. Ibid. cap. Quod ſede.

QVod ſedẽ apoſtolicam. Et infrà. Nos ſiquidem cõſuluiſti, vtrum ſi aliqua infirmitate, vel alia iuſta cauſa detẽtus, aliquẽ Suffraganeorum tuorum conſecrare non poſſes, alicui coepiſcoporum tuorum vices tuas cõmittere licitum tibi eſſet. Et infra.

Conſultationi tuæ taliter reſpõdemus, quod in tali articulo conſtituto, & tuas vices (vt dictum eſt) tibi committere licet, & conſecrandus munus debet ab eo cõſecrationis accipere, cui eas duxeris committẽdas, dũmodo catholicus habeatur, & impedimẽtum ei ex ſubtractione gratiæ apoſtolicæ ſedis non obſiſtat.

Idem Epiſcopo Elienſi.

Archiepiſcopus cauſã ad ſe per appellationẽ delatam, ſubditis Suffraganei committere poteſt: non tamen ad ipſam ſuſcipiendam compellere poteſt.

Conſtitutio Cxxv.

Ibid. cap. Paſtoralis.

PAſtoralis officij. Et infrà.

Ex parte tua fuit in ſuper quæſitum, vtrum ſi aliqua cauſa fuerit ad archiepiſcopum per appellationem delata, poſſit eandem iure ordinariæ poteſtatis ſuffraganei ſui ſubdito delegare, vel animaduertere in eundem, ſi cauſam renuerit ſuſcipere delegatam. Ad quod reſpondemus, quod archiepiſcopus ipſum ad ſuſcipiendam delegationem huiuſmodi compellere nequiuit inuitum, cũ in eũ (exceptis quibuſdã articulis) nullam

ctam habeat poteſtatem, licet Epiſcopus ipſus eidem ſit metropolitana lege ſubiectus.

Mortuo delegato Papæ, qui excommunicauit reum vel actorem in poſſeßionem induxit ſi eius ſucceſſor in delegatione ſuccedit, abſoluere, & reſtituere poſſeßionem poterit: alias ſolus Papa reſtituet & abſoluet, præterquam in mortis articulo: ne tamen currat annalis præſcriptio, reus coram ordinario vel publicis perſonis de ſtando iuri cautionem præſtabit.

Præterea poſtulaſti, an alicui ordinario liceat ſine ſpeciali mandato apoſtolicæ ſedis delegato, qui reum propter contumaciam manifeſtam excommunicationis vinculo innodauit, vel petitorem cauſa rei ſeruandæ in poſſeſſionem petitorum induxit, rebus humanis exceptis, eidem volenti iuri parere abſolutionis beneficium impartiri & poſſeſſionem reſtituere infra annum, ſufficienti recepta primitus cautione.

Extra li. 1. tit. 29 de offic. & poteſtate, iu di. dele. ca. Sane. C. ſi aduer. rem ind. l. Aduerſus.

Ad quod dicimus, quod cum delegatus, quantum ad illud, ſit maior ordinario, mandato ſummi Pontificis excommunicatus ab huiuſmodi delegato, non poteſt per alium (præterquam in mortis articulo) abſolutionis gratiā obtinere, niſi forſan delegatus talis extiterit, cui alius ſuccedat in onere & honore. Nec per alium, quam per ſummum pontificem recuperare poterit poſſeſſionem amiſſam. Veruntamen ne alius poſt annum verus efficiatur poſſeſſor, coram ordinario, vel ſi eius copiam habere nequiuiuerit, coram publicis & honeſtis perſonis (vt quaſi præſcriptionem interrumpat annalem) offerre ac præſtare, quod iuri parebit, poterit cautionem, vt ſic poſt annum recuperare poſſeſſionem per ſedem Apoſtolicam mereatur.

Idem Archiepiſcopo Senonēſi.

Papa per reſcriptum, quo mandat ordinario vt ſubditos ſuos corrigat, non facit ex hoc ipſum delegatum: ideo ab eo poterit appellari ad proximum ſuperiorem, ac ſi Papa nullum mandatum feciſſet.

Conſtit. Cxxvj.

Ibid. ca. Licet in cor.

Licet in corrigendis exceſſibus iuxta Canonicas ſanctiones, appellationis ſit diffugium interclusum, & ideo pariſien. Epiſcopus à nobis receperit in mandatis, vt tam circa viros religioſos, quàm etiam clericos ſeculares ſuæ iuriſdictioni ſubiectos, qui multa & grauia crimina committere proponuntur, inquirat & corrigat appellatione remota, quæ viderit corrigenda, ſtatuens ad reformationem eorum, quod regulare fuerit & honeſtum.

Quia tamen intentionis noſtræ nec fuit nec eſſe debuit iuriſdictioni tuæ per mandatum huiuſmodi derogare, præſentium authoritate duximus declarandum quod ſi in inquiſitionibus ab eodem epiſcopo, non tanquam à delegato, ſed tanquam ordinario, faciendis aliquis caſus emerſerit, in quo licitum ſit ad ſedem Metropolitanam appellare, prædicti occaſione mandati authoritati tuæ, quo minus ad te tanquam ad metropolitanū appellari valeat, nolumus aliquatenus derogare.

DE MAIORITATE ET OBEDIENTIA.

INNOCENTIVS PAPA III. Capitulo Herbipolenſi.

Non obediens canonicis inſtitutis incurrit inobedientiæ notam, id eſt, infamiam.

Conſtitutio Cxxvij.

Extra li. 1. tit. 33 de obedientia. ca. Illud dominus 1. Re. 15 Eccleſ. 4. 81. diſt. c. Si qui ſunt.

ILlud dominus ī beato Petro. Et infrà. Cū ſpiritualia ſint temporalibus digniora, & obedientia melior ſit quàm victima, & auſcultare magis quam adipem arietum offerre: non debuerat Hildeſenenſis Epiſcopus pro

tempo-

1.quæſt. tẽporali cõmodo inobediẽtiæ notã ĩcurrere,& apoſtolicis iuſſionibus contraire. 1.c.Non eſt putanda.

Idem Illuſtriſsimo Imperatori Conſtantinopolitano.

Imperium non præeſt ſacerdotio,ſed ſubeſt, & ei obedire tenetur. Vel ſic: Epiſcopus nõ debet ſubeſſe principibus, ſed præeſſe.

Conſtitutio CXXVIIJ.

SOlitæ benignitatis affectu. Et infrà. Mirata ẽ imperialis ſublimitas, quod
1.Pet.2. te niſi fuimus in noſtris literis increpare.
11.quæſtio. 1.c. Huic autẽ tuæ admirationi non cauſam ſed occaſionẽ præbuit,quod legiſti beatũ
Quam magnum Petrũ apoſtolorũ principẽ ſic ſcripſiſſe: Subditi eſtote omni humanæ creaturæ
26.diſt. propter Deũ, ſiue regi tanquam præcel-
ca.Deinde opponi lenti,ſiue ducibus tanquã ab eo miſſis,ad vindictã malefactorũ,laudem verò bono
tur. rum.

Verũ ſi perſonam loquẽtis & eorũ ad quos loquebatur,ac vim locutionis diligentius attendiſſes ſcribentis,non expreſſiſſes taliter intellectum. Scribebat enim apoſtolus ſubditis ſuis, & eos ad humilitatis meritũ prouocabat. Nam ſi per hoc quod dixit, Subditi eſtote, ſacerdotibus voluit imponere iugum ſubiectionis, & eis prælationis authoritatẽ afferre, qbus eos ſubiectos eſſe monebat, ſequeretur ex hoc etiam, quod ſeruus quilibet in ſacerdotes imperium accepiſſet, cum dicatur, Omni humanæ creaturæ. Quod aũt ſequitur, Regi tanquam præcellẽti, nõ negamus, quin præcellat imperator in tem
10.diſt. poralibus illos duntaxat, qui ab eo ſuſci-
ca.Suſcipitis. piũt tẽporalia: ſed põtifex in ſpiritualibus antecellit, quæ tantò ſunt tẽporalibus di-
12.quæ gniora, quantò anima præfertur corpori:
ſtio.1.c. licet non ſimpliciter dictum fuerit, Subdi
Præcipimus. ti eſtote, ſed additum fuit, Propter Deũ: nec purè ſit ſubſcriptũ, Regi præcellenti, ſed interpoſitum, forſitan nõ ſine cauſa, Tãquam. Quod autẽ ſequitur, Ad vindictam malefactorum, laudẽ verò bonorũ, intelligendũ non eſt, quod rex vel imperator ſuper bonos & malos gl adij accepiſſet poteſtatẽ, ſed in eos ſolummodo, qui vtẽtes gladio eius ſunt iuriſdictioni commiſſi.

Potuiſſes autem prærogatiuam ſacerdotii ex eo potius intelligere, quod dictũ eſt, non à quolibet, ſed à Deo, non regi, ſed ſacerdoti, non de regia ſtirpe, ſed de ſacerdotali proſapia deſcendenti, de ſacerdotibus videlicet, qui erant in Ana
thot: Ecce conſtitui te ſuper gentes & Hier.1.
regna, vt euellas, & diſſipes, & ædifices, & plantes.

Præterea noſſe debueras, quod fecit Gen.1.
Deus duo magna luminaria in firma- 96.diſt.
mento cæli: luminare maius, vt præeſſet cap.Dia.
dici, & luminare minus, vt præeſſet noctivtrũq; magnum, ſed alterum maius. Ad firmamentum igitur cæli, hoc eſt, vniuerſalis Eccleſiæ, fecit Deus duo magna luminaria, id eſt, duas inſtituit dignitates, quæ ſunt pontificalis authoritas, & regalis poteſtas. Sed illa quę præeſt diebus, id eſt, ſpiritualibus, maior eſt: quę verò carnalibus, minor: vt quanta eſt inter ſolem & lunam, tanta inter pontifices & reges differentia cognoſcatur.

Hæc autem ſi prudenter attenderet imperatoria celſitudo, non faceret aut permitteret Conſtantinopolitanum patriarcham, magnum quidem & honorabile membrum Eccleſiæ, iuxta ſcabellum pedum ſuorum in ſiniſtra parte ſedere, cum alij reges & principes Archiepiſcopis & Epiſcopis ſuis (ſicut debent) reuerenter aſſurgant, & eis iuxta ſe venera
bilem ſedem aſſignent. 63.diſt.
Nos autem, etſi non increpando ſcrip ca.Valen
ſerimus, potuiſſemus tamen rationabili- tinianus
ter increpare.

Nobis autem in beato Petro ſunt oues Ioan.21.
Chriſti cõmiſſæ, dicente domino: Paſce 31.quæ-
oues meas, non diſtinguẽs inter has oues ſtio 1.c.
& alias: vt alienum à ſuo demonſtraret Quod ſi
ouili, qui Petrũ & ſucceſſores ipſius ma dormie-
giſtros non recognoſceret & paſtores: vt ris.
illud tanquam notiſſimum omittamus, Matt.16
quod dominus dixit ad Petrum, & in Petro dixit ad ſucceſſores ipſius: Quodcunque ligaueris ſuper terram, erit ligatum & in cœlis: & quodcunque ſolueris

tis ſuper terram, erit ſolutum & in cælis, &c. nihil excipiens, qui dixit, Quodcunque. Et infrà.

19. *diſt. ca. Si Romanorum.* Virum autem imperatoriam excellentiam ad bonum & vtile per literas noſtras duxerimus inuitandam, vtrum tibi iuſta ſuggerimus, & honeſta, tua ſolicitudo diſcernat, quum nõ niſi ad vtilitatem Eccleſiæ, & terræ Hieroſolymitanæ ſubſidium, nos te meminerimus inuitaſſe.

Idem epiſcopo Florentino.

Ordinatus per Papam, non per hoc eximitur a iuriſdictione ſui Epiſcopi.

Conſtitutio Cxxix.

Ibid. cap. Poſtulaſti. ff. tit. de alb. ſcri. L. 1. PEr tuas nobis literas. Et infrà. Poſtulaſtis per ſedis Apoſtolicæ oraculum edoceri, vtrum quis per ordinem ſubdiaconatus à Romano Pontifice ſuſceptum, à debita tibi reuerẽtia ſubtrahatur.

Ad quod breuiter reſpondemus, quod etſi decens ſit, vt illis, quantum conuenit, à te inter alios tibi ſubditos deferatur, quos benignitas Apoſtolica collatione ipſius ordinis honorauit, per eam tamen ab obedientia, quam aliàs tibi debent, minimè abſoluuntur

Idem Patriarchæ Conſtantinopolitano.

Quando de obedientia vel ſubiectione agitur, nihil attentari debet in præiudicium rei, vel poſſeſſoris non citati.

Conſtitutio Cxxx.

Ibid. cap. Inter quatuor. 19. quæſtio. 6. c. Placuit. INter quatuor. Et infrà. Petitionem contra Eccleſias, quas tibi ſubijci poſtulabas, quæ priuſquam Conſtantinopolis ciuitas caperetur, Conſtantinopolitano patriarchæ minimè reſpondebant, duplici ratione non duximus admittendam. Iuris nanque ratio poſtulat, vt in eorum præiudicium, quibus eædẽ Eccleſiæ ſunt ſubiectæ, nihil ordinemus de ipſis, cum nec citati ſint, nec conuicti, nec per contumaciam ſe abſentent.

Super obedientia verò, quam vt tibi impendi faceremus ab Archiepiſcopo & Epiſcopis regni Cypri ſimiliter poſtulaſti, ferè idem duximus reſpondendum: cum & ipſi ante tuam promotionem fuerint exempti, quando videlicet Conſtantinopolitana Eccleſia erat inobediens & rebellis: & in eorum abſentia contra ſtatum eorum non debuerimus aliquid immutare. *Extra li. 1. tit. 6. de Electione & electi poteſtate.*

Iuſtitiam tamen non negabimus tibi, cum eam duxeris poſtulandam. *ca. Quia diligẽtia*

Idem Archiepiſcopo Cantuarienſi.

Abbates & ſacerdotes, qui ſunt diœceſani Epiſcopi, ad eius ſynodum venire, & illi obedire compelli poſſunt per cenſuram eccleſiaſticam.

Conſtitutio Cxxxi.

QVod ſuper his. Et infrà. Abbates & ſacerdotes diœceſana tibi lege ſubditos, qui ad tuam ſynodum venire contemnunt (dummodo in ipſa ſynodo non ducas aliquid ſtatuendum, quod Canonicis obuiet inſtitutis) per cenſuram Eccleſiaſticam ad ſynodum illam venire cõpellas, & debitam tibi obedientiam & reuerentiam exhibere. *Ibid. cap. Quod ſuper. ff. ti. Si quis ius dicẽ. non obtem. L. 1.*

Idem Sancti Stephani & Sancti Proculi Abbatibus Bononienſibus.

Canonici regulares inobedientes priori ſuo, per ipſum excommunicari poſſunt: & ſi fuerint incorrigibiles, de fratrum conſortio expelli debent.

Conſti-

Conſtitutio Cxxxij.

Ibid. cap. Cum in eccleſiis.

CVm in Eccleſijs ſancti Victoris, & ſancti I. de Monte. Et infrà.

Nos igitur ad reformationem earundem Eccleſiarum diligenti ſollicitudine intendentes, vniuerſis Canonicis dedimus in mandatis, vt priori ſuo in his, quæ ad Deum pertinent, obedirent.

Cũque omnes (quatuor duntaxat exceptis) ſe obedire velle concorditer reſpõdiſſent, prædicti quatuor ſe contra Priorem in ſuperbiam erigentes, licet de obedientia ſuo priori præſtanda præſtitiſſẽt iuramẽtum corporaliter, tamen exhibiti iuramenti immemores, ſuo Priori per omnia reſtiterunt: & cum pro cõtumacia ſua nequiuiſſent ad debitam obedientiã reuocari, dictus Prior in eos excõmunicationis ſententiam promulgauit.

Quũ igitur præfati canonici ad Apoſtolicam ſedem acceſſiſſent, per ſcripturas autenticas ex multorum teſtimonio prælatorũ effecti de ipſorum contumacia certiores, recepto ſecundum formam eccleſiæ ab eiſdem corporaliter iuramento, ipſis fecimus abſolutionis beneficium impendi, præcipientes eis ſub debito iuramenti, vt ad ſuum clauſtrum, de quo exierant, redeuntes, Priori ſuo ſecundum Deũ deuotè ac humiliter obedirent. Ideo q mandamus, quatenus præfatos canonicos, vt ad Prioris ſui obedientiam reuertantur, per cenſuram eccleſiaſticam compellatis, & ne de ſua poſſint contumacia vel malitia gloriari, cogatis eos (ſi videritis expedire) vt iuramentũ quod de parendo mandatis Prioris pro abſolutionis beneficio impetrando ſuperbè negauerant, humiliter præſtare procurent: alioquin eos de fratrum conſortio penitus excludatis.

DE POSTVLANDO IN ECCLESIA CAtholica.

INNOCENTIVS PAPA III. Archiepiſcopo Compoſtellano.

Canonici regulares poſtulare non poſſunt, ſicut monachi, niſi pro vtilitate Eccleſiæ vel ſui monaſterii & præcepto Abbatis.

Conſtitutio Cxxxiij.

Extra li. 1. tit. 37. de poſtulando, c. Ex parte tua. 16. quæſtio. 1. c. Monachi Et ibid. c. De præſentium.

EX parte tua nobis fuit propoſitum, q quidam canonici regulares non ſolum in eccleſiaſticis, verũ etiam in Forenſibus cauſis præſumunt aduocati officium exercere. Cumque obiicitur eis, quod non debent eſſe Forenſis vel eccleſiaſtici negotii ſuſceptores vel executores, niſi fortè id monaſterii expoſcat vtilitas, Abbate nihilominus imperante, ad ſuam proponunt inſolentiam excuſandam, quod capitulum illud, per quod prædicta prohiberi videntur, de monachis, non de Canonicis regularibus loquitur manifeſtè.

Vnde conſultationi tuæ taliter reſpondemus, quod idem iudicium de Canonicis regularibus, quod & de monachis, quantum ad ſupradicta, credimus obſeruandum, licet de monachis, in Canone ſpecialiter ſit expreſſum.

DE PROCVRATORIBVS.

INNOCENTIVS PAPA III. Cabillonẽſi & Cathalanẽſi Epiſcopis.

Reſcriptum ſuper conſecutiuis iudicii impetratum a Procuratore reuocato, & de hoc certificato, non valet, nec proceſſus vel ſententia lata per ipſum, ſi reuocatio peruenit ad adſarium.

Conſtitutio Cxxxiiij.

Extra li. 1. tit. 38. de procuratoribus cap. In noſtra.

IN noſtra pſẽtia Tullẽſis Epus eſt conqueſtus, quod quum ad cauſã, quæ inter Epiſcopũ & Decanũ Tullẽſes ſup dilapidatione, excõmunicatione & piurio, ac q̃buſdã aliis criminibus vertebatur,

tebatur, T. & G presbyteros ꝓcuratores inſtituens, ipſos ad ſedem apoſtolicã duxerit deſtinandos, cũ de ipſorũ fide poſt modũ titubaſſet, mandauit q̃d eis dederat infra modicũ temporis ſpaciũ reuocauit: ſed ipſi licet mandati literas reuocatorias recepiſſent, nihilominus in negocio proceſſerunt, & pro procuratoribus ſe gerentes, cum aduerſario ingreſſi iudicium, cũ eo ad Pariſienſem Archidiaconum & collegas ſuos in eiuſdẽ præiudicium noſtras literas impetrarunt.

Cumq́ue prædictus epiſcopus ad probandũ q̃d falſi ꝓcuratores fuerant ab ipſis iudicibus inducias poſtulaſſet, ipſi exceptionẽ oppoſitã inutilẽ & ſuperuacuã reputantes, ad ꝓbationẽ ipſius dilationẽ concedere noluerũt: ꝓp quod ad appellationis beneficiũ conuolauit. Sed idem nihilominus litẽ non conteſtata, & iuris ordine ṗtermiſſo, teſtes contra eum recipere præſumpſerunt, ipſum à Tullenſi Eccleſia per ſententiam remouendo.

Extra l. 1. tit. 9. de renunciatione cap. In præſentia. 1. quæ. 7 ca. Sancimus.

Nos verò, licet vix fidẽ adhibere potuerimus, q̃d dicti iudices, vtpote viri literati, prouidi & honeſti taliter proceſſiſſent maximè cum in ſua relatione, quam ad noſtrã ṗſentiã tranſmiſere, de huiuſmodi exceptione nullã fecerint mẽtionẽ: q̃a tamẽ epiſcopus ꝑ viros religioſos, prouidos & honeſtos, de q̃bus nõ eſt veriſimile, q̃d ſuæ ſalutis obliti, ac iuramenti religione contempta, falſum teſtimoniũ tulerint, nobis fecit ſuꝑ his, quę ſunt ꝓpoſita, plenã fidẽ: attendentes etiã quod falſi procuratoris exceptio nõ ſolum ante ſententiã, verũ etiã poſtea põt obijci: vtpote qua probata iudiciũ nullũ, & nullius momenti controuerſiæ reputantur, proceſſum ſupra dictorũ iudicum ſententialiter duximus irritandum.

Idem Brixienſi Epiſcopo.

Si agitur de adulterio corã iudice ſeculari, ad pœnam legalem, non interuenit procurator: ſecus ſi coram eccleſiaſtico ad ſeparationem thori.

Conſtitutio. C x x x v.

TVæ fraternitatis. Et infrà. Conſultationi tuæ taliter reſpondemus, quod ſi vir accuſat vxorem de crimine adulterij coram iudice ſeculari, ad pœnam legitimam infligẽdam, quia tunc inſcriptionis vinculum debet arripere, ſeq; ad pœnam talionis aſtringere, non ꝑ procuratorem, ſed per ſeipſum præſentem oportet præſentialiter accuſare.

Ibid. ca. Tuæ fraternitatis. C. de adulteri. l. Caſtitati. 33. quæ. 2. ca. admonere. De pœnitẽtia di. 1. cap. Quamobrem. ff. de accuſ. & inſcrip. l. 8

Si verò vir accuſare velit vxorem de adulterio coram eccleſiaſtico iudice, vt ab eius cohabitatione diſcedat, quia tunc & ſi forſan oporteat eũ inſcribere, vt deſignet in ſcriptis nomen, locum & tempus, & omnia quę comprehenduntur in lege ciuili, ad talionem tamen nõ debet ſe aliquatenus obligare, ne fortè cum in probatione defecerit, intentionis ſuę conſequatur effectum, ſuſtineri poteſt, ſi neceſſitas id poſtulauerit, vt per procuratorẽ accuſet: quoniam huiuſmodi accuſatio, & ſi de crimine fiat, non eſt tamen criminalis, ſed quaſi mixta inter ciuilem & criminalem, quanquam in præſentia principalium perſonarũ ſecurius procedatur.

Idem Archiepiſcopo, Decano & Præcentori Lugdunenſibus.

Qui de mandato domini cauſam procurauit, ab eo repetit expenſas propter hoc factas.

Conſtitutio. C xxxvi.

CVm pro cauſa quæ inter G. & F. Gabionenſis Eccleſię Archidiaconos vertebatur. Et infrà.

Ibid. ca. Cum pro cauſa. 11. quæ. 4. c. Quicunque.

Diſcretioni veſtræ mandamus, quatenus expenſas Archidiacono reſtitui faciatis, ſi legitimè probare potuerit, ſe de mandato Capituli ſuſcepiſſe prędicta negocia promouenda, & propter hoc ad ſedem Apoſtolicam acceſſiſſe.

Idem

22.q.4. c.si aliquis. C.de indi.vidu. l.1.

dolus non tam ad circumuentionem prędictorum Ciſterſienſium, quam ad ſatuitatem eorum debeat retorqueri.

Super reſtitutione petita ſilentium eis duximus ſententialiter imponendum.

DE IN INTEGRVM Reſtitutione.

INNOCENTIVS PAPA III. S.Georgij, & S.Sergij Abbatibus.

Reſtituitur Eccleſia læſa propter negligentiam procuratoris, qui iura Eccleſię non produxit.

Conſtit. CXLI.

Ibidem c.Cu veniſſent.

CVm veniſſent ad apoſtolicā ſedem, electus & monachi Rothonenſes, pro ſe ac pro monaſterio ſuo, ac magiſter A. pro Epiſcopo Venetenſi, eis ſancti Georgij diaconum Cardinalem dedimus auditorem.

Coram quo idem magiſter pro Epiſcopi parte propoſuit, quod cum monaſteriū Rothonenſe eſſet ſitum in diœceſi Venetenſi, & Eccleſiæ Venetenſi ſubiectum, prędictus Epiſcopus poſſeſſione ſubiectionis vſus eſt hactenus inconcuſſe, ſed cum occaſione cuiuſdam electionis, quæ ibidem facta fuerat, partes de communi aſſenſu ad Nanthenenſem Epiſcopum, & eius collegas commiſſionis literas impetraſſent, duo eorum ad monaſterium acceſſerunt: quorum aduentū intruſus præſentiens, renunciauit huiuſmodi electioni, & ſe à monaſterio abſentauit. Sed iudices authoritate apoſtolica monachis iniunxerunt, vt ſyndicum vel procuratorem eligerent, qui in cauſis monaſterij & conſultè ageret, & vtiliter reſponderet: diſtrictius inhibentes eiſdem ne aliquem eligerent in Abbatem, donec plenius agnoſceretur de iure, quod Epiſcopus ſe habere in Abbatis electione dicebat. Monachi verò, etſi procuratorem ad mandatum iudicum elegiſſent, Abbatem tamen contra inhibitionem eorum eligere præſumpſerunt: cuius electionem Epiſcopus petijt infirmari, & ſe ad poſſeſſionem reſtitui, qua eum monachi ſpoliarant. Deinde iudices diffinitiuam ſententiam protulerunt electionem caſſantes eandem, quam ſententiam dictus magiſter petijt confirmari.

Ad hoc fuit reſponſum, quod licet per procuratorem ex parte monachorum fuiſſet propoſitum, quod monaſterium ad Romanam eccleſiam nullo medio pertineret, dicti tamen iudices contra eos procedere nimis animoſè cœperunt.

Nos igitur inſpectis priuilegijs prædeceſſorum noſtrorum Leonis, Gregorij & Clemetis, quæ monaſterium illud ad ius & proprietatem indicant ſedis apoſtolicę pertinere, intelligentes quod monaſterij procurator, etſi eadem priuilegia coram prædictis iudicibus exhibere omiſerit negligenter, ius tamen nō tam ſuum, quàm noſtrū fuerit proteſtatus, videlicet quod monaſterium ipſum ad Romanam Eccleſiam nullo medio pertineret, ne ipſius negligentia in damnum tam noſtrum quàm monaſterij redundaret, ad audientiam reſtituimus monachos Rothonenſes. Et infrà. Electionem autem à monachis (ſicut dicitur) concorditer factā, pendente controuerſia, ex qua pendet, nec confirmandam duximus, nec etiam infirmandam.

Idē Elienſi & Florenſi Epiſcopis.

Eccleſia læſa in probatione neceſſaria omiſſa, poteſt petere reſtitutionem in integrum, non obſtante termino iuris probationis excluſæ. Et reſtitutionem petere poteſt, non ſolum contra priuatum, ſed etiam contra eccleſiam.

Conſtit. CXLII.

Ibid. ca. Auditis.

AVditis & intellectis cauſæ meritis in quæſtione, quæ vertitur inter Vigorienſem Epiſcopum & Abbatem de Eueſcam ſuper eccleſijs in valle de Eueſcā, quas Epiſcopus aſſeruit ad ſe diœceſana lege ſpectare: Abbas autem eas ab eius

iuriſdictione prorſus eſſe exemptas, cognouimus euidẽter eccleſias illas per priuilegia illa Romani pontificis non eſſe ab Epiſcopali iuriſdictione ſubtractas, niſi fortè vallis de Eueſcam ſit ille locus, qui fuit à duobus regibus Roc videlicet & Offa, libertati donatus, & quem bonæ memoriæ Celeſtinus Papa libertati donauit, ſicut in ipſius priuilegijs continetur. Verum tanto tempore probantur per teſtes abbatibus de Eueſcã pleno iure poſſeſſæ, vt videatur in eis ius Epiſcopale legitimè præſcripſiſſe, niſi forte per tantum temporis ſpacium Vigoriẽſis eccleſia interim vacauiſſet, vt tempore vacationis ſubducto præſcriptio minimè ſit cõpleta.

Extra li. 2. ti. 26. de præſcriptionib. c. 1. Licet autem vtrinque ſit in cauſa concluſum, quia tamen vtraque pars neceſſariam (vt aſſerit) probationem omiſit, nos attendentes, quod vtraque eccleſia fungatur iure minoris, æquitate pẽſata, vtranque reſtituimus contra reliquam, ad probandam rationem omiſſam, ne alterutra pars propter huiuſmodi negligẽtiam graui iactura lædatur.

Idem Priori S. Mariæ ad carceres, & L. canonico ſanctæ Mariȩ de Mandria.

Reſtitutio ex iuſta cauſa etiam maiori eſt concedenda, dummodo iuſta cauſa petendi prebeatur. Si autem non probatur plenè vel ſemiplenè, conceditur reſtitutio in cauſa fauorabili.

Conſtit. CXLIII.

Ibid. ca. Ex literis. EX literis Abbatis de Caluen. didicimus, quod cũ Ramiſanȩ & Grimol. archipresbyteri inter I. virum & L. mulierem ex delegatione noſtra ſententiam diuortij promulgaſſent, & appellatione interpoſita cognitionem ſententiæ ipſi abbati & archipresbytero Paduano duxerimus committendã, quia pars mulieris ad peremptorium terminum non acceſſerat, abbas ipſe, cui alter coniudex commiſerat vices ſuas, allegationibus diligenter inſpectis, latam à iudicibus prædictis confirmauit ſententiam, ſed poſt octo dies, pater puellæ accedens ad ipſum, intellecto quod ſentẽtiam protuliſſet, firmauit proprio iuramento, quod quidam ad eum & filiam eius accedens, fraudulenter ſub ipſius abbatis nomine falſas eis literas præſentauit, quibus mandabatur eidem, vt quia iudex ad diem, quam aſſignauerat, venire non poterat, poſt octo dies à termino conſtituto, ipſius ſe conſpectui pręſentaret. & poſtmodum appellauit ad ſedem apoſtolicam & etiam ſupplicauit.

Extra li. 1. ti. 29. de officio & poteſtate iudi. delega. cap. Cum matrimonij. Ibid. ca. Tum ex literis.

Licet autem defraude taliter perpetrata per huiuſmodi iuramentum, non conſtet ad plenum, in fauorem tamen matrimonij, de benignitate canonica, contra fraudem propoſitam ſupplicationem mulieris admiſimus, & ad audientiam reſtituimus eam, pro matrimonio poſtulantẽ. Ideoque mandamus, quatenus de cauſa prioris appellationis ordine iudiciario cognoſcentes, confirmetis vel infirmetis, ſicut iuſtum fuerit, ſententiam à primis iudicibus promulgatam.

Idẽ Epiſcopo & Capitulo Oſcenſ.

Etiam contra ſententiam Papæ reſtituitur Eccleſia. Et cauſa reſtitutionis in integrũ debet pręſentibus partibus tractari.

Conſtit. CXLIIII.

TVm ex literis Celeſtini Papæ prædeceſſoris noſtri, tum ex his quę ipſius temporibus geſta fuerunt, grauem Ilerdenſis eccleſiæ intellexinus quæſtionẽ, per ſententiam Eugenij Papæ ſuper eccleſijs quibuſdam prolatã, ſe lęſam enormiter & olim, & nunc etiam conquerentis. Vnde cum idem Celeſtinus tempore Anaſtaſij Papæ proximi ſucceſſoris eiuſdem Eugenij, in minori adhuc officio cõſtitutus, in partibus Hiſpaniæ legationis officio fungeretur, & ex delegatione ipſius cognoſcere cœpit de controuerſia memorata: cui etiam Alexãder ſucceſſor ipſius Anaſtaſij officio legationis denuo in partibus eiſdem fungenti cauſam cõmiſit eandem: idem quoque Celeſtinus ad apicem ſummi põtificis promotus, G. ſancti angeli diacono cardinali, tunc apoſtolicę

licæ ſedis legato, dictam controuerſiam ſub eo tenore commiſit vt inſpectis Hilerdenſis eccleſiæ priuilegijs, auditis etiã partium rationibus, memorata ſententia non obſtante diffinitiuam proferret ſententiam, eamq́ue faceret obſeruari. Verum quoniam per ipſum legatũ, aut per alios, quibus ſub eodem tenore cauſa eadem commiſſa extitit (licet producti teſtes ex parte Hilerdenſis Epiſcopi recepti fuerant) mandatum apoſtolicum nõ extitit adimpletum, magiſter A. canonicus Hilerdẽſis poſtulauit per officium noſtrũ dictam ſententiã in melius reformari, & contra eã reſtitui eccleſiam Hilerdẽſem.

Nos igitur cũ fratribus noſtris & alijs deliberauimus diligenter, nonnullis aſſerentibus, quod cum prædictus Celeſtinus prędeceſſor noſter contra iam dictã ſententiam viſus fuerit Hilerdenſi eccleſiæ reſtitutionis beneficium indulſiſſe, cum ea non obſtante duxerit negocium committendum, & nos ſupplicationem eiuſdem eccleſiæ admittere debebamus, præſertim, quia ſententia Romanæ ſedis non negatur poſſe in melius commutari, cum aut ſurreptum aliquid fuerit, aut ipſa pro conſideratione ætatum & temporum, ſeu grauium neceſſitatum, diſpenſatiuè quicquam ordinare decreuit. Et ſecundum iura ciuilia principes etiam contra res bis iudicatas in auditorio ſuo examinari reſtitutionem in integrum promiſerũt. Proſpeximus quoq; ex data ſententię in regeſto dicti Eugenii Papæ repertæ, quod primo menſe ſui pontificatus fuerit promulgata, quando non plenè de meritis ipſius cauſę videbatur inſtructus, illa nitens præcipuè ratione quod priuilegium Vrbani ſecundi ex parte veſtra productum, ſubiectum fuerat falſitati, cuius tenorẽ nos in regeſto ipſius inuenimus incorruptũ. Tandem deliberatio noſtra, in hoc reſedit, vt an data ſit reſtitutio, an danda contra præmiſſam ſententiam, partibus præſentibus decernatur: quarum aſſertione merita cauſarum panduntur.

35. q. 9. c. Veniã. Et, ſententiam ff. tit. de min. 25. ann. L. Minor autẽ magiſtratum.

Quocirca mãdamus, quatenus vſq; ad feſtum beati Lucę, vel in propriis pſonis, vel per idoneum reſpõſalem noſtro vos conſpectui pręſentetis, quod dicta ſententia retractari nõ debeat ſi poteritis oſtenſuri: vel ſi fortè exigente iuſtitia fuerit retractanda, vel per vos vel per reſpõſalem idoneũ appareatis ſufficiẽter inſtructi, vt in principali negocio canonicè procedatur, pro certo ſcituri, quod cũ propter multam locorum diſtantiam nõ poſſit ad vos ſine magnis laboribus & expenſis ſæpius haberi recurſus, ſi ad præmiſſum terminum, quem vobis peremptorium aſſignamus iniuncta vobis contempſeritis adimplere, nos nihilominus in ipſo negocio, quantũ de iure poterimus, procedemus.

C. ſi per vim etc. L. vlti.

Idem Innocentius Papa tertius.

Petitio reſtitutionis in integrum contra ſententiam ſuſpendit regulariter executionem ſententiæ in euentu iſtius cauſæ reſtitutionis, fallit ſi contra petentem reſtitutionem eſt præſumptio maliciæ, quod cauſa differendi executionem hoc petat: quo caſu executio fit præſtita cautione de reſtituendo, ſi petens reſtitutionem obtinebit in cauſa.

Conſtit. CXLV.

SVſcitata ſuper diuerſis articulis inter Burgenſem Epiſcopum & Ouienſe monaſterium quęſtione. Et infrà.

Ibidem cap. Suſcitata.

Nos intellectis, quę vtraque pars propoſuit coram nobis ſuper quatuor articulis pręnotatis, monaſterium Ouienſe iuſtitia condemnauimus exigente.

Sententia verò latã procurator monaſterii ad probandam pręſcriptionem factã tam ſuper quatuor articulis pręnotatis, quàm etiam ſuper quibuſdã decimis per tranſactionem acquiſitis, reſtitutionem in integrum nomine monaſterii poſtulauit, quam eidem duximus indulgendam.

Extra li. 1. ti. 36. de tranſactionibus, cap. Statuimus. 2. q. 1. cap. Sicut

Ne verò per excogitatã malitiam (ſicut ex præſumptionibus pluribus videbatur) effectum ſententię in damnum Epiſcopi contingeret impediri, neue monaſterium per executionem ſententiæ propter diuerſas ſuſpiciones incurreret detrimentum, nos ęquitate penſata, imme duximus prouidendum, vt ante om-

16. q. 6. c. Si Epiſcopum. C. de indi. I. Placuit.

nia ſupradicta ſententia executioni mandetur Volumus nihilominus & mandamus, vt ab Epiſcopo ipſo recipiatis idoneam cautionem: quod ſi monaſteriũ in cauſa ipſa præualuerit vniuerſa quę medio tẽpore ſentẽtiæ ipſius occaſione perceperit, monaſterio reſtituat memurato.

DE ARBITRIS.

INNOCENTIVS PAPA III. Cancellario & Magiſtro Lothario canonico Parhiſien.

In mulierem ſingularem tanquam in arbitratricem compromitti non poteſt: ſecus ſi mulier habet aliàs iuriſdictionem de iure communi vel conſuetudine. Nam etiam ſuper rebus temporalibus eccleſię poteſt in eam validè compromitti.

Conſtit. CXLVI.

Extra li. I. titul. 43. de arbitris. c. Dilecti filij.

Dilecti filij abbas & conuentus de Scarduna Ciſtercienſis ordinis, ſua nobis querela monſtrarunt, quod cum inter eos ex vna parte, ac hoſpitalarios ex altera, ſuper vſuario cuiuſdam nemoris quæſtio verteretur, in reginam Francorum fuit compromiſſum vtrinque: quæ cauſę meritis intellectis arbitrium duxit per diffinitiuam ſentẽtiam promulgandum.

33. q. 5. c. Mulierem.

Quamuis autem, ſecundum regulam iuris ciuilis, fœminæ à publicis officijs ſint remotæ, & alibi dicatur, quod licet ſummę opinionis exiſtant, ſi arbitrium in ſe ſuſceperint, vel ſi patronæ inter libertos ſuos interpoſuerint audientiã, ab omni ſunt iudiciali examine ſeparãdæ, vt ex earum prolatione nulla pœna aduerſus earum contemptores, nullaque pacti exceptio habeatur: quia tamen iuxta cõſuetudinem approbatam, quæ pro lege ſeruatur, in partibus Gallicanis fœminæ pręcellentes in ſubditos ſuos ordinariam iuriſdictionem habere noſcuntur, mandamus, quatenus hoſpitalarios, vt arbitrium ipſum, præſertim cum Epiſcoporum fuerit præſentia & cõſilio roboratum, ſicut prouidè latum eſt, & ab vtraque parte ſponte receptum, obſeruent per pœnã in com promiſſo ſtatutam, appellatione poſtpoſita, compellatis,

25. q. 2. c. Si eccleſiæ.

Idem Abbati & Conuentui de Pigrauia.

Eccleſia exempta non poteſt in præiudicium exemptionis compromittere.

Conſtit. CXLVII.

Ibid. ca. Cum tempore.

Cvm tempore Celeſtini Papæ prædeceſſoris noſtri, Et infrà. Super contro uerſijs, quæ inter te & Meſburgẽſem Epiſcopum & quoſdam tuos monachos vertebantur, te promiſiſti arbitrium Magdeburgenſis archiepiſcopi ſeruaturum. Et infra.

Extra li. I. ti. 43. de arbitris. cap. Ex parte.

Quia legitimè cõſtitit, quod fide hinc inde data compromiſſum eſt in archiepiſcopum memoratum, nos arbitriũ ab ipſo prolatum decernimus obſeruandum, illis duntaxat capitulis exceptis, quæ contra libertatem ipſius monaſterij, & duarum capellarum eiuſdem in arbitrio ſunt expreſſa.

Cum etſi ſponte volueris, de iure tamẽ nequiueris ſine licentia Romani pontificis renunciare priuilegijs, vel indulgentijs libertatis, quę monaſterium illud indicant ad ius & proprietatem Romanæ eccleſię pertinere.

Idem Epiſcopo S. Andreæ, & Abbati de Bechot.

Arbiter non habet poteſtatem iudicandi vltra comprehenſa in compromiſſo: ideo coram eo non fit reconuentio.

Conſtit. CXLVIII.

Ibid. ca. Cum dilectus filius.

Cvm dilectus filius. Et infrà. Vtrum coram arbitris reconuentioni ſit locus, poſtulaſti per ſedem apoſtolicam explicari.

Nos igitur reſpondemus, quod licet in iudicio conuenientem reconuenire valeat

leat is qui coram iudice conuenitur, coram arbitris tamen reconuenire non poteſt, cum arbitri iudicare non valeant, niſi de his tantum, ſuper quibus in eos extitit compromiſſum.

Idem Rectori Hoſpitalis S. Bartholomæi Lucanenſis.

Qui per arbitrium tenetur eligere cum aliquorum conſilio, tenetur illorum conſilium in tractatu electionis requirere, ſed ſequi non aſtringitur.

Conſtit. CXLIX.

Ibidem c. Quum olim. Qvum olim ſuper eligendo in hoſpitali veſtro rectore & fratribus inter vos & Priorem ſancti Bartholomęi Lucanenſem coram iudicibus delegatis queſtio verteretur, & vtraq; pars in eos compromittens, ipſorum arbitriū ſe promiſerit ſeruaturam, ſuper prolato ab ipſis arbitrio vtrinque dubitatio eſt exorta, quam petiſtis per ſedem Apoſtolicam declarari. Nos igitur publico inſtrumento arbitrium continente diligenter inſpecto, cognouimus, quod ſecundum formam arbitrij Prior ſancti Bartholomęi Lucanenſis tenetur habere conſilium cum familia hoſpitalis eiuſdem, & tractare cum ea de inueniendo rectore. Propter quod dicimus, quod niſi Prior ſuper inueniendo rectore tractauerit cum familia hoſpitalis, & ipſius conſilium requiſierit, non habet poteſtarem eligendi rectorem: & ſi alio modo eum elegerit, eius electio haberi debet irrita & inanis.

63. diſt. c. Obeuntibus. Verum habito cum familia ſuper hoc conſilio, & tractatu, Prior liberè poteſt rectorem eligere duntaxat idoneum, ſiue concordet, ſiue diſcordet familia cum ipſo ſuper inuentione rectoris.

Idem Piſano Archiepiſcopo.

Authoritate iudicis cauſæ etiam delegati poteſt de cauſa ſpirituali in clericum & laicum compromitti. Et ſi arbitrium eſt à partibus receptum, debet executioni mandari: licet per generalem procuratorem factum fuerit compromiſſum. Si autem non fuit arbitrium approbatum, et pœna fuit appoſita, agitur ad pęnam, aliàs ad intereſſe.

Conſtit. CL.

Per tuas literas intimaſti, quod cum ſuper executione arbitrij, quod inter hoſpitalarios ſancti Ioannis, & plebanū de Piſcia ſuper hoſpitali ſancti Allutij latum erat, à nobis literas accepiſſes. Et infrà.

Plebanus propoſuit, quod ad cauſam tractandam procuratori dedit generale mandatum: non tamen ei mādauit, vt ſine ſpeciali mandato compromittere poſſet, vel tranſigere ſup eo. Et prętcrea procurator iam dictus de aſsenſu Canonicorum ſuorum non fuerat inſtitutus: & ideo dicebat arbitrium non valere: prętertim quum procurator fines mandati exceſſerit, & arbitriū fuerit per vnum clericū & duos laicos promulgatū, licet ipſi de aſſenſu Genuenſis Archiepiſcopi, cui cauſa commiſsa fuerat, arbitrium protuliſsent.

Super quo fraternitati tuę taliter reſpōdemus, quod ſi ex parte plebani arbitriū receptum fuerit indiſtinctè, ratum haberi debet, ac per hoc iuxta tenorem mandati Apoſtolici executioni mandari. Si verò receptum non fuerit, refert vtrum fuerit, vel non de obſeruando ipſum pœna ſtatuta. Et quidem ſi pœna appoſita fuit, agi poteſt ad pœnam: at ſi nulla ſtatuta fuerit, ſed ſimpliciter fuit, quod ſtaretur ſententię, compromiſſum, procurator ad intereſse poterit conueniri: quia iuramento ſuo ſeipſum perſonaliter, non Eccleſiam poterit obligare. Quod autē à duobus laicis & vno clerico dicitur eſse probatum, nequaquam obuiare videtur, cum authoritate dicti Archiepiſcopi factum ſit, cui cauſa, de qua dicitur compromiſſum, fuerat delegata.

LIBRI PRIMI FINIS.

D. IN-

D. INNOCENTII PONTIFICIS MAXIMI,

HVIVS NOMINIS TERTII,

Conſtitutionum Decretalium in Eccleſia Catholica
Liber ſecundus, agens potiſſimum de
iudicijs, pertinentibusq;
ad ea.

DE IVDICIIS IN Eccleſia Catholica.

INNOCENTIVS EPISCOpus ſeruuſſeruorum Dei, dilectis nobis Abbatibus ſancti Georgij & ſancti Sergij.

Solus Papa cognoſcit de dubijs priuilegiorum Apoſtolicæ ſedis, & non inferior.

Conſtit. I.

Extrali. 2. tit. 1. de indicijs. cap. Cum venisſent.
CVm veniſſent ad Apoſtolicam ſedē electus, & monachi Rothonēſes pro ſe ac pro monaſterio ſuo, ac magiſter A. pro Epiſcopo Venetenſium, eis ſancti Georgij diaconū cardinalem dedimus auditorem. Et infrà.

Cum ſuper priuilegijs ſedis Apoſtolicæ cauſa vertatur, noluimus de ipſis per alios iudicari.

Idem prælatis per Franciam conſtitutis.

Iudex eccleſiaſticus poteſt per viam denunciationis Euangelicæ, ſeu iudicialis procedere contra quemlibet peccatorem, etiam laicum, maxime ratione periurij, vel pacis fractæ.

Conſtit. II.

Ibidem c. Nouit ille qui. Mat. 18.
NOuit ille qui nihil ignorat. Et infra. Non putet aliquis, quod iuriſdictionem illuſtris Regis Francorū perturbare aut minuere intendamus, quum ipſe iuriſdictionem noſtram nec velit, nec debeat impedire. Sed quū dn̄s dicat in Euangelio: Si peccauerit in te frater tuus, vade & corripe eum inter te & ipſum ſolum: ſi te audierit, lucratus eris fratrem tuum: ſi te non audierit, adhibe tecum vnum aut duos, vt in ore duorum vel trium teſtium ſtet omne verbum: *Deu. 17.* quod ſi non audierit eos, dic eccleſiæ: ſi autem nec eccleſiā audierit, ſit tibi tanquam ethnicus & publicanus: Et rex Angliæ ſit paratus ſufficienter oſtendere, *2. Cor. 13* *Heb. 10.* quod rex Frācorum peccat in ipſum, & ipſe circa eum in correctione proceſſit, ſecundum regulam Euāgelicā: & tandem quia nullo modo profecit, dixit eccleſiæ: quō nos, qui ſumus ad regimen vniuerſalis eccleſiæ ſuperna diſpoſitione vocati, mādatum diuinū poſſumus non exaudire, vt non procedamus ſecundū formā ipſius, niſi forſan ipſe coram nobis, vel legato noſtro, ſufficientem in contrarium rationem oſtendat? Non. n. intendimus iudicare de feudo, cuius ad ipſum ſpectat iudiciū niſi fortè iure cōi per ſpeciale priuilegium. vel contrariam conſuetudinem aliquid ſit detractum: ſed decernere de peccato, cuius ad nos pertinet ſine dubitatione cenſura, quam in quemlibet exercere & poſſumus & debemus.

Nos igitur iniurioſum ſibi debet regia dignitas reputare, ſi ſuper hoc Apoſtolico iudicio ſe committat, quum Valentinianus inclitus imperator ſuffraganeis Mediolanen. Eccleſię dixiſſe legatur: Talē in pontificali ſede conſtituere procuret is, cui & nos qui gubernamus imperiū, ſyncerè capita noſtra ſubmittamus, & eius monita, cum tanquam homines deliquerimus, ſuſcipiamus neceſſario tāquā medicamēta curantis. Nec ſic illud humilli-

mũ omittamus, quod Theodoſius ſtatuit Imperator & Carolus innouauit, de cuius genere rex ipſe noſcitur deſcẽdiſſe. Quicunque videlicet litem habens, ſiue petitor fuerit, ſiue reus, ſiue in initio litis, vel decurſis temporũ curriculis, ſiue cũ negocium peroratur, ſiue cũ iam cœperit promi ſentẽtia, ſi iudicium elegerit ſacroſanctæ ſedis antiſtitis, ilico ſine aliqua dubitatione etiam ſi pars alia refragetur, ad Epiſcoporum iudicium cum ſermone litigantium dirigatur. Cum.n. non humanæ, ſed diuinę potius innitamur conſtitutioni, quia poteſtas noſtra non eſt ex homine, ſed ex Deo, nullus qui ſit ſanæ mentis ignorat, quin ad officiũ noſtrum ſpectet, de quocunq; mortali peccato quemlibet corripere Chriſtianum: & ſi correptionẽ contempſerit, per diſtrictionem eccleſiaſticam coercére. Sed forſan dicetur, quod aliter cũ regibus, & aliter cum alijs eſt a-

Deut. 1. 3. q. 9. c. vltimo. gendũ. Cæterũ ſcriptum nouimus in lege diuina: Ita magnũ iudicabis vt paruũ: nec erit apud te perſonarũ acceptio. Et infrà.

Licet autẽ hoc modo procedere valeamus ſuper quolibet criminali peccato, vt peccatorem reuocemus à vitio ad virtutem, ab errore ad veritatẽ, præcipuè cum contra pacẽ peccatur, quæ eſt vinculum charitatis: poſtremo cũ inter reges ipſos reformata fuerint pacis fœdera, & vtrinq; præſtito iuramento proprio firmata, quæ tamen vſq; ad tempus prętaxatum ſeruata non fuerint, nunquid nõ poterimus de iuramenti religione cognoſcere, quod ad iudicium eccleſiæ non eſt dubium pertinere, vt rupta pacis fœdera reformentur?

Ne ergo tantam diſcordiam videamur ſub diſſimulatione fouere, prædicto legato dedimus in præceptis, vt niſi rex ipſe vel ſolidam pacem cum prædicto rege reformet, vel ſaltem humiliter patiatur, vt idem Abbas & Archiepiſcopus Bituricẽ. de plano cognoſcant, vtrum iuſta ſit quę rimonia, quam cõtra eum proponit corã eccleſia rex Anglorũ, vel eius exceptio ſit legitima, quã contra eum per ſuas nobis literas duxit exprimendã, iuxta formã ſibi datam à nobis procedere non omittat.

Idem Epiſcopo Elienſi.

Principalis perſona per ſe, non per aduocatum debet factum proponere in iudicio, niſi ſit indiſcreta.

Conſtit. III.

PAſtoralis officij. Et infrà. Statuimus *Ibidem* ꝓpterea vt principales perſonæ non ꝑ *cap. Pa-* aduocatos, ſed per ſeipſas factũ ꝓponant. *ſtoralis*
Niſi fortè ſint adeo indiſcretæ, vt earũ *officij.* defect⁹ de iudicis licẽtia ꝑ alios ſuppleat.

Idẽ nobili viro Petro de Riparia.

Si actio & intentio ſunt ineptæ vel ſola intẽtio, debet reus abſolui ab inſtãtia iudicij: iterũ tñ actor audietur ſi aptè egerit.

Conſtit. IIII.

EXaminata cauſa: quæ vertitur inter *Ibidem* te & milites Campaniæ. Et infrà. *ca. Exa-*
Actionẽ quã ſuꝑ iure patronatus eiuſ- *minata* dẽ eccleſiæ contra ꝓfatos milites intenta- *cauſa.* bas, incongruentẽ cognouimus, & ineptã.

Quia cũ teſtes induxeris ad probãdũ; quod qñ prælatus A. vicedominus eccleſiã eãdem tanquã ſequeſtratam accepit, tu ius patronatus ipſius eccleſiæ poſſidebas, ꝑfecto nec rei vendicationẽ intẽtare, nec ipſius reſtitutionẽ poteras poſtulare.

Vnde intentionẽ tuã in hac parte pronunciamus nõ tenere, abſoluentes eoſdẽ milites ab eadẽ. Ita tñ, quod ſi congruentem & aptam intentare volueris actionẽ, tibi reſpondere nihilominus teneantur.

Idem Magiſtro & fratribus militiæ templi in Italia conſtitutis.

Præceptores templi pro domibus ſuis agere & defendere poſſunt, nec obſtat eis religio, vel quod ignota ſit eorum origo.

Conſtit. V.

CVm deputati. Et infrà. Accepimus *Ibid. ca.* quod quidã tam ſeculares, q̃ eccle- *Cum de-* ſiaſtici iudices illos, quos habetis in domi *putati.* bus veſtris preceptores, in cauſis ad proſequendã ſuam iuſtitiã non admittunt, tanquam licitũ non ſit eis ſuper litigioſis negocijs curã gerere. qui pacificis decreuerunt inhęrere ſtudijs, illud allegãtes in repulſionẽ eorũ, quod eorũ ipſis generatio nõ eſt nota, qui vndecunq; venerint gratia

diuina

diuina vocati, dum laudabiliter exequantur officium ſui ordinis, ex ſuperabundanti requiritur ſuæ notio nationis.

Ne quis igitur in proſecutione cauſarum præceptores eoſdem ab agendo vel reſpondendo occaſione huiuſmodi repellat, authoritate præſentium inhibemus.

Idem Vercellenſi Epiſcopo, & Abbati de Toleto.

Prælati debent laicis de clericis, appellatione fruſtatoria non obſtante, iuſtitiam facere: ad ſeculare tamen forum clerici à laicis trahi non debent, etiam data ipſorum prælatorum negligentia.

Conſtit. VI.

Ibidem c. Qualiter.

QValiter & quando. Et infrà. Præcipiatis ex parte noſtra prælatis, vt laicis de clericis conquerentibus plenam faciant iuſtitiam exhiberi, non obſtãtibus appellationibus fruſtratorijs, quas in eorum grauamine clerici frequenter opponunt.

Ne pro defectu iuſtitiæ clerici pertrahãtur à laicis ad iudicium ſeculare, quod omnino fieri prohibemus.

INNOCENTIVS PAPA III.

Iudex habens conſimilem cauſam, à iudicio remouetur.

Conſtit. VII.

Ibid. ca. Cauſam quæ.

CAuſam quæ inter Abbatem & conuentum Vindonenſem, & archidiaconum Carnotenſem ſuper quibuſdam procurationibus vertitur, vobis & archidiacono Pariſienſi meminimus commiſiſſe. Et infrà.

Quia verò cum eundem archidiaconum ſimilis pœnæ cauſa contingat, nimis fauorabilis parti alteri videretur, nos te fili decane loco ipſius archidiaconi ſubrogantes, mandamus quatenus non obſtantibus prioribus literis in cauſa, ratione prævia procedatis.

DE FORO COMPET.

INNOCENTIVS PAPA III. Epiſcopo Vercellenſi.

Laicus laicum ſuper re ciuili coram iudice eccleſiaſtico conuenire non poteſt, niſi in defectum iudicis ſecularis, vel niſi conſuetudo id expoſcat.

Conſtit. VIII.

Extrali. 2. tit. 2. de foro compet. c. Licet.

LIcet ex ſuſcepto. Et infrà. Mandamus, quatenus ſi quãdo à laicis Vercellen. literas ſuper rebus præcipuè, quæ forum ſeculare contingunt, a ſede apoſtolica contigerit impetrare, ſublato appellationis obſtaculo decernas authoritate noſtra irritas & inanes, dummodo conſules & commune de ſe conquerentibus in iudicio ſeculari exhibeant iuſtitiæ complementum.

Liceat tamen ipſis, qui ſub eiſdem conſulibus taliter duxerint contendendum, ſi ſe in aliquo ſenſerint prægrauari, ad tuam, ſicut hactenus ſeruatum eſt, vel ad noſtram, ſi maluerint, audientiam appellare, hoc præſertim tempore, quo vacante imperio, ad iudicem ſecularem recurrere nequeunt, qui à ſuperioribus in ſua iuſtitia opprimuntur.

Si vero conſules iuſtitię tanquam merito ſuſpecti fuerint recuſati, coram arbitris communiter electis de cauſa ſuſpicionis agatur, quę ſi probata fuerit eſſe iuſta, ad te vel ad nos pro iuſtitia recurratur, ſicut ſuperius eſt expreſſum.

Idem Archidiacono & theſaurario Turonenſi.

Vidua laicum corã eccleſiaſtico iudice conuenire non poteſt, niſi ſuper cauſa eccleſiaſtica, vel in defectũ iudicis ſecularis.

Conſtit. IX.

Ibid. ca. Ex tenore.

EX tenore literarum comitis Britanniæ eſt noſtris auribus intimatum, quod cũ cauſam, quæ inter mulierem nobilem E. & I. de Meduano ſuper hæreditate ſua noſcitur agitari, vobis commiſimus terminandam, ipſe comes eidem mulie-

mulieri, cum tam ipſa quàm prædictus I. eſſent de foro ipſius, mãdauit ut cauſam deferrent ad ipſum, promittens eidem quod ei faceret iuſtitiæ plenitudinem exhiberi.

Nos igitur attendentes, quòd ſic ſumus uiduis in iuſtitia debitores, quòd alijs iniuſtitiam facere non debemus, mandamus quatenus niſi ſit talis cauſa, quæ ad eccleſiaſticum iudicem pertinere cognoſcatur, ei ſuperſedere curetis, dummodo per iudicem ſecularem ſuam iuſtitiam poſſit obtinere: alioqn non obſtante ipſius cõtradictione, cauſam ipſam ratione præuia terminetis.

Idem Piſano Archiepiſcopo.

Clericus non poſſit conſtituere ſibi iudicem laicum, etiam ſi proprium iuramentum, & aduerſarij conſenſus accedat.

Conſtit. x.

Ibid. cap. Si diligenti.

SI diligenti. Et infrà. Aſſeruiſti te uſque ad hæc tempora tenuiſſe, quòd licitum ſit clerico renunciare, ſaltem in temporalibus cauſis, iuri ſuo, & ſibi laicũ iudicem conſtituere, præſertim ubi aduerſarij uoluntas accedit, ac tenere iuramentum ſuper hoc interpoſitum reſpondiſti.

II q. I. c. Inolita Et ibidẽ, c. Placuit ne quiſquis

Immemor conſtitutionis, qua cauetur, pacto priuatorum iuri publico minimè derogari. Quum ergo ius hoc in Mileuitanenſi & Carthaginenſi concilijs ſit ſpecialiter promulgatum, ne clerici clericos, relicto ſuo pontifice, ad iudicia publica pertrahant, alioquin cauſam perdant, & à communione habeantur extranei, & tam Epiſcopi, quàm diacones, ſeu quilibet clerici, in criminali, ſeu in ciuili negocio, ſi derelicto eccleſiaſtico iudicio, publicis iudicijs ſe purgare uoluerint, etiã ſi pro eis ſit lata sẽtentia, locum ſuum amittant, & hoc in criminali actione. In ciuili uerò perdant quod euicerint, ſi ſuum locum maluerint obtinere.

Manifeſtè patet, quòd non ſolùm inuiti, ſed etiam uoluntarij paciſci non poſſunt, ut ſecularia iudicia ſubeant, cũ non ſit beneficiũ hoc perſonale, cui renunciari ualeat, ſed potius toti collegio eccleſiaſtico ſit publicè indultum, cui priuatorum pacto derogari nõ poteſt, nec iuramentum licitè ſeruari potuit, quod contra Canonica ſtatuta illicitis pactionibus informatur.

Idem Beluacenſi Epiſcopo.

Clerici ſuper exceſſibus coram ſuo Epiſcopo conueniri debent, non corã his quibus ſeruiũt, niſi conſuetudo vel priuilegium aliud inducat.

Conſtit. xj.

Ibid. cap. Cum contingat.

CVm contingat interdum. Et infrà. Inſuper poſtulaſti, an, cum aliqui clerici deputati ſeruitio capituli Beluacenſis, aut aliorum clericorum tuæ diœceſis ſuper exceſſibus impetuntur, ſint cogendi coram te, uel potius coram illis, quibus ſeruiunt, querelantibus reſpondere, cum illi ſibi iuriſdictionem huiuſmodi uendicare contendant, licet illos excommunicare non ualeant uel aliàs etiam coercere.

Super quo taliter reſpõdemus, quòd ad te, utpote ordinariũ, de talibus debent cõquerentes habere recurſum: maximè, ſi ſuper his impetuntur, quæ in tua noſcuntur diœceſi commiſiſſe: niſi fortè hi, quibus delinquentes ipſi deſeruiunt, ex indulgentia uel conſuetudine ſpeciali iuriſdictionem huiuſmodi ualeant ſibi uendicare.

Innocentius Papa tertius.

Epiſcopus delicti condemnat clericum de delicto, priuando beneficio alibi ſito, ſed executio realis fit ab Epiſcopo beneficij.

Conſtit. xij.

Ibid. cap. Poſtulaſti.

POſtulaſti per ſedem Apoſtolicã edoceri, utrum ſacerdos habens eccleſiã in una diœceſi, & reſidens in eadem, domicilium uerò patrimonij ratione in alia, ibi delinquens ab eo, in cuius diœceſi habet patrimoniũ, pro delicto ibidem commiſſo debeat iudicari: præſertim in cauſis, quæ officij ſui ſeu beneficij priuationem expoſcunt.

Ad quod breuiter reſpondemus, quod per epiſcopum in cuius diœceſi deliquit, ſententia promulgari poterit in eundem. Sed ab eo in cuius diœceſi beneficium obtinet, erit quoad illud executio facienda.

DE LIBELLI oblatione.

INNOCENTIVS PAPA III. Magiſtro G. Archidiacono, & V. Normanno Canonicis Sueſſionenſibus.

Cum agitur reali, non ſufficit rem generaliter peti, ſed debet ita ſpecificari, vt euitetur obſcuritas, & æquiuocatio.

Conſtit. xiij.

Extra lib. 2. tit. 3 de libelli obla. c. Significantib.

SIgnificantibus T. & R. fratribus, noſtro fuit apoſtolatui declaratum, quòd quum inter ipſos ex vna parte, & V. ex altera, ſuper quadam terra coram iudicibus delegatis tracti fuiſſent in cauſam, oblato eis libello: illi (quum plures terras haberent) vt terra illa, ſuper qua quæſtio vertebatur, oſtēderetur eiſdem, à iudicibus poſtularūt: quòd quum ipſi facere denegarent, ad noſtram audientiam prouocarunt.

Quo circa mandamus, quatenus, ſi eſt ità, reuocato in ſtatum debitum, ſi quid poſt appellationem huius noueritis attentatum.

DE LITIS CONteſtatione.

INNOCENTIVS PAPA III. Abbati S. Proculi, & L. Canonico Bononienſi.

Si agatur de adulterio ad ſeparationem thori, & ante litis conteſtationem reus eſt contumax, poteſt excommunicari, ſed teſtes recipi non poſſunt, nec cauſa diffiniri.

Conſtit. xiiij.

Extra lib. 2. tit. 6. de litis conteſta. ca. Ad hæc Deus

AD hæc Deus. Et infrà. Quum cauſa, quæ inter R. & B. vxorem eius vertitur, authoritate Apoſtolica vobis commiſſa fuiſſet, tandem procurator eiuſdem R, libello vxoris, quo virū ad ſeparationem thori, & vt dotem reciperet de adulterio accuſabat, noluit reſpondere, donec aduocatus eius veniret, inducias poſtulando, qui cum huiuſmodi inducias ſæpe petendo uobis illudere uideretur, tandem ad præſentiam ueſtram accedens, dixit ſe reſpondere paratum: ſed die ſtatuto, quum crederetur reſponſurus, libello reſtitutionem uxoris primo fieri poſtulauit, ne ſecus fieret appellādo. Verum quia dicebat mulier ſe uirum habere ſuſpectum, & idem procurator, nec de mulieris impunitate cauere, nec ueſtro ſe eitraſſet poſtmodum conſpectui præſentare, uos teſtes mulieris recipere ſtuduiſtis.

Conſultationi ueſtræ taliter reſpondemus, quòd licet ordo iudiciarius in alijs controuerſijs ſit ſeruandus, & in matrimonialibus cauſis non uſquequaque ſeruetur, quia tamen in præſenti negotio non eſt actum de fœdere matrimonij, ſed de crimine adulterij, per quod ad ſeparationem coniugij, non ad coniunctionem intenditur, quia lite non cōteſtata, teſtes fuerunt recepti, & atteſtationes etiam publicatæ, ſiue deferendum, ſiue non deferendum appellationi fuiſſet, non eſt ad diffinitiuā ſententiam procedendum: potuit tamen præfatus R. propter ſuam contumaciam, uel etiā procuratoris, ſi ſciens non purgauerit eandem, excommunicationis ſententia innodari.

Idem Patriarchæ Hieroſolymitano, & Archiepiſcopo Caſſinenſi.

In cauſa reſtitutionis contra contumacem lite non conteſtata, ſententia proferri non poteſt.

Conſtit. xv.

Ibid. c. Accedens.

ACcedens. Et infrà. Cum in iudicium delegatorum præſentia Archiepiſcopus Cyrenenſis reſtitutionis beneficium poſtularet, plebanus ſancti Marci de Venetijs contra quem agebat, nihil ad obiecta reſpondit, ſed ad noſtram audientiā appellauit, & licet ſæpe fuiſſet admonitus, vt iuri pareret, quia eius appellatio non tenebat, noluit tamen reſpondere amplius, vel coram eis etiam comparere. Ipſi vero iudices, quum plebanus in ſua contumacia perduraret, teſtes receperunt ab aduerſa parte

parte productos, & depoſitionibus redactis in ſcriptis, mandauerunt eidem, vt ad eos accederet, in perſonas, vel in dicta teſtium obiecturus, quod quum facere noluiſſet, in ipſum excommunicationis ſententiam protulerunt, poſſeſſionem iuris parochialis adiudicantes Archiepiſcopo memorato, & eum reſtituentes in integrum diſtrictius vetuerunt, ne quis poſſeſſionem Cyren. Eccleſiæ reſtitutam præſumeret perturbare.

Quum igitur lis coram eiſdem iudicibus non fuerit conteſtata, & manifeſte pateret literas ipſas per veri ſuppreſſionem obtentas (quum manifeſtum eſſet duos prædictorum iudicũ, Acconenſem videlicet & Beritenenſem Epiſcopos eidem Archiepiſcopo, tanquam ſuffraganeos ſuos Metropolitano ſubeſſe) ac ex his plebanum legitimè appellaſſe conſtaret, in quem, etiãſi minus legitimè appellaſſet, & iudices ipſi licet propter contumaciam excommunicationis forte potuerunt proferre ſententiam, non tamen debuerunt ſuper principali negocio diffinitiuam ſententiam, lite non conteſtata, proferre, prædictas caſſauimus ſententias, imo caſſas & inanes denũciauimus. Vnde Cyren. Archiepiſcopo dedimus in mandatis, ut Eccleſiæ ſancti Marci inſtrumenta reſtituat, & etiam vniuerſa quæ huiuſmodi occaſione ſententiæ, per ſe vel per alios occupauit.

Idem Epiſcopo Brixienſi.

Si lite non conteſtata reus eſt contumax, mittitur actor, ſi fieri poteſt, in poſſeſſionem, cauſa cuſtodiæ, aliàs reus excommunicabitur.

Conſtit. xvj.

Ibid. cap. Tuæ fraternitatis. TVæ fraternitatis deuotio. Et infrà. Conſultationi tuæ taliter duximus reſpondendum, quòd ſi reus lite non conteſtata abſentauerit ſe contumaciter, taliſque cauſa ſit, quod actor poſſit in petitarum rerũ poſſeſſionem induci, eſt in eandem, cauſa cuſtodiæ, inducendus.

Quòd ſi talis cauſa fuerit, quòd idẽ nequeat in poſſeſſionem intromitti, ut iuri pareat, per cenſuram eccleſiaſticã contumax eſt compellendus.

Idem de Decima & Eleemoſyna Abbatibus Aurelianen. & Carotenſis diœceſis.

Receptio teſtium facta contra non contumacem, lite non conteſtata, in cauſa matrimoniali eſt, nulla.

Conſtit. xvij.

Ibid. c. Accedens. ACcedens ad ſedem Apoſtolicam nobilis vir Gu. vicecomes nobis expoſuit, quòd quum Coriſopitenenſis Epiſcopus, comitem Britãni proxima linea cõſanguinitatis attingat, & Archidiaconus eius ſit cõtinuus cõmenſalis, qui eidem vicecomiti eſt aduerſarius principalis, vt pote qui vxorem ſuam & terrã publicè detinere præſumit, & magiſter P. de terra vxoris ſuæ oriundus, exiſtat nimis fauens eidem, & omnes ſub diſtrictu exiſtunt comitis memorati, nec niſi per diſtrictũ ipſius ei patet acceſſus ad eos, & ipſi, quibus cauſa inter ipſum & vxorem ſuã cõmiſſa fuerat, nũquã ei voluerunt (niſi in terra inimicorum ſuorum) locũ & terminũ aſſignare, vbi ſine mortis periculo accedere nõ audebat: & licet literas non habuit de conductu, ſi tamen miſſę ei fuiſſent, nõ debebat ſe credere ſuis capitalibus inimicis. Et infrà.

Mandamus, quatenus (quum propinquiores ſitis terræ nobilis tam dictæ q̃ ſuę, & cauſa ipſa per vos cõmodius valeat terminari, quum ad vos ſecurus pateat acceſſus) vtrinq; partibus conuocatis, ſi vobis conſtiterit, quòd ante litem legitimè conteſtatam, uel poſt appellationem ex præmiſſis cauſis interpoſitã, teſtes ſuper conſanguinitate cõtra matrimonium abſque culpa contumaciæ recepti fuiſſent, vel atteſtationes, huiuſmodi decernatis irritas & inanes, compellentes dictã nobilẽ ut reuertatur ad uirum ſuũ, quẽ inconſultè dimiſit: ita quòd poſtquã ipſe uir plenariã reſtitutionem habuerit, tam vxoris q̃ terræ, cauſam ſuper matrimonio audiatis, eamque ſine Canonico terminetis.

Innocentius Papa tertius.

Lite nõn conteſtata, non recipiuntur teſtes regulariter ſuper principali: fallit in caſibus hic annotatis, ſcilicet cum timetur de morte vel abſentia diuturna teſtium, tunc enim ſeruata ſolennitate hic poſita, poſſunt, etiam lite non conteſtata, teſtes examinari.

Conſtit. xviij.

Ibi. c. Quoniam. QVoniam frequenter in dubium reuocatur à multis, an lite non cõteſtata teſtes recipi valeant, authoritate præſentium duximus declarandum, regulariter verũ eſſe, quòd lite non cõteſtata, non eſt ad receptionem teſtium procedẽdum, niſi fortè de morte teſtiũ timeatur, vel abſentia diuturna, in quibus caſibus cum ciuiliter eſt agendum (ne veritas occultetur, & probationis copia fortuitis caſibus ſubtrahatur) ſenes & valetudinarij, & alij teſtes, de quibus ex aliqua rationabili cauſa timetur, etiam lite non conteſtata ſunt procul dubio admittendi, ſeu pars conuenta ſit contumax, ſeu ſit abſens abſque malitia, vt conueniri non poſſit. *5. q. 6. c. Epiphaniũ C. de prob. l. vlt.*

Sed ſi actor non conuenerit aduerſarium infrà annum ex quo cõueniri poterit, vel ſaltem receptionem huiuſmodi teſtium non denunciauerit illi, atteſtationes ſic receptæ non valeant, ne fortè hoc procuret in fraudem, vt proceſſu tẽporis exceptiones legitimæ ad repellendum teſtes, vel aliæ locum habere non poſſint.

Cum agitur de matrimonio carnali vel ſpirituali, poſſunt contra contumacem, lite non conteſtata, teſtes recipi, & ſententia diffinitiua ferri. Si verò reus eſt abſens, ſed non contumaciter, tunc in carnali non procedatur, ſed expectatur abſens: In ſpirituali verò, ſi agatur de contracto, ſtabitur iuribus antiquis: ſi de contrahendo, expectatur abſens per ſex menſes.

Porrò, ſpirituales cauſæ poſſunt occurrere, in quibus cauſaliter eſt aliud obſeruãdum: vt, verbigratia, ſi ſuper alicuius electione, vel copula maritali quæſtio moueatur: tunc etenim, ne ꝓpter longam morã in ſpiritualibus & temporalibus patiatur eccleſia læſionẽ, vel viro ſiue mulieri fornicationis occaſio præbeatur, maximè cũ propinquitatis gradus opponitur: lege diuina prohibitus, in huiuſmodi caſibus ſi contumax apparuerit is, in quẽ fuit actio dirigenda, ſeu quia peremptoria citatione recepta venire cõtemnit, ſeu quia malitioſe ſeipſũ occultat, ſeu quia impedit, ne poſſit ad eũ citatio peruenire, teſtes, lite nõ cõteſtata, ſunt merito admittẽdi: & nihilominus ſi de cã liqueat ad diffinitiuã ſniam procedendũ.

Si verò aliter abſens fuerit, & agatur de ſpirituali coniugio inter Eccleſiam & prælatum iam contracto, electione maximè confirmata, illud in hoc articulo volumus obſeruari, quod ſuper exceptionem talium perſonarum in ſacris eſt canonibus diffinitum.

Quod ſi forſan agatur de ſpirituali coniugio cõtrahendo, is qui eſt in prælarum electus, per ſpacium ſex menſiũ expectetur: niſi penſatis negotiorum circunſtãtijs, per ſuperioris prouidentiã magis vel minus fuerit expectãdus. *7. q. 1. c. Præſentiũ. Ibid. c. Si qs.*

Si autem de carnali coniugio ſit agendum, alteruter tam diu coniugum expectetur, donec de ipſius obitu veriſimiliter præſumatur: quia quum ſine culpa ſit abſens, vt ſi captiuitate, vel ægritudine, aut alio iuſto impedimento forſitan teneatur, aut etiã propria, ſed non malitioſa volũtate in remoris partibus moram faciat, vt de facili vel in breui citari non poſſit: ei quidem præiudicari non debet, quum habeat forſan exceptiones legitimas ad intentionẽ contrariã elidendam: eo nequaquã obſtãte, quod de lapſu carnis poſſit opponi: quoniã in coniugio caſus multi occurrũt, in quibus coniuges ſine culpa, ſed nõ ſine cauſa cõtinere cogũtur.

Ad perpetuam rei memoriã, vel cum agitur per viam inquiſitionis, poſſunt teſtes ſine litis conteſtatione recipi, & etiam publicari.

Sunt & alij caſus ſimiliter ſpeciales, in quibus abſque litis conteſtatione legitimè poſſunt teſtes produci, vt quãdo exceſſuum inquiſitio vel teſtiũ publicatio imminet facienda.

Si reus lite nõ cõteſt. eſt cõtumax, et agitur reali, mittitur actor in poſſeſſionem rei petitæ, cauſa cuſtodiæ, quã tñ reus recuperat, veniẽs infra annũ, ſi offerat cautionẽ de ſtando iuri, & refſtituat

ſtimas expēſas. Poſt annū verò his nō ſeruatis nō auditur niſi ſuper proprietate. Sed ſi conuenitur reali qui nomine alieno poſſidet, nominabit dominum in iudicio, & ſtatuetur ſibi terminus, infra quē faciet dominū cōparere. Qui ſi infra terminū non venerit, iudex illū non citabit. Quo adhuc nō veniente, iudex actorē mittet in poſſeſſionē verā. Si verò reus cōtumax cōuenit actione perſonali, mittetur actor in poſſeſſionem bonorum ipſius rei modo debito declarati, & primo mobilium: ſecundo immobilium, ſi mobilia non exiſtant vel excōicabitur reus.

In alijs verò caſibus prudenter eſt attendendū, vtrum contumax reali actione an perſonali conueniatur. Si reali, mittendus eſt actor in rei petitæ poſſeſſionem, vt tædio affectus reus, veniat reſponſurus. Qui ſi venerit infra annū, iudicio ſiſti, præſtita cautione ac exhibita ſatisfactione congrua expenſarū poſſeſſionē recuperet: quod ſi cautionē offerre neglexerit infra annū, actor poſt annū verus cōſtituetur poſſeſſor, ſuper proprietate dūtaxat aduerſæ parti defēſione legitima reſeruata. Quod ſi ſuper rebus immobilibus quiſque conueniatur, qui eas poſſidet noīe alieno, debet ſtatim in iudicio dominū nominare, certo dierū ſpatio à iudice finiēdo, eoq; ad eius notitiā producendo, vt vel ipſe veniens, vel idoneū dirigens reſponſalē actoris intentionē excipiat. Si vero poſt tēpus indultū, quod diſpoſitū eſt, noluerit adimplere, tāquam lite, quæ ingeritur, ex eo die, quo poſſeſſor ad iudiciū vocatus eſt, ad interūpendā præſcriptionē lōgi tēporis cōteſtata, dominū poſſeſſionis iudex tribus edictis legitimis euocabit: & tunc ipſo in eadē voluntate manente, negotio ſummatim examināto, in poſſeſſionem ipſarū rerum actorē mittere non tardabit, omni allegatione abiecta ſuper principali queſtione reſeruata, Si autem ſuper perſonali actione conueniatur, vel mittendus eſt actor in poſſeſſionem mobilium ipſius, vel immobilium: ſi forte mobilia non habeat, pro modo debiti declarati, vel in contumacem eſt eccleſiaſtica ſententia proferenda, ita videlicet, quod alteru tra pœna, quæ magis timeri debeat, iudex à principio ſit contentus, ad alterā nihilominus proceſſurus, ſi hoc meruerit proteruitas contumacis, qui veniens infra annum vel poſt annum, etiam audietur, iuxta diſtinctionem in alio caſu ſuperius annotatam.

DE IVRAMENTO Calumniæ.

INNOCENTIVS PAPA III.

Epiſcopo Placentino.

Procurator vel ſyndicus vniuerſitatis eccleſiaſticæ vel ſecularis, de calumnia iurare poteſt.

Conſtit. xix.

Extra lib. 2. tit. 8. de iuramento calum. ca. Cum cauſam.

CVm cauſam, quæ inter Rauennaten. Archiepiſcopum & commune Fauentinum ſuper villa Luciae quibuſdā alijs vertitur, delegatis iudicibus duxerimus committendam, & ijdē in negotio minimè proceſſiſſent: nos partibus dedimus in mādatis, vt pro ipſa cauſa noſtro ſe conſpectui præſentarent. Quorum procuratoribus cum inſtrumentis de rato in noſtra præſentia conſtitutis, petitionē ipſius Archiepiſcopi per procuratorem eius fecimus exhiberi, ac ad eam partem alteram reſpōdere, & interrogationibus, & reſpōſionibus redactis in ſcriptis, & lite corā nobis pleniſſimè conteſtata, fecimus calumniæ iuramentum ab ipſis procuratoribus vtrinque præſtari.

DE ORDINE COGNItionum.

INNOCENTIVS PAPA III.

Narmarinenſi Epiſcopo.

Si reus contra actorē ſpoliatorē ſpoliationē opponit aut excipiendo & tunc prius auditur, & ea probata reſpondere non cogitur, ſed per hoc nō reſtituitur: aut agēdo, & tūc ſimul vtraq; quæſtio terminatur & ea probata reſtituetur.

Conſtit. xx.

Extra lib. 2. tit. 10. de ordine cognit. c. Cum dilectus.

CVm dilectus filius Abbas de Ferentino de nobilibus viris, dominis de Atione depoſuerit quæſtionē, quòd manu armata & cum exercitu ad caſtrum monaſterij venientes, in prædis animalium & alijs damnificare di-

ctum cœnobium præſumpſerunt, de quibus iuſtitiam ſibi fieri poſtulabat.

Et citra litis conteſtationem ſub forma exceptionis fuit ex aduerſo reſponſum, quod per ipſius dolū & violentiā caſtrū Sirati amiſerant, quòd & progenitores eorum tenuerant, & ipſi poſſederant inquietè, ſibi petētes prius reſtitui, quàm petitionibus ipſius reſponderent, præſertim cum teſtes haberēt præſentes, per quos intentionem ſuam incontinenti probare volebant.

Verum ex parte Abbatis fuit taliter replicatum, quòd ab eo reſtitutio peti non poterat, quia nō fuerat ſpoliator, præſertim cū dictum caſtrum ad ius & proprietatē ſui monaſterij pertineret: quod etiā pars aduerſa nullatenus denegabat. Vnde vt verus dn̄s, ad quem ab alio res ſua poſſeſſa reuertitur, etiā poſt tempora longiora retentionis debebat commodum obtinere, & iudiciū reſtitutorium contra ſpoliatorem tantum competere dignoſcitur.

Nos autem diſtinguendum eſſe credimus, vtrū ſpoliationis quæſtio ab eiſdem nobilibus ſit obiecta, in modū actionis ad reſtitutionem petendam, an in forma exceptionis ad intentionem aduerſarij repellendam.

Cum ea in modum actionis propoſita, intelligantur mutuæ petitiones ſeſe tanquam diuerſæ minime contingentes, ac per hoc iuxta regulam iuris, (qua dicitur: Qui prior appellat, prior agat) quæ prius eſſet propoſita, prius foret tractanda: quamquā in idē iudiciū ambæ deductæ viciſſimque tractatæ, ſimul eſſent eadem ſententia terminandæ. *ff. de iudic. Qui prior.*

Sed quoniam quæſtio illa fuit ab eiſdē nobilibus tantum in modum exceptionis obiecta, interloquendo pronunciauimus, vt probationes eorū ſuper ipſa exceptione primitus audirentur, & ea probata legitime, Abbas non cogeretur reſpondere, ſuper petitionibus memoratis, donec reſtitueretur ab illo, cū ſpoliatori ſpoliatus ante reſtitutionē non cogatur videlicet reſpondere.

Verum ſpoliatione in modum exceptionis tantum probata, non eſt per hoc reſtitutio facienda. Quemadmodum ſi in modum exceptionis aliquod crimē teſti obijcitur, vt à teſtimonio repellatur, & ſi crimen contra eum ciuiliter probatū fuerit, non ideo ſibi pœna infligitur ordinaria, ſed eius duntaxat teſtimonio nō creditur, quod ea ratione contingit, quoniam in ipſum accuſatio nō procedit. Teſtes etiam, quorum teſtimoniū reprobatur, inter infames, quaſi ex falſo teſtimonio, non habentur.

DE CAVSA POSSESſionis & proprietatis.

INNOCENTIVS PAPA III. Archiepiſcopo & canonicis Sutrinis.

Si ſpoliatus poſſeſſorio & petitorio ſimul agens poſſeſſionem & ſpoliationem probat, ſed non dominium ſeu proprietatem, obtinet in poſſeſſorio, ſed ſuccumbet in petitorio.

Conſtit. xxj.

CVm eccleſia Sutrina paſtore vacaret, vos conuenientes in vnū, & ſicut moris eſt, ſpiritus ſancti gratia inuocata, paſtorē vnanimiter elegiſtis, petentes ipſius electionem a ſede apoſtolica confirmari. *Extra lib. 2. tit. 8 de cau. poſſeſ. & propri. cap. Cum eccleſia.*

Verum clerici conuentualium eccleſiarum ciuitatis eiuſdem conſequēter ſuam depoſuere querelam, quòd cum Epiſcoporum electionibus ipſi ac prædeceſſores eorum conſueuerint intereſſe, vos eis renitentibus & excluſis ad electionem procedere præſumpſiſtis: quā ob hoc non confirmari, ſed infirmari potius poſtulabant.

Partibus ergo apud ſedem apoſtolicam conſtitutis, in auditorum præſentia teſtes vtrinque producti fuerant, & eorum depoſitionibus publicatis, pars canonicorum per teſtes à ſe introductos intentionem ſuam, quòd ad eos tantum ſpectaret electio, ſufficienter dicebant eſſe probatam: parte nihilominus clericorum aſſerente, quòd prædicta teſtium, quos produxerant, & ipſi aſſertionem ſuam, quòd electioni pontificum intereſſe deberent, plenius proba-

probauiſſent, per quæ conſtare dicebant eos electionibus trium epiſcoporũ, qui eccleſiæ Sutrinæ vltimo & immediatè præfuerant, cum canonicis cathedralis eccleſiæ affuiſſe, & vocem habuiſſe cum alijs eligendi.

Nos igitur (quoniam deprehẽdimus teſtes veſtros in perhibendis teſtimonijs varios extitiſſe, atque aduerſus fidẽ atteſtationis ſuæ coram auditoribus vacillaſſe, & quòd negatiuam quodam modo aſtruere ſatagebant, probare volẽtes ius electionis ita ad vos ſpectare, quod ad aduerſarios minimè pertineret: per teſtes verò aduerſæ partis fuit ſatis ſufficienter oſtẽſum, quòd in triũ epiſcoporum electionibus, de quibus præmiſſum eſt, clerici præſentes affuerint, & vocem habuerint eligendi) præmiſſam electionem factam eis contradicentibus & excluſis decreuimus irritandam, clericos ſæpe dictos in eam quaſi poſſeſſionem ſuam, quam ante controuerſiam motam habuerant, reducẽtes.

ff. de iud. Solemus. 63. diſ. c. I

Verum, quoniam in quæſtione prædicta, quicquid iuris vtraque pars in electione habebat, deductum in iudicium videbatur, cu iure ciuili ſit cautum, id venire in iudicium, non ſolum de quo actum eſt, vt veniret, ſed id non venire, de quo nominatim actum eſt ne veniret: & ſecundum ſtatuta canonica electiones Epiſcoporum ad cathedraliũ eccleſiarũ clericos regulariter ꝑtinere noſcantur, niſi alibi ſecus obtineat de conſuetudine ſpeciali: nec ex eo quòd clerici antedicti ſe inter eligentes Sutrinos Epiſcopos probauerũt tertiò extitiſſe, ius eligendi propter breuitatem temporis vſque ad præſcriptionem legitimã non producti ſibi acquirere potuerũt, & actore non probante, qui cõuenitur, & ſi nihil præſtiterit, obtinebit: ab eorum impetitione, ſuper electionibus faciendis, vos duximus abſoluendos, ſæpe dictis clericis eccleſiarum ſuper hoc perpetuum ſilentium imponentes.

Idem Canonicis de Bethleẽ.

Idem dicit quo ad intellectum quod decretalis ſupra proxima.

Conſtit. xxij.

Ibid. cap. Cũ ſuper electione.

Cum ſuper electione Bethleemitanẽſis eccleſiæ, inter R. ſubdiaconũ noſtrum & P. canonicum ſepulchri dominici quæſtio verteretur, vtroque ſe pro electo gerente, cum præfatus ſubdiaconus à patriarcha Hieroſolymitano fuerit confirmatus. Et infrà. Et quia probauerat ſe per ſecularem potentiã ſpoliatum, reſtituendum decreuimus iuſtitia mediante.

Verum quoniam tam poſſeſſorium, quàm petitorium deductum fuerat in iudicium, & tam reſtitutionis, quàm electionis quæſtio plenius agitata, & conſtitit nobis electionem vtriuſque minus canonicam extitiſſe, cum iudex de qua re cognouerit, pronunciare debeat, vtramque duximus ſententialiter irritandam.

Idem Epiſcopo Nouionenſi.

Qui agit de proprietat, ante concluſionem cauſæ, poſſeſſorio adipiſcendæ vel recuperandæ agere poteſt. poſt concluſionem vero & ante ſententiam hoc non poteſt, niſi iuſta cauſa ſubſit.

Conſtit. xxiij.

Ibid. cap. Paſtoral.

Paſtoralis officij. Et infrà.

Sanè, ſicut intimaſti, contingit aliquãdo, vt cum is, qui ſe aſſerit ſpoliatũ, ſuum trahit ſpoliatorem in cauſam, inter ipſa iuris auſpicia requiſitus, quo malit experiri iudicio, litem proprietatis ingreditur, de illata ſibi violentia nullam faciens mentionem: cum autem fuerit in cauſa proceſſum, nouum iudicium ſuper poſſeſſorio nititur inchoare. Et infrà.

Conſultationi tuæ taliter reſpondemus, quod poſſeſſorio quidem iudicio, quod de recuperanda ſeu adipiſcenda poſſeſſione proponitur, antequam renunciatum ſit, aut concluſum in proprietatis iudicio primitus inſtituto, agi poteſt ab eo qui rem cœperit vendicare.

Cum legali ſit prouiſione ſtatutum, eum qui fundum vendicauerit ab eo, cum quo interdicto, vnde vi, potuit experiri, pendente iudicio interdictum nihilominus poſſe intentare.

Alijs poſſeſſorijs iudicijs ſuo robore duraturis, quæ vendicationem dominij ſui natura præcedunt.

Si vero renunciatum fuerit vel concluſum, vt iam poſſit cauſa proprietatis diffinitiuæ ſententiæ calculo terminari (ne lites litibus inculcentur, & via poſſit fraudibus aperiri) cauſa non deciſa, poſſeſſorio non erit utendum: niſi iudex qui de cauſa cognoſcit, hoc ipſum ex iuſta cauſa viderit expedire: puta cum ex pſpicuis indicijs facilè arguitur iniquitas inuaſoris, & ſpoliato, caſu ſeu malitia probandi dominium ſubtraxerit facultatem.

His igitur & alijs cauſis inſpectis (quę continent æquitatem, aut iuſtè mouerint animam iudicantis) poſtquam etiā concluſum fuerit, poſſe agi poſſeſſorio iudicio non negamus.

Idem Epiſcopo & Officiali. S. Andreæ.

Si petitorio & poſſeſſorio ſimul eſt actum, vna ſententia terminatur, & præmittitur poſſeſſorium in terminando, ſed in exequendo præualet petitorium.

Conſtitutio xxiiij.

Ibid. cap. Cum dilectus.

CVm dilectus. Et infrà.

Ad quartum breuiter reſpondemus, quòd cum ſuper poſſeſſorio & petitorio ſimul eſt actū, vtrinque vna ſnia debet terminari, ſed licet in pronunciatione ſit poſſeſſio præmittēda, in executione tamē debet proprietas præualere.

Idem Epiſcopo Veronenſi.

Adiudicatur illi beneficium, qui probauit collatorem ſuum fuiſſe in poſſeſſione conferendi collationis tempore. Per hoc tamen non prohibetur ſuccumbens agere de proprietate iuris conferendi cum ipſo collatore.

Conſtitutio xxv.

Ibid. cap. Cū olim.

Cum olim quæſtio, quæ inter archidiaconum ex vna parte, & archipreſbyterum & canonicos Vicentinæ eccleſiæ ex altera, Et infrà.

Quoniam per atteſtationes nobis cōſtitit euidenter, quod ab Epiſcopis Vicentinis Archidiaconatus ipſe ſine reclamatione aliqua canonicorum duobus Archidiaconis continuè, qui ante ipſum extiterant, fuerat aſſignatus, & quia Canonici prædicti iudices recuſare minimè debuerunt, cū cauſa prædictis iudicibus fuiſſet delegata, de utriſque partis procuratorum aſſenſu, prædictū Archidiaconatum eidem per diffinitiuā ſententiam adiudicare curauimus, canonicis Vicentinis perpetuum ſilentium imponentes, reſeruata tamen eis quæſtione proprietatis ſuper collatione Archidiaconatus ipſius, ſi fortè ſuper hoc contendere uoluerint aduerſus epiſcopum Vincen. cum res inter alios acta, non debet eis præiudicium generare.

DE RESTITVTIONE Spoliatorum.

INNOCENTIVS PAPA III. Epiſcopo & Capitulo Tridonenſi.

Ei, qui non poſſidet, denegatur reſtitutio.

Conſtitutio xxvj.

Extra lib. 2. tit. 13. de reſt. ſpolia. c. Cum olim.

OLim cauſam, quæ inter vos nomine Tridonenſis eccleſię & magiſtrū, & fratres militiæ Templi in Lombardia ſuper domo Caluentiæ verte batur, de Loncedio, & de Columba Abbatibus meminimus cōmiſiſſe. Et infrà.

Epiſcopus Tridonēſis poſſeſſiones quaſdam Humiliatis ſub ea conditione conceſſit, quòd nomine Tridonenſis Epiſcopi oratorium ibidem & hoſpitale conſtituerent, & tres ſolidos cenſuales Tridonenſi epiſcopo annis ſingulis exhiberent, à quo etiam, perſona, quæ loco præficeretur, eidem inueſtituram perciperet, & pro ſe & alijs fratribus ei & ſucceſſoribus eius obedientiam fecerunt manualem, Epiſcopo ſibi loci dominium nihilominus retinente. Dictus vero magiſter ad eandem domum aſpirās, ipſos adeo circuuenit, quod præter conſcientiā veſtram, ſe & ſua in eius manibus tradiderit, ea tñ conditione appoſita,

poſita, ſi vobis quod facerent, complaceret, ſine quorum aſſenſu ſe nihil poſſe facere aſſerebant. Et infrà.

Intelligentes autem prædictam domum eidem magiſtro traditam ſub cõditione fuiſſe, & quòd nullũ iuri veſtro fuerat præiudiciũ irrogatũ, ex eo qđ idem magiſter iuſtitiæ veſtræ non inſcius, vobis ignorantibus poſſeſſionem accepit, præſertim cũ ſtatim ex quo id vobis innotuit, vim vi duceritis repellẽdam: & qđ idem ſua temeritate poſſeſſionem præter conſcientiã veſtrã (ad quos poſſeſſionem ipſam nouerat pertinere, & quos quæſtionem ſibi moturos ſuſpicari debuerat) eſt ingreſſus, ꝓcuratorem veſtrũ & nomine veſtro ab impetitione ipſius magiſtri, noĩe domus militiæ Templi, quo ad faciẽdam reſtitutionẽ quã petebat, reddimus abſolutũ: decernentes vos magiſtro ſatiſfactionẽ debitã exhibere, ſi defendẽdo ius veſtrũ, in offenſã ipſius, vel domus militiæ T'pli modũ forſan exceſſiſtis.

Idẽ Archidiacono Bituricẽſi.

Si contra petentem reſtitutionem coniugis, opponitur conſanguinitas in gradu prohibito, & offeruntur probationes paratæ, recepto ab opponente, iuramento de malitia, negabitur reſtitutio quo ad thorum, & fiet quo ad reliqua. Si vero probationes promptæ non ſint, fiet plena reſtitutio, niſi ſit magna viri ſæuitia.

Conſtitutio xxvij.

Ibidem c. Literas. Literas tuas recepimus, quòd cum quædam matrimonialis cauſa, Bituricẽſi Archiepiſcopo in remotis agente, in præſentia tua tractaretur, N. mulier ſeparari à B. viro ſuo inſtantiſſimè poſtulabat, cui ſe quarto gradu conſanguinitatis proponebat eſſe coniunctã. Et infrà.

Vir autem ſibi vxorem poſtulabat reſtitui, quæ ſua temeritate ab eo diuertit. Et infrà. Reſcripto petebas Apoſtolico edoceri, vtrum quando aliquis conſanguinitatis gradus obijcitur, in quo ſedes apoſtolica diſpenſare non poteſt, hæc etiam conſueuit, & probationes promptæ ſint & paratæ, indulgenda ſit reſtitutio, an neganda. Et infrà. *32. q. 5. c. Si Paulus.*

Sanè, circa ſolutionem propoſitæ quæſtionis diuerſæ ſunt ſententiæ diuerſorum, alijs aſſerentibus reſtitutionem faciendam, alijs ſentientibus in contrarium, nonnullis viam mediam eligentibus, ac dicentibus eam faciendam interdum, quãque penitus denegandam. Primi per decretalem epiſtolam Lucij Papæ iuuari videntur, arguentes quoſdã iudices delegatos, qui reſtitutionem viri, qui ſine iudicio eccleſiæ vxorem dimiſerat, & ei poſtmodum conſanguinitatem opponebat, ſpoliatæ ac repenti coniugem denegabant: & mandatis ſibi prius reſtitui taliter ſpoliatam, & poſtea de matrimoniali cauſa cognoſci. Horũ aũt aſſertionem inceſtus videtur periculũ oppugnare, ſed ipſi timorẽ inceſtus inanẽ eſſe rñdent, cũ ẽt beneficio reſtitutionis obtento, qui conſanguinitatis habet notitiã, nec exigere debitũ nec contra conſcientiam ſoluere teneatur, qm̃ ſi ſecus egerit, ædificat ad gehẽnã, ſicut nec conſanguinitatis cõſcius, ſuper cuius coniugio q̃ſtio non mouetur. Secunda verò aſſertio, ꝑ oraculum Clementis Papæ fulcitur, à quo cũ fuiſſet quæſitum, vtrum muliere quadam quendam in virum petente, qui vt eam repelleret, exceptionem conſanguinitatis obiecit, prius eſſet de impedimento conſanguinitatis agendum, quàm ſuper matrimonio ſententia proferretur, ſic inquiſitioni factæ rñdit, quòd cum exceptione probata principalis quæſtio perimatur, (prius .n. cognoſcendũ eſt de ipſa, quam ad diffinitionis articulũ procedatur) cum etiam in multis caſibus reſtitutio differatur ſecundum canonicas ſanctiones. *Leuit. 18.* Opinioni aũt vltimæ videtur non incongruè adaptari, vt in gradibus conſanguinitatis diuina lege ꝓhibitis, reſtitutioni aditus precludatur, ſed conſtitutione interdictis humana, reſtõ locum habeat cũ effectu: cũ in illis diſpenſari nõ poſſit, & in iſtis valeat diſpenſari, ſicut beatus Gregorius, & multi alij diſpẽſarũt. *35. q. 3. c. Quædam lex.* Vñ nõ peccat qui in hoc articulo ad mãdatũ eccleſiæ reddit debitum coniugale.

Nos autem ad præſens nullam de p̃dictis ſnijs reprobamus, nec cuiquam eorum

eorum aliquod præiudicium ex noſtra volumus reſponſione generari, quamuis præſcriptum Lucij Papæ mandatū ad poſſeſſorium, Clementis verò reſpōſum ad petitorium referatur. Porrò *Rom. 14.* cum mulier quæ conſanguinitatis habeat notitiam, præſertim in gradibus *28. q. 1. Ex his.* quos diuina lex prohibuit, non poſſit huiuſmodi viro ſine mortali peccato carnaliter cōmiſceri: quoniam omne quod non eſt ex fide, peccatum eſt, & quicquid fit contra conſcientiam, ædificat ad gehennam: fruſtra in tali caſu adiudicaretur reſtitutio ſpoliato, cum illa contra Deum non debeat in hoc iudici obedire, ſed potius excommunicationem humiliter ſuſtinere, ſicque difficultas occurreret quaſi perplexa: quia propter ſententiam oporteret eā reddere debitum, & propter conſcientiam reddere non deberet. Vnde contingeret eos grauiter impediri, & vtrique laqueus pararetur, cum inter ſe carnaliter coniūgi non poſſent, nec alter alteri matrimonialiter copulari.

Propterea melius videtur, quòd cū opponitur conſanguinitas, præſertim in gradibus diuina lege prohibitis, & probationes offeruntur incontinenti paratæ, in cæteris adiudicanda ſit reſtitutio, ſed ad maiorem cautelam iuramento recepto, quod talis obiectio malitiosè non fiat, ſola, quo ad cōmixtionem carnalem, maximè, ſi fama conſentit, eſt reſtitutio differenda, donec auditis probationibus, & diſcuſſis, cauſa ſine diffugio terminetur, cum vtrique ſit melius taliter expediri, quàm manere taliter impeditos.

Quod ſi non habeat probationes in continenti paratas, ſed dilationes expectat longiores (quia præſumitur contra eam, quæ ſine iudicio eccleſiæ ſua tantum temeritate receſſit à viro) ad reſtitutionē plenariam eccleſiaſtica debet cēſura compelli, quam tñ ipſa thori negādo conſortium debet humiliter tollerare, donec probationes offerat præparatas, & tunc abſolutione petita ſecundum formā eccleſiæ abſoluetur, ſed anteq. ei fiat man[illegible]atum, ſub debito iuramenti receptis probationibus procedatur, quemadmodum eſt præmiſſum.

Si verò tanta ſit viri ſæuitia, vt mulieri trepidanti non poſſit ſufficiens ſecuritas prouideri, non ſolum nō debet illi reſtitui, ſed ab ipſo potius amoueri: alioquin ſufficienti, ſi fieri pōt, ſecuritate prouiſa, profectò videtur eōiun xan te cauſæ cognitionē reſtituēda marito.

Idem Vulteranenſi Epiſcopo.

Petens reſtitutionem coniugis, habet probare coniugium legitimum ex conſenſu.

Conſtitutio xxviij.

EX parte M. mulieris fuit propoſitū, *Ibid. cap. Ex parte.* quòd cum eā infra pubertatis tempora cōſtitutam patruus ſuus filio H. Senenſis ciuis nondum ſeptem annorū matrimonio voluerit copulare, ac eadem traducta fuerit in domum eiuſdē, ipſa ex quo ad nubiles annos peruenit ratum nolens habere quod à patruo ſuo circa hoc procuratū fuerat, à Senēſi Epiſcopo nubendi alij licentiam poſtulauit. Et infrà.

Quia igitur non credimus ambigendum, quin ipſa mulier, quamuis minor, cauſam poſſit matrimonij per procuratorem tractare, ac pars alia (q̄ mulieris reſtitutionem ſibi prius fieri poſtulabat) reſtitui nequaq̄ debeat, vtpote nullo iuris ſeu poſſeſſionis cōmodo deſtituta, cum per ſolā traductionem (quā non pceſſerunt ſponſalia vel conſenſus legitimus, nec fuerit etiam ſubſecuta) nullū inter eos obligatorū vinculū ſit contractū. mādamus, quatenus ſi eſt ita, non obſtātibus exceptionibus ſupradictis, audias quę hincinde partes duxerint proponenda, & qđ canonicū fuerit appellatione remota decernas.

Innocentius Papa tertius.

Interdictum vnde vi non competit contra illum qui non ſpoliauit, nec ſpoliari mandauit, nec ratum habuit ſpoliationem.

Conſtitutio xxix.

CVm ad ſedē apoſtolicā [illegible] acceſſiſſent *Ibid. cap. Cum ad.* Cumanenſis Epi & fratrum hoſpitalis Hieroſolymitani procuratores. Et infra. Abbati de Ac[illegible]on commu[illegible], quæ ſuper

ſuper eccleſia & hoſpitali de monte Citano inter eos vertebatur) taliter duximus cõmittendum, vt audiret omnia, tã ad poſſeſſoriũ q̃ ad petitorium iudicium pertinentia, quæ vtraq; pars duceret proponeda, & cauſam ipſam fine debito terminaret. coram quo procurator hoſpitalis prædicta cum poſſeſſionibus & pertinẽtijs ſuis, q̃ tenebat Eps̃, ſibi reſtitui poſtulauit, aſſerens illa de iure ad hoſpitale Hieroſolymtani ſpectare, & qđ ipſa diutius poſſediſſet. Ad quæ reſpõdit procurator Epiſcopi, ſe neſcire nec credere ſupradicta ab hoſpitali poſſeſſa, vel ad illud aliquatenus ptinere, que Cumanẽſis Epiſcopus, vt pote in ſua diœceſi conſtituta rationabiliter detinebat. Cum igitur ad fundandam intentionẽ ſuam pars vtraque teſtes ꝑduceret, dictus Abbas procuratorem Epiſcopi condẽnauit ad reſtitutionem omniũ prædictorum. Et infrà.

Nuper autem vtriuſq; partis procuratoribus comparẽtibus coram nobis, cauſam ipſam examinauimus diligenter, & q dem ꝑ teſtes videbatur eſſe probatũ, qđ Cumanenſis Epi nuncius cruces hoſpitalarijs abſtulit, inhibendo ipſis ne ad ſupradictam eccleſiam vel hoſpitale redirent, & quod Eps̃ ſupradicta omnia poſſidebat. Vnde procurator hoſpitaliorum petijt dictam reſtitutionis ſententiam confirmari. Et infrà.

Nos prioris acta iudicij recenſentes, quia nec per dicta teſtium, vel cõfeſſiones partium (quum nullæ penitus in iudicio factæ fuerint vel etiam inſtrumenta, quæ nullatenus de ſpoliatione tractabant) nec per euidentiam facti nobis conſtare potuerit, quod Cumanenſis Epiſcopus hoſpitalarios ſpoliauerit vel mandauerit ſpoliari, vel ſpoliationem factam ſaltem ratam habuerit, pronunciauimus in quæſtione prædicta interdictum, vnde vi, locum nullatenus habuiſſe, reſtitutionis ſententiam, à prædicto Abbate prolatam (licet pars aduerſa proponeret, quod præſumendum eſſet pro ſententia iudicis, qui motum animi ſui ex cauſis alijs potuit informare) iuſtitia exigente caſſantes.

Innocentius Papa tertius.

Exceptio inopiæ, de qua conſtat, à clerico oppoſita, impedit executionem ſententiæ, etiam latæ in poſſeſſorio.

Conſtitutio xxx.

OLim vobis dediſſe meminimus in mandatis, vt Ouetenenſem Epiſcopum ad debitam partis reſtitutionem Zamorinenſis diœceſis, quam tenebat, cum inde perceptis fructibus reſtituere cogeretis. Et infrà. *Ibid. cap. Olim vobis.*

Verum quoniam inanis eſt actio, quam inopia debitoris excludit, mandamus, quatenus non prius epiſcopum ad reſtitutionem fructuum compellatis, quam ipſe fuerit taliter reſtitutus, vt reſtituere poſſit, quod percepit de prouentibus alienis.

Innocentius Papa tertius.

Per excommunicationem aliquibus diebus obſeruatam, in obſeruantes non acquiritur iuris parochialis poſſeſſio.

Conſtitutio xxxj.

OLim inter te pro Abbatia tua, & Pariſienſem Epiſcopum nomine Pariſienſis Eccleſiæ ſuper poſſeſſione iuris parochialis in parochia de monte, quæſtione ſuborta. Et infrà. *Ibid. cap. Olim inter*

Nos attendentes, quòd ex eo ſolo quòd populus prædictæ parochiæ timore ſententiæ ſuæ per aliquot dies abſtinuit à diuinis, nullam in eis iuris parochialis poſſeſſionem idem Epiſcopus fuerit aſſecutus, nec fuerit aliquo modo probatum, quòd eo tempore, quo ſententiam ipſe protulerit, poſſeſſionem in ipſis iuris parochialis haberet, vel prius etiam habuiſſet, reſtitutionem ei adiudicare de iure nequiuimus, quum ipſum non conſtiterit ſpoliatum.

De

DE DOLO ET CONtumacia.

INNOCENTIVS PAPA III.

Qui ſe fundat intentione actori exceptionē peremptoriam obijcit, quam non probat in continenti, ſed accipit inducias: ſi defecerit in probando, condemnatur incontinenti, diffinitiua non expectata, in expenſis, et ſoluere cogitur: quod ſi non poteſt, punietur in corpus ſecundum arbitrium iudicis

Co iſtit. xxxij.

Extra lib. 2. tit. 14 de dolo & contu. cap. Finem litibus.

Finē litibus cupientes imponi, ne partes vltra modum grauentur laboribus & expēſis, præſertim quū de beneficijs eccleſiaſticis litigatur, quæ ſi ne diſpendio diu vacare non poſſunt. Præſenti decreto ſtatuimus, vt poſtquam intentionem ſuam altera pars fundauerit, ſi reliqua fortè exceptionem legitimam voluerit opponere, quam nolit aut nequeat incontinenti probare (quia frequenter ad impediendum vel differendum proceſſum, exceptiones huiuſmodi per excogitatam malitiam opponuntur) ad ſoluendas alteri parti moderatas expenſas, ex tunc in iudicio faciendas, cum exceptis inducijs, ſi fortè in probatione defecerit, condemnetur. Et ſi ſoluendo non fuerit, aliàs, ſecundum arbitrium diſcreti iudicis, puniatur, vt hoc ſaltem timore præterritus, non facilè quis in grauamen alterius falſas exceptiones opponat.

Idem Præneſtino Epiſcopo, & Apoſtolicæ ſedis Legato.

Citatus ad totam cauſam, certo termino ad comparendum aſſignato, tenetur comparere in termino: & dato impedimento in termino, debet comparere quam citius poteſt poſt terminum, alias condemnabitur in expenſis à tempore citationis admiſſæ.

Conſtitutio xxxiij.

Ibid. cap. Cum dilecti filii.

Cum dilecti filij nuncij Leodicen. electi pro eo ad ſedem Apoſtol[illegible]m acceſsiſſent, Archidiaconus & H. Canonicus Leodicenſis Eccleſiæ nomine ſuo & quorundam concanonicorum ſuorum, quorum literas exhibuere de rato, contra eundem electum quædam crimina proponebant, per quæ nitebantur eum ab electione repellere vt indignum. Et infrà.

Quamuis autem ex eo quod idem electus à grauamine aduerſæ partis appellauerit, & appellationem non fuerit per ſufficientes procuratores (quam poſſit illis proſequentibus) proſecutus, non leuis exorta eſt ſuſpicio contra eum: volentes tamen iuris ordinem obſeruare, ipſi mandamus, quatenus vſque ad dominicam, qua cantatur: Ego ſum paſtor bonus, per ſe vel per procuratorem ſufficientem ad præſentiā noſtram accederet, ſuper prædictis omnibus reſponſurus: alioquin cum aſſignaremus ei pro peremptorio terminum ſupradictum, ſciret quòd quantum de iure poſſemus, procederemus extunc in negotio memorato.

Expectantibus igitur aduerſarijs, ipſum diu vltra terminum duximus expectandum, ſed ipſe direxit ſimplicem ſolummodo nuncium excuſationis literas afficientem. Scribebat enim quod nuncium, cui eum à nobis recederet, iniunximus viua voce, vt citaret eundem, ſerò receperat: vnde non poterat tum propter termini breuitatem, tum propter viarum diſcrimina noſtro ſe conſpectui præſentare.

Sed contra hoc faciebat, quòd ſicut excuſatorem direxerat, ſic dirigere potuerat reſponſalem, cum ei non fuiſſet iniunctum, vt ad cauſam in propria perſona duntaxat veniret, ſed vel ipſe accederet, vel procuratorem idoneum deſtinaret. Preterea quum mandatur alicui, vt ad certum terminum ſe iudici repræſentet, duo ſub hac forma mandantur, vt ad iudicem veniat, & ad diem ſibi præfixam accedat. Vnde ſi venire non poteſt ad diem aſſignatum, tenetur [illegible] ſe [illegible] dicto [illegible] vt alicui, vt alij ad certum diem [illegible] excuſat,

exoluat, non ideo erit à mandato ſolutus, ſi ſoluere nequiuerit die data, imò ad ſolutionem elapſo etiam die ſolutioni præfixo tenetur.

Quapropter, quia dictus electus nec uenerat nec ſufficientem miſerat reſpõſalem ad diem ſibi ſtatutum, uel etiã poſt diutius expectatus, neque de uicino eius aduentu ſpes erat, ut pote qui per literas utcunque excuſauerit ſuam moram, & calores æſtiuos, & inſidias ſibi poſitas formidabat, eum reputauimus contumacem, & ad legitimas & moderatas expenſas, quas aduerſarij eius fecerant à tẽpore citationis emiſſæ, quam ex tunc expectare incœperant, ipſum curauimus condemnare.

Idem Armachano & Caſalenenſi Archiepiſcopis.

Sententia in cauſa beneficiali non tranſit in rem iudicatam reſpectu ſuperioris, quo minus poſſit de iuribus partium inquirere, maximè quando ſententia fuit lata contra abſentem, licet contumaciter & indefenſum.

Conſtitutio xxxiij.

Ibid. cap. Cũ olim.

CVm olim D. clericus Celeſtini Papæ prædeceſſoris noſtri diuerſis prælatorum Hyberniæ literis præſentatis ſe aſſereret in Epiſcopum fuiſſe Roſcen. electum, nullusque appareret, qui aliquid contra eum proponeret, dictus prædeceſſor noſter, ei munus conſecrationis fecit impendi. Poſtmodum F. & G. monachi ad eiuſdem prædeceſſoris noſtri accedentes præſentiam, uterque ſe aſſeruit à Canonicis Roſcen. Eccleſię fuiſſe electum, & quòd prædictus D. per falſas literas fuerat conſecratus, propter quod, idem prædeceſſor noſter cauſam uobis ſub ea forma commiſit, ut de forma, & proceſſu electionis memorati D. ſolicitè quæreretis: & ſi Canonicè electũ eũ fuiſſe cõſtaret, ipſum faceretis pacifica poſſeſsione gaudere, alioquin inter prædictos F. & G. audiretis cauſam, & cuius electionem canonicam & magis rationabiliter factam inueniretis, alterius curaretis electioni præferre. Et infrà.

Cumque a uobis dictus D. tertiò citatus nollet ſe ueſtro conſpectui præſentare, procedentes in cauſa, tam ex teſtimonio cleri, & populi Roſcen. Eccleſiæ, quàm aſſertione regis Coarcaiæ & prælatorum prouinciæ de prædicto F. electionem fuiſſe celebratã canonicè didiciſtis, & cã curaſtis authoritate Apoſtolica confirmare, præſertim cum Capitulũ Roſcen. Eccleſiæ dictum D. ſe nõ elegiſſe conſtanter aſſereret, nec de prędicti G. monachi electione aliquatenus cogitaſſe. Interim memoratus D. ad Apoſtolicam ſedem accedẽs, ſuper quibuſdam alijs grauaminibus & iniurijs contra dictum F. & quoſdam literas impetrauit: dictus F. poſtmodum ex parte ueſtra nobis literas præſentauit: quę qualiter à uobis in commiſſione prædicta proceſſum fuerat, continebant. Et infrà.

Volentes igitur adhuc miſericorditer agere cum abſente, ut eius malitia conuincatur, dictum F. ad uos duximus remittendum, mandantes, quatenus non obſtante, quòd eiuſdem F. fuit electio confirmata, ſæpedictum D. ſi in Hybernia poterit inueniri, legitimè citetis ad cauſam, & facultate ſibi defenſionis indulta, in cauſa ipſa canonicè procedatis. Qui ſi inuentus infra tres menſes ueſtro ſe contempſerit conſpectui præſentare, ad conſecrationem dicti F. omni occaſione poſthabita procedatis. Si autem in Hybernia inuentus non fuerit, indulto ſibi unius anni ſpacio, ex quo ad nos, etſi non uerbo, facto tamen intelligitur prouocaſſe, arrepto itinere ad ſedem Apoſtolicam ueniẽdi, dicto F. adminiſtrationem Roſcen. Eccleſiæ in ſpiritualibus & temporalibus committatis: quo elapſo, non eum differatis in epiſcopum cõſecrare.

Innocentius Papa tertius.

Si proceditur per viam inquiſitionis contra abſentem contumaciter, etiam lite non conteſtata, teſtes recipi poſſunt, & ſententia diffinitiua ferri, etiam per viam depoſitionis, ſi hoc meretur delictum.

Conſtit.

Conſtit. xxxiiij

Ibid. cap. Veritatis.

VEritatis eſt verbum, organo domi-
nicæ vocis emiſſitm. Et infrà. Sicut
Canonici Curienenſes, in noſtro audi-
torio retulerunt, H. Curien. Epiſcopus
Eccleſiam ſuam non ſolùm dilapidan-
do depreſſit, ſicut publica prædicabat
infamia, ſed homicidio, inceſtu, alijsq;
criminibus polluit. Et infrà.

Super his commiſimus primo cau-
ſam Tridonẽſi Epiſcopo, & Abbati mõ
tis S. Mariæ, & Præpoſito de Inſula: ſe-
cundò quoque Brixenenſi Epiſcopo, &
ipſis Abbati & Præpoſito. Et infrà. Ve
rum cum Epiſcopus ipſe priorum iudi
cum præſentiam adire per contumaciã
contempſiſſet, authoritate noſtra fuit
per ipſos iudices ab officio, beneficioq;
ſuſpenſus. Et infrà. Tandem verò corã
iudicibus canonica citatione vocatus,
præſentiam ſuam difficulrer exhibuit:
ſed friuolam tunc excuſationẽ malitia
concepta prætendens, experiri cum Ca
nonicis in iure neglexit: qua de cã nos
de conſilio fratrum noſtrorũ ſuſpendẽ
tes Epm̃ ipſum, vel potius ſuſpenſionẽ
à iudicibus factam authoritate apoſto.
confirmãtes, tertiò ſuper his Cumano
Epiſcopo, & Abbati ſancti A. cauſam ad
ſuperandam malitiam ipſius Epiſcopi
cõmiſimus audiendam: qui partibus ci
tatis, quũ nec per ſe, nec per reſponſalẽ
idoneum cõparuerit, in eundẽ propter
inobedientiã excõmunicationis ſnĩam
protulerunt, teſtes ex parte ueſtra (quẽ-
admodum in mandatis à nobis accepe
rant) admittẽtes, ſcilicet Abbates, Prio-
res, Præpoſitos, & alios religioſos ui-
ros, per quos quemlibet articulum cri
minum prædictorum conſtat fuiſſe
probatum, Et infra.

Nos igitur uidentes ordinẽ iudicia-
riũ in hoc facto fuiſſe ſeruatum: cõſide
rato præterea, quòd poſt ſententias in
ſe datas celebrare præſumpſerit, cum
multi prælati Eccleſiarum contra eun-
dẽ Epm̃ ſcripſerint, nec unus pro defen
dendo eo, uel aliquatenus excuſando,
1. Cor. 10 in nomine domini cum Apoſtolo om
nem inobedientiã ulciſci uolentes, li-
cet abſentes corpore, præſentes tñ ſpiri-
2. Cor. 5. tu, iuxta uerbum eiuſdem Apoſt. tuli-
mus ſnĩam perpetuæ depoſitionis in ip
ſum, & eum tam à põtificali, quàm ab
omni officio ſacerdotali priuantes, ſi-
ne ſpe reſtitutionis aliqua duximus cõ
demnandũ: ea nihilominus inirritum
reuocantes, quæcunque poſt inhibitio
nem ſedis Apoſtolicæ ſeu factam ſuſpẽ
ſionem & excommunicationem de re
bus Eccleſiæ alienare præſumpſerit.

DE EO QVI MITTItur in poſſeſſionem cauſa rei ſeruandæ.

INNOCENTIVS PAPA III.
Vrſacenſi & Senagolenſi Epiſcopis.

Si reus, contra quem facta eſt miſſio in poſſeſſionem, doceat ſe contumacem non fuiſſe, non condemnabitur ad expenſas.

Conſtitutio xxxv.

CVm veniſſent ad Apoſto-
licam ſedẽ Abbas S. An-
geli, & P. Gall. idem P. p-
poſuit, quòd prædictus
Abbas eum ſuper quadã
poſſeſſione coram Ioãne *Extra. lib. 2. tit. 15. de eo qui mittitur. c. Cum veniſſent.*
Apoſtolicæ ſedis legato, traxit in cau-
ſam. Et infra. Verum legatus ipſe cau-
ſam cõmiſit iudicibus, ſecundum ius,
& bonam terrę conſuetudinẽ terminã-
dam: qui cum ſecundum ius tantũ uel
let procedere, præfatus P. noſtram au-
dientiam appellauit: ſed iudices nihilo
minus partem aduerſam in poſſeſſionẽ
rerum petitarum inducẽdam cauſa cu-
ſtodiæ decreuerunt: ita, quod ſi uſq; ad
annum & diem præſtaret ſiſtendi iudi
cio cautionem, & parti alteri triginta
libras reſtitueret pro expenſis, reciperet
poſſeſſionem eandem. Cumque G. ſe-
dis apoſtolicæ legatus infra annũ fuiſ-
ſet terram illam ingreſſus, ipſe cautio-
nem iuri obtulit coram eo, & poſſeſſio
nem ſibi reſtitui poſtulauit, paratus ex
penſas reſtituere[illegible] ſex
librarum ſummam (ſicut aſſerit) non
excedunt, ſed Abbas triginta librarum
ſibi reſtitui petit quantitatem. Et in-
frà.

Nos

Nos igitur ipſum P. cautione præſtita in poſſeſſionem credimus reducendum, hoc etiam decernentes, ut ſi conſuetudinem, quam allegat, laudabilẽ eſſe conſtiterit (quia ex hoc ſequitur eũ rationabiliter appellaſſe) ad reſtituendas expenſas nullatenus compellatur: alioquin (cum ex hoc appareat eum fruſtratoriè prouocaſſe) ad reſtitutionem cogatur expenſarum illarum, quas Abbatem conſtiterit propter hoc neceſſarias in lite feciſſe.

VT LITE PENDENte nil innouetur.

INNOCENTIVS PAPA III.
Abbati & Conuentui S. Siluestri.

Qui rem litigioſam alienauit, ita quod rehaberi non poteſt, debet æquiualentem ſubſtituere in locum illius, quam alienare non poterit.

Conſtit. xxxvj.

Extra lib. 2. ti. 16. ut nil inno. lite pend. c. Eccleſia.

Eccleſia ſanctæ Mariæ in uia lata, contra Ioannẽ de Ateia, qui quaſdam poſſeſſiones ipſius dicebatur contra iuſtitiã detinere, mouit ſub L. iudice quæſtionem. Et infrà.

Prohibemus ne poſſeſſiones, quæ ſucceſſerunt in locum & ius illarũ, & quas ab Ioanne de Ateia Eccleſia ſanctæ Mariæ petierat, in monaſterium veſtrum ab eodem Ioanne lite pendente tranſlatas, alienare interim præſumatis, ut ſi Eccleſia ſanctæ Mariæ de uitio litigioſi contractus, uel de proprietate uoluerit experiri (niſi obtinuerit in iudicio, In uanum laboret monaſterio ueſtro minimè poſſidente) ſit quod euincere ualeat & habere.

Innocentius Papa tertius.

Idem ſummarium eſt cum præcedente.

Ibid. cap. ſequenti.

Eccleſia ſanctæ Mariæ. Et infra. Poſſeſſionem qua fuerat (prætermiſſo iuris ordine) prædicta Eccleſia ſpoliata, ſibi reſtitui poſtulabat. Et infrà. Nos quicquid ab alijs factum fuit, poſtquã prædeceſſor noſter ad curiam ſuã idẽ negocium reuocauit, irritum decernimus & inane. Et infrà. Verum quoniã præfatam poſſeſſionem poſt reſtitutionem uobis factam ab Ioanne de Ateia alij locationis titulo aſſignaſtis, neque reſtituere poteratis Eccleſiæ ſpoliatę, loco ipſius tantundem poſſeſſionum æquiualentium ad arbitrium bonorum uirorum ipſi Eccleſiæ fecimus aſſignari: quas cum alij fuerant pignori obligatæ, per uos liberari fecimus à creditoribus, qui nobis inſtrumentum pignoris reſignauerunt.

DE SEQVESTRAtione poſſeſſionum & fructuum

INNOCENTIVS PAPA III.
Archiepiſcopo Mediolanenſi.

Res, in quam facta eſt miſſio, non debet ſequeſtrari, etiam ſi miſſus inde fuerit violenter eiectus, vel notabilius ſic: Sequeſtrum factum loco miſſionis propter ſcandalum euitandum reuocari debet, oblata cautione et reſtitutis expenſis.

Conſtit. xxxvij.

Extra lib. 2. tit. 17. de ſequeſ. poſſeſ. & fruct. cap. Ad hoc.

Ad hoc unxit nos Deus. Et infrà. Abbas de regula nobis expoſuit, quòd cũ M. prædeceſſor tuus ſuper cauſa, quæ inter ipſum & monaſteriũ ſuũ fuerat agitata, obtinuiſſet Veronẽ. Epiſcopo literas deſtinari, & ipſe ſuper iudicio poſſeſſorio partim pro monaſterio, partim pro Archiepiſcopo ſententiam protuliſſet, ꝓcuratore ipſius monaſterij quæſtionẽ de proprietate poſt modum intentare volente, Archiepiſcopus iuriſdictionem Epiſcopi oppoſuit expiraſſe: aſſerens cauſam poſſeſſionis tantum, & non proprietatis fuiſſe cõmiſſam. & quia ſuper poſſeſſione pronun-

pronunciauerat ſemel, functus officio ſuo, ſuper quæſtione proprietatis deinceps cognoſcere non ualebat. Et infrà. Sed iudex actorem in poſſeſſionẽ (quæ fuerat per ipſum archiepiſcopo adiudicata) propter eiuſdem contumaciam mitti decreuit, à qua tamen Archiepiſcopus uiolenter monaſterium eiecit. Et infrà. Celeſtinus Papa prædeceſſor noſter ſic ſuũ interpretatus fuit reſcriptum, quòd tam cauſa poſſeſſionis, q̃ proprietatis fuerat iudici delegata, cũ abſolutè & indiſtinctè commiſſa fuerit, & eius continentia diuidi non deberet: prælibatam quoque poſſeſſionẽ pro ſuo arbitrio ſequeſtrari præcepit, iniungens Reginenſi & Mutinenſi Epiſcopis, ut de cauſa poſſeſſionis & proprietatis plenius cognoſcentes, eam debito fine deciderent, & poſſeſſionem ei parti poſtmodum reſignarent, quæ obtineret de proprietate triumphum. Et infrà.

In eum ſtatum continentiam cauſæ reducimus, in quo fuerat, cum prædictus prædeceſſor noſter cauſam proprietatis & poſſeſſionis Reginẽſi & Mutinenſi commiſit, mandato ſequeſtrationis penitus reuocato. Et infrà.

Ne autem monaſterio uideamur in ſuo iure deeſſe, moderatas expenſas (ex quo Epiſcopus Veronenſis ipſum in poſſeſſionem induci decreuit uſque ad ſatisfactionis tempus oblatæ) propter hoc factas ſibi reſtituendas eſſe cenſemus, & à te ſufficientem præberi ſtandi in iudicio cautionem.

DE CONFESSIS.

INNOCENTIVS PAPA III. Canonicis de Bethleem.

Si de crimine contingente cauſam principalem conſtat contra aliquem per eius confeſſionem, punitur pœna ordinaria, etiamſi directè contra eum non agatur.

Conſtit. xxxviij.

Extra lib. 2. ti. 18. de Cõfeſſis. c. Cũ ſuper.

CVm ſuper electione Bethleemitanæ Eccleſiæ inter R. & P. quæſtio uerteretur. Et infrà. Quoniã V. canonicus Bethleemitanus fuit in iure confeſſus, quòd pro præſtando alterius electioni conſenſu quingentorum Saracenorũ obligationem receperat, & mediator extitit ſimoniacæ prauitatis: Nos quoniã uicium huiuſmodi perſequi uolumus ut debemus, ipſum per diffinitiuã ſententiam duximus ab omni beneficio & officio eccleſiaſtico deponendum.

DE PROBATIONIBUS.

INNOCENTIVS PAPA III. Archidiacono Pariſienſi.

Si per literas ordinarii probatur quis excommunicatus, à procuratione repellitur.

Conſtit. xxxix.

Ibid. cap. Poſt ceſſionem.

POſt ceſſionem. Et infrà. Quum igitur per literas iudicis ordinarij, q̃bus ſtandum eſt, donec probetur contrariũ, nobis conſtiterit, quòd V. erat excommunicatus, quum procurationis officium aſſumpſit: Ipſum tanquam procuratorem, non duximus admittendum.

Idem Abbati & Conuentui Caſſenenſi.

Si rogatus reſtituere totam hæreditatem, eo ſine liberis decedente, intret monaſterium, euaneſcit fideicommiſſum, & hæreditas applicatur monaſterio, nec ad inualidandum ingreſſum ſufficit probare minorem ætatem tempore ingreſſus, ſi ex aduerſo geminatus probetur ingreſſus.

Conſtit. xl.

Ibid. cap. In præſentia.

IN præſentia G. ſancti Hadriani Diaconi Cardinalis G. & P. [illegible] ueſtro ſyndico conſtituto coram ipſo fecere, ꝓponi, quòd cũ quondã A. frater ipſorum cõderet teſtm̃, M. filium ſuum ſibi hæredem inſtituit, & præcepit, ut

G. abſque

ſi abſque liberis decederet, ad eos bona deuoluerentur ipſius: vnde illa, quę de bonis ipſius veſtrum monaſterium detinebat, ſibi reſtitui poſtulabant, & petebant vos ſuper hoc a ſua moleſtatione compeſci.

Verum ſyndicus ipſe propoſuit ex aduerſo, quòd prædictus M. monaſterio veſtro obtulit ſe & ſua. Vnde vniuerſa quę habuerat, erant ad monaſteriũ deuoluta, quare vniuerſa quæ ipſi de bonis eius inuaſerant, reſtitui monaſterio veſtro petebat, & ſuper cæteris ſilentium illis imponi.

Ad hęc autem pars altera replicauit, quòd dictus M. oblationis ſuę tempore fuerat minor annis, & quòd facti voti pęnitẽs, quod feruore infirmitatis fecerat, poſt conualeſcẽtiam reuocauit. Et infrà. Vnde quũ ſine liberis deceſſiſſet, ex teſtamento patris ad ipſos erat eius hæreditas deuoluta.

Verum ſyndicus reſpondere curauit, quòd licet dictus M. de monaſterio fuiſſet egreſſus, eidem ſe & ſua omnia poſtmodũ obtulit humiliter & deuotè, & qđ, ne cõtra oblationẽ ſuã veniret, iuramẽtꝫ firmauit: quare quũ cõſtet, qđ idẽ M. bis monaſterio veſtro contulit ſe & ſua, nec ex aduerſo probetur, quòd vtriuſq; oblationis tp̃e fuerit minor annis, probationẽ veſtrã huiuſmodi exceptionis probatio nõ elidit, quũ etſi primæ oblationis tp̃e minor annis fuerit, ſecundæ tñ potuit maior extitiſſe. Præterea quum verbũ illud (minor annis) duobus potuerit modis intelligi, quũ & qui minor eſt xiiij. annis, & qui xxv. dici ſoleat minor annis, intentioni veſtræ verbum dubium nõ nocebat, quũ infra xxv. annos teneret donatio iuramento firmata. Sed etſi teneret quòd factum fuerat a dicto A.. quia tñ intelligẽdum non erat ſine hærede diſcedere, qui monaſterium ſibi hęredẽ inſtituit, hoc monaſterio non nocebat. Et infrà.

Dilectus filius H. ſancti Euſtachij Cardinalis attẽdẽs, quòd ſyndicus veſter intentionem ſuã plene fundaſſet, & quòd nihil ex aduerſo ſufficienter fuiſſet probatum, quũ etſi oſtẽſum eſſet per teſtes, & quòd M. ſuæ oblationis tempore fuerit minor annis, vtrum tamen primę vel ſecundæ oblationis tempore minor fuerit, & quot annis minor, non fuiſſet expreſſum, de mandato noſtro ſententiã protulit, & prædictis G. & B. ſilentiũ imponens ſuper his, quæ à monaſterio poſtulabant, eos ad reſtitutionẽ illorũ, quæ de bonis prædicti M. propria temeritate inuaſerant, condemnauit.

Nos igitur ſententiam ipſam authoritate apoſtolica confirmamus.

Innocentius Papa tertius.

Actor & reus, ſi in interdicto retinendæ poſſeſſionis probant, obtinet is qui antiquiorẽ poſſeſſionem probat titulo maximè iuſtificatam, vel meliores probationes reſpectu poſſeſſionis adduxit.

Conſtitutio xlj.

Licet cauſam q̃ vertitur inter Eccleſiam Rauen. itẽ & cõmune Fauẽtię, ſuper iuriſdictione, honore, & diſtrictu in villa ſancti P. & caſtro Arioli, quod de iure ad ſe ſpectare dicta eccleſia proponebat. Et infrà. *Ibid. cap. Licet cauſam.*

Porrò atteſtationibus publicatis ſyndicus Fauentinorum propoſuit ſe velle in perſonas teſtium ex parte altera productorũ quędã obijcere ac probare, ęconomo eccleſiæ aſſerente id fieri non debere: ſuper quo interloquendo decreuimus ipſum nullatenus audiendũ, cũ infrà trium menſium ſpacium in noſtris literis comprehẽſum, teſtes huiuſmodi producere non curauerit, infrà quem terminum pars vtraq; teſtes inducere potuit, tam in perſonas teſtiũ, quàm ſuper negocio principali.

Poſt hoc idem obiecit in teſtes prędictos, quod corrupti falſa dixiſſent. Vnde quia talis exceptio non ſolum ante, ſed etiam poſt ſententiam poteſt opponi, licet nonnulli crederent Fauentinorum partem exceptionẽ huiuſmodi per excogitatã malitiã ad impediendũ proceſſum negocij obieciſſe: quia tamen nolumus a iuris tramite declinare, magiſtris G. & T. præcepimus, vt teſtes quos ſuper hac exceptione procurator Fauẽtinorũ duceret producẽdos, infrà mẽſem recipere & examinare curarẽt, de ſingulis circunſtãtijs ſubtiliter inquirẽtes, ex

tunc indulto altero menſe procuratori eccleſię ſupradictę, infra quem ſi vellet, ad reprobationem teſtium illorum pro duceret teſtes coram eis. Et infrà.

Quanquam aũt pars Fauentinorum teſtes multos produxerit ſuper negotio principali, vix tñ ex illis ſex remanſerũt concordes, cum alii ſibimet in ſerie teſtimonij ſui contradicant, & quidã alij ſint in dicto ſui teſtimonii ſingulares. Ad reprobandum vero quoſdam teſtiũ eccleſiæ Rauen. etſi ex parte Fauentinorum quidã ſint teſtes inducti, plures tñ illorum reprobantur, quia ſibi inuicem euidentiſſimè contradicunt: quidam verò alii pauci numero, quamuis non reprobentur expreſſe, vſque adeo tñ malę famæ ſunt, & leuis opinionis, quòd eorum dictis nulla vel modica eſt fides habenda. Iidem quoque teſtes Fauentinorum generaliter repelluntur, quia non probant illud ad quod probandũ eorũ ſyndicus ſe aſtrinxit, videlicet quòd corrupti falſa dixiſſent, qm̃ & ſi de corruptione videantur aliquid dicere, de falſitate nihil penitus dicunt. Et infrà.

Ex præmiſſis igitur euidenter apparet, quòd eccleſia per teſtes plures numero, qbus potius lux veritatis aſſiſtit, qui ẽt aptiora negocia, & vero proximiora in ſuis teſtimonijs expreſſerunt, ſufficienter oſtendit, quòd A. lx. annis & citra cum omni iuriſdictione, honore, atq; diſtrictu loca ſupradicta poſſedit: ꝑ quod patet, quod ſi commune Fauentinorum à quinquaginta annis & citra, ſicut videntur teſtes eorum deponere, aliqua ſeruitia in locis perceperunt ſupra dictis, illa proculdubio ſine iuſto titulo percipere inceperunt, cum duo in ſimul eandem rem & eodem modo in ſolidũ poſſidere non poſſint, maximè cum iidem Fauentini iuſtum poſſeſſionis titulum non oſtẽdant, & ex priuilegijs Imperatorum & Ro. Ponti. eccleſię Rauennaten. conceſſis euidentiſſimè colligatur poſſeſſionem ipſius eccleſiæ in prædictis locis iuſtam fuiſſe.

Cum ergo, conſtet Fauentinenſes ab eo tempore, quo ſe poſſediſſe probare contendunt, minus iuſtè ac ſine titulo aliqua prædictis locis temeritate propria occupaſſe, & œconomus eiuſdem eccleſiæ petierit à vi turbatiua ſeu inquietatiua ſuper præmiſſis commune Fauen. prohiberi: nos recognoſcentes in hoc caſu non ſic locũ eſſe interdicto, vti poſſidetis, vt dicere debeamus, vti poſſidetis, ita poſſideatis, cum probationes eccleſiæ longæ ſint potiores, & non ſit ĩ interdicto ſupior comun. Fauen. ſibi cõdemnamus ſuper iuriſdictione & honore atq; diſtrictu & alijs ad hoc pertinẽtibus generaliter in locis prędictis, quo ad poſſeſſorium iudicium: quo tantum modo actũ eſt perpetuum ſilẽtiũ imponentes, & prohibentes eidem, vt neq; ꝑ ſe, neq; per alios ſuper his præſumat Rauennat. Eccleſiam, aut habitores prædictorum locorũ aliquatenus moleſtare.

Innocentius Papa tertius.

Si qui nominet aliquem filium, & ita communiter reputatur, non creditur poſtmodum alteri eorum contrarium iuranti

Conſtit. xlij.

PEr tuas nobis literas intimaſti, quòd cum T. Tiburtinus ciuis quandam per ſeptennium habuerit concubinam, nec prolem ſuſceperit interim ex eadẽ, ac ipſa poſtmodum diuertens ab eo, ad ipſum non poſt multum tempus rediſſet, filium quem reuerſa in domum ipſius peperit, ex eo ſe aſſeruit ſuſcepiſſe. Et infrà. *Ibid. cap. Per tuas.*

Quia verò mulier illa de dicto T. ſuſcepiſſe R. de quo agitur, primitus conſtanter aſſeruit, & idem T. præfatæ mulieris præcipuæ deuictus inſtantia, ipsũ ſuum filium publicè recognouit, & filius eius cõiter nominatus fuit & habitus ab ambobus, eiuſdem mulieris poſtmodum iuramento in contrario præſtito non eſt ſtandum, cũ nimis indignũ ſit iuxta legitimas ſanctiones, vt quod ſua quiſq; voce dilucidè proteſtatus eſt, in eundem caſum proprio valeat teſtimonio infirmare. Vnde apparet eſſe cõſequẽs, quòd prædictus R. Sophiam, neptem memorati T. cuius prima facie præſumitur conſobrinus, non poteſt habere aliquatenus in vxorem.

DE

DE TESTIBVS ET Atteſtationibus.

INNOCENTIVS PAPA III. Conſulibus & populo Beneuentano.

Vnius Iudicis verbo non creditur, & ſcripturæ eius per teſtes reprobari poſſunt: fallit verò hic in Papa.

Conſtit. xliij.

Extra lib. 2. ti. 20. de teſt. & atteſt. cap. Cum à nobis. 6. q. 3 ca Si tãtum. C. de arbi. Ne in arbitris.

CVm a nobis. Et infrà. Et canonica & ciuilia iura ſequentes diſtrictius inhibemus, ne unius iudicis quantæcunque fuerit authoritatis uerbo credatur, in cauſis, ſiue ſuper teſtamentis, ſiue quibuslibet alijs contractibus quæſtio agitetur.

Nec ſcriptum eorum, niſi teſtium adminiculo fulciatur, eam obtineat firmitatem, quin ei poſſint & debeant duorum uel trium teſtium bonorum teſtimonia præualere: ſalua in omnibus ſedis Apoſtolicæ authoritate.

Idem Tirenenſi Epiſcopo.

Teſti ſuper dilatoria tantum exceptione inducto non creditur ſuper principali, nec cogitur deponere, ſecus ſi ſuper peremptoria inducitur. Tunc enim cogi poteſt, vt iuret deponere ſuper toto.

Conſtit. xliiij.

Ibid. cap. De teſtib.

DE teſtibus. Et infrà. Conſultationi tuæ taliter reſpõdemus, quòd ſi teſtes ſint inducti ad exceptionem dilatoriam ſolummodo probandam, cum ſuper ea tantum iurauerint dicere ueritatem, ſuper principali nec debent audiri nec cogi teſtimonium perhibere, utpote ſuper quo deponerent non iurati.

Si verò cum ad probandam exceptionem peremptoriam ab alterutra partiũ inducuntur, reliqua pars ſuper principali negocio etiam eos deponere [postulauerit], & ut cogantur ſuper toto negocio dicere veritatem, ſacramento eos poſtulauerit obligari, ad id ſunt ſine dubitatione cogendi, niſi forſan ſufficiens productio teſtium ſuper principali iam facta fuerit, vel renunciatum teſtibus, vel depoſitiones teſtium fuerint publicatæ.

Idem Elienſi & Ciſtrenenſi Epiſcopis, & Archidiacono de Norbanen.

Dicta teſtium non ſunt ad petitionem tertij publicanda. Et is qui produxit teſtes coram certis iudicibus, non poteſt ad eundem effectum coram alijs iudicibus illos producere, ſed illorum atteſtationibus debet eſſe contentus.

Conſtit xlv.

CONſtitutus in præſentia noſtra procurator magiſtri R. propoſuit, quòd cum decanus, & Capitulum Eboracenſe ei tum authoritate Lateranenſis concilij, tum priuilegij proprij ratione Archidiaconatum Richimundiæ canonicè contuliſſent, magiſter H, qui Archidiaconus Richimundiæ nominatur, ipſum eo poſt appellationem ad nos interpoſitam ſpoliauit. Cumque prædictus R. ad iudices ſuper reſtitutione ſua commiſſionis literas impetraſſet, memoratus H. literas reuocatorias impetrauit. Et infrà. Ibid cap. Conſtitutus.

Inter alia poſtulabat prædictus H. vt faceremus depoſitiones quorundam teſtium aperiri, ſed procurator prædictus aperiendas eas non eſſe dicebat, cum non in hac cauſa fuiſſent inducti, ſed in ea quæ inter Eboraſcenſem Archiepiſcopum, & eundem R. verrebatur. Et infrà.

Nos eas aperire nolumus, ſed cauſam veſtro examini duximus committẽdã, ita quòd ſi uobis conſtiterit præfatum H. teſtes pro ſe coram Epiſcopo & decano, & te (fili Archidiacone) delegatis iudicibus produxiſſe, atteſtationibus apud eum depoſitis ſit contentus, alioquin eo non obſtante quod teſtes illi coram iudicibus ipſis & te fili Archidiacone fuerint producti, pro dicto H. ſi producti fuerint, ad teſtimonium admittantur.

Innocentius Papa tertius.

Publicatis atteſtationibus non opponitur in perſonas teſtium. Tres caſus excipit, & ad ſecundum determinationem ſubdit.

Conſtit. xlvj.

Ibid. cap. Præſen.ū

PRęſentium authoritate ſtatuimus, vt ſi quis poſt depoſitiones teſtiū publicatas objicere voluerit in perſonas eorum, ei tunc tandem id liceat, cum iuramento firmauerit, quod ad hoc ex malitia non procedat.

Niſi forſitam ante publicationem id fuerit proteſtatus.

Vel oſtendere poterit, quod poſt publicationem didicerit, quod objicit in perſonas.

Cæterum cum quis perſonas teſtiū ſe uelle poſt publicationem depoſitionū reppellere fuerit poteſtatus, ſi quid pro ipſo dixerint, non facile credatur.

Idem Londonienſi & Elienſi Epiſcopis.

Si actoris & rei teſtes contraria deponunt, fidem ſibi non derogant, ſed prævalent digniores & veri ſimiliora deponentes. Et ſi in cæteris eſt diſparitas, præfertur numerus.

Conſtitutio xlvj.

Ibid. cap. in noſtra.

IN noſtra pręſentia. Et infrà. Cū igitur hinc plures, inde uerò ſint teſtes numero pauciores producti, quos nō ſolū diuerſa, ſed aduerſa penitus in quibuſdam conſtat teſtimonia reddiſſe: quia etiam ad multitudinem tantum reſpicere non opportet, ſed ad teſtiū qualitatem, & ad ipſorū depoſita, quibus potius lux ueritatis aſſiſtit, ex quibus motū animi ſui cōuenit iudicē informare:

Mandamus, quatenus ſi teſtes utrinque producti eiuſdem honeſtatis & eſtimationis extiterint, cum conſtet teſtes monachorum eſſe teſtibus archidiaconi numero pauciores, pro archidiacono ſententiam proferatis.

Si uerò teſtes ex parte monachorum producti tantæ præeminentiæ fuerint, quod eorum authoritas aliorū ſit merito multitudini præferenda, ab impetitione archidiaconi abſoluatis eoſdem.

Idem Priori S. Fridiani Lucanenſis, & magiſtro G. canonico Piſano.

Ad probanda impędimenta electi, etiam laici & fœminæ admittuntur. Teſtes ex auditu & fama ſufficienter non probant.

Conſtit. xlviij

TAm literis ueſtris, quàm depoſitionibus teſtiū intelleximus nihil contra Lucanum electum ſufficienter oſtenſum eſſe, niſi de auditu tantum & famam: eum ſuper alijs, ſi qua fortè uideantur eſſe probata, teſtes ſint uel ſoli uel tales, qui non potuerunt illa legitimè comprobare. Ibid. cap. Tā literis

Quia uerò ſuper matrimonio, quod idē clericus dicitur cōtraxiſſe cū uidua, teſtes non fuere recepti, propterea appellationis obſtaculū, ne laici uel fęminę in tali reciperentur articulo cōtra ipſum, nos ut tātę irregularitatis obiectio nō remaneat indiſcuſſa, mādamus quatenus teſtes, ſiue laicos, ſiue fęminas (duntaxat idoneos) qui ad hoc fuerūt probādū inducti, recipiatis legaliter & examinetis prudenter, excōmunicantes ſolenniter, ſi quis eos impedire pręſumpſerit, quominus teſtimonium perhibeat ueritati. Demum atteſtationibus publicatis, ſi fortè conſtiterit irregularitatem huiuſmodi non eſſe probatā, indicatis eidem electo purgationem canonicam de obiectis per ſeptē canonicos maioris eccleſiæ, uel priores eccleſiarum ciuitatis Lucanēſis presbyteros ſiue diaconos bonæ famæ, præſtandā, qua recepta, pręfigatis ei terminum, quo conſecrandus noſtro ſe conſpectui repræſentet. Si uerò uel irregularitatis impedimentum fuerit probatum, uel infra terminum conſtitutum non præſtiterit purgationem indictam, uos eum a prælatione Lucanen. Eccleſiæ amouentes, mandetis ex parte noſtra capitulo, ut electionem de alio non differant canonicè celebrare.

Archipręsbyterum autem Lucanenſem & G. ſacriſtam, qui contra pręedictū electū literas nobis ſub nomine maioris partis capituli deſtinauerunt, cū con-

ſtet per atteſtationes prædictas longè maiorem partem Capituli non fuiſſe conſciam huiuſmodi literarum, ab officio & beneficio denuncietis eſſe ſuſpenſos, donec mereantur noſtram indulgentiam obtinere.

Idem Dulinenſi Epõ, & Decano & Priori ſanctiſs. Trinitatis Eboracẽſis.

In cauſa liberali contra contumacem, etiam lite non conteſtata, teſtes recipi poſſunt.

Conſtitutio xlix.

Ibid. cap. Cum olim. CVm olim Archidiaconus Menenſis aduerſus Cantuarienſem Archiepiſcopum ſuper ſtatu Menẽſis eccleſiæ propoſuerit quæſtionem. Et infrà.

Mandamus quatenus niſi aduerſa pars prædictum Archidiaconum per exceptionem legitimam repellere valeat ab agendo, partibus, ſi fieri poterit, vel procuratoribus earum ad locum ſecurum & idoneum conuocatis, & lite legitime conteſtata, teſtes quos archiepiſcopus in Anglia, & quos archidiaconus duxerit producendos, in Vuallia recipere procuretis. Verum ſi archiepiſcopus citatus legitimè vel per ſe vel per aliũ idoneum procuratorem noluerit comparere, aut litem etiam conteſtari, vos teſtes, maximè ſenes, & valetudinarios, quos archidiaconus duxerit producendos, ſublato appellationis obſtaculo, admittatis, & depoſitiones eorum conſcriptas ad ſedem curetis apoſtolicã deſtinare, ſtatuentes partibus terminum peremptorium, quo per ſe vel per alios reſponſales idoneos noſtro ſe conſpectui repræſentent, ſententiam recepturæ.

Idem Priori de Boluic. & I. rectori Eccleſiæ de Borellis.

P[illegible] admittitur aduerſarius ad probandum contrarium, ſi ante publicationem ſuper hac probatione contraria inſtrui non potuit.

Conſtit. I.

Ibid. cap. Ex tenore. EX tenore accepimus veſtrarum literarum, quòd cum vobis cauſam q̃ vertitur inter R. militem, & M. mulierẽ commiſeri[illegible]us ſine debito terminandam. Et i[illegible]frà.

Pars mu[illegible]etis propoſuit, quòd dictus mi[illegible] [illegible]ius corporale præſtitit iuramẽtum, quòd ipſam duceret in vxorem, poſtmodum carnaliter cognitam traduxit in domum. Miles verò hoc inficiabatur omnino, adijciens, quòd & ſi vera hæc eſſent, eam tamen de iure habere non potuit, eo quòd aliam tunc viuẽtẽ prius duxerat in vxorem. Cum per teſtes militis videretur eſſe probatum, quòd ipſe ante feſtum purificationis B. virginis B. mulierem ſolẽniter accepit in vxorem: : & teſtes. M. mulieris dicerent, quòd in ſeptimana paſchali ſequẽti feſtum prædictum de ea ducenda præſtiterit iuramẽtum, prædictus miles ab eius impetitione cum inſtantia magna abſolui poſtulabat. Verùm ex parte ſæpe dictæ mulieris extitit replicatum, quòd eo t[illegible]pe nec non & ante, quo teſtes dicti militis dixerãt, eum cum alia matrimonium contraxiſſe, fuerat ſemper in Eboracenſi prouincia commoratus, cum teſtes ipſi dicerẽt hoc longè extra dictam prouinciam actum eſſe, determinantes tempus & locum, quod per teſtes idoneos erat probare parata. Sed econtra fuit ex aduerſo reſponſum, q͞d (cum atteſtationes iam eſſent hincinde ſolenniter publicatæ) locus productioni teſtium iam non erat.

Quia igitur dubitatis, vtrum poſt publicationem atteſtationum ſuper illo articulo deberẽt teſtes admitti: Nos inquiſitioni veſtræ authoritate præſentium reſpondemus, teſtes mulieris ad probandum illum articulum admittendos.

Idem Priori ſancti Victoris.

Indulgenda eſt in cauſa quarta productio teſtium petita cum ſolemnitate legali, cauſa legitima non refragante: alias legitimè appellatur.

Conſtit. lj.

Ibid. cap. Significauerunt.

SIgnificauerunt nobis. Et infrà. Cum cauſa, quæ vertitur inter Abbatē & monachos ſancti Dionyſij ex vna parte, ac Abbatiſſam & moniales de Forcellis ex altera, tam ſuper proprietate quàm ſuper poſſeſſione prioratus de Argētolio, iudicibus à nobis commiſſa fuiſſet, & moniales ſuper cauſam proprietatis prius litem ingreſſæ teſtes produxiſſent, in illa poſtmodum poſſeſſionis, iudiciū ſuſpenſo petitorio intentarūt. Et infrà. Vnde in cauſa poſſeſſionis quam moniales petebant ea ratione, quòd illæ quibus ipſæ ſucceſſerant, fuerint inde violenter eiectæ, teſtes fuerūt ab vtraq; parte producti, & eò vſq; proceſſum, vt publicatio iam fieri deberet. Et infrà.

Mandamus, quatenus ſi vobis conſtiterit, Abbatem & monachos quartam productionem teſtium cum iuris ſolennitate ſuper poſſeſſorio petiuiſſe, & ꝑ hoc infra decem dies poſt interlocutoriam ſententiam appellaſſe (niſi fortè iudices quartam productionem negauerint) pro eo quod voluerint effrenatam multitudinē teſtium refrenare, vos ad quartam productionem, adhibita legali ſolennitate, admittatis eoſdem ipſos, ſi in probatione defecerint, in expenſis legitimis condemnantes. Et niſi adeo iā in petitorio ſit proceſſum, vt plenè poſſit de proprietate liquere, vos cauſam poſſeſſionis, ad quam ex iuris beneficio abbatiſſa & moniales habuere recurſū, primitus terminetis, in cauſa proprietatis poſtmodū proceſſuri, alioquin quæſtionem terminetis ſimul vtranque.

Idem Epiſcopo Placentino.

Diligenter examinandi ſunt teſtes, & puniendi illi qui eos impediunt, & effrenata teſtium multitudo eſt per iudicem refrenanda.

Conſtitutio lij.

Ibid. cap. Cum cān.

CVm cauſam, quæ inter archiepiſcopum Rauennatenſem ac commune Fauentinum. Et infra.

Quia vero vtrique parti nimis exiſteret oneroſum, vt teſtes producerent coram nobis, mandamus quatenus recipias teſtes quos vtraque pars tam ſuper principali negocio, q̄ in perſonas teſtiū duxerit producendos, ac eos diligenter examinare procures, & de ſingulis circūſtantijs prudenter inquirens, de cauſis videlicet, perſonis, loco, tempore, viſu, auditu, ſciētia, credulitate, fama & certitudine cūcta plenè conſcribas. Et infrà.

Quòd ſi fortè Fauentini vel alij, eos, quos dictus archiepiſcopus ad perhibendum teſtimoniū veritati duxerint producendos, præſumpſerint impedire, tu ipſos à præſumptione huiuſmodi ceſſare compellas.

Volentes igitur effrenatā multitudinem teſtium refrenari, volumus vt hinc inde quadragenarium numerum teſtiū excedere non permittas, ita videlicet, vt ſi Fauēti teſtium depoſitiones ratas habere voluerint, quæ à Ferrarienſi Epiſcopo & Abbate Pompō. receptæ fuerint, teſtes ipſi computentur in numero prælibato, alioquin cum atteſtationes ipſæ ſint clauſæ, iidem teſtes ſi neceſſe fuerit, iterato producantur.

Idem Abbatibus de nouo fonte & Caſæ Dei.

Vbi variatur modus agendi publicatis atteſtationibus, ſuper eodem capitulo alios teſtes producere licet.

Conſtitutio liij.

Ibid. cap. Veniens.

VEniens ad apoſtolicam ſedem C. archidiaconus Claremontenſis humiliter ſupplicauit, vt ſniam ſuper decanatu Claremontenſis eccleſiæ pro eo latam, quæ iam in parte fuerat executioni mandata: faceremus in totum executioni mandari. Cum aūt procuratores capituli Claremon. in noſtra pñtia propoſuerint, ſniam illam cōtra iuſtitiam & poſt appellationem ad nos interpoſitam, promulgatam. Et infrà. Et idem archidiaconus ipſos tanq̄ ꝓcuratores admittere noluerit, vel dictis eorum aliquatenus īndere, P. ſubdiaconus noſter ſe ipſi oppoſuit ex aduerſo, aſſerens canonice ſe in decanatu [illegible], ꝑ quod dictus archidiaconus [illegible] in ſua petitione non erat [illegible] dus, quia decanatus ip[illegible], ſed ad ſe potius pertinebat. [illegible].

Cum [illegible] ſuper his [illegible] ſceptaſſent, interlocuti fuimus, vt dictus

ctus P. ſi poſſet, incontinenti ſuam intẽtionem fundaret. Qui cum ſuper hoc teſtes & inſtrumenta produxerit, inter loquendo pronũciauimus, qđ ſua interrerat, vt ſe poſſit opponere Archidiacono memorato. Lite igitur inter eos tã ſuper electione quàm ſuper ſententia cõteſtata, quæſitũ fuit ab ipſo Archidiacono, vtrum atteſtationes prius exhibitas in articulo ſupradicto, in hoc iudicio vellet admittere. Qui reſpõdit, quòd vellet, dummodo poſſet obijcere tã in perſonas teſtium, quàm in dicta. Quo audito, pars aduerſa reſpondit, quòd atteſtationibus illis in hoc iudicio vti nolebat, eum nõ ſuper principali negocio, ſed ſuper articulo incidẽti fuiſſent lite non conteſtata receptę, vnde ſuper toto negocio alios volebat teſtes producere, vel eoſdem. Pars autem reſpõdit aduerſa, quòd cum teſtes illi tam ſuper ſentẽtia quàm ſuper electione dixiſſent, & eorũ atteſtationes fuiſſent in iudicio publicatæ, nõ licebat eidem, poſtquàm teſtificata didicerat, ſuper eiſdem articulis alios teſtes producere, pręſertim cũ in hoc iudicio atteſtationibus illis vſus fuiſſet ſubdiaconus prælibatus.

Nos igitur pronunciauimus exigente iuſtitia, quòd teſtes eſſent recipiendi ſuper toto negocio, quos vtraque pars duceret producendos.

Quocircã mandamus, quatenus receptis teſtibus, & rationibus partim intellectis, cauſam ipſam, tam ſuper principali, quàm ſuper incidenti, fine canonico terminetis. Quia verò, quæ in capitulo aguntur, non facile poſſunt niſi per canonicos ipſos probari, volumus, ut ad cautelam abſoluaris eoſdem, vt vocati ad teſtimonium liberè valeant pro vtraque parte teſtari.

Idem Archiepõ Biſuntino.

Religioſi ad teſtificandum non admittuntur abſque iuramento, niſi a partibus remittatur.

Conſtit. liij.

Ibid. cap. Tuis quæſtionibus. Tuis quæſtionibus. Et infra Monachi [illegible] fratribus ac conuerſis teſtes in cauſis proprijs producere abſque iuramenti exhibitione nõ poſſunt, niſi fortè a parte remittatur aduerſa.

Idem Attrebatẽſi Epiſcopo, & Dedimenſi & Vrſicampenenſi Abbatibus.

Delegatus ne eſſariat in teſtem remouetur a iudicando, & alius ſubrogatur.

Conſtit. lv.

Dilecto filio Arienen. præpoſito nobis innotuit exponente, quòd cum cauſam, quę inter ipſum & comitiſſam Flandren. ſuper donatione ſex præbendarum ſacerdotalium agitatur, vobis Epiſcope, & Abbas Dedimen. & Attrebaten. decano duximus committendam. idem præpoſitus citra litiſq; conteſtationem propoſuit, quòd teſtimoniũ decani neceſſariũ erat ſibi in cauſa pręDicta, cũ de iure ſuo non niſi per ipſum & alium vnicum tamen teſtem facere fidem poſſet. Vnde poſtulauit, vt in cauſa ipſa procederetur eo excluſo, vel ſupſederetur in negocio, quouſque ſubſtitueremus alium loco eius, vos autẽ petitionem eius admittere recuſaſtis: qui nimo poſt appellationem a præbẽdarũ ipſarum donatione ſuſpendiſtis eundẽ. *Ibid. cap. Dilecto filio.*

Ne igitur ob teſtis defectum eius iuſticia valeat deperire, te abbas Vrſicampi loco ipſius duximus ſurrogandum, mandantes, quatenus ſi eſt ita, ſuſpenſione præpoſiti relaxata, in cauſa iuxta prioris mandati tenorem ratione præuia procedatis.

Idem iudici Sabinenſi.

Ne probationis copia pereat, citato aduerſario, recipiuntur & publicantur teſtes, quos reus induxit.

Conſtit. lvj.

Significauit nobis, [illegible] byter ſancti N. Sabinenſis diœceſis, quod fundatores eiuſdem eccleſiæ liberam eam eſſe uolentes, fundationis tempore ſe in ea nihil iuris retinere dixerunt, unde timẽs ne proceſſu temporis probationis copia ualeat deperire, prouideri ſuper hoc idem presbyter poſtulauit. *Ibid. cap. Significauit.*

Quocirca madamus, quatenus teſtes idoneos, quos ipſe ſuper hoc duxerit producẽdos examines diligẽter, & eorũ dicta in publica redigi facias * monumẽ *al. monumenta.*

ta, denunciando fundatoribus prædictis, vel eorum hæredibus, vt receptioni teſtium, ſi velint, interſint. & ſuper denunciatione ſic facta confici facias publicum inſtrumentum.

Idem Epiſcopo & Archidiacono Beneuentanis.

Si materia antiqui capituli repetitur aliquo addito quod ſubycitur neceſſitati probandi poſſunt teſtes etiam antiqui publicatis atteſtationibus produci.

Conſtit lvij.

Ibid. cap. Cum cauſam.

CVm cauſam quæ inter œconomũ monaſterij ſancti M. de monte. Et infrà.

Cum igitur Abbas & fratres eiuſdem loci probari intendant quanti precij vẽditionis tempore poſſeſſiones prædictę fuere, mandamus quatenus recipiatis teſtes, quos alterutra partium ſuper hoc duxerit producendos. Et infrà. Si verò pars monaſterij ad hunc articulum teſtes produxerit eoſdem, quos ad alium probandum produxit, vos nihilominus eos recipere procuretis: quoniam aliud eſt probaſſe deceptionis exceſſum, & aliud probare quantitatem valoris.

Innocentius Papa tertius.

Recipiuntur, & publicantur teſtes, qui ſententiæ interfuerunt, vbi per ſcripturam de ſententia non apparet.

Conſtitutio lviij.

Ibid. cap. Albericus

ALbericus miles nobis inſinuare curauit, quòd cum olim inter ipſum & C. mulierem Rauennatenſem coram Capitulo Rauennatenſi matrimonij q̃ſtio verteretur, tandem lata fuit diuortij ſententia inter eos: poſtea vero dictus miles ti[illegible]ons ſibi & filiis ſui, quos de legitima vxore ſuſcepit, ex eo poſſe præiudicium [illegible] ari, quod in ſcriptis redacta non [illegible] ſententia memorata, ſupplicauit [illegible] teſtes, qui ſententię inter fuere prædi[illegible] cipi faceremus.

Ideoq́ue mãdamus, quatenus teſtes curetis recipere antedictos, depoſitiones ipſorum in ſcripturam publicam redigi facientes.

Idem Beluacenſi Epiſcopo.

Publicatis atteſtationibus poſſunt produci teſtes ſuper eodem articulo, vel directe contrario, qui prius fuerunt producti in iudicio ſummario, vel extra iudicium.

Conſtitutio lix.

Ibid. cap. Cũ in tua.

CVm in tua diœceſi. Et infrà. Vtrum autem ſi accuſatore idoneo comparẽte ꝑ tres vel quatuor teſtes inter ſe cõiunctos parentela probaretur, per depoſitiones eorundem poſteriorum teſtiũ derogetur fidei vndecim vel duodecim propinquorum, qui antiquiores tempore & pręſtantiores meritis ante contractum matrimonium in contrarium iurauerant, diſtinguendo perſonas & gradus, a quibus directe hi, de quorum copula agitur, deſcenderunt, an primi poſterioribus præferantur, non immerito quæri poſſet.

Quãquam autẽ ad aliud & ob aliud iurauerint, tam illi, quàm iſti, tamen ſi in ſecundo iudicio priores perſonæ iuratæ deponerent illa eadem quę primo dixerunt, abſque dubio eorum tęſtimonia præualerent, nec eo poſſent prętextu repelli, quòd partes teſtificata didicerant, cum talis exceptio locum non habeat in hoc caſu.

Innocentius Papa tertius.

Excommunicari poſſunt, qui partem impediunt in producendis teſtibus. Et denunciandi ſunt teſtes, eos non teneri iuramento, de veritate non dicenda. Et ſi conſanguinei impediunt teſtes actoris de veritate non dicenda punitur reus, de cuius voluntate hoc fieri præſumitur.

Conſtit. lx.

Ibid. cap. Conſtitutis in noſtra.

COnſtitutis in noſtra præſentia Archiepiſcopo, & M. canonico Surrenti. dum ipſe illum de crimine Simoniæ deſerret. Et infrà. Cæterum quoniam a principio proteſtatus eſt præfatus M. ipſius Archiepiſcopi conſanguineos multa impedimenta per ſuam potentiam præſtitiſſe, quominus probationum copiam in noſtra pñtia ſecum haberet, cũ quoſdam induxerint ad iurandum, ne

aduerſus

aduerſus Archiepiſcopum aliquid dicerent, & alios minis & terroribus à teſtimonio perhibendo arcere nitâtur: nos ex officio noſtro ſuper hoc prouidere uolentes, mandamus, ut generalem feras excommunicationis ſententiam, in omnes qui impedimentum aliquod ipſi M. præſtare præſumpſerint in teſtibus producendis.

Illos autem quos (ut dictum eſt) iuraſſe conſtiterit, quòd contra Archiepiſcopum nihil dicerent, denuncies iuramento huiuſmodi non teneri.

Si quis autem de conſanguineis dicti Archiepiſcopi aliquem de teſtibus præſumpſerit impedire, quia uerisimile nõ uidetur ut eo inuito talia fieret, & ob hoc ñ caret ſcrupulo ſocietatis occultę, cò quòd ſi uoluerit, potuerit prohibere, quum ſecundum legitimas ſanctiones iniquam oſtendant ſe cauſam fouere, & expiri debeat iudicis authoritatẽ eluſam, qui defenſionis copiam ſubtrahit aduerſario, eundẽ Archiepm ab officio pontificali ſuſpendas, & facias manere ſuſpenſum, donec illum ſecerit à tali præſumptione ceſſare.

Idem Magdeburgenſi Archiepiſcopo & Præpoſito Suburgenſi.

Qui teſtificata non didicit, nec renunciauit teſtibus producendis ſuper antiquis articulis ſeu capitulis, teſtes etiam aliàs productos producere poteſt.

Conſtit. lxj.

Ibid. cap. Cõſtitutis.

CONſtitutis in noſtra præſentia procuratore A. ſororis nobilis viri Marchionis Miſinenſis, & nuncio illuſtris principis Bohemorum. Et infrà.

Pragẽſis epiſcopus ad petitionẽ eiuſdem principis, ipſa volente ad ipſum accedere, ut ſuas coram eo proponeret actiones, ſed à ſatellitibus eiuſdem prohibita, qui ei bis uel tertio prohibuerunt ingreſſum, poſt appellationẽ à nobis interpoſitam diuortij ſententiã promulgauit, à qua ipſa fecit ad noſtram præſentiam prouocari. Et infrà.

Mandamus quatenus partibus ad locum idoneum conuocatis, recipiatis teſtes, quos uel nobilis ipſa ꝑ ſe, uel princeps pro parte ſua, cum nondum teſtificata didicerint, ſuper proceſſu Pragenſis Epiſcopi uel poſteriorum iudicum duxerint producendos, & nobilis ipſa ꝑ ſe uel teſtes quos induxit prius, uel alios, ſi voluerit, inducere non uetetur, cum non renunciauerit teſtibus producendis.

DE TESTIBVS cogendis.

INNOCENTIVS PAPA III.
Priori S. Fridiani, & magiſtro P. Canonico Piſano.

Cum de fama vel vitio falſitatis inquiritur, cogendi ſunt teſtes.

Conſtit. lxij.

Extra lib. 2. ti. 21. de teſtib. cogend. cap. Super his.

SVper his. Et infrà. Cæterum volumus & mandamus, vt ſuper inquiſitionis articulis, tam de fama electi, quàm literis, cõtra eum ſub nomine longe maioris & ſanioris partis capituli deſtinatis, cogatis teſtes qui nominati fuerint perhiberę teſtimonium veritati.

Idem Archidiacono Mediolanenſi.

Teſtes qui ſe ſub trahunt, etiam in criminali cogendi ſunt.

Conſtit. Lxiij.

Ibid. cap. Cũ contra.

CVm contra magiſtrum R. ſuper eo quod dicitur falſas de ſede Apoſtolica literas deportaſſe, ac per ſe vel procuratorem fuiſſe uſum eiſdem, tibi direxerimus ſcripta noſtra, poſtulaſti per ſedis Apoſtolicæ oraculum edoceri, utrum ſuper præfato uitio falſitatis teſtes compellere debeas nominatos.

Nos igitur reſpondemus, quòd teſtes prædicti, ſi ſe gratia, odio, uel timore ſubtraxerint, per cenſuram eccleſiaſticam debes appellatione remota cõpellere veritati teſtimonium perhiberi.

DE FIDE INSTRVMENTORUM.

INNOCENTIVS PAPA III. Archiepiſcopo Mediolanenſi.

Inſtrumentum publica manu non confectum, habens ſigillum cuius literæ non ſunt legibiles, vel ſcripturæ deletæ, vel enormem patitur fracturam, non probat.

Conſtit. lxiiij.

Extra lib. 2. ti. 22. de fide inſtrumentorum. cap. Inter dilectos.

INTER dilectos filios G. Abbatē ſancti Donati de ſcozula, & B. procuratorē tuū ſuper ſubiectis articulis diu fuit in noſtro auditorio litigatum. Petebat ſiquidem Abbas nomine monaſterij ſui à præfato procuratore tuo nomine Mediolanenſis Eccleſiæ reſtitui monaſterio memorato portum Scozulæ ſiue Sexti, cum honore, diſtrictu, & iuriſdōne loci prædicti, dicēs ad monaſterium hæc omnia pertinere: hoc ipſum dicēs de hoībus qui habitāt in curte* Biniēſi & tenēt res monaſterij in Gralia: de quibus monaſteriū obtinuerat in iudicio poſſeſſorio p̱ ſnīam ep̄i Veronenſis. Hæc oīa petebat cū omnibus fructibus perceptis inde, ſaluo in oībus iure addendi uel diminuendi, ſatagens cōmprobare omnia, quæ p̄miſſa ſunt, ad monaſterium ſuū pertinere.

** al. Bernenſi.*

Primò, per priuilegium Luitardi comitis quondā epiſcopi Lucani, qui monaſterium ipſum fundauerat, & ei, quę p̄miſſa ſunt, donauerat uniuerſa. Secundo, per inſtrumentū ſnīæ Aſperti quondam Mediolanenſis Archiep̄i, quam ex delegatione Lodouici imperatoris tulit ſuper his pro monaſterio contra pręfati Luitardi nepotē, qui ſuper his monaſterium moleſtabat. Tertio, per priuilegia Romanorum imperatorum, & pręſertim Henrici, qui præmiſſa omnia monaſterio confirmabat uel etiam cōferebat. Quarto, per inſtrumentum locationum quas fecerant diuerſi perſonis abbates monaſterij memorati. Teſtes quoq; produxerat, per quos nitebatur probare, quod monaſterium à ſexaginta annis, & citra, & à quinquaginta annis & ſupra, poſſederat ſupradicta, & quòd fama publica erat p̄fato monaſterio à iā dicto Luitardo fuiſſe donata.

Sed ꝯtra priuilegiū donationis à p̱curatore tuo multa fuerūt obiecta. Primo, q̱a ibi maxime apparebat ꝓſumptū (uidelicet in annotatione indictionis) ubi potuiſſet falſitas facilius dep̄hēdi. Scd̄o, quia cū charta uetuſtiſſima uideretur, recētior apparebat ſcriptura, tāq̄ nō illo t̄pe fuiſſet facta. Tertio, q̱a falſum ſigillū uitioſe videbatur appoſitū, eò ꝙ à media parte ſigilli apparebat q̄dā imago, non cum mitra in capite, ſed cū pileo: nec induta pontificalibus, ſed regalibus indumentis, tenēs in manu nō baculū paſtoralē ſed ſceptrū regale: cuius facies non apparebat integra, ſed dimidia, tanq̄ in illa medietate reſpiceret aliā mediā, q̄ tn̄ tota uacua remanebat, ſed q̄dā imago uidebatur ex ea fuiſſe deleta, q̱a cera in ea parte, nec in colore, nec in planicie, reliquæ parti ſimilis apparebat, vn̄ non ep̄i, ſed imperatoris uidebatur fuiſſe ſigillū, ꝙ in una medietate Cæſaris imaginē exprimebat, & in altera medietate, uel filij uel coniugis p̄ſumebatur imaginē habuiſſe. Nam in ipſo ſigillo nullæ aliæ literæ apparebant, niſi quæ nomē p̱prium cū hac adiectione, Dei gratia, deſignabāt. Sed cū p̱priū nomen ipſius ep̄i fuerit Luitardus, in noīe proprio quòd exprimebat ſigillū, deletæ, fuerāt duę literę, ſecūda q̄ erat inter L. & T, & ſexta quæ fuerat inter R. & V. ita ꝙ ſi ſecunda O. & ſexta I. fuiſſet, proculdubio nō Luitardus, ſed Lotarius legeretur: ꝙ ēt inde cōuinci poterat, qđ ſecundū diſpoſitionem aliarum literarū inter L. & T. non erat ſpacium, niſi quòd potuiſſet unam literā continere, cū ſecūdū integritatē huius nominis Luitardus inter L. & T. duę literę ſint diuerſę. Præterea inter R. & V. tā modicū erat ſpacium, qđ non hæc litera D. quæ maius occupat ſpaciū, ſed hæc litera I. q̄ minus occupat, uideretur formata fuiſſe. Rurſus cum cera ſigilli ab *interiori parte uetuſtiſſima eſſet, cera q̄ poſita erat ab exteriori parte, quaſi ad cōuerſionem ſigilli recens erat & mollis. Qđ cū diligēter inueſti-

** al. [illegible]riore.*

inueſtigatū fuiſſet, certo certius eſt cō pertū, ꝙ ſub uetuſto ſigillo charta fue rat perforata, & per glutinū nouę cerę, quę fuerat poſita exterius, quaſi ad con ſeruationē ſigilli uitioſe fuit ipſi chartę ſubiunctu. Ead. falſitatis ſpecie. ꝑ uitio ſam uidelicet appoſitionē ſigilli cętera fere priuilegia Romanorū imperatorū, præter priuilegia Henrici, uel falſa reperta ſunt uel falſata. Sed & ipſum Henrici priuilegiu ad fidē inſtruēdā nō ui debatur ſufficere, quia nec erat manu cō fectū, nec ſigillu habebat authēticu, cò quòd erat ex media parte fere conſumptum, nec plus de proprio nomine, niſi ultima medietas, uidelicet, icus, nec de cæteris literis niſi hęc adiectio, Dei gratia, apparebat: ita, quod ex literis ipſis non magis poterat comprobari fuiſſe ſi gillum Henrici, quàm Lodouici. Inſtrumentum quoque ſententiæ multis modis inueniebatur ſuſpectum, tum quia quędam in ipſo apparebant lituræ, tum quia ſubſcriptio notarij uidebatur alterius manus fuiſſe, quam ſubſcriptio in ſtrumenti: quū tñ notarius in ſubſcriptione profiteretur inſtrumentum ſe ꝓ pria manu conſcripſiſſe. Litera quoque recentior uidebatur, quàm charta, & a qua uidebatur incautum infectū, ut antiquus appareret. In omnibus aūt im perialibus priuilegijs, quæ poſteriora fuerant, nulla eſt habita mentio de ſen tentia, quis in eorum aliquibus mētio facta fuerit Luitardi, q dicebatur donationem feciſſe. Porro, ſi legitimū eſſet inſtrumentum ſñiæ, per illam tñ ſenten tiam nullum Mediolanēſi Archiepiſcopatui * pręiudicium poterat generari: quū ipſa ſentētia lata fuerit inter alios, & res inter alios acta, alij non ꝑiudicet: nec atteſtationes q̃ continebantur in in ſtro ſñiæ, ꝑ quos ltima donatio Luitardi eſſe uidebatur ꝓbata, poterāt eidem Archiepũi aliquod nocumentum irrogare, cū inter alias pſonas & in alio iu dicio receptę fuiſſent. Cæterū memorati Henrici priuilegium, ꝙ nō ſolū cōfirmationis, ſed etiam donationis uidebatur fuiſſe (unde rerū dominiū donatarū intelligi fortè poterat monaſterio acquiſitū) quamuis ex forma petitionis, q̃

* al. nocumentum.

in ipſo priuilegio declaratur, confirmatorium uideretur fuiſſe, ut tamē intelligatur eo modo, quo magis poſſet ualere, diſtinguendū uidebatur, ut idē Henricus & alia donauerit & alia cōfirmauerit, quū eadē legitimè nequiuiſſent confirmari pariter & donari. Cōfirmari tanq̃ prius habita & poſſeſſa, Donari, tanq̃ tunc tradita & conceſſa: ac ꝑ hoc illa non poterant intelligi ꝑ priuilegiū illud donata, ſed confirmata, quum iuxta legum ſanctiones, ꝙ meum eſt, ex alia cauſa meū fieri non poſſit, niſi meū eſſe deſierit. Et infrà.

Cū ergo priuilegiū Henrici cōfirmatoriū tñ extiterit, ſaltē quo ad illa, quę deducta ſunt in iudiciu, ſi principale nō tenuit, nec acceſſorium, quod ex eo, uel ob id dignoſcitur eſſe ſecutum. Et infrà.

Per inſtrumenta uero locationis, nec eſt utiq; probata proprietas, nec ad plenum poſſeſſio, quum ad probationem rei propriæ, ſiue ad defenſionem, non ſufficiat facta locatio. Et infrà.

Cū aūt ſuper his diutius fuiſſet litigatu, quia legitimè probata nō fuerāt, quæ petebantur, ad monaſterium pertinere, ab impetitione ipſius procuratorē tuū, nomine tuo & Mediolanē. Eccleſię ſententialiter duximus abſoluēdū, quoniam quū obſcura ſunt iura partiū, con ſueuit cōtra eū qui petitor eſt iudicari.

Idem Cantuarienſi Archiepō.

Non valent literæ ſuper abſolutione voti per cruce ſignatos impetratæ, tacita veritate, vel expreſſa falſitate.

Conſtitutio lxv.

QVòd ſuꝑ his. Et infrà. Queſiuiſti q̃d agere debeas circa cruce ſignatos, q̃ dicentes ſe ab Apoſtolica ſede redire, ſu ꝑ abſolutione ſua ignota Cardinaliū ſigilla reportant, cū eis ſuꝑ impedimētis expoſitis non fuiſſet de leui credēdum. *Ibid. cap. Quod ſuper.*

Ad quod tibi reſpondemus, quòd, quādo talibus literas indulgemus, illis q̃ perſonas & facultates eorum plenius nouerūt, hoc modo ſcribimus, ut ſuper impedimētis expoſitis inquiſita diligētius ueritate, ſtatuant circa illos, quod animarum ſaluti & ſuccurſui terrę ſanctæ magis nouerint expedire, ꝓuidētes atten-

attentius, ne quid in fraudem voti fallaciter cõfingatur. Vnde ſi tales per ſuppreſſionẽ ueritatis, aut falſitatis expreſſionem literas non ſolùm Cardinaliũ, ſed & noſtras, nec ſolum dubias, ſed & certas cõſtiterit impetraſſe, carere volumus impetratis, & eis non obſtantibus, ad voti executionem compelli.

Idem Elienſi Epiſcopó.

Quando de extrauaganti dubitatur, an Decretalis ſit authentica, aut eſt communi iuri conſona, & tunc iudicatur ſecundum illam, uel diſſona, & tunc Papa conſulitur.

Conſtit. Lxvj.

Ibid. cap. Paſtoralis

PAſtoralis. Et infrà. Authoritate præſentium duximus ſtatuendum, ut cum Decretalis aliqua, de qua iudex merito dubitet, allegatur, ſi eadem iuri cõmuni ſit conſona, ſecundum eam non metuat iudicare, quum non tam ipſius quàm iuris communis authoritate procedere uideatur. Verum ſi iuri communi ſit diſſona, ſecundum eam non iudicet, ſed ſuperiorem conſolat ſuper ea.

Idem Epiſcopo S. Andreæ, & Abbati de Broc.

Poſt publicatas atteſtationes vſque ad concluſionem poſſunt inſtrumenta produci. Conſuetudo loci facit inſtrumentum authenticum.

Conſtit. lxvij.

Ibid. cap. Cum dilectus.

CVm dilectus. Et infrà. Ad ſecundam quæſtionem duximus reſpondendum, quòd utraque pars poteſt inſtrumentum etiam poſt publicationem atteſtationum vſque ad diffinitiuę ſententiæ calculum exhibere, antequam ſit in cauſa concluſum.

Super tertio uerò articulo reſpondemus, quòd ſi cõſuetudo illius patriæ obtinet approbata, vt inſtrumentis illius regis fides adhibeatur, uos ea ſecurè poteritis admittere, præſertim quũ ſupradictus rex tantę fuerit honeſtatis, quod ipſius inſtrumenta maximæ ſint authoritatis in partibus Scoticanis.

Idem Petro ciui Viterbienſi.

Falſitas inſtrumenti, vel quod deſit inſtrumento, probari poteſt per teſtes.

Conſtitutio lxviij.

Ibid. cap. Cum Ioannes.

CVm Ioannes eremita à te Cxxx. libras Senen. ex cauſa mutui coram Donadeo & Io. iudicibus Viterbienſib. petijſſet, & tu ex aduerſo proponeres, quòd quum idem in C. & Lxxx. libris tibi pro precio domus, quam eidem vendideras, teneretur, Cxxx. libras ex illis non immerito debebat cõpenſare. Tandem cum inter vos ſuper hoc & alijs quibuſdam articulis fuiſſet aliquãdiu litigatum, iudices atteſtationibus publicatis te ſententialiter condemnarunt, ut eidem prędictę domus poſſeſſionem vacuam traderes, & a creditoribus liberatam. Et infrà.

Cum igitur ab hac ſententia ad noſtram audientiam duxeris appellandũ, & nos tam tibi, quàm prædicto I. T. ſubdiaconum & capellanũ noſtrum dedimus auditorem, ex parte tua propoſitum fuit, ſupradictæ domus venditionem non puram ſed conditionalem potius extitiſſe, ac nullatenus teneri ad traditionem ipſius: quatuor nihilominus teſtibus ad hoc probandum inductis, quod etſi nouum eſſet capitulum, pendebat tamen ex ueteri, qui iurati depoſuerunt ſe interfuiſſe contractui, inter te & prædictum I. ſuper eadem domo celebrato, pro qua Clxxx. librarum precium tibi fuerat conſtitutum, tali videlicet adiecta conditione, vt tu domum ipſam inhabitares liberè in vita tua: & poſt obitum tuũ M. & R. natis tuis eiuſdem Io. nepotibus remaneret: cuius cõditionis intuitu domũ ipſam eidem I. pro minori precio uendidiſti, cum a G. Morandi pro ipſa CC. libras potuiſſes habere: anni uerò menſis & diei, quo uenditio facta fuit, iidẽ teſtes dixerunt ſe minimè recordari. Dictus uero Io. uenditionem non conditionalem, ſed puram extitiſſe propoſuit, ad hoc probandum publicum exhibens inſtrumentum. Et infrà.

Tabellionem quoque, qui confecerat inſtrumentum, & vnum ex teſtibus in inſtrumento ſubſcriptis [illegible] dum induxit. Et infrà. Porro cum de [illegible] ratio fuiſſet exorta, ue[illegible] de[illegible] probatio pręualere, pro tua fuit parte propoſitum.

tum, quia etſi eandem vim obtineant inſtrumentorum fides, & depoſitiones teſtium in litibus exercendis, non tamen quodlibet inſtrumẽtum tanti debet eſſe momenti, vt trium vel pluriũ idoneorum teſtiũ depoſitionibus præferatur. Et infrà.

Ad hoc autem idem Ioannes ex aduerſo reſpondet, quòd cum intentionẽ ſuam per iam dictum inſtrumentum fundauerit, ac tu in modum exceptionis venditionem ipſam non purè, ſed conditionaliter celebratam eſſe proponas, nec per teſtes ad hoc à te inductos de certo fuerit tempore facta fides, & ideo non appareat quòd ſuper illa venditione deponant, quam conſtat per dictum inſtrumentum, determinato tempore fuiſſe contractam, huiuſmodi probatio videbatur inefficax ad intentionem contrariã elidendam. Verum reſponſionem iſtam eſſe proponebas inualidam, quoniam cum vtraq; pars à nobis interrogata, fuiſſet in iure confeſſa, quòd vnica tantum venditio ſuper domo contracta fuerit, & ex depoſitionibus teſtium venditionem liqueat conditionalem fuiſſe, ex vtriuſque confeſſione colligitur eiuſdem domus venditionem conditionalem extitiſſe, non puram: non obſtante quòd ipſa interrogatio facta fuerit, poſtquã à partibus in cauſa extitit concluſum, cum iudex (qui vſque ad prolationem ſententiæ debet vniuerſa rimari) poſſit interrogare de facto quoties dubitationis aliquid occurrerit. Et infrà. De concilio fratrum noſtrorum pronunciauimus venditionem prædictæ domus cõditionaliter fuiſſe celebratam, & te ob hoc nullatenus obligatum ad traditionem ipſius, ſuper hoc memorato Io. ſilentium imponentes. Sententiam verò iudicum prædictorum, qui aliàs iuſtè pronunciaſſe noſcuntur (cum huiuſmodi exceptio coram ipſis nec probata fuerit, nec obiecta) quo ad dictum capitulum infirmamus, eam quo ad alios articulos, authoritate apoſtolica confirmantes.

DE PRAESVMPTIONIBUS.

INNOCENTIVS PAPA III. Epiſcopo Niuernenſi, & Archidiacono Bituricenſi.

Propter præſumptionem etiam vehementem non debet quis de graui crimine condemnari.

Conſtit. Lxix.

LITERAS veſtras recipimus, continentes quòd quum cauſa quæ vertitur inter Altiſiodorenſem Epm, & quoſdã Burgenſes de Charitate, quos idem Eps de hæreſi impetebat, vobis & Abbati Collonenſi à ſede apoſtolica delegata fuiſſet, vtraq; pars vos duos ſub certa pœna ſibi arbitros ſtatuerũt, delegata nihilominus vobis poteſtate reſeruata: Gu. aũt lator præſentium vnus ex illis hæreſim ſuã fuerat publica voce confeſſus, & de fratre ſuo ſimiliter recognouerat, quòd eodem ſecum laborabat errore. Et infrà. *Extra lib. 2. tit. 23. de præſũptionib. c. Literas ueſtras.*

Nos verò prædictũ Gu. ſuſpectum de hæreſi vehementer habuimus, tũ quia quòd antea dixerat, poſtea ſe dixiſſe negauit, tum quia mendacium prius dixit in fratrem, aſſerendo illũ hæreticũ, vel periuriũ poſtea commiſit in Deum purgando illum de hæreſi: quorum vtrumq; illum reddit valde ſuſpectum: quanquã veriſimilius videbatur, quòd eo tpe, quo tanq̃ verè pœnitẽs ab hæreſi reuertebatur ad fidẽ, tã graue mendaciũ nõ dixiſſet, p̃ſertim in fratrẽ, quẽ tã q̃ chariſſimũ nõ aſſeruiſſet hæreticũ, niſi fuiſſet accenſus zelo fidei orthodoxæ, vnde p̃ſumitur, quòd cũ poſtea purgauit illum de hæreſi, turpiter deierauit.

Quocirca mandamus, cũ pp ſolã ſuſpicionẽ (q̃uis vehementẽ) nolumus illũ de tam graui crimine condemnari, talem, ac tãtam ſecuritatem recipiatis ab ipſo, p̃ter iuratoriã cautionẽ, quòd timore pœnæ corporalis debeat coerceri, diſcretam ei pœnitentiã iniungẽtes, ex qua valeat apparere, utrum in tenebris ambulet, an in luce, vtrumve ſit vere pœnitens, an fictè conuerſus. Et ſi cum

cum hoc modo uerè catholicum cognoueritis, non ſinatis ipſum indebite moleſtari, alioquin ipſum tanquàm hæreticum condemnetis.

Idem Epiſcopo Cenadienſi, & Abbati Deciquorum.

Non præſumitur incontinens in ſenectute, qui in iuuentute continuit: maximè ſi eſt literatus.

Conſtit. Lxx.

Ibid. cap. Cum in iuuentute.

CVm in iuuentute ſua Quinqueccleſiēſis Epiſcopus adeo ſe maturū, honeſtū & prouidum exhibuerit, ut ab eccleſia Romana meruerit pallio decorari, non eſt de leui eredendum, quòd poſtquam ad ſenilem peruenit ætatē, turpiter abiecerit iugum domini: fœtores libidinis amplexando, cum labes huiuſmodi, quæ nonnunquam in iuuentute contrahitur, in ſenectute frequētius expietur. Quis pæterea de facili crederet, quòd uir præditus ſcientia literarum, propriæ ſalutis oblitus, ad eam paſſionis ſe ignominiam conuerteret, ut cum propria neptē abominabilem perpetraret inceſtum, cum & ſecundū ſententias ethnicorū naturale fœdus inter tales perſonas nihil ꝑmittat ſequi criminis ſuſpicari. Licèt igitur rex Vngariæ eundē Epiſcopum nobis per literas & nuncios de tali crimine detuliſſet, poſtulans ut malū huiuſmodi perniciosum exēplo de Vngarica eccleſia tolleremus: quia tñ eius ſuggeſtio non de charitatis radice procedere uidebatur, noluim⁹ aures noſtras quaſi malignis detractionibus inclinare.

§. de Epiſcopis & clericis. Eum qui.

Sed ut probaremus, ſi ſpiritus eſſet ex Deo*Aurienſi epiſcopo dedimus in mandatis, ut prudenter & cautè à coepiſcopis indagaret, utrum præfatum Epiſcopum crederent tali labe reſperſum: qui nobis poſtmodum reſcripſerunt, quòd eum uirum honeſtę conuerſationis eſſe credebāt, perſonam illius multipliciter commendantes.

* al. Lauantinenſi.

Idem Archidiacono & præpoſito Mediolanenſibus.

Is, pro quo beneficiando ſcribitur cum clauſula, Si idoneus fuerit: non tenetur probare ſe idoneum, cum idoneus præſumatur.

Conſtitutio lxxj.

Ibid. cap. Dudum.

DVdum archidiacono Mediolanenſi dedimus in mandatis, ut C. ſcholarem à præsbytero ſancti Victoris in clericum eiuſdem recipi faceret eccleſiæ & in fratrē. Et infrà. Sed pręsbyter memoratus Archidiaconi declinans examen, aſſeruit, quòd nequaquam ſufficiebant facultates memoratę eccleſię duobus clericis, adijciens quòd prædictus C. non erat idoneus ad illius eccleſiæ beneficium obtinendum. Et infra.

Cauſam uobis duximus committendam, ita ut ex illa clauſula, ſcilicet, Si perſona fuerit idonea, quæ noſtro reſcripto reperitur inſerta, eidem ſcholari probandi ſe idoneum nulla neceſſitas imponatur, cum prima facie præſumatur idoneus, niſi aliud in contrarium oſtendatur.

DE IVREIVRANDO.

INNOCENTIVS PAPA III.

H. & S. & M. ciuibus Venetis.

Si is, cuius mandato ſtare iuraui, aliquid mihi præcipit contra iuramentum per me prius licitè factum, illud ſeruare non teneor.

Conſtit. lxxij.

Extra lib. 2. tit. 24. de iureiurando. ca. Veniens.

VEniens ad præſentiam noſtram A. nobis expoſuit, quòd olim cum M. Maurienenſi alteratim conuitia inferendo certauit, propter quod cū graues inimicitias incurriſſet, quidam qui partis utriuſque amatores extiterant, ſuggeſſerunt prædicto A. ut in ſatisfactione iniuriarū ueſtro iuraret obedire mandato. Cumq; idē non crederet ſe tale quid commiſiſſe, ꝑp quod ei aliquid graue deberet imponi, iuramentumque illud ſub tali confidentia præſtitiſſet, ipſi ſub iuramento debito præcepiſtis, vt nunquam curiam ducis intraret, niſi cum omnes per edictum ipſius generaliter ad curiam uocarentur. Et infrà.

Verum quia idem A. qui dicti ducis eſt conſiliarius, & in iure ſuo multis eccleſijs, quarum eſt aduocatus, ex promiſſo tenetur adeſſe, nequaquam taliter

taliter iuraſſet, ſi mandatum illud ſibi contrarium præſciuiſſet: noueritis nos Patriarchæ Granden. mandaſſe, ut ſi mandatum priori iuramento licitè facto repugnet, ipſum authoritate noſtra denunciet non obſeruandum.

Idem Magiſtro Appollinari.

Qui iurauit Eccleſiam defendere, & requiſitus ſine iuſta cauſa recuſat, periurus eſt, nec eum defendit appellatio

Conſtit. Lxxiij.

Ibid. cap. Breui. BReui ſciſcitatus es queſtione, vtrum ille qui iura alicuius eccleſiæ ſeruare ac pro poſſe defendere iuramento tenetur, ſi neceſſitate imminente ſuper hoc ſub iuramenti debito requiſitus, duxerit appellandum, periurij reatum incurrat.

Reſpondemus, quòd in hoc articulo appellantem à periurio talis appellatio nō excuſat, imò niſi difficultas exiſtat, propter quam requiſitus non poſſit eccleſiæ ſubuenire, culpa periurij potius irretitur.

Idem Illuſtri Regi Aragonię.

Iurans ſcienter illicitum, non indiget abſolutione, ſed tenetur illud non obſeruare. Si verò ignoranter, debet illud obſeruare, ſi aliquo licito modo eſt obſeruabile. Si autem iurauit licitum quod putabat illicitum, debet obſeruare iuramentum, ſed de animo deprauato agat pœnitentiam.

Conſtitut. lxxiiij.

Ibid. cap. Quanto. QVantò perſonam tuam. Et infrà. Quidam conſiliarij tui, imò potius deceptores, tuum animum induxerunt, vt iurares irrequiſito aſſenſu populi vſque ad certum tempus patris tui conſeruare monetam, quæ tamen circa mortem ipſius fuerat legitimo pondere defraudata. Cum autem adeo ſit diminuta & minoris * ponderis effecta, quod graue propter hoc ſcādalum in populo generatur, quod egeras indiſcretè cupiens reuocare, ac neceſſitati populi ſatisfacere, ab obſeruatione iuramenti prædicti poſtulaſti ſuppliciter à nobis abſolui. * al. ualoris.

Super quo diligēs indagator potuiſſet facile intueri, quòd non erat tam abſolutio neceſſaria, quàm interpretatio requirenda, quoniam cum iuramentum feciſti, monetam aut falſam aut legitimam eſſe credebas. Si falſam, iuramentum fuiſſet illicitum & nullatenus obſeruandum, & pro eo eſſe tibi pœnitentia iniungenda, cum iuramē tum non, ut eſſet iniquitatis uinculum, fuerit inſtitutum. Si uerò legitimam eſſe credebas, iuramentum licitum fuit, & uſquequaque ſeruandū, & ut irreprehēſibiliter obſeruetur, conſulimus & mandamus, ut reprobata moneta, quæ fuerat à legitimo pondere defraudata, alia ſub nomine patris tui moneta cudatur, quam ad legitimum pōdus reducas, ſecundum eum ſtatum, quem tempore patris tui habuit meliorem, ita quod antiqua moneta, quæ ab illo ſtatu falſata non fuerat, cum ea pariter expēdatur: per quod & diſpendium uitari poterit, & ſeruari iurāmentum.

Veruntamen, ſi monetam ipſam in præſtatione iuramenti credebas à legitimo pondere diminutam, & tua ſuper hoc conſcientia remordebat, tuum humiliter peccatum cōfiteri, & ſatisfactionem iniunctam tibi pro illicito iuramento ſtudeas adimplere.

Idem Conſulibus & populo Tudertino.

Non valet iuramentum præſtitum in præiudicium iuris ſuperioris.

Conſtitutio Lxxv.

VEnientes ad ſedem apoſtolicam cō ſules ueſtros ſuper his, q̄ ad nos de vobis ſæpius deferuntur, & commonere curauimus, & aliquantulū aſpere cō uenire. Cum enim & appellationibus interpoſitis ad apoſtolicam ſedē tenea mini humiliter & deuotè deferre, cum & leges etiam ſeculares poſt ſententiā bene- Ibid. cap. Venientes.

8. *quaeſt.* beneficium appellationis non denegēt
6. *ca. ante* aggrauatis: uos ſententias appellatio-
triri, &c. nis ſuſpenſas executioni mandaſtis.
Non ita. Verum ijdē conſules nobis exponere curauerūt, quòd cum aliqui ueſtrū uocantur ad officium conſulatus, firmant proprio ſacramēto, quod ſuper mutuis & plagiarijs, ſecundum veſtræ ciuitatis conſuetudinē, iudicabūt: & intra viginti octo dies, quæ iudicauerunt exequentur. Vnde ſaluo huiuſmodi iuramento, vos non poſſe deferre ſuper his appellationibus dicebant.

Quia verò non minus iudices ſecundum leges, quàm cōſules veſtri ſecūdū conſuetudinē veſtræ ciuitatis iudicare iurarūt: & ideo ſicut iudices ꝯtra leges, ſic & ꝯſules veſtri ꝯtra cōſuetudinē poſſent ſubditos aggrauare: mādamus quatenus appellationibus ad nos interpoſitis deferatis, cum prædictum iuramentum vos excuſare non poſſit, in quo debet intelligi ius ſuperioris exceptum.

Cum ergo, poſtquam S. lator præſentium ad ſedem apoſtolicā a ſententia G. iudicis appellauit, ſententiam ipſam duxeritis executioni mandandam, in poſſeſſionem rerum, de quibus quæſtio vertebatur, appellantis aduerſarium inducetes: volumus & mandamus, vt poſſeſſionem ipſam reſtituatis eidem, alioquin noueritis nos Epiſcopo Nucerino mandaſſe, vt vos ad illud eccleſiaſtica cenſura compellat.

Idem Archiepiſcopo Piſano.

Iurans vſuras non repetere, poteſt iuramento non obſtante, ex noua cauſa repetere.

Conſtit. Lxxvj.

Ibid. cap. Ad noſtrā AD noſtram noueritis audientiā peruenisse, quòd cū I. & G. Petro vſuras non modicas perſoluiſſent, iuramēto firmauerūt, quod nec per ſe nec per alium prædictas vſuras repeterent, vel apud eccleſiaſticū iudicē, ſeu etiā ſecularem ſuper his deponerent quæſtionē. Cumq; creditor condiderit teſtamētum, ſuis præcepit heredibus, vt omnibus, qui probarēt ſe dediſſe vſuras eidē, ipſas eis reſtituere procurarent. Vnde cū prædicti I. & G. vſuras repetere nō attentent propter huiuſmodi iuramentū, & hæredes prædicti P. eis negligāt ſatisfacere de vſuris.

Mandamus, quatenus ſub pœna excōmunicationis publicè in eccleſia propon faciass, vel proponas, vt qui ſuper hoc nouerint veritatem, procedant ad teſtimonium proferendum: & ſi per dicta teſtium, vel alia documenta tibi cōſtiterit de premiſſis, hęredes illius, vt vſuras, quas a prędictis pater eorūm accepit, reſtituant vniuerſas eccleſiaſtica cenſura compellas.

Idem Neopolitano Archiepiſcopo.

Iuramentum generale debet intelligi, ſi fieri poteſt, vt non obuiet iuri, aliàs tanquam temerarium non obligat contra iuris obſeruantiam.

Conſtitutio Lxxvij.

AD noſtram noueris audientiam perueniſſe, quòd a te quaſi per extorſionem tale fuit pręſtitum iuramentū, quod in omni cauſa deberes ordinē iudiciariū obſeruare. Verū quoniā ſecundū traditiones canonicas, manifeſta accuſatione nō indigēt, nec ī eis eſt ordo iudiciarius obſeruandus, qui debet in alijs obſeruari: nec tu, quando ſub præmiſſo tenore iuraſti, habebas in mente, vt propterea venires cōtra canonicas ſāctiones, alioquin nō iuramētū, ſed per iurium potius extitiſſet; nec eſſet aliqua ratione ſeruandum. *Ibidem c. Ad noſtrā noueris. quæſt. 1. Deus omnipotens. Ibid. cap. 20. quæſt. 2. cap. Nequis Extra de verbo ſignif. cap. Cum olim.*

Nos iuramentum tuum benignius interpretari volentes, ita quòd conſonet canonicis inſtitutis, fraternitati tuę authoritate pręſentium intimamus, quòd in manifeſtis & notorijs ratione iuramēti premiſſi nō credimus te teneri ſeruare ſubtilitatē ordinis iudiciarij, quā in his non ſeruari per omnia ipſa iuris ratio poſtulat & requirit. Vnde uidebitur ſubtiliter intuēti de ordine iudiciorū procedere, ut in premiſſis non omnia ordo iudiciarius obſeruetur, quāq; & ſecundum approbatum intellectum rectè poſſit intelligi, quod iuraſti ut in omnibus cauſis ordinem iudicia-

tium

rium obſeruares, in illis videlicet, in quibus eſt ordo iudiciarius obſeruandus. Sic ergo faciens, & iuramenti tenorem ſeruabis, & inſtituta canonica non omittes.

Idem iudici Carolitano.

Iuramentum alicui debitum, ſi alteri præſtetur, illicitum eſt, & eo non obſtante, cui debetur, præſtandum eſt.

Conſtit. lxxviij.

Ibid. cap. Ea te credimus.

EA te credimus diſcretione vigere, vt intelligas per teipſum, quod onus non remittitur, ſed augetur, cum cuiquam improuidè ſoluitur, quòd alii ex debito eſt præſtandum.

Sanè cū archiepiſcopus Turritanus à te nomine noſtro iuramentum fidelitatis, ſicut à nobis mandatum acceperat, exigiſſet, illud exhibere in eius manibus diſtuliſti, aſſerens quòd Piſano archiepiſcopo, ſaluo apoſtolicæ ſedis honore, huiuſmodi præſtiteras iuramentum.

Cum igitur nobis & eccleſiæ Romanæ fidelitatem facere tenearis, ſi præſtitum iuramentum ei, quod à te nobis tā quam debitum eſt præſtandum, contrarium repures, illud illicitum iudicabis, & illicito non obſtāte, quod licitè, imò ex debito petitur, exhibebis, vel ſi præſtitum præſtando contrarium non exiſtit, illud ſine difficultate præſtabis.

Idem Altharino Epiſcopo.

Qui iurauit ſtare mandato alicuius, non tenetur parere, ſi præcipit illicita, vt quod filium exhæredet, aut vxorem abiiciat.

Conſtitutio lxxix.

Ibid. cap. Quintaualli.

QUintauallis noſtris auribus intimauit, quòd pro offenſa, quam filiæ ipſius aliis mulieribus irrogarūt, quod eatum mandato pareret, præſtitit iuramentum: quæ tale illi ſuo debito iuramenti dedere mandatum, quòd ſi quando filij aut vxor illius aliquod verbum vel factum contumelioſum mulieribus illis obijcerent, idem filias & filios exhæredaret, & a ſe propriam remoueret vxorem.

Quocirca mādamus, quatenus, cum licitum fuerit iuramentum, ſed mandatum illicitum, prædictos vt reuocent mandatum illud iniungas, alioqnin ad mandati obſeruationem illius denuncies non teneri.

Idem Archiepiſcopo Tarraconenſi.

Ex cauſa leui & temeraria coniuges, etiam quo ad thorum, & mutuam cohabitationem, ſe ſeparare non poſſunt, etiam cum iuramenti interpoſitione.

Conſtit. lxxx.

TUa nos duxit fraternitas conſulendos, quid tibi ſuper hoc ſit faciendum, quòd B. & A. vxor eius ad inuicē iurauerunt, ſe nunquam mutuo petituros: idem verò nunc repetit illam inſtāter, ea econtrario affirmāte, quòd prius ſe faceret Saracenam, quàm rediret ad ipſum. Et infrà. *Ibid. cap. Tua nos.*

Nos igitur fraternitati tuæ reſpondentes mandamus, quatenus vtrunque ad continentiam ſeruandam moneas, & inducas, quam ſi promittere voluerint & ſeruare, vtrunque dimittas ſine alio commorari: alioquin ſi vir noluerit continere, tu illam vt reuertatur ad ipſum, & tanquam vxor cum viro moretur, per excōmunicationis ſententiā appellatione remota compellas, cum & temerarium fuerit huiuſmodi iuramētum, & adulterium vtrinque ſit commiſſum.

Idem Genuēſi Archiepiſcopo.

Is qui iurauit cum muliere contrahere, propter fornicationem ſuperuenientem vel deformitatem eam repellere, poteſt propter præcedentem vero non.

XX Conſti-

Conſtit. lxxxj.

Ibid. cap. Quemadmodum.

QVemadmodum ſi vir mulieri iuraſſet, qui contraxit cum illa, quòd eam ſemper pro legitima vxore teneret pro fornicatione quam mulier ante commiſiſſet, non poſſet eam dimittere: ſed pro fornicatione quam poſtea perpetraret, eam dimittere poſſet, non obſtante huiuſmodi iuro: qm̃ in eo talis erat ſubintelligenda conditio, ſi videlicet illa in lege cõiugii nõ peccaret.

Ita ſi quis iurauerit ſe ducturum aliquam in vxorem, non poteſt ei fornicationem opponere præcedẽtem, ſed ſubſequentem, vt illam non ducat in coniugem: quia in illo iuramento talis debet conditio ſubintelligi, ſi videlicet illa contra regulam deſponſationis non venerit.

Alioquin ſi poſt huiuſmodi iuramentum publica meretrix fieret, teneretur eam ducere in vxorem, quod eſt prorſus abſurdum. Nam ſi poſt contractum coniugium vir propter fornicationem licitè poteſt vxorem a ſua cohabitatione dimittere, longè fortius ante contractum coniugium propter eandem cum ſponſus licitè poteſt ſponſam in ſuam cohabitationem non admittere: quia turpius eijcitur, q̃ non admittitur hoſpes.

Non obſtante in alterutro caſu vinculo iuramenti, quod quidem p p ſubintelligendam conditionem eſt tale, vt is qui iurauit ad vtrunque ſine tranſgreſſione ſe poſſit habere.

Quod ſi poſt huiuſmodi iuramentũ mulier non ſolum fieret leproſa, ſed & paralytica, vel oculos, vel naſum amitteret, ſeu quicquam ei turpius eueniret, nunquid vir teneretur eam ducere in vxorem? profectò ductam non poſſet dimittere. Sed nũquid non ductam ad mittere teneretur? quamuis interdum contractum non dirimiat, quod impedit contrahendum.

Si vir iurauit non accuſare vxorem, temerarium eſt iuramentum, ſed ſi ſpecialiter de adulterio hoc iurauit, denunciare poterit, ſed non debet accuſare.

Illud autem iuramentum eſt procul dubio temerarium, ſi vir iuret vxori, ꝓ eam ſuper nullo crimine accuſabit: quia ſi mulier fieret infidelis, & nollet viro eo habitare abſque contumelia creatoris, vel vt illum traheret ad infidelitatis errorem, tunc incũctanter deberet illam impetere apud iudicem ſuum, vt eã niſi penitus reſipiſceret, omninò dimitteret ſecundum canonicas ſanctiones.

Quòd ſi expreſſe iuraſſet, quod eam ſuper adulterio non impeteret, eſſet ne ſeruandum huiuſmodi iurin? cum ſcriptura teſtetur, quod patronus eſt turpitudinis, qui celat crimen vxoris: & ſecũdum regulam euangelij, ſi primo, & ſecundo correpta reſipiſcere nollet, dicendum eſſet eccleſię, vt tanquam ethinica & publicana deinde vitaretur, ne per hoc ſibi ... ei prębeɾetur peccandi facultas, propter impunitatem peccati. *32. q. 1. cap. 1. ff ad l. Iuliam de adulte l. 2. §. 2.*

Sed nunquid vir non poteſt dimittere vxori peccanti, non ſolũ ſepties, ſed vſque ſeptuagies ſepties, ſecundum euãgelicam veritatem?

Tutius ergo in hoc caſu videtur, vt propter iuriſiurandi religionem vir accuſare deſiſtat vxorem ad diuortium celebrandum, quanq̃ denunciare eam poſſet ad pœnitentiam peragendam.

Idem Abbati & capitulo Caſtellionis.

Licitè in cauſa neceſſaria iuram per religioſos iuratur.

Conſtitutio lxxxij.

Ibidem c. Etſi. Math. 5.

ET ſi Chriſtus præceperit ſecundum euangelicam veritatem, ſit ſermo veſter, Eſt eſt, non non, vt affirmatio, vel negatio ſicut procedit ex ore, ita procedat ex corde: quia tamen hominum excreſcente malitia ſimplici aſſertioni vel negationi vix creditur, idcirco prudenter adiunxit: Quod amplius eſt, a malo eſt: a malo inquam non tam culpæ, q̃ pœnæ, nec exhibentiũ, ſed exigentium iuramentum. Nam incredulitas huiuſmodi magis eſt pœna quàm culpa. Vnde non dicit malum, ſed à malo. *Ibidem.*

Licet.n. iuramentum prohibuiſſe aliis videatur, ... creatorem, ... prohibuit, ne per huiuſmodi iuram... transferretur ad *Ibidem.*

ad creaturam honorificentia creatoris. Quare cum in Euāgelio præmiſiſſet, Dico uobis, nolite iurare omnino, ſtatim ſubiūxit, Neq; per cęlū, q̄a thronus Dei eſt, neq; per terram, quia ſcabellum pedum ipſius eſt; neque per Hieroſolymā, quia ciuitas regis magni eſt; neque per caput tuum, quia non potes unū capillum facere albū aut nigrum. Et quamuis non ſit per creaturam iurandum, ſi tamen iuretur per creaturam, ſeruandum eſt quidē, dummodo ſit licitum quod iuratur. quia teſte Veritate, qui iurat in cęlo, iurat in throno Dei, & in eo qui ſedet ſuper eum.

Ibidem.

Iacobus quoque non ſimpliciter prohibet iuramentū, ſed voluntatem iurandi, cum ait: Ante omnia fratres mei nolite iurare: quoniam ad iuramentum non debet quenquam ſpontanea uoluntas inducere, ſed neceſſitas trahere importuna. Et tūc poteſt ſine culpa iurare, dummodo illos tres comites habeat iuramētum, de quibus Propheta ait: Et iurabūt uiuit dominus, in ueritate & iudicio, & iuſtitia. Quod autē Iacobus ſubdit, neq; per cœlum, neque per terram, neque per quodcunque aliud iuramentū, ita re uetat per quamlibet creaturā, quod cunque ſit illud, alioquin non dixiſſet Apoſtolus, Homines per maiorem ſuum iurant, & omnis contrTouerſiæ eorum ad confirmationem finis eſt iuramentū. In quo patenter oſtendit, per quem ſit iurandum, cum ait: Homines per maiorē ſuum iurant, id eſt, per Deum: & cur ſit iurandum, ut uidelicet omnis controuerſiæ finis ſit iuramentum.

Iacob. 5.

Hier. 4.

Heb. 6.

Angelus quoque quem uidit in Apocalypſi Ioannes ſtantem ſuper mare, & ſuper terram, leuauit manum ſuam ad cœlum, & iurauit per uiuentem in ſecula ſeculorum. Chriſtus etiam plus legitur dixiſſe in Euangelio, quàm Eſt, eſt, non, non, cū ſæpiſſimè dixerit. Amen dico uobis. Quod ipſe ſecundū Lucām exponens, cum præmiſiſſet: Amē dico uobis, quia nemo propheta acceptus eſt in patria ſua, conſequenter adiunxit: In veritate dico vobis, q̄d multæ uiduæ erāt in diebus Heliæ in Iſrael. Apoſtol⁹ quoque iurabat, cū diceret: Teſtis mihi eſt Deus. Et iterū. Quotidie morior p̄ gloriam veſtram fratres: quia græca exemplaria manifeſtiſſimam iurationē eſſe oſtendunt. Si enim per ſe malum eſſet iurare, profectò dominus non iuraſſet, cum tamen in ueteri teſtamento legatur, quia iurauit dominus, & non pœnitebit eū. Et rurſus: Iurauit dñs Dauid veritatem, & nō fruſtrabitur eum. Imò & præcepit in ueteri teſtamento: Reddite Deo iuramenta tua.

Apoc. 10.

Matth. 5.

Luc. 4.

4. Reg. 4.

Rom. 1.

Pſal. 109

Pſal 131

Quædam uerò prohibentur, quia per ſe mala ſūt, ut furtū, adulteriū, & huiuſmodi, q̄ non ſunt aliquatenus facienda.

Quædam uerò prohibentur ex cauſa, non quia per ſe mala ſunt, ſed quia ſi fiant frequenter & multum, ex his mala ſequuntur, ut uinū per ſe malū non eſt, & tñ prohibet Apoſtolus dicēs: Nolite inebriari uino, ī quo eſt luxuria, qm̄ ex frequenti & immoderata potatione uini luxuria generatur. Sic & iuramētū per ſe malū non eſt, cum ſit cōfirmatio veritatis: ſed tñ prohibetur ex cauſa, qm̄ ex frequenti & incauta iuratione periurium ſæpe contingit, ſicut in Eccleſiaſtico legitur, Vir multum iurans replebitur iniquitate, & non diſcedet a domo eius plaga. Quemadmodum ergo Paulus indulſit pp̄ neceſſitatē diſcipulo ſuo Timotheo, vt vtatur modico uino propter ſtomachum, & frequētes infirmitates: ſic profectò cum neceſſitas exigit, pro re uera, licita & honeſta poteſt ſecurè iurari, quia ceſſante cauſa, ceſſat effectus.

Epheſ. 5.

Eccleſ. 23

1. Tim. 3.

Licet ergo debeatis eſſe uiri perfecti, ut, quantum poteſtis, iuramenti uincula euitetis, uolentes tñ indemnitati ueſtri monaſterii prouidere, ne propter defectum teſtium ſui iuris ſuſtineat læſionem, præſenti uobis pagina indulgemus, quatenus uos & monaſterii ueſtri conuerſi poſſitis in cauſis eiuſdem, deficientibus aliis teſtibus, pro ipſo perhibere teſtimonium veritati,

Idem Epiſcopo Amelienſi

Iuramentum contra vtilitatem eccleſiaſticam præſtitum non tenet.

Conſtit. lxxxiij.

Ibid. cap. Sicut noſtris.

SIcut noſtris eſt auribus intimatum, eccleſia Tudertina vacante, ipſius canonici, & epiſcopus cum eis, dum eſſet in minoribus ordinibus conſtitutus, iuramenta quædam in damnum epiſcopalis iuris fecerunt, priuſquam de pontificis electione tractatus aliquis haberetur. Et infrà.

Pro iuratione incauta, Epiſcopo imponi fœcimus pœnitentiam congruentem. Et infrà.

Quia non iuramēta, ſed periuria potius ſunt dicenda, quę contra vtilitatem eccleſiaſticam attentantur, mandamus, quatenus ab ipſis canonicis inquiras ſuper præmiſſis diligentius veritatē, & ſi ea inueneris eſſe vera, quod in damnū epiſcopalis iuris repereris taliter attentatum, in ſtatum debitum, appellatione remota reducas.

Innocentius Papa tertius.

Non auditur mulier contra alienationem rei dotalis, cui ſponte conſenſit & non contrauenire iurauit.

Conſtit. lxxxiiij.

Ibid. cap. Cum contingat.

CVm contingat interdum quòd constante matrimonio, mulieres alienationibus, ſuper rebus dotalibus & donationibus propter nuptias conſentiant, ne vlterius contrauenīāt proprio ſacramento firmando, ac ſoluto proceſſu temporis matrimonio contrauenire nituntur, vtrum hoc eis liceat, à nobis tua fraternitas requiſiuit.

ff. de fiden. dotal. l. Iulian⁹. & C ad velle. aũt. Sine à me.

Nos autē fraternitati tuæ taliter reſpõdemus, quòd etſi mulierum conſenſus in talibus non videatur obligatorius, ſecũdum legitimas ſanctiones, ne tali tamen pretextu viam contingat periurijs aperiri, mulieres ipſa ſeruare debent huiuſmodi iuramenta ſine vi & dolo ſponte præſtita, cum in alterius præiudicium non redundent, nec obſeruata vergant in diſpendium ſalutis æternæ.

Innocentius Papa tertius.

Mouens bellum iniuſtum, compellitur reſtituere quæ per violentiam occupauit, & eos abſoluere, à quibus indebitè iuramenta extorſit. Non aſtringitur quis iuramento ad implendum quod iurauit, ſi ab alia parte non impletur, cuius reſpectu præſtitum eſt iuramentum.

Conſtitutio lxxxv.

SIcut. Et infra. Si conſtiterit quòd prædictus Henricus iniuſtè bellum mouerit contra Ioannem: ipſum Henricum ſtudeatis inducere, vt vniuerſa per huiuſmodi violentiam occupata reſtituat con[illegible] & cum à præſtito ſibi iuramento prorſus abſoluas. Quòd ſi acquieſcere noluerit, ipſum ad hoc, ſi p̄miſſa veritate nituntur, cogatis per ſententiam excommunicationis, terrā ipſius interdicti ſententiæ ſupponentes.

Iuramentum autem quod Ioannes ſe aſſerit pręſtitiſſe, ſi de aſſenſu factum eſt vtriuſque, eum non ligat qui ſ reſtitit, dum ille, cui pręſtitum fuerit, ſeruare negligit quod promiſit.

DE EXCEPTIONIBUS.

INNOCENTIVS PAPA III. Archidiacono Richmundię.

Reo excipiente de excommunicatione contra actorem, non obſtat replicatio communionis.

Conſtit. lxxxvj.

Extra lib. 2. tit. 25. de exceptionibus.

A Nobis ex parte tua fuit quęſitum, vtrum is qui excommunicato locutione vel oratione ſcienter communicat, excommunicatum ipſum a ſua poſſit accuſatione repellere, cum ille communionem huiuſmodi replicet cõtra eum.

Nos igitur inquiſitioni tuę taliter reſpondemus, quòd ipſe ab accuſatione

cuſatione illius poterit remoueri, cum primus a communione fidelium ſit excluſus: ſecundus verò tantum à ſacramentorum participatione ſit remotus.

Idem Audicenſi Epiſcopo.

Habens plura beneficia contra alium de pluralitate non excipit.

Conſtit lxxxvij.

Ibid. cap. Cū Eccleſiaſticæ.

CVm eccleſiaſticæ prouiſionis officium. Et infrà. Mandamus, quatenus Ia. faciatis præbēdæ illius, de qua per Celeſtinum prædeceſſorem noſtrū, noſcitur inueſtitus, pacifica poſſeſſione gaudere, cum exceptionem illam, quod prælatus Ia. in alia eccleſia beneficium poſſidet, ei non poſſint opponere, quos conſtat varia beneficia in diuerſis Eccleſijs obtinere.

Idem Epiſcopo Elienſi.

Iudex ſtatuere debet terminum ad omnes dilatorias proponendas, & ſi quem excipientem non audiet, niſi in tribus caſibus hic exceptis.

Conſtit. lxxxviij.

Ibid. cap. Paſtoralis.

PAſtoralis. Et infrà. Quoniam per dilatorias exceptiones, malitioſè nōnunquam cauſarum terminatio prorogatur, inquiſitioni tuæ reſpondendo decernimus, vt infrà certum tempus à iudice aſſignandum omnes dilatoriæ proponantur.

Ita, quod ſi partes ex tunc voluerint aliquas opponere, quas nō fuerint proteſtatæ, nullatenus audiantur, niſi fortè aliqua de nouo ſibi competens exorta fuerit, vel is qui voluerit eam opponere, fidem faciat iuraméto ſe poſtmodum ad illius notitiam perueniſſe.

Idem Monachis Farſenenſibus.

Excommunicatus excipere, appellare, & omnem defenſionem facere poteſt, ſed reconuenire non poteſt.

Conſtitut. lxxxix.

Ibid. cap. Cū inter.

CVm inter Priorem & Conuentum de Argentolio ex parte vna, & nobilem virum S. de Malileone diœceſis Pictauen. ex altera, ſuper damnis & alijs corā vobis ex delegatione noſtra quæſtio verteretur, procuratore ipſius nobilis veſtrum volente declinare iudicium, eò quod duos ex vobis habebat ſuſpectos, Procurator monaſterij allegauit parti eiuſdem nobilis, quum eſſet vinculo excommunicationis aſtrictus, exceptionis huiuſmodi beneficium interdictum. Et infrà.

Inquiſitioni duximus veſtræ reſpondendum, quòd prædicto nobili legitima defenſio in iudicio reſeruatur, & maximè iudicis recuſatio, cum periculoſum ſit coram ſuſpecto iudice litigare, ac ſuſpectis iudicibus ſedes Apoſtolica cauſam de certa conſcientia non cōmittat. Vnde in talibus non excommunicati fauor attenditur, ſed æquitas iudicantis, quum non debeat claudicare iudicium, ac ſatis videatur abſurdum, ſi actore impugnante, reo defenſionis copia denegetur: quia ſic condemnaretur multoties abſoluendus. Porrò, cum excommunicato, quando in cauſa abſolutionis exiſtit, non ſit iuſta deneganda ſententia, nec interdici debet eidem appellationis remedium, ſi contra iuſtitiam condemnetur: qua ratione in vno eodemq; negocio ipſi alia legitima ſubtrahantur ſuffragia, non videmus. Cæterum non ſic in reconuentione ſentimus, ne, quod in defenſionis remediū ſuſtinetur, ad impugnationis materiā extendatur.

Idem Monachis Farſenenſibus.

Excipiens non videtur fateri ea, quæ in exceptione includuntur. Et exceptio, falſi poteſt etiam poſt ſententiam opponi.

Conſtit. xc.

Ibid. cap. Cū venerabilis.

CVm venerabilis frater noſter I. Sabinenſis Epiſcopus coram dilectis filiis noſtris R. tituli ſanctæ Anaſtaſiæ pſbytero & P. ſanctæ Luciæ Diacono,

Cardinali quos ſibi & R.procuratori ve ſtro conceſſimus auditores,Eccleſiã ſan cti Viti cum ſuis poſſeſſionibus & ptinentijs petiuiſſet,aſſerẽs eandem ad ſe in ſpiritualibus & tpralibus pertinere.

Idem nondum epi intentione funda ta,præproperè ſic reſpondit, Quòd etſi dicta Eccleſia dudum fuerit eccleſiæ Sabinen.ſubiecta,eam tamen non poterat Eps vendicare,quam ex permutationis cauſa Farſenenſe monaſterium obtinebat, ad hoc probandum quoddam exhibens inſtrumentum, in quo contineri prima facie videbatur, quod Theodoſius Epiſcopus cum ſacerdotum ſuorum aſſenſu prædictam eccleſiam ſancti Viti pro quibuſdam Eccleſijs & rebus aliis in cambium veſtro duxit monaſterio concedendam.

Ad hęc,eps propoſuit memoratus, intentionem ſuam per huiuſmodi reſpõſionem eſſe fundatam.Cum enim pars veſtra reſponderit ſe dictam eccleſiam ex permutatione facta per Sabinenſem Epiſcopum obtinere,confiteri per conſequens videbatur ſe credere quòd dicta eccleſia tempore permutationis pertinuit ad Eccleſiam Sabinẽ.cum permutatio inter contractus bonæ fidei computetur, nec cum alio, quàm cum domino, vel cum eo qui habebatur loco domini legitimè valeat celebrari. Et infrà.

Porrò,memoratus Epiſcopus ad probandum,quòd iam dicta Eccleſia ad ſe in temporalibus pertinebat, quoſdam teſtes induxit,per quos nitebatur oſtendere,quòd tã dictam Eccleſiam, q̃ molendina,terras & alia bona eius Sabinẽſes Epiſcopi diutius poſſederunt, de illis pro ſuæ voluntatis arbitrio diſponẽdo. Et infrà.

Intelleximus ſupradictum epm intẽtionem ſuam minimè fundaſſe per teſtium depoſitiones, vel per procuratoris ſupradicti reſponſionem: quia exceptionem obijciẽs, de intentione partis aduerſæ non intelligitur fuiſſe confeſſus,vel per inſtrumẽtum ex aduerſo exhibitum:eum in eo Theodoſius Epiſcopus, à quo permutatio facta proponitur,non dicatur Epiſcopus Sabin. quandoquam in tranſſcripto, quo procurator vtebatur,appoſitum fuerit Sabin.per vitium falſiatis.Licet autem nimis exceſſerit,qui tranſſcriptum illius inſtrumẽti falſauit,quia tamen delictum perſonæ in damnum Eccleſiæ redũdare non debet,ac non ſolum ante ſniam,verum etiam poſt obiici poteſt exceptio falſitatis,cum falſorum inſtrumentorum p̃textu lata ſnia, vſq; ad viginti annorũ ſpacium valeat retractari, veritate comperta nolumus,vt per id monaſterio veſtro præiudicium generetur.

Quia verò nobis conſtitit ſupradictã Eccleſiam ſancti Viti conſtitutam eſſe in diœceſi Sabinenſi, epiſcopale ius in omnibus illis eidem Epiſcopo adiudicauimus in eadem:iſtis duntaxat exceptis,q̃ per authentica ſcripta ei noſcuntur eſſe ſubtracta, quum per priuilegium ſiue per præſcriptionem legitimam nullatenus probaretur exempta:

Verum,quia dictus Eps, qui eandem Eccleſiam vendicabat,munitum ſe præſcriptione legitima non oſtendit, quãquam probauerit Epiſcopum Sabinenſem bona eiuſdem Eccleſiæ aliquanto tempore poſſediſſe,vos ab impetitione Epiſcopi,quo ad tẽporalia eiuſdem Eccleſiæ:ſententialiter duximus abſoluendos.

DE PRAESCRIptionibus.

INNOCENTIVS PAPA III. Abbati de Cenedo.

Procurationes quæ debentur legatis & nunciis Apoſtolicæ ſedis, præſcribi non poſſunt.

Conſtit. xcj.

ACcedentes ad præſentiam noſtram, Præpoſitus S. Nazarij, & A. canonicus ſancti Stephani, ſyndici & procuratores primicerij, & clerici Mediolanenſes, de ordinarijs maioris eccleſiæ grauiter ſunt conqueſti, quòd cum ipſi legatos, & nuncios Apoſtolicæ ſedis deuotè recipiant & procurent, dicti ordinarij procurare ipſos r[...], & pro- *Extra lib. 2 tit. 26. de præſcriptionibus. cap. Accedentes.*

c[...]ibus

curantibus ad expenſas ſubſidium impartiri. Et infrà.

Volentes autem, ut quod omnibus imminet, ab omnibus comprobetur, Mandamus quatenus niſi dicti ordinarij per ſpeciale priuilegium apoſtolicæ ſedis præſtandis procuratoribus oſtenderint ſe immunes (etiam ſi longiſſimo tempore procurationis obſequium non impenderint, cum in talibus præſcriptio ſibi locum nequeat vendicare) ipſos ad procurationis ſarcinam ordine debito ſubeundam teneri decernas.

Idem Prioribus de Coſta, & de S. Donato.

Subditus non præſcribit obedientiam contra prælatum.

Conſtit. xcij.

Ibid cap. Cum non liceat.

CVm non liceat a capite membra recedere, non ſufficimus admirari, quòd, ſicut referente Brachareñ Archiepiſcopo nobis eſt intimatum, licet eccleſiæ ueſtræ in ipſius ſint diœceſi conſtitutę, uos tamen obedire ſibi tanquam epiſcopo ueſtro contumaciter recuſatis. Et infrà.

Ideoque mandamus, quatenus præfato Archiepiſcopo, & Eccleſiæ Brachareñ obedientiam & reuerentiam debitam, ſicut alij clerici ſuæ diœceſeos faciunt, impendatis, præſcriptione temporis non obſtante.

Idẽ Nobili Viro Mataſeloni.

In iuribus ad Romanam Eccleſiam ſpectantibus, currit ſola centenaria præſcriptio.

Conſtitio xciij.

Ibid. cap. Ad audientiam.

AD audientiam noſtrã apoſtolatus peruenit. Et infrà. Proponebatur ex parte tua, Alexandrum Papam prædeceſſorem noſtrum tibi in caſtro Palatioli conceſſiſſe ſingulis annis quadraginta ſolidos denariorum Papienſium, quos Romana Eccleſia ibi conſueuit recipere annuatim: inſuper comeſtiones, banna, placita, ſorisfacta, & omnia, quæ ibi Apoſtolica ſedes habebat.

Sed ea tibi ratione deberi caſtellanus eiuſdem caſtri conſtantiſſimè aſſerebat.

Ad quod probandum inducebas prædicti papæ priuilegium, & librum Ecclæſiæ Romanæ cenſualem: hoc etiam nitebaris probare per teſtes, qui dicebant ſe vidiſſe præſcriptum cenſum nuncijs Romani pontificis a quinquaginta annis, & intrà fuiſſe ſolutum.

Sed inter alia fuit ex aduerſo reſponſum, quòd nec priuilegium, nec liber cenſualis tibi aliquid commodi afferebant, quum priuilegio uſus nõ fueris ſpacio annorum triginta, & liber cẽſualis ſuſpectus exiſteret: * quare non fuerat in camera noſtra receptus, ac ſcrinarius alio modo ſcripſiſſet dicta teſtium, quàm dixiſſent. *quia.*

Nos igitur magis authoritatem priuilegij, quàm depoſitiones teſtium attendentes, conſiderantes etiam librum cenſualem, quem non ſuſpectum habuimus, licet non in camera noſtra, ſed in Cardinalis ſancti Hadriani ſit inuentus, quia eum, quando camerarius fuerat, de camera beati Petri ſuſcepit: nec credentes ipſum ſcriniarium (quum iuratus ſit officium ſuum fideliter exequi) aliud ſcripſiſſe, quàm à teſtibus diceretur: reſpicientes inſuper, quòd eſt longe validius, ipſum negocium tangere principaliter Romanam Eccleſiam, contra quam non niſi centenaria præſcriptio currit: in ſolutione prædicti cenſus, & aliorum petitiorum condemnauimus partem aduerſam, iniungentes eidem, ut tibi, nõ tanquam tibi, ſed tanquam Romanæ Eccleſiæ (cuius authoritate debes percipere, cuius etiam propter prædicta beneficia vaſallus exiſtis) ſine difficultate perſoluat.

Idem Abbatibus Hildeſenẽſi, & Grandenenſi.

De centenaria præſcriptione, quæ ſolùm currit contra Romanam Eccleſiam, tempora ſciſmatum deducantur.

Conſtitutio xciiij.

Ibid. cap. Cũ nobis. C. de ſacro ſanct. Ecc. Vt inter diuinum. Et in Authent. Vt Roma. Ecc leſia. 16. q. 3. c. Nemo.

CVm nobis. Et infrà. Licet tam legali, quàm canonica ſit diffinitione ſtatutum, ut contra Romanam Eccleſiam, quæ gaudet priuilegio ſpeciali, non niſi centum annorum præſcriptio ſibi locum ualeat uendicare, tempora tamen intercedentium ſciſmatum, quæ ſecundum iuris ordinem curſum præſcriptionis impediunt, nolumus aliquatenus computari, ſed diligenti conſideratione adhibita, de ipſa computatione deduci.

Idem Elienſi & Roſenſi Epiſcopis.

Prælatus inferior poteſt præſcribere in certis Eccleſiis ſuæ diœceſis totum ius Epiſcopale: ſubducitur tamen de præſcriptione tempore, quo uacauit Eccleſia cathedralis.

Conſtitutio. xcv.

Ibid. cap Auditis.

AVditis & intellectis meritis cauſæ, quæ uertitur inter Vigorienſem Epiſcopum, & Abbatem de Heueſcham, ſuper Eccleſijs in ualle de Heueſcham, quas Epiſcopus aſſerit ad ſe diœceſana lege ſpectare: Abbas autem eas eſſe ab eius iuriſdictione prorſus exemptas. Et infra.

Verum tanto tempore probantur per teſtes ab Abbatibus de Heueſcham pleno iure poſſeſſæ, ut uideantur in eis Epiſcopale ius legitimè præſcripſiſſe. Et infra.

Quocirca mandamus, quatenus inſpectis priuilegijs The. & Of. regum, quæ Abbas ſuper præmiſſa libertate ſe aſſerit habere: ſi per illa conſtiterit, quod Vallis de Heueſcham ſit ille locus, quem Celeſtinus prædeceſſor noſter libertate donauit, abſoluatis Abbatem de impetitione Epiſcopi ſuper eccleſijs memoratis, & adiudicantes illas Abbati pleno iure ſubiectas, Epiſcopo ſuper illis ſilentium imponatis. Quòd ſi Abbas in hac probatione defecerit, audiatis probationes ſuper tempore, quo infra quadraginta annos ſedes Epiſcopalis uacauit: et ſi per tantum temporis uacaſſe conſtiterit, ut illo ſubducto, non ſit quadragenaria completa præſcriptio, uos in illis Eccleſijs Epiſcopale ius adiudicetis Epiſcopo, & ſuper illo perpetuum ſilentium imponatis Abbati. Si autem exceptionem huiuſmodi Epiſcopus non probauerit, quia tamen interruptionem probauit circa proceſſionem Pentecoſtalem in uilla & eccleſia de Mortana, & receptionem ac procurationem Archidiaconi, nec non ſolutionem denariorum ſancti Petri in ualle de Heueſcham, cognitionem quoq; cauſarum matrimonialium, & capellani ſuſpenſionem prædicta uilla de Mortana, & interdictum capellarum in præfata uilla de Heueſcham: uos ſuper his ius Epiſcopale adiudicetis eidem, ſi tamen circa ſuſpenſionem & interdictum huiuſmodi infra quadraginta annos interruptio facta eſt, in cæteris ei ſilentium imponentes, quæ Abbas præſcripſiſſe probatur.

Idem Pariſienſi Epiſcopo.

Non poteſt ſubditus contra ſuperiorem uiſitationem aut procurationem, ratione uiſitationis debitam, in ſeipſo præſcribere: quamuis alius in perſonam alterius præſcribere poſſet utrunque.

Conſtitutio xcvj.

Ibid. cap. Cum ex officij ſui.

CVm ex officij ſui debito Senonenſem prouinciam uiſitaret Archiepiſcopus Senonenſis, per Pariſienſem diœceſim tranſitum faciens, ad Abbatis ſancti Maglorij Prioris de Caſtres, & quorundam aliorum Eccleſias eiuſdẽ diœceſeos neceſſe habuit declinare, a quibus quum debitam ſibi procurationẽ poſtulaſſet, ipſi eam inhumaniter negauerunt, ad ſuæ negationis [illegible] hoc ſolum

ſolum allegantes, quòd non meminerant ſe procurationem huiuſmodi præ deceſſoribus eiuſdē Archiepiſcopi exolviſſe, nec ab eis fuiſſe aliquando petitam. Et infrà.

Nos igitur præmiſſam eorum allegationem penitus nullam reputantes, cum contra procurationem, quæ ratione uiſitationis debetur, præſcribi nequiuerit, quemadmodum nec contra uiſitationem ipſam poteſt aliquo modo præſcribi: etſi alius contra eum præſcribere poſſet utranque.

Ideoque mandamus, quatenus ſententiam, quam in huiuſmodi contemptores de antiqua metropolis conſuetudine tulit Archiepiſcopus memoratus, uſque ad ſatisfactionem condignam facias obſeruari: quia ſecundum Apoſtolum, qui ſpiritualia ſeminat, non eſt magnum ſi metat carnalia, quum nemo cogatur ſuis ſtipendijs militare. 1. Cor. 1.

Si quid enim aliud quàm ſuperius fuerit allegatum, contra intentionem Archiepiſcopi obijcere & probare uoluerint, nos eis faciemus iuſtitiam exhiberi.

Idem Archiepiſcopo Piſano.

Qui alienonomine poſſidet, non præſcribit: nec etiam is qui proprio, niſi habeat bonam fidem & iuſtum titulum

Conſtitutio xcvij.

Ibid. cap. Cum iudicatus.

CVm Iudicatus Calaritanus ad ius & proprietatem B. Petri pertineat, ſicut tota Sardinia nullo pertinet mediante, tibi non licuit pro te uel Eccleſia tua a Marchione Maſſe iudice Calaritano fidelitatis exigere iuramentum. Et infra.

Nos igitur, quæ nuncius tuus proponere uoluit, plenius circumſpectis, non intelleximus te uel Eccleſiam tuam ſuper hoc aliquo iure ſubnixam, quum authoritatem ſedis Apoſtolicæ non oſtendas, per quam a iudicibus Caluritanis tu & anteceſſores tui fidelidatis exigeretis iuramenta: nec præſcriptione aliqua muniaris, quum ſecundum confeſſionem tuam, nec eccleſia Piſana, vel tu fueris in quaſi poſſeſſione iuris exigendi huiuſmodi iuramentum, quod pro ſede Apoſtolica ab ipſis iudicibus receptum fuiſſe fateris, per quod conſtat Eccleſiam Romanam ſemper in quaſi poſſeſſione fuiſſe, quum pro ea miniſterio tuo & anteceſſorum tuorum exactum fuerit, & præſtitum iramentum, & is etiam poſſidere dicatur, cuius nomine poſſidetur. Si uero dicatur, quòd nomine tuo & anteceſſorum tuorum, & non nomine noſtro, & Romanæ Eccleſiæ fuerit iuramentum exactum, poſſit inferri, quòd iuramentum præſtitum de conſeruando iure & honore ſedis Apoſtolicæ fuerit uiolatum: unde licitè retineri non poſſet, quod contra iuramentum huiuſmodi fuerit ſcienter obtentum: quia etiam ſecundum, hoc, locum præſcriptio habere non poſſet, quum in præſcriptione rerum eccleſiaſticarum bona fides, & iuſtus titulus exigantur: etſi etiam locum potuiſſet habere præſcriptio, non credimus centenariam præſcriptionem, quæ ſola currit aduerſus Romanam Eccleſiam, poſſe probari. 34. q. 1. c. Si virgo

Idem Epiſcopo Lucanenſi.

Abbas in capellis præſcribere poteſt intra Epiſcopalia: obtinet tamen in his ſolis quæ præſcripſit.

Conſtitutio. xcviij.

CVm olim, frater Epiſcope, cùm abbate & monachis ſancti ſaluatoris de Fichto ſuper plebe Falmazane, & adiacētibus capellis ipſius, in noſtra præſentia litigando, inſtitutionem in eis & alia ad ius Epiſcopale pertinentia uendicares, ad fundandam intentionē tuā ius cōe principaliter allegabas: cuius authoritate dicebas uniuerſa ſpiritualia in prędictis locis, quę ſunt in diœceſi tua conſtituta, ad te tāquam ad diœceſanum Epiſcopū pertinere: arbitrium præterea ſuper hoc promulgatū a Fiſtorienſi Epiſcopo, archipręsbytero ac primicerio Lucanis allegans. Ibid. cap. Cū olim. frater. 16. q. 7. ca. Omnes baſilicæ.

Ad

Ad elidendam autem intentionem tuam, Abbas Gregorij ſeptimi Papæ priuilegium exhibuit, quòd prædictum arbitrium multo videbatur tempore præceſſiſſe, per quod tam monaſterium, quàm plebs & capellæ prædictæ uidebantur libertati donatæ. Et infrà.

Aliorum quoque Romanorum pontificum dictus Abbas priuilegijs utebatur poſt arbitrium promulgatum obtentis, qui libertatis priuilegia ſibi concedere videbantur. Et infrà.

Quia prædictus Abbas ſufficienter oſtendit monaſterium ſuum, ſuper inſtitutionibus, deſtitutionibus, & ordinationibus plebani & clericorum, baptiſmo & pœnitentia in leuioribus culpis, ſepultura, decimarum perceptione, ac diuinis officijs celebrandis, tam in plebe, quam in capellis prædictis, in excommunicando, atque interdicendo, & etiam abſoluendo legitima præſcriptione munitum: Abbatem ipſum ab impetione tua ſuper iā dictis articulis duximus abſoluendum, ſuper illis tibi perpetuum ſilentium imponendo: ſuper alijs omnibus, quæ ad Epiſcopale ius ſpectare noſcuntur, iuxta tenorem arbitrij eundem Abbatem quo ad plebem, & capellas prædictas ſententialiter condemnantes.

Innocentius Papa tertius.

Qui præſcriptione completa priuilegium contrarium impetrat, & utitur illo, præſcriptioni renunciat. Si præſcriptio non erat completa, malam fidem habet: & ideo non præſcribit.

Conſtitutio xcix.

Ibid. cap. Veniēs ad

VEniens ad præſentiam noſtram Abbas ſancti Martini de Pannonia. Et infrà.

Petijt a nobis poſtmodum idem Abbas, vt Veſprimenſis epiſcopus non impediat uel faciat impediri, quominus omnes qui in Simagienſi parochia uel comitatu conſiſtunt, de omnibus, quę poſſident, decimas ſibi ſoluant, ſicut in priuilegijs Paſchalis Papæ prædeceſſoris noſtri & ſancti Stephani regis continetur.

Præfatus uero Epiſcopus poſtulauit, ut decimas Simagienſis comitatus infrà diœceſis terminos conſtitutas, quas detinet idem Abbas, ſibi reſtitui faceremus: niſi aliquo iure ſpeciali ſe ipſas poſſidere monſtraret. Et infrà.

Chriſma uerò, oleum ſanctum, conſecrationes altarium ſeu baſilicarum, ordinationes clericorum, qui ad ſacros ordines promouendi fuerint clerici Eccleſiarum ſeu capellarum ipſius monaſtrij, quod eſt in Veſprimenſi diœceſi conſtitutum, à Veſprimenſi Epiſcopo poſtulabunt: ſiquidem catholicus fuerit, & gratiam ſedis Apoſtolicæ habuerit, & ea gratis ſine prauitate aliqua uoluerię exhibere: alioquin ab alio, quem maluerint, præſule catholico ſuſcipiendi ea liberam habeant facultatem, ſicut in priuilegio dicti Paſchalis, & Alexandri Papæ prædeceſſorum noſtrorum perſpeximus cōtineri.

Non obſtante priuilegio Clementis Papæ, per quod priuilegium ſuorum prædeceſſorum non extitit derogatum, cum de illis nullam fecerit mentionem, præſertim quum & ipſe Clemens priuilegium illud conceſſerit ſaluis inſtitutionibus, non ſolùm Romanæ Eccleſiæ, ſed ipſius etiam legatorum.

Nec obſtare poterat præſcriptio, quā idem Abbas in ſuum ſubſidium opponebat, quia ſi conſummata erat, quando ab Alexando Papa priuilegium impetrauit, iuri præſcriptionis renunciaſſe videtur, præſertim quum coram nobis priuilegio illo ſit uſus, quod ſuæ intentioni (quantum ad hunc articulum) contradicit. Si uerò nondum conſummata erat præſcriptio, ſed erat in præſcribendo: poſt impetratum huiuſmodi priuilegium bonam fidem non habuit: & ideo ſecundum Canones non præſcripſit.

DE SENTENTIA ET re iudicata.

INNOCENTIVS PAPA III. Archidiacono & Sacriſtæ Magalonenſibus.

Si Papa contra pronunciationem ſuam confert beneficium, hoc tacito ſurreptitia dicitur collatio, & non tenet.

Conſtit. c.

Extra lib. 2. tit 17. de ſnia & re iudica. c. Cũ olim.

CVm olim Magalonenſis epiſcopus P. de Caſtro nouo ad vacantem Archidiaconatum eiuſdẽ Eccleſiæ nominaſſet, I. Præpoſito, ut nullus ibi, niſi prius duplici ſibi uoce cõceſſa, inſtitueretur, per appellationem interpoſitam inhibente, Epiſcopus dictum P. de Archidiaconatu per ſuum annulum inueſtiuit. Præpoſitus vero aliũ ad eundem Archidiaconatum nominare præſumpſit. Tandem Celeſtinus prędeceſſor noſter quod factum fuerat ab vtraque parte, caſſauit: pronũciãs quòd aliquibus ſcriberet, ut tam Epiſcopum quàm perſonas ad ordinandũ concorditer Archidiaconatum monerent: & eorũ fortè monitis non admiſſis, hoc ipſi exequi nõ differrent. Poſt hęc verò dictus prædeceſſor noſter G. qui nondũ ad diaconatus erat promotus officiũ, præter conſcientiam procuratoris Epiſcopi apud ſedem Apoſtolicam tunc morantis, ipſum Archidiaconatum cõtra pronunciationem ſuam contulit, ſicut credimus, circumuentus.

Nos igitur inhærẽtes veſtigijs prędeceſſorum noſtrorum, dicentium ſententiam Romanę ſedis, cum aliquid fuerit ſurreptum, poſſe in melius cõmutari, quod de predicto. G. factum eſt, non obſtãte donatione, quam ab eodem Epo in cluſionem donationis Apoſtolicæ nuper dicitur recepiſſe, in irritum reuocamus, & ei, licet abſenti, quum de ſurreptione liquidò cõſtet, ſuper dicto Archidiaconatu perpetuũ ſilẽtium imponentes, præcipiendo mandamus, quatenus ſæpedictum Archidiaconatum plena omnium [illegible]trum, qui præſentes fuerint in Eccleſia, interueniente concordia, ordinare curetis.

Idem Abbati & conuentui S. Zenonis Veronenſis.

Valet ſententia contra ius litigatoris lata, ſi ab ea infra decem dies non fuerit appellatum.

Conſtat. cj.

Ibid. cap. Cũ inter.

CVm inter uos pro eccleſia ueſtra, & archipræsbyterum, & clericos ſancti Proculi ſuper ſubiectione eiuſdẽ eccleſiæ qſtio verteretur: ex parte veſtra fuit propoſitum, qđ dicta eccleſia monaſterio ueſtro pleno iure debet eſſe ſubiecta, uidelicet in inſtitutione, deſtitutione, inueſtitura archipræsbyteri & eiuſdẽ fidelitate, ipſius & fratrũ obediẽtia, correctione, repræſentatione, ad ordines, tonſoratione, ſuſceptione chriſmatis, litanijs, & alijs ſimilibus, ꝑ quæ plena ſubiectio declaratur, ad quod approbandum, inſtrumentum publicum conceſſionis B. quondã Veronenſis Epi pars veſtra in medium ꝓducebat, quã conceſſionem ſucceſſor eius G. ratam habuit & etiam confirmauit. Super his quoq; tam Romanorum pontificum, ꝗ patriarcharũ Aquilegienſium priuilegia, & confirmationes induxit, quorũ unus de ſubiectione plenaria in priuilegio ſuo euidenter expreſſit, quod ſub teſtimonio R. quondam Veronenſis Epi, qui eiuſdẽ eccleſiæ archipręsbyter extitit, factum fuerãt & completũ, & in eodem à priore ſancti Zenonis mandauit ſua vice ſubſcribi. Adiecit etiam pars veſtra, quòd inter B. quondam Abbatẽ eiuſdẽ monaſterij, & ſancti Proculi archipręsbyterum & fratres ipſius, procedente tempore de fidelitate, & obedientia manuali, controuerſia fuit exorta: ad quę duo illi ſe duntaxat teneri negabant, & ſuper his teſtes ꝓducti fuerunt: tandẽ pfatus G. Veronenſis Eps quendã Cardinalẽ ſequens, à quo idem fuerat iudicatũ, quòd uel archipręsbyter dimitteret eccleſiam, aut Abbati obedientiã repromitteret, ſententialiter diffiniuit: cuius ſnĩa cũ nulla fuerit, appellatione ſuſpenſa in rem tranſijt iudicatam. Et infra:

Quam-

Quamuis fortè dicto inſtrumento donationis non ſit plurimum innitendum, nec confirmationibus, nec priuilegijs, quæ de ipſo cauſam & originem acceperunt: attendentes tamen quòd quantum ad litigantes ipſos, ius ex ſententia factum fuit, poſtquam in rē tranſijt iudicatam, etiam ſi contra ius litigatoris lata fuiſſet, cum contra ius conſtitutionis expreſſe lata non fuerit, ueritate geſtorum ſermonibus præualente, quæ præſumitur rite per omnia celebrata, diffinimus ut archipræsbyter ſancti Proculi, qui pro tempore fuerit, fidelitatem & obedientiam præſtet abbati ſancti Zenonis.

Idem Canonicis Nouarienſibus.

Sufficit ad confirmationem ſententiæ nihil continentis iniquum, quod contra ipſam aliquid non probetur.

Conſtit. cij.

Ibid. cap. Cūm quæ inter.

CAuſam quæ inter vos & A. clericū ſuper præbenda Nouarienſis eccleſiæ uertebatur, Laudēſi Epō de conſenſu partium commiſimus terminādam qui pro uobis contra dictum A. diffinitiuam ſententiam promulgauit, à qua fuit ad noſtram audientiam appellatum. Et infrà.

Licet ex parte ipſius A. fuiſſet propoſitum, quòd contra formam mandati noſtri dictus Epiſcopus ſententiam promulgauit, ſicut per atteſtationes nitebatur probare, quia tamen iudicis animus non ſemper ad unam probationis ſpeciem inclinatur, & ipſa ſententia nihil continebat iniquum, & eidem iudici de communi partium aſſenſu fuerat cauſa commiſſa, qui vt ſuam ferret poſt examinationē cauſæ ab vtraq; parte fuerat requiſitus, ſentētiam ipſam curauimus confirmare.

Idem Conſtantino Epiſcopo.

Sententia per lapſum decem dierum tranſit in rem iudicatam, ſi prius non fuerit appellatum, & quadrimeſtre tempus, quod datur cō[demnat]is in perſonali ad ſoluendum, poteſt ex cauſa per iudicem arctari.

Conſtitutio ciij.

Ibid. cap. Quod ad conſultationem.

QVod ad conſultationem. Et infrà. Quia poſtulaſti, utrum appellationi ſit clerici deferendū, qui purgationem indictam ſibi per ſententiā, & ad ipſius receptionem terminum cōpetentem, puta uiginti dies, uel amplius, ſine contradictione recipiens, & ad diem veniens conſequenter appellat, cauſam non exprimens appellandi, nec ſit locus niſi ſuſcipiendæ purgationi, & executioni ſententiæ, à cuius prolatione & purgatione iniuncta, ultra decennium dicitur effluxiſſe, taliter duximus reſpondendum, quòd cum poſt decem dierum ſpacium ſententia in authoritatem rei tranſeat iudicatæ, qui ad procurationis ſubſidium infra id temporis non recurrit, appellandi ſibi aditum denegauit, cum per hoc uideatur per interpretationem iuris latæ ſententiæ paruiſſe, præſertim ubi cauſa non redditur appellandi. Sed nec executionem ipſius ſententiæ ideo conuenit retardari, licet ad hoc agendum quadrimeſtre tempus regulariter ſit ſtatutum: quia id arctari poteſt nonnunquam à ſedente in medio, & etiam prorogari: & qui ab initio ſponte recipit terminum breuiorem, imputari ſibi poteſt & debet, cum ex hoc uideatur amplius beneficium contempſiſſe: unde talis non audietur appellans, niſi forte aduerſus eum modus executionis canonicus excedatur.

ff de re iud. l. 2. Si 2 q. 6. S. Sunt quorum.

Idem Decano, Cancellario & C. canonico Lundonienſi.

Sententia poteſt probari per teſtes, licet non deponant de cauſis, quæ ſolent iudicem mouere ad ſententiandum.

Conſtit. ciiij.

Ibid. cap. Sicut nobis.

SIcut nobis intimaſtis, cū cauſa, quæ inter H. ſubdiaconum, & B. præsbyterum ſuper quinque modijs frumenti uertebatur, ipſi ſubdiacono ſingulis annis exoluendis, uobis commiſſa fuiſſet, & reſtitutione ſibi fieri poſtularet ſubdiaconus, ſupradictus aduerſarius ſe ad hoc non teneri reſpō[ndit] cū alia vice ſuper

ſuper hoc conuentus fuerit, & ſententialiter abſolutus, quod oñdere uoluit duorũ teſtimonio, ex quorũ diſpõne cõſtitit, qđ magiſter A. authoritate epĩ Lũdonieñſis ipſũ abſoluit ab impetitione ſubdiaconi memorati. Verũ, q a teſtimonium ipſorum quaſi nude prolatũ fuerit, cũ de cauſis, quæ iudicem moue re ſolent ad ſententiam proferendam, nihil dixerint, quid tenendum ſit, ſedẽ duxiſtis apoſtolicam conſulendam.

Cum autem in pleriſq; locis, in quibus copia prudentum habetur, id moris exiſtat, quòd omnia q iudicẽ mouent non exprimantur in ſententijs proferẽdis, uobis taliter rñdemus, quòd cũ ex depoſitionibus teſtium prædictorũ cõſtiterit ſententiã a iudice ſuo prolatã, propter authoritatem iudiciariam præſumi debet omnia legitime proceſſiſſe.

Idem Epõ Aſtoricenſi, & Abbati S. Iſidori Legionenſis.

Ab eadem ſententia poteſt appellare, nedum reus victus ſed etiam tertius, cuius intereſt, & poterit ſententia, quo ad reum ... ſuo iure durante, confirmari: reſpectu uero tertiĩ ratione auditer appellanis infirmari.

Conſtitutio cv.

Ibid. cap. Cũ ſuper

CVm ſuper controuerſia, quæ inter Aurienſem Epiſcopum, & monaſterium Cellæ nouę ſuper ſtatu ipſius uertebatur, ... Epiſcopo diuitiſæ ſententiæ lata ..., nuncius Onetenſis Epiſcopi per eas Onetenſem eccleſiam læſam grauiter querebatur, ad quam proponebat monaſterium pertinere. Et infra.

Cũ ex parte monaſterij nihil rõnabile fuerit ꝓpoſitũ & oſtenſum ... ꝓ Epõ promulgata ... quantum ad monaſterium duxi... cõfirmandam. Et infra.

Mandamus, quatenus, ſi conſtiterit appellationem pro eccleſia Onetenſi rationabiliter interpoſitã, & ad eam proſequendam nuncium eius intra tempus legitimum deſtinatum fuiſſe, executio ſententiæ differatur, ne circa poſſeſſionem Onetenſis eccleſia detrimentũ incurrat, alioq n, ſicut ius poſtulat, executioni abſq; Onetenſis eccleſiæ pͥudicio demandetur, cui, quæ præmiſſa ſunt, nõ præiudicent, quo minus ſuam ualeat conſequi rationem, cum res inter alios acta non noceat regulariter alij, iuxta conſtitutiones canonicas & ciuiles.

Extra lib. 2. de fide inſtru. cap. ſuper dilec. C. li. 7. d.

l. res inter alios. & ff de re iu dic. Sæpe.

Innocentius Papa tertius.

Si citatus ad ſententiam ex legitima cauſa iudicĩ ignorata non cõparuit, tenet ſententia, eo abſente lata: ſed retractatur, eo probante legitimam abſentiæ cauſam. Si verò impedimentum probatur non plenè, non retractatur ſententia, niſi prius doceat de ipſius iniquitate.

Conſtit. cvj.

Ibid. cap. Cum Bertholdus.

CVm Bartholdus miles curiam ſuam P. mihil pignori obligaſſet, codẽ P. ſublato de medio, A. nepos eius, qui ſucceſſit eidem, uacante eccleſia eiuſdẽ, aſſerens quod ius patronatus eũ uniuerſitate tranſiſſet in eum, D. clericum eiuſdem loci archidiacono ad ſupradictam eccleſiam præſentauit, qui de conſenſu Epiſcopi ipſum inſtituit in eadem, in poſſeſſionem cum inducens corporalem. Prædictus uerò B. dominus fundi T. ſacerdotem memorato Epiſcopo præſentauit, ſed ipſum Epiſcopus non admiſit. Cum autem dictus T. aduerſus memoratum D. ſuper prædicta eccleſia depoſuit quæſtionem, Remenſis Epiſcopus apoſtolicæ ſedis legatus iudicibus negocium delegauit: ad quem cum atteſtationes utrinq; receptas per partes poſtmodũ remiſiſſent, & præfato D. cũ ſuis atteſtationibus accedẽte, dictus T. nec per ſe, nec per reſponſalẽ idoneũ cõparere curaret, ipſe atteſtationibus inſpectis clerici memorati, ipſum ab impetitione ſæpe dicti T. finaliter reddidit abſolutum, eidem T. imponens ſilentiũ ſuper eccleſia memorata. Poſtmodũ autẽ idẽ præsbyter ad archiepiſcopi præſentiã infra breue tempus accedens, iuſtam cauſam abſentiæ allegauit. Archiepiſcopus verò Argẽtino electo, & Altæ ſylue, & Tuderbernẽſis Abbatibus dedit ſuis literis in mãdatis, ut ſi iuſtã abſentię cauſam ille oſtenderet corã eis, ꝑdictam ſententiã nullius decernerãt eſſe ualoris, & cauſam ſine debito terminarent:

parent: alioquin facerent ſententiã obſeruari. Verum dicto electo, & præfatis abbatibus committentibus alijs uices ſuas, ipſi ſubdelegati teſtes ſuper prædicto articulo receperunt, a quibus dictus clericus uocem ad nos appellationis emiſit. Et infrà.

Licet autem iuſtã abſentiæ cauſam minus ſufficienter præsbyter probauiſſet, ne tamen præiudicaret opinio ueritati, R. diaconum Cardinalem eis conceſſimus auditorem: qui cum nobis omnia fideliter retuliſſet, ex tenore ſententiæ Archiepiſcopum inuenimus circũuentum: tum quia continebatur in illa, quod per atteſtationes ipſius clerici fuerat ſufficienter probatum, quòd præfatus A. in poſſeſſione iuris patronatus extiterat, cum eundem ad prædictam eccleſiam præſentauit, cum tamẽ per atteſtationes illas nihil oſtenſum aliud fuerit, niſi quòd pro quodam iure, quod de illa eccleſia conſueuit exhiberi patronis prædicti P. & A. annuatim decem ſolido acceperunt: tum etiam quia in eadem ſententia dicitur, quòd dictus T. in probatione defecit, cu per atteſtationes ſuas appareat ipſum ſuam intentionem ſufficienter probaſſe: tum etiam quia cauſam non recepit ſufficienter inſtructam, cum unius tantum partis atteſtationes receperit, quæ parum faciebant ad cauſam, unde ſententiam ipſam duximus irritandam, memorato T. adiudicantes eccleſiam ſupradictam, cum per atteſtationes nobis conſtiterit euidenter, ipſum a uerò patrono fuiſſe ad ſæpe dictam eccleſiam præſentatum.

Innocentius Papa tertius.

Papa in ſententijs, quas profert, ordinem iuris ſeruat.

Conſtit. cvij.

Ibid. cap. In cauſis. IN cauſis quæ ſummi pontificis iudicio deciduntur, & ordo iuris & uigor æquitatis eſt ſubtiliter obſeruandus, cum in ſimilibus caſibus cæteri teneantur ſimiliter iudicare, niſi fortè cum [illegible] cauſa [illegible] neceſſitatis & utilitatis [illegible] diſpenſatiue duxerit ſtatuendum.

Idem Conuentui ſancti Leufredi.

Secunda ſententia in diuerſa inſtantia contra primã lata tenet mero iure, nec debet infringi etiã ſi ſit iniuſta, ex quo ab ea non fuerit appellatum: præſertim ſi prima ſententia ſecundis iudicibus non fuit oſtenſa.

Conſtitutio cviij.

INter monaſterium ſancti Antonij Rotomagenſe & veſtrum, ſuper modo eligendi Abbatẽ in monaſterio veſtro fuit quæſtio agitata. Et infra. Ibid. cap. Inter monaſterium.

Cum conſtiterit nobis primam commiſſionem non fuiſſe per ultimam reuocatam, tũ quia cauſæ ſuſpicionis in iure propoſitæ, friuolæ uidebãtur, quas etiam tanquam dilatorias ante litis ingreſſum opponere debuiſſent, quibus coram delegatis eiſdem de ſubſequendo iudicium renunciaſſe uidentur. tum etiã quoniam de priuilegiis apoſtolicæ ſedis & proceſſu negocii coram primis iudicibus nihil in ſecundis literis dicebatur: quod ſi fuiſſet expreſſum, obtinere minime potuiſſent. Non obſtante ſententia, quæ pro monaſterio ſancti Antonij dicebatur fuiſſe prolata: quæ tamen nobis oſtenſa non fuit: cum ſi a prædictis iudicibus fuiſſet oſtenſa, ea poſthabita, contrarium ſtatuiſſent alioquin eam ob[illegible] impetratur, cum ſub prætextu honorum inſtrumentorum lites non debeant inſtaurari.

Factum priorum iudicium ratum & firmum habentes, & eorum ſententiam confirmantes, electo a uobis nos ipſi munus benedictionis ſaluo iure diœceſani curauimus exhibere.

Idem Epiſcopo, Decano & Cancellario Pariſienſibus.

Tenet ſententia contra priuilegium oſtenſum uel non oſtenſum, ſi ab ea non fuerit appellatum, vel ſupplicatum.

Conſtit.

Conſtit. cix.

Ibid. cap Suborta.

SVborta inter Meldenſem Epiſcopũ, & monaſterium Reſbacenſe ſuper ipſius monaſterij ſubiectione materia quæſtionis, & procuratoribus partium litigantibus coram nobis, quia per cõfeſſionem partis aduerſæ conſtitit eundem Epiſcopum quaſi poſſeſſionem obedientiæ in eodem monaſterio habuiſſe, ipſum in reſtituendum decernimus ad eandem.

Verum, quia priuilegium Innocẽtij Papæ prædeceſſoris noſtri libertatem monaſterij plenariam exprimebat, decano Sueſſionenſi, & ſuis conjudicibus dedimus in mãdatis, vt Epiſcopo in quaſi poſſeſſionem obedientiæ reſtituto, niſi cõtra priuilegium rationabile aliquid obijceret & probaret, ſuper ſubiectione monaſterij ſibi ſilentiũ imponere procurarent. Et infrà.

Iudicibus autem cauſam inſtructam remittentibus, quia cognouimus efficaciores Epiſcopi rationes, ſubiectionem eidẽ adiudicauimus memorati monaſterij, ibidem habeat tanquam diœceſanus Epiſcopus poteſtatem, ita tamen, ut per hoc nullum apoſtolicæ ſedis præiudiciũ generetur, quo minus ſi voluerit, ſuam iuſtitiam proſequatur. Nimirum ſi prælati Innocentij priuilegium Alexandro fuit in iudicio præſentatum, & ipſe tamen ſententiam contra illud, intelligitur reprobaſſe. Si uerò non fuit coram eo exhibitum, prætextu priuilegij de nouo reperti, prædicta non debet ſententia retractari.

Idem Abbatibus S. Mariæ in Cathag. & vallis ſecretæ.

Sententia à qua fuit appellatum retractatur, ſi conſtet te ſtes, ad quorum dicta tantum lata fuit, conſpiratores fuiſſe, & contradicente par te receptos.

Conſtit. cx.

Ibid. cap. Cum I. & A.

CVm I. & A. canonici ſancti Dionyſij Remenenſis ex parte quorundã canonicorum eiuſdẽ eccleſiæ noſtro apoſtolatui referrebant, quòd abbas eorũ ſuper dilapidatione, periurio, ſimonia, & quibuſdam alijs erat multipliciter infamatus, nos Catalaunenſi Epiſcopo & eius collegis dedimus in mãdatis, ut ad eccleſiam perſonaliter accedentes, tam in capite quàm in membris corrigerẽt corrigenda, & ſtatuerent quæ ſtatuẽda viderent. Et infrà.

Iudices autem Abbatis & canonicorum iuramenta recipientes, abbatẽ ab adminiſtratione ipſius eccleſiæ per ſententiam remouerunt, correctione membrorum dilata, quam tunc non poterant expedire. A qua ſententia cũ procurator prædictus ad noſtram audientiã appellauerit, propoſuit dictam ſententiam reprobandam: tum quia iudices lite non conteſtata in ipſo negocio proceſſerunt, tum quia iuramenta conſpiratorum contra ipſum recipientes, depoſitiones coram partibus minimè publicatis, nec oſtenſis eiſdem, ad ſententiam procedere præſumpſerunt. Et infrà.

Quia uerò de conſpirationis articulo nobis non potuit fieri plena fides, mandamus quatenus ſi vobis conſtiterit, quòd illi cõſpiratores fuerint, quorũ cõſtat à iudicibus iuramenta recepta, quod abbas probare uoluit corã eis, & eorũ dicta iudices ſecuti tantummodo, cũ per alios ea probata non eſſent, ſententiam protulerunt, eos irritantes proceſſum eorũ, in negocio iuxta formam prædictam comprehenſam in prioribus literis procedatis. Si uerò eos cõſpiratores fuiſſe nequiuerit comprobare, uel licet de hoc conſtaret, appareat tamẽ illos nihil ſuper his depoſuiſſe, pro quibus idem abbas fuit amotus, vel etiã ſi aliqua ſuper his depoſuerint, ea tamen per aliorum dicta fuerant ſufficienter oſtenſa, proceſſum ipſorũ iudicum confirmetis, quia licet aduerſus Abbatem non debuerint conſpiratores admitti, iuramenta tamen ipſorum de veritate dicenda, ſuper ſtatu ipſius domus recipi potuerunt, vt per ipſorum dicta ſuper alijs fides poſſit haberi, quæ abbatem minimè contingebant: præſertim cum tunc probatum non eſſet eos conſpiratores fuiſſe.

Idem

Idem H. De caſtro Guarcino.

Damnatus pro nulla, vel pro modica iniuria infamis non efficitur.

Conſtitutio. cxj.

Ibid. cap. Cũ te à B.

CVum te à B. iniur[illegible]um a[illegible]ione conuento, eo quòd diceres equum [illegible] non eſſe mi[illegible]o[illegible] preci[illegible] quàm capi[illegible]los ipſius, iudice[illegible] [illegible] ſu[illegible]er hoc cog[illegible]ſce bãt, te in decem [illegible]os cõdem[illegible], tu timẽ[illegible] [illegible]pſorum ſẽtẽtia te n[illegible]ret [illegible] a[illegible] beneficium reſtitutio[illegible] fa[illegible]mam a ſede Apoſtolica implo[illegible].

N[illegible] [illegible]m [illegible] conſiderantes quia [illegible]lla fu[illegible] uel minima facta iniuria, uolu[illegible] t[illegible] pe[illegible] p[illegible]ædi[illegible]am ſenten[illegible] infamia non notari.

Innocentius Papa tertius.

Reuocata ſententia propter defectum iuriſ[illegible]nis, ut quia vnus ex iudicibus publi[illegible]e [illegible]municatus erat, vel propter iuris ordinem nõ ſeruatum, iterum de principali quæritur.

Conſtitutio. cxij.

Ibid. cap. Ad probã dum.

AD probãdum quòd procurator dominæ. Et infra. Vos autem interim a[illegible]noſcatis de [illegible]tionis ſen[illegible]t[illegible] quę lata eſt [illegible] delegatis de [illegible]e cuſtodis, vt eam (ſicut de iure fuerit [illegible]dum) confirmare vel infirmare curetis, [illegible] o eo quod vnus ex delegat[illegible], qui candẽ ſententiam protule[illegible]cationis vinculo eſſe[illegible] publi[illegible]nodatus, quando ſententia lata fuit, ſicut per metropolitani literas perhibe[illegible]r, aut ex alia iuſta cauſa eandem ſententiam conſtiterit [illegible]ma[illegible]am, ipſa c[illegible]ſata, de ipſius electione c[illegible] cognoſcatis.

DE APPELLATIOnibus.

INNOCENTIVS PAPA III. Illuſt[illegible] Fran[illegible]cu[illegible].

[illegible]rus [illegible] [illegible]atur, nec ab eo appellatur, [illegible] m[illegible]um [illegible]dat, maxime ſi eſt datus cum clauſula, appellatione remota.

Conſtit. cxiij.

Extra lib. 2. tit. 28. de appellat. cap. Nouit ille. Supra eo. lib. conſtitutione 103. et C. quorum appel. non recep. l. Ab executione.

NOVIT ille, qui nihil ignorat. Et infrà. Præte[illegible]eà interdicti ſententia Cardina[illegible] non e[illegible]i dit, ſed po[illegible] [illegible]i[illegible]uit, nec fuit d[illegible]tor [illegible] executor. Vnde c[illegible] [illegible]us, ab execu[illegible]s a[illegible]ari [illegible] poſſit, niſi fo[illegible] mo[illegible] exced[illegible]rent in exequ[illegible]do, nos etiam in literis ſuper hoc [illegible] ad ipſum, appellat[illegible] obſtaculum [illegible]ere, appellationi ab eo interpoſitæ non fuerat deſ[illegible]endum. De ſuſpicionis autem obiectu, licet eum merito [illegible] ſuſpectum non fuiſſe credamus, non tamen & ſi fuiſſet, propter appellationem interpoſitam ab eo deſiſtere debuiſſet, ad quod non proprio mo[illegible], ſed noſtro potius præcepto proceſſit.

Innocentius Papa tertius.

Si appellatiõ recipitur a iudi[illegible], vel approbatur à parte, ter[illegible] ad [illegible] p[illegible]uendam [illegible]a[illegible]us obtinet [illegible]em p[illegible]re[illegible], vt [illegible] ſentem proce[illegible]atur, ac ſi p[illegible]emptorie [illegible]et citatus, nec talis terminus præueniri poterit ab aliqua par[illegible]um.

Conſtit. cxiiij.

Ibid. cap. Sæpe contingit.

SAepe contingit, quòd c[illegible] [illegible]lam audientiam appe[illegible] pr[illegible] [illegible] partis alte[illegible] ne[illegible], neque p[illegible] reſ[illegible] idi[illegible] e[illegible] ap[illegible]o [illegible]c[illegible] o[illegible]t[illegible] pro[illegible], a[illegible]or ſi a[illegible] ca[illegible]a [illegible]onſal[illegible], mandatum procuratorum o[illegible]tis, li[illegible]c quæ de faci[illegible] [illegible]ani termi[illegible]ari, remaneãt indeciſæ, cum fre[illegible] iuri[illegible] quæſtio moueatur, cuiu[illegible] apud nos probationes neceſſariæ non exiſtunt, & interdum etiã facti quęſtio de [illegible] poſſe partibus præſentibus com[illegible]ari. Vnde lic[illegible] in Lateranẽ[illegible] concilio fuerit [illegible], vt ſi [illegible] quo[illegible] un[illegible]e n[illegible]o[illegible]io al[illegible] appellauerit, & eo qui appellatus fu[illegible] [illegible]

niente, qui appellauit uenire neglexerit, competentem illi recompenſationem faciat expenſarum. ut hoc ſaltem timore deterritus, in grauamen alterius non facile quis appellet, quia tamen propter hoc quæſtiones prorogantur, præſenti decreto ſtatuimus, vt ſi huiuſmodi appellato, uel à iudice recepta, uel à patre fuerit approbata, poſt terminum appellationi præfixum, edicti peremptorii uires obtineat, ita uidelicet, ut ex tunc in abſentē perinde procedatur, ac ſi peremptoriè uocatus ad iudicium extitiſſet.

Quod ſi forſitan interpoſita prouocatio malitioſe recepta uel approbata nō fuerit, cum cōſtiterit legitimè prouocatum, nihilominus eā uigorem uolumus obtinere, ſaluis cōſtitutionibus de prouocantibus poſt ſententiā promulgatis quibus appellationes ſuas proſequi nō curantibus, poſt terminum appellationi proſequendæ præfixum, rata manet ſententia, quæ fuerat appellatione ſuſpēſa.

Quicquid autem contra citationem peremptoriam poſſet ab abſente proponi, aduerſus huiuſmodi appellationē ualeat allegari. Si quis autem terminū appellationis præueniens tacita ueritate literas impetrauit, & careat impetratis, & pœnam contumaciæ non euadat.

Hoc autē in litibus ſiue iudiciis exercendis volumus obſeruari.

Idem Lemouicenſi & Cathurcenſi Epiſcopis.

Appellatione deſerta per negligentiam appellantis, poteſt iudex ex officio procedere in caſibus, in quibus eius officium exuberat.

Conſtit. Cxv.

Ibid. c. Conſtitutus.

Conſtitutus in præſentia noſtra Claremontenſis Archidiaconus nobis expoſuit quod Claremōtenſi decanatu uacante quidam canonici uota ſua in Epiſcopum tranſtulerunt, & Epiſcopus cum quibuſdam aliis expreſſe cōſentientibus in eundem, archidiaconus ei cōtulit decanatum. undecim canonicis prius appellantibus, ne quis aſſumeretur in decanum præter aſſenſum omnium, cū electioni eius viginti quinque tum per ſe tum Epiſcopo medio conſentirent. Cumq; ſancti Marcelli presbyter Cardinalis, tūc apoſtolicæ ſedis legatus, per terras illas tranſitum faceret, non ut appellationi ad nos interpoſitę derogaret ſed ut inſtructam tranſmitteret ad nos cauſam, ſancti* Illudii & ſancti Andreæ, abbatibus examinationem ipſius delegauit, & mandauit eiſdē, ut partem contradicentem electioni decani citarēt ad ipſum, contradictionis ſuæ cauſam in eius præſentia oſtenſuram. Et infrà, *al. Egidij.*

Intellecto igitur per aſſertionem cardinalis, quod ſub ea forma fuerat appellatum, ne ſine aſſenſu omnium procederetur in electione decani, & quod appellantes appellationem infra annum non fuerāt proſecuti, nec erat, propter quod eis eſſet biennium indulgendum, cum ſicut bis ſimplicem nuncium infra tēpus legitimum ad ſedem apoſtolicam deſtinarant, ſic potuiſſent ſaltem ſemel procuratorem idoneum deſtinaſſe, ne tamē peremptorias exceptiones ex eorū parte propoſitas uideamur ſub ſilentio prętetire, mandamus, quatenus ſi uobis cōſtiterit archidiaconum facto Epiſcopi, ex quo nititur, ſponte renunciaſſe, uel prædictum epiſcopum proceſſiſſe ad electionem ipſius, prætermiſſis prædictis, ſine quibus ne procederet in illa trāſlatione uoluntatum, ex qua nititur archidiaconus, proponitur eſſe actum ei, ſuper decanatu ſilentium imponatis, alioquin nominationem ſeu electionem taliter factam de alio, & quicquid fuerit ſequutum ex ipſa, denuncietis irritum & inane.

Idem Cancellario Metenſi.

Contra electum vel confirmatum nullum aliud ius expectantem, non admittitur regulariter exceptio vel appellatio, maximè fruſtratoria, ad impediendum electionis vel confirmationis effectum, ſed poſſeſſione habita, poterit accuſari vel denunciari.

Conſtitutio Cxvj.

Conſtitutis in præſentia noſtra N. Decano ſancti Saluatoris, & Cantore Metenſi. Et infrà. *Ibid. c. Cōſtitutis.*

Idem Magiſtro G. Archidiacono, & uenerabili Normanno Canonib. Sueſsionenſicis.

Licite appellat reus, ſi non auditur, petens declarari rem petitam in libello.

Conſtitutio Cxix.

Ibid. c. Significantib.

SIgnificantibus T. & R. fratribus, noſtro fuit apoſtolatui declaratū, quod quum inter ipſos ex una parte, & V. ex altera, ſuper quadam terra coram iudicibus delegatis quæſtio uerteretur, ipſi quum plures terras haberent, ut terra illa ſuper qua quæſtio uertebatur, oſtenderetur eiſdem, à iudicibus poſtularunt, quod cum ipſi facere denegarent, ad noſtram audientiam prouocauerunt.

Quocirca mandamus, quatenus, ſi eſt ita, reuocato in ſtatum debitum, ſi quid poſt appellationem noueris attentatum, &c.

Idem Eboracenſi Epiſcopo, & Abbatibus de Lucano & monte molli.

Iudex à quo non poteſt ſtatuere terminum ad finiendam appellationem, quod ſi fecerit, intelligitur ſtatuiſſe ad ſe præſtandum.

Conſtitutio Cxx.

Ibid. c. Ex inſinuatione.

EX inſinuatione Prioris & Canonicorum ſanctæ Barbaræ nobis innotuit, quod cum inter ipſos ex una parte, & V. camerarium de Tangar. ex altera, ſuper quodam monaſterio coram iudice ordinario quæſtio uerteretur, & idem Camerarius ad noſtram audientiam appellauerit, appellationi terminum non præfigens, dictus iudex, qui cauſam illius foueret uidebatur, pro eo quod quidam clericus commenſalis ſuus dicti Camerarii in eadem cauſa fuerat aduocatus, hunc terminum appellationi præfixit, ut ad feſtum Purificationis utraque pars eſſet ab appellationis proſequutione reuerſa, licet non potuit nobis legem imponere, ut eam teneamur infra dictum terminum expedire, quum & ſecundum legitimas ſanctiones lis, quæ in conſiſtorio principis ſperatur inferri, abſque damno moræ intacta permaneat, donec ipſam faciat introduci, & a proceribus dirimi, iuxta morem. Interim autem nuncius Camerarii præueniens nuncium eorundem, nec ipſo uſque ad terminum legitimum expectato impetrauit literas & receſſit.

Quia uero fraus & dolus alicui patrocinari non debent, mandamus, quatenus, ſi eſt ita, partibus conuocatis, audiatis cauſam, & ſi de his conſtiterit, literæ Camerarii non ualebunt.

Idem Roſenſi & Bondenſi Epiſcopi.

Qui extra iudicium appellat ex ueriſimilibus & probabilibus cauſis, ne in poſſeſſione moleſtetur, ſi poſtea ſpoliatur, reſtituitur antea omnia in ſtatum, in quo erat tempore appellationis omiſſæ.

Conſtitutio Cxxi.

Ibid. c. Bonæ memoriæ.

BOnæ memoriæ O. de camera perſona Eccleſiæ de Fan. uiam uniuerſæ carnis ingreſſo, Abbas ſancti Auguſtini Cantuarienſis eiuſdem Eccleſiæ, quam ad ſe aſſerit pertinere, primo per quoſdam monachos, ſecundo per ſeipſum poſſeſſionem ingreſſus, ad nos pluries uocem appellationis emiſit, ne quis eum ſuper poſſeſsione ipſius Eccleſiæ præſumeret moleſtare. Cumque aliquandiu prædictam Eccleſiam pacificè poſſediſſet, quidam laici Cantuarienſis diœceſis ipſum Abbatem & monachos de poſſeſsione ipſius Eccleſiæ per uiolentiam eiecerunt. Et infrà.

Procurator uero archidiaconi propoſuit ex aduerſo, quod defuncta perſona Eccleſiæ, archidiacono tamen datur eius cuſtodia, imo Archidiaconi, qui fuerunt pro tempore, tam de iure communi, quam de generali conſuetudine, tam in illa Eccleſia, quam in cæteris eiuſdem diœceſis hoc iure ſemper uſi fuere. Præterea præfatus O. nomine Archidiaconi Eccleſiam poſſedit eandem, ut pote qui ei unam procurationem, & quinque ſolidos nomine eccleſiæ annis ſingulis exoluebat. Et infrà. *63. diſ. c. Si in plebib.*

Præmiſſis igitur diligenter inſpectis, prædictos Abbatem & monachos in eum ſtatum, in quo tempore appellationis factæ ex uериſimilibus & probabilibus cauſis ad nos legitimè interpoſitæ fuiſſe noſcuntur (proprietatis parti utrilibet ſaluo iure) decernimus reducendos, ac fructus medii temporis perceptos cẽſuimus pariter aſſignandos eiſdem.

Idem ſancti Auguſtini, & ſancti Gregorij Prioribus.

Itineris arreptio habet uim appellationis, ſi ſeruantur ea quæ ſeruari debent in appellatione.

Conſtitutio Cxxii.

Ibid. c. Dilecti filij. DIlecti filii Io. & H. Prioris, & monachorum Cantuarienſis Eccleſiæ nũcii retulerunt, quod cum pro cauſa, quæ inter dictos Priorem & monachos & Cãtuarienſem Archiepiſcopum ſuper capella de Lamede uerteretur, ab ipſis ad ſedẽ Apoſtolicam mitterentur, idem Archiepiſcopus poſt iter arreptum in eos excommunicationis ſententiam promulgauit.

Cum autem plus ſit ad ſedem Apoſtolicam facto prouocare quàm uerbo, & ipſis propter dictam cauſam ad Romanam Eccleſiam uenientibus, intelligitur ad ſedem apoſtolicam prouocatum, mandamus, quatenus ſi eſt ita, dictos Io. & H. denuncietis excommunicationis uinculo non teneri.

Idem Epiſcopo Elienſi.

Per clauſulam appellatione remota, inhibetur omnis appellatio. quæ à iure non indulgetur expreſſe.

Conſtitutio Cxxiii.

Ibid. c. Paſtoralis. PAſtoralis officii diligentia. Et infrà. Quæſiuiſti, utrum quãdo inhibetur appellatio in reſcripto, fruſtratoria tantum inhibita uideatur.

Nos igitur attendentes, quod per appellationem fruſtratoriam, etiam ſi non fuiſſet inhibita, negocium non debeat impediri, reſpondemus, quod quælibet prouocatio intelligitur remoueri, quæ à iure non indulgetur expreſſe, ſed ſi appellãs fuerit grauatus iniuſtè, grauamen huiuſmodi per ſuperiorem poterit emendari.

Verum, quia multoties quis ad tempus per appellationem legitimam à iudicis ſui, quo ad aliquem certum articulum, eximitur poteſtate, conſuluiſti nos, utrum, ſi quis excommunicationis ſententia innodatus, ante denunciationem ipſius ab ea tanquam minus rationabiliter promulgata in eo caſu, in quo ante ſententiam appellatori iam uires obtinuiſſet, curauerit prouocare, eo quòd per appellationẽ interpoſitam excommunicantis uidetur iuriſdictio dormitaſſe, ipſe denunciare poſsit eundem, & ad tempus eccleſiaſticis beneficiis clericum ſpoliare.

Nos itaque reſpondemus, quod quum executionem excommunicatio ſecum trahat, & excommunicatus per denunciationem amplius non ligetur, ipſum excõmunicatum denunciare poteſt, ut ab aliis euitetur, & illi prouentus eccleſiaſtici merito ſubtrahuntur, cui Eccleſiæ communio denegatur.

Idem Epiſcopo Parrhiſienſi.

Si appellans ad ſuperiorem comparet coram iudice inferiori ſuper concernentibus ipſam appellationem, ipſi appellationi renunciare uidetur. Si autem proteſtetur, quod proprie, hoc non intendit renunciare appellationi, tanquam contraria allegans, non eſt audiendus, niſi notorium ſit, actum illum eſſe iniuſtum, ſuper cuius emendatione audiuit inferiorem.

Conſtitutio Cxxiiij.

Ibid. c. Solicitudinẽ paſtoralis. SOlicitudinem paſtoralis. Et infra. Sanè quum ſicut recipimus duobus coram Epiſcopo litigantibus alter eorum ad ſedem Apoſtolicam appellaſſet, epiſcopus appellantem reputans contumacem, ipſum excommunicationis uinculo innodauit, qui coram metropolitano de epiſcopo ſibi petiit iuſtitiam exhiberi, aſſerẽs, quod poſt appellationem legitimè ad nos interpoſitã ipſum excõmunicauerat, & petens ſe ad eum ſtatum, in quo fuerat appellationis tẽpore, a metropolitano reduci, denunciari uidelicet abſolutũ, adiiciẽs ẽt quod appellationi nõ renunciabat obiectę, ſed proſequi uolebat eãdẽ. Et inf.

Nos igitur inquiſitioni tuæ aliter reſpondemus, quod ſicut metropolitanus de appellatiõe ad nos interpoſita cognoſcere

ſcere omnino non ualet, ſic nec de his quæ poſt appellationem fuerant innouata, dummodo de aliis cognoſci non poſsit niſi de appellatione pariter cognoſcatur, uel de his quæ appellationis cauſam contingere dinoſcuntur. In quo caſu ſi metropolitanus ad cognoſcendum partes ſuas interponere forte præſumeret, Epiſcopus poſſet ad appellationis beneficium conuolare. Nam ad officium eius, qui de appellatione cogniturus eſt, pertinet prudenter corrigere, quæ contra ipſam inuenerit attenta, ſi uero notorium exiſteret, quod mandatum Epiſcopi indiſcretum fuerat, uel iniuſtum, cui non tenebatur ſubditus obedire, ac per conſequentiam ei liquebat euidenter ſubditum legitimè prouocaſſe, poteſt Archiepiſcopus authoritate metropolitani declarare ſubditum irrationabiliter extitiſſe anathematis mucrone percuſſum. Cum autem excommunicatus, qui appellauerat iuxta perſcriptam formam coram archiepiſcopo, deponit contra Epiſcopum quæſtionem, metropolitanus ad cognoſcendum de eā pōt interponere partes ſuas, cū ille appellationis proſecutioni renūciaſſe tacitè uideatur, ſed ſi uerbo uel facto appellationē ſe uelle pſequi proteſtetur, nō eſt tāq̃ aduerſa petēs & ſibi cōtrarius audiēdus.

Idem Epiſcopo & Cantori Trecen.

Per appellationem legitimè interpoſitam principale cum acceſſoriis ad iudicem appellationis defertur, & ſententiæ excommunicationis & interdicti poſt appellationē latæ nō tenēt.

Conſtit. Cxxv.

Ibid. c. Dilectis filiys. Dilectis filiis Decano Altiſiodorenſi, ac magiſtro R. Altiſiodorenſis Epiſcopi procuratore in noſtra præſentia conſtitutis, idem magiſter propoſuit, quod cum dictus Epiſcopus presbyterum domus Dei, in qua diſpenſationem plenariam obtinere dinoſcitur, detineri faceret uinculis mancipatum; pro eo quod bona quædam eiuſdem domus, quę furtiua ſubtraxerat, reſtituere detractabat, propterea quod etiam ab eodem Epiſcopo excommunicationis fuerat, uinculo innodatus, ſupradictus decanus Epiſcopum monuiſſet, ut ei reſtitueret uel ſaltem recrederet presbyterum memoratum, quem ad iuriſdictionem ſuam pertinere firmiter aſſerebat. Epiſcopus metuens ne decanus aliquid in ſuum præiudicium attentaret, ſe ac ſuos, ſtatum eccleſiæ, ac ciuitatis, protectioni metropolitani ſupponens, ad eius audientiam appellauit. Verum decanus poſt modicum tempus interdictum huiuſmodi promulgauit, ut epiſcopo in ciuitate præſente a diuinis in Altiſiodorenſi eccleſia ceſſaretur. Poſtmodum uerò, cum die appellationi præfixo comparuiſſent partes coram officiali curiæ Senonenſis, decanus allegans quod appellationi ab Epiſcopo interpoſitæ ideo non duxerat deferendum, quoniam presbyter ſupradictus adhuc in uinculis tenebatur, quando ad nos uocem appellationis emiſit. Officialis autem iudicauit irritum interdictum à decano poſt appellationem epiſcopi promulgatum. Et infra.

Quia uero idem Epiſcopus diuerſos modos expreſsit, ſecundum quos decano paratus fuerit ſuper captione presbyteri iuſtitiam exhibere, ad metropolitanam ſe dēm appellans, decanus non potuit poſt hoc ferre ſententiam interdicti, & ideo ſententiam ipſam ab eo poſt appellationem legitima promulgatam irritam decernimus & inanem, non obſtante quod decanus ad excuſationem ſuam quaſi uariando propoſuit, quod priuſquam Epiſcopus appellaſſet, ſententiam tulerat, ruius effectum ad tempus duxerat ſuſpendendum, cum interim appellatione interpoſita procedere non debuerit ad ſententiam exequendam, officialis proceſſum, qui poſt appellationem huiuſmodi ſententiam interdicti irritam & inanem decreuit, temerarium iudicans, cum appellatione ad nos interpoſita nil debuit innouari. Præterea licet excommunicationis ſententia in Decanum per Epiſcopum promulgata, rite lata prima facie uideretur, quum per dictum Officialem eſſet prohibitum, ne ſeruaretur in Eccleſia interdictū, & Decanus ne celebraretur in Eccleſia prohibēdo, diuinū uideretur officiū perturbare, quia tamen per appellationem ad nos interpoſitam ex parte Decani cui etiā officialis duxerat deferendum, apoſtolos concedendo, non ſolū principale ne

gocium, ſed acceſſoria etiam ad noſtrum referebantur examen, eandem ſententiam poſt appellationem promulgatam decernimus uiribus caruiſſe. Verum licet Archiepiſcopus poſt appellationem prædictā de qua ſibi per officialis literas innotuerat, Decanum denunciauerit euitandum, Senonenſes tamen canonicos, qui ſaniori ducti conſilio communicauerunt eidem, ut appellationi ad nos interpoſitæ magis quam denunciationi ab Epiſcopo factæ deferrent, inculpabiles iudicamus.

Idem Mediolanenſi Archiepiſcopo.

Poſtquam Papa aliquam cauſam ad ſe reuocat, non ualet proceſſus poſtea per minorem iudicem factus, ſicut non ualeret, ſi fuiſſet ab ea legitimè appellatum.

Conſtitutio Cxxvi.

Ibidem c. Vt noſtrum. VT noſtrorum prodeat de uultu Dei iudicium. Et infra. Iudicibus dedimus in mandatis, ut ſi poſt ſecundum mandatum, per quod totius cognitionem negocii ad noſtrum iudicium reuocauimus traditionem ſigilli dicto H. à te cognoſcerent eſſe factam, eam decernerent irritam & inanem, inhibentes illi, ne quomodolibet eo uti præſumeret, cum plus ſit Romanum Pontificem ad ſe aliquod negocium reuocare, quàm quenquam ad eum ſuper aliquo negocio prouocare.

Idem Abbati ſancti Felicis, & G. Canonico Bononienſi.

Si terminum appellationi proſequendæ ſtatutum ab homine, altera pars præuenit, hoc tacito literas impetrando, literæ non ualent, ſed terminum iuris etiam appellatus præuenire poteſt, dummodo nimium non præcurrat. & ubi ex dilatione imminet periculum (etiam neutra parte proſequente) poteſt iudex ad quem ſupplere partes, compellendo ad proſequutionem.

Conſtitutio Cxxvii.

Ibid. c. Oblatæ nobis. OBlatæ uobis ueſtræ literę continebant, quod quum quidam iudices, quibus cauſa, quæ inter Sambrienſem & Rinocorenſem plebes uertebatur, fuerat ab Apoſtolica ſede commiſſa, pro plebe Sambrienſi ſententiam protuliſſent, ac a procuratoribus plebis de Rinocor. ad nos fuerit ſine termino appellatum, nec delatum appellationi fuiſſet, nec ad proſecutionem ipſius terminus a iudicibus partibus aſsignatus, plebanus de Sambro. ſuper obſeruatione prædictæ ſententiæ, ſicut rationabiliter lata erat, noſtras ad uos literas, & alia pars alias commiſsionis literas a nobis ſuper infirmanda eadem poſtmodum ad alios iudices impetrauit, nulla in poſterioribus literis de prioribus habita mentione. Vnde in dubitatione reuocaro, an poſteriores iudices uel uos de illa debeatis cognoſcere, nos ſuper hoc conſulere uoluiſtis. Et infra. Supra eodem lib. con-ſti. c. i5

Licet igitur appellanti legitimè a ſententia indulgeatur annus a lege, aut ex iuſta cauſa biennium ad appellationem interpoſitam proſequendam, quia tamen huiuſmodi terminus poteſt reſtringi, non ſolum à prouocante, uerum etiam à iudice, à cuius ſentētia prouocatur (eum ideo ſit conſtitutum, non ut terminus ipſe præueniri non poſsit, ſed ne ualeat prorogari) credimus diſtinguendum in quo caſu literæ impetrantur. Et quidem quando certus terminus ab appellante, uel a iudice appellationi præfigitur proſequendæ, ſi eo tacito appellatus literas impetrauerit, huiuſmodi literæ tanquā tacita ueritate ſurreptæ obtinere nō debēt aliquam firmitatē.

Si uero non ſit aliquis terminus a iudice uel ab appellante præfixus, pars appellata infra terminum conſtitutum à lege (dummodo nimium non præcurrat, ut appellantem in commiſsione impetranda ſupplantet) commiſsionis literas poterit impetrare, quarum authoritate in appellationis cauſa legitimè procedatur, ita quod ſi appellans uoluerit in cauſa appellationis procedere, oportebit eum agere ſub iudice ſic obtento, niſi poſsit eum legitime recuſare. Quod ſi agere noluerit, appellatus poteſt nihilominus proſequi cauſam ipſam, maxime ſi ſentiat ſibi ex dilatione imminere grauamen.

Superior quoque iudex ſi uiderit ex dilatione periculum imminere, poteſt & debet neutro proſequente appellationem occurrere, ut periculum euitetur, puta ſi à ſententia lata ſuper confirmatione alicuius electi fuerit prouocatū, & utraq; pars

uelit

uelit etiã ad annum proſecutionem appellationis differre, poteſt utique, imo debet ſuperior iudex, ad quem fuerat appellatũ, terminum prouide moderari, ne gregi dominico diu deſit cura paſtoris.

Ex his igitur conſultationi ueſtræ noueritis eſſe reſponſum, quod per poſteriores non derogatur prioribus legitimè impetratis, per quas ad confirmandam ſententiam, uel infirmandam præuia poteſt ratione procedi.

Innocentius Papa tertius.

ALTERA PARTE CONTVMAciter abſente, poteſt iudex appellationis etiam principale negocium diffinire, ſi poſt litem conteſtatam fuerit appellatum.

Conſtitutio Cxxviij.

Ibidem ea. Per tuas literas.

PEr tuas litteras requiſiſti, utrum, ſi poſt latam ſententiam, uel ſaltem poſt depoſitiones teſtium publicatas fuerit aptè appellatum, hi qui ſuper hæc delegantur à nobis, ſi altera partium eorum ſe noluerit conſpectibus præſentare, cauſam ſibi delegatã iudiciali poſsint calculo terminare.

Nos igitur conſultationi tuæ taliter reſpondemus, quod cum lis ſit ſuper eodem negocio coram primis iudicibns legitimè conteſtata, poterunt iudices delegati (eo qui conuenitur ſe per contumaciam abſentante) cum eis de meritis cauſæ liquebit, commiſſum ſibi negocium diffinire.

DE CONFIRMATIONE utili vel inutili.

INNOCENTIVS PAPA III. Decano Padebornenſi.

INNOVATIO PRIVILEGII nouum ius non tribuit, nec antiquum confirmat, ſed ſi quod competebat conſeruat.

Conſtitutio Cxxix.

Extra li. 2. ti. 30. de cõfirmatione utili uel inutili. c. Cum dilecta

CVM dilecta in Chriſto filia Abbatiſſa & ſorores Eccleſiæ de Gardeuenenſi, ſua cuperent priuilegia innouari, propter uiarum diſcrimina quatuor Epiſcopis & Abbatibus totidem, ut ea inſpicerent diligenter, & tenorem ipſorum fideliter tranſſcribentes ſub ſigillis ſuis nobis remitterent duximus iniungendum. Et infrà. *in Christi filia.*

Nos autem tam legato, qui ſub ſigillo proprio ea noſtro fecit conſpectui præſentari, quam inquiſitoribus ipſis fidem debitam adhibentes, licet non uideremus, quare non deberent eadem priuilegia innouari, quia tamen C. maioris Eccleſiæ, & I. ſanctæ Crucis Canonici propoſuerunt Hildeſ:menſem Eccleſiam in poſſeſsione ſubiectionis ipſius monaſterii per centum annos & amplius extitiſſe, priuilegia ipſa tunc non duximus innouanda.

Vnde iudicibus dedimus in mandatis, ut ad locum idoneum accedentes, ciuitatis qui fuerint euocandi, inquirerent ſuper his diligentius ueritatem, a quibus pars Hildeſemenſis Eccleſiæ, ad apoſtolicam ſedem appellauit. Nuper autem iterato prædicta periit Abbatiſſa, quatenus deberemus priuilegia ſuæ Eccleſiæ renouare. Ex aduerſo uero fuit poſtulatum, ut cauſam ipſam diſcretis uiris committere dignaremur, qui teſtes reciperent, quos contra priuilegia monaſterii & ad probandum præſcriptionem legitimam inducere proponebant.

Nos igitur attendentes, quod iure ſit ciuili ſtatutum, ut quando periculum teſtium formidatur, ne ueritas occultetur, ut probandi copia fortuitis caſibus ſubtrahatur, etiam lite non conteſtata, teſtes ualetudinarii, & alii, de quibus ex aliqua rationabili cauſa timetur, ad teſtimoniũ, admittantur. eiuſdem æquitatis ſimilitudine prouocati, prædicta priuilegia, quaſi iam nimia uetuſtate conſumpta, cum fuerint non in pergameno, ſed in papyro conſcripta, duximus innouanda, nolentes quod ex innouatione huiuſmodi nouum ius monaſterio acquiratur, ſed antiquum, ſi quod habet, per innouationem priuilegii conſeruetur.

Quia uero præfatum monaſterium ad ius & proprietatem apoſtolicæ ſedis per priuilegia prædeceſſorum noſtrorum pertinere monſtratur, ne ius Eccleſiæ Romanæ remaneat indefenſum, eandem Abbatiſſam procuratricem ipſius duximus ſtatuendam, ut cum aduerſus Romanæ

Eccleſiæ poſſeſsiones & iura non niſi cen tenaria currat præſcriptio,ipſa ſuper hoc, & alijs,uice noſtra procuret, quæ coram te in iudicio fuerint procuranda.

Nolentes igitur,quod de ſtatu eiuſdem monaſterii diutius dubitetur,mandamus quatenus locum tutum & commodum eli gens recipias teſtes, quos ad præſcriptionem probandam Hildeſemenſis Eccleſia, uel ad interruptionem oſtendendam cœnobium duxerit producendos:& ſi legitimam præſcriptionem probauerit, ut intendit, niſi probata fuerit interruptio ex aduerſo, ſubiectionem ipſius monaſterii ad iudices Epiſcopo memorato,cum con ſtet ipſum in ſua diœceſi conſtiturum, pri uilegium,quod monaſterio innouari fecimus,corrumpendo,alioquin eidem ſuper hoc perpetuum imponens ſilentium,monaſterium pronuncies perpetua libertate gaudere, noſtro ſibi priuilegio reſignato.

Idem Epiſcopo & Præpoſito Vtinenſibus.

NON VALET CONFIRMATIO, quam religioſus impetrauit à Papa ſuper temporali adminiſtratione,ſeu prioratu,ſi tacuit ſe regularem,ſi uero expreſsit,reſcriptum præſumitur falſum,quia Papa non conſueuit concedere.

Conſtitutio. Cxxx.

AD noſtram audientiam. Præpoſito Nemanēſis Eccleſiæ ſignificante per uenit,quod quidam Canonici Nemanenſis Eccleſiæ à nobis literas confirmationis ſuper adminiſtrationibus ſuis obrine re laborant,religionis ſuæ conditione ſuppreſſa.

Ibidem ea. Ad noſtrā audientiam.

Cum igitur regularibus perſonis non conſueuerit Apoſtolica ſedes aliqua perſonaliter confirmare,mandamus, quatenus confirmationes, quas ab ipſis canonicis,quum regulares exiſtant, noueritis taliter impetratas,denuncietis irritas & inanes.

Innocentius Papa tertius.

Concordat cum capitulo ſupra proxime poſito.

Conſtitutio Cxxxi.

POrrecta nobis ex parte tua petitio continebat, quod plures ex religionis,qui prioratibus & aliis adminiſtrationibus præſunt, a nobis ſuper ipſis quoad uixerint poſsidendis, confirmationis literas ſe aſſerunt impetraſſe.Et infra.

Ibidem ea. Porrectam bis ex parte.

Cum igitur a cancellaria noſtra huiuſmodi literas emanaſſe non credamus, mandamus,quatenus illos, qui tales literas exhibuerint, in quibus prioratus uel adminiſtrationes tanquam religioſis con firmantur, eoſdem punias tanquam falſitatis authores.Si uero in eis non ſit mentio religionis ipſorum,illas tanquam taci ta ueritate ſurreptas denuncies non ualere.

Idem Nobili Viro Matthæo de Riuariis

Sententia ſeu laudum contra formam iuris uel compromiſsi latum per arbitros, licet per Papam in forma communi ſuit confirmatum, non tenet.

Conſtitutio Cxxxii.

EXaminata cauſa,quæ uertitur inter te, & milites Campaneos ſuper Eccleſia ſancti Angeli, perpendimus arbitrium, quod uicedominus Sabinenſis dicebatur ſuper eodem negocio promulgaſſe, contra formam iuris & compromiſsi fuiſſe dictatum.Vnde quum non obſtante confirmatione Celeſtini Papæ prædeceſſoris noſtri,qui confirmauerat illud,ſicut prouide latum fuerat, & ab utraque parte receptum, decernimus ipſum irritum & inane.

Ibidem c. Examinata.

LIBRI SECVNDI FINIS.

D. INNOCENTII PONTIFICIS MAXIMI, HVIVS NOMINIS TERTII,

conſtitutionum Decretalium in Eccleſia Catholica Liber tertius, agens potiſsimum de Vita & honeſtate Clericorum, de rebus negociisq; ad eos pertinentibus, deniq; de Eccleſijs earundemque attinentijs.

DE VITA ET HONESTATE Clericorum.

INNOCENTIVS EPISCOPVS SERVVS SERVORVM Dei, dilecto nobis N. Apoſtolicæ ſedis Legato.

Eccleſiaſtici iudices & delegati gratis iudicare debent, nec exigere poſſunt decimam uel aliam quotam litis, etiamſi hoc habeat conſuetudo.

Conſtitutio j.

Extra li. 3. tit. 4. de uita & honeſtate clericorum. ca. Cum ab omni ſpecie. 1. Theſ. 5.

CVM ab omni ſpecie mali præcipiat Apoſtolus abſtinere. Et infra. Sane ad audientiam Apoſtolatus noſtri peruenit, quod cum ex delegatione noſtra cauſas ſuſcipitis pertractandas, more ſecularium ſuper decima litis uel parte alia, pro diuerſa terrarum conſuetudine, præter expenſas uictualium cum litigantibus receptis pignoribus, pro ſalario conuentis, non attendentes, quod ad hoc uobis & aliis clericis ſint eccleſiaſtici redditus deputati, ut ex ipſis honeſtè uiuere debeatis. Et infra. Ideoque mandamus, quatenus ab huiuſmodi exactionibus de cætero abſtinentes, uigorem iudiciarium gratis ſtudeatis litigantibus impartiri, non obſtante quod in fraudem à quibuſdam proponitur, quod id exigatur nomine aſſeſſorum, cum nec iuſtum iudicium iudici uendere liceat, & uenales ſententiæ ab ipſis etiam ſecularibus legibus reprobentur.

Idem Liuonienſi Epiſcopo, & eis qui cum eo ſunt fratribus.

Ad euitandum ſcandalum, poſſunt religioſi diuerſi habitus miſsi ad prædicandum de nouo conuerſis, ſe in unum ſuperiorem habitum & propoſitum conformare.

Conſtitutio ij.

Ibidem ca. Deus qui.

DEus qui Eccleſiam ſuam noua ſemper prole fœcundat, Et infra. Ne igitur, ſi diſpar in uobis obſeruantia fuerit, & diſsimilis habitus apud eos, quibus unum Euangelium prædicatis, ſcandalum ſuſcitetur, mandamus, quatenus eo non obſtante, quod inter uos monachi ſunt, & canonici regulares, uel alii etiam regularem uitam ſub alia diſtrictione profeſsi, omnes pariter in unum regulare propoſitum & honeſtum habitum, quantum ad hoc ſpectat officium, conformetis.

Idem Innocentius Papa tertius.

Ludi theatrales etiam prætextu conſuetudinis in eccleſiis uel per clericos fieri non debent.

Conſtitutio iij.

Ibidem ca. cum decorē.

CVm decorem domus Dei. Et infra. Interdum ludi fiunt in Eccleſiis theatrales, & non ſolum ad ludibriorum ſpectacula introducuntur in eis monſtra lar-

uarum

uarum, uerũ etiam in aliquibus feſtiuitatibus, diaconi, presbyteri, & ſubdiaconi inſaniæ ſuæ ludibria exercere præſumunt. Et infra.

Fraternitati ueſtræ mandamus, quatenus, ne ꝑ huiuſmodi turpitudinẽ Eccleſiæ inquinetur honeſtas, prælibatam ludibriorum conſuetudinem uel potius corruptelã curetis a ueſtris Eccleſiis extirpare.

DE COHABITATIONE clericorum & mulierum.

INNOCENTIVS PAPA III. Exonienſi Epiſcopo.

Si fornicatio clerici ita eſt publica, quod tranſit in notorium, nec accuſator nec teſtis neceſſarius eſt, ſed ſi eſt publica per ſolam famã non ſufficiunt ad condemnationem ſola teſtimonia, id eſt, teſtium dicta non iuratorum, ſed ſi ex hoc oriretur ſcandalum, indicitur purgatio, in qua deficiens canonice punitur.

Conſtitutio iiii.

Extra lib. 3. ti.2.de cohabitatione clericorum & mulierum. c. Tuam nos duxit.

QVa nos duxit fraternitas conſulendos, ſi de clericis publice concubinas habentibus, qui quando a te conueniuntur ſe eſſe concubinarios diffitentur, nec apparet contra eos legitimus accuſator, credendum ſit teſtimonio bonorũ uirorum, inter quos uiuere dinoſcũtur.

Nos igitur conſultationi tuæ taliter reſpondeamus, quod ſi crimen eorum ita publicum eſt, ut meritò debeat appellari notorium, in eo caſu nec teſtis, nec accuſator eſt neceſſarius, cum huiuſmodi crimen nulla poſsit tergiuerſatione celari. Si uero publicũ eſt, non ex euidentia, ſed ex fama, in eo caſu ad condemnationem eorum ſola teſtimonia non ſufficiunt, cum non ſit teſtimoniis, ſed teſtibus iudicandum. Sed ſi de clericis ipſis talis habeatur ſuſpicio, ut ex ea ſcandalum generetur in populo, licet contra ipſos non apparuerit accuſator, eis tamen eſt canonica purgatio indicenda, quam ſi pręſtare noluerint, uel defecerint in præſtanda, eos canonica debebis animaduerſione punire.

Idem Epiſcopo Piſtorienſi.

Mulieres quænam & quando permittantur clericis cohabitare.

Conſtitutio v.

A Nobis tuã fraternitas requiſiuit. Et infra. Cum clericis quoque non permittas mulierculas habitare, niſi forte de illis perſonis exiſtant, in quibus naturale fœdus nihil permittat ſæui criminis ſuſpicari.

DE CLERICIS coniugatis.

INNOCENTIVS PAPA III. Noruicenſi Epiſcopo.

Auferenda ſunt clerico beneficia, quæ habebat tempore contractus matrimonij collata uero poſtmodum ſcienter per epiſcopum per eundem auferri non poſſunt, ſed per ſuperiorem.

Conſtitutio vj.

Extra li.3.ti. 3. de Cleric. coniugatis.cap. Diuerſis fallacijs.

DIuerſis fallaciis. Et infra. Accepimus autem quod quidam clerici tuæ diœceſis, qui matrimoniũ contraxerunt, eccleſiaſtica beneficia detinere contendunt, in quorum conuerſatione cithara cum pſalterio male concordat.

1. Cor. 7.

Cũ ergo uir cogitet quomodo placere poſsit uxori, & ideo minus quæ Dei sũt ualeat cogitare, cum quaſi diuiſus in duo, plenam ſui non habeat poteſtatem, ut ei a quo ſtipendium recipit, plenius famuletur, mandamus, quatenus huiuſmodi clericos beneficiis eccleſiaſticis, quæ in tua diœceſi ſunt adepti, priues, appellatione remota, pręſertim quum rerum eccleſiaſticarum ſubſtantia per tales ſoleat deperire. Niſi fortè tu talibus ſcienter contuleris eccleſiaſtica beneficia, quibus eos non per te, ſed per ſuperiorem decernimus ſpoliandos

28.diſ. c. Siracuſanæ.

Idem

Idem Archiepiſcopo Acheronenſi.

Ibid. c. Cũ olim 32. diſ. c. Siquis eorum.

Filius ſacerdotis Græci ex uxore genitus, licite inter Latinos promouetur, ſi ſcandalum non obſiſtat.

Conſtitutio vii.

CVm olim ad noſtram audientiam perueniſſet, quod canonici Anglorien. cantorem Tricaricen. ſibi elegerint in paſtorem. Et infrà. Licet tibi de forma electionis canonicè ac idoneitate perſonæ in aliis conſtitiſſet, mouit te tamen, quod cum pater eius Græcus fuerit, & iuxta ritum Græcorum uxorem duxerit in minoribus ordinibus conſtitutus, cantorem ipſum ex uxore legitima in ſacerdotio ſuſcepiſſet.

31. diſ. c. Nicæna & c. Quoniã & cap. Aliter. 32. diſ. c. Placuit.

Nos igitur attendentes, quod orientalis eccleſia uotum continentiæ non admiſit, quoniam orientales in minoribus ordinibus contrahunt, & in ſuperioribus utuntur matrimonio iam contracto, mandamus, quatenus, niſi pro eo quod inter Latinos Greci huiuſmodi conuerſantur, regionis cõſuetudo repugnet: ſi aliud canonicum non obſiſtat, ad confirmationem & conſecrationem eiuſdem ſine dubitatione procedas.

Idem Epiſcopo Pictauienſi.

Ibidem c. Ioannes.

Clericus coniugatus non beneficiatus, non cogitur deferre tonſuram.

Conſtitutio viii.

IOannes nobis conquerendo monſtrauit quod tu eum, quanquam iam dudum uxorem legitimam duxerit, pro eo quod prius in Acoluthum fuerat ordinatus, compellere niteris, ut tonſuram deferat clericalem, ex qua inter ipſum & uxorem ſuam poſſet ſcandalum generari, de cõſuetudine terræ tuæ clerici uxorati non cogantur inuiti portare tonſuram.

17. q. 4. c. Si quis ſuadente.

Quoniam igitur idem etiam tonſoratus, non poteſt priuilegio clericali gaudere, Mandamus, quatenus ipſum ſuper tonſuratione huiuſmodi non moleſtes, dummodo nullum percipiat beneficium eccleſiaſticum, cuius ratione teneatur clericalem deferre tõſuram, quia cum eum oporteat ſecularibus negociis immiſceri, tonſura, ipſius ſecularia exercentis uideretur profecto in miniſterii noſtri uituperium redundare.

Idem Innocentius Papa tertius.

Vxorati nõ admittuntur ad eccleſiaſticas dignitates, & coguntur dimittere quas habent.

Conſtitutio ix.

CVm decorum, domus Dei. Et infra. Eos qui ſunt publicè uxorati, non admittatis de cætero ad eccleſiaſticas dignitates, dimiſsis ab eis, quas non poſsint ſine prauo exemplo & graui ſcandalo retinere. *Ibidem c. Cum decorẽ.*

DE CLERICIS NON Reſidentibus.

INNOCENTIVS PAPA III. Capitulo Raguſino.

Priuandus eſt prælatus uel clericus non reſidens qui citatus non reuertitur in termino ſibi præfixo, niſi habeat iuſtum impedimentum.

Conſtitutio x.

Extra lib. 3. tit. 4. de Cleric. non reſiden. c. Qualiter.

QValiter archiepiſcopus ueſter temeritate propria receſsit ab eccleſia Raguſinenſi, nec iam ultra quadriennium expectatus redierit, per literas etiam ueſtras reuocatus. Et infra. Diſcretioni ueſtræ madamus, quatenus, niſi forſitan iam redierit, uos poſt menſem a receptione præſentium perſonam uobis idoneam in archiepiſcopum eligatis.

Idem

Idem Patriarchæ Conſtantinopolitano.

Argumentum idem, quod & capitis præcedentis.

Conſtitutio xj.

Ibidem c. Inter quatuor 21. quæſtio. 2. c. Placuit.

INter quatuor animalia. Et infra. De clericis qui eccleſias uel præbendas ſibi conceſſas ſine iuſta & neceſſaria cauſa deſerunt, tuo præſertim non accedente conſenſu, hoc tibi duximus reſpõdendum quod poſtquam congruo tempore fuerint expectatæ, niſi redierint ad illas, poſſunt eis iuſtè priuari, dummodo non ſine iuſto impedimento detenti.

Idẽ Archiepiſcopo Panormitano.

Si neſcitur ubi ſit clericus, tribus publicis edictis citabitur in eccleſia ſua, & ſi infra ſex menſes non reuertitur, priuabitur eccleſia ſua.

Conſtitutio. xii.

Ibidem c. Ex tuæ deuotionis.

EX tuæ deuotionis. Et infra. In eccleſiis eorum qui ſe fraudulenter abſentãt, nec ad ipſos ualet citatio peruenire, trinæ citationis edictum facias publicari, etſi nec ſic curauerint obedire, & ultra ſex mẽſes ſuas deſeruerint eccleſias, eis debent merito ſpoliari, contra eos etiam procedatur, ut ipſos per ſuſpenſionis & excommunicationis ſententiam ad tuam obedientiam uenire compellas. Quod ſi nec ſic eorum malitia poterit emolliri, eos B. tituli S. Suſannæ presbyter Cardinalis apoſtolicæ ſedis legatus a ſpiritualium adminiſtratione remoueat, & quibus præſunt eccleſiis de perſonis idoneis faciat prouideri, ſed in eos degradationis ſententiã non promulget, ut cum eis miſericorditer, ſi expediat, facilius agi poſsit.

Idem Epiſcopo Altiſiod.

Priuilegiatus & abſens in ſtudio, fructus præbendæ recipiat, exiſtens in uilla uel caſtello, ubi nullum eſt uel minus competens ſtudium, priuilegio non utitur.

Conſtitutio xiii.

Ibidem ca. Tuæ fraternitatis.

TVæ fraternitatis diſcretio poſtulauit. Et infra. Quæſiuiſti præterea ut cum interdum canonici, quibus ſtudiorum gratia eſt indultum, ut in abſentia ſua fructus percipiant præbendarum ſuarum, accepta licentia ſe ad uillas transferunt uel caſtella, in quibus nullum eſt uel minus competens ſtudiorum exercitium, utrum præbendarum ſuarum fructus ſint talibus conferendi. Ad quod breuiter reſpondemus, eis qui huiuſmodi fraudem committunt, cum fraus & dolus nemini debeat patrocinium impartiri, præfatam indulgentiam competere non debere.

DE PRAEBENDIS ET dignitatibus.

INNOCENTIVS PAPA III Zamorenſi Epiſcopo.

Ordinato ad ſacros per epiſcopum ſine titulo nemine præſentante, ordinator uel ſucceſſor compellitur in neceſſarijs prouidere, donec titulum habuerit.

Conſtitutio xiiij.

Extrali. 3. ti. 5. de præben. & dign. c. Cum ſecũdum 12. q. 1. c. ex his 12 eiſ. c. Cleros & 16. q. 1. ca. Sicut piſ. Pſal. 15 70. diſ. c. Neminem et c. Sanctorum.

CVm ſecundum Apoſtolum qui altari ſeruit, uiuere debeat de altari, & qui ad onus eligitur, repelli non debeat a mercede, patet à ſimili, ut clerici uiuere debeant de patrimonio Ieſu Chriſti, cuius obſequio deputantur: ut ipſa nominis ratio perſuadet. Cum enim κλῆρος, quod eſt ſors uel hæreditas, clerici appellentur, quia in ſui ordinatione uel aſſumuntur in hæreditatem domini, uel aſſequuntur hæreditatem in ipſo, ut uere poſsint pſallere cum propheta dicente, Dominus pars hæreditatis meæ: dignum eſt ut eccleſiaſticis ſtipendiis ſuſtententur, in qua & per quam diuinis obſequiis aſcribuntur. Licet autem prædeceſſores noſtri ordinationes eorum qui ſine certo titulo promouentur, in iniuriam ordinantiũ irritas eſſe uoluerint

&

& inanes, nos tamen benignius agere cupientes, tamdiu per ordinatores uel ſucceſſores eorum prouideri uolumus ordinatis, donec per eos eccleſiaſticia beneficia conſequantur.

Inde eſt, quod cum G. lator pręſentiũ à prædeceſſore tuo fuerit ad ſubdiaconatum nullo præſentãte promotus, mãdamus quatenus, ſi eum hi, quibus examinationem ipſius duximus committẽdam, te citato legitime, ut per teipſum uel idoneum reſponſalem interſis, & tã ſuper idoneitate perſonæ, quàm etiam ſuper quantitate ac qualitate beneficii proponere tibi liceat, quicquid duxeris rationabiliter proponendum, idoneum eſſe repererint, tamdiu ei uitę neceſſaria congruè ſubminiſtres, donec per te in Zamaren. eccleſia uel alia fuerit competens beneficium eccleſiaſticum aſſecutus, ſciturus pro certò, quod ſi per examinationem eorum fuerit repertus idoneus, & tu ei iuxta mandatum noſtrum neglexeris prouidere, cũ hoc nobis per literas eorum innotuerit, ad id exequẽdum te per diſtrictionem eccleſiaſticã compellemus.

Idem Archiepiſcopo Senonenſi.

Qui hoc ignoranti ſcienter contulit præbẽdam, quam non potuit illa euicta, aliam quam poteſt conferre tenetur.

Conſtitutio xv.

Ibid. c. Intercætera.

INter cætera. Et infrà. Facta reſignatione à Guilhemo quondam canonico Laudunenſi de præbẽda eiuſdem eccleſiæ, quæ per commutationẽ præbẽdarum H. tunc Sielunen. canonico, authoritate apoſtolica aſſignari debebat, magiſter P. per Lauducen. epiſcopum de præbenda fuit inueſtitus eadem. Super quo cum inter magiſtrum ipſum, & dictum H. controuerſia ſuborta fuiſſet, per Celeſtinum Papam pręděceſſorum noſtrum omnia tractata fuerunt. Et infrà.

Supradicto epiſcopo dedimus in præceptis, ut donec idem magiſter in eadẽ eccleſia fuerit præbendale beneficium aſſecutus, nulli alii præbendam aſſignare præſumat. Quod ſi forte præſumpſerit, id irritum decernimus, & inane. Decet enim ut quia præbend. mei, quã de iure non potuit, aſſignauit, eam quã de iure poteſt, aſſignet, ne præbendam ei fraudulenter uiſus ſit aſſignaſſe.

Idem Epiſcopo, & Cantori Tornacenſi.

Caſſatur electio illius, qui poſſidet plures dignitates, atque præbendas: & idem ſi detinetur aliquo uicio hic ſcripto.

Ibidẽ c. Cũ iã. Extra l. 3. tit. 5. de pb. et digni. c. Quia in iàium. Ibid. c. Dilectus filius.

Conſtitutio xvj.

CVm iam dudum. Et infrà. Verum quoniam ab R. Sielunẽ. canonico, I. de Bythinia quædam obiecta fuere, & multitudo uidelicet tam dignitatum, q̃ etiam præbendarum, ambitionis & auaritiæ uitium, cui nondum finem imponens, contra diſſinitionis noſtræ tenorẽ & Lateranen. concilii ſtatuta ad obtinẽdam præpoſituram Sielunenſem ſe ingerit & ingeſſit, & quod die intruſionis ſuæ ante confirmationem præſumpſerit miniſtrare, ſicut & poſt confirmationem caſſatam, mandamus, quatenus ſi inueneritis prędictum I. habere plures alias dignitates atque præbẽdas, aut aliquid præmiſſorum, quod ad caſſationẽ eius ſufficiat, inueneritis eſſe uerum, ei ſuper iam dicta præpoſitura ſilentiũ imponatis, ab impetitione ipſius Sielunen. eccleſiam abſoluentes, cum multa per patientiam tolerantur, quę ſi deducta fuerint in iudicium, exigente iuſtitia nõ debeant tolerari.

Idem Archiepiſcopo, & Archidiacono Senonenſibus.

Recepto in canonicum, quàm citò facultas ſe obtulerit, debetur præbenda, & interim habebit quotidianas diſtributiones.

Conſtitutio xvij.

DIlectus filius T. canonicus Lingonen. propoſuit, quod cũ de mãdato Celeſtini Papæ prædeceſſoris noſtri Lingonenſis epiſcopis quandã præbẽdã aſſigna-

aſſignauit eidem in eccleſia Lingonen. quia capitulum ipſum ad eandem recipere contemnebat. Et infrà.

Ad inſtantiam Remen. archiepiſcopi, tunc Epiſcopi Præneſtin. apoſt. ſedis legati & authoritate ipſius, talis inter eum, & epiſcopum & canonicos Lingõ. cõpoſitio intereeſſit, quod ipſo ab eis recepto in canonicum, & conceſſo ſibi ſtallo in choro, & participatione quilibet diuinorum, idem fructus præbendæ percipere non deberet, niſi loco proximo uacatur. Et infrà.

Cum ergo dictum T. in canonicum recipi canonicis non obuiet inſtitutis, & uacituram expectare præbendam, Lateran concilio non ſit dubium obuiare, nos facto eiuſdem legati illicito reprobato, quod eſt licitum approbãtes, quia uidetur indignum, ut receptus in canonicum præbendæ beneficio defraudetur. Mandamus quatenus dictos Epiſ & canonicos, ut ei præbendam cum ſe facultas obtulerit, non differant aſſignare app. poſtp. compellatis, facientes eidem portiones quotidianas, quæ fiunt in eccleſia memorata, ſine diminutione qualibet aſſignari.

Idem Epiſcopo Brixienſi.

Non tenet electio, cum ad unam præbendam duo ſimpliciter eliguntur.

Conſtitutio. xvij.

Ibid. c. Tuæ fraternitatis. 1. q. 3. c. Si quis præbendas. Extra li. 3. tit. 8. de cõceſſ. præben. c. Nulla.

TVæ fraternitatis deuotio. Et infrà. Cum ſæpe contingat, quod ad unã prebẽdam duo clerici propter importunitatem petentium eligantur.

Nos attendentes, quod ſi duo unam præbendam tenerent, illud eſſet contra concilium Turonen. quod prębendarũ prohibet ſectionem, & ſi unus illorum ipſam obtineret præbendam, ſub expectatione alius contra Lateran. concilii ſtatuta remaneret, inquiſitioni tuæ taliter reſpondemus, quod talis electio de rigore iuris penitus eſt caſſanda.

Idem Innocentius Papa tertius.

Si duo electi ad aliquam dignitatem compromittunt in iudice, poterit iudex alterum confirmare, & alteri pro bono pacis de prouentibus prouiſionem facere.

Conſtitutio. xix.

Ibid. c. Niſi eſſent.

NIſi eſſent uiri prouidi, & honeſti, qui ordinem fecerunt, quàm illi, circa quos eſt facta ordinatio in eccleſia ueſtra ſuper negocio prioratus, ordinationẽ illam ualde ſuſpectam propter exempli perniciem haberemus. Quod ergo poſt concertationem diutinam ordinatum eſt circa unum de electis ut ipſe habeat prioratum, hoc ex iuriſdictione delegata ſecũdum iuſtitiam uidetur eſſe ſtatutum. Quod autem ordinatum eſt circa reliquum, ut ipſa uiginti libras de redditibus capituli & xl. de prouẽtibus prioratus percipiat annuatim, hoc ſecundum prouidentiam intelligitur eſſe preceptum, ex arbitraria poteſtate, cum in d. legatos fuerit compromiſſum qui authoritatem ſibi retinendo cõmiſſam, ſe pro bono pacis & utilitatis hoc ordinaſſe fatentur.

Quia igitur hęc ordinatio ab omnib. eſt recepta, poſſuntque licitè prior & capitulum de prouẽtibus ſuis propter cauſas prædictas, non quidem ex pactione partium, ſed ex iuſſione iudicium prouiſionem huiuſmodi exhibere, nos eam hoc adhibito moderamine toleramus, ut ad præſtationem quadraginta librarum non dignitas prioratus, ſed perſona prioris maneat onerata, ne ſi fortè circa prouentus aliqua uideatur facta ſectio prioratus, ita quod ipſo priore defuncto ſucceſſor ipſius ad præſtationẽ xl lib. minimè teneatur.

Idem Epiſcopo Vadanenſi, & Abbati Vatianenſi.

Canonici priuilegiati a Papa ſuper certo numero, ſi ſponte receperunt aliquem ſupra numerum, contra impetrantes a Papa exceptione numeri uti non poſſunt.

Conſtitutio xvij.

Ibid. c. Per illorum.

PRo illorum prouiſione. Et infra Burdegalenſi archiepiſcopus mãdamus ut magiſtro P. in aliqua eccleſiarũ ſuarum, ubi ei expediret cognoſceret, competens faceret beneficium aſſignari. cõtradictores eccleſiaſtica diſtrictione cõ peſcens.

peſcens, qui decano & capitulo Xantonenſi autho. noſtra mandauit, ut ipſum admitterent in canonicum & in fratrē. Cumque idem reluctarentur Canonici ac indulgentiam de quadrageſimo canonicorum numero ei opponerēt, quia archiepiſcopus cognouit illos in eluſionem mandati noſtri indulgentia conceſſa eis irreuerenter abuti, prædictū magiſtrum de præbenda & canonica Xantonenſis eccleſiæ inueſtiuit, contradictores uinculo excommunicationis aſtringens. Et infrà.

Quia uerò quod per dictum archiepiſcopum de memorato magiſtro authoritate noſtra prouidè factum eſt, firmitatem uolumus obtinere, mādamus, quatenus ſi uobis cōſtiterit prędictos canonicos indulgentiam, quā habēt de certo canonicorū numero, non ſeruaſſe, & aliquem ultra cōſtitutum numerum in canonicum authoritate propria recepiſſe, cū nobis legem imponere non debeāt, quam ipſi negligunt obſeruare, latā in ipſos excommunicationis ſententiam à prædicto archiepiſcopo tam diu denūcietis ſublato appellationis obſtaculo obſeruandā, donec ſæpedictū magiſtrū recipiant in canonicum, & ea quæ ad canonicatum pertinent, cum ſtallo chori, & loco capituli ei ſtudeant aſſignare.

Idem Biſuntinenſi Archiepiſcopo.

Non beneficiatus habens ſufficiens patrimoniū, ad ſacros ordines legitimè promouetur.

Conſtitutio xxj.

Ibid. c. Tuis q̄ ſtionib.

TVis quæſtionibus reſpondemus, quod clericus in minoribus ordinibus conſtitutos, de patrimonialibus bonis habentes unde poſſint congruè ſuſtentari, & ſi nondum fuerint beneficiū eccleſiaſticum aſſecuri, dummodo aliud canonicum non obſiſtat, ad ſuperiores poteris ordines promouere.

Idem Zamoren. Epiſcopo.

Abſenti poteſt conferri beneficium alio mediante, nec refert utrum abſens inueſtiatur per perſonam mediam, uel perſona media inueſtiatur pro abſente.

Conſtitutio xxij.

Ibid. c. Accedens.

ACcedens ad apoſt. ſedem. Et infrà. Inquiſitioni tuæ taliter reſpondemus, quod clericus abſens per alium, uel alius magis pro ipſo poterit de beneficio eccleſiaſt. inueſtiri.

Idem Epiſcopo Trecenſi.

Si ad unum canonicatum & præbendam duo ſunt recepti ſimpliciter, receptio non tenet, etiam interueniente apoſtolica authoritate.

Conſtitutio xxiij.

Ibid. c. Dilecto filio.

DIlecto filio P. ſanctæ Prudentianæ presbytero cardinali, cellerario Trecen. & R. procuratori tuo auditore conceſſo, idem cellerarius propoſuit coram eo, quod cum in manibus Remen. archiepiſcopi tunc apoſt. ſedis legati intēdentis prouidere G. nepoti ſuo in Trecen. eccleſia præbendam, quam ibi obtinebat, liberaliter reſignauit, dictus legatus præfatum G. & eundem cellerarium in canonicos Trecen. inſtituit, & ambobus idem capitulū Trecen. ſtallū in choro & locum in capitulo, & idem archiepiſcopus ſupradictæ præbendæ fructus diuidendos communiter aſſignaiūt, donec idem G. integrum eſſet præbendale ſtipendium aſſecutus. Et infra.

Quorum receptionem procurator generalis prædeceſſoris tui in partib. Conſtantinop. tunc agentis poſtmodum approbauit. Dictus quoque cellerarius lectionem & Euangelium in hebdomada ſua legiſſe dinoſcitur, & tā decani quā in epiſcopi electioni, & aliorum negociorum tractatibus, ſicut canonicus Trecē. interfuit, & domum quandam per capitulum memoratum obtinuit, quæ non niſi canonico conſueuerat aſſignari, tuque cum ad eandem acceſſiſſes eccleſiam conſecratus, eum cum canonicis aliis ad oſculum ſuſcepiſti, cum tunc non niſi canonici ad oſculum admittantur, & eidem ſuper prædictis non mouiſti per biennium quæſtionem, propter quod petiit, ut te ab ipſius ſuper hoc moleſtatione indebita cōpeſcere dignaremur.

Extra l. 3. tit. 5. de præben. & digni. c. Maioribus. Eodē li. ti. 8. de cōceſ. præben. ca. Nulla.

rem II. Et infrà. Procurator tuus propoſuit ex aduerſo, quoad unicum ius ſpirituale quoad uacabat ibidem, in ſimul duos canonicos inſtituere prędicto legato non licuit. Nam ſi duo unicā præbendā haberent, id eſſet cōtra Turonen. concilium, quod præbendarum inhibet ſectionē. Si uero duobus receptis un tantū præbenda daretur, ſub expectatione alius contra Lateran. conciliū remaneret. Præterea licet in eccleſia, in qua nō eſt certus numerus præbendarū, nulla ēt vacante, in canonicum quis poſſit aſſumi, cum intelligatur ad quoddā ius eligi, quod ex electorum aſſenſu de nouo creatur, & cum electo in canonicum naſcitur, & deſinit cum defuncto, in eccleſia tamen, quæ determinatum habet numerum præbendarum, vno indiuiduo iure uacāte, duo ſimul eligi nō poſſunt ad illud, eò ꝙ huiuſmodi ſpirituale ius diuidi ſeu communicari nequeat inter eos, quanquam interdū hi, ad quos ſpectat electio, de cōmuni aſſenſu augmentare ualeant numerum præbendarum, quoddā ius ſpirituale de nouo creādo, niſi fortè ſtatutū aliquod obuiaret, qđ eſſet iuramento firmatum, uel cui ſedis apoſt. confirmatio acceſſiſſet, huiuſmodi clauſula prohibitionis adiecta, ut ſi quidquā contra id fieret, non ualeret, propter quod inſtitutionē pręfatā nullā fuiſſe dictus aſſeruit procurator, cum in Trecē. eccleſia certus ſit numerus prębendarum, quem capitulum uel legatus augmētare minimè intendebat, uel ius aliquod de nouo creare. Vnde dictum cellerariū ad reſtitutionē eorum, quę ratione prædictę inſtitutionis tenebat, ſententialiter duximus condemnandū. ei ſuper præbenda ipſa, uel eius parte, ſilentium imponentes, ita quod per hoc prædicto G. nullum præiudicium generetur, cum res inter alios acta regulariter aliis non obſiſtat.

Idem Innocentius Papa tertius.

De una præbenda uacante poſſunt fieri duæ, ſi eius ſuppetant facultates: aliàs diuidens integrare tenetur.

Conſtitutio xxiiij.

Ibid. c. vacāte.

VAcante quadā præbēda in eccleſia tua, duas ex ea conſtituens, ad illas de cōſenſu capituli tui duos canonicos aſſumpſiſti, quorum altero uiā uniuerſæ carnis ingreſſo, prębendam, quam defunctus habuerat, quidam clericus nomine Hippolytus fuit authoritate ſedis apoſt. aſſecutus. Verum cum idem Hippolytus te ſuper integritate præbendæ per quaſdam noſtras literas inquietet, & alius idem ius aduerſus te ſe habere proponat, quid facere debeas, requiſiſti. Super quo ſic duximus reſpondendum, quod cum Turonen. ſtatuta concilii ſectionem inhibeant prębendarum, teneris utrique de his quæ uacare cōtigerit integrare prębendam, niſi rationabili cauſa de uacante præbenda ſupradicta duæ fuerint cōſtitutæ, ac tot ſint utriuſque prouentus, quod per utranque ſit utriq; prouiſum in beneficio cōpetēti.

Extra l. 3. ti. 5. de præbē. & dignit. ca. Maioribus.

Idem Vercellenſi Epiſcopo.

Si Papa mandat Capitulo, vt aliquem in canonicum recipiant, & præbendam ſi qua uacat, conferant: ſi de mandato ſcientes alij conferunt, coguntur primum recipere, & de redditibus eccleſiæ loco beneficij prouidere, donec præbendam habeat.

Conſtitutio xxv.

Ibid. c. Dilectus filius.

DIlectus filius G. clericus nobis expoſuit conquerendo, quod cū pro eo ad Nouarien. capitulum mandatum apoſtolicum miſiſſemus, ut eum in canonicum reciperent & in fratrem, præbendam, ſi qua tunc uacabat, conferētes eidem. Et infrà.

Fraternitati tuę mādamus, quatenus ſi tibi conſtiterit, quod in Nouarien. eccleſia præbenda uacaret, tempore quo eiuſdem eccleſiæ canonici noſtras literas receperunt, cum eam alii in eluſionem mandati noſtri duxerint conferendam, eundem clericum, ſi nō habet ſufficiens beneficium eccleſiaſticum, in canonicum recipi facias, & ſibi de redditibus eccleſiæ ſingulis annis aſſignari prouentus, donec ei ſit in beneficio pręb[e]ndali prouiſum.

DE

DE EPISCOPO ægrotante.

INNOCENTIVS PAPA III. Epiſcopo Arelatenſi.

Epiſcopo, qui propter morbum incurabilem paſtoralem officium exercere non poteſt, dandus eſt coadiutor.

Conſtit. xxvj.

Extra l. 3. ti. 6. de clerico ægrotante. c. Ex parte 7. q. 1. c. Cũ percuſſio et 3. q. 9. c. Iudicat

EX parte fuit præpoſitũ, quod cũ Auraſiẽſis epiſcopus graui morbo & incurabili fere per quadriẽniũ laborauit, ita ꝙ paſtorale officiũ nõ pot ullatenus exercere, princeps terræ illius ac ciues ciuitatis eiuſdẽ a te poſtulãt inceſſanter, ut ipſis, cũ ſis metropolitanus eorũ, ſtudeas ꝓuidere. Verũ cũ ipſum ad ceſſionẽ cõpellere non poſſis, nec debeas ullo modo, nec afflicto afflictio ſit addenda, imo potius ipſius miſeriç miſerãdũ, eo quod idem uir bonus extitit, & eccleſiam ſibi ſalubriter commiſſam gubernauerit, nos uolentes tam epiſcopo, quam eccleſiæ prouide, mandamus quatenus illi coadiutorem aſſocies uirum prouidum & honeſtum, per quem tam epiſcopo, quam populo utiliter cõſulatur.

DE INSTITVTIONIbus.

INNOCENTIVS PAPA III. S. Marcelli & S. Suſannæ Cardinali, Apoſtolicæ ſedis Legato.

Extra l. 3. tit. 7. de Inſtitutionibus cap. Ad decorem. Act. 10 32. q. 4. §. is ita.

Cum in eccleſiis oportet extraneos inſtitui, non debent inſtitui clerici certæ originis tantũ, ſed undecunque ſiunt, dum tamen ſint idonei.

Conſtit. xxvij.

AD decorẽ. Et infra. Sicut noſtris auribus eſt ſuggeſtum, Conſtantinopolitanus patriarcha aliarum nationũ ſpernẽs, clericos venetos tm̃ in Cõſtãtinopolitanis eccleſijs ſatagit collocare, non attendens, ꝙ in omni gente, qui facit iuſtitiam, acceptus eſt Deo, nec ſanctuarium Dei conuenit iure hæreditario poſſidere. Quocirca mandamus quatenus moneatis eundem, ut uiros literatos & aliàs idoneos, undecunque originẽ duxerint, in prædictis eccleſijs, & maximè in maiori inſtituere non poſtponat, alioquin indignum ſe reddet, ut uos aliarum clericos nationum ad eius obediẽtiam cõpellatis. Nec diſſimulare poteſtis, quin hoc noſtris auribus intimetis, ut ex hoc ipſo, an uerũ ſit quod ſuper hoc venetis dicitur promiſiſſe, conijcere, ualeamus.

Idem Epiſcopo Elienſi, & Archidiacono Noruicenſi.

Inſtitutiones & cuſtodiæ poſſunt de iure ſpeciali ad non epiſcopum pertinere: & pendente lite cum diæceſan. defenditur in poſſeſſione.

Conſtit. xxviij.

Ibidem c. Cũ ueniſſent. 70. diſ. c. Sanctorum canonũ 1. q. 3. c. Si quis. dator.

CVm ueniſſent ad apoſtolicam ſedẽ Archidiaconus Richimundiæ, & procuratores Eboracenſis archiepiſcopi, ex parte archiepiſcopi fuit propoſitum, quod inſtitutio perſonarum, & cuſtodia eccleſiarum uacantium ad eum in diœceſi ſua ſpectat, tam de iuriſdictione communi, quam de conſuetudine generali, ueium quidam prædeceſſores ipſius quibuſdam archidiaconis Richimundiæ tam inſtitutionem quam cuſtodiam perſonaliter commiſerunt. Et infrà.

Inter alia uerò archidiaconus ipſe reſpondit quod archiepiſcopus tam inſtitutiones, quã cuſtodias non perſonaliter archidiacono, qui tunc erat, ſed perpetuo de conſenſu capituli archidiaconatui reali conceſſione donauit. Cũ aũt archidiaconatus ipſe in cõtinua poſſione, tam iſtarũ quam aliarum libertatũ, multorum archiepiſcoporum & archidiaconorum temporibus extitiſſet & ar

chiepiſcopus ſine conditione qualibet conceſſiſſet, ipſum eidē, poſt cōceſsione aſſeruit, quod ipſum conceſſerat, inſtitutionibus & cuſtodijs uacantium eccleſiarum exceptis. Ipſe uero timens, ne ſi negaret expreſſe, cum nondum eſſet archidiaconatus poſſeſſionem adeptus, uel impediretur penitus factum eius, uel diuitius differretur, reſpondit quod nō ſolum de illo, ſed de omnibus redditibus ſuis faceret, quod ſibi placeret. Et infra.

Nos igitur interlocuti ſumus archidiaconum eſſe in plena libertatum eiuſdem archidiaconatus poſſeſſione tuendum, donec probatum legitimè fuerit ex aduerſo libertates ipſas archidiaconi ab archiepiſcopis perſonaliter fuiſſe cōceſſas cum in hoc caſu tam ante quàm poſt & in ipſa etiam conceſsione archiepiſcopus eas retinere potuerit licitè tamquam ſuas, uel donec legitimè probatum fuerit eaſdem libertates archidiaconum abiuraſſe. Sed in hoc caſu, ſi conceſsio illa fuerit realis archiepiſcopo, nihil iuris uel utilitati accederet, quia nos uel ad petitionem Eboracenſis Eccleſiæ, uel per nos ipſos ſuper hoc archidiaconatui conſulemus. Si ergo alterutrum ipſorum fuerit legitimè approbatum, archidiacono ſuper libertatibus idē neutrum, archiepiſcopo ſilentium imponatur.

Idem Epiſcopo Trecenſi, & Archidiacono Parrhiſienſi.

Is, ad quem ſpectat collatium dignitatum, ſeipſum inſtituere non poteſt.

Conſtitutio xxix.

Ibid. c. Cū ad noſtrā. 24 q. c. Didicimus.

CVm ad noſtram. Et infra. Illud autē nolumus uos ignorare, quod poſtquam M. fuit Abbas effectus, cuſtodiam de iure non potuit obtinere, quia cum ratione Abbatiæ ad ipſum pertineat donatio tam cuſtodię, quam aliarum dignitatū, ac ēt præbendarum in eccleſia Patracenſi, cuſtodiam ipſam recipere non potuit a ſeipſo quum inter dantem & accipientem debeat eſſe diſtinctio perſonalis: ſed nec ab alio, cum ius conſerendi alius non haberet.

Idem Præpoſito & Capitulo Cameracenſi.

Si ſcribitur ei, ad quem collatio, dato executore ad prouidendum, per præſentationem literarum collocari factam. effici præbenda, ita quod collatio alteri facta non tenet.

Conſtitu. xxx.

Ibid. c. Propoſuit.

PRopoſuit nobis T. preſbyter, quod quum Celeſtinus Papa prædeceſſor noſter, pro receptione ipſius in fratrē & aſsignatione præbendę ad donationem ueſtram ſpectantis, in eccleſia ueſtra proximo uacatura. mādatum apoſtolicū uobis deſtinaſſet, Decano Remēſi executore conceſſo, decanus ipſe uos contumaces inueniens, ipſum de præbēda primo uacatura in eccleſia ueſtra, quæ ad donationem capituli pertinet, authoritate apoſtolica inueſtiuit. Et infra. Sed cū prębēda quæ ad donationē ueſtram ſpectabat in eccleſia Cameracenſi uacaſſet, eam alij aſſignaſtis. Et infra.

Extra l. 3 tit. 8. de conceſſ. præben. ca. Quia in uineruū. Et ſupra conſt. 7. Dilectus.

Idem autē prædeceſſor noſter, quod ab eodem decano factum fuerat ratum uolens haberi, collationem factam præbendę a uobis penitùs irritauit, & eum de ipſa per annullum inueſtiuit. Licet autem intentionis noſtræ nō ſit inueſtituras de uacaturis facta contra canonū inſtituta rata habere, qui ſecundum plenitudinem poteſtatis de iure poſſumus ſupra ius diſpenſare. attendentes tamen, quod idem præsbyter non de uacatura, ſed de uacante per prædeceſſorem noſtrum fuerit inueſtitus, ut potequæ poſt caſſationem cōceſsionis a uobis factæ intelligebatur uacare, Mandamus quatenus amoto ab ea præbenda quolibet detentore, eam ipſi cum plenitudine honoris canonice aſſignetis.

Idem

Idem P. ſanctæ Mariæ in uia lata diacono Cardinali, apoſtolicæ ſedis Legato.

Semeſtre ad eligendum ſeu conferendum a iure præfixum non currit legitime impedito, nec incipit currere, niſi a die notitiæ uacationis.

Conſtit. xxxi.

Ibid. c. Quia diuerſitatem. De conſecr. diſ. c. 4. Sicut in ſacramētis.

QVia diuerſitatem corporum diuerſitas ſæpe ſequitur animorum. Et infra.

Conquerebatur inter cætera Eboracen. archiepiſcopus, quod cum ad eum in eccleſia Eboracenſi & alijs ſuis eccleſijs collatio pertineat præbendarum. tēpore ſuſpēſionis ipſius, & poſtmodum etiam quidam præter eius authoritatē ſe intruſerunt in ipſas. Et infrà.

Mandamus quatenus eos, qui præbēdas uel dignitates eccleſiæ Eboracē. uel aliarum ad donationem eius ſpectantes præter authoritatem acceperunt ipſius ad eas reſignandas, monitione præmiſſa, per excommunicationis ſententiā & ſubtractionem aliorum beneficiorum, non obſtante confirmatione a ſede apoſtolica obtenta ſub forma communi, quæ confirmauit beneficia & præbēdas ſicut iuſtè & pacificè poſſidentur, appellatiōe remota cōpellas, niſi fortè aliqui ea uel ſpeciali mandato apoſtolicæ ſedis, uel authoritate Lateranenſis cōcilij ab Eboracenſi capitulo ſit adepti, ſic tamen, ut tempus ſuſpenſionis in ſex menſibus nullatenus computetur, cum Lateranenſis concilij conſtitutio contra negligentes tantum fuerit promulgata, & tunc ſi uoluerit, non tamen ualuerit archiepiſcopus ipſe in conferendis præbendis uti propria poteſtate. a qua etſi fuerit ſua culpa ſuſpenſus, nō tamē ad ipſum capitulū ex illa culpa præbendarum erat donatio deuoluta, ſed ad illū tempore ſuſpenſionis illius præbendarum donatio pertinebat, qui præter eius deſidiam & negligentiam poterat præbendas donare. Tempus etiam quod ſedem apoſtolicam acceſſit, & apud illam permanſit uel receſſit ab illa, infra ſex menſes nullatenus computetur, Semeſtre autem tempus non a tempore uacationis prębendarum. ſed notitiæ ipſis potius uolumus computari.

Extra l. 3. tit. 8. de conceſſ. præbend. cap. Nulla.

Idem Baſileenſi Epiſcopo, & Abbati ſanctæ Mariæ.

Non ualent literæ ad beneficium impetratæ, quæ de alterius colorata facti poſſeſſione nō faciunt mentionem.

Conſtit. xxxij.

Ibid. c. Cum noſtris.

CVm noſtris fuerit olim auribus intimatum, quod præpoſitura eccleſiæ Lauſanenſis tempore tanto uacaſſet, ut ſecundum ſtatuta Lateranenſis concilij ad nos eſſet eiuſdem donatio deuoluta, Epiſcopo & canonicis Lauſanenſibus mandauimus, ut præpoſituram ipſam theſaurario Lauſanenſi conferrent, qui buſdam ſuper hoc executoribus deputatis. Et infra.

Verum præfati epiſcopus & canonici literis receptis. præpoſituram prædictam non uacare dixerunt, quia licet ille, qui præpoſitus fuerat, in epiſcopum fuiſſet aſſumptus. ad ipſa tamen præpoſituram poſt conſecrationem ſuam denuo fuerat ab ipſis canonicis electus. & eam ſicut antea poſſidebat, quod dicti executores dicentes contrarium eſſe iuri, ipſam præpoſituram de iure uacantem authoritate apoſtolica præfato theſaurario aſſignarunt. Et infrà.

Auditor igitur ſuper hoc datus a nobis, de mandato noſtro decreuit, ut quod a memoratis executoribus factū fuerat, obtentu literarum noſtrarum, eo quòd per falſi ſuggeſtionem. & ueri ſuppreſſionem fuerat impetratæ, cum præpoſitura illa non uacaret de facto, quia talis poſſeſſio plus facti quam iuris haberetur irritum & inane.

Nos uero ſententiam eiuſdem ratā, habētes. mandamus, quatenus niſi prædictus epiſcopus ſufficienter oſtenderit, quod uel ex indulgentia ſedis apoſtoli

ex ſpeciali,uel ex alia iuſta cauſa & neceſſaria ſibi poſt co[n]ſecrationē ſuā præpoſitura conceſſa ſuerit n eiroiata. ipſum ad reſignationem ei[us] ſuis, ſi ſponte noluerit,compellatis Deinde Lauſanē ſe capitulum ad conferendam iam theſaurario ſupradicto diligentius inducere procuretis.

Idem Archidiacono Richimundiæ.

Vbi conſtat beneficium collatum per habentem poteſtatem,per exceptionem abiurationis & renunciationis non debet poſſeſſorio retardari.

Conſtit. xxxiij.

Ibidem c. Poſt electionem.

POſt electionem & confirmationem epiſcopi Elien.uacāte archidiaconatu.Richimūdiæ.quem tenuerat Eboracen.Archiepiſcopus,cum tibi propria liberalitate conceſſit,d[omi]n[u]s Eboracenſi capitulo in mandatis, ut te in archidiaconum recipere procurarent, cuius noluerunt mandato parere:quia prædeceſſor noſter inter alia, quæ decano & Capitulo Eboracenſi ſuo priuilegio noſcitur indulſiſſe,ordinationem canonicorum ſeu perſonarum liberam eſſe decreuit,ut uidelicet idonea & honeſta perſona,cui archiepiſcopus uacantem in eccleſia Eboracenſi præbendam uel dignitatem duxerit conferendam, ſecundum antiquam ipſius eccleſiæ conſuetudinē præſentaretur decano & capitulo ſupradictis.Et infra.

Si quis contra conſuetudinem huiuſmodi in eccleſia ipſa eſſet per aliquem introductus,nec pro perſona,nec pro canonico haberetur.Quod ſi Archiepiſcopus infra terminum Lateranenſis concilii ſecundum formam præſcriptam perſonæ idoneæ non conferet, liceret decano & capitulo authoritate apoſt. iuxta eiuſdem concilij ſtatuta conferre. Cum igitur in literis archiepiſcopi directis capitulo de decano mentio nullatenus haberetur,per cuius manum debebas in capitulo inueſtiri,eius mandato extitit contradictum.Et infra.

Ipſius igitur inſtitutione propter præmiſſas rationes a capitulo reprobata,ipſi intelligentes archidiaconatus donatiō ad eos tā authoritatis Lateranē.concilii,quā indulti ſibi priuilegii deuolutam,R.de ſancto Cadmundo illum unanimiter contulerunt.inueſtientes eundem de ipſo & ſolenniter inſtallantes, Proceſſu uero tēporis præfatus Archiepiſcopus poſt reſignationem & arbitrationem a te factam,& receptā ab ipſo, eidem R.archidiaconatum cōtulit ante dictum,qui archidiaconatum ipſum tā ratione primæ quam ſecundæ cōceſſionis ſibi aſſignatum per ſedem apoſtolicam confirmari.Et infra.

Quoniam conſtitit nobis archidiaconatum prædictum tibi per Eboracēſem archiepiſcopum primitus fuiſſe conceſſum,& quod inſtitutione facta per ipſū ſecundum iuris ordinem minime reprobata, archidiaconatus non uacans non potuit nec debuit in alium ritè transferri,memorato R.qui contra iuſtitię regulam in archidiaconatū alterius prouehi ſe conſenſit, ſuper eo duximus ſilentium imponendum, Sententialiter decernentes,ut inſtitutio facta per archiepiſcopum de te ſortiatur effectum.Exinde ſi ſuper renūciatione uel aliquo præmiſſorum aliquis,qui uelit & ualeat,aduerſus te quicquam duxerit proponendū,ordine poterit iudiciario experiri.

Idem C. Can. Triden.

Recepto in canonicum tenetur capitulum prouidere,quam cito facultas ſe obtulerit.

Conſtit. xxxiiij

Ibidem c. Cum ſuper Extra l. 3.tit. 5. de cōce. præbē.c. Nulla.

CVm ſuper quæſtione.Tridenti.præbendæ.Et infra.Cum autē conſtet te in canonicum Triden. eccleſiæ fuiſſe receptum, licet receptionem tuam ſactam contra Lateranenſe concilium, pars aduerſa proponat,quia tamen probatū non extitit nec ipſi canonici uidebantur tibi hoc opponere poſſe de iure qui ſe fatentur te contra ſtatuta prælati concilii recepiſſe,ſententialiter decernimus,ut tibi quàm citò ſe facultas obtulerit,præbendale beneficium in Triden. eccleſia cōferatur,cū ex quo receptus es in canonicū,nō debeas carere præbēda.

Idem

Idem Epiſcopo & Magiſtro P. canonico Hildeſemenſibus.

Ibid. c. Literas neſtras.

Si habens præbendam in eadem eccleſia recipit dignitatem cum præbendam uel aliam præbendam, uacat prima, & quamuis a ſuperiore ſibi confirmetur, tamen ualet impetratio per alium facta de ipſa, etiam tacito de poſſeſſione alterius, quæ colorata non eſt.

Conſtit. xxxv.

LIteras ueſtras accepimus, quod cum pro D. clerico uobis ſcripſerimus, ut cũ de præbẽda uacãte ſancti Vniſcar di Bremenſis, quã dicebat ad donationem noſtram fuiſſe iuxta Lateranenſis concilij ſtatuta deuolutam, curaretis au thoritate apoſtolica inueſtire. Et infrà. De facto fuit propoſitum coram nobis, quod H. propoſitus quondam ſimplex canonicus eiuſdem eccleſiæ, de ipſa in maiori eccleſia in canonicũ eſt electus, & poſtmodum anni ſpacio euoluto in ipſa ſancti Vniſcardi in præpoſitum eſt aſſumptus, priorem præbendam nihilominus retinens, quam in ipſa eccleſia tunc habebat.

Sed præpoſitus allegabat econtra, quod erat ex cõſuetudine generali, qđ unus in eadem eccleſias plures haberet præbendas. Et cum archiepiſcopus Bremenſis præpoſitum ipſum de præpoſitura in plena ſynodo inueſtiret, tam̃ præ poſituram illam, quam præbendam ei de canonicorum confirmaui aſſenſu. Et infra.

Vnde cum uobis dubium uideretur, utrum cum aliquis de una præbenda eligitur ad aliam, ſtatim prior uacare incipiat, an per ſententiam debet abdicari eidem, an propter confirmationem huiuſmodi, quæ ſuperius eſt expreſſa, præ benda illa dici debeat non uacare, nos conſulere uoluiſtis.

Cum igitur ſi ita eſt præbenda illa et ſi non de facto de iure tamẽ uacare noſcatur, Mandamus quatenus dictum præ poſitum ut illam ſine difficultate reſignet, appellatione remota, cogatis: quam cum de facto uacauerit, clerico memorato conferre curetis.

Idem Epiſcopo & Archipresbytero papienſibus.

In eccleſia non numeratis uacatio præbendarum ſeu canonicatuum poſſibilis non eſt nec fit ibi deuolutio ad ſuperiorem ex negligentia ſemeſtri in non prouidendo eccleſiæ de miniſtris.

Conſtit. xxxvj.

EX parte Aſtenſis eccleſiæ eſt noſtris auribus intimatum, quod cũ quædã præbendę in ipſa per quatuor annos & amplius uacauiſſent, Aſtenſis Epiſcopus quoſdam ibidem inſtituit, credẽs ſibi hoc ex Lateranenſi concilio licere. Inſtituti autem ſcientes non eſſe firmã inſtitutionẽ huiuſmodi ad Mediolanenſem Archiepiſcopum recurrerunt, qui eoſdem in canonicos Aſtenſis eccleſiæ ordinauit, & in corporalem poſſeſſionem præbendarum induxit, capitulo eiuſdem eccleſiæ præbente aſſenſum, tribus tantum exceptis, qui ſe inſtitutioni huiuſmodi opponere curauerunt. Et infrà. — Ibi. ea. Ex parte.

Tandem utraque pars eſt concorditer confeſſa, quod in prædicta eccleſia non erant diſtinctæ præbendę, nec canonicorum numerus erat certus.

Nos igitur intelleximus euidenter, ſtatutum Lateranenſis concilij de beneficijs ultra ſex menſes uacantibus locũ in hoc articulo nullatenus habuiſſe, etſi forte Haſtenſis eccleſia canonicorum pateretur defectum, unde inſtitutio per archi epiſcopum uel epiſcopum facta occaſione concilij memorati carere debet robore firmitatis.

Quid uero totum capitulum tribus exceptis prædictorum receptionem affectat, nec ab illis tribus aliquid rationabile contra ipſos obiectum eſt & oſtẽſum. Mandamus quatenus ſi Aſtenſis eccleſiæ ſuppetant facultates, ſecundum conſuetudinem hactenus obſeruatam, prædictos clericos pro canonicis faciatis haberi.

Innocentius papa tertius.

Si ad capitulum & prælatum, ut prælatum, poteſtas conferendi pertinet, de uno ad alterum lapſu temporis non tranſit. ſecus ſi prælatus interſit ut canonicus, quia tunc de capitulo tranſit ad prælatum, niſi dolũ cõmittat.

Conſtitutio xlj.

Ibid. ca. Poſtulaſtis.

POſtulaſtis per ſedem apoſt. edoceri, ut cum ad uos & archiepiſcopũ ueſtrum ſimul donatio præbẽdarũ eccleſię ueſtræ pertineat, utrum præbendæ uacantis donatio penes archiepiſcopum ipſum remaneat. ſi eam infra ſemeſtre tempus neglexeritis ordinare.

Adiquod breuiter reſpõdemus. quod ſi uos & idem archiepiſcopus infra tẽpus præſcriptum circa hoc negligentes extiteritis, ſicut nec ab illo ad uos, ita nec a uobis ad illum poteſtas deuoluitur conferendi, ſed ſecundum ſtatuta Lateranenſis concilij ad ſuperiorem tranſit donatio, niſi fortè archiepiſcopus nõ ut prælatus, ſed ut canonicus u obiſcum ius habeat conferendi. Et in hoc caſu cum doloſe impedierit, dolus ei ſuffragari non debet.

NE SEDE VACANTE aliquid innouetur

INNOCENTIVS PAPA III. Priori & Conuentui Glaſtonenſi.

Vacante ſede, ſtat us einſdem mutari non debet.

Conſtit. xlij.

Extra'li. 3 ti. 9. ne ſed uacãte, c. Nouit ille qui ſcrutator.

NOuit ille qui ſcrutator eſt cordium, quod licet Celeſtinus prædeceſſor noſter eccleſiam ueſtrã ereverit cathedralem. ipſam Bathoniẽſi eccleſiæ uniẽdo, ut idem eſſet epiſcopus utriuſq; quia tamen hæc unio aſſerebatur a uobis in graue præiudiciũ Glaſtonẽſis eccleſię redũdare, cũ per ipſam diſſolueretur religio, & fraudaretur eleemoſyna, & hoſpitalitas tolleretur, nos ad releuãdum eccleſiæ ueſtræ ſtatum cœpimus intendere diligenter. Et infra.

Vos autem poſt obitum Bathonienſis epiſcopis humiliter poſtulaſtis ut qa tempus aduenerat, quo ſine ſcandalo eccleſiæ ueſtræ ruina poterat releuari, cũ & Bathonienſis eccleſia idipſum pariter poſtularet, rex quocũq; cũ regni magnatibus, & quidam epiſcopi cum multis abbatibus depoſcerent illud idem, ut unione penitus diſſoluta, monaſteriũ ueſtrum reduceremus in ſtatum, antiquum, ſub abbatis regimine gubernandum Attendentes igitur quod epiſcopali ſede uacante non debet aliquid innouari, cum non ſit qui epiſcopale ius tueatur, maximè ne plus fauiſſe perſonæ, quam eccleſiæ uideremur, ſi quod eo uiuente conceſſimus, poſt obitum eius ſubitò mutaremus, petitionẽ ueſtram nequimus exaudire, authoritate prædicta indulgentes, ut cum Bathonienſis eccleſia de præſule fuerit ordinata. iur ueſtrũ apud ſedem apoſtolicam proſequendi facultatem liberam habeatis. Interim autem ſub cura prioris idem monaſterium gubernetur. *12. q. 2. Si qua de rebus*

DE HIS QVAE FIVNT A prælato, ſine conſenſu capituli.

INNOCENTIVS PAPA III. Archipresbytero & Magiſtro ſcolarium Bituricenſibus.

Tenet donatio q̃ de ſolius diœceſani cõſenſu facit laicus eccleſia de decimis, quas ab alia eccleſia habet in feudum ab antiquo id eſt, ante Lateranenſe concilium.

Conſtit. xliij.

CVm ſedes apoſtol. Et infrà. Sanè ſicut accepimus, cum ex una parte capitulum S. Stephani, & altera monachi de platea, ſuper decima quadã in ueſtrũ compromiſiſſent arbitriũ, dicti monachi proponebant donationem ipſius decimæ ſibi a quodam milite factam, & Bituricẽſis archiepiſcopi diœceſani eius accedente cõſenſu confirmatam fuiſſe, ſequẽ autho ritate Hieronymi munitos exiſtere, qui ſcribens ad Damaſum ait, Si aliquando fuerint a laicis male detenta, quæ diuini iuris eſſe noſcuntur, & in uſum trãſierint monachorum, epiſcopo loci præbẽte conſenſum, conſtabunt eis omnia perpetua firmitate ſubnixa. E contrario pars allegabat aduerſa, conſenſum epiſcopi ſine cleri conſenſu minus ſufficere, authoritate Leonis Papæ, dicẽtis: Ne quis epiſcopus de rebus eccleſiæ quidquam donare, uel cõmutare, uel uẽdere audeat, niſi fortè aliquid horum faciat ut meliora proſpiciẽt, & cum totius cleri conſenſu, atque tractatu id eligat, quod non ſit dubiũ eccleſiæ profuturũ. Quia uero nos conſulere uoluiſti, utrũ quando decima tenetur a laico, ſi conferatur eccleſiæ, ad confirmandam donationem conſenſus epiſcopi ſine cleri conſenſu ſufficiat. Taliter reſpondemus, quod monendus eſt laicus qui decimã detinet, ut eam eccleſiæ reſtituat, ad quã ſpectat. qui ſe fortè induci nequiuerit, & eam cum in diœceſani conſenſu alteri eccleſiæ aſſignauerit præſertim religioſo conuentui, conſtabit ipſa donatio perpetua firmitate ſubnixa. Authoritates enim præmiſſæ, licet diuerſæ ſint, non tamen aduerſæ, cum aliud ſit alienare quod ab eccleſia poſſidetur, & aliud quod detinet a laico, ad uſum eccleſiaſticum reuocare. In alienatione quoque iuxta Leonis Papæ decretum cõſenſus epiſcopi ſine clericorum conſenſu non ſufficit. In reuocatione autem, iuxta ſcripturam Hieronymi, ſufficit conſenſus epiſcopi: cum per utrunque utilitati eccleſiæ conſulatur. Nam & in Lateranenſi concilio eſt inhibitũ, ne quælibet religioſa perſona eccleſias & decimas de manibus laicorum ſine conſenſu epiſcoporum recipiat: per quod indirectè datur, intelligi, quod ſufficit conſenſus epiſcopi, ut licitum ſit eccleſiæ decimas de manibus recipere laicorum. Hoc autem de illis decimis intelligimus, quæ laicis in feudũ perpetuo ſunt conceſſæ.

Extra l. 3. ti. 10 de his q̃ fiunt a p̃ lato. c. Cũ ſedes apoſtoli ca. 16. q. 1. c. Quoniã quicquid. Hieronymus. 12. q. 2 c. Sine exceptione.

Extra l. 3. titu. 13. de priuilegiis ca. Cum & plãtare

Idem Metenſi Archidiacono

Non poteſt epiſcopus ſine conſenſu capituli concedere eccleſias aliis eccleſiis etiam ſi habeat ius patronatus in eccleſiis conceſſis.

Conſtit. xliij.

TVa nuper. Et infrà. Adieciſti etiã, utrum epiſcopo uel electo cũ ſolo archidiacono, præter aſſenſum maioris eccleſiæ, cum ab ipſa eligatur epiſcopus & archidiaconus aſſumatur de ipſa, cœnobiis uel eccleſiis conuentuali bus, ad quas ius pertinet patronatus, liceat cõferre perpetuo uacãtes eccleſias baptiſmales. Et infra. Alterius etiã quæſtiones ſolutio ex epiſtola Leonis Papæ colligitur euidenter, in qua legitur, ne quis epiſcopus de reb. eccleſiæ quicquã donare uel permutare, uel uendere audeat: niſi fortè aliquid horum faciat ut meliora proſpiciat & totius cleri tractatu atque conſenſu id eligat, quod nõ ſit dubium eccleſiæ profuturum. Irrita enim epiſcoporum donatio, uenditio & commutatio rei eccleſiaſticæ erit abſque cõniuẽtia & ſubſcriptione clericorum. Per hoc enim noueris ſolutam ſecũdo loco propoſitã quæſtionẽ, cũ conceſſiones eccleſiarum ad perpetuas alienationes non ſit dubium pertinere.

Ibid ca. Tua nuper.

12. q. 2. ca. Sine exceptione.

Idem Epiſcopo Elienſi.

Epiſcopus parochiales eccleſias, uel obuentiones ipſarũ, de cõſenſu patroni, ſine cõſenſu capituli ſui, monaſterio cõferre non poteſt.

Conſtit. xlv.

PAſtoralis officii diligentia. Et infra. Præterea quæſiuiſti, cum authoritate Dionyſii fuerint parochiæ limitatæ, quatenus ſingularum parochiarum prouentus

Ibid. c. Paſtoralis. 13 q. 1. ca. Eccleſias.

Extra li. prouentus in uſus eccleſiæ cederent ne
3.tit. 9. ceſſarios,& ſtipendia miniſtrorũ, ſi epi
de cenſi ſcopo liceat ſine authoritate ſummi
bus. ca. põtificis,vel ſaltem ſine ſui capituli vo
Prohibe luntate,viris religioſis conferre obuen
mus. tiones alicuius parochialis eccleſiæ,ſu-
ſtentatione vicarij reſeruata. Et cum La
teranenſis concilij ſtatuta prohibeãt ec
cleſiis nouam imponi, vel augeri uete-
rem penſionem,poſtulas edoceri,an epi
ſcopus ualeat religioſis,cõſentiente pa-
trono,totam eccleſiam,vel de nouo cõ
ferre aliquam portionem.

12.q.2 Ad quod breuiter reſpõdemus, quod
c. Bona ſalua conſtitutione canonica de conce-
rei. denda piis locis quinquageſima portio-
ne,neque primum, neque ſecundum po
tuit facere epiſcopus(niſi de licentia Ro
mani pontificis)præter ſui capituli vo-
luntatem.

Idem Archiepiſcopo Senonenſi & eius Suffraganeis.

Ad concilia prouincialia uocari debent & ad mitti cathedralium eccleſiarum capitula.

Conſtit. xlvj.

Ibid. c. ETſi membra corporis. Et infra. Pro-
Etſi. uinciȩ Senonenſis capitula cathedra
lium eccleſiarum ad nos querimoniam
tranſmiſerunt,quod archiepiſcopus Se-
nonenſis & eius ſuffraganei procurato
res eorum nuper ad prouinciale cõciliũ
conuocatos ad tractatum eorũ admitte
re noluerunt. Et infrà.

Viſum fuit nobis & fratribus noſtris, vt capitula ipſa ad huiuſmodi concilia debeant inuitari,& eorum nuncii ad tractatum admitti,maxime ſuper illis,quæ ipſa capitula contingere dinoſcuntur.

DE HIS QVAE FIVNVT à maiore parte capituli.

INNOCENTIVS PAPA III. Auguſtenſi Præpoſito.

18. diſ. *Communis ordinatio eccleſiæ per contradictio*
c per to *nem & appellationem eius,cuius non intereſt,*
tũ. *impediri non debet.*

Conſtit. XLVII.

Extra l. EX ore ſedentes. Et infra.
3.tit. 2. Accedentibus ad præ
de his ſentiam noſtrã T. ac B.
quæ fiũt Auguſten. canonico pro
a maio. quæſtione, quæ inter
parte ca vos ſuper præpoſitura
pituli. c. Auguſten. eccleſiæ uertebatur, ex parte
Ex ore. ipſius B. fuit propoſitum, quod pater eiuſdem à Celeſtino prædeceſſore noſtro,decano & capitulo Auguſtenſi literas obtinuit deſtinari, ut infra ſpacium unius menſis eundem eligerent & aſſumerent in præpoſitum Auguſtenſem,in ſignum inueſtituræ annulo aureo deſtinata, & quibuſdam mandati apoſtolici executoribus conſtitutis. Capitulum memoratũ cum audiſſet, quod E. quondam eorum prępoſitus in epiſcopum Brixien. electus & confirmatus fuiſſet,licet dictas literas recipiſſent,in contemptum tamen eorum,aſſignato prius termino, infra quem ipſi deberent ſuper mandato apoſtolico reſpondere,H. tunc Auguſtenſem decanum in præpoſitum elegerunt. Et infrà. Quia uerò legitimè conſtitit,quòd prædictus B. de præpoſitura non fuit aliquatenus inueſtitus,etſi mandatum fuerit,ut de ea inueſtiretur, de qua etiam ſi inueſtitus fuiſſet,inueſtitura eius per prædeceſſorẽ noſtrum, certa fuit ratione caſſata:quæ nec etiam ſi caſſata fuiſſet,per hoc quod dicto H. reuerentiam exhibuit,quæ debetur præpoſito,iuri ſuo renunciaſſe uidetur,nos attendentes ſibi de iure non potuiſſe competere,ut per appellationem ob interpoſitam communem ordinationem eccleſiæ impediret,intelligentes etiam te a maiori parte, tam dignitate,quam numero eorum, quos eligendi ius conſtabat habere,electum fuiſſe canonicè in præpoſitum, electionem tuã authoritate apoſtolica confirmatus, præfato B. ſuper præpoſitura ſilentium imponentes.

Idem Innocentius Papa tertius.

Prælatus cũ maiori parte capituli,contradicẽte minori, ſtatuere poteſt quod ad neceſſariam reparationem fabricæ quilibet canonicus conferre tenetur.

Conſtit.

Conſtit. Xlviij.

Ibid. c. Ex parte.

EX parte tua nobis fuit frater archiepiſcope intimatũ, quod ad reſtaurãdam fabricam Rothomagenſis eccleſiæ tractarum communiter habuiſtis, te poſtulante. ut quilibet canonicorum tecum pariter aliquã ſuorum reddituum portionẽ operi tã pio & neceſſario deputaret. Et infra. Statuimus, ut ſi qui ueſtrũ tuis, frater Archiepiſcope, & maioris & ſanioris partis capituli ſtatutis ſup hoc duxerit reſiſtẽdũ, obtineat ſentẽtia plurimorũ.

Vt Eccleſiaſtica Beneficia ſine diminutione conferantur.

INNOCENTIVS PAPA III.

Archiepiſcopo Mediolanenſi.

Occulta collatio beneficii licet ſit ſuſpecta, bene ualet, dũmodo aliàs legitimè facta probetur.

Conſtit. Xlix.

Extra li. 3. ti. 12. Vt eccleſiæ bene. c. Vt noſtrum prodeat

VT noſtrum prodeat de uultu Dei iudicium. Et infra. Prȩterea proponebas quod cũ nullus debeat ſine accuſatione dãnari, nec aliquid circa negociũ illud ſit actũ in forma iudicii, depoſitiones teſtiũ non poterãt tibi præiudiciũ generare. Quia uero hæc allegatio perſonã noſtrã tangere uidebatur, dignum duximus cauſam commiſſæ inquiſitionis & ordinem plenius explicare, ne quis quomodolibet ſuſpicetur, quod nos in hoc negocio perperam proceſſerimus præſertim, cũ ratio aſſignandi debeat eſſe poſteris pro futura. Cũ enim iuris ſit explorati, qđ actore non probante, is qui conuenitur, etiã ſi nihil præſtiterit, debeat abſolui, uideri poterat, quod nos tibi, qui conueniebaris a nobis, malitioſe uel indiſcretè onus probationis ſuper tribus præmiſſis articulis impoſuimus, uidelicet, ut oſtenderes, quod prædictam cancellariã perſonȩ idoneȩ, modo canonico, & tempore competenti donaſſes. Porro, cum donatio fuiſſet occulta, & ideo ſuſpicione non carear, & elapſo iam anno nullus cancellarius omnino appareat, non immerito credebamus, quod ſecundũ Lateranenſis concilii ſtatuta ad nos eſſet ipſius cancellariæ donatio deuoluta: & ideo potuiſſemus ipſam ſine culpa conferre, quoniam etſi locum Dei teneamus in terris, non tamẽ de occultis potuimus diuinare. Quia ergo contra illud, quod prima facie iuſtè præſumebatur pro nobis, præſertim cum reſponderis prima uice, quod cãcellariam alicui non contuleras, facultatem tibi pro te probandi conceſſimus, non fuit grauamen, ſed gratia, nec ex malitia, ſed ex benignitate proceſſit. Quod etiã de modo canonico fidem nobis fieri mãdauimus, tu cauſam præſtitiſti mandato, qui ſæpe nobis per literas tuas intimaſti, & tandẽ probaſti per teſtes, quod retentis tibi prouentibus, officium conceſſeras memoratum, ex quo non immerito id talẽ conceſſionem fuimus ſuſpicati. Et ideo nos, qui non tam ex plenitudine poteſtatis, quàm ex officii debito, poſſumus & debemus de ſubditorũ exceſſibus ad correctionem inquirere ueritatem, te maximè cauſam & occaſionem præſtãte, inquiſitionem commiſimus faciẽda. Omnibus ergo diligenter auditis, te in tribus comperimus fuiſſe culpabilem. Circa contrarietatem reſponſi, quia nõ ſolum nobis, ſed nec cuiquã debuiſſes ex certa ſcientia contraria reſpondere. Circa carnalitatem animi, quia non ex affectu carnali, ſed diſcreto iudicio debuiſti eccleſiaſticum beneficium & officium in perſona magis idonea diſpenſare. Et circa inhoneſtatem facti, quia non licuit ex pactione uel cõuentione quacunque ſub modo vel tenore præſcripto concedere nudũ officiũ, & tibi retinere prouẽtus, cũ in Lateranenſi cõcilio prohibitũ ſit, ne quis cõferẽdo eccleſiaſticũ beneficiũ, partẽ prouẽtuũ ſuis uſibus retinere præſumat, & alibi cautũ reperiatur in canone, quod eccleſiaſtica beneficia ſine diminutione debent conferri. Vnde credimus diſtinguendũ, vtrum qui dat ſpirituale beneficiũ, prouẽtus ipſius ante donationem percipiat. Nam ſi prouẽtus ante donationẽ nõ percipiat ipſe, ſed alius, & ex donatione conſequatur, ut ipſe prouẽtus percipiat, nõ eſt dubiũ circa hæc intercedere ſimoniacam prauitatẽ. Si uero ante donationẽ percepe-

Extra li. 3. ti. 8. cap. Nulla.

Extra li. 5. ti. 39. ca. Prohibemus. 1. quæ. 3. ca. Si quis Extra lib. 3. ti. 5. c. Maioribus.

rit

rit ipſe prouentus, credimus diſtinguen
dū, utrū ante donationē conſtituat, vt
ipſi prouentus retineantur ad tempus
pro cauſa iuſta & neceſſaria, aut conue
niat cū eo, qui accepit beneficium, ſeu
cū mediatore quocunque, vt officio il
lo cōceſſo retineat ipſe ſibi prouentus.
Primum enim membrū credimus eſſe li
citum, ſecundum aut dicimus non lice
re, ne uiam apetiamus his, qui prauita
tem ſuam ſatagunt palliare.

DE REBVS ECCLEſiæ non alienandis.

INNOCENTIVS PAPA III.
Archiepiſcopo Montis regalis.

*Poſſeſſiones quæ ſunt de menſa, non poſſunt alie
nari, & eccleſiæ cōſuetæ regi per regulares,
ſecularibus clericis conferri non debent.*

Conſtitutio L.

Extra li. 3. tit. 3. de rebus. eccle. non alien. c. poßeſſiones.

POſſeſſiones ad menſam tuam uel
capituli pertinentes alienare, non
debes, aut eccleſias, in quibus mo
nachi miniſtrare cōſueuerant, cle
ricis uel laicis aſſignare.

Idem Epiſcopo Maurienſi & Præ
poſito Vlconenſi.

*Reſtituitur eccleſia contra alienationem, per
quam enormiter fuit læſa.*

Conſtit. Li.

Ibid. c. Ad noſtram.

AD noſtram nouetis audientiam
perueniſſe, quod cum Tuſienſe
monaſterium depreſſum eſſet
onere maximo debitorum, Ab-
bas & conuentus eiuſdem uillam quan
dam neceſſitate coacti B. laico conceſſe
runt in feudum, tali conditione appoſi
ta, quod idem lxxx. libras perſolueret,
pro quibus eadem extiterat obligata.
Quod non diſtulit effectui mancipare.
Et infra. Vnde humiliter ſupplicarunt,
ut feudum prædictum faceremus ad uti
litatem monaſterii reuocari, præſertim
cum idem laicus primo anno de ipſius
prouētibus ultra ſummam perceperit
prætaxatam, & per multos poſtmodū
annos ſumpſerit eius fructus. Et infra.

Quocirca mandamus, quatenus, ſi
prædictū monaſteriū propter hoc inue-
neritis enormè diſpendiū incurriſſe,
dictū laicum, vt (pecunia, quam pro ex
oneratione feudi, ſeu etiam pro utilita
te ipſius monaſterii expēdiſſe noſcitur,
ab eiſdem abbate & conuentu recepta,
cū ſibi fructus percepti ſufficere debeāt
pro labore) præfatum feudum eidem
monaſterio dimittat liberum & quietū
appellatione poſtpoſita compellatis.

De Emptione & Venditione.

INNOCENTIVS PAPA III.
Epiſcopo Pallonenſi.

*Si in uenditione apponitur pactum de recupe
randa re poſt certum tempus modico cōſti
tuto precio, præſumitur pignus & non
uenditio.*

Conſtitut. Lii.

AD noſtram noueris audien
tiam perueniſſe, quod cū
R. laicus lator præſentiū,
ab M. mutuum recipere
uoluiſſet, creditor ne per
canonem contra uſurarios editum poſ
ſet in poſterum conueniri, domos & oli
uas recepit ab eodem titulo emptionis:
quum reuera contractus uſurarius age
retur, quod patet ex eo, quod creditor
debitori promiſit, quod quādocunque
à ſeptennio uſque ad nouenium daret
quadraginta uncias tarenorū, quæ uix
dimidiam iuſti precii contingebant, do
mos eius reſtitueret & oliuas.

Extra li. 2. tit. 7. de empt. et uendit. cap. Ad noſtrā. Extra li. 5 tit. 19. cap. Quia in omnib.

Quia igitur fraus & dolus cuiquam pa
trocinari non debent, mandamus, qua-
tenus, ſi res ita ſe habet, inſtrumento
uenditionis confecto in fraudem cano
nis promulgati contra uſurarios non
obſtante, prædictum M. ad reſtituendas
domos & oliuas ei, ad quem debent hæ
reditario iure deuolui, quū debitor ſit
uiam uniuerſæ carnis ingreſſus per pœ
nam in Lateranenſi concilio contra
uſurarios promulgatam appellatione
remota compellas.

Idem Epiſcopo & Archidaicono Vrbeuentano.

Venditor deceptus ultra dimidiam iuſti precii agere poteſt, ut res ſibi reddenti precium acceptum reſtituatur, uel iuſtum precium ſuppleatur, & in hoc electio eſt emptoris.

Ibid. c. Cũ cauſa. Conſtit. Liij.

CVm cauſa, quæ inter œconomum monaſterii S.Martini de monte ex parte una, ac ciues Viterbien. ſuper caſamentis ex altera uertebatur, fuiſſet aliquandiu uentilata, quum conſtitiſſet nobis monaſterium in uenditione ultra dimidiam iuſti preci fuiſſe deceptũ, ſententiando decernimus, ut præfati ciues aut recepto precio poſſeſsiones reſtituerent memoratas, aut ſupplerent quantũ conſtaret legitimè uenditionis tempore iuſto precio defuiſſe.

De Locato, Et Conducto.

INNOCENTIVS PAPA III.

Abbatti & conuentui ſancti Petri de Pratellis Londenſis diœceſis.

Perſonæ eccleſiaſticæ locare poſſunt prouentus decimarum his, cum quibus conditio eccleſiæ ſit melior, ſtatuto diœceſani contrario non obſtante, & eadem ratione de aliis rebus eccleſiæ.

Conſtit. Liiij.

Extra l. 3. ti. 18. de locato & condu ctr. cap. Veſtra nobis.

VEſtra nobis relatio declarauit, quod quum ad firmam fructus ueſtrarum dare conſueueritis decimarum. Et infra. Diœceſanorum epiſcoporum ſtatuto contrario non obſtante ueſtrarum decimarum prouentus illis liberè locare poteſtis, cum quibus eccleſiæ ueſtræ conditionem poteritis facere meliorem, ita tamen, quod huiuſmodi locatio ad feudum uel alienationẽ non uideatur extendi.

De Rerum Permutatione.

INNOCENTIVS PAPA III.

Archiepiſcopo Senonenſi.

Beneficia ſua perdunt qui ea propria permutant authoritate.

Conſtit. Lv.

Extra l. 3. ti. 19 de rerũ permutatione ca. Cũ olim.

CVm olim magiſter S. & B. archidiaconatum & præpoſituram ad inuicem cõ mutaſſet. Et infra. Licet prædictus magiſter ab initio ſponte fuerit de permutatione confeſſus, idem tamen B. eam inficiabatur omnino. proponens quod ipſe præpoſituram ſine conditione qualibet reſignauit, & poſt reſignationem prædicti magiſtri archidiaconato fuerat aſſecutus Et infra.

Cum ergo nobis conſtaret, quod ipſe B. ſuum præſtiterit permutationi conſenſum, prædictus autem magiſter ſuum publicè fateretur errorem, & hunc præpoſitura & illum archidiaconatu curauimus ſpoliare, ſuper hoc diffinitiuam contra eos ſententiam proferentes.

Idem Archiepiſcopo, & P. ſancti Andreæ Colonienſibus.

Si permutatio beneficiorum completa eſt ex una parte, & per alteram ſtat, quo minus impleatur, reſtituitur pars ad ſuum beneficium, & ſecundum hoc continet ius.

Conſtit. Lvj.

Ibid. c. Cũ uniuerſorũ.

CVm vniuerſorum. Et infra. Intelleximus G. canonico referente, quod cum ipſe & L. clericus de permutatione præbendarum ſuarum inter ſe tractare cœpiſſent, quàm utilitati utriuſque imminere credebant, tandem idem L præbenda eiuſdem G. cuidam conſanguineo ſuo aſſignata, præbendam ſuam ei ſicut promiſerat, noluit reſignare. Et infrà. Cum igitur deceptis & non decipientibus iura ſubueniant, licet ipſi per ſe de iure non poſſent eccleſiaſtica beneficia permutare, ut tamen ſimplicitati uenia tribuatur, mandamus, quatenus, ſi conſtiterit prætaxatum G. taliter fuiſſe deceptum, amoto à præbenda ſua conſanguineo ipſius. L. vel quolibet alio illicito detentore, eam reſtitui faciatis eidem.

Supra li. 1. ti. 3 c. Super literis.

DE FEVDIS.

INNOCENTIVS PAPA III. Marienſi Epiſcopo.

Si dominus à uaſallo recipit feudum in pignus abſtinendo ab eius ſeruitio, non tenetur computare, fructus in ſortem.

Conſtit. Lvij.

Extra li.3. tit. 20. de feudis c. Inſinuatione.

INſinuatione præſentiũ declaramus, quod Gageria, quam de feudo eccleſiæ tuæ ab M. dinoſceris recepiſſe, à te poteſt libere detineri, fructibus nõ computatis in ſortem, ita uidelicet, ut quandiu fructus illos in ſortem minimè computandos, idem M. à ſeruitio, in quo tibi & eccleſiæ tuæ pro feudo ipſo tenetur, interim ſit immunis.

Idem Archiepiſcopo Mediolanenſi.

Ponit tres caſus, in quibus non obſtante iuramento de non infeudando, poteſt epiſcopus antiquum feudum ad eccleſiam reuerſum nouo uaſallo concedere.

Conſtit. Lviii.

Ex parte tua.

EX parte tua noſtro eſt apoſtolat reſeratum, quod ſæpius dubitaſti, utrum, cum contingit vaſallum tuum decedere, & ad te feudum ipſius redire, feudum eius alii liceat tibi dare, quamuis iuramento tenearis aſtrictus, non infeudare de nouo Romano pontifice inconſulto. Ad hæc ſi uaſallum tuum feudum alienare contingat an ipſius filium uel conſanguineum eiuſdem feudi conſortem de ipſo valeas inueſtire. Alia quoque dubitatio continebat, ut cum feudum alienatum repereris, quod per te facile recuperare nõ potes, utrum poſſes alicui laico in feudum illud concedere, qui & illud recuperet, & in feudum per eccleſiã recognoſcat. Et infra.

In primo ergo caſu feudum decedentis liberè, ſi uideris expedire, concedas, atque in ſecundo filium uel conſanguineum alienãtis inueſtiens, in tertio feudum alienatum poteris ei licenter concedere, per quem ipſa eccleſia ualeat ie habere.

DE PIGNORIBVS ET aliis cautionibus.

INNOCENTIVS PAPA III. G. ſubdiacono noſtro, & P. canonico Piſano.

Si uſurarius emit rem eo pacto, quod poſt tẽpus reſtituat eam uenditor, recipiendo aliquid ultra ſortem, ſi fructibus tamen in ea cõputatis, iudicatur contractus ſœneraticius.

Conſtit. Lix.

Extra li.3. tit. 21. de pignoribus c. Illo nos.

ILlo nos credimus ſcientiæ dono uigere. Et infrà. Sanè intimaſtis nobis, qđ cauſam quæ uertitur inter H. & B. filios G. de Coſa ex una parte & G. filiã T. & hęredes ipſius ex altera, ſuper quibuſdam terris præfatis perſonis pro xxiii. libris pignori obligatis, uobis duximus cõmittendã. Et inf. Ex parte prædictæ G. & hæredum eius fuit propoſitum, terras quas idem H. & B. repetebant, ab eis non eſſe pignori obligatas, ſed purè uenditas, ſicut in inſtrumento confecto exinde continebatur. Præfatus uero H. pro ſe ac fratre ſuo firmiter aſſerebat terras nõ eſſe purè uenditas, ſed pignori obligatas, cũ uẽditioni prædictæ talis fuerit adiecta cõditio, vt ſi à tempore contractus uſque ad duos proximos annos præfato T. emptio diſpliceret, G. pater H. abinde uſque ad annum xxvj. libras perceptis fructibus cõputatis in ipſis dare deberet. Verum quia, ambigitis, utrũ pura ſit & abſoluta uenditio, an præfatus contractus pignus debeat iudicari, reſpõdemus quod qualiſcunque fuerit intẽtio contrahentium, & ex forma contractus uenditio non appareat conditionalis, ſed pura: quamuis per conditionem poſſit reſolui, ex duobus tamẽ, quę in pacto fuerunt expreſſa, uidelicet quod fructus percepti deberent in ſoluenda pecunia numerari, & quod ultra ſummam recemptam *xl. ſolidi deberent perſolui, contra ipſum emptorem præſumitur uehementer, præſertim cum uſuras conſueuerit exercere. *al. lx.

Idem

Idem Epiſcopo Aquinaten.

Mulier agit pro dote contra quemlibet detinentem bona mariti.

Conſtitutio Lx.

Ibid. c. 12 literis.

Ex literis fraternitatis tuæ accepimus, quod cauſam quæ uertitur inter R. & A. mulierem tibi duximus committendam. Et infra.

Siquidem probatum eſt, quod pro facinore a marito prædictæ mulieris commiſſo, eo fugam petente, tam frater mariti præfatus uidelicet R. quam ipſa mulier, licet minus iuſte a regio iudicari capti fuerint, & de ipſius mandato bonorum omnium delinquentis facta diſtractio & ſoluta pecunia mercatori, qui à marito mulieris uulneratus fuerat & rebus propriis ſpoliatus, ſed quædã poſſeſſiones illius penes eundem R. remanſerãt, quos idẽ de mãdato curiæ retinuit, ſoluta pro eis pecunia prædicto mercatori, quia emptor alius propter poſſeſſionum minutias non extabat, pars uero mulieris æſtimationem dotis inſtantius petebat ſibi reſtitui, uel poſſeſſiones, quæ mariti fuerant, ex officio delegationis induci. Et infra.

Mandamus, quatenus ſi tibi conſtiterit ex his, quæ in præſentia tua fuere propoſita & probata, quod mulier dicit uiro dediſſe in dotem & prædictum R. de bonis fratris aliqua poſſidere, cum mulieribus fauor multus in recuperãdis dotibus debeatur, & cautũ ſit in iure, quod propter maleficium uiri mulier remanere non debeat indotata, cum etiam bona uiri mulieri ſint pro dote tacite obligata, & cum ſuo onere transferũt ad quemlibet poſſidentem. R. prædictũ eidem mulieri ad reſtitutionem dotis eatenus condemnes, quatenus de bonis fratris ſui præfati noſcitur poſſidere.

Idem R. de Montefortino.

Si creditor, uel is qui ab eo cauſam habet, tot fructus percepit ex pignore, quod ſatiſfactũ eſt ſorti, debet pignus reſtitui debitori.

Conſtit. lxi.

Ibid. c. Cum cõtra.

CVM contra G. ciuem Anagninen. ſuper quibuſdam poſſeſſionibus, quas quondam pater tunc L de Saul. pro quãtitate pecuniæ obligaret, & ipſius creditoris hæredes prædicto G. pignorauerãt, mouiſſes in noſtra præſentia quæſtionẽ, legitime probauiſti, quod ex earũ prouentibus tantũ fuerat, tam ab eodem G. ab aliis, qui eas tenuerãt à tempore, quo fuerant obligatæ, perceptũ, quod fructus ſorti poterãt adæquare. Nos igitur attẽdẽtes, quod in talibus perceptio fructuũ in ſolutione ſortis accedat, cum ſecundũ canonicas ſanctiones fructus reſtitui, & in ſortem debeant computari, conſiderãtes, etiã, quod poſſeſſiones, ipſæ iã extenuaſſent penitus totũ onus, & debitũ annullaſſent, ipſas tibi reſtituẽdas eſſe decernimus, & te per nunciũ noſtrũ in poſſeſſionem induci fecimus corporalẽ.

Extra li. 5. tit. 19. cap. Quoniam.

Idem Innocentius Papa tertius.

Si is qui ſub pacto legis commiſſoriæ pignorauit rem ſuam, & iurauit non contrauenire, iuſte impeditus, infra diem ſtatutum non redemit, poſt diem redimere poterit.

Conſtit. Lxii.

Ibid. c. Significante.

SIgnificante R. ciue Piſano nobis innotuit, quod cum domum ſuam G. Piſano cui pro CCL. libris pignori obligaſſet, ac promiſiſſet præſtito iuramento, quod niſi domum ipſam ſtatuto termino recolligeret, creditorem ulterius ſuper eo minime moleſtaret, & infra ſtatutum tempus per certum fidelem nunciũ prout ei uidebatur, creditori pecuniam numeratam remiſit, quam idem nuncius infideliter agens, ſicut ei iniunctum fuerat non perſoluit, & poſtmodum idẽ R. ab imperatore detentus, dicto G. ſatiſfacere nõ potuit ut debebat. Et infra.

Cum igitur pactũ legis cõmiſſoriæ ſit in pignorib. improbatum, & prædictus R. quantum in eo fuit, iuramentum debitum adimpleuit, cum per eum, quem certum nuncium eſſe ſperabat, pecuniã remiſerit tẽpore, ſtatuto, ſed in captione detentus ſatisfacere non potuit creditori. Mandamus, quatenus, ſi eſt ita, prædictũ creditorem, ut ſorte contentus, pẽſionibus pignoris computatis in eam, illud præfato R. omni dilatione poſtpoſita reſignet, pacto tali uel iuramento nequaquam obſtante, cenſura eccleſiaſtica cogatis.

DE

De donationibus.

INNOCENTIVS PAPA III. Archiepiſcopo Florentino.

Non obſtante iuramento de non infeudãdo de nouo, prælatus integrare poteſt feudum ſi apparet uaſallum in menſura fuiſſe deceptũ.

Conſtitutio Lxiii.

Extra li. 3. tit. 24. de Donat. ca. Per tuas literas.

PEr tuas literas proponere procuraſti, quod cum quidam nobiles Florentini tempore ſchiſmatis epiſcopum Florentinum in domo ſua tenuerunt, idem epiſcopus ſedata ſchiſmatis tempeſtate de mandato Alexandri Papæ, quatuor modios terræ in feudum conceſſit eiſdẽ, & ſucceſſor ipſius, pro ut eſt moris, de certo feudo præfatos nobiles inueſtiuit. Verum cum ipſi aſſignatam terram menſurari feciſſent, non niſi duos modios inuenerunt, feudum integrari cum inſtantia poſtulantes, ſuper quo dubitas, eo quòd non ſunt in poſſeſſione ipſius ne de nouo uidearis illud conferre. Et infra.

Nos igitur attendentes quod eccleſia in actibus ſuis fraudem nõ debet aliquam adhibere, reſpondemus, quod feudum ipſum ſecure poteris integrare, cũ terra illa quatuor modiorum ipſis fuerit aſſignata.

Idem R. de Burgis & G. Berburg. Abbatibus.

In donationibus pleniſſima fit interpretatio, & ob hoc clauſula oneroſa poſt multas donationes appoſita proximam donationem tantum reſpicit.

Conſtit. lxiiii.

Ibid. c. Cum dilecti.

CVm dilecti filii Abbas & monachi, de Melios propoſuerint coram nobis, quod nobilis vir Alanus quaſdam terras a patre ipſius eorum eccleſiæ in eleemoſynam aſſignatas uiolenter redigere cupiat in foreſtam. Et infrà.

Mandamus quatenus ad ſententiam pro ipſo monaſterio proferendã, appellatione poſtpoſita procedatis, cum ex tenore inſtrumenti *euidenter appareat quod hæc fuit mens & intentio donatoris, ut clauſula de foreſta, quę in fine ponitur inſtrumenti, non ad ſuperiorẽ donationem, quæ iam libera & pura fuit, ut immunis eſſet ab omni uexatione & conſuetudine ſeculari, ſed ad inferiorẽ conceſſionem, quæ penſionem & determinationem habet inſertã, iuxta ſanũ referri debeat intellectum, quia in contractib. plena, in teſtamentis plenior, in beneficiis quoque pleniſſima eſt interpretatio adhibenda.

*al. uehementer. Extra li. 6. tit. 10 L. 4. Quacunque res. ff. de reg. iuris in teſtamentis. Infra li. 5. tit. 40. Conſtit. Olim.

Idem Epiſcopo Elienſi.

Si epiſcopus in eccleſia, quam de conſenſu capituli pio loco conceſſit, percipiebat certos prouentus, illos donaſſe uidetur, alioquin omnes prouentus, præter cathedraticũ, cedunt, pio loco, & ſi epiſcopus conceſſit de conſenſu patroni intelligitur patronus donaſſe ius patronatus.

Conſtit. lxv.

Ibid. c. Paſtoralis.

PAſtoralis officii. Et infra. Tua nos duxit diſcretio conſulẽdos, ſi epiſcopus conſentiente patrono uiris religioſis aliquam eccleſiam concedendo hac utatur ſimplicitate uerborum, concedimus uobis illã eccleſiam, utrũ eo ipſo uideatur, in eorum uſus fuiſſe conceſſa, uel ius tãtum modo patronatus.

Nos autem inquiſitioni tuę duximus reſpondendum: quod ſi epiſcopus eccleſiam illis conferat de conſenſu patroni, profectò patronus quod ſuum eſt conferre uidetur, ius uidelicet patronatus, & epiſcopus quod temporaliter obtinet in eadẽ, ut ſi fructuum eccleſiæ eiuſdem aliquam recipiat portionem, in eorum uſus illa portio conuertatur. Quod ſi ex ipſius prouentibus nullam debeat portionem habere, omnes prouẽtus præter cathedraticum in eorum uſus credimus conuertendos, ſed ut epiſcopi donatio ſit legitima, conſenſus eſt ſui capituli requirendus.

Idem

Idem Florentino & Fiſulanenſi epiſcopis.

Poſſunt hoſpitalarij in præiudicium ſuum ſe & domum ſuam alteri religioſæ domui ſubiicere, & donare.

Ibid. c. Inter dilectos.

Conſtitutio lxvj.

INter dilectos filios hoſpitalarios ſancti ſepulchri ac fratres hoſpitalis ſancti Allutii ſuper eodem hoſpitali quæſtione ſuborta, cum iidem hoſpitalarii ſuper poſſeſſorio, quod ſemel & iterum, ex cauſis tamen diſſimilibus, intentarunt, contrariam ſententiã reportaſſent, deinde ad petitoriam recurrentes, proponere curauerũt, quod cum G. quondam rector, & fratres ac patroni eiuſdem hoſpitalis, habito communi contractu deliberaſſent, hoſpitale ipſum hoſpitalariis ſupponere ſupradictis, commiſerunt in hoc tribus procuratoribus uices ſuas, communiter ſtatuentes, ut quod per ipſos fieret, acceptarent. Qui cum eiſdem taliter ſtatuerunt, ut ad ipſum hoſpitale aliqui mitterentur, qui eorum nomine acciperent aſſignationem ipſius. Cum autem duos illuc de ſuis fratribus tranſmiſiſſent, ipſi donationẽ & aſſignationem hoſpitalis, tam à magiſtro quàm ſupradictis procuratoribus & aliis eiuſdem domus fratribus receperunt. Et infra.

Procurator autem partis alterius ex aduerſo reſpondit, quod prædicta donatio debebat non immeritò retractari, quoniam multis ex fratribus inconſultis, à prædicto rectore ac paucioribus fratribus excommunicatis & periuris de re litigioſa in fraudem plebani de Piſcia, qui ſuper codẽ hoſpitali mouerat quæſtionẽ, fuerat celebrata. Et infra.

Attendentes igitur quod fratres & patroni S. Allutii pro ſe, imò potius cõtra ſe turpitudinem allegabant, uidelicet periurium, excõmunicationẽ, fraudem, non utique contra ipſos, ſed ab ipſis commiſſam, & intelligentes donationem ab eis hoſpitalariis factam puram ac ſimplicem extitiſſe, quia non deceptoribus ſed deceptis iura ſubueniunt, unde per ea quæ ſuperius prepoſita ſunt ſe contra factum proprium legitimè defendere non ualebant, hoſpitale prædictum cum pertinentiis ſuis hoſpitalariis ſancti ſepulchri adiudicare curauimus, ita quod per hanc ſententiam diœceſano epiſcopo & plebano de Piſcia nullum præiudicium generetur, cũ res inter alios acta non debeat aliis præiudicium generare.

Supra lib. eod. tit. 10. Conſtit. 56. Cum uniuerſorum. Supra li. 2. tit. 22. Conſtit. Inter dilectos.

Idem Epiſcopo S. Andreæ.

Ibid. c. Apoſtolicæ.

Donatio quinquageſimæ uel centeſimæ, quam fecit epiſcopus cum graui eccleſiæ ſuæ detrimento, poteſt legitimè reuocari. Nec etiã poteſt ultra quinquageſimam uel centeſimam conferre, etiam ceſſante læſione eccleſiæ, ſine authoritate ſuperioris.

Conſtit. Lxvii.

APoſtolicæ ſedis oraculo. Et infra. Inquiſitioni tuæ taliter reſpondemus, quod licet ſit in canone diffinitũ, ut ſi quis epiſcoporum in parochia ſua monaſterium conſtruere uoluerit, & de rebus eccleſiæ, cui præſidet, ipſum dotare, non amplius ibidem quã quinquageſimam partem eccleſiæ uero, quã monaſticis regulis informare, uel pro ſuis propriis magnificare uoluerit ſepulturis, non amplius quàm centeſimam partem cenſus eccleſiæ, cui præeſt, debeat elargiri. Quia tamen in codẽ canone cõſequenter adiungitur, ut hæc temperamenti æquitas obſeruetur, quod cui tribuit, competens ſubſidium conferat, & cui tollit, damna grauia non infligat, eaquidẽ cautela ſeruata, ut unã tantũmodo, quæ placuerit, ex his duabus remunerationẽ aſſumat. Hoc ſemper eſt obſeruãdum, quod unus epiſcopus uel alius, non ſolum non debet amplius, ſed nec tantum nec minus cum graui eccleſiæ ſuæ detrimento cõferre, ſiue ſimul & ſemel id facere uelit, ſiue pluries ſucceſſione eiſdẽ uel diuerſis eccleſiis conferẽdo. Vnde cum graue detrimentum ſiue de poſſeſſionibus, ſiue de prouentibus ad epiſcopalem menſam uel cathedralẽ eccleſiã pertinẽtibus in quantalibet portione cõſtiterit eſſe collatũ, poterit legitimè reuocari, niſi præſcriptione uel alia exceptione legitima actio huiuſmodi excludat. Nã etſi prima facie præſuma-

ſumatur, quod collatio quinquageſimæ uel centeſimæ partis graue non inferat detrimentum, quia tamen non ſolum ſi ſæpe, ſed etiam ſi ſemel id fiat, ex uariis circumſtantijs deprehendi poteſt interdum ualde damnoſum (quod quidẽ magis poteſt ex oſtenſione facti, quàm expreſſione alicuius ſtatuti cognoſci) nec quinquageſima, nec centeſima ſemel aut ſucceſſione debet cũ graui eccleſiæ ſuæ poſſit amplius etiã quàm per quinquageſimam uel cẽteſimam partem neceſſitati alterius eccleſiæ ſubuenire, quamuis per ſe non debeat ſummã excedere à canone præfinitam, per quam incautè largiri uolentibus eſt occurſum. de ſuperioris tamen authoritate pontificis, poteſt etiam in minori ſumma inopiæ alterius prouideri.

DE TESTAMENTIS ET ultimis uoluntatibus.

INNOCENTIVS PAPA III. Epiſcopo Altiſiodorenſi.

Teſtatum teſtamentum, ſi quis extremam uoluntatem ſuam alterius diſpoſitioni committit, & dicitur teſtatus ad pias cauſas.

Conſtit. Lxviij.

Extra li. 3. tit. 26. de Teſtamentis. c. cũ tibi

QVum tibi de benignitate ſedis apoſtolicæ. Et infrà. In ſecunda quæſtione dicimus, quod qui extremam uoluntatem in alterius diſpoſitione committit, non uidetur decedere inteſtatus.

Idem C. Tituli Sancti Laurentij in Lucina presbytero Cardinali, apoſtolicæ ſedis legato.

De clericis eccleſiæ petit epiſcopus partẽ ſuam, licet aliquid fuerit ſibi à teſtatore relictũ, niſi eo modo & non in fraudem fuerit relictum a teſtatore quod maneret ea parte contentus, & legatum agnouerit.

Conſtitutio Lxix.

Ibid. c. Officij.

QVæſiuiſti, cum quis in teſtamẽto relinquit epiſcopo propriam portionẽ, & alia multa monaſterijs uel eccleſiis, utrum epiſcopus ex illis legitimam poſſit petere portionem. Et infrà.

Conſultationi tuæ taliter reſpondemus, quod ſi portionem illam cum conditione legauit epiſcopo, ut eſſet illa ſola cõtẽtus, & epiſcopus acceptauit, quia per hoc alijs renunciaſſe uidetur, de cæteris non poterit exigere portionem. Quod ſi eam ipſe abſolutè reliquit, portionẽ ſibi debitã poterit nihilominus de cæteris uendicare. Si uerò conſtiterit quod in fraudem modicum conſtituit mortuarium, ut in cæteris epiſcopus debita portione fraudaretur, quia fraus & dolus alicui patrocinari non debet, epiſcopus portionem ex illis poterit exigere a canone conſtitutam, ſalutis indulgentiis Romani pontificis, quæ quibuſdam regularibus ſunt conceſſæ. 10. q. 1 c. Decernimus.

Idem Innocentius Papa tertius.

Relictum epiſcopo contemplatione perſonæ non diuiditur cum eccleſia cathedrali, ſecus ſi contemplatione eccleſiæ, ſiue nihil relinquatur eccleſiæ, ſiue aliquid, ſiue coniunctim ſiue ſeparatim. Si autem ſoli factum eſt relictum, epiſcopus habebit portionem canonicam. Praeſumitur autem relictum contemplatione eccleſiæ factum, quando fit ab extraneo habenti adminiſtrationem, ſecus ſi fiat ab adminiſtrationem non habẽte. Cum eccleſiis uero inferioribus epiſcopus non diuidit ſibi relictum quia non eſt ſibi tanta communio cum eccleſiis inferioribus, ſicut cum cathedrali.

Conſtit. Lxx.

REquiſiuiſti de his quæ teſtator pro anima ſua legat in ultima uoluntate, qualiter ſint inter epiſcopum, & eccleſiam diuidenda. Et quidem regulariter uerũ eſt, quod epiſcopus debet de his ſecundum diuerſas conſuetudines tertiam uel quartam portionem habere, ſed conſiderandũ eſt diligenter, utrũ teſtator leget hoc modo: Relinquo iſtud epiſcopo: an, Relinquo iſtud eccleſiæ, uel 12. q. 1 c. Decernimus. 12. q. 2 c. nobis cõceſſo.

uel Relinquo iſtud epiſcopo & eccleſię
an Relinquo iſtud epiſcopo, & illud ec-
cleſiæ. In primo caſu diſtinguendū eſt,
utrū relinquatur epiſcopo ab extraneo
aut propinquo. Si ab extraneo, generali
ter ueru eſt, quod præſumitur eſſe reli-
ctum intuitu eccleſiæ, non perſonæ. Vn
de cathedralis eccleſia de illo pōt cano
nicam petere portionē, quemadmodū
epiſcopi compet.t ſua portio, ſi aliquid
eccleſiæ relinquatur. Et hoc ueiū eſt, ni
ſi teſtator exprimat, quod uelit illud tā
tum eſſe epiſcopi, non eccleſię. In quo
caſu ſeruanda eſt diſpoſitio teſtatoris,
ſecus aūt ſi exprimat, quod uelit eſſe il-
lud tantū eccleſię, non epiſcopi: quia pri
uata diſpoſitio teſtatoris non pōt gene
ralem cōſtitutionē canonis immutare.
12. q. 3. can. Pōtifices. Nec eſt contrariū quod in canone legi-
tur, uidelicet, quod pontifices quib. ab
extraneis aliquid aut cū eccleſia aut ſe
queſtratim dimittitur aut donatur, quia
hic ille qui donat pro redemptione ani
mæ ſuæ, non pro commodo ſacerdotis
probatur offerre, non quaſi ſuum pro-
prium, ſed quaſi dimiſſum eccleſiæ in-
ter facultates eccleſiæ cōputabunt, qm̄
hoc eſt uerū, cum teſtator ita ſequeſtra
tim legat illud epiſcopo, quod non ex-
primit, utrum uelit ad epiſcopum tantū
non ad eccleſiā pertinere. Si uero relin-
quatur illud epiſcopo à propinquo. nō
præſumitur eſſe relictum intuitu eccle-
ſiæ, ſed perſonæ, niſi fortè contrarium
probaretur. Et de iſto nihil poteſt eccle
ſia petere in uita eius.

Quod ſi relinquatur epiſcopo & eccle
ſiæ, de illo canonica inter ipſos eſt diui
ſio facienda.

Si uero iſtud epiſcopo & illud eccle-
ſiæ relinquatur, ſiue æqualia ſiue inæ-
qualia ſint relicta, reducenda ſunt ad di
uiſionem canonicam inter epiſcopū &
eccleſiam cathedralē, niſi ambo uelint
eſſe teſtatoris diſpoſitione cōtenti, quā
propter vltimæ uoluntatis fauorē ſatis
decens eſt obſeruare, ubi neque fraus in
teruenit neque dolus, nec quiſquam ni
miū defraudaretur debita portione. Se-
cus aūt eſt, ſi aliquid legetur epiſcopo,
& aliqua capellis, uel monaſteriis aut
alijs pijs locis. Nā in hoc caſu quod lega
tur epiſcopo eius eſt præcipuū cum ec
cleſia cathedrali, quēadmodū ſi cuilibet
alij legaretur, & de illis quę aliis leganē
portionē canonicā nihilominus obtine
bit, qm̄ non eſt tanta cōio inter ipſum,
& inter capellas & monaſteria ſeu alia
pia loca, quanta eſt inter epiſcopum &
eccleſiā cathedralē, cui eſt ſpirituali cō
iugio copulatus. Vnde quæ acquirit epi
ſcopus, non illis, ſed ſibi tātum acquirit.

Illud aūt eſt generaliter obſeruandū
circa eum qui pōt proprium poſſidere,
prelationē uel adminiſtrationē eccleſię
non habentē, quod ſi ei aliquid relinqua
tur ſpecialiter, non ſolum a propinquo,
uerumetiam ab extraneo intelligitur eſ
ſe relictū, non intuitu eccleſiæ, ſed per-
ſonæ, niſi probatio contrariū appareret,
& idcirco de illo nec epiſcopus nec eccle
ſia poteſt in uita eius ſibi aliquid uendi-
care, & hoc intelligitur eſſe uerum, cum
fraus minimè procuratur, quæ ſi detecta
fuerit, patrocinari non debet.

Idem Epiſcopo Tuſcano.

In bonis patris, matris & Auiæ habet quis de bitam iure naturæ, in qua grauari nequit, & filius rogatus de reſtituenda hæreditate ſub conditione, detrahit debitum iure naturæ & Trabellianicam, in qua computantur fructus poſt litis conteſtationem percepti.

Conſtit. lxxi.

Rainurius de Clera duas habens
filias, Alterochā uidelicet & A-
diectā, matrē in ſuper Cleram & Ibid. c. Rainutius.
uxorē nomine Adelaſiā, in extre
mis poſitus condidit teſtamentū, Alte-
rochæ filię puberi ultra dotem quam ei
dederat domū & quendam hortum in
eodem teſtamento relinquens. Adiectæ
uero impuberi reliquit cętera bona ſua
adiiciens ut Alterocha & ſoboles, quā
geſtabat in utero, eidē impuberi ſucce-
derēt, ſi abſq; liberis morerēt. Mortuo
itaque teſtatore tutores impuberis eam
cū oībus bonis eidē relictis à patre iure *al. Longobardo.
*lōbardo cuidam P. nomine tradiderūt,
quæ filium ex eo ſuſcipiēs, tandem ſine
libe-

libetis eſt defuncta. Cuius bona idē P. maritus eius ſuperſtes aliquanto tempore poſſedit in pace. Qui cum alia muliere contrahens matrimonium, & filios ſuſcipiens ex eadē, die clauſit extremū. Poſtmodum inter Alterocham & filiū eius ex una parte, & filios eiuſdem P. & Rainerium tutorem eorum ex altera ſuper bonis prædictis eiuſdem Adiectæ ſuſcitata materia quæſtionis, cœperūt coram G. iudice Tuſcano ad inuicē litigare, coram quo Alterocha, & filius eius bona quondā Rainutii tāquam ex cauſa fideicommiſſi uel ſubſtitutionis ſibi debita petierunt. tutore filiorum prædicti P. ex aduerſo dicente, quod obſtabat illis annalis præſcriptio, uſucapio pro dote, ac longi temporis diuturnum ſilentium. Inſuper allegabat, quod de bonis illis tam tertia Cleræ matris teſtatoris, & tertia Adelaſiæ uxoris eiuſdē, quàm quarta per Trebellianū nomine ipſius Adiectæ erant ante omnia deducendæ. Dictus uerò iudex ſupradictum Rainerium tutorio nomine pupillorum in reſtitutione bonorum Rainutij cōdemnauit. Tertia Cleræ primo deducta, quam Adiectæ ac viro ſuo donauerat, de qua in ſubſtitutione, quā fecit Rainutius, nō uidetur aliquatenus cogitaſſe. Deducta quoque tertia Adelaſiæ quā ipſa P. uendiderat ſupradicto. præcepit etiam idem iudex de his rebus illas tertias deducendas, de quibus deduci poterant ſecundū Tuſcanæ quæſtionem ciuitatis. Deduci præterea quartam per Trebellianum idē iudex iniunxit, cum etiam quilibet extraneus reſtitutione grauatus eam deducere potuiſſet, ſed utraque pars ab illa ſententia prouocauit. Et infra.

Cum autem coram G. diacono cardinali auditore à nobis cōceſſo fuiſſet diutius litigatum, ipſe de mandato noſtro ſententiam ſupradicti iudicis, uidelicet in eo quod dixit tertiam Cleræ, & tertiā Adelaſiæ integraliter deducendas, pronunciauit iniuſtā, & ab ea legitime prouocatum definiens ſic illas tertias deducendas, ut legitima portio iure naturæ debita Alterochæ, illi ſalua ſit in utraque, ad cuius reſtitutionem dictum Rainerium condemnauit. In eo uerò quod quartam per Trebellianum idem iudex cenſuit retinendam, ſententiam confirmauit eiuſdē, ita uidelicet quod fructus de bonis ipſius à tempore litis conteſtatæ percepti à prædicto P. & filiis eius poſt mortem Adiectæ computentur in ea. Qui ſi ſuffecerint ad quartam & fructus eius, eo nomine deductio aliæ nulla fieret. Alioquin iuxta quantitatem fructuum perceptorum computationis ratio habeatur. Quia uero pater Adiectæ ipſam in legitima non potuit aggrauare, legitimam ipſam uidelicet eius partis, quæ ſibi debebatur ab inteſtato, deducendam cenſuit, & etiam retinendā, ita quod deductio fiat tantummodo de his rebus, de quibus ſecundum Tuſcanę conſuetudinem ciuitatis fieri cōſueuit. In eo autem quod prænominatus iudex condemnauit Rainutium pupillorum ad reſidui reſtitutionem Alterochæ ac eius filio faciendam, ipſius ſententiam confirmauit.

Nos igitur eiuſdem cardinalis ſententiam ratam habentes, ipſam authoritate apoſt. confirmamus.

DE SVCCESSIONIBVS ab inteſtato.

INNOCENTIVS PAPA III. Epiſcopo Murnenſi.

Valet teſtamentum ad pias cauſas conditum per uerba enunciatiua, etiam propter aliud prolata, quanquam teſtatio ſeu ſucceſſio ueniat ad excluſionem alterius eccleſiæ.

Conſtit. lxxij.

CVM dilectus filius Abbas de Bruſia pro cauſa quā aduerſus epiſcopum Aduenenſem habebat, diutius expectaſſet, Abbas propoſuit antedictus, quod archipresbyter de Alterio ad participationem creationum monaſterio de Bruſia obtulit ſe & ſua. Et infrà,

Extra li. 3. tit. 27. de ſucceſſionib. c. cū dilectus filius.

Sufficienter intelleximus eſſe probatum, quod dictus archipreſbyter agens

in extremis uelut ultimam exprimens uoluntatem, aſſeruit ſe & ſua monaſterio contuliſſe. Vnde cum requiſitus eſſet, ut conderet teſtamentum, reſpondit ſe nõ poſſe teſtari, quia ſe & ſua contulerat monaſterio ſæpedicto, ut licet unus teſtis ſolus dixerit ſe uidiſſe, quando ſe & ſua obtulit monaſterio, quia tamen alii teſtes dixerunt ſe vidiſſe ipſum in abbatis præſentia, quod prædictum eſt conſitentem, non tanquam ſufficienter probantes, ſed tanquã uehementer adminiculantes aſſertionem abbatis plurimũ adiuuabant.

Quia uero pars epiſcopi aſſerebat ſe uelle probare, quod dictus archipresbyter in extremis laborans tanquam phreneticus alienatus erat à mente, unde non uoluit quod expreſſit, Nos cauſam illam tibi ſub hac forma duximus committendam, quod niſi præfatus epiſcopus legitime probauerit ſæpedictum archipreſbyterum ſuæ mentis compotem nõ fuiſſe, cum ultimam uoluntatem expreſſit, ſuper impetitione monaſterii perpetuũ ei ſilentium imponatur, & compellatur reſtituere monaſterio quæcunque de bonis ipſius archipresbyteri, vel etiam monaſterii occupauit. Si uerò legitimè probauerit archipresbyterum, quæ ſuper ultima uoluntate præmiſſa ſunt alienata mente dixiſſe, ad faciendam ei in nomine parochialis eccleſiæ, cuius ipſe adminiſtrationem geſſerat dum uixit, reſtitutionem bonorum quę ipſius archipresbyteri fuerant, monaſterium condemnetur cum idem archipresbyter ab inteſtato diſceſſerit, ipſique monaſterio ſuper impetitione epiſcopi ſilentium imponatur.

DE SEPVLTVRIS.

INNOCENTIVS PAPA III.

Archiepiſcopo Genuenſi.

Vbi quis ſepulchro maiorum relicto eligit ſepulchrum in loco minus religioſo dolo inductus ſeu ex contemptu, ſeu non dimiſſa eccleſiæ ſua canonica portione expreſſe uel tacite, non tenet electio.

Conſtitutio Lxxiij.

Fraternitatem tuam nõ credimus ignorare mortuorum ſepulchra & cœmeteria apud illas eccleſias, & monaſteria ex antiquo eſſe diſpoſita, in quibus religioſorum fratrum conuentus ſunt conſtituti, & orationes atque miſſarum ſolennia, tã pro uiuis, quam pro defunctis frequentius celebrantur. Vnde ipſorum deuotioni, & extremæ uoluntati, qui apud huiuſmodi eccleſias ſepeliri deſiderant, minimè contradicendum eſt. Qui uerò relictis antiquis eccleſijs, & patrum aliorumque parentum ſuorum ſepulchris contra cõſuetudinem patrum ueteris teſtamenti, qui cum patribus ſuis ſepulti eſſe leguntur, noua & minus religioſa loca ſe transferunt, irrationabiliter, & contra antiquã inſtitutionem facere uidentur. Vnde ſi P. de caſtello contra antiquam, & rationabilem cõſuetudinem aliquid de corpore ſuo ſepeliendo mandauit, hoc nõ preiudicat rationi, ſed uiribus debet carere. Quocirca mandamus, quatenus corpus ipſius monachis ſancti Stephani reddi facias, & cum ſuis patribus ſepeliri.

Extra li. 3. tit. 28. de ſepultu ris cap. Fraternitatẽ. 13. q. 2. c. Hebr. & Vnaquæque

Idem Epiſcopo Claremontenſi, & Abbati Maurienenſi.

Priuilegiati ſuper iure funerandi ſepelire poſſunt illos, qui apud eos eligunt ſepulturam, ſoluendo tamen canonicam portionem eccleſiæ parochiali ſi uero alios ſepeliunt, tenẽtur reſtituere quicquid occaſione funeris receperunt.

Conſtit. Lxxiiij.

In noſtra præſentia conſtitutis priore eccleſiæ montis Ferrandi, & procurator hoſpitaliorum Claremonten. diœceſis, idem prior propoſuit quod prædicti hoſpitalarii quoſdam parochianos ſuos, quorum duo erant infra annos legitimos receperunt ad eccleſiaſticam ſepulturam.

Ibid. In noſtra.

E contra prædictus propoſuit procurator, quod tam ex priuilegio, quàm ex indul-

indulgentia ſpeciali licet hoſpitalariis omnes paſſi præter excõmunicatos & interdictos ad eccleſiaſticam ſepulturã recipere, qui apud illos elegerint ſepeliri, fideique commiſſa in ultima uolunta te relicta poſſunt licenter accipere, ſolu ta tantũmodo quarta parochiali eccleſiæ, de cuius parochia mortuorum corpora aſſumuntur, præterquam de equis & armis, quæ indulta ſunt ipſis in ſubſidium terræ ſanctæ, de quibus quartã deducere non tenentur. Et infrà.

Talem ſuper his duximus ſententiam proferendam, quod prædicti hoſpitalarii de cætero nõ recipiãt parochia nos eccleſiæ ſupradictæ ad eccleſiaſticam ſepulturam, niſi apud eos elegerint ſepeliri: & tunc parochialis eccleſia, de oblationibus lectis & aliis quæ defunctus anima ſua in ultima diſpoſitione reliquit, præterquam de armis & equis, recipiat quartam partem, & hoſpitalarii reſiduum habitant, niſi dolo uel fraude eorum defunctus inductus fuerit ad diſpoſitionem huiuſmodi faciendam, nihilominus ipſis hoſpitalariis iniungẽtes, vt de quarta trium milium ſolidorũ priori ſatisfaciant memorato, cum conſtet eos a parochianis eius illos ſolidos recepiſſe, niſi ſit ſufficienter oſtenſum, quod eorum obleti uel cõuerſi fuiſſent. Eiſdemque præterea duximus iniungendum, quod niſi probauerint quod Gu. parochianus prioris qui fuit interfectus in campis, apud ipſos elegerit ſepulturam, uniuerſa quæ ipſius intuitu recepe runt, priori reſtituat memorato, alioquin quartam partem ſolummodo reſtituere teneantur. Pro illis uero quos conſtat infra annos legitimos deceſiſſe, quæ ſepulturæ eorum gratia receperunt, reſtituant uniuerſa.

Idem Archiepiſcopo Turonenſi.

Caſualiter mortuus priuari non debet eccleſiaſtica ſepultura.

Conſtit. Lxxv.

Ibi. c. Ex parte EX parte parentum M. nobis eſt intimatum, quod cum nobilis uir domi nus I. de Inſula Butardi eidẽ poſuiſſet inſidias, quam ſolicitauerat ſępe de ſtupro, & ipſa garionibus, qui eam rapere nitebantur, ſuper quendam pontem occurreret: tandem fugiens manus illorũ, in amnem de ponte cadens, fuit caſu ſubmerſa.

Quocirca mandamus quatenus cum illa non ſponte pręcipitauerit ſe de ponte, ſed ſicut ſuperius eſt expreſſum, caſu ceciderit corpus eius tradi facias eccleſiaſticæ ſepulturæ, pręſertim cum ex honeſta cauſa fugiſſe noſcatur, & cui communicabatur uiuenti, communicandũ ſit iam defunctæ.

Idem Nidroſienſi Archiepiſcopo.

Si oſſa excommunicatorum ſunt ſepulta in eccleſiaſtico cœmeterio, & diſcerni poſſunt, debent exhumari & proicii, alias ſecus.

Conſtit. lxxvij.

SAcris canonibus inſtitutum, ut qui bus non communicauimus uiuis, nõ communicãmus defunctis, & ut careãt eccleſiaſtica ſepultura, qui prius erant ab eccleſiaſtica unitate præciſi, nec in articulo mortis eccleſiæ reconciliati fuerint. *Ibid. c. Sacris. eſt. 24. q. 1. can. Achatius, & Maiores*

Vnde ſi contingat interdum, quod uel excommunicatorum corpora per uiolentiam aliquorum, uel alio caſu in cœmeterio eccleſiaſtico tumulentur, ſi ab aliorũ corporibus diſcerni poterũt, exhumari debent, & procul ab eccleſiaſtica ſepultura iactari. Quod ſi diſcerni non poterunt, expedire non credimus, ut cum excõmunicatorum oſſibus corpora extumulentur fidelium, cum licet non obſit iuſtis ſepultura nulla uulla uel uilis, impiis tamen celebris uel ſpecioſa non proſit.

Idem Epiſcopo Magalonenſi.

Terra cœmeteriata pro ſepultura fodienda uendi non debet.

Conſtit. lxxvii.

Ibi l. c. Abolendæ.

ABolendæ cõſuetudinis peruerſitas apud montem Peſſulanum, ut dicitur, inoleuit, ut decedentibus non prius permittatur effodi ſepultura quã pro terra in ſepeliẽdi ſunt. certum precium eccleſiæ perſoluatur. Et infra. Mandamus quatenus cum loci diœceſanus exiſtas, inhibeas clericis ne quicquam omninò præſumant exigere hac de cauſa.

DE DECIMIS.

INNOCENTIVS PAPA III. Epiſcopo Piſtorienſi.

Locator uel conductor poſſeſſionum tenentur ad decimas, niſi ſe immunes oſtendant.

Conſtitutio Lxxviii.

Extra li. 3. tit. 30. decimis ca. A nobis tua.

A Nobis tua fraternitas requiſiuit. Et infra. Cum igitur quilibet decimas ſoluere teneatur, niſi à præſtatione ipſarum ſpecialiter ſit exemptus, fraternitati tuæ taliter reſpondemus, quòd à dantibus & recipiunt, decimæ ſunt ſoluendæ. Niſi ab eis oſtendatur quare ab huiuſmodi ſint immunes.

Idem Epiſcopo Vercellenſi.

Imperialis cõceſſio ſub quacunque forma à ſolutione decimarum eximere non poteſt. Et decimæ nouslium non pertinet ad laicum qui decimas habet in feudum.

Conſtit. Lxxix.

Ibid. c. Tua. 16. q. 1. c. Reuertimini Et extra

TVa. Et infrà. Porrò cum laicis nulla ſit de ſpiritualibus concedendi uel diſponendi facultas, Imperialis conceſsio quãtumcunque generaliter fiat, neminem poteſt à ſolutione decimarũ eximere, quæ diuina conſtitutione debentur, nec occaſione decimationis antiquæ (licet in feudum decimę ſint conceſſæ) ſunt decimæ nouelium uſurpandæ, cum in talibus non ſit extendenda licentia, ſed potius reſtringenda.

li. 3 tit. de Decimis ca. Parochianos.

Idem Epiſcopo Vercellenſi.

Sine deductione ſeminis & ſumptuum debent dominus & colonus decimam ſoluere, & non cui uoluerit eccleſiæ uel pauperibus, ſed eccleſiæ cui debentur, nec ab hoc excuſantur propter malitiam clericorum.

Conſtit. Lxxx.

Ibid. c. Tua nobis.

TVa nobis fraternitas intimauit, qđ quidam laici decimas eccleſiis & clericis tuis peruerſis machinationibus ſubtrahere moliuntur, quidam enim ex eis ſemen & ſumptus qui fiunt in agricultura dicunt primitus deducendos, & de reſiduo impendendam decimam aſſeuerant. Alii uero de portione fructuum, quam a colonis accipiunt, partem decimæ ſeparãtes, eã capellis ſuis aut aliis clericis, aut pauperibus conferunt, uel in uſus alios pro ſua uoluntate conuertunt. Nonnulli etiam uitam clericorum tanquam abominabilẽ deteſtantes, decimas eis ob hoc ſubtrahere non uerentur. Et infrà.

Verum ſi ad Deum, à quo cuncta bona procedunt, aſſertores huiuſmodi debitum reſpectum haberent, ius eccleſiaſticum diminuere non contenderent, nec decimas, (quæ tributa ſunt egentium animarum) præſumerẽt detinere. Cum enim Deus, cuius eſt terra & plenitudo eius, orbis terrarũ & uniuerſi qui habitant in eo, deterioris conditionis eſſe nõ debeat, quã dominus tẽporalis, cuius ſtatutum de terris quas exhibet aliis excolendas, nõ quidẽ deductis ſumptibus, aut ſemine ſeparato neceſſario, cũ integritate perſoluitur, nimis profecto uidetur iniquum, ſi decimę duas Deus in ſignũ uniuerſalis dominii ſibi reddi præcepit, ſuas eſſe decimas & primitias aſſerens, occaſione præmiſſa uel excogitata magis fraude diminui ualeãt cum Deo debita ſit ſolutio decimarum,

16. q. 1. ca. Decimæ Pſ. 23. 16. q. 1. c. Reuertimini.

in tantum ut ad eas clericis exhibēdas, quibus eas ipſe pro ſuo cultu conceſſit, Laici ſi moniti reddere noluerint. eccleſiaſtica ſunt diſtrictione cogendi. Et cū de cunctis omninò prouentibus decimę ſint reddendæ, ſicut colonus de parte fructuum, quę ſibi remanet ratione culturæ, ſic & dominus de portione, quam percipit ratione terræ decimam ſine diminutione reddere tenetur. Prętextu uero nequitię clericorum nequeant eas (niſi quibus ex mandato diuino debentur) pro arbitrio erogare, cum nulli ſit licitum aliena cuiquam concedere, pręter domini uoluntatem. Et infra.

16. q. 1. ca. In canonibus.

Quoniam igitur pati nolumus, ut eccleſiarum, & clericorum iura perſumptione qualibet minuantur. Mandamus quatenus omnes qui ratione perſonarū aut etiam prędiorum decimas eccleſiis & clericis tuę diœceſis exhibere tenentur, ad eas cum integritate reddendas appellatione remota compellas.

32. diſ. c. Præter hæc.

Idem Abbati Sanctæ Columbæ Senenſis.

Priuilegium ſuper decimis non ſoluendis eccleſiaſticis perſonis conceſſum noualia comprehendit.

Conſtit. Lxxxi.

Ibid. ca. Ex parte. 12. q. 1. c. Præcipimus

EX parte tua. Et infra. Cū tibi quod maius eſt, ſit conceſſum, vt uideliçet decimas de laboribus terrę parochiarum tuarū integritate percipias, de noualibus eas exegire ſatis potes, quia ubi maius conceditur, minus conceſſum eſſe uidetur.

Idem Epiſcopo Elienſi.

Negociator de lucro decimam ſoluit, deductis expenſis quas fecit de pecunia decimata, expenſæ uero quæ fiunt pro habendis fructibus, non deducuntur, & de fructibus ſoluitur decima, etiam non deductis expenſis factis pro re reſtauranda.

Conſtit. Lxxxii.

Ibi. c. Paſtoralis.

PAſtoralis officii. Et infra. Explicari poſtulaſti, ut tum quis poſſit de molēdinis & piſtariis neceſſarias expenſas deducere, priuſquam ſoluat decimas ex eiſdem, ſicut eſt in negociatione conceſſum.

Ad quod reſpondemus, quod licet circa res acquiſitas uel factas de pecunia decimata, cum ipſæ uenduntur, credamus deducendas expenſas. & de reſiduo quaſi de lucro decimas perſoluendas, ut ſi uenduntur domus, ager, uinea, clibanus molendinū, grex, aut quęlibet merces.

Expenſas tamen, quæ fiunt pro fructibus percipiendis ex illis, de quibus fructus prouenuiunt, non credimus deducendas, etiam ſi fuerint decimatæ, quoniã ſalua decima fructus eſſiciuntur eorum, qui faciunt ipſas expenſas, fructus autē ipſos alienari poſſe non credimus, niſi cum onere decimarum, nec pro reſtaurãdo detrimento quarum libet rerum, ex quibus decimę perſoluuntur, credimus deducendas expenſas de prouentibus decimandis, quia penes dominum res permanēt reſtauratæ, vt ſi pars aliqua moriatur armenti, deterioretur uinea, portio mercis depereat, totus clibanus deſtruatur.

Idem Innocentius Papa tertius.

Qui præſcribit decimas in aliena parochia, ſi ibi inſurguntur noualia, ipſorum decimas non habebit.

Conſtit. Lxxxiii.

CVm contingat interdum in tua diœceſi. Et infra. Ibid. ca. Cū contingat.

Cum in quibuſdam parochiis ad quaſdam eccleſiis uel perſonas eccleſiaſticas ab antiquo pertinet perceptio decimarum, & de nouo fiāt noualia in eiſdem, quæris a nobis, ad quam huiuſmodi noualium decima incipiat pertinere.

Vnde inquiſitioni tuæ taliter reſpōdemus, qđ cum perceptio decimarū ad parochiales eccleſias de iure cōmuni pertioneat, decimæ noualiū, q̄ fiūt in paro- 16. q. 1. c. Statuimus.

chiis eorundem, ad ipſas proculdubio pertinere noſcuntur, niſi ab his qui alias percipiunt decimas, rationabilis cauſa oſtendatur, per quam appareat noualiū ad eos decimas pertinere.

Idem Epiſcopo Beluacenſi.

Decima omnium fructuum prædij debetur ei, qui decimas ibi præſcripſit, ſed ad aliud prædium præſcriptio non extenditur.

Conſtit. lxxxiiii.

Ibid. c. Cum in tua. CVm in tua diœceſi quædam monaſteria & cōuentuales eccleſiæ in multis parochiis maiores decimas percipiant & minutas, de quibuſdam fructibus annuatim perceptis non fuerunt decimæ perſolutæ. Et infra.

Reſpondemus, quod ſi fructus prædicti de illa terra proueniūt, de qua monaſteria uel conuētuales eccleſiæ aliquos percipiebant ratione decimarum prouentus, eis proculdubio decimę fructuū debentur eorum, cum ipſis terra illa ab antiquo fuerit decimalis, & non debeat una eademque eccleſia diuerſo iure cēſeri alioquin parochialib. eccleſiis excoluantur, ad quas de iure communi ſpectat perceptio decimarum.

Idem Epiſcopo Veſprimenſi.

Laici eccleſias uel decimas donare non poſſunt, etiam ſi ſint reges, nec ex eorum titulo præſtatur cauſa præſcribendi.

Conſtit. lxxxv.

Ibid. c. Dudū. DVdum aduerſus fratres Hieroſolymitanos hoſpitalis ſancti Stephani te proponente in noſtra præſentia quæſtionem, quod ipſi decimas de laboribus ruſticorum ſuorum Veſprimenſi eccleſiæ debitas non permitterent tibi ſolui. Et infra.

Comparentibus igitur te ac ipſis ſtatuto termino coram nobis, G. presbyterum Cardinalem tibi & eis conceſſimus auditorem: coram quo decimas terrarum, quæ per ruſticos hoſpitalis in Veſprimen. diœceſi excoluntur, & de chirographa de nouacularia eccleſias, quæ per ipſos hoſpitalarios detinentur, intentione tua de iure communi fundata petiſti. Prior autem hoſpitalis in prædictis decimis & eccleſiis præſcriptionem allegans, propoſuit ſe nō teneri tibi ſuper his reſpondere. Quod cum per auditorem ad noſtram audientiam perueniſſent, mandauimus, quod idem prior præſcriptionis titulum, quem allegauit, probaret, qui B. regis ac reginæ Vngariæ priuilegia exhibuit, qui eccleſiam ſancti Stephani, ad quam dictæ eccleſiæ cū eiſdem decimis pertinebāt, in perpetuā eleemoſynam hoſpitali donationis titulo conceſſerunt, confirmationis Clementis Papæ prædeceſſoris noſtri ſcriptum exhibens, per quod probare uolebat conceſſionem prædictam plenum habere uigorem. Et infrà. (16. q. 7. c. Omnes baſilicæ)

Cæterum ex parte tua fuit propoſitum, quod in decimis & eccleſiis à rege & regina donatis præſcriptionem non poterat opponere pars aduerſa, quę nec à donatione ipſorum initiū habere poterat, nec à confirmatione præfata tātū effluxit temporis, quod poſſit præſcriptio confirmari, & ſic donationis regis ac reginæ allegatus titulus nullus erat, cum ſacrilegii crimen incurrat, qui eccleſias uel eccleſiaſticum aliquid de manu receperit laicali, Et infra. Nos igitur, cum donatores prædicti conferre non potuerint aliis, quę ipſi de iure non poterans poſſidere, & per cōfirmationem prædicti Clementis ſuper eccleſia S. ſpiritus hoſpitali cum decimis & aliis pertinentibus ad ſe factam, etiamſi authentica appareret, iuri epiſcopali nullatenus derogetur: ſententialiter prohibemus, ne fratres hoſpitalis præſumant ulterius impedire, quo minus decimas percipias memoratas & pacificè poſſideas in futurum. (16. q. 7. cap. Si quis deinceps. Ibi. c. 2. 85. diſt. c. Florentinorū.)

DE

DE REGVLARIBVS & tranſeuntibus ad religionem.

INNOCENTIVS PAPA III. Epiſcopo & Capitulo Targilenſi.

Furioſus profitendo non obligatur, niſi factus ſanæ mentis ratum habuerit.

Conſtit. Lxxxvi.

Extra l. 3.ti.33 de regularibus. c. Sicut tenor.

SIcut tenor litterarum. Et infra. Conſultationi tuæ taliter reſpōdemus quod licet iſta duo inter ſe repugnantia uideātur, ut quiquam ſcilicet ſit extra ſe poſitus, & de præſenti uita deſperēt, ſi tamen eo tempore, quo P. ſacerdos lator præſentium poſitus extra mētē aſſeritur, indutus fuit habitu monachali, cū alienatus non ſentiat, ac per hoc nō ualeat cōſentire, eū denuncietis ab obſeruatione monaſtici ordinis abſolutum, niſi poſtquam mentis ſuæ eſt compos ſpontanea uoluntate profeſſionem fecerit monachalem.

Idem Piſano Archiepiſcopo.

Profeſſio ne fieri nec recipi debet infra tempus probationis, ſed facta & recepta tenet.

Conſtit. Lxxxij.

Ibid. c. Ad apoſtolicā. 17.q.2. Conſaldus.

AD apoſtolicam ſedem. Et infrà. Cū monachū fieri ante unius anni probationem regularis inſtitutio interdicat. Et infra. Quæſtionibus tuis aliter reſpondemus quod licet tempus probationis a ſanctis patribus ſit indultum, non ſolū in fauorē cōuerſi, ſed etiam monaſterii, ut & ille aſperitatis iſtius, & iſtud mores illius ualeat experiri (quod utrumque eſt diligenter obſeruandum, præſertim cum ab utroque de reliquo facta certa notitia non habetur) ſi tamen ante tempus probationis regulariter præfinitum, is qui conuertat deſiderat, habitum recipit, & profeſſionem emittit, abbate per ſe uel per alium profeſſionem recipiente monaſticam & monachalem habitum concedente, uterque renunciare uidetur ei, quod pro ſe naſcitur introducturi, ideoque obligatur pro confeſſionem emiſſam pariter & acceptam ad obſeruantiam regularem, & uerè monachus eſt conſenſus, quia multa fieri prohibentur quæ ſi facta fuerint obtinent firmitatem.

17.q.1. c. Nos nouimus. 19.q.4. c. Monaſterijs.

Prohibendum eſt abbatibus, ne paſſim ante tempus probationis quoslibet ad profeſſionem recipiant, & ſi contra formā præſcriptam quoslibet indiſcretè receperint, animaduerſione ſunt debita corrigendi, cū in ſubſidium fragilitatis humanæ ſpatium probationis ſit regulariter inſtitutum.

Idem Aconenſi Epiſcopo.

Qui profeſſionem fecit, licet in clauſtro nunquam permanſit, ſed in ſeculo, & ſuis bonis uſus fuerit, ad obſeruantiam regularem compellitur.

Conſtit. Lxxxviij.

Ibid. c. Sicut nobis.

SIcut nobis fuit propoſitum, quidam clericus cum ægritudine nimia laboraret, quaſi de morte ſecurus, de recuperanda ſanitate deſperans habitum can. regularium petiit & accepit, ſed nec ad eccleſiam tranſit, nec bonis ſuis ut ceſſauit, uidentibus ſcientibus epiſcopo & canonicis eccleſiæ Negaren. a quibus habitum ſuſceperat regularem. Et infra Fraternitati tuę taliter reſpondemus, quod ſi regularem habitum ſe poſtulante ſuſcepit, & ad obſeruationem religionis canonicæ ſua ſe profeſſione ligauit, ad reſumendum habitum eccleſiaſtica eſt diſtrictione cogendus, cum quod tanto tempore extra canonicam manſit, nō in excuſationē eius, ſed in maioris tranſgreſſionis augmentum merito ualeat allegari.

33.q.5 c. Quod Deo.

Idem

Idem Priori & Conuentui Dimolienſi.

Poteſt religioſus zelo ſanctioris uitæ ad religionem tranſire ſtrictiorem, petita prius licentia prælati ſui, licet non obtenta, etiamſi primum monaſterium ſit priuilegiatum, quod de illo ad aliud etiam arctius tranſire non poſſit.

Conſtit. Lxxxix.

Ibid. c. Licet quibuſdam — Licet quibuſdam monachis & canonicis, nec non & hoſpitalarijs, & templarijs à ſede apoſtolica ſit indultū, ne poſtquam aliqui profeſſus fuerit apud 19.q.3. c.Statuimus. eos, ad alium locum poſſit ipſis inuitis, arctioris etiam religionis obtentu tranſire, ut unuſquiſque ſecundum apoſto- 1.Cor.7 lum in ea uocatione permaneat, in qua 21.q.1. dinoſcitur eſſe uocatus: quia tamen ubi ca.1.2. ſpiritus Dei eſt, ibi libertas, & qui Dei Cor. 7. ſpiritu aguntur, non ſunt ſub lege, quia Rom.8. lex non eſt poſita iuſto: ea ratione uidetur hoc illis fuiſſe conceſſum, ne quis ex temeritate uel leuitate in iacturam uel iniuriam ſui ordinis ſub pretextu maioris religionis ad alium ordinem tranſuolaret, ſicut frequēter a multis conſtat eſſe præſumptum: non quidem ut ei trāſeundi licentia denegetur, qui eam cum humilitate ac puritate duxerit poſtulandam, ut nō ficte, ſed uerè ad frugem melioris uitæ ualeat trāſmigrare. Talis ergo poſtquam a prælato ſuo tranſeundi licentiam poſtulauerit, ex lege priuata, quæ publicæ legi præiudicat, abſolutus, liberè poteſt ſanctioris uitæ propoſi- 11.q.3. tum adimplere, non obſtante proterua c.Priuilegium indiſcreti contradictione prælati, quia priuilegiū meretur amittere, qui conceſ- Et 74. diſt. c. ſa ſibi abutitur poteſtate: cū ēt Romanus Pontifex, qui ſupremam in eccleſia Vbi iſta obtinet poteſtatem, archiepiſcopis & epiſcopis cedēdi licentiam ex iuſta cauſa petentibus ſine difficultate cōcedat.

Quocirca nouerint uniuerſi, quibus huiuſmodi priuilegium eſt conceſſum, ſe ad concedendam licentia tranſeundi taliter poſtulantibus de iure teneri, quia ſicut ſubditus a prælato, cū humilitate & puritate debet tranſeundi licētiā poſtulare, ne bonum obedientiæ contēnere uideatur, ſic profecto prælatus ſubdito ſine difficultate & prauitate qualibet debet tranſeundi licētiā indulgere, ne uideatur propoſitum impedire diuinitus inſpiratum. Si uero probabiliter 11.q.1. dubitetur, utrum, quis uelit ad ordinē arctiorem aut laxiorē, ex charitate an ex c.Perueniat. 3. Cor. 11. temeritate, tranſire, ſuperioris eſt iudicium requirendum, ne forte angelus ſatanæ in lucis angelum ſe transformet.

Illa ſemper regula inuiolabiliter obſeruata, ut nullus abſque licentia Romani Pontificis præſumat occaſione quacūque deſerere præſulatum, quoniā ſicut maius bonum minori bono præponitur, ita cōmunis utilitas ſpeciali utilitati præfertur, & in hoc caſu recte præponitur doctrina ſilentio, ſolicitudo cōtemplationi, & labor quieti. Ad quod 7 q. 1. c.Scias. utique deſignandum unigenitus Dei filius Ieſus Chriſtus nō de Rachele ſecundum carnē natus eſt, ſed de Lya, nec Luc.16. legitur eū in domū ſuā Mariā recepiſſe ſed Martā. Vnde quando pōt epiſcopus prodeſſe pariter, & præeſſe, nō dēt cedē di licentiam poſtulare, aut ēt obtinere.

Cum ergo R. monachus ueſter ad fratres Ciſtercienſis ordinis tranſmigrauerit, non ut ordinis ueſtro aliquatenus detogaret, ſed ut apud eus uitam ducere arctiorē, Mandamus quatenus ſuper eo, 1.Tim. 1. quod de corde puro & cōſciētia bona, & fide non ficta fecisse, dinoſcitur, cū nullatenus moleſtetis quia charitas eſt fons proprius, cui non communicat alienus.

Idem Præpoſito & Decano & ſcholaſtico Demerenſibus Colonenſis diœceſis.

Coniuges religionē profitēdo ab inuicē diuertere poſſunt, aliter ſi ſe abiurant, & nō cōtinēt, illicitum eſt iuramentum.

Conſtitutio xc.

Veniens ad apoſtolicam ſedem S. mulier, ſupplici nobis, inſinuatione Ibid. c. Veniens au. monſtrauit, quod eum matrimonium, cum E. in facie eccleſiæ contraxiſſet, & diutius

diutius cohabitaſſet eidem, orta eſt diſſenſio inter ipſos in tantũ, ut quod deinceps alter non requireret alterum, uterque corporaliter præſtitit iuramentũ hanc uit ipſe diuortij cauſa aſſignans, quod quandam ipſius mulieris amitã cognouiſſet, antequam eam in uxorem, Quod licet aſſererent, quam plurimi, non fuit ſuper hoc eccleſiæ facta fides. Cum autem poſtmodum ad ſecunda uota conuolaſſet uterque, ſe ĩdo uiro uiam uniuerſæ carnis ingreſſo, priore ſuperſtite, dicta mulier ſe fecit in arcto loco ad pœnitentiam agendam includi, poſtulans, ut ei dignaremur impendere conſilium ſalutare.

Nos igitur attendentes, quod illud fuit illicitum iuramentum, mandamus, quatenus præfatum uirum monitione præuia compellatis, ut ea quam ſuperduxit excluſa, præfatam mulierem recipiat audituri poſtmodum, ſi quid fuerit quæſtionis. Si uero contra matrimonium nihil fuerit oſtenſum, & uir ſeculo derelicto maluerit ad regularem uitam migrare, uos ei ſuper hoc licentiam tribuatis, ut & illa in ſuo propoſito poſſit permanere.

Idem Abbati de Affligenenſi. & & magiſtro R. & G. canonicis Treiecenſibus.

Qui eſt monaſterium conuertitur ſumendo habitum nouitii poteſt infra tempus probationis redire ad ſeculum, niſi appareat, cum uitam uoluiſſe mutare omnino.

Conſtit. xci.

Ibid. c. Conſului ſumus. Conſuluit ſumus frequenter a multis, utrum is qui monaſterium ingreſſus eſt habitum ſumendo nouiti, ſi ante profeſſionem emiſſam infra tẽpus probationis exire uoluerit, licite poſſit abſque apoſtaſiæ nota, uel noxa præſertim cum debita morum correctione, ad ſeculum remeare.

¶ Licet autem ſuper hoc ſenſerint diuerſi diuerſa, nos tamen credimus diſtinguendum, utrum is qui cõuertitur propoſuerit abſolute uitam mutare, ut ſub habitu regulari omnipotenti Deo de cetero famuletur, an conditionaliter experiri obſeruantiam regularem, ut ita demum ſit infra annũ ſibi placuerit, profiteatur ordinis diſciplinam: aut ſi forte non placuerit, moribus emendatus ad ſtatum reuertatur priſtinum. In primo caſu debet, ut regulariter uiuat, ad laxiorem ſaltem regulam pertranſire, ſi ſecũdo poteſt ad ſeculum, non tamen ut uiuat ſeculariter, remeare. Vt ergo quæ ſit eius intẽtio plenius agnoſcatur propoſitũ ſuũ in principio proteſtetur.

Idem Innocentius Papa tertius.

Qui infra annum probationis non facta profeſſione redit ad ſeculum licite poteſt ad ordines & beneficia promoueri.

Conſtit. xcij.

Poſtulaſtis. Et infra. Tertio quæſiui ſti, utrum illi, qui in annis minorib. conſtituti nouitiorum habitum ſuſcepe runt, & infra annum poſtmodum non facta profeſſione, ad ſeculum ſunt reuerſi, & epiſcopis ſuis hoc ſcientibus ad ſacros ordines ſunt promoti, ſuſtineri debeant in illis eccleſijs miniſtrare, in quibus ſunt ab eiſdem epiſcopi inſtituti. *Ibid. c. poſtulaſti.*

Nos fraternitati tuæ taliter reſpondemus quod propter hoc non ſunt ab eccleſiis ipſis amouendi, ſed in eis poſſunt libere miniſtrare.

DE CONVERSIONE coniugatorum.

INNOCENTIVS PAPA III. Archiepiſcopo Piſano.

Vxoratus religionem intrare non poteſt, niſi et uxor ingrediatur, uel niſi ſuſpecta non ſit, et continentiam promittat.

Conſtit. xciij. *Extra l. ti. 12. de conuerſione coniugat. c. Ad apoſtolicam ſedem.*

Ad apoſtolicam ſedem. Et infra. Cum autem uir & uxor una carne ſint per copulã effecti, nec pars cõuerti poſſit ad dñm, & altera in ſeculo remanente: profecto non eſt alter coniugum recipiendus ad obſeruantiã regularẽ, niſi reliquus perpetuam

tuam continentiam repromittat, ſed & uitam debet mutare, niſi fortè ſit eius ætatis, ut ſine ſuſpicione incontinentiæ ualeat in ſeculo remanere.

Idem Archiepiſcopo Lugdunenſi.

Per religionis profeſsionem, non per propoſitum caſtitatis ſeruandæ in ſeculo diſſoluuntur ſponſalia de præſenti.

Conſtit. xciiij.

Ibid. c. Ex parte EX parte tua eſt intimatum, quod cum quædam mulier uelum uiduitaris coram duobus abbatibus aſſumpſiſſet, benedictione ſolenni cum celebratione Miſſæ ac litania, ſicut debuit, accedente, quidam nobilis proponebat ſe prius mulierem ipſam mediantibus internunciis per uerba de præſenti, arra etiam interpoſita deſponſaſſe. Et infra. At illa ſe in illum conſenſiſſe confeſſa, dixit, quod audierat eum eſſe lepra percuſſum, & ob hoc eius fuerit abominata complexus. Et infra.

Nos autem inquiſitioni tuæ taliter reſpondemus, quod etſi poſsit non incōſultè uideri, quod ex quo matrimonium inter legitimas perſonas per uerba de præſenti contrahitur, illis uiuentibus, in nullo caſu poſsit diſſolui, ut uiuente reliquo alter ad ſecunda uota tranſmigret, etiam ſi unus fidelium, inter quos eſt ratum coniugium, fieret hæreticus, & nollet permanere cum altero ſine cō-

19. q. 2. cap. Duæ ſūt tumelia creatoris, niſi fortè ſecus fieret ex reuelatione diuina, quæ ſuperat omnem legem, ſicut à quibuſdam ſanctis legitur eſſe factum. Nos tamen nolentes à prædeceſſorum noſtrorum ueſtigiis declinare, qui reſpondere conſulti, antequam matrimonium ſit per carnalem copulam conſummatum, licere alteri coniugum reliquo inconſulto ad religionem tranſire, ita quod reliquus extunc legitimè poterit alteri copulari, hoc ipſum tibi conſulimus obſeruandū in articulo prænotato, quamuis falſa ſit cauſa, per quam ad ſuſceptionem ueli prædicta mulier eſt inducta, cum ſine qualibet tali cauſa idipſum religionis cōtentu facere potuiſſet.

Porro licet prædicta mulier uideatur in ueli ſuſceptione religionis habitum aſſumpſiſſe, ſi tamen uelit domo propria remanere, quaſi propoſitum caſtitatis in ſeculo ſeruatura, nihilominus conſummandum eſt matrimonium iam contractum, niſi ſe uoto aſtrinxerit ad obſeruantiam regularem, in quo caſu compelli poteſt, ut relicto ſeculo religionis propoſitum exequatur.

Idem Rudinenſi Epiſcopo.

Maritus factus monachus à coniuge adultera reuocari non poteſt.

Conſtit. xcv.

COnſtitutus in præſentia noſtra H. ſua nobis confeſsione monſtrauit, quod in acolythatus ordine conſtitutus, quandam puellam R. nomine in facie eccleſiæ duxit uxorem, quam cū carnaliter cognouiſſet, orta diſcordia inter eum & amicos puellæ, ipſa fuit cuidam alii V. nomine copulata, & tu memoratum H. uſque ad gradum ſacerdotii ordinaſti. Cum autem eum ſua conſcientia remorderet, habitum ordinis Ciſterc ienſis aſſumpſit. Et infra. *Ibid. a Conſtitutus.*

Ideoque mandamus, quatenus, ſi res ita ſe habet, prædictam mulierem, ut a dicto V. recedat, cui per adulterium eſt coniuncta, nec prædictum monachum inquietet, quo minus regulare uotum ualeat adimplere, per cenſuram eccleſiaſticam cogere non omittas.

Idem Epiſcopo Pictauienſi & Abbati de Boribard. Pictauienſis diœceſis.

Vxor non poteſt repetere maritum, de cuius licentia religionem intrauit, ſi poſt ingreſſum non contradixit, licet ad conſentiendum, ſeu ad dandam licentiam dolo fuit inducta.

Conſtit. xcvi.

VEniens ad præſentiam noſtram L. nobis intimauit, quod cum olim intrandi monaſterium propoſitum conceperiſſet, pluribus ſacerdotibus præſentibus, apud uxorem ſuam inſtitit, ut ſuper hoc ſuum impartiretur aſſenſum. Et infra. *Ibid. Veniē*

Ipſa

Ipſa demum tam ipſius, quàm multorũ aſtantiũ precibus fletibuſq; deuicta, caput eius altari ſuppoſuit manu ſua, qui ea præſente tonſuratus, ibidē monaſterium adijt, & finito probationis tempore, profeſſionem fecit ſolenniter monachalem. Illa uero in ſeculo remanēs, inhoneſtos amatores admiſit. Et infrà.

Quocirca mãdamus, quatenus, ſi ita eſt, prædictum L. in monaſterio, quod intrauit, per ſeuiciare liberè permittatis. Licet enim in hoc uideatur non modicum deliquiſſe, quod captioſe aſſeruit, quia niſi ſibi eadem mulier conſentiret, iam ſibi quàm toti mundo ſe inutilem redderet, & cum presbyteros exorauit, ne prædictæ mulieri exponerent, quod cādem relinquere ſeculum oporteret, ſi fortè licentiam daret uiro, ex quo tamen eadem caput uiri altari ſponte ſuppoſuit, & poſtmodum non continuit: ſuper reuocatione ipſius nō eſt aliquatenus audienda, cum ipſius intentio exceptione poſſit commiſſæ fornicationis elidi, maxime cum antequam fuerit fornicata, ipſum non duxerit repetendum.

Innocentius Papa tertius.

Vxor maritum profeſſum repetere poteſt, nō obſtante licentia profitendi ab meiu extorta.

Conſtit. xcvij.

Ibid. c. Accedēs ad

Accedens ad præſentiam noſtram I. mulier propoſuit, quod cum V. uir eius eã ſibi matrimonio copulaſſet, uolens tandem idem uir habitum aſſumere monachalem, poſtulabat humiliter ab eadem, ut tam pio propoſito raueret ipſius, quę propter multa uerbera, & alia grauamina, quæ dictus uir inferebat eidē, ſe ipſam aſſerens dimiſſurũ annuit uotis eius. Cumque idē in domo de Vader, Ciſtercienſis ordinis religionis habitum aſſumpſiſſet, mulier in domo monialium nullo ibi habitu religionis aſſumpto, uel uoto conuerſionis emiſſo, permanſit. Proceſſu uero temporis, cum idem uir ad ſeculum rediens religionis habitum reliquiſſet, eadem mulier ſe inſtanter ab ipſo petijt reaſſumi. Et infrà. Quocirca diſcretioni ueſtræ mandamus, quatenus, ſi ita res ſe habet, dictum uirum, ut eam recipiat, eiq; affectum exhibeat coniugalem appellatione remota cogatis.

Idem Epiſcopo & Decano & theſaurario Lingonenſibus.

Vxor profeſſi quæ dedit uiro licentiam profitendi, non compellitur ingredi religionem, ſi continens eſt, & non ſuſpecta.

Conſtit. xcviij.

Ibid. c. Significauit.

Significauit nobis A. mulier, quod cũ ipſa F. uiro ſuo coram decano ſancti Quiriaci uice archiepiſcopi Senonen. in hac parte fungente licentiam conceſſerit religionem intrandi, continentiæ tamen uoto eidem iniuncto, & recepta fide ab ipſa, quod perpetuo cōtineret, idē decanus poſt factam profeſſionem à uiro prædicto in monaſterio, in quo habitum aſſumpſerat monachalem, aſſeruit ipſam debere religionem intrare, quanquam id primo non expreſſiſſet eidem, & hoc expreſſo illi licentiam non dediſſet. Et infrà. Quocirca mandamus, quatenus, ſi ita eſt & eſt talis ætatis, de qua ſuſpicio haberi nō poſſit, ipſam uotum continentiæ obſeruantem intrare monaſterium compelli non permittatis in uitam.

DE VOTO, ET VOTI Redemptione.

INNOCENTIVS PAPA III. Archiepiſcopo Strigonenſi.

Executio uoti ultramarini authoritate Papæ poteſt ex cauſa differri.

Conſtit. xcix.

Extra l. 3. ti. 34 de uoto & uoti redēpt. ca. Non eſt uoti.

Non eſt uoti dicendus tranſgreſſor, qui, quod uoluit, authoritate ſedis apoſtolicæ diſtulit adimplere. Sanè ſignificauit nobis res Vngariæ, quod cum in regni perturbatione conſilium, & auxilium tuũ ſibi ſenſerit haſtenus profuiſſe, utilitati eius non modicum derogaret, ſi Hieroſolymam, ſicut ex uoto teneris, regno pergeres impacato. Et infra.

Ideoque

Ideoque mandamus, quatenus non prius iter arripias Hieroſolymã adeũdi, quàm regnum ipſum fuerit tranquillitati priſtinæ reſtitutum, uel ſuper hoc receperis ab apoſtolica ſede mãdatum.

Eccleſia compellit hæredem laicum per excommunicationem & bonorum ſubtractionem ad executionem uoti ultramarini, ad quod ſe obligauit pro defuncto.

Licet vniuerſis liberũ ſit arbitriũ in uouendo, uſque adeo tamen ſolutio neceſſaria eſt poſt uotum, ut ſine proprio ſalutis diſpẽdio alicui nõ liceat reſilire.

Accepimus ſiquidẽ, quod cũ rex Vngariæ pater tuus agens in extremis uotũ quod vouerat domino Hieroſolymitanam prouinciam in forti manu, humili corde uiſitare, ſub interminatione maledictionis paternæ cõmiſerit tuæ fidei exequẽdum, & tu aſſumpto crucis ſignaculo te impleturum ſine dilatione qualibet promiſiſti. Et infrà. Mãdamus, quatenus poſtpoſitis cæteris ſolicitudinibus, uſque ad feſtum Exaltationis ſanctæ crucis debitum acceptæ crucis exoluens, propoſitum iter arripias, & humiliter proſequatis. Ne, ſi onus tibi a patre iniunctũ, & à te ſponte ſuſceptum occaſione qualibet detractaueris, paterna te reddas ſucceſſione indignum, & hæreditatis emolumento priueris, cuius recuſaueris onera ſupportare, ſciturus ex tunc *11.q.1. c. Silueſter.* anathematis te uinculo ſubiacere, & iure quod tibi, ſi dictus rex ſine prole decederet, in regno Vngariæ competebat ordine genituræ, priuandum, & regnum ipſum ad minorem fratrem tuum appellatione poſtpoſita deuoluendum.

Idem Trecenſi Epiſcopo.

Commutat Papa uotum ultramarinum in uigilias, orationes, & ieiunia: tunc maxime, cum ceſſat cauſa, quæ induxit ad uouendũ. ita etiam quod expenſæ fiendæ, in eũdo, morando, & redeundo integraliter mittantur in terræ ſanctæ ſubſidium.

Conſtit. C.

Ibid. c. Magnæ deuotionis. MAgnę deuotionis. Et infrà. Cũ Trecenſis eccleſia contra libertatem eccleſiaſticã grauaretur, nec per alium quã per comitẽ Cãpaniæ in ultramarinis partibus cõſtitutũ, eidẽ eccleſię crederes poſſe de facili ſubueniri, ad ipſum propoſuiſti accedere, ac in ſignũ peregrinationis & deuotionis terræ Oriẽtalis crucẽ dominicam aſſumpſiſti. Et infra.

Quamuis autem audita morte ipſius intentionẽ tuam cõſpiceres iam fruſtratam, noluiſti tamen ſine cõſilio apoſtolicæ ſedis ad propria remeare, ſed ingreſſus vrbem intentionis tuę propoſitum ac ſtatum Trecenſis eccleſiæ nobis humiliter expreſſiſti. Et infra.

Et quidem tria præcipue in hoc duximus negocio attendenda: *11.q.1. c. aliud.* Quid liceat ſecundum ęquitatẽ, quid deceat ſecundũ honeſtatẽ, & quid expediat ſecundũ utilitatẽ. Sanè non uidebatur contra uotũ licitum ut uenires, quũ uox clamet Prophetica: Vouete & reddite domino deo *Pſa. 75* ueſtro, & primum ad conſilium, ſecundũ *Luc. 9.* ad imperiũ referatur. Sed nec decens *26.q.ult. c. Non obſeruetis.* uidebatur, cum ſit ſcriptum in Euang. Nemo mittens manum ad aratrũ, & reſpiciens retro, aptus eſt regno Dei, &c. Præterea non uidebatur expedire, cũ ex *11 q.3. c. Præcipue.* abſolutione tua ſcandalũ poſſet laicorũ mẽtibus generari, dicẽtiũ: Vbi eſt Deus clericorũ? & hoc exemplo credentiũ ſe *Leui. 4* ad uoti obſeruantiã nõ teneri. Quod. n. *7 q. 1. c. Præſentiũ.* agitur à prælatis, facile trahitur a ſubditis in exemplũ, iuxta quod dominus inquit ad Moyſen in Leuitico: Si ſacerdos *De cõſe. diſ. 6. c. Nõ oportet.* qui eſt unctus peccauerit, faciet delinquere populum. Verum ętatis tuę ſeneſcentis defectus atque canicies, quæ uix labores & dolores ſuos tolerare poſſunt in contrarium allegabant, & eccleſiæ Trecenſis ſuſpiria, cui uinculo paſtoralis ſolicitudinis es ligatus, ſine cuius aſſenſu uotum peregrinationis emittere forſitan non debueras. Et infrà.

Ipſum ẽt uotũ, quod ex ſui forma ſanctũ & honeſtũ erat, ex perſona uouẽtis minus licitũ uidebatur. Quum. n. iuxta canonica inſtituta, clericus abſque ſui licẽtia epiſcopi peregrinari nõ debeat, & epiſcopus non minus, imo potius ſedi apo. ſit aſtrictus, uideri merito poterat, quod abſq; generali uel ſpeciali licẽtia uotũ peregrinationis, quod te tã diu aſſentares, emittere non deberes. Et infrà.

Cum

Exo.13 Exo.22 Num.8 Deu.15 Pſa.62 Mat.15 11.q.3 ca. inter verba.

Cum igitur in lege ueteri, in qua nõ minus præceptum domini obligabat, quam uotum hodie obliget, in eccleſia primogenita, quæ domino mandabantur offerri, quædam domino redderentur, ut primogenita leuitarum, quędam redimerentur, ut aliarum tribuum, quædam commutarentur in aliud, ut primogenitum aſini, qui pro oue cõmutabatur: ex hoc attendentes, quod uotũ cõmutari poteſt, in opus aliud pietatis non curantes, quod os loquentium ini qua loquatur, dum tamen non recedamus a tramite ueritatis, de illius authoritate ſecuti, qui cum audiſſet a diſcipulis, Nõne ſcis, quia phariſæi audito hoc uerbo ſcandalizati ſunt? Reſpondit, Sinite illos, cæci ſunt, & duces cæcorum: tibi pro te & famulis tuis licentiam concedimus, uotum peregrinationis taliter commutare, ut expenſas quas ſueras in eundo, morando & redeundo facturus, alicui religioſo committas in neceſſarios uſus terræ illius ſine diminutione qualibet transferendas. Et infrà.

Laborẽ & laboribus recõpenſes, ſoli citius inſtando uigiliis, deuotius uacans orõnib. & in ieiuniis fortius te exercẽs. Ad hãc aũt indulgentiã tibi faciẽdã ſpecialiter nos induxit, quod cũ pro libertate Trecẽ. eccleſiæ per dictũ comitẽ aſſequẽdã, ꝓcipue uotũ peregrinationis emiſeris, eo ſublato de medio, qa ceſſauerãt cauſæ, facilius ceſſare potuit & effectus.

Idem Cantuariẽſi Archiepiſcopo.

Impedito ad tempus exequi uotum ultramarinum conceditur dilatio, perpetuo uero impedito indicitur redemptio in eo quod magis expediat terræ ſanctæ.

Conſtit. Cj.

Ibid. c. Quodſuper his.

QVod ſuper his. Et infrà. Quæſiuiſti de his, qui pro ſuccurſu terræ ſanctæ ſigno crucis aſſumpto, ꝓp infirmitatẽ, uel paupertatẽ, uel aliam iuſtam cauſam uotum non poſſunt utiliter adimplere, quum ſine diſtinctione receperis in mãdatis, ut eos, qui ſignum crucis aſſumptum abiecerũt, ad reſumptionem ipſius & executionem uoti compellas. Nos autem inquiſitioni tuæ taliter reſpõdemus, quod debiles & inopes magis illuc in defectum, quàm ad profectũ accedunt, cũ iſti pugnare nõ poſſint, & illi mendicare cogantur, niſi fortè ſint nobiles & magnates, qui ſecũ ſuis expẽſis bellatores adducant, uel artifices & agricolæ, qui de laboribus ſuis ſibi poſſint acquirere neceſſaria, & terræ ſubſidia miniſtrare, quamuis non multi taliũ propter breuitatẽ poſſeſſionũ, & paucitatẽ inhabitantium, ibi ſint opportuni.

Vnde credimus diſtinguendũ inter illos qui tẽporalem, & eos qui perpetuã impedimẽti cauſam credunt habere, qđ primis indulgenda eſt dilatio, ſecundis aũt eſt redẽptio iniungenda, ac rerũ facultate penſata, quas poſſunt aut quas facturi eſſet expenſas, perſonarũ prætereà compenſato labore, in ſubſidiũ terræ ſanctæ tranſmittant, exequentes per alios, quod per ſe nequeunt adimplere.

Rurſus inter illos qui pro defenſione terræ ſanctæ uotum peregrinationis emittũt, & eos, quibus pro ſatisfactione ſuorum criminum iter peregrinationis iniũgitur credimus diſtinguendũ, quod circa primos plus terræ ſanctæ ſuccurſus, & circa ſecundos plus labor itineris ſecundum intentionem uouẽtis uel pœnitentis debet attendi. Vnde ſi quis hoc modo uouentium eſt inutilis ad pugnãdum, quamuis habilis ſit ad eundum, melius eſt redimere uotum, quas expenſas conſumere. Quod & de pęnitente, qui propter debilitatem non poteſt iter iniunctę peregrinationis implere, ſane ualet intelligi, non autem de illo, qui quãuis ſit impotens ad bellandum, potens tamen eſt ad eundum. Et infrà.

De mulieribus aũt credimus hoc obſeruandum, ut quæ remanere noluerint uiros ſuos ſequantur. Cæteræ uero (niſi fortè ſint diuites, quæ ſecum in ſuis expenſis poſſint deducere bellatores) uotum redimant quod uouerunt.

Idem Cantuariẽſi Archiepiſcopo.

Votum ultramarinum certis caſibus redimi & cõmutari põt, non tamen per alium, quam per papã, uel cum ipſius ſpeciali mandato.

Conſtit.

Conſtit. cij.

Ibid. c. Ex multa.

EX multa tuę ſolicitudinis prouidentia. Et infra. Ex conſultatione, quã ad inquiſitionem tuam ſuper negocio crucę ſignatorũ olim edidimus, uiam inueniſti ad alias quæſtiones. & utrum quod in ea dicitur, ius conſtituat generale ut paſſim prælatis quibuſlibet illos ſecundũ formam expreſſam abſoluere liceat, qui eorum ſunt iuriſdictioni commiſſi, ſolicitè requiſiſti. Ad hoc igitur reſpondemus, quod in cõſultatione noſtra ius editur: & licet ad quales, ad quo tamen ſpecialiter ſpectat eius executio, nullatenus explicatur: illis autem ſolummodo ius hoc exequendum incumbit, qui ſuper hoc mandatum receperint a ſede apoſtolica ſpeciale. Sic ergo illi eſt inquiſitioni reſponſum, qua conſequenter tua fraternitas requiſiuit, de quibus religioſis intelligendum hoc eſſet, utrũ ſcilicet ibi religioſi uocẽtur hi tãtũ, qui religionis habitũ ſuſceperũt, quorũ plures idiotæ ſunt, & iuris ignari, an epiſcopi, qui ſicut dignitate præcellunt, ſic & religione dẽnt alijs præeminere. Nã ad neutros illius executio iuris ſpectat, niſi ꝑ apoſtolicã ſedẽ eis ſpecialiter delegẽt.

Habiles ad eũdũ, ſed inhabiles, ad pugnãdũ ſi ſũt ſtrenui cõſilio uel militis bellatores, q ſ ſe ſecũ ducere, uotũ ultramarinũ nõ redimunt.

Secundo quęſiſti, utrum quod dicitur, ſi quis uouentium eſt inutilis ad pugnãdum, quamuis ſit habilis ad eundũ, melius eſt ut redimat uotum, quam conſumat expenſa, generaliter accipi debeat ut nobiles & magnates, qui ſunt conſilio ſtrenui, & multos ſecum trahere poſſunt bellatores, an minores tantummodo uerbũ huiuſmodi comprehẽdat. Verum ſi ad ſuperiora occultum tuæ cõſiderationis extendas, quæſtionem iſtam inuenies in ſerie cõſultationis noſtrę ſolutam, ubi dicitur, quod debiles & inopes magis in defectum terræ ſanctæ, quã ad eius profectum accedunt. Et infrà.

Quãuis poſſit aliter reſponderi, quod non ſunt inutiles ad propugnãdũ, qui etſi per ſe pugnare nõ poſſunt, maturitate tamẽ cõſilij ad eſſe, ualẽt pugnãtib. & ꝑſonę defectũ ꝑ alios releuare. Et infra.

Vxor poſſunt ſequi uiros ultra mare ſi uolunt, ſed non tenentur, niſi & ipſæ uouerint.

Quod autem ſuperius ponitur, mulieres, quæ remanere noluerint &c. de illis intelligendum eſſe uidetur, quæ ſe ad peregrinationis propoſitum nullius uoti uinculo aſtrinxerunt. Et infra.

Viri ſine conſenſu uxorum emittere poſſunt uotum ultramarinum.

In tanta quoque neceſſitate populi chriſtiani, ne terræ ſanctæ impediatur ſubſidium, uiri præter uxorum aſſenſum huius peregrinationis propoſitum libere uouere ualent, & quod uouerint liberè adimplere. Vt autem conſentiant, ſunt attentius commonendæ.

Clerici, tanquam inhabiles ad pugnandum, redimũt uotũ ultramarinũ, niſi in certis caſib.

De clericis uero dicimus reſpondendum, quod cum clericatus officium eos reddat inhabiles ad pugnandum, niſi uel conſilio ſtrenui uel officio prędicationis inſtructi, aut magnatũ ſint obſequio deputati, aut uſque adeo diuites fuerint & potentes, ut in expenſis ſuis aliquos ſecum ducere ualeant bellatores, magis ab eis expedit redẽptionẽ accipere, quã ad uotum illos cogere proſequendum, ſi neceſſitas exigit uel utilitas perſuadet. Hæc autem de uouentibus dicimus nõ de his quibus labor peregrinationis in pœnitentia eſt iniunctus.

Idem Innocentius Papa tertius.

Qui uouit religionem ingredi, ſi uoto non completo fiat epiſcopus, renunciare debet, & uotum implere.

Conſtit. ciij.

Ibid. c. Per tuas.

PEr tuas nobis literas intimaſti, te in Gratianopolitana eccleſia ſuſcipiẽdi habitum regularem uotum ſolenniter emiſiſſe, & poſtea promiſiſſe in manibus prælati eiuſdem eccleſiæ, te infra duos mẽſes, poſtquam ab apoſtolica ſede rediſſes uotum, quod emiſiſti, impleturum, Cumque termino ipſo tranſacto, non curaſſes, quod uoueras adimplere, tandem exiſtens uoti tranſgreſſor, uocatus fuiſti ad regimẽ eccleſię Gebenenſis. Et infra.

Nos igitur tuæ diſcretioni conſulimus, ut ſi tuam ſanare deſideras conſcientiam,

Pſal. 49. tiam, regimen reſignes eccleſiæ memoratæ, ac reddas altiſſimo vota tua. Quodſi capitulum Gebenenſis eccleſiæ te poſtmodum canonicè duxerit eligendum, electionem recipere poteris de te factam.

DE STATV MONACHOrum & canonicorum regularium.

INNOCENTIVS PAPA III. V. Plebano ſancti Ganni.

Canonicus regularis poteſt præfici eccleſiæ parochiali, etiam ſeculari, ſed debet habere ſocium ſecum ſui ordinis, ſi commodè fieri poteſt.

Conſtitutio CIIII.

Extra li. 3 tit 35. de ſtatu monach. c. Quod dei timorem.

QVod Dei timorem præocul.s habeas, ex fructibus tuis colligitur euidenter, cum opera quæ facis, teſtimonium perhibeant veritati.

Sanè quondam deſiderans ad frugem melioris vitæ tranſire, officium plebani reſignans coram fratribus ſancti Victoris Bononien. promiſſionem de tua conuerſione feciſti, neque profeſſionem ſolennem emittens, neque habitum religionis aſſumens: ſed parochiani plebis eiuſdem attendentes te laudabiliter præfuiſſe, à Florentino epiſcopo impetrauerunt, vt miniſtrares ibidem. Hoc etiam P. presbyter cardinalis, tunc apoſtolicæ ſedis legatus, proponitur annuiſſe, quod iam dicti parochiani à nobis ratum haberi ſuppliciter poſtularunt: preſertim cum de licentia prioris ſancti Victoris noſcaris hactenus id feciſſe.

Extra li. 3. tit 35. de ſtatu monach. c Monachi. 16. quæſt. 1. c. doctos.

Licet autem in Lateranenſi concilio de monachis caueatur, ne ſinguli per villas & oppida, per quaſcunque parochiales ponantur eccleſias, &c. quia tamen iſtud de canonicis regularibus ſpecialiter non cauetur, quia etſi à ſanctorum monachorum conſortio non putentur ſeiuncti, regulæ tamen inſeruiunt laxiori, & per antiquos canones etiam monachi poſſunt ad eccleſiarum parochialium regimen in presbyteros ordinari, ex quo debent prædicationis officium, quod priuilegiatum eſt, exercere: ſic annuendum duximus poſtulatis, vt exercens plebani officium, ſi commodè fieri poterit, vnum canonicum regularem tecum habeas ad cautelam, cuius in his quæ Dei ſunt & regularis obſeruantię, tam conſortio, quam ſolatio perfruaris.

Idem Abbati & conuentui Sublacenſi.

Primo tractat de veſtibus monachorum, ſecundo de abdicatione proprietatis, tertio de ſilentio, quarto de cibis, quinto de officijs in genere & in ſpecie.

Conſtitutio CV.

CVm ad monaſterium Sublacenſe. Et infra. Firmiter inhibuimus, ne quis de cætero monachorum lineis camiſijs vtetur. Et infra. *Ibid cap. Cum ad monaſterium.*

Extra li. 3 tit 35. de ſtatu monachorum. cap. Monachi

Prohibemus quoque diſtrictè in virtute obedientiæ, ſub obteſtatione diuini iudicij, ne quis monachorum proprium aliquo modo poſſideat: ſed ſi quis aliquid habeat proprij, totum incontinenti reſignet. Si vero poſt hæc proprietatem aliquam fuerit deprehenſus habere, regulari monitione præuia de monaſterio expellatur, nec recipiatur vlterius, niſi pœniteat ſecundum monaſticam diſciplinam. Quodſi proprietas apud quenquam inuenta fuerit in morte, ipſa cum eo in ſignum perditionis extra monaſterium in ſterquilinio ſubterretur, ſecundum quod beatus Gregorius narrat in dialogo ſe feciſſe. Vnde ſi quidquam alicui fuerit ſpecialiter deſtinatum, non pręſumat illud accipere, ſed abbati vel priori vel cellario aſſignetur.

In oratorio vero, refectorio & dormitorio continuum ſemper ſilentium obſeruetur, in clauſtro quoque certis horis & locis, ſecundum antiquam conſuetudinem monaſterij, laudabiliter obſeruatam.

De cōſec. diſt. 5. c. Carnem.

In refectorio verò nullus omnino carne veſcatur, nec in quibuſdam ſolennitatibus, ſicut aliquando fieri conſueuit, conuentus exeat cum abbate paucis ibi relictis, vt extra refectorium edant carnes: cum illis diebus præcipuè regularis diſciplina ſit ſtudioſius obſeruanda.

Sed nec extra refectorium, niſi infirmitorio eſum carnium credant ſibi licere, quanquam ex indulgentia poſſit abbas interdum aliquos fratrum, nunc hos, nunc illos, prout neceſſitas poſtulauerit, aduocare, ipſiſque ſecum in camera ſua melius & plenius exhibere. Porrò debiles & infirmi, qui minutione indigent, vel aliqua medicina, non ſeorſim in cameris, ſed omnes in infirmitorio, quæ neceſſaria fuerint, ſibi tam in carnibus, quàm in alijs recipiant competenter.

41. diſt. 1. cap. Non cogantur. Quod ſi quis eorum debilis fuerit, aut etiam delicatus, vnde non poſſit communibus cibis eſſe contentus: ſic ei prouideatur ſine ſcandalo aliorum, vt ſi abbas vel prior voluerit in refectorio miſericordiam facere ſpecialem, cibum aliquem competentem non ante illum, ſed ante ſe faciat apportari, de quo ipſe illi faciat pitantiam pro ſuſtentatione naturæ.

Tales autem ad agenda officia monaſterij deputentur, qui fideles fuerint & diſcreti, nec alicui committatur aliqua obedientia perpetuo poſſidenda, tanquam in ſua ſibi vita locetur: ſed cum oportuerit amoueri, ſine contradictione qualibet reuocetur.

Prior autem præcæteris, poſt abbatem, potens ſit in opere & ſermone, vt exemplo vitæ, verboque doctrinæ fratres ſuos & inſtruere poſſit in bono, & à malo etiam reuocare: zelum religionis habens ſecundum conſcientiam, vt delinquentes corripiat & caſtiget, obedientes foueat & confortet.

Abbas verò (cui omnes in omnibus reuerenter obediant) quanto frequentius poterit ſit cum fratribus in conuentu, vigilem curam & diligentem ſolicitudinem gerens de omnibus, vt de officio ſibi commiſſo dignam poſſit Deo reddere rationem. Quod ſi præuaricator ordinis fuerit aut contemptor ſeu negligens aut remiſſus, pro certo ſe nouerit non ſolum ab officio deponendum, ſed & alio modo ſecundum regulam caſtigandum: cum offenſa non ſolum propria, verumetiam aliena de ſuis manibus requiratur. Nec æſtimet abbas quod ſuper habenda proprietate poſſit cum aliquo monacho diſpenſare: quia abdicatio proprietatis, ſicut & cuſtodia caſtitatis, adeo eſt annexa regulæ monachali, vt contra eam nec ſummus pontifex poſſit licentiam indulgere. *18. q. 2. c. Si quis abbas. Ezech. 3.*

DE RELIGIOSIS domibus.

INNOCENTIVS PAPA III. Patriarchæ Conſtantinopolitano.

Locus religioſus debet reformari de religioſis duntaxat non ſecularibus, niſi in defectum religioſorum.

Conſtitutio CVI.

INter quatuor animalia. Et infrà. Quandiu monaſteria per regulares remanere potuerint ordinata, non ſunt ad ſeculares clericos transferenda: ſed ſi regulares defuerint, propter eorum defectum in eis ſeculares clerici poterunt ordinari. *Extra li. 3 tit. 36. de religioſis domibus c. inter quatuor. 19. quaſt. 3. cap. Quæ ſemel.*

Idem Abbati & Fratribus Cryptæ ferratæ.

Eccleſia ſita in diœceſi epiſcopi, tenetur ſibi in epiſcopalibus reſpondere, niſi appareant remiſſa legitimè, & poteſt epiſcopus remittendo epiſcopalia cenſum ſibi retinere.

Conſtitutio CVII.

COnſtitutus in præſentia noſtra Epiſcopus Albanenſis in eccleſia Caſtri, quod Pauli dicitur, in qua ius patronatus monaſterio veſtro recognoſcebat, à vobis ius epiſcopale petebat, quoniam ſita erat in diœceſi Albanenſi, & ideo de iure communi ei tenebatur in epiſcopalibus reſpondere. Et infrà. *Ibid cap. Conſtitutus.*

Verum œconomus veſter propoſuit ex aduerſo, quod etſi eccleſia ſita eſſet in diœceſi Albanenſi, ei tamen non tenebatur in aliquo reſpondere, cum Dominicus Lauitanus epiſcopus, qui fuerat epiſcopus Albanenſis, vniuerſas eccleſias ad veſtrum monaſterium pertinentes in diœceſi eius ſitas, & quidquid iuris tam in monaſterio veſtro, quàm in eis habebat, in emphyteuſin ſub annua octo denariorum vſualium penſione monaſterio *16. q. 7 cap. Omnes baſilica. Et 18. q. 2. c. Monaſteria.*

rio veſtro conceſſit: ita videlicet, vt liceret abbati & fratribus à quocunque vellent epiſcopo tam ordinationem clericorum quàm conſecrationem altarium in monaſterio ipſo, & eccleſijs prædictis obtinere. In quibus etiam vobis tertiam partem mortuariorum indulſit, & Celeſtinus Papa prædeceſſor noſter, quod ab eo factum fuerat, confirmauit. Verum etſi eccleſia ipſa fuiſſet aliquando eccleſiæ Albanen. ſubiecta, monaſterium veſtrum nihilominus legitima ſe poterat præſcriptione tueri, cum per xl. annos ipſam pacificè poſſediſſet.

Cæterum œconomus epiſcopi conceſſionem epiſcopi Lauitani non tenere dicebat, vtpote continentem ſimoniacam prauitatem. Cum enim tertiam mortuariorum monaſterio conceſſiſſet, & tam in ordinationibus clericorum, quàm altarium conſecrationibus indulſiſſet plenariam libertatem, non eſt dubium quin cum ſpiritualia hæc exiſtant, eo ipſo quod ſuper his recompenſationem certæ penſionis accepit, commiſerit vitium ſimoniæ: vnde contractus huiuſmodi nullam obtinet firmitatem. Confirmatio autem apoſt. ſedis fuerat per ſubreptionem obtenta, cum in eadem de penſione nulla mentio habeatur. Et infrà.

Cum autem nec inſolitum ſit, nec nouum, vt cum epiſcopi eccleſias conceſſerint pijs locis, aliquid ſibi reſeruent in eis nomine penſionis: nos quoque cum libertatis priuilegium vel protectionis præſidium aliquibus eccleſijs indulgemus, gratis accipiamus cenſum, gratis oblatum: & in literis noſtris ad ſucceſſorum noſtrorum memoriam cenſus exprimamus etiam quantitatem: auditis propoſitis, œconomum monaſterij veſtri œconomo eiuſdem epiſcopi eccleſiæ nomine in ſolutionem penſionis prædictæ iuxta ratam, quæ contingit eccleſiam prædictam, & reſtitutionem ſubtractæ à xl. annis, ſecundum ratam eandem, per diffinitiuam ſententiam condemnamus, & eundem œconomum veſtrum ab impetitione œconomi eiuſdem ei ſuper alijs reddimus abſolutum, perpetuum illi ſilentium imponentes.

Idem Abbati & Conuentui Farbenſi.

Epiſcopus petens eccleſiam, quo ad temporalia & ſpiritualia, obtinet in ſpiritualibus eo ipſo quod probat eſſe in ſua diœ. eſt, ſi non appareat exempta: ſed in temporalibus ſuccumbit, niſi aliter doceat de iure ſuo. *Conſtit. cviij.*

CVm venerabilis frater noſter I. Sabinen. epiſcopus eccleſiam ſancti Angeli de Cauceia cum ſuis pertinentijs & poſſeſſionibus petiſſet, aſſerens eam ad ſe, tam in ſpiritualibus, quàm in temporalibus pertinere, allegauit ante omnia ius commune: quia cum conſtituta ſit in diœceſi Sabinenſi, ſub ipſius debebat conſiſtere poteſtate. In temporalibus quoque ad ſe dictam eccleſiã pertinere nitebatur oſtendere, per publicum inſtrumentum, in quo continebatur expreſſe I. Sabinen. epiſcopum H. Farben. abbati & duabus perſonis poſt * epiſcopum dictam eccleſiam cũ ſuis pertinentijs locauiſſe pro annua quatuor ſolidorum. Papien. pẽſione. Sed pars veſtra propoſuit inſtrumento prædicto nullam fidem penitus adhibendam, propter ſuperlinea rem ſcripturam, & raſuram loco ſuſpecto factam, vbi, videlicet, annotatio temporis recenſetur. Et infra. *Ibid. cap. Cum venerabilis.* ** al ipsũ.*

Quia igitur nobis conſtitit, eccleſiam ſupradictam conſtitutam in diœceſi Sabinenſi, epiſcopale ius in omnibus ſpiritualibus eidem epiſcopo adiudicauimus in eadem, illis tantum exceptis, quæ per authentica ſcripta ei dinoſcuntur eſſe ſubtracta. Et infra.

Quia vero inſtrumentum prædictum, per quod epiſcopus eccleſiam intendebat quo ad temporalia vendicare, ad faciendam ſuper hoc fidem inualidum eſſe cognouimus, vtpote propter prædicta de iure ſuſpectum, vos ab impetitione ipſius, quo ad temporalia eiuſdem eccleſię, duximus abſoluendos.

Innocentius Papa tertius.

Monaſterium ſubiectum eſt epiſcopo, in cuius diœceſi ſitum eſt, niſi probetur exemptum. *Conſtitutio cix.*

CVm dilectus filius. Et infra. Quia cauſa non poterat in noſtra pręſentia terminari, *Ibid cap. Cum dilectus.*

minari, cum nuncius monaſterij ſuper procuratione vel ratihabitatione literas non haberet, eam veſtro duximus examini committendam: mandantes, quatenus ſi conſtiterit abbatem ad ſedem apoſt. antequam epiſcopus in eum ſuſpenſionis vel excommunicationis, & in monaſterium interdicti ſententias tulerit, legitimè appellaſſe, vel monaſterium à iuriſdictione epiſcopi eiuſdem exemptum, eo non obſtante quod abbas ab eo circumuentus præter fratrum ſuorum aſſenſum ei obedientiam repromiſit, cum fraus & dolus ei patrocinari non debeant, iudicetis illas ſententias non tenere.

Quod ſi abbas in exemptionis probatione defecerit, nec legitima poterit ſe præſcriptione tueri, licet probet ſe ante prædictas ſententias appellaſſe, nihilominus tamen monaſterium iudicetis Aurienſi eccleſiæ ſubiacere, in cuius eſt diœceſi fundatum.

Similiter eo in probatione appellationis deficiente, ſi vobis conſtiterit de exceptione, vel legitima præſcriptione, tam abbatem, quàm monaſterium ab impetitione epiſcopi abſoluatis.

DE CAPELLIS RELigioſorum.

INNOCENTIVS PAPA III. Archipresbytero & cler. S. Ceciliæ.

Si eccleſia non cathedralis vendicat ſibi ius in alia eccleſia, obtinebit ſolum, quo ad ea quæ probabit ſibi deberi præſcriptione, vel alio legitimo modo. Conſtit. CX.

Extra li. 3. tit. 37. de capel. lis relig. cap. Dilectus. DIlectus filius M. ſyndicus eccleſiæ veſtræ ab œconomo ſancti Laurentij de * Piſcinia in ſcrutinijs, baptiſmate & capitulis & ſimilibus ſubiectionem poſtulans, poſſeſſorium, & petitorium intētabat. Cum enim eccleſia ſancti Laurentij ſit in parochia veſtra ſita, debet de iure communi eccleſiæ veſtræ in prędictis omnibus ſubiacere: quia nec priuilegium exemptionis habet, nec præſcriptionem pro ſe poterat allegare: cum illa eccleſia ſanctę Ceciliæ preſcripſiſſet, ſicut per teſtes dicebat legitimè comprobatum. Præterea cum coram Celeſtino Papa prædeceſſore noſtro, ſuper prædictis inter veſtram & prædictam eccleſiam quę ſtio verteretur, M. presbyter eiuſdem eccleſię fuit ſponte confeſſus, quod eccleſię ſanctæ Ceciliæ ſcrutinium & baptiſma debebat. Cumque pars veſtra teſtes, qui ſe illum diuerſis temporibus ad capitulum vocaſſe, ipſumque veniſſe aſſerebāt, in medium produxiſſet, eis iurare paratis, prædictus presbyter ſe vocatum fuiſſe ad capitulum eſt confeſſus. Vnde prædictus prædeceſſor noſter eccleſiam veſtrā capitulo, quo ſe conqueſta fuerat ſpoliatam, ſaluo iure proprietatis eccleſiæ ſancti Laurentij reueſtire curauit, ſicut in eius literis continetur. Per hoc ergo proprietatem, quo ad ſcrutinium & baptiſma & poſſeſſionem, quod ad capitulum, veſter voluit ſyndicus comprobare.

* al. piſcinula. Extra li. 3 tit. 36. de religioſ. do-mibus. c. Conſtitutus.

Ad hæc ſancti Laurentij œconomus ex aduerſo reſpondit, quod eccleſia illa nullo medio ad Romanam eccleſiam pertinebat. Cum enim monaſterium monialium fuerit, & generaliter ſeruetur in vrbe, vt nullum monaſterium titulo ſit ſubiectum, incongruum videbatur, vt regulares ſecularibus ſupponantur. Præterea vſque hodie nos in ea inſtitutionem & deſtitutionem liberam exercemus. Et infra. 18. q. ſt c. Pervenit.

Nos igitur auditis propoſitis œconomum ſancti Laurentij ſyndico veſtro in baptiſmo & ſcrutinio condemnamus: ita vt per hoc eccleſiæ Romanæ nullum præiudicium generetur, ſi quando forte ius ſuum duxerit proſequendum. In inſtitutione autem & deſtitutione & capitulo, œconomum ipſum ab impetitione ſyndici veſtri prorſus abſoluimus, ſyndico veſtro ſuper hoc perpetuum ſilentium imponentes.

DE IVRE PATRONatus.

INNOCENTIVS PAPA III. archiepiſcopo Rothomagenſi.

Patronus eccleſiæ vacantis, quanquam ſit clericus, ad eam ſe præſentare non poteſt. Conſtitutio CXI.

PER noſtras poſtulaſtis literas edoceri, Extra li. 3. tit. 38.

de iure patro. c. Per noſtras. 18. q. 1. c. In ſcripturis. ceri, verum clericus ad vacantem eccleſiam, in qua ius obtinet patronatus, ſeipſum, ſi eſt idoneus, valeat præſentare.

Cum igitur nullus ſe ingerere debeat eccleſiaſticæ prælationis officijs, reſpondemus quod nullus ſe poteſt ad perſonatum alicuius eccleſiæ præſentare, quantumcunque idoneus ſit, & quibuſcunque ſtudijs & meritis adiuuetur.

Idem Conuentrenenſi Epiſcopo.

Si quæſtio iuris patronatus inter patronos non diffinitur infra quatuor menſes, epiſcopus ordinabit eccleſiam ſine præiudicio eorundem.

Conſtitutio cxij.

Ibid. cap. Cum pp

CVm propter diſcordias laicorum. Et infrà. Fraternitati tuæ mandamus, quatenus ſi de iure patronatus quæſtio emerſerit inter aliquos, & ab eo, cui competit, infra quatuor menſes nõ fuerit diffinitum, ex tunc eccleſiam ipſam de perſona non differas idonea ordinare, ita quod illi ex hoc nõ debeat in poſterum præiudicium generari, qui ius euicerit patronatus.

Idem Archidiacono & Cancellario Altiſiodorenſibus.

Legatus de latere eccleſiam, cuius alia eccleſia eſt patrona, collationi ſuæ reſeruare poteſt, licet non vacet, & conferre cum vacat: & ex duobus præſentatis à patrono laico poteſt ſuperior inſtituere ſecundum.

Conſtitutio cxiij.

Ibid. cap. Cum dilectus.

CVm dilectus filius. Et infrà. Cum Hoſtien. epiſcopus, tunc apoſtolicę ſedis legatus, archidiacono Carnotenſi mãdauerat, vt eccleſiam, quam in archidiaconatu ſuo primo vacare contingeret, donationi ſuæ ſeruaret, inhibens, ne alicui conferret eandem, de qua Gu. clerico diſpoſuerat prouidere, & eccleſia de Beronilia ibi vacaſſet, idem archidiaconus cõtra mandatum eiuſdem legati ad ipſam Gu. ſubdiaconum præſentauit, cuius facto ab eodem legato caſſato, ipſe præfato G. conceſſit eccleſiam ſic vacantem. Et infrà.

Vacante vero quadam præbenda in eccleſia S. Martini Carnotenſis diœceſis, epiſcopus dictam eccleſiam ad præſentationem archidiaconi H. clerico, pręebendam vero præfato G. aſſignare curauit. Vnde ipſe H. ſupplicabat eandem ſibi eccleſiam confirmari, vtpote quam ad præſentationem archidiaconi, veri patroni, ſe dicebat adeptum. Et infrà.

Nos igitur attendentes, quod etſi præfatus archidiaconus memoratum G. tanquam laicus ad illam eccleſiam præſentaſſet: quia tamen per diœceſanum admiſſus non fuit, ſed dictus H. ab eodem archidiacono præſentatus, à diœceſano epiſcopo inſtitutus, iuxta ſtatutum Alexãdri Papæ, non primus, ſed ſecundus ius eſt aſſecutus in eccleſia memorata, etſi archidiaconus pręfatum G. tanquam clericus præſentauit: quoniam in eo quod tã quam clericus faciebat, ſuberat iuriſdictioni legati. Vnde poſtquam legatus donationem illius eccleſiæ ſibi decreuerat reſeruandam, ad eam tanquam clericus non potuit quempiam præſentare: præſentationem ipſius minus canonicè factã decernimus irritam, & ea non obſtante, conceſſionem eiuſdem eccleſiæ factam prænominato H. pronunciamus canonicam extitiſſe, adiudicantes eidem eccleſiam præfatam cum fructibus medio tempore perceptis ex ea, plenè ac pacificè poſſidendam, prædicto G. ſuper hoc perpetuum ſilentium imponendo. *Extra li. 3 tit. 38. de iure patro. ca. Qd nõt.*

Idem Elienſi Epiſcopo.

Si laicus patronus duos ſucceſſiuè præſentet, valet inſtitutio de ſecundo non obſtante appellatione primo facta per primum. Epiſcopus tamen, qui malitioſe primum repulit, eidem in competenti beneficio prouidere compellitur.

Conſtitutio cxiiij.

Ibid. cap. Paſtoralis.

PAſtoralis officij. Et infrà. Poſtulaſti edoceri, an clericus ad aliquam eccleſiam à patrono laico præſentatus, ſi diœceſanus epiſcopus ipſum non duxerit admittendum, ex huiuſmodi præſentatione aliquid iuris aſſequatur in illa, etſi fortè idem ad ſedẽ apoſt. appellauerit, & poſt appellationem ab ipſo interpoſitam idẽ *Extra li. 3 tit. 38. de iure patro.*

patronatus alium curauerit præſentare, ac ſecundum inſtituit epiſcopus præſentatum, idē ab ipſa eccleſia debeat amoueri.

ca Quod autem. Nos igitur Alexandri Papæ veſtigijs inhærentes, qui inter præſentatos à clerico & laico patronis diſtinguens, inter præſentatos à laico conditionem poſſidētis cenſuit meliorem: dicimus quod inſtitutio præſentati ſecundo loco à laico pa-*Supra li. 1 Conſtitut.60.* trono robur obtinet firmitatis. Veruntamen conſtituimus, vt epiſcopus, qui præſentatum idoneum malitioſe recuſauit admittere, ad prouidendum eidem in competenti beneficio compellatur, quatenus puniatur in eo in quo ipſum non eſt dubium deliquiſſe.

Idem Epiſcopo Aurienen.

Si ad præſentationem rectoris ad titulum eccleſiæ aliquis fuerit ordinatus, patronus qui nō conſenſit ad ipſam, cum vacabit, poterit præſentare. Conſtit. cxv.

Ibid.cap. Poſtulaſti. POſtulaſti per ſedem apoſto. edoceri, vt quum rectores parochialium eccleſiarum quoſdam præſentant ad ſuarum eccleſiarum titulos ordinandos, vtrum electio talium ad ipſos rectores pertineat, vel etiam ad patronos: & ſi in his patronorum non eſt requirendus aſſenſus, vtrū ius illis ſaluum maneat eligendi, vt cum ipſas eccleſias vacare contigerit, intitulati huiuſmodi non ſint alijs præferendi.

Ad quod breuiter reſpōdemus, quod per intitulationem huiuſmodi nullum patronis præiudicium generatur, quin poſſint alios ad illas eccleſias, quum vacauerint, præſentare, niſi de patronorum proceſſiſſet aſſenſu.

DE CENSIBVS, EXActionibus & procurationibus.

INNOCENTIVS PAPA III. Abbati & Conuentui Bellæuillæ.

Qui tenetur procurare fratres alicuius domus, obligatur ad procurandum omnes, licet illorum numerus nunc creuerit. Sed ſi ex hoc grauaretur nimium per iudicis officium ſibi prouidebitur. Conſtit. cxvj.

QVanto creatori. Et infrà. Accepimus quod ab ipſo domus veſtræ primordio de fundatoris voluntate proceſſit, vt fratribus ſancti Irenæi procurationem vnam annis ſingulis liberaliter exhiberet, eum nihil teneatis ab eis, propter quod huiuſmodi procuratio ipſis debeat exhiberi. Verum tūc propter fratrum & ſeruientium paucitatem, talis procuratio non grauabat: ſed nunc intantum excreuit numerus eorundē, quod ad procurationem vix quatuor Marchæ ſufficerent, q̄ pro vna fieri conſueuit. Et infrà. *Extra li. 3. ti.39. de cenſibus exact. et procurat.ca. Quanto creatori.*

Indulgemus igitur, ne vltra primam menſuram in procuratione ipſa ſitis vlterius prædictis fratribus obligati: ſed expēſis quæ conſueuerunt ſufficere, ſint contenti, niſi facultates eccleſiæ intantum excreuerint, quod ſine grauamine ampliato fratrum numero, ad ſoluendum debitum procurationis extendi poſſit quantitas expenſarum.

Idem Primicerio & Clero Mediolanenſibus.

Omnes eccleſiæ, niſi quæ ab hoc per priuilegium apoſtolicum ſint exemptæ, procurare tenentur legates ſedis apoſtolicæ, ſeu etiam eius nuncios, nec in hoc præſcriptione iuuantur. Item de modo procurationis. Conſtit. cxvij.

CVm inſtantia veſtra quotidiana. Et infrà. Poſtulationi veſtræ taliter reſpondemus, quod cum omnes eccleſiæ legatis & nuncijs ſedis apoſt. procurationes impendere teneantur, ab earum præſtationem nullam habere volumus excuſatam, niſi fortè per ſpeciale priuilegium ſedis apoſt. quod non credimus, ſit exempta, etiam ſi longiſſimo tempore procurationis obſequium non impenderint, cum in talibus præſcriptio ſibi locum nequeat vendicare: quia nos à prouiſione paſtoralis ſolicitudinis circa omnes eccleſias nunquam omnino ceſſamus. *Ibid.cap. Cum inſtantia.* *Extra li. 3.tit.39. cap. Precurationes.*

Sanè in his exigendis eum modum & ordinem volumus obſeruari, vt nulla eccleſia vel prælatus ſe indebitè prægrauari rationabiliter conqueratur. Si verò de communi collecta legatorum & nunciorum noſtrorum expenſas duxeritis faciēdas,

das, quod vobis nō duximus inhibēdum, ex hoc nobis & noſtris nullum præiudicium volumus generari, quominus poſſint à quocunque maluerint procurationes ſibi debitas poſtulare: & ita quod ſi exactus vltra ſuam fuerit grauatus facultatem, ſibi ab alijs reſtauretur. Nuncijs tamen in noſtris neceſſarijs exhibendis pareat quicūque fuerit requiſitus: ita quod in fraudem nihil penitus attentetur, nec per communes miniſtros procurationis obſequium, ſi noluerint recipere, compellantur. Qui vero contumaciter eis duxerint reſiſtendum, diſtrictione ſunt eccleſiaſtica compellendi.

Idem Zamorenſi & Salamantino Epiſcopis.

Si ad vnicam menſuram ſolui ſolet, quod debetur ex voto, ad illam in poſterum ſolui debebit. Si vero ad diuerſas, liberabitur ſoluens etiam ad minorem. *Conſtit. cxviij.*

Ibid. ca. Ex parte

EX parte Compoſtellani archiepiſcopi fuit propoſitum, quod cum hi qui vota beati Iacobi continuè perſoluerūt, ad communem terræ ſuæ menſuram, cum qua videlicet emunt & vendunt, ipſa perſoluerint, hactenus & perſoluant quidem, quia longis temporibus ab eorum ſolutione ceſſarunt: nunc quandam menſuram exhibent paruiſſimam & ignotam. Et infrà. Cum ergo non conſtet, ad quam mēſuram anteceſſores eorum prædicta vota perſoluerint, credimus diſtinguendum, vtrum habitatores regionis ipſius ea continuè perſoluerunt, ad vnam & eandem menſuram huiuſmodi vota perſoluerint, an ad varias & diuerſas. In primo nanque caſu ad eandem & illi ſoluere ſunt cogendi. In ſecundo volentes ſoluere ad minorem non ſunt cogendi, vt ad maiorem perſoluant, quoniam cum huiuſmodi vota gratuita fuerint ab initio, benignius ſunt à viris eccleſiaſticis exigenda, ne tanquam exactores videantur lucris temporalibus inhiare.

Idem Cæſar Auguſtenſi Epiſcopo.

Eccleſia tenentur epiſcopo, in cuius diœceſi ſunt, reſpondere de procurationibus quartadecimarum & alijs epiſcopalibus.

Conſtitutio cxix.

Ibid. cap. Cū olim.

CVm olim. Et infrà. Quia nobis fides facta fuit, quod eccleſiæ de Luna, & de Beſ. in tua ſunt diœceſi conſtitutę, non ſolum per alia, verumetiam per hoc ipſum quod in inſtrumentis compoſitionū continetur expreſsè, vt abbas S. Ioannis Prilaten. tam de quarta decimarū, quàm de cæteris epiſcopalibus, tibi debeat reſpondere, abbatem ipſum ad integram ſolutionem quartæ omnium decimarum, nullis factis deductionibus, & ad præſtationem procurationum & aliorum epiſcopalium iurium in prædictis eccleſijs condemnamus.

Licet enim ex forma ſecundæ compoſitionis deductiones eſſent aliquæ faciendæ, quia tamen compoſitionem idem abbas nullatenus approbauit, ſed ſtuduit multipliciter impugnare, ex ea non debuit beneficium conſequi, cui renunciaſſe tacitè videbatur.

13. q. 2 cap. Quā præpoſte rū. C. de recre, L. Si quis iuſiurandum.

Abſonum erat præterea, vt negaret illam eccleſiam in tua diœceſi cōſtitutam, ſuper quam inſtrumenta prædeceſſoris tui oſtendebat in iure monaſterio fuiſſe conceſſa, per quæ epiſcopale ius patebat expreſsè.

Idem Epiſcopo Spoletanenſi.

Soluendi ſunt cenſus ad antiquam monetam, in qua inſtituti fuerint, niſi ſit in alterius monetæ ſolutione præſcriptum.

Conſtitutio cxx.

Ibid. cap. Olim cauſam.

OLim cauſam, quam aduerſus clericos plebis Rupinæ ſup ſynodatico proponebas, Tudertinenſi epiſcopo & collegijs ſuis commiſimus terminandam, coram quibus ex parte tua fuit propoſitū, quod cum ijdem clerici prędeceſſoribus tuis tres in feſto Natiuitatis, & tres in feſto Reſurrectionis dominicæ pro ſynodatico ſoluerint denarios Papien. nunc tantum tres Lucenſes pro ſingulis denarijs Papienſibus perſoluebant: cum tamen vnus denarius Papien. valeat ſex Lucenſes, vnde petebas eos ad Papien. ſolutionem compelli: cum etſi tu Lucen. primo anno receperis, ſemper tamen ius tuum

tuum poſtmodum fueris proteſtatus. Et infrà. Cum igitur conſtet quod Papien. olim pro ſynodatico ſoluebantur, quod ex eo etiam ſequitur, quod Lucen. ſoluti ſunt poſtmodum pro eiſdem: cum ex dictis teſtium & confeſſione aduocati alterius partis non reuocata, poſtmodum appareat euidenter, quod tempore L. prædeceſſoris tui, pro ſynodatico Papien. fuit moneta ſoluta, & à tempore dicti L. non niſi xxvj. annorum ad plus tempus effluxerit, & ſit legitimè comprobatum, quod tres Lucen. qui pro vno Papien. poſt mortem ipſius L. ſoluebantur v. vel vj. valebãt ex illis, qui hodie ſunt in vſu: intelligentes ex hoc quod per monetæ declinationem acciderit, vt vſque ad tempus tuum Lucen. dati fuerint pro ſynodatico, ſicut erant in vſu, procuratorem aduerſæ partis nomine clericorum plebis prædictæ tibi ad ſolutionem denar. Papien. vel æſtimationem eorum pro ſynodatico per diffinitiuam ſententiam condemnamus.

Idem Priori Sancti Stephani.

Epiſcopus remittẽs eccleſiæ ſeruitia, quæ ſibi debebat, & ſtatuens, quod aliud ſeruitium non imponetur, procurationem non intelligitur remiſiſſe.

Conſtitutio cxxj.

Ibid. cap. Cũ venerabilis.

CVm venerabilis frater noſter Fauentinus epiſcopus. Et infrà. Cognouimus, quod præfatus epiſcopus ſpallas quas habet ab eadem eccleſia, tam ipſe, quàm prædeceſſores ſui recipere conſueuerant, eccleſiæ præfatæ remiſit, & ſtatuit, quod aliud ei ſeruitium non imponeret, ſibi & eccleſiæ ſuæ annuatim trium librarum cereo penſionis nomine reſeruato. Quia ergo viſitationi annexa eſt procuratio, & epiſcopus ratione epiſcopalis iuriſdictionis, quam habet in ea, teneatur cauſa correctionis eccleſiam viſitare præfatam, nec intelligatur quaſi nouum imponi, quod ab ipſa fundatione de communi fuerat iure impoſitum: Decernimus, quod idem epiſcopus, cum ad ipſam eccleſiam cauſa correctionis acceſſerit, moderatam ab ea procurationem accipiat bis in anno: ſed nihil aliud, præter penſionem & procurationes præſcriptas ab eadem eccleſia exigere vel extorquere præſumat.

Extra li. 3. tit. de cẽſibus c. Cum apoſtolus.

Idem Archiepiſcopo Compoſtellano.

Eccleſia de nouo conuerſa, in procurationibus & alijs ſeruabunt conſuetudinem viciniarum.

Conſtitutio cxxij.

Ibid cap. Super eo.

SVper eo, quod fraternitas tua nos conſulere voluit, vt quia fere tota prouincia Compoſtellana de nouo eſt ad iuriſdictionem eccleſiæ tuæ conuerſa, qualiter tibi prouinciam vel partem prouinciæ viſitanti obſequi debeat, & ſeruire, nec non in procurationibus prouidere: tibi duximus reſpondendum, quod illud obſeruare tenetur, quod in vicinis prouincijs obſeruatur.

DE CONSECRATIONIBUS Eccleſiarum.

INNOCENTIVS PAPA III. Tornacenſi Epiſcopo.

Diebus etiam non feſtis, poſſunt eccleſiæ conſecrari. Conſtit. cxxiij.

Extra li. 3 tit. 40. de Conſecra. eccl. c. Tua fraternitas.

TVa fraternitas. Et infrà. Inquiſitioni tuæ taliter reſpondemus, quòd in diœceſi tua licet tibi eccleſijs dedicationem impendere tam diebus dominicis quàm priuatis.

Idem Nidroſienſi Epiſcopo.

Amoto altari vel lapide continente ſigillum, reconſecrabitur altare, non autem Eccleſia. Et oleum non conſecratum poteſt commiſceri oleo conſecrato, et totum fit conſecratum.

Conſtitutio cxxiiij.

Ibid. cap. Quod in dubijs.

QVod in dubijs. Et infrà. Altari verò, in quo tabula, cui conſecrationis benedictio pontificali miniſterio adhibetur, ſi mota vel enormiter fracta fuerit, debet non immerito conſecrari. Nec negamus,

gamus, quin oleum non conſecratum, conſecrato poſſit oleo commiſceri.

Idem Compoſtellano Archiepiſcopo.

Reconciliatur eccleſia, quæ propter homicidia & vulnera hominum ibidem perpetrata polluta eſt.

Conſtitutio cxxv.

Ibid. cap. Propoſuiſti.

PRopoſuiſti, quod venientibus ad eccleſiam S. Iacobi ex diuerſis regionibus peregrinis, & volentibus alijs ab alijs per contentiones & rixas altaris de nocte cuſtodiam vendicare, homicidia contingunt fieri interdum, & aliquando vulnera inferuntur. Et infrà. Fraternitati tuæ breuiter reſpondemus, quod manente eccleſia & altari, ipſa reconciliari poterit per aquam cum vino & cinere benedictam.

Idem Innocentius Papa III.

Plura altaria ſemel in eadem eccleſia conſecrari poſſunt, & idem in pluribus epiſcopis.

Conſtitutio cxxvj.

Ibid. cap. Cum ſis.

CVm ſis. Et infrà. Noueris igitur quod plura in eccleſia vna altaria & plures epiſcopos ſimul poteris conſecrare.

Idem Innocentius Papa III.

Corruente tecto, parietibus illæſis, & menſa altaris non enormiter fracta, nec altare nec eccleſia conſecratur.

Conſtitutio cxxvij.

Ibid. cap. Ligneis.

LIgneis ædificijs eccleſiæ veſtræ caſu conſumptis, parietibus tamen illæſis ac menſa principalis altaris in ſua extremitate modicam paſſa fracturam. Et infrà.

De cõſec. diſt. 1. c. De fabrica.

Inquiſitioni tuæ taliter duximus reſpondendum, quod cum parietes in ſua integritate permanſerint, & tabula altaris mota vel enormiter læſa non fuerit, ob cauſam prædictam nec eccleſia, nec altare debet denuo conſecrari.

Idem Epiſcopo Senonenſi.

Polluitur eccleſia vel cœmeterium, ſi excommunicatus in ea ſepelitur.

Conſtitutio cxxviij.

Ibid. cap. Conſuluiſti. De cõſec. diſt. 1. c. Si motũ.

COnſuluiſti. Et infrà. Cœmeteria, in quibus excommunicatorum corpora ſepeliri contingit, reconcilianda erũt aſperſione aquæ ſolenniter benedictæ, ſicut in dedicationibus eccleſiarum fieri conſueuit.

DE CELEBRATIONE Miſſarum & ſacramento Euchariſtiæ, & de diuinis officijs.

INNOCENTIVS PAPA III. Epiſcopo Vigorienſi.

Sufficit ſacerdoti in die ſemel celebrare, exceptis duobus caſibus, ſcilicet neceſſitatis, & feſti natiuitatis Chriſti.

Conſtitutio cxxix.

Extra li. 3. tit. 41 de celebratione miſſarum cap. Conſuluiſti.

COnſuluiſti. Et infrà. Reſpondeamus, quod excepto die natiuitatis dominicæ, niſi cauſa neceſſitatis ſuadeat, ſufficere ſacerdoti ſemel in die vnam miſſam ſolummodo celebrare.

Idem Archiepiſcopo Brachareñſi.

De cõſec. diſt. 1. c. Nocte sãcta.

In miſſa commemorationis licet dicatur propria Præfatio, non tamen dicitur hymnus Angelicus, nec ſymbolum.

Conſtitutio cxxx.

Ibid. cap. Conſiliũ.

COnſilium noſtrum. Et infrà. Requiſiti virum in diebus profeſtis, in quibus ad honorem ſancti ſpiritus, beatæ virginis & S. Crucis miſſam celebrari contingit, hymnus angelicus, ſymbolum ac præfatio propria debeat decantari. Et infrà.

Inquiſitioni tuæ taliter reſpondemus, quod apud nos in diebus profeſtis cum

miſſarum

miſſarum ſolennia in honore beatæ virginis celebrantur, neque hymnus angelicus, neque ſymbolum decantetur: licet in miſſa propria præfatio decantetur, vt inter commemorationem & ſolennitatem differentia oſtendatur. Vnde. Te Deum laudamus regularius dimittitur, quàm dicatur in laudibus matutinis.

2. q̃ſt. 1.

Idem Clericis P. Magalenſis.

Quando in miſſa vinum ablutionis ſumendum.

Conſtitutio cxxxj.

Ibidem c. Ex parte. EX parte veſtra. Et infrà. Poſtulationi veſtræ taliter reſpondemus, quod ſemper ſacerdos vino perſundere debet, poſt quam totum accepit euchariſtiæ ſacramentum, niſi cum eodem die aliam miſſam debuerit celebrare: ne, ſi fortè vinum perfuſionis acciperet, celebrationem aliam impediret.

Idem I. quondam Archiepiſcopo Lugdunenſi.

Si qua verba ſunt in canone miſſa, quæ ab euangeliſtis dicta non fuerunt, credere debemus, quod à Chriſto apoſtoli, & ab apoſtolis eorum ſucceſſores acceperunt.

Conſtitutio cxxxij.

Ibid. cap. Cũ Martha. CVm Marthæ. Et infrà. Quæſiuiſti, quę ſint formæ verborum, quas ipſe Chriſtus expreſſit, cum in corpus & ſanguinem ſuum panem tranſſubſtantiauit, & vinum, illud in canone miſſæ, quo eccleſia vtitur generalis, adiecerit, quod nullus Euangeliſtarum legitur expreſſiſſe. Cum enim in euangelio ſic legatur: *Matt. 26* Accipiens calicem, gratias agens benedixit, & dedit diſcipulis ſuis dicens, Bibite ex hoc omnes: hic eſt enim ſanguis meus noui teſtamenti, qui pro vobis & pro multis effundetur in remiſſionem peccatorum. In canone miſſæ ſermo iſte videlicet, Myſterium fidei, verbis ipſis interpoſitus inuenitur, vnde cum non euangeliſta Chriſtum hoc dixiſſe teſte- *2. q̃ſt. 5.* tur, miraris quod aliquis aſſeuerare tentauerit, eum aliquid plus dixiſſe, quàm aliquis euangeliſtarum aſſeueret. Verum ſi *cap. Cum formam* conformam ipſius Canonis inſpicias diligen- *ſuluiſti.* ter, præter hoc de quo tua fraternitas requiſiuit, alia duo, videlicet, Eleuatis oculis in cœlum, &, æterni teſtamenti, poteris in ipſo canone reperire, quæ in textu euangelico non leguntur.

Sanè multa tam de verbis quàm de factis dominicis inuenimus ab euangeliſtis omiſſa, quæ apoſtoli vel ſuppleuiſſe verbo, vel facto expreſſiſſe leguntur. Paulus nanque in Actibus apoſtolorum ſic ait: Meminiſſe nos oportet verbi domini Ieſu, qui dixit: Beatius eſt dare, quàm accipere. Hæc nullus quatuor euangeliſtarum deſcripſit. Nullus etiam *Act. 20.* homo expreſſit, quod Paulus de Chri- *16. q̃ſt. 1.* ſto ad Corinthios ſcribens, ait: Viſus eſt *cap. Prædicator.* plus quàm quingentis fratribus ſimul, deinde viſus eſt Iacobo: nouiſſimè au- *1. Cor. 15.* tem tanquam abortiuo, viſus eſt & mihi. Ipſi etiam euangeliſtæ mutuo inter ſe *Luc. 22.* ſuppleuiſſe leguntur, quæ ab eorum ali- *Matt. 26* quo vel aliquibus ſunt omiſſa. Vnde cum *Mar. 14.* tres euangeliſtæ poſuerint. Hoc eſt cor- *Matt. 26* pus meum, ſolus Lucas adiecit, Quod *Ioan. 11.* pro vobis tradetur. Et cum Matthæus & Marcus dicant, Pro multis, Lucas dicit, Pro vobis: Matthæus autem, In remiſſionem peccatorum, adiunxit. Cæterum quæ adduntur in Canone miſſæ, poſſunt ex alijs locis Euangelij comprobari. Ioannes enim ſuſcitationem Lazari deſcribens, Ieſum ſurſum oculos leuaſſe aſſerit, & dixiſſe: Pater gratias ago tibi, quoniam audiſti me. Et infra. Si tunc igitur in cœlum oculos leuauit ad patrem, cum ad corpus exanime animam Lazari reuocauit, probabilius eſſe videtur, quòd tunc oculos leuauerit ad patrem in cœlum, cum panem & vinum in corpus & ſanguinem proprium commutauit.

Ceterum ſicut ſuperius eſt expreſſum, cum in textu euangelico, noui teſta menti ponatur, hic interponitur, & æterni. Nam vetus teſtamentum, quod hircorum & vitulorum fuit ſanguine dedicatum, temporalia promittebat: Nouum *Exod. 12* autem, quod eſt Chriſti ſanguine conſe- *Heb. 9.* cratum, promittit æterna, & ideo teſta- *Eſa. 1.* mentum

C. de ſa- mentum illud fuit vetus & tranſitorium,
croſanct. hoc autem nouum eſt & æternum: vel vt
eccle. L. vtamur alia ratione, vnde nouum, id eſt,
I. *&* C. vltimum eſſe deſcribitur, inde æternum,
de teſt. L. id eſt, perpetuum comprobatur. Nouiſſi-
Quoniã mum etenim hominis teſtamentum mor
indig. te immobile perſeuerat, quia teſtatoris
Heb. 9. obitu confirmatur, iuxta quod apoſt. te-
Heb. 12. ſtamentum in morte aſſerit confirma-
tum: alioquin non valet, dum vixerit qui teſtatur. Præterea non ſolum ſcriptura, ſed etiam promiſſio dicitur teſtamentum, iuxta quod Apoſtolus ipſe ſcribit, Ideo noui teſtamenti mediator eſt, vt remiſſionem accipiant, qui vocati ſunt hæreditatis æternę. Sic ergo intelligi debet, quod in ipſo canone reperitur: Hic eſt enim ſanguis meus noui & æterni teſtamenti, id eſt, nouæ ac æternæ promiſſionis, ſcilicet confirmator, ſicut dominus re
Ioan. 6. promittit: Qui manducat, inquiens, carnem meam, & ſanguinem meum bibit, habet vitam æternam.

Ex eo autem verbo, de quo mouit fraternitas tua quæſtionem, videlicet, myſterium fidei, munimentum erroris quidam trahere putauerunt, dicentes, in ſacramento altaris non eſſe corporis Chri
De cõſec. ſti & ſanguinis veritatem: ſed imaginem
diſt. 2. c. tantum & ſpeciem & figuram, pro eo
Ego Berẽ quod ſcriptura interdum commemorat,
garius. id quod in altari ſuſcipitur eſſe ſacramen
De cõſec. tum & myſterium, & exemplum: ſed ta-
diſt. 2. c. les ex eo laqueum erroris incurrunt,
Nõ opor- quod nec authoritates ſcripturæ conue-
tet. nienter intelligunt, nec ſacramenta Dei
Rom. 6. ſuſcipiunt reuerenter. Si enim, quia figu-
1. *Cor.* ra eſt ſacramentum altaris, veritas eſſe ne
15. gatur, ergo nec mors nec reſurrectio
1. Pet. 3. Chriſti (cum figura ſit) veritas eſt credenda. Siquidem mortem & reſurrectionem Chriſti ſimilitudinem & imaginem eſſe Apoſtolus manifeſtat: Chriſtus, inquiens, mortuus eſt pro delictis noſtris, & reſurrexit propter iuſtificationem noſtram. Apoſtolorum etiam princeps Petrus ſic in epiſtola ſua ſcribit, Chriſtus paſſus eſt pro nobis, relinquens vobis exemplum, vt ſequamini veſtigia eius. Sic ergo tam mors Chriſti, quàm eius reſurrectio eſt exemplum, vt & nos peccato mortui, iuſtitiæ iam viuamus. Quare ſi non fuit veritas, quia fuit exemplum, ergo nec verè mortuus fuit Chriſtus, nec verè à mortuis reſurrexit. Sed abſit à fidelium cordibus error iſte, cum propheta de ipſo teſtetur, quod verè languores noſtros ipſe tulit, & dolores noſtros ipſe portauit. Dicitur
tamen myſterium fidei, quoniam aliud *Eſa. 53.*
ibi creditur quàm cernatur, & aliud cer- *De cõſec.*
nitur, quàm credatur: cernitur ſpecies pa *diſt. 2. c.*
nis & vini, & creditur veritas carnis & ſan *Forte di-*
guinis Chriſti, ac virtus vnitatis & chari- *cas.*
tatis. Et infrà.

Diſtinguendum eſt tamen ſubtiliter inter tria quæ ſunt in hoc ſacramento diſcreta, videlicet formam viſibilem, veritatem corporis, & virtutem ſpiritualem. Forma eſt panis & vini, veritas carnis &
ſanguinis: virtus vnitatis & charitatis. Pri *De cõſec.*
mum eſt ſacramentum, & non res: ſecun- *diſt. 1. c.*
dum eſt ſacramentum, & res: tertium eſt *Sacrifi-*
res, & non ſacramentum. Sed primum eſt *cium.*
ſacramentum geminæ rei: ſecundum eſt ſacramentum vnius, & alterius res exiſtit: tertium eſt res gemini ſacramenti. Credimus igitur quod formam verborum, ſicut in canone reperitur, & à Chriſto apoſtoli, & ab ipſis eorum acceperint ſucceſſores.

In ſacramento altaris aqua cum vino tranſſubſtantiatur in ſanguinem.

Quæſiuiſti etiam, vtrum aqua cum vino in ſanguinem conuertatur. Super hoc autem opiniones apud ſcholaſticos variantur. Aliquibus enim videtur, quod cum de latere Chriſti duo præcipua fluxerint ſacramenta, redemptionis in ſanguine ac regenerationis in aqua, in illa duo vinum & aqua, quæ commiſcentur in calice, diuina virtute mutantur, vt in hoc ſacramento plena ſit veritas & figura. Alij vero tenent, quod aqua cum vino tranſſubſtantiatur in ſanguinem, cum in vinum tranſeat mixta vino, licet phyſici contrarium aſſeuerent, qui aquam à vino per artificium poſſe aſſerunt ſeparari. Præterea poteſt dici, quod aqua non tranſit in ſanguinem, ſed remanet prioris vini accidentibus circumfuſa, ita quod vini ſaporem aſſumit, quod inde conuincitur, quia ſi poſt calicis conſecrationem,

aliud

aliud vinum mittatur in calicem, illud quidem non tranſit in ſanguinem, nec ſanguini commiſcetur, ſed accidentibus prioris vini commixtum corpori, quod ſub eis latet, vndique circunſunditur, nõ madidans circumfuſum: ipſa tamen accidentia vinum appoſitum videntur afficere: quia ſi aqua fuerit appoſita, vini ſaporem aſſumit. Contingit igitur accidentia mutare ſubiectum, ſicut & ſubiectum cõtingit accidentia permutare. Cedit quippe natura miraculo, & virtus ſupra conſuetudinem operatur. Sed nec inconueniens creditur aut abſurdum, ſi aqua in corpore Chriſti eſſe credatur: quum legatur de ipſius corpore proceſſiſſe. Et infrà.

Ioan. 19. Apoc. 17 Eſa. 32. Verum inter opiniones prædictas illa probabilior iudicatur, quę aſſerit, aquam cum vino in ſanguinem tranſmutari, vt expreſſius eluceat proprietas ſacramenti. Nam cum aquę multę ſint populi multi, iuxta quod alibi legitur: Beati qui ſeminant ſuper aquas, ideo vino aqua vnitur, vt Chriſto populus adunetur. *De cõſec. diſt. 2. c. In Xp̃o patri. Ioan. 17* Per hoc enim quod ſuſcepit ipſe de noſtro, & accepimus ipſi de ſuo, tam inſolubili nexu coniungimur, vt qui eſt vnum cum patre per ineffabilem vnitatem, fiat vnũ nobiſcum per admirabilem vnionem: ac per hoc ipſo communiter mediãte, cum patre vnum efficimur. Pater, inquit, ſancte ſerua eos quos dediſti mihi, vt ſint vnum, ſicut & nos. Non pro his rogo tantum, ſed pro eis qui credituri ſunt per verbum eorum in me, vt & ipſi in nobis vnum ſint, & mundus credat quia tu me miſiſti.

Oratio quæ dicitur in ſecreta in feſto ſancti Leonis, immutata eſt: quia vbi dicebatur, Annue nobis domine, vt animæ famuli tui Leonis hæc proſit oblatio, hodie dicitur, Vt interceſſione B. Leonis hæc nobis proſit oblatio, & hæc mutatio contingit, quia ſancti noſtris orationibus non indigent: ſed nos ſuis.

Tertio loco fraternitas tua requiſiuit, quare fuerit mutatum quod in ſecreta beati Leonis ſecundum antiquiores continetur, ſic videlicet: Annue nobis domine, vt animæ famuli tui Leonis hæc proſit oblatio: cum in modernis ſacramentarijs habeatur: Annue nobis quæſumus domine, vt interceſſione B. Leonis, hæc nobis proſit oblatio. *Auguſt.* Super quo reſpondemus, quod cum ſacræ ſcripturæ dicat authoritas, quod iniuriam facit martyri, qui orat pro martyre. Idem eſt ratione conſimili de ſanctis alijs ſentiendum, qa orationibus noſtris non indigẽt, pro eo quod cum ſint perfectè beati, omnia eis ad vota ſuccedunt: ſed nos potius orationibus eorum indigemus, quos cum miſeri ſimus, vndique mala * noſtra perturbant. *al. nos.* Vnde quod in plerisque orationibus continetur, proſit vel proficiat huic ſancto, vel illi talis oblatio ad gloriam & honorem, ita debet intelligi, vt ad hoc proſit, quod magis ac magis à fidelibus glorificetur in terris. Licet plerique reputent non indignum ſanctorum gloriã vſque ad iudicium augmentari: & ideo eccleſiam interim ſanè poſſe augmẽtum glorificationis eorum optare. Verum, *13. q. 2. c. Tẽpus.* verum in hoc articulo locum habeat illa diſtinctio, qua docetur, quod defunctorum alij ſunt valde boni, alij ſunt valde mali, alij mediocriter boni, alij mediocriter mali: vnde ſuffragia quæ fiunt à fidelibus in eccleſia pro valde bonis, actiones ſunt gratiarum, pro valde malis, conſolationes viuorum: expiationes pro mediocriter bonis, & propiciationes ꝓ mediocriter malis tua diſcretio inueſtiget.

Idem Rectoribus Romanæ frater.

Grauius peccat qui ſimulat conficere, & non conficit, quàm ille qui conficit in mortali.

Conſtitutio cxxxiij.

De homine. Et infrà. Quæſiuiſti quid de incauto presbytero videatur, qui cum ſe ſciat in mortali crimine conſtitutum, miſſarum ſolennia, quæ nõ poteſt propter neceſſitatem quamlibet intermittere, propter ſui facinoris conſcientiam dubitat celebrare, peractiſque cæteris circumſtantijs, miſſam celebrare ſe *Ibid. cap. De hoĩe 16. q. 1. cap. Mo liter & 1. q. 7. cap. Si quis omnemo.*

ſe fingit,& ſuppreſſis verbis,quibus conficitur corpus Chriſti,panem & vinum tãtummodo purè ſumit, ita credens per id quod prętendit populo ſatisfacere,vt per hoc quod intendit,Deum nõ debeat pro uocare.

12 q. 2 cap. Certe. Cum ergo falſa ſint abijcienda remedia,quæ veris ſunt periculis grauiora, licet is qui pro ſui criminis conſcientia re putat ſe indignum, peccet grauiter, ſi ſe ingerat irreuerenter ad illud, grauius tamen videtur offendere, qui ſic fraudulenter illud præſumpſerit ſimulare,cum ille in ſolius miſericordis Dei manum incidat: iſte verò non ſolum Deo cui non reueretur illudere,ſed populo, quem decipit,ſe aſtringat.

Idem Ferrarienſi Epiſcopo.

Hic improbat opinionem, quæ habet, quod in ſacramẽto altaris aqua conuertatur in phlegma, & probat Chriſtum fuiſſe verum Deum & verum hominem, & quod de ipſius latere exiuit vera aqua.

Conſtitutio cxxxiiij.

Ibid. cap. In quadã. In quadã noſtra decretali epiſtola aſſeris te legiſſe,illud eſſe nepharium opinari, quod quidã dicere præſumpſerunt, in ſacramento videlicet Euchariſtiæ aquã in phlegma conuerti. Nam & de latere Chriſti non aquam,ſed humorem aquaticum mentiuntur exiſſe. Et infra. Nos igitur ad tuæ ſupplicationis inſtantiam reſpondemus,quod quidam dixerunt,ſed errauerant, Chriſtum non fuiſſe verum

24. q. 3 cap. Quidã vero. Supra eo dem Conſtit. Cum Marte. 1. Ioan. 5 Deum,ſed adoptiuum, vt miſeri Arriani: Alij Chriſtum non fuiſſe verum hominem,ſed phantaſticũ,vt impij Manichæi.

Sed aduerſus huiuſmodi hæreſes Ioannes apoſtolus in epiſtola ſua loquitur dicens: Tres ſunt qui teſtimonium dant in cælo,Pater,verbum & ſpiritus ſanctus.Et hi tres vnum ſunt.Per hoc intendens oſtẽdere,quod Chriſtus ſit verus Deus. Et tres ſunt qui teſtimonium dant in terra, ſpiritus,aqua, & ſanguis. Per hoc intendens oſtendere, quod Chriſtus ſit verus homo.Nam ad eſſe hominis, duo principaliter exiguntur,videlicet,corpus & anima. Ex quorum coniunctione verus homo ſubſiſtit.Per hoc autem, quod in articulo mortis Chriſtus inclinato capite tradidit ſpiritum,de quo voce magna clamauerat: Pater in manus tuas commẽdo ſpiritum meũ, manifeſtè probatur, quod ipſe ſpiritum habebat, non ſolum flatum vitalem, ſed animam rationalem, de qua prædixerat: Triſtis eſt anima mea vſque ad mortem.Et:Poteſtatem habeo ponendi animam meam,& iterum ſumendi eã. Matt. 27 Luc. 22. Matt. 26 Ioan. 10.

Per hoc autem, quod vnus militum lãcea latus eius aperuit, & continuo ſanguis exiuit & aqua, probatur apertè,quod Chriſtus verum corpus habebat.Nam de phantaſtico corpore nec ſanguis, nec aqua potuiſſet exire.Vnde ille qui vidit teſtimonium perhibuit, & teſtimoniũ eius eſt verum, quia tres ſunt qui teſtimoniũ dant in terra: Spiritus, aqua, & ſanguis. Ioan. 19. Ioan. 19. 1. Ioan. 5

Quod videlicet Chriſtus ſit verus homo ex anima rationali & humana carne ſubſiſtens,probatur ex eo, quod ſpiritum vitalem emiſit: & de vero corpore probatur, quoniã ex eo ſanguis exiuit & aqua. Rationalis quippe anima non poſſet viuificare, niſi corpus humanum, ex quibus verus homo conſiſtit. Cæterum,ſicut fuit verus ſpiritus & verus ſanguis, ita procul dubio vera aqua,cum Chriſtus ſit veritas, & à veritate omnis fallacia ſit penitus aliena. Nam ſi non fuiſſet aqua, ſed phlegma, quod de latere Saluatoris exiuit, ille qui vidit & teſtimoniũ veritati perhibuit, profectò non aquam,ſed phlegma dixiſſet:nec in homine verum regenerationis ſacramentum fuiſſet oſtenſum: cum per ſacramentum baptiſmi nõ regeneremur in phlegmate,ſed in aqua: neque per hoc poſſet vero argumento probari, quod in ſacramento euchariſtiæ admiſcenda ſit aqua vino, ſi de latere Chriſti non aqua, ſed phlegma, cum ſanguine profluxiſſet: ſed nec vera fuiſſet figura, quæ ſuper hac re præceſſit in veteri teſtamento, quando Moyſes virga percuſſit ſilicem, & ex ea non phlegma ſed aqua emanauit. Reſtat igitur, vt qualiſcunque fuit illa aqua, ſiue naturalis ſiue miraculoſa,ſiue de nouo diuina virtute creata, ſiue de componentibus ex parte aliqua reſoluta, proculdubio vera fuit,cum naturaliter poſſit & cõpoſitum in componentia,& elemen Ioan. 19. Ibidem.

tatum

tatum in elementa reſolui: quemadmodum verus extitit ſudor ipſius ſicut guttæ ſanguinis decurrentis in terram. *Luc. 22.*

Cum autem ad compoſitionem humani corporis quatuor elementa concurrant, videlicet terra, aqua, aër, & ignis, & ad vegetationem eiuſdem corporis quatuor humores conſimiles illis conueniant, videlicet ſanguis, cholera, phlegma, & melancholia, vt veritatem humani corporis expreſſius demonſtraret, vnum ex illis, & vnum ex iſtis Ioannes expreſſit: illa quæ potius ex illis, & ex iſtis quæ magis myſterio congruebant, ex elementis aquam & ex humoribus ſanguinem, in quibus duobus duo * maxime ſacramenta, redemptionis videlicet & regenerationis relucent. ** alias maxima.*

DE BABTISMO ET eius effectu.

INNOCENTIVS PAPA III. archiepiſcopo Arelatenſi.

Sacramentum baptiſmi vtiliter confertur paruulis, licet non credant, nec intelligant: & remittitur eis peccatum originale.

Conſtitutio cxxxv.

Extra li. 3. tit 42. de Baptiſmo. cap. Maiores. 17. diſt. cap. Huic ſedi. Et 24 q. 1. cap 1. Quoties. Matt. 16 Luc. 22. Prou. 10. Iacob 5. 1. Pet. 4. Luca 7.

MAiores eccleſiæ cauſas, præſertim articulos fidei contingentes, ad Petri ſedem referendas intelligit, qui cum quærenti domino, quem diſcipuli dicerent ipſum eſſe, reſpondiſſe, notabat: Tu es Chriſtus filius Dei viui: & pro eo dominum exoraſſe, ne deficiat fides eius.

Quibuſdam igitur quæſtionibus, quas contra catholicos hæretici mouerant, nos poſtulas reſpondere. Aſſerunt enim paruulis inutiliter baptiſma conferri, quod nituntur probare, illud primo & præcipuè inducentes, quod cum ſecundum verbum Iacobi apoſt. dicentis in epiſtola ſua, Charitas operit multitudinem peccatorum: & iuxta illud teſtimonium veritatis, in Euang. de peccatrice, quæ ipſius pedes lauerat, perhibentis: Dimiſſa ſunt ei peccata multa, quoniam dilexit multum: non niſi per charitatem & in charitate nimia dimittantur paruulis: qui nec ſentiût nec conſentiunt, & charitatem non habent, quæ ſentientibus & conſentientibus tantum infunditur, peccatum non dimittitur in baptiſmo. Et infra.

Ad id autem tibi reſpondemus, quod cum baptiſma ſucceſſerit circuncisioni. Abſit enim vt in illam damnatam hæreſim incidamus, quæ perperam affirmabat legem cum euangelio, & circunciſionem cum baptiſmo ſeruandam: quoniam, ſecundum apoſtolum dicentem ad Galatas: Si circuncidimini, Chriſtus vobis nihil prodeſt. Cum ergo circunciſio tam adultis, quàm paruulis ex præcepto domini conferretur, ne baptiſmus qui ſuccedit loco ipſius, & generalior tamen exiſtit, cum tam viri, quam fœminæ baptizentur, minoris videatur effectus, tam adultis quam paruulis eſt conferendus. Sicut enim ſine diſtinctione qualibet moyſaica lex clamabat: Anima cuius præpucij caro circunciſa non fuerit, peribit de populo ſuo: ita nunc indiſtinctè vox intonat euangelica: Niſi quis renatus fuerit ex aqua & ſpiritu ſancto, non introibit in regnum Dei: ab hac generalitate nec ſexum nec ætatem excludens: Cautè tamen notandum eſt, quantò plus baptiſmus hodie conferat Chriſtianis, quàm quondam Iudæis circunciſio contuliſſet. Dictum eſt in fine prædictæ authoritatis inductæ de veteri lege: Peribit de populo ſuo. In euangelica vero veritate ſubiunctum eſt: Non intrabit in regnum Dei: quoniam etſi originalis culpa remittebatur per circunciſionis myſterium, & damnationis periculum vitabatur, non tamen perueniebatur ad regnum cœlorum, quod vſque ad mortem Chriſti fuit omnibus obſeratum: ſed per ſacramentum baptiſmi, Chriſti ſanguine rubricati, culpa remittitur, vitatur periculum, & ad regnum cœlorum etiam peruenitur, cuius ianuã Chriſti ſanguis fidelibus ſuis miſericorditer reſerauit. Abſit enim vt vniuerſi paruuli pereant, quorum quotidie tanta multitudo moritur, quando & ipſis miſericors Deus, qui neminem vult perire, aliquod remedium procurauerit ad ſalutem. Cæterum ex viliteræ ſatis patet, prædictas authoritates intelli

Gal. 5. Gen. 17. Ioann. 3. Gen. 17.

intelligendas eſſe tantummodo de adultis, qui habent multitudinem peccatorum: cum de paruulis nõ poſſit intelligi, qui peccato tantum originali tenentur. Similiter & illa authoritas eſt ſoluenda,
Matt. 16 Qui crediderit & baptizatus fuerit, &c. cum non poſſint credere paruuli, ſed adulti. Et ob hoc tota authoritas hic intelligenda eſt de adultis, ne ad alios prima & ad alios ſecunda clauſula referatur: quamuis nonnulli concedant, quod paruuli credant, non per vſum, ſed per habitum fidei, quem ſuſcipiunt in baptiſmo: ſicut & alia multa verba ſecundum communem vſum loquendi, non ad actum ſed ad aptitudinem referuntur. Illud verò quod opponẽtes inducunt, fidem aut charitatem aliaſque virtutes paruulis, vtpote non conſentientibus, non infundi, à pleriſque non conceditur abſolutè, cum propter hoc inter doctores theologos quæſtio referatur: alijs aſſerentibus, per virtutem baptiſmi paruulis quidem culpam remitti, ſed gratiam non conferri: nonnullis dicentibus, dimitti peccatum & virtutes infundi, habentibus illas, quo ad habitum, non quo ad vſum, donec perueniant ad ætatem adultam.

Originale peccatum, quod ſine conſenſu cõtrahitur, remittitur in baptiſmo, etiam non conſentienti, vt paruulis: ſecus de actuali, quia ſicut non committitur ſine conſenſu, ita non relaxatur.

Verum, quidam ex hac ſolutione inueniſſe ſe credunt viam ad alias quæſtiones, argumentantes ex eo quod dicimus paruulis in baptiſmate peccatum originale dimitti, quod & adultis dormientibus, vel amentibus peccatum, ſi baptizentur, ratione ſimili dimittatur. Cum enim neutri ſentiant tunc vel conſentiant, dicunt idem in conſimilibus iudicandum. Hic vero dicimus diſtinguendum, quod peccatum eſt duplex. Originale ſcilicet, & actuale. Originale quod abſque conſenſu contrahitur, Actuale, quod cõmittitur cum cõnſenſu. Originale igitur, quod ſine conſenſu contrahitur, ſine conſenſu per vim remittitur ſacramenti. Actuale vero, quod conſenſu contrahitur, ſine conſenſu minimè relaxatur.

Licet in baptiſmo dimittatur originale peccatum paruulis, qui tamen conſentire non poſſunt, in adultis tamen amentibus vel dormientibus qui non conſentiunt baptiſmo, non dimittitur actuale, & idem etiam nec originale.

Sed adhuc quæritur, quare non ſaltem originale peccatum amentibus & dormientibus in baptiſmo, ſicut paruulis dimittatur. Ad hoc taliter eſt reſpondendum, quod dominus, qui totum hominẽ Ioan. 7.
ſaluum fecit in ſabbato, opus imperfectionis non nouit: & ob hoc peccata non ex parte, ſed ex toto dimittit. Præterea pœna originalis peccati, eſt carentia viſionis Dei: actualis vero pœna peccati, eſt gehennæ perpetuæ cruciatus. Vnde ſi dimittetur alicui primum, altero non dimiſſo, talis non caret viſione Dei, propter originale dimiſſum, & cruciaretur in gehenna perpetuò propter reatum criminis actualis, ſed hæc tanquam incompaſſibilia ſeſe minimè patiuntur: imò ſibi mutuò aduerſantur.

Amentes vel dormientes baptizati, ſi ante dormitionem vel dementiam baptizari volebant, characterem ſuſcipiũt, aliàs ſecus: Coacti vero cauſatiuè ſuſcipiunt.

Item quæritur, vtrum dormientibus & amentibus ſacramenti ſaltem character in baptiſmate imprimatur, vt excitati à ſomno vel ab ægritudine liberati, non ſint denuò baptizandi. Sunt autem nonnulli qui dicunt, quod ſacramenta quæ per ſe ſortiuntur effectum, vt baptiſmus & ordo, cæteraque ſimilia, non ſolum dormientibus & amentibus, ſed inuitis & contradicentibus, etſi non quantum ad rem, quantum tamen ad characterem conferuntur: cum non paruuli ſolum, qui non conſentiunt, ſed ficti, qui quamuis non ore, corde tamen diſſentiunt, recipiant ſacramentum.

Sed opponitur talibus, quod qui fuiſſent inuiti, & reluctantes immerſi, ſaltem ratione ſacramenti ad iuriſdictionem eccleſiaſticam pertinerent: vnde ad ſeruandam regulam fidei Chriſtianæ forent rationabiliter compellendi. Verum id eſt Chriſtianæ religioni contrarium,

vt ſemper inuitus & penitus contradicẽs, ad recipiendam & ſeruandam Chriſtianitatem aliquis compellatur.

Propter quod inter inuitum & inuitum, coactum & coactum, alij non abſurdè diſtinguunt: quod is qui terroribus atque ſupplicijs violenter attrahitur, & ne detrimentum incurrat, baptiſmi ſuſcipit ſacramentum, talis (ſicut & is qui fictè ad baptiſmum accedit) characterem ſuſcipit Chriſtianitatis impreſſum, & ipſe tanquã conditionaliter volens, licet abſolutè nõ velit, cogendus eſt ad obſeruantiam fidei Chriſtianæ: in quo caſu debet intelligi decretum concilij Toletani, vbi dicitur,
45. diſt. cap. De Iudæis. quod qui iam pridem ad Chriſtianitatẽ coacti ſunt, ſicut factum eſt tempore religioſiſſimi principis Siſibuti, quia iam cõſtat eos ſacramentis diuinis aſſociatos, & baptiſmi gratiam ſuſcepiſſe, & chriſmate vnctos eſſe, & corporis domini extitiſſe
1.Tim.6 participes: oportet etiam vt fidem, quam neceſſitate ſuſceperunt, tenere cogãtur, ne nomen domini blaſphemetur, & fides quam ſuſceperunt, vilis ac contemptibilis habeatur. Ille vero qui nunquam conſentit, ſed penitus contradicit, nec rem, nec characterem ſuſcipit ſacramẽti: quia plus eſt expreſsè contradicere, quàm minimè conſentire: ſicut nec ille notam alicuius reatus incurrit, qui cõtradicens penitus & reclamans thurificare idolis cogitur violenter.

Dormientes autem & amentes, ſi priuſquàm amentiam incurrerent aut dormirent, in contradictione perſiſterent, quia in eis intelligitur contradictionis propoſitum perdurare: etſi ſic fuerint immerſi, characterem non ſuſcipiunt ſacramenti: ſecus autem ſi prius catechumeni extitiſſent, & habuiſſent propoſitum baptizãdi. Vnde tales in neceſſitatis articulo conſueuit eccleſia baptizare. Tunc ergo characterem ſacramentalem imprimit operatio, cum obicem voluntatis contrariæ nõ inuenit obſiſtentem.

Idem Metenſi Epiſcopo.

Nemo poteſt ſeipſum baptizare, etiam inſtante neceſſitatis articulo. Conſtit. cxxxvj.

Ibid. ca. Debitum DEbitum. Et infrà. Sanè intimaſti, quod quidam iudæus in mortis articulo cõſtitutus, cum inter Iudæos tantum exiſteret, in aquam ſeipſum immerſerit, dicendo: Ego baptizo me in nomine patris & filij & ſpiritus ſancti, Amen. Et inf.
Reſpondemus, quod cum inter baptizantem & baptizatum debeat eſſe diſcretio, ſicut ex verbis domini colligitur, dicẽtis apoſt. Baptizate omnes gentes in nomine patris & filij & ſpiritus ſancti: memoratus Iudæus eſt denuò ab alijs baptizandus, vt oſtendatur, quod alius eſt qui baptizatur, & alius qui baptizat. Ad quod etiã deſignandum, ipſe Chriſtus nõ à ſeipſo, ſed a Ioanne voluit baptizari: quamuis ſi talis continuò deceſſiſſet, ad patriam protinus euolaſſet, propter ſacramẽti fidem, & non propter fidei ſacramẽtum. In baptiſmo quippe illa ſpiritualis generatio celebratur, de qua Veritas ait: Oportet vos naſci denuò: quia niſi quis renatus fuerit ex aqua & ſpiritu ſancto, non intrabit in regnum cœlorũ. Sicut ergo in carnali generatione, qua proles ex viro & fœmina naſcitur, alius eſt qui carnaliter gignit, & alius eſt qui carnaliter gignitur: ſic & in ſacramentali generatione, qua ſoboles ex aqua & ſpiritu ſancto renaſcitur, alius debet eſſe qui ſpiritualiter generet, & alius qui ſpiritualiter generetur. Sanè cum corpus exterius, ſiue cum cor interius baptizatur, oportet vt vtrobique paternitas & filiatio valeat inueniri, quibus baptizans & baptizatus ad inuicem referantur.

Matt 28. Matt. 3. Mar. 1. Luc. 3. Ioan. 1. De pœni. diſt. 7. c. Nullus ex pectet. 1. q. 1. cap. Firmiſſime. Ioan. 3.

Idem Epiſcopo Moroſienſi.

Vbi deeſt verbum vel elemẽtum aquæ, non eſt baptiſmi ſacramentum.

Conſtitutio cxxxvij.

Ibid. ca. Non vt. 5. q. 1. cap. De trahe. NOn vt apponeres. Et infrà. Poſtulaſti, vtrum paruuli ſint pro Chriſtianis habendi, quos in articulo mortis conſtitutos propter aquæ penuriam & abſentiã ſacerdotis aliquorũ ſimplicitas in caput ac pectus ac inter ſcapulas pro baptiſmo ſaliuæ conſperſione liniuit.

Mar 16. Matt. 28 Reſpõdemus, quod cum in baptiſmo duo ſemper, videlicet, verbum & elementum neceſſario requirantur, iuxta quod de verbo Veritas ait: Euntes in mundum vniuerſum, prædicate Euangelium omni

Ioan. 3. ni creaturæ. Et: Baptizate omnes gentes in nomine patris, & filij, & ſpiritus ſancti: eademque dicat de elemento: Niſi quis renatus fuerit ex aqua & ſpiritu ſancto, non intrabit in regnum cęlorum, dubitare non debes illos verum non habere baptiſmum, in quibus non ſolum verũque prædictorum, ſed eorum alterum eſt omiſſum. *C. de teſt. L. Si vnº.*

DE PRESBYTERO non Baptizato.

INNOCENTIVS PAPA III. Epiſcopo Cremonenſi.

Omiſſio baptiſmi non nocet credenti probabiliter ſe eſſe baptizatum.

Conſtitutio cxxxviij.

Ibid. cap. Apoſtolicam. Apoſtolicam ſedem conſulere decreuiſti. Et infrà. Inquiſitioni tuæ taliter reſpondemus, presbyterum quem ſine vnda baptiſmatis extremum diem clauſiſſe ſignificaſti, quia in ſanctæ matris eccleſiæ fide & Chriſti nominis confeſſione perſeuerauerit, ab originali peccato ſolutum, & cęleſtis patriæ gaudium eſſe adeptum aſſerimus incunctanter, ſicut & D. Auguſtinus ait viij. lib. de ciuitate Dei, vbi inter cætera inquit: Baptiſmus inuiſibiliter miniſtratur, quẽ non contemptus religionis, ſed terminus neceſſitatis excludit. Librum etiam B. Ambroſij de obitu Valentiani idem aſſerentis reuolue. Sopitis igitur quæſtionibus doctorum, patrum ſententiam teneas, & in eccleſia tua iuges preces, hoſtiaſque Deo offerri iubeas pro presbytero memorato. *De conſec. diſt. 4. c. Catechumenum. Ibid. cap. Baptiſmi vicem.*

Idem Epiſcopo Ferrarienſi.

Non baptizatus ordinari non poteſt, & ſi de facto ordinetur, non recipit ordinis characterem, licet credebatur baptizatus.

Conſtitutio cxxxix.

Ibid. cap. Veniens. Veniens ad apoſtolicam ſedem I. lator pręſentium nobis expoſuit, quod cum ad gradum ſacerdotij aſcendiſſet, cõperit tandem, quod non fuerit ſecundum formam Euangelij baptizatus: vnde nos eum ritè fecimus baptizari. Cumque ſuper ordinibus fuiſſet diutius diſputatũ, quidam in eam declinauerunt ſententiã, vt cum baptiſmus ſit fundamentum omnium ſacramentorum, & ante ſuſceptionem baptiſmi non ſuſcipiatur aliud ſacramentum: quoniam vbi fundamentum non eſt, ſuperædificari non poteſt. Porrò econtra videri poteſt. Nam cum quis non ſolum per ſacramentum fidei, ſed ꝑ fidem etiam ſacramenti efficiatur procul dubio membrum Chriſti, & qui Chriſtum habet per fidem, etiam ſi baptiſmũ non habeat, habet vtique fundamentum, *I. Cor. 3.* præter quod aliud poni non poteſt, qđ eſt Chriſtus Ieſus: ſuperædificare poſſe videtur, ſicut ſalutifera opera, ſic & quælibet eccleſiaſtica ſacramenta, cum illud non ſit generaliter verum, neque de nouis neque de veteribus ſacramentis, qđ baptiſmus ſit fundamentum illorum: quoniam & ſacramentum coniugij, & eucharistia à non baptizatis recipi poteſt. Præterea ſacramentum ordinis non ſolum pontificalis, ſed ſacerdotalis etiam & Leuitici ex inſtitutione ſua præceſſit baptiſmum: per quod forſitan videtur, quòd ante baptiſmum huiuſmodi ordines poſſint ritè conferri: maximè his qui baptizati creduntur.

Quia vero in concilio apud compendium legitur conſtitutum, quod ſi quis in presbyterum ordinatus deprehenderit ſe non eſſe baptizatum, baptizetur, & iterum ordinetur: *Extra li. 3. tit. 43. de cle. nõ bapt. cap. Si quis.* nos circa latorem præſentium in hoc dubitabili caſu, quod tutius eſt ſequentes, mandamus, quatenus ipſum per ſingulos ordines vſque ad ſacerdotium promouere procures, & permittas eum in ſacerdotio miniſtrare: qa non intelligitur iteratum, quod ambigitur eſſe factum: nec malè de ſacramento ſentitur, cum illud non religionis contemptus, ſed articulus neceſſitatis excludit. Et certè de illo, qui natus de Chriſtianis parentibus, inter Chriſtianos eſt fideliter conuerſatus, tam violenter præſumitur, quod fuerit baptizatus, vt hæc præſumptio pro certitudine ſit habenda,

donec euidentiſſimis forſitan argumentis contrarium probaretur.

DE OBSERVATIONE ieiuniorum.

INNOCENTIVS PAPA III. Clericis ſancti Petri Magolenſis.

Vigilia occurrens in dominica, ieiunari debet in ſabbato & ieiunanda eſt vigilia Mathiæ.

Conſtitutio cxl.

Extra li. 3. tit. 46. de obſer. Ieiuniorum cap. Ex parte.

EX parte veſtra quæſitum fuit, vtrũ, ſi natiuitatem domini, vel aſſumptionem beatæ Mariæ, vel feſtiuitatem alicuius apoſtolorum in ſecunda feria contigerit euenire, die ſabbati præcedenti vigilia debeat ieiunari: & vtrum in vigilia B. Mathiæ apoſtoli ſit ieiunium iniungendum? Ad quod breuiter reſpondemus, quod die ſabbati feſtiuitates prælibatas ſecundæ feriæ præcedentis, & B. Mathiæ apoſtoli debet vigilia ieiunari.

Idem Archiepiſcopo Bracharenſi.

Non capit congruam ſummationem, & textus in ſe ſatis clarus eſt.

Conſtitutio cxlj.

Ibid. cap. Conſiliũ

COnſilium noſtrum. Et infra. Conſultationi tuæ taliter reſpondemus, quod omnium apoſtolorum vigiliæ ſunt in obſeruatione ieiunij celebrandæ, præter vigilias apoſtolorum Philippi, & Iacobi, & B. Ioannis Euangeliſtæ: quoniam eorum ſolennitas infra ſolennitatem Paſchalem: iſtius autem infra Natale domini celebratur.

76. diſt. c. Non autem.

Ieiunium etiam apud nos in Aduentu domini agitur. Sanctorum quoque vigiliæ, quorum feſtiuitates oportet ſecunda feria celebrari, in præcedenti ſunt ſabbato ieiunandæ.

De feſtiuitate vero B. Bartholomæi apoſtoli, de cuius celebratione dubietas oritur apud quoſdam, reſpondemus, quod in hoc conſuetudinem tuæ regionis obſerues. Et infra.

Cum autem quæſieris, quæ ſit illis pœnitentia iniungenda, qui diebus quadrageſimalibus, tempore, quo tantæ famis inedia ingruebat, quod magna pars populi propter inopiam annonæ periret, carnes comedere ſunt coacti: reſpondemus, quod in tali articulo illos non credimus puniendos, preces tamen pro illis domino & cum illis effundas, ne ipſis aliquatenus imputetur: quia bonarum mentium eſt ibi timere culpam, vbi culpa minimè reperitur.

5. diſt. c. Ad eius. Gregorius.

Item de illis, qui propter debilitatem in ſabbato carnes ſumunt, quod in partibus tuis nullatenus fieri conſueuit, cum hoc ab alijs moleſtè feratur, & oriatur inde illis occaſio detrahendi: reſpõdemus, quod ſuper hoc conſuetudinem tuæ regionis facias obſeruari: ſic tamen, quod debilibus & infirmis * ſuper hoc periculum non emergat.

11. diſt. c. In his. * al. propter.

Præterea de illis, qui in quadrageſima vel alijs ieiunijs ſolennibus infirmantur, & petunt ſibi eſum carnium indulgeri, reſpondemus, quod cum non ſubiaceat legi neceſſitas, deſiderium infirmorum, cum vrgens neceſſitas exigit, ſupportare potes & debes, vt maius periculum in eis euitetur.

De cõſec. diſt. 1. c. Sicut.

DE PVRIFICATIONE poſt partum.

INNOCENTIVS PAPA III. Armacanenſi Epiſcopo.

Mulier poſt partum ſtatim poteſt ingredi eccleſiam, nec tenetur abſtinere per aliquos dies ſecundum legem Moſaicam.

Extra li. 3. tit. 47. de purificat. poſt partũ c. Volens.

Conſtitutio cxlij.

VOlens. Et infra. Licet ſecundum legem Moſaicam certi dies determinati fuiſſent, quibus mulieres poſt partum à templi ceſſarent ingreſſu: quia tamen lex per Moyſen data eſt, gratia & veritas per Ieſum Chriſtum facta eſt, inquiſitioni tuæ taliter reſpondemus, quod poſtquam vmbra legis euanuit, & illuxit veritas Euangelij: ſi mulieres poſt prolem emiſſam acturæ gratias eccleſiam intrare

Leuit. 12. Ioan. 1. 5 diſt. c. Si mulier. De cõſec. diſt. 2. c. Quotidie.

intrare voluerint, nulla proinde peccati mole grauantur, nec eccleſiarum eſt eis aditus negandus: ne pœna illis conuerti videatur in culpam. Si tamen ex veneratione voluerint aliquam diu abſtinere, deuotionem earum non credimus improbandam.

DE IMMVNITATE eccleſiarum.

INNOCENTIVS PAPA III. illuſtri Regi Scotiæ.

Reus criminis ad eccleſiam fugiens, non eſt violenter ab ea extrahendus, nec debet amplius pretextu criminis commiſſi damnari ad mortem, vel ad aliam pœnam corporalem, eſt tamen aliter legitimè puniendus.

Conſtitutio cxliij.

INter alia. Et infra. Tuis quæſtionibus reſpondentes iuxta ſacrorum ſtatuta canonum, & traditiones legum ciuilium, ita duximus diſtinguendum, quod fugiens ad eccleſiam, aut liber, aut ſeruus exiſtit. Si liber, quantumcunque grauia maleficia perpetrauerit, non eſt violenter ab eccleſia extrahendus, nec inde damnari debet ad mortem vel ad pœnam, ſed rectores eccleſiarum ſibi obtinere debent membra & vitam. Super hoc tamen, 17. *q̃ſt.* 4 *c. Reum* quod iniquè fecit, eſt aliàs legitimè puniendus. Et hoc verum eſt, niſi publicus latro fuerit, vel nocturnus depopulator agrorum, qui dum itinera frequentat, vel publicas ſtratas obſidet aggreſſionis inſid js, ab eccleſia extrahi poteſt, impunitate non præſtita, ſecundum canonicas ſanctiones. *Ibid cap. Sicut antiquitus. 17 q̃ſt 4 c. Metuentes.*

Si verò ſeruus fuerit, qui confugerit ad eccleſiam, poſtquam de impunitate ſua dominus eius clericis iuramentum præſtitit, ad ſeruitium domini ſui redire compellitur etiam inuitus, alioquin à domino poterit occupari.

NE CLERICI VEL MOnachi ſecularibus negocijs ſe immiſceant.

Innocentius Papa tertius.

Clerici in ſacris compellendi ſunt per beneficiorum ſubtractionem, vt deſiſtant à tabellionatus exercitio.

Conſtitutio cxliiij.

SIcut te accepimus referente. Et infra. *Extra li. 3. tit. 50. Ne clerici vel monachi. cap. Sicut te.*

Fraternitati tuæ mandamus, quatenus clericis in ſacris ordinibus conſtitutis tabellionatus officium per beneficiorum ſubtractionem, appellatione poſtpoſita, interdicas.

LIBRI TERTII FINIS.

D. INNOCENTII PONTIFICIS MAXIMI, HVIVS NOMINIS TERTII,

Conſtitutionum Decretalium in Eccleſia Catholica, Liber Quartus, Agens potiſſimum de ſacramento matrimonii, & de ad illud pertinentibus.

DE. SPONSALIBVS ET matrimonijs.

INNOCENTIVS EPISCOPUS ſeruus ſeruorum Dei, Exonienſi Epiſcopo.

Sponſalia de futuro diſſoluuntur, ſi ſponſi ſe diſſoluunt, etiam ſi fuerint iurata.

Conſtitutio I.

Extra li. 4. ti. 1. de ſponſalibus & matrimonijs. cap. Præterea hi qui. 32. q. 8. cap. Non ſolum. Extra li. 4. tit. 1. de ſpõ. & matrim. cap. Ex literis. 20. q. 3. c. Præſẽs clericus. Ibid. cap. Sicut ex. C. de ſpõ. L. 2.

PRÆTEREA, hi q de matrimonio contrahẽdo pure & ſine omni conditione fidem dederunt, commonendi ſunt, & modis omnibus inducendi, vt præſtitam fidem obſeruent.

Si autem ſe ad inuicem admittere noluerint: ne forte deterius inde contingat, vt talem ſcilicet ducat, quam odio habet, videtur, quod ad inſtar eorum, qui ſocietatem interpoſitione fidei contrahunt, & poſtea eãdem ſibi remittunt, hoc poſſit in patientia tolerari.

Idem Fernatino Epiſcopo.

Sponſalia de futuro etiam iurata, ſoluuntur per ſecunda ſponſalia de præſenti, non autem per ſecunda de futuro.

Conſtitutio II.

SIcut ex literis tuæ fraternitatis accepimus, cum Lau. parochianus tuus P. mulierem ſe ducturum in coniugem, in manus patris eiuſdem P. iurantis, quod eam ſibi traderet in vxorem, ꝓprio firmauit iuramento, nec per virum ſteterit, ſed ꝑ mulierẽ potius, quo minus inter eos matrimonialis ſolennitas ſit ſecuta: quatuor poſtmodum, vel quinque annis elapſis, idem Lau. E. mulierem per verba de præſenti (vt eius conſanguinei aſſerunt) deſponſauit. Et infrà.

Poſtulationi tuę taliter reſpondemus, quod ſi tibi conſtiterit, quod idem L. P. ꝑ verba de futuro, E. verò deſponſauerit ꝑ verba de pręſenti, impoſita ei pœnitentia competenti, quia primam fidem irritam fecit (niſi forſitan iuramento ſuo certum terminum, infra quem dictam P. duceret in vxorem, præfixit, nec per eum ſterit, qn ad ſtatutum terminum matrimoniũ * confirmauerit) matrimonium ſecundo loco cõtractum legitimum iudices, & ad illud ſeruandum compellas eundem. Qđ ſi fortè per verba de futuro ſpõſalia cum vtraque cõtraxit, iuramentum primum, ſicut licitè factum eſt, ipſum ſeruare compellas, de ſecundo ei pœnitentiam iniuncturus. Quod ſi de his nõ conſtat ad plenum, tam diu adhuc cognoſcas de cauſa, donec ſuper his ſufficienter inſtruaris.

* alias cõſummauerit.

Idem Arelatenſi Epiſcopo.

Mutus & ſurdus & omnes qui non prohibentur, matrimonium contrahere poſſunt.

Conſtitutio iij.

CVm apud ſedem apoſtolicã. Et infrà. Sanè conſuluiſti nos, vtrum mutus & ſurdus

Ibid cap.

Cũ apud ſedem. 30.q̃ſt.4. cap. Qui ſpiritua-lis. ſurdos alicui poſſint matrimonialiter copulari. Ad quod taliter reſpõdemus; quod cum prohibitorium ſit edictum de matrimonio contrahendo, vt quicunque non prohibetur, per conſequentiam admittatur, & ſufficiat ad matrimonium ſolus cõſenſus illorum, de quorum quarunque coniunctionibus agitur, videtur quod ſi talis velit contrahere, ſibi non poſſit, vel debeat denegari: et cum quod verbis non poteſt, ſignis valeat declarare.

Idem Vercellenſi Epiſcopo.

Furioſus matrimonium contrahere non poteſt. Conſtit. iiij.

Ibid cap. Dilectus filius. 32.q̃ſt.7. c. Neque furioſus. Dilectus filius R. propoſuit quod filiã ſuam cuidam matrimonialiter copulauit. Et infra. Cum autem eadem mulier cum ipſo viro, qui continuo furore laborat, morari non poſſit, & propter alienationem furoris legitimus non potuerit interuenire conſenſus, mandamus, quatenus ſi rem noueras ita eſſe, præfatas perſonas cures ab inuicem ſeparare.

Idem Brixienſi Epiſcopo.

Solo conſenſu legitimo contrahitur matrimonium, ſed verba requiruntur quo ad probationem, & intellige vel alia ſigna æquipollentia. Conſtit. V.

Ibid.cap. Tuæ fraternitati. 27.q̃ſt.2 cap. Sufficiat. Tuæ fraternitati. Et infra. Poſtulaſti, vtrum ex ſolis verbis, & ex quibus matrimonium contrahatur.

Nos igitur inquiſitioni tuæ taliter reſpondemus, quod matrimonium in veritate contrahitur per legitimum viri & mulieris conſenſum: ſed neceſſaria ſunt, quantum ad Eccleſiam, verba conſenſum exprimentia de præſenti. Nam ſurdi & muti poſſunt contrahere matrimonium per conſenſum mutuum ſine verbis: & pueri ante annos legitimos per verba ſola non contrahunt, cum intelligantur minimè conſentire.

Innocentius Papa tertius.

Si alter contrahentium vtitur verbis dubijs animo decipiendi mulierem, & eam poſtmodum cognoſcit carnaliter, iudicatur pro matrimonio in foro iudiciali, ſecus in pœnitentiali. Conſtit. vj.

Ibid.cap. Tua nos duxit. Tua nos duxit fraternitas conſulendos. Et infra. Conſequenter quæſiuiſti, cum quandam mulierem quidam aliter inducere nequiuiſſet, vt ſibi commiſceretur carnaliter, niſi deſponſaſſet eandem: nulla ſolennitate adhibita, vel alicuius præſentia, dixit illi: Te Ioannes deſponſat: cum ipſe Ioannes non vocaretur, ſed finxit ſe vocari Ioannem: non credens eſſe coniugium, eo quòd ipſe non vocaretur hoc nomine, nec haberet propoſitum contrahendi, ſed copulam tantum exequi carnalem: vtrum inter prædictos ſit matrimonium celebratum, cum mulier conſenſerit in eundem, & ille diſſenſerit & diſſentiat, nec aliud aliquid egerit, quàm ſuperius eſt expreſſum, niſi quod cognouerit eandem? Super quo tibi reſpondemus, quod cùm præfatus vir prædictam deſponſauerit mulierem in propria perſona, & ſub nomine alieno, quo vocari ſe tunc finxit, & inter eos ſit carnalis copula ſubſecuta: videtur fortè pro coniugio præſumendum, niſi tu nobis expreſſe ſcripſiſſes, quod ille non propoſuit, nec conſenſit illam ducere in vxorem: quod qualiter tibi conſtiterit, non videmus. Extra li. 4 tit 1. de ſponſalibus & matrimonijs cap. Is qui fidem 22. quæſt 5. cap. Hoc videtur.

Nos autem quid iuris ſit reſcribentes dicimus, quod ſi res ita ſe habuerit, videlicet, quod ille eam non propoſuit ducere in vxorem, nec vnquam conſenſit in prædictam perſonam, non debet ex illo facto coniugium iudicari, cum in eo nec ſubſtantia coniugalis contractus, nec forma contrahendi coniugium valeat inueniri: quoniam ex altera parte dolus ſolummodo affuit, & defuit omnino conſenſus, ſine quo cetera nequeunt fœdus perficere coniugale. 27. q̃ſt. 2 cap. Sufficiat.

Idem Epiſcopo Beluacenſi.

Ad denunciationem vnius honeſti viri, qui defert conſanguinitatem, & de fama vel ſcandalo docet, impeditur matrimonium contrahendum.

Conſtitutio vij.

Ibid. cap. Cũ ĩ tua.

CVm in tua diœceſi. Et infrà. Sanè quia contingit interdum, quod aliquibus volentibus contrahere matrimonium, bannis, vt tuis verbis vtamur, in eccleſijs editis, ac nullo contradictore publicè cõparente, licet fama priuatum impedimẽtum deferat parentelæ, cum ex parte contrahentium iuramenta maiorum de ſua propinquitate (vt ſuſpicionis tollatur materia) offeruntur: quid tibi ſit faciendum in caſibus huiuſmodi, quæſiuiſti.

Ad quod taliter reſpondemus, quod ſi perſona grauis, cui fides ſit adhibenda, tibi denunciet, quod hi qui ſunt matrimonio copulandi, ſe propinquitate contingat, & de fama vel ſcandalo doceat, aut etiam per teipſum poſſis certificari de plano: non ſolum debes iuramenta parẽtum ſponte oblata non recipere, verum etiam eos, qui ſic contrahere nituntur, ſi moniti induci nequiuerint, compellere, vt à tali contractu deſiſtant, vel contra famam huiuſmodi ſecundum tuæ diſcretionis arbitrium iuramenta exhibeant propinquorum: alioquin ſi perſona denuncians non extiterit talis vt diximus, & de fama vel de ſcandalo non poterit edocere: ad deſiſtendum monere poteris, non compellere contrahentes.

DE DESPONSATIONE impuberum.

INNOCENTIVS PAPA III. C. & P. Quondam filijs Malebrancæ.

Accuſari matrimonium non poteſt, quod non eſt, vt ſi cum minori ſeptennio ſit contractum: denunciari tamen poteſt impedimentum, ne contrahatur in poſterum.

Conſtitutio viij.

Extra li. 4. tit. 2. de deſpõſa. impuberũ cap. Ad diſſoluendum.

AD diſſoluendum quod factum fuerat inter I. & S. Et infrà. Accuſatione pro puella ſuper conſanguinitate propoſita, præfatus I. multas exceptiones propoſuit, per quas nitebatur vos ab accuſatione multipliciter remouere. Et infrà. Interloquendo pronunciauimus inter iuuenem & puellam nec matrimonium, nec ſponſalia fuiſſe contracta: cum conſtet puellam nondũ ad ſeptennium perueniſſe. Quocirca nec accuſatio locum habebat, cum non eſſet, quod poſſet legitimè accuſari, denunciari tamen poterat conſanguinitas, vt inter diceretur matrimonium contrahendum. Ad denunciationem ergo legitimè probandam terminum aſſignamus, ſaluis exceptionibus, non ſolum propoſitis, ſed etiam proponendis. Ne verò quicquam in puellam interim attentetur, authoritate apoſtolica interdicimus, ne in negocio de nouo procedatur vlterius, donec vel à denunciatione ceſſetur, vel ea probata ordine iudiciario procedatur. Quod ſi contra interdictum noſtrum in præiudicium ipſius aliquid fuerit attentatum, id irritum eſſe decernimus, & viribus omnino carere.

Idem Epiſcopo Abbatenſi.

Si quis per verba de præſenti cõtrahit cum impubere, in qua ætatem malitia non ſupplet, intelligitur non matrimonium, ſed ſponſalia contraxiſſe, etiam ſi ſubarratio interceſſerit.

Conſtitutio ix.

Ibid. cap. Tua nobis. 27. q. 2. c. Si quis vxorem.

TVæ nobis exhibitæ literæ continebãt, quod quidam filiam ſuam circiter x. annos habentem cuidam nobili deſponſauit, qui ſubarrauit eandem cõſenſu mutuo accedente. Et infrà. Quia vero nobis conſtare non potuit, cuius ætatis eſſet puella, cum eidem viro extitit deſponſata, cum dicatur quod circiter xij. annos habebat, verum ne prudentia tunc in illa suppleret ætatem: reſpondemus, quod ſi puella nubilis non erat ætatis, cum ſæpe præfatus vir deſponſauit eandem, & ætatem in ea prudentia non ſupplebat, proculdubio inter eos non coniugium, ſed ſponſalia contracta fuerunt, quamuis ab ipſo viro eadem fuerit ſubarrata.

DE SPONSA DVORVM.

INNOCENTIVS PAPA III. Mutinenſi Epiſcopo.

Qui duas per verba de præſenti deſponſat, primam deſponſatam habebit in vxorem, etiã ſi prius

ſi prius ſecundam cognouerit: nec valet contraria conſuetudo?

Conſtitutio x.

Extra li. 4. tit. 4. de ſponſa duorum. c. Tuas dudum. 8. diſt. c. Qui contra mores. 11. diſt. c. Noli te. 28. q. 2. c Sufficit

TVas dudum. Et infrà. De conſuetudine quæ in Mutin. obtinuit ciuitate, verum ſi quis iuraret ſe aliquã ducturum, & citra carnis copulam deſpõſaſſet, ſi conſequenter deſponſaſſet aliã, & eſſiam cognouiſſet: primo cognita adiudicaretur viro, non quæ prius extitit deſponſata. Et infrà. Ne verò turpis ſit pars, quæ ſuo non congruit vniuerſo, & eccleſia Mutinen. tenere debeat humiliter & ſeruare, quod B. Petri ſedem & ſuam metropolim ſequi viderit & docere, in matrimonijs de cætero contrahendis, illud tẽ volumus obſeruare, vt poſtquam inter legitimas perſonas conſenſus legitimus interuenerit de præſenti, qui ſufficit in talibus iuxta canonicas ſanctiones, & ſi ſolus defuerit, cætera etiam cum ipſo coitu celebrata fruſtrantur: ſi perſonæ iunctæ legitimè cum alijs poſtea de facto contrahant: prius quod de iure factum fuerat, non poterit irritari.

DE CONDITIONIBVS appoſitis in deſponſatione.

INNOCENTIVS PAPA III. Manſicanenſi Epiſcopo.

Qui ſub honeſta conditione ſponſalia contrahit, & ante conditionis euentum deſponſatam cognoſcit, à conditione recedit.

Conſtitutio xj.

Extra li. 4. ti. 5. de conditionibus app. c. Per tuas.

PEr tuas literas intimaſti, quod cum quædam mulier P. nomine M. poſtularet in virum, aſſerens inter ſe mutuum de præſenti conſenſum interueniſſe, & carnalem copulam acceſſiſſe: vir ipſe quamuis contracta ſponſalia, & carnis copulam non negaret, aſſerebat ſe tamen illam in vxorem ducere non teneri: quia ſponſalia inter ipſos ſub hac fuerũt conditione contracta, ſi pater eius & patruus ſponſalibus conſentirent: ſed ipſi quàm citò nouerunt, & ſponſo contradixerunt & ſponſæ. Verum mulier replicabat, qđ licet fides præſtita fuerit ab vtroque ſub conditione præſcripta, non tamen ſibi fuerat à patre viri, vel patruo aliquando contradictum: & ante tempus cõtradictionis expreſſum à teſtibus, & poſt, dicebat inter ſe carnalem copulam acceſſiſſe. Et infrà.

Conſultationi tuæ taliter reſpondemus, quod cũ liquido conſtet, quod poſt contracta ſponſalia carnalis eſt inter eos copula ſubſecuta, pro matrimonio eſt præſumendum: quia videtur à conditione appoſita receſſiſſe. Nam etſi probatũ ſit, quod poſtquam pater & patruus viri contradixere ſponſalibus, idem vir mulierem illam carnali coniunctione cognouerit, non eſt tamen aliquo modo probatum, quod antequam ipſe cognouiſſet eandem, pater eius & patruus contradicere curauiſſent.

CLERICI VEL VOuentes contrahere non poſſunt matrimonium.

INNOCENTIVS PAPA III. Libonenſi & Lubecenſi Epiſcopis.

Votum ſolenne impedit dirimit matrimonium poſt contractum.

Conſtitutio xij.

Extra li. 4. tit. 6. de Cleric. & vouentibus ca. Inſinuãte. 36. q. 2. c. Nullus.

INſinuante I. nobili muliere noſtro eſt apoſtolatui reſeratum, quod à quibuſdam curialibus fuit regi Legionenſi pro ipſius copula ſupplicatum, qđ cum ad cõſanguineorum eius notitiam perueniſſet, vt maritum acciperet, ei ſub obteſtatione regia ſuggeſſerunt: ipſa verò quod tunc nollet nubere proteſtans, conſilium accepit ab eis, quod votũ emitteret caſtitatis: quod in manibus cuiuſdam de fratribus ſancti Auguſtini fecit eo adiecto tenore, vt in domo propria cum omni ſubſtantia ſua remaneret.

Sanè in eiuſdem ordinis habitu biennio poſt permanſit, licet id ſe ſimulatam ſe eſſe aſſerat & coactam, non tam metu regio, quàm parentum. Et infrà.

Tandem attendens, quod inuita votum emiſerit, eo dimiſſo, de parentum cõſilio P. Michaeli publice fuit matrimonialiter copulata: de quo quatuor ſuſtulit filios tempore procedente. Et infrà.

Nos igitur attendentes, quod in emiſſione voti quod præceſſit, nulla vel modica coactio affuiſſet, quam patientia & perſeuerantia ſequentis temporis penitus profugauit, & quod ſequens coniunctio potius iniqua fuit, & violenter extorta: Mandamus, quatenus ſi præmiſſis veritas ſuffragatur, præfatam mulierem ad male dimiſſum religionis habitum reaſſumendum, & ſeruandum quod vouit, monere & inducere procuretis, & (ſi opus fuerit) per cenſuram eccleſiaſticam coercere.

DE EO QVI DVXIT IN matrimonium quam polluit per adulterium.

INNOCENTIVS PAPA III. Spoletano Epiſcopo.

Si quis mortua vxore contrahit cum ea quã viuente vxore ſine fidei datione cognouerat, tenet matrimonium, dummodo in mortem defunctæ neuter fuerit machinatus.

Conſtitutio xiij.

Extra li. 4. tit. 7. de eo qui duxerit, cap. Significaſti. 31. q. 1 c. Si quis viuente. Et ibid. c. Prælatum. 22. q. 1 c. Prædicandum.

SIgnificaſti nobis, quod cum P. ciuis Spoletanus, quandam mulierem duxiſſet legitime in vxorem, ea relicta cuidam meretrici adhæſit. Et infrà. Verũ cum vxor ipſius eſſet viam vniuerſæ carnis ingreſſa, meretricem cui adheſerat deſponſauit. Nos igitur inquiſitioni tuæ taliter reſpondemus, quod niſi alter eorum in mortem vxoris defunctæ fuerit machinatus, vel ea viuente, ſibi fidem dederit de matrimonio contrahendo, legitimum iudices matrimonium ſupradictum, excommunicato munus abſolutionis, ſi petierit, iuxta formam eccleſiæ impẽſurus.

Idem Meſſanenſi Epiſcopo.

Si quis viuente prima, ſecundam huius rei inſciam duxerit vxorem, mortua prima, licite remanet cum ſecunda, nouo conſenſu interueniente. *Conſtit. xiiij.*

Ibid. cap. Veniens ad præſentiam.

VEniens ad præſentiam noſtrã G. laicus humili inſinuatione monſtrauit, quod cum in ciuitate Lemouicen. quandam ſibi matrimonialiter copulaſſet, ab ea recedens Meſſanam aduenit, vbi M. mulierem inſciam, quod aliam haberet vxorem, ſibi ſolẽniter copulauit. Verum cum eidem pœnitentia fuiſſet iniuncta, vt ad legitimam rediret vxorem, & ipſe propter hoc in ſuam patriam rediiſſet, vxorem ſuam inueniens carnis debita perſoluiſſe, ad Meſſanam rediit ciuitatem, & ſupradictæ M. tanquam legitimæ cohabitauit vxori. Et infrà.

Licet autem viuẽte vxore legitima prædictã M. ſibi copulare nequiuerit in vxorem: quia tamen vxore defuncta, vtpote à lege ipſius ſolutus, in eandem M. de nouo potuit matrimonialiter conſentire, dummodo non præſtiterit fidem adulteræ, vel machinatus fuerit in mortem vxoris: Mandamus, quatenus, ſi ita eſt, eidem G. vt ſupradictæ M. affectu adhæreat cõiugali, licentiam concedatis.

34 q. 1 cap. In lectum.

DE CONIVGIO Seruorum

INNOCENTIVS PAPA III. Elienſi Epiſcopo.

Si liber contraxit cum ancilla ignoranter, & ex quo ſciuit non conſenſit, ſeparatur matrimonium, & cum alia contrahere poterit.

Conſtitutio XV.

Extra li. 4. tit 9. de coniugio ſeruorum c. ad noſtram.

AD noſtram noueris audientiam perueniſſe, quod G. presbyter cardinalis, apoſtolicæ ſedis legatus R. militem à muliere quadam propter conditionis ſeparauit errorem. Ideoque mandamus, quatenus, ſi conſtiterit, quod miles ignoranter contraxit cum ancilla, ita quod poſtquam intellexit conditionẽ ipſius, nec facto, nec verbo conſenſerit in eandem, propter quod per cardinalem eundem ab eius fuerit conſortio ſeparatus,

29 q. 2 c. Si quis ingenuus.

tus, contrahendi cum alia liberam ipſi concedas authoritate apoſtolica facultatem.

DE COGNATIONE ſpirituali.

INNOCENTIVS PAPA III. Epiſcopo & Archidiacono Linconienſibus.

Inter patrem baptizati, & leuantem, ſeu tenentem baptizatum, contrahitur cognatio ſpiritualis valida ad impediendum & dirimendũ matrimonium poſt contractum.

Conſtitutio xvj.

VEniens ad apoſt. ſedem C. Anglicus. Et infrà. Mandamus quatenus, ſi conſtiterit H. mulierem prædicti viri filium de ſacro fonte leuaſſe antequam eam deſpõſaſſe vxorem, vos inter eos diuortium appellatione poſtpoſita celebretis.

Extra li. 4. tit. 2. de cognatione ſpirituali. Extra li. 4. tit. de cognatione ſpirituali ca. Contracto matrimonio. Ibid. ca. Tua nos duxit.

Idem Magiſtro S. Canonico Herfordenſi.

Si filij duorum compatrum, per quorum alterum deuentum eſt ad compaternitatem, matrimonium contrahant, ſeparantur, & tempore contractũ ſcientes impedimentum illud denunciare tenentur.

Conſtitutio xvij.

TVa nos duxit diſcretio conſulendos, an natus ante compaternitatem, filiũ cõpatris patris ſui vel cõmatris ſibi poſſit matrimonialiter copulare? & ſi contraxir, an debeant ſeparari? & an conſcij talis matrimonij teneantur illud in publico accuſare? Super quo reſpondemus, quod huiuſmodi perſonæ non poſſunt matrimoniũ contrahere: & ſi contraxerint, poſſunt ab inuicem ſeparari: & qui contractum ſciuerint, debent eccleſiæ illud nunciare.

Extra li. 4. tit. 2. de cogn. ſpirituali. capit. Vtrũ autem.

DE AFFINITATIS violatione.

INNOCENTIVS PAPA III. Præpoſito Magdeburgenſi.

Affinitas ſuperueniens non diſſoluit ſponſalia de præſenti.

Conſtitutio xviij.

DIſcretionem tuam. Et infrà. Sanè ex parte tua fuit propoſitũ, quòd quidam cum muliere quadam legitimè per verba de præſenti contraxit, quam poſtmodum à ſe incognitam cuidam conſanguineo ſuo tradidit in quantum potuit renitentem. Ille verò cum ipſa, licet inuita, matrimonij ſolennia celebrauit: ſed mulier quàm citò fuit reddita libertati, aufugit ab eo, & ſe priori viro reſtitui poſtulauit. Nos igitur inquiſitioni tuę taliter reſpondemus, quod & viro pro tam turpi facinore grauis eſt pœnitentia iniungenda, & mulier propter publicam honeſtatem eſt monenda ſolicitè, vt nec primum repetat, cuius conſanguineus eam licet inuitam cognouit: nec redeat ad ſecundum, cui non poteſt propter reatum adulterij commiſceri: ſed in continentia maneat, donec prior fuerit viam vniuerſæ carnis ingreſſus.

Extra li. 4. tit. 13. de eo qui cognouit conſang. vxoris ſua, cap. Diſcretionem.

Quod ſi forſan ad id induci nequierit prior vir, cogatur redire ad ipſam, & maritali eam affectione tractare: cum adulterium ei non poſſit obijcere, qui eam adulterandam tradidit, præſertim inuitã. Nam etſi ſecundum euangelicam veritatem, nunquam, niſi propter fornicationis cauſam, aut vir vxorem, aut vxor poſſit dimittere virum: non tamẽ ſemper propter cauſam eandem, vel vxor virum, vel vir dimittere poteſt vxorem, cum poſſit exceptione vel replicatione legitima impediri. Sed nec affinitas, quæ poſt contractum legitimè matrimonium inter virũ & vxorem iniquè contrahitur, ei debet officere, quæ huiuſmodi iniquitatis particeps non exſtit, cum ſuo iure non debeat ſine ſua culpa priuari: quanquam à quondam prædeceſſore noſtro dicatur in ſimili caſu fuiſſe diſtinctum, vtrum inceſtus vel adulterium manifeſtum fuerit, an occultum: alijs aſſerentibus inter gradum proximum & remotum eſſe potius diſtinguendum.

Mat. 19. 32. q. 7. c. Omnes cauſas. Mar. 10. Luc. 16.

Idem

Idem Archiepiſcopo Biſuntinenſi.

Copula carnalis habita cum puella ſeptem annorum dirimit matrimonium poſtea contractum cum conſanguinea.

Conſtitutio xix.

Ibid. cap. Fraternitati.

FRaternitati tuæ. Et infrà. Diuortij ſententiam approbamus, quam in eũ canonicè promulgaſti, qui illam ſibi poſtea copulare præſumpſit, cuius antea ſororem adhuc ſeptennem contractis ſpõſalibus extraordinaria libidine noſcitur polluiſſe.

Idem Epiſcopo Gerundinenſi.

Affinitas cauſata ex copula illicita rumpit ſponſalia præcedentia, & priuat facultatem contrahendi matrimonium.

Conſtitutio xx.

Ibid. cap. Ex literis Extra li. 4. tit. 13. de eo qui cog. cap. Veniens ad nos. 33. q. 2. c. In adoleſcentia

EX literis fraternitatis tuę accepimus, quod G. lator earum matrem puellæ, quam infra nubiles annos deſponſaue rat in vxorem, carnaliter ſæpe cognouit, & poſt carnali commixtione puellam tra ctauit adultam. Et infrà. Nos autem eidem viro pęnitentiam iniungi fecimus pro peccato, conſultationi tuæ reſpondentes, quod eis ab inuicem ſeparatis, mulier alteri viro nõ nubat, ſi, poſtquam nouit viri & matris delictum, ei non erubuit commiſceri. Vir etiam & mater mulieris nunquam debent ad alias nuptias conuolare, ſed ſemper continentiam ſeruare tenentur, & enorme deflere delictũ, quod pro nephanda libidine contraxerunt, præſertim ſi circa perſonas huiuſmodi de lapſu carnis minimè timeatur.

Idem Archiepiſcopo Magdeburgenſi.

Idem quo ad titulum dicit quod decretum ſupra proximum.

Conſtitutio xxj.

Ibid. cap. Veniens ad apoſt.

VEniens ad apoſtolicam ſedem E. laicus, nobis propoſuit, quod cum tempore infantiæ ſuę quandam puellam ſe ducturum iurauerat in vxorem quam citò ad legitimam perueniſſet ætatem, pater puellæ confœderatione huiuſmodi fideiuſſorum obligatione hinc inde firmata, eũ in propriam domum recepit & nutriuit inſimul cũm puella: deinde ex conuerſatione aſſidua cum matre puellæ carnaliter ſe commiſcuit. Tandem amicorum ſuorum deuictus inſtantia, quam iurauerat, in vxorem accepit: & nuptijs celebratis, quando ſibi illi opportunitas ingerebat, cognoſcebat vtramque. Verum, licet in præſentia tua ſuper hoc fuerit accuſatus, conuinci tamen non potuit, nec ſuũ voluit confiteri delictum: nunc autem reuerſus ad cor, pœnitens de commiſſis, ſalutis ſuæ conſilium requirit impendi. Cum igitur non tantùm à malo, ſed ab omni ſpecie mali præcipiat Apoſtolus abſtinere, mandamus, quatenus prædicto E. pro huiuſmodi enormitatis exceſſu iniunctã pœnitentia competenti, conſulas ei, monens illum ſalubriter & inducens, vt de cætero abſtineat ab vtraque. 1. Theſ. 5

Idem Archiepiſcopo Strigonienſi.

Affinitas ſuperueniens non diſſoluit matrimonium.

Conſtitutio xxij.

Ibid. cap. Tuæ fraternitatis

TVæ fraternitatis deuotio poſtulauit, vtrum is, qui cum ſorore legitimæ cõiugis fornicatur, cum vxore poſſit poſtmodum commorari, & exigere debitum, ac ſoluere requiſitus. Nos igitur reſpondemus, quod vxor, vt à commixtione viri abſtineat, propter publicam honeſtatem & in continentia maneat, donec vir viam vniuerſæ carnis ingreſſus fuerit, diligentius eſt monenda. Quod ſi fortè commonitioni parere recuſans, talis fuerit, vt de lapſu timeatur ipſius, vir eius poterit & debebit cum Dei timore debitum ei ſoluere coniugale, cum affinitas poſt matrimonium inique contracta, illi nocere non debeat, quę iniquitatis particeps non exiſtit.

DE CONSANGVINITATE & affinitate.

INNOCENTIVS PAPA III.

Archiepiſcopo & capitulo Tyrenenſi.

Infideles coniuncti in gradu prohibito à lege canonica, poſt baptiſmum non ſeparantur.

Conſtitutio xxiij.

Extra li. 4. tit. 14 de cõſan. & aff. c. De infidelibus. Gen. 2. 35. q. 2. c. 1. & 2. & cap. Contradecimus. 26. diſt. c. deinde opponitur. Mat. 19. Mar. 10.

DE infidelibus ad fidem conuerſis, vtrum ſi ante conuerſionem ſuam ſecundum legis veteris inſtituta, circa gradus conſanguinitatis à canone denotatos coniuncti fuerint, ſeparari debeant poſt baptiſmum: Conſultationi tuæ duximus reſpondendum, qđ matrimoniũ ſic contractum, non eſt poſt baptiſmi lauacrum ſeparandum: cum à Iudæis dominus requiſitus, ſi liceret vxorem ex quacunque cauſa dimittere, ipſis reſpondit: Quos Deus coniunxit, homo non ſeparet: per hoc innuens eſſe matrimonium inter eos.

Idem Archiepiſcopo Roſſanenſi.

Ibid. cap. Qđ ſup.

Conſanguinei mariti cum conſanguineis vxoris licite contrahunt. In gradibus prohibitis non poſſunt matrimonia contrahi, etiam ſi hoc habeat conſuetudo.

Conſtitutio xxiiij.

QVod ſuper his. Et infrà. Super eo igitur, quod pater & filius cum matre & filia, & duo cognati cum duabus cognatis, auunculus, & nepos cum duabus ſororibus contrahunt matrimonia, taliter tibi duximus reſpondendum: quod licet oẽs conſanguinei viri ſint affines vxoris, & omnes cõſanguinei vxoris ſint viri affines: inter conſanguineos tñ vxoris & viri, ex eorundem. ſ. viri & vxoris, cõiugio, nulla prorſus eſt affinitas contracta, pp quam inter eos matrimoniũ debeat impediri.

Ne autem infra gradus prohibitos matrimonium contrahatur, debes publicè inhibere, & præſumptores eccleſiaſtica diſtrictione punire, non obſtante conſuetudine, quæ dicenda eſt potius corruptela.

Innocentius Papa III.

Non valet obtenta diſpenſatio à Papa ſuper matrimonio inter conſanguineos contracto, ſi ibi cauſa falſa ſit expreſſa, niſi poſtea eam Papa confirmaret.

Conſtitutio xxv.

Ibid. cap. Quia circa. 35. q. 3. c. Quidã lex.

QVia circa: Et infrà. Porrò de nobili viro N. pro cuius diſpenſatione, indulgentia, ſcilicet remanẽdi cum ea, quæ ipſum quinto conſanguinitatis gradu cõtingit, à ſede Apoſtolica obtinenda, falſa nobis fuerat cauſa allegata, videlicet proles: cum tamen ante diſpenſationem obtenta vnica filia, quam habebat, viam fuerit vniuerſæ carnis ingreſſa, prout tua cõſultatio continebat: diſſimulare poteris, vt remaneat in copula ſic contracta, cum ex ſeparatione, vt aſſeris, graue videas ſcãdalum imminere.

Innocentius Papa III.

Teſtes, qui de conſanguinitate deponunt, computationem debent à ſtipite vel germino incipere.

Conſtitutio xxvj.

Ibid. cap. Tua nos duxit.

TVa enim nos duxit fraternitas conſulendos, vtrum illorum ſufficiat teſtimonium ad matrimonium dirimẽdum, qui conſanguinitatis gradus ab auunculo & nepote, videlicet, fratris filio vel ſororis, inceperunt computare.

Nos igitur inquiſitioni tuæ taliter reſpondemus, quod cum coniugium multum fauoris obtineat, teſtes, qui ad diuortium celebrandum producti conſanguinitatis gradus computant, à ſtipite debent incipere, id eſt, à parentibus vel germanis, & ſic per ordinem diſtinguere gradus nominibus propriis, vel æquipollentibus indicijs deſignando perſonas; præſertim cum ſæpius teſtimonium perhibeant de auditu: quod quia minus eſt validum; non eſt in articulo huiuſmodi nimium laxanda facultas: cũ qua ratione computationem inciperent à ſecunda, eadem ab vlterioribus inchoarent.

DE IMPEDIMENTIS actus carnalis.

INNOCENTIVS PAPA III. Altiſiodorenſi Epiſcopo.

Propter arctionem mulieris, ſi apparet quod præter diuinum miraculum abſque periculo corporali habilis reddi non poteſt, ſeparatur matrimonium: reintegratur tamen, ſi poſtea appareat eccleſiam fuiſſe deceptam.

Conſtitutio xxvij.

Extra li. 4. tit. 15. de frigi. dis et maleficiatis. cap. Fraternitatis tuæ.

FRaternitatis tuæ literas recepimus, continentes, quod O. mulier cuidam viro matrimonialiter nupſit, cum quo per multos annos morata, non potuit carnaliter ab ipſo cognoſci. Licet autem per archipresbyterum tuum ſuper hoc fuiſſet edoctus, tu tamen volens habere certitudinem pleniorem, quaſdam matronas ſuæ parochiæ prouidas & honeſtas, ad tuam præſentiam euocaſti, diſtrictè illis iniungens ſub periculo animarum, vt mulierem ipſam prudenter inſpicerent, & perquirerent diligenter, vtrum idonea eſſet ad viriles amplexus. Quæ tandem in fide ſua tibi aſſeruere conſtanter, quod eadem nunquam poterat eſſe mater aut coniunx, tanquam cui naturale deerat inſtrumentum. Vnde inter ipſam & virum diuortium celebraſti, mulierem inducens, vt ad religionem aliquam ſe transferret, perpetuam continentiam ſeruatura: & viro licentiam tribuiſti, vt vxorem duceret, quia pater fieri cupiebat. Contigit autem poſtea, quod mulier inuenit qui feras huiuſmodi reſerauit, & abijciens continentiam quam promiſit, Gu. latori præſentium ſupernupſit.

Quamuis igitur ſemiplene nobis expreſſeris, quomodo dicta mulier ſe promiſerit continentiam ſeruaturam, vtrum, videlicet, ſimplici verbo, an voto ſolenni, vtrumue ad religionem tranſierit, vt promiſit, an contra promiſſionem ſuam in domo remanſerit, & qualiter feras illas fecerit reſerari, vtrum, videlicet, artificio medici, an cõcubitu viri, ſeu alio quolibet modo: Nos tamen perſpicaciter attendentes, quod impedimentum illud non erat perpetuum, quod præter diuinum miraculum per opus humanum abſque corporali periculo potuit remoueri: ſententiam diuortij per errorem licet probabilem nouimus eſſe prælatam, cum pateat ex poſt facto, quod ipſa cognoſcibilis erat illi, cuius ſimili commiſcetur: & ideo inter ipſum & primum virum dicimus matrimonium extitiſſe: quare inter eam & præfatum Gu. matrimonium non eſſe cenſemus, eoſque præcipimus ab inuicem ſeparari. Et ſi prædicta mulier ad religionem tranſiuit, ſicut aſſerit promiſiſſe, primus vir, qui non cognouit eandem, cum ea remaneat, cum qua poſtmodum eccleſiæ authoritate contraxit: alioquin ea dimiſſa, debet ad illam redire, cum qua primo contraxit, niſi ſe voto mulier illa conſtrinxerit ad continentiam obſeruandam, vt intelligatur per hoc cum præfato Gu. fornicata fuiſſe, vel niſi ſe fornicario modo alij viro miſcuerit, vt primus vir prætextu fornicationis, eius velit conſortium declinare. *33. q. 1. c. Requiſiſti.*

Nam ſi tantum ſimplici verbo ſe promiſit continentiam ſeruaturam, & poſtea in conſpectu eccleſiæ nupſit memorato Gu. quãdiu articulus iſte dubitabilis erat, præſumi non debet, quod fornicaretur cum illo, ſed à modo non debet cum illo aliquatenus remanere. *33. q. 2. cap. Cum per bellicam.*

Per hæc autem quæſtionem illam noueris eſſe ſolutam, qua quæritur, vtrum ea, quæ adeo arcta eſt, vt nulli poſſit carnaliter commiſceri, niſi per inciſionem, aut alio ſibi modo violentia inferatur, non ſolummodo leuis, ſed fortè tam grauis, vt ex ea mortis periculum timeatur, ad matrimonium contrahendum debeat idonea perhiberi.

Similiter illa, quæ viro cui nupſerat, adeo arcta eſt, vt nunquam ab eo valeat deflorari: ſi ab eo ſit per iudicium eccleſiæ ſeparata, & nubat alteri, cui arcta non ſit, & per frequentem vſum ſecundi reddatur etiam apta primo: vtrum ad eum redire debeat, cum quo prius fœdus inierat coniugale. De talibus autem non eſt facile iudicandum, cum finale iudicium pendeat ex futuro.

Qui

QVI FILII SINT legitimi.

INNOCENTIVS PAPA III.

Statur dicto teſtium, qui probant aliquem legitimum, licet forma vicinia & tractatus parentum habeat contrarium.

Conſtitutio xxviij.

Extra li. 4 tit. 17 de illis q ſint filij legit. ca. Per tuas.

PEr tuas literas intimaſti, quod R. ex muliere, quam ſecundum opinionem maioris partis viciniæ in concubinam habebat, ꝓle ſuſcepta, quãdam poſt & aliam, ea defuncta, duxit in vxorem: & ea, de qua prolem ſuſceperat, virum ſibi alium copulauit: proceſſu vero temporis idem R. in præſentia multorũ firmauit proprio iuramento, quod eam, quam habere viſus fuerat concubinam, prius adfidauerat in vxorem, quàm ex ea filium genuiſſet: & poſtea cum ageret in extremis, eum, quem ex ea ſuſceperat, in teſtamento hæredem inſtituens, legitimum filium appellauit. Cum autem tuæ inquiſitioni fuiſſet commiſſum, an filius ſic ſuſceptus, legitimus eſſet hæres ipſius R. & ad eius patrimonium admittendus, tu pater id, quod ex quadam decretali bonæ memoriæ Alexandri Papæ prædeceſſoris noſtri ſtandum eſſe ſuper hoc verbo viri & mulieris credebas, receptis teſtibus à filio eiuſdem R. productis, quibus legitimè comprobauit prędictum R. matrem ſuam in capella ſancti Sergij affidaſſe, eum ipſius R. hæredem eſſe legitimum iudicaſti.

Extra li. 4. tit. 7. de filijs legit. cap. Tranſmiſſa.

Nos autem attendẽtes, quod plus eſt, quod in veritate agitur, quàm quod ſimulatè concipitur: licet dictus R. cum ea dimiſſa, quam vt concubinam habuerat, ad alia vota tranſiuerit, videatur ipſo facto matrimonium, quod inter eos celebratum fuerat, denegaſſe: quia tamen deſponſatio per teſtes legitimos comprobata, eos matrimonialiter fuiſſe coniunctos oſtendit: ſiue ipſa deſponſatio fuerit de præſenti, vt per conſenſum legitimum per verba de præſenti expreſſum, copula matrimonij inter eos fuerit celebrata: ſiue per verba de futuro, carnali copula ſubſequuta: non tam decretali dicti prędeceſſoris noſtri, quę in caſu diſſimili loquitur, quàm inductis probationibus innitentes, te proceſſiſſe legitimè reſpondemus, ſententiam tuam authoritate apoſtolica confirmantes.

Idem nobili viro G. montis Peſſulani.

In terris eccleſiæ Papa poteſt liberè illegitimos legitimare, in terris vero alienis, non niſi ex cauſis multum arduis, vel niſi in ſpiritualibus, tunc tamen indirectè, & per quandam conſequentiam intelligitur legitimare etiam quo ad temporalia: hoc tamen vltimum non eſt ſine ſcrupulo.

Conſtitutio xxix.

Ibid. cap. Per venerabilem. 30. q. 4. c. Liberi.

PEr venerabilem fratrem noſtrum Arelaten. archiepiſcopum tua nobis humilitas ſupplicauit, vt filios tuos legitimationis titulo dignaremur decorare, quatenus eis, quo minus tibi ſuccederent, natalium obiectio non noceret. Quod autem ſuper hoc apoſtolica ſedes plenam habeat poteſtatem, ex illo videtur, quod diuerſis cauſis inſpectis, cum quibuſdam minus legitimè genitis, non naturalibus tantum, ſed adulterinis etiam, diſpenſauit, ſic ad actus ſpirituales illos legitimãs, vt poſſint in epiſcopos promoueri, ex quo veriſimilius creditur & probabilius reputatur, vt eos ad actus legitimare valeat ſeculares, præſertim ſi præter Romanos pontifices inter homines ſuperiorẽ alium non cognoſcant, qui legitimandi habeat poteſtatem. Quia cum maior in ſpiritualibus tam prouidentia, quàm authoritas & idoneitas requiratur: quod in maiori conceditur, licitum eſſe videtur & in minori. Per ſimile quoque videtur id poſſe probari, cum eo ipſo quod aliquis ad apicem epiſcopalis dignitatis attollitur, eximitur à patria poteſtate.

95 diſt. c. Duo ſũt. 95. diſt. c. Illud.

54. diſ. c. Si ſeruus.

Præterea etiam ſi ſimplex epiſcopus ſcienter ſeruum alterius in presbyterum ordinaret, licet ordinator domino ſatiſfacere teneretur, ordinatus tamen iugum euaderet ſeruitutis. Videretur ſiquidem monſtroſum, vt qui legitimus ad ſpirituales fieret actiones, circa ſeculares actus

ille

illegitimus remaneret. Vnde cum in ſpiritualibus diſpenſetur, conſequenter intelligitur in temporalibus diſpenſatum. Id autem in patrimonio beati Petri liberè poteſt apoſtolica ſedes efficere, in quo & ſummi pontificis authoritatem exercet, & ſummi principis exequitur poteſtatem. Videbatur autem ex eo trahere maiorem audaciam poſtulandi, quod cum rex Francorum I. reginam dimiſerit; & ex alia poſtmodum ſuperducta puerum ſuſcepit & puellam, & tu ſimiliter excluſa legitima ſuperduxeris aliam ex qua filios ſuſcepiſti: ſicut cum filijs regis eiuſdem, cum tuis credebatur de benignitate ſedis apoſtolicæ diſpenſandum. Verum ſi veritas diligenter inſpicitur, non res ſimilis, ſed valde diſſimilis inuenitur. Nã rex ipſe à regina per Remen. archiepiſcopum apoſtolicæ ſedis legatũ fuit per ſen-

2. q̃ſt.6. cap.

tentiam ſeparatus. Tu verò vxorem tuã à te temeritate propria ſeparaſti. Ipſe quoque priuſquam ad eum prohibitio de nõ contrahendo cum altera perueniſſet, aliam ſuperduxit, ex qua prolem geminã noſcitur ſuſcepiſſe: ſed tu in cõtemptum eccleſiæ, aliam ſuperinducere attentaſti. Præterea rex ipſe contra matrimonium impedimentum affinitatis obiecit, & coram præfato archiepiſcopo teſtes induxit: cuius ſententia, quia caſſata fuit ſolum modo propter iudiciarum ordinem nõ ſeruatum, nos poſt reſtitutionem reginæ alios cognitores duximus deputandos. Tu verò vxori tuæ nihil, quod diuortiũ induceret, obiecisti: cum etſi fides thori ſit vnum de tribus bonis coniugij, non tamen ipſius violatio coniugale vinculũ violabit. De filijs ergo eiuſdem regis, vtrum legitimi vel illegitimi fuerint, quã diu pendet quæſtio affinitatis obiectæ, poteſt non immerito dubitari. Nam ſi affinitas fuerit comprobata, prædictam reginam non eſſe regis coniugem apparebit: & per conſequens alia videbitur ſibi legitimè copulata, & filios ei legitimos peperiſſe. Inſuper cum rex ſuperiorem in tẽporalibus minimè recognoſcat, ſine iuris alterius læſione in eo ſe iuriſdictioni noſtræ ſubijcere potuit, in quo videretur aliquibus, quod per ſeipſum (non tanquam pater cum filijs, ſed tanquam princeps, cum ſubditis) potuit diſpenſare. Tu autem noſceris alijs ſubiacere. Et infrà.

27 q̃ſt.2 c. Omne itaque. Et 33 q. 1. c. Non enim.

Rationibus igitur his inducti, regi gratiam fecimus requiſiti, cauſam tam ex veteri, quàm ex nouo teſtamento trahẽtes, quod non ſolum in eccleſiæ patrimonio (ſuper quo plenam in temporalibus gerimus poteſtatem) Verumetiam in alijs regionibus certis cauſis inſpectis temporalem iuriſdictionem caſualiter exercemus: non quod alieno iuri præiudicare velimus, ſed quia in Deutero. cõtinetur, ſi difficile & ambiguum apud te iudiciũ eſſe conſpexeris, inter ſanguinem & ſanguinem, cauſam & cauſam, lepram & lepram, & iudicium intra portas videris variari, venies ad ſacerdotes Leuitici generis, & ad iudicem qui fuerit illo tempore: qui iudicabunt tibi iudicij veritatem: & facies quæcunque dixerint, qui præſunt loco, quem elegerit dominus, ſequerisq; eorum ſententiam. Qui autem ſuperbierit, nolens obedire ſacerdotis imperio, qui eo tempore miniſtrat domino Deo tuo, decreto iudicis morietur.

Deut. 17

Sanè cum Deutero. lex ſecunda interpretetur, ex vi vocabuli comprobatur, vt quod ibi decernitur, in nouo teſtamento debeat obſeruari. Locus enim quem elegit dominus apoſtol. ſedes eſſe cognoſcitur. Cum enim Petrus vrbem fugiens, exiuiſſet, volens eum dominus ad locũ, quem elegerat, reuocare, interrogatus ab eo, Domine quo vadis: Reſpondit: Venio Romam iterum crucifigi. Quod intelligens pro ſe dictum, ad locum ipſum eſt protinus reuerſus. Sunt autem ſacerdotes leuitici generationis fratres noſtri, qui nobis iure leuitico in executione ſacerdotalis officij coadiutores exiſtunt. Is verò ſuper eos ſacerdos ſiue iudex exiſtit, cui dominus inquit in Petro: Quodcunque ligaueris ſuper terram, erit ligatum & in cœlis. Eius vicarius, qui eſt ſacerdos in æternum ſecundum ordinem Melchiſedech, conſtitutus à Deo iudex viuorũ & mortuorum. Tria quippe diſtinguit iudicia: primum inter ſanguinem & ſanguinẽ: per quod criminale intelligitur & ciuile. Vltimum inter lepram & leprã: per quod eccleſiaſticum & criminale notatur. Mediũ inter cauſam & cauſam: quod ad

2. q̃ſt 7. c. Beatus Petrus et Paulus. Mat. 16. Pſalmus 109. Act. 10.

vtrum

vtrunque refertur, tam eccleſiaſticum, quàm ciuile:in quibus cum aliquid fuerit difficile vel ambiguum, ad iudicium eſt ſedis apoſtolicæ recurrendum, cuius ſententiam qui ſuperbiens contempſerit ob ſeruare,mori præcipitur,id eſt, per excõmunicationis ſententiam velut mortuus à communione fidelium ſeparari.Paulus etiam vt plenitudinem poteſtatis exponeret ad Corinthios ſcribens ait: Neſcitis quoniam angelos iudicabitis? quanto magis ſecularia? 1.Cor.6.

Licet igitur cum filijs ſæpe dicti regis (de quibus an fuerint legitimi ab initio dubitatur)duxerimus diſpenſandum: qa tamen tam lex Moſaica, quàm canonica ſobolem ſuſceptam ex adulterio deteſtatur, teſtante domino, quod manſeres & ſpurij vſque ad decimam generationem in eccleſiam non intrabunt,canone vero vetante tales ad ſacros ordines promoueri:ſecularibus quoque legibus non ſolum repellentibus eos à ſucceſſione paterna, ſed negantibus ipſis etiam alimenta, petitioni tuæ non duximus annuendum.

Idem H. & R. Canonicis Beneuentanis.

Si coniugatus viuente prima in facie eccleſia contrahit cum ſecunda hoc ignorante, legitima erit eorum proles.

Conſtitutio xxx.

Ibid. cap. Ex tenore. EX tenore literarum veſtrarum nobis innotuit,quod quum G.vidua hæredi tatem quondam R. mariti ſui ſibi & pupillo filio ſuo reſtitui poſtularet,pars aduerſa petitionem eius nitebatur excludere pro eo,quod R. maritum ipſius viduæ de adulterio genitum aſſerebat.Et infrà.

Intelligentes, quod pater prædicti R. matrem ipſius in facie eccleſiæ ignaram, quod ipſe aliam ſibi matrimonialiter copulaſſet, duxerit in vxorem, & dum ipſa coniunx ipſius legitima putaretur, dictũ R. ſuſceperit ex eadem. in fauorem prolis potius declinamus, memoratum R. legitimum reputantes.

Idem Epiſcopo Tibertino.

Proles infidelium,qui poſtea conuertantur, legitima eſt etiamſi parentes ſint in gradu prohibito lege canonica.

Conſtitutio xxxj.

GAudemus. Et infrà. Cæterum prolem de infidelium coniunctionibus natam,qui ſecundo,tertio,vel vlteriore gradu,ſecundum opinionem illorum matrimoniali contraxerunt affectu,poſt fidem receptam)vtilitate publica ſuadente) legitimam volumus reputari. Ibid cap. Gaudemus.

QVI MATRIMONIVM accuſare poſſunt, vel contra illud teſtificari.

IDEM ARCHIEPISCOPO præpoſito & Priori S. Mariæ de Albanen. Genuenſi.

Repellitur accuſans matrimonium propter quæſtum.

Conſtitutio xxxij.

SIgnificare M. de Canula noſtro eſt apoſtolatui declaratum, quod cum N.duxiſſet legitimè in vxorem,S.mater ipſius niſa eſt matrimonium accuſare,vt ab eo pecunia extorqueret: & licet intellectui ſuo praua non poſſint opera reſpondere,nihilominus vult habere pecuniam, vt ab accuſatione deſiſtat. Extra li. 4 tit.18 qui matrimonium accuſare. cap. Significãte.2.q.1. cap Prohibentur

Cum igitur non ſit malitijs hominum indulgendum,mandamus,quatenus,ſi eſt ita, ipſam ab accuſatione matrimonij repellentes, eidem ſuper hoc ſilentium imponatis.

Innocentius Papa tertius.

Repellitur ab accuſatione matrimonij, qui denunciationis tempore tacuit, niſi denunciationem probabiliter ignorauit, vel iuret de nouo didiciſſe, & quod non obijcit illam malitioſe.

Conſtitutio xxiij.

Ibid. cap. Cũ ĩ tua. CVm in tua diœceſi. Et infrà. Si verò poſt contractum matrimonium aliquis appareat accuſator, cum non prodierit in publicum, quando banna ſecundum conſuetudinem in eccleſijs edebantur, vtrum vox ſuæ debeat accuſationis admitti, meritò quæri poteſt.

Super quo ſic duximus diſtinguendũ, quod ſi tempore denunciationis præmiſſæ, is qui iam coniunctos impetit, extra diœceſim exiſtebat, vel aliàs denunciatio non potuit ad eius notitiam peruenire,
15. q. 1. c. Illa cauenda. vtpute ſi nimiæ infirmitatis feruore laborans, ſanè mentis patiebatur exilium: vel in annis tam teneris conſtitutus, quod ad comprehenſionem talium eius ætas ſufficere non valebat: ſeu alia cauſa legitima fuerit impeditus, eius accuſatio debet audiri. Alioquin cum rationabiliter præſumatur, quod denunciationem publicè factam idem exiſtens in ipſa diœceſi minimè ignorauit, tanquam ſuſpectus eſt proculdubio repellendus, niſi proprio firmauerit iuramento, quod poſtea didicerit ea, quæ obiecerit: & ad hoc non ex malitia procedat: quia tunc etiam ſi didiciſſet ab illis, qui denunciationis tempore ſiluerunt, claudi non debet eidem aditus accuſandi: quoniam etſi ab impetitione huiuſmodi culpa de ſilentio tali contracta illos excluderet, iſte tamen amoueri nequiret, cum culpabilis non exiſtat.

DE DIVORTIIS.

INNOCENTIVS PAPA III. Epiſcopo Ferrarienſi.

Vinculum coniugale non diſſoluitur altero coniugum fidelium in hæreſim lapſo. Sed ſi vnus infidelium coniugum conuertatur ad fidem, & alter nolit ſibi cohabitare, vel non ſine blaſphemia, vel ſine peccato mortali, ſoluitur coniugium, & conuerſus contrahere poterit.

Conſtitutio xxxiiij.

Extra li. 4 tit. 19 QVanto te nouimus in canonico iure peritum. Et infrà.

Sanè tua fraternitas intimauit, quod altero coniugum ad hæreſim tranſeunte, qui relinquitur, ad ſecunda vota deſiderat conuolare. Quod vtrum poſſit fieri, per tuas nos duxiſti literas conſulendos. de diuortijs cap. Quantò te nouimus.

Nos igitur conſultationi tuæ reſpondentes diſtinguimus, licet quidam prædeceſſor noſter ſenſiſſe aliter videatur, an ex duobus infidelibus, alter ad fidem catholicam conuertatur, vel ex duobus fidelibus alter labatur in hæreſim, vel decidat in gentilitatis errorem. Si enim alter infidelium coniugum ad fidem catholicam conuertatur, altero vel nullo modo, vel non ſine blaſphemia diuini nominis, vel vt eum pertrahat ad mortale peccatum, ei cohabitare volente: qui relinquitur, ad ſecunda, ſi voluerit, vota tranſibit. Et in hoc caſu intelligimus, quod ait Apoſt. Si infidelis diſcedit, diſcedat: frater enim vel ſoror non eſt ſeruituti ſubiectus in huiuſmodi. Et canonem etiam in quo dicitur, contumelia creatoris ſoluit ius matrimonij circa eum, qui relinquitur. Si verò alter fidelium coniugum vel labatur in hæreſim, vel tranſeat ad gentilitatis errorem, non credimus, quod in hoc caſu is, qui relinquitur, viuente altero poſſit ad ſecundas nuptias conuolare, licet in hoc caſu maior appareat contumelia creatoris. 28. q. 2. c. Si infidelis. Extra li. 3. tit. 33. de conuerſione infide. cap. Laudabilem. 28. q. 1. c. Si infidelis. 1. Cor. 7. 28 q. 2. c. Si infidelis. 28. q. 2. cap. Item illud. 32. q. 7. cap. 1.

Nam etſi matrimonium verum inter infideles exiſtat, non tamen eſt ratum: inter fideles autem verum & ratum exiſtit: quia ſacramentum fidei, quod ſemel eſt admiſſum, nunquam amittitur, ſed ratum efficit coniugij ſacramentum, vt ipſum in coniugibus illo durante perduret.

Nec obſtat, quod à quibuſdam forſan obijcitur, quod fidelis relictus non debeat iure ſuo ſine culpa priuari, cum in multis caſibus hoc contingat, vt ſi alter coniugum incidatur.

Per hanc reſponſionem quorundam malitiæ obuiatur, qui in odium coniugum, vel quando ſibi inuicem diſplicerent, ſi eas poſſent in tali caſu dimittere ſimularent hæreſim, vt ab ipſa (nubentibus coniugibus) reſilirent. Per hanc ipſam reſpõſionem illa ſoluitur quæſtio, qua 32. q 7. cap. Illis 32. q 1. ca. Dixit dominus.

qua quæritur, vtrum ad eum qui ab hære
ſi vel infidelitate reuertitur, is, qui per-
manſit in fide, redire cogatur.

Idem Epiſcopo Tiberiadenſi.

Pagani iuncti in gradu prohibito, lege canonica tantum, conuerſi ad fidem, non ſeparantur. Si paganus prius plures vxores habebat, poſt fidem ſuſceptam adhærebit primæ: & ſi repudiata vxore cum ſecunda contraxerit, etiam poſt baptiſmum dimittet ſecundam, & adhærebit primæ repudiatæ, etiam ſi repudiata cum alio contraxiſſet: ſecus, ſi fornicata fuiſſet.

Conſtitutio XXXV.

Ibid. cap. Gaudemus. GAudemus in domino. Et infra. Vtrum
pagani vxores accipientes in ſecun-
do vel tertio vel vlteriore gradu ſibi con
iunctas, ſic coniuncti, debeant poſt con-
uerſionem ſuam in ſimul remanere, vel
ab inuicem ſeparari, edoceri per ſcriptū
apoſtolicum poſtulaſti. Super quo taliter
reſpondemus, quod cum ſacramentum
26. diſt. cap. Deinde. coniugij apud fideles & infideles exiſtat,
quemadmodum oſtendit Apoſtolus, di-
cens: Si quis frater infidelem habet vxo-
1. Cor. 7. rem, & hæc conſentit habitare cum eo,
non illam dimittat, & in præmiſſis gradi
bus à paganis, quo ad eos, matrimonium
licitè ſit contractum: qui conſtitutioni-
bus canonicis non arctantur (quid enim
ad nos, ſecundum Apoſt. eundem, de his
quæ foris ſunt iudicare?) in fauorem pre
ſertim Chriſtianæ religionis & fidei, à cu
ius perceptione per vxores ſe deſeri ti-
mentes viri, poſſunt facilè reuocari: fide-
les huiuſmodi matrimonialiter copulati
liberè poſſunt & licitè remanere coniun
26. diſt. cap. Deinde. cti, cum per ſacramentum baptiſmi non
ſoluantur coniugia, ſed crimina dimit-
tantur.

Quia vero pagani circa plures in ſimul
fœminas affectum diuidunt coniugalem,
Gen. 2. vtrum poſt conuerſionem omnes, vel
Gen. 3. quam ex omnibus retinere valeant, non
Matt. 19 immerito dubitatur. Et infra.
Mar. 10. Verum abſonum hoc videtur, & inimi
Epheſ. 5. cum fidei Chriſtianæ, cum ab initio vna
31. q. 1. coſta in vnam fœminam ſit conuerſa, &
ſcriptura diuina teſtetur, quod propter
hoc relinquet homo patrem & matrem, *c. Quod ſi dormierit.*
& adhærebit vxori ſuæ: & erunt duo in
carne vna: non dixit, Tres vel plures, ſed,
Duo: nec dixit, Adhærebit vxoribus, ſed, *32. q. 3*
Vxori. Et infra. *c. Dixit*

Nec vlli vnquam licuit in ſimul plures *Sara.*
vxores habere, niſi cui fuit diuina reuela *Gen. 27.*
tione conceſſum: qui mos quandoque, *Ieſue. 7.*
interdum etiam fas cenſetur, per quam ſi *Iudic. 16*
cut Iacob à mendacio, Iſraëlitæ à furto, & *14. q. 5*
Sanſon ab homicidio: ſic & patriarchæ, *c. Dixit*
& alij viri iuſti, qui plures leguntur ha- *dominus.*
buiſſe vxores, ab adulterio excuſantur. Sa *Matt. 19.*
nè veridica hęc ſententia probatur, etiam *Luc. 10.*
de teſtimonio veritatis, teſtantis in Euan *Matt 19*
gelio: Quicunque dimiſerit vxorem ſuã, *31 q. 1*
niſi ob fornicationem, & aliam duxerit, *c. Dixit*
mœchatur. Si ergo vxore dimiſſa, duci a- *dominus*
lia de iure non poteſt, fortius & ipſa re- *in Euan-*
tenta: per quod euidenter apparet, plura *gelio.*
litatem in vtroque ſexu (cum non ad im- *28. q. 1*
paria iudicentur circa matrimonium) re- *cap. Si in*
probandam. *fidelis.*

Qui autem ſecundum ritum ſuum legi *1. Cor 7.*
timam repudiauit vxorem, cum tale re-
pudium Veritas in euangelio reprobaue
rit, nunquam ea viuente licitè poterit a-
liam etiam ad fidem Chriſti conuerſus
habere, niſi poſt conuerſionem ipſius il-
la renuat cohabitare cum ipſo: aut etiam
ſi conſentiat, non tamen abſque contu-
melia creatoris, vel vt eum pertrahat ad
mortale peccatum: in quo caſu reſtitutio
nem petenti, quamuis de iniuſta ſpoliatio
ne conſtaret, reſtitutio negaretur: quia ſe
cundum Apoſtolum, frater aut ſoror nõ
eſt in huiuſmodi ſubiectus ſeruituti.

Quod ſi conuerſum ad fidem, & illa
conuerſa ſequatur, antequam propter
cauſas prædictas legitimam ille ducat *Mat. 19.*
vxorem, eam recipere compelletur. Quã
uis quoque ſecundum Euangelicam ve-
ritatem, qui duxerit dimiſſam mœcha-
tur, non tamen dimiſſor poterit obijce-
re fornicationem dimiſſæ, pro eo quod
nupſit alij poſt repudium, niſi aliàs fue-
rit fornicata.

Idem Liuonienſi Epiſcopo & eis qui cum eo ſunt fratribus.

Non licet relictam fratris in vxorem accipere.

pere, & de facto ducta ſeparanda eſt, niſi aliter eccleſia diſpenſet.

Conſtitutio xxxvj.

Ibid. cap. Deus qui. 35. q. 3 c. Quadã Deut. 25

DEus qui eccleſiam ſuam. Et infrà. Quia diſpar eſt ritus in Liuonien. eccleſia de nouo ad fidem catholicam conuerſorum à noſtro: propter infirmitatẽ gentis eiuſdem concedimus, vt matrimonijs contractis cum relictis fratrum vtantur, ſi tamen (fratribus decedentibus ſine prole, vt ſemen defuncti iuxta legem Moſaicam ſuſcitarent) cum talibus contraxerunt, ne tales ſibi de cætero, poſtquam ad fidem venerint, copulent prohibẽtes.

Idem Archiepiſcopo Compoſtellano, & vniuerſis epiſcopis in regno Legionenſi conſtitutis.

Cogitur mulier ex officio iudicis donata ſibi à viro propter nuptias pro conſeruatione illiciti matrimonij relaxare, ſi talis donatio præſtet impedimentum diſſolutioni talis matrimonij.

Conſtitutio xxxvij.

Extra li. 4. tit. 20. de dona. inter vir. & vxor. cap. Et ſi neceſſe. 16. q. 1 ca. Legi.

ETſi neceſſe ſit. Et infrà. Quia verò caſtra quædam, quæ rex Legion. filiæ regis Caſtelli in dotem tradidiſſe proponitur, ita vt ſi eam aliqua occaſione relinqueret, ipſa cederent in ius eius impedimentum præſtare videntur huiuſmodi copulæ diſſoluendæ: cum caſtra ipſa non tã ob turpem, quàm ob nullam cauſam ſint data, vtpote cũ inter eos matrimonium non exiſtat: & ideo nec dos nec donatio propter nuptias, ne ad commodum ei cedat, quod debet in pœnam eius potius retorqueri: caſtra ipſa reſtitui volumus, & ad id puellam per excommunicationis ſententiam coarctari.

Idem Archidiacono S. Andreæ de Scotia.

Vſufructuarius donans ſine conſenſu domini rem ipſam vxori propter nuptias, non transfert in eam plus iuris, quàm ipſe habebat. Idem de eo, qui ſub conditione adimente habet rem in hæreditatem vel in feudum.

Conſtitutio xxxviij.

NVper à nobis tua diſcretio requiſiuit, ſi aliqua terra alicui data fuerit, non in hæreditatem vel feudum, ſed tantum quoad vixerit poſſidenda, & ipſe poſtmodum tertiam partem vxori ſuæ in dotem conceſſerit, vtrum eo defuncto præfatam dotem vxor (dum vixerit) habere debeat & tenere: quum eccleſia dotes protegere teneatur viduarum? Poſtulaſti præterea, ſi qua terra data fuerit alicui, & hæredi, quem de vxore legitima procrearet, in hæreditatem vel feudum: & ipſe vxori ſuæ quadam parte ipſius in dotem conceſſa, deceſſerit poſtmodum ſine prole, an mulier dotem eandem de iure poſſet habere?

Ibid. cap. Nuper. 10. q. 2 cap. Hoc ius porrectum.

Nos autem conſultationi tuæ taliter reſpondemus, quod cum regulariter nullus plus iuris transferre poſſit, quàm eũ conſtat habere: vir, cui terra prædicto modo conceditur, non poteſt vxori relinquere, quod ei non licuit, niſi quoad vixerit poſſidere: nec licet vxori ſuæ partem illius terræ in donationem propter nuptias ex viri conceſſione tenere, niſi donationi ille, ad quem ſpectat dominium illius terræ, voluerit conſentire.

1. q. 7. cap. Daiberium.

Quod autem de prima conſultatione dicimus, hoc reſpondemus etiam de ſecunda. Nam licet eccleſia in cauſis viduarum ſe fauorabilem debeat exhibere, cõtra iuſtitiam tamen non eſt eis fauor eccleſiaſticus concedendus. Illud vero te nolumus ignorare, quod vxor dare dicitur viro dotem: vir autem vxori donationem facere propter nuptias, ſecundum legitimas ſanctiones.

88. diſt. c. Epſ. C. de dona. ante nup. L. 1. & vlt §. Sãcimus.

Idem Archiepiſcopo & Archidiacono Genuenſi.

Vir agens pro dote, non omnino excluditur ex eo quod vergat ad inopiam, nec praciſe cogitur ſatiſdare vltra facultatem propriã, ſed dos ſibi aſſignatur ſub cautione, quam præſtare poteſt. Etſi per illam cautionem non eſſet ſufficienter prouiſum conſumptioni dotis, deponitur dos apud mercatorem, vt de honeſto lucro vir ſuſtineat onera matrimonij.

Conſti

Conſtitutiò xxxix

Ibid. cap Per ve-ſtras.

PEr veſtras literas intimaſtis, quod cũ magiſtrum R. ſuper quadam ſumma pecuniæ pro H. paupere, authoritate noſtra curaueritis conuenire, quam idem H. pro dote vxoris ſuæ requirebat ab eo: dictus R. exceptionem oppoſuit contra ipſum, quod vxorem ſuam à ſe repulerat, & tacita veritate ſuper hoc literas impetrauerat: quia cum ſuper eadem dote alia vice coram veſtræ ciuitatis conſulibus quæſtio mota eſſet, ipſi pronunciauerunt, vt quoniam idem H. ad inopiam vergere videbatur, dos illa non aſſignaretur eidem, niſi cautionem idoneam de ipſa non peritura præſtaret: vnde vos ei, vt de ſaluanda dote caueret, & vxorem ſuam reciperet, præcepiſtis: Et infrà.

C. ne fide iuſſo. do. de. l. 1. & 2.

Cum ergo ſatis poſſit ei modicum credi de dotis, cui creditum eſt corpus vxoris, mandamus, quatenus dotem aſſignari faciatis eidem ſub ea, quam poteſt, cautione præſtare, vel ſaltem alicui mercatori committi, vt de parte honeſti lucri dictus vir onera poſſit matrimonij ſuſtentare: ne occaſione dotis detentæ, vxor à viro dimiſſa, ſeu vir, qui dimiſit vxorem, adulterij reatum incurrat.

ff. de iur. do. Si is qui Stichum.

DE NVPTIIS SECUNDIS.

INNOCENTIVS PAPA III.

P. nobili mulieri.

Mulier nubens infra annum lugubrem, infamiam non incurrit.

Conſtitutio xl.

CVm ſecundum Apoſtolum, mulier mortuo viro ſuo ab eius ſit lege ſoluta, & nubendi cui vult, tantum in domino, liberam habeat facultatem: non debet legalis infamiæ ſuſtinere iacturam, quæ licet poſt viri obitum infrà tempus luctus, ſcilicet vnius anni ſpacium, nubat, conceſſa ſibi tamen ab Apoſtolo vtitur poteſtate, cum in his prę ſertim ſeculares leges non dedignentur ſacros canones imitari:

Extra li. 4. tit. 21 de ſecundis nuptijs, c. Cũ ſecũdum. Rom. 7. 7. q̃ſt. 1. cap. Sicut alterius. 28. diſt. c. Debit.

LIBRI QVARTI FINIS.

D. INNOCENTII PONTIFICIS MAXIMI, HVIVS NOMINIS TERTII, Conſtitutionum Decretalium, Liber V.

DE ACCVSATIONIbus, inquiſitionibus & Denunciationibus.

INNOCENTIVS EPISCOpus ſeruus ſeruorum Dei, Archiepiſcopo Biſuntino.

Dicent ſe aliquem accuſaturum coram iudice, ante inſcriptionem poteſt ſine pœna deſiſtere, & non accuſare, ſed ei deſiſtenti ſilentium imponitur in perpetuum.

Conſtitutio I.

Extra li. 5. tit. I. de accuſationibus, cap. Licet in.

LICET in beato Petro. Et infra. Sanè cum ex literis B. decani S. Stephani & I. & O. canonicorum eccleſiæ Biſuntinæ ad ſedis apoſt. audientiam perueniſſet, te varia crimina commiſiſſe, ac ab eis fuiſſes per eaſdem literas ſuper periurio, crimine ſimoniæ & inceſtus delatus, Clemens Papa prędeceſſor noſter (ſeruata iudiciaria grauitate) tibi certum terminum aſſignauit, quo reſponſurus obiectis apoſtolico te conſpectui præſentares. Cum autem iuxta tenorem citationis ad ſedem apoſt. acceſſiſſes, nec vllus appareret, qui te ita impeteret de prædictis, ne aliquid de contingentibus omittere videremur, ab I. & O. archidiaconis in noſtra præſentia conſtitutis quæſiuimus diligenter, ſi quid ſuper prẽmiſſis aduerſus te proſe, vel alijs proponere vellent, & quod ſcripſerant, legitimè demonſtrarent: ipſi autem, quod non propoſito accuſandi hæc ſcripſerant, reſponderunt, ſed quia ſuper quibuſdam incorrigibilis videbaris, quædam de te apoſt. ſedi duxerant intimanda: ſed nuncius, qui pro literis acceſſerat impetrandis, mandati formam exceſſit.

Nos igitur dictis canonicis ſuper prædictis ſilentium duximus imponendum, ne te de cætero eis ſuper his accuſare liceat, vel etiam infamare. 4. q̃ſt. 5. cap. Quiſquis Epiſcoporũ.

Quia vero prædicti canonici citra vinculum inſcriptionis deſiſtere voluerunt, eis de iuris permiſſione id non duximus imputandum. Ne autem in abſolutione tua minus canonicè procedere videamur, quàuis potius in odore bonæ opinionis coëpiſcoporum noſtrorum, quàm eorũ infamia delectemur, Cabilonen. epiſcopo & abbati de Firmitate, inquiſitionem tuæ famæ duximus committendam. 3. q̃ſt. 3. c. Si quẽ.

Idem Saliburgenſi Archiepiſcopo.

Ad proſequendam accuſationem criminalem, non admittitur procurator, licet poſſit allegare cauſam abſentiæ, ſeu alias exceptiones non tangentes crimen propoſitum: & qui iurauit ſtare mandato alicuius, non admittitur ad accuſandum illum, ſi virtute iuramenti ſibi fuit iniunctum vt non accuſaret.

Conſtitutio ij.

VEniens ad apoſt. ſedem A. Pragen. canonicus contra Pragen. epiſcopum inter alia propoſuit coram nobis, quod cũ eſſet filius ſacerdotis, in eccleſiam fuerat Pragen. intruſus: & contra eiuſdem eccleſiæ priuilegium homagium duci Bohemiæ præſtitiſſet, ſic ſubijciens Pragen. eccleſiam ſeruituti. Et infra. Vnde prædictũ epiſcopum ad feſtum reſurrectionis dominicæ peremptoriè nos meminimus citauiſſe. Ibid. cap. Veniens.

citauiſſe. Idem vero ad ſuam excuſationẽ viarum diſcrimina, conſecrationem chriſmatis imminentem, & quod filius Bohemiæ principis eſſet per ipſum baptizandus, tunc temporis per nuncios & literas allegauit. Licet autem excuſationes huiuſmodi, ſicut erant, friuolas æſtimantes, ipſum reputauimus contumacem: nec procuratores eius in cauſa poſſemus recipere criminali: eis tamen conceſſimus auditores, vt ſi poſſent, illum aliquatenus excuſarent. Cumque prædictus A. coram eis repetijſſet obiecta, fuit ex aduerſo reſponſum, quod, cum olim ſuper hoc ad Magdeburgenſem archiepiſcopum literæ fuerant impetratæ, idem A. in obiectorum ſe videns probatione deficere, ad pedes eius ſe humiliter proſternens, veniã poſtulauit: & quod aduerſus eum calumnioſe proceſſerat, eſt confeſſus. Cæterum cum ſuper hoc mandato ſtare eiuſdem archiepiſcopi iurauiſſet, ipſe præcepit eidem, ſub debito præſtiti iuramenti, vt cõtra eundem epiſcopum de cætero proponere talia non auderet.

3. q. 10 c. Placuit. Cum igitur nobis ex ipſius A. confeſſione conſtaret ipſum iuramentum huiuſmodi præſtitiſſe, ac tale recepiſſe mandatum, ſuper impetitione dicti epiſcopi ſilentium ei duximus imponendum: propter contumaciam tamen eidem epiſcopo * citationem & purgationem propter infamiam indicentes.

* al. canonicã purgationẽ.

Idem Prioris S. Fridiani, & Magiſtro B. canonico Piſano.

Denunciator criminis non ſe inſcribit, quia ad correctionem tendit: accuſationem autem inſcribit, quia tendit ad pœnam: excipiens vero inſcribit ad pœnam extraordinariam, ſi per exceptionem deijcitur ab obtento: & dum diſcutitur de crimine per modum exceptionis, poteſt interuenire procurator.

Conſtitutio iij.

Ibid. cap. Sup hu. SVper his, de quibus nos conſulere voluiſtis, inquiſitioni veſtræ breuiter reſpondemus, quod tribus modis valet crimen opponi: Denunciando, excipiendo, & accuſando. Quando crimen in modum denunciationis opponitur, non eſt inſcriptio neceſſaria, ſed cum in modum accuſationis, oportet inſcribi, quoniam ad depoſitionem inſtituitur accuſatio, ſed ad correctionem eſt denunciatio facienda. Cum autem excipiendo fuerit crimen obiectum, diſtinguendum eſt, quare opponatur & quando. Si autem obijcitur, vt ab accuſatione & teſtificatione aliquis repellatur, non eſt inſcribi neceſſe, ſed cum opponitur, vt quis à promotione officij vel beneficij excludatur. Si ante confirmationem obijcitur, non cogitur quiſquam inſcribere: quia crimen hoc modo probatum, impedit promouendum, ſed non deijcit iam promotum. Poſt confirmationem verò, cum ſcilicet ordinandus fuerit aliquis aut etiam conſecrandus, quia etiam ab obtinendo repellit, & deijcit ab obtento, ad extraordinariam pœnam, ſecundum arbitrium iudicis diſcreti, citra vinculum inſcriptionis eſt excipiens aſtringendus, ſi defecerit in probando: pro eo quod crimine ſic probato perdit, quod per electionem & confirmationem ei fuerat acquiſitum: ſed ob hoc prius habita non amittit. Licet enim agatur de crimine, non eſt tamẽ huiuſmodi quæſtio criminalis: vnde per procuratorem poteſt ritè tractari.

Infra li. 5 tit. de Simonia. cõſtit. Licet Heli.

Idem Epiſcopo Vercellenſi, & abbati de Tileto.

Generales inquiſitores, ſi non ſeruauerunt debitum inquiſitionis ordinem, prudenter & cautè ſe corrigere debent. Item quæ ſit forma iuramenti, quam inquiſitores exigunt ab inquiſitis.

Conſtitutio iiij.

Ibid. cap. Qualiter. QValiter & quando. Et infrà. Si circa Nouarien. epiſcopum debitum inquiſitionis ordinem ſeruaſtis, diſcretionem veſtram in domino commendamus. Si vero qualibet occaſione pretermiſiſtis eundem, adhuc ipſum tempore opportuno volumus obſeruari, ne inde naſcantur iniuriæ, vnde iura naſcuntur. Ideoque mandamus quatenus ad conſcientiæ veſtræ iudicium recurrentes, ſi contra præſcriptum ordinem, tãquam homines exceſſiſtis, nõ pudeat vos errorem veſtrũ

21. q. 3 cap. Peruenit. Matt. 7.

corrigere,qui poſiti eſtis, vt aliorum corrigatis errores: quoniam apud iudicem diſtrictum, in qua menſura menſi fueritis,remetietur vobis:ita videlicet,vt inueniatis occaſionem aliquam congruentem,per quam ne veſtra vileſcat authoritas, quanto cautius & prudentius poteritis ſuperſedeatis ad præſens:quoniam ex his,quæ inordinatè ſunt acta, non poteſt ordinabiliter agi.

14 q. 5 Si vero præſcriptum ordinem cuſtodi-
c. Neque ſtis, omni gratia & timore poſtpoſitis,
enim ſi. Deum ſolum habentes præ oculis, via re
Supra li. gia incedentes,ſine perſonarum acceptio
1. cōſtit. ne in negocio procedatis. Formam vero iuramenti,quam à clericis Nouarien. ſuper inquiſitione facienda in hoc negocio recepiſtis, in ſimilibus volumus obſeruari: vt videlicet iurent clerici, quod ſuper his,quæ ſciunt vel credunt eſſe in ſua eccleſia reformanda, tam in capite, quàm in membris) exceptis occultis criminibus) meram & plenam dicant inquiſitoribus veritatem.

Idem Archiepiſcopo Arelatenſi, & Abbati Vallis magnæ.

Si is,contra quem inquiritur,iurauit reſpondere tantum ad interrogata, poſt confeſſionem auditur volens probare excuſationes quæ confeſſionem nõ periment, ſed exponunt: ſecus ſi iurauerit plenam & meram veritatem dicere.

Conſtitutio V.

Ibid cap. CVm dilecti filij Ciſtertien. abbas & P.
Cum dile & R. monachi Fontis frigidi apoſtol.
cti.2.q. ſedis legati ad eccleſiam Agathen.acceſ-
1.c. Deus ſiſſent,vt in ea legationis officium exerce
omnipo- rent,quia de Agathen. epiſcopo per fre-
tens. quentem clamorem multa ſibi fuerant in
Gen.6. ſinuata ſiniſtra: voluerunt deſcendere ac videre,ſi clamorem opere compleuiſſet. Et infrà.

Quia verò nobis non conſtitit,ſub qua forma Epiſcopus cũ canonicis Agathen. coram dictis legatis præſtiterit iuramen-
3. q. 9. tum, vtrum, videlicet ita iurauerit, vt ſu-
cap. Hor per ſtatu eccleſiæ plenam & meram dice-
tamur. ret veritatem,an vt ad inquiſita veraciter
2. q. 3. reſponderet: Mandamus,quatenus eiſdẽ
c. Nullã. legatis ex parte noſtra mandetis, vt ſub qua forma iuramentum præſtiterit, ſtudeant fideliter intimare. Et ſi ſecundum reſponſionem eorum,ſub ſecunda forma iurauit,aut ipſe ſufficienter probauerit,ſe ſub illa forma iuraſſe,per depoſitiones teſtium,quos produxit,aut etiam aliorum: cum depoſitiones illæ non fuerint publicatæ,nec productioni teſtium renunciare curauerit: quoniam ſecundum eandem non teneretur ex debito iuramenti, niſi ad inquiſita ſolummodo reſpondere, vos excuſationes ſuas audire curetis. Et ſi eas probauerit, cum excuſationes huiuſmodi confeſſiones non periment,ſed exponant,quæ tales ſunt, vt ad bonum & malum valeant retorqueri, & ideo iudicari debent ex cauſa,eum ſublato appellationis obſtaculo abſoluatis: cũ etſi repertus ſit culpabilis in quibuſdam, ex labore tamen & pudore punitus,quos propter hãc cauſam incurrit, huiuſmodi leuis culpa leuiter ei valeat indulgeri. Quod ſi excuſationes illas ſuper dilapidatione, naufragio & ſimonia probare nequiuerit,aut ſub prima forma iurauerit,cum ſecundum eãdem,nec veritatem tacere,nec admiſcere debuerit falſitatem:vos,(non obſtantibus excuſationibus,quas de nouo propoſuit: cum in cõfeſſionibus ſuis nullam de illis omnino fecerit mentionem, quamuis firmiter aſſeruerit,quod plures ex illis legatis prædictis expoſuit,cum hoc per ſe probare non poſſet, tanquam qui ſolus examinabatur ab illis) eum ab adminiſtratione Agathen. eccleſiæ remouere curetis.

Idem Archiepiſcopo Terraconenſi,& Abbati S. Mariæ de Populeto & Archidiacono Barchinonenſi.

De veritate criminum non inquiritur, niſi prius conſtet de infamia, & tunc non inimici vel periuri,ſed idonei viri ad proſequendum inquiſitionem & ad teſtimonium admittuntur et non probato crimine,inducitur infamatis purgatio. *Conſtit. vj.*

CVm oporteat epiſcopum. Et infrà. Sa- Ibid. cap.
nè venientibus ad apoſt. ſedem G. & Cũ opor
H. canoniciis Vicentinenſibus & multa teat.
enormia

enormia contra Vicen. epiſcopum proponentibus coram nobis, quia illa non debeamus ſub diſſimulatione trāſire, vobis inquiſitionem illorum duximus committendam. Verum dictus epiſcopus, antequā ad ipſum noſtra citatio perueniſſet, ad pſentiam noſtrā accedens propoſuit, quod illi, qui enormia de ipſo ſuggeſſerant typo malitiæ potius, quàm iuſtitiæ zelo ducti nobis huiuſmodi intimarunt, cum ipſi eius ſint inimici manifeſti, & cum eius hoſtibus conuerſentur, conſanguineosque ſuos ac complices intendant ad teſtificandum producere contra ipſum, qui ad denunciandum, ſeu teſtificandum admitti non debēt, vtpote iuramenti præſtiti tranſgreſſores, & alijs criminibus irretiti. Et infrà. Diſcretioni veſtræ mandamus, quod niſi ſuper prædictis famam ipſius læſam eſſe noueritis, vos ad inquiſitionem illorum ſubito non procedatis. Quod ſi ad inquiſitionem fuerit procedendum, prædictos vel aliōs, quos ipſius eſſe conſtiterit inimicos, nec ad proſequendam inquiſitionem, nec ad perhibendum teſtimoniū cōtra ipſum epiſcopum admittatis: ſed per viros idoneos ſuper his, quę geſta ſunt, inquiratis diligētius veritatem: & ſi nihil graue probatum fuerit contra ipſum, vos purgationem canonicam indicatis eidem.

3. q. 5. c. Conſanguinei ac eu.

Innocentius Papa tertius.

A denunciatione repellitur publicus concubinarius, excommunicatus & conſpirator & is qui non præmonuit. Conſtit. vij.

Ibid. cap. Cū dilectus. Infra lib. 5. de Simonia, conſtit. Per tuas.

CVm dilectus filius. Et infrà. Si vobis conſtiterit prædictos, quorū nomine ſunt exceſſus huiuſmodi de epiſcopo nunciati, publicè concubinarios tunc fuiſſe, propter quod in eos fuit excōicationis ſententia promulgata, vel præfatum epiſcopum de iam dictis exceſſibus nō fuiſſe præmonitum ab eiſdem, vel ipſos conſpiraſſe in eum, à denunciatione repellatis eoſdem: alioquin audiatis, quæ fuerunt hincinde propoſita: eidem epiſcopo authoritate noſtra nihilominus prohibentes, ne ſuper his, ſuper quibus ad audientiam noſtram fuerit legitimè appellatū, præfatos clericos indebitè grauare præſumant, donec cauſa ſupradicta iuxta formam mandati noſtri fuerit terminata.

Idem Epiſcopo Gebennenſi.

Crimen probatum per modum inquiſitionis, regulariter pœna ordinaria non punitur: ſed ſi impedit ordinis executionem fit depoſitio, ſicut in accuſatione: & ſi impedit tantum beneficij retentionem, fit priuatio à beneficio, nec poterit iudex hanc pœnam moderari.

Conſtitutio viij.

Ibid. cap. Inquiſitionis.

INquiſitionis negocium, quam de epiſcopo & de canonicis Valentin. vobis commiſimus terminandam. Et infrà. Secundò quæſiſtis, quid vobis ſit ſtatuēdum, ſi contra quempiam per inquiſitionem probatum fuerit tale crimen, quod deponeret accuſatum criminaliter & conuictum: in quo quidem duximus diſtinguendum, vtrum ſit tale crimen, quod ordinis executionem ſuſcepti, aut retentionem beneficij etiam poſt peractam pœnitentiam impediret: puta ſi homicidium cōmiſiſſet, vel adeptus eſſet ordinem, aut beneficium vitio ſimoniæ: quo caſu erit ſicut in accuſationis iudicio procedendum: alioquin ſecundum perſonæ merita, & qualitatem exceſſus pœnam poterit iudicantis diſcretio moderari.

Contra non infamatum ſuper veritate criminum inquiri non debet, etiam ſi libellus famoſus contra eum oblatus fuerit in ſecreto, nec ſuper principali creditur teſti, qui iuratus dicit ſe illum, contra quem inquiritur, inimicum idem ſi hoc dicit ante iuramentum, niſi præſumatur hoc dixiſſe in fraudem.

Tertiæ dubitationis articulus continebat, vtrum, cum duo vel plures iurati affirmant aliquē crimen aliquod eiſdem vidētibus commiſiſſe, de quo aliqua infamia non laborat, aliquā illi pœnam infligere debeatis. Et vtrum ad petitionē quorundā quaſdam ſcedulas vobis occulte tradentium infamationem epiſcopi continētes, ſit ad inquiſitionem eorum, quæ in ipſis continentur ſcedulis, procedendum, & an fides eorum dictis debeat adhiberi, qui poſt iuramentum interrogati ſecreto, vtrum ſint eorum, de quibus inquirit, inimici: Rñdent, quod non diligunt illos, vel directè inimicos ſe aſſerūt eorundē,

C. de teſtibus, L. nullum.

aut etiam ante iuramentum id publicè confitentur, nullas tamen inimicitiarum cauſas probabiles oſtendentes. Ad hæc reſpondemus, nullum eſſe pro crimine, ſup quo aliqua non laborat infamia, ſeu clamoſa inſinuatio non proceſſerit, propter dicta huiuſmodi puniendum: quin imò ſuper hoc depoſitiones contra eum recipi non debere, cum inquiſitio fieri debeat ſolummodo ſuper illis, de quibus clamores aliqui præceſſerunt. Nec ad petitionem eorum, qui libellum infamationis porrigunt in occulto, procedendum eſt ad inquiſitionem ſuper contentis ibidem criminibus faciendum. Aut etiam aduerſus eos, contra quos fit inquiſitio, fides adhibenda dictis eorum, qui poſt iuramentum vel ante tacitè, vel expreſſè inimicos ſe aſſerunt eorundem: niſi forſan ante iuramentum in fraudem id facere præſumantur.

5. qſt. 1. c. Quidā

Non punitur quis de crimine, de quo non conſtat niſi per famam, & teſtium crudelitatem & per dicta paucorum non debet quis apud iudicem infamatus reputari.

Quæſiuiſti etiam, quid ſtatui debeat, ſi nihil per certam ſcientiam, ſed tantum per famam, & eorum, qui fuerint inquiſiti, crudelitatem iuratam contigerit inueniri. Et verum aliquis ſuper eo crimine reputari debeat infamatus, de quo ipſum duo vel tres vel etiam plures dixerint infamatum: licet de ipſo nihil ſiniſtri in publico audiatur. Ad quod eſt noſtra reſponſio, quod propter famam & deponentium credulitatem duntaxat nō erit ad depoſitionis ſententiam procedēdum: ſed infamatio canonica poterit indici purgatio ſecundum arbitrium iudicantis, qui propter dicta paucorum eum infamatū reputare non debet, cuius apud bonos & graues læſa opinio non exiſtit.

Idem Epiſcopo & Decano Saluatenſibus.

Si is, de cuius crimine in iudicio conſtat, petit reſtitutionem propter iudiciarium ordinem non ſeruatum, non eſt audiendus, ſed eum tanquam notorium criminoſum debet ſuperior de nouo priuare.

Conſtitutio ix.

Ibid. cap. Ad petitionem.

AD petitionem Galteri quondam Corbienſis abbatis R.P. canonicis Nouiomen. à nobis dudum correctionem cōmiſſa. Et infrà. Verum dilectus filius G. S. Mariæ in porticu diaconus cardinalis apoſt. ſedis legatus dicto G. preſente, nec reclamante ſuper ſtatu monaſterij cœpit inquirere diligenter, & cum inquiſitione finita eum Parriſius euocaſſet, propoſiturum contra inquiſitione eandem ſi quid rationabiliter duceret proponendum, idem præſentiam eius audiens, allegauit, quod in monaſterij correctione procedere non valebat, quæ prædictis iudicib. prius fuerat authoritate noſtra cōmiſſa, licet cardinalem ipſum ex iuſtis cauſis ſe aſſerēs habere ſuſceptum, vocem ad nos appellationis emiſit: quem cardinalis (inſpectis quæ probata fuerat contra eum) amouit à regimine abbatiæ, dando fratribus eiuſdem loci liberam facultatem alium eligendi: qui priorem de argentolio elegerunt concorditer, in abbatem. Et infra. Cum igitur nobis de talibus fuerit facta fides; propter quod præfatus G. erat merito amouendus, & ſi reſtituēdus foret propter iudiciarium ordinem non ſeruatum ipſum prouidimus manere priuatum regimine abbatiæ: ſupradictum priorem; (pro eo quod præfato G. propter iuris ordinem non ſeruatum inordinatè remoto; intelleximus ob eandem cauſam per conſequentiam minus legitimè ſubſtitutum) per ſententiam amouentes: quem quia non propter perſonæ vitium, vel ſcientiæ defectum, ſed propter iuris ſolennitatem prætermiſſam amouimus, ipſum poſtmodum reſtituimus in abbatem.

2 qſt 1. c. In primis.

Innocentius Papa tertius.

Agenti poſſeſſorio adipiſcenda in beneficialibus, non obſtat exceptio criminis, niſi de eo ſit infamatus: et infamato, accuſatore non probante, vel non apparente, indicitur purgatio, in qua ſi defecerit, punitur vt conuictus.

Conſtitutio x.

Ibid cap. Accedēs.

ACcedens ad præſentiam noſtram G. quondam nepos H. ſubdiaconi noſtri,

ſtri, ſua nobis conqueſtione monſtrauit, quod cum idem H. apud ſedem apoſt. viã vniuerſæ carnis ingreſſus fuiſſet, præbendam, quàm decedens habuerat in eccleſia Cremonen. ei duximus conferẽdam. Et infrà. Mandamus, quatenus, niſi præfatus G. ſuper obiectis eidem in modum exceptionis criminibus, videlicet periurio & homicidio publicè fuerit infamatus, conceſſionem noſtram ſibi factam executioni mandetis. Deinde ſi legitimus accuſator apparuerit, audiatis quæ fuerint hinc inde propoſita: & ſi prædicta crimina vel eorum aliquod legitimè probatum fuerit contra eum, ipſi ſuper eadem præbenda ſilentium imponatis. Si verò contra eum legitimus non apparuerit accuſator, & ipſe ſuper prædictis criminibus dinoſcitur reſperſus infamiã, purgationem ei canonicam indicetis: in qua ſi defecerit, imponatis ei ſilẽtium. Si autem purgationem præſtiterit, contradictores ab eius moleſtia compeſcentes, eos qui eum niſi ſunt impedire in expenſis legitimis condemnetis.

DE CALVMNIAtoribus.

INNOCENTIVS PAPA III. Camorenſi, Segobienſi & Abulenſi Epiſcopis.

Denunciator in probatione criminum deficiens, ab officio & beneficio ſuſpenditur, donec innocentiam ſuam purget.

Conſtitutio xj.

Extra li. 5. ti. 2. de calũniatoribus. c. Cum dilectus.

CVm dilecti s filius magiſter ſcholarum Palæſtinus ad ſedem apoſt. acceſſiſſet, & de ſuo epiſcopo exceſſus varios nunciaſſet, examinationem commiſimus exceſſuum obiectorum. Et infrà. Cum autẽ proceſſum negocij examinauerimus diligenter, nec intelligere potuerimus probatum eſſe ſufficienter aliquod de prædictis, eundem epiſcopũ abſoluendum decernimus ab obiectis, vobis mandantes, quatenus memoratum magiſtrum ſcholarum, donec purgauerit canonicè ſuam innocentiam, ſcilicet quod non calumniandi animo ad huiuſmodi crimina proponenda proceſſit, ab officio & beneficio ſuſpendatis, vt cæteri ſimili pœna perterriti, ad infamiã ſuorum facilè non proſiliant prælatorum. *2. q. 3. c. Qui nõ proba. 2. q. 7. cap. Quapropter.*

DE SIMONIA, ET NE aliquid pro ſpiritualibus exigatur, vel promittatur.

INNOCENTIVS PAPA III Abbati de iugo Dei & Priori de Sill.

Pro benedictionibus nubentium & exequijs mortuorum nihil exigi debet.

Conſtitutio xij.

Extra li. 5. tit. 3. de Simonia. cap. Suam nobis.

SVam nobis parochiani de villa Franca querimoniam deſtinarunt, quod capellanus eorũ pro exequijs mortuorum & benedictionibus nubentium minus licitè ab eis pecuniam exigit & extorquet. Et infrà.

Diſcretioni veſtre mãdamus, quatenus dictum capellanum, vt à tanta præſumptione deſiſtat, & etiam pro exceſſu ſatisfaciat compeſcẽ:er, moneatis (ſibi, ſi obedire noluerit) pœnam canonicã infligentes.

Idem Archiepiſcopo Cantuarienſi.

Si per accuſationem conſtat monachum ſimoniacè fuiſſe receptum, receptus & recipiens deponuntur. Si vero per inquiſitionem, receptus in arctius monaſterium detruditur: recipienti vero & maioribus pœna condigna imponitur: & interim ab executione ordinum ſacrorum ſuſpenduntur. Conſt. t. xiij.

Ibid. ca. Dilectus filius. 1. q. 2. c. Quam pio. 30. diſt. cap. Vt conſtitueretur.

DIlectus filius A. nuncius tuus, pro parte tua propoſuit, quod cum Cantuarienſem diœceſim viſitans, in monaſterijs & religioſis locis pullulaſſe repereris ſimoniacam prauitatem, ita quod in eis multi precio ſunt recepti, qui potius gratis recipi debuiſſent, imò etiam ad religionis obſeruantia inuitari. Dubitas igitur, an (quia multitudo reperitur in cauſa) ſeueritati ſit aliquid detrahendum.

Nos

Nos inquiſitioni tuæ taliter reſpondemus, quod ſi aduerſus eos, qui labe fuerint huiuſmodi maculati, accuſatio corã te fuerit canonicè inſtituta: poſtquam crimẽ fuerit ordine iudiciario patefactum, tam in dantes, quàm in recipientes canonicæ ſeueritatis exerce. ſ vltionem. Quod ſi de hoc tibi per ſolam inquiſitionem conſtiterit, eos qui per ſimoniacam prauitatem in locis talibus ſunt recepti, ab illis amotos, ad agendam pœnitentiam ad monaſteria dirigas arctiora. Abbatibus autem abbatiſſis, prioribus, prælatis quibuſlibet, & officialibus eorundem iniungas pœnitentiam competentem: & donec illam peregerint, eos à ſacrorum ordinum executione ſuſpendas, iniungens epiſcopis tuis, vt hanc formam per ſuas diœceſes ſtudeant obſeruare.

Extra li. 5. tit. 3. de ſimonia. cap. Inſinuatum.

Illud tamen gratanter recipi poterit, quod fuerit ſine taxatione gratis oblatũ.

18. diſt. c. De eulogijs.

Idem Priori S. Victoris, Magiſtris I. Bononienſi & L. Modicenſi canonicis.

Abbas contra teſtes, qui depoſuerunt contra eum de ſimonia in iudicio inquiſitionis excipere poteſt, quod ſunt inimici & conſpiratores: alias vero exceptiones criminum opponere non poteſt. Conſtitutio xiiij.

Ibid cap. Licet Heli. 1. Reg. 4. 23. q. 5 cap. Non ſunt. 81. diſt. cap. Dictũ eſt

LIcet Heli ſummus ſacerdos in ſe bonus exiſteret, quia tamen filiorum exceſſus efficaciter non corripuit, & in ſe pariter, & in ipſis animaduerſionis diuinæ vindictam excepit, dum filijs eius in bello peremptis, ille de ſella corruens, fractis ceruicibus, expirauit. Ad corrigendos igitur ſubditorum exceſſus, tanto diligentius debet prælatus aſſurgere, quanto damnabilius eorum offenſas deſereret incorrectas, contra quos (vt de notorijs exceſſibus taceatur) etſi tribus modis procedi poſſit, per accuſationem videlicet, denunciationem & inquiſitionem ipſorum: vt tamen in omnibus diligẽs adhibeatur cautela, ſicut accuſationem legitimam præcedere debet inſcriptio, ſic & denunciationem charitatiua correctio, & inquiſitionem clamoſa debet inſinuatio præuenire. Deſcẽdam, inquit dominus, & videbo, vtrum clamorem, qui venit ad me, opere compleuerint. Tunc enim clamor peruenit ad prælatum, cum per publicam famam, aut inſinuationem frequẽtem ſubditorum ſibi referuntur exceſſus: & tunc debet deſcendere & videre, id eſt, mittere & requirere, vtrum clamorem qui venit, veritas comitetur. Nam iuxta canonica ſanctiones, ſi quid de quocũque clerico ad aures prælati peruenerit, quod eum iuſtè poſſit offendere, non facilè credere, nec ad vindictam cum res accendere debet incognita; ſed coram eccleſiæ ſenioribus diligenter eſt veritas perſcrutanda: vt ſi rei popoſcerit qualitas, canonica diſtrictio culpam feriat delinquẽtis: non tanquam ſit idem accuſator & iudex, ſed quaſi fama deferente, vel denunciante clamore, ſui officij debitum exequatur: eo ſemper adhibito moderamine, vt iuxta iudicij formam, ſententiæ quoque forma dictetur.

Gen. 18. 2. q. 1. cap. Deus ops. Ione 1. 86. diſt. c. Si quid vero. 2. q. 1. c. In primis. et ib. c. Multi.

Cum igitur de abbate Pompoſiano ea nobis frequenter inſinuata fuiſſent, quæ ab honeſtate regulari nimium diſſonabant, monachis ad præſentiam noſtram accedentibus, quidam ex ipſis nobis ipſum de ſimonia, periurio, dilapidatione, ac inſufficientia detulerunt, contra quos cum idem abbas exciperet, quod denunciationem huiuſmodi fraterna correctio ſecundum regulam euangelicam nõ præceſſerat, & iidem conſtanter aſſererent, quod correctionem huiuſmodi præmiſiſſent, licet ad probandum hæc duorum monachorum iuramenta fuiſſent exhibita: quia tamen ſuper hoc ipſi nondum cõtendere deſiſtebant, nos, vt prediximus, frequentibus clamoribus excitati, ex officio noſtro voluimus inquirere de præmiſſis omnes monachos, qui vel cum ipſo, vel contra ipſum acceſſerant, iuramenti vinculo aſtringentes, vt de propoſitis plenam, quam ſcirent exponerent veritatem: quorum depoſitiones cum in ſcriptis redactæ, publicatæ fuiſſent, ſuper illis cœperunt multipliciter diſputare. Quia verò tum ex aſſertione monachorum, tũ ex ipſius abbatis cõfeſſione cognouimus, quod idem non modicam ſummam pecuniæ relictam à prædeceſſore ſuo expẽderat, & in alia ſumma maiori monaſterium

Mat. 18. 2. q. 1. c. Si peccaueris. 35. q. 6 c. Eps in ſynodo.

rium

rium obligata: nos eum quaſi de dilapidatione ſuſpectum ab adminiſtratione abbatiæ duximus ſuſpendendum. Et quia ſimonia multis modis cõtra ipſum abbatẽ videbatur eſſe probata, ipſa contra teſtes multas exceptiones oppoſuit, ſuper q̃bus fuerat multipliciter diſputatũ: alijs aſſerẽtibus in crimine ſimoniæ, ſicut in crimine læſæ maieſtatis omnes indifferenter, tã infames, q̃ criminoſos, non ſolũ ad accuſandum, ſed etiam ad teſtificandum admittendos: cum inſtar publici criminis & læſæ maieſtatis procedat accuſatio ſimoniæ: alijs econtrario reſpondentibus, q̃d licet hæc duo crimina, quãtum ad accuſationem, quaſi paria iudicentur: differunt tamẽ in multis, cum alia pœna pro vno, & alia pro altero inferatur: & inter perſonas accuſatorum & teſtium ſit vtique diſtinguendum: cum non per accuſatores, ſed teſtes crimina comprobentur.

Supra eodem cõſt. proxima

Ne verò vel innocentiæ puritas confuſa ſuccumberet, vel ſimoniæ prauitas effugeret impunita, nos æquitate penſata, illas duntaxat exceptiones oppoſitas probandas admiſimus, quæ probatæ non de zelo iuſtitiæ, ſed de malignitatis fomite procedere viderentur.

Innocentius Papa tertius.

An, & quando teſtes criminoſi admittãtur in crimine ſimoniæ, &c. Conſtit. xv.

Ibid cap. Per tuas.

PEr tuas literas nobis intimaſti, te dubitare ſuper quadam epiſtola decretali, quam nos aſſeris edidiſſe de teſtibus admittendis contra ſimoniacam prauitatẽ. Noueris igitur, quod nos illam epiſtolam, quæ ſic incipit: Quamuis ad abolendam, nequaquã edidimus: ſed aliam, quæ ſic incipit: Licet Heli, nos edidiſſe fatemur: ad eius intelligentiam credimus diſtinguendum, vtrum is, contra quem agitur de ſimoniaca prauitate, denuncietur ſimpliciter, aut criminaliter accuſetur: & vtrum agatur ſecundum iuris rigorem, an ſecundũ temperantiam æquitatis. Itẽ, vtrum ipſe ſit regularis, qui iam renunciauerit mũdo, an ſecularis, qui adhuc in mũdo exiſtit, & an inferioris gradus, an excellentioris ſit dignitatis. Ad hæc, vtrum ante fuiſſet claræ opinionis, & bonæ famæ, an grauiter infamatus, & valde ſuſpectus: & vtrum de facili poſſit puniri, an ſine ſcandalo nequeat condemnari. Præterea, vtrum teſtes ſint honeſti, an criminoſi, & an ſint emẽdati de crimine, an adhuc in crimine perſeuerẽt. Rurſus, ſi crimina ſint eadem vel minora, an paria, vel maiora, vtrumue teſtes ex zelo iuſtitiæ, an ex malignitatis fomite depoſuiſſe credebantur. Denique, vtrum ad prauitatem ſimoniacam detegendam ſola dicta teſtium indicantur, an alia etiam adminicula ſuffragentur.

2. q̃ſt. 1. c. In primis. 23. q. 4. cap. Non pot.

Hæc omnia ſunt ad intelligentiam illius epiſtolæ diſtinguenda. Ille quidem Pompaſianus abbas qui iam pridem renunciauit mundo, erat de ſimonia, periurio, dilapidatione ac inſufficientia grauiter infamatus. Cumque per monachos, qui iurauerant perhibere teſtimonium veritati, ſimonia multis modis videretur eſſe probata: ipſe contra teſtes multas exceptiones oppoſuit, conſpirationes videlicet, inimicitias capitales, furtum & adulterium, vt eos à teſtimonio remoueret. Nos verò (ne innocentiæ puritas confuſa ſuccumberet, vel ſimoniæ prauitas effugeret impunita) illas duntaxat exceptiones probandas admiſimus, quibus forte probatis, teſtes non zelo iuſtitiæ, ſed malignitatis fomite proceſſiſſe conſtaret, vt conſpirationes & inimicitias capitales: cæteras autem exceptiones, vt furti, adulterij, propter immanitatem hæreſis ſimoniacę (ad cuius comparationem cætera crimina quaſi pro nihilo reputãt) duximus repellẽdas: quoniam etſi probatæ fidem teſtium debilitarent in aliquo, non tamen euacuarent ex toto, alijs adminiculis ſuffragantibus, præſertim cum teſtes de crimine fuerint emendati.

18. q̃ſt. 2. Si quis Abbas. 11. q̃ſt. 1. c. Conſpirationũ.

1. q̃ſt. 7. ca. Pater Simoniacos.

Tales igitur contra talem taliter duximus admittendos, non ſecũdum rigorem iuris, ſed ſecundũ temperantiã equitatis, cum ageretur non criminaliter, vt deponeretur ab ordine: ſed ciuiliter, vt ab adminiſtratione amoueretur, tanq̃ immeritus & damnoſus: & vtique tales prelati ex leuioribus cauſis poſſunt ab adminiſtrationibus amoueri, ſicut quorundam religioſorum approbata conſuetudo depoſcit. Vnde prædictus abbas non expectata ſententia, quaſi malè conſcius ſibi, ceſſit.

Idem

Idem Abbati Temblacenſi.

Non imputatur electo confirmatio, ſi eo prohibente pro ipſius confirmatione pecunia data fuit. Conſtit. xvj.

Ibid. cap. Sicut tuis.

SIcut tuis literis intimaſti, cum in Temblacen. eccleſia fueris monachus, fuiſti tandem promotus ad regimen eccleſiæ Floren. Verum abbate Temblacenſi poſt ſublato de medio, ipſa quę prius te filium habuerat, in patrem per electionem ca-

Supra li. 1. cōſtit. Cum inter canonici.

nonicam te vocauit. Et quia paſtore carebat Leodien. eccleſia cathedralis, ad Colonien. eccleſiam, quę tua eſt metropolis, proficiſcens, ipſius authoritate in Temblacen. eccleſia interim miniſtraſti. Cæterum, poſtquam in Leodien. eccleſia fuit epiſcopus inſtitutus, is à te requiſitus, electionem de te factam noluit confirmare. Verum cum hæc fieri pro extorquenda pecunia comperiſſes, ſub interminatione anathematis vetuiſti, ne pro facto huiuſmodi aliqua pecunia offerretur. Sed quidam de fratribus, te inconſulto & ignorante, contra excommunicationis, à te factæ, ſententiam venientes, promiſerunt pecuniam, & etiam exoluerunt: & ſic ab epiſcopo inuitatus, inſtitutionem ab eo accepiſti liberè, quemadmodum poſtulabas. Et infrà.

1. q. 3. c. Præſentium.

Quamuis autem ſecundum ſacrorum canonum inſtituta, etiam paruuli, qui cupiditate parentum eccleſias per pecuniam ſunt adepti, eas dimittere teneantur: quia tamen longè diuerſum eſt non præbere conſenſum, & expreſſum aliquid prohibere: taliter duximus reſpondendum, quoniam ex eo, quod contra prohibitionem & voluntatem tuam (à qua poſtmodū minimè receſſiſti) aliquis penitus te ignorante promiſit pecuniam, & exoluit, præſertim cum ijs nulla ſit tibi conſanguinitate coniunctus, nihil debet tibi ad pœnam vel ad culpam, ſicut credimus, imputari, niſi poſtea conſenſeris, pecuniam ſoluendo promiſſam, aut reddendo ſolutam: alioqui contingeret, quod alicuius factum inſidias inimico parantis ei

C. de pæ. un L. ſanctimus.

damnoſum exiſteret, cui penitus diſpliceret & ſic aliquis de fraude ſua commodum reportaret.

Illos autē qui dederunt pecuniam, vel etiam receperunt, intantum conſtat eſſe culpabiles, quod ſi exceſſus eorum eſſet eccleſiæ manifeſtus, quæ non iudicat de occultis, pœna eſſent canonica feriendi.

22. diſt. c. Erubeſcant.

Idem Decano Beluacenſi.

Si clericus cum pacto confert eccleſiæ bona ſua, vt ibi ipſa recipiatur in canonicum, & illa ſibi retineat pro præbēda ſimoniam committitur: ſecus ſi hoc fiat ſine pacto. Conſtit. xvij.

Ibid. cap. Tua nos duxit. 1. q. 2. c. Quam pio.

TVa nos duxit diſcretio conſulendos. Et infra. Deuotioni tuæ taliter reſpōdemus, quod ſi quis clericus cum cōditione vel pacto largiatur, aut offerat bona ſua, vt illa poſtmodum pro præbenda retineat, & in canonicum admittatur, huiuſmodi oblatio vel receptio fieri non poterit ſine vitio ſimoniæ, cum in talibus omnis pactio aūt conuentio ceſſare debeat, iuxta canonicas ſanctiones. Si verò purè ac ſine pacto ex conditione qualibet offerat, rogās humiliter, vt in canonicū admittatur & bona ſua retinere ſibi liceat pro prębenda, & clerici eiuſdem eccleſię purè cōſentiant, huiuſmodi exceptio fieri potuit abſque ſcrupulo ſimoniacæ prauitatis.

Licet autem taliter duximus reſpondendum, quia nobis datum eſt de manifeſtis tantummodo iudicare: ſi tamen is, qui talem donationem facit, ea intentione ducatur, vt per temporalia bona, quæ offert, ſpiritualia valeat adipiſci, & clerici, qui eum in fratrem admittunt, non eſſent eum, niſi commoda temporalia perciperent, admiſſuri, ſine dubio tam ille, quàm iſti apud diſtrictum iudicem, qui ſcrutator eſt cordium, & cognitor ſecretorum, culpabiles iudicantur.

Hier. 17. Apoc. 2.

Idem Priori Carthuſien.

Non debet quis ordinem recipere ab eo, quem credit ſimoniacum: ſed miniſtrare poteſt in illis, quos prius ab iſto recepit. Conſtit xviij.

Ibid. cap. Per tuas.

PEr tuas literas intimaſti, quod cum B. in quadam domo Carthuſienſis ordinis ſuſcepiſſet habitum monachalem, à diœceſano epiſcopo fuit in ſubdiaconum ordinatus: ſed poſtmodum didicit ex relatione quorundam, quod epiſcopus

multo

33. *diſt.* *c. Habuiſſe.* multoties commiſerat vitium ſimoniæ: propter quod idem monachus in ſuſcepto formidat ordine miniſtrare, nolens ab eodem epiſcopo ad ſuperiores ordines promoueri. Et infrà.

Nos igitur reſpondemus, vt idem in ordine ſic ſuſcepto ſecurè miniſtret: ſed contra conſcientiam ad ſuperiores ordines non aſcendat, ne forè ædificet ad gehennam: licet ex eo, quod conſcientiam nimis habuerit ſcrupuloſam, in difficultatem huiuſmodi ſit collapſus: quam vtique non euadet, niſi deponat errorem.

Idem Cantuarienſi Archiepiſcopo.

Pro chriſmate vel inueſtitura eccleſiarum, nihil exigi debet, nec excuſet conſuetudo, vel nominis variatio.

Conſtitutio xix.

Ibid. cap. In tantũ. IN tantum peccatis exigentibus corda quorundã ſimoniaca prauitas deprauauit. Et infrà. Sanè peruenit ad audiẽtiam noſtram, quod cum olim quidam ſuffraganei tui pro chriſmate certam cõſueuerant pecuniæ accipere quantitatem, non metuentes pœnam canonicam, & correctionem tuam eludere cupientes, tempus faciendæ ſolutionis anticipant, recipientes in media quadrageſima, quod recipere conſueuere poſt Paſcha: & vt cauſam recipiendi diſſimulent, nomen denariorum variant, denarios, quos prius chriſmales, ſecundo Paſchales dicebant, conſuetudinem mediæ quadrageſimæ nuncupãtes: Et infrà. Cum vero expreſſius exprimat venditionis ſpeciem, qui prius recipit precium, quàm rem conferat precioſam, & gratis ſit gratia conferenda: mãdamus, quatenus taliter exceſſus corrigas ſuprà dictos, ſuffraganeos tuos, & officiales eorum à tam illicita exactione compeſcens, quod aliorum culpa tibi ob tuã negligentiam non imputetur ad pęnam. Prauam etiam illam conſuetudinem de tua prouincia ſtudeas abolere, per quam pro eccleſiarum inueſtitura archidiaconi marcham argenti, minores verò decani vaccam albam ſibi dari poſtulant, vel certam ſolui pecuniæ quantitatem.

Extra li. 5. ti. 3. de ſimonia. cap. Ex q̃ de.

1. q̃ſt 1. c. Gratia ſi nõ gratis.

Innocentius Papa tertius.

Ordinatus in ſubdiaconum, qui prius præſentatori ſuo promiſit, quod nil ab eo peteret, in ſuſcepto miniſtrare, vel ad ſuperiores ordines aſcendere ſine diſpenſatione non poteſt, etiam ſi peccare non crediderit.

Conſtitutio xx.

PEr tuas nobis literas intimaſti, quod cum D. lator præſentiũ vellet in ſubdiaconum ordinari, & certum titulum non haberet, quendam presbyterum exorauit, vt ipſum ad eccleſiæ ſuæ titulũ præſentaret: quod cum ille facere recuſaret, ipſe illi firmiter repromiſit, quod nunq̃, ſi præſentaret eundem, in eccleſia ſua aliquam peteret portionem. Et ſic ad præſentationem eius extitit ordinatus, nec ſe in hoc egiſſe aliquid illicitum intellexit. Et infrà. Nos inquiſitioni tuæ taliter reſpondemus, quod niſi cum eo fuerit miſericorditer diſpenſatum, nec ad ſuperiores aſcendere, nec in ſuſcepto debet ordine miniſtrare. *Ibid. cap. Per tuas.*

Innocentius Papa tertius.

Simoniæ eſt dare pecuniam pro vicariatu, vel pro alia adminiſtratione rerum ſpiritualium ſeu eccleſiaſticarum habenda, & dantes & recipientes ſunt ab illa eccleſia eijciendi.

Conſtitutio xxj.

COnſulere. Et infrà. Quicunque vice dominatum, vel aliam eccleſiaſticarum rerum adminiſtrationem per pecuniam obtinere voluerit, tam ementes, quàm vendentes cum Simone percelluntur, & ab illa eccleſia, in cuius contumeliam dare pecuniam, & accipere voluerunt, iuſtè excluduntur. *Ibid cap. Cõſulere.*

DE IVDAEIS ET SAracenis.

INNOCENTIVS PAPA III. Archiepiſcopo Senonenſi, & Epiſcopo Parrhiſienſi.

Iudæi

Iudæi nutrices vel ſeruientes, Chriſtianos habere non debent: contra facientibus interdicitur Chriſtianorum commercium.

Conſtitutio xxij.

Extra li. 5. tit. 6. de Iudæis & Saracenis. ca. Etſi Iudæos. 13. q. 1. ca. Eccleſias. §. Itē Præcepit.

ET ſi Iudæos, (quos propria culpa ſubmiſit perpetuæ ſeruituti) pietas Chriſtiana receptet, & ſuſtineat cohabitationem illorum: ingrati tamen nobis eſſe non debent, vt reddant Chriſtianis pro gratia contumeliam, & de familiaritate contemptum: qui tanquā miſericorditer in noſtram familiaritatem admiſſi, nobis illam retributionē impendunt, quam iuxta vulgare prouerbium, mus in pera, ſerpens in gremio, & ignis in ſinu, ſuis conſueuerunt hoſpitibus exhibere.

Accepimus autem, quod Iudęi faciunt Chriſtianas filiorum ſuorum nutrices, & (quod non tm̄ dicere, ſed etiam nefandū eſt cogitare) cū in die reſurrectionis dominicæ illas recipere corpus & ſanguinē Ieſu Chriſti contingit, per triduum antequam eos lactent, lac effundere faciant in latrinam. Alia inſuper contra fidē catholicam deteſtabilia & inaudita cōmittunt: pp quæ fidelibus eſt verendum, ne diuinam indignationem incurrant: cum eos perpetrare patiuntur indignè, quæ fidei noſtræ confuſionem inducunt. Et infr.

87. diſt. c. Facientis culpā. 22. q. 4 ca. Dicat aliquis.

Inhibemus ergo diſtrictè, ne de cetero nutrices, vel ſeruientes habeant Chriſtianos, ne filij liberæ filijs famulentur ancillæ: ſed tanquam ſerui à domino reprobati, in cuius mortem nequiter coniurarūt, ſe ſaltem per effectum operis recognoſcant ſeruos illorum, quos Chriſti mors liberos, & illos ſeruos effecit. Et infrà.

Si verò nutrices & ſeruientes non dimiſerint Chriſtianos, ſub excommunicationis pœna inhibeatis diſtrictè omnibus Chriſtianis, ne cum eis commercium aliquod audeant exercere.

Innocentius Papa III.

Iudæus qui percuſſerit clericum, temporaliter punitur: & ſi de facto puniri non poteſt, interdicitur ſibi Chriſtianorum commercium, donec ſatiſfecerit iniuriam paſſo.

Conſtitutio xxiij.

POſtulaſti, qualiter contra Iudæum ꝓcedere debeas, qui manus iniecit in quendam clericum violentas. Ad quod breuiter reſpondemus, quod ſi dictus Iudæus tuæ iuriſdictionis exiſtit, ipſum pœna pecuniaria punias, vel alia (ſecundum quod conuenit) temporali, faciens læſo ſatiſfactionem congruam exhiberi. Alioquin eius dominum moneas & inducas, vt paſſo iniuriam, & eccleſiæ ab eo ſatiſfieri faciat competenter. Quod ſi dn̄s eius neglexerit adimplere, tu Chriſtianis omnibus per cenſuram eccleſiaſticam interdicas, ne cum ipſo Iudæo antequā ſatiſfaciat, præſumant cōmercia exercere. Ibid cap. Poſtulaſti

DE HAERETICIS.

INNOCENTIVS PAPA III.

Bona hæreticorum confiſcantur, & in terris eccleſiæ applicantur fiſco eccleſiæ, in terris imperij iudicis ſecularis fiſco: & procedit, etiam ſi catholicos habent filios.

Conſtitutio xxiiij.

VErgentis in ſenium ſeculi corruptelam. Et infrà. In terris vero temporali noſtræ iuriſdictioni ſubiectis, bona hæreticorum ſtatuimus publicari: & in alijs idem præcipimus fieri per poteſtates & principes ſeculares, quos ad id exequendum (ſi fortè negligētes extiterint) per cenſuram eccleſiaſticā appellatione remota, cōpelli volumus, & mandamus, vt nec ad eos bona eorum vlterius reuertantur, niſi eis ad cor reuertentibus, & abnegantibus hæreticorum conſortium miſereri aliquis voluerit, vt temporalis ſaltem pœna corripiat, quem ſpiritalis non corrigit diſciplina. Cum enim ſecūdum legitimas ſanctiones, reis læſæ maieſtatis punitis capite, bona confiſcentur eorum, filijs ſuis vita ſolummodo ex miſericordia conſeruata, quanto magis, qui aberrantes à fide domini Dei filium Ieſum offendunt, à capite noſtro, quod eſt Chriſtus, eccleſiaſtica debent diſtrictione præcidi, & bonis temporalibus ſpoliari: cum longè ſit grauius, æternā, quàm temporalem lædere maieſtatē. Nec

Extra li. 5. tit. 7. de hæreticis. cap. Vergētis. Extra li. 2 ti. 1. de Iudicijs, ca. Nouit ille qui. 82. diſt. cap. Plurimos. 17. q. 4. ca. Sicut

qui ecclē Nec huiuſmodi ſeueritatis cenſuram or-
ſiam. 15. thodoxorum exhęredatio filiorum, quaſi
queſt. 8. cuiuſdam miſerationis prætextu debet vl
cap.Cum latenus impedire, cum in multis caſibus
multa. (etiam ſecundum diuinum iudicium) filij
pro patribus temporaliter puniantur, & iuxta canonicas ſanctiones quandoque feratur vltio, non ſolum in au:hores ſcelerum, ſed ēt in progeniem damnato℞:

Innocentius Papa III.

Aduocati & notarij hæreticis vel eorum defenſoribus fauentes, aut ſub eis litigantibus patrocinantes, & pro eis inſtrumenta ſcribentes, infames ſunt, & ab illo officio ſuſpenſi.

Conſtitutio xxv.

SI aduerſus nos terra conſurgeret. Et
Ibid.cap. infrà. Quia timeri plus ſolet, quod
Si aduer ſpecialiter iniungitur, quàm quod gene-
ſus. 23. raliter imperatur: vobis aduocatis & ſcri
diſt. cap. niarijs firmiter inhibemus, ne hæreticis,
Quāquā. credentibus fautoribus, vel defenſoribus
25. *q.* 2. eorundem in aliquo præſtetis auxilium,
c.Vniuer conſilium aut fauorem: nec eis in cauſis,
ſa. vel in factis, vel aliquibus litigātibus ſub
eorum examine veſtrum patrociniū præbeatis, & pro ipſis publica inſtrumenta vel ſcripta facere nullatenus attenteris. Quod ſi contra præſumpſeri is, ab officio veſtro ſuſpenſos, perpetuæ vos decernimus infamiæ ſubiacere.

Idem vniuerſis Chriſti fidelibus, tam in vrbe Metenſi, quàm in eius diœceſi conſtitutis.

Laici non prædicent, nec occulta conuenticula faciant, nec ſacerdotes reprehendant.

Conſtitutio xxvj.

Ibid.cap. CVm ex iniuncto. Et infrà. Licet au-
Cum ex. tem deſiderium intelligendi diuinas
11. *q.*1. ſcripturas, & ſecundum eas ſtudium ad-
c. Cōſpi- hortandi reprehendendum non ſit, ſed
rationū. potius commendandum: in eo tamen ap
38. *diſt.* parent quidam laici merito arguendi,
quod occulta conuenticula celebrant, of *c.Sedulo.*
ficium prędicationis Chriſti ſibi vſurpāt, *Ioann.*1.
ſacerdotum ſimplicitatem eludunt, & eo *Mat.* 16.
rum conſortium aſpernantur, qui talibus *Mat.* 10.
non inhærent.

Deus enim lux vèra, quæ omnem hominem venientem in hunc mundum illuminat, in tantum odit opera tenebrarum, vt apoſtolos ſuos in mundum vniuerſum prædicaturos euangelium omni creaturæ miſſurus, eis præceperit apertè, dicens: Quod dico vobis in tenebris, dicite in luce: & quod in aure auditis, ſuper tecta prædicare. Et infrà.

Sicut enim multa ſunt membra corpo 1.*Corin.*
ris, omnia vero eundem actum non ha- 12. 89.
bent: ita multi ſunt ordines in eccleſia, *diſt. cap.*
ſed non omnes habent idem officium: *Singula.*
quia ſecundum Apoſtolum, alios domi- *Epheſ.* 3.
nus dedit apoſtolos, alios prophetas, a- 16. *q.*1.
lios autem doctores, &c. Cum igitur do- *c.Adijci-*
ctorum ordo ſit quaſi præcipuus in eccle *mus.*
ſia, non debet ſibi quiſque indifferenter *Rom.* 10
prædicationis officium vſurpare. Nam *Matth.*9.
ſecundum Apoſtolum, quomodo prædi 1. *qſt.*1.
cabunt, niſi mittantur? Et Veritas ipſa p̄- *ca.Tenea*
cepit apoſtolis: Rogate dominum meſ- *mus.*
ſis, vt mittat operarios in meſſem ſuam. *Exod.* 7.
Quod ſi fortè quis argu è reſpondeat, q̄a *De cōſec.*
tales inu ſibiliter mittuntur à Deo, & ſi nō *diſt.*in 2.
viſibiliter mittantur ab homine, cum in- *c.Reuera*
uiſibilis miſſio multo ſit dignior, quàm *Eſai.*40.
viſibilis: & diuina lōgè ſit melior, quàm *Ioann.* 1.
humana: poteſt rationabiliter reſponde *Matt.* 3.
ri, quod quum interior illa miſſio ſit oc- *Malac* 2.
culta, non ſufficit cuiquam nudè tantum 43. *diſt.*
aſſerere, quod ipſe ſit miſſus à Deo: quū *cap. Si*
hoc quilibet hęreticus aſſereret: ſed opor *Rector.*
tet, quod aſtruat illam inuiſibilem miſſionem per operationem miraculi, vel ſcripturæ teſtimonium ſpeciale. Vnde cum dn̄s vellet mittere Moyſen in Aegyptum ad filios Iſraël, vt crederent ei, quod mitteretur ab ipſo, dedit ei ſignum vt conuerteret virgam in colubrum, & virgam iterum reformaret. Ioannes quoque Baptiſta ſpeciale ſuæ miſſionis teſtimonium protulit de ſcriptura, dicens: Ego vox clamantis in deſerto, dirigite viam domino, ſicut ait Eſaias propheta. Et infrà.

Licet autem ſcientia ſit valde neceſſaria ſacerdotibus ad doctrinam, quia iu-

xta

38. diſt. c. Sedulo. Exo. 22. Ioan. 10.

xta verbum propheticum, labia ſacerdotis cuſtodiunt ſcientiam, & legem exquirunt ex ore eius. Non eſt tamen ſimplicibus ſacerdotibus etiam à ſcholaſticis detrahendum, quum in eis ſacerdotale officium debeat honorari. Propter quod dominus in lege præcepit: Dijs non detrahes, ſacerdotes intelligens. Qui propter excellentiam ordinis, & officij dignitatem deorum nomine nuncupatur. Et infrà.

Ioan. 8. Num. 22. 55. diſt. c. Euangelica. Matth 5. 2. q. 7. Nos ſi incompetēter. 18. q. 2. c. Si quis abbas.

Nec quiſquam ſuæ præſumptionis audaciā illo defendat exemplo, quod aſina legitur reprehendiſſe prophetam: vel, quod dominus ait: Quis ex vobis arguet me de peccato? quum aliud ſit fratrem in ſe peccantem occultè corripere (quod quiſque tenetur efficere ſecundum regulam euangelicam: in quo caſu ſanè poteſt intelligi, quod Balaā fuit correptus ab aſina) & aliud eſt fratrem ſuum delinquentem reprehendere manifeſtè, quod vtique nulli licet, ſecundum euāgelicam veritatem. Nam qui etiam dicit fratri, Fatue, reus erit gehēnæ ignis. Rurſus, aliud eſt, quod prælatus ſponte de ſua confiſus innocentia, ſubditorum ſe accuſationi ſupponit. (In quo caſu præmiſſum domini verbum debet intelligi) & aliud eſt quod ſubditus non tam animo reprehendendi, quàm detrahendi exurgit temerarius in prælatum, cum ei potius incumbat neceſſitas obſequendi. Quod ſi fortè neceſſitas poſtularet, vt ſacerdos tanquam inutilis & indignus à cura gregis debeat remoueri, agendum eſt ordinatè apud epiſcopum, ad cuius officium, tam inſtitutio, quàm deſtitutio ſacerdotum noſcitur pertinere.

DE SCHISMATICIS.

INNOCENTIVS PAPA III.
Archiepiſcopo Biſuntino.

Ordinatus à ſchiſmatico, ab officio eſt repellendus, niſi probet ſecum diſpenſatum per habentem poteſtatem.

Conſtitutio xxvij.

Extra li. 3. ti. 5. de ſchiſmaticis cap. Fraternitati tuæ.

FRaternitati tuæ. Et infrà. Priorem, quem aſſeris à ſchiſmatico ordinatum, ab officio poteris repellere incunctanter, niſi legitimè probauerit ſecum fuiſſe miſericorditer diſpenſatum, & ab ea perſona, quæ ſuper hoc poteſtatem habuerit diſpenſandi.

DE APOSTATIS.

INNOCENTIVS PAPA III.

Infamatus de apoſtaſia, compellitur ſe purgare.

Conſtitutio xxviij.

Extra li. 5 ti. 9. de Apoſtatis cap. Tuæ fraternitati.

TVæ fraternitati. Et infrà. Super ſecundo articulo inquiſitionis tuæ duximus reſpōdendum, quod clerici, qui ſunt de apoſtaſię crimine infamati, qui videlicet abiecerunt habitum clericalem, non ſunt in ſeculari habitu tolerādi, ſed per diſtrictionem eccleſiaſticam coërcendi, donec deficiente probatione ad infamiam abolendam purgationem canonicam curauerint exhibere.

DE HOMICIDIO.

INNOCENTIVS PAPA III.
Epiſcopo Lugdunenſi.

Homicidium caſuale non imputatur ei, qui dedit operam rei licitæ, nec fuit in culpa.

Conſtitutio xxix.

Extra li. 5. tit. 12 de Homicidio, ca. Dilectus filius.

DIlectus filius A. cappellanus propoſuit, quod cum quadam corporis moleſtia grauaretur, vt comedendi appetitum aliquantulum excitaret, equum, quem nutriebat, aſcendit: qui quum bene non pareret habenis, ſed pręter ſeſſoris arbitrium ſaltibus laſciuierit, ipſe (vt eius refrenaret impetum) freno vim intulit, equūq. calcaribus ſtimulauit: cumq. fracto freno equus proprio arbitrio relictus curreret, feſtinanter quædam mulier veniens ex obliquo infantulum baiulans obuiauit: in quam equus irruens (procul abiecto ſeſſore) puerum prædictum oppreſſit.

Ideoque

ff. de furtis L. Qui inin rig. L. diſt. ca. Hi qui.

Ideoq; mãdamus quatenus ſi eſt ita quum idem capellanus nec voluntate nec actu homicidium perpetrauit, nec dedit operam illicitę rei, non impedias, quo min⁹ diuina poſſit officia celebrare.

Idem Metenſi Epiſcopo.

Homicidium non imputatur ei, qui dedit operam rei licitæ, nec fuit in culpa.

Conſtit. XXX.

Ibid. cap. Ex literis.

EX literis tuæ fraternitatis accepim⁹, ꝙ quum H. presbyter fœnum vellet de curru deponere, perticam ſuperius alligatam proiecit in terram: & cum fœno inſiſteret deponendo, puerum quendam iuxta currum reperit ſemiuiuum, in quo præter modicum liuoris in fronte nihil inueniri potuit læſionis.

Nos aũt ab eodem quæſiuimus ſacerdote, ſi priuſquam iaceret perticam circumſpexiſſet ſolicitè, an aliquis eſſet circa currum: qui qđ diligentiſſimè circũſpexiſſet aſſeruit, ſed qđ vidiſſet aliquẽ denegauit. Ad te igitur remittentes eundem, Mandamus, quatenus, ſi res ita ſe habet, niſi circa eundem graue ſcandalũ ſit exortum, vel tanta laboret infamia, quod deficiente accuſatore, oporteat eidem canonicam purgationem indici, ipſum liberè permittas exequi officium ſacerdotis.

Idem Biſuntino Archiepiſcopo.

Summatur iſta vt duæ præcedentes conſtitutiones.

Conſt. XXXI.

Ibid. cap. Ex literis tuæ.

EX literis tuę fraternitatis accepim⁹, quod quidã monachus ad deponendam de campanili campanã ſubſeruiens quia quoddam lignum corruit ipſo mouente, quẽdã puerũ oppreſſit & occidit: Quocirca mandamus, quatenus ſi monachus ipſe rem neceſſariam agebat & vtilem, & in loco, per quem aliquem tranſire non crederet, vel ibidem exiſtere; vel et illuc de cõſuetudine adire, quẽ lignũ dinoſcitur mouiſſe, ſatis poterit, præſertim in monaſterio, ad altiores ordines promoueri.

Idem Epiſcopo Paduano.

Summarium vt in præcedentibus.

Conſtit. XXXII.

SIgnificaſti nobis, qđ cum F. clericus equitaret, equus, cui inſidebat, tã ſe, q̃ ipſum proiecit in aquam, vnde clericus ipſum grauiter calcaribus ſtimulauit: equus verò cum exiſteret bucca durus, ꝑter voluntatem ſeſſoris, raptus in curſũ, mulierem quandam obuiam habuit, q̃ ex improuiſo pedibus interfecit. Cũq; nos ab eodem clerico feciſſemus inquiri, vtrum equi vitium prius ſciuiſſet, illud aſſeruit ſe ignoraſſe. Ideoq; mandamus, quatenus, ſi ita eſt, ad cautelã iniungas eidem pœnitentiam competentem: qua peracta, non impedias, quo minus in ſuſceptis miniſtret ordinibus, & ad maiores valeat promoueri. *Ibidem ca. Significaſti* *23. q. 5. c. Excõicatorum.*

Innocentius Papa tertius.

Non cenſetur homicida is, quo prohibente, & cauſam non dante, à conſanguineis homicidium committitur.

Conſtit. XXXIII.

PEtrus diaconus, & monachus S. Ioannis de Puna, ſua nobis inſinuatione monſtrauit, ꝙ cum ipſum quondã ſecularí habitu in eccleſia de Rigelo beneficium obtinẽtem, abbas illius eccleſię eodem beneficio ſpoliaſſet: cognati & amici eius irati plurimum & commoti, nocte quadã in domo diaconi conuenerũt & cęna facta, dicebant ꝙ vindictam volebant ſumere de abbate; inhibiti aũt expreſſe ab eodẽ diacono, ne abbatẽ occiderẽt, aut aliquid ſibi facerent, vñ ordinis ſui diſcrimẽ incurreret, & aliæ detrimentũ: nihilominus irruerunt in eũ, & plagis impoſitis, abierũt ſemiuiuo relicto; qui poſt dies aliquot expirauit. Et in ſtã *Ibidem ca. Petrus diaconus.*

Extra li. 5. tit. 3. de ſimonia. cap. Sicut 2. 23. q. 5. ca. Cum homo.

Quocirca mandamus, quatenus, ſi pmiſſa noueris veritate ſubnixa, ſępedicto diacono, non ſolum in diaconatus officio miniſtrari, ſed etiam ad ordinem presbyteratus aſcendere, ſi aliud canoni cum non obſtiterit, liberam concedas au thoritate apoſtolica facultatem: pręſertim ſi ſuper hoc non fuerit reſperſus in famia: cum ei non debeat imputari, qđ contra prohibitionem eius expreſſam, eo cauſam vel occaſionem non dante, au ſu ſacrilego fuit ab ipſius conſanguineis attentatum.

Idem Abbati ſanctiſſimæ Trinitatis de Meldeuberga.

Irregularis cenſetur, qui alium lethaliter percuſſit, licet ab alijs fuerit extinctus. Idem ſi non apparet an lethaliter; ſi etiam percuſſus ab alijs obijt, & non apparet ex cuius vulnere deceſſerit, idem eſt ſi non percuſſerit lethaliter, ſi animum occidendi habuit, & ex aliorum vulneribus percuſſus expirauit.

Conſtit. XXXIIII.

Ibidem ca. Significaſti.

Significaſti nobis, quod cum quidam maleficus ingreſſus eccleſiam, euchariſtiam cum altarium ornamentis & libris eccleſiaſticis extra eccleſiam aſportaſſet, L. presbyter eccleſiæ canonicus regularis præfatum iniquitatis filium ſoſ ſorio arrepto percuſſit: ſed ſi ad mortem fuit ictus huiuſmodi, tu & ipſe penitus ignoratis; quem parochiani eccleſię videntes ornamenta eccleſię aſportantem, arreptis gladiis & fuſtibus in eodem loco protinus occiderunt. Et infrà. Nos in prę miſſo caſu credimus diſtinguẽdum, vtrum conſtare poſſit, quod præfatus ſacerdos non inflixit percuſſionem lethalem, de qua, ſi aliorum non fuiſſent vulnera ſubſecuta, percuſſus minimè interiiſſet: etſi percuſſor uoluntatem nõ habuerit occidendi, neque ipſius ſtudio, conſilio, vel mandato proceſſerint alii contrà illum.

Extra li. 5. tit. 39. de

Et quidem, ſi hoc ita ſe habet (qđ forſan ex eo poſſet oſtendi, ſi certa apparuiſſet percuſſio ab eodem inflicta tam modica & tam leuis, in ea parte corporis, in qua quis de leui percuſſu nõ ſolet ad mortem, vt peritorum iudicio medicorũ talis percuſſio aſſereretur non fuiſſe lethalis) cum de cæteris credendũ ſit ipſi, qui non accuſatur, vel denũciatur ab aliquo ſed per ſeipſum conſilium appetit ſalutare, poſt pęnitentiam ad cautelam iniũctam, in ſacerdotali poterit officio miniſtrare, maximè religionis accedente fauore, cum ſit canonicus regularis, & ſine omni ſcandalo poſſit ſacerdotale officiũ celebrare. Quod ſi diſcerni non poſſit, ex cuius ictu interiit, in hoc dubio tanquã homicida debet haberi ſacerdos: & ſi fortè homicida non ſit à ſacerdotali officio abſtinere debet; cum in hoc caſu ceſſare ſit tutius, quàm temerè celebrare, pro eo quod in altero nullum, in reliquo vero magnũ periculum timeatur. Et infrà.

ſententia ex com c. Si vero I.

Si verò, quemadmodum perhibetur, ſacerdos iſte prius percuſſus ab illo ſacrilego, mox eum cum ligone in capite repercuſſit, quamuis vim vi repellere omnes leges & omnia iura permittãt: quia tamen illud debet fieri cum moderamine inculpatæ tutelæ, non ad ſumendam vindictam, ſed ad iniuriam propulſandam: non videtur idem ſacerdos à pœna homicidii penitus excuſari, tum ratione inſtrumenti, cum quo ipſe percuſſit, quod eum graue ſit, non ſolebat leuem plagam inferre: tum ratione partis, in qua ipſe fuit percuſſus, in qua de modico ictu quis lethaliter ſolet lædi.

Innocentius Papa tertius.

Religioſus chirurgiam exercens, ſi ex ea mors ſequitur, irregularis eſt, etiam ſi ſit peritus & diligens, & hoc fecerit cauſa pietatis, ſed cum eo poſt ſatiſfactionem miſericorditer diſpenſari poteſt.

Conſtit. XXXV.

Ibidem ca. Tua nos.

Tvanos duxit fraternitas conſulendos. Et infrà. Quęſiuiſti, quid ſit de quodam monacho ſentiendum, qui credens ſe quandam mulierem à gutturis tumore curare, vt chirurgicus eum ferro tumorem illum aperuit, & cũ tumor aliquan-

aliquantulum reſediſſet, ipſe mulieri p̄cepit, ne ſe vento exponeret vllo modo, ne forte ventus ſubintranſgutturis apertionem, ſibi cauſam mortis inferret: ſed mulier eius mandato contempto, dum meſſes colligeret, vento ſe expoſuit incautè, & ſic per apertionem gutturis ſanguis effluxit, & mulier diem vltimum ſic finiuit: vtrum videlicet, eum prędictus monachus ſit ſacerdos, liceat ei ſacerdotale officium exercere?

Nos igitur fraternitati tuę reſpondemus, q̄d licet ipſe monachus multū deliquerit officium alienum vſurpando, quod ſibi minimè congruebat: ſi tamen cauſa pietatis, & non cupiditatis id egerit, & peritus erat in exercitio chirurgię, omnemq; ne ſtuduit, quam debuit, diligentiam adhibere, non eſt ex eo quod per culpam mulieris contra conſilium eius accidit adeo reprobandus, quod nō poſt ſatisfactionem condignam cum eo miſericorditer agi poſſit, vt diuina valeat celebrare, alioquin interdicenda eſt ei ſacerdotalis ordinis executio de rigore.

Qui iudici ſeculari dedit interſignia furis, à quo fuit vulneratus, irregularis non eſt, licet ille poſtmodum occidatur.

Ad vltimum fuit ex parte tua propoſitum, quod quidam ſcholaris metuens, quod latrones in hoſpitio ſuo eſſent, de ſtrato conſurgēs, reperit ibi furem: qui non ſolum ipſum ſcholarem proſtrauit ad terram, ſed pene ad mortem vulnerauit eundem. Et infrà. Mane itaque ſcholares latronem quęſierunt eundem, quē vulneratum inuenerūt. Poteſtati Vincētię tradiderunt: coram quo conſtanter negauit, quod prēmiſſa minimè perpetrauit: vnde pręfata Poteſtas ad eundem ſcholarem nuncios deſtinauit, vt exponeret, ſi qua ſciret de fure prędicto, vel traderet interſignia: qui cultrū, quē ipſi latroni abſtulerat, & ſotulares ab eodem in ipſius domo dimiſſos, (quos abſtraxerat, ne pedum ſtrepitus audiretur, nunciis tradidit memoratis, ſuper eodē facto ſe, nihil amplius intromittens. Poteſtas igit̄ receptis talibus interſigniis, latronē ipsū apparitoribus ſuis tradidit puniendum: qui ſibi amputauerunt virilia & oculos eruerunt. Latro vero ira & dolore commotus, nec potum ſumpſit, nec cibum: & ſic de medio eſt ſublatus. Vnde per noſtrum oraculum poſtulas edoceri, vtrum pręfatus ſcholaris ad ſacros valeat ordines promoueri?

Nos igitur inquiſitioni tuę taliter reſpondemus, quod ſi pręfatus ſcholaris dignis meritis adiuuatur, propter pręſcriptum euentum, à ſuſceptione ſacrorum ordinum nullatenus eſt arcendus.

Idem Priori, & Fratribus Carthuſiæ.

Qui dat cauſam abortioni, homicida eſt, ſi cōceptum erat viuificatum animal rationale, alias ſecus.

Conſtitutio XXXVI.

Sicut ex literarū veſtrarum tenore accepimus, cum quidam presbyter veſtri ordinis, qui prius fuerat niger monachus, quandam mulierem pręgnantē, cum qua contraxerat conſuetudinē inhoneſtam, & quę aſſerebat ſe concepiſſe ex eo, per zonam arripuerit quaſi ludēs, ipſa per hoc ſic ſe aſſeruit eſſe lęſam, q̄d occaſione huiuſmodi abortiuit: propter quod idem presbyter proborum virorū vſus conſilio, ſeipſum duxit ab altaris miniſterio ſequeſtrandum. Et infrà. *Ibid. cap. Sicut ex literarum.*

Nos vero deuotioni veſtrę inſinuatione pręſentium reſpondemus, quod ſi nō dum erat viuificatus conceptus, miniſtrare poterit: alioquin debet ab altaris officio abſtinere. *32. q. 2. ca. Q̄d verò.*

Innocentius Papa tertius.

Non imputatur clerico ciuiliter iuſtitiam petēti de laico, ſi iudex in laicum exercet vindictam ſanguinis.

Conſtitutio XXXVII.

Poſtulaſti. Et infrà. Quęſiuiſti pręterea, vtrum contra quoſdam contēpta excōicationis ſnīa debitas eccleſiis decimas ſubtrahentes tibi, regiam implorare tibi liceat poteſtatem, cum ad ſolutionem *Ibid. cap. Poſtulaſti.*

nem ipſarũ vix abſq; ſanguinis effuſiõne valeant coarctare? Ad qđ rñdemus, q̇ ſi te de huiuſmodi querimoniã ſimpliciter deponente, rex, cui ad bonorũ laudem, vindictam vero malorũ gladius eſt commiſſus, in eoſdem rebelles traditam ſibi exercuerit poteſtatem, eorũ erit duritiæ aut malitiæ imputandum.

DE SAGITTARIIS.

INNOCENTIVS PAPA III.

Excommunicandus eſt ſagittarius & baliſtarius contra Chriſtianos.

Conſtitutio XXXVIII.

Extra lib. 5. ti 15. de ſagittarÿs. c. Artẽ illã 63. diſt. c. Salonitana

ARTEM illam mortiferam & odibilem baliſtariorũ, & ſagittariorũ aduerſus Chriſtianos & catholicos exerceri de cętero ſub anathemate prohibemus.

DE ADVLTERIIS & ſtupro.

INNOCENTIVS PAPA III. Archiepiſcopi Turonenſi.

Coniunx coniugem de adulterio impetere non poteſt, ſi & ipſe adulterium commiſiſſe conuincatur.

Conſtit. XXXIX.

Extra li. 5 ti. 16. de adulterÿs & ſtupro. ca. Intellexi mus.

INtelleximus, quod cum S. laicus H. vxorem ſuam à maritali conſortio depuliſſet, diœceſanus eorũ audiens eandem cum quodã adultero fornicari, eam & illum vinculo excõicationis aſtrinxit: quæ tandem adulterium abiurans, abſolutione recepta, coram ẽpo memorato prædictum virum ſibi reſtitui poſtulauit. At ille obiiciens ei adulterium, & qđ ab ipſo nõ expulſa, ſed ſpontanea receſſiſſet, reſtitutionem ſui propoſuit minimè faciẽdam: quod mulier inficians, replicauit in ipſum, quod fuerat fornicatus. Et infrà.

Quocirca mandamus, quatenus, niſi tibi conſtiterit, vel per euidentiam rei, vel per confeſſionem legitimam mulieris, quod adulterata ſpontè fuiſſet adulterii etiam, q vir dicitur commiſiſſe, pbatione ceſſante, ipſum recipere cõpellas eandẽ: quod ſi prædicto modo de mulieris fornicatione cõſtiterit, (niſi teſtes, per quos viri adulterium eſt probatum fuerint reprobati, cum matrimonii ius in vtroque lęſum conſiſtat, & paria delictà mutua compenſatione tollantur) nihilominus eum cogas, vt eam recipiat, & maritali affectione pertractet: alioquin mulieri ſilẽtiũ imponere nõ poſtponas. *28. diſt. c. Priuſquam 31. q. 2 ca. Lotharius.*

Idem Epiſcopo Ambianenſi.

Non debet ſeparari matrimonium, quo ad thorum, propter adulterium, quando ambo cõiuges fuerint adulterati.

Conſtit. XL.

TVa fraternitas requiſiuit, vtrum aliquo denegante vxori ſuæ in adulterio deprehenſæ debitũ coniugale, ſi poſtmodum ipſe cum alia perpetret adulterium manifeſtè, cogi debeat, vt eandem maritali affectione pertractet. *Ibidem ca. Tua fraternitas.*

Super quo taliter reſpondemus, qđ cum paria crimina compenſatione mutua deleãtur, vir huiuſmodi fornicationis obtentu, ſuæ vxoris nequit conſortium declinare.

DE RAPTORIBVS.

INNOCENTIVS PAPA III. Epiſcopo Saronenſi.

Rapta poteſt matrimonium contrahere cum raptore, vbi datur libera facultas in contrahendo.

Conſtit. XLI.

Extra li. 5 titu. 17. de raptoribus ca. Accedẽs 36. q. 2. c. De puellis. Extra li 4 tit. 1. de ſpõſalibus, & matri. cap. Ad id qđ.

ACCEDENS ad apoſt. ſedem. Et infrà.

Rapta puella legitimè cõtrahet cũ raptore, ſi prior diſſenſio tranſeat poſtmodum in conſenſum: & quod ante diſplicuit, tandem incipiat complacere, dummodo ad cõtrahẽdũ legitimę ſint pſonę.

DE

DE VSVRIS.

INNOCENTIVS PAPA III.

Prælatis in Regno Franciæ conſtitutis.

Manifeſtus vſurarius appellans ad ſubterfugiendum reſtitutionem, audiendus nõ eſt.

Conſtit. XLII.

Extra li. 5. titu. 19. de vſur. cap. Quam per nitioſum.

QVAM pernicioſum. Et infrà. Mandamus, quatenus manifeſtos vſurarios (maximè quos vſuris publicè renunciaſſe conſtiterit) cum eos aliquis conuenerit de vſuris, permittatis appellationis ſubterfugio ſe tueri.

Idem Narbonenſi Archiepiſcopo.

Per ſubtractionem communionis Chriſtianorum & per principes ſeculares cogendi ſunt Iudæi ad vſuras reſtituendas.

Conſtit. XLIII.

Ibid. cap. Poſt miſerabilem. 8. diſt. cap. Quo iure. & C. de Iudæis, L. Iudæi.

POſt miſerabilem. Et infrà. Iudæos ad remittendas Chriſtianis vſuras, per principes & poteſtates compelli præcipimus ſeculares: & donec eis remiſerint, ab vniuerſis Chriſti fidelibus tã in mercimoniis, quàm in aliis per excommunicationis ſententiam eis iubemus cõiunctionem omnimodam denegari.

Idem Mutinenſi Epiſcopo.

Non obſtante iuramento de non repetendis vſuris per debitorem præſtito, poteſt iudex ex officio ſuo vſurarium ad reſtituendas vſuras compellere.

Conſtit. XLIIII.

Ibid. cap. Tuas dudũ

TVas dudum recepimus quæſtiones, quod quidam vſurarii eos, quibus dant pecuniam ad vſuram, præſtare faciunt iuramentum, quod vſuras non repetent, & ſuper his, quas ſoluerint, nullam moueant quæſtionem. Nos igitur reſpondemus, vt vſurarios ipſos modo præfato per cenſuram eccleſiaſticam, appellatione remota, compellas ante vſurarum ſolutionem ab earum exactione deſiſtere, uel reſtituere ipſas, poſtquam fuerint perſolutæ, ne de dolo & fraude contingat eos commodum reportare.

Innocentius Papa tertius.

Non auditur vſurarius repetens vſurã, niſi prius reſtituas extortas.

Conſtit. XLV.

Ibidem ca. Quia fruſtra. ff. tit. Quod met. cauſa. L. Iſti quidem.

QVia fruſtra legis auxilium inuocat, qui committit in legem: ſtatuimus: vt ſi qs vſurarius à nobis literas impetrauerit ſuper reſtituendis vſuris, vel fructibus computandis in ſortem: niſi prius ipſe reſtituerit vſuras, quas ab aliis noſcitur recepiſſe, authoritate literarũ ipſarum nullatenus audiatur.

Idem Altiſiodorenſi Epiſcopo.

Conuictus de vſuraria prauitate per famam & alia argumenta, poteſt manifeſtari vſurarius, & tanquam manifeſtus vſurarius compeſci, ſecundum diſpoſitionem Lateranenſis concilij.

Conſt. XLVI.

Ibidem ca. Cum in diœceſi. 11. q. 3. ca. Iniuſtum.

CVm in diœceſi tua ſint quamplurimi vſurarii, de quibus minimè dubitatur, quin ſint vſurarii manifeſti, contra quos propter timorem potentũ, qui tuentur eoſdem, nullus accuſator apparet, nec iidem ſunt per ſententiam condemnati.

Fraternitati tuæ taliter reſpondemus quod licet contra eos non appareat accuſator, ſi tamen aliis argumentis illos cõſtiterit eſſe vſurarios manifeſtos, in eos pœnam in Lateranenſi concilio contra vſurarios editã liberè poteris exercere.

Innocentius Papa tertius.

Maritus recipiens pignus pro dote promiſſa, non tenetur fructus in ſortem computare.

Conſtit. XLVII.

Ibidem cap. Salubriter C. de in. do. L. Precne. re.

SAlubriter. Et infrà. Sanè generum ad fructus poſſeſſionum, quæ ſibi à ſocero ſunt pro numerata dote pignori obligatæ, computandos in ſortem, non credimus compellendum: cum frequenter dotis fructus non ſufficiant ad onera matrimonii ſupportanda.

Idem Epiſcopo Bononienſi.

Repetens vſuras, non auditur, niſi reſtituat extortas per ſe, vel per alium, à quocunque cauſam habeat.

Conſtit. XLVIII.

Ibid. cap. Michael.

MIchael laicus ſuam nobis querimoniam deſtinauit, quod M. & quidam alii Bononienſes ciues multa extorſerunt ab eo, & à patre ſuo, cuius hęres extitit, nomine vſurarum. Et infrà. Attentius prouiſurus, ne authoritate noſtra in negocio procedas eodem, niſi dictus conquerens reſtituerit, vel adhuc reſtituat, ſi quas aliquando ipſe, vel pater eius extorſit vſuras.

DE CRIMINE FALSI.

INNOCENTIVS PAPA III.

Exiſtens in curia literas apoſtolicas non recipiat, niſi de manibus Papæ, vel officialiũ ab ipſo deputatorum. Perſonæ tamen ſolennes per nũcios recipere poterunt, de manibus tamen prædictorum. Contrafaciens ſi laicus eſt, excommunicationi ſubiacet: ſi clericus, ab officio & beneficio deponitur.

Conſtit. XLIX.

Extra li. 5. tit. 20. de crimine falſi, cap. Dura ſæpe. Inno. in conci. Latera. cap.

DVra ſæpe mãdata. Et infrà. Statuimus & ſub excõica tionis pœna, & ſuſpenſionis ordinis & beneficii diſtrictius inhibemus, ne quis apud ſedem apoſt. literas noſtras, niſi à nobis vel de manibus illorum recipiat, qui de mandato noſtro ad illud ſunt offiñ deputati. Si vero perſona tantæ authoritatis extiterit, vt ipſam deceat ꝑ nunciũ literas noſtras recipere: nũciũ ad cancellariam noſtram, vel ad noſipſos mittat idoneum, per quem literas apoſtolicas iuxta formam præſcriptam recipiat. Si quis autem in hac parte mandati noſtri tranſgreſſor extiterit, ſi laicus fuerit, excommunicationi ſubiaceat: ſi clericus, officii & beneficii ſuſpenſione damnetur. Et infra.

Nonnulli. C. de praeci. imper. offe. L. vniuerſis

Qui ſcienter literas falſas vltra viginti dies reſeruauerint, nec eas aut deſtruxerint, aut reſignauerint, excommunicationis ſententiæ ſubyciuntur, & abſolutio ſoli Papæ reſeruatur, excepto mortis articulo.

Adiicientes ſtatuimus, vt generalem excõmunicationis ſententiam promulgetis, quam per ſingulas parochias faciatis ſię frequẽtius innouari, quod ſi quis falſas literas ſe habere cognoſcit, intra xx. dies literas illas aut deſtruat, aut reſignet, ſi pœnam excommunicationis voluerit euadere: quam (niſi forſan in mortis articulo) ſine ſpeciali mandato noſtro à quoquam nolumus relaxari: nec etiã (ſi præſumpta fuerit) contra hoc abſolutio quicquam habeat firmitatis.

5. q. 1. cap. Quidã, 22. q. 5. c. Hoc videtur. 17. q. 4. ca. Si quis ſua.

Idem Archiepiſcopo & Canonicis Mediolanenſibus.

Ponit nouem modos falſandi literas Papales.

Conſtit. L.

Ibid. cap. Licet ad.

LIcet ad regimen. Et infrà. Vt aũt varietates falſitatis circa noſtras literas deprehendere valeatis, eas vobis præſentibus literis duximus exprimendas.

Prima ſpecies falſitatis hæc eſt, vt falſa bulla falſis literis apponatur.

Secunda, vt filum de vera bulla extrahatur ex toto, & per aliud filum immiſſum falſis literis inſeratur.

Tertia, vt filũ ab ea parte, in qua charta plicatur inciſum, cum vera bulla falſis literis immutatur, ſub eadem plicatura cũ filo ſimilis canebas reſtauratum.

Quarta, cũ à ſuperiore parte bullę altera pars fili ſub plumbo reſcinditur, & per idem filum literis falſis inſerta, reducitur infra plumbum.

Quinta, cum literis bullatis & redditis in eis, aliquid per raſuram tenuẽ immutatur. Sexta, cũ ſcriptura literarum, quibus fuerat appoſita vera bulla, cum aqua vel vino vniuerſaliter abolita ſeu deleta,

deleta, eadem chatta cum calce & aliis iuxta conſuetum artificium dealbata de nouo reſcribitur.

Septima, cum chartæ, cui fuerit appoſita vera bulla, totaliter abolitæ vel abraſæ, alia ſubtiliſſima chatra eiuſdem quãtitatis ſcripta, cum tenaciſſimo glutino coniungitur. Eos ẽt pro crimine falſitatis non reputamus immunes, qui cõtra conſtitutionem noſtram ſcienter literas nõ de noſtra vel bullatoris noſtri manu recipiunt. Illos quoque qui accedentes ad bullam falſas literas cautè proiiciunt, vt de vera bulla cum aliis ſigillentur. Sed hæ duæ ſpecies falſitatis non poſſunt facile comprehendi, niſi vel in modo dictaminis, vel ĩ forma ſcripturæ, vel qualitate chartæ falſitas cognoſcat.

C. de fide inſtru. L. Comparatione.

In cæteris autem diligens indagator falſitatem poterit intueri, vel in adiunctione filiorum, vel in collatione bullæ, vel motione, vel obruſione, præſertim ſi bulla non ſit æqualis, ſed alicubi magis tumida, & alibi magis depreſſa.

Idem Epiſcopo Attinacenſi.

Falſæ ſunt literæ papales, in quibus epiſcopus vocatur filius, vel inferior frater, vel vni ſcribitur in plurali.

Conſtit. LI.

Ibid cap. Quàm graui.
Supra eodẽ conſti. proxima in fine.

QVàm graui pœnæ ſubiaceat. Et infrà. Nos verò literas, quæ tibi ſub noſtro noĩe p̃ſentatę fuerunt, diligentius intuentes, in eis tã in continẽtia, quàm in dictamine deprehendimus falſitatem, ac in hoc fuimus admirati, quia tu tales literas à nobis credideras emanaſſe, cum ſcire debeas apoſtolicam ſedem cõſuetudinem in ſuis literis hãc tenere vt Patriarchas, archiepiſcopos, epiſcopos fratres: cæteros autem reges, principes, vel alios cuiuſcunque ordinis filios in noſtris literis appellemus. Et cũ vni tantum perſonę noſtrę literę dirigũtur, nunquam ei loquimur in plurali, vt vos ſiue veſter, & his ſimilia in ipſis literis apponamus. In falſis autem literis tibi pręſentatis, in ſalutatione dilecto in Chriſto filio vocabaris: cum in literis quas aliquando tibi tranſmiſimus, te videre poteris à nobis fratrem venerabilem appellatum.

Propter quod ſic literas apoſtolicas ſtudeas intueri, tam in bulla, filo & chartã, q̃ in ſtilo, qđ veras p̃ falſis, uel falſas p̃ veris literis modo aliquo non admittas.

Infra eodẽ conſti. proxima.

Innocentius Papa tertius.

Qui per ſe vel per alios literas Papæ falſant, excommunicati ſunt cum ſuis fautoribus, & clerici officiis & beneficiis priuati ſũt, & degradandi, & tradendi curiæ ſeculari, per quam laicus legitime punitur. Qui verò falſis literis vtitur, ſi clericus eſt, officio & beneficio priuatur, ſi laicus excommunicatus eſt.

Conſtit. LII.

Ibid. cap. Ad falſariorum.

AD falſariorum confundendum maliciam. Et infrà. De communi fratrum noſtrorum conſilio duximus ſtatuendum, vt qui literis noſtris vti voluerint, eas primo diligenter examinent: qm̃ ſi falſis literis ſe vſos dixerint ignoranter, eorũ ſera pœnitentia euitare nequibit pœnas inferius annotatas.

C. ad legem corne. de fal. L. maiorem.

Nos enim omnes falſarios literarum noſtrarum, qui per ſe, vel alios vitium falſitatis exercent, cum fautoribus & defenſoribus ſuis anathematis vinculo decernimus innodatos: ſtatuentes, vt clerici, qui falſatii fuerint deprehenſi, omnibus officiis & beneficiis eccleſiaſticis perpetuo ſint priuati: ita vt qui per ſe falſitatis vicium exercuerint, poſtquam per eccleſiaſticum iudicem fuerint degradati, ſeculari poteſtati tradantur ſecundũ conſtitutiones legitimas puniendi: per quam & laici, qui fuerint de falſitate cõuicti, legitimè puniantur.

ff. tit. Ad legem corne. de falſis. L. id eſt, in fine.

Qui verò ſub nomine noſtro literis falſis vtuntur, ſi clerici fuerint, officiis & beneficiis eccleſiaſticis ſpolientur: ſi laici, tamdiu maneant excommunicationi ſubiecti, donec ſatisfaciant competenter ita tamen, vt in iſtis & in illis malitia grauius, quàm negligentia puniatur, quod & de his, qui falſas literas impetrant, ſtatuimus obſeruandum.

Innocentius Papa tertius.

Non præſumitur quis falſare literas de ſimplici iuſtitia, nec punitur, ſi hoc comperto deſtiterit illis vti.

Conſtit. XXXV.

Ibidem ca. Accedens. Infra eodé tit. de exceſſi. præl. conſtit. In ſer.

ACcedens. Et infrà. Fraternitati tuæ mandamus, quatenus, ſi literæ apoſtolicę, in quibus falſitas deprehenſa fuerit, de ſimplici iuſtitia formam habeāt, (cum præſumi non debeat, quod pro talibus literis, quæ poſſunt facilè obtineri fraudem quis commiſerit falſitatis) nec literis vſus eſt, poſtquam eas falſas eſſe cognouit, tu ei officium beneficiumque reſtituens, ipſum ſuper hoc vlterius nō moleſtes.

Innocentius Papa tertius.

Propter paucarum literarum raſuram in loco non ſuſpecto, reſcriptum non probatur falſum.

Conſtit. XXXVI.

Ibidem ca. Ex conſcientia.

EX conſcientia. Et infrà. Verum literas ipſas, quę redargutę fuerant falſitatis diligentius intuentes, nullum in eis falſitatis ſignum, vel ſuſpicionis inuenimus, niſi paucarum literarum raſuras, quæ nequaquam ſapientis animū in dubitationem vertere debuerunt: vnde ſi vobis conſtiterit prædictum R. obligaſſe ſe ſub periculo cauſæ quod literas illas falſas eſſe probaret, (cum quilibet ad renunciandum iuri ſuo liberam habeat facultatem) ipſi R. ſuper dicta eccleſia ſilentium imponatis.

DE CLERICO excommunicato miniſtrante.

INNOCENTIVS PAPA III Capitulo Herbipolenſi.

Si habens notitiam excommunicationis, per ſolam famam celebrat, debet de rigore deponi, licet cum eo poſſit miſericorditer diſpenſari.

Conſtit. XXXVII.

Extra li. 5. titu. 27. de clerico excōmunicato miniſtrante ca. Illud do

ILLVD dominus in B. Petro. Et infrà. Venerabilis frater noſter quōdam Hildeſemenſis epiſcopus licētia non ſolum non obtenta, ſed nec etiam poſtulata (eccleſia Hildeſemenſi relicta) Herbipolen. eccleſiā occupauit. Et infrà.

minus. Supra eodē tit. de crimine falſi, con ſti. Dura ſæpe.

Vnde Magdeburgen. epiſcopo dedimus in mandatis, vt cum factum ipſum non poſſet in partibus illis non eſſe notorium, niſi dictus epiſcopus infrà xx. dies ab Herbipolen. eccleſiæ adminiſtratione ceſſaret, eum excommunicatū publicè nunciaret, quod idem Magdeburgen. ſtuduit adimplere. Et infrà. Ipſe vero epiſcopus in noſtra poſtmodum præſentia conſtitutus, etſi ſuum recognoſceret, & confiteretur exceſſum, & non iudicium, ſed miſericordiam poſtularet: hoc tamen inter aliā in ſua excuſatione propoſuit, quod cum dictus Magdeburgen. non eſſet ordinarius iudex eius, non crediderat, quod monitione non præmiſſa authoritate delegata poſſet procedere cōtra ipſum, aut ſententiam in eum aliquam promulgare. Vnde cum nec ante factum monitorias, nec poſt literas ab eo aliquas accepiſſet, peccare non credidit, ſi diuina officia quantumcunque ſolenniter celebrauit, præſertim cum ei non niſi per famam de ſententia contra eum probata conſtaret. Et infrà.

De conſecr. diſt. cap. 4. Quando quis.

Licet autem in hoc non uideatur omnino culpabilis extitiſſe: quia tamen in dubiis via eſt eligenda tutior, & ſi de lata in eum ſententia dubitaret, debuerat tamen potius ſe abſtinere, quàm ſacramenta eccleſiaſtica pertractare. Illud aūt ꝙ ſub ſpe veniæ diuina ſibi fecit (poſtquam ſe à nobis excommunicatum nouerat) celebrari, & cōmunioni fideliū ſe ingeſſit, potius contra eum facere credimus, quàm pro eo, cum ſub fiducia pœnitentię non debuerat deliquiſſe, & excommunicato non vitare, multo magis quàm non uitari periculoſum exiſtat. Non vitare ſiquidem, cum in eo ſit, excōmunicatus ſine delicto non poteſt: ſed cum ex aliis pendeat, ſine ſuo delicto poterit non uitari. Et infrà.

12. q. 3. c. Si quis Epiſcopus.

Cum eo miſericordiam faciens, pœnam, quam canon minatur his, qui poſt excommunicationem diuina præſumpſerint, officia celebrare, vel ſe celebrationi ingeſſerint diuinorum, ei non diximus infligendam.

Idem

Idem Archiepiſcopo Biſuntino.

Excommunicatus celebrans, à beneficio depo nitur.

Conſtit. XXXVIII.

Ibidem ca. Fraternitati. FRaternitati tuæ. Et infrà. Presbyteros autem & alios clericos, qui pro ſuis exceſſibus, à te nexibus anathematis canonicè innodati, præſumpſerunt, vel præſumunt officia celebrare diuina, rationabiliter poteris omnibus beneficiis eccleſiaſticis ſpoliare.

Idem Decano, & Priori Colonienſi.

Collatio beneficij excommunicato facta non tenet, & ſcienter talibus conferens à beneficiorum collatione ſuſpenditur.

Conſtitutio XXXIX.

Ibidem ca. Poſtulaſtis. 11.q.3. c. Excõicatio. POſtulaſtis per ſedem apoſt. edoceri. Et infrà. Conſultationi veſtræ reſpõdemus, quod cum excommunicatis cõmunicari non debeat, & clericis excommunicationis vinculo innodatis eccleſiaſtica beneficia conferri nõ poſſint, nec illi valeant ea retinere licitè, niſi forſan cum eis fuerit miſericorditer diſpenſatum, cum ea non fuerint canonicè conſecuti. Illi verò qui ſcienter talibus illa beneficia contulerunt, tamdiu debent à beneficiorum collatione ſuſpẽdi, donec ſuper hoc veniam conſequi mereantur, vt puniantur in hoc, in quo delinquere præſumpſerunt.

Celebrans in loco interdicto, ſi eſt clericus ſecularis beneficijs priuatur. Si verò monachus, in arctius monaſterium detruditur.

Quæſiuiſtis præterea qualiter puniri debeant clerici, monachi vel moniales eccleſiarum conuentualium, qui poſt latã interdicti ſententiam in locis ſuppoſitis interdicto præſumpſerunt hactenus, & adhuc etiam non verentur diuina officia celebrare, quamuis propter hoc ſint excommunicationis vinculo innodati. Ad hoc breuiter reſpondemus, quod clerici, qui talia præſumpſerunt, ſunt eccleſiaſticis beneficiis ſpoliandi: monachi vero vel moniales in arctioribus monaſteriis ad peragendam pœnitentiam detrudendi.

Idem Decano, & Subdiacono Pictauienſi, & Magiſtro P. canonico Petragoricenſi.

Valet collatio beneficij ei facta, qui fuit prius excommunicatus, ſed abſolutus tempore collationis.

Conſtit. XL.

PRopoſuit coram nobis magiſter P. clericus epiſcopi Tuſculanen. quod G. S. Mariæ in porticu diacono Cardinali in partibus illis apoſt. ſedis fungente officio legationis, quidam de Lemouicẽ. ci humiliter ſupplicarunt, vt eorum eccleſiam, quæ debito fraudabatur clericorum ſeruitio, ordinaret, pro ſe ac magiſtro eodem preces ſpecialiter porrigẽtes. Ipſe vero Lemouicen. ciuitatem ingreſſus canonicos monuit, vt illos reciperent in ſocios & in fratres: maximè cum præbendæ quinque vel quatuor ab vltima ipſius eccleſiæ ordinatione vacaſſent, quibus poſt petitas & conceſſas de liberationis inducias non curantibus reſpondere, de præbenda Lemouicen. cardinalis prædictus eoſdem clericos inueſtiuit. Et infrà. Cum autem dictus magiſter & Lemouicen. pœnitentiarius in noſtra fuiſſent præſentia conſtituti, & acta iudicii inſpici fecerimus diligenter, per pœnitentiarii teſtes intelleximus, quod Lemouicen. epiſcopus pluribus annis antequã idem magiſter inueſtitus fuerit, clericos & Burgen. caſtri Lemouicen. & eundẽ P. nominatim (quem eorum dicebat conſiliarium, & fautorem) vinculo excommunicationis aſtrinxit. Per teſtes vero magiſtri P. probatur, quod ſi dictus epiſcopus in Burgẽ. & eorum fautores tam clericos quàm laicos Lemouicenſes excommunicationis ſententiam protuliſſet, eos tamen per

treſ

tres annos abſoluit, antequã dictus magiſter fuerit inueſtitus. Et infrà. Et quia idem epiſcopus dicto magiſtro communicauit poſtea in eccleſia, & in menſa. Et infrà.

Quod vero dictum magiſtrum inueſtituræ ſuæ tempore à præfato epiſcopo extitiſſe excommunicatum dictus pœnitentiarius, (ſicut obtulerat) non probauit, cum ex aduerſo de abſolutione, & communione dicti epiſcopi fuerit facta fides, quod per dictum legatum de memorato magiſtro factum eſt, per diffinitiuam ſententiam duximus approbandum.

DE CLERICO PER ſaltum promoto.

INNOCENTIVS PAPA III. Epiſcopo Bononienſi.

Qui ignoranter per ſaltum de ſubdiacono fit presbyter, poſt pœnitentiam in diaconum ordinatur, & poſtea poteſt ſecum in ſacerdotio diſpenſari.

Conſtitutio XLI.

Extra li. 5. titu. 29. de clerico per ſaltum promoto cap. Tua literæ.

TVAE literæ continebant, quod, ſicut ex relatione quorũdã receperas, P. preſbyter diaconatus ordine prætermiſſo, ſe fecit ad ſacerdotii ordinem promoueri. Ipſe tibi quoque ſecreto confeſſus eſt, ſed pro certo neſcire, ſi res taliter ſe haberet. Sed ex quo boni viri hoc aſſerebant, inter quos fuerat conuerſatus, credebat aſſertioni eorum, eò ꝙ tempore, quo ordines inferiores ſuſceperat, infra annos diſcretionis fuerat conſtitutus. Et infrà.

De conſecr. diſt. 1. c. Eccleſia. 52. diſt. ca. Solicitudo.

Mandamus, quatenus condignã pœnitentiam pro huiuſmodi negligentia iniungas eidem: qua peracta, quia non intelligitur iteratum, quod factum eſſe neſcitur, ipſum in diaconum ordinare procures, & ſic de miſericordia eundem miniſtrare permittas in ordine ſacerdotis.

DE EXCESSIBVS prælatorum, & ſubditorum.

INNOCENTIVS PAPA III. Archipresbytero Sancti Andreæ de Pall.

Suſpendi debet clericus, qui de ſuo crimine publicè gloriatur.

Conſtitutio XLII.

Extra li. 5. titu. 13. de exceſſibus Prælatorũ. cap. Quam ſit.

QVAM ſit graue crimen in clericis cum malefecerint gloriari, nullus ſanæ mentis ignorat. Accepimus ſanè qđ cum R. Deſerien. P. filiam ſuam cuidam I. nomine tradiderit in vxorem, P. diaconus non erubuit publicè confiteri, ſe mulierem prædictã carnaliter cognouiſſe: Vnde factum eſt, quod vir eam ad propria remitteret, cui fuerat matrimonialiter copulata. Ideoque mandamus, quatenus, ſi tibi conſtiterit de pręmiſſis, appellatione ceſſante, præfatum clericum ab officio & beneficio ſuſpendere non poſtponas, compellens virum, vt vxorem ſuam recipiat, eique, ſicut iuſtum eſt, officium exhibeat maritale.

Idem Epiſcopo Hyponenſi, & Abbati de Toleto viſitatoribus Lumbardiæ.

Clericus authoritatem vel conſilium directè, vel indirectè homicidio præſtans, irregularis efficitur.

Conſtitutio XLIII.

Ibidem cap. Ex literis.

EX literis veſtris accepimus, quod cũ ad Albiganenſem eccleſiam vna cũ Piſano Archiepiſcopo tunc Epiſcopo Verſellẽ. acceſſiſſetis, viſitationis officiũ impleturi: Albiganen. epiſcopus inter cętera, quæ propoſita fuerant contra ipſum

ſum, ore proprio eſt confeſſus, quod cũ quidam in villa quadam ad eius iuriſdictionem ſpectante infamaretur de furto & idem illud inficiaretur omninò, offerens quod candentis ferri iudicio ſe purgaret,& vt ſuſpendio puniretur, ſi deficeret in eodem, dictus epiſcopus requiſiuit à iudice, quid ſuper hoc videretur ei dem:& cum iudex reſpondiſſet, vt fieret ſicut fur ipſe dixerat, ferrum candens in ipſius præſentia epiſcopi eſt allatũ: Qđ cum accepiſſet fur ille, combuſtus eſt. Vnde iudex pauefactus, quid ſibi ſuper hoc videretur, conſuluit epiſcopum memoratum. Qui reſpondit, quod ſi fur ſic euaderet, malum eſſet, quanquam affirmet ſe verbis talibus vſum fuiſſe. Auditis quantus eſt clamor populi: omnes dicunt, malum eſt, ſi ſic euaſerit impunitus. Et ſic epiſcopus & iudex villam ipſã cum multitudine ſunt egreſſi: in quorũ præſentia eſt prędictus fur ſuſpenſus: propter quod ipſum cum literis veſtris ad ſedem apoſto. deſtinaſtis: ſed idem nihil ſuper his propoſuit corã nobis, nec literas veſtras vidimus: licet idem ſe nobis illas aſſerat præſentaſſe. Quinimo cũ dictus archiepiſcopus ad ſedem apoſtolicam acceſſit, qui nobis huiuſmodi rei ſeriem plenariè indicauit, idem epiſcopus à noſtra diſceſſit præſentia, & perquiſitus non potuit inueniri. (11. q. 3. ca. Certum eſt.)

(18. diſt. c. De conſilijs.) Nos autem quia idem epiſcopus non ſolum in iudicio candentis ferri, verum etiam in furis ſuſpendio grauiter noſcitur deliquiſſe, cum his non tantum authoritatem præſtiterit, verumetiam præſentiam exhibuerit corporalem, ipſum indignũ altaris miniſterio reputamus. Cum igitur pontificale officium ſine altaris miniſterio non valeat adimpleri, Mandamus quatenus epiſcopatui cedat moneatis eundem: alioquin ipſum ab Albiganen. eccleſia mouentes, faciatis eidem per electionem canonicam de perſona idonea prouideri.

Idem Archiepiſcopo, & maioris monaſterii & Sancti Iuliani Abbatibus Turonenſibus.

Collatio beneficij facta indigno, occulta caſſari debet, & conferens ſecundo ante caſſationem primæ collationis, priuari debet ea vice poteſtate conferendi.

Conſtit. XLIIII.

Inter dilectos filios B. & P. canonicos Pictauen. ſuper ſuccentoria Pictauenſis eccleſię quęſtione ſuborta, vtroque aſſerente ſuccentoriam ipſam ſe per Pictauen. cantorem, ad quem eius donatio pertinebat, canonicè aſſecutum. Et infrà. Nos igitur atteſtationibus vtriuſq; partis inſpectis, inuenimus eſſe probatum eundem P. publicum aleatorem eſſe, ac vſurarium manifeſtũ, utpote, qui undecim denarios pro duodecim mutuauerat in ludo: unde licet ad palliandum tantę præſumptionis exceſſum propoſuerit, quod hoc fecerat iuxta conſuetudinem gallicorum clericorum, qua ſe re uniuerſi clerici mutuant ſic frequenter & ludunt. Nos tamen qui ex officii noſtri debito, peſtes huiuſmodi extirpare proponimus, atque ludos uoluptuoſos (occaſione quorum ſub quadam curialitatis imagine ad diſſolutionis materiam peruenitur) penitus improbamus, excuſationem prędictam, quę per prauã conſuetudinem, quę corruptela dicẽda eſt, palliatur, friuolam eſſe reputantes: cum in illis magis plectibilis ſit offenſa per quos ad excuſandas excuſationes in culpis, deliquendi authoritas uſurpatur: quod circa eundem P. de ſuccentoria factum eſſe dinoſcitur, propter indignitatem & utilitatem ipſius duximus irritandum: cum perſonis uilibus & indignis portę dignitatis patere non debeant, iuxta legitimas ſanctiones. (Ibidem. ca. Inter dilectos. In concilio Lateranen. c. Clerici officio. C. de vſuris.) (ff. tit. ad legẽ aqui. L. Nam ludus 16. q. 1. ca. Prædicator)

Pręterea contra præfatum B. manifeſtè per teſtes probatum fuit, quod de conſcientia iudicum ultima clauſula inſerta non fuerit in literis eorundem, ſicut in ipſorum depoſitionibus exprimitur euidenter. Et infrà.

Vnde pars altera proponebat, quod cum prędictus B. ſcienter uſus fuerit literis ſic falſatis, debeat tãquam falſarius omnino repelli. Verum nos attendentes, quod etſi conſtaret, quod dicta clauſula literis illis fuiſſet appoſita, præter conſcientiam iudicum prędictorũ, quia tamen

tamen fides nobis facta non fuit, quod dictus B. illam clauſulam appoſuerit, vel procurauerit, vt ab alio poneretur: vel etiam quod ſcienter vſus fuerit literis ſic falſatis, ab huiuſmodi falſitatis obiectu eundem duximus abſoluendum, maximè cum poſtquam ſibi hoc obiectum fuit, prætermiſerit vti eis. Et infrà.

Cum igitur per diſpoſitiones duorũ teſtium nobis conſtiterit, quod conceſſio P. facta præceſſerit, quanquam propter indignitatem eiuſdem meruit reprobari, conceſſionem poſtmodum B. factã irritam decernimus & inanẽ. Quia vero cantor adeo inhoneſtum ſe habuit in hoc facto, vt prima donatione non reprobata, ſecundam facere attentauerit, & dignum ſit, vt in eo quis puniatur, in quo viſus eſt deliquiſſe, in hoc eius duximus varietatis in conſtantiam puniendam, vt concedendi ſuccentoriam ipſam hac vice nullam habeat facultatem: præſentium vobis authoritate mandantes, concedimus, quatenus eandem, authoritate noſtra ſuſtulti, perſonę idoneæ aſſignetis.

DE NOVI OPERIS nunciatione.

INNOCENTIVS PAPA III. Cantuarenſi Archiepiſcopo.

Etiam eccleſia ædificata poſt nunciationem noui operis deſtruenda eſt ex penſis conſtruentis.

Conſtit. XLV.

Extra li. 5 tit. 32. de Noui operis nunciatione cap. Cum ex in.

CVM ex iniuncto. Et infrà. Fraternitati tuæ mandamus, quatenus quidquid ædificatum eſt in eccleſia de Lemech, poſt noui operis nunciationem, expenſis tuis facias penitus demoliri, eo non obſtante, ſi etiã abſens extiteris: quum cautum ſit legitima ſanctione, vt ſi is, cui opus nouũ fuerat nunciatum, ante remiſſionem ædificauerit, deinde agere cœperit iũs ſibi eſſe ita ædificatum habere, ſibi debeat actio denegari, reducens prorſus in irritum, quidquid de inſtituendis ibi canonicis & aliis ad ipſam eccleſiam pertinẽtibus, à te vel prædeceſſore tuo cognoſcitur ordinatum, eorum redditibus ad ſtatum priſtinũ reuocatis, quos ab obligatione præſtiti iuramenti, pro eo quod ibidem inſtituti fuerunt, authoritate noſtra per te denunciari pręcipimus abſolutos. Cũ enim ea modo nõ teneat principale, quidquid ex eo, vel ob id ſequutum eſt, ſub præmiſſa diſtrictione decernimus irritã dum. Et infrà.

Super eo quoque non ſufficimus admirari, quod quum viri religioſi monachi Cantuarien. qui omnia dimiſerunt pro Chriſto, tot laboribus & periculis perſonas & res non dubitauerint frequẽter exponere: quod non feciſſent, niſi cognoſcerent præmiſſa reſpicere in graue Cantuarien. eccleſiæ detrimentum, ſaltem pro vitando tam graui ſcandalo proximorum, ab huiuſmodi etiam tibi prohibitis non ceſſaſti: quum ſacræ ſcripturæ teſtimonio debueras didiciſſe, quod licet opera illa, quæ ſine mortali peccato omitti non poſſunt, non ſunt pro vitando ſcandalo dimittenda, nec ea debeant pro ſcandalo vitando committi, quæ ſine mortali peccato committi non poſſunt: ab his tamen, quæ ſine mortali peccato committi poſſunt pariter & dimitti, ſit pro ſcandalo tollendo ceſſandũ & eis etiam pro vitando ſcandalo inſiſtẽdum. Vnde Apoſtolus: Si ſcandalizatur frater, non comedam carnes in æternũ. Et dominus in Euangelio contra eos, qui ſcandali præſtant materiam. Væ homini illi, per quem ſcandalum venit. Et licet maiorum ſcandalum ſit vitãdum, vitandum eſt etiam ſcandalum puſillorum, iuxta teſtimonium veritatis: Qui ſcandalizauerit, inquit, vnum de puſillis iſtis, qui me credunt, &c. Finis ergo his taliter à te imponatur, quod præteritæ contradictionis rebellio per virtutem ſequentis obedientiæ valeat expiari.

16. q. 7. c. Et hoc diximus.

1. Cor. 8.

Matt. 18.

Ibidem.

DE

DE PRIVILEGIIS, ET exceſſibus priuilegiatorum.

INNOCENTIVS PAPA III. Archiepiſcopo Lugdunenſi.

In tota prouincia exhortationis officio priuantur hoſpitalarij, qui mittunt pro eleemoſynis cruce falſò ſignatos, & ſi miſſi ſunt laici, excommunicantur, ſi ſunt clerici, ab officio & beneficio ſuſpenduntur. Et eadem ſuſpenſione puniuntur, qui ante reconciliationem in polluta eccleſia celebrant, & ſuſpenſi per epiſcopos exemptos abſolui non poſſunt, et fratres priuilegiatorũ, qui ad eos ſe omninò non tráſferunt priuilegiati nõ sũt.

Conſtit. XLVI.

Extra lib. 5. tit. 33. de priuilegiis, c. Tuarum nos.

TVARVM nos tenor edocuit literarum, q̃d fratres hoſpitalis S. Ioannis, laicos & illiteratos mittunt pro eleemoſynis colligendis. Et infrà.

Cum in quadam eccleſia baptiſmali eis à ꝑdeceſſore tuo collata, quidã eorũ ꝑcutiens vicariũ ſacerdotẽ, ipſam eccleſiã ſanguinis effuſione fœdaſſet, vſq; ad reconciliationẽ diuina ibidẽ interdixiſti officia celebrari: ſed nihilominus ipſi in ea diuina officia celebrarunt: alios vero presbyteros ab officio ſuſpenſos p. ẽpos ſuos, iidẽ, cũ ſint laici, ad diuina officia reſtituunt exequenda. Quoſdã præterea qui cũ vxoribus ſuis in domibus ꝓpriis commorantur, eò ꝙ eis de ſuis aliquid conferunt annuatim, ita emancipare cõtendunt, vt aliquibus ſecundũ legẽ terræ de ſibi obiectis rũdere minimè teneantẽ. Verum, quia priuilegiũ meretur amittere, qui permiſſa ſibi abutitur ptãte: fraternitati tuæ mandamus, quatenus, ſi quos clericos aut laicos à dictis fratribus pro colligendis eleemoſynis cruce falſo ſignatos inueneris, his à quibus ipſos miſſos eſſe conſtiterit, per totã prouinciam ſuam exhortationis officiũ interdicas. Miſſos, ſi laici fuerint, excõicationis mucrone percellas: ſi clerici, ab officio beneficioq́ue ſuſpendas, nullo priuilegij beneficio prorſus, vel appellationis remedio præualente. Eos verò, quos in ꝑdicta eccleſia lege tibi diœceſana ſubiecta poſt interdictum tuum diuina celebrare cognoueris, eadem pœna ſuſpenſionis inuoluens, in ea, donec reconciliata fuerit, officia non permittas celebrare diuina: presbyteros ẽt ſuſpenſos ab epiſcopis ſuis, & prædictos fratres ad officia ſua temerè reſtitutos, in eandem ſententiam ſuſpẽſionis reducas. Illos vero qui ad reſpondendum aliis ſecũdum legem terrę pro præmiſſa cauſa aſſerunt non teneri, nolumus excuſari, quin eos ad reſpondendum ſublato appellationis impedimento compellas.

Idem Abbati & Conuentui S. Petri Engubenenſis.

Contenta in inſtrumento perdito, probari poſſunt per teſtes, qui illud perlegerunt, ſi deponunt de tenore, & quod erat ſine vitio.

Conſtit. XLVI.

Ibidem ca. Cum olim.

CVm olim eſſemus apud Peruſiũ cõſtituti, & tu fili abbas, priuilegium Lucii papæ nobis præſentans, poſtulaueris innouari, propter contradictionẽ Eugubini epiſcopi, aſſerentis hoc in ſuum præiudicium redundare, non fuit effectui mancipatum. Et infrà.

Te igitur & præfati epiſcopi procuratoribus in noſtra preſentia conſtitutis, P. baſilicæ xii. apoſtolorum presbytero cardinali dedimus in mandatis, vt ſuper amiſſione ac tenore priuilegiorum teſtes reciperet, quos duceres producẽdos: qui fideliter redegit in ſcriptis depoſitiones x. teſtium iuratorum: quorum depoſitionibus publicatis, dicti procuratores ad producendos teſtes, per quos inductos à parte aduerſa repellerent, inducias poſtularunt, quas ſub eo tenore illis duximus concedendas, vt apud ſedem apoſtolicam probarent, quæ vellent, vbi onus probationis pars altera ſubiiſſet. Et infrà.

Nos

Nos verò tam per depoſitiones teſtiũ, quàm aſſertiones quorundam fratrum noſtrorũ, liquido cognoſcẽtes, talem dicti priuilegii fuiſſe tenorem, quod videlicet cœnobium veſtrum nullo mediante ad Romanam eccleſiam pertineret, & quod non liceret alicui epiſcopo eidem monaſterio, & eius eccleſiis excommunicationem indicere, & fratres illic domino ſeruientes, ab omni poteſtate liberi Romanæ eccleſiæ libertatis gratia potirentur: & quod nulla in eis mentio diœceſani epiſcopi habebatur: illud etiã attendentes, quod cum tu fili abbas tempore Celeſtini pdeceſſoris noſtri ad ipſius præſentiam acceſſiſſes, ipſe inſpectis eccleſiæ tuæ priuilegiis, te (licet excommunicatus ab Eugubinenſi epiſcopo dicereris) tanquam non ligatum admiſit ad oſculum (quod præſumitur non feciſſe, niſi monaſterium veſtrum cognouiſſet ad Romanam eccleſiam ſpecialiter pertinere) decernimus priuilegiũ illud Lucii papæ, quod ſine reprehenſione bullæ chartę, vel literæ apparebat, quando fuit nobis oſtenſum, illius fuiſſe tenoris, cuius per depoſitiones teſtium, & aſſertiones fratrum noſtrorũ noſcitur extitiſſe.

Idem Cathalanenſi Electo, & Abbati trium fontium.

Innouatio priuilegiorum, nouum ius non tribuit, ſed antiquum conſeruat.

Conſtit. XLVIII.

Ibid. cap. Ex parte. EX parte abbatiſſę ac ſororum Iotrenſis eccclesiæ extitit intimatum, qđ Melden. Epiſcopus commiſſionis occaſione cuiuſdam per literas ad iudices delegatos obtentæ (in qua nulla mentio habebatur de ipſarum priuilegiis, quæ illas & ipſarum eccleſias, clerum & populum Iotren ad apoſtolicam ſedem, nullo mediante ſpectare declarant, quorum ipſe non erat ignarus) eos inceperit grauiter moleſtare, obedientiam ab ipſis, ac clero & populo Iotren. ſubiectionẽ omnimodam requirendo Et infrà.

Verum quum iudices ipſas grauarẽt valde, ad appellationis beneficium conuolarunt. Et infrà.

Sed iudices appellationi non deferentes, nec fragilitati ſexus compatientes earum, in abbatiſſam excommunicationis, & in clerum & in populum Iotren. interdicti ſententias protulerunt.

Sanè quum iam nuncii Iotren. eccleſiæ, prædicta, & alia in noſtra pręſentia retuliſſent, priuilegium nobis apoſtolicum oſtenderunt, per quod eccleſiam Iotren. conſtabat ad Romanam eccleſiam ſpecialiter pertinere.

Nos autem eoſdẽ nuncios per appellationẽ pdictã diutius detinentes, quia tandẽ nullus apparuit idoneus reſpõſalis, qui partem defenſaret aduerſam, priuilegium apoſtolicæ ſedis Iotren. eccleſiæ conceſſum duximus innouandum, ita tamen, vt per innouationem ipſius eidem eccleſiæ non plus iuris accreſcat, quàm per priuilegia prædeceſſorum noſtrorum obtinuit: cum per hoc non nouum ei concedere, ſed antiquum ius cõſeruare velimus.

Conſtitutionum Decretalium Libri Quinti, & Vltimi Finis.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Imperfetti

[illegible]